Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 218 (10.601). Львів, четвер 1. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Національні меншости у Женеві.

„Мала", але основна справа. — Нові проєкти. — Протест великих держав. — Зелені та фіолєтові національности.

Великі проблєми миру, що лишаються вічно неполадненими в Европі, найкраще виявляють усю свою непідготованість, коли дипльомати, що радять над їх розвязкою, приневолені торкнутись „малих" проблєм. До таких належить становище народів, що попали рішенням Версайського договору в великі держави, у старі та новоутворені. Як можна здійснити такий гармонійний ідеал як забезпека всіх кордонів, коли ці кордони аж тріщать від скількости народів збитих в їх межах?

Ліга Націй, що поставила собі одно з перших завдань: охорону прав національних меншостей, сотворила одночасно такі клявзулі в користь великих держав, що дала на нівець саму можливість перевірки, в яких умовинах покривджені національности находяться. На останній сесії Ліги Націй ця болюча справа стала притокою широкої, трьохгодинної дискусії. Виявилось ще раз, що представники великих держав виступили на ділі проти самих засобів охорони тих прав, які теоретично взяли під свій покров. Мадрідський делєгат граф Апоні вказав на те, що вже у самій процедурі як розглядаються скарги національних меншостей, є основна суперечність. Коли такі скарги не входять до безпосереднього розгляду Ради Ліги, а передаються спершу комітетові трьох членів, вони здебільша є відкинені, навіть нерозглянені. Ось чому гр. Апоні пропонує, щоби петиції і скарги внесені вищими церковними організаціями та культурними установами приймала Рада до безпосереднього розглянення. Другий його внесок: щоби представники тих, що вносять жалобу, мали право у всіх стадіях процедури давати розяснення і відповіди на аргументи представників держав, яких ця жалоба торкається. І третій внесок: щоби кожний раз, коли виринає питання права, рішення Міжнародного Трибуналу в Газі було обовязуючим для Ради Ліги.

12 держав запротестувало як стій проти цих внесків, на тій підставі, що такий проєкт нарушує суверенні права окремих держав і робить дану державу та її громадян предметом суду з боку Ліги та гаґського трибуналу. Виринає питання: коли Рада Ліги не є трибуналом і не може судити непорозуміння держави з її громадянами — яка доцільність розглядати ці непорозуміння? Коли Ліга Націй не має навіть змоги перевести контролю над тим, чи зобовязання, які взяла на себе держава супроти своїх національних меншостей, є нею виконані, то яка мета її процедури?

Не диво, що литовський делєгат Гальванавскас, бувший премієр і мін. закорд. справ, щоби вийти з цієї плутанини, поставив новий внесок, який мав би устійнити відношення до справи національних меншостей. А саме загальні збори Ліги повинні вибрати спеціяльну комісію, яка мала би обробити загальну конвенцію обовязуючу всі держави — членів Ліги, які приймають на себе т і с а м і права та обовязки супроти своїх національних меншостей. Він мотивував свій внесок тим, що нині ще в Лізі Націй є держави першої та другої кляси; одні можуть поводитись зі своїми меншостями по вподобі, другі мають ставити „політику супроти своїх меншостей" під міжнародню контролю. Якщо охорона малих національностей є справою моралі, то слід би ці моральні зобовязання поширити на всіх членів Ліги.

Пікатно, що представник польської делєгації Козіцкі, редактор вшехпольського „Курєра Познаньского" ворожого до всіх національних меншостей, приєднався до цього внеску, деклямуючи щось про рівність та братерство народів, але ні разу не пускаючи фарби, як він розуміє здійснення згаданих внесків або загальної рівности. Румунський делєгат Комен виступив перед зборами з цілою картою Европи, на якій національні меншости були помальовані двома фарбами: зеленою та фіолєтовою. Він вказував на абсурд, що одні — зелені є протеґовані, другі ведуть життєння, здані на ласку держав, до яких їх втілено.

Коли прийшли до голосу аранжери всіх засідань, представники великих держав, з предложених проєктів лишився тільки пух та прах. Франц. сенатор Жувенель виходить із становища, що Франція взагалі не має національних меншостей, хоча Комен показує йому одночасно фарбу на Альзації та Льотаринґії і нагадує домагання Бретанії мати школи на своїй мові. Далі підкреслює різницю між новоутвореними державами і старими, що засиділи свої права. Англійський делєгат, один з найбільших авторитетів Ліги, льорд Роберт Сесіль, заявляє, що переведення суду між національною меншістю і державою — членом Ліги було би аномалією, з огляду на диспозицію їх ролі. Гаґський трибунал був би перетяжений усіма такими справами, а навіть розслід усіх таких справ коштував би великанські гроші. І при цій нагоді одержуємо сенсаційну інформацію: Европа має нині 40 міліонів населення національних меншостей, а долею всіх їх займається один секційний шеф секретаріяту Ліги (Кольбан, Норвежець) при помочі двох співробітників і одної машиністки!

Навіть Бельгієць Гюманс промовляє на боці великих держав. В кінцевій відповіді литовський делєгат каже з великою іронією про цю звеличувану машину Ліги, яка лякається праці і великих втрат у наскрізь живучих та пекучих справах. Він не ставить ніяких максимальних домагань, тільки мінімальні. А проте коли Бенеш, за піддержкою англійської делєгації, ставить внесок передати всю цю дискусію для вжитку Ради Ліги — всі вичерпані палкою суперечкою годяться.

Замість висновків можна передати дві-три рефлєксії Китайця Чеу Вей, що також забрав голос у цій европейській дебаті. Він поглузував собі із усіх, заявивши, що вперше довідується про існування в Европі ще й зелених та фіолєтових народів; він гадав, що в ній є тільки білі. Прикипаючись до універсальної ідеї Литовця, прокає не забувати, що в Европі крім народів є ще й раси. Коли Рада Ліги зверне на цей факт увагу, тоді побачить, що на світі є не тільки національні меншости, яких поневолюють народи, але національні більшости поневолені меншостями.

Радянська Україна.

Імпорт сільсько-господарських машин на Україну.

Запотребування України в сільсько-господарських машинах обраховано на слідуючий рік в сумі 45 тисяч рублів. З огляду на те, що продукція машинового тресту на суму 25 міліонів рублів повинна бути вивезена з України до инших радянських республик, то сама Україна буде потребувати імпорту закордонних машин на суму 16 міліонів рублів. Державний торговельний уряд вже почав робити закупна за кордоном.

Поворот Некрасовців.

До Одеси приїхали з Туреччини на пароході „Красное Знамя" потомки козаків Некрасовців, що втекли до Туреччини перед 200 літами та поселилися в районі Пандерми. Радянський уряд згодився на їх поворот, та наділив їх землею у Донській области. Всього приїхало 57 родин в числі 700 душ. Переселенці мають зі собою інвентар.
(„Правда")

Збіжевий ринок України.

У Харкові відбулося в перших днях вересня засідання т. зв. хлібного комітету. На ньому ствердженно, що великою перешкодою при зборах та молоченню збіжжа були дощі. Через те і привіз хліба на ринки малий. По кінець серпня заготовлено було всього 13,255,000 пудів хліба, що дає 57 прц. всієї заготовки, яка була намічена.

Органи радвлади перед судом

У селі Терисівці мелітопольского округи почався в перших днях вересня процес проти надужить органів радвлади в тому районі. Замість у Мелітополі відбувається суд на місці доконаних надужить. Підклад справи такий: з початком 1923 р. пошириlися у смоленській, вітебській та инших губерніях поголоски про те, що на Україні роздають землю. Безземельні селяне повірили в те і вибирали делєгатів, які пішки ходили до Катеринослава. Катеринославська земельна управа відмовила делєгатам земли. Частина їх звернулася тоді до мелітопольської земельної управи, де їм теж відмовили землі, але в неофіціяльній розмові натякнули, що землю можна одержати, але иншими способами і направили ходоків до члена тої управи Новікова. Цей останній сказав ясно, що землю можна одержати тільки за гроші і поставив ціну від 5—30 рублів за душу. Що більше, він узяв від делєгатів навіть завдатки. Коли селяне, випродавши у себе все майно, поприїздили до Мелітополя, то їм не вистарчило грошей на доплату. Новіков не дав їм ні землі, ні не повернув завдатків. Частина їх повернула домів цілковито зруйнована. Такими справами займався Новіков більше двох літ під покровительством 20 тамошних радянських урядовців. Цей факт кидає ярке світло на тамошні земельні відносини. („Правда").

Памятаймо: Рідна школа — це народня фортеця, це певний захист у добі анархії.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 706/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 214 (10.597) z dnia 26. września 1925 pod tytułem: 1) „Z rozwiazanymy oczyma" w ustępie od słów: Koły taky] w danomu wypadku... aż do końca tego artykułu. 2) W art. p. t. „Za tiuremnymy muramy" a) treść tego całego artykułu i b) w ustępie od słów: Szczoż opowidaje... aż do końca tego artykułu, 3) w art. p. t. „Nowa Macochijada" treść a) całego podtytułu, b) w ustępie między słowami: mauja ka. Kopaczu... a: ka. Kopacza perevesty, c) w ustępie od słów: jak bidnu newynnu... aż do końka artykułu zawiera znamiona zd 1) występku z § 300 uk. zd 2) a) b) występku z § 300 uk. i z art. VIII. ust. z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr 8 1863, zd 3) a) b) c) występku z art VIII. ust. z 17.XII 1862 Dzpp. Nr 8. 1863 uznał dokonaną w dniu 25. września 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów. dnia 27. września 1925.
Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 708/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 215 (10.598) z dnia 27. września 1925. pod tytułem: 1) Misteriji w szkilyciwi" w ustępie między słowami: tak peresołyły, szczo ce nawit z: St. Grabskoho wydałosia. 2) W art. p. t. „Za tiuremnymy muramy" a) w ustępie początkowym wraz z podtytułem aż do słów: w osobach dyrektora krajowo oraz w ustępach między słowami: b) w tiurmi pry wuł Batorija... z: Na misci zbadajemo, c) Ynszych pół. wiazniw... z: toż wkyneno, d) Kluczuykiw Stoałka i Dribliega... z: m. przyznaw wiasnyczuyj ukaz zawiera znamiona wystepku zd 1) z art V. ustawy z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr 8 1863, z 2) a) b) c) d) z § 300 uk. uznał dokonaną 26. września 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p, Nr, 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 27. września 1925. z
Hawel.

Напередодні нових торгів.

Львів, 30. вересня 1925.

На дипльоматичній шахівниці Европи спричинило велике замішання найновіше посунення більшовицької дипльоматії, виявлене візитою Чічеріна у Варшаві. Рахунки та плани багатьох дипльоматичних шахістів значно підірвано, доводячи до ослаблення спроможности їх виконання. Політичне значіння тієї візити без сумніву велике й далекосяглe.

В момент повної ізоляції Польщі на міжнародній арені, в момент її внутрішнього ослаблення, в момент спроби Англії втягнути її в орбіту своїх протибільшовицьких експериментів за ціну позичок і — курателі спадає для Польщі ця візита як оптичний самообман для заблукавшого в піскові пустині подорожника, що міраж вважає дійсною оазою, яка принесе йому порятунок, яка спасе перед невідомим його вичерпаний організм.

Ціла Польща, репрезентована офіціяльними достойниками та їх бенкетніми деклярациями на адресу Чічеріна, вся польська преса, репрезентантка громадянської опінії просто таки захоплені тією візитою. Репрезентанта більшовицького режіму не тільки по царськи витають, але роблять йому ще й неймовірну рекляму. А роблять це репрезентанти тієї влади і тієї громадянської опінії, що само слово „більшовик" вважають найбільшою вневажою

Ще вчора міністер освіти Ст. Грабські заявився проти участи польських ученых у святкуванні в Лєнінграді 200-ліття російської Академії Наук зі страху, щоби вслід за братанням польських ученых не пішло братання студентської молоді, а вже сьогодня представника того більшовизму, рівнозначного в одних і других з поняттям „бандитизму", витають польські міністри- аристократи з патосом, щиросердечністю та надією на... приязнь. Правда, всі вони особисто всеж таки вважають Чічеріна аристократом, дарма кого той аристократ репрезентує. Про те аристократичне походження Чічеріна не забула широко поінформувати публичну опінію і польська преса.

І так похилилися голови польських „расових" дипльоматів перед „расовим" представником організованого на їхню думку „бандитизму". Чи буде з тої муки хліб?

Всі споліваються від цеї візити „нової ери". „Прибуття Ваше до Варшави — твердив граф Скшинські — є не тільки чемністю, яку оцінюємо, але й політичним актом, який розуміємо", а далі: „Висловлюю надію, що при нашій майбутній стрічі з нагоди моєї ревізити у Москві зможемо з вдоволенням поглянути на перебутий шлях і стверодити успішні висліди політики згоди".

Огже на візиту—ревізита для скріплення приязни, для скріплення політики „згоди". Чічеріи вважав за вказане, очевидно, подякувати за сердечне принятя, за незвичайно прихильне становище преси і виразно заявити, що його приїзд має чисто політичну мету.

Політичні та економічні справи приневолили Чічеріна спинитися з нагоди свого переїзду на курацію у Варшаві, „Стріча і принятя, які мені влаштував польський уряд — говорив Чічерін, а які знаменували незвичайна приязнь до мене — викликує в мене не тільки почуття найбільшої вдячности, але являється рівночасно реальним політичним актом". А далі Чічерін дав недвозначно до пізнання, що більшовикам залежить на забезпеченню запілля на заході, щоби таким чином здобути вільну руку проти Англії на Далекому Сході. Щоби дійти до устійнення приязни, на це треба щонайменше рік переговорювати та переглянути багато справ, звязаних із рижським трактатом, а далі багато справ чисто економічного характеру.

Ось так Чічерін яскраво підкреслив, що переговорами прийдеться гризти довго і багато твердих горіхів, коли передбачив для них час аж одного року. Безперечно, що в переговорах підуть на добре торги перш за все на рахунок Українців та Білорусинів, бож уже раз їхнім коштом осягнено рижський трактат. Візита Чічеріна у Варшаві є нічим иншим, як тільки започаткуванням нових торгів та експериментів на живому тілі українського та білоруського народів. Бо мусимо собі докладно засувати, що Чічерін є не тільки представником комуністичного інтернаціоналізму ленінської інтерпретації, але й виразником російського націоналізму найновійшого покрою, для якого не відграє ніякої ролі якась там частина українського народу, якщо її прийдеться пожертвувати в інтересах великодержавницького російського імперіялізму.

в. м.

„А що буде з Польщею?!"

Марево французько-німецької гегемонії. — Чим краще Франції, тим гірше Польщі. — Рятунок у союзі з большевиками!

Камінчик, що покотився із гори, за хвилину з гуком грому широкою лявіною рве все у прошасть. Трудно сказати, що для Польщі було тим фатальним камінчиком: упадок національного бльоку у Франції, льондонська умова, чи може ще багато раніш — перша зустріч покійного Ратенауа з Люшером, двох найбільш тверезих економістів двох наймогутнійших континентальних держав Европи. За те ясним є, що нині щораз грізнійше суне лявіна, перед якою щораз труднійше скритися. Поїздка французького міністра фінансів Кайо до Америки в справі упорядкування сплати величезного довгу, який Франція винна Америці, є теж поважною складовою частиною раптової і несподіваної небезпеки, яка грозить Польщі.

Цікава річ, — міжнародня ситуація змінилась за один рік настільки, що тепер зміцнення Франції означає — ослаблення Польщі! Це звучить просто парадоксально, а проте є дійсністю. Порозуміння зі Зєдиненими Державами в справі боргів безумовно здійме з Франції один із найбільших тягарів, що пригнічує її ціле господарське життя. Але ба — це порозуміння, як виявляється, є тісно звязане зі зміцненням економічної (а тим самим і політичної) кооперації з Німеччиною. Бо це одна з основних умов, під якими Америка згодиться піти на руку Франції, — умова, яка дає Америці гарантію, що її гроші знову не втопляться у морі світової крови. І тому саме до Америки поїхав не хто инший, як Кайо — той самий Кайо, якого 10 літ тому судили й присудили були як державного зрадника, ярого германофіла-пацифіста!

І всі познаки кажуть, що Кайо дійсно переборе недовіря Америки до Франції, так, як це вже переборов Німці у відношенні до себе. Перші пропозиції франц. міністра були, що правда, відкинені, але державний секретар Зєдин. Держав Мелльон, передавши контрпропозиції, рівночасно сам заявив, що „має надію на усунення труднощів", відкриваючи ним фіртоку до дальших компромісів. І ось, останні звістки з Америки звучать оптимістично.

В Польщі мало-помало починають розуміти небезпеку повної економічної й політичної ізоляції. Стихають патетичні апострофи до нерозривної франко-польської приязни, щораз ясніше стає польським політикам і всьому заслідленому польському громадянству, що близша Франції німецька сорочка ніж польський кожух, — і щораз розпучливійше шукає польська преса рятунку від марева французько-німецької гегемонії, якій ніщо не буде в силі опертись.

Істерія опановує польські газети. Одним таким істеричним викриком смертельного переляку є м. и. стаття у львівській „Газ. ранній", цікава тим, що ця газетка відтворює дійсний настрій широкої польської вулиці, завжди міродатний для польської дипльоматії. Подаючи „інтерв'ю" з якимось анонімовим Американцем, який змальовує яскравими красками вищенаведені моменти нинішніх французько-американських переговорів, питає автор, зрештою цілком слушно: „А що буде з Польщею?!" Інтерльокутор „Газ. Ранної" каже так:

„Що станеться з Вами, коли така програма (французько-німецького континентального бльоку — пр. Ред.) буде здійснена? Знаю, що Польща веде тепер митну війну з Німеччиною. Це є дрібничка (?! — пр. Ред.), того рода конфлікти будуть так довго, як довго існуватимуть Польща й Німеччина (гарна перспектива для польського промислу й торговлі! — пр. Ред.) Але і в европейській політиці инший зворот не є для вас (себто Поляків — пр. Ред.) корисний. Французько-німецький бльок буде такий могутній, що диктуватиме свою волю цілій Европі. Трудно припустити, щоби Польща зберігла тоді свою господарську і політичну незалежність".

На те польський публіцист знає,

ФЕДІР ДУДКО.

Наша пісня.

З приводу майбутніх виступів Українського Хору під управою Дм. Котка у Львові.

Про Українців у Москалів установилася вже здавна така слава:

— Де збереться пара хахлів, там вже і хор.

Але ця музикальна репутація, як і взагалі все, що торкалося творчости нашого, багато обдарованого духовими здібностями народа, глухла весь час в тісних мурах тої тюрми, в якій душилося наше підневільне національне життя.

Ширший розголос про нашу високу музикальність, що перетворився потім в гучну славу по цілому світу, почався лише з виїздом за кордон зі своєю славетною капелею Олександра Кошиця, який примусив наперфумовану і розпомаджену Европу ахнути зі здивування від чару нашої широкої, степової, козацької народньої пісні.

Трюмфальний похід української пісні за кордоном, помимо духової алуки українського народа з музикальним Заходом (чи може навпаки!), мав для нас ще й инше великої ваги значіння. Не можу забути, як в осени 1919 року я зустрівся з О. Кошицем у Станиславові, куди він приїздив на пару днів у справах капелі з Парижа, і чув від чього повну підпесення, екзальтації й ентузіязму розповідь про свою закордонну подорож.

— Ви знаєте, — хвалився maestro, — вони (то-б то Европа) буквально збожеволіли, почувши нашого „Баришполя" і „Ліщиноньку". Враження від наших концертів у Европі може нагадати те враження, яке викликалаб, скажемо, поява на землі істоти з Місяця або Марса. Даю вам слово! Українці? Що це за Українці? Що то за Україна — скажіть же скорше з ласки своєї! — Таким питанням була переповнена европейська авдиторія по перших концертах української національної капелі. А один німецький композитор, професор музики і найвизначнійший музикальний критик Німеччині просто-таки так і написав про капелю: „Вони привезли нам невідомий аромат незнаної до цього часу у нас чудової квітки широких просторів українських степів."

І коли перший концерт національного хору в Парижі пройшов при порожній салі величезного шестиярусного театру „Champs-Elysées", то вже всі чергові за тим концерти не могли стати доступними для всіх бажаючих послухати дивної пісні невиданих Ukrainiens, що своїми голосами були подібні до „людської орхестри" — назва, яка так і встановилася за хором О. Кошиця по всі віки. А в 1921 році всі ми мали можливість читати в часописах, як всі паризькі хлопчаки, продавці газет, бульварієри і елегантні денді насвистували на вулицях і по тінявих алеях Boulevard-ів Світової Столиці нашу „Почаївську Божу Матір" або широку степову „Ой, у полі вітер віє..."

— Ви розумієте, що нас (Українців) тепер уже знають за кордоном! — гордо заявив О. Кошиць. — Запевняю вас, що тисячі наших дипльоматів і закордонних представництв не зробилиб протягом 10 літ того, що зробив одним махом дивний музикальний геній нашого народа.

Безперечно, велика слава О. Кошиця серед нас завдячує не тільки його надзвичайним, незрівнаним дірігентським талантам. В рівній, коли не в більшій ще степені, спричинилися до цього його кольосальні послуги перед Батьківщиною чисто освідомлюючого, пропагандно-інформаційного характеру.

Ці спогади про нашу національну капелю з О. Кошицем на чолі мимоволі навернулися нам на пам'ять при вістках про третє завітання до Львова відомого нам з попередніх виступів Українського Наддніпрянського Хору під орудою Дмитра Котка. Ми пригадуємо собі перший виступ цього хору минулого року у Львові. Зустріч його своєю публикою на своїй землі була приблизно така, як і зустріч національної капелі в далекому Парижі.

— Котко? Що то за один?

— Таборовці? Пхе, та чи може бути щось путнього з Назарету!

Але по першому-ж виступі виявилося, що і Котко, і та жменька відважних людей — тих 13-цятеро „нахабів-хлопців", що ризикнули виступити прилюдно там, де звикли завжди чути те саме у виконанні 60—100 вишколених голосів — це те, що влучно схарактеризували Москалі:

— Там де їх двоє — вже й хор.

Розумій:

— Там, де Українець-степовик, там і могутня сила музикального почування, і краса вияву, і натхненна творчість.

Ми не хочемо зменшити цим високих здібностей д. Дм. Котка, як дірігента. Навпаки, ці прикмети він виявив у дуже високій мірі. Але над індивідуальною силою того таланту бере гору могутня несвідома сила нашої національної степової вдачі, яка, збивши до купи двох „хохлів" — вже дає музикальний ефект і спричинює високий музикальний настрій. І ця сила мусить бути використана, щоби пробити ширше ту діру в китайському мурі, який відокремлював нас від Заходу і в який подібно продерся Кошиць.

Національна Капеля, на превеликий жаль (може також завдяки вже иншій типовій нашій національній вдачі), перестала істнувати. На зміну їй виросла за дротами нашого козачого табору в Каліші, несподівано, як Атена з вуха Зевса, дру

Найбільший СКЛАД добірних ФУТЕР КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ До набуття в магазині і робітні футер СТ. СТЕМПКОВИЧА ЛЬВІВ, пл. Капітульна 1.
Виконується всілякі замовлення найновійшої моди для Пань і Панів совісно по не високих цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі переробки і направки як найшвидше. 8—13
2222
Прошу жадати проспекту кредитових успівій.

Польща має один вихід: зближення до Росії...

Політичної небезпеки — мовляв — з такого союзу для Польщі немає, бо

Польща не має ніяких симпатій до комунізму і комуністичні тенденції не матимуть впливу на польську політику.

Таке наївне й простосердечне заложення веде його автора до висновку, що

„Польща не потрібує вжитися переведення програми Кайо, яка сподобається у Вашингтоні..."

Є це робления „приємної міни до поганої справи". В істеричній пошуканці за союзниками проти економічної гегемонії й політичної супремації Заходу, бачиться спасення в обіймах — другого економічного банкрота та принціпіяльного найбільшого ворога! Бритва не завжди заступить дошку: звичайно відрізує пальці...

По широкому світі.

Німеччина, по останнім англійським інформаціям, хоче обмежити наради на найближчій конференції тільки до гарантій Надренщини. Пакт з Чехословаччиною та Польщею хоче відложити на пізнійше і домагатись гарантій тільки за заворукою Ліги Націй.

Анґл. мін. зан. справ Чемберлен мав мати довірочну конференцію з німецьким амбасадором у Льондоні в справі гарантійного пакту, який, по звісткам німецької преси, може ввійти в нову сенсаційну стадію.

Туреччина підготовляється поважно до війни за Мосуль. Проголошено загальну мобілізацію. Настрій проти Англії крайно ворожий. Анґлія збирає більші військові частини на границі Мосуля. Населення Іраку зробило повстання. Турки всю вину за війну складають на Лігу Націй.

У Китаю два мільони людей лишилося без захисту, в наслідок страшенних повіней на Жовтій ріці та инших, на просторі 1500 квадр. миль.

Ліґа Націй збереться слідуючий раз у марті 1926 р. у Мадриді.

Курателя.

Анґлія купує Польщу?!

Довгі міркування на тему, яке величизне значіння має приїзд Чічеріна до Варшави й подрібні звіти, як він їхав, як приїхав і як його приймають, якось усунули в тінь подію, що либонь має багато важнійше реальне значіння: представник „Bank of England — державного англ. банку переговорює у Варшаві в справі викупу якийсь „Bank у Polsk-ого"— державного польського банку!

В „N. Fr. Presse" находимо в цій справі таку коротку телеграму з Льондона з 25. вересня п. р.:

„Дейлі Експрес" повідомляє, що англійський фінансовий фаховець сер Уіліям Гуд, який грав велику ролю при реорганізації австрійських і мадярських фінансів, дістав запросини від польського уряду виконувати при ньому функції дорадника при переведенні реформи польських фінансів і нар. господарства".

Але вслід за тою досить ще невинною звісткою слідує у тійже „N Fr. Presse" телеграма з 26. вересня з Варшави, де кажеться буквально, що „йдуть переговори про продаж більшости акцій Польського Банку в англійські руки", та що „частина польської преси робить настрій проти такої транзакції, вказуючи, що перехід емісійного банку в чужинні руки означає повну господарську й політичну залежність".

Нічого й казати, що польське м-ство фінансів чи президія ради міністрів інспірує польську пресу в напрямку опрокинення тих звісток. Сер Гуд перебуває — мовляв — у Варшаві виключно тому, що він взагалі цікавиться господарськими відносинами в поодиноких европ. державах і пише саме тепер про цю книжку! Коли-ж пригадаємо собі ревеляції в справі переговорів одного з директорів банку польського п. Млинарского з англійським банком у Льондоні — то байки про „приватну подорож" п. Гуда і його „книжку" ніяк не можуть знайти віри. Так само „фінансовий дорадник", який ні сіло ні пало вирнув на варшавському грунті — є високо підозрілим явищем.

Нічого й казати, що купно емісійного банку Англійцями є першим і то зразу надзвичайно рішучим кроком на шляху реалізації фінансової кураделі над Польщею, і — vice versa: продаж того банку Польщею був би признанням свого банкрутства й прийняттям англійської опіки. Так само ясно, що англ. банк не переводить такої трансакції й не береться за таку опіку — без виразної вказівки англійського міністерства заграничних справ.

„Польсько-жидівська змова".

Погляд білоруської преси.

„Беларуская Криніца", тижнева селянська газета (орган соймового Білоруського клюбу) розпочала ряд передових статей п. н. „Polska-żydouskaja zmowa".

Переповівши вкоротці історію виборчого бльоку 16-ки, причини створення його та користи з нього для усіх непольських національностей, автор, п. Давидович, переходить до польсько-жидівської угоди, яку заключено в три роки пізнійше. Згідно з тією умовою — читаємо там — польський уряд обовязався 1) субвенціонувати жидівські початкові й середні школи, 2) приймати матуристів середніх жидівських шкіл до польських університетів, 3) заборонити бойкот Жидів, 4) дозволити Жидам торгувати в неділі й християнські свята, 5) не дозводити на ярмарки в суботи і н. Часопис звертає увагу, що дві останні точки відносяться лише до білоруських і українських земель: у корінній Польщі Жидів і дальше обовязуватимуть римо-катол. свята, а ярмарки можуть відбуватися у всі жидівські свята.

Наволючи зобовязання, які прийняв на себе жидівський клюб, як: признання нинішніх державних границь Польщі, перехід до урядових партій у соймі, поміч польським заходам щодо заграничної позички, кооперація з польськими господарськими колами для добра держави і т. п., автор зазначує існування секретних умов, зверненних без сумніву проти Білорусинів і Українців, і тому затримуваних у тайні.

„Що зробили Жиди цією угодою? Вони зрадили Білорусь (як і инших) і ворожо виступили проти білоруського народу. Жиди мають право домагатися, щоби польська конституція була виконана у відношенні до них. Однак вони не пішли тією дорогою, а пішли на угоду (у більшій частині таємну) з Поляками, на угоду, скермовану виразно проти білоруського народу. Дійсно, цієї угоди не можна назвати инакше, як польсько-жидівською змовою проти Білорусинів і Українців.

Жиди за польські уступки признали права Польщі на західній Білорусі й Литві (та й на зах. Україні — пр. Ред.) Які права мають Жиди на білоруські землі? Чи за те, що століттями жили з білоруського народу, мають тепер цим народом торгувати? Жиди зобовязались голосувати у соймі за урядові польські законопроекти. Жиди своїми голосами наділюватимуть польських осадників білоруською землею! Це вони вже й зробили: при недавньому голосуванні над законом „про парцеляцію і осадництво білоруські й українські посли протестували й вийшли з засідання, але Жиди залишились голосувати!

Дальше автор каже, що жидівський клюб у своїй короткозорій опортуністичній політиці пішов на гачок вшехпольської політики Грабських, що змагає до роєднання і посварення поодиноких національних меншостей у Польщі, дарма, що за польськими обіцянками не криються ніякі поважні уступки. Та й тих уступок, які зафіксовані в угоді, польський уряд не дотримає, а за те матиме моральний капітал на заграничний експорт. Автор радить протидіяти цій угоді в двох напрямках: відносно Поляків та Жидів.

Полякам ми повинні відповісти збільшеною національною роботою: широкою всесторонньою національною організацією, освідомленням і пропагандою на звіречинку всі польські плани проти білоруського народу.

Політику й тактику відносно Жидів „Беларуская Криніца" заповідає обговорити у дальших числах.

Ми від себе додамо, що польські плани й принизливу шкідливу поведінку адгерентів з жидівського кола пізнають уже щораз ширші кола самого жидівського громадянства і що посол Райх, Тон і тов. зближаються шпидкою ходою до повного свого політичного банкрутства.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Чічерін виїхав до Берліна.

29. IX. Чічерін з пос. Войковим, пос. Теличівським й Вшеляким відїхав до Спали для відвідин през. Войцеховского. У президента був Ч. на сніданні. Опісля Ч. вернув до Варшави і після відвідин Скшинського, Тромпчиньского, Грабского — відїхав до Берліна. В Берліні стрінеться Ч. з Раковським і Крісіном.

Мусолині хоче союзу з СРСР.

„Дейлі Майл" повідомляє, що Мусолині предложив СРСР. пропозиції в справі заключення союзу. Для сих предложень бажає зєднати й Німеччину.

Рішучі домагання Німеччини.

Нім. амбасадорій в Парижі і Льондоні зажадали рішуче евакуації кольонської смуги й уложення статуту та контролі Надренщини перед підписанням гар. пакту. Піддержують теж домагання про відповідальність за війну. Заяву цю Німеччина піддержуватиме і на зїзді в Льокарно і в С. Народів.

Франц.-амер. переговори

Французька делєгація вручила ноту-пояснення про положення Франції, головно платн. здібність. Американські делєгати взялись негайно розглядати цю ноту. Секретар амер. скарбу є прихильний для ноти. „Матен" повідомляє з Вашінгтона, що нові амер. контрпропозиції прийнають жадання Франції й годяться на редукцію відсотків.

Перед фр.-рад. порозумінням.

В звязи з майбутніми французько-радянськими переговорами заповіджений негайний виїзд франц. амб. в Москві Гербета до Парижа, для обговорення з Бріяном важних справ у фр.-рад. взаєминах. Кажуть, що підчас тих нарад фр. урядові предложать опрацьований у Москві проект полагоди всіх спірних екон. і політ. справ, м. и. і справи довгів. Після нарад Гербет верне до Москви в през. фр. комісії для рос. справ Дальбже. Він має керувати оконечно переговорами з рад. урядом.

Радек про рад.-польські взаємини.

В „Ізвестіях" Радек розглядає причини змін, які зарисовуються в польських урядових колах у відношенні до СРСР. Ціла заг. політика Польщі покладала надії на антанту. Надії не сповнилися. Антанта розпалася. Англія зміряє до відбудови Німеччини для противаги Франції й СРСР. Економіка Польщі й її географія не мають моментів ворожих радянським цілям. Радянська дипльоматія не має причин ослаблювати Польщу. Взаємна екон. поміч і виречення з боку Польщі конклюзій, ворожих СРСР, буде гарантією мира на Сході ліпшою, як штучки инших народів.

та капеля в ініціятиви (і в цьому величезна заслуга Котка перед нацією) і під проводом д. Дм. Котка. Завдання цієї нової капелі, яка виросла на закордонних теренах, продовжувати почату справу Національної Капелі освідомлюванням заграниці про нашу могутню духову міць і високі творчі національні скарби. Це не тільки наша особиста думка. Про це ми чуємо і з голосів чужинецьких.

В одній із численних рецензій-дітирамбів присвячених виступам хора Дм. Котка в Польщі, а саме в рецензії проф. Валєр. Стися на Познанщині, читаємо:

„В гробовій тиші салі Баста ударив грім, викинений з двацяти грудей молодих богатирів, можливо нащадків давніх отаманів запорожських... приводячи в остовпіння, захват і запал прибувших на те велике артистичне свято слухачів. Абстрагуючи від усяких політичних оглядів, від зрозумілих упереджень чашого рода відносно Січі Запорожської — мусимо признати і відмітити, що нема в Польщі ніякого хору, який стояв би на такій висоті вокальної віртуозности... Хор може сміливо пуститися в іншійе артистичне по цілім культурнім Заході і пропагувати віснею співучу творчість своєї батьківщини"...

А другий, вже краківський музикальний критик („Nowy Dziennik" ч. 88), зазначує:

„Продукція цього феноменального чоловічого хору викликала здивування слухачів співом, до якого не може дорівняти ні один хор, виступаший у Кракові... Перед цим хором стоїть отвором цілий світ музичний"...

Єдиною хибою хору, відміченою не раз уже музикальною критикою, була відсутність жіночих голосів, яка дозволялаб виконання композицій з всіми голосовими регістрами, в першу голову творів перед двома роками розстріляного у Полтаві і потім признаного геніяльним нашого композитора Леонтовича. Дефект цей тепер частинно виповнений, і ми матимемо змогу чути цей живий музикальний орган в повному складі голосів.

По концертах у Львові й обїзді в мішаному складі найвизначнійших міст Галичини і Польщі, хор, на енергійні запросини з закордону, виїздить до Франції — власне має на думці зробити те, про що ми згадували раніше.

Вітаючи цей замір хору, будемо всіми силами старатися підтримати його в цих потрібних для нашої національної справи і гідности досягненнях. Всякі спроби „національної вдачі" руїнницького характеру, які вже почали проявлятися у відношенні до хору, не можуть найти місця в наших обставинах і всякі такі розкладові спроби ми мусимо придушувати в зародках.

Уперті заяви.

„Лише за ціну польських кордонів".

Як ми вже зазначували, німецькі націонал'сти ставляться вороже до участи свого уряду в міжсоюзницькій конференції, їх орган „Дайче Цайтунг", у статті підписаній послом Фрайтг-Лорінгофеном, звернувся з покликом до канцлера Лютра, щоби стримався від своєї місії. На це офіціяльний „Гамбуртер Фремденблят" дає відповідь, доказуючи корисність такої участи:

„Німеччина є військово безборонна. А завданням її закорд. політики мусить бути боротьба з гегемоністю французької політики і забезпека ненарушности Німеччини з боку фр. наступів та санкцій шляхом союзів. Метою міжнародньої нім. політики є далі прямувати до ревізії східних кордонів, яких, як з усіх боків нині не признали, не можна буде вдержать. Так само Німеччина мусить виборотн свої колоніяльні права. Коли закорд. політика Німеччини обмежується до цих завдань, тоді вона не лишиться самотною. Заходи в цьому напрямку не домагаються всесильних засобів, а співучасти всіх, щоби осягти порозуміння з державами, яких становище супроти тих справ рішить про їх розвязку.

„Англія обіймає гарантію західних кордонів обосторонно, себто політично вже скінчилась єдність Антанти звернена проти Німеччини. Англія перестане бути союзницею Франції і гарантуватиме франко-німецькі кордони. Німецькі міністри повинні скористати з запрошення на конференцію союзників, тому, що щойно при безпосередній зустрічі виявиться, чи по обох сторонах існує щире змагання, щоби жертвувати Европі мир, якого потрібують усі народи".

Ці заяви орґану, який стоїть дуже близько до нім. міністра закс. справ, дуже якають польську пресу, яка називає їх співучастю „лише за ціну польських кордонів".

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (217) числі сконфісковано в цілости комунікат У. Н. О. в справі знущання над політичними вязнями, та інформації про побиття Євгена Зибликевича у тюрмі.

— **Товариство письменників і журналістів.** Всі дотеперішні спроби й заходи засновати товариство українських письменників і журналістів не могли увінчатися ніяким успіхом. В останньому часі два рази львівське воєвідство відхилило внесений до затвердження статут під різними благими викрутами, як нпр. такий, що права членів не можуть кінчитися тільки на сплаченні вкладок, хоч статут товариства був вповні схожий до аналогічних польських товариств. Зроблений відклик до міністерства внутрішніх справ преспокійно спочивав собі у Варшаві. Аж 26. вересня цр. несподівано сталося чудо. Як грім з ясного неба прийшла вістка, що міністерство скасувало воєвідську заборону і дозволило заснування товариства. Супроти того в найближших днях відбудуться перші установчі збори товариства українських письменників і журналістів.

— **Смерть українського маляра.** Дня 18. ц. м. помер у Загребі у 36. р. життя визнаний тут маляр акварелів і жанрів проф. Михайло Гимчишин. Академію сівчив у Кракові, а вчительював у гімназіях у Мостарі, Банялуці і Тузлі. Місцеві часописі вискалують по ньому жаль як по мистцеві скромнім і талановитім, що мусів у найкращій порі свого життя зійти з цього світа. Гурток місцевих Українців, — хоча покійник не був їм знаний, — віддав своєму земляцькові останню прислугу, відпровадивши його до місця вічного спочинку.

— **Нова Мацохіяда.** Позавчора сконфісковано у Львові число „Дзенніка людового", в якому звертається увагу слідчого судді на ріжні скандальні моменти з відносин у кармелітському монастирі взагалі, та життя ґумена кс. Врінка і убитого кс. Ідена з окрема. На загал ці революції покриваються з інформаціями, які вже були в „Ділі", а саме про замішання в цій афері одної жінки.

— **„Справлювання помилок?"** „Дзенник людови" з 27. вересня, покликуючись на письмо проф. д-ра Иосифа Пеленського до Академії Наук в Кракові з жалуванням за ліквідацію українських ґімназій і переслідування учителів, пише, що в звязку з тим стоять деякі заряджения властей що направи помилок, як нпр. здержання „утраквізації", залишення д-ра Пеленського на посаді у Львові і наводить новий лист д-ра Пеленського, яким він дякує краківській Академії за успішну поміч. Як бачимо, то цілу передуману й упляновану систему польонізації „Дз. людови" скромно називає „помилками". Гарні „помилки", нічого казати.

— **Судний день і опера.** Вшехпольська преса щойно позавчора, з нагоди судного дня відкрила тайну, що в оркестрі міського театру Грає сільки Жидів, що без них не можна дати вистави. Вона домагається, щоб треба цих побожних ріжновірців звільнити зі служби або приневолити грати і в їхнє свято.

— **Багато шуму зневчим.** Редактор Дмитро Палій арештований вчора, вже звільнений. Брукова польська преса, яка при кожнім арешті українських громадян робить реклями щодо їх звинчин, написала вчора про арештування ред. Палія, що воно „є в звязку з цілою низкою політичних афер" і що він є „підозріний у дуже важких звинчинах".

— **Нова „епідемія".** У Львові панує тепер нова форма „грипи", яка навідує це місто звичайно в осени. Симптоми, які супроводять цю недугу не є звичайні; вони проявляються у сильних болях шиї, а також і голови й у незвичайній загальній утомі. При цьому температура недужих вповні нормальна і саме це є причиною клопотів англійських лікарів. Вони догадуються, що мають до діла з невідомим бацилем, що засідає спершу в шию, а згодом переходить до центральної первової системи. З другого боку вказують на те, що недуга споріднена з дифтеритом.

— **Ґазетний бандитизм в етиці польських редакторів.** Вчора згадували ми про страшну компромітацію „Ґазети Поранної", будючого орґану кресових лицарів; показується, що „Ґаз. Поранна" управляла систематично шантажі на широку мірку. Крім невдачі з „позичкою", яку головний директор видавництва „Ґаз. Пор." Гродке хотів затягти в „Банку Спулек Заробкових", після якої „Ґаз. Поранна" завела кампанію проти того банку, виходить на верх ще й окуп 40.000 зол., за який „Ґаз. Пор." припинила атаки на Управу львівського бронзару та ще й пропозиція „перепродажу" акцій Вид. Спілки Ґаз. Пор." на суму 30.000 зол. Видавництву „Ксьонжніца". В цій останній справі „Ксьонжніца" публікує оголошення з реґвеляціями проти редакторів тої газети, а „Дзенник людови", додаючи від себе ріжні реґвеляційні подробиці, жадає, щоби „Ґазета Пор." заскаржила „Дзенник" до суду: там, мовляв, будуть представлені дуже пікантні докази правди. „Ґазета Поранна" боронить ся особистими нападами на директора згаданого банку і задовольняється заявою, що „по нашей строне ест сполеченьство". Яка „строна" таке — видно — і „сполеченьство".

— **Тютюн — дорогий** не тільки для курців, але й для держави, коли вона має таких урядовців як у фабриці в Лодзі, де свіжо стверджено велику надужиття, звільнено зі служби директора і цілий ряд вищих та висших урядників, а деяких арештовано. Подробиці про цю нову малу „панаму" є покищо тайною.

— **Великанський памятник Леніна** приготовляє у Владивостоці різьбар Козлов. Він матиме 7 метрів висоти, і стане на вершку погасного вулкану, так, щоби його можна було бачити з проїжджаючих кораблів.

— **60.000 паломників** відвідало одного дня (в. ц. м.) славне а чудес місто Люрд у Франції. Є це найбільше число паломників, яке до цього часу мало це місто. Треба було 27 спеціяльних поїздів, щоби цю юрбу туди довезти.

— **Покараний поєдинок.** Головна у свій час справа поєдинку польського ґенер. Шептицкого з ред. Стпічиньским закінчилась тепер у суді. Шептицького мав судити військовий офіцирський суд, а Стпічинского потягнула до відповідальности прокуратура. Редактор „Голосу Правди" боронився тим, що не міг відмовитись від посланку як бувший офіцир, бо йому грозив офіцирський суд чести і виключення з офіцирського корпусу. Цікаво те, що ґен. Шептицкого взагалі не судили, бо в Польщі не було відповідної скількости високих йому офіцирів для складення військового суду. Стпічиньскі одержав місяць твердини.

— **Смілива кандидатура.** З Парижа повідомляють, що на опорожнене у французькій Академії (сорока „безсмертних") місце по Анатолі Франсі хоче поставити свою кандидатуру теперішній міністр фінансів Кайо, колишній його приятель. Останнім новим аргументом його заслуг мала би бути успішна санація фінансів, по подорожі в Америці. Уся біда в тім, що Фр. Академія є складена з елементів здебільша консервативних і що в ній засідають такі непримінні вороги Кайо як Пуанкаре, бувший премієр і президент. Кайо хоче добитись ще останньої, найвищої почести.

— **Видатки Ліґи Націй.** Фінансова, буджетова комісія Ліґи Націй ухвалила кредит у висоті 11 мільонів 700 тисяч франків у золоті на будову нового будинку для засідань Ліґи та нового будинку для Генерального секретар'яту. Нові будинки мають бути викінчені на протязі трьох найбліжших літ, отже в 1928 році. Так комісія асіґнувала 200 тисяч франків на підготовні праці для скликання міжнародньої господарської конференції.

— **Осторога перед обманцем.** Довідуємося, що по деяких українських домах увихається якийсь тип, який представляє себе братом адвоката д-ра Евґенія Гвоздецького та просить допомоги. І справді деякі громадяне дялися „вляти" на прохання обманця та „допомогли" йому більшими й меншими датками. Годиться зазначити, що цей тип не має нічого спільного з д-ром Е. Гвоздецьким. Тому слід бути на осторозі перед ним.

З судової салі.

Сенсаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Фіялєвіч, убийник Ст. Корнеллі перед судом.

Пятий день розправи.

Ліхарі-знавці д-р Баліцкі і д-р Піро відчитують протоколи смерти Корнеллі. Стріл був скісний, куля пронизала мізок. Денат міг бачити револьвер в руці убийника. Після постріду денат міг виконати ще кілька рухів. Позиція трупа не виключає попередньої суперечки. Свідок Янина Кормелля, 19-літня сестра покійного, зізнає, що брат її часто ходив вечерами на цвинтар на гріб Стефануся. Дівчі тяжко побито брата, але хто — свідок не знає, бо Корнелля не казав. Свідок Збігнєв Ломніцкі характеризує обох героїв як легкодухів і неробів. Фіялєвіч вічно „фантазував", Корнелля займався еротикою. Оба взаємно легковажили себе. Фіялєвіч так ревно збирався на той світ, що заздалегідь розділював свої речі. Свідок Ян Рер, студент політехніки, називає Фіялєвіча теж брехуном, до того ще й алкоголіком; пив, очевидно, забібільша на чужий кошт. Корнелля був гохштаплєром, не дуже чутким на справи честя. Страшенно хвалився своїми успіхами у жінок. Свідок Роман Пйонтковскі, студент фільос., знав, що Корнелля мав до діла з двома жінками з кафе-шантану „Імперіяль" і що ця історія коштувала великі гроші. В звязку з запитом обор. д-ра Перацкого, чи свідок знає, що не були за жінки, заступник пошкодованої сторони д-р Дверницкі протестує проти питань, які ображують честь небіщика. Свідок Артур Шіфнер, приятель Корнелі, чував, як Корнелля звав анемажливо Фіялєвіча „батяр-соціяліст". Корнелля був переконаний, що Стефанус не покінчив самогубством, лише, що його вбили. Свідок комісар поліції Баторскі, провадив перші дохождення, які довели до ствердження, що останній, який бачив Корнеллю, був Фіялєвіч. Свідок кон. пол. Конарскі впав на слід кабаретової співачки Янини К., від якої Корнелля позичав гроші (!), та пані Ліди П., яка з університетського індексу вирізала фотографію Корнеллі. Той індекс найшовся в руках пані Ф., від якої знову поліція дізналася про часті відвідини Корнеля в домі пп. Ломніцких; там знову надибано Фіялєвіча. Підчас слідства рикинула теж історія із жінкою інж. Я.; поліції було відомо, що інж. Я. був готовий перевести розвід. До цілої тої скандалістики прилучились ще всілякі моменти, які створили концепцію вбийства на тлі гомосексуальному. Фіялєвіч крутив при переслухуваних, але якраз ці викрути скріплювали підозріння. Свідок інсп. Лукомскі й інші поліційні функціонарі й агенти стараються видицити себе, як геніяльних детективів, а до справи нічого цікавого вже не вносять.

* * *

Моральна гниль польських верств т. зв. доброго товариства, серед якого обертались обі сумні герої трагічно закінченої справи, находить на розправі щораз яскравіше освітлення, а коментарі до недосказів розказані заточують щораз ширші кола. Говорячи про ці недоскази, „Дзенник люд." дивується: чому не сягається до актів, прокуратор мовчить, присяжні наслухують, а свідки не засовують льогічно вказаних тез і тверджень. „Відноситься враження, що всі знають правду, розуміють, знають у чім річ, тільки на судовій салі цього не устійнюється". І „Дз. люд." звертає особливо увагу на підозріні й путані зізнання свідка Теслиця, 53-літнього богато торговельного, який живе в приязни з 20-літнім молодцем, дає йому гроші та разом бавиться у „мішаних" товариствах — а ніяк не може пригадати собі, що це за товариства! Теж саме поважний інж. Ярра гостює у себе „золотих молодців", слухає їх таїн і т. д., а потім на розправі обурюється на „калюмнії". Такі й т. п. скандальні моменти певне вераз ще вирвуть на цій розправі, а річю суду є не покривати їх дискретною завісою, лише розкривати в цій огидній наготі хочби задля науки батьків, які пурающись свого народу, захоплені є середньою „аристократією", а обіймн якої кидають своїх синів.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Митковича:

Березань. Сала Сокола.
1.X. „Дні нашого життя".
3.X. „Вихрест". 13г 1—1

Український мішаний хор Д. Котка:

Четвер 1.X. Львів.
Пятниця 2.X. Львів.
Субота 3.X. Львів. 518 5—7

Адміністрація хору повідомляє, що окремих концертів для шкільної молоді не буде, а через те на кожний концерт призначено відповідне число студентських місць по цілі 1 зол. Білети на всі концерти продає Народня Торговля (Ринок 35).

Загальні Збори Кружка У. П. Т. ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться дня 4. X. 1925. р. в год. 5-тій попол. в школі при вул. Мохнацького ч. 12. На денному порядку: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів. 3) Звідомлення з діяльности Старшини: а) секретарське, б) касове, в) Контрольної Комісії. 4) Уділення абсолюторії Старшині. 5) Вибір нової Старшини. 6) Вибір делеґатки на Загальний Зїзд Т-ва. 7) Реферат: „Потреба бурси для дівчат у Львові. 8) Внесення і запити. — За Старшину Кружка: **Евгенія Макарушкова** голова, **Теодозя Ліщинська** секретарка. 534 3—2

Дрібні оголошення.

В КОСОВІ на сезон осінний і зимовий приймаю гостей по зниженій ціні під 6 зол. Вілли в гарнім положенню, сонячні комнати, місце до верандування, сонячні купелі, лежаки до ужитку. Тяжко хорих не приймаю. — Е. Лукашевська, Косів. 533 2—2

Д-р КОНЮШИК Степан! Сейчас приїдь або напиши до мене. Д-р Мудрецький, Любачів. 550 2—2

ПРИЙМУ посаду заряду домом в української родині, найрадше у священичім домі, маю довголітні свідоцтва. Зголошення до „Діла" під „А. З." 551 1-1

КОНЦІПІЄНТА рутинованого, здібного до вчення канцелярії приме негайно адвокат на провінції. Зголошення враз з условіями приймає з чемности Гриць Ба... в Тисьменици. 553 1—1

ДЕШЕВИЙ місець для Пана! 30 Зол. плащ, 40 зол. костюм, робота першої класи, виконує жіночий кравецький салон, Иосиф Флік, вул. Бляхарська ч. 20. 553 1—15

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Гаспапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/19.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ІІІ. урядовцям та студентам знижка. 399 5—5

Заклик.

Філія Т-ва „Просвіта" ім. М. Шашкевича у Львові, яка обіймає своєю діяльністю львівський повіт, закладає мандрівні бібліотеки для читалень. Тому звертаємося до Громадян Львова і повіту з проханням о дарову надсилку книжок в доброму стані, відповідних для старших і дітей на адресу: Філія Т-ва „Просвіта" ім. М. Шашкевича, Львів, Ринок 10, II пов. в год. 8—2 крім неділь і свят. — У Львові, дня 29. вересня 1925. — Д-р Ст. Шухевич в. р. голова, М. Бриляньский в. р. секретар. 552 1—1

Осторога!

Становий Союз Дентистичних Техніків остерігає всіх товаришів перед обняттям посади або заключенням якоїбудь спілки з п.

МАРІЄЮ ГРЕЗНОВОЮ,

лікарем-дентистом тому, що п. Грезнова використала всіх дотеперішніх спільників як морально так і 555 матеріяльно. 1—1

Шкріть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Вилле Миляновича Спілка „Діло". З друкарні Вилляновичої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 219 (10.602). Львів, пятниця 2. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Зза океану.

Протест „Обєднання" проти жидівської кольонізації України. — З місячного засідання „Обєднання".

У Філядельфії відбулося 12. вересня ц. р. засідання злучених жидівських товариств в Америці, щоби обговорити справу дальшої кольонізації України Жидами та зібрати на ню ціль дальших 15,000.000.000 дол.

З цієї нагоди Обєднання Українських Організацій вислало на руки предсідника отсю телєграму:

Панове!

Іменем Обєднаних Українських Організацій в Зєдинених Державах маємо честь висловити Вам наше щире признання за Вашу поміч терплячому жидівському населенню в усіх частинах Европи, а зокрема на Україні.

Одночасно просимо прийняти до відома, що кольонізація української території є ділом московського уряду, який зміряє до того, щоби викликати ненависть між нашим народом та жидівським населенням. Український народ як цілість вважає її актом неприязни та нарушенням своїх суверенних прав. Вважаємо нашим обовязком повідомити Вас, що український народ бажає доброго співжиття з жидівським населенням, та рівночасно надіється від нього льояльного поведення.

Піддержуючи кольонізацію української території за згодою її ворогів, а проти волі всього українського народу, Ви візьмете на себе певну відповідальність за всі тяжкі наслідки такого поведення.

Надіємося, що візьмете під розвагу наші пояснення та в той спосіб поможете нам внести краще порозуміння в співжиття обох народів.

З високим поважанням
Вол. Сполітакевич, президент.

І справді, коли в центральній Україні різко виступає небезпека перенаселення, полудневу Україну кольонізується Жидами, а українських селян спрямовується на Сибір. Найврожайнійша частина України з морським побережжам попадає в жидівські руки. Читаючи звіти про кольонізаційну акцію жидівських організацій, мається враження, що це діється тільки за примусовою згодою українського уряду. В своїх звітах Жиди постійно згадують тільки про Росію, а про Україну говорять тільки як про губернію, якою править Москва. На основі звіту „Комрата Гелдена" на протязі року розміщено на Україні 4.110 жидівських родин, яким роздано 56.422 десятин землі, на Кримі розміщено 931 родин на 28.500 десятинах землі, на Білоруси й Гомельщині розміщено 1.145 родин на 12.411 десятинах землі. Тимчасом в Московщині не дано Жидам ані одної десятини.

Як же проявляється вдячність Жидів за те, що їм український селянин на приказ Москви уступає свою землю, а сам мандрує в Сибір? Поки-що так, що вони зовсім ігнорують Україну. Головний сподвижник жидівської кольонізації України д-р Ровен, вернувши з СРСР. заявив на зібранні, що „теперішня нагода для російських Жидів не має прикладу в історії". І справді, бо чи в історії народів проявилася коли-небудь така самовідреченість, щоби уроженці тієї землі мандрували в світ за очі, лишаючи землю кольоністам, які в додатку негують українську державність?

Протест Обєднання Українських Організацій вказує Жидам, що жидівська кольонізація відбувається проти волі українського народу та що відповідальність за дальший розвиток подій несуть виключно керманичі жидівської політики.

Обєднання Українських Організацій в Америці відбуло 1. вересня своє місячне засідання. На ньому зявився президент о. В. Сполітакевич, який недавно повернув зі своєї поїздки до старого краю. В своїй промові передав він привіт від УНДО. всім американсько-українським організаціям та їх Обєднанню. Вказавши на обєднання українських національно-політичних організацій в старім краю, вказав бесідник на конечність затіснити взаємини американської іміграції зі старим краєм. Допомога американських земляків рятувала не одну справу, не одну ділянку суспільного життя від катастрофи. Так було зі школою, політичними вязнями, інвалідами й сиротами. Тепер черга на голодне село. А в цій справі — як признав п. президент, Америка не зробила й десятої частини того, що могла зробити.

Дебату над справою допомоги старому краєві відложено до річного засідання Управи Обєднання, яке відбудеться в жовтні ц. р.

На засідання Міжнар. Парляментарної Унії у Вашінггоні, в якій беруть участь представники 30 ріжних держав, постановлено вислати меморіяли та документи, що надійшли з краю. Одночасно порушено справу заснування бюра пропаганди в порозумінні з краєвими організаціями, а зокрема з Українською Парламентарною Репрезентацією. В тому напрямку постановлено зробити негайні заходи, а справу окончної організації пропаганди передати на річний зізд Управи.

На основі звіту през. Сполітакевича ясно, що економічна катастрофа краю приймає застрашуючі розміри. Гине село, загибають інституції, гинуть інваліди, сироти, політичні вязні, гине рідна школа. Тому постановлено звернути особливу увагу на допомогу рідному краєві.

З серпневих прибутків призначено: Голодному селу 700 дол., Рідній Школі 100 дол., прив. українській гімназії у Кремінці на Волині 100 дол., інвалідам 100 дол., на політичних вязнів 100 дол., решту 275 дол. на дрібні допомоги.

Гарантії, поголоски і сподівані сензації.

Нова стадія франко-німецьких переговорів.

У мент, коли німецьке міністерство закордонних справ пробує на ново грунт у Парижі, що можна би виторгувати перед розмовою про гарантійний пакт, французький міністр фінансів, Кайо, пробує грунт у Вашинггоні, що можна би виторгувати зі загальної суму довгу супроти Зединених Держав. Дві далекі справи, а проте характеристичні для доби, яку переживають европейські держави. Переможці та переможені вовтузяться з купецькою міною великих промовців, яким загрожує коли не банкротство, то щонайменше надірвання кредиту та довіря.

І справа взаємної забезпеки кордонів і справа довгів торкається дуже вразливого пункту: довіря. Французька преса повторяє при кождій нагоді, що не вірить обіцянкам Німеччини ні її добрій волі миритись на умовинах єдиноможливих для Франції. Ці „єдиноможливі" умовини є саме тому для Німеччини неможливими, що ними французький уряд хоче забезпечити себе перед німецькими несподіванками себто нарушенням наміреного договору.

Німеччина дала свою принціпіяльну згоду взяти участь у найближчій конференції закордонних міністрів, де розглядали би справу конкретних взаємних гарантій. У слід за цією згодою йдуть уже звістки, що німецькі амбасадори в Парижі та Льондоні висунули категоричне попереджуюче домагання, щоби Франція перед підписанням гарантійного пакту відступила з кольонської смуги і склала статут для контролі смуги надренської. На додаток амбасадори мали заявити, що піддержують минулорічний меморіял внесений Німеччиною до Ліги Націй, де було домагання, щоби Німеччину очистили з відповідальности за спричинену останню війну.

Покищо нема відгуку Парижа та Льондону на ці заяви, та нема сумніву, що коли інформації про нові домагання Німеччини — правдиві, тоді поголоски з перед кількох днів, що Німеччина приготовляє сензаційний зворот у перегозорах над гарантійним пактом, виправдаються. Одніське домагання Німеччини, щоби змити з неї пляму винуватця за війну вистачило би за всі сензації. Воно означало би поворот до дискусії над самою законністю Версайського догозору. Тим самим торкнулось би найбільше болючого місця союзників, які не в силі згодитись, що останній мировий договір маз би бути твором усіх рівних воюючих держав, в однаковій мірі відповідальних і за причини війни і за її наслідки.

Ясно було і без останніх поголосок, що німецький міністр закордонних справ, приїхавши на зізд до Льокарно, не матиме таких самих широких прав як инші закордонні міністри, не тому, що його обмежують у цих правах союзні держави, а тому, що приїде туди з путами накладеними ним партіями, він не тільки не зможе підписати загального пакту без попереднього порозуміння з Берліном, але й не зможе рішати принціпіяльних питань, що виринуть у дискусії з представниками союзників. Така ситуація німецького кабінету має послужити представникам німецького уряду як найкращий аргумент перед союзниками, що союзники не повинні домагатись від Німеччини надто великих концесій, суперечних з загальним настроєм німецького населення.

Зовсім природно, що німецький уряд хоче і може вести переговори тільки у повній згоді з головами поодиноких партій і комісією для закордонних справ при берлінськім парляменті, бо инакше захитався би. Його свобода рухів обмежена конечністю такої праці для держави, що вдоволила би більшість населення і могла бути для всіх корисною. Питання про характер конференції в Льокарно: чи вона буде передвступною, чи остаточною? — може бути вирішене не теоретично, як це хотіль зробити прихильники та ворогі франко-німецького пакту, а його розвязка залежатиме від самого успіху передвступних і дальших переговорів.

Офіціяльний французький „Temps" витаючи у вступній статті з дня 25-го м. м, згоду німецького уряду взяти участь у конференції в Льокарно, висловився, що „там рішиться вся нова політика Европи". Останні поголоски вказували би на те, що Льокарно не тільки не буде останнім місцем міжнародніх нарад над долею пакту, а пічне нову серію мист, в яких обі держави будуть себе взаємно шукати. Важко уявити собі, щоби будівля порозуміння, підготовлювана дипльомагами на протязі такого довгого часу, мала нежданно завалитись від кепських основ, покладених під неї.

Red. czas. „Dilo" Pr. 704/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej: Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 213 (10.596) z dnia 25. września 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Literaturna perepyska i dijanist" a) od początku tego artykułu do słów: A same, b) między słowami: Judskosty... a: A czyż, c) w Francji?... a: npr., d) carat... a: dalszi, e) 2) ... a: inż. Melnyka, f) na... a: i nedunu, g) wiazniamy... a: Hołodiwka, h) kolij... a: Koły i) dniw... a: pryznaw, j) w urjaduwanni... a: ta, k) od słow: świtom... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonana w dniu 24. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do [illegible] zł. p. Lwów dnia 26. września 1925 r. Nawel.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихолиття!

„Numerus clausus".

Львів, 1. жовтня 1925.

Перед нами офіційно виданий львівським університетом вписовий проспект, себ-то умови приняття на цю високу школу. Переглядаючи його робиться дивно і ... соромно за керманичів, за „добрих духів" цієї високої культурної установи. Скільки там штучок, піступів, явних й скритих застережень, а всі вони змагають до того, щоби перепинити молоді, особливо „чужоплеменній" вступ на цю високу школу.

Conditio sine qua non спроби дістатися на університет є — поліційне „свідоцтво моральности", себ-то свідоцтво благонадійности, льояльности в поліцейській інтерпретації й инших подібних „честнот". Хто не здобуде признання поліції, той засуджений на заборону науки, на вічну кромішню тьму, відсунений a limine від спроможности здобути університетський атестат. А хтож є в ласці поліції? Розуміється, в першу чергу українська молодь. Бо коли поліція своїми руками сягає до гімназій, як це було в Коломиї й Тернополі, коли вона вишукує „більшовизм" і инші головні гріхи серед 12-тилітніх хлопчиків, то яким чином може заслужити собі „свідоцтво моральности" 18 чи 20-літній юнак? Хіба — хіба службою в поліції. О, безсмертна царська Росіє, яка ти могутня і всесильна!

Поминаємо такі абсурди, як напр. той, що на медичний факультет можуть бути прийняті тільки відзначаючі матуристи. Таж сьогодня все важче за універсальність в кожному напрямку. Загально відомо, що вже в середній школі спосібности одних учнів виявляються в лінгвістиці й фільольогії та історії, а других в природничих науках. Та це зовсім не журить львівських учених, які мають одну мету: заперти „чужоплеменній" молоді шлях до освіти і науки. Коли місток „відзначаючости" має закрити справжні інтенції „кресових" учених, то чому ним не покористуватися.

Одначе й степень „відзначаючости" має тільки паперове значіння. Знаємо вже кілька випадків, що на львівському університеті відмовлено прийняти на медичний факультет кількох українських студентів і студенток. І тут ми входимо на болотяний грунт, який носить назву „numerus clausus".

Перевоєнні роки не знали цього novum. Воно явилося аж після авторатативного проголошення права націй, самовизначення народів і має широке приноровлення тільки в державах з мішаним населенням.

„Numerus clausus", тіснійше кажучи, існує тільки в трьох державах: в СРСР, в Польщі і Румунії. В першій з мотивів колишнього соціяльного становища і „буржуазного" походження, в двох других з причин расових і національних.

Офіційно в Польщі не існує „numerus clausus". Державні чинники відпекуються від нього, бо — мовляв — і в конституції є забезпечена загальна свобода науки, держава дбає про освіту й науку всіх громадян, сприяє поширенню знання. Та те, що є в конституції, міститься... в конституції, а дійсність з паперовою конституцією не має нічого спільного.

Мій Боже, чого нема в конституції! Але це таке далеке від дійсности, що напр. такі сентиментальні партії, як ППС. і „Визволеніе" в своїх найсміливійших мріях тільки... зітхають до пані-конституції. Стягнути її з світа уяви на грунт дійсности — це не під силу навіть найрадикальнійшій польській демократії.

Так, офіційно, конституційно, законно не існує „numerus clausus". І тому то польські державні чинники в повним правом могли відповідати на протести всяких міжнародніх установ, що це нікчемний наклеп, що це гидка інсинуаційна робота ворогів Польщі. Та одночасно у нутрі ми чули вияснення відповідальних керманичів публичної освіти в Польщі, що поодинокі університети на поодинокіх факультетах фактично вводять обмеження, бо вони є — автономні. Що „numerus clausus" існує, бачимо між иншим із заяви мін. Ст. Грабского, який обіцяв делегації жидівського клюбу, що він видасть обіжник до університетських сенатів, поручаючи ім не приноровлювати обмежень з причин расових і національних. А з яких причин? — запиталиб ми. Нема потреби журитися, причини найдуться, от хоч би знамените „свідоцтво моральности".

Колиб хтось зайняв становище доцільности цього превенційного засобу, а саме: щоби знищити привілей науки в користь елементу не-міського, то тут ще булаб можлива дискусія. Спершу „numerus clausus" був приноровлюваний головним чином до Жидів, бо Українці взагалі находилися поза рамінці каками львівського державного університету. Його потребу мотивовано конечністю зменшити відсоток жидівського елементу на високих школах, який як виключно міський елемент, у великій кількости скупчений в університетських середовищах, мав найбільшу спромогу користуватись високими школами — в некористь елементу з походження сільського і взагалі не-жидівського. Жидівський елемент на високих школах — згідно з льогічними премісами оборонців „замкнутого числа" слід звести до відсотка жидівського населення, себ-то пересічно до 12 прц.

Львівський університет є єдиним університетом на суцільній українській етнографічній і національній території під Польщею, значить він в першу чергу, поминаючи його характер і викладову мову, є призначений для українського населення. А що на цій території офіційно фальшиво маємо пересічно 60 прц. українського населення, а в дійсности понад 70 прц. то такий відсоток молоді — згідно з основами „numerus clausus" повинен бути прийнятий на львівський університет.

Колиб знову хтось висував думку, що той відсоток мусить бути розділений на всі університети в Польщі, що всі високі школи обовязково мусять бути мішані щодо складу студентства, то й в такому разі на Українців офіційно припаде 14.5 прц., а неофіційно, але згідно з дійсністю до 22 прц. Тимчасом, як бачимо, на львівський університет приймають тільки 10 прц. Українців зі з г о л о ш е н и х — так що загальний відсоток українського студентства взагалі ще невідомий.

Одначе розумування про розподіл українського студентства між усі високі школи в Польщі будоб наскрізь абсурдне. Що так воно є, видно між иншим з того, що краківський університет на проханнях студентів-Українців дає коротку чемну відмовну відповідь: „Najbliższem miastem uniwersyteteskim jest Lwów".

„Numerus clausus i" — навіть не „numerus clausus", тільки взагалі прогнання величезної більшости української молоді з високих шкіл, змагання взагалі в корінь спинити ріст української інтеліґенції, повернути українську націю до давнішніх часів.

Найгірше, що серед щоденних турбот наші покликані чинники проходять мимо цієї важної справи. Ще більше болючим є факт, що сама молодь, хоч то про неї йде річ, теж лишала ту справу на божу ласку. Вона не займається голосно цією справою, не домагається нічого, не шукає виходу зі страшного положення, не протестує, тільки покірно мовчить, одинцем нарікаючи по кутках. А це справа є найгірша з найгіршого.

З побуту Чічеріна у Варшаві.

Устрій СРСР. і взаємини з иншими державами. — Комінтерн. — Жидівська кольонізація. — Справу Вильна. — Транзит. — Німеччина та Франція.

На конференції з журналістами, яка відбулася у радянському посольстві, відповідав Чічерін і на деякі запити з боку поодиноких журналістів.

На питання одного з них, чи різниця державного і суспільно-політичного устрою між СРСР. і иншими державами не утруднює взаємин, — Чічерін відповів: „Ні! Бо якщо ми бажали би удержувати звязки і взаємини тільки з державами, які мають подібний до нашого устрій, то ми були би цілком відокремлені. Взагалі бажаємо жити з усіми державами в якнайкращих взаєминах".

У відповідь на питання про те.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Весняне скерцо.

Старе, подільське попівство. Світлиця
Низенька, довга. Четверо вікон.
Два на город, (там копана криниця),
А другі два виходять на балькон.

Між тими другими стоїть комода,
Політерована, в стилю ампір,
А на комоді (так диктує мода),
Годинник, — бронза, а стовпці — порфір.

Маєва ніч. В повітрі запах сіна,
І рехіт жаб лунає від болот,
Опівніч б'є. З курантів Кольомбіна
Виходить зправа, зліва — Пієрот.

У нього шапка гостроверха біла,
Широке вбрання, довгі рукави,
Вклонився чемно, а вона присіла
І квітку кинула йому: „лови!"

Зловив, до серця притулив, зітхає:
„Ах, Кольомбіно, — каже, — світе мій!
Дивися, небо он яке безкрає,
А ти в годиннику сиди і млій!

Чекай, коли відчиняться дверцята,
Щоб вискочить з пролятої нори,
Все те саме: бум-бум і трамтадрата, —
Невжеж так можна жити? — Говори...!

Не утікай! Візьму тебе під пашки
І крізь вікно пімчу в широкий світ.
Невжеж тобі дорощі фаталашки
Від молодих в тюрмі прожитих літ?"

На те вона:
„Ах що за арогантське
питання!
Це кружево брабантське
я — паня.

—

Спідниця і горсетка
шовкові.
Гадаєш, — я гризетка
у Львові?

—

Твоїх аморів, пане,
не хочу,
Я уст моїх в шампани
не вмочу.

—

Я не поїду автом
від Форда,
Мене пірвеш гвавтом, —
я — горда!

Він:
„Зажди, стрівай, ось бачиш, ще хвилина —
Годинник арію свою скінчить,
Найдовша з всіх, дванайцята година,
Як камінь в воду, в вічність полетить.
І знову буду я про тебе снити
В безпросвітній темряві, в запертю,
Не хочеш, — шпильку кинь. Щоб покінчити
З життям, я серце шпилькою пробю".

Вона:
„Диви який! Не дам я шпильки, ві!
Ще розплететься волосся.
У друге щось таке не говори мені,
Це не ялося!

Я дама з нервами тонкими. Кров
Гидка для мене, противна.
О револьвер! Побачимося знов, —
Я — дивна".

— — — — — — — — —

Всміхнулася, присіла. Пієрот
З жалем долоню положив на серці.
Скінчилась арія. В годинник, як з кишот
Біжать і — зачиняються дверці.

* * *

Бачиш її?
Виходить з руїн, сама ніби руїна.
Рвана сорочка, ноги без чобіт, на грудях незго- [єна рана
А очі її... гу! які в неї очі!
Бачив ти очі дитини, котру мачуха катує і очі [пантери
в клітці і маляря котрий ослін?
Ні, ні! Цих очей годі описати.
Іде.
Як вона йде! Як Христос на Голгофту. Галілеї [на сміх,
Як осліплені Болгари
Спинилася. До серця припала. Останню сльозу [в долоню,
Як у слезницю струснула.
Несе, обережно несе, бо долоня наповнена вщерть.
Бачиш її?
Чуєш слова, що з уст вилітають, як орли із [гнізда на скелі?
Речення сплітаються зі слів, як морське плесо [із розгуканих хвиль.
Не мова це, а буря, що лісами колише хрести [на могилах торощить, стріхи зриває з хат.
Ліси стогнуть, хрести скриплять, ридають хати, [земля затуліює уши.
Бачиш і чуєш її?
Це душа теперішньої людини, що не перестала [бути собою
Вийди на зустріч, тиж її брат!
Вийди на зустріч, промов добре слово, рожеж її.
Скажи, що дотлівають останні головні і відчиняється молочне лоно землі. Мак забуття виростає з крови, васильки з очей, що погасли на полі. Скажи, що знов зашумлять колосисті ниви, запалеюють ягоди в садах і як безжурні птахи заспівають на толоках діти.
Колись... Колись....
Вийди на зустріч сумній, безталанній душі, тиж [ці брат!

як погодити політику уряду СРСР. з політикою комінтерну, який займається систематичним підриванням державних устроїв. Чічерін відповів: „Політика держави і діяльність поодиноких організацій це дві окремі справи. Найкращим доказом на те є факт, що на території СРСР. зовсім не заборонена діяльність католицької церкви, яка має засадничо суперечні цілі до нашого устрою. А зрештою третій інтернаціонал рішив повалити навіть наш устрій. А до комінтерну належать і комуністичні організації в Польщі".

Щодо кольонізації Жидів на Криму Чічерін заявив, що ця справа йому в подробицях мало знана і до нього не належить, одначе супроти знаціоналізування торговлі Жиди втратили в СРСР. способи заробкування в тому слід їм дати якийнебудь варстат праці.

„Знаю — казав він — що та справа урядово затверджена, і що кольонізація буде продовжуватися і що на ту ціль призначена відповідна скількість землі на Криму. Супроти страти заробку по містах жидівське населення сильно стремить до того, щоби перейти до оільництва. Засадничо та справа полагоджена і не бачу для її реалізації ніяких инших перешкод крім фінансових, бо справа получена з великими видатками. Якщо закордон буде співділати в цій справі, то тільки приспішить її реалізацію". На запит, чи уряд вів у справі кольонізації Криму Жидами якінебудь переговори з Америкою, Чічерін заявив: Нічого про те не знаю. Якщо переговори були, то виключно з банкірами а не з політичними діячами. Були теж переговори з закордонними капіталістами в справі співділання у кольонізації. З американським урядом ніяких пертрактацій не було".

На запит, яке становище СРСР. до справи Вільна, була відповідь: „Це передбачене нашим договором із Литвою. Не памятаю, як там відповідний уступ звучить. Та на всякий випадок виленська справа є справою, що торкається і Литви і Польщі. І вона повинна бути поладнана без інтервенції третьої сторони. Думаю, що вона не може бути поладнана без згоди Литви, як з другого боку стан річей не може бути змінений без згоди Польщі, але на всякий випадок без чужої інтервенції".

Про транзитові справи та їх трудності Чічерін відмовився щонебудь сказати, бо вони будуть справою переговорів. На всякий випадок заявив, що для обох сторін при торговельних переговорах найважнійшою буде справа транзиту.

Потім засипали Чічеріна питаннями представники закордонної преси. У відповідь на ті численні запити Чічерін сказав, що піддержування Англією реального пакту має на цілі передовсім відокремлення СРСР., а зокрема розірвання німецько-радянського договору. Якщо Німеччина дасться втягнути в якунебудь англійську комбінацію, то наслідки цього передбачити важко. Щодо вступлення Німеччини до Ліги Націй, то це залежить від умовин, на яких вона приступить до Ліги. На всякий випадок вступлення Німеччини до Ліги на німецько-радянські відносини не вплине додатно.

Щож до Франції, то радянсько-польське зближення вплине на поправу французько-радянських взаємин. Один з кореспондентів зазначив, що візиту Чічеріна у Варшаві пояснюють собі як вістря спрямоване проти Німеччини. На це Чічерін заявив, що на разі Німеччина не зацікавлена в тому, щоби посварити Польщу і СРСР.

Як відомо, після пресової конференції відбувся бенкет у міністра закордонних справ Скшиньского, на якому були виголошені тости з обох сторін. Чічерін зложив візити маршалкам Ритаєві та Тромпчиньскому, далі відбулося ще кілька конференцій зі Скшиньским. На другий день вложив Чічерін візиту през. Войцеховскому у Спалі, де був на сніданню. Зі Спали вернув до Варшави, відбув ще одну конференцію зі Скшиньским і виїхав до Берліна.

Німецький посол у Варшаві Равшер старався про розмову з Чічеріном, але той останній його не прийняв.

Поширення виборчих прав.

Проект зміни виборчої ординації у СРСР.

Московська Рада народніх комісарів приняла новий проект виборчої ординації до рад. На основі того проекту має бути створена перш за все верховна виборча комісія, яка має працювати постійно, бо як відомо, так вибори відбуваються що року. Вона буде найвищою інстанцією у виборчих справах. Таким чином будуть відтяжені Центральні виконавчі комітети рад від виборчих справ. Проект зміни тої ординації вийшов від раднаркому РСФСР і є подуманий тільки для неї та ми певні, що скоро він поширить і на инші тзв. самостійні радянські республики отже і на Україну. Якщо отже проект буде принятий всіми партійними й урядовими установами російської федеративної республики та затверджений Всесоюзним центральним виконавчим комітетом, то нема сумніву, що на Україні теж повстане верховна українська виборча комісія.

Крім того проект поширює значно і круг виборців. І так виборчим правом будуть користуватися особи, що займаються торговлею (мають патент 1 розряду), дрібні промисловці, піднаємці млинів і накінець особи, що у своїх підприємствах мають одного дорослого робітника або двох учнів і якщо вони особисто займаються роботою. Далі новий проект підкреслює, що на членів родин, в яких один член позбавлений виборчих прав, те позбавлення прав не простягається. Вони отже можуть бути виборцями. Новий проект передбачує ще багато інновацій у самій техніці переводження виборів. Перш за все всі, що являються на виборчі збори, мусять бути поіменно зареєстровані, при чім на випадок участи менше ніж 35 проц. виборців зібрання вважається незаконним і виборів на ньому проводити не можна.

Вибраними вважаються ті, що одержать не звичайну, як це було дотепер, а абсолютну більшість голосів. На випадок недостачі абсолютної більшости вибори проводиться другий раз і при них вистарчає вже звичайна більшість. При других виборах можна виставляти нові кандидатури. Кандидатів або заступників на членів рад вибирається окремим голосуванням. На випадок опротестування виборів та уневажнення їх відносно двох третин вибраних переводиться перевибори усіх членів ради.

Зїзди рад можуть вибирати до президії і виконкомів та на зїзди вищого типу (окружні, краєві і ин.) не тільки своїх членів, але й инших громадян, якщо вони тільки користуються виборчими правами. В такому випадку не відіграє ніякої ролі ні місце побуту ні заняття кандидата. За те президія і голова виконавчого комітету мусять бути вибрані з числа членів зїзду.

(За „Парижским Вестником").

За куліс поліцейщини.

Диміс'я Лукомского.

Вчорашня „Хвіля" приносить досить сенсаційні інформації зпоза куліс львівської поліцейщини. Вже з самого наголовку „Таємнича пропажа актів з львівської поліції" можна дещо зміркувати, а підтитули, в яких є питайник щодо справника пропажі актів, інформація про зміни на поважних кермуючих посадах у поліції і вкінці — диміся Лукомского, говорять самі за себе.

З початком біжучого року вийшло до експозитури слідчої поліції у Львові донесення на одну фірму за обманство. Справу зреферовано, вступне слідство переведено й акти відіслано разом з донесенням прокуратурі. Однак показалося, що прокуратура тої справи не дістала. Не підлягає сумніву, що хтось інтересований, підглянувши догідну хвилину, стягнув ті акти. Інспектори Вічиньскі і Новодворскі вели слідство. Переслухано вже ряд поліційних урядовців та багато адвокатів. Подробиці переслухання бережені у великій тайні.

Пропажа тих актів є характеристичним причинком до відносин, пануючих серед функціонарів львівської поліції. А саме функціонар, який референтував ту справу, дійшов до висновку, що справу слід скермувати на цивільну дорогу, й відложив акти. Нещастя хотіло, що референтом справи був якраз той, якого його поліційні співробітники чогось не злюбили і він — як „Хвіля" каже: в звязку зі справою Штайгера втратив ласку одного зі своїх наставників. „Хвіля" застерігається, буцім то в звязку з тою справою усунено шефа слідчої експозитури Козакевіча, а проте не перечить, що він перенесений до окружної команди поліції, а на його місце призначений надком. Парнявіч.

Дальші зміни в проводі львівської поліції (незалежно від повищої справи) є такі: командант львівської міської поліції Лукомскі), який у вірнопідданчих листах до австрійського монарха сам себе назвав невідповідально-хорим на „нерва", який — як кажуть — підчас побуту Москалів у Станиславові „розвинув рухливу діяльність" з приватними мебльми, та який не уважаючи на все те 7 літ командував у Львові!) — остаточно „перенесений в стан спочинку". На його м'сце має прийти надком. Іллюкевіч з Дрогобича. Так само заступник Лукомского д-р Торвіньскі перенесений на провінцію: як осолоджуючу пілюлю дано йому підвишку ранґи з підінспектора на інспектора. На його посаду заступника команданта львівської поліції має бути іменований надком. Брожиньскі з V комісаріату. Також керманич експозитури поліції на головному дворці Боднар, має бути перенесений відтіль до окружної команди. Цілий ряд инших функціонарів поліції буде перенесений зі Львова на провінцію. „Хвіля" додає від себе, що факт тих численних персональних пересунень стоїть у звязку з останніми візитаціями репрезентантів м-стаа внутрішніх справ і головної команди поліції у Львові.

Можна сумніватися, чи така чистка усуне систему, так світло зайнавгуровану пп. Лукомскими, Кайданами, Лабяками і т. п. всемогучими володарями. систему, яка вже закорінилась не лише у поліційному апараті, але й у польській громадянській думці, пропагована спеціяльними ad hoc істнуючими органами преси як напр. „Газета Поданя".

Кожний може збогатитися

купуючи один льос Державної Класової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336.

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна **400.000** золотих.

Крім цього:

1 виграна	250.000		1 виграна	20.000
2 виграні по	150.000		6 виграних по	15.000
2 „ „	100.000		11 „ „	10.000
2 „ „	50.000		20 „ „	5.000
2 „ „	40.000		30 „ „	3.000
2 „ „	30.000		65 „ „	2.000
3 „ „	25.000		128 „ „	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії виплатили ми між иншими виграні по: Зол. **150.000** на ч. 26.082, **25.000** на ч. 40.263, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місци вятяти і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40'— ..... половинок по зол. 20'— ..... чвертюк по зол. 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу банкетом ПКО. ч. 405.016 надісланим фірмою. 556 1—6

Ім'я і нависко: .....

Адреса: .....

ВІДГУКИ ДНЯ.

Осінь.

Біжучий рік, як оцінювали календарські астрономи, мав бути симпатичний і правильно збудований. Сніг мав падати досить грубо, щоб засіви не мерзли, але не так знов грубо, щоб вирвіли. Мороз мав бути заєдно, щоб не капало з дахів, але не так знов „заєдно", щоб відморожував виставочі части тіла. Після того мала прийти весна трохи з дощем, трохи з сонічком, трохи з вітром, а все те на радість і вдоволення хлібороба. А за весною літо, повне добродійного сонця і плодотворного дощику. Осінь—никому не дуже то важна пора року — мала бути дощева і непривітна.

Так писали астрономи по календарях, так і що до йоти сталося.

Були і маленькі неточности, але нема правила без винятків. Сніг зимою зовсім не падав, а почав покривати землю щойно на весну, коли хлібороб хотів їхати в поле. Весною не було дощу, а після морозів настала посуха, яка найбільше приємности справляла мишві, а найменше грабскому і хліборобам без огляду на релігію і національність.

Після весни прийшло, а радше приплило літо. На Медарда, на Мокія і на Мокрини була погода" — але це все не помогло. Дощ падав без памяти, без угомону, без застанови—як „шгоwапа" напоїла деякі держави. Здавалося, що там над нашими головами або прорвалися лотоки або попсувалися водотяги, чи инші того роду майстерні улаштування.

На кінець прийшла осінь і хто загляпув до календаря, той був певний, що так як колись так і тепер тільки якийсь пятничка врятується один-одинокий від потопи.

Але на злість астрономам і календарям, а на радість усім, хто не має гумового плаща — заблисло на синьому небі сонце. Давно забуте, давно не видане, хіба в піснях пригадуване — засяло як за давних, добрих д. к. часів.

Поглибилася синява, зникли хмари, небо випогодилось як душа урядника по першім.

Прийшла до нас золотоволоса осінь загорнена в яскраву турецьку хустку з золотими дукачами на високих грудях. Присіла на майдані і весело всміхається до всіх, визивающо моргає шовковими бровами навіть до українських службовиків „Дністра", які оноді дістали підвишку на Надзірній Раді.

Хто йде — не мине. Той усміхом відповість, цей привітливе слово кине. А найбільше поети. Вони хоч і голодні — прижмурюють очі від радости і витягнувши гарфу зпід подертої пеперини, співають гимни.

Осінь! Осінь!... Мужеська пора року. Черствий вітер збирає тобі до купи розлюзпені кости, підганяє кров, засипляє обличя. Кладе тобі під ноги килим з опалого листя, гаптований щирим золотом лагідного сонця.

На бік-же сумні думки про незаплачений чинш, про дрова, про тепле одіння, про недалеку зиму і фінансову катастрофу! Осіннє сонце перемінює в золоті грудки... навіть вимізерованого трупа українського письменника.

Галактіон Чінка.

На схід.

Виїзд на Радянську Україну.

Недавно подали ми на основі звісток з Відня про виїзд на Радянську Україну більшої партії емігрантів в кількости 700 осіб. На основі точних інформацій мусимо справити наше донесення остільки, що ґрос транспорту становили б

Ценікінці й Врангелівці, які перебували в Австрії й Чехословаччині.

З визначних громадян виїхали тим транспортом на Радянську Україну б. посол Семен Вітик з дружиною, отаман Іван Коссак з дружиною і донькою, д-р Семен Гуцуляк (Буковинець) з дружиною, укінчені експортівці: Онишкевич, Попович і ин. Артист-маляр М. Івасюк виїхав тільки на кілька тижнів.

С. Вітик з питомою собі енергією приступив в Харкові до пропаганди допомоги виснаженому українському населенню західноукраїнської національної території.

НОВИНКИ.

— **Супроти** 100 прц. підвишки паперу, який мусимо побирати з заграниці, та кількох разових підвишок друкарських робіт від попереднього року до нинішнього дня с ми приневолені підвисшити ціну одного примірника на 20 сот. а місячну передплату на 4·50. Передплатники, що не виплатили ще передплати мусять мати на увазі цю підвишку. **Адміністрація.**

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два уступи з передової статті п. з. „Напередодні нових торгів".

— **Недоля наших інвалідів.** Пишуть нам з Варшави: Саме мав я нагоду відвідати один із шпиталів, де дізнався, що в ньому і в инших перебуває чимало наших воєнних інвалідів. Стан, в якому вони находяться, важко передати кількома словами інформації; це є не звичайна нужда, а — жахливе становище. Гадаю, що не треба тратити слів про обовязок, який має все громадянство і кожний з її членів зокрема, віддячитись, як могла бодай скромною лептою тим, які несли своє молоде життя в жертві для добра батьківщини, у найближчі її хвилини. Жертви для полекшення незавидної долі наших інвалідів прошу пересилати на адресу: Por. B. Rudecki, Warszawa, ul. Książęca N. 2 szpital św. Łazarza.

— **Зміна редакції в „Новому Часі".** В редакції популярного органу „Новий Час" зайшла зміна на становищі годовного редактора. Останнє число „Нового Часу" вийшло вже під редакцією п. Дмитра Палієва, члена Центрального Комітету УНДО. Одинокому в нас популярному органові, що виходить два рази в тиждень, бажаємо під проводом нового редактора як найкращого успіху.

— **Диссонанси польсько-жидівської угоди.** На вчорашній оперовій виставі „Фавста" у львівськім театрі і музичну увертуру і останні акорди опери зіпсували сильно диссонанси, що посипались з галєрії на адресу орхестри, складеної у великій частині з Жидів, з диригентом включно. Польські вшехпатріоти гукали „геть з Жидами!", „геть з жидівською орхестрою!", а на закінчення вистави обкидали орхестру гнилими яйцями, які також вовтузились на партер. Привід до цієї демонстрації дав факт приневолення праці Жидами-музикантами в свято Судного дня. „Слово польске", як справедливо замічує „Хвіля", в спеціальних новинках провокувало своїх читачів, щоби вони висловили своє обурення проти Жидів. При польсько-жидівській угоді ми чули, що одним з перших постулятів, які ставить собі польський уряд, є боротьба з антисемітизмом суспільности. Божеське видовище!... міністр і рабин, що творить таку угоду підписується під такими обіцянками чи присягає на них, а його найближчий орган, де він стільки літ був редактором, —веде з усією силою антисемітську кампанію!

— **Гора прийшла до Магомета.** „Дзенник людови" подає таку характеристичну інформацію: Коли згідно з умовою конкордату зїхались до Варшави всі епископи та архиепископи складати присягу вірности республіці на руки президента, кардинал Дальбор не приїхав, бо буцімто заведужав. Виявляється, що реклямоване свято відкриття памятника короля Болеслава Хороброго було тільки претекстом, щоби президент приїхав до престола збунтованого кардинала. І приїхав. „Дзенник людови" називає це „небувалою подією, щоби маєстат Річпосполитої, яку репрезентує президент, упав на коліна перед воюючим клерикалізмом" вважає це замахом на трівкість республіки.

— **Містечко палїть.** В нещасливім містечку Яворові знову вибухла пожежа, яка загрожувала великій частині міста. З огляду на те, що пожежі в останніх часах є там щораз частіші, виходить ясно, що вони є ділом якоїсь злочинної руки. Міська поліція звернулась до львівської, з проханням, щоби прислати їй для допомоги детективів для розслідження справи.

— **Самогубство директора.** У Сяні, в Перемишлі, виловили тіло директора народної школи в Дидятичах (пов. Мостиска) Худеревича. Він мав утопитись в наслідок безнадійної недуги.

— **Американський рай.** Товариство американських підприємців взяло в арендну один острів Атоль, з групи Гавайських островів, щоби на ньому відтворити якнайточніше вигляд біблійного раю. Цей рай буде доступний для мандрівників усіх країн. Найбагатші люде з Тихого Океану мають постачити туди дерева та овочі, які ростуть в їх країнах. Брат сімського короля засадив на ньому якесь особливе дерево, якого вчені ще до цього часу не в силі означити. Може саме це є фатальне райське дерево, на якому росли овочі знання?

— **„Свобода" ч. 40.** вже вийшла з друку і принесла такі статті: 1) Наша немич. 2) Земельна реформа чи кольонізація? (чи є в нас місце для кольоністів?) 3) Українська еміграція в Чехословаччині і „Рідна школа". 4) Ліга Націй і справа національних меншостей. 5) Т. Металюнь: „Хрестик" (кінець). 6) Під румунським чоботом. 7) Що чувати у світі? 8) Кооперація і „Рідна школа". 9) Новицький. 10) Друть шкіру живцем. 11) Ганебна розправа. 12) З львівського торгу. 13) Дописи з краю. (Журавно, Глешина, Комарно). 14) Правна порада.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Чічерін у Берліні.

30. IX. передпол. прибув до Берліна Чічерін. На двірці привитав його радянський амбасадор і представники німецького уряду. З Берліна повідомляють, що Чічерін після повороту з 2-місячної відпустки задержиться щераз у Варшаві, для окончної конференції. Польське мін. загр. справ заперечує цю вістку. Підчас побуту Чічеріна не говорилося, щоби в повороті мав задержатися в Варшаві. Не є передбачуване, щоби Чічерін приїхав у другу перед ревізитою Скшинського в Москві.

Перед конференцією в Льокарно.

У Льондоні роблять приготування в звязи з конференцією міністрів загр. справ у Льокарно в справі гар. пакту. Головним делегатом буде Остен Чемберлєн. Досі не відомо, хто крім мін. внутр. справ війде до англ. делегації. В політ. колах думають, що відповідь Німеччини, якою приймає запрошення на конференцію і вербальна відповідь ним. амбасадорів замикають окончно приготування до заключення пакту. Слід. етапом будуть наради в Льокарно. Від висліду їх залежить окончне порозуміння.

Бенеш уступить?

А. Тамаро помістив у „Секольо" статтю про причини пропозицій Бенеша в Берліні. На думку Тамара Франція не скриває вже, що її почування до Чехословаччини охололи. Посувадися через Б-а й чесько-радянські взаємини. СРСР домагався звороту царських скарбів, які забрали зі собою чеськлєгіонери. Гепер премієр Бенеші старається нараз примінити свою політику до змін, які повстали наслідком повороту Німеччини й СРСР. на арену світової політики. Саме причиною того були пропозиції Бенеша в Берліні 20 м. м. На думку Т-а Бенеш нічо не змінив, не осягнув ніякого успіху. Хоч має протекцію в Масарика, упадок його неминучий. Бенеш напевно не уступить перед виборами. Але вибори принесуть несподіванку не лише для Бенеша, але й для його політ приятеля Крамаржа. Ціла теперішня урядова система впаде. Після виборів і становище Масарика захитається.

Польська рада мін. розглядає сан. проекти.

30. 9. Польська рада мін. розглядала санац. проєкти зредаговані під заг. 1) проєкт закона про поправу краєвої продукції і засоби поправи торг. білянсу, 2) проєкт закона про спец. засоби для злагодження фінансової кризи, 3) проєкт закона про новий митний закон. Окремий проєкт обіймає справу арендування тютюневих монополів.

Прем. мав учера згодитися на редукцію буджету до міліярда 840 тис. зол. Прем. Грабскі предложив марш. Ратаєви свій проєкт економічної санації. В тій справі була в приватнім мешканні маршалка строго довірочна нарада представників польських соймових клюбів і жидівського кола.

Німецька нота.

30. 9. нім. уряд оголосив відповідь на запрошення союзників і заяву зложену нім. амбасадорами в Парижі і Льондоні. Нота стверджує, що нім. уряд приймає предложення союзних урядів скликати конференцію в Швайцарії дня 5. жовтня н. р.

Жиди проти польсько-нид. порозуміння.

30. 9. почались наради жидівського клюбу в звязи з політ. положенням і в відношенні до уряду Грабского. Одна часть клюбу була за вдержанням договору, друга заявляла, що клюб повинен зірвати договір. Пос. Гартгляс вніс, щоб клюб покинув дотеперішню політику і зірвав договір. Висловив теж недовіря для управи.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Середа 30. Сала Сокола.
3.X. „Янгрест".
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
4.X. „Циганка Аза".
5.X. „Пан Твардовський".
6.X. „Маруся Богуславка".
7.X. „Вій".
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 562 1—?

Український мішаний хор Д. Котка:
Четвер 1.X. Львів.
Пятниця 2.X. Львів.
Субота 3.X. Львів. 518 6—?

Адміністрація хору повідомляє, що окремих концертів для шкільної молоді не буде, а через те на кожний концерт призначено відповідне число студентських місць по пів 1 зол. Білети на всі концерти продає Народня Торговля (Ринок 36).

Панахида по бл. п. Володимирі Самійленковій. Президія Українського Товариства Допомоги Емігрантам з України повідомляє громадянство, що в неділю 4. жовтня в православній церкві (на вулиці Францішканській) по Службі Божій в 11 і пів год. ранку відправлена буде урочиста панахида по покійній українській письменниці Володимирі Самійленковій. Співатиме хор Д. Котка.

Дрібні оголошення.

КОНЦИПІЄНТА рутинованого, здібного до ведення канцелярії прийме негайно адвокат на провінції. Зголошення враз з условіями приймає з чемности Гриць Банд в Тисьмениці. 553 2—3

ІНЖИНІР агроном гладає відповідного заняття при Повітовім Союзі кооператив. Може вести господарство парохя, а поза тім уділяти лекції з середних шкіл. Зголошення до Адміністрації „Діло" під „Агроном". 558 1—1

БУВШИЙ австр. старшина вислужив 34 літ, сотник української армії, женатий, має пільком дітей що ходять до школи, літ 57, без ніякого маєтку і пенсії, просить о яку посаду канцелярійну або лісову. Зголошення до Адміністрації для ну. 1—3 Старшина.

10 зол.
коштує чвертка класової льотерії. Тягнення 1-ої класи вже 14. і 15. жовтня. Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі згляду на зближаючийся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Підяви гри і почтові чеки даром. Дім Банковий Шіц і Хаєс, Львів пл. Марійська 7. 528 4—4

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Тит Е. Бурачинський
бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, бувший ординар хірургічного відділу Загал. шпиталя у Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха при вул. Сапіги ч. 25. II. пов. від 11—12 перед полуднем і від 3—6 пополудни. 495 4—5

АДВОКАТ
Д-р Остап Жук
веде адвокатську канцелярію
В БУКІВСЬКУ
557 — повіт СЯНІК. — 1—3

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкурencійних цінах. 535 3—12

Механічна Ткальня „ДІЯ" Сп. з обм. пор.
Львів, Тнацька 29.
приймає:
лен, коноплі і клоча до виміни і виробу полотна, цайгів, ручників, обрусів і т. п.

Приймаємо агентів на дуже корисних условіях, купуємо також сирівці льняні і конопляні платячи найвищі ціни.

Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто прішле свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фракт. 491 2—6

Присилайте передплату!

ПЛАЩІ жіночі ЖАКЕТИ
з баранків сельскінів
по уміркованих цінах на теперішні часи поручає
СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ
422 Львів, площа Марійська 10. 1—1

ПРИЙМУ на мешкання дві студентки або Упадничку, вул. короля Лящинського ч. 25. між год. 3—4. 560 1—)

ПОШУКУЄТЬСЯ Григорія Ярему, сина Івана і Марії Яреми родженого в Прогобичі, о. Миколу Підгорецького New-York City Nr. 27 Str. 7 Est. проситься о вістку на адресу Иосифа Яворська Львів, площа Унії Божеского ч. 8. 561 1—)

СТАРША ЖІНКА, самітна, здорова, чесна, що розуміється добре на сільськім і домашнім господарстві, пошукує місце господині. Львів вул. Бема 16 Рогова. 559 1—)

За редакцію відповідає І. Сушинський. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 220 (10.603). Львів, субота 3. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Місяць книжки.

Львів, 2. жовтня 1925.

Минулого року святкували ми 350-літній ювилей українського друкованого слова; минулого року пошанували ми память першого українського друкаря Івана Федорова, що в р. 1574 випустив у Львові першу українську книжку; минулого року Загальний Збір Товариства „Просвіта" постановив проголосити місяць жовтень місяцем української книжки.

Саме стоїмо на порозі того місяця, присвяченого пошануванню книжки. А те пошанування можемо висловити тільки єдиним способом: — поширенням її в найдальші закутини Землі Української.

Кожний культурний народ шанує своїх славних людей: історичних діячів, витязів, поетів, письменників, творців нового життя. Шанує їх діла, вчинки, досягнення, єднається з ними в одну цілість, творить безперервний ланцюх, що єднає нинішнє з вчорашнім, що відтворює історично-культурну безперервність життя нації.

Тим більше повинні ми шанувати книжку, яка відтворює ті діла й досягнення, яка вчить нас, як жили та розвивалися минулі покоління, яка навчає нас, як жити й розвиватися нам в гармонії з духом часу, з постулятами нової доби, як піддержати й зміцнити ту нитку, що вяже нас в одну цілість, в одну громаду.

Книжка! Чиж не відтворює нам вона думки і змагання цілих століть, передових діячів людства в цілім поході століть? Чиж не напоює вона нас нектаром знання великих творців, фільософів, учених? Чиж не проясняє вона нам таємниці буття і світоглядів? Чиж не відкриває всю широчінь всесвіту? Чи не єднає нас з мертвими?

Книжка на перший погляд мертва річ, ланцюх чорних рядків, повязаних дрібними буквами. А прецінь вона вічно жива, безсмертна, що переживає цілі покоління, цілі століття.

Ще більше значіння має книжка для поневоленого народа, бо вона є тим звеном, що лучить громадян одної нації, що говорить про її невмирущість, що відкриває нові горизонти, що піддержує віру й надію в краще майбутнє.

От чому книжка, українська книжка заслугує на пошану, на близьке споріднення з нею, бо вона є цементом нашої культурної єдности, наглядною печаттю творчости нашого духа і наших дослідів та досвідів.

Як же маємо проявити нашу пошану до книжки, як маємо засвідчити нашу культурність?

Поширенням на протязі жовтня ціеї книжки, української книжки в найдальші закутини, під сільські стріхи, в ремісницькі варстати, в фабричні заводи. Книжка між нарід! — ось клич, який повинен лунати на протязі цього місяця. Всі — і так нечисленні українські книгарні повинні бути просто в облозі, всі наклади повинні бути вичерпані, шоби створити місце й матеріяльну базу під нові книжки, нові наклади.

Одначе нехай ніхто не думає, що місяць української книжки є виключно місяцем популярної книжки, книжки — як кажуть — „для народа". Ні, це є місяць загального пошанівку української книжки. Наша інтеліґенція має обовязок не тільки дбати про те, щоби книжка поширилася між народом, але має сама дати приклад свого відношення до тієї книжки. Прикро до того признаватися, а одначе так є, що українська інтеліґентська хата майже нічим не зазначує свого національного характеру. Можна перейти всю нашу територію здовж і вподперек і рідко прийдеться стрінути хату з українськими книжками, з домашньою бібліотекою, а прецінь — як казав римський фільософ Сенека — „життя без книжок є смертю й могилою для живих людей".

„Ми втратили апетит до друкованого слова — твердив відомий український публіцист і критик А. Ніковський. — А міжтим якраз тепер книжка являється найбільшим піоніром українського національного відродження, будителем живого духа, носієм культурних цінностей, так потрібних для нашої попаленої і потоптаної народньої ниви"...

Той апетит треба нам на ново збудити, треба в українській хаті відвести книжці почесне місце, треба засвідчити, що та хата не є хатою анальфабетів, тільки культурних людей.

І ще одно: буваючи в українських хатах, можна побачити там деякі книжки, але звичайно польські, страховиті польські переклади. Через них польщина втискається всіми щілинами в організм нашої інтеліґенції, в її світогляд, в її духову структуру. А прецінь колиб українська книжка мала більше прийняття серед загалу, і то в першу чергу інтеліґентного, то замість кількох дихавичних видавництв у нас істнувалиб великі наклади, що випускалиб великі наклади власної й чужої перекладної літератури.

Таж нас 7 міліонів лише під Польщею. Сім міліонів, але книжка, видана в пятьох тисячах примірників розходиться на протязі ...двадцяти літ. Таж дрібно-хліборобська Данія з $3^1/_2$ мил. населення має могутні накладні, тисячі книгарень, чудові видавництва з усіх ділянок життя. Таж 1 міліонова Естонія нас випереджує на полі видавничого руху. Чехія видає річно шість тисяч книжок в міліонових накладах. А ми, нас прецінь сім міліонів. Маємо слушні вимоги до місця в сімї вольних народів, але перш усього мусимо завоювати власними засобами місце в сімї культурних народів.

Правда, важкий час тепер. Одначе всетаки мусять найтися засоби на найконечнійші потреби. Книжка в культурної людини належить до потреб першої необхідности.

Ось над чим нам слід подумати і що нам треба здійснити в місяці жовтні, в місяці української книжки.

Перед новою конференцією.

Мов у кепськім кінематографі. — Неактуальні домагання. — Німці тани поїдуть... — Становище їх у Льокарно.

Телєграми, що інформують щоденно часописного читача голодного на сензації, мають дуже покривлене обличча, коли вони торкаються такої поважної та далекосяжної справи, як забезпека европейського миру. Вони подобають у дечому на затерті фільми у дешевих кінематографах, або навіть на кепські фільмові тексти, яких автори не дуже журяться про звязуючу нитку поодиноких картин, а вдоволяються „моральною наукою", що має прийти на самім кінці, в останній картині.

Всі ті, що з напруженням чекають на вислід нинішніх переговорів европейських держав, а не вдумуються глибше в причини дивних їх взаємин, можуть уявити собі, що остання конференція стане саме такою розясняючою картиною, яка звяже в одну цілість усі попередні. У тягу історичного розвитку народів такі картини можна бачити щойно з дуже далекої перспективи. Сучасні події рідко можна схопити як готову фільму.

Такі рефлексії виринають у звязку з щораз новими звістками про найближчу нараду міністрів закордонних справ у Льокарно. Як розуміти відповідь французького уряду устамв Бріяна, що пункти, які виставляє Німеччина перед цією конференцією, є неактуальні, бо не мають звязку з проектованою нарадою? Невжеж Німеччина сама не орієнтується, про що йтимуть розмови вже позавтра в Швайцарії або в останній мент хоче тільки прикинутись наївною? Діло в тім, що вся дискусія про завтрішній мир кружляє, мов лилик, довкола воєнного побоєвища. Переможці хотять добути від Німеччини ще одно признання, що вона признає стан витворений здобутками війни. Німецький амбасадор у Парижі, Геш, відповів дуже влучно представникові французького уряду, що коли Німеччина вступить до Ліги Націй без ніяких застережень, себто на умовинах предложених їй союзниками, тоді вона підпише, тим самим, вдруге мировий договір.

На німецьке повторення домагань з перед року, що згадували про припинення військової контролі та відповідальність Німеччини за війну, Бріян відповів, що французький уряд виразно зазначив основи конференції в Льокарно: — Версайський договір має бути ненарушений. З цього виходило би, що Німеччина не має над чим радити. Або вона виконає зобовязання договору або ні; в цьому другому випадкові — нехай союзники пробують її приневолити до послуху. А проте ми чуємо одночасно, що німецький уряд прийняв до відома останні заяви французького уряду і — німецькі делегати виїзджають наблькарнські наради. Чи на те, щоби там ще раз повторити прилюдно свої претенсії і доказувати їх доцільність?

Уся ця дипльоматична гра полишає враження, що кожна з держав хоче продовжувати дискусію, навіть не маючи надії на її успіх, тільки на те, щоби виграти на часі: — може за цей час проясниться загальна політична ситуація. Зрештою держава, що зриває переговори, мусить бути приготована на дальші наслідки цього кроку і мати вироблений план дальшої акції. А саме цього плану не в силі була би перевести нині ні Франція, ні Німеччина, обі однаково залежні від неясного становища Анґлії, що грає ролю закулісового посередника у нових европейських констеляціях.

Німеччина у відношенні до питання забезпеки найдеться в Льокарно менше-більше в такій самій ситуації, як минулого року у Лондоні до питання воєнних відшкодувань. Вона матиме перед собою надто багато виглядів на розвязку деяких політичних питань, щоби зректись ще одної виміни гадок. Кабінет Люґера силкуватиметься виторгувати деякі заяви, що вдоволяли би всі німецькі партії і що могли би замаскувати уступки, які він буде приневолений сам зробити в деяких основних пунктах. Франції добре відомо, що всі Німці хотіли би почути заяву союзників про їх невинність у спричинені війни і про хутку евакуацію кольонської смуги.

Та як погодити ці домагання з 231 статтею Версайського договору, підписаного Німеччиною, де кажеться, що „Німеччина признається... до шкоди спричиненої війною, яка була накинена Німеччиною?... Їх можна розяснити тим, що французький уряд давно вже признав повну нереальність численних статтей Версайського договору, але не в силі жертвувати всіма його здобутками. Коли відкидає теоретичні принціпи німецького уряду, такі як вина за війну, а проте хоче з ним далі продовжувати розмову для внеднання згоди, то значить, що його потрібує для удержання Версайського договору.

По широкому світі.

В Єрусалимі на „судний день" поліція перервала Жидам молитву під „плачучою стіною", вігнавши їх в крісел та лавок. Губернатор Штор заявив на скарги Жидів, що старий турецький закон забороняє Жидам користуватись цими місцями.

Франко-американські перегоовори в справі воєнних довгів добігають до кінця, але без ніяких конкретних звісток про їх стан. Кайо, фр. мін. фінансів, уже назначив день свого відїзду. Сподіваються, що Французи одержать обниження процентів.

Франц. рада міністрів прийняла до відома резигнацію ґен. Л'оте, головного полководця в Марокку, висловивши йому подяку за його заслуги.

Муссоліні має бути по звісткам англійських часописів поважно недужий, але скриває стан свого здоровля. Потвердження цієї звістки покищо ...

Польща і С. Р. С. Р.

Після відвідин Чічеріна у Варшаві.

Голоси польської преси.

Польська преса всіх напрямків посвячує цілі сторінки оцінці значіння відвідин Чічеріна у Варшаві, навязуючи до його заяв і тостів. Подаючи повизше у знаменних цитатах коротенький переглад голосів найповажнійших органів польської громадської думки, можемо найкраще побачити, які величезні і різносторонні надії покладає Польща на раптову приязнь цілком несподіваного союзника, давного ще вчора на всі заставки як найнебезпечнійшого, запеклого, безпардонного й підступного ворога.

Найбільш захопленими є органи ендеції, яка все бачить у візиті Чічеріна здійснення своїх завітних мрій: опертя Польщі об Росію. „Газета Варшавска" (центральний орган Зйонзку Людово-Народового) не находить слів покрали для заяви Чічеріна:

Якщо п. Чічерін заявляє нині, що радянський уряд має програму зближення поміж Росією та Польщі, бо навіть „створення дружої і тривкої приязни", і в додатку розуміє, що умовою виконання цієї програми є „розвязка цілої низки практичних і конкретних питань" поміж двома державами, то безумовно ціла Польща вритає з високим задоволенням таку ініціятиву радянського уряду, якій є для нас урядом Росії. Бо кожний мусить признати, що ми зрозуміли раніше і глибше, ніж російський народ, як „велике значіння для міжнародних взаємин" може мати зближення поміж Росією та Польщею, і якою „життєвою необхідністю" для Росії і Польщі є „створення сильної і тривкої приязни." Тому теж хочемо трактувати вчорашню заяву п. Чічеріна не як хвилевий дипльоматичний маневр, але як позитивну і практичну програму радянського уряду у відношенні до Польщі, програму тривкого порозуміння, „відповідаючого потребам і незмінним інтересам обох наших країн", як висловився у своїй промові міністр Скшиньскі. („Газ. Варш." з 29. вересня, передова стаття п. н. „Заява п. Чічеріна").

А для ще сильнійшого замаркування своїх почувань поміщує „Газ. Варш." у тому самому таки числі кільометрову патетичну апострофу відомого ельокубриста Адольфа Новачиньского „На вигзд Ю. Чічеріна".

...Минувшого тижня на ювілею Петроградської чи Ленінградської Академії серед 200 европейських учених, що приїхали на те 200-ліття, спеціяльно сердечно й зрадливо була принята найславетнійша й найбільша Полька наших часів — Кюрі-Склодовска. Маймо надію, що з такими почуваннями, з якими нова столиця Пітер, з такими буде теж виїжджати з Варшави керманич заграничної політики Унії радянських Республик.

Тої самої, що „Газ. Варш.", політичної фізіономії львівське „Слово Польске" вдарило в не менш урочистий тон:

Ідея польсько-російського зближення з пересторогою державницьких інтересів Польщі, підкреслювана вже від ряду літ як історично-природна необхідність, якщо наша відроджена держава має істнувати і змагати до могучости, находить потвердження „з тої сторони", чи і життє і дійсність наказує втілювати ідею в діло. Наша заграничча політика має перед собою після подій останніх днів завдання небувалої історичної важности, до реалізації яких мусить приступити з виїмковою вмілістю, енергією і увагою, просто з виїмковою свідомістю історичної відповідальности. (Сл. п.") з 2. X. п. р. вступна стаття п. н. „По декларациях п. Чічеріна").

Орган „польського Стіннеса" Корфантого „Ржечпосполіта" займається вскрема вражіннями варшавського візити Чічеріна за кордоном.

Для Польщі найцінійша негайна користь виходить зі заставлення політики Берлина і Москви в сірні пакту безпеки. Нім., хотячи позискати упевнення пейбоване становище в Лізі Націй, знаходить до повідомлення ст. 16. пакту Ліги, щоб здобути більшої свободи рухів відносно Польщі. Тому вживають головно аргументом, що в разі напалу Совітів на Польщу, Німеччина стала би полем боротьби, а більш перемаршу чужих військ. Тимчасом побут п. Чічеріна у Варшаві і складені тут декларації доказують, що на нінні польсько-радянські конфлікти взагалі не зависимо від. Пан Штреземан не може бути вдоволений з цього. Друга негайна користь — це корисне вражіння, яке візита п. Чічеріна зробить у Парижі. Для Франції польський союзник, який є в гарних відносинах з Росією, є багато партнерійший від союзника, котрого східні і західні границі є терендом тертя і кипіння. Факт, що польська дипльоматія власними силами довела до варшавської манїфестації в так добре психологічно вибраній хвилині — безумовно причиниться до збільшення її престіжу. („Жечп." з 1. X. „По візиті п. Чічеріна" — допис паризького кореспондента Каз. Смогоржевського).

А проте всі ті виводи є лише теоретичними комбінаціями, що в темряві нащупують грунту. Фактично польські публіцисти були так несподівано заскочені приїздом Чічеріна, що ще й тепер, після усіх декларацій, промов і офіціяльних комунікатів, виявляють подиву гідну дезорієнтованість щодо тих самих хвилюючих їх питань.

І так демократичний „Курєр польскі" є діяметрально иншого погляду щодо ініціяторів зворотку польсько-радянських відносин, ніж тільки що наведений погляд п. Смогоржевского, вихваляючого „власні сили" польської дипльоматії.

Передусім вже зі самої стилізації обох тостів, — яких загальні лінії є, очевидно, рівнобіжні, — з самих наголосів, покладених п. комісаром заграничних справ на подібної точки спільного розумування, видно, що ініціятива переводженого порозуміння між обома державами вийшла з Москви.

Дальше „Курєр польскі" цікавиться ролею, яка призначена Польщі для відіграння в новій ситуації.

Перед війною для означення тої позиції (всіх Польщі — пр. Ред.) вжито би безумовно образового виразу язичка при вазі. Був це термін відповідний в епосі, в якій — як гарно сказав п. Скшиньскі у Женеві — „рівновага означала лише ривалізацію, balance of power тільки напруження, а забезпеки ставали викликами". Що Польща не розуміє своєї ролі в такий спосіб, свідчить про це вчорашній тост нашого міністра заграничних справ. А відповідь п. Чічеріна доказує і в цій точці повну однозгідність. Не язичком при вазі, а необхідним чинником пацифікації Европи є Польща,—чинником, якого при якій спробі відбудови Европи не можна промінути. („Курєр Польскі" з 29. IX. вступна стаття п. н. „Вчорашні тости").

Тимчасом цілком близький своєю політ. фізіономією до „Курєра польского"—„Курєр Поранни" того самого дня глядить на ту саму справу з багато більшим скептицизмом. Правда, і „Кур. Пор." застерігається проти ролі язичка при европейській вазі.

Хто гадає, що станемо в чужих руках атутом, який позволяє виграватись себе нині проти Англії і Німеччини, завтра проти Франції, позавтра проти Рад. Республики, той мусить розчаруватись.

А проте автор лякається, що якраз большевики глядять на Польщу, як на такий атут, отже не поділяє певности цитованого вгорі „Курєра Польского" про однозгідність поглядів на ролю Польщі пп. Скшиньского й Чічеріна.

...Погроза, що їх ще так недавно большевицька преса кидала під адресою Чемберлена і „перестороги" уділювані Польщі, щоби вона перестала бути запраддям в руках „англійських авантюристів", свідчать проречисто, що в очах урядової радянської політики є досіль трактована як поле досвідів для маневрів політики европейської.

І автор ставить большевикам різні й велики вимоги, без сповнення яких виключає успіх і тривкість радянсько-польської приязни. Таким кінцевим побожним бажанням є девидерат:

Якщо ідеалом червоних володарів нинішньої Росії не перестає бути світова революція, яка своїм полумям має в першу чергу огорнути сусідський край, то польсько-радянське порозуміння мусить почасти від ліквідації ідеалу. („Кур. Пор." з 29. IX. вступна ст. А. Спінського п. н. „Супроти візити п. Чічеріна")

І здається, що саме в ц'м побожним бажанню криється „камінь преткновення", об який мусять перекинутись усі мрії про згоду і приязнь між Польщею та Союзом Рад. Республик, бо камінь цей — є фундаментальним камінем цілої ідеологічної будівлі комуністичної держави.

Найбільший вибір славатних товарів на осінній та зимовий 1925 сезон поручає фірма 18-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Нові повновласти для Троцького.

Інформації англійської преси.

Англійський консервативний щоденник „Морнінг Пост" подає сенсаційну вістку про те, що всесоюзний радянський уряд рішив шляхом окремого декрету створити нову свою експозитуру торговельно-концесійного характеру в Льондоні.

Як відомо, в Москві істнує під головуванням Троцького найвищий концесійний комітет. Його єдиною метою розглядати конкретні пропозиції европейських і американських капіталістів на промислові, рільні та копальняні концесії в СРСР і їх приймати або відкидати. Ось саме філію того концесійного комітету мається відкрити у Льондоні. На чолі її стане голова і двох радників. Всіх їх призначить особисто Троцький. Комісія дістане далекойдучі повновласти та право кооптації нових членів у характері експертів. Всі її вчинки буде нормувати головний концесійний комітет із Москви. А практично буде вона розглядати і затверджувати концесійні оферти англійських капіталістів і консорцій. До її компетенції належатимуть також справи творення мішаних англійсько-радянських торговельно-промислових спілок на території радянського союзу. Льондонська комісія буде прослідживати і фінансову спроможність та силу усіх англійських кандидатів на отримання концесій. Щойно після прослідження фінансової спроможності

ІВАН НІМЧУК.

Церква св. Варвари у Відні.

(З приводу 150-літніх роковин переїзду ІІ гр.-католикам і 140-літніх роковин віденської гр.-кат. парохії.)

I.

З минулого церкви й парохії.

В часах, коли над українським національним організмом нависли чорні хмари, коли супротивні хвилі й бурі підривають самий корінь нашого істнування, добираючись уже до самої душі українського народу, — приємно спинитись думкою на одній нашій фортеці за кордоном, що вже стопятьдесять літ служить вірно духовим потребам українських еміґрантів. Служить і з успіхом береже еміґрантську масу перед заливом чужого моря, перед безповоротним затопленням в його ненаситних, все чужинецьке нівелюючих глибинах. Фортецею тою є невеличка церковця св. Варвари в I. окрузі Відня (I. Postgasse 8).

Церква св. Варвари і звязаний з нею конвікт або семінар для питомців гр.-кат. обряду, т. зв. Барбареум, відіграли в українськім національним житті величезну ролю. Ролю важного релігійного й культурно-просвітного осередку, в якому все живим живчиком било українське життя, й ролю неоціненого посередника між Сходом і Заходом, між культурою і творчістю нашого народу з одного, й культурою та творчістю Відня, а з тим і цілого Заходу, з другого боку.

Початки церкви св. Варвари датуються від половини XVII. століття. Вона збудована як конвіктор-ська лат. церков (костел) Єзуїтів 1652 р., патроном її стала св. Варвара. Звідси й назва пізнійшого семінаря: Барбареум.

Після прилучення Галичини до Австрії (1772) виявилася потреба кращого вишколення й більшої освіти гр.-кат. духовенства. Тому вже дня 7. X. 1775 р. появився надворний декрет цісаревої Марії Терези, яким церкву разом з конвіктом передано в посідання основаного тоді гр.-кат. семінаря ім. св. Варвари у Відні, що його призначено для приміщення питомців гр.-кат. обряду з цілої монархії, отже для Українців з Галичини й Закарпаття, для гр.-кат. Румунів, Мадярів і Хорватів. Очевидна річ, що український елемент мав у ньому домінувати (Українці мали забезпечених 26 місць).

З часом зайшла потреба своєї церкви для тих нових горожан гр.-кат. віроісповідання, що їх чи то змінені політичні обставини, чи військова служба загнали до столиці. І хоч цісар Йосиф II. разом з иншими монастирями в Австрії зніс був і семінар св. Варвари, то сам він, після особистих відвідин церкви, надворним декретом з 20 IV. 1784 р. проголосив її парохіяльною для католиків грецького обряду всіх національностей. Таким чином церква св. Варвари у Відні є в руках гр.-католиків круглo 150 літ, парохіяльною — понад 140 літ.

Довший час юрисдикція парохії розтягалася тільки на гр.-католиків Відня з тим, що парох церкви був обовязаний заспокоювати релігійні потреби кожного гр.-католика й поза Віднем, себто в австрійській провінції, на його бажання. Завдяки заходам свідомих своїх завдань парохів повелося з часом поширити юрисдикцію парохії на всіх гр.-католиків Відня й околиці, через що претенсії ріжних лат. парохів до наших людей втратили всяку основу. Так само дякуючи заходам парохів, підпертим чисельною перевагою гр.-католиків української народности, церква здобула собі скоро чисто український характер, що його задержала в повній силі до сьогодня.

А були віденськими парохами в більшости люде, що розуміли добре свою задачу на чужині. Дехто з них має справді великі заслуги не тільки на українськім церковно-релігійнім, але й на національно-культурнім полі. Так уже перший парох, Василіянин Єронім Стрілецький (1784—1804), заложив велику бібліотеку, що стала основою капітульних бібліотек в Перемишлі й у Львові; він написав граматику української мови, що була першим підручником конвіктистів. Підкарпатський Українець Іван Ольшавський (1804—1813) та д-р Іван Снігурський (1813—1818), декан віденського теольогічного факультету й пізнійший епископ у Перемишлі, стояли все на сторожі чистоти гр.-кат. обряду, перший причинився до утревалення українського характеру парохії, другий зумів поширити юрисдикцію її на всіх гр.-католиків Відня й околиці. Іван Фогороший з Підкарпаття (1818—1834, — автор української граматики для Угорщини; він перший подумав про гр.-кат. капелянів для українських жовнірів і видав для них перший молитовник. Петро Павлавський (1835—1847), як і инші, плекав усіми силами хоральний спів, чим притягав до церкви навіть ріжних визначних чужинців. Він виступав гостро проти польських патріотичних затій в семінарі, в чому добачувано навіть причину його трагічної смерти *). Дальші пароки йшли по собі в такім порядку: Д-р Спіридіон Литвинович (1848—1857), професор теольогічного факультету у Відні,

*) Павлавського знайдено вбитого в церкві перед престолом. Убийником був правдоподібно дяк Теодор Ковічук гесце Ковальчик, одначе мотиви убийства не зовсім ясні. Дехто думає, що це сталося з намови Поляків, які хотіли позбутися небезпечного противника на віденському грунті, дехто уважає це убийство особистою помстою дяка, якому парох за мало платив. Про це докладніше: Д-р К. Студинський „З пожовклих листків". Львів 1917.

сти вона буде підготовляти контракти та умови.

Анальогічно до льондонської створено вже такі комісії у Берліні та Парижі. Це доказує — пише „Морнінг Пост" — що Троцькому нарешті вдалося осягнути те, чого він добивався вже від кількох літ, тобто якнайблищого контакту з небільшовицьким світом.

Зновже польська преса інформує, що в найблищому часі приїздить до Москви для безпосередніх переговорів із Троцьким у справі концесій делегація Зединеного Нію-Йорксько-Чікагського банку (найбільший робітничий банк у Зединених Державах), що розпоряджає великанськими капіталами. Якщо це правда, то кроки цего банку були би першими з боку американського зорганізованого капіталу в напрямі навязання блищих господарських стосунків із СРСР. Та це виключно приватні почини приватного, хоч і зорганізованого капіталу — але від них не так то вже далеко до навязання офіціяльних зносин між Америкою та СРСР.

Кожний може збогатитися

купуючи один льос Державної Клясової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336.

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна **400.000** золотих.

Крім цього:

1 виграна		250.000	1 виграна		20.000
2 виграні по		150.000	8 виграних по		15.000
2 „	„	100.000	11 „	„	10.000
2 „	„	50.000	20 „	„	5.000
2 „	„	40.000	30 „	„	3.000
2 „	„	30.000	65 „	„	2.000
3 „	„	25.000	123 „	„	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії виграли ми між Вашими виграні по: Зол. **150.000** на ч. 25.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вирвати і переслати нам в листі

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40·— ..... половинок по зол. 20·— ..... чвертюк по зол. 10·—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу білєтом ПКО. ч. 405.916 надісланим фірмою. 556 2—6

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

Радянська Україна.

Будова нових шахт у Донбасі.

У Донецькому басейні наміряють побудувати 26 нових шахт. У справі тої будови приїхав до Харкова ленінградський професор Бокій. Він заявив представникам преси як спеціяліст, що для підбору найвідповіднійших місць під будову шахт буде зорганізована окрема комісія для геольогічного досліду Донецького басейну. На нових шахтах мається змеханізувати всі процеси добування. Кожна шахта зможе давати по 100—500 тисяч тон та обійдеться пересічно при коштах 5-ти міліонів рублів. Побудування шахт намічено довершити на протязі 5-ти літ, при чому, на думку професора, її можна буде зреалізувати виключно силами СРСР.

Український експорт до Греції.

З Одеси повідомляють, що в останніх часах сильно вросли торговельні взаємини України з Грецією. На протязі останнього року торговельне представництво продавало на грецькому ринку збіжжа, худобу, домашню птицю, сірники, масло, дерево, оселедці, рибу та инші продукти. Разом продано в Греції товарів на суму 1,670.000 карбованців. Крім цього запродано Греції на протязі останнього року 25.000 тон цементу і 10.000 тон донецького вугілля. Радянський Союз займає на грецькому ринку шесте місце щодо імпорту. Греція дуже заінтересова зокрема українським збіжжам і на цей рік хоче ввезти його 200.000 тон. 30% того збіжжа привезуть радянські кораблі. Цього року, значить осіню, продано Греції вже частину ячменю а по ній прийде пшениця для приватних фірм. („Правда".)

Український промисл у 1925—26 р.

Як відомо, весь фабричний промисл у Донецькому басейні сконцентрований в руках трестів. Сталевий трест передбачує на 1925—26 операційний рік виріб чавуна на суму 99 міліонів пудів, сталі на суму 71 міліонів пудів. Всього працювати буде у слідуючому році 18—20 великих гут. Для побільшення виробу сталі набувається їзза кордону фабричного приладдя на суму 16 і пів міліона карбованців. Полуднево-рудний трест має піднести в операційному році 1925—26 добування руди до суми 200 міліонів пудів. Для того тресту замовлено за кордоном копальняного приладдя на суму пять міліонів рублів. У цьому році буде занятих у копальнях того тресту 12 тисяч робітників. Будуть урухомлені також нові копальні в числі пяти. У т. зв. марганцевому районі буде чинних три копальні, які дадуть 30 міл. пудів руди, отже вдвоє більше ніж перед війною. („Правда").

Побільшення числа сільських громад.

Центральна адміністративно-територіяльна комісія при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті в Харкові рішила поширити сітку сільських громад шляхом виділення на Україні 1.057 нових громад. Таким чином поширіться теж сітка нових сільських рад. Організація нових сільрад має бути закінчена з кінцем жовтня.

(„Правда".)

Донецьке вугілля йде до Єгипту.

З Одеси повідомляють московську „Правду", що через тамошню пристань вивезено з початком вересня н. р. 25 тисяч тон вугілля до Олександрії. На радянських кораблях повезуть те вугілля тільки до Константинополя або до Піреїв, де його переладують на єгипетські кораблі.

Українізація на Одещині.

Окрема комісія по перевірці українізації прослідила стан українізації у цілому ряді одеських установ а також в установах одеської округи. Комісія ствердила, що українізація посувається вперед дуже слабо. На 6.294 урядовців заледве 46 опанувало українську мову вповні. За те 4.661 урядовців не знають цілком української мови. Комісія рішила утворити у кожній установі органи, які будуть спеціяльно слідкувати за перебігом українізації. Співробітників, що не знають і на протязі означеного часу не вивчаться української мови, буде постепенно звільнятись з посад. („Правда".)

Л. Буржуа.

Смерть великого політика та пацифіста.

У Парижі помер один з сеніорів французької політики Леон Буржуа, у 74-ім році життя. Відомий як президент сенату з 1921 р., лавреат Нобля (нагорода за працю в користь загального миру), один з перших творців Ліги Націй, член французької Академії („безсмертних"), делєгат Франції у гагському трибуналі, автор численних суспільних та правничих творів.

Ось коротка політична його карієра: в 26 р. життя — адміністративний урядовець; в 35. префект поліції в Парижі; від 37 р. посол. радикал. В рр. 1890—2 був міністром освіти, в 1893 — мін. справедливости; в 1895 — премієром, спершу з портфелем внутрішніх справ, пізнійше закордонних; в 1898 — міністр освіти; в рр. 1902 до 1904 президент парляменту; в р. 1905 — сенатор; в 1906 — мін. зак. справ; в 1912 р. — мін. праці, в рр. 1915—16 (підчас війни) — мін. без портфеля; як бачимо — перейшов майже всі ділянки суспільного життя. Вже в р. 1910 видрукував свій твір „За Лігою Націй", в якому боронив ідеї примусового мирового трибуналу для вирішування воєнних конфліктів. Він був прихильником створення міжнародньої збройної сили, яка могла би реально переводити рішення гагського трибуналу мира. Підчас мирової конференції, на якій

пізн. львівський єпископ, від 1864 р. галицький митрополит; Микола Нодь з Підкарпаття (1857—1862); д-р Яків Ципановський (1863—1874); д-р Юліян Пелеш (1874—1883), історик гр.-кат. церкви, пізн. перший єпископ у Станиславові, помер на становищі єпископа перемиського; д-р Теофіль Сембратович (1883—1899); Іван Ших з Буковини (1903—1914), помер на становищі пароха Жидачева в 1914 р.; д-р Йосиф Жук (1914—1920), тепер в Америці; д-р Мирон Горникевич, від 1923 р. З них найбільше заслужений без сумніву Пелеш, бо він є автором великої історії унії гр.-кат. церкви з Римом (Geschichte der Union), а всі вони разом були гарними проповідниками і дбали про чистоту української мови, впливаючи осьтак і на духовенство в краю. Капітар щойно в гуртку при церкві св. Варвари довідався, що йому треба було знати про українську мову, в тім гуртку були й перші наші граматики, між ними Йосиф Левицький.

І своїх і чужинців притягав до церкви найбільше наш хоральний спів. А треба знати, що на богослуження до церкви св. Варвари заходили й заходять часто найвизначнійші чужинці, світські й духовні; бували в ній нерідко члени цісарської родини, а навіть володарі чужих держав, особливо в часі віденського конгресу, коли то хор російського амбасадора у Відні, українського гетьманича гр. Андрія Розумовського, виступав у ній з композиціями нашого Д. Ст. Бортнянського. В церкві св. Варвари відбувалися також урочисті висвячування єпископів. Не треба й казати, що наші віденські парохи старалися особливо в таких урочистих хвилинах виступити якнайгіднійше і представити гр.-кат. обряд якнайкраще перед чужими людьми. Не диво, що краса наших богослужень причаровувала багатьох чужинців, а декого з них приковувала так, що вони ентузіязмувалися для гр.-кат. обряду. Таким ентузіястом став 1813 р. гр. Карло Куденгове з Альзації, таким став 1829 р. еспанський інфант, архикнязь Карл Людвик. Перший прикрашував церкву дорогими іконами, другий перенявся так красою гр.-кат. богослужения, що завів гр.-кат. церкву в своїй італійській домівці, в князівстві Люкка*).

Накінець треба згадати, що гурток при церкві св. Варвари має заслуги і для української історії. А саме з нього в часах Паславського вийшли перші копії високопатріотичного літопису української церкви (Annales ecclesiae ruthenae) Михайла Гарасевича. Очевидно, що гурток цей не був ніколи глухий і на політичне положення українського народу. Особливож рішуче треба було реагувати по всі часи на всякі посягання й замахи Поляків, що загрожували політичному життю галицьких Українців**).

II.

Сучасний стан і виглади на будуче.

Колись церква св. Варвари була значно більша: вона мала гарну галерію для публики, великі хори, пивницю і т. д. Одначе після перебудови старого монастиря св. Варвари на нинішні державні будинки (головна почта й міністерство торговлі) зменшено церкву до її теперішнього виду. Тепер вона маленька й темна, тісна також захристія. Всеж таки нинішнім потребам двохтисячної української кольонії у Відні вистарчає вона вповні і хіба тільки на Великдень і на Різдво не може змістити всіх вірних, коли позіздяться до Відня і наші люде з провінції. Церква стиснена згаданими вище державними будинками, тому вона губиться в своїм окруженні; знадвору пізнати її хіба по тім, що на ній є невеличка вежа з хрестом і годинником. Перед церквою є маленька площа, на якій відбувається щорічно йорданська урочистість.

Свого часу був плян зовсім здемолювати церкву св. Варвари й визначити гр.-католикам малу церкву на передмістю Леопольдштадт, на Пратерштрассе. Одначе після довгих переговорів постановлено збудувати нову парохіяльну церкву разом з парохіяльним домом в сусідстві монастиря Домініканів, з чого також нічого не вийшло. Проект здемолювати церкву й визначити гр.-католикам на її місці якийсь барак на окраїнах міста вирінув був і цього року — в звязку з задуманим пробиттям улиці до великого будинку почтової каси ощадностей, що стоїть по другій стороні церкви. На енергійну інтервенцію пароха вдалося при помочі кард. Піфля цей проект державної влади повалити. Мотивовано саме тим, що церква має свою сторінку в українській історії, що Українці дорожать нею, а в тім і число їх таке поважне, що годі спихати їх до бараку.

Цим разом повелося ще відсунути небезпеку від церкви, але як буде далі?

Коли так приглянутися нашим людям у Відні (а вониж творять ту церкву, вони її основою), то не можна обігнатися від болючих

---

*) Церква ця існувала ще в 40-их роках м. ст. Придворним капеланом у ній став 1829 р. угорський Українець Микола Лучкай, автор граматики української мови й українських проповідей. Князь Карл Людвик давав м. ин. грошеві підмоги Іванові Головацькому, він піддержував також українські видавництва, напр. „Вінок" тогож Головацького в 1846 р. (Див. Ярослав Гординський: Основание гр.-кат. церкви в князівстві Люкка в Італії. Записки Н. Т. ім. Ш., 1918. том 125).

**) Пор. д-р Василь Щурат: На досвітку нової доби. (Стаття: При церкви св. Варвари у Відні). Львів 1919. ст. 65 і дальш.

боронив переведення такої ідеї, мав проти себе Англійців та Американців, що вважали війною таку збройну організацію. Був ворогом окупації Руршини і з цього приводу демісіонував зі становища президента сенату. Та одночасно як справоздавець Версайського договору у сенаті боронив його в імені пошани міжнародніх законів та моралі.

Упадок „Газети Варшавскої".

Ще перед тижнем принесла була польська преса вістку про те, що „Газета Варшавска", центральний орган польської народової демократії скоро перестане виходити. Відомости польської преси були такі докладні, що розміщували вже навіть редакторів „Газети Варшавскої" частинно на дипльоматичні становища, а частинно до складу редакції варшавської „Газети Поранної". Очевидно, що вістка про захитання матеріяльних підстав того найстаршого, бо засновного ще в 1774 р. варшавського пресового органу, викликала неабияку сенсацію. Бож круг читачів тої газети рекрутувався переважно з польських бюрократичних кол, які були все перейняті вшехпольською політичною ідеольогією, отже саме тою, яку пропагувала „Газета Варшавска". Упадок її в нинішних часах хоч і невичайно важної економічної скрути вказував би взагалі на занепад поширюваної нею ідеольогії.

Нам з обсервації якось важко було допустити, щоби та ідеольогія банкротувала, бо практика саме вказувала навіть на деякий її зріст.

Та ось сама „Газета Варшавска" з 30. вересня принесла сама підтвердження газетних відомостей. Вона дійсно паде, але не зовсім, бо ратується від цілковитого упадку ще фузією з варшавською „Газетою Поранною". З днем 1. жовтня не буде вже „Газети Варшавскої" тільки „Газета Варшавска Поранна". Отже обидві названі газети здучилися в одну, поробивши собі взаїмні уступки в названню нового органу. Новий орган матиме той самий політичний напрям, що був у них передтим, отже вшехпольський І виходитиме щодня ранком у побільшеному обемі. Чи довго продержиться цей новий орган у побільшеному виді, про це переконає нас мабуть недалека будуччина.

Жертвенність мірилом життездатности.

Українська еміґрація в Чехословаччині і „Рідна Школа".

Головна Управа УПТ-за одержала від К-ужка гімназ. студентів „Каменярі" в Ніш-брамі 430 кч. на „Рідну Школу". На цю суму зложив щомісячний член Кружка п. інж. Степан Шараневич, директор копалень вугля в Щітке 330 кч., а решту вложили члени Кружка „Каменярі". Крім цього одноразового датку зобовязався п. інж. Шараневич складати що місяця 5% свого побору як добровільний даток на „Рідну Школу" у висоті 150 кч., себто 25 зол. місячно. Також всі члени Кружка „Каменярі" ухвалили оподатковатися на „Рідну Школу". Такі самі ухвали перевели студенти і емігранти в Празі, Подебрадах, Братіславі, Берні, Йозефові і инших місцевостях. Так памятають на „Рідну Школу" ті, що живуть серед найкращих матеріяльних обставин. Таке щире розуміння значіння „Рідної Школи", цеї важної інституції в сучасному великому похожитті приносить честь нашій еміґрації.

Сподіваємося, що цей гарний приклад спочукає і ту велику частину українського громадянства тут, в краю, яка досі стояла осторонь „Рідної Школи", виконати свій найсвятійший обовязок.

„Рідна Школа" внаслідок байдужости і необовязковости нашої суспільности находиться тепер в таких невідрадних матеріяльних умовинах, що треба було деякі курси УПТ-за розвязати, деякі школи УПТ-та закрити, та чимало кляс УПТ-за стягнути. Виплата платень на „1-го" тих учителів (льок) УПТ-за, що остають в службі „Рідної Школи" є під великим знаком питання, а крім цього залеглі довги, претенсії Каси хорих і Пенсійного Інституту збільшують видатки Товариства. До того треба доконче братися негайно до будови нових шкіл на місце зруйнованих державних, до творення шкіл, курсів і варстатів промислових, ремісничих і т. п. Звідки візьме УПТ-во фонди на ті необхідні потреби?

Як що наша суспільність не уявить собі як слід грози положення і не поспішить негайно з більшою взаємною одноразовою допомогою, а опісля постійними місячними звичайними датками не уможливить праці УПТ-ву до рівновагн, то наслідки такої байдужости будуть дуже сумні.

Та з огляду на велику небезпеку сподіваємось, що озветься громадська совість, озветься почуття обовязку; надіємося, що герой принцип нашої еміґрації в Чехословаччині спонукає всіх досі байдужих негайно прислати більші жертви до Каси Головної Управи „Українського Педагогічного Товариства", у Львові, Ринок ч. 10.

Коли жертвенністю міряється життездатністю нації, то ділами докажім, що ми нація спосібна до життя.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

На податкові теми.

Майтковий податок від церковного майна.

Знаємо, що католицьке духовенство, боронячись проти посягань на церковне майно, спиралося на праві канонічним, австрійській конституції та всяких инших правових нормах, які — очевидно — в Польщі рідко коли мають яке значіння. Отже не чудимо ми, щоби то з оборонців непорушности церковного майна оперся на самий закон про маєтковий податок і в ньому шукав ратунку для церковного майна. На нашу думку — закон стоїть на боці оборонців церковного майна; лише, що на законі невірно обґрунтована інтерпретація міністра скарбу штовхнула практику в сторону протилежну намірам законодавця та букві закону.

Справа в тім, що закон (арт. 3. П т. т. д. закона. Д. з. З. ч. 94 поз. 74 1922) цілковито звільнює від маєткового податку „маєтки чи їх части, які служать безпосередньо цілям релігійного культу, науковим, освітним, культурним, добродійним і санітарним або доходи з яких обертаються виключно на згадані цілі". З тексту ясно випливає, що церковні добра поставлені в цілковито однакові умови щодо оподаткування, як і майно інституцій освітних, добродійних і т. д. Візьмім приклад: Лічниця добродійного товариства має нерухомість, яку віддає в ужиткування лікарям — як винагороду за їх працю. Положення цеї нерухомости з правного погляду є те саме, що і церковних земель. Ясно, що питання про оподаткування чи неоподаткування відносно одного і другого майна — згідно зі законом — повинно бути розвязане однаково.

Розпорядок міністра скарбу (§. 4. В. т. 6. Д. з. ч. 4 поз. 32 — 1924 р.) допустився недопустимої інтерпретації припису закона. Міністер каже, що ніби то „тільки від маєтків і їх частей, що служать цілям релігійного культу, закон вимагає, щоби вони служили тим цілям безпосередньо"... До маєтків добродійних, освітних і т. п. інституцій вимога безпосередности служення цілям не відноситься. Порівнявши цю інтерпретацію з текстом закона, мусимо прийти до висновку, що вона не спирається на законі, що вона йому суперечить, та що міністер допустився переступлення уділеної йому повновласти, бо оподатковує ті добра, які закон звільнив від податку.

На нашу думку — всі адміністратори церковних дібр повинні внести рекурси проти виміру маєткового податку до відкличних комісій. То повинно бути зроблене в місячному речениці від доручення платникому реченці від доручення платникому остаточний вимір. Пізнійше проти рішень (очевидно негативних) тих комісій слід рекурсувати до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Справа йде про великі інтереси і варто все зробити, щоби їх оберегти. Можна думати, що не рекуренти, а міністер буде вервоніти перед Трибуналом за свою інтерпретацію. Не допускаємо, щоби який совісний і думаючий правник міг признати правильною інтерпретацію міністра.

Ред.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Сон на яві.

Від якогось часу вперто вдержується у Львові переконання, що я розбогатів. Нема дня, щоби хтонебудь із товаришів чи знайомих не звертався до мене за позичкою.

— Приятелю — кажу одному — та звідкіля я маю мати гроші? Худяга я такий же, як і ти!

— Но-но, знаємо ми — відповідає перечет — в тебе гроші є, тільки ти скупий. Забув, як ходив за пару золотими ще недавно?

Вкім я встигну щось сказати, відходить обурений на мою скупість.

— Пане Галактіоне! Здибав мене недавно знайомий родич. Коли купуєте каменицю?

— Яку каменицю? За що?!

— За що? — підсміхається жрець осліпленої Теміди. А аванси?!..

— Які аванси?

— Ніби ви не знаєте! Але... вибачте я спішуся.

Лишає мене здивованого і лихого. Що пластівці не все має значити? Звідки ця слава багатого чоловіка? Хіба може... який спадок з Америки? Але ні! Недавно що діставав листа, що всі мої знайомі за океаном здорові і бідні.

Хто зна, чи був би я дійшов коли до причини поголоски про моє багатство, як би не один отець доктор. Стрінув я його передучора коло „намісництва" і сущ балакать. Недалекий монастир Кармелітів дав перший тему до розмови. За цим, логічно бувши, ми обговорили конечність целібату, а з цього перескочили на теперішні часи.

— Що вам, каже отець доктор, / махнете пером і гроші як полова з пляться.

— Дай Боже вам стільки біди! — побажав я йому від щирого серця.

— Що? в вас також аде!

— А може ні!

Отець доктор звиньку дивиться на мене примруженим оком, а далі не втерпів.

думок і побоювань за дальшу долю церкви св. Варвари. Не можна тому, що на наших таки очах пропадають десятки й сотки наших людей, особливо молоді, в чужому морі, пропадають безповоротно.

Дві причини складаються на це: повільна, але неминуча германізація, що є природним випливом великого німецького культурного центру, й жива, неперебірчива антирелігійна (передовсім антикатолицька) агітація, що її в останніх часах ведуть у Відні з великим розмахом. Короткий погляд на суспільне й матеріяльне становище, як і на розподіл українського елементу у Відні пояснить нам найкраще одно і друге.

Українських еміґрантів у Відні можна поділити на дві нерівні групи: більшу робітничу й меншу інтелігентську. В одній і другій є більшість таких, що прийняли австрійське горожанство, стали Австрійцями. Меншість живе на становищі „терпимих" чужинців, горожан без батьківщини. Ті, що мають австрійське горожанство, здебільшого забезпечені: б. урядовці дістають пенсії, инші (робітники) працюють по всяких державних і міських установах. Далеко тяжче положення „горожан без батьківщини", до яких очевидно треба зачислити й дрібну вже нині горстку політичних еміґрантів як з Західної, так і з Великої України. Ті люде пробиваються у великій більшости дійсно божим чудом через життя — живучи серед найбільших злиднів, голоду й холоду. Бо якже здобути їм працю й заробіток, коли Австрія ціла терпить на хронічне безробіття, коли свій власний кваліфікований робітник, свій власний інтелігент не можуть знайти роботи?

Можнаб іще пробувати ділити наших віденських еміґрантів з партійно-політичного погляду, але це багато нам не пояснить, зрештою партійно-політична діференціяція українського елєменту у Відні пішла не надто глибоко. Нас цікавить в даному разі процес денаціоналізації віденських Українців, а він в сучасних відносинах мусить поступати, на жаль, швидким темпом. Бо сприяє тій денаціоналізації саме змальована вище суспільна структура нашої віденської кольонії, повна економічна її залежність від чужих національно-державних чинників з одного, або безвихідне матеріяльне положення її з другого боку. Спричє й відірваність від рідного грунту, а то й постепенне затрачування всякого звязку з Рідним Краєм, що абсолютно за мало цікавиться тою еміґрацією — в противенстві до Чехів, Мадярів, чи хочби Полєків, що не тільки інтересуються, а й опікуються своїми людьми у Відні.

Одинока запора денаціоналізаційній хвилі — своя церква. Це найкраще видно на дітях нераз передових наших Віденців, бо на них найскорше діває чужа школа, чужа вулиця, чуже окруження. Де батьки мають якийсь звязок з церквою і свої діти до неї посилають, там германізація не має більшого впливу; деж справа мається навпаки — там уже друге наше покоління пропадає для нас безслідно. Вже тепер треба церковні науки говорити українським дітям німецькою мовою, а що буде в найблизчій майбутности? Чи не прийдеться так говорити до всіх вірних, чи не доживемо ще того, що гр.-кат. парохія у Відні буде складатися з Німців?...

Друга справа — протирелігійна агітація, що зазначується головним чином масовими виступами з католицької церкви. Агітація ця має у Відні загалом значний успіх, бо в останніх роках покидає тут католицизм коло 20.000 осіб річно. Обчислюють, що якби цей рух поступав з такою силою дальше, то за два-три людські покоління не стане у Відні ні одного католика... Щодо віденських гр.-католиків, то їх цей рух захопив дещо слабше. Всеж таки дотичні цифри з двох останніх літ не ворожать нічого доброго на будуче. Так в 1923 р. виступило з гр.-кат. церкви у Відні 33 особи (вступило 5), в 1924 р. виступило 27 (вступило 5).

Так отже бачимо наглядно, що як денаціоналізація через вплив великого міста (непотрібно пригадувати, що найскорше поступає вона в мішаних подружжях), так і протирелігійна пропаганда може стати в недалекій майбутности поважною загрозою коли не для дальшого існування, то в кожному разі для національного українського характеру нашої парохії у Відні.

Цьому по силам протидіяти — обовязком кожного з нас, в першій мірі одначе відповідальних за долю церкви чинників. Тим більше, що роля її ще далеко не закінчена, що вона повинна й мусить сповняти за кордоном свою місію. Тим більше, що церква ця перехо вує і в своїм нутрі і в парохіяльнім уряді при Рімергассе цінні скарби-памятки, дорогі серцю кожного віруючого. Так в церкві св. Варвари найшли приміщення в окремій скрипці мощі архієпископа полоцького Йосафата Кунцевича, проголошеного римською курією святим. Так є в ній прекрасний іконостас і кілька дуже вартісних образів, між ними образ св. Спіридіона, куплений 1814 р. згаданим уже гр. Куденгове. На згадку заслуговує ще й евангеліє, видане Київо-Печерською Лаврою 1780 року, в срібнім окутті, з чудовими прикрасами (гравюрами) — дар Марії Терези, як також багато инших цінних памяток. В домівці парохії переховується бібліотека, архів і книги парохії, що ведуться від її існування, як також великий образ св. Миколая, дар того самого Куденгове.

— Скажіть правду! Скільки вам платить фабрика мила „Мута" за рекляму?

Щойно тепер я зрозумів усі ті натяки на моє багатство і всю злість моїх товаришів.

— А як думаєте, скільки я можу брати?

— Мінімально 300—400 золотих!

— Отче доктоне! — скінчив я — може в вас є яка фабрика? Байдуже яка і чого, коби тільки була. Я за половину піпи буду її рекламувати, ще й товарі по місті повезу.

— Говоріть здорові. Не беріть мене на бас, добродію Галактіоне!

— Слово даю, що не беру...

Отець доктор перервав мені.

— Вибачте, але я спішуся... Доброго здоровлячка.

Я знов остав сам зі своїми думами, ворожною кишенею і кепським настроєм.

Ціла історія мойого багацтва почалася від тих кілька згадок про мило „Мута" у моїх фейлетонах. На жаль, люде грубо помилялися що до кінця тієї історії. Ох! Як же то було б гарно, коли б вони казали правду!... Думаю, що як десь у фейлетоні прийдеться мені згадати блошкіоника Карпяка, то скажуть, що я маю футро зі соболів, а як „Фортуну", — що я пю каву з помадками.

П. Т. Знайомі, будьте хоч раз правдивими пророками!...

Моє збагачення милом „Мута" прибрало в останніх днях такий розголос, що довідалася про не і влада. Ось передімною лежить документ:

„До п. Галактіона Чінки!"

Принимаючи в засаді, що анонсами в своїх фейлетонах заробляєте місячно від 200—300 зол. визначуємо вам 100 зол. доходового податку річно і взиваємо вайдалі до 14 днів викупити собі промислову карту, без якої дальше заробкування буде каране по мисли параграфів 38 і 65 закона карного"...

Прошу тепер сказати, що мені чинити, що мені діяти! У Львові банкротують першорядні фірми, в Бориславі ліцитують „Сільву Пляну" — а все не через той податок. Маюж ч зацпл цього податку вмерти з голоду?!

Ні!.. Ліпше зрезигнувати з анонсів і від цілої справи вмити руки милом... Шіхта.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Останнє число нашої газети сконфіскувала прокуратура за два уступи з передової статті п. з. „Numerus clausus".

— „Політика". На днях появиться у Львові „Політика", двотижневий огляд українського життя під редакцією д-ра Василя Панейка, який одночасно фігурує як видавець. Відповідальним редактором „Політики" виступає інж. Юліян Мудрак. Головними співробітниками цього органу — крім д-ра В. Панейка — є д-р Ст. Томашівський й Ів. Кривецький. Новий орган друкується в друкарні відомого сіоністичного діяча Ігнатія Єгера. Як можна заключати зі складу видавців, редакторів і співробітників, новий орган буде виразником українського консерватизму і клерикалізму.

— Записи на краківському університеті. Повідомляють нас, що у краківському університеті прийнято на перший рік медицини всіх зголошених, 25 Поляків і Українців та 50 Жидів. Інформація на картці так стилізована, що не знать, чи прийнято по 25 Поляків і Українців, чи 25 Поляків і Українців разом. Здається, це останнє. В такому випадку не знати, кілько саме Українців прийнято. Вчора, себ-то 29. вересня, були ще вільні місця на медицині. Вписи продовжені на кілька днів (мабуть до 5-того). Українці неприйняті у Львові повинні негайно їхати до Кракова на власне ризико.

— Вияснення до новинки „Справедливий жаль" в ч. 217 „Діла" з 30. IX. 1925. Ще осінню 1919 р. закупив старшинський корпус б. української бригади в Ніж. Яблінним, при допомозі команди бригади, інструменти і ноти — які по розвязанню табору, по думці постанови старшинського корпусу, мали стати власністю Муз. Това ім. М. Лисенка у Львові. Письмом з дня 11. 6. 1924 р. звернувся сотник д-р І. Козак до тов-а ім. Лисенка з проханням оставити дарований тов-у інструмента і ноти членам орхестри, як їх майбутнє джерело заробітку, з чим Тов-о було згодилось. Тимчасом завізов в таборі прикрий інцідент, коли то члени орхестри відмовилися грати на похоронах свойого товариша, сотника Саламахи. Чеська влада табору, обурена тим поведенням, розвязала орхестру і силою відобрала членам усі інструменти, а 14 таборян запроторила у тюрму. Інструменти перебрала чеська управа у своє переховання а Тов-о Лисенка візвано перебрати інструменти до Львова, — що й сталося перед кількома тижнями. Виходить з того, що Тов-о Лисенка маючи повищі інформації, є й досі думки, що інструменти і ноти куплено за гроші старшинського корпусу — а не за гроші поодиноких членів орхестри і стрільців, а в слід за тим висказано публічну подяку (ч. 194. „Діла", тільки старшинам УГА, а з окрема чеській управі за переховання інструментів на протязі кількох місяців. — *Ред. примітк.* головаТ ов-а Лисенка.

— Славянська Обединання в Загребі. Пишуть нам зі Загреба: З тижня стоїть походять по нас вісти про „Славянску Обединання" у Загребі. Щоби не було балямутая, говорюк ниби ніхто не має причини підсувати загребським Українцям якусь „обединання" з Поляками, попасться нашому заголовї до відома витяг зі закон „Славянських товариства", прийнятої на засіданні делегатів дня 9. м. м. і оголошеної в загребських часописях: „Інституція Славянські Товариства у Загребі" поставила собі за ціль плекати славянські взаємини. Ціль осягається згідною працею товариств, обединених при збереженню повної індивідуальности кожного товариства і на підставі необмеженого признання славянських націй, без огляду на держави, в склад котрих вони входять або входили. Праця „С. Т." полягає на пізнаванню і ширенню культури славенських націй у своїм культурним центрі (Загребі) і на познайомлюванні славянського світа з національно-культурними відносинами полуденних Славян, а спецільно хорватського народа". В обединання входять товариства: „Ческа Беседа", „Руєскій Кружок", „Українське Товариство Просвіти", „Ческо-словачка Обец" і „Польске коло" як секція „Тов. хорв.-письменників"; членів усіх цих товариства начисляється до сімсот. Як довідуємося, в останнім часі за ініціятивою місцевих Болгар і приятелів болгарського народу ведеться акція за основанням болгарського товариства у Загребі, котре має намір вступити в обединання „Славянських товариства". Від Поляків входило в обединання спершу „Польско-югославянске товариство", яке місцевий „Obzor" назвав був „мертвородженою литиною". Та ця „литина", котрої головою був Словінець проф. Ідешіч, ожила, коли п. Василь Войтанівський при отворенні „Славянської читальні" згадав про гаразди, яких завдяє український народ під польською владою. Спір тягнувся майже чотири місяці і скінчився виступом з обединання „Поль.-югосл. товариства" — а його місце зайняло ай нос основане „Польске коло", котрого члени живуть з другими членами обединання у згоді. Адреса українського т-ва Просвіта в Загребі така: „Ukrajinsko Društvo Prosvjete" — Zagreb, ul. Draškoviceva N. 28|V. 17. S.H.S.

— На увагу українським співочим товариствам. Союз хорватських співочих товариств у Загребі обходитиме дня 25. і 26. жовтня ц. р. свято тисячліття хорв. королівства і 50-літній ювілей свого істнування. З тої нагоди вислав через „Бандуриста" у Львові запрошення усім українським співочим товариствам взяти участь у хорватському святі. Котре українське співоче товариство не могло би взяти участи в згаданому святі, повинно бодай вислати листове привітання на адресу: „Savez Hrvatskih Pjevačkih Društava" Zagreb, Prilaz N. 28|II. S.H.S. або через загребську „Просвіту".

— Тисячліття хорватського королівства і славянські товариства в Загребі. „Славянські товариства", в склад котрих входить і „Українське товариство Просвіта", вирішили на конференції делегатів улаштувати з нагоди тисячліття хорв. королівства всеславянську академію, на якій мали би виступити з промовами чільні культурно-національні діячі поодиноких славянських народів. Як зачуваємо, Москалі вже заголосили свого промовця; наші товариства мають обовязок повести в цій справі переговори зі своїми науковими інституціями.

— На честь і славу польської поліції. Перед тижнем відбувся з великою помпою „tydzień polskiego policjanta", так добре відомого в історії нашого народу під сучасним польським панованням. Потворено спеціяльні комітети для пошанування заслуг польської державної поліції і збірки добровільних датків на ціли, як будови домівки польського поліцянта, бурс для дітей польських поліцийняків, підмоги для вдів і сиріт по польських поліцийняках і т. д. Комітети приготовляли великі паради в честь десятиліття польської державної поліції (хоч сама Польща існує всього 7 літ) і видала в пресі і величезними афішами відозви до суспільности, щоби морально і матеріяльно підпомагала польську державну поліцію, а сама поліція афіші ширила по найдальших сільських закутинах. Такий комітет основано і на тернопільське воєвідство під проводом воєводи д-ра Завістовского, а в його складі знайшлися і дами свої підписи під відозву адвокат д-р Станіслав Чикалюк і о. Володимир Грозницький, почесний крилошанин, декан і парох Тернополя, котрого підпис на відозві показували поліцийняки неодному нашому сільському священикові, вказуючи на нього як на примір льояльности.

— Змов дефравдацій. Органи Польської Каси Ощадности відкрили великі надужиття, яких допустилися їх власні урядники. Внутрішні доходження виявили, що завдяки тим дефравдаціям ПКО понесла багато-тисячні страти в золотовій валюті. Надужиття допустилися два урядники, яких імен польська преса чомусь не публікує. Справу передано прокураторії, яка арештувала обох дефравдантів.

— Нова летунича катастрофа. Що Польща має літаки дуже тендітної марки видно хочби з цього, що летунічі катастрофи в Польщі не тільки не припиняються, але з дня на день множаться. Ось вчора скоїлась нова катастрофа у Варшаві на т. зв. мокотівському летничому полю. Поручник Баранівські підійшов на військовому апараті марки Ранаяд у розвідку до висоти 700 метрів. Там щось мусіло статися моторові, бо літак завалився на аеротоп, розбився на дрібні куски та роздушив тіло летуна.

— Відгуки опозиційних диссонансів. Авантюра польських студентів у міському театрі півчас вистави „Фауста" на адресу Жидів-члена орхестра — ще не скінчилася. Поль ські студенти ображені епітетами редакції „Хвилі" про „брутальну та поза-конституційну поведінку голоти" звернулися громадно під редакцією жидівського денника і демонстрували вигуками, сидкуючись вдертися до редакції. Поліція боронила домови редакції.

— Арештування за фотографію гробу. Поліція арештувала брата розстріляного комуніста Ботвіна за те, що він замовив у фотографічнім заведенні знімки гробу свого брата. Арештування основується на догаді, що ті фотографії мали служити для пропаганди. З того виходило би, що навіть фотографія звичайних могил людей небезпечних за життя може стати небезпечною.

— З політика ректором, ще й китайським. Радянський уряд заснував у Москві китайський університет, де може вписатись 2000 китайських студентів. При університеті буде академічний дім для 300 студентів. Ректором цього університету вибрали відомого комуністичного діяча Радека.

— На чому може заробляти уряд? „Правда" подає звістку, що радянський уряд зобовязався доставити одній американській фірмі повні колекції російських марок та банкнотів. Марки та банкноти мають бути починаючи від панування Миколи II, аж до останньої доби революції. За всю цю збірку має уряд одержати 500.000 долярів. Можна уявити собі скільки в Америці є філателістів, ще й таких, що попадають за російськими марками.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Ухвали жид. кола.

1. X. жидівське пос. коло радило дальше над політичним положенням і над справою „numerus clausus" на університетах. Крім того коло ухвалило свою співучасть у зїзді нац. меншостей у Женеві. Коло рішило подати до відома, що 1) польський уряд зірвав порозуміння, заключене з жид. представництвом, 2) признати хибним дотеперішній політ. напрямок кола (репр. пос. Райхом), що йде в напрямі порозуміння з урядом Грабского, — і перейти до опозиції, 3) в звязи з тим змінити президію кола. Голосування над резолюціями буде у вівторок.

Чічерін у Берліні.

На конференції Чічеріна з Штреземаном, при участи канцл. Лютера, обговорювано справу рад.-нім. торг. договору. Чічерін мав домагатися, щоби Німеччина в С. Народів не вела протирадянської політики. Чічерін побуде в Берліні який місяць на лікуванні у проф. Клемперера.

Змова на життя анґл. короля.

Анг. поліція впала на слід змови на життя анґл. короля. Всі анґл. пристані стережуть пильно. Зачувати, що два члени комун. централі в Берліні, що перебувають у Льондоні, беруть участь у змові.

Біржа.

Львів, 2. жовтня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція знижкова. Курс дол впав на 10 до 14 точок. Оборот середній.

Амер. дол. 6·07 — 6·10, канад. дол 5·63 — 5·70, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·65 леї 0·02·65 — 0·02·75, франц. франк 0·27·00 — 26·50 швайц. фр. 1·11—1·12, анг. фунт 28·50—28·80.

З судової салі.

Сензаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Філясевіч, убийник Ст. Корнеля перед судом.

Семий день розправи.

Відбувається дальше переслухання свідків.

Свідок Марія Павлопська, власниця крамниці, знає про подробиці моменту написання й відіслання Філясевічем до суда і. л. зі заповіддю самогубства. Свідок Марія Полянська, студент, подає важні дані про обох молодців, особисто знайомих йому. Свідок Владислав Скальські, кореспондент „Бальтіше Цайтунг", випадковий знайомий обвинуваченого, бачив як той кидав гіпіями, буцім то зробленими на плебісциті в Гор. Шлеську. До любовних історій Філь-а свідок не привязує ваги, бо на його думку Філ. є здібний що кілька днів любитися „на смерть" в иншій жінці. Раз обв. оповідав свідкові, що є студентом 4 року політехніки, вчить у промисл. школі і сподіється стати асистентом. Взагалі чував про обв. багато поганого; особисто вважає його „нарвашем". Свідок Тадеуш Вольфарт, студент, знав лише Корнеллю, про якого висповіюється дуже прихильно. Не вірить, щоб Корнелля був здібний казати про жінки з цинізмом. Свідок Юліян Словіньські, студент, знав обох; нічого нового не додає. Свідок Єржи Хвалібоговскі, родинний лікар і приятель пп. Філясевічів, подає подрібну характеристику обвинуваченого, ілюструючи її прикладами. Добросердечний, охочий до послуг, щирий і заразом фурят, блазнюк, брехун — обв. вдавав у себе найбільш суперечні прикмети й хиби. Раз, за одну увагу, обв. кинувся на свідка з гачком від печі. Свідок нераз радив батькам поважно зайнятись сином, бачучи, як той морально скочується щораз низше. Свідок проф. Клеменсевіч знає обв. лише побіжно. Свідок інж. Казимір Філясевіч, директор школи промислової, батько обвинуваченого, подає докладну біографію сина. Обвинуваченій змалку виявляв себе нервовим, мав часто конвульсії; був впертий, бив за будь-що товаришів забави; щоб матері зробити прикрість — товк своєю головою об стіну. Потім вдавався у бійки з вуличниками, так, що треба було вічно пильнувати його. Майже завсіди приходив зі школи побитий, а то й покровавлений. Побачивши раз вероніку, наслідував його лет у кімнаті — і розбив собі голову. Свідок від 1914 р. служив у війську, а мати не могла дати собі ради з обвинуваченим. Коли в 1918 р. батько взяв сина до свого військового загону, воєнське товариство ще гірш поділало на хлопця. В 1919—20 рр. обв. раз-по-раз тікав зі школи. Матуру складав тричі і ледве склав її. Виявляв щораз загальніший характер, так, що дома боялись взагалі зачіпати його, щоб не викликати авантури. Про знайомство сина з Корнеллею знав мало. Про катастрофу дізнався від комісаря Конарского. Під впливом жінки свідок післав синові до вязниці картку з прощенням — тепер жаліє того. Свідок адв. д-р Міхалєвскі оповідає різні екстраваганції з життя обвинуваченого.

8-ий день розправи.

Свідок Яніна К., кабаретова артистка, була арештована під підозрінням убийства Корнелії, в звязку з натяками на „білі хризантеми", найденими в одному з її листів. Чула гіпотезу, що Філясевіч убив Корнеллю тому, що Корнелля знав „якусь свинство" обвинуваченого. (Про „білі хризантеми", тайну пок. Стефануся, підозрілі грошеві позички і т. д. свідок нічого не каже, дарма, що мається враження, наче би вона знала багато дечого більше).

Слідує відчитування старих зізнань свідків, які на головну розправу не явилися.

Польські офіцери і український фортепян.

Великого шуму наробило в польському соймі і в пресі домагання польської влади видачі судові всіх українських посліз польського сойму за обиду членів офіцерського клюбу в Тернополі, поповнену в ней спосіб, що згадані посли в соймовій інтерпеляції до міністра військових справ домагалися звороту товариствам „Українська Бесіда" і „Тернопільський Боян" в Тернополі їхнього фортепяну, забраного безправно і силою польським військом ще в 1919 р. і знаходячогося досі без ніякого правного титулу в руках офіцерського клюбу 54 п. п. і гарізону в Тернополі. На соймовій арені ця справа ще не ліквідована і тому цікаво буде подати до відома нашого громадянства і наших послів присуд Тернопільського окружного суду відносно згадачого вище славного вже нині фотепяну.

Дня 24. січня 1923 р. внесли тов. „Українська Бесіда" і „Тернопільський Боян" в Тернополі як власники через адвоката д-ра Степана Баяра в Тернополі реівіндикаційний позов о видачу фортепяну Офіцерського Клюбу 54 п. п. і гарізону в Тернополі про видачу фортепяну до числа справи суду окружного в Тернополі III. I. б 24|23. (Сг. I. b 24|23). Подільний стан позову опирався на цьому, що в другій половині 1919 р. прийшли до мешкання поручника цивільного Івана Перуна в Тернополі, де тоді був у переховані фортепян позначених товариств, польські жовніри і не викazуючися домівникам ніякім дозволом і явно їх спротиву силоміць забрали фортепян до Офіцерського Клюбу, котрий як можіть кажучи, знаходиться досі в зарекві ровному льокалі „Українська Бесіда" в будинку Пов. Тов. Кредитового. Очевидно, про реквізицію не могло тут бути мови, бо фортепяни реквізиції не підпадають, а зрештою не було дозволу від реквізиційної власти, себто від староства.

Розпочався довгий процес (всіх судових розправ було шість 15'), бо позваний Клюб всіми силами і всіляними жидівськими адвокатськими крючками старався насамперед доказати, що фортепян походить від якоїсь дідички біля Проскурова, котра в 1920 р. в часі відвороту Поляків подарувала його польському капітанові (тепер майорові 53 п. п. в Стрию) Янові Гурі, а цей дарував його позваному Клюбові. Цілком упало, бо майор Гура як свідок заперечив, щоби дістав в дарунку спірний фортепян і щоби його опісля дарував позваному Клюбові. Перед вищим процесу позваний Клюб виступив з тезою, що спірний фортепян право зареквізовано на ріг військового скарбу і він тим самим набув його на власність. І цього не доказано, бо переслухані на цю обставину польські офіцери факту реквізиції фортепяну не потвердили. Натомість переслухані під присягою свідки проф. Василь Безкоровайний, довголітній диригент „Термінського Бояна" і радник Іван Тополь-ницький, будучий голова „Української Бесіди" — як рівнож слуханий як сторона п-р Степан Чумак, що знали спірний фортепян зперед війни, рішучо і понад всякий сумнів ствердили по оглядженні його на місці на основі певних згори означених характеристичних прикмет, що спірний фортепян є власністю позиваючих товариств.

На днях доручено адвокатові д-рові Ст. Озаркові писаний присуд суду окр. в Тернополі з дня 8. вересня 1925 р. до Cg. I 44/23/37, котрого тенор звучить:

Позваний офіцерський клюб должний до дня 14 під строгістю екзекуції видати позиваючій стороні короткий фортепян оріхової краски фірми Прокш і заплатити кошти спору в квоті 485 зол. 70 сот.

В мотивах присуду устійнено на основі заприсяжених зізнань свідків проф. Безкоровайного і радника Тополь-ницького та зізнань сторони д-ра Чумака, що позиваючі товариства є власниками спірного фортепяну і що позваний клюб прийшов в його посідання в спосіб безправний, не виказав ніякого титулу посідання і мусить уступити позовникам (§ 372 і § 373 цив. зак.). Суд не прийняв також факту реквізиції спірного фортепяну, бо по думці арт. 1, зак. з 17/4 1919 В. з. ч. 32 про річеві военні винагороди має держава право реквірувати для себе на власність за відплатою рухомі річи для заосмотрення армії або оборони держави, а фортепян як річ цілковито непотрібна для заосмотрення армії або оборони держави не підпадав під постанову цього артикулу. Зрештою не додержано тут і формальної постанови з арт. 6 цит. закона, бо не видано реквізиційного наказу через власть адміністраційну і військовий скарб не став власником спірного фортепяну — отже не міг ним стати і позваний клюб. Присуд устійнює, що фортепян забрано з поминенням постанов арт. 6. і арт. 7. цит. зак., і що поминення цих постанов на основі арт. 15 цит. зак. може бути кароне як надужиття урядової власти по думці закона карного.

Позваний клюб мимо цього віяк не хоче видати фортепяну їх власникам і вніс апеляцію, не маючи до неї ніякої мериторичної ні формальної основи.

Для виконання присуду треба буде проти бутних офіцерів інтервенції згори і сам факт подати до відома Ліги Націй з долученням оригіналу присуду.

Зі спорту.

Беркут — Україна 2 : 1 (1 : 1).

(Перемишль.)

Осінній тихий день. Над берегами Сяну. На грищі Гагібору. Здалека решітки фортів, два мости над рікою, високі вежі міста і замок старовинний, а дальше мальовничі горбки півколесом мерехтять.

Приїхала зі Львова (27 вересня 1925) футбольна „Україна" на реванж з перемиським славетним „Беркутом". За серпневу невдачу і сором перед світом хотіли Львівяне безпощадно відомстить.

Барусевичові не треба футболівок, — похвалявся грачі „України" ще в поїзді, — він сьогодня не буде мати роботи. Але ріжні зловіщі ознаки не промовляли на користь „України": голова футбольної секції програвав у дорозі в „пятбета" через „даму", небезпечний (мускулами) Волинець явно фаворизував „Беркута", а перед самими змаганнями Опірок, надуваючи м'яч, перебив шилом душу. Тіло охляло і грачі зараз охляли. На тренінгу прийшлося грати господарським м'ячем, новим, малим і легким. І вже тоді було видно, що „Україна", привикла до болотнистого терену і важких шкалаків, не дасть собі ради з надутою шкірою малих обемів і малої ваги. І вже тоді було ясно, що лекше членові „України" копнути чи вдарить збити з ніг першого ліпшого грача з „Беркута", ніж копнути нерівностий м'яч. На суддю п. Слезака теж не можна було покладати надто великих надій. Публика, досить численна, уся була по стороні „Беркута", не так як у Львові, де видні радше олещують чужі дружини, ніж свою.

Перебіг гри був не дуже цікавий. Стрілів до воріт з обох боків було мало, бо „Україна" мала лише одного стрільця Мурського, а той один мав шаленого „пеха". Карного стрілив пенню 3:45, зате Броди з священичої сімї і по скінченій семої кляси гімн. вступив то війська а опісля до кадетської школи. Як офіцер служив в ріжних полках. В р. 1902 внаслідок нещасного упадку з коня став інвалідом і в рангу капітана пішов на емеритуру. Поселився в Тернополі, звідки походив його батько і де мав малу реальність і він життя скромного емеріта, належачи до місцевих українських товариств. З вибухом світової війни вступив до військової служби в етапі й авансував тут на майора. По розпаді Австрії, маючи вже 63 роки зголосився сам до військової служби в У.Г.А. і став шефом санітарних закладів в Тернополі, де сумлінно і з повною посвятою сповнював свій обовязок, авансувавши з часом на підполковника У.Г.А. По відвороті за Збруч. Покійний остав на місці для опіки над недужими. Поляки по заняттї Тернополя його арештували і посадили в „Бригідках" у Львові, а опісля довший час конфінували. За большевицьких часів арештовано його вдруге, але ні польська, ні большевицька тюрма не зломила його твердого характеру. Покійний — безженний до смерти жив в останніх роках у великій нужді, бо власного майна крім хатини не мав, а Поляки до кінця не виплачували йому його австрійської офіцирської емеритури. Мимо лихої долі не падав духом і вірив у ваше повне воскресення. Похоронили його при численному заїзді тернопільського міщанства і давнього бувшого стрілецтва. На жаль ані ніхто з духовенства, ані з бувших старшин У.Г.А. не підпрашав покійника над його могилою В.И.П.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Кіжик

веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 4-10

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Омелян Поповичъ: ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ ВСЕНАРОДНІХ ШКІЛ. II. частина (3-ий рік науки). 1925. Накл. Українського Педаг. Т-ва. Ст. 59.

ЖУРНАЛИ:

СВІТ, ілюстрований двотижневик. Ч. 12. Зміст: Під осінь. Артур Рембо: Офелія, пер. В. Бобинський. Д-р Л. К-ч: Життя і смерть. II. Боротьба зі старістю. Клим Поліщук: Петро Довбанюк (з волинських оповідань). З життя Ескімосів. Василь Атаманюк: Нас так багато... Розкопки в Криму. Зеркало. Мандрівка риб. Осліві печатки. Памятки старовини. Павло Лада: Мамусі... Талісмани. В новій ролі. Віктор Гюго: Смерть члена конвенту. Памятник Івана Жіжки. Найстарше дерево на світі. Варварська мода. Легенди шахової гри. Театр пустині. Свадьбина царів. Культурна праця. Боротьба за воду. Шаляпін і Горкій. Нові книжки й видання. Евтаназія. Жолудок Львова. Використання морських хвиль. Наші пластуни. Місто вічної молодости. Веселий куток. Ілюстрації: Місячна ніч. Р. Тегнер: Побіда, Оксана, 4-літня танцюристка трупи Авраменка. Ректори українських високих шкіл у Чехословаччині. Оселя Ескімосів. Гурт пролетарських письменників у Канаді. Катерина Лопухіна, танцюристка. Красуня з гір — світл. Семьковський. Драматичний гурток в Перемишлі — світл. „Спорт". Памятник Жіжки. Варварська мода. Спадщина царів. „Народній Дім" в Знесінню, біля Львова. Перша жінка професором анатомії. Володимира Божейко, пятистка. Святочне відкриття пластової стрічі. — В додатку 10-ий аркуш повісти П. Бенуа: „Атлантида", в перекл. В. Завадської.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстр. журнал для дітий. Серпень, ч. 8. Зміст: Людмила Волошка: Ранок. О. Білоусенко: Гоп-гоп! Соня Веселка: Наука. О. Білоусенко: Колобок. Нуся: Кого я люблю. Яр. Мандюкова: Оповідання славочки. П. Люпенко: Котяча наука. О. Білоусенко: Понад рідним краєм. Слава Яремова: Казка про пальму і сонце. Іванна Блажкевич: Відважна Оксанка. Т. С-нок: Несподіванка. Комарове горе. М. Рубакин: Як звірята працюють та добувають собі їду. Павло Богуцький: Моя любов. — Сміховинки. — Загадки.

Посмертні згадки.

Станислав Брикович, бувший майор австро-угорської армії, а опісля підполковник Української Армії, **помер** в Тернополі 30 липня 1925 на сімдесятому році життя. Покійний родився в Немачи пов. Броди з священичої сімї і по скінченій семої кляси гімн. вступив то війська а опісля до кадетської школи. Як офіцер служив в ріжних полках. В р. 1902 внаслідок нещасного упадку з коня став інвалідом і в рангу капітана пішов на емеритуру. Поселився в Тернополі, звідки походив його батько і де мав малу реальність і він життя скромного емеріта, належачи до місцевих українських товариств. З вибухом світової війни вступив до військової служби в етапі й авансував тут на майора. По розпаді Австрії, маючи вже 63 роки зголосився сам до військової служби в У.Г.А. і став шефом санітарних закладів в Тернополі, де сумлінно і з повною посвятою сповнював свій обовязок, авансувавши з часом на підполковника У.Г.А. По відвороті за Збруч. Покійний остав на місці для опіки над недужими. Поляки по заняттї Тернополя його арештували і посадили в „Бригідках" у Львові, а опісля довший час конфінували. За большевицьких часів арештовано його вдруге, але ні польська, ні большевицька тюрма не зломила його твердого характеру. Покійний — безженний до смерти жив в останніх роках у великій нужді, бо власного майна крім хатини не мав, а Поляки до кінця не виплачували йому його австрійської офіцирської емеритури. Мимо лихої долі не падав духом і вірив у ваше повне воскресення. Похоронили його при численному заїзді тернопільського міщанства і давнього бувшого стрілецтва. На жаль ані ніхто з духовенства, ані з бувших старшин У.Г.А. не підпрашав покійника над його могилою В.И.П.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Бережани. Сала Сокола.
3.X. „Вихрест".
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
4.X. „Циганка Аза".
5.X. „Пан Тадрдовский".
6.X. „Мапуся Богуславка".
7.X. „Вій".
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 562 2—?

Український театр під дир. І. Когутяка.

Збараж сала Сокола.
Субота 3. X. премієра „КНЯЖНА ЧАРДАША".
Неділя 4. X. „ХАТА ЗА СЕЛОМ".
Понеділок 5. X. „НАТУСЬ".
Второк 6. X. „БАРОН КІМЕЛЬ".
Добромірка сала Просвіти.
Субота 3. X. в день свята кооперативи „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".
Лубянки сала Просвіти.
Неділя 4. X. о год. 2 пополудне „ЗАПОРОЖСЬКИЙ КЛАД".

З днем 20. IX. заангажовано до театру п-ню Сосенко як співачку і п. Сосенко бр'ятон. 559 1—3

Український мішаний хор Д. Котика:

Пятниця 2.X. Львів.
Субота 3.X. Львів. 518 7—?

Адміністрація хору повідомляє, що окремих концертів для шкільної молоді не буде, а через те на кожний концерт призначено відповідне число студентських місць по ціні 1 зол. Білети на всі концерти продає Народня Торговля (Ринок 35).

Дрібні оголошення.

КОНЦИПІЄНТА рутинованого, здібного до ведення канцелярії прийме негайно адвокат на провінції. Зголошення враз з условіями приймає з чемности Гриць Банд в Тисьменици. 553 3—3

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм, робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Іосиф Флік, вул. Бляхарська ч. 20, Львів. 2—15 553

БУВШИЙ австр. старшина вислужив 34 літ, сотник української армії, жонатий, має кількоро дітей що ходять до школи, має кількоро дітей що ходять до школи, просить о яку посаду канцелярійну або лісову. Зголошення до Адміністрації для Старшини. 2—3

КУХАР-ЦУКОРНИК, кавалір, тверезий, здібний, з добрими рекомендаціями до реставрації потрібний. Брухель, Підгайці. 567 1—2

ДВОХ ІНВАЛІДІВ УГА., які займаються продажею девоціоналій, просять Впр. оо. парохів, які уладжують місії у своїх парохіях, ласкаво повідомити їх на адресу Л. Яків у Запитові п. Підляски малі, бодай два тижні наперед про речинець місії і в ней спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 1—3

14 і 15 ц. п.

тягнення 1-ої кляси.

Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий лос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі огляду на зближаючійся терміи тягнення просимо спішитися з замовленнями. Пляни гри і почтові чеки даром.

Дім Банковий ШІЦ і ХАЄС, Львів, пл. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Остап Жук

веде адвокатську канцелярію В БУКІВСЬКУ

557 — повіт СЯНІК. — 2—3

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!

Чай проти товстіння

в пачках по зол. 2·50 поручає

Аптика М-ра Лящне Сладовського

497 б) Львів, Галицька 19. 2—6

Перамуттера Ультрамаринна є найкращою найвидатнійшою ковкою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамаринна для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамаринни

Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,

190 бюро: вул. Сонечна 26. 8-10

футра мужеські **футра** жіночі

посучає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

275 12—30

Позір Бузеччина!

На 25. жовтня 1925 о 2 год. в „Бурсі на Греблі" відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Ірумна у. П. т. в Бусьну.

Яремa Евген, Д-р Струтинський Микола
голова. 566 1—1 секретар.

НА ЗИМУ поручаємо в великім виборі

КОВДРИ на пуху, вовні і ваті
КОЦИ верблюжі і вовняні
МАТЕРАЦИ, ПОДУШКИ, ПЕРИНИ
ПОЛОТНА, ШИФФОНИ, ВСИПИ
БАРХАНИ і ФЛЯНЕЛІ
ВАТАЛІНА біла і чорна

565 1—2 **Ціни уміркані.**

І. ДРЕКСЛЕР і СИНИ
Львів. пл. Каїтельна 2.

Вийшли з друку накладом У. П. Т.

Граматичні вправи для всенародніх шкіл II. частина (3. рік науки.) Ціна 1·50 зол.

укладу Омеляна Поповича.

Головний склад в Книгарні У. П. Т. ЛЬВІВ Руська 3.

564 1—)

За редакцію відповідає І. Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 221 (10.604). Львів, неділя 4. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Нова емісія акцій Земельного Банку.

Громадяне!

Згідно з новим банковим законом, Земельний Банк Гіпотечний у Львові обовязаний доповнити і урядово виказати до кінця 1925. р. свій акційний капітал до суми 1 мілюна золотих. Несповнення вимоги закона потягає за собою застановлення чинностей банку.

Наше громадянство має лише один-одинокий банк — Земельний Банк Гіпотечний з девізовими й емісійними управненнями.

Всім відомо, по яких довгих і тяжких заходах удалося в 1909. р. нашій суспільности виборoти концесію на цей банк. В повнім розумінні потреби і ваги цього банку, наша суспільність зложила основний капітал в сумі 1 мілюна корон і 1. квітня 1910. р. розпочав банк свою діяльність. Від тієї хвилі розвиток цієї фінансової установи йшов незпинно наперед аж до світової війни. З одного боку банк зосереджував ощадности, а з другого удільовав продукційних кредитів. Селянство користувалося довгоречинцевими гіпотечними позичками на купно землі і поправу господарства, кредитами користувались теж кооперативи, ремісники, купці і т. д.

Світова війна й незавидні повоєнні відносини лягли важким тягарем на всі фінансові установи. Всеж таки в створених умовинах, хоча і з великими жертвами, банк старався відповісти постулятам моменту.

Економічні наслідки воєнної хуртовини всім відомі. Осьмилітня мораторія, інфляція, катастрофальне обезцінення обовязуючого гроша, при рівночасній заборони операцій чужими, твердими валютами, а вкінці законна постанова про зміну валюти (1,800.000 мп. рівнається 1 золотому) довели до обезцінення всіх вартостей, а зокрема затрати гроша, ульокованого на вкладках, акціях та в заставних листах. Сталося це всюди, у всіх банкових і фінансових установах без виняткy.

Ці болючі наслідки воєнних і повоєнних часів з природи річи мусіли відбитися також на наших акціонарах, вкладниках і посідачах заставних листів. Перед цими відємними наслідками не міг їх наш банк охоронити, так як і ніякий инший банк чи фінансова інституція не були в силі цього зробити.

Яскравою ілюстрацією цих катастрофальних наслідків є між иншими затрата сиротинських фондів, ульокованих в судових депозитах під спеціяльною охороною держави.

Найважнійшою проблємою та змаганням всіх народів, знищених війною, є обнова і зміцнення їх економічних організацій.

Кожда суспільність відбудовується власними силами.

І наше громадянство також прийшло до переконання, що мусить йти цим шляхом. Доказом цього є постійний зріст і самочинний широкий розмах нашого кооперативного руху.

Основним чинником економічної відбудови є добре уфундований банк, як завершення всіх низших щаблів економічної драбини. Сильне уфундування банку є для нас необхідною конечністю, хоч би під тим оглядом не було вимог закона. Але банковий закон велить нам зробити це негайно та вимагає доповнити акційний капітал до 1 мілюна золотих. Багато не треба, треба розібрати 29.500 акцій, а щоби найширшим кругам дати можність стати акціонарем, себто співласником банку, означено одну нову акцію на 25 золотих. Зі скарбовими належитостями і коштами заготовки (конфекції) одна акція коштує 26 золотих.

В зрозумінні великої ваги банку для нашого економічного відродження, закликуємо весь свідомий український загал до підписки акцій.

Зложений капітал дасть нам змогу здобути більші кредити, а тим самим влити нові життєві соки в знеможений економічний організм нашого народу. Здобувши міцні підвалини для нової діяльности, банк знову стане джерелом селянських кредитів для здобуття головного вартстату праці нашого селянства. Міцно уфундований банк стане твердою опорою започаткованого промислу, торговлі і рукоділля, двигуном розбудови нашого економічного життя, пособником кооперативного руху.

В тяжкі часи звертаємось до нашого випробованого громадянства з закликом:

Будуймо наш народній банк, будуймо його всі; будуймо для себе, для широких верств, що хочуть жити і розвиватися, будуймо для наших дітей, для теперішніх і грядучих поколінь!

Переживаємо справді важкий час. Хоч би скрута була ще гірша, то вдержання **одинокого** банку є справою так важною, що суспільність мусить невідклично сповнити свій обовязок.

Валютових обмежень вже нема і з огляду на торговельні трактати бути не може, а тим самим буде збережена внутрішня вартість повіреного банкові гроша, отже й захована буде вартість акцій. Вдержання банку лежить тепер в руках громадянства, отже від його зрілости залежить його доля.

В створеному положенні наказом моменту є уфундування Земельного Банку. Ані хвилі не сумніваємося, що цей наказ найде якнайширший відгомін в краю і заграницею.

Не сміє бути в нашій суспільности ні одної свідомої одиниці що не булаб акціонарем Земельного Банку Гіпотечного.

Хід підписки акцій буде одночасно нашим економічним плебісцитом.

Львів, дня 1. жовтня 1925.

О. Олександер Бачинський, генеральний вікарій (Львів); *Др. Володимир Бачинський* (Львів); *Др. Лев Бачинський* (Станиславів); *Др. Степан Баран* (Тернопіль); *о. Іван Гордієвський* (Станиславів); *о. Степан Городецький* (Вербляни); *Др. Антін Горбачевський* (Чортків); *о. Володимир Громницький* (Тернопіль); *Михайло Галущинський* (Львів); *Др. Теодор Ваньо* (Заполє); *Інж. Володимир Дутка* (Станиславів); *Василь Гресяк* (Львів); *о. Олександер Зубрицький* (Перемишль); *Микола Заячківський* (Львів); *Роман Зубик* (Львів); *Др. Володимир Загайкевич* (Перемишль); *Др. Филип Еван* (Львів); *Др. Володимир Ільницький* (Дрогобич); *Др. Іван Кміцикевич* (Львів); *Микола Кузьмин* (Озірна); *Др. Теофіль Кормош* (Перемишль); *Др. Кость Левицький* (Львів); *Др Дмитро Левицький* (Львів); *о. Дамян Лопатинський* (Львів); *Іван Лущинський* (Львів); *о. Василь Левицький* (Перемишль); *Михайло Луцький* (Львів); *Др. Іван Макух* (Товмач); *Евген Мартинець* (Львів); *о. Степан Мохницький* (Теребовля); *Др. Володимир Охримович* (Львів); *Інж. Юліян Павликовський* (Львів); *о. Олексій Пасецький* (Львів); *Др. Маріян Панчишин* (Львів); *Юліян Романчук* (Львів); *Др. Кирило Студинський* (Львів); *Степан Сасик* (Дрогобич); *Іван Свищ* (Надірна); *Омелян Севчик* (Львів); *Гриць Терщаковець* (Яблунці); *Др. Степан Федак* (Львів); *Бронислав Яніх* (Львів).

Всякі посилки і грошеві вплати направляти на адресу Земельного Банку Гіпотечного у Львові вул. Підвале 7.

Нова стадія мароканської війни.

По франко-еспанськім союзі. — Чи сумери Абд-ель-Кріма? — Успіхи і затяжність нової війни.

Мароканська війна є правдивою темою у нинішній стадії европейської політики, яка невтомно розмовляє про пацифікацію світа. Світ для неї це покищо Европа. Рідко який уряд був у такому невиразному становищі супроти такої виразної справи як війна, як саме французький уряд Пенлеве та Кайо. Два завзяті вороги війни — мусять її вести проти своєї волі, ще й проти неприхильних настроїв усього населення. Не диво, що бажали би її покінчити яко мога скорше. Франко-еспанське воєнне порозуміння було здійснене тільки в наслідок клопітної ситуації двох великих держав, які не в силі були поодиноко дати собі раду з ватажком дикого племени.

Теперішна війна в Марокку вийшла в нову стадію. Абд-ель-Крім зайшов, здається, надто далеко у своїй самовпевности, відкидаючи пропозиції ріжних мирових посередників. З приходом на мароканський фронт маршала Петена і з одночасним наступом еспанських військ, зоря ріфенського стратега почала бліднути. При перших успіхах обох европейських армій, африканські племена, що піддержували Абд-ель-Кріма, завагались і почали тратити охоту до явної війни проти „білих". Вони міркували правильно, що по перемозі Французи можуть на них помститись. Абд-ель-Крім був приневолений хопитись драстичного засобу: брав заручників з поодиноких гірських сіл, з загрозою, що на випадок зради цілого племени — ті вибрані відповідатимуть за це своїми головами.

Маршал Петен виявив себе обережнійшим, ніж його попередники. Він не заганявся у невідомий простір, а кожне місце фронту спершу перевірював стежами і приноровлював до нього инші стратегічні методи, своєрідно кольоніяльної війни, а не европейської. Літаки як стежі і легкі танки причинилися у великій мірі до збентеження Ріфенців. Еспанський диктатор дарма, що посувався вперед, наражувався при успіхах офензиви на великі втрати. Його надія зайняти головну кватиру Абд-ель-Кріма, Айдір, покищо незділена. Зрештою, колиб і захопив її, то цим не нарушив би армії Абд-ель-Кріма матеріально, бо це містечко не ріжниться майже нічим від инших берберійських осель, з численними хижинами та льохами. Мета офензиви на фронті Альгуцемас — зробити моральний натиск на союзників Абд-ель-Кріма.

А метою Абд-ель-Кріма: протягнути війну до осінніх дощів. Непогода приневолить Европейців відложити війну до весни. Зима не

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 715/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 216 (10.599) z dnia 29. września 1925 pod tytułem: 1) Na stronie drugiej w kolumnie pierwszej i drugiej a) tytuł artykułu, b) od początku tego artykułu... do słów: Czotyry, c) między słowami: katedry... a: I znowu, d) od słów: I tak... aż do końca tego artykułu. 2) na stronie drugiej w kolumnie trzeciej a) tytuł artykułu, b) od słów: Delegacja... do końca tego artykułu zawiera znamiona ad 1) a) b) zbrodni z § 65 a) uk., ad 1) c) zbrodni z § 66 a) uk. i występku z § 305 ustawy karnej ad 2) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej i występku z § 302 uk. uznał dokonaną w dniu 28. września 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia 30. września 1925.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 717/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 217 (10.600) z dnia 30. września 1925. pod tytułem: 1) „Proty znuszczań nad politycznymy wiaźniamy" w całości oraz 2) W art. p. t. „Za tiuremnymy muramy" a) podtytułu, b) w ustępie między słowami: nadzwyczajno su anyj wyd... a: Ewhena Zybikewyca oblinuw i c) w ustępie od słów: E. Zybikewycz bazuczy... aż do ustępu drugiego artykułu pt. „Oribna poprawka" zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) uk. zaś ad 2) a) b) c) występków z §302 u. k. i z art. VII. i VIII. ust. z 17.XII 1862 Dzpp. Nr 8. 1863 uznał dokonaną 29. września 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 30. września 1925. t.

Hawel

видається до воєнних операцій на всьому фронті. Лишається щонайбільше пять тижнів війни у сьогорічнім сезоні. Можна сумніватись, чи Франції та Еспанії вдасться спільними зусиллями закінчити так тугко свою кампанію на західнім, Тетуанськім фронті. З огляду на те, що весь успіх теперішньої офенсиви залежить від еспанських операцій у заливі Альгуцемас і на відсіч Мелілі — нема великих виглядів на її закінчення. Можливі умовини такі, що європейське військо не в силі посунутись вперед більш як чотири-пять миль денно. Вся надія європейської стратегії — зайкитати довірям розсіяних племен, що підмагають Абд-ель-Кріма.

Саме тому Абд-ель-Крім хоче зимою набрати нових сил до нової війни або підготовити грунт до нових переговорів. Останні бої мусіли довести його до висновку, що він бореться з нерівними силами.

Німецький справоздавець з головної квартири Абд-ель-Кріма подає цифру 200.000 французького війська проти неповних 18.000 Ріфенців. Абд-ель-Крім повторяє при кожній нагоді бажання миритись, даючи згоду на формальну зверхність султана, якщо він запевнить Ріфенцям територіальну незалежність. Блокада побережжа є для нього найповажнійшим ударом, бо дому може забракнути зброї та амуніції. Та він заявляє, що готов боротись до останнього члена свого племени і що Франція на винищення всіх потрібуватиме два роки.

Усе питання в тому, чи нинішна ситуація видається для Франції та Еспанії найсприятливішою до ведення переговорів, ніж раніше або в перспективі ще одного року.

Польща і СРСР.

Після відвідин Чічеріна у Варшаві.

Голоси польської преси.

Подавши вчера вістку з польських газет, які зустріли приїзд Чічеріна до Варшави чи то з тельчим захопленням, чи з дискретним, але правдивим вдоволенням, наведемо нині кілька більше критичних оглядів на вартість вищуваної чемности наркома заграничних справ Рад. Союза та медом текучих слів міністра польської держави.

Сюди належить передусім краківський „Час", який ніколи не любить попадати в екстреми. Холоднокровно ставиться він і до візити Чічеріна.

Приїзд п. Чічеріна не є нічим иншим, як дальше коментуванням з радянського боку, що Рад. Союз готов шукати з нами мирного modus vivendi. Отже помиляються усі ті, які оцінюють його, як вступ до „пришиття", чи польсько-російського „союзу" і використовують з того приводу чи то захоплення чи обурення. Нема ніяких даних, щоби візиту п. Чічеріна так інтерпретувати...

...Ніщо не є більше бажане у політиці, як застанова й холодна кров. В імя тих двох цінних, але таких рідких у Польщі приймет слів стверднти, що великою помилкою є надавати відвідинам наркомів заграничних справ надто велике значіння... („Час" з 30. IX. вступна ст. п. н. „Гльосса до візити п. Чічеріна").

Ще більш критично глядить на цю справу пепеєвський „Робітнік", який всеж таки, не хотячи мабуть вносити у гармонійний хор неданів дисонансу надто різким виступом, просить спершу посла Войкова вибачення, за свій „щоденний критицизм і тверезість", з якими хоче глянути „правді в очі". „Робітнік" не погоджується головно з деклямаціями про значіння польсько-радянського порозуміння для світового мира.

Мусимо завжди пам'ятати, що підставою радянської політики не є змагання до загального мира, але навпаки, до узгляднення мира, „бувшого для будучности світового комунізму (підкреслення автора — пр. Ред.) Відношення Москви до Женевського протоколу свідчить про це найяскравіше. І в нинішній ситуації Росія не спровокується цьому своєму кардинальному принципові, лише намагається відпарувати англійську небезпеку при помочі маневрів, бувім то мирових, які проте криють у собі поважну воєнну небезпеку. Коли радянські плани вдадуся у тій чи иншій формі, то радянський уряд виграв би подвійно: завдав би удар Англії і ще погіршав би ситуацію на мир в Европі. Отже не треба нам обманювати себе, ніби рад. уряд у своїй боротьбі з Англією хотів і міг створити якийсь новий устрій політичних сил, гарантуючий краще европейський мир, ніж напр. рейнський пакт, або паралізуючий небезпеку того акту для Польщі. А прецінь частина польської опінії (головно ендеки) сама добачує в польсько-радянськім союзі відтрутки на німецьку небезпеку, укриту в пакті. Такий союз не дише крес — як сказано — зародки війни, але — що гірше! — в разі вибуху польсько-німецької війни Совіти від першої хвилини ставуть по стороні Німеччини проти Польщі.

Але „Робітнік", радячи не думати дальше ніж про чисто торговельний договір з СРСР, не договорює, які політичні висновки має робити Польща. За те говорить це без обинаків „Глос Народу":

І так, як дипльоматичною грою з боку Росії є її нинішня поведінка, так само грою є обмеження Англії до Польщі через жертвування їй фінансової помочі. Англія, готуючись до оборони перед Росією, яка конспіративно шорах сальнійше атакує її в Азії, та одночасно хотячи по змозі запевнити світові мир, необхідний їй з огляду на її торгівлю і на потреби важкої її внутрішньої господарської ситуації, хоче зробити це через трактат запевнення на заході Европи та хоче втягнути й Німеччину в орбіту своєї діяльности проти Росії. На Польщі Англія не думає будувати цієї своєї акції; вона вважає Німеччину чинником сильнійшим і успішнійшим. Відсіль бажання робити Німцям концесії на рахунок Польщі. Але Англія не бажає, щоби Польща зблизилась до Росії. Польща повинна теж найтись в обсягу англ. табору, евентуально як підпорядкована Німеччині. Поміч дана евент. Польщі шахувала би нинішню російську гру, помочі не дається даром.

І „Глос Народу", пригадуючи господарську скруту Польщі та можливість отримання підтримки Англії, радить маніфестаціями приязни з большевиками

не відкидати так легко тих грошей, які Англія хоче нам (Польщі — пр. Ред.) позичити.

Та найбільш радикально проти польсько-радянського „союзу" виступає виленське консервативне „Слово". Це про нього думав „Час", кажучи про голоси обурення з приводу приїзду Чічеріна. І дійсно „Слово" є обуреве на опортунізм польської заграничної політики, на її короткозорість та безпринціпність, яка взагалі допустила до того, щоб Чічерін міг віхати до Варшави.

В часі генуезької конференції Европа обманювала себе щодо Росії, а ми Полякі перестерігали Англію й перестерігали Францію. Нині Англія мобілізує світ проти того банїта серед народів, а ми, Польща, не здаючи собі справи з большевицької небезпеки, з воєнської політичної сили держави совітів, зобов'язуємося з европейської солідарности, та хочемо вести з большевією переговори.

І автор тої войовничої статті пророкує, що русофільська орієнтація в Польщі моглаб якнині довести до того, що

Польща стала би фільваром большевії польською республікою рад, з національною індивідуальністю затоваченою на рівні совєтизму, без східних земель, без можности розвитку...

І хоча вище наведені голоси критицизму нечисленних польських газет потопають у морі безкритичного захоплення загалу польської преси, а поправлений тон пилецького „Слова" є унікатом — всеж таки ці голоси вказують на можливість недалекої нової „переорієнтації" істеричної польської громадянської думки.

Ліцитація?

Добра кон'юнктура для випродажі

Ми вже інформували наших читачів про те, що Англійці бажають ні більше ні менше а викупити акції Польського Банку. З тої нагоди ми й висловили вже свою думку. Та проти волі приходиться до тої справи вертати в иншої нагоди. Орган німецьких аграріїв „Дейтше Тагесцейсунг" приніс вістку, що в найблищому часі прибудуть до Польщі голяндські фінансісти для переговорів у справі купна польського сільного монополю. Та сама газета інформує, що група англійських фінансістів вибирається теж до Польщі в справі купівлі польського тютюнового монополю.

Недавно інформували ми про те, що велика американська спілка капіталістів викупила у Польщі сірниковий монополь за ціну 5-тиміліонової позички в долярах. Нафтовий монополь вже давно не в польських руках. Телєфони, як відомо, має у Польщі шведська спілка. Залізниці на якихсь дуже неясних, та буцімто корисних для Польщі умовах мають взяти в посідання Англійці. Вже нині можна конкретно говорити про випродаж усіх польських державних монополів закордонним капіталістам.

Про такі справи як закупно переважно англійськими капіталістичними спілками лісів і дерева вже й казати не приходиться, бо це не належить до державного монополю.

Зваживши усе повище, не можна дивуватися, що Англійці за ціну якоїнебудь допомоги для Польщі викагеють курателі над її господар-

---

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

ЛАВРІВ.

(Замість комунікату).

Двадцять кільометрів на південний захід від Старого Самбора, три чверти години колової дороги від залізничої станції Спас-Тершів, над невеличкою річкою Лінною, посеред лісів і ярів бойківського Підгір'я, лежить невеличке село і монастир — Лаврів.

Село невеличке, зложене з кількасотні родин-ващадків поселенної тут перед віками монастирської служби, замітне хіба своїм безпросвітним убожеством, а якого ратує його постійна праця в монастирських добрах тоді, коли сусідні села примирають на вісяному хлібі. Зате лаврівський монастир Василіян давно уже звернув на себе увагу і може нині похвалитися доволі обемистою літературою, в якій говориться про його старі традиції, архітектуру та вивінування монастирських забудовань. Тепер прийшли на чергу монументальні фрески лаврівської церкви, які, можна надіятися запевнить цій василіянській обителі трівале місце в історії мистецької культури Галицької України, а саму місцевість підіймуть до рівня найзамітнійших на нашій території.

Вперше, мабуть, вирнув Лаврів на історично-літературному полі з хвилею, коли у виданому Й. Зелінським „Lwowianin-і" в 1842 р. (VI. зшиток) появилася літографія лаврівської церкви і монастирських забудовань з доволі фасцінуючим підписом: „Monaster XX. Bazyliaków w Ławrowie fundacyi Ławra (I) i Lwa książąt Rusko-Halickich r. 1292".

Ілюстрація виконана в аматорськи-примітивно, грішить до високої міри романтичною фантазією свого часу, всеж таки звернула увагу ширших кругів на місцевість, якої монастир сягав своїми традиціями в часи міфичного „Лавра" і майже легендарного князя Льва, якому довелося покласти основи під стільки василіянських монастирів і випустити зі своєї канцелярії стільки еректійних грамот, які врешті виявилися дуже примітивними... фальсифікатами.

Кільканайцять років згодом (1859 р.) появилася в львівських „Rozmaitościach" перша зі статей про Лаврів з під пера скромного маляра, але невтомного галицького чічерона — Феліціяна Лобеского.

Він то перший опублікував і закріпив в друкованому слові легенду про первопочин лаврівської обителі, яка за малими корректурами удержалася до нині:

Після зібраних Лобеским відомостей, первопочини лаврівського монастиря губляться в сумерках людви не доісторичних. Коли архівні василіянські джерела (передані тоді за реверсом, перемиській капітулі) сягають в XI—XII. віки, то пошире на в той час місцева традиція, пересовує дату основання монастиря в IX. а навіть VIII. вік по Христі, коли то над рікою Лінною почали шукати спасення монахи-отшельники, що жили в печерах-одиночках. Шойно міфічний „Лавр", батько (!) короля Данила а дід князя Льва, мав зорганізувати цих отшельників і покласти основи під монастир, названий від свого імени „Лавровом", якому князь Лев, грамотою, виданою 1292. р. в Перемишлі, мав надати розлогі добра і права...

Лобеский не дає віри тій поширеним припущенням, що назва монастиря утворилася зі слова „лавра", але йдучи стежками тогочасної історико-археольогічної романтики, вдоволяється вірою в „князя Лавра."

Інтереснійшою одначе від історичної частини статі Лобеского, повиннаби бути її частина описово-інвентаризаційна, в якій перш за все, на основі автопсії (?) закріплено тогочасні поняття про форми архітектури лаврівської церкви, які до речі кажучи, дуже слабо нагадують сучасний вигляд церкви, якій посвятили згодом свою обширну студію дослідники Мокловскі і Соколовскі.

Архітектуру лаврівської церкви, називає Лобескі, тогочасним звичаєм, без застережень візантійською. Построєна на хрещатому плані, якого центр утворює виступаючи на зовні ротунда (!) від якої розходяться на чотири сторони світа прямокутні прибудови рамен, плянового хреста. Над центральною ротундою підіймається велика копула, копулами завершені й прямокутні рамена хреста. Мури помітної товщини, вигляд їх тяжкий, двері незвичайно маленькі і запалі так, що до церкви входиться східцями в нив. Опис Лобеского згідний із згадуваною уже ілюстрацією „Lwowianin-a", за те зовсім не відповідає ані нинішньому розпорядженню й елєвації церкви, ані її зображенню, яке збереглося на монастирському портреті князя Льва, малюванному в 1798 р. Л. Долинським. Утворюється свого роду загадка чи непорозуміння, яке слід розяснити. Списуючи внутрішню обстанову церкви, Лобеский доволі поверховно згадує про іконостас, але й опис іконостаса не погоджується з виглядом цього памятника, який стоїть на своєму місці від першої десятиліть XIX. віку. Певну поверховність й різкі неточности завважуємо і в решті статті Лобеского так, що на основі того можемо сміло припустити, що Лобескі не був у Лаврові, опис церкви подав на основі фантастичної ілюстрації „Lwowianin-a" а решту скомпілював з надісланого собі, доволі туманного матеріялу, якогось приналідного очевидця.

Тому вартість першого жерельного опису й історії Лаврівського монастиря й церкви мусимо признати щойно обемистій статті-студії В. Площанського, поміщеній в „Науковом-у Сборник-у" Гал. Рус. Матиці з 1866 року.

В. Площанський, автор цілого циклю монографій видніщих місцевостей Галицької України, перебув у Лаврові довший час, протягом якого переглянув увесь монастирський архив, та мав змогу як слід приглянутися й описати як саму церкву, так і її вивінування.

У нього вже нема мови про „ротунду" а опис церкви погоджується з сучасним станом майже вповні. Він теж виноткував з архивних жерел цілий ряд вістох і дат, які у великій мірі розвівають туман легенди сповиваючої первопочини Лаврова.

кою, а приватні капіталісти з Льондону годяться на санацію польських фінансів, але під одною дрібною умовою. А цею умовою є саме викуп акцій державної емісійної установи „Банку Польського". Викуп акцій того банку чужими капіталістами є рівнозначний з цілковитим економічним поневоленням Польщі.

Якщо справа з розпродажею польських монополів піде далі дотеперішними шляхами, то ясно, що до їх вичерпанню мусить прийти черга на акції „Польського Банку". Очевидно, що таких смішних перспектив Польщі завидувати не можна.

Самозрозуміло, що причиною тих „світлих" перспектив є ні що инше, тільки безвідповідальна польська внутрішня політика, а фінансові невдачі Грабського це лише наслідки тої політики, яку йому підготовив цілий ряд його попередників не фінансістів а політиків. Інтересно, що незважаючи на головну і капітальну причину усіх польських невдач у внутрішній господарці та на закордонній арені — тобто на польську внутрішню політику і національний гнет — у Польщі все таки нема зрозуміння та усвідомлення собі тої причини. Навпаки все в ній ступає на тому полі старими шляхами та веде Польщу на шлях руїни. А саме в ті найкритичніші часи для Польщі міністер освіти Грабські — наприклад — намагається всіми силами довести внутрішні відносини в державі завдяки своїй шкільній політиці до найкращого напруження та тим самим зробити Польщі медвежу прислугу на міжнародній арені. Наслідки такої прислуги Грабского саме найкраще тепер унаглядюються.

По широкому світі.

Російсько-німецькі торговельні переговори, що ведуться одночасно в Берліні та в Москві торкаються проєкту заснування на території С. Р. С. Р. фабрик металевого промислу, в яких Німці взяли на себе технічний провід та організацію.

У Вашинґтоні франц. мін. фінансів, Кайо, добився успіхів щодо сплати франц. довгів Зєдиненим Державам. Франція має на протязі перших 5 літ платити по 40 міл. долярів річно, в 7 слідуючих літах по 60 міл., а в останніх 50 літах по 100 міл. долярів. Чи ці головокружні суми не перевищають її платничої здібности, це мають перевірювати постепенно оба уряди.

Німецька делеґація в Льокарно складається з 35 осіб.

Італія не візьме участь в Конференції в Льокарно. Муссоліні заявив, що рішені там справи не торкаються безпосередно Італії.

У південно-американських Зєдинених Державах Джаліско і Мічіген — величезні повені. Залито 1000 сіл і 95.000 гектарів землі.

За тюремними мурами.

Подія у львівській тюрмі в урядовім освітленні.

Перед кількома днями урядовий Пат. розіслав до преси ось такий штудерний комунікат про події у львівській тюрмі:

У звязку з подіями, які мали місце в слідчій вязниці у Львові, п. міністр справедливости десигнував окружного інспектора вязниць п. Скибіньского, який в днях 21, 22 й 23 ц. м. (вересня) перевів дохождення на місці. Ті дохождення виявили ось що: В наслідок тривожних у львівській тюрмі експесів (?!), вязничні власти зарядили нове розміщення політичних вязнів та ввели деякі правильником передбачені загострення у відношенні до декотрих вязнів. При виконуванні тих заряджень маніфестуючі вязні поводилися визивающо супроти тюремних властей, а навіть проявили чинний опір. При усмиренню демонстрантів потурбовано деяких вязнів та дозорців (в оригіналі: poniesli obrażenia (?!) niektórzy więźniowie oraz dozorcy). В звязку з тим делеґат міністерства зарядив розпочаття подрібних дохождень з метою устійнити справжні (істотні) причини події та потягнути винуватців до карної й дисциплінарної відповідальности, а одночасно, розглянувши зголошені вязнями побажання, поручив після порозуміння з президентом апеляційного суду, взяти на увагу ті домагання вязнів, які признано слушними. Зарядження міністерства привернули повний спокій і нормальний хід життя у тюрмі. У Львові перебуває директор карного департаменту міністерства справедливости п. Гловацкі.

Так представляється у повній величі офіційний комунікат. Не будемо полемізувати з урядовими твердженнями, та для кожного обзнайомленого зі справою ясно, що тут перфідія чергується з неправдою. Ані Пат., ані польська преса за винятком неясних, докірливо-чемних нотаток в пепесівських органах, не подала перебігу спрашних подій у львівській тюрмі. Правда, це їм було дуже невигідне, бож якраз в тому часі — немов на глум — per longum et latum друковано запереченую білий терор в Польщі відозву польських письменників. Як же урочистість такої хвилі нарушувати хоч фальшивим, тенденційним описом подій у львівській тюрмі. Найкращою тактикою є мовчати.

Добре зробив би був і п. Скибіньскі, колиб замість говорити про „ексцеси", набрав був води у рот. Слушність була на боці тих українських адвокатів, які зовсім не переймалися побажаннями п. Скибіньского дати йому меморіял в тій справі. Вони твердили, що такий меморіял служитиме п. Скибіньскому до затерття слідів цієї нечуваної події. І — як бачимо — мали рацію.

Бо й якіж „ексцеси" можуть виправляти безборонні політичні вязні у тюрмі? Голодівка хіба не є „ексцесом", тільки розпучливою обороною перед ексцесами тюремних і инших властей. Варто було би знати перебіг „ексцесів", коли їх треба було аж „усмирювати". Вязні домагалйся тільки полекш, законно признаних політичним вязням. І видно, що ті домагання були слушні, коли п. Скибіньскі постановив їх здійснити. Спокій у вязниці не був нарушений вязнями, тільки дикою розправою дозорців з безборонними й нещасними людьми.

Комунікат говорить про „obrażenia". Цікаво знати, чи до „obrażeń" належить теж зломання ребра інж. Мельникові, або чи до способів „усмирювання" належить волочення вязня серед штурханців і поборів по нанаховані долівці!

Ну, та міністерство справедливости має инше мірило справедливости.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі инколіття!

Кожний може збогатитися

купуючи один льос Державної Клясової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна 400.000 золотих.

Крім цього:

1 виграна		250.000	1 виграна		20.000
2 виграні по		150.000	8 виграних по		15.000
2 „	„	100.000	11 „	„	10.000
2 „	„	50.000	20 „	„	5.000
2 „	„	40.000	30 „	„	3.000
2 „	„	30.000	65 „	„	2.000
3 „	„	25.000	123 „	„	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії виплатили ми між иншими виграні по: Зол. **150.000** на ч. 25.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вирвати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40'— ..... половинок по зол. 20'— ..... чвертьок по зол. 10'—

Належитість золотих ..... доплачу по одержанню льосу бланкетом ПКО. ч. 405.916 надісланим фірмою. 556 3—6

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

НОВИНКИ.

— **Закарпатська Україна перед новими виборами.** Півофіціяльний орган чехословацького міністра закордонних справ Бенеша під дивогляднім заголовком „Karpathorussland und die Neuwahlen" пише про передвиборчі підготування на Закарпатті такі відомости: „Політичні партії ведуть пильно передвиборчі підготування. Як при попередніх виборах так і тепер найважнійшою справою є справа кандидатур. Конференція чехословацьких соціялістів рішила в неділю над виборчою кооперацією з робітничою партією, але не дійшла до ніякого реального рішення. О. д-р Волошин (про що ми вже інформували — Ред.) організує власну політичну партію при допомозі чехословацької народньої партії, якій належить на тому, щоби д-р Волошин при найближчих виборах вийшов послом до чеського парляменту.

— **Процес за Львів.** Американська громадянка польського (по всякій правдоподібности східно - галицького) походження запізвала польський уряд до суду. Вона молода і зветься Августинович. Від польського уряду вимагає через американського посла у Варшаві ні більше ні менше тільки звороту II чвертьок (мірниць) золота, яке в її предків сконфіскував незаконно польський король Казимир. Крім цього домагається вона від польського уряду, щоби їй віддав місто Львів, бо те місто заставив у її предків тойже король Казимир і його не викупив. І саме тому вона, як одинока спадкоємиця своїх прародичів, домагається титулом відшкодування вище поданої скількости золота. Багато відомих американських адвокатів зголосилося до ведення процесу проти польського Уряду. Таку сензаційну інформацію подав варшавський „Курєр поранни". Польща нещасна і без того, може зовсім несподівано втратити Львів, або хоч не хоч згодитися на його ліцитацію.

— **Сензаційний процес проти жіночки вбивниці.** У Відни почався процес проти 26-літньої болгарської студентки Манці Каміцу. Її обвинувачують за вбивство провідника болгарських федералістів Тодора Паніци. Убитий вважався національним героєм Македонців. Його вбила обвинуваченка в буфетєтрі в часі вистави „Пер Гінта". Крім цього ранила вона жінку вбитого і студента Богданова. На розправі призналася до вбивства і заявила, що поповнила його тому, бо вважала Паніцу зрадником. Безпосередньою причиною вбивства була помста за два вбивства, яких доконав Паніца в Софії перед кількома літами. Обвинувачена надіється, що суд її звільнить.

— **Сензації в пальця.** Вчорашня „Газета Порання" помістила крикливу статтю п. з. „Сензаційна ловля львівської поліції" подаючи звістку, що арештовано Українця Із. Косинина, бувшого українського міністра, підозрілого у шпіонажі, що мав у себе силу компромітуючих паперів, і т. д. і т. д. Нині ця сама газета у дрібненькій новинці подає до відома, що вся ця інформація є... висмоктана з пальця, а прийшла телєфоном з... Варшави. Та мета осягнена — вчора газета мала пікантно-сензаційну статтю.

— **Дразлива справа.** На вчорашнім засіданню міської ради мали розглядати справу новелізації закону про охорону комірників. Галерії були битком набиті публікою, що хотіла почути голос міської ради у справі, яка дає привід до стільки процесів та конфліктів власників домів з комірниками. Одначе згадана справа не стала предметом нарад, бо пішла на розсуд спеціяльного комітету „Мешканевої комісії", яка за тиждень подасть свої висновки.

— **З хроніки самогубств.** На Богданівці повісилась на цвяхах над дверима 60-літня Юстина Коян, жінка робітника. — На площі Стрілецькій найшли непритомну невідому жінку, що випила якусь отруту. — Василь Тиць у намірі позбавити себе життя поколов собі грудну клітку ножем.

— **Послідовний вязень.** Архімандрит Латишенок, що вбив митрополита Юрія, був засуджений на 20 літ важкої вязниці. У свій час він вніс апеляційний відклик і 8-го ц. м. мали наново розглядати його справу, але в останній хвилині він зрікся апеляційної скарги.

— **Поїзд з комуністами.** Вчора переїхав через Львів поїзд з чеськими комуністами-переселенцями, які мають намір поселитись на Україні. 125 осіб у 25 вагонах, здебільша селяне та міщане, везли зі собою хліборобські машини та инше господарське знаряддя, разом з усім майном. Між емігрантами було чимало бувших австрійських жовнірів, що попали в російський полон і привезли з відтіля непогані спомини.

— **Нещасливий наслідник престола.** У пруському соймі соціялістичний посол Мюлєр заявив, що бувший німецький кронпринц держить сипомішь на своїм замку на Шлеску якусь дівчину, дочку машиніста з Бреслау. Батько, що домагався надаремно звільнення дочки — збожеволів. Якщо в цій історії правдивим є факт, що дівчина є вязнем проти своєї волі, то бувш. наслідник престола одно з найбільших держава є справді нещасливий, коли вже не в силі якій жінці подобатись!

— **Боротьба за православ'я церкву в Ню-Йорку при помочі поліції і сили.** Російські православні епископи Платон і Адам Филиповський, не можучи дійти між собою до ладу та не маючи духовного арешту для розсуду, хто з них „старший" і тим самим хто має право до багатої православ. церкви та епископської палати, відкликались до звичайного американського суду, перед яким вияснили процес за посіданє: до процесу долучилися обвинувачення у наїзді, насильстві, заключуванні домашнього і публичного спокою і т. д. і т. д. Перша стадія процесу закінчилась тим, що еп. Платон з своїми адвокатами стявився на розправу і — програли. Еп. Адам пішов як стій з відпісом судового присуду до поліції і 1. вересня, при помочі поліції і своїх прихильників, викинув еп. Платона з церкви і мешкання. Еп. Платон вніс рекурс і справа дійшла до Найвищого Суду в Ню-Йорку. Тому, що еп. Адам не мав був формального судового уповноваженя на екзекуцію, а перевів її виконавши підступу перед поліцією з відпісом судового присуду, Найвищий Суд присудив епископа і його адвоката за зневагу суду на кару по 250 доларів з тим, що під загрозою 30 днів арешту церкву й палату мають віддати негайно в посідання Платона, аж до остаточного рішення справи. До 31. липня еп. Адам не віддав ані церкви ні палати, отже поліція арештувала еп. Адама й відвела його на 30 днів до вязниці. Рівночасно прийшли адвокати Платона з судовим розпорядженням в руках аби перебрати церкву для Платона. Церкву застали замкнену; в ній замкнулися сторонники Адама. Деякі сторонники Платона взяли сокири в руки і зачали рубати двері. Адамівці з середини назвали Платонівців — большевиками, зрадниками, зграми, та нарешті сокири таки зробили своє. Платонівці увійшли до середини церкви через розбиті двері і доперва тоді прийшло до рукопашного бою. Холоднокровні американські поліцисти спокійно приглядалися, як Адамівці, один за другим вилітали на лоб на шию з церкви (!) та крізь двері й вікна епископської палати і тільки реагували тоді, коли ровюшення Платонівців грозило пролиттям адамівської крови. Типа Американців мала першорядне видовище, дарма, що воно викликало загальне згіршення. Ось образок ідилії московської еміґрації в Америці та морального рівня російського православія.

— **Ще про національність Збишка Цигановіча.** Недавно писали ми про українське походження славного польського атлета Цигановіча, який вже в гімназії перейшов на римо-католицизм, переіменувався з Цигана на Цигановіча, а потім піляком таки спольщився. Пишуть нам, що Поляки завдячують придбання Цигановіча головно польському катехитові з учительського семінарії у Станиславові, куди Циг. вступив був по кількох клясах гімназії. Той катехит надзвичайно ревно опікувався молодим ренеґатом, сподіваючись виховати з нього польського ксьондза, — але пихованок перевернув плянн своїх опікунів: він, правда, заслужився польському імени, але своїми мускулами, а не навертанням „почівего рускего людку" на польське лоно.

— **Ц. Зовч. Загальні Збори Това Жінок з вищою освітою** відбудуться в суботу дня 17. жовтня ц. р. в год. 5. поп. в салі Захоронки, Руська 3. (в подвір'ю) І. пов. Денний порядок: 1) Звіт уступаючої управи 2) вибір нової управи, 3) внесення і запити. 573 1—1

Інж. Юліян Павликовський.

В обороні рідної землі.

Горе в тих, яких є думка народу, — стають панами доль народу".
Осип Сулімовський.

І. Український трудовий народ находиться в останній стадії боротьби за споконвічну свою спадщину — землю своєї національної території.

Демократизація земловолодіння після Великої Війни.

Велика війна покінчена під знаком великого клича про Права Націй, щоправда в мирових трактатах побідників безцеремонно знехтованого, причинилась до того, що після неї прийшло до признання прав трудовому народови, як держанно творчому елементові. В добі Права Націй реалізуються кличі віддання національної території, це є землі, в руки місцевих трудових людей, в першій мірі тоудового селянства. Політично перестроєна Европа намагається приминути свое господарське життя до післявоєнних умов державного ладу, сильно здемократизованого, валить останки феодалізму, який зберігся в аграрних устроях поодиноких держав. Аграрні реформи переводжені в Европі, зносять або обмежують велику земельну власність, вводять у життя демократизацію землі.

Післявоєнна карта Европи є насмішкою над Правом Націй. Побідні держави антанти, поваливши центоальні держави благородними кличами Вільсона і осягнувши свою мету, розпочали тоти живими організмами націй, відпавши їх на поталу імперіялістичних держав. Таким чином всупереч Праву Націй повстали в Европі національно неоднородні держави, що гноблять непануючі народи, або т. зв. національні меншости на їхже територіях.

В отаких національно неоднородних державах — старається пануюча нація з політичних причин відмовити поневоленій нації права на землю. Національну територію поневоленого народу старається пануюча нація зужити на терен своєї національної експанзії. Територія поневолених націй падає жертвою кольонізації на користь панючої нації.

Демократизація земловолодіння на українських землях.

Визвольна Війна України, не увінчалася повним успіхом. Велика, поверх 850.000 квадр. кільометрів обнимаюча українська територія розшматована. Українське селянство не всюди увійшло у споконвічну свою спадщину, не всюди одержало землю.

Землю за селянами закріпила влада тільки на Великій Україні, хоч і там в останньому часі йдуть поважні спроби кольонізації Херсонщини жидівськими та італійськими кольоністами. Аграрний закон на Кубані дає вправді першенство на землю корінному населенню Кубані, одначе лишає можність кольонізації Кубанщини. На Закарпатській Україні досі не введено в життя автономії і унеможливлено законодатному тілові Закарпатської України автономічно вирішити земельне питання. На Буковині, не вважаючи на виразні постанови королівського земельного декрету про поділ землі між рільниче населення тої громади, до якої належить безхазяйний маєток, переводиться так звану „аритметичну аграрну" реформу, (то є простий розподіл великих маєтків, без комасування селянських господарств і меліорацій) не тільки між місцеве населення. Західно-українські землі, по пей бік рижської смуги, перемінює Польща на терени своєї національної, як цивільної так і військової кольонізації.

Вага земельного питання для української нації.

Земельне питання на всіх українських землях є для української нації дуже великої ваги не тільки тому, що вона є у більше ніж 4/5 рільничою нацією, але й тому, що витиснення нас з землі нашої національної території чужонаціональним елементом зміняє етнічне обличчя української землі, а селянські трудові маси відає на поталу убожіння і нищить жерело, з якого нація відмолоджується.

В обороні рідної землі — мусять станути всі верстви української нації! Селянські маси у добуванню своїх прав на землю мусять одержати передуманий провід, який повів би селянські маси до побіди.

Боротьба за землю українського трудового люду находиться в останній стадії. Не сучасні „мирові трактати" можуть знищити українську націю, а програна нею земельна справа.

Грозу положення націй — мусять зазувати собі наша суспільність. Мусять устати свадки і непорозуміння та безпліддя політиканства! Мозок нації мусить працювати на те, щоби „забезпечити потреби люду тими силами, які глибоко вкорінені в його серці можуть кермувати його вчинками" (Б. Вільсон: „Нова свобода" — Мюнхен, 1914).

Земля у серці нашого люду займає якраз ту глибоко вкорінену силу, яка **зорганізована належито — мусить нашій нації принести оконечну побіду**, бо: „Великі людові маси у боротьбі своїй за життя буття є причиною усіх подій. Вони є динамічною силою, яка підноситься понад рівень суспільства. Кожда нація — є так велика і тільки так велика, як сума її загалу", — говорячи словами „Заклику до освободження благородних сил люду" Водрова Вільсона.

Земельна справа мусять запрягти до реальної праці всі верстви нашої суспільности.

Повищі думки тиснуться самі, коли зупиняються хочби на аграрнім питанню Галичини.

Знесення панщини і увласнення селян трактувало наше громадянство як милу несподіванку. Навіть у конституційній ері не найшло воно ані потреби ані охоти взяти в оборону селянські маси, безприкладно поробовані вже при самім увласненню. По-конституційні свободи, коли поминути здоровий просвітянський рух, зужито на безкровну і безплідну боротьбу в обрядових і забучних справах, не проводячи в життя — станових організацій селянства. Безприкладний рабунок нашого селянства при викупі і регуляції сервітутів, регуляція грунтового податку, незаслужений дар поміщикам у формі викупна права пропінації не найшли в нашім громадянстві у слушний час належних знаців справи і оборонців селянства а під кінець XIX століття — видала наша земля ново еристів... Політичний провід нації в поконституційній добі, не вмів оборонити селянства, а під кінець XIX століття — станув на хитку платформу єднання з тими, які послідовно в обороні своїх матеріяльних інтересів нищили наше село.

Хронічна голодівка нашого села і масові ліцитації селянських господарств під 80-ті роки минулого століття зродили в нас відрух нації: Почалась організація на полі господарськім, Наші господарські установи перетревали війну. По нашій національній катастрофі 1921 року — буйним цвітом розцвилася наша кооперація. Одначе і сьогодня кермуючі верстви нашої суспільности не доцінюють належито і не підпирають повнотою своїх сил основ господарського відродження нації... Крім цього починаємо знова встрявати в обрядовщину. Целібат найшов в ширших кругах нашої суспільности чи не забогато ревних поборників. Євангельські пастори находять чи не забогато прихильників, активних діячів...

Надіятись належить, що оборона рідної землі рушить сумлінням суспільности і в ряди оборонців землі — стануть рямя-об рамя всі її верстви, „бо пора це велика є".

Аграрне питання Західно-Українських земель під Польщею.

Галичина, Холмщина, Волинь, Підляше і Полісся становлять сьогодні частину території Польщі. На 27 міліонів населення Польщі — Українців є около 8 міліонів. Сучасні керманичі польської держави — незважаючи на те, що поневолені народи, становлять близько 46 відсотків населення Польші — намагаються вчинити Польщу, яка є зліпком ріжних народів, **національною польською державою**. Послідовністю такого змагання керманичів польської держави є своєрідне розвязування земельного питання в Польщі. Суто національні території поневолених народів віддає Польща під кольонізацію польським елементом, спроваджуваним на землі поневолених народів з етнографічної Польщі.

Тут спинимося на відношенню Польщі до української національної території і коротко представимо стан землеволодіння на нашій землі в поході століть. На прикладі Галичини представимо рабунок української землі польськими поміщиками.

Історичні, природні та економічні права українського народу на землю української національної території.

Земельний устрій нашої Батьківщини в добі її державного життя.

Земельний устрій Галицького Князівства опирався на приватній власности. Плодюча земля нашої Батьківщини, яку літописці називали країною „молоком і медом текучою", була власністю українських бояр і свобідних селян хліборобів.

Галицька Волость не знала в добі свойого державного життя панщини-кріпацтва. Велике земельна власність бояр покористувалася при веденню сільського господарства робочою силою поєнних бранців, а по части винятих запіл права т. зв. ізгоїв, по части собрів. Український селянин лиш вийково приневолений був давати свою працю чужому господарству, якщо затягнув позичку, а не міг її сплатити. Тоді то згідно з обовязуючим правом, як невиплатний должник, мусів позичку відробити. Відробляючі сельник, невиплатні должники, звалися закупами.

Одначе в правила селянство було свобідне, користувалось землею на основі необмеженого права власности і самостійно завідувало своїми громадськими справами, обовязане було лише платити податок на користь свойого володаря.

Рідна наша земля служила тоді вповні українському народові його володареві і його суспільним верствам, на пожиток держави та їх власний.

Руйнування української земельної власности Польщею від 1340 по виніший день.

А) Доба польської займанщини від Казимира Великого до першого поділу Польщі (1340—1772.)

Родючі західно українські землі прилягали в першу чергу сусідів з пісних глинок і ялових пісків корінної Польщі. По вправі на Львів в 1340 сливає українська земля майже на протязі одного покоління кровю її споконвічного дідича, українського народу, яку точить жадібний сусід зі Заходу. Галицька княжа земля іззнаменована падає остаточно в 1366 році в польське ярмо і остає у ньому аж до першого поділу Польщі в 1772 р.

1. Зруйнування земельної власности бояр.

З роком 1366 почалася праця „єдинення" галицько-української землі з Польщею.

Українці і Поляки відріжнялися цілковито державною і соціяльною структурою своїх національних організмів. Демократична українська країна прийшла під панування аристократичної Польщі. Підвалинами господарки української держави, попри рільництво, була головно жива торгоаля зі світом, а Польща спиралася майже виключно на доходи з ріжної продукції. При тім оборонна сила польської держави сплетена була кріпко з земельною власністю її шляхти.

Займанщик — Польща звернула тому головну увагу на земельну власність українського народу, в першу чергу на велику земельну власність бояр.

Освічена, патріотична українська шляхта, за виїмкою дуже нечисленних родин, не зігнула голови під ярмо наїзника. Розгорілася боротьба.

Польські королі, затверджуючи за польською державою українську займанщину, усіми зусиллями змагали до того, щоби на українській землі оселити польську шляхту, рівнозначник до польської збройної сили. Непокірливих українських бояр насильно проганяли королі з їх родових дібр, а загарбані таким чином українські землі придучували до польських коронних дібр[1]) щоб їх опісля розділити між своїх прислужників — польську шляхту, або просто роздаровували українську земельну власність між польську шляхту, яка збройними наїздами викидала українську шляхту з її дідичних дібр.

Королівські дотації були дуже щедрі. Польські королі роздаровували між польську шляхту не тільки поодинокі загарбані села, але й цілі области, і творили в такий спосіб польських вельмож — „короленят". — Так наприклад Андрій Потоцький одержав на основі конституції з 1598 (фол. 690) 1607 (фол. 851) і 1609 (фол. 897): Нове місто, Підгайці, Збараж, Камінець подільський, Станиславів, Тисьменицю, Єзуполь, Снятин, Немирів, Кристинопіль і Сокаль[2]). — Обдарований вже сам постарався усунути дотеперішних правих дідичів, яких добра одержав від короля.

В посіданню дібр української шляхти вкоренила польська шляхта і з допомогою Татар. Українську шляхту, що остаяла по наїзді в живих, вивозили Татари в ясир[3]), очищуючи ось так терен для польської шляхти.

---

[1]) Кромер: Том XX, стор. 380 (рік 1426). — Длугош: Том XI, стор. 494 (рік 1431.)

[2]) Т. Вейнаровський: Вплив Польщі на економічний розвій України-Руси-Львів 1910. — Пропадатна книга Slepowron „Die Polen in Ost und West" — Швайц. Берно 1916.

[3]) Длугош: Том XII, стор. 343 і 760.

Підбадьорювана безкарністю злочинів, поповнюваних на українській шляхті, польська шляхта згодом стала вважати, що одиничні екзекуції на українській шляхті за повільно ведуть до цілі рабування української землі.

Історія починає нотувати масові екзекуції. В Литовській хроніці[2]) читаємо, що польська шляхта, запросивши українську на на зїзд до Перемишля, вимордувала її та загарбала її землі.

Безприкладне переслідування української шляхти через Польщу доводить до того, що велика земельна власність українських бояр вже з початком XVII. віку перестає існувати. Вона находиться або в руках наїзника, або елементу, який покинув свою народність і церкву, спольщився і облатинщився, щоби ратувати своє життя і свою землю.

З початком XVII. віку, віку золотої свободи, а властиво вибуялої анархії в Польщі, останні 16 родів українських вельмож, між ними українські княжі роди Чорторийських, Сангушків, Вишневецьких, Четвертинських, Пузинів і Любецьких вирікаються своєї народности і церкви, яку шанувати присягнув останній Пяст, переходять в польський національний табор і збогачують його своїми культурними і матеріяльними надбаннями.

За ними йдуть останки середньої української шляхти, а українська земля колишніх бояр стає вповні власністю і осідком польської шляхти, отже укріпленням збройної польської сили на українських землях.

Про силу вивласнюючого розмаху польських королів і шляхти у відношенню до земельної власности українських бояр можемо набрати деякого погляду, якщо пригадаємо собі, що вже на початку XVI. віку площа польських коронних дібр на українських землях виносила 440 квадратових миль[1]). Добра ці згодом ставали гніздами польських вельмож і шляхти, які на зазив повинли воєнну службу на оборону Польської Річипосполитої і наживалися українським добром, пливучим з рільної господарки.

Оставшу в живих українську шляхту, що не відзуралася свойого народу і віри зіпхнули під господарським і соціяльним оглядом до рівня селянського стану.

Про відносини в добі розгорілої акції вивласнювання української шляхти пише літописець Длугош: „Захланність польської шляхти зросла до того ступня, що коли одержала від королів даровизни на міста і села на Руси, виганяла давних власників і дідичів, які з нужди попадали в розпуку, переходили для Татар, яких опісля спроваджували до руйнування земель, з яких їх (колишніх дідичів) прогнано[2])"

Історик Олександер Яблоновский пише про зруйнованя української шляхти ось як: З такої численної колись в Червоній-Руси і усіх українських землях верстви бояр остали з кінцем XVI. віку заледви сліди. Кляса ця розкололася і розпилилася на дві противні сторони: одна частина увійшла щасливо в ряди посідаючої шляхти, яка користувалася вповні польським правом, („щасливі" — це ті, що виреклися свойого народу і віри, спольщились і облатинились), друга частина скотилася до стану простої, замкової прислуги[1]).

Ярким насильством, бо по трупах української шляхти і по згарищах її осель перейшла земельна власність бояр майже вповні вже в першій половині XVII. віку в польські руки. Таким чином Польща знищила носіїв української держави та осадовила на їх місце польське „рицерство".

2. Вивласнення і закріпощення українських вільних в добі власного державного життя селян.

Винищення і спольщення українських селянських мас переходили сили завойовницької польської держави. Всеж таки, щоби селянство, цей головний народний пень підчинити службі в хосен польської держави і шляхти пішла Польща шляхом закріпощення.

Коли на Заході феодальні відносини створили тип хлібороба-чиншівника, обовязаного до данини в хосен земельного пана (Grundherr), то Польща, яка в історичних своїх границях мала переважно чужонаціональний, завойований елемент, сотворила тип хлібороба-паншинника, вивласненого зі землі, зданого на ласку і неласку фільварочного пана (Guisherrn), тип хлопа, обовязаного до примусових робіт на шляхецькому лані.

Різниця між західньо-европейським землеволодінням і такимже на сході була дуже велика. На заході дохід земельних панів становила рента (чинш), яку оплачував хлоп-чиншівник. У власнім інтересі старався тому земельний пан, щоби хлоп-чиншівник сидів на великім шматі землі, щоби міг його добре загосподарювати, бо тоді міг певнійше сплачувати ренту.

В Польщі скоро розвинулося велике панське фільварочне господарство. Хлопські грунти, використовувані за чиншем, загарбують пани до власного фільварку. Польським земельним панам не залежить на доході з чиншу, а на дохолі з власного фільварку. Так отже інтереси селянства і земельних панів розбігаються у противні сторони. Фільварок ведений у власнім заряді потребує робочих сил, які мусить доставити закріпощений хлоп-паншинник. Його власний інтерес мало обходить земельного пана. Земельний пан спихає хлопа до ролі робучого скота на панському фільварку.

Українське колись свобідне селянство попало згодом у закріпощення в хосен польського дідича. Робочу силу українського селянства запряжено вповні в хосен Польщі.

Закріпощення селян спиралось з початку на простій самоволі дідичів, але скоро найшло воно й правне обґрунтування в конституціях польського шляхетського сойму. Заобмеженням свобідного переношення селян з місця на місце, затвердженим і освяченим конституціями з років 1496, 1504 і 1514, пішло наложення примусових паншизняних робіт на користь дідича (1520—1530), а далі позбавлення селянства усіх людських прав (конституція з року 1543). Від того часу став український селянин — людина на рівні з інвентарем виключною власністю земельного пана, робочим інвентарем його розлогих ланів, втративши рівночасно свою земельну власність на користь дідича[1]).

Польський історик Лелевель пише про закріпощення селян польськими земельними власниками ось що: „Упривілеєна меншість, яка не вдоволилася тим, що загарбала майже усю землю на свою виключно власність, присвоює собі ще пильність і витревалість та заощаджений добуток і загарбує собі право рішати про смерть і життя населення, відбирає йому право особистої свободи"[2]).

Вже в XVII. віці, при повнім розвитку так зв. фільварочного господарства в Польщі, не стрічаємо на нашій землі свобідних селянських господарств, за виїмком нечисленних козацьких слобід.

Працею вільного колись українського селянина управлялися під свист нагайок двірські лани, а збір із них мандрував через Данціг на Захід, хоч сама Польща часто голодувала.

Кервавницею українського селянства добував польський земельний власник засоби на гуляще життя, бо скріпляти культуру загал земельних панів не спроміг ся. До розборів Польщі панувала серед польських земельних панів відома саська засада, яка приспорювала слави лиш польській кухні і пивниці, а не духовому рухові серед загалу польських земельних панів.

Український селянин-раб, крім данини у виді своєї робочої сили, обовязаний був ще й до данини в натурі і мусів землею, колись своєю, ділитися з кольоністами спроваджуваними зі Шлеська, корінної Польщі та Молдавії[1]).

Розглядаючи положення закріпощених селян у Польщі, чужинці, як Італієць Pacichell і Француз Beauplan[2]) майже однозвучно висловилися, що Польща є раєм для шляхти, пеклом для селян.

Фанатичний ворог українського народу польський проповідник Єзуїт Пйотр Скарга вірно характерузував положення селян в Польщі. „На цілій землі не найти такої держави, в якій зі селянським населенням обходилися би так, як у Польщі. Земельний пан і воєвода рабують не тільки весь заробіток селянина, але вбивають його, коли і як їм це подобається, і за те не чують навіть одного злого слова[3])".

Тип свобідного українського хлібороба, чи то великого земельного власника-боярина, чи малого-селянина пропадає на українській землі, яка попала вже в XVI згл. XVII. віці під польську владу беззвідклично на весь час побування українських земель під Польщею. Свобідну українську земельну власність репрезентують нечисленні козацькі оселі-слободи, але й ті на протязі XVIII. віку попадають у підданство.

Доба злуки Галичини з Австрією аж до її розпаду (1772—1918).

Коли сваволя польської шляхти допровадила Польщу до упадку і коли при першому її розборі давні червоноруські землі прилучено до Австрії в 1772, то майже вся земля, за виїмком нечисленних дібр гр. кат. єрархії, — находилася вже в руках польської шляхти, На неї працював вивласнений і закріпощений український „холоп".

1. Рабування земель українських селян великою власністю (1787—1848).

Гуманні реформи Марії Терези (1775) і широко закроєне законодавство Йосифа II. що зміряли до злагіднення долі закріпощеного населення, не могли через самолюбство і національну нетерпимість польських земельних панів (сумної памяти проекти „na zniszczenie Rusi") причести пільги українському хліборобові. Його панщинні обовязки не тільки не зменшувалися, але навпаки збільшувалися, а забезпечений надвірним декретом з 2. квітня 1787 рустикальний земельний фонд, що мав становити матеріяльну основу удержання підданого селянського стану, став предметом рабування панів на користь домініяльного, то є двірського або табулярного землеволодіння. На основі згаданого декрету всі землі, які в день 1. листопада 1786 находилися в посіданню селян, мали творити ненарушимий запас, на якім мало сидіти селянство. Тих земель не можна було прилучувати до домініяльного запасу земель.

Про той декрет читаємо в праці д-р Йосифа Бузка ось що: „Належить підчеркнути що надворний декрет з 2. квітня 1787 в Галичині не був проголошений, всеж таки був тут строго зберіганий і до 1848 становив основу забезпечення хлопської посілости. Збільшення домініяльної (великої) власности на основі усування селян з їх посілости було по році 1786 виключене[4]).

Поминаючи невгідність твердження др Йосифа Бузка з дійсністю дотично непроголошення згаданого декрету в Галичині, можемо на основі найновійших праць одного з визначних наших дослідників впливу Польщі на економічний розвиток України ствердити, що загарбування селянської землі домініяльними великими польськими власниками під владою Австрії йшло нестримно до 1848 р.

Вправді не можливо було правною дорогою збільшити велику власність, але за те великі власники були в спромозі жорстоким трактуванням підданого хлопа допровадити його до того, що він кидав свої рідні ниви і з жебрачим костуром мандрував у світ за очі. Полишені селянські землі, як так звані пустки, влучували земельні пани до своїх фільварків і управляли їх на свою користь. Не коштувало їх це нічого більше як лишень ряд знущань над колишнім власником хлопом. А це знов опісля спричинювало своєвільне піднесення панщинних повинностей. оставших у громаді хлопів, які своєю працею і працею свого інвентаря мусіли управляти загарбані „паном" пустки.

В роках 1787—1834 займанщини польських земельних панів зі селянського земельного фонду Східньої Галичини виносять вже 772.137 моргів а до управи поверх 1 мільона моргів[5]).

Крім збогачення наслідком загарбання селянської землі богатилися земельні власники ще й її продукцією на протязі літ, а працю до 1848 давало безплатно українське селянство, у формі своєвільно піднесених панщинних повинностей.

Сільське населення приневолене було господарювати на щораз то меншому просторі землі. Коли взяти на увагу правильний приріст населення, то стане ясно, чому припадаючий на голову земельний простір зі здвоєною скорістю меншав. Хлоп мав стільки землі, що з неї ми заледви скупо проживити свою родину. Вже з початком XIX. віку аграрний устрій з причини роздроблення землі був дуже некорисний. Провізоричний катастер з 1819 року виказує вже 61 проц. неповних господарств (т. є господарств, не маючих умовин для економічної самостійности задля недостаточної площі) ,в тім 19.5 проц. господарств нище двох моргів землі. Процентове обчислення відноситься до загалу рустикальної (селянської) посілости. Оконечний катастер з років 1847—1859 виказує вже 71 проц. часткових господарств, а серед них 27.2 проц. нище дво-моргових рустикальних (селянських) посілостей.

Під памятні літа весни народів 7|10 загалу сільського населення в Галичині було позбавлено можности прожити з праці власних рук зі жнив власної землі. Сільський люд становив справдішний робучий інвентар, зданий всевладно на голод в часі переднівку.

2. Відношення великої земельної власности до селянської від увласнення селян (1848—1912 р.)

Серед невідрадних економічних відносин сільського люду послідувало в 1848 році його увласнення. Воно дало селянству необмежене право особистої свободи, свободу обороту землею і вибору звання, але не дало йому матеріяльних основ для розвитку.

Увласнення галицького хлопа, без попереднього скомасування його землі, без суспіль-

---

[1]) вид. Нарбутом у Вильні, 1846 стор. 47.
[2]) W. Łoziński: Prawem i lewem. Том I. Стор. 192.
[3]) Длугош: Том XII, стор. 773, рік 1443.
[4]) A. Jabłonowski: Źródła dziejowe: XVIII, часть II, стор. 175.

[1]) „Czerwona Ruś" B. XVIII. Źródła str. 134.
[2]) Lelewel: Dzieje Litwy i Rusi, стор. 489 і 491.
[3]) Ernest Breiter: Studja nad wiekiem XIV. стор. 102 і 104. Перші кольоністи зїхали на українську землю за князя Владислава з Опіави 1372.
[4]) W. Łoziński: Prawem i lewem: I. стор. 353.
[5]) Oolixyn: стор. 24.

[4]) Dr Józef Buzek: Administracja gospodarstwa społecznego Lwów 1913, стор. 68.
[5]) Vide: Versuch einer Darstellung der Österr. Monarchie in den statistischen Tafeln — Wien 1828 (рукопись в п. т. Надвірній бібліотеці у Відні) і Dr Karl v. Hüthner „Gedrängte statistische Übersicht des Königreiches Galizien.

ного освідомлення його, без насадження промислу, якийби приймав до себе надмір робочих сил села, створило новий тип гельота: особисто свобідного, але економічно поневоленого баба, віддаючого через нужду за марний гріш свою працю дворові.

а) Викуп і управильнення сервітутів (1853—1895).

Невідрадне, економічне положення увласненого сільського люду погіршило безприкладно своєрідне переведення викупу і управильнення лісових, пасовискових, і инших сервітутів у Східній Галичині.

Продовжуючи систематично ведене убожіння сільського населення, великі земельні власники найшли до цього ще окрему нагоду при сервітутовій акції, веденій при виконуванню цісарського патенту з дня 5. липня 1853 р., про викупно згл. управильнення лісових, пасовискових і инших сервітутів.

В добі підданства природним поширенням посіданої селянством площі були селянські сервітути на панських лісах і пасовисках. Сервітути ці були доповненням скупих селянських земельних наділів. На їх основі селяне мали забезпечене будівельне, опалове і оплітне дерево, та пасовиско для своєї худоби.

Признаючи, що сервітути припинюють на землях, обтяжених ними, господарку, не можна не підчеркнути, що вони становили права сільського населення на чужих річах і як такі повинні були бути належито і рівноварто викуплені.

Щож сталося у Галичині? — Використовуючи прихильні для дворів постанови патенту, зуміли двори переперти, що сервітутові комісії ві заголошених 30.733 сервітутових справ відкинули зовсім 11.'05, то є поверх 36 проц.

Селянські сервітути на двірських лісах і пасовисках по части викуплено грішми (квотою: 1,238.742 фл.), по части т. зв. еквівалентами (відступленням 94.050 га ліса і 67.018 га ріллі і пасовиска).

До 30. червня 1890. признано у Східній Галичині у формі еквівалентів (відшкодувань) 54.955 га ліса і 29.102 га инших культур, у Західній Галичині 38.209 га ліса і 37.303 га инших культур. В цілій Галичині віддала велика земельна власність селянству у формі еквівалентів 93.164 га ліса (1) (з того припадає на Сх. Галичину 58·99 пр., на Західну 41·01 пр. та 66.405 га пасовиска, сіножатей і ріллі (з того припадає на Сх. Галичину 43·87 пр., на Західну 56·13 пр.)

Переглядаючи рух катастральних культур табулярної (великої) власности у Східній Галичині в роках 1852—1889 (отже майже до часу, про який вгорі згадується), бачимо, що табулярна — велика власність стратила в тому часі 146.639 га ліса. (2) З того одержала селянська власність титулом еквівалентів 54 955 га, титулом купна 8.580 га — разом 63.535 га. Щож сталося з надвишкою втрати табулярних лісів? Вона виносить 83.156 га. Її находимо в прирості двірської ріллі. Приріст цей виносить в 1852—1889 роках 87.374 га, коштом головно лісів. Табулярні (великі) власники рубали ліси, зруби заорювали, бо патент з 5. липня 1853 р. давав їм спромогу в разі неістнування обтяженого сервітутом ліса без викупу грішми, чи еквіваленту, позбутися тягару в користь селян.

Крім викупу управильнено до 1890 року сервітути на 942.518 га ліса і 2.354 га пасовиска, головно в гірських околицях.

Щоб уявити собі якслід покривдження селян при викупі сервітутів, подаємо, що за лісові сервітути (право врубу на ужиткове і опалове дерево) припало українському селянинові Східньої Галичини в пересічи по 255 м. кв. залісеної площі, коли після Ст. Кадера само заспокоюючe мінімум на голову виносить при правильній господарці 3.500 м. кв. (3) при приості поверх 3 м. кв. дерева на га. За пасовискові сервітути одержав український селянин як „еквівалент" таку малу площу пасовиск, що на 1 морг еквіваленту припадало 72 штуки селянської худоби.

Викуп сервітутів за гроші випав для селян в рівносю кривдою. Цілі громади за право врубу або за пасовиско одержали буквально крейцарові річні ренти. (1)

Наслідком таких практик спавперизували великі земельні власники наших селян до краю, знівечили основи успішної годівлі худоби через відібрання пасовиск, а — скупчивши — виключно у своїх руках власність лісів — піднесли ціни дерева так високо, що річний дохід двірських лісів, який в році 1845 виносив кругло 6 міліонів австр. гульденів, зріс вже в році 1870 на 17 міліонів 700 тисяч австр. гульденів. Із цеї поверх 11 міліонової ренти львину пайку платило селянство, закуповуючи будівельне й опалове дерево у двірських лісах.

Про розвязку сервітутової справи в Галичині висловлюється польський економіст і політик д-р Станислав Гломбіньскі ось як: „Викуп сервітутів, які забезпечували селянам право пасти на двірських пасовисках, право врубу на двірських лісах, право збирання лісових ягід та право водопою і риболовлі на ставах, вплинув дуже некорисно на господарське і суспільне положення громад, які не мали власних лісів і пасовиск. Томуто в багатьох околицях Галичини удержалося до нині не зважаючи на відшкодовання громад у грошах чи еквівалентах, живе почуття дізнаної кривди, бо ніякий еквівалент не в силі заступити рівноварто втрату пасовиска. (2)

Лісові еквіваленти, в подавляючій більшости були з точки погляду лісового господарства недостаточні і в короткому часі підпали знищенню.

Пасовискаж — при недостачі охорони громадського добра (1) з боку шляхетського сойму виродилися скоро в толоки.

Додати мусимо, що цісарський патент з 5. липня 1853 про викуп згляднo управильнення сервітутів ставив великих власників, яких добра обтяжені були сервітутами в користь селян, в упривілеєне положення супроти управнених селян. Він справді давав можність великій земельній власности перехитрити селянську. І сталось це й у инших коронних краях колишньої австрійської імперії. Але всеж таки Краєві Сойми цих коронних Країв около 1902 зарядили ревізію сервітутових справ і багато заподіяної селянам кривди злагіднили (2) а шляхетський Галицький Сойм мовчав.

Справа парцеляції і кольонізації Східної Галичини від 1852—1912.

По знесенню панщини мусіла табулярна (велика) власність послугуватися платним робітником. Невміло ведені господарства великої власности стали хилитися до руїни. Через конечність ратування себе стали вони продавати двірські ляни. Почалася парцеляція — головне жерело корчення великої земельної власности у Східній Галичині попри згадувані вже виділювання еквівалентів.

Корчення табулярної власности у Східній Галичині на протязі 1852—1912 унагляднюють слідуючі цифри:

Велика власність в роках.	Площа в га.	Проц. загалу землі.
1852—1866	2,461.263	44·4 проц.
1889	2,328.287	42·1 „
1902	2,239.469	40·3 „
1912	2,089.853	37·8 „

Шляхом парцеляції втратила велика земельна власність у Східній Галичині в часі 1852—1912 р. 275.681 га.

Голодні на землю українські селянські господарства кинулися шляхом купна поширювати свої недостаточні рільничі наставти.

Заходи українських діячів біля сотворення українського парцеляційного банку, який допоміг би селянству добути його прадідну землю шляхом купівлі, розбилися об неприхильне становище Кола польського у Відні. Акція парцеляції концентрувалася в польських банкових інститутах (Bank krajowy — Львів, Bank parcelacyjny — Львів, Bank Ziemski — Львів і Ланцут і ин.) Колиж австрійське правительство в 1917 році згодилося дати Українцям концесію на „Український Банк", який між иншим був би управнений до парцеляції, зуміли польські діячі і сумної слави Міністерство для Галичини, що було все в польських руках, спричинити постанову в статуті цього банку, що тільки 20 проц. його основного капіталу ма є 600.000 австр. К. вільно ужити на акцію парцеляції.

До розпаду Австрії не мали Галицькі Українці фінансового і технічного осередка парцеляції на більшу скалю.

Тож не диво, що українське населення змогло з 276.000 га. розпарцельованої землі закупити лишень около 38.000 га (2) і то головно завдяки самопомочі в кооперативах і завдяки жертвенному трудові одиниць як Пралат Тит Войнаровський, д-р Евген Олесницький, д-р Степан Федак. о. Фолис і инші.

Решту 238.000 га зужили польські парцеляційні банки на кольонізування нашої Батьківщини Мазурами.

Головно наслідком кольонізації Східної Галичини наплило в межі нашої землі в роках 1880—1910. 318.589 душ Поляків, витискаючи з рідного краю, позбавлене землі українське селянство. Зате в роках 1890—1910 опускає Східну Галичину 337.941 Українців. (3)

III. Боротьба за землю між Українцями і Поляками.

Коротко перейшли ми усі етапи польської політики (вивласнювання українського народу у Східній Галичині, від її підбиття Польщею 1340 до Великої Війни.

Витискання українського автохтонного елементу з його прадідної землі зродило кривавy боротьбу між наїздником і туземцем.

Поневолення Червоної Руси тревало з малими перервами від 1340—1366 року отже около 26 літ.

Бояре кидалися до самооборони проти Поляків і часто накликували Татар на поміч проти загланної польської шляхти, як це оповідає літописець Длугош. (1) Він теж пише, що польські наїздники безпощадно вимордовували побитих українських бояр. (2) Безпека особи і майна не істнувала в Польщі. Про відносини в XVII. віці пише Вл. Лозіньский: „Мордовано прилюдно і скрито, вдоме, в часі полорожування, на базарах і соймах, товариських сходинах і бенкетах, а навіть на судах." (3)

Щоби захиститися перед насильством Поляків втікали шляхта і селяне на Східну Україну і зорганізувалися там уже в XV. віці в линію і зорганізувалися там уже в XV. віці в лицарський чин у „Запорожську Січ", яка брала покривджених в оборону і провадила довголітні війни з Польщею, наприклад під отаманом Ковсінським (1591) опісля 1625, 1637|3 і від 1648 під гетьманом Хмельницьким. Запорожські козаки підписали рівнож хлопські війни проти Польші (1731, 1750 і 1768).

Боротьба українського народу проти польських земельних панів тревала й під австрійським правлінням. Д-р И. Бувек характеризує отсю боротьбу ось як: „Невдоволення хлопів виявлялося на вверх у формі мордів і страйків, здушення яких було одиноко можливе при помочі військової сили". А дальше: „При цім приневолений був Найвищий трибунал у Відні вже в 1822 році сконстатувати, що надзвичайне розповсюдження хлопських заворушень і хлопських прилюдних насильств у Галичині належить взагалі приписати насильствам земельних панів і їх повновласників" (1).

Кривдячий селян викуп сервітутів допровадив до кривавих сутичок між дворами і селами і потягнув за собою безчисленні криміпальні процеси.

Недопущення українського хліборoба до купна землі при парцеляції дворів і визискування його робочої сили на двірських ланах за марну плату, допровадило до страйкових рухів сільських півпролетарів вже в 1897 році, які то рухи осягнули найвищу силу в роках 1902 і 1903 (2).

Вже в часі світової війни забажали великі власники впрягти селян до примусових робіт на своїх ланах, покористовуючи своєвільно постановлення цісарського розпорядку з дня 4. VIII. 1914 про жнива і управу землі. З тої причини вибухли аграрні заворушення в богатьох повітах Східньої Галичини і хоч австр. міністерство рільництва сконстатувало протизаконне поступування дворів, (3) то криміпальні процеси проти опірних селян тягнуться до 1920 р.

Такими шляхами земля наша ставала не наша. Твердження Поляків, що вони польську поміщицьку землю віддають в руки польського хлопа, є штучкою, якою вони закривають дійсний стан земельної справи на українській національній території, відмовляючи українському трудовому селянству історичних і природних прав на землю української національної території. Земля, яка скупчується в руках польських поміщиків на українській національній території, перейшла в їх руки шляхом рабунку. В добі Права Нації одиноким дідичем української землі є український трудовий народ. Він є спадкоємцем землі української національної території з титулу історичних прав нації до неї. Українське трудове селянство є спадкоємцем поміщицької землі і з титулу своїх природних прав, бо якраз українське трудове селянство — закріпощене — століттями працювало на великих землевласників у біді та нужді, даючи своїм февдальним панам матеріяльні засоби на розкішне життя і творення польської культури — кривавим потом українського хлопа.

Поминувши історичні та природні права українського трудового селянства на землю української національної території, сучасне економічне положення селянства по цей бік рижської смуги вимагає розподілу поміщицької землі між місцеве голодне на землю селянство.

Аграрний устрій нашого села в сучасній добі не дозволяє на осадження хочби одного кольоніста на українській землі. Кольонізація перелюдненого українського села польським кольоністом несе матеріяльну загладу українському селу.

Пригляньмося цифрам останної переписи з 30-го вересня 1921 року.

Через недостачу дат про землеволодіння в поодиноких громадах української національної території і поодиноких повітах, звязаних в адміністративні одиниці воєвідств, з повітами, які належать до етнографічної Польщі, можемо освітлити положення українського селянства і голод на землю тільки на неповній українській етнографічній території, обнимаючій територію пяти західно-українських воєвідств, а са

ме: Поліського, Волинського, Львівського, Станиславівського і Тернопільського.

Подрібні дати, про селянське і поміщицьке землеволодіння, містимо в двох статистичних таблицях, а саме: І. Мала земельна власність на Західній Україні і ІІ. Велика земельна власність на Західній Україні (приватна і публична). Обидві таблиці засовують стан на 30. вересня 1921 р. Для скорочення дальше уживаємо для територіяльного означення національно-українських земель вислову Західна Україна, хоч підчеркуємо, що статистичні дані не обіймають цілости Західно-Українських Земель по цей бік ризької смуги.

Таблиця І.

Мала земельна власність у Західній Україні на рік 1921. — (Голод землі.)

Частина Зах. України	Площа в тис. кв. ha	У % загальної площі	Число господарств в тисячах: Загальне	Вище 2 ha	від 2—5 ha	від 5—20 ha	вище 20 ha	Голод землі (число господ. до 5 ha площі)	Господарства понад 5 ha	Запас поміщицької землі
В. Поліське	2,139·8	50·6%	142·0	20·4	47·3	66·1	8·2	67.700	74.300	915.210
В. Волинське	1,996·4	65·9%	226·7	32·2	85·5	103·2	5·8	117.700	109.000	412.910
В. Львівське	1,858·4	66·8%	393·9	206·7	140·5	43·6	3·1	347.200	46.700	310.370
В. Станислав.	1,155·3	62·9%	236·9	159·9	57·3	17·6	2·1	217.200	19.700	149.370
В. Тернопіль.	1,081.6	66·6%	251·5	138·9	[illegible]	31·6	2·5	217.400	34.100	338.830
Разом	8,231·3		1,251·0	558·1	409·1	262·1	21·7	967·300	283·800	2,126.640

Таблиця ІІ.

Велика земельна власність на Західній Україні на рік 1921. — (Запас землі)

Частина Зах. України	Площа в 1000 ha	У % загалу землі	Приватна власність: Число маєтків	Площа в 1000 ha	% лісу	Приблизний запас безлісної площі в 1000 ha	Публична власність в 1000 ha: Загальний обшар	Держава	Церква	% лісу	Приблизний запас безлісної площі в 1000 ha
В. Поліське	2,088·0	49·4	856	1,658·0	44·8	915·21	430·0	422·0	8·0	61·1	167·27
В. Волинське	1,033·0	34·1	852	753·4	45·1	412·91	279·6	268·3	11·3	74·5	71·29
В. Львівське	844·2	31·2	948	751·4	58·7	310·32	92·3	41·0	51·8	63·4	33·96
В. Станислав.	681·5	37·1	426	340·3	56·4	149·37	341·2	292·5	48·7	89·5	35·83
В. Тернопіль.	542·4	34·4	590	493·0	33·3	38·81	49·4	14·2	35·2	39·1	30·08
Разом	5,189·1		3.672	3,996·1		2,126·64	1 193·0	1,038·0	155·0		338·43

Як бачимо, селянська земельна власність на Західній Україні обіймає 8.231.300 га. і становить варстат праці 1,251.000 селянських господарств від найменших халупничих до великих селянських господарств площею вище 50 га. Подавляючу більшість селянських господарств становлять халупничі, каловаті і малоземельні селянські господарства до 5 га. площі, яких начислюємо на Західній Україні разом 967.200. Всі ті господарства не становлять в точки погляду економії повних рільних варстатів. Всі вони є голодні на землю і всі для свойого економічного усамостійнення мусіли би одержати при парцеляції поміщицьких маєтків додаткові земельні наділи. При наших міркуваннях уважаємо економічно несамостійними селянські господарства до 5 га. площі, хоч знаємо, що від рільничої полоси і від способу господарювання залежить класифікація господарств на самостійні і несамостійні. На Поліссю, на пісках Волині чи Росточча, на верходністрових болотах чи карпатських верховинах 5 га. господарства не можна вважати самостійними. Господарсько-самостійною одиницею з точки погляду економії селянських господарств уважати мусимо таке господарство, площа якого може дати при утримуванню одної пари робучих звірят працю і удержання для селянської родини на цілий рік. Такі господарства на Західній Україні належать до рідкости. Остаючи при механічнім поділі, принятім нами, а саме уважаючи тільки до 5-гектарові селянські господарства економічно несамостійними, вимагаючими розширення власного рільного варстату поміщицькою землею, бачимо, що на Західній Україні такі господарства становлять около 80 відсотків. Крім цих, так званих господарств рільничий пролетаріят самої Галичани числить около 30.000 родин. По неповнім навіть підрахунку виходить, що в році 1921 поверх 1 мілион безземельного і малоземельного українського сільського населення, для злагіднення гострої аграрної кризи села, мусить одержати нові або додаткові земельні наділи з запасу землі Західно-Українських поміщиків.

Польська статистика уважає великою земельною власністю господарства понад 50 га. площі. Велика земельна власність скупчена в руках приватних землевласників, держави і церкви.

Велика власність на Західній Україні обіймає 5,189.100 га. З того припадає на приватну велику власність 2,996.700 га. Площа ця розділена на 3.672 поміщицьких маєтків. Безлісна площа поміщицьких маєтків виносить 2,127.640 га. Отся безлісна площа творить запас землі, на основі якого може бути переведена поправа рільничих варстатів селянства.

Публична велика власність Західної України обіймає 1,193.000 га. З неї припадає на власність держави 1,038.000 га, на власність церкви всіх віроісповідань 155.000 га. Безлісна площа публичної великої власности заникається в числі 338.430 га.

Найвищі межі приватного землеволодіння досі не усталені. Коли би пійти слідами соймової ухвали з 20. липня 1925 р., яка признавала ділячам від 60 до 180 га. безлісної площі, то можна би з огляду на рідкість промислових осередків на нашій території приняти до нашого обрахунку пересіч поміщицького землеволодіння на 150 га. безлісної площі. Тоді за поміщиками Західної України остало би з 2.126.640 га. безлісної площі, около 551.000 га., а запас землі приватної великої земельної власности, пригожий до переведення аграрних наділів селянства, виносив би около 1,600.000 га. безлісної площі. Зі запасу цього належало би усунути ще сади, дороги і неужитки, вивінулати більшою площею, чим згаданих вгорі 150 га. поміщицькі господарства а високою культурою (промислово-рільничі, годівельні, насінничі і т. п.). Скупий запас приватної великовласницької землі, пригожої для заспокоєння голоду землі селянства, мусить отже зменшитися. Підрахунку зменшення годі сього ця перевести в инакший спосіб, як розгляненням безлісної площі публичної великої власности приналежної державі і церкві. Згаданих вже нами 338.430 га. публичної великовласницької безлісної площі буде зужито в першій мірі на вивінування рільничих шкіл, досвідових інститутів і вивінування церкви так, що з неї максимально може полишитися около 100.000 га. пригожих для зечленаділів селянству. Отсей резервовий запас публичної безрільної площі має зрівноважити нам теж нарочно хибну статистику кольонізації Східної Галичини подану Головним Статистичним Урядом в офіціяльних публікаціях.

З тих-то причин залишаємося при запасі землі, означеним цифрою 1,600.000 га. Проти цього скулого запасу землі поміщицьких маєтків Західної України стоїть найменче 1 мілион родин сільського пролетаріяту і півпролетаріяту, голодного на землю. Статистичний пересічний наділ може виносити около півтора гектара на родину. Наділ такий не може розвязати успішно аграрного питання українського села. На Західній Україні близько 5 мілионів душ населення праґне землі, а західноукраїнський земельний запас може лишень несповна одну третину місцевого селянського трудового люду заспокоїти землею. Найбільше загострене є земельне питання в Галичині, в якій поверх 800.000 господарств є економічно несамостійних.

Голодові землі українського села мусить бути наданий організований вид. Українське ворганізоване селянство мусить одержати землю. Може бачимо, що на Західній Україні нема ані одного місця на кольоніста а поза її меж. Насильно переводжена кольонізація пхає наше безземельне і малоземельне селянство на дно нужди.

Економічне положення нашого селянства, попри його історичні і природні права на землю, дає йому також економічне право на землю. бо в аграрній перелюдненій країні аграрна реформа мусить числитися з потребами місцевого населення.

На українській національній території Польщі потрібне є пересунення надміру рільничого напролетаріяту з галицького села на схід (Волинь, Поліся) про що згадує у своїм творі „Політика аґрарна" проф. Здіслав Людкевіч. Одначе заселювання галицьких сіл кольоністами з етноґрафічної Польщі є грізним експериментом. Сучасні правлячі круги Польщі є в повній свідомости положення українського селянства, голодного на землю, а все одно йдуть походом кольоністів на українську землю.

Слід пригадати культурним народам світу, польській суспільности і нам самим, якими крутими стежками йде дипльоматична гра Польщі на Заході і як далеко відбігає від потреб місцевого населення польська аграрна політика супроти поневолених народів, які по своїй визвольній боротьбі — зломані — опинилися в межах сучасної польської держави.

Перед розгляненням отсеї справи слід нам пригадати польському народові — його становище до „обрусительної" аграрної реформи, плянованої першою російською Державною Думою. В імени Петроґрадського „Кола польського" в першій Державній Думі п. Ян Стецкий — нинішній варшавський сенатор — виступаючи проти московських посягань на національну польську територію, зложив ось яку принціпіяльну заяву: „Справу аграрної реформи не польській землі застерігає „Коло польське" для автономічного сойму Королівства, який то сойм одиноко про неї може і повинен рішати". Сьогодня — той самий п. Ян Стецкий, як аграрний референт варшавського сойму конституанти і член сенатської аграрної комісії, виступає вправді проти аграрної реформи в обороні поміщиків, але забуває про голошені ним засади, засади польського народу, якими боронив своєї рідної землі.

Гакатистичний похід пруської кольонізаційної комісії дав притоку Полякам на всіх перехрестях Европи ляти сльози над недолею польської національної теригорії, насильно Прусаками кольонізованої. Генрик Сенкєвич, в імени польського народу, відніссся до культурного світу і думки визначних учених і громадських діячів Заходу-Европи з протестом проти методів пруських кольонізаторів і видав його у збірці: „Прусія Я Пóльща" (Париж 1909). Видавництво це, поширене в Европі, мало дескредитувати Прусію в очах культурного світа.

Міністерство рільництва відродженої Польщі видало як першу зі своїх публікацій, збірку документів про пруську кольонізацію, під заголовком: „Кольонізаційні заміри Прус" — (Варшава 1919), подаючи в ній і форми боротьби польського населення з пруським кольоністом, боротьби безоглядної, бо слушно думали Поляки згідно з опінією італійського професора Етторе Льомбардо, що „пруський кольонізаційний закон — це надужиття форми права, задля організації насильства. Це закон — але не право". А проти насильства можна боротися кождою зброєю.

Погляньмож тепер, як родилася думка кольонізації в Польщі, як родилися її кольонізаційні закони.

Пригадаймо польському правлінню і польському законодатному центрові, якими крутими стежками йдуть вони від 1919 року, щоби на позір перед культурним світом зберігати престіж Польщі, як правової держави, блахманити держави коаліції буцімто заспокоюючими селянство Західно-українських земель аграрними законами, під покривкою яких відмовляється спокойнісінькому дідичові української землі — українському селянинові — його історичних і природних прав на землю української етноґрафічної території, спроваджуючи на туюк територію хмари цивільних і військових кольоністів.

(Докінчення буде.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Америка відкинула фр. пропозицію.

Французькі предложення в справі управильнення довгів, през. Кулідж відкинув. Кайо, щоби не розбитися переговори, предложив провізоричний договір на кілька літ зі зобовязанням платити річно 40 міл. зол.

„Фіґаро" підкреслює великолушність Франції, яка згодилася на сплату довгу по ам. обчисленням. „У відповідь на це — пише „фіґаро" — нам предкладають ярмо неволі. Без якоїбудь побічної думки або калькуляції відповімо: Ні!"

Нім.-рад. договір.

Уряд Німеччини згодився на підписання нім.-радянського торг. договору. Тісніша нім. делегація вертає негайно до Москви для окончечної полагоди договору. Треба сподіятися, що договір буде підписаний.

Італ.-рад. договір.

Шефа італ. місії в Москві Манціні покликали до Риму, щоби зясував ціль подорожі Чічеріна до Варшави й Берліна. Рад.-італ. взаємини мають набрати форми договору.

Чічерін у Німеччинні.

Мін. Штреземан конферував 2. X. кілька годин із Чічеріном. Дальша конференція 3. X. Правдоподібно стрінеться Чічерін з югослав. послом у Берліні й обговорюватиме справу навязання югосл.-рад. взаємин. З місця лікування обсерватиме Чічерін перебіг переговорів у Локарно.

Біржа.

Львів, 3. жовтня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція знижкова. Курс долара на 10 до 14 точок. Оборот середній.

Амер. дол. 6·05 — 6·07, канад. дол. 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·65 нем. 0·02·50 —0·02·65, франц. франк 0·27·00—26·73 швайц. фр. 1·10—1·12, анг. фунт 28·20—28·50.

З судової салі.

Сенсаційна розправа на тлі волинського багна.

Роман Філясевіч, убийник Ст. Корнелії перед судом.

Сємий день розправи.

Сенсаційні ревеляції свідків і прокуратора.

Читання актів, які зрештою для пересуду розправи не мають значіння, перебиває переслухання свідка Людвіка Пайонка, шинкарського ресторану Мусяловича. Свідок твердить рішуче, що дня 20. січня (на яку годину перед убийством Корнелії) був у ресторані не тільки пок. Корнелія і Філясевіч, але разом з ними ще й щось темно одягнена жінка у великому капелюсі. Ці подробиці свідок добре памятає, бо про не говорилось у ресторані, негайно після того, як убийство стало відоме, і те саме свідок зізнавав на поліції. Назначені вище по три горівки замовляв Філясевіч, заплатив Корнелія. Застережений ще раз председником та обороцем — свідок підтримує ці свої зізнання, дома, що обвинуваченій заперечує їм: Фі каже, що він був у ресторані лише з Корнелею, без жадної жінки та що рахунок платив він, а не Корнелія. Свідок Антін Редька, кельнер з рест. Мусяловича, твердить теж, що Корнелія Філясевіч були в товаристві якоїсь третьої особи, однак вже не пригадує собі чи не була жінка чи мущина.

Прокуратор Синуляк оголошує несподівані ревеляції до справи пок. Стефануса, товариша пок. Корнелії, вбитого невізомою особою у Львові в грудні мин. року. А саме, вводі зголосився до прокуратури д-р Дверніцкі, заступник родини Корнелії, і розказав таке: кільха днів тому були на розправі присутні адв. д-р Гуллес і його товариш Вл. Пікозінські. Цей останній висловив здивування, чому акт обвинуваченія не згадує, що критичного дня разом з двома молодіцями була в ресторані Мусяловича п-на Л. Вона була тоді свідком цікавої розмови обвинуваченого з Корнелею. Корнелія твердив, що Філяс. є убийником Стефануса й дивувався, чому Філяс. ще не арештований на поліції. Філясевіч сказав на те, що має нікиди совісти; Корнелія загрожав тоді доносом на поліцію проти Філясевіча. Д-р Гуллес, збентеженій такими пікантними інформаціями, два дні надумувався, чи зробити з них вжиток, аж нарешті через д-ра Янкевича повідомив про все д-ра Дверніцкого. Переслухані негайно д-р Гуллес і п. Пікозінські не заперечили факту розмови, а тою лише річчю, що Пікузінські відкликав, нібе би назвав ім'я п-ни Л. Тому, що поліція викликала кілька власниць того самого призвища, досіль ще не відшукано п-ни Л. Прокуратор задивлюється ще раз з актами справи пок. студ. Стефануса. З тих актів виходить, що 26. грудня мин. року Стефанус прийшов вечір до свого дому при вул. Осссолінськім ч. 10 в товаристві якоїсь густо запудьованої жінки. Ця жінка ночувала в нього; коли вийшла — невідомо.

Рано в 8 год. найдено в ліжку теплого ще трупа Стефануса з перестріленою грудьою. Друга куля тяжала у стелі. Тіло було під шию вкрите ковром, револьвер лежав зверха. Позиція тіла виключала самовбийство. Справа залишилася досіль невияснена. Прокуратура ставить тепер внесення відложити розправу, тому, що Філясевіч стає тепер під підозрінням другого вбивства. Можливо, що Філяс. убив тому Корнелію, що той знав про його перший злочин.

Після контралерсій між оборонцем д-ром Перашким і заст. пошк. сторони д-ром Дверніцким, трибунал рішив переслухати сперший д-ра Гуллеса і Пікозінського. Д-р Перацкі звернув увагу, що п-ну Л. згадується в актах розправи, як приятельку переслуханої вже кабаретової артистки п-ни Янівої К. Вона живе імовірно в готелі „Астор'я".

Таким робом сенсаційний процес несподівано поймає зворот, який запалутає ще більше таємничий вузол.

Ще про Матвіясівщину.

Перемишлі, 29. вересня 1925.

І знов перед окружним судом в Перемишлі розіграся один з епізодів недавної нагінки на молодь української гімназії в Перемишлі та на український студентський Інститут, яких обкидано було закидами найріжнороднішого рода, що послужили опісля притоком до всяких репресалій з боку поліційних органів та з боку шкільної Кураторії у Львові. Виливом тих репресалій було між иншим зачинення з 1. червня ц. р. VII. і VIII. кляс української гімназії в Перемишлі та обмеження фреквенції питомців в Інституті і підданя Інституту під найсуровіший догляд директора гімназії, а то їзза „неблагонадьожности" Інституту.

Одним з моментів що послужили були до цеї нагінки, було також побиття бл. п. директора Софрона Матвіяса у вечір 28. травня 1924 р.

Тогож вечера відбувся, уладжений ученицями української дівочої семинарії концерт в честь Шевченка. Коли пок. дир. Матвіяс вертав з цього концерту, то його біля брами власного дому обкидано камінням. Зробили це якісь молоді люде, які з місця повтікали. Слоє підозріння звернув був пок. дир. Матвіяс без всякої до цього підстави на учнів української гімназії і то передусім на тих, що мешкали в українськім Інституті, а радше, що були в ближчих зносинах з Інститутом. Ведено різні поліційні дохожденія. Дир. Матвіяс упертo твердив, що виновниками були гімназійні ученики, які по атентаті втікли до Інституту.

Підозріння впало між иншими на Івана Б. і Романа К. абсольвентів української гімназії в Перемишлі. В часі поліційних дохожень згоскував бл. п. дир. Матвіяс в одному з них атентатчика, а другого знову згоскував свідок Августин, який в критичній хвилі випадково туди переходив і пізнав одного з утікаючих.

Дня 23. вересня н. р. відбувся перед трибуналом окружного суду в Перемишлі розправа проти названих Івана Б. та Романа К., обвинуваченних в злочині тяжкого упокоженя тіла, бо ліжві орехи були, що хоч завдане бл. п. Матвіясови упокодження тіла було легке, однак завдане великими каменями в такий спосіб, що з того могла вийти небезпека для життя. Крім цього стверджено було, що цей напад викликав у бл. п. Матвіяса нервовий розстрій. І знову перескочився через судову салю цілий ряд поліційних функціонарів та иншіх свідків.

Та розправа не була в силі виказати, щоб дійсно обвинуваченні були виновниками згаданого нападу і тому скінчилася увільняючим обох обвинуваченних. Трибуналові проводив С. С. О. Пазь, обвинуваченних боронили д-р Володимир Загайкевич і д-р Ляндау.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітнавич":

Б е р е ж а н и. Саля Сокола.
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прашальна вистава).
П і д г а й ч і. Саля Сокола.
4.X. „Циганка Аза".
5.X. „Пан Твардовский".
6.X. „Мануся Богуславка".
7.X. „Вій".
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 562 3—?

Украінський театр під дир. І. Могутнього.

Збораж саля Сокола.
Неділя 4. X. „ХАТА ЗА СЕЛОМ".
Понеділок 5. X. „НАТУСЬ".
Второк 6. X. „БАРОН КІМЕЧЬ".
Добромірка саля Просвіти.
Лубянки саля Просвіти.
Неділя 4. X. о год. 2 пополудні „ЗАПОРОЖСЬКИЙ КЛАД".
З днем 20. IX. заангажовано до театру пню Сосенко як співачку і п. Сосенко баритон. 569 2—3

Украінський мішаний хор д. Котка:
Субота 3.X. Львів. 518 8—?
Неділя 4.X. панахида по бл. п. В. Самійленкові.
Вівторок 6.X. Яворів.
Середа 7.X. Яворів.

Прогулька „Плая" до Брухович відбудеться в неділю, дня 4. п. м. Збірка точно о год. 9. рано на ост. перестанку 10 км. (Замарстинів). Їду вайти. Поворот піхотою евент. залізницею год. 16·11.

Дрібні оголошення.

БУВШИЙ австр. старшина вислужив 34 літ, сотник української армії, жонатий, має кількоро дітей що ходять до школи, літ 57, без ніякого маєтку і пенсії, просить о яку посаду канцелярійну або лісову. Зголошення до Адміністрації для Старшини. 3—3

ІНСТРУКТОР шукає лекцій у Львові зі середніх шкіл. Спеціяльність — математика. Згол. до Адм. „Діла" під „Технік". 574 1—1

УМЕБЛЬОВАНА кімната з осібним входом до винаймлення. Відомість в Адміністрації. 581 1—2

ПОКІЙ для для 2-ох академіків, Потоцького 14, I. пов. ганком. 570 1—1

БУХАР-ЦУКОРНИК, кавалір, тверезий, любий, з добрими рекомендаціями потрібний. Брухович, Підзамче 587 2—2 гайці.

ДВОХ ІНВАЛІДІВ УГА., які займаються продажею деконіонялів, просять Шп. о.о. парохів, які уважають місії у своїх парохіях, ласкаво повідомити їх на адресу Л. Яців у Заміткові п. Підлісні малі, бодай два тижні вперед, про починок місії і в цей спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рудіґера у Львові, бувший начальник хірургічного відділу Загал. шпиталя у Чернівцях, ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха **пом вул. Сапіги ч. 25. II. пов.** від 11—12 перед полуднем і від 3—6 пополудні. 3—3
495

ОКУЛЯРИСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар Народної Лічниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.
431 8—10

АДВОКАТ

д-р Остап Жук

веде адвокатську канцелярію

В БУКІВСЬКУ

557 — повіт СНЯТИН. — 3—3

АДВОКАТ

д-р Александер Пасенцкій

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвале ч. II. п

62 (Ставропігія.) 12—17

Гімн. асистент

Лев Левинський

Львів, Сольна 3 (біля Потоцького)

виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкурсових цінах. 535 4—12

ПЛОТИ СИВІННЯ ПЛИН **д-ра ДУРРА**

на полів брунатний і чорний в ціні вол. 2·30, найшвидший і певно діяє, поручає Антон

м-ра ЛЕШНА СЛАДОВСЬКОГО,

473 Львів, Галицька ч. 19. 4—7

„Пан Майстер Копитко",

комедія в 3 діях з передмісього життя; **новість** відповідна на авторську сцену. **Дістати і замовити можна по всіх українських книгарнях. Ціна 0·90 зол.**

НА ЗИМУ поручаємо в великім виборі

КОВДРИ на пуху, вовні і ваті
КОЦИ верблюжі і вовняні
МАТЕРАЦИ, ПОДУШКИ ПЕРИНИ
ПОЛОТНА, ШИФФОНИ, ВСИПИ
БАРХАНИ і ФЛЯНЕЛІ
ВАТАПІНА біла і чорна

565 2—2 **Ціни уміркованні.**

І. ДРЕЧКОВСЬКИЙ І СИНИ
Львів, пл. Капітульна 2.

КАНҐУРИ
ТАСМАНИ
ҐІНҐТАИЛІ

на мужеські футра

БОБРИ
НУТРІЯ
ТХІРІ

на бажання догідні сплати — на бажання догідні сплати

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ ЛЬВІВ, площа Марійська 10.

За редакцію відповідає **І. Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 222 (10.605). Львів, вівторок 6. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В дорозі.

Французький голос про наміри Чічеріна.

Невдалий пункт. — Офіціяльний французький голос. — Чому С.Р.С.Р. хоче згоди? — Шкідливий гарантійний пакт. — „Нема неможливости..."

Виміна думок між двома міністрами закордонних справ, Чічеріном та Скшиньским, була настроєна у Варшаві на такий високий тон, що здавалось ось-ось вона скінчиться підписанням того преважного документу, якого не в силі нині зробити ніякі дві сусідні ворогуючі держави, що запевняють себе про необхідність спільного дружеського співжиття. Святошність взаємних запевнень тріватиме щонайменше так довго, аж їм не суперечитимуть инші, складені в Берліні. Нема сумніву, що щойно світло берлінських переговорів, Чічеріна зі Штреземаном, прояснить не тільки варшавські дипльоматичні бенкети, але й голови тих, що піяні радістю танцювали довкола святошного стола.

В усіх цих офіціяльних розмовах у Варшаві, і довірочних у Берліні, чеодин пункт залишиться неясним; дипльомати ломатимуть собі голову над новими шарадами. Та ще перед приїздом Чічеріна виринало одно питання, гідне надуми, яким перша зажурилась Франція: — як погодити мирні заличяння представника С. Р. С. Р. з його нетаєною відразою до праці Ліги Націй, під якої покровом має зродитись европейський гарантійний пакт? Франція, як союзниця Польщі, стараються найти неодин аргумент в обороні її політики, такої чи сякої, — зрештою не настільки самостійної, щоби ця політика могла загрожувати французьким плянам. І саме тому, заки в офіціяльній французькій пресі появляться комунікати з польського джерела, що освітлюватимуть розмови з Чічеріном на свій лад, цікаво послухати кілька рефератів офіціяльного французького „Temps'a", що випереджуючи ці розмови, зупинився над можливими плянами подорожі радянського дипльомата:

„Щоб оцінити справжнє значіння — пише „Temps" у передовиці з 28. м. м. — заходів Чічеріна, треба спершу здати собі справу з теперішньої його вони в лоні радянського уряду. Хоча правдою є, що здоровля того, який на протязі 3 років чене політику СРСР. не є бездоганне, одночасно його політичний вплив не є вже той, що був рік або й 6 місяців тому. Йому закидають, здається, загальну невдачу у політиці зближення з західними держанами, веденій від трьох літ. Диктатори Кремлю нарешті зрозуміли, що радянський уряд може здержатись та змінитись у Росії або світовою революцією або напруженням чормальних взаємин з державами «вашими капіталістичними. Світова революція є оминою, яка нікого вже не лякає. Найпалкіші комуністи мусять признати, що зорганізувати її неможливо або щонайменше: що її організація є підприємством на довшу мету, яке могло би вдатись по довгих роках. Покищо радянська Росія мусить жити, вона не може бути відокремленою у світі, без зв'язків з нашими надорами".

„Temps" зупиняється на подвійній тактиці веденій радянським урядом, що силкувався навязати ці зв'язки, і тактикою III-го Інтернаціоналу, що вів пропаганду у ріжних державах. Ця політика, здавалось, була доцільна, коли Англія, Франція та инші держави визнали радянський уряд. Та виявилось, що практичних наслідків визнання нема. Зносини з Англією сильно погоршились від часу, коли при уряді стояв Мек Донельд, а Франція настоювала далі на сплаченню царських довгів.

Послухаймо далі:

„Невдачу російської політики характеризує шлях перейдений від німецько-російської умови в Рапалло, яка мала завязати долю Німеччини з Росією. Чи хто хоче чи ні, — коли Німеччина підпише з Францією, Англією і Бельгією рейнський договір, вона відвернеться рішуче від радянської Росії, щоби завернутись на Захід. Не вважаючи на всі заперечення Берліна, у Москві ніколи не помилялись щодо цього. Чічерін заявив недавно кореспондентові „Дейлі Геральд", що політика гарантійного пакту є німецьким маневром, зверненим проти Радянського Союзу, щоби знищити дружеські взаємини Росії з Німеччиною. Радянська преса ні на мент не змінила свого ворожого становища супроти пакту, якого підписання, по словам Чічеріна, не тільки не забезпечило би загального миру, а змінило би неспокійність міжнародньої ситуації... Тронький заявив, що СРСР. не може вступити до Ліги Націй тому, що не може дозволити, щоби чужинні держави вмішувались у нас скрізь живучі справи радянського союзу...

Всі ці міркування є вступом до розмови Чічеріна на тему його дружеських почувань до Польщі. Ні слова про можливу політику Польщі і про наслідки її порозуміння з СРСР. На першім плані скрізь становище СРСР. до Німеччини. Ось висновки:

„Чічеринові та Скшиньскому не забракне тем до розмови. Не будемо йти аж так далеко, як деякі, щоби підозрівати Росіян, що хотять узяти в свої руки ініціятиву східного пакту для протиставлення західного, до якого має вступити Німеччина. Досить підкреслити, що взаємини між Варшавою і Москвою сильно покращали в останніх часах, — що вся російська загроза Польщі покищо ліде на бік і що нема неможливости, щоби польська республика не добула, в такій чи иншій формі, з боку російського гарантій, які їй відмовляють з боку німецького".

Ось і усе. Коротко кажучи: Якщо Польща в силі зробити те, чого не в силі СРСР., щоби одною рукою підписати гарантійний пакт, а другою стиснути руку ворога пакту — нехай пробує. Нема тільки додатку: почекаємо і на другу частину розмов — у Берліні.

Льокарно і малі держави.

Бельгійський голос про Польщу.

Наради міністрів закордонних справ великих держав в Льокарно, що піччуться в понеділок, не матимуть характеру звичайних довірочних розмов. Кожний з делегатів приїде з малим штабом урядовців-спеціялістів. Стопятьдесять кореспондентів передаватиме вимину гадок міжнародніх дипльоматів. Мале швайцарське містечко буде получене телефоном, день та ніч, з головними столицями. Ще невідомо, чи наради подобатимуть на офіціяльний прилюдний міжнародний конгрес, чи тільки на півофіціяльні дипльоматичні наради.

Роля менших держав ще не засована. Міністр Бенеш їде від Чехословаччини, гр. Скшиньскі від Польщі — та ще невідомо, чи їх присутність не стане ніяковою і для них взаємно і супроти тих великих держав, яких політики вони придержуються. Французька преса в останніх часі силкувалася розяснити нездані пропозиції Чехословаччини на адресу Німеччини щодо спільного гарантійного пакту і твердила, що крок чехословацького міністра був зроблений у порозумінні з польським міністром. Польська преса витріщила очі в диво, почувши таку заяву. Бенеш повідомив Варшаву шойно по висилці своїх пропозицій до Берліна і польська дипльоматія вважала це нельояльною несподіванкою з його боку.

Дуже характеристичними є голоси, які взяли в оборону самостійну політику Бенеша. Націоналістично-монархістична преса доказує, що Чехословаччина втративши надію на підмогу Англії для Східної Европи, не маючи змоги рахувати на Францію, здалась на власні сили. У бельгійськім деннику „Nation Belge" була стаття на тему неприхильної відповіді міністра Вандервельда щодо мілітарної помочі Бельгії — Польщі. Є там таке місце: „п. Бенеш імовірно сказав собі, що його країна є дуже мала, а Франція — дуже далеко і що в тих умовинах доля Польщі вирішена: — німецька атака, байдужність Бельгії, Пилатове обмиття рук Англії, безсилля або параліж Франції — не кажучи вже про участь Росії — польській республіці загрожує те, що згине, заки зможе святкувати десяті роковини свого воскресення."

Виходило би, що не всі гледять на спроби порозуміння з Німеччиною однаковими очима. Великі держави хотять, щоби ці спроби йшли через їх посередництво. Тому можливе, що малі держави чекатимуть у Льокарно дуже довго, заки дійдуть до голосу. Буде це мабуть щойно по порозумінню з Німеччиною великих держав, отже аж... по конференції.

„Господарська Рада".

Санація прем. Грабського.

У міністерстві скарбу відбулося в четвер перше засідання тзв. Господарської Ради, яку зібрав міністер скарбу Грабські згідно зі своєю заявою в сенаті. Наради тягнулись цілий день. А відкрив їх промовою сам міністер.

Нічого ні нового ні цікавого він у ній не сказав. Переважно повторив те, що свого часу висказав на сенатській бюджетовій комісії. Та й деякі свої проекти вніс корективи набуті під впливом критики сенатського експозе.

Перш за все підкреслив, що наради ці не буде започаткуванням істнування Господарської Ради, а буде тільки „усовершенненням того, що діялося до того часу в ділянці господарських нарад уряду". Таким означенням компетенції ради Грабські дав присутнім відразу до пізнання, що рада не може приймати ніяких обовязуючих постанов для міністерства, а може тільки радити, як це зрештою й годиться усякій раді. Далі то вже пішло констатування фактів. Отже міністер і премієр ствердив, що від року тягнеться господарська криза, до якої причинилася криза фінансова та захитання курсу золотого. А ще від березня 1924 р. тягнеться справа відємного торговельного білянсу. Від половини січня ц. р. почався із Польського Банку відплив чужих валют. Німецький імпорт до Польщі — признав цим разом п. Грабські — був імпортом на кредит, а польський експорт до Німеччини був задатковий, иншими словами торговельні зносини Польщі з Німеччиною давали у висліді для Польщі поважну суму кредитів, які внесено з хвилиною зірвання торговельних зносин, що Польщі дуже пошкодило. Та премієр і міністер фінансів твердить, що те зірвання мало і має для Польщі і додатні сторони, бо Польща за час війни всіла себе уневажнити від Німеччини. Далі йшла мова про рівновагу торговельного білянсу. Премієр завяв, що білянс мусить опертися на тому, щоби менше імпортувати, а більше експортувати, а через те експорт мусить стати найважнійшим постулятом уряду. Найцікавійше те, що бесідник заявився за потребою скорочення часу регламентації. Та це скорочення наступить шойно тоді, як будуть осягнені позитивні результати експорту. Найважнійшою заповідзю Грабського було те, що він намірає зреформувати систему маєткового податку.

Ще за попереднього уряду устійнено було висоту маєткового податку в сумі 800 міліонів золотих. Пізнійше піднесено той податок до одного міліярда золотих. Уряд рішився виступити тепер з проектом, щоби маєтковий податок зменшити до половини. Нова система маєткового податку ріжнилась би від дотеперішньої тим, що податок цей спирався би на деклярації, відновлюваних що три роки. До того ж його завелось би не на 8 літ, а раз на все. Максимальна висота того податку виносила би 7 зол. річно від тисячі.

Крім того намірає уряд провести ще три закони: про способи обмеження державних і самоврядних видатків, про особливі середники та заходи біля злагіднення фінансової кризи та уздоровлення грошевого обороту і про піддержку розвитку промислової продукції та поправу торговельного білянсу.

В дискусії, яка вивязалася по промові Грабського забирали слово пос. Вежбіцкі, який підкреслив необхідність піддержання краєвої продукції шляхом змін соціяльної політики та шляхом продовження праці поза норму 9 годин. Крім цього домагався він одноразової допомоги промислу, аналогічно до тої, яку одержали банки. Заявився за системою протекціонізму. Пос. Фулаковскі був речником великої земельної власности. Нападав отже на земельну реформу. У висліді заявився теж за політикою протекціонізму. Постулати дрібної земельної власности, згуртованої біля „Кулек рольничих", заступав пос. Понятовскі, який заявився за широким приноровлюванням пільгових мит, а щодо проектованого зниження маєткового податку до половини, то його організації могли би згодитися на те тільки під умовою, якщо держава повернула би платникам усю надвишку заплаченого вже маєткового податку.

Пос. Жулавскі, речник професійних спілок, підкреслив необхідність добуття кредиту за кордоном за всяку ціну з тим застереженням, щоби та ціна не нарушувала нічим самостійности держави.

На тому й покінчилася одноденна нарада тої quasi Господарської Ради. Була вона нічим инщим, тільки пустою балаканиною, яка нічого не вимітала в справі санації відносин.

За те принесла сьогоднішня преса відомости з Варшави про те, що проектова-

Red. czas. „Dilo" Pr. 719/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 218 (10.590) z dnia 1. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Na przededniu nowych torhlw" a) między słowami „znewahoju" a „szcze" b) od słów „Ta ela" do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k., wzmat dokonaną w d. 30. września 1925 konfiskatę za usprawiedliwiona i zarządza zniszczenie całego nakładu i wydań w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 1. października 1925 r.
Hawel

ний бюджет на 1926 рік, над яким буде радити в першу чергу сойм, поменшено на суму 60 мільйонів злотих. Загальна цифра видатків зменшена на суму 1845 мільйонів зол., коли в 1925 р. виносила вона 2016 мільйонів. Представлений бюджет поменшено поперед скорочення видатків поодиноких міністерств. Видатки міністерства військових справ поменшено з 710 на 680 мільйонів, міністерства освіти з 376 на 345 мільонів, внутрішніх справ з 207 на 190 мільонів, публічних робіт з 84 на 70 мільонів.

Чи не пересічене вкоротці бюджету дасться на ділі провести в життя — не наша справа і за це не зручить ніхто а навіть не зможе дати такої запоруки сам проєктант, тобто міністер фінансів Грабський. Бюджет не передбачує коштів, які зависли з ухваленим законом про колонізацію та осадництво. Ухвалення того закону побільшить все одно загальну суму проєктованого бюджету на 1926 рік далеко поза норму бюджету з 1925 р. та рівне усі плюсові Грабського про оощадність. Не сподобає не хіба на випадок провалу закону про т. зв. земельну реформу.

Грабщина.

„Меншостева" делегація у Грабського. — „патріотичний дух". — Запити в освітній комісії. — Дивоглядні цифри. — „Згідно з правом".

Перед тижнем явилася була у міністра освіти Ст. Грабського репрезентація „чужоплемінних" клюбів під проводом пос. Вигодзкого (Жидівський Клюб) і пос. Єремі ча (Білоруський Клюб). Представники „меншостевих" клюбів вказували на незгідні зі законом і духом часу експерименти п. Ст. Грабського в шкільній ділянці. Крім того вказувано на конституційний обовязок держави субвенціонувати приватне шкільництво в рідній мові. Вкінці порушено справу викладання всіх предметів в школах „національних меншостей" в рідній мові, себ-то скасування розпорядку міністра про викладання в не-польських школах по польськи географії й історії та науки про сучасну Польщу.

У своїй відповіди мін. Ст. Грабські спинився тільки на останній точці, вказуючи, що наука у всіх школах на території сучасної Польщі повинна бути просякнута „патріотичним духом". А той „дух" тільки тоді може проявитися, коли географія, історія й наука про сучасну Польщу буде подавана в державній, себ-то польській мові. Коли йому вказано на непедагогічність таких експериментів, він згодився, щоби у першій клясі всі предмети були подавані в рідній мові, а у всіх инших, щоби безумовно виступав „патріотичний дух" у звязку з польською мовою.

На освітній комісії польського сойму, що радила в останніх днях, деякі посли звернулися до міністра освіти зі запитами на тему підвишки оплат у високих школах, невиконання законів про шкільництво для „національних меншостей" і т. и.

Перший запит поставив пос. Пйотровскі (ППС), вказуючи, що оплати є суперечні з конституцією, що підвишкою оплат змагається до виключення від науки вбогої молоді, що проти цього неконституційного зарядження протестує вся молодь, не виключаючи й ендецько-націоналістичної.

На те заявив Ст. Грабскі, що оплати на університетах мають свою мету. На високі школи зголошується багато неприготованих студентів. Підвишка оплат змусить їх приготовитися (?!) і позважно брати іспити (?!). Зрештою, підвишка є конечною, щоби могли фунгувати професори. „Бідним студентам він може розложити оплати на „рати".

І другий запит ставив пос. Пйотровскі, вказуючи, що куратори з інспекторами глумляться з законів. Особливо львівський куратор на тайних зібраннях з ендецькими інспекторами тільки продумував над знищенням українського шкільництва.

Мін. Ст. Грабскі у своїй відповіди вказував на горячковість і завзяття з обох боків, з боку польського й українського.

Українці виявляють занадто велике роздратування та намагаються скермувати шкільні справи на політичні шляхи. А пречінь після останнього розгляду інспекторських внесень він (себ-то Грабскі) поробив такі поправки, що у Сх. Галичині буде 300 польських всенародніх шкіл і 1000 (тисяча) українських „зутраквізованих".

Важко визнатися в заімпровізованих п. міністром цифрах. Бо й щож то за цифра 1:300 шкіл (300 польських, 1000 українських „зутраквізованих)? Чи це школи загарбані з українського стану посідання, чи перетворені в якесь niехит compositum на основі плебісциту? Вкінці, що це за звірина „українські школи „зутракрізовані" та чим утраквізована школа виріжнюється від польської?

На запит пос. Хруцького в справі переслідування українського шкільництва всіх ступнів, з питомою собі відвагою відповів Ст. Грабскі, що „все діється згідно з правом", а тому зарядження шкільних властей не є переслідуваннями.

На тему „numerus clausus" ніхто не ставив запитів. Годиться ще звернути увагу, що пепесівському інтерпелянтові, членові правительственного клюбу, п. міністер відповідає чемно. За те пос. Хруцькому грубо, різко, визиваючо, по диктаторськи.

Церковні справи.

Ще про целібат і наших богословів.

(З духовних кол.)

Вже пів року минуло, як наші молоді клирики під брутальним і незаконним насильством уступили з духовних семінарій в Станиславові і Перемишлі. В оборону їх стануда однодумно вся наша суспільність і сказала на великих вічах своє рішуче слово. Після того пішло до римського престолу представлення від українського світського громадянства, від духовенства, і з окрема від Народнього Комітету, домагаючися охорони запоручених нам через Рим прав. Але настає вже новий шкільний рік, а ми не маємо ніякої відповіди з Риму. Тимчасом покинені вам реформатори ведуть своє діло вперто дальше, не зважаючи на голос всього духовенства і народу. В своїх змаганнях спираються на польський уряд і користають з важких умовин життя, зі загального зубожіння, з усування наших людей з публичних посад, з безробіття інтелігентських сил, з польського numerus clausus, з відсутности рідного висшого шкільництва.

Знаменні під цим оглядом слова одного целібатного достойника: „тепер саме догідна хвиля для переведення у нас загального целібату, — коли для наших молодих людей замкнені всі другі поля і остало лише одно богословія; приложім їм ніж до горла і скажім: вибирайте целібат або не будете священиками".

В таких обставинах ждали всі, що скаже Рим. Але видно там стираються з собою два напрямки. Офіціяльний Рим не сміє перечеркнути перед лицем світа своїх декретів і зобовязань даних нашому обрядові і церкві. Але крім офіціяльного Риму розжились там також могучі протектори всіляких сторонних інтересів, м. и. й інтересів Варшави.

І саме завдяки тим впливам Рим мовчить. Але наша суспільність добре розуміє ту двозначну політику Риму, вперту на ділі проти нас.

І тому гадаємо, що наші поважні чинники, котрі внесли до Риму представлення про охорону наших прав, не дадуться збути глухою мовчанкою та упімнуться за слушну відповідь; а коли її не одержать, то почнуть висвітлювати перед широким світом дволичність і зрадництво Риму. Та поки справа порішиться, мусимо вже тепер застановитись, що мали би дальше робити уступивши богослови. Передовсім повинні рішучо видержати в своїй постанові і не приймати ярма, яке на них протизаконно накладається, памятаючи, що ним ярмом запропастили би добре право своєї церкви на всі часи. Так само не повинні в цих умовинах вступати в духовну семінарію і нові кандидати.

Коли би рішення Риму навіть так скоро і не прийшло, то якщо ніхто в семінарію не зголоситься, самі наші вперті владики будуть примушені відмовитись від своїх безвиглядних реформаторств. Поки що богослови повинні оглянутись за иншим хлібом. Ми чули, що деякі уступивши богослови доповнили семінарійльну матуру, одержали учительські посади, можуть ідейно працювати та й стократ матеріяльно краще від духовних.

І щоб не гаяти дурно часу й приноровлюватись до змінених загальних умов життя, добре було, щоби наші виступивші богослови перейшли одноріч ний торговельний курс у Львові (при вул. Коперніка ч. 1, під S. K., який відчиняє абсольвентам дорогу до кооператив, кас, молочарства і и. практичних ділянок праці. Як згаданий курс Так і вивчення якогось ремесла, та складення учительської семін. матури могліб стати немало у пригоді богословам, колиб вони й повернули згодом до теольогічних студій. Не слід пропускати з очей, що по відібранню церковних земель і при тяжкій залежности від світського уряду, матеріяльне як і моральне становище наших священиків стає шораз гірше. Тому богослови, молоді люде, перед якими ще ціле життя, повинні одночасно старатися запевнити собі можливість иншого хліба та одночасно боротися за єдине добро, яке залишається нашим священикам — за право до родинного щастя.

Свій.

Наші мистці за кордоном.

Концерт пяніста ТАРАСА ШУХЕВИЧА в Білгороді.

Білгород, 27. вересня 1925. Повертаючи з пад сині Адрії, виступив наш пяніст Т. ШУХЕВИЧ в Білгороді з концертом, в якому українські й сербські пісні співала тутешня концертова співачка п. Бошкович-Агатонович. — Для нечисленного гуртка білгородських Українців було це великане свято, в якому ми пережили незвичайно радісні хвилі, одушевляючись звуками чародійної рідної музики та мистецькою грою шан. пяніста.

Хоч того самого дня концертував тут віденський оперовий тенор, Норвежець Карло Агард Ествіт, реклямований всіма засобами модерної реклями, сала „Станковіка", в якій концертував Т. Шухевич, наповнилася добірною білгородською публикою. Присутний був теж президент міста Білгорода, парляментарні посли, музичні критики рижих білгородських газет та богато иншої добірної публики.

Пяніста приймала публика заслужено

МИКОЛА ГОЛУБЕНЬ. 2)

ЛАВРІВ.

(Продовження.)

Начерк — студія В. Площанського, була результатом не тільки під кождим оглядом сбісної автопсії, але й висліпом уважного перестудіювання жерел, які автор найшов на місці. В першу чергу використав він скомпільовані на прикінці XVIII. і в перших роках XIX. в. монастирські дипльоматарі та хроніки, з яких перший п. з. „Protocollum Gestorum in mon. Lawrow". Pars I. et II. доннні збережений в монастирській бібліотеці, а друга „Actorum Monasterii Lurowiensis. Liber" зберігається тільки в одному, другому томі. Крім цього переглянув Площанський монастирські інвентарі з 1816, 1826 і 1842 року та монастирський „Помяник". Автор, старим звичаєм, не цитує жерел, з чих користав, і шойно тому, хто з ними познайомився, стає ясно, на чому оперті відомости подані в його студії.

Описавши природу й етнографію лаврівських околиць, підчеркує автор історичні моменти з життя довколичних сіл — Лінини, Гершова (характеристичні топографічні назви, як гора Старожниця, Вежа, церкву в Тершові мав будувати будівничий старого львівського ратуша — Ганс Блехер з поч. XVI. в.) самого Лаврова-села, якого заложення датується привілеєм Жигмонта Августа з 1550 р. наданим перемиському владиці Антонієві Радиловському на поселення монастирської служби, Лінини Великої, якої церков сягає традицією аж по 1188 рік, а населення виявляє велику примішку татарського елєменту (поляна „Татаринів", прозвища селян — Кілган, Калмук, Керош і т. п.), Волошинової зі старим церквищем, дзвонами XVII. в. молдавськими традиціями ерекції (голова вола на громадській печатці). Терла, гніздо дрібної української шляхти — Терлецьких, а далі Білича (первісно Волі Стрільбицької) та Стрільбич — гнізда Стрільбицьких.

Переходячи до історії й топографії Лаврівського монастиря, автор цитує псевдо-грамоту князя Льва, якій одначе не силується надати характеру безсумнівної автентичности так само, як в парі з поясненням походження назви Лаврова від князя Лавра, цитує припущення про його походження від грецького слова „лавра" (монастир). Помиляючи XIV. і XV. вік як темну епоху життя монастиря, з якої не збереглося ніяких писаних відомостей, крім грамоти кор. Волод. Ягайла, що в 1415 р. затверджує „ерехційну грамоту" надану вновуж таки князем Львом монастирській толі церкві в Терлі, переходить Площанський до цілого циклю королівських грамот і привілеїв, які починаючи з XVI. віку значать етапи боротьби монастиря за цілість своїх земель і прав.

На жаль з цілого ряду грамот і фундаційних конфірмацій не можемо аж до XVIII. віку нічого довідатися про те, що цікавилоб нас найбільше, а саме про долю монастирських будівель та їх постепенне мистецьке вінування. Короткі й маломовні вістки помічуються щойно з XVIII. віком. Відтіля довідуємося напримір, що 1707 р. погорів монастир вдруге від свого істнування, що повторилося в 1767 році. В 1770 р. посвячено каплицю в монастирській „трапезі", відбудованій після пожежі. В 1771 р. почалася „фабрика" нового монастиря. 1774 р. потерпів монастир від пожежі. В 1781 р. списано все монастирське срібло; тоді ж післано до Львова по архитекта Йоана Шнайдра, якому доручено закінчити будову монастиря. В 1785 р. віддав монастир усе церковне срібло з Лаврова і Білини ваги 60 фунтів і 16 і пів лута австрійському фіскусовови, за що дістав облігацію на 1296 ренських і 24 крайцарів. В 1811 р. перенесено старинну ікону Богородиці з Білина до Лаврова та посвячено двиитарну каплицю (св. Івана Хрестителя). З письма, висланого тогож року ігуменом Голдасевичем до Митрополита Ангеловича довідуємося, що лаврівський монастир мав колись шість окремих церков: св. Онуфрія, (нинішна головна й парохіяльна), св. Івана Хрестителя (нині серед монастирського кладовища), св. Івана Евангелиста, Чесного Хреста (нинішна-трапезна), Покрови і св. Миколи. Ще до кінця XVIII. віку знесено три з них (Покрови, Миколи та Івана Евангелисти) а три иньші збереглися донині.

Як і в Лобеского так і в Площанського найцікавіщим для нас здається опис головної церкви св. Онуфрія.

Площанський описує її так:

Церква св. Онуфрія при монастирському будинку, камяна під гонтами, построєна хрестообразно окол 1676 р.

(Відки взяв П. ці[illegible]ту, повторюванч за ним дідтак [illegible]ies застере-

Найбільший СКЛАД добірних :-: ФУТЕР КОНФЕКЦІОНОВАНИХ і в ШКІРКАХ до набуття в магазині і роботі футер СТ. СТЕМПКОВИЧА ЛЬВІВ, пл. Капітульна 1. Виконується всілякі замовлення найновійшої моди для Пань і Панів совісно по не високих цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі переробки і направки як найшвидше. 575 1—2 Прошу жадати проспекту кредитових успівій.

й великим одушевленням і симпатією. Оплескам не було кінця. Шан. панство вусіх накладати новими точками та по кілька разів дякувати публіці за щирі привітання.

Гру п. Шухевича прийнята критика дуже почесно, достойно та відповідно до його великого мистецького таланту. Ось що пише (подаю в скороченні) „Політика", найбільший і найповажнійший білгородський щоденник: „Того вечера наша публіка мала нагоду почути перший раз українські народні пісні, Лисенка і инших, які принесли п. Бошкович ентузіястичне признання. Пан Тарас Шухевич був дотепер невідомий білгородській публиці. Своєю першою появою і своєю рідко мистецькою грою здобув собі нашу симпатію. Надіємося що він не відмовиться повіяти до нас знову та одушевляти нас своєю мистецькою грою інтерпретацією, яку не часто приходиться чути. Українську рапсодію Лисенка та „Вавсез" і „Каприсіо" Гріга виконав п. Т. Шухевич з повною грацією справжнього віртуоза. Як акомпаніятор п. Бошкович був незрівняно дискретний".

Фаховий літературно-музичний часопис „Мисао" пише між иншим: „Ми незвичайно вдячні п. Т. Шухевичеві за його концертовий вечір та — на жаль — не можна було його спонукати, щоб другим виступом міг одушевити нашу ще ширшу публіку (у більшій салі), яка через непередбачені обставини мала того самого дня до вибору також концерт Есвіга та „Мазам Бетерфляй" в народнім театрі з повною добірною обсадою. Та ми певні, що п. Шухевич до нас знову та — оповістивши скоріше свій виступ — дасть нам знову змогу почути його віртуозну гру і знамениту техніку, а також і композиції, які так приємно вражають нашу слов'янську душу".

Також і инші часописи похвально висловлялися про концерт п. Шухевича. Маємо повну надію, що дійдемося ще хвилі, щоби почути його прегарну гру та докуючи йому за сьогорічний концертний празник — кличемо до скорого побачення.

Іван Будз

З судової салі.

Сенсаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Фіялєвіч, убійник Ст. Корнелії перед судом.

Осьмий день розправи.

Всупереч внесенню обор. дра Перацкого, який бажає висвітлення справи пок. Стефануса поки ще лікарі-знавці складуть своє оречення про психічний стан обвинуваченого, проф. д-р. Демяновскі приступає до відчитання звіту 8-тижневих посліджень психіятрів однак др. Демяновскі застерігається, що з огляду на запідозріння обвинуваченого у ще одному цілком иншому вбивстві й можливости рафінування мотивів убийства Корнелії, оречення психіятрів матиме лише академічний і умовний характер, спираючись на недокладних даних. Тому трибунал рішає переслухати спершу д-ра Гуллеса і Пікосіньского: що вони знають про звязок між убийством Корнелії та Стефануса й участь у цій афері якоїсь жінки. Свідок адв. д-р. Гуллес під присягою зізнає, що другого дня розправи вертав зі суду з товаристві д-ра Остермана й свойого шкільного товариша Пікосіньского.

Коли др. Остерман відійшов, Пікосіньскі висловив перед свідком здивування, чому ані прокуратор ані присяжні судді не підносять питання, ким була та жінка, в товаристві якої обвинуваченій був пок. Корнелія були в ресторані Мусялєвіча перед вечером критичного дня. На запит свідка, п. Пікосіньскі назвав ту жінку: Лемпіцка. Вона буцім то чула, що Корнелія грозив Фіялєвічеві доносом на нього як на вбивця Стефануса. Пікосіньскі просив свідка за дискрецію. Свідок не памятає вже вині цілком певно, чи почув назвисько Лемпіцка чи почув Ломніцка, — на кулині був тумкіт назв і йому могло прочутись. Свідок доніс був про цю розмову членові трибуналу радн. Анґеньскому, який сказав на те, що вже чув щось про цю справу. Пікосіньскі не подав джерела своєї інформації. Пр. Янкевіч, якого свідок радився, що має робити, запропонував, що він сам заголосить др. Дворжіцкому а той усе прокуратурі. Др. Дворжіцкі знову радив, щоб Лемпіцку переслухати спершу на поліції, бо на розправі вийдеться. Свідок боїться що й Пікосіньскі заперечить усьому, тому волів би, щоб взагалі Пікосіньского не переслухувати. Свідок має слушність, бо дійсно переслуханий запас таки п. Пікосіньскі, емер. старший комісар залізн. твердить (також під присягою!), що взагалі ані не згадував про жадну п-ну Лемпіцку, що розмова торкалася лише газетних версій та що жадних конкретних фактів свідок не навозив. Конфронтація обох свідків не вияснює супечностей. Обі свідки сильно збентежені, др. Гуллесові — як видно — прикро, що надужив довіря приятеля і втягнув його в непримірну ситуацію, а Пікосіньскі очевидно хоче за всяку ціну викрутитись. Авдиторію бавить таке видовище і вона голосно демонструє своє вподоблення, але чоловік який сидить на лаві обвинуваченої і та третя таємнича жінка, в яких видно є ключ до загадки, пильно слідкують за кожним словом і рухом свідків зі завмиранням серця. Корнелії й Стефанусові, що батько року лежать вже в могилі — байдуже, чи люде дізнаються хто і за що звів їх зі світа, чи ні...

Внесення прокуратора на відложення розправи відкинено. Знавці-психіятри видають своє оречення. В обвинуваченого не ствердено ані умової недуги, ані жадного такого стану, який виключав би каригідність його вчинку. За те виступають в нього прояви психопата, які слід прийняти як лагідячу обставину. Психопатична конституція обв. походить з дідичного обтяження. Знавці виключають утрату свідомости в хвилині доконання вбивства. Прокуратор ставить внесення на покликання кількох свідків на обставину, що обвинуваченій вже неразі допускавсь каригідних вчинків, що зовсім не був перечулений на пункті чести та що весь час слідства поводився незвичайно рафіновано. Трибунал відкинув усі ті внесення, за те прийняв внесення оборони на відчитання анонімного листа до Станіслава Грабского, міністра мін. освіти, тоді гол. редактора „Слова польского". Лист датований 18. III. ц. р., писаний на фірмовім папері касина лому гри в Монтекарло. Анонімова авторка твердить, що це вона вбила Корнелію. Критичного вечора ждала на Корнелію на личаківському цвинтарі, щоб за суму 100 доларів відобрати в нього її листи й фотографії. Корнелія надійшов у товаристві якогось незнайомого і тому авторка скрилась між могилами. Нараз вона почула голосні слова Корнелії: „Стріляйся вже, бо треба мені буде ще нині твого револьвера". У страшному здезнервуванні вона стрілила — і одночасно стрілив Фіялєвіч, однак убийчою була куля жінки. Фіялєвіч утік, а за ним по якімсь часі втекла авторка листу. Вона радить шукати на цвинтарі „з правого боку лавки" за лускою від другої кулі.

Тою останньою нерозгаданою сенсацією закінчено доказове поступування. Поставлено присяжним суддям три питання: 1) у напрямку скентовбийства; 2) убийства без премедитації; 3) убийства в афекті, який виключає каригідність.

На пополудневій розправі прокуратор мотивував перше питання і домагався присуду без ніяких злагіднюючих обставин. Заступник родини пп. Корнелія д-р Дворжіцкі звернув увагу на атмосферу деморалізації й неробства, з якої зродився злочин, на затушовування ганебних моментів поведінки обвинуваченого та на толерування його злочинних інстинктів усіма його знайомими з тов. товариства. Промовець не бачив теж злагіднюючих обставин. Оборонець д-р Перацкі старається докатати невідповідальність обвинуваченого за його вчинок та правдивість поданих ним мотивів злочину.

Присуд.

В суботу в полудне внесено присуд в справі Романа Фіялєвіча. Суддям поставлено питання в справі скритовбийства і звичайного вбийства. Після короткої наради присяжні судді заперечили дев'ятьма голосами перше питання, а всіми голосами затвердили друге. Додаткове питання в справі поповнення злочину в афекті, що виключує каригідність, заперечено вісьмома голосами.

Що таке, а не инше буде рішення присяжних суддів, говорено у Львові день передтим.

Прок. Сявуляк домагався при виміри кари взяти на увагу обтяжаючі обставини. Легшими обставинами є молодий вік злочинця, його частинне признання до вини та дегенерація. До цього становища приєднався заступник пошкодованої сторони д-р Дворжіцкі. Оборонець д-р Перацкі просить при виміри кари взяти на увагу лагідячі обставини, а саме: повне признання до вини, афект і загальну повсякденну деморалізацію, якої виявом є його вчинок.

Председник трибуналу Антоневіч після короткої наради проголошує присуд, яким Романа Стефана Збігнева Фіялєвіча засуджено на чотири роки тяжкої вязниці, загостреної що квартал постом і твердим ложем, а в роковини смерти бл. п. Корнелії ще й темницею. Засудженому враховано до кари слідчу вязницю від 9. лютого до 3. жовтня ц. р. Засуджений прийняв присуд. Прокуратор і оборонець застерегли собі три дні до надуми.

Так скінчилася гомінка у Львові розправа на підкладі великоміського багна.

Зачинення монастиря Кармелітів?

„Дз. людови" повідомляє, що з причини злочину убийства в монастирі Кармелітів у Львові, монастир цей мають зачинити. З ігумена монастиря о. Бриняка, тому що він також не без вини, зняли священичі свячення. Згаданий часопис у звязи з замкненням монастиря пише, що великі монастирські забудування слід тепер перемінити на жіночу школу. Тою справою повинні зайнятися власти і посли, щоби діждатися, аби монастирські мури сповняли пожиточне завдання.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Справа сх. воєвідств і нац. меншостей.

Небаром пічне працю секція для східних воєвідств і справ нац. меншостей при політ. комітеті ради міністрів. Секретарем секції буде Забєжовскі.

Буджет на 1926 р.

Польський уряд вніс 3. X. до сойму скарбовий закон з прелімінарем на 1926 р. Скарбовий закон означує звичайні видатки на 1.611, 172.765 зол., надзвичайні видатки на 235,825.720 зол., разом 1.846,998.720 золотих.

Конференція в Льокарно

5. X. зачалась конференція в Льокарно. Польща й Чехословаччина будуть виключені від нарад над венським пактом. Чемберлен виїжджаючи до Льокарно заявив журналістам, що „наради в Льокарно мусять вплинути на уложення відносин в Европі. В нарадах торкнуться таких важних подій, що англ. народ повинен бажати їм успіху, але не повинен занадто багато вимагати й очікувати". Ч. сповіститься, що до 12 днів буде назад у Лондоні. Бенеш заявив, що справа миру в Европі може бути лише тоді полагоджена, коли буде запевнена співучасть СРСР. у цьому ділі. Погляди Німеччини й союзників не так ріжняться щоби годі збудувати міст між ними. По конференції в Льокарно утвориться нове положення: 1) закінчення франц.-бельг.-німецького договору, який внеможливлюватиме війну між тими державами, 2) заключення арб. договору між Францією, Бельгією, Чехословаччиною і Польщею з одного та в Німеччиною з другого боку, 3) вступлення Німеччини до С. Народів.

4. X. прибули до Льокарно Чемберлен, Шіяльоя. Пополудні були приватні наради з Чемберленом. Канц. Лютер і мін. Штреземан прийняли представників загр. преси. Канцлер зазначив, що візд цей важний для всього світу. Слід увяти під увагу, що часть Німеччини ще окупована, Німеччина розброєна, а сильні сусіди зброяться. Штреземан говорив про побут Чічеріна в Берліні. Ч. дійсно хорий але як дипльомат не міг здержатися від політ. розмов. У Берліні обговорили з Ч-ом усі важні справи головнож економічні. Осягнули порозуміння в справі торг. договору. То важне, бо то перший договір капіт. держави з рад. союзом. Договір не є ніякою сенсацією, бомбою киненою день перед конференцією в Льокарно. Є ріжниці між Німеччиною і СРСР. щодо С. Народів і безпеки. Нема сх. або зах. політики Німеччини, є лише загальна політика, яку годі вести без СРСР., без числення з ним. Чи конференція в Льокарно є вступною чи окончечною, це залежить від поступу її праць.

Пропозиції Чічеріна Штреземанові.

„Матен" повідомляє з Берліна, що Чічерін предложив Штреземанові поширення рапальського договору, коли б конференція в Льокарно не принесла Німеччині успіху. На думку часопису йде тут про заключення військового союзу, котрий в разі потреби обняв би й Італію а навіть Польщу. Деякі німецькі промисловці є прихильні до тої пропозиції, за те військові і політичні провідники є їй противні.

Туреччина готовиться до війни.

Турки горячково скріпляють твердині в районі Дарданелів. Німецькі техніки працюють у фабриках літаків. Турецький генеральний штаб заявляє, що Туреччина розпоряджає добре вивіпованою мільйоновою армією. Англійська фльота, одержала приказ сконцентрувати всі боєві кораблі на східній части Середземного моря.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

жень?) Вона на 20 і дві треті сяжня довга а 7 і дві третих сяжня широка, освітлена 17 вікнами; при вході має великі, подвійні двері а по боках двоє малих. Каплиці по обох боках — Благовіщення і Розпяття з підземними гробницями. За головним престолом ризниця. Над церквою мала вежа з дзвоном і шість гарних копул з залізними хрестами. Середню копулу покрито 1875 р. цинковою бляхою. Всі инші копули ще під гонтами. В церкві та її каплицях є більше вівтарів, з яких головний вівтар св. Онуфрія виконаний 1750 р. різчилом АндріємБерннковичем зі Судової Вишні.

Далі вичисляє Площанський ктиторів храму, похованих в його підземелях. З усіх їх застав іще автор в підземелю під каплицею Розпяття дві домовини з останками чладик Винницьких, як каже „в дуже сумному стані", бо залитих водою.

Відтак винотовує Площанський кілька замітнійших імен з „Помяника" (1601) та перечислює кращі стародруки і рукописи збережені в монастирській бібліотеці на церковних хорах.

Описавши церкву, згадує автор дзвінницю біля неї, на якій був вже тоді ушкоджений годинник і шість дзвонів, вилитих після пожежі 1707 року.

Про цвинтарну каплицю св. Івана говорить Площанський що вона побудована за ігумена Маріяна Говинського, має 7 і одну трету сяжня довжини а 4 і одну трету сяжня ширини, 7 ократованих вікон та одні подвійні й одні поєдинчі двері. В середині головний вівтар з іконою св. Івана і побічний з іконою Богородиці.

Описавши кількома словами сам монастир, побудований в один поверх в виді квадрату з 18 келіями, та поміщенням для нормальної школи, переходить Площанський до опису монастирських забудувань.

З монастирських інституцій вичисляє Площинський основану 1789 р. нормальну школу, яка числила тоді 30—40 учнів, згадує неістнуючий вже тоді конвікт для шляхетських дітей з XVIII. в. та істнуючий донині відділ василіянського „богословія і любомудрія", на якому в 1741 р. вчився пізнійший львівський владика і київський митрополит Атаназій Шептицький.

(Продовження буде).

Інж. Юліян Павликовський.

В обороні рідної землі.

(Докінчення.)

Підчеркуємо, що строге примінення до тепер обовязуючих аграрних законів в Польщі не довволило би, коли взяти на увагу аграрний устрій українського села, на спроваджування кольоністів у перенаселену аграрну українську країну з промисловою густотою населення, на якій около 80 відсотків істнуючих тепер господарств є халупничими господарствами, отже карловатими і малоземельними, економічно несамостійними, на їх усамостійнення замало всієї землі, яка є в розпорядженню поміщиків і держави.

Знаючи докладно великий земельний голод українського села, всеж таки польська влада всупереч обовязуючим в Польщі аграрникам законам вспіла від 14. вересня 1919 року до тепер вирвати в Галичині українському селянинові около 200.000 гектарів землі, розділюючи її між цивільних кольоністів, яких спровадила з етнографічних меж Польщі, а на инших Зах. Українських, Білоруських і Литовських землях розділила між військових осадників поверх 367.000 гектарів землі.

Гакатистична Прусія видала, почавши від 1886 року, низку протипольських аграрних законів і за це стрінуло її обурення всього культурного світу. Прусія ішла в боротьбу з відслоненим чолом — не так Польща. Вона досі, коли поминути виразну тенденцію останнього проекту закона про парцеляцію і осадництво, і поминути закон про військову кольонізацію з 17. грудня 1920 року, немає отвертого закону про кольонізацію українських земель цивільним кольоністом, а всеж таки всупереч обовязуючим законам послідовно і з великою силою від шести літ кольонізує Зах. Українські землі.

Прусія, яка точно придержувалася кольонізаційних протипольських законів — і Поляки Познаньщини та Поморя могли через те докладно знати, яка їм грозить небезпека, — не виграла у боротьбі з польським народом. По 27-мй роках праці пруської кольонізаційної комісії білянс землеволодіння Німців і Поляків виказав надвишку 96.000 гектарів по стороні польського народу, хоч до 1913 року Прусія скольонізувала німецьким елементом 307.000 гектарів польської корінної землі. Надвишка білянсу можлива була одиноко через те, що Прусія не обмежувала обороту селянськими грунтами і польський селянський робітничий елемент шляхом викупу німецьких селянських господарств, перечеркнув заміхання Пруської кольонізаційної комісії. В сучасній Польщі не неможливо, бо і оборот селянськими грунтами залежний є від затвердження Окружного Земельного Уряду, який не затверджує контрактів купна землі, як що її продає Поляк, а купує Українець.

Чомуж Польща своїми паперовими законами, на повір толерантними, заслонює перед культурним світом, а з окрема перед державами антанти свій проти український кольонізаційний похід?

Справа проясниться, коли пригадаю дипльоматичні заходи Польщі біля прилучення до неї Зах. Українських земель, які становили територію Західно Української Народної Республики.

Вже з початком 1919 року намагалася Польща переконати антанту про необхідність прилуки Західно-Українських земель австрійської займанщини до Польщі.

З початком лютого 1919 року зійшовся Варшавський Сойм-Конституанта. Начальник держави Иосиф Пілсудскі, отвираючи його, приневолений був у своїй промові торкнутися земельної справи і вчинив це по майстерськи. Перед очима зорко Антанти блиснув він успокоюючою фразою, що: „Земельна реформа в Польщі буде переведена в дусі великих демократій Заходу". Дійсні демократії Заходу не признають кольонізації.

Всеж таки високопарна отся заява не здержала Сойму Конституанти, почавши від 3. червня до 10. липня 1919 року, вести соймову дебату, яка уміствлюється в ядернім висказі провідника Пяста Вінкентія Вітоса, що аграрна реформа є тому конечна, щоби „креси" скольонізувати, бо на Сході може тільки означити межі Польщі тільки плуг польського хлопа, і у висказі лідера вшехполяків Станіслава Грабского, що „кольонізація кресів" є тому конечна і дідичі не можуть валити аграрної реформи, бо українська земля віддана в руки польского хлопа створить на українських землях сильний польський, селянський стан, який залле „кресові" міста і їх спольонізує". Отсе становище ярко малює, з якою метою переводить Польща аграрні реформи на „кресах", на яких досі ні село ні місто не є польське. Отсі переконуючі аргументи допровадили до відомої соймової ухвали в 10. липня 1919 (в голосованню було 182 проти, а 183 за), яка то ухвала вирішила засади проведення аграрних реформ, не торкнувши зовсім справи кольонізації, щоби не дразнити мирової конференції в Парижі, на яку в тім часі дійсно мала вплив велика демократія заходу. Тодішня Польща задоволилася лишень внутрішньоясно усталеною думкою про необхідність кольонізації на „кресах", яку то думку передала польському громадянству через Головну Земельну Комісію і через авторизовані нею приватні парцеляційні польські інституції, поручаючи їм переводити аграрні реформи на українських землях „в мисль тенденції ухвали рольней". Тенденція виходила з соймової дебати і уміствлювалася в короткім слові: „Кольонізація українських земель кольоністом в етнографічних межах Польщі".

Всеж таки Сойм Конституанта бажав закріпити свої тенденції в державній установі і законом з 2. серпня 1919. переляв на Раду Міністрів право — видати розпорядок зі силою закону про оборот землею. Такий розпорядок вийшов дня 1. вересня 1919 року і знова Рада Міністрів по майстерськи провела його, вихісновуючи для закриття справи перед Антантою Краєві Комісії для обороту землею, які увійшли в життя силою колишнього цісарського розпорядку з дня 9. серпня 1915. В. з. д. Ч. 234. — Назверх виходило, що не твориться ніякого кольонізаційного уряду — внутрі надано тим комісіям дійсно права кольонізаційної влади,. Хоч поавстрійські комісії для обороту землею відносилися виключно до обороту рустикальних (селянських) земель, та Рада Міністрів надала їм право нормувати оборот так званої табулярної власности, то є поміщицьких мастків. Всі трансакції купна-продажі поміщицьких мастків вимагали затвердження оттих комісій і з правила не затверджувано купна поміщицької землі через Українців. У слід за тим розпорядком і розпорядком „презеса" Головної Земельної Комісії у Варшаві з дня 28. жовтня 1919. авторизовано богато приватних польських банків для переводження парцеляції поміщицької землі, не творячи безпосереднього державного апарату для кольонізації, знова з майстерною думкою, не брати на рахунок держави відповідальности за проти-демократичну і негуманну акцію кольонізації українських земель. На випадок жалоб Українців всеж таки державні польські чинники могли твердити і дійсно твердили так перед державами Антанти, що польська держава не має нічого спільного з кольонізацією, бо не є „саможутна акція сполеченьства" хоч на ділі така самочинна акція була уможливлена і патронована польською державою.

На жалоби Українців відгукнулась Антанта. Завдяки становищу комісії Камбона, яка укладала статут провізоричної прилуки Галичини до Польщі, вставлено до цьогож статутуту згідно з пропозицією підкомісії, яка працювала під проводом генерала Леронда, постанови, якими вирішене земельного питання в статуті про провізоричну прилуку Галичині до Польщі з дня 20. листопада 1919 року передавано законодатному тілові Галичини (артикул 12 і 13) і виразно заборонено у Галичини переводити систематичну кольонізацію елементом, який походить з поза її меж (артикул 9). У грудні цього року удалось Польщі відложити справу вирішення Східної Галичини і кольонізація поплила з весною цього року повним річищем. Хоч соймова ухвала з 10. липня 1919. говорила про творення економічно-самостійних господарств, наділювано польських кольоністів дрібними 3 до 4 гектаровими господарствами, щоби наводнити Галичину в найкоротшому часі польським елементом і приготовити її до... сподіваного плебісциту.

Коли ж український народ через своє легітимоване заступництво жалувався перед Мировою Конференцією на кольонізацію Східної Галичини, вказуючи на міжнародні трактати (артикул 91 Сен Жерменського трактату з 10. вересня 1919 року) і на мандати мирової конференції про окупацію Галичини з дня 25. червня і 11. липня 1919 року — то президент Головного Земельного Уряду у Варшаві видав 1. мая 1920 року парцеляційну інструкцію (гляди „Монітор Польскі" ч. 144 з року 1920). В артикулі 6 буква ф), приписує вона що парцеляційні плани мусять обіймати між иншими „виділення грунтів на скріплення карловатих господарств, які межують безпосередно з парцельованим обектом".

Для обзнайомленого з українськими аграрними відносинами така постанова парцеляційної інструкції виглядала, що Польща відступає не від кольонізації, а допускає тільки сусідську парцеляцію, а якої отже скористає місцеве в чотирох пятих не заспокоєне землею селянство. В практиці виглядало це зовсім инакше.

Рік 1920 був одним з найінтенсивніших років кольонізації, аж доки не надтягнули хмари зі Сходу. Совітська армія приневолила Сойм поспішно заняти земельним питанням.

Дня 6. липня 1920 року ухвалено закон про утворення повного державного кольонізаційного апарату. Крім Головного Земельного Уряду покликано до життя Окружні і Повітові Земельні Уряди та утворено при них, а також і на селах Земельні Комісії і законним шляхом забезпечено в тих комісіях місце тільки для Поляків, бо хоч і сказано, що господарські установи висилають до них своїх делегатів, то Українців не покликано. На основі закону з 6. липня 1920 року зліквідовано до решти компетенцію Повітових Комісій для обороту землею, які полишила колишня Австрія (цісарський розпорядок з 9. серпня 1915), бо в склад їх входив відтепер польський повітовий земський комісар згляднo делегат Окружного Земельного Уряду, який мав право спротиву проти рішень і поавстрійської земельної комісії при повітовім суді і тим самим навіть оборот рустикальними (селянськими) землями залежав відтепер виключно від самоволі польського державного урядника, який не допускав, щоби земля, яка була в посіданню римо-католицьких хлопів, переходила в руки греко-католиків.

Большевицька гроза всеж таки веліла польському правлінню і соймові рахуватися з настроями села.

Земельний закон, ухвалений Соймом під натиском війни з большевиками в день 15. липня 1920 року в артикулі 29. признає в другій черзі перше право купна дідичівської землі „працівником рольним (службе рольней, безрольним і малорольним), позбавленим праці через парцеляцію, ораз впрочім ельом карловатих господарств безпосередньо сонсядуйонцим з парцельованим фольваркем". В сполуці з артикулом 27. згаданого закону, виходило ясно, що з-огляду на аграрний устрій „кресів", в яких переважають карловаті господарства і в яких більше як девять десятих села дороблює на свій прожиток працею на роздрогих дворських ланах, (що при явних 900.000 гектарах безлісної площі належали тільки 1961-ій поміщицькій родині), Польща допустить тільки сусідську парцеляцію і творення самостійних господарств для галицького рільного пролетаріяту.

По „Cud nad Wisłą" скоро призабувся аграрний закон з 15-го липня 1920., виданий під натиском оперуючої близько Варшави і в Галичині кавалерії Будьонного. Всупереч виразним постановам закону поплила в Галичині масова кольонізація, як дальша підготовка грозячого плебісциту.

Що більше — супроти инших Західньо Українських, Білоруських і Литовських земель відважилась Польща видати безприкладний в історії XX. століття закон з 17. грудня 1920 про військову кольонізацію сих земель. І віджили в двацятому столітті державні резони римської держави в кінця республики і початків цісарства. Двацятий вік — в добі Права Нації — має анова „сенатське військо" Суллі. Як за Помпея, Юлія Цезаря і Октавіяна Августа наділюється землею військових з польської армії, без огляду на їх степень і органічну звязь зі землею. Земля попадає в руки осіб, які на ній ніколи не працювали, а місцевому населенню чорна нужда заглядає в очі і свою радить раду. 367.000 гектарів української, білоруської і литовської землі забрало „сенатське військо" двацятого століття. Люде, необізнані зі земельною культурою марнують землю. Самі Поляки стверджують, що земельна культура на „кресах" у військових кольоніях упадає, що військова кольонізація компромітує Польщу (Кероль Валігурскі: „Значенє паньствової реформи рольней на Вошція ведетьса, бо на „кресах" видно потребу удержати узбросного військового кольоніста.

По славетнім скуманню Вітоса з ендецією і по так званім лянцкоронськім пакті — внесено було у соймі новий законопроект про аграрну реформу. Він повернув у комісію в жовтні 1925 року. Одначе сліди його находимо у нинішному польським Соймом і Сенатом дебатованому проскті. 444 о членний Сойм, при комплєті 290 послів, не зважаючи на рішучий протест Укра-

їнського і Білоруського Клюбу, ухвалив 200 голосами новий законопроект про кольонізацію. Стоячи в обороні поміщиків, посол Стронський завважив, що при такім комплеті і при такім висліді голосования входить він до Сенату з „бременем безправства". Не в способі його ухвалення, але в своєму змісті є він безправством. Законопроект носить в собі грозу дальшої кольонізації українських білоруських і литовських земель, він намагається близько 2.000.000 гектарів безплатної площі діднічівських господарств на етнографічній і історичній території українського, білоруського і литовського народу, перенати цивільному і військовому кольоністові, під неосяжимою диктатурою міністра рільних реформ (артикул 45 і 50 законопроекту).

Український нарід знає вже по шестилітній кольонізаційній практиці, як розуміти данайський дар артикулу 50-го. В нім говориться вправді, що парцельовані обшари мусять бути ужиті передовсім на доповнення господарств поблизьких сіл, а опісля на творення нових самостійних осад — але рівночасно міністер рільних реформ може, в залежности від господарських стосунків дотичної місцевости, призначити маєток тільки на творення нових самостійних осад. Аж надто добре знаємо, що при переводженню парцеляції дотепер не грав на українських землях ніякої ролі господарський стан українського рільничого півпролетаріяту. Колиж обовязуючі тепер аграрні закони в стислім їх приміненню, як водиться в правових державах, не допускали до кольонізації, а кольонізація не зважаючи на те велася а згідно з інструкцією Земельного Уряду тільки для ока продалося в Галичині українським селянам за дорогі гроші около 10.000 гектарів земли (не є коло пять процент земли, на якій переведено кольонізацію), то диктатура міністра рільних реформ, за яким буде стояти закон, може принести тільки кольонізацію.

Для цілости образу пригадаю наконець, що головним підступом, яким польське правління добуло акт з 14. березня 1923 р. про окончну прилуку Галичини до Польщі був закон з 26. вересня 1922 про підстави воєвідського самоврядування, а зокрема самоврядування на території воєвідств станиславівського, львівського і тернопільського. В законі тому в артикулі 21. Польща проголосила світові, що на території згаданих воєвідств не провадитиме кольонізації. Заповіла теж в артикулі 22. пошанування прав української мови, в артикулі 9 шкільну автономію, в артикулі 24 український університет. Будучи так щедрою підійшла західно-европейську демократію і видурила в неї мандат на окончну прилуку Галичини дня 14. березня 1923. В два роки по оголошенню мав закон про самоврядування ввійти в життя. Всі благодати закону мали впасти на український нарід у Галичині 25. жовтня 1924 року. Рік 1925 приніс скасования прав української мови, скасования всенародного і середнього шкільництва, а міністр освіти, Станіслав Грабскі, цинічно заповідає, що доки він при влади, доти не може бути бесіди про заснования українського університету. Кольонізація велась і ведеться. Польща вик'сновує всі свої засоби на культурне і економічне знищення нашого народу і в останнім часі варшавське законодатне тіло намагається ухвалити явний закон про кольонізацію.

Білянс кольонізації українських земель на 1. I. 1923.

Білянс польської кольонізації українських земель, на перший січня 1923 року*), представляється ось як:

Всупереч обовязуючим тепер аграрним законам, скольонізовано в Галичині около 200.000 гектарів галицької землі. По думці закону про військову кольонізацію окраїн з 17. грудня 1920 року, перенято під військову кольонізацію на Полісю кругло 133.000 гектарів, на Волині кругло 112.000 гектарів. Разом на українських землях около 245.000 гектарів землі. Колиж взятй на увагу воєвідства: Білостоцьке (20.000 гектарів), Виленське (24.000 гектарів), Новгородське (78.000 гектарів), то на окраїнах забрано під військову кольонізацію, разом 367.000 гектарів.

Загалом віддано під кольонізацію з української землі 445.000 гектарів, а разом з землею Білоруською і Литовською 567.000 гектарів.

Кольонізація Галичини розпочалась осінню 1919 року, а військова кольонізація земель весною 1920.

Протягом трьох років вспіла Польща скольонізувати площу 567.000 гектарів.

Пруська кольонізаційна комісія вспіла на протязі 27-ми літ (1886—1913) скольонізувати в Познанщині і Західних Прусах кругло заледви 307.000 гектарів земли. В річній пересічи припадає на пруську кольонізацію 11.370 гектарів.

Річна пересіч кольонізації польської на українських, литовських і білоруських землях, виносить 189.000 гектарів, отже Польща розвиває кольонізаційну діяльність на території поневолених народів зі сімнайцять разів більшою силою чим колишня Прусія на землях корінно польських.

*) В році 1923 кольонізація заломилася з причини господарського положення Польщі.

Таблиця III.

Польська військова кольонізація українських, білоруських і литовських земель (стан з 1. січня 1923: кругло 367.000 гектарів)

(Виказ повітами)

Ч.	Західна Україна: кругло 245.000 гек.				Білорусь і Литва: кругло 122.000 гектарів					
	Волинь	в гектарах	Поліся	в гек.	Білосточчина	в гек.	Новгород.	в гек.	Виленщина	в гек.
1	Дубно	10.681·7	Береств/Буг.	6.131	Гродно	10.316	Баранович	8.551·25	Дунилов.	6.554
2	Горохів	6.052	Дорогичин	8.164	Волковиск	9.623·4	Ліда	14.642·50	Дісна	9.150·06
3	Ковель	18.179	Камінь Кош.	14.031			Несвєрж	6.345·20	Вилейка	8.444·50
4	Кременець	16.333·4	Кобрин	6.223			Новгород.	9.534·13		
5	Любомль	10.174	Коссів	7.908			Стовбці	5.647·2		
6	Луцьк	16.180	Лунинець	37.827			Слонім	10.320·94		
7	Острій	4.103	Пинськ	15.321			Воложин	2·285·90		
8	Рівне	19.754·4	Пружани	5.421			Проча	20.572·88		
9	Володим.	10.236·8	Сарни	32.030						
	Разом	111.694.4	Разом	133.056	Разом	19.939 4	Разом	77.900	Разом	24.148·56

„Благодати" сподіваного кольонізаційного закону.

Останньо в польському соймі і сенаті дебатований законопроект про переведення аграрної реформи є, стисло взявши, законопроектом про парцеляцію і кольонізацію. Так і назвала його соймова комісія для аграрних реформ, представляючи свій проект, через провідника комісії Яна Морачевського (P.P.C.), в день 18. червня ц. р. в соймі.

Вже в арт. 1. законопроекту заповідається, що зміна аграрного устрою Польщі буде переведена в першу чергу шляхом творення нових самостійних господарств. Тим самим вже арт. 1. заповідає всупереч аграрним відносинам на західньо-українських землях, продовження кольонізаційного походу польського елементу на схід, без огляду на те, що економічне положення тих земель вимагає проведення сусідської парцеляції поміщицьких грунтів між місцевих селян. Вправді арт. 50. соймового законопроекту каже, що парцельовані поміщицькі маєтки мають бути зужиті передовсім на доповнення карловатих господарств сусідних сіл. та варшавський Сенат вже вніс поправку до цього артикулу, счеркуючи і так ненадійне слово „передовсім", яке заповідало сусідську парцеляцію. Ненадійне воно було тому, що той самий 50 арт. в другій частині першого уступу, як вже було вгорі сказано, давав змогу міністрові рільних реформ „залежно від господарських стосунків даної місцевости призначити парцельований маєток тільки на кольонізацію". З дотеперішної практики бачимо, що господарські стосунки поза польською етнографічною територією не грають в міністерстві рільничих реформ ніякої ролі. Статистичні викази цивільної кольонізації за рр. 1919—1922, як знаємо, далеко неповні, — як що маємо на увазі кольонізацію окраїн — кажуть нам офіційною мовою, що на корінно польських землях парцельовано кругло 100.000 га. значить в міністерстві реформ рільних всевладно панує тенденція прискорення кольонізації на території поневолених народів. Міністерство йде послідовно шляхами вказаними вшехпольським послами, які устами Яна Заморського вже в 1919 році домагалися признання першим кольонізаційним тереном Галицько-Української землі.

На основі нового законопроекту, парцеляція і кольонізація має відбуватися виключно під кермою міністра аграрних реформ який вивінуваний в тому напрямі у диктаторські права.

Так звана польська аграрна реформа зберігає приватну власність рільних господарств і вводить перевласнення великої поміщицької власности, зберігаючи за поміщиками індивідуальне посідання безплатної площі в межах 60—180 га. Варшавський Сенат підніс межі індивідуального посідання на окраїнах до 400 га. Виїмково більше землі можуть задержать упромисловлені рільні господарства, а також господарства годівельні і насінничі.

Щорічний контінгент призначений під парцеляцію і кольонізацію має виносити 200.000 га. Кочтінгент цей назначує Рада Міністрів, добираючи землю з поодиноких повітів. Правилом має бути приватна парцеляція, ведена з уповноваженням міністра аграрних реформ, через самих властителів або через інституції.

Державну парцеляцію мали би вести Окружні Земельні Уряди і Державний Земельний Банк іменем Міністра аграрних реформ.

Якщо шляхом приватної парцеляції річний контінгент землі до кінця календарного року не буває вичерпаний, то міністер земельних реформ приступає в січні слідуючого року до списання тих маєтків, які будуть примусово викуплені. Означе примусовий викуп переводиться аж тоді коли списані маєтки не будуть розпарцельовані до 1. грудня того календарного року, в якім їх призначено на примусовий викуп. По 1. грудня слідує оцінка маєтку. З усталеної ціни складає міністерство земельних реформ у руки власника згідно до депозиту 75 прц., бере маєток в посідання і заряджує впис права власности на користь державного Скарбу.

Засади оцінювання вартости маєтку лишаються ті самі, які обовязували при усталюванню вартости недвижимостей для маєткового податку (Розп. Мін. Скарбу з 15. листопада 1923, В. з. л. ч. 123, поз. 996.). Зваживши, що територія Польщі поділена на 5 округів, а в кождім окрузі назначено 4—5—7 клас, для ріллі буде 35 засадничих ставок, для сіножатей 25, а для пасовиск 20. Найвища ставка виносити буде при ріллі 900 зол., при сіножатях 1200 зол. а при пасовисках 600 зол. за гектар. Оцінку землі мають переводити окружні земельні комісії на основі опінії клясифікаційно-оціночних комісій. Від оречення окружної земельної комісії прислугує відклик до цивільного суду, при чому сторона має подати дані про те, що засади оцінювання не були згідні зі засадами, принятими в законі про кольонізацію і парцеляцію.

Виплата відшкодования переводиться після вибору міністра скарбу — в двоякий спосіб. Власник одержує відшкодования: або в паперах 5-типроц. земельної ренти по урядовім курсі, але не низшім як 70 за 100, або половину відшкодования одержує в готівці, а другу половину в листах згаданої земельної ренти. Одначе одержує їх після їх номінальної вартости з тим, що листи остануть через 5 літ в депозиті держави.

Виплата відшкодования послідує в двох ратах вище наведеним способом, при чому 75 прц. оціненої вартости має одержати власник при віддачі вивласненого маєтку в посідання держави, а решту, то є 25 прц. при окончнім усталенню вартости відшкодования. Одначе від хвилі обняття маєтку державою ростуть від решти ціни відшкодования відсотки у висоті 5 прц. річно.

Справа сплати відшкодования подана нами на основі ухвали соймy. Сенат робив у способі виплати відшкодования далекойдучі зміни. Одначе міністер Скарбу і міністер земельних реформ виступили в Сенаті проти змін а за задержанням арт. 31. в соймовій редакції.

При вивласненню права гіпотечних вірителів вкорочено. Гіпотека не відповідає вірителеві за його претенсію в цілости. Після арт. 26. — з хвилиною правосильности примусового викупу, — відповідає держава за гіпотечні вірительности тільки до висоти правосильного відшкодования за примусовий викуп. За решту вірительностей, не покритих сумою відшкодования, відповідає власник тільки у такому відношенню, в якому находиться оцінка оставшого при ньому земельного маєтку до оцінки решти маєтку примусово викупленого.

На основі законопроекту землю можуть набувати в Польщі — горожане польської республики, яких головним званням є рільництво або огородництво, або які докажуть, що є фахово підготовлені до повищих звань. Можуть набувати землю і рільничі кооперативи, члени яких відповідають повищим умовинам. Грунти виділені на громадські потреби, шкільні, здоровельні, церковні і инші публичні та суспільні а також промислові цілі і взагалі нерільничі цілі можуть набувати як фізичні так і правні особи.

Від закупна землі виключені особи, кторим

за проступки проти польської республики, якщо присуджена кара була вища від двох років.

Землі виділені з дібр т. зв. мертвої руки, після соймової ухвали, мали піяти на парцеляцію тільки між особи приналежні до того віроісповідання, в руках якого находилися добра мертвої руки. Отсей останній уступ арт. 51 ухвалив сойм по сецесії українських і білоруських послів. Польська преса звеличала цю ухвалу як акт надзвичайної толеранції. Одначе знаємо, що на Західній Україні **велика власність церковусіх віроісповідань** виносить кругло 155.000 га. В переважній части становлять її ліси. З церковного запасу землі мають бути покриті земельні наділи самої церкви. Коли вважимо, кілько косцюлків насаджено без належитого вивінування на українській землі і що косцюлки ті тепер будуть вивінувані, то з церковного запасу землі, який остане, ледви чи можна би було заспокоїти земельний голод навіть найменшого галицького повіту. Жест толеранції тревав отже коротко. Варшавський сенат зачеркнув ухвалу сойму.

В арт. 52 признає законопроєкт серед рівнокваліфікованих кандидатів першенство на закупно землі в такому порядку: 1. арендаторам і офіціялістам парцельованих маєтків; 2. Заслуженим жовнірам і інвалідам **тільки** польської армії і польських добровільних формацій; 3. родинам по них (вдовам і сиротам); 4. абсольвентам рільничих шкіл; 5. польським політичним емігрантам з чужих держав.

Усталивши ось так чергування кандидатів, які дотепер не були земельними власниками, признає 52 арт., що в тих категоріях буде узглядвена „людносьць сонсядуйонцих всі". Як це розуміти, тяжко збагнути, бо серед повищих категорій годі добачити „людності" а видно поодиноких тільки мешканців сіл.

Найвищі межі індивідуального посідання ново-закупленої на парцеляції землі, або докупленої до своєї управильнює арт. 49, який каже, що господарська одиниця взагалі не повинна перевисшати 20 га, а в воєвідствах поліським, волинським, білостоцькім. повгородським і в гірських повітах — 35 га землі. Площа огороднических господарств не повинна перевисшувати 5 га. Площа ремісничої парцелі 1 га, а площа робітничої або урядничої парцелі 2 га.

За окремими заходами жидівського клюбу в варшавськім соймі законопроєкт забезпечує **судьбу арендаторів і фільварочної служби**. Окремі заходи Жидівського Кола стануть нам зрозумілі, коли пригадаємо собі, що в самій Галичині на 1908 рік з 3.483 двірських обшарів майже половина (1.620) була в аренді. А серед арендаторів, як пише Буяк у своїй „Галіції", 783 аренди припадало на Жидів (було це 54% арендованої площі). Для обзнакомленого з пануючими по польських дворах відносинами не буде дивно, коли згадаємо, що серед двірських офіціялістів находилося поважне число Жидів, як напр. горальників, рахмістрів а навіть економів, **Для них то Жидівське Коло намагається забезпечити земельні наділи**, щоби отсим шляхом **не тільки врятувати, але і піднести стан жидівського землеволодіння на українських землях.**

Жиди і земельна реформа.

Для прояснення жидівського стану посідання пригадаємо, (на основі жидівських інформацій), що їх велика земельна власність в Польщі виносить понад 400.000 га разом з лісами. Виносить це 4·5 проц. великої земельної власности в Польщі. В сумі земельних власників Жиди становлять 7 проц. Отсі вірні цифри кидають своєрідне світло на офіційну польську статистику, яка в 1921 р. нарахувала за Жидами несповна 155.000 га землі, то є 1·6 проц. зі загалу великої власности. В самій Галичині є в посіданню Жидів поверх 300.000 га., на Поліссю поверх 51.000 га, на Волині поверх 6.500 га. В Галичині і на Поліссю жидівська земельна власність має переважно лісовий характер, хоч на галицькім Поділлю є розлогі чисто рільні жидівські маєтки. Супроти такого розділу катастральних культур жидівські землевласники є в силі не тільки врятувати дотеперішну свою безлісну площу, але коли землю одержать жидівські арендатори, (а їх тепер удвоє більше чим до війни), і офіціялісти, то безлісне землеволодіння Жидів на Західній Україні тільки зросте.

З отсих обговорених нами вгорі постанов законопроєкту ясно, що колиб вони стали правосильними, то кольонізація західньо-українських, білоруських і литовських земель поплила би повним річищем. Польські кольонізаційні кляси найдуть сильне опертя в державних кольонізаційних урядах і уповноважених до парцеляції польських суспільних установах. Патронувати кольонізації буде **диктатор-міністер** земельних реформ.

Обіцянки і дійсність. — Польські хлопи і кольонізація.

Так здійснюються обіцянки премієра Падеревського. В часі дебати над засадами земельної реформи в 1919 році проголосив він з соймової трибуни, що при демократизації землеволодіння в Польщі „всім хлопам не станеться кривда".

Дотеперішня практика польського уряду і законодатних тіл є проречистим коментарем до ноти польської делегації, підписаної Романом Дмовським, а врученої Мировій Конференції в Парижі в 1919 р. на руки її провідника французького премієра Клемансо. В ноті цій Роман Дмовський аргументує потребу прилуки Галичини до демократичної Польщі інтересом самих... Українців. Після отсеї ноти мали Українцям признати у демократичній Польщі всі політичні, національні і господарські права, а „земельна реформа мала знести ненормальний поділ землі в хосен місцевого трудового народу значить Українців.

Від 6 літ переводиться земельну реформу. Переводиться її після рецепти провідника польських куркулів, голови польського сторонництва людового „Пяст", Вінкента Вітоса. Дня 7. червня 1919 р. мотивував він потребу аґрарної реформи ось як: „Ми розуміємо справу земельної реформи ось так: як великий буде наш виск землі (*добутий через скольонізування поміщицьких маєтків польським хлопом*) так велика буде і наша Польща. Аґрарну реформу вважаємо не лиш питанням господарсько-суспільним, але великою державною і національною проблємою, розвязка якої розширить границі нашої вітчини. Кілько землі в руках польського хлопа, тільки й вітчини".

Головний референт аграрної реформи, — пізнійший головний подвижник польсько-большевицького трактату в Ризі, яким прилучено до Польщі Холмщину, Волинь, Підляше і Полісся,—посол Ян Домбский йдня 7. липня 1919 р. висловив такий свій погляд на земельну справу: „На східних окраїнах (себто у нас, на Білоруси і на Литві) мусимо допровадити до того, щоби велика земельна власність якнайскорше щезала, та була розпарцельована між хлопів, бо показалось, що хлоп творить собою таке сильне забороло, якого не може знищити ніякий ворог". Про якого хлопа думав людовий посол Ян Домбский, виходить це з його поглядів, умішених на шпальтах варшавського „Роботніка" (ч. 209. з 1919 р.). Нарікає він там на похибку польських земельних магнатів, які вдоволялися *панщиною і наємною працею туземця* (*зн. Українця, Білорусина чи Литовця*), а не поселювали на своїх розлогих грунтах польських селян з громадським почуттям, і тепер (1919 р.) „Польща мусить жахатися *плебісциту* на землях окраїн і побоюватися того, що американські капіталісти і нафтярі відмовлять Польщі прав а на Галичину".

Речник людової партії посол Ян Стапіньский висловив такий погляд: „Щоби землю зберігти по віки-вічні для Польщі, мусимо, старатися, щоби земля як найскорше перейшла в руки польського хлопа".

Польська суспільна установа „Ziemia nasza" під проводом Володислава кн. Сапіги предложила варшавському соймови меморіял: „Про забезпечення польського характеру Червенської Землі (то є Галичини)". В меморіялі тому читаємо між иншим: „Звертаємо увагу, що коли земельна справа в Польщі є одною з найважнійших, — то тут на окраїнах, на Землі Червенській **є вона справою життя і смерти польщини**. Тут земля в польських руках є не тільки рільним обшаром, але заразом опорою польщини і варстатом національної роботи. Колиж польському поміщикові має бути наложений обовязок віддання землі, то обовязок той може торкатися виключно і одиноко **віддання її польському хлопові**, щоби обида — польський поміщик і польський хлоп — спільно стояли на сторожі окраїн і не допускали до занепаду польщини". Меморіял цей підписали крім кн. Сапіги і вшехпольських послів, **також одні з найстарших і найбільше відомих людових послів — Бойко і Среднявский.**"

З *отсих голосів найвизначнійших польських хлопських послів* повинні українські селяне виробити собі поняття про наміри польських людових партій і належно оцінити лисячу шкуру тих людових послів, які на українській території влаштовують віча і українському хлопові обіцюють рай на землі.

Мимохіть тиснеться під перо становище польської преси, яке вона заняла по побуті премієра Вінкента Вітоса у Львові в 1920 р. „Газета Вечорна" (ч. 5368 1920 р.) в передовиці під титулом „По відїзді президента Вітоса" снує свої думки на тему, що спадщину „Króla kmiotków" Казимира (до речі: першого наїздника Галицько-Володирської держави), приняла людова Польща, якою кермує „хлоп-премієр" при помочі селянсько-робітничого кабінету, зродженого з наскрізь людового соймy.

„Історик" з „Газети Вечорної" пише так: „Присягав той останній Пяст, (себто польський король Казимир), що вольности і рівноправности східної церкви буде свято берегти. В наслідку тієї присяги виробилося повне братерство польської і руської шляхти".

Як це братерство виглядало, представили ми вгорі, пишучи про те, як ваша земля стала не нашою.

Дальше читаємо у „Газеті Вечорній": „Сьогодня серед змінених суспільних відносин йде мова про братерство польського і руського хлопа".

Практичне діяльність польських людових послів, кольонізаційні закони людової Польщі говорять про все инше, тільки не про братерство. Хіба, що український хлоп має власти жертвою такого братерства, як біблійний Авель...

Як зорганізувати оборону української землі?

Першою засадою оборони повинно бути загально-громадське заінтересування земельною справою. Дотеперішна байдужність мусить щезнути. Євтвом демократичного суспільства є те, що кожда справа є справою загалу. Нема окремих справ селянських, робітничих, всі справи є загальнонародні і тому кождий свідомий член суспільности в демократичнім устрою **має право і обовязок такими справами займатися.**

На всіх західноукраїнських землях повинен піднестися **поважний і зрівноважений голос трудового народу в обороні рідної землі.** Могутнім голосом повинен упімнутися український трудовий люд, щоби в добі Права Нації пошановано його історичні, природні й економічні права на споконвічну його спадщину — українську землю. Він повинен упімнутися за те, щоби західно-української земельної справи не вирішував протиукраїнський варшавський сойм, а законодатне тіло західноукраїнських земель. Він повинен зажадати зліквідування переведеної дотепер кольонізації в хосен місцевого трудового населення.

Заразом повинні українські громадянські установи спільно з усім громадянством надати організовану форму українському попитові за землю, стараючися одночасно про грошові засоби на викуп української землі. Попри змобілізованні внутрішніх засобів, належало би поробити заходи серед української еміграції за океаном і притягнути заморські ощадности для інвестиції в рідному краю. Заморська еміграція, яка веде дотепер тільки благодійну акцію супроти матірного краю, мусить стануги на шлях господарських інвестицій емігрантів у краю. Край і еміграція мусять бути зі собою злучені господарськими, а не філянтропійними звязками (милостинями).

В рамках отсеї праці не місце розвивати всесторонніх проєктів про шляхи організації оборони рідної землі. Всеж таки нехай мені буде вільно, дивлячися на працю познанських Поляків, звернути увагу на випробовану оборону рідної землі проти пруських кольонізаційних затій, про яку згадує С. Бернгард у своїм творі під заголовком „Польська суспільність в пруській державі" і якій проф. Станіслав Грабскі присвячує окреме місце у своїй студії: „Спулкі влосцяньске" Краків 1905.

Маю на думці організацію селянських парцеляційних кооператив.

Право оборони рідної землі, шляхом парцеляційних кооператив, представив я обширнійше на зборах громадських діячів в добі, коли почалась польська кольонізація, а саме на весну 1920 р. Тут подам лише короткий нарис для викликання фахової дискусії.

Голод землі в нашому селі являється мені при організованню фінансів могутнім чинником податним на скоре повязання села в парцеляційні кооперативи. Їх належало би повязати в централі у Львові. Централя попри фінансовий і організаційний відділ мусіла би мати відділ аграрно-політичний. Йому підлягали би парцеляційні спілки вповні в справах аграрних (земельних) операцій — а повітові їх союзи в справах доцільної аграрно-політичної сторони переведення парцеляції в кожнім повіті зокрема. Відділ аграрно-політичний централі і його повітові експозитури старались би про пляномір ність парцеляції.

Поле праці для агрономів і землемірів та правників.

Основи організації парцеляційної спілки були би ось які:

1) Селяне, які хотять набути землю, чи то у своїм селі, чи в чужім, завязують парцеляційну спілку, якої завданням є набути і розпарцелювати поміщицьку землю.

2) Спілка мусить бути зареєстрована, задля осягнення довіря.

3) Членами спілки можуть бути лише ті селяне, які при парцеляції хотять набути землю.

4) Спілка парцелює землю тільки між своїх членів (основа кооперативи).

5) Члени вносять уділи у відношенню до скількости моргів, які хотять набути.

Свобода підвисшування і знижування уділів допустима. Допустиме і пізнійше приступлення в члени, якщо запас землі вистарчає.

6) Висота уділу около 20 прц. ціни морга землі. (На задаток і покриття коштів договору конечна є готівка).

7) Порука найкрасше необмежена а в крайному випадку 10-ти кратна.

8) По заключенню умови позичка — загварантована або дотеперішним маєтком Спілки або порукою.

Якщо позичка вистане на заплату цілої ціни купна, то спілка домагається екстабуляції іпотечних тягарів а опісля платить решту ціни купна, якщо ні — то приймає на себе іпотечні тягарі і доплатить їх надвишкою сплат закупленої землі.

9) Спілка переводить класифікацію грунтів і виробляє плян їх поділу поміж членів.

Якщо земля свобідна від іпотечних тягарів, то спілка виробляє для кождого члена потрібні іпотечні кредити — іпотековані на закуплений грунт. Якщо земля обтяжена іпотечними тягарами, то в грунтових книгах фігурує спілка як власник, а по сплаченню розписує грунт поміж членів.

Українське селянство, зорганізоване в парцеляційних кооперативах, мусить бути владою инакше трактоване як досі. Вона, побачивши, що український трудовий народ — зорганізований, — що має тверду волю дійти до землі, буде змушена рахуватися з волею народу.

До тепер запропащуємо земельну справу тільки завдяки своїй непорядности".

Повисший проект не вичерпує ще всіх засобів оборони рідної землі. Але треба надіятися, що фахова дискусія, ведена досвідченими діячами, викличе і инші дощільніші проекти, а грізне положення нашого селянства спричинить, що станемо на шлях реальної роботи в земельній справі. Без реальної роботи мусять лишитися оправданими закиди Карла Коберського в праці: „Українське народництво по обох боках Збруча" (Львів, 1923) в тому, що сучасна українська демократія і в земельній справі не вийшла позв рамки паперових протестів.

Голос українських селянських мас і реальна праця, присвячена обороні рідньої землі, піддержить належито заходи сучасної нашої парляментарної репрезентації у Варшаві, а вона зі свого боку підтримає зусилля організованого українського громадянства та використає всі засоби парляментарної боротьби на оборону рідньої землі.

Надіємося, що на парляментарній арені розвинеться скоро успішнійша оборона українського селянства, бо оборона рідньої землі є дійсно національною справою, від якої залежить життя-буття українського народу.

Провідники народу будуть тямити, що кожда нація відмолоджується не з рядів вже славних і сильних, але з рядів безіменних. Безіменні — се широкі народні маси і боротьба за долю тих безіменних, се боротьба за відживчі соки нації.

Львів, у жовтні 1925.

СЛАВНА КРАСА
Баронова БЕЛЛЯ ХРІСТА І ЇЇ ПАРТНЕР Б. РОТМІСТР ГУЗАРІВ Проф. de Vynos
Світової слави танцююча пара
від 1 жовтня 1925 на гостинних виступах у Львові
в Данцінґу „CASINO DE PARIS"
Нові егзотичні танці. Вершок елеганції. Подиву гідні тоалети. Орхестра ориг. Jazz-Band. Цікавента зміна програми.
Вступ вільний.
Початок в год. 10'30.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** У вчорашньому (221) числі „Діла" сконфісковано половину інформацій „За тюремними мурами" та рівно десять коротших і довших уривків з праці інж. Павликовського „В обороні рідної землі".

— **Сензації „Газети Поранної".** Вчера писали ми про виссану з пальця „сензацію", яку позавчора подала львівська „Газета Поранна" про новий великий сукцес поліції: злапано, мовляв, у львівській „Просвіті" (!) небезпечного саботажиста, звана Косинів, колишнього великого українського дипльомата і т. д., і т. д., і найдено при ньому силу компромітуючих паперів, — ну, словом дійсний тріюмф поліції. Заперечуючи в день пізнійше всю ану рострублену сензацію як „прикру помилку", „Газета Поранна" скромно виправляла себе телефонограмою з Варшави (про арештування у львівській „Просвіті"!!). Тимчасом показується, що всі ті інформації були однаково здобно що й вручно підсунені „Газеті Поранній" з виразною метою скомпромітувати її та одночасно здемаскувати репортера, що потайки працював у кількох газетах, використовуючи редакційний матеріял. А саме редакція „Курєра львовского" підозрівала, що один її співробітник виносить з редакції що пікантніші інформації і продає їх з „під поли" „Газеті Поранній". Щоби перевірити це, розказано голосно в редакції „Курєра львовского" „сензацію" з українським міністром-шпигуном. Ефект був такий, що дійсно запідозрінний співробітник як стій поділився цінною інформацією з „Газ. Поранною", яка у найблизшому числі бахнула статтю! Мавши такий доказ правди, редакція „Курєра львовского" stante pede розпрощалась з метким молодцем а „Газету Поранну" потішила тим, що не лише вона одна впала жертвою. Проворний „редактор" встиг був дати й до Варшави до „Курєра поранного" телеґраму про „великий сукцес львівської поліції".

— **Почлин сіоністів до всіх Жидів.** Центральна сіоністична організація у Льондоні, за головними підписами Вайцмана та Соколова, видала відозву до Жидів цілого світа, в покликом скласти цього року мілйон фунтів шт. на відбудову „національної осені в Палестині". З тої відозви довідуємось, що останній сіоністичний конґрес у Відні означив мінімальний буджет на ведення праці в Палестині на суму 600.000 дол. річно.

— **Засуд за вбийство отамана.** Київський суд судив трьох Жидів за вбивство з помсти отамана Петлюрівської армії Цікуна, який мав „різати Жидів". Один з них заявив на процесі, що Цікун власноручно вбив кількайнайть членів його родини. Суд засудив обвинувачених на 8 літ вязниць, розкладаючи виконання кари на цілу низку літ. Обвинувачені внесли рекурс і є на волі.

— **Промисловий податок селян.** Всі селяне, які дістали платежні накази на заплату промислового податку за І. півріччя 1925 р., а уважають той вимір за цілком неправильний чи за високий, мусять вести до дня 15 жовтня 1925 р. рекурси. Рекурс треба вносити до того Скарбового уряду, який вимірив податок, а пишеться на імя Відклична Комісія. Товариство при адусе, що селяне, які провадять якийсь промисл побічно, при своїм господарстві, вільні цілком від промислового податку і конче мусять проти подібних вимірів рекурсувати.

— **Пощунує неофітів.** З Індій до Европи (покищо до Льондону) приїхав будійський чоловік, якого уважають в Індіях святим: Ангаріка Дармапала. Є він головою будійської місії і секретарем товариства Маґа-Бодгі, що має своєю метою навертати Европейців на будизм. Іде він без багажу і без гроша, в товаристві двох черців і з трьома дорогоцінними книжками, де вписує прізвища неофітів.

— **„Нецензурні" книжки і газети.** Інформують нас оригінально, що львівська дирекція поліції видала обіжник до дирекції почт, в якому дозволяє доручування редакціям і поодиноким членам редакцій або взагалі відомим журналістам книжок і газет, які мають відібраний дебіт в Польщі. Заборона поширення друків, яким відібрано дебіт, торкається тільки широкої публики, а не редакцій і робітників пера. Нашк. Вагнер, що має пресовий реферат в поліції, заявив, що оскільки йому будуть доставлені „заборонені" друки, призначені для редакцій і журналістів, то він вятискатиме на них поліційну печатку, щоби охоронити їх перед конфіскатою в часі реізій, та висилати адресатам. Супроти того просимо всі американські й радянські видавництва відновити виміну з нашим органом, перепинену дотеперішною конфіскатою видань на почті. Одночасно звертаємося до дирекції почт у Львові, щоби не допускала до самовільних конфіскат з боку занадто ревних і „патріотичних" урядовців.

— **З рукописів Достоєвського.** В нововайденій літературній спадщині Достоєвського, крім численних цінних викінчених творів, находиться велика скількість проектів та планів, у формі записок, подо нових романів великого письменника. В 1868 р. записав собі Достоєвський плян до великого роману „Атеїзм", в якому мав бути змальований тип невірующого російського інтеліґента, що переходить усі секти, російські та чужинні, а врешті відкриває справжнього російського Бога, Христа та російську землю. З улюблених ідей Достоєвського, яких він не покидав ціле життя, було написати книжки про Христа і свої спомини. Фрагменти цих планів вийшли тепер у 4-ім і 5-ім томі великого німецького збірного видання творів Достоєвського у Мюнхені, на укладі Піпера.

Для філателістів. Південно-американська республика Болівія видасть з нагоди 100-их роковин свого істнування зовсім оригінальні марки: вони матимуть рисунки з геройоґліфічними мотивами в 19 різних відмінах. Ці геройоґліфи мають відтворити надписи на т. зв. „соняшних воротах" святині Інкасів у Тіґуанаку.

— **Невідомий твір Наполеона.** У малім італійськім містечку Савона відкрили нема днями незвичайно цінний рукопис Наполеона. Рукопис лежав між старими книжками одної приватної бібліотеки, а в згаданім містечку довший час жив останній особистий секретар великого Корсиканця, Ляс Казас. Рукопис складається з 469 філософічних афоризмів на тему сили, слави, життя та смерти.

— **Нова Кепенін'яда в Берліні.** Одна велика промислова фірма мала переслати до одного з банків дві каси з ґрішми. Коли ці каси винесли з дому, до служачих підійшло двох побродїв, які виказались, що є поліційними агентами: мали урядові значки, папері та мундури. Заарештувавши служачих відвели їх разом з касами на поліцію, до одної окремої, порожної кімнати і там сконфіскували їм ґроші 7000 марок. Казали им ждати в кімнаті дуже довго, — так довго, аж виявилось, що це були два ошуканці переодягнені, як агенти. Вони мали все сфальшоване, аж до наказу арешту. Поліція покищо не в силі ніяк розшифрувати: хто могли би бути ці сміливі підпрємці престаляновані... актори.

„Нова Хата" ч. V. за жовтень, журнал присвячений модам і справам домашнього жіночого господарства, вже вийшов у збільшеному обемі (20 стор.) — Вінета на обгортці бороти Олени Кульчицької. — В тексті дві стовпики „Ручних робіт" проектованих і рисованих Ольгою й Оленою Кульчицькими. Крім цього приносять журнал знимки Володимири Бойжейко (пяністки) і Олександри Паперовичівни — Козакової, (артистки). — В літературній і господарській частині поміщено: Ференц Мольнар: „Красуня" переклад п. М. Ставницької, — Ф. Р. Шатобріяна „Останній з роду Абенсерагів" переклад п. Мандюковської, — „Хазяйство" переклад з німецького О.А.-Л., — Інтриген — „Егоїст" переклала Лада, — „Наша Хата" (докінчення) І. К. / Ілюстрацією урядження кімнати, — „З Жіночого Світа" вісти і знимка товариства служниць в Стрию, — „Робіть рухавку з вашими дітьми", — „Українська Кухня". — Друга половина журналу присвячена модам. До кожного моделю можна дістати готовий крій. Замовлення полагоджується на протязі 6—8 днів. Замовляти в адміністрації „Нової Хати" Руська 18. — Ціна цього числа і слідуючих з огляду на побільшений обем 1·50 зол. Передплата на журнал від ч. V. до кінця цього року 4·50 зол. Хто до дня 1. жовтня заплатить передплату (3. — зол.) не потребує доплачувати ріжниці.

„Зна". Журнал сатири та гумору, приносить у 18 числі гумористичні фейлетони: „В гостині" (про візиту Чічеріна у Варшаві) „В погоні за сензацією" (про нову мацоховіяду в кармелітському монастирі), „З концерту Котка", „Кажуть"... і ін., вірші й силу дотепів. — Ілюстрації: 1) Чічерін перед виїздом, 2) Осінні лови (П. Холодного), 3) 4 карикатури „З нагоди місяця української книжки", 4) „Маєва у Львові", 5) „Нас всюду так приветствовали в привіслянском краю", 6) „Ангел хранитель Грабскі" і ін.

Дописи.

Тернопіль. *(Свято української кооперації).* Згідно з дорученням Кр. Союзу Ревізійного улаштував Повітовий Союз Кооператив в Тернополі перше на галицькому Поділлі свято української кооперації в Тернополі, котре відбулося величаво в неділю 27. вересня ц. р. По тихій Службі Божій в місцевій парохіяльній церкві при вул. Руській уформувався похід, в якому взяли участь українські кооператори з північної частини Поділля і всі, хто інтересується справами нашої кооперації. Похід ведений дутою орхестрою читальні „Просвіти" з Микулинець в год. 10 зранку перейшов головною вулицею Мінкевича на велике подвіря філії „Просвіти", де відбулося святочне віче під відкритим небом при участи понад півтора тисячі учасників. Віче відкрив імеием Подільського Союза Кооператив, обединюючого тепер 47 кооператив, з числом членів около три тисячі, голова Ради Союза проф. Ілярій Брикович, після чого вибрано президію в складі проф. Іл. Брикович, п. Антін Кунько з Чернилева руського і п. Вашик з Тернополя та секретарі п. Білий з Березовиці великої і п. Бакалець з Тернополя. Перший привитав віче від Крайового Союзу Ревізійного у Львові п. Пашкевич, а від Копичинецького Союза Кооператив п. Мартюк, опісля відчитано письменні привіти від Центрального Союза у Львові і від Земельного Кооперативного Союза.

З черги слідував референт адвоката д-ра Степана Барана з Тернополя про значіння і завдання кооперації для українського народу на його західних землях з зазвом, щоби кооперація обимала своєю організацією і то всесторонною — всі маси українського працюючого люду. По референті д-ра Ст. Бара а пристосованому до кооперативного свята, промовив коротко п. Микола Кульчин, господар з Оброчі від сенен-кооператорів з Поділля, заохочуючи присутних, щоби лавою вступали в члени місцевих українських кооператив і д-р Дмитро Ладюк про потребу будови Українського Кооперативного Дому у Львові і складок на цю ціль. На цьому і закінчено при звуках орхестри це перше маніфестаційне свято української кооперації на галицькому Поділлі.

Бажано, щоб такі святочні кооперативні обходи, як в Тернополі, відбувалися як найскорійше в кождому повітовому місті особливо там, де істнують повітові кооперативні союзи, бо це в значній мірі причиниться до поширення і скріплення кооперативної ідеї і кооперативної організації серед наших народніх мас.

Ворохта пос. Надвірна. *(Часи Коньовского вертають!).* Це вже не перший, що всякого роду шляхтичі або їх посіпаки стріляють наших людей як заяців. Цим разом сталося це у Ворохті на Гуцульщині. Річ малася так: дня 25 п. м. раннім-рано вибрався 23-літній Юрко Петиняк на олені. На риковиску спостерік він 3 штуки (оленів), віддав до них 5 стрілів однак не вцілив і хотів зайти їм дорогу з боку. В погоні за ними наскочив на Яна Грабовского власника ловів, якого шляхтіца зайшлого до Ворохти Бог зна звідки. На візвання його „жупь брось" кинув кріс і почав тікати. Тоді Грабовскі почав за ним кричати „стуй-дранцо, бо стшелям", чого бл. п. Юра може й не чув (віддаль 130 кроків; пан Ян Грабовскі довго не думаючи, змірився до втікаючого і вистрілив два рази. Зі другим стрілом бл. п. Юра упав, тяжко ранений в спину. Замість прийти раненому з помічю, п. Ян Грабовскі бере покинутий кріс і спішить на постерунок похвалитися своїм геройством, оставляючи постріленого (кулею, якою стріляють медведів) без жадної опіки. Наслідком надмірного упливу крови Юра Петиняк по чотирьох годинній муці віддав духа. На другий день зїхала судово-лікарська комісія, перевела секцію і слідство, та зарядила арештування „валечного шляхціца". В неділю відбувся величавий похорон з усіма гуцульськими парадами при великій скількости народу. Обурення серед Гуцулів велике. Всі вимагають справедливого покарання виновника. Бл. п. Юра оставив стареньких батьків, крайних бідаків, котрі з того й жили, що пок. Юра заробив. Тепер остались самі, безпомічні виставлені на певну голодову смерть. Двоє дівчаток ще не годні заробити на себе. Нещасні батьки Іван і Марія Петиняк у Ворохті просять наших патріотів, щоби зайнялися цією справою.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
д-р Володимир Кіжик
вело під 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію
527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 5-10

Бібліографія.

„СТАРА УКРАЇНА" українському мистецтву. На дних вийшло чергове, почвірне число „Старої України" присвячене в цілости українському мистецтву в його минулому й сучасному. Обмежений запитом інавгурує теоретична студія д-ра П. Залозецького про „Значіння історії українського мистецтва"; за нею слідує обширна студія: Комунікат М. Голубця про „Відкриття середньовічних фресків у Вірменському соборі у Львові". Про „Повстання та еволюцію форм трехділового заложення української церкви XII—XVIII. ст. подав річеву студію архітект В. Січинський. Вперше в українській літературі появилася тут студія д-ра В. Залозецького про „Малярство Закарпатської України XIV—XIX. в." Стаття виповнює достаточну прогалину в дослідах над історією старого українського мистецтва, в яку Закарпатська Україна входила ледан своїми деревляними церквами та народньою орнаментикою. Велику статтю до певної міри ревеляційного характеру подав М. Голубець, обіймаючи в ній „Сто літ галицького малярства" (1804—904). В відділі „Miscellanea" помістив артист проф. Холодний інвентаризаційно-іконографічну замітку про „Воздвиження Ч. Хреста з Ситихова", в якого рамах прийшло до слова сильне змагання української іконописі по життя і його реальних форм. Замість некрольогу написав спомин про передчасно померлого історика українського мистецтва Костя Широцького, В. Січинський. Замикають число відділи богатої мистецької хроніки, та бібліографії, в яких найшли бліцу оцінку усі визначніші явища сучасного мистецького життя та історії мистецької літератури. Списком „Нових видань по українському мистецтву", зладженим В. Січинським з характерною для нього дослідника скрупулятністю, закінчується це надзвичайне видання „Старої України", яке повинно найтися в руках кождого, кому не чужі є питання української мистецької культури. М.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОРТРЕТ XVII — XX СТ." Коштом і заходами Всеукраїнського Історичного Музею ім. Т. Шевченка в Київі, видано в цьому році вимір нову своїм вимінуванням монографію каталь, виставки українського портрету, закритої недавно в Київі. Наукового трактопаний список експонатів попереджає дві історичні статі про розвиток українського портретного мистецтва з під пера Данила Щербаківського та Федора Ернеста. Книжка обіймає 64 стоїнки друку, украшена заставками Ю. Нарбута та фотографіями шістнайцяти портретів. Видання в обмеженому числі примірників на японському і веліновому папері з обгортною Ф. Кричевського. Одна з небагатьох книжок дійсно европейського покрою. М.

SKOROWIDZ banków, kas oszczędności i spółdzielni kredytowych w Polsce. Stan z dnia 1. września 1925. Rocznik III. Opracował Stefan Kwiatkowski. Lwów 1925. Стор. 97.

„Skorowidz" складається з трьох частин: Банки, Шадничі каси і кооператива, обіймаючи поруч польських також важніші кооперативи українські й жидівські.

Старанний і фаховий уклад та достовірність інформацій робить з нього підручник, потрібний в фінансово-кредитових і промислових установах.

Ціна примірника 7·70 зол., з пересилкою 8 зол. Адреса: Львів, Собіського 32, III. пов.

TRYBUNA AKADEMICKA, centralny organ Związku żydowskich akademickich instytucji samopomocowych uczelni polskich. Warszawa, wrzesień 1925. Рік IV, ч. 6.

Посмертні згадки.

Данило Самійленко, кодишній полоненний Українець табору Вецлер в Німеччині, тепер співробітник „Української Накладні в Берліні" упокоївся по короткій і тяжкій недузі дня 12. вересня 1925 р. у 33 році життя. Покійний належав до тих нечисленних одиниць із наших сеяни, що самотужки, поволі рвуться до світла, незвичайно працював над тим, щоб добитися своєї мати і в прямуванні до неї не знав для себе ніяких перепон. Хоч нераз мав нагоду повернути на Україну, покійний добровільно зробився емігрантом, щоб підучитись ясліз книгарства та тільки і мрій було в нього, щоб колись вивчившись, стати українським книгарем на своїй підній Роменщині—був родом з Великих Бубнів, роменського повіту на Полтавщині. З невеликого заробітку не тільки сам пробивався крізь життя, збірав собі бібліотеку, але й ще допомагав своєму братові, що вчився медицини в Київі, грішми, книжками—чим міг. Вільними хвилями читав багато, й не було справи, що його не цікавилаб. Хоч покінчив тільки початкову школу — тепер через працю й безсонні сутінки з піжними людьми в „Українській Накладні" зробився освічено людиною та при своїй роботящости й великій любови до Рідного Краю й до його людей, міг був принести дуже багато добра... Був членом „Української Громади" в Берліні і все брав участь у всіх упадженнях цього товариства. Хто знав „Українську Накладню"—звязував мимоволі цю установу з її енергічним, сумлінним співробітником — Самійленком. Покійний так був із нею зрісся, що зробився в ній просто незамінний. В приватних відносинах дуже чемний, сердечний, яким тільки можуть бути наші селяне. він ніколи не відмовлявся від ніяких послуг і де тільки міг, пособляв — а в емігрантському житті це грає дуже важну роль — усякому, кому й де міг. Не диво, що смерть цієї гарної, доброї людини, свідомого українського громадянина, викликала широкий жаль серед емігрантських кол... Похорони відбулися 15. вересня 1925 р. на православному цвинтарі в Тегелі під Берліном при співучасти української колонії Берліна, членів „Української Громади" та співробітників „Української Накладні". Хай легка буде йому чужа німецька земля!

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ
„ЛЄОПОЛЬ"
С-ка з обм. порукою
Львів, Замарстинівська 29
виробляє: лляні полотна, конопляні, ручники, обруси, пів'яри і т. п., також міняє за сирівці лляні і конопляні. — Купуємо також вовну, конопель і клоча та платимо найвищі ціни. — Приймаємо агентів за високу провізію. — При більших кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу залізницею або почтою. 2—5
481 б

ФУТРА чоловічі **ФУТРА** жіночі
поручає магазин і робітню футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20. І. пов.
275 14—3

Лікарі поручають для недокрівних і реконвалесцентів
ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зол. 4·—
поручає
Аптика М-ра Лешна Сладовського,
473а) **Львів, Галицька ч. 19.** 4—7

ІНСТРУКТОРА (ки) шукаю для дівчини 6. виділова і хлопця І. гімн. Зголошення з условинами слати: о. Іван Чижета, Дубравка, п. Журавно. 577 1—1

КОЛІЇ
з чорних лисів
з білих лисів
з попелистих лисів
з муфльонів
224 **Львів, площа Марійська 10.** 1—1
СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ.

УМЕБЛЬОВАНА німата з осібним входом до пайнімлення. Відомість в Адміністрації. 571 3—2

ДВОХ ВИХОВИТЕЛІВ УГА., які займаються продажею деколіналів, просять ґрос. оо. парохів, що уладжують місії в своїх парохіях, ласкаво повідомити їм адресу Л. Якіт Запитові п. Підлісна мала, більий дім ткані наперед про певний час і в цей спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 3—3

УНЕДАЖНІСТЬ ся військову пам'ятку поставлену на імя Володимира Павлусевича. 578 1—1

ПОТРІБНО негайно інструктора на село до учня V. кл. гімн. — Зголошення приймає Наталія Павлусевич, Коломия Хоткевських 29а. 570 1—1

Правда побіджає!

Незрівнане було, є і буде мило

Олень-Шіхт

бож нічо в світі не може склонити нас до зменшення доброти нашого мила, що є нашою славою!

Ми могльби вправді через вжиття **„майже"** рівно добрих сирівців, мати дещо дешевше мило, але не робимо цего тому, що нашим кличем є „продукувати це мило **добре**, але

найліпше"!

Дрібні оголошення.

ДО ПРОДАЖІ каменяна у Львові, незадовжена, в доброму стані — за готівку. Відомість у Вп. Хомяка Львів — Ринок 10. 581 1—2

ДЕШЕВИЙ місяць для пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм, робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Иосиф Фліх, вул. Бляхарська ч. 20. 553 3—15

14 і 15 ц. м.
тягнення 1-ої класи.
Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі огляду на зближаючийся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плани гри і почтові чеки даром. 2—7
568
Дім Банковий ШІЦ і ХАЄС, Львів, пл. Марійська 7.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 223 (10.606). Львів, середа 7. жовтня 1925. Поштову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ї год. перепол. Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Партія Праці і комуністи.

З приводу останнього з'їзду англійської Партії Праці.

Недавно відбувся у Ліверпулю річний з'їзд англійської партії праці. У з'їзді взяло участь 1200 делегатів, що репрезентували собою аж три з половиною мільонів членів. Здавалося, що на тому з'їзді прийдуть до поважного голосу комуністи, бо партія праці складається у переважаючому числі з тред-уніонів, а на свіжо відбутому з'їзді цих останніх комуністи мали значний успіх. Це припущення не справдилося. Комуністи потерпіли на з'їзді велику поразку.

Щоби собі зясувати, чому так сталося, треба познайомитись з самою партією праці. Вона являється федерацією тред-уніонів, незалежної робітничої партії, фабіянського товариства робітників, цілого ряду професійних спілок, місцевих робітничих партій, жіночої робітничої ліги, британської соціялістичної партії та робітничого кооперативного союза. Вже з цього бачимо, що склад партії праці дуже різнородний, а сама її будова незвичайно оригінальна. Крім того слід зазначити, що належать до неї і родовиті льорди.

Ця різноманітність складових частин партії — очевидно — не може сприяти вповні одноцілому та суцільному політичному світоглядові. Через те є там група правих і лівих. Ліві знов розпадаються на дві групи: на лівих і крайно лівих. Ці останні стоять пильновито на платформі диктатури робітничої кляси. Ліві хочуть парляментарним шляхом провести радикальні реформи в дусі соціялізму, а крайні ліві ідуть дальше, бо до своєї мети, тобто до диктатури пролетаріяту, хочуть дійти всякими можливими засобами, які піддає момент. Між правими та лівими велика різниця у відношенні до женевського протоколу та Ліги Націй. Перші стоять за ними, а другі звуть женевський протокол, творцем якого був між иншими і Мек-Донельд, поневоленням робітничої кляси в Европі, а Лігу Націй союзом розбишак-імперіялістів.

Серед таких настроїв — очевидно — важко управляти партією та вести її політику одним шляхом. Тому для партійного проводу мають вагу виключно постанови більшости, прийняті на щорічних з'їздах. На минулорічному з'їзді прийнято було постанову, на основі якої члени комуністичної партії не можуть належати до партії праці. На сьогорічному з'їзді комуністи хотіли ту постанову скасувати. На думку смертельних людей, виглядає не дуже дивоглядно, щоби член комуністичної партії міг належати до иншої політичної партії. Та комуністів це не вяже, бо їх метою є розложення тієї партії. З огляду на будову партії праці комуністові є дуже легко бути її членом. Найбільше комуністів рекрутується в Англії з професійних союзів у гірничому промислі. Члени тих союзів вибирають на з'їзди партії праці таких делегатів, які в них мають за собою більшість, а що більшість є комуністична, то не диво, що і на з'їзди членів партії праці поправають комуністи. Отже бачимо, що внутрішній уклад партії дозволяє на такий дивоглял. Комуністи, як відомо, не цураються нічого і йдуть на все, якщо воно тільки веде їх до обраної мети.

Ліверпульський з'їзд партії праці не тільки не уневажнив минулорічної постанови, але приняв нові загострення у відношенні до комуністів. Ці загострення зібрані в двох точках:

1. До партії праці не може належати не тільки член комуністичної партії, але й взагалі ніякий комуніст, хоч би він до компартії формально не належав.

2. На будуче заборонено профасійним союзам висилати комуністів як делегатів на з'їзд партії праці.

З тих постанов бачимо, що партія праці відокремилася від комуністів дуже енергійно. Тут слід замітити, що ті ухвали прийнято великанською більшістю голосів, бо голосами представників 3-ох мільонів проти голосів делегатів від 300 сотків тисяч.

Нині важко передбачити, які наслідки будуть мати прийняті постанови для партії праці. Можливо, що вони причиняться до поменшення комуністичних впливів у партії та не спаралізують вони напевно тих впливів у професійних робітничих організаціях, особливо там, де вони вже поширилися. Партія праці вступила в боротьбу з комуністами на добре і вже найближший з'їзд покаже її успіхи та невдачі.

На Далекому Сході.

Українці у Китаю.

Принесла нам поштa невеличкий блакитний зшиток 16 сторінок — український журнал, що почав у вересні цього року виходити в Китаю в м. Харбіні „Українське Життя". Скромний журнал вказує на те, що наші земляки, розкинені по безмежних просторах Азії, позбавлені всяких взаємин з рідною землею ловлять у першій мірі далекі відгуки життя своєї батьківщини. Інформації, сухі інформації про те, що діється на Великій Україні та Галицькій Землі займають найбільше місця в цьому журналі. Вони кінчаються коротесенькими, обривчастими рефлексіями, що мають зазначити непохитну віру в повне національне відродження. Є й передруки віршів наших старших відомих письменників.

Зі згаданого журналу дізнаємось, що на Далекім Сході повстало в 200 різних наших організацій. Забайкальщина, Амурщина, Зелений Клин, Манджурія — кожна частина великих азійських просторів, поодинокі міста та містечка, відокремлені від себе, що не знали навіть про своє істнування, організувались власними місцевими силами переселенців. Творились громади, школи, кооперативи, видавничі та професійні спілки, виходили часописи. Та згодом, з поширенням громадянської війни на всі закутини Далекого Сходу навіть ці малі організації розліталась. „А ми, Українці, що живемо в межах Хін, безпечні від тих страхіть, що ми робимо? — питає автор вступної статті. „Недбальство, байдужність, роз'єднаність довели нас до того, що біля півсотні тисяч Українців у межах Хін, не має рідної школи, товариства, часописи. Існуючі організації поза хатню грань не мають змоги поширити своєї діяльности".

З рубрики „Українське місцеве життя" дізнаємось ось чого:

До фактично існуючих організацій у Харбіні треба зачислити „Український Клюб", „Українську Парафіяльну Раду" при св. Покровській церкві, „Спілку Студентів Українців", „Українсько-галицький Комітет". Як на стільки товариств та гуртів, то безумовно за мало звісток про те, що вони роблять або бодай, яка мета їх об'єднує! що гадають робити. Було їх ще більше два-три роки тому; та від цього часу не істнує ні „Окружна манджурська Рада", ні „Міська рада харбінської громади", ні кооператива „Згода". На лінії, крім міста Манджурії не полишилось і сліду з колишніх громад. Харбінські Українці не мають з ними звязку. У Харбіні започатковується нова організація „Комітет допомоги українському студенству", та в часописі нема інформацій, де, в яких школах учаться наші студенти, чи що иншого роблять. Минулого року були навіть спроби оснувати „Українське видавниче товариство", до якого зголосилось як 100 членів, та поліція не хотіла затвердити статуту, мотивуючи тим, що він має два протилежні принципи — комерційний та громадський. Так само відмовлено відчинити читальню-книгозбірню.

Той сам організаційний гурток задумав видати „Нариси до історії українського руху на Далекім Сході" і вже збирає матеріяли про життя поодиноких організацій. У грудні 1924 р. почав виходити тижневик „Харбінський Вістник" під редакцією І. М. Геринюка, але по 6-ім числі припинився. Так звана „Українська Школа І-го і ІІ-го ст. (бувша українська гімназія) з програмою радянських шкіл зачинилась з новим шкільним роком. Крім навчання української мови як необовязкового предмету — ніяких українських ознак вона не мала. Про неї обіцює редакція сказати щось більше в слідуючому числі. Місцеве жіноцтво не мало і не має своєї організації, дарма, що потреба такого товариства виявляється з приватних розмов.

Найцікавійше те, що найшовся на Далекім Сході і своєрідний драматург І. П. Якимів, який живе там уже дуже довго і написав цілу низку пес „На далекому Сибірі", „Діти України", „Сліпці", „Ясне проміння", „Хвилі життя", а весною цього року видав нову песу „Самсон".

Вже вийшов з друку
„Історичний
КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
Червоної Калини".
593 ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ 1—3
Львів Руська 18|I. Червона Калина.

По широкому світі.

Англійський уряд, устами міністра справ Чемберлена, висловлюється дещо песимістично про перспективи конференції в Льокарно. Німеччина розсіяла атмосферу приготовлену дбайливо Англією і має свої нові плани.

Німецька делегація виїздячи на конференцію в Льокарно, була під дуже гострою охороною поліції в Берліні, тому, що одержала анонімні погрози і лякалась атентату. Сторожа на залізничій дворці була така сувора, що англійського амбасадора льорд Д'Абернона допустили до Штреземана та Лютра тільки з великими труднощами.

Чічерін заявив німецьким журналістам, що стан урожаю та промислу в СРСР. є прегарний. Рік 1925|6 буде рекордовим щодо врожаю, а промислова продукція досягне до кінця цього року 70 проц. передвоєнної. Одначе держава потрібує кредитів. Радянський уряд підпише торговельні договори з Німеччиною, Польщею, Туреччиною та Персією.

В оборону Абд-ель-Кріма, у відповіді на його поклик, заявив американський сенатор Борах, що Америка повинна виступити як посередниця між Францією і Ріфенцями, щоби довести до мира. Абд-ель-Крім є людиною щирою та чесною і бореться за права своєї країни, що ніколи не була залежною. Америка повинна сповнити свій обовязок, щоби відповідальність за війну впала на Францію.

Еспанія заявила, що зайнявши залив Альгусемас уважає мету своєї війни в Марокку осягненою і не гадає продовжувати операцій, бодай на довший час.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша родня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Red. czas. „Dilo" Pr. 726/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 219 (10.597) z dnia 2. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Numerus clausus" w ustępach między słowami a) w pierszu czorhu ukraińska molod a Pomynajemo taki absyrdy b) spryjaje poszyrennju znannja a tak, oficjalno konstytucyjno zawiera znamionа ad 1) występku z § 300 uk., ad b) zaś zbrodni z § 65 a) u. k., uznał dokonaną w d. 1. X. 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1852 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1853 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 2. października 1925 r. Hawel.

Два етапи.

Львів, 6. жовтня. 1925.

Вчора розпочалася в маленькій чаруючій швайцарській місцевості — Льокарно — конференція еліянтів з Німеччиною. Найсильніші політичні голоси европейського Заходу зїхалися там, щоби возглянути основи трівкого мира в західній Европі, щоби створити передумови ягідного співжиття й виміни матеріяльних вартостей, щоби зробити поважний крок до перевірки... версайського трактату.

Льокарно — невеличке місто в італійській Швайцарії, та очі всього світа звернені на нього — так само, як колись звертались до недалеко положеної Генуї. В р. 1921 до Генуї зїхались були представники всіх держав, щоби устійнити основи „Treuga Dei" — „божого мира". Прилюдно йшли живі дебати, виносились постанови, відбувались пописові дипльоматичні турніри, а за кулісами кипіла важка праця, спритна гра сил, дипльоматичних підступів і кодарств. Бажаючи не розвівати надій, генуенська конференція винесла обовязуючу постанову про тимчасовий „божий мир", але за те з Генуї Німці й більшовики вивезли рапалійський договір.

В Генуї головно йшло про Німеччину й европейський Схід. Там перший раз представився Чічерін, там збуджував він подив світових дипльоматів. Генуенську конференцію попередили Канни.

І тепер в Льокарно, попередженому Льондоном, йде справа безпосередньо про Німеччину, а посередньо про СРСР. Льокарно попередив не лише Льондон, не лише конференція знавців, але й ненадійна, широко закроєна й трівожна подорож Чічеріна. Поруч льокарнської конференції, присвяченої рейнському пактові забезпеки, подорож радянського дипльомата є тією подією, що ворушить всі уми і в закльопотання вводить дипльоматичні голови.

Генуенська конференція мала на меті вирішити всі важнійші спірні питання та встановити загальний мир. Та ця конференція якраз переконала світ про те, як легко є викликати загальну війну, але як важко погодити суперечні інтереси, подавити розбурхані пристрасти, прикоротити амбіції, встановити вигідні відносини в розсварених европейським громадянстві.

Тому то генуенська невдача стала невигідною точкою для частинних спроб, якими змірялася до стабілізації відносин. І та стабілізація без сумніву відбувається, встановлюється, закріплюється. Плян Дауза, льондонська конференція, а тепер Льокарно саме є доказом того невпинного стабілізаційного змагання. Льокарно являється продовженням Генуї, тільки на меншу скалю, на меншій секції земного глобу. Льокарнська конференція присвячена тільки рейнському пактові, одначе ясно, що західний гарантійний пакт матиме величезне значіння на формування нових европейських союзів не на основі тез Ліги Націй, тільки на основі старих передвоєнних принципів про европейську рівновагу, про збереження своїх егоістичних, шкурних інтересів.

В Генуї являлася Німеччина перед світовим асорбатом ще зі спущеною головою. Вона двигала на своїх плечах непосильний тягар версайського диктату. В Льокарно являється вона вже як конечний член европейського концерну держав, як одно з незаступних взен світової господарської політики.

Льокарнську конференцію попередила подорож Чічеріна. Дивне диво! Скоро тільки керманич радянської закордонної політики переступив кордони Польщі, впав „бастіон европейської цивілізації перед скідним варварством". Поляки попали в небувале захоплення. У Варшаві витано Чічеріна не як старшого брата, але як спасителя. Забулися всі невзгодини, і польська преса з дуже малими винятками заспівала рапсодію про славянську єдність, про приязнь між Польщею і Росією. Кажемо „між Польщею і Росією", бо в Союзі Рад. Соц. Республик Поляки бачать тільки Росію і тільки з Росією бажалиб єднатися в першу чергу проти Українців і Білорусинів по обох боках рижської смуги.

Від часів Олександра І. ще ніколи Варшава не витала так представника тієї славянської Росії, як вона витала репрезентанта „скідного варварства". Вона показано прийняла слова Чічеріна про „приязнь" між обома країнами і почула себе безпечною під крилами Москви перед всякими небезпеками. Для викликання більшої суггестивної многонадійности створено вже й абсурдну концепцію про італьо-польсько-радянський союз.

Якого саме характеру були відвідини Чічеріна у Варшаві важко ствердити в добі „явної дипльомації". Всякі гіпотези можуть тут мати своє уоснування. І та, що погоджою порозуміння з Польщею більшовики бажають відтягнути Німеччину від сподіваної участи в англійськім, протирадянськім блоку; і та, що залицяючись до Варшави, Чічерін хоче піддержати позицію Лютера і Штреземана в Льокарно, бо мовляв — от як нас притискає наш рапалійський союзник і тому мусить йти на великі уступки, щоби нам дати рівнозажну винагороду за втрату союзника, і та, що С. Р. С. Р. бажає витягнути Польщу, свого безпосереднього сусіда, з наставлених англійських обіймів.

На цю тему можна ставити й угрунтовувати безліч гіпотез. Та гіпотези гіпотезами, а незаперечною дійсністю є факт, що Польща стала пилкою, якою перекидається Англія з С. Р. С. Р.

Сподівання Варшави були покищо передчасні. Це стверджує поїздка Чічеріна просто з Варшави до Берліна для перевірки тамошнього грунту. І знову клуби політичного диму заслонили вже й так хмарне небо Европи, яке виясниться аж в Льокарно.

Льокарно є другим етапом пацифікації Европи після Генуї, етапом подрібної, частинної й трівкійшої пацифікації, а не генеральної, як ним була Генуя. Найближчі дні виявлять меншу або більшу доцільність Льокарна. Повороту до старого стану, до сліпої букви версайського трактату вже нема і бути не може. Після Льокарна, після помітного підважения основ версайського трактату мусить прийти черга на його корективи там, де це буде найменше болюче для побідників.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 1925 сезон поручає фірма 19-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Німецько-російське торговельне порозуміння.

Торговельне порозуміння між С. Р. С. Р. і Німеччиною приготовляється переговорами між двома державами не відвині І має чималий вплив на їх політичні взаємини. Побут Чічеріна в Берлині є продовженням переговорів. На першім місці стоїть справа митової тарифи, над якою радить спеціяльний комітет; спершу вирішить час її трівання, згодом її обниження. Вже тепер дійшло до порозуміння щодо великого транспорту свиней з С. Р. С. Р. до Німеччини.

Німеччина є першою европейською державою, що добилась деяких торговельних уступок з боку радянського уряду. У найважнійших питаннях осягнено вже принціпіяльну згоду, а саме щодо плавби, залізниць, кольонізації, законної охорони промисловости, спільних торговельних мирових судів, то що. З огляду на ріжниці державних устроїв чимало справ має вирішитись шляхом практичних взаємин. Плян загального торговельного порозуміння має мету спільної відбудови обох держав. Завдяки присутности Чічеріна, ціла низка торговельних питань може бути вирішена в звязку з політичними. Останньою звісткою є те, що між обома державами дійшло вже до порозуміння щодо позички німецьких банків для радянського уряду.

На внутрішні теми.

Уздоровити моральні основи громадського життя!

Наше громадське життя перед війною визначалося розмірно вимковою моральною чистотою. Спроневірення — щоб не вжити слова „дефравдації" й тим більше ординарного „злодійства" — по наших інституціях були дуже рідкі, численні збірки на прелїжні громадські цілі — з дуже малими виїмками — —справила доходили туди, куди їх призначено.

В згаданій чистоті нашого громадського життя перед війною зробила поганий прорив велика світова війна й цим проривом нанесла багато намулу й бруду в наше громадське життя. В тім самім часі, коли тисячі молодих, нераз дуже ідейних людей клали свої голови в чужих і своїх військових формаціях за непевну будуччину своїх найближчих і всієї нашої країни, щораз більше розростався тип індивідуа, що ні оравши, ні сіявши, збирав плоди, які де вдалося, головно в часі розкладу поодиноких формацій і впадку поодиноких держав.

Ці люди не задоволилися своїм матеріяльним забезпеченням, або не вважаючи його ще достаточним, пхаються в наше громадське життя й завдяки своєму спритові нерідко здобувають собі в нім позиції, стають буцімто „громадськими діячами" і починають „робити політику". Ці люди, що не мають ніякого поняття про державну політику, ні про державні потреби, ні про державні інтереси, ні про державні обовязки, ні про державні права, ні про державні ідеали, ні про державні цілі, ні про державні засоби, ні про державні способи, ні про державні форми, ні про державні устрої, ні про державні закони, ні про державні установи, ні про державні відносини, ні про державні взаємини, ні про державні зносини, ні про державні стосунки, ні про державні звязки, ні про державні зв'язки, ні про державні звязки, ні про державні зв'язки, ні про державні звязки, ні про державні зв'яз

ни", а в дійсности „громадськими промисловцями", що чигають на кожнім кроці, де можнаб побільшити досі легко придбане майно. І не вважаючи на це, хочуть іще мати й славу громадських діячів.

Чим стають такі люди для громадських інституцій, про це не вільно говорити, не то що писати (хіба в окремих брошурах), бо таким робом „підкопується довіря до наших інституцій", хто не схотів би затаїти чогось, що йому не подобається, „валить інституції" а в крайнім разі „зводить свої особисті порахунки"—говорять люде, що не потраплять собі усвідомити відповідальности перед завтрішнім днем за свої слова. А який відгомін знаходять згадані люди серед нашої молоді, доказом цього є ті слова, котрі так часто можна почути від наших молодих людей, що в голоді й холоді торують собі шлях у наше громадське життя, —в холоді й голоді тому, що кріса в свій час пантрували, а не того, чим би забезпечити свою будуччину. Ось ці слова: „Колиб повернулися роки 1917 і дальші, я знав би тепер, що робити. Ось той і той тоді й тоді таке й таке зробив, а тепер іще тішиться повагою громади, тощо". Треба вірити, що по більшій частині такі слова є виплівом тільки моментального настрою, а не твердої постанови, якій заперечилоб виповнення свого обовязку в своїм часі.

Рівень морального відчування понизився по війні до тієї міри, що один член нашої громади, котрий перейшов життя на твердих моральних основах, не вміє добачити гидкости напр. в підробленні квіту, другий бачить спроневірення тільки в тисячах, а не в сотках, хочби нагода тільки на сотки позволяла, і т. д. і т. д. Забувся у нас також цілком вміст того, що висловлено в московській приповіді: Скажи мені, з ким ти пристаєш, а я тобі скажу, який ти сам. „Громадські промисловці" не відчувають у нас недостачі товариства й „компанії", а деякі здобувають собі навіть назву „ідеалістів", очевидно в людей, що не мали спроможности здати собі справи, що й про кого вони говорять. Чого доброго — при такім дальшім невідріжнюванні білої й чорної краски може дійти до того, що напр. дефравдант (від „спроневірити" тяжко мені утворити стравний іменник) якоїсь інституції збере собі своє товариство й „компанію" й піде з ними штурмом здобувати якесь вище місце в тій самій чи иншій інституції.

В останніх часах зазначилося серед нашої громади деяке отверезіння під оглядом віри в грушу на вербі тощо й серед нашого громадянства зростає і щораз більше набирає сили одиноко вірна думка, що тільки безустанна, добре зорганізована, систематична й доцільна праця виведе нас із теперішнього, невесолого лихоліття. Крайній час, щоб наше громадянство набрало певности, що наше відродження буде тим можливіше й тим певніше матиме будущину, чим чистіші будуть його моральні основи. Це зокрема торкається тих наших інституцій, існування яких тісно звязане з повним і найширшим довірям українського громадянства. До чистих людей треба чистих рук — тому геть із нашого громадського життя всіх тих, котрі не мають чистих рук у громадських справах, і їх патронів. Инакше конструктивній праці на всіх ділянках нашого життя грозитиме постійна небезпека, що цю чи иншу частину його завле повоєнне багно з усіми своїми випарами й гидотами. Не легковажучи й не перебільшуючи небезпеки огню, найкраще загасити його в зародку, а не дати йому поволі тліти до того часу, поки не охопить усього будинку, коли вже й рятувати буде пізно.

М. Возняк.

Кожний може збогатитися

купуючи один льос Державної Клясової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336.

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна 400.000 золотих.

Кожний льосу виграє:

1 виграна		250.000	1 виграна			20.000
2 виграні по		150.000	6 виграних по			15.000
2	„	100.000	11	„	„	10.000
2	„	50.000	20	„	„	5.000
2	„	40.000	30	„	„	3.000
2	„	30.000	65	„	„	2.000
3	„	25.000	128	„	„	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, подовина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії випадками ми між иншими виграні по:
Зол. **150.000** на ч. 26.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вигнти і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40— ..... половинок по зол. 20— ..... чвертох по зол. 10—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу блякетом ПКО. ч. 405.016 надісланим фірмою. 555 4—6

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

Ювілей людини праці.

Роковини діяльности дир. Степана Федака.

Дивним збігом саме тепер припадає кілька багатолітніх роковин діяльности одного зі сеніорів українського громадянства директора Степана Федака. Цими днями минає рівно 40 літ з того часу, як др. Степан Федак на основі судового іспиту став вписаний на листу обороців (1885), 35 літ, як став самостійним адвокатом (1890), 35 літ, як розпочав свою працю для „Дністра" і 15 літ, як — від смерти дир. Кулачковського сповнює важкі обовязки завідуючого директора цієї інституції (1910). До цієї останньої дати слід зауважити, що „Дністер" почав фунгувати взагалі від 1892 року, себто 33 роки тому, однак др. Степан Федак вже на два роки ранійш працював над статутом, концесією та організацією цієї великої установи, так, що Рада „Дністра", маючи на увазі величезні заслуги дир. Ст. Федака, врахувала йому ці два роки в літа активної служби в „Дністрі". Таким робом дир. Ст. Федак має вже нині право до емеритури, однак він добровільно згодився, як довго йому його сили дозволяють, дальше — і то цілком безкорисно! — працювати для добра дорогої справи, що забрала йому стільки здоровля і завдає стільки важких турбот.

Як довідуємося, завязався у Львові Ініціятивний Комітет з кількох поважних українських діячів, який має вайнятись обходом ювилею цього нашого визначного громадянина. Зі свого боку вже тепер бажаємо Високошановному Ювилятові, щоби ще довгі літа міг присвячувати громадянській роботі.

Вищий кооперативний курс.

(Комунікат Управи торговельної школи Тов. „Просвіта").

Праця в кооперативах вимагає людей вихованих і освічених в кооперативному дусі. Сама торговельна освіта не вистарчить, хоча вона безперечно і кооператорові потрібна, бо він мусить добре знати торговельну техніку.

Тому від довшого часу говориться у нас про перебудову нашої торговельної школи Т-ва „Просвіта" у Львові на чисто кооперативну. Тій перебудові стоять на дорозі поважні трудноші як огляду на обовязуючі у нас шкільні програми, які не знають кооперативних шкіл, так і з огляду на батьків шкільної молоді, які домагаються школи з як найзагальнійшою програмою, яка дала би змогу її абсольвентам найти хліб у всяких, не лише кооперативних підприємствах.

Тому Управа торговельної школи „Просвіта", спираючися на опінії Виділу Краєвого Союзу Ревізійного, як ідейного провідника нашої кооперації, рішила утворити окремий довший кооперативний курс для абсольвентів середних і вищих шкіл та курсів торговельних і кооперативних практиків, які бажалиби основнійше пізнати кооперативну науку та тісно з нею звязані наукові предмети необхідно потрібні кожному кооператорові в його роботі.

З програми курсу вилучено чисто торговельні предмети, яких знання повичні учасники принести зі школи або з практики.

Статут і наукова програма курсу виглядає ось як:

Метою курсу є образувати теоретично й практично кооперативних робітників для організації, ревізії й ведення кооператив. Курс тревае 10 місяців. Звичайно зачинається 1. жовтня, одначе може розпочатися й в иншім річниці.

Наука складається з щонайменше семи-місячної теоретичної й тримісячної практичної частини.

Предметами науки на курсі є:

1. Теорія кооперації	тижн. год.	2
2. Історія кооперації	„ „	3
3. Кооперативне право	„ „	2
4. Організація і практика кооперації	„ „	8
5. Кооперативна рахунковість	„ „	2
6. Наука калькуляції	„ „	2
7. Наука про податки в приноровленні до кооператив	„ „	2
8. Наука про товарові транспорти	„ „	1
9. Політична економія	„ „	3
10. Культурно-освітня діяльність кооперат.	„ „	1
11. Устні і письменні вправи в розроблені питань кооперативної теорії і практики, аграрної, промислової і торговельної політики	„ „	2
12. Тримісячна практика в кооперативах і відвідини торговельних, рільничих і промислових установ усякого роду.		

Слухачами курсу можуть бути абсольвенти (тки): 1) середніх торговельних шкіл, 2) річних середніх торговельних курсів і 3) робітники кооператив з укінченою середньою загально образуючою школою і доцільною практикою.

Науку на курсі будуть вести кооперативні фахівці, затверджені шкільною владою. Курс остає під наглядом шкільної влади.

Наука буде відбуватися в льокалі торговельної школи Т-ва „Просвіта".

Після скінчення курсу відбудеться іспит устний і письменний зі всіх предметів, на якого підставі учасники курсу одержать свідоцтва з покінчення курсу з загальною нотою поступу на основі скалі: з відзначенням уздатнений, уздатнений, нездатний, і з фреквентації: дуже пильна, пильна, неправильна.

Статут і наукову програму зареєструвало міністерство в. і п. рескр. з 9. вересня 1925 ч. 16512/III. Вписи вже приймається в домівці школи при вул. Коперніка 1; 1. листопада 1925 слід надіятися відкриття курсу.

Побажати треба, щоби з нього скористали не тільки кандидати, але й співробітники наших кооперативних установ, а то тим радше, що при курсі будуть вестися наукові семинарі, присвячені обробіткові ріжних питань з нашого економічного, а зокрема кооперативного життя.

Тому можна надіятися, що курс дасть нашим кооперативам поважне вишколених робітників, якщо вони його піддержать, даючи йому слухачів по можности як своїх стипендистів і матеріяльну підтримку, бо він опертий тільки на самовистарчальности. Це повинні зробити не тільки наші львівські, але в першій мірі повітові, а також і сильні сільські кооперативи.

традиції лаврівського монастиря і його церков звязані з глибокою старовиною, що титул княжого (ducalis) монастиря, уживаний ним понині ніколи не був пустим гомоном, що в його мурах цілими віками йшла інтензивна, культурна робота, ставилися храми, над якими мусіла спинитися навіть польська наука і признати виїмковість форм їхньої архитектури так, що коли в того Лаврова передістанеться до „столиці" відомість про якесь нове відкриття, то ця відомість коли не зелектризує свідомих справи людей, то бодай примусить їх поставитись до неї з обережністю, до якої обовязує хочби... монастирська метрика. Щож одначе діється?

В 1910 році (пятнайцять літ тому) підчас реконструкції головної лаврівської церкви, переведеної архитектом о. Казимиром Мрозовським, відкрито на стінах бабинця старі фрескові чи темперові мальовила, що від 1872 р. ховалися під верствою тинку, з банальною й крикливою поліхромією кисти маляра Яблонського.

Фрескове чи темперове мальовило помітно знищене насіченнями під північну заправу, виявилося всеж таки прекрасним в композиції рисунку і кольориті, при чому не полишало ніякого сумніву що до сво-

го суто візантійського, стилевого характеру. Згаданий архитект о. Мрозовський разом з митрополитом А. Шептицьким перестудіювали докладно відкриті мальовила і спільно устаялили дату їх походження на кінець XV. або початок XVI. віку. Щоби бути одначе льояльним супроти „столиці", повідомили вони про все львівське „грono" консерваторів. Славне і і можна сказати ославлене „грono", під якого доглядом руйновано й обезображувано цілими роками вірменський собор у Львові, висилає до Лаврова якогось докторизованого аналфабета, що з вйсот свого консерваторського покликання видає „авторитетну" опінію, після якої... лаврівські фрески походять з XVII. а навіть XVIII. (!?) віку і не уявляють собою ніякої мистецької вартости...

Щож позіставало „некультурним" Василіянам? Відтовкти „безвартісні богомази", потинкувати стіни й покрити їх новою поліхромією. На щастя василіянська „некультурність" взяла верх над „ерудицією" пп. консерваторів. Фресків не знищено до нині, а навіть пороблено заходи для їх доцільної консервації...

(Продовження буде.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Експозе прем. Ґрабського.

На нинішнім засіданні премієр Ґрабські в експозе має подати подробиці заґр. позички. Сподіється мілїон дол., а то з аренди монополю тютюну й спірту. Крім того прем. має предложити проект видачі скарбових білетів на дальших 60 мілл. зол. (досі 40 мілл.). Має теж висунути проект ради ощадности.

Конференція в Льокарно.

Конференція відбувається в будинку льокарнського суду. В засіданні брало яких 20 чоловік, бо з кождим предсідником був один секретар і двох знавців. Засідання відчинив през. міста Руска; подякував за вибір міста на конференцію і висловив сполїдання, що вона матиме успіх. Розглядали рейнський пакт. Деякі параґрафи передано знавцям для поправки. Знавцям передали теж і вступ до договорів, що містить лише політ. уваги. Головною темою завтрішньої дискусії буде вступлення Німеччини до Союза і справа який характер мають мати гар. пакти. В нинішньому засіданні беруть участь делеґати: В. Британії, Франції, Італії, Бельгії й Німеччини. Ціллю того засідання було навязанням контакту між делеґатами і прийняття процедури деяких уступів пакту безпеки, котрий має бути договором взаїмних гарантій.

Радянський обсерватор.

З Льокарно повідомляють, що до місцевости Ствеза, яка є по другому боці Лаго ді Маджоре на території Італії, прибув секретар радянської амбасади в Парижі. Його ціллю точно інформувати комісаря Чічеріна про перебіг переговорів в Льокарно.

Военний настрій на Сході.

Трівожні вісти про якусь Туреків у Мосулі поширюються. 75 тис. корпус, який зліквідував повстання Курдів, тепер скріплено. Видано приказ, що ніякого чужинця не вільно допустити до Анатолії і до чорноморських пристаней. Один тур. висший урядовець заявив, що до зайняття Мосуля вистане 10 тис. людей. В проливі Періолі сконцентровано 70 англ. военних кораблів. До місц. Волє мають прибути найбільші англ. военні кораблі.

Мусоліні приїде до Льокарно.

Італійські політ. кола заявляють, що роля Італії не є виключно обсерваційна. Італія підписала би навіть договір, а саме тоді, коли переконалася би, що договір скріплює основи заг. мира. Не є виключене, що перед закінченням конференції Мусоліні прибуде до Льокарно.

Капітуляція Ріфанців.

З причини невдачі Абд-ель-Кріма слід надіятися мирових предложень Ріфанців. Французи зажадають повної капітуляції.

Біржа.

Львів, 5. жовтня 1925.

Грощі.

Амер. дол. 6·07 — 6·08, **канад. дол.** 5·60 — 5·65, **чеські кор.** 0·17·50 — 0·17·75 **зві** 0·02·50 —0·02·75, **франц. франк** 0·27·00—26·50 **швайц. фр.** 1·12—1·14, **анг. фунт.** 28·20—28·50.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·40—22·50; 20 марк. 27·80—28·00; 10 руб. 30·50—31·00.

Срібло. Австр. кор. 0·50·00—0·51·00, 5 зл. кор. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 1·12—2·14, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 21·00 22·00, жито зл. з 1925 р. 15·25—15·75, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 15·75—16·25.

НОВИНКИ.

Конфіската. Останнє число „Діла" сконфісковано за дванацять уступів із розвідки ін. Юліяна Павликовського п. з. „В обороні рідної землї".

Скит Манявський. О. Микола Кейзак, парох в Маняві, повідомляє нас, що в статї про купно „Скита Манявского" православним митрополитом Діонісієм, які й ми свого часу зголотували („Діло" ч. 198), не відповідають дійсности. Повада — заходи в цім напрямку велось і зацікавлення Скитом Манявським у московсько-польських православних духовних колах велике — як свідчать про це хоббі новий недавній приїзд туди двох православних батюшків, що відправили на Скиті богослуження. Однак до самого купна не прийшло; нинішній власник Скиту Манявського барон Лідїр рішуче заперечив згаданим вісткам і заявив, що він взагалї не має плянів продати Скит а тим більше не любить нього у відношенї до митроп. Діонізія. При цій нагоді пояснює ся лише ще раз висловити жаль, що таковий чудовою історичною памяткою, до якої по нинішний день все доключе населення ставиться з великим пієтизмом, пішов не цікавляться наші висші духовні кола, волїючи за те переводити всілякі шкідливі експерименти.

Україніса в італійських журналах. В римському місячникові „L'Europa Orientale" за другий п. р. поміщена цікава редакційна стаття „Il movimento culturale Ukraino" (стр. 156—159), в якій представлений розвиток української науки за останніх 50 літ, а зокрема наукову діяльність „Наукового Товариства ім. Шевченка" у Львові, Наукового Товариства у Київі і Всеукраїнської Академії Наук. Більше місця присвячено також виданням Василіян, „Студій України" і „Показчикові української літератури" Д. Дорошенка. В тому самому журналї за листопад м. р. поміщено замітки про „українїзацію" на Україні. В „La Spettatore Italiano" з 1. серпня п. р. напружував проф. Анр. Пальмієрі статтю про українську літературу. **З. К.**

— Підмоги жертвам повіні. Міністерство скарбу перевело міністерству земельних справ позичку 500.000 зол., призначену для підтержання осінніх засівів селянства. Ці позички не в силі зарадити великій катастрофі спричиненій повінню, а можуть хіба мінімальною сумою помогти тим, що не мають за що купити зерна на засів. Ось як поділено цю суму: повітовство краківське — 200.000 зол., львівське — 125.000, станиславівське —100.000, тернопільське — 75.000. Фонди будуть розділені на поодинокі повіти. Інформації як одержати позичку має давати місцева староство.

— Новий польонізаторський орґан на Волині. 1-го жовтня п. р. вийшло у Луцьку 1-ше число нової польської ілюстрованої популярної газети, яка, як видно по її характері, тоні і змісті, призначена не лише для польських колонистів чи урядовців, але головно для масового ширення серед українського місцевого селянства. Новий часопис називається „Wieś Wołyńska" ілюстрований „політичний, просвітний, суспільний і господарський" тижневик величиною 12-ти сторінок, не один орґан „Пяста". В передовій статті, прикрашеній портретом Вітоса, кажеться про „найтіснійше сполєння косців з Річпосполитою", як про головну мету орґану, та одночасно скромно про „uwzględnienie" ріжних окремішностей „кресів" і т. п. Поява ще одного польонізаторського орґану на Волині може викликати лише дуже сумну рефлєксію, що на цілій Волині нема досіль ані одної української газетки, на яку спромоглися би тамошні Українці! Дійсно, трудно уявити собі прикрійший стан.

Новий бунт вязнів. Тим разом вибух бунт вязнів у тюрмі в Ломжі. Видно дуже добре повелося і ломжинським вязням, коли теж збунтувалися. Ломжинська тюрма подібна своїми розмірами до Свентокшиської. Головною причиною бунту був факт, що деяким вязням на протязі кількох місяців не скидали залізних кайданів. Наслідком заворушень, які усмирювала кулями поліція, застрілено одного вязня і кількох ранено. Спомїж поліцистів ранено одинайцять. Вязні, не маючи зброї, боронилися очайдушно камінням, дошками та залізом, яке добули з пізничних крат, ліжок та дверей. Цей бунт є одним доказом більше на невідрадні відносини і нелюдське трактованя вязнів у польських тюрмах.

Безробіття. Державний уряд посередництва праці у Львові подає скількість безробітних за час від 27. вересня до 3. жовтня у львівській окрузі на 2550 осіб, в тім числі умовних робітників 765. З допомог для безробітних скористало в тім часі 172 особи, вільних посад з кінцем тижня 158, вислано на них 170 кандидатів, посередничено за оплатою в 76 випадках, видано залізничих знижок для 31 робітників.

У саму ніч свята польського поліцая. У Львові дня 5-го п. м. о пів до 12-ої в ночі трьох бандитів напало на вулицях міста, на переходячого вул. Кохановського і св. Петра на спокійного громадянина, що йшов спокійно до хати. Щойно люде, які переходили пізнійше вим місцем, найшли на землї окервавену та сграблену людину, без плаща, убрання та черевиків і повідомили про це поліцію. Побитий, Михайло Лясковскі з Кремача, (Борщівщина) лежить у шпиталї.

— Комітет для забезпечення Жидів землею. У СРСР. опубліковано декрет про заснування при Раді національностей окремого комітету для заосмотрювання Жидів землею. У звязку з тим декретом заявив Калінін представникам радянської преси, що жидівське населення безпереривано бідніє і тому наділення його землею є одиноким можливим виходом зі страшного положення. Необхідне це ще й тому, що в промислі Жиди теж не можуть найти праці.

— Пенсії для учителїв у СРСР. У союзі Радянських республік опубліковано декрет, на основі якого учителї народніх шкіл, що прочительовали двайцять пять літ, а в тім пять літ за радянської влади мають право на пенсію в повному розмірі їхньої попередньої платні. Якщо учитель не має 25 літ служби, але є неправоздатний і вимагаючий не менше 15 літ, то дістає половину платні.

— Пожежа в Академії мистецтв. Цими днями в Москві в Академії мистецтв вибухла пожежа; будинок сильно знищений. Лише вдалось врятувати цінну бібліотеку, що має 50.000 томів і малюнки.

— Льокарно. Про місцевість, де збираються представники великих держав, щоби ще раз вирішати долю Европи, дехто може почув уперше. Це найвизначніше містечко належить до одної з найкращих якутин у світі; його називають „Гельветською Ніццою". На найбільшім півдні Швайцарії воно має наскрізь італійський характер; вузенькі, старі вулиці і запах цитрин — ніщо палатне. Має воно 8000 мешканців, разом з другим, з яким творить одну цілість — Муральто, де до нині стоїть замок славний з нападу Фридриха Барбаросси перед битвою під Леяно. Хто зна, може Льокарно стане колись ще славним в ніччіу світових дипльоматів, що почали нову добу в історії культурних взаємин Европи? Перед 1555 Льокарно мало густе населення: в ньому жили багаті, інтелігентні, промислові родини. Реформація розсіяла їх. Клімат дуже гідний, так, що чотири частини року минають майже непримітно: фльора південня: лаври, фіґи, пальми, цитрини, виноград, у підніжжа сніжних гір і на березі блакитного озера.

Посмертні згадки.

Таня Остапюк, донька Михайла, учителька, упокоїлася по довгій і тяжкій недузі 18. VIII. 1925 в с. Скопівка, п. Товмач, в домі родичів — проживши всього 25 літ. Це жертва свого звання та невилічимої грудної недуги, якої набралась на посаді в радлимінському повіті коло Варшави, де учителювала кілька літ. В. І. П.

За упокій душі бл. п.
з Полянських
Олени Турянської
відправиться
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в четвер в. жовтня п. р. о год. 8·30 рано в Преображенській церкві у Львові, на яке запрошує
594 **Муж, Сини Матуї і Рідні.**

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":
Бережанка. Сала Сокола.
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
12. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
7.X. „Вій".
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 562 4—?

Український мішаний хор Д. Котки: Середа 7.X. Яворів. 518 10—?

В осьму річницю смерти б. п. О. Йосифа Фолиса, в пятницю 9. п. м. о год. 11-ій перед полуднем відбудеться в Скнилові під Львовом Панахида на Його Гробі. До участи запрошуємо Рідню, Приятелів, Знакомих і Почитателїв Небіщика. За Комітет: д-р В. Бачинський, М. Заячківський, о. Ст. Онишкевич. 2—2

Високоповажанному д-рови Володїдї лїкареві в Станиславові складає щиру подяку за дуже уміле, з незвичайною субстельністю переведення операції і старанну опіку в часі тяжкої недуги моєї жінки. — *Станислав Рубчак*, радник суд. в Станиславові. 587 1—1

„Осінні Вечерниці" улаштовує Тов. „Українська Захоронка" дня 10. X. п. р. в малій салї „Лисенка". Початок о 8. год. вечером. 583 1—3

Дрібні оголошення.

ІНСТРУКТОРА (ки) шукаю для дівчини 6. видїлова і хлопця I. гімн. Зголошення з услівями слати: о. Іван Чикета, Дубравка, п. Журавно. 577 2—2

ДО ПРОДАЖІ каменица у Львові, незадовжена, в доброму стані — за готівку. Відомість у Вп. Хомяка Львів — Ринок 10. 581 2—2

ФОРТЕПЯН в доброму стані дешево є до спродання. Відомість в адміністрації. 590 1—2

ІНСТРУКТОР шукає лекції. Зголошення з услівями приймає О. Гурський, ст. фільозоф. Роздїл п. Іосо. 582 1—1

ПОШУКУЮ у адвоката місця початкуючого конціпієнта. Василь Тонгур, Коб[illegible]новолоки, п. Яйсе к. Теребовлї. 585 1-3

2.000 зл. до ректового підприємства внесу як спільник або позичу на уможливлїй прош. з тим, що дістану платне заняття. Зголошення до адміністрації під „Інженер-лїсник". 592 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР
Д-р Тит Е. Бурачинський
буший довголїтний асистант хірургічної клініки проф. д-ра Рацїборза у Львові, довголїтний примар хірургічного відділу краєвого шпиталя в Чортківцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха пов вул. Сапіги ч. 25. II. пов. (напротив Техніки) від 10·30—12 перед полуднем і від 3—6 пополудни. 594 1—5

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лїкар Народної Лїчниці
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській ч.
431 9—10

АДВОКАТ
Д-р Іван Блажкевич
веде канцелярію
в Дрогобичі
Ринок ч. 4. (дім Ковальського)
586 1—3

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
в Жовкві
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 11-15

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкурсових цінах. 535 5—12

Краса — Привабa — Гигієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальоґів, прикладаючи на присилку марку. Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61. 591 1—12

Виділ Това. „Українська Захоронка" в Дрогобичі просить отсею дорогою Вп. П. ВАЦИКА МИХАЙЛА малюна, щоби звернув образ, забраний дня 7. VI. зі „Захоронки". 588 1—1

Звичайні Загальні Збори

Товариства „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі відбудуться в пятницю 16. жовтня 1925 р. о годині 4. зрядно 5. пополудни в власній салї зі слідуючим денним порядком:
1) Отворення зборів. 2) Вибір предсідателя зборів. 3) Відчитання протоколу з попередних загальних зборів. 4) Звіт з діяльности Виділу: а) звіт писара, б) звіт скарбника, в) звіт господарки, г) звіт ректора гімназії. 5) Звіт Контрольної Комісії. 6) Вибір нового Виділу. 7) Вибір Контрольної Комісії. 7) Внески й заміти. 589

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 224 (10.607). Львів, четвер 8. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Жидівська кольонізація.

Виступ Брагіна. Різкий голос „Руля". Погляд Марголіна.

До одної з найбільших кольоній російської еміграції в Берліні прихав з Москви творець ідеї жидівської кольонізації на Україні Абрум Брагін. В Берліні перед жидівськими письменниками, журналістами та громадськими діячами виголосив він великий реферат на тему кольонізації. Він підкреслив, що 70 проц. жидівського населення в СРСР. позбавлено спромоги заробкування. Тому рільництво є одиноким виходом для Жидів з його важкого положення. І тільки нужда змусила їх шукати праці на рілі. Справа утворення автономної жидівської одиниці не є справою політичною, а чисто механічною. Бо коли на якомусь просторі повстане більше жидівських кольоній, то до них буде приноровлена автоматично більшовицька засада національного самовизначення.

В дискусії над рефератом деякі учасники піддали гострій критиці цілу діяльність т. зв. „Євсекції" (єврейська секція) при Всесоюзному ВЦК-ті та перестерігали присутніх перед надмірним оптимізмом у справі кольонізації.

З нагоди побуту Брагіна в Берліні заговорив і емігрантський орган правих кадетів „Руль", що виходить теж у Берліні. У вступній статті (в числі 1469 з 1. жовтня) пише він таке:

„Сьогодня знов розвиває гравіозні плани кольонізації російський розвідний агент (Брагін) більшовиків. Самозрозуміло, що робить він це в ім'я успішности початого діла, прикриваючися при тому сердаком безпартійности. І розвиває він ті плани кольонізації—не Палестини, не пустинних земель Африки, не мало населених земель полудневої Америки за згодою відповідних урядів—а кольонізації російських (?) опустошених земель. В першу чергу намічається передати сотні тисяч десятин для півмільйонового населення, а потім... малюється перспектива жидівської більшовицької республики. Для цього потрібні тільки гроші і про них клопочеться розвідний агент п. Брагін, ведучи одночасно агітацію за радянською владою, намагаючися представити її як найкраще з боку приязни та доброзичливости у відношенні до жидівських мас. За 120 мільонів рублів вони (більшовики) готові вдаштувати жидівську кольонізацію, пізнійше за нові мільони і жидівську республику. А в тойже час в Америці на зїзді жидівських організацій проти сильної опозиції меншости при співділанні „Джойнту", давнього прихильника і контрагента більшовиків — велика жидівська буржуазія вже чекає якісь гроші на ту ціль... Завдяки Зінов'євим, Троцьким, Ларіним і сотням иншим світ солідаризує більшовиків з жидами. Треба їх звязати ще й відповідальністю за долю поселених на земли сотень тисяч жидівських нуждарів. Тоді можна буде шантажувати багатих американських Жидів погрозою: коли впаде більшовицька влада, величезний погром змете створені нею жидівські кольонії,—а тому треба за всяку ціну піддержати більшовицьку владу. Це буде гарна підстава на те, щоби тягнути гроші та вимагати напору на публичну опінію. Добути мільони та скріпити шантаж будучим кровопролиттям, яке вони самі провокують,—ось яка виразна мета тих, яких агентами являються пани Брагіни.

Жертвою революційного знищення влади великі більше продуктивні господарства, що перемінилися в пустку. Голодом загрожені мільони бідних селян, що скінчать без роботи позбавлені землі наслідком рільничого перенаселення. І в тойже час намічається віддати пустуючі землі не безробітним селянським масам, а віддати їх під кольонізацію Жидів, що рекрутуються з кругів здеклясованого місточкового населення і то віддати при допомозі заграничної грошевої інтервенції. В біди та журби, в яку кинули Жидів самі більшовики, вони хочуть їх ввязати при допомозі чужого капіталу, з якого бажають тягнути зиски, вбиваючи рівночасно новий клин ворожнеч та незгоди в поневолену країну та спричиняючи таким чином марево нових насильств".

Про проект кольонізації висловився на шпальтах американської преси і бувший міністр справедливости на Україні А. Марголін. Він пише*):

„В 1881 і 1902 роках життя само відповідало на пекуче серед Жидів питання „куди"? Жиди мандрували тоді масово до Америки. Нині ще більша їх кількість виїхала би до Америки і Палестини, як би не імміграційні обмеження. Але Канада і Аргентина готові ще й тепер приймати великі маси, як би була запорука, що Жиди віддадуться рільництву. І чи не було би краще спрямувати ці маси туди, ніж грати з несолідним та небезпечним пляном поселення їх на Криму або полудневій Україні, де над ними постійно висить небезпека смерти? Перед революцією ми, російські Жиди, кликали: „Пустіть нас до Америки або до Палестини!" Нині кличемо: Ратуйтесь, хто може, утікайте з Росії! Жиди творять у Росії безсильну меншість і не можуть сказати Татарам, Українцям або Білорусинам: „Лишіть Вашу землю, бо ми хочемо на ній поселитися." Жиди не можуть там нікого виганяти. Але поминувши все те, для Жидів найкраще є оставити там, де вони тепер є. Хто може передбачити, наприклад, як приймуть жидівських інтрузів Москалі? Таж існує легенда про те, що Жиди є творцями більшовизму, і як такі є відповідальні за всі ті терпіння, які навістили Росію. Проект теперішньої кольонізації в Криму та на Україні стоїть в рязкій суперечности до всіх тих досвідів з минулих часів, які вже забуто. І в тому лежить вся небезпека того плану. Бо давнійше Жиди поселювалися на селах, здобували там приятелів, зжилися з селом. А якщо переходили до рільництва, то все в околиці найближчі до свого місця уродження чи попереднього замешкання. У такому новому окруженні, яке повстає для кольоністів тепер, вони будуть віддані на випадок заворушень на поталу долі. Нехай ратується, хто може — кличу до всіх, що можуть виїхати до Америки або до Палестини".

*) Цитуємо за „Хэйлею").

З духом часу.

Повоєнне протизаріження. — Культурне зближення між Францією і Німеччиною. — Виступ французького премієра. — Підготовлення сприятливої атмосфери.

Війна служила народам на те, щоби нищити себе не тільки всіма засобами смертоносної техніки, але й словом, яким народи обдирали себе взаїмно з усіх людських прикмет. Коли війна скінчилась і виявила свої лиховісні наслідки, навіть для переможців, поволі почала здобувати собі права правда про необхідність спільного співжиття двох ворожих сусідів, загрожених у своїм істнуванні. І від тоді народи почали, по волі чи неволі, добачувати знехтовані раніше прикмети свого ворога.

Так було з Англією та Німеччиною, яка роскидала в міліонах примірників гасло: „Боже покарай Англію", а нині найшла в ній найкращого оборонця. Так є, або що найменше: починає бути, з Німеччиною та Францією. Спільні економічні клопоти і чутливе стеження за проявами культурного руху починають щораз сильнійше впливати на чисто-політичні справи, між якими є ще надто багато іскор ворожнечі. Звичайний факт, що традиційний, національний французький театр може офіціяльно запрохати до себе найкращого представника німецького театру є одною з характеристичних ознак доби, в якій воєнні пристрасти відійшли вже на другий плян.

Німецька культура негайно по війні, з подвійною увагою слідкувала за французькою літературою та мистецтвом. Французькі вчені, письменники та професори пригадували своїй суспільности, збайдужнілій до чужих культурних здобутків, що поза мілітарною Німеччиною Вільгельмів та Людендорфів істнує инша, не менше сильна, поважна та грізна своїм майбутнім суперництвом — Німеччина вчених, письменників та мистців.

Відвідини французького міністра Де Монзі в Берліні були першою офіціяльною нагодою, щоби ствердити, що воєнне відчуження двох культур переходить до минулого і що тика, підземельна праця в приватних кабінетах та державних лабораторіях, двох межуючих народів, ведеться у щораз більшім контакті. З цієї нагоди один з професорів паризького університету, Айзенман, підчеркував на сторінках німецького часопису дуже характеристичну прикмету незалежности французьких університетів та наукових установ від офіціяльних напрямків політики та від наймогутнійших представників уряду. Інтелектуальна Франція, казав він, має повну свободу означувати межі своїх поглядів та діяльности, які виходять далеко поза межі офіціяльної Франції.

Щойно на грунт підготовлення такої атмосфери можна зрозуміти останній виступ французького премієра Пенлєве, який безпосередно перед конференцією в Льокарно виголосив промову в місті Нім на тему французько-німецького братання. Місто Нім поставило памятник недавно помершому французькому історикові Дені, який, між иншим, причинився у великій мірі до здійснення самостійности Чехословаччини своїми численними працями про мову, літературу та культуру Чехів. Ясно, що якби конференція в Льокарно не була останньою сенсацією міжнародньої політики, то Пенлєве не був би забув, що в присутности офіціяльних представників чехословацького уряду і стільки зібраних Чехів вибрав саме таку дразливу для них тему відношення до Німеччини. На щастя, чехословацький премієр саме тоді також упевняв німецький уряд, про бажання якнайщирійшого мирового порозуміння.

Французько-німецьку згоду вважає Пенлєве одною з підстав для збереження европейської цивілізації. У Рейнщині, де стільки разів приходило до кривавого зудару між цими двома народами, істнує потреба поєднання живійше, ніж деколи. У цьому дусі, що є справжнім висловом настроїв маси, далекої від імперіялістичних плянів та інтриг, виступатиме французький міністр закорд. справ у Льокарно. Одначе Франція не хоче ціною миру в Рейнщині відбирати силоміць важко здобутої свободи народам, що збудились зі сну по віках гнету. Вона була прихильницею женевського протоколу, і дарма, що він не вдався, вона боронитиме його ідей надалі, вживаючи всіх заходів, щоби поодинокі народи забезпечували свою майбутність взаємними спеціяльними договорами.

Згадавши про мирні тенденції французької політики, Пенлєве не міг поминути мовчанкою й марокканської війни, яка впала на його голову так нежданно і причинила йому стільки клопотів. Він заявив, що Франція нічим не нарушила в Мароко істнуючих договорів, а була тільки приневолена боронитись перед нападом чотирьох непокірних гірських племен, які по перших успіхах згорділи. Франція дійшла льояльно до порозуміння з Еспанією, щоби виробити спільні, найскромнійші умовини миру, пропонуючи племенам Ріфанців та Дєбаля автономію, згідну з міжнародним режімом шерифської держави. Подрібні умовини миру вислані спеціяльними посередниками до Абд-ель-Кріма ждали надаремне на відповідь три тижні в Мелілі. Щойно тоді, коли Франція та Еспанія бачили безвиглядність своїх мирових заходів, вони були приневолені продовжувати війну.

Заяви представника французького уряду мають на меті скріпити атмосферу, в якій вестимуться міжнародні переговори. Вони не є без значіння, одначе не передрішають складних політичних обрахунків, які є завсіди для держав важнійшими, ніж загальні ідеї. Остання війна дала цілу низку очевидних прикладів, на якій змінній основі будуються інколи союзи та порозуміння; досить згадати Італію та Румунію, що покинули свою союзницю Німеччину. Та одночасно: велічезна роля Америки у перехиленні через воєнної перемоги принесла доказ, що ясне освідомлення інтересів якоїсь держави може заступити найміцнійші союзи. Як довго Франція та Німеччина будуть у своїй політиці боронити одного спільного інтересу—піддержання миру, до цього часу можна вірити в успіх спроб їх взаїмного зближення.

КОНЦЕРТ
на дохід Українських Інвалідів
відбудеться дня 1.XI. ц. р.
- в годині 12. в полудне -
599 в салі 1—1
НАРОДЬОГО ДОМУ у ЛЬВОВІ.
Докладна програма листопадового свята буде подана пізнійше.

Чиїм коштом?

Львів, 7. жовтня 1925

Очі всього світа звернені на Локарно. Від вислідів локарнської конференції залежний дальший хід европейських справ. Питання зосереджуються в тому, чи Европа й й далі нестиме на собі тягар світової війни й повоєнної руїни, чи ступить на шлях запопадливої й жвавої відбудови, чи далі йтимуть підготування до війни з одночасним збільшенням військових буджетів і обезсиленням народів, чи наступить доба безпечно-мирного розвитку з обмеженням зброєнь, чи Европа найдеться в ері політичної й господарської концентрації капіталізму, чи може піде шляхом дальшого упадку світового господарства, серед загального невдоволення широких мас затрачуючи свою ролю в світі.

Цей останній шлях промостив би побіду комунізму на спілку з азійськими народами, упрощуючи боротьбу між капіталізмом і комунізмом. Бо тоді з одного боку стояла би революційними рухами знищена, але одночасно нестримно боєва й грізна Европа з експльоатованими народами Азії, а з другого всесильний капіталізм англьосаської раси (Злучених Держав і Британської Імперії).

Та до цього упрощення по всякій імовірности не прийде. Не дасть вона ані таких вислідів, яких сподіваються запряжені оптимісти, ані таких наслідків, які з нею звязують гіркі песимісти. Буде вона компромісом між тими протилежними бігунами політично-господарських настроїв.

Рейнський пакт, так довго й потрібно підготовлюваний, буде без сумніву здійснений, що потягне за собою устійнення відносин на заході Европи, а це знову дасть змогу світовому банкиреві — Америці — увійти зі своїм творчим капіталом на европейську грошеву Сагару.

Та устійнення відносин в одному місці не означує стабілізації в другому. Навпаки воно потягає за собою конечність — в близчій або дальшій майбутности — ревізії всього того, що було диктоване не холодною застановою, але злобою й пімстою, або що було зроблено прихапцем, уривочно, недбало й недоцільно. Так цілу смугу від Балтику до Чорного Моря позбавлено права самовизначення! Плебісцит переводжено на Поморю й на Шлеську, а всеж таки сьогодня лунають в европейській пресі голоси про помилки в устанавленні східних границь Німеччини. Все частійше говориться про конечність скасування данцігського коридору й звороту Шлеська. В багатьох точках заязана зі замиренням на заході Німеччина робить далекойдучі уступки, але вимагає вільної гри на сході, домагається ревізії західних границь Польщі. І правду кажучи, не лише англійська преса, але союзницька, французька потакує німецьким голосам, піддержує німецькі вимоги, твердить, що Польща в першу чергу в ім'я европейського мира є покликана до територіяльних пожертв.

В Локарно будуть заторкнені й вирішені незвичайно важливі справи, але вони не обіймуть східних границь Польщі, українсько-білоруської національної території. В Генуї гомонів ще невгомонний Ллойд Джордж про „плавкий стан" на межі між Европою й европейським Сходом; в Локарні мовчанкою буде сповита ця важлива квестія. А прецінь осягнення мира на одному відтинку ще не встановлює мира в цілій Европі, тим більше в цілому світі. Так довоєнна Европа, хоч в довголітнім мирі творила свої цінности, постійно лякалася „балканського кітла", щоби він не сколихнув европейською будівлею та не викликав загальної воєнної пожежі. Чи тепер будівничі мира мають закрити очі на сумний факт, що „балканський котел" поширився далеко поза Балканський півостров?

На межі Европи й европейського Сходу є ще більше даних для перевірки насильних фактів, як деінде і то тим більше, що процес під назвою самовизначення народів тут з кожним роком входить у фазу своєї природної гостроти.

В Локарно ця справа не буде порушена. Але вона вже була порушена у Варшаві. Треба це з притиском зазначити, що російська дипльоматія в своїх егоістичних цілях створює такий стан, який відсуває вирішення долі українського й білоруського народу, або й першими актами припечатує неволю західної вітки української й білоруської нації. Генуенську конференцію попередив рижський трактат, Локарно — варшавська візита Чічеріна, де говориться про „приязнь" і виконання рижського трактату. Правда, червона дипльоматія є дуже щедра на слова. В Ризі декляровано про право (буржуазного) самовизначення для Галичини, але кордон поведено згідно з польськими бажаннями. Ще недавно більшовики видали маніфест про те, що українська проблема є найважнійшою проблемою середущої Европи, але ділами вони засвідчують якраз протилежне.

З приводу варшавської візити Чічеріна писала „Vossische Zeitung":

„Чим більше зростала т. зв. небезпека німецько-французького заспокоєння, рейнського пакту, вступлення Німеччини до Ліги Націй, тим більше (в Польщі) виглядувано відносин з Росією, щоби видобутися з двофронтового положення і—не розпорошуючи сил, могти зайняти протинімецьку орієнтацію. Однак не Росія досі не врезигнувала з рейнського трактату, і якраз та обставина й досі стоїть на перешкоді переговорам про торговельний трактат. Важко допустити, щоби Росія всупереч своїм дотеперішним поглядам погодилася з утратою українських і білоруських просторів, відкладаючи ad acta справу вілєнську і львівську".

Важко допустити..., а всетаки така можливість не є виключена. Все залежить від вислідів локарнської конференції. Аж тоді стане ясно, в котру сторону зверне свої очі і кроки кремлівська дипльоматія. Покищо обовязком всього українського громадянства, без огляду на кордони, є уважно слідкувати за ходами Москви, щоби обопільні змагання керманичів зміц стягу Грабского, Дмовского і Ш. Інтернаціоналу не запроторили в довговічну тюрму 7-ми мільонового українського народу, щоби нашим коштом не окуплено польсько-московської приязни.

З женевських відгуків.

Українська делєґація в Женеві.

На протязі всієї сесії Загального Зібрання Ліги Націй перебувала в Женеві українська делєґація в складі д-ра Романа Перфецького й Антона Петрушевича.

Делєґація була в президента Зібрання канадійського сенатора п. Диндирана й у президента Ради Ліги Націй, представника Франції п. Поль-Бонкура. Обом президентам вручено меморіял про положення українського народу під Польщею. Одночасно делєґація вручила їм декларацію „Комітету поневолених народів", в якій поруч положення Українців представлено теж положення Білорусинів і Литовців. Вкінці делєґація передала теж меморіял Західно-українського Товариства Ліги Націй з засудженням надужить польської влади супроти українського населення.

Делєґація відвідала теж представників Швеції, Японії й Бразилії та добилася до Генерального Секретаріяту Ліги Націй.

На тему своїх заходів видала делєґація два пресові комунікати, які були поміщені в женевських щоденниках (радикальним „Женеву а" і католицькім „Курє де Женев"). Крім того розіслано брошуру „Білий терор в Польщі" та брошуру „Поза законом! — Шкільна проблєма в Польщі".

Преса.

„Слово польске" про Станиславівщину. — „Поліція!!" — Навчання під „угоду".

Усіма квітками вишукованої фразеольогії і стилістики красується допис про Станиславівщину, поміщений як довгенький „Станиславівський лист" у вчорашньому (273-ому) числі „Слова Польского" (з б. ц. м.). Він довідається відтіль про все: про спасенну діяльність поліції і про вічне марево нових саботажів, про благодатний вплив польської „тріакі" взгляди на угодові настрої українського населення, про українські кооперативи й аматорські вистави та небезпеку від одних і других для польської державности, про злочинну нельояльність „Ціла" і занадто велику самовпевненість польських „кресових дзялачи" — і про багато инших повчаючих речей, про які дійсно трудно булоб довідатись звідки инде, як лише зі „Слова польского", та ще й так ясно і недвозначно, мов на лопаті.

Але не забігаймо попереду батька в пекло. Отже передусім, як личить поважному органові наймогутнійшої польської партії — реверанс перед поліцією. Станиславівське воєвідство — мовляв — хоча відсотково виказує найбільше число українського (розуміється: „руского") населення, а проте належить до найспокійнійших „кресових" воєвідств. Правда, щось там було не в порядку в калуському й коломийскому повіті, але

метки поділи нашого воєвідства злих відувала вже в тих повітах провокаторські банди, які не мали нічого спільного з загальним настроєм руского населення.

Коби лише й далі поліція не засипляла,

...рук закладати не можна, головно в Калущі й околиці, де населення підлягало частинно переворотницькій агітації.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 5)

ЛАВРІВ.

(Продовження.)

Коли в червні н. р. пощастилося львівському консерваторові п. Б. Янушеви відслонити безцінний фрагмент старовинної фрескової поліхромії вірменського собора у Львові, то першою з думок, яка блиснула йому в голові на вид нежданого відкриття, була думка про... Г...ів, та про його фрески, про які він пятнайцяти літ уже кружляли в кругах археольогів ріжні, ніким непровірені поголоски і припущення. Очевидно ніхто не трактував поважно безпосереднього присуду на фрески, виданого згаданим уже членом львівського „грона", але мало хто поважувався вірити в можливість істнування направду старих, середньовічних стилево й іконографічно цінних малювань, десь у Лаврові, в недоступній глуші бойківського Підгір'я. Рішено провірити поголоски і усталити факт.

Щастя хотіло, що поїхати до Лаврова й перебути в гостинних мурах монастиря кілька днів довелося підписаному. Щастя тим більше, що найбільш оптимістичні припущення виявилися сірими й безбарвними супроти чарівної, імпонуючої своєю предковічною красою дійсности.

Полишаючи вичерпуючий опис монастиря, його церков, інституцій та їх мистецького вивінування в парі з документальною історією тої василіянської обителі до обширної монографії, якої друк почнеться в черговому випуску „Записок Чина С.В.В.", обмежуся на цьому місці тільки до головної монастирської церкви в Лаврові, в якої мурах оберігається той безцінний скарб, яким є поважні останки фресків XV. віку.

Можливо, що в згаданій студії вдасться мені бодай в приближенню усталити дату повстання і постепенної розбудови лаврівської церкви св. Онуфрія. Поки що одначе, мусимо вдоволитися припущенням, що її найстарша частина, а саме головна нава з бабинцем і пресбітерію не повстали пізніше, коли не раніше XV. віку. Не виключене, що видобута відкілясь В. Площанським дата 1676 р. відноситься до прибудови бокових каплиць, які разом з головною навою утворюють сучасне хрещате заложення храму. Не має також сумніву, що старими й первісними остали тут долішні стіни храму тоді, коли їх завершення і накриття мінялося дуже часто в наслідок пожеж і елементарних нещасть. Сам зруб остава заєдно без змін тоді, коли його покриття від найдавніших часів аж донині прибирало усе нові, згідні з вимогами свого часу форми.

Нинішний свій зовнішний а почасти й внутрішний вигляд завдячує лаврівська церква обнові, яку почато в 1910. р. а закінчено безпосередно перед війною. При цій обнові отинковано стіни, які в їх горішній, зовнішній кондигнації украшено романським зубчатим фрезом і окапом, що до того часу украшував тільки пресбітеральну частину; підчас тої ж реставрації закрито під тинком чи в основі перестроєно (!) острі луки, двигаючі сліпу копулу пресбітеріяльної частини, через що, на жаль, позбавлено памятник його зразково-переходового стилевого характеру, який послужив основою для студії Мокловского і Соколовского... В парі з тим старі двері з інтересними скульптурами заступлено новими, підроблюваними під старий смак, вимощено черепицею долівку, та обвалені над бабинцем і пресбітерією склепіння заступлено в першому випадку плоскою стелею, в другому більш плитким від попереднього склепінням. Усі отвори дверей обрамовано зовні псевдо-романськими поглядами.

Те, що в першу чергу опановує увагу відвідувача лаврівської церкви, це виїмково низькі входові отвори (несповна два метри висоти) і також вдаряюча товщина стін (півтора метра ширини). Невисокі лукові вікна, пробиті в тих грубих стінах, в парі з характеристичним окапом, все те надає памятникові типової політури романського, може колись інкастельованого храму. Не менше характеристичним являється триконхове заложення пресбітеріяльної частини, якого зразки можна найти хиба в архитектурі монастирських церков Атона. Тепершня церковна обстанова дуже скромна. Усього чотири бічні віятарі і один головний поза іконостасом незвичайної в наших церквах композиції, отсе останки тієї богатої обстанови, яка в формі безлічі віятаріа, ікон та портретів, ще в 90-их роках закривала стіни церкви до того, що важко було визнатись чи вони білені чи полихромовані (Грінбергова). Немає й згадуваного В. Площанським віятаря св. Онуфрія, різьбленого Берниковичем, як також ктиторських портретів з портретом князя Льва на чолі, які колись виповнявли головну копулу і перила хорів. Більшість віятарів знесено або передано до сусідніх церков, (віятар св. Онуфрія переведено до Биковні) пос-

В иных повітах мир і тишина, українське населення

з кожним роком сильнійше зживається з польською державністю. Головно введення тривкої валюти знаменито причинилось до успокоєння умів —

— хтось подумає може, що це несмачні жарти на адресу Владислава Грабского, але ні: так воно дійсно стоїть чорним по білому у „Слові польскім". Те, що схвилювало всеньке польське громадянство й ввело заколот у державно-польську машину — вплинуло „знаменито" на успокоєння бунтівничих українських духів!...

Потім слідують конкретні приклади, в чому це успокоєння проявляється. Отже у зрості кооперативної діяльности, у торговельних і молочарських кооперативних спілках, які на превеликий жаль „Слова польского"

виконують не лише економічні завдання, але є вартовими баштами також („плацуфками") для політичної агітації проти держави.

Здається, що ту протидержавну агітацію добачує проникливий дописувач у факті, що

на щоденному базарі в Станиславові стрінете кожнісінького дня руских селян, які в примітивних скриньках привозять справді добре масло з власних молочарських спілок.

„Крім того" (себто привоження на базар протидержавного масла), Українці засновують масово аматорські театрики, які „теж" (так як масло) ділають

агітаційно, через добір пєс і співів,

а повага ситуації тим більша, що в цих агітаційних протидержавних забавах беруть участь чистокровні Поляки „себто" — латинники:

половина аматорів руской сценки це, на жаль, Поляки (латинники)!

І бідкає автор, що

солідній рускій роботі нічого не протиставимо.

Але видко, що автор дійсно прегарно орієнтується і знає головну причину зросту організованости українських мас. Бо ось, що він пише, навязуючи до повисшого цитату:

протиставимо одно лише — польську державність і це велике добро працює за нас без нашої заслуги. Власна (себто польська — пр. Ред.) державність діє в кожному повіті...

Чи можна заперечити слушности, що блага цієї державности є єдиною причиною навіть таких злочинств, як те, що наші люде взялись за молочарські спілки, а яких Станиславовяне мають добре масло?!

Та видно льотіка в малошановного вшехпольського дописувача шкутильгає, бо ледве говорив він про „витревалу й частинно успішну пропаганду" та „солідну руску роботу", в кілька рядків пізнійше твердить, що

українська інтеліґенція в значній частині живе нині без кевми з дня на день, нерішена і хіба підтримувана хвилево одиною на якісь европейські закоти, які пророкує в безприкрому великодушному способі „Діло" (хтож-би инший?! — пр. Ред.), з явним замїром сіяти непевність і нерішучість.

І тому „Слово польске" радить підтримувати всіми засобами хруніяду, у вірі, що

одна сильна політична подія, напр. збліження Росії до Польщі, може рішити про повне перехилення української інтеліґенції в бік польсько-руской угоди.

Це вже шульц нісенітниць зі „Станиславівського листу", так, що всі инші нісенітниці, яких ще не мало у дальшому тексті того „Листу", не дійшли до такої перфекції, і тому зайва річ наводити їх. Згадатиб хіба лише про обурення писаки на українських ремісників у Станиславові, які находять моральну й матеріяльну підмогу з боку тамошнього українського громадянства і „навіть"

стараються про кредити неодноразно з польських банкових інституцій зі шкодою для Поляків...

Цікаво, в чиїх кишень і чиєю кервавицею добуті поплили фонди, якими основані всі ті польські фінансові інституції, існуючі на українській землі і від кого дальше вони тягнуть свої живучі соки? Про шкоду, яку має з отих інституцій місцевий український нарід, пропагатор проектів „na zniszczenie Rusi" не згадує, бо „to co innego"...

Кожний може збогатитися

купуючи один льос Державної Клясової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336.

Загальна сума виграних около **10.000.000 золотих.**

Головна виграна **400.000** золотих.

Крім цього:

1 виграна		250.000	1 виграна		20.000
2 виграні по		150.000	8 виграних по		15.000
2	„ „	100.000	11	„ „	10.000
2	„ „	50.000	20	„ „	5.000
2	„ „	40.000	30	„ „	3.000
2	„ „	30.000	65	„ „	2.000
3	„ „	25.000	128	„ „	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії виплатили ми між иншими виграні по:

Зол. **150.000** на ч. 26.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вирвати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40'— ..... половинок по зол. 20'— ..... чвертьок по зол. 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу биянкетом ПКО. ч. 405.016 надісланим фірмою. 556 5—6

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

Відвідини.

Поїздка французьких парляментарів до Польщі і заходи львівського воєвідства.

На днях французькі парляментарії, особливо лівого табору, вибираються у відвідини до Польщі. Дня 11. ц. м. завітають вони до Познаня, а опісля через Катовиці й Краків в дні 13. ц. м. прибудуть до Львова, звідки подадуться у Варшаву.

У звязку з цими відвідинами міністерство закордонних справ підготовляє відповідне прийняття, до якого притягає представників сфер урядових, парляментарних, освітних і господарських з метою скласти програму прийняття.

Очевидно, що й урядові чинники тих міст, які відвідають французькі парляментарії, на приказ з гори лагодяться на стрічу і зі свого боку роблять відповідні підготування. Ясно, що в цій справі не лишається позаду і Львів. Львівське воєвідство запросило в неділю 4. ц. м. представників політичних кол й культурно-освітних установ на нараду в справі прийняття французьких парляментарів у Львові. З „Руснія" одержали запрошення: правит. комісар „Нар. Дому" Іван Сас Лісковацький, б. пров. комісар Ставропігії Николай Третяк, голова Наук. Тов. ім. Шевченка д-р Кирило Студинський і мабуть п. Микола Ганкевич. Три перші явилися у воєвідстві. Ясно, що п. голова Наукового Тов. ім. Шевченка здивувався, коли побачив себе в такому „репрезентаційному" товаристві.

Урядовим аранжерам звернено увагу, що українські політичні, культурно-освітні й господарські кола репрезентують зовсім инші діячі, як ті, що їх урядово покликано на нараду. Всеж таки до комітету прийняття покликано великого політика й великого культурного діяча офіційної марки Івана Сас Лісковацького.

Є це очевидний глум над українським народом. Урядові кола з одного боку бажають поставити перегороду між французькими парляментаріями і справжніми представниками українського громадянства, а з другого боку намагаються створити своєрідну „патьомкініяду".

Обовязком українських відповідальних чинників є заздалегідь вказати французьким парляментаріям на ці ходи польських чинників, зазначити, що Саси Лісковацькі не репрезентують українського громадянства, лише що їх покликано на те, щоби з питомою собі злобою поглумитися над українським народом, а французьким парляментаріям наложити на очі зелені окуляри.

З мартирольогії перемиської землі.

На увагу міністерству освіти, львівській шкільній кураторії й українській „Учительській Громаді".

(Політика кураторії шкільної округи Львів. — Методи урядування львівських шкільних можновладців. — Пп. Рибарскі і Янеллі. — Культура пана Гайчака. — „На всіх языках все мовчить ...)

Під сумними авспіціями почався шкільний рік у перемиській українській гімназії. Здається, що ні одна школа в культурній державі не бачила таких картин горя бідних наших батьків і їх синів-учнів. Усе те з приводу проскрибування инших повітів, із яких не дозволено ходити учням до української перемиської гімназії. До самого 15. вересня щоденно були цілі громади учнів і їх батьків, що вистоювали перед директорською канцелярією. Тут були і священники і вчителі і урядовці і залізничники, а найбільше селян і селянок, між ними багато Лемків і Бойків. Деякі з них селян ночували аж за містом під голим небом, бо приходилося їм сидіти по 5—10 днів, а ніхто не дав їм приміщення в місті.

На щож чекали ті наші бідолахи, чого вони сподівалися? Чи може ласки дирекції, чи „всесвітлійшої" кураторії? І одного і другого. Не хотіли, бачите, до самого осоннку повірити, що є така влада на світі, яка заборонить „повноправним" горожанам держави посилати своїх дітей до державної школи з рідною мовою навчання. Думали вони, що бодай під кінець ферій змякне пан Собіньскі і принаймні че змодифікує своє драконське беззаконне розпорядження. Але надармо сподівалися.

Деякі з батьків учнів внесли до кураторії прохання в справі приняття синів. Відповідно до того, як сама кураторія оголосила через дирекцію в гімназії, мали вони всі вимагані посвідки: їх сини мають знижку по бурсах або безплатне чи дешеве удержання по станціях, мали тут близьких свояків і т. д. Всі вони були певні, що кураторія вдовольнить їх просьбу. Але й тут стрінуло їх гірке розчарування. Бо їх прохань навіть не розглянено в кураторії до початку шкільного року. Це вже вислід своєрідних польських порядків. Як відомо, підчас ферій всі більші й менші панки з державних установ виїжджають на „letniska", а в кураторії навіть не стало заступника референта для справи перемиської гімназії. За цілий місяць серпень не полагоджено ані одного прохання і батьки учнів, що подали їх, довідувалися в дирекції, що не тільки не прийнято їх синів, але що нема зовсім відповіди. А це людей тим більш обурювало, що разом із проханнями були теж шкільні свідоцтва учнів, без яких ніяк не можна записати учня до чужої гімназії. І батьки завдавали собі питання: невже така никчемна робота кураторії з премедитацією обрахована на те, щоби батьків обдурити й щоби їх діти взагалі ніде не вчилися?!

Деякі інтеліґенти вибрали представників, складалися їм на дорогу й висилали до Львова до кураторії, але й це не помагало, бо тут безсоромно брехали й запевняли їх, що подання полагоджено і що вони вже відійшли. Ось для приміру одна картина: один священик із гірського повіту приїздить до референта п. Рибарского б. суплента II. гімназії у Львові, тепер одного з маленьких начиків. На свій запит одержує стереотипну відповідь: „Już papiery odeszły". Коли священик питає, як полагоджено прохання, чує шерсткий голос достойника Рибарского: „W Przemyślu papiery, tam jest odpowiedź". На основі цього прохач додумується, що його сина не приймуть, і тому питає, куди йому звернутися з ученем, бо у ближчих і дальших польських гімназіях зовсім не хочуть приймати учнів з такої „небезпечної" гімназії. Так пр. директор самбірської гімназії, Шафран, говорив: „Idź cie sobie na Ukrainę, je was nie potrzebuję". В той мент, коли ще раз промовив священик, увійшов пан Янеллі, великий можновладець кураторії і великий польський шовініст. Коли прохач звернувся з просьбою і до цього, він удав, що нічого не знає про всякі труднощі для наших учнів і сказав, що розпорядиться, щоби польські гімназії цих учнів приймали. Але це все було тільки сказане на вітер, бо говорилося 4. вересня, коли кожна гімназія

грети і кращі ікони збережено в монастирському архиві.

На перехрестю головної нави, утвореної з квадратного притвору з хорами над ним і підземеллям в низу, бабинця і пресбітерія та бокових теж квадратних нав, (теж з підземеллями), здіймається осмигранна, освічена чотирма луковими вікнами копула, покрита зовні бароковим шоломом. Хрещате заложення цілости переведене з цілою послідовністю як внутрі так і зовні храму і ніяка прибудова не ослабнює цього основного враження. Місце колишніх копул, що покривали колись кінці рамен, заступлено в пол. XIX. в. невеличкими маківками.

Обнова лаврівської церкви, почата в 1910 р., яка до певної міри затерла переходовий характер архітектури її пресбітеріяльної частини, причинилася з другого боку до відкриття середньовічних фресків, що ховалися під поволокою клеєвого мальовила кисти Яблонського з 1872 р.

Фрески збережені в бабинці, що колись міг бути самостійною каплицею, а навіть церквою св. Онуфрія, але вони могли, хоч не мусіли, найтися і в пресбітеріяльній частині. Про те міг би щось сказати о. Казимир Мрозовський, під якого рукою переводжено реставрацію. Одначе знаючи щире зачоплення о. Мрозовського відкриттям у бабинці, можна з цілою певністю припустити, що в решті церкви не було й слідів середньовічного мальовила. Инакше, той чоловік, якому історія українського мистецтва зобовязана за відкриття і збереження їх в бабинці, був би зберіг їх хочби рудиментарні сліди в иншій частині церкви. На всякий випадок, перед друком згаданої монографії я постараюся відповісти собі й на це, будь що будь немаловажне, питання.

Підчас недавньої обнови, коли відштукатурено поліхромію Яблонського, полишено на стінах бабинця площі покриті старими фресками, які місцями тодіж таки повідпадали. О. Мрозовський зібрав ці відпадки і зберіг в монастирському архиві, але тепер їх там немає. Мур, від яких старі фрески відлетіли, затинковано наново, при чому полученням повно тинку з границями старої заправи, забезпечено останню від дальшого нищення. На жаль не зроблено цього досить фахово, бо не закріплено цілих полос старої заправи, яка, голозно на лівій стіні від входу, видулася і кождої хвилі грозить катастрофою.

(Докінчення буде.)

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кіжик
веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію
527 в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА. 6-10

теж закінчила прийом учнів. І польські патріоти обурюються ще, що польська господарка вийшла у правовідку!

Отже можна уявити собі положення цих батьків, що поїздивши із „завіденції" до Перемишля і тут не застають своїх прохань. Чекають день, два, може — мовляв — славна польська почта запізнилась, але безуспішно. Показується, що ешелонські панки в куратолії свідомо обдурили їх, бо подань зовсім не полагодили і тільки для відвічного скандалу, що папери вже загублено. Були люде, що по три й чотири рази їздили до Львова і все одно не добились нічого. Інші чекали до 10. вересня і тоді одержали відмовну відповідь. Деякі подання прислано аж перед 15. вересня. А в результаті тої тягавини 179 прохань відкинено, і тільки 12 учнів прийнято! Між відкиненими було дуже багато відмінників учнів, було теж багато таких, що безплатно удержувалися в Перемишлі і їм тепер віднято змогу продовжувати студії.

Невеличку заслугу сумнівної вартости можна бачити в тому, що деякі повіти вилучено з числа „заборонених", а саме: Любачів, Ліську, Яворів і Старий Самбір. Але оголошено це аж 2. вересня, коли багато учнів із цих повітів пішли до польських шкіл, або таки зовсім залишилися дома й перестали вчитися. Усього дотепер підраховано 80 учнів, що наслідком жорстокого і ніяким педагогічним аргументом неспровокованого розпорядку куратолії припинили свої навчання.

Коли вже згадувалось про методи „угадування" малого чоловічка до великих інтересів пана Рибарского і Бога шефа п. Янелі, то при цій нагоді й у зв'язку з цією справою не можна промовчати грубої і некультурної поведінки ще зільного достойника, а саме пана Гайчака. Хтож це пан Гайчак? Це заступник „самого" куратора, і не він саме здезільця приймає наших громадян, бо пан Собінські не всіх смертних допускає під свій олімпійський престол.

„Pan naczelnik", як титулують Гайчака, це людина наскрізь примітивної культури, який не говорить з прохачами, тільки кричить на них і лає, та взагалі нашого брата він на очі не терпить. До українських депутацій і до поодиноких Українців він кричить і лається, а на саму згадку перемиської гімназії попадає в якесь божевілля. Отже пане він перш усього учнів, називав їх усяко, лаяв теж і професорів, і власне на професорів української перемиської гімназії він сказав, що це „bacisze i bandyci", що які професори, такі й учні і т. п. На це є не один, але багато авторитетних свідків, що під присягою ствердять таку ганебну поведінку, гідну якогось гольтіпаки зпоза замарстинівської чи личаківської рогачки, а не людини, яка має опікуватись шкільництвом, освітою і вихованням у львівській окрузі, яка памятає ще справжніх педагогів.

Коли чуємо, що людей, які теоретичною освітою в університетських мурах та довгою педагогічною практикою по гімназіях набрали найкращих кваліфікацій виховників молоді, в такий дикунський спосіб ображує урядовець, якого песім обов'язком є бути вічливим супроти стопіи, то дивує нас лише нечувана рабська ність наших інтелігентів, які зараз таки на місці не дадуть належну відправу такому панові, керуючись при цьому принципом argumentum ad hominem. Дуже сумно теж, що такі випадки доходять до відома преси окружною дорогою і щойно по якійсь часі, та що вчительська станова організація не вважає обов'язком своєї чести реагувати й жадати сатисфакції, а одночасно інформувати про відносини, в яких працює українське фахове вчительство, аналогічні чуженські станові організації, з якими вона повинна підтримувати тісний зв'язок. Взагалі не знаємо, як взагалі головний виділ „Учительської Громади" уявляє собі свої завдання, коли він досідь ще не забрав ніякого голосу, коли ось нпр. після мох його поважних членів, учителів перемиської гімназії, без усякої причини порозганяно на всі боки й то після судової розправи в перемиському окружному суді, що ствердила повну безосновність закидів поліції, на основі яких вписано їх на листу „неблагонадійних". Виходить, що стероризовані кациками з львівської шкільної куратолії не лише учителі перемиської гімназії, але й ціла станова організація, стероризована до того, що позволяє собі навіть плювати у фізіономію і згноювати невчасно сокиру, прийняє з покорою епітети „батяри і бандити".

Ширіть наш часопис!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Польський сойм.

На засіданні польського сойму 6. X. марш. предложив ленний порядок: 1) злагіднення фін. кризи, 2) обмеження держ. видатків, 3) піднесення продукції. Опісля марш. напятнував, що один сойм. клюб відніс ся до С. Народів у справі зем. реформи. З черги прем. Граб. ські в експозе заявував заг. державні справи. В загр. справах Польща з трудом працює для мира з иншими державами. У внутр. житті слід підкреслити поступ на полі безпеки. Від двох місяців розвинулася гостра фін. криза. Уряд працює над утворенням програми екон. політики. Загр. кредитів не вжиється на держ. буджет, а слід їх ужити для екон. життя. Прем. заповідає зменшення на половину має. податку. Головне експортовий. Прелімінар уявляє конечність редукції видатків. Сподіється, що сойм прилучиться до акції ощадности.

Стан облоги в Греції.

През. ради мін. Пангальос ввів у цілій Греції стан облоги. Арештували провідника Республ. унії Папанастазіса і кількох журналістів, які докоряли президентові, що для військової диктатури розвязав парламент і не розписав виборів.

Змова на життя Штреземана.

„Берл. Тгг." повідомляє, що берл. поліція викрила змову на життя Штреземана. Змовники заявляли, що краще вбито Ш-а, як дати йому підписати гар. пакт.

місяць жовтень є місяцем Української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівіла на синдазх, відайте їй почесне місце у своїй хаті!

НОВИНКИ.

— **В обороні позва рідної школи.** З холмського „Нашого Життя" довідуємося про гідну постанову рівенського українського громадянства в справі польонізації тамошньої семиклясової української школи. Під проводом сенатора О. Каспінського відбулися дня 13 м. м. збори 150 батьків, які радили над пришпенням дітей в зязку зі закриттям української семиклясової школи в Рівім, та над заснуванням також приватної української школи. В дискусії над справою закриття української 7-клясової школи, в якій забирало голос багато промовців, зясовано, що зібрання одноголосно вважає факт закриття української 7-клясової школи — неправним і вважає потрібним вжити всіх легальних заходів до привернення 7-кл. державної української школи в Рівному. В справі відкриття приватної школи, після довшої дискусії, зібрання одноголосно постановило незалежно від домагання привернення державної школи — негайно починити кроки до відкриття ще в біжучому шкільному році приватної української 7-клясової школи в Рівному. Цю справу доручено вести місцевій „Просвіті". Одночасно прийнято рішучу постанову у відношенню до обрусительних затій „Російского Благотворительного Общества" з протоєреєм Рогальским на чолі. Вислано протести до міністерства освіти у Варшаві і до секретаріяту Ліги Націй в справі протизаконного закриття української школи й до митрополита Діонизія в справі чорносотенної політики Рогальского.

— **Тісні ворота освіти.** Польські університети мають у найближчому часі підвищити троскратно оплату при іспитах у вищих школах. Такий є останній розпорядок міністра освіти з дня 17. вересня, з наміром підкріпити розхитаний державний буджет. З цього виходить, що доступ до вищих шкіл буде щораз важчий, а навіть неможливий для синів бідніших шарів громадянства. Студентами університету стануть тільки „панічики", сінки капіталістів. У варшавському університеті повстав студентський комітет, що має займатись інтервенцією з метою попинити згаданий розпорядок. У противежним випадку молодь буде примушена відповісти на нього страйком.

— **Бунт вязнів у Перемишлі.** В карнім заведенні в Перемишлі пізні в понеділок завважили сінниками, підпалили їх і так при заколоті хотіли дістатися на волю. Сторожа перешкодила їх намірам.

— **Техніка „наших" бандитів** зростає з дня на день. У вчорашнім посліпім поїзді на лінії Львів-Варшава всіли до одної сепаратки в вагоні два молоді добродії і в околиці Лежайська почали хльороформувати одинокну жінку, що сиділа там. Пані Мішинська зі Львова лепше встигла вибігти на коридор і перелякана вискочила з вагону та сильно потовкласі на залізничім насипі.

В перші роковини смерти бл. п.
п-ва Людомила Давидовського
б. старшини, секретаря, дипльомата З. У. Н. Р. у Празі і там померш. го, одинокого найдорожшого сина Петра і бл. п. Юлії з Гуськевичів Давидовських, емер. стар. секретаря Генеральної Прокуратолії відправиться ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ у парох. церкві св. Петра і Павла пов. вул. Личаківській у Львові у вівторок дня 13. жовтня 1925 р. в год. 8. рано, на котре всіх свочків і знакомих запрошує горем прибитий батько — **Петро Давидовський** 597 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":
Бережани. Сала Сокола.
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прашальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 563 4—?

Український Театр під дирекцією І. Могутина.
Добромірка, сала „Просвіти":
Четвер 8.X. „Неждалий роман".
Пятниця 9.X. „Барон Кіммель".
Шпли, сала „Просвіти":
Субота 10.X. „Запорожець за Дунаєм".
Неділя 11.X. в год. 3. попол. „Воскресеніе".
Збараж:
Неділя 11.X. „Морфіум" премєра.
Театр в переїзді до Мостиск заїздить по дорозі на 2 вистави до Золочева.
569 1—2

Український мішаний хор Д. Котка:
субота 10.X. Гвоздок Ягайлонський.
неділя 11.X. Судова Вишня.
понеділок 12.X. Перемишль.
вівторок 13.X. Перемишль. 518 11-?

„Осінні Вечерниці" улаштовує Тов. „Українська Захоронка" дня 10. X. н. р. в малій салі „Лисенка". Початок о 8. год. вечером. 583 2—3

З нагоди вінчання зложили Вп. Марія Антонюк і Микола Козяр з Берестя над Бугом 25 зол. як жертву на фонд Українських Інвалідів. 599 1—1

Дрібні оголошення.

14 і 15 ц. м.
тягнення 1-ої кляси.
Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий лос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі зглядну на зближаючийся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плани гри і почтові чеки даром. 568 3—7
Дім Банковий Шіц і Хаєс, Львів, пл. Марійська 7.

мужеські ФУТРА
ФУТРА
ФУТРА жіночі
СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ
422 **Львів, площа Марійська 10.** 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Д-р Лев Кацнер
ординує в зубних недугах і устної ями вул. Легіонів 3з.
Лямпа Sollux. Устаткування хитаючих зубів. 598 1—?

АДВОКАТ
Д-р Іван Блажкевич
веде канцелярію
в Дрогобичі
Ринок ч. 4. (дім Ковальського).
586 2—3

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
в ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 12-15

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!
Чай проти товстіння
в пачках по зол. 2·50 поручає
Аптина М-ва Лешка Славовського
497 б) **Львів, Галицька 19.** 3—6

Добрих інструкторів до всіх предметів і спеціально до математики й фізики, вибраних з поміж найздібніших студентів Техніки поручає Кооператива ст. тех. „Основа". Потребуючі можуть зголошуватися в домівці Кооп. „Основа" при вул. Супінського ч. 21, (вхід на право) в будні, 595 дні в год. уряд. 13·30—14·30. 1-1

Шукаю накладчика
до видання дуже цікавих і поважних творів: „ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ЗАКОХАНИМ" і „ДІВЧИНА, КОТРУ НЕ НАЛЕЖИТЬ БРАТИ ЗА ДРУЖИНУ".
Успіх запевнюю. — Зголошення до 596 Адм. „Діла", ч. 9. 1-1

Надзвичайний Загальний Збір

Союзу Українських Приватних Урядників Галичини (СУПРУГА)

відбудеться у Львові дня 25. жовтня 1925 р. (неділя) в год. 10. рано в домівці при вул. Оссолінських ч. 15, II. пов. зі слідуючим порядком нарад: 1) Відкриття Збору і вибір голови Збору (§ 14 стат.). 2) Верифікування протоколу з послідного Загального Збору. 3) Справа зміни статута. 4) Справа обєднання з централею професійних організацій умових працівників в Польщі. 5) Міністеріяльний проект в справі суспільного обезпечення умових працівників. 6) Внесення і запити. 7) Замкнення Загального Збору. — Якщо в означеному часі не явиться на Зборі 2/3 части всіх членів потрібних до правосильности нарад, відбудеться в год. 11-тій того самого дня і в цій самій салі і з тим самим порядком нарад другий Загальний Збір, який рішатиме без огляду на число присутніх на Зборі членів. Право участи в Загальнім Зборі має кождий член, що вирівнав членські вкладки по кінець місяця липня 1925 р. включно (§ 10 стат.). — Львів, дня 5. жовтня 1925 р. **Антін Чернецький** голова, **Евстахій Мурин** писар. 600 1—1

Ширіть наш часопис!

ФОРТЕПІЯН в доброму стані дешево до сподання. Відомість в Адміністрації. 590 2—?

ПОШУКУЮ уданого ката місця початкуючого концепієнта. Василь Тригук, Коблиловолоки, п. Янів к. Теребовлі. 585 2-?

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм, робота першокляс. виконує жіночий кравецький салон, Йосиф Флік, вул. Бляхарська ч. 20. 553 4—15

За редакцію відповідає І. Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 225 (10.608). Львів, пятниця 9. жовтня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Суперечности інтересів Анґлії і С. Р. С. Р.

Голос „Таймса" про подорож Чічеріна.

Від першої симпатії до ворожнечі. — Радянська дипльоматія і традиційні форми. — Азійські інтереси і европейська політика.

Памятаємо ті недавні часи, коли англійський уряд мусів боронити перед иншими европейськими урядами своєї доброї волі: дійти, яко мога хутше, до порозуміння з радянським урядом, ще тоді ніким непризнаним. Льойд Джордж як голова цього уряду аж вважався в парляменті на рисковний аргумент, що Анґлія торгує з усіма, навіть з людоїдами і тому може залишити на боці питання про мораль радянського уряду і його внутрішню політику, суперечну з традиційними поглядами инших европейських народів.

Та часи змінились. Коли й робітничому англійському урядові Мек-Дональда не вдалося по визнанні радянського уряду, наладнати торговельні зносини з ним, — англійська дипльоматія щораз більше колиться супроти С.Р.С.Р. Коли-ж ще радянський уряд зазначив недвозначно суперечність своїх інтересів з інтересами Анґлії в Китаю, Індіях, Персії та Туреччині, Анґлія стала одним з його найбільших ворогів.

Чічерін підчас своєї варшавської розмови з польським мін. зак. справ зовсім не скривав думки, що в цій протилежности інтересів дозріває конфлікт. Тому-то офіціяльний голос англійської політики з нагоди радянсько-польських балачок заслуговує на те, щоби його вислухати. „Таймс" у вступній статті з дня 2-го ц. м. ось як характеризує ситуацію:

„Комісар закорд. справ Радянської Республики виринув неждано в Европі як практикуючий прихильник старої дипльоматії. У формі, яка панувала у перед-воєнній Европі, він склав офіціяльні відвідини Варшаві та Берлінові, склав поклін президентові польської республики і був почесним гостем на офіціяльних бенкетах, де прийшло до вимін найлящих тостів. Промови виголошені у Варшаві підчас святочного обіду і ним самим і гр. Скшинським були різко ліричні. Польський міністр кинув комплімент комісарові за його „небуденний талант та зручність". І висловив надію, що з розмов веденых ними всі перепони між Польщею і Росією розвіються, і що коли, як це собі обіцює, поїде відвідати Москву, сподівається, що там побачить „довершені наслідки гармонійної політики". Пан Чічерін був не менше сердечним, кажучи про російсько-польську дружбу, і заявив, що радянський уряд уважає своєю головною метою вдержати мир та співпрацю з иншими націями. Ця різка зміна у радянській закордонній політиці, головно супроти Польщі, найшла свое розв'язнення, коли Чічерін прийняв журналістів, даючи їм розяснення, які виходять далеко поза межі зрозуміння цієї політики. Він передав їм признання, що „британські консерватисти хотять, усякою ціною відорвати Німеччину від Росії", а в пропонованім західнім пакті добачував засіб, щоби залишити СРСР. у „величнім відокремленні" (splendid isolation). Додав також, що вступ Німеччини до Ліги Націй, без спеціяльних застережень, зробить її прихильницею „протирадянської коаліції". Коли знажати, що в західній Европі висловлювали загальні сподівання на тему того, як Польща схоче скористати з найблищої конференції в Льокарно, щоби добитись договору з Німеччиною про забезпеку, стане ясним, що справжня европейська консолідація почала хвилювати радянського міністра і тому, що рівновага і большевизм погано годяться зі собою.

„Принціп большевицької закордонної політики можна назвати саме протилежними до принціпів, якими руководились англійські міністри закордонних справ, як це засвоює лорд Грей в останній своїй книжці: „вони не мали наміру спричинити лиха народам або цькувати їх або ловити рибу в каламутній воді". Китай, Індія, Афганістан, Персія, Австралія, південна Африка і навіть Велика Британія кажуть щось зовсім иншого про діяльність большевизму на протязі кількох останніх років".

І тут починається подібне перечислення неприємностей, яких наробів радянський уряд англійському, піддержуючи китайський націоналізм на шкоду англійської торгівлі, ведучи агітацію проти англійського („Таймс" каже „так званого") імперіялізму від Чорного Моря, через Туреччину, Персію, Туркестан та Монголію. „В решті майже всі форми міжнародного суперництва є боротьбою за впливи; і дивно збігаються обставини, що там, де нині зударяються впливи російські та англійські, є тими самими, де існувало англо-російське суперництво в нещасливих роках перед 1907 р. Захват територій вважається перестарілим, за те місце зброї в боротьбі за владу зайняла пропаганда, що скрізь втискається".

„Таймс" цитує погляд одного впливового німецького денника, бу-

Вже вийшов з друку
„Історичний КАЛЄНДАР-АЛЬМАНАХ Червоної Калини".
593 ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ 2—3
Львів Руська 18|I. Червона Калина.

цім-то зближення з Польщею потрібне для Росії зі становища Далекого Сходу, бо що би вести там успішну агітацію, вона мусить мати спокій в Европі. Німеччина перша підписала договір з радянським урядом і тому йому було би прикро, якби рапальський договір став мертвою буквою.

„У Парижі є тої гадки, що Німеччина на всякий спосіб взяла на себе обовязок стриматись від якогонебудь агресивного кроку супроти радянської Росії і що приступлення Німеччини до XVI-ої статті ковенанту видається Москві суперечним з таким зобовязанням. Тому, нема сумніву, що пан Чічерін ужие всього свого дипльоматичного мистецтва, щоби відтягнути п. Штреземана від наміру йти в товаристві з західними державами. Можна вірити, що п. Штреземан піде шляхом, який сам собі означив, він знає, що пропонований пакт забезпеки не є, як це сказав Чемберлен у Женеві, зверненій проти нікого, а є першим кроком до загальної европейської консолідації. Було би дуже бажаним, щоби й Росія сприяла цій консолідації. Та всі труднощі в тому, що большевизм і стабілізація суперечать собі".

Побачимо, чи аргументи Чічеріна в Німеччині будуть сильнійші.

Льокарно.

Відкриття конференції про пацифікацію Европи.

Конференція міністрів заграничних справ, які тримають нині в своїх руках долю Европи й її країн, розпочалася вже в маленькому швайцарському містечку посеред чудової природи, якої красу підносить ще прегарна сонячна погода. На наради призначено судовий будинок, відмежований на час конференції від решти світа шнурами, що маркують граничні лінії, ненарушности яких зорко пильнує поліція. Будинок прикрашений прапорами Швайцарії, Анґлії, Франції, Бельгії, Німеччини, Італії, Чехословаччини і Польщі. Салю засідань на першому поверсі уладжено спеціяльно, вистеливши долівку великим перським килимом та вставивши по середині кімнати рівно-квадратовий червоним сукном вистелений стіл з 4-ма на червоно оббитими кріслами з кожного боку стола. Спершу приготовано довгий стіл на всю довжину салі, але Бріянові, який днем раніше оглянув салю, не сподобалося це: він лякався, щоби зараз з самого початку не прийшло до незручної сцени з рішенням першенства місця. Тому „рівноправний" квадратовий стіл призначено для головних делєгатів 5-ти великих держав, а для решти делєгатів, експертів, секретарів та для довірочних розмов поуставлювано під стінами кілька невеликих столів. Крім членів делєгацій, яких на першому засіданню явилося двайцять кілька осіб — ні одної особи до будинку конференції не впускають.

На перше засідання прибув англ. мін. закорд. справ Чемберлен; франц. мін. закорд. спр. Бріян, директор правничого департ. франц. м-ства заг. спр. Фромажо, секретар Бартельота Массілі й пресовий шеф франц. посольства в Берліні проф. Генар; нім. канцлер Лютер, мін. заг. спр. Штреземан, держ. секр. Шуберт і мін. радник Гавс; італ. б. мін. заг. спр. Шіальоя і держ. підсекретар Гранді (довірочний Муссолінія); бельгійські міністри Вандервельде і Роллен. Представників Польщі і Чехословаччини в Льокарно ще нема. Вони приїдуть туди імовірно з кінцем тижня.

Засідання відкрив короткою привітною промовою бурмістр міста Льокарно, якою так само коротко подякував в імени всіх присутніх Чемберлен. Після того бурмістр покинув салю й розпочалась наради. Представників преси до будинку конференції не впустили.

Перше засідання посвячено полагодженню технічних подробиць. Всі згодилися, щоби негайно відчитано текст рапорту останньої наради правників 5-ти держав в Льондоні. Над кожним параграфом відбулась коротка дискусія.

Деякі параграфи передано тим самим правникам до перередагування, инші прийнято. Справу вступу Німеччини до Ліги Націй та гарантій арбітражних договорів рішено взяти під наради виключно 5-ти головних делєгатів Франції, Анґлії, Бельгії і Німеччини. Генеральної дебати на першому засіданні взагалі не переводжено, а чого вдоволені всі учасники. Пополудні відбулася перша нарада правників і довірочні неофіціяльні розмови поміж поодинокими делєгатами.

Короткий комунікат стверджує оптимістичний настрій делєгатів — щодо висліду конференції, за якою з запертим віддихом слідкує весь світ, та про перебіг якої нічого конкретного покищо ще не можна казати.

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ

в справах
земельної реформи
відбудеться у Львові в салі
„НАРОДНЬОГО ДОМУ"
в дні 11. жовтня (неділя) ц. р. в год. 12. в полудне.

НАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

Сумний сойм.

Було експозе, чи не було його ?!

По довгім і солідним вітпочинку зібрався високий сойм для осінної праці. На першому засіданні сойму виголосив експозе премієр і міністр фінансів Вл. Грабський. Експозе тривало ледве пів години та зробило на цілу палату як найгірше враження. Вистане вказати на факт, що в соймових колах дисонансно прозвучало до слідуючої пятниці з огляду на фатальне враження, яке зробив на всіх промовець премієра. Посол Розмарін (жидівський клюб) схарактеризував експозе такими словами: „Сойм мовчав і був по промові сумнійше настроєний, ніж перед нею". Клюб „Визволення" рішив зголосити внесок на вотум недовіри урядові.

Польський сойм зібрався в дуже тяжких часах. Для Польщі вони подвійно тяжкі, як з огляду на назріваючі події на арені міжнародньої політики, так з огляду на її безнадійне внутрішньо-політичне і внутрішньо-господарське положення. Ясно, що в такий важний момент і премієр Грабський, що не грішить генільністю, не міг здобутися ні на инше, ні на краще експозе від того, яке виголосив.

Перед соймом не сказав він нічого нового, ні цікавого, а повторив тільки те, що вже говорив свого часу на сенатській, бюджетовій комісії та на господарській нараді. Тому то деякі соймові кола вважають те експозе неіснуючим.

А все таки він говорив. Перш усього почав він від розгляду загально державних проблем. І тут сказав капітальний афоризм про те, що „Польща мусить мати цілковите забезпечення непорушности своїх границь". Не знаючи на глибокоумність того політичного афоризму, ніхто з цілому соймі не нагородив його ані одним оплеском. А не сталося це тому, що Грабські подав менше глибохоумні мотиви до того афоризму. Отже „в підставах нашої закордонної політики — говорив він — стоїть союз із Францією (!). Наші взаємини з Румунією і балтійськими державами закріплюються „бо спертi вони на спільності" інтересів. З Росією (!) наші взаємини теж укладаються щораз краще. Відзібрав Чічерін вказують на те, що в справі відтягнення напружених відносин між Москвою та Варшавою ми осягнули дуже великі поступи. Дійшли ми до гарних наслідків у взаєминах із Чехословаччиною, а з Литвою ми почали розмови (!). В господарських переговорах із Німеччиною ми не посунулися наперед. Зі Злученими Державами ми зближаємся особливо в обсягу фінансів (!)."

По такому змалюванні міжнародного положення Польщі паном премієром повинна була розсаджувати сойм хіба сила в сміху. Та досли, перейняті повагою хвилі, на такий експеримент не дозволяли собі, а напаки похилили голови на знак жалібного співчуття для наївного оптимізму премієра і пішли дальше слідами золотоустого промовця, що характеризував ідилічні відносини з поля внутрішньої політики такими ліричними словами: „Р царині внутрішніх справ належить підкреслити поступ в обсягу безпеки. Сфери національного релігійного та соціяльного

Сповніть громадянський обовязок!

606 На основі банкового закона мусить одинокий український банк 1—2

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти 1 мілїона золотих.

Тому підписуйте нові акції Земельного Банку Гіпотечного!

Одна акція номінальної вартости вол. 25·— разом з оплатою скарбовою і кошгами заготовки (конфенцією) вол. 26·—.

Кождий Українець обовязаний бути акціонарем Земельного Банку Гіпотечного!

Гроші переєилати на адресу: Земельний Банк Гіпотечний, Акційна Спілка у Львові, Підвалля ч. 7.

життя в Польщі зазнали значного заспокоєння. При економічних конфліктах уряд старався їх лагодити та успішно не допустив до їх розросту в небезпечні для суспільного життя відруха".

На обох ділянках життя вспів отже премієр змалювати перед соймом цілковиту побіду уряду та повне опанування ситуації. Нічого дивного, що деякі посли аж образилися та піддали ідею відрочення дискусії до слідуючої пятниці.

Перейшовши до характеристики фінансової та господарської ситуації краю, Грабські повторив тільки те, що вже два рази говорив. Заповів внесення до сойму законопроекту про створення Державної Ради ощадности. Щож до самої ощадности в державних видатках, то висловив надію, що сойм при розгляді бюджету на 1926 рік зробить в ньому ще більші скорочення від пообцяних вже разою міністрів. Далі заповів внести під наради сойму три т. зв. скелетові законопроекти.

Перший з них про обмеження державних видатків передбачує введення установи ресортових контролерів бюджету в кожному міністерстві та введення відповідальности урядників з обсягу реалізації бюджету. Діється це за прикладом Франції. Другий законопроект трактує про засоби зрівноваження платничого бїлансу, та про надзвичайні середники злагіднення фінансової кризи. У тому законопроекті офірує уряд зрівноваження платничого бїлансу на рівновазі торговельного бїлансу, до якої хоче дійти шляхом відомої митової політики. У третьому законопроекті уряд домагається уповноваження на затягнення заграничної позички і на винайм одного з державних монополів.

Крім тих законопроектів є ще один проголошений т. зв. Господарської Ради, який лежить у соймі непорозгодженим ще від попередньої сесії. Премієр домагається скорого його ухвалення, бо до нього приписує велику вагу. Господарська Рада має причинитися до більшої видатности праці та до наладнання таких господарських відносин, в яких подешевіло би життя.

Наконець звернувся Грабські з апелем до сойму, щоби він вирішив якнайскорше та якнайвигіднійше для держави земельну реформу.

Ціле експозе, як видно з усього повище наведеного, вийшло дуже блідим та убогим.

Сумні і прибиті.

Львів, 8. жовтня 1925.

У вівторок розпочалася осінна сесія сойму. Розпочалася вона серед незвичайно сумних настроїв, а загальний смуток, гіркий песиміям і терпке розчарування ще збільшилися й поглибилися після експозе прем. Грабського, після експозе, „якого не було" — як висловилися деякі провідники польських соймових клюбів.

І уряд і сойм дійшли до тієї межі, коли велічні рожеві окуляри можуть бути дитячою забавкою, але не многонадійним засобом для творення світогляду державних мужів.

Ще рік тому анемічний, незадарний сойм вдоволявся дієтами й обіцянками „залізного" премієра, віддаючи в його руки диктаторську владу; ще рік тому „патріотичні" партії насолоджувалися словесним сімпозіоном, справляли бенкети спасителеві польської валюти, а сьогодня приходиться справляти смертну тризну всім великим починам, всім веселковим надіям.

В своїм експозе, „що не було експозе", премієр і міністер скарбу початково намагався надробляти міною, виводити летючі „еси і фльореси" про поправу міжнародного становища Польщі, союз з Румунією і Францією, порозуміння з балтійськими державами й відвідини Чічеріна; далі твердив він про внутрішнє заспокоєння, а вкінці як лік на нечувану економічну скруту й фінансову кризу предложив рецепту у формі трьох урядових предложень. Та в словах диктатора не було вже ані певности, ані віри, ані навіть переконання в свої власні слова. Тому й не дивно, що між правительственними партіями запанував сумний настрій і пригноблення.

Бо й щож тут поможуть оптимістичні слова, коли дійсність є до смерти сумна. Таж тут не треба бути великим знавцем, навіть премієром, міністром чи послом, щоби ствердити, що міжнародне положення Польщі є спожалїння гідне. Рейнський пакт означує зміцнення Німеччини, а тим самим ослаблення Польщі. Союз з Францією хитається, а союз з Румунією хіба не велике має значіння. Тут можна з повним правом прикоровити пословицю про Якима, який хвалився таким самим, як він („хвалився Яким таким!"). Порозуміння з балтійськими державами дуже непевного характеру, тим більше після відвідин Чічеріна. Щож торкається зближення з „Росією", то воно поки що вилами на воді писане, а зрештою певним є, що воно муситоб в створених умовинах викликати глибокі прогалини між поодинокими членами СРСР.

Внутрішнє положення теж не особливе. Всї „чужоплемінні", себто більше однієї третини населення сучасної Польщі глибоко невдоволені з польської внутрішньої політики. Навіть серед найбільших „льояльників" розвіялися всі міражі про зміну політики на „кресах". Під плащиком „язикових уступок" спольонізовано майже все шкільництво не-польських народів, загарбано під свій омофор організацію православної церкви, розпиток тав. національних меншостей повернено на одно століття взад. Навіть угодово поперетикачі Жиди, закоштувавши солодощів державного жолоба і сповнивши ролю Негра в користь вшехпольської політики заповідають перехід до опозиції. В широких селянських масах зростає стихійне невдоволення з приняття вже закону про парцеляцію і осадництво.

Господарська катастрофа ще ніколи не прибирала таких гігантичних, тривожних розмірів, як власне тепер. Хиткість золотової валюти, митна війна з Німеччиною, розвал банків, зменшення кредитів, податкова шруба, 200-тисячна армія безробітних зареєстрованих і що найменше ще такаж кількість нереєстрованих, обезцінення сільських продуктів, важке положення промислу й торговлї — все те не може настроїти нікого на високий тон. Господарська нужда, зростаюче безробіття і голод без сумніву викличуть стрийки і замішання.

В таких умовах не може зродитися оптиміам. Тому й не диво, що навіть такий заприсяжений носій наказно-офіційного оптимізму, як п. Вл. Грабські мусів відспівати свою чергову пісоньку серед смертельної мовчанки своїх поклонників.

Давнійші моралізаторські напучування п. В. Грабского вважалися вершком державної мудрости; сьогодня вони викликують тільки гіркий усміх і глухе невдоволення.

Два рази кулявий сойм з довірям зложив у руки п. В. Грабского далекойдучі повноваги, скинув тягар зі себе і надіявся свого вибрання диктаторськими правами. І щож? Економічна політика „геніяльного спасителя" покінчилася повним розвалом. Сьогодня навіть важко буде її латати „патріотичними" пластрами, бо невдоволення є загальна, генеральне, а польський „нєп" не має ніяких виглядів. Йде вигродування останків. А що далі?

І тут то сум і пригноблення мусить запанувати серед найбільших оптимістів, навіть таких неперебірчивих, як безжурні посли польського сойму.

По широкому світі.

В Італії, у Фльоренції, прийшло до кривавої сутички між фашистами і масонами. Фашисти обурені вбивством одного з членів своєї партії, напали юрбою на дім убийника та підпалили його; знищили домівки масонських редакцій, убили одного адвоката в ліжку, в присутности його родини і кількох инших потурбували на смерть. Про-

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 6)

ЛАВРІВ.

(Докінчення.)

В просторому бабинці лаврівської церкви, засклепленому підчас останньої обнови сплощеним, кошиковим склепінням, освітленому двома луковими вікнами на висоті хорів, находиться під теперішню пору два вівтарі — св. Миколи і св. Василія Великого, з іконами середньої кисти кінця XVIII. віку. Поза тим при західній стіні уміщена з одного боку входових дверей сповідальниця, з другого боку лавки. Долівка виложена черепичною „мозаїкою", вікна прислонені новочасними ніби вітражами. Стіни бабинця потинковані, за виїмкою місць, на яких збереглися фрагменти старої, фрескової поліхромії.

Збереглися ці фрагменти на трьох стінах при дуже ріжному стані збереження. Найменче збереглося на західній стіні з прасіченими в ній входовими дверми, що ведуть сюди від притвору.

Направо від дверей зберігся високий на около 2 метри і около пів метра широкий плат мальовила, в якого горішній полосі видні доколінні драперії одягів якихсь уставлених рядом постатей. Характеристичний рисунок одної ноги в профілї, як також ритмічний уклад драперії дуже нагадує аналогічну частину постаті св. Івана Богослова у вірменському соборі. Низом проведений кістковий („діямантний") фриз, до якого долішньої листви привішена біла опона з темно-брунатним орнаментом, в формі двох паралєльних ліній і зигзаком поміж ними.

Наліво від дверий зберігся теж доколінний фрагмент якоїсь сидячої, жіночої постаті (Богородиці?). Ноги в рожевих сандалах, оперті на низькому підніжку. Оба збережені фрагменти гладкі, без насічень, якими понищено фрески на инших стінах, можуть уже самі собою бути вимовним свідоцтвом досконалости рисунку, свіжости кольориту й лапідарности укладу, які характеризують увесь цикль збережених мальовил.

Мальовила на обох бічних стінах, південній і полудневій, відслонені тільки частинно. На мальовилах північної стіни задержалися ще цілі полоси з тинком і поліхромією Яблонського, на південній стіні нема вже тої полоси, але як одна так і друга стіна не розчищені, покриті останками вапна й побіли, з під якої не легко розшифрувати рисунок і композицію старих фресків...

Мені вдалося розчистити й увільнити цілковито з під пізнїщої заправи й вапняних плям фрагмент фрескового мальовила на північній стіні в середній полосі, безпосередньо біля вівтаря. З під пізнїщих наслоєнь та вапняного пороху й бруду вирину трикутний плат картини зображуючої „Собор Пресв. Богородиці". На темно-синьому, гранатному тлі бачимо там симетрично уложену архітектуру, з червоними (киновар) та сірими кришами, охровими в світлі а брунатними в тіни стінами, яких партикуляцію зазначено чорними штрихами та білими пробілами. Поверх криш архітектури перекинута композиційно-вишуканим луком біла драперія, з чорними орнаментальними полосами-мережками. Контури цеї білої пелени киноварні. Посередині картини, наче прикріплена до звисаючої пелени ікона Богородиці з Дитятем. Богородиця в червоному одязї, з піднятими в гору руками на лоні в неї Христосдитя в білій сорочечці. Рамці ікони ясно-брунатні з чорним контуром, тло темно-кармінове, обличя з легка модельоване, при чому обличя Богородиці удержане в темному брунатному тоні, обличя Христа рожеве а рисунок очей, носа і уст виконаний тоненькою кисткою, шкіцово; такжеж само прорисоване волося Христа, що м'якими стрічками опадає на чоло. Ореолі довкола обох голов як і решти осіб на картині жовті з подвійним обрисом — чорним і білим.

Направо під ікони Богородиці вниз у —постаті трьох святителів; голови двох з них, видних в цілости на першому плянї, повернуті в сторону ікони Богородиці, голова третього видна тільки фрагментарично а поза ореол двох попередніх. Обличя святителів характеристично видовжені, модельовані в тонах від охри до чорної краски, з великими очима (Mandelaugen). Волося марковане чорними ритмічними штрихами, бороди висвічувані такимиж білими просвітами.

Святителі одягнуті в білі ризи з епітрахилями й чорними, видовженими хрестами на них. Драпування риз означене невтрально-фіолетними прорисами, обриси епітрахилїв охрові. Тут і там ризи злегка тінювані. Руки святителів (видна тільки одна в цілости і одна в фрагменті) анальогічної краски й моделювання що обличя, розпреділені на довжину, читко обрисовані.

Цілість викликає незвичайно гармонійне враження як під оглядом певного росунку, так і укладу та видержаного в відповідаючих собі тонах кольориту.

Описаний повище фрагмент є першим з цілого циклю, що тягнеться широким фризом здовж стіни. Поодинокі картини циклю видержані в тихше тонах і композиції, розмежовані поміж собою червоними киноварними листвами з білими контурами.

В сусідстві згаданого фрагменту поміщене „Розпяття", з якого видна тільки горішня частина з самим Розпятим (по груди) і головами предстоящих — Богородиці та св. Івана. Цей фрагмент, як і дещо

голошено стан облоги. Заворушення в місті, що нагадували історичний заговір Вартоломеєвої ночі, мали відгомін ще й в инших містах. Міністерство внутрішніх справ видало накази поліції берегти ладу.

Міжпарляментарний союз, що радить у Вашингтоні, займався справою европейських мит, які є виспідом европейського націоналізму і підривають основи економічного розвитку держав.

Чічерін заперечує звістку льонданських та паризьких часописів про мілітарний союз Росії з Німеччиною.

Прімо де Рівера, еспанський диктатор, що проводив увесь час воєнними операціями в Марокку передає провід в инші руки, вважаючи, що мета його наступу покищо закінчена.

Деморалізація.

Позбудування податкового гроша на ціли деморалізації українського населення.

Варшавські ендецькі газети доносять, що недавно відбувався у Володимирі на Волині зїзд новоутвореної партії „Українська Національна Єдність". З повітів: володимирського, рівенського, ковельського, горохівського, любомльського й дубенського мало явитися 389 делегатів (чому таке нерівне число, коли можна було його заокруглити й до 900 чи 1000? — Ред.). Крім того в характері гостей явилося понад 200 осіб (певно дефензива в комплєті! — Ред.) Зїзд вислав на руки воєводи ось таку телєграму:

„Зїзд української національної партії відбутий у Володимирі в числі 389 представників, просить пана воєводу зложити урядові запевнення про льояльність супроти держави, і стан до співпраці з польським народом над розвитком держави та відбудовою Волині. Зїзд пересилає пану воєводі побажання успішної праці для добра краю і населення."

Ці „повіншування" для волинського воєводи Дембского були би зовсім нешкідливі, як би п. воєвода з власної кишені оплачував свою рекляму, а не з грошей українських податників.

„Українська національна Єдність" не має нічого спільного ані з українською національністю, ані з українською єдністю. Є це відміна Осколківщини на Волині і Даниловичівщини в Галичині під проводом якогось Горемики, спрямована на деморалізацію українського населення. Очевидно, всі дані про кількість „делегатів" і число „гостей" є звичайними реклямовими побрехеньками. Колиб так було, то „зїзд" у Володимирі мусів би відбуватися хіба на базарі, бож у Володимирі нема салі, яка змістилаб разом 600 людей. Це все є вдесятеро перебільшене.

Цікаво, що деморалізаційні підприємства пускається в рух в добі нечуваної фінансової кріси. Уряд не має грошей на найконечнійші потреби, але міністер внутрішніх справ чи то через своїх воєводів, чи через пястівських ступайків розкидає податкові гроші на деморалізаційні цїли.

Мабуть уряд і урядові партії на всякий випадок приготовлюються до виборів, коли розвинено таку широку деморалізаційну акцію. От недавно доносив краківський „Курєр Ілюстр.", що міністер внутр. справ Рачкевич прийняв на авдієнції д-ра Северина Даниловича, який предложив йому програми „української народньої партії й української радикальної (?!) партії", доказуючи, що обі ці партії стоять на становищі польської державности.

Варто було би, щоби наші посли з нагоди буджетової дебати запитали п. Рачкевича про зужиття гадючого, тзв. диспозиційного фонду, та застереглися перед урядовою деморалізацією українського населення.

Кожний може збогатитися

нулюючи один льос Державної Класової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телєфон 3336.

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна 400.000 золотих.

Крім цього:

1 виграна		250.000	1 виграна		20.000
2 виграні по		150.000	8 виграних по		15.000
2 „	„	100.000	11 „	„	10.000
2 „	„	50.000	20 „	„	5.000
2 „	„	40.000	30 „	„	3.000
2 „	„	30.000	65 „	„	2.000
3 „	„	25.000	128 „	„	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії випадтили ми між иншими виграні по: Зол. **150.000** на ч. 26.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вирвати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40'— ..... половинок по зол. 20'— ..... чвертьок по зол. 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу блянкетом ПКО. ч. 405.016 надісланим фірмою. 556 6—6

Ім'я і нависько: .....

Адреса: .....

Польський буджет.

Преліміпар на р. 1926.

Уряд виніс до сойму скарбовий законопроєкт разом із преліміпарем на 1926 рік. Законопроєкт устаплює звичайні видатки на суму 1,611.172,765 золотих, а надзвичайні видатки на суму 235,825.720 зол. Разом отже видатки в 1926 році проєктується на 1,846,998,720 зол. Сам уклад буджету на 1926 р. не приніс нічого нового. Зложений він по зразкам буджетів з попередніх літ. Доходи намічені буджетом на 1926 рік замикаються цифрою 1,889,369.000 золотих. Коли порівнаємо цю цифру зі сумою усіх видатків, то побачимо, що буджет на 1926 рік передбачує коло півтора міліона золотих надвишки у прибутках. Цілий проєкт буджету на 1926 рік є менший на суму 190 міліонів золотих від буджету з попереднього 1925 р. На основі арт. 4, внесеного до сойму скарбового законопроєкту міністерство скарбу буде мати право обмежити ухвалені соймом кредити. Це обмеження залежне буде від готівки в державній скарбниці.

Новий буджет в подробицях представляється ось як: Президія Ради міністрів прибутки 19,101.000 зол., —видатки 1,681.728 зл.; міністерство закордонних справ прибутки 7,089.866, —видатки 25,844.857 зл.; міністерство військових справ прибутки 11,360.989 зл.—видатки 689,000.000 зл.; міністерство внутрішніх справ прибутки 15,465.926 зл. — видатки 190,222.584 зл.; міністерство скарбу прибутки 1,085,546.416 зл. — видатки 103,757.322 зл.; міністерство торговлі та промислу прибутки 4,207.349 зл. — видатки 16,039.850 зл.; міністерство заліванпь прибутки 195,330.000 зл.—видатки 6,477.388 зл.; міністерство рільництва прибутки 13,043.043.662 зл. — видатки 33,044.056 зл.; міністерство справедливости прибутки 36,434.990 зл. — видатки 86,217.562 зл.; міністерство освіти прибутки 20,270.000 зл.—видатки 315,150.000 зл.; міністерство публичних робіт прибутки 35,056 208 зл. — видатки 70,907.140 зл.; міністерство праці та суспільної опіки прибутки 967.946 зл. — видатки 31.327.253 зл.; міністерство рільних реформ прибутки 15,108.042 зл. — видатки 41,199.692 зл. Інвалідські ренти: забезпечення прибутки 25,100.000 зл. —видатки 145,221.903 зл. Державні довги: тільки видатки 75,041.459 зл. Підприємства: державні літництва, прибутки і видатки 1,365.090 зл. Почта і телєграф прибутки 28,382.432 зл.—видатки 6,912.796 зл. Виріб телєфонічних апаратів: прибутки 161.589 зл. Залізниці: дохід 86,400.000 зл.; Державні ліси: прибуток 39.652.071 зл.—видатки 4,052.533 зл. Державні монополі: сахарина, прибуток 500.000 зл.; сіль — прибуток 31,875.900 зл.; тютюн—прибутки 194,341.000 зл. видатки 4,341.000 зл.; спірт прибутки 223,440.000 зл.—видатки 12.640.000 зл.; державна льотерія прибутки 5,565.000 зл.; сірниковий монополь прибутки 5,000.000 зл. Крім всього позищого є ще такі прибутки та видатки: президент Польщі, прибутки 227.000 зл.—видатки 1,942.699 зл.; сойм і сенат прибутки 52.225 зл.—видатки 9,176.649 зл.; державна контроля прибутки 117.334 зл. — видатки 4,405.100 зл. Так виглядає в цифрах буджет на 1926 рік.

місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, відсидіть їй почесне місце у своїй хаті!

Книжка в Польщі.

(З офіціальної статистики за II. квартал 1925.)

Зникаюча українська книжкова продукція.

В цілій Польщі видано протягом другого кварталу 1925 р. (квітень, травень, червень п. р.) загалом 1475 книжок і брошур в округло 5-ти міліонах примірників, себто 1 книжку на 6 осіб. Найбільше вийшло белєтристичних творів — 204, себто 13·8 пр. промислово-торговельні справи порушені в 10·7 пр., книжок, суспільним наукам посвячено 8·7 пр., теольогії 8 пр., педагогіці 6 пр. Инші творять менший відсоток.

В найбільшій скількости примірників виходять польські сензаційні видавництва, пересічно 9·5 тис. Шкільні підручники (польські) друкуються в 7·2 тис., белєтристику в 5·3 тис., а політичні в 4·5 тис. примірників. Наклади инших польських книжок не сягають 4 тисяч.

Польських книжок вийшло 4,776.000 прим., себто 84·3 пр., а разом з друками на чужих мовах, призначених для пропаганди (2·9 пр.) — разом 87·2 пр. Таким робом на всі инші національности в Польщі припало всього 12·8 проц. Якщо йде мова про скількість примірників, на польські книжки падь 92·9 пр., на инші національности 7·1 пр.

Польські книжки мають найбільший наклад (пересічно 3·8 тис.), литовські 3 тис., українські 2·6 тис., московські й німецькі 2·1 тис., жидівські 2 тис., білоруські 1 тис.

Польська книжка, не передусім белєтристека — 1265 примірників, потім шкільний підручник 452 тис. прим., на третім місці (щодо скількости примірників) сензаційні видавництва (424.000 прим.)

Жидівські видавництва присвячені головно теольогії (30·2 пр.), потім іде белєтристика, потім щойно сензації. Підручників видано лише 7. Щодо скількости примірників, то релігії і сензації присвячено по 57 тис., політиці і публіцистиці 31 тис., ріжним обсягам 20 тис., белєтристиці 15 тис., підручникам 9 тис.

В українській мові видано загалом 44 книжки. З того 11 (25 пр.) політичних, 9 релігійних, 6 для дітей, а белєтристичні. Щодо скількости примірників на 117.000, 47.000 література політична, 15.000 книжки для дітей і молоді, 14·7 тис. присвячено релігії, 11·5 белєтристиці, 7 педагогії, 6 тис. підручникам.

На 19 німецьких книжок маємо 9 релігійних, 4 підручники. Але на загальне число 40 тисяч 25.000 творять підручники. Російських книжок є 5, білоруських 3, литовських 2.

Інформації.

Сірникова монополія.

В зв'язку з сірниковою („запальчаною") монополією всі кооперативи (і приватні особи), що ведуть торг сірниками мусять той торг як найскорше зголосити до відділу скарбової контролі. Зголошення треба внести в двох однакових примірниках. В зголошені треба вказати: 1) Фірму кооперативи (чи імя торговця), 2) докладне місце, де провадиться торг (місцевість, вулиця, число дому), 3) який запас сірників є в склепі, себто скільки пудełок вміститости до 60 шт. сірників має ся в запасі та якого вони походження: краєвого чи заграничного, 4) від якого часу ті сірники знаходяться на складі, за який час той торг запасу вистарчить.

ші не тільки дуже знищений насіченнями, але й віддувся разом з заправою від стіни так, що кождої хвилі грозить упадком. А булаб страшна шкода, бо композиція розпяття здається мені одною з найкращих, які мені досі доводилося бачити.

На черговій картині, якої змісту не можна розшифрувати, видна архітектура з перекладеною через неї зеленою, подібно як на першому фрагменті, а на її тлі допоясний фрагмент, мабуть сидячої Богородиці. Направо й ліво невиразний рисунок якихсь голов і постатей. Четвертий і останній в тому фризі фрагмент позбавлений, поки що, й тої рудіментарної читкости.

Верхом описаного циклю прямокутних картин біжить широкий фриз, виповнений характеристичним „серцевим" орнаментом, а поверх нього ряд круглих медальонів з погрудями святих. Поки що видні тільки два медальони зправа, а цілий шмат стіни над ними, закритий іще заправою з поліхромією Яблонського. Під нею ховається підсклепінне завершення того циклю мальовил, якого позем еллям бік, очевидно, збережений на західній стіні кістковий орнамент і бозерія в білої, орнаментованої драперії.

На південній стіні зберігся подібних розмірів та вповні аналогічного укладу цикль картин та медальонів. Мені вдалося з трудом і без певности розізнати в поодиноких зображеннях заледви дві сцени — утечі до Єгипту та Рождества Христового.

Самозрозуміло, що не місце тут — усталювати хронольогію описаних оце мальовил як також їх характер і місце на тлі українсько-візантійської стінописі тим більше, що властиво відслоненим і без застережень читким з цілого циклю є поки що тільки відчищений мною фрагмент „Собора Богородиці".

На всякий випадок — переведена архітектом В. Пещанським аналіза привезеного мною шматка фрескової заправи усталила характер цієї заправи і покриваючого її мальовила як питомий для того рода памятників XV., а навіть раньших віків. А вже хочби цього одного факту доволі, щоб до лаврівських фресків віднестися з повагою і печалівістю, на які цей безцінний памятник мистецької культури галицько-українського середньовіча вповні заслугує.

Київ - Люблин - Сандомир-Краків-Львів-Лаврів — оце почетний ланцюх проявів мистецького зусилля України, якому сподіваюсь надати більшої рельєфности й читкости в монографії Лаврова, над якою оце працюю.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

„Сіяння ненависти й погорди до форм держави"

Вчора розпочалася в карному окружному суді у Львові, перед трибуналом присяжних суддів розправа проти редактора „Громадського Голосу" Остапа Павлова і тих инших визначних членів радикальної партії д-ра Романа Дашкевича, д-ра Матвія Стахова й Івана Ковача розправа за § 65 карного закона.

Акт обвинуваченя закидає обвинуваченим „сіяння погорди й ненависти проти форми держави й державної адміністрації і конституції та наклекування і заохочування до непослуху, перечення або спротиву проти законів і розпорядженъ публичних властей". Цих злочинів обвинувачені мали допуститися на радикальних віцах в Солонці 10. травня і в Ременові 24. грудня 1925 р.

Трибунал: радн. Ангельскі — предсідник; вотанти: радн. Дукет і радн. Мінарскі. Обвинуачує пров. Гіртлєр. Боронять: адв. д-р Лев Бачинський (Станиславів), д-р Бриткович (Тернопіль), д-р Лев Ганкевич і д-р Іван Волошин (Львів), д-р Човодворський (Коломия), д-р Кшуля (Самбір).

Акт обвинуваченя кладе головному обвинуваченому ред. О. Павлову в вину, що він на господарському вічу, яке займалося справою земельної реформи і парцеляції говорив про лиха мазурської кольонізації на українських землях та всю тенденційність господарської політики п. В. Грабского. Між ин. акт. обвин. закидає обвинуваченому як злочин, що він назвав Грабского дідичем, який сміється з цілого сойму та який глухий є на зойки українського селянського народу, що перебуває в неволі польського поміщитва.

Поруч з обвин. О. Павлозим промовляв на вічу в Солонці обвин. Роман Дашкевич і селянин Іван Ковач, а в Ременові невишуканий ще Михайло Козланюк і д-р Матвій Стахів.

Обв. О. Павлів, який єдиний з поміж обвинуачених перебуває від 4-ох місяців у слідчій вязниці, боронитьсѣ тим, що віче було часто господарське і взагалі устроєм держави не займалося. Обв. був економічним референтом, він говорив про проект земельної реформи а не про сам закон, так само він говорив про польські громадянські кола і польські політичні партії, а не про уряд. З окрема обвин. опрокидує закиди, наче би він як член радикальної партії, вказував як добрий приклад большевицькі порядки та ціли суспільний радянський лад. Радикали є гострі противники большевиків і з большевиками їм не по дорозі.

Прок. Гіртлєр старається доказати своїми питаннями, що „радикальна" партія має на оці взагалі якийсь революційний радикалізм у відношенні до польського Уряду і що цей радикалізм проявляється між ин. у відсутности радикальних послів у польському соймі. (!)

Обор. др. Лев Бачинський і др. Лев Ганкевич виказують своїми запитами, що радикальна партія є еволюційна, за австр. часів мала парлементарне представництво а тепер є легальна і легально скликувала віча. Визначні члени рад. партії працювали в польських газетах і українська радикальна партія боронить інтересів селянської класи зарівно українського що й польського народу, бо ці класові інтереси однакові.

Обв. др. Роман Дашкевич обв. Іван Копач і др. Матвій Стахів також не почуваються до вини, говорили на вічу лише про факти, маючи на оці боротьбу легальними еволюційними засобами проти кривд, заподіяних українському народові. Обв. др. Стахів широко переповідав зміст свого земельного реферату на вічу й правильність його тез. Він користувався тоді виключно цифровими даними з польських урядових статистик про кольонізації й аграрні відносини. У своїому рефераті він переводив також аналогію поміж кол. прусською кольонізацією у Познанщині й нинішньою польською кольонізацією на українсько-зах. землях. Про форму правління в Польщі взагалі не згадував. Цифрами доказує д-р Лев Ганкевич, що рад. партія кооперує лише з партією українських соц.-рев., яка є нелегальною на Рад. Україні. На заході українська рад. партія ідеольогічно сходиться м. ин. і з французькими радикалами, яких пости якраз тепер приїжджають до Варшави.

Свідок Ян Бистерна, поліцінт, признає, що всі чотири точки віча відносились до господарсько-економічних справ. Свідок вправді не пригадує собі подробиць, але тягнений за язик — співає про „підбурюючу" промову ред. Павлова, відірвання Галичини від Варшави і т. п. Свідок має ще до нині свої записки з віча, але заінтерпельований д-р Л. Бачинським заявляє, що „при собі" не має тих записок. Свідок мнеться, „не памятає" і нікоро притакує всьому, що каже предсідник.

Свідок Кароль Адам теж поліцінт, теж саме „не памятає" детайлів, але підтверлює попередні зізнання.

Розправу перервано до слідуючого дня 9. год. рано.

Розправа проходить в атмосфері нудьги. Всі відчувають натягність і неприродність закидів щодо небезпечности й гостроти критики господарської політики Грабского — нині, коли вся польська преса всіх відтінків лає цю політику де-де гострійше, і коли кожний з присутніх суддів на власній шкурі почуває її благодати. З окрема аж дивно виглядає оборона судом престіжу земельного законопроекту, того самого, що на арені сойму-сенату викликав багато більші авантури ніж на селянському вічу. Цей процес є ще одним класичним прикладом на партість рапортів польських позіваїв, які стають основою до прокураторського обвинуваченя.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Викраденя гар. пакту!

Делегатів у Льокарно повідомлено, що довірочний проект гар. пакту найтовся в руках італійських журналістів. Делегати збентежилися, Думають, що документи викрадено. Досі не найшли виновників. Делегати льокарн. конференції звернулися до італ. уряду й преси, щоби зогляду на шкідливі наслідки не оголошували передчасно проекту. Останніми днями італ. преса оголосила довірочні вісти з конференції в Льокарно. „Епока" оголосила проект гар. пакту, дискутований тепер міністрами. Оголосив його і орг. Мусоліні „Попольо д' Італія". Дел. Гранді інтервенював у свого правительства, щоби перешкодити дальшим ревеляціям. Італ. часп. мали згодитися на оголошення виїмків проекту. Коли Брін дізнався про ревеляції італ. часописів, викликнув: „Зробили це нарочно". Одначе не зазначив, кого підозріває. Часть учорашнього засіданя зайняла дискусія в справі ревеляцій італійських часописів. Опісля приступили до ген. дискусії поодиноких уступів проекту пакту. При цьому вперше торкнулися приступлення Німеччини до С. Народів (§ 7. пакту), справи зах. пакту і сх. арбітр. договорів (§ 11.) і питання загварантуваня і виповідженя пакту. Ані розвязки ані компромісу не осягнено. Англійці не заняли становища до пакту, бо думають вийти зі салі нарад, коли обговорюватиметься сх. справа. Візьмуть участь у нарадах при заг. зіставленнях уступів пакту.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковане за передову статтю п. з. „Чим коштом", в якій вичеркнено кінцевий уступ. Крім цього очеркнено заголовок зі статті на тему шкільних надужить у Перемишлі та два невеличких уступи зі самої статті.

— **Субскрипція акцій.** Похвалк доповнити вимагання урядом акційний капітал Земельного Банку Іпотечного до висоти 1 мілл. зол. вже находить відгомін в нашому громадянстві. Як нас інформують, вчора явився в бюрах банку вельмишан. сенов нашого громадянства през. Юліян Романчук і перший приступив до підписки акцій. Коли мати на увазі незавидне матеріяльне положення п. през. Романчука, то його вчинок в глубокій старости повинен бути зразком імперативного громадянського обовязку. Не сумніваємося, що цей приклад громадянської чесноти найде багато наслідувачів.

— **Смерть Брайтбарта.** В санаторії в Берліні помер звісний атлет „король заліза" Брайтбарт наслідком затроєння крови.

— **Доляри львівського Магістрату.** У звязку з банкрутством польського банку „взаємного кредиту", виявляється, що міські електричні заведення склали в цьому банку більш 300.000 зол. і 300.000 чеських корон. Тепер ці гроші пропадуть. Міська рада шукатиме винуватців: хто поклав громадські гроші в банку, що не мав громадського забезпечення.

— **Новий оборонець Штайґера.** Львівська преса повідомляє, що в процесі Штайгера, який пічнеться у Львові 12 жовтня, виступить у характері Штайгерового оборонця д-р Натан Левенштайн, відомий асимілятор і польський патріот. Для жидівських сіоністичних політиків це дуже знаменний факт. Сіоністи вважали асиміляторіа все найбільшими своїми політичними ворогами та ставили їх просто нарівні з національними зрадниками. Видно, що тепер між сіоністами й асимілятоpами після польсько-жидівської угоди немає ніякої ріжниці. Бо тільки тим можна собі пояснити участь Левенштайна в оборонї Штайгера. Сам Левенштайн мав заровні Штайгера. Райхові по угоді ні більше явити послові Райхові по угоді ні більше ні менше тільки таке: „No przecież przyjdźcie na nasze podwórko. Bo stanie przecież tam, gdzie wy już dawno stali". Знайшовшися на спільному „подвурку", нема вже ніякої ріжниці між Левенштайном і Райхом, а тому і зрозуміла участь Левенштайна в оборонї сіоністичного героя Штайгера.

— **Нецензурка опера.** У Льондоні повалили недавно виставу нової опери, основаної на славній „Хатній дядька Томи". Автором є Американець і змалював досить драстичні картини торгівлі невільниками. З огляду на те, що ці невільники виступали на сцені майже не одягнені, англійська цензура казала кілька сцен очеркнути. Один з англійських дениників злобно запримічує, що Англійці тому не можуть нині глядіти на голих невільників, бо головну частину свого майна придбаного в минулім столітті, заробили на торгівлі невільниками.

— **Для танцюристів.** Цими днями скінчився в Брюселі конгрес міжнародного союзу вчителів танцю. Цей конгрес прийняв постанови, що найбільшою зимою в усіх школах танцю навчатимуть таких чотирьох танків: „бруски" та „вавава" композиції проф. Люсієна Ніо в Парижі, „Фльорида" проф. Горвідя і „Ель Балєз", проф. Поагта, обох також з Парижа. За те імпорговані зі Зединених Держав „Чарльстон-стоп" відкинули. Що означають усі ці таємні терміни — мабуть розяснять нам колись самі танцюристи, як не цієї зими то без шкоди для поступу, та лишені на другий рік або й за три роки, коли мода принесе ці винаходи до нас.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** уладжує великий Концерт в половині жовтня ц. р., ласкаву співучасть в тім концерті беруть вп. Пані: Артистка співачка Дарія Левицька зі Львова, артистка скрипачка Катря Мандичевська і піяністка Оля Мандичевська зі Станиславова. Шановні концертантки вернули недавно з чужини і буде це їх перший виступ на концертовій естраді у Львові.

— **Свобода ч. 41** вже вийшло з друку. Зміст цього числа такий: 1. Дбаймо за нашу молодь М. Струтинського; 2. Свято української книжки; 3. Земельна реформа чи кольонізація? 4. Політичні торги (з нагоди побуту Чічеріна у Варшаві); 5. Проти кольонізації України Жидами; 6. На радянській Україні; 7. Що чувати в світі: 8. Іван Панчишак: Родинне село; 9. На допомогу „Голодному селу"; 10. Новинки; 11. Новий бунт вязнів; 12. Комунікат „Сільського Господаря" в справі податків; 13. Правна порада; 14. Смішний кутюк; 15. Біржа.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":

Бережани. Сала Сокола.
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 563 5—?

Український Театр під дирекцією І. Могутяна.

Добромірка, сала „Просвіти":
Пятниця 9.X. „Барон Кіммель".
Шпли, сала „Просвіти":
Субота 10.X. „Запорожець за Дунаєм".
Неділя 11.X. в год. 3. попол. „Воскресеніє".
Збіжжя:
Неділя 11.X. „Морфюм" премєра.
Театр в переїзді до Мостиск загостить по дорозі на 2 вистави до Золочева.
569 2—3

Український мішаний хор Д. Котка:
субота 10.X. Городок Ягайлонський.
неділя 11.X. Судова Вишня.
понеділок 12.X. Перемишль.
вівторок 13.X. Перемишль. 518 12-?

Подяка. Високоповажаному Пану Меценасові д-ру Евгену Ловицькому, адвокатові в Підгайцях, складаю щиру подяку за совісне, безінтересовне і повне посвяти заступленя мене в процесі спадковім. — **А. Крушельницька.** 605

Подається до відома, що з днем 1. жовтня ц. р. відчинена студентська їдальня при вул. Супінського 21 і подає добрі, здорові а дешеві обіди і вечері. Памятайте на загально-принятий клич „Свій до свого". 503 1—1

Виклади на однорічнім курсі абітурієнтів при Торг. Школі „Просвіти" починаються в понеділок 12. ц. м. в год. 4. попол. Вписи щоденно до полудня. Управа. 1—2

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ у адвоката місця початкуючого конціпієнта. Василь Тригук, Кобиловолоки, п. Янів к. Теребовлі. 585 2-3

СПІЛЬНИКА з капіталом 1000—1200 долярів потребую до заложенія фабрички артикулу масового загальної щоденної потреби. Всяке ризико виключене. Рефлектантів, котрі хотять собі придбати стале, певний і рентовний дохід, прошу, зголоситися під „Певний інтерес" до Адміністрації „Діла". 601 1—1

ДО винайму негайно одна або дві комнати з кухнею на Знесінню. 8 мінут їзди від трамваю. Чинш за два роки згори. Зголошення письменні до Адміністрації „Діла" під „Знесіння". 602 1-6

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

Д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, довголітній примар хірургічного відділу краєвого шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха **при вул. Сапіги ч. 25. II. пов.** (напротив Технічної) від 10-30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудни. 594 2—5

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар Народної Лічниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 10—10

АДВОКАТ

Д-р Іван Блажкевич

веде канцелярію

в Дрогобичі

Ринок ч. 4. (дім Ковальського).

586 3—5

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

в Жовкві

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 13-15

Інж. архітект

Лев Левинський

Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)

виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкуренційних цінах. 535 6—12

Конкуренційна Ткальня

„ЛЕНПОЛЬ"

С-ка з обм. пор.

Львів, вул. Городецька 121

приймає льон, коноплі і клоча до виміни і виробу полотна, пайгу, ручників, обрусів і т. п. Приймаємо агентів на дуже корисних условіях. Купуємо також льняні і конопляні сирівці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сирівці, які вимагаються до конкуренційної Ткальні „ЛЕНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізнійше фрахт вже мусить бути оплачений. 481a 3—5

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІК — Юліяна Солика

— вдова. —

Львів, Собіского ч. 4. 307 11—16

поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Краса — Принада — Гиґієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальоґів, прикладаючи на присилку марку. Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61. 591 2—12

Не пожалує!

Кождий, хто відвідає кравецьку робітню жіночих одягів

Марка Метай-Мітяевського

при вул. св. Иосифа б. І. пов.

дістане елегантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже дешевих цінах. 604 1—5

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Після конфіскати — другий наклад.

Купуйте книжки! *Купуйте книжки!*

На місяць української книжки

поручає слідуючі книжки:

Повісти, оповідання, новелі.

	зл.	гр.
Авдикович О.: Моя популярність	2	00
„ „ Нетлі, оповід.	1	50
„ „ Поезія і проза опов.	2	00
Авелін: Царівна і Вестанька	1	00
Бабій О.: Гріх, новелі	2	00
„ Шукаю людини, нарис	0	40
Бирчак В.: Матура, новелі	1	50
„ „ Урвана пісня, новеля	0	80
Будзиновський: Кров за кров	1	60
„ „ Шагін Герай, історіч. опов.	0	80
„ „ Як чоловік зійшов на пана	1	50
„ „ Небіжчик ходить, істор. опов.	1	40
„ „ До віри батьків, „ „	0	80
Вересаєв В. М.: Записки лікаря	4	00
Вибрані твори укр. письменників,	1	50
Винниченко В.: Біля машини, опов.	0	45
„ „ Голод, оповідання	0	20
„ „ Записна книжка, опов.	0	20
„ „ Контрасти, оповідання	0	45
„ „ Кузь та Грицунь, опов.	0	35
„ „ На пристані	0	40
Вовчок М.: Посмертні оповідання	2	00
Гайне: Подорож на Гарц	1	50
Гайне: Флорентійські ночі	1	40
Гамсун К.: Вікторія, істор. одн. кохання	1	00
Горобець Т.: Дикий виноград, нариси	1	00
Гоголь М.: Вій	0	60
„ „ Сорочинський ярмарок	0	30
„ „ Страшна помста	0	50
„ „ Тарас Бульба	1	50
Грінченко: Сонячний промінь	3	00
„ „ Байда, оповід.	0	30
Грушевський.: Бех Аль Джугур	0	10
Габоріо Е.: Таємний підмагач	3	00
Гавптман Г.: Мрії Каріни Брандт, пов.	2	00
Гіго В.: Кльод Ге,	0	20
Гете В.: Страждання молодого Вертера	2	00
Горький М.: Мальва й інші оповідання	2	20
„ „ Приятелі, оповідання	0	20
Дерлиця М.: Композитор	2	30
Дойль К.: Знак чотирох	2	40
„ „ Кровавий шлях	1	50
„ „ Острів божевільних	0	50
„ „ Пес Баскервілів	3	00
„ „ Пропащий світ	4	00
Доде А.: Дивні пригоди Тартарена з Тараскону	1	80
Достоєвський Ф.: Грач, оповід.	1	50
Заєр Ю.: Легенди	2	00
Залозецький: Під осіннім небом	2	50
Золя Е.: Напад на млин	0	40
„ „ Смерть Олівіє Бекайя	0	30
„ „ Чотири дні Івана Гурдон	0	30
Катренко: Пан Природа	1	50
Кащенко А.: Оповідання про славне військо низове	6	60
Келлерман Б.: Тунель, повість	5	40
Кенан Ю.: Сибір	3	00
Кіплінг Р.: Оповідання	1	40
Клайст Г.: Маркіза О.	0	40
Кміт Ю.: Пятдесятлітне подружє	0	15
„ „ Тремтіння душі	1	80
Кобилянська О.: Битва	0	60
„ „ Земля	5	40
„ „ Царівна	5	40
„ „ Меланхолійний валець	0	60
„ „ Некультурна	0	60
„ „ Природа	0	60
„ „ Сниться	1	00
Коваленко Г.: Карти життя	2	50
Ковалів С.: Громадські промисловці	1	60
„ „ Образки з галицької Каліфорнії	2	00
„ „ Похресник	2	40
„ „ Риболови	2	40
Конвський О.: Грішники	2	30
Короленко В.: Без язика	2	10
„ „ Ліс шумить	0	20
Костомарів М.: Чернігівка	2	00
Коцюбинський М.: Для загального добра	0	60
„ „ Дорогою ціною	0	60
„ „ Лялечка	1	20
„ „ На віру	1	20
„ „ Пе-Контьор	0	60
„ „ По людському	0	60
„ „ Пятизлотники	1	80
„ „ Фата моргана	3	00
Кравченко В.: Буденне життя	4	50
Кримський А.: Андрій Лаговський, опр.		
Круть С.: Записки Українця	1	10
Крушельницький А.: Артистичні душі	1	00
„ „ Рубають ліс	5	40
„ „ Як пригорне земля	2	50
„ „ Як промовить земля	1	40
Кузьма Ол.: Начерки	2	80
Куліш П.: Оповідання	1	00
Купрін А.: Собача доля	0	40
Левенко В.: Пани й люди	1	50
„ „ Пер педес Апостольорум	1	30
Левицький І. Н.: Баба Параска та баба Палажка	0	30
„ „ Поміж ворогами	1	75
„ „ Причепа	5	40
„ „ Пропащі	1	20
„ „ Над Чорним морем	3	90
„ „ Хмари	5	40
„ „ М.: Дуриєвіти	0	30
„ „ О.: Несподіваний шлюб	0	60
Леонтович В.: Старе і нове	3	00
Лепкий Б.: Під тихий вечір	6	00
„ „ Золота Липа	7	50
„ „ Оповідання	1	80
„ „ Щаслива година	1	80
Лукіянович Д.: Від кривди	1	80
„ „ Гість із Запорожжа	1	00
Маковей О.: Наші знакомі	3	00
„ „ Кроване поле	1	00
Мартович Л.: Народна ноша	0	50
Мирний П.: Лихі люде	1	20
„ „ Лихий попутав	0	40
„ „ Лихо давне й сьогочасне	0	60
„ „ Лови	0	10
„ „ Як ведеться-так живеться	1	20
„ „ Хиба ревуть воли як ясла повні	3	60
Мордовець Д.: Оповідання	0	60
Назарук О.: Князь Ярослав Осмомисл	3	30
Новаківський М.: На зорі	1	60
Окуневський Я.: Листи з чужини	4	25
Опільський Ю.: Гармідер	0	75
„ „ Іду на Вас	1	50
„ „ Опирі	2	00
„ „ Сумерк	4	00
„ „ Танечниця з Пібасту	0	75
Ординців М.: Запорожці в Сарагосі	1	50
Оржешкова Е.: Недоспівана пісня	1	50
Пан Потоцький, оповідання	0	20
Поліщук К.: Манівцями	2	00
„ „ Червоне марево	2	00
Понтопіддан Г.: Із хат	1	50
Радзикевич В.: Шляхом туги	2	00
Руф Курцій.: Фільотас	0	20
Скалюк П.: В святій землі	0	15
Сороковський К.: Оповідання	1	50
Стефаник В.: Синя книжечка	0	50
Терем І.: Літературний збірник	3	50
Тесленко А.: Стрічене життя	0	60
Толстой Л.: Відродженне і 1/2	7	50
„ „ Кавказькі оповідання	1	00
„ „ Козаки	3	00
„ „ Смерть Івана Іліча	0	60
Тургенев І.: Клара Міліч	0	60
„ „ Муму	0	30
Турянський О.: Поза межами болю	2	50
Український Сміх	1	00
Фоскольо У.: Останні листи Якова Ортіса	1	70
Фльобер Г.: Іродіада	0	30
Франко І.: Борислав сміється	4	50
„ „ Великий шум	2	20
„ „ Добрий заробок	3	00
„ „ Захар Беркут	3	60
„ „ З бурливих літ	3	50
„ „ Малий Мирон	3	80
„ „ Мандрулантка	2	40
„ „ Основи суспільности	3	60
„ „ Панталаха	3	20
„ „ Панщизняний хліб	0	20
„ „ Пачкар Демко	0	70
„ „ Перехресні стежки	5	40
„ „ Як Юра Шимашок брив Черемош	1	60
Хоткевич Г.: Камінна душа	4	00
Чайковський А.: З ласки родинн, повість в трох частях	5	00
„ „ На уходах І/2 іст. пов.	3	00
„ „ Оповідання вип. І.	0	60
„ „ Оповідання В. С.	2	20
„Червона Калина", Літ. збірник У. С. В.	3	00
Чернявський М.: Богові невідомому	2	40
Чехов А.: Каштанка	0	20
Шевченко Т.: Твори, пов. вид. 5 томів	30	00
„ „ „ Твори в трох томах	18	00
Шекерик Д. П.: На дні озера	0	20
Шоличенко М.: Між народ	1	00
Ярачевський С.: Між терном і цвітом	2	80

Книжки для молодіжи.

А а Коточок (збір. пісень, казок і прип.	0	50
Амічіс.: Записки школяра	0	60
Гедін Свен.: Вагдад, Вавилон, Ніневія	0	96
„ „ Єрусалим	0	96
„ „ Крізь пуст. Азії ч. 1, 2, 3, 4,	2	00
Гнатюк В.: Байки	3	00
Грінченкова К.: Легенди і оповідання для молодіжи	0	30
Герстенер Ф.: Розбишаки на ріці Міссісіпі	4	00
Жевяре А.: Уличник	1	00
Збиточник Гумфрі	0	80
Ковалів С.: В останній лавці	2	20
„ Писанка.	2	00
„ Чародійна скрипка	1	50
„ Щаслива бабуня	1	90
Лями Ч. і М.: Опов. з Шекспіра	0	50
Мальо Г.: Без родини	0	80
Марта Борецька, істор. опов.	0	40
Молодченко А.: Веселка	1	00
Пятка С.: На прічках	0	20
Руданський С.: Співомовки	1	80
Сара Кру (з англійського)	0	40
Свіфт Дж.: Подорож Гулівера до краю Ліліпутів	0	40
„ „ Подорож Гулівера до краю Вашканів	0	30
Сонеацький М.: Приг. Одиссея	0	90
Сліпка І.: На чужині	0	30
Твейн М.: Пригоди Гука 1/2	3	00
„ „ Пригоди Томи Сойєра	3	00
Чайковський А.: З татарської неволі	0	80
Франко І.: Пригоди дон Кіхота	3	00
Шекспір в повістках	0	30
Японські казки	0	30
Ярошинська Е.: Заповіт	0	30
Барвінський-Шкрумеляк.: Малий лікар	1	00
Бернет Ф.: Малий лєрд	4	00
Бехштайн.: Казки ч. 1/2	3	80
Білоусенко О.: Пригоди Вовка-Неситого	0	60
Буш В.: Нечемне вороня	0	40
„ „ Веселі оповідання	0	60
„ „ Співомовки	0	60
Верне М.: Волове очко	0	25
Верн Ю.: Зоря півдня	1	10
„ „ Шансельор	2	50
Вілінський Я.: Дивні подорожі п. Чванківського	2	00
„ „ Чорноминжи. з Чорногора	0	70
Вуйко Владко.: Пригоди Юрчика Кучерявого	0	70
Гасенко О.: Наа з Джунглів	3	00
Гауфф В.: Казки ч. 1/2	2	40
Гавптман.: Вакації над морем	2	00
Демянчук.: Перекази старин. світа ч. 1/2	1	40
Денисенко М.: Наша Січ-Мати	0	25
Кокольський М.: Байки	0	25
Кольоді К.: Пригоди Пінокія	4	00
Лотоцький А.: Пригоди Лиса Микити	1	50
„ „ Малі герої	3	00
„ „ Езоп	0	40
Маковей О.: Пригоди горобчика	0	30
Мілер Е.: Молодість славних людей	6	00
Сірий Ю.: До гір! До моря!	1	10
Томпсон.: Мої знакомі	3	00
Тепелюс.: Дар морського царя	0	70
Золотололець В.: Сни України	3	60
Франко І.: Коли ще звірі говорили 1/4	4	40
„ Коваль Бассім	2	00
„ Абу-Касимові каці	1	50
Хронович В.: Пригоди лиса Панаса	0	40
Чайківський А.: Віддячився	1	50
„ „ За сестрою	1	00
„ „ Козацька помста	1	20
„ „ Одарка	1	00
Шкрумеляк Ю.: Юрко-Мурза	0	60
Підгірянка.: Зайчик і Лисичка	0	20

Образкові видання:

Війна грибів з жуками	1	40
Мати коза	0	60
Дід та баба	0	60
Лисичка, котик і півник	0	60
Про 12 місяців	1	40

Купуйте книжки!

Драматичні твори:

	зл.гр.
Артемовський С.: Запорожець за Дунаєм	0·80
Ворачок Ю.: Димитрій, драма	0·50
„ Мобілізація	0·40
Васильченко С.: Куди вітер віє ком.	0·40
„ На перші гулі, жарт	0·40
Весіля з поправками ком.	0·40
Винниченко В.: Між двох сил, драма	1·40
„ Брехня, пєса	1·80
„ Гріх, драма	1·80
„ Закон, драма	1·80
„ Натусь, пєса	1·80
Володиславич А.: Орли, ком.	2·00
Грінченко Б.: Ясні зорі, драма	0·80
Гете В.: Фавст, траґедія	1·50
Грільпарцер Ф.: Фалі моря і любови, траґедія	1·20
Гуцков К.: Урієль Акоста, траґ.	1·60
Григорієвич Г.: Лихий день, ком.	0·60
„ Тато на заручинах	0·50
Дмохозський Р.: Приписовий целебс, драм.	1·60
Ібзен Г.: Пер Ґінт, драм. поема	1·20
Ірасек А.: Отець, драм.	1·00
Калинець С.: Сватання в нецьках, ком.	0·30
Квітка Г.: Сватання на Гончарівці, ком.	0·80
Корженьовський О.: Верховинці, драма	0·40
Котляревський.: Наталка Полтавка	0·80
Коцебуе А.: Закопот, ком.	1·00
Кропивницький М.: Дай серцеві волю заведе в неволю, драма	0·80
„ Невольник, драма	0·80
„ Пошились в дурні ком.	0·80
Крушельницький А.: Артистка, драма	1·30
„ Орли, ком.	2·70
Кучинський Р.: Великий день, драм. поема	0·50
Курцеба М.: Свідки, ком.	0·40
Лопатинський Л.: Беата і Гальшка, іст. траґ.	1·20
„ Параця, ком.	1·00
„ Пожар, ком.	0·40
Лотоцький Л.: Людські язики, ком.	0·40
Манько Л.: Нещасне кохання, нар. драма	0·80
Марусин Г.: Пан писар, пєса	0·60
Мартинович В.: Міщане, драма	1·00
Метерлінк Л.: Монна Ванна, драма	0·55
„ Синьобородий і Аридна драма	0·80
Никоплишин Д.: Розладдя, драма	1·20
„ Тайна, траґедія	1·00
Софокль.: Едіп Цар, траґ.	1·20
Старицький М.: Ніч під Івана Купала, драма	2·00
Стадник Й.: Він не заздрісний, ком.	0·40
„ Зразковий муж, шутка	0·30
Старицький М.: Зимовий вечір	0·30
„ Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці, драма	0·80
„ Як ковбаса та чарка, то минеться і сварка, ком.	0·80
Суходольський А. М.: Хмара, драма	1·60
Тобілевич І.: Батькова казка, драма	0·80
„ Бурлака, драма	1·20
„ Житейське море, ком.	1·20
„ Мартин Боруля, ком.	0·80
„ Наймичка, драма	0·80
„ Розумний і дурень, ком.	0·80
„ Суєта, ком.	1·80
„ Чумаки, ком.	1·60
Українка Л.: Лісова пісня, драма феерія	1·20
„ Оргія, драм. поема	0·60
Франко І.: Будка ч. 27, драма	0·80
„ Майстер Чирняк, ком.	1·20
Хоткевич.: Емігранти, драма	0·20
„ На залізниці, драм. образки	0·60
Цеглинський Г.: Шляхта ходачкова, ком.	0·70
Яновська Л.: На сіножаті	0·40
Босий В.: Зелена Скупщина	0·40
Журба Г.: Меланка	0·20
Ольбрахт І.: Пятий акт, пєса	0·40

Поезія.

Аккорди антольоґія укр. ліріки	6·00
Жемчуги. Збірник укр. любов. пісень	1·80
Кармапський П.: Аль фреско (віршова проза	0·60
„ За честь і волю поезії	1·60
Котляревський І.: Вергілієва Енеїда	2·20
Лезький Б.: З над моря	1·00
„ Листки падуть	1·80
Николишин Д.: Хвилини	1·00
Олесь О.: З журбою радість обнялась	1·80
„ Вибір поезій 1903-1923	3·00
„ На зелених горах	0·35
„ Поезії т. 5.	1·80
„ Чужиною	1·45
Павлусевич В.: З пісень кохання	1·10
Самійленко В.: Україні (збірка поезій 1885 1906)	1·80
Тимченко С.: Калевала, Фінська народ. епопея	8·00
Франко І.: Вавилонські гимни і мотиви	0·60
„ Земле моя (збірка)	0·30
„ Зівяле листя	1·00
„ Іван Вишенський	1·00
„ Із днів журби	2·00
„ Мойсей	1·00
„ Вірші на громадські теми	0·30
„ Панські жарти	2·20
„ Семпер тіро	2·00
Черкасенко С.: Твори т. 1.	2·70
„ „ т. 2.	2·70
„ „ т. 3.	2·40
„ Хвилини (збірка поезій)	0·60
Шевченко Т.: Кобзар (перше повне вид. в І т. з поясненнями	6·60
„ Твори в 3 томах	18·00
„ „ в 5 томах	30·00
„ Політичні поеми	2·00
„ Три поеми (Сон, Великий льох, Неофіти).	1·20
„ Сон	0·30
Шевченко-Дорошенко.: Шевченкова криниця	1·10
Штокалко П.: Із днів Месії	0·60
Шурат В.: Мої листи	0·80
„ Слово про похід Ігоря Святослава	1·00
„ Пісня про Роланда	1·50

Наукові твори і ин.

Антонович Д.: Триста років укр. театру	8·10
Аркас М.: Історія України	9·00
Баранівський О.: Порадник для матерей	0·60
„ Туберкульоза	1·40
Брик І.: Шевченкова поема „Іван Гус"	3·00
„ Початки укр. преси в Галичині і Львівська Ставроп.	1·00
„ Славянський з'їзд у Празі 1848. р. і укр. справа	2·00
„ Памятки по Т. Шевченкови в родині Усковах	0·80
Бородаєвський С.: Історія кооперації	15·00
Буріян Ф.: Пластична хірургія	1·80
Брайтенбах В.: Віольоґія в 19 в.	0·30
Вавросевич М.: Порадник учителя	4·00
Вайсмавр О.: Про туберкульозу	0·90
Возняк М.: Історія укр. літератури 1/3	23.50
„ Як пробудилось укр. нар. життя в Галичині за Австр.	5·00
Гончаренко А.: Загальна ґіґієна	6·00
Герасимович С.: Підручник до ведення книг	3·00

Купуйте книжки!

	зл.гр.
Грінченко Б.: Словар Українсько-Російський 1/2 в пол. опр.	24·00
Грушевський М.: Історія літератури 1/3	21·00
„ Історія релігійної думки на Україні	5·00
„ Ілюстрована історія України	7·50
„ Про старі часи на Україні	1·20
„ Культурно-національний рух на Україні	1·20
Гінтер З.: Історія геоґр. відкрить в 15 і 16 ст.	2·00
Долинський М.: Жінка як мати	3·00
Дорошенко Д.: Мої спомини про недавне минуле 1/4	8·40
Дрималик С.: Порадник лікарський у всіх недугах людей	4·00
Еґельс Ф.: Початки родини	2·00
Еґан Е.: Руські селяне на Угорщині	0·20
Ефремов С.: Національне питання в Норвегії	0.30
„ Історія укр. літератури 1/2	18·00
Єнзен А.: Тарас Шевченко	1·25
Єрузалем В.: Психольоґія	3·00
Залізняк М.: Велика французька революція ч. І.	4·00
Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка т.т. 21—99, 101—137 по	5·00
З трибуни (промови послів і сенаторів)	2·50
Іваненко Б.: Аналітична ґеометрія	21·00
Ісаєвич І.: Кубань	4·50
Кревецький І.: Мемуаристика	0·80
Куровець І.: Життя і здоровля людей	1·00
Кучабський В.: Большевизм і сучасне завдання укр. народу	2·50
Лезницький С.: Від Везувія до пісків Сагари	3·25
Лучаківська Л.: Домашня кухня	2·50
Макарушка О.: Наука виховання	3·00
Михайлюк К.: Підручник молочарства	5·40
Масарик.: Добірні думки	14·40
Модерне укр. мистецтво	5·40
Огієнко І.: Історія укр. друкарства	15·00
Окуневський.: Листи з чужини	4·25
Павлічек М.: Коротка анатомія	4·50
Рашевський М.: Рафінація цукру	9·00
Рандик С.: Міцність матеріалів	18·00
Рудницький С.: Історія землезнавства ч. І	3·00
„ Україна наш рідний край	0·90
Русова С.: Теорія і практика дошкільного виховання	3·60
Сірий Ю.: Про світ божий	1·80
Стакурський М.: Ветеринарійний лікар	3·00
Студинський К.: Котляревський і Артемовський	0·80
„ Літературні замітки	2·00
Терлецький О.: Історія укр. держави ч. І.	1·80
„ „ „ „ ч. 2.	2·00
Уманець.: Російсько-український словар в пол. опр.	12·00
Хліборобська Україна кн. 5.	7·00
Хмельовські.: Підручник молочарської техніки	4·00
Чайківський М.: Альґебра	22·20
Чикаленко Б.: Спогади ч. І.	3·50
„ „ ч. 2.	3·00
Шульгин О.: Наркси в історії нової Европи	6·00
Щербина Ф.: Історія статистики	9·00
Шурат В.: Франція „Іван Вишенський"	1·00
„ Шевченкова поема надії	0·40
Яцименко Ф.: Практичний курс науки гармонії	6·00
Яновський В.: Сучасне лікування венеричних хороб	3·00
Ярема Я.: Провідні ідеї Т. Ґ. Масарика	2·10

Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

☞ ☞ Ціни обовязують тільки до 31. жовтня 1925. р. і в тім місяці книгарня оплачує почтові видатки з власних фондів.

Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 225 (10.608). Львів, пятниця 9. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

Htubo...k wielki

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Суперечности інтересів Анґлії і С. Р. С. Р.

Голос „Таймса" про подорож Чічеріна.

Від першої симпатії до ворожнечі. — Радянська дипльоматія і традиційні форми. — Азійські інтереси і европейська політика.

Памятаємо ті недавні часи, коли анґлійський уряд мусів боронити перед иншими европейськими урядами своєї доброї волі: дійти, яко мога хутше, до порозуміння з радянським урядом, ще тоді ніким непризнаним. Льойд Джордж як голова цього уряду аж зважився в парляменті на рисковний аргумент, що Анґлія торгує з усіма, навіть з людоїдами і тому може зайнятися на боці питання про мораль радянського уряду і його внутрішну політику, суперечну з традиційними поглядами инших европейських народів.

Та часи змінились. Коли й робітничому анґлійському урядові Мех-Донельда не вдалося по визнанні радянського уряду, наладнати торговельні зносини з ним, — анґлійська дипльоматія щораз більше ходила супроти С.Р.С.Р. Коли-ж ще радянський уряд завважив надвозначно суперечність своїх інтересів з інтересами Анґлії в Китаю, Індіях, Персії та Туреччині, Анґлія стала одним з його найбільших ворогів.

Чічерін підчас своєї варшавської розмови з польським мін. зак. справ зовсім не скривав думки, що в цієї протилежности інтересів дозріває конфлікт. Тому-то офіціяльний голос анґлійської політики з нагоди радянсько-польських балачок заслуговує на те, щоби його вислухати. „Таймс" у вступній статті з дня 2-го п. м. ось як характеризує ситуацію:

„Комісар закорд. справ Радянської Республики виринув нежданно в Европі як практикуючий прихильник старої дипльоматії. У формі, яка пристилась у передвоєнній Европі, він склав офіціяльні відвідини Варшаві та Берлінові, склав поклін президентові польської республики і був почесним гостем на офіціяльних банкетах, де прийшло до виміни найпалкіших тостів. Промови виголошені у Варшаві підчас снятошного обіду і ним самим і гр. Скшиньским були різко ясночні. Польський міністр кинув комплімент комісарові за його „небуденний талант та зручність". І висловив надію, що з розмов ведених ними всі перепони між Польщею і Росією розвіються, і що коли, як це собі обіцює, поїде відвідати Москву, сподівається, що там побачить „довершені наслідки гармонійної політики". Пан Чічерін був не менше сердечний, кажучи про російсько-польську дружбу, і завважив, що радянський уряд уважає своєю головною метою вдержати мир та співпрацю з иншими націями. Ця різка зміна у радянській закордонній політиці, головно супроти Польщі, найшла своє розяснення, коли Чічерін прийняв журналістів, давши їм розяснення, які виходять далеко поза межі зрозуміння цієї політики. Він передав їм привання, що „британські консерватисти хотять, усякою ціною відорвати Німеччину від Росії", а в пропонованім західнім пакті добачував засіб, щоби залишити СРСР. у „величавім відокремленні" (splendid isolation). Додав також, що вступ Німеччини до Ліги Націй, без спеціяльних застережень, зробить її прихильницею „протирадянської коаліції". Коли зважити, що в західній Европі висловлювали загальні сподівання на тему того, як Польща схоче скористати з найблищої конференції в Льокарно, щоби добитись договору з Німеччиною про забезпеку, стане ясним, що справжня европейська консолідація позаду ханджарів радянського міністра і тому, що рівновага і большевизм погано годяться зі собою.

„Поминім большевицької закордонної політики можна вважати саме противежними до поминів, якими руководились анґлійські міністри заграничних справ, як це зясовує лорд Грей в останній своїй книжці: „вони не мали нахилу спричинятися яких народам або цькувати їх або довести рибу в каламутній воді". Китай, Індія, Афганістан, Персія, Австралія, північна Африка і навіть Велика Британія кажуть щось зовсім иншого про діяльність большевизму на протязі кількох останніх років".

І тут починається подрібне перечислення неприємностей, яких наробів радянський уряд анґлійському, піддержуючи китайський націоналізм на шкоду анґлійської торгівлі, ведучи агітацію проти анґлійського („Таймс" каже „так званого") імперіялізму від Чорного Моря, через Туреччину, Персію, Туркестан та Монголію. „В решті майже всі форми міжнародного суперництва є боротьбою за впливи; і дивно збігаються обставини, що там, де нині зударяються впливи російські та анґлійські, є тими самими, де існувало анґлько-російське суперництво в нещасливих роках перед 1907 р. Захват територій вважається перестарілим, за те місце зброї в боротьбі за владу зайняла пропаганда, що скрізь втискається".

„Таймс" цитує погляд одного впливового німецького денника, бущім-то зближення з Польщею потрібне для Росії зі становища Далекого Сходу, бо щоби вести там успішну агітацію, вона мусить мати спокій в Европі. Німеччина перша підписала договір з радянським урядом і тому йому було би прикро, якби радянський договір став мертвою буквою.

„У Панжі є тої гадки, що Німеччина на всякий спосіб взяла на себе обовязок стриматись від якогонебудь агресивного кроку супроти радянської Росії і що приступлення Німеччини до XVI-ої статті ковеанту видається Москві суперечним з таким зобовязанням. Тому, нема сумніву, що пан Чічерін уже всього свого дипльоматичного мистецтва, щоби відтягнути п. Штреземана від наміру йти в товаристві з західними державами. Можна відчути, що п. Штреземан піде шляхом, який сам собі означив, він знає, що пропонований пакт забезпеки не є, як це сказав Чемберлен у Женеві, зверенний проти нікого, а є першим кроком до загальної европейської консолідації. Було би дуже бажаним, щоби й Росія спричинила цій консолідації. Та всі труднощі в тому, що большевизм і стабілізація суперечать собі".

Побачимо, чи аргументи Чічеріна в Німеччині будуть сильнійші.

Вже вийшов з друку

„Історичний

КАЛЄНДАР-АЛЬМАНАХ

Червоної Калини".

503 ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ 2—3

Львів Руська 18|I. Червона Калина.

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ

в справах

земельної реформи

відбудеться у Львові в салі

„НАРОДНЬОГО ДОМУ"

в дні 11. жовтня (неділя) ц. р. в год. 12. в полудне.

НАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

Льокарно.

Відкриття конференції про пацифікацію Европи.

Конференція міністрів заграничних справ, які тримають нині в своїх руках долю Европи й її країн, розпочалася вже в маленькому швайцарському містечку посеред чудової природи, якої красу підносить ще прегарна сонячна погода. На наради призначено судовий будинок, відмежований на час конференції від решти світа шнурами, що маркують граничні лінії, ненарушности яких зорко пильнує поліція. Будинок прикрашений прапорами Швайцарії, Анґлії, Франції, Бельгії, Німеччини, Італії, Чехословаччини і Польщі. Салю засідань на першому поверсі уладжено спеціяльно, вистеливши долівку великим перським килимом та вставивши по середині кімнати рівно-квадратовий червоним сукном вистелений стіл з 4-ма на червоно оббитими кріслами з кожного боку стола. Спершу приготовано довгий стіл на всю довжину салі, але Бріянові, який днем ранійше оглянув салю, не сподобалося це: він лякався, щоби зараз з самого початку не прийшло до незручної сцени з рішенням першенства місця. Тому „рівноправний" квадратовий стіл призначено для головних делєґатів 5-ти великих держав, а для решти делєґатів, експертів, секретарів та для довірочних розмов поуставлювано під стінами кілька невеликих столів. Крім членів делєґацій, яких на першому засіданню явилося двайцять кілька осіб — ні одної особи до будинку конференції не впускають.

На перше засідання прибув анґл. мін. закорд. справ Чемберлен; франц. мін. закорд. спр. Бріян, директор правничого департ. франц. м-ства заґр. спр. Фромаже, секретар Бартельота Массілі й пресовий шеф франц. посольства в Берліні проф. Генар; нім. канцлер Лютер, мін. заґр. спр. Штреземан, держ. секр. Шуберт і мін. радник Гавс; італ. б. мін. заґр. спр. Шіальоя і держ. підсекретар Ґранді (довірочний Муссоліні); бельґійські міністри Вандервельде і Роллен. Представників Польщі і Чехословаччини в Льокарно ще нема. Вони прибудуть туди імовірно з кінцем тижня.

Засідання відкрив короткою привітною промовою бурмістр міста Льокарно, якою так само коротко подякував в імени всіх присутніх Чемберлен. Після того бурмістр покинув салю й розпочались наради. Представників преси до будинку конференції не впустили.

Перше засідання посвячено полагодженню технічних подробиць. Всі згодилися, щоби негайно відчитано текст рапорту останньої наради правників 5-ти держав в Льондоні. Над кожним параграфом відбулась коротка дискусія.

Деякі параграфи передано тим самим правникам до перередаґування, инші прийнято. Справу вступу Німеччини до Ліги Націй та ґарантій арбітражних договорів рішено взяти під наради виключно 5-ти головних делєґатів Франції, Анґлії, Бельгії і Німеччини. Генеральної дебати на першому засіданні взагалі не переводжено, з чого вдоволені всі учасники. Попудні відбулася перша нарада правників і довірочні неофіціяльні розмови поміж поодинокими делєґатами.

Короткий комунікат стверджує оптимістичний настрій делєґатів — щодо висліду конференції, за якою з запертим віддихом слідкує весь світ, та про перебіг якої нічого конкретного покищо ще не можна казати.

Сумний сойм.

Було експозе, чи не було його?!

По довгім і солідним відпочинку зібрався високий сойм для осінної праці. На першому засіданні сойму виголосив експозе премієр і міністр фінансів Вл. Грабський. Експозе тривало дедалі не годину та зробило на цілу палату як найгірше враження. Вистане вказати на факт, що в соймових колах ліпсовано пропозицію ППС, в справі відложення праці сойму аж до слідуючої пятниці з огляду на фатальне враження, яке зробило на всіх промова премієра. Посол Розмарін (Жидівський клюб) схарактеризував експозе такими словами: „Сойм мовчав і був по промові сумнійше настроєний, ніж перед нею". Клюб „Визволення" рішив виголосити вотум недовіря урядові.

Польський сойм зібрався в дуже тяжких часах. Для Польщі вони подвійно тяжкі, як з огляду на назріваючі події на арені міжнародньої політики, такі з огляду на її безнадійне внутрішньо-політичне і внутрішньо-господарське положення. Ясно, що в такий важний момент і премієр Грабський, що не грішить генїяльністю, не міг здобутися ні на що инше, ні на краще експозе від того, яке виголосив.

Перед соймом не сказав він нічого цікавого, ні нового, а повторив тільки те, що вже говорив свого часу на сенатській, буджетовій комісії та на господарській нараді. Тому то деякі соймові кола вважають те експозе непотрібним.

А все таки він говорив. Перш усього почав він від розгляду загально державних проблем. І тут сказав капітальний афоризм про те, що „Польща мусить мати цілковите забезпечення непорушности своїх границь". Не вважаючи на глибокоумність того політичного афоризму, ніхто з підпору соймі не нагородив його ані одним оплеском. А не сталося це тому, що Грабські подав менше глибокоумні мотиви до того афоризму. Отже „в підставі нашої закордонної політики — говорив він — стоїть союз із Францією (!). Наші взаємини з Румунією і балтійськими державами закріплюються „бо спертї на спільності" інтересів. З Росією (!) наші взаємини теж укладаються щораз краще. Відвідини Чічеріна вказують на те, що в справі відтягнення напруження відносин між Москвою та Варшавою ми осягнули дуже великі поступи. Дійшли ми до гарних наслідків у взаєминах із Чехословаччиною, а з Литвою ми почали розмови (!). В господарських переговорах із Німеччиною ми не посунулися наперед. Зі Зєдиненими Державами ми зблизилися особливо в обсягу фінансів (!)."

По такому змалюванні міжнародного положення Польщі паном премієром повинна була розсадкувати сойм хіба сальна сміх. Та після, перейняті повагою хвилі, не такий експеримент не дозволили собі, а навпаки похилили голови на знак жалібного співчуття для нїмого оптимізму премієра і пішли дальше слідами золотоустого промовця, що характеризував ідилічні відносини з поля внутрішньої політики такими зірочними словами: „В царині внутрішніх справ належить підкреслити поступ в обсягу безпеки. Сфери національного, релігійного та соціяльного

Сповніть громадянський обовязок!

606 На основі банкового закона мусить одиноний український банк 1—2

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти 1 мілєона золотих.

Тому підписуйте нові акції Земельного Банку Гіпотечного!

Одна акція номінальної вартости зол. 25·— разом з оплатою скарбовою і коштами заготовки (конфенцією) зол. 26·—.

Кождий Українець обовязаний бути акціонаром Земельного Банку Гіпотечного!

Гроші переєнати на адресу: Земельний Банк Гіпотечний. Акційна Спілка у Львові, Підвалля ч. 7.

життя в Польщі зазнали значного заспокоєння. При економічних конфліктах уряд старався їх загодити та успішно не допустив до їх розросту в небезпечні для суспільного життя відруха".

На обох ділянках життя вспів отже премієр змалювати перед соймом цілковиту обійду уряду та повне опанування ситуації. Нічого дивного, що деякі посли аж образились та піддали ідею відрочення дискусії до слідуючої пятниці.

Перейшовши до характеристики фінансової та господарської ситуації краю, Грабські повторив тільки те, що вже два рази говорив. Заповів внесення до сойму законопроекту про створення Державної Ради ощадности. Щож до самої ощадности в державних видатках, то висловив надію, що сойм при розгляді буджету на 1926 рік попробує в ньому ще більші скорочення від поробленых вже разом міністрів. Далі заповів внести під наради сойму три т. зв. економійні законопроекти.

Перший з них про обмеження державних видатків передбачує введення установи ресортових контрольорів буджету в кождому міністерстві та введення відповідальности урядників з обсягу реалізації буджету. Діється це за приладом Франції. Другий законопроект трактує про засоби зрівноваження платничого білянсу, та про надзвичайні середники злагіднення фінансової кризи. У тому законопроекті опирає уряд зрівноваження платничого білянсу на рівновазі торговельного білянсу, до якої хоче дійти шляхом відомої митової політики. У третьому законопроекті уряд домагається уповноваження на затягнення загранічної позички і на випай одного з державних монополів.

Крім тих законопроектів є ще один про заснування т. зв. Господарської Ради, який лежить у соймі неполагодженим ще від попередньої сесії. Премієр домагається скорого його ухвалення, бо до нього прикладає велику вагу. Господарська Рада має причинитися до більшої видатности праці та до наладнання таких господарських відносин, в яких подешевіло би життя.

Нарешті звернувся Грабські з апелем до сойму, щоби він вирішив якнайскорше та якнайвигіднійше для держави земельну реформу.

Ціле експозе, як видно з усього повище наведеного, вийшло дуже бідним та убогим.

Сумні і прибиті.

Львів, 8. жовтня 1925.

У вівторок розпочалася осінна сесія сойму. Розпочалася вона серед незвичайно сумних настроїв, а загальний смуток, гіркий песимізм і терпке розчарування ще збільшились й поглибились після експозе прем. Грабского, після експозе, „якого не було" — як висловились деякі провідники польських соймових клюбів.

І уряд і сойм дійшли до тієї межі, коли великі рожеві окуляри можуть бути дитячою забавкою, але не многонаційним засобом для творення світогляду державних мужів.

Ще рік тому анемічний, незадарний сойм вдоволявся дістами й обіцянками „залізного" премієра, віддаючи в його руки диктаторську владу; ще рік тому „патріотичні" партії насолоджувалися словесним сімпозіоном, справляли бенкети спасителеві польської валюти, а сьогодня приходиться справляти смертну тризну всім великим починам, всім веселковим надіям.

В своїм експозе, „що не було експозе", премієр і міністер скарбу початково намагався надробляти міною, виводити летючі „еси і фльореси" про поправу міжнародного становища Польщі, союз з Румунією і Францією, порозуміння з балтійськими державами й відвідини Чічеріна; далі твердив він про внутрішне заспокоєння, а вкінці як лік на нечувану економічну скруту й фінансову кризу предложив рецепту у формі трьох урядових предложень. Та в словах диктатора не було вже ані певности, ані віри, ані навіть переконання в свої власні слова. Тому й не диво, що між правительственими партіями запанував сумний настрій і пригноблення.

Бо й щож тут поможуть оптимістичні слова, коли дійсність є до смерти сумна. Таж тут не треба бути великим знавцем, навіть премієром, міністром чи послом, щоби ствердити, що міжнародне положення Польщі є спожалінням гідне. Рейнський пакт означує зміцнення Німеччини, а тим самим ослаблення Польщі. Союз з Францією хитається, а союз з Румунією хіба не велике має значіння. Тут можна з повним правом прикоровити пословицю про Якима, який хвалився таким самим, як він („хвалився Яким таким!"). Порозуміння з балтійськими державами дуже непевного характеру, тим більше після відвідин Чічеріна. Щож торкається зближення з „Росією", то воно поки що вилами на воді писане, а зрештою певним є, що воно муситоб в створених умовинах викликати глибокі прогалини між поодинокими членами СРСР.

Внутрішне положення теж не особливе. Всі „чужоплемінці", себто більше одної третини населення сучасної Польщі глибоко невдоволені з польської внутрішньої політики. Навіть серед найбільших „льояльників" розвіялися всі міражі про зміну політики на „кресах".

Навіть угодово поперетикані Жиди, закоштувавши солодощів державного жолоба і сповнивши ролю Негра в користь пшехпольської політики заповідають перехід до опозиції. В широких селянських масах зростає стихійне невдоволення з приводу закону про парцеляцію і бездітництво.

Господарська катастрофа ще ніколи не прибирала таких гігантних, тривожних розмірів, як власне тепер. Хиткість золотової валюти, митна війна з Німеччиною, розвал банків, зменшення кредитів, податкова шруба, 200-тисячна армія безробітних зареєстрованих і що найменше ще такаж кількість нерєєстрованих, обезцінення сільських продуктів, важке положення промислу й торговлі — все те не може настроїти нікого на високий тон. Господарська нужда, зростаюче безробіття і голод без сумніву викличуть стройки і замішання.

В таких умовах не може вродитися оптиміям. Тому й не диво, що навіть такий запряжений носій наказно-офіційного оптимізму, як п. Вл. Грабскі мусів відспівати свою чергову пісоньку серед смертельної мовчанки своїх поклонників.

Давнійші моралізаторські напучування п. В. Грабского вважалися верщком державної мудрости; сьогодня вони викликують тільки гіркий усміх і глухе невдоволення.

Два рази кулявий сойм з довірям зложив у руки п. В. Грабского далекойдучі повноваєти, скинув тягар зі себе і наділив свого вибранця диктаторськими правами. І щож? Економічна політика „геніяльного спасителя" покінчилася повним розвалом. Сьогодня навіть важко буде її латати „патріотичними" пластрами, бо невдоволення є загальне, генеральне, а польський „нєп" не має ніяких виглядів. Йде випродування останків. А що далі?

І тут то сум і пригноблення мусить запанувати серед найбільших оптимістів, навіть таких неперебірчивих, як безжурні посли польского сойму.

По широкому світі.

В Італії, у Фльоренції, прийшло до кріваві сутички між фашистами і масонами. Фашисти обурені вбивством одного з членів своєї партії, напали юрбою на дім убийника та підпалили його; знищили домівки масонських редакцій, убили одного адвоката в ліжку, в присутности його родини і кількох инших потурбували на смерть. Про-

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 6)

ЛАВРІВ.

(Докінчення.)

В просторому бабинці лаврівської церкви, засклепленому підчас останньої обнови сплощеним, кошиковим склепінням, освітленому двома луковими вікнами на висоті хорів, находиться під теперішню пору два вівтарі — св. Миколи і св. Василія Великого, з іконами середньої кисти кінця XVIII. віку. Поза тим при західній стіні уміщена з одного боку входових дверей сповідальниця, з другого боку лавки. Долівка виложена черепичною „мозаїкою", вікна прислонені новочасним ніби вітражами. Стіни бабинця потинковані, за виїмкою місць, на яких збереглися фрагменти старої, фрескової поліхромії.

Збереглися ці фрагменти на трьох стінах при дуже ріжному стані збереження. Найменче збереглося на західній стіні з прорізаними в ній входовими дверми, що ведуть сюди від притвору.

Направо від дверей зберігся високий на около 2 метри і около пів метра широкий плат мальовила, в якого горішній полосі видні доколінні драперії одягів якихсь уставлених рядом постатей. Характеристичний рисунок одної ноги в профіли, як також ритмічний уклад драперії дуже нагадує анальогічну частину постаті св. Івана Богослова у вірменському соборі. Низом проведений кістковий („діямантний") фриз, до якого долішньої листви привішена біла опона з темно-брунатним орнаментом, в формі двох паралельних ліній і зигзаком поміж ними.

Наліво від дверий зберігся теж доколінний фрагмент якоїсь сидячої, жіночої постаті (Богородиці?). Ноги в рожевих сандалах, оперті на низькому підніжку. Оба збережені фрагменти гладкі, без насічень, якими понищено фрески на инших стінах, можуть уже самі собою бути вимовним свідоцтвом доскоиалости рисунку, свіжости кольориту й ляпідарности укладу, які характеризують увесь цикль збережених мальовил.

Мальовила на обох бічних стінах, південній і полудневій, відслонені тільки частинно. На мальовилах північної стіни задержалися ще цілі полоси з тинком і поліхромією Яблонського, на південній стіні нема вже тої полоси, але як одна так і друга стіна не розчищені, покриті останками вапна й побіли, з під якої не легко розшифрувати рисунок і композицію старих фресків...

Мені вдалося розчистити й увільнити цілковито з під пізнішої заправи й вапняних плям фрагмент фрескового мальовила на північній стіні в середній полосі, безпосередньо біля вівтаря. З під пізніщих наслоєнь та вапняного пороху й бруду вирину трикутний плат картини зображуючої „Собор Пресв. Богородиці". На темно-синьому, гранатному тлі бачимо там симетрично уложену архітектуру, з червоними (киновар) та сірими кришами, охровими в світлі а брунатними в тіни стінами, яких партикуляцію завначено чорними штрихами та білими пробілами. Поверх криш архітектури перекинута композиційно-вишуканим луком біла драперія, з чорними орнаментальними полосами-мережками. Контури цеї білої пелени киноварні. Посередині картини, наче прикріплена до звисаючої пелени ікона Богородиці з Дитятем. Богородиця в червоному одязі, з піднятими в гору руками на лоні в неї Христосдитя в білій сорочечці. Рамці ікони ясно-брунатні з чорним контуром, тло темно-кармінове, обличя з легка модельоване, при чому обличя Богородиці удержане в темному брунатному тоні, обличя Христа рожеве а рисунок очей, носа і уст виконаний тоненькою кисткою, шкіцово; такжеж само прорисоване волося Христа, що мягкими стрічками опадає на чоло. Ореолі довкола обох голов як і решти осіб на картині жовті з подвійним обрисом — чорним і білим.

Направо від ікони Богородиці вниз у —постаті трьох святителів; голови двох з них, видних в цілости на першому пляні, повернуті в сторону ікони Богородиці, голова третього видна тільки фрагментарично з поза ореол двох попередніх. Обличя святителів характеристично виповжені, модельовані в тонах від охри до чорної краски з великими очима (Mandelaugen). Волося марковане чорними ритмічними штрихами, бороди висвічувані такимиж білими просвітами.

Святителі одягнуті в білі ризи з епітрахилями й чорними, видовженими хрестами на них. Драпування риз означене невтрально-фіолетними прорисами, обриси епітрахилів охрові. Тут і там ризи злегка тіньовані. Руки святителів (видна тільки одна в цілости і одна в фрагменті) анальогічної краски й моделювання що обличя, розподілені на довжину, чітко обрисовані.

Цілість викликає незвичайно гармонійне враження як під оглядом певного рисунку, так і укладу та видержаного в відповідаючих собі тонах кольориту.

Описаний повище фрагмент є першим з цілого циклю, що тягнеться широким фризом здовж стіни. Поодинокі картини циклю видержані в тихже тонах і композиції, розмежовані поміж собою червоними киноварними листвами з білими контурами.

В сусідстві згаданого фрагменту поміщене „Розпяття", з якого видна тільки горішня частина з самим Розпятим (по груди) і головами предстоящих — Богородиці та св. Івана. Цей фрагмент, як і далі

голошено стан облоги. Заворушення в місті, що нагадували історичний заговір Вартоломеєвої ночі, мали відгомін ще й в инших містах. Міністерство внутрішніх справ видало накази поліції берегти ладу.

Міжпарляментарний союз, що радить у Вашингтоні, займався справою европейських мит, які є висліпом европейського націоналізму і підривають основи економічного розвитку держав.

Чічерін заперечує звістку лондонських та париських часописів про мілітарний союз Росії з Німеччиною.

Прімо де Рівера, еспанський диктатор, що проводив увесь час воєнними операціями в Марокку передає провід в инші руки, вважаючи, що мета його наступу покищо закінчена.

Кожний може збогатитися

кулуючи один льос Державної Клясової Льотерії

у фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.

Телефон 3336.

Загальна сума виграних около **10,000.000 золотих.**

Головна виграна 400.000 золотих.

Крім цього:

1 виграна		250.000	1 виграна		20.000
2 виграні по		150.000	8 виграних по		15.000
2 „	„	100.000	11 „	„	10.000
2 „	„	50.000	20 „	„	5.000
2 „	„	40.000	30 „	„	3.000
2 „	„	30.000	65 „	„	2.000
3 „	„	25.000	128 „	„	1.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.

Ціни льосів: Цілий льос зл. 40, половина зл. 20, чвертка зл. 10.

В минулій льотерії виплатили ми між иншими виграні по: Зол. **150.000** на ч. 26.082, **25.000** на ч. 40.363, **5.000** на ч. 44.435.

Поручаємо замовляти негайно.

В тім місці вирвати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Замовляю ..... льосів цілих по зол. 40'— ..... половинок по зол. 20'— ..... чвертюк по зол. 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу банкетом ПКО. ч. 405.016 надісланим фірмою. 556 6—6

Ім'я і нависко: .....

Адреса: .....

Деморалізація.

Гонимування податкового гроша на ціли деморалізації українського населення.

Варшавські ендецькі газети доносять, що недавно відбувся у Володимирі на Волині зїзд новоутвореної партії „Українська Національна Єдність". З повітів: володимирського, рівенського, ковельського, горохівського, любомльського й дубенського мало явитися 389 делегатів (чому таке нерівне число, коли можна було його заокруглити й до 900 чи 1000? — Ред.). Крім того в характері гостей явилося понад 200 осіб

— Ред.) Зїзд вислав на руки воєводи ось таку телєграму:

„Зїзд української національної партії відбутий у Володимирі в числі 389 представників, просить пана воєводу заложити урядові заявлення про льояльність супроти держави, і став до співпраці з польським народом над розвитком держави та відбудовою Волині. Зїзд переслає пану воєводі побажання успішної праці для добра краю і населення."

„Українська національна Єдність" не має нічого спільного ані з українською національністю, ані з українською єдністю. Є це відміна Оскілківщини на Волині і Даниловичівщини в Галичині під проводом якогось Горемики, спрямована на деморалізацію українського населення. Очевидно, всі дані про кількість „делегатів" і число „гостей" є звичайними реклямовими побрехеньками. Колиб так було, то „зїзд" у Володимирі мусів би відбуватися хіба на базарі, бож у Володимирі нема салі, яка змістилаб разом 600 людей. Це все є вдесятеро перебільшене.

Мабуть уряд і урядові партії на всякий випадок приготовлюються до виборів, коли розвинено таку широку деморалізаційну акцію. От недавно доносив краківський „Курер Ілюстр.", що міністер внутр. справ Рачкевич прийняв на авдієнції д-ра Северина Даниловича, який предложив йому програми „української народньої партії й української радикальної (?!) партії", доказуючи, що обі ці партії стоять на становищі польської державности.

Польський буджет.

Преліминар на р. 1926.

Уряд вніс до сойму скарбовий законопроєкт разом із преліминарем на 1926 рік. Законопроєкт усталює звичайні видатки на суму 1,611.172.765 золотих, а надзвичайні видатки на суму 235,825.720 зол. Разом отже видатки в 1926 році проєктується на 1,846,998.720 зол. Сам уклад буджету на 1926 р. не приніс нічого нового. Зложений він по зразкам буджетів з попередніх літ. Доходи намічені буджетом на 1926 рік замикаються цифрою 1,889.369.000 золотих. Коли порівнаємо цю цифру зі сумою усіх видатків, то побачимо, що буджет на 1926 рік передбачує коло півтора міліона золотих надвишки у прибутках. Цілий проєкт буджету на 1926 рік є менший на суму 190 міліонів золотих від буджету з попереднього 1925 р. На основі арт. 4. внесеного до сойму скарбового законопроєкту міністерство скарбу буде мати право обмежити ухвалені соймом кредити. Це обмеження залежне буде від готівки в державній скарбниці.

Новий буджет в подробицях представляється ось як: Президія Ради міністрів прибутки 19,101.000 зол., —видатки 1,681.728 зл.; міністерство закордонних справ приб. 7,089.866, —видатки 25,844.857 зл.; міністерство військових справ прибутки 11,360.989 зл.—видатки 689,000.000 зл.; міністерство внутрішніх справ прибутки 15,465.926 зл. — видатки 190,222.584 зл.; міністерство скарбу приб. 1,085,546 416 зл. — видатки 103,757.322 зл.; міністерство торговлі та промислу приб. 4,207.349 зл. — видатки 16,039.850 зл.; міністерство залізниць приб. 195,3а0.000 зл.—видатки 6,477.388 зл.; міністерство рільництва приб. 13,043.043,662 зл. — видатки 33,044.056 зл.; міністерство справедливости прибутки 36,434.990 зл. — видат. 86,21Т.562 зл.; міністерство освіти прибутки 20,270.000 зл.—вид. 315,150.000 зл.; міністерство публичних робіт приб. 35,056 208 зл. — вид. 70,907.140 зл.; міністерство праці та суспільної опіки приб. 967.946 зл. — видатки 31.327.253 зл.; міністерство рільних реформ приб. 15,108.042 зл. — вид. 41,199.092 зл. Інвалідські ренти і заосмотрення приб. 25,100.000 зл. —видатки 145,221.903 зл. Державні довги: тільки видатки 75,041.459 зл. Підприємства: державні літниця, прибутки і видатки 1,365.090 зл. Почта і телєграф приб. 28,382.432 зл.—вид. 6,912.796 зл. Виріб телєфонічних апаратів: приб. 161.589 зл. Залізниці: дохід 86,400.000 зл. Державні ліси: прибуток 39.652.071 зл.—вид. 4,052.533 зл. Державні монополі: сахарина, прибуток 500.000 зл.; сіль — прибуток 31,875.900 зл.; тютюн—приб. 194,341.000 зл. вид. 4,341.000 зл.; спірт приб. 223,440.000 зл.—вид. 12.640.000 зл.; державна льотерія приб. 5,565.000 зл.; сірниковий монополь приб. 5,000.000 зл. Крім всього повищого є ще такі прибутки та видатки: президент Польщі, приб. 227.000 зл.—видатки 1,942.699 зл.; сойм і сенат прибутки 52.225 зл.—видатки 9,176.649 зл.; державна контроля приб. 117.334 зл. — вид. 4,405.100 зл. Так виглядає в цифрах буджет на 1926 рік.

місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, відвідіть тй почесне місце у своїй хаті!

Книжка в Польщі.

(З офіціяльної статистики за II. квартал 1925.)

Зникаюча українська книжкова продукція.

В цілій Польщі видано протягом другого кварталу 1925 р. (квітень, травень, червень н. р.) загалом 1475 книжок і брошур в округло 5-ти міліонах примірників, себто 1 книжку на 6 осіб. Найбільше вийшло белєтристичних творів — 204, себто 13·8 прц. промислово-торговельні справи порушені в 10·7 прц. книжок, суспільним наукам посвячено 8·7 прц., теольогії 8 прц. педагогіці 6 прц. Инші творять менший відсоток.

В найбільшій скількости примірників виходять польські сензаційні видавництва, пересічно 9·5 тис. Шкільні підручники (польські) друкується в 7·2 тис., белєтристику в 5·3 тис., а політичні в 4·5 тис. примірників. Наклади инших польських книжок не сягають 4 тисяч.

Польських книжок вийшло 4,776.000 прим., себто 84·3 прц., а разом з друками на чужих мовах, призначених для пропаганди (2·9 прц.) — разом 87·2 прц. Таким робом на всі инші національности в Польщі припало всього 12·8 проц. Якщо йде мова про скількість примірників, на польські книжки падає 92·9 прц., на инші національности 7·1 прц.

Польські книжки мають найбільший наклад (пересічно 3·8 тис.), литовські 3 тис., українські 2·6 тис., московські й німецькі 2·1 тис., жидівські 2 тис., білоруські 1 тис.

Польська книжка, це передусім белєтристика — 1265 примірників, потім шкільний підручник 452 тис. прим., на третім місці (щодо скількости примірників) сензаційні видавництва (424.000 прим.)

Жидівські видавництва присвячені головно теольогії (30·2 прц.), потім іде белєтристика, потім щойно сензація. Підручників видано лише 7. Щодо скількости примірників, то релігії і сензації присвячено по 37 тис., політиці і публіцистиці 31 тис., різним обсягам 20 тис., белєтристиці 15 тис., підручникам 9 тис.

В українській мові видано загалом 44 книжки. З того 11 (25 прц.) політичних, 9 релігійних, 6 для дітей, 4 белєтристичні. Щодо скількости примірників на 117.000, 47.000 література політична, 15.000 книжки для дітей і молоді, 147 тис. присвячено релігії, 11'5 белєтристиці, 7 педагогії, 6 тис. підручникам.

На 19 німецьких книжок маємо 9 релігійних, 4 підручники. Але на загальне число 40 тисяч 25.000 творять підручники. Російських книжок є 5, білоруських 3, литовських 2.

Інформації.

Сірникова монополія.

В звязку з сірниковою („запальничною") монополією всі кооперативи (і приватні особи), що ведуть торг сірниками мусять той торг як найскорше зголосити до відділу скарбової контролї. Зголошення треба вписти в двох однакових примірниках. В зголошенні треба вказати: 1) Фірму кооперативи (чи ім'я торговця), 2) докладне місце, де провадиться торг (місцевість, вулиця, число дому), 3) який запас сірників є в склепі, себто скільки пудельок вміститости до 60 шт. сірників має ся в запасі та якого вони походження: краєвого чи заграничного, 4) від якого часу ті сірники знаходяться на складі, на який час того запасу вистарчить.

ші не тільки дуже знищений насіченнями, але й віддувся разом з заправою від стіни так, що кождої хвилі грозить упадком. А булаб страшна шкода, бо композиція розвяття здається мені одною з найкращих, які мені досі доводилося бачити.

На черговій картині, якої змісту не можна розшифрувати, видна архітектура з перекладеною через неї пеленою, подібно як на першому фрагменті, а на її тлі допоясний фрагмент, мабуть сидячої Богородиці. Направо й ліво невиразний рисунок якихсь голов і постатей. Четвертий і останній в тому фризі фрагмент позбавлений, поки що, й тої рудиментарної читкости.

Верхом описаного циклю прямокутних картин біжить широкий фриз, виповнений характеристичним „серцевим" орнаментом, а поверх нього ряд крутлих медальонів з погрудцями святих. Поки що видні тільки два медальони зправа, а цілий шмат стіни над ними, закритий іще заправою з поліхромією Яблонського. Під нею ховається підсклепінне завершення того циклю мальовил, якого поземеллям біг, очевидно, збережений на західній стіні кістковий орнамент і боазерія з білої, орнаментованої драперії.

На південній стіні зберігся подібних розмірів та вповні аналогічного укладу цикль картин та медальонів. Мені вдалося з трудом і без певности розізнати в поодиноких зображеннях заледви дві сцени — утечі до Єгипту та Рождества Христового.

Самозрозуміло, що не місце тут — усталювати хронольогію описаних оце мальовил як також їх характер і місце на тлі українсько-візантійської стінописі тим більше, що властиво відслоненим і без застережень читким з цілого циклю є поки що тільки відчищений мною фрагмент „Собора Богородиці".

На всякий випадок — переведена архітектом В. Пещанським аналіза привезеного мною шматка фрескової заправи усталила характер цієї заправи і покриваючого її мальовила як питомий для того рода памятників XV., а навіть раньших віків. А вже хочби цього одного факту доволі, щоб до лаврівських фресків віднестися з повагою і печаливістю, на які цей безцінний памятник мистецької культури галицько-українського середньовіча вповні заслугує.

Київ - Люблин - Сандомир-Краків-Львів-Лаврів — оце почетний ланцюх проявів мистецького зусилля України, якому сподіваюсь надати більшої релефности й читкости в монографії Лаврова, над якою оце працюю.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

„Сіяння ненависти й погорди до форм держави"

Вчора розпочалася в карному окружному суді у Львові, перед трибуналом присяжних суддів розправа проти редактора „Громадського Голосу" Остапа Павлова і трьох инших визначних членів радикальної партії д-ра Романа Дашкевича, д-ра Матвія Стахова й Івана Копача розправа за § 65 карного закона.

Акт обвинуваченя закидає обвинуваченим „сіяння погорди й ненависти проти форми держави й державної адміністрації і конституції та накликування і заохочування до непослуху, перечення або спротиву проти законів і розпоряджень публичних властей". Цих злочинів обвинувачені мали допуститись на радикальних віцах в Солоній 10. травня і в Ременові 24. гравня 1925 р.

Трибунал: радн. Ангельскі — предсідник; вотанти: радн. Дукет і радн. Мшнарскі. Обвинувачує прок. Гіртлер. Боронять: адв. д-р Лев Бачинський (Станиславів), д-р Брикович (Тернопіль), д-р Лев Ганкевич і д-р Іван Волошин (Львів), д-р Новодворський (Коломия), д-р Кицула (Самбір).

Акт обвинувачення кладе головному обвинуваченому ред. О. Павлову в вину, що він на господарському вічу, яке займалося справою земельної реформи і парцеляцій говорив про лиха мазурської кольонізації на українських землях та всю тенденційність господарської політики п. В. Грабского. Між ин. акт. обвин. закидає обвинуваченому як злочин, що він назвав Грабского діячем, який сміється з цілого сойму та який глухий є на зойки українського селянського народу, що перебуває в неволі польського поміщицтва.

Поруч з обвин. О. Павловим промовляв на вічу в Солоній обвин. Роман Дашкевич і селянин Іван Копач, а в Ременові невишуканий ще Михайло Козланюк і д-р Матвій Стахів.

Обв. О. Павлів, який єдиний з поміж обвинувачених перебуває від 4-ох місяців у слідчій вязниці, борониться тим, що віче було чисто господарське і взагалі устроєм держави не займалося. Обв. був економічним референтом, він говорив про проект земельної реформи а не про сам закон, так само він говорив про польські громадянські кола і польські політичні партії, а не про уряд. З окрема обвин. спростовує закиди, наче би він як член радикальної партії, вказував як добрий приклад большевицькі порядки та цілий суспільний радянський лад. Радикали є гострі противники большевиків і з большевиками їм не по дорозі.

Прок. Гіртлєр старається доказати своїми питаннями, що „радикальна" партія має на оці взагалі якийсь революційний радикалізм у відношенні до польського уряду і що цей радикалізм проявляється між ин. у відсутности радикальних послів у польському соймі. (!)

Обор. др. Лев Бачинський і др. Лев Ганкевич виказують своїми запитами, що радикальна партія є еволюційна, за австр. часів мала парламентарне представництво а тепер є легальна і легально скликувала віча. Визначні члени рад. партії працювали в польських газетах і українська радикальна партія боронить інтересів селянскої класи зарівно українського що й польського народу, бо ці класові інтереси однакові.

Обв. др. Роман Дашкевич обв. Іван Копач і др. Матвій Стахів також не почуваються до вини, говорили на вічу лише про факти, маючи на оці боротьбу легальними еволюційними засобами проти кривд, заподіяних українському народові. Обв. др. Стахів широко переповідав зміст свого земельного реферату на вічу й правильність його тез. Він користувався тоді виключно цифровими даними з польських урядових статистик про кольонізацію й аграрні відносини. У своїому рефераті він переводив також аналогію поміж кол. прусською кольонізацією у Познанщині й нинішньою польською кольонізацією на українсько-зах. землях. Про форму правління в Польщі взагалі не згадував. Пінгвінами доказує д-р Лев Ганкевич, що рад. партія кооперує лише з партією українських соц.-рев., яка є нелегальною на Рад. Україні. На заході українська рад. партія ідеольогічно сходиться м. ін. і з французькими радикалами, яких посли якраз тепер приїжджають до Варшави.

Свідок Ян Бештерна, поліцінт, признає, що всі чотири точки віча відносились до господарсько-економічних справ. Свідок вправді не пригадує собі подробиць, але тягнений за язик — співає про „підбурюючу" промову ред. Павлова, відірвання Галичини від Варшави і т. п. Свідок має ще до нині свої записки з віча, але заінтерпельований д-р Л. Бачинським заявляє, що „при собі" не має тих записок. Свідок мнеться, „не памятає" і ніяково притакує всьому, що каже предсідник.

Свідок Кароль Адам теж поліцінт, теж саме „не памятає" детайдів, але підтримує попередні зізнання.

Розправу перервано до слідуючого дня 9. год. рано.

Розправа проходить в атмосфері нудьги. Всі відчувають натягненість і неприродність закидів щодо вельояльности й гостроти критики господарської політики Грабского — нині, коли вся польська преса всіх відтінків лає цю політику де-де гострійше, і коли кожний з присутніх суддів на власній шкурі почуває її благодати. З окрема аж дивно виглядає оборона судом престіжу земельного законопроекту, того самого, що на арені сойму-сенату викликав багато більші авантури ніж на селянському вічу!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Викрадення гар. пакту!

Делегатів у Льокарно повідомлено, що довірочний проект гар. пакту найтовся в руках італійських журналістів. Делегати збентежилися, Думають, що документи викрадено. Досі не найшли винновників. Делегати льокарн. конференції звернулися до італ. уряду й преси, щоби зогляду на шкідливі наслідки не оголошували передчасно проекту. Останніми днями італ. преса оголосила довірочні вісти з конференції в Льокарно. „Епока" оголосила проект гар. пакту, дискутований тепер міністрами. Оголосив його і орг. Муссоліні „Популо д' Італія". Дел. Гранді інтервеніював у свого правительства, щоби перешкодити дальшим ревеляціям. Італ. часоп. мали згодитися на оголошення виїмків проекту. Коли Бріян дізнався про ревеляції італ. часописів, викликнув: „Зробили це навочно". Одначе не зазначив, кого підозріває. Часть учорашнього засідання зайняла дискусія в справі ревеляцій італійських часописів. Опісля приступили до ген. дискусії поодиноких уступів проекту пакту. При цьому вперше торкнулися приступлення Німеччини до С. Народів (§ 7. пакту), справи зах. пакту і сх. арбітр. договорів (§ 11.) і питання загварантування і виповідження пакту. Ані розвязки ані компромісу не осягнено. Англійці не зайняли становища до пакту, бо думають вийти зі салі нарад, коли обговорюватиметься сх. справа. Візьмуть участь у нарадах при заг. зіставленнях уступів пакту.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковане за передову статтю п. з. „Чим коштом", в якій вичеркнено кінцевий уступ. Крім цього счеркнено заголовок зі статті на тему шкільних надужить у Перемишлі та два невеличких уступи зі самої статті.

— **Субскрипція акцій.** Поклик доповнити вимаганий урядом акційний капітал Земельного Банку Іпотечного до висоти 1 міл. зол. вже находить відгомін в нашому громадянстві. Як нас інформують, вчора явився в бюрах банку вельмишан. сенйор нашого громадянства през. Юлян Романчук і перший приступив до підписки акцій. Коли мати на увазі незавидне матеріяльне положення п. през. Романчука, то його вчинок в глибокій старости повинен бути зразком імперативного громадянського обовязку. Не сумніваємося, що цей приклад громадянської чесноти найде багато наслідувачів.

— **Смерть Брайтбарта.** В санаторії в Берліні помер звісний атлет „король заліза" Брайтбарт наслідком затроєння крови.

— **Доляри львівського Магістрату.** У звязку з банкроцтвом польського банку „взаємного кредиту", виявляється, що міські електричні заведення склали в цьому банку більш 300.000 зол. і 300.000 чеських корон. Тепер ці гроші пропадуть. Міська рада шукатиме винуватців: хто поклав громадські гроші в банку, що не мав громадського забезпечення.

— **Новий оборонець Штайґера.** Львівська преса повідомляє, що в процесі Штайгера, який почнеться у Львові 12 жовтня, виступить у характері Штайгерового оборонця д-р Натан Левенштайн, відомий асимілятор і польський патріот. Для жидівських сіоністичних політиків це дуже знаменний факт. Сіоністи вважали асимілятарів все найбільшими своїми політичними ворогами та ставили їх просто нарівні з національними зрадниками. Видно, що тепер між сіоністами й асимілятарами після польсько-жидівської угоди нема ніякої ріжниці. Бо тільки тим можна собі пояснити участь Левенштайна в обороні Штайгера. Сам Левенштайн мав заявити послові Райхові по угоді ні більше ні менше тільки таке: „No przecież przyśliście na nasze podwórko. Bo staliście przecież tam, gdzie my już dawno stali". Знайшовшися на спільному „подвурку", нема вже ніякої ріжниці між Левенштайном і Райхом, а тому і зрозуміла участь Левенштайна в обороні сіоністичного героя Штайгера.

— **Нецензурка опера.** У Льондоні повали недавно виставу нової опери, основаної на славній „Хижині дядька Томи". Автором є Американець і змалював досить драстичні картини торгівлі невільниками. З огляду на те, що ці невільники виступали на сцені майже не одягнені, англійська цензура казала кілька сцен счеркнути. Один з англійських денників злобно зауважує, що Англійці тому не можуть нині глядіти на голих невільників, бо головну частину свого майна придбаного в минулім столітті, заробили на торгівлі невільниками.

— **Для танцюристів.** Цими днями скінчився в Брюселі конгрес міжнародного союзу вчителів танцю. Цей конгрес прийняв постанови, що найблищою зимою в усіх школах танцю навчатимуть таких чотирьох танків: „буски" та „ваґвая" композиції проф. Люсієна Ніо в Парижі, „Фльоріда" проф. Порвіля і „Ель Балса", проф. Поагта, обох також з Парижа. За те імпортов анний зі Єдиненних Держав „Чарльстон-стоп" відкинули. Що означають усі ці таємні терміни — мабуть розяснять нам ногами самі танцюристи, як не цієї зими то без шкоди для поступу, та лишені на другий рік або й за три роки, коли мода принесе ці винаходи до нас.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** уладжує Великий Концерт в половині жовтня ц. р. Ласкаву співучасть в тім концерті беруть Вп. Пані: Артистка співачка Дарія Левицька зі Львова, артистка скрипачка Катря Мандичевська і піяністка Оля Мандичевська зі Станиславова. Шановні концертантки вернули недавно з чужини і буде це їх перший виступ на концертовій естраді у Львові.

— **Свобода** ч. 41 вже вийшло з друку. Зміст цього числа такий: 1. Дбаймо за нашу молодь М. Струтинського; 2. Свято української книжки; 3. Земельна реформа чи кольонізація? 4. Політичні торги (з нагоди побуту Чічеріна у Варшаві); 5. Проти кольонізації України Жидами; 6. На радянській Україні; 7. Що чувати в світі: 8. Іван Панчишак: Родинне село; 9. На допомогу „Голодному селу"; 10. Новинки; 11. Новий бунт вязнів; 12. Комунікат „Сільського Господаря" в справі податків; 13. Правна порада; 14. Смішний куток; 15. Біржа.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Бережани. Саля Сокола.
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Саля Сокола.
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 563 5—?

Український Театр під дирекцією І. Когутяка.

Добромірка, саля „Просвіти":
Пятниця 9.X. „Барон Кіммель".
Шпилі, саля „Просвіти":
Субота 10.X. „Запорожець за Дунаєм".
Неділя 11.X. в год. 3. попол. „Воскресеніе".
Збараж:
Неділя 11.X. „Морфюм" премєра.
Театр в переїзді до Мостиск загостить по дорозі на 2 вистави до Золочева. 569 2—3

Український мішаний хор Д. Котка:
субота 10.X. Городок Ягайлонський.
неділя 11.X. Судова Вишня.
понеділок 12.X. Перемишль.
вівторок 13.X. Перемишль. 518 12-?

Подяка. Високоповажаному Пану Меценасові д-ру Евгену Ловицькому, адвокатові в Підгайцях, складаю щиру подяку за совісне, безінтересовне і повне посвяти заступленя мене в процесі спадковім. — **А. Крушельницька.** 605

Подається до відома, що з днем 1. жовтня ц. р. відчинена студентська їдальня при вул. Супінського 21 і подає добрі, здорові а дешеві обіди і вечері. Памятайте на загально-принятий клич „Свій до свого". 503 1—1

Виклади на однорічнім курсі абітурієнтів при Торг. Школі „Просвіти" починаються в понеділок 12. ц. м. в год. 4. попол. Вписи щоденно до полудня. Управа. 1—2

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ у адвоката місця початкуючого конціпієнта. Василь Тригук, Кобиловолоки, п. Янів к. Теребовлі. 585 2-3

СПІЛЬНИКА з капіталом 1000—1200 долярів потребую до заложення фабрики артикулу масового загальної щоденної потреби. Всяке ризико виключене. Рефлектантів, котрі хотять собі придбати сталий, певний і рентовний дохід, прошу зголоситися під „Певний інтерес" до Адміністрації „Діла". 601 1—1

ДО винайму негайно одна або дві комнати з кухнею на Знесінню, 8 минут ходу від трамваю. Чинш за два роки згори. Зголошення письменні до Адміністрації „Діла" під „Знесіння". 602 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

Д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігєра у Львові, довголітній примар хірургічного відділу краєвого шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха **при вул. Сапіги ч. 25. II. пов.** (напротив Техніки) від 10·30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудни. 594 2—3

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар Народної Лічниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 10—10

АДВОКАТ

Д-р Іван Блажкевич

веде канцелярію

в Дрогобичі

Ринок ч. 4. (дім Ковальського). 586 3—4

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

в Жовкві

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 13-15

Інж. архітект

Лев Левинський

Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)

виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкуренційних цінах. 535 6—12

Конкуренційна Тиальня

„ЛЕНПОЛЬ"

С-ка з обм. пор.

Львів, вул. Городецька 121

приймає лен, конопні і клоча до виміни і виробу полотна, шайгу, ручників, обрусів і т. п. Приймаємо агентів на дуже корисних условіях. Купуємо також льняні і конопляні сирівці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сирівці, які висилається до конкуренційної Ткальні „ЛЕНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1926. Пізнійше фрахт 481a вже мусить бути оплачений. 3—5

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІК Юліяна Солік — — вдова. — —

367 **Львів, Собіского ч. 4.** 11—16

поручає найновійші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Краса — Приваба — Гиґієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гиґієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.

Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.

591 2—12

Не пожалує!

Кождий, хто відвідає кравецьку робітню жіночих одягів

Марка Метяй-Мітяевського

при вул. св. Иосифа 6. I. пов.

дістане елегантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже дешевих цінах. 604 1—5

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 226 (10.609). Львів, субота 10. жовтня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 з гол. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За обєднання української території.

Українська територія Курщини й Вороніжчини повинна бути обєднана з Радянською Україною.

Недавно подавали ми, що українське населення в межах Совітської Росії, але поза межами Радянської України виносить 6 міл. 500 тисяч голов. Та це число далеко не повне. Велике число того населения не лише живе компактною масою, але й на областях, що сусідують з Радянською Україною.

Піднесена українським радянським урядом справа приєднання хоч деяких з тих областей до Радянської України йде дуже черепашно через упертий спротив Москви.

Щоб мати хоч приблизне поняття про розселення Українців поза межами теперішньої Радянської України на сході, треба звернутись до національної статистики 1897 р., хоч вона, по свідоцтву всіх українських статистиків, що розроблювали її дані, також зменшувала фактичне число Українців.

Почнемо з сусідніх з Україною губерній Курської, Вороніжської і Донської Области, яких південно-західні частини становлять дальший тяг суцільної української національної території, яка ще досі лишається в складі Росії.

З Курської губ. перепис 1897 р. нарахував 528.778 Українців, що становило 22 проц. всього населення губернії. В поодиноких повітах Українці становили: в Грайворонському — 58 проц., Путивлівському — 52 проц., Ново-Оскільському — 51 проц., Суджанському — 47,9 проц., Корочанському — 34,3 проц., Рильському — 31 проц., Білгородському — 21,2 проц. По обчисленням проф. С. Рудницького українська етнографічна територія Курської губ. обнимає простір 18.000 кв. кл., з загальним числом населення в 1914 р. до 1 міліон 300.000, в тім поверх 700.000 Українців, або 55,1 проц.

В Вороніжській губ. перепис 1897 р. нарахував 915.883 Українців, що становило 36·2 проц. населення цілої губ. В поодиноких повітах Українці становили: в Острогожському повіті — 90·3 проц., Богучарським — 91·8 проц., Бірючинським — 70·2 проц., Валуйським — 51·6 проц., Павловським — 42 проц., Коротаєвському — 17 проц., Бобровському — 17 проц., Ново-Хоперському — 16 проц. По обчисленням проф. Рудницького українська етнографічна територія в межах Вороніжської губ. обнимає простір 31.200 кв. кл., з населенням до 1,700.000, в тім поверх 1,300.000 Українців, або 77·1 проц.

В Донській области перепис 1897 р. нарахував 719.655 Українців, що становило 28·1 проц. населения цілої области. В поодиноких округах Українці становили: в Таганрогському — 61·7 проц., Донецькому — 38·9 проц., Ростовському — 33·6 проц. (на селах, без Ростова і Нахічевані — 52 проц.), Сальському — 31 проц. (при 38 проц. Калмиків), Черкаському — 23 проц. (на селах). В решті округів Українці також становлять значний відсоток від 7 до 11 проц.

По обчисленням проф. Рудницького мінімальна українська етнографічна територія на области Донського Війська обнимає простір 46.000 кв. кл., з населенням до 1,700.000, в тім 975.000 Українців, або 57·3 проц. Коли до Українців зачислять низових донських козаків, як не роблять деякі етнографи і географи, між иншим також Росіяне (Гл. статтю в словнику Брокгауза про Донську Область), то українська національна територія на Области Донського Війська буде обнимати 85.000 кв. кл. простороні, з населенням 2,834.000, в тім 2,180.000 Українців, або 76·9 проц., а на Москалів прийдеться всього 16·2 проц.

Область Війська Донського є тепер скасована, від неї одірвано три північно-східні округи (Другий Донський, Усть-Медведицький і Хоперський, з найменшим числом Українців) і прилучено до новоутвореної Царицинської губ. Таганрогський і частина Черкаського округів були прилучені до Донецької губ. України, тепер їх відібрано назад, а колишню Область Війська Донського, без згаданих трьох північно-східних округів, влучено до новоутвореного Північно-Кавказського Краю, себ-то злучено в одну адміністративну одиницю з Кубаню, Ставропільщиною, Терщиною і численними автономними республиками кавказських народів, на північних склонах кавказських гір.

З розгляненої тут української території, полишуємо наразі на боці територію на области Донщини, як звязану з українським Передкавказям. Щодо території в межах курської і вороніжської губ., то вона разом становить приблизно 50.000 кв. кл., з населенням до три міл. в тім до 2 міл. Українців, або 66 прц. Наскільки йде про абсолютне число українського населення то воно тепер є значно вище. Але в данім випадку діло не в абсолютному числі, а в тім, що українське населення на просторі рівній деяким малим европейським державам, становить дві третини людности і замість бути давно вже прилученим до України, далі лишається в межах Росії, збільшуючи її територію і населення, зменшуючи удільну вагу українського народу і його держави в союзі радянських держав під оглядом політичним і економічним, не говорячи вже про те, що дальше підлягає денаціоналізаційним впливам російської культури.

Ще за часів Центральної Ради, в цілому ряді місцевостей Курщини і Вороніжчини Українці заявляли свою волю про прилучення до України. За большевицького режиму тяга курських і вороніжських Українців до єдности зі своїм національним пнем спинилася. Більшовики, борючись проти „національно-буржуазного" самовизначения України, не могли очевидно брати в рахубу проявів волі українського населення в напрямку тодішньої України. А „самовизначивши" Україну в межах, в яких її застали, зовсім не думали про закруглення нац. території українського народу.

Чому? Може тому, що населення не домагається? Певно, годі ждати серед населення тих двох окраїнних губерній, що були слабо втягнені в сферу загально-українського національного життя, великої національної активности. Тут потрібний вплив в бажаним напрямі з боку більш активної частини національної території, якою є територія Радянської України, а цього впливу майже зовсім не видно.

Та мимо того, всеж і тепер українське населення Курщини і Вороніжчини від часу до часу піднімає голос про єдність з рештою українського народу. Ось радянські часописи друкують телеграму „Ратау" з Харкова, що до секретаря БУЦВК. Буценка явилася делегація селян с. Корвяків курської губ. і просила, щоб „їхню волость" приєднати до України, або дати їм землю в мелітопольській і бердянській округах! Буценко мав пообіцяти депутації, що буде порушено перед Москвою клопотання про приєднання курської губ. до України.

Ця вістка своїм змістом найкраще характеризує степень національної свідомости коровяківських селян. Поза межі „їхньої волости" вона ще не вийшла. Але приємно скоистатувати, що у Буценка національна думка сягає дальше. Видно, що в Харкові всеж щось думають у справі прилучення українських частин Курщини і Вороніжчини до України, тільки мабуть Москва на це не годиться.

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ
в справах
земельної реформи
відбудеться у Львові в салі
„НАРОДНЬОГО ДОМУ"
в дні 11. жовтня (неділя) ц. р. в год. 12. в полудне.
НАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

ЧЕТВЕР, ДНЯ 22. ЖОВТНЯ 1925 р.
Саля Музичного Тов-а ім. Лисенка
КОНЦЕРТ
Дарія ЛЕВИЦЬКА — сопран.
Катря МАНДИЧЕВСЬКА — скрипка.
Оля МАНДИЧЕВСЬКА — фортепян.
Похід на цілі кооперативи
„Український Театр" у Львові

Льокарно.

Вкрадений пакт. — Виїмки тексту із нарад. — Спростування і заяви. — Чи песимізм?

При самім вступі до нарад у Льокарно, зустріла всіх рідка несподіванка, — приємна для всіх журналістів, неприємна для всіх дипльоматів. Виявилось, що заздро бережений текст гарат. пакту попав у непокликані руки, руки журналістів, хто зна, чи не найнебезпечнійших нині з европейських, бо італійських фашистів. Ріжниці поглядів у справі гарантійного пакту між такими союзниками як Франція та Бельгія, вже перейшли до публичного відома через фашистівську пресу і, ясно було, що нові революції підуть за ними.

Дипльомати заметушились. У добі, коли лунає гасло: „геть з таємною дипльоматією!" досить ніяково було боронити святости тайних розмов, — та ще дивнійше виглядали заходи перед офіціяльним представником італійського уряду, щоби цей переконав своїх не дискретних земляків - журналістів, що не личить друкувати викрадені папери в поважних урядових органах. Аргументи були инші; дипльоматам лежала на серцю доля міжнароднього порозуміння, яке ось-ось може зродитись у Льокарно. Скінчилось на тім, що італійські редактори обіцяли вдоволитись публікацією тільки виїмків з переловлених актів.

Про хід нарад преса знатиме також тільки фрагменти. Організатори конференції, немов би передбачуючи небезпеку з боку вічно голодної преси, рішили розмовляти без свідків. Французький міністр подбав, щоби навіть місця за столами мали характер безоглядної рівности, а англійський зазначив у промові, що наради повинні визначатись товариською свободою.

Red. czas. „Dilo" Pr. 730/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 221 (10.604) z dnia 4. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Za turemnymy muramu" w ustępie od słów: Tak predstawljaet'sia u pownij welyczi... aż do końca tego artykułu. 2) W artykule pod tytułem: „W oborони ridnoї zemli" w ustępach między słowami: a) demokratyzaciju zemli... a: na Welykij Ukraini, b) miż misцewe naselennia... a: W W oborони ridnoї zemli, c) je koło 8 milioniw... a: Istoryczni, pryrodni ta, d) derżawy ta ich własnyj... a: A) Doba polśkoї zajmanszczyny, e) własnistiu iji szlachty... a: Polśki koroli, f) zamkowoji prysłuhy... a: 2. wywłaszczenia i zakriposzczennia, g) selan tiahnut'sia oo 1920 r... a: Prychiłnomoś cyfram, h) terytoriju piaty... a: wojewidstw. a same, i) Mała zemelna własnist'... a: II. Welyka zemelna własnist', j) II. Welyka zemelna własnist'... a: (prywatna i publyczna), k) na 30. weresnia 1921 r... a: A) Tabiycia II) w tytule tablicy I-szej w ustępie między słowami: zemelna własnist'... a: na rik 1921. m) w tytule tablicy II-giej w ustępie między temi samemi słowami jak pod I), n) w ustępie między słowami: prof. Zdzisław Ludkiewicz... a: Pered rozhlanennіam, o) w ustępie od słów: A proty nasylstwa... aż do końca tego artykułu zawiera znamiona ad 1) występku z § 300 ustawy karnej i z artykułu VIII ustawy z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8 1863, zaś ad 2) a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) zbrodni z § 65 a) u. k., i wystąpku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 3. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 4. października 1925 r.
Hawel

неспутаною формальностями великих нарад. Загальну дискусію поминули і почали радити над поодинокими статями, приготовленими правничими знавцями у Льондоні. В яких дійшли до згоди а в яких панувала розбіжність думок—про це урядовий комунікат не каже нічого.

У міжчасі преса мала вже офіціальне спростування бельгійського делегата Вандервельде, що італійські ревеляції про захитання французько-бельгійського військового союзу є видумкою і що діло йшло тільки про формальности, які нічим не нарушують принципів Версайського договору.

Німецька делегація пробувала зараз на першім засіданні скласти заяву, що вона не в силі піти на уступки в деяких справах, тому, що це було би проти загальних настроїв німецької суспільности. На це союзні делегати заявили їй, що кожний з них торкається у критичних питаннях таких справ, щодо яких публична опінія боронить иншої гадки, а проте кожний уряд мусить бути настільки сильним, щоби дав до зрозуміння публичній опінії, що необхідно було зробити щось иншого.

Головні делегати стоять на тім, що в першу чергу треба би дійти до порозуміння щодо західного пакту і згідно підписати його. Східний пакт став би імовірно предметом нарад иншої конференції. Проект рейнського пакту має бути вже готовий. Представник Франції Фромажо мав зазначити, що Франція не може згодитися на дискусію над ним, якщо він не міститиме в собі переходу до східного пакту, з метою забезпеки польських та чеських кордонів. Ця заява мала внести новий тон песимізму в загальні наради. Штреземан обмежився покищо загальними заявами щодо східної забезпеки.

Останньою сензаційно вісткою є новинка, покищо неперевірена, що швайцарський уряд відмовився дати Чічерінові візу. У Льокарно, по звісткам „Таймса" має бути радянський журналіст Ротшайн під прибраним англійським прізвищем Вотсона, що інформує свій уряд про кід нарад.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, віддайте їй почесне місце у своїй хаті!

Безрадний сойм.

Львів, 9. жовтня 1925.

Польський парлямент, що після довшого відпочинку зійшовся на осінну сесію, застав нове положення, зовсім несхоже на те, яке було ще в липні п. р. Сойм, полагодивши в липні тзв. земельну реформу, подався на „заслужений" відпочинок в доброму настрою. Правда, на українській національній території лютував голод, але соймова більшість в те не хотіла вірити. Ануж то хитрий підступ „протидержавних елементів". Зрештою голод на українській національній території — цеж союзник „народових" елементів. Не про голод журилися кермуючі чинники, а допитувалися кожного стрічного, як заповідається врожай, — чи буде що згрошевити за границею!

Господарське життя вже й тоді виявляло глибокі прориви; вже тоді п. Вп. Грабскі бундючно вступав в митну війну з Німеччиною, власновільно зачинюючи собі ворота на німецький ринок збуту; вже тоді напучнявілий державний буджет ратовано всякими штучками. Та посли сподівання, що золота осінь принесе з собою направу лихе.

На міжнародньому овиді збиралися оловяні хмари, йшли жваві розмови на тему гарантійного (західного) пакту, але польські політики й публіцисти уявили собі, що „Польща є склепінням Европи". А над усім маяла найздоровійша з польських максим: „Jakoś to będzie".

Те „jakoś to będzie" відсувало на бік всі важливі справи, а спрямовувало діяльність сойму й уряду на творення міражу великодержавности. Чим же в примітивному розумінні польських політиків проявляється великодержавність? Очевидно вдержанням величезної армії, величезного поліційного корпусу, величезної маси „унароловленої" бюрократії й виїнятковими законами супроти тзв. національних меншостей. Так робила царська Росія, такими подвигами славилася юнкерська Прусія — і були вони великі а грізні. Чомуж так не має робити „республикансько-демократична" Польща? А раз є сила, сира і груба, то мусить бути хтось, хто ту силу відчув би. І ми її відчували.

На домагання кредитів для українських кооператив чулося різке: ні! На домагання допомоги голодуючим через близькі населенню українські установи — теж: ні! На домагання створення законом забезпеченого українського університету—столипінське в польськім перелицюванні — uniwersytetu nie będzie! На вимогу спинити польонізацію українського шкільництва — ясна заповідь „утраквізації" середнього й всенароднього шкільництва. Голоси й домагання привернути правний стан у громадській і повітовій самоуправі — глум або мовчанка. Крик за земельною реформою стрінув скриту заповідь кольонізації й осадництва. І так без кінця. Требаж виявляти силу!

Ось якими справами займався сойм і уряд. Не розумові мотиви, навіть не вимоги політики кожної доцільної й зрівноваженої державної організації, але політика пажерливого щовінізму направляла кроки і ходи польських державців.

Справу незвичайно упрощено. Про міжнародне становище по традиції доручено дбати Франції, про господарські справи диктаторові Влад. Грабскому, а решта уряду мала дбати про боротьбу з „внутрішнім ворогом" і „протидержавними елементами". Ця остання „програма", як знаємо з численних процесів, присудів, розстрілів, праці всяких кураторій і иншіх установ була найкраще виконана.

Сподівання на „jakoś to będzie!", угрунтовані відомим теоретиком „народового варятства" проф. Фуліньским, не здійснилися. Сойм, що вдоволявся менше або більше легкою й нешкідливою критикою, здаючись на „чуда", ласку божу й диктатора Вл. Грабского, після ферій застав зовсім инше положення, як перед своїм відпочинком. Все пішло шкереберть, лищилася тільки „ліберально-толеранційна" політика супроти „чужоплемінців". Незавидне внутрішнє й зовнішнє положення ще прикривано всякими „шопками" в роді гучного прийняття для пришельців з полудневого сходу в довгополих рясах, або „nadam do nóg" для керманича радянської закордонної політики. Та вкінці крик життя був сильнійший за всі лахміття, якими затикано всі щілини й вуха, щоби не чути того голосу й крику.

Зійшовся сойм. Представники „народу" ще раз вислухали дітвацько-моралізаторської лекції п. Вл. Грабского і... безрадно розвели руками. Всі одноцушно заявляють, що уряд виявив себе вповні безсилим і нездарним, одначе не витягають з того ніяких висновків. І зовсім слушно, бо уряд є тільки висловом сойму. Уряд є нездарний, але сойм тупий і безрадний. В своїй безрадности він перелляв на уряд навіть функції законодатної установи і дозволив йому встановляти закони, видавати розпорядки мимо і всупереч конституції на основі написаного польського § 14.

Два роки править уряд Влад. Грабского на основі спеціяльних повновластей. Вже цим одним сойм вписав собі свідоцтво вбожества, яке задокументовує наглядно власне тепер, не маючи відваги відкликати „спеців" з династії Грабских. Одно, що всецїло опановує польських парляментарів — це недостача людей. Справді є це основна недостача польського парляментаризму. Нема людей! — про це давно ми говорили. Нема людей, а є тільки шкідники, експериментатори, людці з галєрії проф. Фуліньского. Але такі типи не є покликані кермувати державою, мілїонами громадян.

Нема людей в уряді, але нема їх і в соймі і тому ніхто не важиться з повною свідомістю і відповідальністю покінчити з цим „танцем чи новників". Єдина свідомість, яку має сойм — це свідомість безрадности й безсилости, безвихідність положення. Але з кожного, навіть найтяжчого становища мусить бути вихід, а ним є розвязання сойму і перевірка поглядів і настроїв громадянства шляхом нових виборів.

Найбільший вибір блазватних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 20-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Памятайте: Рідна Школа — це наша родня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Провідні думки світової історії.

Переклав з французької мови О. ЯРЕМЧЕНКО.

I.

Давня історія (коло 2.000 р. перед Христом).

За 2.000 років перед Христом зародки цивілізації являються на берегах річок. В Єгипті Ніль витворив не тільки грунт, а й громадянство, вимагаючи спільної праці для забезпечення життя і здобування багатства. Оскільки можемо судити, тут вперше зявилася держава. В ці часи вона займає середню та долішню частину Нілю; колишню столицю Мемфіс заступають Теби.

На Евфраті й на Тигрі виробили могутню й багату цивілізацію Халдея та Асирія, які борються одна проти одної. З другого боку Халдея, Асирія та Єгипет стають поміж собою ворогами і часто шматують одна одну.

За поясом пустель і гір на берегах своїх річок самітно живе Китай.

Це три перші країни історичної цивілізації. Раси, що зявилися першими в історії, не ті самі, що верховодять сьогодня. Ці групи умовно названі Хамітами та Семітами. Китайці творять третю групу, котра відмовляється змішуватись з иншими.

На півночі Арійці, ще в стані кочевників (номадів), кидають сухі й холодні країни середини суходолу і мандрують у більше сонячні й вохкі місцевости Заходу й Півдня.

II.

Грецький період (коло 450 р. перед Христом).

Вплив Єгипту не є вже більше пануючим. Зате він поширюється і передається новим народам, Персам і Грекам, а також народам західної Азії.

Арійці, покинувши невідому нам країну пішли в двох напрямках: на схід у басейн Інду та Гангу, де вони все більш і більш підбивають місцеві народи і на захід у середню Европу.

Цей рух, який засовує майже весь хід дальшої історії, йшов головно у напрямках захід-схід по великих географічних лініях евро-азійського суходолу, найбільш сприяючих експанзії та міграції (переселенню) завдяки єдности цих ліній з головним напрямком кліматів та з поясом звіринного і ростинного світу.

Арійські народи осіли в Персії, на півночі Малої Азії, в Греції, на північному березі Середземного моря і майже в цілій Европі.

Осілі кочовики ще не зовсім добре зорганізовані в центрі й на півночі Европи, вони вже осягли високий рівень цивілізації в Індії, Персії та Греції.

Починається боротьба між Персами, що опанували колишні східні держави, і Греками, котрі вкрили своїми кольоніями східне побережа Середземного моря.

Греція, якої цивілізація витворила індивідуальність більш енергійну, змогла спинити Персів. Після мідійських війн вона затопила своїми кольоніями всі инші краї. З Олександром Македонським вона розлилась на цілу перську імперію.

В той час, як Арійці поширялись на півночі Середземного моря, південний берег і крайній захід цього моря кольонізували Фінікійці — мішанина хамітів з семітами. Головна їхня кольонія Картаґіна стала столицею морської імперії, яка розвинулась перед арійською могутністю Греції та Італії.

Отже морська, середземноморська цивілізація стала спадкоємницею річної цивілізації попереднього періоду. Театр історії поширився. Зорганізувалось більше число народів. Інстинкт міграції (переселення) заступила кольонізація й досліди. З Фінікійцями та Греками почалися великі наукові подорожі. Ганнон та Гамількар продерлись в Атлянтійський океан. Бажаючи знайти шлях в Індію, Греки допливли на своїх кораблях у перський задив.

Італія заступлена в середземноморському житті Етрусками, але Рим ще замкнутий в Лаціумі.

На крайньому Сході Китайці, все відокремлені, утворюють велику імперію. В межах організованого миру в Европі існують Галійці та Іберійці, вже закріплені в своїх певних межах і варварські народи або напів-кочовники Арійці — майбутні Германці та Скити українських степів. В Азії існують справжні кочовики Монголи на центральній площині, які творять немов би рухому, безмежну завісу, що має між західними народами і Китаєм.

III.

Римський період (250 р. після Христа.)

Великим історичним зявищем є римська імперія, яка продовжує арійську експанзію концентрованим рухом.

Рим проковтнув увесь середземноморський світ і став спадкоємцем Етрусків, Греків, Фінікійців і Єгиптян.

Колишні історичні держави не існують більше поза межами Римської Імперії крім Персії, відбудованої в 226 р. Сасанідами, Індії та Китаю. Індія політично складається з більшої частини півострова тої назви. Китай в періоді свого найбільшого розцвіту. Він починає входити через посередників у взаємини з середземноморськими народами. Римська імперія, Індія та Китай, це три різко відмінні центри цивілізації.

Театр історії все поширюється. Досліди й торговля виходять з внутрішніх морей і поширюються на Атлянтійський та Індійський океан, навіть у Тихий океан через захід Азії.

Москва і Варшава.

Орган Мілюкова про в'їзду Чічеріна у Варшаві.

Паріський орган Мілюкова „Послѣднія Новости" присвятив цілу передову статтю в 1669 числі з 2. жовтня *польсько-більшовицькому* зближенню. Погляди висловлені у тій статті є безперечно відбиткою настроїв чи не найбільшої частини російської демократичної еміграції, яка гуртується тепер біля Мілюкова. Тому вважаємо за доцільне познайомити з ними ширші кола нашого громадянства, а в першу чергу наших читачів.

Присвятивши на вступі кілька слів уваги більшовицькому мистецтву робити сенсації та викликувати констернацію серед европейської дипльоматії і звіданим з ними фантазіям преси, орган Мілюкова дослівно пише про останній подвиг Чічеріна таке:

„Перекинувши до менше фантастичних поголосок, слід спинитись перш за все на тому досить утрутливому з погляду, що головною метою поїздки Чічеріна є перешкодити реалізації договору про забезпеку, що для тої мети сачинив і „увергнув" польсько-більшовицького зближення у Варшаві, а також поїздка до Берліна. Закін він перебував у Варшаві та який там відбувалося святкування польсько-більшовицької дружби. В Парижі та Берліні в переговорах між Німеччиною і союзниками, в понеділок напрадку настав гострий момент, що мало що не знищив цілої справи. Та вже в середу на передодні приїзду Чічеріна до Берліна небезпечне місце вже минуло. Все, що вдалося осягнути німецьким націоналістам — не додаток до кількорічної декларації про усунення з Німеччини відповідальности за війну. Конференція в Локарно відбудеться невідхильно. Та для самої конференції найтруднішим моментом буде без сумніву справа арбітражних договорів між Німеччиною та її східними сусідами. І в тому пункті питання міжнародньої політики та боротьба німецьких партій вяжуться з таємними планами більшовицької дипльоматії. В польсько-більшовицькому зближенні політика одної сторони зрозуміла до тої міри, до якої сумлінні плани сторони другої. Близьке вирішення франко-німецького напруження спричинює тривожні настрої в Польщі, яка побоюється за тривкість здобутків тої імперіялістичної політики, яку вона могла вести в тому часі, коли грала ролю східнього контр-форсу проти Німеччини".

„В найкращому випадку договір про гарантії зміг би забезпечити Польщу від воєнних посягань та не від мирного натиску через Лігу Націй, до якої вступить Німеччина. Небезпека відкриття питання про її західні границі примушує Польщу відноситися прихильно до порозуміння на Сході.

Полякам треба тільки памятати, що яка не була би політика більшовиків — то тріяке упразднення російсько-польських взаємин не можливе без основної зміни рижської границі".

За тюремними мурами.

Внесення послів Українського Клюбу в справі важного побиття політичних вязнів у слідчих арештах львівського карного суду: Андрія Мельника, Евгена Зибліневича, Н. Зеленого та инших.

Дня 16. вересня ц. р. в часі перевожения инше названих вязнів з тюрми при вул. Баторія до карного заведення „Бригідки" при вул. Казимирівській у Львові побито важко і в брутальний спосіб та ушкоджено тіло названих вязнів особами тюремного надзору згадної державної поліції, що викочувала розворядок тюремної влади.

Повищий факт стався в будинку тюрми окружного суду при вул. Баторія так, що приміщені там инші вязні чули крик катованих в незвичайний спосіб жертв, а деякі вязні були навіть свідками побиття.

Дня 17. вересня рано дійшла з вязниці вістка про побиття до відома оборонців названих осіб та загалу громадянства. Наслідком того оборонці побитих: д-р Михайло Волошин, д-р О. Марітчак і д-р Ст. Федак звернулися до директоря канцелярії Пазловского за позволом на відвідання своїх клієнтів. Коляж їм цього відмовлено наслідком того, що буцімто названі вязні відбувають дисциплінарну кару, а тому й побачення з кимнебудь із них є недопустиме, оборонці, не погоджуючися зі слушністю поданої причини, звернулися до президента карного суду Гавля, а потім до президента апеляційного суду Лушкевіча. Аж наслідком тих інтервенцій і щойно дня 19. IX. ц. р., отже кілька днів після факту побоїв, вспів тільки д-р Ст. Федак одержати дозвіл на побачення з інжінєром Мельником. Його застав він у тюремному шпиталі „Бригідок". При тій нагоді д-р Ст. Федак стверднв у інж. Мельника тяжке ушкодження тіла, а зокрема: численні сліди побоїв на лиці, велику пухлину і засиніння під правим оком, при чім око висувене на верх, а плечі аж чорні від синяків. Інж. Мельник, вичерпаний та ослаблений, вимовив заледви такі слова: „Бачте, ваше меценас, в який звірський спосіб мене побито та замасковано; дістав я такий сильний удар чоботом в лице і в бік, що маю правдоподібно ушкоджені легені, бо кашлю кровю. Мене не тільки били, але волікли за ноги через цілий коридор і сходи та копали ногами".

Лежачий побіч на ліжку теж ведучий наслідком побоїв Зибліневич потвердив те все пояснюючи, що після побиття та перевозу їх до карного заведення „Бригідки" ніхто ними не інтересувався, але навпаки вкинули їх до льоху, наслідком чого вони почали голодівку. Голодівкою хотіли вони змусити управу тюрми, щоби ними зайнялася. На дальшу розмову не дозволив присутний слідчий суддя.

Належить підкреслити, що повищі час побитих не піддавали судово-лікарським оглядинам для стверджения ушкоджень а також не почато карного доходження проти винних у побиттю. Факт побиття політичних вязнів викликав серед українського громадянства цілого краю глибоке обурення і переєвідчення, що українське населення а особливо українські політичні вязні найшлися поза правом.

Факт проведоки з уділенням дозволу для оборонців для побачення, факт зачатого проти політичних вязнів дисциплінарного доходження а наконець факт, що саме проти них, а не проти винновників побиття розпочато карні доходження за 81 § к. з. вказує на те, що влада робить сильні заходи для затаєння справи та уможливлення вийти безкарно для винних.

Дотеперішне поступування адміністративно-судової влади а навіть поступування судово-лікарських чинників у цій справі не дає ніякої запевнки, що державні чинники справу належно вияснять.

Сойм, якому присвуґує право контролі над органами виконавчої влади, повинен сповнити свій обовязок контролі саме в даному випадку та візвати до праці створену дня 19. II. 1924 р. окрему комісію для провірення системи поступування супроти вязнів під проводом посла Тугута, якої сойм до тепер не скасував.

Супроти цього підписані вносять: Високий сойм зволить ухвалити: Взивається соймову комісію для провірки системи поступування супроти вязнів у тюрмах на просторі Річпосполитої, щоби прослідила справу побиття з дня 16. вересня ц. р. політичних вязнів у слідчій вязниці карного суду у Львові І. ч. V. г. тх наслідки своєї провірки предложила соймови. Слідують підписи.

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—5

Сподівана і несподівана перешкода.

(Голос українського ремісника.)

Шановний автор статті під повищим заголовком, поміщеної в перемиському „Українському Голосі" (ч. 38.), о. Н. Т. змальовує сподівані та несподівані перешкоди для молодих кандидатів до ремесла таким чином: Якщо хлопця не приймуть до Ремісничої Бурси у Львові наслідком недостачі місця, то не сподівана перешкода. Як же хлопцеві удасться найти помешкання в якогось сторожа, то треба згодитися з дотичним ремісником про оплату за науку ремесла. Одначе до згоди не все доходить, бо „пани ремісники" на думку шан. автора — вимагають оплати в сотнях долярів. Це називає автор несподіваною перешкодою. Стаття викликала велике заінтересування у львівських ремісничих кругах і в Товаристві Українських Ремісників та Промисловців „Зоря" у Львові.

Добре сталося, що така стаття появилася, бо широкі кола нашого громадянства не є як слід поінформовані про відносини, які панують в ремісничих колах та не знають умовин, на яких ремісники та фабрики приймають хлопців до науки ремесла.

Доннні на жаль у нас нема організації, яка займалася би розміщуванням хлопців у ремісників та стояла в їх обороні перед евантуальним визиском з боку майстрів. Хочу тут зазначити, що є ремісники і ремісники. Зовсім инші умовини для хлопця у великих варстатах а цілком инші в малих.

Відповідно до того, куди та на яких умовах йде хлопець на науку я поділю тих молодих кандидатів на ремісників на три категорії.

До першої категорії зараховую таких хлопців, що не мають ніякої матеріяльної допомоги з дому. Вони до більших варстатів доступу не мають, бо шукають таких ремісників, які дадуть їм безплатне удержання з харчем.

У більших варстатах ні харчу ні удержання для хлопців ремісники не дають. За те може одно й друге найти такий хлопець у малого ремісника. Малий ремісник бере таких хлопців з конечности на ціле удержання, бо засібнійші до нього не йдуть. У таких випадках багато наших хлопців пропадає національно, якщо попадають на таку безплатну науку до польських малих ремісників, в яких стають цілком залежними.

До другої категорії я зараховую тих хлопців, за яких ремісники беруть доплату в харчах чи грошах. Це були би хлопці напів забезпечені на половинному чи частинному удержанню ремісників. Таким уже краще поводиться і попадають вони до ліпших ремісників. Такі ремісники більше за них дбають і посилають їх на науку до доповнюючих промислових шкіл. Якщо хлопець тої категорії вчиться у свого ремісника, то добре, а якщо

Рим завойовує Галлію, Британію частину Германії. В той спосіб входять у сферу цивілізації полоси північної Европи, що до того дрімала в первісному стані, бо чоловік не був ще досить сильним, щоб цілковито опанувати сувору природу. Підбитий, але одночасно приєднаний до цивілізації Римом, який розвинувся серед природи, що швидче і легше винагороджує працю, північний Европеець вийшов на сцену спершу як підданець, а потім як римський громадянин.

Инші північні народи ще зостаються назовні. Коло Рейну та Дунаю Германці, а на схід від них Славяне. Далі, між Европою і Китаєм орди Монголів-кочовників.

Інвазія цих зовнішних народів, яких з непереможною силою тягли сонячні країни півдня, руйнує римський світ.

Забувається або розтрачується до решти певний прогрес внутрішньої цивілізації. Не повторюються більше подорожі Фенікійців навколо Африки, які мали ціллю допливти через південь у Азію.

В цей мент з Палестини приходить у Европу християнство і застає в арійському світі греко-римське поганство, заливає поволі Европу і заміняє культ природи ідеалами любови і покірливости.

Починається довгий період, протягом якого відбувається головно завдяки християнській культурі злиття Римлян і варварів у одну спільність. Цей період ми зземо середніми віками.

IV.

Середні віки (коло 1275 р. після Христа.)

Від римської імперії зосталась лиш східна її частина з Константинополем, а титул римського імператора носять німецькі королі. Середземне море втратило свої історичні привілеї, але напрям історії надають завжди Арійці.

Північні народи ввійшли в імперію, змішалися з давним населенням, розшматували Европу на поодинокі політичні частини, відокремлені одна від другої, але звязані єдністю християнської цивілізації, центром якої є Рим.

Назовні колишньої імперії витворилися нові держави. Германці утворили німецьку імперію, Славяне почали організовуватись. Рейн, колись кордон римської імперії, став політичною вісю Европи.

Німеччина, Франція й Англія зростають у могутности. Балтійське море й Атлантійський Океан рівноважать Середземне море. Побіч Арійців нові групи увійшли в історію — два народи пустель — Араби та Монголи. Почались з сходу на захід дві велитенські інвазії. Араби під впливом ісламізму почали завоювування світу. Покинувши Арабію, вони завоювали західну Азію аж до пасма гір, що відмежовує їх від півночі і до Іранської підчини. В той же час вони повели наступ у напрямку Середземного моря і знайшли полосу, яка дозволила їм поширитися, бо умови життя цієї смуги тіж самі, що і в їх рідній области. Вони розлились і на Европу з заходу аж до кордонів середземноморського клімату. Тут вони спинилися і потім поволі відійшли на південь Еспанії.

Монголи пішли з Азії в тім же напрямку з сходу на захід, який потім пізнійше взяли Татари і Турки, йдучи полосою пісків і степів згідно звичці кочовників і продерлись аж у саму середину Европи.

Рух у протилежному напрямку — хрестові походи — був порівнюючи з цими двома інвазіями малосильний. Як витвір одної віри без підтримки природи, в той час як арабська і монгольська повінь зустріла сприяючі їй природні умови.

В XIII в. великі подорожі майже спинені після грецького періоду, починаються спершу в напрямку азійського і монгольського сходу, який все більше і більше входить у взаємини з Европою, потім на Атлантійський океан, але дуже повільно.

Скандинавці навіть переїздили Атлянтик у північно західному напрямку, але зустрінуті ними землі ще не увійшли в історію.

Китай зостається замкнутий на азійському сході, але Европа починає продиратися до нього через центр Азії, де зносини відбуваються за посередництвом Арабів.

Дві цивілізації, невідомі в давньому світі, істнують на західних берегах Америки — Мексика і Перу. Ще малосильні й зародкові, нездатні піти наступом на великі річки і сирувати тропічні низини, вони боязко дрімають замкнуті на площинах і схилах гір, не маючи змоги розлитися, бо великі лінії релєфу американського суходолу йдуть з півночі на південь, себ-то в напрямку, де умови життя різко відмінні.

V.

Період великих виходів (коло 1556 р. після Христа.)

Люде обіхали землю навколо. Знайдено новий світ. Круг історичних земель дивно поширився.

В цей мент Европа через Ренесанс (Відродження) робить духовий поворот назад до колишнього Середземного моря, орієнтуючись в новому і географічно протилежному напрямку.

Відкриття Колюмба і завоювання Америки породжує всі пристрасти цікавости і захоплення. Наукові та комерційні подорожі збільшуються. Люде хотять пізнати землю, обриси і межі якої вони не ясно уявляють.

Европа ще не скрізь поширює свою цивілізацію і закони. В Америці вона опановує суходіл завоюванням і руйнує давню цивілізацію Ацтеків у Мексиці та Інків у Перу. Але на крайньому сході, де починаються жваві взаємини з Індією, Японією і Китаєм. Европа хоч

ні, то звичайно теж пробадає для народу.

До третьої категорії вараховую тих, що можуть мати з дому повне удержання. Вони можуть найкраще вчитися, є найменше залежні та можуть найскорше стати ремісниками. Перш за все для них отвеота дорога до великих варстатів. Там хлопець занятий так само, як кожний инший вже й кваліфікований робітник на протязі 8-ох годин. Мешкаючи поза варстатом у приватному домі, він під ніяким оглядом не підпадає чужонаціональним впливам до тої міри, що його товариші двох перших категорій. Щож до самої науки то з більших варстатів він має змогу винести більше практики та знання і що найважнійше, має пізнійше доступ теж до більших варстатів і фірм. Він ніколи не буде старатися про працю у малих майстрів. За те хлопці, що вчаться в малих майстрів, ніколи не мають надії попасти до більших варстатів та все шукають роботи в малих варстатах і підприємствах.

Якіж конечні вимоги для хлопців, що йдуть на науку ремесла?

Перш за все хлопець мусить бути зовсім здоровий, мусить мати укінчених 15 літ та покінчену сему кляcу народньої школи. Якщо має сему кляcу, то може зараз записатися до доповняючої промислової школи. Без укінчення тої школи хлопець не буде виписаний на челядника, тобто не дістане т. зв. „дипльому на челядника". Такі, що не мають покінченої семої кляси, мусять записуватися до підготовляючої кляси, яка є при промислових школах. Такі хлопці звичайно вчаться ремесла довше, деколи і 5 літ. Самі доповняючі промислові школи є триклясовими і тому наука в них треває три роки. У тих школах хлопці мусять пильно вчитися, щоби не повторяти кляс, бо тоді літа науки ще більше продовжуються. Без покінчення школи хлопець не зможе ніколи отворити власного варстату ні стати управителем (Werkführer) варстату чи фабрики. Крім цього треба принятого до науки хлопця вписати до станової корпорації не менше як на три, а не більше, як на чотири роки. Ця вимога є тільки у Сх. Галичині. І правду сказавши, ці корпорації зовсім непотрібні і наше українське робітництво повинно з тим боротися. За те вигідне воно для майстрів-Поляків. З тих корпорацій тягнуть вони для себе певні зиски та мають при них синекури. Хлопці з покінченою у майстрів наукою та з покінченою промисловою доповняючою школою мусять ще здавати іспит перед майстрами тої корпорації, звичайно перед Поляками. А вони вже ніколи не отягаються від того, щоби українського хлопця скривдити, або дати йому гіршу ноту як та, на яку заслужив.

Які вимоги ставлять майстри до хлопців, що йдуть на науку до ремесла? Кожний майстер більший і менший без хлопців не обійдеться і тому на випадок їх недостачі старається їх добути без розбору. Бере першого стрічного, старається його позискати для свого звання та платить йому відразу невеличку суму на день. Звичайно та плата дуже мала 20—30 сотиків денно і в неї хлопець не має змоги вижити. Та всеж таки для хлопця це вже платня і він нею тішиться. Норма таких платень є по варстатах і фабриках згори уложена. В міру поступу в науці вона йде до гори. Та такі випадки, де майстри пошукують самі за хлопцями, у більших варстатах рідкі. Звичайно є навпаки. Майстри мають за багато хлопців і через те нових нерадо приймають до варстатів. У таких випадках вимагають вони доплати за саму науку. Колиж був такий случай, про який пише о. Н. Т., то він цілком зрозумілий в одному а то, що майстер вимагав доплати. Але не зрозумілий в тому, що вимагав аж десятка долярів. Якщо це факт, то цей майстер поступив несовісно та нечесно. А загал українських ремісників за такого особняка не може брати на себе ніякої відповідальности.

Та є ще одна причина, чому в більших варстатах вимагають доплати за науку ремесла. Спочатку хлопця треба вчити всяких малих підрядних річей. Наприклад: він мусить навчитися як тягнути візок із матеріялом а як із викінченою роботою. В деяких ремеслах хлопець мусить довгий час тільки приглядатіся роботі. Це тріває нераз цілі місяці, бо бувае таке, що хлопець за один раз ужиття псує цілу, дорогу машину, ломить сверли та инші дрібнійші прилади.

Щож до самих хлопців то бувае знов таке, що вони, побувши рік у одному варстаті, кидають його, бо він їм не подобається і переходять до нишого. На це немає ніякої ради і не поможуть тут ніякі умови майстрів із родичами. Через те більші фірми не хочуть брати хлопців на удержання, а менші, але солідні, як беруть, то вимагають доплати в готівці або в харчах. Про тих, що приймають хлопців на харчі і ціле удержання без доплати, я вже писав на початку. Вони роблять хлопців залежними від себе.

Наконець хочеться ще сказати кілька слів про молодь, що йде до ремесла по укінченню кількох гімназіяльних кляс. Практика показала, що така молодь, найшовшись в оточенню ремісничих варстатів, непривична до важкої фізичної праці, довго там не видержує і рідко коли кінчить науку. А шкода, бо з неї могліб бути добрі ремісники а що найважнійше інтелігентні та національно свідомі.

Підводячи підсумки всього вище сказаного, зазначу, що в інтересах ремесла та в інтересах нашого народу є подбати про засновання якнайбільшого числа ремісничих бурс. У них хлопець перебуває в своему рідному окруженню, не є наражений на чужі національно нам ворожі впливи та має все відповідний нагляд і опіку. А це дуже важне, бо на міському бруці деморалізується та пропадає нераз морально і національно багато нашого здорового сільського елементу. Місто псує та руйнує молодих людей. По бурсах молодь забезпечена і від того. Крім того будучи в бурсах, молодь може вступати тільки до кращих варстатів і не існує для неї ніяка небезпека визиску та кривд з боку деяких менше совісних майстрів. А тому стараймося засновувати власні ремісничі бурси. Це даю я під пильну увагу не тільки нашого національно-свідомого ремісництва, але й цілого українського громадянства.

Михайло Стефанівський.

По широкому світі.

Італія у відповідь на образу австрійського соц.-дем. посла Еленбогена в парляменті має намір зайняти Інсбрук.

На румунську пару мала виконати замах комуністична централя в Чернівців. Так твердить місцева поліція, яка мала викрити змову. Арештовано в містечку Ленкавці двох підозрілих людей з бомбами та документами.

Французький корабель, що мав відплисти з Бордо до Марока з транспортом бомб для літаків, вилетів у воздух. Багато вбитих та ранених. Підозрівають, що цей замах зорганізований прихильниками Абд-ель-Кріма.

Макдональд бувш. англ. премієр вибирається в подорож по Европі.

Абд-ель-Крім набив гарматy своїм міністром закорд. справ підозрілим у зраді і вистрілив ним.

На економічні теми.

Як дійти до українського промислового банку.

Що для нашого початкуючого промислу потрібний свій банк, про це нема чого й довго балакати. Існуючий „Міщ. ремісничо-промисловий Союз кредитовий" не має сил відіграти якоїнебудь значнійшої ролі в житті українських ремісників і промисловців. Та як дійти нам до свого промислового банку? Дорога проста, хоч, що правда, трохи довга.

На підставі банкового закона всі банки на території цілої Польщі мусять без винятку доповнити свій акційний капітал до висоти одного мільона золотих. Наш Земельний Банк Гіпотечний мусить так само доповнити здевалюваний основний капітал, а потрібно додати около ¾ мільона золотих. Що ті гроші доповнить українські суспільність ще перед новим 1926 роком, про це нема чого й сумніватися. Йде тут про те, щоби при тій нагоді українські ремісники та промисловці упекли свою печеню, бо патріотизм патріотизмом, а інтерес інтересом.

Українські ремісники і промисловці повинні в усіх своїх кругах обговорити якнайскорше цю справу і розважити питання, яке я отсе хочу піддати. Всі, що мають яке-небудь діло з ремеслом чи промислом, підписуються на доповнюючі акції Земельного Банку, але Організовано так, щоби їхні акції були окремо записані; від числа підписаних акцій зажадати від загальних зборів Банку такого числа місць в Надзірній Раді, яке відповідає процентовому відношенню до загально вплаченої суми. Я певний, що число ремісників, промисловців та їх прихильників (які при підписуванні акцій заявляться за промисловцями) дасть до ⅓ цілого капіталу. Таким способом можемо мати початок нашого Промислового Банку, поки-що на спілку з Земельним Банком.

Я пішов би в своїх думках далі. Я був би навіть за ліквідацією „Ремісничо промислового союзу кредитового" і поміщенням добутих з нього грошей індивідуально кождим членом в акціях Земельного Банку. Банковий відсоток дешевший, адміністрація дешевша, а вплив на уділювання позичок для ремісників та промисловців не тільки запезнений через своїх представників в Раді, але і дуже скорий.

Зробимо два діла: поможемо Земельному Банкові доповнити скоро вимагану законом висоту акційного капіталу і дамо початок до оснування свого власного Промислового банку. Бо за рік, два, а може й трохи довше продаємо свої акції тому ж Земельному банкові, а за уцілені гроші закладаємо новий, Промисловий український банк. Помагають тепер і поможуть українські ремісники та промисловці селянам до скріплення Земельного банку, то в свій час зажадаємо помочі і мусимо її дістати від тих, кому тепер помагаємо. Не робимо ніяких дарунків, йдемо по дорозі чистого, холодного інтересу. І мусимо помагати один одному не зле дурно.

Земельний Банк сильно здемократизувався, бо призначив ціну на одну акцію 25 зол., а з додатками 26 зол. і тому, при нашій великій теперішній скруті, можна всетаки кожному набути кілька акцій.

Інж. П. Волосенко.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Новітня педагогія.

Виховання, педагогія, провід молоді — це слова, які легко вимовити, але як же тяжко, як незмірно трудно виконати. Ніщо не вистане скінчити філософію, зложити присягу і брати платню. Ні! До цього треба вродженого таланту і багато багато праці над собою.

Коли гляну назадгузь, то кожний побачить, що виховання молоді за Австрійшло в нас найгіршою дорогою. Уряд не дбав про нічо, як тільки про науку, етику і мораль молодих душ, а рештою майже не займався.

Зовсім инакше пішло від часу, як на підставі самоозначення народів почуче по Галичину до Польщі. Генільні міністри освіти повели виховання молоді новими шляхами, маючи на увазі повсему демократизацію, вийкові стани і доразові суди.

Серед педагогів низших, середніх і вищих шкіл вирипуло багато світил, схованих до цього часу в тіни двоголового орла. На місце старих, досвідчених, але шаблонових директорів шкіл прийшли молоді або нові і праця закипіла як вода в горшку.

Та вже найлішне вийшли на зміні режиму — Українці. Їхні гімназії дістались в руки найбільш покликані (куратерію) і найкраще записані (в організації паро довій).

Пішли зміни у всьому.

Колись пересічний-дрібний батько дитини мав право до цього. Нині стоїть кілька годин на дощі і холоді перед зачиненими дверми школи. Стоїть і жде... Так-так. Постійте собі тихцю! Може наречет

КОНЦЕРТ

на дохід Українських Інвалідів

відбудеться дня 1.XI. ц. р.
- в годині 12. в полудне -

699 в салі 2-2

НАРОДНОГО ДОМУ у ЛЬВОВІ.

Докладна програма листопадового свята буде подана пізнійше.

зрозумієте, що не школа для вас, але ви для школи.

Попід у тому напрямі веде — перемиська гімназія.

Загалом беручи, батьки учнів завжди зробі різборки. Коли їх дітей не приймуть до якоїсь гімназії, вони зараз побіжать обскаржені мене і навіть шлють делегацію по всесвітлійшої кураторії та ще мають претенсії до ваєки. Мало того! Деякі пропонують, що куратор має держатися постанов конституції!?). Ясна річ, що від такого не тільки колеги, але і начальник Гайчак може вийти з рівноваги. Дарма о вимага и тоді від нього, щоб він вхувався зі словами. Дістається там і власними батьком і українськими учителям. — Ці останні — це просто „васіаке і bandysi".

Делегація (в дусі протестує проти цього і грозить (пальцем у чоботі), що тієї справи не пустить плазом. Тимчасом хвилюватися нема чого, бо внук не одна з метод новітньої педагогії.

Але всеж таки п. Гайчак зробив декому з українських учителів криваву, спеціально з перемиських. Є між ними багато й таких, які вколи и словом не згадали про повітряну фльоту і не збирали грошей на неї.

До критиці про небитних педагогів не шкодить докинути й отсю запашну квіточку:

В одній з покутських українських гімназій відбувається матура. На матуру приїжджає один візитатор і відомий поборець української молоді. Зараз першого дня падає трьох кандидатів. Година: 9 вечером і візитатор, виходячи з кляси весь час тримає руку в кишені. Коридор темний як гріб, гомін кроків родить страх... На краю коридору якась постать... Темна, тиха, темнича... Напевно атентатчик! Візитатор витягає з кишені браунінг:

— Stój łajdaku! Ręce do góry, łajdamako! — гремить до темної постаті.

— Panie wizytatorze, co się panu stało — відповідає спокійно постать.

— Ach to pan! успокоюється візитатор і ховає револьвер.

Показується, що це сам директора, польський жовнір, знайомий візитаторів.

— Wie pan — виправдується ексцелленц — łataj łaciej niż moźna.

Цей автентичний факт як не можна краще ілюструє напрям новітньої педагогії, не опертої на шаблонах і шімлях, але творчої, здорової і спасенної в наслідках.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за один уступ зі вступної статті п. з. „Сумні і понібиті", за три уступи зі статті п. з. „Демораліза ція" та за кінець звіту зі судової салі про перебіг розправи проти ред. Павлова і тов.

— **Бунт вязнів у Перемишлі.** По бунті у Ложки та Свєнтокжижу і знущанням над вязнями у Львові маємо бунт вязнів у Перемишлі. В одній з головних келій 11 вязнів, каранних за криміальні злочини, почали добуватись сильно до дверей, а за їх прикладом пішли инші. Поліція не могла вийти до забаникадованої келії і мусіла виважити двері. Вязні підпалили сінники. Пожарна сторожа мусіла їх гасити. Збунтованих закозано в чайдани.

— **Присяжні судді на 1926 рік — на увагу українським громадянам м. Львова.** Від 7. до 14. жовтня п. р. у міському статистичному бюрі (вул. Рутовского ч. 11 II. пов.) буде прилодно виставлена перелісна ліста суддів для карних судів міста Львова на рік 1926. Кожний громадянин може від год. 9 рано і 2 пополудни переглянути ті списки, чи не пропущено його. По думці § 1 закона з 23. V. 1873 р. до уряду присяжного судді мають право особи мужеського пола, які 1) покінчили 30 літ, 2) вміють читати й писати, 3) є приналежні до одної з громад польської держави, 4) перебувають громаді, в якій тепер живуть, бодай від одного року, при чому а) титулом безпосередніх податків платять щонайменше 40 зол. річно і б) без огляду на висоту податку належать до стану адвокатів, нотарів, професорів і вчителів вищих та середніх шкіл, або дістали ступінь доктора в одному з тутешних університетів. Не можуть бути покликаними до того уряду фізичні або умові калїки, недоповправні громадяне, банкроти в час оголошеня конкурсового поступування, обвинувачені у якомусь карному злочині й вязні. Також не можуть бути присяжними суддями державні урядовці (крім професорів і вчителів), активні або тимчасово урльоповані військові, духовники, народні вчителі, почтовики й залізничники. Звільнені є 1) ті, що мають понад 60 літ, 2) посли й сенатори, 3) покликані до військової служби й активні військові, 4) професори, вчителі, лікарі й аптекарі, яких присутність для загального добра є необхідна поза сталим будинком. — В згаданім реченці тобто ж 7—14 жовтня 1925 р. кожний член громади може внести до Управи міста реклямацію на письмі або протоколярно, якщо пропущено його на перелісній ліста або безправно вписано туди. З огляду на численність політичних процесів проти Українців присутність українських громадян поміж виключними обовязки присяжних суддів має надзвичайно велике значіння. Тому поручаємо всім свідомим громадянам зайнятися цією справою.

— **Примха поліції.** Дня 29. вересня ц. р. ограблено в Бекачівці почтову касу. Заалярмована станиславівська поліція вислала негайно агента з псом, щоби вислідити злодіїв. Пес повів поліцію аж до Мартинова Старого до дому... начальника Громади. Коли агент вступив до хати, пес скочив на почтового у хаті господаря та вкусив його небезпечно в руку. Одначе ві'та не арештовано, бо й поліції видалось неймовірним, щоби старшина, поважний чоловік міг обікрасти почту. Нараз, ні сіло ні пало, під замітом крадежі буркачовецька поліція арештує дня 6 ц. м. п. Івана Яськова, укіченого правника з Мартинова Старого і відставляє його до арештів Повітового суду в Бурштині, та тогож дня пой помочі бурштинської поліції переслухує в цій самій справі Степана Николайка в Бурштині. Слід згадати, що в околиці нема майже дня, де не чути би було про крадежі та розбої. Одначе поліція не дуже то почитає собі голову у вишукуванні дійсних винуватців серед темних елементів, а тепер коли ограблено почту, арештує або напастує Богу-духа винного інтеліґентного громадянина. Вкінці слід замітити, що п. Яськів зробив був свого часу до староства в Рогатині донесення на буркачовецьку поліцію за неправні реквізиції поміж селянами. Переведене слідство вийшло тоді на некористь поліції, тож вона, хотячи на ній помститись, вирвала з пальця донесення в повищій справі і його арештувала.

— **Ucrainica.** У 2/4 ч. „Прагер Пресе" у виданні „Slavische Rundschau" поміщено інформації про нову брошурку проф. Степана Смаль Стоцького присвячену питанню ритміки в Шевченківській поезії і про видання Нідуч. Тов. ім. Шевченка книжки проф. І. Огієнка „Історія українського друкарства".

— **З хроніки самогубств.** Вчора у Львові хотіли розпрощатись зі світом і своїм містом знову три особи: Юлія Беднарчук, що напилась отрути; ученик VII. кл. гімн. Сереґа, що стрівся до себе з револьвером у поетичнім місці гарку Кілінського, і Штайнгельова, жінка електромонтера, підрізавши собі жили бритвою в лазні. Всіх відвезено до шпиталю.

— **Поклади фосфориту в Донецькому басейні.** В селі Черкаське, Слов'янського району відкрито багаті поклади фосфоритного каменя. Тепер ведуться там дослідні праці. По дотеперішнім даним поклади виносять понад міліон пудів. Коли після розсліду фосфорит покажеться доброї якости, то відкриють там кілька копалень.

— **Роздача ліса селяньству в СРєР.** Рада Народніх Комісарів СРЄР рішила перевести додатково наділювання селян лісом. Для того цілковито виділяються з комплексу державних лісів ліси бувшої селянської посілости. З комплексу бувших державних, удільних, т. з. кабінетських, церковних, монастирських і поміщицьких виділяються для роздачі селянам ті залісені площі, що вклинюються між селянські посілости а також ті, що находилися перед революцією в селянській аренді. Виділювання та передача лісів повинні бути закінчені до 1. січня 1926 р.

— **Порядок конфіскати приватного майна у СРСР.** Союзний Раднарком рішив, що конфіската майна на користь держави чи то згідно з постановою суду чи адміністративної влади не може відбуватися инакше як згідно зі законами СРСР. Отже таке майно підлягає насамперед продажі з публичних торгів за виняток великих дорогоцінностей, золотої та срібної монети дореволюційного чекання, дорогоцінних металів у штабках та чужої валюти, які переходять на власність комісаріату фінансів. Такий самий порядок обовязує і при конфіскаті зборів і окремих памяток старовини та мистецтва. Всі суми виручені при продажі з торгів переходять до державного скарбу на власність.

— **Перевозова фірма Лайнкауф і українська мова.** Один з українських адвокатів, на лист звернений до перевозової фірми Лайнкауф у Львові на українській мові, одержав відповідь, щоби писати до цеї фірми на польській або німецькій мові, бо „українським кореспондентом фірма не диспонує". Думаємо, що українське громадянство затямить собі претенсії фірми Лайнкауф, яка маючи свій осідок на нашій землі, користується у великій мірі українською клієнтелею.

— **Сучасний памятник.** У Відні основався комітет, який має поставити у центрі міста памятник у честь... фіякра. Не якогось реального фіякра, а символу прикмет комунікації, що щезає з лиця столиці під непереможним наступом автомобілю. Сильні таких памятників можна би виставити для звеличення щезаючих останків культури!

— **Спадщина міліонера.** Регінальд Вандербільт, що вмер недавно в Нью-Йорку в 44 р. життя і залишив 12 міл. долярів, З них 7 міл. припало 22-літній його жінці, доньці америк. ген. консуля в Брюсселі, 2 міліони його 18 місячній доньці а 3 міл. ще третій доньці.

— **А де мій є?** В одним з останніх чисел „Прагер Пресе" находимо предовгий список викладів з обсягу славянознавства в університетах у Празі з чеською викладовою мовою і німецькою, в Брюні та Братиславі. Переглянувши цей список, можна з жахом стверднти, що поруч численних викладів про мову та літературу всіх славянських народів — про нас нема ніяких. Нема сумніву, що велика вина у цьому сумному факті паде на нас самих, себто на людей покликаних до того, щоби Чехословаччина знала про нас дещо.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Відложення польськ. сойму.

8. X. у марш. Ратая був конвент сеніорів для нарад над положенням у звязи з дискусією, яка мала відбутися над експозе прем. Грабского і над конференцією в Льокарно. Висували проект, щоби завтра відбути засідання сойму, але щоби на ньому не зачинати дискусії над експозе і відіслати до комісії заголошені урядом санаційні закони. Одначе тому, що „Визволене" заявило, що при першому читанні законів зголосить внесення на їх відкинення, конвент сеніорів рішив не відбувати завтра засідання і відложити сойм до 20. X.

Так політичне й урядове положення протягом четверга улягло значній зміні на некористь премієра Грабского, голосно з причини становища ППС. В середу ті чинники, котрі на нач. раді ППС. переформували були ухвалу проти повалення уряду, найшлися в меншости й програли кампанію, бо клюб заявився проти повновластей для уряду. Тому, що годі було порозумітися прихильникам Грабского з опозицією в лоні ППС., відкликалися до центр. вик. комітету партії, яка радить в соймі. В комітеті перевагу має опозиція.

Навіть невеличкий катол.-людовий клюб, який звичайно попирає кожен уряд, заявився проти уряду Грабского.

Комісія для реформи шкільництва.

Мін. Ст. Грабські покликав до життя комісію, зложену з урядовців мін. просвіти для переведення подрібних студій над реформою шкільництва. Комісія складається з 10 чоловік і займеться приготуванням законів про організацію шкільництва, шк. адміністрації й усталенням програми шкіл.

Конференція в Льокарно.

8. X. на засіданні конференції в Льокарно розглядали справу вступлення Німеччини до Союза Народів. Лютер і Штреземан зясовували условія приступлення Німеччини до Союза Народів. Промовляв двічі Бріян, Чемберлен, Вандервельде і Шіяльоя попирали франц. погляд. Окончного рішення конференція не ухвалила.

Підчас нарад над 5. уступом пакту, який приймає звільнення Франції від пактових зобовязань в разі наступу на Сході, мін. Штреземан заявив, що факт істнування польсько-французького союза обезображує значіння 5. уступу. Штреземан додав, що хоч редакція того уст. робить вражіння, начеб він заповідав поміч і Німеччині і Польщі та хоч редакція не містить даних, щоби твердити, що уст. буде звернений проти Німеччини, одначе зогляду на пакт істнування франц.-польського союза Франція не виступить проти Польщі при її евентуальному нападі на Німеччину, хочби Польща як найвиразнійше не була в праві. Тому Ш. вважає, що цей уступ є сторонничий і що нім. делегація не може прийняти чого, бо є нім.-франц. союз.

Ням.-радянський контрпакт.

„Пті Пар." повідомляє, що у відслід розмов Чічеріна зі Штреземаном опрацьовано цілий контрпакт між Німеччиною і СРСР. На основі того контрпакту обі держави зобовязуються не виступати проти себе ніколи ані політично ані економічно. Контрпакт має ввійти в життя після льокарньскої конференції. Це одна з причин, чому Штреземан не хоче робити занадто великі зобовязання в Льокарно.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

„Сіяння ненависти й погорди до форм держави".

Другий день розправи.

Дальші свідки доказові.

Свідок Осьмак, сільський ветеринар, нічого не пригадує собі, але є переконаний, що все те, що сказали свідки-поліцянти — є святою правдою.

Свідок Ржечуха, наказний війт, зі залізною плящкою під пахою, знає, що віче було бунтівниче, бож в часах спокійних начіть ще не вмерла Україна!" — ба, що більше: знялі при тім капелюхи! Цей свідок цінний був!..

Свідок Яким Калинівщка старик, незаприсяжений, зіпсув ефект попередніх доказових свідків заявою, що ті коні, про які говорив обв. Павлів на вічу, відносились не до української людности на Волині, а до польських кольоністів.

Свідок Ламіговскі, поліцай — все нагадує собі, але не з памяти тільки тоді, коли председник прочитає його перше донесення до позитової команди поліції.

Свідок Семків, розпочинає ряд-бонь серію прокураторських свідків, які є найкращими оборонцями обвинуваченых. Свідок — свідомий парубок — рішучо опрокидує донос поліції.

Кирило Калинівщка, заріблик, надзвичайно сьдомий громадянин, зізнає ясно й рішуче, що обв. Павлів і инші вічові промовці говорили виключно про нужду українського селянина. Перечить, ніче би обв. ред. Павлів говорив, що визвати збіжжа може тільки той, хто не може. Свідок спростовує деякі зізнання з попередніх зізнань перед слідчим судцею; він і тоді спростовував їх, але „папір є білий, писати можна що хочеться". Ці останні слова обурюють председника, який каже ці слова запротоколювати. Прокуратор цікавиться, хто таке „буржуазія". Свідок пояснює, що це пани, які мають богато земді... Трибунал над по нараді рішив покарати свідка кварою 30 зол. за образливі для суду слова про білий папір.

Свідок Кокотко не чув, що казали промовці, бо стояв здалеку й не слухав навіть докладно. Заперечує, ніче би обв. Павлів говорив про „смарування", потрібне задля отримання дозволу на експорт збіжа.

Свідок Мудрик, старший повітовий господар, переслуханий теж на бажання прокуратора, лише відтяжує обвинуваченых.

Обор. др. Лев Бачинський зрікається імєнем оборони всіх покликаних до розправи відводових свідків, за виїмком одного свідка. Є ним свідок Степан Ковалишин, 24-літній парубок з Ременова. Свідок зізнає, що обв. ред. Павлів навіскував лише до організації легальними засобами, як школа й кооператива. Про низькі ціни збіжжа обв. говорив, але про „мазання" не казав. Свідок згадує про потребу професійної організації — це слово зацікавлює прок. Гіртлєра, який хоче почути від свідка дефініцію чи пояснення професіонального руху: річ ясна, що це надть великі вимоги до сільського парубка.

На цім закінчено слухання свідків, покликаних на розправу. Після перерви відчитано декілька актів як нпр. поліційне донесення і т. д.

Обор. др. Лев Бачинський підтримує подане на письмі внесення на покликання цілого ряду свідків, визначних політиків і фаховців, на доказ правдивости тверджень обвинуваченых, робленка в їх вічевих рефератах, яких вони не відпекуються. Прокуратор противиться внесенню. Річ не в правдивости чи неправдивости фактів, а в інтенції, якою ці факти були використовувані у промовах. Прок. пригадує обвинуваченим в напрямку сіяння „погорди і ненависти" і цього злочину можна було допуститись — на погляд прокуратора — навіть тоді, коли дійсно господарсько-економічні відносини українського селянина є сумні й незавидні.

Трибунал відкинув внесення оборони, як „nie istotne" для справи. Доказове поступування замкнено, однак промови прокуратора, оборонців і резюме председника відложено до слідуючого дня.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Кіжик

веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 7-10

Дописи.

Коломия. (*Рух в товариствах*). Перед кількома місяцями є мій ціного доброго написати про активність „Жіночого Кружка" в Коломиї. Тим більше почуваюся зобов'язаний до обов'язку подати до відома, що „Жіночий Кружок" в Коломиї може бути тепер прикладом для такого рода організацій в Галичині. Наше жіноцтво йде тепер у перших рядах і поставило своє товариство на чоло усіх культурно-освітніх товариств у нашому місті. Його заходами вийшло перше число жіночого органу в Галичині „Жіноча Доля". Заслугою наших пань є відкриття „Жіночого Базару" та заснування гарної виносимої книжок для членів „Жіночого Кружка". Говориться також, що незадовго почнуть відбуватися вечірні курси для неграмотних і багато гарних проектів нашого жіноцтва же здійснених у найближчому час. — В неділю 20 вересня 1925 відбувся загальні збори при участи двох сот членів, а в тому великого числа селян. Головою Кружка вибрано д-ра Івана Турянського. *Т.*

Городенка. (*Господарська нарада.*) Нема господарського віча у Сх. Галичині, ні найменшої господарської наради, щоби на ній не було повно тайних агентів, які вже своєю провокаційною поведінкою обурюють людей. Приміром хай послужить хочби господарська нарада в Городенці.

Нараду скликала філія „Сільського Господаря" в Городенці на день 27. вересня ц. р. на те, щоби заохотити селян до управи цукрових буряків для новозбудованої цукроварні в Якубівці, під Городенкою, яка звернулась до голови Філії з просьбою приєднати населення до управи цукрового бурака. Темою нарад була: господарська організація для двигнення рільництва та кооперація. Місцеве староство зізволило на нараду „найконтково" в салі Народнього Дому бунім то з огляду на небезпеку життя в цій салі, хоча хата ця чи не безпечніша від хати самого старости. Ця „найконтковість" виявляється вже на нараді. На салі являється комісар староства, в мундурах комісар пов. поліції і командант поліції, а при дверях на салі і поміж вікнами — поліцаї з наїженими багнетами! Не диво, що селяне тросто боялись входити до салі. Лиш завдяки тактовній поведінці провідника нарад — любленого в повіті довголітнього посла і визначного нашого парляментариста — д-ра Теофіля Окуневського, нарада зачалася спокійно.

Малося вражіння, що учасники мають нарадуватись навіть про двигнення культури земді та про всякі економічні справи — не як свобідні громадяне, але як якісь проступники, що попалися під надзір.

Зачинається нарада, а комісар і командант пишуть та пишуть. Хто їх знає, що?! Наради йдуть поважно та річево — та все таки в голосах чується щось приглушене, недоговорене, немовби кождий боявся, що ось-ось виведуть його зі салі за найневинніше слово. Напруження не сходить до самого кінця. Воно доходить до зеніту, коли один з присутних інтеліґент — імовірно зі страху або поденервування — в своїй бесіді заявляє: „Польща не винна, що ми бідні". Слова його впали на присутних громом, настала гробова тишина. На протязі семи літ кожний має вже час зорієнтуватися, в чім причина нашого зубожіння, а тут найшовся чоловік, який цього не знає. Обурення викликало ще й те, що комісар поліції — поґратулюючи бесідникові своєю теплою рукою. Не видержав в терпеливости і міщанин Цалин, та в докат. що „Польща невинна і його біду" витягнув з кишені до комісара платничий наказ, в якім присуджено йому заплатити за доставу каміння, за яке дістав всього около 200 золотих, податку аж 310 золотих. Одна з пань жалується, що їзза цинкан поліції навіть годі зачати другий курс шиття і кроєю для дівчат, бо поліція зараз контролює, що робиться на курсі, та чи пані, що вчать дівчат безплатно, мають промисловку карту і чи платять податок. Тож не диво, що провідник нарад д-р Окуневський, замикаючи нараду — звернувся до представника влади з жаданням від нарозі, щоби влада дала спокійніше дихати хоч в тім, що не ставлятиме перепон економічним працям.

Розходячися з нарад — аж відітхнули всі, що пронесь найшлася на волі. Молодик комісар зазначив при вінці в приватній розмові, що їзза гострити віча (?) „він" вплуге „не дозволить" на нїяку господарську нараду.

Своєм — самовільна городенська республика в республиці. **М. Теофіло.**

Перемишль. (*Руханково - вокальний вечір спортового Тов-а „Беркут"*). Дня 3-го ц. м. відбувся у нас руханково-вокальний вечір зорганізований спортовим товариством „Беркут", основним три місяці тому. Був це один з перших живійших проявів товариського життя у нашім місті за останній час, життя, що дрімало, певно не з перетоми по праці. Ясно, що руханково-вокальний вечір не є ще доказом, що дрімота скінчилася: є в нас товариства з поважнійшими, більш громадянськими завданнями.

На згаданий вечір склались вправи членів „Беркута", молодих хлопців, з ріжних шарів сусп'льности, головно ремісничої молоді. Ці вправи занималась понад звичайний півень буденної рукавки і будили пікантність глядачів. Наше громадянство мало також нещодавно нагоду приглянутись вправам шерми та боксу. Заслуга у підготовленні цих усіх вправ — проф. Поліхи. Хор „Бояна" під орудою проф. Б. Вахнянина відспівав „Нову Сім" Ніжанковського, „Вперед" композиції згаданого дирігента і „По морю" Кишакевича. Був це одночасно останній вечір п'сні, плянтований невтомним організатором музичного руху проф. Б. Вахнянином, що покидає наше місто по кільканайнятих роках праці, перенесений владою до Тарнобжегу. З цієї сумної нагоди представники місцевих товариств прилюдно прощали його, дякуючи йому за працю над піднесенням рівня музичної культури, на становищі дирігента „Бояна" і голови Музичного Інституту. З його відїздом, Перемишль лишається без музичного проводу, тому, що ті, що могли би його заступити радн. Березовський і проф. Форостина також були приневолені піти тим самим шляхом „засланих" урядовців.

На останній пункт програми вечора сказався т. зв. „Живий денник" — легка пародія на місцевий часопис. Артистка Березовська була прекомічно схарактеризована як поважна, напута вступна стаття; артист Березовський як „конферансіє" та автор „Дрібних оголошень" мав неменший успіх.

Цілу сміху викликала на салі відчитаний фелетон Галактіона Чіпки про Перемишль, спеціяльно написаний на цей вечір. „Провідна лінія часопису" відчитана інж. Фільком викликала на салі бажане непорозуміння. Дуже добрим пелеґентом був п. Данилко, референт відділу: „Що чувати в світі?". Та перцюм цієї частини вечора була поява д-ра Дмоховського, прибраного за професора з Бродів, що мав відчит про „духи". Д-ру Дмоховському належиться в першій мірі признання як голові „Беркута" за організацію всього вечора. Саля була повна.

Яворів. (*Свято відкриття бібліотеки УПТ.*) Дня 4. жовтня ц. р. відбулося торжественне посвячення і відчинення бібліотеки УПТ. в Яворові. Це проф. Василь Волошинський жертвував на власність УПТ. свою цінну книгозбірню з усіх ділянок знання у 3376 творах (в 8.158 томах). Кружок УПТ. покликав до життя т. зв. Бібліотечну Комісію і та зачелася упорядкуванням бібліотеки, її приміщенням і забезпеченням. 4-го **Жовтня** можна вже було приступити до відчинення книгозбірні. На свято прибув запрошений Жертводавець зі села Верблян, де живе: посвячення довершили торжественно Всч. отці: Лев Левицький, Іван Яремко, Теофіль Чайковський і Мих. Худа. Були два хори: місьчий (дирігент п. Стефан Левицький) і гімназійний (дирігент проф. Іван Гнидяк). Промови виголосили: іменем УПТ. і Бібл. Комісії УПТ. проф. Евген Яворівський, іменем гімназії, дирекції гімназії і учительської громади дир. д-р Микола Чайковський, іменем молоді учениця І. гімн. кл. Бриттанівна Олена, іменем усіх просвітних і культурних інституцій голова філії „Просвіти", проф. Олексан Назаревич, вкінці іменем економічних організацій мец. д-р Михайло Фільц. Жертводавець відповів на висловлені подяки і висказав побажання, щоби найшлося більше таких, що пішли би Його слідом. Свято закінчив дир. Онуфрій Власійчук. Гримке „Многая Лїта" супроводжало великого громадянина п. Васяя Волошинського на спільне прийняття у тісному кругі представників товариств і організацій.

Бібліотека доступна для загалу по здоженню каучі 5 зол. і щомісячної оплати 1 зол.

Зі спорту.

Спортова Олімпіяда.

З рамени Українського Центрального Спортового Союзу в Ч. С. Р. відбудеться в днях 17 і 18 жовтня ц. р. в місті Подебрадах „Спортова Олімпіяда", на яку запрошується приняти участь всі українські спортові організації в краю.

Олімпіяда має на меті зробити огляд сучасного стану нашого спорту, сприяти популяризації ідеї українського спорту та підготовити справу участи українського студенства на Олімпіяді в Римі (в серпні 1926 р.).

Всі спортові організації повинні підтримати справу Олімпіяди, та повідомити про кількість учасників від своєї організації.

Програма змагань:

Біги: 100, 200, 400, 800, 1500, і 5000 м.

Скоки: В далечінь і височінь з розбігу, трискок і з жердиною

Мети: Ручна м. гранатою і диском.

Гінці на 1500 м. (800 — 400 — 200 — 100)

За всякими інформаціями в справі Олімпіяди звертатися до управи Українського Центр. Спортового Союза в Ч. С. Р., місто Подебради, Господарська Академія.

VI. Запорізькі ігрища.

На покриття ігрищ приявлено У. С. К. „Беркут" в Перемишлі суму 100 — зол. Спортова Рада складає Управі „Беркута" щиру подяку за цю товариську жертву.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

залуші бл. п.

Антона Гладишовського

Директора Краєвого Союза Кредитового у Львові і

Андрія Гладишовського

поручника У. Г. А.

відбудеться в понеділок дня 12. ц. м. о год. 8-ій рано в церкві Успення Пр. Д. М. (Волоський) при вул. Руській, на яке свояків і знайомих запрошує

608 1—1 Рідня.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Бережани. Саля Сокола.

10.X. „Сатана".

13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).

Підгайці. Саля Сокола.

11.X. „Ніч під Івана Купала".

12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 563 6—?

Український Театр під дирекцією І. Могутнка.

Добромірка, саля „Просвіти":

Шпли, саля „Просвіти":

Субота 10.X. „Запорожець за Дунаєм"

Неділя 11.X. в год. 3. попол. „Воскресеніе".

Збараж:

Неділя 11.X. „Морфюм" премєра.

Театр в переїзді до Мостиск заготить по дорозі на 2 вистави до Золочева.

569 3—3

Український мішаний хор Д. Котка:

субота 10.X. Городок Ягайлонський.

неділя 11.X. Судова Вишня.

понеділок 12.X. Перемишль.

вівторок 13.X. Перемишль. 516 13-?

„Осінні Вечерниці" улаштовує Тов. „Українська Захоронка" дня 10. X. ц. р. в малій салі „Лисенка". Початок о 8. годвечером. 583 3—3

Виклади на одноріччім курсі абітурієнтів при Тов. Школі „Просвіти" починаються в понеділок 12. ц. м. в год. 4. попол. Вписи щоденно до полудня. Управа. 2—2

З нагоди свого вінчання зложили на „Рідну Школу" 75 зол. Вп. Марія Антонюк і Микола Козяр з Берестя. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа У. П. Т. 610 1—1

Вже появилося перше число двотижневого огляду національного життя **„Політика"**, в обсязі 24 сторін квартового формату і містить статті В. Липинського, С. Томашівського, В. Панейка, І. Крипякевича, В. Кучабського, Б. Лепкого і І. Кревецького. Передплата по кінець 1925 року: в межах Польщі 4 зл., за границею 1 долляр. Адреса: Видавництво „Політика" Львів, почт. скринка ч. 87. Грошеві посилки слати на конто „Політики" в Земельнім Банку Гіпотечнім у Львові, вул. Підвале 7. 6131—3

Позір Минулинеччина! В понеділок, дня 12. жовтня 1925 р. о год. 11 перед полуднем, в Микулинцях в салі Читальні „Просвіти" відбудеться велике віче в справі земельної реформи. Порядок віча: 1) Відкриття і вибір президії віча; 2) Реферат про земельну реформу; 3) Дискусія і внесення учасників; 4) Ухвалення резолюцій. Українці Микулинеччини! Явіться всі на цьому вічу і скажіть своє слово в цій так дуже важній для вас справі!

Дрібні оголошення.

2.000 зл. до рентового відприємства внесу на спільника або позичу на умовлений проц. з тим, що дістану платне заняття. Зголошення до адміністрації під „Інженер-лісник". 592 2—)

ПОШУКУЮ у адвоката місця початкуючого концепієнта. Василь Тригук, Кобиловолоки, п. Янів в. Теребовлі. 585 3-3

ДЕШЕВИЙ місячь для Пані! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон. Иосиф Фдік, вул. Близарська ч. 20. 583 5—13

КРАЄВИЙ Союз для хову і збуту хто доби", Львів, вул. Оссолінських ч. 15, II. пов. шукає спільника до ведення масарської фабрики, евентуально підприємця, який винаймив би масарську фабрику враз з двома гарнітурами масарських машин, електричним мотором етс. Точні інформації подає Управа в урядових годинах. Оферти надсилати на руки Управи Союза. 612 1—2

КІМНАТА для двох студенток Адміністрація „Діла" для О. Р. 611 1—)

КУШНІР робить нові і переробляє старі футра після найновійших фасонів по дешевих цінах. Львів, вул. Підзамче ч. 9. 614 1—3

СТУДЕНТ прав, ученик Інституту Музичного з класи співу навяже переписку з багатою панною, котра допомогла би йому до укінчення студій. Письма до „Діла" під „Баритон". 609 1—1

14 і 15 ц. м.

тягнення 1-ої класи.

Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий лос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі зглядну на зближаючийся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плани гри і почтові чеки даром. 563 4—7

Дім Банковий ШІЦ і ХАСС, Львів, пл. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Лев Кацнер

ординує в зубних недугах і устної хірургії вул. Легіонів 35, Лямпа Sollux. Установання хитаючихся зубів. 598 2—2

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 14-15

Перльмуттера Ультрамарина є найкращою найвидатнійшою краскою до білля, ванна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамаринів

Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,

190 **бюро: вул. Слонечна 26.** 9-10

ПРОТИ СИВІННЯ плин **д-ра ДУРРА**

на колір брунатний і чорний в ціні зол. 2·50, нешкідливий і певно діє.

поручає Аптика

м-ра ЛЕШКА СЛАДОВСЬКОГО,

473 Львів, Галицька ч. 19. 5—7

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

275 15—33

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 227 (10.610). Львів, неділя 11. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Нова хвиля терору в Італії.

Різанина у Фльоренції. — Крайні засоби. — Безсилля опозиції.

Одно з найкращих міст у світі, під небом і у підсоні, яких завздрять йому тисячі столиць — Фльоренція славна тишею музеїв стала видовищем розпустних вуличних пристрастей і сплямила себе кров'ю фанатичної партійної боротьби. Один стріл нервової людини, одно необачне вбивство фашиста стали іскрою киненого у запальний матеріял фашистівських організацій, що спалахнули жадобою помсти. Невинні люде, непричетні до конфлікту кількох масонів з фашистами, впали жертвою помсти. По приватних домах масонів, редакціях та осідках їхніх організацій перейшла хвиля погрому. Аж поліція на приказ вищої влади мусіла покласти край різанині.

Такі факти, до яких звик повоєнний Европеєць, виринають у своєріднім світлі, коли взяти на увагу суспільні умовини даної держави. Італійський уряд належить до тих, що почувають себе дуже міцно забезпеченими перед несподіванками будуччини. Він має за собою два мільони зорганізованих членів партії, яка служить йому, ще й всі важнійші становища в державі поручені оборонцям фашизму. Якже-ж розяснити собі терор звернений проти спокійних громадян, під проводом місцевої центральної організації, коли злочин убийства одного фашиста могла негайно судити влада, прихильна, а може й приналежна до тої самої партії?

Нагальний італійський темперамент не вистачає для розяснення такого факту. Така подія має своє джерело в усій атмосфері нинішнього суспільно-політичного ладу, створеного фашизмом. Фашизм не в силі стерпіти ніякої опозиції. Він хоче здійснити ідеал диктатури, перед якою всі політичні партії та суспільні організації корились би як перед своїм зверхником. Цей зверхник має бути не тільки представником фактичної найвисшої влади, але й втіленням нового національного світогляду. Правда, фашизм не має ще свого Маркса, Леніна і десятка инших славних теоретиків, які виложили систему нового суспільного ладу в сотках грубезних томів і мільонах тоненьких брошурок. Муссоліні хоче покищо вдоволитись засобами залізної воєнної влади, що йде напробій, здійснюючи ідеї Макіявеля і підтримуючи наскрізь партійну пресу.

Вся його сила не розпорошені сили опозиції. Пригадаймо коротко історію її боротьби з фашизмом. Минуло 15 місяців від хвилинки, коли опозиція звійшла до парляменту. По вбивстві Матеотіого вона збитою лавою 150 послів покинула Авентин на знак протесту. Парлямент зачинено і Муссоліні обіцював реформи. Та замість реформ зачинив він ще й сенат і спеціяльними декретами наложив намордник усій опозиційній пресі. Журналістична кампанія опозиції, щоби поставити під суд генерала Боно як безпосереднього співвинуватця у вбивстві Матеотіого скінчилась невдачею. На мент було враження, що опозиція відбере собі свій вплив. При новім відкритю парляменту уже наскрізь фашистівським, повстала нова опозиційна партія під проводом старих досвідчених дипльоматів — Джолітті та Орляндо. Це був мент, коли два відламки опозиції могли злитись в один фронт і вернутись спільно до парляменту, де двіста голосами, під проводом досвідчених політиків, могли би зломати фашистівську більшість. Опозиція зробила помилку продовжуючи свою сецесію. Моральний принціп, яким хотіла захитати Муссоліниого, був ним знехтований. Співвинуватці в злочинні Матеотіого мали підтержку безпардонного уряду. Ген. Де Боно не тільки був звільнений від обвинувачень, але ще й назначений губернатором Лібії. А Муссоліні провів у своїм парламенті одноголосні закони проти масонів, проти нефашистіаських державних урядовців, а навіть про обмеження компетенції парлементу. Фашистівський денник писав вітверто, що байдуже, чи парлямент взагалі ще збереться, тому, що єдиною головною діевою особою на політичній сцені лишається фашизм.

Инші партії знову розпорошились зі спільного фронту і пробують на власну руку боротись з фашизмом. Чи далеко підуть вони в ній боротьбі, можна нині сумніватись по таких прикладах як у Фльоренції. Ні одна з партій не може собі нині дозволити на такі засоби терору як державна.

Львокарно.

Продовження неясної атмосфери.

Увесь тягар дискусії переніеся підчас третього засідання конференції на справу забезпеки східних гарантійних договорів. Пункти порозуміння між Францією і Німеччиною з великою легкістю засували у своїх промовах Бріян і д-р Лютер. За те, коли прийшлось формулювати відношення до східної забезпеки, предложено кілька ріжних проектів. До одного спільного рішення не мають надії дійти хутко. Франція настоює дуже енергійно на тім, щоби спеціяльні договори Німеччини з Польщею та Чехословаччиною мали ще гарантію Франції, на випадок, як би були нарушені. Таке становище вважає Франція не тільки своїм обовязком як союзниця Польщі та Чехословаччини, але як оборонниця Версайського договору.

Німецька делегація пробує омінути у рейнськім пакті натяків на Версайський договір і хоче на місце французького проекту: поодиноких спеціяльних пактів, увести одну загальну систему гарантій. Нема покищо підстав думати, що останній оптимістичний настрій Бріяна виправдається; на його гадку участь чеської та польської делегації мала би влекшити цю справу. Так само добре враження Бріяна та д-ра Лютера з взаємної довірочної розмови, яка попередила офіціяльні наради, не передрішає в нічому успіх наміченої згоди.

На довгім, трьохгодиннім засіданні розглядали справу вступу Німеччини до Ліги Націй. У результаті пять делегацій шукає одної форми, яка могла би всіх задовольнити. Нові тексти будуть предложені під дискусію. Бельгійський делегат Вандервельде подав компромісовий проект: коли Німеччина вступить до Ліги Націй, Франція предложить Лізі заяву тільки від себе, що на випадок атаки Німеччини на Польщу, вона боронитиме Польщі. Ця заява не могла би ввійти до тексту гарантійного пакту.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, відділіть їй почесне місце у своїй хаті!

Вже вийшов з друку
„Історичний
КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
Червоної Калини".
503 ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ 3—3
Львів Руська 18[I. Червона Калина.

Москва і Варшава.

Поїздка Чічеріна в світлі поглядів російської еміграції.

Вчора подали ми голос органу Мілюкова про поїздку Чічеріна до Варшави та Берліна, а сьогодня хочемо познайомити наших читачів з голосами двох инших, своєю ідеольогією протилежних, еміграційних органів російської преси. Маємо на увазі берлінський правий „Руль" та паризький комуністичний „Парижскій Вестник".

„Руль" пише про поїздку таке:

„Тому, що немичуча потреба замирення Европи дається чимраз почутійше підчувати а тім до її заспокоєння з дня на день стає чим раз більше неспособним, то всі зусилля Москви не допустити до цього зближися мірними і для Чічеріна, учня старої дипльоматичної школи не остається нічо иншого, як в останній момент перед конференцією в Локарно особисто відвідати Варшаву. При цім, уже всупереч усякій традиції, російська преса не тільки не старалася затаїти напучливими фразами правдиву ціль тої демонстративної подорожі, але навпаки всіми способами старалася розкрити всі карти. Не дивно тим, що Варшава радо відгукнулася на ту демонстрацію та влаштувала для Чічеріна врочистий привіт з бенкетами, тостами і промовами, за якими даремно було би допукуватися яких небудь реальних наслідків крім, звісного, святочного закріплення ризького миру, иншими словами кажучи, заключення свого рода гарантійного пакту".

„Такий перший успіх Чічеріна. Щож до безпосередньої мети демонстрації, то Чічерін добився, на жаль, зовсім протилежних наслідків. Замість того, щоби скалатувати воду та розбити справу замирення, його таємничо демонстративна подорож стала ще помічною для нової точки для прямування до ліквідації психольогії проклятого десятиліття."

Далі „Руль" зазначує, що поїздка Чічеріна допомогла Німеччині в справі пакту та приневолила Англію і Францію до нових уступок для неї. У відповідь на чічерінську поїздку Пенлеве виголосив просто неймовірно агідливу в устах французького премієра промову про необхідність дружнього франко-німецького зближення. А Німеччина у відповідь на дипльоматичну роботу Чічеріна відповіла „символічним" жестом одобрення для більшовицько-німецького торговельно-

---

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 733|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 222 (10.605) z dnia 6|X. 1925 pod tytułem: „W obroni ridnoji zemli" w ustępach między słowami: a) pomieszczyków i oerżawy... a Hakatystyczna Prusja, b) z widsłonecnym czołom..., a Prusja, jaka toczno, c) kupaje Ukraineć..., a Wże z początkom 1919 roku, d) prowadia jobo wychisnowujuczy... a Krajewi Komisji dla oborony, e) Aparaty dla kolonizacji... a Na żałoby Ukraińciw, f) kawaleri Budjonnoho... a i widżyły w dwaciatomu, g) prynesty tilky koljonizaci ju... a zakon z 26 września 1922, h) 24 ukraińskyj uniwersytet... a dilans koljonizacji, i) predstawlajetsa oś jak... a skoljonizowano w Hałyczyni, j) rozbywaje koljonizacinu dilalnist... a Zi sjmosjciat raziw, k) pryspiszennia koljonizacji... a Ministerstwo ide poślidowno, l) „Króla kmiotków" Kazymyra... a prynjała ljudowa Polszcza, m) polskoji i ruskoji szljachty... a Dalsze czytajemo, n) polskoho i ruskoho chłopa... a Jak zorganizowały oboronu, o) narodu w oborozi ridnoji zemli... a Zarazom pewynni ukraiński zawiera znamionad a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) o) zbrodni z § 65 a) uk., zaś ad m) n) o) występku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 5|X. 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydań w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 7. października 1925.
Hawel.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 736/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Diło" Nr. 224 (10.607) z dnia 8.|X. 1925. r. pod tytułem: 1) „Czyim kosztem"? od słów: szczoby... do końca tego artykułu; 2) „Z zenewskich widhukiw" a) między słowami: Ligu Nacij... a Delegacja, b) od słów: Krym... do końca tego artykułu; 3) na stronie trzeciej w kolumnie czwartej a) tytuł artykułu, b) między słowami: swoje... a De jaki, c) roku „a jak, d) gimnazji... a De jaki, e) sterotyzowani... a ne lysze zawiera znamiona ad 1) 2) zbrodni z § 65 a) uk., ad 3) występków z § 300 u. k. uznał dokonaną w dniu 7.IX. 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydań w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 7. października 1925.
Hawel.

Конґрес поневолених.

Львів, 10. жовтня 1925.

Женева, осідок офіціяльної, переможцями у світовій війні заложеної Ліґи Націй, себто ліґи держав, в найблизчих днях буде витати представників поневолених народів, або тзв. національних меншин.

Три представники національних меншин: словінської в Італії, німецької в Латвії й мадяоської в Чехословаччині — скликують до Женеви на 14 жовтня представників організованих національних груп в европейських державах на міжнародню нараду.

Ця міжнародня нарада є підготовного характеру до скликання великого конґресу поневолених народів. Тому дивно, що вже з обсягу підготовчої наради її ініціятори усунули всі справи ширшого значіння, звязані з основним правом нашого століття про самовизначення народів, головно виключили розгляд питань, що торкаються положення поодиноких національних груп в европейських державах. Перші женевські наради европейських національних меншин обмежено до справи культурної автономії і вільного господарського розвитку.

Порядок нарад цього підготовного зібрання обмежується чотирма точками: 1) привіти запрошуючих; 2) національна толеранція як принціп міжнароднього права; 3) значіння самоуправного принціпу для досягнення національного мира — особливо з погляду національно-культурних вимог і 4) завдання міжнародніх організацій, в першу чергу Ліґи Націй.

Основою цього підготовного зібрання представників національних меншин в Европі є згори предложені резолюції, на які наперед повинні згодитися учасники нарад.

В предложених резолюціях на всі лади підноситься вимоги національно-культурної автономії.

Отже в основу резолюцій ставиться тезу про те, що національно-культурна свобода нарівні з релігійною повинна найти свій дійсний вислів в позитивних правових нормах. Кожна держава, в якої границях поруч державної нації живуть инші національні групи, повинна їм забезпечити вільний культурний і господарський розвиток та можливість користуватися горожанськими правами нарівні з державною нацією. Кожна національна група повинна мати право творити й розвивати громадянсько-правні установи — відповідно до обставин — на територіяльній або персональній основі. Оборона цих прав є обовязком Ліґи Націй і всіх організацій, які поставили собі за завдання вдержати світовий мир і згідливе співжиття між народами.

Як бачимо, то база і напрямні лінії цеї першої підготовної наради европейських національних меншин не може вдоволити підчинених пануючим націям територіяльних народів чи їх більших віток. Тим слід пояснити, що на запросини не дали своїх підписів умандатовані представники українського й білоруського народу в межах Польщі. Скликуючі нараду являються репрезентантами дрібних національних груп і то ще звичайно нетериторіяльних. Отже не диво, що їх домагання йдуть в напрямку національно-культурної автономії. Крім того ініціятори цього першого зібрання европейських національних меншин бажалиб легально й льояльно тільки поширити, а радше здійснити права, покладені в основу аліянтських тез про охорону національних меншин.

Ініціятор цього зібрання не робить ріжниці між територіяльними й нетериторіяльними народами, між великими й дрібними національними групами, тільки намагаються створити основи під мінімальні культурні права недержавних народів.

Зовсім природно, що наші аспірації є зовсім відмінні і зовсім инші від аспірацій инших національних груп, справжніх національних меншин. А всетаки, хоч нам не зовсім по дорозі з дрібними, часто розсіяними національними групами, не можемо відмовитися від участи у підготовних нарадах до конґресу поневолених народів. Наші представники будуть старатися поширити рямки конґресу також на справи ширшого політичного значіння, в яких змістилися би й вимоги та природні права територіяльних народів.

Женевська нарада дасть почин до створення одноцільного фронту національних меншин і недержавних народів. І в тому й найбільше значіння. Зовсім природно, що мусимо там бути, щоби своєю відсутністю не підтвердити життєвої сенсації: „відсуги ніколи не мають рації".

* * *

Представник жидівського „Моменту" мав розмову з репрезентантами національних (неполяцьких) клюбів в польському соймі на тему женевського зібрання.

Голова Української Парляментарної Репрезентації сен. М. Черкавський заявив, що Україні з великим зацікавленням приймає вістку про скликання конґресу. І хоч згори устійнені рямки того конґресу є дуже вузькі, то конґрес має право змінити свою програму згідно з бажаннями більшости. Але навіть, коли би конґрес обмежився тільки до культурних справ, то й тоді його значіння булоб велике.

Голова білоруського клюбу пос. Єрмач зазначив, що Білоруссия будуть старатися представити своє положення в Польщі, хоч слабу надію покладають в тому конґресі. Положення Білоруссиів є зовсім відмінне від положення инших національних груп, нпр. Шведів чи Данців в Німеччині. Аспірації Білоруссиів є зовсім инші від аспірацій тих меншин, що змагають до здобуття національно-культурних прав. Тому то цей конґрес не має більшого значіння для Білоруссиів. Всеж таки має він велике значіння для національного питання, бо перший раз зійдуться европейські національні меншини і будуть застановлятися над безправством національного утиску меншин пануючими націями. Є це початок створення єдиного фронту всіх національних меншин.

Голова Німецького Клюбу Наумана підніс, що коли навіть конґрес не дав практичних наслідків, то його значіння всетаки буде велике. Вже сам замініфестування волі представників кількадесяти міліонів людей, що змагають до одної мети, не може не найти відзвуку на міжнародній арені. Цей конґрес може й буде „не на руку" великодержавам. Вина в тому Ліґи Націй, яка змагала до порозуміння між „сильними", але нічого не зробила щоби здійснити хоч 93 клявзулю версайського трактату про оборону національних меншин. Конґрес Ліґи Націй про те не дбала, то меншини самі мусять про те старатися. Якщо конґрес відбудеться, то він буде справжнім конґресом народів, другою реальною лігою націй. Конґрес є великою подією, що відкриває нову карту в історії національної ідеї.

Українська делєґація.

Як нас інформують, на підготовне зібрання представників національних меншин виїзджає українська делєґація в складі сен. М. Черкавського, сен. О. Левчанівської й посла Павла Василюка.

го договору. І це вважає „Руль" другим успіхом тої подорожі.

Зовсім инакше пише про мету тієї подорожі паризький радянський орган. Він, як слушно завважив „Руль", грає у відкриті карти. Перш завсе накидується на Німеччину за те, що вона взагалі бере участь у конференції в Льокарно. Дослівно пише „Парижский Вестник" таке:

„Німецька делєґація їде до Льокарно після того, як на німецьку ноту про привітання запросив Англія, Франція, а також і Бельгія відповіли позитивними нотами, в яких ті держави-добіжники нагадали Німеччині в тоні, від якого за останні літа трохи в Берліні відвикли, що її вважають виновницею війни, що версайський договір непорушний, та що режім в окупованих повітах не має нічого спільного з гарантійним договором... І не зважаючи на ту поштивку, в німецькому міністерстві закордонних справ мало що не свято... Та обставина, що Чічерін приїхав до Берліна через Варшаву, показала себе дуже удачною. Хоч як начагалася німецька преса по наказам уряду зменшити значіння візити Чічеріна у Варшаві, то всеж таки широкі маси німецького населення зрозуміли її без окремих коментарів. Їм стало ясно, що Німеччина у своїй орієнтації на Схід і Захід може пігнати за двома зайцями та жодного з них не зловити. Говорячи політичною мовою: На заході Німеччина не зможе відіграти тієї ролі, яку відограти надіється, а тої простої причини, що з гігантом Англією їй не рівнятися. А на Сході на випадок польсько-більшовицького порозуміння вона може стати зовсім ізольованою".

Бачимо отже, що більшовики цілком розкривають карти та навіть делікатно погрожують Німеччині.

в. м.

С. ОЛЕКСІЮК.

ОРЛЯ.

(Історія про ціну жіночого мізинця.)

В хаті Орлі занедужав Алі. Алі не Орлі коханець.

Аллаг добрий, Аллаг не візьме Орліного кохання. Алі видужає.

В сусідньому Кебі є славний знахар, дорадник Гассін. Орля встає опівночі, будить свої слуги, велить верблюди мостити, накладати багаті дарунки. Й не зійшло ще сонечко над голубі гори, як зійшла Орля на високе сіделце. Закурів білий пісок під верблюжими ногами, лягли рясні сліди через пустиню, посріблені досвітньою годиною.

А як заіскріло сонечко золоті стяги на верхах мінаретів, стала Орля в сусідньому Кебі, у славного знахаря, дорадника Гассіна.

— — — — — — — — — —

Сидить Гассін на плоскій крівлі хатини й наставляє старече обличя на сонячні пестощі. Довга тінь лягла поза ним і послалась на ступнях тінистих, що по їх підіймається Орля.

Орля жмуриться в сонці. Її вії тріпочуть як крильця метелика в леті. Та більше тріпоче-тремтить її серденько в грудях, її серце — тривожне в коханні, як пташечка в клітці.

Орля спинилась на останньому ступні. Орля стоїть тут. — Чи не чує Гассін, як стоїть тут вона з рукою на серці тривожним? Він не оглянувся навіть. Озивається тільки старече привітно:

— Здорова будь, Орле, дочко Торі-бея.

Такий Гассін. Йому за-день відомо, хто зявиться до його і з чим.

— Здорова будь, Орле, дочко Торі-бея! Аллаг добрий, Алі видужає скоро.

— О Гассіне, Гассіне!

Орля сідає на ступнях східок і плаче й сміється,

— Чому не подивиться Гассін, як плаче й сміється кохання? Даремне глядіть він, як тихо знімається сонце на небі. Ніколи йому не видати тих сонечок двох, що тихо займаються в Орлі в очах. І що каже ще Гассін? Алі — здоровий, що можна ще більше сказати?

— Аллаг великий! Та дивна буває іноді воля його. На що здасться великому Аллагу Орлін мізинець?

Ледви чути Гассіна мову. Що каже Гассін?

— Аллаг бажає данини. Орля пожертвує правий мізинець на славу великого Аллага.

— Чи може це бути? Чи буває жертва така, Гассіне?

Орля стихає на ступнях східок і в грудях її потухають і сльози і сміх.

— Чи не помиляється Гассін? Чи добре лише зрозумів він великого бога? На що здасться йому дрібнецький Орлін мізинець?

Але Гассін мовчить.

— Чи не перемолює Гассін Аллага? Десятків два білорунних овець ляже до заходу сонця на дворі осьтут.

— Або коров з молочними вименами?

— Або коней тонконогих, зігнаних просто з степу?

Але Гассін мовчить.

Тоді Орля підіймається тихо. Яка Орля висока! Її коси вплітаються в білі хмарки, що тонуть в блакиті.

— Чи лиш острий у тебе топір, о, Гассіне мій?

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

— Нея тут. Вона слухає!

— Чи знайшла Нея пять спілих рож кольору крови, як веліла Орля?

— Нея знайшла пять спілих рож кольору крови, як веліла пані. Нея збігала всі цвіточники в Кебі, щоб знайти пять спілих рож кольору крови, як веліла пані. Але яка голубка велить шукати кріваних рож, коли коханий недужий?

— Цить, Нее, цить! Аллаг жостокий, та Алі видужає скоро.

— Чи знайшла Нея огнисту сукню з ковніром кольору крови, як веліла Орля?

— Нея знайшла огнисту сукню з ковніром кольору крови; з одлогим ковніром, що відкриватиме лебедину шийку, як веліла пані. Але яка лебідка вдягає сукню огнисту з ковніром кольору крови, коли коханий — недужий?

— Цить, Нее, цить! Аллаг жостокий, та Алі видужає скоро...

— Нея тут, Нея слухає!

— Розчеши, Нее, мої коси гладко-гладенько, розділи їх на два боки, над ухо праве і ліве.

— Сплети, Нее, дві коси рівненькі, а в кожну косу вплети дві рожі, по одній рожі кожні два сплети. Та чи гарно рожам в Орліних косах?

— Ой гарно рожам в Орліних косах. Та краще рожам в Неїних сльозах, що пливуть на їх струмочками.

— Дай, Нее, сукню огнисту з ковніром кольору крови. Цить рожу припни біля серця, щоб горіла, як рана. Та скажи, чи не краснаж Орля в цім весільнім наряді?

— Тонуть в сльозах Неїні очі. Нея нічого не бачить коїм рани, що на грудях в недужого Алі.

— Цить, Нее, цить! Аллаг жостокий, та Алі видужає скоро.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

— Я прийшла, Гассіне!

Нічого. Йому за-день відомо, хто прийде до його і з чим. Він не оглянеться навіть. Худу руку протяга до кийка і стуком об камінь викликає слугу. Велить внести топір і кедрову колодку.

Важко встати старому Гассінові. Він сіпається на рамя слуги й повертається в сторону Орлі.

Орля спинилась при темній заслоні, що скриває вхід до світлиці. І сукня знімається стрункo, як полумя легке, що кріваним язиком в горі обнімає лебедину шийку. А з полумя цього, як з келиха золотого, виринає голівка — невидана квітка з перлинами двома, що в них то іскряться то гаснуть золоті оганьки. Гадючки гнучкі вплинуть в цю квітку з боків, дві чорні гадючки, що в їх на головках корони дивні, як рожі кольору крови.

— Хай Орля підійде. Хай положить мізинець на краю колодки. Чи не жаль лиш Орлі мізинця на славу великого Аллага?

— Орлі не жалко дрібного мізинця на славу великого Аллага. Орлі нічого не жалко. Вона клонить голівку до краю колодки й складає лебедину шийку на кедровий кружочок. — — — — —

— — — — — — — — — —

Аллаг не все знає. Гассін не все зміг. Алі буде здоровий.

По широкому світі.

Степан Радіч, бувший провідник югословянської опозиції, був на авдієнції у короля і висловив вдоволення з неї. Має він увійти в склад уряду.

Радянський уряд має намір призначити амбасадором у Парижі Троцького, а на місце свого посла в Берліні, Крестінського, призначити амбасадора в Парижі — Красіна.

Жидівська делеґація журналістів під проводом проф. Айнштайна звернулась у Берліні до Чічеріна в справі жидівської кольонізації на Криму та радянській Білорусі.

Чемберлен та Бріян висловили бажання, щоби у конференції в Льокарно брав участь особисто також Муссоліні.

Французькі та еспанські війська, що вели окремо війну в Мароку, зєднались на території Джебель Бугайдур.

„Рідна Школа".

Жертвенність на „Рідну Школу" в місяці серпні 1925.

Повіт	Число громад	Зложено громад	До Каси Гол. Упр. УПТ.	Остало в касі Кружків УПТ.
Львів-місто	1	1	1.304'13	1.853'16
Золочів	89	12		2.096'77
Станиславів	75	4	25'20	1.291'87
Коломия	58	13	2'00	791'02
Копичинці	53	—	—'—	667'20
Богородчани	37	2	618'88	21'56[1])
Перемишль	123	25	95'90	516'60
Долина	87	2	12'00	568'80
Городенка	50	52	—'—	49'00
Печеніжин	22	14	60'00	403'53
Калуш	69	5	123'70	327'76[2])
Бережани	74	1	3'50	470'63[3])
Сокаль	101	3	287'00	95'99[4])
Радехів	56	12	330'51	—'—[5])
Рогатин	100	2	10'00	249'07
Тернопіль	82	1	20'00	239'80
Борщів	75	7	—'—	259'29
Львів-повіт	131	6	143'00	84'76[6])
Збориів	53	11	45'00	169'85
Броди	79	4	114'00	75'51
Надвірна	33	3	78'40	100'00[7])
Заліщики	57	3	178'00	
Мостиска	78	3	174'30[8])	
Жовква	75	5	138'00[9])	
Теребовля	43	2	135'00	
Бучач	87	5	133'00[10])	
Городок	70	1	—'—	123'46
Косів	42	1	122'00	
Бібрка	91	2	120'58[11])	
Рава руська	73	2	24'00[12])	94'08
Самбір	87	1	25'00	90'66[13])
Підгайці	64	2	115'34	
Турка	74	1	110'50	
Дрогобич	78	5	107'74[14])	
Чортків	44	1	—'—	101'60
Любачів	66	2	10'00	90.81
Сянік	130	3	98'50[15])	
Березів	56	5	64'70	
Старий Самбір	56	2	58'30	
Перемишляни	69	2	55'00[16])	
Збараж	60	1	47'26	
Сколе	51	5	45'00	
Ярослав	109	5	42'60	
Рудки	70	2	32'50[17])	
Добромиль	96	3	30'00	
Горлиці	64	2	28'00	
Жидачів	74	2	26'75	
Горлиці	65	2	15'00	
Камінка Стр.	60	4	15'00	
Ліско	154	1	5'00	
Яворів	70	1	5,00	
Скалат	64	1	2'00	
Стрий	53			
Снятин	51			
Несхідно-галицькі повіти		16	286'0[18])	
Разом	3.820	282	5.529'79	11,310'67

*) Названі в цій рубриці Кружки не прислали до 25. вересня н. р. обовязкових місячних зіставлень.

[1]) З того Богородчани 241'50, Солотвина з липня 118, з серпня 252'38; остало в Кружку в Солотвині 21'56.

[2]) З того учительство повіту 64'70, Калуш 25.

[3]) З того священики і учителі 95'30, оо. Василіяни з Красновущі 40.

[4]) З того Бані 130, Сокаль 145; остало в Кружку УПТ. в Белзі 65'12, в Сокалі 29'87.

[5]) З того учительство 84'50.

[6]) З того Щирець 22, Винники 30'50; остало в касі Кружка УПТ. в Щирці 42'56.

[7]) 100 зол. остало в касі Кружка в Делятині.

[8]) З того Мостиска 104'30, Судова Вишня 50.

[9]) З того Мости Великі 60, Жовква 41, Кулаків 29.

[10]) З того Бучач 92, Монастириска 32.

[11]) З того учительство: з повіту Бібрка 27'88, з Ходорова 92'70.

[12]) З того Шоломия 24'00.

[13]) 90'66 остало в Кружку УПТ. в Угнові.

[14]) За червень і липень остало в касі Кружка УПТ. в Самборі 181'34.

[15]) З того Святинка (учителі народніх шкіл) 87'94.

[16]) З того Буківсько 53, Сянік 43.

[17]) З того учительство 53.

[18]) З того Купновичі стало 30.

[19]) З того Новий Сянч 78'50, Грудзьондз 39'20, Тарвів 34, Варшава 33'10, Ланцут 20.

Жахливі цифри! Це має бути підтримка рідного шкільництва! Воно-ж виходить несповна півтора золотого на громаду. Коли би кожний інтелігент (священик, учитель, адвокат, лікар, урядник), який має запевнену життеву підставу, зложив тільки по 1 зол. місячно, то було би більше, чим зложені в серпні 5.522'79 зол. А всеж це зіставлення задля недостачі місця — не дає повного образу каритідної байдужости. Осередки, які мають світити прикладом, як от Камінка, Добромиль зложили в серпні по 3 зол., Скалат тільки 2, а Ярослав, Сколе, Рудки-Комарно таки нічого. У деяких повітах зложили більшу частину певні стани, а н. пр. в пов. Бібрка, Перемишляни — виключно вчительство. А пречінь „Рідна Школа" служить цілому народові. Де поділися визначні громадяне, що мають претенсії бути провідниками повіту! Сором про це говорити!

Ще тільки одна надія присвічує, що скінчилося літо, минула вимівка про голод і український загал чейже схаменеться.

Сповніть громадянський обовязок!

606 На основі банкового закона мусить одинокий український банк 2—2

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти 1 мільона золотих.

Тому підписуйте нові акції Земельного Банку Гіпотечного!

Одна акція номінальної вартости зол. 25·— разом з оплатою скарбовою і коштами заготовки (конфенцією) зол. 26·—.

Кождий Українець обовязаний бути акціонарем Земельного Банку Гіпотечного!

Гроші пересилати на адресу: Земельний Банк Гіпотечний, Акційна Спілка у Львові, Підвалля ч. 7.

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—5

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ода на 10-ліття поліції.

(Присвячую трубадурові поліції К. Малушицькому.)

Поліціє! Ти кришталь без сказів,
Твоя душа нагадує лілею.
За прикладом сусідських віршомазів
Мій спів приймм — в день Свого ювілею.

Ти все стоїш, як кербер на сторожі
Великих прав меншин національних,
Не дивлячись на вигуки ворожі,
Ти творим грунт відносин ідеальних.

В Твої ряди, хоч і заліали зразу
Всі станові, вахмайстри і фельдфебелі,
До хабарів Ти мала все відразу,
Бо й це брехня, що краї Лукомські меблі.

На наклепи дурної заграниці
Ти не сама придумала рішення:
Найкращий цвіт провінції й столиці
Всі закиди переробив на славу.

Нехай би так французькі ліберали,
Що зважились на Тебе сплетні пасти,
Приїхали і вліздн в кримінали —
Замовкли би напевно їх протести.

Поліціє! В день Твого ювілею,
Щоб вічними на віки соборити,
Бажаю я зі щирою душею
Чого жаждуть і польські патріоти:

Нехай так світ з Тобою земляками.
Обходиться, як Ти, голубко — з нами.

Галичанин Чінса.

Проти кольонізації і осадництва.

Протест Господарського віча в Коломиї, відбутого дня 25 вересня 1925.

Зваживши, що український нарід на східних землях творить переважно малоземельне і безземельне селянство, та що наділення українського селянства землею являється пекучим питанням дня;

дальше зваживши, що запас неселянської землі зовсім не вистарчає до того, щоби в цілости заспокоїти земельний голод українського селянства, —

господарське віче в Коломиї рішучо заявляється проти тзв. земельної реформи, ухваленої польським соймом, котра не тільки до мінімальних розмірів обмежує наділ землею селянства, але ще й до того носить головну тенденцію наділити землею на українській території немісцеве населення, себто скольонізувати її чужим елементом і в той спосіб довести українське селянство до повної пролетаризації.

Віче вповні одобрює тактику українського представництва в соймі і сенаті в справі тзв. земельної реформи як одиноко доцільну і відповідну інтересам української нації.

За президію віча:

Ендин Роман секретар. **о. Ол. Русин** предсідник.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

Третій день розправи.

Питання.

На початку розправи предсідник відчитав поставлені присяжним суддям питання. Ось вони:

1. пит. головне: Чи винен є обв. Остап Павлів, що публично і в присутности більшого числа осіб на вічах в Соломії і Ременові 10. V. 1925 і в Ременові 26. V. 1925 змагав до викликання погорди і ненависти проти форми уряду й адміністрації держави та державної конституції, а також кликав, побуджував і переконував до непослуху, перечення і спротиву проти законів, розпоряджень і доручень публичних властей? (§ 65) 2—4. пит. торкається: обв. д-ра Романа Дашкевича, д-ра Матвія Стахова й Івана Копача.

5. пит. на випадок заперечення 1-го головного питання:

Чи винен є обвинуваченій Остап Павлів, що публично і в присутности більшого числа осіб на вічах в Соломії і Ременові через висміювання і перекручування справи старався повищити в позаві розпорядження і рішення властей, а також викликати погорду і ненависть до урядових і громадських властей відносно їх урядування? (§ 300).

VI—VIII — торкається тої самої вини щодо обв. Дашкевича, Стахова і Копача.

Внесення оборони.

По перерві, якої оборонці просили, щоби могти зайняти до певних питань певне становище, обор. д-р Янкевич противиться іменем свого клієнта д-ра Дашкевича проти ставлення, на випадок заперечення головного питання, питання в напрямку § 300. Обор. д-р Лев Бачинський вносить розділати головне (перше) питання, щоби окремо трактувати обв уступи § 65, зазначені в карному кодексі під а) і б) і щоби для ствердження присяжним суддям зрозуміння цього параграфу і відповіди на дотичне питання, точно спреціалізувати, чи саме (якими зворотами у вічевих промовах) обвинувачені допустилися злочину § 65. Дальше вносить зіздивідуалізувати так само питання в напрямку § 300. Обор. д-р Брикович противиться приноровлювання § 300 до обвинуваченого д-ра М. Стахова. Обор. д-р Новодворський робить те саме в імени свого клієнта обв. І. Ковача. Прокуратор противиться внесенню д-ра С. Бачинського, твердячи, що акт обвинувачення покликується як на мотиви злочину не на поодинокі звороти з вічевих промов, а на суму вражіння з цілого, веденого обвинуваченими, віча. Д-р Лев Ганкевич, задля оминення непорозуміння, доповнює виводи попередніх оборонців, ставлячи конкретне внесення на виелімінування питань 6, 7 і 8 у відношенні до обвинуваченого д-ра Р. Дашкевича, д-ра М. Стахова і І. Копача.

Трибунал по нараді відкинув усі внесення оборони.

Промова прокуратора.

„Новопостала Польща, йдучи за прикладом своїх предків, складних конституцію 3-мая, створила конституцію, яка як найдальше пішла назустріч бажанням працюючого люду". „Wolność słowa ustnie i piśmienie idzie w Polsce tak daleko, że słożyć może przykładem całemu światu kulturalnemu" — це слова, говорені прокуратором Гіртлером без одної нотки іронії, так, що слухаючи його, почувалося свого рода подив для промовця!

Дальше прок. стає на заложенні, що злочин „сіяння ненависти і погорди" з боку обвинуваченик, є доказаним фактом. Він патетично кличе: „nie wolno siać nienawiści etc.". Бовить в прокуратора, що радик. партія „протестантується" польському уряду та що для організування селянських мас використовує „навіть" польський земельний закон що парцеляцію і осадництво. „В новопостаній державі помилки (błędy) адміністрації є дозволені, але ці „помилки" в польській державі не діються з волі найвищого центрального уряду". Злочином є казати голодним землі селянам на вічу, що лише плани й упривілейовані дістають державні запомоги, бо треба було вглянути в положення того пана, який „може і не краще і не лекше" від положення того „бєдного хлопка". Коли говориться селянам, що вивезти збіжжя чи худобу зі самовільно замкненого села можна лише за хабар, то „хоч би і правдою було, що тут і там трапляються такі пожалування гідні випадки", говорити таке селянам — є злочином. Не треба теж говорити про зложування наказних війтів, бо „швидко буде ухвалений саморжонд" і буде свобода вибору війтів. А до того часу — як виходить з дальших виводів прокуратора — не вільно доводити до того, щоби наказні війти не мали податкового грунту для свого урядування; прок. покликується на заяву свідка, судовільського нак. війта, що від часу віча він позбавлений всякого авторитету.

Коли п. прокуратор зачепив справу земельної реформи й буджету, то прикро було слухати його, бо стало очевидним, що він почувається на цьому грунті дуже хитко... Зрозумів це видно й п. прокуратор і чим швидше вискочився зі статистичних петрів та повернув до високопарної фразеольогії, якої тримався і до кінця своєї близько півторагодинної промови.

Промова д-ра Льва Бачинського.

Правдою є, що польська конституція є ліберальна. Ні один з обвинуваченик не сказав ані слова проти самої конституції. Ніхто з них не старався викликати погорди чи ненависти проти конституції. Була згадка про конституцію в одним уступі вічевої промови: „нема конституції на ділі". А говорилося це передусім в звязку з громадськими урядами: конституція заложила самоврядування, а тимчасом по цілий день панують по селах не виборні, а наказні, старостами назначені війти. Пан прок. каже, що обв. ред. Павлів повинен був викликувати до терпеливости і ждати голосу сойму. Чиж не вражається вже терпеливість, коли 7 літ не можна добитися такої принятної свободи, як громадських виборів?! Про шість тижнів говорить закон про громадські управи, а 7 літ жде даремне нарід виконання Закону. Чи загарантовану конституцією свободу слова треба розуміти як повне замикання рота, щоби не вільно навіть піднести найскромніше нарушування конституції?!

Дальше кладеться в вину обвинуваченим, що вони виступали проти форми правління. В промовах обвинуваченик не було ані одного слова про форму правління, про зміну устрою державного в Польщі.

§ 65 говорить про викликування до спротиву законам. На вічу не говорилося про закон, лише про проект закона, який не тільки вільно критикувати, але треба, згідно з обовязком громадянським. Теж саме не було мовою на вічу про неплачення податків.

На вічу казалося про земельну реформу. Земельна реформа цікавить не лише поодинокого селянина чи вічевого промовця — не справа першорядної державної ваги. Напруження землею селянина є питанням існування держави, яка живиться плодами селянської праці. Коник стануть на становище селянської класи, то нинішні відносини роблять тому селянинові таку велику кривду, що не треба дивуватися і реагувати на обурення селян. Чому польський суд не потягає до відповідальности промовців із зізду „земян" у Варшаві, де зі становища класи великих посідників критикувалось земельний законопроект, уряд і сейм гостріше, ніж на селянському вічу в Ремеполі зі становища інтересів селянської класи! Обвинуваченні, як сини свого народу, мусять іти в народ і будити його до організованої боротьби за свої права, бо той нарід гине.

Обвинуваченій Павлів і його товариші не просять милосердя і вибачення, лише безсторонньої справедливости. Справедливість каже, що в конституційній державі є дозволена боротьба з конституційними засобами за права народу й найвищі його національні ідеали. Тої боротьби радикальна партія ніколи не відмовлялася. Коли п. прокуратор згадує 1. листопада 1918 року то промовець потверджує, що рад. партія брала визначну участь у визвольних змаганнях українського народу і ніколи від них не відмовиться. Український нарід змагає до свободи в усіх державах, в межах яких тепер опинився, і де позбавлений є своїх національних прав. Але що лише конституційні засоби боротьби, а по лише кривий закон — і діла обвинувачених не мали ніколи нічого спільного з карним законом.

Акт обвинувачення підсуває також обвинуваченим симпатії до совітської Росії чи України. Всі Українці без виїмку звертають свої симпатії туди, де є серце народу, де є осередок національної території. Але ніколи радикальна партія не симпатизувала з большевиками і на вічу говорилось ясно, що ніколи український селянин не згодиться, щоби з України зробити жидівську кольонію. Всі національні партії мають багато спільного з програмою комуністів, бо напр. гасла рівности є всенародські і всенаціональні. Але методи правління комуністів однаково як їх державний устрій, який спирається на диктатурі чисельно найслабшої на Україні класи, ні в одній українській національній партії ніколи не зискають апробати.

Понад 3-годинна промова д-ра Льва Бачинського, виголошена з титанічним проявом великим розмахом, темпераментом і красномовним палом та пройнята глибоким знанням селянської нужди і пануючих політичних і національно-соціяльних відносин, зробила на всіх величезне враження, а обвинуваченому селянинові Іванові Копачеві витиснула з очей рясні сльози.

Прослідували короткі промови оборонців д-ра Новодворського (в імени обв. І. Копача) д-ра Бриковича (обв. п-ра Стахова) і д-ра Льва Ганкевича (обв. д-ра Дашкевича). Цей останній—д-р Лев Ганкевич—відчитав (дарма, що цілком захрипнув голосом!) одну промову Івана Франка Дашкевича з перед 15 літ у парламенті австрійськім та кілька уривків з передвоєнної революційної літератури. Промовець звертає увагу, що прокуратура монархістичної Австрії не потягала до відповідальности за багато гостріші так змістом як і формою промови. Та й не лише австрійська, а польська — парламентська—розуміє свободу слова зовсім инакше ніж львівська. І наприклад д-р Ганкевич читає останнє число органу польських монархістів „Pro patria", в якому кажеться, що єдино король і монархістичний автократизм може врятувати Польщу та що ворогом для всіх монархістів і республіка польська. Такі слова є в газеті неконфісковані, а виголошені на монархістичних зїздах—не стрічаються з ніяким спротивом адміністраційних ані судових властей. Але критика законопроектів і страшних виїмків відносно роблева українськими вічевиками—то го іншого.

Щодо обвин. д-ра Дашкевича, то його оборонець д-р Л. Ганкевич звернув увагу на новину випадковість присутности свого клієнта й товариша по праці на вічу в Солонці та Ременові.

Присуд буде в суботу в 11 годині перед полуднем.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за один великий уступ із статті під заголовком „Безрадний сойм", та за більшу половину малого фейлетону п. з. „Новітня педагогія".

— **Російська Національна Рада в Польщі.** Польська преса принесла вістку про те, що під проводом російського посла до варшавського сойму Серебренникова організується „Російська національна Рада в Польщі". До складу тої Ради мають увійти представники російського населення усіх східних воєвідств та також „староруські" (передаємо дослівно за польською пресою!) діячі зі Львова. Дотепер не було в Польщі взагалі ніякої російської політичної організації. І той факт є найкращим доказом на те, що в Польщі, крім російських еміґрантів, не було взагалі Москалів. А якщо вони в малесенькому числі деінебудь і були, то були такі слабі, що своєї політичної організації створити не могли. Коник тепер пос. Серебренников береться за творення такої організації, то напевно не тільки при співучасти галицьких ренеґатів, але й при допомозі тих російських еміґрантів, що слід стягу бувших чорносотенців.

— **Виміна політичних вязнів між Польщею та Литвою.** В Ризі закінчилися переговори між делеґатами польського і литовського Червоних Хрестів у справі виміни політичних вязнів. Виміна відбудеться дня 23. жовтня на граничній стації Орлова на лінії Вильно-Гродно. З Литви прибуде до Польщі 13 осіб, засуджених на смерть литовським судом а з Польщі на Литву виїде аж 20 засуджених польськими судами. По обох сторонах остане ще по пять осіб до виміни.

— **Польський посвода на зїзді монархістів.** Недавно відбувся у Горлиці зїзд польських монархістів. Варшавський „Курєр Польскі" доносить, що на тому зїзді був присутній поморський посвода Вахоляк. Львівський „Дзєнник людови", передруковуючи цю вістку, дає до неї такий коментар: „п. Вахоляк міг не вибратися, що є енерґічнєм (виїска то дуже неясна) — аде воєвода в республиканській державі бере участь у зїзді проти республики! В політичному житті Польщі діються нечувані дива: такий Коофанти, підора Ленінґраду (спекуляційна спілка) і генераліссімус хадеків був би не до подумлення в иншій державі. Та яка розкуданість мусить панувати в адміністрації, коли республиканський достойник не вагається приятелювати з ворогами того устрою, на сторожі якого він стоїть".

— **Далі випродують.** Ще минулого року намагався відомий власник сенаторії у Косові д-р Тарновскі визискати для себе косівські салїни, в яких бажав зробити для себе кулєжове підприємство. Та це йому тоді не вдалося. Цього року прийшло до косівської салїни розпорядження міністерства скарбу, в якому закомуніковано дирекції, що туди приїде якась приватна спілка для оглядин салїн, які хоче закупити. Є всякі дані на те, що їх та спілка таки закупить. Так поводі по порядку в Польщі випродують усе.

— **„Славянознавство".** У програмах університетських викладів польських університетів є також одна красномовний заголовок „славістика". Коли взяти останні програми пяти польських університетів і перерахувати всі виклади з царини т. зв. славянознавства, побачимо, що на приблизну цифру 200 всього 30 є присвячених усім нашим славянським народам, а з української історії, літератури та мови є на всіх цих університетах єдиний виклад практичного курсу „rusińskі język". Яке має бути становище розфанатизованих політиків до нашого національного руху, коли так ставляться до нього польські вчені! Про Україну та Українців знають у Польщі менше як про старих Готів або Нову Зеландію!

— **Примхи цензури.** На цей раз комуністичної. У московській „Правді" відомий комуністичний теоретик Юрій Ларін присвячує статю примхам урядової театральної цензури. Чуємо, що заміти, які ця цензура зробила „Льогенґріновій", „Вертерові", „Евґенію Онеґіновій" або „Марії Стюарт", можна назвати скандальними. Минулого року „Художественному театрові" заборонили виставу „Братів Карамазових", „щоби вона не мала небажаного впливу", а цензор для виправдання цього осуду дописав: „Хоча автор не є без таланту". Ларін кінчить свої виводи таким висновком: „Ясно, що нам треба театральної цензури для охорони диктатури пролетаріяту, отначе вона не повинна йти навзаводи в конкурсі глупоти".

— **Листи Гетого в Москві.** В архіві родини російського сенатора Яковлева найдено випадково оригінальні листи Гетого, писані по французькому до цього сенатора. Лев Яковлів, сенатор і тайний совітник, що жив у добі Гетого, був дядьком славного діяча та письменника Герцена. При нагоді дипльоматичної подорожі до Німеччини познайомився з Гетем у Веймарі і навязав з ним листування.

— **Брайтбарт не вмер.** Вістка про смерть Брайтбарта була хибно вислана берлінською радіостацією. Брайтбарт жие, але нема надії, щоби вернув до здоровля.

Зі спорту.

Велике заінтересування між львівським громадянством викликують мячеві змагання, що відбудуться цеї неділі дня 11. жовтня між дружинами „Сокіл IV", і „Мета" на площі „Сокола-Батька" точно в год. 3'30 попол.

Буде це перший прилюдний виступ молодої дружини „Сокіл IV.", що завдяки солідній праці і частим вправам вже нині здобуває гарне місце між львівськими дружинами.

Тому Старшина „Сокола IV." просить тих громадян і товариства, що в прозумінню цілей спортових дружин причинилися жертвами до справлення однострою тій дружині — які всіх громадян міста Львова, щоби своєю участю в першім бою дружини причинилися до підбадьорення дружини в її наміченій змаганнях, тим більше, що вступ на площу є цілком безплатний, а лише добровільні датки на сповнення спортового інвентаря приймається з подякою.

Бібліографія.

Степан Левицький: ВІД ВЕЗУВІЯ ДО ПІСКІВ САГАРИ. Зміст: У Неаполі. — Palermo La Felice. — На порозі Африки. Що розказав мені Тунісґ — Пустиня й газа. — На пляжи. — Боже й чортове в Кайруан: ст. 86. Накладом „Червоної Калини".

ЛІТЕР. НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Книжка X. Жовтень. Зміст: М. Конопльский: В зеленій гущавині. — І. Марків: Одна з богатьох. А. Блок: Скіти. А. Ерснштайн: Ходжене Гомера по муках. Антін Крецуб: Партизани Ш. Обідна. — Характерник: Згадки з минулого: — М. Возняк: Шість листів Л. Українки. по Над і Кибальчич. — Р. Цегельський: Найновійші здобутки астрономії. — Др. В. Залозецький: Народовізм чи неомонархізм. — Л. Доншов: Таргівіца чи Полтава? В. Гнатюк: Наукове Тов. ім. Шевченка у Львові.

ПОЛІТИКА. Двотижневий огляд національного життя. Видає: В. Німенко Ч. І. Зміст: 1. Завість програми. 2. В. Липинський: Народи повемовлені й народи недержавні. 3. С. Томашівський: Трагедія Драгоманова. 4. В. Панейко: Українські легенди. 5. І. Крипякевич: Нові критерії української історії. 6. В. Кучабський: Зміна поглядів на політику як науку. 7. Б. Лепкий: Найпопулярніша в Европі українська книжка. 8. І. Кревецький: До генези 29-го квітня 1918 на Україні. 9. Біжучі справи: Польсько-совітський союз і Україні. Критика большевизму. Автокефалія православної церкви в Польщі. Земельна реформа. Удари в українську школу і наші delicta omissionis. 10. Книжка і часопис.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСТНИК. Орган незалежної республіканської демократичної думки. Збірник II. Жовтень 1925. Виходить неперіодично. Прага - Подєбради. Зміст: 1. Єднання на еміґрації. 2. О. Шульгин: Про нашу міжнародню політику. 3. П. Феденко: З інтеліґентських настроїв на Україні. 4. М. Славінський: Політичні листи II. 5. К. Ос.: На еміґраційні теми. 6. Сохинець: Дідичний гетьман. 7. В. Самійленко (з приводу смерти). Хроніка: 8) На українських землях. 9. Українське життя на еміґрації. 10. Світові події.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК. Вересень-жовтень. Ч. 9—10. Прага. Зміст: О. Олесь: Поезії. В. О.: Дві міжнародні студентські конференції. Є. Маланюк: З книги „Еміґрація", вірші. Проф. О. Лотоцький: Укр. національ. зїзд. — Проф. Л. Біцінський: В. Самійленко. І. О. Бочковський: Semper idem (до „українсько-московського питання"). Л. Луців: Академик д-р Ст. Смаль-Стоцький — П. Феденко: Соціялістичний конгрес у Марселі. Резолюція в справі Сходу Европи ухвалена Між. Соц. Конгр. у Марселі. З життя українського студентства. Цесус. Хроніка. З життя чужоземного студенства. М. Г. З нагоди спортової Олімпіяди в Подєбрадах. С. Годований: Огляд преси чуж. студенства.

ПІДРУЧНИЙ КАЛЄНДАРИК „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" на 1926 р. Є це певний український календарик, виданий незвичайно вибагливо на зразок заграничних записників з терміпарем на кожний день року, з роскладом їзди та нотатником, брошурований або у гарній шкірковій оправі. Надається не тільки для шкільної молоді та вчителів, але й для всіх урядовців. Місячні подані вже від вересня біжучого року.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":

Бережани. Саля Сокола.
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Саля Сокола.
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава). 563 7—?

Український мішаний хор Д. Котка:
неділя 11.X. Судова Вишня.
понеділок 12.X. Перемишль.
вівторок 13.X. Перемишль.
четвер 15.X. Самбір.
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 14-?

Вже появилося перше число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА", в обємі 24 сторін квартового формату і містить статті В. Липинського, С. Томашівського, В. Панейка, І. Крипякевича, В. Кучабського, Б. Лепкого і І. Кревецького. Передплата по кінець 1925 року: в межах Польщі 4 зол., за границею 1 доляр. Адреса: Видавництво „Політика" Львів, почтова скринка ч. 87. Грошеві посилки слати на конто „Політики" в Земельнім Банку Гіпотечнім у Львові, вул. Підвалє 7. 613 2—3

Жіночий Клунок у. п. т. ім. Ганни Барвінок у Львові отворює з днем 1. падолиста п. р. тримісячний курс ручного тюхотарства для української жіноцтва. Місячна оплата 10 зол. Наука відбуватиметься в дівочій школі ім. Шевченка при вул. Мохнацького 12 у вечірніх годинах від 6—8. Зголошення на курс приймає Управа школи ім. Шевченка що дня від год. 9—12. 617 1—1

До відома Соколам, Січам, Пластовим куріням і Лугані „Сокіл-Батько" видав вже „ВЕЖІ" укладу С. Гайдучка. Є там 103 вежі і опис як будувати. Ціна 4·50 зол., з пересилкою 5 зол. Замовлення: Сокіл, Львів, Руська 20. 620 1—3

Дрібні оголошення.

ВИДАНО військову книжку на імя Михайла Дяків з Пукенич увільняється. М. Дяків. 530 1—2

УЧИТЕЛЬ без посади пошукується посади на селі в народних школах або І.—ІІІ. кл. гімн. і І.—ІІІ. року учит. семінарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький Красицких 6. 618 1—1

ФОРТЕПЯН Бьотцера, Безендорфера, Фірстера і инших фабрик пяніна, фісгармонії нові, переграні давніше на складі, продає найдешевше ГАНАК, Панська 21, тел. 35—45. 521 1—5

УНЕВАЖНЮЮ карту відпочинку вид в'їзної служби на шк. рік 1925|26 під ім'ям М. Блозовський богослов. 619 1-1

КРАЄВИЙ Союз для ходу і забуту хатньої доби", Львів, вул. Оссолінських ч. 15-II. пов. шукає спільника до ведення машарської фабрики, евентуально підприємця, який виплатив би машарську фабрику враз з двома гарнітурами машарських машин, електричним мотором etc. Точні інформації подає Управа в урядових годинах. Оферти надсилати на руки Управи Союза. 612 2—2

КІМНАТА для двох студенток. Адміністрація „Діла" для О. Р. 611 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР
Д-р Тит Е. Бурачинський
буший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рид'ґера у Львові, довголітній примар хірургічного відділу краєвого шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха **при вул. Сапіги ч. 25, II. пов.** (напротив Техніки) від 10·30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудни. 504 3—5

ОРТОПЕД ХІРУРҐ
Д-р С. Темпенбаум
повернув і ординує
в Ортопедичнім Заведенню
616 вул. Малецького 5. 1—1

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 15-15

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкуренційних цінах. 535 7—12

Краса — Призваба — Гігієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гігієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальоґів, прикладаючи на присилку марку. Bydgoszcz, Labor, skrzynka pocz. 61. 541 3—12

Загальні Збори

Товариства Українсько-руська Бурса ім. митр. гр. А. Шептицького у Львові відбудуться в неділю 25. жовтня 1925 р. о год. 4. попол. в меншанню Бурси УПТ. при вул. Зофії Хшановської 9. (побіч школи М. Магдзевич) з отсим порядком:

1) Відчитання протоколу послідних Зборів. Звіт дотеперішнього Виділу. 3) Звіт Контрольної Комісії. 4) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії. 5) Внесення і взаємні. За Видію: *о. І. Рудович* голова, *В. Калинович* секретар. 622 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 228 (10.611). Львів, вівторок 13. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. за границею: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Локарно.

Рейнський пакт готовий? — Проект Вандервельде. — Вічно французський пункт. — Песимістичний польський голос про виглядн Польщі.

Попольудневе засідання конференції дня 8-го п. м., що тривало три і пів години, торкалось одного з найважчих пунктів усієї програми. Треба було погодити прикру для союзників 16-у статтю про можливу зміну істнуючих кордонів з забезпекою тих кордонів, які так хвилюють Францію, а ще більше й „малих східних" союзників. Треба було устійнити головні лінії спільної політики; почувалась загальна тенденція йти на компроміси. Італія та Бельгія мали влекшувати Німеччині умовчни вступу до Ліги Націй.

Покищо йдуть тільки поголоски преси, яка старається робити висновки з настрою та гороскопів поодиноких делегатів. Союзні держави мали згодитись на те, щоби 11-ту статтю, відносно французьких гарантій східних договорів, очеркнути з рейнського пакту і заступити її односторонньою заявою французького уряду, який боронитиме підписаних східних договорів як союзник. За те Німці мали згодитись на статтю 7.: вийти до Ліги, і застерегтись в окремій деклярації супроти деяких інтерпретацій 16-ої статті „ковенанту" Ліги. Таким робом рейнський пакт мав би бути поладнаний і треба би було тільки його зручно списати.

Лишалась би редакція західнього договору про забезпеку, який мав би стати зразком для договорів східних. Принціпи тих договорів були зясовані вже в Льондоні. Вони торкаються примусового „арбітражу" для всіх спірних справ: правничих, які рішатиме гаґський трибунал і політичних, які рішатиме Рада Ліги. Західні кордони Німеччини найшли би нове підтвердження в її згоді на них. Одначе східні кордони Німеччини є тим „ослячим мостом", якого не в силі перейти розумні дипльомати. Вся боротьба вестиметься за те, щоби з примусового арбітражу відокремити територіяльні справи европейського сходу.

Бельгійський мін. зак. справ Вандервельде мав подати проект спеціяльного мирового суду, присвяченого справам европейського сходу; цей суд мав би бути наскрізь невтральний і засідав би поруч Ліги Націй. Одночасно Штреземан мав довірочну розмову з Чемберленом. У суботу юристи мають зайнятись редакцією цілої низки важливих пунктів порозуміння. Дуже дражливі пункти відношення загальних формул до східної справи мали би найти свою розвязку щойно по вимині гадок з представниками Чехословаччини та Польщі. Мін. Бенеш та гр. Скшинський вже є в Льокарно і почали підготовляти грунт для порозуміння. Чехословацький представник упевняє, що не матиме труднощів порозумітись з Німеччиною. Польща жусить, на його думку, вести самостійно балачки, так само як Чехословаччина. І саме в цій „самостійности" рухів лежить увесь корінь лиха. Польська преса повторяє за своїм делегатом, що є вдоволена з дотеперішніх успіхів, одначе сухі телеграми з Льокарно не дуже погоджуються з цим рожевим настроєм.

*

З цього приводу цікаво послухати одного характеристичного голосу з цієї преси, який на цей раз невдоволений з патріотичної гармонії. „Слово Польске", яке належало до найголосніших „будителів" оптимізму відроджено Польщі і якого редактор на становищі міністра мав змогу здійснити всі ті рожеві ідеї, які літами проповідував, нараз похнюпилось і вшкварило прешпіру статтю на тему невиправданого оптимізму польської преси з приводу нарад Льокарно.

„Дитячій радости цих (польських) дениників дійсність протиставляє обличча для Польщі зовсім духовісне. У принціпіяльних статі справи зовсім не треба мати розуму державного мужа або досвідного публіциста, щоби зрозуміти те, що легко зрозуміє навіть гімназист: — або Німці цілою забезпеки миру на Заході добудуть підстави, щоби домагатись ревізії своїх східних кордонів коштом Польщі, — що для нас, річ ясна, буде „фатальне", бо означатиме війну з Німеччиною в не дуже далекім часі: або Німці не дістануть вільної руки до діяльности на сході і з такому разі не підпишуть рейнського пакту, бо їх представників: канцлера Лютера та міністра Штреземана обувані націоналісти знайдуть би негайно з політичного огляду. Тоді конференція в Льокарно скінчилась би фіяском, що імовірно зараз її В одним та й другім випадку нема місця на оптиміям і на виспівування гимнів у честь Льокарно".

По цьому приходять мотиви цієї ситуації. Антанта не дасть виразної згоди, щоби Німеччина відобрала Шлеськ та Данціг. Та Німеччина вдоволиться відкладенням східної справи, коли її приймуть до Ліги Націй. Увійшовши туди — з Англією теоризуватимуть своїм впливом инші народи. При якійсь нагоді домагатимуться зміни „постанов версайського договору, яких не можна вдержати", як каже славна 16-а стаття. Тоді відберуть Данціг і Горіш. Шлеськ. А що Польща може на це відповісти тільки війною — тоді вона стане „нападаючою" державою, супроти якої всі инші виступлять. Коли ж конференція в Льокарно скінчиться невдачею, Німеччина вказуватиме на Польщу як на причину цієї невдачі.

Отже якийнебудь буде вислід нарад у Льокарно — кінчить „Слово Польске" — Польща не має підстав до оптимістичних настроїв.

Закарпатська Україна.

(Розкол хліборобської партії. — Галичанин кандидатом комуніст. партії. — Бескид уступає, Грабар приходить. — Безсильність губернатора. — Галичан усувають зі служби, вони самі уступають. — Напасти на Галичан. — Вистава мадярських картин. — Залізничники на Рад. Україну).

Ужгород 7. жовтня 1925.

Переіменування „хліборобської партії" на „християнську народню партію" не є лише зміною назви, як це представила Волошинова „Свобода", але це є розкол хліборобської партії на дві окремі партії. З хліборобської партії виступив о. Волошин зі своєю клерикальною групою і основав нову партію з виразно клєрикальним напрямом, а оба брати Бращайки і майже всі світські провідники остали в хліборобській партії. Розкол хліборобської партії назрів вже давно, але серед теперішніх обставин є він явищем сумним і означає розбиття і так слабих сил народовецького напрямку. Волошинові здається, що він провалився при останніх виборах через те, що хліборобська партія була замало клєрикальна, а Бращайкові навпаки, що вона була занадто клєрикальна.

Розуміється помиляються оба. Їх партія провалилася через те, що вела нерішучу, половичну політику: ні то опозиційну, ні правительственну, до виборів йшла ніби то самостійно і ніби кооперувала з чеською лідовою (клєрикальною) партією. Дальше партія не вела жадної організаційної роботи серед народа, а її провідники розуміли і ще досі розуміють політику як особисті позакулісові конференції тай тільки всього. Та хоч партія хліб. при виборах не відвесла побіди, то її культурний напрям на Закарпатті побідив. Не дивлячись на це, що партії русофільського напряму вдобули (штучками) при виборах аж три мандати, русофільський напрям як непонродний само життя провалює. Шкільництво, популярна література, культурне життя на селі (читальні, театральні кружки, концерти) розвиваються в дусі народнім, себ-то українськім.

Покищо не знати, чи розкол хліборобської партії прибере форму взаїмного поборювання обох нових партій, а на всякий випадок обидві будуть народнього культурного напряму. На разі сильнійше буде стояти „Волошинова партія", бо має свій орган „Свободу", а хліборобська партія вже другий рік не має свого органу і не скоро буде його мати. При виборах виявиться сила обидвох. До виборів на Закарпатті всі партії приготовляються, але все ще нема певности, чи вибори відбудуться цеї осени.

На всякий випадок списки кандидатів вже переповнені і тепер починаються інтриги між кандидатами, хто з них має бути на першім місці. Між кандидатів на послів замотався також один наш галицький земляк, д-р Ол. Бадан, кандидат адвокатури в Густі, який з с-д-ка перекинувся в комуніста, щоби там бути принайменше кандидатом, як вже не послом. Свою мету осягнув, бо комуністи кандидують на... четвертому місці.

Чоловіком, який ще перед виборами хоче і правдоподібно зробить політичну карієру, є о. Константин Грабар, директор Підкарпатського банку, який має стати губернатором Закарпаття. Уступлення Бескида є певне, а контркандидата Грабар не має. Як відомо, він виступив недавно з хліборобської партії і вступив до аграрної. В останнім часі почали проти нього сильну агітацію православні кацапи під проводом Гагатка, що — мовляв — Грабар як уніятський священик не може бути губернатором там, де частина населення є православної віри. Ця агітація, здається, йому не пошкодить, але не пошкодить також, ані не поможе нікому губернаторство Грабара. Силою фактів стався уряд губернатора інституцією лише репрезентаційною без політичного впливу і без сили. Лише дуже сильна і свідома своєї задачі індивідуальність могла би привернути тому урядові силу, яка йому належиться по конституції, але на таку особу Закарпаття ще довго буде чекати.

Систематичні напасти ужгородської чеської півофіціяльної газетки „Podkarpatské Hlasy" на українську, особливо на галицько-українську еміграцію продовжаються і осягають свою мету. Багато Галичан, що по пять літ занимали найтяжчі урядові посади і за нужденну платню, бо за третину тої, яку мають Чехи (без родинних додатків, без т. зв. Підкарпатської вигоди, без діет і т. д.) робили службу кожний за трьох Чехів — тепер мусіли покинути ту службу і пішли хто куди міг. Замітне, що безпосередні начальники тих урядовців самі признають, що у відходячих Українцях урядовцях тратять найкращі сили, але вони признаються рівночасно, що мусять підчинитися моральному теророві чеської репртильки. Так покинуло службу трьох Українців з фінансової дирекції у Мукачеві, трьох урядовців з адміністраційної служби, чотирьох лікарів, пятьох учителів і т. д.

Це, очевидно, замало „Podk. Hlas-ам" і вони далі обкидають каломніями не лише поодиноких людей, але цілу українську націю. Кожний злочин на Закарпатті, якого виновника не можна найти, приписує та газетка Галичанам. Коли ж вкінці виновник найдеться, і ним є Чех, Жид, Мадяр чи Словак, то ця газетка напише, що він або походить з Галичини, або втік до Галичини, або має жінку з Галичини і т. п.

В однім випадку лікар Українець звернув компетентним чинникам у вагу на те, що бактеріольог міської лічниці псевдо-доктор Косович не має поняття про бактеріольогію, бо робить фальшиві аналізи. За це санітарний начальник його вилаяв, а чеська газета взяла Косовича в оборону та знов почала нападати на Українців за те, що копають ямки під чесним Росіянином. „Pod. Hlasy" оборонали Косовича доти, аж доки він са не втік. Виявилося, що це був звичайний обманець і гохштаплєр, який спроневірив багато урядових грошей. По цім ця газетка спокійнісько написала, що Косович утік до Галичини, значить це був Українець-Галичанин.

Молодий український артист-маляр Микола Кричевський, ученик пражської академії малярства уладив в салі жупанату в Ужгороді

разом з чеським малярем Малькусом виставу мистецьких картин. Виставу відвідало кількасот людей і половину образів розкуплено. М. Кричевський є сином відомого професора київської академії пластичного малярства Кричевського і у нього помітний небуденний мистецький талент. Його картини відзначаються ніжною гармонією красок, мягкими тінями і живим рухом. В перспективі є дефекти, які помічаються в кожного початкуючого маляра. Бажаємо молодому артистові пильности в праці і пішуємо йому великі успіхи.

В Ужгороді живе ще один український артист-маляр Теодор Ваших з Тернополя, якого портрети і кілька пейзажів ми мали нагоду оглядати за склеповими вистявами. Є це дуже солідний портретист і добрий пейзажист, у якого слідний вплив італійської школи. Портрети в нього живі, лагідний кольорит, а краєвиди мають гарну перспективу. Шкода, що не уладив вистави разом з Кричевських.

З Ужгороду вибирається на Радянську Україну група залізничників, емігрантів з Галичини. Вони були якийсь час на службі в ЧСР, тепер їх зі служби звільнено і вони вже пів року побиваються за дозволом на виїзд на Україну. В радянським посольстві їм все обіцюють, що дозвіл прийде на днях, вони випродують останки на поїздки до Праги, а дозволу досі нема. Тепер взяли їх чеські власти до табору в Йозефові, де мають дожидати того спасенного виїзду. Невже радянська влада мусить і від себе причинюватися до злиднів українських емігрантів? Є чутки, що транспорт небавом в дідє, але то „небавом" може ще довго потревати.

о. л.

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—5

„Двоязична школа".

Не утраквізація а польонізація народнього (загального) шкільництва.

Шкільна Куратория львівського шкільного округа розсилає ось які інструкції для „двоязичних" шкіл:

INSTRUKCJA

w sprawie wprowadzenia rozkładu godzin w szkołach powszechnych dwujęzycznych.

A. Przepisy ogólne.

1) Naukę religji wprowadzić należy w zasadzie w języku macierzystym dzieci.

2) Godzin, przeznaczonych na naukę języka polskiego w oddziale I. należy użyć na uczenie czytania i pisania (elementarza) w języku polskim. Godzin przeznaczonych w tymże oddziale na naukę drugiego języka (ruskiego, białoruskiego), nauczyciel użyje na prowadzenie w tym języku przystępnych pogadanek. Treść do tych pogadanek czerpać będzie z najbliższego otoczenia dzieci, ich przeżyć codziennych i omawiać będzie przystępne co do treści obrazy i ilustracje. Naukę czytania i pisania (elementarza) w drugim języku nauczania rozpoczynać należy w drugim roku nauki.

3) Przy nauczaniu rachunków z geometrją, których nauka przewidziana jest w oddziałach niższych w drugim języku wykładowym (ruskim, białoruskim) nauczyciel winien również posługiwać się terminologją polską.

4) W innych przedmiotach nauczania należy najważniejsze terminy naukowe podawać w obu językach naukowych.

5) Przy nauce śpiewu uwzględniać należy we wszystkich oddziałach pieśni w obu językach.

6) Normy co do używania jednego z języków nauczania w nauce poszczególnych przedmiotów obowiązują zasadniczo, poczawszy od r. szk. 1925/26 we wszystkich oddziałach szkół powszechnych dwujęzycznych.

З того документу бачимо, що нема тут мови про нішку „двоязичну" школу, а навпаки є мова про цілковиту польонізацію.

Оаза вольностей.

Львів, 12. жовтня 1925.

У важких хвилях загальної розрухи, економічної катастрофи, політичної безвихідности, заломання суспільно-моральних принципів, одним словом у важких хвилях все сповиваючого й окутуючого песимізму, добре є згірклому громадянинові зачерпнути з цілющого джерела будуючого оптимізму. Носієм запишяженого оптимізму, того специфічного світогляду наївно-дитячої віри в добрий вислід „доброї справи" є премієр польського кабінету Вл. Грабскі.

Польське громадянство може бути горде на свого урядового представника, який в найтяжчих хвилинах і заломах находить слово потіхи й розради для упадаючого під тягарем життєвих невигодин і розторошуючих обставин громадянства. Два рази премієр Вл. Грабскі одержав необмежені повновласти для направи скарбу і санації господарського життя — і два рази провалився, а радше провалив всякі санаційні виглядн. А всетаки він не попадає в крайчу розпуку і—втре те витягає руки по нові повновласти. Або скільки то писалося, кричалося, підносилося в пресі, в соймі, на міжнародній арені про нездарність й просто злочинність „кресової" адміністрації! Але чи для направи не творено тепер вже мертвої (Богу дякувати!) секції для справ „кресових" воєвідств і національних меншостей. Для санації недорових відносин навіть був покликаний спеціальний міністер з високим титулом віцепремієра. Правда, реформатор Тугут уступив перепосний огірченням, а „літанією" закидів на адресу уряду Вл. Грабского включно з закидом, що міністерство внутрішніх справ підтержує провокацію; правда, що в суті річи ніщо не змінилося на краще, хіба на гірше, одначе в принципі оптимізм є оправданий, бо предчім колись відносини можуть змінитися.

Та не в тому річ, що міністри сіють оптимізм на каменистий грунт песимізму. Є ще й инші „незалежні" установи, звідки пливе свіжа, джерельна вода оптимізму, потіхи й розради в розбите сумнівами громадянство. До „незалежних" установ згідно з буквою конституції належить суд. Часто з нутра тієї установи виходять люде з гіркими й чорними почуваннями, але нерідко почується слова, які є підпорою в хвилях зневіри.

Скільки то всякі вороги польської держави виговорюють на польський режім, передові письменники такої пів-дикої країни — як Франція — виписують елюкубрації на тему білого терору в Польщі, всякі невдячні „меншости" жаліються на брак свободи слова, зборів, стоваришень, союзів, на переслідування преси, громадських діячів, нищення шкільництва, „numerus clausus" і т. д. і т. д.

Очевидно, тільки злобні люде, низькі характери, продажні тіпи, що служать чужій пропаганді можуть розсівати такі далекі від дійсности видумки. І тому то польські письменники за підписами автора „вархольського" „На провесні" Жеромского і творця хлопської епопеї Реймонта з обуренням відкидали ці низькі наклепи. Пепесівський „Роботнік" досить безцеремонно розправився з письмом польських письменників, вказуючи, що їх „спростування" нічого не простує, та це не міняє поглядів, що всі ті неприємні закиди не мусять бути правдиві. Може тактично не зовсім добре повелися польські письменники, але не змістово. На це вказує й стаття „Сумна справа і прикра відозва", поміщена в органі молодшого покоління польських письменників „Вядомосьці літерацке". В тій статті стрічаємо дуже оригінальні думки:

„Ми є того погляду — кажуть молодші польські письменники, що є деякі справи, які важко скрити і тому краще не пробувати їх скривати, — далі ми є погляду, що винищування надужить у себе вдома, без огляду на те, що скаже заграница, є далеко здоровійшою й успішнійшою методою, як заліпляванне кожного чирака рожевим пластерком оптимізму, — вкінці ми є погляду, що в принципній дискусії все тактичніше і зручнійше є признати слушність противникові в кількох точках, щоби його тим сильнійше вдарити в инших, — але розумісмо, що в деяких моментах хтось може стати на становищі найвищого патріотичного імперативу, на становищі обовязку чести вітчизни за всяку ціну, на становищі максими „wrong or right — my country" („зле чи добре — всеж не моя земля"). Одначе в тому випадку перш усього — коли мовчне вже дезавова рація, на другий плян усуваються розумові аргументи, злегковажено стратегічні оглядн, — голос обуреного патріота повинен лунати голосно, твердо і категорично. А голос патріотів листу є дивний і плачливий, тон листа нещирий і дитячий. Кілька слів гостріших і рішучих в того рода виступах на міжнародній арені робить більше вражіння, як скарга, що є провідним мотивом листу і яка викликує якраз протилежне вражіння. Чи справді годиться поважно нарікати на лихих сусідів, які завдялися на Польщу, „так — немов би ми були безборонною дитиною, а не великою державою і великим народом".

І слушно! Кілька слів „гострих і рішучих", кілька розброюючо фантастичних фраз і все буде в порядку. Завдання, яке з таким несмаком сповнили нефахові літературні „політики", блискучо від кількох літ виконують польські державні прокуратори. А на їх чолі львівський прокуратор Гіртлєр. Саме в процесі проти вічевих промовців ред. Остапа Павлова, д-ра Матвія Стахова, д-ра Романа Дашкевича й Івана Копача прок. Гіртлєр з питомим собі розмахом змалював Польщу як оазу вольностей на европейській Сагарі поліцейщини, заборон і самоволі.

„Незалежна Польща — говорив він — йдучи слідами своїх предків, що склали конституцію 3-го Мая, створила конституцію, яка якнайдальше пішла назустріч бажанням працюючого люду. Устна і письменна воля слова в Польщі йде так далеко, що може служити прикладом всьому культурному світові".

Аж в зеркалі цих „гострих і рішучих" слів бачимо, що англійський конституціоналізм або права людини і громадянина, видвигнені і здійснені французькою революцією, є нічим в порівнанні з історично-паперовим спогадом, що називається конституцією 3-го Мая. Так само сучасна, теж паперова польська конституція повинна рефлектором свого лібералізму й толеранції освітлювати такі політично відсталі країни, як Англію, Францію, Бельгію, Німеччину, скандинавські держави, Чехословаччину і т. и.

Справді, як низько упала Европа, в якій діються такі страшні речі, як тортури вязнів, нищення шкільництва, військова кольонізація на зразок старого Риму і царської Росії, в якій панує бандитизм, хабарництво, переслідування преси, офіційна провокація (польський термін на це є: „wewnętrzny wywiad") і т. и. огидні речі, а то вона — замість брати приклад з польської конституції — в своїй неморальности все те складає на Польщу.

Слушність має рішучо прок. Гіртлєр, що Польща є оазою вольностей, пошанування права, толеранції й лібералізму. І ми могли би згодитися з цим поглядом, колиб „piewca" всіх цих благодатей не робив кривди „нашій" союзничці. Не лише Польща, але й Румунія та ще й з додатком Болгарії є оазою вольностей.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівла на снігах, відвідіть її почасне місце у своїй хаті!

Москва і Варшава.

І. Дальший тяг польсько-більшовицького зближення.

Почата візитою Чічеріна справа більшовицько-польського зближення спала тепер на плечі радянського посла у Варшаві Войкова. Перш за все старається він позискати для ідеї зближення СРСР. із Польщею публичну опінію при допомозі преси. Польська преса має виробити у польському громадянстві перш за все відповідне психольогічне підложе для обопільної польсько-більшовицької дружби.

Така а не инша причина подиктувала посл. Войкову зібрати в салонах радянського посольства представників польської преси та виголосити перед ними обширне експозе про доцільність і потребу польсько-радянського торговельного договору. Промова Войкова до журналістів складалася з двох частин. У першій Войков змальовував сучасні внутрішні відносини в радянському союзі а в другій говорив реально про торговельні польсько-радянські взаємини.

Він зазначив, що в СРСР. росте консолідація господарських відносин, доказом чого є стабілізація валюти. Завдяки цій останній помітний в населенню СРСР. зріст ощадности, що находить свій вислів також у субскрипції внутрішніх позичок. У наслідках господарської стабілізації лежить між иншим загальна тенденція населення до великих закупів, потрібних для збільшення продукції матеріалів. А цей останній факт є дуже добрим виглядом для торговельного ринку в Польщі, який віддавна заспокоював потреби країв бувшої російської держави. Войков твердив, що господарські умовини польського ринку і промислу є виїмково сприяючими для закріплення польського ринку збуту на Сході. Бесідник думає, що найвища пора, щоби польський промисл закріпив для себе теж східні ринки на території СРСР. У біжучому році помітний значний зріст та поширення радянсько-польських торговельних взаємин. Бо коли в минулому році польський імпорт до СРСР. виносив заледви 1,029.093 долярів, то від січня ц. р. до тепер польський імпорт вже перевищив минулорічну цифру на 566 відсотків, бо зріс до суми 5.769.694 долярів.

Натомість радянський експорт виносить за 9 місяців ц. р. 1,078.431 долярів. Отже загальний торговельний оборот обох держав виносить біля 7 мільонів долярів. Ця цифра є не останньою в зовнішньому торговельному білянсі Польщі. Тепер бере участь у торговельних взаєминах з більшовиками заледва 120 польських фірм. Войков твердив далі, що торговельний польський білянс у відношенню до радянського не може бути пасивним ніколи а то тому, що вироби імпортовані з Польщі не продукуються в СРСР. — а тим самим їх зі СРСР не експортується. З порівнання цифр виходить, що радянський експорт до Польщі виносив не цілих 20 відсотків польського імпорту до СРСР. Супроти цього для Войкова незрозумілі непорозуміння, що виникають час від часу з боку Польщі при пропусканню деяких товарів радянського експорту. Такі непорозуміння є зайві, бо в наслідках ведуть до обмеження торговельного імпорту до СРСР з Польщі та скривають в собі небезпеку репресій з боку СРСР до польського імпорту і тим самим відбиваються відємно на польському торговельному білянсі.

Далі Войков твердить, що в ділянці польської торговлі СРСР повинен зайняти упривілейоване становище як такий, що підтримує польський торговельний білянс. З вдоволенням стверджує він далі, що тепер привязує Польща більше значіння до навязання та закріплен-

ня господарських взаємин зі СРСР і має надію, що польський уряд і суспільність причиняться на будуче до тривкого удержання надзвичайних економічних взаємин з більшою ніж дотепер щирістю та довірям.

Відповідаючи на запити поодиноких представників преси Войков заявив, що справу транзиту через Польщу вважає засадничою. Правда, що й тепер Польща не робить ніяких перешкод відносно транзиту до Чехословаччини та Австрії, але цього замало. СРСР рефлектує на польську мануфактуру, шкіряні вироби, рільничі машини, металюргічні вироби та на скло і папір — була відповідь после на инше питання.

На ще один запит заявив Войков, що умова в справі т. зв. Рус-Поль-Торгу буде підписана в найблищих днях і що Польща зложила вже пів мільона долярів як частину уділу до тої установи.

П. Войков до польських жидів.

По загальній пресовій конференції посол Войков вважав за якнайкраще та доцільне відбути ще окрему конференцію спеціяльно з представниками жидівської преси в Польщі. На тій конференції представив він справу жидівської кольонізації на Криму. Очевидячки, що зроблено це теж з метою приєднання для себе жидівської публичної опінії в Польщі а в першу чергу опінії жидівської буржуазії.

Згідно з висновинням Войкова в СРСР зголосилося 112.000 Жидів, що хочуть перейти до управи рілі. На основі урядових дослідів стверджено, що на протязі 100 літ кольонізація обійме 50 тисяч душ Жидів. Кольонізаційні установи стверднли що можуть заспокоїти землею аж 100 тисяч душ. Наслідком того виявилося, що обставини є сприяючі для кольонізації та що вона представляється реально. Коли йде про запас землі, то належить стверднти, що уряд має подостатком т. зв. радянських земель, а найбільше є їх на Криму в степах. Радянський уряд дає жидівським кольоністам інвестиційні позички та покриває кошти перевозу залізницями на місце.

Одначе це не вистарчає. Кожний кольоніст потребує щонайменше 500—600 долярів а більшість з них не має навіть половини тої суми. Допомога із зовні є необхідна. Назязано взаємини з „Агро-Джойнтом", який підтримує акцію жидівської кольонізації на Криму. Войков апелює до жидівської преси, щоби в своєму обсягу старалася помогти жидівському населенню в Рад. Союзі згляду на його страшне економічне положення. Далі Войков мав підкреслити, що не входять тут в гру ніякі політичні моменти. Тут потрібна реальна допомога. Радянський уряд не прямує до створення жидівської держави, але на основі радянської конституції на випадок скупчення більшої частини населення будуть йому прислугувати права проклямування жидівської радянської республики.

Тубильче населення, заспокоював Войков, не робить жидівським кольоністам ніяких перешкод. Під релігійним та національним оглядом Жиди те не зазнаватимуть від місцевого населення ніяких прикростей та перепон.

Ось стільки сказав про цю справу офіціяльний заступник пос. Войков. Слід стверднти, що не всі подані ним цифрові дані покриваються з иншими даними більше наближеними до фактичного стану кольонізації, що походять з офіціяльної статистики публікованої навіть в радянських статистичних органах. З цілої конференції Войкова з жидівськими журналістами найцікавітнійший його апель до несення матеріяльної допомоги для кольоністів. Щож торкається запевнень Войкова про неворожі настрої місцевого населення до жидівських кольоністів, то не запевнення дуже вже дипльоматичного, а рівночасно й проблематичного характеру. Що воно направду так, вистарчить кинути оком у недалеке минуле, хоч тоді не було кольонізації.

По широкому світі.

Французький кабінет переміняється в малими змінами: Steeg, який кидає портфель мін. справедливости, а іде на становище губернатора Марока, передає своє місце Де Монзі, дотеперішньому міп. освіти, а мін. освіти стає заст. секретаря м-а мистецтв, Дельбос.

В Ричлі почався конгрес консервативної партії з участю 2000 делегатів. Від уряду Болдуіна домагались ужиття енергійних засобів проти зростаючого безробіття. Консервативний уряд матиме проти себе поважну опозицію.

Кулідж, президент Злучених Держав, стримається на разі від скликання міжнародньої конференції розброєнь, маючи надію, що Европа сама дасть собі раду з воєнними конфліктами.

На Атоській горі збереться незабаром конгрес православного духовенства балканського півострова. Метою зїзду: збливження балканських народів через церкву, спільний фронт проти большевицького атеїзму і боротьба зі сектами.

Лист з Волині.

Дещо про тзв. „Українське народне єднання".

Луцьк, 8. жовтня 1925.

Все можна на Волині продати. Щож робити? Стара приказка каже, що голод не тітка й для того з голоду можна не тільки слові переконання, але й самого себе навіть чорту запродати.

Бажаєте прикладу? З охотою служу й розповім вам казку про нову „українську партію", що зве себе „Українське народне єднання" — а в скороченні УНЄ.

Був собі на світі такий панок, що звався Горемика. Одні казали, що він у свій час був агентом царської „охранки" десь там у Бердичеві, другі називали його помічником пана гетьмана. Одним словом, хто там його розбере, чим він був, а може й нічим.

В 1922 р. перед виборами до польського сойму Горемика починає робитися великим чоловіком до малих справ. Зеднався з пілою якою дівчів, як напр. лідич Евгеній Старчевскі з „Пяста", ксьонзі-інфулат Шнарбаховскі (хадек), ксьондз Токаржевскі, митрополит Денис та инші. Горемика стає на виборчому списку ч. 22 („Zjednoczenie Państwowe na Kresach").

Але щож робити? Збожеволіли Українці і не захотіли голосувати ані за паном лідичем, ані за ксьондзом інфулатом, ані навіть за бувшим охранником Горемикою, — а пішли лавою за дійсними Українцями, які приходили до них не з обіцянками, а з реальною працею. Горемики програли й програли гамебо.

Якийсь час було тихо. Аж раптом довідуємося, що Горемика до сойми з ще деякими особами скликав 27 вересня „великий" зїзд представників своєї партії. На тому зїзді вияснювано, що це таке партія й які її бажання, а також вибрано декілька осіб, які самі себе назвали центральним комітетом.

Як повідомляє рептилька „Вільна Думка", газетка для „polaków wyznania prawosławnego i mowy ruskiej", до того комітету ввійшло багато представників і селянства, як напр. б. волинський воєвода, сенатор та спеціяліст по „кресовим" справам Смульскі, бувший віцеповода, дідич й голова волинського „Пяста" Кржижановскі, адвокат невідомого прізвища, що називає себе Домбровським, а колись звався Тарабарів, Волошин, який ще весною бїжучого року намагався витворити на Волині екстензитуру партії хліборобів-державників. І там навіть Васьо Солейда, бувший урядовець луцького повітового сеймику, видалений звідти постановою виділу, особистий та щирий приятель всякого старости, б. прихильник Оскілка, що орієнтується по кількости „бутербродів" які ця чи инша партія отримує з диспозиційного фонду волинського воєвідства. Ну й само собою є там Горемика.

Ця сама рептилька „Вільна Думка" подає зміст „праці" того зїзду. Отже конечно телеграма самому воєводі про льояльність, вступне слово Тарабарева Домбровського, де він казав, що врешті громадянство українське (Смульскі — Кржижановскі) дозрозуміло, що лише зеднанням верств спільного громадянства можна буде досягнути довгань „українського меншинства".

Але ще далі пішов в своїй промові знаменитий Горемика. Захоплюючись своїм парським самозвальством, він розповів таку брехню, в яку навіть найбільш заангажований учасник зїзду йому не повірив. Казав Горемика, що заходами партії розпарцельовано (!?) багато участків землі між селянство, (яке? Чи не польське?), що повернено на посади кілька (!?) звільнених українських учителів, значно велику кількість „обивательств" громадянству, звільнено з вязниць десятки політичних вязнів, пристроєно на урядові посади в ріжних установах працюючих українську інтелігенцію (як нпр. Солейду на посаду податкового референта при воводимирському магістраті й двох-трьох чоловік до дефензиви) та инші.

Ось так представляється те У. Н. Є.

Б. К.

відгуки дня.

Льокарно.

Рим, Варшава, Тріянон, Женева, Рапалло і т. д. аж до Льокарно. Кого Бог сотворив дипльоматом, той не потрібує вчитися географії. Ще теорія звідає що краші міста і місця цілої Европи, аж до Пацикова і Козової включно. Журналісти теж. Тільки не українські. Українським треба вдоволятися надією, що може й вони колись, кудись і якосьтам поїдуть. Покищо їм вільно заглядати через пліт до тих пань, по котрих походжають блаженні Чемберлен і Штреземани, а в приличному відділенні також і Скшиньскі.

Жарт на бік. Льокарно дійсно гарне містечко. Хто не був, раджу нехай поїде. Навіть за польські золоті злїде, нині — а завтра, як Бог дасть. Посміх не зашкодить. Для заохоти кілька слів, не з Бедекера, а з памяти, по пригадці.

Льокарно лежить у Швайцарії, в кантоні Тессін, там, де ріка того самого імені впадається в Озеро Лоґе, або, як нас в гімназії вчили, в Ляго Маджоре (Ляго Маджоре, Ляго ді Комо, Ляго ді Гарда, — пригадуєте собі?) Неславно славний тунель через гору Готарда. Поїзд їде довше, ніж пів години, мало що не три чверти, і тоді годі телефонувати, бо проводи не підземні, гудять. Це добре. Бо колиб не ті примусові павзи, то нателєґрафували б стільки, що не прочитав би чоловік усього. А по правді сказати і того за багато, що газети пишуть. Але вертаймо до Льокарно. Перше, що з поїзду бачимо, це озеро. Ніби лан незабудьок, ніби хтось небо кинув серед гір на долину. А саме небо, як мрія, вічно ясне, а сонце заєдно сміється. Вибачаємо за себе і з Льокарна. Чи також з Чемберлена, Штреземана і Скшиньского,—не знаю. Це неділєя будучність покаже. На всякий спосіб сонце всміхається і не видно на ньому ні крихітки жалю, що нас там нема. Воно знає, що ми добре примощені і що нам не дістся крикда. Так по крайній мірі певняють його на всіх конференціях до Льокарна включно.

Над озером містечко, невелике, але гарне, прегарне, ще краще від наших „малопольських". І чистійше. Свинки не повязують санітарної служби, озерця не випливкуються серед доріг, газети не виходять з пїшами, як би їх молі обгризли і т. д. — розуміється. Ну — отже. Серед містечка ринок, кругом доми з характеристичними колюмнадами. Верх домів знімаються вежі костелів. Кількасот метрів вище міста монастир Мадонна дель Сассо. Має також прегарні колюмнади. А вид який! Господи! Цеж рай! Не диво, що нема тут і Мацоха, ні його наслідників. Тут можна бути святим. До монастиря їде диліжанс залізниця. Як дивитися з долини, то здається, що веде вона людей просто до неба. Такого вражіння рішучо не мається, їдучи зі Львова до Винник, анї зі Стрия до „Бригідок". Рішучо ні.

Кругом Льокарна віллі, готелї, пансіонати,—одним словом, по українськи кажучи — курорти. Чи в тих курортах вилічать також европейську політику — годі вгадати. Але великих надій нема. Знахорі напакостили багато. Один Чічерін, якого здіймаємо! Та гріх його, не наш.

Ціле Льокарно потопає в садах. І які сади. Публичні огороди в Колонні, в Бережанах і т. д. навіть парк Кілїнського не вмисть. Пальми, олеандри, гранати, гортензії (мале „г"), мімози, камелії (теж мале „к"), манолії, ві, дійсно, дуже гарні огороди! Особливо коли маєш в кишені доларн, фунти, марки (роз. німецькі!) а не маєш нікого в „Бригідках". Дійсно дуже гарно, просто рай!

В тім раю стоїть судова палата, а в тій палаті стіл червоним суконом накритий, а кругом того стола мягкі фотелі, а на них Чемберлен, Лютер, Штреземан, Шінльов і т. д. Вітає їх бурмісто Льокарна, Руска (з рускими нічого спільного не має). Чемберлен відповідає, дякує, хвалить і т. д. Визволення народів, збратання, зближення — знаємо, знаємо!

Це конференція...

Панове, прийдьте до нас. У нас також гарно, і—цікаво. Прийдьте. Просить вас

Онисим Терпило.

Пам'ятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Державна криза в Польщі.

В соймі нема тепер групи, яка не числилася би з неминучим упадком Грабского. Нема сумніву, що уряд Г-го вже був би зпав, колиб не були відложили навіть сойму погляду на становище мін. загр. справ Скшиньского в Льокарно. „Сл. П." порівнюляє, що горожі кола змірялись не лише до зміни уряду, але й до викликання кризи на найвищому становищі річпосполитої. „Хвіля" повідомляє, що якийсь час висувано кандидатуру марш. сойму Ратая на президента ради мін. Марш. Ратай не скривався з тим, що обняв би спадщину по Грабскому, але коли близькі до сойму переконали Ратая, що нині невідповідна хвиля, щоби він змінив становище. Ті самі кола не скривали, що за вчинки Грабского передусім відповідальні найвисші чинники в державі, бож той уряд покликано як уряд спеціального довіря тих чинників. Чи з упадком уряду Г-го скінчиться криза, покажуть найблизші дні. Підчас відвідин Грабского в Бельведері през. Войцеховскі заявив, що тепер є вже не урядова лише загальнодержавна криза, бо в причини поступування сойму можлива є резигнація президента. През. Войцеховскі мав іще давнійше заявити, що колиб санаційні пляни Грабского не мали успіху в соймі, през. В. уступив би разом із урядом Г-го, як із т.зв. „урядом през. річпосполитої".

Хто буде насл. Ґрабского?

На президента ради мін. висувають дві кандидатури: мін. військ. справ Сікорского і мін. заграничних справ Скшиньского. Але для мін. Сікорского є неприхильне „Виволєнє" (згляду на його відношення до Пілсудского), а для Скшиньского неприязною є правиця. Як наслідників Грабского на становищі мін. скарбу вичислюють: Стечковского, Шарского й Міхальского та Бірку (през. скарбов. комісії) як віцемін. скарбу.

Перед розправою Штайґера.

12.X. зачинається розправа Штайґера. Вступ на салю обмежений. 40 місць зарезервовано для преси. В суботу веч. Штайґер брав участь у вязничному жид. богослуженні. В суголоці упав і потовкся. „Годзіна" видала надзв. додаток, що Ш-та. Жиди хотіли викрасти.

Конференція в Льокарно

На засіданні 10. X. було друге читання уступів опрацьованих знавцями. Італія гарантує пакт так як і Анґлія. На оптимізм у колах конференції вплинула розмова премієра Бріяна з Штреземаном у справі вступлення Німеччини до С. Н., а саме 16 уст., який передбачує перемарш військ через чужу терирорію. Отже Німеччина годиться на прийняття тої постанови щойно після загального розброєння. Отвертою остається ще справа сх. границь. Щоби Німеччину зєднати для 16. уст. великодержави готові на уступки в справі б. німецьких кольоній і окупації над Реном. Німецька делєґація—як повідомляє „Фервертс" — мала згодитися на французьку гарантію під услівям, що Франція буде гарантувати не лише Чехословаччину й Польщу перед німецьким нападом, але й Німеччину перед нападом Польщі і Чехословаччини. Фр. гарантії будуть залежати від рішення С. Народів, котру з сторін слід уважати винуватою за зломання договорів. „Дер Таг" повідомляє, що нім. делєґація відкинула повисші фр. пропозиції. Вони наслідком політ. положення все були би найкорисніші для Польщі й тому Німеччина не може їх прийняти.

Думають, що конференція скінчиться в найблизший четвер.

Чічерінові пляни.

„Кор. делля Сера" повідомляє, що Чічерін задумує утворити великий радянсько-польсько-німецько-італійський блюк. До блюку мали би прилучитися Туреччина й Еспанія

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
д-р Володимир Кіжик
веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію
527 в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА. 8-10

НОВИНКИ.

— Відгук знущань над політ. в'язнями у Львові — у чужинній пресі. „Narodni Politika", один із найповажніших чеських органів преси, представник чеської національно-демократичної думки поміщує широку замітку про останні жахливі випадки у львівських тюрмах під наг. „Страшне побиття українських політичних в'язнів у польській в'язниці у Львові". Особливо докладно описано побиття інж. Андрія Мельника.

— З українсько-кубанської еміграції. З кол Громади Українців з Кубані в ЧСР. повідомляють нас, що після Надзвичайних Загальних Зборів Громади Українців з Кубані в ЧСР., які відбулися у місті Подебрадах в Чехословаччині 25. вересня цього року, Управа названої Громади в поновленому складі відновила свою діяльність 26-го вересня цього року.

— Цікавий закон. Найвищий варшавський суд видав цими днями присуд, що рабіни не мають права давати розводів жидівським подружжям і що це право має тільки окружний суд. Цей закон має здається зв'язок з надто частими випадками, що Жиди женяться в дуже молодім віці, а коли не мають дітей, мойсеєвий закон дає підставу до розводу. Чи може траплялись аж такі випадки, що християне для одержання розводу переходили на лоно Мойсеєвої віри?

— Дивогляди влади. „Роботнік" з дня 9-го ц. м. подає в рубриці „Куріоза" таку „новинку": „Наша університетська влада є невичерпана в винаходах найріжнороднійших „numerus clausus". Є „numerus clausus" загальний, релігійний, національний, для незаможніх — а тепер сенат варшавського університету приноровив ще й „numerus clausus"... полової. На лікарський факультет варшавського університету рішили прийняти цього року, задля недостачі місця, лише 130 нових слухачів. Ще перед речинцем, коли треба було вносити прохання, казали загально, що на лікарський факультет приймуть тільки 4 пр. жінок. В дійсности прийняли на 130 осіб 5 жінок, дарма, що число жіночих прохань було не менше як мужеських. Так виглядає „рівноправність".

— Відгомін розправи Єгера і тов. Львівська сіоністична „Хвіля" доносить, що у зв'язку зі справою Штайгера і Мичитина розпочато дисциплінарні доходження проти слідчого судді Рутки та його протоколянта д-ра Пйотровського. Дисциплінарні доходження почато на основі розпорядку міністерства справедливости. Крім цього перенесено слідчого суддю д-ра Гута до цивільного суду, а на його місце перенесено суддю Згуральського. Незалежно від справи Штайгера перенесено суддю д-ра Ясінського з С. III до г. зв. малої „апельки" в карному суді на місце спенсіонованого судді Філіпа.

— З документів часу. L. 20935|m—osad —Do mrz. parafjaln. obrz. gr. kat. w Winogradzie leśnym. Na podstawie doniesienia Sądu powiat. w Nadwórnej z d. 1|6—25 t. 516 skazuję P. za przekroczenie popełnione przez nadsyłanie pisma do Sądu w kopertach adresowanych po rusku wbrew obowiązującym przep. o używaniu języka państwowego na grzywnę w kwocie 15 zł., którą należy do 8 dni przesłać za pomocą dołączonej deklaracji w Wydziale powiat. w Nadwórnej pod rygorem przymusowego ściągnięcia. Sielirski.

— Проти підвищки комірного. Приблизно що квартału кінчиться один період „санаційних" операцій сучасного ґвірна „Dziadów" і починається новий, цілком інший. І що кварталу сірі маси комірників є щораз сірійші і — худійші, та, не зважаючи на те, кожного кварталу автоматично зростає комірне. Камениченики не тільки не втратили капіталу, вложеного в доми, а зискали всі іпотечні довги й; непропорціонально до передвоєнних високу нинішню ціну на нерухомости. Комірники за те зійшли на чуждарів — але льогіка мешканевого закону така, що комірники що квартал мають платити більші гроші! Три тижні тому у львівській міській раді пенси зголосили внесення в напрямку здержання дальших підвищок комірного. До восьми днів комісія мала прийти на пленум Ради з готовим рішенням — але три тижні минуло, а „ойцец ґроду" Юзеф Найман кепкує собі з радних і з міської нужди. Внескодавні зажадали скликання надзвичайного засідання Ради спеціяльно для цієї справи. Кажуть, що на вівторок таке засідання буде скликане.

— Надзвичайне Львівно. В ночі з 8. на 9. над чарівною італійською закутиною, де керманичі долі Европи обдумували плани миру, зірвалась страшенна буря, що тривала цілу годину. Один грім ударив у будівлю готелю Европа, де мешкає німецька делегація; не спричинило перерви електричних проводів і німецькі делегати мусіли сидіти в темряві. Всі, що вірять у віщі ознаки природи, мають гарний матеріял для передбачень. Преса подає ще звістку про пригарний настрій Бріяна, який вибрався до міста, а за його прикладом пішло 200 журналістів. Кіно у Льокарно не мало ще ніколи таких численних поважних глядачів. Фотографи мали нагоду зробити силу знимок для преси і для „актуальностей" кіна.

— Карієра „повстанця". Емеритований секретар бувшої повітової ради в Самборі Лямбур побирає одну пенсію з повітової ради по 160 зол., а другу яко powstaniec з 1863 р. по 80 зол. місячно. Цей панок, записаний все ще у метрикальних книгах як гр.-кат., по скінченню одної гімназійної кляси був послугачем у бл. п. маршалка повітового Созанського. В 1863 р. бл. п. Созанські, що збирав кожушки для повстанців, виправив його з кожушками візком до Сокаля. За Сокалем зловили його Москалі разом з візком, забрали кожушки й візок а бідного нашого візника нагнали додому, давши нешкідливу памятку на дорогу. Вернув наш Лямбур з батіжком до Самбора пішки, а пан маршалок w uznaniu waleczności дав йому посаду писарчука. Опісля став він секретарем повіту аж перейшов в „добре заслужений стан спочинку". А в 1919 р. за ті кожушки, титулом спасителя кресів дістав ще досмертну пенсію.

— Конґрес промислової хемії почався в Парижі 5. жовтня Є не пятий з черги міжнародний конґрес, в якому візьме участь 18 держав.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

Четвертий день розправи.

Оречення присяжних суддів.

Після короткого резюме предсідника, присяжні судді пішли на нараду, яка тривала рівно пів години. **На всі питання за виїмком 5-го** (побічне питання відносно обв. ред. О. Павлова) присяжні судді відповіли **12-ти голосами ні.** На питання 5-те (§ 300) у відношенні до обв. О. Павлова — 7 голосів ні, 5 так.

ПРИСУД

Всіх обвинуваченних звільнено від вини і кари.

Редактора О. Павлова негайно випущено на волю. Але хто винагородить йому 4 місяці просиджені у тюрмі, втрату стільки дорогого часу, стільки сили і здоровля?! Чи не думає він домагатися відшкодування від прокуратури — і яке відшкодування надолужить йому моральні і матеріяльні втрати, понесені виключно завдяки доненню півграмотних поліціянтів?!

Відозви й комунікати.

Українське село на допомогу інвалідам!

На удержання дому інвалідів у Львові і соток інвалідів у краю одержало наше товариство дозвіл від станиславівського воєвідства на переведення збірки в харчених продуктах на терені тамошнього воєвідства. Є надія, що такі дозволи одержимо на днях і від воєвідських урядів у Львові та Тернополі.

Згідно з вимогами рескрипту станиславівського воєвідства вислала наша канцелярія на адреси українських громадян по повітових містах потрібні повновласти, збіркові листи і відписи дозволу. Успішне переведення цієї збірки в натуралях залежатиме від усього нашого громадянства. Ніхто не повинен ставитися до неї якнай байдуже, памятаючи, що калїки, які простягають із довірям руку за допомогою до нашого громадянства, це жертви наших ідейних змагань. Сотки цих жертв звертаються за допомогою до нашого товариства. На жаль, в наслідок недостачі постійних фондів, тільки незначна скількість тих жертв зможа дому інвалідів може одержувати місячні ренти. Загал інвалідів користає із періодичних підмог. Тому нераз опрежданні жалі інвалідів, що мілкова суспільність про них забуває.

Вірмо, що наше громадянство на провінції, у першій мірі Вел. Духовенство, управи кооператив і старшина читалень згадавши трьох воєвідств доложать рук, щоби наше жертволюбиве селянство не зважаючи на тяжкі теперішні обставини не пожалило дрібного дарунку в земних плодах і тим самим причинилося до належного використання дозволу воєвідства в хосен інвалідів УГА.

Жовтень 1925.

Головна Управа УКТОНІ
Львів, Руська 3/II.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Мітківич і Ко:

Бережани. Сала Сокола.
13. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава).
Рогатин, сала „Просвіти".
15.X. „Циганка Аза".
16.X. „Дні нашого життя".
17.X. „Вихрест".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 8—?

Український мішаний хор Д. Котка:
вівторок 13.X. Перемишль.
четвер 15 X. Самбір.
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 15-?

Вже появилося перше число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА", в обємі 24 сторін квартового формату і містить статті В. Липинського, С. Томашівського, В. Панейка, І. Крипякевича, В. Кучабського, Б. Лепкого і І. Кревецького. Передплата по кінець 1925 року: в межах Польщі 4 зол., за границею 1 долар. Адреса: Видавництво „Політика" Львів, почтова скринка ч. 87. Грошеві посилки слати на конто „Політики" в Земельнім Банку Іпотечнім у Львові, вул. Підвалє 7. 613 3—3

Дрібні оголошення.

ПОТРІБНО негайно інструктора на село до ученика V. кл. гімн. — Зголошення приймає Наталія Павлусевич, Коломия, Хоткевичів 29 а'). 578 1—1

КУШНІР робить нові і переробляє старі футра після найновійших фасонів по дешевих цінах. Львів, вул. Підзамче ч. 9. 614 2—3

РУДКА Михайло, уроджений 1899 року в Звенигороді пов. Жидачів уневажнює отсим загублену військову книжку. 623

14 і 15 ц. н.
тягнення 1-ої класи.
Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий лос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі огляду на зближаючийся термін тягнення проснмо спішитися з замовленнями. Плани гри і почтові чеки даром. 568 5—7
Дім Банковий ШІЦ і ХАЄС, Львів, пл. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Лінарі поручають для недокровних і реконвалесцентів
ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зол. 4'—
поручає
Аптика М-ра Лешка Слядовського,
473a) **Львів, Галицька ч. 19.** 5—7

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК Юліяна Соліка вдова.
3o7 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4.** 12—16
поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Не пожалує!
Кождий, хто відвідає кравецьку робітню жіночих одягів
Марка Мелай-Мітяевського
при вул. св. Юра 6. І. пов.
дістане елегантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже дешевих цінах. 604 2—5

Механічна Ткальня „ЛЕН" Сяна з обм. пор.
Львів, Тиндюта 29.
приймає:
льон, конопель і кудлачу до виробу полотна, цайґів, очинників, обрусів і т. п.

Приймаємо аґентів на дуже корисних умовах, купуємо також сирівці льняні і конопляні платячи найвищі ціни.

Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто принесе свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фрахт. 481 3—6

футра мужеські футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 16—30

Краса — Привабa — Гиґієна.
Останні, ще невідомі винаходи для живлення: Косметичні та гиґієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальоґів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
591 4—12

Проч з чужими базаровими готовими одягами, коли у кравця на догідці сплатити з найліпшої матерії, коштує лише 150 зол., виконане першорядними, фаховими силами в найкоротшім часі. Для шкільної молоді ціни зниженні. Великий вибір краєвих і закордонних матеріялів. Кравецьке заведення, Пасаж Гавсмана ч. 1, Кушнівський і Клюк. 625 1—1

Загальні Збори

Філії Товариства „Просвіта" в Сокалі

відбудуться дня 17. жовтня 1925 р. в год. 1. пополудни в салі „Народної Торговлі" в Сокалі. Членів Товариства та делеґатів читальень проситься о численну участь.

625 1—2 **Видія.**

Звичайні Загальні Збори

членів Товариства Залаткового, Кооперативи з обмеженою порукою в Глинянах відбудуться дня 8-го листопада 1925 року в годині 2-гій пополудни в льокалю власнім зі слідуючим порядком денним:

1) Отворення Зборів.
2) Відчитання звітів з ревізій, переведених Краєвим Союзом Ревізійним в роц. 1924 і 1925.
3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1924 і представлення до затвердження білянсу золотового на 1-го січня 1925 року.
4) Звіт Надзірної Ради з вносом на уділення Управі абсолюторії з ведення рахунків за рік 1924 і на розділ чистого зиску за 1924 р.
5) Звіти з організації молочарського промислу в повіті і представлення діяльности молочарського відділу.
6) Справа організації з молочарського відділу самостійної молочарської кооперативи і відділення її від Задаткового Товариства.
7) Вибір Управи і заступників.
8) Відкликання мандатів членів Надзірної Ради і евентуальний вибір нової Надзірної Ради.
9) Зміна статута в §§ 5 і 58.
10) Внески і запити.

О скільки би на повищі Загальні Збори не явилась вимагана статутом скількість членів, тоді в годину пізнійше т. є в годині 3-тій пополудни того самого, дня в тім самім льокалю і з тим самим порядком денним відбудуться другі Загальні Збори з важністю рішень без огляду на скількість присутних членів. Книги Товариства і білянс вложені в льокалю Товариства на 14 днів перед речинцем Зборів до перегляду членів.

Глинявн, дня 8. жовтня 1925 р.
623 1—1 **Надзірна Рада.**

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Йосиф Флік, вул. Бжехарська ч. 20. 553 6—15

ЗГУБЛЕНУ військову книжку на ім'я Мих. Дяків з Пукеничі уневажнюється. М. Дяків. 530 2—3

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 229 (10.612). Львів, середа 14. жовтня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В політичній імлі.

(З приводу конференції у Льокарно.)

Берлін, 10. жовтня 1925.

Коли Штреземан виступив був з проєктом тз. гарантійної угоди, світ здивувався чимало, тим більше, що німецька дипльоматія не визначається ні оригінальністю, ні сміливістю проєкцій. Можна було догадуватися, що за спиною німецького міністра заграничних справ стояла якась німфа Егерія і нашіптувала йому до уха нові пляни. Та німфа з кожним днем виразнійше прибирає обриси, нагадуючі Аастена Чемберлєна, з дипльоматичним моноклем в правому оці і з не менше дипльоматичною усмішкою на вузких устах. Нині кожному ясно, що Чемберлєн, а не хто другий є режісером тієї політичної ревії, яка почалася дня 5. жовтня н. р. в південно-швайцарськім містечку, над Озером Довгим (Ляго Маджоре), в Льокарно.

Коли пригадати собі цю велику політичну маскараду, що називалася віденським конгресом, то треба сказати, що в техніці світового театру мода змінилася до непізнання. Не в гучній столиці зіхалися що найвиднійші актори, не в фраках і в уніформах з блискучими орденами виступають на сцену, нема колишньої помпи й офіціяльности, одним словом демократизується світ. На око. Бо на ділі — нема нічого нового під сонцем. І конференція в Льокарно переконує нас, що явна дипльоматія, про яку мріяв ще недавно автор гомінких 14 пунктів, це — нісенітниця. Або дипльоматія, або явність, води з огнем погодити годі. Не при червоним столі в палаті справедливости в Льокарно вирішується найближа будучність Европи, а в Гранд Готелю і в инших готелях, в чотири очі між Бріяном і Лютром, Шубергом і Бертельотом та Вандервельдом, між Штреземаном і Чемберлєном. Глядять вони на плесо опалевого озера, на фіолетні контури гір, на погідне небо і всміхнене сонце, втягають запах олєандрів, камелій і як вони там ще звуться ті буйні цвіти райських огородів Льокарна, курять гаванна, пють сект і рішають про мир і війну, про долю й недолю соток народів, яким і не сниться, що про них вирішать у тім прегарнім, а відтепер може й історично по всі віки славнім городку тессінського кантону.

І хоч світ нині подротований антенами, хоч телєграфічні й телєфонічні проводи, як жили по тілі, біжать по цілій кулі земній, хоч сотні журналістів не сплять і не дрімають, ми з тих цікавих розмов-діяльогів не довідаємося нічого. Дипльоматам прощають усе, крім довгого язика, бо дипльоматія це штука не лише говорення, але й мовчанки.

З того, що дотепер нам відомо про Льокарно, видно, що діло заходить у велике. Гарантійний пакт був лиш каменем, киненим в дипльоматичну воду, зрушене плесо заточує чимраз ширші круги.

Мабуть не помилимося, коли скажемо, що в дипльоматичній реторті над Ляго Маджоре виварюють нового гомункула, нову величну антанту. Тут мабуть і криється секрет загадочних візит Чічеріна у Варшаві і в Берліні. Перешкодити роботі, не допустити до того, щоб явився небезпечний новотвір, попсувати рецепти, по яким він мав бути заготовлений, хемію повернути в альхемію — таке нелегке завдання приняв на себе нащадок аристократів-дипльоматів, а тепер червоний, більшовицький Савонов.

Дійде конференція в Льокарно до реальних висліднів, Чічерін захитається на своїм фотелю; не дійде, ще сильнійше розсядеться на ньому, як сидів в суботу 3. жовтня в Берліні, Унтер ден Лінден, в тій палаті, котру купив його дядько, під портретом Леніна, котрого там перше не було, сидів і зібраним представникам преси викладав про життя-буття СРСР., про його бущім-то пляни і бажання, про те, що станеться, коли Німці увійдуть до Союзу Народів, коли не буде скреслений 16 параграф „фелькербундпакту" і про инші безперечно дуже цікаві речі. А закінчив свій виклад не менше цікавим реченням: „Хочемо зєдиненого, демократичного (читай: більшовицького) Китаю". Иншими словами: „Чемберлєн окружує нас в Европі, а ми його зайдемо на тилах, в Азії".

Таким чином конференція в Льокарно перемінюється у цікавий двобій Чемберлєна з Чічеріном. Двобій на життя і смерть. Англія не веде політики з дня на день, її фунт не хитається й не паде, але Англія може втратити більше, ніж хто, бо її годують не руки англійських хліборобів, а промисел і кольонії. Промисел задихається без російського ринку збуту і без російських сирівців, а кольонії, особливо найбільша з них — Індії, непевні, поки Росія не аречеться своїх мрій про світову революцію. Отже: або-або.

Але Англія бачить, що без Німців годі рішити це рішаюче питання. Всякі оружні антантські інтервенції в Росії не повелись, скрахували, а „германци" все таки взяли були Іван Город, Варшаву і т. п. І — Чемберлєн закохався у Штреземана. Чи цей афект переміниться у трівку мужеську приязнь, чи останеться зразком нечистивого кохання, покаже будучина. Покищо, видно, що Німців не воловодом, а тонкими, дипльоматичними шовковими нитками тягнуть до „фелькербунду", щоби оживити цього скрахованого політичного Дон Жуана. Вже сам виїзд німецької делєгації з Берліна був дуже й дуже цікавий. На двірці явився дипльоматичний корпус і устами свого доєна побажав Лютрові, Штреземанові et comp. успіхів і щасливої дороги. Німці перестали бути тим контрагентом, якому диктують і кажуть підписувати те, на що його совість і розуміння правди ніяк не можуть згодитися. Німців потрібують. Вони тепер Геракль на розпутті. Тут Чічерін, а там Чемберлєн, — вибирайте. Наближаємося до одного з найцікавійших моментів нової історії, який дуже легко може потягнути за собою реванш версайського мира і справлення теперішньої карти Европи. Може воно й не станеться скоро, бо історичний годинник має свій окремий хід. Він попсувався, спізнюється, то знову приспішує ходи, запорошився, до нього насипали піску і ось що найславнійші годинникарі зіхалися в Льокарно, щоби направити його. Діло нелегке.

Бракло колишньої Австрії, про яку говорили, що колиб її не було, то треба би її створити. Франція певно жалує тепер, що скріпила свою романську посестру і суперницю на Середземному Морі — Італію. Бракує в середній Европі того каменя, на якім і кругом котрого оберталися всякі колісцята, так, що годинник ішов.

Тепер його треба направляти. Щоби це сталося, Німці готові закріпити свої західні границі і приступити до Союзу Народів, коли: дістануть місце в Раді Союзу Народів і в її Секретаріяті, коли буде вирішене питання военної вини, коли перекреслять 16 параграф „фелькербундпакту" і дадуть їм кольоніяльний мандат, при чім, розуміється не вдоволяться вони одним Того і Камеруном. Тих „коли" є ще більше. Твердий горіх навіть на зуби Чемберлєна і Бріяна. Дехто хоче, щоби рівночасно з західними закріпити також східні границі. „Панове", відповідає Чемберлєн, „одно з другим не стоїть у звязку". Розумій: покищо закріпляти західні, коли не мають бути врушені границі на сході?

І так далі. Одним словом: погідне небо над озером Манджоре і плесо його чисте, як хрусталь, чудово пахнуть городи Льокарна і чистими обрисами рисуються Альпи, але над Европою і дальше імла непевности й трівожного дожидання. В тій імлі потопаємо також і ми, Українці, не знаючи, яку долю готують нам — без нас. **Н. М.**

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Red. czas. „Dilo" Pr. 741/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 225 (10.603) z dnia 9. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Sumni i prybyti" między słowami: kresach... a: Nawit'. 2) „Demoralizacja" a) między słowami: osib... a: Red., b) naselennia... a: Ukraińska, c) Perebilszenie... a: Mabat', d) od słów: Warto... do końca tego artykułu. 3) „Z sadowoi zali" od słów: Cei... do końca tego artykułu zawiera znamiona ad 1) 2) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej ad 3) występku z artykułu VIII ustawy z 17.XII. 1852 Dzpo. wznał dokonaną w dniu 6. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwow dnia 9. października 1925 r. Nawel.

Воєвода і посол.

(Від власного кореспондента.)

Варшава 11 жовтня 1925.

Цікава розправа має відбутися в скорому часі у луцькому суді. Український посол Самійло Підгірський обвинувачує луцького воєводу п. Дембского в розповсюдженні про його злосливих і цілком безпідставних наклепів.

Сталося це так. Підчас літніх ферій група справоздавців соймових з своїм головою п. Гельжиньским на чолі улаштувала мандрівку по Волині. У Луцьку їх приймав воєвода Дембскі та інформував про місцевих українських діячів. П. Підгірського він схарактеризував, як чорносотенця, що за російсько-царських часів належав до відомої монархічної партії — „Союза русского народа". Довідавшись про це від одного з журналістів, п. С. Підгірський подав скаргу в суд, і цими днями один з варшавських мирових суддів, з доручення луцького суду, допитував за присягою двох польських журналістів, а також сенаторку п. Левчанівську та посла п. С. Хруцького, що зазначені свідками в заяві п. Підгірського. Оба журналісти підтвердили, що луцький воєвода назвав посла Підгірського чорносотенцем і колишнім членом „Союза русского народа", а пп. Левчанівська і Хруцький засвідчили, що довгі роки знають Підгірського, як свідомого Українця, переконаного демократа і ворога московського режиму на Україні. До жадної російської партії він не належав.

Який буде присуд у цій справі польського суду — покажуть близчі дні, але який би він не був, факт залишається фактом: вищий представник влади займається дешевою агітацією та робить спробу шляхом преси скомпромітувати політичну гідність обранця „національної меншости", серед якої репрезентує державу та її уряд.

Само собою зрозуміло, що п. посол Підгірський добре зробив, що виніс зазначений факт на публичне форум, але по суті тут нічого нового та дивного нема. Ті, що так *люблять бундючитися своєю культурністю, дуже часто перебувають фактично на дуже низькому культурному рівні.* Та й то сказать: чому власне урядовець мусить бути більшевихозованний під поглядом громадської етики, ніж суспільний або літературний діяч; а про вихованість цих діячів може свідчити те, що говориа, наприклад, пепесіяський „Роботнік" про наших послів після виборів до соїму: „Більшість тих панів то відомі реакціонери, котрі напевно будуть підтримувати нашу реакцію... Самуїл Подгорскі vel Підгірський обшарник і реакціонер, лікар Микола Пирогів чорносотенець і русифікатор" і т. д. („Роботнік" 16. жовтня 1922, ч. 314).

Як бачите, Дембскі — коли не помиляюся, ендек—майже буквально повторює тепер те, що перед тим говорили польські соціялісти: Недзялковскі, Перль, Дашиньскі і т. д.

Виходить, що всі вони дійсно одним миром мазані, коли справа торкнеться України.

О. П—ський.

Женевська конференція.

Львів, 13. жовтня 1925.

Конгрес міжнародніх національних меншостей, що збирається 14. п. м. у Женеві, буде у великій мірі залежний від висліду конференції в Льокарно. Своєму він має випередити що конференцію, щоби своїми рішеннями найти відгук у салі нарад, де зберуться володарі сучасної Европи; тепер рішення цих володарів перейдуть як відгук з Льокарно до Женеви.

Програма конгресу відома читачам з позавчорашньої статті. На ньому вирінуть домагання, які не вперше стають предметом міжнародніх нарад і які періодично вертаються на всіх конгресах, головно на зібраннях товариства унії Ліги Націй. Різниця тільки в тому, що на цей раз ініціятива такого конгресу спочиває виключно в руках покривджених національностей і що вони не бажають собі контролі старших „опікунів" у ролі мирових суддів. Покищо невідомо, до яких меж поширить цей конгрес свою програму, тому, що таке поширення залежне від самих учасників. Домагання національно-культурної автономії є для одних народів, що є зникаючою меншістю в державі, максимальною програмою, для инших — мінімальною. Автономій є стільки, скільки є форм державного ладу і скільки державних режимів.

Основний факт, що кожна з держав, прийнявши на себе зобовязання супроти національних меншостей, виконує їх своїми засобами, себто шукає ріжних засобів, щоби їх якнайменше виконувати — цей факт дав товчок литовському делегатові на останніх зборах Ліги Націй поставити внесення, щоби охорона прав меншостей прибрала в усіх державах одноцільну форму. Дискусія в політичній комісії VI-ої сесії Ліги Націй була найкращим доказом, що спроби простягнути на всі держави ті самі форми „вольностей" для національних меншостей, можуть ще довго чекати на своє здійснення. Мало є даних на те, щоби міжнародня комісія охорони національних прав згодилась на нову процедуру, зваживши, що це не лежить в інтересі великих держав.

На проектованій конференції може витворитись ситуація в речому аналогічна до зїзду унії Ліги, як що італійські Словінці, латишські Німці і чехословацькі Мадяре втягнуть до своїх нарад ще й численних представників національних меншостей, що одночасно мають уже свою державу, а в ній „своїх" національні меншости. Польща напр. готова домагатися автономії для своєї однопроцентової національної меншости на Україні, вважаючи, що така автономія для 22 проц. Українців в її державі є зовсім чимсь иншим, бо цих Українців або зовсім нема (є тільки Малороси та Русини), або вони стоять на такім низькім культурнім рівні, що всяка автономія була би для них шкідлива.

Чехословацька преса вже нині журиться, чи намірена женевська конференція не матиме характеру політичної пропаганди, спрямованої проти деяких держав. Та як відобрати політичний характер дискусії, в якій доводиться змальовувати режім держав, що нехтують святочно прийняті міжнародні зобовязання? Увесь світ може напр. вважати, що домагання власного університету належать до чисто культурних вимог, але держава, яка має в цій справі нечисту совість, назве це „політичною пропагандою".

Першим завданням женевської конференції буде найти засоби, в який спосіб ужити натиску міжнародньої опінії для поліпшення долі поневолених народів. Далі: конференція схоче використати останню міжнародню ситуацію, яка так чи инакше буде наелектризована пекучими потребами, неполагодженими в Льокарно. Як Льокарно не є останнім етапом европейського порозуміння, так само конференція національних меншостей не скінчиться на Женеві і вона має бути тільки приготуванням до великого конгресу поневолених народів.

Малі національні меншости, що організують цю конференцію, побачать, що забезпечення їх домагань можливе щойно тоді, коли на їх боці стануть кількамільйонові національні меншости, що більше покривджені від прібних відношень тих меншостей.

Тоді справа охорони національних прав стане не мистецтвом дрібнокрамарського торгу, а одною з першорядних справ при нарадах над забезпекою европейського миру.

* * *

З Варшави повідомляють нас, що на конференцію національних меншостей в Женеві виїздять зовсім певно голова Української Парл. Репрезентації сен. Михайло Черкавський і сен. Олена Левчанівська — як висланці Українського Парляментарного Представництва і Українського Національно-Демократичного Обєднання (У. Н. Д. О.).

Найбільший вибір бляхатних товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 71-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудського.

Польща.

Сойм відложений — як відомо — до 2-го п. м., себто до слідуючого вівторка, отже не є виключені зміни цього терміну на ближший або на дальший. Премієр Грабські „ображений" на сойм, що він не дякує за захоплення над його „експозе" і не прийняв без дискусії en bloc його трьох алкоголрєктів про санацію санації, домагається як найшвидшого зібрання сойму, дарма, що він — як сам заявив — і без сойму може обійтись. За те навпаки маршалок Ратай і ті польські політики, які мають досить санаційних диктатів, не хотять так довго збирати сойму, як довго не рішиться: чи має піти на відпочинок премієр Грабські чи дальше „санувати" державу, чи разом з ним відійде президент Войцеховські, як протектор кабінету братів Грабських, і — що дальше буде. Конференція в Льокарно, на яку, мовляв, не можна непрямо дівати отвочасно внутрішньо-державною кризою в Польщі, є аргументом маршалка Ратая на оправдання перед прем. Грабським і през. Войцеховським небажаного їм відложення сойму. У всякому разі бїжучий тиждень може принести в польському політичному житю деякі несподіванки.

Ліцитація монополів відбувається на широку мірку. В справі виплаву (видержання) монополю соли переговорює група шваґерських капіталістів, яка годиться по підписанню умови виплатити польському урядові 25 мил. франків титулом завчасу. Зацікавились англійські капіталісти групи Армстронга, до якої приєдналась і Американці. ПАТ потішає, що пільком не продасть Польща залізниці, бо вони потрібні й для військово-мобілізаційних цілей.

Польсько-радянська залізнична конференція закінчилася у Москві порозумінням щодо повязки у безпосередній особовій і багажній комунікації. В напр. комісаріяті шляхів видано банкет на честь польської делегації.

Польсько-данцігські торговельні переговори в справі контінґенту спільно імпортованих товарів зі заграниці — за виїмком Німеччини — перенесено з Данцігу до Варшави.

Самогубство.

(З кругів духовенства.)

Українське духовенство не мабуть одиниця у час лиха досі ще незорганізоване. Нівіть таке острале донедавна священство береться тепер до своєї станової організації. Одні тільки священики ходять і дальше одинцем.

Серед теперішніх політичних і церковних відносин організація українського духовенства більше конечна, як коли-небудь. А почуття солідарности між священиками тепер ярше далеко менше, як бувало давнїйше. Чому воно так — про це можна багато говорити, але фактом є, що до нас міг би сьогодня з більшим правом поставити запит пок. о. Д. Танячкевич. „До с русьній кыр?"

Перед роком мали на стос „Товариство св. ап. Павла". Політичні власти розвязали нам його, мовляв, за переступлення статутів. На місце розвязаного товариства повинні ми були до кількох тижнів постаратися про нове товариство, та минуло щось сім чи вісім місяців, а такого товариства нема. І ніхто цим не журиться, нікого це не болить, все наче в порядку. Здається, що ні один священик із провінції навіть не був настільки цікавий, щоби спитати відповідальних людей у Львові, що вони робить чи думають робити?

На весні п. р. основано у Львові священичу кооперативу „Власну Допомогу". Повідомлено про це весь край, писано в нашій пресі, вислано до всіх деканів і до всіх „рухливіших" священиків поклики. А вислід цього? До останніх днів стало членами „Власної Допомоги" пять відсотків наших священиків.

А „Власна Допомога" не дармує. Вона набула й уладила своїм коштом в осередку міста гарний льокаль, зложений з двох кімнат, вона видала досі два шкільні підручники до науки релігії, вона береться до торговлі світом, вона розпочинає й иншу роботу. Та що? Льокаль кооперативи світить майже пустков, до львівські священики його бойкотують. Шкільні підручники залягають полиці, бо

О. П-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК.

Зі Львова до Риму.

I.

У вагоні ч. 18 345.

Мій сердечний приятель о. М. М., теперішній керестурський парох, великий Українець, хоч ніколи на Україні не був і на очи її не бачив, має звичай так парафразувати українську фразу „конець-кінців": „конець-кінця-кінців-кінця край".

Либонь це подумав, а радше відчув кожний з нас паломників, коли дня 15. липня ц. р. вечером десь коло 6. год. (поїзд виїзджав в 6'20) примістився у вагоні III. кляси ч. 18.345, призначеному виключно для паломників. Дуже можливо, що те саме почуття мав неодин паломник, коли з поворотом найшовся в своїй хаті, — бож не на вітер кажуть „всюди добре а дома найліпше". (Розуміється, треба при тому абстрагувати від політичних і загально-соціяльних обставин).

Одначе я куди сильнійше відчував щасливий „конець" з початком подорожі, як з кінцем. Адже це був „конець" чотиролітніх моїх змагань: щоби добути пашпорт і відвідати моє родинне гніздо, старенських родичів, рідню і знайомих. Аж ювилейний „сеятий рік" поміг видобутися з болота. Але не так легко, як спершу здавалось. Уже готовий пашпорт застряг у неприятній бюрі „stozunku do wojska polskiego". Я мав таке щастя, що підчас світової війни не був зареєстрований в ніякій військовій формації. А тепер „trzeba się zarejestrować do wojska polskiego!" Ова!... Але як? Цього не знали ані в пашпортовому бюрі, ані в магістраті, ані в касарні на вул. Театинській. Аж „конець-кінців" відослали нас (а було нас таких чотири чоловіка) на Пярів 33, де саме урядувала „poborowa" комісія. Тут повно роздягнених — адже асентируноk! — і доокола посмаровані мури фіолетово-червоним чорнилом. Та й тут не знали, що з нами — „ксьондзами"—робити: адже наш річник „за старий", не на черзі... „Przodownicy", що урядували на вступі, обіцювали нам, що пан полковник, який проводить комісії „от там у цій кімнаті" (перед дверми котрої глотилась гурма роздягнених усякого роду Жидків і инших многонадійних майбутніх жовнірів)—той пан полковник „все знає", і тільки він нас зуміє „зареєструвати".

Тай потішали нас, що правдоподібно не будемо мусіли розпягатися... Легко уявити собі нашу невидиму радість і бадьорість. А так ми ждали від 9. до 1. години. Були моменти, коли знеохота брала верх: плюньмо на все й ходім додому!... Але — крок за кроком чоловік перейшов би не знати яке пекло, бо жаль йому змарнувати труди, що досі поніс. Упокорювались наші душі, деревіли, „взяв підько Івана"... Між тим довідались ми: відкіля ті плями по всіх чотирох мурах просторої кімнати, властиво гаргари, і по стовпах, що підпирають стелю. При реєстрації кожний мусить щось з пять разів відтиснути на ріжних картках свій великий палець. Цей відтиск називається „kciuk". А коли „зафрапований" реєстровець не знає, що зробити із своїм засмарованим пальцем, одержує відповідь від па-на „przodownika" — звичайно тільки очима, — щоби обтерти до муру... І ще хтось може сумніватися, що „в нас" нема вигоди в житті.

Скільки годин перейшло від початку світа, отже й години наших мук „чаяння" мусіли скінчитися! Перед дверми, які через весь час облягали розібрані рекрути, стало „чисто", і тоді впустили нас до пана полковника, який „все знає". Він прийняв нас дуже урядово. І виявилося, що один з нашого старого річника не має при собі легітимації, за другим ще не прийшла карта з магістрату — ну, а без того навіть пан полковник не може нікого зареєструвати. Нещасні „ксьондзи", що так насильно наперлись зареєструватися до польського війська, в поті чола побігли за своїми „бракамі". Трудно все описувати. На нашу потіху пан полковник заявив нам, що маємо кольосальне щастя, бо „poborowa" комісія урядує ось нині останній день і останні години, і щоби зареєструватися, мусіли би ми чекати до майбутньої комісії, яка не знати коли буде. Так отже з нашого паломництва не було би нічого. І знов у нашій душі глумилось розпучливе „овва". Одначе пан полковник ішов нам на руку, полсила комісії і нам „poborowym" що „księża" не мають роздягатись. Усе пішло легко. Відтиснули ми свої „kciuki", де вже нам „казали", обтерли пальці об мур, одержали реєстраційну карту, і пігнали до пашпортового бюра. Цеж був день перед нашим відїздом, отже земля під нами палилася... Панна, котра — наче Церберіха — стерегла наших готових уже пашпортів, зробила деревляну мінv на наші, з таким трудом здобуті, картки, що висвідчували їй наш „stosunek do wojska polskiego", — і вручила нам паспорти. Для неї це було „ніщо", а для нас „усе". От „сытий голодного не знає"!

По тому коротенькому засуванні нашого „шествія" перед „путешествієм", як думаю, кожному буде ясно, що ми, коли вже вмістилися в вагоні ч. 18.345, з повним правом подумали собі і відчували те, що хоче висловити чудернацька фраза мого приятеля: „Конець-кінця-кінців-кінця-край!". Вираїтися в світ з того нашого не свойого краю! Не один з паломників даремно мріяв про це через кілька літ, а тепер це ставалося дійсністю.

Один з моїх товаришів, з тих „зареєстрованих", зітхнув біля мене: „Чи справді це не сон, а дійсність?" А не справді була дійсність. Перед нашим вагоном стояла спора громада, що пращала нас паломників. Велися розмови короткими, урвиваними реченнями: „А пишіть з дороги!" — завидую вам, що їдете! — „Здорові вертайте!" — ось на ті звичайні пращальні теми.

Поспішний поїзд рушив у свій час. Розлягались оклики з вагону і вперед вагону. Ті, що оставались, помахували за нами руками й хустинками, а більш енергійні з паломників вихилились через вікна й відмахували...

Так ми вирушали в світ — до Риму, ну і далі — куди кого доля і хист занесли.

Небавом втратили ми з очей Львів. У нашому вагоні укладалося нове життя, — паломницьке.

(Продовження буде.)

священики-катехити їх не купують, або не поручають купувати. А передовсім останній підручник о. С. Бінецького „Наука віри" (до третьої кляси народних шкіл), заслугує цілком на те, щоб його за кількох тижнів полюбити. Так гарно видавого підручника, а такими гарними ілюстраціями, такого дешевого, ми ще досі не мали. А всетаки наші священики ним не цікавляться...

Це гнила байдужість, це примітивне неролуміння ваги стадової організації, це некультурна пасивність над сучасного життя — мусить дуже прикро відбитися на нашім духовенстві. Ми вже майже ліквідували нашу політичну, просвітну, економічну, загалом всяку громадянську діяльність, ми вже починаємо замикатися в закристіях і надслухувати, звідки вітер віє; коли ще до того всього розробимося на атоми (на цілості ми вже й так „розбиті), так тоді прийде скоро той час, на якім так тужать наші „провідні".

Священик.

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 4—5

Українська земля українському хліборобові.

Звіт з вічі в земельній справі у Львові 11. ц. м.

З рамени Народньої Організації м. Львова скликано в неділю 11. ц. м. велике віче в земельній справі у сали „Народного Дому". В 12 год. полудня велика сала виповнилась вічевиками головно з кол львівського українського міщанства й робітництва. Відкрив віче голова Народньої Організації п. Іван Ліщинський, головою віча вибрано дир. І. Филиповича, референтом був інжинер-агроном М. Творидло.

П. референт виказав статистичними даними голод землі українського селянина в убійчу земельну політику польського уряду. З окрема ширше був обговорений останній польський земельний законопроект з підкресленням тих статтей проекту, які є масованою апробатою нової масової кольонізації і військового осадництва. Порівнавши кольонізаційну політику пруську з польською, референт виказав поступ, який зробили школярі вихований в пробій школі. Український народ на західно-українських землях повинен в обличчю найбільшої небезпеки, яка грозить йому від заселювання його прадідівської землі ворожим чужинецьким елементом, кермуватись провідними гаслами, які видвигнув польський народ в колишній турській займанщині. Одним із таких гасел є: Хай кожна українська хата стане українською твердинею!

Таким окликом закінчено реферат, прийнятий бурливими оплесками. Присутній на салі представник дирекції поліції розповів перебивав референта, хотячи збити його з пантелику. Вийшло таке, що спеціяльно для пояснювання безосновности і беззаконности претенсій поліції покликано до президії адвоката д-ра О. Мар'янчака, який весь дальший перебіг віча правничими аргументами гальмував розгін поденервованого представника влади.

В дискусії — як перший забрав голос д-р Степан Бідак з Городка ягайл., який у палкій промові звернув увагу, що знання мають не писані резолюції, які так хвилюють представника поліції, але ті, з якими вічевики винесуть з віча у своїх серцях і які збережуть та виконають у своїй практичній роботі. Оборона землі матиме тільки тоді успіх, коли а оборонної акції буде переходитись до наступної. І тому поки заснується окремий парцеляційний банк, треба всіма силами підтримати й піднести єдиний український дезіозний банк — Земельний Банк Галочений. Ніхто не має права до української землі. Українська земля українському хліборобові!"

Дальше забрав голос дрібний торговець з жовківського передмістя п. Зубач, який однаке своїми нефортунними підозріліми випадами проти референту і організаторів віча викликав гомінкий спротив вічевиків і був примушений замовчати.

Студент Цинкало злився про велике зацікавлення болючою земельною справою поміж студентством, яке здебільша вийшло зпід сільської стріхи і добре знає селянську нужду. Над цим страшним положенням селянства душиться ширше п. Вербовий. Дискусію замкнув п. Іван Ліщинський, закликуючи до боротьби проти урядового польського законопроекту, та масового підписування протесту, який буде висланий відповідним чинникам.

Предложені резолюції діждалися цензури з боку представника влади, якому не сподобалась згадка про культурний світ та міжнародні зобовязання Польщі, точка резолюції взята з протесту української парляментарної репрезентації при обговорюванні земельного законопроекту на соймовому форум, та зазначення українського права на самоврядування українською національною землею.

Предложені резолюції прийнято одноголосно. Відспіванням національного гимну закінчилось віче.

Резолюції.

Все українське населення, що заселює забитою масою Східну Галичину, Волинь, Холмщину, Підляшя і Полісся, є у своїй подавляючій більшости (86 проц.) чисто хліборобським. На 1,216.000 хліборобських господарств є аж цілий мільон малоземельних, економічно несамостійних господарів, а на 8 мільонів душ усього українського населення є аж 5 мільонів душ малоземельних або зовсім безземельних сільських пролетарів. Не зважаючи на те, Польща повела на тій перенаселеній та голодній на землю національно-українській території інтенсивну кольонізацію сироваженних з корінно польських земель селян та військових осадників. Від 1918 до 1923 р. всіпіла вона вже скольонізувати чисто польським елементом аж 445 тисяч гектарів української землі (200 тисяч у Сх. Галичині та 245 тисяч на Волині і Поліссю). Коли зважити, що вся земельна площа великої власности на національно-українській території вимосить залідви 2,126.640 гектарів ріллі, то стане ясним, що її не вистарчить навіть для заспокоєння земельного голоду місцевого селянства. Та не дивлячись на те, Польща не тільки не думає припинити кольонізації на західно-українській національній території, але навпаки хоче її твердо продовжувати і на будуче, про що незбито свідчить дебатований тепер у польських законодатних тілах законопроект, який під сепанком земельної реформи готовить для нашого народу нову скріплену кольонізацію.

Супроти такого стану справи українські громадяне зібрані на вічу дня 11. жовтня 1925 р. в сали Народного Дому у Львові:

1. Закладають перед усім культурним світом рішучий протест проти дотеперішньої цивільної та військової кольонізації на національно-українських землях, яку вважають нарушенням права українського народу на свою землю та нарушенням міжнародніх зобовязань Польщі.

2. Домагаються ліквідації дотеперішньої кольонізації та осадництва та припинення їх на будуче.

3. Протестують проти узурпованого ким небудь права на якунебудь розвязку земельного питання на національно-українських територіях, бо таке право історично та природно прислугує виключно самому українському народові як законному власникові тої землі.

4. З окремаж протестують проти дебатованого тепер у польських законодатних тілах законопроекту земельної реформи, який нарушує право українського народу на самопорядкування своєю землею та готовить йому нову кольонізацію чужо-національного елементу.

5. Взивають весь український народ а особливо українське селянство до організованої самооборони шляхом заснування окружних та місцевих комітетів оборони землі.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (228) числі „Діла" сконфісковано половину статті про „Озву вольностей", — м. ін. цитат з промови прокур. Гр'язера на процесі ред. Павлова і тов., друкований у „Ділі", та першу новинку про відгук у чеській пресі тюремних історій у Львові.

— **Українська історично-фільол. Тов.** у Празі, що почало свою повакаційну діяльність, 29. вересня присвятило своє перше засідання памяти помершого етнографа в Катеринославі, Якова Новицького. Реферат про Новицького мав проф. Білянов. Друге засідання дн. 6. жовтня було присвячене памяти Василя Домаяницького; реферати прочитали проф. О. Лотоцький і Л. Білецький. На 27. ц. м. призначено надзвичайне засідання в честь 40-літньої професорської праці проф. д-ра Ст. См. Стоцького. Близші інформації щодо ювілею проф. Стоцького дає голова Т-ва проф. Д. Антонович, канцелярія Українського Університету, Štefánská Nr. 49.

— **Зїзд української еміґрації.** Одомунеський „Голос України" повідомляє, що завязався комітет для скликання зїзду української національно-думаючої еміґрації та що ними днями буде розісланий обіжник того комітету. Хто, мовляв, не отримає того обіжника, а цікавиться зїздом, має зголоситись за інформаціями до п. Г. Лащка, Одомуність, Стефанікова 42.

— **На жаль,** нічого близше не подано дні про особистий склад та місце осідку того комітету, ані про цілі проектованого зїзду. Така анонімна акція не може викликати довіря і поважного трактування навіть у нас пійсно „національно вичавлених" — як каже „Г. У." — Українців. А вже цілком деприміюче діяє малограмотність самого оповіщення про зїзд. М. ін. читаємо так буквально таку сокровиту фразу: „уагаднаємо наше українське громадянство і просимо, аби прочитавши цю справу постаралося повідомати о цім всіх наших українських громадян"... Чи не можна було тої самої думки висловити по людськи?

— **Скасування поліґамії.** У турецькім парляменті находиться тепер проект закону, щоби заборонити на майбутнє подружжа з кількома жінками.

— **Хто відомив Амеэнку?** Лондонське бюро Райтера подає звістку, що капітан Мекміллян, який саме вернувся зі своєї підбігунової подорожі до Галіфаксу, подав журналістам цікаву звістку. Він заявив, що його досліди в Лябрадорі довели його до певних доказів, що в Америці, на довго перед відкриттям Колюмба, жили Нормани. Він найшов буцім-то сліди осель з перед 1.000 літ.

— **Брайтбарт помер.** Дня 12. X. помер на клініці університету в Берліні атлет Брайтбарт наслідком затроєння крови.

Біржа.

Львів, 13 жовтня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·09 — 6·10, канад. дол. 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·40—28·80.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·80; 20 марк. 27·00—27·80; 10 руб. 30·80—31·25.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·52·00, 5 зл. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·16 рубель дрібним сріблом 1·06 —1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 21·00 21·50, жито з . з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·00—17·00.

З судової салі.

Штайґер перед судом.

Вже більше року певний відділ преси приготовляє настрій вулиці під сенсацію, якою в її очах є вчора, 12. ц. м., розпочатий процес. Він ведеться у карному суді перед трибуналом суддів присяжних. Обвинуваченим є Станіслав Штайґер, 25-літній прив. урядник, абсольвент прав, який вже 15. вересня 1924 р. стояв перед доразовим судом, відповідаючи за атентат на президента Войцеховского в дні 6. вересня м. р. у Львові. Наслідком розбіжности думок у суддів, справу передано з доразового суду звичайному судові. Слідство, як бачимо, тягнулося рік. В між. часі відбулася розправа Микитина і тов., тісно звязана з предметом цієї розправи.

Акт обвинувачення широко й детально описує, з якої вулиці виїхала та де находилась повозка поез. Войцеховского в момент атентату та як представлявся сам атентат. Усе це відомо вже з вище згаданих попередних розправ. Відомо, що головним свідком прокуратури, який спричинив в критичний момент арештування Штайґера, є бакетиця Пастернаківна (через яку-то львівські Жиди деякий час бойкотували міські театри). Акт обв. покликується теж на обтяжуючі зізнання судового апліканта д-ра Ф. Левіцкого і кількох инших свідків, які говорять, як про атентатника, про високого мущину у вспій гумовій нагортці, в попелястому мягкому капелюсі та чорних окулярах. Однак лиш одна Пастернаківна розпізнала Штайґера як того, який понад голови толпи на розі вул. Коперника і площі Марійської, під склепом Байера, кинув на повозку президента бомбу. Вона стояла за ним у віддалі 2-ох кроків і коли він кинувся втікати—побігла з криком за ним та спричинила його арештування. Два свідки в рішуче відтяжують Штайґера: Анета Францоз і М. Микитин—цей останній присуджений на 6 літ за злобний клеветницький довіс на Пільчицина. Як мотив акту обв. виводить буцімто комуністичні погляди Штайґера, дарма, що він був ще формальним членом сіоністичної організації „Маккабеа". Як на цікавий уступ акту обв. можна звернути увагу на місце, в якому говориться про саму бомбу. Всі пригадуємо собі, як довший час офіціяльні комунікати і заяви говорили про „нешкідливу петарду", про „штубацький рябрик" і т. п. Тепер читаємо ореченя військових знавців, що бомба була спреперована з динамону, вибухової желятини й екразиту, апарат бомби був прецизійно уладжений і на випадок експльозії булоб згинуло все в колі 8-ми метрів. Бомба не вибухла завдяки сліпому випадкові: відбившись об коло повозки впала на вулицю, де в тій хвилині штовхнув її копитом кінь ескортуючого старшини; зміст бомби висипався і згоріло лише опакування.

Председником трибуналу є рад. Франке, вотують рад. Гетінгер і Хлимтан, боронять д-р Грек. д-р Лєвенштайн д-р Ляндау і д-р Розенкранц. Зогляду на сповіваний страшний натовп цікавих, обмежено кількість поіменних білетів вступу на салю розправи до мінімум та видано надзвичайні розпорядження для втримання ладу внутрі судового будинку й перед ним. Отже вхід до салі, починаючи вже з входу до будинку, ізольовано від усіх сусідніх частин суду, а тьма поліцистів вештається під командою спеціяльних комісарів, а вулицею Баторого стримано цілий трамвайний рух, який скеровано крізь пл. Бернардинську. На салі найшлось у першому дні розправи близько 40 часописних справозданнів. Жидівської публики дуже мало; білети вступу роздано здебільша поміж судовиків і їх родини.

Львів нудьгує і шукає сенсацій навіть у тих сенсаціях, які зовсім не є сенсаційними.

Земельний комісар перед судом.

В недавно покінченій каденції лава повісяжних в Тернополі відбулася велика розправа проти бувшого начальника повітового уряду земельного в Тернополі Рудольфа Пєхурского, обвинуваченого в злочині хабарництва, надужиття урядової власти й обману. Розправі, що тревала кілька днів зряду до пізна в ночі, провадив радник Губай, обвинуачував прокуратор Музика, боронив з уряду адвокат д-р Степан Баран.

Акт обвинувачення закидував обв. Пєхурскому кілька злочинів, яких він мав допуститися в характері земельного комісаря в Тернополі, а іменно, що побрав хабар від війта з Білої пов. Леона Вільвера через те, що в р. 1920 і 1921 взяв від нього в безплатну аренду десять моргів поля в Білій коло Тернополя і за те мав йому дати спокій з примусовим вивласненням (§ 104 з. к.). Дальше мав Пєхурскі сфальшувати посвідку з 25. IX. 1921 про особисті і маєткові відносини своєї тещі Анни Іваніци, жінки емер. листоноша, (§ 197 і § 199 d з. к.). Злочину надужиття урядової власти (§ 101 з. к.) на основі акту обвинувачення допустився Пєхурскі в цей спосіб, що виставив посвідку з рамени повітового Уряду земельного в дні 25. IX. 1921 для Анни Іваніци, що вона є управнена до набуття 26 моргів поля з парцеляції дібр Пронятин, пов. Тернопіль, хоч вона не будучи рільничкою цього права не мала і в цій справі була тільки парваном для свого зята Пєхурского, котрий згадане поле набув власти во для себе. Вкінці злочину обману з § 197, § 200 і § 201 d, зк. мав допуститися обвинуваченний на шкоду кольоніста Яна Бака з Добрівід пов. Збараж та кольоністів Романа Цєслака і Павла Зигмунта з Настасова пов. Тернопіль, від яких Пєхурскі під видом допомоги уряду земельного в набутті для них дешевого дерева у натурових посилках на будову будинків побрав в 1921 р. більш квоти, а дерева цього не доставив.

Обв. Пєхурскі був земельним комісаром в Тернополі від хвилі основання повіт. земельного уряду в осени 1920 до червня 1922, коли наступило його арештування. У свідчій явності пересидів він близько рік і в маю 1923 ставав перед орікаючим трибуналом в Тернополі, обвинуваченний за злочин з арт. 3 зак. 18/3 1921 про боротьбу з хабарництвом і тоді засуджено його на рік тяжкої вязниці за злочин з арт. 3 згаданого цілого закона, котрого допустився в цей спосіб, що від селянина Поліщука з Новоселець пов. Тернопіль побрав в 1921 р. два кірці вівса за це, що дав йому дозвіл на набуття грунту. Від усіх инших замітів Пєхурского тоді увільнено. Прокуратор вніс зажалення ваважности і найвисший суд затвердив вину щодо хабара з вівсом, а що до решти увільнюючий присуд зніс і доручив перевести нову розправу перед лавою присяжних, бо в міжчасі знесено т. зв. мартівку, себто цитований вище закон про боротьбу з хабарництвом.

Процес Пєхурского до деякої міри мав підклад політичний, бо тут входила в гру партійні повахунки. Пєхурскі був іменно одним з мєзерів партії „Паста" і воював з вшехполяками.

На розправі пересувався цілий ряд польських кольоністів і земельних комісарів. Переслухано під присягою начальника пов. уряду зем. в Коломиї Васьковского і нач. пов. уряду зем. в Тернополі Волошиньского, котрі на питання оборонця д-ра Барана відкрили не одну таємницю зі земельної політики. Стверднли іменно, що крім земельного закона і явних інструкцій існували ще численні тайні обіжники головного земельного уряду (тепер міністерства земельних реформ), що в практиці змінювали сам закон. На розправі стверджено, що на основі таких тайних обіжників найбільше чотири відсотки парцельованої землі могло набути українське населення, решту (96 проц.) мало набути польське населення і то по можности перевагу треба було давати кольоністам. Розправа виказала також, що землю набували часто ті, що до неї не мали права (малолітні, нерільники, різні урадовці, що нічого не мали спільного з сільським господарством) тільки мусіли не бути Поляки, а славетний окр. уряд зем. у Львові ті контракти неуперед постановам закона затверджував. Розправа довела однак як кольо-

Від 30 літ існуюча торговля корінних товарів і **КОМНАТА ДО СНІДАНЬ**
— ПІД УПРАВОЮ —
В. Й. ФРІДА, при вул. Кохановського ч. 3. КАРЛА БАЗИЛЕВИЧА
636 поручає по шляхетнім відновленню, БАГАТО ЗАОСМОТРЕНИЙ БУФЕТ, — ГОРЯЧУ КУХНЮ — ПЕРШОРЯДНІ НАПИТКИ. 1—2

НАДІСЛАНЕ.

ЗВІДОМЛЯЮ
моїх П. Т. Гостей, що свою
РЕСТАВРАЦІЮ
і Комнату до Снідань
під „ЗОЛОТОЮ ГРУШКОЮ",
Істнуючу від 1811 р. при вул. Кранівській ч. 7., проваджу від 3. ц. м. у власнім заряді.
О ласкаві відвідини прошу
635 1—2 **ІВАН ЛЮДВІҐ.**

ності вважали державний скарб за наживу, замовляли патовими дерево за десяту частину вартости (решту платила очевидно держава) і нераз продавали дерево на спекуляцію постороннім особам, заробляючи при тім величезні гроші. Так було напр. з кольоністами в Добрівводах. Кольоністи, що не мали нераз нічого майна, о скільки були кресовими „длеячами", скоро приходили до майна. Напр. 21-літний кольоніст Роман Цесяк з Настасова, склавши перед кількома роками гімн. матуру, не будучи рільником і не маючи гроша, одержав в Настасові майже задармо 25 моргів подільської землі, при помочі держави виставив будинки і з пасербака нині є заможним чоловіком, а в додатку нар. учителем в Настасові. Не-здобисало тільки обв. Пехурскому, бо окр. уряд зем. у Львові не затвердив купна 26 моргів в Пролятині для його тещі і з могутнього пана комісаря став він нині нуждарем.

Розправа викликала взагалі величезне зацікавлення і її прислухувалося багато людей. Нераз приходило в часі розправи до острих сутичок між прокур. Музиком і оборонцем д-ром Баряном, що старався розкрити тайни польської земельної політики, що очевидно не дуже полобалося прокураторові.

У своїм устнім бічнім обвинуваченні домагався прокур. Музика приклалного покарання обв. Пехурского, щоби польських урядовців відсунути від зловживань. Оборонець д-р Ст. Баран у чотирогодинній промові піддав безпощадній критиці цілу польську земельну політику на „кресах", проти котрої бориться все місцеве громадянство, яке платить величезні податки на те, щоби з землі оброблюваної від віків місцевим населенням, користали різні очайдухи і зайди, що на шкоду загалу наживаються і часто шкодять демораліза-цією. Переходячи до поодиноких замітів акту обвинувачення, викладав д-р Баран повну юридичну шестійність акту обвинувачення відносно обв. Пехурского, котрого треба вважати жертвою нездорової земельної політики і сучасної політичної системи у східній Галичині.

Лава присяжних (1 підич, 1 управитель дібр, 1 міщанин і 9 селян — в тім кількох Українців) по півторагодинній нараді заперечила всі пять питань, в наслідок чого гінбунал увільнив обвинуваченого Пехурского від всіх замітів акту обвинувачення, а тільки за факт хабару віяса, що до якого найвисший суд вину затвердив, засудив його на вісім місяців важкої вязниці, вважаючи цілу кару за відбуту в наслідок слідчої вязниці. Проти увільняючого присуду зголосив прокуратор заскарження неважности.

Дописи.

Зборів. *(Господарсько-промислова школа).* Американські Українці зі Зборівщини завязали в Нью-Йорку комітет будови української гімназії і надіслали до Зборова зібрані ними 1.500 долярів. Кружок УПТ. в Зборові закупив за ці гроші одноповерховий дім, знищений війною, в якім по бажанням жертводавців мається містити не гімназія, тільки господарсько-промислова школа, так незвичайно корисна для хліборобського населення нашого повіту.

Одначе реставрація того дому потребує ще коло 4.000 долярів, які вже мусить доложити сам повіт, коли хоче мати таку школу.

Старшина Кружка УПТ. в Зборові вислала в старостві в Зборові дозвіл на збірку жертв у готівці і натуралях на підбудову дому УПТ. На підставі цього дозволу (ч. 31.858|Vт. з 16|9. 1925) мається перевести на протязі місяця жовтня ц. р. збірку на території цілого зборівського повіту.

Тепер черга на свідомих громадян зборівського повіту допомогти в переведенні збірки та освідомити загал нашого громадянства про вагу і завдання такої школи. — *Зборівський.*

Посмертні згадки.

Дня 30. вересня п. р. почерпа в Мостиських по короткій недузі **Марія з Цілаковських Здеховська**, дружина тамошнього адвоката д-ра Мик. Здеховського. З рекійменем легла в могилу щира Українка, яка весь вік свій гаряче інтересувалась народньою справою і з серця їй пособляла в ділу сил своїх. Була це людина незвичайно добра, яка мимо важкої боротьби з турботами воєнного і повоєнного пиколіття всіма зберігти цю погоду ума, яку чесний муспів у неї поднелети, що з нею зіткнувся, та і по віру в кращу будучину свого народа, яка її не опускала до останньої хвилини життя. Мала серце отверте для людського горя і недолі рекучи слозу обтерла в свойому житті, а хтонебудь у важких хвилях життя звернувся до неї, не відійшов від неї без слів розради. Мала цей дар божий цілющо ділати на зболілі душі людські. Тажка недуга, з якої не було вже виходу, протяла її життя, але память її остане дорогою усім тим, що з нею стикались. В. і. п.! 630

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за душу бл. п.
о. Миколи Галущинського
пароха в Звинячи
відбудеться в четвер, дня 15. жовтня 1925 о год. 9. рано в церкві духовного семинара. На ще Богослужения запрошують рідню і знайомих
632 **Сичі й окучи.**

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":
Рогатин, сала „Просвіти".
15.X. „Циганка Аза".
16.X. „Дні нашого життя".
17.X. „Ріхвест".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 9—?

Український мішаний хор Д. Котка:
четвер 15 X. Самбір.
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 16-?
у пятницю 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у четвер 22. X. Борислав.

До відома Соколам, Січам, Пластовим нуріям і Лугам! „Сокіл-Батько" видав вже **„ВЕЖІ"** укладу С. Гайдучка. Є там 103 вежі і опис як будувати. Ціна 4'50 зол., а пересилкою 5 зол. Замовляти Сокіл, Львів, Руська 20. 620 2—3

На „Рідну Школу" зложив Вп. Ол. Косенк іменем комітету зізду абітурієнтів української гімн. у Львові з р. 1905 квоту 162 зол. зібрану на зізді. Всім Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 610д)

Виділ т-ва Українська Захоронка складає отсим подяку Вол. Коткови за дар в сумі 50 золотих для товариства Українська Захоронка. 631 1—1

Шкільний співаник укладу д-ра Ф. Колесси з мельодіями дібраними й уложеними відповідно до методичних вимог науки співу, для вжитку в середніх і народних школах та низших курсах фахових музичних шкіл вийде на днях з друку накладом УПТ. — Замовлення приймає книгарня УПТ. Львів, Руська 3. 628 1—1

Віче в справі земельної реформи відбудеться в неділю дня 18. жовтня 1925 р. в годині 11'30 в полудне в „Народнім Домі" в Перемишлі. Походіть як найчисленнійше! — *Д-р Т. Кормош, д-р В. Загайкевич.*

Виділ т-ва Прихильників освіти у Відні, взивас цим шляхом п. Осипа Бліхара з Тернополя, щоби в найкоротшому часі звернув позичку 100 австр. шилінгів (приблизно 15 долярів), яку затягнув в товаристві ще 1922 р. на протяг 28 днів, та дотепер її не звернув, а навіть не оправдав свого поступування. За виділ т-ва Прихильників освіти: *Д-р Дністрянський* голова, *Михайло Гуцуляк* скарбник.

Дрібні оголошення.

ЗГУБЛЕНУ військову книжку на ім'я Мих. Дяків з Пукенич уневажнюється. М. Дяків. 530 3—3

ФОРТЕПІЯН Бліттнера, Бехштайнера, Фірстера і инших фабрик піяна, фісгармонії нові, переграні завсе на складі, продає найдешевше ГАНАК. Панська 21. тел. 35—45. 621 2—5

КОЖДУ кількість найлучшого масла до їди купує фірма August Fink i S-ka Katowice, Poczlowa 10. Всі молочарні і т. п. хотять свої оферти прислати на повищу адресу. 633 1—2

14 і 15 ц. м.
тягнення 1-ої класи.
Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менших виграних.

Цілий лист	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі згляду на збликаючійся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плани гри і почтові 568 ві инші даром. 6—7
Дім Банковий Шіц і Хасс, Львів, ул. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР
Д-р Тит Ф. Бурачинський
буший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рейтера у Львові, довголітній примар хірургічного відділу краєвого шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і уха **пов. вул. Сапіги ч. 25. II. пов.** (напротив Техніки) від 10·30—12 перед полудням і від 3—5 пополудни. 594 4—5

Розводиться подібно велика бібліотека! Кілька тисяч наукових і белетристичних книг і журналів в руській, рос., нім., польс., чеськ. мові та нотн. Багато рідких, вичерпан. х. цінних творів. Великий писаний каталог за кавцією 3 зол. Відповідь на запити тільки за надісланням згори марки на 30 сот. А. Каратницький, Коломия, Ягайлонська 40. 629 1—5

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Сольна 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкуренційних 535 цінах. 8—12

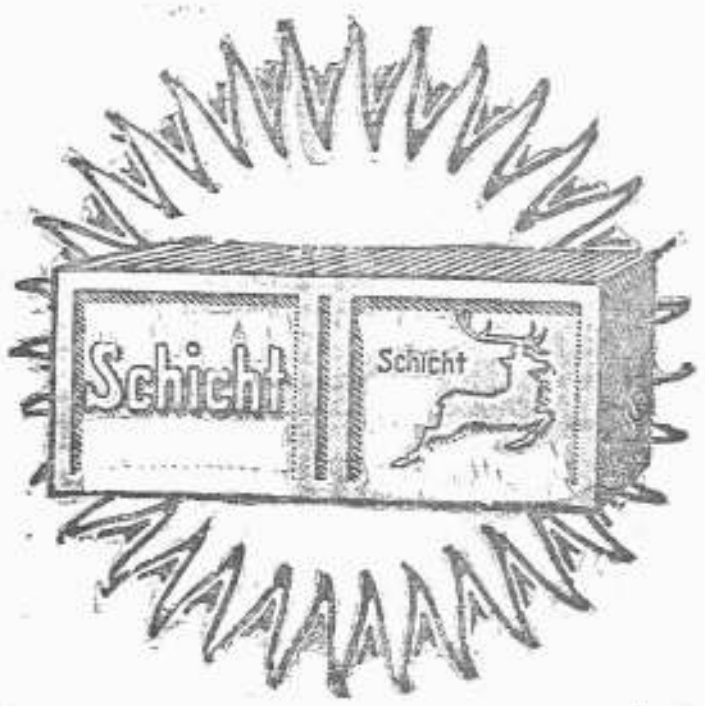
ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!
Чай проти товстіння
в пачках по зол. 2·50 поручає
Аптека М-ва Пецина Славовського
467 б) **Львів, Галицька 19.** 4—?

Загальний Зїзд УПТ-ва
відбудеться в понеділок дня 2-го падолиста п. р. год. 9·30 рано в салі Музичного Товариства ім. ЛИСЕНКА, вул. Шашкевича ч. 5. зі слідуючим порядком дневним:
1. Отверення Загального Зїзду і відчитання протоколу з останнього Загального Зїзду.
2. Вибір комісій статутової, організаційної, персональної і комісії Матки.
3. Звіт Головної Управи.
4. Звіт контрольного Комітету.
5. Уділення абсолюторії.
6. Зміна статута УПТ-ва.
7. Вибір головн УПТ-ва.
8. Вибір 12 членів Головної Управи і 3 заступників.
9. Вибір контрольного Комітету (5 чл.) і заступників.
10. Вибір розсмного Суду (5 членів).
11. Ухвалення річної членської вкладки.
12. Внески та запити.
ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА
Яців вр. Голова. *Стоцький* вр. Секретар
634 1—3

Загальні Збори
Філії Товариства „Просвіта" в Сокалі
відбудуться дня 17. жовтня 1925 р. в год. 1. пополудни в салі „Народної Торговлі" в Сокалі. Членів Товариства та делегатів читалень проситься о численну участь.
625 2—2 **Видїл.**

Правда побіджає!

Багато є ріжного мила
Та знавці знають, що в світі
Лиш „ОЛЕНЕМ-ШІХТА" найкраще
Всі річи є завсігди вмиті.

Будьте осторожні при виборі мила.
Коли будуть Вам захвалювати инші миля, памятайте, що тільки марка „Олень-Шіхт" ґарантує першорядну якість.

За редакцію відповідає **І. Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло", З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 230 (10.613). Львів, четвер 15. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 180 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Локарно.

Імовірний корисний зворот. — Порозуміння про вступ Німеччини до Ліги Націй. — Чехословаччина звікається французької опіки. — Компромітація Скшиньского і шофер Штреземана. — Що скаже Берлін?

Здається, що над озером Лаго Маджоре повіяв вірний йому теплий животворний вітер і розсіяв вже найбільш небезпечні хмари, які нависли над судовою палатою у розкішному набережному містечку. Здається, що прийшов вже зворотний момент у великій міжнародній конференції, що радить над замиренним мира, так немирово встановленого у Версалі. Здається, — — лише здається, бо смертна преса й усі смертні її читачі не в силі нічого певного дізнатися про хід „явної" дипльоматії, веденої кількома богами у нинішньому локарнському Олімпі. Вони, ці боги, такі заздрі на свої тайни і так лякаються, щоби крім злогадів ніяка ясно означена вістка про їх розмови не облетіла світ, що один із них, Бріян, заявив, що правда, що конференція зробила поважний поступ, але інтерпельований, чи поступ цей рішаючий, зробу скоутив: слово „рішаючий" є, мовляв, за яскраве...

Цей поважний поступ, судячи з коротких і загальникових телеграм, слід добачувати у: 1) порозумінню щодо оспорюваної 16-ої ст. статуту Ліги Націй, яка була найбільшою перешкодою для вступу Німеччини до Ліги Націй і 2) згоди Чехословаччини на резигнацію з гарантій Франції арбітражного чесько-німецького договору.

В справі першої зазначеної точки, порозуміння має базуватися на таких підставах: Німеччина приступить до Ліги Націй на звичайних умовах. Однак з уваги на застереження Німеччини щодо 16 ої статті статута Ліги Націй (яка накладає на Німеччину обовязки екзекутора Ліги, а на практиці — евент. оборонця Польщі перед большевиками) союзники складають декларацію, в якій пригадують, що лише збори Ліги Націй мають право інтерпретації пакту та признають, що тягарі, які спадають на держави, покликані берегти взаїмні зобовязання, на випадок війни повинні бути залежними лише від тих засобів, якими ці держави розпоряджають. Крім того представники великих держав, які радять тепер у Локарно та які є постійними членами Ради Ліги Націй, складають заяву, що коли Ліга Націй розпічне якусь дипльоматичну акцію щодо 16 ст., то вони візьмуть на увагу спеціяльне географічне положення і збройний стан Німеччини. Таким робом усувається небезпеку, якої Німці найбільше бояться, а то, що наслідком спрепарованого без їх волі і участи статуту Ліги Націй, їх край може стати ареною війни чужих держав задля чужих інтересів.

Друге далекосягле порозуміння торкається, як згадано, чесько-німецького пакту. Короткий офіціальний комунікат чехо-слов. прес. бюра повідомляє про успішний висліл конференції між Штреземаном і Бенешом. „Таймс" відкриває рубець заслони того успіху: Чехословаччина заявила устами Бенеша готовість зрезигнувати з гарантій Франції, задовольняючися лише гарантіями Ліги Націй. Це значить не менше ні більше, як лише признання незктуальности чесько-французького військового союзу у відношенню до Німеччини! Чехи зрозуміли, що триматися сліпо й за всяку ціну поли Франції небезпечно, бо полі може зірватись.

Безумовно, що оба наведені порозуміння, які є великим кроком вперед конференції в Льокарно, є болючим ударом для Польщі. Побіджує теза Чемберлена-Штреземана, що спершу має прийти рейнський гарант. пакт, а потім щойно східний, і що ці дві справи є з собою незвязані. Скшиньскі бачить, що навалч щораз близше успішного кінця — без його участи, та що він у щораз більше примусовій ситуації, щораз більше наражений на закид, що ось вже все булоб в порядку, колиб не заспіплена впертість Польщі, яка не хотячи поступитись у своїх анахронічних претенсіях, не хоче зрозуміти інтересів европейського мира. Надзвичайно характеристичним є відношення Штреземана до Скшиньского. Щойно в понеділок 12. ц. м. Бріян представив Штреземанові польського міністра заграничних справ. Зустріч тревала буквально 15 хвилин і розмова була суто конвенціонального характеру, про „погоду" і т. п. цікаві речі, — та й годі. Але польська преса про цю зустріч пише шумно, як про першу „конференцію". За те на справжню конференцію, заповіджену поміж Бріяном, Штреземаном і Скшиньским — Штреземан не прибув. Потім він просив вибачення: його шофер, мовляв, не знав дороги і заблукав! Не трапив бідолаха на конференцію зі Скшиньским, але дивним дивом саме в той час напоровся на Бенеша, з яким без довгих торгів і без усяких посередників прийшов на цілій лінії до порозуміння! Якщо й дальше будуть такі успіхи польської дипльоматії, то ледве чи вдоволеною буде Варшава, годована вічними запевнюваннями свого міністра про непохитну вірність Франції та одностайність лінії з Чехією.

Тепер ждуть у Льокарно повороту спеціяльного німецького кур'єра, висланого відтіль до Берліна, який має привезти погляд Гінденбурга і решти німецьких міністрів на висліл розмов Лютра й Штреземана з Чемберленом, Бріяном і Бенешом. Якщо не прийдуть якісь неприємні несподіванки, то — здається — названі керманичі европейської політики розїдуться зі швайцарського містечка вже невдовзі як тріюмфатори.

Недомагання уряду Грабского.

Де їх дошукується народова преса.

Навіть відсунення соймових нарад не спасло уряду Грабского від неприємностей зі соймовими атаками на його політику. Ті атаки пішли так далеко, що уряд Грабского сколихнувся у своїх підставах навіть від тих сліпих ударів, що йдуть зі соймових кульоарів. А удари ці важкі, бо можуть спричинити не тільки урядову, але й державну кризу.

Премієр і міністер фінансів невдоволений зі сойму і цьому невдоволенню дав вислів перед представниками преси, але не всеї а тільки пепесівської та народово-демократичної, тобто тих соймових груп, які Грабского не заатакували. Бо все инше з нетерпеливістю вижидає скликання сойму для зведення генерального бою з урядом.

Грабські невдоволений, що його санаційних законопроектів сойм не передав до комісії та не продовжував нарад без огляду на конференцію в Льокарно. Соймові кола знов, вимагаючи відсунення соймових нарад, кермувалися виключно льокарнською конференцією. Бо на їх думку, дискусія над експозе премієра могла тільки ускладнити та утруднити місію гр. Скшиньского в Льокарно.

Не те думає Грабські. Він видно надіявся, що під враженням льокарнської конференції опозиційно настроєні групи сойму злагіднять свою критику та не допустять до урядової кризи. На жаль він розчарувався у своїх рахунках. Опозиція воліла погодитися на відложення нарад ніж дати свою згоду на дотеперішню господарку уряду.

З тої нагоди появилися в польській пресі цікаві голоси, що кидають дуже ярке світло на теперішні відносини в найвищих польських урядових сферах і на безпрограмову та безсистемну господарку тих сфер.

Розгляньмо голоси тих, що хочуть підтримувати теперішній уряд беззастережно, отже від народової демократії. Львівський її орган „Слово Польске", передчуваючи неминучу кризу уряду, містить в понеділковому числі „фільософічну" статтю на тему сучасного парляментаризму п. н. „Узупелнєня парляментаризму". На думку автора парляментаризм у цілій Европі переходить важку внутрішню кризу. У всіх краях з парляментами уряди слабі а подекуди то й позапарляментарні. Бо ніде не дає для урядів належної підтримки навіть велика парляментарна більшість. Уряди дуже рахуються з парляментарними меншостями і стараються радше догодити їм, ніж своїм більшостям. Причину цього бачить автор у тому, що нині

„Парляменти перестали бути опорою для уряду... який чинник відібрав їм ту здібність? Без сумніву таким чинником являється нині публична опінія. Чи це вистарчаючий чинник, щоби запевнити урядам силу? Кожний відповість, що настрої публичної опінії таким чинником не є і бути не можуть? Тому то маємо слабі уряди в нас і взагалі в Европі."

Ось якими шляхами поза плоти та поза огороди доходить автор до вишукання причини для немочі теперішнього польського уряду. Слідкуючи за тим „фільософуванням", здавалось би, що на це нема ніякої ради. Але де там? Вдумчивий публіцист зі „Слова Польского" находить і на це раду в так званому доповнюванню парляментаризму. Щож це має бути? Нічо инше тільки внесені Грабским до сойму законопроекти про Господарську Раду, Раду Ощадности плюс проектовані самим автором Рада Державної Оборони, Рада Оборони Скарбу і Рада публичного Спасіння. Самі ті ради мали би очевидно дорадчий голос, отже в нічому не впливали би на політику уряду. Та за те служили би вони параваном для урядової політики і мали би впливати успокоюючо на публичну опінію. А самі трагічні назви тих усіх рад є вистарчаючі, щоби в публичній опінії викликати переполох і паніку. Про ратунок і спасіння вони кажуть і підтверджують тим самим катастрофальний стан державних відносин.

Очевидно, що пан публіцист зі „Слова Польского" не хоче допуматися до того, що парляменти є перш за все висловниками публичної опінії. Инша річ з польським соймом. Він є висловом публичної опінії, але а перед трьох літ і то опінії не всього населення. Щоби цю опінію відсвіжити та скріпити, треба тільки розвязати сойм та скликати новий, і щойно тоді виявиться правдива публична опінія.

Народовий орган до того допуматися не хоче і через те торочить теревені про кризу всього европейського парляментаризму та слабість парляментарних урядів взагалі.

По широкому світі.

Муссоліні почув себе двічі ображеним, перший раз за промову в австр. парляменті посла д-р Еллєнбогена, за яку австр. уряд тепер офіціяльно прохав вибачення; вдруге за фразу англ. премієра Болдуіна, що Англія не терпіла би в себе ніякого Муссоліниого. Протест Муссоліниого перед англ. урядом ще не діждався відповіді.

Італійський уряд, себто на ділі головна рада фашистів, під проводом Муссоліниого, домагається від міністра справедливости перевести закон, що всі страйки вважає державним злочинном і дозволяє карати страйкарів.

Литва святкувала день 9. ц. м. як національну жалобу, на спомин зайняття Вильна польським ген. Желіговским.

На Балтійськім морі буря викинула на беріг 12 вітрильників, залила частину Ленінграду і прорвала залізничий шлях на лінії Охти.

Анґлійська робітнича партія (лейбур парті) вичеркнула зі свого списку всіх комуністів, згідно з останнім рішенням партійного конґресу в Ліверпулі.

Загальний страйк проголошений комуністами у Франції покищо не вдався.

Відвідини.

Львів, 15. жовтня 1925.

Сьогодня завитають до Львова французькі парляментаристи. Приїзджають вони до Польщі на запросини маршалків сойму і сенату, щоби відвідати важнійші осередки сучасної Польщі. Шлях їхньої подорожі йде досить крутою лінією: Познань-Катовиці-Краків-Львів-Варшава-Вильно.

У відвідинах бере участь 14 французьких парляментарістів всіх партійних відтінків, а саме соціялісти: Муте, Стінас, Шоссі, Гамар, Февріє, Маес, Яварр, Бовілєн і Пресман, соціяльний республикании Філіпото, соціяльні радикали: Гіємон і Малярме та представники національного блюку: Евен і Робалія.

У цій парляментарній прогульці переважають представники лівого картелю. Вони то сьогодня будуть зустрінуті представниками польської влади у Львові та польських урядових і громадських установ. Французька демократична лівиця ніколи не відносилася зі захопленим до відбудованої в напучнявілих границях Польщі. Тим більше ніколи сьогодня вже вславлений польський режім не міг найти прихильників чи оборонців серед представників французької демократії. Навпаки, французька лівиця була найбільше вирозумілою на терпіння обєктів того осоружного режіму.

І сьогодня представники тієї лівиці є гістьми маршалків сойму і сенату. Уряд поробив всі заходи, щоби прийняття французьких парляментаристів вийшло величаво. Адміністраційні чинники одержали наказ рожевими пластерками позаліплювати всі прогалини страшної дійсности. Пороблено теж всякі можливі заходи, щоби французьких гостей так обставити, шоби вони ніяким чином не могли вийти поза рямки офіціяльних прийнять. Не підлягає сумніву, що гостина французьких парляментарів буде використана „північними Французами" для гучних деклямацій про волю, рівність, братерство, свободу всіх народів. Крилаті демократичні клічі творитимуть ореол пируючих. Та ледве, чи цей „пир серед чуми", цей офіціяльний „сімпозіон" заглушить важкі голоси неволених і брязкіт кайдан з сирих тюрем.

Очевидно, якщо фрзнцуські парляментарії малиб намір познайомитися зі справжніми відносинами в Польщі, а особливо на українсько-білоруській національній території, то вони мусіляб відкинути всю штучну „патьомкініяду", скинути нащеплювану їм заслону чемностевої офіційности, зійтися з представниками українського й білоруського населення, піти по містах і селах, заглянути до тюрем і урядів, а тоді перед ними розкриється жахом проймаючий фільм сучасної польської дійсности, особливо життя „приєднаних" до Польщі народів.

Поїздка французьких парляментаріїв має на меті познайомитися з польськими (в державному розумінні) відносинами. Ясно, що одноденний побут у Львові, переплітаний прийняттями і пирами, не може здійснити наміченого завдання. Теж саме торкається Вильна.

Французьких парляментаріїв в першу чергу витатимуть польські парляментарії: Мончинські, Поушинські, а може й Розмаріни та Зільберштайни. І хоч представники французької демократії завитали на українську національну територію, то їх не стрінуть уманатовані представники галицько-українського народу. Український нарід Галичини навіть не має свого представництва в польському сеймі, бо польський уряд перевів вибори в Галичині тоді, коли ця країна не була складовою частиною Польщі.

На це бажали ми звернути увагу французьких гостей та перестерегти їх „перед всякими типами, яких урядово покликано на „заприсяжених" представників українського громадянства. Справжнє знайомство, дійсне і вірне, з відносинами на українській і білоруській національній території під Польщею може бути осягнене тільки тоді, коли між гостями і представниками тих народів будуть усунені дрібні Патьомкіни і небажані посередники.

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 4—5

На внутрішні теми.

Урядництво наших інституцій і громадське сумління.

Розвитком наших інституцій може бути задоволений тільки той, хто на них дивиться з становища, як перепхати нинішній день, отже з становища вповні безідейного або дуже слабо зачіпленого ідейністю. Хтож знає з пережитого, перечитаного чи перестудійованого минуле наших інституцій, передумає його та вдумається у відповідальність їх сьогоднішнього стану перед завтрішнім днем, перед будучою історією, той на загал бодай не має чим захоплюватися.

Література без ідеї не є літературою, а тільки збором різних віршевих і прозових, кращих і гірших писань, наука без ідеї не є наукою, так само розвитку інституції без її напрямної ідеї не можна назвати справжнім розвитком інституції. Ідея — це та червона нитка, що наскрізь проходить через розвиток інституції від її повстання до крайнього пункту. Ні, — ідею інституції краще порівнати з рікою, що з струмочка повстає річкою, а пізнійше меншою й щораз більшою рікою, — краще порівнати тому, бо при правильнім і справжнім розвитку інституції її ідея повинна кріпшати й розростатися, як могутніє ріка наслідком щораз нових доплавів.

Ідея інституції залежна від її характеру: ця ідея у різних інституцій різна. Незмінними лишаються для всіх інституцій однаково носії ідеї. Кого назвати носієм ідеї інституції? Чи виділ, управу, верховну раду, чи як би там ні називалося тіло, якому часову „суверенність" передали загальні збори інституції? Загал членів не може бути носієм, він творить тільки підбудову, менше чи більше пригоже або непригоже середовище для розвитку інституції, як ширшим таким середовищем є усе громадянство відповідно до свого зацікавлення долею й недолею своєї інституції.

Правда, голозну моральну й матеріяльну силу черпає інституція саме з найширшого громадянства; правда, на рід і ступінь ідейности інституції мають непереможний вплив визначні одиниці громадянства устним шляхом і при помочи своєї преси, але все таки не широкому громадянству й навіть не загалові членів інституції бути носієм ідеї інституції, а якомусь тілу, постійно відповідальному. Якеж тіло може сповняти цю ролю, чи може виділ або управа інституції, куди дуже часто вдираються одиниці через припадок, наслідком непорозуміння, або неохоти кращих людей займати такі місця, напр. наслідком невідповідної боротьби поодиноких груп членів інституції? До цього тіла вибираються на короткий час, підпадають вічним змінам і не можуть бути властивими носіями ідеї інституції, хоча у виділах і управах бували досі одиниці, ідейною працею й посвятою котрих фактично держалася інституція через такий і такий протяг часу.

Деж шукати носіїв ідеї інституції? Такими носіями повинні бути не виключно, але головно урядовці інституції. Відповідно до цього повинна інституція й добирати своїх урядовців. Кандидатами на урядовців наших інституцій можуть бути тільки люде з чутким громадським сумлінням. І чутке громадське сумління мусить бути найвищою інституцією для урядовця нашої інституції.

Чим тяжша й відповідальнійша роля, тим вона почесніїша. В добрім розумінні ролі справжнього урядовця української інституції — урядовця з чутким громадським, а як хочете, національним сумлінням — ця роля тяжка й дуже тяжка. Бо урядовець нашої інституції не так відповідальний перед своєю хвилевою управою, як перед загалом членів і взагалі широким громадянством, з якого інституція черпає свої життєві соки, наревті як перед будущиною й історією даної інституції та загально-національною історією.

Сзідомий своєї ролі й відповідальности за неї урядовець нашої інституції не стерпить, щоб поручного працював у ній чоловік із довгими й брудними в громадських справах руками, що більше, такий урядовець у першій мірі відповідальний перед громадянством навіть тоді, колиб поміж безпосередніх „суверенів" урядовця припадково дістався замісць сторожа народнього добра вовк, що чигав би на кождім місці на свою жертву. Чутке громадське сумління урядовця подиктувалоб йому й в такім разі шлях ратунку інституції перед вовком і зовчою неначерливістю

Громадське сумління повинно змусити урядовця нашої інституції спеціялізуватися в своїм фаху, бо без спеціялізації й без солідної праці в парі з відповідною винагородою за неї неможливий по-

---

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 2)

Зі Львова до Риму.

І.

У вагоні ч. 18 345.

(Продовження.)

Зі Львова виїхало нас около 50 осіб — майже всі Львовяне. Вісьмох священиків (з о. пралатом Войнаровським „на чолі"), а решта світські. Чи було більше мужеського пола, як гарного, не знаю, бо не числив. Але на око виглядало, що панує рівновага. Було кілька „повних" родин: родичі з дітьми. З тих „дітей" тільки двоє були „правдивими" дітьми: Юра і Луця Б., а решта з певністю на смерть образилась би, колиб їх називати дітьми: цеж були вже правдиві паняночки й паничі, які самостійно (своїм розумом і хистом) уміли собі порадити в невигодах подорожі.

Ми заповнили цілий вагон. Годиться представити ласкавим читачам цей вагон, бо він нас завіз аж до італійської границі — гордо, бадьоро і услужно. Поляки певно хотіли показати „світові", як вони Українцям у всьому „ідуть" (не: ступають!) на руку, а може й нам, Українцям, тим хотіли щось сказати, та вибрали для нас найгарнійший віз: чисто новий, щойно з фабрики, аж світив. Усіх паломників це дуже „вразило", а мене просто заінтригувало. Відки їм такі вагони? — подумав я собі, і давай шукати за фірмою. Знайшов: „Lilpop Ran & Loewenstein-Warszawa".

Гм, думаю, „Warszawa" ніби є, алеж той „Lilpop Ran" і „Loewenstein" — це якесь більш загадочне, чим колиб походило просто з Палестини (авжеж з теперішньої)... І коли я своє „недоуміє" виявив старшим (радникам, — низшої ранги *либонь між нами не було*!), всі ми возхищалися Варшавою, що вона вже й такі „первокласні" вагони будує... Та ми обманулися! Звели нас позори — політура! Аж на італійській границі я відкрив правдиву фірму: над колесами, на невидному місці, відчитав я: Wien і назву фабрики, але — на жаль — не мав часу відписати її, і забув.

Завелика прихильність польських залізничих властей не вийшла нам на добре. Ми просто липли до лавок і у Відні треба було бензиною вичищувати сліди тих надто близьких „польсько-українських взаємин" — то на хребті, то де инде (куди хто більш гравітував). Не взяли собі того до серця тільки ті, що вибралися у старому одінні в надії (себто в спекуляції) на нове.

Чи маю по черзі представляти всіх паломників і паломниць, або хочби гуртки, які — звичайно — потворилися в дорозі? Думаю, що цього не бажали би собі учасники панського паломництва.

Зрештою це зробило би мій „реферат" дуже сухим — „бедекерським". Замовчати дещо — а повстане тайна, яка все є більш принизничива, як бедекерські дані. Отже скажу тільки загально: потворилися в нашому вагоні численні гуртки — то на основі віку, то на принципі легкої симпатії, то на засаді ще лекшої (або й тяжчої) антипатії, як звичайно в більшому товаристві. Завязалися знайомства симпатичні й памятні — либонь на ціле життя, якщо память допише! І говорили люде, гомоніли гуртки — був теж на це час! Тут про щось розправляють, там щось веселого оповідають, а тут знов молодший радник люльку курить, і Бедекера студіює, тай викладає, як і що буде в Італії... Розуміється, з тих мрій либонь не сповнилась навіть десята частина — як звичайно в житті.

Були й такі, що ходили від гуртка до гуртка, та всяке придумували, щоби людям і „дітям" було весело. Мій батько всі дива життя-буття тим пояснює, що „Бог всіляке хоче мати". А так само товариство „всіляке хоче мати", бо контрасти збільшують афекти.

Може хтось із тих загальних рис нашого паломничого товариства висунув здогад: що між нами не було правдивих паломників-богомільників. Авжеж що були! Сиділи спокійно і мецитували, задержуючи весь час побожний, поважний вигляд. Одначе „паломник з професії" прилучився до нас щойно в Перемишлі. Чому саме в Перемишлі, не знаю. Так само міг він прилучитися до нас у Львові, в Кракові, у Відні, бо він ціле своє життя „паломничествує". Це д. Барвінський (простий собі чоловік) з Підляшя, відомий у Львові, Варшаві, в Кракові, в Ченстохові, у Відні, в Римі... Його вигляд пригадує давніх стовпників і затворників, і коли йде вулицею, то ціла вулиця за ним оглядається. Такий паломник, професійний обдертюх, не дуже то гармонізував з нашим товариством. Але наш провідник, о. д-р І. Бучко, потішав нас, що д. Барвінський обіцяв, що викупається, обстрижеться і прийде в „новому" одязі. Прийшов — і справді без своєї „затворницької" пелерини; чоботи без (відвічного) болота; на сподніх тільки одна (величезна) лата; а на голові гальбциліндер — справді повигинаний, але ще чорний. Коли я похвалив прибульця: „тепер виглядаєте як кавалер", він усміхнувся ласкаво — знать тому, що додержав даного слова. Не був він для нас тягарем, бо сів собі на лавочці, що у вході довгій переділці коридора, і тут остав аж до Відня.

(Продовження буде.)

ступ узагалі й тим самим нашої інституції.

Урядовець нашої інституції з громадським сумлінням не той вражковий господар, що постійно чуває над своїм господарством, щоб воно не тільки не потерпіло, але й постійно поправлялося й підносилося, він, як дбалий батько за будущину своїх дітей, повинно й положення інституції в біжучім дні оцінюватиме під кутом її завтрішнього дня.

А вже без сумніву лихий той урядовець, котрий не має бажання й охоти заступити завтра чи коли свого шефа й повісти діло краще ніж його попередник, — очевидно виспеціялізувавшися для такого діла.

Словом розвиток і будущину наших інституцій треба сперти на урядовців із громадським сумлінням. Між ними треба знайти людей, здатних до всіх трудів, яких вимагає розвиток інституції, а всякі виділи, управи, контрольні комісії чи що там не почесні тіла, вибрані на загальних зборах на доказ повного довіря громадянства до них із одного боку й для заступства бажань загалу членів із другого боку. Коли наші інституції спиратимуться на урядовцях із громадським сумлінням, не тяжко буде находити кандидатів до управ, виділів, комісій тощо.

М. Возняк.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі пихоліття!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Конґрес нац. меншостей.

Дня 15. X. зачинається в Женеві конґрес нац. меншостей. На конґресі буде заступлених понад 30 нац. груп 14 ріжних держав і 12 народів, що числять около 30 міліонів. Досі заголосили участь меншости: українська, закарпатських Українців, білоруська, литовська, польська, венденська, мадярська, жидівська, данська, німецька і шведська.

Нумерус клявзус.

Прем. Грабські конферував із своїм братом Станіславом у справі нумерус клявзус. Ухвалили, що мін. просвіти вийде новий обіжник до всіх висших шкіл у Польщі, яким домагатиметься понехання дотеп. нац. і рел. обмежень при вписах на університети.

Виїзд нім. делеґата.

Нім. делеґат Кемпнер, держ. секретар канцелярії райхстагу виїхав із Льокарно, щоби здати Гінденбургови звіт із висліду пропонованого компромісу з вах. великодержавами. Є погляд, що 10 дн. реченець конференції не вистарчить на полагоду обговорюваних справ.

Виїзд Войкова.

Посол СРСР. Войков виїхав із Варшави. Його заступає радник посольства СРСР. Бесядовський.

Фр. парляментарі в Польщі.

13. X. приїхали до Кракова з Катовиць французькі парляментарії.

Польсько-лат. переговори.

13. X. було в Люґано перше засідання польсько-литовської конференції.

Конференції прем'єра.

13. жовтня премієр Грабські переговорював із б. мін. Стечковским. Конференції ній в часі актуальної кризи приписують велику вагу. В. Грабські прийняв теж у себе директора департ. мін. заґр. справ Бадера, який інформував його про положення в Льокарно. Прем. Грабські вложив теж у Бельвеперї положення. Мав довшу конференцію з мін. Рачкевичем.

Успіх конференції в Льокарно.

Довірочна конференція пяти головних делеґацій довела до повного порозуміння в справі вступлення Німеччини до С. Н. Сталося це коштом правних застережень уст. 16., корисних для Німеччини. А саме: Англія, Франція, Бельгія й Італія готові заявити, що годяться на звільнення Німеччини від обовязуючого всіх членів Союза в збірнім применені міліт. і екон. санкцій супроти воюючої держави, яка викликала конфлікт, коли в тому дусі западе рішення С. Н. Тежсаме торкається права перемаршу чужих військ через нім. територію. Рішення своє може умотивувати Рада С. Н. виїмковим положенням Німеччини так стратеґічним як і екон., як держави, що є в центрі Европи. Німці доказують, що в инших справах, себто справах Польщі, Франція піде на далекі уступки. Французька преса вельми невдоволена з причини уступок для 16. уст. і каже, що ці уступки рівняються уневажненню 16. уст.

Переговори Скшиньского зі Штреземаном і Чемберленом.

Мін. Скшиньскі мав коротку розмову з канцл. Лютером і довшу зі Штреземаном. Предметом нарад були справи конференції, головно ж арб. договір між Польщею й Німеччиною. Опісля мін. Скшиньскі мав коротку розмову з Чемберленом, а попол. з Бенешом. З нарад німецької делеґації з польською виходить, що справа сх. пакту вимагатиме довших переговорів.

Бої в Сирії.

З Дамаску повідомляють, що племя Бедуінів під впливом агітації насл. Іб Бекра зайняв місто Гама, котре боронило 700 Французів. Наступи Бедуінів на Алепо не вдалися.

З судової салі.

Штайґер перед судом.

Перший день розправи.

Фальшивий алярм з утечею Штайґера.

Після підчитання акту обвинуваченя обор. д-р Грек в дуже гострій формі напятнував „либрик дневникарської ламперії", якого допустилась „Ґазета Ходенна", видавши в переддень розправи надзвичайний додаток зі сфінґованою сензацією про спробу втечі Штайґера. Д-р Грек запротестував проти поступованя прокуратурою тої вістки, хоча одночасно конфіскується лєда дрібницю, а в даному випадку брехливо й тенденційно хвобзо описувалось подію, яка буцімто мала трапитись у судовому будинку. Безумовно, що та вістка мала на цілі виробити некорисну для обвинуваченого атмосферу. Оборона просить авторитетно заявк председника, як саме малася річ з тією „утечею".

Председник переривае на пів години розправу, щоб застягнути інформацій, після чого повідомляє, що управі вязниці нічого не відомо про якунебудь спробу втечі Штайґера. Фактично Штайґер почув в ніч з суботи на неділю діймаючі болі. Тому, що не можна було порозумітись з судовим лікарем, заряджено ратункове поготівля, якого лікар дав Штайґерові успокоюючі лікарство. Біль був наслідком натягнення стегна.

Перша орація д-ра Ляндауа.

Тому, що председник роздав ситуаційний план до акту обвинуваченя присяжним суддям, обор. д-р Ляндау виголосив першу свою довгу промову, в якій домагався спершу переслухати всіх свідків, які визначили той плян, а не суґерувати прис. суддів згори. Трибунал відкинув це внесення.

Оборона Штайґера.

Обр. Штайґер, високий брунет, гладко виголений, елеґантно одягнений, з чорними америк. окулярами типічної семітської фізіономії, заявляє, що він цілком невинний. Переповівши детально своє сотрісіит vitae, представляється як ідейний сіоніст, що в сіоністичних організаціях працював ще зі шкільної лавки. На вісті атентату найшовся цілком випадково. З бюра цвинов цікавше, ніж звичайно, бо мав зустріч з панною М., з якою умовився іти до театру. — На обороні обв. перервано розправу до слідуючого дня.

Але слідуючого дня розправа не відбулась, бо один зі суддів присяжних, емер. радн. Шулячевіч дістав рантом удару серця і помер, поки наспіла лікарська поміч. З огляду на загальне поверховання, председник відложив розправу.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дещо з історії.

Біжучий рік хоч і вкрай поганий та непривітний, всеж таки дає десь-колись один-два дні для романтиків і ремантиків. На безхмарній синяві показується сонце, вітер кладеться спати, а теплий воздух заливає світ. В такі дні цілий Львів виглядає на вулиці лапнути свіжого повітря і погріти опухлюючим сонцем. Дорожличні кущі та лавки повні людей і вереску, сміха і заводіїв, зітхань і поцілїв.

В один такий блаженний день вибрався я з товаришем на Високий Замок. Вибрався зовсім без цілі, а так щоби пройтися куднебудь. Моїм товаришем був відомий танцюрист, що тепер перекинувся на історика, прочитав Чоловского книжку про Львів, Содольщікого про війну польсько-українську, Липинського про шляхту на Україні і має надію загнати в кут усіх наших історик'в. Ясна річ, що йдучи пешнєстаєм наша розмова мусіла зійти на історію і звязані з нею неточности.

Вийшовши на горбок, ми пристанули і глянули на Львів.

Мій товариш почав виклад:

— Бачиш ошо гору, що біліє мов...

— Моя мило „Мута" — докінчив я.

— Дай спокій з дурними жартами... Отже бачиш її?

— Бачу!

— Це гора Льва, на якій ніби то мав стояти замок князя.

— А тим часом?...

— А тим часом він там напевно не стояв, бо не піскова гора і на ній замків ніхто не будував би.

— Чому ні. Я сказав би, що власне там гарнезно стояв замок.

Історик-аматор глянув на мене з убійчою іронією.

— Ніби чому? запитав.

— Бо в нас із давен-давна будуються замки на піску.

— Е ти все береш „віцом". Але — серіозно говорім. Подумай: ні один з наших т. зв. істориків не означив точно, де саме стояв князий замок. Це фактично скандал, адже справа замок сто в?

— А дож властиво замок сто в?

— Здається що онтам, нижче Курсаву Унії Люблинської, але... напевно не можу сказати...

— З огляду на те, що квестія місця де стояв замок, була дефінітивно вирішена, ми пішли далі.

— Підемо до памятєвої таблиці Собєского! — заговорочував історик.

Я погодився, хоч таблицю оглядав уже неразь, у ріжнім товаристві і при ріжнім освітленні.

Товариш почав мені оповідати як то король Собєскі побив свого часу під Відень велику армію Турків значно меншими силами, скільки тоді там було козаків і як вони билися.

Отак балакаючи, зайшли ми на місце і., ставули як укопані. Мимо зросту доріжні, чужої валюти і спадку золотого та довіря до Грабского — таблицю відновлено і прикрашено. А на ній виписано золоте на білім, між иншим, що: 8 tysięcy hukarów rozbiło 40 tysięcy Turków"...

Я був не менше здивований, як і мій товариш-історик.

Не так давно, може два місяці тому назад були обидва коло тієї самої таблиці, в тім самім місці. Все було так само з маленькою тільки ріжницею: таблиця ще не була відновлена і напис на ній був старий.

А в ньому написі стояло між иншим щось на 4 tysięcy hukarów pobiło 400 tysięcy Turków"...

— Маєш твою історію! закепкував я.

— Prawdziwa magistra vitae.

— То бачиш якась помилка мусить бути! А зрештою... може найновіші досліди...

Надійшов дозорець плянтів і я звернувся до нього за інформаціями.

— Przepraszam pana. Dlaczego zmieniono liczbę wojska na tablicy. Przedtem było 4000 Polaków i 400.000 Turków, a teraz jest 8000 Polaków i 40.000 Turków?

Дозорець усміхнувся.

— Panowie nie wiedzą? Przedtem Turków rachowano na marki, a teraz na złote.

— A husarów?

— Chusarów podług mieralka podatkowego.

— A faktycznie jak było?

— Ja myślę, że Turków trzeba było przerachować na dolary!

По тих словах дозорець віддалився, а мій товариш скрупулятно записував його слова в нотатці.

Мав ще один доказ непрямости і недбайливости наших історіків.

Galaktion Vinka.

Біржа.

Львів, 14. жовтня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·09 — 6·10, канад. дол. 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·40—28·80.

Золото. 20 кор. 24·20 — 24·50, 20 франк 22·50—22·80; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·80—31·25.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·52·00, 5 ав. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·16 рубель дрібним сріблом 1·06 —1·10.

НОВИНКИ.

— **Конфіскат.** У вчорашньому (229) числі „Діла" сконфісковано один уступ зі змісту реферату інж. Творидла на недільному земельному вічу, частину другої і четвертої та цілу 3-тю резолюцію вічу і одно речення зі звіту з тернопільської судової салі.

— **Ще про Скит Манявський.** В звязку з новинкою, поданою в ч. 223 „Діла" про поголоски на тему перепродажу Скиту Маняського, у якій ми поінформували на інформації о. М. Кейвана, отримуємо від о. Кейвана листа, в якому він повідомляє про заходи місцевого світського і духовного громадянства над здвигненим памятника Антонові Могильницькому та перебиттям Скиту Маняського під свою опіку. Вже від двох літ іде по всіляких інстанціях тяганина з програмами і статутами відповідного комітету, але всі дотепер'шні заходи на отримання від властей дозволу й затвердження статуту є даремними. О. М. Кейван застерігається теж у своїм листі, що не не він є автором нїцевої замітки у вчорашній попередній новинці на адресу нашого вищого духовенства, яке — як казалося там — займається всілякими непотрібними і шкідливими експериментами замість більшими реальними справами, як ось напр. справою пімної національно-релігійної памятки „Скита Маняського". Очевидно, що та замітка є редакційною рефлексією, за яку не відповідає шановний інформатор наведених подробиць, та яку наша редакція має право висловити й на дальше підтримати. О. М. Кейван слушно завважує, що Скит Маняський повинен бути дорогий усім Українцям, як духовним так світським, і всі вони не повинні забувати про нього, але наша світська інтелігенція є непомірно більше обтяжена всілякими громадянськими справами, ніж духовна, а вже участь найвищого нашого духовенства у гром. житті є дійсно мінімальна. І тому воно повинно бодай займатись нац.-реліг. справами — чого теж на жаль не робить.

— **Приклад до наслідування.** Різні Товариства й установи послугуються чеками, які додають до часописів. Та дуже часто чеків повертає назад. Тому мусимо підвести факт, котрий доказує, як повинно громадянство трактувати справу детків на загальні цілі. З сего підлуже, пов. Станиславів, повернуло до т-ва „Просвіта" на відновну дому 13 чеків на суму 8 зол. 80 сот. Пожертвуючими самі селяне і місцевий нарід. Одна жертва виносить 1 зол. 50 сот., три по 1 зол., 8 чеків по 50 сот. а один чек на 30 сот. Такий рід пожертв нікого не обтяжує, а переведений масово дає правдиву матеріяльну і велику моральну допомогу.

— **Успіхи нашого співака між чужими.** Наш земляк, п. Мих. Голинський, заангажований до новоутвореної опери в Торуні, виступив з великим успіхом перед повною публікою у цьому місті, Бидгощі та Грудзьондзу, і зєднав собі одногідну прихильну оцінку всієї преси. „Слово Поморске", що виходить у Торуні пише так: „Пантін Йонтка (в „Гальці") співав п. Г., молодий артист, ще невправний на сцені, одначе з прегарним матеріялом: повний, теплий теноровий голос, з вирівняною скалею, гнучкий та експресійний. Наш театр придбав у п. Г., небудемну силу". „Пшиязнь Рольніча" хвалить дирекцію театру за такий вибір. „Дзенник Бидгоски" називає голос п. Г. „тенором могутньої геройської сили, що приковує слухачів блеском своїх високих тонів". „Курєр Познаньскі" хвалить голос „першорядної вартости" і „знаменитої зовнішні дані, що все разом є поважним завдатком на тенора в майбутности може европейского". „Гонец Надвіслянські" і „Глос Поморски" повторяють ті самі думки иншими словами. Та найбільшою похвалою зустрів виступ артиста Г. німецький часопис у Грудзьондзу „Вайхсель Пост" пишучи про його „мистецьку ролю" в „Гальці", „якого голосові засоби просто нагадують Каруза".

— **Виділлтя польської православної автонефалії.** В Москві відбувається тепер собор православної церкви. На соборі відбулася дуже завзята дискусія на тему найвищої влади в православній церкві. Митрополит Серафим поставив резолюцію про зліквідування патріяршату, який відновлено щойно в 1917 р. За найвищу інстанцію в православній церкві визнано загальноцерковний собор. На тому соборі ухвалено виділити польську православну автокефалію. За те затвердженб на тому самому засіданні автокефалію української православної церкви.

— **До учительства!** Товариство „Взаїмна поміч українського учительства" (Львів, Осолінських 8/II) взиває товаришів альокавтованих, щоби подали евентуальні зміни їх службових відносин. Кандидати і кандидатки учительського знання, які помимо старань не одержали досі посад, зволять у власному інтересі подати не до відома Управи Т-ва. Товариші і Товаришки, які цього року обняли учительські посади, подадуть негайно свої адреси, зголошуючись в члени станового товариства.

Від 30 літ існуюча торговля корінних товарів і **КОМНАТА ДО СНІДАНЬ**
— під управою —
В. Й. ФРІДА, при вул. Кохановського ч. 3. КАРЛА БАЗИЛЕВИЧА
636 поручає по цілковитім відновленню, БАГАТО ЗАОСМОТРЕНИЙ БУФЕТ, — ГОРЯЧУ КУХНЮ — ПЕРШОРЯДНІ НАПИТКИ. 2—2

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
д-р Володимир Кіжик
веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію
527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 9-10

ЗВІДОМЛЯЮ
моїх П. Т. Гостей, що свою
РЕСТАВРАЦІЮ
і Комнату до Снідань
під „ЗОЛОТОЮ ГРУШКОЮ",
істнуючу від 1811 р. при вул. Кравівській ч. 7., проваджу від 3. ц. м. у власнім заряді.
О ласкаві відвідини прошу
635 2—2 **ІВАН ЛЮДВІГ.**

— Як заосмотрюють кооперативи товарами на Україні? На засіданню пленуму Центрального Комітету компартії більшовиків України заданив секретар Лебідь, що деякі товари, як наприклад перкаль і посуда, мандрують зі складів тресту до сільських кооперативів аж 300 днів. У харківській губернії сільська кооперація збуває серед селян наведені 40 відсотків товарів, які дістає для розпродажі між ними. Решта тих товарів йде в руки приватних спекулянтів.

— Засуд московських фінансових інспекторів. У Москві закінчився судовий процес проти фінансових інспекторів. Ім поставлено в вину надужиття, яких самі допустились, покриваючи злочини урядовців. Інспектора Стаховича засудили на кару смерти через розстріл, 5 його товаришів на довголітню тюрму, а 37 громадян, що давали інспекторам хабарі, засуджено теж на тюрму від 1—8 літ для кожного.

— Національні суди на Україні. На радянській Україні зорганізовано 92 національні судові камери. В тому числі утворено 33 жидівських, 31 російських, 14 німецьких, 6 польських, 4 болгарських і 4 грецьких камери.

— Відгомін отаманщини. Київський совєтський трибунал засудив на кару смерти через розстріл бувшого помічника отамана Зеленого-Гаращенка. Гаращенкові доказали вбивство цілих десятків комуністів. Він організував свого часу відомий напад на Тріпілля, в якому вбито цілий відділ київських комсомольців. Він же затопив на Дніпрі два пароходи, на яких їхали комуністи.

— Хрущівський посол Кравчишин і панська мова. „П-р Ст. Відяк отримав з Комарна у конверті й на бланкеті „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej" та з печаткою „Український селянський клюб, сейм, Варшава" такого листа у буквальному тексті: „Wielmożny pan D-r Stefan Bilak w Gródku Jagiellońskim. — Warszawa dnia... Czołowice... 1925 4. 10. — Wielmożny Panie! Otrzymałem zawiadomienie od Pana o zapłaceniu tej kwoty co do banku to donosze Panu rze wkrutkim czasie zapłace bo ja dobrze wiem ale niewiedziałem ile i czekałem na zawiadomienie A pan Kuszwara powinien sam był maie zawiadomić i pana nietrzódzić kreślę się z szacunkiem p. Jan Krawczyszyn". І дивуватись кожен-люде, що бідний рекрут з Покуття запротоколений на 3 роки до касарні такого-то „цісарского регіменту" писав під кінець військової служби до своєї сільської дульчінеї: „Лібе Гандзю!"— Видно, що й ільківським послам варшавське „панство" займонувало настільки, що перед українськими адвокатами хотять почванитись своїм поступом у панській грамоті. Лист ославленого „посла" Кравчишина є матеріалом для „Зиа" з дописко „автентичне".

— Мов з поліційної фільми виглядає автентична пригода, яка позавчора трапилась одному з наших львівських громадян: його сина 18-літнього гімназиста, заарештували на вулиці, відвели до якоїсь окремої кімнати на поліції, де його відфотографували, зробили відтиск пальців, взяли точні інформації про його особу, сконфронтували його з десятьома невідомими йому особами і звільнили. Коли батько хлопця звернувся до дирекції поліції за розясненнями, всякі розшуки за списаними документами з його сином не дали результату і у всіх відділах повторили категоричну заяву, що такого арештування і протоколу зовсім не було.

— З хроніки самогубств. Вчора у Львові трапились нові три самогубства. Дві молоді жінки: Олена Януш і Марія Кос хотіли отруїтись кокаїною і сільним квасом, а 64-літній старець Рутковскі — вероналем.

— Арешт злочинців у Дрогобичі. Львівські відомі злочинці, що перенесли свою діяльність до Дрогобича, попали в руки поліції при праці над пограбуванням почтової каси. Їх імена: Иосиф Розенбуш, Степан Волошин, Казимир Михальчишин і Лев Конь.

— Князь, полковник, лікар і ощипанець в одній особі! Нечувано сенсаційну сенсацію та рівночасно цікаву зібрали у сокальським та равським повіті різними дорогами. Є він російським емігрантом, називається Олександер Іванюк, і попався при арештуванню до свого лікарського фаху, в якому не добачував нічого злого. Багато його пацієнтів мало завдячувати, а коли один умер він утік до Львова. Невідомо ще, чи я усіх його титулів: князя, полковника та лікаря, бодай один є правдивий.

— Самогубство варшавського фабриканта. У звязку з нечуваною економічною кризою в Польщі поповнив самогубство власник найбільшої в Польщі фабрики черевиків (фірма „Слон") Карось Гіммельфарб. Причиною самогубства була депресія та клопоти звязані з сплатою зобовязань.

— Нова американська мамія. В останніх тижнях зросла в Злучених Державах мода плекати та носити тюльпани до величини коробливої мачі. За один тюльпан платили 5.000 до 12.000 доларів. Це є така сума, що якби її не друкував поважний часопис, то можна би її вважати жартом. Голяндія, країна, що має спеціялістів до плекання цієї квітки, вже післала до Америки 70.000 скринок з тюльпанами. Цікаво, що така тюльпанева недуга панувала в Америці вже в 1634 р.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за душу бл. п.
о. Миколи Галущинського
пароха в Земнячи
відбудеться в четвер, дня 15. жовтня 1925 о год. 9. рано в церкві духовного семінаря. На це Богослуження запрошують рідню і знайомих
637 Сумні і вічний.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Народнього Театру О. Міткевич і:
Рогатин, сала „Просвіти".
15.X. „Цыганка Аза".
16.X. „Пні нашого життя".
17.X. „Вихрест".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 10—?

Український Театр під дирекцією І. Когутяка.
Озірня, сала „Просвіти".
Середа 14.X. „Княжна Чародійка".
Четвер 15.X. „Барон Кіммель".
Пятниця 16.X. „Чесна Зузанна".
Золочів, сала Шашкевича.
Субота 17.X. „Сирітка Хася".
Неділя 18.X. „Натусь". 569 1-3

Український мішаний хор Д. Котка:
четвер 15 X. Самбір.
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір.
у пятірок 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у пятницю 22. X. Борислав. 518 17-?

Українці Станиславівського Повіту! В неділю, дня 18. жовтня ц. р. о год. 1-ій попол. відбудеться в Станиславові в салі „Українського Сокола" при вул. Третього Мая Всенародне Віче в справі земельної реформи. Українці, про вашу землю йде! Явіться всі! По вічу в тій самій салі Кооперативна Академія. — За Комітет: *д-р Ю. Олесницький.* 1—1

Жіночий Кружок УПТ. ім. Ганни Барвінок у Львові отворює з днем 1. листопада ц. р. тримісячний курс ручного тонкотарства для українського жіноцтва. Місячна оплата 10 зол. Наука відбуватиметься в дівочій школі ім. Шевченка при вул. Мохнацького 12 у вечірніх годинах від 6—8. Зголошення на курс приймає Управа школи ім Шевченка щодня від год. 9—12. 637 1—2

З життя „Українського Товариства Допомоги Емігрантам з України" у Львові за місяць вересень. З відчиту Т-ва за минулий місяць вересень видно, що воно працює в міру можливости. Прибутки такі: добровільних жертв зол. 8'50, членських вкладок вступило зол. 321, за Касу Хорих зол. 38. Видатки: допомог видано зол. 84, допомогпозичок зол. 270, до Каси Хорих заплачено зол. 63. Товариству винні: членських вкладок зол. 1.027, до Каси Хорих зол. 126, допомог-позичок зол. 1.237. Всіх членів Товариство має 234, з них емігрантів 80, неемігрантів 145, почесних членів 7; за місяць прибуло 11 нових членів; членську вкладку заплатили 80 членів, не заплатили аж 154 члени. Читальня Товариства має 1,1=2 томів книжок, 13 газет та 22 журнали. За минулий місяць в читальні перебувало 112 членів, а до Товариства звернулося 210 осіб. Просять записуватися в члени Товариства. Адреса: Ресма ч. 3. 3-ій пов. 1—1

Дрібні оголошення.

КУШНІР робить нові і переробляє старі футра після найновійших фасонів по дешевих цінах. Львів, вул. Підзамче ч. 9. 614 3—3

ДЕШЕВИЙ місяцьвиконує жіночий крій для Пань! 30 зол. спідничку, сальон, Юпаш, 40 зол. костюм. сиф Фляк, вул. Бляхарська ч. 20. Робота першокласна. 553 7—15

СТУДЕНТ прав. Ученик Музичного Інституту з класи співу навяже переписку з багатою панною, котра допомогла би йому до укінчення студій. Письма до „Діла" під „Баритон". 609 1—1

РУТИНОВАНИЙ конципієнт адвокатський з політурою і трибунальською практикою як також з правом субституції пошукує негайно посади. Зголошення: П. Пежанська для Р. А., Львів, вул. Пелчинська 22. 641 1—2

14 і 15 ц. м.
тягнення 1-ої класи.
Гол. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

З огляду на зближаючийся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плями гри і почтові чеки дарон. 568 7—7
Дім Банковий ШІЦ і ХАЄС, Львів, пл. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конц. через М. В. Р. і О. П. Школа Крою і Шиття
„ЙОЛЯНДА"
перенеслася з днем 15. жовтня **до льокалю при вул. Баторого 34.** (Ecole Française) де приймається зголошення на тримісячний курс крою і шиття після найновійших і найлекших систем. — Інформації в канцелярії „Ecole Française" 638 Баторого 34. 1—4

ПЕЧІ і КУХНІ
нові ставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції
Михайло Галібей
638 **Львів, Петра Скарги 5.** 1—6

Розводується подібно велика бібліотека! Кілька тисяч научних і белетристичних книг і журналів в українській, рос., нім., польс., чеськ. мові та ноти. Багато рідкіт, вичерпаних, цінних творів. Великий писаний каталог за квитцією 3 зол. Відповідь на запити тільки за надісланням згори марок на 30 сот. А. Кратинцький, Коломия, Ягайлонська 40. 629 2—5

ПОДЯКА.

Отсим складаємо щиру подяку Впр. Отцям, які дня 25.IX. 1925 зволили відвести мощі бл. п. о. Петра Княжицького на місце вічного супочинку, всім Вп. Панам та Паням, нашим і Покійника знакомим за їхню участь в похоронах, та всім, що в якийнебудь спосіб причинилися до звеличання сумного обряду й дружнім словом і ділом несли нам розраду й потіху в тяжкому горі. 639

Жінка, діти, сино ва, зять і внуки

Не пожалує!
Кождий, хто відвідає кравецьку робітню жіночих одягів
Марка Метяй-Мітяевського
при вул. св. Иосифа 6. І. пов.
дістане елеґантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже
604 дешевих цінах. 3—5

Загальний Зїзд УПТ-ва

відбудеться в понеділок дня 2-го падолиста ц. р. год. 9·30 рано в салі Музичного Товариства ім. ЛИСЕНКА, вул. Шашкевича ч. 5. зі слідуючим порядком дневним.

1. Отворення Загального Зїзду і відчитання протоколу з останнього Загального Зїзду.
2. Вибір комісії статутової, організаційної, персональної і комісії Мятки.
3. Звіт Головної Управи.
4. Звіт контрольного Комітету.
5. Уділення абсолюторії.
6. Зміна статута УПТ-ва.
7. Вибір голови УПТ-ва.
8. Вибір 12 членів Головної Управи і 3 заступників.
9. Вибір контрольного Комітету (5 чл.) і заступників.
10. Вибір розємного Суду (5 членів).
11. Ухвалення річної членської вкладки.
12. Внески та запити.

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА

Янів вр. Голова. — *Стоцький* вр. Секретар.
634 2—2

Краса — Приваба — Гигієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь каталогів, прикладаючи на присилку жарку. Bydgoszcz, Labor, skrzynka pocst. 61. 591 5—12

КОНКУРС.

Головний Видїл Товариства „Просвіта" у Львові уряджує при допомозі Краєвого Товариства „Сільський Господар" 5-місячний господарський курс в господарсько-садівничій школі в Милованї (тов. мінського повіту).

Курс тревatиме від дня 1. падолиста 1925 до 30. березня 1926 року. Одночасно з сим розписує Головний Видїл конкурс на приняття до школи 30 учасників з приміщенням і удержанням під отсими умовинами:

1) зголошуватися можуть мущини в віці 16—36 літ, що укінчили найменше народню школу;
2) кожний учасник має мати свою одіж біля і постіль;
3) учасники платять за удержання, опал, світло і науку по 30 золотих місячно з гори. Хто заплатить з гори повну квоту за всї 5 місяцїв, платить лиш 130 золотих за весь час тревання курсу.

Програма курсу: (на основі програми зат. мін. рільництва з 29. X. 1923. Ч. 2419—R—IV.)
1) Предмети загальної освіти;
2) Основні відомости з науки природи, підготовляючі до фахових предметів;
3) Фахові предмети: рільництво, городництво, молочарство, городництво, садівництво, адміністрація і господарське книговодство, ветеринарія, пасічництво;
4) Питання з господарського законодавства і народнього господарства та кооперації;
5) Гігієна;
6) Практичні господарські вправи.

Зголошення на курс належить виповнити поручено на адресу: Господарсько-садівнича Школа в Милованю п. Стриганї (Stryhańce).

Про приняття і день приїзду повідомить кожного Управа школи.

Львів, дня 25. вересня 1925.

За Головний Видїл Т—ва „Просвіта" у Львові: 2—2
Д-р І. Брик, голова. — *С. Маґаляс* за секретаря.

За Краєв. Т—во господарське „Сільський Господар" у Львові:
Інж. Ю. Павликовський, голова. — *М. Творидло,* директор.

За Управу Школи в Милованю:
Інж. Евген Брилинський директор.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 231 (10.614). Львів, пятниця 16. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. пепедпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Міжнародній Соціялістичний Конґрес у Марселі.

І. Сучасна міжнародня ситуація і проблеми Сходу*).

Міжнародний соціялістичний конґрес, який в серпні відбувся у Марселі, має для України особливий интерес з двох причин. Поперше, цей конґрес уділив проблемам Сходу порівнюючи багато уваги. По-друге, на цім конґресі вперше після Люцернської конференції 1919 р. конкретно поставлено українське питання.

Вже на засіданнях екзекутиви Інтернаціоналу напереподні відкриття конґресу східна проблема стала предметом особливої уваги: було ухвалено підчас конґресу утворити окрему комісію Сходу. При цім відбулася цікава дискусія. Російські есери внесли пропозицію, щоб комісія Сходу складалася лише із представників соціяліст. партій б. Росії, тобто виключно словами: мала приватний характер. Ця пропозиція перепала. Переважаюча більшість екзекутиви, в тім числі представник української соціялдемократії, висловились за те, що проблеми, які ставляться на обговорення східної комісії, мають міжнародній характер і тому конечно, щоб в розгляді їх взяли участь усі парт. Інтернаціоналу. В інтересі взаїмної інформації на початку конґресу відбулося кілька приватних нарад, переважно делегатів б. Росії (коім українських соц.-дем. в нарадах брали участь: рос. соц.-дем., рос. есери, груз. с-д., вірменські соціялісти, соц.-демократи: фінські, естонські, латвійські, литовські, ППС., польські незалежні, чеські с-д., болгарські с-д., соціялісти румунські й ин.). Ці чаради не були доведені до кінця. Але самий факт скликання цих нарад, головно з ініціятиви рос. соціялістів, свідчив про инші настрої на цім конґресі, ніж це було в Гамбурзі.

Від часу Гамбурського конґресу (травень 1923 р.) в міжнародній ситуації відбулися значні зміни. Два роки тому найактуальнійшою проблемою европейської політики були відносини між Францією та Німеччиною. Окупація Руру і справа репарацій були тоді пекучими питаннями для і тому зосереджували на собі головну увагу Гамбурського конґресу. Питання Сходу стояли на другорядній місці. За два роки настали великі зміни. Під впливом загрожуючих відносин на Близькому Сході, а також в Китаї, Індії та в мусулманських країнах, які ховають в собі небезпеку серіозних міжнародніх конфліктів, та ще в наслідок поліпшення в Зах. Европі — увільнення Руру, урегулювання репараційного питання, переговорів про гарантійний пакт і т. п. проблеми сходу стали найактуальнійшими. Тому на конґресі в Марселі комісія Сходу була в центрі уваги всіх соціялістів. Жадна инша комісія не викликала такого живого інтересу і не привабловала на свої засідання такого числа учасників як іменно ця комісія.

Цей особливий інтерес до проблеми Сходу відбився на постановах конґресу. Не є випадковим, що в той час, як майже всі резолюції, що торкаються відносин на Заході, складено в дусі реформістичному, постанови в справах Сходу пройняті духом більше радикальним.

Соц. Інтернаціонал не є однородне тіло. Він обединює в собі ріжні соціялістичні напрямки. Фактичне силу Інтернаціоналу, його пануючий кількостно центр творять визначнійші партії зах. Европи як англійська, німецька й французька. Не вважаючи на це, на конґресі в питаннях Сходу ідейний провід належав лівому крилу Інтернаціоналу, партіям б. Віденського Інтернаціоналу, як австрійській соц.-демократи й инші.

При обговоренні проблем Заходу партії центра держалися своїх випробованих метод реальної політики. Демократизація Ліги Націй; утворення при Лізі Націй окремого економічного органу для регулювання міжнародного господарського життя; женевський протокол, як загальна система гарантії мира, обовязкова для всіх держав, які входять в склад Ліги Націй; скликання Лігою Націй міжнародньої конференції для вироблення способів загального розброєння; прийняття в склад Ліги Націй Німеччини та СРСР. і т. п. — такі були головнійші вимоги партій центра, які й увійшли в загальну резолюцію про політику мира, прийняту конґресом. В цих вимогах нема нічого нереального. Все тут будується навколо того, що є: навколо Ліги Націй і тих заходів міжнародного характеру, про які вже тепер говориться на її засіданнях. Ліга Націй не відкидається, як ідея, критикується лише її сучасний, незадовольняючий стан.

Ще відкриваючи конґрес, англійський делегат Генґерсон сказав: „Сьогодня ми говоримо іменем великої сили. За нами стоїть семимільонова маса організованого робітництва світа і більше як 25 мільонів виборчих голосів. Наші представники беруть участь в правительствах ріжних країн Европи. Це значить, що ми вступили в нову добу розвитку соц. інтернаціоналу, добу не тільки пропаганди теоретичних принципів, але й практичного переведення їх в життя. Я сам був в правительстві і знаю, як тяжко правити країною. Ми не мусимо вносити зневіри й розчарування в робітничі маси. Тому не будемо захоплюватись постановами, яких ми сьогодня ще не в стані здійснити".

Цим висловив Генґерсон настрій учасників конґресу. Тим більшого значіння набирають для нас постанови конґресу в питаннях Сходу, ухвалені в діловій атмосфері. Резолюції конґресу були висліком реальної оцінки ситуації на Сході, яка в сучасний момент вимагає пильної уваги до себе соц. інтернаціоналу й очевидно иншого, більше радикального підходу до неї, ніж ситуація на Заході.

В центрі всіх східних питань перед учасниками конґресу стояли два головнійші: 1) політика Союзу Рад. Республік як внутрішня, так і зовнішня і 2) конфлікти, які повстають з одного боку навколо сусідніх до нього Союзу західніх держав, а з другого — навколо революційних національних рухів в Китаї, Індії та мусулманських країнах. Більшовики використовують національний рух на Далекому Сході в своїх інтересах для поширення комуністичної доктрини в инших країнах світу. Це веде до зміцнення агресиваних настроїв в імперіялістичних державах Заходу проти Союзу Рад. Республік. Із цих суперечностей наростає серіозна небезпека нової світової війни. Найбільш небезпечна для мира частина Европи — це нові держави, сусідні з Союзом Рад. Республік, як Польща й ин., а також держави балканські. Під впливом імперіялістичних держав Заходу границі цих держав встановлені з порушенням права самовизначення народів. Крім того значіюча часть цих країн поневолює до меншостей старі методи поневолення та агресивного шовінізму. Все це разом з політичною реакцією в цих державах утворює тут стан постійного неспокою, який використовують з одного боку більшовики, організуючи в цих державах повстання й підготовляючи цим шлях для їх завоювання, а з другого — імперіялістичні держави Заходу, які знаходять тут не менш сприятливий грунт для організації наступу проти більшовицької держави. Тому всякий конфлікт на цих теренах загрожує війною в цілій Европі.

З огляду на це конґрес ухвалив постанови, які охоплюють проблему Сходу в цілому. Насамперед конґрес осудив диктаторську владу більшовиків, висловившись за демократизацію режиму в Союзі Рад. Республік і підкреслюючи окупаційну політику рос. більшовиків супроти України, Грузії та инших народів б. Росії. З приводу положення в так зв. нових державах конґрес висловився за ревізію кордонів, як передумову забезпечення миру на Східній Европи. Нарешті в справі національних рухів на Дал. Сході конґрес зобовязав всі партії соц. Інтернаціоналу боротися за право самовизначення поневолених народів Азії та Африки і в першій мірі за усунення натиску чужих держав в Китаї.

Закінчуючи на пленумі конґресу свій реферат в справі революції про східні питання, відомий знавець національної проблеми О. Бауер сказав: „Ми, австрійські соц.-демократи, дуже добре розуміємо, через що ви, партії Заходу, так щиро повяжете нас тим, щоб очистити Европу від колючого дроту, який всюди ще лишився у нас від окопів світової війни. Це все необхідно. Але ми вважаємо ще на одно завдання, яке в сучасний момент стоїть перед нами: це конечність розуміння величезного історичного процесу пробудження народів, який відбувається на всьому Сході, розуміння історичної місії, яку в цім процесі виконує робітнича кляса, і в дусі цієї місії виховання мас та підготування їх до боротьби".

Вже по тому, як цілий конґрес з величезною увагою та піднесенням вислухав реферат Бауера, було видно, що проект революції вироблений комісією Сходу, буде одноголосно одобрений конґресом.

Делегат.

*) Отсей звіт одержали ми досить спізнено, та все таки порушені в цьому справи не втратили своєї актуальности. — Ред.

ЧЕТВЕР. ДНЯ 22. ЖОВТНЯ 1925 р.
Саля Музичного Тов-а ім. Лисенка
КОНЦЕРТ
Дарія ЛЕВИЦЬКА — сопран.
Катря МАНДИЧЕВСЬКА — скрипка.
Оля МАНДИЧЕВСЬКА — фортепян.
646 Подробиці в афішах. 1—?
Білєти продає анс Кооператива „Український Театр" — Руська 18. I. п.

Латвійські вибори.

Соціялісти найсильнійшою групою

Саме скінчилися вибори до латвійського парляменту. Найбільшу кількість мандатів добули латвійські соціялісти і то ліва соціялістична група 32 мандати, права (меншевики) 4 мандати, разом 36. Партії правиці й центра вийшли з виборів дещо ослаблені. І так „Селянський Союз", ослаблений ненавійною й трагічною смертю свого провідника, міч. закорд. справ Мейєровича, здобув 16 мандатів. Націоналістична партія о. Трасуна, недавно екскомунікованого зі всіх пропозицій, і инші правні групи здобули 34 мандати. Инші національні меншости осягнули 14 мандатів (Німці — 4, Росіяне — 3, Жиди — 5 і Поляки — 2).

В попереднім соймі засідало 25 послів правиці, 22 центру, 38 лівиці (обох соціялістичних груп) і 15 представників націон. меншостей (6 Німців, 5 Жидів, 3 Росіян і 1 Поляк).

Як бачимо, то нові вибори не спричинили поважнійших змін в лоні латвійського сойму.

По широкому світі.

Міжнародня конференція митова в Пекіні почнеться 18. п. м. Всі европейські держави зацікавлені в порозумінню з Китаєм, що домагатиме повної митової автономії. Америка хоче піти на всі уступки, Англія ні.

Фашистівські заворушення перейшли з Фльоренції до Риму. Фашисти нападають на осідки організації масонів, у головній їх палаці, де знищили папері. Поліція борється з ними.

Абд-ель-Кір'м має приготовляти протинаступ на свою столицю Аджір, яку зайняли Еспанці, віддалену від його теперішних позицій на дві милі. Крім цього зосереджує все своє військо в горах.

Анґлійський економіст Гільтон Юнг, що у свій час приїздив до Польщі як офіціяльний доradник у санації фінансів, на нещастя, всупереч дівісткам, їде не до Польщі, а до Індій.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Державна кріза.

Львів, 15 жовтня 1925.

Ніколи немає вже більше банального слова, що робило би на нас цікавіших польської держави менше вражіння, ніж слово кріза. У Польщі було вже стільки кріз, такі різнорідні і такі всі однакові — що одна кріза менше чи більше справді не грає ніякої ролі. Нині кажеться, що грозить Польщі неожидана кріза. Вона має бути виплівом господарської кризи, доведеної до краю нинішнім польським премієром і міністром фінансів, що одночасно користується необмеженим довірям президента республики. Таким робом маємо ще й урядову кризу; трагікомедія з диктаторськими уповноваженнями п. Грабського каже дементувати всім „лівим" і „правим" політикам польським над кризою польського парламентаризму, а грандіозні злодійства й обманства в усіх ділянках польського державного апарату кажуть про кризу не тільки біюрократії, але всього польського громадянства, що затратило почуття моралі.

Польське законодатне тіло відає в руки відповідального урядовця, який повинен бути лише виконавцем волі представників народу, просто необмежені уповноважения і протягом двох літ у блаженній безжурности за долю державної господарки займається міжпартійною гризнею. По двох роках рантом занімається крик, бо безконтрольність уряду довела державу на край банкрутства. І всі ті, що два роки вірили в голову уряду як в бога, через ніч стають його немилосерними критиками-противниками. Та тільки зібрались, щоби голосно, на соймовій арені, дати вислів своїму критицизмові, — зараз виринає у далеких кулісах особа виборного голови держави, який на хід соймової праці й на діяльність відповідального парламентарного уряду не повинен мати жадного впливу,—і сойм знову замовкає, шукає якоїнебудь приключки і — відкладається. А пан премієр —невдоволений, але... „спокійний". „Я хотів—мовляв — мати поміч (?) сойму, але коли її не маю (!), уряд буде примушений працювати і без тої помочи". Чи може бути більш класичний вислів погляду на його обовязки та на права законодатного тіла?!

Але все воно є тільки симптомами хронічної і перманентної кризи, яка в суті речі існує вже сім літ і є лише продовженням такої самої кризи, яку хронічно переживала історична Річпосполита. І тому її причини лежать далеко глибше ніж говорять про не кожночасні офіціяльні чи неофіціяльні енунціяції. У кожній такій чи иншій кризі виявляються симптоматичні моменти, характеризуючі психіку польського політика й державного діяча та вартість польського політичного світогляду. Легкодушність, безжурність і короткозорість у парі з повною відсутністю почуття відповідальности й подиву гідною фанфаронадою — ось причини постійної кризи, яку переживає Польща. Краківський економіст, проф. А. Кржижановскі твердив у своїй, кілька тижнів тому виданій, книжці „Пауперизація сучасної Польщі", що вправді Поляки мало користають з чужих досвідів, але всеж таки запамятують дещо з того, що відбилося на їх власній шкурі. Один з його товаришів, професорів-економістів у приватному листі заквестіонував таке твердження як надто сміливий оптиміам і ось п. Кржижановскі, призадумучись у „Часі" над новими 3-ма проектами Вл. Грабского про санацію санації, признає слушність, що він задалеко вайшов у вірі в польський державницький розум. „Бо уряд, замість поглянути в очі фактам, волів признавати за правду не те, що нею дійсно є, але те, що на його думку бути повинно. Свої побожні бажання ідентифікує з дійсністю і будує замки на леді"...

Хто краще знає правдивість цих слів від Українців, нинішніх громадян польської держави? І хто знає краще від нас, в яку фікцію задивлені від 7-ми років керманичі воскрешеної польської республики, вірючи, що це не фікція, а дійсність...

Ачі усуненням уряду Грабского, ані примушенням пред. Войцеховского піти слідом Мільрана, що надто завангажувався був у політиці Пуанкаре, не усунеться кріза польської держави. Вона існуватиме так довго, як довго не вимруть старі категорії, якими оперує польська громадська думка і не прийдуть до слова нові, що скажуть инакше глядіти на реальну можливість існування польської держави.

Льокарно.

Знову яснійше. — Нещаслива 16 стаття. — Не було делєґата до Берліна. — Найблизші хмари.

Нема то як блакитне небо і рожевий овид! Розмови, що так важко йшли торік у льондонській мряці, плинуть, моя лодка по Лаго Маджоре. Мир посувається хутко вперед, але дипльомати запевняють, що ще найменше тиждень просидять над ним і над чудовим озером.

Вже навіть останні настрої у варшавськім міністерстві заєвід. справ покращали. Телефоном з Льокарно прийшли туди звістки, що деякі уступки в користь Німеччини що-до 16-ої статті статута Ліги Націй не зменшують у нічому забезпеки на східних німецьких кордонах.

Ось текст цієї славної статті, довкола якої ведеться такий завзятий бій красномовних язиків:

„Коли якийнебудь член Ліги нарушить прийняті на себе в ст. 12, 13 і 15. зобовязання і вчне війну, то цей його крок буде рівнозначним з воєнною акцією проти инших членів Ліги. Ці члени зобовязуються перервати з ним негайно всі торговельні та фінансові зносини, заборонити своїм підданим усіх взаємин, фінансових, торговельних і особистих, з підданими тої договороломної держави і перервати такі його взаємини з иншими державами, без огляду на те, чи ці держави є членами Ліги Націй. У такім випадку Рада Ліги має обовязок запропонувати ріжним урядам-учасникам: якими засобами на землі та морі кожний член Ліги має причинитись до тої збройної сили, що має оборонити пошану зобовязань Ліги. Члени Ліги обіцюють собі крім цього взаємну піддержку при вдійсненню засобів, що є наслідком тої статті й обовязуються звести до мінімум свої претенсії витрат та втрат. Вони піддержують себе також взаємно в обороні перед виїмковими засобами, яких ужила проти них договороломна держава. Вони роблять усе потрібне, щоби боєзим силам кожного члена Ліги, що бере участь в обороні зобовязань Ліги, влекшити перехід через їх територію. Кожний член, що нарушить одно з таких зобовязань, може бути виключений з Ліги. Виключити можуть його голосами всіх иншх членів, присутніх у Раді Ліги."

Уже у вчорашніх інформаціях подали ми звістку, в якій мірі Німеччина згодилась на цю статтю. На випадок війни Рада Ліги мусить рахуватись з її слабим економічним та військовим станом, а французькі війська можуть їхати на поміч Польщі морем. Польща має бути заспокоєна иншими міжнародніми тезами: 1) що рейнський пакт не може нічим нарушити французько-польського союзу, 2) що обовязковий арбітраж має виключити можливість війни.

Французька відома агенція „Гавас" подала звістку, що у звязку з уступками в користь Німеччини, німецькі представники в Льокарно вислали спеціяльного делєґата до Берліна, щоби цей повів згоду на компроміси внесені в Льокарно. „Берлінер Тагеблят" заперечує цю звістку і називає її фальшивою, аж у двох пунктах. У Берліні нічого не відомо про висилку такого делєґата і німецька делєґація не просила часу до надуми над відповідю щодо умовин її вступу до Ліги Націй.

Покищо в Льокарно справа загального пакту, не вважаючи на оптиміям, не перейшла через рішаючі труднощі. Хмара сумнівів: як повязати загальну забезпеку зі східним пактом? — все ще притемнює погідне небо. Поруч неї кружляють инші хмарини, які доведеться ще дипльоматам розсіяти а саме — т. зв. побічні питання про кольонську смугу, влекшення окупаційного стану врешті Надрейнщини, означення прав літаків у мирній комунікації, справа басейну Саари, то-що.

Москва і Варшава.

Польсько-радянське урядове зближення і комуністична партія.

Політика уряду та публична опінія — це два чинники, які в нинішніх часах дуже часто і — можна сказати — в правила стираються та попадають між собою у суперечність. Цей конфлікт заключується в відмінному розумінні державних інтересів та в нерівномірній освідомленості обох тих чинників про міжнародні можливости. Уряд з правила знає більше про міжнародню конюнктуру і тому його реальна політика густо-часто відбігає далеко від побажань публичної опінії. Правильно буває так, що публична опінія параліжує шкідливі, на її думку, вчинки уряду, та усуває з відповідальних становищ реалізаторів тих вчинків.

В европейському заході висловниками публичної опінії в політиці є парляменти. Не те у Союзі Радянських Республик. Тим виразником

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 3)

Зі Львова до Риму.

I.

У вагоні ч. то 345.

(Продовження.)

Люде бавились, літи (ті менші й ті більші) то виходили на головний коридор, то зникали в переділках. Час минав.

В Пшеворску прилучились до нас панство М., а в Кракові львівський лікар д-р В.

Ідуть, роздивляюся по переділках, а тут уже деякі „забивають цвяхи" головою. Сон має свою силу— особливож у залізниці. Виходжу на коридор. Опустів. Сидить на кріслі в ньому тільки пані Б. Уложила до сну Юру і Луню, наші „паломиченята"; одну лавку полишила для них, другу для мужа, а сама ось тут зачинає куняти. До бра мати — всюди мати! У переділках зовсім затихло. Вже добре по півночі. Я волію в вагоні стоячи, як „забивати цвяхи". Стою — доки зможу. Виходжу до д. Барвінського. Клячить і молиться. Знов вертаю на головний коридор. Ходжу. Стою. Минає пів години, година. Муки „путешествія" находять. Зітхаю до неба а земля тягне мою душу. Вириваюся. Знов заглядаю до переділки, де д. Барвінський. А він клячить похилений над своєю лавочкою, і блаженно спить — із своїм парадним цилиндром на голові. Знов вертаю на коридор, притискаю чоло до вікна. Чую, як наш вагон совгається наче змія. Не трясе, не бренчить, тільки совгаючися, сичить. Нема вже для мене місця. Ідуть до своєї переділки.

Чи я спав тої ночі, чи ні, не памятаю. Не одну ніч на тій подорожі мусів я так провести, і память про отсю ніч у мене затерлася.

— — — — — — — — —

Граница! Чеська граница! — Для паломників, перемучених нічною їздою, не був зрана 16. серпня найбільш емоційний момент. Це паспортова й митна ревізія на приграничній польській стації, але сама граница — ота межа, яка ділить Польщу від Чехословакії. Не один з паломників певно не одно мав би закинути такій їзді „гуртом", одначе з певністю кожний бодай це одно признає, що приграничні ревізії були для нас дуже легенькі, чисто формальні. Я про це діймаючо переконався. З поворотом домів від я з Хорватії (начатку) літру сливовиці, і на австрійській границі мусів я (Австрійцям) заплатити за неї шість шилінгів — саме стільки, скільки вона коштувала в Загребі. А з Відня до Італії від я так само літру сливовиці, але про це ніхто навіть не думав питати.

Чесько-польська граница! — Всі загалом тямущі, хоч тоді може й легше живі, тиснулись до вікон вагону, щоби побачити її... Скільки споминів вязалося з тою границею! Цеж вислід кровавих змагань у світовій війні і політичних борикань по війні. Це лінія, яка ділить землю на два світи. Тут так, а там зовсім инакше!... А скільки сумних рефлексій із нашої найновійшої воєнної і політичної катастрофи лучилось із „границею" загалом!... В уяві нам здавалося, що „граница" це якась пропасть, наче „край світа". Хотіли ми побачити бодай якусь перегорожу, або хочби тільки межу-борозну, виорану поперек піль... Одначе ми не бачили нічого, тільки звичайні собі (лихі, неродючі) поля. І ось через таке „ніщо" ми, Українці, опинилися — такі нещасливі!... Хаплі думок і серця грали, заломлювалися наче в дітячій душі, і виходили їх конектури в нашій свідомости то дитинні, то мужньо-спілі. В грудях душилось болюче зітхання, яке небавом замінилося в якийсь легкий лет душі: ось ми вже на граничній чеській стації — в „світі"! Якось так свобідно в душі!...

Поїзд стоїть тут годину, доки не відбудеться пригранична ревізія, а доти з поїзду не випускають. Нам на думці дешевий чеський пільзнер, хоч ніяк його тепер пити, бо ще не час. Але на слідуючих чеських стаціях ми вже кричали з вагону „дай піво!" На наш жаль, пільзнера ми не могли дістати. Пізнісько, що розносить пиво біля вагонів, ясував нам, що в Чехах не пють пільзнера, бо то „моц драге піво". Гальба коштує на наші гроші около 60 сот.! І це для Чехів дороге!... От та „граница"! Пільзнера дістали ми щойно на останній чеській стації в Бжецлав-І (Břeclav). Від цієї стації до Відня близенько. Поспішний поїзд їде годину і кількандять хвиль.

Так заїхали ми до Відня на Ost Bahnhof (Nord - Bahnhof уже не функціонує), де нас чекали знайомі. Загальне стремління було: чим скорійше дістатися до (замовленого) готелю, обмитися, роздягнутись, випружитись і переспатись бодай через одну годиночку.

(Продовження буде.)

публичної опінії не є ні Центральний Виконавчий Комітет Рад, ні Зїзд Рад, а комуністична партія більшовиків. Там є ще одна нечувана на Заході обставина: всі члени всіх радянських урядів є членами компартії, але не зважаючи на те уряди, а в першу чергу всесоюзний уряд не все веде таку політику, яка покривається з потребами та вимогами партії. Це треба віднести перш за все до закордонної політики.

Візьмім дипльомотичні заходи Чічеріна у Варшаві для навязання польсько-радянської дружби. Вони, як видно тепер із радянських газет, стрінулися в дуже гострою опозицією в комуністичній партії. Партія влаштовує тепер цілий ряд мітінгів, на яких приймає постанови більшменш такого змісту:

„Підставою для всіх добросусідських взаємовідносин та переговорів з Польщею являється перегляд рижського договору, якого нестійність виявляється найяскравійше в змаганнях українського та білоруського народу до визволення себе від штучно створених кордонів над Бугом".

Наводжу саме ту постанову тому, що її прийнято між иншим на суто-московських фабриках ім. Семашка та „Червоного Грому" в Москві. На Україні такі постанови приймають далеко гострійшу форму, спрямовану виразно проти політики Чічеріна, що хоче коштом українського народу годитися з Польщею. З цензурних оглядів тих постанов цитувати не можемо. Та вже зацитована вгорі постанова московського робітництва доказує, що шляхи чічерінської дипльомотії сильно розходяться з настроями компартії.

Одначе це не означає ще, щоби політика Чічеріна наслідком того мала заломитися. Ні, такі виступи мають на Московщині чисто демонстративний характер, що має саме причинитися до скріплення успіхів Чічеріна. На Україні не те. Тут такі демонстрації аранжує теж компартія більшовиків України, рівнозначно з московською компартією, але такі підсувані нею робітництву та селянству постанови находять між тими останніми дійсно буквальне зрозуміння та щире відчуття їх змісту. Через те такі постанови на Україні мають не демонстративний, а щирий і безпосередній характер свідомого протесту проти торгування українським народом. І саме цей факт для нас важний. Як би там хто не інтерпретував та не пояснював тактики комуністів на Україні, які ціли не підсував би, то для нас не важна тактика, не важна її задня мета, а важний той відрух, який вона спричинює в нашому народі. Той відрух і ті наслідки такої, а не иншої комуністичної тактики далеко не покриваються з укритими цілями компартії.

в. м.

Моральне багно.

Дещо з дефравдаційних сенсацій у Польщі.

Львівський сіоністичний орган „Хвіля" приніс недавно таку інформацію свого варшавського кореспондента: Соймовим послам роздано звіт Найвищої Палати Державної Контролі за 1924 р. Цілий звіт є тісно довірочний. Та не зважаючи на те, між послами стала незвичайно актуальною справа знесення тієї довірочности. В цьому напрямі мають деякі посли порушити справу на пленумі сойму. Вони будуть домагатися, щоби звіт Контролі був відомий цілій суспільности. Причиною такого поставлення є факт, що контроля виявила незвичайно великі надужиття в державних установах усіх майже ресортів. Зі звіту Державної Контролі за 1923 р. виявлено, наприклад, факт, що в окрузі познанської команди корпусу пропало 600 автомобілів, які цілий непідомо куди і до нинішнього дня не віднайдено винуватців тієї кражі. Тому деякі посли хочуть піддати під осуд і до відома публичної опінії всі відкриті контролею надужиття за 1924 р. Вони виходять зі заложення, що затаювання таких надужить може закінчитися катастрофою.

Якби для підтвердження тих домагань послів приносить варшавський „Роботнік" аж три факти про дефравдацію та крадіжу грошей в державних і громадських установах. І так на краківській пошті відкрито мільйонові, яких допускався почтовий практикант Таргальскі та листонос З. Івануф. Шкоду покрили своїми.

В томуж Кракові військова жандармерія арештувала Максиміліяна Горна за те, що він здефравдував значні суми з фонду, призначеного на „Дім польського жовніра". Гроші того фонду походили з публичних складок.

Судове слідство проти краківського спекулянта Владислава Рошкого, власника бюра купна і продажі парцель, виявило, що він надув усіх своїх клієнтів на суму 300,000 золотих. Та на суму не обіймає втрат усіх пошкодованих клієнтів, бо деякі не зголосили своїх претенсій до суду.

Колиж до цього пригадати от хоча недавну бачкову аферу д-ра Кольніка у Львові, що наразила Банк краєвого господарства на втрату мільона сто тисяч долярів, надужиття в лодзькому уряді тютюнового монополю, де арештували директорів і багато иншої великих і малих дефравдацій і крадіжів державного майна, які ми нотували в останніх часах,— то дістанемо страшну картину демораліза-ції та ганґрени, що розпаношилася у всіх категоріях польського урядництва і яка сидить вже й так зашпенених податників.

Зрозуміле, чому найвисший уряд державної контролі, не хоче згодитися на опублікування свого звіту. Той звіт убив би сервз суспільности всяке довіря до господарки державним майном і громадським грошем та підірвав би у світі всяку пошану до Польщі як держави. Очевидно, що не було би для Польщі у бійчим а може й більше небезпечним від якоїнебудь воєнної авантюри.

Бо важко зрозуміти господарську політику Грабського, важко зрозуміти величезну виску та непосильну для населення податкову обтяженість, коли значна частина того витисненого з населення грошва йде в приватні кишені здемораліза-ваних і розпущених урядників. Очевидно, що такому урядові, який не в силі прочистити воюючої бюрократичної атмосфери, ніхто не може довірати, а тим більше не може повірити в його санаційні заміри.

З того страшного моральчого багна, яке сповило відроджену Польщу здають собі докладно справу і самі Поляки. Ось у варшавському „Курієрі Поранному" містить Ст. Пацьорковскі фейлетон п. з. „Чому не маємо довіря?" В ньому на самому початку стоїть таке: „Навіть найбільші наші національні пороки не передбачували нам, що та сама велика війна, яка спричинить воскресення Польщі, одночасно занурить її в прірву гнилі та зіпсуття, — що будуючи нову будівлю нашої держави, закуплені будемо закладати її фундаменти в болоті. Досвід віків учить нас, що згинули ті народи і не могли встоятися ті держави, які не вміли опертися свого публичного порядку на чесноті та ревельности і своїми законами не вміли забезпечити до себе довіря громадян, а публичного кредиту для цілої держави. Тимчасом дух часу виказав нам зпід ніг ту підставу всякої державности і кожної хвилини можемо повиснути у повітрі, виджидаючи нових пророків і нових заповідей. Ніколи перед війною не було стільки крадежів, обманств, махінацій і великих розбоїв, тільки спекулянтів, тільки вечесних спілок і синдикатів, що тепер".

Бурси.

Чергове завдання „Рідної Школи".

З поведінки нашого противника видно, що він, бажаючи знищити нас політично, намагається перш усього відібрати нам культуру. (Инша річ, що всякий напір викликає природний відпір). Він йде наступом на все, що ту культуру собою являє. У першу чергу йде зі сильним розгоном на наші школи. З поважного доробку на полі шкільництва, з яким увійшло 4 мільйони Українців Східної Галичини в склад Польщі, нема й сліду. По кількох літах приналежности до Польщі, по заведенні „утраквізму" в одній части цих шкіл, а по переміні на чисто польські в другій, — про українські початкові школи в Польщі вже не можна й говорити. І тому доводиться зі сумом звуважити культурний застій у розвитку української дітвори, а де українські діти змішані з масою чужинецьких, там навіть грозить винародовлення тієї дітвори.

Не буде українських дітей, — не буде й нації. Тому на теперішній генерації тяжить відповідальний обовязок вдержати для нації українські діти, хочаб не знати якими коштовними засобами.

На цьому полі повинні виявити як найбільшу активність не тільки окремі шкільно-освітні організації, але й організації політичні, економічні, професійні, бо й кожна українська одиниця зокрема. Щоби не вносити безладдя в цю роботу, — праця всіх чинників на освітньо-шкільному полі повинна звестися до постійної, витревалої помочі в діяльности, яку від довгих років веде Українське Педагогічне Товариство.

Воно виховує молодь так, щоб вона вміла відшукати шлях до національних змагань нації.

У такій установі як УПТ-во не сміє бути ніякої „втертої", отностайної тяглости. Воно мусить міняти свою діяльність, йдучи за духом часу й обставин, та до них приноровлювати свою діяльність. Коли донедавна УПТ-о зосере. дкувало свою діяльність на кількох своїх гімназіях, а опісля на кількотесятках своїх народніх шкіл, то теперішній час видвигає новий клич: фахову освіту.

Щоби витворити свідомий український елемент для наших міст через фахове підготування інтелігентного ремісництва, мусить УПТ-во взяти у зорганізовані рами фахове підготування молоді як для домашнього, так для дрібного, ба й фабричного промислу. УПТ-во мусить піднайти осередки, які надаються до плекання певної галузи промислу й основувати для тої мети окремі школи. Одначе не в цьому головна річ, щоби молодь набирала фахового значіння в окремій українській школі, (бож нема н. пр. слюсарства чи столярства польського, українського і т. д.), а в цьому, щоби вона таке знання мала. Важнійше, щоби українська молодь пізнала основи рідного ремесла — стилю та щоби вона для нації не пропала. І тут виринає нова потреба, яка повинна стати найблизчим кличем діяльности УПТ-ва, а саме: організування пристановищ для ремісничої молоді, творення ремісничих бурс.

Це завдання важке і пекуче. З одного боку воно лекше до виконання, як основання фахової школи, з другогож боку воно стане пустою балаґкою, доки громадянство не дасть на це відповідних фондів.

Що такі бурси чим швидше потрібні, скаже кожний, хто мав нагоду приглянутися життю „хлопців" (особливо цих „залежних", про яких згадує п. Стефанівський в 226 ч. „Діла") і поведенню майстрів, хочаб і українських. Такий „хлопець", який чи не більше вчиться у майстрової в кухні, як у варстаті, який працює від ранку до ночі, який поневіряється по долівках і стрихах, який нераз не бачить примусової промислової школи, це справдішний гельот, невільник свойого убожества. Це справа, якою повинні пп. майстри щиро, по людському зайнятися і направити.

При цьому нам не можна резигнувати з молоді з освітою, яку дає середня школа. Приватних українських гімназій мало, а творити нові не конечно потрібно. Бо, що більше: слід би перевірити, чи всі теперішні приватні гімназії мають умовини розвитку, або бодай істнування. Ми повинні спрямувати молодь до державних середніх шкіл, до яких (у теорії) маємо чейже рівне право з Поляками. Щоби дати можність і убожшим, а талановитим дітям користати зі середньої школи, мусить УПТ-во й тут взятися до творення бурс, де молодь мала би дешевше, або й безплатне удержання, де батьківський догляд паралїжував би „повоєнні" звички молоді й де давалось би національне виховання, якого не дасть державна школа.

Цього справою повинен займитися найблизший загальний Зїзд УПТ.

Ці великі завдання зможе УПТ, сповнити тільки при поважній моральній, а головно матеріяльній постійній, зорганізованій допомозі з боку цілого українського громадянства. До ріжних болячок, до всяких „конечних потреб" прийде ще одна. Але — ані лякатися цього, ані відкидати не можна, бо молодь, — це добро цілого народу. Тому цілий народ мусить дбати, щоби вона була такою, якої потрібно народові. Слід завважити, що розуміння цих вимог поширюється в нашому громадянстві, але не рівномірно. Ціла організація носить ознаки дорослости, бо залежить головно від того, чи найдеться на місці шефа, працьовита одиниця. Відрадний факт, що організація УПТ-ва обхоплює цілий край: від Чорногори поза Сян, від Красноїли до Лежайська.

Кожна українська одиниця повинна уважати собі за честь бути членом цієї величної організації та причинитися до основання робочого Кружка УПТ. в місцевости. Тепер до цього якраз пригожий час. А покищо повинен кожний підпомагати „Рідну Школу" правильно, відповідно до свойого доходу.

Цього вимагає від нас хвиля й народня потреба.

А. Ясінчук.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за одно слово, два речення і один уступ із передової статті п. н. „Відвідини", за одно слово із малого фейлетону та за наголовок і одно речення з новинки, що інформувала про перебіг православного собору в Москві.

— **Відкриття української гімназії в Празі.** Дня 8. вересня ц. р. відкрито в Празі українську гімназію в складі, покищо І. III. та V. класи з двома матуральними групами при ній: І-ою однорічною та II-ою дворічною. Директор гімназії, відомий педагог проф. Ярема у своїй промові по учнів вказичив велику вагу та значіння тієї одинокої української гімназії, в якій може цільно — без усяких обмежень та шкідливих впливів ворогів українського відродження — вестися науки. Підкресливши велике значіння тієї колонії чеського народу, він подякував чеському урядові та закладам учим і професорів до невтруженої поваги на добро усього українського народу. До навчання в гімназії запрошено найкращих чеських та найдемократичніших професорів. Українська гімназія в Празі заснована по типу т. зв. „реформованих" реальних гімназій з восьмирічним курсом навчання, що своєю програмою ще більше наближається до нормальних класичних гімназій ніж звичайні гімназії. Ця гімназія має бути зразковою українською гімназією. Робляться дружні заходи педагогічного персоналу й батьків, щоби поставити на належну ви оту цю так необхідну українську середню школу. (За „Українським Прапором".)

— **Ст. Грабські і Ст. Гломбіньскі.** Під цим заголовком приносить варшавський „Роботнік" таку замітку: Ст. Гломбіньскі виголосив у Львові промову про господарське та політичне положення Польщі, в якій виложив „своїх думок (плятельних) поляку і своїх почувань (невдячних) каїн". Ст. Гломбіньскі напав на робітників, що не працюють стільки, скільки подобається капіталістам і ендекам. Між иншим має він претенсії до двукарських складачів, що на протязі дня роблять те, що могли би зробити на протязі півтори години. Опісля палить він смілені дуби про соціялізм а наконець атакує Ст. Грабіского за те, що заключив угоду з Жидами. Гломбіньскі заявляє: „Нумерус клявзус" потверджений міністерським обіжником з 1923 р. мусить бути проведений в життя". Отже Грабскі видає обіжники, щоби „нумерус клявзус" не практикувати а Гломбіньскі вимагає, щоби практикувати його розпорядок про „нумерус клявзус" з 1923 р. А ендецькі професори скупляють не Грабского а Гломбіньского. Ось який поділ праці між ендецькими вітязями.

— **Як пропадають наші мистецькі цінности.** Є у Львові відомий в кругах колекціоністів, збирач д-р Заревич, який інтро-чудо, невеликим коштом дійшов до поважної збірки картин, мініятур, ритунків і т. п. Останніми часами кинувся той пан на „штаїніса", пірнув, що в кругах „ruskiego" духовенства найде бажаних доставців. Не помилився на жаль, про що переконує нас перепсний листок, який випадково попав нам у руки: До д-ра Заревича, директора Музею народового. Текст письма дасмо в оригіналі: Wielmożny Panie! Dziś w wieczór wysyłam 3 paki (pociągiem osobowym) starych obrazów. Znalazłem w Czernicy „carskie wrota" są nader stare (nietawno odnowione) i te też przesyłam. 3. X. 1925 ks. Kuźniak. Ось який патріот.

— **Протибільшовицький конґрес у Відні.** „Прагер Пресе" повідомляє, що в суботу відбувся 10. X. у Відні таємний протибільшовицький конґрес російських протибільшовицьких організацій. В ньому взяло участь 108 делегатів. На зїзді ствердженo, що протибільшовицька праця російської еміґрації пішла на марно. Конґрес вірив порозумівати над відмінностями єдиного протибільшовицького фронту. Речинцем тої постанови має зайнятися „Російський Національний Союз". На конґресі мали бути присутні і делеґати протибільшовицьких організацій з Росії.

— **Поліційська мораль румунської поліції.** Ми вже писали про свічі, варварські методи, якими послуговується румунська влада. Ті методи обурили весь світ, але не зважаючи на те, їх потверджує один із співробітників тих методів інспектор поліції з Галацу Попеску. В букарештенському щоденнику „Алверуль" помістив він таке висказання: „Доносення преси про тортури в румунських касарнях жандармерії є перебільшені. Обвинувачених, що стоять під замітом протидержавної змови, било виключно тоді, коли цього вимагало слідство і то щойно у випадку як вони не хотіли здложити відповідних зізнань". Очевидно, що таке висказання є зовсім вистарчаючим.

— **Концерт нооп. „Український Театр".** Заповіджений на четвер, дня 22. жовтня ц. р. концерт кооперативи „Український Театр", в якому беруть участь співачка Дарія Левицька, скрипачка Катря Мандичевська і піяністка Оля Мандичевська, буде цікавий з огляду на добір артистичних сил, нашому громадянству дотепер незнаних, що за воєнні роки покінчили студії на чужині і мають вже за собою визначні артистичні успіхи. П. Дарія Левицька, абсольвентка Музичної Академії у Відні, виступала вже з великим успіхом в операх, а саме в опері „Маскований Бал" в ролі Амелії і співала титулову партію в опері „Аіда". П. Катря Мандичеська, учениця знаменитого проф. державної консерваторії в Празі Вольдана, абсольвентка майстерського курсу в „Meisterschule" проф. Шевчика в Празі, виступила вже з двома власними концертами в Чехословаччині та брала участь в Шевченківських концертах в Празі. П. Оля Мандичевська, учениця знаного проф. „Meisterschule" в Празі Конрада Анзорге, давала там минулого року власний концерт, а також виступала на українських концертах в Чехословаччині. Артистичні сили, добірна програма та гарна мета побільшити фонди кооперативи „Український Театр" у Львові сповнює певно українське громадянство явитеся громадно на їм концерті.

— **Свобода ч. 42.** вже вийшла і принесла такі статті: 1) Недужий сойм; 2) Дві потреби хліборобів; 3) Українці та Ліга Націй; 4) На радянській Україні; 5) Зїзд поневолених народів; 6) Закарпатська Україна; 7) Ратуйтесь, хто може...; 8) Що чувати в світі?; 9) Кровані політичні рахунки; 10) Новинки; 11) Свобода слова; 12) Жертвам війни; 13) Дописи з краю" 14) Оповістки.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Дальші переговори премієра Грабського.

Прем. Грабські продовжає розмови з партіями, на яких поперти числить. Конферував із НПР., із ХД. з котрими обговорював справу своїх санаційних проектів. Хадеки завили, що зголосять до сан. законів цілий ряд поправок. На те завив Г., що не думає обстоювати подрібних подробиць проекту і готов розглянути пропозиції раціональних змін. З цього догадуються в соймі, що хадеки попри НПР. і ендеки творитимуть цих 160 голосів, котрі заявляться за Грабським і його проектами. Але по обчисленням сойму, це є за мало. 14. жовтня премієр Грабські прийнив мін. справедливости Жихліньского і конферував із ним у ресортових справах.

Конференція в Льокарно.

14. жовтня йшли дальші наради між поодинокими держ. мужами, головно в справі східних арбітражних договорів. Конференція знавців правників Німеччини, Чехословаччини, Франції і Бельгії мала орієнтаційний характер. Справа гарантії розсмних договорів із Польщею тепер більше є на дальшому пляні.

Повідомляють із Льокарно, що переговори є в критичному положенні. Користаючи з уступчивости англійської делеґації в справі 16. уст. Союза Народів, Німеччина висунула домагання, щоби на найблизшому засіданні Союза Народів найшлася справа ревізії польсько-німецьких границь. Цей крок німецької делеґації викликав велике схвилювання між членами конференції на тлі гарантій, що торкаються східних границь. Також „Морнінґ Пост" повідомляє з Льокарно, що Німеччина уступила в справі 16. уст. пакту Союза. Мін. Скшиньскі обстоює гарантії, а Берлін домагається зміни на границі східній і на заході.

Справозданцеві „Дейлі „Мейл" завив Бріян, що помічувши деякі технічні потрібиці, порозуміння в справі ск. арбітражного договору з Німеччиною є майже повне.

Наради нім. уряду над звітом із Льокарно.

Нім. делеґат Кемпнер здав на нім. раді міністрів звіт із дотеперішнього перебігу висліднів конференції в Льокарно та зреферував труднощі, які повстали. Рада мін 13. X. радила до пізна в ночі, але не поробила ніяких нових предложень, ані не поставила нових жадань. Рада мін. обмежилася лише до прийняття звіту Кемпнера. 14. X. наради тривали дальше. Преса обговорює місію держ. підсекр. і зазначує, що подорож його мала характер не лише інформаційний, як це виясняє ур. комунікат. „Берл. Тґг." думає, що Кемпер прибув до Берліна, щоби одержати апробату през. Гінденбурґа і нім. націоналістів членів кабінету на угодову формулу в справі 16. уст. статуту С. Н., котру то формулу обережний канцл. Лютер прийняв лише з деякими застереженнями. Підсекр. Кемпнер виїхав 14. X. до Франкфурту, а відси рано виїде літаком до Льокарно.

Виїзд Мусоліні.

14. X. Мусоліні виїхав із Риму до Льокарно.

Вибори в Чехії.

З Праги повідомляють, що чесько-слов. президент міністрів вернув 13. X. до Праги від президента Масарика. „Трібуна" повідомляє, що він приніс підписаний президентом декрет про розвязання парламенту, котрі оголосять 18. жовтня.

Кровавi сутички в Парижі.

В підміських дільницях Парижа прийшло до кровавих сутичок між поліцією і страйкуючими комуністами. В Сіресн пробували страйкарі вдертися до фабрики, але їм перешкодила поліція. При цьому один комуніст був убитий а кільох ранених. В Ст. Дені, головнім осідку комуністів, підчас сутичок багато людей було ранених. Арештували около 300 страйкарів. 53 поліцистів були тяжше або лекше ранені. Комуністичний посол Доріо копнув поліциста у живіт, але його самого так тяжко побили, що мусіли відвезти його до шпиталю.

Польський сойм.

Загально думають, що реченець скликання польського сойму пересунуть навіть поза 20. X.

З судової салі.

Штайґер перед судом.

Другий день розправи.

Дальші зізнання Штайґера.

Цілий другий день розправи займала дальша оборона обвинуваченого. Він вказував на плянах, зладжених прокуратурою, де він стояв у критичному мент. Признає, що стояв недалеко кремниці Баєра, не виключає, що відтіль кинено бомбу, але рішуче заперечує, нібе би він був винуватцем. Побачивши в повітрі маленький пакет, який димився, зрозумів, що не бомба і пустився навтїкача. Його огорнув великий страх і він скопився в брамі при Коперника вул. Почувши за собою крик „в ясним плащі", зрозумів, що на нього можуть кинути підозріння, і ще більше злякався. Вийшовши з брами був дійсно бліди, і свідок д-р Левінські слушно зауважив це, надаючи цьому лише инше значіння. Пастернаківна в першій хвилині сказала „здається, що це той", а опісля потім твердила, що це він напевне. Штайґер кілька разів підкреслює свій радісний настрій з приводу приїзду през. Войцеховского та велику охоту побачити його особу, для якої зазначує свою велику пошану.

Біржа.

Львів, 15. жовтня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·09 — 6·11, **канад. дол.** 5·60 — 5·65, **чеські кор.** 0·17·50 — 0·17·75 **леї** 0·02·50 —0·02·75, **франц. франк** 0·27·50—27·75 **швайц. фр.** 1·14—1·15, **анґ. фунт.** 28·40—28·80.

Золото. 20 кор. 24·30 —24·50, 20 франк 22·60—22·80; 20 марк. 27·50—27·75; 10 руб. 30·75—31·50.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·52·00, 5 лев. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·33, рубл. 2·14—2·16, рубель дрібним сріблом 1·05 —1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 20·50 21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·25—17·25.

Посмертні згадки.

о. Іван Ілевич, парох в Балучах помер 1.X. ц. р. в 55 році життя. В. І. П.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Рогатин, сала „Просвіти".
16.X. „Дні нашого життя".
17.X. „Внхрест".
18.X. „Маруся Богуславка". 565 11—7

Український Театр під дирекцією І. Ногутяка.

Озірна, сала „Просвіти".
Пятниця 16.X. „Чесна Зузанна".
Золочів, сала Шашкевича.
Субота 17.X. „Сирітка Хася".
Неділя 18.X. „Натусь". 569 2-3

Український мішаний хор Д. Котка:

пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 18-7
у вівторок 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у пятницю 22. X. Борислав.

До відома Соколам, Січам, Пластовим куріням і Лугам! „Сокіл-Батько" видав вже **„ВЕЖІ"** уставу С. Гайдучка. Є там 193 вежі і опис як будувати. Ціна 4·50 зол., з пересилкою 5 зол. Замовляти: Сокіл, Львів, Руська 20. 630 3—3

Бурса ім. Івана Франка в Бєлграді прийме ще кількайміть підпільний учників низших клас на повне утримання. Приватні питомцем управа бурси гарантує приміщення в місцевій гімназії УПГ. з правом приходности. Ближші пояснення письменно в управі. 645 1—3

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПЯНИ блітнера, Бехендорфера, Фірстера і инших фабрик пяніна, фісгармонії нові, переграні завше на складі, продає найдешевше ГАНАК, Панська 21, тел. 35—45. 621 3—5

СТУДЕНТ біольоґії-хемії на укінчення навяже знакомство з панночкою до літ 24 найрадше учителькою в цілі матримоніяльній. Зголошення проситься слати до Адміністрації „Діла" під „Будучина". 643 1—1

ВДОВА по священику, бездітна, розуміється на хатнім і огородовім господарстві, займеться також вихованням дітей, пошукує місця у священика. Зголошення під „Вдова" до Адміністрації „Діла". 647 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

Д-р Тит Е. Бурачинський

буший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рейґера у Львові, довголітній помічник хірургічного відділу крайового шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних хоробах, недугах горла, носа і вуха **пом вул. Сапіги ч. 25. II. пов.** (напротив Техніки) від 10·30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудни. 594 3—5

Інж. архітект

Лев Левинський

Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)

виконує затверджені пляни, бере в підприємство будови по конкурсових цінах. 535 9—12

ЗНАНА ФІРМА

„ЙОЛЯНДА"

Сташіца 8. II. п. (бічна Хоружини)

звідомляє П. Т., що на ново відкрила робітню жіночих суконь з днем 15. жовтня ц. р. Робітня заосмотрена в найновійші журнали і найліпші фахові сили виконують замовлення солідно і швидко, по конкурсових цінах. Для П. Т. урядничок і жінок урядників полекші. При робітні провадиться вищий фаховий курс. Вимагається увічнення менших 3-місячних курсів крою в одній з концесіонованих шкіл. 642 Інформацій уділяє 1-2

Управа, вул. Сташіца 8. II. пов.

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ

„ЛЄОПОЛЬ"

С-ка з обм. порукою

Львів, Замарстинівська 29

виробляє: льняні полотна, конопляні, рушники, обруси, пайти і т. п., також міняє за сирівці льняні і конопляні. — Купуємо також лен, конопель і клоча та платимо найвищі ціни. — Приймаємо аґентів за високу провізію. — При більшій кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу залізницею або почтою. 481 б 3—3

ПРОТИ СИВІННЯ ПЛИН д-ра ДУРРА

на волїв брунатний і чорний в ціні вол. 2·50, найшідливший і певно діє,

поручає Аптека

м-ра ЛЕШНА СЛАДОВСЬКОГО,

473 Львів, Галицька ч. 19. 6—7

Розпродується подібно **велика бібліотека!** Кілька тисяч научних і белетристичних книг і журналів в українській, рос., нім., польс., чеськ. мові та ноти. Багато рідких, вичерпаних, цінних творів. Великий цінний каталог за кварталю 3 зол. Відповідь на тямти тільки за надісланими згори коштами. А. Кратинський, Коломия, Ягайлончика 46. 629 3—5

Звичайні Загальні Збори

КРУЖКА У. П. Т. в Дрогобичі

відбудуться в понеділок, дня [illegible] 1925 р. з год. 12. в полудне в салї Народного Дому, вул. [illegible] з слідуючим денним порядком:

1) Відчитання Загальних Зборів.
2) Відчитання і приняття протоколу попередних Загальних Зборів.
3) Звіт уступаючої Старшини та управників:
   а) Звіт секретаря,
   б) Звіт касієра,
   в) Звіт Комітету будови,
   г) Звіт дирекції гімназії,
   д) Звіт управ народних шкіл.
4) Звіт Контрольної Комісії.
5) Дискусія над звітом і уділення абсолюторії Старшині Кружка та Контрольній Комісії.
6) Вибір нової Старшини, в. є голови, 6 членів і 3 заступників.
7) Вибір 3 членів Контрольної Комісії.
8) Вибір відпоручників на Загальний Збір У. П. Т. у Львові.
9) Внесення і запити. 641 1—7

КАЛЬОШІ і СНІГОВЦІ

Ціни заохочуюче низькі.

Шведські орг. „ТРЕТОРН" надійшли до:

МАҐАЗИН „СНІГ"

648 **Львів, Льва Сапіги 27. Тел. 28—02.** 1-2

Замовлення з провінції відвортною почт. за післяпл.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 232 (10.615). Львів, субота 17. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Пекуча потреба капіталу.

Троцький апелює до американського капіталу.

На сторінках віденського щоденника „Нає фрає Прессе" (чч. 21936 і 21938) з 9. і 11. жовтня помістив бувший червоний генералісімус, а теперішній голова концесійного комітету, Лев Троцький, сензаційну статтю, під назвою „Радянська Унія і Зєдинені Держави". Вже сама редакція того ультра-буржуазного щоденника назвала цю статтю в редакційній примітці до неї сензаційною. І слушно. Бо з нею звязано дві сензації. Першою є сам факт, що приклонник перманентної революції та невмолимий ворог світової буржуазії і капіталізму зважився помістити свою статтю у такому ультрабуржуазному органі як „Нає фрає Прессе". А другою ще більшою сензацією є сам зміст статті. Її мета — шляхом вироблювання відповідної опінії позискати американський капітал для радянського господарства. Від сімох літ це перший випадок, що лідер воюючого більшовизму промовляє до капіталістів у миролюбивому діловому тоні зі сторінок буржуазної преси.

Але вернімо до самої статті. Л. Троцький поділив її на дві частини. В першій він дивується, що в Америці взагалі, ні урядові чинники, ні публична опінія не мають ніякого поняття про те, що діється в СРСР. Там жнють ще сплетнями та наклепами, які ширила російська еміграція про страшний режім та господарську руїну, що панували в часі воєнного комунізму. Але той час безповоротно минув та й усі сплетні про нього не відповідали дійсности. Троцький дивується, що Америка, яка в часі війни нагромадила в себе дві третині всього світового запасу золота і в якої надмір капіталів марнується по банках, не зрозуміла дотепер потреби інвестицій тих капіталів у СРСР. Економічну політику Зєдинених Держав вважає Троцький шкідливою перш за все для американського капіталу. Бо він замість тягнути великі виски з інвестицій у промислі СРСР, доводить його до застою та повільного нидіння. Троцький змальовує великі перспективи, які розкриваються для торговлі з СРСР.

Ще більше, ніж офіціяльне становище Зєдинених Держав, дивує Троцького становище приватних капіталістів (роз. американських) до економічних звязків зі СРСР. Він наводить один приклад, де директор знаної американської фірми домагався від уряду СРСС „екстериторіяльних" прав для себе за ціну навязання переговорів про інвестицію капіталу в радянський промисл. „Ми — пише Троцький — в концесійному комітеті тільки раменами здвигнули та на пропозицію нічого не відповіли". А далі пише, що один визначний банковець з Америки подорожував по СРСР разом зі сином та дружиною і в розмові з Троцьким заявив, що його перестерігали та заклинали в Америці, щоби не їхав до СРСР без одержання екстериторіяльних прав від уряду СРСР. Подорожуючи, той визначний банковець переконався, що без тих прав можна преспокійно не тільки подорожувати, але й робити торговельні та банкові інтереси. Це є найкращий доказ, що в Америці не мають належного поняття про відносини в СРСР.

У другій частині своєї статті Троцький пише про ті конкретні можливости, які дають змогу американському капіталові для інвестицій та зисків. На першому місці кладе автор поширення фабричного промислу і тканень, на які уряд С. Р. С. Р. асигнував у цьому році 400 мілионів карбованців. На другому місці стоїть електрифікація цілого донецького басейну при допомозі використання Дніпрової води. Це т. зв. „Дніпростроєй". Цьому „Дніпростроєві" присвячує автор найбільше уваги та змальовує великанські перспективи для українського промислу, якщо вдасться перевести електрифікацію. Програма „Дніпрострою" тягнає за собою 375 мілионів золотих карбованців видатку. До її реалізації будуть притягнені найкращі американські фаховці. Тут відкриваються для американського капіталу просто таки фантастичні можливости. На третьому місці стоїть уральський копальняний промисл, що вимагає теж великих інвестицій капіталу. Далі йдуть залізниці, будова нових шляхів на 6000 кільометрів.

На самому кінці пише Троцький про конкуренцію між американським та радянським збіжевим експортом. Такої конкуренції він не лякається. Бо з навязанням торговельних і економічних звязків між обома краями зросте промисл і тут і там. А зі зростом промислу побільшиться внутрішнє запотребування і тим самим впаде висота експортованих плодів.

Концесійна політика С. Р. С. Р. йде чужому капіталові як найдалі на стрічу і не було ще випадку, щоби органи С. Р. С. Р. не додержали якихнебудь зобовязань супроти закордонних фірм чи приватних капіталістів. „За добрий капітал та добре його технічне використання Радянська Унія готова платити добрі дивіденди" — пише Троцький.

„Наші необчислимі природні багацтва є досить сильні, щоби якийсь час пролежати в спокою. Та шкода втраченого часу. Наші багацтва вимагають приноровлення американської техніки. Ні золото, ні платина, ні срібло, ні вуголь, ні нафта, ні инші мінерали не зникають, ні не зіпсуються, ні не стратять на вартости. Але наше дерево марнується, а Дніпрова вода плине невикористана в море. Час є єдиним матеріялом, якого на жаль не можна законсервувати на складі. Американець каже, що час є золотом. Це є правда, але до цього треба додати: Втрачений час не є втрачений грошем. Цим дозвольте мені скінчити."

Стаття дуже знаменна! Які вона матиме наслідки, це инша справа. Їх важко передбачити. Але сам тон статті недвозначно доказує, що без чужого капіталу С. Р. С. Р. не обійтися і для нього підуть на великі уступки теперішні радянські державні мужі в роді Троцького та инших.

в. м.

Льокарно.

Хмари появились. — Р'жне розуміння „першорядних" справ. — Марево версайського договору. — Стадія кризи.

По розмовах, в яких тема погоди займала чимале місце, прийшла пора на розмови щораз більше ділові та рішаючі. Льокарнський барометр скочив з прегарної погоди на бурю. Одні впевняють, що з цієї великої хмари буде малий дощ, другі, що небо затягнеться щонайменше на кілька днів. Щогодини телєграми ріжних часописів переліцитовують себе в оптимізмі та песимізмі, як цього домагається політика даної держави.

Як погодити суперечні звістки про те, що справа західнього пакту є немов би вповні поладнана, про те, що східний пакт також посувається щасливо вперед і про те, що вся ця гарна будівля може нежадано захитатись від одної побічної справи, яку Німці несвоєчасно, медвежою лапою, висувають на зелений стіл? Розяснити їх можна так, що те, що для одної держави є першорядною справою, для иншої є третерядною. Ніхто не сумнівається, що Німеччина ставиться байдуже до майбутнього всесвітнього мира, який є покищо поемою надій, а дбає, як усі реально думаючі організми, про покращання своєї теперішньої долі. Ця її доля звязана з територіями втраченими наслідком війни, а ці втрати утревалені версайським договором.

Якби версайський договір мав надалі свою повну силу, то не треба би дбати за гарантійний пакт з Німеччиною, бо союзні держави і їх менші союзники не лякались би загрози війни з побитою, безсилою державою. Коли вони цього лякаються і домагаються від неї нових мирних забезпечень, то ясно, що ці зобовязання не можуть обмежитись до потвердження усіх статтей версайського договору. Який глузд для Німеччини присягати ще раз добровільно на те, до чого вона раз була силою приневолена? Ось чому напрікінці вилізло шило з мішка, себто версайський договір з гарантійного пакту.

Те, що вразило в останніх розмовах французького представника, торкалось „побічних" питань: — 1-о кольонської смуги, яку Німеччина хотіла би бачити вільною; 2-о зменшення річниць надрейнської окупації; 3-о зміни режіму в басейні Саари, врешті звязана з ними справа — добре собі „підрядна"! — загального роззброєння. На всі ці дезідерати Чемберлєн і Бріян відповіли німецьким делєгатам недвозначним: ні. Ці справи, на їх думку, не мають нічого спільного з питанням західнього та східного пакту. Бріян заявив журналістам, що конференція вайшла в стадію кризи. Та як розуміти, що одночасно він задержав надії на її успіх?

Розяснення цього оптимізму є покищо тайною для тих, що не знають, в якій мірі і якими засобами Франція готова боронити звязку західнього пакту зі східним. Плян німецький є ясний; згідно з ним, Німеччина хоче мати право колись піддати справу зміни східних територій під осуд якогось міжнароднього трибуналу. До цього часу вона годилась, щоби територіяльні справи не належали до обсягу арбітражного трибуналу, і то примусово. Нині вона домагається, щоби вони підлягали під процедуру „примирюючу" себто трибуналу складеного з представників ріжних держав, спеціяльно до цього вибраних (у даний менґ), які висловила би свою поручаючу думку. Польща лякається, що така „поручаюча думка" в її некористь змінилась би в необхідне рішення, наслідком новоутвореної европейської ситуації.

Всі трудноші зводяться нині до питання: чи Франція відкине саму можливість ревізії територій, визначених Версайським договором? Иншими словами, чи власна її забезпека буде для неї дорожшою, ніж забезпека тих територій, яким вона буде приневолена прийти з помічю при першім европейськім конфлікті? Найблизша зміна думок у Льокарно зясує цей можливий конфлікт з ясністю, в світлі якої можна буде видати осуд про дальшу долю дотеперішніх договорів.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 748/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Diło" Nr. 228 (10.611) z dnia 13. października 1925. r. pod tytułem: 1) „Oaza wolności" w ustępie między słowami: a) w rozbyte sumniwamy sromadianstwo... a: wiadomości literackie, w ustępie od słów: i słusznoł Kilka słów... aż do końca tego artykułu. 2) w rubryce p. t. „Nowyny" treść całej pierwszej notatki wraz z tytułem zawiera znamiona ad 1) a) b) zbrodnie § 65 a) ustawy karnej, ad 2) występków z § 300 u. k. i z artykułu VIII ust. z dnia 17.XII. 1862 Dzpo. Nr 8, 1863 uznał dokonaną w dniu 12. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 14. października 1925.

Hawel.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 745/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 226 (10.609) z dnia 10. października 1925 pod tytułem: 1) „Bezradny sojm" w ustępie między słowami: na tworennia miratu welykoderżawnosty... a: Oś jakymy sprawamy zajmuwała sojm. 2) W art. pt. „Nowitna pedagogija" w ustępie między słowami: bahato praci nad soboju... a: do ketyci pro nowitnich pedagogiw zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) uk., ad 2) występku z § 300 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 9. października 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 12. października 1925.

Hawel.

УНДО.

Львів, 16. жовтня 1925.

Три місяці минуло від хвилі, як 11. липня ц. р. наступило у Львові злиття розпилених українських національно-політичних груп в одну велику й сущідьну організацію під назвою Українського Національно-Демократичного Обєднання. Тим способом припинився політичний хаос, який понад два роки гірвав на західно-українській національній території. Українська трудова партія, що до війни і підчас війни кермувала політичним життям Галицької Землі, роздвоїлася, була після акту 14. березня 1923. Не тільки роздвоїлася, але фактично розпалася на дрібні атоми груп і групок, які себе побоювали і обвинуачували просто в зраді національних ідеалів. Наглядною і всюди висуваною причиною такого стану річей була тзв. автономічна резолюція. Сьогодня, коли глядимо на події вже з деякої історичної перспективи, знаємо, що ще й инші і то важнійші були причини розкладу, який почався щонайменше рік перед проголошенням тієї тактичної резолюції.

Головною причиною розкладу була повна безсилість тзв. дипльоматичної акції і нечувана програна на міжнародній арені в справі Сх. Галичини. Розуміється, ця програна для людей передбачуючих не була ніякою несподіванкою; вона була тільки наслідком мілітарного неуспіху і розтрати розмірно великої армії, веденої крутими й тернистими шляхами хвилевих комбінацій.

Другою причиною розвалу було вперте змагання закордонного центру поширити свою владу на внутрішнє життя країни, приноровлюючи його виключно теж до хвилевих, часто фантастичних комбінацій на міжнароднім арені. Звернення уваги і всієї енергії на події міжнароднього характеру поведо за собою занепад внутрішнього життя. Надмірні надії, звязані з вірою в найкращий, а не найгірший оборот нашої справи на міжнароднім арені, витворювали нереальні настрої, які згодом після остаточної дипльоматичної програної, поглибили розвал громадського життя на західно-українській національній території, зродили зневіру й апатію. Очевидно, серед таких настроїв дошукуванося виновників не серед тих, що безпосередньо несли відповідальність за невдачу, тільки серед тих, що несли її посередньо та мали відвагу критично оцінювати положення.

Прийняттям мало реальної аксіоми закордонного центра про єдиноспасаємість тзв. дипльоматичної акції, українське громадянство постійно обеззброювало себе якраз на випадок найгіршого обороту справи. Те роззброєння зазначилось особливо неудачею у виборах 1922 р., правда — з принціпових мотивів, але — на жаль — тільки формальних.

Позбавившись можливости оборони в рямках польської держави і через новоуманд атованих представників в міжнародніх установах, українське громадянство було безсиле і безрадне, коли по акті 14. березня почали — як в рога обильности — сипатися на нього брутальні й безпощадні удари.

І не програна на міжнародній арені, якої в створених умовинах ледве чи можна було вимінути, тільки спричинений в першу чергу позакраєвими чинниками та їх нечисленними прихильниками в краю розвал громадського життя є найтяжчим гріхом, найбільшою провиною носіїв тодішнього закордонного центру. По акті 14. березня 1923 ми не лише найшлися обезброєні, але й розбиті, в повній розтічі. Противник, переводячи свої старі плани, міг тільки радіти, що має свобідну руку в їх реалізації. Він майже не стрічав ніякого відпору, очевидно — поза кімнатними, до того ще й неохайно, недбало та малограмотно стилізованими паперовими резолюціями і протестами.

Трудова партія, те колишнє забороло нашого національного життя, стала тільки карикатурою політичної партії, не прочавляючи майже ніякої діяльности, ані не находячи відгомону серед громадянства.

В політичній сфері наступило — хоч як це неприродне — фактичне vacuum. Не стало осередка, ядра і живчика національно-політичного життя. Спроби радикальної партії взяти в свої руки керму національної політики лишилися тільки спробами. Теж саме можна сказати про Партію Нац. Роботи (загравістів), що на короткий час спалахнула яркійшим полумям і погасла — як бенгальський вогонь. Та все це були тільки спроби. Хребетний стовп національно-політичного життя заломився без виглядів прийти до первісного положення.

Аж зусиллями людей доброї волі, громадян, що мали відвагу глянути дійсности в очі, вдалося наново створити хребетний стовп національно-політичного життя. Хто знає, яким важким було це завдання, той зуміє оцінити цей подвиг.

Розуміється, як було до передбачення, і національно-політичні вороги і політичні противники мокрим рядном накинулися на нову політичну організацію. Вона їм невигідна. Одначе правдою є й те, що громадянство з полекшею зустріло оснування УНДО, якого найбільшою заслугою покищо є припинення хаосу. Додатним явищем є ліквідація роздріблених політичних груп і звязання їх одним організаційним вузлом.

Невеличкий час ділить нас від хвилі реставрації цієї великої політичної організації, а вже помітною стає її діяльність. Боротьба з утраквізацією середньої школи, перші кроки на міжнароднім арені (висилка представників УНДО на зїзд національних меншостей), віднова організаційної сітки, ліквідація „сокальського кордону", вічевий рух проти кольонізації й осадництва — ось перші кроки УНДО.

Діяльність УНДО є в початках, але закроєна на ширшу скалю. Буде вона тим певнійша й успішнійша, коли зовсім зникне пошесть апатії серед нашого громадянства; коли дух єдности й організовности окрилюватиме кожного свідомого громадянина та коли її діяльність не буде перепинювана неоправданими, хоч тільки формальними посяганнями на компетенції краєвої політики з боку тих чинників, які вже нераз найбільші успіхи осягнули... в розкладі нашого внутрішнього життя.

Будень і свято української книжки.

Українська книжка весь час переживає сіре, буденне життя, — навіть не життя, а животіння. І справді, українських книжок видається обмаль, а те, що видається, лежить в коморах видавців чи на полицях книгарень. Прикре становище продукції українських книжок можна ілюструвати такими цифрами: на В. Україні, згідно з даними книжної палати, було видано в 1923 р. українських книжок, крім, розуміється, офіційної літератури, всього 252 назви в 1,963.000 примірниках. Коли взяти на увагу, що більшу частину цих видань становили підручники, то приходиться констатувати вбожество продукції українських книжок на В. Україні.

Ще гірше стоїть ця справа в Галичині. Якраз цими днями можна було повідатися з „Діла" (ч. 225), що за квартал — квітень, травень, червень ц. р. — було видано українських книжок на терені Польщі 44 назви в 117.000 примірниках.

Припустимо, що всі ці книжки видано лише в Галичині та що цей тіраж є пересічний для инших кварталів цього року. Отже виходить, що в Галичині продукція української книжки в 1925-му році не досягне навіть пів мільона примірників, рахуючи в тому числі й видання підручників!

І всеж таки ця мізерна продукція перевищує споживання книжки, бо одно діло видати книжку, а друге — її реалізувати.

На великий жаль, не можу подати тут певні відомости про те, як розходиться книжка, але з певністю можу сказати, що українська книжка, крім підручника, в Галичині не йде, — себто, як кажуть „сіла" або йде дуже мляво. Бодай від двох поважних видавництв у Львові маю відомости, що продаж книжок відбувається остільки але, що повстає питання про припинення видавничої діяльности: капітал, що був затрачений на видання книжок, як що не обертається, стає мертвим капіталом.

Так справа стоїть у нас з виданням українських книжок.

Для порівнання дозволю собі навести тут відповідні дані, правда, троки задавнені, — про книжну продукцію Англії, Франції та Німеччини.

Роки	Англія назви:	Франція назви:	Німеччина назви:
1918	7.716	4.282	14.743
1920	11.004	6.315	32.345

Отже, Німеччина, не вважаючи на те, що пережила тяжкі наслідки світової війни 1914 р., зуміла виявити нечувану енергію в книжній продукції власне тому, що духова культура німецького народу стоїть на високому рівні свого розвитку.

Я не стану наводити тут думок великих людей про значіння книжки в житті окремої людини й всього людства, обмежуся лише афоризмом французького вченого Е. Фгге, який в своїй книжці „L'art de lire" визнає читання книжок найбільше випробованим засобом до щастя. „Читання веде до щастя, бо веде до мудрости... По латинському legere — значить не тільки читати, але й збірати, — розуміється, збірати здобутки знання та мудрости".

Коли кожна книжка вносить щось

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 4)

Зі Львова до Риму.

II.

Відень.

(Продовження.)

Наші люде певно цікаві: як тепер Відень виглядає? — Виглядає, як і виглядав, тільки його „душа" вже не така. Нема вже „ясної корони", яка своїм світлом осявала й проникала всі сфери давнього віденського життя. Відень остався „Weltstadt", але перестав бути „Kaiserstadt". А це велика ріжниця. Перший раз у своїм житті пізнав я отсю ріжницю, коли ще був студентом у Швайцарії, і порівнював Цюрих, Льозану, Женеву з Віднем. Описати її, розложити на виразно сформульовані поняття, це неможливо. Дається та ріжниця тільки відчути, схопитись інтуїтивним способом, або щонайбільше пояснити відповідною аналогією.

Давній цісарський Відень був наче величава церква, в якій кипить ентузіязм життя. А нинішній Відень — це наче церква революцією перетворена в музей старинностей. Відень сходить „на емеритуру", на що відавна знішла нпр. така Венеція. Не слідно тут нового, свіжого розгону життя, тільки живеться „давнім минулим". З усіх усюдів приїжають цікаві гості, й своїми датками вдержують „музей". Жити не своїми силами, тільки в чужої „ласки" — це принижуюче, це свойого роду жебрацтво. Відчуває це Відень, відчуває це кожний гість, якщо вміє глядіти на життєві вартости, й відчувати їх.

Війська в Відні зовсім не видно. Нема давньої „шаржі", нема „гальових" генералів, офіцирів. Нема „бургових" повозів, на вид котрих застукало серце кожного офіцира, а Віденці на них зглядались... Пропала романтичність, остало сухе, тверде життя. На залізничому дворці показували мені наші Віденці одного австрійського офіцира, але він якось так виглядав, як польський фінансовий підурядник.

Давні славні віденські фіякри заступили авта, а фіякрів — шофери. Рух по вулицях є, одначе вже не „кипить", як це давно бувало.

Наше паломниче товариство розбилося в Відні на дрібнійші гуртки: кожний ішов за своїми інтересами. Богатьох з нас мали замір закупити дещо, але показалося, що в Відні дорого! Ціни фабричних виробів двічі та тричі висші від передвоєнних. В порівнанні з львівськими цінами либонь тільки та ріжниця: за що в нас платиться 1 золотий, там платиться 1 шилінг, (якого тодішна вартість по золотого була як 10 до 7). Пільзнер у Відні тільки на 10 гр. (на гальбі) дорожший від віденського пива. Як Відень при тому може обстати, коли в Польщі пільзнер більш як тричі дорожший від польського пива, це для нас звичайних людей тайна.

В більшому числі відвідали наші паломники віденську радіостацію, відки розсилають концерти і відчити по цілій Европі. Це щось нового в Відні і загалом у світі, отже нас це цікавило. Також у більшому числі виїжжали ми вечером до Пратеру, де відважнійші найрадше увеселялися харколомною їздою на „американській залізниці".

З того, що я досі переповів, виходило би, що наші паломники в Відні проживали як звичайні собі „путники". Та стрівайте, бо це ще не все! Готель для паломників був згори замовлений. І при розрахунку показалося, що за готель мусів кожний з нас платити — чи спав у „своїй" кімнаті, чи ні (деякі з нас ночували в кревних або знайомих). Господар готелю не хотів попустити!... „Емеритура!" Ось так кожний відчув, що він не сам свій, але член паломництва... А трапилась така подія, котра з властивого боку свідчила про те, що ми дійсні паломники.

Дня 17. липня ми гуртом прибули до нашої церкви св. Варвари і там вислухали Службу Божу, яку при мощах св. Йосафата відправив о. пралат Войнаровський. З правого крилоса зроблено вівтар і на ньому уміщено домовину з мощами св. Йосафата. Домовина скляна. Йосафат одягнений в архієрейські ризи з мітрою на голові (лице накрите). Тут властиво тільки кости мученика, а рештки його тіла зберігаються під вівтарем у закристії. Дивний збіг обставин: св. Йосафат у Відні — на еміграції! Мертвий утікав давнійше перед Росією, тепер утік перед Польщею.

У Відні немало услуг зазнали наші паломники від о. сов. д-ра М. Горникевича, пароха при церкві св. Варвари, від др. В. Сінгалевича, б. нашого посла в Відні, та від деяких инших панів. Думаю, що висловлю думку й бажання всіх паломників, коли їм вискажу ось тут прилюдну подяку. З Відня виїхали ми 18. липня вранці поспішним поїздом до Венеції.

(Продовжен буде.

Найбільший СКЛАД ФУТЕР добірних конфекціонованих і в шкірках до набуття в магазині і робітні футер СТ. СТЕМПКОВИЧА ЛЬВІВ, пл. Капітульна 1.

Виконується всілякі замовлення найновійшої моди для Пань і Панів совісно по не високих цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі перерібки і направки як найшвидше. 9—15

Прошу жадати проспекту кредитових успівів.

своє до загальної скарбниці людського знання, думки й почуття, — а лише такі книжки належить видавати, — то, розуміється, не повинно бути завали книжок в коморах видавців та на полицях книгарень, але треба вжити всіх заходів, щоби пустити їх у люде. І це є, власно кажучи, „свято" книжки, бо вона тоді жие новим своїм життям, здійснює своє призначення.

Так повстає питання про засоби поширення, як культу книжки, так і самої книжки. Мені здається, що в місяць жовтень, присвячений книжці з ініціятиви Т-ва „Просвіта" у Львові, всі ми мусимо жити, так мовити, під знаком „книжки". Так, у школі слід ознайомити дітей з історією друкарства, з історією походження книжки, тут у пригоді стане екскурсія до друкарні, яка мається тепер майже в кожному повітовому місті, — слід навчити дітей, як охайно поводитися з книжкою, як читати книжку, щоби вона принесла найбільшу користь, необхідно заохотити їх до придбання книжок у власність і перевести купівлю книжок через школу.

„Просвіти" та ріжні культурно-просвітні установи переведуть туж саму працю серед своїх членів і взагалі серед дорослого населення.

А ми, що величаємо себе інтелігентами, себ-то людьми, що живуть розумом, невже не спроможемось придбати хоча би по одній книжці, як духового покорму для розуму — в дні, які присвячено книжці, цій правдивій основі духової культури?

І коли „свято української книжки" відбуватиметься щороку велично, як того вона заслуговує, то й будень її не буде вже такий сірий, яким є він тепер на сором українського народу.

Ст. Стрільно.

По широкому світі.

Зєдинені Держави можуть змінити свій погляд у відношенні до Ліги Націй і ввійшли би до неї, якщо конференція в Льокарно скінчиться успіхом. В Америці панує загально погляд про необхідність вступу Німеччини до Ліги.

Велика Рада фашистів прийняла рішення зреформувати італійську конституцію в таких пунктах: 1) обмежити владу парляменту в користь уряду; 2) змінити устрій сенату так, щоби туди входили представники хліборобства, торговлі, промислу та інтелігенції і щоби їх представників вибирали професійні організації; 3) установити при премієр-міністрів окрему законодатну комісію, що має предкладати парляментові проекти законів.

У Марокку, згідно з французько-еспанськими інформаціями, велика офензива закінчена і воєнні операції відкладені аж до весни. Перші еспанські війська вернулись до Мадриду, де населення витало їх з захопленням. Одночасно Абд-ель-Крім не кидає нових приготувань і вже встиг запевнити собі підмогу нових племен, яких залякує німстою.

Німецько-російський договір свіжо підписаний, зустрівся з дуже прихильними коментарями німецької та радянської преси. Літвінов в одній із своїх промов заявив, що він має більше значіння як договір у Рапальо, бо є його конкретним продовженням. Німецький посол у Москві гр. Брокдорф-Ранцав добачує у цьому договорі підставу дальших тіснійших взаємин між двома державами.

Міжнародній Соціялістичний Конґрес у Марселі.

II. Українська справа на конґресі. — Росія й Польща.

В питаннях Сходу Марсельський конгрес безперечно сказав нове слово, особливо в порівнанні з конгресом у Гамбурзі. Насамперед у відношенні до т. зв. „російського питання" (більшовизму) цей конгрес висловився повніше і виразнійше. Резолюція, прийнята конгресом в справах східних, ставить на денний порядок боротьбу з більшовизмом зі становища соціялістичного. Значіння цієї постанови збільшується особливо тим, що вона принята за повною піддержкою такої впливової в Інтернаціоналі партії, як англійська „Labour Party". В Гамбурзі, як відомо, англійська делегація зовсім здержалась від голосування резолюцій, в якій жадалось демократизації більшовицького режіму.

Ще далі пішов конгрес в своїх постановах що-до поневолених народів Сходу. Партії французька, бельгійська, шведська й инші, які були невдоволені проєктом резолюції східної комісії головно задля недостаточного, на їх думку, підкреслення небезпеки червоного радянського імперіялізму, на пленумі конгресу голосували за резолюцією комісії. Бельгієць Де Брукер в імени цих партій заявив, що не вважаючи на свою зазначену окрему думку, вони всеж голосують за резолюцією, бо цінять в ній: 1) безумовне признання права всіх народів на самовизначення і 2) зобовязання соц. інтернаціоналу боротися за визволення усіх поневолених народів, незалежно від того, під чиїм пануванням вони находяться.

Але найяскравійшим показчиком певного здвигу в соц. інтернаціоналі що-до проблем Сходу взагалі і вокрема української, є той факт, що напр. за внеском української делегації в справі України голосували також російські соціялісти. Очевидно, сильний процес національного відродження, який відбувається на Україні, примушує багатьох міняти свій погляд на українську справу. Історія працює на користь поневолених народів. Російські соціялісти два роки тому „не помічали" істнування української нації: тепер вони мусіли йти за більшістю партій конгресу, які висловились за пропозицію української делегації.

Відомости про сучасний стан на Вел. Україні постійно йдуть за границю й за допомогою активнійших елементів української еміграції роблять там своє діло. Для ілюстрації наведемо один приклад, який має відношення до Марсельського конгресу. Як відомо, Ц. К. комуністичної партії України була прийнята в травні місяці ц. р. резолюція про українізацію комуністичної партії. Про цю резолюцію був поінформований на конгресі не один із тих соціялістів, які ще не так давно ставились з певним упередженням до українського питання. Між тим самі противники самостійної України російські більшовики в своїй постанові говорять слідуюче:

„Історичні умови, які склались на Україні, більш сприяють практичному переведенню в життя рішень XII. зїзду партії по національному питанню, чим в рядї инших національних республік СРСР. Ці умови полягають в тому, що по перше Україна має значні кадри промислового пролєтаріяту, в основній своїй частині із робітників Українців, переважно з села, знайомих з селом і його побутом, по друге сама комуністична партія (більшовиків) України має значні кадри Українців по національности, а її резерв — Ленінський комуністичний союз молоді України — складається більш, ніж на половину із Українців; до того ж українська культура досягнула вже порівнюючи високого ступня розвитку" і т. д.

Ми знаємо, що більшовицька українізація має на меті в першу чергу відвернути увагу українських мас і особливо найсвідомішої частини нації — інтеліґенції — від політики і повернути її на культурну роботу. Але невільні признання російських комуністів про те, що Україна має український характер, що український рух має за собою маси, дуже цінні для міжнародньої пропаганди української справи, бо заграваня з більшовиками деяких визначних українських політиків робило на закордонну опінію таке враження, що українське питання це не політична проблєма, а тільки культурна. (Дайте, мовляв, їм учитися рідною мовою і вони задовольняться). У всякім разі Зах. Европа що досі стає все більш поінформованою про положення на Україні, розуміється, що до соціялістичних курсів, не без праці українських представників в Інтернаціоналі. Українським делегатам нераз доводилось чути в розмовах з впливовими діячами соц. інтернаціоналу: „Так, ми переконуємось, що Україна росте надзвичайно швидко. Ми просто не сподівались". Ціж самі соціялісти два роки тому дивилися на українську проблему, як на дуже скомпліковану й ще не ясну.

Такий здвиг на користь українського питання помічався на конгресі всюди, де обговорювалися проблеми Сходу. Так на нарадах представників соціял. партій б. Росії, про які я вже згадував, дуже багато уваги було присвячено національним меншостям, особливо народам, поневоленим Польщею. При цім не обійшлося без гострої критики політики ППС., головно з боку української та литовської делегації. Від украін. делегації говорив О. Безпалко, який подав факти гноблення Українців під Польщею та Румунією. На жаль, наради були передчасно перервані. Ініціятори нарад (рос. есери, ППС. та грузинські с.-д.) старалися надати їм характер підготовчого органу для східної комісії. Але коли виявилося, що учасникам нарад не прийти до спільних висновків, особливо після того, як російські соц. дем. та есери різко розійшлися в критиці більшовизму, слідуюча чергова нарада не була скликана ініціяторами.

Крім згаданих нарад, з гострою критикою відносин в Польщі на комісії Сходу виступив польс. незалежн. соціяліст д-р Крук. Відповідаючи йому представник П.П.С. Недзялковскі заявив що в Польщі дійсно панує реакція, гноблення не-Поляків, але, мовляв, з цим ППС. веде боротьбу. Устами Недзялковского ППС. зобовязується перед Інтернаціоналом проводити політику в дусі права народів на свобідне самовизначення, при чім за українським народом визнає право на незалежне істнування.

Перед голосуванням на пленум комісії Сходу проекту резолюції українська делєгація зажадала, щоб після слів: „конгрес домагається прав самовизначення також для народів СРСР," було вставлено додаток: „які здобули собі державну самостійність підчас революції, як Вірменія, Грузія, Україна й ин." Грузанська й польська делегація заявили українським представникам, що вони будуть піддержувати цей внесок. Колиж прийшло до голосування, то зазначена поправка українських соц.-демократів була прийнята голосами представників усіх партій конгресу проти лише двох: одного англійського делегата, який взагалі голосував проти конкретизації в резолюції і другого — представника ППС. Недзялковского.

Очевидно, знаючи таку „послідовність", яку виказав в промовах і в голосуванні Недзялковскі, О. Бауер в своїй промові на конгресі сказав: „Ми з вдоволенням мусимо зазначити, що наші вимоги відносно національних меншостей прийняті також представниками ППС. Але, розуміється, прийнята Недзялковским формула може стати кроком вперед лише тоді, коли за словами ми побачимо діла, а за ділами успіхи".

Наведені факти показують, що соц. інтернаціонал, в склад якого входить 40 партій, бореться проти тих своїх членів, у яких слово розходиться з ділом, які ухиляються від виконання обовязків соціяліста й демократа в своїх країнах. Реалізм і боротьба з фальшивим соціялізмом як зправа, так і зліва—це дві риси, якими визначався конгрес в Гамбурзі і ще в більшій мірі конгрес Марсельський. Але не силою формального примусу, не наказом згори, а шляхом морального авторитету старається соц. інтернаціонал впливати на окремі партії. Бо тільки за допомогою таких метод, а не тих, які практикуються інтернаціоналом з Москви, може рости й зміцнятися міжнародне обеднання працюючих.

Соц. інтернаціонал мусить числитися з робітничим рухом, який стоїть за окремими соціялістичними партіями, бо провідники партій можуть переміститися, а масовий рух зостанеться і може піти в инший бік. З цього боку, не вважаючи на всі нападки, ППС. має в своїх руках такі „аргументи", як 69.000 організованих членів. Кожна політика числиться з фактами, а не з сентиментами. Колиб український робітничий рух у Галичині не був здеморалізований, то позиція українського соціялізму в інтернаціоналі булаб незрівнано міцнійша. Бо 69.000 організованих ППС. і 0 організованих українських соц.-демократів—це дистанція величезна!

Делеґат.

Польща.

Доля сойму все ще неясна. Ніхто не відложення до 20-го, а щораз частійше говорить, що 20-го засідання не буде. Як що польські посли ждуть спершу трійомфальної телеграми Скшиньского з Льокарно—то посли матимуть дуже довгі вакації.

„Пяст" радить і радить. Вітос конферував з Корфантим та з иншими політиками, але не відомо, до чого доконферувались. Від становища „Пяста" головно залежить завершення чи димісія Грабського. Премієр Грабскі обмежується покищо до капітування собі хадеків і енеєріяцій.

Регламентація імпорту, заведена п. Грабским, як засіб санації пасивного торговельного білянсу, видає, як видно, дуже кумедні наслідки, коли Господарсько-промислова Рада при міністерстві торгу і промислу нарікала на імпорт з чужини якраз тих товарів, що руйнують польську торговлю і промисл.

Міністерство справедливости внесло до сойму законопроект про примус полагоджувати нотаріяльним актом усі справи, переношення власности й обтяжування нерухомостей. Крім того внесено новий стемплевий законопроект. Оба проектовані закони мають принести великі користи нотаріям. (Міністер справедливости Жикліївські є нотарем Г).

Болеслав Лімановскі сеніор польських сенаторів і либонь найстарший віком член ППС., є дуже поважно недужий. В звязку з його старечим віком лякаються за його життя.

Міністер Сіковскі теж буцімто хворий, але його хвороба має признаки дипльоматичної недуги: пан міністр кріпить уряду Грабского добре міністрам кабінету слабувати.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Радянська Україна.

Права та обовязки членів Всеукраїнського Центр. Вик. Комітету.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету затвердила інструкцію про права членів ВУЦВК-ту, що працюють на місцях. В тій інструкції вказується на те, що члени ВУЦВК-ту в перервах між сесіями мають обовязок зберігати безперервний звязок зі своїми виборцями та з місцевими органами влади і громадянськими організаціями. („Правда").

Сільсько-господарські школи на Україні.

Народній комісаріят освіти УСРР відкриває в цьому шкільному році 207 сільсько-господарських шкіл виключно для селян. („Правда").

Цукрові жнива на Україні.

З початком жовтня почалася на Україні кампанія виробу цукру. У цьому році пущено в рух 104 цукрові фабрики. В минулому році працювало тільки 90 фабрик. („Пр".)

Будова робітничих домів.

У звязку з поширенням українського промислового виробництва в цьому році та побільшення числа зайнятих у промислі робітників на 50 тисяч виробили українські трести обширний план масової будови робітничих домів. Під будову займуть 260 тисяч кубічних сяжнів будівельної площі. Для зреалізування того пляну будови асигновано 40 міліонів рублів золотом („Правда").

Підсумки сільсько-господарського року на Україні.

Згідно з даними народнього комісаріяту земельних справ підсумки сільсько-господарського року 1924 до 1925 представляються ось як: посівна площа індивідуальних селянських господарств побільшилася на Україні в тому році на 759 тисяч десятин. Загальний збір рівняється 1.100 міліонів пудів. Ця цифра наближується до передвоєнного збору. У слідуючому господарському році оброблена рільна площа обійме простір 110.918 тисяч десятин, що перевищує минулорічну площу на 18 відсотків. („Правда").

Виробництво паперу на Україні.

Паперові фабрики України досягли передвоєнної норми виробництва. Виробнича програма тих фабрик побільшена на 62 відс. В цьому році будуть пущені в рух ще нові фабрики паперу. („Правда").

Експорт українського антрацыту до Франції.

З Харкова повідомляють що до Франції запродано 2.100.000 пудів донецького антрацыту. Попит на український антрацит зріс у Франції до тої міри, що в будучому операційному році цифра намічено го до продажі антрацыту зросте що цифри 15 міліонів пудів.

(„Правда").

Народне шкільництво в Катеринославщині в цьому шк. році.

В 1925—26 шкільному році буде функціонувати в катеринославській окрузі 403 школи, на 117 шкіл більше як в минулому році. По селах відкривається 20 нових шкіл. Школи обіймуть тільки 60 відсотків із числа дітей шкільного віку.

(„Правда").

Мануфактурний голод на Україні.

Колегія Народнього Комісаріяту для внутрішньої торговлі в Харкові ствердила, що на Україні панує мануфактурний голод. Разом з імпортованими зза кордону мануфактурними виробами розпоряджує вона 400 вагонами а запотребування України виносить найменше 500 вагонів мануфактури. Тому то становище є напружене. У звязку з гострою недостачею мануфактури помічається в населення вживання сурогатів, що приняли подекуди зовсім недопустимі та дивовижні форми.

(„Правда").

Бюджет України.

В Харкові почалася сесія бюджетової комісії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Заступник комісаря фінансів України Коттель зазначив у своїй рефераті, що буджет на 1926 рік є першим твердим буджетом У. С. Р. Р. опертим на власних доходових джерелах. Буджет в обох частинах (прибутки і видатки) заведений до сумми 165,443.037 карбованців на 34% вище від буджету з минулого року. Так зв. необединаним (самостійним) Комісаріятам асигновано на 60% більше ніж у попередньому році. Комісаріят народньої опіки дістає 43% усього розходового буджету, комісаріят земельних справ 27%. Надзвичайні видатки в сумі 10 міліонів карбованців призначені на боротьбу з безробіттям (3 міл.) та на скріплення кредитів для сільського господарства. Фонд заробітних платень побільшений на 10% у порівнанні з минулим роком. („Правда").

Шкільна справа.

Про народні школи національних меншостей у Польщі.

I.

На підставі міжнародніх договорів, головнож Сен-Жерменського мира, обовязана Польща запевнити своїм національним меншостям усесторонній культурний розвиток.

В конституції польської держави в § 110 находимо про освіту й виховання національних меншостей таку постанову:

„Польські громадяне, що належать до національних меншостей, в'ірісповідних або язикових, мають рівне з иншими громадянами право засновувати, наглядати і завідувати своїм власним коштом установленими добродійними, реліґійними і суспільними школами та иншими виховними установами і вживати в них свобідно своєї мови та виконувати приписи свойого в'ірісповідання."

Ог і все!

Як міжнародні договорн, так і сама конституція нічого конкретного не дають, не є ніяким добродійством для національних меншостей. Вони мають чисто декларативний характер і ствердкують тільки фактичний стан, з яким держава мусить рахуватися. Це таке саме, як колиб ниб. Англійці в середущій Африці написали в конституції: „Мурини мають право величатися чорною скірою, білими зубами та носити кучеряве волося".

Начеб то можливе було инакше! Крім міжнародніх договорів та постанов конституції, ми маємо в Польщі дотепер два основні закони по питанню шкільництва для національних меншостей. Перший з них — це закон з дня 26. вересня 1922 р. про засади загального воєвідського самоврядування, а спеціяльно воєвідства львівського, тернопільського і станиславівського*). Другий же — закон з дня 31. липня 1924 р., що обіймає деякі постанови про організацію шкільництва. (Оголошений в Д. З. Р. П. з 9. IX. 1924 ч. 79 пов. 766. міністерство освіти передрукувало його в своїйому Дн. Ур. з дня I. X. 1924. Рік VII. ч. 15 (137), пов. 153 ст. 227—229).

В законі про воєвідську автономію присвячені справам шкільництва національних (властиво української) меншостей три статті:

§ 9-ий II. розділу про компетенції воєвідського самоврядування постановляє, що це самоврядування обіймає „справи публичної освіти, а виїмкою університетів і шкіл з ними зрівнаних";

§ 33-ий говорить, що „вживадову мову в школах, утримуваних одною з палат воєвідського сеймику, визначує сама палата";

§ 24-ий обіцяє, що „Сойм Річпосполітої Польської ухвалить утворення українського (ruskiego) університету і запевнить йому потрібні фінансові засоби зі скарбу держави. Цей університет, зорганізований автономічно, згідно з приписами про академічні школи, буде підчиненим безпосередньо міністрові освіти."

*) Цей закон оголошений у „Дневнику законів Річпатої" з дня 25. жовтня 1922 р. 90 поз. 829.

Цей закон не має для національних меншостей, спеціяльно для української, ніякого реального життєвого значіння, просто тому, що він донині не введений у життя і ледве чи коли буде введений. Отже годі дати якунебудь оцінку тому, чого не було, нема й не буде! Колиб він навіть і був введений дивним дивом у життя, то все одно — вартість його останеться раз на все чисто теоретична, ілюзорична.

Через що це так? — Через те, що польська шкільна адміністрація, польське вчительство та ріжні народові польські організації давно вже, не чекаючи на ніякі автономії, попереміновали масу народніх шкіл на польські. Ці переміни, доконані в р.р. 1920—1924, такі масові, що прибрали для українського народнього шкільництва характер елементарного нещастя, невиданої дотепер катастрофи. Коли з боку українського народу в свойому часі не підносився сильнійший голос протесту, так це тільки через те, що переміни відбувалися поза законом, тихцем: вистарчило марне слівце інспектора чи візитатора, а українська школа в одну мить ставала польською; теж саме діялося з волі польського вчителя, чи якоїбудь народової організації. Ми, не знаючи навіть про це, втратили за одним замахом увесь національний доробок на полі шкільництва за кілька десяток літ. Статистики наших утрат ми не маємо. Перед лицем такого погрому мовкнуть усі цифри, німіє кожна статистика. Вона й нам непотрібна, бо факти життя промовляють голосніше, як всі статистичні дати.

Колиб навіть, — припустім і таку неможливість — закон про воєвідську автономію був уведений у життя, колиб навіть була створена національна українська курія, вона не малаб великого клопоту з українським народнім шкільництвом, бо з довоєнного стану українського шкільництва остало ледве яких 15—20% т. зв. „українських" шкіл. Ці марні недобитки т. зв. „українських шкіл", що ще сяк-так волочать своє злиденне животіння, через яких два-три роки впадуть жертвою польонізації або утраквізації рівнозначної з польонізацією. Через два-три роки на території Східної Галичини зникнуть слідй української школи!

Колиб навіть прийшла воєвідська автономія з українськими національними куріями, тоді станулиб ми перед таким абсурдним дивоглядом, що Українці матимуть свої національні курії, але ні одної української школи! Ні воєвідські соймики, ні українські національні курії не вратують українських народніх шкіл перед загладою, не в силі будуть перевести хочби мінімальної ревіндікації, бо Поляки, маючи на своїх послугах увесь державно-адміністраційний апарат, не дадуть собі під ніякими умовами видерти з рук того, що вони взяли раз у свій стан посідання. До всіх перешкод політичної натури в цій евентуальній важкій боротьбі за українську народню школу, прибавиться ще сумний факт, що по двохтрьох роках на території Східної Галичини не буде ні одного українського народнього вчителя. Частина теперішнього вчительства опиниться на примусовій емеритурі, частина сама поразбігається, а решта помандрує „по власній просьбі" на західні й північні окраїни Польщі. Свіжого допливу українських учительських сил певно не буде!

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівла на складах, відвідіть її почесне місце у своїй хаті!

Причинок до толєранції.

Доповнюючі промислові школи і наука грако-катол. релігії.

Минуло шість тижнів з того часу як почалося навчання в львівських доповнюючих промислових школах. Та донині не допущено в них греко-католицьких священників до науки релігії не зважаючи на те, що в тих школах незначний відсоток української молоді. Нема в тих науки гр.-кат. релігії тому, що до цього не хоче допустити секретар магістратського шкільного виділу. Натомість не мають ніяких перешкод польські катехити, що мають за завдання не тільки вчити релігії хлопців свого обряду, але й повести та переводити на латинський обряд наших українських хлопців з метою полонізації. Директори шкіл йдуть тим катехитам уповні на руку з доручення свого зверхника пана секретаря шкільного виділу.

Вже при вписах директори екзаменували наших хлопців з того, на яку релігію вони хочуть ходити, та пояснювали їм, що „to wszystko jedno" та намовляли записуватись на римо-католицьку. При цьому мотивували що свою раду хлопцям тих, хто знає чи гр.-кат. катехит взагалі буде та чи захоче вчити, а релігії вчитись треба. Те й не дивно буде таким, що не маючи науки гр.-кат. релігії мусітимуть зимою в часі науки польської релігії мерзнути на дворі перед школою.

Ось такі та тим подібні аргументи плили зі золотих уст польських директорів, щоби притягнути наших хлопців під вплив польських катехитів. І це робиться тоді, коли наша духовна власть рікрічно старається про обсаду усіх катехитур у промислових школах та намагає з початку кожного року відповідної скількости декретів на право навчання релігії в тих школах. Але справи нарочно не полагоджує магістрацька шкільна рада. Для умотивування свого поступування вона все находить мотиви в роді тих, що директори не виготовили ще виказів, що не устанений подія годин, що не визначено числа годин для науки релігії і т. д. і т. д. Як же все це полагодженє, тоді не можна дождатися засідання шкільного виділу, який має справу остаточно вирішити. Як і це станеться, тоді виплавуть знов нові труднощі в роді тих, що треба пошукати відповідних днів для науки гр. кат. релігії. Як же й ці дні устануть, тоді проти них мають дещо сказати й учні і майстри, бо мусять хлопців скорше відпускати з роботи.

Всі ці продумані та належно підготовані перепони доводять до того, що українські діти взагалі не вчаться релігії, або починають її вчитися щойно при кінці шкільного року.

Така тактика шкільних магістратських чинників має свою ціну, яка для нас ніяк не ясна. Тактику цю покривають усі можливі шкільні інстанції і на них ніхто в Україні надіятися не може, бо всякі скарги і жалі перед ними до нічого не доводять. Тут треба придумати якісь радикальнійші засоби, що примусили би нарешті польську шкільну владу рахуватися з релігійними потребами української ремісничої молоді. Та про ці нові засоби тут писати не слід. Вони відомі нашим громадянам, що обікуються ремісничою молодю.

Всячина.

Лікар без дипльому. У патольоґічнім інституті варшавського університету працював асистент проф. д-ра Салтихова, російського емігранта, Виктор Єфремович. Він користувався славою знаменитого лікаря і доброго вченого. Щойно недавно виявилось випадково, що він є нескінченим студентом медицини університету в Ростові. Дарма, що збір лікарів-учених виставив Єфремовичу найкраще свідоцтво, югославянський урядовий скарб почав процес проти нього за незаконне виконування професії і засудив його на відшкодування в сумі 25.000 динарів. Такий лікар повинен би хіба представити державні рахунок за ту працю, яку він на протязі літ зробив на її користь.

Неграмотність у Франції. Одним з наслідків війни є зріст аналфабетів навіть у старих культурних державах. Остання статистика каже, що є між нині 300 тисяч Французів між 16 і 20 роком життя, що не вміють ні читати ні писати. До цього треба додати ще 400.000 півнеграмотних. Все це діти війни, які не могли ходити до школи задля недостачі домашньої опіки або вчителів, що пішли на війну. Від 1853 р. у Франції є 50 процентів більше неграмотних між жінками, як між мущинами.

Машина що чує. На одній виставці електричних апаратів в Ноттінгем (Англія) гості подивляють апарат, що є чудом техніки. Досить сказати слово „їдь" (start) і вона пускаючи електричний контакт починає працювати, або „світло" і в ній засвічується лямпа. Винахідник Ірсон покористувався при цій машині звичайним мікрофоном, який приймає згуки, немов би мав уха.

Не клени! В Італії підготовляються до конгресу, який має почати боротьбу з прокльонами, страшенно поширеними в усіх класах суспільности. Італійські про-

повідники недурно називають цю звичку національною італійською недугою. Не тільки вчителі в школі, але й політики борються з тою звичкою, а на видних місцях, поруч різних плакат'в, розвішують остороги: „Не плюй"! Виявляється, що всі ті засоби є надто слабі і треба аж спеціяльного конгресу для боротьби з таким сильно закорінєним гріхом.

Боротьба за снасування орденів ведеться в Данії. Премієр міністрів Стаунінґ, приймаючи де становище, обіцяв виступити проти орденів, одначе дехто в тому, що сам він одержав також почесний німецький орден „червоного хреста". І-говірно закон скасує данські ордени для Данців, а дозволить надавати їх чужинцям. І, річ ясна, приймати від чужинців.

Цінні роснопки почав артеольог д-р І. Баєр у містечку Ніким (на границі Австрії та Югославії), де найшов побоєвище з доби мандрівки народів (600 р. по Хр.). У могилі жовніра найшов меч, спис і инші части воєнної збруї. Побоєвище має також звязок з походом Льонгобардів з північно-західної Німеччини до Італії.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі часопису сконфісковано один уступ зі статті „Москва і Варшава" і вступ у статі п. з. „Бурси".

— **Оборона селянства.** Довідуємося, що Т-во „Сільський Господар" у Львові дає всім хліборобам, що до нього звертаються, безплатну правну допомогу в усіх питаннях хліборобського життя. Т-во дає поради, виготовляє рекурси, представлення до влад в цілі запровадження законности на селі, особливо в справах податків маєткового, ґрунтового, доходового, промислового і т. п., та захисту свободи селянського промислу. Звертатися належить на адресу: Т-во „Сільський Господар" у Львові, Зіморовича ч. 20. Вперта й послідовна боротьба за кождий неправильно вимірюваний гріш може зберегти народові мільйони золотих. Борімося з безаконням і свого осягнемо.

— **Тютюневі диктатори у криміналі.** В звязку з арештуванням директора тютюневого монополю. Вронки і цілого ряду урядовців, зайнятих у тютюневих фабриках, які коштом держави „санували" власні кишені, повідомляють про настирливі заходи їх оборонців випустити на волю деяких промисловців за солідну кавцію. Річ, що не штука складати кавцію тим, яких обвинувачують у зроблению маєтку за тютюневім монополю.

— **Що діється з ощадностями наївних громадян?** Краківський „Ілюстр. Курер щодн." виходить нові скандальні подробиці про господарку в П. К. О. (Польській Касі Ощадности) та домагається суворої ревізії з боку Найвищої Держ. контролі. М. ін. показується, що брат президента П. К. О. Ліндого (б. міністра фінансів) дістав від П. К. О. гарантію на позичку 14.000 фунтів штерл. Для полагодження тої позички їздив до Лондону спеціяльний урядовець П. К. О., а після переведення трансакції — в книгах П. К. О. не було згадки про загарантування інституцією тієї величезної суми. Крім того з внутрішньо-протекційних позичок 4 инші урядовці П. К. К. дістали по 180.000 зол. терміном на 12 літ! Не дивниця, що п. Лінде за ніщо не хотів допустити до книг ревізорів, які ярилися з наказом президії ради міністрів! Тепер справа полагоджена „компромісово", инакшими словами, скандал буде, як звичайно, затушований.

— **Не вільно виїзжати!** Високі оплати за польські паспорти були накладені на те, щоби люде не вивозили грошей на чужину і цим рятували загрожену державну скарбницю. З сніжовидавої офіціяльної статистики довідуємося, що від січня до серпня в Польщі видали 95.399 паспортів, з чого 29.681 нормальних, 30.593 з полекшами, а 34.225 даровних. Скромний новинкар хотів би мати инні стільки золотих, скільки між „пільговими" та даровими було протекційних, себто призначених для людей з грішми, вдівами та здоровим. За те тисячі людей, що потрібували негайного виїзду до чужих купелів мусіли вдвоє більше платити в місцевих неохайних підприємствах.

— **Автомобілева ванханалія.** У Львові автомобілі є скромні: вони вдоволяються торощенням костей поодиноких прохожих. У Відні инший розмах: тим віхало позавчора авто на вул. Коперника з цілим оркестром на тротуар і за одним махом звалило шість нічого не підозрюючих осіб, з яких три находяться тепер при смерти. Автом їхав сам його власник. Він хотів втекти, але це не вдалось.

— **Сніги і морози** впали останніми днями невдало на всю смугу атлантійського побережжа.

— **Пророцтва на 1926 рік.** У Лондоні вийшла книжка з пророцтвами страшних нещасть і катастроф, які ждуть світ у найблизшому 1926 році. В січні трапиться велика залізнична катастрофа й шалітимуть пожежі. В лютім вибухне в Єгипті повстання, а в маю бунти й повстання доведуть до загрози великої европейської війни. В червні буде революта в Папестині. В липні багато людей утратить життя наслідком спеки. В тім самім місяці преса займеться надзвичайною аферою на тлі злочину з отруєю. В серпні вибухне генеральний страйк і знову грозитиме війна. В дальших місяцях повийде до конфлікту між Туреччиною і Великою Британією. Мало того: земзетрус знищить дно Середземного моря, трапиться велика гірнича катастрофа і вибухнуть дві революції. Чорні перспективи, що?

— **Нова комета.** Голова астрономічної обсерваторії у Харкові повідомив телеграмою инші обсерваторії, що один із його співробітників Антін Барабашов відкрив 9-го жовтня нову комету, в констеляції Пегаза. Дивне те, що хоча вона так довго скривалась перед людським оком, її можна запримітити крізь звичайну лупету.

— **Розвіст польської воздушної фльоти.** Під Пекарами, найблизшій околиці Кракова, сталася нова катастрофа з військовим аеропляном. На звичайній висоті мотор раптом перестав функціонувати. При причаленню на непригідному ґрунті аероплян розбився, а два старшини, що були в ньому, ледви вийшли з життям.

— **Пригадується Вп. Членам Краєвого Товариства Кредитового у Львові**, що в неділю дня 18. жовтня 1925 відбудуться звичайні загальні збори Товариства о годині 11 перед полуднем в великій салі „Народного Дому" при вул. Руторського. 670 1—2

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Конґрес нац. меншостей.

Конґрес нац. меншостей у Женеві вибрав представником Вільфана. а зест. предс. Веса де Шулле (Мадяр), Сераковского (Поляк) і Грінбавма (Жид). Веса де Шулле домагався утворення заг. організації нац. меншостей і відповідного міжнар. бюра. Шіман (латвійський Німець) протестував проти винародовлювання. Представники української і білоруської меншости в Польщі заявили, що з огляду на відкинення конґресом їх внесень на поширення рямців денного порядку можуть брати участь у нарадах лише в характері обсерваторів. Предст. литовської меншости в Польщі Зайончковскі вложив таку саму заяву.

Пос. Гребе засував нищення нім. шкільництва і культури всіх нац. меншостей у Польщі та напятнував польські закони про мову. Посли Крайчинський і Райх говорили про гнет меншостей у Польщі.

Конґрес рішив утворити підкомісію, до котрої відіслано для розглянення м. ін. пропозицію Українців і Білорусинів із Польщі, які домагаються вставити на денний порядок справу права самовизначення народів.

Німеччина підписує пакт.

15. X. на засіданні конференції в Льокарно німецька делеґація зголосила в імені нім. держави приступлення до рейнського пакту. Пос. Кемпнер, що прибув з Берліна до Льокарно, повідомив нім. делеґацію, що Гінденбурґ і уряд прилучуються до постанов делеґації. Окончений проект пакту перешлють для Пенлеве. Є погляд, що в суботу підпишуть усі сім документів, котрі, на думку преси, дадуть в Европі початок новій добі мира і екон. независимости.

Підписання договорів у Льондоні.

З кол англ. делеґації повідомляють, що чесько-словацько-німецький і польсько-нім. розємний договір будуть підписані рівночасно з рейнським пактом. Всі документи будуть підписані в Льондоні; туди поїдуть Лютер, Бріян, Бенеш і Скшиньскі, а мабуть і Мусоліні. Заключені в Льокарно договори представиться до ратифікації парляментам даних держав, а оригінальні договори зложать у архівах Союза Народів.

Останній етап конференції.

„Дейлі Тел." повідомляє, що в Льокарно правники розглядають тепер справу басейну Сари, скорочення часу окупації, військ. контролі і нім. повітряної плавби управильнення цих справ буде останнім етапом кооференції; потім Німеччина покладе свої підписи.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Неоправдані претенсії.

Місяць української книжки! Невжеж нього потрібно? Невже це не скандал?! Заохочувати українську суспільність до купівлі книжок! Хто таке бачив!...

Невжеж не тайна, що в кожній інтелігентній хаті повинна бути сяка-така бібліотека. А може її нема?!... Підіть, хто цікавий, по всіх своїх знайомих, загляньте в шафу, на шафу, під шафу, за шафу, на стрих і ще де скочете, а побачите скільки там книжок: „Biada Mrabina", „Rinaldo Rinaldini", „Życie św. Genowefy", „Cygańskie dziecko". А коли є в хаті діти і коли добре вчаться, то нерідко можна подибати і „нагороди пильности": „Лис Микита", „Дон Кіхот", „Оповідання Катренка".

На селі, в священників, то це більше оттого друкованого добра. Там ви знайдете не тільки всю вище наведену красну літературу, але й наукову теж: „Проповіді на май і на цілий рік", „Відомости Епархіяльні", а по старих в діда-прадіда попівствах, навіть „Miesje katolickie".

Як з того всього виходить, наша читаюча публика недаром зветься читаючою. Цілими десятками літ збирає вона книжку до книжки, томик до томика, аж уреш-решт може похвалитися неабиякою бібліотекою. Все те, що я вичислив, відноситься до середньо-заможних домів, у багатших нерідко подибаєш і книжочки Насальського і Білоуса і пару календарів та брошурок „Просвіти". Хто хоч трохи вміє обчислати на око, може собі представити, яка велика, яка імпозантна це купа книжок!...

Не розумію зовсім тих песимістів, які все і всюди кричать про недостачу любови до книжки в Українців. Рим одного дня не збудовано і жадна бібліотека не повстала за один місяць. Подумати тільки: За одно-єдиноокий рік видано по цей бік гребеня аж 41 (словами: сорок і чотири) книжки українською мовою. Воно ніби не аже, що така маса книжок вийшла, але даремна річ вимагати, щоб не все так швидко сконсумувала наша читаюча публика. Инші по українських книгарнях консумують книжки цілі десятки літ і ще не годні дати ради.

Місяць української книжки!...

По всіх усюдах, по часописах і журналах є або має бути піднятий крик:

„Купуйте українську книжку!"

„Скільжість виданих і розпроданих книжок є мірилом культури даного народу!"

„В кождій хаті повинна бути бібліотека!"

Щодо першого, то цілий божий рік українська книжка йде.

Нема дня, щоби хтось не купив хоч одної.

Щодо другого, то скільжість виданих у бігучому році книжок (сорок і чотири) говорить якнайкраще про нас, а що до продажі, то кожний нарід купує стільки, скільки потребує.

Щодо третього закидку, то він, думаю, зовсім зайвий, бо як я вище згадав, у нас нема хати, де не булоб бібліотеки.

І то всюди: на шафі, під шафою, за шафою і де самі скочете.

А є доми, де на стрику, як добре пошукувати, то знайшов би і „Русалку Дністрову"... здається о. Маркіяна Шашкевича.

Галактіон Чінка.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·08 — 6·10, канад. дол. 5·60 — 5·64, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·27·50—27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·50—28·80.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·40—22·70; 20 марк. 28·25—28·50; 10 руб. 30·70—31·40.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·51·50, 5 зв. кор. 2·60—2·64, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05—1·10.

З судової салі.

Як боронить ться Штайґер? „Українці не мають права вважати себе тут господарями!"...

Зі зізнань, якими боронить себе Штайґер, цікавими є подані ним моменти арештування його і поліційного слідства.

Коли тільки Пастернаківна вказала на Штайґера і як стій зірвався один з. поліц. агентів, Штайґера й Пастернаківну повели на поліцію. Біля Мусяловича надїхало авто з Лукомским, а Лукомскі крикнув: „це той, це зараз пізнати!" Всі сіли до авта. Коли Штайґер заперечив Пастернаківній, Лукомскі крикнув „стуль писк, ти жидзе, большевіку!" Колиж Штайґер просив Лукомского зробити в нього ревізію, той останній заявив: „чекай, ми дамо тобі ревізію". Кайдан поводився ще краще. Помнивши постійне „тикання", крім того Кайдан зараз на вступі вдарив Штайґера в лице з криком: „a zdejmiesz ty, psiakrew, te przeklęte okulary".

Коли Штайґер просив дозволу на купно харчів, а присутній при цьому Райнлендер казав віднестись до кантини, Кайдан заявив, що краще вже, щоб із дому принесли вязневі харчі, — при чому значуче шепнув Райнлендерові: „я вже знаю чому". І дійсно, Штайґер дістав „з дому" харчі, а в хлібі найшов картку з таємничою записков: „Жмійковскі вольни". Вязничий дозорець потішив Штайґера, що що картку „бачили" вже при ревізії.

Переслухуваний шефом воєвідської дефензиви Савіцким щодо свого політичного credo, Штайґер поставив гіпотезу, що атентат могли виконати Україні для задемонстрування своїх прав господарів, або комуністи, для пропаганди ідеї активізму. Однак при цім Штайґер рішуче застерігається проти ідентифікування його поглядів з поглядами Українців чи комуністів на цю справу. Заперечує теж, наче би він говорив колинебудь, що Жиди мають бути тут господарями. Не мають вони до того ані права ані аспірацій: „А ні Українці ані Жиди". (Між Українцями і Жидами щодо прав на господарювання на українській національній землі є величезна ріжниця! Коли Штайґер, інтелігентна й освічена людина, забув про це, то можна пояснити собі це впливом 13-тимісячної вязниці та маревом кари смерти, якою грозить йому акт обвинувачення, і тому таку „льояльність" можна йому вибачити. (Инша річ є з „льояльністю" жидівських політиків. — Пр. Ред.).

Окрему статтю посвячено справі — запальнички, якою Штайґер буцім то запалив гніт петарди і на яку покликується Пастернаківна. Штайґер заявляє, що поо що запальничку Пастернаківна взагалі вперве почула від самого Штайґера на доразовому суді. Штайґер не бачить причини, чому Паст. хотіла би защитити його, цілком їй незнайому людину. І теперішнє становище в його справі пояснює собі тим, що вона задалеко загналась, не має відвороту, завязлася і дальше бреде.

Після скінчення оборонної промови розпочалась питання з боку прокуратора й оборонців. Дискусія іде м. ін. про великі окуляри Шт.: коли, де і чому він купив їх. Штайґер покликується на лікарську рецепту. Адв. д-р Левенштайн пригадує себе, як відомого асимілянта-польського патріота, зі запитів до обв. про голосне принимання през. Войцеховского львівськими Жидами. Цей запит спонукує Штайґера до заяви, що візита Войцеховского в синагозі зробила на нього велике вражіння і сильно вразувала його. Він, мовляв, дивувався, що публіка на вулиці не підносить радісних окликів на честь президента. Сам він хотів кричати „нех жие", але якось було йому незручно...

(Пригадно можна звернути увагу на становище „Хвилі" в цій самій справі. У статті, яку вона помістила в переддень процесу, у лірично-патріотичних висловах на адресу през. Войцеховского сіоністичний орган перейшов багато патріотичний прокураторський вступ до акту обвинувачення. І від тої статті у стенографічних звітах з процесу „Хвиля" послідовно всі особисті заїмешники, які відносяться до Войцеховского, пише з великої літери! Чи це теж дається на припоручення лави оборонців?!)

Четвертий день розправи.

В дальшому допитуванню обвинуваченого обороняими, адв. д-р Розенкранц цікавиться платформою і цілями ріжних жидівських організацій, з якими Штайґер стояв у звязку. Сен. д-р Рінґель виясноє запитами, що Штайґер був і є дуже релігійний, а урочисті свята ходив з батьком до бжниці і тепер надіється на Бога, що виратує його з халепи. Щодо відношення до през. Войцеховского, обор. д-р Рінґель доводить обв. до заяви, що Войцеховскі став президентом м. ін. і завдяки 44 жидівським голосам.

Знову Микитин, Панчишин і д-р Ґрек.

Перед переслуханням свідків прокуратор звернув увагу, що оборона завдалась покликання на свідка Микитина, що вказує не на Штайґера а на Панчишина, як на атентатчика. Прок. пригадує, що за ту клевету Микитина присуджено вже на кару. Отже прокуратор вносить на переслухання того ж Микитина не як свідка відводового, а саме доказового. Крім того прок. вносить на переслухання свідків батька й матери Панчишина, Лотоцького, Федуня і обоїх Стареньких — себто цілу ґалєрію акторів з єгерівського процесу. Д-р Ґрек з вдоволенням приймає до відома, що справу Микитина вяжеться зі справою Штайґера. Процес Єгера ще незакінчений. Поносуд Микитина не має сили, бо Микитин вніс спротив. Оборона дальше стоїть на становищі, що атентат вийшов з комуністично-терористичних кол. Д-р Ґрек запускається в полеміку зі становищем прокуратури в єгерівськім процесі, але председник перебиває йому: Оборонець має лише заявитись до внеску прокуратора. Д-р Ґрек вносить на переслухання інсп. Пйонткевіча на доказ, що Панчишин не міг подати свого alibi, де був 5 вересня м. р. між 11 і 3 год. попол. Д-р Грек є теж дальше переконаний, що Цехновскі згинув тому, бо терористи боялись його конфронтації з Панчишином.

З тез слів д-ра Ґрека виходить, що оборона Штайґера зорганізована так само, як оборона Єгера і тому обтяжування Шай-

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Кіжик

чене від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 10-19

тишина! Д-р Грек і Лявдан хотять за всяку ціну добути собі памятник в сторії етики карних оборонців. Одночасно в чужинецькій пресі розпочалася знову кампанія, що це Українці виконали" атентати і самі до цього признаються.

Пастернаківна.

Розпочалось переслухання коронного свідка прокуратури 38-літньої балетниці львівського театру, Марії Пастернаківної.

Зі спорту.

Спорт і „Рідна Школа".

На закінчення сьогорічного футболевого сезону будуть у неділю 18. жовтня 1925 на площі С.-Батька два величні змагання. Перша о пів 3 виступить „Україна Ia" до завзятого бою з УСК. Остатня дружина має що-правда самих молодих гравців, але добре витренованих і амбітних. Однак „Україна Ia" схоче направити підігране реюме і дасть зі себе все, що найкраще. Для того гра заповідається дуже цікаво і жалуватиме кождий, хто її не побачить.

Але ще цікавіші повинні бути другі змагання, нечувана атракція: Old-boys (ліліпутярм) України проти Техніків. Обі дружини виступлять у дуже сильнім і військово повазнім складі. Гратимуть професори, колишні батьки родин, самі совісні особи, що для добра рідної справи здатні нарізь на таку авантуру, якою є футболеві змагання.

Бо треба знати, що весь дохід з обох змагань призначений на докінчення школи УПТ. на страшним передмістю. Може не кождий знає, в якім опливаким стані находиться Укр. школа ім. Кн. Сушінського. Завелася годинитися — голі мури, в середині біда, а треба-ж її довести до пуття в найблизшім часі.

Наші змагуни ставлять собі почесне завдання причинитися по силам до інсталяції шкільного будинку. І тут найкраща нагода для Українців Львова здобути красне з приємним: подивитися за пестрощі на претарні змагання і причинитися до будови рідної школи. Хто прийде і схоче, може вигідно розмістися на степеняці, а ні, так сповигати кругом площі.

Раз повинна наша публика показати, що справа українського спорту і Рідної Школи лежить їй на серці. В неділю 18. X. на площу С. Б. повинні зійтися з поміж кінців і з усіх дільниць Львова бідні і богаті каменичники і льокатори, 2 полки, 4 партії, 8 напрямків. Для всіх буде місце. Що побачення. *Т. Ф.*

Мета — Сокіл IV. 7 : 1 (2 : 1).

В неділю 11. жовтня відбулися на площі С. Батька симпатичні змагання двох, що правда не найліпших, але все таки сильних дружин. Сокіл IV. має спортову секцію і та від недавного часу виставляє власну дружину ковзного м'яча, що вже розіграла кілька футболевих змагань. В останніх їй не потанціло. „Мета" виступила в сильнім складі, так, що Личаківці мали великі сумніви, чи не склад оригінальний а не допоможений. На всякий випадок „Мета" мала гереварч і то в усіх сотерьох лініях і під кождим оглядом. Особливо напад „Мети" го мистецьки показав собі м'яч і сім разів загнав його у ворота противника: перші Романк 5-ий з вільного з яких 25 метрів, двоє вор.т стріляв Цьопка, а 4 Галамай (чіпенк). Для Сокола IV. одинокі почесні вороти стріляв Брицький. „Мета" в тому складі може ще ятися з „Україною".

Нова книжка.

Тарас Франко, розвій руханки серед Українців. Відб.тка з „Канадійського Фармера" з дня 1—8 VIII. 1925 ч. 27. ч. 28. Зшиток, ст. 16. 8°. Відбитка вийшла заходом проф. І. Боберського і під його редакцією.

В брошурці поданий коротко нарис розвитку українського сокільства і спорту на тих українських землях у р. 1924/5 на еміграції. Ціль брошурки пропагандистична. Дохід з розпродажі вправ із добровільними датками має піти на поширення майдану Сокола-Батька у Львові.

Бібліографія.

Надіслані книжки і журнали:

„НОВА УКРАЇНА" (Nová Ukrajina), місячник письменства, мистецтва, науки і громадськ. життя. Рік вид. 4-ий. Прага, 1925, ч. 1 (травень), 4°, ст. 128, ціна 20 кор ч. (Адреса Редакції: Praha-Vršovice, Šámova, 665, CSR.)

Зміст: Від Редакції. — Гр. Наш: „Петлюрівщина". — М. Галаган: Ліквідація УКП. — М. Срібляньский: Кобилка. — Вірші: Л. Мосендза, Юрія Дарагана і Є. Маланюка. — І. Махар: І. Монольог св. Петра, ІІ. Буденщина кохання. — Г. Журба: В перелеті років (етюд). — Н. Григорів: Німеччина, Росія й Україна. — М. Шаповал: Куди вони йдуть? — Відгуки життя: 1) Скоропадський в спомінах сучасників, 2) З проти-українського фронта, 3) З російської преси, 4) Становище на Підкарпатті. — М. Мухин: Ukrainica. — На еміграції: 1) Інститут Громадознавства, 2) сучасне завдання соціялізму. — Бібліографія.

„НОВА УКРАЇНА", м'сячник. Прага, 1925, ч. 2-3 (червень-липень), 4°, ст. 176, ціна 20 кор. ч.

Зміст: М. Шаповал: Хто керує Україною? — М. Мандрика: Державне будівництво. — К. Каутський: Соціялістичний Інтернаціонал та СССР. — Вірші: Л. Мосендза, Є. Маланюка, Ю. Дарагана і М. Смужка. — М. Сердюцький: Мій роман. — С. Цьвгань: Тіні похмурих днів. — Н. Грек: Брати. — Є. Маланюк: Вітер з Харкова. — М. Галаган: На третьому військовому шляі (спогади). — А. Кобилянський: Українське посольство в Туреччині в 1918/19 рр. — Громадянин: Грабіж і ґворчість. — М. Шаповал: До замітки п. Громадянина. — М. Степанович: На західно-українських землях. — М. Галаган: Пайська психольоґія. — Книжки: На Україні. — Нетактовний: Соловський хліб. — Г. Гамалія: Болгарська трагедія. — Д. Іслєв'єв: Модерні Єзуїти. — Декларація Революц.-Визвольного Союза. — Листи з України. — Відгуки життя. — Ukrainica. — На еміграції. — Бібліографія.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, зш. 7—9. Зміст: В. Л. Сидоренко: Двомовність. Д-р Іван Брик: Шкільництво меншостей в Европі. А. Андрохович: Із минулого академічної гімназії у Львові. Вол. Калинович: Голос української дитини. Д-р Д. Лукіянович: Осип Маковей. Бібліографія: Огляд журналів і оцінки.

REVUE INTERNATIONALE DES INSTITUTIONS ET ECONOMIQUES ET SOCIALES. Rome. Juillet—Septembre. A. Delos: La question du bail á ferme Belgique. — R. Bolanos: La question agraire au Mexique. — I. P. Van Lonkhuyzen: Le défrichiment et l'amélioration des terrains aux Pays-Bays. — G. Constenzo: Les colonies agricoles pour les orphelins des paysans morts a la guerre en Italie. — Z. Chmielewski: La coopération agricole en Pologne.

SLOVANSKY PREHLED. Sbornik pro poznavani politeckeho, hospodarskeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. Č. 4. Obsah: Clanky. Dr. Edward Beneš. Problemy slovanske politiky. (Pokrač). Dr. Jan Slavik: Ryské strany politicke za svetove valky. (Pokrac). Dr. H. Ripka: Obrat ve vnitřni politice jihoslovanské. Dr. Drag. Probaska: Srbocharvatska literatura posledniho triceleti. (Pokrac). J. E. Srom: Demokraticke prvky v sovetskem vladnuti. Ad. Cerny: Slovanstvo v knize pameti T. G. Masaryka. — Ze slovanske poesie. Mina Witkojc: Z „Dolnoluzickych basni". Prel. Jiří Rubin. Rozhledy po slovanskem zivote: Jihoslavie, Rusko, Polsko, Ceskoslovensko, Slovansky narod v cizim state. Slovansky mensiny. Literatura, vyda, umenk Bibliographie, D'vadlo, Jubilea, Slovanske revy, Slovanske matice. Vyobrazeni.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК „ПОСТУП". Львів, ч. 7—8. Вересень-жовтень. Зміст: На чуди. — Сучасна українська літ. творчість. (К. Лаврінович). — Український народ в поезіях Олеся. (Д-р Е. Гонцяк). — У весну життя (Р. М. v. Bremscheid). — Книжка гривня (Ким Поліщук). В Єрусалимі (Марія Чеська-Моначинська. — Потрійне оружіє смерти (Г. К. Честертон). Зі студентського життя.

НАША ГРОМАДА. Ч. 10. Жовтень. Подебрани. Зміст: „." Український науковий збір. Евген Маланюк: Над свіжими могилами. Conscina, З приводу інтернаціон. соціял. конґресу в Марселі. М. Диканько. З проклятих питань (фелєтон). С. Г. Спостереження чужинця на сучасній Україні. Л. Волохів. Конференція міжнар. університ. Тов. для Ліги Націй в Женеві. А. Морозус. Дрібні оголошення (перекл. Ю. Кіцера). Л. Вольф. Жіночі бажання (перекл. Ю. Кіцера). Олекса Буровій. З поводу статті „В потугах шукать" (Наша Гр. ч. 8—9). Л. Биковський. Чеська-Моравська Кольбен Акційне Т-во (замітки з літньої практики). Л. В-в. До Заг. Зборів Академічної Громади. С. Володимирів. Світовий урожай в р. 1925 взагалі та на Україні зокрема. Цікаві документи. Християнський інтернаціонал. Генеральний план Університ. Олімпіяди в Римі.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дирекцією І. Ногутяка.

Озірна, саля „Просвіти".
Пятниця 16.X. „Чесна Зузанна".
Золочів, саля Шашкевича.
Субота 17.X. „Сирітка Хася".
Неділя 18.X. „Натусь". 569 3-3

ВЕЛИКА СЕНЗАЦІЯ у Львові.

Від 16. жовтня ц. р. буде приграваті щоденно в кавярні і ресторації **REPUBLIQUE** (давнійше Народна Гостинниця) **вул. Коцюшки, ріг Сикстуської**, славна румунська жіноча капеля під управою світової слави скрипачки **Сильва Бареску**, бувшої учениці професора букарештеньскої консерваторії Братіяну.

Початок о год. 8. вечером. — Льокаль відкритий до пізної ночі.
653 **Вступ вільний.** 1—2

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич і Рогатин, саля „Просвіти".
17.X. „Вихрест".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 12—?

Український мішаний хор Д. Котка:
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 19-?
у вівторок 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у четвер 22. X. Борислав.
у пятницю 23.X. Сколе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X. Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий.

Бурса ім. Івана Франка в Яворові прийме ще кільканайцять гімназійних учеників низших клас на повне утримання. Принятим питомцям управа бурси гарантує поміщення в місцевій гімназії УПТ. а правом приходні. Близші пояснення письменно в управі. 645 2—3

Жіночий Кружок УПТ. ім. Ганни Барвінок у Львові отвирає з днем 1. листопада ц. р. тримісячний курс ручного тюкоґарства для українського жіноцтва. Місячна оплата 10 зол. Наука відбуватиметься в дівочій школі ім. Шевченка при вул. Мохнацького 12 у вечорових годинах від 6—8. Зголошення на курс приймає Управа школи ім. Шевченка щодня від год. 9—12. 637 2—2

Перші повакаційні сходини старших пластунів відбудуться в суботу 17 ц. м. при вул. Блехарській ч. 11[1]. 1—2

Загальні Збори Т-ва Катехитів відбудеться в понеділок 2. листопада о год. 3 (15) пополудни в духовнім семинарі з порядком: 1. Відчитання Зборів. 2. Звіт секретаря, касіера і контрольної комісії. 3. Вибір нового Виділу. 4. Зміна статута. 5. Звіт з діяльности кружків. 6. Відчит о. д-ра Конрада „Концентрація в науці релігії". 7. Внесення і запити. У Львові дня 14. жовтня 1925. *о. Л. Лужницький* голова, *о. А. Бачацький* секретар. 649 1-1

Дрібні оголошення.

РОЖДУ кількість найлучшого масла до їди купує фірма August Fiak i S-ka Katowice, Poczlowa 10. Всі молочарні і т. п. схочать свої оферти прислати на повищу адресу. 633 2—2

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокляси. виконує жіночий кравецький салон, Йосиф Фляк, вул. Бляхарська 20. 553 8—15

РУТИНОВАНИЙ конципієнт адвокатський з політовою і трибунальською практикою як також з правом субституції пошукує негайно посади. Зголошення: П. Пежанська для Р. А., Львів, вул. Пелчинська 22. 641 2—2

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ гледає заняття. Д-р Макух, Поморяни. 652 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

624 **в домі бл. п. д-ра Короля.** 1—18

Розводується подібно велика бібліотека! Кілька тисяч научних і белетристичних книг і журналів в українській, рос., нім., польс., чеськ. мові та инш. Багато рідких, вичерпаних, цінних творів. Великий писаний катальог за кавцією 3 зол. Відповідь на запити тільки за надісланням згори марок на 30 сот. А. Каратницький, Коломия, Ягайлонська 40. 629 4—5

ПЕЧІ і КУХНІ

нові ставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції

Михайло Галібей

640 **Львів, Петра Скарги 5.** 2—5

ЗНАНА ФІРМА

„ЙОЛЯНДА"

Сташіца в. II. п. (бічна Хорущини)

зідомляє П. Т., що на ново відкриває робітню жіночих суконь з днем 15. жовтня п. р. Робітня заосмотрена в найновіші журнали і найліпші фахові сили виконують замовлення солідно і швидко, по конкуренційних цінах. Для П. Т. урядничок і жінок урядників полекші. При робітні провадиться вищий фаховий курс. Вимагається укінчення вищих 3-місячних курсів крою в одній з концесіонованих шкіл.
642 Інформаційї уділяє 2-2

Управа, вул. Сташіца 8. II. пов.

Перламутрева Ультрамаринка з найкращою найвидатнійшою краскою до білля, ванна і малювання. Спеціяльна ультрамаринка для пукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамаринки
Х. ПЕРЛЬМУТТЕР
ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,
190 **бюро: вул. Сточочна 26.** 10-10

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, I. пов.
276 17—30

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК Юліяна Солікова — — вдова. — —
307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4.** 13—16
поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услуга догідна.

Краса — Приваба — Гиґієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гиґієнично-охоронні. — Домагайтесь катальоґів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
591 5—12

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ

„ЛЄОПОЛЬ"

С-на з обм. порукою

Львів, Замарстинівська 25

виробляє: льняні полотна, конопляні, ручники, обруси, шайти і т. п., також мінє за сирівці льняні і конопляні. — Купуємо також лен, коноплі і ключа та платимо найвищі ціни. — Приймаємо агентів за високу провізію. — При більшій кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу
481 б залізницею або почтою. 3—5

ПОДЯКА.

Прибиті тяжким горем складаємо отцеву дорогою шчру подяку усім тим, що в часі недуги незабутої памяти Марії з Ціпановських Здєрковської старались в який-небудь спосіб привести хорій полекшу. І розраду, а відтак в часі похорону поспішили віддати їй останню прислугу. З окрема дякуємо Панам Дачишиновій, Шевальовій, Дембовій, Лучаковській, Лебедовичовій і Чуховській, як також Паньству Хелминським і Петринам за повну посвяти опіку, яку розвели над недужою, лікарям д-рові Лебедовичеві і д-рові Кігіцові за ліхарську поміч, о. Романові Кубілеві за висповідання недужої і уділення їй св. Тайн як також за похорон, членам хору за величання похорону піснями похоронними, п. Степ. Байдалі за щире занятість похороном, як і усім знакомим і приятелям незабутої Покійниці, які зволили відвести її тліні останки на місце вічного супочинку. Усі вони зволять прияти від нас сердешне „Спасибі".

В Мостиськах в жовтні 1925.

Д-р Мирослав Здєрковський муж, *Цецилія Ціпановська* мати, *Зенонія Гамчикевич і Евстахія Петерс* сестри, *д-р Іван Ціпановський* брат. *Степанія Ціпановська, Роман Гамчикевич* шурин, *Ірена і Іванна Гамчикевич, Іванна Петерс, Іванка і Марта Ціпановські* сестріниці і братанці. 651 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 233 (10 616). Львів, неділя 18. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шек. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 в год. перепол." Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Конечність і обовязок.

Львів, 17. жовтня 1925.

Під кінець вересня пр. звернули ми увагу нашого громадянства на конечність відбудови нашого економічного життя. Першим кроком в тому напрямку є уфундування нашого єдиного банку, Земельного Банку Гіпотечного, як основи й осередка тієї відбудови. І то тим більше, що згідно з банковим законом п. Вл. Грабского банки, що до кінця пр. не викажуться акційним капіталом щонайменше у висоті 1 (одного) мільона золотих, втратять емісійні й девізові права, себто основні права банків. Иншими словами вони будуть зліквідовані. Без пересади слід ствердити, що ліквідація Земельного Банку була би нашою національною катастрофою.

Як вже вчора зазначено в ріжних ділянках суспільного й політичного життя в останніх літах з тих або наших причин, під такими або иншими виглядами ми себе обеззброїли. Не доповнивши вимог банкового закона п. Грабского, втретимо ми невідкличнo й безповоротно єдину сподівану підойму нашого економічного життя. Власними руками ми поклалиб тяжке віко на економічний розвиток нашого народу, на його економічну відпорність, власною апатією і байдужністю ми зруйнувалиб те, що з трудом будувало одно покоління перед нами.

Земельний Банк, хоч закон в імперативній формі наказує доповнити акційний капітал до кінця пр., ще не одержав дозволу на переведення нової підписки акцій, хоч вже в тій справі роблено кілька разів заходи. Очевидно тут ясна для нас тактика польських урядових чинників. Дозвіл прийде з кінцем грудня, бож згідно з капіталістичним світоглядом акційний капітал не доповнюється місяцями, тільки на протязі кількох днів. Тому за ту справу взявся окремий громадянський комітет, щоби неофіційно перевести підписку, зібрати вимаганий на доповнення капітал, щоби урядовий дозвіл не заскочив нас непідготованими, без запасу потрібного капіталу і не знівечив субскрипції. І тому то, не вижидаючи урядового дозволу, Земельний Банк вже приступив до збирання підписки акцій.

Не можемо й не сміємо закривати очей на те, що над Земельним Банком — як Дамоклів меч — висить небезпека. Тому тепер черга за нашим громадянством, бож український акційний банк є конечністю нашого суспільного життя. А та конечність накладає на громадянство обовязок доповнити вимаганий акційний капітал у висоті 738.000 зол.

Одначе дуже часто можна стрінутися з увагою, що уфундування Земельного Банку є не під силу нашому знищеному, знуждованому, обідненому громадянству. Деж ми в силі після літ воєнної й повоєнної руїни, голоду і повеней зложити такий, розмірно великий капітал! Так сьогодня кожний думає про себе, чи то одиниця, чи гурток, чи товариство, чи установа. І якраз в тому все лихо. Загин громадянського інстинкту, загин шкоднх громадянських інтересів є може найбільшою лихою призвичаю повоєнного громадянства. А тимчасом наказ хвилі вимагає від нас індивідуальний егоїзм заступити егоїзмом національним. Без сумніву, 738.000 зол. — це на теперішні умови значна сума. Треба розкинути 29.500 акцій по 25 зол., щоби зібрати таку суму. І коли її рівномірно розложити на все громадянство, коли ніхто не відтягнеться від цього обовязку, коли кожний сповнить свій обовязок, не заслонюючись дрібними викрутами, то намічену мету осягнемо без шкоди для особистих чи инших громадських вимог. Так нас 7 мільонів! Тільки на нашій території під Польщею маємо щонайменше 6.000 громад (в Галичині, на Волині, Холмщині, Полісі й Підляшу), 2.000 читалень „Просвіти", 1.500 кооператив, понад 4.000 церковних братств, до 2.000 инших установ (культурних, освітних, гімнастичних, станових і т. и.) понад 3.000 учителів всенародніх шкіл, щонайменше стількиж (3000) священиків, 800 учителів середніх шкіл, щонайменше 1000 суддівників і стількиж (1000) инших урядовців (скарбових, адміністраційних, самоврядних), щонайменше 700 виконавців вільних професій (адвокатів, адвокатських кандидатів, лікарів, інжинірів і т. п.), щонайменше 1000 купців і промисловців та 1000 службовників українських громадянських установ, отже тільки вичислених разом 27.000 субскрибентів. Крім того будемо мати до 3.000 инших інтелігентів і розмірно заможніших людей (хліборобів, дяків, підприємців і т. п.). Ясно, що колиб всі вони підписали тільки по одній акції, то акційний капітал був би в цілости покритий на протязі одного тижня.

І це мусимо зробити негайно, без зайвих замітох і докорів, без нарікань і — правду кажучи — без непотрібних викрутів. Земельний Банк є добром всього народа і весь нарід мусить його відбудовувати, фундувати, ставити міцні підвалини для себе, для своїх потреб, для своїх нащадків. Є це насущна конечність і невідкличний обовязок.

Льокарно.

Загальна згода. — Берлін спробує. — Уступки в користь Німеччини. — Оптимізм італійців і Чемберлена.

Коли один премєр міністрів великої держави пересилає щирі побажання з приводу дипльоматичних успіхів своєму міністрові закордонних справ, міністр закордонних справ другої, ще більшої держави висловлює надію, що на свято своїх уродин підпише договір, а міністри инших держав є так само оптимістично настроєні — то можна сказати, що над місцем, де вони радять, розсіялись останні тривожні хмаринки. Пенлеве дякує Бріянові, Чемберлен сподівається на уродини дістати пакт до підпису, Штреземан є в згоді з Берліном, Скшиньскі і Бенеш перший раз засіли у Льокарно за стіл з головними делегатами, сам Мусоліні приїхав до Льокарно і буде там ждати так довго, доки не покладе свого підпису на загальнім пакті. Ще вчора — криза, нині — вже не рада, а просто масниця!

Перш усього з Берліна прийшла вістка, що Німеччина годиться на зясовані пункти рейнського пакту. Всупереч первісним запереченням німецької преси, Штреземан та Лютер таки вислали свого „вістового" державного секретаря до Беоліна, щоби цей дав точне справоздання з ходу нарад. Берлін висловив свою згоду на формули останнього порозуміння. В якій формі переможено трудноші у спірних питаннях з попереднього дня, про це мабуть дізнаємось щойно тоді, коли один з учасників конференції спише свої точні спомини. Покищо преса знає тільки про факт готелевих відвідин: чехословацького міністра у д-ра Лютра та Штреземана, Чемберлена і Скшиньского (кожного зокрема) у Штреземана.

Польський мін. зак. справ у розмові з німецьким мав одержати точні роз'яснення щодо німецько-польського пакту та засобів взаємної забезпеки. Німецькі домагання щодо рейнської окупації, басейну Саари, справи роззброєння, мали зустрітись з далекойдучими уступками представників Англії та Франції. Ці т. зв. побічні питання, що були завсіди для Німеччини головними, виходило би: перейшли останню огненну пробу. Німецькі делегати мусіли оборонити погляд, що домагання звільнення кольонської смуги від окупації є льогічним висновком теперішнього стану роззброєної Німеччини. Це саме торкається влекшення воєнного режіму в басейні Саари, де Французи держать вдвоє більше війська як перед війною Німці, які мали там 65.000 постійного війська. Вони мусіли вказувати на 431 статю Версайського договору, яка означила 15-літній речинець окупації ших територій, якщо Німеччина виконає прийняті на себе зобовязання.

Італійська преса поміщує з приводу останньої фази переговорів у Льокарно статті повні оптимізму. Німеччина, на її думку, вертається до нормального міжнародного політичного життя і її успіх на конференції рівнятисяме її духовому відродженню. Льокарно, як висловлює орган міністерства Муссоліні, означає почин справді мирової доби замученої Европи. Якщо тільки націоналістичні голоси з Франції та з Німеччини не нарушать дотеперішньої гармонії, Льокарно буде занзане з новою історичною добою розвитку Европи.

Так кажуть ті, що випереджують дипльоматичні успіхи льокарнських делегатів. Одначе кажучи про підписи пактів у Льокарно, висловлюються неточно. Льондон хоче відобрати швайцарському містечку лаври місця, де підписано погозір. Головні делегати мали би зробити ту честь Чемберленові і виїхати з ним над Темзу для складання своїх підписів. Оптимізм Чемберлена переносять собі всі разом з його словами, що в теперішній успішчій стадії загальних переговорів ніякий нарід не зважився би взяти на себе відповідальність за розстроєння конференції. Це була би пляма на чести народу, яку нелегко було бы змити.

У таких словах є стільки-ж заохоти, що й притаєної погрози. У найближчих 24-ох годинах має зродитись документ, над яким мучились міжнародні юристи більше ніж над усіма дотеперішніми.

По широкому світі.

Анґлія вживає енергійних засобів, щоби зменшити витрати державного скарбу. Комітет ради міністрів, з участю міна скарбу Черчіля мав подати проект ощадности на 50 міл. фунтів. Ці ощадности торкаються обмеження державної адміністрації і воєнних коштів.

Італійський уряд мав розвязати всі крайні фашистівські організації, обвинувачені в останнім терорі у Фльоренції та Римі, а винних казав увязнити.

Конґрес франциузьких радикалів та радик.-соціялістів почався в Ніцці 15-го ц. м. Візьмуть у ньому участь також міністри Пенлеве, Кайо та Дельбос.

Литовський посол у Льондоні, Гальванавскас, буде відкликаний своїм урядом, а на його місце прийде теперішній міністр зак. спр. Харнецкі. Причина зміни: невдоволення анґл. уряду за останній виступ Гальванавскаса у Женеві, де він обурений підчас дискусії вдарив пястуком у стіл.

Брат Абд-ель-Крім мав попасти в полон, коли їшов йому на відсіч під Альгусемас.

На султана Друзів Атраш башу два Друзи приготовили замову. Одного, піймавши, поховали живцем, другого роздерли на кусні.

В справі „Страшного мосту."

(Від власного кореспондента.)

Варшава 13. жовтня 1925.

Вже від першого збігу української еміґрації у Польщі стало на денну чергу питання про утворення тут свого громадського с у д у ч е с т и, і може ще ніразу не підчувалася пекучість такого суду, для нашої суспільности, як в останні дні, коли польська преса стільки натовкла з приводу процесу Бурачинського і Золотницького у варшавськім окружнім суді. Особливу розвязість та непримінь до своїх конкурентів „спрінгмекенштуф" виявив рожево-жовтий офіціоз пілсудчиків „Курєр Поранни", — той самий, що нещадно реклямував чудо з „Полькою" Христиною Сушко.

Ваш співробітник був на згаданій судовій розправі і може з цілковитою сумлінністю засвідчити, що вирок суду відносно п. Золотницького був несподіванкою для всіх, хто ближче знав справу і обох підсудних та уважно вислухав свідків і оборону.

Але розповім у коротких словах суть справи.

У початку цього сторіччя розпочалася у Варшаві будова величавого мосту, що тепер охрещений мостом князя Пілсудського. Коли будова мосту кінчилась, випадково викрилися величезні зловживання

виїхав з фірми „Рудзкі і С-ка". Доручення в цій справі було доручене спічому а особливо важливих справах І. Золотницькому, який дуже сумлінно взявся за розслід і через якийсь час виявив між иншим, що ген.-губернатор Скалон одержав 100 000 рублів за свої заходи до припинення цієї справи.

З—цький мав мужність не дуріватися перед ціною перешкодою і взявся за самого Скалона. В результаті З—кого раптом перекинули аж у Тифліс, а справа Рудзких щезла.

Під час революції Золотницький був віце-президентом Вінницького окружного суду, а в 1920 році опинився знов у Варшаві — вже як український емігрант. Довідавшись, що тій самій будівельній фірмі передається докінчення мосту, п. Золотницький через знайомого польського журналіста передав широкі інформації у цій справі в деякі газети і одному з польських послів в соймі. Газети в осени 1923 р. використали цей матеріял й відповідні числа були розіслані всім членам уряду, президентові держави і в соймові сфери, починаючи з маршалка, але сподіваної інтерпеляції в соймі ніхто не зробив... Тимчасом 12 томів справи Рудзких відшукались і прокуратор варшавського апеляційного суду п. Гібнер (потім мін. внутрішніх справ) запросив українського емігранта Золотницького скласти докладний меморандум у справі, яку він кілька років тому провадив.

Коли З-кий разом з помічником п. Гібнера робив шо правду, знайомий З-цького п. Буйницький вказівив їй використати і запропонував директорові фірми „Рудзкі і С-ка" п. Владекові, що за певну винагороду береться „полагодити" через Золотницького кримінальну справу в такий спосіб, що вона втратить свій небезпечний для фірми характер. Треба до речі зазначити, що Буйницький взагалі великий аматор посередництва та комісій. Дир. Владек на умови Буйницького не погодився і про його пропозицію заявив прокуратурі, додавши, що вважає ініціатором справи... Золотницького і вбачає в цьому „шантаж. В результаті тільки на підставі цієї заяви представники фірми, що могла лише ненавидіти З-кого за його попередню діяльність, посадили на лаву підсудних не тільки Буйницького, але й бувшого свідка.

На суді Буйницький заявив, що у цій справі З-ий абсолютно жадних доручень йому не давав і що свої розмови з фірмою „Рудзкі і С-ка" він провадив без відома З-цького. Був. міністр внутр. справ Гібнер заявив на суді, що знає п. Золотницького з найліпшого боку, не має жадних доказів його вини і не припускає, щоб З-кий був здібний на переступство. Енергійно боронився проти ганебного обвинувачення і сам Золотницький, посилаючись між иншим на те, що завжди користувався великим довірєм українського суспільства й уряду та займав дуже відповідальні посади до віце-міністра юстиції включно. Але нічого не не помогло. Представники фірми „Рудзкі і С-ка" дружно топили Золотницького, скаржились на суді, що колишне його дослідження проти польської фірми базувалося на політичних мотивах російської влади (!) і провадилося „в найвищим степню стронічо".

Кінець-кінцем Золотницького, що стільки потерпів від російської влади, польський суд напівні з Буйницьким засудив — правда що умовно — на три місяці ув'язнення.

На тутешнє українське суспільство цей присуд варшавського суду зробив гнітюче враження.

Цікаво до цього додати, що справа „страшного мосту", в якій встановлені очевидні здовження будівників — здовженнями, що можуть мати наліт у близькому майбутньому дуже сумні наслідки для тих, хто користується мостом — ця справа судом припинена на тій підставі, що головний інжинір фірми п. М. помер.

І уряд мовчить і сойм мовчить, а посол Повель на суді признався, що за два роки він не знайшов вільної хвилини, щоби розкрити пакет, переданий йому в 1923 р. одним із журналістів, з документами про здовження при будові мосту „ксеньця Понятовского"...

О. П—ський.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий сезон поручає фірма 22-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича' філія в Стрию, площа Пілсудского.

Шкільна справа.

Про народні школи національних меншостей в Польщі.

II.

Дня 9. вересня 1924 р. оголошений був у „Державному Вістнику" закон з дня 31. липня 1924 р. про школи національних меншостей.

Переведення в життя цього закону відбулося перший раз у місяцях квітні-серпні п. р. Про сцени, які розігралися при цьому акті, всі ми добре тямимо. Про те не думаємо навіть на цьому місці писати. Зазначимо тільки, що епілогом цілого „плебісциту" була дальша руйнація нужденних останків українського народнього шкільництва.

Цей закон остільки важний у житті і праці українського народнього вчительства, що ми вважаємо вказаним пригадати на цьому місці важнійші його постанови, головно ті, що торкаються народнього шкільництва. І так:

§ 2. „Засадничим типом державної школи на згаданому в § 1. просторі, по думці засади гоження і лучення для згідного співжиття людности мішаних національно земель, а не ділення їх,—є спільна (утраквістична!) школа, що виховує на добрих громадян держави дітей народности польської і неполської у взаїмному пошанованні їх національних питомостей".

З цього параґрафу пробивається ясна думка і воля законодавця, що на окраїнних землях Польщі зникне небавком кожна національна школа, а її місце займе т. зв. „утраквістична", що в реальному житті значить буквально польська. Віримо, що так буде!!

§ 3. „В державних народніх школах, положених у громадах, що посідають 25% людности української (rusińskiej), білоруської або литовської, на ураз тоне стверджене домагання родичів 40 дітей у шкільному віці народности української (rusińskiej), білоруської або литовської, що належать до одного шкільного округа, буде їм запевнена наука в рідній мові. Оскільки в даному шкільному окрузі (обводі) нема 40 дітей у шкільному віці, котрих батьки зголосили домагання науки в рідній мові українській (rusińskiej), білоруській або литовській — викладовою мовою школи є державна мова; оскільки в даному шкільному окрузі (обводі) побіч родичів, що вимагають для своїх дітей науки в мові українській (rusińskiej), чи там білоруській, є принаймні 20 дітей, котрих родичі домагаються науки в державній мові, виклад є двоязичний з тим, що половина годин буде призначена на науку в мові українській, чи там білоруській. Коли нема в даному обводі 20 дітей, котрих родичі вимагають науки в державній мові, викладовою мовою є мова українська (rusińska), білоруська або литовська, існуючі в одному окрузі окремі школи з викладовою мовою польською і з викладовою мовою українською (rusińską) будуть по мірі можливости лучені в одну спільну двоязичну школу".

§ 4. „В народніх 1—2 і 3-клясових школах — як приватних, так державних з викладовою неполською мовою обов'язкова є наука державної мови, що запевнить достаточне її знання в слові і письмі для практичних цілей. В народніх 4—5—9 і 7-клясових школах — як приватних, так і державних з неполською викладовою мовою обов'язкове є навчання по польськи Державної мови, польської історії і науки про сучасну Польщу в обсягу, що запевнить достаточне її знання для переходу учеників до середніх загальноосвітніх шкіл з викладовою польською мовою, чи там двоязичною".

Цілий цей закон є негідною насмішкою над природним правом національної меншости до освіти й виховання на рідній мові, на рідній культурі. Поминаємо вже факт, що він появився в хвилі, коли все шкільництво національних меншостей, отже й української, було вже цілком спольонізоване; промовчуємо також усі зловживання зі списуванням деклараций. Але сам закон уводить таку деморалізуючу атмосферу в громадянство, якої не має ні одна держава в світі. Розуміємо добре прояви національної боротьби, вміємо обєктивно оцінити всі безглуздя шовінізму в щоденному житті, того сліпого шовінізму, що не знає меж, ні розуму, ні етики. Але щоби законним шляхом ділити громадян одної держави на два розряди, одним надавати вартість два рази більшу, а другим два рази меншу — такого ще культурний світ до тепер не бачив. 40 Українців, Білорусинів чи Литовців значить стільки, кілько 20 Поляків! Де тут, питаємо, політичний розум, етика, а навіть проста приличність?

До тогож цілий закон є плодом юридичного й інтелектуального кретинізму, свідоцтвом безумної плутанини. Як погодити в практичному житті такі виключаючі себе взаїмно девідерати, як 25 проц. людности і 40 дітей у шкільному віці? А якеж має бути школа, спитаємо, в шкільному окрузі (обводі), де нпр. є всього 100 громадян, при чому Українців 98 а Поляків 2, а всіх дітей у шкільному віці тільки 30, додаймо до того, що всі вони української народности?! По думці закону, не вважаючи на те, що в цьому обводі є не 25 проц., але 98 проц. української людности, школа мусить бути польська, мимо цього, що в ній нема ні одної польської дитини! І таких громад є в східних окраїнах Польщі сотки. Як же це назвати?

Як вище було згадано, на підставі розпорядку міністра освіти з дня 7. січня 1925 р.*) відбулося в місяцях квітні-травні підписування деклараций у справі шкіл національних меншостей. Національні меншости дали гідну відповідь авторові цього куріозного закону. Преса і посли цих національних меншостей слушно назвали акт підписування деклараций національним плебісцитом, бо людність по правді дала в деклараціях праздивий вислів своїм бажанням, поглядам і волі. А вислів цей незвичайно ядерний: — ревіндикація шкіл національних меншостей, та рішуче домагання своєї рідної школи.

Чуда й дива діялися при справджуванні деклараций, та ще більше

*) Розпорядок цей опублікований був у Дж. В. Річ. П. № 3 з дня 14. І. 1925 поз. 33, а відділ передрукований в „У. Д. М. О." з дня 1. II. 1925, Рік VIII., № 3 (145) поз. 30 ст. 42—47.

О. Д-р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 5)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

III.

З Відня до Венеції.

У Відні ми забавили півтора дня (дві цілі ночі. А весь той час десь на „сліпому" шляху чекав нас наш вагон ч. 18.345. Не випросив він собі тієї відпустки сам тільки тому, що не вмів говорити. Зате якжеж вдячний був він провідникам нашої групи, котрі в віденського урядника руху виходили йому цю ласку! Спочив собі неборака на лоні своєї рідної мами („Wien"), простягнув вигідно свої залізні члени, і брав собі „сонячну купіль", випаровував, як пристало на такого Левіятана... Знав він, що робить! Хотів нам відтепер послужити не „по варшавськи", але „по віденськи". І дійсно вже ми не липли до нього.

Ми розмістилися в „нашому" вагоні немов у власній хаті і немов члени одної родини. Кождий зайняв своє попереднє місце. Це входило за самозрозуміле. От що між людьми значить „право засидження"! Те саме право в „чужих" людей робить „своїх". У нашому вагоні вже панувала домашня свобода і „комотність" — тільки тому, що ми вже разом „засиділися". Тай це стало для нас самозрозуміле.

Ми їхали дорогою через Wiener Neustadt, Neunkirchen, Semmering, Bruck. Leoben, Klagenfurt Tarvis. По дорозі були в ході смачні ковбаски, які тут виробляють, — ну, і пиво. Наші паничі услугували старшині: на стаціях вибігали з вагону, то за ковбасками, то за пивом, то за водою. Краєвид чимраз гарніший. Від Семмерінга зачинаються правдиві гори. Зелені гори, чимраз вищі гори. Віядукти, тунелі, провалля, гірські ріки. Оті австрійські гори подібні до наших Карпатів, тільки вищі і мають менше чатинних лісів. А найважнійша ріжниця — те, що є твором людських рук: хати, гостинці, біля рік ріжні фабрики, які використовують водяну енергію — тощо. Ми розмовляли й роздумували про це: тут нічого не бракує — тут усе вже готове, і тільки треба жити... А в нас? Ах, у нас щойно треба би все створити: вибудувати, вимурувати, уладити... Все від первопочину! І ніяк нам ще мріяти про „життя" — нас жде праця, мозольна й довга праця, щоби колись дійти до тої цивілізації, яку тут бачили.

Віядукти, гостинці, фабрики — розумію, як вони тут повстали. Своя держава дбала про них, і ось! Але не можу з дива вийти: яким робом сталося так, що тут у тих горах — а гори всюди „бідні!" — нема сіл? Тут всюди містечка, а всі хати, хоч і стоять одинцем, бодай такі, як у нас плебанії, якщо не гарніші й засібнійші. Не видно того вбожества, яке так паношиться в наших горах. Чи тут нема вбогих людей? Як це можливе? Своя держава, державна протекція — цього явища ще не ясує. Адже в гористій Словенії такі самі села й хати, а Словінці навіть під економічним оглядом не були протеговані Австрією. Став я про це говорити в мойому гуртку найповажнійших паломників. Одначе ніхто не вмів пояснити цього явища — без якоїсь незрозумілої для нас решти. Всі ми згодились на те, що отся думка найбливше до правди: для селянина найважнійше з усього звичай і традиція. Чого звичай домагається, це мусить бути. Селянин сам усе робить, він є джерелом праці, отже до всього зможе приноровитись. Чого його старші навчили, це він і робить. Один селянин ще нічого не вдіє — як і один палець на руці. Але ціла громада, цілий край — це вже наче десять пальців на двох руках: взаїмно доповнюються й помагають собі. Більша цивілізація — більше й коштує. А гроші не йдуть до землі, тільки між людей. Значить, що ті, котрі своєю працею причиняються до збільшення цивілізації, дістають більше грошей. Отже й вони зможуть більш уцивілізувати своє життя. І так все йде вколо. Кінець кінцем ціла цивілізація це ніщо иншого, як вислід людської праці. Ба, але перші початки цього „крутіжа" це наче праця під водою: 90 проц. енергії тут марнується, щоби поконати опір води й недостачу воздуху. Наші селяне ще на тій стадії, де людина працює „під водою" — т. зн., де сили природи є ще ворогами людської праці. Колиж видобудемось „на верх води", де природні сили спомагатимуть нашу працю?... От про це я роздумував, а в душі віяло сумом, який намагався я приконти жартами і зміною місця в вагоні.

Довший час вела нас дорога біля ріки Мури. За Клягенфуртом (Целльовец) їхали ми поуз більше альпейське озеро Wört. Уже було по полудні. Спека й духота давались нам взнаки. Завдрим оком глядиш на тих „щасливців", що тут і там купаються в озері, плавають на човні. Так хочеться скинути зі себе спітнілу сорочку й скочити в воду... Та ба! Поїзд жене, а на стації постоїть стільки, що ледви випєш мале чи велике пиво, і тим бодай на хвилинку прохолоднішся. За озером Wört переїхали ми ріку Драву й зближались до італійської границі. (Що це була саме Драва, про це довідався я щойно опісля з атласу. Підчас самої подорожі трудно зорієнтуватися, бо одну й ту саму ріку по кілька разів переїджаєш і подорожні часто сперечаються: чи це та сама чи вже инша ріка?).

В Австрії впадають в очі будови нових залізничих шляхів. Німці, хоч бідні, всежтаки рухаються. Для „богатої" Польщі щось такого — це тільки ілюзія. От що значить „звичай і традиція!" Алеж витворити собі такий „звичай і традицію", як Німці мають, це значить видобутися „з під води на верх води"...

(Продовження буде.)

чудо склалося після скінчення цієї всієї комедії. По зібранні декларацій інспекторами наразі усе мов оглухло та завмерло. Чому не так? — Ми можемо тільки догадуватися. Шкільна влада, видно, з огляду на вислід „плебісциту" вважає кращим мовчати. — „Sprechen ist silbern, schweigen ist golden" — недурний це вигадав.

Минули вакаційні місяці, а на „плебісцитовому" фронті дальше панувала тишина, мимо цього, що в § 12 згаданого розпорядку міністра освіти говориться виразно:

„Шкільний інспектор у такому терміні, щоби справа могла бути рішена перед початком найближчого шкільного року, а в кожному разі не пізнійше, як 31. травня — пересилає куратореві умотивовані внески в справі мови навчання. До внесків повинен інспектор долучити всі матеріяли, що торкаються цієї справи, а особливо внесені до нього письмені домагання родичів, подаючи вияснення в випадках, коли не вірить у важність деклярацій.

„На підставі написаних інспекторами внесків куратор на протягу місяця (отже по кінець червня! — прим. ред.) рішає про мову навчання в школі. Мотивовану постанову куратора про мову навчання подається до відома заінтересованих батьків способом указаним у § 10. (т. зв. через публичне оголошення — прим ред.) а крім цього через повідомлення одного з батьків, що складали декларації з домаганням державної мови навчання і одного з тих, що домагалися недержавної мови навчання.

„Від постанов куратора прислугує інтересованим батькам право відклику до міністра освіти впродовж 14 днів від ввіщення оголошення в домівці громадського уряду".

Такі оголошення не появилися ні в одній громаді!

Сказав би може хто, що вони зайві в огляду на постанови §§ 13-14-15 згаданого міністерського розпорядку. Так воно фактично не є! Не є через те, що ніхто не знав і не знає донині долі поданих декларацій особливо по „перевірені" їх шкільними інспекторами. Через те українське громадянство з тривогою очікувало постанов куратора про мову навчання. Але їх як не було, так не було! Замість них появилося що инше.

На гостинних виступах.

На чиї кошти відбулася поїздка до Швайцарії.

У вересні п. р. розійшлися в Коломийщині чутки про поїздку хліборобів до Швайцарії. Говорилося, що як в р. 1923, коли Рада Амбасадорів застановлялася над справою Сх. Галичини, Поляки висунули Ількова з його продажною декларацією, так і тепер, коли мала зібратися в Женеві конференція „національних меншостей", польські чинники вже підготовили „свою делегацію" з невичерпаних хліборобських резерв. Яке завдання тієї „делегації", не важко додумати. Отсе поруч невдоволених „нац. меншостей" мали явитися і „вдоволені", щоби своїми виступами завдати брехню всяким обвинуваченням польського режиму. Очевидно й польські чинники мали сумніви, чи цю делегацію булиб допустили на конференцію „національних меншостей". Тому на всякий випадок треба було її тримати в Швайцарії в запасі. Ануж пригодиться. Зрештою, не допустять „делегації" на конференцію, то є ще инші способи, щоби саме в часі нарад конференції проголосити своє „вдоволення" з існуючого польського режиму.

Ось тому то „делегація" не могла просто їхати на конференцію, тільки треба було винайти якусь иншу покришку. З тією метою вибрано иншу конференцію Хліборобських Союзів в Берні (в Швайцарії), на яку зібралися два хліборобиди: д-р Северин Данилович з Долини і Василь Андрушко, селянин з Коломийщини. Гроші й паспорти на дорогу „вифасували" і ждали наказу. Тимчасом конференцію „національних меншостей" відложено. По суті ціла поїздка польсько-хліборобської „делегації" вже була зайва, але як є „вифасувані" гроші і паспорти, то чому не поїхати. І наші знамениті рільники подались в Берно (в Швайцарії) на конференцію Хліборобських Союзів, що відбулася там в днях 22. і 23. вересня п. р.

Д-р С. Данилович в своїм — не своїм органі, хліборобським „Селянським Прапорі", „спростовує" — як каже — „різні неправдиві вісти і сплетні", звязані з тією поїздкою. Отже він їздив як знаменитий рільник з Вас. Андрушком тільки виключно на конференцію Хліборобських Союзів — „як член української Секції в делегації з Польщі". Що то за „українська Секція в делегації з Польщі", де і коли її створено, які українські хліборобські організації є заступлені в тій секції та з яких організацій складалася ціла „делегація з Польщі", — не говорить „делегат" д-р С. Данилович. Ні, говорить, але якось здержливо, бо заперечує, немов то на поїздку дала гроші польська „Організація Народова", а твердить, що „передвиїздні" наради членів делегації відбулися в домівці „Centralnego Związku Kółek Rolniczych" у Варшаві. Отже не „Організація Народова", але пястівсько-визволенські „Кулка рольнічі" фінансували цілу по вдку хліборобської „делегації" до Швайцарії.

Так то — хоч як прикро ствердити — сходить „на пси" людина, що колись в українському житті грала таку велику і додатну ролю.

За рідну землю.

Віче в Радехові.

Радехів, 13. жовтня.

Радехівський староста п. Слонські сліпо підтримується директив вшехпольської мафії зпід знаку Прушиньских. У своїм пашалику він завів для Українців окрему „конституцію". На основі цієї „конституції" Українці не мають права скликувати не то вже віча, а навіть довірочних нарад.

Та ось 12. ц. м. поїхав до Радехова посол Сергій Назарук з Володимира Великого. В місті був ярмарок. Селяне, зачувши про віче та ще й в домівці посла з Волині, шнуром потягнули до салі „Народнього Дому". Радехівський каїник не відважився розігнати посольського віча. Прислав тільки двох комісарів: старосту і поліції — для обсервації.

Посол Назарук в приступній формі звіснував селянам економічне й політичне положення держави, в якої рамах опинились зах.-українські землі, невідрадні умовини, в яких доводиться працювати Парл. Репрезентації і закінчив закликом до організації.

На справоздавчім посольськім вічу прислугує право інтерпеляцій.

Та вже при першій інтерпеляції — ред. М. Струтинського зі Львова пойшло до сшсі між бесідником і представником староства. М. Струтинський мотивував свою інтерпеляцію в справі кольонізації та осадництва. Представник староства перебиває йому два рази, мовляв — можна ставити тільки короткі питання...

Всеж навіть в обмежених рамах інтерпеляцій виявляються у всій наготі жахливі відносини в радехівськім пашалику, о. д-р Пеллих зображує, як п. Слонські розганяє дозірочні наради, скликані по думці приписів закона; як запанжовує проти нього адміністраційне слідство за те, що в церкві після богослужения відспівано „Боже великий единий". Селянин Малиновський (патинник) нарікає на кольонізаційну самоволю Мазури в повіті в 1920 р. купували за курку морґ поля, а місцевий селянин не має права брати участи в парцеляції), на податковий хаос. Кінчає промову словами: „Зроблено рай для Жидів, пекло для хлопів".

о. Прийдак засовує безладдя податкове. Влада спеціяльно дусить податками кооперативи. Друга справа: права Українців на полі шкільництва зведено в нівець. Радехівський інспектор на окружній конференції приказав учителям вчити всіх предметів по польськи.

Лотоцький говорить про самоволю при стягненні асекурацій. Від селян, заасекурованих в „Дністрі", вимагається плачення ще й державної асекурації. Оленді й подає яскравий факт, як від селянина за около 20 морґів поля стягається податок в сумі 974 зол. Забірають ще голос: Панасюк, І. Середа, Іщук і ін.

Віче ухвалило в справі земельної реформи резолюції згідні з резолюціями тлумацького віча. Рішено вислати їх до Ради міністрів, Парл. Репрезентації і УНДО.

Рішено на 19. ц. м. скликати віче в справах господарських, а якщо староста знову заборонить, так Парл. Репрезентація має внести в тій справі інтерпеляцію.

НОВИНКИ.

— **Ювилей нашого вченого.** В осени цього року сповнюється сорок літ професорської діяльности члена Української Академії Наук у Київі, Степана Смаль-Стоцького, автора відомої граматики української мови, що був колись професором чернівецького університету й видатним політичним діячем на Буковині, а тепер є професором Українського Вільного Університету в Празі. З цієї нагоди Українське історично-філологічне товариство в Празі, членом якого є академик Степан Смаль-Стоцький, щоби вшанувати ювілята, у вівторок 27 жовтня п. р. впорядкує святочне засідання. З промовами виступлять пп. професори В. Сімович та А. Артимович; перший дасть огляд наукової діяльности академика Степана Смаль-Стоцького, а другий — громадської. Українські високі школи та наукові товариства в Празі приготовляються також до привіту шановного ювілята. Цим подаємо до відома знайомим та учням проф. Степана Смаль-Стоцького в Галичині та Буковині про його ювилей.

— **Для безробітних учених повільнічків.** Ми одержали слідуючий урядовий комунікат з проханням помістити його: Державний уряд посередництва праці у Львові, крайовий відділ, вул. Рутовського 11, починає знову від 16-го ц. м. приймати зголошення за помічною або позичкою для умово працюючих людей, без праці. Підмога є одноразова, згідно з родинним станом, від 45—100 зол. З огляду на дуже малу суму призначену міністерством праці на Львів, з підмог зможуть скористати тільки особи у справжній скруті, в першій мірі обтяжені родиною. Гроші розділює окремий комітет при співучасти представників урядових союзів. Ті, що одержали позичку весною, мусять представити посвідку, що є без праці. Посвідку дає професійний союз, а як такого нема, то достовірні особи, що має потвердити комісаріят магістрату. Прохання нових претендів мають мати останнє слідство праці, родинний стан і посвідку, що живуть у Львові щонайменше 3 місяці.

— **Відгомін давнього минулого польського патріота.** Старенький перемишльський сенатор Лімановські вислав до міністра військових справ листа, в якому зрікається участи в комітеті для святкування обходу в честь невідомого жовніра з тої причини, що до того комітету запрошено між иншими: Адама Замойского. „А. Замойські — пише Лімановські досівно — є добре відомий як приятель і слуга кріавого сатрапа Скалдіна. В часі тої приязни Замойского найліпші мої товариші гинули на шибеницях - на Сибірі".

— **Дефравдація і втеча.** Дня 11. жовтня перейшов польсько-литовську границю разом з родиною інжинер Сенненського повіту Станислав Недзялковські. Згідно з зібраними дотепер інформаціями перейшов Недзялковські на Литву тому, щоби втекти перед карною відповідальністю за дефравдацію. Ще в липні п. р. одержав він від дирекції публичних робіт у Вильні 80 тисяч золотих, а дещо пізніше ще 27 тисяч золотих і обі ті суми здефравдував. Литовська влада арештувала втікача і відставила до Відкомежа. При ньому найдено готівку 900 долярів. На нейтральній території відбулася конференція польського старости з представниками литовської влади в справі видачі Недзялковського. Литовці приобіцяли його видати.

— **Страшна катастрофа** на залізничному переїзді лінії Сарни Рівне. Особовий поїзд ч. 1621, що йшов із Сарн до Рівного наїхав на віз, в якому їхали підкомісар Ф. Ремішевські, поліцай Маркушевські та фірман сарненського старости И. Поник. Підкомісар Ремішевські і візник впали трупами на місці, а Маркушевські вспів спастися. Коні теж повбивані. Причиною випадку було те, що залізничий сторож Камінські не замкнув переїзду поручами. Сторожа арештовано.

— **Польща закупила 12 підводних лодок.** Англійський орган „Дейлі Ніюз" повідомляє, що польський уряд закупив 12 підводних лодок у Франції. Згідно з інформаціями того щоденника Франція, продаючи Польщі підводні лодки, нарушила вашингтонський договір про розоруження на морі.

— **Реєстрація офіцирів резерви.** Проголошені афішами контрольні рапорти для офіцирів резерви, замешкалих у Львові, відбудуться в домі офіцирського „Огніска" вул. Фредра ч. 1, дня 4. листопада п. р. З поміж визваних зголосяться того дня в 8-ій годині ранку офіцири резерви і загального ополчення уроджені в літах 1901, 1897, 1885, 1881 і 1875; в годині 3-ій пополудни зголосяться уроджені в 1895 р. і ті зпоміж уроджених в 1900, 1899 і 1894 роках, що не відбули в иншому році військових вправ. Офіцири будущих армій, які зголосилися до реєстрації а яких ще формально не прийняли, сюди не належать, бо їх відношення до війська ще не є засвоєне.

— **50 тисяч робітників без посади в Лодзі.** З Лодзі прийшла вістка про те, що найбільші мануфактурні фабрики Шейблерів і Гоєсмана у Лодзі виповіли працю усім своїм робітникам, мотивуючи свій вчинок недостачою готівки для виплати робітникам. Урядові чинники потвердили цю вістку. Мануфактурні фабрики у Відзеві працюють уже тільки два дні в тижні і коли би не вдалося попрацити тої важкої ситуації енергічною та негайною інтервенцією уряду, то безробіття обійме 50 тисяч робітників у самій Лодзі. Уряд вже придумує способи уділення мануфактурному промислові негайного кредиту.

— **Нові львівські злодійства.** У Міській Касі Ощадности прорано знову 10.000 зол. Поліція має найти їх між пальцями тих, що переносили ці гроші з банку до банку — з міської каси, польського банку і банку краєвого господарства. Подібний опис того як хто інкасував гроші, де їх клав — у підручну торбинку чи велику торбу, — хоч добув і перерахував, є дуже складний, бо був інкасент і двох різних до помочі. Одного вольного пожицо арештувано. — На 40.000 золотих „натягнула" своїх клієнтів та річні фірми властителька крамниці Штрікер, набравши грошей та крому, на те, щоби оголосити банкротство. Всю крамницю хитрі банкроти раніше вивезли. Менших крадіжей та злому, зроблених професійними злодіями, було на протязі дня з десять, як звичайно.

— **Землетрус в Індії?** Фльорентійська обсерваторія записала нове трентіння землі, якого осередок повинен находитись в Індіях. Воно було дуже виразне та сильне.

— **Жінка в ролі мужа.** У Будапешті ведеться небуденний розводовий процес. Виступає на ньому молода жінка, замужня три роки, обвинуваченою свого чоловіка в ошуканці, а саме, що він є — дівчиною. І справді: її муж, з професії кельнер, що оженився з молодою недосвідченою дівчиною є незвичайно хитрою жінкою, що зуміла за весь цей час не зрадити свого полу, жити в згоді з другою своєю такою самою половиною, ще й підставити їй у сні якогось свого приятеля, який є дійсним батьком уродженої дитини.

— **Повідомляється Вп. Членам Кооперативного Товариства Кредитового у Львові,** що в неділю дня 18. жовтня 1925 відбудеться звичайні загальні збори Товариства о годині 11 перед полуднем в великій салі „Народного Дому" при вул. Рутовського. 650 2—2

На дохід будови „Народнього Дому" на Богданівці.

Аматорський гурток при чит. „Просвіти" на Богданівці відограє оперету Котляревського

„Наталка Полтавка"

в великій салі Тов-а Лисенка в неділю дня 18. X. 1925 о год. 6'30 веч.

Громадяне! Дайте доказ, що умієте цінити культурну працю нашого міщанства. Участю в виставі докажете охоти до дальшої праці.

Виділ чит. „Просвіти" на Богданівці.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівіла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

З судової салі.

Процес Штайґера.

Зізнання Пастернакіївної

Свідок Марія Пастернакіївна, артистка балету в міському театрі. Всі свої зізнання зложені перед доразовим судом потверджує в цілости. Отже вона бачила Штайгера як кидав бомбу, бачила як та бомба летіла, як виглядала і як була опакована в темно-білий папір. Стояла заразже біля Штайгера. Орієнтувавшись, що він кинув бомбу кликнула до нього перелякана: „пане, пане"... але з переляку не докінчила — а бажала сказати: „що пан хотів зробити?" На ті слова Штайгер оглянувся і вона затямила собі добре вигляд його обличя. Воно було бліде та поденервоване. Пастернакіївна почала за ним слідкувати. По хвилі він почав утікати.

Провідник трибуналу питає: Чи пані здає собі справу з того, як важними є зізнання пані, та яку вагу ми до них привязуємо. Коментовано їх...

Пастерн.: І докучувано мені...

Провід. триб.: „Може пані помилилася, то не встид признатися до похибки?"

Пастерн.: З чистим сумлінням і до кінця життя, до самої смерти твердитиму, що той пан (показує на Штайгера) кинув бомбу.

Потім відбувається конфронтація з обвинуваченим. Він вбирається в плащ, який мав на собі в часі атентату.

Д-р Левенштайн питає, як погодити зі зізнанням свідка факт, що в

НАДІСЛАНЕ.

РЕНТГЕНОЛЬОГІЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ
як також лічення кваоцевою лямпою і діятермією
Д-р Аксельрад
655 **в Чорткові.** 1—1

плащі нема кишені, а Пастернаківна, що бомбу витягнув Штайгер з кишені. На те П. відповідає, що вона не зізнавала про кишеню, а про ліву сторону зпід плаща. Гутже провірено, чи в сурдуті, в якому був тоді вбраний Штайгер, були в лівого боку кишені. Виявляється, що були і то в споду.

Далі описує вона, як обвинувачений утік до брами каменниці при вул. Легіонів ч. 1, як вона за ним бігла та кричала: „арештувати того в ясному плащі та в окулярах!" По кількох хвилинах підійшов до неї невідомий пан, який попросив її, щоби показала, котрий це пан зробив а буде наглено арештований. Тоді вона підійшла досить до Штайгера вже в сінях і діткнула рукою його руки, показуючи таким чином виновника. По тім взяти її та поліцію для переслухання. Перед інспектором Лукомським вона сказала, вказуючи на Штайгера: „Це той пан, що кинув бомбу". Вже від самого початку дивувало її пасивне заховання Штайгера. При конфронтації на поліції він звернувся до Пастернаківної з таким запитом: „Звідки пані там взялися?" По тім Штайгер сказав їй, що він знає так тому, бо він „Жид". Та Пастернаківна стверджує, що не мала ніякого упередження до нього як до Жида і не знала, що він Жид, бо обличчя подібні до його стрічаються і між Поляками.

Зізнання, які вона зложила перед допитовим судом, напасли її на великі неприємності. І так діставала вона два анонімні листи з погрозами, що на ній помстяться, якщо не відкличе своїх зізнань. В одному з тих листів було навіть написано, що Жиди віддячаться їй за відкликання зізнань дуже добре, бо вони вміють віддячуватися за допомогу для Жида. На випадок невідкликання тих зізнань Жиди пошкодять не тільки їй, але й Польщі, бо Польща не одержить американської позички. Одного разу напала на неї товпа Жидів при вул. Панеиській. Лише завдяки випадкові вдалося їй спасти життя.

Крім того антисемітизм міського театру Рівер старався впливнути на неї в тому напрямі, щоби вона виїхала зі Львова до Познаня, бо дальший її побут у міському театрі спричинить бойкот театру Жидами.

Далі розпущено поголоску, що вона дуже добра на підкладі венеричної недуги, супроти чого не можна вірити її зізнанням. Та сплетня заболіла її до тої міри, що вона зголосилася на поліцію з метрикою і там щойно по довгих і для неї дуже непримітних переживаннях стверджено безосновність тих сміхів по Львові сплетень.

По кількох дрібних і маловажних записах обсерви д-ра Левенштайн завізує імением обсерви, що ця остання не причасна до анонімів, які діставала Пастернаківна, якою таких засобів вона не вживала, всякими анонімами бридилась і бридиться.

Зізнання д-ра Фелікса Левіцкого.

Свідок д-р Фелікс Левіцкі, судовий аплікант знайшовся на місці випадку цілком випадково. Стояв на тротуарі в відаленню 10 кроків від поліційної лави. З хвилині, коли повів президента нахилився на скруті Маріяцької площі, з гурта людей, що стояли на розі вул. Копернїка і Маріяцької площі вилетів пакет. Свідок побачив його вже вгорі, як він летів по правій стороні від нього й усвідомив собі в тому моменті, що це бомба. Спанікувалося замішання і в рядах кавалерії і в рядах вадців. Свідок завважив обвинуваченого в ясному плащі, як він біг кілька кроків перед гуртом осіб.

Тому що чоловік того пана було йому підозріле, то побіг він за ним до брами при вул. Легіонів ч. 1. Дістався до сіней, обвинуваченого перебіг їх та завернув у бік і сунувся попри стіни до виходу. Був блідий, перелякний і мав тривожні ру Кілька хвилин опісля повів поліцай, тому свідок доручив опіку над Штайгером. Біжучи за обвинуваченим, тут як хтось кликав: „пан у ясному плащі". На тому розправу перервано.

З пятницю ранком розійшлася в судових кулуарах чутка про те, що наслідком зізнань Штайгера окружна команда державної поліції вчала дисциплінарні доходження проти підком. Кайдаша за те, що в часі переслухання вдарив Штайгера в лице.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Конґрес нац. меншостей.

Конґрес нац. меншостей ухвалив резолюцію: Делегати 33 груп і 19 національностей, що обіймають 35 мілл. людей, апробують торжественно принціпи: нац.-культурна свобода є таксамо добром культ. світа, як і свобода віроісповідна. Принціпи цей слід признати вічним принціпом стремлінь Союза Народів і повинен найти вислів в успішних правних нормах. Згідно з цим кожна держава повинна бути так уладжена, щоби своїм членам нац. меншостей запевнити незменшене і свобідне користування з усіх горож. прав.

Скликання польського сойму.

Соймова канцелярія розіслала 16. жовтня повідомлення про найближше засідання польського сойму на второк, 20. жовтня. Сталося це в порозумінні з марш. Ратаєм. Мін. Скшиньскі виїздить з Льокарно в суботу, в Варшаві буде у вівторок. Порядок засідання сойму 20. жовтня: І. читання буджету, сан. закон і предложення про тимчасову господарську раду.

Кінець конференції в Льокарно.

Конференцію замкнено кінцевою промовою Чемберлена. Великі товпи публики перед будинком витали оплесками учасників конференції, які явилися на бальконі.

Політичні висліди конференції в Льокарно можна зясувати так: Чемберлен підкреслив, що нема ані побідників ані побіджених і що можна надіятися, що всі учасники завдяки ясному зясуванню своїх поглядів винесуть із конференції почування вдоволення. Англія внесла в конференції скріплення свого морального авторітету, завдяки безогл. льояльности своєю політикою. Франція осягнула загарантування фр. границь.

Конференція скінчилася зобовязанням Франції, Бельгії і Німеччини, гарантованим Англією й Італією, що вирікаються війни і гарантуванням ненарушности рейнської границі. Рейнський пакт вяжеться з додатковими конвенціями, якими всі сусіди Німеччини на сх. і зах., за виїмкою СРСР, зобовязуються так як і Німеччина підлягати арбітражові всі евент. конфлікти. В суботу підпишуть 1) рейнський пакт: Англія, Німеччина, Бельгія й Італія, 2) розємний пакт між Німеччиною і Францією, 3) розємний договір між Німеччиною і Бельгією, 4) такийже трактат між Німеччиною і Чехословаччиною, 5) такий самий трактат між Німеччиною й Польщею, 6) гар. договір яким Франція, Польща і Чехословаччина запевняють собі військ. інтервенцію в разі нарушення назв. розємних договорів, 7) заяву про ухвалу інтерпретації уст. 16.

Розправа Паньчишина.

В понеділок 19. X. зачинається перед варшавським карним судом процес Ст. Паньчишина, обв. за замах на військ. вязницю в Варшаві. До розправи покликано ряд свідків, м. ін. родичів Панчишина, директора друкарні „Діла" п. Буняка й инших. Оборони піднявся адвокат д-р Лев Ганкевич зі Львова.

Атентат на Мусолінія?

З Мусолі прибуло до Льокарно багато тайних агентів, що не кидають його ніде, бо є чутки про змову на життя М. До Швайцарії мали прибути змовники.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·08 — 6·09, канад. дол. 5·60 — 5·63, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·27·30 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт 28·40—28·60.

Золото. 20 кор. 24·30 —24·50, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·60—28·80; 10 руб. 30·80—31·45.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·51·50, 5 зв. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05—1·10.

Збіжа.

Пшениця вер. в 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь пастер. 00·00 00·00 овес гад. 16·25—17·25.

Бібліографія.

„Національна Думка." Ч. 4. Прага. Видавництво група української нац. молоді. Зміст: І. Г.: Маю, тежеть, фанес.—Чумак: На шляху боротьби за українське високе нпівьвництво. — В. Мартинець: Дещо про „соціялістичну" революцію на Україні. — К. Чехович: Чеське русофільство. — М. Ц.: Комунізм, нем і неонем. — Л. Нитченкий: Дві могили. — Іван Гизка: На чисті води. — Б.: Люди чи звірі. — З життя групи У. Н. М.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич:
Рогатин, сала „Просвіти".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 13—?

Український мішаний хор Д. Котка:
неділя 18.X. Старий Самбір.
у вівторок 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у четвер 22. X. Борислав.
у пятницю 23.X. Сколе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Поляна.
у понеділок 26.X Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 516 20-?

Буєк ім. Івана Франка в Яворові прийме ще кільканайцять гімназійний учеників низших клас на повне утримання. Поручати питомцям управа буєк, гарантує помішення в місцевій гімназії УПГ. з повном пристойности. Бажаші повісмення письменно в управі. 645 3—3

Пошті повакаційні сходини старших пластунів відбудуться в суботу 17 п. м. при вул. Бляхарській ч. 11[I]. 2—3

Ві. Звичайні Загальні Збори Това жінок з вищою осьвітою відбудуться дня 17-ого жовтня (субота) 1925 о 5. год. по пол. в салі това Захоронки, Руська ч. 3. Проситься появити. 657 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса
Львів, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам чимала знижка. 658 1—5

Новости в плющах і „КАШа", матеріях на плащ' жіночі получає у величезнім виборі
90 літ істнуючий склад сукна
ІВАН ВАЛІЯХ і СИН
658 **львів. ринок зз.** 1—2

ФОРТЕПЯНИ Бліттера, Безендорфера, Фірстера і инших фабрик инліна, фістармонії нові, переграні заєше на складі, продає найдешевше ГАНАК, Панська 21, тел. 35—45. 621 4—5

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ гладає заняття Д-р Макух, Поморяни. 652

ВЕЛИКА СЕНЗАЦІЯ у Львові.

Від 16. жовтня п. р. буде приграватн щоденно в кавярні і ресторації **REPUBLIQUE** (давнійше Народня Гостинниця) **вул. Косцюшки ріг Сикстуської**, славна румунська жіноча капеля під управою світової слави скрипачки **Сильчи Баресну**, бувшої ученици професора букарештенської консерваторії Братіяну.

Початок о год. 8. вечером. — Льокаль відкритий до пізної ночі.
653 **Вступ вільний.** 2—2

Крайовий адвокат
Д-р Володимир Бачинський
повернув і веде канцелярію
656 **Львів, вул. Косцюшки 1 А.** 1-3

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плянн бете в підприємство будови по конкуренційних цінах. 10—12

Лінарі поручають для **недокрвних і реконвалєсцентів**
ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зов. 4·—
поручає
Аптика М-ва Лешка Сладовського,
473a) Львів, Галицька ч. 19. 6—?

Розводиться подібно велика бібліотека! Кілька тисяч научних і белетристичних книг і журналів в українській, рос., нім., польс., чеськ. мові та инш. Багато цінних, вичерпаних, цінних творів. Великий письмий каталог за кавцією 3 зол. Відповідь на запити тільки за надісланим згори марок на 30 сот. А. Кратинський, Коломия, Ягайловська 40.
629 5—5

Краса — Принада — Гигієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
591 7—12

Не пожалує!
Кождий, хто відвідає краєвецьку робітню жіночих одягів
Марка Метяй-Мітяевського
при вул. св. Иосифа 6. I. пов.
дістане елєгантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже дешевих цінах. 604 4—5

Тиждень української книжки.
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
Отсим прошу вислати мені по зниженій ціні слідуючі книжки:
1. **П. Тичина:** Сковорода.
2. **П. Тичина:** В гомінкому оркестрі.
3. **М. Хвильовий:** Редактор Карк.
4. **О. Блоха:** Дванайцять.
5. **В. Лібкнехт:** Пакуха та мухи.
6. **В. Ленін:** Світогляд К. Маркса.
7. **М. Покровський:** Економічний матеріялізм.
8. **Л. Кн.:** Профспілки і їх завдання.
9. **Ю. Плеханов:** Основні питання марксізму.
10. **Г. Нуман:** Як повстала релігія і вірування в богів?
Належність в висоті 6 золотих вислано почтовим переказом на адресу: Видавн. „Культура", Львів, Осолінських 10[III].
Ім'я і прізвище . . . . . ,
Місцевість . . . . . ,
Почта . . . . . ,
Цю карту замовлення треба виповнити, вирізати й післати в куверті на адресу: „Культура". Львів, вул. Осолінських 10. III.
660 1—2

Ширіть наш часопис!

2—6 ЛІПШОГО СВІТЛА ХОЧЕШ? ЖАРІВКИ „PHILIPS" БЕРИ! 624

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 234 (10.617). Львів, вівторок 20. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. пополудн. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Враження з поїздки на Велику Україну.

Розмова з послом Х. Приступою.

Вчора повернув із поїздки по Радянській Україні посол Приступа. Він поділився дуже радо своїми враженнями з представником нашої редакції та згодився на їх опублікування в нашому органі.

Посол Приступа пробув на Україні від 20 серпня до 15 жовтня. Їхав туди через Славуту, Шепетівку, Бердичів-Київ аж до Харкова. В кожній з названих місцевостей пробув по кілька днів та мав змогу познайомитися з місцевим життям.

Вже при переїзді кордону помітив, що перед самим кордоном польська служба щільно замикає усі вікна в вагонах. Щойно в Славуті відкриває їх радянська прикордонна міліція, яка провірює документи. Сама прикордонна радянська охорона представляється добре, одіта порядно. Усі в чоботах, довгих шинелях старого зразку та червоних кашкетах. З подорожними обходяться чемно. В Словуті потяг стоїть коротко і їде без перестанку аж до Шепетівки, де відбувається нова контроля пашпортів а крім того багажів.

Шепетівка це великий прикордонний митний вузол. Подорожних їхало дуже багато, переважно купців, між якими переважали Німці. Написи на залізничих стаціях українські. На бараку призначеному для контролі багажів видніє український і польський напис. Вся служба говорить по українськи. Начальник стації теж урядує по українськи. Біля стації маса фіякрів а на самій стації великанський рух.

З Шепетівки по провірці документів і багажу удався посол Приступа назад до Славути, щоби її оглянути та відвідати знайомих ще з часів війни. Бо тоді довелося йому проживати в тій місцевости довший час. Прекрасний замок Санґушків, що був у Славуті, остався цілий, а тепер відновлений та переробленій на шпитань. Всі фабрики, що були там перед війною, тепер відновлені та всі працюють. Є там фабрика суконна, фаянсова, паперова і кільканайцять тартаків. Між робітництвом переважають Поляки. Вони невдоволені з того, що всі представники польської великої та дрібної буржуазії повтікали. Про відносини в Польщі вони поінформовані знаменито. Мають свій польський робітничий клюб та свою велику кооперативу.

В самому містечку переважають кооперативні крамниці, але є й приватні. Кооперативні мають більшу скількість і більше різнородних товарів. Впадає в очі недостача мануфактурних виробів, хоч у Славуті є досить контрабандної мануфактури, яку пачкують через кордон. Та її по крамницях не видно.

Шепетівка. В Шепетівці відбувався саме тоді ремонт залізничого двірця та йшла будова 30-ти робітничих і урядничих домів. Велика цукрова фабрика вповні відновлена та в часі повороту пос. Приступи домів була вже в руху. Сама Шепетівка стала тепер дуже рухливою завдяки тому, що в ній повстав окружний центр наслідком нового адміністративного поділу України. Є там кілька кінотеатрів. В тому часі була мандрівна театральна трупа, що давала українські та російські вистави. Відчувається в містечку нестача помешкань, який має запобігти згадана вже будова нових домів. У Шепетівці є величезні склади, в яких громадять покладки для експорту за кордон. Експортують їх звідси цілими вагонами. У всіх урядах урядують по українськи. Між урядовцями є досить Галичан.

На шляху між Шепетівкою й Київом всі стації повідновлювані. Поїзди курсують незвичайно точно. Не спізнюються ні на мінуту. На стаціях величезний порядок і чистота. Пасажири допильновують порядку сам. Пон касах черга. Навіть до вагонів сідають чергою. Натовпу біля дверей нема, не зважаючи на величезну масу подорожуючих. У вагонах всі написи по українськи і по російськи. На кожному місці смітяники. На підлогу в вагоні кидати сміття не вільно, бо кондуктор за засмічування стягає відразу кару в сумі трьох карбованців. В часі руху пасажири не сміють переходити з вагону до вагону.

Бердичів. У Бердичеві трамваїв нема, хоч були перед війною. В місті нічого замітнійшого не видно. Не видно теж, щоби щось нового будувалося. Натомість у повному русі фабрика будови машин для цукроварень. Зветься вона „Прогрес". Директором фабрики робітник. Йому до помочі є в дирекції ще двох спеців інжінерів. В часі війни ця фабрика не функціонувала а в перших літах війни працювала на оборону. Була приноровлена до військових потреб. Робітники заробляють в ній пересічно від 50 до 60 карбованців у місяць. Всі вони відживлені добре. Натомість одіж у них убога. В місті дуже багато клюбів і театрів. Торговельний рух незвичайно живий.

Київ. На залізничому двірці почата велика будова нового двірця. Порядок і чистота доведені до крайно можливих границь. У самому місті теж чистота і порядок, яких перед тим не бувало. До Києва приїхав посол Приступа саме в час, коли всі відповідальні робітники радянських установ розїхалися на літній відпочинок, а школи теж не функціонували. Тому вглянути у життя установ не мав можности. Панувала тоді всюди літня мертвечина. Оглядаючи центр міста та усі більші вулиці, посол Пр. стрінув тільки дві невідремонтовані каменици: одну на Шевченківському Бульварі, а другу на Хрещатику. Все инше відновлене та відбудоване. Що кілька кроків на вулицях коші призначені для сміття і недокурків. За засмічування вулиць карають грошевими карами. Міліціонер, що зловить прохожого на горячому вчинку засмічування вулиці, тутже на місці стягає з нього грошеву кару, та дає йому на це квіток, як кондуктор у поїзді. Вже остаточно вирішено справу з місцем під будову памятника Т. Шевченкові. Стане він перед будинком університету.

На Дніпрі величезний рух. Курсують великі пароплави (поверхові). Всі мости відновлені а ланцюговий міст цілковито відбудований. На другому березі Дніпра (Чернігівщина) на березі зароблено плянти, на яких видно цілі маси аматорів, що вилігують у піску. Крім великих пароплавів видно на Дніпрі дуже багато лодок.

В Київі виходить величезний орган „Пролєтарська Правда", Вона донедавна виходила по російськи. Тепер виходить виключно на українській мові, відколи злучилася з „Більшовиком". Головним редактором „Пролєтарської Правди" є Галичанин Баран. В редакції „Пр. Пр." працює і бувший головний редактор „Більшовика" Щупак. Другий величезний орган „Радянське Село", що виходив у Київі по українськи, перенесено до Харкова, де він став центральним органом селянських професіональних установ.

На всіх державних установах видніють українські та російські вивіски. На приватних магазинах переважають вивіски російські. У місті дуже багато незвичайно люксусово влаштованих магазинів, ресторанів, пиварень і крамниць. Переважають між ними кооперативні склади та крамниці. В день на вулицях рух незначний. Зате пополудні і вечером рух незвичайний. Пані повбирані по вимогам найновійшої моди. Між мущинами багато в европейських строях, але переважають „рубашки" толстоївського зразку. Дуже багато тих „рубашок" з шовкового матеріялу. І це дивить, бо за ті гроші можна набути европейський стрій. По ресторанах всюди повно людей. Всі кооперативні крамниці та ресторани отворені до 12 год. ночі. Зате приватні зачиняють вже в 8-ій год. вечером.

Взагалі кооперативи користуються там величезними привілеями і полекшами. В неділі усі крамниці з артикулами першої потреби відкриті до год. 12 в полудне.

Понеділок є днем відпочинку для персоналу усіх торговельних, харчевих, фризієрських, купальних і инших підприємств. І тому вигляд міст по понеділках відмінний. Все позамикане навіть ресторани. Щож до тижневого відпочинку на фабриках, то це залежить від того, як це вирішать самі робітники. Тому багато фабрик відпочиває не в неділю а в понеділок. Усі державні установи користуються недільним відпочинком.

(Продовження буде.)

Чи справді новий мир?

Тайна гнучкого слова. — Ні переможців, ні переможених. — Виглядн Німеччини. — Ми і передчасне питання.

Ще раз Льокарно. Кажуть, що вже в останнє. Нарешті! Історичний день. До такої назви матиме претенсії день льокарнського порозуміння. Нині є воно на устах усіх. Вчора вже було скоплене на папір, що стане документом конкуренційним з Версайським договором. Усі держави вдоволені. Неймовірне, мов — згода між нинішними европейськими державами.

У чому тайна такого успіху? Скажім собі щиро — не псуючи настрою нікому з вдоволених — у гнучкости писаного слова. Дипльоматичні стилісти найшли такі формули, щоби „й вовк був ситий і коза ціла". Те, що не можна було перепачкувати до тексту гарантійних пактів, відокремили з них як матеріял до додаткових документів. Якщо можна здати собі справу з тексту семи чи восьми умов, то вони матимуть зовсім инший характер, як Версайський договір. Замість предовгої низки статей, клявзуль та застережень, — кілька коротких пунктів. В основу покладено принціп, що тільки добра воля та взаємне довіря є тим наріжним каменем, на якому може вдержатись святиня мира. Усі міністри закордонних справ були перетомлені вічними докорами на їх адресу, що ворожий сусід є загрозою держави. У такім настрою вїхались разом на те, щоби вернутися додому з оливною галуякою.

Від хвилини підписання Версайського договору самі його творці бачили, що насильно накинені зобовязання не творять мирних умовин життя. Те, що сказав у кінцевій промові в Льокарно Чемберлен, що нині нема ні переможців ні переможених, знали всі вже кілька літ раніше. Саме це було головною причиною, яка перла переможців до нової згоди з переможеними. Якже-ж розуміти повторення в льокарнських умовах непорушности Версайських зобовязань? У цьому пункті притаєна вся суть справи. Німеччина, довкола якої обертались усі дипльоматичні заходи, з практичним, здоровим розумом погодилась на стан, в якому покищо вона мусить і може виборювати собі полекші при помочі Ліги Націй. Ставши рівнорядним

Red. czas. „Dilo" Pr. 750/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 229 (10.612) z dnia 14. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Ukraińska ziemia ukraińskomu chliboróbowi" w ustępach między słowami: a) ukraińskoho selatyna j... a: zemelnu politykn, b) wijskowoho osadnyctwa... a: Odnym iz takych haseł, c) Zemelnyj Bank Hipoteczny j... a: Dalsze zabrań bołos, d) I. Zakładajut'... a: riszuczyj protest, e) ich na buduczeje... a: 4 z o kremach, f) prawa ukraińskoho narodu... a: ta bołowyt' jomu, 2) W artykule pod tytułem „Zemelnyj komisar pered sudom" w ustępie między słowami: polityki na „kresach"... a: Perechodiarzy do poodynokych zawiera znamiona zbrodni a mianowicie ad 1) 2) z § 65 a) uk. a ponadto ad 1) a) i) występku z § 302 u. k. uznał dokonaną w dniu 13. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 15. października 1925 r. Hawel.

членом Ліги, має змогу поволі переводити в життя поправку гріхів союзних держав і власних.

Відношення Німеччини до Польщі було найважшим питанням у льокарнських переговорах. Польща мала оправдані підстави лякатись війни з боку Німеччини; Німеччина має не менше підстав домагатись вирівнання своїх кордонів пообрізуваних Версайськими ножицями, мов кігті звірині, яка без них не в силі навіть випорпати собі зерна поживи. Сумніви щодо намірів Німеччини залишаться в Польщі і по підписі нового твору мира. Творці Версайського договору і їх продовжники не могли бути настільки наївними, щоби вивначувати межі нових держав на віки вічні. Вони не забули покласти застереження, що нові потреби дають право виправляти їх промахи за згодою нових творців Европи.

На це застереження і на ці нові потреби рахує Німеччина, коли стане членом Ліги. З потребами нової доби, яку не передбачив Версайський договір, мусять у першій мірі рятуватись ті держави, що хотять мати в Лізі, поруч себе не манекіна та страхополоха, але співробітника в економічній відбудові Европи.

Кожний з нас цікавиться в першій мірі питанням: яка благодать спливе з Льокарно на нашу землю? Нині таке питання передчасне. Якщо на місце держав-переможців, що творили кордони нових держав, має прийти Ліга Націй як провідниця нової політики, то вона буде приневолена пригадати собі, що крім держав є в Европі ще й народи, і що тих є більше. Якщо добра воля буде Аріядною у лябіринті женевських коридорів та протоколів, тоді судді европейської долі побачуть, що саме національні конфлікти, національні неполагоджені справи, є джерелом того стану, що приневолив Версайський договір виправляти льокарнськими умовами.

А ще важнійше: що ніякі арбітражі, гарантії, забезпеки та заяви не в силі відродити пірваних взаємин між державами, як довго їх кордони не є межами національних одиниць. Ліга Націй є покищо лігою держав. Льокарно є ще одною новою спробою мира між ними. Дипльоматичні формули є гнучкі, коли їх складають. Та вони хутко лубіють перед ще гнучкійшими і більшими потребами життя, як домагання урядів. Ці домагання прорвуться при найблищій нагоді наладнання тих мирних взаємин, про які нині в Льокарно дипльомати розмовляли в якнайзагальнійших обрисах. Проблема миру є не справою згоди щодо загальних принціпів, а розвязкою всіх тих поплутаних ниток, які сплелись у гордійський вузол сучасної економічної скрути і національних придушених конфліктів.

Культурне обличя нашої країни.

(У справі громадських бібліотек.)

Всяка досвідна й хоч трохи думаюча людина, тільки глипнувши окóм на буденні виставки книгарських вікон і на статистику прилюдних книгозбірень, може вмить засувати собі культурний рівень кожної, отже й зовсім їй чужої країни. Цим робом без ніякої підготовки, легко й некибно орієнтуються люде в найбільш їм невідомих землях, серед найдальших народів. Треба на стільки знати мову, щоби зрозуміти заголовки книг, і вмить вначується, що таке Відень, чи Берлін, що Будапешт, Прага, а що Варшава, чи Львів. Книгарські виставки Варшави, не згадуючи вже про Львів і Познань, якнайкраще свідчать про тривожно-сумний культурний стан Польщі: Прага поки-що своїми виставками причепуреного бульварного роману й всякої иншої легкоправної та безлушної лектури теж не захоплює того, що бачив чаріване багатство фільософічної й технічної літератури Німеччини, або хоч вибагливий вибір віденських книгарень. Дивлячись збоку на те, хто, як і з якого приводу стоїть перед книгарнею, теж повчаюче. Бачив я в Данцігу шведських і данських звичайних моряків (не офіцерів), які простісенько з парохода побігли оглядати книгарські виставки, й я присяг би, що не зробив похибки в тому, що з діточих літ інстинктовно приляг серцем до дрібних народів Скандинавії, сподіючись знайти в них гарний зразок культурних, роботящих, цікавих людей.

Та не про книгарні мені йде і не про те, щоби — рівняючи чуже з своїм, вказувати на безпросвітню старечьку нашу нужду. Хочу тільки звернути увагу читача на ту основну правду, про котру пишаться в нас частенько, але котру треба повторяти на всіх місцях із усякого приводу доти, поки українській інтелігенції вона не лізтиме боком й інтеліґенція ця вкладом труду та жертв не дасть „одчіпного", щобто не зробить того, що є її обовязком і без чого ні соціяльне, ні тим більше національне піднесення нашої землі не матиме виглядів.

Ніде тут про ту правду, що без книжки, журналу й часопису всякі суспільні почини безвиглядні та мертве без них обличя країни й народу. Проте не думаю, щоби зацікавленням книгарською справою можна будоб рушити в нас котрусь із пекучих справ нашого істнування та розвитку, бо питання живого видавничого руху й розцвіту дідового книгарства в наших особливих життєвих умовах так довго безнадійне, як довго книга, журнал і часопис не знайдуть доступу до народніх мас села та міст й народ у них не знайде того, що може його захопити й вирвати з отупіння його злиденних буднів. На мою думку — треба починати з організації культурних осередків, якими можуть бути в наших умовах тільки громадські прилюдні книгозбірні по містах і місточках, читальні часописів, затишні кутки для духової праці, що не тільки зберігалиб мертвий капітал людського знання, але розкидалиб його тямучою рукою на відсотки, втягалиб у себе атмосферу ширшого світа, горнулиб, притягалиб до себе та цупко вязалиб із світом населення найглибших закутків. Щойно ці книгозбірні можуть винести потреби й попит українського села та міста, виробити норму накладу й витоптати для української книжки, часопису стежку до найбільше відсталої, прибитої й байдужої душі.

У Галичині стільки українських товариств, а кожне з них починає свою діяльність творенням власної бібліотеки, що начеб то й зайва річ бажати ще чогось більше. Проте живу за довго й бачу за багато, шоб не впевнитися, що істнуючі українські бібліотеки не сповняють свого справжнього завдання, не творять культуної атмосфери, не вимовлюють культурного обличя країни, та що з кожного погляду вони для широких народніх мас — ніщо. Товариства повстають, якийсь час збірають якісь книжки, їх рік-два читає (або й ні) тісний гурток кількох десятків членів, потім попадають у кризу, занедбуються, розпадаються, й дві-три сотні книжок розсипається між „своїми" людьми. Буває й таке, що цілі бібліотеки систематично, пляново розкрадається справною рукою свого роду „патріотів". Дійшло до того, що майже в кожному містечку є одна, дві патріотичні рідні з власною родинною бібліотекою, що пізбирана терпеливо з книжок не то розвязаних, але навіть й істнуючих товариств. Про ці домашні, родинні бібліотеки можнаб писати найсмішнійші гуморески, над котрими плакалиб із повної душі ті, що ще не затратили сорому і глузду. Але, як і не розсипаються ці книгозбірні поодиноких товариств, то яка користь громаді, масам із тої сотні перестарілих, запорошених, занедбаних книг і переглілих здекомплетованих журналів, що лежать мертво в тісних, закурених домівках українських гуртків, у незугарних шафах, які не дають свобідно повернутися членам цих товариств? Чи вони в силі виповнити хоч одно зі згаданих завдань?

ЧЕТВЕР, ДНЯ 22. ЖОВТНЯ 1925 р.
Саля Музичного Тов-а ім. Лисенка
КОНЦЕРТ
Дарія ЛЕВИЦЬКА — сопран.
Катря МАНДИЧЕВСЬКА — скрипка.
Оля МАНДИЧЕВСЬКА — фортепян.
646 Подробиці в афішах. 2—3
Білєти продає вже Кооператива „Український Театр" — Руська 18. І. п.

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 6)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

III.

На італійській границі.

Італійська границя! І знов та чарівна „ідеальна" смуга, яка ділить землю на два світи! Серця паломників знов дрожать, ферментують — як дрожали серця Колюмба і його моряків, коли відкрили „Індію" (Америку). Таке право має кождий „новий світ" на людське серце.

Давнійше граничною італійською „тащією на тій лінії була Понтеба. А тепер Таравізіо Централе (по словінськи Требіж, по німецьки Тарвіз), містечко німецько-словінське. Так собі Італія зволила „вирівнати" тут свою границю по світовій війні.

Наш поїзд станув. Чи може це вже границя? — падають запитання. Ми кинулися до вікон по тій сторонї, де стація. Стація австрійська — себто: виглядає так, як типові австрійські стації. Австрійський стиль і вазонки з квітами висять на пероні, наче лямпіони. (В тому тепер особливо Чехи і Словінці любуються. А воно дійсно гарне, звеселяюче). Перш, ніж ми відшукали напис на стації, впали нам в очі італійські поліцаї — властиво жандарі — на пероні. Вони є одною з яскравих характеристичних рис Італії. Знайдеш їх таких самих у всіх італійських містах і містечках. Стоять у двійку — завсіди в двійку. Називають їх „карабінєри", одначе вони не мають карабінів. Тільки шпада при боці, тай ця не дуже замітна. В білих рукавичках, наполеонський пиріг поперек на голові з величезною кокардою на переді. Цеж „королівська" поліція! (В Італії є ще й иншого рода поліція, одначе та не впадає в очі). Ціле одіння чорне, наполеонський фрак з блискучими („срібними") гудзиками і з такимиж вишивками на скрайках. Обидва поліцаї гарні й молоді, від 25 до 35 літ. А вони всі такі молоді — ген по цілій Італії! Бодай так виглядають.

Значить: ми дійсно в Італії!

А тут уже біля нашого вагону крутяться дрібні ростом італійські митні ревізори (одіті як звичайні жовніри), стережуть, щоби хто не вийшов. В вагоні являється кельнер з вином. Пляшки оплетені шувáром — італійська спеціяльність! Пробуємо нашу італійщину в ріжних „полігльотіа": Quanto costa? — За дві літри (в одній пляшці) зажадав 7 лір (5 лір тоді = 1 зол.). А то раз чуда творить та „границя"! Вино „за дурно"! (Опісля — в Тіволі — пили ми таке саме вино по 2 ліри літра). Купуємо — хто більшу, хто меншу пляшку; хто біле, хто червоне. Пляшки звичайно не закорковані, тільки папером обвинені. Поставиш пляшку на лавку, або під лавку, поїзд шарпне — і готове нещастя: пішло вино з пляшки! Зате ті пляшки мають петлю з шувáру і пляшку треба повісити. Ще одна пересторога для наших людей, якщо подорожуватимуть по Італії: до тих незакоркованих пляшок з вином, Італійці часто доливають трохи оливи, щоби вино не псувалось. Заки пете оливу вихлюпуєте в пляшки, одначе олива липне до стін горла пляшки й ціле вино дістає для нас дуже неприємний посмак оливи. Тому треба купувати такі пляшки з вином, де нема оливи. В Італії всі подорожні пють вино. Пляшки, як безвартісну решту, оставляють у вагоні. А на більших стаціях упривилейовані „батярони" входять до поїзду й визбирують порожні пляшки.

Пригранична ревізія! От нічого! Австрійці і Італійці навіть не зважали на наші „виплакані" пашпорти. Для них вистарчали наші „тессери" себто легітимації, які виставили нам члени нашого паломницького комітету. На ті тессери вони й прибивали свої печатки. Ніде в дорозі не хотіли нам дати віри, що в Польщі так трудно роздобути пашпорт та що оплата за нього така горендально висока. Всюди наступили зміни на ліпше, тільки в Польщі на гірше. Нпр. у Югославії перед чотирома роками майже годі було дістати пашпорт до Мадярщини, а тепер нема ніяких обмежень. Нема то, як бути польським горожанином! Маєш, брате, „золоті", то й плати золотом за все. Також віза чужих конзулятів для польських горожан без порівнання дорожші, як для горожан иншых держав. Так нпр. я заплатив у Відні за югославянську візу 18 шілінгів, а Австрієць платить за ту візу щось неспокна 2 шілінги. Польща каже собі дорого платити за свої віза, отже чужі держави резанжуються...

Я відскочив від Італії, а воно ось тут перед очима... Митний ревізор з посіком пописав крейдкою число „6" по наших більших валізах, і ревізія була готова. Між тим клеїлась для нас неприємна річ. Закликали нашого „саро di caravana" — себто нашого провідника, якого ми від цього часу прозвали „капо каравянярів", і засували йому, що мусимо розпрощатися з нашим австрійсько-польсько-українським вагоном, бо він завширокий для італійських тунелів. Сперечався наш „Саро", а ми с вікон значучо моргали на нього; але Італійці змінили вагон — і баста! Ми таки мусіли брати свої клунки — ах, ті клунки! — і перебитись до італійського вагону. Вагон — pożal się Boże! — по польськи мушу це висказати, бо коли ми в нього всіли, то щиро тужили за нашим славним польським вагоном ч. 18.345.

В італійському вагоні силою обставин ми мусіли змінити наше „засиджене" розміщення. Не було в тому вагоні ні коритаря, ні сепараток; а лавки всі короткі — для спання дуже невигідні. Такі либонь усі італійські вагони III. кл.

Ідемо...

(Продовження буде.)

Ніколи в світі!

Виповнити ці завдання могліб по части тільки сцентралізований книгозбірні всіх українських товариств у кожному місті й централізація ця мусить негайно стати завданням дня.

Щоб її перевести в діло, треба скликати негайно в кожному місті й містечку анкету виділів усіх товариств, обміркувати справу, вимінятиміж собою дві-три кімнати на відповідну домівку для сцентралізованої бібліотеки й створити одну велику, спільну, для всіх доступну справжню „Громадську Бібліотеку", що гуртувалаб у собі книжки всіх місцевих товариств і булаб їх бібліотечною кооперативою. Така бібліотека творилаб культурну основу, притягалаб нові пожертви, малаб значіння та давалаб прибуток, що розділювався би річно між окремі товариства, відповідно до вложеної їх цінности, при чому — на всякий випадок — кожен гурток був би все власником свого добра в такій мірі, як і всякий пайщик будь-якої иншої кооперативи є власником свого грошевого вкладу. Якщо ця справа булаб поставлена солідно, що змоги забезпечено й од неї віялоб полихом живого діла, доброю волею створення культурного осередка не для вибраної сотні своїх людей із упривілеєної части, тільки для якнайширших мас, то не велике діло українських товариств притягалоб до себе й пожертви чи вклади приватних збіračів. Адже в кожному місті знайдуться мудрі люде, власники иноді дуже цінних збірок, яким надоїло воютузитися з своїми книгами й тремтіти за їхню долю на випадок пожару, вогкости та мишей. Ці культурні люде певно вложилиб свої цінности в народню скарбницю, якщо діло булоб поважне. Та найважнійше з цеї справи те, що „Гр. Книгозбірні", а при них по змозі й дуже рентовні прилюдні читальні часописів моглиб дати місце українським культурним робітникам, у першу чергу жмінці письменників і публіцистів, які часто марнуються й гинуть серед каторжних умов сучасного життя. Всі найталановитищі сили саме в цих книгозбірнях повинні знайти тихий захист для своєї наукової й мистецької праці, щоб вони виснажені в боротьбі за прожиток не падали при дорозі й не продавалися за шматок хліба будь-якому купцеві, що може заплатити. Їх, і тільки їх треба покликати на місця бібліотекаріа, але зразу дати їм змогу хоч через місяць одбути практику в зразковій львівській бібліотеці Наук. Товариства. Тоді вони певно не тільки зуміліб упорядкувати й вести всякий книгозбір, але влаштувалиб при ньому обласний архів, зорганізувалиб наоодні університети та виховалиб упорядчиків сільських бібліотек.

Тільки так поставлені, для всіх доступні книгозбірні можуть виробити культурне обличчя країни й підготовити грунт для української книжки й часопису, книгарства та відбилисяб, як слід, на цілому житті народа. Це треба сказати собі ясно хоч у місяці української книжки. Зреалізування тої справи само собою паде на українську інтеліґенцію. Як вона поведе це завдання, так і колись народ їй заплатить.

О. К.

По широкому світі.

Становище СРСР. до Ліги Націй на думку Чічеріна незмінене і він не бачить покищо даних, як можна би збудувати міст зближення між радянською Росією і Лігою Націй.

Становище чехословацького уряду захитане внаслідок неполадження закону про державних урядовців. Національні соціялісти грозять опозиційними засобами. Переговори з організаціями урядовців не дали наслідків.

Конґрес французьких радикалів, що почався в Ніцці, має 200 делегатів. Вступну програмову промову сказав Ерріо, голова теперішньої посольської палати. Підкреслив потребу і навалі: солідарности всіх республиканських сил; боронив переведеної евакуації Рурщини (підчас свого уряду) як льояльного обовязку; висловився в імені партії проти всякої імперіялістичної політики, що змагає до захоплення чужих територій.

Таємний антисемітський з'їзд відбувся минулого тижня в Будапешті. Скликувала його національна мадярська партія; взяли в ньому участь представники союзів з 14 держав. Засідання перейшли потайки, під фірмою орнітольоґічного конґресу в одним з найбільших готелів.

Анґлійський уряд в особі міністра внутрішніх справ видав наказ зробити трус у головній квартирі комуністичної пропаганди в Лондоні. Внаслідок трусу себто найдених паперів арештовано ген. секретаря партії Інкпіна, редактора „Уоркерс Уіклі" (Тижневик робітника) Кемпбеля і директора цього журналу Уінтрінгема, ген. секретаря організації національних меншостей Політта, організатора лондонської комуністичної партії Канта і секретаря Ліги молодих комуністів Руста.

Шкільна справа.

В Дн. В. Рчп. П. ч-р 79 поз. 766 появився Розпорядок міністра освіти з дня 29. липня 1925 р. в справі розкладу годин у народніх двоязичних школах, заложених на підставі закону з дня 31-е липня 1924.*)

Марний, тихий розпорядок про розклад годин у двоязичних народніх школах, а став він новим ударом по недобитках рідного шкільництва національних меншостей. Удар пішов у двох напрямках: На першому місці треба поставити польське вчительство. Розпорядок цей воно зрозуміло по „своїому" так, що де ще остав який недобиток школи національної меншости, перемінило її негайно на „двоязичну", т. є. фактично польську школу. Справа—розкладу годин—марна; чиж можна їзза неї підносити який гвалт?! Зрештою, наше громадянство привикло за кілька літ до цього роду „інновацій", через те й усе „мовчить, та благоденствує". Друга напрямна удару лежить у самому розкладі годин, який значіння рідної мови в „двоязичній" школі звів до нулі, визначаючи всі важнійші наукові предмети для польської мови, а доручуючи при навчанні дечого в рідній мові не забувати про польську номенклятуру. Що означає ця „номенклятура", про це багато сказав би кожний український учитель із власного досвіду.

Серед українського вчительства повстало на появі цього розпорядку також поважне замішання. Панувало загальне переконання, що він заступив місце кураторської постанови про мову навчання. Це переконання було ще й подекуди підтверджене тихими пів-словами шкільних інспекторів. І хто був поквапний та неосторожний, той „поліз попереду батька в пекло" та й, не питаючи, треба чи не треба, поспішився з розкладом годин для двоязичної школи. Тепер матиме научку, що „поспішиш, людей насмішиш".

Щоби дати нашим Товаришам дороговказ, як їм поступати в цьому лябіринті законів і постанов, ми зберемо до купи ввесь змисл дотеперішніх законів і міністерських розпорядків про школи національних меншостей, поставимо три конкретні питання і дамо на них відповіди.

Де, в якій громаді, чи шкільному окрузі (обводі) має бути:

1) Народня школа з українською викладовою мовою?

2) Народня двоязична — польсько-українська школа?

3) Народня школа з польською викладовою мовою?

Відповіди:

1) Народня школа з українською викладовою мовою повинна бути в такій громаді чи шкільному обводі, де є 25 проц. української людности і де батьки 40 дітей у шкільному віці подали заяву, що бажають собі в школі української викладової мови, а не найшлося бодай 20 дітей у шкільному віці, котрих батьки домагаються польської викладової мови.

2) Народня двоязична — польсько-„українська" школа повинна бути там, де батьки 40 дітей у шкільному віці подали заяву з домаганням у школі української викладової мови, але крім них найшлися і батьки 20 дітей у шкільному віці, що бажають собі в школі польської викладової мови.

3) Народня школа з польською викладовою мовою має бути в тій громаді чи шкільному обводі, де не найшлися батьки 40 дітей у шкільному віці, що домагаються в школі української викладової мови.

Зміна викладової мови в школі може наступити тільки по постанові куратора на підставі волі батьків дітей у шкільному віці, висловленої в деклярациях згідно з законом з 31. липня 1924 і розпорядком міністра освіта з дня 7. січня 1925 року. — Кожний инший шлях зміни мови навчання в школі є незаконний, з чим культурне та правове громадянство мусить боротися.

На останок уважаємо вказаним звернути увагу нашого вчительства і громадянства, що в тих громадах чи шкільних обводах, де дотепер були самі тільки польські народні школи, ми на підставі закону з 31. липня 1924 можемо й повинні легко здобути двоязичні, польсько-українські, а чого доброго, то й чисто українські народні школи. Коли в даних місцевостях найдуться батьки 40 дітей у шкільному віці, та подадуть заяви з домаганням уведення в школі української викладової мови, там шкільна влада мусить перемінити таку школу на двоязичну, польську-українську. На випадок опору польських батьків проти двоязичної школи, влада не може найти иншого виходу з ситуації, як тільки через виділення українських дітей в окрему школу з українською викладовою мовою!

Чи так воно буде — про це покаже найблизше майбутнє!

*) Передрукований у У. Д. М. О. з дня 15. VIII. 1925. Рік VIII ч-о 13 (155) ст. 228—229 поз. 125.

За рідну землю.

Велике віче в Турці над Стр.

Турка над Стр. 15. жовтня.

Після довгих 10 літ 14. ц. м. відбулося перше віче в Турці. Викликало воно велике зацікавлення в повіті.

Заступлені були всі села. Сала (велика!) битком набита (понад 1000 людей). Віче відкрив о. І. Федевич. До президії вибрані: д-р М. Кондрат, президник, О. Лесик, о. Лозинський і В. Білинський (секретар).

Голос забирає представник УНДО — п. М. Струтинський зі Львова і в півторагодинному рефераті обговорює круті стежки, якими проводиться кольонізацію і осадництво зах.-українських земель, боротьбу за землю за історичної Польщі, переводить аналогію між пруською кольонізацією і польською, підкреслює небезпеку, яко- погрожує останній польський законопроект про кольонізацію і осадництво.

До дискусії перший зголошується голова місцевої вшехпольської камарилі судія Робаковскі, який покинув бюро, щоби взяти участь у вічу. На домагання зібраних пробує говорити по українськи. Виходить українсько-російсько-польський волярик. Вшехпольський махер пробує взяти селян на антисемітську вудку, ставить вшехпольський законопроект земельної реформи, мовляв — по думці цього законопроекту голод землі українського селянина буде заспокоєний ..... церковною землею, нарікає на „панів зі Львова", що зі справи земельної роблять політику, творить, що Польща все була справедливою для хлопа.

Вшехпольському ватажкові зразу відповів п. М. Струтинський, демаскуючи перфідію вшехпольської партії.

Не одно гіркє слово довелось почути вшехпольському аґітаторові і від инших бесідників, головно селян. На салі стає горячо; підносяться окліки „ганьба" на адресу Робаковского. І він вивтікує. На салі залишаються тільки його довірені заушники. За те появляється комісар поліції з поліцаями та аґентами.

В дискусії над рефератом забирають голос: о. декан Вангринович, М. Яворський, І. Копитчак з Турки, Кречковський з Івьонк, В. Куприч з Турочки вижньої, Б. Семень з Шумача, М. Шушляк з Беньової, Ю. Домейко з Турки, О. Ільницький з Турки, Х. Зубрицький з Головецька, І. Ільницький з Явори, В. Гладиш з Соколик, П. Ощипок з Дністрика, Б. Банас з Тарнави і ин. Плинуть скарги з мужицьких грудей на відносини, в яких дуситься українське село. Сепіне вимагають приїзду кого з членів Парл. Репрезентації, перед яким могли би представити море надужить, яких вони терплять на кожному кроці.

Председник віча — д-р М. Кондрат в кінцевій ядерній промові підводить підсумки дискусії, піддає під голосування резолюції (аналогічні до дрвівських), які зібрані ухвалюють одноголосно, обговорює справу масової субскрипції акцій Зем. Банку (ухвалено відповідну резолюцію) і закликає до вибору Пов. Комітету Оборони Землі (вибрано 5 громадян). Віче покінчилося відспіванням національного гимну. Цікавий епізод: після віча поліція кинулася відбирати від селян формулярі протестів проти польського законопроекту земельної реформи.

Самоволя кацика.

Калуш, 13. X.

В Калуші заповіджено на день 12. ц. м. віче в справі земельної реформи. Місцевий староста годину перед початком віча прислав заборону. На вічу мав референувати пос. С. Хрущський. З огляду на заборону пос. Хрущський заявив, що в такому разі він відбуде справоздавче віче. Підчас промови посла Х. влапа на салю поліція і розігнала вічевиків. Це викликало в повіті велике обурення.

А треба знати, що у нас дійшло до того, що староста забороняє навіть театральні вистави (оперетка!), добачуючи у всьому (навіть в оперетці!) „антипаньствову діяльність".

Заборона віча в Грималові.

Дня 18. ц. м. мало відбутися віче в земельній справі в Грималові. Ними 17. ц. м. одержав Центральний Комітет УНДО телеграму, що староство заборонило віче.

Орґанізація робітників пера.

Товариство письменників і журналістів ім. Івана Франка.

По довгих заходах вдалося нарешті добитися затвердження статуту „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка". Львівське воєвідство відкидало два рази предложені статути, вишукуючи різні причини. Проти рішення воєвідства з 13. березня ц. р. внесли члени основники відклик до міністерства, яке його узгляднило і внесло рішення воєвідства та наказало йому прийняти статут до відома. Щойно в жовтні місяці повідомлено про це основників.

Метою товариства (§. 2 статуту) є гуртувати українських письменників і журналістів для репрезентування їх на зверх та для заступства й підтримки їх матеріяльних і духових інтересів.

Товариство складається з членів: а) дійсних, б) прихильників і в) почесних (§ 4).

Дійсним членом може бути кожний український письменник і журналіст, що скінчив 21 років життя та що найменше від року займається письменницькою або журналістичною працею. Членів на письменне зголошення приймає рада товариства (§ 5). Дійсний член вплачує одноразово вписове 10 зол і місячну вкладку по 5 зол.

Членом прихильником може стати кожна фізична або правна особа, що буде принята радою товариства, вложить вписове як дійсний член та зобовяжеться письменно вплачувати вкладки дійсного члена місячно або річно згори, або зложить одноразово квоту 300 зол. (§ 7).

Почесних членів вибирають загальні збори.

Перші загальні збори скликають члени основники на суботу 24-го жовтня ц. р. на годину 4-ту пополудні до салі засідань товариства „Просвіта" у Львові (Ринок 10|II).

Всіх тих, які бажають стати членами товариства, проситься прислати письмені заголошення на адресу Михайла Матчака, Львів Руська 18|I. і побути на загальні збори.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Ще зізнання д-ра Ф. Левіцького.

Свідок д-р Фелікс Левіцкі, судовий аплікант, стає другим коронним свідком прокуратури. На запит председника, чи він підносить обвинуваченого Штайґера, свідок твердить рішуче: „так, підносить його і не маю сумніву". Свідок розказує, що в хвилині, коли він свідком за Штайґером увійшов до брами при вул. Легіонів, Штайґер був страшенно блідий і вишком прокрадався поза стіни та взагалі виглядав і поводився надзвичайно підозріло. Свідок інж. Міхал Уляк стояв у критичнім моменті на банькові кавярні де-ля-Пе, над самим входом до кавярні, вул. Коперника. Він бачив, як з протилежного тротуару вилетіла невеличка пачка і пролетівши над повозкою президента, закурилася сірим димом. Коні уланів проскали боком. Свідок бачив з острахом, що до тої пачки (бомби) підбігло двох дітей. Свідок крикнув до них, щоби почали тікали і вибіг на вулицю. Тоді почув, як хтось кинкнув, що бомбу кинено з вікна протилежної камениці (де крамниця Багра), і тоді сказав командантові Вічинському, який надіхав на чолі поліції, щоб бомбу кинено не з вікна будинку, лише з поміж публики на тротуарі. Пригадує собі, що одна пані, Францісова, твердила, що бомбу кинув який, панок у бронзовому пальті і чорному капелюсі. Ця пані сказала це Лукомскому і свідок памятає, що Лукомскі обурився: „лєже ченаш агент (лайдяк)". Сконфронтований зі Штайґером на поліції, свідок признав, що так виглядав добродій, який підозріло тікав з місця атентату в глиб вул. Коперника. Свідок оповідає про сцену, яку зауважив на поліції зараз по атентаті: перше переслухання Пастернаківної. Тоді то вийшов до кімнати Кайдан (у фраку!) і почав допитувати Пастернаківну. По хвилині крикнув: „ви вже втрете дізнаєте щось инше, „прошу триматися одного". Свідок Марта Майструківна, кухарка з кавярні „Варшава", бачила „ясний рукав", з якого вилетіла бомба.

Арештування одного свідка.

Свідок Кляра Мерксамерова, жінка управителя кавярні „Варшава", була в критичний момент у товаристві вище названої кухарки Майструківної та буфетової Міріївної. Свідок бачила, як з поміж рук, підносених до гори, вилетіла бомба. Хто кинув її — не бачила, не може теж сказати, чи справник був в цивільному одягу, високий чи низький, та де стояв.

Председник стверджує, що свідок забула геть-чисто все те, що докладно зізнала була при слідчому переслухайню. Свідок не вміє пояснити причин цих суперечностей у своїх зізнаннях і заявляє, що „тепер мені здається, що тоді мені здавалося". Вправді д-р Ляндау наводить свідка на відповідь, що свідок сам нічого не бачив та й не знає, а замішується під впливом оповідання Майструківної — але це не ратує свідка. Прокуратор звертає увагу, що Мерксамерова була переслухувана 5 разів: на поліції, в суді, на місці злочину і знову двічі в суді. Пять разів вона заявила, що бачила атентатчика в цивільному одягу, тепер нараз рішуче заперечує. Прокуратор бачить в цім свідку брехливість з певною ціллю і тому вносить на списання зі свідком окремого протоколу та арештування свідка.

Всупереч бажанням оборони трибунал приймається до внесення прокуратора, ще раз переслухав Мерксамерову, яка аж зірвала, але не вплила на чисту тону і розпорядив арештування з місця нефортунного свідка. На тему, що спонукало Мерксамерову, будь-що-будь інтеліґентну старшу особу, всі зрятися від усього, що хочби в найменшій мірі могло обтяжити Штайґера, кружляють поляки догади. В усякому разі атмосфера, в якій зізнають свідки, є дуже незавидна, особливо після оповідання Пастернаківної про всі ті пригнобности, які стрінули її та її інституцію (театр) з боку всіх непокликаних оборонців обвинуваченого.

Ревеляції" д-ра Ляндава, які хотять бути сенсаційними.

Що таке теорія?

6-тий день розправи відкрила ліричка промова д-ра Ляндава в обороні моральної спокійної свідків, яку він бачить загроженою через поведінку прокуратора у відношенні до свідка Мерксамерової. На свідків, мовляв, напав страх і вони тепер тільки те й робитимуть, що тримаються купи своїх колишніх зізнань, дарма, що з того часу вони могли нагадати собі цілком инші подробиці etc. Инши-ми словами: арештування названого свідка витворило атмосферу террору супроти свідків і оборонець апелює до прокуратора й трибуналу на будуче не допускати до створення такої атмосфери.

Д-р Ляндау забув лише в своїй палкій промові одно: чому не казав він про атмосферу террору супроти свідків, які важаються чинити на некористь Штайґера, атмосферу, яку робить від року жидівська вулиця, до якої приналежать теж і жидівські суспільні верхи? Чому д-р Ляндау на сторінках „Хвилі" не напитував такі пожалування гідні випадки, як напад жидівської юрби на свідка, або бойкот театру жидівською інтеліґенцією через одну балетницю-свідка?!

Жид є невинний, бо винен є Українець.

Ми вже згадали, що на теза, яка була червоною ниткою в цілій обороні у процесі Єгера і тов., є поставлена так само в основу оборони штайґерівського процесу. Перший з тою тезою виступив був д-р Грек, який пішов свідком „Газ. Щод." і „Газ. Поранної", зачорнивши про „Ден Ди Українське"... Гратулюємо д-рові Грекові успіху і нуша кондолеція цілій завокатській палаті з приводу подвигів її „презеса".

(Розправа тревае далі.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Зізд в Льондоні.

Конференція в Льондоні для підписання пакту й арбітр. конвенцій буде 1. грудня. Не буде вона лише конґресом амбасадорів, які мають підписати пакти, але буде вже другою конференцією міністрів заґр. справ. На останнім засіданні в Локарно Англійці домагалися прискорення реченця конференції в Льондоні, але Штреземан домагався 1. грудня.

Підписання договорів у Локарно.

Рівночасно з парафуванням ренського протоколю і всіх конвенцій підписали в Локарно кінцевий протокол. Підписували в азбучному порядку. Перша підписала Німеччина. Бріян широ промовив до Штреземана, стиснув його руку зі словами: „Сподіюся, що слова, які я сказав, не остануть пустим звуком, а стануться ділом". Лютер. що стояв побіч. підхопив ці слова і сказав: „Слова мусять статися ділом". У нім. промовах пробивалась нотка мирної співпраці. Вандервельд і Бенеш були одинокі між присутними, що теж підписували версальський договір.

НОВИНКИ.

— **Визначна некоректність.** В днях 30. і 31. жовтня ц. р. Поляки обходять святочне перевезення тлінних останків тв. Невідомого Жовніра з львівського побоєвища до Варшави. Дня 30. ц. м. тлінні останки мають бути перенесені з цвинтаря „оборонців Львова" до латинської катедри, а 31. ц. м. після відправи богослужень мають бути перевезені до Варшави. В програмі богослужень входить між иншим панахида гр.-кат. духовенства. Дня 15. п. м. делеґація комітету, що займається цим обходом, в особах кс. декана ген. Богуцкого, през. Найманової, і полк. Гренека удалася до всіх трьох львівських архієпископів. Запрошуючи їх взяти участь у святкуванні цієї чисто політичної події. В заступстві відсутного о. митр. Шептицького — як подає „Слово польске" — прийняв делеґацію ген. вікарій о. мітрат Бачинський, який зажадав предложення собі потрібної програми свята. Очевидно, святкування памяти тв. Невідомого Жовніра з львівського побоєвища і з цвинтаря „оборонців Львова" у відношенні до Українців носить визначно провокаційний характер. Примітивний такт, яким повинні визначатися аранжери цього обходу, повинен був їх здержати перед воротами ся. Юра. Є не польська „кресово-патріотична" демонстрація, яка взагалі не повинна мати місця, тим більше, як урядовими й инчими „патріотичними" чинниками вчиться памятники українських борців. Коли Поляки тим чином думають піднести свого духа, то не їх справа. Не підлягає для нас найменшому сумніву, що українського духовенства на тому святі не буде.

— **Волинська хунґарда та поінформованість варшавської преси.** Центральний орган „лівої" ППС. варшавський „Робітник" приносить довшу інформаційну замітку під наголовком „Ukraińska Partia Ludowa". Довідуємося відтіль, що з початку жовтня ц. р. відбувась „III. конференція" названої „партії", яка — як твердить „Робітник" — „обіймає своїми впливами Волинь і Полісся" і яка має „сім тисяч зорганізованих членів". Ця „конференція" післала чолобитну телеґраму до през. Войцеховского й ухвалила низку резолюцій, які вложені так, щоб і нових трошечки добути з воєвідської та старостинських кас для дальшої „партійної діяльности" і щоби перед своїми „зорганізованими членами" доказати зацікавлення наболівши болячками. Замість намагнувати шукає дебрикування „лісових партій" при помочі безхарактерних індивідуумів. „Робітник" per exhinso допускає резолюції „партійної конференції" волинських хунів, які знову своїм „пресом" вибрали осявленого б. „отамана" Оскілка, від якого вже відрікались навіть найближші колишні його ще сяк-так ідейні однодумці.

— **Нові масові арештування комуністів.** Під закидом пропаґанди радянського устрою та шпіонажі на користь Рад. Союзу переведено на Виленщині масові арештування, головно поміж Жидами. М. и. арештовано директора гебрайської семінарії та кореспондента варшавського „Моменту". Загалом арештовано 117 осіб.

Збірка харчів в користь українських інвалідів

у львівському повіті дозволена старостом рескр. ч. 56881|25 з дня 9. X. 25. на протяг одного місяця в днях 20. X. до 20. XI. 25. р. — Вп. Громадян, яким вислано почтою повноваства по збірки. Вел. оо. парохів, управи читалень і кооператив просимо ласкавтся збіркою харчів, щоби приміщених у домі українських інвалідів у Львові та на провінції охоронити від голодової смерти.

Головна Рада УНТОЧІ., Львів, Руська 3.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Мітковича:

Рогатин, салі „Просвіти".
20.X. „Пан Тваровський".
21.X. „Майська ніч".
22.X. „Дні нашого життя".
23.X. „Вій". 563

Український мішаний хор Д. Котика:

у вівторок 20. X. Дрогобич.
у середу 21. X. Дрогобич.
у четвер 22. X. Борислав.
у пятницю 23.X. Сколе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 518 21-?

Кружок УПТ. в Яворові замикаючи адм. рік 1924|5 оголошує: 1) Заміть пінязі на домовину бл. п. Ілярія Лісковацького, емер. учит. в Яворові, зложив о. Іван Яремко з Яворова—мале передм. квоту 30 зол. на яворівську гімназію УПТ. і пригадує, щоби так само поступили тт. Рибачевські Альойзи, Лісковацькі Мирони та прочі члени Родини. 2) „Отсим дякую широ всім, що в день моїх імянин зложили мені желання устно чи письменно а передовсім дякую за память моїм колишнім ученицям, тепер абсольвенткам семінаря СС. Василіянок в Яворові і складаю 10 зол. на „Рідну Школу" в Яворові. — *о. Іван Яремко.* — Випожаченому Жертводавцеві складає Кружок щиру подяку.

Дрібні оголошення.

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань 30 зол. плащ 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Иосиф Флік, вул. Блихарська 20. 553 9—15

ПАННА по сем. матурі пошукує якоїнебудь бюрової посади, також обійме лекції на селі. Ласкаві заголошення до Адм. „Діла" під „Ева". 664 1—1

УКІНЧЕНА семінаристка пошукує посади з народних шкіл на провінції. Уряд парохіяльний Кудерявці п. Милятин повіт. 665 1—3

ПОВЕРХОВА каменичка при вул. Терези на продаж. Інформації: Пелчинська 22. I. пов. 666 1—3

ЕЛЕҐАНТНИЙ і вибагливий світ одягається в кравецькім заклади Кушнівскі і Клюк, English Tailor, Львів, Пасаж Гавсмана ч. 1. На складі англійскі і краєві матеріяли. 661 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Краєвий адвокат

Д-р Володимир Бачинський

повернув і веде канцелярію
656 **ЛЬВІВ, вул. КОСЦЮШКИ 1 А.** 2-3

Конкуренційна Тчальня

„ЛЕНПОЛЬ"

С-ка з обм. под.

Львів, вул. Городецька 121

приймає лен, конопі і кльоч до виміни і виробу полотна, пряжу, ручників, обруси і т. п. Приймаємо ґрунтія на дуже конкурсних условіях. Купуємо також льняні і конопляні сємінє, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі оригінальні, які провадяться до конкуренційної Тчальні „ЛЕНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізнійше фрахт 481a вже мусить бути оплачений. 4—5

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІК Юліяна Соліка — — вдова. — —

307 **ЛЬВІВ, СОВІСКОГО ч. 4.** 14—1?

поручає найновійші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — условія догідні.

ПЕЧІ і КУХНІ

нові ставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції

Михайло Галібей

640 **Львів, Петра Скарги 5.** 3—?

Футра мужеські Футра жіночі

поручає маґазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 29, I. пов.

276 18—30

НОВОСТИ

з перших заграничних фабрик і закордонних на ПАЛЬТА І РАҐЛЯНИ в величезнім виборі, як також ваталіну і підшевки поручає

90 літ істнуючий склад сукна

ІВАН ВАЛЛЯХ І СИН

658a) **ЛЬВІВ, РИНОК 33.** 1—2

ПОДЯКА.

Дня 9. X. 1925 відпровадили ми на вічний супочинок нашого Незабутнього Мужа й Батька, Стефана Несторовича, довголітнього директора „Самопомочі" в Бродах. Численна участь Громадян в похоронному обряді під поводом Вел. Духовенства і величавий спів академиків були доказом великої симпатії й пошани, якою Покійний загально тішився — а з другої сторони вливали вони в наші зболіші серця ясні лучі розради. Просимо всіх Учасників похорону принети щиві висловя подяки за ласкаву останню присягу Покійникови. Дякуємо Вел. о. дек. Демчинському, о. Павулі, о. Осадці, о. Микитюкови та о. Зафійовському за ласкаве відправлення похоронного обряду, а з окрема о. дек. Демчинському і о. Павулі за сердечні прощальні бесіди та о. Осадці за управу хорів.

662 1—1

Ольга Несторович вдова, *Люба* і *Данко* діти.

Звичайні Загальні Збори

Кружка УПТ. в Яворові

відбудуться дня 25 жовтня 1925 о год 2-ій попол. в салі „Народного Дому" з таким порядком:

1) Відчитання протоколу,
2) Звіт старшини кружка,
3) Звіт управи гімназії УПТ. за 1924/5,
4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії уступаючій старшині,
5) Вибір нової старшини і контр. комісії,
6) Затвердження куратори бібліотеки УПТ.,
7) Вибір делеґатів на Загальний зізд УПТ., 663 1—1
8) Евентуалія. ВИДІЛ.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 235 (10.618). Львів, середа 21. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шах. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Конґрес европейських національних меншостей.

Означення програми. — Внесок українських, білоруських та литовських делєґатів. — Резолюції на адресу Ліґи Націй. — Чи доцільний засіб?

Кілька днів тому, в двох окремих статтях ми писали про мету та загальну програму нової конґресу національностей у Женеві, що почався 14-го жовтня. Нині маємо перші точнійші дані про його учасників та хід нарад.

На перевступнім засіданню конґресу ствердили, що 30 груп, які заявили про свою участь, вислали офіційних делєґатів, або мали своїм представником лотичного політичного провідника. Головував на цьому засіданню д-р Вільфан, словенський посол до італійського парляменту, вибраний на пропозицію гр. Сераковского, представника польської національної меншости в Німеччині. Конґрес був скликаний трьома дячами: д-ром Осипом Вільфаном, д-ром Павлом Шіманом, німецьким послом у латишському парляменті і Гевою де Шулльо, головою мадярської секції Ліґи Націй у Чехословаччині. Як відомо, мета конґресу була дуже загальна і досить нереально аясована, а саме: зібрати представників усіх національних меншостей для виміни гадок як найти розвязку проблєми національної. Кажучи ще точнійше: конґрес мав сформулювати деякі спільні принципи, на основі яких національні меншости могли би найти modus vivendi, а навіть гармонійного співжиття з національними більшостями, себто пануючими. Дискусію на тему внутрішнього положення поодиноких меншостей, їх своєрідної ситуації та недостач і прогести, звязані з цим положенням, програма задалегідь виключала з нарад.

Вже ця одна вказівка може дати вдоволяючий погляд про атмосферу, в якій могли проходити наради. Установивши кілька принципів щодо дальшого порядку, вибрали ґісний комітет для приготування праць конґресу. До цього комітету, складеного з 12 осіб, вибрано представників таких національностей: Мадярів, Вендів, Данців, Українців, Поляків, Жидів, „Карпаторосів", Сербів, Німців, Білорусів.

Перед кінцем засідання Українці та Білоруси поставили внесок з мотивами, щоби конґрес займався також питанєм самоозначення народів. Передвступне засідання рішило відослати цей внесок до комітету, а комітет дванайцяти відкинув цей внесок після Васильчука, що мав на меті поширити програму конференції. Так само відкинули нове домагання Македонців, щоби їх допустити до співучасти.

Представники Українців та Білорусів, за підписами посла Ф. Єремієва, як представника Білорусів і сенаторки О. Левчанівської, сенатора М. Черкавського та посла П. Васильчука, склали 14. ц. м. таку заяву:

„З нагоди першого конґресу, що зібрав у Женеві представників зорганізованих національних груп, які підпали під чужу владу, ми представники українського та білоруського населення, прилученого до Польщі проти його волі, стверджуємо, що наші оба народи, що находяться на власній національній території, одній третині всієї польської держави, творять переважаючі національні більшости, для яких ми домагаємось повного здійснення прав самоозначення, забезпеченого їм міжнародніми законами.

„З огляду на те, що предметом нарад і рішень цього конґресу є тільки мінімальні домагання національної охорони груп, виключно на національно-культурнім ґрунті, домагання для наших національних одиниць зовсім невистарчаючі, а конґрес не є схильний поширити предмету нарад до меж домагань національного самоозначення, ані дозволити на розслід положення поодиноких національних груп, ми заявляємо, що наша діяльна співучасть у нинішнім конґресі стане можливою щойно тоді, коли такий конґрес займеться не тільки охороною національних меншостей розсіяних на чужих територіях, але також питаннями повного здійснення прав самоозначення і індивідуального положення поодиноких національних груп.

„А заки це станеться, вільмемо участь у конґресі тільки як обсерватори, висловляючи свої найщирійші побажання, щоби праці конґресу, навіть у цьому обмеженому обсягу, дали доцільні наслідки".

Аналоґічну заяву склав в імені Литовців, п. Вачичавскас.

Дня 15. ц. м. зібрані делєґати конґресу приймали такі резолюції:

1) „Національно-культурна свобода є таким самим добром культурного світа, як і релігійна. Цю аксіому повинні всі признати як етичний принціп для національних взаємин і вона повинна найти свій вислів у позитивних державних законах та засобах державного життя. Згідно з нею, кожна держава, в якої межах живуть також инші національні групи, повинна забезпечити цим громадам права свобідного та господарського розвитку, а їй членам повну волю користуватись усіма громадянськими правами. Признання і практичне здійснення тих принціпів творять передумову для порозуміння між народами, а тим самим передумову европейського миру".

2) „В европейських державах, в яких межах живуть також инші національні групи, кожна з тих груп зокрема повинна мати право в своїх публичних законних організаціях, згідно з своєрідними обставинами, зорганізованих територіяльно чи індивідуально, плекати свою народню культуру та її розвивати. У цьому праві самоправління бачать делєґати шлях, щоби в згаданих державах витворити льояльне співробітництво всіх більшостей та меншостей, без конфліктів, і також поправити їх взаємини з иншими европейськими народами".

3) „Зогляду на те, що европейський мир можливий тільки на підставі справжньої волі до порозуміння між національностями, Ліґа Націй матиме за завдання займатись близше засобами здійснення прав нац. меншостей, сформулованих у цих резолюціях, згідно з ясно зясованим завданням Ліґи з дн. 21. вересня 1922 р. Організовані національні групи в Европі мають сильну волю причинитись, по змозі своїх сил, щоби Ліґа Націй здійснила цю мету. Поєдинці поручають подбати, щоби згадані резолюції подати до відома членів Ліґи Націй".

4) „Конґрес висловляє щиру подяку всім міжнародним організаціям, які займаються розвязкою проблєми національних меншостей і просить їх продовжувати свою працю, згідно з своєю величною метою".

З нагоди згаданого конґресу, орґан союзу національних меншостей у Німеччині (Поляків, Данців, Лужицьких Сербів, Литовців, Чехів) „Kulturwille" ствердює факт, що цього рода спосіб найти порозуміння між народами є першою в історії. Признаючи добрі сторони такої організації і сподіваючись деяких успіхів, висловлює одночасно дуже влучне застереження: „Все питання тільки в тім, чи ця спроба є добрим засобом до розвязки проблєми". Розумно є омінати дразливих справ на міжнародніх конґресах, щоби вдержати гармонійну атмосферу. Але не зовсім розумно є зрікатись розслїду реальних обставин, в яких живуть народи, коли метою нарад та резолюцій є поправа цих обставин.

Враження з поїздки на Велику Україну.

Розмова з послом Х. Приступою.

(Продовження.)

Харків. Вступивши тільки до міста зразу видно, що Харків є столицею. Панує в ньому перш за все великанський рух. Київ у тому напрямі остав позаду та перемінився в культурний центр України. Само місто, не зважаючи на той незвичайно живий рух, зробило на посла Приступу неприємне враження тому, бо всі майже вулиці були закидані румовищем, землею, деревом, шинами і т. д. Та пізнійше виказалося, що в Харкові йшла саме в той час незвичайно інтензивна перебудова усіх міських бруків і хідників. По місті курсує маса трамваїв і 32 автобуси величезних розмірів. Їзда трамваєм коштує 10 копійок а автобусом 15 коп. Цього року побудовано в Харкові 60 величезних пятиповерхових домів. Крім того йде будова домів для робітників і урядовців на передмістях. Місто і передмістя освічені ярко електрикою та получені трамваями.

Не зважаючи на те відчувається в Харкові незвичайно гостра мешканева кріза, бо число мешканців зросло до півміліона. Тому то уряд намагається за всяку ціну відтяжити Харків від перенаселення шляхом перенесення деяких державних установ, що не мусять міститися в столиці, до инших міст. Приготовляється перенесення усіх дитячих приютів, домів інвалідів а навіть деяких військових частин. Всі звільнені тими установами та військовими частинами доми будуть переробляні на помешкання.

По всіх усюдах позакладано дуже багато городів і квітників. По усіх улицях видно величезну ріжнородність квітів, що займають найменший навіть вільний простір. Усі ті городи, квітники та бульвари обведені залізними огорожами.

В місті величезний порядок. Пішої міліції подостатком. Убрана вона в чорні уніформи військового взірцю. Кожний міліціонер узброєний не рушницею, а револьвером і гумовою палкою, яку носить у рамінному футералі збоку. Білої зброї міліціонери теж не мають. Гумовими палками вони командують вуличним рухом. Кінної міліції мало. Кримінальна хроніка зникаюче мала.

Вразило посла Приступу одно, а то велика кількість безприютних. Вони сплять переважно по парках і городах а зимою на залізничому дворці у його підземних тунелях. Між безприютними багато дітей.

Red. czas. „Dło" we Lwowie. Pr. 755/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dło" Nr. 230 (10.631) z dnia 15. października 1925. r. pod tytułem: 1) „Widziny" w nastepach między słowami: a) do widoczności... a: brzytyczach Polszczi, b) najdziesz wyrozumiejo... a: i słonecznia, c) wrzeci hołosy... a: Oczewydno jaszczo francuski, d) nacjonalnij terytorji... a: Polzika francuskych parlamentariw. 2) W artykule pod tytułem: Deseczo z „Istorij" ustęp między słowami: zlodiwziłkań... a: W odyn takyj. 3) W rubryce p. t. „Nowynky" a) w tytule 5-ej notatki b) w ustępie tejże notatki między słowami: zahalnocerkownyj sobor... a: Za te zatwerdżeno zawiera znamiona zbr. z § 65 a) ustawy karnej, zbr. 2) wyst. z § 300 u. k. i zbr. 3) wyst. z § 303 ustawy kar. uznał dokonaną w dniu 14. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p, Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 15. października 1925. Hawel.

Red. czas. „Dło" we Lwowie. Pr. 760/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dło" Nr. 231 (10.639) z dnia 15. października 1925 pod tytułem: 1) „Moskwa i Warszawa" ustęp między słowami: takoho zmistu... a: Nawodżu same tut. 2) pod tytułem: „Bursy" ustęp od początku do słów: po kilkoch listach zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 15. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6, ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 15. października 1925 Hawel.

Посол інформувався у представництві влади, що не за причина, щоб в Харкові так багато цього елементу а з окрема дітей. Йому відповіли, що ці безробітні самі не хочуть взятися до рідної праці. А набирається їх у Харкові тому так багато, що Харків являється величезним комунікаційним залізнодорожним вузлом, через який йшла просто маніфестація народів від 1917 року. Щож говориться дітей, то їх вже кілька разів насильно виловлювано та примішувано в міських приютах. Діти з приютів тікали, бо їм не подобалась тамошня внутрішня дисципліна, порядок і систематичні заняття. Тому то й видно між ними багато таких, що носять на собі вбрання з приютів. Безпритютні як старші так і діти часто хуліганять. На вид міліціонера тікають і розбігаються. Перед самим виїздом посла Пристуни почала була міліція виловлювати усіх безпритютних та розміщувати їх примусово по великих приютах.

В Харкові також як у Києві був тоді мертвий сезон. Усі відповідальні робітники радянських установ повиїздилися на літній відпочинок. Та все таки деякі комісаріяти вдалося послові Пристуні відвідати та засягнути в них інформації про ті справи, які його найбільше інтересували.

Комісаріят Земельних Справ.

Весь комісаріят а також усі низові земельні установи в цілости зукраїнізовані. Земельна реформа проведена в цілости. Виявилося, що землі не достає. І тому створено з деяких земель у Таврії, на Одещині та біля Криму кольонізаційний земельний фонд. Кольонізують ті землі усіми, що виявляють попит за землею. (Про земельну справу на Україні напишемо в найблизшому часі окремо — Ред.)

Сільське господарство стоїть добре. Культура його двигається. Серед селян величезний попит за сільсько-господарськими машинами і за тракторами (моторами). Найбільше оживають на Україні американських машин. Щож до тракторів, то переважають між ними трактори американської фірми Форда. Та в останніх часах роблять їм велику конкуренцію трактори українського виробу марки „Запорожець". Рікрічно переводить влада по всій Україні свято врожаю. В часі того свята влаштовуються по більших селах виклади на господарські теми, дискусії та виставки сільсько-господарських машин і виробів. Свято врожаю стало між селянством дуже популярне і всі беруть в ньому участь, бо мають змогу довідатися багато про сільське господарство від фахових людей.

Взагалі село незвичайно ожило. Люде добре відживлені, певні себе, убрані переважно у свої вироби. Відчувають сильно недостачу мануфактури.

В часі його побуту по селах посла Пристуну запитували про положення українського селянства під Польщею, та дуже інтересувалися його життям а зокрема його земельними справами. В селі видно оживлену боротьбу за владу і за владу. Словом село рухається. Комітети незаможніх селян перестали тепер бути тим, чим були, тобто виключно партійними установами. Вони попозлюються заможнійшим середняцьким елементом та перетворюються у професійні селянські установи. Все, що набули дотеперішні комнезами для себе, остається за ними. Відноситься це передусім до колєктивно ведених господарств.

На всій Україні обовязує примусова асекурація. Найбідніші асекурації не платять. Асекураційні оплати стягається від цілого села загально та розкладається їх так, що богатші покривають належитости за будинки бідних. Нових будівель на селі не видно. За те всі кроють дахи будинків переважно дахівкою.

Культурне життя на селі теж дуже оживлене. В кожному селі існує сільський будинок - читальня (сільбуди). При таких сільбудах у багатьох місцевостях зорганізовані постійні сільсько-господарські виставки. При кожному сільбудинку є аматорський гуток. До таких читалень є велика тяга серед селянства усіх категорій: бідних і багатших. Великої ворожнечі між бідними і багатими не видно. Крім цього помітний у селян величезний ґін до науки. Маса селян шле своїх дітей до школи не тільки першого ступня, але й другого та третього.

(Продовження буде.)

Найбільший вибір бавлятних товарів на осінній та зимовий 1927 сезон поручає фірма 23-100
ДНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича
філія в Станю, площа Пілсудського.

За рідну землю.

Віче в Теребовлі.

Теребовля, 18. жовтня 1925.

В неділю, 18. жовтня н. р. в 1. годині дня відбулося віче в справі земельної реформи. Віче відбулося у великій салі кіно „Просвіта". Не зважаючи на велику негоду сала була заповнена.

Віче відкрив коротенько промовою віцар д-р Гр. Гаматій. До президії вибрано: о. сов. Стефана Мончинського, як голову; селян Литвина Миколу зі Стрілківської Сербівки і Андрія Гощика з Волчої як заступників голови. Секретарювали п. Ю. Чайківський. Референти про пропоновану земельну реформу виголосили: тамошній адвокат д-р Степан Мінко і делєгат Ц. К. УНДО зі Львова пор. В. Мудрий. Віче прийняло одноголосно резолюції проти протесту дебатового тегдо у польському соймі та сенаті законопроекту про земельну реформу. Резолюції аналогічні до тих, які вчинило минулої неділі на вічу у Львові. Зараз по вічу висилано їх за підписами президії до президії ради міністрів, до маршалка сойму, до Української парляментарної репрезентації та до президії УНДО. На вічу був присутній весь час комісар теребовельського староства.

Віче в Камінці Струмиловій.

Камінка Струмилова, 18. жовтня.

В неділю, 18. жовтня н. р. відбулося в Камінці Струмиловій у великій салі „Руського Дому" віче в земельній справі. Не оглядаючись на загальну погоду і непрохідні болота, велика сала була битком наповнена. Є це доказом великого зацікавлення земельною справою серед селянських мас. Віче отворив коротко промовою адвокат д-р Х. місцевий, дотеперішню політичну роботу яких Кравського і взивавши нарід до організації.

Ухвалені одноголосно резолюції пересилано Президії Ради Міністрів, Української Парляментарній Репрезентації і Президії УНДО.

Віче в Станиславові.

Станиславів, 19. X.

Вчера відбулося у нас у великій тедтральній салі віче в справі земельної реформи. Явились участники вічне в усіх сторін повіту, місцеве міщанство та інтелігенція. Віче отворив голова Повітової Організації УНДО п. Ю. Опрішинський. До президії вибрано: д-р Ю. Опрішинський — председатель, селяни В. Гах з Хриплина — заступник, В. Стасишень з Павенча — секретарь.

Референт виголосив доклад п. К. УНДО п. М. Струтинський зі Львова.

Віче не обійшлося без прикрого інциденту. Один з членів голос в дискусії забрав студент Ст. Шлеман („небесть прима") і почав говорити на тему класової боротьби, мовляв — сильний пролетаріят повинен вести боротьбу вперше чергу з сільськими куркулями, а вітак на спілку з польським селянством взятися до боротьби з поміщиками. Зелений демагог не заведбав, очевидно, нажившися моїм радієм на Українську Національну Раду, яка — мовляв — не хотіла перевести земельної реформи. Досадну відповідь дістав від д-ра Льва Бачинського — б. голова земельної комісії УНР.

На жаль — загляду на обмежений час (віче могло тревати тільки 1½ год., бо опісля в цій салі мало відбутися кооперативне свято) не можна було закроїти дискусію на ширшу скалю. Тому після коротких промов пп. Гуральчука і Дякова дискусію замкнено і председник піддав під голосування резолюції (згідні з львівськими). Ухвалено одноголосно. Крім цього ухвалено піднести Земельний Гіпотечний Банк, закупуючи його акції.

Віче в Рудках.

Рудки 14. жовтня н. р.

Віче в справі земельного закону і шкільних справ відбулося в Рудках 13. жовтня н. р. Не зважаючи на пильні роботи в полі (кольони бульбу, народу зібралося до двох сотень, так що сала Народнього Дому і сумежні убикації ледве могли помістити всіх. На жаль не видно було українських священників (крім двох, які два ходили по ринку, а на вічі не появилися), ні української світської інтелігенції. Віче відкрив о. Ст. Онишкевич і представив посла п. С. Хрущького, котрого вдяки приявним фронетичними оплесками.

До президії вибрали самі селяне. Земельну справу референував о. Онишкевич і посол п. С. Хрущький, шкільну справу п. Голінь, студ. університету і посол п. Хрущький. Зібрані голосними оплесками, перебитими на протестами давали вияви зрозуміння порушених справ, та ухвалили отсі резолюції:

1) Заявляють в ряд усіх культурним світом рішучий протест проти дотеперішньої насильної та військової кольонізації на національно-українських землях, яку вважають порушенням прав українського народу на свою землю та порушенням міжнародніх зобовязань Польщі. 2) Домагаються цілковитої дотеперішньої кольонізації та осадництва та припинення їх на будуче. 3) Протестують проти узурпованого ким небудь права на якунебудь розвязку земельного питання не національно-українських територіях, бо таке право стоїчно та правово належить виключно самому українському народові як власникові тої землі. 4) Зовсім протестують

ВОЛ. ПОРОШЕНКО.

Драгоманів і ми.

Я вже мав нагоду на иншому місці зазначити те майже забуття, яким нагородила наша суспільність діяча тої міри, що Драгоманів.

30 літ минуло від смерти чоловіка, що довший час репрезентував українство, поклав для української справи величезні, вікопомні заслуги не на одним полі нашого життя, і от щож ми бачимо: поза парою газетних статтей, писаних на коліні, жадного відгуку, жадної поважнійшої спроби оцінити діяльність покійного, виявити об є к т и в н о, з історичної перспективи його заслуги. Сумне це свідоцтво для нас, свідоцтво повної культурної байдужости та інертности. Адже у инших народів у подібну річницю появилась би не пара статтей, а цілий ряд к н и г, в котрих учені й політики висвітлювалиб ріжні боки діяльности заслуженого мужа, підводилиб sine ira et studio підсумки цеї діяльности, вказувалиб, що в ній відійшло до історії, а що ще живе й присвічує сучасному поколінню. А чейже тем для розвідок про Драгоманова є подостатком для вчених і політиків, бо й був же він талантом многостороннім, що діяльно працював на багатьох ділянках нашого життя. З фаху історик полишив він ряд цінних праць на полі всесвітньої і нашої історії, оцінити котрі давноб уже пора. Далі, друга вдячна тема для українського вченого — це висвітлення заслуг Драгоманова як фольклориста. Нарешті цілу низку тем дає його політична діяльність. От хоч би: загальна оцінка цеї діяльности, розвиток політичних і національних думок його, в окрема: погляди його на справу нашої державности, на релігію, на соціялізм, на шляхи й методи політичної роботи, на відносини до Росії, роля його для Галичини, заслуги його як інформатора заграниці про українську справу, і т. д. і т. д. — все, як бачимо, теми прецінні, повні для нас, без пересади кажучи, не лише самого історичного, але й животрепетного, злободневного інтересу. Треба тільки воскресити перед суспільністю образ колишнього діяча, обтрусити порох, яким припали його твори, винести його живе слово перед людські очі... Не треба бо забувати, що по смерти Драгоманова виросло ціле покоління, яке про нього таки аж нічогісінько не знає, творів його не читало й на них не виховувалося. Адже відомо, що ми Українці — ще гірші забудьки як московські каторжники, що не памятають *своєго роду* („івани непомнящие родства"), бо вони лише вдавали, що не знають, а ми таки дійсно не знаємо свого роду, не памятаємо навіть учорашнього дня і все починаємо від себе самих.

Здавалосяб, показати сучасному поколінню наше „вчора" — і дає якраз нагода такої славної річниці, свідчучи, що ми не безбатьченки, що якесь минуле маємо, якийсь шлях уже перейшли. Та ба — наші наукові й політичні круги хотять мабуть цілком поминути цю нагоду. Не чути у нас буквально ніякого гомбсу, не видко рішучо ніякого руху, що розвіяв би таку просто каригідну мовчанку, надто з боку Галичан, для котрих Драгоманів стільки прислужився. Нема ані споминів ще живих учасників „драгоманівського" руху про його перипетії, ані опрашування бодай одної з зазначених угорі тем, ані проекту видання якихсь творів призабутого діяча!

Бо дурна лайка або пуста хвала, яку від часу до часу чуємо, це ще не доказ памятання й розуміння. Правда, сучасне покоління, хоч би й хотіло пізнати твори знаменитого „Михайла Галицького", як прозвали Драгоманова його київські приятелі за його клопотання Галичиною, — не може цього зробити, бо твори ці для нього тепер у значній мірі недоступні. Все, що писав Драгоманів по українськи, здебільшого не зібране (крім фольклористичних розвідок, виданих Науковим Товариством ім. Шевченка) й ховається в старих річниках ріжних наших часописів, а російські його писання на політичні й літературні теми, хоч до певної міри й зібрані, але видані 20 літ тому далеко від Галичини (в Парижі й Москві) теж майже недоступні для нашого широкого читача*). Тож не дивно, що з молодіжи у нас, коли хто що й читав із творів Драгоманова, то хіба лише „Чудацькі думки", „Листи на Наддніпрянську Україну" або ще „Рай і *поступ*" та „Оповідання про заздрих богів". Але це тільки незначна частинь літературного доробку Драгоманова, котра — хоч і яка цікава сама по собі — не дає повного образу Драгоманова як письменника і політичного діяча. Для цього треба перечитати його статті і розвідки в петербурзькім „Вѣстнику Европы", женевськім „Вольном Словѣ" та инших російських часописах, а також у „Зорі", „Народі" та инших галицько-українських, не кажучи вже про женевську „Громаду" та всякі чужоземні видавництва, де містив Драгоманів свої річи. Тільки уважне перестудіювання всього написаного Драгомановом, а також пере

*) Сбор. его политических сочинений. Т. I—II, Париж 1889—6. Политическія сочиненія. Т. I, Москва 1908. Ні паризьке, ні московське видання не довєдене до кінця, але обидва взаємно себе доповнюють. В першім зібрані політичні писання Драгоманова на російській мові, які появилися за кордоном, а в другім статті друковані по легальних російських журналах.

Наша сила в економічній організації!

Завершення економічної організації — це банки.

1—1 Тому купуймо акції 671

Земельного Банку Гіпотечного, Львів, Підвалля 7.

гроти небажаного тепер у польських сеймових тих законопроекту земельної реформи, який гарантує право українського народу на самостійне своє земельне та готовить йому нову комплікацію чужо-національним елементом. 5) Взивають весь український народ, а особливо українське селянство до організованої самооборони шляхом засилання окружних та місцевих Комітетів Оборони Землі. В справах шкільних постановлено протидіяти польонізації й утраквізації українських народніх і середніх шкіл, та домагатися заснування у Львові українського університету з 4 факультетами.

Описи промовляли ще інші бесідники в справі шкільництва та вручили п. послові факти нищення власти та побоїв державною поліцією в Дубаневичах. По тогодинних нарадах закрив віче председник збору п. Юзко Пістеняк з Зборів, а збірні з піснею „Ще не вмерла Україна" розійшлись підбадьорені. Тепер збирають по всіх селах підписи на протестах проти земельного закона. Резолюції і протести будуть відіслані до радимістрів у Варшаві, до Українського сеймового клюбу і до центрального комітету УНДО.

Віче в Немирові.

Немирів 15. X. 1925.

Сьогодня відбулося тут прилюдне віче, присвячене законопроектові про парцеляцію і польонізацію. Велика сала „Просвіти" була цілою наповнена селянами, що репрезентували всі села немирівського судового повіту. По виборі президії в особах о. Антонія Михалюка пароха з Немирова, п. Дрозда господаря з Відок і п. Івана Кипріяна виголосив делегат УНДО зі Львова п. О. Черкавський реферат, котрий поясуті селяне вислухали з великим зацікавленням. По рефераті вивязалася дискусія, в часі котрої п. Смоляк поставив резолюції, ухвалені присутніми одноголосно. Ухвалено переслати резолюції до президії міністрів, Українського сеймового клюбу і президії УНДО. Віче закінчилося відспіванням національного гимну.

Велике віче в Монастирисках.

Монастириска 12. X. 1925.

В н. м. відбулося в Монастирисках віче в земельній справі. Віче отворив о. Л. Бідницький. Президія п. Івасечко Дмитро секретарював п. І. Бенцюків. Реферат в справі зем. реформи виголосив делегат УНДО п. С. Трусевич зі Львова.

Коли референт обговорював, як у Польщі виконується закони („конституція", з 26. IX. 1922 і т. п.), уманіфестував поляків, який вийшов на віче з більшою скількістю поліцій, став перебивати бесідникові, кожна — про що не можна говорити.

На віче явилося велика скількість польських міністрів-Мазурів під проводом Гомулевича, головн „Związku inwalidów" в Бучачі та Квятковського, сталого офіціяла судового (прибули на віче пяний!). Вони пробували розбити віче. Однак супроти постави кількох сотків селян спустили з тону і обмежилися до полеміки з референтом. Шепіт місцевітиці. Пізній Квятковський гідно „репрезентував" суд, указавши таких словесних „гонфів", як „шляк трафіл", і багато нецензурних зворотів.

Референт дав представникам „вищої культури" досадну відповідь.

Ухвалено резолюції згідні з резолюціями львівського віча.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівіла на складах, відвідіть її почесне місце у своїй хаті!

НОВИНКИ.

— **Вищі технічні студії в Бельгії.** (Institut supérieur technique et colonial.) Учні та ученці середніх шкіл, які хотіли би покінчити вищі інженірські студії в Бельгії на протязі двох-трьох літ, можуть вступити без вступного іспиту до Вищої Технічної та Кольоніяльної школи (Liége, Бельгія), яка дає освіту інженірам в повному університетському програмі, при помочі університетських професорів та найкращих бельгійських інженірів. Т. зв. вступний курс: І-ий рік підготовчий інженірський; два роки курсів спеціяльних: інженірів електромеханіків, інж. індустрії, інж. радіо. Двохлітній курс: один рік підготовчий кандидат інж. Один спеціяльний: інженір металюрґії, інж. сівільних будівель, інж. конструктор автомобілів та моторових додок, інж. хеміків. З дорученя міністра кольоній зорганізовано спеціяльні й кольоніяльний курс, який дає тим, що його покінчили, титул інж. кольоній і посади в африканських та азійських кольоніях. Щоби дати спроможність студентам незаможним покінчити технічні студії, дирекція заведує вечірні курси всіх секцій з повною програмою та повними правами, як самі як курси денні. Незможні могуть працювати день у фабриках. За місця праці дирекція. Вчителі, вчительки, учні та ученці вчительських семінарій можуть вступити до Вищої технічної та Кольоніяльної Школи на всі курси, з тим, що вступ на підготовчий курс (середня та вища математика). Для тих, що не знають франц. мови, заряджено окремі лекції франц. мови. Річна плата за курс 550 бельг. фр., за лекції мови 250 фр. Початок шкільн. року 15-го жовтня, а лекції франц. мови 1-го марта кожного року. Студенти та студентки, що хотять вступити до Вищої Техн. Шк. і Кольон. в Ліеж, мають писати всі дати про себе, завважити, на який курс хотять записатись, предложити свідоцтво зрілости та копії і таксу вписового 30 бельг. фр. Дирекція вишле програми та інформації. На місці можна одержати інформації в мовах: французькій, німецькій, українській, польській, російській та чеській. Вписуватись можна до 15-го січня 1926 р. Адреса: Monsieur le Directeur de l' Institut Supérieur Technique et Colonial. Boulevard de la Constitution. Liége, Belgique.

— **Вижче для інвалідів зі старости.** Львівське воєводство повідомило магістрат, що місто праці в сист. окіл обіжником з 24 серпня ц. р. признало необхідним працю в громадських будівельних підприємствах зі спеціяльною помічю тов. інвалідам праці, себто особам, незідібним до праці з причини своєї старости. Замешкалі у Львові такі особи, які вибувають на державну пенсію у формі тимчасової щомісячної запомоги, мають зголоситися до реєстрації у своїм дільничнім комісаріяті найдальше до 25 жовтня вик. Умови: 1) незідібність до праці з приводу старости, при чому, як потрібний вік, принято укінчених 65 літ, однак не виключеною є й низша границя старечого віку; 2) доказ документами або 2-ма свідками, що прохач утримував себе зі заробіткової праці протягом 30 літ; 3) відсутність маєтку та потрібних для егзистенції доходів, а також брак осіб, обовязаних законом до утримування прохача, чи нездібність тих осіб до сповнення такого обовязку; 4) некористання з інших державних допомог для безробітних і т. п., та грошевих допомог з боку каси хорих. Фальшиві зізнання спричинять утрату допомоги та кару, передбачену судовими законами.

— **Катастрофальний зріст безробіття.** Офіціяльний звіт, оголошений в останнє на соймовій комісії суспільної опіки, називає число 196.000 зареєстрованих безробітних. Однак на дійсне безробіття зростає буквально з дня в день. Найновіші телеграми доносять, що застій у лодзькій промисловій окрузі вкинув в пих днях дальших 50.000 робітників з посад. Величезна скількість діяльних ще фабрик і робітень вправді затруднює робітників, але не виплачує їм платні, лишаючи в день виплати по кільча золотих на голову. Багато підприємств зредукувало до половини дні праці. Зріст безробіття при пануючих економічних і політичних відносинах є мареном соціяльних заворушень, які можуть в основах сторгнути державою.

— **Міністерство освіти за утрудненим освіти.** Виконавчий комітет загально-студентського віча у Варшаві, на якому пятнувалося підвищку і так напімрно високих університетських оплат, представив м-ству освіти меморіял з постулятами студентства. Віцедиректор департаменту в м-стві освіти, який приймав делегацію, заявив, що по-перше всі постуляти студентів є справедливі, по друге більшість тих постулятів належить до компетенції „автономних" університетів, а по трете — меморіял не може бути поданий до відомости міністра, бо він не є урядовим документом. Річ ся, що міністер освіти не може ніяким способом впливати на університети, бо вони автономні. Ще соломонова відповідь належить на промову одного судового оборонця: поперше цілий обороч, обвинувачений ніколи в житті очі не бачив убитого, по друге завсім жив з ним у щирій приязни і по трете — навіть, коли би він убив його, то не не його вина...

— **Шпіцький подвійний офіціяльний і „Незвичайний жовнірський".** Участь польського магната Адама Замойського у президії почесного комітету для сенсування у Вашінгтоні дня „Незвичайного жовнірства" викликує широкий голосівський скандал. Один за другим член комітету відмовляється від участи в ньому з уваги на особу п. Замойського, про минувшину якого появляються пікантні ревеляції. Пан граф Замойскі був нічим офіцером для „спеціяльних доручень" при головній квартирі Миколи II., а при вибуху революції не покидав — царя, при якій лишився аж до її упадку. Нині він, як бачимо, великий польський патріот, що дає свою почесну фіому маніфестаційним польським святам.

— **Підсудні — Сікорський.** Боротьба поміж першим маршалком Польщі та її найвищим військовим міністром прийняла вже давно форми, які дійсно мало чести приносять годовими актами цієї історії та престижові польських начальних військових властей. В останнє повідомляють про нову шпильку між Сікорского проти маршалка Пілсудского. Пілсудському належить по закону платня 1-го маршалка, яка була теж досідь зазначувана у бюджеті. Коли Пілсудский усунено від активної служби — він зрікся цієї платні. Міп. Сікорскі, замість з простої куртуазії збагатити для формальности у бюджетовому предложенні польського військового міністра позицію „Маршалок Польщі" — казав скреслити її зовсім. Приклонники Пілсудского дістали нову зачіпку.

— **Син Тердова Герцля,** славного творця сіоністичного руху, Ганс, вихрестився минулого року. Ця подія наробила чимало шуму, тим більше, що Ганс Герцль в одним англійським католицьким журналі подожив історію та причини свого навернення, яке здавалучувало якомусь є зуітом. Нині жидівська телеграфічна агенція з Лондону оповіщає цілому новому сенсацію звістку, що Ганс Герцль заявив про вступ з католицької церкви. Цікаво, чи і тим разом він виложить мотиви своєї релігійної еволюції в журналі якої релігії?

— **Таємна отрута вченого.** У Лондоні помер позавчора визначний хемік, проф. технольогічного інституту, Гіроль Максвель Лерой. Він працював довгі роки над сполуками отруйних газів. Став славним підчас війни завдяки винаходові вбійчого газу „Левізіт" який винайшов спільно з американським хеміком Левісом. Леоса найшли півмертвого в його лябораторії, затроєного випарами нововідкритого газу. Лікарі та вчені, що приїхали з помочею, шукали даремно між папірами за формулою нової хемічної сполуки, без якої не могли врятувати Леоса. Винахідник був настільки необережним (це вважав він обережністю), що винаходу свого не записав.

— **„Громадському Голосові" на увагу.** В останньому числі „Громадського Голосу" (з 17. д. м.) при звіті з розправи ред. Павлова і тов. кинено камінчик в

читання досі виданої його переписки, може показати нам цього знаменитого ученого й політика в ширій величі.

Перечитатиж листування Драгоманова не річ конечна для кожного, хто хоче пізнати його як слід. Там бо знайде читач чимало коментарів і пояснень до друкованих річей та всяких знадібків до пізнання політичної й иншої діяльности Драгоманова. Твори й листування, разом узяті, відкриють цікавому читачеві правдиві скарби думки та дадуть і не одну вказівку для оцінки сучасного нашого положення й для орієнтації в ньому. Слід отже побажати, щоб якесь наше видавництво піднялося видати бодай зибір політичних творів Драгоманова, а поки не станеться, щоб появилися систематичні виклади його думок на різні теми на підставі обох згаданих джерел — творів і листування *).

Досі, на жаль, такого повного й систематичного зведення думок Драгоманова, з увагою на час їх появи, у нас не було. А що воно конечне й пожиточне — спорити

*) Чимало листів видали Павлик і Франко, головно листування з Галичанами. Але не лише частина багатої переписки Драгоманова і слід побажати, щоб як найшвидче побачила світ уся вона. Тяжко тепер зібрати все, але надійне не один цікавий знадібок криється в архіві Драгоманова, що знаходиться в його зятя проф. Шишманова в Софії.

чейже не приходиться. Про цікавість й актуальність такого роду питань може читач переконатися вже хоч би з тих недовних спроб таких витягів, які досі появилися. Я маю на увазі брошури д-ра І. Свєнціцького: Драгоманов і Галичане (Львів 1922) і д-ра М. Лозинського: Українське національне питання в творах М. Драгоманова (Відень 1915). Автори не використали всіх писань Драгоманова, але й те, що подали вони, відслонить читачеві рубець забуття й примусить його зацікавитися цілістю. Для загальної орієнтації про Драгоманова слід перечитати статті Франка, а саме устуги, присвячені Драгоманову, в брошурі „Молода Україна" (Львів 1910) і статтю „Суспільно-політичні погляди М. Драгоманова" в „Літ. Наук. Вістнику" 1906 р. кн. 8. Статті ці, правда, де в чім вимагають коректив і доповнень, але на загал не перша обєктивна оцінка знаменитого діяча та ще й написана так живо й займаюче, як це вмів писати Франко. Франкові статті подають і одиноку методу, з якою треба підходити до оцінки Драгоманова — методу **історичну**, про яку — на жаль — **забувають** деякі з новітніх критиків Драгоманова — Будзиновський, Донцов і Назарук.

(Докінчення буде.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

Появлення темної справи.

Оправдуюче мене мотто:

„... Chłopcy!
Złe się tam bawicie,
Dla was to igraszka
Mnie chodzi o życie!

Розправа проти Штайґера вийшла в пору, дуже цікаву статтю. До цього часу була троти ясна, тепер зачинає появлюватися не так у судовій салі, як у моїй голові.

Майже аксіома: Атентат на през. Войцеховского був висідком жидівсько-української угоди. Певна річ, що ця угода була тайна і щільно тепер, після краху польсько-жидівської угоди (явної), можна про неї балакати.

Угода спиралася передовсім на терорі. Коли Жиди виконають який атентат, Українці беруть його на себе і навпаки — коли Українці щось зроблять, Жиди беруть це на себе.

Але з атентатом на през. Войцеховского вийшов пшик. Не знаю, чи брак порозуміння, чи недостача організації створили незкліровану ситуацію, яка може довести і до зірвання цілої угоди.

Ні одна ні друга сторона не знають, хто саме виконав атентат: Жид чи Українець.

Видно перед атентатом не було жадного лєґування, яке звичайно в таких випадках має місце.

Як досі показалося бомбу кинули: Штайґер, Панчишин, Росоловський, Опільський і Бандера. Є надія, що на тім не скінчиться. Були сильні підозріння на ще одного Українця, який бомбу тескав на місце атентату. Все промовляло проти нього: вигляд, переконання, віра і національність. Мав лиш одну дошку ратунку — своє алібі. І подумайте ш. читачі! потрафив викрутитися. Доказав імено, що дня 5. вересня 1924 року сидів у криміналі. Мені дивно, що такий маловажний фактик міг задецидувати про його злість невинність.

Українці і Жиди уложили цілу справу дуже хитро. Вони замічували так: Хто буде арештований за якийсь атентат — одного буде звільнений, бо він його не виконував. Решта заголовків „атентатників" за дуже окружаться ореолом геройством, не ризикуючи нічим, бо всі вони за кордоном, значить: „поза границями болю".

Все будоб інше як по маслі, якби бомбу кинув був один. Але з огляду на те, що її кинуло кілька, кільканайцять або кільчатесять осіб, вина як мило „Мута", справа почала затемнюватись.

На щастя лишився два мужі: адвокат д-р Грек у Львові і адвокат д-р Лящау у Перемишлі, які потрафлять її висвітлити.

І почали.

Д-р Грек атакує (зовсім слушно!) увагу суду на українські банди і на їх небезпечну акцію.

Д-р Грек, відомий з делікатности і тут не лячув оригінального слова: терористи, а сказав делікатно: „банди".

Д-р Лящау відкрив нових чотирьох атентатників, чим удержив судові слідство і легітимацію.

Коли в часі розправи зголоситься ще кільканайцять винуватців, річ буде представитися зовсім не так страшно як виглядало на початку.

Приймім, що спроба атентату на когось карається десятьлітнім криміналом, то випаде: 10 поділити на 20 = 0·5, себто що кождий з виновників дістане пів року. А це просто дурничка. Є люде, які по два і більше літ сидять у криміналах за дурно, а тут крім короткого сидження ще й ореол геройства довкола голови!

Я, на жаль, не зможу партицилювати в тому поділі. В день виконання атентату мене чогось понесло на Личаківський двориць, а звідтам навіть псевдо-бомбу тяжко кинути на вулицю Легіонів коло касарні „De la Paix!"

Galaktion Yinka.

говід „Діла": „Діло", мовляв, „не знетямо" подало „бланкетовий" звіт, причепляючи до звіту такі речі, про котрі на процесі не було мови (напр. еволюція). На це можна відповісти хіба таке: Хто читав цілий наш звіт з розправи ред. Павлова і тов., той бачив наглядно, що в даному випадку ми гляділи на прокураторське обвинувачення, як на обвинувачення проти оборони справедливих українських селянських інтересів і викидати нам яку-небудь злобну тенденцію — не просто смішно. Можливо, що звіт не був повсім той, але нам здається, що видрукуваний стенографічний звіт з оборонних деяких з шан. обвинуваченых — мі зробили би йому громадянинові і цілій радянській партії вище — медвежу прислугу.

— Наслідник пана Каньовського. У неділю дня 11. жовтня п. р. скликала в селі Рудники (почта Пісочна, повіт Жидачів) слідуюча подія: Місцевий ліцей 20-літній Владислав Попінські зрів зі своїм молодечим приятелем Шварценберг-Чернім вибрались на полювання. Загнав за двором, на жидівським полосиськи, в середині села, стайкуючі хлопці, сина заможного господаря Гладія, що нас на дворі своїм худобу, маючи умисел з другим господарем, що випадково був у пана пасовисько. Молодий Поляньські знавий зі своєї хоростокої вдачі і панщинних звичаїв. Він так, як і його батько пок. Владислав Поляньсо любить в обороні свого майна побити селян невазнавіть тяжко, грозити їм револьвером, а то й стріляти до них. Недавно трапився між иншим такий випадок, що панич Владько стрінувши на своїй сіножаті худобу Івана Давидяка, задержав його зі своїм колегою, казав йому класти на землю, та бив нагайкою, а його колега стояв над Давидяком, приложивши йому стрільбу до голови і грозив застріленням, якщо рушиться. Обуренню селян з приводу такого поведення дідича не було границь, але наш селянин теоретик! Отже — як сказано — дідич зловивши малого Гладія на своїй сіножаті, хотів занети коня, а коли малий просив його, щоби цього не робив, бо в панській кареті буде випадки кабінкузу, отже бився, щоби і його коня не заполякнсь, панич почав його бити. Дав знати до дому Гладія і навіть брат малого, щоби його видерти з рук дідича. Він голівуч, але дав побіг до дідича, цей стрілив йому з публерівки в ліву ногу. Бачучи це з далека, селяне збігалися і відали дідичеві те, що заподіяв Гладієви і збили його як сніп. Приявний з Розділу пінар д-р Рапський відослав завсмотошний обоє ранених до шпиталів. Гладій в небезпечному стані, йому мусять амнутувати ногу. У вівторок арештовано сімох парубків з Рудник, між ними чотьох братів раненого Гладія, і відставлено до вязнів окружного суду в Стрию. Поліція намагається представити цілу справу як селянську змову на життя дідича, а так староство, як повітовий виділ не забули післати своїх делегатів до Рудник, для ефектуального усмирення селян, хоч нема того усмирювати, бо в цілому селі спокій. Проти дідича Полянського має вплинути, як чуємо, ряд карних доносень за побиття селян.

— **„Зиз"** останнє число вже вийшло з друку. Повуч актуальних тем, майже в цілості присвячений Української книжці. Зміст: Місяць книжки — відш. З нагоди „Місяця української книжки", Регулюм mobile — вибори з поль. преси, Маніфест по Земляків, Що кому читати. Кажуть і прібні жарти. З іностранії замітки: Гармата Абд-ель-Крім, Проекти на вінети — Г. Чорки, Податковий екзекутор. Число представляється гарно і цікаво, хоч коштує тільки 50 сот. Адреса: „Зиз", Львів, вул. Руська ч. 18. І. пов.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Арсенал зброї.

Гідно запропукувався пан Грек злочинцю до „банд українських", але треба було аж „самого" адв. д-ра Ляндава з над срібнолевого Сяну, щоби почервонізати на протиукраїнському конику. Отже д-р Ляндау сягає часів атентату Степана Фадака і виголошує промову в стилю прокураторського обвинуваченя з часів твердохлібівського процесу. Коротко кажучи: усьому винуват український терорізм, а Штайґер тому є певинною жертвою, бо польська подія пішла на руку українським терористам і тушувала їх злочинь. Як останній класичний аргумент д-ра Ляндава є — напади на почти, яких винуватцями є Україні, в яких найдено у Львові цілий „арсенал зброї". Вправді це ще не доказано ніякою розправою, а про „арсенал зброї" ми читали лише у „Газеті Цодзенній" — але не д-ра Ляндава не турбує: аби тільки зробити вражіння на присяжних суддів, які може не визнаються у тріках красноріччого оборонця.

Паньчишин н-р 2 і 3.

Цілем „сенсації", з якою пише д-р Ляндау, не пізнавши двох нових атентатників на президента Войцеховского. Один з них зветься Осип Бандера „rekonto ze Siryja", який бущім то признався перед кимось у Відні, що не він кинув бомбу 5. вересня м. р. у Львові, а другий — це якийсь Теофіль Ольшанський, теж „Русін", який 2. жовтня 1924 р. мав у Байтен (Битомі) перейти границю польську й заголоситися у німецьких властей, як атентатник на Войцеховского. Обоїм ним австрійська, ані німецька поліція нічого не зробила, вони десь живуть на волі. (За тим Ольшанським розбиваються тепер усі берлінські кореспонденти варшавських газет. Кажуть, що Ольшанський був нібито у Берліні, опісля виїхав до Марієнбурґу, а потім мав знову вернутися до Берліна. Німецька поліція бущімто в свій час повідомила польське міністерство вн. справ про заяву Ольшанського на границі, але не дістанши жадної відповіди — Ольшанського не рухала.)

Паньчишин N. 4.

Прокуратор вимагається до внесення обвину, щоби розслідити справу всіх тих „атентатників" на яких вказав д-р Ляндау, і зі свого боку пригадав ще одного: Росоловського. (Це той студент, відомий з трагічної афери Ольги Вербицької: він вимагався перейти радянський кордон, легітимуючись перед большевиками, як справник атентату з 5. IX. м. р.).

Vivat sequens!

Щоби влекшити д-рові Ляндавові його завдання, звертаємо йому увагу, що нар. на Закарпатті в м. Хусті відбувся процес проти трьох українських студентів за хворче убийства дир. Матвіяса з Перемишля: вона теж признавися до того вбийства при нелегальному переході ч.-с. границі, а препінь розправи вичина їх повну невинність. Можливо, що коли д-р Ляндау завдасть собі труду, то найде ще не одного „атентатника", який робив себе політичним національним героєм, аби лише омигнути паспортовий примус, неприємний для бідних студентів.

Дальші свідки.

Свідок Бертольд Гроснє бачив високого мущину у всякому вбранні, якого втеча видалася йому підозрілою. Сильвета обвинуваченого підповідає обрисові, який свідок вивіс з критичного моменту, однак самої особи обв. свідок не пізнає.

Свідок Альойзій Ландштетер затямив собі підозрілого йому з поведінки високого мущину. Жида, з лицем покритим пришами, — однак це не був Штайґер. Той панок стояв у товаристві низького, сильно збудованого, у темному вбранні.

Свідок Зиґмунд Екштайн, промисловець, стояв на бальконі каварні Де-ля-Пе, бачив підчесену руку в місті, нінкіль вилетіла бомба. Два мущини кинулись першими на втікача: високий і низький. Вони щезли за стовпами.

Свідок Войцєх Біль, поліцієнт, твердить, що йому зразу кинулась у вічі неспокійна поведінка Штайґера. Він був одним з тих, що пігнались за Штайґером. А проте свідок не бачив, чи це Штайґер кинув бомбу: він лише так міркує собі. Дальше свідок старається боронити Пастернаківну. Зрештою зізнання свідка подібні до зізнань усіх свідків-поліцієнтів: спершу дуже рішучі й категоричні, але під блискими запитами — хиткі й плутані.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Відложення розправи Паньчишина.

Перед варшавським окр. судом зачалась 19. X. розправа проти Степ. Паньчишина, обвинуваченого за належання до організації, котра мала увільнити Вечоркевіча і Багіньского. На розправу не ставився свідок поліційний конфідент Кухерскі. Тому на внесення прокуратора розправу відложено.

Перед засіданням польського сойму.

Перед засіданням сойму положення виглядає дуже неясно. Визволенє, Пяст і Хлопський Союз рішені викликати кризу, тому не знати чи вдержиться уряд Грабского. Ендеки схильні більше вдержати уряд Г-го. Зізд Пяста візвав свій клюб перейти до опозиції й висловити урядови заяву недовіря. Зізд домагається розгляду господарки теперішнього уряду і потягнення винуватих до відповідальности перед держ. трибунал.

Поворот мін. Скшиньского з Льокарно.

19. X. вернув із Берліна мін. Скшиньскі і вразі явився у през. Войцеховского. де здав звіт із конференції. Опісля був на раді міністрів. Вечером мін. Скшиньскі поінформував представників соймових клюбів про висліди нарад у Льокарно.

Мін. Скшиньскі про льокарнський пакт.

В інтервю з представником „Курєра Червоного" мін. Скшиньскі заявив, що значіння льокарнського пакту є в тім, що коли в Версалі Німеччина підписала договір під приймусом, то договір у Льокарно є вислідом її добровільної згоди. Польща після підписання заключених договорів певно зробуде більше довіря заграниці, що не остане без впливу на кредитові потреби Польщі. Чемберлен у розмові зі Скшиньским мав заявити, що Польща буде головною перешкодою до порозуміння. Польсько-французький союз вийшов із Льокарно скріплений. Арбітражний договір із Німеччиною і рейнський пакт гарантують незайманість договорів, заключених передше.

Конференції в Парижі.

Чемберлен виїхав з Льокарно до Парижа, де побуде один день, щоби відвідати през. ради мін. Пенлеве. У второк виїде до Льондону, куди забере зі собою відписи льокарнських договорів. Договори ці підпишуть у Льондоні 1. XII. Зміст договорів оголосить рівночасно преса інтересованих країв у второк 20. X.

Чехословаччина перед виборами.

Найважнійшою подією політ. життя Чехослова чини є розвязання парляменту, що займало всю увагу суспільности. Парлямент розвязано в пятницю 16. X. Вибори до обох законодатних тіл розписані на 15. листопада.

Німеччина одержить колонії.

„Дейлі Експрес" повідомляє, що в нім. урядових колах числяться з можливістю звернення Німеччині мандатів над Камеруном і Того. Німецькі ліві сторонництва мабуть противляться здійсненню такого плану.

Чічерін їде до Відня.

„Зон унд Монтагсцит." повідомляє з Баденя, що Чічерін прибуде до Відня для навязання рад.-авст. торговельних взаємин. У цій справі Ч. особисто буде переговорювати з міродатними колами в цілі якнайінтензивнійшого оживлення торг. руху між Австрією й СРСР.

Біржа.

Львів, 20. жовтня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·05 — 6·06, канад. дол. 5·56 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·65 нові 0·02·50 — 0·02·66, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·20—28·45.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·60; 20 марк. 27·60—28·80; 10 руб. 30·80—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·51·50, 5 зл. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05 —1·10.

Збіжа.

Пше нитя кр. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·25—17·25.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітнович:
Рогатин, сала „Просвіти".
21.X. „Майська ніч".
22.X. „Дні нашого життя"
23.X. „Ві".

Український мішаний хор Д. Котка:
у середу 21. X. Дрогобич.
у четвер 22. X. Борислав.
у пятницю 23.X. Сколе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X. Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий.

Дрібні оголошення.

УКІНЧЕНА семинаристка пошукує посади з напрямів ниїв на провінції. Увід парохіяльний Кудерянці п. Милятин новий. 665 2—3

ПОВЕРХОВА камениця при вул. Тершевській на продаж. Інформації: Пекарська 22. І. пов. 666 2—3

ФОРТЕПЯНИ Бйтнера, Берентофена, Фірстера і инших фабрик піяніна, фісгармонії нові, переграні запасі на складі, продає найтанше ГАНАК, Панська 21, тел. 35—45. 621 5—5

ІНТЕЛІҐЕНТНА сирота по священику, середніх літ, пошукує місця до заряду домом, або т. п. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" для „Софії". 670

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассе
Львів, вул. Сикстуська 17/II.
Пільомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучук і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 658 2—5

Крайовий адвокат
Д-р Володимир Бачинський
повернув і веде канцелярію
656 **Львів, вул. Косцюшки 1 А.** 3-5

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкурсійній цінах. 535 11—12

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!
Чай проти товстіння
в пачках по кор. 2·50 поручає
Аптека М-ге Лешка Сподовського
497 б) Львів, Галицька 19. 5—6

Конц. через М. В. Р. і О. П. Школу
Добре і Щастя
„ЙОЛЯНДА"
Зверталася з днем 15. жовтня **до львівською** ним вул. Батурого 34. (Ecole Française) де пробивається зголошення на трьохмісячний курс кою і шиття після найновійших і найлекших систем. — Інформації в канцелярії „Ecole Française" Батурого 34. 2—6
638

Будильники
Г. Ґуттемана
Сикстуська 14. Тел. 18-81.

ПОДЯКА.

Всім знакомим, котрі в який небудь спосіб виразили своє співчуття з приводу смерти нашого сина і брата Ілярія Яблонського а передовсім Дирекції української гімназії в Станиславові і пп. Професорам, як рівнож Товаришам Покійного, складаємо цею дорогою сердечне Спасибіг Мати і рідня.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає **І. Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 236 (10.619). Львів, четвер 22. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Конгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Незакінчені рефлексії.

Після конференції в Льокарно.

Війна відкладена. — Ревізія Версаю. — Успіхи Німеччини. — Шість тижнів до надуми.

Минуло ще два дні святошного сподівання на появу тих історичних документів, від яких, як згідно стверджує европейська преса, має початись нова доба у взаєминах европейських держав. Повних текстів льокарнських договорів ще не маємо, але головні пункти деяких протоколів уже передані часописами до публичного відома.

Народи, незацікавлені безпосередно в здобутках підписаних договорів, просто тому, що не мали в Льокарно голосу і не ставали предметом дискусії, не мають великих підстав входити в нюянси дипльоматичної стилізації нових мирових документів. Їх цікавитиме в першу чергу питання: — які є перші безпосередні наслідки льокарнського порозуміння? На це відповісти легко. Можливість війни в найближчому майбутньому щезає. Це найближче майбутнє означують деякі на 10 літ. Польська націоналістична преса є тої гадки, що стільки часу треба Німеччині, щоби зрости наново в силу.

Льокарно починає нову добу ревізії міжнародніх непорозумінь мирними засобами. Не є це ще доба панування мирних взаємин, а щойно боротьба за їх витворення між державами. І покищо лише між державами, а не народами. Льокарно переводить рису між двома світоглядами, в яких новий шукатиме щойно засобів для вдержання свого авторитету. Цей новий, зосереджений довкола площі Ліги Наций, зриває з духом Версайського договору, де европейські справи рішала тільки одна сторона: — переможці в останній війні. Найбільшим здобутком нарад у Льокарно не признання творців нового ладу в Европі, ладу на основі Версайського миру, що цей лад можливий тільки при співучасти переможених. Такий здобуток не є висліком чистого ідеалізму державних керманичів; він є висліком непереможних матеріяльних обставин, які поволі, ціною затрати величезних багатств найбільших культурних держав, довели европейських дипльоматів до зрозуміння правди про вагу та необхідність співжиття навіть зі своїми найбільшими ворогами.

Ніхто не сумнівається, що по останніх міжнародніх нарадах, де, як казав англійський міністер, „не було вже ні переможців ні переможених", першим переможцем вийшла Німеччина. Вона добилась двох реальних успіхів: ціла низка справ вирішених колись Версайським договором стає предметом об'єктивно-невтрального мирового суду. Так само справа Рейнщини. Однобокий присуд союзних держав стає неможливим. Т. зв. Антанта, блок союзних держав, звязаних спільними інтересами спільно веденої війни — похоронена.

Такий є головний успіх Німеччини на західнім фронті. На східнім він є ще більший. Німеччина підписала з Чехословаччиною та Польщею арбітражні договори, себто склала запевнення, що не почне з ними війни. Але справа кордонів лишилась вітвертою, — вона стане предметом пізнійших міжнародніх дискусій. Поява, що Франція для забезпеки Чехословаччини та Польщі підкріпила новим протоколом попередній військовий союз з ними, але такий союз не каже нічого про істнуючі кордони. Так само пішло із 16-ою статтею статута Ліги, про переїзд французьких військ через німецьку територію для підмоги Польщі і про співучасть Німеччини проти першого нападаючого. Переїзду Франція зреклася, а воєнну співучасть Німеччини признали тільки в мірі її економічних та військових засобів. Зрештою Німеччина як член Ліги не буде вже відокремлена при вирішуванню цього питання всіма членами. Щодо побічних справ, Німеччина добилася покищо тільки устного запевнення франц. міністра закорд. справ, Бріяна, що опорожнення колёнської смуги й инші полекші для Німеччини прийдуть в якнайкоротшім часі, і що він обіцює поміч у прихильній розвязці цих питань.

Всі договори будуть реальнб підписані щойно 1. грудня. Послинові держав мають шість тижнів часу перевірити їх основи та затвердити своїми парламентами. На протязі цього часу можуть проколотути з першого ліричного ентузіязму або піддержати його новими доказами про корисність льокарнських умов для власної держави. Покищо можна стверднти, що серед загального вдоволення порозумінням осягненим у Льокарно чути хіба різкі голоси польських націоналістів, які хотіли би, щоби всі европейські держави ще раз підписались під новою мапою Польщі, сфабрикованою вже в останніх роках, а про яку, як це можна переконатись з французьких передвоєнних видань п. Дмовского, вони самі навіть не мріяли! У всякім разі: рефлексії на тему довершень у Льокарно щойно почалися. Ці довершення заслуговують бодай стільки паперу, що Версайський договір.

Враження з поїздки на Велику Україну.

Розмова з послом Х. Приступою.

(Продовження.)

Комісаріят Народньої Освіти. На чолі Комісаріяту стоїть Шумський. Його заступником є Ряпо. Обидва вони великі культурники. Весь Комісаріят Освіти цілковито зукраїнізований. Все управління відбувається на українській мові. Все шкільництво побудоване на основах єдиної школи. Ділиться вона на три ступені. Перша ступінь обіймає початковий курс навчання, що тріває сім літ. Другу ступінь, переважно чотиролітню виповнюють т. зв. професійні школи, отже чисто фахові. Ця ступінь відповідає своїм характером освіти давним середнім школам. Четверта ступінь, теж переважно чотиролітня обіймає курс вищої освіти. Тут належать усякі інститути: народньо-освітні (ІНО), медичні, сільсько-господарські, технічні, ветеринарські і инші. Всі ті інститути разом звуть там „ВУЗАМИ" (скорочене російське „Висші учебні заведения"). Цілком зукраїнізоване все шкільництво першої ступені. Більше як на 50 проц. зукраїнізовано середнє шкільництво, а найменше Вузи. Спомїж Вузів найбільше зукраїнізовані інститути народньої освіти та інститути сільського господарства.

Отже університетів у нашому розумінню на Україні нема. При Вузах істнують т. зв. робфаки (робітничі факультети), на яких підготовляються робітники до вступу на Вузи. Між студентами переважають діти селян, робітників і урядовців. Користуються вони стипендіями. Цього року місячна висота стипенді виносить 25 карбованців. Очевидно, що ця сума є мала та всеж вона дає змогу студентові жити. Від студентів вимагають у Вузах дуже багато. Тому то багато їх кидає науку, не будучи в можности відповісти всім бажаним науковим вимогам. Свого часу проведена була основна чистка студентства. Причиною її було те, що по війні напхалося до Вузів дуже багато ненайійного елементу, переважно бувших офіцирів буржуазного походження та буржуазної ідеольогії.

Сільське вчительство. Все майже свідоме національно сільське вчительство було довгий час упереджене до радянської влади. З його рядів рекрутувалися найбільше повстанчих отаманів. Нині його настрої цілком змінилися і майже все воно стало по боці радянськи. Сільський вчитель одержує цього року місячну платню у висоті від 32—40 карбованців. За ці гроші можна легко прожити, але тяжко вбратися. Минулого року було вчителям важко вчити їзза недостачі підручників. Цього року сільська школа забезпечена вже підручниками вповні. По округах і районах істнують гарні педагогічні бібліотеки, з яких учительство може користати. Методи навчання цілком нові. З ними знайомилося вчительство на численних курсах, влаштовуваних радвладою. Звертається головну увагу на практичну сторону знання. В селі вчитель крім своїх шкільних обовязків мусить сповнати ще й деякі громадські обовязки переважно культурно-освітнього характеру.

Церква і духовенство. На Україні є аж три церкві: стара православна (тихонівська), автокефальна українська і жива церква. Між ними йде завзята боротьба. По багатьох селах буває так, що одної церкви вживають і автокефалісти і тихоніані. Одна половина церкви належить до одних, а друга до инших. Бувають часто непрочені інциденти, особливо в боротьбі за опанування церков. Доходить і до бійок. Влада до цих міжцерковних спорів не мішається. Кожна церква має свій статут і мусить бути зареєстрована у влади як всяка громадська установа. Пос. Приступа каже, що по селах переважає стара православна церква. По містах сильно держиться автокефальна церква. Пос. Приступі довелося бути на богослуженню автокефальної церкви у Харкові. Правилася архирейська Служба Божа. Відправляв її харківський архиепископ з кількома священиками. Сама церква (собор) розмальована в українському стилю. Вся відправа відбувалася на чистій народній мові. Співав дуже гарний хор. Церква була битком набита переважно інтеліґенцією.

На селі церкви держаться старші. Молодь затрачує віру і до церкви не горнеться. Її повно по клюбах і читальнях. Священики землі не мають. Але є села, які самі наділюють священиків землею. По містах робітництво теж стоїть від церкви осторонь. Не те з його родинами, переважно жіноцтвом. Воно держиться церкви. Істнують приватно духовні школи, де вчать кандидати на священиків а в Москві істнує навіть приватна Духовна Академія. Автокефалісти мають сильно поставлену духовну школу в Київі.

Комісаріят юстиції. На чолі стоїть Скрипчик, старий Українець. Суддею може бути кожний громадянин, якого на те становище виберуть. Так само може бути кожний прокуратором. Суддями і прокураторами є багато звичайних робітників. Юридичної освіти від них не вимагають. Нема там і окремих правничих інститутів. Комісаріят юстиції теж у цілости зукраїнізований. Але є там і окремі суди для національних меншостей. Отже є суди жидівські, німецькі, польські, татарські, молдавські і російські.

Економічні та господарські установи. Всі вони переважно кооперативного характеру. Найбільші з них Українбанк, Центросоюз, Сільський Господар, Вукоопспілка (Всеукраїнська Кооперативна Спілка), Добробут, Укрнаркарч, Цекоопкот (Центральна робітнича кооператива), Серобкот (селянсько-робітнича кооператива) і инші менші важні і менше поширені. Найбільші з тих установ як Українбанк, Центросоюз та Сільський Господар мають величезні обороти та беруть в держави в аренду цілі фабрики і копальні. Мають вони свої великі крамниці, склади і всякі підприємства. Є між ними і такі, що займаються тільки одною справою, як наприклад: Добробут займається тільки сирівцями, перероблює їх, сортує і торгує; Укрнаркарч удержує багато столових і реставрацій по всіх містах України, має свої молочні ферми, скотобойні (різні), пекарні і т. п. Кооперація поставлена там дуже сильно, та користується великими привілеями.

(Докінчення буде.)

За тюремними мурами.

Нечувана самовола львівських чинників. — Бог високо — цар далеко. — Нова голодівка за старі домагання.

Глухі відомости, які доходять до нас крізь тюремних мурів з вул. Баторого, кажуть про такі горезвісні відносини у вязниці під боком найвищих краєвих судових властей, що не вважаючи на весь дотеперішній наш досвід, який нас нікому не дивувати, не хочеться просто вірити у можливість того рода хаосу й повного примітивного почуття людяности і справедливости. А саме довідуємося, що всупереч усім запевненням і приповіданням про кожній дотеперішній голодівці — краєва адміністрація знову ступила на такий шлях шикан і секатур проти політичних вязнів, що вони знову приневолі хопаються найбільш розпучливого та — врештою — єдиного засобу оборони своїх прав — голодівки.

В зв'язку з останніми страхітливими подіями у вязниці при вул. Баторого пійшов був — як відомо — делегат міністерства справедливости з Варшави п. Скібінські. У розмовах з адвокатами, правними заступниками вязнів, п. Скібінські признав повну слушність усіх домагань вязнів, домагань, які відповідають найскромнішим і основним правам політичного вязня. П. Скібінські обіцяв вволити або усім бажанням вязнів, висловленим в окремому меморіялі і буцімто наказав виконати на дальшо заповіданнями.

Але покажеться, що ми не помилимося, приписуючи того варшавського делегата до тогобічного „Ревізора з Петербурга". П. Скібінські поїхав, полишивши певне у Варшаві рахунок на кошти подорожі, — а тюремна лакханалія як лютувала так і дальше лютує. В перших днях липня перенесено з лікарні до краєвих келій, дозволено їм одягнутися в одяг власний, дозволено їм одержувати пакунки з їдою, газети тощо. Та вже в кілька днів пізніше все завалося по старому: вязнів випускають дещо на кільканадцять хвилин на вапняне подвіря, сидять вони в ветхих норах, відмовляється їм під усякими викрутами а то й грубою лайкою усіх дрібниць, на які дозволяє закон. Усі договорі, якими доказано безпосередню участь у страшних знущаннях над вязнями, і взагалі ціла стара краєва адміністрація, винувата в останніх подіях, залишається і дальше на своїх старих посадах!

Львівські достойники є того переконання, що „Бог високо а цар далеко" і видно кладуть собі з усіх варшавських ревізорів.

Нещасливі вязні, які місяцями і роками ждуть щойно судового опечатання, чи вони винні чи взагалі нічого не вчині, перебувши в одному переході п. р. дві голодівки, а після них кривавку масакру озброєних краєвих довозорів, тепер знову заявляють, що будуть змушені голодувати на знак протесту проти нелюдських зловживань. Чи варта відкликуватися до президента Червінського, Гавія і ин. високих судових властей, коли стільки апелів залишилось без якого успіху?!

Кайданівщина і Лабанівщина процвітає. Та чи надасть вона плоди по думці вдохновителів тої системи, виконавців її та керуючих ту систему вохів?!

(Ст.)

Ті народи мають будучність,

які дбають про свій економічний розвій.

А чиж не творимо кращої будучности, коли купуємо акції

Земельного Банку Гіпотечного, Львів, Підвалля 7.

Українські посли перед польським судом.

Апеляційна розправа проти трьох українських послів (П. Васильчука, С. Ковпицького й М. Чучмая), засуджених в окр. карнім суді в Рівному дня 7. травня н. р., відбудеться в Люблині дня 29. жовтня н. р. До оборони обвинувачених згологосилися м. ін. посли: знаний варшавський адвокат Смяровскі і д-р Ліберман з Перемишля.

За рідну землю.

Віче в Бурштині.

Бурштин, 19. жовтня 1925.

Дня 18. жовтня н. р. відбулося тут численне віче в справі законопроекту про насельонію і кольонізацію. Віче відкрив п. Юлій Дудрович, а склад президії увійшли тр. Срібний, о. Гетковський, селянин з Яблонова п. Хоребський, Николайко і Хомишин. Референтував з рамени УНДО п. О. Черкавський зі Львова. Ухвалені резолюції рішено на вчерашнім тр. Хоребського післати ради міністрів і Українському соймовому клюбові в Варшаві та президії УНДО у Львові. Д-р Лисий референтував з рамени „Сільського Господаря" справи господарсько-організаційні. Над обома референтами велася горяча дискусія, в котрій забирали голос в більшости селяне. Віче відбувалося без перепон в салі „Просвіти". Учасників було поверх 600, що заступали всі громади бурштинського судового повіту.

Довірочна нарада в Збаражі.

Збараж. 19. жовтня 1925.

В Збаражі відбулася дня 18. жовтня н. р. в кімнатах „Українського Дому" скликана селянами Збаражщини довірочна нарада представників від поодиноких громад повіту Збараж та найбільших сіл Кременецького повіту в справі законопроекту земельної реформи.

В нараді взяв участь посол до варшавського сойму з Волині Борис Корубський, котрий виголосив вичерпуючий референт про дебатований у соймі і сенаті в Варшаві законопроект земельної реформи. Засуджа зібрання змагання українських послів і сенаторів не допустити до ухвалення шкідливих для українського хліборобського населення постанов того законопроекту та підпала обговорений критиці поданий його постанови.

В дискусії над референтом поодинокі промовці вказали селянство в культурно-освітніх і кооперативних організаціях пускати самоосмоч проти шкідливих для місцевого населення наслідків неправильно переведеної земельної реформи на західно-українських землях.

Свій погляд на накидувану згори земельну реформу висловили зібрані в одноголосно ухвалених резолюціях, однозгідних з резолюціями, приїнятими по численних инших українських вічах і нарадах у земельній справі.

В зв'язку з тим зібрані на тіїже нараді по вислуханню реферату про наші центральні економічні і фінансові організації та про невідкладну конечність створення власними силами сильно уфундованого Земельного Банку рівнож одноголосно ухвалили резолюцію в справі підтримки Земельного Банку закупом його нових акцій.

В'че в Микуличцях

Микуличці, 14. жовтня 1924.

Дня 12 жовтня н. р. в год. 12 в полудне відбулося в Микуличцях в читальні „Просвіти" велике віче в земельній справі. На віч явилось около 800 учасників, переважно селян. Віче відкрив короткою промовою місцевий адвокат д-р Роман Слотар. До президії віча вибрано п. Івана Бичка, селянина з Настасова і п. Осипа Станіміра з Ладичина, абсольвента експортової академії, а секретарем віча ступ. учів. п. Івана Костецького з Микуличців.

Референтував на вічу адвокат д-р Степан Баран з Тернополя, який в двогодинній, дуже вичерпуючій промові виказав статистичними даними голод землі українського селянина під Польщею, обговорив докладно дотеперішню політику польського уряду в земельній справі і кольонізацію українських земель чужонаціональним елементом, спровадженим з заходу, та останній проект польського земельного закона з відкресленням тих статтей цього законопроекту, які є замаскованою апробатою нової масової кольонізації і осадництва на українських землях. Дальше згадав бесідник про становиско до цього законопроекту Української Парляментарної Репрезентації і завважив, що Українська Парляментарна Репрезентація станула в земельній справі на одинако справедливому становищі, що земля повинна перейти без викупу в руки трудового, місцевого селянства, та вказав, що лише таке становище є справедливе. Відтак обговорив д-р Баран справу переходу землі в руки українського селянства на Рад. Україні і справу земельної реформи в инших европейських державах. Вкінці вітав присутніх до самооборони шляхом організації і кооперації. — Вічники дуже уважно вислухали реферату і подякували д-рові Баранові бурею оплесків.

В дискусії продовжали п. Іван Бичек з Настасова і п. Ол-ич Станімір з Ладичина, взиваючи вічників до вступлення до кооперативів, а зокрема п. Станімір взивав до закладання парцелянційних кооператив.

Предложені референтом резолюції, які покликаються з резолюціями, ухваленими на вічу у Львові дня 11. жовтня н. р., приняти вічники одноголосно.

Віче закінчив коротною промовою председник віча п. Бичек, закликаючи д-рові Баранові за вичерпуючий референт та взивання вічників, щоби то, що почули на вічу, зберегли в своїх серцях і кинені на вічу клічі перевели в повсякчній роботі. — В часі промови п. Бичека в вічники устроїли д-рові Баранові гучну овацію.

З концертової салі.

Виступи Українського Хору під проводом Дм. Котка.

Останні виступи відомого вже Українського Хору Дм. Котка були замітні тим, що передтим мужеський хор — являвся тепер у Львові вперше як мішаний. Хор дав три концерти. Мої замітки торкаються лише одного з них (першого), на якому я був присутній (другий був і так повторенням програми першого вечора).

Загально можу зазначити, що все те, що свого часу завважив я відносно виступів мужеського хору, можу пригорнути і до найновійших виступів нинішнього мішаного хору. Жіночі голоси представляються якістю досить компактно. Завжди понекуди лишть менш різко від мужеських голосів, творючи краз з мужескими голосами хоральну одиницю небудь певної вартости. Хиба жіночі голоси досі перед недавно придбані до хору, слідно в них ту саму карність і дисципліну.

Хор виконав декілька точок на мішаний хор і одну на мужеський. З мішаних виконав хор Ф. Колесси „Як би мені черевички", Леонтовича „Кичу Почаївській Божій Матері", його ж „Щедрик" і ще кілька народніх пісень в драгоманівці Кошиця і ин. З мужеських хорів чули ми деякі повторення „Закувала" Нищинського — „Те бравть ручки" арр. Кошиця, Водопівка „Чого мені тяжко", відтак Людкевича „Чорна ріля ізорана" і „Вітер повіяв" арр. Кошиця. Не хотів би я з своїми замітками й увагами повторятися, однак уважаю своїм обовязком повернути ще раз до справи інтерпретації виконуваних творів, а то тим більше, що хор Дм. Котка перемінився вже так сказавши у перманентне тіло, у постійну інституцію, і його виступи можуть впливати і впливають осьвідомлюючо на широкі маси народу не тільки під національним оглядом, але й у чисто культурному напрямку. Саме тому добір річей а відтак їх взірцева інтерпретація стають тепер надзвичайно важливим, коли не головним, завданням диригента.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Драгоманів і ми.

II.

В 11 літ по смерти Драгоманова, вказуючи на потребу історичної методи в оцінці його діяльности, потребу зрозуміти що діяльність на тлі часу і місця її прочитання, писав покійний І. Франко таке: „Імя Драгоманова перестало бути страхополохом на політичних дітей. На нього покликуються навіть такі, що за його життя при звуці його імени діставали корчів ненависти. Надійшла пора для всесторонньої, обективної оцінки його значіння і його ідей. Особливо у нас, у Галичині, де його особистий вплив мав найбільше значіння, настав час довести до того, аби це імя перестало бути з одного боку синонімом усякої політичної та соціальної деструкції, а з другого боку якоюсь нетикальною догмою, виразом найвищої мудрости, що не зносить критик, випередила свій вік і без ніяких поправок може служити путевідною звіздою для необмеженого числа дальших поколінь". („ЛНВ." 1906, кн. 8, ст. 226).

І от уплинуло 19 літ від написання цих рядків, а й досі ще ми не спромоглися на вимагане Франком відношення до Драгоманова. І досі ріжні „політичні діти" то без міри хвалять його як політичний авторитет на всі часи, то гудять як руйника, анархіста, то що, замість спокійно і обективно оцінити заслуги і помилки знаменитого українського діяча.

Отся „дитяча" критика, оперта в значній, коли не цілковитій, мірі на ігнорації писань Драгоманова, на повній неувазі до обставин часу й місця його діяльности, на байдужости до еволюції його поглядів, особливо обурююча. В останніх часах у нас прокинулося ніби зрозуміння до традиції, бодай на цю тему багато говориться й пишеться. Здавалосяб, таке зрозуміння власне й вимагає уважливого відношення до минулого, серіозної оцінки його, а не самого лише аподиктичного присуду.

Сучасне виростає з минулого і йде вперед збагачене його розумом і досвідом, розвиваючи далі поставлені ним та ще не вирішені проблеми, або й сягаючи ще вище. Так і ми тепер у не однім перегнали своїх попередників. Наша національно політична думка зробила за останні кільканадцять літ просто величезний поступ. Але чи значить це, що ми цей поступ завдячуємо лише собі самим? Чи не сотворили його передумов саме ті покоління „батьків", що їх „діти" завсігди мають нахил недоцінювати, з погордою дивлячися на їх „перестарілі" думки? Ця „дитяча" зарозумілість природна, але у зрілих, культурних народів вона не переходить границь свого віку й зрівноважується дуже швидко завдяки нормальному політичному і культурному вихованню й освіті молодих поколінь та неперерваному загально-національному, культурному й політичному розвиткові.

Браком у нас такої освіти й взагалі того нормального „середовища", в якім відбувається політичний розвиток на Заході, й треба мабуть пояснити згадане вище безцеремонне відношення сучасників до попередників. Не може запобігти цьому бракові й самоосвіта знову через нашу некультурність — через недостачу у нас історії нашого громадянського розвитку й докладних студій над окремими його діячами.

Томуто у нас так легко все критикується й осуджується. Вільнодумець не узнає заслуг „клерикала", соціяліст „націоналіста", республиканець монархіста і навпаки.

Тепер у нас модним стає свого роду національний консерватизм, що любить декламувати про такі гарні й похвальні речі, як національно творчий, державно-будівничий чинник в українській історії й політиці. Але побалакайте з кимсь із представників цього „консерватизму", то вас часом просто жах візьме від повної їх негації всього нашого славного минулого. Шевченко, Драгоманів, Франко, не кажучи вже про инших наших діячів — і зовсім давніх і новітніх — це все руйники, а не будівничі української нації. Куріози, щоб не сказати більше, такого розуміння фактів нашого минулого отсими прихильниками „будуючого", чи краще заховавчого елементу, надто серед свіжоспечених гетьманців — неразперевищають усяке людське поняття.

Ось недавно орган таких гетьманців, чікагська „Січ", яку редагує колишній „руйних"-радикал, а тепер гетьманець д-р Осип Назарук, приніс вступну статтю про Драгоманова (ч. 16 з 20. VIII, 1925 р.). Чого-чого тільки не наплів там автор цієї статті, яких абсурдів! Драгоманів — це мовляв „духовий передтеча Раковського" (предки їх, бачте, з Балкану походять), це „хреститель українського хаосу в новіших часах". Словом, Драгоманів завинив усе наше безголовя (мабуть і те, що д-р Назарук скидав гетьмана, і те, що тепер його підносить). Через Драгоманова на Україну прийшли всі єгипетські язви: атеїзм, анархізм, інтернаціоналізм, брак авторитету, негація держави, нахил до критикування навіть поганий тон нашої преси, а найпослідовнішим драгоманівцем є — Махно!...

Просто годі повірити, щоби міг щось таке надрукувати в своїм органі бувший радикал, який мусів же до чорта щось читати з творів Драгоманова або бодай чути про його діяльність.

От що значить наше духове убожество і політична безграмотність.

Драгоманів — тверезий і реальний політик, схильний до розумного компромісу й співпраці з інакомислячими, вовсе всякого ґрунтів-

ЧЕТВЕР, ДНЯ 22. ЖОВТНЯ 1925 р.
Салі Музичного Тов-а ім. Лисенка

КОНЦЕРТ

Дарія ЛЕВИЦЬКА — сопран.
Катря МАЛИЧЕВСЬКА — скрипка.
Оля МАЛИЧЕВСЬКА — фортепян.

646 Подробиці в афішах. 3—3

Білети продає дня Репрезентація „Український Театр" — Руська 18. І. п.

Однак як попередній назвиш, так і ціла розгорнута програма вказує, що диригент не дивиться однаково цілі справи, покладаючи в деякій мірі конфлікт з інтенціями автора не зміст твору (пісні), чи його частини. Це вправа кожного критичнішого слухача, який виконання твору оцінює не лише на підставі чисто індивідуального слухового вражіння, але почуттів, переживає чи відчуває у своїй душі. Такий слухач мусить запротестувати, коли при словах народньої пісні „Запалала дівчинонька" почує „maximum" чисто зовнішнього динамічного напруження з акцентами подобаючими радше на якісь гімнастичні вистрібки, — замість почути хоч би і „maximum", але внутрішнього виразу, — експресії. Леонтовича „Щедрик", який в церковній інтерпретації муж. хору виглядав вдало на ятусь то колискову пісню — тепер почули ми як замашисто-бундючну пісню, пересаджену не так у темпі як більше в одноманітності настроїв і безперервності „forte". В Людкевича „Чорна рілля ізорана" вісімкове „metrum" перемінено у непомірно протяжні чвертки задше якогось то хоралу, а рефрен повторюваних слів „і кулемич заїзжа", „і кров'ю спотоїсся", і „лежить козак на могилі" з виразно зазначеним „molto rallentando" (сильно звільнити) і „espressivo" почули ми кожний раз у скорому шіснайцятковому темпі, в додатку тихо і легко. Правда, є пісні чи взагалі музичні-вокальні твори, відносно яких і дві різні інтерпретації можуть бути добрими, але в наведених творах можна би хіба говорити лише про можливість різного нюансування: за те рід інтерпретації лежить вже в самім заложенню пісні. Такі самовільні скоки здивували мене тим більше, що напр. в інтерпретації Волошина „Чого мені тяжко" віддано все потрібне: відповідну лінію виразу. Правда, інтерпретація цього твору може не є така важка як напр. в Леонтовича „Щедрику", але можна було якатися, що й ту пісню ш. диригент зманіпулює по своїй вподобі. Треба справді побажати, щоби шановний диригент хору, який виказав стільки небуденних здібностей в організаційному напрямку, серед таких важких обставин, у виробленню в хорі такого почуття карності, виливши тепер вже подекуди на чистішу волю, звернув бачнішу увагу і працю і в напрямі інтерпретації творів, а як свою ціль поставив собі поруч національного осьідомлення мас також і вироблювання почуття смаку та культурности в тих масах. Отже треба так само ликвідувати з свого репертуару цілком безвартні пісні і перестати пропагувати „малоросійщину" таких авторів як Давидов-

ський і т. п. Ці пісні й отверті, хоча може трохи й поважні замітки, є необхідні саме тому, що український хор п. Дм. Котка зверта собі вашу загальну симпатію. Він справив вже досить вдячну місію і на будуче заслуговує на найкраще відчування і допомогу з боку нашої суспільности, — отже і на живість оцінки.

Василь Барвінський.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у лоні національної!

З судової салі.

Процес Штайґера.

Семий день розправи.

Хтось когось вдарив в лице.

Переслухувачий дальше свідок поліцієнт Войцех Вінь виданні має позвану себе збиту масу кількох разів осіб, а проте твердить, що бачив „цілу фігуру" Штайґера. Сідок не пригадує собі того моменту, коли Кайдан кликнув Штайґерові „Стуй виск", не хоче допустити, щоб Штайґер питав свідка не по інтенції Кайдана. За те свідок коли инде чув, як у сусідній кімнаті, в якій не було нікого крім Кайдана і Штайґера — „хтось когось сильно вдарив по лиці. Непр емний для свідочого судді момент: свідок, польський поліцієнт, завсе вживає цілу низку красномовних зворотів зі слідчого протоколу його зізнань: свідок, мовляв, говорить завсіди мовою простою і таких висловів ніколи не вживає, а то й не знає їх.

Свідок Яніна Онишкевіч, 19-літня панночка, стояла в критичний момент на IV. поверсі будинку при вул. Коперника ч. 3. Бачила лет бомби, але справжнього атентату не виділа. Бомба вилетіла з під кімнати Баєра. Свідок стверджує, що товпа кинулась до втечі щойно в кілька хвилин після атентату. Ніяких жестів ані окликів в честь президента свідок не завважила.

Була радість чи не була і що хотіло слідство?

В цім місці (при зізнаннях свідка Яніни Онишкевіч про відсутність признак захоплення публики на вид президента) адв. д-р Грек робить іронічний „цвішенруф", що — мовляв — слідство „хотіло" ствердити, що президентом ніхто не цікавився, отже що не було піднесених рук, так, що піднесена рука, яку бачило кільки свідків, була рукою атентатника. Прокуратор протестує проти висловів д-ра Грека, в якому бачить образу поваги суду й апелює в тій справі до трибуналу. Д-р Грек застерігається проти обмежування свободи оборони, при чому ad meritum справи висловлює сумнів, чи дійсно на вул. Коперника ніхто з публики не витав окликами й піднесенням рук польського президента. (Залишається відкрите питання: хто краще орієнтується у настроях широкої польської публики відносно високопоставлених польських достойників: польська поліція чи польський адвокат?!)

16-літня дівчинка, поручник уланів і адвокат —

— не була слідуюча серія свідків. Дівчинка (Барбара Онишкевіч) нічого путнього не знає. Поручник Вл. Вальчиньскі заступав при помощі президента і бачив, як бомба розлетілась і її окремі куски почали горіти. В цю хвилину один зі стовпів назви фірманові швидше їхати. Адв. д-р Рабнер стояв тоді на бальконі кавярні Де-ла-Пе. Бачив, як упала й розлетілась бомба. Стверджує, що дійсно спершу всі отетеріли й ніхто не рухався, а щойно за хвилину кинулись тікати. В першій хвилині лише 3-ох мущин цілком відійшло з групи публики з під склепу Баєра й пішло по вулиці Легіонів. Один із них був у довгому плащі, другий мав кашкет на голові, про третього нічого не може пригадати собі. Поліція почала пошуканку за справником не швидше як за яких 10 хвилин. Свідок чув оклик пані Франціскової, Ніякий, яка сиділа поруч на бальконі кавярні, й побачивши приверстування Штайґера крикнула: „Пробіг, арештовано великину людину. Замаху доконав молодий чоловік у бронзовому вбранні й чорному капелюсі. (Пригадуємо, що про це саме казав теж свідок інж. Упем. Він чув, як Луковскі, почувши таке твердження, крикнув: „а л е ж ц е б у в н а ш а г е н т.")

Догани д-рові Ґрекові й демонстрація оборони.

Після перерви председник оголосив в імени трибуналу догану д-рові Грекові за невідповідну характеристику судового слідства. Д-р Лєвенштайн просить перерву, щоби оборона могла зайняти становище до тої ухвали трибуналу. Председник відмовив. Усі оборонці за вийнятком д-ра Ґрека демонстративно виходять зі салі. Д-р Грек дальше випитує свідка адв. д-ра Рабнера.

Звільнення Моркамерової.

На внесення адв. д-ра Кібіна прокуратура випустила на волю арештованого ще дні тому на салі розправи свідка Москамерову. Прокуратура прихилилась до погляду, що змінені зізнання свідка не означають ще злої волі ані свідомости фальшивих зізнань.

Відгуки преси.

Старе й нове про Гуцулів.

Попав мені в руки маленький журнальчик, який чогось там собі назвався „Пломінь". Є це тижневичок, що виходить що тижня на світ у Варшаві і має на цілі пропагувати світ у дитячих головах. Нікому не не шкодить і не помагає, але бувають там і статті, які мають стілька оригінального наукового матеріалу, що дехтобі бють мов добрим по голові. Хоч і під тими статтями видніють визвища дуже тільки найбільшій родині, я відповідаю, що не підступ. За означеним автором певно скомпанується ціла „красова комісія" з подутком Ромера, Левінгерца і Орушинського. Це просто наукові авторитети, опекі на статистині, полярах, досвідах і останній конскрипції.

В четвертому числі шановного „Пломінка" вчась шановна М. Домбровська написала статтю „О Pokucin i Huculach". Вона невеличка, але яка багатна (статтю змістом!... Що речення — то стаття, що позділ то том, а що ціність то... нижче фільстонів. Сільки вчені почитувано отсих кількасесять рядків суспензованого змісту про Покуття і Гуцулів?... Не один день і не одна ніч пішла на марне, заки поріб удався і стаття вийшла на світ як снімак.

Кажу ще раз: Не вірю, щоб не могла зробити лепша ліпша гусковата вчителька, хочби й яка вчена. Тут мусіли начати пальці і спеціялісти: Історії, географії, геольогії, етнографії, а вже напевно спеціялісти ортографії.

Возьмім пару поцікладів:

„Ziemia Huculska leży w Karpatach wschodnich..."

В тому місці треба висловити подяку шановній авторці за повідомленість і наукову точність. Що булоб їй сталося, колиб була перевела Гуцулів у Татри, або на Гоніщий Шлеяк?... Чейже перед тим трапляється подібні випадки нпр. при конскрипції.

„...Huculi są ludem, który mówi gwarą rusińsko-polską, wyznaje religję grecko-katolicką..."

А що ш. читачі, чиж не певнящі не все?! Покажіть мені хоч одну наукову книжку, байдуже на якій мові, що так ясно і коротко характеризувалаб гуцульський діялект! Не розумію тільки, чому ш. авторица дала напереді прикметник „rusińsko"? Всі ми знаємо, що в говорі гуцульським є багато більше слів польських як українських. Неточність авторици можна хіба брати як політичну уступку для Українців, шоб не перещали вічно про „krywdy".

Вислів ш. Домбровської, що Гуцули мешкають „wśród lasów, będących jeszcze do dziś dnia prawie że puszczą", треба назвати не як брехню, а за анахронізм з ц. і к. часів. Автоцка видно після розпаду Австрії на Гуцульщині не була і не чула нічого про вітосівські таратаки.

Після тієї малої неточности йде звоку правдива і романтична історія:

„Huculi z pochodzenia są Rusinami, zmieszanymi z polską szlachtą"...

То є факт! Без змішання з польською шляхтою не булиб вони тим, чим є хоч... не відноситься тільки до деяких околиць. Бо ніхто не заперечить, що є й такі села, де проба крови дала висліл негативний, а шкрофуліного не найдеш і на лік.

Поїхавши оттак спорідненим Гуцулів з польською шляхтою, шановна авторица може вже сміло вихваляти їх. І гарні вони, і відважні, і розумні, і зручні, одним словом: „prześliczne".

На цім і кінчиться перша часть геніяльної розвідки.

Імовірно буде й друга. Але вже з першої видно як на долоні, що не так сліпе в Гуцулів помішання крови, як у авторки — помішання розуму.

Галактіон Чінка.

З приводу 70-ліття Драгоманова.

Всяка секта, всякої секти, всякої демагогії, активний противник російського нігілізму і доктринерства, критик гострий, але тактовний, чоловік, що й сам багато знав і иншим вічно товк у голову: вчися, щирий прихильник саме західноевропейських метод у політиці й суспільному житті, чоловік, що „разгільдяйству", духовій неустаткованости й розпущености Росіян завсіди протиставляв розумну, уперту й послідовну творчу працю Англійця — під пером вічного еквілібриста в політиці — стався духовим батьком махновщини! Дійсно далі зайти не можна. Але й поминувши цю „ювілейну" нісенітницю „Січи", годі громовчати инші голоси — а саме фуріятську „Боротьбу з Драгоманівщиною" д. В. Будзиновського („Українське Слово" ч. 10 з 17. V. 1925 р.) й статтю д-ра Д. Донцова „Драгоманів і ми" в ЛНВ. 1923 р. Автори їх нападають на Драгоманова за його становище в справі української державности, при чому д-р Донцов робить Драгоманова відповідальним за всю новішу українську політику, правда не гудячи його так безпардонно, як це зробив автор вступної статті в чікагській „Січи".

Ці спізнені обвинувачення й порахунки з Драгомановом видаються мені смішними. Автори їх забули саме те, що підніс Франко: що всякому овочеві свій час. Драгоманів був продуктом свого часу і годі до нього прикладати мірило нашого часу й світогляду. Це раз. А друге: годі вичувати Драгоманова за драгоманівців, а навіть і за тих, що ними ніколи не були. Третє: як би взяти цілість письменської спадщини Драгоманова — всі його політичні статті й переписку, — то там можна найти й багато такого, що значно редукує суд новіших його обвинувателів, а в усякім разі ясно й недвозначно виясняє становище Драгоманова у цій справі, котре — на свій час — не було таке дурне й безпідставне, як це думає напр. д-р Д. Донцов.

Кінець кінцем мусимо ствердити з жалем, що Франкове бажання що до обективної оцінки Драгоманова все ще стоїть на черзі дня. Докладні студії над еволюцією світогляду Драгоманова виясняють, на скільки мало у нас знається про цього знаменитого ученого й політика. Я вже раніше зазначив, що такий перегляд думок значно скорігує й осуд самого Франка. Так, Франко в обох своїх статтях визнає Драгоманова — par excellence Росіянином, чоловіком російської культури. Д-р Донцов також у цьому обвинувачує його. На мій погляд — і Франко і Донцов помиляються. Чоловік, що 30 літ свого зрілого віку прожив за кордоном, в близькій стичности з европейською цивілізацією, мусів позбутися російських впливів. Цеж а пріорі слід припустити. І біографія Драгоманова стверджує це понад усякий сумнів. Розглянувши еволюцію думок Драгоманова, кождий побачить, як він під впливом зно-

син з Галичанами набирався українського націоналізму, а під впливом Европи отрясався з російського покосту, аж зробився справжнім Українцем-Европейцем. Тому вживати при характеристиці Драгоманова висловів його на ту чи иншу тему без уваги на час, річ недопустима. Адже ж на завдання української політики і культури дивився він у різних часах неоднаково, світогляд його виростав і шиошав з бігом часу і в звязку з обставинами. Можна би намітити кілька етапів цієї еволюції: І-й, до поїздки за границю, або краще до 1873 р., далі період семидесятих років і початку 80-их (до упадку „Громади") а вкінці період від редагування „Вольного Слова", який можна поділити ще на два (останній буде від переходу до Софії й участи в реальній українській політиці на галицькому ґрунті — участь у „Народі").

Як важно мати на увазі цю еволюцію, свідчить хочаб питання анархо-соціялізму у світогляді Драгоманова, за який так (зовсім безпідставно, бо не простудіювавши докладно основ цього анархізму) лає його „Січ".

Уже Франко в своїй статті з 1906 р. полемізував з д. С. Єфремовом щодо причислювання Драгоманова до українських „соціялістів-федералістів". Тепер і проф. М. Грушевський в своїй студії про Драгоманова та його гурток скидається до думки, що Драгоманів не є промотором українського соціялізму, що інтерес до соціялізму пробудив у ньому С. Подолинський *). І дійсно, треба признати, що вступне слово до „Громади", де Драгоманів розвинув свою теорію громадівства, було проминаючим епізодом, й згодитися з Франком, що Драгоманів як публіцист був майже виключно політик. Таких квестій є більше, а все ще свідчить, що замість голословних характеристик Драгоманова слід узятися до серіозних студій над ним.

В 30 літ по смерти Драгоманів повинен діждатися таких студій. Цього вимагають від нас його заслуги й наша пошана до нього за ці заслуги. Бо щоб там не говорили різні зоїли, Драгоманів належить до тих діячів, що на них спирається все наше новітнє відродження. Без Драгоманова не булоб і нас усіх разом із нашими новітніми ідеями. Хоч які круті й зигзагувати були шляхи нашого політичного розвитку, всеж таки годі забувати, що виросли ми на ґрунті зораним і засіяним нашими попередниками, із них же найбільшим був саме Драгоманів. Забувати про це — значить бути свого роду національним безбатченком і анархістом.

*) Пор. вступ М. Грушевського до його збірки „З почав українського соціяризму". У цім вступі читач знайде вперше спробу простежити еволюцію світогляду Драгоманова. На жаль це поки що спроба

Панчишин перед варшавським судом.

Відложення розправи.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 19. X 1925.

На понеділок, дня 19. ц. м. розписано розправу проти Степана Панчишина, українського машиніста, за замах на військову вязницю у Варшаві.

Панчишина обвинувачено спершу аж у пяти злочинах, а саме: 1) в атентаті на президента Войцеховского 5. IX. м. р., 2) замаху на порохівню на Янівським у Львові, 3) замаху на погохівню у Варшаві, 4) приналежности до комуністичної партії Західної України і 5) замаху на військову вязницю у Варшаві.

Львівський суд припинив слідство в перших чотирьох справах, а останню справу мав якраз розсудити суд у Варшаві.

Справа суду за замах на варшавську військову вязницю, має за собою цілу історію.

І так варшавський суд на розправі проти Панчишина дня 10. червня, на внесок адвоката д-ра Льва Ганкевича поріщив передати цяту і останню справу, а саме справу про співучасть Панчишина в спробі увільнення Речоркевича й Багінського з військової тюрми при вулиці Дикій, львівському судові, а львівський суд знову відіслав акта варшавському.

Понеділкова розправа викликала велике зацікавлення в усіх варшавських колах. Щоденники вже заздалегідь доносили про різні більші або менше важні епізоди справи Панчишина, підливаючи їх відповідно спреварованими „сосами".

Тому й не дивота, що в день розправи сале IV. окружного карного суду у Варшаві битком наповнилася публікою. Дипломатський стіл сильно обсаджений.

Розправі проводив Радник Брандт, обвинувачував прокуратор Доленга-Ковалевскі.

Боронять адвокати д-р Лев Ганкевич зі Львова і адв. Домбровскі з Варшави.

Степана Панчишина привело на салю розправи двох поліцистів. Вони й „асистували" йому цілий час на лаві для обжалованих.

На салі багато поліцистів в мундурах і в цивільних одягах, серед них авісний з процесу Єгорів у Львові інспектор Пйонткевіч, якого покликано як свідка.

Між свідками був батько Панчишина Данило, ред. К. Пежехатий, дир. друкарні Бунак і инші.

На підвищенню на естраді побіч суддів стануло пят, ксьондз в ритуальнім уборі, який мав запристягнути свідка.

По отворенню розправи, ще перед відчитанням акту обвинувачення, прокуратор Доленга-Ковалевскі поставив внесок на відложення розправи до 5 години пополудні, бо головний свідок обвинувачення Кухарскі не явився до розправи. При цій нагоді прокуратор позволив собі на несмачний виступ, а саме заявив піднесеним голосом, що Кухарскі, як бувший комуніст і „nawrócony grzesznik" (ipsissima verba!) має слушні причини не явитися на розправі. Бо коли недавно таксамо „навернений" комуніст Цехновскі, пізнійше поліційний агент, поїхав на розправу до Львова, то переплатив це життям. Долля притім, що має певну вістку, що Кухарскі вийшов сьогодні рано з мешкання і досі (год. 12 в пол.) до суду не дійшов.

Оборонець д-р Ганкевич годиться з прокуратором, що одинокий безпосередний свідок акту обвинувачення Кухарскі є дуже важний для справи. Застерігається однаке рішучо проти того рода енунціації прокуратора. Просить суд, щоби на будуче такі енунціації, як недоречні й невідповідні, не мали місця; — є вони потрібні прокураторови хіба для робленя настроїв. Прокуратор не має ніяких доказів, як сам твердив, на це, яка є причина невявлення свідка, а проте так собі з легкої руки ставляє свою гіпотезу як аксіому.

При цій нагоді заголошує оборонець д-р Ганкевич внесок на відложення розправи і відсилання актів цієї справи найвищому судові в Варшаві зі слідуючих причин:

Окружний карний суд у Варшаві на своїм засіданні дня 30. червня 1925 ухвалив передати справу Панчишина львівському окружному карному судові у Львові.

Палата радних окр. карного суду у Львові ухвалою з дня 21. серпня ц. р., затвердженою апеляційним судом у Львові з дня 25. серпня ц. р. порішила припинити слідство в перших чотирьох справах проти Панчишина, а окружний карний суд у Львові ухвалою з дня 27. серпня рішив включити справу Панч. щодо втечі Вечоркевіча і Багінського і відіслати судом в Варшаві, а варшавський суд визначив розправу. Цей спосіб полагодження справи є недопустимий зі становища процедури. В даному випадку були дві ріжні ухвали двох рівних судів (окр. карного у Львові і в Варшаві) в цій самій справі і цей спір могла вирішити тільки вища інстанція, а таме Найвищий суд.

З цих причин жадає оборонець д-р Л. Ганкевич відіслання актів до вирішення спору Найвищому судові.

На цім тлі вивязалася цікава полеміка між прокуратором і д-ром Ганкевичем.

По її укінченню, забрав голос адвокат Домбровскі і просив суд, щоби на випадок відхилення внеску оборони в призначення до внеску прокуратора до відложення розправи до год. 5 попол., суд позволив примусове представлення свідка Кухарского до розправи.

По нарадчій нарадi, присяжник трибуналу оголошує ухвалу, що розправу відложено до слідуючої каденції.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Українські парляментаристи в Женеві.

Українські парляментаристи Черкавський, Васильчук і Левчанівська, учасники конгресу нац. меншостей у Женеві, засягали представників Швайц. Тел. Аг. незавинні відносини, серед яких жиють Українці під Польщею. Запитують, чи рух Українців до самовизначення є злочином, чи вину за цей рух не поносять ці, котрі з імпер. причин здобули непольську країну і заливають кольоністами, чи не вина це тих, що створили дивоглядні границі Польщі і поділили землю замешкану українцями. Українські парляментаристи старалися наклонити польський уряд до гуманного поступування, тепер пійневолені звернутися до гром. думки всього світу.

Поворот української делеґації з Женеви.

Вчора вернули до Варшави сенатори Левчанівська і Черкавський з конгресу національних меншостей в Женеві.

Фамілійні методи п. міністра.

Вчора, 19. X. вечером здавав звіт мін. загр. справ Скшиньскі перед представниками всіх політичних партійних клюбів в соймі. Український клюб запрошення не дістав і участи не брав. Пан граф Скшиньскі, видно ділить послів одного сойму на „вищої" і „нищої" категорії, зараховуючи до цієї останньої Українців.

Фабрикація опінії.

Дня 21. X. вернули до Варшави французькі парляментарні посли з поїздки до Вільна. Посли є під безнастанною і строгою опікою послів з ППС., які не допускають до них представників т. зв. націон. меншостей. В суботу 18. перед відїздом з Варшави до Вільна, посли з ППС. уладили для франц. послів бенкет. Серед гучної лібації промовляли м. и. сен. Познер і пос. Дашиньскі, висловлюючи рай у Річпосполитій для усіх її мешкаців.

Польський сойм.

На засіданні польського сойму 20. X. була дискусія над буджетом на 1926 р. і над фін. законами предложеними урядом. Гломбіньскі (ЗЛН.) обговорював економічні справи, заявився проти розвязання сойму з огляду на реформу виб. ординації, яку той сойм повинен ухвалити. Згадуючи про льокарнську конференцію, зазначив, що всі конференції коорк за кроком означають повільне ліквідування персальського договору. Нині великі держави самі запрошують Німеччину до Союза Народів. Тому годі зворожити, що в майбутніх конференціях Польща відносила якісь спец. успіхи. Пос. Столярскі (Визв.) поставив внесення на висловлення недовіря, урядові відкинення 3 проектів фін. законів і про розвязання сойму та розписання нових виборів на 31. І. 1926. Пос. Фростіг іменем жид. кола висловив урядові недовіря, бо уряд не виконав нольсько-жид. угоди, чого доказом процес Штайгера і Нумерус клявзус. Прем. Грабскі спростовував твердження посла Фростіга. Пос. Фростіг згадував, що заголошувалися люде, які хотіли Польщі дати позичку. Премієр таких не знає, радітиме коли пос. Ф. вкаже їх йом.у

Чічерін іде до Парижа?

„Квотідієн" повідомляє, що Чічерін висловив бажання поїхати до Парижа для переговорів із Бріяном. Часопис бачить у цьому факті перші вісники льокарн. конференції.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць листопад 4·50 зол.

— **Жовтень м'ицитьсе!** Чи Ви вже замовили книжки з пісні списку Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

— **Цензура часописів.** У звязку з процесом Штайгера, який дає привід преси до різних нефаскій, представники львівської преси мали звернутись до міністерства справедливости з проханням устійнити засоби контролі варшавської преси з львівською. Часто трапляється, що те, що є видрукувано у варшавських часописях, у Львові не дає навіть права перодруку. Позбавлюючи на боці повільність таких конфіскат, тяжко скоботи пензури відчуває матеріяльно пресу. Що сказали би польські редактори, як би переходила таку цензуру хронічно?

— **Німецькі поліччики.** Підчас учорашньої розправи Штайгера найшла на перх дуже цікавенька історія поліччиків, які чув поліцай, що сидів під дверима, коли комісар Кайдан переслухував обвинуваченого. З цієї нагоди „Дзенник людови" описуючи цілу статтю методам, при помочі яких добувають на поліції з обвинуваченых „правду". Повідомлюється, що в відповідь на повість Жеромского „Пшедвйосне", де знаходимо деякі з тих методів, вийшла окрема брошура, інспірована поліцією п. з. „Сальтомортале великого письменника". На 1-ій сторінці цього „відвертого листу", в якім Жеромского малюють комуністом, є такі вирази: „Та згодімся на те, що польська поліція справді бе арештантів, то від цього ще далеко до „тортурованя". Чи можете Ви мені вказати таку поліцію на світі, яка в деяких випадках не била би арештантів? Чи Ви, Пане, уявляєте соб., що є десь поліція складена з ангелів? А може би Ви хотіли, щоби польська поліція була ідеалом поліції, організацією складеною з самих каліодеїв, напоєних англійською добротою та теорією?" Не знаємо, чи не під впливом таких аргументів Жеромскі дав себе переконати і в французькім перекладі своєї повісти всі ці недискретні поліччини пропустив.

— **Друкарські „чортики".** У першій статті „Вражіння з поїздки на Велику Україну" зложено у третьому стовпці (осьмий ряток з гора) замість „...на березі подобало плянсі" — плянти. В останньому числі в звіті з віча в Тернополі переставлено в 17-му рядку згори два слова, які дивогляднo змінили текст. Замість „резолюції против протесту" має бути: „резолюції протесту против і т. д."

— **З полемічни часописних каналів.** Кілька днів тому розсипався у львівськім „Слові польськім" польський націоналістичний публіцист, колись талановитий письменник Навберт Новачиньскі, темпераментною статтею проти „Ілюстр. Курера Поранного", називаючи його чимсь у роді кривиці бацилів, а його співробітників неуком, бандитом, пройдисвітом і т. д. і т. д. Ця стаття була частинним перевариком з „Курера Познаньского". „Ілюстр. Курер" у відповіді на ней хрестоносний похід проти його популярности, відзначається ще пікантнійшими реверіями, друкує жовтень Новачиньского. В тому часописі стверджується не менше і не більше, ніжли, що ней публіцистичний талант є 1) фальшівником векслів, 2) розпустаком зігнаним від недуги, 3) виродком у своїй родині, 4) надвоюкою, що товаришав власною жінкою, 5) людиною, яку били приходно по лиці, 6) літературним злодієм... і т. д. і т. д. все не з подрібними доказами п. з. „Квіт багна та злочину. Той, якого бють по лиці". Найбільше пікантне в усій тій полеміці то те, що „Слово польське" ще недавно розхвалювало „Ілюстровани Курер", а Новачиньскі чорним на білім зачаїлює, що згаданий „Курер" може за 200 зол. підкупити кожного польського вченого та професора університету. І ніхто проти цього не протестує.

— **Виступаючі в четвер дня 22. жовтня** ц. р. в салі Музичного Товариства ім. М. Лисенка концертантки Вп. п. Дарія Левицька, Катря і Оля Мандичевські виконають твори В. Барвінського, С. Людкевича, Т. Vitali, Ponchielli, Massenet, Шумана, И. Веолі і Мендельзона. Заінтересовання громадянства цим концертом дуже велике — доказом чого оживлений попит за білетами. Решту білетів по 5, 4, 3 і 2 золоті продає канцелярія кооперативи „Український Театр" у Львові, Руська 18, І. п.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·03·50—5·04·50, канад. дол. 5·55 — 5·59, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 дві 0·02·50 —0·02·66, франц. франк 0·27·50—27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·50—28·75.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франку 22·50—22·80; 20 марк. 27·60—28·80; 10 руб. 30·80—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51—0·53, 5 австр. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·08—1·10.

Збіжа.

Пшениця ун. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, овес паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·25—17·25.

ОПОВІСТКИ.

Редактор „Українського Народнього Театру О. Міткевич:
Рогатин, сала „Сокола".
22.X. „Дні нашого життя".
23.X. „Ві́й". 563 16—1

Український мішаний хор Д. Котка:
у четвер 22. X. Бориспав.
у пятницю 23.X. Сколе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 518 22-1

Позів повіт Городок Яг.! В неділю 25. жовтня ц. р. в год. 12. вполудне відбудеться в Городку Яг. в салі „Помочі" (Ринок) **Велике Віче у земельних справах.** Конечна участь представників всіх громад городецького повіту. — За вічений Комітет: **с. Е. Роздольський, д-р Ст. Біляк.** 1—1

З нагоди сорокаліття заслуженої суспільної праці п-ра Степана Федака зложе п-р Іван Коваль для Української Захоронки на Личакові 15 зол. 1—1

Дрібні оголошення.

УКІНЧЕНА семіналістка пошукує посади з малолітніх шкіл на провінції. Упад парохіяльний Кудерявці п. Милятин повий. 665 3—3

ПОВЕРХОВА камениця при вул. Терези на продаж. Інформації: Пекарська 22. І. пов. 666 3—3

ДЕШЕВИЙ місяць для Пані! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Иосиф Фліх, вул. Бляхарська 30. 553 10—15

ДОБРЕ просперуюча адвокатська канцелярія на шляху Коломия—Львів, з помешканням і канцелярійним локалем, за дотіпних услівин до відступлення. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" або „Посередника". 672 1—1

АБСОЛЬВЕНТ медицини дня отворення лікарського стажу і укінчення кількамісячних студій з браку средств пошукує цею дорогою панночки або молодої вдови в цілях матримоніяльних, котра допомогла би йому в тім. Річ тактує серіо. Зголошення з фотографією до Адміністрації „Діла" під „Відучність" за зворотом якої ручать словом чести. 667 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори

Філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над матірю у Жовкві відбудуться в пятницю 30. жовтня 1925 р. в год. 3. попол. в льокалі Т-ва „Народний Дім". На порядку нарад: Вибір нового Виділу і оживлення товариства. — Жовква, 18.X. 1925 р. о. **Северіян Баранин ЧСВВ.**, член Виділу. 673 1—1

ПЕЧІ і КУХНІ

кафлеві нові ставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції

Михайло Галібей

640 **Львів, Петра Скарги 5.** 4—5

Краса — Приваба — Гиґієна.

Останні, ще невідомі винаходи для живлення: Косметичні та гиґієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.

Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61. 591 8—12

За редакцію, відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 237 (10 620). Львів, пятниця 23. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Соймовий балаган.

Львів, 22. жовтня 1925.

20-го липня розійшовся варшавський сойм на те, щоби 8. жовтня знову зійтись. Отже відпочивав не менше 10-ти тижнів, — час, який чейже повинен був вистачити для скристалізування найбільш нефортемних програм пречисленних посольських угрупувань польського сойму і вияснення їх дальшої тактичної лінії. В міжчасі зайшли в польській державі події, які захитали цілим суспільним життям: господарська криза дійшла до небувалих ще в Польщі розмірів і довела її безпосередньо перед воротa економічної, а тим самим і політичної кураделі закордону. В якійчебудь країні світа, яка булаб основана будь-що-будь на парляментарних принціпах, в обличчю такої небезпеки всі політичні партії булиб дали своїм парламентарним частупникам ясні й недвозначні директиви, які поставилиб теж у ясне і недвозначне становище уряд, як такий, і поодиноких його членів, залежних від волі законодатної палати. Комісії, які радилиб перманентно, підготовили би завжалегідь грунт під плинні засідання, що не гаялиб ні одного дня для пустих теревенів. Адже 10 тижнів фесій — це вже неабиякий відпочинок!

Але у нас інакше. 20. липня розійшлись, 8. жовтня зійшлись, вислухали півгодинного (буквально!) „експозе" премієра і знову на два-найцять днів розійшлись і знову позавчора зійшлись — розбиті, розсіяні, здезорієнтовані, без принціпіяльних теоретичних поглядів і без тактичних напрямних. Образ, який уявляє собою польський сойм з розпочатком осінньої сесії (вже за другим розгоном) є образом класичного балагану.

Ні один часопис, ні одна телеграма не дозволяють хоч би в приближенню ставити прогнози на найблизший день польської політичної констелящії. Всі кореспонденти до одного стверджують одностайно: „важко зорієнтуватися..." Єдиними, яких позиція ясна, це клюби т. зв. національних меншостей, при чому треба зі застереженням ставитися до опозиції жидівського кола, відомого зі своєї готовости в кожній ситуації і без огляду на всяке рішення — іти на розмови. З польських клюбів рішили виступити проти кабінету пп. Грабських „Пест", „Зайонзек хлопскі" і „Визволене". Про мотиви, плани й заміри верххославіцького голови „Пяста" важко щонебудь знати, як це бувае звичайно з людьми, в яких персональна амбіція є єдиним регулятором поведінки й настроїв. Дві инші названі польські партії пруть до розвязання сойму, бачучи безвиглядність своєї егзистенції при нинішній соймовій кон'юнктурі, та гадаючи добувати при виборах щастя на земельному коньику. Річ ясна, що така опозиція є за мала, щоби повалити уряд, з якого ніхто не є вдоволений, та якому всі дозволяють терорізуватись.

Отже: в Хадеції все ще є (і залишаться, бо партійна дисципліна — це пшик!) дві групи, з яких одна на чолі з Корфантим і його „Ржечпосполітою" немилосердно побиває Грабского, друга на чолі з головою клюбу Хаціньским — піддержує уряд. „Хонстіянсько-народові" або т. зв. „дубатеки" (Строньскі) мають „застереження" щодо санаційних планів Грабского, але є противниками розпуску сойму. За те знову стрижень лівиці — безсмертної „польської" лівиці! — ППС. є за розписанням на весну нових виборів, але на своїй нараді відкинуло внесення про недовіря Грабскому і робить остаточну свою позицію залежною від спровадження урядом таких постулятів як напр. допомоги картоплями і вугіллям для безробітних. Посвячена з песами побратимка: НПР. — нічого взагалі не рішила і мабуть частина її послів голосуватиме за Грабским, а решта втече на час голосування до буфету, де матиме численне товариство з усіх спантеличених клюбів.

В усякому разі нема найменших виглядів на те, щоб зміг створитися напр. блюк центро-ліва, на якому оперся би новий уряд. Нема найменших виглядів на радикальні зміни денебудь в уряді, в системі правління, в господарському хазяйстві, в політиці національно-політичного заспокоєння, в усій тій балаганщині, яка дійшла до краю і якій ще краю не видно. Без керми і вітрил плаває польський діравий державний корабель по широкому морю і плаватиме дальше з усіма приємними перспективами діравого судна, залежного від подувів вітру.

Без огляду на нинішній чи завтрішній вислід голосування у польському соймі, яке дасть placet пп. Грабським на дальші вівісекції над мільонами громадян, чи змінить їх новими операторами—наше становище незмінене: розпустити негайно соймовий балаган і дати можність народові вибрати представників, що краще розумілиб свій обовязок та краще відбивалиб національне відношення народів у межах Польщі та їх бажання.

Враження з поїздки на Велику Україну.

Розмова з послом Х. Приступою.

(Докінчення.)

Під кінець розмови поставив наш член редакції шановному послові кілька спеціяльних питань, на які він теж дав вичерпуючу відповідь.

Які тепер відносини між Харковом та Москвою, чи краще між урядом України і Всесоюзним урядом у звязку з візитою Чічеріна в Варшаві?

На це питання посол Приступа дав таку відповідь: Відносини України до Росії дружні. Натомість зовсім инші відносини Радянського Союзу до Польщі в инші України. Радсоюз прямує до мирної політики з Польщею. Україна ставиться до Польщі дещо відмінно. Та власної політики вона в цій справі вести не може. Натомість може робити в цій справі всі можливі заходи в межах радянської конституції. І вона напирає на Москву, дослівно на Всесоюзний уряд, у тому напрямі, щоби польсько-радянське зближення не відбилося відємно на положенню Українців під Польщею.

Якіж настрої громадянства на Україні відносно положення українського народу під Польщею?

Українське населення взагалі співчуває сучасному невідрадному положенню українського народу та дуже інтересується внутрішніми відносинами на західно-українських землях. Це заінтересування видно не тільки між інтелігенцією та робітництвом, але й між селянством, про що я вже згадував перед тим. Радянська українська преса старається давати всесторонні інформації про життя на українських землях під Польщею. На жаль треба ствердити, що ці інформації не все бувають вірні. Щож до останніх кроків Чічеріна в напрямі польсько-радянського зближення, то українське населення не має нічого проти нього, але з тим застереженням, що зближення це може бути довершене тільки ціною ревізії рижського договору. Таким своїм настроям та домаганням дало вже вислів українське населення в цілому ряді мітінгів, на яких прийнято одноцільні резолюції в повище засованому дусі. Намічується ще новий ряд таких же мітінгів партійних і цілком безпартійних громадян.

Як представляється тепер справа українізації?

Українізація поступає швидким темпом вперед. Вона йде не тільки в радянських установах, але й у партії К(б)У. Українізація партії йде дуже інтензивно. Всі партійні органи та журнали українізуються. Більшість їх на Україні появляється вже на українській мові. Тут не можна мішати урядових органів преси як „Вісти", „Пролетарська Правда", „Радянське Село" й инші з партійними, що дочедавна всі виходили в українській мові. Для втягнення широких міських мас до українізації та для призвичаєння їх читати по українськи зукраїнізовано цілковито кіно та усі фільмові тексти. Мені самому довелося завважити в кіні таке явище, де Москалі відчитували з екрану український текст і заразже його переводили собі на російську мову. Та це йшло їм з великим трудом. Відносно впертих урядовців радустанов, які не засвоюють собі української мови, вживано вже репресій в боку уряду. А тепер є постанова про звільнювання таких упертих з посад та заміну їх такими, що оланували українську мову. Дня 1. жовтня ц. р. відкрито в Харкові українську оперу. Крім цього є там і українська драма та комедія. Київську оперу теж українізують.

Як ставиться українське селянство до кольонізації деяких українських земельних просторів Жидами?

Вище я сказав, що на Україні замало землі, особливо в деяких губерніях, як подільська (північна її частина), волинська, київська і чернігівська. Щоби заспокоїти земельний голод селян, створено державою кольонізаційний земельний фонд у тих округах (згорі названі), де землі збуває. Але на землях того фонду поселюється усіх а не тільки Жидів. Для Жидів намічена земля у більшій скількости на Конмі, в степовій його частині. На землях українського кольонізаційного фонду поселилось вже біля 30 тисяч родин, але не самих Жидів. Між новими поселенцями є багато українських селян, але є між ними і російські селяне. Селянство не ставиться до жидівських поселенців вороже і цілком байдужно заявляє: „нехай Жиди попрацюють так як ми, а тоді пізнають ціну хліба".

Як представляється тепер справа з податками? Чи селянство не перевантажене ними надмірно?

Навпаки! В цьому році податки зменшені до половини. На селян це зробило дуже добре враження. Деякі з них навіть не хотіли в це вірити, доки не переконалися самі при плаченню. Там обовязує система єдиного податку. Селянин платить його тільки раз, але в ньому містяться всі роди податку. При тій нагоді додам, що там кожний селянин має право сіяти тютюн, але тільки для власного ужитку на площі не більшій від сорок квадратових метрів.

Чи в армії теж проводиться українізація?

— Як відомо, в організації червоної армії обовязує територіяльна система. Кожний громадянин обовязаний відбути два роки військової служби в кадровій частині, а через три роки повинен прослужити по кілька місяців у територіяльних частинах. Крім цього обовязують усіх громадян вправи довійського та повійськового військового вишколу. Всі ті, що покінчили Вузи, користуються правом однорічної служби в червоній армії. Червоноармійцями фронтовиками не можуть бути буржуазні та кулацькі елементи. Вони мають своє призначення в тиловій частинах і в тиловій службі червоної армії. Українізація армії поступає вперед. На Україні вже зукраїнізовано кілька військових шкіл. Є й українська преса призначена виключно для потреб червоноармійців.

Яка роля Галичан на Україні та як до них ставляться тамошні урядові та громадські кола?

Багато Галичан займає на Україні поважні та відповідальні становища. Наприклад: ректором харківського Інституту Народньої Осьвіти є Галичанин проф. Гавриляв. У кам'янець-подільському ІНО теж займають визначні становища проф. Гаморак і Геринович, обидва Галичане. Редактором „Пролетарської Правди" є теж Галичанин Баран. На загал дуже багато Галичан відіграє важну та почесну ролю в культурному життю України. Галичан там люблять. Вони користуються повагою і пошаною серед урядових і громадських кол. Та є елементи серед т. зв. „русотягів", які не дуже симпатизують Галичанам. Та їх мало і вони без ніякого впливу. Галичане мають на Україні марку солідних і чесних робітників. Саме в часі мого побуту в Харкові при-

їхала група Галичан еміґрантів з Відня. Їх прийнято дуже радо. Всі вони подіставали заняття і працю. Зітик дістав заняття у МОПР-і (міжнародня організація помочі революціонерам). Коссак Гриць є полковником червоної армії, Коссак Іван дістав посаду в Українбанку, артист-маляр Іванюк в київській Академії Мистецтв.

Що діється в Тютюником?

Тютюник служить в українському фотокіно-управлінню. Тепер приготовляє він фільм з часів повстання проти гетьмана та з часів боротьби Петлюри з більшовиками. При тому свою ролю, тобто ролю повстанчого отамана Тютюника грає він сам у власній особі.

Чому Україна не виставила на львівських „Таргах Всходніх" своїх промислових виробів?

Україна взагалі не брала ніякої участи в „Таргах Всходніх" і ні своїх сирівців ні своїх фабричних виробів не виставляла. Тому то голоси української львівської преси, а в тому числі й „Діла" про участь України в „Таргах Всходніх" не мали ніякої реальної підстави.

На цьому розмову покінчено.

По широкому світі.

Тексти локарнських умов уже появились частинно у чужих часописях. (З огляду на їх обємистість, відкладаємо виїмки з них до збільшеного числа, на пятницю).

Туреччина приготовляється до зачинення Дарданелів, рахуючись з можливістю війни з Англією, в наслідок непорозуміння в справі Моссула.

Еспанський диктатор заявив, що покине уряд, коли скінчить мароканську війну.

Французький міністр заєкорд. справ Бріян має відмовитись від пропозиції зробленої йому Чічеріном, який хоче мати з ним довшу розмову в Парижі на тему полагодження взаємин західних держав з СРСР.

До італійського парляменту має повернутись частина опозиційних послів, тзв. демосоціялів.

„Фіорі ді Аранчіо".

(Листочки з „цвіту помаранчі".

„Треба мати щастя і бути гарним", — говорять Німці. Локарно безперечно гарне і Локарно має щастя. Дотепер його імя було в Бедекері, відтепер буде в кожнім підручнику історії.

З Локарна дня 16. жовтня в годині семій і 28 хвилин увечір, крізь зачинені вікна конференційної салі по цілій Европі задунали оплески гладких долонь Бріяна, Штреземана et Como. — знак, що конференція увінчалася негерпеливо дожиданим успіхом.

Численно зібрана „публіка", з представниками світової преси на чолі, підхопила цей радісний знак. „Еліза!", „Віва!", „Гох!" — полетіло в простір на зустріч різнобарвним ракетам і кольористим огням. Поетична панорама південного швайцарського містечка перемінилася в казковий фінал великої політичної реалі.

І відчинилися вікна першого поверху і появився в них Бріян поруч Лютера, Чемберлен поруч Штреземана і т. п. аж до бельгійського юриста Ролліна, котрий показав очам жалібної новини юрби „спарафований" документ політичного договору в Локарно.

Спарафований?"

Так називають у дипльоматичній мові акт не підписаний повними іменами, тільки початковими буквами його творців. Повні імена покладуть вони пізнійше, у Лондоні, коли угода буде ствердженна парляментами і скріплена головами держав. А як ні? Тоді ті, що її укладали, зійдуть з політичного поля, лишаючи по собі ефектовний спомин.

* * *

Ефектів у Локарно не бракувало, гарних і — менше приємних і не дуже, — як для кого. Всіх вдоволити годі.

Взагалі ціла ця „лицепія" робила враження добре приготованого видовища, котрого провід спочивав у руках досвідного мистця-режісера. Все йшло як на шнурочку. Нові артісти являлися на сцені, вбрані, схарактеризовані, як слід. І без суфлєра говорили свої ролі. Чудово!

А які вставки, які інтермецца!

Досить пригадати прогульку на моторовім човні „Фіорі ді Аранчіо" (цвіт помаранчі), яка відбулася дня 10. жовтня і тривала цілих пять годин, вчисл. очи в той час уже й північок, яку вготовила для справжованих дипльоматів пані Чемберленова. Можна собі уявити вдоволення всіх тих, що протягом пяти годин могли тільки з почливого відстання слідити за рухами „цвіту помаранчі". Не диво, що коли цей цвіт причалив до берега Бріяна окружили цікаві.

„Що ви робили так довго?"

„Ловили риби і то незвичайних порід" — відповів дотепний дипльомат.

І зловили. А які вони тії риби покищо невідомо. Їх пустили до політичного акваріюму, куди не всякому вступ вільний.

* * *

Або перша розмова Бріяна з Лютером, віч-на-віч в Альбергго Ельвеція, при столі, заставленім кошиками зрілих (не кислих) виноградів і в присутности кітки, котра ласиться біля дипльоматів. Та кітка теж перейде до історії. Про неї балакав уже німенький кавалєр на сніданню, зготовленім радою міста Локарна в честь членів візиту.

Хто знає, може колись, як над конференцією в Локарно повисне легкий туман минулого, в тій кітці шукатимуть якогось символу, метампсихози, емманації душ, винайдів дипльоматичного окультизму, — хто знає?! На всякий спосіб, щаслива кітка, історична кітка, що стала славною, не шукаючи слави!... А були такі, що шукали і не знайшли... в Локарно.

„Що там було в тім Альберго Ельвеція?" — питалися цікаві Бріяна.

„Нічого. Пили ми каву, найзвичайнійшу каву".

„Каву? І хто заплатив за неї?"

„Я мав тую приємність", — відповів французький міністр закордонних справ.

А хто заплатить взагалі за Локарно?

* * *

Менше приємна була зустріч кореспондента „Еру" п. Барле, з почетною сторожею Муссолінього. П. Барле, описуючи приїзд славнозвісного duce, сказав, що він, ущаслививши Локарно своєю появою, сховався в домівці свого приятеля у вілі Фаріненлі, котрої брам стережуть тои підозрілі типи. Тими типами показатися фашисти, з котрих один утягав руку на війні. Ображені почетні сторожі голосного duce, стрінувши п. Барде в кавярні, спитали його, чи це він є автором образливого для них вислову. „Я" — відповів запитаний і по кавярні залунав лускіт поличника, вимірєного рештою руки почетного сторожа його світлости duce.

Щож? Де дрова рубають, там тріски падуть і нема такої вистави, такого концерту, котрий пройшов би цілком гладко, без ніякої заминки. Навіть на сонці, кажуть, є якісь плями. Можливо, що і в Локарно буде тих плям більше. Хто цікавий, хай при найблизшій нагоді спитає тамошнього директора позіції. Ті панове богато дечого знають.

* * *

На всякий спосіб — минули гарні дні в Локарно!

На історичнім документі покладено початкові букви імен і прізвищ його творців, прогули оплески і „евіва!", згасли ракети, померкли кольористі огні, зачинилися вікна судової палати і з салі нарад вийшов перший Скшиньскі, а останній Чемберлен. Але коли вірити святому письму, то перші будуть останніми, а останні першими, щоб нікому не сталася кривда.

В суботу дня 17 жовтня окремим сальоновим поїздом відїхала німецька депутація знад гостинного Лаго Маджоре.

Юзба народу випроваджала її.

О. Л-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 7)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

III.

В Італії. — Фашистівський комісар. — Удіне.

Їдемо... Гори щораз вищі, щораз більш дикі, тунелі щораз частійші; тунелі „повні" і „вирізувані", де з одного боку вирізані отвори, наче вікна. Серпентини, провалля, ріка в долі. І знов вищі гори. Стрімкі, голі, каменисті дикі гори. Денеде сніг — під верхами в зворах. Сонце клониться до заходу — його тут уже не видно. Зате голі каменисті верхи світять! Так, світять! А кождий инакшим світлом сяє. Ось цей румяний — цілий румяний, дійсно румяний. Другий білий — такий білий! Третій фіолетовий... Як тут гарно! Як романтично! Щойно тут переконуєшся, що малярі правду кажуть, коли такі краєвиди малюють. Ми всі при вікнах — і наче молимося. Захват душі!... А в долі ріка — не така, як у наших горах — не зелена, не темно-синя, але овалева. Опал розтопився, і переливається там у долі — то дальше, то ближше до твоїх очей. Очі не змучуються, дивлячись на це. Варта грошей і труду, щоби таке бачити!

Коли ми були так захоплені природою, неспостережено знайшовся між нами представник політики, чка — звичайно — своїми копитами топче і тратує природу. „Camicia nera" (чорна сорочка), про що ми читали в часописах, ознака фашистів — тепер живцем стояла перед нашими очима... Чорний фез на голові, чорна сорочка під зеленою жовнірською блюзою, револьвер при боці. Так представлявся відпоручник Мусолінього, що супроводив наш поїзд від Тарвізіо до Удіне. Це наче комісар у большевії. Його слово в поїзді найвисше. Вправді ще й тепер супроводять поїзди також давнійші „королівські поліції" (карабінєри), оперізані білим ременем через рамя (але без наполеонського пирога на голові). Одначе вони є нині тільки малюванними ляльками, а рядять у поліції фашисти. Наш фашист-комісар був досить рослий і балакливий. Зачали ми в ним розмову, яку наш „с а р о" продовжав до кінця. Фашист спершу стояв, опісляж сів, і оповідав. Огонь з нього бухав — так говорив і руками розкладав. Правдиво по італійськи. Апотеозував Мусолінього. „Три міністерства! (показував пальцями три)... Це геній! Цезар!... Як би він мені сказав: кинься в пропасть, я кинувся би без надуми!..." Так він остав з нами аж до Удіне. Я трохи підслухую, що там фашист викладає, а більше гляджу через вікно. Адже фашиста розумію тільки „пяте через десяте", а природу-світ розумію краще.

Ось тут перша італійська хата — дах накритий черепом, що має форму половини валка. Це либонь італійська національна ознака, бо таким черепом майже всі хати і каменици накриті. Правда, дах через те дістає своєрідний чепурний вигляд, але зате таке накриття тяжше і менш практичне. Та „що край, то звичай"!

Із гір нараз виїжджаємо на рівнину. Нема підгіря. Італійська рівнина плодюча. Всюди порізана вона на досить великі ниви; по межах усюди дерева, (морви- оливки, брескви) а по деревах „обовязково" пнеться виноград. Рай, тай годі! А якщо ні, то бодай чужинцеві так здається. Доїхали ми до Удіне. Фашиста-комісаря в вагоні частували ми австрійськими папіросами і вином, а тут на стації бажали ми його почастувати чимсь ліпшим — за його привітливість і дружність. Пішло нас кілька з ним на перон, сіли за реставраційний столик. Фашист сам замовив вино (ліпше, як те, що ми мали в вагоні); казав, що він сам буде платити, бо йому в реставраціях на двірці прислугує „режі". Все йшло нагло, бо не було часу. Фашист запросив до нашого стола ще якогось панка. Через кілька хвиль понад приписаний час задержав фашист-комісар наш поїзд, вкінці сам вирівнав рахунок — не позволив нам платити, либонь з огляду на те, що запросив чужого панка до нашого товариства. Підвів нас до нашого вагону, й розпрощався з нами. Такого привітливого фашиста, заліничого комісаря, ми більш не стрічали. Був доволі інтелігентний, на вигляд мав бути офіцером. Сам признавав, що фашизм деякі одвиниці — особливо по селах — використовують для своїх особистих цілей. Правдиві фашисти борються проти таких, але цілком їх витребити годі. Про Німців висловлювався з подивом. Те саме доводилось нам чути всюди в Італії, а мені також в Югославії.

Краєвид за Удіне аж до Венеції такий самий, як його вже я описав: рівнина, поперетинана межами обсадженими деревами, по котрих обовязково пнеться виноград. В той час, як ми їхали, вже було по жнивах. Ниви були пусті — стерня або ораниця. Але стирт збіжжа, або соломи ми не бачили. Все сконалося в стодолах. Значить, що моя Бачка мусить бути більш плодюча, бо нема таких стодол, котрі помістили би в собі бачванські стирти збіжжа й соломи. Як ідеш через Бачку, то тільки й бачиш по полі стирти й стирти.

Удіне вже було далеко за нами. І знов надходила ніч і умучення із цілоденної подорожі. Глядіти через вікна — вже нема чого. Сидимо, тай частуємося взаїмно: Ось закурім собі! Випиймо по скляночці!... Для умучених подорожніх це дві одинокі розради. Бесідуємо, але вже й бесіда не клеїться. Помічаєш, що час „забивання цяхів" головою вже наступає, і поневолює то цього, то того...

По дорозі тут і там пхалися до нашого вагону ріжні Італійці, а ми з ними сперечались, що тут „pelle grini" (паломники) і „tutto occupato" (всі місця занаті), тай, як могли, відсилали їх до инших вагонів.

До Венеції приїхали ми в 11·30 год. вночі.

Тут покинув нас наш „сопутник", професійний паломник, д. Барвінський, і поїхав собі до Падови.

У Відні він трохи докучав нашому провідникові, щоби йому вишукати приміщення (розуміється: безплатне). А в Італії — казав — уже сам дасть собі раду: там буде він як „дома". До Падови поїхав до Францішканів, які саме наступного дня обходили велике свято Антонія Падовського. Ніхто з нас про те не знав, тільки сам д. Барвінський, спеціяліст в паломничих інтересах.

Як довідуюся, він ще й тепер пробуває в Італії — „паломничествує". Що професія, то професія, — дає життя!

(Продовження буде.)

Німецький канцлер підписував на право й на ліво картки і пропам'ятні книжки, з котрими підходили до нього. Одним словом — не такий вовк страшний, як його малюють.

Англійська депутація відїхала одну добу пізнійше. Чемберлен відпочивав по своїх уродинах, котрі йому справляли в Локарно. (От знав чоловік, коли мав родитися!).

„Тепер я знов зачну вчитися по німецьки", мав сказати англійський дипльомат.

Що сказав — чого зачне вчитися? — Сеціньські, покищо що не дишуть.

А Чічерін?

Берлін 20. X. Н. М.

На Волині.

Крізь рожеві уявлені окуляри.

Як уявляють собі відносини на Волині ті, що мають дбати про їх поправу, а в першій мірі злати собі справу з причин та можливих наслідків тамошнього лихоліття, найкращим доказом цього є остання розмова співробітника „Варшавянки" з волинським воєводою п. Дембским. Згаданий воєвода заявив перш усього, що Волинь стоїть на першім місці в Польщі що до безпеченства. Коли пригадати невпинні часописні звістки про волинський бандитизм, який може зменшився, але далеко не припинився, то виходило би, що п. воєвода не має дуже приємного погляду про життя в инших частинах Польщі. Послухаймо далі:

„Населення переконалось, що лайка безкарність невідхильно минули, а злочинці караються справедливо, але суворо. Величезне вражіння на місцеве населення, головно на селян, зробив знаменитий виглад наших військ під час маневрів.

Здається, що п. Дембські під „злочинами", які караються на Волині „справедливо але суворо" має на увазі хіба українських послів, які вважуються скористати з прислугуючого їм права слова, ну й каюючу руку в особі п. Башинського з рівенського суду. Недавні події в луцькій тюрмі під боком п. воєводи вказують найкраще на методи волинської справедливости. Щож до маневрів — то видно п. воєвода є приклонником забави, яка коштує державу кількадесять міліонів золотих в час її фінансового банкрутства. Нема то, як державний розум!

Але про льояльність „руського населення" чуємо ще щось:

„Нема сумніву, що українське населення (ruińska ludność) у своїй масі бажає оперти сильно своє істнування на польській державности. Найкращим доказом цього є те, що в останніх днях вересня ц. р. повстала у Володимирі Волинськім нова партія „Українська Національна Єдність"...

Земляки з Волині, чи чули ви щонебудь про таку партію? Чи так уже важко всякій владі найти кількох темних типів, які за грошенята в силі заснувати не тільки партію, але й рідну маму продати. Та що такі люде можуть мати спільного з громадянським життям і який вони можуть мати вплив на широкі маси населення? Та п. Дембські волинським Ольховим „отаманом" Оскілком і його „партією" — вдоволений.

На запит, як стоїть справа адміністрації, волинський воєвода відповів, що на пю владу

„фатально впливали до цього часу часті зміни на провідних становищах"...

Себто аж до часу його приходу. „Фатально". Справді щиро і ясно, бо теперішній воєвода є з черги... тринадцятим. Діяльність повітового самоврядування „зачеркнена на широку скалю" висловилась у проектах ощадности; відбудова — в будові домів для урядовців; поміч населенню за знищене війною майно та голодуючим — в позичках на 1 і пів міл. і підмогах на 1 міл. золотих. — Блаженні віруючі. Селяне працюють з великим зусиллям, позбавлені своїх варстатів праці; взаємини осадників з місцевим населенням „поправляються"...

„Живемо як і инші частини Польщі під знаком загальної господарської кризи" — але за те

„польські вчені є без сумніву правилом, що стверджують польський характер волинської землі, а польска культура щораз виразнійше позначується у містах".

Ось провідна думка адміністрації, господарської кризи, забезпеки внутрішньої і зовнішньої. Тільки так далі, а за якийсь час Волинь перемінять польські доходи в одну велику етнографічну виставку на показ усім европейським політикам, які ще сміють сумнівatись, що вона не є зразком ладу та польщини!

Тюремщина.

Посол Фростіг про львівську поліцію.

При обговорюванню внутрішніх відносин у Польщі сказав жидівський посол Фростіг між иншим таке: „Не хочу, високий соймe, генералізувати справи, але те, що діється тепер і від довшого часу на львівській поліції, вимагає не тільки нашого протесту, але й протесту цілого сойму. Є це скандал, що переходить міру европейського. Не я Жид, але Жаромскі, називаючи в „Пшедвьосню" прізвище одного з керманичів львівської поліції, називає його катом. Не хочу називати всіх осіб з львівської поліції, звязаних у ганебний спосіб зі справою Штайгера. Польське судівництво сповнить у тій справі свій обовязок. Але львівська поліція, яка одержує справоздання від найріжнороднійших урядових чинників і ті комісарі львівської поліції, яким з усіх сторін а навіть а Варшави звертають увагу на її глупоту і злочинність її тенденційного поступування, та поліція і ті комісарі істнують дотепер, а уряд ще не зробив нічого, щоби зробити всьому тому кінець. **Биття політичних вязнів толерується далі.** Прошу панів, коли мова йде про тортурування вязнів на львівській поліції, то покликуюся на те, що заявив голова соймової комісії для прослідження тюремних відносин, опускаючи Львів: Незнаю, чи всі заки ди проти львівської поліції не є частинно пересаджені, але якщо я в житті мав би попасти до тюрми, то маю до Бога одно прохання: „Боже ізбави мене від арештів львівської поліції". Не тільки ми, але й инші партії домагаємося від року, щоби уряд вглянув у ці відносини".

За рідну землю.

Велике віче в Отинії.

Отинія, 20. жовтня.

Сьогодня відбулося у нас перше віче від початку війни. Викликало воно велике зацікавлення на селах. Театральна сала „Самопомочі" виповнилася по береги вічевиками, виключно селянами. Заступлені були майже всі села судового повіту. Знаменне: у вічу взяли участь всього два священики (місцеві!), зі сітської інтелігенції не було нікого.

Віче отворив адвокат радник д-р Дорогомирецький. Нарадам проводив місцевий парох о. Лабій. До президії входили: В. Солобчук (селянин) і студент Ол. Левицький.

Реферат про земельну реформу виголосив делегат УНДО інсп. І. Лящинський. Після короткої дискусії ухвалено резолюції, які вислано до ради міністрів, Управительства і парляментарної репрезентації і Ц. К. УНДО.

Коїм цього ухвалено резолюцію в справі попертя Зем. Банку.

Дов'рочна нарада в Печеніжині.

Печеніжин, 19. жовтня.

18. ц. м. відбувався в Печеніжині довірочна нарада в справі земельної реформи під проводом пос. О. Андрієвича. Ухвалено відповідні резолюції.

Віче в Добромилі.

Добромиль, 20. жовтня.

Дня 19. жовтня ц. р. відбулося в Добромилі віче в справі земельної реформи. Сала Народнього Дому битком набита.

До президії віча входить як председник о. Гринькевич, Богоніс Іван як заступник та д-р Гріян Степан як секретар.

Реферує делегат УНДО ред. Дмитро Палій.

В дискусії після реферату забирали голос численні бесідники.

Між иншим забрав голос один із місцевих Жидів та твердив супереч референтові, що не всі Жиди, а тільки горстка послів — польських прихильників вносить проект земельної реформи. У відповідь на те один із бесідників слушно замітив, що хай Жиди скликають віча і протестують на них проти політики своїх послів. Тоді повірять Українці, що не всі Жиди проти нас.

Війт із Трушевич і Іван Богоніс підніс вагу кооперативної організації та закликав громадянство до організації кооператив.

Віче прийняло резолюції в зем. справі: президії віча поручено заняття організацією окружного та сільських земельних комітетів.

Резолюції вислано до президії міністрів, українського соймового клюбу і до Центрального Комітету УНДО.

Відспіванням національного гимну віче закінчено.

Бурливе віче в Комарні.

Комарно 20 жовтня.

В по береги виповненій салі Каси ощадності дня 19 ц. м. відкрив п. Гонць Тершаковець віче, котрого провід обняв п. Ольховий.

Реферат про земельне питання виголосив п. З. Пеленський, делегат УНДО.

На віче прийшли польські кольоністи і наші „товариші" з під стягу „пролетарів міст і сіл".

По рефераті польські кольоністи зачали викликувати „тутай польска земя, пан маршалек Ратай для нас виділил земен", а один з кольоністів, не прохаючи голосу, хотів виголосити промову, що йому зрештою не вдалося.

Записані до голосу наші „товариші" в довших промовах намагалися доказати нашим селянам, що інтерес українського і польського мужика один, що тільки спільними силами, коли не будуть між собою сваритися, здобудуть землю від панів! Та зібрані селяне не дали віри проповідникам „кохаймси сеї", бо на своїй шкірі переконалися, що на парцеляціях в Комарянщині продавано землю лише мазурам — а наші селяни не дістали ані клаптика землі.

У відповідь референт докладно вияснив зібраним, що нема спільних інтересів поміж українськими селянами, котрі борються своєї землі і польськими кольоністами, котрі їм землю забирають. Відповідь референта не подобалася нашим проповідникам „кохаймси сеї" та кольоністам, тому счинили крик на салі. З цього скористав правительственний комісар і розвязав віче. На салі зявилося десять жандармів і опорожнили салю.

Селяне Комарянщини ще раз переконалися, хто їх боронить а хто йде проти них разом з кольоністами.

Дня 11 ц. м. відбулися довірочні збори, на котрих ухвалено резолюції в справі земельної реформи і вислано куди слід. На тих зборах обговорено справу емісії нових акцій Земельного банку і порішено основати комітет, котрий займеться пропагандою в користь акції Земельного Банку в Комарянщині.

Віче у Винниках.

Винники 19. жовтня.

18. жовтня 1925 р. відбулося в театральній салі читальні „Просвіти" у Винниках велике протестуюче віче проти плянованого ухвалення польським соймом закона про парцеляцію і кольонізацію зах. українських земель між напливове населення. На зважаючи на погану погоду, віче зібрало понад 400 осіб з Винник та доокольичних сіл. Настрій на вічу пануваз бадьорий. Віче відкрив адвокат з Винник д-р Евген Щуровський. На пропозицію д-ра Щуровського вибрано председником зборів о. Петра Пилипця пароха з Підбірець, як заступників господарів Петра Кіка молодшого і Томка Магалиса. Секретарював Степан Копало. Председник зборів уділив голосу делегатові УНДО д-рові Олександрові Марітчакові. Д-р Ол. Марітчак в цілому годинним рефераті звязував всі важнійші постанови законів про парцеляцію і кольонізацію, його історію та теперішній вплив на зах. українських землях. О декан Гірчак, навязуючи до реферату, звертав у надзвичайно гарних словах увагу українського народу і вказав на потребу дальшої організованої праці. Серед одушевлення присутніх прийнято одноголосно відчитані референтом резолюції і приступлено масово до підписування протестів. Опісля референт д-р Ол. Марітчак вислав зборам значення Земельного Банку Гіпотечного у Львові для справ парцеляції та відчитав резолюцію, взивающу населення винницького судового повіту до субскрипції акцій Зем. Банку Гіп. у Львові. В дискусії над цією справою забрав слово д-р Щуровський і звернув точно субскрипційну акцію Земельного Банку у Львові. По ухваленню відносної резолюції председник о. Пилипець замкнув збори, дякуючи Президії УНДО. за піднятя акції у земельній справі. Одночасно збори рішили вислати протестуючі телеграми до Українського Клюбу у Варшаві, до Центральних властей і до президії УНДО.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівіла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за два рядки статті „За тюремними мурами" і за невинну передруковану з польських часописів про українських парляментаристів у Женеві.

— **З українських театрів.** Як довідуємося, театральна дир. И. Стадника переїзджає на найблизшу суботу до Станиславова з виставами „Співець свойого горя" Димова і „Граф Люксембург" Легара. — До Львова в перших днях листопада приїзджає на кілька вистав театр п-ні Мітке-вичевої з виставами „Маруся Богуславка", „Дні нашого життя", „Казка старого млина" і „Гріх".

— **Інформації про нас.** В ч. 289 „Ілюстрованого Курєра Цодзєнного" находимо інформаційну статтю п. Генрика Збєховского, відомого сатирика та фейлетоніста, який, на вже раз, виступив в ролі інформатора польского громадянства про наші політичні партії, їх пресу та напрямки. Стаття ся, коли зважити її загальний тон, не належить до найгірших. Однаке і тут попали кумедні помилки, які важко виправдати дрібкаським чортиком. „Драгоманів" називається „Драгомірів", наші „фашисти" є бувшими стрільцями; між „хлібоїдами" є якийсь провідник Столипінський; „Рада" називається (може й не без рації) місячником... Вся стаття є зрештою єдиним „шах-мах", і не сильється зупинитись на фактах, а вдоволяється зручними загальниками.

— **Чеський поет** Франц Кваїнь помер у Празі, в 70 р. життя.

— **Таємний „панич".** Відомий польський бандит Панів, який так досканально польській поліції за останні роки, попався нарешті в її руки, як увіряли часописи. Тепер приходять звістки, що поліція на станції в Могильні не в силі ствердити його тотожности на підставі фотографії і вагається, чи це він. А внгідний „панич" не носить при собі „dowod-y osobist-ego".

— **Цензурні веселощі.** У Будапешті заведено превелійну цензуру на .... загадки, ребуси та шаради. Причиною цієї нової реформи був жарт одного з часописів, який дозволив собі предложити своїм читачам хрестикову загадку, що кінчилась резолюційною розвязкою „Нехай живе король Отто!" Означе цензура не любить таких жартів. Хоча вона ставить дуже часто загадки читачам, сама не любить допасти собі голову над ними. Тому мадярський цензор заявив редакторам: — ваші читачі можуть думати над вашими загадками до схочу, але я домагаюсь їх розвязки ще заки ви розписали на них конкурс. Таким робом члени редакції цензора матимуть привілей посилати розвязку раніше, ніж усі инші, а редакції може будуть приневолені порозумітись з цензором, чи не краще було би, щоби читачі пересилали розвязки загадок на його адресу.

— **Справа Нар. Дому в Поморяних і о. Кучкуди.** Зі сторони Виділу філії т-ва „Просвіта" в Зборові отримуємо заяву, що справа домусу Виділу читальні „Просвіти" в Поморянах, описана в „Ділі" з дня 21. серпня ц. р. а звернена проти о. Кучкуди, є на разі предметом доходжень мирового суду, на який згодилися обі сторони.

— **Податки від міністра скарбу.** Премієр Грабскі одержав недавно від скарбової палати наказ заплатити 75.000 зол. маєткового податку за свою землю

та хутові в коломийському повіті. Польські часописи подають звістку, що він звертався до податкового департаменту і до голови скарбової палати, щоби перевірили, чи справді стільки належиться. Сам був здивований наслідками своїх фінансових законів!

— **Ucrainica.** В ч. 284 „Petit Parisien" у відділі „Slavische Rundschau" находимо інформації про нові українські видавництва: скількість виданих книжок, останній том „Записок Наук. Тов. ім. Шевч.", „Про український академічний комітет" у Празі та про Українців на Далекім Сході.

— **Смерть славного злодія.** В Італії помер звичайний хлібороб Перуджія, якого імення 14 літ тому було на устах всіх у зв'язку з крадіжою славної картини Леонарда да Вінчі „Джоконда" з Люврського музею в Парижі. Від 1911. р. коли ся картина щезла таємно одного ранку з стін салі, доступної для всіх, два роки тривали розшуки по всій Европі за злодієм. Призначено тоді 10 тис. лір нагороди за вказання „Джоконди" як нагороду для того, хто відкриє злодія. Відкрив його зовсім випадково Фрашуз Гері, що мандрував по Фльоренції і побачив картину замінену на стіні малого домику. Перуджія випливався на суші, що вкрав картину з патріотизму. Відомо, що її дарував у свій час Леонардо фльорент. королеві Франції І. Італійський суд звільнив Перуджія, а пост Анунціо назвав злодія як героя в одній своїй повісті.

— **Абд-ель-Крім як поет.** Полководець Ріфанців не тільки сказане стратегічні плани, але й загріває своїх жовнірів бадьорими піснями, які сам складає. Одну з таких пісень, дуже популярну, співають його жовніри: „Один Англічик це спортсмен; коли їх двох не рівні бочки; а трьох — копьовій англійська! Один Еспанець — Дон Кіхот, двох — Дон Кіхот і Санчо Панса; а трьох уже ціле нещастя! Один Рифанець — це стрілець, коли їх двох — цілий курінь; а трьох до купи — Анвюаль". Анвюаль місцевість, де Ріфанці розбили в свій час Еспанців і взяли цілу дивізію в полон. Можна уважати собі, що коли ці вірші римовані, то мають ще крім злоби й поезію.

— **Тайна Синайської гори.** Славний египтольог німецький проф. Грімме, прочитав у тісним гуртку берлінських учених справоздання про своє сенсаційне археольогічне відкриття. Він установив, що провок Мойсей був цілковито історичною постаттю і показав факт, що по виході з Египту, Жиди справді переходили через Синайський півострів. Ще в 1905 р. визначний англійський учений проф. Фліндерс Петрі найшов на Синайській горі, над верховиною Серабіт-Ель-Хадем, руїни старовинної святині з 1500 р. перед Хр. Недалеко під цією святиней найдено вісім камінних дощок, з виобреженими на них знаками. Проф. Петрі сфотографував їх і зробив з них тісові відтиски. Щойно в 1916 р. другий египтольог Едвін Гардінер частинно відчитав ці написи, а проф. Грімме потвердив їх. Написи були єврейські, але не єврейськими буквами. Відчитано текст, де жрець Синайської святині дякує тодішній цариці Египту Хатчепсу за те, що спасла його з полеві Нілу і надала йому високе становище. Імення жреця — Мойсей. Проф. Грімме заявив, що для остаточних висновків та перевірки всіх фактів потрібна спеціяльна наукова експедиція.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

(З нічних телеграм.)

Мін. Скшиньські їде до Праги?

В чехословацьких колах оповідають, що мін. Скшиньські 25. листопада їде до Праги, щоби ревізитувати Бенеша.

В пятницю голосування над заявою довіря.

Буджетові дебати в польському соймі закінчуються в пятницю. Тому не буде другої серії бесідників і в пятницю відбудеться голосування над заявою довіря для уряду Грабского.

Захитання мін. Жихліньского і Рачкевіча.

В соймових колах кружляє чутка, що становище мін. справедливости Жихліньского, поза загальним положенням уряду, поважно захитане. Слід числитися теж зі зміною на становищі мін. внутр. справ, коли уряд одержить заяву довіря. Посольські кола згодилися на те, що вказана є евент. реорганізація Польщі.

Лютер і Штреземан уступлять?

„N. fr. Pr." повідомляє з Берліна, що німецьких делегатів, які вернули з Льокарно, зачудувала акція німецьких націоналістів проти договорів заключених у Льокарно. На засіданні ради міністрів нац.-ним. міністри виступили з закидами проти Штрезамана і Лютера. Оба ці міністри рішені уступити, коли нім. націоналісти відкажуться підписати льокарнські договори.

Чічерін не бажає переговорювати в Бріяном.

Бюро Вольфа оголошує: Пресовий уряд радянської амбасади в Берліні повідомляє, що подана лондонськими і паризькими часописами вістка начеб Чічерін просив Бріяна розмови, зовсім не є згідне з правдою.

През. Думерґ прибуде до Льондону?

Льондонські часописи повідомляють, що в офіціяльних колах порушили справу відвідин президента Франції Думерга в Льондоні. Відвідини ці мали би бути святочним підкріпленням порозуміння, осягненого в Льокарно.

Прімо де Ріверя подасться до дімісії.

Прімо де Ревера на конгресі патріотичної ліги заявив, що після окончечного покінчення війни в Марроко король поручить уряд патріотичній лізі. Дальше заявив Прімо де Рівера, що він сам у найблизшому часі уступить із політичного життя.

Льокарно і порозуміння Німеччини з СРСР.

З Берліна повідомляють, що мін. Штреземан прийняв Крестенського. Конференція торкалась льокарнських договорів. Дипльомати дійшли до переконання, що ні Льокарно ні приступлення Німеччини до Союза Народів не вплине на взаємини Німеччини до СРСР.

Кулідж не скликає конференції роззброєнь.

„Шікаго Трібюн" повідомляє, що през. Кулідж понехав намір скликання конференції роззброєнь. Він є думки, що ініціятива Зед. Держав до цього є зайва, коли Союз Народів задумує скликати таку конференцію. Рівночасно инші часописи повідомляють, що Европа висловлює думку, що сама бажає полагодити свої справи. Часописи ці побоюються, чи не прийде до створення Зед. Держав Европи й европейського митового союза.

Комісія для контролі уряду.

„Пяст" поставив внесення на утворення комісії 7-ох для фін. і екон. контролі уряду. Комісія до 6 днів мала би предложити звіт зі своєї діяльности.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Восьмий день розправи.

Напочатку розправи д-р Левенштайн зложив в імени оборони заяву в зв'язку з доганою трибуналу д-р Грекові. Оборона застерігає собі право аналізи і критики поведінки слідчих властей. Свідок комендант поліції Вічиньські пригадує, що Штайґер, притриманий по вказівці Пастернаківної, повторяв неодноразово „це не я". Свідок не має певности щодо вини Штайґера і по арештуванню цього останнього не працював розпорядженої ревізії. Слідством займався Лукомські. В годину по арештуванню Штайґера свідок вже стрінув у Лукомского редактора „Газети Щоденної" Тумена („Газ. Щоденна" це, як відомо, дайборґан всемогучого п. Лукомского!). Свідок Степан Ярош чув, як Пастернаківна, вказуючи на Штайґера, заявила: „цілком подібний до того", а щойно потім твердила, що це напевне той сам.

Свідок Рівен Райс, купець, бачив темний рукав, рідше з піжака, ніж з плаща, і з того „рукава" вилетіла бомба. Справник залишив у свідка перелетне враження низького сильного мущини. Свідок Здіслав Флях, учитель, їхав саме крізь Марійську площу трамваєм, коли кинено бомбу. В безпосередньо потім я якийсь добродій в темному вбранні вскочив по трамваю. Той панок звернув свідкові підозріння; пасажир нечидко зіскочив і щез у товпі. Свідки Небильскі, агент поліції, і Патер та Косткевіч — кінні поліцисти одногідно стверджують, що Штайґер від самого початку заперечував закид вини.

Таємнича справа Ольшанського.

В пошуканні за новим справником атентату.

Перші загальні інформації про загальну особу Теофіла Ольшанського подавали були варшавські жидівські газети. Пізніше дожерело таке, що до варшавського відділу ПАТ-а зголосився публіцист Нігер, представився як кореспондент „Газети Львовской" і подав інформації, що потім пішли в курс по газетах. „Брок. Тгбл." повідомляє, що в справі вислання тої дівчини пішло по польського сойму інтерпеляція соціялістичних посол. д-ра Бант. Варшавський жидівський часопис „Момент" повідомляє на підставі інформацій, отриманих від членика польського посольства в Берліні Ельмера, що польська влада вже дістала з Байтен (Битом) протокол, підписаний мин. року Ольшанським після нелеґального переходу границі. Відпис того протоколу був описаний польським властям, але ці останні не домагалися побачити з того жадного вказівку, так, що в Німеччині тою справою перестали цікавитися. В пятницю берлінська поліція буцімто завізвала Ольшанського явитися на головну команду. Ольшанський підписав завізвання, але сам не явився.

Прусський мін. внутр. справ Северінґ оголосив в учебовім органі його ресорту відозву. Потверджує, що Ольшанський перейшов границю і признався, що виконав атентат на президента Войцеховского з поручення Української Військової Організації. Приключався на людей, які йому помогли втечи з Польщі. Суд в Байтен засудив О-го лише за нелеґальне переступлення границі на 2 тижні арешту і судові кошти. Виконання кари відложено до жовтня 1926 під услівям, що зложить грошеву кару 30 мар. за переступлення границі. Лагідячими обставинами признано: молодечий вік, приналежність до вини, відповідальність його слів.

З Берліна повідомляють, що нім. уряд переслав польському посольству в Берліні акти в справі О-го. Акти ці мають ніби то потверджувати газетні вісти в цій справі.

Мін. справедливости Жихліньскі заказав переслання до Варшави всього матеріялу слідства в справі Штайґера. Премієр Грабскі порозумівся з мін. справедливости Жихл. в справі Штайґера. Мін. Жихліньскі здасть звіт премієрові, як одержить львівські акти. Коли виявиться вина відповідних властей у Львові, що знали про назвище Ольшанського, а не перевели слідства способом вказаним інструкціями слідства, урядовці ці будуть покарані.

Від імени польського уряду радник польського посольства в Берліні Яцковскі склав домаш у нім. уряду, поручаючи затвердити його з усіма актами справи Ольшанського. „Хвіля" доносить, що є несправдженої вісти, буцім то польська влада отримала офіціяльне повідомлення від німецької команди поліції, що Ольшанський утік і не находиться вже на німецькій території.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·03·00—6·04·00, канад. дол. 5·56 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 дві 0·02·50 —0·02·66, франц. франк 0·27·33—27·50 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·15—28·30.

Золото. 20 кор. 24·15 —24·35, 20 франк 22·45—22·65; 20 марк. 27·40—27·60; 10 руб. 30·60—31·10.

Срібло. Австр. кор. 0·50—0·51, 5 дин. кор. 2·54—2·60, фльорени 1·23—1·30, рубл. 2·13—2·14. рубель дрібним сріблом 1·00 —1·06.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·50—17·50.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру" в Мічевич і Рогатин, сала „Сокола".
22.X. „Дні нашого життя".
24.X. „Сатана".
26.X. „Вій".
27.X. „Ніч під Івана Купала".
Рогатин, сала „Просвіти".
33.X. „Гріх".
25.X. „Запорожець за Дунаєм".
563 17—?

Український мішаний хор Д. Котка
у пятницю 23.X. Скопе.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Волина.
у понеділок 26.X Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28 X. Стрий. 518 24-?

Дрібні оголошення.

ЖОЛОДА інтеліґентна особа шукає заняття. Радо займеться домом і виконанням дітей. Рівнож може уділяти науки з народних і виділових клас. Ласкаві оголошення прошу слати до Адміністрації „Діла" під „Зразок". 1—2

КІМНАТУ о двох вікнах вигідну пов. вул. Анчевського 12. II. пов. — Рутенський. 1—1

ДО науки вправляння приймує за добру плату. За кару через 3 роки маємо 150 дипломів. Антін Бурда, Львів, площа Марійська 10. 680 1—2

ІСТОРИЧНО - ПРАВНИЧІ скрипти до продажі. Зголошення до Адміністрації під „Правничі". 679 1—1

КУПЛЮ: Комарницького „Пояснення Євангелій" (пісні) і Савтошевського „Проповіди недільні". — Іван Бас, Львів, вул. Софії 22. 676 1—2

КІМНАТА вмебльована з осібним входом вроз з утриманням для солідного пана. Відомість: Чернецького 26, парт. 10. 677 1—1

АБСОЛЬВЕНТ чехословацької лісової школи з практикою, а крім того гарбар пошукує заняття. Зголошення: Гриць Гурпін, Синевідського пижня. 1—1

СПАЛЬНЯ, їдальня, салонки, мужеські кімнати, солідні, недорогі, найвигідніше поручає: Лев Матвіївські, вул. Хоругвиці 29. 675 1—4

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассе
Львів, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й випримання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 658 3—?

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкурсовій ціні. 535 12—17

ПРОТИ СИВІННЯ ПЛИН д-ра ДУРРа
не коле бурштиновий і чорний в ціні зол. 2·50, нешкідливий і певно діє, поручає Аптика
м-ра ЛЕШКА СЛАДОВСЬКОГО,
473 Львів, Гашпінка ч. 19. 7—7

Шевська Тихольня „ДЕВ" Сва з обм. пор.
Львів, Тисьмяна 29.
приймає:
лля, комплі і ключа до виробу полотна, цайґів, сучинків, обрусів і т. п.
Приймаємо агентів на дуже корисних условіях, купуємо також сирівці льняні і конопні платячи найвищі ціни.
Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто пришле свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фрахт. 481 4—6

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІН — Юліяна Солінка — вдова. — —
337 **Львів, совінського ч. 4.** 15—16
поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Подяка.

Вповажнений п. п. Олі і Катрі Мандичівським за ласкаву, безкоштовну співучасть в концерті для увічнення памяти М. Деагоманова, складає сердечну подяку КОМІТЕТ. 678 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 238 (10.621). Львів, субота 24. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шах. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

До зїзду поневолених у Женеві.

Розмова з сенатором Черкавським.

Сенатор Черкавський, який брав участь в зїзді національних меншостей у Женеві в характері обсерватора, дав нашому членові редакції вияснення в деяких справах звязаних із тою конференцією.

Чи Ви, пане сенаторе, разом з товаришами брали участь у відкриттю конференції?

У відкриттю конференції наші представники брали участь, але вже в характері обсерваторів.

Чому так сталося, що Ви були тільки обсерваторами?

Перед офіціяльним відкриттям, яке відбулось 15. X. ще 14. X. відбулася вступна неофіційна конференція, що складалася з представників усіх делегацій. На ній наші делегати поставили внесок, щоби програму нарад конференції поширити, а саме: щоби перевести дебати над індивідуальним і фактичним становищем кожної меншости в кожній державі задля вияснення образу життя окремих націй, що опинилися під чужонаціональною владою; щоби узглядняючи територіяльні нації, що на своїх територіях творять більшість, конгрес прийняв на увагу їх законні домагання, основані на засадах самовизначення.

Коли вияснилось, що конгрес з деяких причин не може відступити від наперед уложеної програми та не може в своїх обрадах виходити пова межі культурно-національної автономії, ми побачили, що наша участь у офіційному конгресі може звестись до ролі обсерваторів. Але щоби наше становище було зафіксоване, ми вирішили в офіціяльнім відкриттю конференції взяти спочатку участь та зголосити у відповідному моменті свою декларацію.

Коли Ви зложили ту декларацію?

— На вступній конференції було устале но, що кожне представництво має дати до президії одного свого члена на віцепрезидента. Отже в президії було місце і для нас, та для Білорусинів. Коли по відкритю конференції прийшла на чергу справа вибору президії і коли президент Вільфан звернувся до присутних зі запитом, чи не має хто наміру зложити якої декларації, тоді ми зложили нашу декларацію в такому порядку: передекларацийну про мову виголосив по білоруськи посол Єреміч, заявивши, що його мову має перекласти на німецьке п. сенаторка Левчанівська. Вона, переказавши зібранню зміст промови п. Єреміча, зі свого боку в імени українського представництва вияснила мотиви, з яких ми не можемо ні задовольнитися програмою нарад, ні брати в них активної участи, бо ми є національною більшістю на своїх територіях, які зайняла Польща, бо нашого населення є на тій території понад 6 міліонів, бо само міжнароднє право гарантувало нам у свій час навіть більше ніж територіяльну автономію. Закінчила сен. Левчанівська свою промову відчитанням декларації, яка й була подана на письмі в руки президії. Президент Вільфан, висловивши свій жаль, що така меншість як українська не братиме участи в нарадах, заявив, що зложена декларація буде поміщена в цілости у протоколі конференції.

Як зареагували на українську декларацію инші делегації?

Наша декларация була вислухана з величезним заінтересуванням. Зразже по нас прийшов до слова представник литовської меншости в Польщі та зложив аналогічну декларацію до нашої. Представник польської меншости в Німеччині граф Сєвковскі поставив був внесок, щоби української декларації а також білоруської не вписувати до протоколу. Одначе його внесок перепав.

Чи в того конгресу можна надіятися яких конкретних наслідків?

Нині це передбачити важко, бо конгрес цей був першим зїздом національних меншостей. На ньому вибрано т. зв. екзекутивний комітет. Не зважаючи на нашу декларацію і на те, що ми були на конгресі тільки обсерваторами, в екзекутиві зарезервовано два місця для нас і для Білорусинів.

Як поставилася Ліга Націй до конференції?

Про те сказати щонебудь важко, бо генерального секретаря Ліги тоді в Женеві не було. Та відношення Ліги Націй до того конгресу треба вважати покищо нездекларованим.

Як поставився до конгресу швайцарський уряд?

Уряд Швайцарії поставився до конгресу прихильно та прислав на конгрес привітне письмо.

Українізація і „русотяпи".

Голос чорносотенця про українізацію.

Берлінський псевдодемократичний „Руль" з 14. жовтня (ч. 1480) приносить велику статтю п. н. „Нац. политика" з приміткою „от нашего кореспондента". Під статтею підписаний якийсь харківський дописувач псевдонімом „Кацап". Стаття перейнята такою великою ненавистю до всього українського а з окрема до українізаційного курсу радвлади, що перед війною не посмів би її надрукувати навіть чорносотенне „Новое Время". Одначе той тон статті не перешкодив берлінському „демократичному" органові російської еміграції „Руль" її в цілости надрукувати. Стаття в цілости заслугує на те, щоби з нею познайомити наших читачів. Вона звучить:

„Насильна українізація „юга" Росії продовжається невідмінно. Які перли принесе вона в майбутньому — ясно кожному. Московське політбюро одною рукою, немов би то збирає „во єдино" землю руську. Розбазарювання руської території, немов би закінчилося; обрізавши основно бувшу російську імперію, совнарком повновно простягає руку — поки що не узброєну — за бувшими державними „угодями", що відпали від Росії добровільно або поневолі. А проводиться той фальшивий націоналізм (!) так хитроумно, з таким приховуванням задньої думки (тобто „всесвітньої революції"), що немало наївних людей кличе: більшовики виконують правдиво-російські завдання.

Але права більшовицька рука не знає, що робить ліва. А ліва з запопадливістю, гідною кращого применення, насаджує на окраїнах сепаратизм. Цей сепаратизм є того характеру, що вже тепер пишно розквітла ненависть у відносинах одної частини населення до другої. Страшно подумати, що буде вже за 5—10 літ, коли крик „долой кацапов" із національних комітетів і союзів вийде на вулицю.

Наведу приклад: Столиця нашої УРСР — Харків — повинна вважатися в українському відношенню дуже сумнівною. На загальну суму населення в нас Українців ніяк не дорахуєшся більше 15—20 відсотків. Місто чисто російське з домінуючою російською мовою та многими особливостями чисто „русского быта". Повернення його в столицю України майже не змінило зовнішнього вигляду. Головна маса громадян — радурядники, робітники, торговці — остала вірною „кацапській" мові. Змінилося тільки те, що має дещо спільного з більшовицькою владою та її хамелеонською ідеольогією — міські вивіски. Купець Іванов підпорядковуючися обставинам, почав зватися „Іванів".

Та більшовицька „нац.-політика" тим і відзначується, що більшість віддає вона на поталу меншости. Закусивши вудила українські шовіністи (товарищ Сталін, а чи не понесуть вони?!) при мовчаливій вибачливости центру, ведуть явно до видного вже голим оком відірвання України.

З початком вересня ц. р. колегія „национальностей" при українському Раднаркомі розіслала до всіх державних, кооперативних і приватних установ анкету зі запитом: на якій мові по Вашому має вестися діловодство в установах Харкова? В підсумках анкети ніхто не сумнівався; вони були вже перед нею перерішені всім складом харківського життя. 80 відсотків запитаних заявилось за російською мовою, кілька сотень людей з обережности анкети не виповнило і тільки 15 відсотків висказалося за українською мовою. Але анкета дала непередбачені результати; бо ось вже біля місяця як з усіх усюдів тенденційно виганяється усіх тих, хто посмів вибрати російську мову та знехтувати для багатьох незрозумілу українську. Нечисленні рад. і неп. урядовці, прочувши чим пахнуть наслідки анкети, здержалися від її заповнення і завдяки цьому служби не втратили. 15 відсотків шовіністів зайняло командні висоти після насильної українізації 80 відсотків „кацапів".

Українська вакханалія лютує не тільки в Харкові. В Одесі, ще більше „кацапському" місті ніж Харків, якщо ви не „балакаєте на рідній мові" вам лишається тільки вмерти під плотом. В Одесі згідно з розпорядком Виконкому навіть „ізвощики" мають говорити тільки по українськи. Російське і балакаюче по російське населення (то є девять десятих усіх мешканців) проходить у сотнях шкіл прискорений курс української мови. Та з цього мабуть такий самий толк як у нас у Харкові; в Харкові дуже часто навіть самі „найщирійші" шовіністи не вміють грамотно писати на українській мові. У всіх державних установах Харкова є в кожній канцелярії окремий „штамп" трафаретних звісин і відношень і його по рабськи наслідують та відписують слабо розуміючі „нещасні кацапи". Більше зложені папері завсіди і у всіх установах пишуть наперед по російськи, а щойно по тім при допомозі словника і якого небудь півграмотного „інструктора" переводять з гріхом на українську мову чи краще на півукраїнську. Життя видвигнуло нового роду промисл, що має збут: в Харкові є кількоро людей, що знають можливо „українську мову"; і ось вони за солідну плату доставляють у державні установи ліпші або гірші переклади з російської на українську мову. Де, в якій столиці „автономної" держави можлива подібна наруга над самою ідеєю автономії? Для кого, питаємо, потрібна така автономія?

Та робота шовіністів далеко не вичерується вияснюванням тільки російської мови. Все російське є в сильному підозрінню та під безнастанним обстрілом. Недавно сумної памяти професор Грушевський договорився в Київі до неминучости негайного заведення чисто-української валюти, перебудови армії по зразку запоріжської Січи. Не зважаючи на преславну автокефалію української церкви, що дратує не тільки наші (!!) міста, але й наші села, останніми часами ведеться деким зовсім серіозно завзята агітація за... уніятською церквою. Унія — мовляв — остаточно вирве Україну з „проклятущих кацапських рук". Хто опісля прибере до рук Україну — про те проповідники унії не кажуть, та уніятська пропаганда йде, очевидно, зі Заходу. Широко розвинені українські видавництва переслідують зовсім не ті цілі, про які мріють московські „головотяпи". Наше державне видавництво випускає не українські а голозно протиросійські книги, подло висміється все російське і старе і нове; колиж до того прибавити кілька підпольних видавництв, що обурюються передовсім на те нове, то є більшовиків-кацапів, змішуючи в одно комуністів із Ро-

За рідну землю.

Львів. 23. Жовтня.

По всьому краю іде масовий рух протесту проти земельної політики польського уряду, яка ведеться буквально від перших днів його панування на українських національних землях, та яка змагає тепер до свого гідного завершення внесеним законопроєктом про парцеляцію і осадництво. Інертний загал українського громадянства, дотоль байдужий на найбільшу і найнебезпечнішу національну болячку, якою є земельна справа, стрепенувся. Оголошувані від кількох днів звіти з віч, зборів і нарад з усіх закутин Східної Галичини дають можність ствердити зацікавлення справою, що проявляється і на тих місцях, де немає сильної тої чи иншої української політичної організації. Треба було лише дати товчок, а на відрух не прийшлось довго ждати.

Такий товчок вийшов від управи УНДО. І ось найкращий приклад, яка величезна ріжниця поміж здоровим загально-національним гаслом, що його висуває саме життя, основні потреби широких народніх мас, — а ковзними для всіляких тактичних методів мозольно придуманими і штучно на папері стилізованими партійно політичними програмами. Як тільки УНДО виступило з ініціятивою масових земельних віч, воно зустріло й стрічає дальше допомогу в цій акції не лише в боку своїх партійних членів, а від усіх діяльних громадських діячів близької і далекої провінції. Бо всі, партійно зріжничковані чи безпартійні, свідомі громадяне мусять розуміти, що гасло „Українська земля українському хліборобові" є гаслом таким всезагальним, що не слід оглядатись на партійну марку ані теж сягати до мішка партійної демагогії, щоби нести це гасло в народ, освідомити його про реальне значіння небезпеки, яка грозить йому, та повчити про практичні засоби самооборони. Факт, що таке розуміння даної справи дійсно назріло у наших людей, є надзвичайно відрадним проявом. Він свідчить про те, що при тверезій і розумній поведінці наших керманичів можна взагалі усунути старі та проминути на будуче всілякі нові пусті суперечки на тлі ріжниці абстрактних переконань і звернути національну енергію на корисніший шлях. З другого боку момент, що якраз УНДО дало ініціятиву до такої широковакросної акції є одним доказом більше, що це партітне демократичне обєднання має загальнонаціональний характер і таке-ж загально-національне значіння.

По всьому краю іде масовий рух в обороні рідної землі. Та ствердженням самого цього голого факту не слід заспокоюватись і вдоволено — згідно з українською традицією! — вважати справу вичерпаною. При підкреслюванню додатних моментів не слід замикати очей і на сумні, які мають нагоду переживати делегати з львівського центру та місцеві вічеві організатори й референти.

Земельна справа жива й гостро актуальна і торкнувшись її — викликалося в народі живий відгук. Алеж одночасно виявляється наглядно, скільки ще треба попрацювати над справжньою організацією українського села, на те, щоби не скінчилось на словах, вигуках і національному гимні, а на реальній силі, в якою будуть примушені рахуватися ті, які висилають нові хмари Мазурів і військових осадників на українські землі, і ті, які так радо на ці землі збіряються посунути. Ми знаємо з прикрого досвіду (напр. шкільний плебісцит!), що викликаному захопленню й завзяттю до найважніших справ — бракує звичайно видержки й високе навіть полумя швидко потахає. А ніщо не вимагає стільки видержки й такої послідовної і вперто енергії, як справа поширення стану земельного посідання нашого селянина, до того часу, поки вся національна територія опиниться в руках автохтонного населення.

Досвід останніх днів виказує теж саме, що не всі ще повіти зрушені з апатії. Є ще полоси краю, які творять операційний терен „пистівців" і всіляких „брилівців", які перед українським селянином виступають як гарячі його опікуни й вороги всякої польщини, а по своїх парцеляційних банках роблять брилянтові інтереси коштом тогож селянина, а в користь ненависного чужинця-кольоніста. Вирвати ці околиці з під отруйного впливу тих польських спекулянтів — ось першорядне завдання львівського центра та місцевих діячів. А зробити це можна, бо український селянин має здоровий природний інстинкт, яким він шляхом порівнання зараз же розріжнає свого справжнього приятеля від фарбованого; це показується м. и. і на повному провалі комуністичних горлачів на всіх дотеперішніх вічах і нарадах.

Та є у цілій цій справі одна така прогалина, якої не можна не добачити і не можна її промовчати. Серед сільського населення зацікавлення земельною справою величезне, — є воно й серед відносно нечисленного нашого робітництва й відроджуваного міщанства, а за те інтелігентська маса дрімає! В земельній акції беруть участь лише найдіяльнійші одиниці, які працюють одночасно в партіях, „Просвіті" і в кооперативах, які розриваються на всі боки, — коли тим часом gros наших інтелігентських сил дальше тримається девізи „моя хата з краю". На вічах, на яких є по кілька сот а то й понад тисячу присутніх селян і міщан — поза референтом і кількома організаторами майже не видно „панського" сюртука! Як довго це ще тріватиме?!

По всій Східній Галичині лунає голосний оклик протесту проти планового й систематичного загарбування національної землі чужинецьким елементом і йде організаційна самооборонна робота. Волинь і инші українські землі під Польщею не мають можности голосного виявлення своєї думки, — бо тамошні місцеві кацики стоять на становищі, що в демократичній республиці громадська свобода слова й свобода зборів не сміє мати приноровлення.

Є й по цей бік „сокальського кордону" такі інтерпретатори конституції (Калуш, Грималів, Радехів). Вочи гадають коротким „nie rozwalim" здавити всякий природний відрух. Медвежу прислугу роблять вони обороненій справі: не дозволяючи на легальну акцію легальними засобами, самі вони змушують хапатися инших метод освідомлення народу, який того освідомлення прагнену й очевидно промощують шлях тим, які є найкращими мистцями у використовуванню нелегальних засобів.

Одно ясно: хоч і пізно, а всеж либонь вже на завжди покінчився той період українського отупіння, який був найкращим помічником противникові при постійних експериментах на живому тілі нашого народу.

Експозе мін. Скшиньского.

Вічно сяючий вдоволенням польський міністр закордонних справ, мандруючий по світі з своєю рекляновою усмішкою, мов англійський наслідник престола, міг на цей раз, вертаючись з Льокарно, привезти ще кращий усміх. Адже навіть суворий Англієць Чемберлен не стримав оклику радощів на вид довершених успіхів у швайцарськім Ельдорадо. Але завдання гр. Скшиньского було нелегке. Його землякам важко було повірити, що він умів підписати такий договір, який є перемогою польської дипльоматії, а з якого Німці є вдоволені. І тому треба було їх переконати, що їх підозріння щодо притаєних Данайських дарів у льокарнському документі є зовсім невиправдані.

21-го ц. м. мін. Скшиньскі на за-

Найбільший вибір бляхатних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 24-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

сією, то картина „нац.-політики" наших сепаратистів набере відповідної гостроти. Цю політику важко назвати инакше як пляновим розгромом усього російського.

Вересень, Харків. Підписано „КАЦАП".

Ця стаття говорить сама за себе. Додати до неї якінебудь коментарі зовсім зайвше. Російські „чорносотенці" видно жиють і під радянською владою і жиють добре, коли мають змогу дописувати до закордонної російської преси. Зі статті вже страшна ненависть до всього українського. Менше її у відношенню до комуністів. Російські "демократи" з „Руля" можуть направду чванитися таким „толерантним" у національних справах кореспондентом із Харкова. „Кацап" зовсім не бере на увагу факту, що радвлада вже два роки видає українізаційні декрети та влаштовує курси українознавства. Ні тих декретів ні тих курсів „русотяпи" не слухали, а тепер кричать, що їм діється кривда, що вони засуджені на смерть під плотом через незнання української мови. Та все це пересаджене тільки тому, щоби розбудити спочуття для „русотяпів" та розбудити між Москалями звіряч шовінізм.

Навіть правовірний комуніст візьметься напевно за живіт, прочитавши ту статтю. До тої міри вона переборщена та тенденційна. Чого як чого, але випадків смерти із-за незнання української мови на Україні ще не було і мабуть не буде.

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 8)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

IV.

Венеція.

Венеція! Славна „королева моря"! Місто не на морі, але таки в морі! Вулиці — морські канали! Гондолі, гондолієрі й обовязкова „Santa Lucia" (пісня!)...

Так, усе те є — але воно инакше виглядає в поезії та в уяві, а инакше в дійсности. А ще як та дійсність прикра — тоді гинь, Венеціє!

Я вже сказав, що ми приїхали до Венеції перед самою північчю. Дворець нічого собі — просторий, зі скляним дахом для заїзду поїздів (як у Львові). Випакували нас з двірця. Бери свої валізи, тащи. Перед двірцем зараз море — „canal grande" (великий канал) — і пристань для малих парових кораблів (vaporetto). Всідаємо до vaporetto. Натовп. Пливемо. Темно, мало що видно. По боках подалі тут і там лямпа, і розсвічує тільки часть каменици. Ми паломники вимішалися з Італійцями. Годі добитися до нашого „саро" — а тільки він знає, куди ми їдемо і де маємо висідати. Ждеш терпеливо, як слухняний член череди — як безмовне єство.

Зрештою, якщо ти притомний, то розумієш, що треба звважати на свої клунки. По якомусь часі більша партія наших висідає до „якогось" готелю (готель Marconi). Метушня. Не знаємо, хто з нас має висідати, а хто ні. Одні хочуть тут висідати, другі не хочуть. Все робиться з поспіхом, бо нема часу. З тою більшою партією висів також наш „саро". Остались ми 10 осіб — без провідника. Пливемо дальше. Де маємо висідати? як називається готель чи пансіон, в якому маємо осісти? Ніхто не знає. От тобі й Венеція! Північ, ти на кораблику, на венеціянському „трамваї", мови не знаєш, а не знаєш навіть назви готелю... Якби ще сам! А то відчуваєш, що ти є членом „безмовної череди", якої безрадність, прибитість і сором паде й на тебе... Не тямлю, щоб я ще колись у житті почувався так по „овечому". Хоч скач у воду!... Те почуття депресії, наче чорна поволока остало в моїй душі, і на все в Італії реагував я песимістично настроєний. З моєї підсвідомости не вибухала радість і захоплення, тільки якийсь гін, щоби чим скорійше втекти звідти, і дістатися в край, де знов буду людиною „з язиком"... Ось тому мої погляди про життєву вартість того, що я бачив в Італії, не є безсторонні. Але вони — мої, я з ними зрісся, і не можу їх змінити. Инші члени нашого паломництва з певністю инакше реагували на італійський світ.

З пансіону, в якому мала осісти наша менша партія, вислали напроти нас провідника („факіно") аж на двірець. Одначе він через помилку висів з першою партією і ми остали в такому положенню, як я його вже описав. От одна із звичайних подорожніх пригод... Ми рішили висісти на „piazza S. Marco", і висіли. За той час наш „факіно" сухопутніми вуличками також добіг на „piazza S. Marco", й ми були „спасені". Одначе не без „дочасних" кар. Для перевозу наших клунків не було ніщо приготоване, а в Венеції нема фіякрів, авт, отже ми мусіли самі нести свої клунки вузенькими темними вуличками й горбатими містками, що злучують улицю з улицею. Деякі пані аж присідали. Треба було брати їх тяжші валізки в заміну за наші лекші. Врешті доволіклись до нашого пристановища — до „pensione Visentini". І знов те саме пекуче бажання: чим скорійш перебратись у сухе й чисте білля та спати.

Другого дня ми довідалися, що та партія, яка осіла в готелю Марконі, мала таку саму історію з клунками — а властиво ще прикрійшу. Вони висіли по противному боці свойого готелю і мусіли з клунками в руках вертатись через досить високий міст „ponte di Rialto"; до того в їх партії були діти! Не було приміщення для всіх осіб, хоч готель був замовлений. Саме в день нашого приїзду відбувались у Венеції традиційні „заручини моря". отже готелі були переповнені. Тому деякі з наших мусіли отсю першу ніч проспати на підлозі. А деякі, невдоволені, в тій пізній нічній порі бігали від готелю до готелю, щоб знайти для себе відповідне приміщення.

Довідались ми дальше, що один з наших „правдивих" паломників загубив в кораблику валізку з ризами. І знов клопіт для нашого „саро": телєфонував, бігав. На щастя валізка знайшлася таки на кораблику. Її власник, вірний щироукраїнським чеснотам „не знав" — „забув" — „спізнив", забув її на кораблику.

Як тільки я збудився і відчинив тяжкі італійські жалузи (зроблені в цілих дошок) на вікні, — а „королева моря" смердить!

Д-р Куровець мав рацію, коли не — в своїх враженнях з подорожі — ствердив. Венеція (виписую ці дані з лексикону) збудована на 117 острівцях і поперерізувана вона

сіданні комісії закорд. справ відчитав кінцевий протокол підписаний у Льокарно і передав подрібний зміст поодиноких пактів. Найоригінальнійшою частиною того експозе є панегірик у честь Чемберлена „Співпраця наша з Англією, журба Англії, щоби зміцнити почування забезпеки на всіх пунктах Европи в імени служби великим інтересам Великої Британії була повна. І якби я нічого більше не міг сказати, і якби Польща не могла нічого більше винести, як те ствердження згідности нашої політики з англійською, то вважаю, що побут у Льокарно був би дав великі — що кажу? — величезні наслідки".

Мін. Скшиньскі зупиняється на справі зміцнення союзу з Францією. Провідною думкою його доказів є те, що Франція має нині справжню воєнну союзницю тільки в Польщі і тим більше буде її триматись. „Навіть зближення Англії до Німеччини а віддалення її від Франції зміцнить союз польсько-французький. Найбільшим успіхом Льокарно є те, що воно сотворило нові трудноші, щоби держави не виявляли злої волі супроти инших. Якщо один нарід виломався би з під принятих зобовязань, тоді всі инші виступлять проти нього. Гр. Скшиньскі вірить, що франко-польський союз перейде навіть огненну пробу війни, яка, дай Боже, нехай би прийшла якнайпізнійше. Найбільшим здобутком Польщі є те, що від тепер ніяка з держав не зможе сказати, що Польща є перепоною миру. І повторяє свою улюблену фразу про Польщу як „основний камінь мирної системи Европи, без якого все склепіння може завалитись".

Вся промова дуже надихана оптимізмом і вірою у велику ролю Польщі у довершених пактах. Цікаво, що між самими польськими послами панує настрій неповного вдоволення, тому, що мін. Скшиньскі не ввійшов у ті реальні подробиці договору, які були предметом таких довгих дискусій.

Договори і протоколи в Льокарно.

Дипльоматичні документи підписані, чи пак: парафовані (означені початковими буквами прізвищ на знак передуступної згоди) в Льокарно дня 16. ц. м. складаються з таких актів:

1) Кінцевий протокол, під яким підписані в такій черзі: д-р Лютер, Штреземан, Еміль Вандервельде, Аристід Бріян, Остен Чемберлен, Беніто Муссоліні, Скшиньскі, д-р Бенеш.

2) Рейнський пакт як І-ий анекс (додаток) до попереднього протоколу, підписаний тільки початковими буквами згаданих дипльоматів, з виїмком представника Чехословаччини та Польщі.

3) Арбітражний договір німецько-бельгійський, як II-ий анекс, проект згідний щодо тексту з такими-ж договорами: німецько-французьким, німецько-польським і німецько-чеським. Парафований Штреземаном і Вандервельде.

4) Арбітражний договір німецько-французький, як III-ий анекс, проект парафований Штреземаном і Бріяном.

5) Арбітражний договір німецько-польський, проект парафований Штреземаном і Скшиньскім.

6) Арбітражний договір німецько-чехословацький, проект парафований Штреземаном і Бенешом.

7) Спільна нота про 16-ту статтю пакту Ліги Націй, проект, який мали би вислати Німеччині уряди Бельгії, Франції, Вел. Британії, Італії, Польщі, Чехословаччини. Парафували представники цих держав.

Крім цього приготовано в Льокарно редакцію:

Проект гарантійного договору польсько-французького, парафований Бріяном і Скшиньскім, про який згадується в тексті „кінцевого протоколу".

Проект гарантійного договору французько-чехословацького, такого самого змісту як попередній.

Текст кінцевого протоколу.

Представники уряду: німецького, бельгійського, британського, французького, італійського, польського та чехословацького зібрані в Льокарно в днях від 5. до 16. жовтня 1925, з метою найти спільними силами засоби як забезпечити свої народи перед катастрофою війни й придумати способи для мирного полагодження всякого рода непорозумінь, які могли би між ними виринути, дали свою згоду на проекти договорів та умов, що їх торкаються, які спільно приготовані на протязі цієї конференції і які взаємно себе торкаються, а саме:

Договір між Німеччиною, Бельгією, Францією, Великобританією і Італією (Анекс I.)

Арбітражна умова між Німеччиною і Бельгією (Анекс II.)

Арбітражна умова між Німеччиною і Францією (Анекс III.)

Арбітражний договір між Німеччиною і Польщею (Анекс IV.)

Арбітражний договір між Німеччиною і Чехословаччиною (Анекс V.)

Ці акти парафовані вже тепер як „ne varietur" матимуть инищну дату. Представники заінтересованих сторін зобовязуються зустрітись у Льондоні 1. грудня, щоби на однім спільнім засіданню перевести формальність підпису актів, які їх торкаються.

Міністер закорд. справ Франції подає до відома, що на підставі згаданих проектів арбітражних умов, Франція, Польща та Чехословаччина також погодились у Льокарно на проекти умов, які мають на меті забезпечити собі взаємні користи зі згаданих договорів. Ті умови складеться у Лізі Націй згідно з домаганими формальностями, але п. Бріян уже тепер має їх копії для вжитку держав представлених на конференції.

Державний секретар для закордонних справ Великобританії пропонує, щоби в відповіді на деякі домагання розяснень статті 16 пакту Ліги Націй, поставлені канцлером і міністром закорд. справ Німеччини, звернутись до них з письмом (якого проект тут прикладається. Анекс VI) у тім самім часі, коли погодять усі формальність підписування вище згаданих актів.

Представники уряду заступлені на цій конференції висловлюють своє глибоке переконання, що коли ці договори та умови звійдуть у свою силу, починається нічало до внекшення моральної атмосфери між народами і поможуть у великій мірі розвязати багато політичних та економічних проблем, згідно з інтересами та почуваннями народів. Утвердивши мир та забезпеку в Европі, вони допомогають дощільнійше приспішити розброєння, передбачене статтею 8. пакту Ліги Націй.

Вони зобовязуються взяти свою повну співучасть у працях, які почала вже Ліга Націй над розброєнням і шукати їх здійснення на шляху загального порозуміння.

Льокарно 16. жовтня 1925.

Ось зразок деяких пунктів пакту сказаного (Анекс I).

Стаття 1. Сторони, що підписують договір, зобовязуються, кожний за себе і всі разом, у формі зясованій у ниже поданих статтях, що вдержать територіяльне ставне одно, яке є наслідком кордонів між Німеччиною і Бельгією та Німеччиною і Францією, також непорушність цих кордонів, як це встановлено мировим договором у Версалю 28. червня 1919, а також статтями 42. і 43. згаданого договору про демілітаризовану смугу.

2. Німеччина і Бельгія, а також Німеччина і Франція зобовязуються взаємно в нікому випадку не починати нападу, наступу або війни проти себе.

Від цього зобовязання вони вільні тільки тоді, коли діло йде про

а) виконання права своєї оборони перед нападом,

б) акцію дозволену 16 ст. Версайського договору,

в) акцію на основі рішення зборів Ліги Націй або її Ради.

3. Німеччина і Бельгія, Німеччина і Франція зобовязуються всі справи полагоджувати мирним шляхом*). Всі непорозуміння передаються суддям. Кожна справа йде на спільну комісію суддів, а коли вони її не полагодять, до Ради Ліги. Методи цього суду зясовується одночасно в окремій умові.

(Дальші статті означують необхідність передавати справи на розсуд Ліги).

6. стаття згадує ненарушність прав та обовязків означених у Версалі та в Льондоні 30 серпня 1924.

7. стаття каже про гарантії Ліги й умовини, коли договір може тратити свою силу за її згодою.

10. стаття стверджує необхідність для Німеччини вийти в члени Ліги.

Польсько-німецький пакт складається з 22-ох статтей. З тих 20 є дослівним повторенням тексту німецько-бельгійського пакту. Ось найголовнійші пункти з нього:

4. стаття каже про означення комісії для мирових суддів між двома державами. Ця комісія має складатися з 5 членів; двох означують оба заінтересовані уряди, а ці два представники вибирають трьох инших, що належать до инших держав; споміж них обі держави вибирають голову комісії. Комісарі вибираються на 3 роки.

9. стаття каже, що розслід цієї комісії мусить бути контрадикторійним. Якщо її рішення були би неоднозгідні, тоді треба приморовити постанови гаазького міжнародного трибуналу.

16. стаття передбачує ролю міжнародного судового трибуналу на випадок розбіжности думок.

19. стаття передбачує тимчасові засоби, яких може вжити Ліга Націй на випадок конфлікту. Обі держави зобовязуються стриматись на цей час від усіх виступів, які могли би загострити конфлікт.

20. стаття зобовязує обі держави додержати умов, навіть коли инші держави є учасниками спору, що виринув між ними.

21. стаття не дозволяє розяснювати цього договору в такім змісті, немов би компетенції Ліги Націй були ним обмежені.

22. стаття згадує про необхідність ратифікації цього договору.

Всі ці статті є по суті річи поширеним вступної формули:

„Президент Річпосполитої Польської і Президент Німецького Союзу однаково рішені вдержати мир між Польщею і Німеччиною запевняючи, що всі спори, які можуть виникнути між обома державами, полагоджуватимуть мирно.

„Стверджують, що пошана прав означених договорами або тих, що є висліком з права народів (du droit des gens), обовязують міжнародні трибунали.

„Згідно признають, що права держави (droits d'un Etat) могли би бути змінені тільки за її згодою.

„А зваживши, що ширше приморовлення засобів мирного полагоджування міжнародніх спорів дозволить рішати без ужывання сили справи, які могли би посварити держави, рішили здійснити в договорі взаємні наміри в цьому напрямку".

По цьому йдуть вищезгадані спеціяльні статті. Розглядати їх зокрема матимемо ще нераз нагоду при дискусіях тих спірних справ, які помирені цими договорами держави розяснюють вони на свою користь.

*) Тут передаємо текст тільки в основній думці

Аґонія польських банків.

Всі польські банки тяжко хорі. Лежать розтягнені ні живі ні мертві, як жертва семилітньої політики влади і власної господарки та в безсильности благають помочі у влади. Фінансовий світ поглядається аґонії польських банків з зацікавленням, а влада і громадяне Польщі з острахом, бо упадок банків не факт не відірваний від господарського життя держави; він тягне за собою в руїну ввесь господарський апарат.

До операції взявся Грабські. Зажадав від сойму далекойдучих уповажнень. Та чи зуміє? На це питання сьогодня ніхто, навіть сам оператор не в силі відповісти, бо хороба поступила надто далеко. Приглянемося їй дещо ближше. Якщо можна порівняти нинішній капіталістичний суспільний устрій з устроєм людського організму, то кровю, що дає суспільности господарське життя, є грошевий обіг, а серцем і судинами, що нормують обіг грошей, є банки. Який гріш і банки, таке господарство. Яке господарство, такий гріш і банки. Про стан господарський в Польщі і про вартість польського „золотого" вже знаємо. Сьогодня приглянемося банкам.

Як Польща зродилася, було в ній банків 42. В такій чисто рільничій державі як Польща, з невеличкими даними на назву промислової держави, було це число вповні вистарчаюче, як не завелике. Але дякуючи банковій політиці польської влади, виростали щораз нові й нові банки, і в короткім часі повстала така величезна сітка, яка можлива лише в державах сильно промислових. Всі філії давних сильних банкових централі Відня, Берліна, Петрограду, що мали осідок на терені нинішньої Польщі, перемінилися в самостійні централі, та потворили власні філії. Попри них творились щораз то нові банки, влада роздавала концесії на ліво і право просто з патріотизму, добачуючи в їх ростї розмах господарського життя в Польщі, не дивлячись на господарські вимоги суспільности та на це, чи нові „банковці" розуміються на банковости. Легко було їх творити, особливо в часі грошевої інфляції, бо тоді не треба було надмірних зусиль, щоби здобути приписаний акційний капітал в девалюованих марках. В короткім часі виросло їх вдвоє з філіями поверх 450.

Влада не орієнтувалася в цьому, що нормальна і здорова банковість може істнувати тільки при нормальній і здоровій господарці та при твердій валюті. Відомо, що завданням банків є обслуговувати господарство упрощуванням обігу гроша та при його допомозі творити, нові вартости підприємства й фінансувати їх продукцію.

Та повстаючі банки і не брались до цього завдання. Вони кинулись на поплатнійшу тоді лихварську грошеву спекуляцію, що якраз руйнувала всяку господарку, ще більш обезцінювала польську марку, гнала її в пропасть, а з нею грошеві засоби суспільности. Банки були на зверх аж надто рухливі, вони обертали щораз більшими міліярдами, а їх рухливість радувала серце неодного польського патріота, не виключуючи і економістів та фінансістів. Але внутрі були вони порожні, бо основний і оборотовий капітал творили щораз менш вартісні марки. Ще деякі банки були настільки прозорливі, що купували за них нерухомости, але gros йшло дальше на спекуляції. Всі виглядали великими, як надуті банькі.

Аж в початках 1925 р. прийшла вальоризація, а в банках з великанських міхів наповнених міліярдами марок вийшла маленька сума в „золотих". До того устабілізований „золотий" зразу припинив спекуляцію

Збо-ма каналами, між котрими найбільший „canal grande", довгий 1700 м, а 45—72 м широкий, инші канали вузенькі — це звичайні венеціянські вулички 3—4 м. широкі. Мостів на тих каналах є 378. Кам'яниці, що при каналах, переважно стоять у воді — тим своїм боком, що від води. Ось це спеціяльно венеціянське — „чудо", яке загально подивляють, а мене, песиміста, воно просто дратувало. Адже саме отсе „чудо" є джерелом венеціянського смороду. Тих мурів, що в воді, чіпається всяка морська нарість і гниль — і ось чому воздух у Венеції заражений „морською гниллю". Вода в каналах не дуже чиста — якась жовтава, а тут і там плаває по ній морська трава й ріжне сміття. Це „чудо" таке непрактичне, що робить Венецію свойого рода в'язницею. Каналами-вуличками можна тільки їздити човнами, але що за це треба (досить дорого) платити, тому ці вузькі канали задають Венеції характер мертвого міста. Тільки десь-колись бачиш, що туди іде якась барка з яриною, з мукою, або порожна. А рух людей відбувається сухопутніми вулицями. Ті вулички також вузенькі — тільки для людей. В цілій Венеції нема ні одного коня, фіри, авта. Менші площі мають назву „campo" (поле), більші — „piazza".

Найгарнійша часть — „серце" — Венеції це „piazza S. Marco", довкола забудована гарними кам'яницями з аркадами. Найгарнійшою будовою є церква св. Марка і палата дожів, які стоять біля себе. Церква св. Марка будована в роках 976—1071, отже саме тоді, коли Царгород був найбільш культурним містом на світі і коли Венеціяне визволювались з під його верховної влади. Вона збудована на зразок грецьких церков, навіть у середині має щось у роді іконостаса. Кажуть деякі бувалі люде, що либонь усе, що найвартіснійше в будові цієї церкви, вкрадене з Царгороду та загалом з Греції. Славні чотири (мідяні) коні Лізипа прикрашують фасаду. Свойого часу зграбував їх Наполеон В., а по його упадку Франція вернула їх назад Венеції. Але Венеція либонь ніколи не верне їх Царгородові... Деякі люде й держави мають, а деякі не мають щастя в грабленню! Венеція його мала, бо грабувала, де що тільки могла (так пр. вирізала всі дальматські ліси для своїх кораблів і палів до моря), тай тепер з того живе... Чужинці приїзджають оглядати її дива і платять. А вона собі живе „на емеритурі".

Церква св. Марка — чудова річ.

(Продовження буде.)

чужими валютами. Каси банків показалися порожніми, спекуляційна робота заломилася, а до правдивої банкової задачі не стало ні гроша, ні розуму, ні підготованого апарату. Тож ні „золотим" значки деякі банки безслідно й непомітно так, як повиростали.

Але й ці, що лишилися при житті і видержали перший удар, попали в нужденне животіння при своїх роздутих і коштовних адміністраційних апаратах. Про розвій годі було думати ще й тому, що доріжчя, викликана раптовим і за швидким введенням золотого, вбила одночасно всяку можність розросту господарських підприємств Польщі. Так напр. сильний колись Варшавський Банк Торговельний, що існує вже 55 літ, опертий перед війною на 55 мілионах рублів капіталу з резервами, себто 112 мілионів „золотих", вийшов з цілої цієї купелі ледве з 6 мілионами „золотих" акційного капіталу. Варшавський Банк Дисконтовий вратувався щойно засобами капіталу віденської банкової групи Ротшільда. І багато инших банків мусіло лучитися з чужими заграничними, деякі ратувалися фузіями з иншими краєвими і так пробували клигати та чекати на кращі часи, инші пробували ще власних сил, а всі дивилися лише на єдине джерело кредиту—на Банк Польський, бо більш кредиту ніде не було. Хоч вредукувалися банки, та всетаки їх було за багато. Сама їх адміністрація пожирала всі зиски. А влада держала їх при житті не знати пощо, хіба за прикметник „польський". Так напр. у Варшаві перед війною було 10 банків, тепер є 62, у Львові було 5, тепер є 33, в Познані було 5, тепер є 28, в Кракові 5, тепер 25, в Лодзі 5, тепер 24, у Вильні 2, тепер 15 і т. д., разом 209, отже 5 разів більше, як перед війною, підчас коли грошевий обіг зменшився на тім самім терені до 20 відсотків передвоєнного.

Коли 15. червня ц. р. вигасла женевська польсько-німецька торговельна конвенція і ще більше захитався польський торг. білянс, вразив виявився страшний занепад цілого польського нар. господарства та безсилість фінансової політики. Тоді захитався польський „золотий", захиталися й банки. Вкладники й депозитарі кинулись виймати свої вклади, лякаючись нової інфляції, а Банк Польський припинив кредити, бо потребував капіталів для ратунку „золотого" на заграничних біржах.

Перший повалився „Банк для гандлю і пшемислу" зі своїми 125 філіями і агентурами по всіх столицях великих держав. (Афера Кольнік-Пістінер це лиш епізод в причинах упадку, а не головна причина). За ним пішов „Варшавскі Банк Зєдночоны". Припинили виплати і жажадали державного нагляду такі сильні банки: „Банк Всходні", „Банк Людови" у Варшаві, „Банк Взаємного Кредиту" в Кракові, захитався „Польскі Банк Гандльови" в Познані, „Банк польських хрест. купців" в Лодзі та многі инші. Деякі банки мають маєток в нерухомостях, придбаних за часів інфляції польської марки та не можуть їх згрошевити. Многі мають вірительности в підприємствах, але що і ті останні є над пропастю—як впрочім увесь промисл і торговля — то не можуть вивязатися зі зобовязань. Деякі банки і акц. підприємства, що всетаки мають якесь реальне опертя, продають свої акції за границею, як прим. „Польскі пшемисл нафтови" продав половину своїх акцій, не вважаючи на крик патріотичних редакторів, що осьто запродується в неволю Жидам чи Англьоамериканам. Всі вони впрочім кричать за помічю держави, бо ні в суспільстві, ні за границею кредиту не дістануть навіть на великі відсотки.

Ось „Times" з 23. вересня перестерігають англійський купецький і банковий світ перед польськими банками, як „незаслугуючими на довіря" через те, що вони вінкульовані на них англійськими інтересентами заграничні валюти не переказувати зараз по зайнкасуючі грошей відносним загр. фірмам, тільки переледжували їх у себе нераз аж по 2 місяці, аж загром під натиском загр. банків — пригадували собі свої зобовязання, при чому робили виплати по нереальному офіціяльному курсі. Инші знову банки просто видавали заграничні тогари без покриття (всесильний хлібаб!) а тепер покривають — по 20 проц. вартости! Днесь ці банки хорі, неспосібні до життя, лежать на операційнім столі п. Грабского і благають підтримання їх при житті. Та він безсильний. На раз подає їм інекції в формі державних грошевих підпомог, розуміється з податків хліборобських мас, а одночасно шукає способів ратунку, щоби не вдусилися в готівковій тісноті та не замкнули останків верстатів праці. М. и. плянує помогти їм заграничними позичками, які хоче здобути винаймом і розпродажею державних монополів. Але господарити чужим капіталом, це господарити для чужого капіталу, коштом визиску громадянства. Хоче п. Грабскі фузіонувати банки, хоче піддати їх під державну контролю, деяким думає концесію відібрати, думає запевнити цілість приватних банкових вкладок державною гарантією, а щоби не допустити до банкрутства банкових вірителів, пропонує завести мораторію. А для переведення тої санації дотеперішніх своїх невдалих санаційних спроб жадає п. Грабскі від сойму нових диктаторських уповноважень.

Та всі ці заходи тим банкам, які находяться в агонії, нині вже не поможуть. Треба було думати про них тоді, як видавалося патріотичні концесії. Новий банковий закон вимагає 1 міл. акц. капіталу, якого вони не в силі здобути в недовірчивім польськім суспільстві. Над ними зависла смерть, яка потрясає раз у раз господарським життям в Польщі. Рости можуть лише здорові банки, приноровлені до здорового суспільного організму. Але польський суспільний організм теж хорий. І приходиться з признанням зазначити, що наш „Земельний Банк Гіпотечний", не кидаючись за приміром других банків на карколомні спекуляції, вийшов ціло з цих незавидних відносин, хоча нераз стрічався з закидом браку рухливости. Розписуючи підписку жаданого законом основного капіталу, наш банк починає нині нове життя, в зрозумінню великої своєї ваги в нашій повоєнній економічній відбудові.

М. Таоридло.

Злоза вязничних мурів.

Українські політичні вязні і Штайгер.

Навязуючи до інформацій поміщених в нашому часописові з д. 22. ц. м. доносять нам дальше:

По виїзді люстратора вязниць Скібіньского з Варшави управа вязниць при вул. Баторого завела для політичних вязнів одну цікаву „полекшу". Як відомо, політичні вязні домагалися уміщення їх окремо від звичайних злочинців. Це зроблено теж — але в який спосіб!

Виворожено в партері всі комнати і приміщено в них виключно політичних вязнів Українців і т. зв. „комуністів", себто підозрілих у приналежности до комуністичної партії. Є це найгірші кімнати у цілій вязниці, вогкі, звернені вікнами до півночі, так, що в них панує вічний сумерк і вогкість. Коли зважити, що політичні вязні по найбільшій части люде інтелігентні — але слабої конструкції, що слідство в політичних справах тривае місяцями, а часом і повад рік (прим. справа Ст. Федака), то прийдеться легко до переконання, що така „полекша" є по суті глумом. Кримінальні злочинці значінно сильнійше збудовані і слідство не тривае так довго; отже вони можуть у таких умовинах перебути час тюрми без наражения здоровля, тоді, коли політичний вязень з певністю зруйнує своє здоровля. Так виглядає ота заповіджена і проголошена „полекша", котру пан люстратор з Варшави звелів взяти на увагу.

Друга „полекша" така: В кімнаті для побачень впроваджено новину. В отворах деревляної стіни, через котру розмовляли вязні з відвідуючими, вставлено подвійну дротяну решітку. Аби відвідини упростити, поставлено ще у віддаленю около 75 цм. грубу деревляну барєру, так, що вязень мусить говорити з відвідуючим з далекого віддалення. Дійсно, образ таких відвідин політичних вязнів — є неабиякий і він заслуговує кисть артиста, щоб остатись на віки вічні зразком польських тюремницьких умовин. Є і вийми: часом можна бачитися з вязнем безпосередньо без барєр і без решітки. Тим виймком є покищо одинокий Штайгер. Його впроваджують до салі видженя, там впускається того, хто тільки захоче і побачення відбувається безпосередньо.

Коли для инших вязнів побачення тривае тільки п я т ь х в и л и н (!) і дозорець пильно з годинником в руках стереже, щоби рецинець 5 хвилин не продовжився на хвилину, то відвідини Штайгера тривають до скочу.

А вкінці ще одно. Політичним вязням не вільно давати ні чекольяди, ні цукорків, ні овочів — вже не говорю про напитки, — бо це люксус, котрий після висказу тюремної управи є регуляміном заборонений. За те виняток і тут становить відданна Штайгер, котрому достарчується і цукорків і тіст, і овочів, а навіть алькогольичних напоїв.

Цілком природно, що Штайгер, хоч підозрілий у політичному морді, не сидить разом з політичними у вогких і темних льохах партеру, тільки на поверсі в ясній кімнаті.

А як трактовано вязня Степана Федака, підозрілого у такому самому каригідному вчинку, тоді як сидів він у слідчому арешті?! Ale to co innego!

Книжка і наш інтелігент.

Цей місяць мав пригадати нашому громадянству потребу мати дома книжку. І виглядає він не як місяць призначений на ширення української книжки, а так, немовби українська книжка лежала ще невідкрита десь на місяцю. Дивуватись, що від двох тижнів по всій нашій країні люде не передають собі з уст до уст заголовків найкращих книжок, бодай у такім настрою, як підчас карнавалу дні намічених балів? Коли хто дивується нашій своєрідній відсутности організаційного хисту — цей повинен їхати до Америки... на те, щоби її ще раз відкрити. Наші найгарнійші суспільні ідеї мають ту дивну силу, що приголомшують усіх своєю величиною і навіть ті, що вперше проголосили їх — встають від стола вповні виснажені, бо всю енергію витратили на їх винахід.

Хронічна недуга покликів має в собі дещо з безнадійности таких величних принципів як: „люби ближнього свого як самого себе." Якби замість ліричних доказів і суспільної фразеольогії можна було на сторінках часопису помістити список перших двох соток наших найчільнійших громадян, які роками не купують книжок, (чого доказом їх шафи), то місяць української книжки не був би такий сумний. Було би веселійше: рух за книжками не збільшився би, але загал мав би нагоду подивляти „рух" між громадянами, обуреними: як можна такі особисті справи добувати на світло денне! Користь з такого одного скандалу була би бодай така, що одна з причин нинішнього галицького культурного занепаду стала би ясною, як те електричне світло, при якому патріоти з уродженою відразою до книжки, вміють деклямувати про причини нашого культурного занепаду.

Коли яканебудь національна інституція чи організація домагається від пересічного неспролетаризованого інтелігента два, пять чи десять золотих місячно, він може завсіди в імені наскрізь шкурного егоїзму спитати: — що вона йому дає за це. Здавалосьби, що така недостача ідеалізму є виключена супроти книжки, з якої кожний інтелігент може щонайменше скористати стільки, що з балачки з побратимами у ресторані. Де лишає „за" пять чи десять золотих. І саме супроти друкованого слова грубошкірий циніям нашого інтелігента є недосяжний. Скільки наших родин має нині дешеве видання „Словника рідної мови" Грінченка, або бодай по два томи з десяти визначних письменників? Чи книгарня Т-ва ім. Шевченка не оголошує донині „Акордів" виданих Франком 22 роки тому, книжки, що могла би бодай для окраси лежати у кожнім сальоні, на глум, поруч дешевого чужинецького перекладу чужинної „Räubergeschichte"?

Ні один з тих патріотів, що витрачає 60 зол. місячно на пиво, не витрачає б золотих на українську книжку. Коли зробите точний рахунок з наблищими знайомими, які мають свої постійні втрати на т. зв. потреби культурної людини — ця пропорція буде вдесятеро гірша.

Натяк на таку потребу як книжка, зроблений у загальній відозві, є доказом сальонового виховання. Пригадати знайомому інтелігентові особисто, що є такий місяць у році, коли він не повинен забути за книжку, значить менш-більше те саме, що пригадка, щоби не забув раз у рік викупатись. І так стоїть справа. Хто залів у трясовину, не має часу думати про теплу воду та мило. А проте, коли наша книжка має оминути голодової смерти, цяцьковані методи морального проповідництва треба заступити реальним пляном організації книгарського ринку. Книжка не є звязана з ніякими роковинами і теперішній місяць, що має пригадати загалові її істнування, може послужити як пробний для дальших місяців, в яких книжка повинна дійти до читача, коли читач не дійшов до неї.

Перш усього, книгарні та видавництва повинні зрозуміти, що бодай раз на місяць по всій країні треба розсилати листки з оповістками книгарських новин і раніших видань, та з пропозиціями сплати. Книгарні та видавництва, які чекають на нагоду приїзду покупця з готівкою в кишені, не є купецьким підприємством, а музеєм друкарської старовини. Ота прібка реклями та купецького хисту, яку вони вважають неосяжним зусиллям, є першою умовиною успіху кожного купецького підприємства і кожної книжки.

Кожний, хто знає буденщину пересічного галицького інтелігента, згодиться, що економічна скрута є останнім аргументом на оборону його байдужости до книжки. Двайцять осіб, що склали би в своїм місті місячно по два золоті, мали би в спільній бібліотеці все те, що видається, ще й доповнювали би свою читальню давнійшими виданнями.

Книжка гине внаслідок відсутности хоча би найменшої організації по наших містах та містечках, і в центрі книжкового руху, у Львові. Наші люде, які з приємністю прочитали би щось по обіді або по вечері, мають відому хоробливу відразу до пера і не в силі невинно звертатись до книгарень з проханням прислати їм катальог нових видавництв. Перш усього такий катальог виходить десь колись, а коли є, то не на те, щоби його розсилати.

Поява книжки не є вже в нас нині навіть такою подією, щоби могла зосередити на собі цікавість інтелігента. Тому щораз рідшою появою є в нас такий інтелігент, який міг би зосередити на собі цікавість своїм мізковим апаратом. Правда, не завсіди виною читача є те, що він не в силі зацікавитись книжкою. Автори повинні знати дещо більше як він і повинні вміти сказати дещо нове, у такій формі, щоби воно не було давно переспіваною піснею. Здавалось би: Заворожене коло. І воно істнуватиме справді так довго, доки видавець шукатиме вини занепаду книжкового руху в читачі та авто-

ої та видавцеві, а автор у видавцеві та читачі.

Тимчасом кожний з них має окремі завдання і потреби, які мусить сповнити, заки книжка перейде під осуд других двох суддів. Знехтування цих завдань та потреб є наслідком трагічного явища, що ми в один мент повірили в свою повну самостійність, а не здобувши її, нині не маємо навіть її стільки, щоби користати з духових здобутків чужих культур. Видавець не вміє найти читача, „читач" не відчуває потреби книжки, а автор не розуміє потреб ні читача ні видавця.

Висновки? Можна їх зробити сто, а десять навіть піддати на голосування як резолюції, які всі приймуть, а мало хто виконає. Та хто в своїх висновках у силі доказати, що є незалежний, духово та інтелєктуально, від нинішнього занепаду нашого книжкового руху?

Мих. Рудницький.

За рідну землю.

Віче в Селисках.

Селиска 19. X.

Земельна справа найшла чуткий відгомін і на наших західних „кресах". Дня 18. ц. м. відбулося велике віче в Селисках б. Пинова. Взяли в ньому участь делєгати сіл нашого округа. Предсідником віча був о. Т. Савойка. Секретарював п. М. Баран. Референт про земельну реформу виголосив о. Мик. Добрянський з Павлокомь. Голос в дискусії забирали: Ст. Глушик з Возовиці, д-р Роман Савойка, Михайло Сич (вийт з Володжа), о. Т. Савойка та ин. Селянство крайно огірчене законопроектом земельної „реформи", який тепер є на черговім порядку в польських законодатних тілах. Ухвалено резолюції, як в инших місцевостях і вислано їх, куди слід.

Велике віче в Перемишлі.

Перемишль 19. X.

В неділю дня 18. п. м. відбудося в Перемишлі віче в земельній справі. В год. 12. в полудне маси селянства, робітництва й інтелігенції заповнили по береги велику салю Народного Дому. По виборі президії забрав слово д-р Загайкевич і в двогодинній палкій промові засував історичними фактами, статистичними даними і примірами відвічний похід чужинців на українські землі, вказав на послідовну кольонізацію урядом українських земель, якої короною являється дебатований тепер в польських законодатних тілах законопроект земельної реформи і спонукав сотки присутніх видати один великий оклик протесту проти затій на українські споконвічні землі. З горіючими очима і зав'язяттям розійшлись по замкненню віча наші хліборби, несучи до курних хат клич: До організації, до самооборони! — По ухваленню резолюцій забрав д-р Загайкевич ще раз слово в справі підвищення капіталу Земельного Банку та представивши грозу положення, візвав наше громадянство а передовсім кооперативи, духовенство та вчительство до масового купування акцій Зем. Банку.

Віче в Чорткові.

Чортків 21. X. 1925.

В неділю 18. жовтня п. р. відбулося в Чорткові віче в справі земельної реформи, якому проводив д-р Антін Горбачевський при участи Петра Ясінчука з Білобожниці, як заступника і Гриця Соколовського з Вигванки як секретарі зборів. День перед вічем повідомило староство вічевий комітет про заборону віча, та на особисту інтервенцію одного з членів комітету, коли поробленo вже заходи задля уладження довірочних зборів у цій справі, заступник старости дав дозвіл та незабаром прислав комісаря для контролі зборів. Референт д-р В. Електорович в довшій промові представив перипетії, які переходила у нас земельна справа від найдавніших часів до останної тепер, спиняючися на маркантніших моментах в змаганню нашого народу за землю. Бесідник піддав розгладові останній законопроект польського уряду та підкреслив некорисні для українського населення постанови в проекті, ухваленім соймом, та в ухвалах сенату і поставив резолюцію з протестом проти кольонізаційних заходів на українській землі. По вічевій дискусії, в якій забирали голос пп. Льонгін Горбачевський і д-р Іван Гринчишин, ухвалило віче одноднушно предложені резолюції. Присутні на вічу селяне з великим заінтересуванням слідили за промовою референта, та виводами других бесідників і підчеркували своїми окликами важливі моменти. Хоч вибраний на віче день не був пригожий, бо як у територіяльно з Чортковом злученій Вигванці так і в богатьох инших громадах припадав празник Покрови, то все таки зібралося в домі бурси при вул. Шкільній поважне число учасників з многих сіл повіту, які виповнили салю і сумежні убікації. Цікаве для наших відносин, що присутній на вічу комісар став заперечувати промовцям повно забирати голос, бажаючи зредукувати їх ролю лише до інтерпелляцій, та треба було довшої розмови, щоби вкінці переконати комісаря.

НОВИНКИ.

— **Робітникам пера на увагу!** В суботу 24. жовтня п. р. в год. 4-ій по полудни відбудуться перші загальні збори „Товариства українських письменників і журналістів ім. Івана Франка". Комітет основателів просить усіх українських робітників пера взяти в тих зборах як найчисленнійшу участь. Збори відбудуться в сані засідань Товариства „Просвіти" (Ринок 10. II. пов.).

— **Галицький винахідчик.** Поліція арештувала якогось краківського інженіра Германа Кляйнвакса, що приїхав до Львова приготовляти підробку стемплів. Замовив кілька за 1000 зол., і 3000 листів паперу, засів у готелі „Австрія", винаймив окрему кімнату для „праці" і вибирався з мільоном штук стемплів до Німеччини. Мав ще до помочі брата і в найбільшим роспалі інженірської діяльности мусів відвідати вязницю. В р. 1923 мав уже процес за фальшування долярів, а брата його шукали за ошуканство.

— **Концерт Любки Колессівної.** В пятницю, дня 16. ц. м., відбувся в Берліні фортепіяновий вечір нашої артистки Л. Колессівної. Велика саля Бетовена була по береги виповнена слухачами, які ще й після вичерпання програми довго-довго не розходилися, щоб з захопленням слухати все нових надатків нашої славної пяністки. Усіх вечера, на який складалися м. ін. композиції Баха, Бетовена й Шопена, був, як звичайно на концертах Колессівної у Берліні, незвичайно великий. З. К

— **У білий день** у Варшаві двох бандитів напало на банкового касіера, що ніс 700 долярів і відобравши йому гроші, щезли без сліду. Не диво, коли волинський воєвода вповні, що за його урядування на Волині краще.

— **Також кандидат.** Берлінський „8 Uhr Abendblatt" звертається до політичних місцьких партій та приятелів Німців з думкою, щоби кандидатом на Нобліньску погороду за мно призначили на цей рік... Штреземанна. По Льокарно Польща готова ще поставити Скшиньского, Англія — Чемберлена, Італія — Муссолінього і т. п.

— **Куховар — графом і єпископом.** У Римі арештували панка, що виступав як варшавський єпископ і як гр. Тарновский. Є не з професії 39-літний куховар, що має честь походити зі Львова і вже в 1904 р. переодягнений за священика вимінчував від людей гроші, а навіть одержав субвенцію. Попав навіть до віденських черців „Милосерні Братя" і виказав усім про свої графське походження, яке потверджував самовпевненою поведінкою. Побував в Альзації, був караний за ошуство і прогнаний з Кракова, вступив до духовної семінарії в Невер, у Франції, і там покравши документи на імя французького священика, продовжував паломниче графське життя. На 10 літ щез з овиду, скрізь виступаючи як польський граф і французький священик. Талант та й годі!

— **Розправа Муравша.** В Новогородку 10. жовтня почалася розправа Муравка, вбійника Багіньского й Вечоркевіча. Обвинуваченій признається до вини і не жалує, що „вбив двох скажених псів і ворогів батьківщини".

— **Новина в монетах.** Мадярський уряд рішив вибити на своїх найбільших банкнотах обличча найгарнійшої своєї земячки, акторки Ілі Льот. Мабуть наперек р союзним державам, які не дозволяють йому посадити на своїм престолі короля або королеву. Мадярщина є першою, що замість коронованих голов або національних героїв дає на монетах найпопулярнійшу та найгарнійшу особу в краю.

— **Гарна реклама.** До чого доходить реклама у великих містах, можна уявити собі на підставі останньої ідеї французького кінематографічного товариства. „Одна ідея що тижня" з дн. 19-го ц. м. находимо такий проект: Перед будинком театру треба поставити 20-кільска дівчат, які роздають програми і... цілунки. Хто купує білет, має право вибрати собі цілунок у тої, яка йому найбільше подобається.

„Семафор".

Нова польська артистична сценка у Львові.

Для нас, галицьких Українців, усякі чужонаціональні пригожі чи місцеві, артистичні сценки є хоч би тому лише цікаві, що давно вже чуємо про потребу мати наш власний, україн. маленький театр, який заступив би нам неістнуючу сцену поважної драми та опери і познайомив наш ширший загал з невідомими йому досіль новими інсценізаторськими спробами. Особливо від часу гостини „Сіньої птиці", яка наробила стільки шуму, раз-по-раз виринають сміливі проекти покликання до життя того роду української імпрези — і все кінчається на розмотах, на невдалих мертвороджених плодах (сумної памяти „Комета") або на повороті до ...„Наталки Полтавки" (недискретні інформації за куліс кооперативи „Українського Театру"). Тому така сценка, як польський „Семафор", істнуюча від яких 10-ти днів у Львові, повинна звернути на себе увагу наших театральних мрійників. Скинувши гордівно з серця — хай поглянуть вони, якими скромними засобами і якими невеличкими силами можна створити живий, цікавий й симпатичний театрик, — коби лише зібрався невеличкий гурт людей доброї та сильної волі і трішки — таланту.

Одна перекладна одноактівка, дві веселі гротески, інсценізація популярних народніх пісень та переказів, а поруч з тим одна дві спроби оригінальних постановок, гарний вірш, дискретні ефекти — ось і все, — ніби й небагато того, а прецінь воно має певну мистецьку вартість і для глядача воно гарне, миле й симпатичне. Безумовно, що як при всяких таких починах „шукання нових шляхів"—тут і там є певна цілком зайва пересада (безпотрібна атмосфера демонічности в постановці „Хуани" Кайзера, — де саме на тлі погідної реалістичної постановки виступи би якраз найяскравійше трагізм конфлікту) і претенсіональність (Ірольог). А вже це—перша програма, це тільки дебют. Такі образки, як інсценізація Сенкевіча „Присуд Зевса", Мішкевіча „Голене—стрижене" чи Майковского „Гашіко" — вказують на справжній хист режисерів, акторів і декоратора. „Людина й машина" є сміливою спробою відтворити пластично вічну боротьбу й невідхильну залежність мертвої цивілізації і творчого духа, — спроба яка свідчить про широкий розмах у многих адептів.

„Ловецькі пісні" і „Пастушка гусей" (єдині суто національні польські мотиви) викликують в українського глядача сумні рефлєкси: добрий Боже, який це неначерпаний скарб для таких сценічних образків дає український побут: наша пісня, історичні думи, танок, тьма характеристичних пословиць і приповідок! Яке богате віким незаторкнене ще поле для попису.

— В суботу „Семафор" виступає вже з другою своєю програмою. Саля кол. „Багателі" кожний вечір повна. А сусідний великий польський міський театр — світить пусткою. Один доказ більше, що люде хочуть і люблять поглянути на щось нове й цікаве. Може би справді боги з українського театрального Олімпу закинули думку про дальше годування нас „Наталками Полтавками" і подумали піти слідом смільчаків зі „Семафору"?! Чи може думають вони, що „Наталки" виховають нам актора, дадуть йому сценічну культуру а нас — навернуть на лоно театру?! Сумнівно...

І. К—н.

Боротьба Грабского за владу.

Буджетова дискусія в соймі.

В першому дні дискусії, якою розпочалася осіння сесія сойму, виступили з деклараціями: посол Гомбіньскі (З. Л Н.), який критикував уряд і його фінансову політику, але вкінці обіцяв п. Грабскому підтримку. Пос. Столярскі (Визволене) зголосив вотум недовіря урядові, внесення на відкинення en bloc усіх 3-ох санаційних законопроектів Грабского, на розвязання сойму і розписання виборів на 31. січня 1926 року. Пос. Фростіг (Жид. коло) гостро атакував податкову й скарбову систему, при чому спеціяльно навів куріоза з львівської скарбової палати. Промовець висловився проти уряду. Другого дня дискусії пос. Строньскі (Х. Н.) критикував головно договір в Льокарно, ясного становища до уряду Грабского не зайняв. Пос. Бирка (Пяст) виступив з довгою яскраво опозиційною промовою, запропонувавши м. ін. скласти комісію з 7-ми членів для переврки фінансової і скарбової господарки п. Грабского. Пос. Тугут („Клюб праци") — проти уряду Грабских, лише в лагіднійшій формі. Пос. Жулавскі (П. П. С.) у двох-годинній промові критикував уряд після чого зголосив вимоги клюбу, від сповнення яких клюб узалежнює своє становище.

Третього дня дискусії посол Ромоцкі (ХД.) критикував адміністрацію, та заявився проти інтервенції уряду в користь поправи золотого. Клюб бесідника голосуватиме за відісланням законів до комісії. Пос. Хондзинські (НПР.) обвинувачує за кризу в державі уряд і сойм. Є за розвязанням сойму. Пос. Піш (Нім.) жаліється на переслідування німецького шкільництва. Пос Станкевич (Білорус) обговорює положення білоруської меншости, нараженої на численні переслідування. Пос. Хрущький (Український клюб) засовує переслідування, на які нараженe українське населення.

Завтра дальша часть дискусії. Після закінчення дискусії прийде до слова премієр.

Миле і немиле мило.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нарешті те, на що я нетерпливо ждав цілих три місяці, сповнилося. І вівернався терпець читачів „Діла" і я лістав письмо з доганою і — темою до фейлетону. З далекого, холодного Берліна якесь горяче серце лилйло мені ведро зимної води на голову.

Після солодких карамельків на адресу мойого таланту, пайка гіркого лікарства на адреси моїх фейлєтонів.

...Лише одно, що вражає мою ніжну душу, це правдиве Ваше почуття чистоти, ця пошана „Мила Мута". Кожний такий фейлетон милите немилосерно і то без виїмку. Тому я рішила післати Вам побажання не робити нього, хочби з огляду на нас, нещасних емігрантів".

По цім приходить точка, пауза, підпис: „Читачка „Відгуків дня" і знову довша пауза.

Припускаю, що зберлінізована Галичанка не є одинокою обуреною на цього роду милячі екстраваганції. А певно знайдеться багато й таких, які є свято переконані, що ч сте миленя фейлетонів випливає з хронічного „помилення" х автора.

Маючи до розпорядимости більшу скількість аргументів, хочу доказати раціональність мойого становища, а більшою скількістю мила „Мута" обмити себе я закидів П. Т. Чітачок і Читачів.

Перше: Скількість вужитого мила є мірилом культури даного народу.

Друге: Кожний нарід уживає по можности тільки своїх фабрикатів.

Третє: Я хочу, щоби Українці могли виказатися як найбільшою скількістю вужитого мила (по можности свого).

Отже: і так далі.

Один доказ уже є. Тепер восьмім другий:

Перше: Мило „Мута" знаменито зуживає бруд із рук.

Друге: В нас є багато брудних рук.

Отже: і так далі.

Другий доказ, здається, досить переконуючий, але я його ще підкріплю.

Ш. берлінська прихильниця мойого таланту пише: „Лише одно, що вражає мою ніжну душу, це правдиве Ваше замилування до чистити!...

Кручуся вже пару літ у життєвій гамарні, а й досі не знав, що чистота вражає ніжні жіночі душі. А може це треба брати не фізично? Що до мене, то я завсіди любив чистоту, в її найширшім розумінні.

Дальші слова листу: Не захвалювати мила „Мута" з огляду на „нас. нещасних емігрантів", страшенно мене втішили і додали віри в будучність.

Досі я знав, що 50 проц. нашої еміграції потребує „на аларм" мила, щоби прати еміграційні бруди. Пошок мали до цього вживати чужих фабрикатів?!...

З цього виходить, ясно як день, що я агітуючи мило Мута, сповняв велику громадянську роботу, бо вже від уродження маю здібности „тихого а ревного робітника на народній ниві".

Нахінець попробую змити зі себе закиди особистого характеру.

Перше: Я є співвласником фабрик і плянтацій мила Мута.

Друге: Кожний фабрикант дбає про свій інтерес і знає вагу реклями.

Отже: і так далі.

Письменник і інтерес це зовсім не такі протилежні бігуни, як би кому здавалося. Петро Альтенберг (писав по німецьки!) був власником крамниці з черевиками і анонсував її у своїх творах.

Скажіть ш. Читачі: Чи Альтенберг мав більше право від мене?!...

Тепер ще пару слів до моєї поклонниці:

Шановна Пані! Вам немила справа мила, з огляду на те, що чистота вражає Вашу ніжну душу, але мені з огляду на наведені аргументи, — мило є анонсувати мило.

Галактіон Чінка.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Восьмий день розправи.

Свідок Войцех Йондра, листоноc і б. поліцієнт, запамятав собі Штайгера по його чорних окулярах і високому зрості. Бачив Шт. перед атентатом і бачив дет бомби, але чи кинув її Шт. — не бачив. Штайгер був першим, що тікав. Чув

Вже вийшов з друку **СТІННИЙ КАЛЄНДАР У. П. Т. НА 1926 р.** з двохбарвною заставкою

Ціна 1 зл. — Замовлення приймає Адміністрація Видавництв У. П. Т. Львів, Руська ч. 3.

НАДІСЛАНЕ.

ВІДКРИТТЯ
в пятницю 23. жовтня

Одмінова з комфортом улаштована ритуальна реставрація

Д. ДОРФМАНА
Львів, Лєґіонів (проти Великого Театру)

На 1. поверсі (ново уладжені гарні салі). Вибірна кухня. Обід з трьох накрить 1.75 зол. На вечеру жидівські спеціяльності. Свіжа і підвечірки по низьких цінах. Кава, чай, чекодада і т. п. Великий вибір красних і закордонних часописів. Управа приймає замовлення на товариські збори, свята і банкети. Окремі кімнати для замкнених кружків. 381 1—1

ВІДКРИТТЯ
в пятницю 23. жовтня

крик: „ловіть того в всім плащі". Свідок Емілія Мірківна, буфетниця з кавярні „Варшава", бачила, як летів „пакет", але не знає, хто його кинув. Побачивши дим і огонь, свідок злякався і втік до дому.

Не з тротуару а з вікна.

Обор. д-р Лєвенштайн зголошує сенсаційне внесення на переслухання свідків, які бачили, що бомба не була кинена рукою, що стояв на тротуарі, а з вікна V. поверху над кавярнею де-ля-Пе. Таке показала оборонцеві одна пані, Марія Гарніш, яка в критичний момент стояла на бальконі дому пл. Марійська 5 і спостерігала дуже докладно крізь льорнетку за цілою подією. Пані Гарніш покликується теж на осуд свого чоловіка, б. підполк. австр. генер. штабу, свого сина-кадета з першого подружя, урядовця Начратіля і пані Янчишин — які всі тоді стежили за подією. Пані Гарніш лякалася здложити чю заяву ранійше, щоби не тягали її по судах, але врешті не мала сили скрити тайну. Тому останньої неділі зголосилася до д-ра Лєвенштайна, а той вносить тепер на покликання усіх тих осіб на свідків. Чому крім пані Г. ніхто з названих осіб не зголошувався до суду протягом цілих 13-ти місяців і чому сам д-р Лєвенштайн носився з тою вісткою три дні — оборонець того не каже.

Прокуратор висловлює лише своє здивування, яким це робом усі без вийнятку досіль переслухані свідки могліб так фатально помилитися щодо лету бомби і залишає внесення д-ра Лєвенштайна рішенню трибуналу, однак домагається переслухати спершу всіх свідків покликаних на розправу.

Дальші свідки.

Свідок Тенєнбаум стояв на бальконі кавярні, бачив бомбу, як летіла з під колумни Басва, а на місце атентату звернув потім спеціяльну увагу з огляду на підозріння, яке скермовано на балькон кавярні. Свідок Тенєнбаум бачив одного мущину в ясному, який перший утікав, але пей був без окулярів. Рук ніхто не піднімав ані квітів не хидав. Свідок Кальопгозьо путається, мало що собі приганяє — крім того, що „щось йому замерещило". Свідок Ян Сковоон, крамарь, стояв на розі Копернінка і Легіонів. Бомба вилетіла з лівої сторони, з хідника або вулиці. Свідок Самуель Кац оповідає відомі моменти про ясний плащ і Пастернаківну. В подробицях його зізнання не сходяться з попередніми його зізнаннями у слідчого судді. Запитаний про причину — жаліється на протоколянта д-ра Петровського, який цілий час, від 12 — 3 години кричав на нього й лаявся поганими словами. Свідок не бере відповідальности за свої попередні зізнання.

Обор. д-р Ляндау звертає увагу, що навіть протоколи з доразового суду над Штайґером стилізовані тенденційно і не згоджуються з правдою. Кличе на свідка предсідника триб. при доразовім суді радн. Маєра і 2-ох стенографістів „Хвилі".

*

„Хвиля" подає, що Теоф. Ольшанський, син гр.-кат. священика з околиці Хирова, родж. 1904 р. Ходив до гімназії в Перемишлі, риси лиця семітські, „Хвиля" вже навіть сконстатувала, що ходив у ясному плащі. Дальше повідомляє „Хвиля", що президія поліції в Берліні видала обжних до всіх ніж. властей для придержання Ольшанського.

Бібліографія.

КНИЖКИ:

„ВЕНІ" зібрав Степан Гайдучок, учитель руханки „Сокола-Батька". — Рисував пластун 43 п. к. Ст. Лущик. Накладом Сокола-Батька". — Львів 1925.

ЗАГАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЄНДАР НА 1926 р. *„Українського Голосу"* під редакцією д-ра Остапа Грицая. — Перемишль 1925. Видавництво „Українського Голосу". Зміст: 1) Л. Красовченко: „Прокидайтесь"; 2) Календарієм; 3) Лесь Мартович: Відміна; 4) А. Ба...к: „Пісня"; 5) О. Грицай: З Новим роком (поезія); 6) Рідна земля — мати наша; 7) М. Черкаський: „Земля" (оповідання); 8) Павло Тичина: „Війна" (поезія); 9) Ким Поліщук: „Дівич-Гора" (опов.); 10) „Про світові війни в новійших часах" написав О. Г.; 11) О. Одесь: Все проти нас; О, слово рідне; Стріляйте, вішайте... (поезії); 12) Б. Лепкий: „Ударте в дзвін" (поезія); 13) Ярослава Лагодинська: „Що бачив ліс" (оповідання); 14) Олександер Олесь: (літературна сильветка); 15) І. Фравко: „Благословенна та... (поезія; 16) О. Грицай: Люшня або що це таке ініціятива?; 17) Господарська частина: статті та інформації; 18) д-р І. Німчук: „Могили славних Українів у Відні; 19) Б. Лепкий: „О, стріхи мої низькі; 20) З світа (ілюстрації); 21) Дещо з життя звірів; 22) І. Турин: Дещо про українські марки; 23) С. Черкасенко: „Не ридай" (поезія); Петро Карманський: Ждала, молилася...; С. Руданський: Лист; 14) Яр. Мандрюкова: Воєнні картини; 25) Смішне; 26) Я. Мандрюкова: Веселе оповідання; 27) О. Маковей: На торзі. В календарі багато ілюстрацій.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР — АЛЬМАНАХ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ на рік 1925. Зміст: Вступний вірш Б. Лепкого. Передмова М. Галущанського. Геройство. Метерлінка. Зі спогадів великої війни. К. Поліщука. Германія. (Образок зі світової війни). Початок гал. кур. С. Ч. А. Крезуба. Шалене море. Вірш М. Мельника. Осінь 1918 р. на Україні. Спогад Дмитра Р. Очайдушний вершник. (Опов. з ілюстр.) К. Поліщука. Гей калино (вірш) Б. Лепкого. В 150-літню річницю зруйнування Січи. Ой держав козак (вірш) Б. Л. Гетьман Мазепа — сюжет европейської літератури Оз. Ордана. Мазепа. Віктора Гюго (перекл. М. Рудницького). Сталося. (Опов.) Б. Лепкого. Битва під Таненбертом (розвідка). По дорозі. (Воєнне опов.) Після переходу. В. Кримокульського. Ген. Вольф (посм. згадка). Присвята (вірш) М. Мельника. Афоиканський Лев. (З визвольних змагань Ріфанців) Ор. Ордана. Війна в майбутности. (З ілюстр.) Наш спорт та його завдання. Календар багато ілюстрований.

ЖУРНАЛИ:

„ЛІТЕРАТУНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК". Книжка X. за жовтень. Львів 1925. Зміст: М. Ковальський: В зеленій гущавині. Іван Марків: Одна з богатьох. А. Блок: Скити. Альбеот Ерепштайн: Хожденє Гожева по мукам. Ачтія Крезуб: Партизани. III. Облава. Характерник: Згадки з минулого (далі). М. Вовняк: Шість листів Лесі Українки до Наді Кобальчич-Козловської. Ром. Цегельський: Найновіші здобутки астрономії. Др. Вол. Залозецький: Наполеонізм чи неомонархізм? Д. Донцов: Тарговіца чи Полтава? В. Гнатюк: Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові (далі). Бібліографія. Нові книжки.

„СТАРА УКРАЇНА". Часопис історії і культури. Львів 1925. Ч. VII—X. — Значіння історії українського мистецтва. Написав Др. В. Залозецький (Відень). — Відкриття середньовічних фресків у Вірменському Соборі у Львові (з 1 знимкою на окладці). Написав М. Голубець (Львів). — Техніка мальовня Вірменського Собору у Львові.—Лист до Редакції проф. П. Холодного (Львів) й інж.-архіт. В. Пещанського (Львів). — Постання та еволюція форм треххідільного заложення української церкви XII—XVII ст. (З 15 знимками). Написав проф. В. Січинський (Прага). — Мистецтво Закарпатської України. (XIV—XIX ст.). (З 7 знимками). І. Фрески і стінні розписи. II. Ікони і полотна. Написав Др. В. Залозецький (Відень). — Сто літ галицького малярства. 1864—1904. Написав М. Голубець (Львів). — Miscellanea. Образ Воздвиження Хреста з церкви с. Синяхова біля Львова (з 4 знимками). Подав проф. П. Холодний. — Некрольог. Кость Широцький. (Спомини з нагоди шестих роковин смерти). Подав В. С. — Хроніка. I. Наукові досліди над українським мистецтвом. II. Мистецька освіта. III. Мистецькі товариства й виставки. IV. Varia. — Бібліографія. I. Дві історії українського мистецтва. Написав Др. В. Залозецький. II. Оцінки і звіти. III. З новійшої літератури по історії української архітектури. Подав Др. В. Залозецький. IV. Нові видання по українському мистецтву (1910—1925). Подав В. Січинський. — Лист до Редакції.

„УКРАЇНСЬКИЙ ВІСТНИК", орган незалежної республикансько-демократичної думки. Збірник II. За жовтень. Прага. Подебради. Зміст: І. Єднання на еміґрації. О. Шульгин: Про нашу міжнародню політику. П. Феденко: З інтелігентських настроїв на Україні. М. Славінський: Політичні листи II. К. Ос: На еміграційні теми. Сохацець: Дідичний гетьман. В. Самійленко (з приводу його смерти). — II. Хроніка: На українських землях: Що пишуть з України. Всеукраїнська Академія Наук. Українська хроніка. — Українське життя на еміграції: у Франції, в Чехословаччині, з життя українського студенства. — Світові події: Конгрес Соц. Інтернаціоналу в Марселі. Жіночий Конгрес у Вашингтоні. Різні вістки. Лист до редакції. Оголошення.

„УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ" — тижневий журнал у Хінах. Виходить кожної пятниці. Платний додаток час. „Сходу", Харбін, пятниця 2. жовтня 1925 р. Ч. 3. Рік I.

„НОВИЙ ШЛЯХ". Дідове обєднання поступового студентства Західної України і еміграції. Рік II. Число 3—4.—Львів-Відень 1925. Зміст: І. Пришляк: Перед новими завданнями; С. Л.: Профорус, ДОПС і університетська боротьба; П. Гаяни: ДОПС і середня школа; Мич: Не заспівлюйтеся революційною фразою; Скрипа: Економічна криза в Польщі; Р.: Отвертий лист В. Винниченка; Б. К.: Про ідейну безпринціпність; Тофан: Новий подвиг петлюрівських есдеків; Матеріяли і документи: Дописи; Хроніка; Бібліографія; Різне.

СВІТ, ілюстрований двотижневик. Ч. 13, Зміст: *Мих. Рудницький:* Від надлюдського до надлюдського (З нагоди 25 роковин смерти Ніцше). *Фр. Ніцше:* Книжка є майже людиною. *Ів. Шевченко:* За рейдом — сине море. Памятки старохалдейської культури. Горкій про російську літературу. *Фр. Ніцше:* Афоризми. *Антін Павлюк:* * * * За десять тисяч років. На дні моря. *Робєрт Стівензон:* Корабель пот пас (З англ. перекл. *Павло Лада*). *Іван Яр.:* З української сцени (Придніпрянський Театр). Чуда науки. Із тайн Помпеї. *Юліян Тувім:* Ми — люди (Перекл. *К. Поліщук*). Свята війна. Волинські розкопки. Як Марк Твен купував книжку. Загрожений банк. На чужині. Майдан „Сокола-Батька" у Львові. Трійливі дерева. Загибаюче племя. *Галина Орлівна:* Дочка степу. Свято української кооперації. Пригода Лойд Джорджа. Дослідна находка. Земляк за кордоном. Загадки. Ілюстрації: Фрідріх Нішше (Посмертна маска.) Повітряна катастрофа. Сучасний Лондон. Максим Горкій. Очайдушна акробатка. З української сцени: 1) Арт.-балетниця П. Міткевич, 2) Арт. Боровик в ролі Мефіста („Пан Твардовський"), 3) Арт. П. Кривіцька, 4) Артисти Кривіцька і Миколенко („Казка старого млина"), 5) Арт. Боровик і Міткевичівна в танку („Маруся Богуславка"). Війна в Марокко: 1) Маршал Петен, 2) Абд-ель-Крім і його брат Ахмет, 3) Французька артилерія. Будинок „Дністра". Україн. робітники емігранти у Франції. На майдані „Сокола-Батька". З життя Індії. Болгарський цар Борис. Свято української кооперації у Тернополі. Земляк за кордоном. — В додатку 13-ий аркуш повісти П. Бенуа: „Атлянтида", в перекл. В. Завадської. — Передплата „Світу" виносить 6 зол. на квартал. — Адреса: „Світ", Львів, вул. Руська ч. 3. Прекрасно виданий, цей журнал заслуговує вповні на якнайбільше поширення серед наших інтелігентних родин і читалень.

„СЛУЖБОВИК" орган „Союзу українських приватних урядників Галичини". Ч. 3. За жовтень. Рік VI. Зміст: Надзвичайний загальний збір СУПРУГА. — Байдужість. — Той, що чувае над своїм господарством. — Все опирається на одиницях. — Проект нового закону про пенсійне обезпечення та українські службовики й інституції. — Очевидно. — Наші в одній з наших установ. — Треба взаємин з другими професійними організаціями. — Юзьмей людини праці. — Всячина. — Нові члени „Супруга".

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич і Рогатин, салі „Сокола".
24.X. „Сатана".
26.X. „Вій".
27.X. „Ніч під Івана Купала".
Рогатин, сала „Просвіти".
25.X. „Запорожець за Дунаєм".
563 18—?

Український мішаний хор Д. Котка,
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X. Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 518 25?

У Львові засновався І. курінь старших пластунок. Просимо товаришок зголошуватися в члени без огляду на місце перебування. Зголошення слати на адресу: М. Охримовичівна, Львів, Курнова ч. 61. — Команда. 1—1

Пригадується, що Загальні Збори Товариства Катехитів відбудуться в понеділок 2. листопада н. р. в год. 3. пополудня в Духовній Семинарії. 1—2

З приводу річниці 1. листопада відбудеться в Преображенській церкві у Львові дня 1. листопада в год. 5. попол. співана мужеським хором панахида за покійних членів УГА. Просимо численною участю пошанувати память покійних. 1-1

Дрібні оголошення.

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Иосиф Флік, вул. Бляхарська 20. 553 11—15

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
654 в домі бл. п. д-ра Короля. 2—18

Футра жіночі **Футра жіночі**
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 19—30

Подяка.

Отсею дорогою складаю щиру подяку Вп. Пану д-рові Як. Берлю-швайнові, спеціялістові в недугах горла, носа і вуха, у Львові, вул. Сикстуська 42. за вилічення мене з упертої недуги голосових вязел. 684 1-1 **Д-р Олександер Бариляк.**

ПЕЧІ і КУХНІ
кафлеві нові ставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції
Михайло Галібей
640 **Львів, Петра Скарги 5.** 5—?

Краса — Привада — Гигієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgeszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
591 9—12

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем яких складові части приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по-
682 ручає 1—16
АЛ. МАЛІМОН
Склад машин до шиття
Львів, вул. Валова 11а
Приймаються машини до направи

ПАРНИКИ
до весення корму для худоби оригінальний фабрикат „УНІЯ" давн. Венцин-Гравденц
поручає
„AGRARIA"
Адам Камінський
Львів, вул. Городецька 2ь.
Жадайте оферт і ц'нників знаменитих апаратів. 683 1—1

НОВОСТИ
в найновійших десенях „РАДІО" на одяги, костюми, плащі і рафляни, поручає 90 літ істнуючий
фабричний склад сукна і вовняних товарів
ІВАН ВАЛЛЯХ і СИН
658 б) **ЛЬВІВ. РИНОК 33.** 1—6

За пенакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Ділo". З друкарні Видавничої Спілки „Ділo" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 239 (10.622). Львів, неділя 25. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бо. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Враження з поїздки на Велику Україну.

На марґінесі розмови з пос. Приступою.

На Радянську Україну їздить не багато людей. А з окрема не їздять туди Українці, що найшлися під Польщею. Не їздять тому, бо не мають на це ні змоги ні нагоди. Коли ми дістаємо якінебудь інформації про Радянську Україну, то вони походять або з радянської або з еміґрантської преси, або черпаємо їх із вражінь чужих подорожників, якщо вони взагалі свої враження публікують. Безпосередніх інформацій від очевидців про те, що діється на Україні та яке там тепер життя — ми маємо дуже мало. Останнім очевидцем тамошнього життя і тамошніх відносин, з яким ми мали змогу безпосередньо стрінутися, був саме шан. посол Х. Приступа, що повернув зі своєї подорожі по Україні.

Ми вдячні послові Приступі за те, що поділився з нами своїми враженнями. Ті враження занотували ми в такому порядку, як їх нам шан. посол розказував. Та ось на цьому місці вважаємо за вказане підкреслити, що посол Приступа як член комуністичної фракції варшавського сойму, а тим самим як член комуністичної партії не дав і не міг нам дати вповні вичерпуючих інформацій про все те, що нас могло цікавити в першу чергу.

Будучи партійною людиною, наш шановний інтерлюкутор не міг дивитися на тамошнє життя инакше як крізь партійні окуляри. Та ми поступили супроти нього льояльно і передали ці його враження по змозі його ж таки словами. І саме тому вони вимагають деяких застережень.

З партійного становища посла Приступи вони були в деяких порушених точках вичерпуючими та з нашого становища вони не тільки не вичерпуючі, але й взагалі надто загальні. Що життєві відносини на Україні поправляються — це факт. Але вони далекі від того, щоби робити собі якінебудь ілюзії про повну їх направу. Ні економічно ні політично вони не стоять на належній висоті. З цього здає собі докладно справу навіть пануюча там КП(б)У, з того здає собі докладно справу і харківський уряд. Очевидно, що ці відносини не можуть бути задовольняючими в першій мірі для нас, що не погоджуємося з системою диктатури одної кляси і що стоїмо на суто демократичному становищі. Ясно, що ми не можемо ставити якихнебудь вимог демократичного характеру до влади, що стоїть на становищі диктатури одної кляси чи краще — як це є в даному випадку — одної партії. Ми можемо вести проти диктатури тільки політичну боротьбу.

Та ми свідомі й того, що теперішня радвлада на Україні вважає себе не тільки висловником волі комуністичної партії, але претендує і на те, щоби бути висловником волі українського національно свідомого робітництва і селянства. Вона вважає себе не тільки територіяльно українською, але й національно-українською владою. Супроти цього ми можемо мати до неї деякі вимоги чисто-національного характеру. Та в тім то й річ, що харківський уряд, претендуючи на назву національно-українського уряду, не веде національно-української політики, але навпаки переводить на Україні політичні доручення московського комуністичного осередку, які не покриваються з життєвими інтересами української нації.

Та суперечність між тим, чим радвлада на Україні є, і тим, чим вона себе вважає — слідна на кожному кроці, слідна вона і на порушеній в розмові з пос. Приступою справі відносин харківського уряду до центру до Москви. Будучи знаряддям московського осередку, Харків не може і не в силі висловлювати волю українських мас не зважаючи на те, що деколи хоче бути її виразником.

Наше становище до цієї справи ми вже зясовували нераз. А зокрема зясували ми його у відношенню до чичеринівських заходів у Варшаві. Вони нам дали зайвий доказ на те, що московські більшовицькі дипльомати з інтересами українського народу не рахуються, що вони для них не важні. А становище харківського уряду до тих заходів було ніяке, то значить, що воно в даному випадку покривалося зі становищем Москви, а тим самим не покривалося ні зі становищем ні з настроями українських широких мас на радянській Україні.

Фальшива стабілізація.

Про стабілізацію, її потребу та засоби писали стільки перед конференцією в Льокарно, що нині, коли головні держави подали собі дружно руки, нема сумніву, писатимуть ще більше. На політичній згоді заважило економічне безладдя: дружні дипльоматичні взаємини держав, без взаємин промислових та торговельних, не в силі вдержатись довше як листок паперу на осіннім вітрі.

У теперішній мент панує в европейських державах одно хитке поняття стабілізації, за яке й уряди і населення хапаються, мов потопаючий бонґви. Не диво, що не тільки на поверхні не в силі вдержатись, але ще й зарічують себе. Здавалось, що коли держави заведуть стабілізацію валюти, мідяна та срібна монета відчинить настіж до цього часу зачинені двері з держави до держави. І як тільки ввели „тверду" валюту, почули ми голоси, що це не вистачає: кожна нація повинна свою валюту стабілізувати настільки, щоби в її межах не було вічного хвилювання у загальнім рівні цін. А за тим ще й нові остороги: що й стабілізація такого рівня не є можлива, тому, що вона є в звязку з сильним хитанням цін поодиноких продуктів. Не треба забувати, що висота цін на продукти залежить інколи не тільки від стихійної гри природи, але від заробітної плати працюючих.

Потреба стабілізації нав'ть таких хитких суспільних явищ є саме ознакою затраченої повоєнної рівноваги навіть найсильнійших держав. Світ, у погоні за трівкими основами забув, що хитання і порушкість цін, краму та вартости праці має незвичайно велике значіння для економічного життя, бо показує і продуцентам і купцям і всім иншим: яких предметів є багато, а яких мало. Зріст цін вказує, в якім напрямку повинні звернути своє зусилля і праця і капітал, щоби витворити та зробити доступними необхідні предмети, яких нема.

Надмірне хвилювання цін є наслідком надто великої скількости паперових грошей, друкованих урядами в такій добі, як війна, коли не мали сміливости та спроможности наложити на громадян досить високі податки. Коли нині американський економіст д-р Б. М. Андерсон (з „Чейс Нейшенел Бенк" у Ню-Йорку) видає періодичні бюлетени на те, щоби вказати, який крам має пристичні ціни, світ має немов одно віконце обсерваторії, з якого може поглянути на взаємини сил продукції та добробуту ріжних держав. Тільки завдяки складній машині хвилювання коштів продукції і цін виробів може світовий промисл удержатись у рівновазі.

Високопідтягнені ціни заробітної плати не дають великої користи робітникові, коли підприємці не в силі взяти його на роботу по цій платі і висилати на ринок вироби по цінах, основаних на цих коштах. Тоді робітники лишаються безробітними або півбезробітними. Високі постійні ціни, що є вислідком комбінацій між ріжними конкурентами, не мають великої користи для купця, якщо він не в силі дати їх по цих цінах. Правдиві ціни це ті, що забезпечують крамові збут і очищують ринок. Правдива заробітна плата це та, що вирівнює подачу та попит ринку праці і дає змогу робітникові працювати за неї.

Так казав „здоровий розум" старої тзв. менчестерської школи. Не слід забувати про ролю моральних та законодатних чинників у нормуванні плати та цін. Теорія заробітних плат не покривається з чистою теорією „ринку". Саме в моментах великих криз позначається вага свобідного руку товарів і свобідних взаємин між людьми — руху між промислом одної країни і другої, а навіть усіх частин світа. Багатство якогось народу чи держави залежить у першій мірі від інтензивности його продукції і швидкости, з якою ця продукція находить збут. Методи фабрикації, поділу праці і багатство капіталу в добуванні товару грають таку велику ролю в експорті, що їх не можна знехтувати штучними банковими чи політичними операціями.

Уряди та народи, що не рахуються з необхідними економічними основами свого розвитку, підпадаються впливам містичних ідей, які не дозволяють їм бачити дійсности і ведуть до лиховісних експериментів. Війна стала сприятливим ґрунтом для оман і надлюдських спроб суперечних твердим законам даних реальних обставин. Одною з таких оман є фальшива стабілізація, підтримувана такими урядами як нинішний польський.

Уряди, яких міністри доказують поправу становища своєї держави, маючи на думці чисто дипльоматичні „успіхи" щодо забезпеки кордонів, а забуваючи про необхідність одчинення цих кордонів для економічних взаємин з иншими державами, ведуть політику струся, що запорпав голову в пісок і не бачить ні пустині ні вголодненого льва. Ця вигідна поза є також стабілізацією. Найбільше стабілізованим є те, що взагалі не рухається, себто труп.

п. п.

Red. czas. „Dilo" Pr. 765/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 235 (10.618) z dnia 21. października 1925 r. w artykule pod tytułem: „Wicze w Rudnach" w ustępie między słowami: ich na bududcze... a: Wyzwajut' weś ukraińskyj zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej oraz dokonaną w dniu 20. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 21. października 1925 r. Hawel.

Поміщі Українці м. Львова!

В найближу 25. жовтня ц. р. в год. 12 полудне в салі Т-ВА ШИСЕНКА (поч. вул. Шашкевича ч. 5.) відбудуться

ПУБЛИЧНІ ЗБОРИ

в справах
1. Загальна дорожнеча.
2. Податки.
3. Охорона льокаторів.

Являться громадно для обговорення цих пекучих справ.

690 НАРОДНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ.

Митр. Шептицький кардиналом

Краківський клерикальний „Глос Народу" мав одержати з ватиканських кол інформацію, що митр. Шептицький буде призначений у листопаді ц. р. кардиналом. Якби ця звістка здійснилась, то митр. Шептицький був би четвертим з чеги нашим кардиналом. Першим був митрополит Ісидор з доби фльорентійської унії (р. 1439), другим архиепископ Михайло Левицький, в 1856 р., третім — Сильвестер Сембратович в 1895 р. Кажуть, що призначення митр. Шептицького має бути у звязку з численними домаганнями польських кол, щоби призначено ще третього кардинала з Польщі. Нема сумніву, що польський уряд покористується всім своїм впливом, щоби доказати, що польські кандидати надаються краще на таку почесть і що Українці взагалі не повинні входити в гру при таких комбінаціях.

Ювилей людини праці.

40-ліття громадянської діяльности д-ра Степана Федака.

Сьогодні, в неділю 25. жовтня, представники українських громадянських установ і організацій цілого краю складають привіт одному з найстарших і найбільш заслужених робітників на рільній народній ниві п-рові Степанові Федакові—з приводу 40-літніх роковин його праці. Сорок літ—це шмат часу! Перед тим, що перейшов цей довгий-предовгий шлях важкої муравлиної праці у найважчих умовинах і залишив по вибоїстій дорозі нетрушені памятники—слід з пошаною поклонитись як перед Камінтрем.

Син бідного народнього учителя, втративши в 14-ім році життя свого батька—від молодечих літ пробивався крізь життя власними силами, допомагаючи ще й молодшій рідні та проймаючись безталанням-недолею свого народу. Не мрійник і не фантаст, а тверезий ідеаліст і здоровий оптиміст, що бачив радість життя у праці і вірив у побіду через працю — здобуте теоретичне знання рішив був використати до створення нових ділянок і нових варстатів праці, що дались прожиток безпосередньо робітникам та скріпили б силу народа. Він був одним із перших, які цю силу бачили передусім в економічній організованости громадянства. І він був одним із перших, що зрозуміли великанську вагу скупчення української землі в руках українського хліборобa. Тому теж ми бачимо Його поміж основниками найповажніших економічних інституцій як „Народна Торговля" і „Дністер" і тому Він, як адвокат, головну увагу звернув на можливости викупу поміщицької землі, на парцеляційні справи. Немає майже такого кооперативного Товариства, при основанні якого Він не співпрацював би. „Дністер" — це сторінка Його життя, яку треба би описувати окремо золотими літерами. Скільки Він наїздився по всіх закутинах краю і скільки коштувало його сил, здоровля і власного гроша, аби лише спонукати байдужих заскорузлих людей здвигнути спільними силами основний фонд 100.000 корон цієї інституції!

Визначаючись невичерпаною, дійсно подиву гідною енергією, д-ра Степана Федака протягом цілих тих сорок літ не бракувало ніде, де треба було фахової поради, матеріяльної допомоги, моральної підтримки. Ставропігія, захоронки, школи, українські інваліди, політичні вязні — треба би навести довгий реєстр тих установ, організацій, конґреґацій і пошкодованих при національній роботі громадян, які мусять бути вдячні Йому. Покликавши до життя в час найгіршого лихоліття „Горожанський Комітет", розвинув на широку скалю філянтропійну діяльність, бачучи в ній, як у кожному своєму кроці, не добровільну пожертву, а національний обовязок. За сповнювання національного обовязку. Він дізнався був і тюремних днів.

Суворий фаховець-економіст є одночасно великим поклонником Музи: співу, музики, театру. Д-р Степан Федак не звик пропускати ні одної нагоди, де треба підкреслити власним прикладом потребу підтримання рідного мистецтва. Розуміючи значіння маніфестаційних обходів Його можна було бачити буквально на кожному національному святі.

Д-р Степан Федак належить до тих нечисленних одиниць, щодо яких важко сказати: де кінчається їх національно-громадянська діяльність а де починається приватне життя. Хай вибачить нам Ш. Юзилят, що ми торкаємось Його родинних відносин, а поте при загальній характеристиці Його особи — цього моменту не дастся промовчати. Доктор Степан Федак, для якого нема такої перешкоди, задля якої Він не відвідав би щодня своєї старенької мами і який з геройським спокоєм терпів удари, що сипались на нього за вчинки його найближших, зроджені з патріотичного почування, — є справді зразком сина й батька української родини.

40 літ минуло з того часу, коли д-р Степан Федак сміливою ходою вступив на бур'яном поріслий і терням засіяний шлях. Нині, по 40-ох роках, ми бачимо д-ра Ст. Федака таким самим, що й давно колись: завжди метким, енергійним, робітливим, безкорисним, бадьорим і веселим. Чим Він був — тим і є. Хай-же довгі роки залишиться тим самим і хай Його сили, енергія й життєрадість дозволять Йому ще довгі роки служити на славу і добро українського народу.

По широкому світі.

Становище французького уряду має бути непевне в наслідок невдачі позички розписаної Каїлом, міністром фінансів. Наслідником Пенлеве мав би бути Бріян, а як що цей не згодиться на те, то мабуть соціяліст Ренодель.

Грецькі війська ввійшли на територію Болгарії, займаючи кілька містечок і вбиваючи кількох вартових на кордоні. Наслідком конфлікт на кордоні, де Болгари вбили Грека і стріляли до грецького офіцира.

Німецький уряд мав вислати до французького ноту з домаганням в справі опорожнення кольонської смуги та роззброєння. Він вказує на те, що вже почав роззброєння у власній державі.

Литві грозить утрата Мемеля, тому, що при виборах до сойму Литовці вибрали тільки одного посла на 29 мандатів, а решту Німці.

Анунціо найбільший сучасний італійський письменник є призначений урядом Муссолінього генералом та головою воздушної фльоти.

Чічерін, всупереч часописним звісткам, протестує буцімто вибирається до Парижа на розмову з Бріяном.

Ватикан одержав півтора мільона долярів від американських банкирів, щоби хоронити Апостольську Столицю від хаплювання европейської валюти.

Зпоза океану.

За економічну організацію еміґрації.

Дня 4. жовтня п. р. відбулася в Філядельфії в Січовому Домі загальна дискусія на тему: Чи можливо розвивати українські господарські інституції в Злучених Державах а зокрема в Філядельфії.

Дискусія відбулася в рамени Американсько-Українського Економічного Товариства та при допомозі І. Січової Округи. Головний референт д-р Володимир Галан пояснив зібраним ціли згаданого товариства та причини його основання. Ціль Економічного Товариства гуртувати американсько-українську еміґрацію для помочі при господарській відбудові рідного краю, та щоби поліпшити її матеріяльне положення на місці. Наша інтеліґенція і взагалі національний провід замало посвячує уваги господарським справам. Американська еміґрація, яка має більше життєвого досвіду, а яка чує ще свій звязок із краєм і хоче йому допомогти, повинна зорганізуватися в чисто господарське товариство, щоби приступити до праці всі сили на еміґрації. Політиканство, яке завелось на еміґрації після визвольної війни, дійшло вже до самого краю. Роздання і нетерпимість дійшли до тої міри, що і найсвідомійші одиниці не в силі здобутись на холоднокровне передумання нашого національного положення в той час, коли край жде в найгіршому лихолітті.

Маючи це на увазі, рішено дати почин до створення такої господарської організації, щоби згуртувати в ній всіх тих заморських емігрантів, які бажають працювати для добра всього українського народу і для добра все української еміґрації в Злучених Державах. Як першу ціль поставило собі товариство створити сильну організацію в Філядельфії, та навязати взаємини зі всіми українськими господарськими інституціями в Америці і в краю. Щоби згуртувати всіх працьовників на господарському полі біля одного осередка, товариство рішило в як найскоршому часі при-

---

О. Й-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 9)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

IV.

Церков св. Марка і Лідо.

Зовнішній вигляд церкви св. Марка такий мальовничий і чарівний, що либонь на цілому світі нема церкви, що могла би в нею суперничати. Фасади римських базилік у порівнанню з її фасадою видаються наче проста камяна брила. Тільки що біля високої палати дожів вона видається трохи занизькою. Колиб так стояла на горбку нашого св. Юра у Львові!... Ото малиб ми чим похвалитися! Тай вона „возвисилася би".

В середині вона нагадує царгородську св. Софію. Образи також у візантійському стилі. Підлога зі старости літ уже позападалася — це трохи вражає, але наглядніше віддає старовину. Не буде це ніяким компліментом для церкви св. Марка, коли скажу, що в ній „усе з мармору". В Італії повно мармору скрізь, як у нас соломи. В готелях, в пенсіонах, в приватних домах підлога виложена мармором, сходи з мармору, віконні варшаби з мармору. У всіх італійських церквах повно мармору. Тому там звертає на себе увагу тільки „дорогоцінний" — єгипетський, грецький — мармор. А такого в церкві св. Марка повно. Як часто ми — в книжках, чи то в розмовах, чи в своїх думках — з погордою ставимося до тих людей, що жили десь коло 1000. року. А венеціянський св. Марко, повний — що так виділюся — с о л о д к о г о й недосяжного мистецтва, по ангельськи глузує собі з таких наших немудрих, себелюбних думок. Хто його вимріяв у своїй фантазії, цей був величний геній-будівник і поет одночасно. Але складові елементи (форми) свого твору він переймав від Греків, як загалом латинська поезія і фільософія всі свої форми переймала від Греків. І вчишся тут живцем подивляти старинних Греків, та відчуваєш просто неописаний жаль до Турків, котрі знищили ціле надбання „вибраного народу" в культурі. Найвиставніші каменищі стоять біля „Canal grande". Дуже багато їх, що подібні до себе, як око до ока. В багатьох находиш арабські мотиви (арабески). І саме отсі (як палати дожів, ca' d' oro і ин.) надають Венеції спеціяльний вираз. Венеціяне, моряки, вештались по далекому світі і полишили по собі сліди Греків, Арабів...

Дня 19. VII. (це був перший наш день у Венеції) була неділя. В год. 9. о. прал. Войнаровський мав для нас у св. Марка на головному престолі св. службу божу. Народу було мало — ми українські паломники становили чи не половину всіх присутніх. В год. 10, коли в наших церквах співана служба божа і повно людей в церкві, в св. Марка була тільки читана служба божа і небагато народу. А воно так було у всіх церквах — не тільки в Венеції, але і в Римі. Ніде не довелось нам бачити співаної служби божої і такого натовпу народу в церкві, як у нас бувае. Вигідні собі ті Італійці — навіть у богослуженні. В Венеції бачили ми (в 10. год. пер. пол. в неділю) якусь італійську процесію: дзвони з високої дзвінниці (що 1902. р. була завалилась, а опісля збудовано нову в таких самих розмірах і стилі) гоміли, з св. Марка вийшло повбираних з 10 священників і з 10 світських (ці також були в якихсь спеціяльних церковних одежах) з якимись фанфарами, перейшли через площу св. Марка, тай по всьому. На площі — голуби (ті звичайні собі голуби, що ввійшли в приповідку), чужинці, що розглядаються, і домашні, що сидять собі на мармурових сходах перед св. Марком та оповідають собі про „це і те". А перед св. Марком на височезних дрючках розмаяні довжезні національні італійські прапори з венеціянським гербом. Лев є символом св. евангелиста Марка, а що патроном Венеції є св. Марко, тому й гербом Венеції є лев. Мощі св. Марка Венеціяне вкрали ще в 9. віці в Олександрії (в Єгипті).

По полудні вибрались ми на Лідо. Це острів зараз біля Венеції, купелева місцевість. Місто на тому острові невелике, але ново-европейське: чудові вілі і готелі з розкішними огородами (прекрасні пахучі олеандри!) Є трамвай і авта. Ми хотіли викупатися в морі. (Ціла Венеція тут іде купатись, бо в самій Венеції нема купелевого місця.) Та деж там! Навіть до моря приблизитись годі, а не щоби у ньому викупатися. Ціле довжезне побережжа забудоване купелевими більшими й меншими будинками, а все переповнене людьми. Це не св. Марко, щоби в неділю світив пустками! Тут збіглись усі віри й нації, бо горяч, що аж! Мріеш про купіль як про спасіння, а тут годі! Не продають білетів до купелі, бо всі кабіни зняті. Продають тільки білети для вступу на кавярняну терасу, відки можна подивитись на повне море (якого з Венеції не видно) та на тих що купаються.

Від каси на боки веде коридор до купелів; а просто — на терасу. По дорозі по обох боках крамнички з виставами ріжних венеціянських виробів, що так і манять очі. Просто „мусиш" щось купити. За тими крамничками кавярня а терасою над морем. (Те все під одним дахом.) І тут повно народу. Розміщуємося, як можемо. Пємо ріжні „бібіте" (себто солодкі напитки як лімоняда, гранатина і ин.) з ледом. Звичай каже пити через соломку, яку обовязково подають. Це холодить. Глядиш на боки — як далеко досягнеш оком, море роїться людьми. Купаються всуміш мущини й жінки. Вереск, крик, сміх. Глядиш просто — повне море! Море без краю, темне — в далечині, наче вигнуте так, що творить півкулю. Бачиш, що воно живе, рухається... Ах, те повне море! Маєш враження, що це хмари або згущений вітер, який переходить далекі земські й небесні світи, та криє в собі всі тайни і сили землі і неба... Він рухається, дає тобі знати, що він живий... А він біля тебе!... Є щось божеського, щось могучого в виді повного моря. Чому то так, моє серце по дурному мріє — нема моря біля нашого Львова, щоби глядіти на нього бодай через дірку від ключа? Так від часу до часу. Думаю, що цей могучий вид переробив би наш психічний „мінімалізм" у „максималізм" повного моря. Адже чоловік уподібнюється до свойого окруження, як і всяке живе єство.

Ох море, повне море! Дай мені твої сили бодай на один день! Щоб я погуляв собі — побив, кого хочу, піднив, кого хочу... Ти знаєш!

(Продовження буде.)

ступити до видавання власного господарського журналу в краю, в якому був би теж американський відділ. Так започаткувавши справу, товариство приступить відтак до виконання дальших пекучих завдань, які однак вимагають більших засобів та більшої організації.

Щоби почути думки філядельфійського загалу, товариство уладило дискусію, після якої присутні дійшли до слідуючих заключень:

1) Теперішні відносини серед американсько-української еміграції взагалі, а в Філядельфії зокрема, є того рода, що майже не можливо приступати відтепер до закладання кооператива чи инших підприємств. Натомість є вказаним і конечним приступати негайно до поширення кооперативної та взагалі господарської літератури і закладати товариськогосподарські курси, щоб згуртувати наших емігрантів, підготовити їх фахово, виробити товариськість та взаїмне довіря і в той спосіб підготовити грунт до дальшої успішної праці.

2) Скликати негайно на нараду всіх наших фахових робітників в різних областей промислу і торговлі та започаткувати їх станову організацію.

На закінчення виголосив цікавий реферат п. Лівач про продукційну силу населення у Канаді і Злучених Державах. Послугуючись найновійшими статистичними датами, референт виказав, що продукційна сила американського робітника перевищає більше чим в десятеро продуктивність українського робітника.

Дискусія мала незвичайно поважний характер. Як зачуваємо, плянується дальші виклади та дискусійні вечері, що треба повитати як відрадне явище серед нашої еміграції, дарма, що ствердження неможливости негайної економічної організації української заморської еміграції й обмеження свого поля діяльности покищо до чисто теоретичної підготовки — свідчить, на жаль, дійсно про велике й надзвичайно шкідливе розбиття гамошнього українського громадянства. Найбільша жертвенність наших заморських братів на рідні народні установи в їх матіриому краю не видасть бажаних плодів, якщо спершу там, за океаном, не створиться дужа спільна, колективна, економічна організація, яка мала би свої галузі у рідному краю. Покликуючись так часто на ірляндців — слід брати собі приклад передовсім з їх економічної організованости на еміграції в той час, коли в їх рідному краю панували найважчі політичні відносини.

Сойм.

Буджетова дискусія.

Буджетова дискусія йде в соймі дальше. Нічого нового ні цікавого в ній завважити не можна. Одні бесідники критикують політику В. Грабского і його господарку дуже делікатно, инші накидаються на нього, а ще инші лепірують.

Посол Ромоцкі (ХД) домагався енергійної боротьби з надужиттями, а в першу чергу з надужиттями в міністерстві військових справ. Виступив гостро проти міністра праці Сокала та заявив, що не має до нього довіря, бо зпоміж усіх міністрів праці, яких мала Польща, він є найрадикальнійшим. На жаль того радикалізму не примінює він у відношенню до Німеччини, яка зірвала вашингтонську умову в напрямі довготи дня праці. Його партія теж не має довіря до міп. Сокала. Промовець є проти утримування паритету золотого шляхом інтервенції. Щож до стягання податків то пос. Ромоцкі закидує урядові надто оптимістичну оцінку платничої спроможности населення. Стверджує, що буджет по обох сторонах, отже в прибутках і видатках є нереальний. Його клюб годосуватиме за відісланням санаційних законопроектів до комісії.

Посол Хондзинньскі (НПР.) каже, що виною инфляційної економічної кризи є не тільки уряд, але й сойм. Він не вірить у те, щоби новий уряд міг щонебудь поладити. Заявляється за всіми санаційними законопроектами уряду і взиває усі партії до солідарної праці над поправою відносин у державі.

Найновійші відомости з Варшави кажуть, що сьогодня вінчиться справа уряду Грабского. Далі вони інформують, що уряд В. Грабского втримається пок ваги і на будуче. До цього причиняться радекі. Вони будуть голосувати проти внесення „Визволення", пос. Бінкі і пос. Тугута. Внесок „Визволення" містить заяву недовіря урядові В. Грабского, а два другі внески домагаються створення соймової комісії для дослідження діяльности уряду.

Упад В. Грабского матиме за собою голоси ендеків, дубадеків, хадеків, НПР, і ПІС. Ці голоси вистарчать для того, щоби не допустити до урядової кріза.

ГРОМАДЯНЕ! По вчинках судитимуть ТЕБЕ ВНУКИ.

А чи не гарний вчинок купити Акції

Земельного Банку Гіпотечного

у Львові С-ки акційної Підвалля 7.

За рідну землю.

Віче в Рогатині.

Рогатин дня 22. жовтня.

В середу дня 21. жовтня в 12-тій годині в полудне відбулося в Рогатині в домі філії „Просвіти" віче в земельній справі. Не оглядаючись на лиху погоду, сала була битком напхомена селянами з усіх сіл Рогатинщини.

Віче відкрив короткою промовою адвокат д-р С. Гладкий. Він виправдав непристутність посів з огляду на бюджетову дискусію у варшавському соймі і представив вагу законопроекту про земельну реформу.

Предсідником вибрано о. шамбеляна Городецького, його заступником Ст. Коваля господаря з Ячва а секретарем Василя Мацука господаря з Конюшок.

Реферат про земельну справу виголосив делегат Ц. К. УНДО п. Володимир Целевич. Він представив значіння землі для селянства і для цілого народу і зобразив подрібні моменти боротьби українського трудового люду за посідання землі. Закінчив обговоренням постанов законопроекту про земельну реформу і його небезпеку для українського народу взагалі та для українського селянства зокрема.

В дискусії забирали голос селяне Василь Тимків і Стефан Коналів. Перший взивав присутних до безоглядної боротьби за народні права. Репресії не повинні нікого лякати тому, що тільки жертвами майна й крови здобуває народ свої права. Другий указав на вагу економічної організації селянства, на потребу поширення і поглиблення кооперативного руху і заохочав присутних до організації на економічному полі.

Присутні одноголосно ухвалили відомі резолюції в земельній справі з додатком, що земля має перейти в руки селян без викупу і рішили переслати ці резолюції до президії ради міністрів, до маршалка сойму і до Української Парляментарної Репрезентації. Рішено також з усіх громад зібрати окремі протести проти проектованої урядом земельної реформи. Делегатам громад роздано зразки протесту.

О. Григорій Скасків з Дібринова указав на важке положення селянства їзза хорошої для селянства економічної політики правительства. Ціни рільних продуктів є дешеві, ціни промислових виробів дорогі. М. Величковський, урядник товариства „Дністер" представив справу обезпечення селянських будинків. Присутні ставили запити в справі шкільного плебісциту, одначе комісар староства заборонив їх, мовляв тому, що шкільна справа не є на денному порядку віча.

О. Шамбелян Городецький замкнув віче прекрасною промовою, взиваючи присутніх до єдности, до організації і до боротьби за землю і волю.

По вічу уділював п. Володимир Целевич інформації на запити в різних справах, в яких до нього зверталися присутні. с.

Віче в Журавні.

Журавно, 21. жовтня.

Сьогодні у нас відбулося віче в земельній справі. Не вважаючи на крайне несприятливу погоду явилися делегати з сіл, самі селяне. З інтелігенції на салі тільки організатор — п. Р. Шенківик. Віче отворив п. Р. Шенківик. Його вибрано і предсідником. Секретарював О. Цукірник.

Реферат виголосив п. С. Трусевич зі Львова.

Підчас промови референта два рази перебиває йому комісар староства з Жидачева і полемізує з бесідником! У вставних промовах комісар пробує вибілювати законопроект земельної реформи польського сойму, мовляв — Прусаки були більш жорстокі в проведенню кольонізації, мовляв — Поляки на українських землях кольонізують історичну польську власність. Референт відповів комісареві статистичними даними і цитатами з польських письменників.

В дискусії забирають голос: Р. Шенківик і селяне: Ол. Стехнович, Д. Мудрий і инші.

Ухвалено резолюції, віднесено подбати, щоби всі села вислали протест проти законопроекту про колонізацію та осадництво, який тепер є на черзі в соймі.

На вічу явилася численно поміція під проводом ославленого ком. Денисевіча, в очах котрого недавно польська банька скатувала п. Р. Шенківика. Цей п. Денисевіч перед вічем шпендзєв по ринку і відмовляв селян від участи в вічу. Присутність поліції в такім числі на вічу не повинна у нас. Вона м. ин. урядує напів в церкві підчас богослужень. Немає її тільки там, де урядує польська банька.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснява на склядах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

На маніфесті зїздів, анкет, нарад, зборів і т. д.

(Дискусійна стаття.)

Різні наші краєві установи роблять часто зїзди, анкети, наради чи хоч би свої загальні збори. З усіх усюдів краю спішать делегати до города Льва, щоби бути присутними на зборах, щоби дізнатися, якими шляхами дальше йти, щоби внести звідтам бодай дробину ініціятиви і духа творчости. На жаль, заводяться у своїх надіях, бо користи із таких зборів майже ніякі. Так! справді майже ніякі, бо в порівнанні із тими трудами і величезними видатками, які получені з усякого рода краєвими зїздами, успіхи тих заходів майже жадні.

Які то величезні кошти, запитає хтось?

Скажім, що на краєвий зїзд прибуде до Львова лише 100 делегатів. Приймім, що кожний з них пересічно втратить 20 зол. на залізницю, харч. готель — от і вже маємо суму 2000 зол.! Чи не величезні це, як на наші відносини, кошти? Може хто закине тому рахункові неточність, бо не на кождім зїзді буває аж 100 делегатів, то я зараз відповім притакуючо, але додам, що і кошти поїздки виносять куди більше від 20 зол. нараз. Знають це найкраще ті, що часто їздять на всякі краєві збори. До цього не один же буває зїзд у році. Маємо їх який десяток, а всі вони разом коштують нас около або і понад 20,000 зол.

Чому не маємо майже ніяких користей із всякого рода краєвих зїздів?

Заки відповім на це, мушу застерегтися, що не думаю тим робити закидів всім тим, що скликують подібні краєві наради чи збори. Вони робили лише так, як воно робилося в нас дотепер і в добрій вірі думали осягнути певні цілі, потрібні різним організаціям чи установам.

Причиною невдач є недостача відповідної підготовки перед краєвим зїздом, дальше відсутність відповідного підготування краю, а радше делегатів, хиби в самім порядку нарад і веденні їх президією.

Щоби мати певні користи, а бодай моральне вдоволення із так коштовних краєвих зїздів, як це буває у нас, представляю собі плянову роботу ось так:

Яку й не скликувано би краєву нараду (навіть Заг. Збори централь), то скликуючі повинні повідомити загал не про сам факт зїзду і що буде на порядку (тут вистане оголошення в часописах), але про докладний плян ведення нарад, пересилаючи краєвим центрам (повітам) на письмі огляд того, над чим буде нарада. Повітові центри, маючи реферати чи звіти в руках, скликають в себе певний заінтересований гурток, перечитують їх спільно, дискутують і виносять відповідні рішення. На збори виїзджає тоді делегат добре поінформований, що має говорити і яке становище займати в даній справі. Не буде це його особиста гадка, лише гуртка чи загалу, який репрезентує делегат. Та навіть коли б і не скликувано гуртка, а лише сам делегат переглянув плян нарад, то все таки з того буде користь, бо він вже буде зорієнтований, де і в якій справі має забирати голос. Це одно.

А друге: Ми відомі з балакучости. Приїздить делегат на якісь краєві збори і починає розбалакуватися про різні неможливі річи які нерад дуже далекі від теми. Прислухуючись нарадам, часто мається враження, що люде приїхали до Львова пописуватися своєю краснорічивістю. Тут повинна президія негайно взивати бесідників до порядку (без образ для них) і не дозволяти одному на годинне виголошування промов, а другому відбирати голос, бо поспішаючи з нарадами, звичайно дальшим бесідникам обмежується час промови до кількох хвилин. Здається, що буде краще, як президія відразу по рефераті установить час поодиноким бесідникам і формально запитами звернеться до тих бесідників, які не будуть вміти ясно і рішучо займати свого становиска в певних справах.

Вкінці скликаючі наради повинні взяти все під увагу фізичну і психічну витревалість учасників. По перше: не накопичувати рефератів. По друге: не тягнути нарад в безконечність, бо із них далеко менше користи, як коли би були ведені коротко і річево. Підчас довгих нарад частина учасників виходить звичайно на снідання або обід друга частина лишається на салі. Але вертають тамті, не знаючи про що йде мова, а виходять другі. І так чим довше, то повстає тим живійша мандрівка делегатів. Хто слідкує за тим і ставиться серіозно до справи, того такий порядок мусить вразити. Отже 3—4 годинна нарада, 1—2 годинна перерва і знов можна брати участь в нарадах яких 3 години. Але все це можливе, коли приноровиться попередні поради.

Якщо скликаючі краєві наради, 1) не повідомлять край писемними рефератами (звітами), які мається обговорити на нарадах, 2) коли місцеві центри (повіти, райони) не призадумаються і не займуть певного становища в даних справах і не дадуть вказівок делегатам, 3) якщо президія нарад не буде додержувати обмеженого часу промовців, а головно їх річевої відповіди чи критики реферату і 4) якщо не візьметься на увагу границі фізичної і психічної витревалости учасників нарад — то шкода робити всякі краєві зїзди, шкода витрачувати марно гріш, за який можна би нам річно створити не одну гарну економічну інституцію. і. п.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за один уступ з розмови з сенатором Черкавським і за два уступи з передової статті п. з. „За рідну землю".

— **Український університет у Празі.** „Прагер Прессе" містить у своїм числі з дня 21. жовтня інформації про празький український університет. Ректором університету на цей рік вибрано д-ра О. Колессу, проректором проф. Щербину. Деканом фільософічного виділу став проф. Артимович, а продеканом проф. Щербаківський. На правничому виділі деканом вибрано проф. д-ра Старосольського а продеканом проф. Лащенка. На фільософічному виділі оголошено такі виклади: Джерела української історії викл. Д. Дорошенко; історія української церкви і семінар — проф. Відпов; історія українського мистецтва—проф. Антонович; часи мандрівки народів і инші часи на Украї-

f—проф. Щербаківський: українські народні пісні в збірниках Лисенка і інших композиторів—Студинський: українська мова в славянській новій літ. — акад. Смаль-Стоцький; історія давнього роману, оповідання і апокрифів на Україні—проф. Колесса; курс літературно-історичної методології—проф. Білецький; староболгарська граматика—Р. Смаль-Стоцький; підстави чеської граматики—Носкова; історія українського права — проф. Лещенко; історія українського приватного права — проф. Андрієвський.

— **Говорюща пляшка.** Від четверга у Відні при вул. Баторія почали голодівку всі політичні в'язні, без огляду на національність. Причиною незадоволення останніх обмежень щодо поправи взагалі режиму.

— **Україніка.** в ч. 287. у „Пеагер Пюссе" в відділі „Slavische Rundschau" подано інформації про українську гімназію в Празі, про „Союз українських журналістів", про смерть українського маляра Михайла Тимченка та про українську республікансько-демократичний орган „Український Вістник".

— **Еміґрація до Палестини.** У вересні виїхало з меж Польщі до Палестини 1.644 людей, здебільша польських підданих. Між ними було 21 туристів, 301 капіталістів (коли ми матимем такий гарний процент!), 1028 з свідоцтвом праці.

— **Щира розмова.** У бюджетовій комісії польського сойму промовляв в імені польського соціялістичного клюбу п. Жулабські. Пос. Корфанти, властитель дениика „Ржечпосполіта" каже до нього: „Я гадав, що такий мудрий клюб, як соціялістичний вийде на трибуну розумнійшого промовця". На це йому п. Жулабські: „Мовчіть, ви маєте найбрудніші руки в Польщі. Можете мене повикати перед маршалківський суд, а я докажу вам це документами". П. Корфанти: „Безличний!" П. Жулавські: „Бездушний чоловік, гешефтяр". П. Корфанти: „Я до вашої кишені не заглядаю, а ви не заглядайте до моєї". І сказавши це, „сховав до кишені" заяви п. Жулавського.

— **Універсальний мебель.** Шведський винахідчик Бергльонд, зробив оригінальний винахід мебля, який може бути на перемінну столом, великим ліжком, двома фотелями, кріслом-гойдаком і кошиком на квіти. Бракує ще хіба ванни, авта і ще дечого.

— **Розведена примусово королева.** Сіямський король оголосив декрет, що його жінка перестає бути королевою і вертається до попереднього титулу княжни Ляксі. Вона є нанеть його сестрінцем, та і цей зв'язок крови не поміг до згоди. Король заявляє, що в інтересі громадського добра він мусить з нею розвестись, бо вона має нестерпну вдачу. Жінка у відповіді на запити кореспондента „Дейлі Телеграф" відповіла, що не може нічого сказати про характер свого чоловіка, бо її прогнали би з Сіяму. Сіямська королева рішила більше не виходити за муж і присвятитись емансипаційному жіночому рухові.

— **Промоція.** Інж. Лукашевський Володимир, асистент Української Господарської Академії в Подебрадах ЧСР. був 20 жовтня промований на Чеській Високій Технічній Школі у Празі, на доктора технічних наук. 688 1-1

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Промова прем. Ґрабского.

Зараз після отворення засідання польського сойму 23. Х. прем. Грабські виголосив промову. Підчас промови премієра був на салі великий галас. Промову переривали кілька разів. Незалежно від того між послами групи пос. Воєвудського і ППС. прийшло до сутички. Хтось із групи В-го закинув соціялістам, що йдуть на компроміс із урядом за еквіваленти. На соц. лавках счинився такий галас, що прем. мусів перервати промову. Після перерви прем. скінчив промову.

Прем. заявляє, що в дискусії виявились два напрямки. Один констатує недомагання уряду, але не дає ніякої програми. Другий відмовляє урядови довіря. Цю відмову висловлено внесенням на покликання комісії для переведення слідства над урядом. То не успішне. Успішніще булоб вибрати новий уряд.

Дальше обговорював екон. політику, справи хліборобські, податкові й мешканеві. Вкінці заявив, що домагається, щоби сойм ясно заявив своє відношення до уряду. Премієр готов уступити, але не бачить наслідника. Нинішня атмосфера, перед якої жиється, фатальна. Коли є такі, які зуміють створити уряд, то повинні виступити, забратися до створення нового уряду і почати нову працю, але не слід у своїм безсилі перешкаджати урядови, котрий має стільки обовязків, керуючи долею держави і суспільности.

Довіря для уряду Ґрабского.

Буджетова дискусія в соймі скінчилася 23. Х., а голосування над внесенням заяви недовіря уряду відкинено більшістю 29 голосів.

По відкиненні внесення посла Столярского про заяву недовіря для уряду Грабского, маршалок повідомив, що буджет. прелімінар у І. читанні відіслано до комісії. Слідуюче засідання 27. Х. На ден. порядку, м. ін., поправки сенату в справі зем. реформи.

Грецько-турецький конфлікт.

Грецькі війська посуваються в глибину Болгарії, після артилерійського й летничого приготування. Греки ввійшли вже 6 клм. від границі. Болгарія роззброєна на основі мирового договору не в силі боронитися. Болг. уряд звернувся до представників держав позволити їй змобілізуватися, щоби обсадити болгарські полоси.

В Софії думають, що коли Союз Народів не подасть конфлікту, війна неминуча. Лінія грецького фронту в Болгарії 20 км. широка. Грецька артилерія бомбардує місто Петріч. Часть міста в огні.

Союз Народів радить у Парижі.

Ген. секр. С.Нар. у порозумінні з Бріяном скликав Раду С. Народів на 26. Х. до Парижа в справі грецько-болг. конфлікту.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Девятий день розправи.

Председник оголошує постанову трибуналу про відмовлення виеської оборони на перевіреннє теченційности протоколу з довалового суду над Штайґером по стенограмови „Хвілі".

Зічас дальше свідок Кан, який обтяжує дальше протоколянта д-ра Пйотровского. Свідок Марійан Лянґевіч, піротехнік, був запізнаний на місце атентату для переведення експертизи невикельодованої бомби. Свідок пояснює присяжним суддям поодинокі частини бомби, які, як corpus delicti, лежать на столі трибуналу.

Компромітація знавців.

Марійан Копач, майор артилерії, зізнає про складників характер бомби. Признає, що вибухових матеріялів не аналізували хемічно, лише оглядали голим оком. Порівнюючи розчин динамону з гранати, найденої в пречкавім домі, де копись мешкав Штайґер, з розчином з динамону з бомби, киненої на президента, знавці прийшли до висновку, що матеріял є того самого сорта. Бомба не вибухла, бо динамон перейшов вогністо, від якої легкою була спалка. Мір. Копачеві дають низку питань обор. д-р Ландау і збиває його з пантелику до тої міри, що майор артилерії Копач зізнає, що не розуміється на річи, не є ані піротехніком ані хіміком, експертизу переводив Лянґевіч, а він лише згодився з опінією Лянґевіча. Так само не міг висловитися на часту воду другий знавець, поручник артилерії Льодра: він теж раз-по-раз покликувався на Лянґевіча а що до себе, то — мовляв — він ще не склав іспитів.

Д-рові Ландзуові, який — видно — завдав собі труду найняти собі інструктора та вивчити відповідні сторінки з підручника хімії, вдалося дійсно осягнути незвичайний ефект, примусивши польських старшин артилерії (та ще й майора!) до відвороту на цілій лінії. Авдиторія так голосно виявляла свої враження з тої сцени, що председник Франке грозив опорожненням салі.

Таємнича справа Ольшанського.

Німецький уряд дав офіціяльну відповідь на польське домаган в справі Ольшанського. Ця відповідь є ідентична зі заявою пруського мін. внутр. спр. Северінґа, оголошеною в пруському соймі на інтерпеляцію одного з посдів.

Ольшанський перейшов нім. границю 3. X. 1924 під Байтен-ом і був притриманий нім. поліцією. Переслухуваний заявив, що з рамени „Української Військової Організації" виконав 5. IX. у Львові атентат на пред. Войцеховского. Ольш. покликався на ряд осіб, які помогли йому втекти з Польщі. 4-го жовтня свої зізнання потвердив присягою на суді в Байтен. Суд присудив Ольш. за нелеґальний перехід кордону на 2 тижні арешту і кошти. Кару арешту відложено йому до жовтня 1926 р. Як злагіднюючу обставину признано: 1) молодий вік обвинуваченого, 2) щирість, 3) відповідність заяви. Ольш. зголосився потім у Берлині на постійний побут політ. емігранта. В Берліні пробув до 2. вересня в. р., виїхавши до Магдебурґу, відкіль вернув до Берліна. Теперішнє місце побуту Ольшанського невідоме.

Польські газети снують на цю тему ріжні здогади про таємничі сили, які заопікувалися мнимим атентатчиком у Польщі є Німеччині.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·03·50—6·04·50, **канад. дол.** 5·55 — 5·58, **чеські кор.** 0·17·50 — 0·17·66 **лей** 0·02·50 —0·02·66, **франц. франк** 0·27·33—27·50 **швайц. фр.** 1·14—1·15, **анг. фунт.** 28·25—28·30.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·75; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·80—31·00.

Срібло. Австр. кор. 0·50·50—0·51, 5 австр. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·13—2·15, рубель дрібним сріблом 1·00—1·06.

Збіжа.

Пшениця кв. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гат. 16·75—17·75.

✝ Посмертні згадки.

З Малішевських Юлія Чубатова, вдова по судовім радникові в Коломиї упокоїлася по короткій і тяжкій недузі дня 19. жовтня 1925 р. в 68 році життя. Похорон відбувся в середу дня 21. жовтня ц. р.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:
Рогатин, саля „Сокола".
24.X. „Сатана".
26.X. „Вій".
27.X. „Ніч під Івана Купала".
Рогатин, саля „Просвіти".
25.X. „Запорожець за Дунаєм".
563 19—?

Український Театр під дирекцією І. Когутяка.
Білий Камінь, саля „Просвіти".
Субота 24.X. „Діти Арсенія".
Неділя 25.X. „Хмара".
Понеділок 26.X. „Воскресеніе".
Вівторок 27.X. „Запорожець за Дунаєм".
Середа 28.X. „Барон Кінчеґ".
Четвер 29.X. „Шевчик".
Пятниця 30.X. „Натусь".
Олесько, саля „Народного Дому".
Субота 31.X. „Военний Похрестник".
Неділя 1.XI. „Воскресеніе".
Вівторок 3.XI. „Натусь".
Середа 4.XI. „Шевчик".
Четвер 5.XI. „Монфіюм." 569 1—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у суботу 24.X. Сколе.
у неділю 25.X. Долина.
у понеділок 26.X Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 518 26?

З нагоди ювилею 40-літної громадянської діяльности Вп. д-ра Степана Федана зложили: т-во „Праця" і п. інж. А. Корнелія у Львові по 20 зол. на „Рідну Школу". За жертви складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 610 1—1

Туристичне т-во „Пва" улаштовує, при добрій погоді, в неділю 25-го ц. м. прогульку до **Звенигорода** на городище. Збірка в 6·20 рано головн. двірця. Відїзд 6·31 до Ст. Села, поворот вечірнім поїздом евент. на Винники. Провінт взяти. Гостям вступ. Провадить о. Білинкевич.

Дрібні оголошення.

ВІЛЛЮ продам, займаючу 12 убікацій (тов вільні), з городом 390 сяжнів. Чудовий вид. Околиця Личакова. Ціна 3.000 долярів. „Праця", вул. Гавзнера 5. 686 1—2

ПОШУКУЮ лекцій з гімназійних і семінарійних клас. Ласкаві зголошення: Захарієвич Іван, Брунарі нижні п. Сапіги 687 1—1

МОЖУ доставляти кожду скількість масарських виробів для кімнат до сіней і инших піпрємств як також для приватних домів. Виробу чисто вепрові. Ціни поступні. Гриць Шваюк, Броди. 686 1—1

ДО науки кравецтва приймуть здібного хлопця, за харч через 3 роки мають 150 долярів. Антін Бурда, Львів, площа Марійська 10. 680 2—2

СПАЛЬНЯ, їдальня, сальони, мужеські кімнати, солідні, недорогі, найдешевше поручає: Лев Матайовські, вул. Хованщини 29. 675 2—4

ВЖЕ ПОЯВИЛОСЯ 2-ге число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА". Не висилається тільки передплатникам. Ціна примірника 80 сотиків. Передплата до кінця року 4 зол., без першого числа зол. 3·50. Передплату слати на конто „Політики" до Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Підвале ч. 7. 692 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам знижка. 658 3—3

Д-р Теодозій СТЕФАНОВИЧ

відкрив і веде адвокатську

канцелярію в Лопатині

(дім п. Г. Бернгольца коло броварю). 691 1—2

Тиждень української книжки.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

Отсим прошу вислати мені по зниженій ціні спільчої книжки:

1. **П. Тичина:** Сковорода.
2. **П. Тичина:** В космичному оркестрі.
3. **М. Хвильовий:** Редактор Карк.
4. **О. Влих:** Дванайцять.
5. **В. Щурат:** Павуки та мухи.
6. **В. Ленін:** Світогляд К. Маркса.
7. **М. Покровський:** Економічний матеріялізм.
8. **Л. Кн.:** Професійки і їх завдання.
9. **Ю. Плеханов:** Основні питання марксізму.
10. **Г. Кунов:** Як повстала релігія і вірування в богів?

Належатість в висоті 6 золотих висилаю почтовим переказом на адресу: Вид. дав. „Культура". Львів, Осолінських 10|III.

Імя і прізвище . . . . . .

Місцевість . . . . . .

Почта . . . . . .

Цю карту замовлення треба виповнити, вятяти й післати в куверті на адресу: „Культура". Львів, вул. Осолінських 10. III. 660 2—2

Не пожалує!

Кождий, хто відвідає кравецьку робітню жіночих одягів

Марка Метяй-Мітяєвського

при вул. св. Иосифа 6. І. пов.

лістане елегантно викінчений костюм, плащ, або сукню по дуже дешевих цінах. 604 5—5

Краса — Привабa — Гигієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
591 10—12

КАЛЬОШІ і СНІГІВЦІ

Ціни заохочуюче низькі.

Шведські орнг. „ТРЕТОРН" найкращі до:

МАГАЗИН „СНІС"

648 **Львів, Льва Сапіги 27. Тел. 28—02.** 2-2

Замовлення з провінції відвортною почт. за післяпл.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Ділo". У друкарні Видавничої Спілки „Ділo" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 240 (10.623). Львів, вівторок 27. жовтня 1925. Почтовий заплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий міжнародній орґан примирення.

Кожний, хто перечитував менше або більше статтей про висліди порозуміння довершеного в Льокарно, мусів звернути увагу на велику ролю одного органу, який зродився з нарад міжнародніх дипльоматів і якого назва у найближчій майбутности повторятиметься щораз частійше при міжнародніх непорозуміннях. Це Постійна Комісія Примирення (Commission Permanente de Conciliation). Вона стане першим, першим по черзі мировим трибуналом, що рішатиме спори між державами, які підписали між собою пакти. Всі чотири арбітражні договори встановили цю комісію як свого суддю і мають до неї звертатись.

Назва комісії подана в одинині може дати підставу до помилкового розуміння її характеру. Комісій буде покищо чотири: для спорів німецько-французських, німецько-бельгійських, німецько-польських і німецько-чеських. Склад їх буде ріжний, а тільки методи праці спільні. Коли арбітражні умови будуть підписані, дві держави виберуть по представникові зпоміж своїх громадян; трьох инших виберуть зпоміж громадян третіх держав за спільною згодою. Зпоміж тих трьох членів вибирають собі голову, також по порозумінню. Таку комісію складають на протязі трьох місяців від менту підписання арбітражного договору. Якщо держави не дійшли би до порозуміння у виборі, тоді призначати членів має право президент швайцарської держави.

Який є обсяг діяльности Постійної Комісії Примирення? Вона має помагати полагоджувати мирним шляхом непорозуміння між державами, що підписали арбітраж, якщо дипльоматичні засоби вже вичерпані і тоді, коли спір торкається ріжного розуміння „права" одної держави. Цей другий конфлікт означений у тексті дослівно так: „спір, щодо якого дві сторони підпавали би собі взаємно в сумнів якесь право". Ці спірні сумніви торкаються інтерпретації договорів, конфліктів передбачених міжнародним правом, встановлення фактів, які трапились а щодо яких істнує розбіжність думок і означення відшкодувань за заподіяні втрати другій державі.

Таким робом чисто політичні спори, такі як виправлення кордонів або претенсії до територій, не належать до компетенції такої комісії. Також справи застережені спеціяльними умовами і які є наслідком фактів, що попереджують арбітражний договір, сюди не належать. Сам спосіб погодження двох невдоволених держав (чи одної) подобає на довгий судовий процес, який переходить ріжні інстанції. Невдоволена держава звертається до голови Постійної Комісії Примирення, щоби почати розслід справи. Комісія збирає потрібний матеріял і пропонує форму, в якій обі держави погодити. Речинець такої згоди назначений на 6 місяців, хіба, щоби обі держави згідно пристали на инший. Методи розсліду означені гаґською конвенцією з 1917 р. Спірні держави мають у цій комісії своїх представників, вибираних на протяг трьох літ, але можуть їх заступити для кожної справи зокрема иншими знавцями і додати їм спеціалістів.

На випадок (а цей звик бути правилом у міжнародніх непорозуміннях!), якби держави не згодилися на осуд комісії, тоді справа йде перед трибунал у Газі або якийсь инший арбітражний трибунал. Поза судовоґаґського трибуналу обі спірні держави зобовязані підчинитись. Якщо держава не хотіла би прийняти присуду, Гаґський трибунал мусить хіба шукати підтримки свого авторитету по власному розумінню.

Складнійшою є розвязка питань т. зв. політичних, які держава може инколи підтягнути під категорію спорів вищезагаданих. І в цих справах Комісія Примирення виступає як мировий суддя. Одначе — як це не дивно — вони не йдуть уже до другої інстанції, себто до нового мирозого трибуналу, а просто до Ради Ліґи Націй. Рада Ліґи приноровлюється до славної 15-ої статті пакту Ліґи. Справа находить щасливу розвязку, коли всі члени Ради Ліґи є однозгідні. Тоді Ліґа має змогу проявити силу свого авторитету і дозволити державі, якій признала правду, обявити війну своєму неслухняному противникові. Та що діється, коли одного голосу бракує до однозгідности рішення? Тоді Ліґа мусить уживати всіх засобів свого морального впливу, який надто часто, поза кулісами дипльоматії, є дуже тісно звязаний з матеріяльною силою. Великі держави для ратування свого престіжу мусять або стриматись від різкого неоднозгідного осуду або, висловивши його як мирне побажання, показати в кульоварах неслухняним дуло револьвера. Коли такі чотири дула будуть спрямовані проти одного, запанує однозгідність щонайменше така як в останній війні проти Німеччини. Зрештою як каже св. Письмо: „По ділах пізнаєте їх".

З балканського кітла.

Гоецько-болгарський конфлікт.

Ліґа Націй має прегарний матеріял для розсліду. Між Болгарією і Грецією прийшло до конфлікту, що пахне війною, а навіть позакулісовими інтриґами великих держав. Притока така дрібна, що важко вважати її вдоволяючою причиною до війни. А проте офіціяльні комунікати болгарського й грецького уряду змальовують справу всіма кольорами воєнного завзяття.

Грецький жовнір перейшов болгарський кордон і зустрів болгарську патрулю, що казала йому вернутись. На це Грек стрілив, патруля відповіла і вбила його. Грецький командант казав своїм жовнірам перенести тіло вбитого на грецьку територію, щоби затерти факт переходу болгарського кордону. Грецькі жовніри, щоби виконати наказ, мусіли обстрілювати. Так повстала сутичка, що тривала весь день і ніч. Командант болгарського відділу хотів завов порозуміться з грецьким, щоби справу полагодити мирно, але встиг добитись розмови щойно на другий день. Та коли явився на грецьку територію, на означене місце, Греки почали стріляти і він мусів вернутись. Греки продовжували обстріл болгарської території. Ціла грецька дивізія, розбивши кордонну сторожу, зайшла 8 кільометрів у глиб болгарської території до міста Петрич, підпаливши його обстрілом. З огляду на трудности переходу в горах Белассіци, ясно, що Греки не могли би вислати негайно стільки війська, якби не приготовились до наступу ранійше. Греки відкинули болгарські пропозиції замирення і хотять захопити територію як застав, щоби приневолити Болгарію до сповнення своїх домагань. Розброєна Болгарія не має змоги боротись і звернулась з покликом до Ліґи Націй, щоби припинити воєнний конфлікт.

Грецький офіціяльний комунікат підкреслює момент убивства грецьких вартових, каже, що коли грецький командант, припиняючи стріляннину між своїми, підійшов з білим прапором до болгарських позицій, тоді його Болгари застрілили. Болгарські сторожі зайняли ранійше деякі грецькі станиці. А проте у цьому комунікаті стверджено, що грецькі команданти одержали наказ ужити всіх засобів, щоби вшанувати ненарушність грецької землі. Згадано в ній, як звичайно в таких випадках, про національну честь, а поруч цього про 6 міл. драхм як відшкодування для родин убитих.

Тимчасом грецька артилерія обстрілює далі села Маракостиново, Маринополе, долину Струми і місто Петрич, а піхота посувається берегом ріки.

Французька преса не стримує своїх підозрінь на адресу Англії, яка радіє з конфлікту піддержаного нею закулісово, щоби знищити плян балканського пакту при співучасти Туреччини. Англія хотіла би зміцнити теперішній болгарський уряд і грецький, щоби придбати знову вплив на закордонну балканську політику. Одночасно англійські телеґрами ставляться до конфлікту як до справи, що буде поладнана як місцеве прикордонне непорозуміння. Югославянський уряд на раді над ситуацією стримався від вислову свого становища.

Голос належить до Ліґи Націй. Безпосередно по льокарнському пакті вона буде приневолена виявити більше рішучости та ясности як до цього часу.

Є звістки, що Болгарія згодилася вже на грецькі умовини і що грецький уряд стримав дальший похід своїх військ.

За рідну землю.

Заборона віча в Грималові.

На день 18. жовтня 1925 р. заповіджено в Грималові публічне віче в справі земельної реформи. Не зважаючи на всі заходи місцевого комітету та на дуже скромну програму віча, скалатський староста заборонив взагалі відбування віча, не подаючи ніяких мотивів. (Про заборону місцеві ми своєчасно телеґрафічну інформацію). Як би між мотивами заборони подав був бодай курячу заразу, яка запанувала в повіті, то виглядало би це бодай на позір законно. Та в тім то й діло, що навіть про ратичну недугу в мотивах заборони не було, а було тільки наге ста-

ропольське „nie pozwalam". До того заборона віча на письмі наспіла щойно в неділю вечором, коли про неї годі було повідомити прихожанських сіл. І багато людей місто дармо. Українське селянство Грималовщини не дістало змоги висловити свій погляд на справу проектованої польськими законодатними установами „реформи" та не змогло запротестувати проти кольонізації мазурськими кольоністами його так земі. До того всякі покликані й непокликані для того чинники з скалатського староства заявляли гірко-грималовським письменним, що Otrzymałów sobie za dużo pozwala. My sobie to zapamiętamy". Що більше, ті скалатські комісарі не хотіли нашим делеґатам навіть дати якого вчасування про те, що сталося з поданням про дозвіл. Цікаво, як ті скалатські капіки уявляють собі польську конституцію та до чого вони хочуть довести населення тамошнього повіту. Вони не бажають почути волі народу, вони не бажають, щоби про ту волю довідався світ і увесь. Значить, що їм та воля і думка нашого селянства не мила, вони боються її почути.

Заборона віча в Грималові дала українському населенню ще один зайвий доказ на те, що в Польщі конституції тільки на папері, не в дійсному житті. Наше селянство переконалося, що перший ліпший урядник і староства має повновлю її довільно нарушувати. Воно далі переконалося, що від польської влади йому на віщо добре надіятися не можна.

Осьідомина та застановіди ця заборона і наших непоправних хрунів. Заборону староство осягнуло цілком противлежні наслідки ніж сподівалося. Завдяки забороні скріпилися ми.

Тут цікава й логіка скалатських „капиків". На збори та віча для Поляків і польських кольоністів вони роздають дозволи на право і наліво, але на українське віче видають вони заборону без ніяких мотивів. На тих удільних „капиків" зі Скалата звертаємо увагу нашої парляментарної репрезентації та поручаємо їх ласкавій опіці.

Заборона віча в Самборі.

Самбір, 22. жовтня 1925

Повітова філія „Сільського Господаря" в Самборі в порозумінню з місцевими громадянами скликала на день 22. ц. м. приполудне віче в Самборі з таким порядком дня: I. Справа земельної реформи. II. Господарське положення. Віче мало відбутися в великій салі „Народнього Готелю" в год. 1. з полудня. Своєчасно вислано повідомлення до староства і до 22. жовтня п. р. голова філії „С. Г." о. Петрик не дістав заборони віча на письмі. Щойно в сам день віча в 1. год. зполудня, в моменті, як численна громада народу зібралася коло салі, де мало відбутися віче, — явився на місце в асисті умундурованих поліцаїв якийсь панок і повідомив присутніх, що віча не буде, бо пан староста „не позволяє". Зараз удалась депутація під проводом о. декана Петрика і о. Татоміра до старости. Депутацію прийняв староста Шерф і заявив, що віче заборонене, а то тому, бо на вічу є „справа земельної реформи", яка є політичною і не належить до обсягу діланя „Сільського Господаря", іменем якого скликано віче. Не помогли ніякі переговори. Навіть на те, щоб першу точку порядку дневного зняти з програми віча, п. староста Шерф не згодився. Зазначити треба, що староста Шерф не є власним шефом староства в Самборі, а тільки заступником, а сам „староста" подітячо на той день захорів, щоб уникнутися від української депутації. Навіть на довірочну нараду п. Шерф не хотів зізволити. Відходячій депутації сказав: „Но не думайте панове уважджувати якої „поуфної" наради, бо я маю доволі богато поліції до диспозиції, щоб розігнати всякі ваші наради".

Супроти цього численно зібрана товпа народу мусіла відійти з нічим, а відпоручники УНДО. і „Сільського Господаря" пп. Олекса Черкавський і дир. Ласій мусіли обмежитися до спільного засідання філіяльного виділу „С. Г.", на котрім обговорено актуальні господарські справи повіту.

Спід, щоби наша Парляментарна Репрезентація зайнялася тим своєрідним провінціональним капиком в Самборі і подбала, щоби на будуче того рода „заборони" віч в останній хвилі не повторювалися.

Пиргова побіда.

Львів, 26. жовтня 1925.

Премєр Грабскі побідив. Криза уряду минулася, ситуація уратована, радуйся Польщо! Вправді не було буквально ані одного промовця, який у дискусії над експозе п. Грабского висловив би вдоволення з його політики премєра й міністра фінансів, а проте п. Грабскі буде премєрувати і санувати дальше. Вправді проголошення маршалком ухвали про „вотум довіря" п. Грабского прийнято до відома серед самої „більшости" радше з пригнобленому ніж захопленому настрої — але хтоб там рахувався з настроями соймy! Вправді шо „більшість" створили 29 голосів на 107 неприсутніх — але п. Грабскому цілком досить тих 29 випадкових голосів, щоби почувати себе у фактичному і моральному праві і на дальше цупко тримати скиптр премєро-фінансового єдиновластя...

Жалка і сумна побіда. Побіда вимушена і вимучена, побіда „за всяку ціну" — навіть за ціну решток морального престіжу. Коли зявилося внесення на негайне покликання до життя контрольної комісії, яка мала би перевірити... солідність міністра фінансів, премєр-міністр справедливо обурився і заявив, що само піддання під голосування такого внеску він вважатиме нестерпною образою, з якої „витягне консеквенції". А проте голосування над тим скандальним для уряду внеском не тільки відбулося, але й вискало 163 голосів проти 183, себто ще й девять голосів з „урядової більшости". Та не зважаючи на те п. Грабскі таки зустрів вислід голосування як свою побіду, а про попереднє обурення забув: воно, мовляв, було „неофіціяльне"!.. Взагалі, ціла та ухвала довіря — це насміх, це пародія. Адже були аж три ріжні внесення проти уряду, а ні одна польська партія не мала цивільної відваги поставити ясну і недвозначну пропозицію на довіря урядові. Ні одна польська партія не хотіла стягнути на себе odium за вірність пп. Грабским, що довели державу до руїни. Щоби примусити стовпів реакційного уряду — польських „соціялістів" — запе-

рестати вкінці негідну гру притупцювання з правої на ліву ногу — посол Васильчук зголосив демонстраційний внесок на довіря урядові! Це був теж єдиний внесок довіря, — але п. Грабскі і тим внеском задовольнився...

Звичайно, що всі закиди загальної внутрішно-політичної натури п. Грабскі промінув у своїй кінцевій відповіді стоїчною мовчанкою, — так, наче їх і не було. Соїм побачив перед собою знову лише експериментуючого міністра фінансів, а замість премєра — мав глумливого критика законодатної палати. Соїм — мовляв — тільки „перешкаджає" йому при виконуванні обовязків; він, премєр, готов уступити, але не бачить наслідника... Клясична заява відповідального перед соймом представника уряду, який читає соймові лекції і звертає йому увагу на неделікатність поведінки супроти нього, наділеного соймом диктаторськими уповноваженнями міністра! Та п. Грабскі знав з ким має діло: почуваши реприменду „робітничі посли" з НПР. і ППС. засоромлено похнюпили носи і дали премєрові своє рішучі дальшого спасателя держави.

Голосування над довірям урядові Грабских 23. жовтня можна порівнати з незабутнім голосуванням над земельним законопроєктом з 20. липня ц. р. Тоді на 444 членів палати перефорсовано проект 200 голосами; премєр Грабскі дістав „довіря" 187 голосами. Про побіду земельного законопроєкту посол Стронські (реакціонер) висповився як про „пятно" безправства". Яким пятном заплямлений вступає п. Грабскі в новий період свого володіння!

П. Грабскі не помилився ствердивши „нестерпність" атмосфери. Тільки він має на думці один, невигідний йому, сойм, коли тимчасом ця звязка характеристика відносин торкається сойму, уряду й усіх гадувей польського державного і суспільного життя. А вже рішучо помилився п. Грабскі повіривши у вартість отриманого „довіря". Пиргова побіда, яку він здобув, не на довго дозволить

Щастя поколінь залежить і від економічних умовин, які створимо для них.

в першу чергу купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

671 **Сьни акційної у Львові підвалля 7.** 1—1

йому спочивати на зівялих і обсмиканих лаврах. Криза уряду не минулася, вона трівае перманентно і триватиме так довго, як довго трівае нинішній польський сойм, уряд і як довго вкорні не зміниться ціле нинішне польське державне і суспільне життя. Премієр Грабскі зі своїми 29 голосами більшости провалиться при першій кращій нагоді,—це актуальне питання найблизшої будучини. Але він не опанував би кризи і тоді, коли би та „більшість" була багато більшою, бо для опанування кризи він не має не тільки таланту, але й фактичної змоги. Факт, що він дальше залишається при владі, є доказом, що „нестерпна атмосфера", про яку він сам згадував, ще дужчає, що криза ще глибша і ситуація не тільки не вратована, але ще більше безнадійна. І тому нічого тобі радіти, Польщо.

Памяти Евгена Олесницького

(в 8-літню річницю Його смерти)

26. X. 1917 — 26. X. 1925.

Дня 26 жовтня минув осьмий рік від смерти пок. д-ра Евгена Олесницького. Живе діяльність Його в памяти усіх тих, що з Ним співпрацювали, а головно в цих молодших, що при Ньому і під Його кер-

Найбільший вибір бляхарських товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 25-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

мою вчилися працювати. Але так, як найбільші події пропадають без хроніки, так також починає заникати в нашому суспільстві память про Евгена Олесницького. Тому не зайвим буде в цю річницю смерти пригадати дещо з характеристики цієї небуденної індивідуальности.

Широка скала Його всесторонього знання опертого на безупинних студіях, подорожах і на практичному життєвому досвіді, скріплювана глубокими почуваннями й орієнтаційним змислом, а зокрема надміона для пересічної людини правдивість створили індивідуальність, яка вибилася понад усіх сучасних земляків і яку дасться схарактеризувати словами: „Найзначнійший український громадянський діяч-організатор". Його промови, виголошувані на парляментарних трибунах, чи популярні бесіди на народніх вічах та конференціях, повні запалу і чуття, визначувалися все такою силою аргументів, що і нині читаючи вже лиш, не слухаючи, відчуваєш на собі їх вплив. Ширина знання давала можність забирати рішаючий голос в кожній майже галузі нашого суспільного життя і скермовувати напрям праці по цій лінії, яка була для народу найбільш вказаною. Тому не диво, що так легко вкорінилися в народі Його ідеї економічної організації.

Свій основний погляд на напрям праці сконкретизував пок. Евген Олесницький, на господарськім вічу в Дрогобичі в дні 21. X. 1912 р. в ось яких словах: „Наш народ у своїх змаганнях мусить глядіти, щоби прибрав скристалізовану індивідуальну форму національну, себто, щоби сплів себе в організаційну сіть, почавши від організацій низових до найвищих, які обхопили би всі поля суспільного жит-

О. п-р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 10)

Зі Львова до Риму.

(Продовження.)

V.

Una lira cinquante. — До Риму.

Ми викупались на Лідо щойно другого дня перед полуднем. Куліль чудова: мягкий пісок у морі, ходиш по ньому наче по оксаміті, а на березі груба верства жовтого піску. Вигріваються купальники, загрібуються в пісок, смажаться на сонці — деяким Жидівкам (що з багатства не знають, де собі біди напитати) висить шкіра з плечей латками. Чуєш всі европейські мови (побіч італійської мови найбільш німецьку). Коли ми вертались з Лідо, бачили з нашого кораблика далеко на морі за Венецією два великі морські кораблі. Там вони стояли, близше не могли підплисти, бо море в Венеції і біля неї мілке. Венеція не має пристані. І дивуєшся: як через стільки віків могла вона бути дійсною королевою моря? Цю загадку може хіба тільки це розвязати, що давні кораблі не поринали так глибоко в море, як новочасні.

Приїзджаємо до Венеції, висідаємо на площі св. Марка. А тут просто облягає нас ціла гурма крикунів, що продають дрібні памятки (види з Венеції, брошки, перлини — тощо). Una lira cinquanta! Due lire! Dieci lire!... кричать, і біжать за тобою так, що годі обігнатись. А при тобі (вже тихше) каже такий крикун: „Купіть бо „Italia banca-rotta" (італійський гріш банкрот). Це нова фраза італійських вуличних купців, котрою хочуть документально представити тобі, що в Італії тепер дешево...

Дійсно, в Італії дешево. Фабрикати з сукна, шовку, шкіри, скла і т. д. на половину або на 3/4 дешевші, як у нас. Готелі й пансіони не конче дешеві (в порівнанні з фабрикатами). Ми офіціяльно мали платити по 45 лір денно (з удержанням). Але в дійсности заплатили щось понад 50 лір, бо Італійці друть чужинців, де і як тільки можуть. Завсіди вишукають ще х + у „податків". Н. пр. у Римі казали нашому провідникові доплатити до рахунку ще 500 лір уже по трьох днях, як ми всі розїхались і як рахунок вже був вирівнаний. На нещастя він у пансіоні, як ми виїхали до Неаполю, оставив свої клунки, і це вже була достаточна причина, щоби управа пансіону „справила" свій рахунок... Усі такі драчки ми назвали „una lira cinquanta" (1·50 лір), і при всякій нагоді це зі сміхом повторяли, коли нас Італійці здирали.

Не 1 ліра, не 2 ліри, але саме 1·50, начеб то дійсно стільки „на волос" належалося. А цеж проста драчка — „una lira cinquanta"!

Виходить з того, що в Італії все і всюди треба торгуватися, і наперед точно усталити рахунок. Тільки так можна обминути всяких додаткових здирств — всяких „una lira cinquanta". Тай не треба відразу замовляти готелю на кілька днів, але розглянутися по місті. Бо пр. за ті самі гроші та партія, що була в готелю, дістава ліпший харч, як ми в пансіоні.

Підчас того, коли ми ходили і їздили по Венеції, наш „саро" прів. Писав і телеграфував до Риму в справі нашого приїзду і приміщення; а найтяжший клопіт мав з дирекцією залізниці, щоб нам дали: а) осібний вагон і б) вагон III. кл. до поспішного поїзду, який не має III. класи. По довжезних переговорах це йому вдалося.

V.

З Венеції до Риму.

Прощай, Венеціє — дивна, дивовижна! Щонебудь говорив би про тебе песимістично настроєний подорожній, всетаки ти притягатимеш до себе цікавих з цілого світу, доки море тебе не проковтне, або не випустить із своїх обіймів... „Lijepo za vidjeti, za živjeti ni!" (Гарне для ока, але не для життя) — каже хорватська приповідка в дальматинському діялекті. Приїхати до Венеції, щоб її побачити, ще раз приїхав би; але жити тут, то вже ні!

Ось такі думки й почування ролились у моїй душі, коли ми 20. липня під вечір їхали vaporetto-м через canal grande на залізничу стацію до Риму.

Від берега Венеція довкола відділена морем. З першою прибережною стацією Mestre лучить її тільки вузенький вал 3·6 км. довгий, по котрому їде залізниця. Їдеш, і здається тобі, що плаваєш кораблем — довкола море! Уявляю собі таку їзду підчас морської бурі: хвилі хлюпають на поїзд, море кидається, піниться, біситься — а ти глядиш на це наче в кіні, бож ти не на кораблі, але в залізниці... Дорога вела нас через Падову, Ферару, Больонію, Пістою, Фльоренцію, Ареццо, Орвієто. Спершу рівнина — така сама, як я її вже описав. Подекуди виноград, не тільки по межах нив або ланів, але ціле поле — правильна винниця. Видно, що тут більше придатний грунт для винограду. Люде з винородних країв знають, що всяке вино є дитиною свойого грунту: грунт спричинює ріжницю між токайським і підтокайським або карловецьким вином.

Доволі часто доводилось нам бачити поля, на котрих Італійці плекають якусь ростину, що має вигляд тростини. До чого служить ця ростина, не могли ми доглупатися. Деякі догадувалися, що з неї Італійці беруть личко, котрим оплітають пляшки. Чи так, не знаю. Італійців питати про це — якось не було нам на руку. Як би з нами був д. Барвінський, він певно про це розвідався би, бо він в Італії, як „у себе", хоч мови не знає. Для майбутнього гр. кат. священика в його парохії (Докудів) на Підляші він подбав за всі можливі привілеї і ласки, які тільки можуть дати всякі духовні власти і чини, ген по цілій Італії, а яких не виходив би ні родовитий Італієць. І ще хтось може сумніватися, що для Українців упертість — річ неможлива! Апеж для цього необхідно треба фікс-ідеї! Та ми, на жаль, не маємо ніякої такої ідеї. І саме в тому біда!

(Продовження буде.)

Найбільший СКЛАД ФУТЕР КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ до набуття в магазині і робітні футер СТ. СТЕМПКОВИЧА Львів, пл. Капітульна 1.
:: добірних ::
Виконується всілякі замовлення найновійшої моди для Пань і Панів совісно по не високих цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі переробки і направки як найшвидше. 575 2—2
Прошу жадати проспекту кредитових услівій.

тя; він мусить в ці форми вкладати зміст, себто духові і матеріяльні придбання культури, а форма і зміст мають бути овіяні почуттям національної свідомости, якому назва — національна душа. Це основи до будови нашої будучої незалежности, яка мусить дозрівати силою наших власних організаційних змагань".

Цей погляд, хіба підтверджений, а не ослаблений воєнними і повоєнними полями, був в першій мірі дороговказом для Нього самого в Його організаційних працях.

На конференції в Перемишлі в 1913 р. засував Він вагу української організації ось як: „Політична сила народу і його значіння є в прямім відношенню до господарської сили і реальних висліджів творчої праці. Кожний політичний здобуток на публичній арені є тим пекучий, чим сильніше його опертя на зорганізованих низах."

На цих ідеях будував Він і свою економічну політику: „Політику принціпяльної неґації, виливу жалів і терпінь і просьб ведуть лише політичні сліпці. Боротися, здобувати, до цього ще нас нема. Зі слів, навіть в погроз ще ніщо не росте. Будова дому вимагає не слів а матеріялу і праці, політичні здобутки вимагають підготовчої праці організаційної, буденної, твердої нераз, але неминучої."

На цій основі звернув Він бачну увагу на організацію хліборобства, головної основи і будучности нашого народу. Прикладом для Нього була між иншим впливова група німецьких аграрників в Freie agrarische Vereinigung у віденськім парляменті, на неї нераз покликувався в своїх організаційних рефератах, бо „вона під веденням тирольського селянина Фінка імпонує свідомістю своїх голосів, з між яких многі просто від плуга прийшли і засіли в парляменті, де зуміли собі швидко здобути сильну і певну позицію."

„Нам треба — говорить Він в однім з організаційних рефератів — такої організації, яка була би найбільш підхожа для народу, яка зорганізувала би ціле наше хліборобство в одно тіло, в одну сильну, цілі своєї свідому і карну громаду, мусімо створити з нашого стану хліборобського одноцільну армію, бо лише тим способом вочо може дійти до сили й до знання."

Він створює „Сільський Господар", до якого дала субстрат сільсько-господарська організація тої самої назви, покликана до життя ще 1898 братами Дудкевичами в Одеську, що відтак перенесла свій осідок до Львова. Скупчення матеріяльних сил Товариства дало здобуття фондів на здвигнення українського хліборобства при нагоді політичних торгів за торговельні трактати Австрії зі Сербією.

В короткім часі організація мала 92 філії, понад 2.000 кружків і около 15.000 членів. Це була „потреба живо відчута і оперта на дійсних господарських відносинах українських хліборобів". Почалася праця внутрі, більш буденна. Многі не розуміли задачі, їх треба було вчити. І знов учителем виступає Евген Олесницький, висилкою обіжників, листів та особистих рефератів. Багато тих листів певне затратилося вже, многі може й валяються по приватних домах, або лежать в порохах філій кружків, їх варто би зібрати, бо в них є розкинені перлини його думок, вказівок, поучень, його організаційної душі.

Його твердження: „не лиш в жахливо низькій продукції лежить нужда хлібороба, але і в незнанню збуту власних плодів", казали йому створити дальший ланцюх хліборобських організацій, звязаних зі „Сільським Господарем", а то кооператив, що мали в імени хлібороба торгувати його сільсько-господарськими продуктами. І ось тому Евген Олесницький організує Союз господарсько-торговельних Спілок, як синдикат „Сільського Господаря" та Союз для збуту худоби, а перед тим ще „Молочарський Союз" в Стрию. Цим створеним організаціям посвятив себе в цілости, аж до кінця свого життя, до 27. жовтня 1917 р.

Воєнна хуртовина стерла чимало наших культурних здобутків. Ідеї бл. п. Евгена Олесницького, вілляні в ці організації, в нічому не відхилилися зі зміною політичних відносин. Якщо нині вже неодна з Його ідей і праць забувається, то виною є між иншим і те, що нема в нас дотепер зібраних і виданих друком множества його праць і матеріялів, записок, листів і т. д.

Повоєнне життя держав і народів скрізь запрягло всі сили в господарську перебудову. Цю лінію каже життя прибрати і нам. І якщо нинішне повоєнне зрозуміння для господарських справ так зростає, памятати треба, що підвалини для нинішніх господарських організацій поклав головно Евген Олесницький, що Він витичив також лінію для них і виложив їм перше річище.

М. Творидло.

Знущання над вязнями.

Інтерпеляція

посла Назарука і товаришів з Українського клюбу до міністра внутрішніх справ у справі знущання над безправно арештованими громадянами села Пліснів холмського повіту Семеном Красовським і Петром Радзевичем.

В селі Пліснів, холмського повіту повісив хтось страхопуда на хресті. Місцева поліція заарештувала дня 30. вересня 1925 р. селян названого села Семена Красовського і Петра Радзевича, яких підозрівала в зневаженню хреста. При вступних доходженнях на постерунку в с. Пліснів арештованих в страшний спосіб катовано, а опісля відставлено їх до Холму, де в тамошній тюрмі їх знову три рази переслухувано і за кожний раз без милосердя бито.

Арештовані Красовський і Радзевич невинні. Напередодні описаної пригоди з хрестом Красовський працював цілий день при молотільні а по роботі пішов спати разом з иншим робітником зі села Лісневичі.

Подаючи повисше до відома п. міністра, інтерпелянти запитують: Що задумує зробити пан міністер, щоби заарештованих негайно випустити на волю, а винних у побитю поліцаїв потягнути до відповідальности?

Ще про маєтковий податок від церковних дібр.

В одним з попередніх чисел „Ділa" звернули ми увагу нашого духовенства про спробу міністра скарбу поставити церковні добра в гірше положення, як добра добродійних, освітних і ин. установ, хоч закон приписує однакове відношення до всіх тих дібр.

До того хочемо зробити ще три уваги:

1) Той самий міністр в розпорядженні з дня 15. падолиста 1923 р. (Д. З. ч. 123 пов. 996—1923 р.) цілком виключив церковні землі від оподаткування. Відомо, що маєтковий податок платиться від суми маєткових прав, які належать платникові. До цих маєткових прав належить на правному титулі основане право ужиткування землі. У згаданому розпорядженні міністр скарбу вичерпуюче вказує, на яких правних титулах має опиратися маєткове право, щоби підпасти під оподаткування. Там подається 4 титули, а саме: 1) яка-небудь умова про взаємні свідчення за маєткові користи; 2) розпорядження останньої волі; 3) даровизна і, накінець, 4) родинна фундація. Очевидно маєткове право священика на церковний грунт не основується ні на одному з вичислених чотирьох титулів. Правним титулом користування церковною землею є — канонічне право. Тому не має права податкова влада приноровлювати приписів того розпорядження (§ 17) до церковних дібр та оцінювати їх як иншi маєткові права, що постали зі згаданих чотирьох правних титулів. Стверджуємо, що ні закон ні одно з численних розпоряджень навіть не згадують, як тоеба оцінювати церковне добро. Звідси приходимо до висновку, що всі потенціяльні оцінки незаконні.

II. Платником маєткового податку являється не майно, а особа, чий маєток в день 1. липня 1923 р. мав вартість понад 3.000 зол. Пізнійші зміни маєткового стану платника не впливають на обовязок платити маєткового податку. Уявім собі священика на 200-моргівій парохії, якому виміряно маєтковий податок у висоті 10.000 зол. Десь в січні 1926 р. перенесуть його чи сам він перейде на иншим безземельну парохію.

В скарбових книгах за ним вже числиться заległість в 10.000 зол. тай відсотки проволоки (4 місячно) напливають. Що послужило підставою виміру податку, власну вже не може інтересувати. До кінця днів його малиб того священика „фантувати" та „екзекувати" і то за те, що мав нещастє, може на дуже короткий час, бути парохом богатої парохії.

До такого безглуздя приводить накладання на священиків маєткового податку з титулу конституування церковна добрами.

III. Спинімся ще на одному пункті. По заповіту дістає капітула на власність земельний маєток з тим, що капітула обовязана весь чистий дохід обернути на одяту праці священиків, що вічно і щодня мають Службу Божу подати за спокій душі спадкодавця. Закон (Акт. 5 Д. з. ч. 94 поз. 746—1923 р.) каже, що оподаткуванню підлягає маєток, коли з нього відняли покладені на ньому тягарі. Власність маєтку капітули виносить, скажемо, 100.000 зол. Від того, по закону, треба відтягати тягарі. Тягаром являється що року весь річний дохід. А тягарі вічний. Очевидно, капітула має лиш голе право (jus nudum), реальна вартість його, по відтяженню вічного тягару, рівняється нулеві. Капітула не може бути платником маєткового податку, а закон виключає можливість, щоби само майно, а не особа було платником податку.

Мак.

Справа Ставропігійської друкарні.

(З кругів друкарських робітників.)

Тому два роки тревав у Львові через якийсь час страйк по всіх друкарнях. Причиною цього страйку була справа підвишки платень, на яку в першій хвилині власники друкарень не хотіли згодитися.

По якомусь часі прийшло до порозуміння. Одна друкарня за другою стали підписувати новий друкарський цінник, а тим самим страйк поступенно самоліквідувався. Те саме зробили і українські друкарні, але на жаль, не всі.

Друкарнею, що виломилася зпід солідарности з иншими такими підприємствами, була друкарня Ставропігійського Інституту. І директор п. Яськів відразу справу поставив на вістрі меча і навіть слухати не захотів про якінебудь уступки чи компромісове полагодження конфлікту. Від хвилини обняття цієї так важної всенародньої інституції, дивився він на неї не як на народнє добро, але як на джерело особистих користей й наживи і тому без вагання пішов проти інтересів загалу друкарських робітників. Мав він в тому свої плани й комбінації. Перш усього сподівався він, що на випадок бойкоту зі сторони зорганізованого друкарського персоналу, він зможе до станків поставити таких людей, яких сам захоче, які ніколи не матимуть до нього ніяких ціннікових претенсій, яких він буде оплачувати по своїй вподобі, а тим самим і сам користати буде більше і зможе конкуренційними цінами підкопувати грунт під решетою друкарень. Вірив він при тому, що саме низкими цінами він зуміє на свій бік перетягнути видавців, для яких байдужими будуть принціпові питання, натомість звертати вони будуть увагу тільки на вигляди своїх інтересів.

Зорганізоване друкарське робітництво з місця виповіло боротьбу, а раніше прийняло накинену йому боротьбу і ні один зорганізований друкарський робітник не пішов на лапку пана Яськова.

А він розпочав свою юдину роботу, не жахаючися ні осуду робітників ні ширших кругів громадянства. Впрочім дей підніжок ставропігіяльних комісарів, сам колись складач, по своїй вдачі і характері якраз годився до цієї ролі, зовсім непочесної серед характерних людей.

І ким він заступив кошишніх, зорганізованих друкарів?

В першій мірі тими, яких викинено з організації за ріжні нечесні вчинки. Потім починав напливати до нього ріжний зброд з малих провінціональних закутин, котрі ледви букви вміли складати. Але найрадше приймав п. Яськів ріжних псевдоемігрантів з армії Колчака й Денікіна, котрі якийсь час працювали по таборових друкарнях і раптом забажали стати справжніми складачами.

Станом найкращої і найстаршої української друкарні стали місцем злочинні забави річних пробаціятів, для яких байдуже було, що вони являються страйколомами, що йдуть проти збірної, зорганізованої акції, що тим самим вони себе склясифікують людьми без чести й поваги. Пан Яськів тріюмфував, що осягнув своє і йому так байдуже було, що нищиться громадське добро руками некваліфікованих людей, що по кількох роках такої директури з доброї друкарні лишиться безвартний балаган.

Ця злочинна робота тревае по нинішній день. Друкарське робітництво звязане постановами своєї організації ні разу не змінило свойого відношення до господарки п. Яськова. Ширшої акції поза друкарськими кругами воно не вело, спотівачися, що кождий, який признає засаду солідарности, а який осуджує методи страйколомства, стане по його стороні. Вкінцу одначе того, що всеж таки найшлися деякі видавці, які віддають свої роботи бойкотованій друкарні, українські друкарські робітники рішили скликати прилюдну конференцію і на ній висвітлити цілий сміх з друкарнею Ставропігії та злочинну роботу п. Яськова.

Така конференція відбулася в неділю, дня 18. жовтня в льокалі друкарської організації „Огнище". Вкупі з нею участь крім друкарських робітників запрошені видавці та робітники пера.

Основний реферат виголосив б. голова друкарської організації Вол. Кубійський. Представив він генезу боротьби ізза друкарні Ставропігії, нечесну роботу п. Яськова і його толерування усякими українськими видавцями.

Після реферату вивязалася довша, дуже оживлена дискусія, в якій забирали голос і присутні друкарі і запрошені гості. Після неї принято ось яку резолюцію:

„1) Взивається всіх українських видавців, щоби зірвали всі взаємини, які їх вяжуть з друкарнею Ставропігії, бо вона находиться під бойкотом робітників. Друкарня ця є нещинкова, виконує роботи некваліфікованими силами й завдяки цьому українське народнє майно, яким є цілий Ставропігійський Інститут, включно з друкарнею, засуджене на повільне знищення.

2) Всі українські видавці повинні віддавати свої роботи до українських ціннікових друкарень, або до тих, що затруднюють українських зорганізованих робітників.

3) Взивається Товариство Українських Емігрантів, щоби воно внесило своє відношення до тих мнимих складачів, які заняті в друкарні Ставропігійського Інституту, а які називають себе емігрантами з Великої України."

Порішено крім цього розпочати кампанію в цілій українській пресі, щоби тим способом повідомити про стан справи ширший загал і вплинути на нього в цілі спільної акції.

В. К.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснівла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

Значіння торговельних студій для нашої молоді.

У нас звичайно не тільки батьки, але і сама молодь, що має записатися на яку науку, питає, що з неї матиме, себто, яку по її укінченні дістане працю. Питання зовсім зрозуміле для членів убогої нації, яка мусить вчитися для хліба.

Є одначе студії, потрібні не лише для тих, що мають з них їсти хліб, але і для людей, що не будуть тягнути з добутого знання безпосередньої користи. До них належать торговельні науки а з окрема однорічний курс для абітурієнтів. Його укінчення дає право на місця у всякого рода економічних установах та скарбових і т. п. урядах а позри це добуте там знання є необхідне передовсім для правників, а особливо суддії адвоката і скарбовця, священика та кождого громадянина, що бажає працювати на економічному полі. Подаються там науки торговельної та політичної арітметики, книговодства, переписки, торговельного і промислового закона, товарознавства, суспільної економії, господарської географії, спільництва і стенографії та новітніх мов.

Такий курс є вже від 4 років при Торговельній Школі Т-ва „Просвіта" у Львові вул. Коперніка 1, і багато його абсольвентів дістало вже місця у наших установах, де вони мають першенство перед всякими иншими; є між ними також одиниці, що вже мають добрі посади також у чужих установах. Тож і в цім році повинна наша молодь з того курсу як найчисленніше скористати і то не лише неприйнята на високі школи, але і така, що на них учащає, бо пополудневі науки дає кожному спромогу з курсу користати.

Економіст.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Відмінення льокарнсьних договорів.

Конгрес нім. націоналістів у Берліні при участи представників льокальних організацій партії ухвалив 24. X. резолюцію, що договори заключені в Льокарно для Німеччини є неможливі до прийняття. Бюро нім. пресових видавців оголосило до згад. резолюції коментар, що нім.-нац. міністри мусітимуть зробити консеквенції з ухвали. Парл. провідники нім.-нац. партії гр. Вестарп і Гергт заявили, що окончне рішення щодо становища нім.-нац. членів уряду залежить від ухвали фракції райхстага, який збереться в найбл. неділю.

Перед димісією нім. уряду.

„Тегліхе Рундшав" повідомляє, що наслідком ухвали нім. націоналістів буде, правдоподібно, уступлення през. Гінденбурга. Нім.-нац. преса передбачує димісію уряду. Держ. канцлер скликав засідання ради мін. у звязи з політ. кривою. На засіданні був і Штреземан, завізваний спец. з Карльсруге. Гінденбург відложив свій виїзд до Ганновера. Політ. кола нім. лівиці і помірковані називають ухвалу нім. націоналістів виборчим маневром, щоби здобути голоси скрайної лівиці при муніц. виборах вел. Берліна в найбл. неділю.

Дня 25. X. на засіданні всенімецької народ. партії запало рішення, щоби всенімецькі міністри уряду Шіле, Найгавз і Шлібен подалися до димісії. Канц. Лютер буде мусіти податися до димісії. През. Німеччини буде приневолений розвязати райхстаг і відкликатися до народа. Так криза викликана всенімцями може статися заг.-держ. кризою. Засідання уряду скликано на понеділок. Можливо, що уряд на тому засіданні подасться до димісії, але през. не прийме її.

За зміну границь Польщі.

„Пш. Веч." повідомляє з Парижа", що нім. амб. фон Геш конферував 23. X. із Бріяном у справі льокарнського договору. Конференція торкалася фр.-польської конвенції, а саме, щоби східні границі Німеччини підлягали зміні.

Присуд Мурашка.

Дня 24. X. запав присуд у процесі Мурашка, вбийника Вечоркевіча і Багіньского. Присудили Мурашка на два роки вязниці (дому поправи) в зачисленням шість місяців слідч. арешту.

Криза фран. уряду.

Французька рада міністрів радила над фічансовим положенням. 6 міністрів заявилося проти плянів мін. фінансів Кайо. Числяться з уступленням цілого уряду, бо уряд не хоче допустити до частинної кризи, а подався би цілий до димісії. На засіданні ради мін. дали Кайо до зрозуміння, що бажаним було би його уступлення. Кайо заявив, що уступить, коли голосування в парламенті випаде на його некористь.

Грецько-болгарська війна.

Грецькі війська зайняли Петрич. Населення кинуло місто, втікає в переполосі й оповідає про різню й грабежі, доконувані гр. військами. Окупувало Петрич 5 грецьких баталіонів, 10 батерій гр. артилєрії розложилося ще на горбах, довкола міста. 10 сіл на північ від Петрича в огні. Болгарські відділи відступають на лінії Тополь ниця-Маринополе. В Струмниці весь день чути було арт. пальбу. З Білгорода повідомляють, що болг. власти видали відозву, щоби весь болг. нарід схопив зе оружя. Весь софійський артил. парк вирушив на поле битви. Всі македонські відділи і 40 груп комітеджі машерують на відсіч Петрича. В Болгарії вже є 30 тис. грецького війська. Гр. комунікат каже, що Греки зайняли Петрич, щоби Болгарів приневолити уступити з грецької території. Болгари займали гр. землі в околиці Демір Гісар. Грецький уряд показав своїй армії не посуватися дальше, коли Болг. кинуть гр. територію. На гр. ноту, що домагається відшкодування за жертви сутички, болгарський уряд відповів, що не обіцює ніщо, поки Союз Народів не видасть оречення. Болгарія відкидає теж усякі безпосередні переговори, доки бодай один гр. вояк є на болгарській землі.

Бріян переслав грецькому послові в Парижі письмо, в якім заявив, що коли Греки не здержать операцій в Болгарії, тоді Союз Народів не лише здержить усі кредити але зарядить блькаду гр. побереж. М-ж фр. і англ. урядом прийшло до порозуміння і Греція мусить зрозуміти, що як не піддасться рішенню С. Н. тоді фр. і англ. фльота спільно блькуватимуть гр. побережа, ніодин чужий корабель не могтиме причалити до грецьких пристаней. Европа вже перемучена, війни має доволі і не дасться непокоїти таким гр.-болг. конфліктом.

НОВИНКИ.

— **Російська коректність.** У Варшаві існує московська інформаційна агенція „Русспрес" з явно чорносотенною закраскою. Кілька разів уже емігрантська газета „За свободу" виводила цю агенцію на чисту воду, наочно доказуючи брехливість та тенденційність її інформацій. Зовсім инакше поставилася російська газета до інсинуацій „Русспреса", коли справа торкнулась України. У числі 269-ім „За свободу" надруковане без жадних застережень таке повідомлення чорносотенної агенції: „Мешканцями м. Володимира Волинського подана митрополитові Діонізові скарга на настоятеля Володимир-Волинського православного собору священика Батавського, який під впливом гуртка українських шовністів перевів українізацію церковних відправ у соборі. Під протестом зібрано поверх 300 підписів парохіян собору". Усе це брехня. Жадного священика Батавського у Володимирі Волинському нема й не було. Настоятель собору протоєрей Данилевич ярий русофіл і противник українізації церкви. Служба божа у Володимирському соборі відправляється перша по славянськи, друга по українськи вже кілька місяців на підставі розпорядження митрополита, якого просили про це кілька сот парохіян.

— **Засуд кабаретового артиста.** Недавно відбувся в подзькому суді розправа проти кабаретового артиста Бароньского, якого обвинувачували за шпіонажу на користь Радянського Союзу. На внесок прокуратора розправу ведено таємно. Бароньского засуджено на шість літ важкої тюрми.

— **Розстріл Сахно-Устимовича.** В харківському суді розглядали недавно справу б. начальника особистого конвою гетьмана Скоропадського Сахно-Устимовича. В квітні цього року Устимович переїхав на радянську територію, де його й арештували як підозрівого в шпіонажі. Харківський суд засудив його на кару смерти чрез розстріл. Засуд виконано.

— **Перестрілка на вулицях Київа.** Дня 12. жовтня мала місце на вулицях Київа така подія: Вулицею йшов пяний мущина, одітий у військову форму, вимахуючи револьвером. До нього підступив міліціонер і запропонував іти з ним до міліції. Пяний відмовився. Тоді підійшов до нього комсомолець і сказав, що у військовому одягу не годиться хуліганити. Пяний багато не думав і застрілив комсомольця та поранив кількох прохожих. Вивязалася перестрілка між пяним і міліцією, яка закінчилася тим, що пяного вбито на вулиці".

— **Жертви війни.** Ліга Націй обчислила, що підчас світової війни загинуло 10 мільонів людей. Докладніше: певно загинуло 9.998.771; імовірно загинуло 2,991.800; тяжко ранених було 6,295.512; легше ранених 14,002.039; загально коштувала війна 186,333,637.097 доларів; приватного добра знищено на 29,960,900.000; обчислівши на гріш, то один жовнір коштував: Америку 4.720 дол.; Англію 4.140 дол.; Францію 2.900 дол.

— **Бріян і він.** Коли европейські дипльомати вже розїхались з Льокарно, преса почнає подавати рінні подробиці з їх поведінки. Характеристичною є мала сценка з франц. міністром закорд. справ, що втомлений засіданнями рішив провести вечір у місцевім кіні. Властитель цього підприємства був таким приголомшений нежданою честю, що казав дати спеціяльну програму, складену з „політичних подій", між якими була вся історія останніх літ. Ще й нічас перерви післав до Бріяна свою дочку з китицею квітів. Щойно тоді дізнався, через посередництво своєї дочки, що дипльомат не був дуже задоволений зі спеціяльної програми: — „Скажи татові, що я волів би бачити Чарлі Чаплін". Нудьгувати (себто бачити політику!) можу і дома, а тут хотів би я тобою посміятись".

— **Розумний протест.** Конторщиці в Льос Анджелес (Каліфорнія), що видно навчились багато дечого в осередку найбільшої фабрички фільм, появились на вулицях з голими ногами на знак протесту, проти високих цін на панчішки. На ногах виписали собі заяву, що ходитимуть без панчіх так довго, доки власники крамниць не знижать ціни. І добились свого.

— **Чудодійник.** Перед французьким судом у Бордо мав відповідати молодий чоловік Ернест Кульон за ворожбитство. Він лікує невучених тим, що кладе їм на голову руки. На суді заявив він, що є звичайним робітником і має, як його батько, божеський дар лікувати людей. Він запропонував суддям, щоби покликали лікарів та знавців, у присутности яких перевене доказ правди. Комісар поліції як свідок признав, що Кульон справді вилічив багато людей і ніхто з них ніколи на нього не жалувався. Розправу відклали, щоби покликати знавців.

Посмертні згадки.

Наталія Окуневська, сестра д-ра Ярослава і Теофіля Окуневських, померла дня 18-го ц. м. в Яворові (коло Косова). Була відома всім як людина ангельської доброти та лагідности.

Володимир Палятинський професор гімн. в Берегові помер в 38-ім році життя по короткій і тяжкій недузі, осиротивши жінку і троє дітей, дня 15 жовтня 1925. Відомий як невтомний працьовник-педагог, один з перших піонірів рідної школи на Підкарпатській Україні.

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дирекцією І. Когутяка.
Білий Камінь, сала „Просвіти".
Понеділок 26.X. „Воскресеніе".
Вівторок 27.X. „Запорожець за Дунаєм".
Середа 28.X. „Барон Кіммель".
Четвер 29.X. „Царевич".
П'ятниця 30.X. „Натусь".
Олесько, сала „Народного Дому".
Субота 31.X. „Военний Похрестник".
Неділя 1.XI. „Воскресеніе".
Вівторок 3.XI. „Натусь".
Середа 4.XI. „Царевич".
Четвер 5.XI. „Морфіюм." 569 2—?

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич і Рогатин, сала „Сокола".
26.X. „Вій".
27.X. „Ніч під Івана Купала".
Ходорів, сала „Нар. Дому" (перший одна вистава).
28.X. „Пні нашого життя".
Винники, сала „Нар. Дому".
29.X. „Циганка Аза".
30.X. „Вій".
31.X. „Пан Твардовський".
Львів, сала Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Пні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах зниженых „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 563 20—?

Український мішаний хор Д. Котка у понеділок 26.X. Долина.
у второк 27.X. Стрий.
у середу 28. X. Стрий. 518 27-?

З приводу річниці 1. листопада відбудеться в Преображенській церкві у Львові дня 1. листопада в год. 5. попол. співання мужеським хором панахида за покійних членів УГА. Просимо численною участю пошанувати память покійних. 2-3

Дрібні оголошення.

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салюн, Иосиф Флік, вул. Бляхарська 20. 553 12—15

ВЖЕ ПОЯВИЛОСЯ 2-ге число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА" яке висилається тільки передплатникам. Ціна примірника 80 сотиків. Передплата до кінця року 4 зол.; без першого числа зол. 3·50. Передплату слати на конто „Політики" до Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Підвалля ч. 7. 692 2—3

ПАННОЧКИ у віці 10—14 літ, веселої вдачі пошукується зараз до 5-літної дівчинки на кілька годин денно до забави за винагородою. Зголошення: Чічка, Лісня 10, год. 5—6. 696 1—3

МАСЛО десерове і яйця купує кожду скількість і платить найвищі виникові ціни Д. Конюх „Віктуалія" Львів, вул. Кохановського 5. 697 1—2

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. гімн. і I—III року учит. семінарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький Красіцьких 6. 695 1—8

ІНСТРУКТОРА(-КУ) до двоє дітей з III кл. народної приїме православний священик від 1.XI. 1925. Зголошення з поданням условій слати на адресу: Prawosławny Urząd parafjalny w Rezku. Skrytka pocztowa Nr. 24. Chełm Lubelski. 694 1-?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Іван Сохацький
відкрив адвокатську канцелярію з днем 24. жовня ц. р.
693 **в Калуші** 1—?
і веде її в домі проти суду.

8-місячні рати 3-місячні рати
VIENNAPOL
ЛЬВІВ
Личаківська 7.
Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів, що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і дїточої на осінний і зимовий сезон
з найліпшої матерії і після найновійшого фасону.
Для переконання просимо о ласкаві відвідини нашого магазину без примусу купна. 698 1—?

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІН ЮЛІЯНА СОЛІНА — — вдова. — —
307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО** ч. 4. 16—16
поручає найновійші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Конц. через М. В. Р. і О. П. Школа Крою і Шиття
„ЙОЛЯНДА"
перенеслася з днем 15. жовтня **до льокалю при вул. Баторого 34.** (Ecole Francaise) де приймається зголошення на тримісячний курс крою і шиття після найновійших і найлекших систем. — Інформації в канцелярії „Ecole Francaise" Баторого 34. 633 3—4

Лікарі поручають для недокровних і реконвалесцентів
ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зол. 4·—
поручає
Аптина М-ра Лешка Сладовського, 473a) **Львів, Галицька ч. 19.** 7—?

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ
„ЛЕОПОЛЬ"
С-ка з обм. порукою
Львів, Замарстинівська 29
виробляє: льняні полотна, конопляні, ручники, обруси, шайги і т. п., також міцне за сирівці льняні і конопляні. — Купуємо також льон, коноплі і кльоча та платимо найвищі ціни. — Приймаємо агентів за високу провізію. — При більшій кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу. 581 б заміщицею або почтою. 4—5

Подяка.

Отсею дорогою складаю щиру подяку Вп. Пану д-рові Як. Берльштайнові, спеціялістові в недугах горла, носа і вуха, у Львові, вул. Сикстуська 42. за вилічення мене з упертої недуги голосових вязел. 684 1-1 **Д-р Олександер Барилян.**

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 241 (10.624). Львів, середа 28. жовтня 1925. Почтовку належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Поміж двома світами.

24. жовтня 1925.

Нечисленна скількість послів і сенаторів, що складають українську парляментарну репрезентацію, і скромні матеріяльні ресурси, якими вона може розпоряжати, дуже несприятливо відбиваються на її діяльности. З ріжних боків доводиться чути докори на адресу посольського клюбу, що він не виявляє відповідної акції в пекучих справах біжучого моменту, як шкільна, церковна і т. д. Нерва робилися парляментарній репрезентації закиди і під тим оглядом, що вона надто мало звертає уваги на міжнародне форум, на контакт з европейськими політичними чинниками. Гадаю, що самим нашим послам більше, ніж кому иншому, ясні дефекти їх діяльности, але не завжди від них самих залежить перемоги ті, мовляв, незалежні обставини. Скажемо наприклад, про закордонні поїздки, про участь у міжнародніх конгресах, що відбуваються тепер по кілька разів на рік в ріжних европейських центрах, про безпосереднє інформування впливових чинників світової опінії в наших національних справах, - все це речі великої ваги, речі конче потрібні, але все це вимагає не тільки енергії, не лише доброї волі, а й деяких инших умов, у першуж чергу великих грошевих витрат.

Тимчасом, хоч і з запізненням, але перший крок у Европу наші і білоруські парляментарні репрезентації зробили, виступивши в досить імпозантнім складі (два посли і два сенатори) на конгресі „національних меншостей" у Женеві та поінформувавши швайцарську пресу про те, що доводиться терпіти українському населенню, яке попало в склад неукраїнської держави.

Я говорив про ці справи з послом Павлом Василечуком, який тільки-що повернувся зі своєї мандрівки, і він так само зазначає важливість першого дебюту обранців українського народу на европейській арені та визнає конечну потребу дальших кроків у цім напрямі.

Я не можу торкатися у цім листі фактичного перебігу подій на женевській конференції, про які довідався тепер, але мушу зазначити, що дуже цікаві моменти, звязані з виступами українських делегатів, залишилися не тільки неосвітленими, але й незанотованими в пресі, і це по части треба поставити на карб женевській українській кольонії, яка зовсім не зацікавилася приїздом у Женеву українсько-білоруської делегації і не зробила жадних заходів до зустрічі з нею.

Це річ цілком незрозуміла, бо в Женеві є наші люде, що користуються репутацією високо кваліфікованих громадян...

Значно більше цікавилися українською делегацією Поляки і наприклад п. Сераковскі, член конгресу, вважав своїм обовязком неодмінно виступати з запереченнями і контрпропозиціями після кожної заяви Українців, хоча б і чисто принципової. Досить зазначити, що п. Сераковскі (пруський Поляк) протестував навіть проти того, щоби промова представника українсько-білоруської делегації та оголошені нею декларації були занотовані у протоколі, як то визнала потрібним президія вступного засідання. Довелося зробити перерву в цім засіданні та залагоджувати справу кульоарним шляхом. Цікаво, що діяльну участь у цьому приняв відомий пе-пе-ес Голувко, який приїхав на конгрес з Парижа буцім то як представник преси. Його явно стурбували безтактовні виступи недотепного „попака", що досягали результатів якраз протилежних тим, на які він розраховував.

За кілька днів до повороту з Женеви наших парляментарів повернув до Варшави член комуністичної фракції сойму п. Приступа, який на запрошення українського клюбу зробив у цьому клюбі, в присутности представників инших клюбів, цікавий відчит про свою мандрівку по Радянській Україні. Багато з того, про що оповідав посол Приступа, відомо читачам „Діла", і я на цім рефераті спинятися не буду. Мене, як громадянина і журналіста, цікавить у даному разі особливий бік справи. Як би ми не дивилися на комуністичну владу, що панує на Вел. Україні, ми не можемо не цікавитися тим, що там робиться, не можемо не добиватися обективної та безсторонної правди про сучасні умовини життя нашого народу. Що за останні три роки на Україні зайшли великі зміни — це не підлягає жадному сумніву, але кожний може ті зміни оцінювати по свому. Майже одночасно з п. Приступою до Варшави прибув з Києва Німець-інжинір, що поверх 20-ти років прожив на Україні й останні два роки займав становище керовника одної з технічних радянських установ. Цей дуже видатний „спец" між иншим з подивом розповідає про широкий український національний рух, у який він ще 3—4 роки тому дуже мало вірив, але разом з тим він незвичайно критично ставиться до комуністичного господарювання на Україні. Між иншим Німець завважує страшну нужду по містах української інтелігенції — обдертої, голодної, безробітної, а разом з тим пікантні подробиці подає про знамените мистецтво комуністів у демонструванню перед европейськими мандрівниками свого ладу і гарантій.

Хто близше до дійсности зясовує сучасне становище на Україні — комуністичний посол чи буржуазний Німець — це важко здалека пізнати та вирішити, але гадаю, що якраз парляментарний український клюб мусів би цим глибоко зацікавитися і подбати про безпосередні взаємознайомлення з тим, як живе український народ та українська суспільність в радянській державі.

Якщо кроки на Захід мають велику ціну під одним оглядом, то мандрівка на схід могла б дати нашій парляментарній репрезентації дуже цікавий і потрібний матеріял під иншим оглядом... Над цим варто було б подумати. **Senex.**

Діяґноза Дмовского.

На недавно відбутому зїзді „Звйонзку Людово-Народового" виголосив ветеран польського воюючого націоналізму Роман Дмовскі велику промову, в якій характеризував Польщу і її внутрішні відносини незвичайно мінорними красками. Дмовскі є безперечно одною з найбільших постатей серед цілої плеяди вшехпольських ідеольогів. Він переріс вшехпольських крикунців в роді Прушиньских і компанії на цілий ріст. Бо всі вони являються тільки заспіпленою, закукуріченою своїм звірячим шовінізмом мірнотою, а Дмовскі створив усю ідеольогію польської т. зв. народової демократії, поза яку його епігони не вийшли ні на цаль і ніколи не вийдуть. Ведення Дмовским політична партія була завсігди найбільше ворожою до нас, та це все одно не зменшує його поважного становища серед тих польських діячів, які найбільше причинились до здвигнення сучасної Польщі в її надмірно розпуклих границях.

І саме той факт, що він був одним із творців т. зв. польського великодержавництва, робить його виновником того лихоліття, в якому Польща найшлася вже на семому році свого істнування. Дмовскі поносить тому і відповідальність за все. Мабуть свідомий тої відповідальности він заговорив, але заговорив так, що ця мова стала йогож власним самобичуванням. Але для епігонів його ідеольогії ця мова стала пророчим „откровенієм". Забули нещасні, що вона бичує їх не менше самого Дмовского.

Дмовскі сказав між иншим таке: „В Польщі зле і мусить бути зле, бо забагато людей у Польщі хоче здержави і на кошт держави жити, бо забагато людей у Польщі хоче з дня на день майже стати без напруги, без праці багатими, бо забагато людей у Польщі краде і безпощадно окрадає державу". А далі: „В Польщі 95 відсотків Поляків вважало, що відбудована польська держава то наповнена їдою миска, на яку слід тільки кинутися і чим скорше з неї виїдати. Все вже зроблене, треба тільки їсти та напихати собі кишені, бо є Польща. Треба відпочивати на лоні вітчини".

Безперечно, що страшнійшої характеристики сучасної Польщі не міг подати навіть найбільше ворожо настроєний до неї чужинець. Видно, що Дмовскі вважав вакханалію теперішньої польської державної господарки посуненою до крайних меж, коли завважився виповісти таку характеристику.

Нявязуючи до тої характеристики, львівське „Слово Польске" питається: „що це все значить?" і відповідає так: „Воно значить, що проблема нашої державної будучини то проблема публичної та індивідуальної моральности".

„Слово Польске" поставило справу слушно. Та це тільки теоретична її сторона. Зовсім инакше розвязує її „Слово Польске" разом із Дмовским у життєвій практиці. Як можна щонебудь казати про публичну мораль там, де національною заслугою вважається збогачування Польщі та пануючого польського народу коштом поневолювання та виснажування життєвих соків із поневолених народів. Там і тепер і на будуче найбільшими польськими патріотами в очах вшехполяків зпід стягу Дмовского будуть ті Поляки, що зуміють найкраще гнобити та найпрецизійше виконувати функції гнобителів і експропріяторів українського чи білоруського народу. На те не звертає уваги у своїй промові і Дмовскі. Та він і не може цього зробити, бо перестав би бути пророком вшехпольського воюючого націоналізму.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 767/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 236 (10.619) z dnia 22. października 1925. r. pod tytułem: 1) „Za turemnymy muramy" ustępy między słowami: a) warszawskoho delegata do... a: P. Skibinski poichaw, b) s. r. dwi hołodiwky... a: teper znowu. 2) pod tytułem „Ukraiński parlamentaryści u Żenewi" ustępy między słowami: Ukraînci pid Polszczeju... a: Ukraiński parlamentaryści zawiera znamiona ad 1) występku z § 300 u. k. ad 2) zbrodni z § 65a) ustawy kar. uznał dokonaną w dniu 20. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 23. października 1925. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 772/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 236 (10.623) z dnia 23. października 1925 pod tytułem: 1) „Turemszczyzna" ustęp począwszy: wsiomu tomu kineć... aż do końca artykułu. 2) pod tytułem: „Burływe wicze w Komarnu" ustęp między słowami: ani kłapyka zemli... a: Widpowid referenta na zawiera znamiona występku z jo: ad 1) z § 300 u. k., ad 2) z § 302 u. k. uznał dokonaną w dniu 21. października 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. i. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 23. października 1925 Hawel.

Безправний закон.

Права належаться тільки тим, хто знає своє право. Негідний той права, хто не вміє належно за них боротися.

Цю правду добре знають польські політики. І ухвалили вони свій шкільний закон у глибокому переконанні, що ми своїх прав не знаємо, а ще менше вміємо і здатні за ті права успішно боротися.

Польща більше як два роки гала з ратифікацією Версайського договору. Причиною було кілька постанов про національні меншости. Постанови ті видалися надто великою колодою на шляху польонізаційного походу на нас. Нині польські державники переконалися, що приписи про меншости не такі страшні, як здавалося первісно. І то зовсім не тому, що постанови про меншости безпредметові та беззмістові, а в наслідок нашої неактивність. Для ілюстрації візьмім Арт. 7 закона про устрій шкільництва. Цей каже, що „в середніх школах... приватних... обов'язковим є навчання по польськи польської мови й літератури, історії та географії разом з наукою про сучасну Польщу (Д. з. ч. 79 поз. 766—1924 р.). Чи має цей припис обовязуючу силу в Польщі? І то не тільки для нас, але для міністрів, кураторів і всіх. Пошукаймо відповіді у Версайському договорі. Арт. 8, того договору обезпечує право с в о б і д н о г о уживання власної мови в школах, що удержуються власним коштом національної меншости. Щож це значить „свобідне уживання власної мови в школі?" Очевидно в першу чергу право уживати тої мови, як мови навчання і то всіх предметів, яких у школі вчиться. Коли педагога приватної школи примушується вчити якісь предмети в иншій, а не в рідній мові, тоді нема мови про свобідне уживання, а маємо несвобідне, примусове уживання чужої мови. В цім випадку „свобідне уживання" рідної мови в якійсь части є заборонене, несвобідне, а тим самим Версайський договір потоптаний, роздертий, як звичайний листок паперу, хоча він то породив ту державу, що його нині так нехтує.

Таким чином польський закон відповідно оголошений впав у безвихідну колізію з приписами міжнароднього права. Деж вихід з цього?

На щастя, творці не все для нас приємних Версайських скрижалів добре завдалегідь знали, що не всі будуть виконувати чесно прийняті на себе зобовязання і на цей випадок в Арт. 1. того договору умовилися з Польщею, що Польща згоди й назавжди визнає за неважні всі закони, якіб суперечили нашому 8. (й инш.) артикулові Версайського трактату. Постанови про меншости Польща визнала за свою конституцію, (bis fondamentales), навіть більше як конституцію, бо може її змінити не внутрішнім законом, а лише за попередньою згодою Ліги Націй. Проти тої постанови жадний з а к о н не б у д е м а т и с и л и, каже договір. То значить, що в части щодо мови навчання шкільний закон не є, ніколи не був і не міг стати законом. З правного погляду він зовсім не істнує. Його не можуть виконувати ні міністри з кураторіями, ні педагоги з дітьми.

Міністо Скшиньскі добре розуміє цю справу і так розуміє, як вище подано. Певно він вказував Грабському та Тугутові на незаконність того „закону". Можна собі уявити, що бувший галицько-польський репактов міністо освіти Грабські заспокоїв Скшиньского так: „Я тих Русинів знаю, вони й не догадуються у чім діло; покричать тай замовкнуть!"

Для нас не важно, щоби для п. Грабского стала ясною незаконність „закону". А важно, щоб це було ясно для нас. Тоді не довго доведеться чекати, щоби той, кого покликано на сторожу наших прав, розяснив це будім-то найвищим у міжнароднього праві політикам, а „закон", якому право відмовило сила закона, скасував.

Мир.

Якщо для 95 відсотків Поляків Польща є тільки миской з їдою, то для сто відсотків Поляків т. зв. „креси" є миской, повною ласощів, до якої рвуться і за яку бються всі польські їдуни. Та всі вони повинні собі затямити, що ласощі дуже шкідливі якщо їх надмірно вживати та спричинюють з правила недугу організму. Польські їдуни випорожнили вже не тільки свою миску, але й зїли усі лакітки з „кресового" резервоару. Чим вони далі будуть обідатися — це вже инша справа. І це саме непокоїть і найбільших вшехпольських ідеольогів. Бо посягаючи свого часу по „кресові" резервоари вони, мали надію доповнювати з них польську миску. За сім літ не стало нічого. А якщо добре піде, то за кілька літ не стане й самої миски а щонайменше джерела її підкріплень.

Греція воює далі.

Всупереч звісткам, що грецько-болгарський конфлікт є полагоджений мирно між двома державами — воєнні операції продовжуються. Грецькі консулати на чужині силкуються розяснити причини війни свого уряду, який був буцім-то перший спровокований і не має виправдати дальший хід воєнних полій. Ліга Націй уже вислала свої погрози. Як на часи літаків та радія, цих заходів не можна вважати негайними; три-чотири дні вистачають озброєній державі зруйнувати кілька міст у державі розброєній. Ця обставина осмілила Грецію.

Грецько-болгарські порахунки мають своє джерело у ненормальній розвязці взаємин двох держав останніми міжнародніми договорами. Болючим пунктом є женевський протокол про охорону меншостей у Болгарії та Греції, питання втікачів-емігрантів обох держав і доступ Болгарії до Егейського моря. Греція не прийнала женевського протоколу і всупереч зобовязань супроти Ліги Націй не виконала їх. Не вважаючи на колишне порозуміння Болгарії з урядом Венізельоса, теперішній грецький уряд приневолює силою Болгарію покинути грецьку територію і десятки тисяч утікачів находяться без захисту. Економічною необхідністю для болгарської держави є обіцяний їй доступ до Егейського моря.

Слід пригадати, що Греція в 1925 році прогнала короля і зробивши плебісцит проголосила республику. У лютім ц. р. генерал Пангальос, один з провідників республиканської революції, захопив владу, розігнав Національні збори, заки вони поміняли конституцію. Пангальос пішов слідами Муссолініого та Прімо де Рівери. В теперішній воєнній демонстрації він мусів нагадати собі Муссолініого, який минулого року почав обстрілювати грецьку територію за вбивство делегатів прикордонної комісії. Тоді Ліга Націй виявила свою безсилість супроти такого виступу свого члена. Нині мабуть Греція рахувала не таку саму ситуацію. Побачимо, в якій мірі Ліга Націй буде приневолена для рятування свого престіжу вийти поза дипльоматичні засоби, які Франція спільно з Румунією вжила в Атенах для порозуміння Греції та Болгарії.

Ювилей людини праці.

40-літні роковини громадянської діяльности д-ра Степана Федака.

В неділю 26 го ц. м. святкочено урочисто ювилей 40-літньої громадянської діяльности д-ра Степана Федака. В 10 год. в пол. відправлено в Успенській (Волоській) церкві пом членений акт дяковання Службу Божу; співав хор „Боян". Потім усі делегати львівських і краєвих українських установ і організацій числом понад 200 осіб зібралися у великій салі ласціян „Дністра" зложити шан Ювілятові поклін. О. митрат Вачинський відчитав відповідного листа о. митрополита А. Шептицького з бажаннями і благословенством для д-ра С. Федака, як вірного християнина. Від Ради Львівської привітав ю. Ювілята від. Змеяк всіх присутніх та вручив Йому мистецько виконану пропам'ятну адресу, якої текст подаємо нижше.

Осип Маковей.

В справі Товариства Письменників і Журналістів.*)

Я не можу приїхати на нараду наших робітників пера, котрі задумують основати своє професійне товариство, але сама думка мене зацікавила і нагадала давні часи, коли й я про це думав і писав. Літ тому 33, коли мені здавалося, що буду міг жити „з пера", надрукував я в „Зорі" 1892 р. статтю п. з. „Нема грошей", котру тоді перепрукували й инші часописи, і в цій статті я описав матеріяльні відносини наших політичних часописів, народовецьких, москвофільських, радикальних, крім того й инших видавництв: Зорі, Учителя, Дзвіка, Зеркала, Просвіти, друкарні Тов. ім. Шевченка і ін. Це був великий „акт обвинувачення" нашої тодішньої суспільности і мені здавалося, що я до сліз зворушу заспані душі наших людей. Не дивно, що я вірив в таку силу пера, — я мав тоді тільки 25 літ...

Справу ставив я так, що видавництва не мають грошей, а про те, чи суспільність їх не має, я не знав щось певного сказати. Але пригадую собі добре безнастанні нарікання, які колись доводилося чути, що — мовляв — ми бідні, куди нам до таких витребеньків, як часопис і книжка. З того часу минуло немало літ, одно покоління уже вимерло, було коли придивитися нашим людям, нашим гаразди і біді, щоб могли своє неуцтво і духову лінь оправдувати матеріяльним недостатком. Інтеліґенція все находила гроші на дорогі весілля, повнякі, балі, спага і т. п., а селяне також не відмовляли собі ріжних „оказій" з пиятикою, коштма в кождім селі цвила краще, ніж школа, а суди й адвокати брали щотиж селянський гонор за дорогі гроші, котрі на таку ціль все найшлися. Було в моді пальцати і ломити руки над селянською недолею, оправдувати інтеліґенцію і в імя вищих ідеалів спомагати їх деревними часописами і книжками. Старозавітні народолюбці тішилися, що їх книжки та часописи хтось читає і не думали про те, що деревщиною навчають маловажити чужу працю і грошеві видатки.

Але може не від річи буде подати спершу ті висновки, до яких я перед 33 роками дійшов на основі зібраного тоді матеріялу і спостережень, — вони придадуться для порівнання з теперішніми часами і для ствердження, чи ми поступили наперед. Я писав тоді так:

„Ніяка політична програма не опушевляє галицької руської суспільности так, щоби вона цей або той орган вміла оцінити і йому відповідно помагала. Видавець хоч би і дуже цінної книжки зовсім не може числити на заробок. Коли інтеліґенція по селах передплачує часописи, то в значній части поступає собі при тім несовістно (значить, не платить). Винно тут не так лихе положення матеріяльне, як більше слабе почуття обовязку. У біднійшої верстви, як у селян, учителів народних і т. п., почуття це більше розвинене, як у т. зв. вищої інтеліґенції. Щоденні часописи почали у нас виходити ще завчасу; поки „Діло" виходило тричі в тиждень, потя не мало таких клопотів з передплатниками. Шукаючи за причинами таких клопотів видавця, треба пописати вину також і адміністрациям часописів, котрі — можна сказати — задемонстровували своїх передплатників тим, що без заплати, на пусті замови висилали часопись".

Дальші висновки: Лихі відносини видавництв не позволяють поправити їх змісту. Про фейлетони в наших часописах мало хто дбає, а в „Ділі" за них не платять. Всі дописувателі працюють задарно. Редакції перетяжені працею, бо співробітників мають мало, а й тим, що мають, платять дуже лихо. З тої причини у нас ніхто не хоче бути публіцистом — і справді маємо їх ледви кількох. З браку редакторів маємо такі обяви, що... швець знає шевство, але і в кравецтво мішається, бо нема инших... Це очевидячки має вплив і на видавництва. Галицькі автори-літерати спомагають літературу лише, так сказавши, у свято, а в будні вони заняті працею на прожиток. З того виходить часто дилетантська робота. Тому, що автори на заробіток із своїх праць числити не можуть, а найчастійше за свої гроші видають свої праці, то вони не видають більших, дорожших книжок, лише брошури та брошури. Наша література то збір брошур. Більша книжка являється тільки враді-годи.

До того всього меценатів літератури у нас нема, фондів літературних і товариств літератів нема, книгарні покищо нема, агентів книгарських нема, змисл реклями дуже слабо розвинений, критика в самих початках розвою, накладів нема, а визискувати відповідну хвилю до видання і продавання книжок аж тепер починають... Власности авторської ніхто у нас не шанував тай тепер ще не все шанують.

Наслідки тих невідрадних відносин такі: автори покидають писати, бо з пера заробку нема, а славою ситий не будеш. Друге: коли хто і не покине пера, то покине писати по нашому, а стане писати по московськи, по польськи, по німецьки, — всякими мовами, лише не нашою. — Отже замовкають, друге покидають нас. — Отже горе нам, і сором тут, у Галичині, і сором там, на Україні, коли ми спокійно будемо дивитися на наших дезертирів! коли ми тим, котрі нас ще не покинули, не поможемо! коли ми взагалі не подумаємо над поправою наших літературних відносин!"

За тих 33 років, як це було писане, наш нарід перейшов тяжку школу, пробував зложити іспит зрілости і перепав. У звичайній школі винуються за таке або учителів або ученика, а залюблені в своїх дітях батьки найдуть на оправдання ще й „секатури". Всі разом можуть бути також винні, але потіхи з того мало, ученик „не перейшов". Чому наш ученик провалився, про це пишемо, і пишемо, і довго ще будемо писати та говорити, але ми, залюблені батьки, находимо звичайно лише одну причину невдачі, а про наших учителів-провідників і самого ученика боїмося говорити, їх торкати не вільно або не на часі... А може й вони чим провинилися...

Збруя випала з рук, її забрали. Наші адвокати, що вимагали колись стільки уваги для своєї праці, стільки коштів і енергії, програли наш процес у всіх інстанціях і ще

*) Це один з останніх передсмертних рукописів бл. п. О. Маковея, який у звязку з організаційними заходами Т-ва Письменників і Журналістів переслав свої міркування на цю тему.

Глибоко зворушений Ювілят подякував у теплих словах духовенству, що відправило на Його інтенцію Службу Божу, „Боянові", який співав у церкві, та всім присутнім, що зійшлись витати його. „Він покликався на свідків, що просився і протестував не робити Йому ніякого ширшого ювілею, бо Він — ані великий поет ані генерал, а лише скромний робітник, який довгі роки виконував і виконує свій обовязок. Навівши деякі цікаві моменти зі свого багатого на переживання і досвід життя, які нагадало Йому нинішнє свято, д-р Ст. Федак просив як найкращий ювілейний дарунок: дозволити Йому ще дальше працювати й збірними силами змагати до вибореня сили і свободи рідному народові. Дожити під хвилини волі — це найбільша мрія — бажання Ювілята.

Після спільної фотографії на подвірі „Дністра" відбувся комерс у краківському готелю. Тости виголосили в черговому порядку: о. сов. Пясецький (від імени духовенства), проф. І. Огієнко (від Т-ва українських емігр.), д-р В. Охримович (від Надз. Ради „Дністра"), посол С. Підгірський (від Української Парляментарної Репрезентації і громадянських організацій Волині і Холмщини), д-р І. Брик (від „Просвіти"), д-р Дмитро Левицький (від президії У. Н. Д. О.), д-р Лев Ганкевич (від Союза українських адвокатів), радн. И. Дрималик (від Муз. Т-ва ім. Лисенка і кооперативи „Український Театр"), д-р В. Загайкевич (від усіх перемиських інституцій), д-р М. Герасимів (від стрийських інституцій), дир. М. Заячківський (від „Нар. Торговлі"), п. Пак (від урядовців „Дністра"), рев. І. Кедрин-Рудницький (від „Союза журналістів і письменників ім. І. Франка"), о. Стефанович, проф. Бабин (від „Нар. Організації м. Львова), п. Петро Карпяк (від Т-ва „Зорі" й Секції Опіки над ремісничою молоддю), род. Л. Лепкий (від Краєвого Т-ва опіки над інвалідами і від В-ва „Червоної Калини"), о. прал. І. Куницький (від У. Н. Т.) і ще раз д-р В. Загайкевич — окремий тост в честь рідні Ювілята. Поміж поодинокими тостами співав мужеський хор.

У кінцевому слові д-р Степан Федак визначив головно свою радість з приводу теплого приняту співробітників. Поміж дирекцією та службовцями „Дністра" — казав Ювіят — нераз бували непорозуміння, які ніколи не спонукували дирекцію до зміни свого щирого товариського відношення відносно службовців.

— З поза Львова наспіли привітні листи і телеграми від українських установ з таких місцевостей: зі Снятина, Тернополя, Станиславова, Дрогобича, Немирова, Яворова, Бучача, Лютовиск, Судової Вишні, Збаража, Чернелиці, Ворошена, Комарна, Камінки, Нового Санча, Радехова, Тлумача, Сяніка, Винник, Турки, Глинян, Коломиї, Надвірної, Стрия, Делятина, Любачева, Чорткова, Куповця і ин. З поза краю наспіли привіти від організацій Ужгорода, Густу, Мукачева й Берліна. З не заступлених персонально львівських установ і організацій прислали письмені побажання: Т-во „Праця", В-во „Світ Дитини", Емерити „Дністра", управа „Національного Музею", Т-во „Захоронки", польська президія адвокатської палати і ин. З поодиноких поміж визначних громадян прислали свій голос листами й телеграмами: проф. д-р Степан Смаль-Стоцький з Праги, О. Саліховський з Варшави, д-р Зенон Кузеля з Берліна, дир. Михайло Галущинський, д-р Іван Макух, д-р Марія Глушкевич, Константина Малицька, д-р В. Щурат, радник А. Корнелія і ин.

Пропамятна адреса, передана д-р Ст. Федакові з підписами установ і організацій.

Достойний Ювіляте!

Талантом і залізною працею здобував Ти сиротою за молодечих літ знання і прожиток для Себе і Своїх найближчих, для котрих Ти був найкращим сином і братом і гордістю.

Здобувши знання, забажав Ти віддати свої сили на услуги рідному народові як його ідейний оборонець, що не шукав для себе ані достатків, ані признання.

Щоби двигнути матеріяльно свій нарід, клав Ти воаз з своїми однодумцями підвалини під українські кооперативи „Народну Торговлю", „Дністер", а бистрий розвиток нашого економічного життя — це в значній части виспів Твоєї невтомної праці, безкорисности і знання.

Ти розумів, що українська земля має перейти в руки українського хлібороба і переробив ню думку в діло.

В глибокій вірі, що ні одна українська нитина не повинна пропасти для Народу, Ти став меценатом українських захистів, захоронок і національних шкіл, в яких виростає чесніша будучина рідної землі.

Ти відчував, що Нарід без культури не може вдержатись серед культурних націй, тому підпомагав щедрою рукою мистецтво, українські наукові, просвітні, педагогічні інституції, та ставав сам на чолі найстарших з поміж них. Ставропігії, де за Твого проводу відновлено величню, старинну корогву і видано пропамятну книгу про минуле життя Братств".

Твоя людяність не позволяла Тебі на ще, щоби пропадали вдови, сироти, немічники, емігранти та инші жертви визвольної боротьби і як голова „Горожанського Комітету" ніс їм поміч та стукав по людських серцях, щоби зменшити горе на рідній землі та на чужині.

Твої благородні почування, Твоя любов для спонеґіряної нації запали Тебе у тюрму, де Ти не тратив ніколи віри, що правда побідить і цю віру вливав у серця суспільности.

Нічка жертва не була для Тебе за велика і кожду із них переносив Ти з геройським спокоєм Громадянина і Батька Тому нині, у сорокліття Твоєї громадської, богатої у труди, невтомної праці, приходять до Тебе відпоручники українських громадянських установ та відають поклін Твоїм трудам, знанню, безкорисности, щедрости, характерности, незломности і бажають, щоби українське громадянство могло ще довгі літа бачити у своїх передових рядах Тебе, Достойний Ювіляте!

Для відродження Своєї Нації Ти працював. Нехайже доля дозволить Тобі побачити її на волі й у гаразді!

У Львові, дня 25. жовтня 1925 року.

Ми здані на власні сили.

Пропадемо без економічних інституцій.

Тому купуймо

716 1—1

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

Організація робітників пера.

Перші загальні збори „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка".

В суботу 24. жовтня відбулися в пополудневих годинах перші загальні збори новозаснованого „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка".

У зборах взяло участь 32 українських річників пера зі Львова та з краю. Між присутніми бачили ми старших і молодших робітників на полі нашої літератури, публіцистики і науки. Провідником зборів вибрано одноголосно письменника д-ра Андрія Чайківського з Коломиї, який покликав на секретаря п. Р. Купчинського. Голова відчитав привіт для нового товариства від Марка Черемшини, та присвятив кілька слів теплої згадки покійному О. Маковеєві, якому все лежала на серці справа організації українських робітників пера. Всі присутні пошанували память померлого письменника повстанням з місць.

На порядку нарад стояв вибір Ради Товариства. Голосування відбувалося картками. Головою товариства вибрано д-ра Андрія Чайківського. Членами Ради стали: д-р М. Рудницький (заст. голови), Роман Купчинський (господар), Ф. Федорців (скарбник) і В. Бобинський (секретар). Їх заступниками вибрано пп. І. Квасницю і д-ра М. Стахова. До контрольної комісії вибрано: д-ра І. Свєнціцкого, М. Струтинського і Д. Паліїва. Після виборів відчитано передсмертний лист пок. О. Маковея до ініціятивного комітету товариства. Цього листа друкуємо сьогодня в великому фейлєтоні. Всі присутні вислухали його з великою увагою та напруженням.

Потім прийнято ще кілька внесень про плян праці товариства та про оборону професійних інтересів усіх членів товариства. Ці ухвали мають бути обовязуючими інструкціями для Ради товариства. В 7. годині вечером збори закінчилися кінцевим словом голови.

НОВИНКИ.

— **Голодівка наших вязнів.** Сьогодні звернулась депутація від імени Організації Українців м. Львова до президента суду Червінського, в справі голодівки політичних вязнів. У склад делегації увійшли пані: М. Білецька, К. Малецька і панове Целевич і Кінка. Депутація заявила, що українське населення є стрівожене відносинами у вязницях і що всі обіцянки инспектора варшавських вязниць є досі невиконані і вказала на „болячки" справи, а саме: приложення надто гострих дисциплінарних кар як нпр. заборона проходів вязням, заборону читати часописи, трудности у зустрічах вязнів з рідними та знайомими (короткість часу розмови крізь решітку). Зокрема звернула депутація увагу, що поведінка вязничних органів супроти наших політичних вязнів є багато гірша, ніж супроти таких вязнів иншої національности (нпр. Штайґера) і що з цього приводу українське населення є схвильоване. През. Червінські заперечив звістві, буцім-то вязні голодують уже пятий день, бо голодівка трівае щойно два дні; що деякі вязні вже припинили голодівку і що голодуючі не є політичними вязнями, бо є обвинувачені в большевизмі, шпіонажі і нападах на державну касу. Депутація дозволила собі пригадати факт, що царська влада саме за того самого рода злочини переслідувала инших достойників польської держави, як президента Войцеховского і марш. Пілсудского, (відомих революційним партіям як товариші „Етмунд" і „Віктор"). Вкінці обіцяв президент, якщо голодівка скінчиться, дати вязням краще поміщення, скасувати ранійше накладені дисциплінарні кари і решітку при розмовах з гістьми та дозволити на частіщі проходи.

— **Голова сіоністів про нимську жидівську кольонізацію.** Голова світової сіоністичної організації проф. Вайцман заявив у Берліні представникам німецької преси, що жидівська кольонізація Криму не робить сіонізмові ніякої конкуренції. В Росії — казав він — йде про кольонізацію 10 тисяч жидівських родин та про створення для них дому. Дім цей не буде взагалі жидівським, але буде він домом у всякому випадку. Про конкуренцію для сіонізму не може бути тому й мови. Але треба признати, **що по сіонізмі нимська кольонізація являється другим з черги конструктивним ділом економічної а подекуди то й політичної відбудови Жидів. Стоячи на такому становищі сіоністи витають нимський проект, незважаючи на те, що він не має ніякої стичности з напруженням жидівського нарду в напрямі відбудови жидівського осїдку в жидівському краю.**

— **Відчинтя нового скандалу в ПКО.** „Експрес" доносить, що при купні дому в Лодзі мала місце така вадія. Дім купна для ПКО якийсь п. Бава, власник кіна „Сплендід" за 20 тисяч золотих а ПКО продав його зараз же за 230 тисяч золотих. Кому цього вложила ПКО великі суми на реконструкцію дому.

— **Фальшівники документів.** Політична поліція відкрила в Берестю над Бугом велику шайку фальшівників документів. Шайка фабрикувала „повоєнні особисті", пашпорти та військові книжочки. Шайку арештовано в її урядовому помешканню в часі праці. Забрано багато бланкетів, печаток, підписів і ин. Ціла організація складалася зі самих Жидів.

— **Ucrainica.** У ч. 289. „Prager Presse" в відділі „Slavische Rundschau" є інформації про українську історичну літературу останніх літ, про українські школи в СРСР., про смерть математика проф. Лебединцева і музей Хоменка в Київі.

— **Засуд Трояновского.** Дня 24. жовтня ц. р. ставав перед окружним карним судом у Варшаві в характері обвинуваченого відомий Трояновскі. Судився його вже другий раз. Трояновскі відомий з провокаційної афери, що мала у наслідку вибух бомби в редакції „Вальки Люду". Свого часу про цю аферу в нас широко писалося. Обвинуваченому закинула прокуратура авторство кількох революційних статтей в названому часописі. На початку розправи оборонець д-р Шуманьскі поставив внесок на покликання в характері свідків надкомісаря політичної поліції з Варшави Ленского і слідчого судді Люксенбурга на обставину, що Трояновскі робив усе з припорученя поліції та з її доручення видавав „Вальку Люду". Коляж 4. числа тої газети прокуратура сконфіскувала, то надкомісар Ленскі робив заходи для уневажнення конфіскати. Трибунал внески оборони відкинув, супроти чого д-р Шуманьскі зложив таку оборону. Обв. Трояновскі зложив таку заяву: „Не буду таїти, що я фабрикував бомби з доручення поліції і при тій нагоді я стратив око. Революційні статті писав я з наказу політичної поліції, якої я є конфідентом. Пишучи їх, я виконував наказ влади і був пересвідчений, що вона мене оборонить перед відповідальністю. Я є невинний". Далі обвинуваченый сказав, що повищу заяву зложив тому, бо поліція не зробила нічого для того, щоби його звільнити перед карною відповідальністю. Прокуратор не взяв ані уваги мотивів Трояновского а трибунал пішов по думці виводів прокуратора і засудив Трояновского на один рік тюрми.

— **До відома дирекції П. Д. У. В.** (з практик й функціонарів). В половині липня ц. р. функціонар Польської Дирекції Взаємних Обезпечень переводив оцінку будинків в Красноставі п. Косів і давав підписувати чисті формулярі вимовляючись тим, що повинно це їх у громадській канцелярії.

— **Смерть класичного атлета.** Недавно згадували деякі часописи про смерть жидівського „короля заліза" Брайтбарта, називаючи його найсильнійшою людиною в світі. Ці епітети, як і слава того, що буцім-то ломав зубами залізо мали в собі

мовкли. Лишився тільки бідний писар, що може до вподоби називати себе або письменником або журналістом, і він тепер має пером здобути те, чого не здобулося збруєю і політикою, або хоч ратувати нарід до часу. Я не знаю докладнійше відносин наших теперішніх видавництв і молодшого покоління письменників та журналістів. Але не знаю, що на тих молодих робітників пера впало тепер величезне завдання, далеко більше і тяжше, ніж на їх попередників перед війною. Перед світовою війною в нас не було такого страшного і загального пригноблення, як є тепер; лічити його щодня пером у часописі діло дуже тяжке, коли й сам лікар у своїй душі не має ніякої радости і надії.

Чи за тих 33 роки відносини наших робітників пера змінилися на краще? Нема сумніву, що маємо тепер редакторів далеко більше „европейських", ніж колись були, але нема також сумніву, що суспільність чи видавці винагороджують їх так само, як колись, по своєму звичаю, а не по европейськи. Все „нема грошей". Автори наші такі самі безсребренники, як були колись; видавці обкрадають їх часто зовсім безцеремонно і передруковують нераз цілі книги, не спитавши навіть дозволу. Заробити пером на прожиток годі, все ще треба иншого зарібку шукати, щоб не загинути. Книгарні вже є в нас, але вони звичайно нічого не видають, тільки перепродують те, що инші люде чи товариства видали. Кольпортажа не краща від давньої, майже ніяка. Критика і реклама мало що кращі від колишніх. Професійної організації письменників і журналістів, про котру протягом останніх 30 років говорилося і писалося нераз, і досі нема, бо ніхто не вбивається вікувати по редакціях або взагалі жити з пера. Коротко сказати: як не числити видавництва на В. Україні в рр. 1917 і 1918, у нас в Галичині про великий поступ за такий довгий час говорити не можна. А чейже це таке діло, що в першім ряді від нас самих залежить і ніхто нам його не зробить за нас.

Докладнійшу характеристику теперішніх відносин письменників і редакторів я лишаю товаришам більше свідомим; я хочу лише зазначити велику потребу організації цих робітників, щоб вони й самі не марнувалися і щоб могли більше і ще кориснійше працювати. Старим письменникам така організація вже не поможе, бо все одно, вони вже пером на хліб не заробляють, але молодші як не подбають про себе, то змарнуються і діла не зроблять. Вони тепер почують те саме, що колись чули їх старші товариші, що нема грошей, але з літами переконаються так само, як старші, що на все гроші находяться, тільки на книжку і на часопис їх нема. І тепер наші люде не лише плачуть, але й скачуть — і за ті гопки платять за один вечір більше, ніж за книжки в цілім році, — нарікання на недостачу грошей все були і будуть, — діло в тому, щоб наші люде почали раз нарікати самі на себе, на свій нерозум і незрілість, та старалися цим недостачам зарадити. Нам занадто богато упущено крови з тіла, щоб не шанувати тої, яка ще осталася, щоб не цінити тих людей, що будять нас до нового життя.

Вже вийшов з друку СТІННИЙ КАЛЄНДАР У. П. Т. НА 1926 р. з двохбарвною заставкою

Ціна 1 зл. — Замовлення приймає Адміністрація Видавництв У. П. Т. Львів, Руська ч. 3.

дмало реклами. Більше право на всі ті титули має відомий англійський атлет Евгеній Сандов, що тепер почав у Льондоні в 58 році життя. Сандов був з походження Росіянин; молодим хлопцем-сиротою заробляв на хліб на чужині як модель до різьб малюнків та анатомічних студій. Зачарований красою тіла грецьких атлетів хотів піти їх слідами і виробив собі незвичайну силу, одночасно стаючи взірцем класично збудованого мущини. Осівши у Льондоні гімнастично-лікуюче заведення і був придворним гімнастиком англійського короля. Весь світ знає його ріжні апарати до гімнастики і методи вироблення сили. Довгими роками виконував продукції в роді підношення коня або автомобілю, в яких мало мав рівних.

Вже вийшов з друку!

Наталькґ Науковий

(1. Історія, історія літератури, етнографія, 2. Мова, 3. Словники).

Висилає за попереднім надісланням 60 сот.

Книгарня Наук. Тов-ва ім. Шевченка Львів, Ринок ll. 1—1
703

Кінець голодівки.

Дня 22. ц. м. політичні вязні в тюрмі на Баторого розпочали другу голодівку з причини незносимих відносин в тюрмі. В тій справі інтервенював дня 24. X. посол Підгірський у міністра справедливости в Варшаві а дня 26. X. інтервенювали у президента карного суду адвокати д-р Глушкевич і д-р Ганкевич. Вони оба явилися з радником Ангельским у суді і тут по довгих переговорах голодуючі перервали страйк.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Відтягаючі свідки.

З дальшої серії свідків цікавими є зізнання Німки Анетти Франціс і уж. Якова Куттіна. Вони обоє твердять рішуче, що бачили атентатчика та що ним не є Штайґер. По зізнанням під. Куттіна — винуватцем був молодий мущина, бльондин, середнього росту, в ясній чумовім плащі і мягкім капелюсі. Свідок зараз на місці злочину говорив про своє помічення, а на поліції при конфронтації зі Штайґером і тепер в суді категорично заперечив тотожність Штайґера з атентатчиком. В товаристві атентатчика був другий мущина, низший від першого, брунет з малим чорним вусом, в бронзовому убранні і чорім капелюсі. Після кинення бомби, вони відірвались від групи людей зпід склепу Бєра і втекли в глиб вул. Легіонів. Що сцену бачило більше осіб на бальконі канарні де-ля-Те, де находились теж візвані 2 свідки. Свідок Куттін твердить, що минуло від атентату яких 5 хвилин, поки маса людей кинулась ґікати. Коли свідок сказав Лукомскому, що бачив атентатчика, той відрубав: „вже маю його"; свідок страшенне збентежився такою відповіддю, знаючи прецінь, що правдивий винуватець утік. Свідок зокликався ще перед Лукомским на п. Екштайна, який разом зі свідком бачив ціну сцену. Спровадженний на поліцію Екштайн теж саме заперечив вину Штайґера. Свідок подав низку моментів, що відрізняють справжнього атентатчика від Штайґера.

Д-р Ґрек хоче подати свідкові 2 фотографії — як потім показується: Харкова і Фідика — для впізнування. Предсідник противиться, щоби свідкам переказано матеріали, що не перейшли крізь руки трибуналу.

Свідок Адольф Томбак, купець, виводить оповідання його знайомого Гліксмана про якихсь двох молодих мущин, які торкнувшись його на критичному місці — перепросили його по українськи: за хвилину Гліксман почув, як один з тих двох мущин „сказав до другого: „тут буде краще". Гліксман підозрівав у тих двох Українців — справників атентату; свідок звернув йому увагу, що вибір місця міг мати невинну ціль: охоту краще бачити президента. Свідок Репельовіч, поліцийнт з Кракова, стоя звернений лицем до публики, бачив вет бомби, але не бачив винуватця.

Нові свідки прокуратора.

Прокуратор виносить на завізвання Вікторії Лебль, замешкалої у Відні, Заврбіхенштрассе 12, яка 17. жовтня зголосилася у польському посольстві у Відні зі заявою, що бачила справника атентату і що є ним Штайґер. Приватно прокуратура довідалася про розмову ігумена монастиря оо. „Змартвихстанцуф" а віцемаршалком сенату кс. Штіхльом, в якій то розмові згаданий ігумен мав висловитись, що вже рік тому до польського консулята у Відні зголосилась була якась пані в справі Штайґера, але тоді її не переслухали. Прокуратор виносить на покликання названих свідків, щоби стверднти, чи ся пані й Вікторія Лебль це одна й та сама особа. Дальше прок. кличе на свідків двох авторів листа, якого він оголосив, в якому запевнюється про вину Штайґера; нища річ, що прокуратор не виключає фіктивність поданих у листі підписів. У справі орієнтації знавців-піротехніків прок. виносить перевести ще одну експертизу і ще раз переслухати Лянґезіна. Крім тих свідків прок. виносить покликати ком. Кайдана на обставину, що Пястецька-Івна не змінила своїх зізнань. Прокуратор предявляє т. число „Слова польского" з 25. січня 1925, в якому в суперечі твердженням п-ра Ірека — була виразна згадка про побут Панчишина в критичний час у санаторії доктарів в Мокулячині.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Димісія нім. міністрів.

Трьох німецьких націоналістичних міністрів вручило канц. Німеччини димісію. Думають, що кріза буде зліквідована, а три вільні теки поручать держ. секретарям до окончного внесення положення, евент. до зізду в Льондоні.

През. Німеччини прийняв димісію трьох міністрів; вільну теку фінансів поручив канц. Люторові, вн. сп. м-ові райхсвери, сусп. господарки м-ові комунікації Крене.

Довірочні наради С. Народів.

26. X. почалась надзв. сесія С. Н. в справі гр.-болг. конфлікту. Тому що делєгати обох сторін не могли порозумітися, на внесення Бріяна С. Н. почав радити довірочно. 26 го виїхав до Парижа Чемберлєн. Візьме участь у другому засіданні С. Н.

Грецько-болг. війна.

Інтервенція С. Народів перестати воєнну акцію в Болгарії не мала успіху. З Білгороду повідомляють, що пальба гр. артилєрії все кріпшає. Бомбардують болг. містечка Марецостин і Петрово. Около 10 тис. збігців жиє під голим небом.

АМ[illegible] ЛУЧАКОВСЬКА

вдова по краєзім адвокаті і посланику м. Тернополя упокоїлася дня 26. жовтня ц. р. по тяжкій недузі. Похорон відбудеться в середу дня 28. жовтня 1925 о год. 11. рано з Криипи оо. Бернардинів на лучаківське кладовище.

Богослужения за упокій душі померщої відправиться дня 29. жовтня о год. 9. рано в церкві св. Петра і Павла. 690

Живіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дирекцією І. Ногутяка.

Білий Камінь, сала „Просвіти".
Середа 28.X. „Барон Кімчель".
Четвер 29.X. „Царевич".
Пятниця 30.X. „Натусь".
Олесько, сала „Народного Дому".
Субота 31.X. „Весняй Похрестник".
Неділя 1.XI. „Воскресенє".
Вівторок 3.XI. „Натусь".
Середа 4.XI. „Царевич".
Четвер 5.XI. „Мосфіюм." 569 3—?

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:

Ходорів, сала „Нар. Дому" (перелядом одна вистава).
28.X. „Дні нашого життя".
Винники, сала „Нар. Дому".
29.X. „Циганка Аза".
30.X. „Вій".
31.X. „Пан Тварловський".
Львів, сала Лисенка.
1.XI „Марусн Богуславки".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий ведмідь".
8.XI. в год. 3:30 по цінах зниженых „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 21—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у середу 28. X. Стрий.
у суботу 31. X. Калуш.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин. 518 28-?

Помагаєтьсяся, що Загальні Збори Товариства Катехитів відбудуться в понеділок 2. листопада п. р. в год. 3. зполудня в Духовній Семинарії. 1—2

Дрібні оголошення.

ПАННОЧКИ у віці 10—14 літ, веселої вдачі пошукується зараз до 5-літньої дівчинки на кілька годин денно до забави за вигородою. Зголошення: Чічка, Лісна 10, год. 5—6. 696 2—3

ГНСТРУКТОРА(-КУ) до двоє дітей з III. кл. народної приїме православний священик від 1.XI. 1925. Зголошення з подавнем условій слати на адресу: Prawosławny Urząd parafialny w Bezku, Skrytka pocztowa Nr. 24. Chełm Lubelski. 694 2-3

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. гімн. і I—III року з семинарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький. Красіцьких 6. 695 2—8

ВІЛЛЮ продам, найвигідніше 12 убікацій (три вільні), з городом 390 сяжнів. Чудовий вид. Околиця Личакова. Ціна 3.600 полярів. „Прац", вул. Гадамера 5. 687 2—2

СПАЛЬНЯ, їдальня, сальон, мужеські кімнати, солідні, недорогі, найдешевше поручає: Лев Матзільовскі, вул. Хоругвини 29. 675 3—4

ВЖЕ ПОЯВИЛОСЯ 2-ге число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА" яке висилається тільки передплатникам. Ціна примірника 80 сотиків. Передплата до кінця року 4 зол., без першого числа зол. 3·50. Передплату слати на конто „Політики" до Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Підвалля ч. 7. 692 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

В неділю, дня 1. листопада ц. р., в год. 12. в полудне

в салі Народнього Дому у Львові

відбудеться

Святочний Концерт

в користь українських інвалідів

із такою програмою:

1. Вступне слово.
2. Гушалевич-Вахнянин: Живи, живи! — муж. хор.
3. Яр. Цуриковський: Боєвий лицар — декл. І. Бублюк.
4. а) Олесь-Лисенко: Айстри і
   б) G. Verdi: Арія з опери „Пов Карло" співає сольо Д. Левицька.
5. І. Ф.: Гимн — декл. інв. В. Костей.
6. Max Bruch: Konzert G-Moll скрипкове сольо І. Вірстюк, уч. проф. Москвичева.
7. а) Вольфганг: Романце і
   б) В. Гейзер: Могила в степу — баріт. сольо С. Іваненко.
8. П. Карманський: І. надодист — декл. Л. Семенівна.
9. Гайворонський-Купчинський: вязанка стрілецьких пісень — муж. хор.

Фортепіановий дослід Вп. п. п. Д. Горданська і інж. Бобикевич.

Диригент хору: Вп. рад. Купчинський І.

Білети по ціні 4, 3, 2, і зол. (стоячі 50 сот.) 30 і 31. X. в книгарні Шевченка, в день концерту при касі. 701 1—2

99 літ існуючий

ФАБРИЧНИЙ СКЛАД СУКНА і ВОВНЯНИХ ТОВАРІВ

ІВАН ВАППЯХ і СИН

ЛЬВІВ, Ринок 33.

поручає на біжучий сезон величезний вибір першорядних новостей краєвих і заграничних на одяги, костюми, плащі і рагляни. Плюші і „kasha" на плащі. Коци на ліжка і коні. 658a) 1—2

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 20—30

Краса — Приваба — Гиґієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнічно-охоронні. — Домагайтесь каталогів, прикладаючи на присилку марку. Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61. 591 11—12

УЖЕ! появився УЖЕ!

Великий Народній Ілюстрований Календар „Просвіти" на 1926 р.

Великої вісімки, 20 аркушів друку! Трикольорова, стилізована окладинка з українськими гербами галицьких міст, роботи арт.-маляра П. Ковжуна. Малюнки і портрети.

Календарієм містить крім звичайного календаря ще й календарі українсько-історичний та сільсько-господарський і пасічничий.

Різнородний інформаційний відділ: Українська і білоруська національна територія. Українська національна територія і кількість Українців у Польщі. Показчик українських культурних установ: Т-во „Просвіта". Центральний, кооперативний Банк (Краєвий Союз Кредитовий). Наш одинокий банк (Земельний Банк Гіпотечний). „Дністер" його початки, діяльність та асекураційний примус. Українська Парляментарна Репрезентація. Політичні партії. Загальні відомости про світ. Дещо з господарського життя світа. Загальні відомости про Польщу. Дещо з господарського життя Польщі. Державний устрій у Польщі. Конституційні гарантії. Провідник по Львові і краю.

Відомости з сільського господарства: Наше село (чим і як піднести наше господарство). Про ґрунт. Ростини-чужоїди. Вороги пасіки.

Відомости з гигієни: Як берегти здоровля. Дещо про гигієну жінки.

Багатий белетористичний відділ: Наші княжі столиці та їх памятки. Гостина патріярха Макарія у гетьмана Богдана Хмельницького. З історії одного куріня. На Великім Лузі (з побуту на Великій Україні). Перед зривом (200 літ тому). Проскурівський погром. В десятиліття роковини смерти І. Франка. На Купала на Івана. Безпечний захист. Cavaleria Rusticana. Недомовленее слово (поезія). Приніс! (нарис з сучасного життя). Два поважні вибори. В рідних сторонах (поезії). На роздоріжжу (з життя Холмщини). Пилип Таран (правдива подія). Штунда. Долари. Меморандум бодяків (поезії). Вага „малої" національної роботи. Шануймо нашу мову. Різне. Різні значіння селянства. О. Маковей. В. Самійленко. Посмертні згадки. Вкінці багато оголошень різних фірм у Львові і в краю.

ЦІНА 5·50 зол., за післяплатою 6·50 зол.

Звичайні члени Т-ва „Просвіти" дістануть 25 пруц. опусу. Члени передплатники на 1926 р. дістануть календар безплатно. — Т-во „Просвіта" Львів, Ринок 10.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Після конфіскати — другий наклад

Ч. 241 (10.624). Львів, середа 28. жовтня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перед пол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 180 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Поміж двома світами.

24. жовтня 1925.

Нечисленна скількість послів і сенаторів, що складають українську парляментарну репрезентацію, і скромні матеріяльні ресурси, якими вона може розпоряжати, дуже несприятливо відбиваються на її діяльности. З ріжних боків доводиться чути докори на адресу посольського клюбу, що він не виявляє відповідної акції в пекучих справах біжучого моменту, як шкільна, церковна і т. д. Нераз робилися парляментарній репрезентації закиди і під тим оглядом, що вона надто мало звертає уваги на міжнародне форум, на контакт з европейськими політичними чинниками. Гадаю, що самим нашим послам більше, ніж кому иншому, ясні дефекти їх діяльности, але не завжди від них самих залежить перемогти ті, мовляв, незалежні обставини. Скажемо наприклад, про закордонні поїздки, про участь у міжнародніх конгресах, що відбуваються тепер по кілька разів на рік в ріжних европейських центрах, про безпосереднє інформування впливових чинників світової опінії в наших національних справах,—все це речі великої ваги, речі конче потрібні, але все це вимагає не тільки енергії, не лише доброї волі, а й деяких инших умов, у першуж чергу великих грошевих витрат.

Тимчасом, хоч і з запізненням, але перший крок у Европу наші і білоруські парляментарні репрезентації зробили, виступивши в досить імпозантнім складі (два посли і два сенатори) на конгресі „національних меншостей" у Женеві та поінформувавши швайцарську пресу про те, що доводиться терпіти українському населенню, яке попало в склад неукраїнської держави.

Я говорив про ці справи з послом Павлом Васильчуком, який тільки-що повернувся зі своєї мандрівки, і він так само зазначає важливість першого дебюту обранців українського народу на европейській арені та визнає конечну потребу дальших кроків у цім напрямі.

Я не можу торкатися у цім листі фактичного перебігу подій на женевській конференції, про які довідався тепер, але мушу зазначити, що дуже цікаві моменти, звязані з виступами українських делегатів, залишилися не тільки неосвітленими, але й незанотованими в пресі, і це по части треба поставити на карб женевській українській кольонії, яка зовсім не зацікавилася приїздом у Женеву українсько-білоруської делегації і не зробила жадних заходів до зустрічі з нею.

Це річ цілком незрозуміла, бо в Женеві є наші люде, що користуються репутацією високо кваліфікованих громадян...

Значно більше цікавилися українською делегацією Поляки і наприклад п. Сераковскі, член конгресу, вважаючи своїм обовязком неодмінно виступати з запереченнями і контрпропозиціями після кожної заяви Українців, хоча б і чисто принципової. Досить зазначити, що п. Сераковскі (пруський Поляк) протестував навіть проти того, щоби промова представника українсько-білоруської делегації та оголошені нею декларації були занотовані у протоколі, як то визнала потрібним президія вступного засідання. Довелося зробити перерву в цім засіданні та залагоджувати справу кульоарним шляхом. Цікаво, що діяльну участь у цьому приняв відомий пе-пе-ес Голувко, який приїхав на конгрес з Парижа буцім то як представник преси. Його явно стурбували безтактові виступи недотепного „родака", що досягали результатів якраз протилежних тим, на які він розраховував.

За кілька днів до повороту з Женеви наших парляментарів повернув до Варшави член комуністичної фракції сойму п. Приступа, який на запрошення українського клюбу зробив у цьому клюбі, в присутности представників инших клюбів, цікавий відчит про свою мандрівку по Радянській Україні. Багато з того, про що оповідав посол Приступа, відомо читачам „Діла", і я на цім рефераті спинятися не буду. Мене, як громадянина і журналіста, цікавить у даному разі особливий бік справи. Як би ми не дивилися на комуністичну владу, що панує на Вел. Україні, ми не можемо не цікавитися тим, що там робиться, не можемо не добиватися обєктивної та безсторонної правди про сучасні умовини життя нашого народу. Що за останні три роки на Україні зайшли великі зміни — це не підлягає жадному сумніву, але кожний може ті зміни оцінювати по свому. Майже одночасно з п. Приступою до Варшави прибув з Києва Німець-інжинір, що поверх 20-ти років прожив на Україні й останні два роки займав становище керовника одної з технічних радянських установ. Цей дуже видатний „спец" між иншим з подивом розповідає про широкий український національний рух, у який він ще 3—4 роки тому дуже мало вірив, але разом з тим він незвичайно критично ставиться до комуністичного господарювання на Україні. Між иншим Німець зазначує страшну нужду по містах української інтелігенції — обдертої, голодної, безробітної, а разом з тим пікантні подробиці подає про знамените мистецтво комуністів у демонструванню перед европейськими мандрівниками свого ладу і гараздів.

Хто ближше до дійсности вясовує сучасне становище на Україні — комуністичний посол чи буржуазний Німець — це важко здалека пізнати та вирішити, але гадаю, що якраз парляментарний український клюб мусів би цим глибоко зацікавитися і подбати про безпосередні зазнайомлення з тим, як живе український народ та українська суспільність в радянській державі.

Якщо кроки на Захід мають велику ціну під одним оглядом, то мандрівка на схід могла б дати нашій парляментарній репрезентації дуже цікавий і потрібний матеріял під иншим оглядом... Над цим варто було б подумати.

Semex.

Діяґноза Дмовского.

На недавно відбутому зїзді „Звйонзку Людово- Народового" виголосив ветеран польського воюючого націоналізму Роман Дмовскі велику промову, в якій схарактеризував Польщу і її внутрішні відносини незвичайно мінорними красками. Дмовскі є безперечно одною з найбільших постатей серед цілої плеяди вшехпольських ідеольоґів. Він переріс вшехпольських крикунів в роді Прушиньских і компанії на цілий ріст. Бо всі вони являються тільки заслїпленою, закукуріченою своїм звірячим шовінізмом мірнотою, а Дмовскі створив усю ідеольоґію польської т. зв. народової демократії, поза яку його епіґони не вийшли ні на цаль і ніколи не вийдуть. Ведена Дмовским політична партія була завсігди найбільше ворожою до нас, та це все одно не зменшує його поважного становища серед тих польських діячів, які найбільше причинились до здвигнення сучасної Польщі.

І саме той факт, що він був одним із творців т. зв. польського великодержавництва, робить його виновником того ликоліття, в якому Польща найшлася вже на семому році свого істнування. Дмовскі поносить тому і відповідальність за все. Мабуть свідомий тої відповідальности він заговорив, але заговорив так, що ця мова стала йогож власним самобичуванням. Але для епіґонів його ідеольоґії ця мова стала пророчим „откровенієм". Забули нещасні, що вона бичує їх не менше самого Дмовского.

Дмовскі сказав між иншим таке: „В Польщі зле і мусить бути зле, бо за багато людей у Польщі хоче з держави і на кошт держави жити, бо за багато людей у Польщі хоче з дня на день майже стати без напруги, без праці багатими, бо за багато людей у Польщі краде і безпощадно окрадає державу". А далі: „В Польщі 95 відсотків Поляків вважало, що відбудована польська держава то наповнена їдою миска, на яку слід тільки кинутися і чим скорше з неї видати. Все вже зроблене, треба тільки їсти та напихати собі кишені, бо є Польща. Треба відпочивати на лоні вітчини".

Безперечно, що страшнійшої характеристики сучасної Польщі не міг подати навіть найбільше ворожо настроєний до неї чужинець. Видно, що Дмовскі вважав вакханалію теперішньої польської державної господарки посуненою до крайних меж, коли зважився виповісти таку характеристику.

Навязуючи до тої характеристики, львівське „Слово Польске" питається: „що це все значить?" і відповідає так: „Воно значить, що проблєма нашої державної будучини то проблєма публичної та індивідуальної моральности".

„Слово Польске" поставило справу слушно. Та це тільки теоретична її сторона. Зовсім инакше розвязує її „Слово Польске" разом із Дмовским у життєвій практиці. Як можна щонебудь казати про публичну мораль там, де національною заслугою вважається збогачування Польщі та пануючого польського народу

Не те не звертає уваги у своїй промові і Дмовскі. Та він і не може цього зробити, бо перестав би бути пророком вшехпольського воюючого націоналізму.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 767/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 236 (10.619) z dnia 22. października 1925. r. pod tytułem: 1) „Za turemnymy muramy" ustępy między słowami: a) warszawśkobo delegata do... a: P. Skibiński poichaw, b) s. r. zata do... a: P. Skibiński poichaw, 2) pod tytułem „Ukraiński parlamentaryści u Zenewi" ustępy między słowami: Ukraińci pid Polszczeja... a: Ukraiński parlamentaryści zawiera znamiona ad 1) występku z § 300 k. ad 2) zbrodni z § 65a) ustawy kar. uznał dokonaną w dniu 20. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p, Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do400 zł. p. Lwów dnia 23. października 1925.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 772/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 236 (10.621) z dnia 23. października 1925 pod tytułem: 1) „Tiaremszczyna" ustęp po słowach: wsioma tomu kineć... aż do końca artykułu. 2) pod tytułem: „Burlywe wicze w Komarni" ustęp między słowami: ani klantyka zemli... a: Widpowid referenta na zawiera znamiona wyżępku a jot ad 1) z § 300 u. k., ad 2) z § 302 u. k. uznał dokonaną w dniu 21. października 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 23. października 1925

Hawel.

Безправний закон.

Права належаться тільки тим, хто знає своє право. Негідний той прав, хто не вміє належно за них боротися.

Що правду добре знають польські політики. І ухвалили вони свій шкільний закон у глибокому переконанні, що ми своїх прав не знаємо, а ще менше вміємо і здатні за ті права успішно боротися.

Польща більше як два роки гаяла з ратифікацією Версайського договору. Причиною було кілька постанов про національні меншости. Постанови ті видалися надто великою колодою на шляху польонізаційного походу на нас. Нині польські державники переконалися, що приписи про меншости не такі страшні, як здавалося первісно. І то зовсім не тому, що постанови про меншости безпредметові та беззмістові, а в надії на нашу неактивність. Для ілюстрації візьмім Арт. 7 закона про устрій шкільництва. Цей каже, що „в середніх школах... приватних... обовязковим є навчання по польськи польської мови й літератури, історії та географії разом з наукою про сучасну Польщу (Д. з. ч. 79 пов. 766—1924 р.). Чи має цей припис обовязуючу силу в Польщі? І то не тільки для нас, але для міністрів, куратоів і всіх. Пошукаймо відповіді у Версайському договорі. Арт. 8. того договору обезпечує право свобідного уживання власної мови в школах, що удержуються власним коштом національної меншости. Щож це значить „свобідне уживання власної мови в школі?" Очевидно в першу чергу право уживати тої мови, як мови навчання і то всіх предметів, яких у школі вчиться. Коли педагога приватної школи примушується вчити якісь предмети в иншій, а не в рідній мові, тоді нема мови про свобідне уживання, а маємо несвобідне, примусове уживання чужої мови. В цім випадку „свобідне уживання" рідної мови в якійсь части є заборонене, несвобідне, а тим самим Версайський договір потоптаний, роздертий, як звичайний листок паперу, хоча він то породив ту державу, що його нині так нехтує.

Таким чином польський закон відповідно оголошений впав у безвихідну колізію з приписами міжнародного права. Деж вихід з цього?

На щастя, творці не все для нас приємних Версайських скрижалів добре завдалегідь знали, що не всі будуть виконувати чесно прийняті на себе зобовязання і на цей випадок в Арт. 1. того договору умовилися з Польщею, що Польща згоди й назавжди визнає за неважні всі закони, якіб суперечили нашому 8. (й инш.) артикулові Версайського трактату. Постанови про меншости Польща визнала за свою конституцію, (bis fondamentales), навіть більше як конституцію, бо може її змінити не внутрішнім законом, а лише за попередньою згодою Ліги Націй. Проти тої постанови жадний закон не буде мати сили, каже договір. То значить, що в части щодо мови навчання шкідьний закон не є, ніколи не був і не міг стати законом. З правного погляду він зовсім не істнує. Його не можуть виконувати ні міністри в кураторіями, ні педагоги з дітьми.

Міністр Скшинський добре розуміє цю справу і так розуміє, як вище подано. Певно він вказував Грабскому та Тугутові на незаконність того „закону". Можна собі уявити, що буваий галицько-польський редактор міністр освіти Грабскі заспокоїв Скшинського так: „Я тих Русинів знаю, вони й не догадуються у чому діло; покричать тай замовкнуть!"

Для нас не важно, щоби для п. Грабского стала ясною незаконність „закону". А важно, щоб це було ясно для нас. Тоді не довго доведеться чекати, щоби той, кого покликано на сторожу наших прав, розяснив це буцім-то наївним у міжнародньому праві політикам, в „закон", якому право відмовила сила закона, скасував.

Мам.

Греція воює дапі.

Всупереч звісткам, що грецько-болгарський конфлікт є полагоджений мирно між двома державами — воєнні операції продовжуються. Грецькі консуляти на чужині силкуються розяснити причини війни свого уряду, який був буцім-то перший спровокований і це має виправдати дальший хід воєнних подій. Ліга Націй уже вислала свої погрози. Як на часи літаків та радія, цих заходів не можна вважати негайними; три-чотири дні вистачають озброєній державі зруйнувати кілька міст у державі роззброєній. Ця обставина осмілила Грецію.

Грецько-болгарські порахунки мають своє джерело у ненормальній розвязці взаємин двох держав останніми міжнародніми договорами. Болючим пунктом є женевський протокол про охорону меншостей у Болгарії та Греції, питання втікачів-емігрантів обох держав і доступ Болгарії до Егейського моря. Греція не приймала женевського протоколу і всупереч зобовязань супроти Ліги Націй не виконала їх. Не вважаючи на колишне порозуміння Болгарії з урядом Веніаельоса, теперішній грецький уряд приневолює силою Болгарів покинути грецьку територію і десятки тисяч утікачів находяться без захисту. Економічною необхідністю для болгарської держави є обіцяний їй доступ до Егейського моря.

Світ пригадає, що Греція в 1925 році прогнала короля і зробивши плебісцит проголосила республику. У лютім ц. р. генерал Пангальос, один з провідників республиканської революції, захопив владу, розігнав Національні збори, яким вони покинули конституцію. Пангальос пішов слідами Муссолінього та Прімо де Рівери. В теперішній воєнній демонстрації він мусів нагадати собі Муссолінього, який минулого року почав обстрілювати грецьку територію за вбивство делегатів пограничної комісії. Тоді Ліга Націй виявила свою безсилість супроти такого виступу свого члена. Нині мабуть Греція рахувала не таку сильну ситуацію. Побачимо, в якій мірі Ліга Націй буде приневолена для ратування свого престіжу вжити нові дипльоматичні засоби, які Франція спільно з Румунією вжила в Атенах для порозуміння Греції та Болгарії.

Ювилей людини праці.

40-літні основини громадянської діяльности д-ра Степана Федака.

В неділю 25-го ц. м. святковано урочисто ювилей 40-літньої громадянської діяльности д-ра Степана Федака. В 12 год. в под. відправлено в Успенській (Волоській) церкві пом. численній асисті духовенства Службу Божу; співав хор „Боян". Потім усі делегати львівських і краєвих українських установ і організацій числом понад 200 осіб зібрався у великій салі засідань „Дністра" заложити шан. Ювилятові привіт. О. митрат Бачинський відчитав відручного листа о. митрополита А. Шептицького з бажаннями і благословенством для д-ра С. Федака, якого хворість. Пан Кость Левицький привітав ш. Ювилята від імени всіх присутніх та вручив йому мистецько виконану пропамятну адресу, якої текст подаємо нище.

Осип Маковей.

В справі Товариства Письменників і Журналістів.*)

Я не можу приїхати на нараду наших робітників пера, котрі загадують оснувати своє професійне товариство, але сама думка мене зацікавила і нагадала давні часи, коли й я про це думав і писав. Літ тому 33, коли мені здавалося, що буду міг жити „з пера", надрукував я в „Зорі" 1892 р. статтю п. з. „Нема грошей", котру тоді передрукували й инші часописи, і в цій статті я описав матеріяльні відносини наших політичних часописів, народовецьких, москвофільських, радикальних, крім того й инших видавництв: Зорі, Учителя, Дзвіка, Зеркала, Просвіти, Друкарні Тов. ім. Шевченка і н. Це був великий „акт обвинувачення" нашої тодішньої суспільности і мені здавалося, що я до сліз зворушу заспані душі наших людей. Не диво, що я вірив в таку силу пера, — я мав тоді тільки 25 літ...

Справу ставив я так, що видавництва не мають грошей, а про те, чи суспільність їх не має, я не знав щось певного сказати. Але нагадую собі добре безнастанні нарікання, які колись доводилося чути, що — мовляв — ми бідні, куди нам до таких витребеньків, як часопис і книжка. З того часу минуло немало літ, одно покоління уже вимерло, було коли придивитися нашим людям, нашим гаразди і біді, щоб могли своє неуцтво і духову лінь оправдувати матеріяльним недостатком. Інтеліґенція все находила гроші на дорогі весілля, празники, балі, свята і т. п., а селяне також не відмовляли собі ріжних „оказій" з пиятикою, коршма в кождім селі вміла краще, ніж школа, а суди й адвокати пралі шолінг селянський гонор за дорогі гроші, котрі на таку ціль все найшлися. Було в моді падькати і ломити руки над селянською недолею, оправдувати інтеліґенцію і в імя висших ідеалів спомагати їх даремними часописами і книжками. Старозавітні народолюбці тішилися, що їх книжки та часописи хтось читає і не думали про те, що даремщиною навчають маловажити чужу працю і грошеві видатки.

Але може не від річи буде подати спершу ті висновки, до яких я перед 33 роками дійшов на основі зібраного тоді матеріялу і спостережень, — вони придадуться для порівнання з теперішніми часами і для ствердження, чи ми поступили наперед. Я писав тоді так:

„Ніяка політична програма не одушевляє галицької руської суспільности так, щоби вона цей або той орган вміла оцінити і йому відповідно помагала. Видавець хоч би і дуже цінної книжки зовсім не може числити на заробок. Коли інтеліґенція по селах передплачує часописи, то в значній части поступає собі при тім несовістно (значить, не платить). Винно тут не так лихе положення матеріяльне, як більше слабе почуття обовязку. У біднійшої верстви, як у селян, учителів народних і т. п., почуття це більше розвинене, як у т. зв. висшої інтеліґенції. Щодечні часописи почали у нас виходити ще завчасу; поки „Діло" виходило тричі в тиждень, пота не мало таких клопотів з передплатниками. Шукаючи за причинами таких клопотів видавців, треба приписати вину також і адміністрациям часописів, котрі — можна сказати — здеморалізували своїх передплатників тим, що без заплати, на пусті замови висилали часопись".

Дальші висновки: Лихі відносини видавництв не позволяють поправити їх зміст. Про фейлетони в наших часописах мало хто дбає, а в „Ділі" за них не платять. Всі дотисувателі працюють задармо. Редакції перетяжені працею, бо співробітників мають мало, а й тим, що мають, платять дуже лихо. З тої причини у нас ніхто не хоче бути публіцистом — і справді маємо їх ледви кількох. З браку редакторів маємо такі обяви, що... швець знає шевство, але і в кравецтво мішається, бо нема инших... Це очевидячки має вплив і на видавництва. Галицькі автори-літерати спомагають літературу лише, так сказавши, у свято, а в будні вони заняті працею на прожиток. З того виходить часто дилетантська робота. Тому, що автори на заробіток із своїх праць числити не можуть, а найчастійше за свої гроші видають свої праці, то вони не видають більших, дорожших книжок, лише брошури та брошури. Наша література то збір брошур. Більша книжка являється тільки вряди-годи.

До того всього меценатів літератури у нас нема, фондів літературних і товариств літератів нема, книгарні покищо нема, агентів книгарських нема, змисл реклями дуже слабо розвинений, критика в самих початках розвою, накладців нема, а визискувати відповідну хвилю до видання і продавання книжок аж тепер починають... Власности авторської ніхто у нас не шанував тай тепер ще не все шанують.

Наслідки тих невідрадних відносин такі: автори покидають писати, бо з пера заробку нема, а славою сытий не будеш. Дуже: коли хто і не покине пера, то покине писати по нашому, а стане писати по московськи, по польськи, по німецьки, — всякими мовами, лише не нашою. — Одні замовкають, другі покидають нас. — Отже горе нам і сором тут, у Галичині, і сором там, на Україні, коли ми спокійно будемо дивитися на наших дезертирів! коли ми тим, котрі нас ще не покинули, не поможемо! коли ми взагалі не подумаємо над поправою наших літературних відносин!"

За тих 33 років, як це було писане, наш нарід перейшов тяжку школу, пробував зложити іспит зрілости і перепав. У звичайній школі винуються за таке або учителів або ученика, а залюблені в своїх дітях батьки найдуть на оправдання ще й „секатури". Всі разом можуть бути також винні, але потіхи з того мало, учениқ „не перейшов". Чому наш ученик провалився, про це пишемо, і пишемо, і довго ще будемо писати та говорити, але ми, залюблені батьки, находимо звичайно лише одну причину невдачі, а про наших учителів-провідників і самого ученика боїмося говорити, їх торкати не вільно або не на часі... А може й вони чим провинилися...

Збруя випала з рук, її забрали. Наші адвокати, що вимагали колись стільки уваги для своєї праці, стільки коштів і енергії, програли наш процес у всіх інстанціях і за-

---

*) Це один з останніх передсмертних рукописів бл. п. О. Маковея, який у звязку з організаційними заходами Т-ва Письменників і Журналістів переслав свої міркування на цю тему.

Глибоко зворушений Ювілят подякував у теплих словах духовенству, що відправило на Його інтенцію Службу Божу, „Боянові", який співав у церкві, та всім присутнім, що зійшлись витати його. Він покликався на свідків, що просився і протестував не робити Йому нічого ширшого ювілею, бо Він — ані великий поет ані генерал, а лише скромний робітник, який довгі роки виконував і виконує свій обовязок. Навівши деякі цікаві моменти зі свого багатого на переживання і досвід життя, які нагадало Йому нинішнє свято, д-р Ст. Федак просив як найкращий ювілейний дарунок: дозволити Йому ще дальше працювати й збірними силами змагати до вибореня сили і свободи рідному народові. Дожити цієї хвилини волі — це найбільша мрія — бажання Ювілята.

Після спільної фотографії на подвірі „Дністра" відбувся комерс у краківському готелю. Тости виголосили в черговому порядку: о. сов. Пясецький (від імени духовенства), проф. І. Огієнко (від Т-ва українських еміґр.), д-р В. Охримович (від Надз. Ради „Дністра"), посол С. Шігірський (від Української Парляментарної Репрезентації і громадських організацій Волині і Холмщини), д-р І. Брик (від „Просвіти"), д-р Дмитро Левицький (від президії У. Н. Д. О.), д-р Лев Ганкевич (від Союза українських адвокатів), радн. И. Дрималик (від Муз. Т-ва ім. Лисенка і кооперативи „Український Театр"), д-р В. Загайкевич (від усіх перемиських інституцій), д-р М. Гарасимів (від стрийських інституцій), дир. М. Заячківський (від „Нар. Торговлі"), п. Пак (від урядовців „Дністра"), рев. І. Кедрин-Рудницький (від „Союза журналістів і письменників ім. І. Франка"), о. Стефанович, проф. Бабин (від „Нар. Організації м. Львова), п. Петро Карпяк (від Т-ва „Зорі" й Секції Опіки над ремісничою молоддю), ред. Л. Лепкий (від Краєвого Т-ва опіки над інвалідами і від В-ва „Червоної Калини"), з. прал. І. Куницький (від У. П. Т.) і ще раз д-р В. Загайкевич — окремий тост в честь рідні Ювілята. Поміж поодинокими тостами співав мужеський хор.

У кінцевому слові д-р Степан Федак визначив головно свою радість з приводу теплого привіту співробітників. Поміж „дирекцією та службовиками „Дністра" — сказав Ювілят — нераз бували непорозуміння, які ніколи не спонукували дирекцію до зміни свого щирого товариського відношення відносно службовиків.

— З поза Львова наспіли привітні листи і телеґрами від українських установ з таких місцевостей: зі Снятина, Тернополя, Станиславова, Дрогобича, Немирова, Яворова, Бучача, Лютовиск, Судової Вишні, Збаража, Чернелиці, Боршева, Комарна, Камінки, Нового Санча, Радехова, Тлумача, Сяніка, Винник, Турки, Глинян, Коломиї, Надвірної, Стрия, Делятина, Любачева, Чорткова, Куповичі і ин. З поза краю наспіли привіти від організацій Ужгорода, Густу, Мукачева й Берліна. З не заступлених персонально львівських установ і організацій приспали письмені побажання: Т-во „Праця", В-во „Світ Дитини", Емеритальна „Дністра", управа „Національного Музею", Т-во „Захоронки", польська президія адвокатської палати і ин. З поодиноких поміж визначних громадян прислали свій голос листами й телеґрамами: проф. д-р Степан Смаль-Стоцький з Варшави, О. Саліковський з Варшави, д-р Зенон Кутеля з Берліна, дир. Михайло Галушинський, д-р Іван Макух, д-р Марія Глушкевич, Константина Малицька, д-р В. Щурат, радник А. Корнелля і ин.

Пропамятна адреса, передана д-р Ст. Федакові з підписами установ і організацій.

Достойний Ювіляте!

Талантом і залізною працею здобував Ти сиротою за молодечих літ знання і прожиток для Себе і Своїх найближших, для котрих Ти був найкращим сином і братом і гордістю.

Здобувши знання, забажав Ти віддати свої сили на услуги рідному народові як його ідейний оборонець, що не шукав для себе ані достатків, ані признання.

Щоби двигнути матеріально свій нарід, клав Ти враз з своїми однодумцями підвалини під українські кооперативи „Народню Торговлю", „Дністро", в бистрий розвиток нашого економічного життя — це в значній части вислід Твоєї невтомної праці, безкорисности і знання.

Ти розумів, що українська земля має перейти в руки українського хлібороба і перевернув цю думку в діло.

В глибокій вірі, що ні одна українська витина не повинна пропасти для Народу, Ти став меценатом українських захистів, захоронок і національних шкіл, в яких виростає ясніюча будучина рідної землі.

Ти відчував, що Нарід без культури не може вдержатись серед культурних націй, тому підпомагав щедрою рукою мистецтво, українські наукові, просвітні, педагогічні інституції, та станув сам на чолі найстаршої з поміж них, Ставропигії, де за Твого проводу вітворено величню, старинну каплицю і видано пропамятну книгу про минуле життя Братства.

Твоя людяність не позволяла Тобі на це, щоби пропадали вдови, сироти, немічники, емігранти та інші Жертви визвольної боротьби і як голова „Горожанського Комітету" ніс їм поміч та стукав до людських сердець, щоби зменшити горе на рідній землі та на чужині.

Твої благородні почування, Твоя любов для споневіреної нації завели Тебе у тюрму, де Ти не тратив ніколи віри, що правда побідить і що віру вложив у серця суспільности.

Ніяка жертва не була для Тебе за велика і кождий із них переносив Ти з героїчним спокоєм. Громадянина і Батька Тому чині, у сороклітті Твоєї громадської, богатої у вдови, невтомної праці, приходять по Тебе відпоручники українських громадянських установ та підлягають поклін Твоїм трудам, значню, безкорисности, щирости, характерности, незламности і бажають, щоби українське громадянство могло ще довгі літа бачити у своїх передових рядах Тебе, Достойний Ювіляте!

Для відродження Своєї Нації Ти працював. Нехайже доля дозволить Тобі побачити її на волі й у гаразді!

У Львові, дня 25. жовтня 1925 року.

Ми здані на власні сили.

Пропадемо без економічних інституцій.

Тому купуймо

716 1—1

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

Організація робітників пера.

Перші загальні збори „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка".

В суботу 24. жовтня відбулися в пополудневих годинах перші загальні збори новозаснованого „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка".

У зборах взяло участь 32 українських річів пера зі Львова та з краю. Між присутніми бачили ми старших і молодших робітників на полі нашої літератури, публіцистики і науки. Провідником зборів вибрано одноголосно письменника д-ра Андрія Чайківського з Коломиї, який покликав на секретаря п. Р. Купчинського. Голова відчитав привіт для нового товариства від Марка Черемшини, та присвятив кілька слів теплої згадки покійному О. Маковеєві, якому все лежала на серці справа організації українських робітників пера. Всі присутні пошанували память померлого письменника повстанням з місць.

На порядку нарад стояв вибір Ради Товариства. Голосування відбувалося картками. Головою товариства вибрано д-ра Андрія Чайківського. Членами Ради стали: д-р М. Рудницький (заст. голови), Роман Купчинський (господар), Ф. Федорців (секретар) і В. Бобинський (секретар). Їх заступниками вибрано пп. І. Квасницю і д-ра М. Стахова. До контрольної комісії вибрано: д-ра І. Свенціцкого, М. Струтинського і Д. Паліїва. Після виборів відчитано передсмертний лист пок. О. Маковея до ініціятивного комітету товариства. Цього листа друкуємо сьогодня в великому фейлєтоні. Всі присутні вислухали його з великою увагою та напруженням.

Потім прийнято ще кілька внесень про плян праці товариства та про оборону професійних інтересів усіх членів товариства. Ці ухвали мають бути обовязуючими інструкціями для Ради товариства. В 7. годині вечером збори закінчилися кінцевим словом голови.

НОВИНКИ.

— **Голодівка наших вязнів.** Сьогодні звернулась депутація від імені Організації Українців м. Львова до президента суду Черінського, в справі голодівки політичних вязнів. У склад делеґації увійшли пані: М. Білецька, К. Малицька і панове Целевич і Кінка. Депутація заявила, що українське населення є стривожене відносинами у вязницях і що всі обіцянки інспектора варшавських вязниць є досі невиконані і вказала на „болячки" справи, а саме: приложування надто гострих дисциплінарних кар як нпр. заборона проходів вязням, заборону читати часописи, трудности у зустрічах вязнів з рідними та знайомими (коротість часу розмови крізь решітку). Зокрема звернула депутація увагу, що поведінка вязничних органів супроти наших політичних вязнів є багато гірша, ніж супроти таких вязнів инших національностей (нпр. Штайґера) і що з цього приводу українське населення є схвильоване. През. Черінські заперечав звістні, бущм-то вязні голодують уже пятий день, бо голодівка трівас щойно два дні; що деякі вязні вже припинили голодівку і що голодуючі не є політичними вязнями, бо є обвинувачені в большевизмі, шпіонажі і нападах на державну касу. Депутація дозволила собі пригадати факт, що царська влада саме за того самого рода злочини переслідувала инчших достойників польської держави, як президента Войцеховского і марш. Пілсудского, (відомих революційним партіям як товариші „Езмунд" і „Віктов"). Вкінці обіцяв президент, якщо голодівка скінчиться, дати вязням краще приміщення, скасувати раніше накладені дисциплінарні кари і решітку при розмовах з гістьми та дозволити на частійші проходи.

— **Голова сіоністів про кримську жидівську кольонізацію.** Голова світової сіоністичної організації проф. Вайцман заявив у Берліні представникам німецької преси, що жидівська кольонізація Криму не робить сіонізмові ніякої конкуренції. В Росії — казав він — йде про кольонізацію 10 тисяч жидівських родин та про створення для них дому. Дім цей не буде вправді жидівським, але буде він домом у всякому випадку. Про конкуренцію для сіонізму не може бути тому й мови. Але треба признати, **що по сіонізмі кримська кольонізація являється другим з черги конструктивним ділом економічної в подекуди то й психольоґічної відбудови Жидів. Стоячи на такому становищі сіоністи витають кримський проект, незважаючи на те, що він не має ніякої етичности з напруженням жидівського народу в напрямі відбудови жидівського осідку в жидівському краю.**

— **Відкриття нового скандалу в ПКО.** „Експрес" доносить, що при купні дому в Львові мала місце така пригода. Дім купив для ПКО якийсь п. Вавн, власник кіна „Сплендід" за 20 тисяч золотих в ПКО продав його заразже за 230 тисяч золотих. Коли цього вложила ПКО величезні суми на векоштрукцію дому.

— **Фальшівники документів.** Поліція на почині відкрила в Берестю над Бугом велику шайку фальшівників документів. Шайка фабрикувала „доводи особисті", паспорти та військові книжочки. Шайку арештовано в її урядовому помешканню в часі праці. Забрано багато бланкетів, печаток, підписів і ин. Ціла організація складалася зі самих Жидів.

— **Україніка.** У ч. 289. „Прагер Прєсе" в відділі „Slavische Rundschau" є інформації про українську історичну літературу останніх літ, про українські школи в СРСР., про смерть математика проф. Лебединцева і музей Шевченка в Київі.

— **Засуд Трояновского.** Дня 24. жовтня п. р. ставав перед окружним карним судом у Варшаві в характері обвинуваченого відомий Трояновскі. Судили його вже другий раз. Трояновскі відомий з провокаційної аферн, що мала у наслідку вибух бомби в редакції „Вальки Люду". Свого часу про цю аферу в нас широко писалося. Обвинуваченому закинула прокуратура авторство кількох революційних статтей в названому часописі. На початку розправи оборонець д-р Шуманьскі поставив внесок на покликання в характері свідків надкомісаря політичної поліції з Варшави Ленского і слідчого судді Люксенбурга на обставину, що Трояновскі робив усе з припорученя поліції та з ніж доручення видавав „Вальку Люду". Коли ж 4. число тої газети прокуратура сконфіскувала, то надкомісар Ленскі робив заходи для уневажнення конфіскати. Трибунал внески оборони відкинув, супроти чого д-р Шуманьскі зложив оборону. Обв. Трояновскі зложив таку заяву: „Не буду таїти, що я фабрикував бомби з доручення поліції і при тій нагоді я стратив око. Революційні статті писав я з наказу політичної поліції, якої я є конфідентом. Пишучи їх, я виконував наказ влади і був пересвідчений, що вона мене оборонить перед відповідальністю. Я є невинний". Далі обвинуваченій сказав, що повищу заяву зложив тому, бо поліція не зробила нічого для того, щоби його звільнити перед карною відповідальністю. Прокуратор не взяв на увагу мотивів Трояновского в трибунал пішов по думці виводів прокуратора і засудив Трояновского на один рік тюрми.

— **До відома дирекцій П. Д. У. В.** (з практик її функціонарів). В половині липня п. р. функціонар Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень переводив оцінку будинків в Красноілі п. Косів і давав підписувати чисті Формулярі вимовляючись тим, що повиповнює їх у громадській канцелярії.

— **Смерть клясичного атлета.** Недавно згадували деякі часописи про смерть жидівського „короля заліза" Брайтбарта називаючи його найсильнійшою людиною в світі. Ці епітети, як і слава того, що бувім-то ломав зубами залізо мали в собі

мовкли. Лишився тільки бідний писар, що може до вподоби називати себе або письменником або журналістом, і він тепер має пером здобути те, чого не здобулося збруєю і політикою, або хоч ратувати нарід до часу. Я не знаю докладнійше відносин наших теперішніх видавництв і молодшого покоління письменників та журналістів. Але не знаю, що на тих молодих робітників пера впало тепер величезне завдання, далеко більше і тяжше, ніж на їх попередників перед війною. Перед світовою війною в нас не було такого страшного і загального пригноблення, як є тепер; лічити його щодня пером у часописі діло дуже тяжке, коли й сам лікар у своїй душі не має ніякої радости і надії.

Чи за тих 33 роки відносини наших робітників пера змінилися на краще? Нема сумніву, що маємо тепер редакторів далеко більше „европейських", ніж колись були, але нема також сумніву, що суспільність чи видавці винагороджують їх так само, як колись, по своїому звичаю, а не по европейськи. Все „нема грошей". Автори наші такі самі безсребренники, як були колись; видавці обкрадають їх часто зовсім безцеремонно і передруковують нераз цілі книги, не спитавши навіть дозволу. Заробити пером на прожиток годі, все ще треба иншого зарібку шукати, щоб не загинути. Книгарні вже є в нас, але вони звичайно нічого не видають, тільки перепродують те, що инші люде чи товариства видали. Кольпортажа не краща від давньої, майже ніяка. Критика і реклама мало що кращі від колишніх. Професійної організації письменників і журналістів, про котру поотягом останніх 30 років говорилося і писалося нераз, і досі нема, бо ніхто не збирається вікувати по редакціях або взагалі жити з пера. Коротко сказати: як не числити видавництва на В. Україні в рр. 1917 і 1918, у нас в Галичині про великий поступ за такий довгий час говорити не можна. А чейже це таке діло, що в першім ряді від нас самих залежить і ніхто нам його не зробить за нас.

Докладнійшу характеристику теперішніх відносин письменників і редакторів я лишаю товаришам більше свідомим; я хочу лише зазначити велику потребу організації цих робітників, щоб вони й самі не марнувалися і щоб могли більше і ще корисніше працювати. Старим письменникам така організація вже не поможе, бо все одно, вони вже пером на хліб не заробляють, але молодші як не подбають про себе, то змарнуються і діла не зроблять. Вони тепер почують те саме, що колись чули їх старші товариші, що нема грошей, але з літами переконаються так само, як старші, що на все гроші находяться, тільки на книжку і на часопис їх нема. І тепер наші люде не лише плачуть, але й скачуть — і за ті гопки платять за один вечір більше, ніж за книжки в цілім році, — нарікання на недостачу грошей все були і будуть, — діло в тому, щоб наші люде почали раз нарікати самі на себе, на свій нерозум і незрілість, та старалися цим недостачам зарадити. Нам занадто богато упущено крови з тіла, щоб не шанувати тої, яка ще осталася, щоб не цінити тих людей, що будять нас до нового життя.

Вже вийшов з друку

СТІННИЙ КАЛЄНДАР У. П. Т. НА 1926 р.

з двохбарвною заставкою

Ціна 1 зл. — Замовлення приймає Адміністрація Видавництв У. П. Т. Львів, Руська ч. 3.

бимало реклями. Більше право на всі ці титули мав відомий англійський атлет Евгеній Сандов, що тепер помер у Льондоні в 58 році життя. Сандов був з походження Росіянин; молодим хлопцем-сиротою заробляв на хліб на чужині як помагач по різьбі малюнків та анатомічних студій. Захоплений красою тіла грецьких атлетів хотів цим їх світом і виробив собі незвичайну силу, очевидячки ставши взірцем класично збудованого мущини. Осівши у Льондоні гімнастично-лікувоче заведення і був придворним гімнастиком англійського короля. Весь світ знає його ріжні апарати до гімнастики і методи виробления сили. Довгими роками виконував продукції в роді підношення коня або автомобілю, в яких мало мав рівних.

Вже вийшов з друку

Каталіг Науковий

(1. Історія, історія літератури, етнографія, 2. Мова, 3. Словники).

Висилає за попереднім надісланням 60 сот.

Книгарня Наук. Тов-ва Ім. Шевченка Львів, Ринок ІІ. 703 1—1

Кінець голодівки.

Дня 22. ц. м. політичні вязні в тюрмі на Баторого розпочали другу голодівку з причини незносимих відносин в тюрмі. В тій справі інтервенював дня 24. X. посол Підгірський у міністра справедливости в Варшаві а дня 26. X. інтервенювали у президента карного суду адвокати д-р Глушкевич і д-р Ганкевич. Вони оба явилися з радником Ангельским у суді і тут по довгих переговорах голодуючі перервали страйк.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Відтягаючі свідки.

З дальшої серії свідків пізнаними є зізнавання Німкині Анетти Франциос і інж. Якова Куттіна. Вони обоє твердять рішуче, що бачили атентатчика та що він не є Штайгер. По зізнанням інж. Куттіна — виновати був молодий мущина, блюндин, середнього росту, в ясній гумовім плащі і мягкім капелюсі. Свідок зараз на місці злочину говорив про своє помічення, а на поліції при конфронтації зі Штайгером і тепер в суді категорично заперечив тотожність Штайгера з атентатчиком. В товаристві атентатчика був другий мущина, инший від першого, брунет з малим чорним вусом, у бронзовому вбранні і чорнім капелюсі. Після киненої бомби, вони відірвались від групи людей опід склепу Баєра і втекли в сторону вул. Легіонів. Що сцену бачило більше осіб на бальконі кавярні де-ля-Пе, де находились теж позвані 2 свідки. Свідок Куттін твердить, що минуло від атентату яких 5 хвилин, поки маса людей кинулась тікати. Коли свідок сказав Лукомскому, що бачив атентатчика, той відрубав: „вже знаю його"; свідок страшенне збентежився такою відповіддю, знаючи правдиву, що правдивий виновайць утік. Свідок покликався ще перед Лукомским на п. Екштайна, який разом зі свідком бачив цілу сцену. Спровадженний на поліції Екштайн теж саме заперечив вину Штайгера. Свідок подав низку моментів, що відмінюють справжнього атентатчика від Штайгера.

Д-р Ґрек хоче подати свідкові 2 фотографії — як потім показується: Хаєркова і Фідика — для ангажування. Предсідник противиться, щоби свідкам передано матеріяли, що не перейшли крізь руки трибуналу.

Свідок Адольф Томбак, купець, виводить оповідання його знайомого Гліксмана про якихсь двох молодих мущин, які торкнулись його на критичному місці — перепросили його по українськи; на хвилину Гліксман почув, як один з тих двох мущин „сказав до другого: „тут буде краще". Гліксман підозрівав у тих двох Українців — справників атентату; свідок звернув йому увагу, що вибір місця міг мати невинну ціль: охоту краще бачити президента. Свідок Репельовіч, поліцянт з Кракова, стояв звернений лицем до публики, бачив лет бомби, але не бачив вчинатця.

Нові свідки прокуратора.

Прокуратор вносить на завізвання Вікторії Лебль, замешкалої у Відні, Зайберінґштрассе 12, яка 17. жовтня зголосилася у польському посольстві у Відні зі заявою, що бачила справника атентату і що є ним Штайгер. Приватно прокуратура довідалася про розмову ігумена монастиря оо. „Змартвихвстанців" з віцемаршалком сенату кс. Штіхльом, в якій то розмові згаданий ігумен мав висловитись, що вже рік тому до польського консулята у Відні зголосилась була якась пані в справі Штайгера, але тоді її не переслухали. Прокуратор вносить на покликання названих свідків, щоби стверднити, чи ця пані й Вікторія Лебль не одна й та сама особа. Дальше прок. кличе на свідків двох авторів листа, якого він отримав, в якому запевняється про вину Штайгера; инша річ, що прокуратор не виключає фіктивність поданих у листі підписів. У справі оречення знавця-піротехніка прок. вносить перевести ще одну експертизу і ще раз переслухати Лянґесіна. Крім тих свідків прок. вносить покликати ком. Кайдана на обставину, що Пістерлінґова не змінила своїх зізнань. Прокуратор повідомляє 1. число „Слова польского" з 25. січня 1925, в якому в супереч твердженням д-ра Ірека — була виразна згадка про побут Панчишина в критичний час у санаторії доктора в Микуличині.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Димісія нім. міністрів.

Трьох німецьких націоналістичних міністрів вручило канц. Німеччини димісію. Думають, що криза буде зліквідована, а три вільні теки поручать держ. секретарям до окончного виписання положення, евент. до зїзду в Льондоні.

През. Німеччини прийняв димісію трьох міністрів; вільну теку фінансів поручив канц. Лютерові, вн. сп. м-мові райхсвери, сусп. господарки м-мові комунікації Крене.

Довірочні наради С. Народів.

26. X. почалась надзв. сесія С. Н. в справі гр.-болг. конфлікту. Тому що делеґати обох сторін не могли порозумітися, на внесення Бріяна С. Н. почав радити довірочно. 26-го вичхав до Парижа Чемберлен. Візьме участь у другому засіданні С. Н.

Грецько-болг. війна.

Інтервенція С. Народів перестати военну акцію в Болгарії не мала успіху. З Білгороду повідомляють, що пальба гр. артилерії все кріпшає. Бомбардують болг. містечка Марецостин і Петрово. Около 10 тис. абігців жиє під голим небом.

АМ[illegible]

ЛУЧАКОВСЬКА

вдова по краєвім адвокаті і посланику м. Тернополя упокоїлася дня 26. жовтня п. р. по тяжкій недузі.

Похорон відбудеться в середу дня 28. жовтня 1925 о год. 11. рано з Криниці оо. Бернардинів на гочківське кладовище.

Богослужения за упокій душі померщої відправиться дня 29. жовтня о год. 9. рано в церкві св. Петра і Павла. 699

Шиоіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дирекцією І. Ногутяка.

Білий Камінь, сала „Просвіти".
Середа 28.X. „Барон Кімчель".
Четвер 29.X. „Шаревич".
Пятниця 30.X. „Натусь".
Олесько, сала „Народного Дому".
Субота 31.X. „Военний Похрестник".
Неділя 1.XI. „Воскресеніе".
Вівторок 3.XI. „Натусь".
Середа 4.XI. „Шаревич".
Четвер 5.XI. „Монфіюм." 589 3—?

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:

Ходорів, сала „Нар. Дому" (переїздом одна вистава).
28.X. „Пні нашого життя".
Винники, сала „Нар. Дому".
29.X. „Циганка Аза".
30.X. „Вій".
31.X. „Пан Твардовський".
Львів, сала Лисенка.
1.XI „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах зниженых „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 21—?

Український мішаний хор Д. Котка.

у середу 28. X. Стрий.
у суботу 31. X. Калуш.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин. 518 28-?

Пригадується, що Загальні Збори Товариства Катехитів відбудуться в понеділок 2. листопада п. р. в год. 3. зполудня в Духовній Семінарії. 1—2

Дрібні оголошення.

ДІВЧИНКИ у віці 10—14 літ, веселої вдачі пошукується зараз до 5-літньої дівчинки на кілька годин денно до забави за винагородою. Зголошення: Чічки, Лісна 10. год. 5—6. 696 2—3

ІНСТРУКТОРА -КУ) до двоє дітей з III. кл. народної приїме православний священик від 1.XI. 1925. Зголошення з поданием условій слати на адресу: Prawosławny Urząd parafialny w Bezkn. Skrytka pocztowa Nr. 24. Chełm Lubelski. 694 2-3

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. гімн. і I—III року ун. семінарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький, Красіцьких б. 695 2—3

ВІЛЛЮ продам, займаючу 12 убікацій (три вільні), з городом 390 сяжнів. Чудовий вид. Околиця Личакова. Ціна 3.000 долярів. „Праця", вул. Гавзмана 5. 687 2—2

СПАЛЬНЯ, їдальня, сальони, мужеські кімнати, солідні, недорогі, найдешевше поручає: Лев Матвійовскі, вул. Хоругвини 29. 675 3—4

ВЖЕ ПОЯВИЛОСЯ 2-ге число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА" яке висилається тільки передплатникам. Ціна примірника 80 сотиків. Передплата до кінця року 4 зол.; без першого числа зол. 3·50. Передплату слати на конто „Політики" до Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Підвалля ч. 7. 692 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

В неділю, дня 1. листопада ц. р., в год. 12. в полудне

в салі Народнього Дому у Львові

відбудеться

Святочний Концерт

в користь українських інвалідів

із такою програмою:

1. Вступне слово.
2. Гушалевич-Вахнянин: Живем, живем — муж. хор.
3. Яр. Цурковський: Боєвий лицар — декл. І. Библюк.
4. а) Олесь-Лисенко: Айстри і
   б) G. Verdi: Арія з опери „Дон Карльо" сопр. сольо Д. Левицькой.
5. І. Ф.: Гимн — декл. інв. В. Костей.
6. Max Bruch: Konzert G-Moll скрипкове сольо І. Вірстюк, уч. проф. Москвичева.
7. а) Водьфманч: Романца і
   б) В. Гейзер: Могила в степу — баріт. сольо С. Іваненко.
8. П. Карманський: І. падолист — декл. Л. Семенівна.
9. Гайворонський-Купчинський: вязанка стріл. пісень — муж. хор.

Фортепіяновий дострій Вп. п. п. Д. Гординська і інж. Бобикевич.

Диригент хору: Вп. рад. Купчинський Т. Білети по цині 4, 3, 2, 1. зол. (стоячі 50 сот.) 30 і 31. X. в книгарні Шевченка, а день концерту при касі. 701 1—2

90 літ істнуючий

ФАБРИЧНИЙ СКЛАД СУКНА і ВОВНЯНИХ ТОВАРІВ

ІВАН ВАЛЛЯХ і СИН

ЛЬВІВ, Ринок 38.

поручає на біжучий сезон величезний вибір першорядних новостей краєвих і заграничних на одяги, костюми, плащі і рагляни. Плюші і „kasha" на плащі. Коци на ліжка і коні. 658a) 1—2

Футра мужеські Футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 20—30

Краса — Привада — Гигієна.

Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гигієнично-охоронні. — Домагайтесь катальогів, приладаючи на присилку марки. Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61. 591 11—12

УЖЕ! ПОЯВИВСЯ УЖЕ!

Великий Народній Ілюстрований Календар „Просвіти" на 1926 р.

Великої вісімки, 20 аркушів друку! Трикольорова, стилізована оклядинка з українськими гербами галицьких міст, роботи арт.-маляра П. Ковжуна. Малюнки і портрети.

Календарієм містить крім звичайного календаря ще й календарі українсько-історичний та сільсько-господарський і пасічничий.

Різнороднй інформаційний відділ: Українська і білоруська національна територія. Українська національна територія і кількість Українців у Польщі. Показчик українських культурних установ: Т-во „Просвіта". Центральний, кооперативний Банк (Краєвий Союз Кредитовий). Наш одинокий банк (Земельний Банк Гіпотечний). „Дністер" Його початки, діяльність та асекураційний примус. Українська Парляментарна Репрезентація. Політичні партії. Загальні відомости про світ. Дещо з господарського життя світа. Загальні відомости про Польщу. Дещо з господарського життя Польщі. Державний устрій у Польщі. Конституційні гарантії. Провідник по Львові і краю.

Відомости з сільського господарства: Наше село (чим і як піднести наше господарство). Про грунт. Ростини-чужоїди. Вороги пасіки.

Відомости з гигієни: Як берегти здоровля. Дещо про гигієну жінки.

Багатий белетристичний відділ: Наші княжі столиці та їх памятки. Гостина патріярха Макарія у гетьмана Богдана Хмельницького. З історії одного курінн На Великім Лузі (з побуту на Великій Україні). Перед зривом (200 літ тому). Проскурівський погром. В десятиліпні роковини смерти І. Франка. На Купала на Івана Безпечний захист. Cavalerja Rusticana. Недомовлене слово (поезії). Приписі (нарис з сучасного життя). Два поважні вибороі. В рідних сторонах (поезії). На роздоріжжу (з життя Холмщини). Пилип Таран (правдива подія). Штунда. Долярн. Меморандум бодяків (поезії). Вага „малої" національної роботи. Шануймо нашу новцу. Ріля і значіння селянства. О. Маковей. В. Самійленко. Посмертні згадки. Вкінці багато оголошень ріжних фірм у Львові і в краю.

ЦІНА 5·50 зол., за післяплатою 6·50 зол.

Звичайні члени Т-ва „Просвіти" дістануть 25 проц. опусу. Члени передплатники на 1926 р. дістануть календар безплатно. — Т-во „Просвіта" Львів, Ринок 10.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 242 (10.625). Львів, четвер 29. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. За ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Вибори в ЧСР. і Закарпаття.

Приготування до виборів. — Розбиття партій. — Неправдивий вислід. — Газетний помисл. — Одірвання 26 громад від Закарпаття. — Гасла комуністів. — Чеські партії на Закарпатті. — Свято 1. листопада.

Чеськословацька республика стоїть перед новими виборами до Народніх зборів (сойму і сенату), які розписані на 15 падолиста.

Приготування до тих виборів вже в повнім ході. Загальний настрій суспільности такий, що ніяк не можна вгадати висліду виборів. Так, як протягом цілого минувшого парляментського періоду в ЧСР. політичне життя було зразком сконсолідованости, так тепер ситуація инша. Майже всі великі політичні партії і то як урядові, так і опозиційні, в останнім часі розбилися на взаємно поборюючі групи. Загальний страх панує перед комуністами і перед словацькими націоналістами (Глінка).

Взагалі на Словаччині політична ситуація ще більше непевна, ніж у Чехії. Підчас коли в Чехії всіх політичних партій є 20, то на Словаччині є їх аж 25, а на Закарпатській Україні 16. На чеські краї припадає 230 мандатів, на Словаччину 61 а на Закарпаття лише 9. Самостійних кандидатів при виборах виставляє в Чехії 19 партій, на Словаччині 20 партій а на Закарпатті число тих партій ще не обмежене. Буде їх до 15. Вже з наведених цифр можна уявити собі роздробленість партій, а тим самим непевність висліду виборів.

З цієї непевности зробила собі одна чеська газета добру комерцію: оголосила нагороду 10.000 кор. тому з читачів, котрий найкраще згадає вислід виборів. Очевидно, та сама газета запевняє своїх читачів, що лише читаючи її можна в політиці так зорієнтуватися, щоби відгадати вислід виборів.

На дивоглядні помисли пускається і чеська влада: щоби ослабити Закарпатську Україну при виборах, одірвала від неї 26 українських (руських) сіл і прилучила їх до Словаччини. Це викликало велике обурення Українців, але вони тепер такі розпорошені на атомй, що навіть до протесту нездатні.

Передвиборчий рух на Закарпатті ще не набрав такого розгону, як у Чехії. Причина цьому та, що на Закарпатті є лише 2 чи 3 партії, які до виборів йдуть самостійно, незалежно від чеських партій. Всі инші є лише філіями чеських партій і вони чекають, поки Прага не привезе грошей і агітаторів, та не почне „робити виборів." Живу акцію розвинули комуністи. Показується, що на лісту кандидатів не поставили Українця д-ра Бадана, лише своїх давніх послів, а Бадана вживають лише до агітації. Характеристично, що комуністи послугуються українським національним питанням як демагогічно агітаційним засобом при виборах. Перед трьома тижнями виголосив провідник комуністів на Закарпатті д-р Гаті велику промову в парляменті на тему національного питання на Закарпатті, в якій лив сльози над недолею Українців, поділених поміж чотири держави, славив національні здобутки українського народу на Рад. Україні та радів популярністю соборницької ідеї. Що ця промова була виголошена саме перед виборами, свідчить, що вона була згори й призначена для агітації; вибір комуністами національного питання для агітаційних цілей є доказом, що українська національна ідея має грунт серед народу на Закарпатті.

За те дуже сумно представляються українські (руські) партії народницького характеру. Соціально-демократична партія ставить кандидатами до сойму дотеперішнього посла Нечася (Чеха) і Клочурака, а до сенату Яцка Остапчука. Партії хліборобська і християнсько-народня ще жадної діяльности не проявили. Має ться враження, що Авг. Волошин жаліє тепер, що виступив з хліборобської партії та основав християнсько-народню, бо тим розбив і так слабенькі організовані сили народницького напрямку. Боротя Бращайки теж виборами не займається, має ться враження, що вони так вразилися невдачею в останніх виборах, що взагалі від політики усунуться, очевидно — зі стратою для національної справи.

Комічне враження роблять чеські партії, які кидаються на тих 9 мізерних мандатів Закарп. України. Крім аграрної партії, яка має тут свою філію і крім партії чеських націоналістів (Кльофача), які кооперують з т. зв. руською трудовою партією, основали в останніх днях свій секретаріят в Ужгороді: народні демократи (Крамарж), — партія праці (диссиденти Крамаржа) і партія промисловців; всі вони будуть видавати свої газети. Крамаржовці видають тижневик „Подкарпатская Русь" по чеськи і по російськи.

Знову тихе, темне і нужденне Закарпаття буде тереном заїлої і безплідної боротьби партій, яка несе лише деморалізацію, підкупство і пиятику.

Серед того всього українська еміграція буде святкувати на 1. падолиста в Ужгороді традиційне свято української державности а то панахидою і Богослуженням за полеглих у війні Героїв; вечером відбудеться святочний концерт. Для тих, які наслідком визвольницьких змагань опинилися на твердому емігрантському хлібі, свято 1. падолиста є дійсною потребою душі і серця.

о. л.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Проти льокарнських договорів.

Опозиція німецьких націоналістів.

Чи є щось дивного в тім, що німецькі політики, які є переконані у повній невинности Німеччини у війні і вірують в апостольську місію свого народу, протестують проти міжнародних договорів, які є висліком цілої низки компромісів? Німецькі націоналісти протестують проти льокарнського порозуміння не з одної причини. Перш усього принціпіяльно, як представники тої партії, що вважає себе єдинопатріотичною і найшла неохибний спосіб на відродження затраченої могутности держави Гогенцоллернів. Вони не можуть згодитись на мир, який домагається від Німеччини признання, що вона не стане зазіхати на Альзацію та Льотарингію.

Але це не є їх головний аргумент для чужини. Вони вживатимуть його на виборчих вічах, якщо їм удасться розбити теперішній парлямент. Питання східних кордонів є актуальнійше. Штреземан і Лютер аж пігніють від доказів, що умови між Францією і Польщею тільки формально входять до льокарнських договорів і що текст цих умов не цікавить Німеччину навіть настільки, що німецькі дипльомати й не роспитували про нього. Суперечка йде про інтерпретацію прав Німеччини і сумежних з нею держав. Німецькі націоналісти заявляють, що в доповнюючих договорах Франція застерегла собі право забезпечити ненарушність кордонів Чехословаччини та Польщі, проти чого так боролась німецька дипльоматія. Та инші партії, разом з представниками уряду, відповідають на те, що 2 стаття рейнського гарантійного договору відбирає всяку підставу цим побоюванням, тому, що передбачує точно випадки, в яких допущено виїмки від зобовязань не нападати на себе. Ця стаття дає право (на випадок, коли осуд ради Ліги Націй не є однозгідним) кожному членові, „ужити засобів, які він уважатиме необхідними для оборони права та справедливости", себто... навіть воювати. Та це право дає гарантійний договір тільки проти того, хто є безпосередно нападаючим. А що і згадана стаття є гарантована всіма державами, що підписали договір, то інтервенція Франції можлива тільки по порозумінню з иншими державами, себто й Англією. А Англія не звязана договорами з Польщею та Чехословаччиною і ставиться до східних кордонів щонайменше байдуже.

Криза німецького уряду, внаслідок димісії трьох його членів, може розростись тому, що навіть ліві партії і соціял-демократи, які теоретично є за льокарнським договором, погоджують, що не будуть його підпирожувати, в огляду на внутрішну німецьку політику. Вони добачують в агітації націоналістів хитрий маневр, щоби не брати відповідальности за наслідки льокарнських умов; а на гадку лівих партій, саме праві партії повинні цю відповідальність узяти на себе. Націоналістична французька преса добачує у нежданій опозиції німецьких націоналістів навіть маневр уєього уряду, що хоче ще дещо виторгувати від Франції.

Домагання німецького уряду, щоби французький опорожнив спершу кольонську смугу на доказ, що обіцянки Бріяна є правдиві, будуть без сумніву виконані. Усе питання в тому: чи і це вдоволить німецьку націоналістичну опозицію.

Німецький уряд находиться у великім клопоті. Будівля, збудована ним з таким великим трудом, раз захитана, може стати причиною нового внутрішнього безладдя. Ніякий уряд опянілий успіхами не може дозволити собі на домагання, які переходять усі межі здійснення. А такими є домагання націоналістів.

Греція воює дальше.

Ліга Націй заявила свій протест проти воєнної акції Греції, а Греція відповідає на цей протест дальшими розясненнями, що воює за правду і — гремить з гармат на грецькій території. Нові прикордонні болгарські сторожі заатакували грецьке військо. Грецька артилерія обстрілює села Марецостин та Петрово. Кілька осіб ранених та вбитих.

Найцікавійше в відповіді грецького міністра зак. справ на телеграму Ліги Націй є те, що доручення грецької військової влади мають виключно оборонний характер, не слід глядіти на них як на воєнну акцію, бо вони не є нарушенням умовин статті 12-ої пакту. Одночасно грецький уряд заявляє, у тоні, який має всі ознаки гумору, що на всякий випадок піддасться компетенції Ради Ліги Націй.

Болгарська влада опорожнила вже 10 місцевостей, з яких 7 вайняли грецькі війська. Число збігців щораз більше росте. Вони розтаборились серед чистого поля, в голоді та холоді. Приходять щораз нові звістки про насильства грецьких військ над безборонним населенням. В однім селі грецькі жовніри мали вбити молодого хлопця на очах матері. Був мент, коли здавалось, що грецькі війська вивісивши білі прапори, приготовляються до відступу. Тимчасом по двогодиннім перерві грецька артилерія почала новий огонь, а війська дальший наступ.

Всі ці звістки навівають мелянхолійні думи на читачів, які ще кілька днів тому захоплювались звістками про здобутки мира в Льокарно. Дипльомагичні ноти є дуже гідним засобом сучасної зброї, але вони покищо мали би ще більшу силу, колиб великі держави висилали їх одночасно з артилерією.

Red. czas. „Diło" Pr. 775/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 238 (10,621) z dnia 24. października 1925 r. w artykule pod tytułem: „Do zjazdu ponewołenych u Żenewi" ustęp między słowami: pid czużonacjonalnoju władoju... a: Koły wyjasnyłosia, szczo, 2) pod tytułem „Za ridnu zemla" ustęp między słowami a) i nacjonalnomu hymni... a: My znajemo z, b) ce szcze triwatyme... a: Wołyń i ynszi zawiera znamjona a to ad 1) zbrodni z § 58 b) ustawy karnej, ad 2) a) występku z § 302 ustawy karnej, ad 2) b) zbrodni § 65 a) ustawy kar. zgnr. dokonaną w dniu 23. października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 24. października 1925 r.

Hawel.

Система провокації.

Львів, 28. жовтня 1925.

Вчера подали ми в новинках коротку замітку про засуд провокатора Чеслава Трояновского на один рік тюрми за писання революційних противержавних статей. Сам Трояновскі сказав перед судом між иншим такі слова: „Пишучи їх (революційні статті!), я виконував наказ влади і був переконаний, що вона оборонить мене перед відповідальністю. Я є невинний".

Отже процес Трояновского дав неабиті докази на те, що варшавська політична поліція послугувалася провокацією. Вона видавала за державні гроші комуністичну „Вальку люду", вона наказала Трояновскому писати в ній противержавні, бунтівничі статті, вона — нарешті наказувала йому, своєму платному конфідентові робити бомби.

Нещастя хотіло, що саме при препарованню бомб наступив вибух і жертвою його впав сам провокатор, що втратив око. Якби цього вибуху не було, то світ не довідався би про те, що в конституційній державі, а до того в молодій республиці поліція послугується провокацією. Якаж мета тої провокації? Мета ясна — арештувати невинних людей, віддавати їх під наглі суди, та оправдати таким чином доцільність істнування самої політичної поліції.

Провокація була колись найстрашнійшою отрутою, що нищила російський державний організм. Вона була найогиднійшим тавром, яке носив на собі російський монархічний режім. Провокація як система російського самодержавія будила відразу до нього та нестерпну погорду усього культурного світа. Проти неї протестувала світова демократія, проти неї виступали найсвітлійші уми людства. З нею боролися усі ідейні сини російського народу. В боротьбі з нею клали свої голови і сини поневоленого недавно польського народу. Варшавські тюрми і далека Сибір були свідками важких мук і конання не одного польського революціонера, не одного протестанта, що був рівночасно борцем за польські визвольні ідеали, що мостив своїми муками та смертю шлях для державного відродження Польщі. Шляхи польського відродження встелені густо кістками тих польських ідейників, тих польських революціонерів-протестантів, тих борців за волю і свободу, тих жертв боротьби з царським режімом, з ганебною системою провокації.

Їх кістки напевно переверталіся в невідомих гробах, по далеких сибірських степах, коли Трояновскі складав свою класичну заяву про те, що він був провокатором відродженої польської республики на восьмому році її істнування.

Здавалось би, що той процес найде якийсь широкий відгомін у польській пресі, здавалось би, що публична опінія, репрезентована пресою, вдарить у великий дзвін, що запротестує проти ганебної системи, що вистаавить домагання безоглядного покарання усіх винних у тій провокації, що домагатиметься знищення джерела її. Та де там! Нічого подібного не було й нема. Все як би води в рот набрало. Десь-там укутиках деяких столичних органів найдете раптом замітку про перебіг процесу без коментарів або з такими коментарями, що нічим самого факту провокації не пятнує.

Польща все вважає себе піонірою західньо-европейської культури, вона вірить у свою культурну місію на сході. Та вона ні крихітки не турбується тим, як що місію погодити зі системою провокації, защіпленої живцем зі старорежімного царського резервоару.

Ганебний процес Трояновского відтиснув на молодій польській республиці нестерге тавро ганьби. Бо нема нічого підлійшого та більше погороди гідного як провокація.

Засуд Трояновского має символічне значіння. Ми не входимо в те, чи його засудили слушно чи неслушно, чи він буа винний чи невинний. Ми підкреслюємо сам факт засуду провокатора. Варшавський окружний суд засудив не тільки Трояновского, але засудив цілу систему провокації, засудив ціле польське правління. Та виносячи цей засуд на Трояновского, що був знаряддям в руках поліційних демонів, суд цілковито не злікбідував самої системи. Вона лишилася! Бо прокуратура не потягнула до відповідальности тих, що ввели у Польщі провокацію і зробили її системою, а домагалася засуду на само сліпе знаряддя. Що це значить? — Це значить, що безпосередні виновники провокації роблять далі свою ганебну роботу та остають поза досягаємістю прокуратури. І тут насувається здогад, чи не впав Трояновскі жертвою власної недискреції?!

Тільки з економічно сильними рахується світ.

Купуймо

акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

Фінансова криза у Франції.

Ніякі політичні невдачі не поширюються з такою швидкістю на настрій суспільности як невдачі фінансові. Оливна галузка привезена Бріяном з Льокарно не помогла його товаришеві від фінансів, Кайо, якому його політичні вороги давно вже призначили смертельну галузь. По невдачі Кайо в Америці, де він сподівався найти сильну піддержку для захитаного французького скарбу, прийшла черга на невдачу внутрішну.

Коли почав падати франк — преса почала голосно казати, що паде Кайо. Фінансове питання відсунуло на другий плян проблеми загально-політичні. Недавній зізд радикальної партії в Ніцці прийняв резолюцію, в якій формально згодився з Кайо, але одночасно рішив наложити податок на капітал, згідно зі старим соціялістичним принціпом. Та саме цей засіб уважає Кайо недоцільним для фінансової реформи. З другого боку самовпевнена система фінансової санації пропонована Кайом не дала сподіваних наслідків. Паризькі часописи подають до відома, що французький уряд буде приневолений піднести емісію на 9 міліярдів, що означало би піднести скількість банкнотів, що є в обороті до 61 міліярда франків, з суми 40 міліярдів, яка була з початком цього року. Усім відомо, які є наслідки такого невинного зросту інфляції. Внутрішна позичка в золотій валюті дає ледви пяту частину сподіваної суми, крім цього французький уряд рішив відкинути тимчасове порозуміння зі Зединеними Державами щодо воєнного довгу, якого проект приаіз Кайо зі собою з Вашингтону.

Ось причини, чому становище Кайо вважають захитаним. Голова парляменту Ерріо заявив, що хвилина, коли треба кликати лікарів, минула, і що вибила година, коли треба візвати хірурга. Соціялдемократи заявили, що не є ні за Кайом, ні проти нього, а домагаються тільки розвязки фінансової кризи обдуманим пляном, не імпровізаційним, який приносить Кайо. Кайо повторяє запевнення, що прийме всі проекти спеціяльних податків, коли вони є тільки демократичними, а не реакційними і вірить в успіх своєї праці.

Тюремщина.

Голос члена соймової „Комісії для розслїду вязниць" про вязничні тайни.

Владислав Узембло, пепесівський посол і співредактор „Роботніка", відкиляє у суботнящньому числі названої газети рубець таємниці, якою закутано причини бунтів у вязницях, розкинених по всій території польської держави. Тут же довідуємося теж про кілька дат з „діяльности" апокаліптичної комісії для розслїду польських тюрем, яка свого часу зволила ласкаво й львівські вязниці вшанувати своєю коротенькою візитою — з успіком, якого докази перевірюємо по нинішній день. Ось що читаємо про цю комісію („Роб." ч. 292 з 24. X. п. р., передова стаття п. н. „З приводу бунтів у вязницях"):

В січні 1924 р. наслідком нашої посольських внесків сойм доручив спеціяльній комісії розслїд відносин, пануючих у вязницях. Від того часу минає вже другий рік. Публична опінія Польщі нічого не знає про вислід праці соймової комісії, дарма, що комісія закінчила відвідування тюрем фактично в осени 1924 р. оглянувши 28 вязниць в 23 містечостях, розслїдивши становище 10.137 вязнів зі загального числа 30.302 вязнів (згідно з урядовими даними з 4. липня 1924 р.), в тім положення 783 т. зв. політичних вязнів зі загального числа 1475. Як члени тої комісії, я вичерпав усі засоби спонукати комісію, щоби склала соймові звіт зі своєї роботи. Успіху я не мав. Тимчасом затримування у тайні протоколів комісії причиняється до наглядного погіршення вязничних відносин (підкреслення автора — прим. Ред.)

О. д-р Г. КОСТЕЛЬНИК. 11)

Зі Львова до Риму.

V.

Ніч і тунелі. — Стара культура. — Перевтілість і примітивність. — Над Тибром.

Цікаві собі італійські анонси. Десь за Mestre на стації вихиляю голову з вагону. Біля таблиці, з написом місцевости, такої самої величини таблиця, а на ній пише: Ferro-China-Baliva. Дивна назва — думаю, може якась купелева місцевість з додатковою назвою. Але на слідуючій стації те саме: Ferro-China-Baliva. І на третій те саме і на четвертій — усюди. А це анонс якогось лічничого вина! Анонси бензини, нафти, олиеи, пива по всіх мостах, на перехрестях доріг. Усюди читаєш: Birra (пиво) Paszkowski (І тут Поляк!). Переїхали ми ріки льомбардської низини Адігу і По, та рівночасно заїхали до Больонії в саму північ. Тут чекали ми аж чотири години на поїзд з Медіоляну. Наш вагон стояв відчеплений, жіноцтво спокійно спало, а ми мущини вийшли до стаційної реставрації, де повечеряли за дешеві гроші, ну й попивали, щоби сон відогнати. Деякі — правдиві Галичане — волїли пити чай, як вино.

Цю ніч знов треба було провести без сну. Найкраще порадили собі наші паничі, бо полягали на полиці призначені на клунки, і спали аж любо. Тільки що полиці в італійських вагонах короткі, і нашим паничам треба було перекинути ноги аж на другу полицю, щоб не звисали. Італійці, що тиснулись до нашого вагону (бо ніяка „картка" нас не хоронила), переходили попід наших „младенців", сплячих на висоті, і всміхалися на таке явище. Але вони були виспані, а змора сну не питає за паспорт... Ми й собі жартували з хлопців, та в душі заздрили їм. Сидиш, усі кольки тебе сподадають, умираєш — а „вмерти" не маєш права... Так бідна Ругенія подорожує — навіть та вибрана, що могла собі позволити на виїзд до Італії! (Правдиві пани в спальньому вагоні...) Поїзд жене, трясе, скаче, біситься, поспішні італійські поїзди їдуть чудово. Але не мають вагонів пульманівської системи, й тому так тарахкотять та бренькчать. А димлять — ух як димлять! Від диму всі подорожні чорні. Ми собі жартували, що либонь Мусоліні задумав нас на ковбаси завудити... А дим смердить — ух — як смердить! Якийсь гнилий, квасний, оляніючий і бомбардуючий. Це найгірше з усього! Італійські льокомотиви опалюють бонкетами, і дрібненький пил летить разом з димом. Такий у Італії звичай, що на більших стаціях під ніч за оплатою 2 лір роздають подорожнім білі „яськи", які опісля лишаються в вагоні. По кількох годинах їзди ті яськи (а їх беруть майже всі подорожні Італійці) чорні, забрукані від диму.

Від Больонії зачинаються гори Апеніни, а вони тягнуться через цілу Італію поздовж. Тунель за тунелем — буквально тунель за тунелем. Кільометер — тунель; 50 кроків — тунель; 20 кроків — тунель; 10 кроків — тунель; ще й одного поїзд не виїхав, а вже віаджає в другий. Подорожуєш заєдно наче в комині! В зимі ще якось. Але в літі горяч, годі вікон зачинати. До того ж ми ласі на Італію, хочемо її оглядати через відчинені вікна. І от маєш!... Порили Італійці цілі свої Апеніни. Вони в тому любуються, вони майстри в камяних роботах.

Бувають на тому шляху чудові види, коли залізниця наче ластівче гніздо „висить" на збочу гір, або жене по долині.

Одначе ці всі види подібні до себе. Італійські містечка в цій гористій країні звичайно на горбах, як пр. Орвієто (середньовіччя!), а села бувають і високо на горах. І всі вони подібні до себе, бо всі старі. Італійці либонь не спостерігають цього, як старша людина не спостерігає своєї старости, коли здоровa. Але молодим старші видаються „старими" і баста! Мене, сина молодої нації, отся старечість італійських міст дуже вражала. Ні, мій коаій, не моя земля! Я тут не міг би жити! Я хочу щойно доробляти, а тут уже могилою пахне... Відновились у мені давні, приспані почування, коли я в Швайцарії, в французькому фрибурському кантоні, раз-ураз стрічав типи старої нації, що переживається: жінок червоних як бурак (буквально!), мущин без усякої мускулятури тіла або таких, що їдучи кидаються, бо в них нервова система розхолітана. І тужив я за своїм народом — молодим, ядерним, соковитим. Не кажіть весніці - квітці цвісти в осени!

Апеніни — старечі гори. Старий світ. Їх верхи голі, одначе не задля високости, тільки задля старости. Вилисіли! На деякій скелі тільки дрібне, порозбиване камінє — отсе їх тіма. Прикро сумно голі гори! Бо старість — не радість. Лісів — у нашому розумінні — нема. Якісь карловаті дерева, кущі — це хіба не ліси в горах. Найбільші дерева тут — благородні каштани (марони). Їх є подекуди цілі гаї, ліси. А звичайно по збочах гір оливкові сади. Виглядають наче сади дрібних верб (оливка подібна до верби, одначе

Повторяю: відносини у польських тюрмах від 1924 р. підлягли зміні на гірше. Тепляку це не лише на підставі праління б. міністра Тугута за час його урядування в 1925 р., але й на підставі того, що доходить до нас з вязниць: св. Хреста, Ломжі, Перемишля, Любліна, — де масово до піля не лише з голодування вязнів, допертими голодівками, але й формальними бунтами увязнених з проливом крови.

Бунт в „Свентокшиській" вязниці — що ставалось сим, а що сказав представник уряду.

Найзвитяжнішу і найкервавішу боротьбу звела вязнича сторожа й поліція у свентокшиській вязниці, де 20 вязнів, розбривши сторожу і узброївши себе, боролися кілька годин. Що могло спонукати вязнів до такого розпучливого кроку? Соймова комісія оглядала („badała") що вязницю і в своєму (ще не складеному (!)) звіті пойняла остаточно таку компромісову (!) формулу: „У свентокшиській вязниці, віддаленій від людських осель, де вязні позбавлені можности отримувати від своїх чи знайомих харунки, і де кліматичні умовини вимагають кращого відживлювання, вязні плакали перед членами комісії, прохаючи збільшення харчової пайки, пізнаючи одночасно, що приписану пайку вони дістають. Комісія найшла в кількох келіях тої вязниці майже всіх хворими на очі що вязничний лікар пояснює станом немічности наслідком недостаточного відживлювання. Після відїзду комісії харчеву пайку збільшено до 3000 кальорій замість раніщих 2400 кал. (величезний здобуток — прим. Ред.) А проте комісія дійшла до висновку, що що вязницю слід як найшвидше зліквідувати (підкресл. автора — прим. Ред.) Вона міститься у старих монастирських будівлях на шпилі Лисої Гори. Хоч подвоєно паливо, в келіях з журними дверима, які виходять на коритар, зимою є вогко. На 300 вязнів найдено 51 в шпиталі, майже виключно хорих на сухоти. Для тих 300 вязнів утримується 62 сторожів. Смертність увязнених застрашаюча. В 1923 р. вмерло 78 вязнів, від січня до липня 1924 вмерло 51 вязнів".

Щож на це міністерство справедливости? Отсе начальник карного департаменту п. Гловацкі заявляє на засіданні соймової комісії, що аргументи комісії „не переконують" його про потребу ліквідації тої вязниці; навпаки, він гадає, що „того рода вязницю повинна мати кожна держава!! Треба додати лише пів порції хліба".

Чи можна дивуватися, що вязні, присуджені на 15—20 літ або на досмертю вязницю, бачучи, що в таких умовинах пересічно можуть прожити 3—4 роки, є готові на найбільш кровавi бунти?

Самбір, Кракїв, Лодзь, Білосток, Влоцлавек.

Не знаю, які є причини бунтів в инших вязницях, бунтів, що приймають щораз загальнійші форми. Однак комісія могла стверднти, що в Самборі, де півтора року тому була кріпака розправа з вязнями, вязниця була цілий рік неопалена, а білизну не змінювано місяцями. З Красові теж майже цілу зиму не палили у вязниці з браку кредитів і то тих самих кредитів, які найшлись на паливо для судового будинку й мешкання пресеса суду, якої опікується вязницею.

Надходить вже друга зима з того часу. Що в цій справі зроблено — не знаю, але знаю, що нікого ще не притягнули до відповідальности за мучення соток увязнених людей, бо п. Гловацкі вважає ці яскраві злочинні занедбання за... дрібні прошехи.

Не притягнули теж до відповідальности начальника вязниці у Ломжі, який всупереч регуламінові масово приворожував кару карцеру у вогкій темній вязниці, де вязень зовсім може ухрястися. А до тих карцерів кидається людей, яких нераз і не оглядають лікарі, всупереч вимогам регуляміну.

У Білостоцькій вязниці вязні зізнавали перед комісією, що підчас штучного відживлювання, приноровленого до голодуючих вязнів, на другий і третій день голодівки, померло кілька вязнів. Карний департамент не знав нічого сказати в цій справі.

У Влоцлавку трапилося масове побиття вязнів, які збунтувалися з приводу покарання карцером через заст. прокуратора за скаргу, яку внесено проти нього до окружного суду. Вязнями були малолітні хлопці, яких підий рік тримали у слідчій вязниці, розміщені поміж кримінальниками; деяких з них суд звільнив від вини і кари. Прокуратора, який був у вязниці тоді, коли били вязнів і — як сам сказав — чув „шарпанину" поліції з вязнями, не притягнули до відповідальности.

Смерть бл. п. О. Бесарабової, комісар Кайдан, п. Краус.

Предметом заінтересування комісії була таємнича смерть Бесарабової в попідніх арештах у Львові. Комісія мала кількадесять скарг на побої і знущання над арештованими через комісаря Кайдана (підкреслення автора — Пр. Ред.) кількох показувало рани від побоїв. В звязку зі скаргами вязнів, що їх Кайдан тортурував електричною струєю, судові власти переконували комісію, що це неможливе—бо в кабінеті п. Кайдана нанїть нема контакту до електричної струї!! Однак комісія, ревідуючи кабінет п. Кайдана, найшла там електричний контакт, вкручений до оправки, де повинна бути лямпка. І отсе той самий дальше урядуючий п. Кайдан стає нині перед судом у Львові, як „свідок"..., обвинувачуючи Штайгера в замаху на президента держави, а судові власти і дальше не бачать підстав переслідувати п. Кайдана за катування й тортурування арештованих.

У львівській вязниці ми бачили виразні знущання над вязнями з боку судового урядовця п. Кравса, у Варшаві на Павяку шиканування вязнів. Ніщо не може більше деморалізувати й до розпуки доводити вязнів, як те, що вони бачать і чують, що не закон пристосовлюваний до них, а самоволя дозорців при повному безсиллю вязня...

Які можуть бути коментарі до всього наведеного? Хіба те, що автор тих ревеляцій, визначний член ППС, кілька днів тому висловив дружньо з цілою своєю партією довіря премієрові уряду, який толерує таку систему правління. Отже з яким чолом п. Узембло може домагатися поправи відносин, коли сам він є у своїй поведінці совісного посла такий послідовний?!

За рідну землю.

Віче в Стрию.

Стрий 23. жовтня 1925.

Дня 22. жовтня п. р. відбулося в Стрию у великій салі „Народнього Дому" велелюдне віче в справі земельної реформи. У вічу взяли участь селяне з майже всіх громад Стрийщини. Вдалася велика скількість нашого жіноцтва, що наглядно свідчить про живучість нашого нового українського села.

До президії вибрано о. Андрія Пеленського, пароха з Дисятина і п. Юрка Опришка, господаря з Голівця, секретарював п. М. Колодницький зі Стрия.

Довголітній референт про земельну реформу у гарно обчисленій і приступній для широкого загалу формі виголосив делегат ЦК УНДО п. Остап Луцький, а про конечність підписки акцій Земельного Банку д-р Єронім Канітовський, голова стрийської філії „Просвіти".

По короткій дискусії ухвалено відомі резолюції і вислано їх куди слід. Рішено також з усіх громад зібрати окремі протести проти проектованої польськими чинниками аграрної реформи і поглибити кооперативний рух в повіті.

Віче в Жовкві.

Жовква, 20. жовтня 1925.

18. жовтня відбулося у нас велике віче в справі земельної реформи. В салі Народнього Дому зібралися представники майже всіх сіл повіту. Вражала в очі відсутність інтеліґенції. Учасники віча самі селяне. Предсідником був селянин — Камінецький, секретарював п. Осташевський.

Референт виголосив місцевий молодий адвокат (наслідник пок. д-ра М. Короля) — д-р Теодор Михайлівський. Він в сонячно-опрацьованому рефераті зобразив всю грозу небезпеки, яка нависла над українським селом у формі польського законопроекту про кольонізацію і осадництво.

В дискусії забирали голос: директор Союза Кооператив п. Гумин, який зазначив значіння кооперації у зв'язку з парцелюцією, д-р І. Кук, який говорив про значіння організованости, дир. Душенчук і ин.

Ухвалено резолюції, які покриваються з резолюціями ухваленими на всіх дотеперішних вічах. Рішено підперти субскрипційні акції Земельний Банк.

Староста на віче вислав не комісаря тільки шпигунів. На основі їхніх „реляцій" напастував опісля референта — д-ра Михайлівського.

Віче в Яворові.

Яворів, 20. жовтня.

Дня 19. жовтня п. р. скликано в Яворові велике повітове віче в справах економ.-господарських і земельної реформи. Вже в год. 12. з полудня велика сала „Народнього Дому" вщерть наповнилася вічевиками: селянами й міщанами. Хоч були між одними й другими заступлені оба поли ріжного віку, то всетаки переважало молодше покоління селянства, — елемент, що тепер кладе основи під будову нового українського села, національно свідомого, правдивого й вільного від сліпого сервілізму. Цей відрадний факт свідчить наглядно (чого стоях не бажають собі „власть імущі") про живучість нашого села.

Віче відкрив п. Маренін Андрій, голова явор. філії „Сільського Господаря". До президії віча вибрано: п. д-ра Фільца Михайла як голову і п. Сологуба Омеляна, студента українського унів. як секретаря. Голос забрав п. Харамбура Семен і в двогодинному рефераті засудив присутнім аґрарну політику Польщі на українських землях, почавши від найдавнійших часів.

Порівнюючи методи прусської кольонізації Познанщини з методами польської кольонізації українських земель, референт вказав на велику інтензивність цієї останньої, та взиває селянство до негайної організованої оборони рідної землі шляхом творення земельних комітетів і парцелюючих кооператив.

В дискусії забирали голос між иншими: п. Степан Харамбура, ктитор, якому екзекутор запантував за податки подушку, та вказував податкову безпорадність уряду з одного боку і нужду рільника, що мусить рільні плоди продавати навіть низше коштів продукції — з другого. Те саме відносила п. Марія Кожуховська, яку податковий уряд посуджує, що вона управляє кушнірство і теж високо оподаткував. Теодор Попа, молодий кооператор з с. Вільшанниця вказував, що серед таких податкових оргій є неможлива жадна праця в кооперації. Так напр. кооператива в с. Вільшанниця скуповувала в селі вироби з шувару („метри"). Всього накупила за 47 зол. (сорок сім золотих!), а податку їй вимірено 400 зол. (чотириста золотих!). П. Микола Кобиця жалівся, що яворівський магістрат також обтяжує зубожіле населення ріжними оплатами, Андрій Маренін, вказуючи на завдання „Сільського Господаря", взивав присутніх вступати в члени цього Товариства, щоби воно якраз тепер могло розвинути свою хосенну діяльність.

Всі одноґлідно стверднли в дискусії, що причиною тяжкої нужди є гострий брак землі. Предложені референтом віча резолюції (анальоґічні до тих, які ухвалено на вічу 11/X. у Львові із додатком, що віче домагається припинення безощадного стягання податків та відписання їх тим дрібним ремісникам і малоземельним за рік 1924 і 1925) — приняли присутні грімкими оплесками одноголосно, почім д-р Фільц як предсідник, замкнув віче, взиваючи присутніх до повстання місцевих українських кредитових інституцій.

На вічу був присутний комісар староства і агенти поліції.

Віче в Перемишлянах.

Перемишляни, 27. X

26. п. м. відбулося у нас віче в земельній справі. Селяне заповнили не тільки театральну салю „Народнього Дому", а й бічні кімнати.

Віче отворив місцевий парох о. Ом. Ковч. До президії вибрано: о. декана Дм. Шуля (голова), селян — П. Ківшин і А. Нудика (заступники голови) і ин. М. Бойка (секретар).

Референт виголосив делегат УНДО. — інсп. І. Лішинський. В дискусії забирають голос: І. Лисий (делегат „Сільського Господаря", який говорив про неофіційну хліборобську організацію), Мик. Гірняк, о. Панасюк і ин.

Приємно вражала принятість на сам більшої скількости інтеліґенції (10 священиків, около 30 світських інтеліґентів).

Ухвалено резолюції (як в инших повітах) і вислано їх на адреси: Рада міністрів, Парл. Репрезентація і Центр. Комітет УНДО.

Віче в Городку ягайл.

Городок, 26. X.

25. п. м. відбулося віче в Городку. Віче вийшло дуже гарно. Були заступлені всі громади повіту.

Референтом був місцевий адвокат д-р Ст. Білик. Ухвалено резолюції однозгідні з резолюціями инших віч, які відбуваються в краю. Резолюції вислано до Ради міністрів, Парл. Репрезентації і Цк. УНДО.

Протест проти польського законопроекту кольонізації та осадництва села підписують.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (241) число „Діла" сконфісковано за кінцеві виводи до політичних прогноз ендецького ліцера, п. Дмовского.

— **Перед масовими банкрутствами.** Корфантівська „Ржечпосполіта", як орґан фінансієрів добре поінформований про катастрофальну економ. ситуацію в Польщі, подає вістку про зарядчі заходи Т-ва Польських купців. Назване Т-во звернулося до всіх своїх членів, що засідають по радах міських установ, щоби домагалися від комунальних властей редукції бюджетів через найдальше йдучу ощадність на адміністрації. Уряд Грабского згодився на редукцію бюджету, але — як пише „Р есп." — є вона така незначна, що не матиме жадного впливу на збільшення оборотових капіталів. Якщо фінансова і скарбово-податкова політика уряду та комунальних одиниць ітиме дальше давнійшим шляхом, швидко прийдуть масові банкрутства торговельних і промислових підприємств.

— **Ще до скандалу з Йосефом Ґломбіньським.** Маєток пригадливого обманця Йосифа Ґломбіньського продано на лїцитації. До того маєтку належала м. ін. від кількох літ стара й давно нечинна кузня. Ніякої фабрики машин ані відливарні заліза він не мав, а проте дістав з військового м-ства 140.000 зол. на будову вертолетів у своїх фабриках! Річ ясна, що сума, добута лїцитацією, не покрила ані сотика, виплаченого м-ством війни, так само, як не покрила й половини претенсій приватних віпителів. И. Ґломбіньського арештували були, але по кількох днях — випустили на волю! Чому? — спитаєте. Дуже просто: п. Йосиф Ґломбіньські належить до найближчої родини п. Станіслава Ґломбіньського, ліцера партії, яка підтримує уряд пп. Грабских.

— **Застріляв за підпеньки.** Пишуть нам зі села Цяповець пов. Заліщики таке: дня 19. жовтня вийхав селянин Василь Смерека зі своєю орати. Василь Смерека 62-літний старець почав оранку під лісом і полишив її синові а сам пішов до ліса поглянути, чи є підпеньки. По хвилі вернув і забрав зі собою ведро та знов пішов у ліс збирати підпеньки. По кількох хвилинах надійшов 18-тилітний син лісничого Лобжаньского Владзімерж і застрілив Смереку дубельтівкою. Син Смереки чув вистріл, але не сподівався, що саме від нього згинув його старенький батько. Щойно покінчивши оранку син пішов у ліс шукати батька, але не найшов його. Йому здавалося, що панич повів батька до лісничого і поїхав домів. Зі села він забрав зі собою кількох хлопців і пішов далі пошукувати батька. Пошукування тривали до 11. год. в ночі але без успіху. Щойно на другий день знайшли пастухи трупа старого Смереки з пострілено голозою. Приїхала судова комісія і стверднла, що Смереку застріляв хтось з дубельтівки. Поліція арештувала многогадійного „панича", а він преспокійно заявив, що стріляв не до Смереки а до заяця. — Довідуємося, що в тому ліси не не перший випадок стріляння до людей

прібнійша). Оливкові сади — це піля краса Апенінів. А на долах стрічаєш поодинокі піни, кипариси, або ряд стрункнх топіль.

Італія вбога на дерево. Лиш денеде біля залізничих стацій бачиш стоси дров, — але це в стоси поскладані не поліна, тільки тонкі гудзуваті гиляки.

Виїзджаємо на римську Кампанію. Вона така подібна до нашого Поділля! Лани, стерня і стирти соломи. Денеде стадо коней пасеться. Коні погані — в цілій Італії нема гарних коней. А ось тут біля самої залізничої дороги передісторичний деревлянний плуг у борозні! Чи не дивне? Під самим Римом ще орють деревляним плугом! В Італії дивно вимішана культура з патріярхальною примітивністю. Нема системи в культурі. Таку систему, переведену до найменших подробиць слідно тільки в Німців. Вониж найбільше творча, життєздатна нинішня нація. Що правда, то правда!

Ось там гостинцем їде італійський хліборіб або може якийсь міський візник. Віз — теліга на двох грубезних і неповоротних колесах. Цілий віз це одна грубезна драбина. Здається, що навантажений тягар переважить запряженого коня. Кінь у возі обовязково тільки один. Так либонь ще перед Христом Римляне їздили — так їздять і тепер. Усюди — по цілій Італії.

Їдемо біля ріки Тибру, що перепливає через Рим. Марна, брудна, болотниста ріка. Питаємось подорожнього Італійця: чи Тибер завсіди і всюди такий брудний? Він пояснює, що Італійці з того приводу називають Тибер „білим" (Tevere bianco)... Завелика „licentia poetica", бо що брудне, то брудне! І дивуєшся, чому старі Римляне побудували Рим саме на тій ріці, котра ані не є сплавна, ані гарна? — Либонь тільки задля врожайної Кампанії. Булиж вони спершу рільники, що брали собі на диктаторів людей від плуга, в полі...

А ось видно Рим! — почувся перший голос. І дійсно: ізза стернистих піль виринала біло-синя баня св. Петра...

Рим! Рим!... У душі ворушилось усе, що ми про Рим чули й читали від І. гімназ. кляси: Тарквіній, Катон, Цицерон, Цезар, Нерон, circus maximus, св. Петро і Павло, Ватикан... Десятки століть простягались перед нами наповнені своїми подіями чистими й нечистими — наче те простирало, що його бачив у видінні св. Петро. І з душі підносився голос: „Бери і їдж — чи чисте, чи нечисте!"

чимсь до звіїв. Перед тим ранено двох людей теж дубельтівкою і це пройшло безкарно, бо не було свідків. А недавно зловили одного селянина в лісі в часі морозу, знали з нього все, побили та пустили босого додому. Видно, що тамошні лісовики вже певніше ловили дубельтівкою людей. Але остаточно доловлять. Сни пісничого пішов мабуть тільки сліпами попередників. Варто, щоби наша парляментарна репрезентація заінтересувалася тими фактами та використала їх, де слід.

— **Сховище Мазепи?** Чужинні часописи принесли вістку покищо непевірену, що в київськім софійськім соборі відкрили підземельне сховище, яке мало служити як тайний захист для гетьмана Мазепи. Сховище находилось в одним з підземельних коридорів і було дбайливо замуроване. Від хвилини, коли наш гетьман його покинув ніхто туди ще не входив, бо мали там найти прибраний стіл з посудиною. Меблі зігнили від вогкости.

— **Університет краси.** Відома фільмова артистка Фанні Уорт має намір основати в Америці та Англії „університети краси", інституції, в яких викладатимуть не тільки педагогію тіла та духа, але й історію краси у звязку з історією культури, психольогією моди то-що. Перша така школа буде основана в Ню-Йорку. Якщо вона дасть доказ, що бридкі особи стануть гарними, і ані — добрими, то хто зна, чи вона не матиме більшого успіху як багато інституцій призначених для практичних професій.

— **Похмурий Ленінград.** У бувшій царській столиці панує тепер епідемія шкарлятини, тифу та кору. Шпиталі повні і лікарі не в силі прийти з допомогою всім недужим. Недужих не можна ізолювати і тому зараз небезпека недуг зростає. При цьому рівень Неви сильно зріс і місто загрожене повінню. У деяких дільницях вода вже вперлась до пивниць, що збільшує зріст недуг. Також приготовляється страйк у 50 приватних підприємствах.

— **Затрачена бібліотека.** При будівельних роботах над Кремлем робітники найшли старий пергамен, який передали студентові, що йшов вулицею. Студент передав його в університет і там виявилось, що це список бібліотеки Івана Грозного. На доручення радянського уряду зроблено дальші розшуки за цією бібліотекою і найдено 17 великих томів старих італійських та константинопільських рукописів великої наукової вартости. Московський університет вибрав комітет для дальших дослідів у цьому напрямку.

— **Як вибирають ректора університету?** Дня 25-го п. м. в університеті міста Гнесен відбились вибори нового ректора, якого вибирають не зпоміж професорів а визначних громадян, що ставлять свою кандидатуру. Міністр заєкорд. справ Чемберлен був кандидатом консервативної партії, відомий письменник Честертон від лібералів, а бувш. міністр в уряді МекДонельда, соціялістичний діяч Сідней Вебс від соціялдемократів. Вибори, як звичайно спортовій нації, почались боротьбою між студентами: імпровізованою війною, в якій замість амуніції вжили 20.000 яєць, кілька бочок фасолі і вищої городини. Коли консервативні виперли товаришів інших партій з означеної території — почались вибори, з яких переможцем вийшов консервативний кандидат, Чемберлен.

— **Асекурації перед „найздом".** Лондонські часописи подають вістку, що в банках починається живий асекураційний рух проти можливости, що Вільгельм II. вернеться на престол. Вже минулого року введено таку оригінальну асекурацію втрат громадян, звязаних з таким випадком. Найбільше замовлень іде зі Злучених Держав, де якась „ясновидяча" заповіла поворот Вільгельма II. до влади на цей листопад.

— **Найбутня слава.** Шістнітня дочка недавно почившого найбільшого тенора Карузо приготовляється вже нині до сцени. Вона має чудовий сопран. Знавці твердять, що вона має феноменальний талант. Одночасно не відрікається ніякими вимовними рисами під инших дітей. І батько не дурно дав їй імення „Гльорія".

— **„Семафор".** Управа польської артистичної сцени театру „Семафор" пон вул. Рейтана 3. звертає увагу на нову програму, яка стягає що вечора силу добірної публики. Найбільше зацікавлення викликує інсценізація Андерсенівської казки „Соловій" і гротесковий „Бал у Ветеранів". Могутній вірш Словімского „Жовнір" насуває перед очі страхітливу картину побоєвища, а комедія Мольєра „Літаючий лікар" знайомить публіку з оригінальним характером постановок в історичному мольєрівському театрі.

— **Дай Боже!** Якийсь віденський берлінський метеорольог, на основі довголітніх статистичних даних заявляє що цього року зимова температура почнеться досить вчасно, але зрештою зима не буде гостра і не буде тримати студені на протязі довгих тижнів. Невідомо тільки, чи не торкається виключно Німеччини і чи буде в згоді з иншими спеціялістами від зміни температури. Зрештою: дай Боже!

— З нинішнім числом розсилаємо вісті Українського Колього Товариства опіки над інвалідами у Львові. З нагоди річниці 1. листопада складайте жертви на українських інвалідів! 1—1

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Перед реконструкцією польського уряду.

Є чутки про реконструкцію польського уряду, а саме: мін. праці (мін. Сокаль займе становище в С. Народів), справедливости і сусп. робіт.

Димісія франц. уряду.

26. X. Пенлєве вложив на руки през. Франції димісію уряду.

Греція здержить воєнну акцію.

Румунський пос. предложив на конференції з грецьким през. мін. Пангалосом в імені рум. уряду на просьбу Болгарії здержання воєнної акції. Пангалос прийняв предложення під услівям: грецькі і болг. офіцири пійдуть до Демір Капу і спровадять там грецькі сторожі на їх становища. Тоді відступлять гр. війська, які зайняли Юзе. Підчас відвороту болг. війська, що є напроти, не будуть посуватися.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Ліга атентатчиків.

Прокуратор подсить відчитати: 1) лист з Риги руської підписаний якимось Іваном Подоропуком, в якому названий повязається до вини в атентаті; 2) донесення в справі Бандури, запідозрілого в атентаті; 3) донесення в справі Росоловського, який признався до атентату; 4) донесення про Льва Рудольфа, що перейшов до ЧСР. позаочась на границі за атентатчика; 5) донесення ще про якогось Ляона з Варшави, запідозрілого в атентаті; 6) зізнання свідків у справі Еміля Левицького, запідозрілого в атентаті.

Д-р Ляндау згоджується від імени оборони на переслухання пані Лебль з Відня, ігумена й сенатора, Кайдана й таємничих авторів листа. Щодо вичисленої прокуратором сеції атентатчиків, д-р Ляндау не вдоволений, що не названо між ними й Ольшанського. Оборонець заповідає на вівторок зголошення якихось сенсаційних внесків і просить трибунал стриматись до того часу зі своїм рішенням.

Тринайцятий день розправи.

В понеділковій розправі

зізнавав перший Ізидор Стоїньскі. Він бачив підозрілу утечу мущини, бльондина середнього росту в темному одягу. Тікав він з боку вулиці а не зпід крамниці Баєра, відкіль вилетіла бомба, але свідок твердить, що винуватець міг неспостережено прослизнутися з місця злочину на вулицю, а щойно потім тікати. Штайґера свідок не бачив, в його вину на підставі своїх помічень не вірить.

Свідок д-р Лянгерштайн, окуліст, стверджує, що Штайґер вже ранійше носив скла на очі а не два тижні перед атентатом на його лікарську пораду скла змінив і купив великі т. зв. американські вигідні окуляри. Свідок Бергер, дентист, зауважив з балькону кавярні де-ля-Пе одного підозрілого панка, брунета, низького росту, сильної будови, який спершу протискався між перших у ряді, а потім ставув собі під самим муром коло склепу Баєра. Цей панок тримав праву руку в кишені. Бомба вилетіла з того місця, де він стояв. Це не був Штайґер. Свідок Врубель, поліцянт, Штайґера не бачив. Свідок Юзеф Менкіня, поліцянт, був при арештуванні Штайґера; нічого нового не вносить. Св. Гаймлінгер, ст. урядник фірми Майзля, складає корисне для Штайґера свідоцтво як про урядовця фірми. Штайґерові стримано платню, але досіль ще не виповіджено посади. Св. д-р Ст. Гендриковскі, б. нач. окружної політ. поліції в Станиславові, тепер ур. магістрату там-же, дістав донос від свого конфідента, що у Львові плянують замах на президента та що змовники сходяться в домі емеритсудового функціонаря Голубовича при Магазиновій вул. 4 у Львові. Про це навизко свідок чув вже в звязку з иншими справами. Свідок подав негайно шифровану депешу до львівської поліції. Пізніше вже свідкові сказали у Львові, що замах не вийшов з поданого джерела. Політ. поліція в Станиславові не радила президентові приїжджати до Станиславова, не тому, щоб дякалась атентату, а з політичних мотивів. — Свідок Солом. Крайтер, дент. техн., твердить, що Пастернаківна покликувалася в крит. момент на ще одну пані, свою товаришку, булімто свідка сцени. На внесення оборони, трибунал негайно висилає возного за Пастернаківною, щоб відбути конфронтацію. Пастернаківна рішуче заперечує: вона була сама лише одна, а на Штайґера вказувала напевне, а не під сумнівом. При цім відбувається відтворювання сцени: в якій відлялі Пастернаківна стояла від Штайґера.

Свідок інж. Коємпала йшов критичного моменту коло крамниці Баєра. Побачивши полуми—утік і нічого не знає.

Чотирицятий день розправи.

Д-р Розенкранц ставить від імени оборони внесення на покликання нового ради свідків, а то: на ствердження, що бомба впала не з під крамниці Баєра, на внесення повелінки Штайґера перед взмахом, на доказання сумніву Пастернаківної в перший момент, на ствердження повелінки Штайґера після арештування, на доказ, що цілий ряд осіб затямив собі инший відозвіл гвардана, на доказ, що ніде не було означено маршрути повозки президента і т. д. Разом оборона вносить на покликання нових 24 свідків.

Бібліографія.

КНИЖКИ:

1) КАЛЕНДАР ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" на звичайний рік 1926. Річник 4а. Львів 1925. — Коштом Товариства „Просвіта" у Львові. Зміст: Календарієм і господарські інформації; М. К.: Українська національна територія і кількість українців у Польщі; І. Калинович: Показчик українських культурних установ у Сх. Галичині, на Волині, на Радянській Україні, в Західній Европі, в Америці, Канаді та инших краях; сен. М. Черкавський: Українська Парляментарна Репрезентація; І. Крипякевич: Наші княжі столиці та їх памятки; Овекса Кузьма: З історії одного куріня; О. Луцький: На „Великім Лузі"; Вас. Мудрий: Проскурівський погром; Марко Черемшина: На Купала — на Івана; Галактіон Чіпка: Безпечний захист; Б. Лепкий: Недомовлене слово (поезії); А. Чайківський: Cavalleria rusticana; Б. Лепкий: Пеніс; О. Олдан: Два поважні вибори; Б. Лепкий: Перед зимою; О. Задума: В рідних сторонах (поезія); В. Островський: На роздоріжу; П. Грабовський: Пісня праці (вірш); Я. Кріп: Пятий Таван; К. Поліщук: Штучка; П. Грабовський: До світла; О. Маковей: Додаки; М. Сівач: Гостина патріярха Макарія у гетьмана Б. Хмельницького; В. Садовський: Роля і завдання селянства; К.: Про ґрунт; В. Р.: Рослини-чужоїди; В. Левицький: Вороги пасіки; Д-р Богдан Питлик: Як берегти здоровя; Д-р О. Подолинський: Дещо з гігієни жінки; І. Франко: Меморандум бодяків; М. Вотяк: В десятиліття смерти І. Франка; Д-р К. Трильовський: Вага „малої" національної роботи; А. Гавилко: Наше село; Д-р К. Трильовський: Шануймо народню ношу; Центральний кооперативний Банк: Наш єдиний Банк; А. Кривокульський: Дністер"; Загальні відомости про світ; Дещо з господарського життя світа; Державний устрій Польщі; Конституційні гарантії; Загальні відомости про Польщу; Дещо з господарського життя Польщі; Українська національна територія; Українські політичні партії; Для народу; Б. Лепкий: Осип Маковей; В. Д-ко: Володимир Самійленко; Посмертні згадки; Провідник по Львові і краю; Українські лікарі, адвокати, нотарі, інжинірі у Львові та краю. Зі змісту бачимо, що календар незвичайно різнородний і багатий змістом і тому повинен він найтися у кожній українській хаті.

Сліпий о. д-р Йосиф проф теол. СВ. ТОМА З АКВІНУ І СХОЛЯСТИКА. — D-r Jos. Slipyj. De S. Thoma Aquinate atque theologia et philosophia scholastica. Відбитка з „Богословії" (1925) III 1—4. Видання „Богословії". Ч. 4. Львів 1925. Накладом Богосл. Наук. Товариства. Ст. 76. 8°.

ЖУРНАЛИ:

1. ПОЛІТИКА двотижневий огляд національного життя. Рік 1. ч. 2. Львів 25 жовтня 1925 р. Зміст: Дещо про політичну зрілість; С. Томашівський: Трагедія Драгоманова, II; В. Панейко: Вистава прикладного мистецтва в Парижі; В. Бачинський: Національні меншости в політичній теорії та практиці; З. Кузеля: Свято німецької книжки; Біжучі справи; Замітки й уривки; Книжка і часопис.

2. ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ РЕЛІГІЙНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС ч. 1 і ч. 2. Рік І. Станиславів. Число за вересень і за жовтень.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітнавич:
Винники, салі „Нар. Дому".
29.X. „Циганка Аза".
30.X. „Вій".
31.X. „Пан Твардовський".
Львів, салі Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3:30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч пів Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 22—?

Український Театр під дирекцією І. Котуляка.
Білий Камінь, салі „Просвіти".
Четвер 29.X. „Царевич".
Пятниця 30.X. „Натусь".
Олесько, салі „Народнього Дому".
Субота 31.X. „Воєнний Похрестник".
Неділя 1.XI. „Воскресеніе".
Вівторок 3.XI. „Натусь".
Середа 4.XI. „Царевич".
Четвер 5.XI. „Морфіюм." 569 4—?

Український мішаний хор Д. Котка
у суботу 31. X. Калуш.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин. 518 2—?

Вписи на Вищий комерціяльний курс при Торговельній школі Тов. „Просвіта" у Львові вул. Корнякта 1. замикаються 4. падолиста 1925. — *Управа.* 1-2

Грібні оголошення.

ДІВЧИНКИ у віці 10—14 літ, веселої вдачі пошукується зараз до 5-літньої дівчинки на кілька годин денно до забави за винагородою. Зголошення: Чічка Лісна 10. год. 5—6. 696 3—3

ІНСТРУКТОРА(-КУ) до двоє дітей з II кл. народної пойме православний священик від 1.XI. 1925. Зголошення з поданням условій слати на адресу: Prawosławny Urząd parafjalny w Bezku, Skrytka pocztowa Nr. 24. Chełm Lubelski. 694 3—?

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл гімн. і I—III року учит. семінарії. Зголошення приймає з ввечорости З. Левицький. Красінських 6. 695 3—8

ЛЕЩЕВИЙ місяць для Пані! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Йосиф Фяк, вул. Блехарська 20. 553 13—15

МАСЛО десерове і яйця купує кождій скількість і платить найвищі ринкові ціни Д. Конюх „Віктуалія" Львів, вул. Кохановського 5. 697 2—2

НОТИ. В. Безкоровайний: 1. „Valse" A-dur — фортепян. 2. „Легкі твори" — фортепян. 3. „Збірка пісень" — квартет смичковий. 4. „Ноктюрн" — скрипка. 705 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Іван Сохацький

відкрив адвокатську канцелярію з днем 24. жовня п. р.

693 **в Калуші** 2—3

і веде її в домі проти суду.

Повір!! На всі запити спрямовані на мою адресу: чи лікарям дентистам російського типу (зубний прач) вільно держати персональ і виставляти свідоцтва так практикантам як і помічникам, відповідаю, що рескриптом міністерства внутр. справ № Z-O 1979|25 з дня 26|3. 1925 воно рішучо заборонене, значить свідоцтва виставлені практикантам зубними врачами не представляють ніякої вартости.
704 1—1 *Дент. Насс.*

ВІДКРИТА

У ПЯТНИЦЮ 23. ЖОВТНЯ

Одинока з комфортом уладжена ритуальна реставрація

Д. ДОРФМАНА

Львів, Леґіонів (проти Великого Театру).

На I. поверсі (нове уладжені гарні салі). Вибірна кухня. Обід в тобох накрить 1·70 зол. На вечеру жидівські спеціяли. Снідання і підвечірки по низьких цінах. Кава, чай, чекляда і т. п. Великий вибір краєвих і закордонних часописів. Управа приймає замовлення на товариські збори, свята і банкети. Окремі кімнати для замкнених кружків 705 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 243 (10.626). Львів, п'ятниця 30. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шал. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Наймоднійше, найкраще та найдешевше виконує жіночі сукні, костюми та плащі 709 1—3
одинока і перша фірма
Марії Павлюк, Собіського 12., Львів.

Політична кріза у Франції.

Недискретна сцена. — Примушена димісія. — Хто буде наслідником? — Тягарі війни.

Ах! ці гроші! — мусів повторяти французький премієр, Пенлеве, врівноважений дипльомат і великий математик, коли проколов з першого обурення, яке довело його до гострої вимінн думок з міністром фінансів Кайо. Суперечка на засіданні ради міністрів з особистими докорами! Ще й при свідках за дверима — журналістами, які чули піднесений тон і лялідарні вислови. Пів години пізнійше Париж уже знав, що за якісь дві години пізнійше буде офіціяльно проголошена димісія кабінету Пенлеве.

Вийшов урядовий комунікат і заперечив, що на засіданні ради міністрів прийшло до бурхливих сцен. Правди було в цьому стільки, що згадана бурхлива сцена трапилась безпосередно перед засіданням. Пенлеве був невдоволений деякими місцями у промові Кайо, виголошеній на провінції на публичних зборах, де міністр фінансів, з вродженою собі різкістю висував деякі недискретні факти загального положення. Пенлеве домагався від Кайо зголосити свою димісію. Кайо, вражений у своїм самолюбстві, пробався з обуреною щирістю, що ця провокація є наслідком ведених інтриг проти його особи. Адже уряд знав давно про його плани санації, а нині, коли він, Кайо, хоче їх здійснювати, хоче його позбутись. Кайо відмовився покинути своє становище і шим приневолив Пенлеве зголосити димісію всього кабінету.

Ця димісія не буде поладнана легко. Франція переживає загальну внутрішню кризу, яка, як звичайно в таких випадках, загострює взаємини між партіями. Кабінет Пенлеве, який мав загальне довіря і чималу піддержку партій, мав до діла з двома переважними проблемами з війною в кольоніях (Марокб та Сирії) і з боротьбою з фінансовою скрутою. Його наслідники мало мають даних, щоби приноровити до виснаженого франка методи відмолодження проф. Воронова, а підписати мир з Абд-ель-Крімом це хіба добрий засіб, щоби зєднати собі симпатії вулиці, яка не журиться тим, що буде за пів року.

Видавалось би, що наслідником Пенлеве повинен бути переможець з Льокарно — Бріян. Одначе Бріян не є людиною „картелю", він сам почуває, що на піддержку партій рахувати не може. Поворот до уряду Ерріо означав би розбудження попередніх політичних пристрастей: боротьбу з сенатом, з церквою, з Альзацією. Найважше найти заступника на місце Кайо. Сам Кайо не може рахувати на піддержку ні правиці, ні лівиці. Занадто він відбився від одної, за мало пристав до другої. Та хто другий зуміє з такою самопевністю, як Кайо, вірити у відроджуючий вплив своїх фінансовик реформ? Кайо не новик у цій ділянці праці, людина з великим досвідом, майном та впливами — лише, внаслідок своєї надто різкої рішучости, має надто багато особистих та політичних ворогів.

Найближчий французький кабінет мусить узяти на себе не тільки весь тягар попереднього, але і всі тягарі війни, яку відчуває щораз сильнійше населення, приневолене оплачувати воєнні довги та зростаючі проценти від них. Щораз яснійшою правдою стає для Француза те, що вони самі мусять заплатити відшкодування, яких сподівались від Німеччини, бо по такій війні, як остання, навіть переможці мусять рятуватись власними силами від руїни. Пригадаймо, що нинішні головні податки у Франції є такі: від торговельного доходового піднесено податок з 9·6 проц. на 15; від хліборобського з 7·20 проц. на 10; від не торговельних професій 7·20 на 10 проц.; від земельного з 12 проц. на 20; крім цього новий податок від доходів з капіталу зріс з 2·50 на 8 проц., не кажучи про хвилюючий вищі класи суспільности податок від непродуктивної приватної власности, як дорогоцінности, картини, меблі, тощо. Додаймо, що офіціяльні відомости про воєнні витрати кажуть про мілірд, понад 2.000 убитих і 8.000 ранених з 160.000 рядового війська у Марокy і 40.000 у Сирії. Є чим бути невдоволеним.

Та найтрагічнійше в усій тій ситуації не те, що навіть вороги Франції не можуть у нинішній Европі бути вдоволені з клопотів французького уряду. Нарушення нормального розвитку такого живучого організму як французька держава не полишається без поважних наслідків на розвиток подій у всій Европі. Якщо льокарнське порозуміння мало бути справжнім почином до ревізії помилок воєнної дипльоматії, то в інтересі европейського миру було би бачити в першій мірі ознаки економічного відродження тих держав, які хотять відроджувати инші. Внутрішна кріза кожної з таких держав відсуває на щораз дальший плян здійснення хоча би тих перших спроб, які називають себе працею доброї волі і мирного співжиття.

Діло не в сентиментальнім пацифізмі, а в необхідних економічних умовинах розвитку конгльомерату европейських народів.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, відзідіть їй почесне місце у своїй хаті!

Ідилля.

Голос посла зі соймової урядової більшости про відносини в Польщі.

Як відомо, брата Грабські дістали у соймі признання за свою успішну діяльність і мандат дальше продовжувати її — також від польських „соціялістів", які пим разом знову пішли рука в руку з клерикалами, магнатами й реакціонерами польської правиці. Вотум довіря висловила ППС. після двогодинної промови свого представника, посла Жулавского, — і просто вірити не хочеться, як можна було після стверджения того всього, що пос. Жулавскі ствердив з відкритої соймової трибуни, всетаки голосувати за даним урядом. Коли орґани ППС. „Роботнік" (чч. 291—292) і „Дзенник людови" (чч. 246—247) друкують у цілости промову посла Жулавского вже й після переведеного ганебного голосування у соймі, то хіба тому, що в самих рядах ППС. запанував настрій katzenjammer-y; бажання якось забалакати ту свою — зрештою не першу й не останню — компромітацію. Очевидно, що читаючи нині промову пос. Жулавского й пригадуючи собі день 23. жовтня у соймі — мається посмак мустарди по обіді.

Говорячи про зловживання, промахи й недомагання скарбової і митної політики, про обманства в банках, злодійства в державних підприємствах, утиск соціяльно-економічний, безробіття, протекційну систему правління, перетяження буджету видатками на військо й адміністрацію і т. д. і т. д. — посол Жулавскі спинився і над спеціяльними сторінками внутрішньо-краєвої польської ідиллі.

Недоторканість урядництва і самоволя кацинів.

...Я є далекий від того, щоби посуджувати п. презеса ради міністрів і п. міністра внутрішніх справ у підомагатню тих речей, які діються, але панове є винуваті і відповідальні за своїх урядовців, впроваджуючи дивогляду толєрацийну систему. Якщо урядник шось зробить — то це свяге. Не дальше, як тиждень тому я отримав на інтерпеляцію відповідь, яка звучить, очевидно, як звичайно: інтерпеляція безосновна, все є в порядку, але... старості загрожено, що коли це повторилося ще, то дістане він дисциплінарку. Перед двома місяцями я дістав також відповідь, що „не маю слушности", але старосту... підано дисциплінарці. Чи це є пошана уряду для сойму?

Маю тут листа, якого один з товаришів дістав вчора від одного старости, такого характеристичного, що дозволите відчитати його панам.

Староста, їдучи по публичному битому шляху, зіткнув до рова автобус. Кілька осіб тяжко поранених, одна чи дві згинули. Приїхав посол, ствердив на місці, що староста їхав, не маючи права керувати автом, не маючи шоферської карти ані шоферського істну. Повіхавши до Варшави, посол вніс інтерпеляцію. Отсе той староста пише послові:

„Здивувала мене незвичайно ваша поведінка і в першій хвилині я був певний, що шановний добродій став прокуратором або слідчим суддею. Вашої помочі ані науки я в цій справі не потрібував. Зазначую вам, що ця катастофа, це лише випадок, і то такий самий випадок, як те, що ви з ткача стали послом. Тому заявляю вам і прошу перестати цікавитися мосю особою, бо я політичній, і раджу займатися справами, які є для Вас відповідними, щоби скарб не платив Вам даремне гажі у висоті, як двом старостам. Не думайте, що я мушу бути старостою на якому ліден соціялізму не задишить сухої питки. Маю за собою освіту, яка ставитиме мене завжди вище вас. Не буду урядником, так буду адвокатом, як адвокатом то прокуратором чи яким чортом, і завсіди буду паном, а шановний пан, з хвилиною, коли перестане бути послом, завсіди буде тільки тим, чим був раньше, себтом ткачем і в додатку кепським."

Знущання над вязнями.

До нинішнього дня не припинилося, на жаль, дике знущання над арештованими. В останні й дістав з Білостоку відомість, що знову 18 людей мучено у варварський спосіб. На це треба бути уродженим катом. Уряд мусить поводитись безоглядно супроти того рода зловживань. Те, що діється тепер у Львові, ця поведінка Кайдана, це річи страшні і варварські.

Провокація.

Не менш огидною є система провокацій. У Польщі провокація є на денному порядку. Провокація потягає за собою страшні наслідки. До скільки злочинів довела провокація Цекановского, скільки людських жертв коштувала, не виключаючи його самого. А всетаки довідуємося, що справа Трощовского має бути затушована. Якщо уряд схоче мати повагу супроти краю і закордону, мусить покласти край і провокаціям і поліційним насильствам (gwałtom). Уряд мусить, між иншим, змінити організацію поліції. Команда поліції може істнувати для вишколу поліції, для її вдосконалення. Але поліція мусить підлягати адміністраційним властям, а не творити окремої влади.

Судівництво.

Дивні відносини панують у нашому судівництві. Воно молоде, а вже зуміло виробити собі виразно реакційний напрямок. Мусимо завважити бодай, щоби вимір справедливости не викликував загального обурення. Якщо зловживання робить суд, то воно ще гірше від зловживань адміністраційних.

Ланьцуцкого присуджено, а істнує від ряду місяців — не знаю вже від коли, бо вже так довго, що память заводить, — істнує та справа Поготова Патріотуф Польских, та справа П. П. П. і до нинішнього дня робиться усе, щоби тих людей звільнити від відповідальности.

Памятаю процес Абламовича в Кракові, який мав у себе магазини бомб. Увільнено його, „незнинний". Прошу панів, того рода справедливости не можна назвати справедливістю. Коли гляджу на дошільність судової акції у відношенню до комуністів, здається мені, що вона не осягає своєї цілі. Звільнення такої людини, як Ланьцуцкі, чоловіка тупого і без значіння, було би не більшою шкодою, як зроблення з нього героя. Панове не здаєте собі справи, що назвиска Ботвіна і Ланьцуцкого є краще відомі за кордоном, ніж назвиска всіх панів, які сидять на цих лавах. Це є наслідок безрозумної, легкодушної політики, яка є в судах. Колиб там керувалися справедливістю а не політикою, такого висліду ми не мали би (Голос: „Спитайте, що зроблено зі суддею, який фальшував протоколи — урядує дальше").

Право ласки.

Президент Річпосполитої є конституційно невідповідальний. Однак по думці конституції хтось за його вчинки є відповідальний і ту відповідальність в цілій повноті мусить нести уряд, передусім мусить нести її міністр справедливости. Право ласки не повинно бути виконуване так, щоби викликувало обурення. Прошу панів, засуджується на смерть 18—20 літніх хлопців. Пан президент є побожний чоловік, не є відповідальний перед нами, але він певне почуває відповідальність перед Богом за свою поведінку. Однак перед нами відповідальним є міністр справедливости, якому мушу сказати, що мусимо вважати варварством присуджування нелітніх хлопців на кару смерти. Якщо звільняється від кари фабриканта Кона за втечу перед військовою службою, Рокосовского за забиття жінки, Городічку за вбивство мачухи, а присуджується на смерть недолітків, то це є речі, яких навіть конституційно невідповідальний чоловік не повинен робити.

т. д. і т. ...

На соймовій арені.

За скасування кари смерти і доразових судів.

Внесення послів з комуністичної посольської фракції в справі скасування кари смерти і доразового судівництва.

Незалежна Польща прийшла у спадщині по давніх завойовниках — передовсім по панаті — усе, що було взялом безоглядного панування посідаючих клас і гнету робітників і селян. Але є в нашому політичному житті явища, що є здобутком і глором уже незалежної Польщі. Одним із тих культурних дорібків, якими може похвалитися Польща, є нормальне існування доразових судів із карою смерти та поширення їх компетенції на політичні злочини.

Розстріл чотирьох робітників комуністів Ботвіна, Гібнера, Рутковского і Киевского, першого за убитя провокатора Цехновского, инших трьох за те, що плянуючи замах на того провокатора, боронився перед переслідуючою їх поліцією — ротвяло до глубин опінію не тільки широких робітничо-селянських мас у Польщі, але й у цілому світі відбилося шляхом масового протесту.

Розстріл чотирьох робітників комуністів був увінчанням системи безоглядної боротьби уряду польської буржуазії з визвольним робітничим і селянським рухом. Зуа він яскравим доказом на те, що в тій боротьбі ні для уряду ні для буржуазії не вистарчає арсенал репресійних засобів, які полишили в спадку уряди кріавого шрату та инших завойовницьких урядів. Інституції доразових судів, які є в „демократичній" Польщі буденним явищем, не знає „демократичний захід", той захід, на який так дуже покликується і любить покликуватися польська буржуазія. А шож казати про віддавання доразовим судам політичних переступників, чого не знав ні російський, ні австрійський, ні прусьий карний кодекс.

Російський кодекс взагалі не передбачує кари смерти. В ньому існує тільки 15 арт. переходових приписів до нормального постушування при звичайних проступках, який передбачує кару смерти тільки у виняткових випадках. Той параграф не відноситься в ніякому випадку до політичних проступків. У Польщі той артикул увійшов в систему шляхом пропольщування розпорядку про доразові суди. Та пропольщата зробила з виняткового стану нормальний стан і звернула своє вістря проти робітників, селян і національних меншостей.

Доразових судів не знає т. зв. демократичний захід взагалі при звичайних злочинах. У Польщі поширено доразові суди на політичні провини і обчислено ними також бувшу австрійську займанщину, де для політичних переступників була невідомою кара смерти. Для прикладу навести от хочби вбивство Потоцького Січинським, якого судив суд присяжних.

Так само представляється справа і в Франції, де, наприклад, вбивник редактора монархічної газети Жермена Берто була звільнена від усякої відповідальности та кари судом присяжних. Уведення доразових судів у Польщі вважають робітники і селяне Польщі, а також опінія цілого світа актом терору панючих класів Їх урядів над працюючими масами за їхню боротьбу в ім'я найелементарнійших прав, загарантованих навіть усією буржуазною демократією світа.

У тій системі терору головну ролю грає теж провокація. Дефензива насилає в робітничі ряди провокаторів, які шляхом створювання автостад злочину, стають його співучасниками, але які за те не підлягають. Що більше, вони існують на удержанню держави, а на випадок обробки робітничої класи перед їх демаскуванням трактується як державних урядників.

За визначеними кратами нахочаться тисячі робітників і селян, яких запротоколюють на підставі провокаційних доносів. В боротьбі з такою системою провокації згинув у Лодзі молоденький комуніст Енгель, в боротьбі з нею згинули робітники Гайчик і Шпарчик. За знищення провокатора засуджено на смерть і Ботвіна, а процес Гібнера, Киерского і Рутковского мав теж у підкладі свому боротьбу з провокацією.

Тут треба зазначити, що навіть з точки бачення буржуазного права, як напр. § 3. австрійського злочинного закона і арт. 127 російського кодексу, провокацію карається як співучасть з переступством.

Тимчасом у Польщі провокація тішиться безкарністю і культивують її урядові чинники, вескавим доказом чого є от хочби справа Цехновского.

Дефензива фабрикує масово конфідентів і провокаторів а часто змушує людей до провокації страшним катуванням (останні факти: Львів, Білосток).

В імени мільонових робітничих і селянських мас закладаємо врочистий протест проти пров'ювання кари смерти, доразових судів, провокації та цілої системи гнету у відношенню до революційного руху і стверджуємо, що робітники і селяне ніколи не спочнуть у боротьбі за цілковите визволення суспільне і політичне, а крім цього вносимо:

Високий сойм зволить ухвалити: 1) скасування доразового судівництва, 2) цілковите скасування кари смерти, 3) скасування арт. 15 переходових приписів, 4) скасування усіх противробітничих і протиселянських артикулів карного ходексу: російського, австрійського і німецького в то згідно з відповідним внесенням комуністичної посольської фракції з дня 17. березня 1925 р., 5) внести в життя кари на провокаторів і тих, які провокацію підтримують та її культивують.

Варшава 6. X. 925.

(Слідують підписи.)

По широкому світі.

Два сербські урядовці щезли в двох кільометрах від альбанського кордону, їдучи автомобілем. Їх шофер убитий. Югославянський уряд звернувся в цій справі з нотою до Альбанії.

Фашистівський уряд розвязав сойз преси в Італії і його провід віддав фашистівському трійумвіратові.

Америка має дати почин до основання одного великого союзу европейсько-американських банків, який мав би бути перепоною для хвилювання ріжних валют.

С. Р. С. Р. призначив Раковського амбасадором у Парижі, а Красіна — у Льондоні.

Марокканці пробували повести наступ на Айдір, але в огляду на сильний спротив Еспанців мусіли відступити.

Шкільна справа.

Про народні школи національних меншостей в Польщі.

(Докінчення.)

IV.*)

Українське народне шкільництво в Польщі, як і взагалі шкільництво всіх національних меншостей, опинилося над берегом руїни. Воно зникає непомітно на наших таки очах і небаром прийде вже час, де це шкільництво належатиме до гарних, романтичних історичних споминів.

Де шукати причини такого сумного стану нашої народньої школи?

В першій мірі, розуміється, в польському наступі на наше національне життя. В наступі, котрий вибрав собі народню школу за перший та найважнійший обект своїх операцій. Цей наступ мусів остільки повестися, що атакуюча сторона мала в своєму розпорядженні могутню аброю державно-адміністраційної допомоги та охорони, а з другого боку не находила й донині не находить у свойого противника відповідного спротиву.

Так, утрата українського народнього шкільництва в Польщі, це наслідок нашої власної каригідної байдужости та провини! Винне тут учительство, винне все громадянство в особах його освітних і політичних організацій.

*) Гл. ч. 232, 233 і 234 „Діла".

АРҐУМІНА

(до тепер ще у нас незнане) чистий, сконцентрований сік цитринови в порошку.

Природний продукт, не сурогат, нешкідливий, урядово стверджено хемічною аналізою. — Заступає у всім сам-ну цитрину.

Генеральна репрезентація у Польщі

Титан, Львів, Різницька 6.

708 Заступників пошукується. 1—2

О. Й-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 12)

З Львова до Риму.

VI.

Чому „Рим"? — Одяг богословів. — Новий Рим. — Водограї. — Місто гробів.

Ще в вагоні на дорозі до Риму, призадумувались ми в вузшому гуртку: Чому Славяне перекрутили назву „Roma" на „Рим"? Адже для загального славянського виговору назва „Рома" зовсім підхожа. Виходить, що Славяне вперше довідались про Рим від Германів, і германське Rom (довге „о") віддали через Рим (грубе „ы"). А якщо Славяне були би довідались про Рим від самих Римлян, то либонь правали би Рим — „Рума" а не „Рома". В латинському виговорі це „о" в назві „Roma" було довге і численні народи віддавали його через „у". Так пр. на Сході Римлян називано „Румі", а Араби й донині так їх називають. У Хорватії (в Сирмії) є старе римське містечко з назвою „Рума". Та хай, як хай, — а ось ми в городі, що довгі віки був головою цілого „нашого" світа.

До Риму приїхали ми 21 липня в 1 год. пополудні. І тут на двірці чекали нас знайомі: обидва ректори нашої колегії (один ректор, що уступав, а другий, що саме тоді наступав) і кількох богословів. У Галичині, в „краю", з певністю не є широко відомо, що наші богослови в Римі, навіть механічно, репрезентують і поширюють українство. Вони носять сині реверенди з жовтими випусками і жовтий пояс. Наші національні кольори... Хто видумав такий одяг для них, певно був великий патріот і хотів Римлянам безнастанно тикати в очі тим, що par excellence „наша"... Але — може й навпаки? Анаж хотів він тим показати Римлянам, що Українці — так з своєї волі — беруть на себе те, що спеціяльно римське, ватиканське?... Нині в нас такі часи, що годі визнатися в таких субтельних диверзіях. А вони в нас либонь завсіди були такі. Для повнійшої інформації мушу сказати, що богослови в Римі мають дуже сорокаті одяги — кожна нація має свої спеціяльні кольори для реверенди, випусків і для пояса. Одначе тільки одяг наших українських богословів має ті самі кольори, що й одяг папських швайцарів (папської військової сторожі). Їх середньовічна лицарська одежа зшита з темносиніх і жовтих смужок по черзі. Дивно, що кресові польські патріоти ще не піднесли бодай у часописах претенсію, щоби вже раз „odruszczyć" і „spolszczyć" папських швайцарів... У Львові на вулиці певно не стерпіли би їх!

І знов розділили нас на дві групи, розміщуючи нас у двох пансіонах (пансіон д. Онацького і Albione). І знов загальним бажанням було: Чим скорійш обмитися — з коминяра статись чоловіком! — та переспатися. Це звичайне „амінь" по довгій подорожі.

А ще — коли спека! Був з нами радник, що ні їсти ні пити не хотів, тільки — ванни йому! Ванна мусить бути! Ванна передовсім!

Тай булаж спека в Італії в той час! Небо без хмаринки, а сонце не жартує — неж Італія! Про дощ ні чути, (в Галичині в той час дощі та дощі).

Але — до речі! Ласкаві читачі хочуть щось почути про „вічний" Рим, центр і властивий титул нашої подорожі (булиж ми паломники!), а я розписався про „це і те". Отже зачинаю.

Новий Рим уповні европейське місто. Weltstadt, хоч Рим не дуже великий (перед війною начислялось у ньому до пів міліона мешканців). Є в ньому величні палати, як напр. палата найвищого трибуналу (біля Тибру): роскішні віллі; імпонуючі памятники, як пам'ятник Віктора Емануеля, освободителя Італії; простори, чудові парки; вулиці чисті; тротуари в порядку; рух по місті великий — модерна великоміська „музика" автомобілів так і не переривається, а її гама багата собі. Одначе треба завважати, що новий Рим перемішаний із старим. Тут якесь румовище, а біля нього найгарнійші палати, які могли би й у Відні стояти на одній з чільнійших улиць. Чим новий Рим відріжняється від инших европейських великих міст — це водограї. Водограї стрічаєш усюди — на кожній „piazz-i" обовязково. А вони мають ріжні повидумувані форми. В тому Італійці люблять ся. Так напр. бють водограї (то в формі джерел, та в формі каскади) зпід палати найвищого трибуналу, і здається, начеб та палата була побудована на ріці. В парках і городах пальми, лаври, кипариси, пінї і подекуди бамбуси надають Римові полудневий характер.

Старий Рим — той з поганських часів — найбільш памяток оставив по собі по лівій стороні Тибра довкола Кольосея. Зараз тут „forum romanum", лук царя Константина і ин. Крім цього лука й деяких инших виїмків... все ру-

Вчительство завинило тим, що воно затратило найелементарнійші почуття національної гідности, сумління та обовязків. Оправдуючи себе ріжними політичними переслідуваннями та важким історичним лихоліттям, воно заняло позицію безстороннього глядача при подіях руйнації національного істнування його культури в усіми її установами й засобами. Почилося в вигідних і вдоволених „funkcjonarjuszy państwowych" у той час, коли народові треба було як найбільше активних робітників та оборонців, готових на посвяту і жертви. За це воно отримує нині, в властиво вже отримало гідну заплату, втративши зі загладою української народньої школи свій варстат праці! Так — „котюзі по заслузі!"

Громадянство в особах своїх освітних і політичних організацій завинило тим, що аморалізувало до крайности народню масу, привчаючи її через кілька літ глядіти свойого щастя й долі в чужих, та ще й до того ворожих нам сил. Наш найтемнійший селянин і робітник за прикладом своєї інтеліґенції та ріжних національних організацій прочитав максімум „активности" на льондонсько-паріжсько-женуенському фронті, а за те на фронті його рідної хати, обійстя, села, навіть його власної душі забрав противник преспокійно все, що йому необхідне для його найнужденнійшого життя — економічного й національно-культурного. Так то все мститься на народі, політичному анальфабетові, „висока політика"!

Ми втратили наше народне шкільництво майже безповоротно. Вчительство втратило професійний варстат праці, а громадянство найпримітивнійші установи національної культури. Це сумна правда, гірка дійсність! За те не втратили ми ще одного: можливости боротьби за поворот частини втраченого, та в оборону тих недобитків української школи, що ще якимсь чудом остали в наших руках.

Цю подвійну боротьбу прийдеться нам вести так довго, як довго обовязуватиме в Польщі закон про шкільництво національних меншостей з 31. липня 1924 року, та анальогічні розпорядки польського міністра освіти з 7. січня 1925 і 29. липня 1925. Мусить її вести з такою впертістю, витревалістю і пляновістю, з якою вестиме її наш противник. До цієї боротьби повинно стати однаково народне вчительство й усе грома-

пянство, взаїмно собі допомагаючи, взаїмно себе підтримуючи.

Наше національне положення — важке. Але силою можемо таки з нього видобутися. А сили цеї шукаймо в своїй національній чесности, гідности, напруженні волі та найбільшій активности.

In hoc signo vincimus!

Учитель.

Українські установи та їх урядництво.

З приводу статті проф. М. Возняка.*)

У своїй статті на тему українських установ проф. М. Возняк по поводу з конечности торкнувся урядництва тих установ. Тому, що в нас у цій справі панують ще старосвітські думки, слід би їй присвятити дещо уваги з боку ширшої, а не тільки станової, громади.

Теперішню реальну силу й вартість української нації становить зорганізоване у відповідних установах національне життя: освіта, кооперація, політика, професійні спілки. Що незорганізоване, це не представляє для розвою нації великої вартости; це хмаровина, чи рідина, яка тільки-що становить матеріял для будучої сили.

Кожна організація спирається на одиницях, які є душею установи. В менших установах, обмежених на малий простір, душею являються здебільша члени управ установ. У більших, у централях, де зосереджується багато ріжнородних справ великої ділянки, а через те члени управ їзза своїх службових обовязків не в силі виконувати якінебудь чинности, — там ціла праця й дійсний розвій установи спирається на урядовцях. Розуміється, що маємо на думці урядовців характерних, з ініціятивою, енергією, відповідним життєвим досвідом, знанням відносин і людей, а не переписувачів паперу. Годі вимагати від члена управи, щоби він кидав службове заняття, сідав до стола, студіював місцеві відносини, переглядав попередні акти, розроблював подрібно проекти якоїсь ділянки, їхав у край, словом бравсь за виконну роботу. А якраз ця робота і є зростом установи. При теперішній матеріяльній — не говоримо вже службовій — залежности такого члена управи, його робота носилаб признаки дорывочности й не далаб бажаного висліду, особливо тепер по наших централях, які вже так дуже розрослися. Колиб член управи великої установи міг таку роботу виконати, тоді очевидно для тої установи не конечно булиб потрібні й окремі урядовці. Але тоді такий член управи був би фактичним урядовцем. Виходить, що інституції розвиваються в першій мірі завдяки хистові їх урядовців. Здається, що для кожного неупередженого, для кожного справедливо й льогічно думаючого громадянина зовсім ясна й самозрозуміла думка проф. Возняка, що урядники т. зв. „приватні" українських установ — коли вони доросли до свойого завдання — це одні з важнійших носіїв самої ідеї, яку собою уявляє установа, це головні стовпи, на яких здвигається могутня будівля: народнє життя. І держава держиться у великій мірі своїми урядовцями. А чим для держави її урядовці, тим для нашої бездержавної нації урядовці її установ.

На шож у такому разі вибирати управу? На те, щоби був не тільки постійний контрольний орган, поставлений довірям більшости членів даної установи, але ще в більшій мірі на те, щоби той орган давав напрям праці в даному часі та умандатований громадянством рішав у його імені у даний момент всі передбачені й непередбачені справи установи, словом вів політику даної установи та відповідав за неї. Представництво інституції — самозрозуміле.

На жаль, де коли управа не може дати проводу установі, особливо тоді, коли — як каже проф. Возняк — туди „вдираються одиниці через припадок", або коли незрячі пігмеї, люде короткозорі, без ясної думки на справу, яку мають заступати, чи — не приведи Господи — хижаки. Коли так зложена управа інституції розуміє ще свій мандат на контролю в той спосіб, що не вяже рук своїм урядовцям, то ще інституція держиться (про розвій уже тут важче говорити). Але коли така управа держить урядовців на мотузочку своїх примх, власної пустої амбіції, чи інтересу не звязаного з даною установою, ані з потребою народнього розвитку, — тоді може наступити й упадок установи.

Тому то управа мусить співділати з урядництвом, уважаючи його на ділі за дорадника й співробітника великої будови. Де цього нема, або що ще гірше: де управа установи мусить скриватися зі своїми ділами перед урядовцями, де уводиться пережиті, нею самою в святочні дні поборювані звички дипльоматії, де намагається не в справах тактики, але у звичайних, господарських, задержати тайну перед урядовцями й загалом, — там щось незадрово, щось псується.

Зі сказаного ясно, яке важне місце займає „приватне" урядництво в розвитку нашій, особливо української. Українське приватне урядництво рекрутується з тих самостійників, що на державну службу не числили, або яких їзза їх самостійної вдачі до державної служби не принято. Це цінний матеріял. Коли взяти на увагу, що в нас незалежних людей так як нема (навіть адвокати й лікарі уважають себе тепер людьми залежними), то вага тих людей особливо для їх власної установи ще збільшиться. Тому ми повинні радіти, що ряди того інтеліґентного стану збільшаються, що незалежні люде йдуть на службу до кооператив, союзів, Просвіт, Кружків УПТ тощо. Воно, це урядництво береже свої установи як ока в голові. Коли в инших народів зловживання по установах з боку урядництва щоденне явище, то в українських установах це дуже рідкий виняток.

Таке ставлення справи здається самозрозуміле. А одначе загал глядить ще й досі на це инакше. Деякі установи поклали назіть у свій статут постанову, що її урядовець не сміє вийти до її ширшої чи вищої управи. Не йде тут про це, щоби взяти урядовця інституції до її управи, бо цю річ треба трактувати індивідуально, від випадку до випадку; відповідно до особистих кваліфікацій даної людини. Йде тільки про це, що загалом така постанова є. Виходить, що людина, яка на справах даного товариства найбільше визнається, яка присвячує тому товариству всі свої сили, яка з розвитком товариства звязує своє буття, — не сміє мати голосу при рішеннях про справу того товариства. Що більше: не рідко дається почути простацький голос про урядовця „ми його голуємо", так — немов би той урядовець не заробляв на себе.

Приватне урядництво свідоме свойого значіння в дану хвилю. Воно мусить тішитися довірям загалу, мусить почувати, що його трактується як рівновартних і рівноправних громадян без ніяких обмежень. Тоді воно не тільки не зневіриться у своїй праці, але поведе її ще більше інтензивно на користь установ і народу.

Л. Ясінчук.

*) „Діло" ч. 230. з 15. X. 1925.

В міських справах.

(Всенародне віче у Львові.)

(Безробіття і податки! дорожнеча і охорона льокаторів.)

Віче, скликане Народньою Організацією Українців м. Львова до театральної салі Муз. Тов. ім. Лисенка в дні 25. жовтня п. р., було посвячене справам міської людности. Саля була виповнена переважно робітництвом.

Збори відкрив голова Н. О. п. І. Ліщинський, пояснивши, чому саме меншанці Львова мусять забрати вічучі слово у вище названих справах. До президії зборів покликано п. І. Ліщинського, А. Короця і О. Карася і на секретаря п. С. Трусевича.

Річевий реферат виголосив п. В. Целевич. Засувавши загальний господарський стан, покликуючись на факти і статистичні дані, референт доказував, що як сільській, так і міській людности грозить господарська руїна і голодова смерть. Хоча безробіття в Польщі зростає загально, то українським робітникам приходиться терпіти ще й національний гнет, так що і з політичних оглядів Українцям відбирається змогу заробітку. Державні і міські власти викидають грубі гроші на банкети, прийняття „заграничних гостьці" і инші патріотичні цілі, а суми ті можна би вжити на ведення публичних робіт, при яких найшли би працю широкі верстви міського населення.

„Податкову шубу" скручено до останніх границь. У львівській скарбовій палаті є поваж 100.000 рекурсів, падуть торговельні і промислові підприємства, множаться ліцитації. Через заведення всяких монополів і запродання їх заграничному капіталові населення платить величезні посередні податки. В державнім буджеті найбільшими позиціями є видатки на військо і поліцію. Надмірні податки на нерухомости викликують підвищку комірного, а безробітна людність не є в силі платити вже теперішних непомірних оплат.

Після реферату і живої дискусії прийнято резолюції, в яких ухвалено:

I. Запротестувати: а) проти скарбово-фінансової політики польського правительства та завтування 8-годинного дня праці;

II. б) проти непринимання українських робітників до державних і міських заведень і проти вимоги з боку цих заведень переходу на рим.-католицизм.

III. в) проти завеликих посередніх податків, які обтяжують в першу чергу незаможне населення і через підвишку цін на монополеві вироби;

IV. г) проти непомірного обтяження ріжнородними податками ремесла;

V. домагатися: а) зменшення видатків на військо, поліцію і урядовців;

VI. б) рівномірного і справедливого трактування українського населення при розділі підмог для безробітних на зиму через звороти підмог в вугаю і баробонах;

VII. в) здержання підвишки комірного, здержання меншканевого податку і продовження речинця, після якого можна завізувати льокатора;

VIII. г) покликання зльокалізованих українських службовців до служби або виплачення їм і їх родинам належних емеритальних забезпечень;

IX. д) скасування листи для промислових виробів першої потреби.

Окремо принято резолюцію, в якій осуджено розтратну господарку магістрату м. Львова і поставлено домагання негайно розпочати міські роботи і видати забаровну будувати доми зі сутереновими помішеннями. Взивано українське громадянство творити і попирати українські кооперативи, попирати своїх ремісників, купців, робітників і підприємців. Зокрема поручено Народній Організації заняттся переведенням успішної підписки акцій Земельного Банку Гіпотечного, а тим, що в слідуючім сезоні частина фондів має бути ужита на урухомлення українського будівельного промислу.

Вкінці поставлено цілий ряд внесків, в яких зібрано домагання переведення акції за розвязання Ради м. Львова; створення комітету допомоги безробітним у Львові; основання бюра правної поради при Народній Організації м. Львова; притягнення інтеліґенції до участи в публичних виступах і т. п.

З концертової салі.

Концерт на дохід української Театральної кооперативи, що відбувся дня 22. ц. м. в салі Лисенка, заповідався інтересно виступом трьох нових невідомих досі у нас концертових сил: співачки Д. Левицької, і сестер Мандичевських, скрипачки і піяністки.

Публика зібрана на цьому концерті, чи сленнійше, ніж звичайно, вийшла вповолені, виявляла тільки деяке невдоволення з причини надто коротко (!) як на той концертантки, програми, скороченої ще більше тим, що одинока її фортепянова точка (Schumann-a Соната g-moll) (з причини несподіваного інциденту із пяністом пізніше) відпала.

Найбільше успіху мала справедливо співачка п. Дарія Левицька. Колишня учениця Муз. Інституту Лисенка, недавна абсольвентка віденської Академії — являється нині до певної міри голосово й артистично вповні заокругленою. Хто знав її кілька літ тому із наших „попісів", — мусів відразу мати явний доказ того, що може зробити в короткім часі добра співдна школа. Не хочу підчеркувати стільки розвою самого голосового матеріялу, як особливо розвою інтелектуальних та артистичних сил співачки в напрямі самостійного опанування змісту співаних творів та применення до них потрібної сталевої інтерпретації. В тім напрямку співачка виявила вже неабияку зрілість і інтеліґенцію. Усім співаним жанрам від великих оперових арій аж до пісенних форм, народнього, чи модерного типу, вміла надати те, що в них притоме та характеристичне. Може бути, що у великім її голосовім матеріялі не всі регістри ще ідеально вирівнані, але й тепер уже на порозі своєї співацької карієри п. Д. Левицька виявляє вже собою, як на наші відносини поважну силу на концертовій естраді, а може бути й на сцені, чого їй слід би тільки щиро побажати.

Про артистичні вальори другої концертантки, скрипачки п. Катрі Мандичевської на основі двох малих точок (Vitali-Ciaccona і уривок з концерту Мендельзона) судити трохи важко, коли хто хоче бути вповні точний і сонісний. Загально беручи (особливож у „Ciaccona"-і, зробила вона гарне вражіння як скрипачка з поважними аспіраціями, виявила гарний тон, певну й рішучу а спокійну руку, та інтеліґентну лінію фразування, а в наддатку також легкість та ритмічне згармонізування техніки. Але все те разом не дало ще якогось повного образу індивідуальности, тим більше, що надто очевидна „трема" деінде мала також свій вплив. Побажань було би мабуть дати артистці нагоду до частійших виступів із більшими творами.

У деяким разі концерт показав відрадну появу, що ради нових поважних продукційних артистичних сил все таки у нас більшають поводи але постійно.

Д-р С. Л-ич.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Остатнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за три великі уступи з передової статті п. з. „Система провокації".

— **Слідчий суддя обвинувачеником.** Недавно втік у Варшаві з кімнати слідчого судді Штрасмана визначний польський комуніст Юліян Лещинський. В 1920. р. коли більшовики збиралися по Варшаві, Лещинський був членом більшовицького уряду для Польщі, в якому займав становище комісаря внутрішніх справ. Лещинського арештували в 1924 р. та посадили його до бендзінської тюрми. Перед тижнем привезли його для переслухання і конфронтації з деякими свідками до канцелярії слідчого судді Штрасмана. Лещинські скористався з перестанку досліду конвоюючого його поліцая, вийшов по переслуханню з кімнати судді та втік. Слідчий суддя Штрасман і поліцай будуть відповідати перед судом за цю втечу. Суддя відповідатиме за бездільля влади, тобто за те, що замість конфронтувати Лещинського особисто, допустив переведення конфронтації свій відсутності. Якщо суд вирішить, що не сталося виключно з недбальства, то суддї грозить кара 6-тимісячного арешту. Якщо ж суд стане на становищі, що Штрасман допустився тут недбальства з рамисним і тенденцією, то в такому випадку загрожує йому кара дому попавши під 1—3 міт. В обох випадках суд може його позбавити становища судді. Поліцаєві загрожує кара одного року. — Радянська агенція „Тасса" повідомляє, що Лещинські прибув уже до Москви.

— **Папєжський патріот ставав чуже золото до скарбу.** Фінансова і бюджетова соймова комісія радила над проектом закону про злагіднення фінансової кризи. У зв'язку з тим поставив п. Грабовер таке внесення: Сойм вважає уряд, що предложення законопроекту, силою якого всі громадяне держави, рівні о-себи і т. д. будуть примушені титулом примусової позички, оприлюднювати та зворотної на протязі 30 літ, зложити дорогі камені і перли до державного скарбу з метою побільшення забезпеки золотого.

— **Арештування дефравандантів у Варшаві.** У Варшаві арештовано двох урядників т. зв. Самоходової Централі Зарновского і Мозелевского, які в перед-очному сезоні дефравували 32 тисячі золотих державного грошу. Яка це з черги дефравація державних грошей, годі й порахувати. Крадуть і крадуть при кожній нагоді і серед усяких обставин.

— **Реформа карного кодексу в СРСР.** На відбувшійся саме тепер сесії Всесоюзного Виконавчого Комітету в Москві предложив генеральний прокуратор СРСР. Крыленко новий проект реформи карного кодексу в напрямі відповідальности за державну зраду. Згідно з тим проектом у майбутньому каратись буде не тільки виконані злочини державної зради, але й наміри, карою смерти. Карою смерти буде каратися також за спровокування державного майна. Строго каратиметься також проступки проти вільної торговлі горівкою.

— **Для музикальних.** Найдено рукопис відомого композитора Вебера „Велику Службу Божу", яку вважали затраченою. Находку зробив віденський учений д-р Шнайдер.

— **Сконфіскування міністерських платень...** але в Англії, приймає спеціальний комітет виділений з членів англійського парламенту. Ця знижка має діяти до 10 прц. і вище.

— **Кривавий передвиборчий віче.** На передвиборчому вічу в Празі промовляв відомий словацький діяч о. Глінка. В часі зборів прийшло до гострих сутичок між сторонниками аграріїв і сторонниками національної партії. Виникалась стрілянина, в часі якої ранено тяжко 20 осіб.

— **Країна найкращих бібліотек.** Якщо скількість бібліотек має бути мірою освіти населення, то виходило би, що мешканці провінції Онтаріо належали би до найкультурніших. На три мільони людей мають 460 публичних бібліотек. Скільки є в нас? — не питайте.

— **Літаючі автомобілі.** Найдено вже спосіб зіснати літак з автомобілем. Німецька фірма А. Г. Дармштадт, відома фабрика автомобілів, придумала своєрідну конструкцію, завдяки якій тзв. аеромобіль стане загально доступною машиною. Літак зможе їхати по вулиці як автомобіль і автомобіль у воздусі... як хочете.

— **Справа підвищки чиншу.** Правнича комісія польського сойму почала 28. X. нагади над проектом новелі до закона про охорону льокаторів. Референт пос. Пужак (ППС.) проект має на цілі здержання автоматичної підвищки чиншу від 1. січня 1926 р. зокляду на економічну кризу. Референт Пужак заявився проти внесення ХД., бо ХД. домагається здержання підвищки лише для безробітних і для тих, що заробляють місячно максімум 80 зол. Проти проекту заявилися пос. Вітвер, Бродацкі і Женецкі.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Польський сойм.

На засіданні польського сойму 28. X. була дискусія над поправками сенату до зак. про виконанне зем. реформи. Голосування над законом буде в пятницю. Опісля приступили до закона про організацію тюремництва. Пос. Зомерштайн (Жид) констатує, що з дослідів соймової комісії виходить, що у вязницях бють, що не опалюють келій. Дуже часті є голодівки. Пос. Пєнєступа (комуніст) і Єремічі (Білорус) вичислюють примірі пожалування гідних відносин у вязницях. Пос. Уєсемблло (соц.) констатує, що закон той слід розглядати спокійно, тому про подробиці не говорить, одначе приключується до протестів инших бесідників, котрі заявилися проти теперішньої системи слідств і кар у тюрмах і вязницях і проти системи затушування цього вязничними властями. Пос. кс. Вирембальські старається виблітити надужитя, комітовані попередніми бесідниками. Стає в оборонї винуватих тих надужить і є вдоволений з теперішнього стану. Мін. Жихлінські старається відперти пороблені закиди. Пос. Козловскі (НД) поставив внесення перервати дискусію. Маршалок заявив, що у справі внесення „Визволення" про розвязання сойму розглядатимуть на слідуючім засіданні, в пятницю. На цьому наради покінчено.

Кінець гр.-болг. конфлікту.

Греція й Болгарія повідомила Раду С. Народів, що приймають без застережень її рішення. Гр. уряд зазначив, що евакуація болг. території почалась 28. 10. Гр. і болг. делегати зажадали переведення слідства С. Н., для стверджання причин інцидентів. Бріян прийняв із вдоволенням відповідь Греції й Болгарії.

Рада Союза Народів завізналася вже з повідомленням військових знавців, котрим поручено сконстатувати на місці, чи виконано вже приказ, даний грецьким і болгарським військам.

Криза франц. уряду.

Останні вістки повідомляють, що Пенлеве одержав місію утворити уряд. Дуже правдоподібне, що Бріян остане на становищі міністра заграничних справ, бо зміна на цьому становищі перед ратифікацією льокарнських договорів була би шкідна. Дуже правдоподібне, що новий уряд Пенлеве буде можливий лише при співпраці Еріо. През. Думерг скінчив 28. жовтня конференції. Деякі політичні кола є думки, що було би більше вказаним, колиб місію утворення уряду поручити Еріотові.

За розвязання фр. парляменту.

27. X. представники чотирох клюбів фр. лівиці радили, що слід би робити, колиб становище палати депутованих і сенату у справі уряду не було згідне. Партії згодилися, що в разі такого конфлікту слід розвязати парлямент і перевести нові вибори.

Бомбардування Дамаску.

З Льондону повідомляють, що в Дамаску збомбардувала франц. артилерія 500 домів. Жертвою впало около 8000 людя. Втікачі оповідають, що бомбардування тривало 57 годин. Вірмени масово кидають Дамаск. Арабська екзекутива в Єрусалимі заявила, що наслідком бомбардування Дамаску Французи втратили всі симпатії Арабів.

Недуга Троцького.

Рижські часописи повідомляють із Москви, що Троцький знову занедужав. Він одержав півторамісячну відпустку для лікування в Сухумі.

Бісна.

Гроші.

Акцепт. Амер. дол. 5·01·00—5·01·50, канад. дол. 5·56 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 нові 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 25·10—28·30.

Валюта. 20 кор. 24·25 —24·50, 20 франк 22·55—22·80; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·70—30·90.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·50·50, 5 акцов. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·13—2·14, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця кв. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·25—15·75, гречка наст. 00·00 00·00 овес наст. 17·00—17·50.

Дописи.

З Гуцульщини. *„Верховино, світку ти наш. Гей, як у тебе так мило!"* Мило, та не для нашого горем прибитого темного, засипаного адміністраційними карами, стерторизованого надмірними податками і данинами Гуцула. Мило, та хіба для вілаїних зайців, перед якими безладно опускаємо очи, які витискають останні соки з цієї живописної країни, навіщеної ще й елементарними нещастями.

Паші цього року не було, трави мало, та й тої не давала зробити безпастанні дощі; хмаролочи спричиняли несподівані, великі повені, води замулювали й так нужденні гуцульські огороди, забираючи ґрунта завдяки дикій сплавачці (Ф. Гещі) по Черемошу. Вчасні морози і сніги підбирають решту надій. Чорна розпука огортає Гуцула: заробітку (бутчини—вирубів лісів, будівництво) немає, а ще до того кругом границі; на полонинах сніги, тому передчасно зігнано худобину з верхів. А тут — повінь документів (ще й пограничних; без „повозу" не пускають на ярмарок), в яких і тямущий чоловік не розбереться, а тут скарб тисне за податки, а тут усякому лиш дай та дай! І йде масова випродаж худоби за безцінь. Настав час жнив для хрещених і нехрещених пяток, які добре знають положення Гуцула, добре знають, яку ціну ставити на маржину, якої Гуцул мусить позбутися, щоби не вмерти з голоду та щоби позбутися податків. На жаль, погано записався у нас (Жабе) і наш Красний Союз для збуту худоби, який платив цього літа далеко менше, як Жиди-посередники. Жиди використали нагоду, обвязали й собі ціни і пішло нарікання, що свої нищать народ. Розуміється, що наш Союз не має вже чого показуватись. Ще один досвід, як обережно, обдумано треба поступати на селі.

І сунуть з одної сторони чередн худоби на ярмарки; старці, жінки і нелітні діти двигають додому (30—50 км) по чвертині (25 кг) кукурудзи або ячменю, обливаючись гарячим потом; з другої сторони вганяють шалено авта, в яких вигіюють випасені, вдоволені люлці (в товаристві женщин), які мабуть любуються тим, як залякані гуцульські конята стають дуба над пропастями. Взагалі дикі інстинкти проявляються в тих людців. Прислухуючись розмові ветеринаря Г. з фізиком К. (в Косові): „Приходить до мене (роз. ветеринаря) Гуцул і каже: Вколило си ми теле і наложили кару; але не було грошей, то я відсидів добу. А тепер у мене корова кінна; порадьте ми, що маю робити: чи то теле вбити як продиться, чи йти відразу до арешту".—Розуміється —для людей з „вищою культурою" конкурси нещасного, необзнайомленого з польськими приписами Гуцула є нагодою до розривки, до хвиш...

І на кожному кроці використовують немилосердно темноту Гуцула. Навіть домовий податок, ухвалюваний гром. „радами" — і той, на диво, чим дальше у горн, чим дальше від Косова — тим більший. Вкінці зачули жир і хлібоїди і в половині жовтня зїхались до Косова зі Стовпюком на чолі.

А наша інтелігенція? Спить собі преспокійно і не думає навіть рушитись пова Косів-Кути. В найкращім разі зійдеться в „Бесіді" і побалакає, побавиться сплетнями, кидає на всі сторони підозріння (ознака деморалізації), сіє недовіря у власні сили, а позатим біляри... і більш нічого. А на село немає кому ні піїти ні поїхати, от хочби з відчитом. Не має кому навіть зібрати фактів про надужиття, немає кому подати Гуцулові ради. Бо подумати тільки: до українського адвоката приходить селянин, засуджений адміністративно на 20 зол. кари. На нещастя застає солїцитатора, який жадає 12 зол. за написання рекурсу. Гуцул відходить з огірченням і платить кару. Найгірше поставлена у нас кооперація. На сором і ганьбу — в Косівщині тільки одна кооператива і то не жива а вегетує (в Кутах), а кілька є на папері. Правда, деякі впали тому, що до діла брались не фахівці, а святки, які пова своїми інтересами з кооперацією нічого спільного не мають. Тут треба звернути увагу на поступування окр. суду в Коломиї, який досі не зареєстрував нового статуту кооперативи в Соколівці — внесеного ще в грудні 1924 р. Поліція не має вже чого чіпатися, тож вибирає в Гуцулів мосяжні топінці, які— вино по її поняттям — загрожують... цілости держави (Ясенів, Кочкорівка, Красноїлів, Жабе). Під цю пору лунає клич: „Свій до свого!" „Підпирайте рідний промисл!" Сільська крамниця сеpадзуче пасту Левицької, але — на „певенний жаль — ціла посилка на українське село приходить з написом „Elegant" і т. д... Про утрапляцію шкіл, почтові непорядки в Устеріках, всекуранію (недбальство Дністра), збут книжок, спартські дороги, розумівшись інстинктів власть імущих і лихву — другим разом. Сумно й невесело тепер на Гуцульщині. Недавно вінкоми у Кутах адвокатську канцелярію молодий адвокат д-р Марієн Гарденьки". Маємо надію, що молодий адвокат розворушить нашу тутешню інтелігенцію та й взагалі причиниться бодай в деякій мірі до поправи відносин. **Верховий О.**

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:

Вівторок, сала „Нар. Дому".
30.X. „Вій".
31.X. „Пан Твардовський".
Львів, сала Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.

Нові декорації і костюми. 562 23—?

Український мішаний хор Д. Котна
у суботу 31. X. Калуш.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин. 518 30-?

Виписи на Вищий комерційний курс при Торговельній школі Тов. „Просвіта" у Львові вул. Коперника 1. замикаються 4. падолиста 1925. — *Управа.* 2-2

Шерші сходини членів „Союза Українок" відбудуться у пятницю, дня 30. жовтня 1925 р. в год. 5. попол. в льокалї „Sedia", Рутовського 22. На денним порядку вечірок п. Балаки Баранової „Наталія Кобринська в українській фемінізмі". Проситься всіх членів явитися. 710 1-1

Дрібні оголошення.

СПАЛЬНЯ, їдальня, сальони, мужеські кімнати, сомідні, недорогі, найдешевше поручає: Лев Матвійовскі, вул. Ходкевичів 29. 675 4—4

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кляси. І I—III року учит. семінарії. Згодження приймає з чемности З. Левицький, Красіцьких 6. 695 4—8

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкуренційна Тканьня

„ЛЕНПОЛЬ"

С-ка з обм. пов.

Львів, вул. Городецька 121

приймає лен, конопні і клоча до виміни і виробу полотна, пайту, ручників, обрусів і т. п. Приймаємо агентів на дуже корисних условях. Купуємо також льняні і конопляні сировці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сировці, які висилається до конкуренційної Тканьні „ЛЕНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізнійше фрахт 481a вже мусить бути оплачений. 3—5

Оголошення.

Кооператива „Воскресення" у Копичинцях повідомляє своїх членів, що згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 4.III. 1925. оден членський уділ виносить 5 долярів. Члени, які не доповнять своїх уділів до дня 31.XII. 1825. з тим днем перестають бути членами.

707 I—I

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 244 (10.627). Львів, субота 31. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Ділo" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Нові керманичі Европи.

Це не ті, що творили Версайський мир, ні їх наслідники. І не ті, що хотіли відродити його над чарівним швайцарським озером, завдяки собі взаємно і всьому світові, що в Европі починається нова доба давно мріяного співжиття народів.

Головними керманичами европейських подій є сили, які лежать поза межами впливу тих людей, що стали в останнім десятилітті провідниками народів. Цей простий факт ствердили всі ще тоді, коли розпутану стихію війни не можна було вдержати ні величними гаслами, ні засобами науки та техніки. Ця правда, відкрита при нагоді війни, не була новою. Сили, які спонукували людину ділати, ніколи не були зовсім ясні. Їх поділ на внутрішні (біольогічні, зворушні, містичні чи розумові) і зовнішні (залежні від природи та економічних впливів) не вичерпували тайни.

Колись у передісторичній добі біольогічні сили, головно голод, панували над істнуванням. Людство не мало иншого ідеалу як годувати себе та продовжувати свій рід. Треба було віків, щоби життя стало лекше і вирнули перші почини суспільности. На місце номад появились села, міста, а згодом держави. Щойно тоді могли народитись ріжні цивілізації. Вони були ріжного рода, залежно від сил, які надавали їм напрям. Біольогічні потреби і деякі елементи чуттєві, такі як амбіція, зродили цивілізації мілітарного типу, анальогічні до Риму та великих азійських монархій.

Коли верх узяв інтелєкт — постала грецька цивілізація з її чудесами мистецтва та творчої думки. Коли переважали елементи містичні — повстало середновіччя з соборами та религійним життям.

Та у всіх великих цивілізаціях з ріжними силами, що надавали їм напрям та зміст, можна найти спільну ознаку: — вони вірили у вищі сили, божества, як у своїх провідників. Усе те, що було неясне, находило розвязку в істнуванні тих найвищих, незбагнених сил. Містична потреба віри є мабуть таким глибоким зерном засіяним у людській душі, що ніякі міркування розуму не в силі її викорінити. Навіть там, де поняття Бога буцім-то щезає, люде заступають його догмами та формулами, які набирають наскрізь божеських прикмет. Вчені стверджують, що религійний дух ні трохи не ослаб у нинішній добі, а змінив тільки свою форму. Нові форми віри: соціялізм, спіритизм, а навіть комунізм мають ті самі психольогічні підстави, що давні вірування — є містичною потребою розяснити світ і його сили.

У розвитку народів найпізнійше позначився вплив сил інтелєктуальних. Вони найважше поширювались на масу. Їх вплив на почування, пристрасти та вірування є ще доннні дуже слабкий. У конфліктах народів та суспільних кляс їх голос є майже нечутний.

Стверджуючи ці, мимо більш відомі факти, доходимо до моменту, коли позначується межа між внутрішнім, луховими силами людської культури і зовнішніми. Дивним дивом живемо в добі, яка нагадує нам давно забуті сили. У новітніх часах, не вперше, економічні сили пригадали державам та народам, що людська воля та вірування є залежні від економії, а не економія від них. Нині вони рішають про основи найсильнійших суспільних організмів. Вони приневолили народи вийти зі свого відокремлення, а їх співзалежність на ґрунті економічних потреб стає новим джерелом ворожнечі та конфліктів.

Економічна руїна Европи внаслідок німецького розгрому є найяркійшим прикладом такої економічної співзалежности. Англія, від часу, як утратила німецьку клієнтелю, зменшила на половину свій експорт і тепер стоїть перед питанням: як вийти з безробіття, що засуджує кілька мілионів робітників на нужду. Безліч міжнародніх конференцій і їх пригарні рішення, політичні договори і мирові плани, міністерські кабінети, — весь апарат, яким користуються сучасні держави, подобає вряди-годи на ворухання маріонеток, якими поводять шнурки зєднані в одній мізній жмені. Народи та держави, які хотіли би ці поводи взяти в одні свої руки, тільки збільшують загальну економічну кріву. Непереможні потреби істнування мало рахуються з психольогічними мотивами та потребами.

Народи, які не вміють відокремити своїх психічних домагань від необхідних завдань, у моментах, коли треба рішати про нову форму організації суспільности — сходять на манівці. Ця ситуація стає ще більше складною, коли для рівноваги умовин суспільного та культурного розвитку одні потрібують порозуміння з другими, а не в силі найти спільної мови. Тоді навіть найрозумнійший голос інтелєкту лишається без впливу і не в силі спасти останків розбитого корабля. Таким кораблем є сучасна Европа. Ті, що проводять ним, є тільки у невеличкій мірі його керманичами. Корабель заплив між ледячі гори, де стихія, на якому він колихається, є одною з найбільших сил, що може рушити його з місця. Цією силою є економічні умовини. Всі инші справи вирішує нині той, хто в силі відгадати її зміни, а проте всевладні закони.

„Унioністичний тиждень.

Унioністичний конґрес у Бруксесі і о. митр. А. Шептицький.

Брюссель в жовтні 1925.

Унioністичні змагання, заходи зєднити східну церкву зі західною, особливо актуальними стали в останніх літах, коли східний православний центр в Москві захитався і почав розкладатися. В останніх літах в ріжних осередках відбувалися зїзди і наради з метою приспішити момент обєднання християнських церков.

Саме тепер вся европейська преса заговорила про „Унioністичний тиждень" в Брукселі (в Бельгії). Зацікавлення справою зєднання церков найшло на заході відгомін не лише в духовних, але й світських колах.

Митр. А. Шептицький, поклавши метою свого життя поєднання церков, особлившу увагу звернув на Бельгію й Голяндію. І справді ця ідея найшла там багато прихильників. Багато бельгійських черців заявило готовість прийняти східний обряд і посвятитися унioністичній діяльности. В Бельгії засновується теж студитський монастир, який обійме провід усеї акції.

Висловом цих зусиль митр. А. Шептицького є теж „Унioністичний тиждень" („La semaine pour l' Union des Eglises"), що відбувся в Брукселі в днях 20—26 вересня ц. р. Провід „Унioністичного тижня" спочивав в руках о. монсіньора Ширгенса, відомого французького публіциста.

Дня 20 вересня ц. р. виголосили промови: о. Лев Жілє (студит), о. Лямберт Бодуен (що організує східний монастир в Бельгії) і о. Тишкевич (ісусовець). Особливо цікава була промова о. Лямберта, який зазначив, що унioністична метода, яка хоче латинщити вселенську церкву, є гідна осудження, а з нею слід осудити й тих, що бажалиб відібрати східній церкві її обряд, звичаї, обичаї, мову й культуру. Папа Лев XIII. рішучо осудив латинізаційні спроби.

Другого дня (21 вересня) довшу промову виголосив православний гр. Перовський. Він вказав, що спроби зєднання через польонізуючий латинізм не дадуть ніяких наслідків. Також до „уніятів" ізза їх нечистого східного обряду ставиться він з недовірям. Найкращим засобом зближення є харитативна акція. Крім нього промовляли ще о. де Местер і о. де ля Гай. Перший зупинився на атонському монастирі, якого вплив є домінуючий на Сході, а другий обговорював Евхаристійну жертву у православних. О. Манліє розказував свої враження про Схід, де пробував він понад 30 літ.

Третього дня до голосу прийшов о. митр. А Шетицький, який зазначив, що теперішня акція має підготовчий характер. Треба зблизити Схід зі Заходом та переконати незєднених, що вони нічого не тратять на злуці. З дальших рефератів слід зазначити реферат о. Моро про східну і західну літургію і о. Галлєна про шовінізм як перепону злуки церков. Крім того о. Жілє підносив потребу посвяти для ідеї зєднання, о. Тишкевич говорив про устрій католицької церкви, о. Манліє про побожність російського народу, а о. Лямберт про ватиканський Собор і його унioністичні заходи.

Останнього дня знову промовляв о. митр. Шептицький, реасумуючи тижневу працю унioністичного конгресу. Цей тиждень є кроком вперед в унioністичних змаганнях. Він згуртував разом людей, яким є дорогe зєднання Сходу зі Заходом. Без сумніву, що в змаганні до зєднання прийдеться перебороти ще багато трудношів, ще багато перепон стане на шляху, заки здійснить ся теза: „Да будуть всі єдино!"

Під кінець довшу промову виголосив теж кардинал о. Мерсіє, зазиваючи до виявів симпатій Сходові та студій над Сходом. Свою промову закінчив він словами грецького кардинала Виссаріона, які навів був у своїй енцикліці папа Лев XIII.: „Що відповімо Господеві, коли Він, що зійшов з неба, щоби нас злучити в одно стадо, прийняв тіло і ніс хрест, зажадає від нас рахунку ізза розламу з нашими братами. І як оборонимося перед грядучими поколіннями?"

Поява о. митр. Шептицького в Брукселі та його відправи робили величезне враження. З глибокою побожністю слухано його архиєрейської Служби божої, сотні приступали до св. Причастія, деякі плакали зі зворушення, бачучи, як він з трудом на кулях спинався на проповідницю. На унioністичну акцію вложено значні матеріяльні пожертви.

Бачучи заходи о. митр. Шептицького для справи зєднання церков, бельгійські часописи назвали його „найбільшим сучасним Славянином".

О. с.

По широкому світі.

Комісія для справ національних меншостей при Лізі Націй, що мала розглянути справу домагань цих меншостей, закінчила свої праці і приняла справоздання дотично поведінки у цих питаннях, з тим, щоби взяти як основу істнуючі договори.

Німецька Народня Партія, до якої належить міністр зак. справ Штреземан, прийняла резолюцію, звернену проти німецьких націоналістів, що договір у Льокарно не підриває основних інтересів Німеччини.

Конференція амбасадорів у Парижі радила над домаганнями Німеччини щодо роззброєння, передавши цю справу спеціяльній військовій комісії. Щодо евакуації кольонської смуги, льондонський і французький уряд, не робитимуть трудношів, якщо Німеччина лишиться на становищі своїх зобовязань у Льокарно.

Місьні вибори в Берлині дали побіду лівим партіям. Соціялісти дістали 604.704 голосів, комуністи 347.282, незал. соц. 14.608, націоналісти 385.326, нар. партія (права) 111.432, демократи 171.961, господарська 23.264, центр (клєрик.) 23.265, на дрібні групи 70.000. Взагалі голосувало 1,800.000 мешканців Берліна на 3 міл. управнених. Соціялісти здобули 74 мандати (замісць дотеперішніх 43), комуністи 42 (дотепер 20), націоналісти 47 (досіль 42), „Фолькспартай" 13 (36), демократи 21 (16), госп. 9 (12), центр 7 (8), незал. соц. 3 (3), инші партії 8. Вислід голосування свідчить про політичну перевтому Берлінців та про зріст комун. агітації одночасно зі зростом ліво-демокр. течій коштом правиці.

Мен Доневьд, бувший англійський премієр, що є тепер у переїзді в Берліні, як соціяліст сильно критикував політику радянського уряду, називаючи його буржуазним у своїх методах, імперіялістичним і царистичним. Англія не є зовсім ворогом Росії, як це видається постійно Чічерінові.

На соймовій арені.

Тюремні гаразди.

Інтерпеляція послів із комуністичної посольської фракції до міністра справедливости в справі голодівки і катування політичних вязнів у Львові.

Останні випадки у львівських тюрмах кинули яскраве світло на відносини, що панують у польських тюрмах та на безсилля чи краще неохоту уряду до заломання безправства.

Відносини, пануючі у львівських тюрмах під кермою пп. Маєвского, Гурского і Клюга, безнастанні переслідування, позбавлювання вязнів найелементарнійших прав, побої та важкі дисциплінарні кари змусили нарешті вязнів по неодній відбутій вже голодівці до нової голодівки дня 27. серпня н. р. Голодівка тривала 6 днів в імя слідуючих домагань: 1) дворазовий прохід; 2) стріча з рідньою раз на тиждень; 3) купіль теж раз на тиждень; 4) допущення усіх легальних газет; 5) відділення від кримінальних вязнів; 6) визнання сторої репрезентації політичних вязнів; 7) заборона всаджати політичних вязнів до темниці без подання їм на письмі мотивів. За ці права, що за царських часів були самозрозумілі, треба було аж 6 днів голодувати. На запевнення президента суду, що ці домагання, як зовсім слушні, будуть узгляднені, голодівку перервано. Але тюремна влада, призвичаєна до самоволі і безправства, зігнорувала обіцянку президента суду, а надто бажаючи відомститися на вязнях, зарядила перевезення частини політичних вязнів до темниць на Бригідках.

Коли репресії не припинялися, коли пообіцяних полекш не введено в життя, політичні вязні почали нову голодівку дня 14. вересня. Це викликало новий атак з боку тюремної влади, що рішила той „бунт" здавити силою.

Недужих і горячкуючих вязнів скатовано та вкинено до темниць.

Прохання оборонців у справі лікарських оглядин побитих відкинуто. Дано їм дозвіл на побачення з побитими під умовою, що не будуть їх питати про побої. Судова влада на прохання оборонців про інтервенцію заслоновувалася некомпетенцією.

Щойно 22. вересня вдалося оборонцеві д-рові Федакові побачити збитого страшно пп. Мельника, біля якого лежав теж важко побитий Зиблікевич.

Згідно з зізнанням Мельника справа представлялася ось як: В понеділок 14. вересня на вістку про привезення до вязниці Василя Костинюка, якого поліція важко побила, Мельник на знак протесту почав співати патріотичні українські пісні. У вівторок явився у нього дир. Маєвські, якому Мельник признався згідно з правдою, що співав сам і з ніким у тій справі не порозумівався. В середу, коли Мельник, маючи 38 степенів горячки, по зажитю аспірини положився до ліжка, впала до келії банда дозорців під проводом Малняка і Дрибліка і повиносивши наперед із келії політичних вязнів Зиблікевича і Зеленого, взялася бити в незвичайний спосіб Мельника. Відбито йому легені так, що він дістав кровотік. Крім цього його конано і топтано. Щоби він не міг кричати, завинено йому голову простирадлом і потім волочено його через цілий коридор за ноги аж до вязничної каретки. По дорозі його знов копали та били.

По перевезенню до Бригідок вкинули його до темниці ч. 3., в якій є бетонована підлога та зовсім зіжко з нетями без сінника і без подушки. Щойно на другий день явився лікар, який все одно полишив Мельника в темниці. В четвер рано Мельник почав голодівку на знак протесту проти звірського катування. Голодівку перервав щойно в суботу, коли його перевезли до шпиталю. В понеділок переслухував його слідчий судця, а в середу делегат міністерства з Варшави, Свибінські, перед яким зізнав разом з иншими вязнями усе.

Подібно як з Мельником поступали з цілим рядом инших вязнів як із Зиблікевичем, Барановським, Зеленим і ин. Густу Декенбалм винесено з темниці непритомною по цілочисному побуті. Львівські випадки змушують нас стверднти незвичайно характеристичні для тюремних відносин у Польщі слідуючі факти:

1. Вища судова влада і прокуратура стараються справу затаїти шляхом недопущення оборонців до розмови з побитими, шляхом конфіскати газет, що описують згідно з правдою усі тюремні побої та накінець шляхом заперечування фактів побиття.

2. Коли нарешті дають дозвіл на побачення з вязнями то тюремна влада перед безкарністю тої доволі саботує, а коли вже і вона „мушент уступити, то асистує при розмові та не позволяє говорити про факти побиття.

3. Міністерство по переведенню слідства не тільки не покликує нікого до відповідальности незважаючи на безбрідні докази побоїв у вигляді трупних кровотоків і явних слідів важкого побиття, але видає ще комунікат, в якому завдяки цілу вину на вязнів та оповідає тактику тюремної влади. Той комунікат є заплямленим листом (гріхом) для адміністративної влади. На підставі того документу змушують вони й на далі привовлювати — уживає стало п. Свибінського — „нове розміщування політичних вязнів" і „плані ретурним переобачені загострення". Напятнувуючи з цілим натиском варварське поведення тюремної влади у Львові, підписані запитують п. міністра справедливости:

1. Чи склонний він зарядити негайне усунення та арештування усіх тих управителів тюрем і позорців, яких поступування змушує політичних вязнів до безнастанних голодівок, які самі наказують або толерують нечувані знущання над політичними вязнями.

2. Чи і що наміряє п. міністер зарядити, щоби нарешті покінчити знущання над політичними вязнями.

Внесення комуністичної посольської фракції в справі скасування свенточиської тюрми а також у справі створення комісії для пролїрення випадків у тюрмах свентокшиській, ломжиській і перемиській.

Про бунти вязнів у Свентокшиску та в Ломжі ми писали свого часу досить обширно. Так само писали ми про події в перемиській тюрмі. Ці останні на щастя не привіяли такого трагічного обороту та закінчення, як випадки у двох вище названих тюрмах, що закінчились великим кровопролиттям. Але причиною усіх тих подій було одно й те саме нелюдське поведення з вязнями та невиносимі тюремні відносини. З тих причин тексту цього внеску не подаємо.

Найбільший вибір бляхатих товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 26-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

У важній справі.

Перед Загальними Зборами У. П. Т.

„І так були великі ревнителі, що много з великим коштом церков і манастирів намурували й мистецтвами обезпечили, золотом, сріблом, перлами й дорогими камінями церкви прикрасили, книг велике множество языком (церковно) словянським нанесли, — але того що було найпотрібнійше, шкіл посполитих не фундували".

Ось які гіркі слова вихопилися з уст одного з найкращих синів Галичини на переломі XVI. с., коли він у першім десятилітті XVII. в. писав свою під неодним оглядом дуже замітну „пересторогу".

Наведені вище слова стверджують правду страшну в наслідках для всього історичного життя нашої нації аж до теперішнього моменту. Хоч автор, пишучи свою думку, міг мати перед очима тільки довгі віки попереднього українського життя від часу прийняття християнства, одначе його вислів не втратив своєї правди й для дальших століть української історії, бо не було у нас такого моменту, коли булоб досить потрібних шкіл, коли число наших шкіл відповідалоб бодай у малій мірі числу українського населення, коли наше шкільництво відповідалоб потребам українського життя, коли воно не стоялоб у хвості за західно-европейським.

Яку вагу привязують зрілі, культурні народи до рідного шкільництва, бачимо з того, що навіть державні народи, яких податки ідуть у більшій чи меншій пропорції на національне шкільництво й національну освіту взагалі, не вдоволяються опікою держави шкільництвом, але з власної ініціятиви та власними коштами, складками, жертвами й записами удержують велике число шкіл, потрібних їм до кращого розвитку їх економічного, соціяльно-культурного й політичного життя. Щож щойно говорити про недержавні народи, а до того про частини народів, виставлені на повну денаціоналізацію?

Хоча скільки не було критичних моментів у житті західно-українських земель, теперішній момент є для них одним із найкритичнійших. Коли дивимося на справу зі справжнього українського становища, не маємо тут ніодної народньої школи, навіяної українським духом і подиктованої вимогами нашого життя, середне українське шкільництво покручене, а університетська справа прибрала просто гумористичні форми — це все очевидно, наскільки річ іде про українське шкільництво за українські податки. Від державного шкільництва недалеко відскочило й наше приватне шкільництво — з одного боку наслідком добре відомого теперішнього шкільного режиму, з другого ще більше наслідком того, що наша суспільність замало розуміє вагу рідної школи, а відгомоном цього нерозуміння є недостача подрібно розробленого пляну та провідної лінії з боку тих наших інституцій, котрим повірена опіка над нашим шкільництвом.

Нераз можна почути слова, що, мовляв, ми пятьсот років були під історичною Польщею, а все таки вдержалися при своїй національности, то не знищить нас і теперішній режим. Нема нічого гіршого від подібного обдурювання себе. Історична Польща була шляхетська Польща, що так само цілком не цікавилася людським життям і освітою українського селянина, як і польського. До того і своєю соціяльною будовою й релігійною нетолеранцією історична Польща відтручувала від себе українське духовенство, одиноку як-так освічену верству після ганебного переходу української шляхти в польський табор. Наслідком того українську націю під історичною Польщею творив „chłop i pop" і та частина міщан і передміщан, що не багато відбігла від селян. Словом, може висловлю парадокс, нашу нашою винесла темнота напів живою з обіймів історичної Польщі.

І отрута буває в рідких, виїмкових випадках ліком, але на загал її ділання цілком протилежне. Так і темнота сьогодні має для нашої нації цілком протилежні наслідки, як колись. Складається на це державна машина, кольонізація, відповідно спрепароване польське шкільництво і т. д. з противного боку,

---

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 13)

Зі Львова до Риму.

Колісей і папський Рим. — Базиліка св. Петра. — Слава і володарі. — Італійські „вигоди". — Ватикан.

Колісей (амфітеатр) оглядали ми два рази. Поражуюча будова! Високий він (даху не має) 48·5 м, довгий 185 м, широкий 156 м (має форму еліпси).

Бедекер каже, що збудував його цісар Веспазіян для 85.000 видців. З певністю тремтів перед Римом усякий варвар, коли в ньому щось такого бачив. Тут боролись гладіятори („Ave, Cesar, imperator, morituri te salutant!"), тут мордували християн... Думаєш, і нагадуєш собі большевицькі „стєнкі" та льохи... Nihil novi sub sole! (нічого нового під сонцем).

Старовини в Римі повно: поганські храми, театри, поганські цвинтарі, християнські катакомби, решти оборонних мурів старого Риму, єгипетські обеліски, спроваджені до Риму.., Те все Римляне старанно бережуть. Бачиш новомодну палату на місці, де стояв старинний оборонний мур; а решткн того муру хороняться під доцільно збудованою аркадою. З тих днів Рим і нині тягне свою силу й славу. Цеж неякийбудь погній для нього!

І нині Рим є одинокий на світі. І не може повстати більше таких міст, бо трьохтисячна історія не дається відвернути. Отся історія Риму не заломилась (як пр. історія Вавилону, або новійшого Царгороду), але продовжувалась через середні віки і нині продовжується. Спадщину давнього поганського Риму перейняв християнський Рим, а спадщину давних римських імператорів перейняли папи. Нині Рим є головою християнського католицького світа.

Рим — папський, не королівський. Це слідно на кождому кроці. Італійські королі „новики" в Римі. А папи репревентували Рим від часів заложення історії поганського Риму. 350 римських церков, а особливо чотири, правдиво королівські, базиліки (св. Петра, св. Павла, латеранська і Maria Maggiore) та Ватикан (папські палати) просто поневолюють кождого приїзжого, і він — хоч-не-хоч — мусить не розуміти й признати, що Рим — папський. Противага італійського короля губиться.

Середньовічний Рим, який завмірає, представляють старі — звичайні італійські — вузькі і обдерті вулички. А той середньовічний Рим, що й нині живе, представляють передовсім старі римські церкви, базиліки і Ватикан.

Базиліка св. Петра (збудована на гробі св. Ап. Петра) найбільша християнська церква на світі. Велетень. Її розміри і навіть форма нагадують колісей. Християнський Рим, може й підсвідомо, конче хотів виставити протилежність до колісея, а протилежности, як льогіка каже, находяться під спільним родом. Фасада базиліки св. Петра висока 44·3 м, але баня з хрестом висока 132·5 м; ширина фасади 112·6 м, довжина церкви 194 м. Можна би отже з тої базиліки вирізати сім соборних церков, а ще кожна з них була би — дай нам, Боже таку! Величезна площа перед св. Петром, обведена з двох боків овальними колюмнадами, справляє, що розміри церкви видаються куди меншими. На даху церкви, якого зовсім не бачиш, має жити до 300 осіб церковної служби. А статуї апостолів на фасалі, високі 5·7 м, виглядають невеликі. Щойно в середині храму розміри й окраса просто вражають. Образи — тільки мозаїки. Хоч старі, світять якби нинішні. Дорогого мармору, артистичних статуй — не переглянеш. Одначе не слідно перевантаження. Замісць описувати вигляд, подам за Бедекером, що з кінцем XVII ст. обчислено видатки на будову і прикрасу цього храму на 200 міл. золотих німець. марок. А річні видатки на удержання храму (його безнастанно відновлюють) виносять приблизно 150.000 золотих німець. марок. Отже можна собі уявити все инше!

Певне, що простолюдин, як знайдеться в тій базиліці, думає, що він у небі і самого Бога бачить (як колись посли Володимира Вел. у св. Софії в Царгороді). Але на мене, хоч я священик, зробив цей храм саме протилежне враження. Я тільки на силу міг молитись у ньому. А думаю, що багато освічених людей зазнає в ній подібного враження. Своїми розмірами й окрасою вона переходить ті межі, які потрібні для нашої уяви, для побожного настрою і ставмо подивляти не Бога, але людей, котрі це створили і набираємо пошани перед папством, котрого вона є символом. Це властиво не храм для молитви, але для репрезентації — величній музей. В таких церквах звичайно більше бачиться таких людей, котрі оглядають твори, як таких, котрі моляться. Ясно, що годі з того робити якісь закиди таким базилікам — чи то їхнім основникам. Це між людьми так мусить бути: де тільки можемо, всюди доходимо до останніх меж. Цісар Нерон, що велів розпняти якогось там „Петра", з походження Жида, закусував би собі губи із злости, колиб воскрес, поглянув на

а з нашого слабість характерів, шукання хліба й т. ин.

Характери повинні формувати в тіснім порозумінні дім і школа, преса й книга. Перші два чинники повинні рівнож подбати, щоб набута освіта давала вихованцям як найбільше практичного знання, що, рахуючися з новими формами життя, давалоб українській молоді спроможність жити серед свого народу й виключно для нього.

Таким робом сучасний момент підносить значіння УПТ. на далеко більшу висоту, ніж наша суспільність це розуміла досі. На передне місце нашого життя висувається УПТ., як еманація жури семимільйонової частини нашого народу удержати єдність із своїм пнем, як еманація тривожного перейняття долею своїх дітей і вихованців із боку батьків і опікунів, нарешті назрілої свідомости великої відповідальности перед будучністю за прогайнування найменшої нагоди в теперішности.

І буваючи з такими думками на кількох останніх загальних зборах УПТ., я не міг вилити на папір своїх вражінь, віднесених із поодиноких зборів, тільки тому, що за багато треба булоб вилити жовчі та крови. Чого не можна було бачити на таких зборах? Тут і тип з приповідки „ходить як овечка, а бушкає як баран", і валення політичного противника, й руйницькі, нельогічні, беззмістові промови, і демагогічна вакханалія, і заходи деяких гуртків ухопити „варстат" у свої руки, і роблення з усенародного товариства якогось тісно станового і т. д. і т. д. А найбільше недостачі пошани до тих, котрі несли радо свою працю УПТ. згідно зо своїм найкращим розумінням такої праці й, що головне, відійшли від неї гідно сповнивши взяте на себе завдання.

Очевидно, кождочасні загальні збори УПТ. будуть завсіди відбиткою рівня зрозуміння ваги рідної школи для нації з боку широких мас громадянства. Одначе все таки від делегатів можна вимагати, щоб вони в дечім випередили загал і зблизилися до того розуміння ваги УПТ. в сучасний момент для нації, котре саме диктує згаданий момент.

Плян праці, напрямні лінії й ідея УПТ. це теми для окремих, основних статтей у нашій пресі, спільних нарад Головної Управи УПТ. з Головним Виділом „Просвіти" й иншими зближеними культурними інституціями, нарешті окремих на це спеціяльно уладжених анкет. Але це не значить, щоб про такі справи не говорити й на загальних зборах УПТ. Головне завдання останніх буде вибрати Головну Управу, до якої не повинні входити люде, перетяжені иншими обовязками. Хвилеве положення УПТ. й велика відповідальність Товариства перед завтрішнім днем за сьогоднішнє поставлення шкільної справи вимагають, щоб поодинокі партії й стани дали найчистійших, найрозумнійших і найпрацьовитійших кандидатів, здатних доцільно господарити зібраними вдовиними лептами й наділених беззастережним довірям широких кругів громадянства. Словом — нова Головна Управа УПТ. має з одного боку зробити значний ступінь уперід на шляху своїх завдань, з другого тішитися беззастережним довірям усіх партій і станів.

М. Возняк.

Сильна економічна орґанзіація заборолом для народу.

Боронімся закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного, Львів, Підвалля 7.

Радянська Україна.

Реорґанізація комітетів незаможних селян.

Комісія Всеукраїнського центрального виконавчого комітету по реорґанізації комнезамів виробила проект декрету про реорґанізацію комітетів незаможнього селянства і статут, який означує права, обовязки і цілі комітетів. Декрет передбачує переміну комнезамів на громадсько-виробничі організації. Їх нові завдання заключаються у всесторонній піддержці та економічному відродженню сеяцських господарств. Крім цього вони матимуть за завдання: втягати сільську бідноту до колективізації сільського господарства, дбати про піднесення культурного рівня села та закріплювати революційну законність. За комнезамами зберігаються всі приналежні до них тепер маєткові права і майно набуте ними на основі революційного права. Комнезами дістають податкові та инші пільги на рівні з сільськогосподарськими колективами. Проект декрету і статут підуть в найкоротшому часі на затвердження ВУЦВК-ту. („Правда".)

Українське Педаґоґічне Товариство.

Звіт в діяльности за час від 1. IX. 1924 до 31. VIII. 1925.

2-го жовтня ц. р. відбудуться річні збори УПТ. Головна Управа Т-ва виступає перед ними з докладним звідомленням про минулий адміністраційний рік. З того звідомлення, виданого окремою брошурою, виймаємо що найважнійші відомости, маючи на увазі величезну вагу установи, якою цікавиться увесь свідомий український загал.

І. Народні школи.

Шкільний рік 1924|25 був для шкільництва УПТ. не менше тяжкий ніж попередний. Неустанна боротьба за наше право на освіту, зужила головно сили Т-ва. Шкільництво УПТ. не тільки що не могло поширитися, а навпаки змаліло. Хоч не богато Кружків УПТ. заходилося около заснування нових шкіл, то й ті змагання остали даремні. Прохання дозволу на отворення кільканайцять шкіл лежать і досі не вирішені в Кураторії, що не може їх заборонити, але й не дозволяє, щоб отворені без дозволу могла замкнути. Деякі з цих Кружків запровадили у себе покищо збірні лекції по домах родичів.

Шкільна влада не тільки не дає дозволу на нові школи, але й закриває існуючі, як це сталося в Білому Камені, Гавареччині, Зазулях, Розважі і Сасові (Золочівського повіту) та в Делятині, Посвержі (пов. Рогатин), у Пралківцях (Перемиського пов.) і в Комарні, разом 8 шкіл, через що змаліло число народніх шкіл УПТ-ва у цім році на 20.

Народнім школам УПТ ва в Копичинцях, Станиславові і Стрию докучали пов. шк. Ради неустанно домаганням, щоб змінили українську урядову мову на польську, погрожуючи закриттям цих шкіл. Дошкулюється нашим школам і тим, що не признається важности їх свідоцтв задля того, що не мають права повнолюдности. Це заставило деякі Кружки старатися за це право.

До цих перепон розвоєві шкіл УПТ-ва прибула ц. р. нова, а то масова заборона навчання кільканайцятьом учителям і вчителькам на підставі їх „політичної дискваліфікації", хоч нікому з них досі не то що не доказано, але навіть не закинено ніякої провини. Проти цієї заборони внесено скарги до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

У всіх 20-ти школах було 111 (123) кляс, з них 99 (108) основних, а 12 (15) рівнорядних. У 65 (63) класах відбувалася наука перед полуднем, а в 46 (57) пополудні. Годі було усунути пополудневу науку зовсім через недостачу приміщення.

Число дітей у всіх школах виносило 3.495 (на 4.163 з 1923) записаних, отже на 668 менше чим торік, а то в наслідок закриття 8 шкіл і воєнних обставин, які спричинили значно менший приріст дітвори. Зі записаних дітей клясифіковано з кінцем шк. року 3.117 (3.795), тобто 89% записаних, що свідчить про добру фреквенцію наших шкіл. Із клясифікованої дітвори признано 2.825 (3.523) або 90% (93%) здатними до вищої кляси, що доказує гарний вислід науки, яка все більше кращає, бо ступає вже замітно на нові шляхи виховного навчання способом самодіяльности дітвори. Із 106 (126) світських членів учительства було 32 (37) учителів, а 74 (89) учительок. Учительство УПТ-ва сповняло свої обовязки радо, пильно і совісно, і є між ним ідейні робітники-громадяне, що своїм словом, трудом і прикладом виховують молодь на гарних членів рідної нації. Учительство УПТ-ва урядило ц. р. із власного почину конференцію, на якій радило над педагог. і становими справами й предложило свої побажання Г. Управі, яка по змозі полагодила їх прихильно.

Працю учительства утруднювали недостача научних приладів у 12-ти школах і загальний брак відповідних підручників для всіх предметів науки, що й укорочувало її вислід.

Щоба заступити по змозі брак відповідних підручників, звернено особлившу увагу на діточі бібліотеки, які значно збільшилися ц. р.

Слабше вивіновані учительські бібліотеки поодиноких шкіл, з яких ледво половина мала значнійше число творів. Богата педагоґічна бібліотека УПТ-ва при Головній Управі істнує окремо.

Про здоровля молоді подбано цього року настановленням шкільних лікарів, які є вже в 12 школах.

бківіліку св. Петра і зрозумів, що той „якийсь" Петро відобрав йому славу... Маю звичай казати, що іронія ходить по світі!

В базиліці є 30 вівтарів і 148 колюмн. Головний вівтар (на котрому тільки папи відправляють, звернені лицем до народу після давнього грецького звичаю) має над собою піднебесне високе 29 м. Але з огляду на розміри храму не виглядає таке високе. З монументів, які є прикріплені до бічних стін храму, мушу згадати памятник Марії Клементини Собеской († 1735 в Римі). Ось Поляки навіть тут мають своє імя!... Так воно аж до наших часів, що тільки пани, князі, володарі лошпрювали й продовжали славу свойого народу. Це й правильне, бо голова творить славу людині, а не животище. Сили цілого народу концентруються в володареві. Україно, а деж твої володарі?... Зправді нині „традицією" коронованні голови виходять з моди, а на верх виходять „природою" коронованні голови. Та властиво завсіди панували обидва ті роди володарів, тільки раз одні, а раз другі перевагали.

Ще мушу згадати базиліку св. Павла, яка лежить за мурами міста Риму (в ній гріб св. Ап. Павла). Вона значно менша (її довжина 127·36 м.) від базиліки св. Петра, а її зовнішний вигляд щідком буденний. Але зате середина — чудо краси, блеску і дорогоцінности (особливо дорогоцінних марморів). Нема в тих храмах лавок. Але бо справа така ясна, і перший ліпший це розуміє, що лавки в таких храмах псували би величність цілого вигляду. А коли трохи подумаємо, годі не признати слушности грецькій засаді: що в церкві не повинно бути лавок. Вони тут хіба тільки для вигоди, а не тому, щоб тут належали. Вигідні Італійці радять собі в тих базиліках так, що приносять собі до церкви свої ординарні крісла (навіть із звичайних негибльованих дошок), і тут їх оставляють. Те саме в Венеції в св. Марка, хоч там є лавки, (одначе небагато їх). Яка це прикра дісгармонія! Я вже зазначив, що в Італії культура вимішана з патріярхальною примітивністю.

Або ось такий „кавалок". В Італії по містах pissoir-и отверті. Дві плити з боків, прикріплені до стіни, — от і все. Такі pissoir-и бувають також при стінах церков. Італійці не звертають на це ніякої уваги. Але це нас „варварів" вражає, бо воно противне нашому почуванню. Молоді студенти завсіди більш стидливі й уважливі, як старі пани. А ми щойно студенти в житті...

Ватикан лежить біля св. Петра по правій стороні Тибра. Звонні не виглядає ані високий, ані великий, а ще менш — стилевий (цеж ріжні будови накопичені одна при другій). Але в середині — цісарський лябіринт! Бедекер каже, що не є правдива вістка, яка по світі кружляє, начеб у Ватикані мало бути аж 10.000 кімнат і каплиць. Є їх около 2.000 і 20 подвірь. Тут містяться папські музеї, бібліотеки, парадні салі, каплиці, папське помешкання, (яке займає тільки одно крило). Славна Сикстинська каплиця, якщо мати на увазі цілість, це ряд широких коридорів і саль, в яких можна заблукатись. Властива каплиця довга 40·5 м., а широка 13·2 м. Малюнки (фрески) старі. Я нічого не можу про них говорити, бо тоді, коли я звиджував отсю „каплицю", товпилось там стільки людей, як у нас на церковних дверях, коли люде з церкви виходять. Тому я властиво й не оглянув її добре тай — правду казати — не визнаюся на фінезіях старого малярства. Бібліотека також поміщена в широких чудових коридорах — у повачинюваних шафах. Музей новочасних образів невеликий. Але музей старинних статуй либонь один з найбогатших на світі. Він наглядно свідчить про те, що папи перейняли спадщину старого поганського Риму. Зайшла при тому одна неприємна дісгармонія. Старинні погани не мали повного передання про перших людей, не знали про „фіговий листок", і всі статуї різьбили в „Адамовому строї", доки він ще не згрішив. Але яке враження робив би цілий ліс таких статуй у Ватикані?... І ось треба було кожньому божкові чи героєві доробити „фіговий листок"...

У коридорах бібліотеки тай у инших салях цього року міститься „місійна виставa". Це властиво фольклористична виставa тих країв і народів, де працюють католицькі місіонарі. Тут узори хат, племен, оригінальні оружжя, знаряддя і т. ин. з Полінезії, Австралії, Бразилії, Африки і т. д. Таку виставу могла би уладити либонь тільки ще одна англійська імперія. Якщо все зважити, хоч би навіть абстрагувати від усяких догматичних мотивів, то виходить ясним, що Рим дійсно є центром християнського світа. Якеж инше місто може під тим оглядом суперничати з Римом? Es ist einmal so, чи кому це подобається, чи ні. Кажуть, що в Римі є біля 8.000 священників. Одначе на вулицях не стрічається їх так часто, як пр. у Фрибурґу в Швайцарії. А може це так тільки в часі шкільних вакацій, коли студенти і професори папських шкіл є поза Римом?

(Докінчення буде.)

Руханка, гри і прогульки причиняпися теж до скріплення тіла і духа. Пожадане булоб краше приміщення шкіл, перенесення науки з пополудня на передполудне, придатні руханкові салі і частійші прогульки з учительством.

Поза шкільною наукою були в чотирох школах підготовні курси до вступних іспитів для середніх шкіл, в дів. школі ім. Грінченка у Львові, курси жіночих робіт, а в Золочеві столярська робітня. За те не було на жаль і ц. р. ні при одній школі курсів для неграмотних; шк. влада ставляє і тут перепони, як це досвідчила філія Просвіти в Тернополі. Вступний іспит до середніх шкіл здало з добрим успіхом 182 дітей шкіл УТП-ва.

Шкільні кооперативи були вже в 11 школах, з яких деякі розвивалися дуже гарно. Дві школи (в Золочеві і Копичинцях) мали діточі щадниці, а в Копичинцях був ще вакаційний корпус і роздано бідним дітям безплатні обіди.

Всі школи УПТ-ва устроювали діточі вистави (театральні, концерти, руханкові вправи і т. п.) у память Шевченка, Франка, на св. Миколая, на ялинку, під кінець шк. року і з ин. нагоди. Доходи із них улаштувань, що виносили від скромної квоти 20 зол. до поважної суми 342 зол., ішли на потреби школи, головно на закупно научних приладів і бібліотек. Такі вистави збірними силами виховують заразом молодь до спільної громадянської праці з усіми її гарними прикметами. У деяких школах бували й правильні збірки на „Рідну Школу" чим виховувано молоде покоління до жертвенности на національні цілі.

II. Захоронки.

Дошкільне виховання й підготування дітвори до властивої науки відбувалося в захоронках, яких число збільшилося цього року з 8 на 11, бо прибула захоронка у Львові, на Замарстинові, в Раві Руській і Угнові. Побажано було би, щоб захоронки чи діточі садки множилися по наших містах і селах.

До цих захоронок записалося ц. р. кругло 400 дітей, які ходили до них досить правильно і виказали дуже гарні успіхи, про що засвідчили їх вистави поодиноко і всіх львівських захоронок гуртом, на яких ці наші найменші пописувалися дуже добре співами, деклямаціями, вправами, грами й сценками. Про матеріяльні потреби приміщення, харчів і обслуги захоронок у Львові, Клепарові і Левандівці дбало Тов-о „Українська Захоронка" у Львові, а про платню вчительок і педагогічний провід УПТво.

III. Українські семінарії.

Учительських семінарів з концесією і правом прилюдности мало УПТво в минулому шк. році, як і досі, три, а то: в Коломиї, Самборі і Стрию. Для семінарійних курсів у Станиславові і двох у Львові годі було і досі мимо всяких старань і виконання всіх жадань шк. влади добитися навіть концесії, не то права прилюдности. Це неустанне відсування справи з боку влади допровадило до того, що курси в Станиславові закрито з кінцем шк. р. 1924/25, бо задля недопущення абсольвентів з р. 1923/24 до матури зменшилася фреквенція зі 127 записаних на 42 з кінцем шк. року в пяти курсах. Так само удалося тільки з тяжким трудом удержати мужеські курси у Львові проти неустанної загрози їх закриття.

За те жіночі семінарії і курси розвиваються добре.

У всіх наших семінаріях і сем. курсах (крім Станиславова) було разом 622 дівчат, а 50 хлопців записаних.

Учениці семінарії в Коломиї курсів у Львові ставали цього р до матури, перші в своїм таки семінарі, а другі в державнім.

Коломийська семінарія мала свій інтернат з 29 дівчатами, орхестру, літ. і драм. кружок, що дав три вистави, з яких дохід ажито на „Рідну Школу" і сирітський захист. Самбірська семінарія мала літ. кружок, читальню і кооперативу, а стрийська спортовий кружок.

Хоч наші жіночі семінарії гарно розвиваються, насувається важке питання, де примістити їх абсольвенток, що вчаться в переважній части хліба ради, коли число наших шкіл не росте, а маліє, та коли шк. влада не дає посад навіть абітурієнткам державних семінарій?

IV. Торговельна Школа Тов. „Просвіта" у Львові.

В тім році шкільн. ведено I. і II. кл. нового типу торговельних шкіл і однорічний курс абітурієнтів.

В школі було занятих крім управителя проф. Денниса Корінця 13 учительських сил з того 2 постійні. З початком шк. року вписалося разом 100, в тім 28 дівчат. Кляснфіковано 83, в тім 20 дівчат, з того було відзначаючих 14, перший степень 62, другий степень 7.

Постійну грошеву підмогу одержувала школа від У. П. Т., а меншими квотами також від отсих установ: Центросоюз, Народня Торговля, Центробанк, Дністер, Народня Гостинниця і Краєве Товариство Кредитове.

V. Приватні гімназії і гімназійні курси.

В шк. р. 1924/25 були чинні приватні гімназії УПТ. з українською мовою навчання: в Городенці (4 кляси), Дрогобичі (7 кляс), Золочеві (4 кл.), Коломиї (6 кл.), Рогатині (8 кл. з 3 рівнорядн.), Станиславові (6 кл.), Тернополі (5 кл.), Чорткові (4 кл. і підгот.), Яворові (7 кл.) Приватні гімназії в Коломиї, Станиславові і Тернополі це дівочі гімназії гуманістичного, всі другі коедукаційні клясичного типу. Та коли давнійшими літами майже всі наші гімназії мали повне право прилюдности, то в 1924/25 повного права не мала ні одна з них. Число всіх кляс у тих 9 школах виносило 51, а з рівнорядними відділами і одною підготовною 56. На рік шк. 1924/25 вписалося 1837 учнів і учениць; виступило серед року: 190; клясифіковано 1647; в тім здібних з відзначенням було 124, здібних 1346, нездібних 177.

В червні 1925 відбувся перший по війні іспит зрілости в прив.гімн. в Рогатині.

Число учительських сил на етаті УПТ. виносило в гімназіях 59. Понад те були доходячі, що побирали платню від числа годин науки. За відпусткою в державних шкіл не було в мин. шкільнім році ні одного.

Крім гімназій функціонували ще приватні гімназійні курси: в Долині (4 кл.) і Львові (2 кл.). — У Львові отворило УПТ. з початком р. шк. 1023/24 гуманістичний курс для дівчат на підбудові скінченої 7-клясової виділової школи.

Бурси для учнів були в Рогатині, Чорткові і Яворові; всюди під проводом і наглядом учителів. Кружок в Дрогобичі приступив до будови окремого 2-поверхового шкільного будинку і поклав вже основи під нього; в Чорткові придбано площу.

Крім шкільної науки опікувалися учителі учнями і поза шкільними годинами. При допомозі учителів помагали Управи шкіл творити вартстати ручної праці головно переплету книжок, столярства, шевства. Особливо в Рогатині і Яворові працьовано з успіхом в тому напрямі

Живу участь брала молодь в святкуванні памяти заслужених людей і важних подій.

На жаль умовини, серед яких істнували наші приватні гімназії в минулому шкільному році, не покращали, а навпаки потерпіли через відмову повного права прилюдности, а деякі з них не дістали навіть обмеженого і з застереженням. Самозрозуміле, що це не могло лишитися без наслідків щодо фреквенції школярів, тому, що батьки на жаль ще й досі привязують зовсім неоправдані надії до права прилюдности.

Новим, а важким ударом на українське шкільництво явився відомий обіжник куратрії ЛШО. про утраквізацію прив. українських шкіл. Головна Управа УПТ. внесла протест до міністерства, так само, як управи всіх шкіл т. зв. національних меншостей в Польщі.

Вкінці як попереднього року так і в біжучому звязані мала руки Головна Управа при ангажуванні учительських сил труднощами роблеными при уділенні права навчання через міністерство не лише абсольвентам, але навіть іспитованим або докторизованим кандидатам, якщо вони отримали патенти або дипльомй від непольських університетів.

VI) Торговельно-промислові школи У. П. Т.

Торговельно-промислову комісію покликано до життя в осени 1924 р. Управу УПТ. заступав в комісії окремий референт промислових шкіл дир. Йосиф Танчаковський. Ціллю комісії було: двигнення промислу в краю шляхом закладання фахових шкіл, виховування охочої до цього молоді в шкільних варстатах, закладання фахових курсів, попирання домашнього промислу та висилання здібних учеників до промислових установ заграниці.

Комісія звернулася до всіх шкіл УПТ. в краю з запитом, які курси можна та належалоб завести при поодиноких школах. Відповідь надіслало тільки 11 шкіл, які вже вёдуть або хотять вести спеціяльні ремісничі курси.

Комісія порішила уладити жіночий курс домашнього господарства. Курс не відбувся їзза малого зацікавлення ним суспільностй (Всього зголосилось 4 ученици).

Тому, що шкільна влада закрила в шк. році 1923—24 доповн. муж. курси в школі УПТ. Грінченка, пороблено старання, щоб одержати на ці курси концесію. — Концесію на фахові доповн. курси одержано і в б. р. ведеться такі курси для хлопців і дівчат в школах Грінченка. Таку концесію одержав теж Перемишль. У Станиславові ведуться такі курси покищо без концесії. Тернопіль робить заходи в цілі одержання концесії.

В останнім часі робить комісія старання в цілі оснування промисл. школи в Корчині, а кружок УПТ. в Добромірці к. Підволочиськ задумує заложити школу шевства, Т-во рукодільників в Судовій Вишні уладжує зимові доповняючі ремісничі курси.

Міщанське Братство у Львові удержувало в шк. р. 1924—25, своїм коштом курс для ремісничої молоді при школі ім. кн. Льва і цього року причиняється до удержання промислових курсів.

Село і влада.

Мареве нової карастрофи.

БЮЛЕТЕНЬ ч. 23.

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць жовтень 1925 р.

Переводячи дорізову допомогову акцію в повітах, що потерпіли від минулорічного неурожаю і сьогорічних повеней, Краєвий Комітет прийшов до переконання, що українське село потребує постійної допомоги та опіки.

Після повеней, які поробили великі шкоди в районі доплавів Дністра, прийшло несвоєчасне літо і слотиста осінь. Деякі повіти вже тепер стоять знову перед марevом голоду.

Маючи це на увазі, Краєвий Комітет рішився продовжувати допомогову акцію, а одночасно поробити приготування до оснування статутового Товариства, яке займалося би постійною допомогою селянству (матеріяльна допомога селянам, що потерпіли від стихійного нещастя; правна допомога; інформування села про всі явища державного і громадського життя, що можуть мати вплив на добробут села; досліди і стеження за господарським станом села.)

НАДІСЛАНЕ.

Звідомляю Шановну П. Т. Публику, що з дня 31. жовтня відкриваю продажу

Будженин

власного виробу в моїм склепі **при вул. Баторія ч. 18.** в льокалі де находиться

Вируб всякого рода мяса.

Маю надію, що признання і довіря П. Т. Публики, яку я приєднав собі, перенесеся також до нового мойого підприємства.

713 1—2 **Станислав Конєса.**

2-го вересня внесено до посвідства статут такого Товариства. Цей статут воєвідство на днях відхилило з формальних оглядів (м. ин. тому, що назва Т-ва „Комітет допомоги „Голодному Селу" — на думку воєвідства — викликала би „відемний настрій, загрожуючий порядкові і публичному спокоєві").

Катастрофальне положення в Сяніччині.

Повітовий Комітет допомоги „Голодному Селу" в Сяноці подає: Буря з градом в червні спричинила великі шкоди в селах: Глубоке, Синява, Одрехова, Боєко, Завишн, Бажанівка і Ямір. Урядова комісія ствердила висоту шкід і на ц'м спинилося. Знищені села не дістали підмоги

Від повеней потерпіли села:

Заставе, Долина, Вільхівці, Бужівці, Трепча, Межибрід, Дубна, Тирява, Стідно, Мрягольд, Глумча, Лодина, Добра шляхецька, Оспавиця, Пилуки, Команьча, Турнеське, Репедь, Щавне, Куцирне, Височани, Морке, Моросів, Чашин, Тарнава, Великополе, Загіре, Виснок горішний і долішний, Суровиця, Вернеївка, Завої, Тарнава, Глубоке і Боєко.

Тільки деякі з цих сіл дістали невелику допомогу від староства у формі кукурудзянки і риму.

В липні від граду потерпіли села: Виснок гор. і дол. та Прибишів.

Сяніцький кооператор п. Кульчицький підчас обїзди повіту на основі власних спостережень та інформацій селян стверджує, що цей рік для Сяніччини буде страшнійший від минулого. В мин. році мали селяне деякий запас вівса, бараболі та капусти. Цього року овес знищили слоти зовсім, збір бульби такий убогий, що господар вечером заносить додому на плечах те, що від ранку накопав, отже селянинові навіть не вирветься те, що на весні посадив.

В кінці: село на передньку позадовжувалося. Тепер борги доводиться віддавати. Ціна на сільські продукти і худобу впала. До цього долучуються різні податки, асекурації і т. д. Село примушене випродувати останки.

Жах подумати: що буде на передньку...

Положення в Комарнянщині.

Комарнянщина потерпіла значні шкоди від повеней. Тепер долучилися до них шкоди від атмосферичних опадів. В громадах над Дністром і Вересницею пропав і збір другого покосу трави, згинула бульба. В селі Тершакові сьогорічний збір знищений зовсім. Ціле село потребує помочі вже тепер.

Розділ допомоги.

На засіданні Комітету дня 23. жовтня ухвалено видати за посередництвом Повіт. Комітетів допомоги „Голодному Селу": в Сяноці — 250 долярів (для Лемківщини), в Комарні — 1000 зол. (для Суд. повіту Комарно).

НОВИНКИ.

— **Монастир СС. Василіянок і Нац. Музей жертвами злодіїв.** Попередньої ночі невідомі злочинці вдерлися до церкви СС. Василіянок при вул. Зибликевича і вкрали 2 золоті чаші, з яких одна була високої вартости. Потім розбили деревяну касу і забрали 200 зол. та вотували 2 шабельні обручки. Взагалі СС. Василіянки понесли шкоду на 2500 зол. — Тої самої ночі якісь злочинці пірвали в парканні перед Національним Музеєм на вул. Мохнацького діру, крізь яку пролізли до середини, але сторож Музею Денко Дубина сполошив непрошених гостей.

— **Гостина українських провінціональних театрів у Львові.** Довідуємося, що крім театру п-ні Міткевичевої загостить до Львова також український театр під дирекцією Івана Когутяка на 3 (три) вистави. Він дасть в салі Муз. Тов. ім. Лисенка вул. Шашкевича ч. 5 дня 15. листопада ц. р. в год. 3 попол. премієру „Казка старого хутора". Тогож дня в год. 8 вечер премієру „Воєнний похрестник", дня 16. листопада ц. р. в год. 8 вечер

„Вогні Іванової ночі". За час шестиліт-нього істнування цей театр перший раз дагатиме виставу у Львові.

— **Le roi est mort — vive le roi!** Скандали на тлі протекційної і нарко-тратної господарки в Польській Касі О-щадности (ПКО) примусили врешті її презеса, б. міністра фінансів Лядого уступити. Не дивниця, що на ту теплу посаду було багато кандидатів; за те непоспівчу-ного до польських відносин може здивувати позиція, яку в цій справі зайняв п. Бабські. Отже на його пропозицію рада міністрів рішила іменувати головою ПКО п. Шмідта. Що це за птиця? „Дзенник людови" впевняє, що не „права рука" п. Кухарского, якого мали поставити перед суд за його діяльність як міністра скарбу. Шмідт—заїхий ендек, тепер кермує від-ділом ПКО в Познані; перейнявши в свої руки таку могутню інституцію як ПКО, Шмідт буде певне „санувати" її методами названого вгорі приятеля. Наслідник вартий попередника.

— **Магістратські порядки.** Хто ду-має, що львівський магістрат не дбає про регуляцію й направу вулиць, хідників, каналізацію, електр. світло, газ, трамвай і т. п. дрібниці, цей грубо помиляється. Ось напр. при вул. Повітського (коло стрийського парку) магістрат робить ін-вестиційні роботи коштом 500.000 зол. Але невеличкий коментар: на цій вулиці кровічний „ойтец роду", п. Юзеф Най-ман, купив собі (за тяжко запрацьовані гроші) гарненьку віллю... Жаль, що п. Наймана таки не стати на те, щоби ку-зував білі й каменисті по всіх вулицях Львова, а то може й ціла анонімова діль-ниця за великим міським театром та пів-ні львівські периферії дістали би каналі-зацію, світло і тротуар...

— **Ucrainica.** У ч. 295 „Прагер Прєсе" у відділі „Slavische Rundschau" є до-ше справоздання зі споминів гетьмана Скоропадського поміщених в останній „Хліборобській Україні".

— **Можливе населення землі.** Вже найшовся вчений Англієць д-р Гріфіт Тей-лор, який обчислив, скільки людей змо-же поміститись у поодиноких частинах світа. Населення Европи може зрости і зросте до 400 міліонів, Північної Амери-ки до 700 міліонів, південної Африки і Австралії до 70 міліонів.

— **„Воронина" і письменник.** Цими днями скінчився в Льондоні сенсаційний процес проти відомої ворожки, пані Ес-телля, що предсказувала майбутність і ко-ристувалась великим успіхом. Її засудили на велику грошеву суму. В обороні засу-дженої став відомий творець Шерлюка Гольмса, Конан Дойль, що останніми ро-ками присвятився студіям спіритизму. Він оголосив більшу статтю, де доказує, що пані Естелля не причинила нікому ніякого лиха і що кожний, хто звертався до неї за радою, робив це з власної волі і коли вірив у її передбачення, то також не з її вини. Він покликується на факти, що чи-сленні медія віддали людям чималі послуги, передбачуючи те, що станеться. Суд по-винен був у першій мірі покликати до та-кої справи клієнтів пані Естеллі та знавців.

— **Цікава пропаґанда.** На які способи береться англійське жіноцтво, щоби обо-ронити свої права у всіх ділянках суспіль-ного життя, доказом цього є оснування жінками з вищих кляс таємної банди, на-званої організацією „40 злодіїв". Метою цієї організації є входити у зв'язки з ба-гатими мужчинами і в пригожий мент ґра-бити їх. Товариство розпоряджає вели-чезними сумами і знаменитою організацією. Поліції вдалось поки що відкрити тільки другорядних членів. Відомо, що голова банди називається „Каро", а в цій назві добачують натяк на тенденцію кровоо-кадности („саго" по латині „мясо"). Ті емергійні дами, що зіхали з глузду, мають доказати, що визначаються всіма тими са-мими прикметами, що мужчини і можуть вибороти собі самі гроші, силу та вплив.

— **Боротьба за ґріб** великого компо-зитора Пуччіні ведеться між трьома італійськими містами, з яких кожне хоче мати честь похоронити тіло артиста у се-бе. Найбільше даних має кулелеве м-сто Віареджо, де находиться славна вілля Пуччіні. Пропонують, щоби ґріб ком-позитора покласти в одній з кімнат цієї вілли. Є там ще його робітня, де на столі лежать листи, книжки та рукописи, так як він її залишив. Вілля мала би перемі-нитись у музей.

Турецькі реформи. Мустафа Кемаль і його прихильники, скасувавши каліфат і зробивши з Туреччини республику, хо-чуть змінити вікові звичаї одним махом. Тепер прийшла вже черга на реформу традиційного вбрання. До цієї реформи привязують таку велику вагу, що сам президент республики їздить по краю і навіть по селах та переконує людей, щоби наслідували Европейців. По ре-формах накриття голови у війську та мари-нарці вийшов закон для урядників, що червоний фез, старий символ турецького патріотизму, має щезнути. Вони навіть обовязані скидати капелюх в усіх тих місцях і тих випадках, де їх попередники на протязі віків могли мати накриту го-лову. Видко, що нові турецькі володарі закохались в европейській культурі не на жарти!

— **Новий роман В. Винниченка.** По-відомляють нас з Парижа, що наш слав-ний письменник Володимир Винниченко приступив до писання історичного роману з часів Хмельниччини. Роман має бути закінчений на протязі року.

— **„Прикрий випадок."** Львівська бру-кова й „кресова" „Газета поранна" у ві-домостях зі Спитка подає між иншими, що в Заболотові стався незвичайно пов-крий випадок. А саме один із представ-ників „польської культури на кресах", на-чальник суду і презес „організації наро-дової" в Заболотові д-р Дроздовскі одер-жав акт обвинувачення за долярову лих-ву. Небавом ця вельми „патріотична" ді-яльність п. презеса найде свій епілог в окружнім суді в Коломиї.

— **Лещиньскі в Москві.** Комуніст Ле-шиньскі, який утік із варшавського суду — як ми вже повідомляли — прибув уже до Москви. Свідчому судді Штрашманові прислав телеґраму, що він дійсно Лещи-ньскі, та що дальше його шукати, є зай-ве. Лещиньскі не відразу відхав до Москви. Мав бути в Варшаві ще 2—3 дні і їздив по місті автами, а щойно по-тім виїхав на Данціг або на Гор. Шлеськ.

Звичайні Загальні Збори Тов-а „Просвіта" у Львові

відбудуться 25. грудня 1925 р.

в год. 10. перед полуднем в салі Музич-ного Інституту ім. Лисенка (вул. Шашке-вича). У звязку з цим взиває Головний Виділ всі свої філії, читальні і членів від-бути Загальні Збори Філії і Читалень в цілі вибору відпоручників на Заг. Збори.

Денний порядок Загальних Зборів буде оголошений пізнійше. 718 1—1

Суд над українськими послами.

(Власна телеґрам.)

Любляна, 29. X.

Апеляційний суд в Любляні, який розглядав справу засуду в Рівнім трьох українських послів, а саме: П. Васильчука, Козубського і Чуч-мая, по переведеній розправі у-вільнив усіх трьох обви-нуваченних послів.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Новий уряд Пенлеве.

Офіціяльно затверджено новий французький уряд у складі: Пенле-ве президія й фінанси, Бріян загр. справи, Шотамп справедливість, Делявіс війна, Шрамек внутр. сп., Монзі сусп. роботи, Дельбо про-світа, Діран хліборобство, Данель Вінсенс торговля, Морель кольонії, Дірафу праця й сусп. опіка. Новий уряд із держ. підсекретарями чи-слить 4 сенаторів радик. дем. ліви-ці і партії соц.-радикалів. Инші мі-ністри є членами палати деп. Між ними є 3 соціяльних республиканців і франц. соц., 10 радикалів і соц. радикалів і 3 членів рад. лівиці.

Пенлеве представив уряд прези-дентові Думергові, а у вівторок або четвер представиться уряд пар-ляментові. Поль Бонкур заявив у кульоарах палати депутованих, що неприсутність соціялістів відібється відємно на майбутнім законо-давстві.

Греки кинули болг. територію.

В четвер 29. X. грецькі війська кинули територію Болгарії. Болгар-ські війська займуть евакуовані те-риторії в пятницю в полудне. Рада С. Народів визначила сл. комісію, в склад котрої входять: англ. ди-пльомат, фр. і італ. офіцир і два цивільні: Швед і Бельгієць. Ко-місія збереться в Женеві 6. падо-листа.

Повстання в Сирії.

Події в Дамаску відбилися силь-ним відгуком між музулманами. Повстання поширюється в цілій Сирії. Тисячі мешканців Дамаску прилучилося до Бедуінів, щоби пімститися на христ. мешканцях Сирії. Париська преса гостро ви-ступає проти ґен. Сареля за те, що він хоч мандатор С. Народів, викликав таке прикре положення для Франції. Головнож понижую-чим Францію є факт, що Сарель без попереднього повідомлення ве-лів бомбардувати Дамаск. „Еко д' Парі" називає Сареля злочинним і кровожадним тираном, бо Сарель велів на верблюдах опроваджува-ти по місті нагі трупи 20 розстріс-ляних Арабів. Бріян мав нараду з Пенлеве в справі Сирії. Ген. Са-рель буде відкликаний.

Предст. анґ. банків у Польщі.

До Варшави прибув предст. анґл. інтересованих банків Гуд. 29. X. дир. політ. департаменту польського мін. загр. сп. Бадер, прийняв Гу-да на авдієнції.

З судової салі.

Процес Штайґера.

15-тий день розправи.

Цілий той день зайняли наради трибу-налу над внесеннями оборони й прокура-тора.

16-тий день розправи.

З початку председник оголошує рішення трибуналу. Рішено м. ін. відчита-ти відомі вже з процесу Микитина анони-ми буцімто „Української Військ. Органі-зації", акти з воєвідства, про Українську Військ. Орґ., показати свідкам фотографії Фідика, Харкова і Панчишина, відчитати акти про Ольшанського, переслухати по-даних обороною свідків на доказ що бомба впала з II. пов. камяниці „Де-ля-пе" і переслухати нових свідків прокуратора. Буде переслуханий також посол Інзлєр. Відмовлено внесенню оборони про покликання на свідків д-ра Вол. Бачинського і д-ра О. Вассера, на доказ, що д-р Вол. Бачинський підчас свого побуту у Варшаві буцімто казав д-р Вассерові, що атентат на през. Войцеховского є ді-лом Ольшанського.

Прокуратор застерігає собі зголошення права неважности з приводу відхилення пропонованих ним свідків радн. Маєра, Омеляна й Антоніни Левицьких і Оксани Зазулі.

Нова серія свідків.

Починає зізнавати свідок Роман Ве-рхола, 22-літній Українець, гімн. уч. зі Самбора.

Справа Ольшанського.

„Хвіля" повідомляє, що польська пре-зидія ради міністрів дістала з Берліна те-леґраму, що тамошнє польське посольство не дістало ще з ним. м-ства загран. справ документів у справі Ольшанського. Причина цьому буцім то така, що Ольшан-ський мав подати подробиці, компроміту-ючі багато українських дівчин, які живуть тепер в межах Польщі.

Кореспондент „Моменту" навідався до судді в Байтен, який вів справу Ольшан-ського і довідався, що акти Ольшанського відібрало берлінське міністерство ще 14. жовтня, себто на 3 дні перед оголо-шенням ревеляцій в „Моменті". Судія д-р Ротте є переконаний, що Ольшан-ський казав правду. Тойже „Момент" твер-дить, що Ольшанський находиться тепер в Монахії (Мюнхен) в одного з гітлерів-ців, забезпечений в документи на випадок необхідности втечі за границю.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Відкрите питання.

Не штука бути пророком на обставинку, що в нас настануть ліпші часи. Коли хтось упаде з третього поверха на тро-туар, може бути певним, що вже пані не полетить. І ясно, що коли не розбився до каміння, то заходить правдоподібність, що поліве знов на гору.

Питання тільки, чи ми не розбились об камінь.

Щоби відповісти на це, треба підглядати і підслухувати життя — як поліцінт Українців.

Сам товариства „Пуста Балачка". Гур-тки неприлично лисих і безнадійно сивих громадян пибалакуються.

В першім гурті обговорюють „м і-сяць української книжки".

— Кажете що в нас книжка не йде?!

— Не йде!

— То вже, пандобродію, просто злоч-чин. І по газетах пишеться і так агітуєть-ся і по домах ходять.

— По домах ходять?...

— Ходять! Були і в мене, але мене, на жаль, дома не було.

— Дивно! По приватних домах ходять, а от сюди не зайдуть. Не один з нас, пане-дію, купив би щось...

(Входить хлопець з книжками під па-хою і наближається до гурту).

— Місяць української книжки! Прошу купити дешо!

Гурт, вичерпавши тему, розбігається.

В другім гурті йде розмова про фінанси.

— Панове! Я все своє кажу: тільки фінансово сильні інституції вдержать нас при житті.

— Ясне як сонце! І я те саме завсіди говорю. Чехи тому нині добре стоять, що створили за Австрії сильні фінансові та економічні інституції.

— А ви думаєте, що ми не можемо? От Земельний Банк розписав акції. Роз-купитиб усі і мати певновидну інституцію.

— Та радник так говорять, як би з місяця впали: „Розкупити всі акції"!?. Для мене, для пана меценаса, для вас, пане радничку і ось для панів (*показує на решту гуртка*) не треба агітації. Ми самі розуміємо, в чім річ. А загал?! Загал, панове! Байдужий, пандобродію, на все!

Цілий гурт: Рацію!!

(Підступає якийсь 35-літний молодик.)

— Хто з панів хоче купити акції, про-шу дуже: можна субскрибувати зараз, а потім ратами сплачувати.

Пан радник перший відзискує мову:

— Ах яка пізна година, а ми гала-бала та й не счулися.

За ним пан професор:

— Коби ще хоч брами не зачинили пе-ред носом.

— Моє поважане!

— Моє поважання!

— Моє поважання!

В третім гурті йде дискусія україн-ської преси.

— Преса!... Преса пресі нерівна!—говорить один інспектор, якому недавно не прийняли новелі до друку. — Наша пре-са під псом. Возьміть „Діло" — сама по-літика, та й та кепсько реферована.

— Десь у чужих часописах і відомости зі світа, й ілюстрації, а в нас що? Штре-земан, Хурхіль, Гуґес тай тільки!

— Нема де правди діти, суспільність також не без ґріха, мало передплат-ників...

— І то правда! Нашій суспільности ще далеко до Европи.

— Ну бачите... тяжко вимагати, щоби провінція так само розуміла вагу преси як столиця.

Цілий гурт: Рацію!!

(Підходить урядовець товариства.)

— Може хто в панів відпрунумерує со-бі „Діло"?

Гурт зміняє тему розмови з преси на погоду.

— — — — — — — — — —

Питання, чи ми потоваришся, падаючи на тротуар, не дасться вирішити так швидко.

Galaktion Vinka.

АҐРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чи-стий, сконцентрований сік цитринової в порошку, природний про-дукт не сурогат, нешкідливий, що ствер-джено урядово аналізою хемічною. За-ступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Різницька 6.** Заступників пошу-кується. 717 1—8

Бібліоґрафія.

НАРОДНІЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕН-ДАРЬ Т-ВА „ПРОСВІТА" на звичайний рік 1926. Річник 43. У Львові, 1925. Кошт. Тов. „Просвіта" у Львові. Стор. 290, вел. 8°.

Серед маси календарів, які вже появи-ся і які ще на днях появляться, на одно з перших місць вибивається традиційний календар „Просвіти". Цей календар заслу-говує на особлившу увагу ще й тому, що в порівнанні з календарями того са-мого Т-ва з кількох попередніх літ він відріжнюється так маркантно, що цю різницю стверднть зразу кожний, хоч ба побіжно перекинувши 290 сторінок вели-кого формату.

Приглянувшись йому уважнійше, по-бачимо в ньому перелусім детайлічну плянівість редакції і також — в ці-лости й подробицях — витриманість характеру.

Передусім календар „Просвіти" не злег-коважив — як не буває на жаль з біль-шістю українських календарів — і н ф о р-м а ц і й н о ї частини. Він є не лише Аль-манахом — збором белєтристичних тво-рів і публіцистичних статтей — але у повному того слова значінню календарем, підручною книжкою, в якому найдете вказівки, яких ви раз-по-раз потрібуєте у буденному житті. Це завдання інформа-тора виконує не тільки надзвичайно ба-гатий віддів „календаріюм" (56 сторінок з 24 наголовками — цеж вже сама по со-бі брошура!), „Провідник по Львові й краю", різні показчики (м. ін. перший взагалі „Показчик українських культур-них установ", завдячений відомим бібліо-графом І. Калиновичем), і сила статис-тичних відомостей („Загальні відомости про світ", „Державний устрій Польщі", „Загальні відомости про Польщу" і ін.), — але й висока авторська та редакційна статтей чи-то повчаючого популярно-нау-кового чи об'єктивно реферуючого характеру. Туди слід зарахувати такі статті, як: „Українська нац. територія і кількість Українців в Польщі" (кілька перших рядків скаже вам вже, що під ініціялами М. К. скривається неабиякий фахівець), „Українська Парляментарна Репрезента-ція" (загальний інформ. огляд пера самого голови Репрезентації — сен. М. Черкав-ського) зразко системат[illegible]овлена стаття д-ра І. Крип'якевича, „Наші книжні сто-лиці-та їх пам[illegible] розвідки, по-дайні особ[illegible] у свідомому гро-ма[illegible] ві[illegible]: „Українська і бі[illegible], а в[illegible] територія" та „У-країн[illegible]о точні[illegible]

Ре[illegible]я календаря не забувала пі[illegible]мить, що не календар „Просвіти", Т-ві існуючого в першій мірі для селянсь-мас і на селі угрунтованого, і тому сподарські справи займа-

ньому стов місця. Господарські потреби лежачені в „календарюм“ („Ловецький і рибацький кал.“, „Господарський кал.“, „Сівча таблічка“, „Календарні роботи пасічника“ і т. д.), селові посвячена чийка окремих статтей (В. Садовський: „Роля і значіння селянства“, К: „Про тютюн“, В. Р.: „Ростини чужоїди“, А. Гаврилко: „Наше село“, В. Левицький: „Вороги пасіки“ і ин.), селянські сюжети переважають у белетристичній частині, популярний стиль збережений буквально в усіх статтях і замітках. При трактуванні господарських справ окреме місце присвячено кооперації і економічним центральним установам.

Апеж до строго культурницької місії „Просвіти“ та її видань належить і національно-громадянське освідомлення низів. Отже громадсько-суспільні теми використані настільки, наскільки взагалі дозволяє на це форма календарної книжки (Д-р Кирило Трильовський: „Вага малої національної роботи“, загадані оглядки внутрішнього устрою польської держави та сусп.-політ. українських угруповань і т. п.)

У белетристичному відділі почесну позицію займали історичні спомини. В „Історії одного куріня“ Олекси Кузьми находимо картину скитфових зусиль частини Галицької Армії серед умовин хаосу і бідноти. З нарису Остапа Пушкого „На великім лузі“ можна вивести цілком правильну характеристику недільчанських і соціяльно-реакційних вітрів, що віяли від носіїв гетьманської влади в 1918 р. та інтриг, які велись довкола австрійської квартири в Олександрівську; прегарне тло, на якому виплетено оповідання: обстановка живих памятників Української традиції, надає оповіданню літературну вартість, яку зменшує хіба надто яскрава тенденція—зробити реверанс перед кол. аркнкн. Вільгельмом (Василем Вишиваним). „Проскурівський погром“ Василя Мудрого—не спомин авторитетного очевидця і вже як такий має своє поважне значіння для історика нашого недавнього радісного і сумного минулого; там уперве подано подробиці, про які ми чули вже стільки легенд. Галактіон Чайка в оповіданню „Безпечний захист“ не втратив свого погідливого гумору, такого вартісного, коли мова йде про цілком невесели речі. Сільська трагедія, про яку читаємо в опов. „Cavaleria rusticana“, основана по всій імовірности на правдивій події, з якою певне стрінувся десь на селі розправ шан. автор, знавець не одних селянських трагедій—Андрій Чайковський. У нарисі Богдана Лепкого „Привіс!“ радісно вспіхаємось проблисковi мягкого ідеалізму посеред темряви твердого селянського егоїзму. Тогож автора „Перед зорею“ вводить на сцену могутні постаті Мазепи й Орлика. „Два поважні виборці“ О. Ордана кажуть пригадувати колишні клясичні методи каптування виборчих голосів. У хомлянському нарисі Вол. Островського „На розпоріжу“ бренить як завжди, релігійно-патріотична струна. Яким Кріп змальовує у „Пилипові Тарані“ образок рекрутської недолі. Клим Поліщук у „Штунді“ запускається у романтику, а Осип Маковей в одному з остатніх передсмертних оповідань: „Доляри“ з притомим йому хистом оповідача-обсерватора підхоплює цікаві моменти реемтрації „залишьких „американців“.

У цьому списку більше й менше вартісних літературних творів я пропустив сумнісне 3-ох сторінковий нарис з гадульського життя „На Купала—На Івана“. Це така пеклина, що вимагає окремої оправи, окремого світла. Колиб у календарі „Просвіти“ не було нічого цінного за вийком того одного маленького нарису, календар мав би тим самим величезну вартість. Треба мистця, аби зуміти в такий чарівний спосіб у мініятурному нарисі зєднати настрій поеми в прозі з актуальною темою національного лихолїття і зберегти рівночасно всі прикмети цікавого оповідання. Це вміє лише—Марко Черемшина і лише бачучи цей підпис під нарисом, ми не дивуємось мистецтву нарису.

Лишається зреасумувати загальні увагн на тему останнього просвітянського „Календаря“ в загальну його характеристику: є це поважна популярно-патріотична, вартісна й корисна та цікава книжка

Не сумніваємося, що ці прикмети промостять календареві „Просвіти“ шлях до кожної української хати.

І. Недрин.

Юліян Паплайовський. ПІД ПРАПОРОМ САМОПОМОЧИ. Львів 1925 р. Видання „Сільського Господаря“.

Гарно видана заслуженим на полі хліборобського господарства Тов-м „Сільський Господар“, книжечка звязко обхоплює та основно освітлює деякі з найбоючійших питань нашого економічного будівництва. На неповних 50 стор. друку автор розвязує такі питання: Взаємини між нашою кооперацією і становою хліборобською організацією „Сільський Господар“. Тут виказано неминучу конечність тісної співпраці обох селянських організацій: кооперативної та станової, а одночасно намічено шляхи, по яких та співпраця має піти. В другому розділі розвідки дається образ нашої сучасної кооперації. Автор з особливою увагою розглядає дві напрямні кооперативної організації: акумуляції і спеціялізації, і стає рішуче на сторону спеціялізації. Висунені аргументи, зачерпнені з практики світової і нашої кооперації та умотивовані виводами з кооперативної теорії, переконують, що кооперація лише тоді належно виконає свої завдання, коли для обслуги вужих потреб селянина будуть утворені зріжничковані кооперативи: окремо кооперативи споживні, окремо для збуту продуктів сільського господарства, кредитові і т. д. і т. д. З цього погляду розглянено принціпи, що мають лягти в основу розмежування поля діяльности та співпраці „Центросоюза“ з „Народною Торговлею“. В останньому розділі („кооперація а освіта“) автор показує, яким способом кооперація причиняється, а ще більше може й мусить спричинитися до виховування членів на правдивих горожан.

Вкінці приложено, як додатки, важні в історії нашого економічного відродження документи: „Плян кооперативного будівництва краєвого комітету орган'зації кооператив“ і „Рішення II-го післявоєнного Краєвого Господарського Зїзду“.

Треба повітати появу цієї книжечки та побажати, щоби вона започаткувала нашу повоєнну економічну літературу. Потреби нашої доцільної економічної політики вимагають таких книжок як найбільше.

К.

КАЛЄНДАР „ГРОМАДА“ на 1926 р., для робітничого народу в місті й селі.

Зміст. Інформаційний відділ: Деще про календар. — Церковний календар. — Провідник по Львові. — Скільки на світі Українців. — Громадянські права. — Права мови. Літературно-научний і політичний відділи: І. Франко: Вперед! — Д. Загул: Відозва. — М. Черемшина: Писанки. — С. Васильченко: Мати. — Л. Ж.: Червона калина. — М. Черемшина: Ласка. — Д. Загул: На полях. — Л. Мартович: Іван Рило. — П. Козланюк: Письма. — П. Думка: До українських селян. — А. Нивинський: Тюрма тіні. — О. Вересилля: Тюрма за волю. — І. Франко: Гимн селян-радикалів. Інтернаціонал. — В. Чумак: Селяне. — О. Олесь: Чи готові? — К. Коберський: Що для нас цінного в соціялізмі М. Драгоманова. — І. Франко: Semper idem! — К. Коберський: Що таке соціялізм? — К. Коберський: Соціялізм „утопійний“ і соціялізм „науковий“. — І. Франко: Праця. — К. Пушкар: Чого хочуть соціялісти-народники? (українські радикали й українські соціялісти революціонери). — О. Кобилянський: Не признавайте всуе Бога! — П. С.: Дух Січи. Український національний гимн. — Н. Н.: Михайло Павлик. — О. П. В.: За спільну справу! — Проф. Укр. О. К. Мицюк: Земельні реформи в західній Европі. — О. Кошра: Кільки земли втратило наше селянство в Галичині від знесення панщини до сьогодня? — К. Коберський: Які нам треба кооперації? — О. Когут: Чому боремося за школу? — Н. К.: Польська колонізація на Волині. — К. П.: Про селянські та робітничі професійні спілки. З Великої України. Огляд світових подій. Огляд політичного життя на західніх землях України. Поради для пасічників. — Інж. Р. Степьмахів: Сіно. Оранка. Бараболянка. Словарець чужих слів.

М. Рудковський: ІВАН ПОХИТОНІВ. (1850—1923). Видавн. Української Молоді „Майстві Українського Мистецтва“. Прага. 1925. 14 ст.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ілюстрований журнал для молоді, ч. 9. С. Калинець: Осінь. — К. Поліщук: Співець Полісся. — А. Л.: Управа чаю на Цейлоні. — Канло Езальд: Свояки. — Л. Волошка: Українська ніч. — В. Королів-Старий: Джерело живої води. О. Кисілевська: Пороги Пруту. О. Білоусенко: Заздрість. Чарльз Деммія: На далекому Заході. Е. Барзнов: Гірський спічак. М. Л-ий: Боротьба гігантів. А. Лотоцький: Дві свіжі могили. Філятелістика. Додаток: Тигр-Леопард.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Становий орган Т-ва „Взаїмна поміч українського учительства“ ч. 11. Надолист. Зміст: 1. Непевне майбутнє. 2. Народне шкільництво в Польщі на передодні реформи. 3. З документів часу. 4. Вісти з окружних відділів. 5. Звіти з поїздок делегатів по Окружних Відділах. 6. Задавнена болячка. 7. Зазив. 8. Пригадка на часі. 9. Хроніка.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. Місячник. Ч. 2. Коломия. Зміст: Книжка. А. Чайковський: Поправився... З жіночої організації Покуття. — Чим і як двигнемось з недолі. О. Кисілевська: Про виховання дитини. Відділ Американський, д-р В. Сіменс: Теперішня жінка. Д-р А. Чайковський: Дещо про алькоголь. Зі світа. Часть господарська. Сміховинки.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·01·00—6·01·50, канад. дол. 5·56 — 5·60, чеські кор. 0·17·30 — 0·17·66 леї 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·90 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·10—28·30.

Золото. 20 кор. 24·25 —24·50, 20 франк 22·55—22·80; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·70—30·90.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·50·50, 5 нов. кор. 2·55—2·50, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·13—2·14, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця кв. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·25—15·75, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 17·00—17·50.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру“ О. Міткевич:
Винники, сала „Нар. Дому“
31.X. „Пан Тварловський“.
Львів, сала Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка“.
3.XI. „Казка Старого Млина“.
5.XI. „Дні нашого життя“.
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь“.
8.XI. в год. 3·30 по цінах зниженых „Вія“, в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 24—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 31-?
Адміністрація хору повідомляє, що заповіджений концерт на 31. жовтня у Калуші не відбудеться, а відбудеться пізнійше (10.XI. і 11.XI.).

Замість вінця на могилу своєї найдорожшої Сестри Марії з Цяпановських Зденковської зложила на „Рідну Школу“ Вп. п-р І. Цяпановський в Ковомиї 100 зол. За щедру жертву складаємо сердечну подяку. — **Головна Управа УПТ.** 715

На „Рідну Школу“ зложили 7.IX. 1925 Вп. Оля з Ульванських і Осип Калустинський, судая в Копичинцях 20 зол. замість повідомлень про їх вінчання, яке відбулося 11. серпня 1925 р. в Хлопівці біля Копичинець. За жертву складаємо щиру подяку. — **Головна Управа УПТ.** 715a)

З 1. листопада н. р. відкривається допомічний курс на І. р. пол. прив. муж. учит. сем. курс. УПТ. у Львові. По двох місяцях перейдуть курсанти на І. р. Пояснень уділяє управитель М. Бабин, Сикстуська 64. II. п. 712 1—2

З приводу річниці 1. листопада відбудеться в Архикатедральній Церкві св. В. М. Юра в неділю 1. листопада в год. 12. в полудне Панахида а в понеділок 2. XI. в год. 8·30 рано Заупокійна Служба Божа за покійних членів УГА. Управа парохії св. Юра просить усіх вірних численною участю в тих Богослуженнях пошанувати память дорогих покійних. 1—2

В 100-літню річницю смерти Бортнянського „Тов-о Львівський Боян“ уладжує концерт дня 10. листопада н. р. в салі Народнього Дому. В програму концерту входить: реферат „Бортнянський в українськ музиці“, його твори одно і дво-хорові, та сольоспіви.

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кляси гімн. і I—III року учит. семинарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький. Красінських 6. 695 5—8

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол плащ, 40 зол. костюм. Робота першоклясна, виконує жіночий кравецький салюн, Иосиф Флік, вул. Бляхарська 20. 553 14—15

КУПЛЮ дімок о 4 вільних убікаціях, найрадше на вулиці. Зголошення з чемности до канцелярії д-ра Волошина Фридріхів 12. 711 1—1

СТУДЕНТ фільософії пошукує лекції з кляс гімн. або сем. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Жовківське“. 716 1—1

НОТИ. В. Безкоровайний: 1) „Valse“ A-dur — фортепян. 2) „Легкі твори“ фортепян. 3) „Збірка пісень“ — квартет смичковий. 4) „Ноктюрн“ — скрипка. 705 2—2

МЕДАЛИК М. Б. Неустаючої Помочі, золотий, окруженый діяментиками на золотім ланцюшку згубила дівчинка в неділю 25. ц. м. ідучи трамваєм „UL“ з Потоцького до церкви на Руській вулиці, або як вертала пішки вулицями: Руська, Ринок, Вали, Коперника, Словацького, Льва Сапіги, Листопада до Потоцького. Зі взгляду на дорогу памятку, яку дістала при хресті, просить сумлінного чоловіка, який знайшов, щоби звернув за винагородою Потоцького 69. II. пов., двері 12. 719 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
д-р Маріян Ґардецький
отворив адвокатську канцелярію
714 **в Кутах.** 1—2

АДВОКАТ
д-р Іван Сохацький
відкрив адвокатську канцелярію з днем 24. жовня ц. р.
693 **в Калуші** 3—3
І веде її в домі проти суду.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
654 **в домі бл. п. д-ра Корола.** 3—18

НОВОСТИ
з першорядних краєвих фабрик і заграничних на ПАЛЬТА І РАҐЛЯНИ в величезнім виборі, ви також ваталіну і підшевки поручає
90 літ істнуючий склад сукна
ІВАН ВАЛЛЯХ І СИН
658a) **ЛЬВІВ, РИНОК 33.** 2—2

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по-
682 ручає 2—10
АЛ. МАЛІМОР
Склад машин до шитя
Львів, вул. Валова 11.
Приймається машини до направи

Конц. через М. В. Р. і О. П. Школа Крою і Шиття
„ЙОЛЯНДА“
перенеслася з днем 15. жовтня **до льокалю при вул. Баторого 34.** (Ecole Francaise) де приймається зголошення на тримісячний курс крою і шиття після найновійших і найлекших систем. — Інформації в канцелярії „Ecole Francaise“
638 Баторого 34. 4—4

Краса — Приваба — Гиґієна.
Останні, ще невідомі винаходи для жіноцтва: Косметичні та гиґієнічно-охоронні. — Домагайтесь катальогів, прикладаючи на присилку марку.
Bydgoszcz, Labor, skrzynka poczt. 61.
501 12—12

футра мужеські футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 21—30

Позір!

На всі запити, спрямовані на мою адресу: чи лікарям-дентистам російського типу (зубний врач) вільно держати персонал і виставляти свідоцтва як практикантам так і помічникам, відповідаю, що рескриптом міністерства внутрішніх справ № Z.O 1979/25 з дня 26.III. 1925 воно рішучо заборонене, значить, свідоцтва, виставлені практикантам зубними врачамк не представляють ніякої вартости.
704 1—1 *Дент. Насс.*

Прихильники Кооперації! Гуртуйтє Ваші ощадности в Кооперативній Централі!
ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ у Львові, вул. Зіморовича 20.
приймає вкладки
до торговельного обороту з кооперативами за відсотками після умови з забезпеченим валюти. 719 1—2
Обеднує 22 Повітових Союзів з 800 сільськими кооперативами, яких власні фонди виносять понад 500.000 зол. а торги около 5,000 000 зол.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 245 (10.628). Львів, неділя 1. листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1з год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній буджетовій дебаті.

Високий Сойме! Кажуть, що коли чоловік потопає, то в тій хвилі представляється йому ціле його життя. Польський державний корабель — якщо ще не потопає, то вже находиться в дуже грізному положенні. Нічого дивного, що представник найбільшого сторонництва п. голова Гломбіньскі, аналізуючи причини теперішньої кризи, сягнув по історії, правда — не дуже далекої. Дуже можливо, що зробив то в механічний спосіб, а професорської звички, і це є тим правдоподібнійше, що проф. Гломбіньскі в тій історії нічого не доглянув, хоч приглядаючись уважно і предметово, доглянув би самого себе як одного з головних винуватців теперішнього економічного положення. Одначе слушність мав п. професор, шукаючи причин теперішнього положення в минувшині. Так, теперішня Польща покутує внаслідок свого первородного гріха, а тим первородним гріхом було непошанування відродженою Польщею того права й тієї ідеї, якій сама Польща завдячує своє повстання. Говорю про право народів до самоозначення, про *право кожного народу до створення власної держави.* Польща, яка довгі літа стогнала під ярмом окупантів, набуть заразилася трупячою отрою упавших займанних держав і сама почала вести *окупантську політику.* Відроджена Польща не вдоволилася своїми *етнографічними границями* на сході, які їй вказувала антанта. Польща сама хотіла створити собі границі на сході. Тут явилися

дві концепції.

Одна передбачувала скромні територіяльні здобутки, які хотіла приєднати без застережень і піддати їх процесові скорої амальгамізації, і звідсіль носить назву інкорпораційної. Друга зрікалась скромних територіяльних здобутків, але бажала створити низку держав і звязати їх з Польщею федерацією, звідсіль назва її: федераційна.

Запанувала федераційна концепція. Відбувся похід на Київ, одначе покінчилося рижським договором, побідою інкорпораційної концепції, як це стверджує п. Скшиньскі в своїй книжці „Польща і мир". В дійсности не була це побіда ані одної ані другої концепції, бо рижський трактат льогічно вимагав окупації Сх. Галичини, а супроти того занадто великі простори були окуповані Польщею, мабуть чи не більші від того, що становить етнографічну територію Польщі. Обнявши ті етнічні українські й білоруські землі, Польща найшлася у великім клопоті, як вдержати ті землі. З власних досвідів Польща знала, що *землі Західної України і Білорусі будуть органічно тягнути до зєдинення зі своїм матірним пнем.* Ясним було теж для кожного, що сусідні держави, від яких відірвано ті землі, скорше чи пізнійше витягнуть руку по ті землі. Була і третій момент натури

стратегічно-географічної.

На сході польської держави творилася незвичайно довга лінія кордонів, позбавлена якихнебудь природних перешкод, як гори й великі ріки, дуже доступна для ворожого наїзду, отже завдання, як вдержати ті величезні землі — було важке. Розвязка того завдання була найгірша зі всіх можливих. Польща не найшла нічого кращого, як *наслідувати методи російського царату і пруського гакатизму.* Від одного й другого окупанта Польща прийняла те, що було найгірше, получила те разом і зялася небувала в світі система, одночасно система *національного гніту й економічного винищення* (Голос: Новітня школа!). Инші займанні держави, приноровлюючи національний гніт, щонайменше давали гнетеним народам якусь рекомпензату в господарській ділянці. Польща приноровлює

гнет на цілій лінії,

як національний, так і господарський. Національний гнет найскрайнійші форми прибрав в *ділянці освітної політики.* Тут справді стрічаємо

замах на душу українського народу.

Всі власти, починаючи міністром, а кінчаючи шкільним інспектором, вже 6 літ послідовно переводять плян *повної ліквідації українського шкільництва всіх типів.*

В тій сумній історії можна відріжнити

два етапи.

В першій добі, що тривала від 1919 до 1924 р. шкільні власти тихцем, всупереч обовязуючим законам, всупереч конституції, міжнароднім трактатам, головно трактатові про охорону національних меншостей, *перемінювали українські школи на польські.* De iure Українцям не роблено кривди, законів не цофано; de facto масово ліквідовано українські школи. Тим способом, явно насилуючи права і закони, зліквідовано до 80 проц. українських шкіл, які були перед війною на українських землях. А далі прийшла друга метода: треба було підложити *правний фундамент під доконані безправства* і раз на все унеможливити повстання українського шкільництва. Зявився закон про мову в шкільництві з 31. липня 1924 р. Той закон, ніби то опертий на принципі братерського співжиття ріжних національностей, в дійсности всіми способами обмежує права національних меншостей щодо свого національного шкільництва,

А далі з однорічним опізненням прийшли виконавчі приписи до того закону. І сталося те, що може статися лише в Польщі: виконавчі приписи

перекреслили цілий закон,

як це ствердило навіть польське сторонництво ППС. Домагання введення до школи рідної мови згідно з тими приписами уважається чимсь так неприродним, що вимагає найбільше суворого, офіційного ствердження і урядових дослідів. Крім того виконавчі приписи, створюючи неоднакові умови для Поляків і не-Поляків, а між иншим продовжуючи на 5 місяців речинець складання польських декларацій, вводять момент боротьби за школу і тому явно стають в супереч ности з вимо голошеним принципом братерського співжиття ріжних національностей, про що так гарно деклямував тут п. міністер освіти Ст. Грабскі, а в Женеві п. Скшиньскі.

(Продовження буде.)

Наймоднійше, найкраще та найдешевше виконує жіночі сукні, костюми та плащі
709 2—3
єдинока і перша порядна фірма
Марії Павлюк, Собіського 12., Львів.

Радянська Україна.

Мануфактура.

В звязку з недостачею мануфактури на внутрішньому ринку України закупила Вукоспілка за кордоном мануфактури на суму 4 мільони 800 тисяч карбованців. („Правда").

Надужиття.

На кремінчуцьких тартаках полудневих залізних доріг відкрито великі крадіжі і розтрати державного майна, яких допускалася систематично адміністрація тартаків на чолі з директором Рижаковим. Винних віддано під суд. Втрати обраховують на 30 тисяч карбованців золотом. („Правда").

Санаторії.

Український Народній Комісаріят Здоровля відкриває в найкоротшому часі 10 нічних санаторій у Донецькому басейні для туберкульозних. А Народній Комісаріят Фінансів України виасигнував у цьому році мільон двісті тисяч карбованців золотом на діточі доми. („Правда").

Реформа Академії Наук.

В середині жовтня відбувся у Харкові поширений пленум Главнауки України, на якому рішено зреорганізувати Всеукраїнську Академію Наук, зорганізувати нові заповідники (зразкові культурні та досвідні рільничі, зоольогічні та инші стації), та скріпити і поширити охорону памятників матеріяльної культури і природних багатств України. („Правда").

Нова залізнична лінія.

В найблищому часі проводить Вороніжське залізнодорожне правління нову залізничу лінію, яка лучити буде Білорусь із Полтавщиною. Шлях тягтиметься від Гомеля до Прилук. („Правда").

Втікачі з Румунії.

До Умані прибула група бесарабських селян, що втікли з Румунії. В групі 81 душ. Всі вони з хотинського повіту, де недавно було селянське повстання, яке в безпощадний спосіб здавлено і по якому втікло з Румунії понад 500 селян. Втікачі розказують, що Бесарабія нагадує тепер воєнний табор. Влада складає списки ненадійних, на які попадають усі, що колинебудь і денебудь висловилися прихильно про радянський устрій. („Правда".)

Результати районування України.

Перед районуванням України (згідно з новим адміністраційним поділом) було в радянському урядничому апараті 26.749 урядовців, по районуванню ця цифра спала до числа 22.557 урядовців, тобто на 15,6 відсотків. Заробітна платня урядовця виносила перед районуванням 6 мільонів 334 тисяч карбованців а по переведенню районування виносить тільки 5 мільонів 273 тисячі карбов., тобто на 20 відсотків менше. („Правда".)

Безробіття на селі.

В Народньому Комісаріяті Праці в Харкові відбулася нарада в справі боротьби з сільським безробіттям на Україні. Виявилось, що по українських селах зареєстровано 50.000 безробітних наймитів. До зими ця цифра зросте до суми 300.000. Для боротьби з сільським безробіттям організує Нарком Земальних Справ громадські роботи. На ці роботи асигновано біля 3-х мільонів рублів. („Правда").

Перша копальня ртуті в руку.

В Донецькому басейні пущено в осени цього року в рух одиноку в СРСР. копальню живого срібла в Микитівці. За один і до того перший місяць праці видобуто 500 тисяч пудів чистої ртути. („Правда".)

По широкому світі.

Проти Ліги Націй бунтується опозиція мадярського парляменту, обурена, що Ліга Націй нічого не робить для поневолених народів і національних меншостей.

Муссоліні виголосив промову на тему ненарушности тирольських кордонів і заявив, що якби те, що Італія здобула мечем, хотіли їй відобрати, то він попрохає короля, дозволити йому добути меча.

Англія та Америка домагатимуться відшкодування від Франції за втрати своїх громадян при обстрілі Дамаску.

Болгарсько-грецький конфлікт дав привід делегатові Греції на засіданні Ради Ліги Націй заявити, що по локарнським договорі 16. *стаття вже не обовязує Грецію.* Рада Ліги Націй заперечила рішуче таку хибну інтерпретацію прийнятих умов і загрозила Греції блокадою побережжа. Це помогло.

Конференція російсько-польсько-литовська має, на пропозицію радянського посла у Ковні, радити над сплавом на ріці Німан.

Біржі, грошеві та товарові, наказав утворити радянський уряд у Москві. Членами їх можуть бути державні підприємства, професіональні і частина приватних купців, що платять податки.

І вони вмерли за свою вітчину.

Львів, 31. жовтня 1925.

З Стшалкові (в Польщі), саме на б. прусько-російській границі можна бачити величезний і величавий военний цвинтар. В рівних рядах, як оком сягнути простягаються военні могили іменних і безіменних борців, що наложили головами за свою справу. Це головним чином Москалі і невеличкий відсоток Французів. По середині цвинтаря знімається величавий памятник, який прикрашує напис: „Auch sie starben für Ihr Vaterland!"

Так, і вони вмерли за свою батьківщину, а смерть за вітчину є вже таким великим, благородним й ідейним ділом, що слід пошанувати, віддати поклін борцям за велику справу. Так розуміє справу кожна культурна людина, так зрозуміли її й культурні Німці. Далеко від рідної землі, на чужині віддали вони честь і поклін тим, що впали у великій борні.

І наша земля засіяна кістками, натикана могилами не лише чужинців, що боролися за свою справу, але головно могилами синів тієї стражденної землі, відомих і невідомих борців за свою батьківщину. Та яка велика ріжниця. На своїй рідній землі ті борці не мають того пошанівку, як напр. Москалі у Німців. Могили наших борців, що накладали головами, що вмирали за свою батьківщину, занедбані, запущені, стратовані, зрівняні з землею. Скромні памятники, що свідчили би про велич посвяти за велике діло, за справу всього народу, знівечені, понищені варварською рукою переможця. На українській землі, перепоєній потом і кровю українських борців, оплодотворенній їх кістками, знімаються памятники, але чужинців... В своїму безмежному засліпленні, в дикій ненависти до великої справи державного відродження української нації наші противники не лише нищать живих, але й память про мертвих. Вони намагаються всіми негідними засобами стерти з нашої памяти, вирвати у грядучих поколінь велику лицарську традицію, роковини всенародного зриву на оборону права нації.

Як же инакше поводяться справді культурні народи! Німці здвигнули своїм супротивникам величавий памятник, бо „і вони вмерли за свою батьківщину", Англійці на протязі довгих десяток літ дозволяли Ірляндцям святочно обходити роковини повстання проти англійської влади. А ми, що не повставали проти Польщі, тільки на своїй національній території здійснювали право нації й боронили його перед ворожими зазіханнями, ми — навіть у відношенні до спомину — вийняті з під права. Як так далі піде, то день 1. листопада буде витертий з польського календаря.

Але якраз ця глибока, дика ненависть до наших борців за волю народу, доказує, що день 1. листопада не перейшов у нас у спомин, що він є вічно живий, що вічно й безнастанно актуальною є та справа, за яку перед 7-ма роками гинули іменні й безіменні борці Землі Української. І тому, хоч їх могили зрівняні зі землею, хоч не знімаються величні памятники слави, хоч нам заборонено прилюдно віддати пошану борцям за всенародню справу, то тим більше росте й поглиблюється серед широких народніх мас пошана до тих, що вмерли за свою батьківщину. А їх смерть є передумовою нашого воскресення до нового, повного і вільного життя.

ЩАСТЯ поколінь залежить і від економічних умовин, які створимо для них

В ПЕРШУ ЧЕРГУ КУПУЙМО

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові Підзамче 7,

ВІКТОР ГЮГО.

ПОКЛІН І СЛАВА ВАМ...

Поклін і слава вам, герої невідомі,
Чи впали ви від радісних напруг,
Чи з болем на устах, у передсмертній втомі,
Коли лише царив над тілом гордий дух!

Ви всі, яких пірвав змагань нестримний подув,
Живете далі в рідній, прадідній землі,
Могили ваші кличуть гимном про свободу,
Немов листки, які борвій зірвав з гілі!

Брати! ви рвали невільницькі пута
На те, щоб ними повязати нас
З землею-матірю — як може тільки лише
Кривава смерть еднати всіх нараз...

Від всіх, що прагнуть волі у смертельній втомі
І тих, що йдуть до неї в дні палких напруг
Поклін і слава вам, герої невідомі,
За те, що в тілі вашім жив безсмертний дух!

Переклав **Мик. Рудницький.**

АҐРУМІНА

(до тепер ще у нас незнане) чистий, сконцентрований сік цитринний в порошку.

Природний продукт, не сурогат, нешкідливий, урядово стверджено хемічною аналізою. — Заступає у всім свіжу цитрину.

Генеральна репрезентація у Польщі

Титани, Львів, Різницька 6.

708 „Заступників пошукується. 2—2

Інваліди УГА. й українська суспільність.

Від семи літ одною з найбільше пекучих потреб української суспільности в Галичині (побіч „Просвіти" та „Рідної Школи") є забезпечення й удержання інвалідів Української Галицької Армії, жертва нашої останньої визвольної боротьби. Найбільше патріотичний, найвідбірнійший до посвяти за власну державність елемент зпоміж галицького селянства та інтелігентної молоді, як не поляг то опинився в рядах інвалідів УГА. — Люде, які стоялиб сьогодні у цвіті віку, зломані фізично і морально, схоровані, ще не всі вилічили рани, по кільканацять разів різані на операційному столі, терплять матеріяльну нужду.

Понад всім сотою таких долею визначених людей зареєстровано в Українському Краєвому Тов-і Опіки над Інвалідами у Львові. Лиш сорок і кількох із них, сказатиб: вибранців — приміщено в Домі українських інвалідів у Львові. Решта мусить животіти на провінції при рідні. Приміщені у Домі інвалідів вчаться ремесла, побирають шкільну освіту з обсягу народньої й виділової школи. Мають повне удержання, себто приміщення, харч, одіж, біллю, обуву і протези. З інвалідів на провінції лише тяжше пошкодовані і матеріяльно зовсім незасібні істають у міру матеріяльної спроможности Товариства періодичні підмоги у грошах, одіжі, біллю, обуві. Кожний інвалід одержує лікарську поміч, ліки, бандажний матеріял. Всі операції інвалідів УГА переводяться на кошт Тов-а. Постійні місячні підмоги одержує в жовтні п. р. 31 інвалідів поважно пошкодованих і матеріяльно у лихім становищі.

Якнайширші кола українського громадянства повинні вступити в члени УКТОНІ. Член повинен не тільки вплатити свою вкладку, але повинен цікавитися діяльністю товариства в хосен інвалідів, сам для інвалідів працювати, а не лишати всього на Головну раду тов-а. Гол. рада на виділ, виділ на одну-дві особи і т. д. Мінімальні постійні квоти вплачувані правидльно щомісяця до каси тов-а як членська вкладка позволять управі тов-а утворити буджет на підмоги та ренти ідейним жертвам военного лихоліття. На жаль, у цьому році ледви 70 (сімдесять) осіб, головно зі Львова та Дрогобича, вплатили місячні вкладки на загальну суму 189·44 золотих. Правда, чимало осіб й інституцій не може піднятися постійних місячних оплат і воліють враз-годи вислати жертву на інвалідів. Але ця жертвенність на найкращих синів народу така мала, що жалі інвалідів на суспільність під деяким оглядом оправдані. Дійсно, колиб лиш четвертина галицької суспільности схотіла зложитиже ртвенности на цілі У. К. Т. О. стільки, скільки коштує одна папіроска, місячно на інвалідів, усі інваліди УГА були би матеріяльно достаточно забезпечені. До цього треба конечно довести шляхом організації повітових філій товариства, коли тільки влада затвердить відповідну точку статуту. Для доладного представлення приходів і розходів товариства наводимо рахунок обороту за перших 7 місяців біжучого року:

	Прихід	Розхід
1. Готівка з XII 24	34	66
2. Жертви із краю	16.425	10.382
3. Жертви з Америки	13.463	372
4. Інвентар		13.441
5. Дім інвалідів	671	514
6. Лічення й операції		2.238
7. Протези	79	2.504
8. Шевська робітня	8.442	5.129
9. Кравецька робітня	8.460	3.143
10. Адміністрація	341	8.081
11. Льокаль	2.503	922
12. Різні	1.214	6.852
13. Інтереси	5.892	287
14. ПКО		2.677
15. Позичка	3.870	31
16. Чисті вкладки	189	
Сальдо-готівка		
	61.389	61.389

	Прихід	Розхід
1. Готівка з XII 24	07	66
2. Жертви із краю	90	65
3. Жертви з Америки	41	72
4. Інвентар		34
5. Дім інвалідів	85	24
6. Лічення й операції		20
7. Протези	60	48
8. Шевська робітня	06	06
9. Кравецька робітня	43	59
10. Адміністрація	35	33
11. Льокаль	52	99
12. Різні	91	78
13. Інтереси	95	41
14. ПКО		
15. Позичка	43	46
16. Чисті вкладки	44	
Сальдо-готівка		92
	92	61.389

В иншіх тав. державних народів держава забезпечує военних інвалідів постійними місячними рентами. У таких народів уряд й адміністрація краю наглядно бачуть, що й кому мають завдячувати, то не дивно, що напр. у Чехії, інваліди (особливо легіонарі) користуються до нині незвичайною популярністю й загальною пошаною та мають первенство у всіх державних установах. Певно, що їхні збірні змагання дали величаві успіхи, алеж посвята українського стрільця, чи не була стократ більша? Нашому інвалідові ще й нині приходиться терпіти не тільки матеріяльну нужду, але терпіти переслідування побідника.

Важкий тягар: гоїти криваві рани тіла й розчарування душі, упав на українську суспільність. Несіть цей тягар хоч часткою тої посвяти, що її мав для загалу окалічений Український Стрілець. Не дайте упасти йому духом. Складайте жертви самі, заохочуйте других до

Н. І. у Львові. Памятний місяць листопад повинен пригадати кожному свідомому громадянинові, кожній українській Інституції, що треба дати моральну і матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку.

С. Український.

Одночасно одержуємо таку опо вістку:

Тернопільське воєвідство дало дозвіл Українському Кр. Товариству опіки над Інвалідами у Львові на збірку земних плодів для українських інвалідів на протязі місяця листопада п. р.

Ми розіслали уповноваження для збирачів з виказами власти залучниками. Сподіваємося, що все наше громадянство поспішить з дрібними датками! Просимо Управи філій Т-ва „Просвіта" й Повіт. Союзів Кооп. та діяльних громадян по повітах допомогти в організації збірки в своїому районі, а по її закінченню прислати нам повідомлення разом з усіма листами. В залежности від висліду локальних збірок будуть видані пізнійше диспозиції щодо пересилки продуктів.

Управа УКТОНІ.

Українське Педаґоґічне Товариство.

II.

Звіт з діяльности за час від 1. IX. 1924 до 31. VIII. 1925.

Організація.

Організаційну працю в цьому адміністраційному році вів Організаційний відділ без ніяких дорадчих органів. Нагляд над цим відділом поручила Головна управа своїому членові проф. Мих. Галущинському.

Адміністраційний рік 1924 закінчило УПТ. числом 61 Кружків формально зареєстрованих і 39 Комітетів „Рідної Школи" та числом членів 17.445.

Організаційний Відділ присвятив богато уваги справі творення нових Кружків УПТ. Успіх цих змагань був ріжний. Найлекше йшла справа творення Кружків у такій околиці, де був рухливий Повітовий кружок. Тому нових Кружків основано найбільше по селах. 5 повітових міст оснувало цього року окремі Кружки. Натомісць 6 повітових міст українських повітів ще навіть не внесли прохання на принятя до відома статута.

Українські заточенці виявляють теж зі свойого боку чимало спочування ідеї „Рідної Школи". Про це свідчать не тільки їх жертви на

1-ЛИСТОПАДОВИЙ КОНЦЕРТ

ізза відмови дозволу відбудеться **в наступний день 2. листопада ц. р.** в год. 12 в полудне із незміненою програмою. 721 1—1

„Рідну Школу", але й їх організування на вакійних окраїнах.

Загальний стан Кружків з кінцем цьогоадм. р. (31. VIII. 1925) представляється так: з минулого року осталo зареєстрованих 61 Кружків цього року прибуло нових 158 разом 219. Коли взяти під увагу, що тільки уконституовані Кружки можна уважати справдішніми організаціями, то таких є 133, а то минулорічних 61, а сьогорічних 72. Значить до кінця адм. року не уконституовалося ще 86 Кружків.

Членство.

В порівнанні з попереднім адм. р. на ділі не зросло число членів щодо скількости. Цього року богато кружків перевели „чистку", себто зробили нові списки лише таких членів, які поплатили членську вкладку. Практика показала, що більшу матеріяльну і моральну користь від спомагаючих членів приносять члени звичайні. Тому Орг. відділ пропагував звичайне членство. Очевидно, ми стоїмо ще дуже далеко від виконання постанови всенародньої анкети з 1920 р., на основі якої кожна одиниця має бути членом УПТ., ба навіть далеко від того, щоби бодай кожний голова родини був членом УПТ.

Розвій Кружків.

Праця в поодиноких Кружках УПТ. дуже неоднакова і нерівномірна. Коли одні виказували велику енергію, меткість, ініціятиву й самопосвяту, инші були охлялі й інертні. Деяких кружків так і не вдалося вивести з омертвіння. За найкращу треба вважати діяльність тих Кружків, які не тільки удержували школи засобами свого повіту, але й значну надвишку посилали до Гол. Управи на потреби т-ва. Такі Кружки, це Коломия, Тернопіль і Перемишль. Самостійно покривали видатки Кружки в Рогатині, Дрогобичі, Чорткові, Копичинцях, Борщеві (ц. р.), Городенці і Стрию. Постійно недомагали Кружки в Золочеві, Станиславові, Долині і Городку. За те дуже відрадне явище, що деякі менші нові Кружки гарно розвиваються. Всі Кружки відгукнулися на пекучу потребу рятування українського характеру державної народньої школи і перевели тзв. шкільний плебісцит за українською школою взірцево й імпозантно.

Щоби дати новим Кружкам плян їх праці, виготовлено інструкцію, видано її книжечкою і масово безплатно розіслано.

Делєґатура.

Для влекшення й урегулювання організаційних справ показалася потреба створити якусь посередню інституцію між Головною Управою і Кружками УПТ. Головна Управа покористувалася § 45 статута й настановила деякі Кружки в повітових і судових місцях осідку делєґатами Головної Управи з правами й обовязками Повітового Союза Кружків. Таких делєґатур було 21 на судові повіти, 35 на політичні, а 2 на частину повіту.

Діяльність отсих делєґатур дуже неоднакова. Деякі делєґати не тільки не переводять організації повіту, але ще самі потребували би твердого нагляду.

Урядовці Кружків.

До помочі у виконанні завдань Кружки добирають собі урядовців. Кружки, які мають урядовців, здавали нераз на них всі організаційні роботи в повіті. Своїх урядовців мають 29 Кружків, деякі навіть по 2, або й три. Деякі з урядовців, оскільки визначалися інтелігенцією і спритом, виказували гарні успіхи.

НАДІСЛАНЕ.

Звідомляю Шановну П. Т. Публику, що в дн. 31. жовтня відкриваю продажу

ВУДЖЕНИН

власного виробу
в моїм склепі
при вул. Баторія ч. 16.
в льокалі де находиться

Вирób всякого рода мяса.

Маю надію, що призначення і довіря П. Т. Публики, яку я придбав собі, перенесеся також до нового мого підприємства.

713 2—2 **Станислав Колеса.**

Головна Управа й організація.

Організаційний відділ не залишив ні одного моменту, який чи дошільністю, чи невластивістю відбивається від інтересів УПТ-ва як цілости. Переписка вимагала багато часу та студіювання справ і відносин. Полагоджено 1320 чисел на загальне число писем Головної Управи 3595, декотрі з цілими більшими й кількакратними рефератами.

При цій нагоді треба зазначити сепаратистичні змагання деяких Кружків, недостачу почуття солідарности в гаразді, а особливо в біді Товариства.

Для усунення всяких недомагань в організаційних справах поставлено на нараді відпоручників Кружків, що відбулася 31. травня 1925, організаційний реферат (Л. Ясінчук), та ухвалено відповідні резолюції, які доручено всім Кружкам до виконання.

Орґанізація у Львові.

У самому Львові поставлено організацію краще, чим воно було в минулому. Організаційний відділ уладив дві наради старшин усіх львівських Кружків, на яких розмежовано точно ділянку Кружків, обговорено всі домагання й найдено спільну дорогу, намічено способи й середники організації

З огляду на значіння Львова для народу доплата з поза львівських фондів на львівські школи й захоронки розмірно низька.

Прелімінарі.

Підставою дошільної господарки, а Кружків УПТ. з окрема, це обчислення наперед усіх приходів і видатків. На жаль тільки 25 Кружків надіслали виготовлені прелімінарі до затвердження.

Щоби вказати поодиноким повітовим Кружкам їх обовязок у цифрах, Орг. відділ виготовив плян грошевого покриття потреб УПТ. й розділив на пов. Кр-и відповідно до числа громад, числа населення, маєткового стану та стану організації в повіті.

Жертвенність.

Можемо занотувати відрадний факт, що коли минулого року взяло участь у жертвенности на „Рідну Школу" заледви кількасот громад, а в місяці січні („коляда") було найвище число громад 643, то цього року в „коляді" взяло участь 1126 громад, складаючи поважну квоту 49.252 зол. 28 гр. (фактично більше), з того до Головної Управи 30.160 зол., якраз одна трета того, що минулого року принесли всі жертви загалом: з краю і зі заграниці за цілий рік.

Загалом принесла жертвенність на „Рідну Школу" через каси Кружків УПТ. (у Львові й краю) 179.567 зол. 04 гр.

Знаменний обяв, що чим раз частійше трапляються записи в користь УПТ-ва. Трапляються випадки свідомого шкурництва.

Співпраця з иншими установами.

Окремо треба згадати про участь у підтримці „Рідної Школи" з боку Кооперативи та Повітових Союзів Кооперативи.

Читальні „Просвіти", головно сільські, йшли на зустріч потребам „Рідної Школи", віддаючи датки з „коляди" та „писанки".

Співпрацю з иншими товариствами підтримували й Кружки УПТ-ва зі свойого боку через поодиноких членів старшини та своїх урядовців, основуючи Читальні по громадах, беручи участь у Заг. Зборах Читалень і Кооператив.

На цьому місці слід піднести визначну підмогу з боку всеї краєвої і заморської української преси.

Люстрації.

В цьому році переведено люстрації в 21 місцевостях, а 27 кружках з того І. Герасимович 9. Л. Ясінчук 18.

По кожній люстрації висилала Головна Управа письмо, в якому порушувала все, що доброго, чи менше доброго люстратор виказав. Таких відвідин не могло бути більше ізза недостачі фондів у Головній Управі.

* * *

У вороженському вступі до звіту УПТ. подано, що зїзд відбудеться 2. жовтня. Очевидно — це помилка: Зїзд відбудеться в понеділок 2. Листопада ц. р.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона пліснїла на складах, відділіть їй почесне місце у своїй хаті!

НОВИНКИ.

— **Свято „Невідомого жовніра" і сфальшовані підписи.** Як нас інформують, на запросинах до обходу свята „Невідомого жовніра" є теж підписи гр.-кат. епископів. Ті підписи є хитрим способом сфальшовані. На основі інформацій зі Львова і Перемишля та справа малася так: Від комітету святкування одержали гр.-кат. епископи і ординаріяти запросини взяти участь в обході „Невідомого жовніра" та підписати відповідну відозву. В письмі комітету описалося, що — мовляв —не підлягає сумніву, що ніхто не відмовиться підписати відозву і взяти участь в обході. Одначе колиб хто (в даному випадку епископи) відмовилися, то має до означеного речинця повідомити про свою відмову. В противному випадку буде вже тим самим підписаний на відозві. Досі все в порядку. Одначе „запрошуючі" вислали свої запросини вже по „означенім речинці", виписавши самовільно і заздалегідь намічених осіб на своєму запрошенні. Ось так в підступно-фальшивецький спосіб гр.-кат. епископи найшлися на запрошених до святкування обходу „Невідомого жовніра". Очевидно, ініціятори цього обходу мали на меті скомпромітувати гр.-кат. епископів. Та цього мало! Підступно підписані на запрошенні повинні мати цивільну відвагу запротестувати проти такої поведінки. При тій нагоді дозволимо собі висловити протест проти нечуваної в культурному світі поведінки ініціяторів польської антиукраїнської маніфестації. Ніде в світі не бувало такого випадку, щоби якась нація воловодом, підступом, а то й терором тиснула другу до святкування свого національного обходу, тим більше звернутого проти тієї другої нації. Якими безцеремонними були Мадяре, але вони не тягнули нпр. Хорватів святкувати повстання 1849 року. Тільки Поляки в своїй „толеранції" дійшли до крайних меж нетактовности, як не чого гіршого.

— **„Задушки" і Українці.** Латинники рік-річно в днях 1. і 2. листопада, в тзв. задушки відвідують могили своїх рідних, близьких і знайомих, вбирають їх вінками та освітлюють свічками. Цей звичай по містах закорінився теж між Українцями гр. кат. обряду. І вони в „задушки" чимчикують на цвинтарі та сліпо наслідують латинників, в даному випадку Поляків. Наш обряд нічого подібного не знає. Память померших ми обходимо на Зелені Свята. Тоді то у нас правлять на цвинтарях панахиди та читають евангелія. На жаль, по містах гр. католики залюбки наслідують латинників-Поляків. Найвища пора зірвати з цим чужим, у нас недопустимим звичаєм і обходити свято померших тоді, як увесь нарід його обходить.

— **Нові польські достойники на повсях.** З певного джерела нас інформують, що на останній нараді воєвод, що відбулася у Варшаві в половині жовтня ц. р. під проводом мін. внутр. справ Рачкевича вирішено справу іменування нових віцевоєвод на кресах. Віцевоєводою у Львові має стати Чеслав Екгарт, теперішній староста в Перемишлі, давнійший староста Тернополя, віцевоєводою в Станиславові тернопільський староста Концович (оба кандидати Пясту), а віцевоєводою поліським в Білостоці копичинецький староста Карасінський, кандидат вшехполяків, врешті віцевоєводою тернопільським замість дотепер. віцевоєводи Яворчик-овского, що переходить на емеритуру і має стати комісарем правительственним міста Тернополя на місце д-ра Ленкевича, буде іменований один з вищих урядовців призидії львівського воєводства, рівнож кандидат Пясту. Виходить, що був. премієр Вітос є нині всевладним паном при номінаціях достойників в польській адміністрації Wschodniej Małopolski.

— **Чекова афера.** Від якогось часу вели польські поліцейські дохождення в тому напрямі, хто це торгує у Львові краденими чеками, що були вкесені на т. зв. банкові чорні листи. Виявилося, що ті крадені чеки вибув у Львові в більшій кількости якийсь п. Бозьох, провізионер промислового Банку у Львові. Він пустив ці чеки в останній хвилі зі страху перед переслідуванням поліції на так зв. чорну біржу — очевидно по зниженій ціні. З них попали вони до т. зв. Торговельної централі, на чолі якої стоїть д-р Малина, син надпрокуратора Малини при окр. карному суді у Львові. Д-р Малина відпродав ті чеки якомусь Капові. Той їх знов перепродав. Наресті останній купець зголо-

ВІДГУКИ ДНЯ.

7

Не розумію, чому припало мені тепер на думку число: 7. Семи знаєте, що буває іноді так: Сидиш на засіданні якогось товариства, а тут ні сіло ні пало пригадається тобі Кульпарків. Бачиш на вулиці якусь парасю, а в голову пхається спомин про большевицький переворот у Росії.

Так воно сталося й мені зі мною. На світі нещасного і то ще листопада, а мене вчепилося число сім і не дає на ніщо зверну уваги.

Отже нехай буде сім.

Я певно кожному, хто має в себе лексикон Брокгауза, число 7 було все загадкове якимсь таємничим сервашком. Може воно-колись надавало йому якесь сакральне значіння, чи спеціяльні прикмети. Старинні Єгиптяне свято вірили, що небом правять сім планет. Тиждень ділили на 7 днів, а 7 літ складалося на один цикль. (Щото „цикль", то в нас перед війною складалося на цього 7 творів, а по війні вони складаються на „Збірник творів"). В Жидів сімка теж мала ріжне пристосування: сім єгипетських язв, сім чортів у св. Письмі, семе небо для праведників, що не вшахрували нікого зі своїх...

В христіян грає сімка також велику роль: Сім св. Тайн, сім просьб у „Отченаші", 7X3 членів Гол. Виділу „Просвіти", Сім членів Ради Т-ва „Українських Журналістів і письменників". В останніх часах повстало ще сім прикмет Ксантипи. Стара, погана, зазрісна, скупа, сварлива, педантична і добродійна.

Як бачимо з цього всього, сімка все була, є і буде одним з найважніших чисел навіть притьмутки апробованої львівської куратерії.

Та не тільки на ній переслідує нона (не куратерія, а сімка!) лолство. І в снах вона навідує людей від найдавніших часів.

Кожному, хто вчився релігії, відомо, як то було з Фараоном і гарним Иосифом з Єгипту. Не думаю тут про Путіфарову, але про дивовижний сон Фараона.

Йому одного разу приснилося, що з Нілу вилізло сім товстих корів і почали пастися. Але за хвилю вилізло знову сім корів, тим разом мізерних як прич. український урядник, і пожерли товстих.

Фараон питався другої днини своїх жреців, що це все значить, але ніхто не умів того пояснити. Щойно Иосиф з Єгипту, заглянувши до соннника вславного Варпахом, пояснив значіння сну. Буде, казав, сім літ урожайних і сім голодних. Голодні пожеруть урожайних, і тому треба збирати запаси.

Не штука було Фараонові мати тоді такий сон, а Иосифові пояснити його. Нехай би так Фараон був жив до наших часів і тому сім літ мав такий сон! А хочби й приснилось йому, що був би зробив Иосиф!? Ще з рікою порадив би собі, бо й тут є великі і чудодійні води, але з літами не втяв би штуки.

Хіба що Фараонові приснилось би перше сім худих корів а потім сім кістяків. То напевно вони самі себе пожерлиб, не маючи що дїлшого до їдження.

Тоді Иосифові не тяжко булоб пояснити значіння сну, але хіба устно, так як і я собі пояснюю.

Всеж таки найлїпше булоб, щоб Фараонові приснилося тільки сім мізерних корів, які зникліб разом зі своїми кістяками.

Galaktion Vinka.

Небувала сензація! ВЗУТТЯ красове і закордонне у великім виборі, як також СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „Третори" по дуже дешевих цінах поручає нововідкритий магазин взуття КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. 720 П. Т. Урядникам на догідні сплати. 1—6

сився до одного з львівських банків з метою зреалізувати їх. Там йому заявили, що ці чеки кращої. Він зголосився тоді до жирянта д-ра Мадіни за внесненням, а той дав йому вексель на забезпечення вложеної ним на ті чеки готівки. Вчора на домагання прокуратури поліція арештувала в цій справі Бозрока та має дровести крім нього цілий ряд інших урядників впомж визначних особистостей з львівського і позалъвівського т. зв. фінансового світа.

— **Чековий скандал.** Наслідком мальверзацій у бувшому лісному банку оголошено арештом майно польських соймових послів Шидловского і Ковальчука а крім цього положено арешт на дієти посла Русінка (Пастовець). До усіх скандальних надужить та крадіжів, яких допускаються дивні польські урядовці прийшла черга на польських послів, членів законодатних установ. Правд що від голови риба смердить.

— **Нові землі пригідні для кольонізації у СРСР.** З метою підготовки кольонізаційного земельного фонду для переселенців почато праці над обслідуванням земель незаселених районів. Одна експедиція відкрила на правому березі ріки Єнісею в ж Канською та Красноярською округами відкрито незаселений район на 80.000 десятин землі з багатоводною рікою, невідомою до тепер та незазначеною на ніяких географічних картах. Площа покрита багатими лугами. Тайгу заміняє березняк. У ріці маса риби. Відкритий район цілковито незаселений і вповні пригідний навіть для негайної кольонізації.

— **Амнестія в нагоди 20-літніх роковин революції з 1905 р.** В відповідальних політичних колах Москви поширена вістка про те, що з нагоди 20-ої річниці революції з 1905 р. радянська влада проголосить амнестію, яка обійме усіх тих еміґрантів, що виступають проти монархічного режиму, але під тою умовою, що вони зложать урочисте зобовязання до цілковитої льояльности супроти радянської влади.

— **25 непавних осіб** придержала поліція в середмістю у Львові на протязі останної ночі. У цьому напрямку процентово Львів міг би бути суперником найбільших міст (не рахуючи крадіжей та грабіжей).

— **Після втечі комуніста Лещинського.** Комуніст Лещинські, який утік із варшавського суду до Москви, помістив у „Правді" статтю, в якій взиває ком. партію в Польщі до гострих виступів. Окружний суд у Варшаві увільнив поліцайта Пісарского, наслідком неуваги якого Лещинські втік. Суд повідомив през. суду, що в слідчім суді потрібні спец. уладження для помішення переслухуваних визнів. Слідство проти судді Штранцмана ведеться.

— **Кредит для Ватикану.** Американський банк „Чейс Нешіонал Бенк" у Нью-Йорку дає Ватиканові велику позичку, на те, щоби він міг купити віллю „Габріелі" на горі Янікулюм, сад ом з приналежною до віллі землею. У цій будівлі було ще до недавна військове заведення для божевільних. Ватикан засне там нову централю для „Propaganda fide". З огляду на те, що з вікон віллі „Габріелі" видно все, що діється в папській палаті, апостольська столиця не хоче мати як сусіда приватних людей і відкуповує її від міста за 140 міл. лірів.

— **Перемоги шахіста.** Світовий майстер шахового мистецтва, Гаванець Капабланка, грав цими днями у Берліні 30 партій одночасно. 19 виграв, 7 було розіграних, а тільки одна випадково програна.

— **Серум проти „чорної хвороби".** Російський фізіольог Павлов демонстрував у своїй лабораторії в Ленінграді наслідки нововідкритого серум проти т. зв. чорної хвороби (епілепсії). Як відомо на епілепсію недужали великі люде: Наполеон, Достоєвський, здається Магомет і инші.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця це певний захист у особі виховання!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Бурливе засідання польськ. сойму.

30. X. на засіданні польського сойму з приводу голосування над поправками сенату до закона про зем. реформу „Визволене" почало обструкцію. „Визволене" при кождій поправці ставило внесення на іменне голосування. Тому за ціле передп. засідання переголосували ледве два уступи, а пополудні третій уступ і почали голосування над четвертим. Рівночасно сильно били в пульти, кричали й свистали. Так переривали засідання що кілька хвиль. Тому марш. відложив засідання сойму на четвер.

Відклинання ґен. Сареля.

Частина фр. преси думає, що ген. Сареля відкличуть а іменують нового губернатора Сирії. Буде ним мабуть пос. Бонкур.

Засідання „пресової секції".

В ціли узгіднення внесень на найблизшім засіданні секції для справ нац. меншостей прем. Грабські візвав усі міністерства, щоби предложили йому по 2 тижнів пляни і звіти з дотеперішніх ухвал секції. Також до знавців секції Василевского і Левенгерца звернувся з письмом, щоби предложили комітетови відповідні матеріяли і запросив їх на передвступну конференцію в слід. тижні.

Після збомбардування Дамаску.

З Бейрута повідомляють, що наслідком бомбардування Дамаску дві дільниці знищені до тла. Згоріли величаві орієнт. склади. Кореспондент „Дейли Нюз" пише, що Дамаск подобає на кладовище, а деякі дільниці наче після землетрусу. Ціло вийшла лише одна дільниця. В Сирії спокій, мешканці вертають до своїх зайнять.

Заява нім. уряду.

Півофіц. „Тегліхе Рундшау" повідомляє, що в наслідку однодушного рішення нім. уряду представники Німеччини в Парижі, Льондоні, Брукселі і Римі зложили тамошнім урядам заяву, яка стверджує, що німецький уряд обстоює свої попередні заміри і не змінить зовсім свого становища супроти договорів парафованих у Льокарно.

З судової салі.

Процес Штайґера.

16. день розправи.

Зізнання свідка Романа Верхоли, 22-літнього гімназиста зі Самбора, Україниця, з переконання буцім-то комуніста — викликали сензацію. Попередило ці зізнання відчитання лікарського оречення, що Верхола є дідично обтяжений і патольогічний чадько: це оречення видано в звязку з арештуванням свідка позаминулого року. Всеж, оречення каже, що Верхола є відповідальний за свої вчинки і тому тепер заприсяжено його. — Свідок пізнав Штайґера в Любині Вел. Там стрічав його літом 1924 р. в товаристві відомого комуніста Олександра Мрака. Тому, що Мрака посуджувано за контакт з поліцією, свідок з розмислом слідкував за Штайґером. Свідок до комуністичної партії не належав, але мав гарних знайомих з партії, яким робив послуги. Свідок стрінув раз Штайґера у потязі в товаристві Ст. Терлецького. Штайґер розпочав тоді живу розмову зі свідком випитуючи його про ріжні особи і свідок здивувався, відкіля Штайґер знає призвища діяльних комуністів. Заінтерпельований у цій справі Терлецький нічого свідкові не відповів. Свідок наводить теж цікавий момент намовлювання його якимось типом до складення датку на фонд оборони Штайґера; трапилось це в редакції „Болі Народа".

Штайґер заперечує усьому і твердить, що свідок певне захворів на бушуючу тепер загально „штайґерівську хоробу". Перечить, нащо би взагалі знав Терлецького, Мрака, Шумського і ин.

Обор. д-р Ляндау старається доказати непевність зізнань свідка, які називає „wierutnem kłamstwem". Д-р Ляндау і д-р Грек намагаються зайскредитувати свідка м. ін. такими запитами як напр. чи свідкові не роблено грошевих пропозицій з боку поліції; свідок рішуче заперечує.

Св. Олександер Мрак, дир. Тов-а „Сила" в Самборі, і його сестра, відмовляються всякого знайомства зі Штайґером і просять не вірити Верхолі, відомому фантастові і брехунові.

Спроба підкупства справоздавця!

Сензацією вчорашнього дня була приємна заява співробітника „Слова Польского" Вл. Шендеровича, що підчас судової розправи приступив до нього один добродій і зробив йому недвозначні натяки на щедру винагороду, якщо він свої справоздання з розправи пічне писати в дусі прихильнім для Штайґера. На домагання пресового прокуратора дирекція поліції запрохала навіть до себе представників преси (ми такого запрошення не одержали), яким пригадала ще раз обовязок стримуватись від особистого освітлювання справи, на користь або на-користь Штайґера. Навязуючи до тої конференції, нинішнє „Сл. П." слушно завважує, що ціла львівська польська преса способом реферування розправи освітлює справу явно тенденційно в користь Штайґера. Теж саме заграничні часописи, які отримують донесн з відомого джерела, вибілюють обвинуваченого на всі лади.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·00·00—6·01·00, канад. дол. 5·55 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 дві 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·20—28·30.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·80; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·60—30·90.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·51·50, 5 зл. кор. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця хранна з 1925 р. 20·50—21·50, жито кращє з 1925 р. 15·25—15·75, ячмінь галицький брав. —·— до —·—, овес гал. 18·00 до 18·00.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:
Львів, сала Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Від", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 25—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 32-?

З 1. листопада ц. р. відкривається доповнюючий курс на І. р. шк. прив. муж. учит. сем. курс. УПТ. у Львові. По двох місяцях перейдуть курсанти на І. р. Пояснень уділяє управитель М. Бабин, Сикстуська 64. II. п. 712 2—2

З приводу річниці 1. листопада відбудеться в Архикатедральній Церкві св. В. М. Юра в неділю 1. листопада в год. 12. в полудне Панахида а в понеділок 2. XI. в год. 8·30 рано Заупокійна Служба Божа за покійних членів УГА. Управа парохії св. Юра просить усіх вірних численною участю в тих Богослуженнях пошанувати память дорогих покійних. 2—2

Турист. краєзн. Товариство „Плай" удаштовує в неділю 1. падолиста прогульку до Винник і на окопи за Личаківською рогачкою. Збірка: година 7·20 личаківський дворець. Поворот в полудне. Гостям рад!

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. гімн. і I—III року учит. семінарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький. Красіцького 6. 695 6—8

ЛІКАР-ДЕНТИСТ, або добрий технік потрібний як спільник у воєвідськім місті. Зголошення до Адм. „Діла" під „Дентист". 724 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ
д-р Маріян Ґардецький
отворив адвокатську канцелярію
714 **в Кутах.** 2—2

Д-р Теодозій СТЕФИНОВИЧ
відкрив і веде адвокатську
канцелярію в Лопатині
(дім п. Г. Бернгольца коло броварю).
691 2—2

Звичайні Загальні Збори

Товариства українських правників у Львові (вписане дня 11. X. ц. р. відбудуться в неділю, 15. листопада 1925 о годині 10. зрання без огляду на комплет о годині 10·30 перед полуднем в салі „Українська Бесіда" вул. Рутовського 22, з отсим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Головної Ради. 726 1—1
3) Звіт Контрольної Комісії.
4) Вибір Голови і Головної Ради Товариства.
5) Внески і інтерпеляції членів.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ:
Волод. Децикевич вр. *д-р Ол. Надрага* вр.

8-місячні рати 8-місячні рати

VIENNAPOL

ЛЬВІВ
Личаківська 7.

Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і діточої на

осінний і зимовий сезон

з найліпшої материї і після найновішого фасону.

Для переконання просимо о ласкаві відвідини нашого магазину без 723в примусу купна. 1—2

ПОДЯКА.

Подобалось Всевишньому покликати до Себе по заплату сівача, що через 38 літ засівав у серцях молоденьких душ зерно Божої боязни і здорового знання: покликати до другого життя бл. п. Ольгу Дубівну, учительку виділової школи в Бучачі, що по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсв. Тайнами, дня 5. жовтня заснула вічним сном, оставляючи заслужений спомин у дітворі трьох поколінь і важкий смуток у сестер і рідні. — Нехай всі, що своїм трудом і присутністю віддали Покійній послідну прислугу, приймуть найщирішу подяку, а то: Всч. о. Пелех ЧСВВ за приготування в далеку дорогу, Впрп. о. декан Нестайко, Всесв. о. Ректор Яцик, Всч. О. Ліщинський, катехит і катехит рим.-кат. обр. Ольбрехт за уділ в похоронах; — Впов. п. директор Кеферміллер за з серця плинуче, надгробне слово прощання; — Василіянський хор за спів в часі похоронного обряду; Товаришки і Товариші всіх шкіл, шкільна молодь всіх шкіл, Союз Українок, братства і вся непрогляднна громада всіх верствостей за милосерний вчинок присутности на похоронах, або слова співчуття. — Всім щире Спасибі!

Олена Дубівна і Олександра Крушельницька, сестри і родина. 727 1—1

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не ніщ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 1—10

МЕШКАННЯ для академика, покій з окремим входом. Відомість: Снядецких 5. II. поверх на право. 727 1—1

ПАННА до домашнього шиття і забави дітей, пошукує посади, луже радо на виїзд. Зголошення проситься слати до Адміністрації „Діла" під „Скромна". 725

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 246 (10.629). Львів, вівторок 3 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Господарське положення на Радянській Україні.

I.

Голова Всеукраїнського Виконавчого Комітету Петровський помістив у московській „Правді" з 7. жовтня обширну статтю п. з. „Промисловий і сільсько-господарський розвиток України". Стаття виводить перед очі читачів світла і тіни сучасного господарського і промислового життя Рад. України. Тому вважаємо доцільним та вказаним познайомити з нею і наших читачів.

1. Промисл і перспективи будови помешкань.

Програма вугляного промислу розрахована на видобуття около мільярда пудів вугілля на протязі цього господарського року. Безнастанні домагання і попит за металем, за сільсько-господарськими машинами, поширення скляного, содового і соляного промислу, побільшення виробу цукру на 50 відсотків у порівнанні з минулим роком — усе те має велике значіння не тільки для України, але й для всього союзу, але одночасно воно вимагає і особливої уваги для себе з боку українських та загальносоюзних господарських, кермуючих органів,

Одначе не зважаючи на розвиток і поширення промислу, всеж таки є на Україні цілі кадри безробіття. Правда — слід зазначити, що серед безробітних зовсім нема кваліфікованих сил, та це не позбавляє нас обовязку довести всіми можливими засобами до того, щоби дати працю усій масі безробітних. Самозрозуміло, що колиб зараз можна було паралельно зі зростаючими вимогами на промислові товари розвинути і їх виробництво, то безробіття звелось би до мінімум. На жаль цього зробити не вдається. Відчувається гостре запотребування будови окремої фабрики для виробу сільсько-господарських машин, а також будови окремої фабрики для виробу плугів. Одначе і цього ми покищо не в силі здійснити. А на тих фабриках могли би працювати десятки тисяч робітників.

Повстаючі у нас промислові гіганти такі, як фабрика парових машин ВЄК у Харкові, фабрика ім. Петровського в Катеринославі, Дніпровська і Сталінська та инші фабрики в Донбасі вимагають все більше і більше сквалїфікованих робітників і мешканевих поліпшень задля кращого розміщення робітників біля фабрик.

У звязку з відсутністю цих можливостей зростає незвичайно мешканевий голод, та спричинює гострі перепалки між поодинокими установами. А робітники в тойже час змушені тулитися в невідповідних для мешкання норах, у сусідів, а то й під голим небом.

У трьох осередках — Харкові, Донбасі і Катеринославі міститься великий промисл, що має подекуди й загальносоюзне значіння. Не зважаючи на те, робітникам всеж таки приходиться переживати мешканевий голод, та терпіти наслідком дорожнечі. Завдяки цьому голодові на помешкання спеціялісти йдуть нерадо працювати до таких фабрик. Середники для будови домів дуже обмежені: походять вони з міських доходів, а наслідком того не можна тут рахувати на задоволення мешканевих потреб. Давнійше численні управи фабрик будували великі робітничі кольонії і тим запобігали у великій мірі мешканевим потребам робітника. Тепер ця справа налагоднується дуже слабо, а в деяких місцях то й взагалі в цьому напрямі нічого не робиться.

І тому то міським господарським комітетам та виконкомам треба конечно прийти з матеріяльною допомогою в ділі будови домів. Таким осередкам, як Харків, Донбас, Катеринослав — необхідно дати негайну допомогу в напрямі поширення та скріплення будівельної справи і злагіднення таким чином гострої мешканевої кризи.

В обсягу заробітної платні відносини дещо покращали. Але головне наше завдання, соціялістичне завдання, що стоїть тепер перед нами — це підняти взагалі економічне положення робітництва нижчої категорії, яке покищо находиться у незавидному положенні. Метою профсоюзів, Наркому праці та всіх господарських установ є вирішення цієї наскрізь господарської проблеми.

2. Реорґанізація ввожаю і недостача товарів.

Перш за все перед нами стоїть завдання: як справитися з цьогорічним урожаєм та як його реалізувати. Цього року врожай на Україні в більшости випадків показав себе прекрасним і місцями дійшов до 200 пудів з десятини. Під кінець зборів урожаю хліб до деякої міри зіпсувався наслідком безнастанних дощів. Привіз хліба на ринок теж спинився наслідком тоїж непогоди. Дощі припинили не тільки збори але й молотьбу. У багатьох місцевостях збіжа позростало.

Не так давно був я в кількох селах, де стоять великі стоги збіжа, що цілком попереростало від дощів. Селянам приходиться ждати в довгій черзі на молотілки, на які відчувається по селах велика недостача. Бараболі в багатьох місцях теж погинули наслідком слоти, а в деяких випадках згнила і вся городовина.

Для тих селян, які своєчасно покінчили збори збіжа і молотьбу треба заразже дати необхідні товари, бо недостача їх припиняє довіз зерна на міський ринок. Крім цього селяне, заплатівши податок, вижидали деякий час на вислід озимих посівів. Погода, що устійнилася в останніх часах та наспівша селянству допомога з боку місцевої влади і установ-протекторів дала селянам змогу відчути, що для них є підтримка та що ними хтось піклується. В звязку з цим уже тепер помічається збільшення довозу хліба з села до міст і взагалі видно збільшення торговельного обороту.

Власними силами.

Черговим, імперативним завданням нашого громадянства є невідкладно на протязі кількох тижнів доповнити основний (акційний) капітал Земельного Банку Гіпотечного до висоти 1 (одного) міл. зол.

Про це вже досить вичерпуюче писалося в українській пресі. На жаль зі сумом треба це ствердити, конечність доповнення акційного капіталу Зем. Банку не находить в нашому громадянстві належного зрозуміння. Коли говорити на цю тему з поодинокими громадянами, то чується безліч замітів і заміток, але діла не слідно. Якась декаденція, апатія й байдужність та відокремленість від громадянських справ окутала нашу суспільність. В кожній справі чується або відчувається єдиний мотив: „Моя хата з краю".

З острахом приходиться ствердджувати це громадянське обезчулення, атрофію громадянського нерву. В останніх літах понесли ми величезні втрати в кожній ділянці національного життя. Багато тих втрат було нами незавинених, спричинених чи то брутальним противником, чи то через vis maiori Але в багатьох втратах ми самі завинили. З наших давнійших здобутків, правду кажучи, мало що лишилося. Між останками нашого дорібку світить між иншим кілька національних установ. Одно з видних місць займає між ними Земельний Банк Гіпотечний, єдина народня фінансова установа. Щоби вдержати цю інституцію, щоби її поширити, зробити її двигуном економічного життя, — треба перш усього її уфундувати згідно з вимогами нашого сучасного життя й вимогами польського закону, що висить над Земельним Банком як Дамоклів меч.

Зайвим хіба було би говорити про значіння банку. Наше громадянство є вже так свідоме, що знає, що в теперішніх часах банк є тим живчиком економічного життя, що розпроваджує оживлюючу кров у всі бючки економічного організму.

Та підносяться голоси, що ми такі вбогі й знищені, що зложення 738 тисяч зол. є понад наші сили. Все те є правдою, одначе не такою страшною правдою, щоби 7 міліонів населення не могло зложити 738 тис. зол.

Думаємо, що тільки питома нам інерція є перепоною у виповненні цього національного імперативу. Найвища пора, щоби наступив перелім в нашій байдужости. Маючи на меті причинитися до відбуття нашого громадянства з ледових обіймів апатії, наша редакція буде співділати в підписці акцій Зем. Банку Гіпот.. З тією метою приноровлюємо до наших передплатників, читачів і прихильників трійкову систему підписки. Зазначуємо, що польська нація є державною нацією, а всеж таки субскрипцію на акції Польського Банку збирали всі польські редакції. Недавно „Слово польске" пожертвами своїх читачів уфундувало літак для польської армії. Уфундуймо й ми власними силами наш єдиний банк, даймо йому тверді основи, а тоді будемо ставити до нього й тверді вимоги.

Поставмо собі за вершок національної амбіції якнайскорше зібрати потрібний акційний капітал, та тим чином докажім, що ми здатні до самостійного життя.

—

Одна акція Зем. Банку Гіп. кокоштує 25 зол., кошти заготовки 1 зол., разом 1 акція **26 зол.** Підписку акцій приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10. Можна також вплачувати ратами.

В Адміністрації „Діла" дня 1. листопада 1925 підписали акції досі громадяне:

1. Д-р Дмитро Левицький — 12 акцій — кличе: д-р Корнила Трояна, адвоката в Ходорові, д-р Андрія Лунева, адвоката в Бережанах й інж. Романа Шеховича у Львові;

2. о. Дамян Лопатинський — 10 акцій — кличе: о. Андрія Пеленського, пароха в Лисятичах, о. Івана Винницького, декана в Залесцях і о. Юліяна Дзеровича, дир. сем. у Львові;

3. Часопис „Діло" — 20 акцій, — кличе: час. „Раду" у Львові, час. „Український Голос" в Перемишлі і час. „Громадський Голос" у Львові;

4. Олександер Костик — 2 акції, — кличе: професора Осипа Кліша в Перемишлі, о. Івана Яремка, катех. в Яворові і проф. Мирона Федусевича у Львові;

5. Ред. Ф. Федорців — 4 акції, — кличе: ред. Михайла Матчака, упр. Порфіра Буняка, інж. Романа Сенишина й інж. Льва Шепаровича, всіх у Львові;

6. Ред. Василь Мудрий — 1 акцію, — кличе: о. В. Пришляка в Кривім, проф. Івана Храпливого в Коломиї і о. Івана Гнатова в Заліщях к. Тернополя;

Народна Гостинниця

кооперативне стоваришення з обмеженою порукою у Львові

кличе своїх членів — по думці § 14. зміненого статута, затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої вплачені уділи найдальше до дня 31-ого грудня 1925 р. до висоти 20 (двайцять) золотих п. Невиповнення цього обовязку в означеному річниці буде уважане — без окремого повідомлення почтою кождого члена — добровільним виступленням з членів Народної Гостинниці. — УПРАВА. 1-3

По широкому світі.

Болгарсько-грецька війна ліквідована. Комісія союзних держав має ще тільки розглянути справу вини наступаючого.

Німеччина має заплатити Румунії за вивезені підчас війни матеріяли 150 міл. лей золотом.

Мандатова комісія при Лізі Націй розглядала справу мандату Англії в Іраку, Палестині та Трансйорданії.

Австрійські урядовці всіх категорій загрозили страйком, якщо уряд не поправить їх важких матеріяльних обставин.

Відступлення Кайо.

Особисті моменти. — Опозиція соціялістів. — Пресова кампанія. — Нова ситуація.

Димісія останнього французького кабінету була наслідком боротьби довкола одного його члена: міністра фінансів. Вона мала сильно особистий підклад, але відомо, що найбільше особисті непорозуміння в політичних справах є звязані з боротьбою принціпів.

Найцікавійшим моментом в усунені Кайо є ворожнеча між ним і деякими иншими членами кабінету. Пенлеве, що творив цей кабінет, увяз в особою Кайо, якого авів назад по довгих літах до міністерства, великий тягар. Його кабінет мав бути посереднім, примирюючим партії. Соціялісти відмовились піддержати його, з огляду на мароканську війну. 12. липня, перед парляментськими феріями, соціялісти та радикало-соціялісти поставили на чергу дня справу довіря для уряду, у звязку з проектом податку від капіталу. Вони мали на своїм боці 200 голосів, і уряд Пенлеве одержав довіря тільки завдяки голосам помірковання партій.

Це роздратувало соціялістів і вони рішили на своїм конгресі у серпні більш Пенлеве не піддержувати. Вони домагались, щоби новий уряд прийняв програму санації фінансів через т. зв. передачу приватного капіталу державі. Одначе Пенлеве почував себе сильним, завдяки двом найсильнійшим співробітникам, що доповнювали себе: Бріянові та Кайо.. Та слід завважити, що Бріян і Кайо не були другами, ні особистими, ні партійними.

Кайо вернувся з Америки майже з невдачею; також його державна позичка не дала сподіваних успіхів. Ці моменти признала крайня лівиця підхожими, щоб почати проти Кайо кампанію. Його вороги пробували вже на конгресі радикалів та соціялістів у Ніцці перевести рішення про „передачу капіталу", щодо якого Кайо ставався вороже. Одначе Кайо вмів оборонити себе добреобдуманою промовою. Пенлеве, бачучи змішаний наступ на Кайо, не взяв його в явну оборобону. І справді: по згаданім конгресі наступ збільшився у пресі. Навіть офіціяльний „Temps" брав у ньому участь. Коли ще й виступив відверто зі статтею один з директорів „Паризького Банку" — вся преса повторила натяк, що димісія Кайо є невідхильна.

Тоді Кайо приневолив до димісії весь кабінет, не бажаючи відходити одиноко. Бріян в останній хвилині не став у його обороні, дарма, що фінансові плани Кайо вважав раціональними. Зміцнивши свою популярність успіхами в Локарно, Бріян не хотів захитувати нею, як би став рішуче на боці Кайо, який, зрештою, є його давнім суперником. Портфель Кайо перейшов у руки Пенлеве, який має журитись загальними справами державної каси. За те утворено, немов для підмоги, нове становище буджетового міністра, щоби поділити тягар відповідальности за фінансову кризу на дві особи.

Уступлення міністра фінансів з політичних мотивів, ще й проти явної його волі, не є корисним явищем у державі, яка в першу чергу має дбати про поправу фінансів. Пенлеве — великий математик матиме до діла не з теоретичними проблемами, а знову з практикою і то буденної політики. Хто зна, чи його вчорашній найблищий співробітник, Кайо, що мав право назвати його своїм другом, за те, що дав йому спроможність вернутись на становище міністра, не стане завтра його найбільшим ворогом. А вороги, що оперують шифрами, є найбільше небезпечні.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Опісля прийшло в практиці виконання цих приписів, як також цілого закону. І те виконання виявило ясно й виразно суперечність виконавчих приписів з духом самого закону. Вже складання шкільних деклярацій українським населенням відбувалося в умовах, які наглядно виявили дійсну мету польської освітної політики: унеможливити повстання школи з українською мовою. Адміністраційні власти всякими способами перепиняли родичам українських дітей виповнення потрібних формальностей. Кілько шикан мусіло перебороти населення, щоби здобути ствердження власноручности підпису на деклярациях! Потрібно було спеціяльного обіжника міністерства внутрішніх справ, щоби припинити сваволю адміністрації.

А далі розпочалася справді *дика, варварська діяльність освітних властей.* Шкільні інспектори під ріжними покришками відмовляються приймати вношені деклярації, найчастійше жадаючи, щоби родичі особисто приносили і складали ті деклярації (Голос: 40 кільометрів! Голос: А ви звільнюєте від податків. Гамір). Памятаю, як я сам особисто, тут в соймових кульоарах носив в руках цілу пачку шкільних деклярацій, неприйнятих інспекторами тільки тому, що родичі особисто не принесли їм тієї деклярації. І памятаю, що я звертався до ріжних послів, головним чином членів Освітньої Комісії, звертався я і до п. міністра Станіслава Грабского тут в соймі в кульоарах. І ніхто з послів не признав слушности поведінці інспектора, навіть директор департаменту всенародного шкільництва теж признав то неслушним, і лише *один п. міністер Станіслав Грабскі мав цинізм заявити мені*, що та вимога інспектора, щоби родичі особисто зложили деклярації, *є згідна з приписами.* Тільки тоді я зрозумів, що то за людина п. міністер Ст. Грабскі, тоді побачив я, *яка діяволська ненависть є в душі того міністра до всього, що українське.*

Не оглядаючись на цілу низку надужить, на поліційний терор, майже кожне українське село внесло шкільну деклярацію. Шкільні власти та ріжні польські організації народові, затрівожені тією оборонною акцією українського населення, розпочали контракцію. І аж тоді я зрозумів, чому на основі виконавчих приписів не одночасно вноситься шкільні деклярації Поляками й не-Поляками, як би того вимагала ідея братерського співжиття, і чому тут потрібно додаткових 5 місяців для вношення польських деклярацій. Тих 5 місяців потрібно було для контракції. Підчас тієї кампанії, підчас тієї польської контракції, не було проступка, якого не поповнено би. Шкільні інспектори допускалися найріжнороднійших надужить, справджуючи важність українських деклярацій. Ріжні чинники, державні і суспільні, докладали всяких заходів, щоби була внесена потрібна кількість деклярацій за польською школою. Ті деклярації, що домагалися введення польської мови, виманчувано підступним способом, приноровлюючи звичайне ошуканство. Інспектор окремо покликував кожного батька чи і матір: Хочете, щоби діти в школі вчилися польської мови? Розуміється, була відповідь. Підпишіть. І давано підписувати деклярації про введення польської викладової мови в школі. Чиж це не є звичайне ошуканство?

А в иншіх місцевостях, як нпр. в Добромилі оголошувано, що хто хоче одержати отрую на щурі, нехай підпише ті папери. І ті папери були знову деклярациями до введення польської викладової мови в школі. Крім того вимушувано деклярації за польською школою при допомозі терору, просто купували їх ріжними обіцянками. Нпр. говорено, що лише той одержить землю, хто підпише декларацію за польською школою. Вкінці вношено сфінговані деклярації; явилися мертві діти і ними оперували панове інспектори так, як колись Гоголівський Чічіков мертвими душами. Вислід був світлий. На основі шифр, оголошених в польській пресі на Волині, за польською школою заявилося 60 тисяч осіб, тоді як за українською школою заявилося 20 тисяч. Ви пересадили, панове, і п. міністер Ст. Грабскі мусів спростовувати і направляти ту пересаду. Він, як людина розумнійша від тих інспекторів, зрозумів, що і в злій справі треба зберегти справедливість.

Так скінчився другий акт шкільної акції, а третій акт передбачений законом і виконавчими розпорядками, вже зовсім не наступив. А саме *перед початком шкільного року Українці не одержали повідомлення про вислід шкільного плебісциту*, як того вимагає закон

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 27-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича. філія в Стрию, площа Пілсудского.

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 14)

Зі Львова до Риму.

Авдієнція. — Наш речник "Самозванець. — Знайомість у вагоні.

У нас цікаві: як вона — та наша авдієнція — виглядала? Головна брама до Ватикану находиться зараз біля колюнади з правої сторони базиліки св. Петра. На брамі сторожа папських швайцарів з рушницями і байонетами... Дивне вражіння! Пригадуються часи, коли папи були також світськими володарями. На брамі кожний приходячий мусить виказатися карткою (позволенням). Наш „*саро*" мав одну картку для нас усіх. Довгий коридор. Ідемо по сходах на поверхи. Тут і там швайцар — одначе тільки з галебардою. Вступаємо в салю „Clementina". Порожна — тільки напроти нас папський невеликий престол, а довкола стін лавки. Перед престолом ходить швайцар з галебардою. Наш „саро" (ще коли виробляв нам авдієнцію) побивався за тим, щоб нас папа приймав в особній салі, щоб наш представник говорив до нього, а папа промовив до нас. Одначе нічого з того. Цим разом папа приймав усіх в одній салі. Година 12·30, папа приймає в 1. год. Сходиться публика — ріжні національности з ріжних сторін світа. Два камердинери в фіолетному одязі уставляють прихожих. (Годиться завважити, що прості паламарі в церкві св. Петра ходять — бодай у церкві — в фіолетній рясі з поясом.) Камердинери приходять до пань і показують їм: як мають бути одягнені. Хустинка (чи шаль) на голові. Шия має бути закрита цілком, а руки по кістки; спідниця довша; права рука без рукавиці. Пані — звичайно — не мали суконь ad hoc, і тільки шалями покакривали собі шию, а довгими рукавицями руки. Камердинери „торгувалися" з панями саме за форму тих шалів. Якщо приходить якийсь епископ або пралат, швайцар салютує: потрясає в руках галебардою так, що вона дзеленчить.

На даний знак збігається кількох швайцарів, стають у „глід" перед папським престолом.

З приватних папських апартаментів виходить кардинал Гаспарі, „секретар стану". Це йому так швайцари салютують. Пішов посеред нас. За ним від папи (з приватної авдієнції) вийшов протоігумен наших ОО. Василіян, і пристав до нас. Знов швайцари збігаються в „глід". Нам дають знак, щоби клякнути. Виходить папа. Перед папою ідуть два вищі офіцери з „гвардії шляхтичів", а за папою два молоді пралати чи епископи в фіолетах. Папа в середині — в білій реверенді і в білих, золотом гаптованих капцях. Іде і кожному подає руку — розуміється, що до цілування, але папа подає її так „без претенсії", начеб мав намір тільки „подати руку". Звичай цілування капців уже знесений (зніс його Пій X). Папа ходить довкола по салі поміж ряди уставлених паломників. Пралати, що ідуть за ним, кожному дають срібний медалик, вибитий на памятку ювилейного року 1925. Обійшовши всіх, папа поблагословив присутніх. І вже по цілій авдієнції. Було це 23. липня. Так відбуваються звичайні авдієнції що дня в цьому ювилейному році.

В тій порі повно авт перед Ватиканом. Привозять і відвозять гостей. Щойно по нашій авдієнції довідався я про два — для нас цікаві — інциденти. Три особи з нашого паломництва папа запитав: „Ucraino? Leopoli?" А вони відповіли: „Ucraino Leopoli!" Стільки й було розмови. Але вона була тиха, що инші паломники, котрі були подальше, зовсім її не чули. Другий інцидент був ще цікавійший. Наш славний „професійний паломник", д. Барвінський, — розуміється — також був з нами на тій авдієнції. І коли папа прийшов до нього, він подав папі якийсь меморіял (певне в справі уніі на Підляшші) та сказав „memento Ucrainae!" (памятай про Україну!), але побоючися, що такий титул міг би бути заслабий, додав ще — по короткій надумі — „et Poloniae!" (і про Польщу). Папа взяв меморіял і передав його одному з пралатів. Також цей інцидент відбувся так тихо, що спостерегли його тільки ті, що стояли поруч д. Барвінського.

Отже вийшло так, що властивим нашим речником на папській авдієнції був, як він сам представляє (в своїй „Дедикації") „Володислав Барвінський з Холмщини з Підляшша з повіта Біла, де були мощі Св. Йосафата". Він зумів побороти всі труднощі, яких не міг побороти наш „саро", і сказав папі „своє". Алеж він має цивільну відвагу — навіть побожні вірші укладати по українськи і по польськи і видавати їх друком. Так н. пр. він віршує (в честь св. Иосафата):

„Ублагай здоровля і ах! літ Мно-
[гая
Для Андрея ах! Митрополита
Най то упросить Мати Всеблагая
Най він нам жиє ах! Многая Літа."

„Dawniej o Matko, Tyś przed swym
[obrazem
Polaków, Rusinów Tyś widziała razem.
Niech że więc wróci w Podlasie unija,
Uproś to, uproś Kodeńska Maryja."

На всіх виданнях зазначено, що

і виконавчі розпорядки. Отже тим безправним способом, via facti позбавлено Українців спроможности шляхом рекурсу до шкільних властей або в дорозі скарг до Адміністраційного Трибуналу оборонити свої права та витягнути на денне світло всі надужиття, шикани і насильства, докончані над ними.

Шкільні власти, не повідомляючи родичів про висліди плебісциту, тимчасом *перемінюють українські школи на чисто польські* або на утраквістичні. Був такий факт в Дубні. Один з батьків, делегований селом, прийшов до інспектора довідатися про висліди плебісциту. Йому сказали, що буде польська школа. Тоді делегат села в імени всього населення заявив, що вони *не хотять школи в чужій мові*. Інспектор, почувши вислів „чужий" (гопос: Викинув!), не лише викинув його, але покликав поліцію і казав арештувати того батька, того делегата села. То був селянин Гелета з села Вичавки, дубенського повіту. З притиском мушу ствердити, що внаслідок таких штучок тепер *нема українського всенародного шкільництва*. Є або польські школи, або утраквістичні, які краще буде назвати скрито-польськими. Бо що то є утраквізація, як не

скрита польонізація,

а на доказ того наведу інструкцію в справі розкладу годин у всенародніх двоязичних школах. Відчитаю тільки деякі точки: 2 години призначені на науку польської мови в I. відділі, слід використати на науку читання й писання (букваря) *в польській мові*. Годин, призначених на науку другої мови (руської, білоруської), учитель використає на ведення в тій мові приступних балачок. Зміст до тих балачок буде черпати з найблизшого окруження дітей, їх щоденних переживань та приступно буде обговорювати щодо змісту образи й ілюстрації. Науку читання й писання (букваря) в другій мові навчання слід розпочинати в другім році науки. При навчанні рахунків з геометрією, яких наука в низших відділах є передбачена в другій викладовій мові (руській, білоруській) учитель повинен теж послугуватися польською термінольогією. При науці співу слід у всіх відділах брати на увагу пісні в обох мовах.

Що про такий розпорядок скаже кожний педагог? Скаже, *що в Польщі нема ані одного педагога, навіть в міністерстві освіти.*

Другим способом, що зміряє до польонізації утраквістичної школи, є специфічний

добір учителів

до тих шкіл. Українських учителів масово переноситься на захід, а до утраквістичних шкіл призначується учителів польської народности, які взагалі української мови не знають, і навіть колиб хотіли, не можуть нічого в тому напрямі навчити дітей.

(Продовження буде.)

Громадяне! По вчинках судитимуть Тебе внуки.
А чи не гарний вчинок купити Акції
Земельного Банку Гіпотечного
у Львові, С-ки акційної, Підвалля 7.

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитринowий в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Рівницька 6.** Заступників пошукується. 7;7 2—8

Сойм.

Пан Грабські кореспондує. — Хто бреше: посол чи львівський скарбовий кацик? — Żadnego bicia w polskich więzieniach niema". — „Хождение по мукам" земельного законопроекту. — Розганяти незадатний сойм. — Санація санації. — Побіда чи погром у Львові? — Знову вязнична комісія. — Гать з нарою смерти! — Як „Визволення" виконує свою погрозу? — Сойм втомився і знову відпочиває.

Пленарне засідання сойму в дні 28. жовтня розпочалось відчитанням листа п. Грабського до маршалка сойму в справі горрендальних метод урядування повіза львівської скарбової палати, витягнених на соймове світло жид. послом Фростігом. Отже п. премієр заявив письмено, що закиди, піднесені послом Фростігом є неправдиві, бо львівський п. президент написав до п. премієра, що він був, є і буде зразковим урядовцем. Сойм заволоко вівітхнув, побачивши таку пошану п. премієра до його інтерпеляцій і таку ревність до скарбових кациків.

Потім ввійшла на денний порядок справа поправок сенату до земельного закону. Пос. Малиновські з „Визволення" закинув „Пястові", що не дбає про інтереси селянства, на що почув відсусіні оклики, що справді одно лише „Визволення" є правдиве. Як „Визволення" так і инші промовці, що прийшли до голосу, заперли відхилення поправок сенату. Голосування відложено й дискусію перервано.

Приступлено до першого читання законопроекту про організацію польського товариництва. Пос. Зоммерштайн (Коло жид.), пос. Єремич (Білор.) і пос. Узембло (ППС.) цитували жахливі відносини у польських вязницях. За де пос. кс. Вирембовскі, як правдивий християнин і демократ, заходівався тими відносинами, зазначуючи, що в білостоцькій тюрмі (там де скатовано 18 селян) найшов одну білоруську дівчку в келії, де можна чепурити фризуру. Міністр справедливости Жихлінські ствердив „з цілою рішучістю, що нічих робіт у польських тюрмах нема!" Загранична має зрозуміння для польських тюрем, а самі посли його не мають. Голодівки (протестують спеціальні комітети з „паньства осцярнего", при чому київська губернія підпускається львівськими вязнями (sic!). І т. д. і т. д. — п. міністр казав багато компліментів на адресу прокуратур і тюремницької адміністрації і взагалі ціла перша дебата над вязничим законопроектом була дуже повчаюча. Ось як характеризує її варшавський „Курєр Поранни":

„...Мабуть завдяки тому, що обивателі Річпосполітої повних вже до найніжнородніших дивогладів державного життя, ця дискусія не сподобалась у соймі кількох випадків помішання розуму. Бо коли кількох послів, покликуючись на висліди потоджень спеціальної слідчої комісії, питує жахливі перекази (potworne opowieści) про інквізицію у вязницях Польщі і дає приклади садизму пп. прокураторів і доводить, коли виявляється ксьондза-посол і заявляє, що в тюрмах так добре, що нема хіба лише фризєра для дам, а п. міністр справедливости з повною повагою запевняє зі соймової трибуни, що нікому й ніде не може бути ліпше, ніж у польській вязниці, то смішний і горячого серця обиватель кричать (очевидно, до себе) з цілого серця:

Або є дайдентва і треба напитнувати винуватців і хоћби вони були прокураторами—притягнути їх до судової відповідальности, або все, що кажуть пп. посли, є збором кпевет і підлих наклепів, і в такому разі треба... Вибачайте. Посол є недоторканий. Треба тільки, щоби ріжні спеціяльні соймові комісії як нпр. для розслідування вязниць, тайних організацій і багато инших цікавих проявів життя в новій Польщі, сповняли свої обовязки чесно і висліди своєї праці подавали до загального відома, а не робили з них фанту в покутній політичній ліцитації. Поникання таких операцій ми мали кілька. Воно — річ ясна — не торкається роботи вязничної комісії, якій проводить п. Тугут. Нпр. п. віцепремієр по дуже певному розслідві вязниць у Польщі бушім то висловився — очевидно довірочно—що колиб мав колинебудь сидіти у вязниці, то молить Господа, щоб не сидів у вязниці польській. Можливо, що сказане є сплетнею; тоді буловб дуже приємно почути заперечення при помочі звіту з діяльности комісії для розслідування вязниць, яка урядує вже рік з хвостиком"...

Веселійшою була заповідь маршалка Ратая, що на найблизшому засіданні сойму відбудеться голосування над внеском „Визволення" про розпуск сойму й розписання нових виборів.

Та не тільки пленарні засідання сойму є багаті у цікаві моменти. Ось нпр. дискусія над законопроектом про „спеціяльні засоби злагодження фінансової кризи", яка велеться у полученій скарбово-будженовій комісії, заслуговує теж на увагу. Заява голови комісії, п. Здзеховского (з урядової партії ЗЛН.), що п. Грабські представить комісії детально умови заграничних позичок, нікого не вдоволила. Пос. Віслицкі (коло жид.) доказує, що запас валют в Банку польськім сягнів до 9 міл. зол., запас золота на 50 міл., і фактичне покриття впало до 28 проц. Упав теж курс золотого і Польща находиться нині в періоді двовалютовости. Пос. Бірка (Пяст) ще гострійше промовляв. Пос. Міхальскі (ХН.) характеризував Банк польскі як абстракцію банку і цілей, яким має служити. Акційний капітал до половини зіжжений, акції банку нотовані нині 48 пр., валют і золота в Банку нема а правит. не здає собі справи з поваги становища. Вислухавши все те, премієр Грабскі заявив міноро, що ці виводи є „годне застановення".

А в комісії для заграничних справ п. Скшиньскі почував себе більш менше так, як у Льокарно, себто страшенне погано, будучи примушеним гризти кисле яблоко і приємно всміхатися. Пос. Недзялковскі (ППС.) вправді заявив підтримку льокарнського договору, але тільки тому, що відкинення його будоб для Польщі „самогубством з дуже малою доміщкою гонору не до врятування". Пос. Рудзіньскі (Визволене) висловлювався ще ясніше і повзнав отверто, що Польща дише втратила у Льокарно, піддавши свій союз з Францією під компетенцію Ради Ліги. Польсько-нім. договір не є договором про неагресію, але навпаки признає війну за легальний засіб доходження претенсій. Промовець відгрожується, що ві-

коли Польща не дозволить піддати в сумнів приналежности Помор'я і Шлеська і радить 1) вибрати підкомісію для польсько-нім. договору і 2) підписати льокарнський договір під умовою, що нім.-польський пакт гарантуватиме недоторканість нинішніх границь.

Все не відбулося в середу. А в четвер, в навязанню до заяви міністра Жихлінського про самі методи у польських тюрмах, зібралася нова вязнична комісія п. Тугута і записала ще одну пікантну заяву. Отсе той самий кс. Вирембовскі, який згадував про панських фризієрів по вязницях, признав, що при оцінці поліційних відносин важне не лише комісійне слідство а й голос опінії. „Вправді я сам — бився в груди ксьондза-посол — не був у Львові, але на підставі того, що чув від своїх товаришів, я є переконаний, що у Львові панують нечувані відносини." На думку ксьондза-посла винуватий є... австрійський рух, покутуючий у тілі директора Райнгенлера і його підвладних. Шановний промовець забув додати тепну згадку про дух на буд. російських землях і картина залишалась неповною. А проте кс. Вирембовскі остав вірний собі і домагався, щоби в протоколі комісії були зафіксовані акти відомі комісії лише в нічного перевірення (автопсії). — Д-р Інспер пояснив побожному послові, що тоді взагалі не треба протоколів, бо прецінь поліція не признає ані одного факту побиття. Нпр. команда поліції у Львові вислала до головної команди у Варшаві листа в справі скарг на побої. Перечисливши низку скарг, команда всупереч усякій логіці наразі заявляє — що нема причини до слідства! Ідилію у львівських вязницях займався теж саме пос. Тугут і пос. Узембло. Після того устійнено й переголосовано протокол комісії у першім читанню.

Того дня — в четвер — сойм пленарно не радив. Він зібрався аж слідуючого дня, себто в пятницю. На черзі дня стояло внесення ППС. про скасування кари смерти і заступлення її карою досмертної вязниці. Внесення наводить факт присудження в 1924 році 282 осіб на кару смерти самими лише доразовими судами. З того розстріляно 108 осіб, в тому одну жінку. Дискусії над внесенням не покінчено.

За те приступлено до голосування над поправками сенату до зем. закону. Виконуючи свою погрозу, про яку була вище мова, „Визволене" рішило бодай загальмувати ухвалення закону та казати урядові дорого окупити його. Тому при кожній поправці зокрема зголошувало внесення на поіменне голосування. Тому, що всіх поправок є не більша ні менше як 160 штук, а іменне голосування коштує 60 зол. то видатки при голосуванні над усіма поправками коштуватимуть державу близько 10.000 зол.! Одночасно з лавок „Визволення" розлягались нелюдські крики і стуки і за хвилину в палаті відбувався такий правильний концерт, що більше чотирьох уступів не вдалося переголосувати.

Маршалок оголосив відложення Сойму до найблизшого четверга, щоби посли могли відпочити по плодотворній праці.

*

„Ваша зарозумілість переходить усякі межі".

На засіданні полученої скарбово-будженової комісії, про яке була вище мова, трапилася сцена гідна записатись на окремому місці. Отсе пос. Грушка (Пяст) заінтерпелював п. Грабского, чи він має гроші на виплату для урядників на 1. листопада і в такому разі, що значить його обіжник з 17. жовтня, яким доручається стримати виплату за публичні роботи й доставці?

У відповіді п. премієр заявив, що наслідком витворення після його експозе атмосфери кабінетової кризи, населення огорнула паніка і воно перестало було платити податки, отже уряд мусів хапатися всяких засобів, аби тільки добути гроші на урядничі платні. За те після висліду голосування на пленумі соймової палати, коли показалося, що правительство залишається при владі, людність почала знову рашісно платити податки і нині в касах вже є гроші.

На те зірвався з місця пос. Бірка (Пяст) вдарив пястуком об стіл і крикнув: „Нечувана річ, щоби голова уряду мів на соймовій комісії розказувати подібні історії! Отже ціле населення ждало лише, щоби затримати нас при владі і зробило з цього умов сплачення податків. Що ви собі уявляєте? Чи ви є мужем провидіння, і чи це вам платять люде податки а не державі? Ваше твердження не має ніяких підстав і воно неправдиве. Як можна протягом чотирьох днів ствердити взагальний приплив податків?! Ваша зарозумілість переходить усякі межі. Річ малася цілком навпаки. Це уряд і ви, премієр, були в страху за свою владу і ви так зарелігували, що хотіли зробити натиск на громадянство, стримуючи деяким робітникам і доставцям виплати..." —

— Можна уявити собі атмосферу, яка запанувала по тих словах на нараді комісії! П. Грабскі як води в рот набрав. А все — йому добре і з тим, аби тільки він міг премієрувати й мініструвати...

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

„дохід призначений на подорож до Риму". Отже доцільна організація цілої праці, — я сказав „професія"...

Примхувата доля так хотіла, що наша авдієнція в папи мала ще пізнійше свій комічно-прикрий відгомін — бодай щодо мене. Коли я з поворотом переїджав польську границю, в вагоні познайомився з одною старою панею Полькою з Кракова. У вагоні — самі Жидки, тільки ми двоє — християне. Пані була біготка і патріотка тай значучо моргала на мене „księdza", коли Жидки перед польською границею стали „перепаковувати" свої валізи (щоби скрити те, що „треба" скрити). Звичайно, навязалась між нами розмова. Коли пані довідалася, що я зі Львова, перше її речення до мене було: „Wy także macie we Lwowie jeszcze i z Ukraińcami! Ja wiem, to jeszcze nie jest skończona sprawa!"... Значить, мене вона взяла за Поляка, а мені — в такій критичній ситуації — ніяк було відразу заявити їй, що я Українець. Либонь була би перелякалась... Вона верталась з Абації. А коли довідалася, що я вертаю з Риму, стала випитуватися: „czy ksiądz był u Ojca Św.?" і „czy Ojciec Św. mówił co do Polaków?"

Я їй розяснив, що тоді, як я був на авдієнції, було мало Поляків (дійсно так і було), та що папа „tym razem" нічого не говорив. Але стара Полька не хотіла дати віри: „To dziwna rzecz! Ojciec Św. zawsze przemawia do Polaków! On nas bardzo kocha!..." І стала мені оповідати ріжні побожні та патріотичні історії. Але коли стала добиратись мені до шкіри: випитуватися про ріжних польських ксьондзів у Львові і т. ин., то я пітнів, крутився, виходив з вагону, і заєдно в душі зітхав: Kraków, Kraków, Kraków... Коли вже раз буде той Kraków?! Хибний погляд про мене, проти якого я виступив, мстився на мені чимраз тяжше. А це тревало більш як три години, преважкі всякими перепетіями. (Як то я потерпав, бо один балакливий Жидок знав, що я Українець, і міг голосно виговоритися. Як мені саме той Жидок роздушив у валізці пляшку з сливовицею. Як мене пані з того приводу жалувала, та частувала своїм червоним вином з пляшечки наче палець. Як мене уперто намовляла, щоб я зберіг етикету з розбитої пляшки сливовиці, у Львові купив горівку і приклеїв на пляшку загребську етикету, та так частував товаришів... А я не хотів про це ні думати, бо я „не з тих Поляків".)

(Докінчення буде).

Чверть буджету Польщі вскрадено.

Сенсаційний звіт Найвищої Палати Державної Контролі.

Підчас буджетової дискусії у соймових кулюарах поширили сенсаційні вісности про останній звіт Найв. Контрольної Палати, який вплинув до сойму вже кільки тижнів тому, однак ще не вірчувся оголошення. І так у тому звіті кажеться, що останній рік побив рекорд у крадіжках і зловживаннях всіякого роду коштом державного майна Польщі. М-стно дальчиць показалось найбільш непереможними зловживання в ньому досягли заворотні суми 200 мільонів золотих. На другому місці стоїть військове м-стно, де „пропало" 150 мільонів готівкою. Тудн належить афера польської військової марини, потім надужиття у господарському департаменті, автомобільна афера в Познані (600 автомобілів без сліду пропалилось під землю) і ріжні „замовлення" у неіснуючих або не функціонуючих підприємствах (напр. львівська фабрика „Арма" не дала ані одної штуки зброї з рістала 600.000 зол.) М-стно внутр. справ, публічних робіт і инбули найекономійші, хоч теж протратили десятки мільонів.

Краківський „Іл. Кур. Щод." подає до тих інформацій коментар, з якому походить до висновку, що пропало щонайменше (!) одна четвертина польського держ. буджету. Входячи близше в розгляд поданий, питованих звітом Найв. Контрольної Палати, названа газета стверджує, що взагалі всі воєнні доставки виготовляювані польськими фірмами (не тільки зброї, але кожухів, сідлонни, взуся і ин.) коштували на 30% дорожше, ніж бувби коштували за границею.

Здається, що найкращі коментарі могли бись лише ослабити вражіння усіх тих нечуваних інформацій.

НОВИНКИ.

— **Сконфісковано** вчорашнє число за вступну статтю.

— **Симпатичний дарунок.** П. Едмундові Р., урядовцеві одного торговельного підприємства у Варшаві, трапилася досить неприємна пригода. Підчас його ув'язування влетіла до сали молода жінка з дитиною на руках і підбігши до нього, поклала перед нього на стіл дитину зі словами: „Це ваша дитина. Заопікуйтеся нею бо я не маю звідки". — і пішла шезла. Всі товариші прийшли вставали гремяльно від своїх столів, ґратулюючи п. Е Р. батьківського щастя. Але вони не мало здивувались, коли враз пан Р., який спершу заперечив, почав перешати, що він до цієї дитини не признається і т. п. Бюрові товариші настроєні весело, почали жартувати собі з несподіваного тата, але ефект їх жартів був такий, що „тато" вибіг на вулицю і привів трьох поліцаїв. На вид таких нових опікунів дитина розплакалася і зворушилися серця урядовців до того, що вони рішили перейняти малого громадянина, якого всі підпекались, на свій власний рахунок. Однак тут запротестували поліцаї: спершу треба устійнити, кому дитина належить по людському і Божому закону! Замотана справа розмоталась так, що мати дитини, яка вийшом слідкувала з вулиці за цілою історією, прибігла і з плачем забрала собі дитину.

— **З інституту Нобля.** Нагорода за найкращу працю в царині медицини не буде цього року призначена Нобелівським Інститутом. Так само ще не відомо, чи призначать нагороду за заслуги літератури. Найбільше даних має норвежська письменниця Ундсет, в Европі ще зовсім невідома. Німець Томас Ман мав утратити свої попередні симпатії, тому, що його остання повість не стоїть на високім рівні попередніх; Німці і так одержали вже до цього часу найбільшу скількість премій. Мотиви „міжнародньої рівноваги" є здається причиною, що не хотять признати нагороди семіорові англійської літератури Томасові Гарді. Це позакулісове суперництво національностей, не без зерен ворожнечі, є розлученням, чому до цього часу, за 25 літ, не одержав нагороди ні один російський письменник. Бунін, Мережковський, Купрін або Бальмонт могли би бути ними кандидатами певно не гіршими від минулорічного — Реймонта.

— **Присуд за несовісну критику.** У Будапешті закінчився цікавий процес поданий двома професорами університету, з яких один, Бекг, подав у суд другого д-р Гааля, за те, що цей у ріжних статтях заявив, буцім-то Бекг копає нафтові терени, не маючи до цього ніяких наукових даних. Суд присудив Гааля на два місяці арешту. По відкинку, коли Гааль не явився на другій розправі, поліція одержала наказ привести його силою до суду.

— **Федерація союзів для культурної співпраці** 5-го ц. м. збираються у Мілані другі Загальні Збори міжнародньої організації, яка має на меті причинитись до зміцнення культурних взаємин між народами. На черзі дня стоїть: організація духових взаємин, упорядкування перекладів і затіснення ниток між усіма часописами, що боронять культурної солідарности Европи. Від Німеччини делегатом буде проф. Курціус, від Франції письменник Едмон Жалю, від Еспанії бувший премієр Романонес і ин. Головувати буде сенатор Манджіягалі, ректор міланського університету.

— **Самогубійство фільмового актора і його жінки.** Славний фільмовий актор-комік Макс Ліндер і його жінка попрощали в Парижі самогубство при помочі наркотики.

— **Самогубства на гробі жінки.** В суботу на Знесінні різник Мусічковський на гробі своєї жінки Анни, що померла тому 4 роки, вбив кулею із револьвера свого 7-літнього сина, а опісля й сам позбавив себе життя. Після смерти жінки М. утратив зовсім охоту до життя і нераз говорив, що спічнить самогубство.

— **Мурашко звільнений.** З Вильна повідомляють, що Мурашка, засудженого на два роки дому поправи, на днях за кавцією випустять на волю.

— **Помер фінський поет** Мікаель Лібек, у 60-ім році життя. Лібек був головою старшого покоління шведських письменників Фінляндії. Його найкращі твори це драми: трагедія „Брат і сестра", „Яшінка", обичаєва комедія „Династія Петерсберс", „Червоний Андрій" і драматична поема „Шопенгауер".

— **Злодій покинув церковні чаші.** Іван Бернацкі і Стефан Дуда зложили на поліції дві церковні чаші, дві золоті тацки, три позолочувані части чаші і срібну кропильницю. Якийсь злодій покинув це все на Сяноцкій вулиці, як побачив, що до нього підходить Дуда. Злодій пропав опісля в напрямі цегольні Нахта.

— **З письменника на підприємця безрог.** Один великий французький журнал звернувся з анкетою до великої скількости письменників на тему їх матеріального стану. Більшість відповіла, що професія письменника та журналіста давно вже перестала у Франції виплачуватись. Один з них, Бержен, заявив, що тепер принаполетий уайти до підприємства торгівлі свинями. Як оправдання такої професії подає такий аргумент: може Леопольд з Габсбургів розсилати у Парижі рекламові оповістки, що продає пиво, міг великий французький драматург Седен вернутись до своєї давньої професії мудяра — може і він не соромитись такої торгівлі.

— **Жінка губернатором.** Першим жіночим державним губернатором є, річ ясна, Американка. Вона стоїть на чолі держави Техас і називається Ма Фергюсон. Її призначили на це становище по звільненню її мужа, який нарушував закони. На протязі девятимісячної влади, вона встигла перевести дуже енергійні реформи і зєднала собі чимало... ворогів, які є невдоволені її самостійністю. Фергюсон певна, що її противники не зможуть затитати її становищем. Метою цієї дівчини є направити погану славу полишену її чоловіком.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Інтервенція уряду в справі обструкції в соймі.

Тому що обструкція „Визволення" в соймі каже побоюватися, що голосування над земельною реформою перетягнеться, а уряд бажав би, щоби вже в пятницю сойм зачав радити над санаційними законами, уряд буде інтервеніювати в соймових клюбів у справі дальшого голосування над земельною реформою. Посередничити має міністер хліборобства Радван. Він конферував у цій справі з премієром Грабським. Можливо, що опозиція згодиться на інтервенцію уряду і санаційні закони увійдуть у пятницю на порядок засідання сойму.

Смерть Фрунзе.

Народній комісар для військових справ Фрунзе помер наслідком параліжу серця підчас операції. Тіло Фрунзе вложили в домі професійних союзів у Москві. Там члени уряду і представники поодиноких військових відділів і комун. організацій повнять почесну сторожу. День похоронів, цебто 3. XI., буде в цілому СРСР. днем жалоби.

Диверсанти.

Сімнацять диверсантів, озброєних у рушниці, напали біля Сімятич на вози, що їхали дорогою, забрали гроші і цінні предмети та дали за те комун. поквітування.

Геслер насл. Лютера?

Опозиція проти канцл. Лютера збільшується. Є чутки що мін. райхсвери Геслер буде наслідником Лютера на становищі канцлера.

Плебісцит у справі льокарнських договорів.

В урядових ім. колах розглядають проект рішення справи льокарнських договорів шляхом плебісциту. Це перешкодило би розв'язанню райхстага. Проект цей має канцлер предложити провідникам партій. „Фос. Цтг." думає, що на таку розв'язку центр не згодиться, бо не бажає собі, щоби вернулась до влади правиця. „Форверте" пише, що уряд може стрінутися з трудношами, бо 1/10 горожан управнених до голосування мусить заявитися, що бажає плебісциту. Лише розв'язання райхстагу може дати урядови основи для дальшої політики. 73. уст. ваймарської конституції вичагає, що райхстаг мусить відкинути договори, щоби їх можна піддавати під плебісцит.

Стріча Бенеша з Штреземаном.

В берлінських політ. колах зачувати, що в понеділок д-р Бенеш відвідає мін. Штреземана.

Нім.-італ. торг. договір.

Нечайне підписання німецько-італійського торг. договору викликало в політ. колах Риму сенсацію, бо ще в пятницю переговори не давали успіху. В півночі повідомили Муссоліні, що прийшло до порозуміння, а годичу опісля договір підписано. Договір основується на найбільшому упривілеюванні й повному порозумінні щодо вивозу продуктів до Німеччини. Італійський промисл одержав концесії для привозу авт, капелюхів і штучного шовку до Німеччини. Німеччина одержала широкі промислові концесії.

Греки не хочуть покинути Болгарії.

З Софії повідомляють, що Греки з незнаних причин не хочуть покинути болгарської стениці ч. 3. біля Петриці. Справу передано військовим аташе союзн. держав. Вони повідомили про те гр. команду. — Покинуті Греками місцевости страшно спліндровані й ограблені. Гр. офіцири й жовніри насилували жінок.

Іслям проти Европи.

Кор. „Шікаго Трібюн" повідомляє з Дамаску, що там поширюється великий рев. рух проти Франції, Англії й Італії в цілі визволення Магометан зпід европейського ярма. Кермує рухом прогнаний Французами з Каіро провідник сирійської народньої партії. У відозвах, поширюваних між Магометанами Азії й Африки, заявляє він, що настала нора освободитися зпід влади Французів, Італійців і Англійців. — Франц. підмоги, 6000 люда йдуть до Дамаску.

З Парижа повідомляють, що положення в Сирії є ділом нім.-більшовицьких агентів, котрі зорганізували велике повстання від Марока до Індій. Між Дамаском, Бейрутом і Каіром курсують без упину агенти. Центр панарабського руху проти евр. держав є в Каіро. Багато німецьких і турецьких офіцирів зявилося між повстанцями в околицях Дамаску.

Детронізація шаха.

Обгоровючи ухвалу перського парляменту в справі детронізації шаха, „Ле Журналь" висловлює думку, що премієр Кізатан освободив так країну від більшовицьких впливів.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:

Львів, сала Лисенка.
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Він", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.

Нові декорації і костюми. 562 26—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 32-?

Дрібні оголошення.

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол. плащ, 40 зол. костюм. Робота першокласна, виконує жіночий кравецький салон, Носиф Флік, вул. Бляхарська 20. 553 15—15

НОТИ. В. Безкоровайчик: 1) „Valse" A-dur — фортепян. 2) „Легкі твори" фортепян. 3) „Збірка пісень" — квартет смичковий. 4) „Ноктюрн" — скрипка. 705 3—5

ЛІКАР-ДЕНТИСТ, або добрий техник потрібний як спільник у повітському місті. Згодошення до Адм. „Діла" під „Дентист". 724 2—2

ІНСТРУКТОР гімназіяльний получається на провінцію (Дірігент хору, чужі мови). „Успіх" Адм. „Діла". 720 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Механічна Ткальня „ДЕН" Сна з обм. пор.

Львів, Тиводька 29.

приймає:

лен, конопель і клоча до виміни і виробу полотна, цайгів, ручників, обрусів і т. п.

Приймаємо агентів на дуже корисних условіях, купуємо також сирівці льняні і конопні платячи найвищі ціни.

Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто прише свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фрахт. 491 5—6

НОВОСТИ,

з першорядних краєвих фабрик і заграничних на ПАЛЬТА І РАҐЛЯНИ в величезнім виборі, як також ваталіну і підшевки поручає

90 літ істнуючий склад сукна

ІВАН ВАЛЛЯХ і СИН

658 а) **ЛЬВІВ, РИНОК 33.** 2—4

Надзвичайний Загальний Збір

Кооперативи „Народний Дім" в Дрогобичі Кредитово-торговельної Кооперативи з обм. порукою відбудуться дня 16. листопада 1925 р. в год. 12. в полудне в сали „Народнього Дому" в Дрогобичі з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2) Зміна статута.
3) Внески і запити.

На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів, мінбудуться того самого дня о годину пізнійше в тім самім льокалі і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які будуть важно рішати без огляду на число членів.

730 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

Звичайні Загальні Збори

Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові відбудуться у четвер дня 19. листопада 1925 р. в год. 6. вечером в малій сали Т-ва (вул. Шашкевича 5. III. п.). В разі браку комплету в год. 7. вечером.

Порядок обрад:
1) Відчитання попереднього протоколу.
2) Звіт уступаючого Виділу.
3) Вибір нового Виділу.
4) Внески членів.

Членські вкладки (5 зол. на рік) збирає окремий курсор.

721 1—1 ВИДІЛ.

Отсим відкликую свої заміти супроти п. Павла Климка, управителя школи в Підгірцях.

Єронім Яворський,
контрольор почтовий.

728 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 247 (10.630). Львів, середа 4 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. пополудні.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно з кравою 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після суду над послами.

(Від власного кореспондента.)

По старій памяти Теміду і досі малюють з завязаними очима, але не є явний анахроніам. Сучасна Теміда, особливо польська, чудесно все бачить і пильно приглядається, звідки й куди дують політичні вітри.

Люблинський процес наших послів заманіфестував це наочно. Апеляційний суд, що називається одним махом пера закреслив усе те, що нагромадив його рівенський попередник. Ті, що були в Люблині, бачили там картину якраз протилежну тій, яку спостерігали кілька місяців тому у Рівному.

Там послів зневажали, як злочинців, — тут їх навіть не посадили на лаву підсудних. Там зачинили двері для публики, але широко розчинили їх для агентів дефензиви, — тут могли прислухуватись розправі всі, хто бажав. Там оборона, ображена і терорізована, була примушена припинити виконання своїх обовязків, — тут вона мала справжню волю слова і не зупинилась перед гострою критикою таких річей, на які в Рівному і натякнути не могла.

Коротко кажучи, Люблин став антиподом Рівного, позитивним відбитком негативного скла.

Через що це так сталося?

Цілком природно, що певну ролю відограли тут більший досвід вищий культурний рівень суддів апеляційного трибуналу, але задалеко вже різка та яскрава була ріжниця обидвох судових картин, щоб можна було тільки цим її вясувати. Нема сумніву, що впливали тут і инші, більш поважні, чинники, впливали ті явища і потоки внутрішнього та міжнароднього життя, які пройшли на наших очах в останні місяці, викликаючи широкий відгук в европейській опінії... Жартувати з ними не доводиться, підливати і далі олії в вогонь — річ небезпечна.

Ці думки явно пробивалися і в промовах оборонців, особливо Поляків, що мали можливість виступати не тільки як адвокати, але як польські громадяне і політичні діячі. Коли в Рівному один з підсудних послів зазначив, що в даному разі польський суд судить представників українського народу, предсідник обірвав його і не дозволив розгорнути цю думку. У Люблині ця сама думка була одною з головних у оборонців і вони з великою експресією спинилися над нею та вробили з неї всі належні для суду висновки. Не женуючись, поставили вони всі крапки над і та вясували всю відповідальність суду за вирок у цій справі.

Відносно самої справи оборонці з цілковитою наочністю довели, що посли не могли говорити й робити того, що їм інкримінується; але колиб вони справді це вчинили, то така подія зовсім не булаб у їх становищі переступством, тим менше злочином.

Їх можна обвинувачувати лише з гострій критиці уряду і його діяльности, та це не тільки є їх правом, але й обовязком. Навряд чи можна собі уявити більше гостру критику та осуд уряду і його агентів, ніж то буває в соймі, але ніхто не вважає це злочином. Підсудні називали у своїх промовах на вічах конституцію польської республики паперовою, але-ж воно так і є в дійсности, про що теж нераз говориться в соймі. На доказ один з оборонців навів цілу низку конкретних фактів порушення урядом постанов конституції і невиконання навіть постанов сойму, які давним давно мусілиб бути переведені в життя як закон.

Торкнулась оборона і такого важного питання, як виявлена обвинуваченими послами відданність ідеї державної незалежности свого народу. „А хіба ми, панове судді, не були перейняті такою-ж ідеєю, коли перебували під чорними займанщинами? Але це не перешкоджало нам виконувати закони тої держави, в склад якої ми вкодили" — зазначили оборонці.

Одним з найцікавійших моментів розправи була відповідь оборони на репліку прокуратора, якому дуже не подобалося, що і самі підсудні і їх оборонці називають їх представниками українського народу. „Які, мовляв вони представники народу? Вони можуть вважати себе заступниками хіба окремих одламків чи партій!"

Оборона чудово використала цю прокураторську репліку, щоб наочно показати, до якої міри є паперовою польська конституція. Навіть, мовляв, відповідальні повазники її не знають і з нею не рахуються, навіть прокуратор, що обвинувачує послів у противконституційних вчинках, не відає того, що по конституції кожний посол є представником цілого народу. Коли обвинувачені посли вважають себе представниками українського народу, то вони в кожному разі не засвоюють собі більше від того, що їм належить по закону...

Прокуратор мусів проковтнути цю нотацію посла-адвоката і вже з репліками більше не виступав.

Взагалі люблинський процес показався не лише судовою розправою як процес рівенський. Катедра адвоката перетворилася тут самою суттю справи в трибуну широкого суспільно-політичного значіння; і доводиться дуже шкодувати, що польська преса так зневажливо поставилась на цей раз до процесу наших послів. Для ширшого польського громадянства не зайвим булоб довідатися, як освітлили українську справу і відносини на так званих „кресах" польські адвокати і разом з тим видатнійші польські політичні діячі.

О. П—ський

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол., кошти заготовки й скарбова належитість — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10. II. пов. — Повну виплату або першу рату приймає за посередньою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у нас акції слід виплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

В кожній справі в нас все буває безліч „критиків" і „кращезнайків". Бувають і запопяжені „прихильники кооперації", які — мовляв — тому не можуть взяти участи в підписці акцій, що це „капіталістична установа". Навіть вказують, що от напр. така то й така акційна (себ-то капіталістична) польська спілка, банк чи промислове підприємство, не звертається до своєї суспільности з такими закликами, як це робить Земельний Банк. Вони підвисшують чи доповнюють свій акційний капітал тихо, покрийому, у вузкому кругі акціонарів. Вони навіть не допускають до підписки нових акцій нових людей, тільки цілко держать інституцію в своїх руках, розділюючи між себе новорозписані акції.

Якраз ця аргументація вказує на незнання справи, якесь незрозуміле упередження до капіталістичних форм економіки та спеціяльно у відношенні до Зем. Банку плутання форми капіталістичного устрою з кооперативним змістом. Хтось може бути противником капіталістичного устрою економічного життя, одначе не може його заперечувати. Живемо в капіталістичному устрою і мусимо користуватися його формами, якщо вони приносять нам користи. Ми не творимо економічно-скарбового й фінансового законодавства, але його нам накидають. Зрештою, цілий світ живе тими формами і ми не можемо мати ні сили, ні змоги увільнитися від них.

Та коли мати на увазі Зем. Банк то він суттєво нічим не ріжниться від таких кооператив, як „Дністер" чи Центр. Кооп. Банк „Краєвий Союз кредитовий" — хіба тим, що як акційна спілка має девізове й емісійне право, яких не має ніяка инша українська фінансова установа. Його акції (рівнозначні з паями в кооперативах) не виносять по 1.000 чи 10.000 вол., як в сутокапіталістичних установах, тільки по 25 зол., як в пересічній кооперативі. Ріжниця тільки формальна: в кооперативі репрезентує членка фізична чи правна особа, а в Зем. Банку — як акційній спілці — персоніфікує його акція. В капіталістичних акційних спілках власниками такої спілки є звичайно кільча чи кільканадцять капіталістів, а в Зем. Банку тисячі громадян. В инших спілках мається на меті великі виски для кількох капіталістів у нас кредитову допомогу для дрібних хліборобів, ремісників і т. и.

Капіталістична форма Зем. Банку дає йому тільки змогу шляхом емісійного права збирати капітал розуміється, маючи уфундування в основнім капіталі, при допомозі емісії заставних листів та здобувати кредити, оперті на акційнім капіталі, і гіпотеці довжників для дальшого обороту.

Говорити, що Земельний Банк є суто-капіталістичною установою, безумовно не можна вже хочби тому, що в нас нема великих капіталістів. Ми всі працюючі, зарібні люде мусимо фундувати Земельний Банк як всенародню банкову установу, мусимо його фундувати дрібними лептами, бо від того залежить дальший розвиток нашого економічного життя.

—

Підписка акцій.

В Адміністрації „Діла" підписали акції Земельного Банку Гіпотечного:

7) Д-р Михайло Тершецький, адвокат в Дрогобичі—20 акцій; кличе: д-ра Віктора Павлавського, д-ра Івана Бажкевича і д-ра Володимира Ільницького, адвокатів в Дрогобичі;

8) Володимир Кульмович, дир. гімназії в Дрогобичі—5 акцій; кличе: д-ра Ярослава Селецінку зі Стрия на 5 акцій і д-ра Володимира Чапельського, лікаря і проф. Миколу Григорійчука, обох в Дрогобичі на довільну кількість акцій;

9) Інж. Юліян Павликовський у Львові—5 акцій; кличе: Сильвестра Гевсимовича і Юзіяна Шепаровича, директорів Центросоюзу у Львові та Миколу Завчівського, директора „Нар. Торговлі" у Львові;

10) Д-р Евгеній Гвоздецький адвокат у Львові—20 акцій; кличе: д-ра Филипа Евина і д-ра Івана Кміцікевича, адвокатів у Львові та Андрія Терлецька в Залукві.

В 100-літну річницю смерти
Дм. Бортнянського
відбудеться дня 10. листопада ц. р.
у салі „Народнього Дому"
Святочний Концерт
заходом
Т-ва „Львівський Боян"
при ласкавій співучасти
Вп. п. Дарії Левицької. 1—1

Господарське положення на Радянській Україні.

II.

3. Землеуладження.

Як для цілого Радянського Союзу, так особливо для України має величезне значіння усунення безладдя у землекористуванні, черезполосиці та далекоземелля. Перехід до нових форм землекористування уявляє собою величезний господарський момент, який на довгі літа витисне свою печать на добробуті сільського населення. Та зміненим формам землекористування, новому землеуладженню противиться в багатьох випадках багатша частина населення. Ця частина населення не хоче розставатися з давним хаотичним способом хазяйнування тому, бо воно дає можливість богатшій селянській верстві експльоатувати селянську масу. Коли ж засібні селяне і погоджуються з новим способом землеуладження, то стараються оборонити фактичне (?) землекористування, на що ні бідні ні середняки не можуть згодитися.

У багатьох місцевостях на тому підкладі розгоряються між „фактичниками" і тза. „уравнителями" завзяті єпори, що густо-часто кінчаться кулачною боротьбою, як вимагає аж вмішування органів місцевої радвлади.

Одначе, якби не противилася ку-

панько-заможницька частина населення новому землеуладженню, то воно за всяку ціну мусить бути проведене в життя та мусить закінчитися новим підвищенням рільної продукції у сільському господарстві, скріпленням кооперації та побільшенням сільсько-господарської ініціятиви.

Вимоги сільського ринку незвичайно зростають, а наші фабрики ніяк не встигають заосмотрювати його в необхідні товари, як: залізо, сільсько-господарські машини і т. п., не вважаючи на те, що виріб чавуна збільшився у порівнанні з 1923 роком на 140 відсотків, а виріб сільсько-господарських машин на 101 відсоток.

4. Зріст радянської громадської системи.

Рівнобіжно з усім господарським зростом йде по цілій країні оживлене радянсько-соціалістичне будівництво. Це оживлення заключається в тому, що не вважаючи тягар нічого напору заможні верстви села приступають до громадської праці в радах, кооперативах, а подекуди помітне між ними примушування дібратися і до комітетів незаможних селян. Це примушування скріплюється твердим наміром радянської влади і партії провести в життя радянську законність. Одначе і в справі економічного підвищення і в справі соціялістичного будівництва вимагається від уряду та партії особливої напруги, спрямованої до забезпеки інтересів бідноти, а з окрема інтересів незаможних селян.

5. Відмежування інтересів бідноти.

Тепер радянська переводить комітети незаможних селян на господарські основи. Але заки вони укріпляться в тому відношенні, треба зберегти їх організацію в такому виді, щоби вони стали хребтом для організації бідняцьких і середняцьких елементів та щоби біля них гуртувалися ті елементи, які допомагають укріпленню становища бідняка та середняка і в радах, і в кооперації і в комітетах взаємодопомоги та в инших сільських організаціях.

Щож до самої господарської діяльности комітетів незаможних селян, то без сумніву, що й на той бік їх діяльности нам прийдеться звернути велику увагу та створити особливо сприяючі умовини для розвитку усіх колективних починань бідноти. Наша допомога для неї мусить бути того роду, щоби вона відчула не тільки нагу, декоши дуже дорогу кредитову допомогу, але й організуючу руку, яка направляла би її найбільше доцільно на шлях соціялістичної будови.

Для досягнення тої мети необхідно чим скорше виділити спеціяльний фонд для достави колективам, арміям і товариствам особливо легкого довготермінового кредиту, а в деяких випадках то й беззворотних підмог для новоорганізуючихся господарств.

Розвивающіся на Україні колективи, комуни і артілі нараховували в 1922 році—72.000 людей, в 1923 р. —187.000 людей, в 1924 р.—220.000 людей, а в 1925 р. було вже біля 3-тисяч колективів з півмільйоном членів і з такимже числом десятин землі. Як з початку, так і тепер головним елементом будови і розбудови колективів були й є незаможні селяне.

Медичні пункти на Україні.

В цьому році побільшиться число медичних участків на Україні з 1.258-ох до 1.457, а число ліжок у сільських шпиталях з 9.200 до числа 11.125. („Правда".)

Есперанто.

В Харкові відбулося святочне відкриття державних курсів для вивчення міжнародньої мова „есперанто" („Правда".)

Мовчазне Свято.

Святкування 1. листопада у Львові.

Роковини 1. листопада святкував увесь край тихо, а проте у величнім скупченні. Щойно у такі хвилини, коли громадянство не в силі виявити своїх почувань у повній безпосередности і висловити їх маніфестаційно, виринає думка, що, хто зна, чи не найкращого маніфестацією в честь помершим за великі ідеї є саме мовчазне свято, що має в собі дещо з модитви і релігійної контемпляції.

Пам'ять наших липавців, що наложили головами, ми могли завізнати тільки печаткою. Громадянство м. Львова розумівши, чому воно так, а не инакше, взяло участь у церковнім обряді, так немов би ще була не звичайна традиційна форма, накинена нам з обовязку, а дійсний акт, що пливе з глибокої внутрішньої потреби. Святоюрська Академія не вміщала би всіх, і не зібрала би більше учасників. В полудне тисячні маси виповнили Святоюрський собор, а поодинокі відділи вояків поклін упавших за волю в Преображенській церкві. Одна і друга церква була битком набита, і що найменше вдвоє більша народу зібралось довкола неї, не маючи змоги пробитись ковзь юрбу.

Після панахиди відбулося святочне засідання Центр. Комітету УНДО., на яке запрошено теж деяких визначніших громадян. Голова УНДО., п-р Дм. Левицький, звернувся до присутніх з коротким промовою, в якій пригадав обовязок кожного громадянина віддати поклін тим, що перші поклали свої голови за великий ідеал національно-політичного відродження та зєднання рідних земель. Те, що жило як сильна віра в наших сірих воїнах і їх свідомих провідниках, коли вони сповнювали свій тяжкий обовязок супроти батьківщини, живе на далі як ще сильнійша надія, що їх жертва не була пропащою.

Ред. Дм. Паліїв як очевидець подій 1-го листопада 1918 р., поділився з присутніми своїми враженнями. Ось кілька моментів з цих споминів:

„...На ратуші мав блакитно-жовтий прапор... Люде встаючи вранці, виходили на вулицю, протирали з дива очі, і не вірили. І те, що вони бачили, було справді на-пів неймовіроним. Ще напередодні ті, що вязали у свої руки повіз воєнного захоплення Львова, були на-пів безрадні, на-пів не поінформовані про те, що діється в місті. На сім днів перед 1-им не було ніякого виробленого плану, ні підрахунку сил. Один Чех показував мені, — казав ред. Паліїв — на сім місяців перед проголошенням чехословацької держави — приказ, в якім місті, яку службу має він виконувати на знак даний своїм урядом. З львівських австрійських старшин в склад Центр. Військового Комітету входили: Бабій, Караван, Мартинець, Черський і Огоновський. Центральний Військовий Комітет (що з менту перевороту перемінився в Українську генер. Команду) зібраний у „Народнім Домі" 31-го жовтня, складався з пятьох членів під проводом покійного Вітовського та от. Горука. Стан був такий: Українських жовнірів ледви 1500, коли зрахувати Українців у львівських австрійських полках, невеличку скількість у поліції і стійковий курінь 50-літніх „ландштурмістів". Проти такої сили було 7000 львівського гарнізону, ворожий настрій польського львівського населення і невідома скількість польських боєвих організацій та їх членів.

„...Наша непідготованість була така велика, що не було ким вислати повідомлень на провінцію, для вдержання з нею контакту. Треба було покористуватись богословами, які й так явились щойно тоді, коли на спротив їх влади — загрожено воєнним судом. Генеральну команду боронили гімназисти з чотирома револьверами. В 11-ій год. вечір 31-го жовтня позійшлись в „Нар. Дому" делегати від прилучених військових частин у Львові. Вони мали наказ розвідріїти та інтернувати не-Українців у львівських полках і зайняти визначнійші будівлі міста. Ще в 2-ій год. вранці вийшов наш делегат пор. Цьокан до мадярських частин, з проханням, щоби зберегли невтральність.

...Коли вночі почали приходити вістки одна за одною, що українські війська обсадили касарні, залізничні двірець, почту, магістрат, намісництво, військову команду, австро-угорський банк і инші найважнійші обєкти міста — вони видавались чимсь майже неймовірним, казковим... Щойно коли на полівір „Народнього Дому" заїхало 4 кулемети та 50 вояків, приділених до акції, команда повірила в їх дійсність... З такою казковою дійсністю зустрілись українці мешканці міста. Наші столичні цікавили чудеса. 50-літні вояки простояли невтомно два дні на своїх постах, без їжі, і коли падали з ніг,—питались тужно прохожих: коли їх вимінять?... Коли для нашого війська, що держало місто в своїх руках, треба було дати вранці каву, один з членів команди мусів іти до приватної людини позичати гроші"...

Ред. Паліїв зупинився у своїх споминах свідомо тільки на дні 1. листопаду. „Все те, що було пізнійше — казав він — було менше романтичне. Почийшло безладдя. Люде, що мали проводити воєнними операціями, марнували дорогий час на такі дрібниці, як питача „перепусток" для втікаючих чужинців австрійської армії... Спізнена підмога від Українських Січових Стрільців, що були стаціоновані в Чернівцях, прийшла на два дні за пізно... Загальне враження з усієї квотири таке, що бракувало одної людини, яка могла би стати головою всього"...

Тих кілька обривчастих речень не в силі передати промови ред. Паліїва, що була рідким зразком природного, а одночасно мистецького красномовства: без сентиментального пафосу, без сухого реєстру фактів, без поз,—повного глибокого лірізму та зізнованої, викінченої форми. Справді — рідка несподіванка серед наших святочних проявів.

В незвичайному скупченні вислухали присутні прегарну промову ред. Паліїва. Спогад про велику хвилю і враження промови ред. Паліїва витискали сльози, що котилися по поораних обличах старих, посивілих в народній праці громадян...

Аналогічні зібання відбулися теж в инших львівських установах і товариствах.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хрущького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925 у загальній буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Так повівся п. Грабські з українським всенародніх шкільництвом. Ті самі вичищуючі тенденції бачимо у відношенні до загально-обовязуючих середніх шкіл. В польській державі в р. 1922|23 було 261 загально-обовязуючих середніх шкіл, в тім числі тільки 6 шкіл з українською мовою навчання. Вже та цифра говорить про покривдження українського народу в ділянці середнього шкільництва. Тепер державні власти постановили знищити і тих 6 українських гімназій, які Українці здобули ще за австрійських часів. Вже в тому році приступлено до утраквізації 4 українських гімназій, а саме 2 у Львові, в Тернополі і Перемишлі, одначе в наслідок протесту родичів українських дітей ту українізацію відложено на один рік.

Дуже характеристичним в тій справі є те, що шкільна влада не утраквізує дуже численних польських середніх шкіл, що існують на території Сх. Галичини, хоч польське населення творить там 20 прц. (Голос: Але який є відсоток учнів?) Вправді п. Грабські вже осягнув свою мету: утраквізації українських гімназій і то не лише тих 4, які мав намір утраквізувати в цім році, але і всіх українських гімназій — як державних, так і приватних. А відбулося це в спосіб дуже цікавий і характеристичний для цілої діяльности того міністра, а саме *в спосіб підступний.* (Голос на лавах меншостей: Це є макіявелізм!) П. Грабські видав розпорядок, щоби у всіх українських гімназіях, приватних і державних, ведено навчання в польській мові не лише польської мови й літератури, але також загальної історії й географії. Свій розпорядок опирає п. Грабські на софістичній, єзуїтській інтертерпретації арт. 7. закону з 31. липня 1924. Той артикул звучить: „В загально-обовязуючих середніх польських школах — як приватних, так і державних, з не-польською викладовою мовою обовязковим є ведення науки по польськи польської мови й літератури, історії й географії разом з наукою про сучасну Польщу".

Як правильно розуміти той артикул? Чи говориться тут про *загальну історію*, чи лише про *історію Польщі?* Я твердю, що контекст артикулу не дозволяє на иншу інтерпретацію як ту, що тут говориться про історію й географію Польщі, а не загальну. Вже попередні вислови: „польської мови й літератури" звертають читача до думки, що тут розуміється і польську історію, а ще більше утверджують в тому отсі висновки: „географії разом з наукою про сучасну Польщу". Наука про сучасну Польщу не може бути трактована инакше, як лише як один з розділів загальної польської географії. Так наука про сучасну Польщу не може бути частиною географії, скажім Австралії чи Африки. Отже з того ясно, що під висловом „географія" розуміється польську географію, а не загальну. Таким чином коли на початку речення говориться про польську мову й літературу, а під кінець про географію разом з наукою про сучасну Польщу, то і середуще слово „історії" не можна розуміти инакше, як лише польської історії. Вкінці скоро термінольогія якогось місця є неясна, то треба шукати в законі иншого місця, де про той предмет говориться виразнійше. І ось бачимо в арт. 4, що законодавець виразно говорить про історію й географію Польщі у відношенні до 7-клясових всенародніх шкіл.

Коли я навів останній аргумент на Освітній комісії, то п. Грабські відпер з певністю себе, що в гімназіях ведеться науку історії в той спосіб, що *загальну історію студіюється на тлі польської історії.* Цікавим було для мене довідатися, що в осередку

історії й географії цілого світа,

і то не лише сучасної хвилі, але у всіх часах стояла Польща. Але від хвилі остовпіння від такої відомости прийшли мені до голови ді

Вже вийшов з друку накладом У.П.Т.

Шкільний Співаник

укладу д-ра Ф. Колесси. — Обіймає 227 пісень. — Ціна одного примірника лишень 3 зл з мельодіями дібраними і уложеними відповідно до методичних вимог науки співу, для ужитку у середніх і народніх школах та низших курсах учительських музичних шкіл. 1—3

739

Головний Склад в Книгарні У.П.Т. Львів, вул. Руська ч. 3.

які сумніви. Не знаю, як то на тлі історії Польщі буде викладана історія Єгипту, Риму, Греції, Англії, Італії і т. д. Чи те *польське тло* є обовязкове і при навчанні географії? (Голос: п. міністер певно за тло приймає мову). Чи напр. спеціяльно в географії Африки *етику Готентотів треба розглядати теж на тлі польської етики?* З другого боку чим різняться низші гімназійні кляси від вищих кляс 7-клясової всенародньої школи і чому то в гімназії загальна географія буде викладана в польській мові, а в 7-клясовій всенародній школі в українській мові?

Всі ті сумніви виразно промовляють за слушністю моєї інтерпретації. Означає мій закид на адресу п. міністра Грабського про підступ не гине. Підступ скривається або в теперішній інтерпретації п. міністра 7 арт. закону з 31 липня 1924 або скривався при навязанні тим п. міністром Грабським 7 арт. такого, а не иншого вигляду. Якнебудь мається справа, є фактом, що найважнійші під виховуючим оглядом предмети, як загальна історія й географія, мусять бути ведені у всіх нельольських середніх школах — як державних, так і приватніх, в польській мові, або иншими словами — утраквізація осягнена!

Для повноти картини слід додати ще одну подробицю. Як відомо панам, тепер не істнують прилюдні фахові українські школи, бо те, що було, напр. школа в Білокриниці на Волині, спольонізовано. І ось коли Українське Педагогічне Товариство просило дозволу на відкриття українських фахових доповняючих шкіл, то міністерство, як *умову дозволу поставило їх утраквізацію.* А тут в соймі широко говориться про потребу створення фахового шкільництва.

Облуда і всюди облуда!

Так п. Грабські як міністер реалізує те, що пропонував як редактор „Слова польского"; все те, що істнує в польській державі, є польське, отже і школи мусять бути польські.

Коли будинок всенароднього і середнього шкільництва є в такий спосіб будований п. міністром, то ніби не дивно, що п. міністер Грабські свідомо переходить до денного порядку над ухвалою сойму з 26. вересня 1922 р. про заснування українського університету, бо ясно, що істнування українського університету є суперечне з тією ідеєю утраквізації, яка зовсім пройняла всю істоту п. міністра освіти. І тому я не здивувався, коли п. міністер Грабські, даючи мені авдієнцію, відкрито признався, що

українського університету не буде.

А шож буде?—запитав я. В найкращім випадку і то не скоро буде утраквістичний університет. Де — питаю — у Львові?— Під ніяким оглядом.

Вже минув рік часу, коли мала бути здійснена постанова про заснування українського університету, *а півтора року від запевнення п. Скшиньского перед Лігою Націй, що той університет повстане.* Українського державного університету як не було, так нема. Що більше! Перед Українцями замикається ворота високих польських шкіл. У львівськім університеті українську молодь ждала цього року велика несподіванка: *numerus clausus!* Чи справді в польських університетах є вже стільки Українців, що numerus clausus міг би бути до них приноровлюваний, коли навіть признати слушною ту засаду, яку все голосите, що кожний народ повинен користати з прав у відношенні до своєї чисельности. Цікаво, що той numerus clausus є приноровлюваний і на таких факультетах, як правничий, де обмеження числа студіюючих зовсім не є нічим оправдане. Не є позбавлене пікантности і дуже характеристичне для Поляків є те, що якраз *правничий факультет університету домагається такого безправного й протиконституційного акту, яким є введення національних обмежень.* Ще більше знаменним було, що міністерство затвердило ту постанову правничого факультету щодо введення національних обмежень. У висліді ясним є хіба для кожного, що п. міністер Станислав Грабські змагає до того, щоби *український народ позбавити його власної інтеліґенції.*

Ось так через школи хочеться польонізувати український народ.

(Продовження буде.)

Друге Льокарно?

Бенеш заповідає нову конференцію в участю С. Р. С. Р.

Закі льокарнські договори опер. жать згоду парляментів поодиноких держав, що творили їх, міністри заграничних справ мають, одні приємне, другі важке — завдання доказувати корисність зобовязань прийнятих у Льокарно для власної держави. Прийшла черга і на міністра закорд. справ Чехословаччини — д-р Бенеша. Його думки про льокарнське порозуміння, у першій частині є повторенням завваг, які чули ми ще підчас підписування договору у самім Льокарно.

Д-р Бенеш перед постійним комітетом свого парляменту підкреслив у першій мірі факт, чому межі Німеччини були затверджені в Льокарно гарантійним пактом, а иншіх держав тільки мировими договорами. Цей нюанс є донині предметом дуже суперечних думок і дає привід ріжним партіям у ріжних державах до агітації проти льокарнських договорів. Д-р Бенеш *стверджує,* що крім Франції, ніяка европейська держава не хотіла брати на себе безпосередньої забезпеки східних кордонів. Тому-то гарантійний пакт треба було заступити иншою формою забезпеки. Мировий договір Чехословаччини та Польщі підписаний з Німеччиною має в собі політичні клявзулі, якими всі ці держави зобовязуються не вести зі собою війни. Ця негативна форма зобовязання відбирає всім цим державам спроможність загрожувати нарушенням їх кордонів. На випадок нарушення цих кордонів, окреме порозуміння Чехословаччини та Польщі з Францією дає змогу боронитись проти можливого наступу з боку Німеччини.

Найцікавійшим пунктом виводів чехословацького міністра була думка, що сучасна Росія мусить рахуватись з ділом довершеним у Льокарно і по волі чи по неволі, шукати шляхів порозуміння з Европою. Европейські держави повинні вже нині підготовлятись до цього моменту. Недовгий уже час, казав Бенеш, коли прийдеться збиратись у новім Льокарно і коли вся Европа підписуватиме договори з Росією, для добра та користи одної та другої. Т. зв. російська проблема, яка була до цього часу Ахилевою пятою европейської політики, найде свою розвязку у процесі нормалізації відносин з С. Р. С. Р. Чехословацький міністр не вважає доцільним вести виключно західну або виключно східну політику. І Німеччина і Росія грають однакову важну ролю в майбутности чехословацької держави і ні одною з них не треба нехтувати.

Таким робом д-р Бенеш ствердив з рішучою щирістю, що Льокарно є щойно першим етапом у будівлі европейського миру. Так само як співпраця Німеччини в Лізі Націй, на правах рівноправного члена, має першорядне значіння в економічній відбудові Европи і творить нову европейську рівновагу, так і нормальні взаємини з С. Р. С. Р. основані на цілій низці гарантійних договорів, є необхідним доповненням роспочатого діла.

Радянська Україна.

Всеукраїнська Сільсько-Господарська Академія.

Київський Виконавчий Комітет поробив перед урядом України поважні заходи для заснування в Київі Всеукраїнської Сільсько-Господарської Академії.

Всеукраїнський з'їзд у справі загального навчання.

В перших днях листопада відбувся в Харкові всеукраїнський з'їзд у справі загального навчання. Заступник Народнього Комісара Освіти Ряпо заявив, що загальне навчання на Україні рішено провести в життя на протязі 6 літ. В біжучому році українські школи зможуть обслужити в цілости дітей від 7—9 літ. На Україні необхідно відкрити 12.750 нових шкільних комплектів. На шкільну будову та на оборудування нових комплектів потрібна сума 26 і пів мільона рублів. Само виконання шкільного плану в цьому році потребує 12·7 мільонів карбованців.

(„Правда".)

Залізнодорожні курси.

По всій Україні починають відкриватися спеціяльні курси для піднесення кваліфікації заліано-дорожних робітників. („Правда".)

Радянське будівництво на Україні.

(Інтервю кор. „Правди" з Чубарем.)

„За останні часи — казав Чубар — відбувся на Україні цілий ряд судових процесів, які показують, що радвлада взялася серіозно за викорінювання всяких надужить та безправств. Проведено теж цілий ряд заходів для оздоровлення низового апарату радвлади. Перекидається робітників на село, поліпшується їх матеріяльне положення та скріплюється інструювання низових робітників. Всі ці засоби безперечно причиняться до того, що проступки зменшаться.

Зачепивши справу заготовки хліба, Чубар заявив, що після довгого затишя хлібозаготовки почали на Україні інтензивно зростати. Привіз хліба теж скріпляється. Як піде заготовка хліба на будуче — важко сказати, бо селяне будуть продавати хліб тільки в тому випадку, як переконаються, що за одержані гроші вони зможуть набути усі необхідні для них товари. А тепер на Україні мало товарів.

Зупиняючись на справі безробіття, Чубар заявив, що намічене поширення українського промислу причиниться в великій мірі до зменшення безробіття. Тільки до важкого промислу набереться 40 до 50 тисяч нових робітників. Робітників набиратиметься не тільки з українських бірж праці, але і з бірж инших республик Союзу, бо висококваліфікованих робітників є на Україні мало.

Кажучи про „Дніпрострой", Чубар підкреслив, що значіння його величезне. Відкладати будови „Дніпрострою" не можна, бо відложенням будови гідростанції на Дніпрі відсунеться на неозначений час і справа індустріялізації цілої України.

На закінчення Чубар сказав, що оживлена праця радвлади та проводжена нею національна політика вибивають остаточно грунт зпід ніг емігрантських протирадянських кол, що ще й тепер мріють про інтервенцію.

Відбудова Одеси.

Дуже знищена війною Одеса у великій мірі відбудувалася. На відбудову затрачено за останні три роки три мільони карбованців золотом. Водяної недостачі тепер вже немає. Водопроводи дають щоденно по три мільони відер води. Проведено водопроводи і на всі курорти. Каналізацію відновлено. Промисл зелектрифіковано на цілих 80 відсотків. Зелектрифіковано 9 робітничих передмість. Трамвай відновлено. Тепер працює 20 трамвайних ліній. Побудовано кілька нових ліній спеціяльно для комунікації з курортами. В робітничих передмістях заведено 17 бульварів і садків. Відновлено грунтовно 200 домів. Кількість населення, що понизилася була до 270 тисяч душ, підвищилася тепер до суми 320 тисяч мешканців. У звязку з поліпшенням санітарних відносин у місті зменшилася різко і смертність серед населення.

(„Правда".)

За рідну землю.

Віче в Борщеві.

Борщів, дня 30. жовтня 1925

Дня 29. X. ц. р. відбулося в Борщеві віче в справі земельної реформи, на яке було до 500 учасників. Віче відкрив а опісля референував земельне питання адвокат д-р Л. Лунів. Промовляли нічемо. Василь Нагороцький з Мушкатівки як голова, Юзій Гайдамаха з Іванкова як заступник і Петро Мартюк зі Скали як секретар. По рефераті зявилася жива дискусія, в якій забрали голос п.п. Мартюк зі Скали, Вербицький, Ярчук і Гайманович з Іванкова, Гораль з Борщева, Юрківський з Мушкатівки, Зюлковський з Бурдяковець і ин. Всі промовці протестували рішучо проти кольонізації українських земель і взивали до енергійної оборони рідної землі одноцілим фронтом. Ухвалено одноголосно резолюції в тій справі, як в инших повітах. Обговорено також становище Земельного Банку й ухвалено провести агітацію за масовим закупном його нових акцій. Вічеві резолюції і протести з поодиноких громад в земельній справі переслано негайно до Ради міністрів, Української Парл. Репрезентації і Центрального Комітету УНДО. — На вічу був комісар староства і трьох тайних агентів поліції.

По вічу відбувся повітовий зїзд УНДО як довірочна нарада, на якім перевыбрано повітовий комітет. Головою комітету вибрано адвоката д-ра Л. Лунева, заступником о. Казновського з Глубічка а секретарем п. Гораля з Борщева.

В останнім часі оголошено в повіті рішення Курятонії на шкільний плебісцит. Вислід такий, що всі школи з українською викладовою мовою зутраквізовано, а в містах задержано польську викладову мову, мотивуючи, що Українці не становлять 25 відсотків населення. Проти тих рішень вносяться відклики.

Наддніпрянський Театр.

Інавґурація вистав театру п. Мітковичевої у Львові.

Виставою драми Мик. Старицького пп. „Маруся Богуславка" розпочав Наддніпрянський Театр під дирекцією п. Мітковичевої свої вистави у Львові. Вже першою виставою побутового характеру виявив цей театр, що вповні заслужив собі дотеперішню симпатію публики на провінції. Можна сміло твердити, що такої вдатної під кожним оглядом театральної вистави Львів давно вже не бачив.

Ця вистава зарепрезентувала молоде театральне товариство як ідеальну цілість, що дбає про найменшу дрібницю. І тому то вже перша вистава викликала в численно зібраної публики справжнє захоплення.

Збайдужа, до подробиць викінчена гра артистів, дуже гарна й добірна гардероба, тонко згармонізована обстановка, сценічні ефекти й групові сцени та незвичайно цікаві танці — складася на цю дуже під мистецьким і матеріяльним оглядом вдатну виставу.

Небувала сенсація! ВЗУТТЯ краєве і закордонне у великім виборі, як також СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „Третори" по дуже дешевих цінах поручає нововідкритий магазин взуття КОПЕРНИКА 39. С. ВІНД. 720 П. Т. Урядникам на догідні сплати. 2—6 КОПЕРНИКА 39. С. ВІНД.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
д-р Людвик Еніс
переніс канцелярію на вул. Подвалєвського 728 ч. 7. 1—1

Не вдаючися в оцінку гри провідних артистів, що зробимо аж пізніше кількох вистав, — уважаємо своїм обов'язком згадати п. Крвицьку, що незвичайно гарно відіграла ролю „Мирсі Богуславки" і п. Мітківичівну, яка з великим успіхом провела ролю Лесі і в кількох мистецьких танках виявила свій незвичайний талант.

Сьогодня (вівторок, 4 листопада) йде вистава „Казки старого млина" Черкасенка.

Фантазії...

На маргінесі штайґер'ядн.

„Made in Berlin."

Біля процесу Штайґера назбиралося безліч всяких сплетень, видумок, компіляцій і чиних „сенсацій". Сіоністична партія, взявши на себе оборону Штайґера в гнилому пересвідченні про його невинність, з рентгоном кинулася шукати виправдання замаху на през. Войцеховського серед українського громадянства. В цій пошуканці використовувано найможливіші здогади і старалося їх реалізувати. Адвокати, що виступають обороняючи Штайґера, на жаль менше займаються обороною, а більше виконують обов'язки прокуратора у відношенні до українського громадянства і поодиноких його членів. Справа Микитина й Павчишина та зв'язаний з нею процес Єгера і тов., це одна зі спроб найти людей, здатних повести тягар вини. Не згадуємо про безліч доносів на видніших українських громадян, і як їх наслідок груси і слідства є фактом, що поруч польської" державної поліції явилася ще друга, жидівсько-сіоністична поліція, яка розвинула незвичайно живу акцію в пошуканці за виновниками атентату серед українського громадянства.

В останньому часі на зрену вийшли нові імена: якийсь Бандера, що мав признатися до атентату, і якийсь Теофіль Ольшанський, що теж мав признатися до того самого вчинку. Цього останнього знайдено в Берліні і він варшавський „Момент" поплив в світ і в схвильованому жидівську публіку всякі більше й менше правдоподібні, а то й зовсім фантастичні інформації. Одначе ця акція не зосередкувалася на особі Теофіля Ольшанського. В останніх днях „Момент", а за ним львівська „Хвиля" (ч. 2376 з 29. жовтня 1925) помістили інтервю з перебуваючим в Берліні президентом Української Національної Ради д-ром Евгеном Петрушевичем і д-ром Р. Перфецьким, називаючи цього останнього мабуть для викликання більшого „настрою" — „бувшим міністром закордонних справ українського уряду", хоч він ніколи не займав такого становища. Завважуємо, що відомости про Ольшанського по звістках „Моменту" й „Хвилі" роздобув жидівський публіцист на прізвище Нісель. Допускаємо можливість помилки що до вірної транскрипції його призвища. Чи не мається тут до діла з „публіцистом" Нестлем (Нестель), який в р. 1919|20 весь час вкручувався в українські кола і опісля був розкритий таки соцістами як агент польської дефензиви!

Та не зупиняючись над всякими можливостями, вертаймо до інтервю, якого зміст ми з розмислом були промовчали, дожидаючи відгуків в Берліні.

Отже, як свідчать товсті букви в „Хвилі" д-р Петрушевич мав сказати дослівно таке:

„Чи ми знаємо, чи Ольшанський попровив замах, чи ні, то є наша квестія. Да те вам відомо те саме, що й вам, що Ольшанський признався до попровення замаху. Одначе вважаємо, що в тепер ніших умовах Штайґер не буде засуджений. В справі Ольшанського слід підождати на висліди слідства".

На запит, „чому панове (себ то д-р Петрушевич і його співробітники — Ред.) не виступаєте з офіційною заявою в справі Ольшанського?" — мав відповісти д-р Петрушевич:

„З різних причин не можемо тепер виступити з такою сенсацією. Будемо ждати, щоби побачити, як поступить суд і прокуратура і тоді будемо знати, що маємо робити. Не хочемо сказати, що Ольшанський є винен, щоби Польща не могла нас компромітувати за границею. Не хочемо теж сказати, що Ольшанський не є винен, бо в той спосіб ми зв'язали собі руки на пізніші часи. Для нас є ясне, що ту справу хотять затушувати. Польща не хотіла би, щоби справа Ольшанського була розголошена і щоби стало ясним, що ми маємо з тим якийсь зв'язок. Бо в той спосіб провалилися би за границею невдоволення галицьких Українців... (дальше скомбіновано). Кінцеві концепти „інтервю" мало цікаві.

Коли читач уважно прослідить хід думок і логічний зв'язок цього „інтервю", то зараз побачить, що його складав, помічаючи зміст і його тенденцію, не то що чоловік неінтелігентний, але просто людина дуже недорозвинена. Вже це одно ясно вказує, що пред. Петрушевич, старий парляментарист і політик, безумовно не може мати нічого спільного з таким „інтервю".

Сьогодня отержали ми з Берліна телеграму, яка нетільки цілком підтверджує нашу попередню думку, але яка є важким обвинуваченням авторів того фантастичного „інтервю" не лише в дегенератності, але і в моральній упадку:

Берлін-Шарлоттенбург 2. XI. Інтервю в „Моменті" і „Хвилі" в Петрушевичем видумане. Їх кореспондента повідомили не бачив, ані з ним не говорив. Моє заперечення в дорозі. — *Перебийніс*.

Цього хіба досить, щоби прийти до переконання, що в цьому випадку тотож „made in Berlin" чи „made in Germany" є зовсім однозначні.

НОВИНКИ.

— **Фрунзе.** Померший комісар військових справ СРСР., Михайло Васильевич Фрунзе буд наслідником Троцького. Він був фанатиком свого діла і вірив у неминучу війну з Англією, до якої підготовлявся. Що думку висловив ясно та рішуче ще в липні цього року в одній із своїх промов. У звязку з цією ідеєю він уміє наново обов'язкову військову службу. Він ур. 1885 р. у Ташкенті (Туркестан), з селянської родини, емігрантів з Бесарабії. Вже в 1904 р., як студент політехнікум у Петрограді, стояв близько до большевицької партії. У 1905 р. жив у Петрограді конспіративно, підготовляючи революцію. Пізніше був засуджений на смерть, за збройний спротив поліції і помилуваний на десятилітне заслання. В 1915 р. утік зі Сибіру і під фальшивим призвищем працював у царській армії як політичний агітатор. У 1917 р. (30-го жовтня) на чолі з 2000 робітниками вийшов до Москви. Підчас громадянської війни був комендантом на Сибірі. У 1919. р. був призначений головнокомандуючим східного фронту, а потім у Туркестані. Боровся успішно проти Врангля. По скінченню громадянської війни призначено його головним уповноваженим на Україні і одночасно головою всіх українських військ. 1-го квітня 1924 став товаришем Троцького, а потім його наслідником.

— **Управа кооперативи** „Український Театр" у Львові повідомляє, що завдяки вічливости Наддніпрянського Театру під дирекцією п. Міткевич — від кождого білету побирається 10 сот. титулом датку на цілі кооп. „Український Театр у Львові".

— **Політичний злочин у Київі?** У Київі мали вбити трьох членів „чрезвичайки" Лисенка, Читеся та Терещенського (?). Лисенко був заступником начальника львівської міліції. Вбивства довершено з помсти, на політичним підкладі.

— **Знахідне крадіжі з монастиря Василіянок.** У І-ім поліційним комісаріяті двох громадян склало 2 церковні чаші, 2 підставки і 3 золочені частини чаш та срібну кропильницю, які злодії покинули на Сяпінській вулиці, втікаючи.

— **Демонстрація проти демонстрації.** Маршалок Пілсудські мав, згідно з програмою „Невідомого Жовніра" покласти на домовині „Нев. Жовніра" орден „Virtuti Militari." Польські часописи приносять звістку, що марш. Пілсудські відмовився проти участи у святі. Така демонстрація не є дуже приємна для представників польської армії.

— **Ucrainica.** У 299 ч. „Прагер Пресе" у відділі „Slavische Rundschau" находимо цікаві інформації п. М. Г. про старий переклад „Марусі" М. Вовчка на французькій мові, якій користувався там правами книжки для молоді; далі про нові цінні архівні знахідки в Черкаському повіті, про нові літератури та історичні видання Академії Наук в Київі, і інформацію про Український Національний Музей у Львові.

— **Поїзд Париж—Москва.** На міжнародній конференції залізничого руху у Газі рішено, що поїзд експрес Париж-Варшава матиме безпосереднє полученя з експресом, який єднає Польщу з СРСР. себто з Москвою. Таким робом буде курсувати поїзд на лінії Париж—Варшава—Москва. Цікаво, скільки осіб кожним разом переїде цей шлях.

— **Щаслива двоїнка** не Данія. По законі про розброєння, її уряд рішив звільнити з посади офіційного ката, виплативши йому шестимісячну відправу. Цілими роками ждав він безплідно на роботу і не діждався. Дарма, що у Данії кара смерти не знесена, — за останні 30 літ не повісили ні одної людини. Данський кат не дуже буде шукати місця між державами, що його потребують.

— **Вранґель змінює місце осіяду.** Відомий російський царський генерал, що проживав останніми роками в Югославії, у Кавповцях, покидає це місто і переїзджає на постійний осідок з відню до Брюсселі. Звідти буде йому ще важше підготовляти наступ на Україну, в поході на Москву.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Тимч. заступник Фрунзе.

„Морґен" повідомляє з Москви, що Функції народнього комісаря війни й маринарки обіймає провізорично дотеперішний заступник Фрунзе, Уншліхт. Радянський уряд вислав до Троцького (що тепер є на Кавказі) телеґраму, щоби вертав до Москви. Троцький буде мабуть іменований през. революційної воєнної ради.

Відкликання ґен. Сареля.

Дня 11. XI. ґен. Сарель виїздить із Сирії. Становище по ньому займе ген. Діпон, котрий прибув уже до Бейрута. Ґен. Сарель буде відповідати перед судом у Парижі. Англійська гром. думка домагалася якнайскоршого усунення ґен. Сареля з причини кривд, яких зазнали англ. горожане Сирії.

Грецький пакт безпеки.

Грецький уряд опрацював проєкт пакту безпеки на Балкані.

Перський премір шахом.

„Зон унд Монтагсцтг" повідомляє з Тегерану, що перська палата проклямувала дотеперішнього през. мін. Різу Хана перським королем. Він прийняв корону, скликав кор. раду і видав декрет амнестії для всіх політ. вязнів. „Пті Журн." думає, що Різа Хан буде основником нової династії. Здетронізований шах мав із початком листопада вернути до Персії. Тепер він із дороги, з Марсилії вернув назад до Парижа.

Велика невдача Еспанців.

1. листопада в Мароко йшли завзяті бої. Еспанці кинули місто Егір. Втрати Еспанців за те місто виносять 4.500 убитих.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітківич:

Львів, сала Лисенка.
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 27—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 33-?

Українці-аґрономи зволять у власнім інтересі безпровольно надіслати Краєвому Товариству Господарському „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича 20., свої докладні адреси з подпинім, де кінчили студії, чи і де відбували практику та яке тепер мають заняття. — **Президія Т-ва „Сільський Господар".** 1—1

Дрібні оголошення.

СУБСТИТУТ нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Субститут". 735 1—1

СТАРША, приватна учителька, салітна, музикальна, пошукує посади до дітей. Адміністрація „Діла" під „Марія". 740 1-1

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або І—ІІІ кл. гімн. і І—ІІІ року учит. семинарії. Зголошення приймає з ченности З. Левицький Красіцьких 6. 695 7—?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

3-міячні рати 3-міячні рати
VIENNAPOL
ЛЬВІВ
Личаківська 7.

Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і діточої на
осінний і зимовий сезон
з найліпшої матерії і після найновійшого фасону.
Для переконання просимо о ласкаві відвідини нашого магазину без примусу купна. 723в 2—3

Футра мужеські Футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 22—30

БАРАБОЛЮ, ДОБРЕ ЧИЩЕНЕ ЖИТО, ПШЕНИЦЮ
у кождій скількости ваґоново
достарчує
Повітовий Союз Кооператив
734 **у Соналі.** 1—?

Оголошення.
КООПЕРАТИВА „ВОСКРЕСЕННЯ"
у Копичинцях
повідомляє своїх членів, що згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 4.III. 1925. оден членський уділ виносить 5 зол. Члени, які не доповнять своїх уділів до дня 31.XII. 1925. з тим днем перестають бути членами. 707 1—?

Надзвичайний Загальний Збір
Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами
у Львові
відбудеться в пятницю, дня 13.XI. 1925. р. в год. 4·30 в канцелярії Т-ва при вул. Руській ч. 3. II. пов.
На деннім порядку:
Зміна § 2. статуту (область діяльности Т-ва).
На випадок присутности недостаточного числа членів відбудеться збір о годину пізнійше без огляду на скількість членів. Рішення кожного числа членів будуть важні. — **Головна Управа УКТОНІ.** 736 1—1

ПОДЯКА.

4. жовтня п. р. посвячено прапор 4-го Пластукріня ім. Б. Хмельницького у Львові. З тої нагоди Кмця 4 П. К. почуваєтся по нашого обовязку подякувати всім тим, що своєю безкорисною працею або даткани причинилися по нього діла. Дякуємо Їх Ексцел. Митроп. Андрееві гр. Шептицькому за Його поважний грошевий дар, дякуємо Вповн. ОО. Прелат. Кунцькому Л. і кан. Бачинському Е. за доконання акту посвячення, дякуємо представникам українських товариств, інституцій та українського громадянства за їх участь у святі та за їх ласкаві датки, дякуємо Вп. п. проф. Курилясові О. та пл. р. Гушманському Єремії за безкорисне виконання рисунку пляпора, а вкінці Вп. Панні Лесницькій Оксані, Вірі та Марії Малишовій, п. проф. В. Мрицькій за їх безкорисний труд біля злагодження прапора. — За Кмцу 4. П. К: *Северин Левицький* опікун і звязковий, *Андрій Харак* курінний, *Маркян Бучко* писко. 731 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". Друкарня „Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 248 (10.631). Львів, четвер 5 листопада 1925. Почтову належитість оплачено готом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1з гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Чайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Наймодніїше, найкраще та найдешевше виконує жіночі сукні, костюми та плащі
709 3—3
Єдиноке і перше фахове
Марії Павлюк, Собіського 12., Львів.

Аґрарне переселення на Радянській Україні.

З часі, коли йде кольонізація деяких українських земель чужим елементом, коли в нас, кольонізуються її Мазурами, а на Україні Жидами, Москалями і иншими чужонаціональними елементами, не від речі буде познайомитися зі справою аграрного перенаселення на радянській Україні. Про таке перенаселення в нас усім відомо та й в нас про нього писалося вичерпуюче. Натомість про радянську Україну та про її земельні відносини ми писали мало. Не розпоряджаючи докладними даними про сучасні земельні відносини за Збручем, ми й не могли цього зробити. Але ось у харківських „Вістях" з 23. жовтня ц. р. находимо статтю О. Одинцова під назвою „Аграрне перенаселення", яка відкриває бодай рубець заслони на тамошні земельні відносини. Автор характеризує тамошні земельні відносини такими словами:

„Ця справа стоїть різно в різних районах країни, а найгостріша в густо заселених округах Лівобережжа, де маємо значну скількість невикористаних трудових ресурсів. Це не є безробіття в міському розумінні, а перенаселення, що дало великий зріст у наслідку імперіялістичної й громадської війни, які викликали екстенсифікацію сільського господарства, скорочення фабрично-заводської промисловости, зменшення кустарних та ремісничих промислів і майже цілковите зникнення сторонніх заробітків".

А далі оперує автор деякими даними. Він каже, що порівнюючи з 1913 р. на Україні тепер значно менша площа технічних і спеціяльних культур. В 1925 р. площа буряків наприклад — не зважаючи на зріст її останніми літами—є на 150 тисяч десятин менша від площі з 1913 р.

Щож до фабричного промислу, то там теж велике зменшення робітництва спричинило таке явище, що замість напливу сільського робітництва до міст, як це було перед війною, помічається тепер значний відплив його з міст на села. Перед війною було на Україні 400 тисяч кустарів (адептів домашнього промислу), а тепер їх два рази менше. Щож до иншних заробітків, то перед війною йшло рік річно з лісостепу 800 тисяч робітників на фабрики, на рільні роботи до пристаней, а тепер цього немає. Все те складається на невідрадний факт густого перенаселення многих чисторільничих округів.

„Якіж шляхи боротьби з аграрним перенаселенням?" — питає автор. — На те питання старається автор найти відповідь при допомозі чисто практичних засобів боротьби.

Одним із таких найрадикальнійших засобів уважає автор організацію переселення. Одначе він не вірить ні в його велику можливість ні в заспокоєння земельного голоду. До 1926 р. із лісостепу має переселитися на степові землі 35.000 господарів. На иншні вільні землі переселиться заледви 15.000 господарів. Отже раптом 50.000 українських селян зможе найти заспокоєння земельного голоду на Україні!

Перенаселення в густо заселених округах ця цифра ніяк не поменшить, бо вона не покривається в цифрою річного приросту населення. Колиж взяти на увагу намічене переселювання українських селян поза межі України, то й воно не вирішить проблеми перенаселення з тої простої причини, що весь кольонізаційний фонд СРСР, що має крім України обслужити ще й инші республики, є за малий.

Супроти всього повищого слід взятися ще й за инші засоби боротьби з перенаселенням. До них зараховує автор: побільшення фабричного промислу, який зможе втягати в себе селянську робочу силу; скріплення розвитку кустарного промислу; інтенсифікацію сільського господарства і накінець механізацію сільського господарства. Про кожний з тих засобів висловлює автор такі погляди: за останніх чотири місяці збільшилось число робітників українського промислу на 50 тисяч душ. Та цей зріст відбувся виключно на рахунок кваліфікованих міських робітників, що до того не мали ніякої праці. Село цього зросту цілком не відчуло. Навіть прийнявши як найшвидший зріст міського промислу, він все одно не відтяжить села від населення з тої простої причини, що його натуральний зріст виносить 2 відсотки всього населення річно. Отже сам розвиток промислу не вистарчає для розвязки та поладнання цієї справи.

Більше може причинитися до використання робочої, трудової сили села кустарний промисл. Сучасне радянське законодавство створює сприятливі умовини для його розвитку і він вже поступає помітно вперед. Це видно найкраще на теперішньому стані ринку сільськогосподарського сирівця, на який виявляє велике запотребування селянство.

Та з усього того найважнійшим є побільшення інтенсивности у сільському господарстві т. зв. інтенсифікації його. Під тим слід розуміти таку систему праці, при якій можна би збільшити кількість цінних господарських продуктів і тим самим підвисшити дохідність селянського господарства.

Дуже важною є і справа механізації сільського виробництва. Автор виходить із заложення, що машина вправді витискає людську працю, але творить одночасно такий стан, при якому кількість робочої сили не вменшується але побільшується. Супроти того, що метою радвлади є те, щоби селянство не вапрацьовувалося від ранку до ночі, але навпаки облекшивши собі працю, змогло побільшувати свій добробут пом до-

мові збільшення матеріяльних цінностей, — необхідно

„щоби у своєму розвиткові підносився уся селянська маса, бо в противному випадку група, що відставатиме, буде рівно із тим обмежувати свої можливости, мати заробіток через найманих в більш розвинених господарствах. Із иншого боку справа підтримки підупалих господарств має велике значіння".

Взагалі ж сільське господарство на Україні є, на думку автора, до тої міри технічно відстале, що чудес у розвиткові механізації надіятись не можна. Та це не значить, щоби всеж таки не можна було при інтензивній праці дуже значно піднести технічну сторону господарювання.

Такі засоби боротьби з аграрним перенаселенням України подає О. Одинцов. Найважнійше те, що він подаючи їх, сам не вірить у їхню реалізацію. І той факт є дуже сумний та невідрадний. Бо і перенаселення і примітивне господарювання будуть ще довго відбиватися і то дуже відемно на економічному піднесенню селянства, отже й цілої України. в. м.

За рідну землю.

Віче в Городку ягайл.

Городок, 30. жовтня 1925.

В „Ділі" вже була телеграфічна згадка про віче у нас. Сьогодня хочу подати докладнійше звідомлення. Віче викликало в повіті велике зацікавлення, розрухало селян. На другий день селяне, що не мали змоги взяти участь в вічу, приходили з проханням скликати ще одно віче.

Віче 25. жовтня при битком набитій салі отворив о. Ед. Роздольський. До президії входили: о. Мих. Цап, Пав. Барщівський, Мих. Сіромський; секретарювали: студ. А. Вергун і Мих. Кулинич. Перший референт про земельну справу і польський законопроект земреформи виголосив д-р Ст. Білик (член ЦКУНДО). Бесідник закінчив свою промову закликом до організації.

В дискусії забирали голос: селянин Ілько Смідко з Малкович, який зобразив нужду села задля браку землі та заробітків; селянин П. Барщівський заєвав напружені відносини між селом і двором, використовування селянства за для недостачі у нього організації; студ. Голіян говорив про перспективи і значіння організації українського громадянства, підкреслюючи, що недостача організованости спричинила численні випадки ренеґатства, уможливила заливання наших земель чужинецьким елементом; студ. Ан. Курдидик підніс хибу та недбальство селянства, його індеферентизм у власних життєвих справах; д-р В. Скрипчук підніс дияволську хитрість авторів законопроекту земельної „реформи", який тепер є на чолі в польському соймі, підкреслюючи, що земельну реформу на наших землях може вирішити єдино законодатне тіло цих земель.

Ухвалено відомі резолюції, вирішено виносити масові протести проти такої зем. „реформи", яку проектують вшехновязки з легіоном своїх прихвостнів.

Віче закінчив горячою промовою предсідник о. Цар. Після його промови з грудей кількох соток селян зірвалося могутне „Не пора" і „Ще не вмерла".

А. В.

Народна Гостинниця
кооперативне стовариш. шевчя з обмеженою порукою у Львові
звичає своїх членів — по думці § 14. змієненого статута, затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої членові уділи найдальше до дня 31-ого грудня 1925 р. до висоти 20 (двайцять) золотих п. Невиповнення того обовязку в означеному речинці буде уважане — без окремого повідомлення почтою кождого члена — добровільним виступленням з членів Народної Гостинниці. — УПРАВА. 2-3

По широкому світі.

Французький уряд складе декларацію, в якій щодо фінансів піде на уступки соціялістам; у справі Марока заявить, що мир залежить виключно від доброї волі Абд-ель-Коїма; вжие засобів, щоби в Сирії був спокій. Поодинокі партії, що рахували над новою ситуацією, дали більшість прихильну для нового уряду Пенлеве.

Роззброєння Німеччини йде швидкою ходою вперед і вдоволяє міжсоюзницьку військову контрольну комісію. Французький комітет цієї комісії у Франкфурті й англійський у Бреславі мають бути незабаром аліквідовані.

Анґлія дасть повичну СРСР. якщо матиме певність, що радянський уряд вестиме політику, що виконуватиме прийняті на себе зобовязання. Таке заявили делеґати англійського промислу на нараді у радянській торговельній місії в Льондоні в справі торговельних взаємин Анґлії з СРСР.

Анґл. м—ство заноѓд. справ протестує у франц. уряду проти дозволу, який дав ген. Сарай турецькому війську (5000 людей) перейти через Сирію до мезопотамського кордону.

Міжнародня конференція телеграфічних агенцій зібрана в Римі вислала своїх делеґатів до Муссолінього, який приймав їх дуже щиро. У промові зазначив вагу інформацій про світові події і звернувся з покликом до представників світової опінії, щоби вони обективно передавали факти з італійського життя.

На життя Чічеріна приготовлено ще перед виїздом кілька заговорів. Радянський уряд у Москві мав найти джерело цих заговорів на підставі численних анонімних листів, які Чічерін одержав з погрозами. Замах планований на Чічеріна у Варшаві не вдався завдяки дбайливости поліційних органів.

Памятаймо: Рідна Школа — це національна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Red. odp. „Dilo" Pr. 788/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 241 (10.624) z dnia 28. października 1925 r. w artykule pod tytułem: „Djagnoza Dmowskiego" ustępy między słowami: a) suczasnoi Polszczi... a: i same toj, b) polskoho narodu... a: Na te ne, c) wojujuczoho nacjonalizmu... aż do końca artykułu zawiera znamiona a tor: ad a) b) c) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, a ad b) występku z § 302 ustawy karnej w dniu 27 października 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1924 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Lwów dnia 30. października 1925 r. Hawel.

Сіоністичні прокуратори.

Процес Ст. Штайгера вже відавна увійшов у нову фазу. Оборона, виступаючи не так в імени обвинуваченого, як радше в імени угодою звязаної з польською „народовою більшістю" сіоністичної партії майже від року розвела на спілку з тією партією широко закросну розвідчу службу, щоби найти виновників нещкідливого атентату на през. Войцеховского серед українського громадянства.

Відгомоном цеї розвідки і метод сіоністичного „слідства" — вірнійше: доношництва — були труси й походження серед активнійших діячів молодшого покоління нашої суспільности, далі моральне багно, відоме під назвою процесу Єгера і тов., в якому з одного боку виступали чільні представники сіоністичних „львівських громадян", а з другої ріжношерстна публика, злożена з приватних і офіційних розвідчиків та кандидатів до політичної поліції. Вже ці моральні основи, які піддержували концепційну будівлю з такими стовпами, як Єгер і Корнгабер, Дворніцкі і Микитин, мусіли з природи річи викликати несмак і відразу серед українського громадянства до приємів, які там проявилися явно чи скрито, виразно чи лише залушевано. Герої микитиніяди виступали як антитеза славної вже в світі львівської поліції, та в суті річи морально творили вони з тією поліцією і її головними представниками один ланцюх. Поборюючи львівську поліцію (Лукомского чи Кайдана), вони тим цупкійше єднялися з варшавською дефензивою: Пйонтковічем (головним ідеольогом „внутрішньої розвідки") і Цеховским (виконавцем тієї „внутрішньої розвідки).

Микитиніяда була увертурою до процесу Штайгера перед присяжними суддями. І тут старі асимільянти, носії польської культури на „кресах" (Левенштайн) обєднялися з новими, сіоністичними асимільянтами (Рінгель). Утворився одноцільний і суцільний фронт асимілянтів — не в обороні Штайгера, тільки проти українського громадянства. По лінії варшавсько-дефензивної концепції оборона пішла протоптаними стежками, по лінії найменшого опору, змінюючи свої здогади остільки, що з комуністично-українського табору (Панчишин) всю силою пари перекинулася на площину українського національного табору (Ольшанський).

З тим моментом процес прийняв инший характер. Бурливі хвилі, що підносилися проти львівської поліції, значно втихомирилися, і то так далеко, що не є виключене замирення в продовженням „однопільного фронту". Ad capiendam benevolentiam союзників з „народової більшости" вже обвинуваченій Штайгер з члена спортового товариства переміновся поки-що в політичного теоретика, засовуючи в своїм „експозе", що — мовляв — Українці не мають ніяких прав до Сх. Галичини. Ця перша теза найшла вдячний грунт серед оборони, яка перейнялася світоглядом прок. Гіртлєра і почала підносити все нові обвинувачення проти українського громадянства. Широким коритом поплили краснорічиві промови про „українські банди", а вершком цих морально запахущих приємів була політично-прокураторська енунціяція сен. Рінгеля. Він шукає спричинників нещкідливого замаху серед українських боєвих кол і при тій нагоді дає лекцію чесности тим колам. Тактика українських кол — очевидно в справі замаху — була зразу для нього загадочна.

„При політичних замахах — енунціює сен. Рінгель — есенціонале того замаху міститься в демонстрації перед цілим світом, є хтось є з чогось невдоволений, що комусь дієвця конета і тому скидання є тут безцільним. Також для терористичних кол, для переворотових ідейників істнує якесь цінніший від самого кодексу чести, а той неписаний кодекс чести для ідейних, а не бандитських організацій — каже, що можна тихо пр готовати замах, можна скриватися до хвилі, коли ціль замаху стане перед револьверочим дулом чи бомбою. Одначе в тій хвилі, коли вже стоїш або вискочив замах, спричинник не випирається, але каже: Справді я так зробив. То відчила „невидима українська організація", коли Штайгерові грозила смерть, відчула тоді, що не повинна дозволити, щоб невинно гинув чоловік для політичної мети инших партій. Сьогодня після вивчення листа до пред. Гавеля — не підлягає сумніву, що скоро наступило те листове признання, наступило воно з боку тих, що хотіли дати свідоцтво правді. На жаль, бачимо, що тактика деяких кол бойової української боєвої партії в дальшім ході, особливо коли виявилася справа Ольшанського того Ольшанського, щодо котрого прийшло урядове повідомлення від польського уряду, змінилася. Бачимо, що не лише те, що є бачучі в Берліні, не хотять стати по нашій стороні і пізнати те саме, що пізнали в Битомі але ври того подано в українських часописах перед кількома днями, що кілька офіцерів б. української армії удалося до певних представників українського громадянства і заявило, що коли будеться шукати Ольшанського, то наступлять репресії, що вправді існують матеріяли і фотографії, що Штайгер не має з тим нічого спільного. То є твердження, яке можна читати в берлінських часописях, або в деяких варшавських часописях від берлінських кореспондентів. Не хотів би я генералізувати того всього, щоби ту тактику приписувати українському громадянству або хоч би значній його частині, але можливе, що факт, що Ольшанський і Новак є в контакті і співдіяльности з генеральштабом в Берліні, спричинив, що в тій отруйній кузні польських юнкерів молодим, недосвідченим студентам думати підчас такі плани, невідомі молодій славянській душі і чужі їй. То могло постати тільки в Берліні, то є „Made in Berlin". Гакенкройцлєром йшло про те, щоби представити того обвинуваченого Жида — як переворотника, а опісля коли виявиться, що той Жид невинний, то вони хотіли би показати, що польські суди є несправедливі і засуджують невинних".

Супроти того він ставить тезу, що „замах на президента є ділом українських членів боєвої організації".

Поминаючи лекції сен. Рінгеля на тему всяких „кодексів", бачимо, що „б. офіцери української армії" в Берліні і „визначні представники жидівського громадянства" піддержують незвичайно „фамільярні відносини". З одного боку ті офіцери погрожують репресіями, а з другого цинічно заявляють, що мають „матеріяли і фотографії" про невинність Штайгера. Очевидно, ці „фотографії" входять вже в незглибиму ділянку сіонізму, в якій то справі наша компетенція зводиться до... нуля. Отже в тієї „фамільярности" пробивається що инше, а саме тут заносить прикрим запахом нової микитиніяди, що хіба нікому не може принести чести.

Поки-що не вдаємося в розгляд „тез" і „концепцій" сен. Рінгеля і його співпрокураторів, одначе вже тепер мусимо зазначити, що „кодекс чести" вимагає, щоби оборонці не прибирали на себе прокураторської тоги та щоби не йшли по лінії найменшого опору.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хрущського, виголошена на пленумі сойму дня 23. жовтня 1925 у загальній буджетовій дебаті.

(Продолженя.)

Другим польонізаційним знаряддям в руках польського уряду, а тепер в руках п. Станислава Грабского є

віроісповідна політика.

Польський уряд наложив повне ярмо на православне духовенство. Зроблено це в той спосіб, що православній церкві, демократичній щодо свого устрою, накинено протинний їй характер, відбираючи всю владу в православній церкві митрополитові, а того останнього уряд міцно тримає в своїх кабрах і диктує йому свою волю. Бажаючи вповні увалежнити митрополита від себе, уряд

купив для нього автокефалію,

насилуючи канонічні приписи. Ми не є прихильниками залежности православної церкви в Польщі від московського патріярха, але одночасно не хочемо також залежности церкви від польського уряду. *Домагаємося повного невмішування світської влади у внутрішні справи церкви.* Знаємо до того, щоби привернути православній церкві прикметний їй устрій, щоби сам народ через собор, як вищий орган православної церкви, брав чинну участь в кермуванні життям церкви і сам розпоряджував її майном. Тепер тим майном, всупереч святочно проголошеній автокефалії, розпоряджає сам уряд. Нема до того ніяких правних підстав, не було закону, який вивласнював би церкву з її майна. Отже дотепер майном православної церкви розпоряджає сам уряд; він то позначив церкви (Голос: Де?), чим дає приклад більшовикам, як сіяти в державі індиферентизм і атеізм; він то перекачував ті церкви костьолам. Чи можна, не профануючи релігії, відзвати церкви чи костьоли, запосідати, чи можна торгувати церквами? (Голос: Де то було?). *В Польщі.* (Голос: Подайте назви!) Коли ви нічого не знаєте, то я не буду вас учити (Голос: Я більше знаю від вас). *Уряд повертав церкви в Ківці*, як то було у Вільні, в Ковні, як то було у Варшаві, в Сілезії, як то було в Гостинині, він їх розбирав, як тут у Варшаві чого *Турки не зробили в Константинополі*, як в Ополині, де зробилося то маніфестаційно. А церковну землю, ту громадську власність православних парафій, віддав католикам, *зайняв*, знову не спираючись на нашому законі.

В Польщі, як Хто хоче

і нікий закон, то: *Польща для Поляків*, то вистане, то є один і го-

---

О. Л-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 15)

Зі Львова до Риму.

(Дожинки.)

Водограй і вино. — Зяга речами. — Рідна цибуля. — Туга за приводою.

В неділю 26. липня в нашій церковці св. Георгія і Вакха (при нашій римській колегії) о. прелат Войнаровський відправив для паломників Службу Божу, на котрій багато членів запричастилося, сповнюючи таким робом релігійну ціль своєї паломничої подорожі.

Одного дня виїхали ми до містечка Тіволі (давне Тібур, 39 кільометрів від Риму). Там чудові водопади ріки Анієни. Славна вілля d' Este з розкішним городом. Величаві кипариси. А штучник водограїв і каскад у тому городі — каса масенна! Розуміється: всюди „una lira cinquanta".

Вечерами в Римі кілька разів ходили ми — добірне товариство на вино „Est-est-est", яке нам з усіх італійських вин найліпше смакувало. Ця „остерія" (реставрація, де продають вино) на „площі 12. Апостолів". Червона відміна цього вина має запах рожі, і дуже смакувала нам. Ціна 3·5 лір літра. І показалося, що Галичане при добрій нагоді — також не погорджують словами псаломника: „вино звеселить серце чоловіка".

А як би й ні? Вгорі на стінах „остерії" такий заохочуючий напис великими буквами: „Est est est et propter nimium est dominus meus mortuus est". (Є, є, є і задля забагато є — т. зн. тому, що забагато того вина пив — пан мій помер). Ця реклама, як кажуть, має історичну підставу. В Галичині не є в звичаю такі реклами—а шкода, бо вони „роблять своє" і входять у історію. Так напр. памятаю подібні реклами, які я стрічав в Хорватії в околиці Загреба. На сільській корчмі на фронтовій стіні великими буквами напис:

Kume, ne idi mimo!
(Куме, не йди мимо!)
Ovdje ima dobro vino!
(Тут є добре вино!)

Або ще красший:

Danas jesmo, sjutra nismo,
(Нині ми є, завтра нас нема.)
Tako kaže sveto pismo!
(Так каже святе письмо!)
Bog će pitat: gdje ste bili,
(Бог буде питати: де ви були,)
Kad kod Imbre niste pili?
(Коли ви в Імбри [ім'я господаря] не пили?)

Є латинська приповідка моралістів: „Si vis Romae, romano vivito more!" (Якщо живеш у Римі, то тримайся римських звичаїв). Під зміст цієї приповідки з певністю підходить також те, щоби в винородному краю пити вино... Природа знає, де що потрібне!

В Італії по реставраціях нема таких перекусок, як у нас. Італійці п'ють вино, і закусують солодкими сухарями, мігдалами, фігами... Та в нас одного вечера обізвався наш питомий галицький смак. Хотіли ми чогось „важкого" і „гостійкого". Веселий господар обіцює, що знайдить щось такого — тільки що саме? Наш „сало", що вміє по італійськи, диктує. Але випало йому з голови, як по італійськи зветься цибуля, і описує її. Описує той опитує, більш як чверть години, а ми всі прислухуємося. Врешті господар з тріюмфом: „A... capisco... cipolla (чіполя)!" А ми в сміх, та до нашого речника: „треба було сказати: Дай цибулі! — тай вже!" — І приніс господар хліб, якісь рибки і мишину до половини з оливою, в якій клаптики нарізаних огірків та цибулі плавали мов риби в воді... Зїли ми це, але добре залили добрим вином, і не зашкодило нам, хоч не була міщанина галицько-тальянська!

* * *

Оглядати римську старовину — це мене вже мучило. Тому я в неділю по полудні вже й не йшов з гуртою наших паломників у катакомби. Вже „все" знаю! Я не археольог, щоби перевіряти й записувати собі в памяти всякий фрагмент римської старовини. Маю погляд на цілість — це для мене досить! Досить руїн і гробів! Природа кожу, яка не старіється! якщо не дали збіжжа, якщо не зелений ліс, то нехай буде море!

В понеділок (27. липня) вранці попрощалися ми з Римом, і поїхали до Неаполю — на море.

І в Венеції і в Римі і на дорозі, коли ми Італійцям говорили, що ми „Українці", Італійці брали нас за Українців з Великої України. „А знаю, знаю — ви большевики з Київа!" — хвалилася своїм знанням, і робили на нас „великі очі", що ми з большевії... Правда така, що большевицька Україна розносить нашу назву по світі. От-що значить держава!

ловний закон (Ількія: Мусить уступити гість або господар. — Голос на правиці: Було забраних 1.290 католицьких костьолів і 290 уніятських). Ви не знаєте, що то є церква католицька, а що є церква уніятська. Ви того не розумієте, а я тепер не хочу давати вам лекцій, якщо хочете, то можу вам служити у вільних годинах, тільки ви мені за те заплатите.

Уряд і тепер, хоч існує ухвала сойму про вдержання дальшого загарбування православних церков, лише в останніх днях насильством віддав православну церкву в селі Бабель, константинівського повіту, — мимоходом кажучи, в тім повіті нема чинної ані одної церкви, новому католицькому костьолові з православним обрядом. Цікаво, що та нова церква... Панове виходять, неприємно слухати, знаю, правда в очі коле. На ту нову католицьку церкву зі східним обрядом цікаве світло кидає той факт, що *нова церква не має нічого спільного з тепер існуючою греко католицькою церквою.* А чим є уніятська, греко-католицька церква, як не римо-католицькою церквою зі східним обрядом? Одначе уряд творить

нову унію,

бо дотеперішня уніятська церква виразно стала *національно українською*, тому краще тепер назвати її не уніятською, а українською церквою. Твориться тепер нову, розуміється польську католицьку церкву зі східним обрядом і тій новій церкві віддається будинок православної церкви в Баблю. А ще так недавно святочно відбувалося *проголошення автокефалії, хоч було це,* мимоходом кажучи, *урядове свято.* А сьогодня автокефальний митрополит одержить від уряду

перший дарунок.

Негайно після проголошення автокефалії *відібрано йому одну церкву.* Другим подарунком для автокефального митрополита було *позначення 5-тьох католиків на посади професорів православної семинарії у Вильні.* Акт відібрання в останніх часах православної церкви в Баблю є покрим свідоцтвом того, що уряд зовсім не думає приноровитися до волі сойму, а прецінь ще дня 8. лютого 1924 сойм виніс ухвалу, шоби уряд правно управильнив справу всіх загарбаних і зачинених церков. Отже й надалі ad maiorem gloriam Poloniae будуть знищеними вікнами світити понад 150 зачинених церков на одній лише Холмщині.

Переходжу до

політичного гнету.

Страшний стан витворився на наших землях. Без пересади можна сказати, що вже 6-ий рік

ведеться війна

між озброєною Польщею і безборонним українським народом. Чи то візьмемо державні установи, чи приглянемося поведінці поодиноких приватних осіб, всюди бачимо *однакову ненависть до всього, що українське.* Польський шовінізм буяє безмежно. Один з російських еміґрантів, б. професор московського університету, приятель Поляків, переїздом до Берліна, зазнайомившись з відносинами, що панують в польських урядах, видав таку опінію про польського урядника: „Кожний урядник перш усього старається зробити петентові якунебудь неприємність, — це є характеристична прикмета Поляків, — пише професор. Щож говорити про поведінку тих урядників супроти Українців, коли в *кожному Українцеві кожний Поляк,* сторонник народового табору, перш усього *бачить ворога, якого треба знищити.*

Вже віддавна на наших, етничної українських землях введено

виняткový стан.

Свобода зборів там не істнує. Всякі зібрання, навіть справозданчі посольські віча заборонено. Правда, ця *заборона торкається виключно українських послів.* Поляки, головно з народового табору, свобідно відбувають віча і зібрання (голос: І ви можете так само відбути збори, тільки ягоголосіть їх в старостві). *Українських послів хочете не допустити до голосу.* І ось початково всіми способами зневажувано українських послів. Підготовлювано психольоґічний грунт в той спосіб, що вся права преса, а навіть і центрова від початку сойму називала українських послів ворогами держави, більшовиками, даючи тим вказівки, як має відноситися до послів кожний поліцай на українських землях. А далі, коли відбувалися наші віча, то фабриковано поліційні протоколи про мнимі протидержавні промови і тут мали ми цілу низку домагань про видачу українських послів. Сойм покварно видав вже дотепер одного німецького посла і чотирьох українських. Змушено до втечі за границю одного Українця, одного Білорусина (голос: Самі втікли), двох білоруських послів сидить в тюрмі, а трьох українських послів, правда — в першій інстанції, теж засуджено на гострі кари. Таким поведенням хотілося *створювати українських і білоруських послів,* шоби не відбували віч. Знаємо, що на кожнім вічу наражуємося на небезпеку, знаємо, що на кожнім вічу може бути сфабрикований фальшивий протокол та що найдуться фальшиві свідки, одначе ми свого обовязку уладжування справоздавчих віч не зреклися. Одначе тоді — щоби унеможливити нам відбування віч, організовано

польські боївки,

приноровлювано начальства і напади на послів. Приведу кілька прикладів: Був напад на послів в Почаєві в 1924 р., в Жабинці (голос: Але за що в Жабинці? Скажіть, що він говорив?) там були осадники, в вкінці в Пружанах на білоруського посла (голос: А що Єремич говорив в Пружанах? Скажіть, нехай сойм знає, що він говорив, бо я скажу). Нічого не говорив, бо від початку віча кидано на нього камінням (голос: Казав не платити податків, підпалювати, грабувати, так говорив Єремич. — Инший голос на лівиці: Ви самі фабрикуєте). Прошу панів, ми то знаємо, ті методи вмовлювання в нас, що ми намовляємо не платити податків. І то мене обурює. Можу бути ворогом, закид, що я ворог польської держави, розумію. Але я не є таким ідіотом, яким мене хочете представити. То мене обурює, що ви нас представляєте як ідіотів. Може самі ви є ідіотами. Ми таких дурниць не скажемо, бо самі не будемо себе різати. Треба рахуватися з тим, що говориться (різні оклики: Віцемаршалок Морачевскі дзвонить). То власне досадно представляє рівень поліційних протоколів і той рівень Регулямінової комісії, яка — мушу сказати — бере на увагу такі закиди, що український посол в приявї поліції, тисячних свідків, агентів дефензиви може говорити такі дурниці. Ми ще не збожеволіли. Ми не є ідіотами. Не будемо собі робити гаракірі. Коли таке говорите, то ви є непритомні. Коли такі закиди ставите, то видаєте собі testimonium paupertatis.

(Продовження буде.)

Ми здані на власні сили.
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного.
С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

Великі европейські держави і Льокарно.

Льойд Джордж про мир.

Буваший англійський премієр у своїй черговій статті на теми міжнароднього політики виявив себе великим поборником мирової політики, до якої має дати почин льокарнське порозуміння. Ось провідні думки його статті:

Німеччина, завдяки договорам у Льокарно, може відродити себе економічно. Кольонську територію покинуть окупаційні війська. Бажаки німецьких націоналістів, що Німеччина зоїкається на віки Альзації та Льотарингії є наївні. Льокарнські договори встановляють тільки обовязок не рішати спірних питань між державами — збройно.

В Англії публична опінія є прихильна для успіхів у Льокарно. Ніяка політична партія не йде проти цих договорів в їх основі. Инше діло, що велика скількість членів цих партій ставиться тепер скептично до дошільности гарантійного договору. В Англії панує побоювання, щоби такий договір не втягнув колись держав у війну проти Франції або Німеччини. Це є острах споминів з останньої війни, коли треба було поневолі боронити Бельгії. Врешті решт договір не має в собі нічого більше як пактмечтський акт: тільки те найкраще, що лежить у межах здійснення, згідно з даним моментом його умовинами та трудностями". Штреземан та Бріян дали доказ громадянської сміливости, що іншим пробі нетолеря у своїх деклясах.

Росія є ще в чорною загрозою миру, тому, що на неї глядять як на парія між західно европейськими державами. Починати справу комуністичної пропаганди і віжниці суспільного ладу, порозуміння з Росією є необхідне. Недавна конференції (за ініціятивою Л. Джорджа), на якій були присутні делегати СРСР., не була спричинена виключно становищем цих делегатів. Великою проблемою Бріяна як дипльомата — є його сміливість у заяві, що як треба буде ще раз їхати до Льокарно для зустрічі з представниками СРСР., то він поїде.

Найважнійшим питанням є справа розброєння. Тут ініціятива повинна вийти від Франції. Уладок франка вже кидає на розброєння. Правительственний французький хлібороб є проти мілітаризму. Англія також повинна покинути свою безглузду та провокаційну програму будови фльоти.

На поміч Америки не треба рахувати. Вона не помогла Европі вдержати мир, коли мусіла дещо рискнути. Розброєння може доконати сама Франція. Жень, що в такий важливий момент двох сильних людей і щирих приятелів миру, Пенлеве та Кайо, розійшлись.

Господарська школа в Милованю.

Відкриття першого пятимісячного господарського курсу по війні.

В понеділок, 2. листопада відкрився перший, новозимний, сільсько-господарський курс у школі Т-ва „Просвіта" в Милованю. Не зважаючи на неймовірно важкі часи та на фінансову скруту т-во „Просвіта" рішилося в цьому році урухомити цю школу за всяку ціну, щоби дати змогу нашому селянству набути теоретичного і практичного знання з обсягу господарських наук та причинитися тим до піднесення на вищий ступінь нашого сільського хазяйнування.

З допомогою „Просвіті" в тому ділі пійшло крайове товариство господарське „Сільський Господар". Його допомога двоякого характеру: матеріяльного і фахового. Крім значної грошевої підтримки помогло ми „Просвіті" підшукати і фахових учителів агрономів для навчання на цьогорічному пятимісячному курсі.

Крім сільсько-господарських наук, огородництва і пасічництва, будуть там учити і загально-образуючих предметів. А зокрема присвячено буде багато часу науці кооперації, кооперативного книговодства та спілкового молочарства.

На курс, що тріватиме пять місяців зголосилося вже 30 селян у віці від 18 до 30 літ: найбільше зголосилося зі Збаражщини, бо аж 6-ох. Инші учасники походять з усіх майже околиць Галичини.

Відкриття школи почалося святочним Богослуженням у Миловапській церкві, яке відправили під проводом о. С. Левицького зі Стопчатець Отці: Благацький, парох Милована та Турмянович, парох Рошнева. Прекрасну проповідь до учасників виголосив у церкві о. С. Левицький. Після Богослуження зібралися учні учительський збір і гості у чистенькій, гарно укомплетній викладовій салі. Перший промовив до учнів управитель школи інж. агроном Благацький. По ньому зложив привіт від Головного Виділу Т-ва „Просвіта" і від недужого голови М. Галущинського вед. В. Мудрий. Від „Сільського Господаря" витав відкриття школи інж. М. Творидло. Наконець загрів усіх до пильці та витревалости тамошній парох о. Благацький.

Дуже відрадною появою є факт, що до школи зголосилося аж 30 учнів самих селян, що приїхали сюди переважно з власної ініціятини без ніякого постороннього впливу. Оце зайнтересування школою та знанням кидає дуже гарне світло на наше селянство.

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитринової в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Рівницька 6.** Заступників пошукується. 7t7 3—8

Церковні землі і маєтковий податок.

Стоїмо на тім, що церковні землі закон цілковито виймає від маєткового податку. Уважаємо, що всі священики, яким нараховано той податок через те, що вони уважають церковну землю, мають вносити рекурси такого змісту:

„До
Відкличної Комісії
в справах маєткового податку
за посередництвом Скарбового Уряду
в . . . . . .
в справі маєтків по податку.

РЕКУРС.

В міру маєткового податку, як до вартости маєтку, так і по висоті податку в уважано за власність і маєток церковний.

1) Закон (Акт. З т. с. в. 94 пол. 786 — 1923 р.) виймає цілковите від маєткового податку майно, яке безпосередньо служить для цілей релігійних, наукових, добродійних і т. п. О яких безпосередніх служебних відносинах до всіх тих маєтків. В зв'язку з цим, ми, скажена, власник, який оплачує лікаря з доходів від свого маєтку або дає кількість за його право земля до користування, — вільна від маєткового податку, так само вільна від маєткового податку земля, яку церква дає в користування священикові за його службу в церкві. Инший погляд, який висловлений в розпорядженні міністерства рільництва з дня 1. січня 1924 р. (З. З. ч. 7 пол. 32 — 1924 р.) розходиться з ясним змістом закону і не ставить церковних маєтків в гірше положення, як маєтки добродійних, освітніх і т. п. установ.

2) Цей закон цілковито підтверджує § 17 розпорядження міністерства скарбу з дня 15. листопада 1923 р. (Ц. в. ч. 135 пол. 905 — 135 р.) в силу якого І, виключене вимагається, якого роду маєтком треба підлягають маєтковому податкові. Там встановлено, що маєтковому податкові підлягають і приміщення подані в тім розпорядженні способа обчислення вартости лишень до тих маєткових прав, які повстали на одному зі слідуючих чотирьох правних титулів: а) умова про взаємні чинність за маєткові вартости, б) розпорядження останньої волі, в) дарованізна і г) родинна фундація. Не треба доказувати, що священик користується землею не на підставі якось умови чи чисть останньої волі, не на підставі дарованізни чи родинної фундації. Священик користується землею на підставі признаного державою канонічного права. „Тому не має права скарбова влада примінювати при означенні вартости церковних земель § 17. згаданого розпорядження.

3) Що церковні добра цілком вільні від маєткового податку, а у всякім разі священик не може бути платником того

податку з титулу ужиткування церковної землі видно з того, що я завтра можу перейти на цілком безземельну парохію, не буду носити жалібного мундира, а обов'язок платити вимірений податку буде тяжити на мені, бо 1. липня 1923 р. я був у випадковому посіданні мастькових прав понад 3.000 зол., які то права нині мені не належать.

Закон за платника мастькового податку уважає особу а не майно.

(Далі виклади на допущені помилки та неправильності в оцінці і вимірі мастькового податку на той випадок, як би мали признати, що церковні добра підлягають мастьковому податкові.)

На підставі сказаного прошу:

1) Вимір Оціночної комісії уневажнити.

2) Мене від заплати мастькового податку звільнити".

Замітка: (Ресурс остерігувати на 2 зол. і внести до скарбового суду.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

З польського сойму.

В сеймі збираються злучені комісії: буджетова і скарбова для з. читання санац. закона. Четвергове засідання сойму зачнеться голосуванням над зем. реформою. На останньому місці денного порядку є внесення „Визволення" про розв'язання сойму. В сеймі пленарне засідання всіх послів і сенаторів „Пяста". Обговорять і окончено устаплять становище „Пяста" до сан. законів і внесення про розв'язання сойму, та відношення в справі поправок сенату до проекту закона про зем. реформу.

Довіря для уряду Пенлеве.

Рішуюче засідання соц. конгресу скінчилося. Компромісове внесення Реноделя одержало меншість 1128 гол. Більшість голосів 1431 здобуло внесення Поль Фора, ген. секр. партії, яке каже: По вислуханні звіту з розмов делегатів партії із Пенлеве, збори в думці, що попередні рішення партії не позволяють признати урядови Пенлеве заяву довіря і оставляють для рішення парл. групі, чи в висліді дискусії в палаті має відмовити довіря голосуючи проти уряду, чи теж здержатися від голосування.

Ухвалений на засіданні ради міністрів проект уп. заяви висуває на перший плян фін. справи і згадує про бажання переговорювати з Англією та Зед. Державами. Крім того уряд домагатиметься законів про сусп. обезпечення, про зменшення військ, служби до 1 року, про привернення системи одномандатного голосування. Франція не є відповідальна за конфлікт у Марокко. Уряд продовжатиме почате в Локарно міжнар. зближення.

Палата деп. 221 гол. проти 139 прийняла денний порядок. Палата деп. апробує заяву уряду, має до нього довіря та хоче, щоби продовжав у повній згоді з республикан. більшістю політику мира й фін. уздоровлення, заразом відкидає всякі поправки й переходить до денного порядку. — Комуністи і правиця голосували проти резолюції, соціялісти здержалися від голосування, а за резолюцією були: радикали, соц. радикали, реп. соціялісти і рад. лівиця. Від голосування здержалися теж деякі посли з центра і правиці.

Зірвання польсь.-лит. перегорів.

Литовський мін. загр. справ проф. Рей заявив кореспондентові „Еха". що переговори з Польщею зірвані без ангажування на будуче окончено.

Повстання в Сирії.

Повстання в Сирії поширюється. Араби почали партизантську війну проти франц. гарнізонів у Сирії. Приневолили їх кинути становища й до концентрування на меншій території. Успіх повстанців спричинив, що неатр. досі арабські племена покинули вижидаюче становище і перейшли до повстанців. Останніми днями 9 арабських племен перейшло по повстанців. Дамаск іще в руках Французів, але вже у промірі 16 км. поширюється партизанка. Султан Адра, провідник Друзів, вислав до Дамаску делегатів для навязання мирових переговорів.

Балканський пакт.

„Морнінг Пост" повідомляє з Атен, що грецький уряд приймає в основі план балканського пакту, заініційований Чемберленом. Небаром появиться урядова заява в тій справі.

Дзежинський насл. Фрунзе?

Є чутка, що наслідником Фрунзе буде Дзежинський. Трощького йменують шефом Найв. госп. Ради.

Біржа.

Львів, 4. листопада 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6'04'00—6'05'00, канад. дол. 5'60 — 5'60, чеські кор. 0'17'50 — 0'17'75 дві 0'02'50 — 0'02'75, франц. франк 0'27'50 — 0'27'75 швайц. фр. 1'14—1'15, анг. фунт. 28'35—28'46.

2 **Золото.** 20 кор. 24'25 —24'50, 20 франк 22'50—22'75; 20 марк. 27'30—27'70; 10 руб. 30'75—31'00.

Срібло. Австр. кор. 0'51'00—0'51'50, 5 дв. кор. 2'56—2'60, фльорени 1'28—1'30, рубл. 2'14—2'15, рубель прібівний сріблом 1'06 —1'08.

Збіжа.

Пшениця красна з 1925 р. 20'50—21'50, жито красне з 1925 р. 15'00—15'50, ячмінь галицький брак. —'— до —'—, овес гал. 16'50 по 17'50.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє число нашого часопису сконфіскувано за 10 рядків зі статті „Мовчазне свято" і 10 рядків статті „Фантазії. На маргінесі Штайгерівди"..

— **Підкидьок у церкві.** Вчера вранці паламар Преображенської церкви у Львові, Федір Стикала, замітаючи церкву, найшов немовля немовля. Покликаний лікар ствердив, що дитину задушили.

— **Самогубство на поліції.** У неділю вранці застрілився в II-ім львівським поліційним комісаріяті 18-літний Дмитро Олійник, який буцімто був занятий у кухні поліційних урядовців. Причина самогубства покищо невідома.

— **Що крадуть** у теперішній добі у Львові (і нема сумніву: поза його межами) про це можна виробити собі погляд з хроніки злодійств поданої впр. щоденними часописами. Якийсь лицар, що живе на Лицарській вулиці, пішов до зверхту за крадіж сайок на могилах у „задушний вечір"; з „Міського Заведення палива" злодії, розбивши колодки, вчесли 20 мотузок, а в міським фіякаті вкрадено 5000 листівок заінкасових інформацією про заразливі недуги. І хто ще скаже, що злодійство не є заразливою недугою?

— **Меценаси, невже це правда?..** З Перемишля нам пишуть: Українські адвокати з Добромиля і Ярослава до заступства в окружнім суді в Перемишлі послуговуються адвокатами-чужинцями. Один з цих адвокатів доручив заступство більшої справи одного з священик'в-патріотів чужинцеві-адвокатові. Цеж глум з клича „свій до свого", глум з боку членів стану незалежного, який в першу чергу покликаний його пропагувати та його придержуватися...

— **Поимра пацій.** В Перемишлі вдова по бл. п. дир. Го. Цегляньким недавно продала реальність в шовіністичні польські руки. Що реальність ві-ні Цегляньська набула від громадської установи. І їй що реальність продано з огляду на заслуги пок. її мужа, дідича і письменника. Тепер свої люде хотіли п. Цегляньській заплатити ту саму ціну, що польський шовініст. Одначе вона не захотіла, мовляв — вона має жаль до Україні'в...

— **Не подавати руки!** У Москві ведеться жива пропаганда, підтримувана урядом, проти старої, нездорової звички подавати руку знайомим, замість привіту. Розпорядок проти цієї буржуйської, негігієнічної товариської форми, вийшов уже кілька місяців тому від міністерства здоровля. Тепер черга прийшла на приватні організації, які зобовязують членів, що носять спеціяльні відзнаки, на знак, що не подають руки. З нозин про цю рефоому не дізнаємось тільки одного: в яких випадках можна людям подавати руку, і в якій формі треба демонструвати, коли комусь не хочемо подати руки, тому, що зрівнаємо з ним усі товариські зносини.

— **Двійники композитори.** З нагоди рокови смерти композитора Йогана Штрауса, німецькі часописи пригадують, що гамбурський диригент та композитор Отто Фетерс (повадче ім'я: Фастер) є такий подібний до Штрауса, що сам „король вальсів", коли вперше відчинив йому двері своєї хати — подався взад остовпілий, що бачить перед собою свою живу копію. Цікаве, що Фетерс є фанатичним звеличником Штрауса і як його кревний приятель продовжує свою композиторську діяльність у цьому самому дусі, що його великий попередник.

— **Макс Лінден.** Хто з тих, що навіть не ходили до кіна, не вчує його прізвища з рекламових афіш? Був час, коли Макс Лінден був зразком кінематографічного коміка, так само як нині є ним Чаплі Чаплін. Звістка про самогубство Ліндена являється якимсь прикрим дисонансом. Невиправний гумор і — сплін? А проте історія життя великих комічів потверджує нам, бущім-то духову суперечність, що під вимушеною маскою скривається часто трагічна душа. Те, з чого ми часто забавлялись сміхом—„вязарський Макс Лінден" було сумною життєвою правдою. 39-літній артист очевидно два роки тому з 19-літньою дівчиною. Його переслідувала думка, що жінка його зраджує. Вже минулого року пробував він отруїти свою жінку вероналем підчас свого побуту у Відні. Другу таку спробу зробив кілька місяців тому в Швайцарії. Він вернувся з постановою покинути Париж і переселитись до рідного міста Бордо, де вперше забрав лаври як актор-аматор у театрі. На фільмі перший раз появилось його прізвище в 1905 р. Такі фільми як „Макс іде танцювати" або „Макс купається в морі" перейшли весь світ як сенсація. На жаль, його талант не розвивався в останніх часах і він лишався позаду нових суперників-комічів. В 1916 р. виїхав він до Злучених Держав, де заробив багато грошей. Ще на два місяці перед смертю підписав контракт на мілїон франків гонорару. Але його невластелія збільшувалась. Його почужжа мало романтичний підклад. 18-літня багата дівчина Петерс закохалась у гевою екрану ще дитиною і довела до того, що Лінден, всупереч волі її родичів, „віправ" її. Та вона сама певна почала бути злайпісною за свого чоловіка і робила йому прикрі сцени, які причинились до його нервового розстрою. Насіщком цього був самогубний замах. Подружа пара підзібрали собі жінку, зажила веронал та морфій. Пригадуємо, що півчас війни розійшлась раз звістка, що Лінден згинув на війні, як шофер. Його справжнє прізвище було Леві.

— **Сучасна столиця.** У берлінській поліції є відділ, що реєструє особи, які шукають, а за якими шукає родина, знайомі то-що. Згідно зі статистикою цього відділу в 1924 р. щезло в Берліні 6000 людей, з того 4700 віднайдено, а 1300 — ні. Коли 1300 осіб може провалитись, мов під землю і ніякі детективи не в силі їх відкрити, то це треба вважати одним з чудесних явищ сучасного життя, яке приносить усім щораз більше несподівань.

Містифікація.

На маргінесі Штайгерівди. Свідоцтвання д-ра Панфецького.

Інтервю з през. д-ром Евг. Петрушевичем і мною, подане в „Мочечті" і „Хвилі" та инших часописах, дотично особи през. д-ра Петрушевича являється видумкою і містифікацією, а відносно моєї особи яркім перекрученням моєї розмови, яку я в дні 25. жовтня пр. мав з кореспондентом „Істерн Прес Сервіс", а не варшавського „Моменту".

Стверджую, що при тій розмові през. д-р Петрушевич зовсім не був присутний, цього кореспондента не знаю, не бачив і не мав з ним ніколи ніякої розмови.

Моя розмова з кореспондентом „Істерн Прес Сервіс" торкалася правного положення української національної території під Польщею, Румунією і Чехословаччиною, відносно, серед яких опинилося українське населення головно в Польщі й Румунії та відпору того населення. При тому указав я на протести наших політичних чинників, заяви українських політичних партій та деякі активістичні виступи. В зв'язку з цим запитав мене під кінець розмови згаданий кореспондент, чи атентатчиком на през. Войцеховського був може Українець, а не Жид Штайгер. На це відповів я коротко, одначе не в спосіб, вложений мені опісля в уста кореспондентом, що про цю справу знаю тільки те, що подано в часописах і тому я не є в спроможности дати докладнішої відповіди на це питання, а в засуд Штайгера супроти стану процесу не вірю.

Берлін, 1. листопада 1925.

Д-р Роман Панфецький.

ОПОВІСТКИ.

Святочний Концерт в 100-літну річницю смерти Дм. Бортнянського відбудеться дня 10. листопада п. р. в салі Народнього Дому заходом Тов.: „Львівський Боян" з ласкавою участю Вп. п. Дарії Левицької.

Програма:

1) Реферат: „Д. Бортнянський а українська музика" — п. д-р С. Людкевич.

2) Концерт XIX. „Рече Господь" — на міш. хор.

3) Концерт XI. „Благословен Господь" — на міш. хор.

4) „Да исправится" — тріо на жіночі голоси і міш. хор.

5) Концерт IX. „Се нині благословіте Господа" — на два міш. хори.

6) а) Пречвічний і недостежимий,

б) О Бозі дух мій веселиться, сольо-спів з форт., п. Д. Левицька.

7) Концерт V. „Небеса повідають славу Божію" — на два міш. хори.

Початок год. 7·30 вечером.

Ціни місць: Кісля I ряд 5 зол., II. ряд 4 зол., III. ряд 3 зол., Вступ на салю 3 зол. Балькон і зол. для гімн. молоді. Білєти вказівне продаже Книгарня Тов. ім. Шевченка Ринок ч. 10. 740 в) 1-1

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітківич:

Львів, сала Лисенка.

5.XI. „Дні нашого життя".

7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".

8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Від", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.

Нові декорації і костюми. 562 28—?

Український мішаний хор Д. Котика

у четвер 5. XI. Коломия.

у пятницю 6. XI. Коломия.

у суботу 7. XI. Коломия.

у неділю 8. XI. Снятин.

у понеділок 9. XI. Снятин.

у вівторок 10.XI. Калуш.

у середу 11.XI. Калуш. 519 34-?

Замість повідомлень про своє вінчання, яке відбулося 2.XI. п. р. у Львові зложили на „Рідну Школу" Вп. Ярослав Волошин і Софія Романківна 50 зол. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 715 1—1

Дрібні оголошення.

НОТИ. В. Безковозайний: 1) „Valse" A-dur — фортепян. 2) „Легкі твори" фортепян. 3) „Збірка пісень" — квартет смішаний. 4) „Ноктюрни" — скрипка. 705 6—5

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує посади на селі з наводчих шкіл або I—III кляси, і I—III року учит. семінарії. Згодиться приймає з чемности З. Левицький Красінських 6. 695 8—8

ПРИЙМУ на мешкання солідну особу. Замкова ч. 8., двері 11. 742 1—1

ХЛОПЦЯ від 14 до 18 літ до ресторації можливо з практикою приймуть негайно, також пошукую масарського чоладника. Т. Шебавчук, Солотвина. 741

УНЕВАЖНЮЮ виданий мені військовий легітимацію. Вуй Осип. 743 1-1

ІНТЕЛІГЕНТНА особа у середнім віці, пошукує заняття: догляд дітей, господарство або щиття, за невеликою винагородою у Львові або на провінції. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під С. П. 744 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

В неділю, дня 8. листопада ц. р., в год. 12. в полудне в салі Народнього Дому у Львові відбудеться

Святочний Концерт

в користь українських інвалідів

745 Програма: 1-3

1. Вступне слово.
2. Гушалевич-Вахнянин: Жчвеи, живем — муж. хор.
3. Яп. Цурковський: Боєвий лицар — декл. І. Бибюк.
4. а) Овсень-Лисенко: Айстри і
   б) G. Verdi: Ар'я з опери „Дон Карльо" сопр. сольо П. Левицької.
5. І. Ф.: Гимн — декл. їнж. В. Костей
6. Max Bruch: Konzert G-Moll скрипкове сольо І. Вірстюк, уч. проф. Москвичева.
7. а) Р. Вагнер: Романс Вольфрама з оп. „Тангайзер",
   б) А. Е. Варламов: „Сомнінь надії" сольо-спів М. Вонийського.
8. П. Каманський: 1. листопада — декл. Л. Семенівна.
9. Гайворонський-Купчинський: вязанка, стілк. пісень — муж. хор.

Фортепіяновий дослід Вп. п. п. Л. Гординська і їнж. Бобикевич.

Диригент хору: Вп. рад. Купчинський Т.

БАРАБОЛЮ ДОБРЕ ЧИЩЕНЕ ЖИТО, ПШЕНИЦЮ

у кождій скількости вагонову

достарчує

Повітовий Союз Кооператив у Сокалі.

734 3—4

За напрямом відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 249 (10.632). Львів, пятниця 6 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

1. Листопадовий Концерт в неділю 8.XI. 25. 745а в годині 12. в салі Народнього Дому. 1—3

С. І. Т. І.

Ще одно скорочення, яке слід запамятати. Так називається „Міжнародній союз умових працьовників" (Confédération Internationale des travailleurs intellectuels), який повстав у Парижі в почутті потреби солідарности між розсіяними, тисячними членами ріжних націй, що після останньої війни опинились у незвичайно важкім становищі.

Війна одним махом перекреслила ту ролю духової праці, яка існувала в мирних часах. Взаємини між народами пірвалися. На перший плян виступила боротьба за фізичні передумови існування. Не тільки засоби, але й розуміння для духових потреб починало затрачуватись. Це знехтування культурних вартостей народу, яке є одним з найкращих висловів його розвитку, дало товчок умовим працьовникам у ріжних країнах заснувати окремі товариства для охорони духової праці. І повсталя організації за почином приватних одиниць, що в першу чергу мали на меті відмежуватись від політичного фанатичну урядів, які хотіли забити свою державу дошками перед сусідами, звеличуючи тільки власні здобутки. Це були надпартійні організації, що стояли понад ворожнечою політичних партій і непорозуміннями буденщини.

Крім потреби вимінюватись духовими здобутками з иншими народами, такі організації мали ще свій на-пів професійний характер. Згаданий „Міжнародній союз умових працьовників" у Парижі прийняв як принціп безоглядну рівність всіх членів. До цього союзу входить кожна держава через одну центральну організацію, і тільки одну, яка має бути представником усіх груп духових працьовників у лоні цієї держави. Осідком проводу є нині Париж, але рішено вже раційше, що він буде змінятись і переходити до столиць инших держав. Провідним органом є рада — щорічна конференція делегатів. Два останні роки така конференція збиралась у Парижі. В 1926 р. на Великдень делегати всіх держав зідуться у Відні. Імовірно, що Німеччина вперше візьме в ній участь. Її дотеперішнє вороже становище до союзних держав не дозволяло їй висилати делегатів на такі конференції, тим більше, що навіть у самій Німеччині не було одної організації, що обєднувала би всіх умових працьовників.

Політичні причини, що спонукали ріжні держави до суворих обмежень супроти своїх сусідів, відбились найбільше на тих, які для своєї праці потрібують фізичної та духової свободи. Паспортові та поліційні трудноші не дають спроможности представникам преси, письменникам та артистам, знайомитись з чужинним середовищем. Книжки та видання стають часто недоступними з огляду на митові закони та цензурні, не кажучи вже про величезні ріжниці у курсі валюти. Це є тільки найзагальнійші перепони, з якими мусить боротись кожний умовий працьовник навіть великої нації. Ясно, що про таких парій між народами, як ми, яких оперезала цензура двох кордонів — краще й не згадувати. Не маємо контакту не то з Европою, але навіть з — Україною.

Дві кризи двох суперників.

Вічне „якби"... — Крайні засоби і партії у Франції. — Роля німецьких націоналістів.

По пориві в Льокарно—виснаження. Погодившись на мент у закордонній політиці, представники французького та німецького уряду застали дома загострені конфлікти політичних партій. Якби Бріян був не міністром закордонних справ, а геніяльним фінансістом, Франція привитала би в ньому того малого Наполеона, якого тепер потрібує. Він, Бріян, є единим міністром зі загальними симпатіями, але ніякий міністер закордонних справ не в силі поладнати внутрішньої державної кризи, що пливе з реальних відносин. Якби Штреземан був мужем довіря націоналістів—то й він одним жестом запанував би над пристрастями партії, що протестує проти льокарнських договорів.

Новому кабінетові Пенлеве не ворожать довгого віку. Симпатії для особи премієра — своїм боком, а фінансові та военні клопоти — своїм. Невідомо, чи французькі радикали та соціялісти зможуть іти разом, підпержуючи новий уряд. Ніяка партія не хоче піти проти настрою своїх виборців, які гірш огню лякаються нових податкових тягарів. Крім цього сенат голосуватиме проти проектованого радикального податку від капіталу. Якщо розписали би нові вибори до парляменту, тоді крайні партії вийшли би з цих виборів переможцями. У хвилині державної скрути демагогічні гасла мають найбільше успіху. Крайні партії пригадали би війну в Африці та Азії, що обтяжують державний буджет; домагались би обмеження абросень, а може й заперечення довгів супроти Америки. Адже дві третини доходів Франції йде на сплату военних довгів.

Та яким робом навіть пацифістичний уряд Пенлеве може накинути мир Абд-ель-Крімові, який не хоче вести перегозорів, або здушити бунт у Сирії? Хіба зректись одним махом усіх кольоній і прогосити повне банкротство державної каси.

Становище німецького уряду не лекше. Надія, щоби приєднати націоналістів для льокарнського договору — розвіялась. Уряд буде принаволений шукати підпержки у середніх партій або у кабінеті т. зв. великої коаліції. Державний канцлер опреться імовірно на коаліції: народньої партії, центра, баварської нар. партії і демократів. Коли тільки льокарнський договір прийме парлямент, він готов податись до димісії. Та ця постанова відчинює небажану перспективу, що тоді й президент республики Гінденбург готов заголосити свою димісію. Уступлення націоналістів з уряду робить становище Гінденбурга дуже невиразним.

Вся ця ситуація ускладнюється тим більше, що представники Франції та Англії в Льокарно рахувались з повною солідарністю Німеччини і в звязку з цим взяли на себе взаємні зобовязання щодо Рейнщини. Штреземан силкується переконати своїх земляків про необхідність виповнити прийняті міжнародні зобовязання, в національнім інтересі, і покликується на довірочні слова Чемберлена в Льокарно: „Вся англійська армія та фльота стане в обороні Німеччини, коли Франція нарушить ваші кордони".

По широкому світі.

Німецький кабінет імовірно перетвориться. Премієром має бути д-р Маркс; мін. зак. справ Штреземан та д-р Лютер — мін. фінансів.

Папа прийняв у себе на авдієнції бувшого болгарського короля Фердинанда.

У Відні почався страйк 7.500 пекарських робітників; зачинено 607 крамниць. Нині має початись страйк державних урядовців та телефоністів. Якщо страйк поширить — австрійський канцлер Рамек зголосить свою димісію.

Новий персьний шах Різа Ган називатиме себе королем Пагляві.

Громадські вибори в Анґлії дали покищо перевагу соціялістам; загальний підрахунок голосів ще невідомий.

Похорони Фрунзого перемінились у державну маніфестацію; відсвятковано їх на „Червоній Площі" у Москві біля мавзолею Леніна. Коли спускали домовину, в усіх більших містах СРСР. били гармати і гуділи фабочні свистки.

Парляментарі Абд-ель-Кріма мали бути-то у Фезі заголосити у французького міністра Стега, в справі мирових переговорів. Звістка з англійських джерел ще неперевірена.

Грецького ґенерала Пластіраса, що був головним полководцем першої республиканської армії і довго скривався, прогнала поліція з меж Греції. Йому видали звичайний пашпорт і всадили на военний корабель, що відвіз його до Італії.

Народній комісар здоровля С. Р. С. Р. Семашко вибирається в трьохмісячну подорож до західної Европи, щоби приглянутись медично-санітарним обставинам та заведенням у ріжних країнах.

Радянська Україна.

Боротьба з безпритульними.

Харківські „Вісти" з 23 жовтня пишуть: Боротьба з безпритульністю в м. Харкові відбувається задовольняюче. Підібрано вже біля 500 безпритульних, з яких 140 вислано до села Відрадного, де зорганізовано дитячу кольонію, 180 до села Пересічної і 120 до Куряжської дитячої комуни. Щодня підбирається (виловлюється) на вулицях Харкова 10—15 дітей.

Нові наукові інститути в Харкові.

Згідно з постановою Укрголовнауки відкрито в Харкові два нових науково-дослідних інститути: біо-хемічний інститут, що повстав із катедри біохемії та анатомо-патольогічний інститут. Ректором біохемічного інституту став проф. Паладін а анатомо - патольогічного проф. Мельникова-Розведенко. Крім цього Головнаука передбачує організацію окремої секції рентгенольогії при одній із катедр харківського медичного інституту. Роботою тої секції будуть кермувати професори Штерман і Паладін. („Вісти").

Закордонна торговля України в минулому році.

На засіданні колегії при упбвноваженому народнього комісаріяту закордонної торговлі СРСР. на Україні (окремого комісаріяту закордонної торговлі Україна не має а є в Харкові тільки уповноваженний союзного комісаріяту, що входить у склад уряду України на правах комісаря. — Прим. Ред.) виявилося з реферату Рафалова, що в минулому році вивіз з України виносив 65,100.000 карбованців а привіз 78 і пів міліона карбованців. Таким чином загальний оборот зовнішнього торгу в 1924—25 році досягнув 143 і пів міліона карбованців. Колиж взяти на увагу незарахований оборот, то він досягне не менше 150 міліонів карб. проти 110 міліонів у 1923—24 р. Головними предметами експорту з України були: хліб, яйця, птиця і підземні плоди, головним чином марганцева руда. („Вісти")

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Red. czas. „Dilo" Pr. 795/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 242 (10.625) z dnia 29. października 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Systema prowokacji" ustępy między słowami: a) ynszym taki słowa... a: istnuwannia samoi politycznoi, b) dalekych sybirskych stepach... a: Bo nema nicżoho, c) ne tilky Trojanowskoho... aż do końca artykułu. 2) Pod tytułem „Wicze w Jaworowi" ustęp między słowami: Kolonizacji Poznanszczyny... a; referent wskazaw na zawiera znamiona a to: ad 2) zbrodni z § 65 a) u. karnej, ad 1) występku z § 300 u. k. uznał dokonaną w dniu 28. października 1925 roku konfiskatę za naprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwow dnia 2. listopada 1925 r. Hawel.

Ті навсди мають свою будучність, які дбають про свій економічний розвій.

А чиж не творимо кращої будучности, коли купуємо акції

Земельного Банку Гіпотечного,

Львів, підвалля 7.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Два майдани.

Варшава, 3. листопада 1925.

Два дні Варшава з вийняткової урочистістю обходила свято невідомого жовніра. Вулиці міста були залиті товпами людности, польська столиця гуділа і ворушилась як — сполоханий вулик.

Ідея утворити в центрі країни могилу невідомого вояка, збудувати в столиці, так би мовити, на вічні часи памятник самопожертви народа для добра вітчини—це гарна і висока ідея, але між ідеєю та її переведенням у життя утворюється часами глибока прірва. Тому саме і сказав старий Данте, що пекло вибруковане добрими намірами.

Як відомо, ініціятива утворення на Саському майдані у Варшаві могили невідомого жівніра належить урядовим одного з місцевих горілчаних закладів, що ще рік тому привезли та поклали до підніжок статуї кн. Понятовского плиту з відповідним написом.

Ніхто не може заперечувати, що горілка—річ добра; так саме не підлягає жадному сумніву, що Поляки знають у ній смак. Відомо нам теж, що Сенкевич якраз пана Заглобу змалював як зразок польського патріотизму; але за всім тим я з певністю знаю, що не всім Полякам оті горілчані ініціятори прийшли до вподоби. Quod licet Jovi—non licet bovi! Крапельку дьогтю в бочку патріотичного меду вони таки впустили.

Та цею крапливою справа не обмежилася. Перед самим місцем, призначеним для памятника жовнірові, стоїть, як відомо, православний собор, який почали розбирати кілька місяців тому. Залишити на день урочистости руїни церкви у тім жахливім вигляді, який вони мали, було визнано невручним. І без того чужоземці нераз зі здивуванням запитували, з якої причини руйнують новий величавий храм. Але як вийти з положення?...

Коли в „Українській Трибуні", що видавалася в Варшаві в 1921 і 1922 рр., було вміщено допис з Холма про те, що місцева влада напередодні Великодня висадила динамітом у повітря православну церкву, то редактора було притягнено до судової відповідальности, бо варшавська прокураторія не хотіла вірити, що в християнській державі у 20-му віці влада може динамітом руйнувати християнські храми. Але на слідстві безсумнівність факту було цілковито доведено, і справу довелося припинити.

Те, що вважалося неймовірним у 1922 році, визнано цілком нормальним в 1925-ому. Ви напевно самі читали у варшавських газетах цими днями заспокоюючі повідомлення, звернені до Варшавян, що не треба, мовляв, лякатися вибухів, які пунатимуть у місті, бо то динамітом валять православний собор, щоб прискорити руйнацію та до урочистости невідомого жовніра очистити Саський майдан.

Не вважаючи на всі зусилля, не пощастило таки закінчити цю справу до 2-го листопаду, і тепер руїни монументального собору мають ще більш жахливий вигляд, ніж тиждень тому... І мимохіть звертаються до них вчора очі присутних...

Ото вам друга ложка дьогтю.

Є в цій справі ще й третя, але вона вже припала нам, Українцям, і ви, Львовяне, відчули її найприкріше, бо якраз з вашого фронту привезли сюди прах невідомого жовніра... Врешті я з певністю не знаю, як ви на це дивитеся, бо може бути і така позиція, з якої цілком природним і льогічним уявляється утворення в центрі польської держави могили жовніра, що загинув у боротьбі з Українцями. На довгі літа утворюється тут пречистий символ міжнаціональних відносин і певних інтенцій, коли не польського народа, то по меншій мірі тих, хто вважає себе за його провідників. Для них патріотизм й імперіялізм це одне й те саме. Вони бачать лише сьогоднішний день і не передбачають сумних наслідків своєї сучасної акції...

Якщо ви бували у Варшаві й оглядали таке цікаве й кольоритне „Старе місто", то напевно пережили не одну моторошну хвилину, вступивши на той чотирьохкутний майдан, де колись катували українських бранців та стинали голови нашим запорожським лицарям. Кожного разу, коли я там буваю, я яскраво відновлюю у своїй памяти знаменитий образ, намальований геніяльним Гоголем в його безсмертнім „Тарасі Бульбі" — страту на варшавськім майдані Остапа Бульбенка і його товаришів...

„Ведуть! Ведуть!" і потім: „Чи чуєш батьку?" Хіба це можна забути?

Полякам захотілося до старого майдану долучити модерну Саську площу...

Ну, щож? Це їхня справа!

Зопов.

* * *

Після народової демонстрації.

Політична маніфестація й „народова" провокація зі святом невідомого жовніра, добутого з львівського побоєвища, мала між иншим тенденцію скомпромітувати український епископат в очах широких мас. З тією метою розтрубіла польська преса, немов то українські епископи поклали свої підписи під відозвою комітету та зобовязалися взяти участь в цій „народовій" демонстрації. Першу справу ми вже мали нагоду пояснити: що дотичка" ється другої, то — як виявилося — українське духовенство не брало участи в цій нетактовній маніфестації, і після того львівська польська преса ущухла. За те краківська „жовта" преса („Ілюстр. Курєр подзенний") далі сіє негідні видумки. Вона твердить, що українські епископи з митр. Шептицьким найшлися на відозві на основі даної ними згоди на те, та що українське духовенство брало участь в поході й відправило панахиду. Зазначемо, що о. митр. Шептицького від довшого часу нема в краю, отже фізично неможливо йому було взагалі поставитися до цеї демонстрації.

У відношенні до цеї „народової" демонстрації українське громадянство зберегло повну мовчанку. Мовчало й українське духовенство, мовчали дзвони львівських церков, мовчала величезна більшість кольонізного населення Галицької Землі, а тільки польсько-жидівська меншість демонструвала свої „побідні" почування.

Ця мовчанка є єдиною в створених умовинах відповідю нашого громадянства на польсько-жидівську демонстрацію.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Коли в справі нападу на білоруських послів в Пружанах, тут в соймі, наглість внесення мотивував п. пос. Тарашкевич і між иншим на початку своєї промови ужив вислову: бандити, бандитський напад, то права сторона сойму страшенно обурилася і просто не давала змоги говорити пос. Тарашкевичеві. Правда, п. маршалок Гнік не відібрав йому голосу, одначе тоді вже не промовляв п. Тарашкевич. І тут, в польськім соймі, повторилося віче в Пружанах. З тих лав (з правиці) посли кинулися до трибуни, кидано ріжні оклики, обиди, а представник влади, не поліції, а влади, п. маршалок розвязав віче, перепрошую, не розвязав віче, а замкнув засідання. І сойм був прикладом для поліції і для осадників, як мають розвязувати справоздавчі віча. Тоді не розумів я, чому вислів: бандит — викликав таке обурення на правій стороні сойму. І аж недавно, кілька днів тому, я прозрів, мені відкрилися очі. Прочитаю панам цікавий документ:

„Polskie Towarzystwo Opieki nad Kresami. Oddział Włodawski. L. 107. Włodawa, 8.X. 1925 r. Poufne. Do Pana Męża Zaufania we wsi takiej i takiej. Poseł Makówka zapowiedział na wiecu w Horostycu, że 14. października (w Pogrowę) będzie w Sosnowicy miał wiec. Dłuższy czas poseł Makówka nauczony doświadczeniem nie zwoływał wieców w powiecie, gdyż obawiał się, że nasza organizacja odbywaniu wieców przeszkodzi. Obecnie widać zapomniał o istnieniu organizacji, więc trzeba mu o tem przypomnieć. Zarząd przeto Pana uprasza o poinformowanie członków i zorganizowanie wyjazdu do Sosnowicy, celem niedopuszczenia do odbycia wiecu. (Голос: То є свобода! — Инший голос: Щож тут цікавого? Звичайна партійна боротьба!) Pozdrawiam bytosy nie zdradzając się, iż członkowie należą do P. T. O. n. K. i tylko okrzykami przeszkadzać w wygłaszaniu mowy posłów ukraińskich, którzy stale uprawiają politykę antypolską, aby dać zrozumieć, że to własnie wyborcy przerywają mowę swoim posłowi. Sprawę niniejszą zechce traktować Pan ściśle poufnie. Za Zarząd: Prezes St. Gliszczyński w. r. — мимоходом кажучи, той сам Гліщинський, який є самозванцем інспектором у Волинні — sekretarz W. Obrzelecka w. r." (Голос: Секретар апробував!)

Здається, що „Towarzystwo Opieki nad Kresami" є відомо правій стороні палати і певно щось знає про те п. презес Гломбіньскі, а ще більше пос. Марвег, великий приятель і референт з власної охоти всіх внесень про видачу українських послів.

Одначе й той спосіб не допоміг і тоді *муже довіля* „Towarzystwu Opieki nad Kresami", п. міністер Паталіскі спільно з міністром Смульским віднайшли царський розпорядок і від того часу всякі збирання на Волині і Поліси стали неможливими, а на иншіх українських теренах, де одначе можуть відбуватися віча і де — на щастя — нема царських указів, там приноровлюється давні методи. Хіба є одна новина, то розігнання посольських віч. Ось приклади: розігнання мого віча і посла Козубського у Львові в освітній справі (голос: Те саме роблять польським угрупованням!), розігнання віча сен. Черкавського в Перемишлі, а недавно розігнання мого віча в Калуші в справі земельної реформи. Як тільки я вспів на тому вічу арферувати закон, нагло встає якийсь пан, не знаю, якийсь молодик, може ще й непозволітній й говорить: Тому що ви говорите про земельну реформу, а віче в тій справі є заборонене старостою, то я розвязую те віче (голос: Бо він знав, що ви є ворогом земельної реформи!). Питаюся, чи ви є маршалком, що вказуєте мені, що я маю говорити на вічу. Прецінь то є справоздавче віче. Останньою справою в соймі була справа земельної реформи і чи лише льокаї... офіціялісти, навіть ервові офіцери, які не мають нічого спільного з земельною реформою, можуть займатися справами земельної реформи, а я не можу українському населенню говорити про земельну реформу? Віче розігнано, ми вийшли. Я заявив: В той спосіб ви вводите анархію, що ви робите? Я з того зроблю ужиток. — Прошу дуже! — Як то може бути? Чи ви знаєте про те, що посли можуть відбувати віча навіть не в закритих льокалях, але під голим небом? Хочете, то я уладжу віче під відкритим небом. Навіть приноровлюся до вашого рішення, не буду говорити про земельну реформу, але в справах освітних, чи якихнебудь иншіх. Тоді комендант поліції заявив, що староста видав розпорядок, що сьогодня не може відбутися ніяке віче в ніякій справі (пос. Шмігель; Видно, щоте віче грозило небезпекою. — Гамір на лівиці). Так отже справоздавчі віча є тепер неможливі для українських послів.

Другою признакою вийняткового положення на наших землях є

доразові суди.

Доразовий суд у нас є звичайним явищем, *український нарід не знає инших судів.* А карою і то звичайною карою, яку приноровлюють ті доразові суди і яка вже, пане міністре, не робить вражіння, є

кара смерти.

Про ту кару смерти вже говорилося з цеї трибуни, одначе я дозволю собі зробити дві уваги на цю тему. Один з обективних обсерваторів життя в Польщі, емігрант, визначний правник п. Р. в „Архіві російської революції" описує, як стрінув в Рівнім свого приятеля, бувшого адвоката Поляка з Київа, пішов з ним до суду, бо той Поляк тепер сповнював функції прокуратора. Була дрібна справа, суджено якогось селянина за крадіж, чи щось в тому році. Сала була пуста. І ось п. *прокуратор зажадав для того селянина кари смерти.* П. Р. був здивований, що б. адвокат, ліберал, так спокійно домагався за якусь дурницю кари смерти. Я теж обсервував, теж маю знайомства серед інтелігентних Поляків, і ось зі своїх обсервацій я виніс враження, що інтелігентний Поляк з повним спокоєм говорить про приноровлення кари смерти, навіть уважає кару смерти за дуже пожаданий засіб відділозувати на громадянство. Тим ріжниться інтелігентний Поляк від російського інтелігента.

Тут мушу сказати ще про один випадок. Був вечір, я сидів в клюбі (соймовім — Ред.), одержав депешу від сенатора, адвоката Карпинського, просить мене негайно інтервеніювати у міністра справедливости, щоби стримати виконання вироку смерти на чотирьох засуджених. Пише, що *зайшла страшна помилка*, що завтра в 8-мій годині рано сам буде з документами у міністра справедливости. Я звернувся телеграфічно до п. міністра, до його приватного помешкання — і щож почув я? П. міністер відповідає, що розглядав вже ту справу і не може згодитися на моє прохання. Запитав я його тоді, чи йому так *спішиться з виконанням вироку смерти*, чи інтерес держави вимагає негайного виконання того вироку? З великим трудом намовив я п. міністра, щоби вийдав до завтра. Другого дня приїджає оборонець сен. Карпинський, був у міністра і *життя 4-ох людей було врятоване.* Той випадок субєктивно внутішньо переконав мене, що *в Польщі спокійно, без великого загання приноровлюється кару смерти.*

Тепер справа вязниць і арештів. Не буду говорити про приноровлювання превенційного арешту до зовсім невинних людей, які опісля у 80 пр. є звільнювані від всякої вини. Не буду говорити про те

шо арештованим по кількох місяцях, як не роках, доручується акт обвинувачення та, що з метою опержати акт обвинувачення арештовані мусять як *звичайний засіб використовувати голодівку*. Скажу кілька слів про

останній випадок у Львові,

про який довший час не можна було писати в українській пресі, не можна було порушити тієї справи в шоденниках, ані не можна було внести в тій справі інтерпеляції в сенаті. Дня 16. вересня ц. р. в часі переводження політичних вязнів, а саме Андрія Мельника, Евгена Зибликевича, К. Зеленого й инших з вязниці при вул. Баторія до карного заведення „Бригідки" при вул. Казимирівській у Львові, згаданих *в брутальний спосіб побито і тяжко ушкоджено на тілі* особами тюремного нагляду, зґл. державної поліції, що з доручення визначних властей виконували переводження.

Цей факт стався в будинку арештів суду при вул. Баторія, так що помішені там вязні чули конк *катованих в нелюдський спосіб*, а деякі вязні були навіть свідками події.

Коли про те насильство довідалися оборонці тих арештованих і домагалися побачення з ними, то їх старання не дали наслідків, і лише один адвокат д-р Федак по *кількох днях* зумів здобути дозвіл на відвідини інж. Андрія Мельника, якого застав в тюремному шпиталі карного заведення „Бригідки". При тій нагоді інж. Мельник заявив слабим голосом: „Бачите, пане меценасе, як мене в звірський спосіб побито й змасакровано; мене так сильно покопано в обличя й бік, що правдоподібно мою ушкоджені легені і з того приводу плюю кровю. Не лише мене бито, але тягнено мене за ноги через цілий коридор і скопи та копано. Лежачий поруч на піжку теж хорий з приводу побиття, Евген Зибликевич підтвердив те, вияснюючи, що після побиття й переведення їх до карного заведення „Бригідки" ніхто ними не займався, а навпаки вкинено їх до льоху і з того приводу вони розпочали голодівку, бажаючи змусити управу тюрми, щоби ними заопікувалася. На дальші вияви Мельника й Зибликевича не дозволив присутний при розмові слідчий суддя.

(Продовження буде.)

Сільська школа на Рад. Україні.

З дискусії на сесії ВУЦВК-ту.

На другій сесії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад виголосив великий реферат про переведення загального навчання на Україні заступник Наркома Освіти Ряпо. По його рефераті виявлялася обширна дискусія, в якій забирали слово члени ВУЦВК-ту, малюючи положення шкіл на місцях. Селянин Одинець сказав про шкільництво на селі більш менш таке: тов. Ряпо сказав, що ми повинні бути культурними і здоровими. Дійсно, для цього ми й робили революцію, й ми в це вірили. Легко виголосити реферат і навести цифри, але важко переводити це в життя, бо шкіл мало, а більшість дітей босих та роздягнутих і їх так не поженеш за 2—3 версти до школи. Школи не ремонтуються десяток років. Треба будувати нові, а значить потрібні величезні кошти. Є небезпека і того, чи вистарчить учителів, бо вони в дуже скрутних умовах, хоч т. Ряпо і запевняє, що школи дадуть нових учителів. У цифрах він каже, що в сотні вчиться у місті 10, а на селі 5, а це вже не відповідає співвідношенню міста і села. В місті вчаться не тільки пролетарські діти, але й міщанські та спекулянтські, що ставляться до нас ворожо. Далі Одинець спиняється на неврожаю поточного року і на тому, що по всьому Союзі, та нарікає на те явище. Зазначує, що по школах замало підручників а Державне Видавництво видає за мало українських книжок, а до того закуповує російські книжки в Москві не вважаючи на те, що само їх видає. В той час, як у Російській Федеративній Республіці тамошній Держвидав не видає ніяких українських книжок, хоч там є дуже багато українського населення, то здавалося би, що повинен їх купувати на Україні, але все одно не купує. Чи це правильно? Братерський Союз повинен так розвиватися, щоби всі національности були відповідно забезпечені, та щоби їм не було кривди.

У тійже дискусії селянка Гладка сказала таке: В нас шкільна сітка за мала і діти замість вчитися бігають по вулицях. Крім цього яка це наука, коли один вчитель, що на цього припадає більше 100 уч. нів, розривається на три зміни. До того є балачки, що в першу чергу потрібно вчити дітей неспроможників, а решта дітей хай лишається поза школою. Нам здається, що коли всі діти вчитимуться разом, то буде краще. Щож до української мови, то поруч зі всіми розмовами про українізацію в дійсности дуже важко відшукати українську книжку. Тут справа стоїть так, що коли почали вчити українською мовою, то слід і продовжувати.

Друга жінка Баранова сказала: Ми кричимо про ліквідацію неписьменности дорослих, а щож буде з тих дітей, що нині не вчаться? У віці 13—14 літ їм прийдеться хіба йти до ліхтеру. Маяко Луцкевич звернув особливу увагу на освіту в прикордонних околицях. Він же докладно обговорив польську шкільну політику на „кресах" і польські утраквізаційні заходи. Він домагається, щоби сесія доручила урядові вжити заходів перед польським урядом у Варшаві в справі дотримання 7. статті Ризького трактату.

(„Вісти".)

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол. кошти заготовки й скарбова належитість — 1 зол. разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов. — Повну вплату або першу рату приймає за посвідкою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у нас акції слід вплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

В звязку з оголошеною підпискою акцій Земельного Банку деякі несовісні, а що найменше легкодушні люде розсівають найріжнородніші безпідставні поголоски. Ті поголоски йдуть в двох напрямках: одні торкаються погляду на теперішній стан банку, другі фантазій що-до його будучини.

Тенор перших вигадок йде в тому напрямку, що — мовляв — банк „банкротує", „є хорий" і треба його ратувати від „банкрутства" чи „недуги". Напрямна лінія фантазій щодо його уфундування простягається так далеко, що ніби то всі поклики до підписки акцій робиться тільки про людське око, бо банк має вже під тим оглядом запевнене доповнення акційного капіталу від Жидів, чи Німців, чи Американців, чи взагалі позанаціональних чинників. Тому найкраще відкинути всяку журбу і громадянські обовязки і ждати на благодаті від Жидів, Німців й Американців.

І одні і другі поголоски є звичайними легкодушними видумками, які минаються з дійсністю. Видумки про „банкротство" і „недугу" Зем. Банку повстали на загальному підкладі справжніх і загально поширених банкротств польських фінансово-спекулятивних установ. Якраз ті банкротські настрої, які сколихують населенням польської держави у звязку з немічним станом польського державного скарбу і його фінансовою політикою, перенесено й на наш банк. Мало того, що такі поголоски й видумки, позбавлені критицизму й легкодушні розсівані серед малокритичного загалу, що не визнається в питаннях банковости,—є невірні, але є й дуже шкідливі.

Земельний Банк Гіпот. якраз може бути гордий тим, що повічь банкрутства, яка усуває з лиця фінансового світа одну польську інституцію за другою, не торкнулася й не могла торкнутися нашого банку. Земельний Банк Гіпот. має тільки недостаточний, девалюзією зменшений капітал, як зрештою всі, навіть найкраще поставлені, аналогічні установи і мусить — згідно з новим польським банковим законом — його доповнити до висоти одного мільона золотих під загрозою втрати концесії, себ-то ліквідації, нашої установи як емісійно-девізового банку. Колиб Зем. Банк не виповнив вимог закону, то втратив би емісійне й девізове право, але остав би як кредитова інституція. Та тоді вже Зем. Банк, навіть під тою самою назвою, не був би дійсним банком, він втратив би атрибути і привілеї банку, тільки був би звичайною кредитовою інституцією, як инші наші кредитові стоваришення. Вся вага лежить у тому, щоби власне вдержати дійсний банковий характер Зем. Банку, себ-то зберегти емісійне й девізове право. І тому невідкличною потребою і національним обовязком є доповнити акційний капітал банку.

Сповідчення на те, що замість нас Німці, Жиди, чи Американці доповнять акційний капітал, є наскрізь наївного характеру. Виходить, що Жиди, Німці й Американці, чи хто там инший тільки про те й думають, як би нам зробити дарунок і —розуміється—приємність. Такі видумки теж спираються на закоріненому психольогічному ґрунті безпідставної чужосторонної помочі. Як давнійше під політичним оглядом рахували ми на чужі сили, так тепер те саме починає повторюватися в економічній ділянці. Не виключене, що Жиди чи хто там инший доповнилиб акційний капітал, але тоді це був би їх банк, а не наш (чужинці малиб майже $^3/_4$ акційного капіталу, а ми менше більше $^1/_4$). І тому не снувати нам фантастичні думи про чужосторонню поміч, але власними силами фундувати наш єдиний Банк для наших власних потреб.

Підписка акцій.

В Адміністрації „Діла" підписали акції Земельного Банку Гіпотечного:

11. Ред. Михайло Матчак у Львові — 4 акції, ключ: д-ра Володимира Лисого, адвоката в Тернополі (на довільну кількість), д-ра Івана Новаківського, адвоката в Коломиї, о. Миколу Баранецького, пароха у Вої Якубовій, почта: Добрівляни (на довільну кількість) і ред. Льва Левицького у Львові;

12. Інж. Роман Сенишин у Львові — 4 акції, ключ: інж. Василя Ряжевського, інж. Альбіна Барщівського й д-ра Володимира Гриневича у Львові та інж. Дмитра Фольварочного в Зашкові.

13. о. Денис Телішчук в Потоці к. Рогатина — 1 акція; ключ: о. шамб. Степана Говердецького у Вербивцях (на 10 акцій), о. Теодозія Кудрика, пароха в Рогатині (на 5 акцій) і о. Петра Смика в Жукові (на 5 акцій);

14. Порфір Буняк, дир. друкарні „Діла" — 4 акції; ключ: п. Осипа Гузара, п. Августа Кришталовича і п. Степана Яніщевського, друкарів у Львові;

15. Максиміліян Яник, урядник банку у Львові — 1 акція;

16. Теодозія Красицька, вдова по радн. контрольові у Львові — 1 акція;

17. Леонард Дзєдзінський, будівничий у Львові — 1 акція; ключ: Льва й Емілію Кишаківців та Йосипа й Одеву Дзєдзінських в Лежайську.

За рідну землю.

Довірочна нарада в Косові.

Косів, 28. жовтня 1925.

28. жовтня відбулося у нас за ініціятивою адвоката д-ра Н. Рондяка довірочна нарада в земельній справі. Ухвалено резолюції, одчозгідні з резолюціями з віч. Рішено скликати на 11. листопада прилюдне віче.

Довірочна нарада в Бучачі.

Бучач, 26. жовтня 1925.

Дня 25. жовтня відбулася в Бучачі довірочна нарада в справі соймового проекту земельної реформи в Польщі. В нараді взяли участь представники просвітніх та економічних організацій зі судового бучацького повіту, головно представники громад: Бучач, Нагірянка, Тенбухівці, Цитова, Помірці, Заліщики малі, Передмістє, Сороки, Жизномир, Рукомиш, Зарваниці — в числі 80 осіб. Справу законопроекту зем. реформи референував місцевий адвокат — д-р І. д я р і й Б о ц ю р к і в, який в півторагод. рефераті засупав положення українського селянства від найдавніших часів по сьогодніє, його боротьбу за правідську землю, представив напрям польської земельної політики і вказав на шляхи і засоби оборони землі, зокрема візвав присутніх до основування Комітетів Оборони Землі та вношення протестів проти соймового законопроекту. Після реферату зявзалася дискусія, в якій забирали голос селяне, будьто жалуючи вияснень в справі пасцедзійних сіпок, які повинні повстати по селах, будьто підкреслюючи вагу єднання та організованости. Ухвалені резолюції вислано до Ради Міністрів, Парлям. Репрезентації і ЦК. УНДО. Села підписують протести.

Віче в Старім Самборі.

Старий Самбір 28. жовтня 1925.

Дня 27. жовтня відбулося в Ст. Самборі віче в земельній справі. Віче відкрив о. декан А. Б е н д і. Предсідником був п. І. Д і д у х, секретарював п. І. П у к а ч. Реферат в справі земельній виголосив канд. адв. І. М и к и т а. Реферат викликав велике заінтересування селянства справою зем. реформи. Ухвалені резолюції вислано до Ради Мін., Парл. Репрезентації та ЦК. УНДО. Віче відбулося у великій сали „Просвіти".

НОВИНКИ.

— **Звіст дорожнечі.** Польська урядова комісія, що має досліджувати зміни в коштах утримання, видала комунікат, в якім стверджує, що ціни в жовтні у порівнанні з вереснем зросли на 2·43 проц. Добре є, що істнує така економічно-астрономічна обсерваторія, що пригладається мандрівці цін; та ще краще було би, якби була инша, що вміла би ними кермувати.

— **Мешканцям Львова** дирекція місьних трамваїв подає до відома, що незабаром замість букв на трамваях будуть поміщені цифри. Ніхто, хто мав приємність користуватись цим засобом комунікації, не заперечить, що ся нова ідея причиняється тільки до дезорієнтації пасажирів, які до цього часу могли лекше запамятати собі напрямок возів по двох буквах: „ЛД", „КД" або „УЛЬ". Тепер „ЛД" матиме ч. 1; „КД" ч. 2; „ЛИ" ч. 3, „УЛЬ" ч. 4; „ЖД" (головний дворець і Габсбурґівка) ч. 5; ч. 6, 7, 8, 9 і 11 лишаться без зміни; а вози з ч. 10 будуть змінені: ітатимуть між Замарстинівською ротацією і Гетьманськими валами, вулицями: Замарстинівською, Сонячною та Шпитальною. Зміни букв на цифри переводитимуть постепенно.

— **Генний прокуратор.** Прокуратора Окружного Суду у Вільні, Гурчина, арештовано за розтрату 30,000 зол. складених у судовій касі як депозити та кавції. Ва ці гроші згаданий добродій міг таке широке життя, що всі вважали його багатим і ніхто не підозрівав у крадіжі.

— **Міністри мають дев'ять.** Два югославянські міністри посварились. Міністр шляхів Радовіч перестав видавати безплатні білєти урядовим міністерства пошти, наперекір її міністрові Суперині. На це міністр пошт перервав усі телефонічні лінії на залізницях, так, що всі залізниці стали поневолі були користуватись телєграфом. Забава в деожаву!

— **Уельс і князь уельський.** Відомий англійський письменник Г. Г. Уельс, автор славного „Невидимого чоловіка", видав новий роман на тему окультизму. Є це історія перечної людини, яка раз беручи участь у спіритистичному сеансі, відкрила в собі покликання спасти людство і є переконана, що в її крові цим не кров „короля ворона" Сарґона. Книжка має великий успіх, але критика є невдоволена натяками в ній на особу наслідника англійського престола „князя уельського", якого Уельс сильно не любить. Головний герой повісти Альберт Едвард Пренбі підписується точно так само як англійський князь „Альберт Едвард (пр." (скорочення: „prince"). Уельс покищо не відповів на докори критики, яка добачує в книжці подекуди сатиру на весь... англійського князя.

— § 19. Ми одержали отсе спростування, яке містимо в цілости і без ніяких змін: До Високоповажаного Пана Івана Кедрина-Рудницького відповідального редактора часопису „Діло" у Львові, Ринок ч. 10, II. пов. Відносно до поміщеного в „Ділі" допису з дня 21 серпня 1925 р. ч. 185 в рубриці дописи під заголовком „Нечуваний скандал із о. Кучкудою", просить підписаний по думці § 19 зак. прес. з 17. XII. 1862 р. ч. 6163 помістити в найблизшім або безпосереднім слідуючім числі „Діла" спростування слідуючого змісту: „Неправдою є, начеб Уряд громадський в Поморянах дав площу і дерево на будову народньої інституції. Неправдою є, начеб американські емігранти прислали 1700 долярів. Неправдою є, начеб ті всі гроші увійшли в будову. Неправдою є, начеб підписаний покликував до Комітету. Неправдою є, начеб не здавано звітів і не ведено повищих рахунків. Неправдою є, начеб брат підписаного був касієром, як також неправдою є, начеб підписаний був касієром. Неправдою є, начеб підписаний неправно окупував дім. Неправдою є, начеб парохіяльні будинки руйнувалися. Неправдою є, начеб читальня дала 50 долярів за опорожнення сали. Неправдою є, начеб підписаний зломав умову. Неправдою є, начеб ніхто не знав про рахунки. Неправдою є, начеб підписаний посягнув на народнє добро. Неправдою є, начеб влада не вмішувалася і не слідила будови. Неправдою є, начеб о. декан був свояком підписаного. Неправдою є, начеб о. парох вище стояв приватне добро над публичне. Неправдою є, начеб підписаний стягнув на себе ненависть громадянства, духовенства і що ніхто не є за підписаним, як тільки своїми. Неправдою є, начеб підписаним тиснули духовенству. Неправдою є, начеб підписаного проклинало громадянство. Неправдою є, начеб підписаний був диктатором. З поважанням *Осип Кучкуда* парох Бібшан.

ВІДОМА НРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
ВАСИЛЯ ҐРЕСЯКА
у Львові, вул. Сикстуська 28
виконує совісно і дешево одяги з першорядної матерії від 150 зол., як рівнож реверенди для Всч. Духовенства (також від 160 зол.). Різнородні матерії на складі по конкуренційним цінам. 1—6
748

Подяка.

Високоповажаному Пану д-рові Іполитові Левицькому, лікареві у Стрию, складаю отцею дорогою щиросердечну подяку за безкорисне вилічення мого сина з дуже небезпечної недуги, та за правдиву батьківську опіку над ним. **Марія Устіянович.**

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Перед засіданням польського сойму.

Переговори з „Визволенєм", щоби понехало опозицію на засіданні сойму в пятницю, були без успіху без уваги на інтервенцію марш. Ратая. В пятницю засідання буде виглядати як і останнє.

4. XI. було засідання клюбу „Пяста". Акцентували поступування членів скарб.-будж. комісії. Обговорили теж внесення „Визволення" про розвязання сойму „Пяст" рішив голосувати за внесенням „Визволення", але виступить передше з власними внесеннями про зміну виборчої ординації і конституції. Колиб ці внесення відкинено, „Пяст" голосуватиме за розвязанням сойму.

Нелевне становище уряду Пенлєве.

Становище фр. соціялістів у відношенні до уряду Пенлєве витворило хаос, що позбавляє уряд усякого авторітету й може довести до крізи. Пенлєве зажадає відложення дискусії в справі ген. Сарая. Колиб парлямент не згодився на те, домагатиметься заяви довіря.

Справа відкликання ґен. Сарая.

Проволоку в відкликанні французького комісаря з Сирії ген. Сарая, котрий велів бомбардувати Дамаск, пояснюють причинами дипльоматичної натури. Французький уряд хоче насамперед заждати на вислід слідства, але з причини інтервенції Англії рішив вислати ген. Діпона, котрий має розглянути лише формальні похибки ген. Сарая, конечні для його відкликання. Переслухання буде в Парижі.

Перші кроки персьного шаха.

Новий перський король видав декрет про заснування всіх домів гри і шинків. Заповів, що старатиме поліпшити економ. положення. Англійський уряд визнав нового володаря Персії, короля Пагляві.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·09·00—6·10·00, канад. дол. 5·62 — 5·66, чеські кор. 0·17·66 — 0·17·75 леї 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 0·27·85 швайц. фр. 1·14·50—1·15·50, анг. фунт. 28·50—28·70.

Золото. 20 кор. 24·40 —24·60, 20 франк 22·65—22·80; 20 марк. 27·50—27·65; 10 руб. 30·85—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51·25—0·51·50, 5 зв. кор. 2·58—2·62, фльорени 1·29—1·31, рубл. 2·15—2·15·50, рубель дрібним сріблом 1·06 —1·10.

Збіжа.

Пшениця красна з 1925 р. 20·50—21·50, жито красне з 1925 р. 15·00—15·15, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 16·25 до 17·25.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сімнадцятий день розправи.

Розправа почалася зізнанням свідка Сухенка, підкомісаря поліції. Вчасі побуту президента Войцеховского у Львові був він у охоронній бригаді, яку вислано до Львова для оборони особи президента. В 15 мінут по киненню бомби вислали його до дирекції поліції за інформаціями про подобищі замахи. На поліції вказали йому на Пастернаківну, що вкатувала на Штайґера як на виконавця атентату. Пастернаківна давала тод вимиваючі відповіди на деякі питання і тому свідок їй не довіряв. Коли як не міг від неї добитися нічого певного, тоді звернувся за інформаціями до комісарів поліції, але й вони теж не давали ніяких даних відносно особи Штайґера, та вказували всі на головного свідка Пастернаківну. Провідник трибуналу звертає увагу свідка на те, що його зізнання суперечні з тими, які зложив перед слідчим суддею. Свідок твердить, що мабуть суддя зле записав його зізнання, зрештою його тоді переслухано на довгім ниші обставини. Обстоює при теперішних зізнаннях.

Свідок Кароль Пшибильскі, капітан 40 полку піхоти зізнає на користь Штайґера. Він мешкав у тій самій камениці що Штайґер. Свідок не вірить, щоби обвинуваченій міг кинути бомбу.

Инші свідки в числі трьох не вносять до розправи нічого нового ні цікавого.

Вісімнадцятий день розправи.

Зізнає свідок Д. Вайґефтіґ з Відня, урядник фірми „Кольонія". Він працював зі Штайґером в одному бюрі. Критичного дня обвинуваченій був зайнятий біжучими справами, а крім цього займався відбиранєм уродин свого директора Менкеса, для якого закуплено золоту запальничку на дарунок. Далі в своїх зізнаннях свідок не вносить до розправи нічого цікавого окрім хіба того, що вважає Штайґера трусом, який не важився би ніколи взяти до рук бомби. Провідник трибуналу питає свідка про те, на якій підставі він твердить про трусливість Штайґера. Свідок відповідає, що одного разу була в кавярни авантура, а Штайґер не хотів до неї мішатися з трусливости і страху.

Свідок Т. Фінх зізнає, що в його матери служила якась Марія Калюсек, яка перед тим служила у д-ра Райха. В домі матери та служниця мала розказувати про те, що в д-ра Райха відбувалися в справі Штайґера наради, що тривали жераз дуже довго переважно вечерами. В нарадах мали брати участь між иншими й адвокати д-р Ґрек і д-р Бромберґ. На тих зборах мали говорити про те, що бомбу кинув Штайґер. Крім цього Калюсек мала говорити про те, що Штайґер був великим жидівським діячем, мав окрему скриту кімнату, в якій було багато заграничних брошур і писем. Коли свідок запитав її про те, чи вона зложила би всі ці зізнання перед судом, то вона заявила, що ні, бо не хотіла би робити клопоту для д-ра Райха та його дітей.

Слід замітити, що самої Калюсек на розправі нема, бо кудись зникла.

В тому місці забирає слово д-р Ґрек і заявляє, що він у домі д-ра Райха не бував.

Свідок Антоніна Кравець, прачка потвердила зізнання Фінха. Вона теж чула від Калюсек про такі речі, які діялися у д-ра Райха, а які Калюсек мала видіти на власні очі. Отже у д-ра Райха мали говорити про підшукання фальшивого свідка, який зізнавав би на користь Штайґера. Вину звалювали тоді на якогось сина сторожа. Там теж Калюсек мала чути і про те, що Штайґер перед адвокатами признався до виконання атентату. Всіх тих реверацій проміняти суд не може, бо Калюсек щезла. Зате в часі переслухання її перед розправою вона всі ті реверації запевнила.

Свідок Ізаак Каннер каже, що зі Штайґером знався від шкільної лавки, бо ходили вони разом до IV. клясії. Пізніше їх знайомі затісналися на ґрунті ідейної праці в тов. „Маккабея". Обвинувачений на думку свідка був визначним сіоністом а ніколи не був комуністом. В суспільних справах був він буржуєм, маломіщанином чи краще філістром а в ніякому випадку не був радикалом. Штайґер втягнув свідка до „Маккабеї".

Свідок Авраам Брат, співредактор „Хвилі" описує, якто він переглядаючи почту „Хвилі", на"шов у ній лист „Української Військової Орґанізації", який був потім доставлений на доказовий суд. Далі розказує і про другий лист, від тої орґанізації, який приніс до редакції якийсь хлопчик другого дня доказового суду. Історія тих листів та їх зміст нашим читачам відомі і тому про них писати не будемо.

Дописи.

Теребовля. *(Народне свято в Глещаві).* В неділю 25. жовтня 1925 відбувся в Глещаві, теребовельского повіту, рідкий обхід — посвячення новозбудованого будинку читальні „Просвіти". На це дуже рідке в Теребовельщині свято запросив виділ окремо адвоката д-ра Степана Барана з Тернополя і гурток інтеліґенції з Теребовлі та представників освітньо-кооперативних установ сусідних громад. В 3-тій год. п. п. з місцевої церкви удалася процесія під проводом о. декана Ст. Мохнацького з Теребовлі до новозбудованого Муруваного будинку читальні, де о. Мохнацький в товаристві о. Любовича з Івачівки та Волошинського з Глещави довершив акту посвячення і промовив до зібраних на тему ваги освіти. В поході і при посвяченні пригравала дута оркестра читальні „Просвіти" з Микулинець. По отогодинній перерві відбувся вечером концерт мужеського і мішаного хору місцевої читальні під диріґентурою п. Мартинюка, що зробив на присутних гарне вражіння. В часі концерту виголосив святочну промову д-р Степан Баран на тему: в своїй хаті, своя правда і сила і воля, підкреслюючи обширно потребу витворення на селі хоч би невеликого гуртка самоосвіти, що виховав би справді інтеліґентних і національно характерних селян, на котрих можна оперти всю нашу культурну й економічну роботу на селі. Народніх працьовників зпоміж інтеліґенції на селі що раз менше. Учительство за польської влади усунулося майже цілковито від громадянської роботи на селі, з більшости молодшого духовенства також не велика для нас потіха, проживаючі по селах студенти університету і бувші старшини теж мало замітні в орґанізаційній роботі і силою обставин та конечности провід в освітній і економічній праці мусить опинитися в селянських руках. Для нас буде це великий національний зиск, коли народня орґанізація опреться на культурних селянах, чого досі не було, а що саме життя мусить витворити і дійсно витворює. Освічений в кружках самоосвіти селянин буде найліпшим сівачем культури і двигачем добробуту, бо для нього нема „względów służbowych", ні урядової кар'єри, а проживаючи постійно в селі, може безустанно працювати над двиганням своєї громади. Таких кілька освічених селян в кожнім селі зробить великий перелім в житті цілого українського народу, а завданням професійного інтеліґента, працюючого на освітній ниві, є виховати принайменше двох-трьох інтеліґентних селян. При цій нагоді згадав у своїй промові д-р Баран про великі заслуги над освітою і орґанізацією Глещавян і цілої околиці, які положив там перед війною покійний о. Петро Єзерський, парох Глещавп, померший недавно в Америці. Був це тип діяльного до самоосвіти сільського священика-громадянина, що проганяв з села темноту, вивів на видні становища кільканайцять селянських хлопців, основав читальню „Просвіти" і вибудував для неї дім, знищений опісля в часі війни, дбав про економічне двигнення свого села і сусідних громад, а передовсім пильно ширив книжку і заохочував до її читання і своєю працею довів до цього, що Глещава з найтемнійшої громади стала найбільше культурною в цілій Теребовельщині. Наконець д-р Баран висказав слова признання і для тих, що дали грошеві пожертви і поміч для здвигнення величавого мурованого будинку, що станув під дахом і майже в цілости викінчений на протязі трьох місяців. Будову ведено з дійсним запалом, а тягло і фізичну працю дали члени безплатно. Мурований будинок, критий бляхою містить простору театральну салю з постійною сценою і галерією, гардеробу і простору читальняну кімнату, врешті окреме приміщення для кооперативи. В цей спосіб далека подільська закутина недалеко Грималова одержала нову матеріяльну забезпеку до дальшої успішної народньої праці.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:
Львів, сала Лисенка.
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 29—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Кодрш. 519 35-?

Дрібні оголошення.

ПІЗНАЮ характерного мужчину, на становищі до 35 літ, з мовою національною, бльовидикою, християнською, гарно збудованою і образованою. Листи вразі знижкою слати до Адміністрації „Діла" під „Сталість". 747 1—2

ДИПЛЬОМОВАНИЙ експорт-вець Високої Торговельної Школи у Відні, з практикою, пошукує відповідної посади. Зголошення до Адм. „Діла" під „Фахівця". 746 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

В неділю, дня 8. листопада ц. р., в год. 12. в полудне
в салі Народнього Дому у Львові
відбудеться
Святочний Концерт
в користь українських інвалідів
745 Програма: 2-?

1. Вступне слово.
2. Гушалевич-Вахнянин: Живе, живе — муж. хор.
3. Яр. Цурковський: Боєвий клич — декл. І. Библюк.
4. а) Олесь-Лисенко: Айстри і
   б) G. Verdi: Арія з опери „Дон Карльо" сопр. сольо Д. Левицької.
5. І. Ф.: Гимн — декл. інв. В. Костей.
6. Max Bruch: Koncert G-Moll скрипкове сольо І. Вірстюк, уч. проф. Москвичева.
7. а) Р. Вагнер: Романс Вольфрама з оп. „Тангайзер".
   б) А. Е. Варламов: „Промінь надії", сольо-спів М. Вишницького.
8. П. Карманський: 1. листопада — декл. Л. Семенківна.
9. Гайворовський-Купчинський: вязанка стріл. пісень — муж. хор.

Фортепіянові дострій Вп. п. п. Д. Гординська і інж. Бобикевич.
Диріґент хору: Вп. рад. Купчинський Т.

НОВОСТИ

в найновіших деспях „РАДІО" на одяги, костюми, плащі і рафляни, поручає 90 літ істнуючий
фабричний склад сукна і вовняних товарів
ІВАН ВАЛЛЯХ І СИН
658 б) **ЛЬВІВ. РИНОК 33.** 2—2

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ
„ЛЄОПОЛЬ"
С-ка з обм. порукою
Львів, Замарстинівська 29
виробляє: льняні полотна, конопляні, рушники, обруси, цайґи і т. п., також міша за сирівці льняні і конопляні. — Купуємо також льон, коноплі і кюча та платимо найвищі ціни. — Приймаємо аґентів за високу провізію. — При більшій кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу 581 б залізницею або почтою. 5—5

Згідно з ухвалою Загальних Зборів торговельно-промислового Дому „ДОСТАВА", кооперативи з обмеженою порукою у Львові і § 9. статута, затвердженого судом дня 11. березня 1925., після якого уділи виносять зол. 10., мають обовязок давні члени довоснити свої уділи до висоти зол. 10 найдальше до кінця 1925. року, під загрозою утрати прав членства. — Про се повідомляє отсим всіх інтересованих членів
749 1—1 УПРАВА.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Ділo". З друкарні Видавничої Спілки „Ділo" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 250 (10.633). Львів, субота 7 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перед пол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

1. Листопадовий Концерт в неділю 8.XI. 25.
745а в годині 12. в салі Народнього Дому. 2—3

„Новий світ" супроти старого.

Престіж доляра. — Вашингтон. — Ініціятива Ліги Наній. — Чи Америка ввійде до Л ги?

Був час, коли кожного з нас електризувало слово „доляр". Це був чинник, який рішав не тільки про необхідні умовини буденного прожитку. Ще більш як номінальну вартість, висловлену в цифрах щоденного валютового курсу, мав доляр своєю повагою, за якою стояла могутність багатої та практичної держави. Були хвилини, коли без американської підмоги не можна було уявити собі „ширшої" акції. Те, що відчували ми, поодинокі люде, відчували навіть великі держави.

Нинішнє найпопулярнійше в політиці слово „Льокарно" — не є для Америки новиною. Вона вже робила ці сміливі спроби. Був це час, коли ще европейські держави тужним зором гляділи на нового велитня, що зростав за морем, ситий военної слави та ще більш военного гроша — на Америку. Те, чого хотів доконати Вільсон, приїхавши на мирову конференцію до Парижа, гадали ще дощільнійше продовжувати його наслідники в ролі опікунів знесиленої Европи.

Хто пригадує собі вашингтонську конференцію? Вона збиралась під гаслом світового роззброєння. Та в дійсности Зединені Держави журились тоді багато реальнійшою та близшою ідеєю. Це була проблєма Тихого океану, на якому появився новий грізний противник, також співучасник хрестоносного походу проти Німеччини — Японія. Зединені Держави думали над тим: якими засобами припинити щораз більшу іміграцію Японців і що важнійше: зріст їх впливів в Азії. Японці, що не мішались з иншими расами, розмножувались з нечуваною швидкістю і працювали багато дешевше як усі „білі" раси, ставали для Америки суперником, що загрожував її державній могутности. Вашингтонська конференція мала на меті відсунути яко мога дальше конфлікт Америки з наймогутнійшою представницею моря в Азії.

Нині, по конференції в Льокарно чуємо знову старі голоси. Президент Кулідж рад би зібрати представників Европи у Вашингтоні, щоби вернулись до старої теми: загального роззброєння. Та ситуація змінилась. Раніше Америка пропонувала свої послуги як посередниця між европейськими державами, у переконанні, що Ліга Націй є надто ефемерною організацією, щоби могла їх згуртувати. Німеччина, що раніше бажала такого посередництва, нині входить до Ліги. Конференція в Льокарно є першою міжнароднього конференцією, на яку Америка не вислала свого представника, хоча би як обсерватора, і першою, яка скінчилась загальним успіхом.

Публична опінія в Америці по війні схилялась щораз більше до погляду, що Европу треба залишити її власній долі і що єдиною спільною справою, яку має „новий світ" зі старим, це незаплачені довги. Америка була, не без підстави, розчарована наслідками версайського договору, який настільки відбіг від ідей Вільсона, як може тільки відбігти накинений насильно мир від справжніх добросусідських мирних взаємин народів. Америка не переставала пригадувати про потребу перевести ревізію версайського договору і про свої симпатії для бідолашньої Европи, яка потрібує матеріяльної та моральної підмоги.

Нині ініціятива переходить у руки Ліги Націй. Якщо по вступі Німеччини до Ліги прийде на другий рік черга на Мексик, Зединені Держави будуть поруч СРСР. тільки другою великою державою, що не належить до Ліги. Така ситуація буде тим дивогляднійша, що саме Америка дала найсильнійший товчок до створення Ліги і якнайревнійше піддержувала її діяльність.

Якщо успіхи конференції в Льокарно виявляться реальними, Америка матиме до діла не з поодинокими розсипаними державами, а з Европою як цілістю. Европейські держави відчуватимуть щораз живійше спільноту своїх економічних інтересів. Ця спільнота не мусить означати протилежність з американськими інтересами. Европейські держави можуть тільки скористати, коли у справі своїх довгів переговорюватимуть з Америкою спільно, а не поодиноко.

Першим кроком нового зближення Америки до Европи буде її участь в „Міжнароднім Трибуналі", другим — спільна конференція щодо загального роззброєння (себто обмеження зброєнь). Цікавим буде становище Америки, якщо така конференція вийде з Ліги Націй. У впливових американських колах панує погляд, що Америка прийме таке запрохання, але братиме участь тільки у нарадах, звязаних зі справами, які торкаються її безпосередно: обмеження морських зброєнь, підводних лодок, то-що. По такій співучасти прийде черга на вступ Америки до Ліги. Вже нині цією справою цікавиться публична опінія в Америці і справа зближення до Европи стала знову актуальною.

Діло не в самих ідеалах. У можливих воєнних конфліктах, які загрожують Америці на морі, вона сама не в силі дати собі раду, так само як безсилою була Европа, без Америки, в останній війні, що могла тягнутись ще вдвоє стільки літ.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Смерть вождя Червоної Армії.

Михайло Фрунзе.

Народній Комісар військових справ СРСР Михайло Фрунзе був безперечно одною з найбільше маркантих постатей серед теперішніх провідників та реалізаторів ленінського комунізму.

Коли в минулому році партія почала боротьбу з Троцьким та коли рішила усунути його із начального становища у Военно-революційній Раді і зі становища Наркома військових справ СРСР, то не могла найти гіднійшого кандидата на місце Троцького, як Фрунзе. Троцький мав величезну популярність у армії. З нагоди його усунення були й демонстрації та протести з боку червоного вояцтва і старшин. Супроти такої постави прихильників Троцького треба було на його місце висунути таку індивідуальність, що змогла би успішно боротися та поконувати всі впливи Троцького. До того найкраще надавався саме Фрунзе.

Він був старим передвоєнним революціонером, був свого часу засуджений царським судом на смерть і що найцікавійше належав до т. зв. старої гвардії більшовиків, в чому має велику перевагу над Троцьким, що став більшовиком вже перед самою революцією з 1917 р. Фрунзе мав і величезні заслуги перед більшовицькою революцією, а сам жовтневий переворот був у великій мірі його ділом, бо він на чолі 2000 робітників опанував Москву. Потім весь час був на фронтах і в Сибірі і на полудні. У своїй військовій карієрі проходив покійний через Україну. По скінченні громадянських воєн став він комендантом української військової округи. За його командування почались творити постійні українські червоні частини. Він був приклонником принципу територіяльної організації армії та підтримував українізацію червоних частин на Україні. Про українізовані частини сформовані по територіяльному принципу публично висловлювався з признанням.

Величезні заслуги положив він біля реорганізації червоної армії взагалі, а зокрема звертав особливу увагу на технічне її вивінування. Створення сильної повітряної фльоти треба приписати його заслугам на становищі Наркомісаря військових справ СРСР. і голови Реввоєнради.

Що до партійної діяльности, то він був фанатиком і беззастережним приклонником комунізму ленінівської інтерпретації. Леніна вважав непомильним. Троцького поборював у партії та в армії. Ніяк не міг погодитися з Троцьківським опортунізмом, дарма, що Троцький намагався закрити його теорією про перманентну революцію та про чистоту пролєтарської диктатури з поминенням у ній участи селянства.

Фрунзе був представником не так воюючого комунізму, який репрезентує Комінтерн, як радше невмолимим виразником радянського імперіялізму. Тому й не диво, що при всяких нагодах у всіх своїх публичних виступах все підкреслював боєву готовість червоної армії та побренькував шаблюкою передовсім у сторону Англії та Румунії.

Помер він наслідком невдало жолудкової операції.

Смерть червоного генералїссімуса викликала дуже пригноблююче вражіння на всі політичні круги СРСР. Найважчою справою для уряду та партії буде тепер обсада звільненого Фрунзин відповідального становища. Піднайти гідного кандидата на його місце буде дуже важко. Найбільше лянсованою є кандидатура дотеперішнього помічника Фрунзе Уншліхта. Та називають і инших кандидатів як: Дзержинського, Ворошилова і Буденного. Здається, що справу наслідника Фрунзе вирішить партія на окремому зїзді. Замітне, що в сам час смерти Фрунзе Троцький знов виїхав на Кавказ задля лічення.

Для Радянського Союзу смерть Фрунзе є дуже діймаючою втратою, а тим більше тепер, коли не зясовані ще як слід неполагоджені справи англійсько-радянського непорозуміння на Далекому Сході, а передовсім у Китаю. в. м

Тіло Фрунзе перевезли зі шпиталю до т. зв. кольонної салі Дому Профсоюзів. За домовиною йшли: його рідня, особистий штаб і представники уряду. Домовину зложено на червоному лафеті, украшеному золотом та накритому червоним прапором. На труні зложено каску та золоту шаблю небіщика. В кольонній салі пролежало тіло три дні, а потім поховали його на Червоній площі.

По широкому світі.

При виборах в Англії до громадських рад консерватисти одержали 1,002 мандатів, а робітнича партія 464; инші партії здобули малу скількість місць.

Страйк австрійських урядовців припинений. Емеритовані урядовці та контрактові одержать з початку 1926 р. одноразову ренумерацію у висоті 28 проц. місячної плати.

Безробіття в Англії збільшилось на 5.753 на протязі тижня; при кінці жовтня цифра ця дійшла до 1,232.400 людей.

Кайо бувш. міністр франц. фінансів поставить свою кандидатуру на місце в сенатській комісії для закордонних справ, становище вільне по покійнім Буржуа.

Німецький уряд продовжує вести переговори з представниками ріжних партій щодо їх становища супроти льокарнського порозуміння. Покищо невідомо, яка буде розвязка дотеперішньої крізи кабінету.

Опорожнення кольонської смуги від бельгійських військ приготовляється вже бельгійськими адміністраційними органами.

Змова на життя Мусоліні. В Римі викрили змову на життя Мусоліні підчас фашистівських торжеств, що саме відбуваються. Відділи поліції перевели ревізію в готелі Кракові в кімнаті пос. Замбоні. Застали З., як приготовляв вибуховий матеріял. В Турині арештували ген. Капельо, масона, підозрілого, що належав до замахової організації.

Карний плєбісцит.

Процес Штайґера завдяки рухливости сіоністичної організації став сьогодня світовим процесом. Маючи в своїх руках або під своїми впливами значну частину світової преси, сіоністи піднесли процес Штайґера до небувалих висот. Як свідчить хоч би стаття „Берлінер Тагеблятт-у" („Die Hintergründe des Lemberger Prozesses") підмальовано його під тло взаємовідносин Жидів, Українців, Поляків і Німців, себто надано йому значіння важливого, майже рішаючого чинника у взаємовідносинах між тими народами.

Одночасно—як вже в нас зазначувано — тактика оборони, піддержувана всіми ресурсами ґенерального штабу сіоністів, йде не по лінії оборони обвинуваченого, тільки по лінії розвідки серед тих кол, які на думку цих двох чинників є спричинниками атентату на президента польської держави. Цю тактику оборони супроводжують різні виступи більше й менше політично-декларативного характеру й напасти на українське громадянство. Ця тактика, в якій завадіцька розперезаність чергується з розвідкою досить невисокого рівня, мусіла з природи річи викликати й мимовільну реакцію в українській пресі, реакцію, яка безумовно не звертається проти обвинуваченого, тільки проти поведінки оборони й сіоністичного штабу.

Той штаб — похористувався ще иншими засобами. На широку скалю розпочато з жидівсько-сіоністичного боку розмови майже з кожним стрічним Українцем на тему вини чи невинности обв. Штайґера. Є це свого рода карний плєбісцит, до якого переведення Українці зовсім не є покликані. Помічним засобом для приспішення його переведення є найріжнороднійші сензації й заповідь ревеляцій. Після великих ревеляцій в краю з Микитином, опісля Панчишином, перенесено їх на закордонний терен, видвигаючи справу Ольшанського.

Не вважаємо себе в праві не лише брати участь в зарядженому сіоністичним штабом карному плєбісциті, але не вважаємо вказаним займати якогонебудь становища до дійсної, чи здогадливої, чи вкінці мнимої справи Ольшанського.

Щож торкається нашого принципового відношення до справи Штайґера, то ми мали вже нагоду зкусувати його sine ira et studio після доразового суду над Штайґером. Вже тоді зазначили ми, що

„пошуканка за винуватцем по всім розумовим даним не веде в гороги Штайґера і ім подібних. Так обвинуваченний є жидівським народовцем, симпатиком мирного сіоністичного руху, спочуваючим тій самій партії, яка не тільки в особах її галицьких представників у варшавському соймі, але у абсолютній більшости жидівської маси, на загал є лояльно-опортуністична, навіть державно патріотична. Який антисемит, коли б конечно хотів гнобити в члена жидівського народу атентат на президента польської держави, то міг би дошукуватися мотивів такого почину в листопадових подіях 1918 р. на жидівському передмістю. Менше-більше в тому періоді польської державности, коли львівські Жиди лякали свої ради після листопадових погромів, теперішній президент Войцеховскі займав відповідальне становище міністра внутрішніх справ. Однако допускати таку можливість расового рахунку не приходиться, коли укинути собі політику жидівсько-галицьких послів, коли спертися на численні декларації жидівських представників і на настрій жидівського населення.

„В справі такого атентату, а радше таємних його спонукників-їх атентату, появився аж два листи „Української Військової Організації" чи „Української Революційної Ради", в яких ті дійсні чи фіктивні організації заявляються, що невдачний атентат на през. Войцеховського є їх ділом. Сіоністична „Хвиля" зі зрозумілих причин зразу дуже легковажить, бажаючи відержати обвинуваченого за Жидами. Ясно, що ми не можемо зайняти ніякого становища до тих листів: не можемо ані назвати їх фальсифікатами, ані признати їх автентичність — вже хоч би тому, що всякі таємні організації з природи річи усувають від громадської обсервації.

„Оборонець підсудного д-р Грек в своїй промові виключає Жидів і комуністів від участи в атентаті і твердить, що тільки Українець, розуміється, революціонер і ідеаліст — міг його виконати. Не обурюємося ні таке твердження д-ра Грека, знаючи, що в оборонній подиві, цій загрожує кара смерти, всі аргументи з боку оборони є допустимі. Але такі твердження є дуже небезпечні, бо вони там самим посередньо усновують терористичну концепцію як нормальне явище. А звідсіль вже тільки один крок до домашньої війни".

Розглядаючи цю справу, допустили ми й третю концепцію, пищучи про можливість провокації,

„яка має вже за собою таку багату історію і хоч молоду, але тривку традицію".

Так представлялася справа після доразового суду, — так вона представляється й тепер. Нічого досі не змінилося — за винятком того, що обвинуваченому Штайґерові не загрожує вже кара смерти.

Очевидно, що карний плєбісцит, розведений на всіх фронтах жидівсько-сіоністичним штабом, не може причинитися до розяснення справи, хіба що може її ще більше заплутати, приносячи сумнівну користь самій справі.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925 у загальній буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Слід додати, що довший час не піддано побитих судово-лікарським оглядинам з метою стверднти ушкодження і взагалі не розпочато карно-судових доходжень проти виновників побиття. Д-р Паньчишин, відомий український лікар, владив протокол оглядин п. інж. Мельника. Він пише ось що: Описане в точці 10 зломання 8 правого ребра обгоєне ще зраненням олеточної (N. 16) і правого легеня (1) становлять важке ушкодження тіла".

Винуватців досі не потягнено до відповідальности, вони далі виконують нагляд над тими самими арештованими (Пос. Ільків: Дістануть ще за те ордери!). Наведені факти не є відокремлені. *Безправство, головно на тзв. „кресах" є*

системою правління.

Найхарактеристичнійшою прикметою пануючої системи є тероризування населення. То є мета адміністрації. Терор над українським населенням відбувається в різних формах. *Поліція не знає меж для своєї самоволі* — тим більше, що є певна безкарности. Наведу цікавий факт. Один з поліцаїв в Дубні хотів купити дерево на опал від одного селянина, що віз те дерево на замовлення одного Жида. Селянин не хотів йому продати дерева, тоді поліцай стрілив до нього з револьвера і зранив його. Лікарське свідоцтво стверднло факт зараження. І шож виявилося? Коли ми внесли в тій справі інтерпеляцію, то п. міністер внутрішніх справ відповів, що той селянин лаяв поліцая, а коли той хотів його арештувати, то при бориканні револьвер сам вистрілив.

Наведу ще один образок з недавної минувшини. Дня 14 квітня ц. відбувся в Косені ярмарок. З ярмарку вертали Українці, вертав й осадник Лентик. Хотів виминути, але мабуть замало одержав ще по-дячки чи допомоги з „Ulgowego Banku Kredytowego", мав кепського коня, не міг виминути Українців. Одначе коли зрівнався з возом, яким їхали Українці, почав їх бити. Один з найближче сидячих Василь Мацюк скочив з воза і почав утікати, тоді осадник стрілив до селянина і зранив його важко. Щоб закрити сліди злочину, осадник доніс, що на нього був бандитський напад. Тоді комендант косинецької поліційної станиці Максимович візвав на станицю в Пустім Іваню кількох селян. На станиці поліцаї Вільковскі, Щіньскі, Зальвришин і кількох розвідчиків під проводом коменданта Максимовича почали страшенно бити Українців, щоби зізнали, що Василь Мацюк, ранений коршмарем Лентиком, виконав на нього бандитський напад. Арештованих бито спочатку палицями й ґумовими нагайками, опісля товчено їх головами об стіну, колено баґнетами і шаблями, чим спричинено їм глибокі рани на тілі. Коли таке катування не дало наслідків, приборовано иншу методу катування, а саме замкнено арештованих до темної вязниці і взивано до розслідів одиночкою. Першого покликано Федора Хоєцького, якого катовано так страшно, що мясо повідривано від костей. Після тієї інквізиції Хоєцького випущено, при чому наказано йому, щоби сказав своїм товаришам, щоби вони признали, що Мацюк є банди-

Найбільший вибір бляватних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 29-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

ЯРОСЛАВ ФАРТУХ.

Міжнародня вистава декоративних мистецтв.

Десять чотирогранних кольон, один із входів на виставку, — неначе змагаються за першенство з люксорським обеліском, який гордо пнеться в небо з осередка одної із найкращих площ світа — паризької площі „Згоди". Колись на місці обеліска пишалась гільотина і „годила" всіх, вельможних та бідаків, а замісць води із великанських фонтан журчала кров.

Веселий Париж не любить згадувати про це: Він безжурно жене хвилями лискучих авт по Елізейських полях і розливається у правдиве море авт на самій площі.

Перед кольонами стоїть золота жінка. Якось безрадно розвела руки, немов би казала: „зробили все, що могли, та більше годі". Але важко повірити у щирість її слів.

Мистецтво відкрило в людині душу, розвиває у ній шляхотні та вищі почування. Франція не запрошує Німеччину до участи у виставі.

Переможці і переможені навіть у мистецтві.

Бервадний рух золотої жінки можна здається доволі оправдати.

Недавно панувала на світі якась бездушна доба „Сецесія" зі своїми безчисленними орнаментами, взятими просто живцем з природи, накопиченими ріжнородними валютами та солодкими кривими лінями.

Небіжці відмовляють навіть назви окремого стилю.

„Pax mortuis", а ще до того свіжо закопаним, бо гнилий і воюючий запах трупа покарає за нарушення його спокою. Вистава у великій мірі довершила цього святотацтва і то найбільше з вини самих господарів.

Найновійша доба в мистецтві веде бій з дешевою орнаментикою та сецесійною декоративністю. Це доба конструктивних і чистих форм, де штучну декорацію заступає природний орнамент самого матеріялу. Ужитковість, вміла конструкція, гарний матеріял, це девіза нинішної доби як для великих архитектур, так і для скриночки від пудру.

Нові ідеї не обійшлись і без крайностей. І так австрійський архитект Льос співає вже вічную память архитектурі на її гробі, голосячи, що осталось лише будівельне та столярське ремесло як шевство чи кравецтво, а Француз Corbusier найдосконалійшими формами вважає форми машин і старається конструювати кождий дім чи ужитковий предмет, як машину. Німецький архітект Гропіюс працює над індустріялізацією будівництва.

Не дивниця проте, що „золота жінка" при вступі на виставу безрадно розволить руки.

Сама вистава розложена по обох берегах Сени від моста Альма попри міст Інвалідів, Александра III аж до моста Згоди, на великій площі Інвалідів і у т. зв. „Великій Палаті" (Grand Palais). Обіймає понад 130 великих павільонів, без числа кіосків, реставрацій та будівель з ріжними розривками і аттракціями.

Предметами вистави є: архітектура, зовнішна і внутрішна, кераміка, скло, дерево, залізо, біжутерія, тканини і костюми, крім цього театр, кіно, релігійне мистецтво, книжка та графіка. Кожна держава заступлена своїм павільоном і окремими відділами у Великій Палаті та у великих спільних павільонах на площі Інвалідів. Більшу половину всіх будівель займає Франція сама. Ріжнородні французькі корпорації і торговельні доми мають свої окремі павільони. Над площею Інвалідів царить „Cour des Métiers" т. зв. „Двір ремесел" з великою фонтаною та з павільоном книжок і графік по одній, а з театром по другій стороні.

Цей останній, твір братів A. і G. Perret, найбільше заслуговує на увагу.

Призначений на виставу модерного французького і заграничного театру відповідає вповні своїми формами, розвязкою диспозиції як і конструкцією сцени найновійшим естетичним і театральним вимогам.

Павільон „машинової" архітектури з трудом можна віднукати. Він поставлений у найбільшім закутку, далеко від головних комунікацій — немов би офіціяльна Франція соромилась за нього. Це павільон видавництва L' Esprit Nouveau з архітектом Corbusier-ом на чолі. Павільон збудований, як тип модерної віллі. В першім поверсі містяться плянн і панорами урбанізації. Дилемою, яку поставили собі автори, є „Автомобіль убив велике місто, автомобіль повинен його спасти". Цікавими є ще павільон туризму зі своєю вежою, та павільон богатого колекціонера.

Майже у всіх французьких будовах видно зусилля показати себе модерними, але більшість їх не вспіла ще освободитись від неприємно вражаючих око сецесійних форм.

Ряд павільонів чужих держав по правім березі Сени розпочинає чехословацька республика. Павільон, твір арх. Гочара, простотою, а при тім оригінальністю своїх форм вибивається на одно із перших місць на виставі. Назовні стіни павільону покриті червоною майолікою, а великі стилізований лев і постать летючого генія оживляють фасаду.

Внутрі павільону партер заставлений предметами ужиткового мистецтва, а поверх, це сальон призначений для президента Масарика з найбільшим килимом республики. Своєрідність, солідність і змагання

Громадські інституції свідоцтвом зрілого народу!
Купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
Львів, Підвалля 7.

ром; коли того не зробить, то буде вбитий на місці. По черзі викликувано решту арештованих і мучено їх окремо. Федора Хоєцького в непритомнім стані відвезено до дому в селі Янівка, де в тяжких муках від поліційного катування самогубством закінчив життя. Опікун закатованого Федора Хоєцького — Роман Хоєцький негайно повідомив про це вбивство команду повітової державної поліції в Дубні. Повітова команда делегувала до села Янівки, на місце страшної події, комісаря слідчої експозитури, який зладив якийсь протокол, при чому не вніс до того протоколу зізнань свідків про подію, тільки — навпаки — налякав свідків, що будуть арештовані. Бажаючи скрити сліди поліційного мордування, комісар слідчої експозитури при команді повітової поліції в Дубні сам запросив до села Янівки приватну фельчерку Баржицьку ніби то для секції трупа Хоєцького, а арештою видав наказ про негайні похорони замордованого Федора Хоєцького. Не зважаючи на протест селян села Янівки, що труп мерця не може бути погребаний нагло без рішення судової влади, комісар виконав свій замір і труна погребано. По двох тижнях на категоричне домагання селян села Янівки прибув слідчий суддя району Радизилів з лікарем і доконав ексгумації та зробив секцію трупа Хоєцького. При тій ексгумації і секції лікар ствердив смертельні рани на тілі Хоєцького. Тоді комендант Максимович почав твердити, що Федір Хоєцький був умово ненормальний. Але після аналізи мозку замордованого лікар ствердив, що замордований Федір Хоєцький безумовно був умово нормальний. Чи знаєте, панове, що ті поліцаї досі є на волі і волос не впав їм з голови. (Голос: То є стовпи правовости!)

В тероризуванні населення адміністрації допоматають ріжні польські організації, а перш усього військові осадники. В останніх часах навіть зявилася якась банда, яка бє й мордує виключно особи непольської народности, про що вже згодосили ми нагле внесення, яке згідно з засадою: все в порядку! — відкинено. Отже терор є системою правління на наших землях.

Переходжу до *гнету українського народу*

в економічних справах.

Ту економічну політику польського уряду супроти українського народу можна коротко означити як *рабунку*. Наші землі стали *колонією*, з якої хочеться виссати і визискати все, що можливе й неможливе. Додам тут кілька слів про страшне

винищення лісів,

які вивозилося днями і ночами хоч одночасно *справа відбудови того найбільше знищеного у війнах краю стоїть на мертвій точці*. Люде цілими селами по лінію Стоходу досі *живуть в землянках*, а маємо пречінь закон про лісову дань, закон про допомогу на відбудову. Свої терени, панове, змогли ви відбудувати у 80—90%, а на укрїнських землях відбудовано ледви 30—50% знищених будинків. Те саме явище обсервуємо

в кредитовій політиці

уряду. Коли Поляки широко користають з кредитів, *українське населення не одержує ніяких кредитів*, ані довгореченцевих, ані короткореченцевих. А коли Рільний Банк для людського ока уділить якийсь маленький кредит нпр. на засівну кампанію, то й це поблено в спосіб, що *вводить деморалізацію в нашім народі*. Бо ті кредити були уділювані Банкові, створеному ославленим агентом польської влади Оскілком, а той уділював їх тільки під умовою вступлення до його партії. Уділювання кредиту иншим економічним установам було узалежнене від *опінії дефинзиви*. Цікаво, що одночасно уряд *робить перепони самодопомоговій економічній організації українського народу*. Львівське воєвідство відмовило легалізації статуту Краєвого Союзу ревізійного у Львові, який передбачував поширення агенд тієї організації на инші українські землі. Рекурс в тій справі, хоч був успішно полагоджений міністром внутрішніх справ, одначе досі лежить в міністерстві, отже фактично заборона істнує. Инші приклади: староство в Здолбунові не дає дозволу на скликання організаційного зібрання з метою засновувати кооперативи. Переслідувано й переслідується діяльність українського комітету допомоги голодному селу і т. п.

Перепиняючи українському населенню акцію самодопомоги, не уділюючи їй ніяких кредитів, уряд своєю *податковою системою* зовсім

сплавперизував

український народ. Коли всі панове сьогодня говорите про знищення платничої сили сільського люду, то що робиться на українських селах, де скарбовий урядовець бачить в *податнику Українцеві ворога, якого треба знищити, а в найкращім випадку предмет польської експльоатації*. Слід додати, що на українських землях сидить *урядник найгіршій*. Ось кілька прикладів, взятих з життя, як вимірюють податки ті урядники. Перший приклад: селянин має 12 га землі 3-тої кляси. Оцінку маєтку обраховано на 7.138 зол., податку маєткового вимірено *2.103 зол.* Другий приклад: господарство 10 га землі оцінено на 4.411 зол., маєтковий податок подано в сумі *1.114 зол.* Господарства 2—3 гектарові, первісно звільнені від маєткового податку, тепер мусять його платити. Бувають випадки, коли в одному й тому самому селі 12 моргове господарство платить маєтковий податок, а сусідне 18-моргове не платить.

Щож говорити про самоврядні податки? Послам з людових партій добре відомо, що найважчими для селянина є самоврядні податки. Висота їх значно більша, як державних податків. І щож з того самоврядування має селянин, яка роля тих соймиків? В них самовільно править п. староста. Кому потрібні такі соймики? Хіба п. старості, який одержує другу старостинську платню і урядникам, які там сидять і не знають, що робити. На наших землях ті соймики, як і громадські уряди є в руках Поляків, а вся їх робота зводиться єдино до ширення польськости на наших землях. Можна собі уявити, яку господарку ведуть ті пани.

А тепер справа кар й екзекуцій. Міністерству скарбу та скарбовим урядам добре відомо, що в обігу находиться тільки одна-третя тих грошей, які знову мусять вернути до скарбу, добре відомо, які низькі є ціни на хліборобські продукти, як неможливо є на селі і в малих містечках затягнути позичку, хочби на високий процент, а не зважаючи на те на податника накладається 4, а часом і 12 проц. кари за проволоку, за злу волю в плаченні податків. Чиж можна говорити про злу волю у податника?

Ні! Коли є зла воля, то у міністерства скарбу й скарбових урядників. Кари, хоч є великим лихом і до глибини душі обурюють населення, одначе в порівнанні з системою екзекуції є меншим злом. Тепер на українських землях можна бачити такі картини: ціла армія секвестраторів їде по селах і буквально все забирає тому селянинові: останню корову або подушку зпід голови. Колись в школі учився народніх пісень, в яких український і білоруський нарід згадує, як Татаре збирали ясир, дань, загарбуючи худобу, коні, забираючи жінок і дітей. А тепер бачу тих *Татарів живих*. Історія повторюється. Тому й нічого дивного, що внаслідок такої податкової політики вже рік тому на наших землях *запанував голод*.

(Продовження буде).

У Польщі не бють!

Поліцейські любовні пригоди та любощі селян.

Що в жнива цього року сталася в пограничному селі Козині, скалатського повіту, така подія:

Комендант граничної охорони в Козині зацікався до доньки тамошнього Жида. Нещастя хотіло, що до неї залицявся одночасно й нашій комендант з Козини, що командував заразді не граничною охороною, але за те ще авторітетнійшою одиницею, бо станицею державної поліції.

Одного літнього вечера серед незвичайних вечірніх, романтичних настроїв посварилися між собою обидва суперники. Посварившись розійшлися, але видно серцеві рани були мабуть надто глибокі, коли пан комендант від граничної охорони вистрілив за повертаючим домів комендантом поліції. Останній тим не сконфузився та не втратив лицарської притомности, бо негайно відстрілився.

В селі між хоробрими „поями" обох комендантів повстала паніка та метушня, бо вони не знали, хто це нарушив тихомирний спокій романтичного вечера. Одначе скоро вони довідалися, що це стріляли свої і до себе, та рішили якось ту романтичну, але непримітну подію затаїти чи затушувати.

Саме під руку попав їм Богові дух

відно себе зарепрезентувати є головною рисою всіх експонатів молодої республики.

Другий з черги павільон, це павільон Голяндії. Якраз тепер у Голяндії рахується доба найбільшого розвою архітектури і голяндський павільон вповні оправдує своє становище в сучасній архітектурі.

Павільон побудований з цегол, які своїм вязанням і природною цяхотною барвою творять гарний орнамент. Вхід по обох боках прикрашують басени добре гармонізуючі з цілістю. Нутро павільону виконане стилево, носить святочний характер. Дві великі тички з червоно-білими прапорами попереджають польський павільон.

Чотирокутна біла будова, з якої без жадного підготування нагло вистрілює вежа, нагадуюча якісь галицькі форми, з дрібного скла і заліза з несмачними залізними закінченнями рогів.

Польські інженіри за всяку ціну хочуть бути модерними й уживають гострих, пережитих вже, кубістичних та инших того рода форм, забуваючи часто саму ужитковість даного предмету з предметів там виставлених. Найбільше ще звертають на себе увагу декорації та графічні роботи п. З. Стрженьскої.

Сусідний шведський павільон творить спокійну та гармонійну цілість. Холодні „interieur" аж надто скромні. Довкола павільону стоять великі залізні вази.

Переходимо дальше попри павільон князівства Монако, замітний своїми кактусами, які ростуть довкола нього, австрійський з профільованими стінами, вкінці японський з незвичайно милими „interieur", затишними закутками, підвищеннями, вікнами зі шовку та каїтами з яблуні.

Перед нами площа при мості Олександра III. а за нею два великі павільони, які ведуть провід других дальших рядів павільонів чужих держав. Перший павільон Великої Британії, може і найбільший, а проте займає чи не останнє місце з всіх павільонів чужих держав. Про архітектурні форми важко щось сказати, а всіх вражають дешевенькі, ярмаркові, яскраві декорації з такими самими гербами і досить великим кораблем символом великої могучости на морі і великого несмаку в архітектурі.

Другий, це павільон Італії, яка не маючи змоги дати щось нового, повторяє старі ренесансові форми.

Павільон Туреччини в формі мечету перемінений у правдивий базар з ріжними килимами, перфумами, кадилами, тютюном, які з виставою не мають нічого спільного. За ним данський зі звичайної цегли уміло зіставлений з простих мас, з великим смаком.

Грецький та еспанський павільон мають характер підміських домиків з бальконами, баштами зі звисаючим виноградом та каїтами. Югославянський простий куб з надто роздетайлізованим порталем. Вкінці один з цікавійших павільонів виставки, навільон СРСР.

Оригінальність концепції і використання конструктивістичних форм надають цьому павільонові модерний характер. В деякій мірі вражає лиш убогість матеріялу, звичайне соснове дерево зі суками і несолідність його опрацювання.

Форма павільону це куб перерізаний по діягоналі сходами, які закривають перехрещені дошки з добре прикомпонованою вежою. Партер павільону займають вироби народнього мистецтва більше як 30 ріжних народів Союза. Поверх навільону займають книжки і графічне мистецтво СРСР. Державне Видавництво України заступлене доволі слабо. Багато експонатів СРСР. міститься у Великій Палаті і на площі Інвалідів — там переважно вироби російського мистецтва.

Гарно заступлений театр і кіно, де внесено богато свіжих думок та нового духа в постановку і саму режисерію. Дальше місце займають здебільша вироби трестів союза, як кераміка, вироби з дерева, тканини. У великім вестибулю розвішані проекти архітектурні, плякати та фотографії.

Важна проблема, яким має бути мешкання для робітника і селянина повинено зовсім, за те є виставлені два досить скромні „інтерієри" клюбу селян і робітників.

Кінець виставочних павільонів займають Мароко, Альжир, Туніс Африка та Індохіни зі своєрідними виробами національного мистецтва.

Павільони чужих держав та деякі французькі зачиняють під вечір, а на виставі починається тоді неначе нове життя.

В ріжнородних ресторанах відзиваються орхестри змішані з диким вереском екзотичних інструментів, ріжнородні фонтани міняться тисячами кольорових стовпів води — летить стрімголов гірська залізниця, крутяться сорокаті каруселі, дивоглядні зеркала викривляють у найсмішнійший спосіб постаті цікавих гостей.

В такт крикливої музики пописуються „танцем живота" Тибетанці — вигопкують наші найправдивійші на світі „гурале", крутиться і наш „краковскі конік з дзікім Татаржинем" — а над усім масстатично знімається вежа Айфля, міниться і миготить тисячами електричних лямп.

І ось здовж цілої вежі заблестів золотистий напис „Citroen",*) неначе голосячи людству, що настала доба авта, літака та радія.

*) Назва фабрики авт.

„LUCULLUS“

Реставрація, Львів, Хорущина 5., — поручає вибагливу кухню під управою нового кухаря. Смачні і обильні обіди з 3-ох накрить (10 страв мясних до вибору) по 1 зол., вечері з 2-ох накрить по 90 сот. Абонамент місячний ев. тижневий дуже дешевий. Надзвичайна чистість. Дбайлива обслуга. 756 1—3

винний заробіток Михайло Миськів, що вертав з роботи на фільварку п. Корнгабера. Його звинили поліцаї та почали напастувати і бити за те, що ніби то він стріляв та робив у селі „бунт“. Нещасний заробіток молив і благав їх, щоби його пустили та не мучили невинно. Він ще втомлений працею, нічого не знаючи про стріляницю, вертав домів на відпочинок. Та це йому нічо не помогло. Миськова завели на поліційну стацію, складали йому між пальці ратики і стискали руки, а крім цього колоди шпильками під нігтями у пальцях. Селяне Петро Цимбала і Ганька Сербай, що останнім за катованим, опинилися теж у руках поліцаїв та зазнали того самого, що Миськів. Від усіх їх вимушували поліцаї зізнання на те, що то вони стріляли і робили бунт.

Покривджені селяне внесли скаргу до скалатського староства, яке зарядило дохождення. А дотичний урядник староства, що оглядав обвинуваченних, заявив при людях, що такого звірства ще не бачив. Проти обох комендантів ведуться тепер ще й судово-карні дохождення за описані „геройства“. Та це селянам не дає ніякої сатисфакції за біль та муки і за втрачену роботоздатність.

Мешканці погранічних сіл скалатського повіту звертаються цею дорогою до Української Парляментарної Репрезентації з проханням, щоби вона заінтересувалася описаною подією та годилася дотичного міністра про те, як він думає поступити з тими комендантами та яке відшкодування думає дати пош одованим. Рівночасно просять вони забезпечити їх на будуче від того роду тортур, які вже від давна повторяються, що видно з акта окружного суду в Тернополі ч. 1259/24.

Радянська Україна.

Чисельність комнартій на Україні.

Українська партійна організація згідно з даними по 1. жовтня нараховує 133.377 членів, а з них дійсними членами КП(б)У є тільки 72.307 людей, а всі инші є кандидатами на членів партії. По восьмій Всеукраїнській партійній конференції організація зросла більше як на 100 відсотків.

(Комсомольская Правда.)

Дніпровські пірати.

Міліція зліквідувала ватагу, яка довгий час доконувала нападів на лодки, кораблі а накінець на пристані. Штаб ватаги був у селі Дереївка. Зловлено 11 членів ватаги.

(Комсомольская Правда.)

Декрет про Комітети незаможних.

На Україні остаточно прийнято декрет про комітети незаможних селян. У вступі до нього підкреслені революційні заслуги незаможників, що приймали активну участь у революційній боротьбі за закріплення радянської влади на Україні. Тепер говориться в декреті — коли радвлада остаточно закріпилася, уряд уважає своєчасним звільнити комнезами від адміністративної роботи та перетворити їх у добровільні організації, яких метою буде стояти на сторожі інтересів сільської бідноти. Про подробиці нового декрету ми вже писали у одному з попередніх чисел „Діла“. („Правда“.)

Чистка міліції на Україні.

У звязку з відбуваючоюся на Україні чисткою персонального складу адміністративних органів радвлади не поминула вона і органів міліції та карного розшуку. Про неї сказав Нарком внутріщних справ України і рівночасно голова ДПУ. Балицький таке: „Перевірка міліції спричинена тим, що в останніх часах у численних місцевостях України виявилося засмічення адміністративних відділів, органів міліції та карного розшуку бюрократичними, нездисциплінованими та злочинними елементами. Згідно з даними по день 15. жовтня на 1.758 провірених звільнено з посад 11,3 відсотків. Найбільший відсоток звільнень випадав на командний склад міліції та розшуку. З тих звільнених аж 40 відсотків б. комендантів притягнено до карносудової відповідальности.

(„Правда“).

Передача лісів селянству.

На Поширеній Президії ВУЦВК-ту Наркомзем України Дубник зложив звіт з дотеперішньої праці в справі передачі лісів українському селянству. Згідно з його даними лісовий фонд у 39 округах України виносить 3,509 десятин, з чого 39 відсотків передається селянам. До революції селянство мало в посіданню тільки 8 відсотків. Площа лісів, які передається селянству, виносить 1,420.000 десятин, з чого 400 тисяч десятин передається селянству з правом корчування та переміни тої площі в управану землю. Дотепер передано селянам уже 815.000 десятин ліса. Передача всього призначеного для селян лісового простору закінчиться аж у 1926 р. Супроти цього, що на Україні за мало ліса, ВУЦВК рішив постаратися про те, щоби передати українському селянству на пільгових умовах частину лісового фонду Російської Федеративної Республики і Білоруси. („Правда“)

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитринової в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Різницька 6.** Заступників пошукується. 717 4—8

Загальний Зїзд УПТ.

Резолюції в організаційних справах.

Річний зїзд УПТ-ва відбувся у Львові дня 2. листопада ц. р. в салі Музичного Товариства ім. Лисенка при участи 133 відпоручників Кружків УПТ., які заступали 70 Кружків УПТ. та 92 членів УПт. як гостей. Наради відкрив голова УПТ., п. Броніслав Янів, секретарював п. Михайло Климкевич і п. Дмитро Ерстенюк.

Ухвалено резолюції в справі оборони українського приватного й державного шкільництва, а саме: а) утраквізації; б) введення навчання історії і географії в польській мові в українських школах; в) перепон при засновуванню українських приватних шкіл; г) відбирання Українцям-учителям шкіл УПТ. права навчання.

Опісля принято отсі резолюції в організаційних справах:

З уваги на потребу й значіння шкільної організації в народньому будівництві, Загальний зїзд постановляє:

I. Тому, що в життєвому розвитку можна будувати в першій мірі на одиницях, зорганізованих для осягнення певних ідей, — Загальний Зїзд УПТ. звертається до всіх свідомих громадян, а головно до української інтеліґенції, зі зазивом працювати в тому напрямі, щоби весь український загал об'єднався в УПТ-ві для великої мети: раціонального виховання та витворення характером сильної української молоді.

В тій цілі треба:

1) в кождій громаді, де живуть Українці, а передовсім в українських містах і містечках, оснувати Кружки УПТ. і подбати про умови їх живучости,

2) всі давнійше чи недавно основані Кружки УПТ., які ще не розвинули діяльности в напрямі вказаному статутом та інструкціями Головної Управи УПТ., або й діяльність припинили, обновити, скликаючи відповідно підготовані Загальні збори Кружка УПТ., укладжуючи анкети, наради, виклади, відчити та загалом освідомлюючи український загал про потребу своєї рідної школи та конечність піддержувати УПТ-во морально й матеріяльно.

II. Виходячи зі становища, що український народ має право на українську державну школу, а вже безумовно на українську державну народню школу бодай там, де є до того законна підстава, — мають Кружки УПТ. подбати, щоби в першій мірі така школа була в їх місцевостях,

В місцевостях, де відповідної підстави нема, або не зважаючи на законну основу української державної школи не можна хвилево добитися, подбають Кружки УПТ. про відкриття приватної української народньої школи УПТ.

Якщо великі перепони в цьому напрямі в боку шкільної влади протягалиб відкриття приватної народньої школи УПТ., подбають Кружки УПТ., щоби дати українській молоді рідне виховання иншими засобами, а саме: захоронками, курсами українознавства, бібліотеками, уладженими силами своїх членів і з підмогою чи співпрацею з иншими Т-вами.

III. З огляду на те, що недостача дешевого приміщення для молодої ремісничої й учеників середніх шкіл відбирає дітям незаможних родичів змогу користати з науки, доложать Кружки УПТ. в місцях з осідком фахової, або середньої школи, всіх заходів, щоби в біж. шк. році 1925|6 відкрити бурсу УПТ. для незаможних українських учеників, а бодай підготовити грунт, щоби її

Б. А.

„Парафе...“

Берлін, 2. листопада 1925.

Тут погано, а там гарно, поїдемо до Льокарно... І поїхали... Вже й назад вернули... Господи! Як той час скоро минає! Ще здається теплі ті крісла, на яких сиділи Штреземан і Бенеш, „припадково“ стрінувшися в ресторані, ще може й не зимили тих філіжанок в „Альберго Ельвеція“, з котрих Лютер і Бріян пили білу каву, ще може й не вспіли витріпати того величезного ковра, по котрім ступали ноги „політичних мозків“ Европи і — їх уже нема! Поїхали...

„Поїхали“, — зітхають власники готелів і ресторанів, „поїхали“, — махають руками кельнери і шофери, „поїхали“, мурличе історична кітка, що стала славною, не бажаючи слави.

Тільки Ляго Маджоре по давньому переливається опалами, аквамаринами, сафірами, і сонце всміхається вдоволено і гори дрімають, оповиті блідо-фіолетними серпанками, — як звичайно. „Поїхали“, — самовпевнено і самовдоволено говорять звичайні гості Льокарна, банкірі, промисловці, нові багачі — Рафки. Вони тут знову грають першу ролю, а не якісь там Чемберлени. Бріяни. Лютри і Скшиньскі et cons. Схочуть, будуть спати на ліжках, на котрих тамті спали, їсти з тих тарілок, з котрих вони їли, гладити по хребті тую кітку, котру гладили Лютер і Бріян і їздити тим самим „Фіорі ді Оранція“, котре возило Чемберлена і його товариство. В них є гроші, а це головна річ. Не будь грошей, не булоб і конференцій. Земля крутиться кругом сонця, люде танцюють кругом золотого телця і — танцеві тому немає кінця.

* * *

Дивно якось. Девятнадцять сот літ пророповідує писаніе „роздай маєток свій і за мною ходи“, 19 сот літ впевняють нас, що „скорше верблюд перелізе через дірку від ігли (за вірність перекладу не ручу), ніж богач дістанеться до неба“, і т. д. і т. д. а всеж таки й донині дідько багачеві дитину колише. В котрої держави є гроші, а як нема, то нині-завтра можуть бути, з тою і числяться, в котрої нема, і нема надії, щоб були, тої представник перший виходить із салі засідань, кажуть — не покрощавшись навіть... А народ, котрий має 40 міліонів душ, а не має 40 міліонів долярів, — хібаж це народ? Помилуйте панове, чого вам забагається? Печеного леду, грушок на вербі, шибки з вікна? — Сидіть у своїх Печихвостах і не рипайтеся.

* * *

Дотепер знали парафінові свічки, а відтепер знатимуть „спарафований мир“. Уявіть собі, біля міліярд у людей навчиться нараз одного дипльоматичного терміну. Хібаж це не поступ? Помаленьки та потихеньки навчимося ще не одного. От пригадаймо собі: до війни з боксерами, хто з нас про боксерів чував? Або про хуліганів? А до останньої революції хто знав, що таке більшовик?... Може колись міліярд людей і слова „Україна“ навчиться... Багато дечого нас життя навчило; спасібі йому! І щоб там із Льокарна не вийшло, а новий термін знаємо „спарафований мир“. Тільки ради Бога, не помішайте його з парафіновою свічкою, як мішали альбумін (в мозку) з алюмінієм.

* * *

Не знаю, як хто, але я, людина миролюбива і не воїнственна, мало не прослезився, прочитавши про цей „спарафінований“, чи там пак — „спарафований“ договір у Льокарно. Дитяткож ти наше пречудесное, — гадаю собі, — щоби ти нам велике і здорове росло, може й нам, сиротам вічним, калікам анемічним, держакові в помелі, посесорам на власній землі, може ти й нам, як виростеш, так піднесеш, коли не варену цибулю, так хоч яку нову дулю!

Тільки одного я боявся. Родилося ті серед чудової природи і серед сприятливої погоди, леліяло тебе Ляго Маджоре, а пеленали що найславнійші доктори, чи не пошкодить тобі імла льондонська болото париське, дими берлінські, про инші столиці нашої землиці найкращої з усіх світів і не згадуючи? Чи не дістанеш ти якої еспанки, мароканки, або прямо якої мотилиці?

* * *

І дивіть, побоювання мої справдилися. На Балкан новорожденого парафінчика не пускають. Балканський глек клекотить. Хоробрі нащадки колишніх Єлинів, почувши про мир і братолюбіє, кинулися на безоружних Болгар, і нуж показувати на них, що то значить належати до Союза Народів і яка то благодать усякі мири. А геть далеко на сході, Китайці післали Далай Ламі кілька фунтів шпильок. В їхній дипльоматичній мові це має значити: „скільки тут шпильок, стільки я тобі пішлю багнетів“. А Дамаск?... До того додаймо всілякі політичні процеси за поповнені й непоповнені провини, а врешті — решт ще й кабінетові кріси у Франції і Німеччині.

Гарне привітання для „спарафованого мира“. Дай Боже витримати!

* * *

Що правда, то я ще тоді, як

Вже вийшов з друку накладом У.П.Т.

Шкільний Співаник

укладу д-ра Ф. Колесси. — Обіймає 227 пісень. — Ціна одного примірника лишень 3 зл
з мельодіями дібраними і уложеними відповідно до методичних вимог науки співу, для ужитку
739 у середніх і народніх школах та нижших курсах фахових музичних шкіл. 2—3

Головний Склад в Книгарні У.П.Т. Львів, вул. Руська ч. 8.

можна відкрити найдальше з початком нового шкільного року.

IV. Зміряючи до того, щоби подати українській молоді безплатну науку у всіх школах УПТ., а бодай до обниження шкільних оплат у теперішніх школах УПТ. що уможливило би користання з науки в цих школах і менше засібній молоді; маючи на оці забезпечити українській молоді середніх шкіл, а особливо ремісничій — безплатне, а бодай дешеве примішення в бурсах, а з другого боку маючи на увазі незавидний матеріяльний стан УПТ-ва, подбає українське громадянство, а головно зорганізовані Кружки УПТ. на приділеній їм области діяльности, про аріст жертвенности на цілі УПТ-ва в біж. р. 1925|6 до тої міри, щоби вона дала відповідне покриття для здійснення цеї ідеї.

З тої самої причини взивається Кружки УПТ.;

1) заховати найдальше йдучу ощадність,

2) фондів, які складає громадянство на УПТ-во під ніякою умовою не вживати на потреби не звязані тісно з вихованням,

3) Кружки УПТ. можуть господарити виключно на підставі основно виготовлених і Гол. Упр. УПТ. затверджених преліміварів,

4) хиливо зайву готівку напішлють Кружки УПТ., які не вдержують приватних шкіл, захоронок, ні бурс, на загально-освітні потреби, а Кружки УПТ., які удержують виховні заведення, на льокату до Гол. Упр. УПТ.

До членів Головної Управи, які на основі статуту остали на біжучий рік, вибрано на місце вилосованих і уступивших нових 11. Склад теперішньої Головної Управи ось який:

Голова: Бронислав Янів; члени: Ярослав Біленький, Марія Бізецька, Іван Боднар, д-р Тит Бурачинський, Іван Буцманюк, д-р Степан Біляк, Онуфрій Власійчук, Антін Гаврилко, Осип Голдан, Теодор Гринак, Сергій Козицький, посол, Дмитро Колісник, Денис Коренець, о. прал. Леонтій Куницький, Ярослав Кузьмів, д-р Кость Левицький, д-р Дмитро Левицький, Пилип Лисецький, Константина Малицька, Осип Навроцький, Петро Райтеріяський, Омелян Терлецький, Володимир Целевич, Михайло Черкавський;

Заступники: о. Антін Каштанюк, Василь Лахович, д-р Богдан Савчак;

Контрольний Комітет: Карло Бандрівський, Микола Капуста, Микола Мороз, Гнат Панчишин, Іван Филипович;

Ревізійна Комісія: Іван Калинович, Микола Капуста, Гнат Панчишин, д-р Саїк Григорій, Петро Чубатий.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Рекордне число нашого часопису сконфісковано за три уступи статті „Листи з Варшави".

— **Процес графа і селян.** Кілька днів тому в окружнім цивільнім суді у Любліні почався дуже цікавий процес, який має на меті доказати незгонність писаного заповіту залишеного Франом гр. Політилом. Цей граф в 1921 р. перед своєю смертю записав усе своє майно останньому ващадкові свого роду Політилів, селянинові з Білостока Миколі Політило. Майно мало 15 тис. моргів землі та палату в Львові, при вул. Пекарській ч. 50. Родина покійного графа доказує, що селянин з Білостока не має нічого спільного з їх графським родом і що заповіт був списаний графом тоді, коли він уже був не при розумі. Родина гр. Політил, графи Шидловські вжуть зі згаданим процесом жаль, що меблі їх родини та дорогоцінности, складені у палаті Політилів у Львові, щезли у свій час таємним способом.

— **Прилюдні побої.** „Дзенник Людови" подає до відома, що вівторок, 3-го ц. м. прохожі на вул. Каштелянській могли бачити як поліцай ч. 441 бив по лиці жінку. Коли збіглись люде, а один з юрби глядачів п. Поторейко став в оборені жінки, поліцай попхав його пястуком у груди і погрожував. Є свідки цього „упражнювання" представника влади. Який вплив на масу мають такі публичні лекції пошани заду та дисципліни — легко догадатись.

— **Як люде живуть?** — таке питання мусить поставити собі кожний, хто прочитає „останню" статистику домів у Варшаві. Якщо рахувати, що в одній кімнаті повинні нормально мешкати дві особи, то для всього населення у Варшаві треба би ще 44.285 нових помешкань. Такою є статистика з... 1919 року. І добувають ними, по 5 роках, для доказів про перенаселення. А що за цих шість літ населення Варшави зросло ще на 100.000 людей, то питання: як люде живуть? — стає ще цікавійшим. Не диво, що бідне населення мусить тіснитись з цілою родиною в одній кімнаті, щоби богатші могли мати по дві і три кімнати на одну особу.

відгуки дня.

Запевнена будучність „Рідної Школи".

Раз-у-раз чую нарікання, що наша „Рідна Школа" ледви дише. Суспільність не дошінує ваги такої інституції, збайдужніла і дуже слабо відгукується на заклики до складок. Правда, трапляються всякі-годи більші пожертви, але не правдива капля в морі. Не багато таких, як адвокат д-р Ріпецький зі Сокаля, що прислав 100 дол. у річницю замучення його брата, а на шкільні реформи Грабського відповів датком 20 дол. на „Рідну Школу". Не багато таких, ім же навіть дуже мало, а докладніше беручи — зовсім нема.

Раз-у-раз чую нарікання і так вже до них привик, як мельник до гуркоту млина.

Але нараз — млин станув, зам'яв гуркіт.

Затихли нарікання!

Що це?!...

Невже „Рідна Школа" дістала спадок від якогось Вандербільда, Рокфеллера чи Форда?!

Питаю, розпитую — ніхто не скаже в чім річ. Але по очах видно, що скривають якусь радісну таїну, якийсь небувалий фактище.

Нарешті таки добиваюся правди, цізначується, про причину радости в „Рідній Школі".

Знайомий урядник УПТ. зрадкує мені все.

— Брате! ледви говорить зворушеним голосом. — Ми не маємо чого нарікати. Наша суспільність, — золото!

— Чомуж ще?

— Найбідніїші харлаки, просто нужнярі, складають жертви. І то ще які жертви! Кажу тобі королівські дари! Скільки такий бідолаха мусів відмовити собі, щоб зібрати стільки гроша!...

— Не плач приятелю! кажу до нього. Патріоти всюди бували, то і в нас мусять бути. Знаєш прецінь притчу про вдовину лепту.

— Знаю! — відповідає серед сліз мій приятель, — але вона нічим супроти доброти серця наших бідаків.

— Хтож так вам заімпонував? питаю.

— Поет Яків Зробек, гр. кат. парох з Білоголов!

— Чим?

Мій приятель витер ніс і став розказувати.

— Подумай! Кружок УПТ. просив у нього один процент доходу на „Рідну Школу". А він... глянь що жертвував!

Сягнув рукою в кишеню і витягнув якийсь пакет. Я розглянувся, чи хто нас не сліпить (у Львові за злодія лекше як за хліб) і розгорнув пакет.

Боже! Чого там не було!!... Мої очі прилипли до багацтв, які надіслав бідний подільський священик на „Рідну Школу": Карбованців 50 (словами: пятьдесять). Рублів совітських 15 (словами: пятнайцать). Керенського рублів 3 (словами: три).

Крім цього запевнення, що як зявиться в нього хто з підводою, то дасть ще 25 кг. (двацять пять) бараболь.

Сльози як горох бризнули й мені з очей. Я впав на шию приятеля і ми обидва довго не могли слова вимовити.

Нарешті приятель відзискав мову:

— А що? Не буде України?!

— Напевно буде! відповідаю і знову в плач.

Щойно за годину-дві я прийшов до рівноваги.

Тоді заглянув до шематизму і побачив, що цей королівський дар вийшов від бідака, який має леди-неледви:

60 і пів морґи орного поля, 2 морґи сіножати, 2 мор. городу, 22 м. ліса і аж 5 морґи неужитків.

Читаючи це, я знову розплакався як мала дитина: Аж тепер „Рідна Школа" сміло може глянути в будучину!...

Галактіон Чінка.

— **В справі маєткового податку.** З „Сільського Господаря" подають: Пригадуємо, що реченець на внесення рекурсу в справі неправильного виміру маєткового податку встановлено 30-денний від дня доручення платничого наказу. Для виготовлення рекурсу необхідно мати підстави виміру. Скарбовий уряд мусить уділити кожному платникові підстави вим'ру на його письменне жадання. Хто внесе на письмі таке жадання, для того реченець на внесення рекурсу продовжується на стільки днів, скільки упливе від дня внесення подання про підстави виміру аж до дня, коли ті підстави будуть платникові доручені. Приклад: Платник 20. жовтня вніс подання про підстави виміру, а йому ті підстави доручено 30. жовтня. В цім випадку реченець на внесення рекурсу збільшується на 10 днів. Коли, скажемо, платникові доручено платничий наказ 1. жовтня, то реченець на внесення рекурсу упливає на 31. жовтня, а на 10 днів пізніще—то є 10. листопада.

— **Таблиці Мойсея.** Відомий англійський єгиптолог Еван Гендерсон Годівер заявляє в „Таймсі", що теорії Ф. Грімме, буцімто найдені таблиці з заповідями Мойсея, не мають ніякої наукової підстави і що ними не можна доказати істнування Мойсея.

— **Справа охорони льокаторів.** На засіданні польської ради міністрів 4. XI. мін. Жихліньскі представив внесення ППС. і НПР, в справі новелізації закона про охорону льокаторів. Заявив, що уряд готов поперти деякі уступи новелі. Рада міністр. у звязи з жаданнем посол. клюбів у справі новелізації закона про охорону льокат. ухвалила задержатися 1) за признанням безробітним мешканевої мораторії, 2) продовженням важности закона про охорону льокаторів дев фабр. льокалів до 1. січня 1927 р. (реченець минає 7. січня 1926 р.), 3) за зміною дотеперішніх постанов у процедурі авізації мешкань, 4) спротивитися внесенню про здержання автоматичної підвишки чинша. У тій справі зачнеться окончено щойно сойм.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Обструкція „Визволення".

5. XI. польський сойм радив при обструкції „Визволення", спочатку технічної, коли ж переходили поправки сенату до проекту про зем. реформу, обструкція перемінялася в фізичну й внеможливлювала правильний перебіг нарад. Тому марш. мусів перервати засідання і відложити голосування до 6. XI. Після засідання сойму зібрався конвент сеніорів, щоби нарадитися, як вийти з положення, витвореного обструкцією „Визволення".

З судової салі.

Процес Штайґера.

Девятнайцятий день розправи.

Свідок Ст. Онишкевич, уч. VI кл. був у момент замаху на бальконі III поверху в домі ч. 3. при вул. Коперника. Коли повіз президента наближався до рогу вул. Коперника, побачив він пакунок що летів понад товпу. Пакунок упав на право від повозу. Заледве його контур кінь ротмістра Висловха і він розлетівся. Свідок думає, що пакет кинено з околиці склепу Баєра. Вважає за річ виключену, щоби пакунок вилетів з дому, в якому містяться кавярня Де Ля Пе.

Свідок И. Аллєрганд, кандидат адвокат, познайомився зі Штайґером у 1920 р. Штайґер був тихої, несмілої вдачі. Попри те був він добрим сіоністом. В товариствах з ним не стрічався. На запит голови трибуналу, звідки знає про несмілість Штайґера, свідок відповідає, що обвинуваченний мав велику трему перед рагорозальним іспитом.

Свідок інспектор Лукомскі. Він зізнає, що стрінувся з обвинуваченим безпосередньо по арештуванню на Ягайлонській вулиці, куди його вела поліція. З ним йшла і Пастернаківна. Ця остання просила свідка, щоби її скоро переслухав, бо має йти до театру. В часі розмови з Пастернаківною приступив до Штайґера якийсь невідомий чоловік і шептав йому щось до вуха. Свідок напав того постороннього. Пізнійше виявилося, що це був Фіхман. На поліції свідок лишив Штайґера в першій кімнаті, а в другій почав переслухувати Пастернаківну. Вона зізнавала ясно та рішучо. Докладно описувала, як Штайґер вийняв зпід плаща овальне пуделко, як його кинув у сторону президента та як виглядав на лиці по доконаню замаху. Лице було бліде та дуже перелякане. Перелякана закликала: „пан, пан" і більше не могла вимовити.

В часі тих зізнань оборонці перешіптуються. Інсп. Лукомскі просить провідника трибуналу, щоби звернув оборонцям увагу, бо їх шепти його денервують та роблять вражіння, що оборона хоче його підкупити.

Д-р Ландав звертається до трибуналу та заявляє, що свідок зневажна оборону. Провідник трибуналу відбирає д-рові Ляндавові голос та звертає оборонцям увагу, щоби на будуче не перешкаджали зізнанням свідка, бо в противному випадку він буде примушений зробити ужиток зі закону.

По тім інциденті свідок подає далі докладний перебіг зізнань Пастернаківної, яка заявляла, що по доконанню атентату не випускала Штайґера з очей ні на момент.

В часі переслухання Пастернаківної свідок мусів встати до телефону. Пастернаківна у другому покою, двері від якого були відчинені. В той момент почув він такі слова: „Пані мусить відповідати свою

„Фіоре ді Оранція" кликала по туркусових филях Лаго Маджоре, завлавав собі питання, що зроблять німецькі націонали, коли так дійсно Лютер і Бріян договоряться до чогось путнього в Льокарні? Закріплять версайський мир, чи ні? зречуться Ельзас-Льотрінген, чи не зречуться, вдоволяться самими словами й обіцянками, тоді, як їх контрагенти дістануть чорне на білому, чи ні? Не згодитися важко, а згодитися неможливо. Якже не годитися, коли Штреземан, котрий виступив з проектом згоди, це їх, так сказати найближший сусід, політичний свояк, до якоїсь міри навіть однодумець, а в кабінеті Лютра за весь час переговорів сиділо трьох їхніх послів? І якже годитися, коли їх виборці того не хочуть?

І — трьох німецьких націоналістичних послів „вибуло" з кабінету. На прощання дістали гарно стилізовані подяки від Гінденбурга — і „вибули".

* * *

Зажурився я здоровлячком „спарафованого мира" і гадаю собі, піду до кіна розірватися. Заплатив мало що не останніх 60 фенїків і пішов. Грали: „Was die Steine erzählen" (Що розказує каміння).

Кілька одноактових драм з історії Німеччини. Кернер, дядько Врангель (не з останньої війни!), Моцарт і Салієрі, Андреас Гофер і — Наполеон у Поцдамі.

Саля повна. Музика (8 люда) грає народні і патріотичні пісні, публика приспівує злегка, пані плачуть.

Коло мене сидять двох хлопців-підростків, таких, що про них кажеться — „до нічого, повоєнна молодіж, їм пусте в голові". А треба було бачити, з яким захопленням вони дивилися на полотно, як ними аж підкидало, коли на приказ Наполеона вояки розстрілювали Гофера, і коли вмірав безсмертний Моцарт.

„Завтра, як лиш гроші дістану, знов піду", — рішив один.

„Я також", — відповів другий.

А як на прикінці останньої драми, Фрідріх Великий, вийшов зі своєї крипти в гарнізоновім костелі в Поцдамі і з хоругвою в руці пустився на публику, саля залунала оплесками, гуділа... Я зрозумів, чому тих трьох послів виступило з кабінету, котрий мав закріпити версайський мир і зректися Ельзас Льотрінген...

Зїзди, конференції, договори, а в душах націй є такі рани, котрих не вилічить ніяке *Льокарно*. Не дипльоматичні штучки, не хитрі слова, а діла, дійсно миролюбиві, а правда й справедливість, це підстави справжнього мира. *Б. Л.*

Небувала сензація! **ВЗУТТЯ** красне і закордонне у великім виборі, як також **СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „Третори“** по дуже дешевих цінах поручає нововідкритий магазин взуття **КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД.** 720 П. Т. Урядникам на догідні сплати. 3—6 **КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД.**

визнання, пані помилується". Почувши це, Лукомські зараз же пішов до тої кімнати і застав там якогось пана убраного у фрак і циліндер, що похилився над Пастернаківною.

Пастернаківна сказала до свідка: „Прошу мене взяти в оборону перед тим паном". Пізнійше виявилося, що був це відком. Сухенко, начальник оборони президента. Побачивши Лукомского Сухенко вередувався і вийшов. Після того інциденту почали являтися всякі пани, що вимагали подробиць про замах для інформацій та рапортів. Сухенка тоді вже не було.

Усі свідки, яких переслухував Лукомські, зізнавали, що наїзник мав вигляд вальця. Іншої думки був тільки д-р Рабінер. Д-р Рабінер і Куттін просили, щоби їм показав виновника. Побачивши Штайгера, вони повиходили і заповіли своїй поводир. По хвилі зійшися зі свідком Франкозовою, яка заявила, що арештовано невинного. Коли інсп. Лукомські запитав, чи бачила виновника, то вона давала неясну відповідь.

Коли Пастернаківну сконфронтовано зі Штайгером, то вона повторила йому до очей всі попередні зізнання.

Штайгер в часі переслухання відпекувався вони. Оповідав подрібно про все, що робив того дня. Запитаний про Фіхмана, заявив, що не знає його прізвища. Кожик треба було доказати своє алібі, обвинуваченій пригадав собі Фіхмана, але не хотів сказати, що він йому шептав до вуха.

Потім переслухував Штайгера ще й в товаристві ком. Сапіцького. Штайгерові закинув, що проти нього зібрано багато матеріялу. Тоді Штайгер встав і потрясаючи руками почав кричати: чого хочете від мене, я невинний. На запит, хто доконав атентат, Штайгер відповів: Українці. На друге питання: Звідки про те знаєте? —відповів: „Доконали цього на те, щоби запротестувати, що вони тут не гості, але господарі". — Далі говорив Штайгер про те, що Жиди по 600 літах є тут теж господарями і мають теж право голосу, що Жидів гребнять, запроваджують „numerus clausus", що він мусів кінчити студії у Відні та залишити тут брата і сестру, яким мусів помагати в науці. Ті нарікання Штайгера застановили Лукомского тим більше, що до того часу був він дуже спокійним та потульним.

На запит прокуратора, чи Пастернаківна зміняла коли свої зізнання, свідок заявляє, що ніколи.

На запит, чи піяком. Кайдан міг доріхати Пастернаківній за те, що зміняла зізнання, заявляє, що ніколи, бо всі переслухання Пастернаківної відбувалися в його присутности. Тут зроблено перерву.

Після перерви д-р Ляндав пригадує своє прохання, щоби трибунал зареєстрував на зневажу оборони, якої допустився свідок Лукомські. В часі вимін питань сказав д-р Ляндав між иншим такі слова: „п. Лукомські не дорік до того, щоби зображувати лаву оборонців". За те покарав трибунал д-ра Ляндава карою 100 зол. Д-р Ляндав вислухав постанови трибуналу стоячи, потім вийшов демонстративно сто золотих та зложив їх на руки провідника трибуналу. На увагу цього останнього, що процедура реалізації грошових кар зовсім инша, покараний заявив, що поступив зовсім відповідно, бо кара є викональною зараз. По тій демонстрації д-ра Ляндава трибунал пішов на нараду та наложив на оборонця нову кару в сумі 200 зол. за злегковаження і гумористичне трактування попередньої ухвали трибуналу. Цей постанови зажадав д-р Ляндав на письмі.

Потім почав д-р Ляндав ставити питання інсп. Луковскому. З відповідей на ті запити довідуємося, що протокол з Пастернаківною, який дістала прокуратура, списував Коренкі в присутности Лукомского, що підком. Кайдан не слухав, ніколи Пастернаківної у відсутности свідка, що протокол диктував або він сам, або Пастернаківна, що зізнав на розправі тільки те, що на власні очі бачив і на власні вуха чув. Перед свідком ніколи Штайгер не говорив, що його вдарив відком. Кайдан у лице. Франкозову переслухував тому під к'єш, що скорше її переслухати буду неможливо задля недостачі перзоналу. На запит, чи Сволькен висловлював сумнів щодо провини Штайгера, свідок заявив, що цього собі не пригадує. На другий запит про те, чи знає причину уступлення воєводи Зимного, заявив, що не знає.

* * *

Прикра й несподівана помилка.

В ч. 244 „Діла" з 31. жовтня п. р. у звіті з розправи Штайгера мимоволі зробили ми важку кривду п. д-рові Вол. Бачинському. А саме подано там, що трибунал відмовив „внесенню оборонців про покликання на свідків д-ра Вол. Бачинського і д-ра О. Вассера на доказ, що д-р Вол. Бачинський підчас свого побуту у Варшаві бував у д-рові Вассерові, що атентат на през. Войцеховского є ділом Ольшанського".

Стверджуємо, що такого внесення з боку оборони не було, а тим самим не могло бути й такої відмови трибуналу.

Коли йде про внесення оборони (сен. д-ра Рівгаля), то воно — на основі стенографічного протоколу, — друкованого „Хвілею", звучало: ...ставлю доказову тезу, що замах на президента є ділом українських чинів бойової організації, які безпосередньо після виконання замаху вспіли виїхати зі Львова і тепер перебувають за границею, а що той факт є відомий в широких українських колах, як також той факт, що Штайгер не є спричинником замаху, на те покликую яко доказ свідків д-ра Володимира Бачинського, бувшого посла і голову української національно-демократичної організації у Львові, вул. Косцюшка 1. і д-ра Осіо Вассера, адвоката у Львові, вул. Косцюшка 4".

Так звучало внесення оборони, якому відмовив трибунал. З нього ясно, що про те немов би в суді (но розправі) говорено, ніби то д-р Вол. Бачинський „підчас свого побуту у Варшаві" казав, що атентат є ділом Ольшанського, минається з дійсністю. Згадану незручну стилізацію завинив з одного боку наш справозданець, а з другого випадок. А саме підчас переношення друкової форми до машинового відділу через неуважу згаданий устуи розсипався. Складаючи його без сирнату, вставлено непотрібні до самої справи слова „підчас свого побуту у Варшаві".

За мимовільно зроблену в. д-рові Вол. Бачинському кривду, просимо в нього вибачення.

Бібліографія.

Книжки та видання:

Д-р Степан Смаль-Стоцький: РИТМІКА ШЕВЧЕНКОВОЇ ПОЕЗІЇ. Прага 1925, ст. 48. Вид. „Українського істор.-філологичного т-ва у Празі".

Д-р Філярет Колесса: ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК У ДВОХ ЧАСТЯХ. Львів 1925, ст. 108. Накл. Українського Педаг. Т-ва.

БУКВАР і ПЕРША ЧИТАНКА. До вжитку в українських робітн. літочих школах Півн. Америки. Нью-Йорк 1925, ст. 58. Вид. Союзу українських робітн. організацій у Сполучених Державах.

Dr. Ph. Kattе: Der Pakt des jüdischen Klubs mit Polen. Eine Warnung vor dem Sicherheitspakt. Berlin 1925, стор. 8.

ЛІТ.-НАУК. ВІСТНИК кн. XI. падолист. Зміст: Е. Маланюк: 13 XI. 1920. — Б. Маланюк: Осінь. — О. Стефанович: І знову десь на обріях. — В. Кисілевський: La belle Jeanette. — М. Антіох: Священий попіл. — О. Понтен: Розмова на травнику. — А. Карашевич: Одинна. — Характерник: Згадки минулого. — Д. Лукіянович: Автобіографія О. Маковея. — В. Петербуржець: Колись і нині. — Герда Пляцек: Дещо про новійшу данську літературу. — М. К.: Біний „лис". Е. Гаманке: Деякі думки на тему тзв. чотирозмірного простору. — Д. Д.: По Льокарні. — В. Гнатюк: Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові. — О. Стефанович: Кінець світа.

„СВІТ", ілюстрований журнал. Ч. 14. Зміст: 1. XI. 1918 — 1. XI. 1925 *Д. Загул:* Братям поза межі. *Лев Ганкевич:* Ми вернемо!... *Галина Орлівна:* Тоді як умер Толстой...: (Спомин молодих літ). Вік землі. *Олена Звойницька:* * * *. *Ор. Ор.:* З африканських вражінь. Уптон Сінклер і видавці. *Жорж Дюгамель:* Пані в зеленому (Перекл. Вол. Д—ко). З політичних процесів. Хірургія в старинному Египті. Найгрубші люде Сорок літ праці. Білі Індіяни. З Закарпатської України. Майбутнє Англії Льокарно. *Галактіон Чінка:* Ода до книжки. Загадки. — ІЛЮСТРАЦІЇ: Дмитро Вітовський — рис. *П. Холодний.* З боїв за Львів: Перед „Народнім Домом" в часі боїв. Скоростріли на Марійській площі Авта перед магістратом. Українська артилерія на вул. Театинській. Раненого стрільця несуть до магістрату. Скоростріли перед магістратом. Вулична барикада. Полеві кухні на подвірю в магістраті. Осип Шкварко. Кінна розвідка отамана Долуда. Українська розстрільна. В окопі. Українські могили на янівському цвинтарі у Львові — світл. *Яр. Савка.* Лев Толстой. З африканських вражінь — 7 ілюстр. Уптон Сінклер. Аматорський Кружок Тов. „Просвіта": в Космачі. Українські радикали перед судом. Хірургія в старинному Египті. 5 ілюстрацій. Д-р Степан Федак. Група делегатів зі Львова і з краю на ювілейному обході д-ра Ст. Федака. Яцко Остапчук. Морська ліхтарня в Сан-Домінго. Льокарно — 2 ілюстрації. Утраквізація... — рис. *О. Карпенко.* В додатку 12 аркуш повісти П. Бенуа: „Атлянтида", у перекладі В. Завадської.

Марія Омельченко: ВИБІР ФАХУ. Прага 1925, стр. 35.

„ЗИЗ" ч. 20. Двотижневик гумору та сатири. Зміст: Листопад. На біжучі теми. З нових українських Бедекерів. Si tacuis... Дрібні дотепи. Ілюстрації: Манія великости. Подорожі посла Приступи на Україну. О. Костельник, у Венеції. Під мостом зітхань. Лемпицький на Сагарі. Спосіб відмолодження.

ТРИЗУБ. Тижневик. Париж. ч. 1. Програма. В. Мавченко: Перед широким світом. — Я. Токаржевський-Карашевич: Дійсність та химери. Б. Ч-ай: Більокада большевиків. — Л. Явецький: Лист з Польщі. Хроніка. Бібліографія. Редактор: Вяч. Прокопович.

ДОБРИЙ СІЯЧ. Народній ілюстр. календар на 1926 р. В-во „Духовна Бесіда" в Варшаві.

Яр. Цуйковський: ПРОЗОЛОТЬ СВІТАНКУ. Львів 1925. Ст. 32.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:

Львів, сала Лисенка.

7.XI, „Чорна пантера і білий медвідь".

8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.

Нові декорації і костюми. 562 —30?

Український мішаний хор Д. Котика.

у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у півторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 36-?

Членам „Міщанського Братства" у Львові до відома! В льокалі „М. Бр." (Руська 3) відбуваються кожної неділі в год. 12. в полудне відчити, на теми, які кожного міщанина мусять інтересувати. У найблизшу неділю (8. листопада) відбудеться відчит інж. М. Федецького на тему: Про вагу знання математики в ремісництві, купецтві і торгівлі". Члени „М. Бр." зволять що неділі численно на відчитах бувати та приводити з собою також ремісничу молодь. — В. ГРЕСЯК голова, ГР. ГАНУЛЯК секретар. 750 1—1

Замість вінця на гріб матери зложили на „Рідну Школу" Вп. Іванна Понятишин, Отфјес 25 зол. За жертву складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 751

З нагоди 40-літнього ювилею Вп. д-ра Федака зложив на „Рідну Школу" Вп. д-р Іван Кульчицький в Збаражі 10 зол. За жертву складаємо сердечну подяку. — Головна Управа УПТ. 751a) 1—1

Дрібні оголошення.

ПІЗНАЮ характерного мужчину, на становиці до 35 літ, з молодою наївною, блєндинкою, пристійною, гарно збудованою і образованою. Листи враз зі знимкою слати до Адміністрації „Діла" під „Сталість". 747 2—2

ДИПЛЬОМОВАНИЙ експортівець Високої Торговельної Школи у Відні, з практичною, пошукує відповідної посади. Зголошення до Адм. „Діла" для „Фахівця". 746 2—3

ПІД гарантією працивий пчільний мід патоку з власної пасіки в 5-ти кільограмових Запльомбованих пушках за 14 зол. разом з опакуванням і поштом висилає на замовлення за післяплатою Іван Кульматицький, Городище п. Козлів. 754 1—1

ОПАСКИ місячні, ріжні охорони. Українські ціники висилаємо дискретно. Leo, Bydgoszcz, Lubelska. 752 1—1

ВІЛЛЯ 5 кімнат, кухня, веранда, лазничка, електрика, газ, стайня, мешкання для фірмана, тепер вільне, околиця 29. листопада продасть Марчинський, Львів, Валова 2. 758 1—1

ПИСЬМЕННИКИ і перекладчики, які мають готові до друку зразкові українські переклади творів чужомовних літератур, будуть ласкані подати свої адреси до Українського Базару в Стрию. 755 1—3

НОТИ. В. Безкоровайний: 1) „Valse" A-dur — фортепян. 2) „Легкі тіни" фортепян. 3) „Збірка пісень" — квартет смичковий. 4) „Ноктюрн" — скрипка. 705 5—5

ПЕРЕКЛАДЧИК, який має готовий до друку зразковий український переклад твору Гребінки „Чайковський" буде ласкавий подати свою адресу до Українського Базару в Стрию. 755a) 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вже вийшов з друку та продається по всіх книгарнях.

Однинокий правдивий господарський календар на р. 1926. **„ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ"**

з додатком „Практичний Господарський Порадник"

В цім календарі нема оповідань, лише статті господарські і поради. Новинка! Місяцеслів з українськими іменами святих.

Уложили визначніші агрономи і господарі під редакцією агр. Єв. Архипенка. Багато цінних статтей практичного змісту. 3-х барвна окладинка худ. П. Ковжуна. — 100 мал. в тексті. 192 сторінки друку.

ВІДДІЛИ: Рільництво. — Скотарство. — Лугівництво. — Садівництво. — Ветеринарія. — Пасічництво. — Птахівство. — Суспільна агрономія. — Довідник.

ЦІНА КАЛЕНДАРЯ 3 зол. З пересилкою 3·50, за післяплатою 3·90. — Хто виписує 10 календарів відразу платить 30 золотих з пересилкою.

Передплатники „Сіл. Світу", „Українського Пасіч.", „Кружки Сільського Господаря" Читальні „Просвіти", Кооперативи та Агенди „Дністра", коли замовляють відразу не менш 10 календарів платять по 2·80 зол. за календар з пересилкою.

757 **Адреса: ЛЬВІВ, Бляхарська 9. „Сільський Світ".** 1—1

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем яких складові части приладдя до кравецького ремесла до ручних робіт по 682 ручає 3—1

АЛ. МАЛІМОН

Склад машин до шиття, **Львів, вул. Валова 11.**

Приймається машини до направи

Прихильники Кооперації! Гуртуйте Ваші ощадности в Кооперативній Централі!

ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ у Львові, вул. Зіморовича 20.

приймає вклади

до Торговельного обороту з кооперативами за відсотками після умови з забезпеченням валюти. 719 2—2

Обединює 22 Повітових Союзів з 800 сільськими кооперативами, яких власні фонди виносять понад 500.000 зол. а торги около 5,000.000 зол.

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 24—30

БАРАБОЛЮ, ДОБРЕ ЧИ ЩЕНЕ ЖИТО, ПШЕНИЦЮ

у кождій скількости ваґоново

достарчує

Повітовий Союз Кооператив

734 **у Соналі.** 3—4

Надзвичайний Загальний Збір

Кооперативи „Українське Народне Мистецтво" жіночої пром. кооперативи з обмеженою порукою у Львові відбудеться в понеділок дня 23. листопада п. р. в год. 5. попол. в салі Т-ва „Беседа" вул. Рутовського 22. в слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Затвердження авторизаційного білянсу.
4) Вибір Надзірної Ради і затвердження Управи.
5) Зміна Статута.

На випадок присутности недостаточного числа членів відбудеться збір о годину пізнійше без огляду на скількість членів. Рішення кожного числа членів будуть важні. 753 1—1

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

934 **в домі бл. п. д-ра Короля.** 4—1?

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 251 (10.634). Львів, неділя 8 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

1. Листопадовий Концерт в неділю 8.XI. 25.
745а в годині 12. в салі Народнього Дому. 3—3

Революційна законність.

На всіх партійних та инших зїздах, а також на сесіях Виконавчих Комітетів Рад всесоюзного і виключно українського характеру порушується тепер справу т. зв. революційної законности. На недавно відбутій, другій сесії ВУЦВК-ту поставлено теж цю справу дуже широко. Маєтьси враження, що після багатьох вже відбутих „ударних кампаній" — прийшла черга на нову „ударну кампанію" в справі закріплювання революційної законности. Проти назви „ударна кампанія", виступають харківські „Вісти".*) Вони формулують цю нову кампанію такими словами: „Справа боротьби за революційну законність не є якоюсь тимчасовою (підкреслення наші — Ред.), черговою нашою ударною кампанією, а щ е д е р ж а в н а с и с т е м а, що її здійснити булоб над силу самому радянському апарату". І тому вони доказують, що до цієї справи треба притягнути самодіяльні трудящі маси". — Та всетаки теперішня боротьба за революційну законність має усі познаки попередніх „тимчасових", більше або менше вдатних „ударних кампаній".

В чім же лежить істота тієї боротьби за революційну законність? На згаданій сесії ВУЦВК-ту формулує її генеральний прокуратор України і Наркомюст Скрипник так: „Латинська приказка каже: „Хай загине ввесь світ, аби тільки юстиція була забезпечена". Така юстиція нам не потрібна. Ми розуміємо закон инакше, инакше розуміємо і те життя, що його обслуговує закон. Ми змагаємо до того, щоби виконувались домагання робітничої та селянської маси, а не бажання представників влади. І коли ми боремось з адміністративною сваволею, то це значить, що окремі представники адміністрації йдуть проти революційної законности".

Про те, що нищить революційну законність, пишуть „Вісти" у цитованій вже статті дещо докладнійше, послугуючись характеристикою Леніна, яку він свого часу дав апаратові радвлади. А вона дуже не підхлібна. Ленін зазначував, що радапарат розїдає хабарництво, бюрократизм і що весь він потопає в морі беззаконня. Вправді в тійже статті сказано, що на Україні з такими недугами влади почалася вже завзята боротьба, що ревзаконність закріплено в цілости майже у всіх середніх лавах радапарату і що вже підходиться до лїкування низового апарату — та всього того за мало, бо цифри доказують щось инше.

Перш за все важко боротися за ту революційну законність тому, бо апарат судівництва на Україні за малий. На 40 тисяч душ населення припадає ледви один суддя, що мусить обслуговати ту масу на території 350 квадратових кільометрів. Чи може такий суддя задовольнити всі вимоги боротьби за революційну законність? До того наплив усяких справ до суддів останніми часами сильно зростає, як це цифрово доказав Я. Брандебурґський у статті „Надо серьезно подумать", поміщеній у московській „Правді" з 11. X. ц. р. В ній він домагається скріплення та поширення сітки народніх суддів саме в імя революційної законности. Він твердить, що тепер поступає на протязі місяця на руки одного судді пересічно до 200 справ, а один суддя не може їх полагодити більше, ніж 70 на протязі місяця. Ясно, що инші лежать неполагоджені.

Правда, Наркомюст України Скрипник сказав на останній сесії ВУЦВК-ту, що народні судді обслуговують у першу чергу селянські та робітничі маси, не зважаючи на те, що дуже багато скарг приходить і від буржуазії. Та це теж не дає ніякої запоруки на те, що при такій малій сітці судівництва революційна законність буде збережена, тим більше коли взяти на увагу цифри самого Скрипника про характер злочинів. Отже 50 відсотків усіх злочинів, які розглядає прокуратура і суд, припадає на злочини по службі, з чого 76 відсотків паде на низовий, переважно сільський апарат, а 24 відс. на окружний. Найбільше порушень ревзаконности було в земельних справах. Ні прокуратура, ні суд, ні слїдчий апарат не можуть дати собі ради. Вистане вказати, що в слїдчому апараті назбиралося 30 тисяч старих справ, з яких на протязі року можна полагодити ледви 1000. А всі вони могли би бути розглянуті аж за 30 літ. Колиж до того додати факт, що цифра неполагоджених справ з року на рік росте, то стане ясним, що при такому поставленні сторожових органів ревзаконности справа її закріплення не посунеться вперед.

Та поминувши все те, наркомюст Скрипник заявив, що навіть при теперішній казочно малій сітці судового апарату на Україні не обсаджено 51 прокураторських місць і 62 судейських (членів окружних судів). Скрипник застерігається, щоби закордонні вороги радвлади не тішилися надто цифрами злочинности та не раділи, бо „ми — каже він — є суспільні санітари, що змагають до того, щоби злочинів у Радреспубліці не було. Злочинність адміністративного апарату ми пояснюємо ще в б о г і с т ю н а ш о г о б у д ж е т у, а т а к о ж н е д о с т а т о ч н о ю к і л ь к і с т ю к в а л і ф і к о в а н и х ю р и д и ч н и х с и л".

Що з того, що справу боротьби за революційну законність поставлено так широко, що з того, що до участи в ній закликається усе населення, — коли замало правдивих сторожів законности. Правда, в цьому році засновано три обласні курси для слїдчих і суддів, та чи вони зможуть заспокоїти потреби судівництва. Вороги радвлади теж не мають чого тішитися тим, що на Україні велика кількість злочинів. І в даному випадку Скрипник помилюється. А вжеж, прикро читати слова самого Скрипника: „Особливим завданням є боротьба з розтратами у профспілках та кооперації, боротьба з підпалами та конокрадством, що особливо бють по селянству".

Коли не вважаючи на строгість революційних судів на Україні, всеж таки серед населення квітнуть такі пороки, як зловживання в кооперації, як злодійство, палїйство і т. и., то це доказує, що до закріплення революційної законности ще дуже далеко.

Далі дивно, що та законність теж бачить перед собою упривілеєних та упосліджених, хоч — по правді кажучи — перед законом навіть революційним повинні бути усі рівні. Велику ролю у боротьбі за революційну законність приписують там сількорам і робкорам, які тому, як видно з процесів, густо-часто падуть жертвами поганих душегубств з боку селянства і робітництва. Подекуди відіграли вони корисну ролю у розкритті надужить органів радвлади.

Супроти всього сказаного маємо враження, що теперішня кампанія за революційну законність є нїчим иншим, як тільки черговою, гучною „ударною кампанією" переходового характеру, що завдяки недостачі густої сітки судового апарату не зможе дати великих позитивних наслідків.

в. м.

*) „Вісти" з 23. жовтня ц. р. ч. р. ч. 243 (1532), статтю: „Широким шляхом".

Змова на Муссоліні́ого.

Анонїми, які одержував від довшого часу Муссоліні і звістки італійської поліції про плянувану змову на диктатора Італії мали здійснитись. Замаху не виконали, але поліція мала найти докази, що все було приготоване до нього. Замах мав бути переведений у роковини перемоги дня 4. ц. м. Поруч міністерства закордонних справ в однім готелї найшли опозиційного посла Замбоніого, який мав приготовлені бомби до замаху. Одночасно арештували в Турині резервового генерала Капелльо, який приготовлявся до втечі на чужину у звязку зі змовою. Замах приготовляли т. зв. Гарібальдійці у Франції.

Фашистівська партія на звістку про викриту змову виявила своє обурення великими маніфестаціями. Фашисти облягли редакції опозиційних денників і почали навіть наступ на вязницю, щоби звільнити своїх партійних товаришів обвинувачених у вбивстві соціялістичного посла Матеоті. Вийшов наказ до префектів зайняти всі масонські льожі. Управа фашистівської партії, лякаючись насильств з боку своїх членів, видала аж заказ до них, щоби стримались від репресій супроти своїх противників.

Муссоліні одержав безліч приватних телеграм з приводу свого спасення, між иншими і від короля.

По широкому світі.

Балканський гарантійний пакт проектує грецький уряд, за підтримкою Англії. Ліга Націй мала би посередничити у вирівнанні взаємних претенсій. Невідомо, чи до цього пакту схоче приступити Туреччина, яка відмовила Лізі Націй права бути суддею в її справах.

Розброєння Німеччини стане предметом нарад окремої конференції міжсоюзних амбасадорів. За підставу дискусії візьмуть справоздання маршала Фоша, який твердить, що німецький уряд не виконав ще зобовязань щодо реорганізації ґенер. штабу та таємних військових союзів.

Французький уряд не є ще певний, чи має залишитись до половини грудня, аж підпише локарнські договори, чи має податись до димісії, щоби своєю непевністю не підривати далі курсу франка.

Степан Радіч, бувш. провідник хорватської опозиції, що у свій час примирився з югославянським урядом, вступить до кабінету.

Арештовані комуністи в Англії мають, на внесок поліційного суду, стати перед судом, обвинувачені в злочині підбурювання до революції.

Радянський уряд помилував засуджених на смерть німецьких студентів Кіндермана та Вольша й Естонця Дітмана, змінивши їм кару на десятилітню вязницю.

Тайний радянсько-італійський договір. Нюйоркський „Уорлд" приносить вістку, що між СРСР. й Італією заключено договір. У цьому договорі обі сторони зобовязалися взаїмно здержуватися від яких небудь кроків або плянів на Сході без попереднього порозуміння.

Уступки для Німеччини. У висліді льокарнського пакту союзники рішилися обмежити інтервенцію окупаційних властей лише до чисто військових справ, а адміністрацію віддадуть у руки центральних німецьких властей. Идуть дальші переговори між Німеччиною, Англією й Францією в справі полеків у Надренії.

Red. czas. „Dilo" Pr. 808/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 245 (10.626) z dnia 1. listopada 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „I wony wmerły za swoju wilczynu" ustęp po słowach u welykij borni aż do końca, 2) P. t. „Inwalidy U. H. A. i ukraińska suspilnist" ustęp między słowami: najbidniejszyj do proświty a element zpomiż hałyćkoho zawiera znamiona zbrodni a to: ad 1 z § 65 a) ad 2) z § 58 c) u. karnej, uznał dokonaną w dniu 31. października 1925 roku konfiskatę za nieprzewidzianą i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18 XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 4. listopada 1925 r.

Hawel.

Варварське правосуддя.

Одним із способів і засобів правління, приноровленим в нововідродженій польській республіці є доразові суди. Ця республіканська новість може досі повеличатися знаменитими успіхами і висліпами. В одному лише 1924 році доразові суди судили 282 осіб, а з того виконано присуд смерти на 107 особах (106 мущинах і 1 жінці). А шож говорити про загальні висліди доразового судівництва на протязі істнування нововідродженої польської держави? Таж 1924 рік належав до розмірно „мирних" років! Що говорити хочби про рік 1922 і 1923? Яке багате жниво зібрали доразові суди в тих роках, скільки винних і невинних людей перейшло через ненаситні челюсти смерти!

Соймовий клюб ППС. вніс в соймі два внесення: перше в справі доразового судівництва, друге в справі знесення кари смерти. Мотивування першого внесення починається словами:

„Анормальні воєнні умовини, які могли ще до певної міри умотивовувати приноровлювання доразового судівництва, скінчилися. Доразове судівництво, яке — як кару — знає виключно кару смерти, не може довше істнувати, не наражуючи в опінії світа польської держави на гостру й оправдану критику, вказуючи, що відносини у нас є такі незвичайні, що для їх спанування мусять бути приноровлювані спеціяльні зарядження. Найвищий час скінчити з варварством доразових судів, які — обмежуючи права обвинуваченого, застережені для його законами про карну процедуру і приноровлюючи як єдину кару — смерть, є суперечні з новітніми поняттями криміналістики, з інтересом держави і гуманітарними оглядами".

Так, доразові суди є варварством, в яким не тільки слід покінчити, але чке ніколи не повинно бути здійснюване, якщо якась держава претендує на назву культурної. Доразові суди користуються так. скороченою процедурою, яку так вихваляювали у своїй компромітуючій зачві передові польські письменники, ціячі або симпатики пенесівського табору, процедурою, що знає тільки одно скорочення, а саме насильне скорочення людського життя.

Ту „скорочену процедуру" попереджує ще одно варварство: побої й тортури підсудних. На кожному доразовому суді чуємо після скороченого устного обвинувачення прокуратора довгу скаргу обвинуваченого про знущання, побої й тортури поліційно-слідчих органів, якими вимушується вольні й невольні признання. І тут держава, що має закони про охорону звірят від варварських знущань, фактично дозволяє знущання над людьми ріжними рафінованими способами. Ось так одно варварство попереджує друге.

Жалко, що досі нема повної статистики жнив доразових судів, а ще більше приходиться жалкувати, що нема розподілу підсудних в доразових судах по родах „злочинів". Одначе ледви чи коли діждемося такої статистики, бо тоді виявилось би, що обєктом доразового судівництва є вчинки політичної натури. А вони — як кріваві квіти — виростають з багнистого терену суспільно-політичних відносин. Родить їх реакція, боротьба з політичним гнетом, з поліпейським режімом, з розпанованою й усвяченою провокацією. І тут нічого не поможуть доразові суди, бо ті вчинки — як наслідки — так довго будуть нормальним явищем, як довго істнуватимуть причини. І тут ясно, що варварство доразових судів спирається на всій підбудові і розбудові істнуючого режіму. Без сумніву похвальним являється маніфестаційно-декларатичне внесення пенесівців про знесення доразового судівництва — як варварського правосуддя — одначе того мало. Треба розпочати боротьбу за ліквідацію режіму, який викликує такі вчинки, що їх передові представники відродженої Польщі підтягають під „скорочену процедуру".

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі инколіття!

Найбільший дім збудований з малих цегол!

Тому купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

У „новітній школі".

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Але уряд не тільки податками обдирає і нищить просто фізично наш нарід, нашому народові загрожує заглада і від

земельної політики

польського правління. На наших теренах уже здавна відчувається голод землі. Ось цифри: на 1.216.000 сільських господарств є *1.000.000 господарств малоземельних* низше 5 га, економічно невистарчальних.

Увесь простір великої власности на українських землях займає лише 2,126.640 га. *Як би панам обшарникам не полишено ні одного гект. і в цілости віддано їх землю селянам, то й тоді не заспокоєно би голоду землі місцевого населення.* А польський уряд переводить на тих перелюднених і виголоджених територіях уже від 5 літ

інтензивну кольонізацію.

Від 1918 до 1923 рр. розпано *зайдам Полякам 445 000 га землі*, з того на Волині й Поліссі 245.000, у Східній Галичині 200.000 га. Цікаво, що у Східній Галичині ця кольонізація відбувається *без ніяких правних основ.* навпаки — *проти обовязуючих законів.* Адже статут тимчасового прилучення Галичини до Польщі, вироблений комісією Камбона 20. листопада 1920 року, справу земельної реформи передавав краєвому законодатному тілу й заборонав осаджувати на землях Східної Галичини елемент немісцевий. Дальше інструкція голови Головного Земельного Уряду з 1. травня 1920 р., як також закон з 15. липня 1920 р. виразно кажуть, що при всякій парцеляції першенство до набуття землі мають рільні робітники, позбавлені праці наслідком парцеляції, а також власники карловатих господарств, що безпосередньо сусідують з парцельованим фільварком. Нарешті в законі про воєвідську автономію з 26. вересня 1922 р. в арт. 21 Польща оголосила урочисто цілому світові, що на території *воєвідств станиславівського, львівського й тернопільського не буде вести кольонізації.* Так говорилося, таке було законодавство, але в практиці не уряд (ви спритні), але ріжні краєві комісії, банки і парцеляційні спілки спровацжували кольоністів до Галичини, а щоби збільшити їх число — бо тоді сподіванося плєбісциту, — в противенстві до ухвали з дня 10. липня 1919 р. наділено кольоністів дрібними наділами землі від 3 до 4 гект.

На Волині й Поліссі маємо в XX. столітті, в добі права нації, *сематське військо Суллі.* Бо як колись Юлій Цезар і Октавіян Август роздавали землю своїм ветеранам, так в Польщі маршалок Йосиф Пілсудекі роздавав землю генералам, офіцерам і заслуженим жовнірам польської армії на основі закону з дня 15 липня 1920 р., ухваленого підпираючими його сторонництвами „Пя-

---

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Розмова з паном радником.

Автентичне.

Дзвінок дзвонить. Відчиняються двері.

— Чи маю приємність говорити з паном радником Н. Н.?

— Прошу дуже! Чим можу служити?

— Моє прізвище К... П... Я з ради „Рідної Школи"...

— Ах, вибачайте. При кінці місяця...

— Я не за грішми, пане раднику. Я в справі шкільних записів.

— Як так, то прошу до мого кабінету.

Кабінет пана радника гарний і привітний. Мягка мебель, стіни прикрашені олійними образами, фіранки, портієри, різьби, — одним словом багацтво і достаток.

Починається розмова.

— Ми поставили своїм завданням подбати, щоби кожна українська дитина вчилася у своїй рідній школі.

— Зовсім слушно! Так і повинно бути! — потверджує пан радник.

— З метрикального виказу тутешньої греко-католицької парохії, який маю при собі, виходить, що у Вас, пане раднику, є донечка у шкільному віці.

— Так, так! Моя донечка від нового шкільного року піде вже до третьої кляси народньої школи.

— Чи можу знати, до якої школи посилаєте свою донечку?

— То так, пане добродію: Моя донька одиначка, а до того слабого здоровля, дуже нервова і страшенно розтріпана. Я бажав би собі, щоби вона мала в школі як найкращу опіку та сходилась з дітьми тільки „з ліпших домів"...

— Я це все розумію. Але до якої школи посилаєте її?

— Ми з жінкою довший час не могли рішитися, куди дати нашу доньку. Радились дома з родиною, радився я й на „Українській Бесіді" з радниками, адвокатами, та иншими передовими людьми... Я представив їм докладно ситуацію, одначе ніхто не міг мені дати вдоволяючої відповіди...

— На „Бесіду" приходять і візитатори українських приватних шкіл УПТ. Вони могли би дати найбільш автентичні і всесторонні вияснення в тому напрямі.

— На жаль, я не мав нагоди з ними говорити в тій справі...

— Отже кінець-кінцем до якої школи записали Ви свою доньку?

— Після довгих нарад дома і на „Бесіді" ми рішилися записати її до приватної школи при кляшторі Н. Н, — І дозав мов на оправдання: — Там ходить і більше українських дітей нашої інтелігенції „з найліпших домів". Навіть деякі гімназійні професори мають в цій школі свої діти...

— Чи ця школа побирає яку оплату?

— Ще й яку!... Самої шкільної оплати плачу місячно пятьдесять золотих. А крім того ріжні инші драчі на всілякі цілі виносять що найменше з десять золотих.

— Шкода! Таких трьох платників як Ви, пане раднику, могліб без труду вдержати одну учительку в наших школах, а инші незаможні діти могли би даром користати з науки. Як би ще хоч один найшовся такий, як Ви, то найбіднійшим можна би дати й деяку запомогу... Бо у нас оплата теоретично виносить пять до десять золотих. Одначе рідко хто платить цілу шкільну оплату. Звичайно звільняється до чотирьох, двох а навіть і одного золотого, та найбільше звільняється зовсім з причини незаможности... А якаж у Вашій школі, пане раднику, викладова мова і чого там вчать взагалі?

— Давнійше вчили по німецьки а тепер виключно по польськи. Вчать як звичайно: читати, писати і рахунків, а до того головну увагу звертають на молитви і біблію. Одним словом виховання і навчання дуже старанне і релігійне.

По якомуж моляться?

— По польськи! Але молитися можна очевидно — й по українськи. Також стараюся дома навчити її української азбуки. Вона вже зачинає читати й по українськи, а навіть дещо й пише; тільки „и" та „у" мішає...

— А які пісні співають в цій школі?

— Що правда, то ці пісні не дуже мені подобаються. Там співають „Boże coś Polskę", „Nie damy ziemi" і инші виключно польські патріотичні пісні. Моя донечка, хоч яка мала, а одного разу несвідомо протестувала проти того. Було це так: В часі співання „роти" всі діти повставали, а моя донька сиділа. На зазив учительки, щоби встала, сказала донька, що вона Українка і при таких пісних не буде вставати... З тої причини мала донька велику авантуру в школі, а також я і моя жінка мали чимало неприємностей... Та тепер моя донечка вже так звикла, що її не рвуть польські патріотичні пісні і навіть дома вчаста їх співає...

— Яку опіку і нагляд мають діти в цій школі?

— Мій, пане, кожний крок, кожний рух не уйде уваги учительки. А дбайливість — то дійсно материнська, посунена до крайних границь... Щодо моєї доньки — то вона тішиться ще особлившою уважливістю: спізниться наприклад кілька хвилин, чи прийде годину, а навіть дві пізнійше або й зовсім не прийде — то ніхто їй й словечка за це не скаже. Навпаки: її дуже люблять, називають „Маленька" і позволяють на все...

— Чи Вам, пане раднику, або Вашій добродійці або комусь з Вашої родини чи комусь з тих панів на „Українській Бесіді", з якими Ви радилися, не прийшло часом коли на думку, щоби Ви свою донечку вписали до своєї рідної школи УПТ.? Недалекож є дві дуже гарно уладжені школи УПТ. у власних гігієнічних будинках: одна з них чисто дівоча, а друга коедукаційна. От і сторожиха з Вашої камяниці посилає свою доньку до нашої школи при вул. Н... Це дуже спосібна, чемна і пильна дівчинка. Якщо Ваша донечка розтріпана, то могла би вся з нею йти до школи і зі школи та корисно впливати на неї. По друге — це некорисно впливає на инших громадян, як вони бачать, що визначні члени нашої інтелігенції посилають свої діти до чужих шкіл. Мені доводилося вже чути нарікання в тому напрямі.

(Докінчення буде.)

ста". „Визволення" і ППС. (Голос на лавах меншостей: Його дочка дістала також!) Отже

дорогою безправства

відібрано українському народові за 5 літ 445,000 га землі. Давнійше кричала Польща перед цілим світом про кольонізацію німецьку, як то Німці забирають землю Полякам. Правда, Німці кольонізували маєтки польських панів, одначе позволили селянам-Полякам набувати й купувати землю від селян німецьких. І коли у виспілі 27-літньої праці пруської кольонізаційної комісії зроблено підрахунок, який є стан посідання Поляків і Німців, то виявилося, що *Поляки мають 96.000 гект. землі надвишки.* Правда, Німці скольонізували за 27 літ на основі закону — вони не крилися з тим, що роблять, а ви робите инакше, *ви оголошуєте закони одні, а що инше робите на ділі* — отже Німці скольонізували явно на основі закону 307.000 гект. землі, але зробили це на протязі 27 літ, натомість *Поляки в противенстві до законів на протязі 5 літ скольонізували 445.000 гект. тої землі, яку український нарід від віків полював своїм потом і кровю.* Инчшими словами: процес польської кольонізації українських земель відбувався 17 разів скорше, як у своїм часі процес кольонізації німецької. (Голос: То не були землі українські!) Ті панове були колись Українцями, *ті панове зрадили свій нарід і за те одно варто їм відобрати землю.* Так, прошу панів, розв'язана була справа земельної реформи в Польщі. Новий закон, при якого ухвалюванні вели ми недавно завзяті бої в соймі, несе нові небезпеки нашому народові, а дотеперішня земельна польська політика, що її перед хвилею я вияснив, робить чаші побоювання зовсім оправданими. І тому *остерігаю наш нарід з тої високої трибуни перед новим польським дарунком у виді земельної реформи.* Timeo Danaos et dona ferentes.

(Докінчення буде.)

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, скончентрований сік цитриновий в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Рівницька 6.** Заступників пошукується. 717 5—8

Тюремщина.

(Статистика з бережанської тюрми.)

Дня 2. жовтня 1925 р. опустили мури бережанської тюрми політичні вязні Онуфрій й Іван Дутки та Юрко Пйонткевич, що просиділи в слідчому арешті по 2 місяці, посуджені в злочині головної зради, який вони поповнили в той спосіб, що прочитали в неділю прибитий на мурах церкви в Серчках лотиських часопис з Вашінґтону „Towarzysz". Від того часу по нинішній день тюрма в Бережанах немає політичних вязнів і слід заставовитися над виготовленим статистики політичної тюремщини за час від 1922 по 1925 рр. Скажемо коротко: В 1922 р. просиділо в слідчому арешті бережанської тюрми 197 політичних вязнів рівно 12 літ 27 днів. Всі справи припинено, невідбулася ні одна розправа. Всі посуджені мали відповідати за звичайні головної зради, поповнений через противбоєчу агітацію, а апеляційний суд у Львові, приймаючи справи, висловив погляд, що з огляду на те, що закон не передбачує виборчого примусу, противиборча агітація не є карогідна.

В 1923 р. в бережанській тюрмі було 26 політичних вязнів, що просиділи в слідчому арешті разом 5 літ і 10 місяців. Гитул доступу до тюрми змінився, бо арештовано їх під замітом бунту проти поліції і війська. Для прикладу: в Гнилому, підгаєцького повіту, в часі богослуження впало до церкви військо, шукаючи за 3-ма новобранцями. Військо побило присутніх зобожних громадян, громадянка Анна Перестюк дістала кількадесять ударів крісом, а 11 громадян приарештовано. Донесення виявилося неправдивим і справу припинено по довгому слідчому арешті посуджених. В Лапшині, бережанського повіту, донесено, що в часі вишукування новобранців громадяне обливали поліцію окропом. Арештовано 4-ох громадян, що просиділи в слідчому арешті кілька місяців, а по стверджені неправдивости донесення, справу припинено. В Дрищеві, бережанського повіту, покликано громадян до канцелярії для реєстрації мущин. Коли присутні питали, чому людей списують, місцева влада відповіла, що „на шибеницю", а один з цікавих сказав: „нехай кольоністів списують, бо дістали землю, а ми тут ні при чому". Візвано поліцію, арештовано 4-ох громадян під замітом бунту, а справу по стверджені неправдивости донесення припинено.

Літа 1924 і 1925 року принесли новий титул тюрми, а це: саботаж і комунізм. Предметом донесення були з одного боку: для „саботажників" бомби, гранати і зброя, а з другого боку для „комуністів" „Нова Культура", „Культура", „Земля і Воля", календарики „Землі і Волі", Либкнехта „Павуки і мухи", „Рогатинець", Івана Раковського „Всесвіта", „Наша Правда", „Молодий Пролетар" та обіжники Української Кп. Студентської Ради. В одній справі арештовано Грицця Кпіша з Юнашкова, рогатинського повіту, за те, що перед 6-ти літами, вертаючи з Америки, привіз зі собою фотографію пок. Рози Люксембург. Головним доставцем політичних вязнів головно з рогатинського повіту був підкомісар Адам Гляйх, який арештував людей за книжки і часописи, не оглядаючись на те, що всі ті книжки і часописи були цензурні і доставлювані адресатам державною почтою. Цікава новелінка прокуратури, яка не зважаючи на те, що на початку 1924 р. дирекція поліції у Львові урядово стверднла ненаруш'сть заквестіонованих книжок і часописів, за ті самі книжки і часописи продержала в слідчому арешті по кількамісяців инших посуджених. Идучи за прикладом згаданого підкомісара, поліція в Підгайцях позавидувала йому слави і, арештуючи студента п. Олексу Яворського та квестіонуючи у нього виказ членів Кружка УПТ. в Підгайцях, б примірників „Літературного Наукового Вістника" і 1 виказ збірки на УВШ., внесла донесення проти 114 поважних громадян, а саме: адвокатів, нотарів, суддів, священиків, учителів, урядовців староства, хліборобів й робітників донесенням о злочин гол. Зрадн. подовжений через приналежність до УПТ. і совісну оплату членських вкладок. Справа доходжень протягнулася від червня 1924 р. до вересня 1925 р., урядовці затратили за той час змогу старатися о конкурсові посади і права до авансу, а по році дирекція поліції у Львові авторитетно заявила, що УПТ. у Львові з кружками в краю є легальним і статутовим товариством і має право на всякі збірки в готівці на членські вкладки. На інтервенцію одної громадянки з Підгаєць у п. надпрокуратора Мацини до тижня припинено справу. В своїм донесенні поліція в Підгайцях була настільки нахабна, що домагалася усунення урядуючого слідчого судді-Українця, вібито він є великим противником, бо що місяця совісно вплачував 1 проц. своїх поборів на цілі „Рідної Школи". Скомпромітована отсим вчинком державна поліція в Підгайцях вже більше не доставляє до бережанської тюрми політичних вязнів.

В 1924 р. просиділо 30 політичних вязнів 8 літ, 7 місяців і 20 днів, а в 1925 р. в бережанській тюрмі просиділо 22 політичних вязнів 2 роки 1 місяць і 17 днів.

Разом за час від 25. X. 1922 до дня 2. X. 1925 просиділо 275 політичних вязнів в бережанській тюрмі 28 літ. 8 місяців і 4 дні.

По званні і занятті політичні вязніділилися так: хліборобів 129, студентів університету 41, гімназистів 20, народніх учителів 15, учительських кандидатів 12, приватних урядовців 11, ремісників 10, державних урядовців 7, священиків 6, гімназійних професорів 5, купців 5, емеритованих (австрійських) жандармів 4, артистів малярів 4, міщан 2, кандидатів адвокатури 2, лідин 1, адвокат 1 — разом 275, а між ними 10 жінок.

Правну оборону для всіх політичних вязнів виконував адвокат д-р Михайло Західний, а обовязок допомоги політичним вязням хоробливим попав на оборону. Крім харчів, що вязням подавала рідня за час від 1. III. 1924 по день 2. X. 1925 видано на прохарчування політичних вязнів суму 2971 зол. 32 сот., а на ту суму зложили: 1) Робітничий комітет у Львові 1274 зол., 2) Комітет допомоги політ. вязням у Львові 415 зол. — 3) Підгаєчина (опікун п. О. Яворський) 215 зол. — 4) Рогатинщина (опікун д-р Семен Главкий) 168 зол. — 5) Бережанщина (опікунка п. Марія Пришляківна) 80 зол. — 6) Рідні вязнів готівкою 422 зол. 32 сот. — 7) д-р Михайло Західний 400 зол. Вязням подавано харчі, а саме: снідання, обід і вечерю через кілька місяців, а крім того постійно обіди і тютюн та всі українські часописи і видавництва.

(Докінчення буде).

П. Т. Публиці

до ласкавої уваги!

Неодна ґавдиня, хотячи набути наші вироби, думає, що одержить їх, жадаючи цикорії, а не виразно „Франка". Думка хибна.

Бо назва цикорія є загальне означення, наколи слова „Франк" і охоронна марка „млинок до кави" є товаровими знаками, хороненими законом. Під цею назвою вільно продавати тільки давно випробувані і улюблені вироби фірми Франка, яких що до смаку, аромату і видатности не можна прирівнати в нишими фабрикатами.

В інтересі передовсім ласкавої Пані є при закупні спеціяльний натиск класти на назву Франк і охоронний знак „млинок до кави".

Генрика Франка Сини С. А.

Скавіна—Краків.

відгуки дня.

Дні нашого життя.

Вчора був я на пєсі Андреєва, яка носить довгий ту саму назву, що мій вищенний фейлетон. Виставив її симпатичний театр Міткевичівни, а перепожив симпатичний Бабій, забувши перекласти тільки пісні.

„Дні нашого життя" — це певія знаменито-написаних людзіїв, яких не тяжко почувається в кожній суспільности великого міста. З закамарків Москви чиновник Андреєв стягнув драму, яких стільки ховається там від людського ока.

Але... ця драма не кінчається трупом, навіяни богато в ній комізму і їдкої сатири. Тому треба інтелігентного глядача, щоби міг зрозуміти і відчути трагічно двох душ які видніють на гумористичній канві драми.

Не перечу, є місця, в яких і інтелігентний глядач вибухне сміхом. Але є місця, в яких сміх, це просто компромітація для публики, яка засіла в театрі.

Вчора був я на драмі Андреєва і було мені коли мені було стидно. Не за театр, бо він не протягає перевін і не легковажить обстановки. Не за артистів, бо майже всі грали знаменито, але за лист, який певно подяє зі Львова до когось на провінцію, від одного з численних глядачів учорашньої вистави.

„Дорогий Друже!

Був'м вчера на одній капітальній виставі. Кажу тобі — комедія перша класа. Називаєсь „Дні життя", але чия вона то вжем забув. Хтось то казав, що Бабія чи Шкрумелка. Насміявшся страшно, аж мені живіт болів. В першім акті академіки на проході за містом пють і віщують що сі кізе. А вже з одного гикавого малом не пук зі сміху. Тільки одна пара залюблених нудно говорить, але не богато. В другім акті парадний стовож парку і дуже добра одна легка дівчина. Знов цікавий час від за півом. Третій акт не такий вже веселий, але за то четвертий — кажу тобі — боки зривати. Пяний офіцер запрошує на забаву двох академіків, пють всі як шевці. А потім робиться по пяному авантура, але таке кінчна, що майже ціла сала аж ревіла з радости. А як на кінці погодилися то оплескам не було кінця. Ціла штука знаменита, но трохи сумно сі кінчить. Але воно не дуже шкодить і я вчера мав знаменитий гумор.

Здоровлю тя сердечно
твій Панько".

Цей лист то просто моя вигадка і не від кожного з глядачів пішов би такий. Але хто був учора в театрі, признає, що є можливість такого листа і то не одного.

За мною один урядник рачав з радости, коли два пяні цілувалися, а герой драми сидів у кутику, переживаючи страшну трагедію: Його дівчину продавала рідна мати офіцерам, а вона була за слаба вирватися з кігтів матери.

Дні нашого життя! смішні ви і трагічні. Можна сміятися з вас і плакати над вами, але... все в відповідну пору.

Галактіон Чапка.

Мовчазне Свято.

Святкування 1. листопада.

Стрий.

Стрийські українські товариства святкували память 1. листопада панахидою в парохіяльній церкві, а потім кожне зокрема святочним вечером у своїх кімнатах. Святочні промови виголосили: Остап Луцький д-р Бо. Калитовський, д-р А. Герасимів й инші. Читано вивільні вірші П. Карманського, проголошувано співами, співано „Червону Калину". Майже у всіх селах відправлено в пей день панахиду за тих, що впали в боротьбі і упадково збіжку на українських інвалідів. Найвеличавійше свято на селі відбулося в Добрівлянах, на якому виголосив святочну промову голова окр. орг. УНДО. д-р Герасимів.

Збараж.

День 1. листопада відсвяткував Збараж з рідкою врочистістю.

Вже в суботу 31. жовтня молодь, дівчата й хлопці, влаштували в церкві перед гарну могилу, прибрали її зеленим мохом, гарними вінками й блакитно-жовтими лентами з відповідними написами. На могилі виставлено високий березовий хрест, на якому красувався терновий вінець і лента з написом: „Вас, Герої, не забудем!"

В неділю, дня 1. листопада 1925 р. в 5. год. попол. велика Воскресенська церква наповнилась битком громадянством Збаража. Три священики відправили торжественну панахиду. Один із них виголосив пригадну проповідь.

Із церкви пішли учасники свята до салі Т-ва „Український Дім", де бесідники вияснили і з натиском клали на серце українському громадянству значіння традиції.

Молодь — жіноча і мужеська — заспівувала співи січово-стрілецьких пісень. Всі учасники зі зворушенням і стоячи просівали стрілецькі пісні.

Дня 2. листопада відправили три священники співану Службу божу за полеглих стрільців УГА. Громадянство знову численно заповнило церкву і доказало що національна традиція живе в їх серцях. Память про наших борців не згине!

Дня 1.XI. і 2.XI. збирано в церкві жертви на інвалідів.

Ужгород (ЧСР.)

День 1. листопада святкувала українська еміґрація в Ужгороді на Підкарпатській Україні вокальним вечером. Знамениту промову з того приводу виголосив відомий письменник д-р Володимир Бирчак. Сольові пісні відспівали арт. Цьокановна, Дівничева, Остапчуківна і Рубчаківна. Деклямували п. Біличенко і маленька Дівничіана. Публіку чарував своєю грою на бандурі п. Ємець. Хорами управляв п. Барнич.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за статтю „Карний плебісцит", в якій скреслено третину тексту.

— **Багатство одної дільниці.** Чим як чим, але злодіями та грабіжниками може почванитись наше славне місто. Вчора в одній тільки дільниці. І-ій, поліція виняйшла 40 підозрілих людців, славних таємними подвигами. Більшість з них опинилась в арешті. Якщо й инші частини міста мають пропорціональне багатство, то на якійсь міжнародній виставці злодійств Львів міг би одержати бодай почесну згадку за свої заслуги.

— **Боротьба з митом.** Львівська поліція відкрила в бюрах двох фірм „Чехословія" і „Жан Маршан" пачки дорогого чужинного білля та шовку, перевезені контрабандою. Згадані фірми від довшого часу найшли власні оригінальні способи боротьби з митом, яке було понад їх купецькі сили та кишеню їх клієнтів. Один з них, французький піддапий, почував себе мабуть до патріотичного обовязку поширювати найчажнійший предмет французького експорту: шовки, які, не важаючи на французько-польський торговельний договір, продираються через кордон з таким важеньким митом!

— **Звільнений епископ.** Поморський епископ Флюндер який до цього часу не

склав присягу президентові польської республіки, заявивши, що є недужий, одержав з Риму повідомлення, що його звільнюють з дотеперішнього становища.

— **Рівноправність в Польщі.** По закругленої рівноправности всіх горожан в Польщі нехай послужить свіжий факт, яким похвалився староство в Богородчанах, наложивши 50 зол. кари на о. Миколая Кейвана, пароха в Маняві — за сумарічний статистичний виказ вінчаних, уповажених і померших І. і ІІ. чвертьріча 1925., виготовлений в українській мові. (Реєкурс внесено до провідства). Своє домагання метрикальної кореспонденції з боку уряднів парох. в польській мові, як відомо, оправдують староства на язиковім законі з дня 31. липня 1924., уважаючи уряди парохіяльні урядами державними. Одначе це твердження є милье, і домагання безправне, бо виконуючий розпорядок Ради міністрів (з дня 24. вересня 1924. Dz. u. R. Pr. 85. поз. 900.), вичислюючи державні уряди в § 1. і § 2. виразно їх назвище, не згадуючи між ними парохіяльних урядів. Ці наступи на українське духовенство є пробним терором, тимбільше, що трапляються одиниці, котрі зі свого сервілізму, з недостачі почуття народніх обовязків, виломлюються зпід народньої карности і з засади солідарности. Сумна і гірка це дійсність. Памятаймо, що негідний той пан, хто не вміє чи не хоче за них боротися! — *о. Михайло Кейван*, гр.-кат. парох в Маняві.

— **Продукція наркотиків.** Вчені общинили, скільки тон опію та инших наркотиків потрібує річно світ для лікування недужих. Цивілізований світ потребує 450 міліграмів опію і 7 міліґр. кокаїни на чоловіка. Отже на 744 мільонів душ треба би 335 тон. Коняк рахувати все людство 1747 міл. людей, то одержимо цифру 786 тон. Та торговці опіем приймаються, що сам Китай продукує річно 5000 тон, вдесятеро більше як треба медичині. Стільки-ж кокаїни. З огляду на те, що торгівля наркотиками ведеться здебільша нелеґально, можна уявити собі, що її підземельна продукція є багато вища як її подають сучасні статистики.

— **Найбільша книжка.** Народи, що не можуть похвалитись найкращою книжкою, можуть побити за видання книжки найбільшої. Америка є країною „великих" річей, коли міряти їх вагою, розміром, грішми та чудацтвом. Один нюйоркський... не письменник, а інжинір попадив книгу, що важить 500 фунтів, має три метри довжини і один метр грубости. Назвіть сторінки є грубі на 2 пентиметри і обертаються якоюсь електричною пружиною. За те зміст має тільки 2000 слів, себто дуже мало, бо звичайна повість має з 300.000 слів. Цей книгарський дивогляд не продають по книгарнях, а возять з міста до міста, показуючи по церквах народові.

— **Нужда письменників у СРСР.** Центральна Рада графічних робітників у СРСР. зробила анкету про матеріяльний та культурний стан російських письменників. Зі справоздання цієї анкети дізнаємось кілька цікавих подробиць: Попатковий уряд не має у своїх списках письменників-професіонадів, що живуть з праці пера; всі вони записані як ремісники та урядовці. Їх найкращий заробіток пером, не становище коректора, книговода або банкового урядовця. Письменська праця є для них тільки бічним заняттям. Так кажуть офіціяльні цифри. Одначе в дійсности існують письменники, які засуджені виключно на заробіток письменською працею: вони лише не хотять попасти у податкову категорію „вищої професії". На підставі згаданої анкети річний дохід письменника вагається між 1000 і 2846 зол. рублів. Пересічний місячний заробіток приблизно 133 зол. руб. За такі гроші не можна прожити ні в Москві, ні в Ленінграді, і тому письменники хапаються різних инших „бічних" професій як комівояжів, кравців і навіть робітників. Матеріяльні обставини поневолюють їх часто ошукувати видавців, яким продають кілька разів цей самий твір під різними заголовками, а навіть перекладом та перерібки як власні твори. Письменники стверджують, що здебільша не мають спроможности купувати нових книжок. Тільки двох, з усіх письменників, з передплатників щоденного часопису.

— **Ювілей Володимира Дорошенка.** На 15. листопада 1925 року припадає 25 літ літературної діяльности так добре відомого Галицькій Землі члена Наукового Товариства ім. Шевченка — Володимира Дорошенка, що більшу частину своєї праці присвятив Галичині на полі літературної та громадської роботи. Шановний ювіляр вміщається серед широких громадських кіл не тільки загальною пошаною, а й загальною любовю. Тому й не дивно, що думка про його ювилей стрінулася з загальним признанням.

Гальо! — Гальо!

Хто хоче мати добрий і дешевий товар на осінь і на зиму, буде ласкавий поступити до складу купця

„Тандора Жидека"

знаного вже від довгих літ зі своєї солідности і дешевости. **Коломия, Ринок 4.**

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

За розвязання сойму.

6. XI. була конференція під проводом марш. Ратая для ліквідування обструкції „Визволення". Конференція була безуспішна, бо обі сторони не мали охоти до уступок. Обструкція триває дальше, не бють лише у пульти, бо „Визволенє" зобовязалося „понехати шо діяльність із куртуазії" для маршалка. Пос. Багінські пригадав зголошене його клюбом внесення про розвязання сойму. Предкладає перервати напади над зем. реформою, а приступити до справи розвязання сойму. Внесення відкинули і приступили до дальшого голосування. Слідуюче засідання 7. XI.

Після змови на життя Мусоліні.

Арештованого пос. Замбоні переслухав слід. суддя Фаш. „Імперія" домагається кари смерти для всіх, котрі загрожують безпеці короля. Соц. „Аванті" пише, що Замбоні виступив тому кілька місяців із *сбн.* партії. Дивуються, як можна обвинувачувати цілу партію за вчинок одної людини. В Медіолянї арештували двох чоловік, підозрілих у змові на життя Мусоліні. В Римі арештували більше людей, підозрілих в участи замаху. Змовники хотіли повалити монархію й проклямувати республику. Власти мають докази, що в змові брала участь чужа держава. Німецька преса не вірить у змову. Дивується, що обставини зложилися так, що зійшлося все: змова і замкнення масонських льож та завішення соц. сторонництва. „Форвертс" пише: Сумніваємося, чи Мусоліні мали вбити. Рішуче певним уважаємо, що сам М. є вбийником.

Грізне положення в Сирії.

Всі Араби між Дамаском і Гомсом прилучилися до повстання. Французи зовсім відтяті й окружені в місцевости Гомс. Наступи повстанців усе кріпшають. Повстання поширилося на Алепо. По англійським повідомленням положення Французів у Сирії щораз тяжше. Дамаск окружений повстанцями, може впасти кожної хвилі.

Комісар Сирії.

Паризькі часописи повідомляють, що сен. Де Жувенель прийняв становище вис. комісаря Сирії.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·06·00—5·08·00, канад. дол. 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 дес 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50—0·27·66 швайц. фр. 1·14·00—1·15·00, анг. фунт. 2·[illegible]

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцятий день розправи.

Вчора далі переслухано свідка Лукомского. Весь час ставлено питання оборона і обвинувачений Штайґер. Особливо інтересувала оборонців справа тої сцени, яку зробив Штайґер Лукомскому при одному з переслухань. Про ту сцену нервового випаду Штайґера оповідав Лук. вчора. Оборона питається, чому свідок про такий характеристичний інцидент, який в його розумінню міг бути достаточним мотивом для виконання замаху, не зізнає ні перед доразовим судом ні перед слідчим суддею. Чому про той інцидент не написав ні словечком аж у 4 донесеннях до прокуратури. А інцидент цей був дуже важний, бо в ньому Штайґер зложив свої енунціації про дізнану Жидами кривду від Польщі.

На ті всі питання свідок відповідає, що він сам не робив рефератів а тільки їх підписував. Якщо їх робив би сам, то цього інциденту напевно не поминув би.

Штайґер заперечив, немов би то до нього шептав щонебудь Фіхман. Натомість ствердив, що коли він заговорив до Пастернаківни про свою невинність, то Лукомскі крикнув до нього: „стуль писк, ти Жидзе большевіку!" — Лукомскі це заперечує.

Далі Штайґер твердить, що Лукомскі промовляв до нього на поліції в тому напрямі, що є незбиті докази на те, що бомбу кинув саме обвинуваченій. Але супроти стверджения експертів, що бомба була нешкідлива краще було би для Штайґера, як би він признався, що вплинуло би на злагіднення кари. Лукомскі виключає навіть можливість такої розмови.

Штайґер твердить, що саме тоді жалувався він Лукомскому на Кайдана за те, що той вдарив його в яйце. Лукомскі каже, що цього не памятає.

Д-р Ляндав поставив внесення, щоби Лукомскі предложив усі свої урядові рапорти в справі Штайґера до своєї власти. Прокуратор підтримав те внесення. На цьому й подібно допит цього свідка.

Свідок М. Калюсек. Її тепер відшукали для переслухання в справі зізнань А. Фляха і Крашьової. Свідок твердить, що всі зізнання обох позваних свідків про те, що вона чула та бачила в домі д-ва Райха, є вимислені. На запит провідника трибуналу, чому та на підставі чого міг зізначати А. Флях, свідок каже: Флях думав напевно, що такими зізнаннями осягне протекцію при складанню іспиту.

— А чомуж Крашьова зізнавала так само? — питає провідник трибуналу.

— Мабуть тому, що змовилася з п. Фляком, бо він до неї в тій справі їздив, — відповідає Калюсек.

На запит, чому в слідстві заявляв, що все те голословив, але були не видумки, свідок заявляє: Не памятаю, що я казав на слідстві, бо там на мене кричали судді Рутка і п. Пйотровскі.

Прокуратор поставив внесок, щоби трибунал поступив відносно того свідка згідно з 277 § к. а., бо зізнання зложені в слідстві суперечать теперішним зізнанням свідка. Трибунал цього внеску не прийняв.

Д-р Ляндав поставив внесення, щоби покликати д-ра Райха в характері свідка на обставину, що д-р Грек був тільки раз у гостині в Райха, і на обставину, що д-р Бромберг ніколи не твердив, що Штайґер признався перед ним до вини. З тому розправу перервано до слідуючого дня.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітневич:

Львів, сала Лисенка.

7. XI. „Чорна пантера і білий ведмідь".

8. XI. в год. 3·30 по цінах зниженых „Ві", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала".

10. XI. Ходовів, сала Народ. Дому. „Марися Богуславка".

11. XI. „Пан Твардовский".

12. XI. „Ві".

13. XI. „Казка старого млина".

Нові декорації і костюми. 562 3?—?

Український мішаний хор Д. Котка

у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10. XI. Калуш.
у середу 11. XI. Калуш.
у пятницю 13. XI. м. Рогатин.
у суботу 14. XI. м. Рогатин.
у неділю 15. XI. Підгайці.
у понеділок 16. XI. м. Підгайці.
у вівторок 17. XI. м. Бережани.
у середу 18. XI. м. Бережани. 768 1-?

Дрібні оголошення.

ДИПЛЬОМОВАНИЙ експортівець Високої Торговельної Школи у Відні, з практикою, пошукує відповідної посади. Зголошення до Адм. „Діла" для „Фахівця". 746 3—3

АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУСЬКОЇ мови поодиноко та збірно. Адмін. „Діла" М. Р. 768 1—?

СОЮЗ УКРАЇНОК у Львові поручає для ведення науки крою й шиття, — кваліфіковані інструкторки. Зголошення звертати на адресу С. У. вул. Руговського ч. 22. 766 1—?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛЬОКАЛІ В СТАНИСЛАВОВІ ДО ВИНАЙМЛЕННЯ.

В відбудованім **Пасажі Гартенбеґів**, в центрі міста, до винайменя кілька льокалів, уладжених по найновійшим вимогам, як також великий льокаль на **навару або цукорню, під приступними услівями.** Зголошення **д-р Б. Фернгофф**, Станиславів. 764 1—2

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випиманя зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і **золоті** на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 760 1—5

АДВОКАТ

д-р Дм. Мудрецький

відкрив і веде адвокатську канцелярію

в ЧЕСАНОВІ

762 в ринку, в домі Шпіргля. 1—5

Подяка.

За численні докази співчуття та участь в похороні моєї бл. п. Матері, висловлюю оцим всім учасникам сердечну подяку.

761 1—1 *Тадей Лучаковський.*

Печі і кухні кафлеві новоставить, старі переробляє скоро і дешево у Львові і на провінції

Михайло Галібей

640п) **Львів, Петра Скарги 5.** 1—3

В неділю, дня 8. листопада ц. р., в год. 12 в полудне

в салі Народнього Дому у Львові відбудеться

Святочний Концерт

в користь українських інвалідів

745 Програма: 3-3

1. Вступне слово.
2. Гушалевич-Вахнянин: Живем, живем — муж. хор.
3. Яв. Цегельський: Боєвий лицар — декл. І. Бібляк.
4. а) Овсень-Писенко: Айстри і
   б) G. Verdi: Арія з опери „Дон Карлос" соло п. Левицької.
5. І. Ф.: Гимн — декл. Ін. В. Костал.
6. Max Bruch: Konzert G-Moll скрипкове соло І. Вірстюк, уч. проф. Москвичева.
7. а) Р. Вагнер: Романс Вольфрама з оп. „Тангайзер".
   б) А. Е. Вартенлов: „Промінь надії", соло-сопр. М. Винницького.
8. П. Карманський: 1. листопада — декл. Л. Сенкевич.
9. Гайворонський-Купчинський: вязанка стіл. пісень — муж. хор.

Фортепіяновий достойв Вп. п. в. Д. Гординська і Інж. Боонкевич.

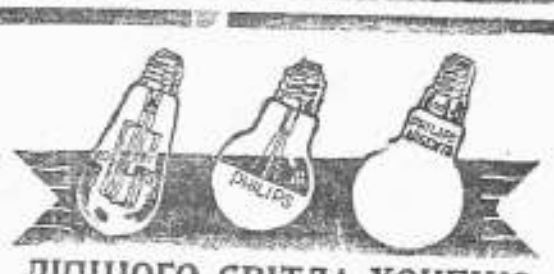
Дірігент хору: Вп. рад. Купчинський.

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не ниш білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 2—10

Ширіть наш часопис!

3—6 ЛІПШОГО СВІТЛА ХОЧЕШ? ЖАРІВКИ „PHILIPS" БЕРИ! 624

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 252 (10.635). Львів, вівторок 10 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦИЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швейцарії 5 шв. фр., Чехосло 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень зверстатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Плятонський трибунал.

Держави — члени Ліги Націй і ті, що стануть ними завтра та матимуть право рішати про долю инших у всіх конфліктах, найдуть одну з найскладнійших проблем, якою будуть приневолені займатись: — справу поневолених меншостей. А навіть, як на це влучно звернув увагу представник Китаю на останніх зборах Ліги: — справу поневолених більшостей. Воєнні конфлікти на Балканах, у Марокку чи в Сирії, буцім-то полагодні суперечности інтересів у Локарно, все це гострійші чи лагіднійші спроби розвязки вузлів заплутаних останньою нещасливою війною і таким-же її миром.

Справа національних меншостей скодифікована Лігою Націй находиться в стадії невпинної ревізії, так само як версайський договір. Остання завзята дискусія в Женеві над цією справою виявила цілу ширину незясованих можливостей, в якими має до діла міжнародна установа, що хоче бути опікункою народів. Дискусія розгорілась внаслідок буцім-то радикального внеску гр. Апоні (Мадярщина), щоби Ліга Націй розглядала всі зажалення переслані їй від представників якоїсь національної меншости, якщо тільки ці представники заслуговують на довіря. Цей внесок мусів здивувати неодного з читачів, який був пересвідчений, що Ліга Націй, стоячи на сторожі правди, давно вже вислухує всіх покривджених, які звертаються до неї з проханням помочі. За першим внеском пішов другий: щоби в процесі слідства, внаслідок переданої жалоби, Рада Ліги переслухувала представників даної меншости на рівних правах з представниками обвинуваченої держави.

Ці внески поширив ще литовський делегат, пропонуючи, щоби охорону меншостей поширити одноцільно на всі меншости, себто щоби скасувати поділ у цьому пункті на держави з повними суверенними правами і частковими.

Яке мусіло бути зачудування людей, небитих у нюансах „меншостевого законодавства", коли на ці внески прийшла відповідь, що їх не можна погодити з законами про охорону меншостей. Ці закони не знають меншостей як таких, а тільки людей приналежних до якоїсь національної меншости. Иншими словами: держава, якій поручили берегти громадян, приналежних до національної меншости, вовсім не має обовязку журитись, щоби ці громадяне були зєдинені як одиниця, організація або мали навіть своїх представників. Отже ясно, що національна меншість не істнує в юридичнім значінні і що її представниками не вважає Ліга Націй відпоручників якоїсь хочби найширшої організації цієї меншости. Такі особи не мають права виступати перед Лігою в імені такої меншости.

Оборонцями прав якоїсь національної меншости перед Лігою можуть бути тільки члени Ради Ліги, що мають там своє місце та право голосу. Тільки вони можуть вносити петицію до Ліги під імени якоїсь меншости, отже обвинителем одної зі судових сторін, стає держава — проти другої. Члени даної меншости, яка має такого заступника, можуть виступати тільки як особи, від яких одержують потрібні інформації. Таким робом національна меншість, що хоче виступати перед Лігою, з зажаленням мусить найти собі члена Ліги, що візьме цю справу на себе і буде її вести як свою власну.

Досить зупинитись тільки на цій одній формі прийнятого Лігою Націй слідства, щоби зрозуміти, як мусіли поставитись до згаданих внесків члени Ради Ліги. Одні кричали, що це ідеї, які можуть засіяти нові зерна ворожнечі між народами (читай: державами), инші пресупокійно вказували на списаний законний кодекс — договори про права меншостей. Нема сумніву, що якби комітет з трьох, що розглядає всі зажалення, мав право приймати всі зажалення і вважати позванцями самих представників національної меншости, тоді його компетенції зросли би до незвичайних розмірів: він був би трибуналом, що міг би судити — державу. А що випавши присуд, хоч би найбільше обєктивний, не найшов би засобів його виконати, то тим самим престіж Ліги був би нарушений тридцять разів у місяць.

Ось головний мотив, чому творці договорів про права національної меншости хотіли створити такі форми міжнароднього процесу, щоби в ньому могли брати участь тільки ті, що солідарно засідають за спільним столом. І ось причина, чому оборона національних меншостей є покищо ідеалом нового законодавства, ще навіть не списаного. Дискусія в шестій, політичній комісії на останніх зборах Ліги виявила стільки суперечних, а проте розумних та гуманних домагань, що єдиним способом їх розвязки було — покищо передати їх до актів як матеріял до нових міркувань над долею не... національних меншостей, а всієї Европи. Адже, як пригадав один з учасників цієї дискусії, меншостями, згідно з буквою міжнародніх договорів, треба вважати також окремі одиниці релігійні в даній державі.

Одною з гірких думок, з якими мусіли вернутись з Женеви речники національних прав була рефлексія, що істнують закони про національні меншости та нема меншостей; якщо є меншости, то вони не мають своїх представників: якщо є представники, то не мають прав оборони. Одним словом: трибунал, де покривджені мусять шукати собі адвокатів-добровольців, які мають обвинувачувати тих, з якими вже їх спільний інтерес. Адже завтра обвинуваченим — держава може виступити також у ролі адвоката якоїсь далекої байдужої їй меншости на те, щоби відплатитись державі, що засідає поруч неї в Лізі, а вважується „компромітувати" її, вмішуючись в її внутрішні справи.

Міжнародньої ваги справа національної меншости не перестала бути внутрішньою справою суверенних держав. Ось розяснення безсилости Ліги Націй і вічної тимчасовости повоєнної европейської політики.

ПОЗІР!
Громади львівського повіту!
У пятницю 12. листопада ц. р. о 11. год. відбудеться у Львові в салі Т-ва ім. Лисенка
ВЕЛИКЕ ВІЧЕ
для громад львівського повіту у справах земельної реформи.
Повітовий Комітет.

Народна Гостинниця
кооперативне стовариш. з обмеженою порукою у Львові
взиває своїх членів — по думці § 14. змінованого статуту, затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої оплачені уділи найдальше до дня 31-ого грудня 1925 р. до висоти 20 (двайцять) золотих п. Невиповнення цього обовязку в означеному вижче було указане — без окремого повідомлення почтою кождого члена — добровільним виступленням з членів Народної Гостинниці. — УПРАВА. 3-3

Переворот у Персії.

Детронізація Каджарської династії.

Ми вже писали, що меджліс (парлямент) Персії проголосив 80 голосами проти 5 детронізацію шаха Ахмет-Хан-Каджара, семого з ряду шаха Каджарської династії, що панувала в Персії від 1796 року. Яка причина тої детронізації?

На основі тих скупих вісток, якими розпоряджаємо, годі сказати про це щось певного. Всеж таки відома річ, що ця детронізація за останні роки не є першою спробою виконати в Персії державний переворот. Уже в березні 1924 р. пробував Різа-Хан, колишній жовнір перської козацької бригади, потім воєнний міністр і голова ради міністрів, проголосити республіку при помочі своїх сторонників у меджлісі, одначе тоді спротивилося його планам шіїтське духовенство, на думку якого республіканський устрій противорічить коранові. Цей спротив був настільки сильний, що Різа-Хан відмовився тоді від свого наміру і шах ще в листопаді 1923 року виїхав в Европу, формально зберігаючи свою владу.

Теперь справа мається дещо инакше. Парлямент не проголосив республики, він тільки здетронізував династію і передав владу Різа-Ханові, залишивши покищо відкритим питання конституції держави — аж до вирішення його національним зібранням. Таким чином у Персії установлено фактично диктатуру Різа-Хана.

Цей переворот прийшов для світа доволі несподівано. Ще перед місяцем в европейській пресі писалося, що між шахом і Різа-Ханом прийшло до згоди і що шах верне в Франції, де проживає, до Тегерану. Можливо, що причиною перевороту є масові розруки на голодовім підкладі, що мали недавно місце в Тегерані й инших містах Персії, які бажали використати для себе монархісти, уладжуючи демонстрації проти правительства й домагаючись повороту шаха. З метою приєднати собі симпатії населення радянське представництво в Тегерані рішилося зі свого боку на такий жест, як на подарування мешканцям Тегерану 90.000 пудів хліба. Не виключене отже, що й воно мачало в цьому перевороті свої пальці. По всякій отже правдоподібности Різа-Хан перевів детронізацію династії у відповідь на ці демонстрації, щоб таким робом покінчити з монархістичним рухом.

По широкому світі.

Ворошилов наслідником Фрунзе. Председником революційної воєнної ради і народнім комісаром для військових справ іменований Ворошилов. Першим його заступником іменований Лашевич, другим Уншліхт.

Диктатор Клайпеди. „Бальтіше Пресе" повідомляє, що литовський уряд рішив розвязати вибраний недавно клайпедський сойм і вислати там військового губернатора з диктаторською владою.

Кінець війни в Марокко? Марш. Петен заявив, що Абд-ель-Кріма окружено. Воєнна акція на марокканськім фронті скінчена, тепер прийшла пора на політичну акцію

Монархістичний замах у Баварії? В Мінхені кружляють чутки, що приготовляється монархістичний переворот у Баварії, щоби на престолі посадити Рупрехта Вітельсбаха. Чутки ці дійшли до найвищих ур. кол у Берліні. Гіндербург на прийнятті у ген. Секта зганив гостро заміри монархістів

Red. czas. „Dilo" Pr. 813/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 247 (10.630) z dnia 4. listopada 1925 r. w artykule pod tytułem: 1) „Mowczazne swiato" ustęp między słowami: a) widdawano pokłin upawszym... a: w Preobrażeńskij cerkwi, b) z korotkoju promowoju... a: Red. Dm. Paliw. 2) P. t. „Fantaziji" ustępy między słowami: a) toho samoho wczynku... a: Odnacze cia akcija, b) w dorozi Perfecky!... aż do końca, zawiera znamiona zbrodni a to: ad 1) z § 65 a) u. k. ad 2) występku z art. VIII ust. prasowej drukowej z 17.XII. 1862 Dzop. Nr 8 1863 uznał dokonaną w dniu 3. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 5. listopada 1925 r.
Hawel.

У „новітній школі“.

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925. у загальній буджетовій дебаті.

(Докінчення.)

Я схарактеризував широко дотеперішню політику польських правлінь супроти поневоленого українського й білоруського народу. Якіж наслідки мусіла принести така політика? Про ті наслідки скажу коротко.

Першим наслідком такої ворожої польської політики супроти українського народу мусів бути *високий військовий і політичний буджет.*

Політику насильства

можна вести тільки при помочі збройної сили. Поміж дотеперішньою політикою внутрішньою і скарбовою держави є дуже тісне зв'язок. Підкреслюю це, бо в теперішньої буджетової дискусії бачу, що з того дуже мало здає собі справу як сойм, так і уряд. Уже родиться у наших умах думка про редукцію війська й поліції, але ви ще не дійшли до переконання про потребу *основної зміни політики супроти національних меншостей.*

Зависокі буджети, ті, що ви уквалювали на протязі останніх літ, не дивлячись на наші перестороги, виссали майже всі соки з польського тіла й довели Польщу до тяжкої

економічної кризи.

Але були й політичні наслідки тих високих буджетів. Буджети ці були виразно *консумційні* і викликали велике невдоволення серед платників, особливо працюючих мас. Польський мужик бачить, що польська держава існує тільки для урядовців, чи то в мундурах військових, чи цивільних. Його обурює думка, що він працює на пана; того пана, свого теперішнього ворога, бачить він вже радше в урядовцеві, навіть учителеві, ніж в обшарнику, бо бачить, що й обшарник той стогне під податками. І в мужика, навіть польського, зявляється сумнів, чи *потрібна йому така держава, що все від нього бере, а нічого йому не дає.* Щож до українського селянина, то в ньому закріпилася думка, що тільки

у власній державі

він відітхне свобідно. Одначе як мужик польський, так і український є тим більше ворогом теперішнього устрою, що бачить довкола себе *деморалізацію.* І ця деморалізація суспільности й державних урядів є другим наслідком тої внутрішньої політики, що про неї я говорив так широко.

Польща переживає тепер не тільки економічну, але й

моральну кризу.

Обговорюючи політику польського уряду в різних ділянках життя, виказав я панам, як *успішно насилувалося найелементарнійші права горожан,* що належать до національних меншостей, спочатку чином, а потім через ухвалення законів, що освячують дотеперішні безправства. Це не могло скінчитися *безкарно. Ви призвичаїлися ломати права у відношенні до національних меншостей, а дальше вже втоптали загалом пошанування права.* Тим пояснюється, як міг зявитися відомий лист польських письменників, літератів і публіцистів, спрямований до письменників французьких. Позатим, осліплені націоналістичним шовінізмом, проголошували ви всюди, на кожному кроці, що *Польща тільки для Поляків, ви видалили отже зі служби в державних і самоуправних установах майже всіх не-Поляків, ви ухвалили закони, що утруднюють вступ до державної чи самоуправної служби не-Полякам.* Уже від шкільної лавки призвичаюєте ви свою молодь до думки, що вона упривілеєна, що їй не грозить ніяка конкуренція з боку Українців, Жидів чи Білорусинів. У висліді маєте величезний урядничий апарат, *незідбний, лінивий, певний своєї неусувальности, отже й безкарности.* Незідбний апарат, бо ось в польському судівництві 60 проц. сил невикваліфікованих, а в шкільництві 60—70 проц. невикваліфікованих учителів.

Чи краще в инших ділянках? Ми чули вчора характеристику скарбових урядів. Про адміністрацію і поліцію не говорю. Польський урядовець лінивий, то його друга прикмета. Я міг би навести цілий ряд прикладів, коли то справи дрібні, що їх можна би зараз полагодити, лежать нерухомі цілими роками. Коли нема сильної протекції, ліпше тепер не вдаватися до державного уряду — така загальна опінія, навіть Поляків, про польські уряди. (Голос: А міністр гнівається за інтерпеляції!). Та прикмета польського урядовця — лінивство, неробство, кидаються вправу у вічі кожному чужинецькому обсерваторові польського життя, як маємо про це згадку в Архіві російської революції професора, що його я вже цитував. Лінивство урядовців є полекуди характеристичною прикметою Поляків як народности, а з другого боку випливає воно з того, що тепер урядовець, особливо викваліфікований, не боїться ніякої конкуренції чи редукції, він певний своєї неусувальности. Хтож його заступить? *Українця, хоч би він був геніяльний, не приймуть,* Жида також, завсіди буде Поляк урядовцем. Такі самі симптоми обсервуємо й загалом серед польського громадянства. В переконанні, що Польща для Поляків, призвичаєні до побирання від уряду кредитів, підмог, посад, концесій, емеритур і т. д., не боючись ніякої конкуренції, польське громадянство стало дивитись на державу як на *джерело особистих користей.* Держава — це корова, що її хоче доїти кожний Поляк. Мені казали, що таку опінію у відношенні до держави видав не хто инший, як п. Роман Дмовскі. (Голос: Але вже не має що доїти, Грабскі все видоїв!).

Я читав в одній польській газеті, що ніколи не було *в Польщі так багато тяжких проступків крадіжей, певекупств, ошуканств, дефравдацій і т. д., як під теперішню хвилю.* То мститься на вас ваша політика супроти національних меншостей, натхнена національним шовінізмом. Ви жили дотепер неправдою, ви забули, що держави, як і поодиноких людей, обовязує один і той самий моральний кодекс. Як в давніх часах, так і тепер, Polska nierządem stoi, бо в Польщі є, як хто хоче, отже все в порядку, як звичайно це чуємо від більшости цеї палати й від уряду.

На закінчення ще уривок зі споминів Шульгина, відомого російського консерватиста, але людини розумної. Він пише: „Я переконаний, що коли на рівнині, яка називається Східною Европою, ми (Росіяне) утрималися, а не Поляки, те тільки дякуючи нашій здатности „каятися“. — Поляки незідатні каятися, не схильні й до жалю. А проте у Поляків було більше виглядів на гегемонію. Вони скорше дійшли до культури, бо ближче заходу, але вони затвердлі грішники. Ми говорили: Земля наша велика й багата, але порядку в ній нема — приходіть панувати і правити нами. А вони говорили: Polska stoi nierządem. І все йшло по старому, поки не „промазурили“, не прогуляли своєї королівської республики. Чи покається тепер Польща? (Оплески на українських лавках).

Закарпатська Україна.

Виборчі кандидатури на Закарпатській Україні.

Яке розбиття запанувало на Закарпатті у звязку з недалекими виборами до пражського парляменту й сенату, видно найкраще з множества всяких виборчих ліст, що в більшости мають слабі або не мають ніяких виглядів на проведення своїх кандидатів у посли. Так до 30. жовтня, що був останнім речинцем до зголошування кандидатських ліст, внесено в Ужгороді 12 таких ліст, а саме: 1. Християнсько-народня партія. Першим кандидатом до парляменту є о. Августин Волошин, другим селянин Михайло Гелебан; до сенату д-р Юлій Бращайко, адвокат та Іван Мигалка, інспектор. 2. Соціялдемократична партія: Яромір Нечас і Яцко Остапчук. 3. Республіканська партія земл. (аграрна): д-р Авг. Штефан, інж. Авг. Стрипський. 4. Народньо-демократична (Крамаржівська): Іван Мочкош, Василь Сопик. 5. Соціялістична (Кльофачівська): д-р Андрій Гагатко, Іляріон Цуркановіч (обоа „земляки“). 6. Земл. Союз: Іван Куртяк, Юлій Фелцешій. 7. Жидівська господарська: Марек, Унгар. 8. Мадярська народня: д-р Корлат Ендре, Енрі Ференц. 9. Комуністична: Іван Мондок, Іван Боднар. 10. Незалежна комуністична: Петер Вайнагі. 11. Промислова: Вінце, Маркович. 12. Жидівська (сіоністична): Райс, Штайнер.

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Розмова з паном радником.

Автентичне.

(Продовження.)

— Передусім, пане добродію, ніхто не має права покликатися на мене. Я дуже добре розумію значіння рідної школи для широких народніх мас і кожному дораджую посилати свої діти тільки до шкіл УПТ. Та щодо моєї доньки, то зовсім инша справа. Ми, себто я з жінкою, поважно застановлялися над тим і по зрілій розвазі прийшли до переконання, що це неможливе. Позвольте, зачнім по порядку: передусім не може бути мови, щоби ми свою доньку пустили саму на вулицю. На сторожишину доньку годі нам здатися. Як Вам казав, що моя донька розтріпана. Вона влетіла би десь під трамвай, під автомобіль, могла би її переїхати фіра, міг би її пес перестрашити, могла би здибати пяниць по дорозі... Її стало відпроваджають до школи і приводять зі школи або я або моя жінка або слуга. На кого иншого ми здатися не можемо, — А тепер справа самого приставання з донькою сторожихи: на це хіба годі згодитися. Бож (ясно: яке виховання може бути там в сутеренах? З ким сходиться хочби й донька нашої сторожихи? З конечности сходиться зі самими лобузами, вуличниками, одним словом — зі самими „сутеренниками“. І що доброго може від них перейняти?... Що вона спосібна, чемна і пильна — це її особисті прикмети. Одначе ми мусимо й на це дивитися, що вона набуває „з вулиці“ і „зі сутерен“... Дитина „з ліпшого дому“ безперечно корисно, облагороднюючо впливає на своїх однолітців в нижших верств. Натомісць діти „низів“ мають на дітей „з ліпших домів“ вплив дуже лихий. — Зрештою, можна би від біди, ради патріотизму і з тим погодитися. Та в цій школі, до якої тепер ходить моя донька, склалася подія, яка остаточно вплинула на наше рішення: не давати своєї доньки до школи УПТ. Представте собі: в часі науки якась розпещена, розбавлена дівчинка штуркнула пером свою товаришку в око — і око витекло на місці. За короткий час після того инша дитина трутила зі сходів другу дівчинку і та дівчинка зломила собі руку: який біль, яка розпука мусіла бути нещасних родичів. А требаж мати це на увазі, що то все „з ліпших домів“, вонижглибше відчувають, як всілякі „сутеренники“... Отже ми після того вирішили так: коли в такій зразковій школі, куди ходять діти зі самих „ліпших домів“, де „сьостшички“ так старанно виховують їх під оглядом поведення, моральним і релігійним, де вони так дбайливо на кожному кроці пильнують повірену їм дітвору, — коли, кажу, там трапляються такі страшні випадки, — то що може статися в школі, де є ріжна збиранина дітей... Страшно подумати! Отже це остаточно рішило, що ми не дали своєї донечки до школи УПТ., але до кляшторної приватної школи Н.Н.

— Дуже дивуюся, пане радниру, таким висновкам і Вашому рішенню. В наших школах УПТ. у Львові і в краю вчиться кругло 10.000 дітей під батьківським проводом 375 вповні кваліфікованих учителів і учительок. Одначе за 44 роки існування УПТ. ще не було у нас ні одного такого нещасного випадку, як у тій школі, яку Ви вважаєте зразковою. Ніодна дитина в наших школах не відобрала собі життя, як це трапляється по школах, де монахині мають провід і уділяють науку... Взагалі з того, як Ви представили цю кляшторну школу, до якої ходить Ваша донька, — я бачу, що ця школа ані зразкова, ані корисна. Передусім кляшторне виховання, яке дає та школа з вічними молитвами та годзінками не надається до виховання української дитини, яка повинна від найпершої молодости привикати до самостійности, повинна загартовуватися, щоби дати собі раду в житті... Далі — польська викладова мова, польські пісні, взагалі польське окруження зробить дитину індеферентною до всього, що їй повинно бути найдорожче, це є до всього українського. А хто знає, чи з часом не може виринути у неї думка покинути це таке „просте“, „руске“, „дике“, „гайдамацке“ і перейти вже в цілости до „панського“, „ляцкого“, „польского“. Вкінці у представленому Вами способі навчання й виховання я не то не можу доглянути чогось доброго, але навпаки вважаю, що воно суперечить найпримітивнійшим педагогічно-дидактичним засадам. Наприклад: дивитися крізь пальці на це, як дитина спізняється або зовсім не приходить до школи, виріжнювати дитину перед усіми иншими, дозволяти їй на все і таким чином розвивати зарозумілість та гордість — вважаю зі становиска педагогічного злочином. Таким чином тільки псується з природи часом добру дитину: вчиться її неточности, призвичаюється до легковаження й несповнювання обовязків; таке буває у Поляків, одначе не повинно у нас мати місця. Нашу малодь ми повинні виховувати у німецькій точности й англійській солідности. І до того якраз змагають наші приватні школи УПТ. Одним словом — я ніяк не можу доглянути зразковости у Вашій школі, хіба навпаки...

(Докінчення буде.)

Тюремщина.

(Статистика з бережанської тюрми.)

(Докінчення.)

Майже у всіх цих справах припинено слідство ізза **неправдивости доношення**, а в кількох справах покарано вязня головною на 200 зол. за неповинну кольпортажу. В 1922 р. вязні добилися права на відшкодування, означе того права не реалізували з огляду на те, що марка падала стрімголов.

Від 2|10. 1925 бережанська тюрма відносно політичних вязнів стоїть пусткою, а на це зложилася практика прокуратури про неправдивість позіційних доносень; коли ж йде про недостачу вязнів з Рогатинщини, то на це вплинула спеціяльні цікава, а для відносин в Рогатинщині і взагалі на „Кресах" така характеристична обставина: підкомісар Адам Гнайц провадиться тепер в приватних справах і не має часу доглянути, хто який часопис з Рогатинщини передплачує і хто яку книжку спровадження. Є село Обельниця, власність Українця Евстахія Мироновича, котрий як сотник УГА, пішов на Україну, а зайнятий — вивезений більшовиками на Сибір — пропав. Оставив 320 моргів чорнозему. Це майно взяла в посідання теща п. Гнайца і як куратерка господарювала дотепер безконтрольно. Рідня покійного приглянулася господарці і призвала знахідь, які стверділи, що господарку пропалитись грабунково і з такої господарки майно покійного і рідня покійного не може мати ніякої користи. Теща п. підкомісаря зрозуміла діло і уступила би з куратерства в користь рідні Мироновича, протиставила тільки скромне бажання видзитити їй за ведення господарки 65 моргів чорнозему, або виплатити готівкою „маленьку" суму 50.000 золотих. Справа опинилася в бережанськім суді, а п. Гнайц, пильнуючи родинного процесу, на щастя громадян Рогатинщини, не має часу займатися політикою і дальшим спроваджуванням політичних вязнів до бережанської тюрми.

Джерела статистики політичних вязнів: акти окружного суду в Бережанах Vr. 1353 — до 1559|22, — Vr. 213, 280, 507, 520, 1393, 1548 і 1603|23. — Vr. 181, 237, 265, 297, 482, 669, 797, 877, 878, 894, 1274, 1563, 1602|24. — Vr. 42, 167, 168, 169, 399, 440, 518, 578, 706, 782|25.

Після політичних повітів політичні вязні рекрутувалися: Рогатин 80, Підгайці 69, Перемишляни 57, Бережани 51, Бібрка 7, Львів 2. Долина 1, Дрогобич 1, Радехів 1, Стрий 1, Турка 1, Печеніжин 1, Жовква 1, Яворів 1.

Дотеперішнє вепення допомоги політичним вязням в бережанській тюрмі здійснювано, а справу допомоги політичним вязням в Бережанах і в краю передано до організації бережанського жіноцтва.

Є надія, що бережанське жіноцтво займеться тією справою, щоби сплатити довг прохарчування вязнів організаціям у Львові і помогти долі політичним вязням по инших тюрмах краю.

Бережани дня 4. листопада 1925.

Салів.

* * *

Спис політичних вязнів бережанської тюрми за роки 1923, 1924 і 1925 *).

РІК 1923.

Ч. спр.	Vr.		
1.	1548|23.	Михайло Сеник, студент агрономії з Розворян,	
2.	„	Антін Стефанишин, учитель з Долини,	
3.	1603|23.	Корнило Корпан, господар з Божикова,	
4.	„	Іванор Демчишин, господар з Литвинова,	
5.	„	Ярослав Власійчук, студент університ. з Яворова,	
6.	520|23.	Іван Бойчук, міщанин з Перемишляни,	
7.	507|23.	Анна Перестюк, господиня з Гнильча.	
8.	„	Демко Журовський, господар з Гнильча,	
9.	„	Петро Журовський, господар з Гнильча,	
10.	„	Мілько Чабаранюк, господар з Гнильча,	
11.	„	Анна Банах, господ. з Гнильча,	
12.	„	Генка Сміх „ „	
13.	„	Андрій Душняк „ „	
14.	„	Михайло Борсук „ „	
15.	„	Микита Рудка „ „	
16.	„	Степан Калакура „ „	
17.	„	Степ. Біленький „ „	
18.	213|23.	Степан Захарків, господар з Лапшина.	
19.	„	Гринько Глушок, господар з Лапшина,	
20.	„	Семен Глушок, господ. з Лапшина,	
21.	„	Іван Пронський, господар з Лапшина,	
22.	281|23.	Дмитро Козловський, господар з Дрищева,	
23.	„	Дмитро Харабз, господар з Дрищева,	
24.	„	Олекса Маланчук, господар з Дрищева,	
25.	„	Гринько Процик, господар з Дрищева,	
26.	1383|23.	Марія Хаванішина, студ. універс. з Залужа, повіт, Рогатин.	

РІК 1924.

27.	237|24.	Павло Притика, масар зі Стрия,	
28.	297|24	Михайло Бзовий, господар з Гнильча,	
29.	482|24.	Степан Якубовський, б. гімн. з Ківашева,	
	797|24.		
30.	877|24.	Михайло Генза, б. гімн. з Яблонова,	
	878|24.		
31.	894|24.	Петро Косач, б. гімн. з Гертбутова,	
32.	„	Олекса Манюх, б. гімн. з Яблонова,	
33.	„	Володимир Самарик, б. гімн. з Рогатина;	
34.	„	Михайло Несторко, господар з Чесник,	
35.	„	Степан Шеремета зв. Орловський, господар з Чесник,	
36.	„	Степан Шеремета зв. Балай, господар з Чесник,	
37.	„	Михайло Зазуля, господар з Чесник,	
38.	„	Олекса Мрозішький, господар з Чесник,	
39.	„	Василь Шеремета, б. гімназист з Чесник,	
40.	„	Гринько Генза, господар з Яблонова,	
41.	„	Роман Бойкевич, б. гімназист з Рогатина,	
42.	„	Осип Бойкевич, міщанин з Рогатина,	
43.	„	Михайло Ліщинський, гімназист з Бориславя,	
44.	„	Василь Козин, господар з Яблонова,	
45.	265|24.	Гринь Лихолат, господар з Потока,	
46.	„	Степан Прийдун, господар з Потока,	
47.	669|24.	Олекса Яворський, студ. універс., Підгайці,	
48.	181|24.	Панько Крайківський, студ. ун. з Німшина,	
49.	„	Гавриїл Крайківський, учитель з Німшина,	
50.	„	Катря Крайківська, учителька з Німшина,	
51.	„	Омелян Крайківський, студент унів. з Різдвян,	
52.	„	Лев Крайківський, господар з Різдвян,	
53.	1602|24.	Микола Надайкевич, з Голгіч,	
54.	1274|24.	Теодор Яхура, студент унів. Желдець, пов. Жовква,	
55.	„	Петро Сайкевич, студ. універс. Синьків, п. Радехів,	
56.	1563|24.	Іван Миськів, студ. універс. з Гайворонки.	

РІК 1925.

57.	42|25.	Василь Воробець, господар з Горожанки,	
58.	399|25.	Теодор Мудрий, господар з Мозолівки,	
59.	440|25.	Дмитро Макогонський, студент унів. з Грусятич,	
60.	169|25.	Ярослав Цимбалістий, студент унів. з Бовшова,	
61.	169|25.	Климентина Цимбаліста, учителька з Бовшова,	
62.	„	Юліян Форемний, студ. унів. з Яворова,	
63.	169|25.	Михайло Вовк, студ. унів. зі Львова,	
64.	„	Анатоль Курдидик, гімназист зі Львова,	
65.	168|25.	Антін Кочшевьянщький, управитель гімназії, Рогатин,	
66.	„	Микола Товстий, господар зі Скоморох нових,	
67.	„	Олександер Каспрук, господар зі Скоморох нових,	
68.	167|25.	Гриць Кліш, господар з Юнашкова,	
69.	782|25.	Юрко Півторкевич, господар зі Сернок долішних,	
70.	„	Онуфрій Дутка, господар з Сернок долішних,	
71.	„	Іван Дутка, господар зі Сернок долішних,	
72.	518|25.	Марія Кучмівна, кравчиня з Підгаєць,	
73.	706|25.	Іван Юркін, студ. унів. з Литвинова,	
74.	„	Степан Маркевич, господар з Литвинова,	
75.	„	Степан Лясовський, агент Дністра з Підгаєць,	
76.	578|25.	Гнат Шкветко, господар з Коларн,	
77.	„	Семко Матенко, господар з Посвіжа,	
78.	„	Ілько Котнюх, господар з Посвіжа,	

*) Було би бажаним і вказаним, щоби для повноти картини і відносин на „кресах" такі списи й статистичні дані про політичних вязнів за останні роки були подані також з инших окружних судів на українській національній території під Польщею. — Ред.

Тільки збірне зусилля може здвигнути піраміду!

всі по

Акції Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

Мусимо підписати 29.500 акцій по 25 золотих!

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол. кошти заготовки й скарбова належитість — 1 зол. разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла". Львів, Ринок 10, II. пов. — Повну впляту або першу рату приймає за посилкою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписачі у нас акції сміє вплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

Розглядаючи в ч. 249 „Діла" легкодушні поголоски й сплетні, поширювані у звязку з проголошенням нової емісії акцій Зем. Банку для доповнення його акційного капіталу до висоти **одного мільона** зол. згідно з вимогами польського банкового закона (з грудня 1924 р.), писали ми:

„Колиб Зем. Банк не виповнив вимог закону, то втратив би самостійне й девізове право, але **остав би як кредитова інституція**. Але тоді Зем. Банк, кажучи пів тою самою назвою, не був би дійсним банком, він втратив би атрибути й привілеї банку, тільки був би **звичайною кредитовою інституцією**, як инші наші кредитові стоваришення".

Так **льогічно** представлялась би справа. Коли банк — на випадок невиповнення вимог закону, себто недоповнення до вимаганої висоти акційного капіталу, тратить основні атрибути банку: емісійне й девізове право, то лишається як кредитова інституція, як кредитова кооператива, перемінюючи дотеперішні акції на уділи (паї). Так — кажемо — **льогічно** представлялась би справа. Означе польські закони мають постійно специфічний характер, особливший зміст і дуже цікаву тенденцію. Докладно переглянувши розпорядок президента польської республики з 27-го грудня 1924 „про умови виконування банкових чинностей і нагляду над тими чинностями", читаємо там в § 101 таку імперативну постанову:

„На випадок колиб основний капітал не осягнув в призначених речинцях відповідних квот — **повинна негайно наступити ліквідація банку**".

Отже коляб до кінця 1925 р. акційний (основний) капітал Зем. Банку не осягнув суми 1,000.000 зол., негайно наступить його ліквідація взагалі. Він перестав би істнувати не лише як банк, але й як кредитова установа. Тоді урядово булаб установлена ліквідаційна комісія, яка **цілими роками** стягалаб претенсії банку та покривалаб його вірительности, між иншим ліквідуючи й дотеперішні акції.

Супроти такого стану річей на всій нашій суспільности тяжить невідкличний, імперативний обовязок доложити всіх заходів і всіх зусиль, щоби в час був покритий **масовою** підпискою основний капітал Зем. Банку.

—о—

Підписка акцій.

В Адміністрації „Діла" підписали акції Земельного Банку Гіпотечного:

18. **Степан Янішевський**, урядник у Львові — 2 акції; кличе: Івана Чусія, Михайла Гаруха і Матвіїва, складачів у Львові;

19. **Олександер Сохацький** у Львові — 1 акція; кличе (на дальшу кількість): д-ра Івана Голубовського, адвоката, рад. Теодора Рожачковського й інж. Антона Могильницького, всіх у Львові;

20. **о. Ілля Андрушишин** в Задвірю — 1 акція; кличе (на дальшу кількість): о. М. Садовського, декана в Глинянах і о. Ев. Костишина, пароха в Балучині;

21. **Кооперативна „Самопоміч"** в Опарій — 1 акція; кличе (на дальшу кількість): коопер. „Стріла" в Збоєві та кооперативи в Бірках, в Червоні і в Купчинцях.

22. **Тов. „Зоря"** у Львові — 10 акцій; кличе: Тов. „Зоря" в Дрогобичі і Тов. „Зоря" в Станиславові;

23. **о. Іван Козуб** в Заболотові — 1 акція; кличе (на дальшу кількість): Жупан в Станиславові, о. Антона Пельвецького в Натвіївій, інж. Гриця Палевицю і абс. фільос. Теодора Когута, обох в Терпополі;

24. **Інж. Лев Шепарович** у Львові — 4 акції: кличе (на дальшу кількість: д-ра Костя Воєвідку в Станиславові, Івана Шепаровича в Колодіївці й інж. Ярослава Молчка в Познані.

25. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

26. **Іван Ворончак**, господар з Ворожанки,

27. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

28. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

29. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

30. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

31. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

32. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

33. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

34. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

35. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

36. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

37. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

38. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

39. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

40. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

41. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

42. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

43. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

44. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

45. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

46. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

47. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

48. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

49. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

50. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

51. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

52. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

53. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

54. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

55. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

56. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

57. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

58. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

59. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

60. **Василь Ворончак**, господар з Ворожанки,

НОВИНКИ.

— **Комфіската.** У вчорашнім числі нашого часопису сконфісковано три місця в статті „Варварське правосуддя".

— **Памятник жертвам війни у Відні.** На т. зв. цинтарі героїв у Відні, що має причілення на великому центральному цинтарі, де поховано понад мілюн осіб, відслонено на днях памятник у честь тих поляків б. австрійсько-угорської монархії, що померли у Відні від ран та пошестей і похоронені на тому цинтарі. Всіх воїнів лежить тут около 17.000 душ, в тому числі приблизно 2.000 Українців. Памятник цей є твором найбільшого сучасного віденського скульптора, проф. Антона Ганака, а представляє постать жінки, що впала на коліна, піднявши в розпуці руки до гори. На основі памятника видніє напис: Ніколи більше війни! Памятник виставила громада Відня своїм коштом (15.400 доларів).

— **Дім Рідної Школи** на стрийському передмісті міста Львова ще не викінчений. Через недостачу фондів робота станула, нема чим виплатити за деякі роботи, нема за що викінчити дах, вікна, двері, щоби перед зимою будинок був готовий. На все те потрібно кругло 3000 зол. Само стрийське передмістя не в силі зложити такої суми, субвенція централі УПТ. перейшла норму її спроможности, тому тут повинен допомогти весь наш загал. Щоби придбати фонди на будову, комітет школи вислав між наших передових громадян по 10 примірників новель Федьковича з проханням розпродати їх між селянами і належитість за них (по 50 сот. за прим.) прислати долученим чеком на адресу комітету. Означе багато людей зверне книжки, хоч легко могли би зробити два добрі діла: поширити українську книжку і придбати фонд на будову національної інституції. Комітет будови школи просить усіх тих, що їм вислано згадані брошури, прислати негайно належитість за них в сумі 5 зол. і таким чином причинитися до викінчення будинку „Рідної Школи".

— **Літати з таксаметром.** Шведське комунікаційне товариство має намір завести на літаках такі сам таксаметри як на автомобілях. Це знак що літаків нечне вже вживати широка публика.

— **Славний літак.** Літак, яким Амундсен їхав в останній своїй подорожі до північного бігуна купили Американці за 10.000 норвежських корон.

— **Мурашко в вязниці.** Вістка про те, що Мурашко, убійник Баїнського і Вечоркевіча вийде за кавцією на волю, показалась неправдивою. М. відсиджує кару в Новгородку.

— **Недоля письменника.** Кілька днів тому подали ми новинку про одного французького письменника, що був приневолений торгувати безрогами, щоби прожити. Тепер приносить паризька преса ще яскравший приклад письменницького лихоліття. „Кі де Парі" пише ось-що: „У цьому самому місті (себто Парижі), де мурин з орхестри „джезбенду" дістає за один вечір 2000 франків, лежить уже кілька місяців недужий письменник Альберт Савін, у шпиталі. Савіна імя стало відомим ще в 1880 р., коли він перший переклав твори Толстого та Уайльда і видав инші славних письменників Маргерітта, Поль Адама, та инших. Його змагання, щоби покинути старі автоптані шляхи, принесли йому більше честн та слави, як гроша. Він почав перекладати англійських авторів і видавати серію історичних книжок, за які одержував по 300 франків гонорару, а за цей гонорар видавав нові книжки. Підчас війни, голодуючи, переклав 67 томів творів Кіплінга, Уельса, Стівензона, Дойла, Марка Твена. Всі ці книжки розхапує инші публика але, заробляють на них тільки видавці — а і автор-перекладчик голодний, умовав з

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ
Д-р Дм. Мудрецький
відкрив і веде адвокатську канцелярію
в ЧЕСАНОВІ
762 в ринку, в домі Шпіґля. 2—5

капіталі, в 67 р. життя, видавши 168 книжок". Чи наших песимістів, що завзялись би жити з літературної праці, не вразила би така сама доля?

— **Автовський процес міністра.** У Льондоні скінчився дуже цікавий процес, в якому брали участь міністри і кляндарки на них, у характері обвинувачених та обвинувателів. Обвинувачені, теперішній англ. міністр торговлі Кавендіш Лістер і голова Британського Торговельного Союзу Елвет Сміт. Обвинча їх: адвокат-капітан Гарольд Дункен у тому, що вони використувались його планами та ідеями, обіцюючи йому за це вигідне становище. По війні Дункен виробив проект підтримання промисловости державою і передав згаданим обвинуваченим, які представили цей проект як свій і предложили урядові. Уряд Льойда Джорджа прийняв цей проект, і тоді обвинувачені обіцяли Дункенові становище члена дорадчої промислової комісії. В 1919 р. цей проект уряд здійснив. Суд відкинув усі претенсії Дункена до відшкодування за цей проект складений ним, з огляду на те, що Дункен не дав вдоволюючих доказів.

— **Позбавлення суд. прав Гофмокль-Островського.** Краківська адвокатська палата повідомила апеляційний суд у Варшаві, що дисциплінарна рада підібрала обороні Гофмокль-Островському право виступати в судових справах.

ВІДОМА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
ВАСИЛЯ ҐРЕСЯКА
у Львові, вул. Снітуська 29.
виконує солідно і дешево одяги з першорядної матерії від 160 зол., як рівнож реверенди для Всч. Духовенства (також від 160 зол.). Різнородні матерії на складі по конкурентійним цінам. 748 2—6

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Італійсько-югославський конфлікт.

В Трієсті фашисти напали на пекарню словінського часопису „Єдіност" і сплюндрували зовсім уладження редакції і друкарню. Втрати понад пів мл. лірів. Потім старалися напасти на ред. протифашистівської час. „Фера", але мусіли уступити перед карабінерами. Нічю піпали три відділи лівих проводирів. Югославянські кола з неспокоєм слідкують становище Італії в останніх часах. На їх думку Італія приготовляє нові події на Балкані. Підозрівають, що останній гр.-болг. конфлікт був ділом Італії, щоби спровокувати Югославію до необережного кроку. „Време" думає, що Італія дасть сатисфакцію й відшкодування югосл. меншости в Трієсті.

Дивогляди.

А. рівні Почаєва. — Прокуратор і кнур.

Варшавський „Роботнік" приводить ось які два образки з недавного процесу українських послів в Люблині.

„Кресовий" прокуратор з Луцька Ходецкі, полемізуючи з обороною, заявив дослівно:

„Пан адвокат Ліберман виголосив тут величну промову, в якій намагався винести нас на ідеальні висоти. Але це не є для нас. Суд мусить зійти з тих висот і стати на рівені міста Почаєва (де обвинувачені посли виголосили були „підбурюючі промови"). Тільки задержуючись на такому рівні, слід осуджувати справу. Коли суд так поступить, тоді — очевидно — розправа мусить скінчитися засудом обвинуваченних послів. Тому прошу, щоби суд спустив заслону на такі промови оборонців".

На те відповів обороненць Ліберман:

„П. прокураторові не подобаються ідеальні висоти і тому всею силою намагається він стягнути дисциплінарний суд на рівень малого містечка Почаєва. Що правда, ту науку п. прокуратор дуже докладно взяв в діло щодо своєї особи. Однак ані суд, ані оборона не підуть за ним; остануть на висоті ідеалів справедливости, який вимагає унезависнення обвинуваченних українських послів. А п. прокуратора попишемо в Почаєві, який він так гарячо полюбив і з якого рівнем не може розстатися".

На тій самій розправі один зі свідків, український селянин розказував, як то „кресовий" поліцай примусив його своїми кіньми даром відвезти жінку поліцая на залізницю, а опісля казав йому загнати свиню до кнура.

Прокуратор дуже зацікавився цим фактом, говорячи:

„Ми чули оповідання того хлопа про надужиття поліції. Але чи це є доказом, що Польща гнобить Україців? Чи є в світі держава, в якій не діялися би такі історії? Чи є на світі держава, про яку можна би сказати, що там ніколи хлоп не відповів даром жінки поліцая і... свині до кнура?"...

В тому місці закопнення прокуратора осягнуло кульмінаційну точку. Він сподівався тим чином викликати ідилічні відносини на „кресах", та зовсім згнобити обвинуваченних послів. Одначе відповідало не був гомінкий сміх всіх присутних на салі.

Вистава образів К. Костянки.

Минулого місяця улаштував був в Стрию артист-маляр Карло Костирка виставу своїх образів. Широка наша Громада знає його з українських мистецьких виставок у Львові в яких він брав також участь, а в Стрию відомий він вже з першої своєї виставки в 1923 р.

Та на цьогорічній виставі бачимо ми великий поступ в порівнянні з попередніми. Видно артист працює над собою.

В великій салі „Гвязди" представлено було вислід дотеперішньої його чотирилітньої праці, серед незвичайних для артиста обставин на провінції. Було там около 150 експонатів: около 100 олійних, решта акварелі і пастелеві. Було не кілька „батікін" (малювані вазн) і фрагменти вітражів. Переважно пейзажі, квіти і типи.

Напрям виставки виразно імпресіоністичний, як то видно було вже на першій виставці, але в новійших працях бачимо без порівняння більше опанування техніки і вема вже як в давних тої академічної манери, а натомість пробивається вже більше індивідуальність артиста.

Скромні пейзажі, що підповідають характерові артиста, це властиво його спеціяльність і тут маємо найкращі речі. Портрети, не більше цікаві, але найновійші дуже добрі. Бачимо також кілька більших полотен з обширним трактуванням. Найсильнійше враження викликують пастелеві картини. Типи і портрети слабші в рисунку, за те знаменитий добір красок. Дуже добрий добір красок у цвітах, одначе подекуди слабше тло („хризантеми"). До найкращих на мою думку належать: „Весна в Рожанні", „Захід"; з квітів „Бози", „Соняшники"; дальше „Мертва природа": з портретів: „Ґазда", „Селянка з Дідушиць", „Селянин зі Стрийщини".

Виставу на протязі 5 днів відвідало около 400 осіб, в тому більша частина шкільної молоді. М. Б.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять перший день розправи.

Допит свідків йде далі. Найбільше уваги присвячено свідкові підпор. Савіцькому, начальникові львівської політичної поліції.

Свідок Кагане бачив з балькону кавярні Де-ля-пе бомбу в хвилині її лету. Мав вражіння, що вона вилетіла з рога вул. Коперника.

Свід. д-р Арн. Шварц, лікар знав Штайґера з Маккабі. Критичного дня стрінувся з ним на вул. Кохановського 20 мінут перед 3-тою, отже 10 мінут перед замахом. Хотів з ним говорити, але тому, що обвинув. спішився, то помінялися тільки привітами.

Свід. Ґел. Флєхова оповідає подробиці, про які чула від своєї служи Калюсек, які нічого нового не вносять. До речі слід замітити, що Калюсек після вчорашньої розправи арештовано за фальшиві зізнання.

Свід. Ґел. Александорф-Горовцова була в часі доразового суду над Штайґером зайнята в адміністрації „Хвилі". До її рук передав якийсь хлопчина другого листа з підписами та печаткою Української Військової Організації.

Свід. Ґел. Фідерер, власниця дому, в якому мешкав Штайґер. В січні ц. року прийшов до неї льокатор Доозе і заявив, що бачив на стрісі в подвір'ї дві бомби перед двома роками. Тому, що каменицю інвігілювали по замаху вона казала сторожеві ті бомби з пречкавні забрати та сховати. Рівночасно написала до свого брата, офіцера в Кракові листа з проханням, щоби виявив чи не не його бомби та чи він їх не зняв. Одначе не маючи спокою за порадою д-ра Блюмберґа повідомила про ті бомби поліцію. Поліція забрала їх з пивниці, де їх закопав сторож. По якімсь часі приїхав брат та розбив свід. докори за те, що видала бомби, бо вони були його власністю а сховав він їх на памятку. Ґранати лишив брат у бюрку, а слуга винесла їх на стрих у часі пранання. Щож до кімнати під стріхом, яку займав обвинуваченний, то ключі від неї були все у свідка. В тій кімнаті був матрац, якого вживали всі льокатори і кожного разу, як Штайґер потребував кімнати, мусів брати ключі до неї від свідка.

Свід. підінсп. Савіцкі зізнає, що разом з ком. Сухенком і Кайданом удався зразу по замаху в огляд місця на поліцію. Там застав уже Штайґера. По якімсь часі вийшов до кімнати Лукомського Пастернаківна. Свідок завважив її здержування та заспокоював її. Вона оповідала, що бачила людина в ясному плащі і окулярах відалеченого від неї на один або два кроки навпрост. Вона побачила його вух. закоханий рухом назад а потім пакунок, що вилетів у воздух. По хвилі той чоловік обернувся а вона крикнула: то пан! він почав утікати. Вона побігла за ним, хоч і боялася його. В бічній придержали поліцайського коня за уздечку та вказали поліцаєві на Штайґера, якого поліцай арештував. Запитана, чи бачила пачку в руках Штайґера, Пастернаківна відповіла: „Боронь Боже! того казати не можу, бо того я не бачила."

Коляж по якомусь часі обвинуваченний успокоївся, тоді висловив думку про можливість виконання атентату Українцем. На запит, як собі уявляє еволюцію людства, обвинуваченний відповів, що в будучині можуть щезнути границі та зможе запанувати загальне людське братерство. Навязуючи до тих слів Лукомські сказав: то чистий комунізм, він є комуністом. Свідок дуже здивувався тим висловом Лукомского і настоював потім на тому, щоби у протоколі було записано не „комуністичні погляди" але „комунізуючі погляди". На запит провідника трибуналу свідок поясняє різницю між „комуністичним" і „комунізуючим". Комуністичні погляди — це усталена програма, а комунізуючі — це нездекларовані погляди. На запит, чому в протоколі записано инакше, свідок заявляє, що висвічення про те може дати тільки тоді, коли розправа буде таємною. Оборона домагається таємности, а прокуратор противиться. На цьому розправу перервано.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітшевич:
10.XI. Ходорів, сала Народ. Дому.
„Маруся Богуславка".
11.XI. „Пан Твардовский".
12.XI. „Вій".
13.XI. „Казка старого млина".
Нові декорації і костюми. 562 32—?

Український мішаний хор Д. Котка:
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш.
у пятницю 13 XI. м. Рогатин.
у суботу 14.XI. м. Рогатин.
у неділю 15.XI. Підгайці.
у понеділок 16.XI. м. Підгайці.
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 768 2-?

З „Львівського Бояна". Повідомляємо Вп. Членів, що Звичайні Загальні Збори відбудуться дня 18. листопала п. р. в год. 7. вечером в кімнатах Товариства вул. Шашкевича ч. 5. II. поверх. ВИДІЛ. 772 1—1

Дрібні оголошення.

ПЕРЕКЛАДЧИК, який має готовий до друку зразковий український переклад твору Гребінки „Чайковський" буде ласкавий подати свою адресу до Українського Базару в Стрию. 755a) 2—3

ПИСЬМЕННИЧКИ і перекладчики, які мають готові до друку зразкові українські переклади творів чужомовних літератур, будуть ласкаві подати свої адреси до Українського Базару в Стрию. 755 2—3

АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУСЬКОЇ мови вчу поодиноко та збірно. Адмін. „Діла" М. Р. 767 2—3

СУБСТИТУТ бухгалтерійний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Субститут". 735 2—2

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживані заєдно на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ҐАНАК, Львів, Панська 22. Телефон 35—45. 770 1—5

СТУДЕНТКА пошукує лекцій з низших клас гімназійних або народніх і на фортепіяні. Зголошення з услівями до „Діла" під „Студентка". 769 1—1

СТАРША приватна учителька, сумітна, музикальна, пошукує посади до дітей. Зголошення до Адміністрації під „Марія". 773 1—1

ХТО найшов би вільякову карту всеї України Михайла Матчака сина Прокопа і Пелагії з Дмитра п. Чеська буде ласкавий повернути на подану адресу. 774 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

90 пят істнуючий
ФАБРИЧНИЙ СКЛАД СУКНА
:: І ВОВНЯНИХ ТОВАРІВ ::
ІВАН ВАЛЛЯХ і СИН
ЛЬВІВ, Ринок 38.
поручає на біжучий сезон величезний вибір першорядних новостей краєвих і заграничних на одяги, костюми, плащі і ґаджини. Плюші і „kasha" на плащі. Коци на ліжка і коні. 658a) 2—2

Механічна Ткальня „ДЕН" Сяг з обм. пор.
Львів, Тиґцька 29.
приймає:
лен, коноплі і клоча до зимки і виробу полотна, цайґів, ручників, обрусів і т. п.
Приймаємо агентів на дуже корисних условіях, купуємо також сирівці льняні і конопляні платячи найвищі ціни.
Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто пришле свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фрахт. 481 6—6

БАРАБОЛЮ, ДОБРЕ ЧИЩЕНЕ ЖИТО, ПШЕНИЦЮ
у кождій скількости ваґоново
достарчує
Повітовий Союз Кооператив
у Соналі. 734 4—4

Оповіщення.

Звичайні Загальні Збори „Повітового Товариства Кредитового" кооп. з обмеженою порукою у Тернополі

відбудуться дня 27. листопада 1925 р. в год. 2-ій попол. в салі „Міщанського Братва" при вул. Острожського з слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1923—24 з предложенням білансів до затвердження.
4) Затвердження протоколу вальоризації і переоцінення білянсу за рік 1924 та отворення золотого білянсу на рік 1925.
5) Звіт Контрольної Комісії.
6) Уділення Управі абсолюторії.
7) Розділ чистого зиску.
8) Вибір членів Надзірної Ради і їх заступників.
9) Зміна статуту в §§ 14, 23, 42, 50 і 56.
10) Внесення і інтерпеляції.

Тернополь, дня 3. листопада 1925.
772 1—3 **Надзірна Рада.**

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 253 (10.636). Львів, середа 11 листопада 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно з кожа 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси і зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

In carcere et vinculis.

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хрущького, виголошена на пленумі сойму дня 28. жовнк 1925. року, при першому читанні закону про тюремництво.

Прошу Вософої Палати! Нинішня промова о. посла Вирембовского, як також п. міністра пригадали мені, як то недавно польські літерати й письменники звернулися до письменників французьких із запевненням, що

чілного білого терору в Польщі немає.

Але дійсність відповіла на цей неправдивий документ у такий спосіб, що відразу сталися знані випадки у Львові, де в судовій вязниці в присутности директора тієї вязниці і всіх вязничних влад дозорці скатували у варварський спосіб інж. Андрія Мельника, Зибликевича й инших. Відразу отже хочу покінчити в тим твердженням п. міністра Жихліньского, що *ніякого биття вязнів нині нема.* Ось судово-лікарські оглядини побитих у Львові вязнів, переведені в початках, ствердили бодай тільки якесь легке ушкодження тіла у інж. А. Мельника й инших у часі тої події. Але коли інж. Мельник запросив відомого лікаря Паньчишина і цей представив опісля прокуратовським владам лікарський протокол своїх оглядин, то цей протокол Паньчишина спричинив другі судово-лікарські оглядини, і ті другі оглядини признали все те, що ствердив Паньчишин, а іменно, що Андрія Мельника — *людину освічену, але для вас неприємну, бо він стояв на чолі військ, що боролися за незалежність Західної України* — що Андрія Мельника побито так, що між його ранами було: зломання 8. правого ребра, ушкодження олеєчної і багато инших поважних ран. (Мін. Жихліньскі: Там була взаїмна бійка дозорців з вязнями!) А всіх ушкоджень тіла у інж. Мельника було аж 16. Ось дійсність, пане міністре, і та дійсність — подія у Львові — відповіла на брехливий лист польських письменників. Поза тим був іще цілий ряд ріжних бунтів і голодівок політичних вязнів в инших місцевостях. (Шум).

Дійсність виясняє багато річей; дійсність простує фальші, звідки би ті фальшиві слова не падали, чи з уст о. Вирембовского, чи з уст того достойника, що повинен був признати й осудити такі надужиття, а не їх заперечувати. (Шум. Голоси: Він осуджує!). Я тепер не знаю, чи маю вірити п. мін. Жихліньскому, чи може його товаришеві, котрий кілька днів тому сказав, що було ледви кілька випадків побиття вязнів у Білостоці. Тоді ціла Палата — коли не ціла, то принайменше ті, що

мають іще сумління

— була обурена тим, що п. віцеміністр мірить проступки якоюсь дивною міркою: числом фактів. Якщо було 100 фактів побиття, то обурюється, а як один, то не обурюється. Саме в тих словах п. віцеміністра було дивне для нас те, що п. віцеміністр не обурюється, що був хочби один факт биття. (Мін. справедливости Жихліньскі: Жалоби були!). Як було 2 і 3 факти, то може бути 10 і 100. Деж ця тама, що здержує, аби те число не росло? Тепер приходить п. міністр і каже, що п. віцеміністр того не сказав. Хтож бреше, міністр, чи віцеміністр? (Віцемаршалок Осецкі: Прошу не вживати таких висловів! Шум. Мін. справ. Жихліньскі: Жалоби були!).

Другий оборонець теперішнього стану тюремщини, о. посол Вирембовскі, сказав тепер, що нема биття як системи і давав іще вияснення, що таке система. Але *окремих, спорадичних фактів биття вязнів цей член Тугутівської комісії не заперечив.* А тепер приходить п. міністер і каже, що о. Вирембовскі сказав також неправду. Крім цього, як могли ви, пане міністре, покликуватися на свідоцтво комісії Тугута, коли ви самі сказали, що звідомлення тієї комісії нема. Якщо так, як що звідомлення нема, то не можна опосувати тим аргументом ані за, ані проти. П. міністер зробив так, хоч не знає висліду звідомлення тієї комісії.

П. міністер говорив, що в Польщі так добре, що *можемо похвалитися перед чужими народами*

станом тюремництва

і покликався на свідоцтво проф. Брунеля. У Львові той сам Мельник і инші освічені вязні ствердили, що тільки тоді осягнули свої права як політичні вязні, коли саме *заповіджено контролю стану тюрм* Міжнародним Червоним Хрестом. У львівській каторжній вязниці від часу візити делегата Червоного Хреста, проф. Брунеля, відносини поліпшилися і вязні одержали повноту своїх прав на основі акту з дня 8. листопада 1924, виданого президентом окружного карного суду. Від того моменту політичні вязні у Львові чулися по людськи, але минув рік — і надійшли відомости про скатування Паславського, пізнійше Оленського. А 10. вересня ц. р. привезено до тюрми Українця Василя Костинюка, скатованого так, що навіть втратив притомність, опісляж прийшли факти 16. вересня — катування Мельника, Зибликевича й инших.

П. міністр не *заперечує фактів*

голодівок,

але каже, що голодівки є наслідком змови. Я бажав би, аби п. міністр хоч один раз спробував, що то значить голодівка, тоді так не говорив би. Але чи п. міністрові відомо, що *люде голодують на те, щоб видобути акт обвинувачення?* Такі випадки були в Різному, коли людина пересиділася довше як рік у тюрмі і хопилася саме такого радикального засобу, як голодівка тільки з тою метою, щоби доручено їй акт обвинуваченна. Тоді ще людину випущено. Не маю тепер при собі тих документів, але я міг би виявити назвище: це студент одного закордонного університету, розуміється — Українець.

А тепер кілька слів про закон. Коли цей закон про тюремництво вносять і чуємо тяку промову п. міністра, що *заперечує всі відомі факти биття і знущання над вязнями,* то чогож можна надіятися від того закону? Бо закон — то що инше, а виконання закону — инша річ. Як не уздоровиться відносин, як не буде гостро каратися всіх проступків, що дійсно мали й мають місце, то тоді ніякий закон не поможе.

А коли цей закон хоч би побіжно перечитати, то бачимо, що він не вводить нічого нового. Не говорячи вжа про те, що на основі того закону затримуеться превенційні арешти. Візьмім хоч би кари. Хто накладає кари? Які є кари? Бачимо тепер, що кари накладає по своїй волі начальник тюрми. Як би цей закон уже обовязував, то цей директор львівської тюрми при вул. Баторія, допустившись такого нечуваного проступку, робив би на основі того закону, бож він може накладати кари довільно. Що ж отже цей закон поможе!

Дальше говорить закон про контролю. Він створює окрему інституцію контрольорів, інспекторів, окружних ревідентів. Ми маємо соймові комісії для поовірки тюремництва і що ця соймова комісія помогла? Що може помогти контроля урядової комісії, що можуть помогти інспектори, коли найвищий контрольор в особі п. міністра заперечує самі факти биття вязнів — усупереч дійсности?

Дальше говорить закон про це, що вязні підлягають лікарській опіці і т. д., а дійсність відповідає на це так, як то мало місце в останнім випадку у львівській тюрмі, де лікарі свідомо укривали проступки тюремної влади і щойно коли допущено приватного лікаря, то він присилував тих судових лікарів скваліфікувати і признати те, що дійсно мало місце. Як би не було нинішньої заяви п. міністра, то може ще яка наївна людина, прочитавши цей закон, повірила би, що може прийти якесь поліпшення. Але коли маємо нинішню промову п. міністра, котрий заперечує навіть самі факти побиття — то цей закон не поможа. І з того, що бачимо й тепер чуємо, виходить, що ми є свідками тієї моральної кризи, про котру я вже недавно говорив у моїй буджетовій промові. Може отруя, що нею заразилася відроджена Польща від держав заборчих, ділає вже так, що *Польща втратила почуття правовости і вже не обурюється на це, на що реагує кожна здорова людина, що ще має сумління.* (Оплески на українських лавах.)

По широкому світі.

Зединені Держави мають намір звернути Німеччині її сконфісковане майно підчас війни. Проект такого звороту стане предметом найблизшої сесії „конгресу". Иого прихильниками є президент Кулідж і сенатор Борах.

Над англійсько-німецьким торговельним договором, який підписали дві держави, будуть радити ще подрібнійше німецькі та англійські знавці цього тижня в Льондоні.

У роковини захоплення влади нинішнім СРСР., представники цього уряду в Римі запрохали офіціяльно на бенкет міністрів фашистівського уряду.

Фінансовий проект нового фр. міністра фінансів Пенлеве прийняла одноголосно Рада міністрів. Курс франка зріс.

Новий комісар Сирії, сенатор Жувенель, заявив, що заведення мира в Сирії можливе тільки засобами мирного порозуміння. Сирія повинна одержати автономію. Одночасно телеграфічні звістки кажуть про критичне становище французьких військ у Дамаску.

Ватикан має намір створити окремі делегації, яких метою буде розсліджувати обставини, в яких находяться меншости (імовірно: релігійні) в ріжних державах та країнах.

Король Аннаму, Кай Дінг, помер у 40-ім р. життя (Аннам, країна на сході Індокитаю, франц. кольонія від 1884 р.; має 6 міл. мешканців і 230.000 квадр. км.)

Рад.-турецький фронт. Переговори між Секі беєм, тур. послом у Москві і Літвіновим довели до заключення оборонної рад.-турецької конвенції. Туреччина і СРСР. на основі конвенції виступають солідарно в справі Мосула, панмузулманського руху і льокарнських договорів. Туреччина попре рад. політику на сході Европи й Азії. Підпишуть конвенцію з кінцем листопада після повороту Чічеріна.

Радянська Україна.

Кооперативні надужиття.

Останніми часами помітно дуже часті випадки перепродажі кооперативами предметів першої необхідности приватним торгівцям. Управа Вукоспілки одержала документальні дані про те, що такої перепродажі на більшу скалю допустилася районова кооперативна спілка в Житомірі і житомірський Цербкоп. Перша перепродала приватним торговцям 69 відсотків мануфактури, одержаної від державного мануфактурного тресту для заспокоєння потреб своїх пайщиків, а другий перепродав 50 відсотків одержаної мануфактури. За те притягнула управа Вукоспілки обидва кооперативні установи до карної відповідальности. („Правда").

Безробіття в Одесі.

На 58 тисяч робітників є в Одесі 40 тисяч безробітних, а того 20 тисяч є членами професіональних союзів. Харківський уряд рішив поширити в Одесі громадські роботи, побільшити число безплатних обідів та зорганізувати висилку частини безробітних на роботи в инших містах. („Правда".)

Допомога голодуючим на Західній Україні.

Всеукраїнська контора банку закордонної торговлі внесла тисячу карбованців до фонду центральної комісії для допомоги голодуючим на західно-українських землях.

(„Правда".)

Вже вийшов з друку накладом У.П.Т.

Шкільний Співаник

укладу д-ра Ф. Колесси. — Обіймає 227 пісень. — Ціна одного примірника лишень 3 зл.
з мельодіями дібраними і уложеними відповідно до методичних вимог науки співу, для ужитку у середніх і народніх школах та низших курсах фахових музичних шкіл. 3—3
739

Головний Склад в Книгарні У.П.Т. Львів, вул. Руська ч. 8.

Стрімголов.

Львів, 10. листопада 1925.

„Польща переживає тепер не тільки економічну, але й моральну кризу" — говорив в загальній бюджетовій дебаті голова Українського Сойм. Клюбу пос. С. Хрущький. До цих двох криз слід додати ще й третю: кризу політичну, як внутрішню так і зовнішню.

Польща — згідно з ідеольогією всіх польських партій без виняткy — є національною державою, державною організацією польської нації. Всі инші народи: Українці, Білорусини, Німці, Жиди, Литовці, що складають майже половину населення сучасної Польщі, є тільки предметом досвідів польської більшости. Польща є демократичною республикою з конституційно-парляментарним устроєм, але вже два роки не має парляментарного уряду. Сойм, який на основі конституції є всевладний, по суті являється анемічним касиновим клюбом, аборищем менше й більше кепсько вихованих людей, а соймові фракції маріонетками в руках диктаторського безвідповідального, непарляментарного уряду. Коли центральний уряд є диктаторський і безвідповідальний, то такими ще в більшій мірі є також його бюрократичні представники у всіх ділянках державної адміністрації, особливо на „кресах". Якунебудь державну установу чи ділянку адміністрації не взяти, чи це буде політична адміністрація, чи поліція, чи скарбовість, чи шкільництво, чи навіть суд — всюди різко проявляється та моральна криза, про яку згадав пос. Хрущький.

Відносини державних чинників і польського громадянства до непольських народів, а в першу чергу до найбільшої 7-ми мілионової територіяльної нації — Українців — в своїх негативах осягнули кульмінаційну точку. Сьогодня вже навіть українські протести проти польського режіму не мають тієї різкости, тієї експресії, що мали давнійше. Постороннiй глядач або невдумчивий агент польської влади міг би дійти до помилкових висновків, що українське населення в Польщі погодилося зі своєю долею, що воно зрезигновано піддалося всім експериментам й операціям, та озброївшись принципами про „непротивлення злу", безрушно дожидає хвилі, коли йому буде нанесений останній удар.

Без сумніву, українське населення дійшло до деякої рівноваги, одначе такий стан не є випливом резигнації, тільки причин і наслідків, — з українського становища — зовнішнього характеру. Те, що було до передбачення на основі нашого знання польського національного характеру, сьогодня здійснюється з невблаганою фаталістичною неминучістю, зі залізною льогікою. Незручність, хапчивість, пажерливість, ненаситність, виключність і „месіянство" польської політики довели до того, що все котиться стрімголов, у пропасть, без застанови і стриму. Холодний обсерватор польського державного життя не може дати себе обманути усім тим „народовим святам" і иншим несмачним маніфестаціям дешевенького калібру, не може поважно брати тієї тандити, зпід якої теліпається відразливе лахміття дійсности, що закриває роздливі рани польської політики взагалі, а національної зокрема.

Сьогодня вже надто ясно, що економічна й моральна криза є основою політичного банкротства. Правда, все ще можна доглянути традиційну бундючність, таку звичайну у кожного банкрота, одначе для нікого не є тайною, що саме криється за тією маскою. Що більше! Навіть найбільш „патріотична" польська преса починає добачувати, що все йде стрімголов, що розклад поступає рухом рівномірно прискореним, що вниз котиться їх віз. В польській пресі являється безліч лікарів, які хотіли б всякими порошками оздоровити хворий організм, одначе нема відважного, й сміливого й відповідального хірурга, що перевів би радикальну операцію.

Аж в останніх днях зявилась у Варшаві цікава книжка „Błędy i doświadczenia naszej polityki wschodniej", якої автор мав відвагу сміливійше глянути дійсности в лице. Між иншим він твердить, що дотеперішня польська політика довела до того, що українські території польської республики є неминуче втрачені.

Не вдаючись поки-що в ближчий розгляд преміс і висновків тієї книжки та не зупиняючись над виведеними там „зрадчими засобами", мусимо зазначити що відвагу автора, мусимо підкреслити, що він вірно оцінює положення. Як зі змісту книжки слідно, її автор є великим польським патріотом, активістом, визнавцем великодержавної Польщі, а й він мусів ствердити те, що ми стверджували вже не раз. Тільки в крайній конечности, тільки ставши віч-навіч з дійсністю, можна було відважитися на таке твердження, що перекреслює всю дотеперішню польську політичну ідеольогію. А до того очевидно примусила його тільки конечність, тільки свідомість того, що над Польщею висить грізний Дамоклів меч, що крайна небезпека за спиною.

Без сумніву, такі і не инші мусіли бути наслідки польської політики. І такі і не инші є причини рівноваги, яка в деякій мірі опанувала українське громадянство.

Ф. Ф.

ГРОМАДСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ СВІДОЦТВОМ ЗРІЛОГО НАРОДУ!
Купуйте
Акції Земельного Банку Гіпотечного
Львів, Підвалля 7.

По змові на італійського диктатора.

Винуватці явні та чужі.

В Італії невгавають труси, арешти, слідства, поклики до помсти і насильства. Фашистівська влада стверднла, що змова на Муссоліні́ого була приготовлена, найшла буцімто безпосередніх винуватців, але цього їй мало. Вона шукає широко розгалуженої сіти заговору поза межами Італії, підозріваючи чужинні держави в хитрих затіях проти теперішнього монархістичного ладу, що має аж двох королів, номінального і фактичного: Муссоліні́ого.

Дотеперішні офіціяльні ревеляції фашистівського уряду не розясню́ють нічим таємної історії змови. Уряд не в силі найти фактичного матеріялу, який доказував би, що змову приготовляла вся соціялістична партія до спілки з масонами, не кажучи вже про участь цілого французького уряду, підозрілого фашистами в цій акції. За те відомо, що фашисти давно вже приготовлялись до наступу проти помірко́ваних соціялістів, які були найпалкійшими оборонцями прав пар-

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 30-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Розмова з паном радником.

(Докінчення.)

— Отже Ви вважаєте, що приватні школи У. П. Т. ліпші? — питає пан радник трохи мякше.

— Після того, шо Ви мені сказали, мушу ствердити, що кожна наша школа стоїть ціле небо вище як ця, яку Ви вважаєте зразковою. У нас крім приписаного шкільного знання одержують діти і старанне національне виховання. Найбільше уваги присвячується в наших школах, очевидно, українській історії, науці про українські землі та українській літературі. Приготовляючи своїх учнів на будучих громадян, наші—особливо середні школи У. П. Т. — позаводили й ріжнородні громадянські установи, як н. пр.: „Наукові читальні", „Літературно-бібліотечні гуртки", „Фільософічно-природничі", „історично-соціольогічні та географічні", „Драматичні", „Музичні", „Протиалькогольні", „Пласт" і т. и. У всіх школах У. П. Т. народніх, середніх і фахових звертається велику увагу на практичний бік відповідно до сучасних життєвих потреб української нації. І так: у всіх школах твориться практично шкільні кооперативи, щадничі каси, а далі ріжні варстати, як: ткацько-килимкарські столяроські, шевські, шиття і крою, переплетницькі, моднярства, курси роблення гудзиків і поосягається вистати инших родів ремесла. Також накинену польською владою науку польської мови, польської історії і географії опановують наші діти цілковито і навіть польські державні інспектори висловлюються з великим признанням про инші приватні школи. Це відноситься, очевидно, не тільки до наших львівських шкіл, але також до шкіл У. П. Т. і в краю. Наприклад в Золочеві польський державний шкільний інспектор просто був захоплений новою методою навчання без букварів і звичайних шкільних читанок — тільки за помічю складаних букв, окремих ілюстрованих листків з відповідними текстами та бібліотечних книжечок до читання, очевидно у відповідно уложеному порядку. Захоплювався принципом: „школа волі і труду" та дивувався надзвичайним успіхам і замилуванню до школи й науки, яке викликує така новітня метода, вповні приноровлена до фізичного й психічного розвитку дітей. Він просив директора нашої школи дозволу, шоби учительство державних шкіл могло приглянутися і прислухуватися методі навчання в наших школах і користало з того. Очевидно, цьому проханню не відмовлено.

Або нпр. в чортківській гімназії УПТ. заряджує куратория зразкову лекцію з математики, на яку приїзджають директори і професори дооколичних польських гімназій та візитатор з рамени куратории. Очевидно, лекція випала дійсно зразково, а присутні визначні педагоги не мали слів похвали. Що в нашій гімназії УПТ. в Рогатині всі абітурієнти здали іспит зрілости перед чужою комісією зі Львова— про це загально відомо. — Як вчать по наших школах УПТ., може послужити хочаб отсі відірвані, але дуже характеристичні факти: Учениця, що з достаточним успіхом скінчила третю клясу одної нашої львівської школи УПТ., здала з добрим успіхом вступний іспит до гімназії. Визначний ученик пятої кляси польської державної народньої школи переписався до нашої школи. І показалося, що з історії, географії, природознавства та німецького навіть в приближенні не знає стільки, що найслабший ученик дотичної кляси нашої школи. — Навпаки учениця, яка у нас мала загальний достаточний поступ в науці, здала іспит до державної школи з відзначенням. І так далі. Таких прикладів міг би я навести більше, а колиб Ви цікавилися, то можу на доказ послужити й іменами.

— Дуже дякую! Я Вам вірю!

— Тому, пане радникy, не патріотизму ради, але з чисто річевих причин зробіте добро для своєї донечки, як що перепишете її з клясторної школи Н. Н. до нашої рідної школи УПТ.

— Сердечно дякую Вам, пане добродію, за Ваші труди. Ви навели такі незбиті аргументи, такі наглядні докази, що мене цілковито переконали. Я Вам дуже вдячний за це, бо, бачу, що в рідній школі найде моя донечка саме те, чого ми обоє з жінкою бажаємо. Правду сказавши — я досі не знав, як поставлені наші приватні школи... А тепер зовсім певно запишу мою доньку до рідної школи УПТ.

— Тішить мене дуже, що моя розмова з Вами віднесла успіх. Уважаю свою місію за скінчену. Прощаюся, бо маю ще вступити до кількох хат. Моє поважання, пане раднику!

— Моє поважання! Отже на „першого" вересня зовсім певно маєте мою донечку в рідній школі! — докінчив пан радник, сердечно стискаючи руку біля дверей.

—

Минув „перший", „другий" і „десятий", минув місяць, минув другий, а донечки пана радника в рідній школі як нема так нема. Вона й далі ходить враз з багатьома иншими дітьми найвизначнійшої української інтелігенції до приватної клясторної школи Н. Н. з польською викладовою мовою, бо це школа для дітей „з ліпших домів"...

Чи не в той спосіб рекрутуються у нас і ріжні типи „злотої молодежи", відомі з останнього процесу Фільсевіча?...

— Над цим повинні застановитися ті, які в чужій школі бачуть спасіння й будучність своїх дітей.

ламенту та демократії. Не дивниця, що таку змову вони використали як нагоду порахунків зі соціалістами. Поміковану соц. партію розв'язали. Одночасно арештували ген. Капелльо, особистого ворога Муссоліні. Капелльо був одним з тих, що повів похід на Рим і сподівався нагороди за це, та Муссоліні не зробив його ні военним міністром, ні головою міліції. Вважений генерал мав прилюдно висловити погрозу, що на випадок протифашистівської революції він візьме провід революційних банд.

Не буваний посол Цамбоні, а генерал Капелльо має бути, по останнім звісткам, головним аранжером заговору. Він мав приготовлений до втечі у Францію автомобіль, прибрану маску зі штучною бородою. В провінції Умбрії арештовано людей в одній фабриці амуніції, що стояли з ним у тіснім звязку. У Турині арештували ген. Джіямпієтро і бувш. посла Ковзі, а в Римі — Дучі, що провадили опозиційним товариством Італія Лібера (розв'язанним кілька місяців тому). На підставі урядових даних нитки змови збіглись у масонських колах Франції, які піддержували змову фінансово. Фашистівська партія заявляє з обуренням, що змова мала на меті підорвати основи теперішнього ладу в Італії в користь її ворогів чужинців. Один з її органів каже так: „Тут діло йде не про життя одної людини, а про життя Муссолініого (прізвище видруковане великими буквами!). Муссоліні стоїть поза всяким писаним і моральним законом, бо він стоїть над ним, так само як понад правом стоїть рідний край, за який убиваємо иних або даємо вбити себе.

Лють фашистівських провідників паде жахом на населення. Вчорашні вороги фашизму, лякаючись переслідувань, зголошуються масово в члени фашистівської партії. А партія почуває свою ще більшу силу. Секретар партії, відмовляючи надто численним неофітам, кепкує собі, що партія мусіла би видрукувати як стій стільки членських карт, скільки Італія має населення. Національноліберальна партія і група фракції лібералів у парляменті видала поклик до своїх членів вступити на протязі місяця до фашистівської партії, щоби боронити державу перед антинаціональними елементами, що хотять її знищити.

Чужинна преса, даючи огляд останніх подій в Італії, висловлює в різних формах погляд, що джерело змови находиться швидше в самих настроях італійського населення, якому відобрали конституційні демократичні права, ніж у чужинних організаціях.

З церковних справ.

Целібат у перемиській епар[х]ії.

Дня 20. жовтня вїхалися питомці по перемиської духов. семинарії. Прийнято тільки тих, що заявили згоду на целібат. З тих питомців, які — протестуючи проти примусового целібату — були виступили з семинарії, тепер вернуло з I. року 3-ох, з II. року 4-ох. Решта — около 40 — розбрилася по світі. Між тими є й такі, що були рішені висвячуватися в целібаті, але в доказ солідарности з товаришами тепер не вернули до перемиської семинарії, і шукають собі пристановища або в монастирях або в инших дух. семинаріях. Одначе зустрічають труднощі, бо між нашими епископами є умова, яка датується від часу форсування целібату, що питомець одної семинарії не може бути прийнятий до другої. На I. рік до перемиської семинарії зголосилося щось понад 20 кандидатів (хоч конкурс цього року не був розписаний), які згодились на целібат. Багато між ними таких, що попередніми роками старалися, щоби їх прийнято, але ординаріят не признав їх гідними. Тепер прийнято всіх, бо заява стати целібом являється під теперішню пору єдиною і всеобіймаючою чесностю для кандидата на священика...

Питомці, що тепер є на IV. році, після торічнього „указу" епископа мали би або оженитися, і чекати, аж їх епископ завізве на IV. рік студій, або висвячуватися в целібаті. Це їм і тепер повторено, одначе вони всі остали в семинарії, бо женитися „на вітер" — ніхто не має відваги. З певністю жде їх неодна прикра несподіванка, бо еп. Коциловський неуступчивий. Ні протести світської суспільности, ні трагедія 40 усунених питомців (а скільки ще таких буде, показує Станиславів!) не відстрашують його від ломання наших відвічних церковних канонів і звичаїв. Чи не краще було би звернути оцю енергію сліпої упертости на поборювання чужих, ворожих затій? От нпр., щоби епископ прилюдно запротестував проти того, що його підпис знайшовся на проклямації польського обходу „żołnierza nieznanego". Бити того, хто недужий лежить у ліжку, — це (щоби більш не сказати) не є ніяким геройством.

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитринової в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Різницька 6.** Заступників пошукується. 717 6—8

П. Т. Публиці
до ласкавої уваги!

Неодна ґаздиня, хотячи набути наші вироби, думає, що одержить їх, жадаючи цикорії, а не виразно „Франка". Думка хибна.

Бо назва цикорії є загальне означення, коли слова „Франк" і охоронна марка „млинок до кави" є товаровими знаками, хороненими законом. Під цією назвою вільно продавати тільки давно випробовані і улюблені вироби фірми Франка, яких щодо смаку, аромату і видатности не можна порівнати з иншими фабрикатами,

В інтересі, передусім ласкавої Пані є, при закупні спеціяльний натиск класти на назву Франк і охоронний знак „млинок до кави".

Генрика Франка Сини С. А.
Скавіна—Краків

Вирізки.

Розчарування американських Поляків. — У Польщі „самі ошуканці й злодії". — В гостях у „русских"?

— Нар.-демократичний (вшехпольський) „Дзенник Зайонзкови" в Шікаго поміщує звіт з відчиту американсько-польського діяча д-ра Каліша з його вражінь в Польщі. Д-р Каліш ділиться ось такими вражіннями зі своїми земляками в Америці (подаємо за „Іл. Кур. Цодзен.", ч. 307 з 8. ц. м.):

„Супроти нуждетних заробітків і шаленої дорожнечі, супроти застою в промислі і недостачі спорту не можна завважувати тим, що живуть в Польщі. Фахівець заробляє від 2 до 5 зол., а звичайний обід коштує найменше 2 зол. Тому жебраків є безліч. Другою болячкою є надмір інтеліґенції, що не хоче братися до торговлі і промислу. Польський сойм робить прикре враження. Звичайна, надто поважна саля. Всі говорять одночасно, нічого не чути, ніхто не знає, про що йде річ. Після обясненні вижче критики, одним словом образ нуждний розпуки. Митна війна Польщі з Німеччиною є нонсенсом. З її причини стоять вагони. Німці — то люде приятельські, врозумілі й мудрі. Поляки надуваються і хотять показати Німцям, що то вони можуть звоювати. Але за те по німецькому боці добробут, по польському — нужда. Земельна реформа є повним фіяском. Парцеляція маєтків то нещастя. Віддано землю людям, які або нічого не продукують, або стільки, щоби з бідою прожити (Антоо має мабуть на думці військове осадництво. — Ред.). Одним словом, Польща, та наша кохана, то не давна Польща. Нема в ній одної доброї річи. Самі ошуканці й злодії, люде непрактичні, незручні, зарозумілі, лінаві і дурні".

Провідним мотивом усіх тих вражінь є те, що в „Польщі треба стерегтися на кожнім кроці".

Важко щонебудь відняти від цеї непідхлібної характеристики. Шкода, що д-р Каліш не завитав на „креси".

— „Русскій" журналіст А Юш-Гзовскій, тепер співробітник Корфантівської „Ржечипосполіт-ої", після своїх поїздок по Волині завитав і до Галичини. З тих поїздок містить він побіжні, менше й більше неграмотні звідомлення, підправлені спеціяльним сосом. Підчас свого побуту у Львові відвідав „русско-польський" публіцист відомого адвоката д-ра М. Глушкевича. На основі звідомлення в „Ржечипосполіт-ій" (ч. 304 з 7. ц. м.) між гостем і господарем вивязався такий діяльог:

— Пан меценас, якщо не помиляюся, є лідером старорусинів?

— Прошу вас, я не Русин, я все уважав себе русским.

— Це значить ви є Росіянином? — питаю здивований.

— Не в державному розумінні того слова, тільки в національному. Я і мій батько вродилися тут, на Галицькій Руси. Тільки в часі війни короткий час жив я в Росії.

— Якою мовою користуєтеся ви й ваша сім'я?

— Вдома все говоримо по російськи; хоч наші діти, зовсім зрозуміло, побирають науку в польських школах, то одначе знаменито знають російську мову. Є тут 120 російських родин (себто старорійських, як тут нас неправильно називають).

— Чи ви є греко-католицького віроісповідання?

— Я православний, бо в 1828 р. мої предки не перейшли на унію. — Бачу, що вас, пане редакторе, то все дивує. Чи ви не чули про русских з Прикарпатської Руси, про тих „Галичан", що їх тут так переслідував австрійський уряд? Мого свояка прогнали з львівської гімназії за те, що читав Пушкіна, а за твори Гоголя нас садовили в тюрму. В околицях Львова маємо чотири русско-православні села (по вашій номенклятурі — російські). В дні проголошення війни австрійські жандарми вивели до тих сіл і без суду повісили 40 селян. Православних попів, яких я з неб. д-ром Дудикевичем боронив перед львівським судом як посуджених в шпигунстві з користь Росії, — хоч винесено увільняючий присуд — теж вимордували жандарми „Його Цісарської й Апостольської Величности"...

— А яке є відношення панів до польської держави?

— Найприхильнійше. Дуже льояльно служимо в урядах, в судах і т. п.

Так мав виглядати цей діяльог. Сумніваємося, щоби він у всій своїй основі відповідав дійсности.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Справа нац. меншостей.

9. XI. почала наради спец. комісія знавців, покликана премієром для видання опінії в справі нац. меншостей. В нарадах узяли участь: б. мін. Василевскі, пос. Звежиньскі, д-р Левенгерц, віцемін. Студзіньскі і секр. секції нац. меншостей при раді мін. Забєжовскі. Мають розглянути матеріяли до урядових внесень про санацію відносин на „кресах" і справи нац. меншостей.

Протиітал. демонстрації в Югославії.

8. XI. були в Сплітї протиіталійські демонстрації. Багатотисячні товпи населення ходили улицями й демолювали італ. крамниці. Військо розігнало демонстрантів. Демонстранти, головно студенти, спалили на пл. Єлячіча італ. прапор. Другий прапор знищили перед італійським консулятом. Демонстрували теж проти мін. заг. сп. Ніначіча, котрий гратулював Муссоліниму з приводу викриття змови на його життя і видав приказ поліції в Загребі, щоби здавила силою проти ім. демонстрацію. 9/XI. багатотисячна товпа в Загребі намагала дістатися до італ. консуляту, щоби задемонструвати проти поступування фашистів супроти югославянського часопису в Трієсті „Єдіност". Сильні відділи поліції відперли демонстрантів, котрі від рана до пізного вечера повторювали демонстрації. Раз удалося демонстрантам дістатися аж до італ. консуляту і здобути італ. прапор, котрий пірвали на шматки і кинули в болото.

Монарх. змова в Баварії.

„Франкфуртер Цтг." приносить вістку про небезпеку нового держ. перевороту в Баварії. Два довголітні помічники б. насл. престола гр. Зольдена і ком. баварської райхсвери ген. Мер питалися властей, що робитиме бав. уряд, коли кн. Рупрехт у найблизшому часі буде чутися покликаним обняти урядову владу. Баварський уряд заявив, що є щоправда настроєний монархістично, але є обовязаний боронити конституцію і тому виступить проти всякого перевороту. „Нас фрае Пресе" повідомляє з Берліна, що на чолі монархістичного руху в в Баварії станув ген. Мер й Ікслєндер. Берлінські ур. кола думають, що мають доволі засобів, щоби здавити пробу перевороту.

Повстання обіймає Палестину.

Льондонські часописи повідомляють, що повстання в Сирії збли жається до границь Палестини. Сконстатували, що повстанські емісарі підрідстаються до Палестини.

Начальник Внєшторґу.

Уряд СРСР. іменував нач. комісаром Внєшторгу Стомонакова. Іменування це настільки замітне, що Стомонаков є рішучим прихильником буржуазного напрямку економічної політики СРСР.

Хто зрадив змову на життя Муссоліні?

Медіоланська „Уніта Католіка" повідомляє, що Замбонія зрадив його найбільший приятель редактор Квазі. Після нарад над подробицями змови в Олександрії Квазі покаявся і повідомив поліцію.

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновішої продукції (системи радіо з підладкою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати призначенням цілої земської кул, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревскі, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових зинть, також українських та Мещінського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.

Генеральний репрезентант на Польщу:

ЙОСИФ ВЕКСЛЕР

Львів, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 1—8

НАПІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Дм. Мудрецький

відкрив і веде адвокатську канцелярію

в ЧЕСАНОВІ

762 в ринку, в домі Шпіргач. 3 —5

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·09·75—6·05·75, чекані, пом. 6·06·75—6·05, англ. кор. 0·17·50 — 0·17·75 нем. 0·02·50 —0·02·75, франц. банкн. 0·27·50—0·27 бельгійськ. фр. 1·14·00—1·15·00, анг. фунт. 28·46—28·40.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк. 23·50—23·70; 20 марок. 27·50—27·75; 10 руб. 30·80—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51·25—0·51·80, 5 зл. кор. 2·58—2·62, фльорени 1·29—1·31, рубл. 2·15—2·15·50, рубель дрібним сріблом 1·06 —1·10.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 20·50—21·50, жито краєве, з 1925 р. 13·00—13·15, ячмінь галицький броварський —·— до —·—, овес гал. 16·25 до 17·25.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист у добі пекельній!

НОВИНКИ.

— **Невинно увязнений.** Від 19. IX. сидів у слідчій вязниці львівського карного суду Іван Попель з Вищенки великої, київського судового округу під закидом злочину мордування на польськім комісарі ще в 1918 р. Переведене слідство викликало повну його невинність і звільнення деяких обвинених, які обговорені шовіністичною пресою хотіли знищити невинну людину. Дня 6 листопада випущено проти нього слідство і він вийшов на волю.

— **Новий томмей у Львові** ч. 10 йде від вчорашнього дня з Гетьманських валів до замарстинівської рогачки.

— **Ucrainica.** В берлінськім денникy з 24 жовтня 1925 (субота) помістила німецька письменниця Анна Шарлотта Вутке дуже гарний переклад новелі Богдана Лепкого „Цвіт щастя". „Die Blume Glück". Та сама авторка в тому самому часописі ч. 488 помістила літературний нарис п.н. „Ukrainische Dichter" (Шевченко і Франко). Провідною гадкою нарису є слова: Die ukrainischen Dichter rangen von jeher und ringen noch heute gegen eine doppeltlinge Brandung feindlicher Lebenselemente gegen die nationale Schmach und die Verleumdung ihres Volksbewusstseins.

— **Чи вільно завсіди ґонти копаного мяча?** У Варшаві скінчилась цікава судова розправа, що мала предметом конфлікт рабіна з жидівськими спортовцями. Варшавський рабін запротестував, коли побачив як Жиди ґонять копаного мяча. Коли аргументи делегатів рабіна не помогли, Жиди, що прийшли з ним, побили спортовців. Суд засудив рабіна на гривну за нарушення публичного спокою, а спортовців на місяць вязниці.

— **Виїзд на Рад. Україну.** На днях виїхали на Рад. Україну після пятилітнього еміграційного життя письменник Клим Поліщук і його дружина Галина Орлівна. З того приводу п. К. Поліщук надіслав нам листа, в якому між иншим дякує всім, що відносилися до нього з сердечною щирістю. Особливо дякує п. К. Поліщук родині о. Івана Руловича, в якого домі приходилося йому жити й працювати.

— **Нема здорових людей.** Американський лікар Фіск, що є директором „Нью-Йоркського Інституту продовжування життя", заявляє, що на підставі своєї 12-літньої статистики, оглянувши 400.000 пацієнтів, не найшов ні одної особи зовсім здорової. З 40 проц. людей, які не потребували конче лікарської помочі, більшість була нервових або малокровних. Всі або пили надто багато кави або за багато курили, чи були перепрацьовані.

— **Кому бракує каламар?** Гадав би хто, що якомусь урядовцеві, письменникові або иншому бідоласі, що мусить жити з чорнила. Тимчасом світ довідується, що за каламарем шукає наслідник англійського престола, вернувшись з далекої подорожі по світі. Між його улюбленими предметами на кораблі був також його довголітний каламар, який весь заторпастився. Вся львіська служба, а навіть поліція шукає тепер за ним каламарем. Щаслива людина, що не має инших клопотів сміючися 30 літ і приготовляючись на престол найбільшої світової держави!

— **Перемоги шахіста.** Капабланка, один з найбільших теперішніх сучасних шахістів, гоже тепер у Москві. Цим р. н. м. на 15 одночасних партій з професорами університету виграв 12, програв 2, одна була „ремі".

— **Ще й мало.** Одна з найбільших американських артисток Мері Пікфорд, що заробляє річно в Америці мільони, стала директоркою великого банку. Видко, що вражіння акт. Її не вдоволяють. Або: що поизбивала стільки грошва, що більшість капіталу в банку належить до неї.

— **Посол для ґенерала.** Французька Академія поставила кандидатом маршала Петена, що тепер веде війну в Марокко, на приємнійше, і хто зна, чи не почесніше становище. Він має стати завідуючим історичного музею в замку Шантії, де колись жив славний від Конде та Монморенсі. Там є збірка цінних образів, рукописів та инших дорогоцінностей і бібліотека з 30.000 томів. Музеєм завідує Академія. Маршал Петен, коли скінчить марокканську кампанію, поїде туди доживати своїх літ.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять другий день розправи.

Переслухання інсп. Савіцкого займило знов майже весь час розправи. На вступі трибунал заявив устами провідника, що на таємність розправи не погоджується. Супроти цього приступлено до переслухання свідка при салі, набитій публикою.

Інсп. Савіцкі каже, що в слідстві переслухував його п-р Пйотровскі в присутности слідчого судді Рутки. Д-р Пйотровскі запитав такі слова: „і проголошуючи крайно комуністичні гасла сказав, що революція піде в тому напрямі, що знесуть усякі державні та національні границі". Почувши те свідок звернув увагу д-ра Пйотр. на те, що він того не сказав, що говорив не про комуністичні гасла. І тут почалася між ними дискусія на тему комунізму.

Свідок заявив, що на тих справах розуміється краще і на наведений текст протоколу не погодився, а натомість згодився на вписання до протоколу таких слів: „висловлював комуністичні гасла". На жаль вчора на розправі довідався, що в протоколі всеж таки найшлися „комуністичні гасла". Поза тим його зізнання погоджувалися із зізнаннями інсп. Лукомского.

Прокуратор звертає увагу на суперечність зізнань свідка в слідстві і тепер в тому напрямі, що давнійше свідок зізнав про жалі Штайґера на житівські кривди в той спосіб немов би він їх виливав так без причини і сам від себе, а тепер твердить, що Штайґер робив це на його запити. Свідок каже, що теперішні його зізнання правдиві, а зізнання у слідстві були зложені під впливом зденерування інцидентом із д-ром Пйотровским.

Провідник трибуналу: Алеж ви складали ті зізнання у слідстві перед поденерованням.

Свідок: Потім я повторяв зізнання, бо попередній протокол подерто.

Прокуратор: Ви не поділяли концепції Лукомского а все одно в рапортах покликувалися саме на ту концепцію.

Свідок: Так, але пізнійше я вложив инший рапорт.

Д-р Ґрек питає свідка, чи він вичерпав усі запити зі свого боку при допиті Пастернаківни. На те свідок відповідає, що при політичних замахах не можна собі уявити виконуючих замаху, який не мав би всекурантів. Метою тих останніх є обеззброїти свідка, що вкотрась би на виконуючих замаху. Пастернаківну могли всекуранти обезвладнити штилетом, або боксером.

Д-р Ґрек: Мені не те цікаве, а що иншого. Чи ви вважали за вказане питати Пастернаківну про щонебудь тоді, коли вона вказала на рух руки Штайґера при кидненню бомби.—Свідок каже, що ні. А далі заявляє, що колиб Штайґер говорив щонебудь про комунізм, або про те, що належить до иншого т-ва поза Маккабею, то він був би його питав в тому напрямі і щось все таки був би з нього питягнув про комунізм. На запит д-ра Ґрека розвиває свідок цілі картини українських військових організацій.*) Говорить про їх роботу, про справу бл. п. Бесєдовської, Гречанівського, Твердохліба та що найцікавійше твердить, що про все те має інформації з львівських українських кол. Він чує, знає, що в часі атентату не мав ніяких даних про життя тих організацій і мав переєдчення, що вони фактично не істнують.

Прокуратор: Ви нам чуть розказували широко і докладно про істнування українських нелегальних організацій, про які ми знаємо. Але я запитаю Вас, чи істнування таких організацій доказує, що замах вийшов від них?

Свідок: Певно, що ні.

Прокур.: А чи між Жидами нема революційних організацій? Свідок: Так, є комуністичні. Прокур.: А ліґа Поалей Сіону, а Бунд і Комбунд? Свідок: Так, істнують. Прокур.: А чи ви собі пригадуєте, що в рапорті писали про те, що замах не вийшов від українських комуністичних ні націоналістичних кол? Свідок: Так, але не було ще доказів, не було ще статтей в українських газетах. Прокур.: А чи поява тих статтей є доказом, що замах вийшов з тих кол? Свідок: Певно, що ні.

На тому закінчилося переслухання свідка інсп. Савіцкого.

Прокуратор поставив внески: 1) на покликання Пастернаківної для переслухання її в справі допиту, який переводив з нею Савіцкі; 2) на конфронтацію інсп. Лукомского з Савіцким. 3) на відчитання телефонограми-репорту інсп. Савіцкого з 15. IX. в справі атентату, в якій він був переконаний про вину Штайґера.

Д-р Ляндау домагається предложення прокуратурою всіх актів, якими вона в тій справі розпоряджає та поширює внесок прокуратора в тому напрямі, щоби конфронтацію поширити ще на Сухенка, Францозову і ком. Вічиньского. Крім того домагається відчитання трьох чисел „Газети Ходзенної", для внесення звязку зізнань інсп. Лукомского зі статтями у тій газеті. Проти цього останнього внесення запротестував енергічно прокуратор.

Свід. С. Ахт, абсольвент прав, знає обвинуваченого з гімназіяльних і університетських студій. Штайґер був визначним сіоністом і працював у Маккабеї. Позатим свідок не зізнає нічого цікавого.

Свідок Ю. Островскі гімназист нічого нового до розправи не вносить. Бачив, як летіла бомба.

*) Тут то свідок плете „смалені дуби" про апокаліптичну „Волю" і про „Кума". Що до цього останнього, то вважає його за найстрашнійшого. Не знає сердега, що „Кум" або Комітет української молоді істнував ще перед війною і що одиноку його метою були виключно університетські справи. Перед війною займався він акцією для заснування державного українського університету, а по війні організацією українського приватного університету.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітківич:

Холорів. сала Народ. Дому.

11.XI. „Пан Твардовский".

12.XI. „Ріс".

13.XI. „Казка старого млина".

Нові декорації і костюми. 562 33—?

Український міщанський хор Д. Котка

у середу 11.XI, Кадуш.

у п'ятницю 13.XI. м. Рогатин.

у суботу 14.XI. м. Рогатин.

у неділю 15.XI. Пінчайці.

у понеділок 16.XI. м. Пінчайці.

у вівторок 17.XI. м. Бережани.

у середу 18.XI. м. Бережани. 768 3-?

Надзвичайні загальні збори Кружка УПТ. в Бережанах відбудуться дня 21 листопада пп. о год. 11-ій передпол. у власнім будинку. Предмет нарад: 1) Вибір голови. 2) Внески і запити. *Виділ.* 777 1—1

Кружок УПТ. в Бережанах відкриває з днем 1 грудня пп. приготовний курс до І-шої і вищих клас гімназійних. Зголошуватися в канцелярії адвоката п-на Хичія в Бережанах. 777 б) 1—1

Вечорниці з танцями відбудуться дня 14 листопада 1925 в малій салі т-ва Лисенка заходом читальні „Просвіти" на Личакові. Стрій візитовий. Початок о год. 9. Вступ на салю лиш за поміченими запрошеннями, які видає зараз п. Плетінка в „Дністрі" Руська 20, а вдень вечорниць при касі.

Дрібні оголошення.

ПЕРЕКЛАДЧИК, який має готовий до друку зразковий український переклад твору Гребінки „Чайковський" буде ласкавий подати свою адресу до Українського Базару в Стрию. 755а) 3—

ПИСЬМЕННИКИ і перекладчики, які мають готові до друку зразкові українські переклади творів чужомовних літератур, будуть ласкаві подати свої адреси до Українського Базару в Стрию. 755 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 760 2—5

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛАС

Львів Потоцького 4. II. пов.

775 **ординує від 3—5.** 1—5

Футра мужеські Футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

775 25—30

Оповіщення.

Звичайні Загальні Збори „Повітового Товариства Кредитового" кооп. з обмеженою порукою у Теребовлі відбудуться дня 27. листопада 1925 р. о год. 2-ій попол. в салі „Міщанського Братства" при вул. Острожського в слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів.

2) Звіт з діяльности Виділу.

3) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії.

4) Вибір нового Виділу.

5) Вибір делегата на Заг. Заг. Збори Матірного Т-ва „Просвіта" у Львові.

6) Внески і запити.

Виділ.

776 1—2

Дня 23. листопада 1925 р. о год. 12. в полудне в великій салі Народнього Дому в Копичинцях відбудуться **Звичайні Загальні Збори Філії Т-ва „Просвіти" в Копичинцях** з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів.

2) Звіт з діяльности Виділу.

3) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії.

4) Вибір нового Виділу.

5) Вибір делегата на Заг. Заг. Збори Матірного Т-ва „Просвіта" у Львові.

6) Внески і запити.

Виділ.

776 1—2

Пяніна ПЕТРОФА і Арнольда ФІБІҐЕРА надійшли

КАІМ І СИН

Львів, Коперника 16. Телефон 20—45. 1-3

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 254 (10.637). Львів, четвер 12 листопада 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

I.

Для майбутнього нашого історика великою загадкою буде розлом, який з приводу целібату заіснував між нашим громадянством та епископатом. Перед ним будуть квестії: чому епископи так упевто, „за всяку ціну", обстоювали целібат? Як могли в таких трагічних часах, коли єдність і згода були наказом простого „хлопського розуму", підвати нормальний звязок із цілим громадянством, не зважати нінащо, а робити своє? Чи ціла суспільність була така тупоумна або сліпа, що не бачила рацій, які епископів доводили до „невмолимости"? Або може епископи не бачили рацій, які заступала суспільність? Чому саме?

Про целібатову реформу написано в нас не одне тверезе й мудре слово (але тільки проти целібату, бо „целібатники" якось не відзначаються „людьми пера"). Та всежтаки донині не маємо належної відповіди на поставлені питання. А річ не малої ваги.

Найпростійша відповідь була би така, що Рим дав приказ нашим епископам. і вони мусять перевести целібат; бо якщо не послухають, то... „в одставку". Польща на тій точці вповні згідна з Римом, отже натиск на епископів неухильний, — Одначе коли призадуматися над політикою Риму в таких справах, то річ виходить зовсім неправдоподібна. На львівському синоді 1891. р. представник папи дуже натискав на Отців Синоду, щоби видобути від них ухвалу на целібат. Ось це політика Риму в таких справах: повести діло так, щоби місцеві духовні власти перевели ухвалу, а Рим це тільки „благословить", потвердить. Теперішня пресія з Риму з певністю не може йти иншляхом. Алеж наші епископи дуже легко могли би опертися такій пресії. Повинні би тільки покликатися на це, що ціла суспільність противна целібатній реформі, та що нині в нас такі обставини, що всяка більша реформа в церкві небезпечна, а Рим певно дав би спокій цілій справі. Значить, що наші епископи самі хочуть целібату. Певно, що вони похвалилися у Римі своєю „епохальною" реформою, і що римські духовні власти їх похвалили за це. Отже тепер прикро приходилось би їм „помати" своє слово. Та всежтаки — хоч це прикре — не є воно неможливе. Треба би тільки написати до Риму: Ми не сподівалися, що реформа викличе таке негодування, та що стане такою небезпечною... А якщо цього епископи не зробили (тільки митрополит, як зачуваємо, мав якесь таке письмо вислати до папи), то вони є властивим джерелом целібатної реформи, вони самі з себе її хочуть і переводять її за всяку ціну. Отже виключно на них спадає ціла відповідальність за наслідки.

Але чому епископи так „на смерть закохалися", (инше слово тут було би непідхоже) в целібаті? Видно, що вони в останніх часах набралися такого духа, для якого обовязковий целібат є „conditio sine qua non" (необхідною умовиною). Це дух латинської церкви, в якій обовязковий целібат завдяжено вже від IV. ст., а від II. половини XII. ст. його введено в цілій латинській церкві і боронено всіми засобами та способами.

Нині, наслідком обставин, ніщо не є більше чуже для нашої суспільности, як оцей „латинський дух". І ось саме в тому суть цілої трагедії. З розпадом Австрії розпалась наша політична формація, а релігійна сильно захиталася. Суспільність відхрещується від латинства (це не те саме, що католицтво); латинство—є для неї символом поневолення. А епископи йдуть саме в сторону латинщення...

Значить, ми на розстайній дорозі! Всіх суспільних процесів початок малий; спершу без наглядних переворотних наслідків. Але хто вміє читати в людських душах, для цього ясно, що духовний розлом між нашим епископатом і суспільністю розриває наш галицький світ на два ворожі собі світи, які мусять з собою звести боротьбу на життя і смерть, бо тільки так один зможе стати переможцем. А хто визнається в наших обставинах, для цього ясно, що наслідки цієї боротьби будуть катастрофальні. Тепер пора епископів. Суспільність безрадна лежить на „лопатках". Може тільки кричати й громадити невдоволення в серці—більш нічого. Тому епископи й не звертають уваги на її рації і протести. Невмолимо роблять своє. Але що буде, коли прийде пора для суспільности: коли вона зможе випростуватися і силою обстати за своїм „світом"? Певна річ, що суспільність тоді буде так само неуступчива, як тепер неуступчивими є епископи.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі пихолиття!

Радянська Україна.

Новий склад уряду України.

Друга сесія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад затвердила такий склад Раднаркому України: Голова уряду — Чубар; його заступники Булат і Сербиченко; нарком робітничо-селянської інспекції — Лебідь; комісар освіти — Шумський; нарком фінансів — Кузнецов; нарком юстиції — Скрипник; нарком здоровля — Ефімов; нарком соціяльного обезпечення — Познанський; нарком праці — Горбачів; нарком внутрішніх справ і голова ДПУ — Балицький; нарком земельних справ — Дудник; голова Всеукраїнської Ради народнього господарства — Аусем; уповноважений закордонної торговлі — Золотарів; нарком внутрішньої торговлі — Чернов; уповноважений закордонних справ — Шліхтер; уповноважений для військових і морових справ — Єгорів; уповноважений почт і телеграфів — Синьків; уповноважений шляхів — Александрів; управитель ЦСУ — Мазлах; голова українського Держпляну — Гринько; голова адміністративно-фінансової комісії — Полоз; голова комісії для розгляду законодатних предложень — Райхель. Крім народніх комісарів входять до уряду також т. зв. уповноважнені Союзних Комісаріятів на Україні, що користуються в раді комісарів правами комісарів. Правами комісарів користуються також і голови названих в горі установ загально-державного значіння.

Державна фабрика взуття у Харкові.

Президія Українського Держпляну рішила відкрити в Харкові велику державну фабрику взуття, яка давала би річно щонайменше 12000 пар чобіт і стільких черевиків. („Правда").

Рукопис В. Г. Короленка на українській мові.

В архівах Володимира Короленка в Полтаві найдено його рукопис пз. „Суми", написаний українською мовою. Короленко змалював у цьому творі сорочинську трагедію з 1905 року. Рукопис передано в руки спеціялістів по українській фільольогії для опублікування.

(„Правда" з 27. X. 925).

Розлам серед українських автокефалістів.

В українських церковних кругах розростається розлам. Серед автокефалістів повстала група тав. діяльників, які відділилися від автокефальної церкви. „Діяльники" виступили проти митрополита Липківського, проти Чехівського та инших провідників. В останніх днях жовтня відбувся в Київі зїзд тих автокефалістів, які обєднались проти теперішніх провідників української автокефальної церкви. Ці останні мали викликати невдоволення серед „діяльників" завдяки своєму неясному відношенню до радвлади та завдяки своїм звязкам з українськими контреволюціонерами за границею. Такі інформації подала московська „Правда". Їм нема причини не вірити, бо більшовики вже давно старалися ослабити українську автокефальну церкву в нутра. Остаточно їм це вдалося. „Діяльники" — як це видно з усього вище сказаного — являються беззастережними приклонниками радянського устрою. Чи та нова група є направду сильна і чи вона зможе підірвати авторітет старих провідників і ветеранів української автокефалії та посіяти до них недовіря серед вірних, про те важко щонебудь сказати, бо дані подані „Правдою" занадто загальні та поверховні.

По широкому світі.

Становище СРСР. до Ліги Націй засував представник радянського уряду в Льондоні, Раковський так: СРСР. є в опозиції до Ліги Націй, але не до міжнародньої организації, що має на меті зближення народів. СРСР. готов розброїтись за прикладом инших; щодо забезпеки то годиться на неї тільки тоді, коли вона торкатиметься забезпечення теперішнього внутрішнього ладу, тому, що всі держави творять ворожий фронт проти ладу СРСР.

Німецькі економісти прислали на руки президента Гінденбурга заяву, що є за тим, щоби приняти договори в Льокарно.

В Югославії продовжуються вуличні демонстрації проти Італії. Юрба зірвала з італійського консульства прапор і подерла його.

Абд-ель-Крім — як заявив новий губернатор Марокка Стег, — не вислав до нього ніяких послів у справі миру; зрештою, якби бажав миру, то міг би попросту припинити воєнні операції, бо Франція не є формально в війні з Абд-ель-Кримом.

Нового персьчого шаха Пагляві признали офіціально всі чужинні держави.

Президент нім. парляменту заявив, що договір підписаний у Льокарно прийме німецький уряд, не розвязавши парляменту.

Проект нового роззброєння предложила Франція у Лізі Націй: ні одна країна, на суходолі або морі, не сміє мати більшої сили як Ліга Націй.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 829/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 250 (10.620) z dnia 7. listopada 1925 r. pod tytułem: „Karnyj plebiscyt" w ustępach między słowami: dorazowoho zmitu na sztajgerom... a: Niczoho dosi zawiera znamiona wysiępku z art. VIII. ustawy z 17.XII. 1862 Nr. 8. 1863 Dzpp. uznał dokonaną w dniu 6. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 7. listopada 1925 r. Hawel.

Red. czas „Dilo" we Lwowie. Pr. 825/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 249 (10.619) z dnia 6. listopada 1925. r. pod tytułem: „Łysty z Warszawy" w ustępach między słowami: a) dobrymy namirnymy... a: Ta ceju kraplynoju, b) neloroszni chwyliny... a: benex, c) manifestacja... zi swistom, d) uczasty w nij... a: manifestacji tadzież e) w ustępie od słów: W widnoszenni do cei... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 5. listopada 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sopą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 6. listopada 1925. Hawel.

Правительственна ґвардія.

Львів, 11 листопада 1925.

Може ще ні одна з польських партій не перейшла в останніх роках такої „еволюції", як тзв. Польська Партія Соціялістична. Її соціялізм має тільки святочний характер і при виступах на закордонній арені. В Польщі пепесівці є найвірнійшою ґвардією реакційного уряду братів Ґрабських. Тут, внутрі, з пепесівського соціялізму лишилися тільки отруби, себто дешевенька демагогія. Справді, ніхто не впав ще так низько, не затратив особистої й вірної гідности, ніхто так в практиці не розійшовся з теорією, з програмою, як пепесівські служаки реакційно-диктаторського польського уряду.

Недавно рішалася доля уряду братів Ґрабських. Перед зібранням сойму пепесівці горлали проти чього й вимахували пястуками; коли ж прийшло до голосування, певні здали голоси за Ґрабським. Розуміється, не без деякого decorum. Вл. Ґрабські не поскупився на фрази, тримаючи одною рукою капіталістів, а другою пепесівців. Капіталістам говорив він: „Промисловцям прийде уряд в поміч кредитами; пепесівцям підніс дарунок словами: „Соціяльне законодавство є політичним здобутком, яке не може бути змінене без згоди працюючих кляс". І цих фраз вповні вистарчило, щоби крайну реакцію й пепесівців звести до спільного знаменника, щоби їх запрягти до свого воза як вючних звірят. Всі селянські фракції, навіть пястівці, голосували проти Ґрабських; тільки реакція (ендеки, хадеки, дубадеки) на спілку з пепесівцями врятували цей уряд загальної нужди й нечуваного гноблення не-польських народів. А як подає „Штандар Людови", головним мотивом такої поведінки пепесівців було те, що вони одержали від Ґрабського гроші на санацію пепесівського банку („Банку Людового") у Варшаві. Уряд Ґрабських удержався 20-ма голосами пепесівців. Та це не має великого значіння. Такий чи инший польський уряд все буде урядом політичного гнету, економічної нужди, культурної відсталости. А важне те, що демократизація й перекупство запустили свої коріння так глибоко, що й колишня єдина антитеза польської реакції — пепесівці за гроші, відушені зі спавперизованого сільського люду стали звичайними послугачами найреакційнійшого уряду, перетворилися зі заступників працюючих мас в правительственну ґвардію.

Та брати Ґрабські не вдоволилися подачею пепесівських голосів за своєю диктатурою. Вони наказали своїм преторіянам зігнати малоземельних й безземельних польських хлопів на маніфестаційний зізд, якого завданням вотувати колонізацію й осадництво, обнаті польським законопроектом про земельну реформу. Зізд призначено на неділю, 8. ц. м. Перед зіздом центральний орган пепесівців „Роботнік" писав:

„Тепер сойм ухвалив новий закон про земельну реформу, дуже далекий від того, чим така реформа повинна бути. Ми сказали: коли вже так на протязі 6-тьох літ в живі очі глумляться з селян і не дають їм землі, то треба вкінці зробити початок, нехай буде й така реформа, щоби нарешті забратися до вирішення обшарників. Опісля можна буде поправити й поліпшити".

Отже „нехай буде й така земельна реформа!" — така, якої хоче польська реакція, на яку згодяться польські поміщики, реформа за соленим викупом, яка в поміщицьких руках лишає величезні простори щонайкращої землі. Так кажуть тепер правительственні преторіяне. А тому сім літ иншими словами добивалися вони до душі селянського люду. В р. 1918 пепесівська „Хлопска Доля" писала:

„Малоземельний селянин і дрібний фармаль не мають за що викупити землі. На те нам скажуть, що він того є ріжний банк, який повинен набути землю і віддати незаможним селянам на довголітню сплату. Той спосіб є теж кепський для безземельних і малоземельних селян, бо не лише побить селянина довжником на довгі літа, але й утруднює йому прожиток на тій землі, бо коли сплати рат банку мусить платити податки. Нагарувався хлоп кілька літ і зійшов на дріт.

І перед виборами 1922 р. пепесівська „Хлопска газета", гостро осуджувала земельний закон з 1920 р.

„Всі ті, яким закони й сойм признали первенство до набуття земельних наділів, нічого не опержали. Бож не головним чином нужарі, а котрого нуждря стати на те, щоби заплатив за морґ хоч би 300.000 М. (себто до 200 зол. на теперішню валюту). То мусить бути змінене. Мусимо домагатися, щоби землю від ібрано поміщикам без викупу і віддавано її рільним робітникам і малоземельним. Але це може бути змінене будучим соймом".

Прийшов „будучий сойм", в якому пепесівці, що здобули майже половину своїх мандатів на селі, стали правительственною ґвардією і горлають: „нехай буде й така земельна реформа!" — За високим викупом, з кольонізацією і осадництвом. Не тільки горлають, але й на приказ свого „цезаря" Ґрабського скликують до Варшави зізд малоземельних і безземельних селян і під охороною поліції ухвалюють прийняти й „таку земельну реформу". Коли Незалежна Хлопська Партія робить віче перед пепесівським зборищем і намагається відтягнути селян від пепесівської лапки, то пепесівські хулігани колами розправляються з опонентами.

„Роботнік" ось так представляє цю подію:

„Перед початком зізду трапився ось який інцидент: посли з Незалежної Хлопської Партії (всупереч щиросердому застереженню організаторів конґресу, що вони не будуть допущені на конґрес) явилися перед будинком цирку (де відбувався зізд — Ред.) і почали роздавати свої листки й відозви проти ПНС., провокуючи зібраних. Коли не помогли чемні (?!) уваги робітників, щоби відійшли з місця, де їх ніхто не просить, наш міліцянт (себто пепесівський хулїган — Ред.) вхопив пачку роздаваних відозв. Тоді один з послів вийняв револьвер (?!). У відповідь на те міліцянт ударив його колом, а обурені робітники кинулися на послів."

Тим якраз відріжнюються „новітні" польські преторіяне від старих, що за зброю мають звичайні чорносотенні коли. Але цю поведінку пепесівців в справі земельної реформи повинні затямити собі ті „кресові" землі, що обдаровували „новітніх" преторіянів своїми голосами.

Ф. Ф.

Тільки 4 сторінки!
ПАСТА
ПУРУС
СВІТОВОЇ
СЛАВИ.

15 ц. м. здвижується висилку часопису тим ВП. передплатникам що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—1

Буря від Сходу.

Невигасла сила ісляму.

Майже щодня часописи приносять нові вістки про поширення бунтів у мусулманських країнах.

У двох частинах світа переділених морями, родяться одночасно повстання і ведеться завзята війна, оживлена цим самим духом. Європейці, що забули про релігійні війни, мало розуміють внутрішню силу ісляму і не здають собі справи з його притаєної могутности.

Сила нових релігій щезала звичайно з силою держав і їх політичного впливу. Іслям є виїмком від цього історичного явища. Він не тільки лишився по розпаді великанської держави, але й приєднав собі щораз більше нірних. Від Марокка до Китаю 250 мільонів людей поклоняється йому. Нині є 70 міл. мусулманів в Індії, 30 міл. у Китаю, 20 міл. у Туреччині, 10 в

О. Л.

Останні наукові праці

ак. проф. Смаль-Стоцького.

(З приводу 40-літнього ювілею його наукової діяльности).

Академік проф. Степан Смаль-Стоцький присвятив найбільшу частину свойого життя науковому дослідженню української мови. Праці П. Житецького, К. Михальчука і А. Потебні це основи наукового вивчення української мови. На жаль, вони недостатні і українська мова була до початку 20-го століття навіть славістам дуже мало відома. Праці Огоновського, Верхратського, академіка Кримського й инших молодших дослідників причинилися чимало до прояснення історії та правил української мови, другої по великости між усіма славянськими, мови осередка славянського язикового простору, мови родовища всіх Славян. Одначе дуже велику, може цілі найбільшу, послугу віддала науковому дослідженню української мови праця проф. Стоцького. Він дав нам не тільки найповнійший донині образ живої української мови і найбільше запізнав із ним цілий славістичний світ; він освітив початок української мови, її родовід та вказав її місце серед инших славянських мов зовсім инакше, як це було загально прийняте славістами.

Вислідом його довголітньої праці в цій ділянці являється видана у Відні в 1913-ому році (разом з покійним Гартнером): Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache (550 стор.). Що торкається початку й місця української мови серед инших славянських мов, ота граматика була несподіваним і дуже сильним випадом проти загально авторітетної у славістиці теорії про „праруську" мову, против теорії відомих груп поміж славянськими мовами, отже і „руської" групи, вона доказувала, що українська мова не ближча великоруській, ніж нпр. сербській, одним словом ота книжка, в якій зведено до купи увесь відомий до цього часу науковий матеріял, була тараном проти підстав „руської" ідеольогії щонайвидніших славістів від Шлайхера по Ягіча, Вондрака і передусім Шахматова.

Останній, як найбільший борець за праруську мову, справедливо уважаючи, що граматикою проф. Стоцького сильно загрожена наука про загальноруську язикову одність, хотяй би лиш у передісторичній добі, чимскорше, бо вже в 1. н-рі київської „України" (лютий 1914) оповістив велику відповідь проф. Стоцькому у статті: До питання про початок української мови. В ній відповіді великий учений ще раз доказує, що між українською мовою та „иншими руськими мовами існувала в минулому не лише тісна спільність, але навіть і повна одність" та що далі „з повним правом" можна говорити про „праруський язик". Та, бачиться, було цього замало самому Шахматову. До цеї уперве сильно захитаної справи він повертає раз-пораз, в розправі: Краткій очеркъ исторіи малорусскаго (украинскаго) языка в енциклопедичнім творі: „Украинскій народъ въ его прошломъ и настоящемъ" (Петроград 1916) і в творі „Очеркъ древнѣйшаго періода исторіи русскаго языка (Петроград 1915). А всеж таки і цейже сам Шахматов признає, що відома шкільна „Руска граматика" проф. Стоцького „дуже поважна поява", що й велика наукова його граматика, з якої уступом про початок і місце української мови серед инших слав. мов він так сильно не погоджується, „цінне надбання для словянознавства", що в цій граматиці „докладно описано українську мову в сучасному її стані завертаючи бачність і на діялектичні явища та висвітлюючи багато дечого також історично в области фонетики і в инших розділах граматики", що „критика відзначить, звичайно, низку недоїмток в описах і висненнє подробиць, але навряд чи ущербить ціну цій граматиці, „значній прислузі славістам".

Усі визначні славісти в Европі відгукнулися скоро на цю першу наукову граматику української мови. Не можна було промовчати її. Усі старші авторітети боронили своїх старих позицій. Ягіч назвав навіть уступ про початок української мови — тенденційним, алеж цей-же сам Ягіч, реферуючи в 37. томі свойого славнозвісного Archiv-у останню працю Шахматова про повстання руських мов (Очеркъ древн. періода исторіи русскаго языка), всеж таки чемно зазважує, що „цілість виглядає трохи штучна, ідеї містця за сильно насилують матеріял даних фактів"... Стара будівля починає звільна зарисовуватися...

Увага, викликана оцею граматикою в науковому світі, була така сильна, що й міністер освіти у українській державі, основуючи Українську Академію Наук в Київі, в порозумінні з комітетом основників покликав її автора, самого одного з поміж усіх наших учених тоді ще австрійської займанщини, в першу чергу в члени цієї Академії.

Добре відома поважна німецька накладня Гешена (Sammlung Göschen, Berlin-Leipzig) доручила тій проф. Стоцькому уладити короткий німецький підручник для вивчення української мови і в 1914 р. появилися обидві частини цеї праці п. н. „Ruthenische Grammatik" і „Ruthenisch deutsches Gesprächbuch", аналогічні до „Russische Grammatik" і „Russisches Lesebuch", уладжених для цього видавництва знаменитим славістом проф. Бернером ще в 1897-ому році.

В цьомуж 1914 р. появилися ще дві дрібні, але дуже цінні наукові праці проф. Стоцького, а саме його ювілейний виклад на зборах Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові 10. березня 1914 р. про ідейні основи творчости Т. Шевченка і студія в київській „Українській хаті" 1914 р. про наші „Правописні непорозуміння" (в окр. відбитці Київ, 1914). Перша книжечка являється взірцем, як багато змісту і яку безліч праці можна замкнути в однім короткім, прозорім і натхненім викладі „на стару тему". Це безумовно найкращий образ творчости Шевченка, який маємо. Щож торкається другої книжечки, треба дуже жалїти, що воєнна хуртовина відвернула від неї увагу наших учених, які придумують щораз то свіжі правила нашого правопису, чужі фонетиці нашої мови і далекі від основного наказу кожного фонетичного правопису: пишіть, як правильно говориться! Що правильне і що неправильне в мові, вчить граматика.

(Докінчення буде.)

„LUCULLUS“

Реставрація, Львів, Хорущина 5., — поручає вибагливу кухню під управою нового кухаря. Смачні і обильні обіди з 3-ох накрить (10 страв мясних до вибору) по 1 зол., вечері з 2-ох накрить по 90 сот. Абонамент місячний ев. тижневий дуже дешевий. Надзвичайна чистість. Дбайлива обслуга. 756 2—3

Щастя поколінь залежить і від економічних умовин, які створимо для них.

У першу чергу купуйно

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

Єгипті. Створення арабської держави належить до чудесних пригод історії. Пророк Магомет, що в VII. в. по Хр. почув себе покликаним до створення нової релігії, не міг і в сні бачити, що дасть почин державі, більшій як царство Олександра Великого. Римляне прогнані з Сирії, де почували себе відвічними волоцюгами, побачили остовпілі, що степові племена оживляє нова віра, яка дає їм міць підбивати на протязі кількох літ Персію, Єгипет, північну Африку і частину Індії. Ця величезна держава вдержалась кілька віків. Вона не була ефемерною, бо дала почин новій оригінальній цивілізації, у добі, коли вся західна Европа потопала в варварстві.

Арабська держава, надто велика щоби вдержатись віками як цілість, розлетілась між Монголів, Турків та менші народи. Але її релігія має такий чар, що нові володарі приймали цю релігію. І ця релігія поширювалась далі. Великою політичною силою ісламу було те, що він різним расам давав єдність думки, найтривкіший засіб солідарности між чужими собі племенами. Коли Англія хотіла прогнати мусулман з Туреччини, весь ісламський світ піднісся голос в їх оборону. Коли Англія по війні вважала себе власником Константинополя, тоді вібрила зі здивуванням, що Турки, побиті та розбросні, мали змогу відкинути умови миру і прогнати Греків зі Смирни.

Европейські дипльомати, думаючи над мусулманськими країнами, розмовляли про політичні кордони та впливи, забуваючи про царство Півмісяця. Це незрозуміння сути ворожнечі по европейських державах коштувало Англію, Персію, Месопотамію та Єгипет, які вона вважала своїми довічними кольоніями. На перший погляд: слаба Туреччина, вміла видержати наступ европейських держав у Константинополі, маючи своїх однов'рців на просторах европейської кольоніяльної політики. Для підданих корану, державне і релігійне право творить одну цілість, незрозумілу для Европейців. Цим треба розяснити несподіванки для дипльоматів у Лозанні, де турецькі делегати промовляли не як переможені, а як переможці. Внаслідок незрозуміння психольогії мусулманів, авторитет Европейців на Сході втратив на довгий час свою силу.

Англійська дипльомація силкувалась піддержувати суперечні аспірації мусулманів у Месопотамії, Жидів у Палестині, Греків у Туреччині, але коли тільки наважилась на султана, що є для мусулманів божим представником — вони заворушились від Гангеса до Босфору. Останні невдачі Французів у Сирії та затяжна війна в Марокку має свої причини в боротьбі з магометанською вірою.

Европі загрожує знову релігійна війна, дарма, що вона вважала, що покінчила з нею з приходом XX. століття. Саме остання війна дала найкращі докази, як ідеї, що дрімають у широких масах віками, можуть прорватись від одної іскри і спалахнути світовою пожежою. Століття нічим не нарушили віри синів ісламу. Нині у численних конфліктах ця віра має змогу викресати новий огонь, з яким керманичі европейської цивілізації будуть приневолені щораз більше рахуватись.

Жидівська республика на Криві.

Розбіжности серед Жидів.

Як відомо, жидівську кольонізацію під Таґанрог найбільше жидівська організація „Джойнт“ (обединчий комітет жидівських організацій). Недавно відбувся величавий зїзд жидівських американських організацій у Филядельфії (про який ми писали), на якому рішено розпочати акцію для поточки Жидам Скоту, а не тільки кримським кольоністам. Очевидно, що в зїзді брали участь і члени „Джойнту“, а силкували його американські Жиди-капіталісти. Не зважаючи на постанову того зїзду „Джойнт“ зачіпається тепер у пресі та в проклямаціях виключно за допомогою для реалізації кримського кольонізаційного проекту. „Джойнт“ твердить навіть публично, що кримський проект є одиноким спасенням жидівства.

На філядельфійській конференції рішено також підтримати фінансово відбудову Палестини. Одначе „Джойнт“ тепер цілковито ігнорував цю постанову, тай побирає акцію відбудови жидівської держави в Палестині. Супроти такого становища „Джойнту“ рішили сіоністичні організації Америки розпочати негайно велику збіркову акцію для допомоги палестинським поселенцям. На чолі тої акції став д-р Ст. Вайс, невмолимий противник кримської кольонізації. Сіоністи вважають зірваним свій договір із „Джойнтом“, заключений у Филядельфії. Такі інформації про жидівські непорозуміння в справі кримської кольонізації принесла львівська „Хвиля“.

По шкільним плебісциті.

Відклики від інспекторсько-кураторських рішень.

В останніх днях розсилають шкільні інспектори по громадам рішення шкільного куратора про виклад плебісциту. Маємо під рукою зразки оповісток шкільного інспектора в Рудках.

Вони звучать:

Inspektor szkolny w Rudkach.
L. 3650.
Rudki, dnia 20. X. 1925.
OBWIESZCZENIE.

Ponieważ z prawomocnie oznaczonego w myśl § 11. rozporządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7. stycznia 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 3. poz. 33) obwodu... kl. szkoły powszechnej dotyczącą z ruskim językiem nauczania w Podzwierzyńcu wpłynęły deklaracje z żądaniem ruskiego (rusińskiego) języka nauczania od rodziców (opiekunów) 115 dzieci i ważne deklaracje z żądaniem państwowego języka nauczania od rodziców (opiekunów) 23 dzieci przeto na zasadzie art. 3. ustawy z dnia 31. lipca 1924. (Dz. U. R. P. Nr. 79. poz. 766) i § 12. powołanego na wstępie rozporządzenia Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 7. stycznia 1925. Kurator Okręgu szkolnego Lwowskiego rozporządzeniem z dnia 13. października 1925. l. 5435/I. N. orzekł że w 2 kl. państwowej szkole powszechnej w Podzwierzyńcu językiem nauczania jest wykład dwujęzyczny to znaczy: nauka odbywa się w języku państwowym i ruskim (rusińskim) według rozkładu godzin przepisanego rozporządzeniem Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 29. lipca 1925. L. 12335/I/Dz. U. Min. Wr. i OP. Nr. 13. poz. 105 str. 228.

Do niniejszego orzeczenia przysługuje interesowanym rodzicom odwołanie do Pana Ministra Wr. OP. w ciągu dni 14 od wywieszenia ogłoszenia w lokalu Urzędu gminnego. Odwołanie winno być wniesione na ręce inspektora szkolnego.

Inspektor szkolny
L. S. *Biemawski* wr.

Думаємо, що й инші шкільні інспектори розсилають такі енунціяції. Інспекторські оповістки вивішується в льокалі громадського уряду і пересилається один її примірник одному з батьків, що домагався української мови навчання в школі.

Від рішення куратора прислугує відклик до міністра віроісповідань і публичної освіти в речинці 14 днів від дня вивішення оповістки в льокалі громадського уряду. Відклик вноситься на руки шкільного інспектора. Має він бути зложений в польській мові, тому щоб всякі письма до центральної влади на основі закону з дня 31. липня 1924 про урядову мову адміністраційних властей мається виготовляти в польській мові. Загального зразку відклику не можна подати тому, що є різні причини, їзза яких вноситься відклик.

Одні батьки вносять відклик тому, що українську школу перемінено на утраквістичну, инші тому, що українську школу перемінено на чисто польську. Або в одній громаді батьки вкидають у відклику, що не внесено важних декларацій на 20 дітей з домаганням польської мови навчання, в другій доказують, що українські батьки внесли важні декларації за 40 дітей з домаганням української мови навчання. Слід зазначити, що коли в якійсь місцевости внесено важні польські декларації за 20 дітей з домаганням польської школи, а куратор звів двомовну (утраквістичну) школу, то на це нема ради і школа робити відклик.

Одначе звичайно діялося так, що або наші громадяне підписали декларації, не знаючи, що підписують — або поприписували польські декларації такі батьки, що не мають дітей в шкільному віці. Очевидно одні і другі декларації є неважні і слід їх у відклику оспорювати, наводячи імена і прізвища батьків, що підписали неважні декларації.

Відклик мають підписати батьки дітей, що внесли важні декларації з домаганням української школи. Коли з причини недостачі часу не можна зібрати підписів всіх батьків, вистане, якщо підпишуть лише деякі. Всетаки для пізнайомлення з формою відклику наведемо один зразок:

Do
Ministra wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w Warszawie.
(na ręce inspektora szkolnego)
w . . . . . .

Odwołanie
rodziców dzieci ukraińskich w gminie . . . . . powiatu . . . . . Województwa . . . . . od rozstrzygnięcia Kuratora Okręgu szkolnego z dnia . . . . . l. . . . orzekającego iż w . . . . kl. państwowej szkoły powszechnej w . . . . . nauka ma się odbywać w języku państwowym i ruskim. Rozstrzygnięcie to zostało ogłoszone w lokalu urzędu gminnego dnia . . . . . .

Kurator lwowskiego okręgu szkolnego w wyż naprowadzonem orzeczeniu orzekł, iż w szkole w . . . . . ma być wykład dwujęzyczny na tej podstawie iż wniesiono deklaracje za . . . . . dzieci z żądaniem ukraińskiego języka nauczania i deklaracje za . . . . . dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania.

Orzeczenie Pana Kuratora opiera się na mylnie skonstruowanym stanie faktycznym, gdyż nie wniesiono ważnych deklaracyj rodziców 20 dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania w szkole.

Mianowicie 15 rodziców dzieci, a to Iko Szczunak, Hryńko Szwed i t. p. podpisali polskie deklaracje, nie wiedząc co podpisują.

Dowód: przesłuchanie wyż cytowanych obywateli.

Podpisani proszą o podanie im do wiadomości wszystkich tych rodziców, którzy wnieśli deklaracje z żądaniem państwowego języka nauczania i wszystkich tych dzieci, za których wniesiono deklaracje, gdyż tylko w tym wypadku będą w stanie przeprowadzić zupełny dowód braku wymaganej ilości deklaracji dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania.

. . . . . dnia . . . . 1925.

Примітка Редакції: Всі правничі інформації в справі відклику уділює Правна Порада УПТ-ва в шкільних справах — Львів, Ринок ч. 10 II. поверх

За рідну землю.

Величаве віче в Копичинцях.

Дня 4. листопада п. р. відбулося в Копичинцях в салі „Народнього Дому“ велике віче в справі земельної реформи. На віче явилося понад 1500 громадян зі всіх сіл судового копичинецького повіту. Віче відкрив короткою й ядерною промовою д-р Завалнкут. До президії вибрано д-ра Бабія як предсідника, п. Борейка з Перемилова як його заступника та п. Борівського як секретаря. Про земельну реформу референував д-р Завалнкут, про теперішнє господарське положення села дир. Мартюк. По уважному вислуханню обох рефератів і по переведеній дискусії, вібрані приняли одноголосно відомі вже резолюції в земельній справі і рішили зібрати зі всіх сіл протести проти польської земельної реформи. Віче було справді величаве та зробило на громадян велике вражіння.

Віче в Гусятині.

Дня 5. листопада відбулося в Гусятині в салі читальні „Просвіти“ велике віче в земельній справі. Представники всіх сіл судового гусятинського повіту заповнили по береги велику салю. Вічем проводив п. Василь Остапчук, секретарював п. Рибак. Про теперішнє положення нашого села референував дир. Мартюк, про земельну реформу п. Завалнкут. По річевих і вичерпуючих рефератах вивязалася оживлена дискусія, в якій забирали голос о. Малиновський, о. Матковський, д-р Тригубків. Хаба з Чорнокінець. По переведеній дискусії принято відомі резолюції.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за три місцеві статті „Стрімголов“.

— **Нові судові розправи.** Дня 16. ц. м. починається IV. надзвичайна каденція присяжних суддів. З огляду на то, що до цього часу процес Штайґера не буде скінчений, засідатиме одночасно дві лави присяжних. Перед новою лавою будуть вестись такі розправи: дня 16. ц. м. проти Анни Стахів за вбійство дитини; 17. проти Софії Рева за цей сам злочин; 18. ц. м. проти Яна Колесяка та тов. за грабіж; 19. проти о. Йосафа Заверюхина Гричку, попопа за публичне насильство; від 23. ц. м. до 26. проти Пінкаса Менгота за вбійство своєї навченої та її сестри; 26. проти Миколи Вацька; 27. проти Олексачука Владики; 28. проти Михайла Цепхоли за злочин мордування. 1. грудня проти Олександра Скомбайла та 23-ох його товаришів за грабіжі та саботаж!

— **Делегація рабінів у кардинала Каковського.** Львівська сіоністична „Хвиля“ доносить, що до кардинала Каковського явилася делегація жидівських рабінів та намагала кінцевого урегулювання розводових справ. Дуже часто лучається — на думку рабінів — таке, що жонаті Жиди не беручи розводу, переходять на католицизм і женяться другий раз умотивовуючи своїм першим жінкам вийти вдруге замуж. Таких жінок є біля 7 тисяч. Кардинал обіцяв, що на будуче заборонить хрестити таких, що не матимуть розводів від жінок.

— **Будячі явища.** З польських часописів з одного дня виписуємо таку низку фактів: краківський суд подає список 32 фірм, які проголосили банкротство; у Вильні почався великий політичний процес проти цілого ряду політичних урядовців, що брали хабарі, головним обвинуваченим є підінспектор Жигмонт Толпіго і комісар Ян Шольц, яким „клієнти“ приславали безплатні „дарунки“; військова комісія перевела ревізію у фабриці газових масок у Скаржиску, де найдено 7 вагонів масок вартости 7 міл. зол. не до вжитку; у звязку з редукцією державного бюджету уряд має намір скасувати медичний виділ і хліборобсько-лісний у познанськім університеті, — рільничу академію в Дублянах та центральний дентистичний інститут у Варшаві. Веселі і будячі явища!

— **Фальшівники паспортів.** Поліція попала на слід одної організованої жидівської банди з Варшави, що фальшувала паспорти і приїхала на „гостинні виступи“ аж до Львова. Головну ролю грала в останнім епізоді якась пані Естера Копер, що хотіла візувати у французконсулаті аж три різні паспорти, а Бучача, Підгаєць та Бережан виступала під фальшивим прізвищем Наталії Айхенбаум у славнім львівськім готелю „Під трьома мурилами“ і мала спільників Мисля Стерфельда та Самуїла Лися. Історія предовга в подробицях, коротка в результаті і стара як паспортові клопоти.

— **Наслідник Фрунзе.** Деякі газети принесли вістку про те, що наслідником пок. Фрунзе на становищі народнього комісаря військових справ і голови Революційної військової Ради став Ворошиловський.

Небувала сензація **ВЗУТТЯ** красове і закордонне у великім виборі, як також **СНІГОВЦІ І КАЛЬОШІ „Третори“** по дуже дешевих цінах поручає нововідкритий магазин взуття **КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД.** 720 П. Т. Урядникам на догідні сплати. 4—6 **КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД.**

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Дм. Мудрецький

відкрив і веде адвокатську канцелярію

в ЧЕСАНОВІ

762 в ринку, в домі Шпіргал. 4—5

ВІДОМА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

ВАСИЛЯ ҐРЕСЯКА

у Львові, вул. Сикстуська 20.

виконує солідно і дешево одяги з першорядної матерії від 160 зол., як рівнож реверенди для Веч. Духовенства (також від 160 зол.). Різнородні матерії на складі 743 по конкуренційним цінам. 3—6

лов, дотеперішній командант московської військової округи. Вістка ця поки що не провірена.

— **Невідома пєса Толстого.** Французький театральний часопис „Комедія“ подає звістку, що російський письменник Сергій Мельгунов має в себе рукопис невідомої ще пєси Льва Толстого „Нетужа повінна“. Цю пєсу передала йому дочка письменника, Олександра, підчас революції. Толстой змальовує трагедію міщанської родини підчас боротьби за нові суспільні форми; пєса написана реалістично і нагадує своєю простотою „Крейцерівську сонату“. Тільки щодо часу її написання панує ще неясність.

— **Для аматорів моди.** У Парижі, місті, що живе також зі своїх вигадок віч по нової моди, появились такі нові зразки „смаку“: — жіноцтво носить маленькі капелюшини зі золотої або срібної мережки, по обох боках з великими райськими пе... — ...мі... і птахами; а мущини мають черевики з кольорових каблуками, червоними або синіми; инші навіть носять цілі черевики кольорові.

— **Шахові змагання у Москві.** Дня 9-го ц. м. почались міжнародні змагання шахістів у Москві, за якими всі спеціялісти та аматори шахової гри стежать з великим напруженням. Цей турнір перевищить своїми розмірами ще минулорічний нью-йоркський. Крім останнього світового майстра Капабланки і бувшого Ласкера, участь беруть: від Німеччини — Семіш, Австрії — Грінфельд і Таптаковер, Чехословаччини — Ретї та Шпільман, з Югославії — Відман, з Америки — Маршаль і Торре, з Польщі — Рубінштайн, з СРСР: Боголюбов, Левенфіш, Рабінович, Богатиренч, Лус-Хотомірський, Геневерський, Готтліб, Романовський та Верлінський. Усіх грачів буде 22. Найбільші дані на першу нагороду мають Капабланка та Ласкер. Поруч них стоять як кандидати Відман, Рубінштайн та Боголюбов. Неспозіванки може принести геніяльний 20 літній Мексиканець Торре і старий мистець Маршаль, який грає дуже неспівно, відповідно до настрою. На турнірі бракуватиме ще першорядної сили: найбільшого російського мистця Альохіна, що живе в Парижі і не хотів прийняти запросин московського комітету і рижського шахіста Німцовича, який теж стримався від участи з політичних мотивів.

— **Справа охорони льокаторів.** Соймова правнича комісія радила над внесеннями клюбів ППС. і НПР. у справі новелізації закона про охорону льокаторів в напрямі здержання автоматичної підвишки чиншу. З заяви делегата уряду виходить, що уряд противний проектам по здержання автоматичної підвишки чиншу. Зате уряд є за продовженням охорони фабр. льокалів, що гасне з кінцем 1925 р.; чинші не могли би перевисшати 100 проц. Уряд є за уповажненням судів до уділювання моратоpії, коли справа торкається мешкань 1 і 2-кімнатних, коли чиншу не плачено з причини безробіття, або з причини дійсної нужди.

— **Диверсанти біля Вильна.** Дня 7. цьогорічного листопада яких 15. озброєних у мавзери людей напали рівночасно на гром. уряд і постерунок поліції в Цейкинях, свенцянського повіту. Диверсанти знищили апарати телефонічної централі і забрали з гром. каси около 700 зол., потім підпалили будинок гром. уряду, котрий згорів разом із актами й інвентарем. Густа стрілянина унеможливила прихід помочі. Крім того диверсанти сильно остріляли постерунок поліції, в котрім був командант і постерунковий дижурний. Опісля диверсанти відійшли у напрямі Дунєнішок. Жертв у людях не було, лише вахтівник у Цейкинях був тяжко ранений. Слідство мало виказати, що напад виконали литовські партизани. Втрати в забраній готівці й інвентарі виносять 2300 зол. страти приватних людей, що живуть у гром. уряді виносять кілька тисяч зол. Льокаль гром. уряду був обезпечений на 13 тисяч зол. Шкільний інвентар і обстановка почтової агенції згоріли або знищені. Погоня за диверсантами була безуспішна. На місце нападу виїхали негайно представники власти свенцянського повіту. Приїхав теж командант поліції віленської округи і нач. слідчого уряду.

Ширіть наш часопис!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Резолюції пруських монархістів.

Як повідомляють із Берліна крім акції баварських монархістів виявляється рух між пруськими націоналістами. Консервативна партія скликала з'їзд, у якому взяли участь усі з дотеперішніх провідників партії, м. и. звісний дорадник Гогенцолєрна, Ольденбург-Янушав. На з'їзді прийняли резолюції проти дотепер. тактики нім. народовців. Нашою ціллю — каже резолюція — є відбудова давної німецької держави в дусі Бісмарка, направа злочинів, доконаних на давній Німеччині і привернення монархії.

Реверберації „Франкф. Цтг.“ про монархістичні пляни перевороту в Баварії є все ще предметом прилюдної дискусії. Соц. преса домагається карного поступування за державну зраду проти б. наслідника престола Рупрехта.

Америка і СРСР.

Зміна американської політики у відношенні до СРСР. зазначується щораз виразніше. СРСР. старається одержати в Америці довготривалі кредити для великого закупна в Зєд. Державах. Амер. фін. кола вірять у постепенну санацію СРСР. Побоювання комун. руху в Зєд. Державах слабне. Зворот ам. політики обявляється теж у допущенні численних радянських місій для управильнення закупна. Урядові кола розглядають справу допущення рос. студентів до ам. університетів. У фінансових ам. колах числяться з можливістю уділення для СРСР. довгороченцевої позички.

Після змови на життя Мусоліні.

Поліція обсадила редакцію соц. час. „Аванті“ і комуністичної „Унітà“. Після переведення ревізії локалі опечатано. Декрет префекта Медіоляну розвязує робітничі союзи в Медіолянні і Монзі. В декреті сказано, що обі ці робітничі палати служили виключно політ. цілям і прилучилися до переворотової діяльности.

Наради партії популярів виказали, що найвизначніші парляментарні провідники партії є за поворотом до парляменту і перерванням бойкоту. Це каже сподіватися, що таким саме буде оконечне рішення партії.

Приготування до зїзду в Льондоні.

„Тел. Уніон“ повідомляє з Льондону, що підписання льокарнських договорів, котре мається відбути в грудні у Льондоні, приготовляється вельми торжественно. У банкеті в палаті Бекінгем, на котрім має бути король і всі амбасадори, візьме також участь, вперше від хвилі вибуху війни, німецький амбасадор.

Соціялісти проти Пенлєве.

Фінансова комісія франц. палати депутованих відкинула 16 гол. проти 12 внесення соціялістів, щоби замісць 15 проц. данини від доходів з рухом. майна установити 15 проц. данину від вартости того майна. Соц. члени комісії заявили, що не зречуться своєї програми. Сконстатували, що навіть радикали спротивилися їх програмі, тому треба скінчити з дальшим веденням політики порозуміння між групами лівиці. Соц. група виступить у палаті проти проєкту.

Офензива проти Дамаску.

Французьке військо поготовляється до рішучого удару на відділи сирійських повстанців, що загрожують Дамаскови. 9. XI. фр. кавалєрія силою 4 тис. людя почала атаку.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·10·50—6·11·50, канад. дол. 5·63·00—5·63, чеські кор. 0·17·00 — 0·17·66 нові 0·02·50 —0·02·66, франц. франк 0·27·50—27·65 швайц. фр. 1·14·50—1·15·59, анг. фунт 28·55—28·80.

Золото. 20 кор. 24·40 —24·60, 20 франк. 22·60—22·90; 20 марк. 27·70—27·90; 10 руб. 30·80—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51·25 —0·51·50, 5 ам. кор. 2·58—2·66, фльорени 1·30—1·33, рубл. 2·14·50 2·15·50, рубель дрібним сріблом 1·08 —1·10.

Збіжа.

Пшениця красева з 1925 р. 20·50—21·50, жито красеве, з 1925 р. 14·75—15·25, ячмінь галицький бров. 17·— до 18·— овес гал. 16·00 до 16·50.

Посмертні згадки.

Лев Турчманович, найздоровший син пароха з Рошнева, ученик VIII. кл. української гімн. у Станиславові помер по короткій і важкій недузі в 19 р. життя, засобмотрений Найсвят. Тайнами дня 7-го ц. м. в год. 6-ій веч. Похорони відбудуться в понеділок 9-го ц. м.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру“ О. Міткевич:
Ходорів, сцена Народ. Дому.
12.XI. „Він“.
13.XI. „Казка старого млина“.
Нові декорації і костюми. 562 34—?

Український мішаний хор Д. Нотка.
у пятницю 13.XI. м. Рогатин.
у суботу 14.XI. м. Рогатин.
у неділю 15.XI. Підгайці.
у понеділок 16.XI. м. Підгайці.
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 768 4-?

Відчит д-ра Д. Донцова, про „Г о с п о д а р с ь к і н а п р я м к и в З а х і д н о у к р а ї н с ь к і й л і т е р а т у р і“ заходом Т-ва Допомоги Еміґр. з Вел. України відбудеться в неділю 15. ц. м. в 5. год. попол. в салі бібліотеки „Просвіти“, Ринок 10, II. пов. на ґанку. Добровільні датки.

Повір Ходорівщина! В е л и к е в і ч е в справі земельної реформи і в справі положення українського шкільництва відбудеться в Ходорові у неділю, дня 15. листопада в год. 1-ій в полудне. — Громадяне проситься численно.

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживані задешево на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 22. Телефон 35—45. 770 2—5

СОЮЗ УКРАЇНОК у Львові поручає для ведення науки крою й шиття, — кваліфіковані інструкторки. Зголошення звертати на адресу С. У. вул. Рутовського ч. 22. 766 2—?

ІНТЕЛІҐЕНТНА вдова наймає переписку в матеромон. піяні з інтелігентним мушиною на становиску. Зголошення до Адм. „Діла“ для А. Н. Р. 782 1—1

АНҐЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУСЬКОЇ мови вчу поодиноко та збірно. Адмін. „Діла“ М. Р. 767 3—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛЬОКАЛІ В СТАНИСЛАВОВІ ДО ВИНАЙМЛЕННЯ.

В відбудованім **Пасажі Ґартенберґів**, в центрі міста, до винайменя кілька льокалів, уладжених по найновійшим вимогам, як також великий льокаль на **каварню або цукорню, під приступними услівями.** Зголошення **д-р Б. Феригофф,** Станиславів, 764 2—2

ДО НАУКИ ШИТТЯ І КРОЮ

приймає

робітня сукень жіночих і дитячих

С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ

Львів, вул. Хмельовского ч. 18.

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!

Чай проти товстіння

в пачках по зол. 2·50 поручає

Аптика М-ов Лешка Сладовського

497 б) **Львів, Галицька 19.** 6—8

Печі і кухні кафлеві нові ставить, старі переробляє

скоро і дешево у Львові і на провінції

Михайло Галібей

640а) **Львів, Петра Скарги 5.** 2—3

Оповіщення.

Звичайні Загальні Збори „Повітового Товариства Кредитового“ ноопер. з обмеженою порукою у Тернополі

відбудуться дня 27. листопада 1925 р. год. 2-ій попол. в салі „Міщанського Братства“ при вул. Острожського з слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1923—24 з предложенням білянсів до затвердження.
4) Затвердження протоколу вальвнації і переоцінення білянсу за рік 1924 та отворення золотого білянсу на рік 1925.
5) Звіт Контрольної Комісії.
6) Уділення Управі абсолюторії.
7) Розділ чистого зиску.
8) Вибір членів Надзірної Ради і їх заступників.
9) Зміна статуту в §§ 14, 23, 42, 50 і 56.
10) Внесення і інтерпеляції.

Тернопіль, дня 3. листопада 1925.

771 3—3 **Надзірна Рада.**

Дня 23. листопада 1925 р. с год. 12. в полудне в великій салі Народнього Дому в Копичинцях

відбудуться **Звичайні Загальні Збори філії Т-ва „Просвіти“ в Копичинцях** з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів.
2) Звіт з діяльности Виділу.
3) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії.
4) Вибір нового Виділу.
5) Вибір делегата на Звич. Заг. Збори Матірного Т-ва „Просвіта“ у Львові.
6) Внески і запит.

Виділ.

776 2—2

Ховзанка на Свтезі!

про яку в минулім році, хоча торік були слабі морози, П. Т. Публика винесла як найліпші вражіння, буде на загальне бажання П. Т. Публики по спущеню води до відповідної висоти і збільшенню світла як і багато инших пригід, також в цьогорічнім сезоні, віддана П. Т. Публиці до вжитку.

Карти сезонові

а) для дорослих 25 зол.
б) для шкільної молоді і військових до старшого десятника включно 15 зол.
в) набуті в гуртках на десять осіб 12 зол.
г) для опіки 10 зол.
д) сезонова оплата за ґардероб 5 зол.

Ціни вступу на лід в неділю для дорослих 1·50 зол., для молоді і військових 1 зол.

В будні дни перед полуднем для дорослих 80 сот., для молоді і військових 50 сот., пополудневі 1·50 зол., зглядно 1 зол.

Ціна дїточої ґардероби 20 сот.

З огляду на вигідне положення стану, урядиться на леді кілька забав.

Всіляких інформацій уділяється на місці щоденно перед полуднем 10—12, по полудні 2—4 год. 781 1—?

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 255 (10.638). Львів, пятниця 13 листопада 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. перепол. Рукописів не повертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·80 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 180 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися во Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Росія й Україна.

Вияви невдоволення.

В одному з попередніх чисел „Діла" навели ми частину промови селянина Одинця, яку він виголосив на сесії ВУЦВК-ту в справі шкільництва на Рад. Україні. Одинець звернув увагу на недостаточне вивінчування шкіл, а також на недостачу українських книжок, яких за мало видає Державне Видавництво України. Він нарікав також і на те, що український Держвидав видає за багато російських книжок, і не зважаючи на те, купує ще й російські книжки в Москві. За те не купує ні одної української книжки на Україні російський Держвидав, хоч на території РСФРР є багато Українців, що потребують українських видань. А говорити щонебудь про видавництво українських книжок російським „Госиздатом" вже зовсім не приходиться. Кінцевий акорд того виступу поозвенів у формі докору: „Слід так розвивати наш братерський союз, щоби всі національности було забезпечено і щобім не було кривди".

Слід замітити, що Одинець входить до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету як представник селянства. Він же є і членом президії Центрального Комітету незаможних селян на Україні. Отже його голос треба вважати голосом селянства і то незаможного, на яке донедавна спирала виключно всю свою владу на селі і компартія і радвлада. Коли Одинець натякнув про кривду, яка діється на Україні завдяки центральній московській політиці, то значить, що почуття тієї кривди стало популярним навіть поміж сільською підпорою радвлади на селі.

Та на тому не кінець. Виступ Одинця на останній сесії не був одиничним і відірваним. Бо ось при дискусії над бюджетовим експозе Наркомфіна Кузнецова були теж аналогічні виступи з натяками на кривдячу політику Москви.

І знов виступав речник селянства Одинець, який заявив, що українські культурні та господарські інтереси терплять наслідком московської тенденційної політики. Господарські та культурні потреби України задовольняє союзний бюджет у далеко меншій мірі, ніж потреби російської федеративної республики. Отже загально союзні засоби розділюють не рівномірно. Селянського представника піддержав уповні представник української інтелігенції проф. Яворський, який заявив, що наукові потреби України не заспокоєні якслід. А зокрема потреби української науки у порівнанні з потребами російської науки в російській федеративній республиці заспокоєні невистарчаючо. Наукові установи України одержують десять разів менше грошей, ніж наукові установи того самого типу в російській федеративній республиці.

Оцей факт однодушного виступу проти московської кривдячої політики представника селянства і представника інтелігенції є дуже знаменний. Він тим знаменнійший, що має місце на свого роду парляментарній арені — бож ВУЦВК можна вважати своєрідним радянським парляментом — і йому має змогу прислухуватися вся українська маса без огляду на її партійну приналежність і партійне зобов'язування.

Національно свідомий український інтелігент усе найде на той самий тон настроєні струни в душі українського селянина і навпаки. В даному випадку обидва вони і Одинець і Яворський апелювали вадянці, але національна свідомість відріжнює їх від инших, вона зближує їх та заставляє боронити інтересів свого народу і свого краю, дарма що це не покривається з волею та побажаннями всевладного і безоглядного московського інтернаціоналізму чи націоналізму. Так твориться поводі та назріває українське опозиція, так розкривається та дечаскується правдиву політику московських інтернаціоналістів, що під покришкою інтернаціональної безсторочности та міжнародньої рівноправности намагаються піднести Московщину коштом союзних республик, а в першу чергу коштом України.

Перед роком побоювали таку московську політику Українці і за те діждалися репресій та розгромання УКП. Нині бачимо, що аргументи українців переходять повільно до Всеукраїнського Виконавчого Комітету та находять собі визнавців серед т. зв. центру, що складається у своїй переважній свідомого національно елементу. З кожним роком це почуття кривди мусить зростати пропорціонально з використовуванням українських багатств Москвою. А рівнорядно зі зростом невдоволення мусітиме кристалізуватися і думка про конечну потребу емансипації з під московських впливів. До цього заставляє життя.

В. М.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

II.

Творці унії в давній Польщі обманювали себе ілюзією, що нашому народові (передовсім епископам і священикам) буде легше, якщо у віві підуть Полякам „на уступки". Спершу подібно думали собі в політиці українські посли з Волині. А ось у цьому році знову жидівські посли. І всі вони небавом переконалися, що це не є ніякий „інтерес". Наше нинішнє галицьке громадянство вже інстинктовно знає, що не вартости такого „інтересу". І тому, як тільки настала Польща, став змагатись у нас дух якнайбільшої сепарації—також у церковному житті. Це кожний у нас розуміє, що наша церква саме своєю окремішністю являється найкращим заборолом нашої національности в створених обставинах. І льогічно став витворюватися в суспільности дух, щоби цю окремішність не тільки зберегти, але й скріпити. За часів Австрії разурав вводили наші священики „облатинення" (й тільки кацапи проти цього демонстрували). А нині? Треба признати правду, що наш український загал під тим оглядом зійшовся у своїх почуваннях з давними кацапами. Всяке латинство нині нас лякає, болить і відпихає від себе, так як напр. польські слова „дзісь", „венц", „венци", „юж" і т. ин., коли їх вживає наше підльвівське простолюддя. Воно стало для нас символом нашого поневолення, острахом нашої пропасти. Адже ніхто не може нам ставити за взір галицьких „Вірмен". Пропала окремішність вірменської церкви, але пропали й Вірмени. Остала тільки назва, яка не має ніякого значіння. Не туди нам дорога — але саме в противну сторону. І народ дійсно це відчуває й розуміє. Загал нашої світської і духовної інтелігенції був би готовий викинути з нашого обряду навіть ті „облатинення", які віками вже удомашнились у нашій церкві. Цеж тільки анальогія до того, що наші лінгвісти проскрибують польські слова й фрази, які опинились в нашій мові наслідком безкритичного підлягання польській політичній супремації. Не йде тут про саму віру, про догми. Не про те, чого в церкві не видно, але про те, що видно, що впадає в очі. Булики за Австрії католиками і добрими Українцями. Можемо бути й на далі. Цього православні наші браття не розуміють, отже для нас це самозрозуміле. Але латинство це знак нашого ломання, це близна на тілі нашої церкви. Це дороговказ на шляхові, який веде до долі галицьких „Вірмен".

Боротьба проти целібату в нас це не тільки боротьба проти целібату — як такого, але боротьба за цілу нашу „душу". Тільки так стає зрозумілим цей факт, що широкі верстви нашого світського громадянства взяли таку живу участь у тій боротьбі. Значить, східний наш характер є загрожений агресією западного характеру, всіми своїми жилками пульсує, щоб удержатися і подрібно скристалізується. А епископи? Вправді їх годі підтягнути під одно подрібне знаменно; в подробицях вони неоднаково відносяться до нашого східного характеру, отже всі вони зійшлися на точці целібату.

Концепція християнського церковного життя (обряду, церковної організації) від віків була инакша в Греків, як у Римлян. Випливало це з удачі тих двох народів. Цеж були два відмінні „світи". Десь у IX. ст. на западі організація церкви вже була розвинулася у виразну „абсолютну монархію". Годилося східнім церквам піддатися западній, як вищій, бо монарх (папа) був по її стороні. Папи чимраз нагальнійше домагалися правильної монаршої юрисдикції над скотом. Це й поспішило та вічило церковний розпор, який тривав досі. Всі чотири східні патріархи (царгородський, антіохійський, олександрівський і єрусалимський) нарада відпорвалися від Риму, що не далось би подумати, коліб властивою причиною розпору був якийсь особистий, льокальчий або національний інтерес. Вправді папи, як епископи Риму, завсіди мали первенство в честі. Одначе те первенство в практиці щойно з віками діставало свою подрібнійшу кристалізацію, як і зовнішні ознаки папської власти (пизи, тіара). Так напр. супрематія Поляків у Галичині за часів Австрії, а тепер — це не все одно.

На заході стало так, що епископ перед папою — ніщо; священик перед епископом — ніщо; сотрудник перед пароха — ніщо. Це послідовна льогіка відношень в „абсолютній монархії". Так, як у війську. Епископ від священика вищий за два ступні: тільки епископ може уділяти тайни священства і миропомазання.

А в східній церкві епископ від священика вищий тільки за один ступень: властю уділювання тайни священства. Змисл „абсолютної монархії" не міг у східній церкві удомашнитися, бо він був противний грецькій вдачі. Стан річи не змінився навіть у нас унітів через 200 літ з гором. Так напр. православна церква зовсім не знає „сотрудників". Якщо село велике, то воно поділене на відповідну кількість самостійних парохій. У нас, розуміється, мусіла наступити якась адаптація до латинської дисципліни, тому ми маємо крилошан і сотрудників. Але позиція наших сотрудників не така сама, як латинських.

Латинські сотрудники — це „наймити" в простому розумінні слова. Вониж обовязково мешкають у пароха, харчуються в нього, отже залежні від нього у всьому. А наші сотрудники правильно мають окреме помещкання. Ясно, що це тому, що наше духовенство жонате.

Ось ми тут при сущній, жерельній ріжниці між характером западного й східного духовенства. Обовязковий целібат на заході мусів розвинутися скорше чи пізнійше. Його невідклично домагався змисл „абсолютної монархії". Щоби священик міг бути „нічим" перед епископом, то він мусів утратити характер „людини". В війську нема „людей", є тільки „жовніри" — в такому то числі і з такою то шаржою. Жінка, діти, батько, мати — нічого не значать. Жовнір має бути тільки колісцем у машині. Він повинен бути присягою послуху звязаний з своїми вищими властями, а з нижчими людьми не сміє бути органічно звязаний. Значить, він не сміє бути жонатий. Так жовнір тратить своє „я", і стає „колісцем у машині". Знаємо з історії, що концепція такого жовніра аж до наших днів покутувала в Европі.

Те саме находимо в організації латинського духовенства. Священик звязаний присягою послуху своїому епископові, епископ присягою папі — звязаний у цілости (в формальній цілости). Він не сміє

мати жінки, не сміє мати своєї „частини", яка не була би обнята його присягою. Не сміє мати ширшого людського характеру, може мати тільки характер „колісцяти в машині".

Уподавляти такою „машиною" — дике вдоволення, яка легкість! Чисто по галицьки: „сатисфакція"! А ще до того західні теольоги вмовили в людей, що обов'язковий целібат духовенства — це сповнювання „евангельської ради" (посмертної чистоти), тай — хоч тільки несміло — вмовлюють у людей, що обов'язковий целібат попадав попам завести сам Ісус Христос або Дух Св. — і такі инші святощі.

Отже в латинській церкві всі священики (бодай їх загал) є в я т і, бо сповнюють евангельські ради (а рада вбожества?„), бо служать тільки Христові — вони „непоплілені", але „цілі" служать Богові і церкві, як про це розписуються станиславівські автори, натхнені ілюзійним св. Духом.

Ось це те, що захопило наших епископів, задля чого вони „на смерть" закохалися в обов'язковому целібаті. Наш священик не не т і л ь к и с в я щ е н и к, але й м у ж. б а т ь к о. Значить, в н „поділений": почасти священик, почасти (с в і т с ь к и й) ч о л о в і к. І такий він стоїть перед епископом: одна його частина — та „світська" — не є присягою зобов'язана епископові. Він має за широке „я", за широкі „уста". Треба його почистити, щоби став тільки священиком, тільки підданим епископові. Усунути те „світське" (в'язантинізм!...)! „Церкву" зробити тільки „церквою"!... А ті женячки богословів! Богослов не приготовляється тільки для Христа, не є сином епископа — він своє серце відає світській особі — мінці: Гріх і подумати!

15 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 2—4

Ті народи мають свою будучність, які дбають про свій економічний розвиток!

А чиж не творимо кращої будучности, коли купуємо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

Папський консистор.

Найближчий реформований міністер папського престола.

Збір кардиналів є неповний уже на протязі кількох десятків літ. Тому бодай раз на рік чуємо про призначення нового кардинала. Найближче засідання папської консисторії відбудеться в грудні. У звязку з наміченими новими кардиналами европейська преса вже нині присвячує найбільше місця теперішньому папському нунцієві в Парижі, Черреттіому, який має бути призначеним кардиналом-епископом. Уже нині в Ватикані мають його вважати наслідником папського „державного секретаря" Гаспаріого.

Кардинал-секретар є у ватиканській єпархії одночасно державним секретарем, міністром закордонних справ і домашнім міністром, отже головою уряду в церковній державі. Він має найбільше впливу між колегією кардиналів. Усі ті нитки, які вяжуть Ватикан зі зовнішнім світом, спочивають у його руках, він рішає у великій мірі про проблеми держави та церкви. Він єдиний споміж кардиналів має кожної хвилини доступ до папи.

На чолі організації папського секретаріяту стоїть політична кардинальська конгрегація, яка має тільки підготовчу функцію та дорадний голос. Виконавчими органами є три секретаріяти. Перший приготовляє та переводить усі справи папської дипльоматії, піддержує звязки з чужинними державами, має нагляд над нунціями. Другий секретаріят дбає про призначення куріяльних урядовців, признає відзначення, титули та ордени, з виїмком титулів для епископів та кардиналів. Третій секретаріят виправцьовує папські письма та доручення.

Папський секретар є також головою кардинальської комісії, що завідує всім майном Ватикану. Це становище займає Гаспарі вже десять літ. Він вславився головно мировою діяльністю за часів Венедикта XV. Проектований його наступник Черреті є також Італійцем, але в порівнанні з иншими кардиналами, які мають приблизно 60 літ, молодим, бо має 53 роки. Він служить у ватиканській дипльоматії вже 20 років і жив у Мексику, Вашингтоні, Австралії та Шікаго. Підчас війни стояв на чолі конгрегаційного секретаріяту у Ватикані. Становище папського нунція в Парижі, на якому він є нині, вважають одним з найважних у ватіканській дипльоматії, з огляду на розділ держави від церкви у Франції. Намірене призначення Черретті того кардиналом є у звязку з його майбутньою кандидатурою на місце Гаспаріого.

В казаматах демократичної Польщі.

Промова посла Приступи в К. П. Ф. на засіданні сойму дня 28. жовтня 1925 р. в дискусії над законом про орґанізацію тюремництва.

Історія тюремництва незалежної Польщі — то історія мучеництва робітничої кляси, селян і гнобленых народів. З хроніки „моральних і фізичних тортів", що про них так гарно говорить проект обговорюваного закону про організацію тюремництва в мотивах до арт. 21—23, а які є щоденним хлібом більше як *6.0000 політичних вязнів у Польщі*, можна би здержати багатотомову бібліотеку для вжитку міністерства справедливости. П. міністер при укладанні нинішнього закону про тюремництво не хотів користати з тої хроніки. Волів написати собі бюрократичний проектик і тішитися, що пропонований ним закон виключає принаймні повторювання кар, завданих з фізичними тортурами, що мають місце в багатьох цивілізованих державах.

Справді — безмежна обережність і перфідія автора закону, що найсвідомійший у світі і знощує цілу кошмарну тюремну дійсність в незалежній Річпосполитій!

П. міністер предкладає соймові такий закон, як би в дійсности річ була тільки в тому, на скільки категорій поділити тюрми, тоді коли для нас усіх тюрми в Польщі належать до одної категорії — *жорстокі для революційних робітників і селян.*

Не можу тут — з формальних оглядів — представити повноти польського терору, в боротьбі з яким жертвували своїм життям Ботвін, Гібнер, Київські і Рутковські. Обмежуся з конечности до фактів з дрібнички тюремних відносин.

В мотивуванні обговорюваного закону читаємо: „Тюрма є місцем кари, а не місцем моральних і фізичних тортів. З того загальження випливає, що люди, позбавлені принаймні свободи, мусять мати забезпечену лікарську опіку, відповідний під оглядом якости і кількости харч, одяг та приміщення"...

Це гарна, обдумна деклямація. А як виглядає дійсність — нехай говорять самі факти з останніх часів.

Зачну від Львова. Відомо, що панують у львівських тюрмах, безнастанні шикани, відбирання політичним вязням найелементарніших прав, биття й таємні дисциплінарні кари — відлядава відомі широким масам працюючого населення. Відносини ті примушували політичних вязнів, що сидять у львівських тюрмах, хапатись розпучливого засобу боротьби — голодівки. Голодівки переривано звичайно наслідком пригрочень начальника тюрем Маєвського, що опісля явно глумився з справедливих, принятих ним домагань вязнів і практикував дальше в цілій повноті шикани і репресії. За найменші „провини" карають вязнів карцером, нарочито політичних вязнів за співання „Червоного Прапору" вкинено до карцеру на 6 днів.

Якщо взяти під увагу, скільки то фактів репресій і знущань не занотовано, скільки не видісталося загалом поза тюремні мури, то зрозуміємо, що в дійсности фактів насильств над вязнями було щонайменше десять разів більше. (Голос на лівиці: Це чорна книга!)

За попадання газет своїм товаришам заборонено у Львові всім вязням отримувати книжки і навіть газети на протязі цілого місяця. За збірне співання революційних пісень у дні розстріляння Ботвіна не допускали харчів для вязнів цілих 7 тижнів. Навіть свободу рухів у часі проходу тюремної власти кваліфікують як провину і вкидають за те вязня до льоху. Вязням у Львові не вільно в часі проходу задержатися й на одну хвилинку. Всі мусять іти один за другим — пять, десять хвиль там і назад.

Голодівка у сеймі.

Політичні вязні у львівських тюрмах, доведені до розпуки безнастанними шиканами й репресіями, поставили дня 27 серпня по дальшої з черги голодівки, виставляючи такі домагання: 1) унормування дисциплінарних кар, 2) відокремлення від кримінальних злочинців, 3) побачення з родинами раз на тиждень без крат, 4) допущення всіх легальних видавництв і краєвих часописів (бож до політичних вязнів не тільки не допускають усіх легальних газет, але навіть з таких, крайно радикальних часописів, як „Dwugroszówka" або „Rzeczpospolita" роблять витинки, у супроводі статті й замітки, що на думку тюремних каїнків є „неблагонадежні"), 5) визнання постійної репрезентації політичних вязнів, 6) заборона вкидати політичних вязнів до темниць без подання їм мотивів на письмі, 7) свобода рухів під-

О Л.

Останні наукові праці

ак. проф. Смаль-Стоцького.

(З приводу 40-літнього ювілею його наукової діяльности).

(Докінчення.)

Світова війна і українська визвольна боротьба покликали проф. Стоцького знову до громадянської праці. В цім часі він був душею національного виховання українських полонених у Фрайштаті, головою боєвої управи УСС. і послом ЗОУНР. при уряді чехословацької республики. Коли вільний український університет почав свою працю в Празі, академікові Стоцькому доручено там катедру української мови. Тоді почалася дальша наукова праця. Поза викладами, ця свіжа праця акад. Стоцького виявилася знову кількома замітними проявами. Передусім він постійно референт тепер в чеському органі славянської фільольогії „Slavia" (що під редакцією Гуєра і Мурка має заступити знаменитий „Archiv für slav. Philologie" пок. Ягіча) наукові українські твори, надівсе усі видання історично-фільольогічного відділу Української академії наук. Ці референти розростаються часом у цілі студії, стають викладом методольогії в даній ділянці фільольогічної праці, ставлять висліди обговорюваних дослідів на широке тло старої і нової славістики та загального мовознавства або нарешті приводять референта до того, що він на цю тему пише й видає свою окрему працю.

Передусім треба тут завважити такий реферат акад. Смаль-Стоцького про видані Українською академією наук в 1923 р. дві праці Всеволода Ганцова: 1) Характеристика поліських дифтонгів і шляхи їх фонетичного розвитку, — 2) Діялектольогічна клясифікація українських говорів (з картою). Академік Смаль-Стоцький присвятив їм 20 сторін петіту на великих сторінках „Slavi-t" (Річник III, 2—4). Обговорюючи першу працю Ганцова, акад. Смаль-Стоцький звязує його досліди з давними працями Потебні, Михальчука, Соболевського, Житецького, Шахматова, Зілинського й иншими та доказує, що автор, не маючи практичного фонетичного вишколення і познайомившися з фонетикою тільки теоретично, не може найти виходу між відомими йому „une.hte Diphonge" Броха і сонантами „o niejednolitej artykulacji" Розвадовського та що замість подати як треба фактичний матеріял, він дався опанувати теоріям і міркуванням, які покищо не мають жадної підстави. Для прикладу задержується референт довше на ній частині праці Ганцова, де він займається процесом заміни довгого *о* та *е* на *і* в українській мові. Ганцов будує на цім факті всі свої дальші висновки. Ачаж. Стоцький доказує, що українська мова не знає ніяких довгих голосівок, не знала їх зовсім в 19, 18, 17 і 16 столітті, не знала їх також від самого початку історії нашого письменства, бо на це нема ніде ані найменшого сліду якогонебудь доказу. Приписуючи недостачі цієї праці школі гіпотез Шахматова, а якої автор вийшов, акад. Стоцький і при цій нагоді атакує методольогію цеї школи, висловлюючи побажання, щоб і славістика послугувалася вже раз у своїх дослідах методами добутими загальним мовознавством (Steinthal, Paul, Delbrück, Wundt, Meillet, Schuchardt і ин.). У своїй другій праці Ганцов ділить українську язикову територію на говори північні і південні, при чому останні знову ділиться на східні і західні. Акад. Стоцький розглядає критично усі основи автора в його розподілі і знову доказує, як хибна метода „міркувань і припущень" заводить на манівці навіть ученого з таким хистом, пильністю та сумлінністю, як Ганцов. Користаючи з нагоди, акад. Стоцький подає в оцім рефераті основи правильної методи праці, як він її розуміє.

Безпосередньо оцією боротьбою за правильну, строго наукову, тільки на безумовних фактах оперту методу праці в славістиці і в безпосередньому звязку з відповідю Шахматова на „Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache" та його дальшими виступами в обороні прарускої мови — остається дуже цінна студія акад. Смаль-Стоцького п. н.: „Розвиток поглядів про семик словянських мов і їх взаїмне спорідненння" (Відбитка із ювилейного збірника Н. Т. ім. Шевченка у Львові, Львів 1925, стор. 42). У цій студії зібрана уся історія цеї квестії від словника царині Катерини, Дубровського, Шафарика, Цайса, Копітара, Шлейхера, Данічіча, Палацкого, Максимовича, Срезневського, Гогоровича, Котляревського, Будиловича, Соболевського, Флоринського, Лескіна, Гебавера, Облака до Ягіча, Нідерлього, Розвадовського, Вондрака, Міклошіча, Бодуена де Куртене, Кульбакина, Гуєра, Міколі і передусім Шахматова. В цій короткій, але дуже багатій змістом і прозорій студії акад. Стоцький знову, хоч на иншому тлі, виступає всією силою проти теорії груп, проти мітичної прарускої мови, проти гіпотезованої в науці і доказує, що українська мова уявляє собою тільки добуток дальшого розвитку праславянської, раніше колись дійсно говореної мови (яку гіпотетично відтворювати також не є завданням славістики), що українська мова уявляє собою тільки перетворення праславянської мови а спеціяльний український лад

час прогулу, 6) кожні раз на тиждень. За ті мінімальні права політичні вязні голодували 6 днів! (Голос: Можна витримати!). Як би ви дістались на їх місце, то не знаю, чи ви так сказали б.

Знущання над вязнями мали місце навіть підчас голодівки. В шестому дні голодівки, коли вязні лежали в гарячці на ліжках, до келії прибігов заступник начальника тюрми Клог і цинічно глумився з голодуючих. Семого дня, по запереченні президента суду, що домагання вязнів, як справедливі, сповниться, голодівку перервано. Тюремні власти зігнорували не приречення і, що більше, з метою підститися на вязнях виділили перевезти частину політичних вязнів до одної з найтяжших тюрем у Польщі, а саме до тюрми в Вронках. Насправді, вчора, *босих і недягнених політичних вязнів закомано в кайдани й вивезено до Мокка у Вронках.* Вивезено переважно молодечих, між ними було кількох хорих.

Голодівка у вязні.

„П. Попель: То вже підналоговки до друку". Ці рецензії пхнули полт. вязнів до дальшої боротьби. В понеділок дня 14. вересня ц. р. політичні вязні в числі 40 розпочали в тюрмі при ул. Баторія нову голодівку, хоч минуло ледви 10 днів від попередньої виснажуючої голодівної боротьби. Голодуючі співали революційні пісні й підносили окрики, спрямовані проти уряду й тюремної адміністрації. В 7. год. вечером сформовано до тюрми поліцію, яка привітала вязнів окликом: *„Вимолодувати до одного!"* Вязні відповіли: *„Геть в поліцією!"* Найближчого дня, у вівторок, співи й окрики були сильніші. Вязні на знак протесту стали бити пастуками до дверей. До протесту політичних приучилися також вязні криміналні, які одначе не брали участи в голодівці. В середу вечером крім поліції вішої зявилася на тюремним подвірю поліція кінна разом з поліційною каретою. Вязні не знали на разі, з якою метою сформовано цю каретку. Небавком одначе переконалися про намір тюремних властей і поліції.

Катування голодуючих.

Прийшло катування вязнів. Підкреслюю, що факти, про які говорю, це не якісь вийнятки, *це система, система, що її ствердила соймова комісія* в часі свого побуту не тільки у Львові, але у Варшаві й инших тюрмах.

Тюремні дозорці стали витягати полт. вязнів з келій, закопували їх в кайдани били, копали, волочили за ноги по коридорах і сходах і втягнули їх до одягальні де масажера йшла далше. Таким чином скатовано: Мельника, Дмитришевича, Зеленого, Медведя, братів Барановських, Тененбаймівну, Целера й ин. Насильства тягнулися довше як 2 години. Скатованих і окривавлених вязнів перевезено до „Бриґідок", де їх вкинено до карцерів — підземних льохів. (Подрібний опис катування голодом в інтерпеляції до мін. справедливости).

Деяких вязнів полишено до відбування дисциплінарних кар у тюрмі при ул. Баторія. Згадаю з голоденьку Тенебаймівну вкинули дня 15. вересня вечером до пивниці з беточовою підлогою, де перед тим стояли бочки з нафтою. У тому льоху не було ніяких ріжей. Тенебаймівну витягнено з пивниці найближчого дня не-

почому. Вона лежала на підлозі, не даючи знаку життя: в такому стані внесено її до келії. И ших вязнів, по попередньому „приготуванні", повинено до глибоких пивниць: редактор „Громадського Голосу" Панас перекритів тим 3 дні, Барамотський — 8 днів і т. п.

Не зважаючи на варварські насильства й нечувані дисциплінарні кари, голодівку продовжувано спільно також після перевезення більшости вязнів до „Бриґідок". Це викликало нову атаку тюремної адміністрації. Тюремні уховиски нового спосібу знущання над безборонними вязнями. *Підчас проби застосування сурогату голодуючих „штучного підживлювання"*, Коли тричі вязні оснащені й висиджені голоді коло, боронили ися перед тим насильством, побито їх також. Так робито: Кранца, Гріна, Боаста, Берковичівну й ин. Підчас інтервенції в тій справі оборонців адв. Шухевича, Гринкевича й ин. у през. суду Пачля останні *не заперечив факти побиття*, справдував одначе дозорців тим, що деякі з них мають покусані руки. (Вінемарш. Осецкі: Пане после, маємо на дзінному порядку запит про тюремництво, отже не говоріть про теми.). Голодівку полт. вязнів закінчено 7-го дня, себто 20. вересня ц. р. По приїзді до Львова делегат міністерства припинив часово дисциплінарні кари на батим і хорим вязням, а також переслав виконати деякі домагання політичних вязнів.

Можна би навести тисячі подібних фактів, які, правда, появляються, як з найдно, так і тепер промови комуністичних бесідників обмежуються, тому мушу ск ончувати ся описуванні фактів насильств і безправств. Пробую панові Усі ті насильства діються за правління того міністра справедливости, що домагається тепер від сойму увідомлення закону про тюрем ництво, нашпікованого облудними гуманітарними фразами. Пригадаю, що з кінцем цього місяця знову вибухне у Львові і голодівка, що закінчилася лише передучора і тягнулася 6 днів. Це вязанка фактів з кількох останніх місяців із самого тільки Львова.

(Докінчення буде.)

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитриновий в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що ствердило урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титаник, Львів, Різницька 6.** Заступників пошукується. 7—8 717

По широкому світі.

Чемберлен, на бенкеті в міській раді Лондону випив тост „чашею любви" з німецьким амбасадором, висловлюючи бажання, щоби инші народи пішли за його прикладом. Прихильність, з якою він зустрівся по повороті з Льокарно, є доказом, що він був там речником усього англійського народу.

Чеське м-ство зак. справ виступило Австрії, Німеччині, Югославії, Румунії та Італії внести по-

Відгуки дня.

Прощання театру.

Колись, ми Львів'яне, тільки чули та в часописах читали, як то прощаються театри: які промови там виголошено, скільки сліз пролито. Вжитися в таку хвилю, відчути її серцем ми не могли, бо наш театр Львова не покидав, а хіба виїздив на короткий час. Львів, як світ світом, українського театру не гостив, але мав його в себе.

Змінилися часи, як доважає хоругов..

Тепер і Львів гостить у себе український театр, байдуже чий і з кого злоснений. Чи не будуть Галичане, що говорять по українськи а думають по галицьки, чи Наддніпрянці, що думають по російськи а говорять по українськи.

Все одно, Львів гостить театр і... прощає його так, як це колись робила тільки публіка. Всі почування, які колись переживали Бачинські, Цегельські чи Отичі — переживав тепер сторонній князь Львів — на останній виставі відїздячого театру.

Перед нами знову появилась наш „Український Національний Театр під дир. Міткевичевої". Скажу правду, ми до останньої хвилі не вірили, що він таки невідкличне виїде. Але коли підчас останньої вистави появилась на сцені делегація тіх „Тов-ва Емігрантів з Вел. України" в особах проф. Огієнка, п-ни Дорошенко, п. Петренка і п-ні Чонкової, — ми гобачили, що театр справді покидає нас.

Проф. Огієнко, забувши „табанщю м-лозвучности української мови", виголосив без найменшого підготування і приготовання до артистів-Наддніпрянців промову дуже змістовну, а кількох хвилинах наголосив на заслугах перед галицькою публікою.

Промовець відділ з правдою завваживши, що під сторонню „Тов. Емігрантів з В. України" і що як такий має обовязок прощати артистів — Наддніпрянців.

— Далеко від рідного краю — говорив він — тужитесь на чужині серед голоду та холоду і шлете те світло культури та штуки. Ми рішив пожертвувати кожному з Вас по букетові (так таки казав: по букетові), але не маємо звідки. Та покідь, вернемо в рідний край, на нашу любу Україну, тоді в Золотоверхім приймемо Вас, по нашому звичаю, більш ще радісно.

На запевнення сердечного побажання в будучности промовець закінчив прощання.

Галичане, не зважаючи на те, що цей промовець забув їх зачислити до Українців, оплескували довго і сердечно — не так промовця, як артистів.

Після проф. Огієнка передано ще пачку цукерків від „Фортуни", потім спущено куртину, але за кілька хвиль вона підносилася знову і потім щойно промовив представник Галичан, директор кооперативи „Український театр".

Ну цім самого прощання покінчилося.

Львовяне розійшлися спокійно домів, несучи зі собою жаль за справді гарним театром і захоплення, викликане промовою проф. Огієнка.

Навіть тоді як галицькі Русини тисячами гинули за золотоверхий Київ, не відчували так виразно, що „від Кавказу по Сян..." *Галактіон Чіпка.*

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у лобі лихолітті!

НОВИНКИ.

Конфіскати. Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за два місяці статті „Правительственна гвардія".

— **Еміґрація до Канади.** У найближчих днях прибуть до Варшави делегати канадійського уряду, щоби порозумітися з польським урядом щодо одчинення у всіх більших містах польської держави еміґраційних бюр, що мають улекшувати хліборобам та робітникам виїзд до Канади. Особи признані окремими комісіями як придатні одержуть посвідки, які заступлять їм візу канадійського консулату та безплатний еміґраційний паспорт. Кожний еміґрант мусить мати 135 дол. на корабельну карту, 25 дол. на залізницю від пристані до Вінніпеґу і 25 дол. на перші необхідні потреби. Зареєстровані особи мають запевнену працю. Канадійський уряд має також улекшити виїзд особам і родинам, які захотять завести собі в Канаді рільне господарство. Ці мусять мати 500 долярів, з яких 400 іде на кавцію для купна ґрунту або господарства, складену до рук представників уряду. Канадійський уряд дав поручення, щоби при контролі поводитись ліберально з українськими та польськими еміґрантами, а гостріше з жидівськими, які як відомо, не надаються на хліборобів або фізичних робітників.

— **Собор і динаміт.** Відомо, що польський уряд рішив розібрати православний собор у Варшаві на Саській площі, щоби це будівля не вражала патріотичних почувань польських громадян, нагадуючи їм понадержність до „православної" держави. Розбір собору йшов так важко, що рішили вжити динаміту. Цей радикальний спосіб показався дуже влучним, бо відламки динаміту влучили в своїх прохожих і важко ранили їх.

— **Відгуки свята „Незнаного Жебрака".** Щойно тепер часописи подають звістки про конфлікт, який трапився у Варшаві підчас згаданого свята. Представників некатолицьких віроісповідань, що мали взяти участь у святі, не пустили до собору підчас богослуження, внаслідок спротиву католицького духовенства. Такий спротив здивував дуже ліберальну варшавську пресу, а євангелицьке духовенство внесло протест проти його несподіваного знехтування. Вся справа найде відгук у соймі.

— **Образа національних почувань** може стати підставою розводового процесу. Правники в Будапешті ломлять собі саме голову такою справою. У Будапешті жив штабовий офіцер, який був підчас війни головою австрійського шпиталю в Вінґрорді. Тут познайомився він з одною Сербкою і одружився з нею. По розпаді Австрії він став приватним лікарем і не заробляв стільки, щоби вдоволити своєї жінки. На цій підставі йшли сварки між ними. Лікар вніс до суду розводову скаргу, та в двох інстанціях її відкинули задля недостачі мотивів до розводу. Щойно „королівсько-угорська" курія дала дікавеї розвід, мотивуючи його тим, що бувший офіцер не може жити з жінкою, яка ображує його батьківщину і не в силі для неї обмежити своєї егоістичної потреби. Розвід одержав таким рішенням законну силу.

— **Повітова зима.** В численних прогнозах про температуру зими, яка нас жде, появились цілі нові метеорольоґічні передбачення, основані на факті, що появились уже перші зимові зайці. Німецькі вчені, будучи в згоді з народніми віруваннями, кажуть, що цьогорічна зима буде дуже тепла. Мотиви цього висновку є дуже довгі; є в них крім зайців навіть „плями на сонці". Та для всіх важніші висновки.

— **Процес проти бувшого короля.** Вже півтора року тягнеться в Німеччині, перед судом у Кілі, процес німецьких моряків проти бувшого кедива Єгипту, Аббаса Гільмі II. Вони обвинувачують кедива в тім, що коли вони служили на його яхті, загинув їх шеф, також Німець граф Реве. Коли моряки стали в обороні свого шефа, кедив вилляв їх, казав їх вислати 25 кільометрів у глибину баговинної Анатолії, де годував їх тільки хлібом та водою, ще й казав бити. Вони вернулись до Німеччини, збіджені і без ніяких коштів на дорогу. Тепер домагаються відшкодування, але бувший єгипетський король не дає знаку життя і не вислав на розправу свого заступника.

— **Кіно в Америці.** Спеціальна комісія Зєднених Держав північної Америки досліджує вже кілька літ вплив кіна та його звіст. Справоздання приготовлене нею на підставі останніх чотирох років стверджує, що більшість відвідувачів кіна має менше як 24 роки. Це значить, що кіно є страшенне поширене в школі і в позашкільній науці. 20 мільонів людей денно ходить у Зєдин. Держ. Півн. Америки до кіна, а тільки 10 мільонів до школи. Конкуренція між фабрикантами фільм, продяженими і власниками кін величезна. Фільмовий промисловість працює з капіталом півтора мільона долярів.

— **Домовина Тутенкгамона.** Відомий англійський єгиптольог Картер повідомив єгипетський уряд, що дня 15-го грудня він відчинить металеву домовину, в якій спочивають останки славного короля Тутенкгамона. У присутности представників англійського та єгипетського уряду відбудеться останній акт довголітньої праці, за яку трьох відкривників заплатило своїм життям. Досліди попередника та спільника Картера, льорда Кернервона тривали 10 літ, а само відчинення підземелля з домовиною — півтора року. Пригадуємо, що льорд Кернервон помер серед таємних обставин і багато людей добачувало у його смерти „помсту" короля Тутенкгамона. Двері підземелля, де найдено чудовий саркофаг відчинив Картер уже кілька місяців тому. Коли саркофаг відчинили найшли там ще одну металеву домовину, де імовір-

---

як усі инші слав. мови уявляють собою перетворення цеї мови на їх питомий лад. — З оцею студією повинні докладно познайомитися усі наші учителі української мови та студенти українсти і славісти.

Ще більше читачів зєднає собі напевно найновійша студія акад. Смаль-Стоцького, п. н.: Ритміка Шевченкової поезії (Прага — 1925, виданнє українського історично-фільольоґічного Т-а в Празі, стор. 47, октав). Вже у своїй шкільній ґраматиці давно-давно подав був проф. Стоцький взірці української народньої ритміки і нераз (напр. в статті: „Як читати твори Шевченка в „Нашій Школі" 1914 р.) вказував на народню ритміку поезій Кобзаря. Та цього не завважено і не використано. Щойно праця Якубського „Форма поезій Шевченка" (Київ 1921, якій акад. Стоцький присвятив докладний реферат в „Slavii", звернула на себе увагу і розбудила деякі зацікавлення для цієї справи. Проф. Стоцький привітав широ і з великим признанням працю Якубського, одначе завважив, що він зле розуміє поняття ритму взагалі і зокрема у Шевченка, звязуючи ритм з метром. Тому обіч справедливого означення 53 прц. віршів Кобзаря з народнім ритмом без метра Якубський дошукався в решті Шевченкових віршів трохеїв, польського силлабізму і русского чотиростопового ямбу. З цим уже акад. Стоцький не погодився. Звявив уже в „Slavii", що буцімто польський силябічний вірш у Шевченка є також тільки українським народнім, колядницьким ритмом, а буцімто русский ямб є в Кобзарі українським колядковим ритмом та що цілий Кобзар є величавим скарбом тільки народньої української ритміки, якої Шевченко був знаменитим, творчим майстром. Таке відважне поставлення цеї хіба дуже цікавої справи вимагало доскладного і позного доказу. Академік Стоцький складає його у своїй знаменитій і справді натхненій окремій студії про ритміку Шевченкової поезії. І з оцею книжкою мусять негайно познайомитися усі вчителі української мови й учні, коли хочуть правильно читати Шевченка. Ода студія освітлює творчість Шевченка з нового боку і тому є епохальна. Як тільки наші молоді поети, що шукають свіжих форм на всіх кінцях чужого світа, позначомляться з геніяльною і заразом рідною ритмікою Кобзаря та схочуть так само творчо як він орудувати нею, можемо ще мати ренесанс української ритмічної форми в українській поезії і зацікавити нею світ.

Такі живі струни ворушить акад. Стоцький у своїх останніх наукових творах. І цим він дещо инакший від инших наших учених.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

Д-р Дм. Мудрецький

відкрив і веде адвокатську канцелярію

в ЧЕСАНОВІ

762 в ринку, в домі Шпірґля. 5—5

що спочиває мумія короля. Між англійським і єгипетським урядом не прийшло ще до порозуміння, чи останки Тутенхамона мають перенести до Британського музею чи до Національного Музею в Каїрі. Не є виключене, що Тутенхамона, який зробив світові стільки несподівanок — взагалі не існує у згаданій домовині.

ПОЛІТИЧНІ ПОВИНИ.

Польський сойм.

11. XI. польський сойм радив над санаційним законом. Пос. Рогуля заявив, що білоруський і український клюб не вірить, щоби загр. позичку ужили на екон. ціли, тому заявляється проти закона. П. Ільків заповідає, що його клюб голосуватиме за якнайдальше йдучими обмеженнями того закона. Прем. Грабський відпирав закиди опозиційних послів, стараючися виказати їх безосновність. Пос. Віхліньскі (ХД) поставив внесення на замкнення дискусії. Внесення не перейшло. Проти цього запротестувало Визволення, що обчислення голосів непевне, бо оба секретарі, які числили голоси, належать до партій, що попирають уряд. Внесення пос. Грушки на відложення голосування над законом до покінчення нарад над дальшими двома сан. законами, — відкинено. Пос. Понятовскі (Визв.) поставив внесення, щоби сойм радив лише тоді, коли присутні є представники уряду. Внесення це впало.

За виключення Корфантого з клюбу.

Клюб ХД ухвалив від посла Корфантого, щоби виступив із клюбу. За причину подали це, що К. голосував проти уряду, проти становища клюбу. Причини цьому є теж економічної діяльности пос. К-го.

Монархістичний рух у Східній Пруссії.

Поліція в Кенігсберзі впала на слід військової організації, яка поставила собі за ціль, доконати монархістичий переворот у Сх. Пруссії і приготовити діяльність для злуки з подібними організаціями в решті Німеччини і Данцігу. Арештували около 20 председників тих організацій, викрили значні засоби крісів і иншої зброї та амуніції.

Виїзд Бенеша до Льондону.

Д-р Бенеш виїздить 28. XI. з Парижа до Льондону для підписання льокарнських договорів. З Льондону їде до Женеви на сесію ради Союза Народів, що зачнеться 8. XII.

Лютер і Штреземан підпишуть пакт.

„Берл. Тґблт" повідомляє, що канцл. Лютер і мін. Штреземан рішені підписати льокарнські договори 1. XII. Колиб не виконано сподіваних наслідків пакту, подасться до димісії.

Палата громад і льокарнські пакти.

В звязи з підписанням льокарнських пактів визначено на 13. XI. в англ. палаті громад велику дискусію. 20. XI. провідники партій запросять Чемберлєна на банкет для вшанування його заслуг. Льорд Грей, як предс. банкету, виголосить промову про цілі англ. загр. політики. Дня 1. XII. буде торжествен не підписання пакту. Загр. мін. і їх жінки будуть гістьми кор. пари в в Бекінгемі. На прийнятті буде 50 осіб.

Військова революція в Еспанії.

Розповсюднювані чутки про військову революцію в Еспанії потверджуються настільки, що в Мадриді і Барсельоні арештували офіцирів, підозрілих в участи у змові.

Сенсація в процесі Штайґера.

Революційні зізнання Вікторії Лєдльової.

В середу, 11. ц. м. в процесі Штайґера лайпціґ сенсаційний звороть. Прокураторський свідок Вікторія Лєдльова з Відня, яка у вересні 1924 р. перебувала у Львові, зізнала, що спричинником атентату на през. Войцеховского є обвинуваченій. Вона стояла на розі вул. Копернїка й Легіонів, а біля неї стояв мущина в гумовому плащі. Він вийняв якийсь предмет форми рушону чи пушки. Бачила, як той предмет летів в сторону повозки през. Войцеховского. Упавши біля заднього колеса, предмет почав випускати дим, а опісля запалився. Тоді вона зрозуміла, що то бомба. Атентатчик мав мягкий капелюх і темні окуляри. Атентатчик своєю поставою схожий на обвинуваченого.

На приказ председника обвинуваченій одягнувся в плащ і вбрався в капелюх, після чого свідок пізнає в обвинуваченому атентатчика. Дальше говорить свідок про арештування Штайґера.

Ці зізнання були незвичайною сенсацією. Цікаво, як до них поставиться оборона.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·70 — 6·21, канад. дол. 5·75 — 5·86 чеські кор. 0·17·66 — 0·17·30, леї 0·02·50 — 0·02·75, франки фр. 0·27·66 — 0·27·80, фр. швайц. 1·15—1·16, англ. фунти 28·80 — 29·00.

Золото. 20 кор. 25·00 —25·20, 20 франк. 23·00—23·20; 20 марк. 28·00—28·20; 10 руб. 31·10—31·40.

Срібло. Австр. кор. 0·51·50—0·51·75, 5 зл. кор. 2·56—2·72, фльорени 1·33—1·36, рубл. 2·20 — 2·23, рубель дрібним сріблом 1·10 —1·12.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 20·50 — 21·50, жито галицьке з 1925 р. 14·75—15·25, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16.00 — 16·50.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять третій день розправи.

На вступі требувала закомунікувати свої рішення у справі внесень оборони та прокуратора. Він зробився на переслухання Ізи Орловскої, що на основі зізнань свідка Верхоли мала видіти обвинуваченого Штайґера на розмові з комуністом Мовком в Любачеві. Далі рішив требувала переслухати Пастернакієву на обставину, як її переслухував інсп. Савіцкі, ком. Сухенек і інсп. Л-комскі. Коли того погодився на конфронтацію Пастернакієвої з інсп. Савіцким. Натомісць відкинув требував усі инші внески прокуратора і оборони.

В справі досліду над вибуховими матеріялами постановив требував візвати в характері експертів військових знавців д-ра Варша і д-ра Гросса, яких поручило міністерство військових справ. Прокуратор застеріг собі заявлення неважности з приводу відкинення його внесків. Потім приступлено до переслухання свідків.

Свідок Ст. Янковскі, студент прав стояв у хвилині замаху під кавярнею Де Ля Пе. Ані мету ані лету бомби не бачив. Щойно по упадку бомби почув слова якоїсь жінки, що кликала: „арештувати в ясному плащі". Перейшовши на другу сторону вулиці, свідок чув спомiж товпи такі слова: „Жиди це зробили. треба би їм за те щось справити". Ні обвинуваченого ні Пастернакієвої свідок не бачив. Провідник требував звертає свідкові увагу на те, що в слідстві зізнав инакше. Там сказав, що чув голоси: „то пей там у ясному плащі". На те свідок заявляє, що так не зізнавав.

Свідок Т. Рапп, кандидат адвокатури, стоячи на розі біля склепу Байєра, бачив, що бомба летіла з гори шляхом нормально і мав вражіння, що її хтось кинув з гори.

Свідок В. Ульріх, студент прав і свідок З. Шорр, літерат, знали обвинуваченого з Маккабеї. Про самий замах не сказали нічого цікавого.

Свід. А. Криніцкі, сторож дому, в якім мешкають родичі обвинуваченого. З доручення власниці дому п-ні Фідерерові свідок піднайшов гранати та закопав їх у пивниці. Брат Фідерерові заявив, що гранати є його власністю.

Свідок Августет Ніжніке вич, купець стояв біля своєї крамниці при вул. Гетманській і бачив, як безпосередно по переїзді президента тікало двох людей у повному розгоні, в сторону вулиці Бем'ского від вул. Легіонів. Коли вони втікали, то вся публика стояла ще на місці. Свідок думає, що вони вибігли з гурту людей, які стояли біля склепу Бєєва. Один з утікаючих був у темному плащі, середнього росту, кістявий і без окулярів. Другий був у мундурі поліцая, але мав не приписову шапку. Він був брунетом, високого росту. Свідок не мав вражіння, що другий ловив першого, бо вони бігли біля себе, що його в першій хвилині сильно заінтересувало. В хвилині їхньої втечі свідок ще не знав про замах і довідався про нього щойно пізнійше і тоді скомбінував собі, що втікачі могли бути виконниками атентату.

Свідок Яків Шрайбер, купець, стояв у часі замаху теж біля свого склепу в товаристві А. Ніжніевіча. В хвилині проїзду президента завважив зачіпання зараз біля возовні. І в тій хвилині зпоміж публики вибіг якийсь чоловік, що біг просто через Гетманські пани і Гетманську вулицю та зник на вул. Кінського. Свідок звернув на нього увагу, бо мав він „дикий вираз лиця". Вигляда він на 23—25-літнього мущину, середнього росту, добре збудований, блюндин, на голові не мав капелюха і був без плаща. На кілька кроків за ним біг другий мущина 28-літній, стрункий брунет, голений і також без капелюха. По нім біг третій у мундурі поліцая. Цей був середнього росту, також стрункий, темний блюндин, при бедрі мав багнет. За тим бігла якась женщина, убрана в велику, чорну хустку. Всі вони бігли з усіх сил і пошезали на вул. Кінського. Спочатку свідкові здавалося, що це поліцаєнт ловив злодія. Щойно після втечі описаних осіб надійшла якась пані та закляла, що на повід президента кинено бомбу. Свідок замкнув склеп і почав розмовляти з льокаторами тої камениці, в якій був склеп. Тоді всі жалувалися, що втікачів не затримано, бо усвідомили собі, що це були виновники атентату.

На запит д-ра Грека, чи свідок пізнавби тепер кого з утікачів, каже, що пізнав бі певно. Супроти такої заяви свідка д-р Грек поставив внесок, щоби поліція доставила з фотографій переступників в цілі евентуального пізнання підозрілих.

Свідок М. Герман, директор асекураційного товариства, бачив проїзд президента через вікно свого бюра, що міститься в мезаніні дому при вулиці Копернїка ч. 3. В момент замаху побачив пролітаючу бомбу напротив кавярні Де Ля Пе.

Свідок А. Ваш, бухгальтер, бачив полумінь величини аркуша папіру, який спадав вертикально на землю. Коли свідок побачив це явище, то полумінь була біля п'ятого метра над бальконом кавярні Де Ля Пе. Свідок мав вражіння, що бомбу кинув хтось через вікно з помешкання понад названою кавярнею.

✝ Посмертні згадки.

Марійка Дубак, донька загально відомого громадянина і кооператора Миколи, учителька в Негівцях а опісля в Гаї коло Пшеворська, померла трагічною смертю в домі батьків в Волицькій. Похорон відбувся дня 7. листопада при численім здвизі народа. Покійна відома серед загалу зі своєї діяльности, перебила рівнож арештів, як на Замарстинові, Бережанах, Яворові і т. д. опісля інтернування в Пикулинах та взагалі мала неодну гірку хвилю із-за свойого почування до рідної землі. Загально любленa відійшла від нас. Нехай буде їй пером та земля, яку вона так гаряче любила.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Народнього Театру" О. Міткевич:
Ходовів, сала Нарол. Дому.
13.XI. „Казка старого млина".
Нові декорації і костюми. 562 35—?

Український мішаний хор Д. Котка:
у п'ятницю 13.XI. м. Рогатин.
у суботу 14.XI. м. Рогатин.
у неділю 15.XI. Підгайці.
у понеділок 16.XI. м. Підгайці.
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 768 5-?

Вписи до Драматичної Школи. У відповідь на запитання заінтересованих осіб, канцелярія Української Драматичної Школи М. Ворокого у Львові сим повідомляє, що в 1925—1926 акад. році навчання в школі може розпочатися лише по точнім виясненню фрекvенції, яка наслідком перервання вписів є покищо непевною. Директор школи, що одужавши в хороби, готов знова приступити до науки, буде в днях 12, 13, 14 і 16 листопада приймати вписи учнів особисто: від 10. до 12. год. передполуднем у власнім помешканні (пл. Св. Юра 5, другий коридор у партері) і від 4. до 6. год. пополудні в помешканні Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка (Шашкевича 5). В разі внесення відповідної фрекvенції, наука розпочнеться у вівторок 17. листопада ц. р. 1—1

Надзвичайні Загальні Збори Кружка УПТ-ва у Збаражі відбудуться 19-го листопада ц. р. в год. 11-ій перепол. в салі „Українського Дому". Проситься о громадну участь. 786 1—1

Дрібні оголошення.

КІМНАТА з окремим входом до винайму. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Вигода". 1—1

ВЖЕ продається по всіх книгарнях єдиний повавний господарський календар на 1926 рік „Приятель Господаря" з практичним господарським повавничим. Великий формат, 192 стор. друку. Ціна **3 золотих.** Львів, Бляхарська 9. „Сільський Світ". 757 1—2

МОЛОДА вдова, 3 роки по матурі сем. і торговельній шукає посади. Зголошення або якої иншої посади. Зголошення з вимогами з нечистоти найпізнійше до 20. листопада Марія Коченівська, Львів, Городецька 131, в дамя 16 III пов. 788 1—1

УРЯДОВЦЯ приймe Філія Т-ва „Просвіта" і Кружок УПТ. в Радехові, що був би рівночасно управним диригентом хору. Зголошення з умовинами слати: о. д-р Пеліх Радехів. 787a) 1—2

МІД бджільний з власної пасіки в пушках 5 і 10 кг. по ціні 2.20 зол. за кг. висилає за пересилкою Кооператива „Нафта", село Городище п. Київ. 785 1-2

АКАДЕМИК поїхав лекції у Львові або недалеко Львова. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Ротина". 790

ЮРКО БЕРЕЗА с. Михалів п. Сяновідськ нижнім згубив дня 15.X. ц. в. військову книжку. Хто найшов би, ощадливий зголоситься на повищу адресу за наградою. 787 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛАС

Львів Потоцького 4. II. пов.

775 **ординує від 3—5.** 2—5

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції подорожується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 760 3—5

Пекарня ПЕТРОФА і Арнольда ФІБІҐЕРА найдішла **КАЇМ І СИН** Львів, Коперника 18. Телефон 20—45. 2-3

Звичайні Загальні Збори

Філії Т-ва „Просвіта" в Радехові відбудуться у четвер дня 26. листопада 1925. в год. 10·30 перед пол. в салі „Народного Дому" в Радехові з таким денним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу і Контрольної Комісії.
4) Організаційний реферат Вп. Делегата Головного Виділу у Львові.
5) Вибір нового Виділу.
6) Евентуальне утворення нової Філії в Лопатині.
7) Приняття урядовця.
8) Внески і запити.

Радехів, 10. листопада 1925.

М. Панасюк, за секр. 787 1—1 *д-р Пеліх,* голова.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавниче Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 256 (10.639). Львів, субота 14 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Восьмиліття „комдиктатури".

В'сім літ минуло з того часу, як у Росії проголосили більшовики-комуністи зпід стягу Леніна диктатуру пролетаріяту. Офіціяльно її звуть диктатурою робітничо-селянських пролетарів а на ділі це диктатура комуністичної партії, до того російської т. зв. рикапи. Російські комуністи не задоволилися диктатурою в себе, але понесли її в подарунку також тим, що самоозначували себе згідно з большевицьким гаслом „самоопределение вплоть до отделения". У формі кровавого подарунку понесли російські комуністи свою диктатуру Україні, Грузії, Сибірові, Білорусі та всім иншим країнам, що „самоопределялися".

Зібравши до купи усіх, що самовизначувалися „вплоть до отделения", вони приступили до праці над відновою господарського життя, але перш за все у себе в Росії та переважно коштом країв, прилучених до Росії та звязаних з нею формою оригінальної пролетарської унії.

Переломовим у внутрішній політиці СРСР. слід вважати 1920 р., отже рік підписання рижського трактату. Щойно після нього, щойно побивши усіх ворогів, взялися вони за працю над внутрішньою відбудовою і над закріпленням становища СРСР. у міжнародному відношенні. Праця в першому випадку найшла свій вияв у новій економічній політиці т. зв. непі, а опісля неонепі, а праця в другому випадку виявилася участю СРСР. в европейській політиці. Генуя з Рапалльом, договори з Італією, переговори з Англією, Францією і иншими державами дали у висліді не тільки визнання Радянскої Унії de iure, але й спричинили цілий ряд торговельних договорів, довели до уділення в самому СРСР. цілого ряду концесій для чужого капіталу (нині є чинних 88 концесій).

Це вплинуло в свою чергу на зріст продукції, на віднову промислу, на внутрішнє господарське скріплення Радянскої Унії та започаткувало добу відродження. Нині радянські статистики, роблячи підсумки своєї праці, порівнують теперішні господарські досягнення з передвоєнними цифрами з 1913 р. Якщо вірити їхнім цифрам, то в порівнанні з 1913 р. сільсько-господарська продукція досягла тепер 71 відсотків, промислова продукція має в цьому році досягнути аж 96 відсотків, а продуктивність самої праці має досягнути ще більше, бо 98 відсотків передвоєнної.

Ці цифри доказують, що комуністична диктатура, пішовши на всякі уступки внутрі, вступивши в компроміс із вимогами життя, находить для себе тверду базу істнування. Виповівши війну світовому капіталові, вона вспіла його знищити тільки в себе, а тепер надробляє втрати концесіями та погонею за закордонними позичками. Великі надії покладають комуністи нині перш за все на американський капітал. Для його позискання розвинули величезну агітацію серед американських капіталістів, та пошукують шляхів до їх бізнесової психіки навіть шляхом пропаганди в буржуазній пресі.

З боротьби з европейським капіталом комуністи немов би зрезигнували, бо не вважають його тепер небезпечним для себе, а Наркомфін Сокольніков заявив, що більшовики тепер навіть не рахують на позички в европейських державах, але не тому, що „нам не довіряють" а тому, що Европа — це „сама біднота (нищета)". Ось звідки береться та орієнтація на американський капітал. Та невірно думав би той, хто допускав би, що більшовики справді зрезигнували з боротьби з капіталом. Вся їхня політика скупчена тепер на Сході. Азія — не терен підготовчої кампанії до боротьби з европейськими капіталістичними державами. Успіхи більшовицької політики в Азії наглядні. Її висліди спричинили вже великі клопоти і Англії і Франції і Америці. Параліжувати більшовицькі впливи вони безсильні. Бо на більшовицькі ідейні, а навіть національно-визвольні аргументи — европейські та инші світові потентати не розпоряджають нічим иншим поза гарматі. А ця зброя не може віднести ніякої побіди над більшовиками.

Остання поїздка Чічеріна по Европі, його навязування дипльоматичних заязків, його шахування англійської політики на европейській політичній шахівниці це тільки підтримка більшовицької політики в Азії, це тільки спроба прискорити події на далекому Сході.

За восьмиліття свого істнування Радянська унія вспіла досягнути дуже багато, вона зуміла стати рівнорядним чинником на арені міжнародньої політикй, вона вспіла здобути собі поважний голос майже у всіх справах та що найважнійше, вспіла закріпити за собою грунт у себе дома.

Методи, при яких допомозі більшовики вспіли це все осягнути, грають у даному випадку другорядну ролю. Важним є факт безперечних успіхів більшовизму на внутрішньому та міжнародньому полі.

Всі періпетії України в цілому круговороті тієї комуністичної політики відомі нашим читачам. Вона мала і має малий вплив на весь той процес. Вона є тільки одним зі звен, на якому експериментують сучасні кремлівські потентати. Та всеж не зважаючи на усі ті експерименти світового розміру, Україна живе своїм життям і вона використовує всі можливости, які для неї розвитку канонізований рикапою режім, вона кріпне, приходить до себе, вона часом обурюється і протестує, та переважно мовчить, збирає й консолідує усі національно творчі сили в імя власного добра і власної майбутности. Україна відпочиває в політичному розумінні, але від часу до часу дає познаки великого внутрішнього процесу, що твориться у душі має під знаком національного прозрівання та дозрівання.

В. М.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

III.

Якщо вже хтось перенявся змислом послідовної „абсолютної монархії", то воно все йде як по ниточні. Натягнеш і св. Письмо так, як би вже виспівало твою пісню (а котріж секти не покликуються най св. Письмо?). Для наших людей, що пропагують обовязковий целібат, найважнійше те, що целібат у будові католицької (розумій: латинської!) церкви є основним каменем; а католицька (розумій: латинська!) церква є джерелом усякої святости — її ж головою саме Христос, у ній повнота св. Духа. Отже — якщо хочеш стати, брате, правдивим і повним католиком, то мусиш згодитися на те, що є основним каменем у будові католицької (розумій: латинської!) церкви: на обовязковий целібат духовенства...

Але хто так аргументує, цей не помічає, що він цілком відпав духом від східної церкви, що він став раним латинником, і не знає, що творить і говорить. Він утотожнює латинську церкву з католицькою ексклюзивним способом. А прецінь це вже й папами (Лев XIII.) ствердженe, що латинізм і католицизм — це не все одно. Папи тільки того й домагаються, що схід має погодитися з латинською церквою лише в справі догм віри. Целібат належить до дисципліни, яка в східній церкві инакша, а в латинській инакша.

Так справа стоїть урядово — в декретах, пактах, енцикліках, у догматиках. Але крім цієї сторони є ще життєва сторона в католицькій церкві. Що в житті більше, сильнійше, де власть, багатство, слава, цісар, держава — що поневолює слабших духом, і вони стають „перекинчиками". А коли в комусь будова „перекинчицького" духа вже доконана, то для нього все святе і конечне, що його поневолило. Инакші рації вже для нього недоступні. Пригадаймо собі тепер, що катол. церква в подавлюючій більшости складається з латинян, що й папа належить до латинського обряду і що він — той непомильний папа — завсіди був (фактичним) головою саме тої латинської церкви. Самозрозуміле, що життєвий напір цієї латинської більшости і вищости буде просто поневолюючий для „меншостей" у катол. церкві. Подасться цьому напорові, то вже диктує чуття, а не холодна рефлексія: що тобі робити і як думати? І будеш робити й думати так, як наші „станиславівці": все, що наше, є нижче, мерзьке, недосконале, неперковне („бізантинізм!") — а в латинській („католицькій!") церкві все святе, вище, церковне і т. д., бо тільки вона є „церквою Христовою".

Тажко „меншостям" у чужій державі. Їх життя це безнастанне ломання. А подібна доля уніятської церкви в католицькій церкві. Не так наслідком урядового натиску з гори, як наслідком життєвого напору, який витворює „перекінчиків".

* * *

Виходить із сказаного, що наші епископи тому так насаджують целібат, бо „облатинилися" духом. Вони духом не наші. Не патріотичним духом, але церковним. У тім ціла трагедія нашої церкви.

Епископи з суспільністю найшлися на розстайній дорозі. Саме тоді, коли суспільність живо відчуває свій східний церковний характер і дорожить ним, епископи піддалися поневолюючому латинському впливові.

І годі нам з ними договоритися, так як Українець не договориться з Поляком. Хоч обидва на те саме глядять, не бачать того самого. Мають же вони инші очі, инші почування, инші аспірації, инші життєві вартости, иншу точку опертя.

Ми бачимо цю гіршу сторону обовязкового целібату (про яку в нас доволі писалося) епископи бачать тільки ліпшу його сторону.

Ця гірша сторона для них нічого не значить — вони її не бачать бо їх аспірації инші, як наші.

Вони хочуть провести в нашій церкві западний послідовний „абсолютний монархізм". За всяку ціну! Sic Roma „demonstrat" — causa finita!

Своїм способом повторюється наша давня катастрофа, коли наша шляхта покинула нарід.

Наша шляхта завидувала польській тих „прав і свобод", які мала польська шляхта.

А наші епископи завидують латинським того „вищого" становища в послідовній організації „абсолютної монархії", де священик не „поділений" між епископом і жінкою та дітьми, але „цілий" належить епископові... І ось тому наші епископи своїм духом покидають нарід. У найтяжчий час зривають з народом. Правду казати, ніякі епископи на світі не мають тих „свобід", що наші уніятські. Вони сидять на двох стільцях. Якщо не хочуть приняти чогось латинського, то можуть казати: Мене це не обовязує, бо я східний! — А якщо хочуть відкинути щось східне, то

Red. czas. „Dilo" Pr. 833/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 251 (10.630) z dnia 8. listopada 1925 r. w artykule pod tytułem „Warszawskie prawosudzia" w ustępach między słowami: a) w tych rokach... a: Sojmowyj klub, b) ludskoho żyttia... a: Żałko szczo, c) politycznoi natury... a: Bez sumniwu zawiera znamiona zbrodni § 65 a) uk. uznał dokonaną w dniu 7. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenia za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 9. listopada 1925 r.

Hawel.

оправдуються: Миж католики!... Нехай би так латинський епископ спробував домагатися від своїх богословів, щоби перед висвяченням поженилися... Злетів би негайно з престола! Exiex — ось це те, від чого уніятська церква найбільше терпить.

Може хтось скаже, що це пересадне твердження, що з приводу целібату повстала між духом епископів і духом суспільности така різниця, як між Поляком і Українцем. Адже епископи в дійсности не покинули свойого народу, журяться ним, остають при тому самому обряді, люблять його — тільки що хочуть мати безженне духовенство...

Ба, але це тільки початок перевороту! Целібат — це ще не все, чим латинська супрематія втискається до нас. Як уже одіж зачинає пертися, то дреться до решти. Бачимо це на галицьких Вірменах.

Постійним джерелом розкладу нашого східного характеру буде той „облатинщений дух", який не жалується насаджувати целібат навіть у таких обставинах, коли оборонець целібатової реформи є о. Ільків і варшавський сойм, з якого ще не вийшла ані одна ухвала, котра мала би на меті нас „спасти". Той „дух" — по психольогічним законам — буде щораз далі розвиватися, ідучи до остаточних послідовностей.

Нехай буде й так, що між тим „духом" і „духом" нашої суспільности заходить тільки така різниця, як між кацапом старої школи і Українцем. А не вже засадничий роздор душ. Чим Українець дорожить, що для нього святе, це москвофіл старої школи хотів бачити „неістнуючим" і погорджував тим. З своєї матірньої мови москвофіли збірали „сміття", глумилися з неї, щоби її осмішити — як напр, „хай дуфає Сруль на пана".

Той „облатинщений дух" уже нині робить у нас те саме в церковних річах. Типовий тут відомий станиславівський автор, який відчуває найтонші фібри гльорифікованого латинізму. В житті нашого духовенства, ба навіть у нашому обряді він тільки й вишукує різне „сміття" і різні „натягання" в ролі кацапського „хай дуфає Сруль"... А для латинізму має широку фіртку: „Не кажім, що це латинське... Воно католицьке — отже наше". Відкрита дорога просто до Вірмен! Або хоч би проект перемиського епископа: щоби питомець женився вже по III. р. богословських студій чекав, аж його епископ покличе, або й зовсім не покличе на IV. р... Каригідний проект, котрий повинен би знайтися в кодексі канонічного права як „impedimentum dirimens" (перешкода, що робить подружя неважним), бо згори розбиває подружя, трактує його як щось ірреальноге. Женитися на певне, бути на удержанні жінки — не знати: доки... Такий стан мусів би привести подружя до розбиття. А це проект, ба й домагання епископа!... Не більше це дивоглядне, як різні проекти і постанови польських достойників для „меншостей". Чужий дух! Ворожий дух тому, що наше.

Бідна уніятська церква, що осталася без „своїх" голов!

Економічна ситуація в Европі.

Справоздання Міжнародньої Торговельної Палати.

Перший раз зібралась минулого тижня в Парижі Рада Міжнародньої Торговельної Палати під головуванням директора лєндонського „Вестмінстерського банку" д-ра Ліфа. На раді була також німецька делегація, до якої гол ва зборів звернувся з окремою привітною промовою. На цих зборах згаданий англійський економіст дав цікавий огляд загального екомічного стану Европи на підставі справоздань переданих управі різними державами: Австрією, Бельгією, Данією, Францією, Голяндією, Італією, Люксембургом, Норвегією, Польщею та Швайцарією.

Всі ці держави поділив він на три групи: на країни з обезціненою вартістю валюти, де стабілізація звернена в цьому напрямку не стала ще зовсім позитивною; країни з обезціненою вартістю валюти, де зроблено зусилля, щоби вернутись до паритету і на країни, які ані не втримали своєї валюти на основі золота ані її не відродили. До першої групи треба зарахувати Бельгію, яка виявляє загально вдоволяючий стан. Безробіття, не зважаючи на те, що вище як минулого року, понизилося від квітня. Кошти утримання зросли, але не кожний торговельний білянс зменшився. Уряд ужив енергійних засобів, щоби стабілізувати валюту. Аналогічне становище Італії.

Франція є країною, яка завдячує в однаковій мірі свій доватний та відомний стан обезцінені валюті. Французька торгівля скористала зі штучного стимулу в експорті; вона не тільки не знає безробіття, але користуючись імпортованою чужою працею, влекшила безробіття в инших країнах. Торговельний білянс є для неї корисним. З другого боку надвишка експорту є головно наслідком зменшення імпорту, здебільша чужих матеріялів. Та існує загроза захитання торговельного білансу, тому, що французька торгівля живе здебільша з праці власних рук, а внутрішні ціни, що зростають постійно, зменшують рівень заробітку мануфактури.

Перейшовши до другої групи, справоздавець зупинився на країнах центральної Европи, де реформа валюти повстала на місці давніх, скасованих монетних одиниць. Виявляється, що Польща взяла на себе завдання понад свої сили, щоби вдержати золотого у золоті на паритеті і карбована монета вже за знала поважного упадку. Скасування попередньої валюти спричинило недостачу пливкого капіталу, а з ним, послідовно, недостачу торговельного кредиту, що стало на перепоні вдержати нормальну продукцію. Польща находиться у критичній ситуації, в якій треба би вжити всіх сил та жертв, щоби з неї вийти. Австрія перейшла аналогічну кризу на ширшу скалю, при допомозі Ліги Націй. Завдяки полі-тиці „сукцесійних держав", що обмежували свої закупки від Австрії, вона мусіла лишатись з негативним торговельним білянсом.

Замість справоздання від німецького уряду, сам референт зупинився на ситуації в Німеччині: девалюація старої марки довела до зменшення пливкого капіталу і без огляду на імпортований чужинний капітал, німецька торгівля постійно терпіла внаслідок високих процентів від капіталу. Нема там також великого поступу в напрямку експорту, для здійснення пляну Дова. Щасливим островом у центральній Европі є Чехословаччина, що по добі частинної дефляції вдержала успішно свою валюту, хоча багато нижче золотого паритету; її корисний торговельний білянс є наслідком природних багацтв держави і високо розвиненого промислу.

Перейшовши до третьої групи держав, що мають золоту валюту, справодавець згадав Швайцарію як країну добробуту, Швайцарію в „умовно сприятливій" ситуації, вповні вдоволяючий стан Голяндії і зупинився на Англії. Головною причиною клопотів Англії є проблема вугілля, спільна подекуди всім державам, зі Зєдиненими Державами включно. Останній рік зазначився рішучим обниженням англійського експорту, у звязку з ослабленням експорту вугілля. Це є також причиною безробіття. Краєвий промисл є вповні невдоволяючим. Загальне обниження міжнародньої торгівлі, зменшені потреби вугілля і спадок у промислі будування кораблів довели до цього стану.

Европейські політики можуть уважати теперішню ситуацію прегарною, а проте вони всіма засобами спинюють міжнародню торгівлю. Ні тарифами, ні забороною імпорту не можна розвязати найнішньої ситуації. Кожна країна, що хоче відокремитись в торговлі від свого сусіда, влучає одночасно в себе. Це заворожене коло, що веде Европу до економічного самогубства.

Зїзд закінчився рішенням про необхідність міжнародньої економічної конференції. Теперішня Рада

За документальні дані.

(З листування В. Винниченка з А. Приходьком в справі повороту на Рад. Україну*).

Париж, 10. жовтня 1925.

Вельмишанозний Антоне Терентевичу,

Ваш останній лист, є очевидно, відповідю Вашого центру на мої запитання, бо як і раніще не можна було припустити, щоб Ви не повідомили Ваш центр про листування зо мною, так і тепер гадаю, що Ви не могли взяти на самого себе ту відповідь, що даєте мені.

На жаль, ця відповідь ніяк не задовольняє мене. В ній немає фактичних доказів, а тільки ряд формальних загальних тверджень, що їх можна мати з офіціяльної радянської преси й що годяться більше для масової агітації.

Але я не хочу і навіть не маю морального права обмежуватися формальним боком справи. Коли вона почата, то треба її довести до цілком ясного і — головне — с у т-н ь о г о кінця. В Вашому листі є моменти, які не дозволяють мені з чистим сумлінням сказати, що питання вичерпане саме до цього кінця.

Отже один момент такий:

Ви пишете, що мій поворот на Україну — бажаний. Але, коли я — мовляв — хочу, щоб до мене першим звернувся Ваш центр і попрохав мене вернутись, то це річ неможлива. Треба — мовляв — щоб я перший офіціяльно (чи через Вас, чи безпосередньо) звернувся до Вашого центру.

Для чого ця формалістика? Я ніколи не мав такої наївної амбітности, ніколи не ставив вимоги, щоб до мене зверталися Ваші центри. Колиж уважав за непотрібне о ф і ц і я л ь н о звертатися до центру, то тільки через те, що це — зайвий акт: адже і мені, і Вам, і всім ясно, що Вашому центрові до найменшої подробиці відоме все питання.

Розуміється, для мене важна є сама суть справи, а не її формальні боки. І коли виясненню цієї суті заважає якийсь формальний бік її, то я з охотою усуну його, якщо це від мене залежить. З Вашого листа створюється таке враження, що через те Ви й не подаєте тих доказів, яких я, бажаю, що на перешкоді стоїть оцей формальний бік. Коли так, то я звичайно, готов іти на всякі зайві формальні акти, аби дійти до суті.

Отже прошу Вас переслати цього мого листа Вашому центрові й офіціяльно переказати йому моє звернення до його і моє бажання дістати від його відповідь на всі мої запитання.

Одначе вважаю за потрібне прикласти до цього деяке пояснення, щоб не дати приводу до найменшого непорозуміння.

В одному з попередніх листів я писав Вам, що коли Ви гадаєте, що я звертався з а д о з в о л о м вернутися на Україну, то Ви розглядаєте питання з фальшивого штандпункту. Я з 1902-го року в еміграції. Але ніколи я не звертався ні до якого уряду за дозволом приїхати на Україну. Коли мені, чи справі було треба, я приїжжав без усякого дозволу. Річ не в тому, чи приїду я чи ні, а ч е р е з щ о і д л я ч о г о я приїхав би.

Люде, що ворожі соціялізмові, або що тільки мають назву соціялістів, або ті, що розцінюють громадські явища з погляду вузько-індивідуальних та особистих інтересів, такі люде намагаються представити мої спроби вияснення ситуації на Україні та можливости повороту на Україну як мою особисту справу. Одні пояснюють моєю честолюбністю, бажанням влади, другі непорозуміннями з еміграцією, инші ж виявляють таку духовну дрібязковість, що виставляють мотивом моїх заходів бажання... видати на Україні свій роман „Соняшну Машину". Але всім їм, повторяю, хочеться позбавити цю мою акцію її г р о м а д с ь к о г о інтересу і значіння.

Отже, щоб скільки можна позбавити цих елементів можливости представляти справу в фальшивому світлі, я вважаю за найкраще провадити її в найбільшою ясністю, щирістю і отвертістю, не роблячи її таємною, а виносячи на прилюдне. Не з бажання щось і перед кимсь „спростувати", як Ви пишете, а тільки для цієї мети я і попереднього свого листа до Вас оголосив у пресі, для цьогож самого і цей лись маю намір огодосити. Нам нема чого ховати. Коли ми провадимо ці переговори в інтересах громадянської справи, то громада повинна знати і суть її хід цих переговорів. І коли Вашому центрові важно розбити ті погляди серед Українців на його політику на Україні, які він уважає за неправильні, то цей спосіб ніяк ший мети шкодити не може. А для самої зачепленої тут справи буде тільки на користь, коли українське громадянство (радянське чи нерадянське) знатиме і ясно бачитиме всі мотиви що кермують мною, і ті цілі, ради яких я проваджу ці заходи.

Тому кажу: ніяких вузько-особистих ні мотивів, ні цілів не маю в цій справі. Честолюбність, як бажання влади і посад, очевидно, є річ привабліва для тих, хто не зазнав її, або для тих, хто вищих цінностей у житті не знає. Для честолюбности ж вищого роду (як бажання мати вищу оцінку своєї вартости для коллєктива) мені можна мати і без влади та посад инше поле, поле духовної діяльности (наука, література, мистецтво).

З матеріяльного боку я не знаю тої скрути, що ставить навколюшки всі погляди й переконання. І гадаю, що, навіть помираючи з голоду, не зазнав би її.

З еміграцією ніколи не розходився і не сходився, бо еміграція не є однородним коллєктивом. До 1925 року були спроби деяких соціялістичних груп виробити спільну платформу діяльности. Але через психольогічно-етичну неможливість працювати з групою тих людей, з якими намічалось співробітництво, моя група і я відійшли від них. Мої заходи про вияснення ситуації на Україні в цьому розходженні не грали ніякої ролі, бо розходження сталося раніще, ніж ці заходи стало комубудь відомо

*) Від довшого часу в політичних колах, а опісля і в пресі були поширені звістки про переговори славного письменника й відомого громадського діяча В. Винниченка в справі повороту на Рад. Україну. На ґрунті цих переговорів з'явився ряд, менше й більше правдоподібні поголоски аж до спіткень, немовто В. Винниченко бажає „побратися" на Вел. Україну в порозумінні з англійськими колами, щоби з нутра зірвати радянську главу. Один з львівських тижневиків, безкритично подавши ці поголоски за „Известиями", навіть вважав за відповідне виступити в ролі „mehr päpstlich, als der Papst selbst", вичитати В. Винниченкові лекцію льояльности у відношенні до радвлади та порадити йому не займатися політичними справами. Для вияснення переговорів В. Винниченка і їх змісту подаємо два його листи до А. Приходька. — Ред.

має вжити засобів, щоби зосередити всі сили теперішнього економічного світа на труднощах, в якими довоциться боротись у всіх країнах.

В казаматах демократичної Польщі.

Промова посла Приступи з К. П. Ф. на засіданні сойму дня 28. жовтня 1925 р. в дискусії над законом про організацію тюремництва.

(Продовження).

В Білостоці і Пружанах прикор вдіють спеціяльну систему тортур: *сковують руки й ноги, між які всаджують патик або залізний дручок, а потім б'ють паличками по пятах, колють у ядра, вливають воду до носа і т. п.* П. посол Яремчук почав у свой му часі ті факти до відома п. марш. Пілсудського.

У городенській тюрмі, де перебуває до 200 політичних в'язнів, дозорці б'ють в'язнів за що-небудь і викидають до карцеру. Тих, що приносять харч в'язням, часто арештують.

У Володимирі Волинському отсього в липні вересня у тюремній шпиталі помер в'язень Володимир Крайц.

„Найкращі кола працюючого населення на Волині — пише одна з газет в кореспонденції з Володимира — потрясені нечуваним фактом, що має місце в нашому місті. Вночі з 28. на 29. ц. р. отруєно політ. в'язня Володимира Крайца, що перебував у шпиталі під цілковитим поліційним наглядом. Цілої доби голодний лежав Крайц в притомності, в сильних симптомах отруєння. Лікарська комісія ствердила, що в поміщі подано Крайцові велику дозу стрихніни. (Мін. справ. Отецькі Неправда!) Це одначе є фактом, пане міністре: тільки все є неправдою. (Віцемаршл. Осецкі: Прикликую Вашу увагу, що ми говоримо до теми). В Луцьку й Ковлі відбуло я вже не менше як 10 чи 12 голодовок. Ось як відбувалася остання голодівка в Луцьку: Дня 3. серпня ц. р. політичні в'язні виступили перед тюремною адміністрацією з домаганнями, яких спочатку тільки частково забезпечили б їх справедливі права й потреби. В домаганнях тих в'язні хотіли між иншим: відокремлення політичних від кримінальних, покінчення з нелюдським поведенням адміністрації супроти в'язнів, щоденних проходів побачень з родинами що два тижні, допущення до келій газет, книжок, як також письмадів до писання, прискорення слідства й судових розправ і т. п.

На такі мінімальні домагання тюремна адміністрація не відповіла нічого. З уваги на те політ. в'язні в числі 147 приступили дня 10. серпня до голодівки. Я метою здавити голодовий страйк тюремна адміністрація вкотре взялася своїх випробованих вже метод: довірці стали витягати з келій поодиноких в'язнів, мнимих „організаторів" голодівки, щоби розправитися з ними у відокремленому місці. Вязні пам'ятали, що підчас подібної „ліквідації" голодівки недавного вже вечора (м. ін. Проказюка й Микитюка) в нелюдський спосіб скатовано, тому що відмовилися видати своїх товаришів. *Адміністрація відповіла на це стовпами, спрямованими через вікна для дверей до келій. Забито на місці селянина з села Здовбиці, рівенського повіту, Константина Чвалинського у хвилі, коли лежав у келії на нарах.* Після кровавої розправи введено до тюрми військо. На протязі тих днів голодівки, не зважаючи на вичерпання, співали вязні революційні пісні. Четвертого дня прийняла адміністрація домагання голодуючих, тому голодівку покінчено. (Спротиви мін. слов. У. П. міністер каже знову, що неправда. Пане міністре, чи знаєте про того начальника тюрми, котрого пошукують власти, бо спроневірив 40.000 зол., що вкрав 40.000 зол. — це величезна сума. Коли вязні подавали жалобу на того начальника, то п. міністер відповів на нашу інтерпеляцію, що там все в порядку. А тепер розіслано за тим начальником стежні листи. П. міністер скаже знову, що це неправда. Ви самі затушовуєте ті злодійства. (Віцемарш. Осецкі: Прикликую п. посла за цей вислів до порядку. Прошу говорити до теми, а то відберу вам голос). З Луцька перевезено понад 30 вязнів до Білостоку за кару, що нібито вони були „проводирями" тої голодівки.

Не будемо більше говорити про окремі факти. *Нема в Польщі такої тюрми, де не знущалися би над політичними вязнями, де не вибухли би під якийсь час голодівки, де не приповоювали би звірських тортур.*

Фактом є, що хоч патронат доставляв харч для тюрем, адміністрація тюрем крала хліб, сало, цукор і вязням не давала.

Про тюремні відносини можуть свідчити розпучливі голодівки. Для ілюстрації наведу дуже наглядний вигляд голодівок від жовтня м. р.: 5. X. голодівка у Львові, 14—15 X. в Сломімі, 19. X. в Гродзіску, 1. XI. в Ломжі — тривалася 7 днів, 19. XI. в Бережанах, 25. XI. в Плоцку. *Рік 1925:* 17. II. голодівка в Плоцку, 18. II. в Сломімі, перша половина квітня — в Сандомирі, II.V. голодівка студ. університету у Кракові, 12. V. в Бережанах, 20. V. в Луцьку (150 українських селян), 25. V. в Равичі (10 вязнів), перші дні червня — голодівки в Бережанах, Луцьку, Дубні і Білостоці, 12. VI. у Володимирі, 17. VI. в Пінську, 10. VIII. в Луцьку (147 вязнів), 22. VIII. у Волковиську, 27. VIII. у Львові (6 днів), 14. IX. у Львові 7. X. в Любліні, 8. X. в Кобрині, перші дні жовтня — в Перемишлі, 22. X. у Львові.

Польські тюрми то вітальні місце торгур; їх можна зачислити також до категорії гроб а Велике число їх смерти; вже нодни революційний робітник і селянин загинув у ясновласних казематах чи то наслідком страшних загальних відносин, чи в розпучливій голодовій боротьбі.

Наслідком голодівки померли: Віктор Ковальський в Лодзі, Роман Грозінцкий в Ломжі, Михайло Зазуля в Бережанах, Панасюк і Боднарчук у Білостоці. Наслідком важких відносин у тюрмі в Познані дістав поясокорення сухоти й помер Вальтер Шельц. В луцькій тюрмі забито Чвалинського, в катовицькій — Полю Мацейовску. Подаю тільки ті назвища — листа втрат на полі тюремної боротьби є без сумніву далеко більша.

Арт. 21. обговорюваного закону говорить про те, що „харч вязнів та огрівання тюремних приміщень повен ні відповідати вимогам гігієнічним для удержання здоровля вязнів і їх здібности до праці".

Якже є дійсність? Тюремні неоговіяні, харчові пайки голодові, смертельні катування. Відносини такі страшні, що в останніх часах є ми навіть свідками бунтів кримінальних вязнів, цього доперва найменш чутливого елементу. (Перериває міністр Ярошевич: кажете, що ви були колись політичним вязнем то пірський уряд уважав вас також бандитом.

Свойого часу сойм вибрав спеціяльну комісію для провірки тюрем. Ця комісія провірила ряд тюрем, мала змогу переконатися про страшні відносини, що панують у тих тюрмах. Домагаємося, щоби ця комісія зложила на пленум сойму завідомлення зі своєї праці. *Домагаємося, щоб огляду польських тюремних відносин вичерпано завідомленням тої комісії, задача якої — по інтенції п. Тугутта — полягала в тому, щоби виправдати буржуазну Польщу в очах демократичної західної опінії, яка таврує білий терор у Польщі.*

Нинішній закон переходить до денного порядку над повною дійсністю польських тюрем і хоче при помочі кількох фраз посіяти злуду, немов би уряд має направду добру волю поправити теперішній стан річей. Помимо те, що цінний закон не поможе там, де не прийде до зміни в самому суспільно-політичному устрою, то навіть цей проект в нічому не поправляє положення, напаки — є навіть погіршенням дотеперішнього стану річей.

Закон омиває дискретно справу політичних вязнів, нема в ньому ні сліду згадки слова: політичний вязень. Одначе нехай панове бюрократи з мін. справедливости не думають, що таким чином позбавлять цілу справу політ. вязнів. Понад 6000 політ. вязнів у польській державі зложило вже не один доказ, що думають боротися за свої права. Домагаємося, щоби права політ. вязнів загарантовано законодавством, щоби не були залежні від примх першого-ліпшого тюремного кашкета.

Предложений закон віддає тюрми зовсім на поталу самоволі начальників тюрем, що відбирають безпосередньо міністерству справедливости, яке — як досі, так і дальше — тушуватиме всі злочини. Найкращим доказом цього недавній виступ у соймі віцемін. Сенніцкого.

Арт. 7. проектованого закону говорить про те, що прокуратори мають пильнувати легальности увязнення і правильного виконання кари, зокр. превенційного арешту. Яке в Польщі „правильне виконання кари" — бачили ми з попереднього. Тепер хочу звернути увагу на нечуваний факт передержування політ. вязнів цілими роками у превенційним арешті перед справою. Так напр. в. вересня ц. р. відбулася перед варш. окружним судом справа студ. Мушинского і кравчині Рапапорт. Їх арештовано в листопаді 1922 наслідком доносів агентів дефензиви й обвинувачено в комуністичній діяльности. Весь час до справи, себто 3 роки, були вони в тюрмі. На розправі виявилася вся безосновність поліційних доносів, тому окружний суд признав Мушинского й Рапапортиху цілком невинними, наказуючи звільнити їх негайно з превенційного арешту. Лезчука, що пересидів у Ковлі 2 роки, Будецького й 14 тов., що перебули в тюрмі також 2 роки, суд признав наресті невинними. Подібних фактів міг би я навести багато більше. *Вони ілюструють виразно ту систему нагого поліційного насильства, що панує в Польщі.*

(Докінчення буде.)

Громадяне!

По вчинках судити-муть Тебе внуки.

А чи не гарний вчинок купити Акції

Земельного Банку Гіпотечного

у Львові, с-ки акційної, Підвалля 7.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у небезпеці пихолиття!!

Про такий же мотив, як бажання видати роман на Україні, ніяково за авторів його навіть згадувати.

Але не тільки я не маю ніяких вузько-особистих інтересів у цій справі, а ще більше того: вони, ці вузько-особисті інтереси, є проти мого повороту на Україну серед цих обставин. Вертаючись на Україну і входячи в вир громадсько-політичної праці, я мусів би принести тяжку для мене жертву, — на певний час покинути літературну діяльність. З обстановки світового культурного центру, де в тиші й спокою можна користуватися всіма досягненнями духовної праці людства, я мусів би перейти в напружену атмосферу політично-громадської, буденної, боєвої роботи. Психольогічні умови праці були б тяжкі: атмосфера недовіря, підозрілости з боку моїх майбутніх товаришів, совісне й несовісне використовування минулого в поборюванні моїх поглядів у якійсь справі і т. и. З другого боку, ті політичні групи, для позицій яких мій поворот був би шкідливий, всіма засобами старались би дискредитувати мене, не гидуючи ніякими наклепами, провокуючи недовіря у новій моїй обстановці, утруднюючи мені навмисно працю.

А головне: щоб мати змогу брати активну, дієву, конструктивну участь у сучасному громадсько-політичному житті на Україні, треба бути членом партії, що керує цим життям. Вступаючи в ряди цієї партії, я стаю часткою її, я беру на себе рівну з иншими членами відповідальність за її дії. Доля цього коллектива стає моєю долею, його помилки моїми помилками. Це є акт великого значіння для всього мого дальшого життя.

Отже ясно, що коли я приношу такі жертви своїми особистими інтересами, коли іду на тяжкі прикрости й труднощі, завані передбачаючи, їх коли рішаюся на крок, що відібється на всьому моєму житті, то повинніж бути якісь великі цінности, за які я мав би заплатити такою дорогою ціною. І так само ясно повинно бути, що не з остраху перед чиєюсь опінією, як Ви гадаєте, я виявляю таку уважність і стриманність у цій справі, а від бажання розважно й сумлінно установити існування тих цінностей, від страху відповідальности за наслідки цього акту, що можуть відбитися не тільки на моєму житті, але й на житті инших людей і може на самій громадській справі.

Цінности-ж ці є: дійсна можливість активної боротьби за перетворення сучасного світового суспільства, зосновaного на клясовій нерівности, визиску й насилі на суспільство безклясове, коллективістичне, збудоване на рівних умовах праці і творчости; дійсна можливість активної праці для соціялістичного будівництва і національного відродження працюючих мас України. Це є ті цінности, що ради них можна і треба жертвувати вузько-особистими інтересами і йти на всякі труднощі.

Але чи є можливість такої праці на Україні за сучасних обставин для мене й для людей однодушних зо мною? От це я хотів би точно установити.

Ті цілі, що програмово ставляють собі комуністичні партії Союзу Соціялістичних Радянських Республик, а в тому числі й Комуністична Партія України, я поділяю. Але, як показав досвід, лінія практичної дії часто розходиться з лінією програми, перетворюючи партію в свою власну противежність.

В 1920-му році, маючи перед собою головним чином програмові деклярації Комуністичної Партії України, я поїхав на Україну, готовий щиро віддати всі свої сили праці й боротьбі за здійснення тих деклярацій. Одначе розходження програми з практикою комуністичної партії в деяких пунктах за того часу було остільки різке для мене, що унеможливило мені там роботу. Але минуло пять років. Деякі моменти практики ком. партії загубили свою гостріть, деякі зовсім одпали, в деяких немов би намічається зміна напряму.

Одне з розходжень, що особливо стало мені на перешкоді в роботі на Україні в 1920 р., було між програмою і практикою керуючих комуністичних центрів в національному питанні. Я не буду тут наводити прикладів того розходження. Річ не в минулому, а в сучасному і майбутньому. Мені тепер важко установити, чи сталася зміна в цьому моменті практики комуністичної партії і коли сталася, то якого саме характеру та зміна.

Суть становища соціялістів пануючих націй у національному питанні полягала (та полягає й тепер) у їхньому, так би мовити, пасивному до його відношенні. Вони охоче віддають цю проблему на розвязання самих націй („самовизначення, часом аж до відділення"), не заглиблюючись у розгляд значіння її для самого соціялістичного руху. Цілком инше становище займають соціялісти націй поневолених. Для них ця проблема силою необхідности має на кожному кроці актуальний характер і їхне становище є раз-у-раз активне. З цього в нашій революції витворилося чимало ріжниць і конфліктів між соціялістами, що мало ріжнилося між собою в инших пунктах програми і тактики.

Пасивність становища комуністичної партії в національному питанні зазначена, властиво, в її програмі. Підчас революції пасивність ця у практиці переходила в активність, але не позитивну, а негативну. Коли ж пробивалися виявки активно-позитивні, то вони були або чисто-декларативного, або тактичного характеру.

Щоб не мати в дальших можливих переговорах ніяких недорозумінь, я вважаю за необхідне виразно заявити, що, як поділяв я раніше, так і тепер поділяю той погляд, що національна проблема повинна мати в соціялістичній програмі і практиці не пасивне відношення, а активно-позитивне. Як соціялістична перебудова суспільства неможлива без усунення всіх форм соціяльного і економічного гніту та відсталости, так само вона неможлива без усунення всіх форм гніту й одсталости духовної. Національний гніт і національна відсталість є одною з форм що гальмують соціялістичний поступ. І як комуністична партія виступає активно в питанні елементарної грамотности працюючих мас, так само вона повинна бути позитивно-активною в сприятті найдоцільніших, найекономніших форм загального духовного розвитку їх, а такими формами є форми національні. Поскільки-ж тяма „духовного життя" обхоплює всі галузі люд-

По широкому світі.

Італійський амбасадор у Парижі та кілька його урядовців внесли прохання, щоби їх прийняти до фашистівського союзу. Цим хотіли заманіфестувати свій протест проти заговору на життя Муссоліні.

Франція у Сирії має намір зробити королем Еміра Сейда, брата короля Файсаля з Месопотамії: Емір Сейд є наймолодшим сином короля Гуссейна; його найстарший брат Алі є королем Геджасу, другий брат Абдалляг панує в Трансйорданії, а третій брат є королем Файсалем в Іраку.

Фінансовий проект франц. міністра Пенлеве має бути змінений, згідно з деякими бажаннями лівих партій.

Голяндія не матиме вже посла при Ватикані. Таким є рішення більшости парляменту; чотири міністри католицької партії заголосили свою дімісію.

Югословянський король Олександер мав би бути коронований весною. Такою є звістка півофіціяльного органу „Време", на підставі інформацій з відповідальних політичних кол.

Литва і Мемель.

Останні вибори в Мемелю (Клайпеді) та його околиці дали величезну перевагу німецьким кандидатам. Німецька преса добачувала в цьому факті найкращу підставу до звороту цього міста Німеччині. „Берлінер Тагеблят" стверднв, що вислідок виборів є доказом населення цієї території Німеччині такі вибори заступають уповні плебісцит, до якого союзні держави не хотіли допустити.

Литовська преса реагує на ці аргументи і на саму перемогу Німців заявами, що „опозиційний німецький фронт" зумів перейти при виборах литовськими голосами привабляючи литовських виборців обіцянками і заявляючи свою льояльність супроти Литви. Литовський уряд заборонив продажу німецьких часописів, де були статті присвячені німецькій виборчій перемозі.

Після загарбання церкви.

Суд над буд. редак. „Нашого Життя" В. Котловським.

В Холмі відбувся 31- жовтня судовий процес б. редактора „Нашого Життя" В. Козловського, обвинуваченого за пом'іщення (в ч. 19. з 1924 р.) статті під назвою „Протестуємо перед цілим культурним світом". Змістом тієї статті була справа насильного загарбання Полеками церкви в Спасі, холмського повіту.

В ході процесу прок. Пшибильскі та його свідок кс. Косьор силкувалися доказати права рим.-католиків на ту церкву, основуючись на тому, що ця церква була колись унійською. Одначе ніякими даними не довів ні прокуратор, ні його свідок, щоби колинебудь на місці церкви стояв костел, що одно могло би бути основою ревіндикації. Свідок пос. С. Любарський, знавець церковної справи на Холмщині, навів цілий ряд фактичних даних, які вказували, що церква в Спасі була православною ще до унії. Пос. Любарський покликався на архіви, де можна переконатися про історію спаської церкви. Тоді позовники намагалися доказати, що ця церква є непотрібна православним, бо рим.-католиків є більше в спаській парафії, як православних.

Одначе ні викрути заперечує дійсність, бо довкруги церкви живе виключно православне населення, яке й сьогодня, після насильного загарбання уважає її своєю власною святинею. Теж довгі часи православні парафіяне перед всіми інстанціями польської республики робили заходи про відкриття зачиненої церкви.

Пос. Павло Васильчук в своїх зізнаннях зясував обурення населення при „пересвячуванні" церкви в асисті багнетів і великої кількости поліції, що окружила була церкву з усіх боків.

Прок. Пшибильскі підтримував обвинувачення й домагався засуду. Оборонці — адвокати сен. Ол. Карпинський і Василь Криницький з Берестя незвичайно ярко представили картину неправного загарбання спаської церкви, покликуючись на прокураторський документ, — лист директора в міністерстві віроісповідань Пекарского, з якого наглядно видно, хто є власником церкви. Протест, поміщений в „Нашому Житті", не підбурював, а змальовував дійсність. Був це обовязок газети.

Суд відкинув обвинувачення прокуратора і виключив п. В. Козловського від обвинувачення в підбурюванні одної частини населення проти другої, а присудив його до двох тижнів арешту за непошанування влади.

Реферуючи хід процесу, холмське „Наше Життя" (ч. 44 з 8. ц. м.) робить такі висновки:

„Давно вже знесено в Іспанії останні сліди інквізиції, давно вже був позбавлений інквізиційний трибунал. Інші, більш культурні держави, ще ранійш позбулися цієї діявольської інституції. Та до цього часу існує це жахливе дике середньовіччя — воно являється в сучасній Польщі! І це у вільній Польщі, в Польщі конституційній, демократичній, де релігійна свобода обезпечується кожному громадянинові. До документів ганьби прибув ще новий, до цього часу незнаний судовий акт, який кладе своїм актом протестуючого проти підібрання у православних святині і віддання її римокатоликам".

15 ц. м. здержується висилку часопису тим Вп. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 3—4

Зі сцени і естради.

Український Наддніпрянський Театр.

Вже від року працював по широкій провінції Український Наддніпрянський Театр під управою п. Міткевичевої. Ішла про нього слава, яка майже дорівнювала популярности хору Д. Котка. Вибрі завітав цей театр у Львів, даючи кілька вистав ріжноманітного характеру. І справді в значній мірі театр п. Міткевичевої оправдав свою славу. В біді, без потрібних грошевих вкладів розпочав він працю, мандруючи по далеких галицьких провінціональних місточках, серед невигод і недостач розвиваючи мистецькі таланти. Вже перша вистава „Маруся Богуславка" Старицького була милою несподіванкою для львівської публики. Актори зіграні, темпо акції живе й ядерне, ансамблеві сцени ведені незвичайно старанно й ефектовно, танці виконані пластично, костюми нові, навіть декорації, які звичайно у нашому Театрі не все йшли в парі з песою, цим разом були приличні.

Друга песа „Казка старого млина" Черкасенка вийшла вже слабше. Деякі актори не зовсім опанували віршову форму песи, що не дало змоги створити символіку, яка є прикметою цієї песи. Головного героя грав актор, в якого характері і жарі зовсім не лежить ця роля. За довгі монольоги, які слід було скорочати, побили песу місцями монотонною, хоч актори докладали всіх замагань, щоб вдержати темпо. Разила теж невідповідна декорація, що представляла гори, коли на сцені говориться про широкий степ.

Та всеж таки ті недостачі не затемнили приємного враження, яке творила цілість вистави. За те слідуюча песа „Дні нашого життя" Андреєва була кульмінаційним пунктом гостини Наддніпрянського Театру.

Перед очами глядачів пересувались глибоко зворушливі сцени, повні трагізму життєвої дрібничкости. Подекуди глядачі вибухали сміхом там, де дрожав біль, не зорієнтувавшись, що саме в цій „дрібничкости" а першого погляду болючо-комічній, лежить суть трагедії. А актори всю душу вложили в цю песу — вони не грали, вони жили, переживали, терпіли. Кожний нюанс був витудіюваний до найменших подробиць. Якимсь покуром трагізмом віяло зі сцени, де падали гіркі слова життєвої правди і де виринали ще важчі левіяфи безбарвного життя. Всі вказки й прискорення темпа були так старанно виконані, а драматичні моменти так використані, немов ансамбль складали найбільше рутиновані артисти. Остання сцена 4-ої дії могла би бути поставлена на найвибагливішій сцені. Всі без виїмку грали знаменито, залишаючи глибоке враження серед розентузіязмованої публики. У песі Винниченка „Чорна пантера і білий ведмідь" вже не було тої динаміки в грі, що у Андреєва. Може актори були потомлені; при тому й ролі були невідповідно поділені. Одначе годиться признати, що слідне було старання вдержати темпо та настрій, хоч це приходило не легко, бо за довгі діяльоги самої песи ослаблюють її драматичні ефекти. Не вдалося на будуче в деяких місцях ужити режісерського оповіщ. Старанність у постановці слідно було теж в операті „Вій" та песі Старицького „Ніч під Івана Купала", яка й закінчила гостинні виступи Наддніпрянського Театру.

Переходячи до оцінки поодиноких артистів, слід зазначити, що п. Міткевичевій, яка так добре кресувала характеристичні ролі, належиться признання за провід театру. Головний тягар ріжноманітного репертуару Наддніпр. Театру несла п. Кривицька. Їй припало важке завдання грати всі головні ролі. І хоч не всі вони лежать в її жанрі (Чорна пантера), всетаки побідоносно вийшла вона з кожної кризи, виказуючи, здецидований талант драматичного характеру. Її звучний голосовий орган, гарна мова, чиста дикція, багата модуляція голосу — ось цінні прикмети, які вміла вона використати та відповідно пристосувати до кресованої постаті. І Маруся Богуславка, повна драматичної експресії, задержала ніжну чутливість української дівчини. У „Казці старого млина" та „Чорній пантері" зуміла вона модуляцією голосу та експресійним приспішуванням темпа затерти монотонність діяльогів, в яких перевертиться деякі її — так сказавши — анатомічний

ської діяльности, то всі вони повинні розвиватися в цих найдоцільніших формах, а насамперед економіка і політика держави, (поскільки держава є потрібна в переходову добу). Становище пасивної тактики, або негативної активности в національній проблемі є шкідливе для справи соціялізму і комунізму, бо воно гальмує розвиток мас, вносить деструктивні моменти в хід господарських процесів, викликає недовіря і ворожість у мас до провідників такої політики, а тим самим по асоціяції і до ідей соціялізму чи комунізму, дає змогу антисоціялістичним, реакційним елементам використовувати психольогічні настрої мас на користь своїх позицій, прикритих національно-патріотичними гаслами. Така політика об'єктивно є антисоціялістична, антикомуністична, навіть реакційна.

Такий мій погляд. В 1920-му році такі погляди зустрічали негативне відношення серед комуністичних центрів, дістаючи назви „дрібно - буржуазного націоналізму", „контрреволюційности", „некомуністичности" і т. и. Але це негативно-активне становище кермуючих центрів у національному питанні унеможливило мені тоді роботу на Україні. Тепер немов би виникають ознаки зміни цього відношення.

Але ще раз: чи дійсно є ці зміни? І якого рода вони? Чи дають вони можливість працювати людям з моїми поглядами?

Тому я хотів би дістати від Вашого кермуючого центру відповідь на такі запитання:

Чи проголошувана рівність робітничо-селянських держав у Союзі Соц. Радянських Республик є дійсна, фактична, збудована на економічній та політичній реальній рівности країн та на рівности кермуючих партій і урядів?

І коли так, то чим пояснити цілий ряд фактів, що стоять у виразній суперечности в цими формулами? Головне одначе не стільки у фактах, що можуть, з тих чи инших причин, бути не в ідеальному стані й розмірі), як в принціпіяльних позиціях кермуючих центрів, як у тих тенденціях їх, що сприяють фактам чи гальмують їх.

І от на це запитання головним чином я хотів би мати відповідь. Але відповідь не загальних тверджень, а основану на документальних матеріялах партійного і урядового характеру.

І коли Ваш центр так само зацікавлений, як і я, у виясненню істини, я не сумніваюсь, що на цей раз він дасться мені ту чи иншу відповідь. З щирою пошаною:

В. Винниченко.

Париж 19. жовтня 1925.

Коли цей лист був написаний і готовий до відсилки, в Парижі одержалось число „Известий" ЦИК-а з 6. X. 1925 з статтею Б. Волі-на. Зміст цієї статті Вам, розуміється, вже відомий: на підставі немов би мого листа і листа українського есера Н. Григоріїва — Б. Волін висловлює твердження: 1) що я нещиро проваджу з Вами переговори про поворот на Україну, 2) що я стараюсь усіма засобами проїхати на Україну для того, щоб зірвати радянську владу з середини і 3) що я є агент европейських держав, які організують інтервенцію в СРСР., що коли почнеться інтервенція, то я маю завдання зірвати Україну з середини.

В той же день, як одержалась ця стаття (14. X.), я представив членам комуністичної партії і офіціяльним представникам СРСР. у Франції документи, з яких цим офіціяльним особам виразно видно стало, що твердження Б. Волі-на стоять у цілковитій, абсолютній суперечности зі змістом документів, представлених мною. Негайно ними було в цьому сенсі післано телеграфічне повідомлення у Москву. З свого боку я ще раз офіціяльно подав заяву до офіціяльних радянських установ про необхідність офіціяльного спростування неправдивих тверджень Б. Волі-на. Чи буде таке спростування, чи буде призначена експертна комісія, якої я домагаюсь, я не знаю. Знаю тільки одно, що Б. Волін користувався листами фальшованими, підроблениими, провокаційними.

Але для мене особливий інтерес має не те, що якийсь собі Б. Волін користується фальшованими листами, а те, що його твердження, зроблені на підставі таких даних, зявилися в центр. органі Вик. Ком. Союзу всіх радянських Республик. Як могла редакція без уважної перевірки матеріялів Б. Волі-на допустити такі твердження, що тільки на шкоду самій радянській владі? Бо коли з боку хоч би якихнебудь українських елементів є до мене довіря, то цими категоричними твердженнями про мою участь в інтервенції серед цих українських елементів тільки пропагується ідея інтервенції. Друге: запевняючи читачів „Известий", що я маю з групою моїх однодумців зірвати радянську владу на Україні з середини, підкреслюючи ці слова товстим шрифом, Б. Волін малює цим радянську владу такою кволо-ю, що її можна одній людині зірвати. До того ні Б. Волін, ні редакція не помітили протиріччя: в початку своєї статті Б. Волін каже про те, що я посилаю немов би керзоновські ноти СРСР., ультиматуми, загрози, що веду переговори в „вызывающем тоне". А далі, що ніби для того веду переговори, щоб пробратися на Україну й з середини зірвати радянську владу. Спочатку, виходить, викликаю проти себе настороженість, ворожість, а потім збираюсь „пробіратись". — Мимоволі виникає питання: для чого треба було виявляти таку чудну, легковажну поспішність у використуванні таких непровірених даних, що аж самій радянській владі явно на шкоду?

Далі: коли Ви уважно вчитаєтесь в деякі місця статті Б. Волі-на, то не зможете не помітити ноток глузування з національного моменту в цій справі. Для чого центральному органові Союзу треба було зачепити при цій оказії „рідну Україну"?

Цей інцидент з фальшованими листами, Антоне, Терентєвичу, дуже добре ілюструє те, що я казав у першій частині свого листа: він скріплює мою обережність. Партія може виносити прекрасні революції про національне питання, а центр. орган Союзу може з нотками глуму говорити про „рідну Україну". (А підіть Ви по деяких полпредствах закордоном і послухайте, як урядовці представництв Союзу Республик неприховано глузують з деяких цих республик, а надто з України!) Так само цей приклад може служити ілюстрацією того, що мене особисто чекалоб, коли б я повернувся на Україну. Досить якомусь провокаторові змайструвати найбезглуздішого документа, тому провокаторові дадуть повну віру без перевірки.

Одначе я не хочу бути подібним до Б. Волі-на і ні на яку провока-

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновішої продукції (системи радіо з підсилювачем мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати признанням цілої земської кул., як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревскі, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових знять, також українських та Мекшінського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Фльоріянська 25. **Львів**, Сикстуська 2. 779 2—8

розгляд „життєвих правд". Одним словом там, де було небезпечно, вона рятувалась. Безсторонньо слід признати, що мистецький рівень цього театру спотикає в значній мірі в її руках. Бо не визначна героїня, що вносить в головні постаті так багато душі та рутини, не цурається в инших ролях зайняти місце в хорі та спонукувати рою статистки. В ролі Ольги Миколаївни в „Дні нашого життя" вона виявила себе справжньою артисткою. Багато відчуття в голосі, міміці й руках. Спеціально вибилася в цій пєсі в 3-ій дії з Едвардом фон Раккен, де спів нещасної дівчини, закінчений сказматичним плачем, викликав сльози у глядачів. З похибок у грі одна кидається у вічі, а саме одна незначна матнера, не непотрібне підношення рамен у гору. Воно спеціяльно разило у „Чорній пантері", (сцена в каварні).

П. Міткевичівна є знаменитою танечницею. В танці одалісок вона виявила себе не тільки стрункою-зручною балетницею, але й інтелігентною акторкою, послідовно видержуючи цей холодно-спокійний, східний ритм у пластиці тіла, та грі лиця. В ролі Сніжинки недоставало їй гої духовности, яка повинна променіти від Сніжинки. Ролю Галі в „Ніч під Івана Купала" відограла попарно.

В жанрі п. Карабінєвич лежать ролі тверді, героїчні. В „Чорній Пантері", та в „Ніч під Івана Купала" проявила вона енергію і сценічний темперамент. П-ні Бенцалєва визначається сценічною рутиною, відтворюючи досі здебільшого дрібні і невдячні ролі. Сам режісер п. Бенцаль, про якого вже давнійше багато писалося, в пєсі Андреева здобув собі велике признання. Добродушного безжурного пересічного російського офіцера з широкою натурою відіграв він з темпераментом та розмахом, не перешаржовуваннні одного моменту. В ролях амантів почував себе не зовсім добре.

Поважним талантом є п. Пухальський, який найбільш переконуючим був як Онуфрій в „Дні нашого життя". Тут дискретною грою виказав багато врозумінням та акторської інтуіції пан Боровик як Едвард фон Раккен в „Дні нашого життя" та як Мулен в „Чорній пантері" створив сценічні характеристичні типи холодних, філістерських, вирахованих людей.

З дрібних помічних ролях на високий ступінь мистецької гри піднявся п. Остоя Степовий. Як Ахмет в „Марусі Богуславці" проявив багато відчуття, а повною економією м'язів звернув на себе увагу сценічних знавців. Помітні завдатки на серіозних драматичних артистів виявили пп. Миколенко і Кемпа. Замітною силою в театрі п. Міткевичівної являється Ратушний, що як Архип в „Дні нашого життя" та як теольог Халява у „Вію, крім значних приймет характеристичного актора, визначається ще й медичавими голосовими вальорами. На загал у всіх ділянках сміле старання в напрямі сольного оформлювання ролі. А все це вказує великим зрушенням до Мистецтва. Тому й не дивно, що не зважаючи на деякі зовсім зрозумілі недостачі, львівські виставки Надзвичайно. Театру будує тріюмфом солідної праці.

Вкінці не можна маленькою промінути того, що деякою дісгармонією, яка вкралась між львівську публіку і театр, треба вважати нещасне площання, звінціоване Товариством емігрантів, а радше його головою. **Чорна Пантера.**

Листопадовий концерт.

Гімназія 1. листопада нагадала жмінка молодих людей скромним святошним концертом, улаштованим у „Народнім Домі", дня 8. ц. м. Замість величезної маніфестації вийшлося кілька соток інтелігентів та трохи молоді: пізна відсутність робітництва. На кілька тисяч співочих Українців скромний хор з... 13 мужин!

Промову заборонила поліція. Хор під управою відомого диригента ради. Купчинського перебрав дещо корисного з хору Котка. Співали напамять, мали поставу співаків Котка і одностайний пєзний відділ. Свіжі голоси — звичайно: здорова молодь; баси, а головно соліст-баритон, знаменитий; перші тенори приємні, але домінує тільки один голос, у високих точках несміливий, переходить у фістулю. Відповідний добір II. теноріе дав би хорові инший вигляд. Було би бажанним, щоби з такої нагоди хор дав щось більшого, — хоча би дещо з воєнних квартетів Ф. Колесси. Проби можна би почати заздалегідь, а не в останній мент.

„Закувала та сива" (на бажання публики) переведене добре, а тільки зайво звільнене темпо при кінці. Також не треба би повторяти (на галицький лад) другої половини, бо це псує враження. „Стрілецькі" пісні" передані різно: одні зразково, инші нагадували похоронний марш. Замість хорого п. Винницького співав тенор п. Павлюк; мусить позбутись нахилу протягати вони. Инші співаки часто „задержують" вищий тон, щоби показати свій голос, а це вражає у таких місцях як „За славу Вкраїни" (з пісні „За думою дума"!). Січинського „Пісня про Ничая" вийшла бездоганно.

П-на Д. Левицька має добрий, здоровий матеріял, особливо в середнім регістрі, але високі тони ще не виходять пластично; деякі труднощі має ще з відділом. Молодий скрипак п. Вістрюк привлав увагу всіх слухачів; має вправний потяг смичка і техніку. До найкращих пунктів належали декламації; на першім місці п-ни Семківної; добре вийшла також деклямація п. Беблюка і п. Костя; оба деклематори тільки занадто кричали.

Треба би мати надію, що на слідуючий рік такий концерт повинен бути кращим. **Л. Ясінчук.**

НОВИНКИ.

— **Ордени і республика.** У звязку з семими роковинами відродження Польщі, президент польської республики видав нових 350 орденів „Польонія Рестітута". Цей „новий дощ відзначень"—як висловлюється „Дзєнь'к Людови"—упав головно на голови війсковик та урядовців.

— **Гострі слова** сказав посол Вітос у своїй свіжій статті в „Еку Варшав." на адресу польського уряду. „Опозиція його партії, „Пяста", є принціпіяльна, бо стоїть на становищі, що теперішний уряд не в силі нічого зробити для оздоровлення відносин у краю. Беручи точно, уряд не має ніякого санаційного плану і тільки, мов у горячці, шукає скрізь позичок. Капіталізм істнує в Польщі тільки в теорії, а в практиці під різними гаслами прикрасами переводять большевизм".

— **Шоломи для поліції** заповнює польський уряд у державі, з якою воює економічно, з якої не хоче би брати собі ніякого прикладу: — у Німеччині. У цій справі внесли деякі посли інтерпеляцію у варшавськім соймі, підкреслюючи повне нехтування міністрами рідного промислу.

— **З буденних явищ.** У Вільні засуджено поліційних урядовців за хабарі: Шольца, б. комісаря І. комісаріяту на 2 роки та 6 міс. вязниці, замість карного дому; Римкевіча, старшого „шпіцлювіка" на рік вязниці; Кулаковского ст. „шпіцлювіка" на рік; Шнайдра на 5 міс.; Павловіча, б. голови слідчого уряду, на два тижні. — У Варшаві поліція відкрила тайну хлібороборську секцію центр. комітету польс. комуністичної партії і арештувала кількох її членів. — У Варшаві доразовий суд засудив бандита Сташкевича на розстріл за вбивство жінки сокирою та грабіж.

— **Під увагу учительства.** Накладом видавництва Матвійчука, Львів, Пляська 17. вийшла з друку рухома абетка стопча в пуделках в цині по 60 гр., без пуделок по 50 гр. за один цілий комплет. Абетка друкована гарною темно-синьою краскою —надається до шкільного вжитку й повинна бути масово поширювана між українською дітворою. Учителі при гуртових замовленнях містають на абетці опуст. Звертаємо на цю абетку увагу нашого вчительства.

— **Помер** провідник швайцарських соціял-демократів Герман Грайлїх у 85 р. життя, — родом зі Шлеська.

— **Монастир і сцена** — це два протилежні бігуни. І мабуть саме тому трапляється вонди-годи, що жіноцтво схильне до екстремів переходить з цього одного бігуна в другий. Недавно часописи переказували звістку, що славна королева оперетки Мессаль, бувша „фаворитка" царя Миколи II. і недавна жінка великого князя, знуджена лаврами та успіхами між коронованими головами, вступила до монастиря. Тепер має аналогічну сенсацію Льондон. На сцені виступає справжня черниця, Мерція Грегорі, яку батько, фризіер, віддав до монастиря ще в 17 р. життя. Зовсім випадково одна багата баронова відкрила у молодій черниці сценічний талант і намовила її скинути чорнечі ризи. Одна з льондонських театріе заангажувала п-ну Грегорі до ролі „Жанни Д' Арк у пєсі Шова, і де вона зможе відтворити ролю дуже близьку її душі.

— **Петропавловська твердиня** у Ленінграді має бути знищена, а на її місці заведений спортовий парк. Таким є рішення ленінградської міської управи. Зізишиться тільки церков, де находяться царські гроби і кілька инших історичних місць. Петропавловська твердиня побудована в початках XVIII ст. відома перш усього своєю вязницею для політичних вязнів, далі карбівнею, старим арсеналом і артилєрійським музеєм.

— **Розумний протест.** Контрольщиці в Льос Анджелєс (Каліфорнія), що видно навчились багато дечого в осередку найбільшої фабрики фільм, появились на вулицях з голими ногами на знак протесту, проти високих цін на панчішки. На ногах виписали собі заяву, що ходитимуть без панчіх так довго, доки власники крамниць не знижать цін. І добились свого.

— **В Українськім Лікарськім Товаристві** (вул. Руська ч. 3.) відбудеться на засіданню у вівторок 17. ц. м. відчит д-ра Е. Бурачинського п. з. „Про хірургію симпатичного укладу". 791 1—)

дію не піддамся, через якісь фальшовані листи справи не хочу залишити, не довівши її до сутнього кінця. Так само, як і раніше, я прошу Вас довести до відому Вашого центру, що я хотів би мати від його авторітетну відповідь на всі мої запитання.

Це не „нота", не „ультиматум", як гадає Б. Волін, а просто щире бажання мати точні, авторітетні дані. Мені багато раз приватно казали члени комуністичної партії, що національна політика на Україні в порівнянні з 1920 роком змінилася. Цього, звичайно, для мене не досить. Дійсні, перекональні дані я міг би мати тільки від ваших центрів. Того я мушу саме від них домагатися, а не чого иншого.

Б. Волину домагання цих даних здається якоюсь провокацією з мого боку. Ви теж якось з невдоволенням писали про мої „оговорки", вам здається просто образою, що я маю оговорки, недовіря. Так, маю оговорки, мав недовіря, отверто і щиро кажу. Але дозвольте запитати, що для справи повинно бути важніше: придбати безкритичних, „бевоговорочних" людей, що з примусу, чи з скрути, чи з моральної слабости або підлоти стають на коліна і нічого не перевіряючи, ні в що не вірячи, ніяких оговорок не ставляючи, плазують, виконують і славословлять? Чи придбати людей, які без примусу, вільно, з свого власного переконання стають у ваші ряди й як своє тіло відчувають тіло коллєктива, як свою роблять справу, з вірою, з переконанням, з готовністю віддати за неї своє життя? Словом: рабів і льокаїв без оговорок ви хочете, чи свідомих, переконаних товаришів? Коли ж ви вважаєте, що для справи шінним булоб придбання товаришів, то чомуж ви не хочете подати тих даних, коли ви їх маєте, що в Савлів моглиб зробити Павлів? Чого ви так у даному разі надзвичайно чуло ставитесь до престіжу ваших центрів? Крім того: ще раз кажу, що це питання торкається не самого мене, що воно має громадський характер. Ви самі пишете, що моє імя має деяке значіння серед деяких українських кол. Вам здається, що ці кола — дрібнобуржуазна інтелігенція. Себто ви хотіли сказати, що українська дрібнобуржуазна інтелігенція поділяє мої погляди. Це, звичайно, не вірно. Але, я гадаю, що й українська інтелігенція й багато з українських робітників і селян і навіть багато з українських рядових комуністів поділяють моє бажання знати, яка на Україні є справжня, дійсна національна політика. Стільки в ній було всяких ухилів і напрямів, що таке бажання цілком природне. І тому, коли я звертаюсь до ваших центрів за розясненням, то не тільки від себе особисто звертаюсь, а й від всіх згаданих груп. А їм одповісти, здається, можна без ніякої вади для свого престіжу.

Ще раз кажу: не для провокації ставлю ці запитання і домагаюся інформацій, а з дійсного бажання їх дістати, з свідомости важности акту, який би міг бути з мого боку, колиб я дістав ті інформації й колиб вони мене переконали. Колиж я не дістану таких інформацій, коли всі твердження окремих членів Вашої партії та Вашої преси про національну політику на Україні не будуть підтверджені авторітетними даними, то, розуміється, вийде провокація, але не з моєї вини і не з мого бажання, а просто з самих фактів. А з цього вже само собою випливає, що, значить, політика не змінилась, що вона така сама помилкова й неправильна, як і була. А з усякими помилками і неправильностями треба боротися. Це є простий, льогічний, необхідний висновок і ніяка загроза. Невжеж Б. Волін чи „Известия" гадають, що політичний робітник не повинен боротися з тим, що на його думку, є неправильне? І чи більше поважанним для мене булоб заявити, що хоч і вважаю за неправильну політику, але боротися не буду?

Звичайно, всяка як і робота, так і боротьба мусить бути насамперед доцільна. Коли ціль є переустрій України в соціялістичну країну, національно-вільну, самостійну й самодіяльну, то такий спосіб, як озброєна інтервенція буржуазних европейських держав є цілковитий абсурд, це є спосіб досягнення зовсім протилежного цій цілі. Така „поміч" европейських держав не є тільки загроза всім соціяльним досягненням революції, але й національним. І ті Українці, що покладають свої надії на інтервенцію, подібні до людей, що сподіваються вилікувати хворого смертельною дозою отрути.

Отже, Антоне Терентєвичу, ще раз прошу Вас переслати ці мої листи Вашим центрам. До цього вважаю за потрібне додати, що не тільки просте бажання установити істину кермує мною в цій справі, але й обовязок соціяліста й члена своєї нації. Коли дійсно намічається принціпіяльна зміна в національному питанні й кермуючі центри комуністичної партії мають твердий і непохитний намір провадити послідовно й до кінця свою постанову в життя, то з боку тих українських соціялістів, що були головним чином через національну політику в опозиції, булоб не тільки політичною помилкою, але й злочинством супроти соціялізму й своєї нації провадити далі те саме відношення до комуністичної партії, що було за иншого національного курсу. Таке відношення послужилоб тільки на гальмування необхідного процесу. І зовсім не тоді треба вертатися на Україну, коли й „без переговорів видно", що політика змінилась, як радять деякі мої противники вияснення ситуації на Україні. Коли справді є ця зміна, то з нашого боку булоб злочинством усяке відтягання вияснення і встановлення цього. Я не можу й не хочу брати на своє сумління й тіні відповідальности за затемнення справи й роблю все, що моя сила, щоб уникнути цієї помилки.

І коли Ваш центр, Антоне Терентєвичу, повторяю, так само зацікавлений в установленні істини, коли він з цією метою, треба гадати, дозволив на сторінках всесоюзного органу надрукувати неправильні твердження Б. Волина, засновані на фальшованих, провокаційних листах то хай дозволить вмістити в радянській пресі ощі мої нефальшовані, непровокаційні листи. З щирою пошаною **В. Винниченко.**

Кінцева замітка: Всі газети, що містили якісь повідомлення про мої переговори в справі повороту на Україну, прошу передрукувати ці мої листи або обективно переказати зміст їх. **В. В.**

Небувала сенсація! ВЗУТТЯ краєве і закордонне у великім виборі, як також СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „Третори“ по дуже дешевих цінах поручає нововідкритий магазин взуття КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. 720 КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. П. Т. Урядникам на догідні сплати. 5—6

За рідну землю.

Віче в Золочеві.

Золочів 10. листопада 1925.

Дня 9. листопада н. р. у великій салі Т-ва ім. Шашкевича відбулося в Золочеві віче у земельній справі.

Віче відкрив адвокат д-р Ярослав Олесницький. Він схарактеризував сучасний політичний момент і пригадав історію боротьби за землю в Галичині. До президії вибрано д-ра Ярослава Олесницького як предсідника, а п. Івана Калиновича як секретаря. Справу земельної реформи референував делегат секретар Центр. Комітету УНДО. п. Володимир Целевич зі Львова. Гарно змалював він голод на землю у нашого селянства та представив історію боротьби за землю яко вартат праці. Докладніше представив він колонізацію української землі від 1918 р. по нинішній день і поставив законопроекту про колонізацію. На закінчення засував засоби боротьби яких повинен вжити український народ, щоби знівечити колонізаційні пляни польського уряду.

В дискусії забирали голос численні бесідники. Д-р Теодор Ваньо поставив внесення в справі утворення повітового комітету оборони землі, зложеного з 12-ти членів. Для оборони землі треба гроша, тому мусимо перевести тріаку економічну організацію. Найближчим завданням це фундування і підкріплення Земельного Банку у Львові. В тому напрямку поставив відповідну резолюцію. Селянин Марко Чучман завзивав селянство до праці і організації. «Ми хочемо землі, бо ми голодні на землю». Якщо український селянин не одержить землі, то зірветься така буря, що держава побачить силу українського народу" — говорив він. Селянин Микола Загульський з Розважа, бувший член Української Національної Ради, пригадав часи панщини і представив лихоліття, яке переживає українське селянство, та поставив відомі резолюції в земельній справі. Осип Головацький з Білого Каменя домагався, щоби при парцеляції брано під увагу в першу чергу місцевих інвалідів зі світової й польсько-української війни.

Предсідник віча піддав поставлені резолюції п. Загульського, д-ра Ваня і Головацького під голосування, а присутні ухвалили їх одноголосно.

Іван Калинович іменем Старшини Кружка УПТ. в Золочені прохав присутніх взятися за інтензивну допомогу „Рідній Школі". Віче закрив предсідник горячим апелем до присутніх: „Хай клич українська земля українському селянинові йде від хати до хати, від села до села".

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

З польського сойму.

На засіданню дня 12. ц. м. приступлено до дальших нарад над другим артикулом, який уповажнює міністра скарбу до затягнення інтервенційних позичок з уже затягненими на цю ціль на суму 200 мілионів золотих.

Льорд Ґрей говорить.

Льорд Грей виголосив промову з приводу вступлення Німеччини до Союзу Народів. Заперечує опінії, будьто би Союз створено тільки в інтересі побідників у великій війні. Треба сказати, говорив, що приступлення Німеччини до Союзу Народів лежить в інтересі міжнародньої суспільности і є корисне як для Німеччини так і для инших членів Союзу Народів.

Димісія міністра праці.

Комісія охорони праці радила над звітом віцемін. Яновского в справі безробіття. Ухвалено резолюції посла Стичиньского: Комісія охорони праці вважає, що відповідальний управитель міністерства праці не заслугує на довіря.

Відтак ухвалено резолюції посла Трепки: Комісія охорони праці признає безробіття за найважніший проблем.

Міністр праці Сокаль, дізнавшися про ухвали комісії, вніс димісію зі свого становища.

Протиіталійські демонстрації.

Як доносять з Рагузи, оноді на вулицях міста відбулися антііталійські демонстрації. Демонстранти маніфестували перед італійським консулятом. З товпи впав стріл. Демонстранти домагалися звороту Істрії і Зари.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять четвертий день розправи.

Сенсацію вчорайшого дня на розправі Штайґера були зізнання свідка Вікторії Лядьвової з Відня. Про ті зізнання написали ми коротко вчора в статейці п. з. „Сенсація в процесі Штайґера". Лядьвова — Полька, уроджена у Львові, жінка спенсіонованого машиніста, що перебуває тепер у Відні. В день атентату була у Львові зі своїм братом. А приїхала до Галичини на кільча днів, щоби відвідати родину та провірити, що сталося з її помешканням у Станіславові, яке займала там із мужом перед війною.

В хвилині атентату стояла тутже біля Штайґера, бачила докладно його лице, бачила руки і пакунок, завинений у папір та перевязаний шнуром на хрест, який він кинув до проїжджаючого президента. Потім вона вхопила його за руку з одного боку а Пастернакієва з другого але вже на коридорі камяниці ч. 2 при вул. Легіонів. Зізнання Лядьвової зробили прикре враження на обвинуваченого, оборону та на всю присутну на салі жидівську публіку. Лядьвову переслухували цілий день, а потім трибунал разом із обороною, суддями приязнями і представниками преси доконали льокальної візії на місці атентату. Лядьвова в найменших подробицях демонструвала усе, що пережила та бачила в день атентату. В часі льокальної візії сильні кордони кінної та пішої поліції замкнули весь рух на розі вул. Коперника, Легіонів і Марійської площі. Після льокальної візії розправу відложено до нинішнього дня. Сьогодня допитувала Лядьвову оборона.

Лядьвова, повернувши з Галичини до Відня, та дізнавшися з газет, що на дарованій розправі був тільки один свідок, зголосилася до польського посольства у Відні та заявила, що хоче зложити зізнання в справі замаху. І там прийняли неприхильно та не переслухали. Вона обурена тим поїхала справу. В Галичині не голосилася зі своїми зізнаннями відрадив тому, бо рідня а особливо брат відрадили їй не, заявляючи, що матиме багато непримностей. Вернувши до Відня та переживши розчарування в польському посольстві, рішила не мішатися більше до справи та була переконана, що Штайґера вже засудили. Випадково вичитала в одній німецькій газеті, що розправа відбувається тепер наново. Тоді пішла знов до посольства і тим разом її переслухали. Перед приїздом до Львова переслухав її поновно Свонькєв, який дав їй теж готовий паспорт для поїздки до Львова і гроші на дорогу. Так годі й опинилась тепер перед судом у характері свідка.

Бібліографія.

Ілюстрований Господарський Календар „ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ" на рік 1926. В-тво „Сільський Світ" під редакцією вгроч. Евг. Архипенка. Зміст: Господарські роботи на кожний місяць. — В. Болох: Хліборобові (вірш). — Ев. Чикаленко: Як упорядкувати плодозмін у полі. — Про ранні пари. — Про зайняті пари. — Ранення стерні під ярину. — Ю. Рудич: Насіння для сівби. — В. Д. — Луби — багатство пісків. — О. Галевська: Серадела — конюшина пісків. — Е. Архипенко: Господарка на піскуватих землях. — Агр. О. Діденч: Управа цукрових буряків. Про садження бараболі. Про вживання штучних гноїв. — Агр. Роман Яців: Про перекування гною. — Скільки сіяти в полі і на яку відмегість. — Інж. М. Хоневчук: Підвищення видайности молочних корів. — Агр. В. Гуленко: Як годувати молочну худобу. — Як вибирати молочну корову? — Ів. Шипітко: Контрольні товариства годування молочної худоби. — Як виробляти добре масло. — А. К.: Расові свині. — Яка має бути льота на розплід. — о. Іван Нагуєвський: Лугівництво. — Гр. Германч: Штахівництво. — В. Королів-Старий: Ветеринарія. — М. Стахурський: Сільська аптечка для худоби. — Е. Архипенко: Пасічництво. — Агр. М. Нестеровський: Садівництво. — Агр. Ю. Павликовський: Суспільне хліборобське життя. — Агр. В. Воробець: Як піднести свій добробут данські селяне. — З. В.: Земельний Іпот. Банк у Львові. — В. Цмайло-Кульчицький: Обезпечення будинків від огню. — Календар вагітности худоби.

Календар „СВІТ" на р. 1926. Вид-тво «Дружба". Зміст: *Іван Калинович:* Всесвітній історичний календар. Літературний відділ: *Р. Ролян:* Вовк! *Василь Бобинський:* Чорнозем. *В. Ю. Кисілевська:* Джессі, канадійське оповідання. *О. Бабій:* Скошені квіти. *Мих. Рудницький:* З нетинностей Анатоля Франса. Дикі люде. *Лаокіт:* ***. *Олесь Ордан:* Із перших фільма. *В. Атаманюк:* З поезій. *Богдан Кр.:* Пласт. *Валентина Завадська:* Красуня Дзюмка (З волинських оповідань). Мандрівка Колюмба по смерти. *О. Олесь:* *** *Галактіон Чінка:* В погоні за сталою посадою. *Антон Павлюк:* ***. *Клим Поліщук:* „Дванадцять", оповідання. *Павло Лада:* Колись. Пробудження Сходу. Лікарська штука в старинному Египті. *Михайло Рудницький:* На пляжі. Таємний край. *Галина Орлівна:* Ясні коси. *І. Квасниця:* Азія проти Европи. *Василь Пачовський:* Покіп Тобі! *В. Т.:* Світляна смерть. *Федір Дудко:* Нещастя, оповідання. *Роберт Стівенсон:* Пляжа, байка. *Олексій Новицький:* Відкриття старих мумій на Україні. Подорож Амудсена. *Д. Загул:* Захід. *Андрій Волощак:* В манівцях життя. *Джек Лондон:* Semper Idem. *І. Кедрин:* В обороні кіна. На Баторого. *Л. Ганкевич:* Перша тюрма. Шевченко на Аралі. Початки мореплавства. *Осип Маковей:* В непрукованих поезій. *Вол. Дорошенко:* Як я переходив границю (Уривок із споминів старого еміґранта). Смерть останнього Романова. Війна в Марокко. *Роберт Стівенсон:* Слабий і здоровий. Лікування чахотки дома. Провідник по Львові і краю. Оголошення.

Сидорідон Черкасенко: ЧУДО СВ. МИКОЛАЯ. Інтермедія для шкільних вистав. Ужгород. 1925. ст. 29.

ПОЛІТИКА. Двотижневий огляд націон. життя. Ч. 3. Зміст: І. З індексу заборонених книг. 2. І. Кончкевич: Університетські справи. 3. С. Гонацівський: Драгоманов і молодь. 4. В. Панейко: Українські легіони по боці Антанти. 5. Д. Дорошенко: Денікин і Україна. 6. Біжучі справи: Божевільна тактика. — Політичні кози в Німеччині, Франції і Польщі. 7. Замітки й уривки: Як у нас путують. 8. Книжка і часопис.

СТУДЕТСЬКИЙ ВІСТНИК. Листопад. Ч. 11. Прага. Зміст: О. Стефанович: Поезії — Є. Маланюк: „Куліш" поезія. Отокар Бржезіна. Поезії. Пер. Ю. Шкрумелюк. — О. І. Бочкетський: Проф. Нідерле про українське питання. — Проф. д-р В. Симович: Носив Маковей. — О' Коннор-Вілінська: Без наголовка. — В. Бідняк: Дмитро Еварницький. — Райгородський: Думки песиміста. Л. Ц. Женевська конференція Академичних Т-в для Ліги Націй. — З життя українського студенства. — Чорноморець: На Буковині. — В. Соломка: З життя українських еміґрантів на острові Кубі. — З життя чужоземного студенства. — Інж. М. Єремія: Українська студентська Олімпіада. — Зі спортового життя. — Херсонець: Дещо во „товсті" журнала.

МОЛОДЕ ЖИТТЯ. Часопис україньского пласту. Ч. 9. В. Гігоґ: На барикаді. — Самітний Олень: Червона калина. — Б. Кравців: Avanti. — Р. Кіплінґ: Муж. — Селопласт. Джунджісту. Забави в домівці. І се і те. З пластового світу.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ. Тижневик у Харкові. Ч. 2. Харбін. Наші завдання. — М. Маєвський: У третю річницю. Німеччина, Росія й Україна. Уривок з Української Нації. Біблії. Що на українських землях. На Західній Україні. На еміґрації. На райськім острові. Зі світа.

СЛАВЯНСКАЯ КНИГА. Месячник слав. библиографий. Прага, Октябрь. М. Ц.: Русская зарубежная юридическая литература за 1924—25.— А. Саликовский: Украинская пресса в прошлом и настоящем. — К. Кочаровский: Краткий обзор организаций и литературы по Киевщине. — М. Магеровская: Русская газета революции. — С. Варшавский: Библиографические учреждения Праги.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·50 — 6·55, канад. дол. 6·10 — 6·20 чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00, леї 0·01·65 — 0·02·75, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фр. швайц. 1·15—1·16, англ. фунти 29·50 — 30·00.

Золото. 20 кор. 26·00 —26·25, 20 франк. 24·00—24·20; 20 марк. 28·80—29·00; 10 руб. 31·50—32·00.

Срібло. Австр. кор. 0·52·00—0·52·50, 5 зл. кор. 2·68—2·74, фльорени 1·34—1·37, рубл. 2·22 — 2·26, рубель дрібним сріблом 1·15 —1·20.

Збіжжа.

Пшениця красна з 1925 р. 20·50 — 21·50, жито галицьке з 1925 р. 14·75—15·25, яч. мінь галицький брав. —,— до —.—, овес гал. 16.00—16·50.

Посмертні згадки.

Дмитро Малицький, родом з Вікна, довголітний учитель у Скалаті, помер дня 7.XI. н. р. в 47-ім році життя. Похорони відбулися у Скалаті дня 9.XI. н. р. при участи духовенства обох обрядів і при великім вдазі народу. Як взірцевий педагог і наскрізь почтивий характер лишив по собі загальний, щирий жаль. В. И. П. 792 1—1

Теофох Кисилю, б. старшина Української Галицької Армії помер трагічно дня 18. жовтня н. р. в Журавні. Покійний пробув довгий і терпистий шлях цілої нашої визвольної боротьби разом з УГА. Довелося йому пробути на Домбю та відвідати нераз польську тюрму. Жив покійний по звільненню з Домбя переважно в Ліхній по приватних домах. Працював на усі громадські справи кладись у дусі культурно-освітньої та громадської праці. Цього року по зложенню бойкоту з польських шкіл вписався на польський університет у Львові. Дня 18. жовтня справував свої річни, попрощався з рідними і знайомими та готовився на двореш для виїзду до Львова. В останній хвилині, коли вже все було готове, відійшов від запряженого воза та відібрав собі життя виструлом із револьвера в садку під кущем калини. Яка була причина того трагічного вчинку, невідомо. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка у суботу 14.XI. м. Рогатин.
у неділю 15.XI. Підгайці.
у понеділок 16.XI. м. Підгайці.
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 769 6-7

Замість вінця на могилу найдорожчої Сестри Марії з Цісновських Зверкоської зложили на „Рідну Школу" 50 зол. Вп. Зиновія Гамчакевичева і Евстахія Петерсова. За щедру жертву складає сердечну подяку Головна Управа УПТ-ва. 794 1—1

Дрібні оголошення.

АНГЛИСЬКОЇ ТА ФРАНЦУСЬКОЇ мови вчу поодиноко та збірно. Адміністрація „Діла" М. Р. 767 3—3

ФОРТЕПІАНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало ужиті завсіди на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 22. Телефон 35—45. 770 3—5

МІД бжільний з власної пасіки в пушках 5 і 10 кг. по ціні 2.20 зол. за кг. висилає за післяплатою Кооператива „Надія", село Городище п. Кіпяв 785 2-2

УРЯДОВЦЯ прийме Філія Т-ва „Просвіта" і Кружок УПТ. в Рапетові, що був би рівночасно управним диригентом хору. Зголошення з умовинами слати: до д-ра Пеліх, Рапехів. 787a) 2—2

ВЖЕ появляється по всіх книгарських едиций правдивий господарський календар на 1926 рік „Приятель Господаря" з практичним господарським порадником. Великий формат, 192 стор. друку. Ціна **з золотих.** Львів, Бляхарська 9. „Сільський Світ". 757 2—2

МОЛОДА, інтелігентна женщина глядає місця до самостійного ведення дому, найкраще у Львові. Зголошення до Адміністрації „Діла" для А. Р. 793 1—1

РЕАЛЬНІСТЬ с. т. Фронт. мур. дім нарт. у більшім місті з садком, офіцинами і приналежностями, що дає річного чиншу 2.500 зол., до продання за 3.500 доларів евентуально в ратах. Зголошення приймає д-р Степан Мудрецький, адвокат в Тлустім. 795 1—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
954 в домі бл. п. д-ра Новосів. 5—16

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по-
682 ручає 4—10
АЛ. МАЛІМОН
Склад машин до шиття
Львів, вул. Валова 11а
Приймається машини до направи

14 14
ОБРУЧКИ ЩАСТЯ
Г. Гуттерман Сикстуська 14.
14 14

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 257 (10.640). Львів, неділя 15 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Німеччині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чехословацькі вибори.

Неділя, 15. листопада н. р. є днем виборів до чехословацького національного зібрання (сойму й сенату). По пяти літах, вийшовши з виборів 1920 р., чехословацьке народне представництво, знову шляхом всенародного голосування переходить процес своєї регенерації.

За минулий парляментарний період в Чехословакії лише тон рази змінявся уряд, а з того останній, коаліційний вдержався кругло чотири роки. Складався він з пятьох партій, якими кермували тзв. пятка партійних лідерів (Крамарж — нар. дем., Майснер — с. д., Шверла — агр., Штрамек — клер. і Штрібрни — чеськ. соц.). Коаліція і її лідери, вирішуючи всі справи віддалегідь в нарадах пяти осіб, фактично звела парлямент до декоративної установи, унеможливила всяку боротьбу, усунула громадську критику. А все це складається на загальну кризу парляментаризму, хоч чеський парляментаризм виказував іще найбільшу життєздатність в Европі і то якраз завдяки коаліції і її „пятці". Чеська правительственна преса, вказуючи на повно вичерпану каденцію уступаючого народнього представництва та на вийнятково довгий період урядування останнього національного кабінету, уважає ці два факти підтвердженням внутрішньої стабілізації чехословацької республики. Тайна тієї стабілізації лежить в реальному політичному способі думання чеських політиків та в пересвідченні, що в створених умовинах життя чехословацького народу уряд згоди й компромісу найріжнороднійших інтересів поодиноких партій є єдиною можливою розвязкою чехословацької політики. Користуючись ліберальними засобами правління й чашлюючи все населення всіми можливими здобутками демократії, всіми конституційними вільностями, чеський уряд міг управляти країною тільки на коаліційній базі, тільки створивши компромісову більшість, яка в зародку ліквідувала всі прояви, різко звернені проти чехословацької держави. Політика опозиційних партій, а головно становище „національних меншостей" в такій ріжнонаційній державі, як чехословацька, — становище ідентичне з ірредентою — обєднало чеські партії від клерикалів до вільнодумців, від великої буржуазії до соц.-демократів в один суцільний блок. Коаліція витворила тиху і криту диктатуру „пятки", а ця остання перетворила чеський парлямент в декоративно-репрезентативну установу. Витворений на суто-парляментарній, коаліційній основі уряд проявив тріскість, стабільність—не лише свою власну, але й чехословацького політичного життя взагалі, та одночасно здепопуляризував парлямент.

Тим то пояснюється той факт, що передвиборча кампанія проходить досить глухо і вяло. Парлямент, що став декоративно-репрезентативною і деклараційною установою, не міг глибоко врізатися в память громадян навіть такої політично виробленої країни, як Чехія. А тому в деякій мірі втратив політичний кредит серед широких громадянських кол.

Виборча агітація, зовсім зрозуміло, ожившилася в останніх днях. Рухаються коаліційні партії, рухаються й їх противники, головно комуністи, та загальне вражіння таке, що не наступлять істотні зміни в укладі політичного життя в Чехословаччині. Коаліція буде й надалі вдержана; можуть тільки наступити деякі пересунення в лоні самої коаліції, не нарушуючи ні її сили, ні її суцільности.

Недільні вибори в Чехословаччині не змінять основної картини парляментарних і політичних відносин.

Хитра гра чи зайва щирість?

З настроїв німецької політини.

Те, що діється нині в німецькій політиці, не добре ворожить про виглади европейського порозуміння. Заки держави можуть порозумітись між собою — мусять мати уряд, якого члени порозумілись щодо голосної напрямної в своїй діяльности. Минули часи, коли европейські народи вказували пальцем на Німеччину як на зразок зорганізованої держави, що завсіди знає, чого хоче і як іти до покладеної мети. А може...

А може Німеччина тільки хитро прикидається? — питаються з недовіром ті, що стоять на боці і придивляються завзятій боротьбі німецьких партій. Адже німецькі делєгати, що їздили до Льокарно, мали якнайточнійші інформації про обсяг своїх компетенцій, настрої партій та публичної опінії. Ще перед провізоричним покладенням своїх підписів на договорах, висилали окремого делегата до Берліна, щоби одержати від нього апробату на руку простягнену до згоди Франції. Президентом республики, пригадаймо це, — є той сам Гінденбург, який є втіленням воюючого націоналізму. Аж ось несподіванка. Штреземан і Лютер приїзджають до Берліна, а їх товариші в кабінеті, націоналісти, зголошують свою димісію під наказ своєї партії, що ставиться вороже до льокарнських договорів.

Канцлер і міністр зак. справ, пересвідчені в корисности довершеного діла, перетворюють кабінет, щоби тільки одержати від парляменту апробату на льокарнські договори. Націоналісти повторяють свою тактику, якої вжили при підписанні плану Дова: — протестують в імені принципів т. зв. національного інтересу. В Англії, що була посередником у льокарнськім порозумінні, ставлять собі питання: чи націоналісти є такі засліплено щирі в обороні романтичних ідей, чи тільки помагають своїм земляках, з инших партій, нині при владі, щоби виторгувати від союзних держав ще більші уступки?

Ситуація є щонайменше скляна. Навіть і инші німецькі партії заявляють, що ратифікація льокарнського договору ввійде на реальний шлях щойно тоді, коли на 1-го грудня, Чемберлен та Бріян додержать своїх зобовязань щодо евакуації окупованих територій. Нинішна атмосфера не дуже є пригожа для щирого здійснення таких зобовязань. Франція має моральне право заявити, що такі зобовязання важко виконувати в такій атмосфері як нинішня, коли німецька опінія піддає в сумнів вартість льокарнських договорів. Напр. німецькі соціял-демократи, які вважають корисними ці договори, заявили, що не будуть за ними голосувати, якщо від цього відмовляться націоналісти. Вони стоять на тім, щоби націоналісти не оминали відповідальности за Льокарно солідарно з иншими партіями.

Соціялісти пропонують відкликатись до всього краю. Та плебісцит у таких складних справах, як міжнародні договори, не довів би до нічого путнього, і тільки збільшив би дезорієнтацію. Само становище німецьких націоналістів уже доволі дезорієнтує публичну опінію в краю і на чужині. Якщо вони вважають усяке порозуміння зі союзними державами, на реальних підставах, неможливим з принципіяльних мотивів, тоді їх безоглядна щирість є в цьому випадку — недипльоматична, бо несвоєчасна, і зайва. Коли це тільки законспірована тактика, щоби звалити всі міжнародні зобовязання на плечі инших партій, тоді вона приневолює витрачати надто багато сил на внутрішню боротьбу і не причинюється до поправи взаємин Німеччини з иншими державами, яких кожна держава нині потребує.

АГРУМІНА (дотепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитринний в порошку, природний продукт не сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Застугає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Рінницька 6.** Заступників пошукується. 717 8—8

За українськість української школи.

Українська делєгація у міністра освіти.

Після різних заходів, робленіх для збереження українського характеру української школи, делегація українського шкільництва УПТ. СС. Василянок, перемиського „Дівочого Інституту" й волинських українських гімназій, зложена з пос. С. Козицького, д-ра В. Загайкевича й д-ра А. Говиковича, в четвер, 12. ц. м. явилася у міністра освіти Стан. Грабского.

Делегація домагалася відкликання обіжника львівської й луцької кураторії в справі обовязкового введення в українських школах науки історії й географії по польськи. Делегація представила міністрові освіти правне становище та погляд на цю справу українського громадянства й іменем заступлених шкіл згл. родичів заложила протест проти того незаконного розпорядку.

По близько годинній конференції, в якій ці справи кілька разів порушувано, мін. Стан. Грабскі зазначив, що в школах мається до діла в першу чергу з історією і географією Польщі, а всяка инша історія й географія (Англії, Франції Америки і т. и.) виступає тільки на тлі Польщі; на його думку розпорядок є згідний зі законом, якого він зминити не може і тому рішуче відмовляється відкликати видані розпорядки.

В казаматах демократичної Польщі.

Промова посла Приступи з К. П. Ф. на засіданні сойму дня 28. жовтня 1925 р. в дискусії над законом про орґанізацію тюремництва.

(Докінчення.)

В системі дисциплінарних кар не передбачує закон ніяких змін. Осадження карцер має бути головною зброєю в боротьбі адміністрації з „політичною кримінальною". Свідний помяся автовів закону „виключити всяку самоволю в приложуванні кар" шляхом завезення виказів наложених кар. Начальник тюрми вестиме такий виказ, який буде йому вигідний.

Є ще один момент, що виявляє цілу облуду того закону. Ось в мотивуванні арт. 36 п. міністер — після сентиментальної сльози під адресою вязнів — стверджує, що велику заслугу перед суспільністю мають „тюремні патронати", що „роля тих гуманітарних інституцій є дуже поважна й заслуговує на піддержку".

За тогочасня того самого міністра львівське воєводство відмовляється легалізувати товариство опіки над вязнями української національности, мотивуючи це аргументом, що справа допомоги вязням належить до держави і всяка приватна інтервенція в тій ділянці „становить небезпеку для держави". Доходимо отже до виску, що те, що по проекту п. міністра заслуговує на піддержку, уважається в практиці за противдержавну діяльність.

Відомі також факти, що членів орґанізації допомоги полит. вязням арештують і засуджують на кілька літ тюрми. В луцькій тюрмі є неменше як 15 таких вязнів, що їм закидають тільки одно, що носили харч політ. вязням.

Якжеж з уваги на ці факти назвати проект п. мін. справедливости?

Ми здаємо собі ясно справу з того, що вязниці, як і всі инші інституції в буржуазній державі, є зарядом влади посідаючих і пануючих кляс, зарядом гніту широких мас працюючого населення. До цього приморалена також система, що панує досі в польському тюрем-

Red. odp. „Dilo" Pr. 840/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jako Trybunał prasowy we Lwowie, na wniosek Prokuratury Państwowej, orzekł: Treść czasopisma „Dilo" Nr. 253 (10.636) z dnia 8. listopada 1925 r. pod tytułem: a) między słowami: ni zaliznoju... „Strimbołow" między słowami: ni zaliznoju... ni sicco bilsze! b) między słowami: niamu: sicco bilsze! b) między słowami: niamu: ty dijesosty w łyce... a: Ne wdajuczyś poky c) od słów: Bez sumniwu... do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni § 65 a) uk. nznał dokonaną w dniu 10|XI. 1925 zeczy konfiskate za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. o ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 11. listopada 1925 r. Hawel

ництві, система шпиків і репресій". Є вона барометром зростаючої класової боротьби. Чим слабше чується буржуазія в сідлі, чим більше зростає революційний рух, тим сильніше розвиваються методи насильного душення цього руху. Тюремних будників у відношенні до зростаючого революційного руху вже замало — буржуазія розширює їх на будинки шкільні і шпитальні, як це мало місце в пов. білостоцькому й на Волині; творяться також спеціальні концентраційні табори, як недавно в Ленцварові. *Ціла Польща є сьогодня одною великою тюрмою для робітників, селян і гнітаних народів.*

Заявляємо, що мільони робітників і селян у Польщі лучить класова солідарність, якої не можна розірвати, солідарність боротьби за новий суспільний устрій, солідарність зі своїми товаришами, вкиненими за крати буржуазних казематів.

Взиваємо широкі кола працюючих по містах і селах до ще тіснійшого гуртування біля вирваних з наших рядів борців, до непоколебимої боротьби за звільнення політичних вязнів, за повну пільність для революційного робітничого й селянського руху.

Пригадуємо панам, що ще дня 17. березня ц. р. наш клюб зголосив внесення у справі знулювання обовязуючих дотепер на землях польської річпосполитої протиробітничих точок російського, австрійського й німецького карного кодексу, як також у справі уволнення політичних вязнів.

Це внесення, як стільки инших наших внесень, застрягло в соймовій комісії. Домагаємося, щоб комісія його нарешті розглянула і зреферувала на пленумі сойму. Домагаємося, щоб нарешті знульовано ганебні протиробітничі і протиселянські точки царських кодексів.

Стверджуючи, що звільнення політичних вязнів є стало головним постулятом робітників і селян, подаємо внесення:

Сойм взиває уряд до негайного звільнення всіх політичних вязнів.

1) „Сойм взиває уряд виступити з процесом проти всіх функціонарів тюремної адміністрації, що провинилися приневолюванням насильств супроти політичних вязнів".

2) „Сойм взиває комісію для провірки тюрем, щоби до двох тижнів зложила на пленум сойму подрібне звідомлення зі своїх праць".

Стверджую, що оскільки голова тої комісії п. Тугут відчитає хочби сухий протокол комісії, то він буде тільки величезним актом обвинувачення під адресою уряду й міністра справедливости.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у небезпеках!

Тільки з економічно сильними рахується світ.

Купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, підвалля 7.

По широкому світі.

Конвент сеніорів німецького парламенту радить над тим, якої більшости голосів у парламенті треба для ратифікації договорів у Льокарно.

Новий комісар Сирії має виїхати до Льондону на конференцію в справі поділу мандатів Франції та Англії на Сході.

Заговір на есганського диктатора має широкий політичний підклад. У ньому замішані офіцери з ріжних міст. Невдоволення офіцирів збільшилося тим, що плата обіцяна диктатором для тих, які вернулись з Афоники, невиплачена.

Грецько - болгарський конфлікт уповні ліквідований. Всі болг. полонені в Греції звільнені.

В Італії проголошено офіціяльно декрет про авторські права, за яких підставу приймали берненську конвенцію, доповнену берлінською.

У Москві витали офіціяльним бенкетом головнокомандуючого червоною китайською армією Ву-Хан-Мін, який дякував урядові СРСР. за підмогу для Китайців.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінній та зимовий 1927 сезон поручає фірма 31-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудського.

Під крилами преторіянів.

Не конґрес, на зїзд і не віче, а... циркова виставa*)

Варшава, 11. листопада 1925.

На 8. листопада Польська Соціялістична Партія скликала до Варшави рільничий конґрес. В своїх проклямаціях, які ППС. широко поширювала при допомозі адміністративної влади, в кождому разі без спротиву з її боку, по глухих закутках Конґресівки, Галичини і Східних Земель, вона закликала „безрольних і малорольних" селян на конгрес, на якому ніби то мала вирішитись доля голодних на землю селян. Бідні, несвідомі селяне, одурманені пепеесівцями, були переконані, що на тому конгресі вони одержать безплатно землю, треба лише їм туди явитись і розказати про свою недолю. Пільги приїзду до Варшави, які уділив польський уряд охочим їхати на цей конгрес (зменшення кошту подорожі до 1/3) також спричинилися до того, що на зїзд явилася значна кількість учасників (коло 3 тисяч). Урядовій польській партії, хоча навіть „соціялістичній", польський уряд радо пішов на зустріч.

Голосно був заповіджений конгрес. Мав він тоевати пару днів. Але щож сталося? Видно недаром місцем для т. зв. конгресу був обран й варшавський цирк. Весь цирк справді і був переповнений людьми. Кілька десятків пепеесівських прапорів сторчать в ріжних місцях цирку. На бальконі „музичка гра". На арені виставлено кілька чічим непокритих столів. Навколо ходить служба, удекорована пепеесівськими відзнаками. Вона розсаджує все ще прибуваючу публику. Буфетова циркова служба розносить шклянки з викриком „лімоняда". Аж ось музика перестає грати. Має розпочатись представлення. Головний артист пос. Квапіньскі вже на арені. Але не йому судилось розпочати... Десь в другім поверсі зявився промовець, роздався голос „Товариші, досить тої музики, на вулиці ллється кров. Там побито послів Незалежної Хлопської Партії. Протестуємо!" Знявся такий галас, тупотіння, свисти, войки, що за ними вже не чути було голосу промовця. Коло нього скупчилося багато пепеесівської „міліції", яка почала шарпати бідного промовця. Цей не давався, але на „міліціантів" призначено було дужих парубків та й богато, так що через кілька хвилин, під гасло цілої салі, промовця скоплено і викинуто в салі. Саля довго ще не могла вспокоїтись. Кричали і пепеесівці, кричали й їх противники, яким з великим трудом вдалося продертися до салі. Нарешті чути голос Квапіньского. Він починає вмовляти, що то комуністи, яких на зїзд не прошено, але що вони силою хочуть увійти до салі. Саля поволі втихомирюється. Квапіньскі покликує до президії віц-маршалка Морачевского Зембу (Радом), Залогу (Люблинщина) і Дзевульского (Варшава). Всі займають місця на арені за столами. Починає говорити Морачевскі. Похваливши люблинський уряд (головою якого він сам був), вдався в історичну екскурсію і закінчив привітанням конгресові. Почали виходити один за одним з привітаннями Шлотаньскі, сен. Копціньскі, пос. Гардецкі, пос. Маліновскі. Приступлено до денного порядку, який складався з одного пункту: земельна реформа. Виступає знов Квапіньскі і під шум присутних референт справу. Зазначивши, що останній проект земельної реформи ліпший від ухваленого закону з 1920

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

Володимир Дорошенко.

(З нагоди 25-ліття літературної і громадянської діяльности.)

Не вважаючи на 250-літню приналежність України до Московщини, на проби останньої згасити народнього духа та впавити всякий слід українського національного життя —живчик того життя за час довгої неволі не переставав ніколи бити, бо в народній глибині жевріє усе огник національної свідомости. Неправ був той огник дуже слабий та найлекший вітрець міг його роздмухати. І роздмухав. Ішло воно тяжко, але йшло.

Діяльність кирило - методіївських братчиків, Основи, Полудневого Відділу Географічного Товариства в Київі, потайних громад, порозкиданих по більших центрах, діяльність М. Драгоманова за границею, зносини з Галичанами і їх видання, що все таки продіставалися на Україну — все те творило підвалини, на яких мала опиратися дальша будівля українського національного життя. По довгім антракті зачинає з початком 90-их років наклювуватися ширший політичний рух. Ініціятиву роблять Тарасівці, що в 1893 р. друкують у „Правді" своє „Вірую". Незалежно від них творяться инші українські гуртки, головно між молодію. Одні з них кладуть більший натиск на національний, инші на соціяльний бік.

В 1900 р. на зїзді в Полтаві зазязується перша політична партія з окремою програмою й організацією, т. зв. Р. У. П. (револ. українська партія), яка ще тогож року видає у Львові брошурку „Самостійна Україна", що вказує на головну точку її програми. Опісля видає вона ще ряд брошур та кілька нелегальних часописей (Гасло, Праця, Селянин), а в 1901-1902 викликає величезні аграрні розруки на Полтавщині й Харківщині. В 1905 р. вона перемінюється в „Українську Соціял-Демократичну Робітничу Партію" і на чоло програми висуває вже не домагання самостійної України, тільки автономії з соймом у Київі. Одначе від неї відділюється праве крило, яке перемінюється в „Народню Українську Партію", що дальше піддержує гасло самостійної України, і ліве крило, що перемінюється в „Українську Соціял-Демократію" (пізнійше соц. дем. „Спілку"). Старші громадяне організують в „Українську Радикальну Партію" „Українську Демократичну Партію", що пізнійше зливаються в одну. Перша російська революція в 1905 р. застає отже доволі вже численну молоду українську інтелігенцію, зорганізовану в ріжних політичних партіях. Сподіванки Москви змести з лиця землі український рух розприслися з тим, як миляні баньки.

Найбільшим здобутком першої революції для України був загин указу 1876 р., одинокого в історії всіх держав і народів, що забороняв мало не всі друки в українській мові, та мав за завдання перемінити цілий великий нарід на инший, вовсе відмінний. Тоді зараз по його упадку народилася українська преса, досі заборонювана, появилися перші легальні товариства (головно „Просвіти" та „Клюби"), як наслідки „конституції", до І. і ІІ. Думи вислали Українці своїх послів, почулися домагання рідної школи і т. д. І хоч реакція, що швидко наступила, звернулася в першій мірі проти Українців, хоч із вибухом великої війни майже всі здобутки першої революції знищено, то не вбито духа, не вбито ідеї, як це показалося по другій революції, коли Україна, хоч на коротко, але таки добула собі самостійність! Коли порівняємо стан України 1918 р. з її станом хочби впереді двацятьох літ, 1893 р., тоді зрозуміємо, яка величезна ріжниця лежить на протязі такого короткого часу! До сього добилося одно-одиноке покоління. Се все мусимо мати перед очима, коли хочемо видавати обективний осуд про се покоління і про його поодиноких діячів.

*

Одним із таких діячів є теперішній бібліотекар Наук. Тов. ім. Шевченка **Володимир Дорошенко**, що саме тепер святкує 25-ліття своєї літературної та громадянської діяльности.

Уроджений 1879 р., стоїть сам в силі віку, а виростав у найглухійших часі, який переживала Україна, і був свідком та учасником політичного і національного її відродження. Вже як гімназист у Прилуці і як студент московського університету (1898—1905) належав до таємних українських громад і був в обидвох бібліотекарем. Підчас університетських студій був кілька разів арештований, віддаваний під догляд поліції та висиланий додому. Від 1901 р. брав участь в Р. У. П., по скінченню університету служив у Губернільнім Земстві в Полтаві як статистик (1905—1906 р.). Та вже в січні 1907 р. його прищіплено до вбивства ген. Полковникова, арештовано й держано в тюрмі більше року. За це ставав три рази перед воєнний суд і хоч був увільнений, то коли справу відновлено ще четвертий раз 1908 р., він, не бажаючи ще раз витирати вязничні мури, виемігрував літом того року до Галичини. Тут зразу жив на провінції, але в осени 1909 р. переніссся до Львова, записався на університет (1909—1913 р.), а рівночасно почав працювати в бібліотеці Наук. Тов. ім. Шевченка, зразу як аплікант, потім як управитель Бібліографічного Бюра, а вкінці як бібліотекар.

Разом з иншими товаришами-емігрантами закладає тут „Закордонну групу УСДРП.", завідує партійною бібліотекою та складом видань і стає співредактором органу групи „Праця" (1909 р.). Рівночасно співробітничає в легальнім органі партії „Слово" у Київі, та в органах галицької соц.-демократії „Земля і Воля" і „Вперед".

Із початком великої війни бере співучасть у заснованні „Союза визволення України", а перед російською окупацією Львова виїздить до Відня, де пробуває два роки (1914—1916) і стоїть на чолі „Союза визв. України" як член президії та працює у „Вістнику" Союзу й инших його виданнях як головний редактор. В осени 1916 р. вертає до Львова на своє давнє місце бібліотекаря, а поза службовими обовязками займається дальше літературною працею. Один рік (1922 р.) редагує „Письмо в Просвіти".

В. Дорошенко розпочав свою літературну діяльність іще на студентській лавці, поміщуючи дрібні замітки та статейки в „Літ. Наук. Вістнику" (1900 р. і далі), в „Гром. Голосі" та в органі Р. У. П. „Праця" (1904 р.). В часі перебування в Полтаві бере участь у „Статистическомъ Ежегоднику Полт. Губ. Земства" та в „Раді" (1906 р.). Осівши у Львові, працює постійно в „Літ.-Наук. Вістнику", де містить літературно-критичні статті та з огляди українського наукового руху і в „Записках" Наук. Тов-а ім. Ш., „Студіях з поля суспільних наук і статистики" та в київській „Україні", де містить рецензії, замітки й

року, накликував присутних піддержати ППС. в її аграрній політиці. Цікавий випадок стався підчас його промови. Хотячи переконати, що краще зараз прийняти закон, який перейшов уже в соймі, аніж чекати, коли земля перейде до селян без викупу, запитався він у присутних, чи неправильно поступають пепеєси? Присутні цілою салею крикнули — ні! Зачалась метушня. Квапіньскі почав говорити, що його очевидно не зрозуміли і через те він повторив свій запит. Зніяковілі провідирі пепеєсів на той раз з ріжних кінців крикнули — так! Підчас промови Квапіньского був великий шум, так що мало що було чути з його промови. Десь на галерії знов почулись викрики: „А пошо ППС. голосує з правицею, за такою поганою земельною реформою?" Але того, хто осмілювався ставити такі питання, справна пепеєівська „міліція" живо заставляла мовчати і викидала зі салі. По своїм мало ким уважно вислуханім рефераті, Квапіньскі прочитав довгу резолюцію про піддержку ППС. в земельній реформі і відправу поставив її під голосування. Тут уже не втерпіли деякі правовірні ППС. з провінції і домагались голосу в справі резолюції. Але аранжерам „конгресу" не йшло, очевидно, про обговорення земельної справи, а просто вони хотіли відграти комедію. Нікому голосу не дано. Резолюцію „проголосовано". Горлянки у підготовлених до того пепеєсів були дужчі, через те резолюція вважалась принятою. Голоси спротиву, викрики: „Пошо нас сюди спроваджено", початок промови когось з Білорусів „тавар ш пасоп..." і т. п. покрились загальним криком.

Опісля вийшов на арену новий артист, посол Барліцкі, який говорив про все, що хочете, лише не про земельну реформу. Ганьбив він „совети", комуністів, націоналістів, пизволенців, всіх і вся, а хвалив ППС., закликаючи присутніх при будучих виборах голосувати за польською соціялістичною партією. Відчитано знов щось коло 20 резолюцій, які без обговорення, без заслухання спротиву — а такий був, одним куском, в якому трудно було розібратись, вважались принятими. Відспівано „Червоний штандар", і на тому кінець.

Запові́джений був конгрес... Вже в своїй пресі в „Роботніку", самі пепеєси, називають не з'їздом, инші газети пишуть про віче. Ми инакше того, що було у варшавському цирку 8. листопала, назвати не можемо, як церковою виставою. А своїм землячкам, які в досить значному числі прибули сюди, скажемо: „Пешено заплатили ви за поїзд до Варшави, за теж і побачили дешевеньку виставу". А земельки, українські та білоруські селяне, ви від ППС. як не дістали, так і не дістанете, хіба що побачите у себе нову партію осадників. в. д—н.

*) В статті «Правительственна гвардія» ми вже виясили комедію пепеєсів з малоземельними й безземельними селянами. Тут подаємо хід конгресу по словам очевидця. — Ред.

За рідну землю.

Велике віче в Бродах.

Броди, 10. листопада 1925.

Дня 9. листопала п. р. відбувся в Бродах велике віче, перше від початку війни. Викликало воно велике зацікавлення по селах. Простора сала „Музичного Товариства" (жидівського) виповнилася по беверх (понад 800) вічевиками, майже виключно селянами з усіх сіл брідського повіту.

Віче відкрив місцевий адвокат д-р Теодор Жолнірчук, котрого вибрано одноголосно провідником зборів. До президії входили: Антін Копоть і Степан Назаревич (селяне) як заступники председника, Михайлина Ліщийська і Матвій Заяць як секретарі зборів.

Доповідний референат про земельну реформу виголосив посол Ц. К. УНДО інсп. І. Ліщийський. В оживленій дискусії забирали голос: Кузьма Лучів, домагаючись вільного обороту землею; Губерт Петро, представляючи нахабне поведення Мазурів, Теодор Хомяк, говорив про тяжке обтяження всякими податками місцевого населення при одночасному звільненні від плачення податків маєтських кольоній, які без обговорення, без заслухання спротиву — а такий був, одним куском, в якому трудно було розібратись, вважались принятими. Відспівано „Червоний штандар", і на тому кінець.

Заповіджений був конгрес... Вже в своїй пресі в „Роботніку", самі пепеєси, називають не з'їздом, инші газети пишуть про віче. Ми инакше того, що було у варшавському цирку 8. листопала, назвати не можемо, як церковою виставою. А своїм землячкам, які в досить значному числі прибули сюди, скажемо: „Пешено заплатили ви за поїзд до Варшави, за теж і побачили дешевеньку виставу". А земельки, українські та білоруські селяне, ви від ППС. як не дістали, так і не дістанете, хіба що побачите у себе нову партію осадників. в. д—н.

*) В статті «Правительственна гвардія» ми вже виясили комедію пепеєсів з малоземельними й безземельними селянами. Тут подаємо хід конгресу по словам очевидця. — Ред.

За рідну землю.

Велике віче в Бродах.

Броди, 10. листопада 1925.

Дня 9. листопала п. р. відбувся в Бродах велике віче, перше від початку війни. Викликало воно велике зацікавлення по селах. Простора сала „Музичного Товариства" (жидівського) виповнилася по беверх (понад 800) вічевиками, майже виключно селянами з усіх сіл брідського повіту.

Віче відкрив місцевий адвокат д-р Теодор Жолнірчук, котрого вибрано одноголосно провідником зборів. До президії входили: Антін Копоть і Степан Назаревич (селяне) як заступники председника, Михайлина Ліщийська і Матвій Заяць як секретарі зборів.

Доповідний референат про земельну реформу виголосив посол Ц. К. УНДО інсп. І. Ліщийський. В оживленій дискусії забирали голос: Кузьма Лучів, домагаючись вільного обороту землею; Губерт Петро, представляючи нахабне поведення Мазурів, Теодор Хомяк, говорив про тяжке обтяження всякими податками місцевого населення при одночасному звільненні від плачення податків маєтських кольоній, яким „Банк Ролъни" уділяє поважні кредити. П. Редкевич висловив домагання на арешт духовної і світської інтеліґенції, щоби вона у відношенні до селян проявляла більше прихильности і любови. Про закупно якій Земельного Банку говорив о. Василь Павула, а Дм. Малішкевич ґенїтикував допомогову акцію польського уряду.

Після дискусії ухвалено одноголосно відчитані і виснені резолюції, які післано до Ради Міністрів, Української Парляментарної Репрезентації і Ц. К. УНДО.

Кінцем того ухвалено резолюцію в справі піддержки Земельного Банку і негайного покликання до життя Повітового Комітету оборони рідної землі в Бродах і такихже місцевих Комітетів у всіх громадах в повіті.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Димісія мін. Влад. Ґрабского.

Мін. Владислав Ґрабські дня 13. п. м. зголосив димісію кабінету. Президент Войцеховскі приняв димісію.

Причинною димісії має бути розбіжність сойму з урядом, а безпосередною причиною — суперечність в поглядах премієра Ґрабского і правеся Польського Банку.

Є спроби склеїння коаліційного уряду. Вимінюють кандидатуру Марш. Ратая, генерала Сікорского, Вітоса, Скшиньского і инших.

Марш. Ратай приняв пропозицію утворення нового кабінету, одначе, розглянувшися в положенню, зрезигнував.

На міністра скарбу ставлять деякі круги Бирку і Міхальского.

Президент Войцеховскі уступає?

Алярмують, що през. Войцеховскі хоче зречися свого становища.

Внесок про розвязання сойму.

В соймі голосовано дня 13. п. м. над внеском про розвязання сойму. За розвязанням голосували: Клюби нац. меншостей, ППС. і „Визволене"; проти: правиця і „Пяст".

Загальний страйк в Лодзі.

Дня 14. п. м. розпочинається в Лодзі страйк робітників у всіх міських підприємствах. На понеділок оголошено вибух загального страйку, в якому візьмуть участь усі робітники, без огляду на партії. Стане 100 тисяч робітників.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за останній устєп статті „Після знущання невинні".

— **Нагорода Нобля** в царині літератури не буде примінена цього року нікому. Шведська Академія рішила відкласти її на другий рік.

— **Вшанування памяти Фрунзе.** Революційна Військова Рада СРСР для вшанування памяти Фрунзе рішила назвати Військову Академію робітничо-селянської червоної армії „Військовою Академією РСЧА. ім. Михайла Васильовича Фрунзе".

— **Нове літо в Сибірі.** „Правда" подає звістку, що тепер на Сибірі—справжня літня температура. Дерева наново зацвітали, появились фіялки та инші весняні квітки, метелики, жуки. У такій порі такої температури в Сибірі не було ще ніколи. Може й для нас приготовляє природа таку самі несподіванку?

— **Пересмертне письмо Рилєєва.** Московська преса почесла звістку, що в Золотоноші на Україні найдено оригінал пересмертного листа відомого російського декабриста і поета Рилєєва, написаного до його жінки. У відповідь на ту звістку помістив у берлінському „Руслі" окрему статтю М. Л. Гофман, Автор її твердить, що оригінал того листа Рилєєва має він і набув його перед двома роками в Парижі. Супроти цього наглого відкритий у Золотоноші манускрипт дише конією. Саме в цьому році минає століття повстання декабристів, у якому велику ролю відіграв повищений поет Рилєєв. Нашій публиці відома його поема „Войнаровський", що вийшла в українському перекладі окремою відбиткою.

— **Хижаки в Росії.** У центральних російських губерніях появились цього року у великій скількости вовки, ведмеді та инші хижаки, що захочять туди з далекої півночи. Вони доходять аж до самих міст, так, що уряд мусів призначити окрему комісію, що має виробити плян боротьби з ними.

— **Чи право родичів?** У північноамериканській державі Кольорадо ведеться семсаційний процес проти відомого лікаря д-ра Бінзера, який свідомо захльороформував свою дочку, бажаючи звільнити її від життевих терпінь. Його 32-літня дочка зродилась калікою, без рук та ніг, ще й глуховімою. 32-роки він утримував її та піклувався нею, але коли прийшла старість, у нього ворохнулась совість, що вмираючи залишить свою дочку-каліку без опіки, засуджену на нужду, і тому рішив померти разом з нею, при помочі хльороформу. Від приняттої дози дочка вмерла, а батько ні. Тепер він відповідатиме перед судом за тяжке вбийство. Присяжні судді рішатимуть цілком нову проблему: чи родичі з любови зі співчуття для своїх дітей мають право вкоротити їм муки?

— **Праісторичні розкопи.** Дослідники Чемпен і Андрюс, що вибрались для наукових студій до Монголії, вернулись до Сан-Франціско з важливого добичею. Коїм останніх передпотопових звірів привезли з пустині Ґобі 40 закаменілих яєць діпозаврів, яких ніхто досі не видів більше і не більше — вчені з цифрами не перемочаться! — на 10 мід. літ. Провідник експедиції Андрюс заявив, що він переконаний у тому, що життя на землі взяло свій почин саме з пустині Ґобі. Ніяка Ґобі є найстарішою країною в історії землі. Люди з давної доби ніколи й не досягли цієї країни. Відкривники надіються там найти зачин переходу від звірини до людини. Покищо ця мета не осягнена. За те найдено кістяк якоїсь дивної потвори, що жила мабуть мільйони літ тому.

— **Земля памятників.** Вільсонові, бувшому президентові Злучених Держав, славному авторові 14-ти пунктів про самоозначення народів, його земляки збирають величезні фонди на інституції його імени. Тепер уже працюють тои комісії для збудування університетів та академічних домів у честь Вільсона і збирають гроші на студентські стипендії. Само „Товариство памятника Вільсона" має вже вині 5.500,000 доларів і починає приготування до будови величавого університету в Вашинґтоні. Инше товариство з капіталом 600.000 дол. перемінить старе мешкання Вільсона у Ставнтоні на національний музей.

— **Офіціяльний політичний гумор.** Минулого місяця генерал Людендорф приїхав до Бреслав, щоби взяти участь у великім партійнім вічу. Бувші штабовий Офіцер, що довідались про цей приїзд, скупились на спільний вінок під памятник Великого Мольткого. Всі були переконані, що такою маніфестацією вони хотять ушанувати Людендорфа. Та цікаве що підходили до вінка читали зі здивуванням напис на стяжці: „З нагоди приїзду Людендорфа — великому мовчазникові Мольткому від численних штабових офіцерів".

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·60 — 6·70, канад. дол. 6·20 — 6·25 чеські кор. 0·17·75— 0·18·00 леї 0·02·70 — 0·02·80, франки фр. 0·27·80 — 0·28·00, фр. швайц. 1·16 16·50, англ. фунти 29·50 — 30·00.

Золото. 20 нов. 26·25 —26·25, 20 франк. 24·00—24·20; 20 марк. 28·80—29·00; 10 руб. 31·50—32·00.

Срібло. Австр. кор. 0·52·00—0·52·50, 5 зл. нов. 2·68—2·74, фльорени 1·34—1·37, рубл. 2·22 — 2·26, рубель дрібним сріблом 1·15 —1·20.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 20·50 — 21·50, жито галицьке з 1925 р. 14·75—15·25, яч. мин. галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16.00—16·50.

Податкові справи.

(Комунікат Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові)

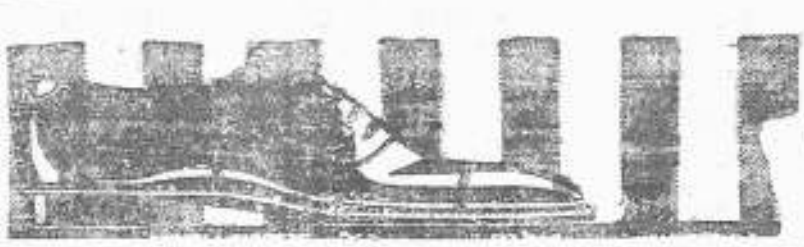
Боронїться проти неправильних вимірів маєткового податку.

Обзнайомлюючись з деякими вимірами маєткового податку наших селян, бачимо, що вимірова влада широко допускається, не скажемо — зложивань, а застрашаючих, трудних до виповідання помилок, в наслідок яких примушується тих селян, яких закон цілком звільнив від маєткового податку, — платити той податок.

Часто помічається, що влада не перечислює моргів на гектари, а приймає дану кількість моргів за такуж кількість гектарів і вимірює від них податок. Скажім, має селянин 5 моргів землі, яких вартість виносить напр. 2000 зол. Влада вимірює податок від 5 гектарів і вартість ґрунту підноситься до 3.500 зол. та від останньої суми вимірює податок. (1 гектар має 1·57 моргa).

Инші помилки виступають в обчисленні і при множенні числа гектарів на законний множник. Ми переконалися, що тут часом „помилки" досягають подвійної висоти.

Не беремося пояснювати, що приводить владу до таких помилок, але закликуємо всіх покривджених боротися з „помилками" тими засобами, які вказує закон.

„САЛЯМАНДРА“

ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 11. КРАКІВ, ФЛЬОРІЯНСЬКА 18

Рішення на вчесення рекурсу проти неправильно вимірюваного майткового податку один місяць від дня, коли доручено платничій цінат.

Для виготовлення рекурсу треба мати підставу вимір. Щоби дістати підставу виміру, необхідно негайно по одержанні платничого наказу внести до Скарбового Уряду прохання ось такого змісту:

На підставі Арт. 45 уст. 3. закона про майтковий податок (Д. з. ч. 64. поз. 745 з 1923 р.) і § 23. Розп. Мін. Скарбу з 24. червня 1924 р. (Д. з. ч. 60. поз. 607. з 1924 р.) в ціли внесення відклику, прошу уділити мені підстав виміру, устійненого Оціночною Комісією, на приписаним формулярі з залученням відписів відповідних обрахункових карт, що становлять залучники до вимірового аркуша вказ ч. 20.

По одержанні підстав виміру, Товариство „Сільський Господар“ виготовить рекурс кожному хліборобові, що до Товариства звернеться.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять пятий день розправи.

Вчера продовжувався зізнання свідка Ледльової. Відповідала вона на запити оборони. Під кінець вчорашньої розправи відбулася і конфронтація Пастернаківної з Ледльовою.

Заразом після відкриття розправи попередник трибуналу звернувся до обвинуваченого з запитом, що має сказати відносно зізнань Ледльової.

Обвинув.: Я зовсім певний. Вважаю зізнання тої пані неправдивими. Мене не арештували в сінях, але на хідничку перед брамою. Ту панію бачу певний раз у житті.

Обор. д-р Рінґель питає свідка про своєчія у Львові. Свідок подає ріжні прізвища і між ними називає комісаря поліції Козакевича і емер. ком. поліції Креглєва. Дає на питання тогож оборонця каже, що у Відні про замах з ніким не говорила. Щойно недавно говорила про цілу ту справу з ксьондзом Гембаровічом, який їй порадив, щоби явилася на розправу в тому самому убранню, в якому була у Львові в часі атентату. В часі списування протоколу в польському посольстві у Відні зізнала, що про замах оповідала Креглєрові.

Прокуратор заявив, що перед приїздом Ледльової, звертався до Креглєва, але той запевнив, нехай би Ледльова йому щонебудь про атентат розказувала. Свідок каже: Вечером по замаху я йому сказала про те, що бачила виконавця, але Креглєр заявив: лишіть не для себе.

Д-р Ландау: Пані була головною особою в часі арештування і не розказали дивогрої такого важного факту? — Свідок: Не сказала тому, що він ніколи не був при здоровому умислі. На питання, коли завважила обвинуваченого, відповідає: Може на пів години перед замахом і вже тоді завважила, що він держав руку в кишені. По замаху повстала паніка: люде почали тікати. Обвинуваченій стояв ще хвилину на місці. Далі на питання оборони про арештування обвинуваченого заявляє, що мабуть помилилася в справі місця, в якому арештували Штайґера, коли твердила, що арештування наступило в брамі. Очевидячки, ще було не перед брамою, бо було ясно, а в брамі не могло бути так ясно.

А що було з братом, який пані доперекував товариство — питає д-р Ландау. — Брат — відповідає свідок — пішов на перед а за хвилину вернув і відтягнув мене від Штайґера.

Далі оповідає Ледльова про те, що як стало ясним, що її покличуть на свідка, то приходили до неї ріжні особи в Відні. Було їх кількадесять. Всі вони питали про подробиці атентату.

Перед виїздом до Львова явився у неї комісар поліції, який по вилеґітимуванню почав її випитувати про виконавця атентату. Коли Ледльова описала його вигляд, тоді комісар сказав: так не Штайґер. Він мешкав у Відні і тут ходив на університет. Тоді належав до комуністичної партії.

На запит провідника трибуналу, чи вона релігійна, — свідок заявляє, що дуже; ні є антисеміткою, — каже, що ні.

Потім відбулася конфронтація свідка з Пастернаківною. Обі оглядають себе. Звідки Пастернаківна каже, що в моменті як хтось інший притримав Штайґера, вона побігла за помічею. Дівалася це моментально і здається їй, що то вона в жалобі (тобто Ледльова) була бачила. На запит д-ра Гавса, чому Пастернаківна давнійше зізнала, що пані арештуванню не бачила якої пані, а нині каже, що бачила. На те Пастернаківна відповідає: Видно зайшло непорозуміння.

Ледльова пригадує собі Пастернаківну, заявляє тільки, що тоді на останок була вещо инакше убрана. Мабуть та одежа, яку має тепер, перероблена.

Д-р Рінґель ставить внесення, щоби провірити, чи віденська поліція висилала до Ледльової комісаря, а також завекаторувати у віденській поліції ті акти, які стверджують, що Штайгер був комуністом".

Д-р Грек поставив внесення, щоби дотичного віденського комісаря поліції покликати на свідка до Львова. З останнім внеском д-ра Грека погоджуються і прокуратор. Завтра переслухувати будуть брата Ледльової М. Нарушевського.

Бібліографія.

„СВІТ", ілюстрований журнал, виходить кожного 1-го і 15-го дня в місяці.

„Молодий популярний журнал все знайде передплатників" — так пише один читач „Світу" у відповіді на анкетні запитання, поставлені недавно. Дуже заохочуюча замітка, але далека від дійсности. А редакція не тільки „Світу", але кожного иншого журналу чи часопису у нас має вже свій вироблений погляд на справу, означає дуже відмінний від висловленого вгорі.

Мав я змогу перегорнути деякі відповіді на анкетні запитання. Переважно хвалять нове видавництво, дають поради, висловлюють побажання. Одначе багато з них скористати не можна. Дуже противежні собі думки. Видно, що немає у пишучих ясного погляду на завдання названого журналу.

Щоби й самому не попасти у той відповідний на анкетні запитання, перейду до фактичного стану, а саме, що вже третій квартал означує своє істнування журнал „Світ", виданий сухінним т-вом „Дружба". Як сама його назва вказує і як не заперечує, взагалі — новий журнал поставив своїм завданням стати інформатором про все, що інтересне, що може українського читача увести в робітництво людського духа. І коли є яка недостача у новому журналі, так не його невеличкий обем. У наслідку цього дуже короткі статті, писані майже Телеграфічним стилем. Як багато матеріалу в одному числі, вказує те, що третину сторінки займає перечислення змісту і ілюстрацій поодинокого числа.

Журнал багатий своїми духовними інтересами. Літературно-наукові і мистецькі питання, питання щоденного життя, техніка й винаходи, симпатичний відділ гарного письменства — ось що находимо в журналі.

Важна й ціна прикмета нового журналу це його багатий ілюстраційний матеріял. Чому саме дехто в анкетних відповідях зазначує, що ілюстраційний матеріял перестаріший, або уже відомий, не знаємо. Певна річ, що ілюстрації не можуть бути чимось невваженим, бо такого матеріялу не багато найдеться, та й не нам посідати такий матеріял. Означає редакція — як видно — покладає зусилля, щоби перед своїми читачами станути без замітів.

Дивно вражає в анкетних відповідях, що деякі читачі висловлюють незадоволення задля поміщування ілюстрацій з українського життя. Саме вони підносять вартість журналу. Сумні й веселі події, спяти ріжного рода, прояви культурного життя (амат. гуртки, Заховонки, тощо), все те, хоч має нераз льокальний характер, носять і почажну виховну рису, знайомить зі здобутками нашими й досягненнями, вплигає підбадьорюючо й заохочує до наслідування.

Журнал ведений справними руками, а редакція користується працями людей, котрі мають уже своє ім'я. Усе це підносить вартість журналу.

Призначений для всіх — повинен найтися всюди. А тим самим повинна редакція дістати до своїх рук засоби, щоби його гідно поширити й збагатити. Місце для журналу повинно найтися всюди і в домі свідомого громадянина і в кожній культурній установі.

В письмах до редакції висказані також недомагання. Редакція певно пристосується до них, а до деяких уже пристосувалася.

До кожного числа журналу доданий один аркуш повісти. Як перша появляється повість П. Бенуа: *Атлянтида*. Це також повинні мати на увазі всі, що зацікавляться журналом і стануть у ряди його передплатників.

Ми з нашого боку можемо тільки щиро побажати видавництву, щоби „Світ" найшов свого читача й передплатника в українському громадянстві.

М. Галущинський.

Надзірна Рада і Дирекція Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові з'відомляє, що в понеділок, дня 16. листопада 1925 відбудеться о год. 9-ій до 9-ої рано

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ З ПАНАХИДОЮ

за бл. п. Директорів:

Григорія Внецьову, о. Александра Темницького, Костя Паньковського і Антона Гладишовського

з Успенської соборної церкви у Льво[illegible]

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котика у неділю 15.XI. Підгайці,
у понеділок 16.XI. м. Підгайці,
у вівторок 17.XI. м. Бережани,
у середу 18.XI. м. Бережани. 768 7-9

Вписи до Драматичної Школи. У відповідь на запитання заінтересованих осіб, канцелярія Української Драматичної Школи М. Вороного у Львові сим повідомляє, що в 1925—1926 акад. році навчання в школі може розпочатися лише по точнім вияснению фреквенції, яка наслідком переважання вписів є покищо невеляка. Директор школи, що одержавши з хворби, готов знова приступити до науки, буде в днях 12, 13, 14 і 16 листопада приймати вписи учнів особисто: від 10. до 12. год. передполуднем у власнім помешканні (пл. св. Юра 5. другий коридор у партері) і від 4. до 6. год. пополудні в помешканні Вищого Музичного Інституту ім. *М. Лисенка* (Шашкевича 5). В разі вияснення відповідної фреквенції, наука розпічнеться у вівторок 17. листопада п. р. 1—1

З нагоди Ювилею Вп. Вол. Дорошенка зложив на „Рідну Школу" Вп. проф. О. Роздольський 5 зол. За жертву складає щиру подяку Головна Управа УПТ-ва. 802 1—1

Порядок Богослужень в Храмовий Празник (Пятницї) церква св. Вм. Параскеви у Львові в неділю дня 15. XI. 1925.

Від год. 6. рано читані Сл. Божі кождої пів години і сповідь вірних.

О год. 9'30 Архиєрейська співана Сл. Божа з проповідю, котру відслужить Преосв. Епископ-суфраган д-р Бонн в супроводі асисти.

По Сл. Божій благословення медзи. Братства „Доброї смерти" і Вотосавття.

О год. 4. пол. вечірня, наука, обхід і Свячення. 800 1—1

В часі Сл. Божої співає мішаний хор під управою Л. Туркевича. — *Заряд церкви.*

З Українського Повітового Товариства. Пригадується, що звичайні Загальні Збори Товариства відбудуться в неділю 15. листопада 1925 о годині 10. рано в салі „Української Бесіди", вул. Рутовського 27. 1—1

Дрібні оголошення.

РЕАЛЬНІСТЬ с. т. фронт. жур. д'ім партер. у більшім місті з садком, офіцинами і приналежностями, що дає річного чиншу 2,500 зол., до продання за 3.500 доларів евентуально в ратах. Оголошення приймає д-р Степан Мудрецький, адвокат в Тлустім. 795 2—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛЯС

Львів Потоцького 4. II. пов

775 **ординує від 3—5.** 3—5

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассе

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й лікування зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 760 4—5

Пяніна ПЕТРОФА і Арнольда ФІБІҐРА найліпші **КАЙН І СИН** Львів, Коперника 18. Телєфон 20—45. 3-5

Печі і кухні найлпші нові ставить, старі перероблює скоро і дешево у Львові і на провінції! **Михайло Галібей** 640a) **Львів, Петра Скарги 5.** 3—3

Подяка.

Почуваюсь до обовязку зложити отсим мою щиру подяку тим усім Вп. Представникам Духовенства, Товариств і Установ, які взяли особисто участь в обході мого ювилею, як також Вп. Редакціям тих українських часописів, які помістили з того приводу вельми ласкаву, хоть мною незаслужену оцінку моєї громадської діяльности.

Місто окремих подяк складаю 100 ам дорівнів по половині на допомогу політичним вязням і на Українську Захоронку.

797 1—1 *Д-р Стефан Федак.*

МІЛ-ПАТОКУ, від гарантією правдиво бжільний з власної пасіки в 5-ти кільограмових заплюмбованих пушках за 14 зол. разом з опаковачиною і портом висилає на замовлення за післяплатою **Іван Кульматицький**, Городище п. Козлів. 801 1—1

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьованих грош свого чоловіка! Не ниш білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 3—10

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч.

Ч. 258 (10.641). Львів, вівторок 17 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. перепол.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Англійсько-німецьке братання.

Тост Чемберлена з „чаші любови".

День девятого листопаду є традиційним днем для Англійців. У цей день міський голова Льондону дає бенкет, з яким вяжеться історичний церемоніял: — По вулицях поозжає маскарада на взірець венецького карнавалу, з тою ріжницею, що вози та особи є не символічними веселими постатями, а представниками ріжних поважних ділянок англійського промислу й англ. кольоніяльних богатств. Вечір на бенкеті, в якому беруть участь представники уряду, торгівлі, промислу та амбасадори чужинних держав, члени уряду, з традиційного обовязку, мають сказати „щось нового або цікавого".

Теперішній міністр закордонних справ, Чемберлен, не потребував придумувати спеціяльної теми. Від часу приїзду з Льокарно він не промовляв ще публично. Мабуть резервував собі цей актуальний сюжет на святочну хвилину. Однаке і ця тема не була би сенсаційною. Від часу повороту Чемберлена часописи випередили його давно і пролили стільки чорнила над льокарнськими договорами, що кіба позакулісові, нові анекдоти, звязані з дипльоматичними нарадами могли би розбудити нову цікавість між слухачами. Крім цього огляд міжнародньої політики належить в традиції до англійського премієра і Чемберлен мусів залишити „більшу половину" теми своїму товаришеві Болдуїнові.

А проте вистачило Чемберленові сказати одну звичайну фразу, яку при традиційних бенкетах повторяють десятки разів, і вона заступила найбільшу сенсацію. „Пане голово міста! завдяки вашій гостинности я по нині з вашої „чаші любови" разом з німецьким амбасадором". Свята національних традицій мають у собі багато дечого з чару діточих казок. Є в них слова, на яких знак одчиняються таємні двері і появляються нові сили; є в них жести, які вистачить виконати, щоби все минуле переминулось миттю в зовсім нову ситуацію, несподівану для учасників. На столі, за яким сидів англійський міністр з німецьким амбасадором, стояла тав. „чаша любови", з якої пють ті, що братаються. Чемберлен звернувся з нею в сторону представника німецького народу і — часописи всього світа заявили одночасно, що трапилась подія незвичайна.

Чи треба ще раз пригадувати, що Німеччина, яка воювала на життя та смерть з Францією, повибивала підчас війни для своїх жовнірів бляшані памятні медалі „Боже, покарай Англію". Франція була і є для Німеччини ворожим сусідом, але не тим, якого можна ненавидіти з почування остраху та заздрощів. Таким суперником була і є для Німеччини Англія. Німецька преса має поважні дані казати про новий історичний мент, зазначений промовою Чемберлена. „Льокарно не є закінченням, а початком... Те, що я зробив нині вечером, нехай инші наші зроблять це завтра" — сказав він.

Дивною є гра історичної долі. Ці слова сказав найстарший син британського міністра, великого Джое Чемберлена, творця британської кольоніяльної політики та оборонця великої імперії, який колись, 25 літ тому, перервав нитку англьо-німецьких взаємин. Та батько Остена Чемберлена був ще ранійше великим прихильником англьо-німецького порозуміння. Згідно з цією ідеєю, він вислав свого молодого сина, нинішнього міністра закордонних справ, до Берліна, і прохав старого Бісмарка, щоби взяв в опіку молодого студента. Кандидат на майбутнього дипльомата провів два роки в домі славного проф. Гаманна, де студіював німецьку історію, право та мову. Спомини з молодечих літ мусіли прокинутись у 62-літнім дипльоматі, коли він увважав своїм обовязком виконати ту позу дипльоматичну формальність, яка має бути вгідною з інтересами нової англійської політики.

Тост англійського міністра в честь дружби з Німеччиною є пістуном нової міжнародньої констеляції. Німецький уряд, без огляду на внутрішні настрої, мусить рахуватись з фактом, що Англія вважає корисним, бодай у теперішній мент, співробітництво з Німеччиною, для відродження захитаної економічної рівноваги обох держав і наладнання пірваних взаємин з иншими державами. „У міжнародних справах — заявив на цім самім бенкеті, англійський премієр Болдуін — ми нарешті вивели науку з останньої війни. Ми створили механізм для полагоди міжнародних спорів, якого люде з 1914 р. не могли навіть собі уявити". Погодити інтереси таких двох держав як Англія і Німеччина — це одно з найважніших завдань міжнародньої політики обох цих урядів. Англія, у важкий мент внутрішньої політичної боротьби в Німеччині, вважала доцільним першою простягнути до неї помічну руку.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

IV.

Саме в тих часах, коли на заході збираються ріжні уніонні конгреси і деклямують про це, що „схід для сходу" (що сходові треба подишити його обряд, мову, культуру, звичаї), наші епископи — яка іронія! — своїми ділами показують, що унія не має жити, тим більше не має змоги розвиватися. Історична унія — це був тільки почин. Мета: цілковитий латинізм — „единоспасительна латинська церква". Унія — це тільки „плавкий стан", як це назвав станиславівський автор, це тільки безнастанне ломання східнього церковного характеру.

Отже деклямування про навернення сходу до унії це така саме, як деклямування польських політиків про „братню" згоду між Поляками й Українцями. Будеш, брате, по віки віків заживати всіх прав і привилеїв „mniejszości narodowych" — себто будеш призначений на безнастанне ломання, на повільне конання. Ясна річ, що про приступлення православного сходу до катол. церкви може бути мова тільки на основі повної автономії. А про вартість тої автономії свідчать не слова (ані навіть „конституції"!), тільки факти. Перед православними унія здискредитована то поведенням наших епископів, то „ржондовою унією" на Підляші, то сакраментальною мовчанкою Риму. Пишуть про це православні не лише ті, що під Польщею, але й ті, що за кордоном. Як би то цілий народ через одну ніч міг перекинутися з українського в польський, або з „руської" віри в „польську"! Алеж це протиприродне. І тому асиміляція — це для народу довгі передсмертні болі. Скільки нас уже потепер коштує целібатова „реформа": скільки молодощів зломаних через неї! А це ще ніщо в порівнянні з тим, що може бути. От припустім, що цього року чи за рік справдяться звістки про те, що митрополит має стати кардиналом і осісти в Римі, а митрополитом має стати еп. Хомишин. Тепер у львівській архієпархії є около 100 укінч. богословів, а около 150 в семинарії. Ані одного з них не висвятив би еп. Хомишин жонатим...

Слід і це завначити, що саме наслідком целібатової реформи і роздору, який вона викликала, у нашій суспільности стали сприятливіші обставини для всяких сектантів. А епископи, цілою душею занятї своєю „реформою" і труднощами та неприємностями, які вона спричинює (напр. виступлення питомців із перем. і станисл. семинарій), досі буквально нічого не зробили проти сект — навіть одного посланія ad hoc не написали. Теж і духовенство над міру заняте й прибите злободенною „реформою", — і на стид треба признати, що властиво тільки світські люде, ведені здоровим патріотизмом, воюють з сектами по часописах. Це все послідовні „благодати" асиміляційного процесу. Але це тільки „начало болізней"!

Наша шляхта сама покинула народ, не тягнула його за собою. А епископи силоміць тягнуть за собою весь нарід — слідом галицьких Вірмен... Що з того вийде? Чи піде нарід? Чи вдасться епископам переробити „духа" нашої суспільности на свій лад? Ніщо не вказує на це. А всі познаки вказують саме на щось противне. Історія і життя так звязали наш нарід з грецьким обрядом (з „руською вірою"), що він десять разів лекше знов поверне до православя, ніж мав би приймити латинський обряд. Зрештою наш нарід інстиктово розуміє, що це мусить бути тільки для Поляків добре, що вони хочуть у нас бачити. А Поляки хочуть у нас бачити целібат і все те, що є в галицьких „Вірмен". Отже нинішній духовний роздор між епископами й народом ніколи не зможе уступити, але з часом ще й змагатиметься. Якщо нарід хвилево замовкне — це тільки означатиме, що нарід чекає відповідної нагоди, щоби поговорити. Чи цього епископи не розуміють? У Станиславові і в Перемишлі ні. Там „causa finita" — целібат заведений без огляду на всіх і все.

Митрополит, як людина небуденної інтелігенції, зорієнтувався в ситуації і пристанув на половині дороги. Але чи це змінить курс справи? Все залежить від того, котру сторону Рим піддержить? А це для нас нині вже ясне. Целібатова реформа „mile widziana" в Римі і у Варшаві. Отже скорше чи пізнійше за Станиславовом і Перемишлем буде приневолений піти і Львів. Якийсь новий наш епископ уже перед номінацією мусітиме підписати „цирограф", що продовжатиме „новий курс" у нашій церкві... Значить, „новий курс" побідить. Та це буде „Пиргова побіда".

Це звичайна річ, що із зміною політичних обставин усувається також тих епископів, котрі були креатурами старого режиму або, сидячи на штиках старого режиму, насаджували „духа", ворожого суспільности. І в нас инакше не буде. Але така зміна „осіб" на владичих престолах — це ще була би марниця. Задля „нового курсу" в нашій суспільности поширюється й поглиблюється нехіть не тільки до епископів, але й до самої унії, до Риму... Отже при першій нагоді „вибухне" розклад унії. Новим курсом „видушені" целібси поженяться (певне не всі, але багато їх)... Повстануть агітатори, що Рим і Польщу представлятимуть як „одну руку"... І буде так, як було на Холмщині: якась частина пристане до „правдивих" католиків, це зн. до Поляків, друга частина до ріжних сект, які вже тепер грасують по краю, а решта до „української автокефальної церкви" історичного або змодерніованого покрою (на Великій Україні ці об формації виступають)...

Отже розтіч!

Кожний здорово думаючий Українець повинен бажати, щоб унійтська церква в цю велику хвилю

Red. czas. „Dilo" Pr. 843/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 254 (10.636) z dnia 11. listopada 1925 r. pod tytułem: „Prawytelstwenna gwardija" a) między słowami: urjad... a: A jak podaje „Sztandar", b) między słowami: wołyńsko znaczinnia... a: Ta braty Orabski zawiera znamiona zbrodni § 65 a) ustawy karne uznał dokonaną w dniu 11. listopada 1925 roku roku konfiskatę za nieprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 12. listopada 1925 r.

Hawel.

остала сильною твердинею і щоби вищою культурою свойого духовенства та своїм скристалізованим українським духом благодатно впливала на ріжні православні церковні формації, які потворилися на Великій Україні. Це природна місія гр.-кат. церкви. Адже тіло, що більш горяче, передає свою теплоту менш горячим тілам. Ніхто не може знати, як у будучности уложаться церковні відносини між Москвою і Київом.

Можна побоюватйся, що Москва не випустить так легко Київа із своїх рук і натискатиме на нього... В таких обставинах для Київа був би найкращий вихід — прилучитися до нашої галицької церкви, до унії.

Але — унія не сміє бути здискредитована! Відносно до наших обставин це значить, що в унії не сміє здійснюватися те, що в ній хочуть бачити Поляки, тільки те, що в ній хочуть бачити Українці.

З тим унія росте, без того тратить грунт під собою. І в тій великій хвилі, замість щоби бути твердинею і захищати діти нашого народу, вона буде подіравленою і потрісканою будовою, яка завалиться і стане гробом неодного з дітей нашого народу, — щоби й тут повторилася трагедія, котра формально переслідує наш народ в цілій нашій історії. А. Я.

По широкому світі.

Французькі соціялісти, члени парляменту, поставили спеціяльний внесок, щоби прийняти постанову про заборону переносити капітали на чужину. Вони мають звернутись до Ліги Націй з проектом придумати міжнародні засоби для припинення скарбових зловживань.

Убито в Софії міського голову Маджарова. Винуватець, що ділав під впливом особистої помсти, застрілився.

СРСР. признав нового перського короля, але в самій Персії, в ріжних частин краю, приходять протести проти цього вибору.

Муссоліні, невдоволений холодно-стриманим становищем англійської преси в справі атентату на його особу, рішив для демонстрації не їхати до Льондону для підпису льокарнських договорів, а вислати делегата Шіяльою.

Японія мобілізує свою фльоту, щоби могла виступити кожної хвилини в обороні своїх громадян у Китаю, на випадок, коли християнський генерал Фенг переведе влатно державний переворот. Теперішній китайський премієр і його цілий кабінет має находитись тепер у полоні Фенга; ця англійська звістка покищо неперевірена.

Радянська Україна.

Український Архів.

Президія ВУЦВК-ту і Рада Народніх Комісарів затвердили постанову про Центральне Архівне Управління УСРР. та про його місцеві органи. Згідно з цею постановою до завдань Центрархівуправління входить: загальне завідування та керування всією архівною справою на Україні, концентрація архівних матеріялів в установах Центрархівуправління, продаж архівних матеріялів, що не належать до зберігання та видавання архівних матеріялів і наукових праць, що грунтуються на архівних даних. Центрархівуправління ділитиметься на два відділи: Архівознавство та Адміністративно-організаційний. Органами Центрархівуправління є Головне Архівуправління молдавської автономної республіки та Окружні Управління при Окружних Виконавчих Комітетах". („Вісти").

На хвилях безголовя.

Львів. 15. листопада 1925.

На мутних хвилях польського безголовя зявився уряд Вл. Грабского, серед перманетного безголовя він свою катастрофальну політику на протязі двох літ і серед загального безголовя упав безсильний, ізнеможений, повівши населення на край пропасти. Ще рік тому ріжнокольорові польські сеймові фракції співали йому „осанна!" — яко двигунові польської валюти, смілому реформаторові життя, спасителеві потрісканої по всіх швах Польщі. А сьогодня? — Сьогодня: „sic transit gloria mundi", сьогодня відійшов польський диктатор, „сильний чоловік" — розбитий і поломаний. Та одночасно лишив по собі нужду, — і руїну, нарікання і проклони, смуток і ревінгнацію.

Ще тиждень тому (на засіданні сойму 10. ц. м. в дебаті над санаційними законопроектами) пос. Морачевський, представник „революційної" ППС, ломав кости в обороні польського фінансового Вертера. Він гостро виступав проти критиків фінансово-валютової політики Вл. Грабского:

„Коли слухається таких промов, які виголосили мої попередники, то здавалось би, що всі наші господарські труднощі носять одну назву: Владислав Грабскі та що з хвилею усунення того прізвища вони зникнуть. Тимчасом, розглянувшись в краю, бачимо, що положення є значно важче та що не вільно упрощувати собі тих справ тим способом, що їх редукується до персонального питання: Ірабскі чи не Грабскі".

Причини такого стану — на думку пос. Морачевского — містяться глибше: Є це недостача грошей і капіталу взагалі. „Санація господарського життя" редукується до квестії, звідки взяти золота. Високі податки не є причиною лиха. Коли їх обнижено, то зросте безробіття. В буджеті можна зробити ощадности, переслідуючи й винищуючи злодійство. Та коли уряд виступить проти податкових надужить на Гор. Шлеську або проти Гувагану, то негайно буде повалений; коли виступив з ревізією в ПКО, то підписав на себе присуд смерти. Можна теж зробити ощадности у військовім буджеті, вводячи однорічну військову службу. Та найважнійшою річю є закордонна позичка, хоч би найдорожча. Позичка у висоті 600 міл. — то лише частина польського запотребування. Вона може бути лише передишкою, бо по кількох місяцях вичерпається. Тоді пепесівці прийдуть зі своєю фінансовою програмою.

Так борбнив соціялістичний вожака політику родини Грабских, політику того уряду, який був кошмаром широких народніх мас. А та політика в скарбовій ділянці — то передбачене заснування державного банку (Банк Польський), спішна і висока „стабілізація" золотого, безправний, самовільний фіскалізм, бундючно-задирчаста митна політика, дика інфляція, нечуване податкове обтяження, недостача праці і заробітку і т. н.

Економічна катастрофа сучасної Польщі — то не прізвище: Грабскі — твердив пос. Морачевскі. Але инакше думав про себе таки сам Вл. Грабскі. Він стверджує упадок авторітету свого уряду, він свідомий того, що персонифікує все лихо, біду і нужду і застерігається,

„Щоби не потребували лякатися мого повороту чи залишення, щоби зникла та мета, до якої стріляється, тому хочу усунутися".

Коли зважити, що досі Вл. Грабскі всею напругою держався обок міністерських фотелів, що з тією метою кріваим грошем згнобленого податника затикав ненаситну пельку соймових шантажистів, а сьогодня є безсильний, не має вже що вложити у витягнені до нього руки і відходить, то положення мусить бути крайно незавидне.

Вся економічно-фінансова будова, з таким накладом праці і холодного, бевсердечного здирства складена на протязі двох останніх літ, остаточно завалилася і розсипалася. Мільонові маси стоять сьогодня у вирі інфляції, яка змагається з кожним днем, перед неминучим банкрутством, тільки без тих ресурсів, які ще були тому два роки назад.

З упадком диктаторського кабінету Вл. Грабского завалилася не лише його фінансова політика, але й збанкрутувала „санація кресів". Як в економічній ділянці будовано величаву палату польських фінансів і польської валюти, поглиблюючи нужду й пускаючи з торбами головно селянське населення, так і меншостевим „законодавством" обдерто непольські народи з останніх тих прав, які їм залишилися були хоч на папері по „заборцях". „Реформістична" секція для східних воєвідств і національних меншостей і її знамениті проекти, закон з 31. липня 1924, шкільний плебісцит та переміна решток непольських шкіл на польські або „утраквістичні" — ось та „санація кресів", яку вибубнювано на всіх майданах Польщі й Европи при допомозі невтомного Ст. Тугута. За премієрства Грабского переведено й ославлений конкордат та автокефалію православної церкви. Загарбано теж кілька православних церков зі собором в Луцьку, а коли українські посли просили здержати ці середньовічні приймки, то одержали відповідь, що то є неможливе, бо на тому потерпів би авторітет уряду. Кабінет Грабского підніс теж „кресовим" народам дарунок в постаті кольонізаційної земельної реформи. Одним словом під кермою Вл. Грабского поступала смертельна „санація кресів", перетворюючи їх в якусь Сагару, де замовкало й переривалося всяке органічне життя.

Одним словом серед загального безголовя проводив в життя диктаторський кабінет Вл. Грабского при допомозі царсько-пруських метод божевільну програму ендеції, створивши на протязі останніх двох літ тверду основу під дальше перманентне безголовя.

„ЧУРУС" ... по смаку ... свіжий, чистий блеск.

Чехословаччина й СРСР.

Становище Бенеша.

Одною з найважнійших справ чеської політики від часу утворення чехословацької держави є взаємини її до СРСР. Хто знає, з якими симпатіями й надіями дивилися завсіди Чехи в сторону Росії, які періпетії і хвилювання переживала чеська громадська думка в часі останньої російської революції — тому це не видасться дивним.

На цю тему говорив на днях д-р Е. Бенеш на одному передвиборчому зібранні в Празі так: Чехословацькі політичні партії одноцушно висказалися ще з весни 1919 р. проти політики інтервенцій. Не дивлячись на це, всі вони — з виїнятком комуністів — виступили й виступають проти метод большевизму. Чехів інтересує тільки те, щоби якнайскорше прийшло до нормальних відносин між СРСР. й ин. державами. Тому вони спомагають навязанню відносин між СРСР. й Европою.

Взаємини Чехословаччини до „нової Росії" пособляла в першу чергу обставина, що відроджена чеська держава бажала зберегти життя 60 — 80,000 своїх воєнних полонених, які після світової війни опинилися на безмежних просторах СРСР. Економічні інтереси мали в тих взаєминах другорядну ролю.

Признання de iure СРСР. може — на думку Бенеша — тільки прискорити еволюцію большевизму. На конференції в Генуї він висловлювався проти признання de iure, бо такий погляд відповідав тоді загальному европейському положенню і положенню в самім СРСР. Одначе він був за економічними взаєминами з „новою Росією" і тому Чехословаччина заключила в Генуї договір з большевиками, який опісля підписано. Тим економічним наближенням Бенеш не був ніколи надто захоплений, але рішення в тій справі було наслідком реальної політики, що керичується інтересом держави, а не всякими симпатіями чи антипатіями.

Не треба ділити нашого народу — говорить Бенеш — на два табори: славянський і неславянський, русофільський і нерусофільський. Внутрішньо-політичне положення і конечність піддержувати коаліцію веліла нам бути здержаними в цьому відношенні й рахуватися з поглядом нац.-демократів, чи радше з позицією д-ра Крамаржа. Ми зробили цю жертву і припізнили управильнення нормальних взаємин з „новою Росією". Бенеш не годиться з Крамаржем в тому, що нібито Росія найбільше заслужилася для відбудови чеської держави; він каже, що найбільша заслуга в тому західних союзників. Царська Росія дала Чехам декілька обіцянок, а позатим нічого. Щойно після революції в Росії було можна організувати армію чехословацьких легіонерів, щойно тоді добилися Чехи піддержки для своїх змагань до незалежности.

Свою політику називає д-р Бенеш тільки чехословацькою. Немає що чекати на якусь-там будучу Росію, а треба робити практичну політику з тими славянськими державами, що вже істнують. Щож до Росії, то Бенеш вказує на підтримку „русских" Чехами. Як міністер републиканської і демократичної держави він є проти комунізму. Одначе це не може бути перепоною вести з большевиками практичну політику, коли 4/5 населення держави, а може й більше, того домагається. Комуністична організація СРСР. є його внутрішньою справою. Ми домагаємося тільки, щоби Росія ставилася з увагою до нашої внутрішньої державної організації.

Окремо звернув д-р Бенеш увагу на те, що радянське правительство з ходом часу еволюціонує. Нинішня Радянська Росія вже зовсім инша, ніж та, що була в 1917 році. Він не може будувати закордонної політики на яких-небудь особистих антипатіях і не може робити політики з державою, яка не істнує. Тому він мусить робити політику з тою Росією, яка істнує.

ГРОМАДЯНЕ!

Чи Ви зложили з нагоди свята української перемоги ленту на наших інвалідів? Чи сповнили свій обов'язок супроти жертв визвольної війни? Досі Українське Краєве Товариство опіки над інвалідами у Львові одержало з листопадової збірки всього 1.103 (тисячу сто) зол. Тимчасом самі постійні місячні ренти для інвалідів виносять 415 зол. Звідкиж узяти на періодичні допомоги сиротам инших інвалідів, на протези (штучні ноги), удержання Дому Українських Інвалідів, адміністрацію і т. д.? Коли у цьому місяці так мало датків зложено, то чого можна сподіватися пізнійше? Наше громадянство обовязане поставити справу здоспотрення наших інвалідів на належну висоту!
1—2 УПРАВА УКГОНІ у Львові

Мистаці на власні силы!
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
Сяють акційної у Львові, підвалля 7.

Сойм.

Голосування как вічевим про розв'язання сойму.

На засіданні сойму в пятницю 13. п. м. прийшло до обрад над внесенням „Визволення" про розв'язання сойму. В тій справі промовляли посли Багінський та Козловскі.

Пос. Багінський („Визволення") заявив, що тепер важко опанувати в соймі виправу конституцією більшість двох третин голосів. Сам склад сойму є такий, що змушує до осягання більшости при помочі таких середників, які демократизують державне життя. Польща переходить тепер небувалу внутрішню кризу і нема ніяких виглядів на те, щоби при теперішньому соймі могла наступити якнебудь санація. Безправства терпеться далі. Закони, які мали розвинути конституцію, досі не ухвалені. Щодо точиться господарської політики, то сойм у цій справі не дорісь до свого завдання. Дальшою проявою сойму є непорозуміння справи національних меншостей. Національні, славянські меншости, входячи до того сойму, зразу не мали (?) вироблені думки у своєму домі і не мали охоти (?) до боротьби з Польщею. Щойно перший удар (!) т. є вбивство Нарутовича стало переломовим моментом. Нині у тих меншостей розвивається націоналізм не менший від польського.

Противники розв'язання сойму вичисляють політичний аргумент, що тільки зміна конституції та виборчої ординації може створити більшість. Лихі аргументи того роду, що до нового сойму ввійдуть Українці, які знаються краще на грі на інструментах, є без значіння. Отже відповідаю, що й ті, які є, вспіли вже того навчитися. Пропонуємо розписання нових виборів на 14. лютого 1926 р., що узгляднило би вже й конституцією передбачений речинець. Саме розв'язання сойму могло би відбутися негайно. Аргумент про те, що не можна розв'язувати сойму без ухвалення буджету, можна відперти тим, що можна ухвалити речинець розв'язання на два тижні, а до того часу ухвалити буджетову провізорію. Можна визначити вибори на 14. лютого, а сойм розпустити на деякий час перед тим. Чи суспільність домагається розв'язання сойму, чи є тільки якісь партійні комбінації в тому напрямі — проте можна переконатися, сондуючи публичну опінію у всіх її верствах. Світ відновлює свої парляменти при всякій нагоді. І робить це не тільки захід, але навіть Балкан.

Опісля забрав голос посол Козловскі (З. Л. Н.). Він заявив, що відкликання до народу можна зрозуміти тільки до двох випадків: коли зробиться якась нова політична проблема, не передбачена при виборах, і коли прийде неможливість утворення уряду. Така нова проблема в даному випадку істнує. Є це господарське положення в державі. Дискусія в цій справі вияснила, що треба скріпити продукцію та зменшити публичні тягарі. Ті, що хочуть розв'язання сойму, твердять, що буде краще. Але так роблять тільки люде, які грають „ва банк". Нам так грати не вільно. Коли наводять приклад з 1920 р., то повинні тямити, що чудо над Вислою доконане саме в тому будинку. Була це консолідація політичних партій. З кризи можна вийти при помочі ощадности. Не можна йти на вибори з таким непопулярним гаслом, бо вибори вимагають цілої тонби обітниць. Слід спробувати иншого способу: зміни виборчої ординації шляхом поменшення числа мандатів, на чому зискає дуже склад сойму. „Русини з „Малопольскі Всходней" під впливом агітації зрезигнували з виборчого права нати, щоби ускладнити наше законодавне положення. Нашим обовязком є не наблизити ні на один день речинця, який вони собі наложили. Справа розв'язання сойму повинна бути зложена в руки позасоймових чинників, у руки президента Польщі. Зголошено внесення про таку зміну конституції та виборчої ординації, яку я заповів.

Що до внеску „Визволення", то, коли йде про формальну його сторону — заявляюся за ним. Коли взяти на увагу моральну сторону, то у звязку з нею складаю таку декларацію: Маючи на увазі добро держави і сповняючи волю верховної влади польської держави і польського народу, сойм рішає понехати шкідливу в теперішній момент партійну боротьбу і згідно з 20. арт. конституції приступити негайно до солідарної і дошльної праці над обороною польської держави.

По тім дискусію припинено. Внесення Вабіньского відкинено при поіменному голосованні 204 голосами проти 126. Друге внесення Багіньского про розв'язання сойму 26. листопада відкинено в голосовні через двері 206 голосами проти 193.

Польська криза.

Несподіванка Вл. Ґрабского.

Вл. Ґрабскі, який досі побічно виходив із всіх зрів та вмів розганяти хмари, що збиралися над його головою, в останніх днях після повного заломання господарського життя Польщі — заломався і сам. Ще недавно голосами непосівців одержав votum довіря, і маючи його в кишені — зголосив димісію, відмовившись навіть від провізоричного ведення дотеперішніх агенд. Димісію вніс Вл. Грабскі таємно й несподіванно ще д. 13. ц. м.

Причиною димісії була відмова президента Банку польського, Каппіньского, від дальшої інтервенції на закордонних біржах в справі золотого та атаки в соймі на особу премієра.

През. держави Войцеховскі прийняв димісію, доручивши тимчасове ведення агенд дотеперішньому кабінетові під проводом мін. внутр. справ Рачкевича.

Ратай на горизонті.

Дня 13. ц. м. в год. 9-тій веч. маршалок сойму Ратай заявив представникам преси, що през. Войцеховскі доручив йому створення кабінету, одначе він не прийняв цеї місії. Опісля на авдієнції у през. Войцеховского були представники деяких польських клюбів.

Офіційне проголошення димісії.

В „Монітор-і Польскім" з 14. п. м. появилися декрети през. держави, датовані 13. п. м., якими звільнюється поодиноких міністрів з їх становищ.

Три концепції уряду.

В часі своїх відвідин у Бельведері провідники польських соймових клюбів представляли свої погляди, щодо розвязки кризи. Пос. Вітос представив три можливости виходу із створеного положення: 1) створення великої коаліції і опертого на ній уряду, 2) уряду парляментарної більшости і 3) позапарляментарного уряду. На становищі великої коаліції став також голова ЗЛгі. Ґломбіньскі.

„Осторога" Пілсудского.

Дня 14. п. м. в год. 2-гій пополудні явився у през. Войцеховского Маршалок Пілсудскі. Він відчитав декларацію, в якій остерігається голосу держави перед легковаженням моральних і инших інтересів армії. През. Войцеховскі, своїм підписом ствердивши прийняття до відома цеї декларації, запитав Пілсудского, кого бажає мати міністром військових справ, додаючи, що на чолі уряду не стане ніякий генерал. Пілсудскі відповів, що ця справа буде актуальною в хвилі призначення премієра.

Ст. Грабскі премієром?

На протязі цілої суботи відбувалися наради польських клюбів над витвореним положенням. Ст. Грабскі відбув довшу конференцію зі Скшиньскім, після чого розійшлася поголоска про те, що Стан. Грабскі мав би обійняти спадщину по своїм браті.

Концепція „центролівы".

В суботу пізним вечером розійшлися поголоски, що „Визволення" видвигає концепцію „центролівы". І справді клюби „Визволення", НіР., Хлопського Союзу (бриліщи) і Клюбу Праці (тутутівців) звернулися до „Пяста" і Хаденції з пропозицією створити спільними силами парляментарний кабінет. До акції „Визволення" приєднались пелесівці.

В суботу в ночі ясні ще зазначилася тенденція створення „центролівы". На випадок здійснення цеї концепції на чолі кабінету став би пос. Бартель б. міністер залізниць.

Дальші наради.

Від самого ранку в неділю 15. п. м. велися наради рїжних кол та груп. Маршалок Ратай конферував з провідниками поодиноких партій. През. Войцеховскі також конферував з рїжними „мужамі на провидінє". Наради у Войцеховского тревали в неділю до пізної ночі. Висліду ще незнаний.

Військове поготівля в Варшаві.

З суботи на неділю в Варшаві заведено військове поготівля.

Кружляли чутки про державний замах, на якого чолі мали станути рїжні генерали.

Відгуки дня.

Упадок Ґрабского.

Варшава 13. листопада.

Президент міністрів получив нині п. Президентові Річипосполитої димісію кабінету, яку цей прийняв.

З одної газети.

Львів 14. листопада.

На вістку про упадок кабінету біржа завалювала звишкою золотого.

З другої газети.

— Наконець! відхрестився з полекшою ворог сімських братів — Владислава і Станіслава.

— Боже! Що тепер буде?! зітхає щирий патріот, який від двох літ не платить жадного податку.

— Чим гірше, тим ліпше! цідять крізь зуби вороги Речи Посполитої, її режиму, кордонів і дрепіту.

Владислав Ґрабскі — подався до димісії. Погався газом з цілим кабінетом та одним махом позбавив себе й инших кусників хліба з маслом.

Меч, щиро кажучи, шкода Ґрабского. Випасався чоловічина на такий високий щабель і з такими труднощами, а тепер прийшлось дядати конець головою. Скільки нервів коштувало. Шляху не дознаємо. Скільки штрахвайців мусів уділити і одержати. Ногами і зубами помагав собі тією, як і личить джентельменові „przedmurza". Не раз і не два здомився під ним щабель прибиний, але він все хапався якогось гачка то повновластей, то земельної реформи, то утоваризації, то кольонізації. Коли не стало гачків, крикнув на долину:

— Не тягніть мене вниз, бо не бачу гідного наслідника.

Пепеси, що яхопкая були його за матню, розглянувшись між собою — пустили і ще Жидів пару намовляли. Пустіть і ви — мовляв — бо як копне, то вам світ заштайгеситься.

По правді, за щож було і стягати пана Владислава? Він же так спокійно і так шляхетно провадив державний корабель туди, „іже ність болізни ні печали.... но скрежет зубов".

Хто гляне на Польщу багато — чи мало-польську, побачить, які великі і добрі зміни зайшли підчас премієрства пана Владислава.

Промисл піднесений до небувалої висоти. Що правда фабеники і копальні постагали, але зате промисловість пошириласся. Крадуть всі, хто може, хоче і має що вкрасти. Найвищі урядники стяг а бюрократія промисловцями і створила постійну субрику в шоферниках і постійну фрекавінцію по критівках.

Торговля нападилась як не можна ліпше. Нихто нічого не купує, але й не продає за стратою. Купці, що давнійше цяріяли на кеські часи, тепер позамикали губи і крамниці, виключивши собі ріжні лішитації і банкротства, ходять та посвистують.

Накинена митна війна з Німеччиною дала прекрасні результати. Брутальний Тевтон удруге покорився. Хоч не приймає далі вугля та сирівців, але мусить доставити за долари тисячі сталевих шоломів для поліції в Польщі.

Урядники теж задоволені. Що їм не виплачено ще досі платні — неж дурничка. Головне, що відтепер не будуть їм обтинати пенсії, бо не втнеш того, чого немає.

Але найбільше вдячності повинні почувати до Грабского — „кресы". Брата намовив, щоб нам зреформував школу, а сам узявся реформувати наші погляди. Нам, іменно, здавалося, що наш клімат холодний, а в кишенях нічо не сяще. Тимчасом Грабський доказав, що в Галичині можна ходити голим, а в кишенях позаяк свистати вітер.

З цього всього ясно виходить, що Грабского шкода, бо добрий був хлоп і кажуть, що не крав.

Деякі польські газети пускають поголоски, що ніби то подяр упав на саму вістку димісії пана Владислава. Це є чергова брехня польської преси, бо скок з 6 на 7 золотих ще не такий великий, щоб аж кричати про це. Ліпше було зачекати ще пару днів, аж долар спаде до двох місць у золотових цифрах і тоді зложить це на „пруську інтригу" або затії Петрушевича.

Але... факт упадку Грабского стався і не може підстатися.

Одно нам лишається — потіха: що є зле, а буде ще гірше.

Так сказав Вітос, прочитавши нескон фісковане „Діло" і треба йому вірити.

Галактіон Чінка.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у лоні лихоліття!!

За рідну землю.

Віче в Підгайцях.

Підгайці 8. листопада 1925.

Дня 7-го листопада 1925 відбулося в Підгайцях в читальні „Просвіти" в Старім місті віче в справі земельної реформи. Не зважаючи на дощ і лихі дороги явилося на віче дуже багато селян з доокопичних сіл, головним чином перхом. Понад вражає факт, що ані один священик з повіту не явився на віче.

Віче відкрив адвокат п-н Гр. Степ юк, вказуючи на важність земельного питання. До президії вибрано п. нотар Степан Левицький, господар Іван Салятицький та кооператор п. Ілля Іванович.

Реферат про земельну справу виголосив інж. Творидло зі Львова. В дискусії забирав голос д-р Степюк д-р Ловинський, п. Іванович, п. Яворський Олекса та господарі Цубас Іван, Белзецький Антін, Ласовський Антін, Ригайло Данило і Мостовий Степан.

З промов селян помітне було, що вони здають собі справу з важности земельної реформи і що вони є готові всіми засобами обороняти свої права на землю. Катастрофальний стан господарств, величезні тягарі і неможність їх поносити є тим пекучим тягарем, який дусить наше селянство і відбирає йому силу розмаху. Майже всі селяне-бесідники заявили, що вони не в силі платити державних тягарів і платити їх не будуть, хоч би це не знати які наслідки потягнуло. На прикінці віча ухвалено резолюції, які вислано де слід.

Учасник.

Довірочна нарада в Дрогобичі.

Дрогобич, 9. листопада 1925.

В Дрогобичі відбулася сьогодня довірочна нарада членів УНДО. Проводили д-р Ст. Витвицький і д-р В. Паплавський. Справу земельної реформи референували: п. М. Струтинський зі Львова і д-р Ст. Витвицький. Д-р Витвицький в довшій промові пізніс значіння організованости.

Справу Земельного Банку референував дир. д-р Лесь Кульчицький, справу повітової організації д-р В. Паплавський.

Після дискусії вибрано Повітовий Народній Комітет УНДО. Головою д-р Ст. Витвицький.

Зборкою субскрипції акцій Земельного Банку занявся дуже широ адв. д-р В. Ільницький, один з найактивнійших дрогобицьких громадян. М. н. завдяки йому поступає вперед будова української прив. гімназії.

Віче в Долині.

Долина, 11. листопада 1925.

Вічева хвиля пробудила з просоння і наш замедбаний повіт. Немає у нас активної інтелігенції, яка дала би напрям організаційній праці. А терен до праці дуже пригожий. Свідчить о тугою згадує часи, коли організаторами повіту були Грабовецький і пок. д-р Левицький.

Дня 10. ц. м. відбулося в Долині віче в земельній справі. Хоча не всі села були як слід повідомлені, на віче явилося значне число учасників, переважно селян, в першу чергу з Надієва, Ракова, Новосельиці, Белеєва (найвідомійші села!). Священиків на салі тільки 3.

Віче відкрив місцевий адвокат д-р Од. Дорош. Його вибрано предсідником віча. Секретарював Дм. Мельник з Ракова.

Реферат в справі земельній виголосив делегат УНДО.—п. М. Струтинський зі Львова. Підчас його промови в усіх дверях театральної салі заявляються наїжені багнети поліцаїв. На естраді комісаря старости раз-поразу міщається до промови бесідника, коли він говорить про боротьбу за землю в минулому. Щоби докінчити картину загарбання українських земель чужинним елементом, бесідник заявляє комісареві, що буде говорити не від себе, а цитатами з польських джерел. Після промови п. Струтинського до нього приступає один з комісарів поліції і списує протокол. Очевидно, воно обчислене на відстрашення селян від участи в дискусії, від відкривання завіси, поза якою криється господарка в повіті.

В дискусії о. Девлиця порушив пекучу для повіту справу сервітутів. Інвалід Микола Яцишин розповів, як він їздив купувати землю на переселенні і як йому яко першу умовину ставлено перехід на латинський обряд.

Ухвалено резолюції, які покоїсля комісар староства (в инших містах представники влади не перешкоджали!) Крім цього ухвалено додаткову резолюцію в справі поділення сіл долинського повіту відповідними вапілами лісів (сервітутове право польська влада тут скасувала!).

Коли мова про долинський повіт, слід згадати, що два тижні тому продукувався тут ославлений „посол" кс. Ільків. Пікантно, що в своїму „посольському" звіт омленні дав старого Даниловича, інспіратора хлібоїдського руху. Секоет в тім, що Поляки пустили в тобу Ількова і тепер фінансують старого крутія Даниловича. Побачили, що Ільків являється зером, смішною фігурою, а Данилович—бувший голова радикальної партії—має деяке ім'я. І платять йому за фірму. Селянство бойкотує адвокатську канцелярію Даниловича.

НАДІСЛАНЕ.

Уразі приїзджаючих до Стрия

поручається першорядні

Ресторан, Кавярня і Кімната до снідань

НИКОДИМА БАЖИНСЬКОГО

Стрий. вул. Міцкевича ч. 3.

(ріг вул. 3. Мая).

Страви і напої першої якости. Прислуга зайнна. Ціни умірковані. Найвигідніше місце на tendez-vous. Особна кімната на тор-
804 вариські сходини. 1—2

ча. І він тепер заробляє, компонуючи Вагнерову на нове видання хлібоїдичні, яке він підготовляє на спілку з такими індивідуальностями, як „п-о" Ст. Кравчук (міле відзначений румунській сігуранці і польській дефензиві), Т. Янкевич, Ольховий і т. п. Ількова випущено з рахунку. Він вже своє „зробив": дорого коштувало, а успіху не мав. **Вічовий**

НОВИНКИ.

— **Моцарт Мендінський**, наш відомий оперовий співак, одержав запрошення — як подає „Прагер Пресзе" — на гостинні виступи до українських опер у Київі, Харкові та Одесі, на другу половину сезону.

— **Почтові марки України**, як Східної, так і Західної, мають у світі взагалі велику вартість. Особливо дорогі ті, що були короткий час в обігу. Тому, що в світі є кілька мільонів філятелістів, а між ними немало збирачів марок України, попит на українські марки є все значний. Так довідуємося, що англійський король, який, як відомо, є завзятим філятелістом і має збірку марок на кілька мільонів фунтів штерлінгів вартости, поповнив недавно свого спеціяльного представника до одного з европейських столичних міст, де є більший гурток українських філятелістів, у справі закупна марок України для своєї збірки. Не диво, що за деякі відомі українські марки платять по кілька тисяч доларів, розуміється, оскільки фахова експертиза вкаже, що вони несфальшовані (бо фальшивих між торговцями марок дуже багато). Фахова філятелістична преса, особливо німецька—а заступлена вона мало не 100 різними органами — поповнює ще й сьогодня багато уваги українському маркознавству, вона й причинилася в значній мірі до прояснення різних спірних питань української філятелії, зокрема до усталення листи правильних і фальшивих марочних українських видань. Від січня п. р. працює в тому напрямі ілюстрований місячник „Український філятеліст" (Wien, XVIII., Gersthoferstrasse, 138), що приніс досі на своїх сторінках багато цікавого й цінного до історії маркознавства, як українського, так світового. Поручаємо цей орган увазі всіх українських колекціонерів.

— **Катастрофи.** Два італійські гідроплани, що хотіли перелетіти через Альпи завтіли на землю з висоти 2000 метрів підчас бурі. Один з них розторощився; два пасажирі рашені сильно, два — менше. — Одна з важних англійських підводних лодок, що находилась у відділі 15 миль від побережа Девонширо, щезла безслідно. — При зударі двох поїздів англійських поїздів згинуло 11 осіб і 25 поранено. — У місті Кальпанв (Франція), внаслідок надто великого напруження електричної течії, повстала пожежа одночасно в усіх домах. — Між Вільнею і Динабургом трапилась величезна залізнична катастрофа: кількадесять осіб поранених.

— **З шахових змагань.** На великім міжнароднім зїзді шахістів у Москві першим вершком сенсації була партія між двома світовими мистцями: молодим Капаблянкою, мешканцем острова Куба, і Німцем Ласкером. Партія мала 31 тягів. Грачі сказали весь час тільки два слова. Ласкер спитав: Розіграна? — Капаблянка відповів: — Так.

— **Цінна статистика.** Поліція у Будапешті подає статистику, скільки бачників, біржевих агентів та торговців валютою втікло з Будапешту від 1920 р. 300 людей з цієї банди, що втікла на чужину, ошукало своїх клієнтів на 50 мільйонів корон себто на кожного з них припала гарна пайка під мільярда.

— **Наукові подорожі.** Фрітйоф Нансен, відомий мандрівник і учений, призначений головою підбігункової секції Інституту для культурних дослідів в Осло. Ця секція має приготовити новий план наукової виправи до бігуна. — Доцент шведського університету Гете Туресон приготовляється до ботанічної подорожі в Алтай і на степи Барнаул (між рікою Обом та Іртишем). Він є переконаний про посвоячення рослин у Швеції та Сибірі.

— **Зимна уродин.** Англійська урядова статистика підкреслює факт, що в часі найтяжших моментів підчас останньої війни не було такого малого просту англійського населення як тепер. У місяцях липні, серпні та вересні зрощилось 4705 дітей менше, як раніше. Одночасно японський уряд уважає себе приневоленим ужити спеціяльних засобів проти непомірної великої скількости жертв між немовлятами. В останнім році вмерло 1,300,000 немовлят, на 50,000 більше як раніше. Найбільша смертність є у ведучих містах, внаслідок поганих гігієнічних умовин.

— **Алькоголь і політика.** Не всім відомо, що в Англії замість кавярень є численні клюби, в яких члени та запрошені ними гості мають свій часописів, журналів, мучки, кавярні та ресторану ще й свою бібліотеку, готелеві кімнати, лазню, салі до всякої гри і всі можливі вигоди, яких не мають у хаті. Та всі ці клюби підлягають нині законові, введеному підчас війни, що тільки в означених годинах, і то на протязі восьми годин на добу, можуть продавати алькоголь. Проти такого обмеження запротестували тепер завідуючі всіх клюбів і вислали до уряду делегацію з домаганням продовжити цей час на 12 годин. Делегацію від консервативної посол Німц, а приймав її міністр внутрішніх справ Гікс, який належить до товариства тверезости. Отже щоби найти переконуючий аргумент, Гільд зачав, що коли уряд відмовиться виконати прохання клюбів, тоді деякі члени уряду втратять підтримку членів клюбу підчас виборів. А деякі клюби в Лондоні мають десятки тисяч членів. Міністр відповів, що передасть прохання на розгляд ради міністрів.

— **Практичні люде.** Місто у Каліфорнії, Бавстов — переселяється. 3000 мешканців покидає свої хати і переносить своє майно в глиб країни. Гадав би хто внаслідок землетрусу або якоїсь пошести. Ні трохи. Причина дуже прозаїчна: Заїзниче товариство зробило корисну пропозицію місточі, з метою ужити його території на будову залізничого шляху. Практичні мешканці рішили, що за ці гроші можна відбудувати собі нове краще місто, хоча й трохи далі.

ВІДОМА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

ВАСИЛЯ ҐРЕСЯКА

у Львові, вул. Сикстуська 20.

виконує солідно і дешево одяги з першорядної матерії від 160 зол., як рівнож реверенди для Всч. Духовенства (також від 160 зол.). Різнородні матерії на складі
748 по конкурентійних цінах. 3—6

Дописи.

Підгайці. *(Т-во „Родина" в Підгайцях і наші повітові дівчі.)* З великими трудношами удалося заснувати в січні п. р. касинове т-во „Родина" в Підгайцях. До виділу увійшли передові дівчі повіту і т-во розвивалося гарно. Запенумеровано важніші українські часописи й журнали, поволі справлено потрібний інвентар: столи, крісла, шафу, а в останнім часі визичено й фортепян. Недавно заложено при т-ві співацький гурток. В Підгайцях нема досі нашої власної хати, тому в „Родині", що розпоряджає двома кімнатами, відбуваються всякі товариські сходини, чайні вечері, посвітні й економічні наради і т. д. Т-во мало би гарну будучність перед собою і могло би багато зробити, бо ґрунт пригожий і праці треба багато. Та у нас не обійдеться ніде без „але", також в Підгайцях. В минулому місяці заснувалося тут польське касино і кількох наших поважних людей, між ними голова й заступник голови „Родини", записалися до того т-ва. А тобі знати, що ці люде є на зовсім незалежних становищах, тому цей крок їх щонайменше дивний. Через те запанувало в „Родині" невдоволення і різні непорозуміння: вступивші до польського касина не виступили одночасно з українського, інші члени не мають відваги виступити проти них енергічно й зажадати їх виступлення, а обурюються тільки по закутках. А наслідок того такий, що в т-ві квасн, дехто виступає, а дехто грозить наліт розбиттям „Родини". Для добра справи в місті й повіті конфлікт цей повинен бути негайно зліквідований.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцятьшестий день розправи.

На самому вступі обор. д-р Грек заявив, що в одній з львівських газет поміщено нотатку про те, немов би то він мав у посіданню документи з зізнаннями Леальової у Відні. Д-р Грек твердить, що це не відповідає правді, бо дотичні акти зі зізнаннями одержала оборона до перегляду щойно на розправі від провідника трибуналу.

По тій заяві приступлено до дальшого переслухання свідків. Першим зізнавав свідок В. Наврат'ль, начальник скарбового уряду в Білостоці. Дня 5. вересня ц. р. був він у панства Гарнішів, що мешкають при Марійській площі ч. 9, на другому поверсі. В кватирній хвилині стояв він у вікні з дворинкою при очах. Він бачив виразно, що бомба падала згори понад балькон кавярні Де ля Пе. Пані Гарнішова зімліла під враженням доконаного атентату.

Слідуючий свідок Тетяна Орлінська, жінка промисловця і бувш. студентка львівського університету, замешкала в Рівному, квартирного дня стояла в часі замаху на бальконі кавярні Де ля Пе і нагло побачила, як із гурми людей, що стояли на противлежнім хіднику, викинув з руки якийсь предмет мужчина в темному убранню і в темному капелюсі, знано пучший від Штайґера, без окулярів, 25—30 літній. Свідок Орлінська бачила виразно вух його очки, піднесені по висоти голови. Пакунок був замкнений у папір, зробив лук і на висоті яких 3 метрів від землі почав спадати на долину. Коли той предмет був уже над поверхом, то президент більш року, немов би бажав від нього зволочитися. Уважши на землю, предмет здвигнув і щойно тоді публика почала відступати до нутра кавярні. Пані Орлінська теж рішила вийти до кавярні, але перелом ще кинула оком на те місце, де стояв той, що кинув бомбу. Його вже не було.

На запит провідника трибуналу, чому вона не зголосилася зі своїми зізнаннями зараз же на поліції, Орлінська відповіла, що тоді було багато свідків; тому вона не вважала вказаним зголошуватися для зізнань. Зате вважала вона за відповідне зголоситися в суді тепер, бо з перебігу розправи довідалася, що свідки, які зізнавали, знали про справу менше від неї. Пастернакіна твердила, що бомбу кинув Штайґер, а вона знає, що її кинув не Штайґер, а хто инший, якого вона бачила і тепер його пізнала би. По арештованню Штайґера вона зверталася навіть до його родичів і заявила, що бачила правдивого виновника. Перед тяжким обовязком складання зізнань боронилася довго, але на кінець рішилася зізнавати. На домовій розправі не зізнавала тому, що родина обвинуваченого ніц неї нього не вимагала. На запит обор. д-ра Левенштайна Орлінська відповідає, що її батько лікар д-р Кон був у Рівному завсігди піонїром „польскости". Це можуть засвідчити польські офіцери, як генерал Кукель і инші, що жили у Рівному.

Свідок Ірма Гарнішова, жінка б. австрійського підпоручника, а нині власниця торговельного бюра. У хвилі замаху стояла у вікні свого мешкання при Марійській площі ч. 4. Призідові президента приглядалася крізь льорнет. Тоді нагло спостерегла летючий предмет білої краски і думала, що це квітки. Прямовісну лінію того літу спостерегла на висоті камінного балькону II. поверху понад кавярнею Де ля Пе. Предмет, упавши на землю, почав палитися.

Д-р Грек питає, чому свідок зголосився зі своїми зізнаннями так пізно. Гарнішова відповідає, що думала спочатку, що це не така важна справа. Одначе пізнійше вона почала відчувати внутрішній неспокій, що терпить нинішний головік. Мучили її сни. Їй снився і сам обвинувачений Штайгер, та робив їй у сні гіркі докори за те, що не зголошується як свідок. На дальші питання оборони заявляє, що від часу, як зголосилася в характері свідка, дістає анонїми з погрозами. По переслуханню Гарнішової наступила перерва, в часі якої Гарнішова розплакалася.

Свідок Рудольф Гарніш зізнав, що бачив, як бомба летіла прямовісно вгоман балькону кавярні Де ля Пе. На запит оборони, чи мав які неприємности з приводу свого свідчення, заявив, що одна газета закинула йому українофільство.

Бібліографія.

Календар „Червоної Калини" на р. 1926.

„Уже пятий річник нашого календаря піде у широкий світ... Іде з виробленим іменем, не як новик, але як побрий старий знайомий. Иде приятелем, другом, учителем, йде щирим товаришем — поводником, щобн дати розвагу, потішити, заголїти неодно наболіле місце й здоровим, сильним, кріпким зробити свойого читача. Засіб, яким хоче виконати своє завдання, є чисто душевний процес: Вязати порвані нитки великої народньої традиції-історії, шляхом свідомого національного учити ще вчорашніх безбатьченків, що в них є своя слава, своє велике минуле..."

Ці слова пише у вступі до календаря „Черв. Калини" на 1926 рік один із його видавців, якого ім'я говорить за себе і за видавництво: Митайло Галущинський. Офіціяльна назва календаря: „Історичний Календар-Альманах „Червоної Калини", — і в цій назві заложений характер і зміст книжки. Пієтизм до героїчних подвигів українського вояка в часі визвольних змагань народу на різних клаптях рідної землї — цією золотою нитою звязані всі випуски видавництва „Червоної Калини" й вона яскравійше ніж деінде відбиває на щорічному його календарі. Календар „Черв. Калини" є найбільш однобокий у своєму характері, але це його хиба є його і найбільшою прикметою. Він посвячений історії українського ви-ська, української національної революції, національних почастань і поодиноких великих порахів. Та календар — річ ясна і не може цих подій розглядати очима вченого історика-політика, ані теж писати про бої стилем фахового стратега. Календар призначений для найширших кол. Календар „Черв. Кал." призначений для усіх тих, хто хоче призабути на хвилину злиденну сучасність, нудьгу буденщини і прозу актуальних турбот та зануритись на мить у спомини, овіяні атмосферою воєнної бадьорости й вогнистого ентузіязму. Календар „Черв. Калини" сповняє найбільш патріотичну місію підтримувати патріотичного воєнного духа у тих, які мали аж надто часу й нагоди втратити його і зродкувати його у молодого покоління, у квіту-надії народу, у тих, що дише з оповідань, легенд і переказів чують про недавній хоч невдалий, але дужий і світлий зрив. Для виконання цього завдання від календаря ніхто не вимагає точної історичної вірности переповідання подій: вони не сміють лише перекручувати фактів і мусять бути цікаві.

Цю місію виконує й найновійший календар „Черв. Калини" як прочуд гарно. Вже в календарній частині — при кожному місяці малий рисуночок і до нього одностороннє оповідання про один героїчний вчинок. Потім: вставний портрет-сильвета ген. Омеляновича-Павленка (вис. П. Холодного), патріотичний вірш Б. Лепкого, згаданий прегарний вступ М. Галущинського, глибока розвідка Метелівка про „Геройство" — і довга вязанка воєнних споминів і образків. І в них слід вгадати спокійний жмут вражінь українського жовняка, що в російській шинелі сидів „виполняти" „подневних братьєв" (Клим Полїщук: „Зі спогадів великої війни"); правдивий образок жаху воєнних страхіть, про які знати може лише учасник („Германа" — автор, на жаль, не подавий); цікавий, цінний для стрілецького історика, нарис „Початок Гал. курінн С.С."; спомин про одисею одної галицької сотні після розвалу австро-нім. армії на Наддн. Україні („Осінь 1918 р. на Україні" Дмитра В.) і ін. Після таких споминів іде стаття „В 150-літню річницю зруйнування „Січи", далі перший український переклад (М. Рудницького) поеми В. Гюго „Мазепа", отримуваного з рукописних матеріялів Альманаха Січових Стрільців, який застряг у закордонній друкарні. З актуальної вченцини поміщена гарно ілюстрована стаття про визвольні змагання Ріфанців п. н. „Африканський лев". Є й міркування на тему „Війни в майбутньости", є й підділ сповту. Найбільшу літерат. вартість з прозаних речей має уривок з істор. повісти „Мотря" Б. Лепкого п. н. „Сталося"; Чимало військових істор. фотографій і вистрілів підкреслює характер книжки й приємно оживляє її. На обгортці — рисунок П. Холодного. *І. К.*

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 763 8-7

Дрібні оголошення.

РЕАЛЬНІСТЬ с. т. фронт. мур. дім партер, у більшім місті з садком, офіцинами і приналежностями, що дає річного чиншу 2,500 зол., до продання за 3.500 доларів евентуально в ратах. Зголошення поймає д-р Степан Мудрецький, адвокат в Тустім. 795 3—5

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії перших порядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживані заєдно на складі — найдешевше продає, мінює тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 22. Телефон 35—45. 770 4—5

ПОШУКУЮ батька Степана Довжовець родом з Добровлян повіт Дрогобич. Перед війною перебував у Відні, відки виїхав до Америки і до цеї пори не дає ніякої вістки. Хто знав би щонебудь про него, буде ласкавий повідомити на слідуючу адресу: Кася Декер, Станиславів, вул. св. Кінги 2. Американські часописи проситься о передрук.
803 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Подяка.

Союз українських студентів еміґрантів у Польщі складає отцю дорогою щире Спасибіг п. інвалідові Непоровичові, абсольвентові таборової гімназії за його щедрий дар для Союзу. Цю жертву, складену із дрібних ощадностей із інвалідської пенсії ставимо як примір всім тим, які байдуже ставляться для справ нашого студентства, заохочуючи їх до більшої активности на цьому полі. Варшава дня 12. листопада 1925. За управу: М. Лівицький голова, Е. Чеховяч, культ.-сусп. реф. 805 1—1

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 259 (10.642). Львів, середа 18 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися по Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Небезпека.

Берлін, 13. листопада 1925.

Під кінець XIX. століття Европа стала трівожитися т. зв. жовтою небезпекою, себто небезпекою, яка загрожує білій расі з боку Монголія.

З часів російсько-японської війни цей страх ріс. Навіть Вільгельм II., котрий говорив нераз, що крім Бога нікого не боїться, турбувався тією жовтою небезпекою.

Велика европейська війна відсунула це питання на далекий плян. Монголи не скористали з того, що білі народи воювали в собою, не двигнулися на них. Японія вповолилася тим, що забрала німецькі надбання на далекому сході, продавала гармати Москалям і на війні робила не найгірший бізнес.

Нині кожному ясно, що жовта небезпека це діло далекої будучности, бо жовта раса переживає такі важкі внутрішні процеси, що агресивні пляни на більшу міру їй тепер не по силам.

А всеж таки тим Европейцям, що мають сміливість і охоту зазирати в дальшу будучність, мороз іде по спині. Що буде, коли не жовте море, яких 700 міліонів людей, двигається на стару грішницю, зненавиджену всіми Европу?

Питання тим більш трівожне, що останніми часами також ісламський світ починає нервуватися. На великому фронті від Цевти до Дамаску, від Марокка до Моссулю слідний рух, охота до боротьби зі зненавидженими носіями европейської культури.

За тим фронтом океан народів, Марокко, Туніс, Альжир, яких 20 міліонів, Єгипет і Судан — теж до 20, Мала Азія — коло 15, майже стільки Музулманів в Европі, 70 міліонів в Індіях і т. д.—разом коло 300 міліонів ісповідників пророка.

Це не жарти! А там—Туркестан, Джунгарія, Тибет, Монголія, Манджурія, Китай і Японія. Є чого лякатися, особливо коли в кого нечиста совість. Що в Европі вона не найчистійша, це певно. Вправді на своє виправдання можуть сказати Европейці, що Монголи перші на них нападали, що вони тільки відперли їх і перейшли до протинаступу, що їх святим обовязком боронити своєї вищої культури і т. д. (Мало чого не можна говорити!) Але що на це зі свого боку завважить Індія й Єгипет? Присуд історії щонайменше непевний.

Процес европейських завойовників з ісламськими поневолюваними народами не нинішний. Йому вже більше сто літ. Пересічний Европеєць, занятий своїми домашніми ділами, забуває про Абд ель Кадіра в Альжирі, про Шаміля на Кавказі, про Нана Сагіба в Індії, про масакру на Ліваноні, про повстання Кабилів 1871 року, про Магді в Судані, Ракішандію в центральній Азії. Але не забувають його ісламські народи. Культура, яку їм приносять Европейці, тієї памяти не зменшує, а зміцнює. Ісламські народи всетаки по трохи европеїзуються. Довідуються, що таке гігієна, школа, преса і т. д. Недуги й пошести зменшуються, дорога з Мекки до Медини не вкривається тисячами трупів, як колись, звідки не розшарпують так багато людей, як перше, люде краще їдять, мешкають, словом—живуть. І їх приріст більший. Тепер обчислюють його на 25 проц. від тисячі. А що буде завтра?

Европа мусить з тим рахуватися. Покладатися на вищість воєнної техніки можна тільки до деякої міри, бо кінець кінцем про все рішає таки чоловік, не машина. І нашим предкам, від ніг до голови в сталь закутим, коли вони виступали до бою з пів годими Татарами, здавалося, що вони непобідимі. А сталося шось друге. І Римляне побіжували світ, поки їх північні „дикуни" не побідили. Теперішня культура не перша і мабуть не остання. Як мала попередниць, так матиме й наслідниць. Її довговічність залежить від неї самої, а краще сказати від її представників і провідників, від того, чи і в якій мірі будуть вони передбачувати грядучі катастрофи. Хто нас може впевнити, чи цей фронт від Цевти до Дамаску не є одною з тих грізних небезпек, які загрожують гордому й самовпевненому Европейцеві? Хто може запевнити нас, що фронт цей не потягнеться згодом пальше аж до Манджурії, до не чужого нам Зеленого Клина? Европейці горді своїм умом, своїм високорозвитим інтелектом. Але де певність, що в ісламському і в монгольському світі не явиться якийсь не Абд ель Крім, не Султан Паша ель Атраш, навіть не Шаміль і не Нана Сагіб, а новий Тамерлян, Магамед, або прямо якийсь ісламський чи монгольський Наполеон, котрому схочеться і котрий буде мати спромогу покінчити більше ніж столітню боротьбу сходу з европейськими завойовниками?

Гордість заслiплює, заслiплення до остаточної побіди не веде.

Европі не зашкодило б трохи присмиріти. Перед нею не дуже то ясні й веселі видиднокруги.

Вона переповнена. На заході, на полудні і в центрі більше людей, ніж земля може виживити. В Бельгії, в Швайцарії, в Німеччині і т. т. проблема еміграції це питання життя і смерти. Куди іміґрувати Европейцям? До Росії і на Сибір? Там большевики. До Америки? — контингент. До північної Африки? —повстання.

Час схаменутися Европейцям. Цілий світ їх не любить. Дивиться на них, як на своїх кривдників, як на завойовників і гнобителів. А в Европі? І тут яких 50 міліонів покривджених народів. До того безліч невдоволених. Ні одного питання не вирішено. Навіть релігійного ні. А національне, земельне, економічне і т. д.? В Европі є свої, европейські Ріфи, Друзи і Кабилі.

Серед того розгардіяшу одні шукають порятунку у большевизмі, инші у фашизмі. Кажуть: це нові релігії. Які? Диктатура і такі вигуки, як отсей, що немовто Бреннер не ціль, а точка випаду на північ? Невжеж Европу спасуть такі носії релігії?

І не вжеж буде вона сита дальшим завіханням на казкові богацтва сходу? Це казка давно минулих літ. Скрізь, куди вдирається Европа, підноситься згодом тзв. життєва стопа. Азіяти й Африканці вчаться від Европейців краще й вибагливійше жити, набираються европейської культури. А вона дорога! Колись за скляне намисто давали золото, жемчуг і дороге каміння, тепер — нема дурних!

Чи не пора, щоб Европа шукала нових шляхів,—загальної праці, поміркованого життя, шляхів простійших і чистійших, бо на старих—за багато кривди?

Богдан Л.

У кліщах тариф і протекціонізму.

I.

В Польщі кується новий тарифовий розпорядок, який мав би причинитися до санації господарства тим, що має зреконструювати дотеперішні тарифові, а тим самим і торговельні зносини зі заграницею і злагіднити господарську війну з сусідніми державами. Влада веде одночасно тарифові переговори з Німеччиною, та залицяється до СРСР., маючи надію, що введення цього розпорядку в життя поправить не одно лихо, заподіяне дотеперішніми необдумано-поклеєними і часто противорічними тарифами. Добре уладження тариф це важнійша ділянка внутрішньої і заграничної господарської політики держав, яка вимагає не аби-якого хисту, щоби тарифи вийшли з користю краєвій продукції та щоби стали помостом згоди зі сусідами. Дотеперішня польська тарифова політика лише розятрила сусідів проти Польщі, а одночасно забила краєву продукцію. Тож не диво, що вкінці відозвалися сильні голоси за її реконструкцією для санації польського господарства. Та це що може? Для орієнтації варто приглянутися дотеперішній тарифовій ділянці господарської політики польської влади — тим більше, що деякі польські пропагатори, все скорі до пересади, приписують намірений реконструкції навіть ініціятиву до европейського господарського миру.

Відомо, що світова війна, скінчена в 1918 р., перемінилася в неменше завзяту і руйнуючу господарську війну. Усі европейські держави повідгороджувалися тарифами немов граничними кільчастими протами, і одночасно кожна змагається для самовистарчальности двигнутій у себе системою протекційних підмог ту галузь своєї господарки, яка не може піднятися власними силами.

Принціп продукції є: продукувати дешево, багато й добре, а підкошувати всіми способами продукцію противників, щоби заливати їх своїми товарами. Ціла Европа, порозривана протибіційними тарифами, створила штучну економію, в кожній державі иншу. Це якраз викликує в державах Европи щораз нові і тяжші кріси — тим більше, що вже збройна війна створила для них багато передумов. Інша цієї війни терпить населення Европи більше, як за часів війни.

Над Европою загрожує ще одна сила: Америка. Вона може тепер спушно сьогодня назвати Европу своєю домінією. Обовязок сплати понад 22 міліярдів долярів довгу і щорічно пів міліярда відсотків для Америки безнастанно підтинає господарську й фінансову силу европейських держав та поглиблює невідкличні кріси. Европейські держави не в силі замкнутися тарифами також під ввозу товарів з Америки, бо Америка вяже сплату давних зобовязань та можність добуття нових кредитів з корисними для неї торговими умовами.

Одночасно одна Америка є в силі дати Европі найдешевший товар. Використавши торгову кон'юнктуру в часі війни, вона осягнула в ділянці продукції нечувано високий ступінь. Вона видосконалила методи в організації праці, у використанні машинових і людських сил та час для масової продукції. Підприємчивий геній Америки не має в Европі рівних собі конкурентів у продукції їзда досконалости й дешевости виробів у всім, починаючи від самоходів Форда, а кінчаючи збіжжям і худобою. Американська комунікація є теж найсправнійша і найдешевша. Тож не диво, що Европа гнеться під вагою американських кредитів і потопає під заливом американських товарів.

Одначе американський поступ не лишився без впливів на держави Европи; він викликав революцію у внутрішній господарській політиці европейських держав. У тих державах, головно в державах, що окружують Польщу (Німеччина, Чехословаччина, Україна) пробудилося велике зрозуміння для господарського поступу і визволення зпід чужих впливів. Політика раціональної організації праці, оперта на американських наукових дослідах і зразках, найшла в цих державах наслідників у піднесенні видатности та у подешевінні промислових і хліборобських витворів. Упромисловлення хліборобства на Україні поступає великанськими кроками вперед. Земельна реформа, інтенсифікація управи, раціональне уліпшення метод праці, фахова освіта населення, організація збуту, наладжування відносин зі сусідніми державами для полекші у виміні, а все те для видержання конкуренції — ось найважнійша ділянка внутрішньої політики правлінь цих держав.

По широкому світі.

Дамаск, як подають телеграми, наново обстрілюють.

Муссоліні одержав нові законні уповноваження щодо ненарушности своєї влади, які роблять його майже рівнорядним з королем.

Повнолітній князь Італії вийшов до сенату як новий його член.

Між німецькими націоналістами повстало розєднання в справі становища до льокарнських договорів.

Зза океану.

Організація б. стрільців УГА. — Свято 1. листопада.

Філядельфія, 3. листопада 1925.

Вже давно відчувалася в Америці потреба організації Стрільців Української Армії, що чинраз численнійше напливають сюди з різних європейських осередків. Підготовчі збори в цій справі відбулися 9. жовтня п. р. в Філядельфії. На них вибрано тимчасову управу, яка в окремому поклику завізвала все українське воїнтво в Злучених Державах і Канаді до організації в стрілецькі гуртки.

Дня 18. жовтня п. р. відбулися вже установчі збори Стрілецького Гуртка у Філядельфії, на яких вибрано отсю управу: Вол. Галян голова, Василь Петрусик писар, Теодор Свистун скарбник, Семен Личак та Семен Лев провірочна комісія. Членську вкладку установлено на 1 доляр річно, а крім того кожний член гуртка платить 25 центів місячно до Національної Скарбниці, якої управа спочиває тепер в руках Гуртка, а після порозуміння з краєвим стрілецтвом буде проголошений її окремий статут та управа.

Метою нової організації тісний звязок зі всіми стрілецькими гуртками за океаном. Українські вояки-емігранти, що приїздять сюди, стрічають тут зовсім відмінні відносини, а не маючи ніяких товариських вказівок, затрачуються серед американського політиканства й витрачують свою силу на справи, що не приносять ніякої користи українській справі. Упова філядельфійського Гуртка плянує низку викладів про визвольну боротьбу українського народу, в яких були би змальовані переживання й подвиги Української Армії, як також зібрання фондів на видання в найкоротшому часі історії Української Армії. Постійне порозуміння з краєвим стрілецтвом для дальшої співпраці й допомога українським інвалідам лежать також у програмі Гуртка.

Побажатиб, шоби змагання Гуртка, що рішив співпрацювати з усіми національно - державницькими організаціями і не входити в ніякі політичні тертя, увінчалися якнайкращими успіхами.

*

Традиційне вже у нас **свято 1. листопада** відбулося і в цьому році величаво. В 6. год. вечером тогож дня заповнилася українська галя при 849 N. Franklin Стріт битком народом. Заступлені всі кола української філядельфійської громади, братва, товариства, Січовики й Січовички. Настрій піднесений, урочистий.

Програма свята багата, добре підготована. Відкрив його п. Т. Гриней, після чого відіграно I. часть сценічного образу з часів визвольної боротьби п. з. „В боротьбі і крові добудем право своє", укладу старшини 10-го гарматнього полку УГА., п. В. Г. Потім слідувала точка за точкою: скрипкове сольо п. Пилипа Дубаса, літочі деклямації, фортепянове сольо п-ни К. Расоловича, баритонові соля п. В. Пеленського, літова оркестра, вязанка стрілецьких пісень, відспівана мішаним хором під проводом п. М. Коцюбинського і т. и. Святочну промову виголосив з питомим йому темпераментом д-р Лука Мишуга. Закінчено свято відіграванням II. части образу „В боротьбі і крові добудем право своє".

Свято лишило по собі незатерте враження і буде довго в памяти численних учасників, що з вірою в недалеку вже перемогу нашої святої справи опускали українську галю.

О.

Опорожнення кольонської смуги.

Представники союзних держав дотержують своїх зобовязань, щоби дати приклад Німеччині, що поза їх словами скривається шпонова воля порозуміння. По тості Чемберлена в честь згоди з Німеччиною, приходить черга на опорожнення кольонської смуги — найбільше болючого місця підчас останніх розмов на тему мирових тенденцій.

1-го грудня війська переможців покидають займану територію. Вже сам цей факт матиме перші корисні наслідки: німецьке населення, над яким тяготіла атмосфера воєнної окупації, відітхне свіжими грудьми. Щезнуть буденні конфлікти з окупаційною армією, яка при найкращій волі, мусить давати

Найбільший вибір елеґантних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 32-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича філія в Стрию, площа Пілсудського.

ПУРУС паста хороший взуття.

відчувати бутально свою присутність, реквіруючи доми, розташовуючись там, де спокійне населення відчуває потребу свободи рухів.

Відпадає справа тева Пранкапе, за яку стільки боролись два ворогуючі уряди на спільних конференціях, що союзники покинуть німецьку територію щойно тоді, коли Німеччина виконає до останку всі свої зобовязання, даючи доказ свого миролюбства.

Одночасно німецький уряд оперує нову дипльоматичну зброю в обороні підписаних ним міжнародніх договорів. Одним з найповажніших аргументів, яким воюють німецькі націоналісти проти цих договорів, було мінкування, що союзники не опорожнять обіцяної німецької території і німецькі політики в своїй добросердечности ще раз пощиються в дурні. А проте примирюючий акт союзників є не тільки доказом льояльности, але насіпком глибокої, творчої надуми. Франція та Англія пойшли до переєвідчення, що продовження окупації минається з метою. Насильними засобами не можна нині добути від Німеччини виконання зобовязань, зваживши, що в багато важші минулі моменти нелегко було це зробити. Союзники, опорожнюючи кольонську смугу, ствердюють одночасно устами своїх представників на конференції амбасадорів, що роззброєння Німеччини є майже довершене.

Тепер приходить черга на Німеччину дати доказ довіря супроти союзників. Цікаво, чи німецька опінія перехилиться вповні на бік обороніів льокарнських пактів.

Радянська Україна.

Пресова палата у Харкові.

В Харкові намірюють побудувати величезну палату преси, в якій найшлиби приміщення редакції усіх харківських газет, усі видавництва, велика друкарня, радіостація і секція робітників пера.

(„Парижский Вестник").

Український буджет на 1925—26 рік.

Державний буджет України на 1925—26 господарський рік виносить у прибутках і видатках суму 165,443.307 карбованців. Буджет Автономної Молдавської Соціялістичної Республики, що становить складову частину буджету України, виносить у прибутках суму 1,145.176 а у видатках суму 2,813 268 карбованців. Дефіцит у сумі 1,668.092 відноситься на рахунок буджету УСРР. Поміж поодинокі Комісаріяти розділено всю суму українського буджету ось як: Освіти 30,753.000; Здоровля 8.022.000; Земельних Справ 19.037.000; Юстиції 3,135.000; на фінансування сільсько-господарського промислу 25,776.000; для фінансування промислового промислу 5 міліонів; для електрифікації 23 мільйонів; комунальному банкові 17 мільйонів; на боротьбу з безробіттям 3 мільйонів; кооперативному банкові 2,500.000; сільсько господарській кооперації 5 мільйонів 350 тисяч; домашньо промисловій кооперації 700 тисяч; споживчій кооперації 5 мільйонів; державній торговлі 14 мільйонів. Загально побільшено в цьому році буджет дуже значно. В деяких випадках він побільшений на 46 відсотків у порівнанню з минулорічним (земельні справи), в иншій на 63 відсотки (народня освіта та культурні справи), а в деяких аж на 86 відсотків (народне здоровля і поправа санітарних відносин).

(„Вісти").

Зразкова поліція.

Інтерпеляція посла Братуняків. в Українського Клюбу до міністерства внутрішніх справ у справі катування мешканця села Цепцевичі, сокальського повіту поліцаєм Миколою Новаковским.

Український Клюб одержав жалобу такого змісту: „Дня 23. жовтня п. р. прибув до нашого села поліцай ч. 1790. М. Новаковскі з посторунку в Антоніві та почав вимагати від мене, як сільського десятника, підводи. Я відмовив, бо не маю права роздавати підводи, з другого боку поліція не має права вимагати підводи для приватного вжитку. Поліцай обурений моєю відмовою наказав мені копати рів. Коли я відмовив, ударив мене поліцай три рази в лице, а на мою увагу, що бити не вільно, забив мене до помешкання війта Новака, зачинив за собою двері та побив мене важко аж до крови. Потім той самий поліцай на спілку з помічником команданта того самого посторунку облив мене водою та наказав нікому не казати про побої. Новаковскі зазначив, що побив мене тому, бо був голодний і наслідком того зденервований. Свідками катувань були: Ониїв Марковець, Евросина Гарчелюк, Кулина і Софія Новаки, Іван Бінецький і Яків Пархомчук, мешканці села Цепцевичі Великі. Подаючи повищий факт до відома міністра інтерпелянти запитують: Чи поліція притягнуть до відповідальности і чи на будуче поліційні органи припинять знущання над невинними людьми.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Д-Р У. КАРПЮК.

Змарнована армія.

З сумом питаєш себе, чому ніхто зі західно-українських діячів не навязав підчас війни звязків зі Стидом*) — він-же знав неодного з них у Відні — чому не була поставлена справа утворення українських легіонів з полонених в Італії" — нарікав у свій час п. Боршак, пишучи в „Ділі" про „Спомини Вікт. Стида".

З тим більшим сумом питали себе колись про не наші полонені в Італії. Було їх 100.000, з того кількасот старшин. Всі вони походили з найкращих австрійських полків різної зброї, досвідчені в боях на фронті сербськім, російськім та італійськім.

Розміщено їх малими гуртками по таборах усієї Італії, на континенті і по островах, всуміш з иншими Австрійцями. Всяке листування між таборами було заборонене. Італійці одначе переносили деяких полонених з одного табору в другий, а такі переселенці розносили зі собою вісти про табор, з якого вийшли. Лише в той спосіб мали змогу наші полонені мати огляд чисельного стану Українців та настроїв серед співтоваришів неволі в иншних таборах.

В той сам спосіб упевнились наші полонені, що всіх їх лучить один дух і одно незломне бажання — видістатися в цілости як армія з неволі домів чи то для оборони напалених земель, чи як зародок українського війська.

Італійське міністерство війни стежило уважно за настроями серед полонених Австрійців, особливо Славян, котрих задумувало вихіснувати для утворення протиавстрійських національних легіонів. У тій цілі покликано до життя в Римі спеціяльні комітети для полонених Хорватів, Чехів, Поляків і Румунів. Комітети ті увійшли в звязок зі своїми полоненими; — лише українського комітету в Римі не було.

До більших таборів, як напр. на острові Азінара біля Сардинії, приїхали з Риму італійські старшини для підтримання звязку з полоненими. Найстарші споміж наших старшин в таборі Азінара, надп. Мирон Дутко і пор. Іван Калужняцький, зєднали собі італійського звязкового, так, що Рим давав просто вказівки нашим полоненим в їх дальших організаційних заходах і спинив цілковито акцію Денікіна, який жваво заінтересувався нашими полоненими.

В міру того, як Австрія хилилася до упадку, стягали Італійці в поспіху Хорватів, Чехів, Поляків і Румунів до окремих концентраційних таборів — лише Українці залишились дальше під спільним дахом з Німцями та Мадярами.

Тимчасом Австрія роспадалася. Один із останніх фронтових звітів італійського головнокомандуючого ген. Діяза подавав до відома, що Австрія валиться, австрійські відділи кидають свої становища й утікають в запілля або піддаються без опору побідним Італійцям на цілім майже фронті. „Soltanto i battaglioni ruteni del Galizia Orientale nel Tirole del Sud ci prestano una resistenza accanita". (Одинокі лише відділи Українців зі Східної Галичини ставлять нам в полудневім Тиролі завзятий опір).

Инші славянські полонені перетворені були вже на готові легіони і складали присягу на площі Гарібальдіого перед своїми комітетами в Римі на вірність їхнім нововоскресшим батьківщинам. По зарисяженню відїздили легіони в повнім еквіпунку під дальший провід Праги, Варшави, Білгороду і Букарешту. Кожний із тих новоповсталих урядів мав під рукою готове свіже військо, без якого не були би вони показали себе такими геніяльними будівничими своїх держав.

Наших полонених огортала роспука. З Галичини і з дальшої України ні вітру, ні хвилі. Заходи самих полонених щодо утворення комітету в Римі, сконцентрування Українців в однім окремім таборі й утворення українського легіону, всі ті заходи не вистарчали. Надаремно напливали до Риму письма, меморіяли, то-що. Італійці зачали, що не можуть числитися поважно з голосом полонених, доки ні Львів ні Київ їх не підтержить; от напр. Варшава або Прага жадали від давна видачі своїх жовнірів, тому й одержали їх.

В той час повертались до Італії тисячі Італійців з Галичини, де сиділи доти по таборах як полонені Австрією. Всі вони оповідали нашим полоненим про хід подій у Галичині, про те, як наша людність прихильно до них ставилась, як Українці проголосили свою державність і випустили їх всіх з таборів на волю.

Випустили — а вони зажадали видачі своїх! Невжеж ніхто в краю і не думав про заміну?

Серед таких вістей наші полонені ждали дальше. Ждали і вимирали: нестерпний клімат, малярія і тиф

*) Колишній редактор „Таймсу", один з найбільше впливових англійських журналістів.

Наша сила в економічній організації!

Завершення економічної організації -- це банки.

Тому купуймо акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7

П. Т. Публиці

до ласкавої уваги!

Неодна газдиня, хотячи набути наші вироби, думає, що одержить їх, жадаючи цикорії, а не виразно „Франка". Думка хибна.

Бо назва цикорії є загальне означення, коли слова „Франк" і охоронна марка „млинок до кави" є товаровими знаками, хороненими законом. Під цею назвою вільно продавати тільки давно випробовані і улюблені вироби фірми Франка, яких що до смаку, аромату і видатности не можна порівнати з иншими фабрикатами,

В інтересі, передусім ласкавої Пані є, при закупні спеціяльний натиск класти на назву Франк і охоронний знак „млинок до кави".

Генрика Франка Сини С. А.

Скавіна—Краків.

Вшалування праці.

Ювилей Вол. Дорошенка.

Дня 14-го п. м., прихильники та други Володимира Дорошенка зібралися на спільну святочну вечерю, щоби вшанувати 25-літні роковини його письменницької діяльности. Настрій був наскрізь товариський, несилуваний, без штучної атмосфери офіціяльности, погідний та привітний, мов вдячна симпатичного, скромного ювілята. У скромнім святі кругу найближчих приятелів ювілята взяли участь представники наших ріжних культурних та громадських організацій. А саме, пан: К. Гошкевичева, С. Дорошенкова, В. Завальська, Я. Корчинська, Н. Дорошенківна і пп: д-р В. Бачинський, дир. П. Бучок, М. Возняк, М. Вороний, д-р П. Ганкевич, д-р А. Гошкович, Ф. Дупко, В. Завальський, дир. Колтунюк, І. Калинович, ред. І. Квасниця, П. Ковжун, М. Корчинський, О. Костик, І. Крипякевич, В. Кузьмович, д-р І. Куровець, д-р Д. Левицький, Ю. Магалевський С. Магалас, Д. Лукіянович, В. Мудрий, О. Навроцький, І. Німчук, Отайник, проф. І. Огієнко, д-р В. Охримович, ред. Д. Паліїв, А. Петренко, проф. І. Раковський, М. Рудницький, д-р К. Студинський, М. Струтинський, М. Таранько, М. Таранович, Трохименко, П. Холодний, В. Храпко, В. Целевич, ред. Ф. Федорців, І. Шендрик і багато инших.

Найкращим доказом симпатії, якою користується В. Дорошенко, була скількість привітних листів, що прийшли на ней вечір з краю і з чужини. Привіти прийшли від: С. Петлюри, Паризького Союзу українських емігрантів у Франції, Українського Парляментарного Клюбу, Українського Центр. Комітету у Варшаві, закорд. делегації укр. соц.-дем. партії, українського еміґр. громадянства Варшави, т-ва „Просвіти", М. Черемшини, Сечату Української Господарської Академії в Подебрадах, Українського Т-ва допомоги емігрантам, Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Українського Інституту Громадознавства в Празі, Друкарні „Діло", Кооперативи „Друкар", Союза українських студентів емігрантів у Польщі, Т-ва б. вояків Армії УНР., А. Півницького і ген. Сальського, А. Жука, проф. Зіїкина, п-ва Лукасевича, „Сільського Світу", Акад. Громади Пекар. Інституту у Празі, т-ва В. Старосольського, Історично-філольог. Т-ва у Празі, проф. Л. Білецького, Вяч. Садовського, краківського відділу Україн. Центральн. Комітету, Ст. Сірополка, О. Саліковського, В. Стефаника, редакції „Тризуба", ред. „Громадського Голосу", Українського Громадського Видав. Фонду, Вол. Левинського, Вяч. Прокоповича, Педагогіч. Інституту ім. М. Драгоманова у Празі, Українського Правничого Т-ва в ЧСР., Кооперативи „Український Театр", групи української національної молоді у Празі, Т-ва „Супруг", Р. Лащенка, д-ра С. Томашівського, д-ра Я. Гординського, Дм. Котка, п-ва Русинів з Богехова, Гоушкевичів з Станіславова, Мочульських з Гнимадова, о. Волянського, до. В. Сімовича, Драченка та багатьох ин.

Свято відкрив коротко і тепло безпосередньою промовою дир. М. Галущинський. Після відчитання телеграм і привітів промовляли: д-р С. Фадак, д-р В. Охримович, д-р І. Раковський, д-р М. Корчинський, д-р Д. Левицький, М. Вороний, М. Корчинський, Петренко і М. Рудницький. Ювілят дякував усім зворушеними словами, впевнючи, що це свято впало на нього зовсім нежадано і незаслужено, тому, що він почував себе завсіди тільки звичайним рядовим жовніром, який сповнює покладений на нього буденний обовязок.

Свято протягнулося до пізної ночі в атмосфері дружньої гутірки.

АГРУМІЧА (потепер у нас не знане). Чистий, сконцентрований сік цитрунової в порошку, природний продукт з сурогат, нешкідливий, що стверджено урядово аналізою хемічною. Заступає у всім свіжу цитрину. Генеральне представництво на Польщу: **Титани, Львів, Рівницька 6.** Заступників пошукується. 8-8

забирали кожного дня по кілька жертв. Виснажені на тілі невольники піддавались недугам; за те духом не попадались. Всякий, коґоб лише спитав, рвався домів — не до родини а просто на фронт. Иншої відповіди не можна було й почути. Італійці часто не мали слів подиву для наших жовнірів, зрештою дивувались байдужности Українського Уряду і співчували з полоненими.

Нараз загомоніла італійська преса про приїзд до Риму гр. Тишкевича, посла України до Ватикану. Цілі статті присвячувано його особі відношенню Італії до України. Часописи розводилися над прихильністю папи до нас. „Giornale d' Italia" оголосило за уповаженням Ватикану, що папа Бенедикт XV. відмовляє в своїй каплиці кожного дня ранком окремі молитви за самостійність України. Журналісти рвалися на перемину до розмов з гр. Тишкевичем про біжучі справи.

Наші полонені неначе віджили. Зараз-же вислали до гр. Тишкевича привіт, описали докладно положення полонених Українців, їх чисельність і бажання. Особливо заявили полонені готовість стануги всі як один муж в обороні наших западенних земель. Полонені благали, щоб їх вирвати з неволі і розпоряджати ними як українською армією.

Гр. Тишкевич відповів коротким листом. Він дякував за привіти, висловив своє співчуття і згодився на намір полонених, щоби звернутись через нього з довшим письмом до папи. Рівночасно повідомив він полонених — на тих-же велике задивування — що в Римі істнує від довшого часу окремий висланник українського уряду в справі полонених та що до того висланника належало би в першій мірі звернутися. Тим висланником мав бути п. Севрюк. — Вмить звернулись полонені на вказану адресу один раз, другий, одначе ніколи жадної відповіди звідти не одержали.

Папа Бенедикт XV. звертався з успіхом до прилюдної опінії Европи в кількох справах, назверх найменше, світських, прим. в справі Вірменії. Тому вислали наші полонені через гр. Тишкевича до папи довше письмо. Просили його, щоб вставився за них перед покликаними органами, щоб помог їм вирватись з полону, де вони безпотрібно так караються на тілі і на душі, без вісток від родин. Рівночасно просили вислати греко-католицьких священників до таборів, де є Українці.

(Докінчення буде.)

За рідну землю.

Віче в Перегинсьну.

Перегинсько, 10. листопада 1925.

Дня 8. ц. м. відбулося в Перегинську долинського повіту віче в земельній справі.

Участи взяло зібралося около 500 душ. Віче відкрив о. декан Патрило, зазначуючи, що від кількадесяти літ це перше повторне віче в Перегинську. До президії увійшли п. Іван Мигович — господар з Небилова яко председатель і п. Ярослав Небиловець яко секретар.

Справу законопроекту земельної реформи референдував д-р Роман Курбас, висвітлюючи зібраний стан справи законопроекту і значіння та наслідки проектованої кольонізації для нашого селянства і народу.

Опісля п. Небиловець референував справу теперішнього положення селянства і підвис цілу низку місцевих потреб селянств, як справу відшкодування за шкоди заподіяні дикими та справу регуляції Лимниці. В дискусії забирало слово кількадесять селян. Віче прийняло одноголосно поставлені резолюції в справі земельної реформи, а крім цього резолюції з домаганнями регуляції Лимниці, уможливлення Підгірянам дешевого випасу худоби в полонинах, зміни законодавства в справі відшкодування за шкоди заподіяні дикими, зміни законодавства про охорону лісних робітників від напасників та відшкодування їхнім родинам.

В дискусії виявилося, що підгірське населення, живо цікавиться справою земельної реформи і добре розуміє її значіння.

З українського життя в ЧСР.

Прощальний вечір і відїзд до Канади артиста-балетмайстра Василя Авраменка.

Прага 8. листопада 1925.

В Подебрадах в Салі Соколовні відбувся 18. жовтня п. р. вистуи Подебрадської школи українських народних танців, а одночасно і прощальний вечір, з приводу відїзду керовника тієї школи арт. В. Авраменка до Канади.

Сала була переповнена по береги публикою, Українцями й Чехами. Всі бажали на власні очі пересвідчитися про надзвичайні досягнення арт. В. Авраменка в культивованні українського національного танку, про що в свій час так багато писала преса, під час виступів славнозвісного артиста в Галичині й на Волині. Немале зацікавлення і серед Чехів викликало заснування школи українського танку, бо к чимало й чеської молоді вступило до школи арт. Авраменка. Поміхали на вечір і гості з Праги, арт. Микола Садовський й инш.

Вже перша точка програми „Танкові постави і кроки" викликала шумливі оплески і захоплюючий настрій публики. Цілий ряд танців: гуртових і сольових, обрядових й історичних, у виконаню хлопців і дівчат, дорослих і дітей: „Великодна гаївка", „Козачок подільський" сольо, „Коломийка", „Чумак", „Гопак" колом із вільними сольо", „Катеринка" херсонський танець, „Гопак" колом в одну пару, „Чумачок", „Аркан", „Козак" сольо, „Журавель", „Катерина" гуртовий танець, „Хуторовина", „Запоріжський козак", та вільне сольо самого арт. В. Авраменка.

Чудова пластика рухів, грація і строга мелодика свідчать про роботу великого майстра українського танку. І це досягнуто за короткий час двох чи трох тижнів.

Серед загальної програми не можна не відзначити деяких точок, що виконані з особливим успіхом: „Козачок подільський", виконаний дівчинкою Аллою Черняською, це справжній талант. П викликали на біс і нагородили дуже шумливими оплесками: „Коломийка", що повіяла красою Гуцульщини в виконаню п. п. Галямкова, Безукова, Ковча і Купацького; „Чумак" викон. п. Крамаренком; „Козак" викон. п. Оглаченко; „Аркан" викон. п. п. Виноградником, Главіем, Іванишиним, Прокоповичем та инш.; „Катеринка" викон. п. п. Шовгенівною, Боковою, Соколовською, Єніковою, Теліґою і Дрикалович ем а особливо „Чумачок" викон. трьохлітнім Любою Виноградником. Цей „артист" із надзвичайною віртуозністю проробляв своїми маленькими ніженятами всі складні рухи цікавого танку. Взагалі виступ не всіх дітей зробив дуже приємне враження.

Поява на сцені арт. В. Авраменка в танку „Вічне сольо", викликала на салі гром оплесків, що не вщухли в опанію. Після довгої і тяжкої хвороби ноги, (яке він зламав у другє по приїзді до ЧСР.), артист ніби вирвався з пут і вихром поніс по сцені. Всі боялися, щоби знов не трапилося нещастя з ногою.

По закінчені програми на сцену вийшли всі учні школи і підвели арт. В. Авраменкові адрес, в розкішно вишитій окладинці. Адрес відчитала учениця п. Шовгенівна: „Дорогий друже! Ми, учні твоєї школи українського національного танку в Подебрадах — студенти Української Господарської Академії в Ч. С. Р. вітаємо тебе, як борця за визволення української нації в галузі мистецтва відродження українського народнього танку. В бурях революції 1917 р. повстала велика Україна. В нових галузях народнього життя кипіла творча праця: залунала нова мова, пісня, будувалася рідна школа, а золотий Київ озброївся могутніми хвилями козацьких жупанів. Але один з діямантів народнього скарбу — український національний танець лежав занедбаний, засмічений і осміяний і багато людей цурався його. І ти, сільський парубок, підняв той діямант, очистив його гарячою любовю і танцем став служити Україні. В часи заграви і тяжких людських страждань нашого козацтва й громадянства в таборах польських, в Галичині, на Волині й Холмщині ти працею своєю, вогненним простим словом і запалним цікавим танцем запалював юнацькі, дівочі й козацькі серця, закликуючи їх любити свій танок, любити Україну! Не злякали тебе ні загрози, ні кайдани, ні залізні ґрати польських тюрем! Як той Байда — молодецький ти жартував і сміявся з катів України і як козак Гонта не щадив свого життя для визволення України. Славаж-ж тобі, сине народу нашого! Бо ти з тих, що кохаючи край рідний, братерською любовю, зливаєш в єдине велике українське море Наддніпрянців і Наддністрянців, Гуцулів і Буковинців і тих, хто любить народ наш! Нині прощаючись з тобою, ми приносимо тобі глибоку подяку за твою працю і кажемо: живи! козаче молодий, працюй надалі і танцем зазивай воскреси запорожські серця в дітях України, бо з ними воскресне й Вільна Соборна Україна".

Читання адресу викликало сльози у арт. В. Авраменка.

Другий адрес піднесли учениці Чешки.

Після того виступали з промовами. Михайло Обідний вітав імпровізованими вершами:

. . . . . .
Ще в одну святиню
Нашої душі,
Ніби в далеч синю
Ти знайшов ключі.

Відчайшов, зрозумів
Призабутий шлях,
Що кучився в мріях
По тих-літах.

Може й краще, любий,
Що не там, а тут
Наші перли квіти
Сонцем зацвітуть!
. . . . . .

Небувала сензація! ВЗУТТЯ красове і закордонне у великім виборі, як також СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „Третори“ по дуже дешевих цінах поручає новозаснований магазин взуття КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. КОПЕРНИКА 30. С. ВІНД. 720 П. Т. Урядникам на догідні сплати. 6—6

Далі промовляли представники Комітету, який заопікувався п. В. Авраменком підчас його хвороби — п. Д. Олександрович і п. д-р Модест Левицький; останній, зазначивши цінну й гельми корисну працю арт. В. Авраменка, побажав йому щасливої подорожі до Канади і успіху в його роботі!

Арт. В. Авраменко у своїй відповіді сердечно дякував громадянству за моральну і матеріальну підтримку, особливо коли він був хворий і цінковито не мав ніяких матеріальних засобів і для лікування і взагалі для життя, також висловив подяку і братському чеському народові за гостинний куток, який знайшов Славянин у Славянці.

Ще продовжувалися на салі до 3-тої год. ночі гуртові українські танці, якими керував п. В. Авраменко. На прохання публики він ще й тут протанцював і так захопив присутніх, що його й дівчину Чешку, яка з ним танцювала, підхопили на руки і носили по салі під грімові оплески і крики „слава“.

На другий день в годині пів третої арт. В. Авраменко виїхав з Праги до Канади.

Г. Озерний.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Скшиньскі премієром.

По конференції з президентом Войцеховским, місію утворення нового кабінету одержав мін. Алекс. Скшиньскі.

Скшиньскі в розмові з дневникарями заявив, що його кабінет, о скільки дасться йому склеїти його, буде „кабінетом порозуміння“.

Клюб ППС. висунув кандидатуру Пілсудского на міністра військових справ.

Заграниця про ситуацію в Польщі.

В Берліні і Льондоні кружляють вістки, що приклонники Пілсудского хочуть оголосити його диктатором.

Арештування офіцирів у Варшаві.

Комендант місця у Варшаві казав арештувати 6 офіцирів, які в публичних льокалях говорили про потребу заведення диктатури.

Вибори в Чехословаччині.

В виборах до сойму і сенату в Чехословаччині взяло участь около 90 прц. виборців. З дотеперішних даних першого скрутинію виходить, що сторончництво республиканців одержало 24 мандати, чехословацьке людове сторонництво 21, комуністи 20, чехословацькі соціялісти 17, чехословацькі соціялдемократи 18, німецькі аграрії 12, німецькі соціялдемократи 10, чехословацькі народні демократи 3, німецькі християнські суспільники 6, німецькі націоналісти 2, Поляки 1.

Президент ради міністрів Свегла ложив на руки президента Масарика димісію цілого кабінету. Президент димісію приняв.

З дотеперішного висліду виборів виходить, що коаліційний уряд вийде дещо ослаблений, але задержить певну більшість. Всіх дотеперішніх міністрів вибрано знову.

Д-р Бенеш, який находився на чолі народніх соціялістів, вибраний величезною більшістю голосів.

В самій Празі до 3 години рано дня 16. ц. м. був відомий такий вислід воборів: Партія чехословацьких соціялістів 93.850, народньо-демократична партія 77.100, комуністи 58.200, соціял-демократична робітнича партія 36.000, чехословацька людова партія 25.000, реалістична партія 25.000, народня партія праці 18.000, републиканська партія аграрів і дрібних земельних власників 9000.

На Словаччині і в Підкарпатській Руси, як з дотеперішних висліді голосування виходить, чеські і німецькі соціялдемократи стратили досить значну скількість голосів на річ комуністів.

НОВИНКИ.

— **З гімназії СС. Василіянок у Львові.** „Wiek Nowy“ з дня 14. ц. м. в сенсаційній статті про „фальшивого майора“ подав, що о. Антін Калета є катехитом в гімназії СС. Василіянок у Львові. Отож є це незгідне з правдою; о. Антін Калета ані не був ніколи, ані тепер не є катехитом названої гімназії, а також не мав ніколи й не має тепер ніякого зв'язку з власником гімназії, котрим є ігуменат монастиря СС. Василіянок при вул. Зибликевича у Львові. — За управу гімназії СС. Василіянок у Львові: *Д-р Василь Щурат*;

— **50-літній ювілей праці** обходило у Львові дня 14. ц. м. сімох друкарських робітників, а саме пп. Гузар Иосиф (з друкарні Вин. Сп. „Діло“), Гавлер Рудольф, Катнер Франц, Метлинський Іван, Зембінський Иосиф, Феостер Давид і Мелів Франц. В гарно прибраній салі „Отчизна“ зібралося около 200 друкарів, які витали своїх товаришів. Виголошено цілий ряд промов (між иншим і ее ем друкарні „Діло“ говорив п. Буяк), а хор друкаря відспівав українські й польські пісні. І ми складаємо щирі побажання Ювілятам!

— **Філяретичові підписано кару.** Відклик убійника пок. Коонелді Романа Філяретича з приводу нібито за високої кари (4 роки) не тільки відчинено, а ще й підписшено йому кару до 7 літ. Від теперішнього орчення апеляційного суду у Львові нема вже відклику.

— **Незне це правда?** „Słowo Polskie“ в кореспонденції з Ярослава підчеркує спеціяльно, що в святі у честь „незнаного жолнєжа“ в тому місті відправило молебні разом з духовенством латинським також духовенство гр.-кат. обряду. Чи то можливе?

— **Ucrainica в чужій пресі.** „Prager Presse“ з 14. ц. м. у своїй славянській хроніці подає в рубриці „Україна“ кілька нотаток з українського культурного життя, м. ин. про основання у Львові „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка“. В бібліографії подано зміст „Літ. Наук. Вістника“ ч. 11 і „Старої України“ ч. 7—10.

— **Масонських льожи у Чехословаччині** є 11, в тім 5 чеських, 1 словацька, 3 німецькі і 2 мадярські. В Празі істнують 4 чеські й одна німецька льожа. Найстарша чеська льожа носить назву: „Ян Амос Коменски“. Всі инші заложено після розвалу Австро-Угорщини.

— **Преса в Данії.** Ця мала висококультурна країна, що має людей 3,700.000 мешканців, отже подовину числа українського населення під Польщею, видає „тільки“ 320 щоденників, що мають разом понад мільон накладу. Початим в Данії виходить ще 750 тижеників, місячників і т. д., не числячи гумористичних журналів, переглядів мод, то-що. Таким чином кожний третій мешканець Данії читає щоденну газету, а певно нема там ні одної людини, що не мала би принаймнійше одного тижневика дома. Накалад усіх щоденників у Польщі не доходить навіть до 500.000 примірників, хоч ця держава має понад 27,000.000 мешканців. Про відносини на тому полі у нас соромно навіть згадувати. Нехай кожний читач виведе собі сам відповідні порівнання...

— **Наукова поїздка Луначарського до Німеччини.** „Берлінер Тагблят“ дові дується, що народній комісар для освітніх справ Луначарський приїде небавом до Берліна, щоби відвідати там докладно німецькі освітні установи й розбудувати духовий зв'язок між Німеччиною й Росією. Він буде мабуть присутним на премієрі своєї драми „Уяшнений Дон Кіхот“, що заповіджена на 27. ц. м. в Народньому театрі (Volksbühne).

— **Нагороди Нобля** 1924 за праці з медицини, хемії і літератури не буде. Так рішила комісія, що приймає нагороди Нобля у Штокгольмі. Нагороду за праці з ділянки фізики признано відомому шведському професорові Зігбану, що має тепер ледви 39 літ.

— **2373 осіб убито** за час 18 місяців при автомобілевих катастрофах у Парижі. З того в 1924 р. вбито 1594 осіб (484 шоферів і 1110 инших). За перший півріч 1926 число вбитих осіб виносить 779, з того 269 шоферів.

Заходом Гуртка Самообразування ім. Бориса Грінченка при III. учит. державній семінарії відбудеться в честь

ОСИПА МАКОВЕЯ

в суботу, дня 21. листопада 1925 року в великій салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка

АКАДЕМІЯ

Початок точно о 12. годині в полудне. Вступ за добровільними датками від 1 зол., 80¢ для шкільної молоді від 50 сот. 1-2

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцятьсемий день розправи.

Далі йде переслухання свідків, між якими зізнає і батько обвинуваченого Штайгера Хаскель Штайгер.

Перший свідок Збігнєв Головецкі, ученик кадетської школи, син Іонни Гарнішової, за першим мужем Головацкої. Стоячи в момент атентату на бальконі дому ч. 9 при Марійській площі, він бачив спадаючий предмет на висоті балькону каварні Де Ля Пе. Предмет упавши на землю почав дрижати і горіти. Мати свідка зімліла з переляку. Всі домашні думали, що бомбу кинув хтось із каварні.

Свідок Евгенія Ільчишин, 13-літня учениця приватної школи була в компанії хлопців теж у помешканню Гарнішової. Вона, побачивши димлячу бомбу перелякалася і почала рятувати зімліду Гарнішову.

Свідок Гел. Кулік, кравчиня йшла з товаришкою Пасєвною до праці. Перед проїздом президента стала разом з товаришкою біля склепу Байера. Вона не бачила, хто кинув і звідки кинув бомбу, а бачила шо останню вже на землі, як вона горіла. Тоді обидві вони втекли на вагон. Одначе побачивши по хвилі, що когось арештують на хіднику біля брами ч. 1, підбігла туди з цікавости. Куліківна була свідком арештування Штайгера. Вона мала вражіння, що Штайгер щось заперечував, але його слів не чула. За те чула, як Пастернаківна сказала до поліцая: „Мені здається, що не той пан кинув бомбу“. В тій хвилині свідок відійшов і зпід тих не бачив нічого.

На запит чиста трибуналу Гетінгера, чи свідок бачив якусь даму в жалобі, що держала Штайгера за руку, свідок відповів, що ні.

Свідок Софія Пассівна, повторила те, що зізнав попередній свідок. На запит одного зі суддів присяжних, чи не завважила вона кого иншого крім Пастернаківної, що пригержував би Штайгера, відповіла, що не завважила. Вона каже, що Штайгер у хвилі арештування тероріста, що нічого не сказав; а Пастернаківна сказала: „здається, що це той“. Що-но по хвилі, коли якийсь пан запитав, чи не найдено винуватих, вона відповіла: „не певно він“.

Свідок Самуель Винник, купець зізнав, що в Рільничому Банку другого дня довідного суду оповідав йому Михайло Лесняк (тепер у війську) таку пригоду: Лесняк в хвилині атентату вбігнув до брами того дому, в якім арештували Штайгера і застав там женщину, — пізнійше виявилося, що це Пастернаківна. — яка когось шукала. Завважившн по хвилі Штайгера, сказала: здається, що це той. Свідок того самого дня повідомив про те редакцію „Хвилі“ але там йому заявили, що доказове поступування вже почасове і тому Лесняк своїх зізнань вже не може змінити в суді.

Свідок Юлій Морер бачив, як Штайгер сідав разом з поліцією і Пастернаківною до авта, на якому їхав Лукомскі. Котрийсь з поліційних урядників говорив щось голосно Лукомскому. До розмови вмішалася Пастернаківна і заявила: „Здається, що це той пан кинув бомбу“.

На запит д-ра Ляндава, чи Лукомскі відповів що на заміт Пастернаківної, свідок відповів більше менше так: По ньому видно, що то він кинув бомбу.

Проводник трибуналу каже, що це може допустити до того роду питань, бо свідка покликано виключно на обставину, чи Пастернаківна вимовила „здається“. На питання оборони зізнає свідок, що ніхто Штайгерові нічого до вуха не говорив, бо не було можливе. За те свідок бачив, як зпереду хтось кричав та вимахував руками. Був то Фіхман, який кликав, що Штайгер невинний.

Обор. д-р Ляндав поставив внесок, щоби відчитати той уступ із зізнань Лесьлевої, в якому вона описує місце, на якому стояла в часі замаху, та на яке вказала в часі льокальної візії.

Свідок Хаскель Штайгер, батько обвинуваченого зізнає, що син його був боязливий, з людьми приставав мало, був дуже добрим учеником а по політичним переконанням був сіоністом. Був усе спокійним і релігійним. Комуністом ніколи не був. Я дивуюся, що син так довго терпить. До атентатів усе ставився негативно. А по атентаті на Пілсудского у Львові, сам сказав зі здивуванням: „Як у нас можуть діятися такі речі?“ Далі оповідає свідок про те, як довідався про арештування сина, про ревізію в дома, про гранати на стриху. Відносно цих останніх, то свідок висловив припущення, що не провокація поліції. Потім ставили свідкові питання оборона і судді присяжні. Всі запити відносилися переважно до характеристики Штайгера як сина і як людини.

На тому суботнішню розправу закінчено.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6'80 — 6'83, канад. дол. 6'30 — 6'35 чеські кор. 0'19'0 — 0'20'00, леї 0'02'75 — 0'03'00, франки фр. 0'27'75 — 0'28'00, фр. швайц. 1'25—1'30, англ. фунти 31'50 — 32'00.

Золото. 20 кор. 27'40 — 27'70, 20 франк. 25'40—25'50; 20 марк. 30'00—31'00; 10 руб. 34'50—35'00.

Срібло. Австр. кор. 0'54'00—0'55'00, 5 зл. кон. 2'80—3'80, фльорени 1'40—1'55, рубл. 2'30 — 2'48, рубель дрібним сріблом 1'20—1'25.

Збіжжа.

Пшениця красна з 1925 р. 20'50 — 21'50, жито галицьке з 1925 р. 14'75—15'25, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16,00—16'50.

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котика у вівторок 17.XI. м. Бережани, у середу 18.XI. м. Бережани. 768 2-2

На увагу українським студентам! Усіх тих студентів, що старалися о приняття на польські Вищі Школи, а подання яких польські університетські чинники відкинули, просимо в найкоротшому часі подати нам про це докладні інформації. Редакція. 1—1

Дрібні оголошення.

РЕАЛЬНІСТЬ с. т. фронт. мур. дім парт. з садком, офіцинами і приналежностями, що дає річного чиншу 2,500 кор., до продання за 3,500 долярів евентуально в ратах. Оголошення приймає д-р Степан Мудрецький, адвокат в Тячеві. 795 4—5

КІМНАТА о двох вікнах при вул. Антоновського 12. II. пов. до віддайму. Ремесенський. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛАС

Львів Потоцького 4. II. пов.

775 ординує від 2—5. 3—5

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 760 5—5

Футра мужеські **Футра** жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

776 26—30

Руска Народна Каса, кредитово-торговельна кооперативна з обм. порукою в Заліщиках подає до відома, що згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 20. жовтня 1925 р. змінила свою стару назву на нову, а саме: „**Українська Каса**“ кредитово-господарська кооперативна з обм. порукою в Заліщиках, та що один членський уділ виносить 10 зол. Хто з членів не сплатить свого уділу до дня 31. грудня 1925 р. до висоти 10 зол., перестане з тим днем бути членом. Заліщики, дня 20. жовтня 1925 р. **Управа.** 805

Подяка.

За дар матерії на одяг для 5-тьох убогих діточок, у дні 27. жовтня п. р. складаю отсим горячу подяку Вп. П. Романові Зубикові, торговлі бляхарських товарів у Львові, вул. Галицька. — Таке патріотичне купецтво гідне спеціяльної уваги й підтримки з боку якнайширшого громадянства. В Косові, 5. листопада 1925. Хора мати і 5 голих дітей. 1—

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 260 (10.643). Львів, четвер 19 листопада 1925 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. тад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Европейське роззброєння й Америка.

Погляди впливових американських дипльоматів.

Хто в силі повірити, що Европа нині в силі дати собі раду з миром? Ще не підписали того твору, який викликав на обличчю всіх дипльоматів радісну усмішку, а вже виринають сумніви, чи гарантійний пакт між самими европейськими державами є вдоволяючою запорукою миру. Світ не кінчиться ні на Европі, ні на суходолі. Адже вчили нас колись у школі, що море обіймає куди більшу частину земного кульбу.

Цю правду пробують щораз частійше пригадати нам Зєдинені Держави, які, відвернувшись на якийсь час плечима до Европи, ображені за її короткозорість, починають робити до неї дружеську усмішку по пробній лекції згоди у Льокарно.

Президент Зєдинених Держав, Кулідж, є послідовним учеником Вільсона і вірить у можливість всесвітнього миру в наслідок загального роззброєння. Він давав уже кілька разів почин до міжнародньої конференції роззброєння, а тепер не хоче випереджувати у цьому напрямку добрих намірів европейських дипльоматів, під покоєвом Ліги Націй. Без Зєдинених Держав і так міжнародній мир не був би повним, а може й реальним. У першій мірі тому, що проєктована конференція у Вашінгтоні мала би бути другою частиною загального плану роззброєння: нарадою над роззброєннями на морі.

Покищо Зєдинені Держави можуть почекати на наслідки праці Ліги Націй, супроти якої ставились до цього часу зі стриманістю. Також мусить в Америці трохи змінитись ворожий настрій деяких сенаторів супроти всіх европейських справ, в які вони не радять устрявати свому урядові. Як уявити собі засоби роззброєння держав? З таким запитом звернувся один з европейських журналістів до одного з найпалкійших оборонців цієї ідеї в Зєдинених Державах, Самуеля Колькорда. На думку Колькорда держави зібрані на конгресі мали би згодитись на формулу, що війна є міжнародним злочином, супроти якого всі вони зобовязуються виступати спільними силами. У першу чергу прийняли би аксіому про незаконність проголошення наступаючої війни. Це питання стало би першою точкою нарад згаданої конференції.

Війну як злочин можна би поставити поза законом тільки на основі солідарного пакту, при приморовленню економічних та військових санкцій. Наступаючою державою називалась би та, яка відмовилась би піддати свій конфлікт під міжнародній мировий суд; инші держави могли би тоді виступити проти неї з економічним бойкотом і з иншими засобами сили. Зєдинені Держави, які мали би грати в цьому чималу ролю, признають устами свого представника, що для переведення цієї справи треба би окремого міжнароднього органу і що вони не можуть уже нині вступити негайно до Ліги Націй. Одночасно не вважають доцільним творити новий орган, коли Ліга Націй єднає в собі нині 55 держав. Ліга Націй є найбільше компетентною, щоби сконцентрувати опінію всіх народів у собі і при помочі свого механізму приневолити тих, що не хотіли би піддатись її постановам.

У чомуж трудноші? У тому самому, що в гарантійних пактах, складених у Льокарно. Успіх ідеї роззброєння буде так довго сумнівний у своїх наслідках, заки держави не найдуть спільної формули, яка розсівала би сумніви всіх і дала ясно приноровитись. Щойно вона стане підставою загального пакту між народами, до якого можуть приступити і Зєдинені Держави. Така формула мусить ждати на пригожий мент і на одну людину, яка оживила би її або збірну організаційну працю, як усі великі винаходи.

Дім торговельно-промисловий
„ДОСТАВА"
Кооперативa з обм. пор. у Львові
взиває своїх членів згідно з ухвалою Загальних Зборів і § 9. змінного статута, затвердженого торговельним судом у Львові, доповнити свої уділи найдальше до дня 31. грудня 1925 р. до висоти 10 (десять) золотих. Не уповнене ним цього обовязку в означеному речинці буде уважане без окремого повідомлення почтою кождого члена — добровільним виступленням з членів Тов-а „Доставa".
608 1—2 УПРАВА.

У кліщах тариф і протекціонізму.

II.

В таких обставинах найшлася Польща, окружена якраз цими тьомя господарсько-поступовими державами. До того-ж кождочасна польська влада, від перших початків завсмоктована здобуванням територій і політичних впливів, майже не звертала уваги на внутрішню і зовнішню господарську політику, не здавала собі справи з того, що в Европі відчувається постійна господарська революція. Аж наглядні господарські катастрофи дещо зорієнтували владу, що в краю зле діється. Наглядним доказом цього лиха став заграшаючо пасивний торговий баланс, що потряс цілим народнім господарством, державними фінансами, та пасивний стан банків. Влада не вміла і не мала вже часу ввійти в суть причин і в першій хвилі зложила всю вину на торговий баланс. Наборі і без підготовань почавши від 30. червня 1924 кождо щораз острійші тарифові розпорядки для заборони ввозу чужого товару. У висліді тих розпорядків виріс справжній граничний китайський мур. На нього відповіли сусідні держави тим самим. Лише купці польські поробили в мурі безліч тайних дір, якими все таки вливається чужий товар. Цей нагло поставлений мур на око зрівноважив торговий баланс. За те зруйнував ще більше внутрішнє краєве господарство. Нема — що правда — імпорту, але нема й експорту. Торговля маліє: заводи, фабрики теж, безробіття зростає з кождим днем, а влада, витягнувши податковою шрубою останні грошеві лишки від платників, сьогодня не має змоги видусити зі зубожілого населення гроша на оплату адміністраційного апарату, не говорячи вже про допомогу розторощеному господарству. Протекційна система для двигнення цих галузей господарства, які вимагають підмоги, лишилася на папері, бо навіть Банк Польський, мотор польського господарства, впав так, що його акції можна купити за 43 відс. номінальної вартости.

Загальна депресія, незорієнтованість влади, безпрограмовість сойму, а в суспільстві самолюбна безчинність ізза нетевности завтрішнього, ось признаки вже не кризи, але гострого розкладу. І це все діється в Державі, яка належить природними багацтвами до перших держав Европи, яка мала ще недавно всі дані до розвитку.

Не дописав тарифовий мур. Сьогодня починається відворот в тарифовій політиці. До нього пов головно купецький світ (себто Жиди), здавлений кліщами тариф. Йому все одно, куди товар іде, лише коби йшов. Аргументи за відворотом прикашуються навіть гарними гаслами. Тарифова девізія має бути першим кроком до европейського господарського миру.

Це гасло має свої причини. В Европі по Льокарні виринула думка про створення европейського господарського союзу — очевидно — для конкуренції з Америкою. Усуненням убийчих тарифових стін мається започаткувати европейський економічний мир. Підносять це економісти тих держав, які у себе у здоровили господарський організм і вже не лякаються заливу чужих продуктів. Але при чому тут Польща зі своїм розторощеним господарством? Та киньмо фантазії про европейський господарський мир, а вернім до тариф для самої Польщі. Що можуть вони дати?

Для недужого польського господарського організму сьогодня все одно, чи буде він окружений сильнійшим, чи слабшим тарифовим муром, чи буде і без нього. Безліч установ, банків, фабрик, монополів та державних підприємств і так переходить в чужі руки. Добрі тарифи — це тільки одяг для здорового господарського організму, а не удобровлюючий лік. Господарська недуга Польщі лежить не в оцяві, не в злих тарифах, але в самім господарськім організмі і вимагає основної переміни матерії, яку основна переміна господарської й політичної думки може створити. А така переміна у нинішньої польської влади й польського громадянства органічно неможлива, виключена. Польська влада, наскрізь просякла традиціями передвоєнних державних систем правління, йде не по лінії господарських потреб, але по лінії власних уподобань. Амятори польського правління ще не сказали собі „ми програли", обманюють себе самих — от хочби тарифами, яких нема кому усунути.

М. Твердило.

По широкому світі.

Конференція амбасадорів і міжсоюзницька військова комісія будуть перетворені в наслідок вирішення справи роззброєння Німеччини. Якщо до цих істнуючих органів мали би ввійти німецький амбасадор і німецький генерал зі своїм штабом, то їх завданням було би шукати розвязки решти питань щодо спільного роззброєння держав.

Чемберлен мав відмовитись від пропонованого йому ордену за заслуги, який надає король, часто разом з титулом льорда. Він заявив, що хоче залишитись при своїм дотеперішнім прізвищі, яке пригадує всім його славного батька.

У Сирії французький полководець веде переговори з Друзами, щоби найти порозуміння. Одночасно Французи приготовляють нову офензиву.

Конференція щодо довгів держав, які повстали на території Австрії, закінчилась у Празі. Австрія має заплатити ще 83 міл. гульденів золотої ренти, Польща 66 міл., Румунія 74, Югославія 9, Чехословаччина 72 міл. З 4·5 проц. бонів з 1914 р. припадає на Австрію 61·4 міл. корон, на Польщу 21·9 міл., Чехословаччину 13·8 міл., Югославію 4·5 міл. кор.

Член російської академії Иоффе, запрошений інститутом Рокфелера до Америки, не одержав візи від американського консуляту в Берліні.

Палату еспанського диктатора підпалили загозірники; там находились військові відділи, призначені для Марокка.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша родина фортеця, це певний захист у добі пихолітта!!

Red. czas. „Dilo" Pr. 853/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 256 (10.636) z dnia 14. listopada 1925 r. pod tytułem: 1) „Pisla zahatbannia cerkwy" od słów: Dawno wże zneseno... aż do końca artykułu. 2) „Za ridnu zemiu" między słowami: bohodni na zemiu... a słowami: noworyt win. Selanyn Mykoła zawiera znamiona adi) zbrodni § 65 a) ustawy karnej ad I wy.tępku z § 305 ustawy karnej uznał dokonana w dniu 13. listopada 1925 roku roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust, druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zaądzenie za przekroczenie na grzywnę do 800 zł. p. Lwów dnia 14. listopada 1925 r. Sławel.

З польських містерій.

Львів, 18. листопада 1925.

Затяжна польська криза, а радше криза сучасної Польщі, яка тепер епізодично проявляється в неспроможности створити уряд, одночасно відкриває старі рани, що вдавна точать польський державно-політичний організм. Маємо на думці виступ першого маршала Польщі Пілсудского. Скоро тільки соромно повалився один влюбленний диктатор, вищвірг ремісничого сойму й безпрограмових партій, негайно як „Пилип з конопель" вигулькнув другий.

В суботу, 14. н. м. у президента польської держави явився ві своїм „відручним письмом" маршл. Пілсудскі, домагаючись в своїй „пересторозі" досить цікавих річей, які мають увмістовлюватися в „моральних інтересах армії". Не вмішуючись до клопотів годови держави, марш. Пілсудскі в імени армії зажадав призначення такого міністра військових справ, який відповідав би його бажанням. Це відручне письмо по всім формам на домагання Пілсудского підписав затурканий през. Войцеховскі.

Для підтвердження цього становища марш. Пілсудского відбулося в неділю паломництво понад тисячки офіцерів (25 генералів і 1000 офіцерів) до його „бургу" в Сулеївку, жертвуючи йому крім вдячних сердець ще й „засталені в побідах шаблі". І тут знову марш. Пілсудскі виголосив політичну промову на тему свого „шлюбу з польською державою". Згадуючи час свого начальництва, твердив він, що представник держави мусів

„репрезентувати не лише красу, але й бруди, не лише силу, але й боязливу безсилість, не лише часину, але й злочин. І ви — вірні други меча в боротьбі — говорив він — не думали тоді, що свобода безсилого й здичілого часто в неволі народу дає як наслідок — надужиття тієї свободи не лише в тому, що є перебільшенням і пересадою вищих почувань, але й пересадою та напірою того, що є гріхом поти Відродження і буденним та низьким злочинством".

Але чи це нас торкається, чи це нас обходить? — може запитати український читач. Сваряться польські генерали, „правується" Пілсудскі з Войцеховским, вилягається затяжна криза польської держави, але ми стоїмо з боку, не вміщуємося до внутрішньо-польських справ.

Без сумніву, що так. Отаке таке підмалювання теперішньої кризи з одного боку вказує на важку, майже смертельну недугу польського державного організму, а з другого боку скриває в собі дивні містерії, підправлені очевидним комедіянством. Це й спонукує нас всетаки цікавитись цими справами.

Не пасться заперечити, що виступ Пілсудского і психичних йому офіцерів та настирливе домагання підчинитись його бажанням при формованні кабінету — вказує, що відносини у Польщі вже ніщо не відрізнює від відносин в Еспанії. Питання появи польського Прімо де Рівери є тільки питанням часу. На це вказує увесь хід подій. Очевидно, чим скорше, тим ліпше, бо тим способом скорше скінчаться дотеперішні муки і скорше буде розтятий гордійський вузол республікансько-демократичної Польщі.

Та крім цих диктатовсько-анархічних явищ в польській кризі, в поведінці Пілсудского й Войцеховского можна догляднути ще й инші містерійні прояви. Польща находиться вже не над берегом економічної пропасти, але таки в самій пропасти. Єдиний ратунок: нова заграничка позичка. Суєтлива пошуканка за такою більшою позичкою поки-що не дала позитивних висліпів. Досі вдавалося Грабскому здобувати тільки менші, високо опроцентовані позички, які пос. Бирка в соймі назвав „паршивими", а які негайно пропадали в челюстях польського дефіциту. Закоти роздобути позичку в Америці не закінчилися успішно, бо закордонний капітал не лише домагається солідного забезпечення (під застав спіртного монополю), але й ставить незвичайно важкі умови відносно опроцентування. В Европі нема відповідного джерела кредиту. Лишається хіба конечність просити Лігу Націй, щоби вона заопікувалася Польщею і роздобула для неї позичку. Та ясно, що тут мусілаб наступити не лише австоїзація Польщі (контроля з боку Ліги Націй), але й контроля над внутрішньою політикою Польщі, зважаючи, що польська республіка є занадто частим і не зовсім приємним клієнтом Ліги Націй.

Отже й ця друга розвязка позичкової справи не усміхається польським політикам. Коштб не надто сердечний прийом Чічеріна у Варшаві і не надто настирливі пропозиції Скшиньского в бік Кремлю, то можнаб було ще робити закоти в Лондоні. А так? А так створюється просто безвихідна ситуація. І от у цій безвихідности як рятування являється зі своїм диктатом марш. Пілсудскі. Не довго думаючи, він зазначує, що всі ті мирові деклямації мін. Скшиньского є без значіння, що він репрезентує армію, що в тій армії (яка пожирає стільки коштів) живе ще войовничий, лицарський дух та що він (Пілсудскі) кожної хвилі (як свідчить тисячка офіцерів) може стати на чолі армії (й уряду) і податися на схід. Отже можливість стати новою барієрою „західної культури", можливість стати на послуги Англії в будові протирадянського бльоку та перспектива нового походу на Київ — ось ті цінности виступу Пілсудского, цінности, що мають настроїти Англію на прихильний тон у справі позички.

І тому треба було здобутися на енергію, щоби відіграти певну ролю, не без порозуміння обох дієвих осб. І тут міститься ключ того диктату і показного прийняття його до відома; тут слід шукати причин співзненого паломництва тисячки польських офіцерів до „бургу комманданта".

Чи цей оригінальний авторт матиме бажані наслідки, — не беремося судити; факт, що він наглядно відкриває рубець заслони із польських містерій.

Ф. Ф.

Ті народи мають будучність, які дбають про свій економічний розвій.

А чиж не творимо кращої будучности, коли купуємо акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

Громадянська мораль.

Засоби боротьби „Нашого Життя."

Холмське „Наше Життя" (ч. 45 з 15. н. м.) містить таку лаконічну, але незвичайно змістову замітку під магнетичним написом „УНДО при праці".

„Серед львівських українських політичних кругів розійшлися вперті чутки, що УНДО (трутовики) розпочали переговори з Поляками".

Отже в політичних кругах Львова розійшлися вперті чутки про переговори УНДО з Поляками — твердить орган „Селянського Союзу", підтримуваний матеріяльно всею Українською Парляментарною Репрезентацією. Ані одна львівська газета, хоч у Львові мали розійтися „вперті чутки", не подала, ані не занотувала цієї очевидної нісенітниці. Аж в „політичних кругах" Холму постановлено пустити в світ злобний наклеп на найбільшу українську політичну партію. До тогож пп. посли з „Сел. Союзу" стали тут орудами комуністів, які — затрівожені зростаючим впливом УНДО — підсуфлювали „Сел. Союз" на таку нечесну й негідну цінуючих себе громадян, тим більше послів — „сензацію". Громадянська мораль обовязує всіх, а в першу чергу вибранців народу.

Та видно, що тут грають ролю і „конкуренційні" огляди, про що свідчить друга звістка „Нашого Життя" про заходи сен. Черкавського заснувати в Луцьку тижневик „Громада". Подаючи вістку про „Громаду", робить йому таку рекляму":

„УНДО, що обезпечало як горох з капустою кожних галицьких націоналістів з угодовцями (?!), не маючи жадного грунту під ногами на радикально-селянській полиці (поза номенклатурою для цієї компанії — Ред.), задумує „утрісти" в Луцьку через „Громаду".

П-Р У. КАРПЮК.

Змарнована армія.

(Докінчення.)

Ляцки напр. одержували до схочу латинських священиків з Ватикану, при їх помочі мали влекшений звязок з Римом від самого початку неволі, — опісля-же комітет польський у Римі працював при сильній піддержці Ватикану. Наші полонені не могли доблагатись ні одного свого духовника, коча Ватикан знав, що понад сто тисяч греко-католиків невільників біля нього нупьгує.

Бенедикт XV. одержав згадане письмо і мав бути навіть дуже зворушеним — одначе ніколи не відповів.

Окрім того звернулись полонені в відповідними письмами до голови української делегації Сидоренка в Парижі, до одного визначного італ. посла до парляменту в Римі, до д' Аннунція і до Митрополита. На те останнє письмо, до нашого митрополита у Львові, покладано найбільше надій. — Всі такі письма висилано тайно, ріжними дорогами, без певности доручення.

Розіславши такі письма — вичерпали полонені всі засоби самопомочі, щоби вирватись з неволі і прислужитися своїому краєві яко збройна сила. В надії на підмогу від котрогось із адресатів тих писем — полонені ждали дальше.

Було це ще в місяць перед офензивою генерала Грекова в Галичині. Дорога з Італії по Карпати і в Галичину стояла отворем; навіть через Угорщину можна було перевезти без перешкод транспорти. Італійці чванилися тим, що їхній посол в Будапешті, Романеллі, користується найбільшим впливом перед угорським урядом зпоміж усіх инших представників антанти. В самій Італії переводжано тоді вже постепенно демобілізацію, а в наслідок того зростало безробіття і ускладнювалося внутрішнє положення краю, для котрого цілі громади таборів заповнених останками австрійських полонених, були прикрим тягарем.

Вже і маленька німецька Австрія зажадала видачі своїх жовнірів з полону, а за Українцями ще таки ніхто не голосився.

Літом 1919 р. відїхав з Італії до Відня перший транспорт з полоненими Німцями. Гурток Українців, сімнадцять старшин, вспів получитись до того транспорту. Остаючі на дальше в полоні Українці благали, щоб вони зараз по приїзді до Відня звернулись до наших діячів чи урядів і підняли крик проти того забуття, в якім оставлено наших полонених; просили відїзджаючих, щоб доти не спочили, доки всі співтовариші неволі не вийдуть з полону.

Згаданий транспорт приїхав до Відня нічю 28. серпня — а слідуючого дня ранком вислали наші поворотці делегацію до ген. Окопенка голови Українського Червоного Хреста і головного опікуна всіх наших полонених того часу.

Ген. Окопенко приймає делегацію якнайприхильнійше, вислухав її звіту і — заломив руки. — Він і український уряд ніколи не ставився байдужно до полонених в Італії, навпаки: числив на них як на спасення; урядові бракло жовніра і тратив пядь за пядею наших земель. Так численний легіон з Італії був би вмить зважив на дальший хід подій у Галичині і Великій Україні. Поспіх був вказаний, італійська місія у Відні їшла назустріч у цій справі і згодилася радо видати візу для виїзду українських уповноважених у тій справі до Італії. Та саме серед українських діячів розгорілася страшна битва за те, котрий із них має виїхати по наших полонених. Щораз то нові особи заходились біля візи для себе, а кожний із них виказувався якимись уповноваженнями українського уряду, та ще й заперечував уповажнення инших. Серед такого натовпу українських кандидатів, охочих до виїзду в Італію по наших полонених, італійська місія у Відні опинилася в клопоті і заявила, що не визнається в нашій акції відносно полонених, счеркує всі доти видані візи і відкликує всякі обіцянки на будуче. Ген. Окопенко добув зі свого столика відносні акти і з обуренням вказував делегаці на звернені, числени подання з виданими, а опісля уневажненими візами.

Майже припадково збереглася віза для п. Севрюка. Його й вирядено в дорогу. Тодішний міністер закорд. справ Вол. Темницький супроводжав п. Севрюка особисто до полудневого двіця у Відні і прощаючи пригадував йому: Памятайте лише за полонених. Я жду годинами Ваших вісток з Риму". На жаль, п. Севрюк не займався взагалі полоненими — у Відні не одержали від нього жадної вістки.

Оповідання ген. Окопенка викликало найбільше пригноблення; делегація відійшла.

В українській пресі у Відні підняпся тоді ще численні голоси в справі наших полонених. П. Мурський старався видвигнути ту справу на порядок денний, як найбільше пекучу. Одначе транспорт поворотців просто на Велику Україну був майже неможливий задля становища Румунії, хіба малими відділами і то серед неровмірно коштовних заходів.

Дальші транспорти полонених з Італії до Відня слідували по собі, що кілька тижнів. Прибувши до Відня — часть поворотців наших вибиралась по кілька осіб на Вел. Україну, часть на Чехословаччину, а инші залишались у збірній станиці без жадної опіки.

Останні наші жовніри видістались з полону щойно в січні 1921 р. До того часу поважна часть полонених вимерла.

Так розбрилась понад стотисячна армія.

Очевидно, не зупиняємося над капустяними висновками холмських „політичних кругів", одначе з повного ясно, що „Наше Життя" лякається втратити дотеперішній монополь на північно-українській національній території і тому пустило в курс злобну видумку про „переговори" та „угодовців" в УНДО, щоб „Громаді" дати на дорогу „новий білет" і завдяки тій позбутися конкурента на „радикально-селянській Волині".

Досі такі провокаційні вістки пускали в курс тільки ріжношерстні „хлібоїди"; тому сподіваємося, що „Наше Життя", орган послів з „Сел. Союзу" не схоче ривалізувати з подібними типами і, виповнюючи довг чести, в найближчому часі відкличе свою „сенсацію".

На соймовій арені.

І. Інтерпеляції послів з українського соймового клюбу.

1. Посли з українського клюбу до міністра внутр. справ у справі безправної заборони самбірським старостом повітового господарського з'їзду в Самборі, скликаного на день 22. жовтня ц. р. самбірською філією „Сільського Господаря";

2. посла Махнюка і тов. до міністра внутрішних справ у справі забрання овечих шкір, їх присвоєння та замордування командантом поліції в селі Забаві, сарненського повіту Кавецом Лінським. Шкіри забрав комендант з мешкання хутора Чернихівка біля с. Сковидова селянина Костя Конговського;

3. посла Назарука до міністра внутрішних справ у справі безправного вмішування функціонарів державної поліції до релігійного життя православних Українців на Волині;

4. посла Махнюка до Голови Ради міністрів і до міністра внутрішних справ у справі відмови волинського воєвідства у затвердженню культурно-освітнього товариства „Просвіта" в Любомилі;

5. посла Братуня до міністра рільних реформ у справі вимагання окружним земським урядом в Луцьку другої оплати за комасацію від селян с. Лемешів і с. Колятин горохівського повіту;

6. посла І. Павлюка і тов. з Українського Клюбу до міністра внутрішних справ у справі ставлення перешкод діяльности українського товариства „Просвіта" в Острозі на Волині, яких то перешкод допускається злобудівський староста;

7. посла Козубського і тов. з Українського Клюбу до міністра військових справ у справі рабунку дерева в селянина В. Яцчука, якого допустився жовнір 3-тої компанії граничної сторожі;

8. посла д-ра Дмитрюка до міністра праці і суспільної опіки в справі ревиндикування інвалідських рент реемігрантам з Німеччини;

9. посла Махнюка і тов. до міністра рільних реформ у справі покривдження селян села Штунь, любомильського повіту при винайомі 12 на державної землі;

10. посла С. Назарука і тов. до Голови Ради міністрів і міністра публичних робіт у справі нарушення 99. статті конституції з 17. III. 1921 р., якого допустився інжинір луцької дирекції публичних робіт;

11. посла Чучмая і тов. з Українського Клюбу до Голови Ради міністрів і міністра віроісповідань у справі надужить і нарушення шкільного і „язикового" закону шкільним інспектором Березовським з Дубна.

II. Інтерпеляції українських послів в Н. П. Ф.

1. Усіх послів К. П. Ф. до міністра внутрішних справ у справі провокаторських і варварських методів допиту політичних вязнів;

2. послів К. П. Ф. у справі уневажнення усіх розпоряджень і умов, продовжуючи час праці понад 8 годин денно і 49 годин тижнево;

3. посла А. Пашука до міністра внутрішніх справ у справі побиття на львівській поліції при вул. Яховича політичного вязня Кнолля;

4. посла А. Пашука до міністра справедливости в справі варварського поводження з політичними вязнями в „Бригідках" у Львові;

5. посла А. Пашука до міністра справедливости в справі отруєння політичного вязня Крайна, що перебував у волинському шпиталі;

6. посла А. Пашука до міністра справедливости в справі голодівки політичних вязнів у тюрмі при вул. Баторія у Львові;

7. посла А. Пашука до міністра справедливости в справі голодівки 147 вязнів у луцькій тюрмі, а також у справі вбивства політичного вязня Константина Чванинського.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Конференції Скшиньского.

Міністр Рачкевіч конферував із Скшиньским, опісля С. мав наради із марш. сойму Ратаєм, та з пред. клюбу ЗЛН. Гломбіньским. Гломбіньскі заявив журналістам, що Скшиньскі повідомив його про свою місію і зазначив, що найкраще працював би над утворенням уряду для якогось парламентариста, инакше сам не стане на чолі уряду. Гломбіньскі відповів, що його заяву представить своєму клюбови. Про розділ тек не говорили, бо план той знає Гломбіньскі з розмов із президентом Войцеховским. Дня 17. XI. розмовляв Скшиньскі з Вітосом у справі порозуміння щодо основ свого уряду. З черги приймав Скшиньскі послів із „Визволення". „Визволене" оголосило такий комунікат: „Клюб „Визволення" констатує, що відношення його до уряду, який тепер твориться, залежить від програми того уряду і загарантування відношення сил в уряді, що основних інтересів села не будеться легкодажити, а кім того від полагодження справи війська, котра не може бути виконана без повороту маєш. Пілсудского до чинної служби." Опісля конферував Скшиньскі з представниками ППС. Барліцким і Моравчевским. Висліди ії пос. Б. засував так: своє відношення ППС. робить залежним від становища партій. Підкреслює виразно рішення ППС. що до забезпеки робітників і економічної санації. Домагається скорої ліквідації урядової кризи і застерігає собі інгеренцію щодо персонального складу.

Німеччина в Р. амбасадорів і міжсоюзн. комісії.

З міродатних льондонських кол запевняють, що плянованє є перетворення Ради амбасадорів. „Дейлі Тел." пише, що цю інституцію поширять введенням до Ради представника Німеччини. Тому характер Ради амбасадорів зміниться. Буде вона інституцією, що репрезентує держави, котрі підписали версальський договір, а її роля обіймати-ме діяльність виділу примирення. Міжсоюзну військову комісію пошириться також введенням представника Німеччини.

Тугачевський керовником ґен-штабу армії

З Мінська повідомляють, що дотеперішній командант зах. військової групи Тугачевський іменований начальником ген. штабу червоної армії на місце Каменєва, котрий іменований ген. інспектором червоної армії.

Автономія для англ. Індій.

„Дейлі Тел." повідомляє, що англ. уряд поставить небаром у парламенті проект закона про автономію для Індій. Кожда інд. провінція одержить автономію в адмін. справах. Провінціональні ради одержать управнення такі як сойми в Австралії й Канаді. Компетенції законодатної ради пошириться. Окончені рішення западуть у порозумінні з дел. гіндуських націоналістів, яка на днях прибуде до Льондону.

Вислід виборів до чеського парляменту.

Загальне число голосів, відданих при виборах до парламенту, виносить 6,659.939. З цего 3,871.120 голосів припадає на партії міщанські, а 2.788.819 голосів на партії робітничі, з яких комуністи одержали 931.789 голосів, а незалежні комуністи 7.866 голосів, що дає в сумі 939.635 голосів комуністичних, проти 631.113 голосів чеських соціалдемократів, 411.774 голосів німецьких соціялдемократів і 29.989 голосів польських соціялдемократів. Поч дочисленню 60.996 голосів чехословацької соціялістичної партії і 167.312 голосів німецької соціялістичної партії виходить, що комуністи одержали третину голосів робітничих.

Новий ком. Данціґа.

Новий в. комісаром Союза Народів у Данцігу буде іменований дир. правного виділу секретаріяту Союзи Голяндець Ван Гамель.

Біржа.

Гроші.

Амерак. дол. 6·72 — 6·73, канад. дол. 6·25 — 6·30, чеські кор. 0·19·25 — 0·19·75, леї 0·03·75 — 0·03·00, франки фр. 0·27·50 — 0·28·00, фр. швайц. 1·25—1·30, англ. фунти 30·50 — 31·00.

Золото. 20 кор. 27·00 — 27·20, 20 франк. 24·70—25·00; 20 марк. 30·00—30·50; 10 руб. 34·00—34·20.

Срібло. Австр. кор. 0·56·00—0·57·00, 5 марок. 2·95—3·00, фльорени 1·45—1·50, рубл. 2·50 — 2·60 рубель дрібним сріблом 1·20—1·30.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 21·00 — 22·00, жито галицьке з 1925 р. 15·00—15·50, яч. мінь галицької бров. —·— до —·—, овес гал. 16.00—16·50.

НОВИНКИ.

— **Кончіната.** У вчерашнім числі „Дзєн" сконфіскована для міста й повіту з Фленсбурґу (друге місце повторюється при кінці допису і там воно нетконене!) і два місця в дописі з Праги про прошальний вечір о. Авраменка.

— **Новий вчисок на видачу посла Павла Василькука** вплинув до сойму. Цим разом рівночі судові домагається подольський сільний суддя за пічне в Коломиї дня 7. липня 1924 р. Як у почайській справі, так і тут свідками з боку обвинувачення виступають Поляки: Ян і Здіслав Гандзінські, Фелікс Вісьняновскі і Хамчик. Крім того до акту долучено зізнання попа Білинського.

— **З українського життя в Харбіні.** З тиж ечника „Українське Життя" (ч. 4), що виходить у Харбіні в Китаю, довідуємося, що по дорозі з України до Америки спинився там священик української автокефальної церкви о. Х. Турченко. Його поява викликала в Харбіні не тільки сенсацію, а й замішання, головно в таборі противників автокефалії. Харбінці мають від кількох років свою українську церкву св. Покрови, якої настоятелем є о. Горцаєвський, але вона досі не приєдналася до української автокефальної церкви, хоч за це й є між вірними боротьба. У звязку з приїздом о. Турченка боротьба ця ще дужче розгорілась. — Статут Кодусу (комітету допомоги українському студенству) з осідком у Харбіні віддано для переладу на китайську мову, після чого його відішлють на затвердження до головн. поліц. управління. — Збірка жертв на голодне село в Галичині закінчена в Харбіні й околиці дня 15. жовтня ц. р.

— **Професор фальшівчиком стодоларових банкнотів.** Перед судом постав у Львові б. професор львівської політехніки, інж. Болеслава Пайкарта, що продавав на чорній біржі фальшиві стодоларові банкноти. Своє „ремесло" завів Пайкарт уже давнійше, виробляючи й пускаючи в обіг фальшиві долари, а щойно тепер посадовили йому ногу. Фальшивак був інж. технольогом, управителем спілки „Бруховичі" й управителем фабрики цухівок та штучного каміння польського Банку Гіпотечного. Мешкав у віллі „Quo vadis" в Бруховичах, де повісив відкопа значного уладжену лабораторію зі всіми можливими електричними приладами, міднами плитами й фотографічними апаратами, при яких помочі арештований, як первородний фахівець, робив дуже вдалі фальсифікати стодоларових банкнотів. Пайкарт обертався в найвищих колах львівської польонії, а тепер сидить під ключем і має нагоду й час основніше воздумувати над значінням того напису, що видніє на його вінці... Бо до того часу він якось не звертав на нього уваги. А може саме той напис пятнав його вдень і вночі — особливож вночі! — до його великого чину... Хто то може знати?

— **Нові нагинали.** „Osservatore Romano" повідомляє, що в 14. грудня починаючи відбуватиме папа таємну консисторію, на якій мають бути іменовані кардиналами: монс. Пеллетті, нунцій у Парижі, монс. Гевлик Гаспаррі, нунцій у Болівії, архієп. О' Доннель, примас Ірляндії і монс. О. Едвардо Верде, секретар конгреґацій. Після того відбудеться дня 17. грудня явне засідання консисторії, що буде одночасно урочистістю наложення кардинальських біретів. Тоді то папа дає визначеним достойникам власноручно червоні капелюхи.

— **Славянська енциклопедія.** У славянському органі „Prager Presse" була дня 22-го м. м. звістка, що чеська Академія Наук і Мистецтв має плян видати енциклопедичний словник славянської філології. Журнал „Slavia" піддає думку, що в такій енциклопедії повинні бути статті у всіх славянських мовах. Проф. Мурко боронить у „Народніх Листах" погляду Академії, що краще було би видати таку енциклопедію чеською мовою. Проти цієї думки виступає сама „Prager Presse", вказуючи розумно на те, що чеська мова не надається до загального поширення, що перекладна праця з инших мов була би зайвою тратою сил і що при праці над такою енциклопедією треба би в першій мірі рахувати на російських фільольогів. Хутке зайнялення наміре його пляну, доказ, цей часопис, можливе тільки при співпраці всіх славянських Академій. Инчими словами: не пражайте своєю постановою щодо мови инших славянських фільольогів. У цій теоретичній суперечці для нас важливо: чи наші фільольоги з Київ, Львова та Праги візьмуть у згаданій енциклопедії таку дільну участь, щоби в ній було про нашу мову те, що треба знати не тільки чужинцям, але й нам самим.

— **Нова почесть для Айнштайна.** Королівська Академія Наук у Льондоні признала Альбертові Айнштайнові, творцеві нової фізичної теорії, так. медалю Коплі, як високе наукове відзначення. Це визнакове відзначення чужинця англійською національною інституцією є ще одним проявом духа, такого рідкого в повоєнній Европі, де народи ставляться щонайменше байдуже до чужої творчости. Англія полюбила Айнштайнові прикі досліди у його батьківщині, якої атмосфера була для нього надто важкою.

— **Модерна вязниця.** Вона не істнує ще в такій формі в Европі, а покищо на острові Сапорея, в голяндських Індіях. Хто там засуджений на кару до двох місяців, може їсти та спати в хаті. За те мусить сидіти у вязниці від 6-ої рано (не трохи завчасно) до 11-тої і від 12-ої в полудне до 4-ої попол. Девятигодинний побутний день. Завдяки такому розпорядкові уряд заощаджує чимало гроша з хасків для вязнів і вязні не можуть нарікати на „стіл і ліжко".

— **Модерна синагога** повстане в Єрусалимі і буде там головною синагогою. Коштуватиме 300.000 долярів. Складки на неї почав збирати союз американських синагог. Модерною буде вона з огляду на свій зовнішній вигляд.

— **З „Українського Т-ва Допомоги емігрантам з України" у Львові.** Зі справоздання товариства за минулий місяць жовтень видно, що воно збільшує своє працю в міру можливости. Прибутки такі: добровільних пожертв зол. 29, членських внесків зол. 314, до каси хорих зол. 21. Видатки: допомог видано зол. 179, допомог-позичок зол. 145, до каси хорих заплачено зол. 63. Вийшло: членських вкладок зол. 922, до каси хорих зол. 147, допомог. позичок зол. 1187. Усіх членів т-ва має 244, з них емігрантів 90, неемігрантів 154, почесних членів 7. За місяць прибуло 10 нових членів; членську вкладку заплатили 86 членів, не заплатили аж 158 членів. Читальня т-ва має 1155 томів книжок, 15 газет та 23 журнали. За минулий місяць в читальні перебувало 69 читців, а до т-ва звернулося 168 осіб. Т-во видає допомоги, позички та стипендії емігрантам на життя й на освіту. Просимо записуватися в члени т-ва (адреса: Львів, вул. Руська ч. 3, III. поверх) і тим допомогти т-ву в його важкій праці.

— **З театральних справ.** Нас повідомляють, що Союз Діячів українського театрального мистецтва з днем 15 п. м. перейняв і веде в своїй адміністрації дотеперішній львівський театр И. Стадника. Склад театру: Стадникова, Голішинська,

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ

для вшанування 30-ліття сцени

Михайла Драгоманова

відбудеться у Львові, в салі „Народнього Дому" **в суботу, дня 21 листопада 1925** при співучасти

Українського Хору під орудою Д. Котка.

Початок год. 11. передпол. — Білети продає „Союзний Базар" Руська 20, а в день 814 концерту під 9-ої рано каса. 1—1

Орлик, Дашкевича, Вовченка, Клуповця, Гірнякова, Соркіна, Мирчківа, Стадника, Шеремета, Красноперя, Блавацького, Сорока. Задунайкий, Гірняк, Гладкий, Вовченко, Ярема, Слемик і инші. Зреорганізований новий театр виїжджає покищо на гурне в Тернопільщину, а від грудня починає давати вистави у Львові. Симпатична фірма і гарний склад дають надію, що новий театр повинен би здобути собі признання та симпатії нашого громадянства.

— **З кіна.** Кінотеатри „Копернік" та „Маріянна" дають сенсаційну драму в 8 діях п.н. „Лет довкола світа". Грають найкращі німецькі артисти: Еллен Ріхтер, Р. Шинцель, Бруно Кастнер. У кіні „Лев" ідо драма повна трагічних моментів, з життя жінки, що попала у нетри великомістного ізпсуття, п.н. „Спокуси та терпіння чесної мужатки".

Дописи.

Рудно, пов. львівський. (*Свято і дегородка.*) Дечь вей святкували місцеві громадяне дуже святочно. Вже рано нагонилася церква парохіянами. Тов. „Луг" в Рудні виставило в церкві гарну могилу з березовим хрестом, тепловим вінком і написом „Борцям за волю України". Відчас панахиди, яку відправив місцевий парох о. К. Зарадкевич, 8 співаками віддано почесть погребшим героям, а Луговий хор відспівав при кінці: „Боже великий, единий".

Після богослужения удалося товариство рядами до читальні „Просвіти", де виключно зі сльозами в очах реферату про значіння 1. листопада для українського народу.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцятьосмий день розправи.

На вступі голова трибуналу заявив, що трибунал рішив звернутися до польського посольства у Відні, щоби воно тре тимчасово інформацій про те чи Штайгер перебував у часі свого побуту по комуністичній організації, тощійше, чи Штайгер був у тамошній поліції зареєстрований чи ні. Потім відчитано згідно з внеском оборони частину зізнань Пастернаківної, де вона зізнає про перебіг арештування Штайґера.

Потім провідник трибуналу заявляє, що мін—стно справедливости згідно з рішенням трибуналу переслало акта в справі Ольшанського але тільки у відписах із актів воєнного суду в Битомі (Бейтен). По актів долучено письмо битомської поліції, яка доносить судові про арештування Ольшанського за недозволений перехід кордону.

Зізнання Ольшанського.

Ольшанський потрапив не від битомським судом, що має 19 літ, що уроджений в Хитові, що є політичним утікачем та що перейшов кордон без відповідних папе ів. Між актами є відпис протоколу, в якому Ольшанський заявив: „Кордон перейшов я від сторони Тарнівських гір. Потім пішов я до Бат му і там зголосився до сотні. Утік я з Польщі тому, бо перед 2-ма тижнями викував атентат на президента Войцеховського. В одну пятницю попівдні біля 2-ої години кинув я бомбу на президента у Львові. Доручення одержав я від Української Військової орґанізації. Наслідком цього вчинку мусів я утікати.

З відпису протоколів судової розправи виходить, що тамтешній суд судив його за недозволений перехід границі без паспорту. За те засудив його суд на двотижневий арешт і на грошеву кару в сумі 30 німецьких зол. марок. Відбув я кари відложено йому до 26. жовтня 1926 р. Пом'якшені кари суд взяв на увагу сприятливі обставини, а то молодечий вік, признання до вини, та визнання правдивости своєї особи при допомозі особистих документів, які мав при собі. А далі факт, що він є політичним утікачем.

До акта розправи долучена в відписі також ка тка, яку Ольшанський прислав за три тижні по розправі до суду з Ге ліна, а в якій подав свою берлінську адресу.

Нове внесення оборони.

По тім забрав слово оборонець п-р Рінґель і поставив внесок на покликання в характері свідка тортовця цукорками Азольфа Фінеля. Фінель у момент замаху стояв на брамі зі своїм візником і бачив, як по замаху вбігло до брами дому ч. 3 при вул. Легіонів трьох мужчин. Один з них перевернув ясний плащ, в якому був перед тим, на другу сторону. Фінель бачив, як арештовано Штайгера і чув як Пастернаківна в дорозі на поліцію сказала до якоїсь пані в відповідь на її запит: Хтож міг кинути бомбу як не Жид. — Ту паню звала Пастернаківна Олею. Другого дня по атентаті згодився Фінель на поліцію, де його записав інсп. Лукомські, чи бачив хто кинув бомбу. Коли Фінель відповів, що бачив тільки підозрілих людей, то інсп. Лукомські мав на нього кричати: „Псякреф жидовска, мам юж досить таких свядкуф". У Фінеля відбулося пізнійше аж 4 ревізії так немов би він був виконавцем атентату. Оборонець просить трибунал, щоби ту справу прийняв до відома та щоби покликав на свідка Фінеля і всі ті особи, яким він розповів подробиці про атентат.

Візнання дальших свідків.

Свідок Мар'ян Варушинський, залізничий машиніст зі Стрия, брат Леопольдини, що в день атентату приїхав рано до Львова. Він розказує подібно про те, що робив у Львові аж до моменту атентату. По обіді в ресторан. Нафтули увійшов він зі сестрою, на вул. Коперника і Марійської пачиї, щоби приглянутися проїжджі президента. Сестра розмовляла з якоюсь панею а він стояв за сестрою у відділенню якого півтора метра і розмовляв зі залізничником зі Стрия. В хвилині появи президента свідок побачив спадаючий і горючий предмет. Хтось крикнув: бомба! Люде почали втікати. Тоді свідок потягнув сестру кажучи до неї: Бійся Бога, ще нас бомба розірве! — Вона щось говорила під носом, а він їй відповів: Нічо не кажи а втікай. Потім він побіг в напрямі вул. Легіонів, але не бачучи сестри заверинув, а тоді побачив біля брами ч. 1. серед тавпи людей арештованого Штайґера. Сестра стояла в товпі і щось „пацлала". Свідок взяв її за руку і сказав: Бійся Бога, що ти тут робиш? — Вона щось далі „пацлала", як кожна жінка, що „всі бється" ясюди. Потім спішучися на потяг він пішов з нею до трамвайного перестанку. На запит провідника трибуналу, як сестра заховувалася в товпі, свідок відповів: го обрала щось до окружаючих людей: Що довозі свідок чує се дуже здеморалізованим і хоч сестра бажала йому щось розказувати про атентат, то він її не слухав і заявив: Дай мені спокій, маю на мні досить. Було би нас розірвало в часі вибуху. В часі свого побуту зі сестрою у брата він теж не розмовляв зі сестрою про атентат, бо не мав часу на те. Він був зайнятий мастковими справами, що їх вибішував з братом. До Відня висилав сестрі витинки з газет про розправу Штайґера згідно з її проханням. Сам він розправою не інтересувався, доки не довідався, що його сестру мають покликати на свідка. На запит п-ла Рінгля, чи його сестра коли хорувала, свідок відповів, що ні.

Свідок Мечислав Гайковський, поручник 4. полку уланів, що він ескадрону уланів заразже за поїздом президента. Він бачив спадаючу печерку. На основі дуги, яку зачеркувала бомба, свідок припускає, що бомбу кинено від будки, що стоїть на рогу вул. Коперника.

Свідок інж. Зиґм. Реґенштрайх з Крикова, брат. п. Фіцеревової, в камениці якої найдено бомби, зізнав, що ті бомби були власністю його брата, поручника польської армії.

На тому закінчено понеділкову розправу.

З життя товариств.

Товариство жінок з вищою освітою у Львові.

Т. Ж. з В. О. повстало у Львові дня 18. жовтня 1924 з ініціятиви Олени Охримович-Залізняк і Чикаленко-Кедрів. За коротший час свого істнування товариство перевело статистику жінок з укінченими вищими студіями — на жаль — неповну, бо самі жінки, не знаючи на укінчення, отягаються з виповненням реєстраційного листка, хоч це не змушує їх стати членом товариства. Досі зареєстровано 45, а саме 31 абсольв. філософії, з тих 21 виконують своє звання практично: 5 лікарок, 1 правник, 1 маг. фармації, 3 абс. музичної академії, 4 абс. торг. акад., 1 абс. вищої рільничої школи. 42 члени перебувають у краю, з того 19 у Львові. 4 за границею. З незареєстрованих, а відомих видбові 10 жінок прибуває 19 на абс. філос., 4 лікарки, 2 правники, 2 маг. фармації, 3 абс. муз. академії. Разом 76: абс. філос. 50, лікарок 9, правників 3, маг. фар. 3, абс. муз. акад. 6, абс. торг. акад. 4, абс. вищ. рільн. шк. 1. Видно вже так також ка тка, яку Ольшанський прислав за три тижні по розправі до суду з Ге ліна, а в якій подав свою берлінську адресу.

Заходом товариства відбулося чотири наукові виклади, призначені для широкого загалу, а саме проф. Качуровця: „Чим цікавиться наші діти", п-ра Вачев: „Уліові недуги і їх лічення", д-ра Шухата: „Масони й українське письменство" (2 вічити) в салі тов. „Бесіда", які стягнули 60—100 слухачів. Один виклад Олени Шепарович „Про потребу совістливої опіки над жінками" — на широких сходинах членів при співучасти жінок инших українських жіночих товариств.

Вид л в порозумінні з иншими товариствами прийшов з мат. допомогою жінці, яка спровадила обовязки лікаря в армії У. Н. Р. і потерпіла на здоровлю у визвольній українській боротьбі. Крім того уділювано інформацій і рад членам, які кінчили студії за границею, а мусіли повернути в краю. Навязано зносини з жіночими організаціями зі спорідненою метою.

На ближчу мету ставить собі товариство за ціль зорганізувати жінок з укінченими вищими студіями, потребати інформацій і ради своїм членам у справі студій і праці, а також матер. допомогу, поширати наукову працю жінок, вийти в ближче порозуміння з жіночими товариствами того самого рода инших націй, щоби цею дорогою дати спільному жінкам з укінченими студіями і студенткам останніх семестрів помочи своє знання на заграничних університетах, вести дальше статистику фахово образованих жінок і студенток. Яко дальшу мету ставить собі товариство відкриття інституту для науково-працюючих жінок різних галузей знання разом з домом для студенток.

На II. заг. зборах дня 17. жовтня 1925 вибрано отсей виділ: Данилович-Сеник Стефанія — голова, Валентина Заваїська — заст. голови, п-р Олена Степанів-Дашкевич — писар, Ольга Будзанова — заст. писар., Евгенія Петриківна — скарбник, Стефанія Напрага і Соломія Огрикович — заст. скарбових, д-р Туна-Надрага і Федак Софія — контр. комісія.

Міс. вкладка 50 сот., вписове 2 зол.

Просимо всіх жінок з укінченими вищими студіями зголошуватися до реєстрації і подавати: ім'я і прізвище, рік, місце і час укінчення студій, місце перебування, зазначити, чи виконує своє знання, чи ні.

Всі письма для товариства, зголошення в члени приймає і уділяє інформацій писар — Собіщина ч. 7.

Листи до редакції.

Хвальна Редакціе!

Прошу ласкаво помістити в одному з найблизших чисел „Діла" слідуюче вясснення:

В оповіщенім числі „Діла" появилась кривдача моє поминка п. з. „Поверх поділ", закидуюча мені, буцімто я, пользуючи реальність в Перемишлі і маючи до вибору між своїми людьми і польським шовіністом, продала реальність Полякові. Ціла перемиська українська громада добре знає, що моя дочка, дійсна властителька цієї реальности, була приневолена виїхати на Підкарпатську Україну, бо для дочки бл. п. Гр. Цеглинського не було посади в жадній з українських установ в краю. Він двох літ шукала я при помочі Вп. п. меч. д-ра Т. Кормоша, що був ласкав займатися полагодженю тої реальности, купця серед України, але без успіху. Реальність находилася в дуже нужденнім стані і треба було на неї великих витрат на поправи. В наслідок економічної кризи в Польщі дали мені чимраз меншу ціну купна, так, що я приневолена була продати реальність купцеві Шанцерові, котрого мені найшов Вп. п. меч. д-р Т. Кормош. Отже я не мала готівки, а хотіла платити ціну купна претенсіями, обезпеченими на маєтках. Хто знає нинішну ситуацію фінансову в Польщі, зрозуміє, що я мусіла вибрати купця, котрий платив готівкою. Зверхою контакт зі Шанцером ще не підписаний і я готова ще нині навіть зі втратою 100 доларів продати реальність Українцеві, але за готівку. Вкінці замічу, що память мого бл. п. мужа і його заслуги як діяча-письменника згадується тільки тоді, коли треба зробити мені незаслужену прикрість.

З високим поважанням
Софія Цеглинська.

З руханки.

Руханковий похід „С. Б."

„Сокіл-Батько" спати не любить, хоч старий уже. Пошюхав серед найтрудніших обставин той телеп рук не покладає. Вже з початком грудня ц. р. хоче виступити перед широку громаду із цілковим руханковим походом. Окрема комісія пробадає про всілякі атракції, а руханкова секція розвела гарячкову працю, аби руханкові вправи пайшли бездоганно. Для аматорів співу будуть вокальні точки і музичні, а для всіх без винятку подружні українських танців. Весь час походу програвати муза, так, що і найсумніший чоловік розвеселиться, а мужчини забуде клопоти, кожний проведе час гуманно і корисно. Старшина „Сокола-Батька" має певність, що українське громадянство як що-року, так і тепер пошанує працю Руханкового Товариства своєю численною присутністю, а руханкам не жалітиме оплесків, їх одиночої нагороди. Весь дохід призначений на український майдан у Львові. *„Сокіл-Батько".*

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр під дир. М. Стадника.

Золочів. Сала Касина.
Четвер 19.XI. „Граф Люксембург".
Пятниця 20.XI. „Співець свого горя".
Субота 21.XI. „Княжна чардаша".
Неділя 22.XI. „Анонімка".
Тернопіль. Сала „Міщанського Братства".
Понеділок 23.XI. „Граф Люксембург".
Вівторок 24.XI. „Лісова пісня".
Від середи 25.XI театр переїздить до Збаража. 813 1—4

Український мішаний хор Д. Котка.
У Львові 20.XI. год. 6. вечора.
У Львові 21.XI. Довгоканівське свято.

Адміністрація Хору повідомляє, що у переїзді на Закід. Хор дасть у Львові в салі „Народнього Дому" у пятницю 20.XI. в годині 6. вечора великий популярний концерт з церковними співами" Дм. Бортнянського.

Цїни на цей концерт значені о 50 пр. Білети продає Народня Торговля.
768 10—? Адміністрація

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітнович:
Жидачів. Сала „Сокола".
18.XI. „Ой".
19.XI. „Пан Тадеовський".
21.XI. „Вихрест".
22.XI. „Мапуся Богуславка".
23.XI. „Майська ніч". 562 1—?

Майстерський курс шевський у Львові улаштується у найблизшім часі з Краєвім Патронаті ручоділ і промислу пп. Соколяки 3., III. пов. для майстрів і челядників. Фахова наука буде відбуватися у вечірних годинах. Близших інформацій уділяє в бюрі Патронату що є що в год. 11 до 2 в полудне до 30. листопада ц. р.
1—1

Святочна Академія для ушанування 30-ліття смерти Михайла Драгоманова відбудеться у Львові, в салі Народнього Дому, в суботу дня 21. листопада 1925. в год. 11-ій годині полудне. В програму входять: Вступне слово, реферат, деклямації та виступи Хору Пантна Корка.

Дрібні оголошення.

РЕАЛЬНІСТЬ с. т. фронт. мур. дім партер. у більшім місті з садком, офіцинами і приналежностями, що дає річного чинжу 2,500 зол., до продання за 3,300 доларів евентуально вратах. Зголошення приймає д-р Степан Мудрецький, адвокат в Тлустім. 795 5—5

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії первовзірцевих фабрикатів, найновійші моделі, мало ужиті задешево на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 22. Телефон 35—45. 770 3—5

КРАВЧИНЯ пошукує кімнати від 1. квітня в Львові. Зголошення О. Д. Почтамт біля Бернакан. 810 1—1

ЖІНКА у середнім віці зі священичої родини пошукує місця по господарстві або дітях, найкраще у священика або вчителя. Зголошення: гнесо-кат. уряд парох. Потятинн. 809 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Від 30 літ істнуюча Фірма
перевірена технічно і побільшена
Робітня чавунових печаток,
також питомчиця Заведення
РОМАН МІНКІН
Львів. вул. Легіонів 29 (в пасажі)
Агентурам станціям на провінції значний рабат. — Позір на імя і адресу.
812 1—5

КАФЕЯРНЯ І РЕСТАВРАЦІЯ **ШЕХТЕРА** в ГРОГОВИЧАХ
має за шяну повідомити Шан. П. Т. Публіку, що відкрила на ново з кращім лем
РЕСТАВРАЦІЮ
зиану з перевиборних часів з первовласної кухні і добірних страв. До ведення кухні заангажовано варшавського кухаря, який дає поруку за робіне приладження всіх страв. Льокаль ее тепер вигідний цілковито відновлений і уладжений по всім вимогам гігієни. Приймаю абонентів на обіди і вечері по умірковання цінах. Замовлення на банкети, весілля і т. п. під дуже корисними умовинами.
По театрі і концертах заєдно тепла кухня. Сподіюся, що шан. П. Т. Публіка, схоче як давнійше своїм довірем надгнути мене та очікую ч сленик відвідин.
З поважанням І. ШЕХТЕР.

14 Годинники На ціле життя 14

Г. Гутерман
Синстуська 14.
14 14

Кооперативна томнотарських виробів
ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 8.
Приймає всілякі замовлення і перерібки. Матеріял добірний. Виконання дуже сталеве, ціни невисокі. 812 1—15

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 261 (10.644). Львів, пятниця 20 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

НЕЗРІВНАНОЇ ДОБРОТИ
МИЛО „МУНКА"
МАРКИ „НОСОРОЖЕЦЬ" і „КАШТЕЛЬ".
ПРАСТАРИЙ КРАЄВИЙ ВИРІБ!

Сторінка з минувшини.

Українські легіони по боці антанти та їх творець.

I.

В двотижневику „Політика" (ч. 1 і 3) помістив д-р Василь Панейко „уривок із споминів" під сензаційною назвою „Українські легіони по боці антанти". Очевидно, такі легіони ніколи не існували: на жаль, було це тільки задушевне бажання їх „творця", д-ра В. Панейка.

На сторінках „Політики", спонуканий до того докірливою заміткою п. І. Боршака (в „Ділі" з 19. VI. 1925), розгортає перед нами п. В. Панейко картину своїх невтомних заходів з метою створити українські легіони по боці антанти.

Отже: Ще перед війною познайомився „творець" цих легіонів з Сітоном-Вотсоном, англійським знавцем славянських справ Австро-Угорщини, в часі війни незвичайно впливовим дічем в ураді пропаганди лорда Нордкліфа.*) Безпосередньо перед війною познайомився п. Панейко з д-ром Віктором Кюном, що мав великий вплив в „Tribune de Genève", пізнійше головній трибуні французької воєнної пропаганди на Швайцарію. Отсі два публіцисти були тими, через яких пізнійше п. Панейко намагався навязати зносини з антантськими колами.

Підчас війни — як сам автор признає — він був єдиним з наших (галицьких) земляків, що не вважаючи на війну і непоборні трудноші виїзду за границю, в самім розгарі війни в рр. 1914—1918 кожного року раз, а то й два рази бував у Швайцарії. Зустрічаючись там з деякими антантськими агентами та під впливом антантської преси, п. Панейко вже дуже вчасно почав сумніватися у побіду осередніх держав.

„Вже в 1915, — пише він — мимо явної перемоги під Горлицями, коли я був вдруге в Швайцарії, зародився в мені скептицизм щодо остаточної перемоги осередніх держав над союзниками, потім такі важкий сумнів, а врешті, після проголошення підводної війни „без обмежень", й повна певність в те, щоб з війни вийшли з цілими кістками — осередні держави. Осередні держави, себто й ми нещасні, котрі віддалися душею й тілом осередним державам, і тільки їм, забуваючи на той, не такий-то вже й трудний до відгадання принцип, що слід дивитися й на задні колеса, та що у важких підприємствах треба себе не тільки обезпечувати, а й реасекурувати".

Розуміється, ця обезпечуючо-реасекураційна політика не була легка з огляду на зверхні політичні трудноші, як і перепони психольогічного характеру. Пересічний галицький Українець вірив у перемогу осередніх держав — тим більше, що не бажав собі заміни австрійських відносин російськими. Та від політичного проводу слід було вимагати більшої далекозорости, особливо від 1917 р., коли зникла альтернатива: Австрія чи Росія. Одначе політичний провід далі сліпо йшов на німецько-австрійським шнурку. Тому то дістатися в той час галицькому Українцеві зі своїми рекримінаціями проти Поляків і Росіян на сторінки антантської преси було дуже важко. Тим важче було авторові, який лякаючись втратити становище редактора „Діла", був примушений лявірувати.

Всеж таки в часі побуту у Швайцарії, скриваючись перед австрійськими агентами та в тайні перед швайцарськими й краєвими земляками, особливо перед нашими провідниками у Відні і Львові — він вспів дещо перепачкувати в антантську пресу.

„Та все те була дрібниця, капля в океані, без ніякого позитивного значіння. Треба було дій явних і рішучих, а не потайних розмов і замаскованих статтей. Ділом таким могло бути одно, єдине тільки: створення українських легіонів у складі антантських армій, з галицьких полонених на італійськім і нашім фронтах. Треба було піти слідами Чехів (Бенеша, Масарика) і Поляків (Заморского, Дмовского), з усіми консеквенціями сього, отже й з голосом на будучій мировій конференції? Для мене не було сумніву, що треба і то чим скоріше творити легіон галицько-український".

І п. Панейко, маючи швайцарсько-французькі та англійські звязки, почав робити деякі кроки в тому напрямку. А саме, обговоривши цю справу зі своїми приятелями у Львові, в квітні 1918 р. виїхав він до Швайцарії та вийшов там в безпосередні звязки з д-ром Кюном і в листовні зі Сітоном-Вотсоном. Все було на найкращій дорозі, та одна подія у Львові примусила його прискорено помчатися через Відень у Львів.

„Перестрашила мене — каже п. Панейко — безтямна шайдократична кампанія, яку в той час Лозинський, коористуючись моєю відсутністю, оразів у „Ділі" за дітвацами — злочинцями з уряду Голубовича (Всеволода — Ред.) і проти єдино можливого в даних обставинах уряду Скоропадського; мої нагальні телеграфічні протести, адресовані з Львовими і Цюриху до п. Костя Левицького, не мали ніякого успіху".

В дорозі зі Швайцарії до Львова задержався п. Панейко один день у Відні, щоби голові тодішньої Української Парляментарної Репрезентації п. д-рові Евг. Петрушевичеві звірувати всю справу, щоби

„переконати його про потребу безповоротного здійснювання мойого (п. Панейка) плану легіонів з українських полонених в антантських державах."

Розмова на цю тему була довга, а її вислід ніякий, хоч п. Панейко вказував на конечність і негайність творення українського легіону по тім боці фронту.

„Справу сю треба — говорив п. Панейко п. д-рові Петр. — трактувати як негайну з різних причин: з них головна та, що якраз тоді Людендорф почав свою велику офензиву на західнім фронті, що отже у вижидану небезпеку Антанта, передовсім-же Франція, готова була пошукати нашу моральну політичну й військову поміч охотнійше, ніж би вона се робила під впливом Повстія у часі, коли небезпека офензиви пройде".

Одначе хоч як п. Панейко — як сам каже — „напружував свою *бідну* голову", щоби переконати свого співбесідника, — даремне. На всі пропозиції одержував спокійну і рішучу відмову. Вкінці, щоби не вийти з нічим, запропонував він компромісовий вихід.

„Ви певні, що Німеччина переможе — розвивав свої думки п. Панейко у розмові з п. д-ром Петр. — розумію сл. Але признайте, що belli eventus incertus та є все-таки якась, по Вашому незначна, можливість невдачі осередніх держав і розбору Австрії. Правда? Життєвий інтерес нашої країни занадто важний, щоб оставатися до самого кінця без реасекурації. Не хочу, щоб Ви або парляментарна репрезентація раптом всі змінили фронт з осереднього на антантський. Хочу примітивного, самозрозумілого, неоригінального, банального „подіду роль". Весь особистий ризик беру на свою особу*) Моя позиція як начального редактора головного органу української політики дає мені певний авторитет як перед антантськими органами, з якими мені прийшлось-би зноситись, так і в очах галицьких подоменних в Італії; можливо, що й без Вашої помочи я міг би пуститися на реалізацію плану: але не хочу того робити на власну руку з двох причин: перша, щоб не давати виду особистої авантури; а друга, щоб не бути відразу залежним грошево від антантських фондів — обставина, яка ослабила-б мою, а затим і нашу національну позицію. Чого отже хочу від Вас? Двох річей: 1-о щоб Ви, як наш політичний провідник, приняли до відома, що я беруся за організацію легіону в Італії, щоб дали мені — все довірочно — запевнення чесної людини, що в разі потреби у відповідній хвилі посвідчите про свою згоду на мій плян реасекурації; та 2-о щоб Ви мені дали кількатисяч корон з фонду „національної оборони" на дорогу і на те, щоб мені запевнити особисту фінансову незалежність від Антанти в часі переговорів про легіон. Додаю, що коли-б по моїм відїзді з Австрії власти присилували Вас — публично здезавуювати мою роботу по тім боці фронту, то я буду се розуміти як наслідок Ва-

*) Директором протиавстрійської й протиімперіалістичної пропаганди між славянськими народами Австро-Угорщини був англійський публіцист Стід. — Ред.

*) Кожна людина особистий ризик бере на свою особу. — Ред.

Дім торговельно-промисловий
„ДОСТАВА"
Кооператива з обм. пор. у Львові взиває своїх членів згідно з уставою Загальних Зборів і § 9. змієнного статуту, затвердженого торговельним судом у Львові, доповнити свої уділи найдальше до дня 31. грудня 1925 р. до висоти 16 (десять) золотих. Незиповнення цього обовязку в означеному речинці буде уважане без окремого повідомлення почтою кождого члена — добровільним виступленням з членів Тов-а „Доставa".
808 2—2 УПРАВА.

шого важкого становища під військовим тепо-пом..."

По цього „компромісового виходу" відніссся п. д-р Петрушевич байдуже, відмовив тільки грошей тому, що „Діло" не піддержувало тодішнього проводу Української Парлям. Репрезентації і нерадо містило заклики до збирання його фонду. Д-р Панейко признав свої заходи у п. д-ра Петр. безуспішними і просив тільки свого співбесідника задержати в тайні зміст розмови.

Вийшовши від п. д-ра Петр. „духово розторопленим", думав п. Пан. щиро поговорити про цю справу з пок. М. Васильком. Але цей так самопевно вірив в німецьку перемогу, що п. Пан. не мав відваги виступити перед ним зі своїми плянами.

У Львові звернувся п. Пан. з цею справою до п. д-ра Костя Левицького, зазначуючи, що все ризико справи свідомо бере на свою голову, але п. д-р К. Левицький спрямував його до п. Петр. Ще два рази опісля звертався п. Пан. до п. д-ра К. Левицького в надії, що він розважить справу і рішиться, але даремне.

Тимчасом події розвивалися. Офензива Людендорфа не повелася, Австрія поносила невдачі в Італії, балканський фронт хитався.

„Всім було ясно, що рішення наближається, і то не в користь осереднього союзу. — всім, з виїмком наших політичних провідників. Я жив у тім часі в страшенній духовій горячці, в безупинним напруженню. Незалежно від роботи в редакції, треба було думати про инші справи і їх приготовляти. Я рішився їхати в Швайцарію й організувати легіон в Італії, незалежно від Петрушевича і Кости Левицького. Плян акції був готовий в усіх частинах і приготування зроблені".

Та хоч все було готове, виїзд п. Пан. не наступив. В тім часі розпочалися тайні наради над підготуванням перевороту у Львові. Виїзд здержувала головно недостача людей (?!) і гроша. Директор одної фінансової інституції зібрав був 2 тис. корон, але того було мало. З кінцем жовтня 1918 п. Пан був у Київі, щоби там найти фонди на виїзд у Швайцарію і на початок організації легіону, що став

його idée fixe: і справді там через п. д-ра Дмитра Левицького одержав він 6 тис. гривень на політичну роботу. Думав з Києва їхати просто у Швайцарію, тільки один день задержуючись у Львові і тому заздалегідь зложив свої подорожні валізи в гардеробі львівського двірця. Але коли 1. листоп. 1918 приїхав на Підзамче, у Львові вже велися вуличні бої, а головний дверець з його „безталанними валізами" був уже в польських руках.

„Мій „легіонівський" плян завалився: завалилась Австрія, кидися підвалини великої Польщі... Нас розтоптано, як завсігди, немирущі „обставини", а помогла їм у тому безнадійна сліпота та безхарактерність наших провідників".

І тому то ми не були антантськими союзниками і комбатантами, як Чехи і Поляки, і не мали голосу на мировій конференції.

Радянська Україна.

Всесоюзна Академія Наук і Всеукраїнська Академія Наук.

Кореспондент харківських „Вістей" мав розмову з проф. Яворським, завідуючим Головнаукою на Україні про становище і майбутню ролю Всеукраїнської Академії Наук у звязку з переміною російської Академії Наук у Всесоюзну. Проф. Яворський сказав між иншим: „Що до становища нашої Української Академії Наук у сучасному й майбутньому, то неоправдані є побоювання декого з громадян, що, мовляв, проголошення Союзної Академії Наук обмежить наукову діяльність Української Академії Наук. Я думаю, що саме навпаки й тепер сфера діяльности Української Академії незвичайно пошириться, вона матиме нині змогу у всіх напрямках використовувати здобутки Союзної Академії для дальшого поглиблювання й поширювання їх в умовах української дійсности, а тим самим піднести українську культуру на належну висоту. Питання йде тут не про розмежування наукової праці в окремих національних республиках, а про координування багатійших загальних дослідів їх у конкретних місцевих умовах. На святі роковин Російської Академії багато вчених цікавилось науковою працею на Україні. Цікавилися особливо представники східної науки. А деякі з них рішили навіть як найтіснійше звязатися з українськими науковими установами. Моє перебування на ювілеї у характері представника українського уряду використав я для широкої інформації про наукове й культурне життя на Україні. Зокрема пощастило мені одержати згоду від декількох видатних наукових робітників приїхати для постійної роботи на Україну". („Вісти").

Партійні школи на Україні.

На Україні є 29 партійних шкіл. З того 20 шкіл належить по типу другого ступня партшкіл. Недавно відбулася в Харкові всеукраїнська нарада представників усіх партійних шкіл. На тій нараді підкреслено, що в школах необхідно підвести число селянських учеників. Рішено між иншим відвести в школах першого ступня 45 відсотків місць для селянських учеників, а в сільсько-господарських районах рішено по цифру селянських учасників піднести до 70 відсотків. В школах другого ступня рішено зарезервувати для селян 40 відсотків місць. На випадок недобору рішено приймати і позапартійних селян, що задовольняли би всі вимоги. На відкриття нових партійних шкіл не дається дозволів тому, бо недостає лекторів. У звязку з гаслом „обличчям до села" змінено дещо програму партійних шкіл. У тих школах українізації не переведено, бо нема українських лекторів. Українізація можлива тільки тоді, коли будуть українські лектори, а тепер всього тільки 26 відсотків тих лекторів володіє українською мовою. Всі учні партшкіл одержують стипендії. На нараді говорив репрезентант центрального комітету Кп(б)У Корнюшин між иншим таке: „Вся сільська обстановка виказує, що на селі маємо культурних людей і організаторів, а проте на селі є радянський матеріял, що потребує обробки. Без перекидки культурних сил на село, без поліпшення нашої роботи там — ми не прищепимо селянству комунізму. Перед радпартшкочами стоїть завдання ленінського виховання своїх слухачів. Треба не забувати, що ми перебуваємо на Україні, де є національна культура і національне питання: Центр. комітет зараз звертає велику увагу на підготовку Українців-марксистів". („Вісти").

Архів доби Богдана Хмельницького.

У селі Забіпоче (біля Равомисля) на Волині найдено архів часів Богдана Хмельницького. Дуже інтересна та його частина, що містить переписку з московським „приказом" і польським урядом. Газета „Красный Архив" підкреслює, що цей нововідкритий архів, має величезне значіння для історії України. Відкрив його проф. Білецький. Велику ціну мають також спомини очевидця про похід Богдана Хмельницького.

Приготування до святкування 20-тих роковин революції 1905 р.

По відсвяткуванню семиліття пролетарської диктатури йдуть у цілому Радянському Союзі великі приготування до святкування двадцятиліття революції 1905 р. На Україні обхоплюють ці роковини, як і в инших радреспубликах, 20. грудня ц. р. В підготовці свята бере велику участь комуністична партія більшовиків України, яка мобілізує для цього всіх своїх членів. Вона бажає, щоби святкування роковин стало масовим, та щоби мало „поглиблено-пропагандистичний характер". Слід замітити, що рівночасно припадають і 100-літні роковини повстання декабристів 1825 р. З роковинами повстання декабристів неразлучно звязана смерть великого поета декабриста Рилєєва. Таким чином на грудень випадає рівночасно аж три свята: роковини двох революцій і смерти одного з найідейнійших російських революціонерів.

Українізація преси.

Центральний виконавчий Комітет КП(б)У, вислухавши на одному з останніх засідань реферат про українізацію радянського апарату і партійних установ, ствердив, що за останні два роки українські газети збільшилися числом і тіражем. Комітет встановив сітку місцевих газет і рішив українізувати сім місцевих газет на половину, а всі селянські газети видавати виключно українською мовою. „Селянську Правду" рішено перетворити на тижневик, а „Радянське село" оставити як масовий селянський орган, що виходитиме два рази в тиждень. Далі рішено українізувати Рагау (Телеграфічна Агенція України) і розпочати українізацію комсомольської та дитячої преси крім тієї, що обслугує національні меншости. („Вісти").

По широкому світі.

На представника С. Р. С. Р. у Празі був приготовлений заговір; плян його видав один емігрант; у звязку з його revelяціями арештовано кілька осіб, яких імена держать ще в тайні.

Англія ставить проект скасувати підводні лодки. Зєднинені Держави вважають цю пропозицію незвичайно важною. Якби не вороже становище Франції, остання вашингтонська конференція була би прийняла такий проект.

С. Р. С. Р. зриває економічні зносини з Голяндією, яка відмовилась признати радянський уряд de jure.

Льойд Джордж вибирається до Москви в неофіціяльнім характері, щоби познайомитись з господарсько-економічними відносинами в С. Р. С. Р. Мета приїзду: виборотн проект нових англо-радянських взаємин. Вістка з радянських джерел, неперевірена.

Війна в Сирії кипить далі. Відділи повстанців захопили частину Дамаску; французька артилерія обстрілює місто. Міста Палестини сумежні зі Сирією поважно загрожені наступом Друзів. Англійські війська одержали наказ не пустити Друзів на палестинську територію

За рідну землю.

Довіточна нарада в Галичі.

Галич, 15. листопада 1925.

Дня 8. листопада 1925 р. відбулася в Галичі на Залукві поширена нарада в справі земельної реформи. Зібраних було понад 100 людей, які після вислухання реферату д-ра Володимира Левицького, адвоката в Галичі, про постанови польського проекту земельного закону, ухвалили відомі резолюції та підписали протест против ухвалення кривдячої український народ земельної реформи некомпетентною до цього установою.

Віче в тій справі не могло відбутися їзза недостачі відповідного льокалю.

Кінець великого крим'нально-політичного процесу.

Монархісти, анархісти і поліція.

У Парижі закінчився процес, що давав матеріял для цілодennої сенсації на протязі місяців. Два роки підготовлявсь до нього. Центральною особою процесу є один з провідників французьких монархістів, реактор, посол і письменник в одній особі, Леон Доде, син відомого письменника Альфонса Доде. Вихідним пунктом процесу була таємна смерть його 15-літнього сина, якого найшли 24. листопада 1923 р. пробитого револьверовою кулею в автомобілі шофера Бержа.

Тоді паризький орган анархістів „Либертер" приніс вістку, що молодий Филип Доде належить то їх партії і взяв на себе виконати атентат на свого батька, як його політичного ворога. Причина смерти не була ще розслідена такою заявою. Поліція мусіла обмежитися протоколом, який ствердкував, що Филип Доде скінчив самогубством, тим більше, що держав у жмені ще руші револьвер. Політична поліція покликала чимало свідків, які заявили, що молодий Доде був анархістом і що конфлікт його перебування з переконаннями батька, поневолив його до акту розпуки: розпрощатись з життям.

Леон Доде доказував у своїм монархістичним органі „Аксіон Франсез" саме

МАКС ГАЄК.

Літаюча риба.

Переклад цей фейлетон відомого чеського журналіста й письменника Макса Гаєка, був поміщений у вечірньому виданні „Прагер Прессе" з 5. жовтня п. р. ч. 272. Змальовані в ньому ситуації й настрої являються чудовою сатирою не лише на відносини близькі письменникові, але і на відносини в ваші суспільности. Не зважаючи на досвід останніх літ, заскорузлість думки й нагафірництво в настроях, особливо галицько-української частини нашої суспільности не дає їй і сьогодня змоги вирватися із вузких рамок духових інтересів, та духового злиденного існування. Відноситься не до політичних, культурних і т. д. гуртів існуючих за цій частині української землі, до інтересів не лише загально-національних, але й загально-культурних.

Від перекладчика.

(На спомин д-ру Рудольфові Штайнерові.)

Літаюча риба, Dactilioperus volitans, одного дня відвідала риби морського дна. Це — як відомо — ті риби, яких зорові органи щораз більше занікають, бо вони привикають щораз більше до темряви морського дна і тим самим не потребують очей.

Отже дактильоптерус, що була до певної міри говірлива, хотіла розказати дещо своїм темним сояким про вищий світ, в якому вона сама жила, хотіла спопуляризувати їх про свої найновійші досвіди. Вона думала, що ті добрі люде чують так рідко про це, що діється понад їх головами.

— Чи ви знаєте, що існує повітря, атмосферичне повітря? — почала вона безпретенсіонально.

— Повітря? Атмосферичне повітря? Ніколи й не чули! — загомоніли зібрані мешканці морського дна. — Це очевидно найновійше крутійство вищого світа!

— Я кажу вам: існує повітря. — я сама вже в ньому літала! Його не бачимо, його не чуємо, воно не має смаку — але воно існує. Можете мені вірити.

— Ну і що далі? — забурмотіли знуджені мудрці з морського дна.

— Як хто може вирінати з води так, як я, то попаде в чудовий, легенький, прозоро-ясний і ніжний елемент, що зветься повітрям. — Там діється щось таке, як в казці: видно неозміряме склепіння неба, а на небі скоє блискуча величезна куля, якої ясність так сліпить, що не можна й глянути. Цю кулю зовуть сонцем.

— Ти великий поет! — сказала одна з риб морського дна. — Слухаючи твоїх фантазій, робиться моторошно!

— Фантазування, це ще далеко не повість — завважила инша з глибоко-морських риб, що мала критичну жилку та жовчевий темперамент.

Дехто з Глибокоморських починав бавитися цілою цею справою. Мила дактильоптерус розказувала все щось нового.

— Повітря, небо, сонце — дуже інтересно! Далі нехай видумує! — Так думали вони та позакурювали люльки.

— Як настане ніч, діється чарівна зміна, — розказувала далі рибка з вищого світа. — Сонце зникає помалу, поринає з другої сторони, на краю моря, а глибину, а тоді являється нова світлана куля, що розсіває по морі нове, срібне світло, Це місяць! А довкола місяця, як далеко глянеш оком, блискотять і мерехтять несчисленим світла, більші менші, барвисті і білі! Це зорі.

Збори Глибокоморських розвеселилися настільки, що кликали „славно!" Але це була іронія.

— Місяць, зорі — чудово! Нічого й казати! Але що стається, любий друже, як що ми не віримо цій історії? Як ти нам докажеш її? — запитав один учений з поміж Глибокоморських, якого спеціальністю була льогіка.

— Ви мусите дістатися на верх моря, а потім мусите піднятися ще понад морське зеркало, тоді будете могли бачити все: повітря, небо, сонце, місяць і зорі.

— Існують лише речі, котрі можна доказати! — сказав старий професор глибин моря, що був математичним геніем. — Чого мені хтонебудь не докаже в тій сфері, в якій я порушуюся, це для мене гумбуг! Кінець!

Громада зовсім розумних Глибокоморських кивала вдоволено головами на знак згоди.

— Врешті — додав молодий мешканець дна моря, якого уважали талантом, бо був сильно безличний, — ми вже приймали в себе багато гостей з тав. „вищого світа", і врешті читали дещо — але таких мітів, як оце ти пускаєш нам, вельмишановний приятелю, нам ще ніхто не підсував.

— Я можу лише сказати, відповіла літаюча рибка, — що я не фантазую, а подаю факти! Прямуйте з ваших глибин вгору, в ясніші сфери, то будете мати уяву про те, про що я вам розказую! Ви будете могти бачити, що повітря і небо, сонце, місяць і зорі видно в зеркалі води — і ви будете

поотилежне: що його син мав намір вивести на менше спітно підкупність анархістів і прикинувшись, звернувся до них з пропозицією, що виконає атентат. Цим кроком, на думку Леона Доде, його син хотів наположити діточу провину перед ним, своїм батьком, розтративши надто багато гроша і дякуючись призватися просто до вини. Таким „незвичайним" вчинком гадав себе реабілітувати. Револьверу при собі не мав, а одержав його щойно від анархіста, кнігаря Флютера, який у дійсности був провокатором і мав негайно повідомити поліцію про намір молодого Доде. Коли поліція ввійшла до книгарні, хлопець заляканий добув револьвер і хотів застрілити себе, чи навіть зробив це один з членів поліції, який бачив перед собою анархіста... — у всякому разі Леон Доде вважає здочинцями поліцаїв до спілки з анархістами.

Для переведення доказу правди, він вніс скаргу на шофера Бажо, як співвинуватця в злочині: як такого, що хотів нишком заховати труна його сина. Пічас розправи Доде назвав просто на полі пав Кольондро як на вбивника. У суді виявилось, що політична поліція вела тенденційно слідство і некорисні для неї протоколи затаїла. Сенсацією були зізнання комуніста Дюжарден, який пояснив, що один з його товаришів Фор, одночасно „шпик", робив йому очевисні пропозиції і виявив таїну, що якби Леон Доде хотів сипнути грішми, то комуністи розсекнли би йому всю правду про смерть сина. За таку недискретність Форові прислали комуністи дві револьверові кулі як загрозу. Поліція силкувалась доказати, що злочину доконали соціялісти. Значні лікарі заявили, що самогубство молодого Доде виключене. За те поліція приголомшила двох свідків на показ, що Филип Доте підлеглий звязки з анархістами.

Процес не голосна тайни смерти, а тільки скомпромітував: поліцію, анархістів і самого Л. Доде. Провідникові монархістів не вдалось показати, що його теорія про смерть сина є правдива. Шофер Бажо, який вніс проти нього скаргу, вийшов чистим. Доде не мав змоги доказати поліції всього, що хотів. Суд присяжних засудив Доде на 1500 франків грошевої кари і пять місяців вязниці за образу поліції у своїм органі, а крім цього шофер Бажо має одержати від нього 25. 00 фр. відшкодування. По проголошенім засуді перед судом ішла бійка між монархістами і поліцією. Доде згодом сам відкрив і заявив, що процес ще не закінчений, а починається для розяснення всієї правди. За те інші особи, звинувачені засудом Доде, ображені його закидами співучасти у злочині, також внесуть скаргу проти нього. Парнж матиме ще продовження трагікомедії.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·73·50 6·74, канад. дол. 5·30 — 6·35, чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00, нові 0·02·75 — 0·03·00, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фр. швайц. 1·25—1·30, англ. фунти 30·60 — 31·30.

Золота. 20 кор. 27·40 — 27·80, 20 франк. 25·00—25·20; 20 марк. 30·00—30·60; 10 руб. 34·80—35·00.

Срібло. Австр. кор. 0·56·00—0·56·80, 5 зв. кор. 2·90—3·00, фльорени 1·45—1·50, рубл. 2·20 — 2·40, рубель дрібним сріблом 1·20 —1·30.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Марш. Ратай творить уряд.

Після наради в Бельведері мін. Скшиньскі окончено зрікся місії творення уряду, а през. Войцеховскі поручив її Ратаєві. Мін. Скшиньскі після наради з Ратаєм повідомив клюб справозлавців про неуспіх своєї місії, але висловив надію, шо дводенні наради, на яких вже прийшло до деякого порозуміння, не пійдуть на марно і що ще в ночі утвориться коал. уряд з парл. премієром на чолі.

Марш. Ратай просив президента, щоби дав йому право відповіди до завтра, цебто 19. XI.

Розділ мандатів у чехосл. парламенті.

На основі першої скрутинії розділено 193 мандати до чехослов. палати, а 10 зарезервовано до дальшої скрутинії. Досі вибрані: 33 чеські аграрії, 28 комуністів, 23 чеські католики, 19 словацьких католиків, 18 соц.-дем. чеських, 17 чеських нар. соціялістів, 5 нар. демократів, 3 дрібні ремісники, 18 німецьких зем. власників, 11 нім. соц. дем., 3 нім. соц. народовці, 3 з мадярської христ.-суспільної партії, 1 Українець і 1 Поляк.

Лютер жадає повновластей.

На засіданні нім. уряду під проводом Гінденбурга, рішили жадати від парлям. повновластей до підписання в Льондоні договорів заключених у Льокарно й до вступлення Німеччини до Союза Народів. Оголосять тую ухвалу мабуть у четвер. На думку правників вистарчить для тих справ звичайна парламентарна більшість.

Небезпека держ. перевороту в Німеччині.

Нім. нац. „Союз батьківщини" приготовляє спротив проти локарн. пакту при помочі держ. перевороту. На засіданні нац. союзів рішили домагатися на основі 48 § конституції оголошення диктатури в Нім. і розвязання парламенту.

Степ. Радіч мін. просвіти.

Сенсацію в Білгороді викликало іменування міністром просвіти провідника хорватської селянської партії Степана Радіча. Радіч прибув до Білгороду й там прийняв його король на авдієнції. Іменований він на місце мін. Вукотіча.

Бойкот Муссоліні в Англії.

„Уестминстер Газет" повідомляє, що провідники британських робітників оголосили намір бойкоту Мусоліні, коли в найблизших днях прибуде до Льондону. Робітничі члени парляменту не візьмуть участи в ніякому торжестві, уладженому в честь Мусоліні. Можливо, що й инші прилучаться до тої демонстрації робітничої партії. Член парляменту Емон, котрий у робітничому уряді був першим льордом адміралїції, заявив, що муситься прилюдно запротестувати проти подорожі Мусоліні до Англії з огляду на його вороже становище супроти демократії. Секретар союза залізничих машиністів заявив, що не є виключене, що залізничники відкажуть прислугу поїзду, в котрім буде Мусоліні.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за два великі місця у статті „З польських містерій".

— **Поголоски про диктатуру в Польщі.** Варшавські „Нові вісти Людове" повідомляють, що ген. Сіковскі війшов у порозуміння з польськими монархістами. Вони нібито запропонували йому, щоби обсадив військо своїми людьми й монархістами і зробив переворот, оголошуючи себе диктатором до часу, поки не передасть влади в руки польського короля. Скільки в тій вістці правди, не знати.

— **Памфлетист у твердині.** Відомий польський публіцист А. Новачиньскі відсидує два тижні твердині, як кару за незаконний поєдинок з полковником Дзюнковским. Він черпає свої враження з цього манастирського житла, який йому дуже до вподоби. Має чистеньку кімнатку, тоя годину денного проходу, двічі в тиждень відвідини жінки та дочки, двічі в тиждень купіль, право користувати власним бійком та вбранням, щоденно фризієра (товариша долі) і товсту книжку товариство на проході бувшого кандидата на письменника гр. Рунікера, засудженого у свій час за вбивство. По такій твердині Новачиньскі не втратить охоти ні до памфлетів, ні до поєдинку.

— **Нова львівська банда.** Поліція попала на слід трьох бандитів, які мають на своїй совісті кілька грабіжей: Вол. Олещука, Ігнатія Маєвского і Мельхіяна Кохана. Два перші відрекомендувалися від усього, за те Маєвский з великим супокоєм зізнає про спільні подвиги, тому, що недавно втік з вязниці і реально глядить на стіну перспективу свого довголітнього засуду. Терном діяльности бандитів був стрийський парк і околиця. Мали вони штучні бороди та вуси, які купили у театрального фризієра. Ночували часто у будинку II-го поверху техніків на Кадетській горі. Там ограбили робітників, найшовши при них... 4 золоті. На Стрийській вулиці, від воротами „Східних Товарів" ограбили якусь подорожу пару. Потім зробили напад на один ресторан на Сигнівці, де захопили 100 зол. і пляшку горілки. Арештовано їх на Байках, у хаті Маєвского. Судитиме їх не дорозовий суд, а звичайний.

— **Ucrainica.** У французькім журналі „Revue Internationale" в чч. з 31. липня, 1. і 30 вересня є такі статті п-ра М. Лозинського: Відповідь п. Туґутові про поневолені народи в Польщі, польонізація українських шкіл у Польщі і поклик до делегатів VI-го збору Ліґи Націй.

— **Сіль для худоби.** На домагання Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові, станиславівське воєвідство привізло 200 тон солі для худоби по пільгових цінах 23 зол. за тону (10 сотнарів метричних) льоко салїна (Величка або Бохня) з доличенням 1 зол. за наборний лист, 3 зол. за вилоєвіння вагону тектурою і Коштів транспорту до станції вивантажування, для свіжучих инших повітових повітів — станиславівського воєвідства: Калуш (Повітовий Союз Кооператив), Перегінськ (філія Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар"), Стрий (Повітовий Союз Кооператив), Рогатин (Повітовий Союз Кооператив), Станиславів (Повітовий Союз Кооператив), Коломия („Народна Торговля"), Тустановий Союз Кооператив), Коломия („Народна Торговля"), Тустановий Союз Кооператив), Коломия („Народна Торговля"), Тустанов

Поділячий запевід.) Протягом двох останніх літ іде піднова освітнього і господарського життя в миколаївському судовому повіті. Це як відомо, частина жидачівського політичного повіту, сильного колись москвофільського гнізда. Правда, вже перед війною українська національна думка і свідомість здобула собі тут право горожанства. Вже тоді почалися були організації читалень „Просвіт", „Сільського Господаря", кооператив „Сила", „Соколів" і т. ин., але усе це перервала війна. Із богатьох сіл, як: Демня, Довгополе і инші намагнетизувати тоді наші селяне до Росії. Те що пережили опісля там, включно до встановлення більшовицького режиму (богато вернуло останніми літами), відкрило їм очі. Сьогодні усе молоде покоління свідомо українське. Але ще й досі москвофільство не зліквідоване і проявляється в повому одягу створеною групою „Волі Народа". Нема що й дивуватися цьому, як зважимо, що пей куточок Галичини уявляє собою ще й досі сильний поміщицький загумінок. Тут фундація гр. Скарбка із близько 80.000 морґами лісу і ріллі, тут посілости гр. Дзєдушицького в Розвалі і околиці, тут такі поміщики, як покочасний Кнєзьольський-Поляньский в Рудниках, Стефанус в Черниці і т. п. Суспільно-господарський визиск нашого селянина і робітника вражаючий. Рільного робітника платять так мізерно, що не вистає на мінімум існування, (пересічно 80 сот. денно в літі), а селяне, які хотять купити те сено в панських лісах, мусять відробляти — як це діється в селах заряджуваних заходом в Дроговижі—справжню тяганину, бо мусять майже за дармо возити дрова до складу і оплачується в різних формах управителям фундаційного майна. Те саме з наймом хаші та сіножатей від фундації.

Поміщики поставались про обсаду парохій Миколаївщини самими креатурами давного, москвофільського типу. Дають вони приклад, як виглядає пастир, який живе в святому переконанні, що церков, парохіяне і усе, що йому підлягає в парохії, на те тільки й існує, щоби служили для користи і більшої слави їх величностей. Згадати лише оо. Фільваркова з Демні, Сенишина з Розвадова, Юркевича з Роздолу, а з молодших ославленого Сенишина з Інова, Калинюка з Пісочної та відомого Яворського з Рудник. Селянство, в більшости релігійне темне, прив'язане до ярма, і молоде покоління має перед собою важку задачу: переломити старе лихо і створити нове життя. Завдання це тим тяжче, що ні звідки ждати помочі. Решта свідомого українського учительства, яка остала з переднаосінних часів після переселення багатьох на захід, не може входити в рахубу при веденні якоюнебудь організованої праці, а світської інтеліґенції, яка хотілаб і вміла вести це діло, майже нема. Кілька одиниць, що осіли на селі, розгубилися в злиднях щоденного життя, шукаючи кавалка хліба. Таким способом в Миколаївщині усяка освітня і господарська організована праця мусить йти передусім силами свідомої частини селянства і міщан, при слабій допомозі маленької групки інтеліґентів.

Протягом весни й літа цього року відбулася люстрація читалень „Просвіт", переведена делегатом філії з Жидачева. Виявилося, що з досі існуючих читалень „Просвіт" розвиваються досить добре читальні в Роздолі, Розвадові, Демні, Дроговижі, Вовчинці. Слабше, хоч як жалко це констатувати, розвивається читальня „Просвіти" в Надітичах, після того як усунулися від активної участи, наслідком непорозуміть місцеві два інтеліґенти пп. М. П. і А. М. Це одна із найсвідомійших громад судового повіту і при доброй волі громадян можна би там зробити дуже багато. Відносно слабо іде праця читальні „Просвіти" в Миколаєві, мимо взірцевого змагання її голови п. дир. М. К. Причиною цього недостача координації змагань міщан і місцевої світської та духовної інтеліґенції, а кому того приписання будови дому читальні, розпочатої з кінцем 1924 р. наслідком незатвердження спершу церковними, а опісля адміністраційними властями акту щодо передачі куска церковної парцелі під будову дому. Окрім кількох драматичних вистав і приватніх сходин читальня не проявляє більшої діяльности із шкодою численної людности того українського містечка.

Після кількалітньої перерви, по розпаданні давніх, повстали нові читальні „Просвіти" в Пісочній і Чорниці. В Черниці о. Калинюк вставався свого часу дуже хитрим способом, що майно давної читальні „Просвіти" ще перед її розвязанням урядом, не здано місцевій церкві без відповідного забезпечення читальні. Поняття справа того майна нерішена, а в руках Головного Виділу Товариства лежить його відписання, ефективно судовою дорогою. Врешті подано до затвердження статути читалень „Просвіти" в Рудниках і Малехові, а незабаром прийде на чергу і решта сіл.*) Таким способом

* В деяких селах, як Верин — мимо підписання статуту і прихильности до освітньої праці місцевого пароха, широго Українця о. І. М., годі побороти упередження москвофільствуючих селян.

стане актуальною справа утворення філії „Просвіти" в Миколаєві, по відділенні її від філії в Жидачеві. Діло не правильно стоїться старанням головно селян і міщан, при помочі тих вичисленних інтеліґентів, що виявляють уміння й охоту помогти рідному ділу.

Москвофіли закапелюють комплементівні читальні, усе село москвофільство старається скрито укрити, як в Прогонижі, Пісочній, Черниці і т. п. Перед загалом орієнтується не рідко: священникомість філії дають тим читальням імена святих: Анатоль, Володимира і т. п., навіть фірму „Міслоада" і тим способом під полонею церкви організують сільську реакцію, яка складатиметься із елементу старостинського, прихильного ворогам і клерикально-москвофільського, скупченого біля престола „батющок".

Найкраще поставлене освітнє діло в читальні містечка Розвід, а то силами самих міщан. Читальня, якої головою п. М. К., закупила дуже гарну рільність за складки свідомого міщанства, уладила гарні театральну салю, сад і т. п. Дня 2. серпня п. р. відбулося при участи голови Тов. „Просвіта" проф. М. Галущинського, дпр. С. Фединяка, делегата філії з Жидачева, делегатів читалень з повіту і багатьох гостей врочисте посвячення нового дому. Є змагання будувати власні доми і по селах як Демня, Розвалля і ин.

Відновлю кооперативних організацій розпочав знов таки Розділ Заг. Збором кооперативи „Згода" весною 1924 р. Існують заложені, або відновлені в минулому і біжучому році сложівні кооперативи: в Миколаєві, Верині, Демні, крім того молочарські в Розвалові, Верині, Надітичах. В Рудниках існує вже здавна під патронатом Виділу Самоврядування. Перші розвиваються досить слабо. Є велика потреба споживчих кооператив по селах, але кооперативне діло вимагає більш усього великого освідомлення і агітації. Миколаївська кооператива, яка має дуже солідний провід, повинна дати ініціятиву в тій справі і придбати фахову силу, яка не лише помогла би до повою місцевої кооперативи, але й до заснування кооператив по селах, де є пригожі умови для їх розвою, а в дальшім наслідку до створення в Миколаєві повітового союза. Зваживши, що повіт перед війною був увесь засіяний жидівськими банками, та що створившення „Власна Поміч" в Миколаєві була одиноким солідним, опертим на кооперативній підставі джерелом кредиту для селян, оказується тепер — як одна з перших — потреба заснування кооперативи кредитової, чи то самостійної, чи у формі відділу при існуючій кооперативі „Своя Поміч" у Миколаєві. До цього й змагає її теперішня управа під проводом п. д-ра М. Ч.

Політичне положення в повіті зовсім замерло. В останньому часі дуже живо зацікавилися тутешнім селянством полонофіли (Związek), а навіть й П. П. С. (Bloc в Пісочній, Рудниках, Розвадові). Інші ще здання мають тут свої зязки. Це небезпечна для українських політичних партій! Вони повинні зацікавитися повітом і організувати його.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять девятий день розправи.

Перед розправою заявив провідник трибуналу, що віденська поліція прислала письмо з 14. XI. в якому повідомляє, що до неї зголосилося двох свідків, які знають, що віденські українські кола натякали на те, що в серпні 1924 р. у Львові буде виконаний атентат на президента Польщі. Призвищ тих свідків провідник розправи не подав.

Свідок Михайло Лесняк, банковий урядник, а тепер жовнір 19 п. п. стояв в часі атентату на платформі трамвайового возу, який затримано напроти крамниці Стеїнського. Звідтам бачив, що з другого ряду людей, які стояли на дорозі від вул. Коперника, кинув хтось бомбу. Ні особи ні піднесеної руки свідок не бачив, бо рівночасно підносилося багато рук для привітання президента. За те бачив він лет бомби зараз понад головами людей і тому, виключає, що би вона впала згори. По кількох перших секундах публіка була незорієнтована. Щойно пізніше, коли хтось крикнув „бомба" — почало все тікати. Свідок вискочив з трамваю і наближаючися до хідника, побачив якусь паню, яка живо гестикулювала та заявляла, що виконавець замаху втік до брами ч. 1. На проході тої брами побачив свідок мущину в окулярах зі семітськими рисами. Тоді то та пані сказала до пана, що її успокоював, такі слова: „Так, то той пан" і при цьому вказала пальцем на стоячого в брамі добродія в окулярах. Він зійшов у той момент з порога і почав йти. Тоді його окружило кілька мущин, а він сказав: „я є урядником" і зробив рукою рух до спідньої кишені сурдута, як би хотів легітимуватися. Свідок відійшов від того гуртка під враженням, що відносно особи виконавця зайшла помилка, та що по відеґітимуванню того мущину випустять.

На запит оборони, чи Пастернаківна сказала: „здається, що не той" — свідок відповідає, що того не чув. Дані чи самі голоси що те, що замах виконало двох людей і що брама дому ч. 1. є певністю, отже виконавці могли утекти.

Свідок капітан Рафал Ужек долєскі був свідком, як Пастернаківна вказувала на Штайґера сказала: „Той пан, я бачила". На ті слова обвинувачений злобно реагував, як би дивуючися, що його про щось таке посуджують.

Свід. Карол Новак, приватний урядник залізниці не хотів готово перед початком зрезигнувати двох мущин на хіднику при вул. Коперника, що видалися йому підозрілими. Один з них був низенький, сильно збудований 24—25-літній в гуральому одязі, заквашеного кольору. Він держав у руці зачинений пакунок форми сірка. Другий був вищий і молодший у темному вбранню. Перший сказав до другого таке: „Перейдемо на другу сторону бо готов хто подумати, що ця бомба". Свідка ці слова дуже вразили. І дійсно обі ті мущини перейшли на другу сторону до Пасажу Міколяша. Кілька мінут потім бачив він тих самих мущин як вертали другою брамою, але вже без пакунку. Поліції не видно було. За кілька хвилин хотіли перейти на противлежну сторону вул. Коперника полиціянт Пасажу Міколяша, але поліцай вже не хотів їх перепустити. В часі шамотання хочі виявилося поліцаві а один з них (вищий) сказав: „Прошу мене пустити, бо я мушу йти до праці". Перейшовши той мущина став серед тої людей, що стояли на дорозі. Свідок бачив потім з відділення бет бомбу і з напряму її лету думав, що вона могла впасти з того місця, де стояв описаний мущина. Це зробило в ньому думку про те, що бомбу міг кинути один з тих двох мущин, якими він інтересувався.

Потім відчитав провідник трибуналу письмо посвідства відносно справ, яких висвітлення вимагала оборона. Отже дня 3. вересня м. р. отримав митрополит Шептицький листа з підписом української військової організації. В ньому організація мала забороняти митрополитові приймати президента в церкві св. Юра. Листа відіслала капітула до поліції, де він і загинув. Опісля в листі мала бути описана історія і мета таємної організації, а також висловлена опінія що атентат виконали правдоподібно члени тої організації.

Д-р Ляндав стверджує, що на поліції хтось мусів того листа захопатч. І тому домагається, щоби його доставчити до актів теперішньої розправи. Коли виявиться, що печатка на тому листі ідентична з печаткою на листах, адресованих до редакції „Хвилі", то стане ясним, що всі ті листи походять від одної організації.

З достарчених поліцією фотографій виходить, що комуніст Харків є дуже подібний до Штайґера і носить подібні до Штайґерових окуляри в темній оправі.

Далі вносить д-р Ляндав покликати на свідка урядника польського посольства в Празі Фондрика, який має стверднти при помочі свого конфідента Зиґмунта Рота, що Штайґер був комуністом і належав до групи „михайлівців". Ці поголоски, отсені на фантазії, треба раз зліквідувати. Належить також стверднти на основі зізнань Цехновського, що Пяшчишин не міг виказати свого „алібі" в день "Тентату.

Свідок Франц. Мішалек попав, що безпосередно по замаху побачив на Гетманських валах знайомого з бачення мущину, старшого віку. Він сказав свідкові, що бачив того, який кинув бомбу. Він бачив, як потім виконавець разом зі своїм товаришем відійшов спокійно в напрямі вул. Кілінського. Тимчасом поліція арештувала кого иншого. Свідок намовляв знайомого, щоби зложив ті зізнання на поліції, але він не зробив цього, хоч і обіцяв. Про те говорив свідок свого часу прив. агентові Дверніцкому.

Сп. Адольф Федерер був на бальовні кавярні Де ля Пе. Бачив двох підозрілих, що сховалися в брамі дому ч. 1.

Свідок Орлінкі потвердив зізнання своєї жінки.

* * *

Лист до Редакції.

Сьогодня одержали ми таке письмо:

Хвальна Редакціе!

Прошу не відмовити мені помістити у Вашій шановній часописі слідуючої моєї заяви:

Зовсім випадково попали мені в руки деякі жидівсько-польські часописи, в яких, серед цілого ряду в'домостей в звязку з відбуваючимся тепер процесом Штайґера, вичитав я — на моє велике здивування — всякого рода „сензаційні" реверляції також і про мою особу.

Стверджую тому, що згадані відомости, о скільки вони зачіпають мою особу — поминаючи їх у великій мірі провокаційний характер — являються неправдивими.

Прошу прийняти вислови моєї глибокої пошани!

Дня 13. XI. 1925.

Евген Коновалець.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр під дир. И. Стадника.

Вівторок. Сала Касина.
Пятниця 20.XI. „Співець свого горя".
Субота 21.XI. „Снежна чардаша".
Неділя 22.XI. „Анонімка".

Тернопіль. Сала „Міщанського Братства".

Понеділок 23.XI. „Граф Люксембурґ".
Вівторок 24.XI. „Лісова пісня".
Від середи 25.XI. театр перенесеть до Збаража. 813 2—4

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітковича:

Жидачів. Сала „Сокола".
21.XI. „Вихрест".
22.XI. „Мануся Богуславка".
23.XI. „Майська ніч". 562 2—?

Український міщанський хор Д. Котка.

У Львові 20.XI. год. 6. вечора.
У Львові 21.XI. Довгополівське свято.

Адміністрація Хору повідомляє, що з пересілані за Зачів, Хор дасть у Львові в салі „Народнього Дому" у пятницю 20.XI. в годині 6. вечора великий популярний концерт з церковними співами Дм. Бортнянського.

Ціни на цей концерт знижені о 50 пр. Білєти продає Народня Торговля.
768 11—? Адміністрація.

Звичайна Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу" відбудеться у пятницю, дня 20. листопада в год. 6-ій вечером в дяк. лок. Комітету (Ринок ч. 10, І. пов.). На черговім порядку денні справи. — *Д-р Д. Левицький, В. Целевич.*

Ви. Ілля і Надія з Сімковичів Фенношини зі Станіславова зложили з нагоди вінчання кауту 30 зол. на фонд українських інвалідів. 818 1—1

Від авт.-техн. Т-ва „Праця" у Львові. Отсим повідомляється П. Т. Членів того Т-ва, що коли до дня 31. грудня н. р. не вплатять заді як вкладок, перестануть бути членами. Вкладки приймається в понеділки і середи від год. 6—8 вечером в домівці Т-ва „Праця", Львів, Ринок 10, II. пов. — РАДА Т-ва. 820

Дрібні оголошення.

КОНЦІПІЄНТ, здібний до самостійного ведення канцелярії, з повітовою і трибунальською практикою, з адвокатським іспитом глядає посади. Зголошення на адресу о. Літинський в Телячім почта Підгайці. 819 1—2

ВДОВА у середнім віці, симпатична, пошукує посади до ключення, господиня, знає бідне до хорого або до дітей. Має свідоцтва. Зголошення на вул. Здоровля ч. 7. III. пов. Львів. 816 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛАС
Львів Потоцького 4. II. пов.
775 **ординує від 3—5.** 4—5

Кооператива технічарських виробів ручних і машинових
„АЛЬФА"
пов вул. Коперницького ч. 8.
приймає всілякі замовлення і перелібки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 2—15

Загальні Збори Видавничої Спілки „ДІЛО", кооперативи з обмеженою порукою у Львові, відбудуться дня 30 листопада 1925 в год. 5. пополудни в льокалі власнім, Ринок ч. 10, II. поверх. з отсим порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з послідних Зборів. 2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради за діловий рік 1924/25. 3) Затвердження білянсу за рік 1924/25 та розділ чистого зиску. 3) Зміна статуту §§. 12, 15, 22, 26, 33, 36, 42, 48. 5) Внески і запити членів. — Звіт, річне Замкнення і білянс виложені в льокалі кооперативи на два тижні перед реченим Зборів. На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів, відбудуться того самого дня, о годину пізнійше, в тім самім льокалі і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які будуть управнені важно рішати без огляду на число присутних членів. Львів, 10. листопада 1925. — *Надзірна Рада.*

Кооператива „Українська Книгарня" в Чортківі взиває своїх членів по думці § 14. зміненого ухвалою Загальних Зборів з 21. червня 1924. статуту доповнити свої уділи до висоти 10 зол. найдальше до дня 31. грудня 1925., бо инакше перестануть бути членами цеї Кооперативи. 817 1—1

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 262 (10.645). Львів, субота 21 листопада 1925. Почтова оплата готівкою. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Від Версаю до Льокарно.

І. Статті пакту Ліґи.

Від дня 28. червня 1919 р., себто дня підписання Версайського мира найважнійшою подією в міжнародніх відносинах є — заключення дня 16. жовтня 1925 р. договору в Льокарно — розуміється під умовою, що буде він, як ще і застережено, дня 1. грудня ц. р. ратифікований усіма дотичними державами.

Ріжні етапи вели до нього, а саме конференція в Спа в р. 1920, відтак договір, який хотів у свій час заключити Льойд Джордж в р. 1922 у Кан, а який був причиною конфлікту між Поанкаре і Бріяном, та місія Бріяна, опісля т. зв. протокол Женевський з листопада 1924, на який згодилися тодішний англійський соціялістичний уряд Мек Дональда, та згодом його відкинув (прийшовши в міжчасі до влади) консервативний уряд Болдвіна, в кінці проект Американця Доза (Dawes), щодо німецьких репарацій, прийнятий державами Антанти та Німеччиною, головно завдяки заходам Мек Дональда.

Щоби зрозуміти вагу цього договору, чи як його звуть Льокарнського пакту, треба пригадати деякі постанови Версайського миру, а саме ціеї його частини, якою засновано Лігу Націй і яка зветься пактом Ліги Націй. Бо самого Версайського мира Льокарнський пакт ані не зміняє, ані навіть не дотикає безпосередно, а може мати хіба тільки посередні наслідки щодо деяких його постанов. За те має велике безпосередне та й посередне значіння для Ліги Націй.

Зайвим буде пригадувати ближше загальні принціпи та ціли, для яких, згідно з намірами творця Вільсона, основувано Лігу Націй. Вони висказані коротко в перших словах пакту Ліги, а саме „розвиток взаємного співділання народів та запевнення їм мира та безпеки". Для досягнення цієї ціли прийнято слідуючі постанови, які подаємо в порядку дотичних статтей пакту Ліги:

Стаття 8. щодо обмеження збройних сил усіх держав, за яке має старатись Рада Ліги Націй.

Стаття 10. взаємна запорука членів Ліги щодо ненарушности їх територій та політичної незалежности.

Стаття 11. яка поручає Раді Ліги ужити всяких запобігаючих засобів у разі якої небудь небезпеки війни.

Стаття 12. та 15. зобовязує членів Ліги, що всякий спір між собою, який міг би викликати війну, вони піддадуть під осуд мирового суду або Ради Ліги, та що, якнебудь він випав би, не розпічнуть в ніякім разі воєнних заходів перед трома місяцями по його виданню. Колиж би цей осуд видала Рада Ліги — на підставі однодушного вирішення, тоді члени Ліги обовязані на випадок війни, не виступати проти цієї сторони, яка підчинилась, чи готова була підчинитись осудові. До однодушного вирішення не мають вчислятись голоси тих членів Ради, які самі інтересовані в дотичнім спорі.

Стаття 13. зобовязує членів Ліги, що також всі инші спори, які не дадуться полагодити дипльоматичним шляхом, піддадуть під мировий осуд (arbitrage) та що проти цеї сторони, яка піддасться такому осудові, ніякий з членів Ліги не виступить з війною.

Стаття 14. установляє постійний міжнародній судовий трибунал.

Стаття 16. установляє так звані санкції, себто загрози на випадок недодержання постанов стат. 12, 13, 15, а саме санкції економічні, як зірвання усяких торговельних та фінансових зносин, а евентуально і санкції воєнні, через доручення членам Ліги причинитись військовими частинами та фльотою до вимушення послуху для розпорядків Ліги, дозволивши на перемарш війська членів Ліги через територію другого члена — наскільки це військо вислане для виконання вище згаданих санкцій.

Стаття 17. Право завізвати через Раду Ліги також і держави, що не належать до неї, щоби такі спірні справи, з яких могла би вивязатись війна, піддали під мировий осуд згідно зі ст. 12 а то під загрозою санкцій ст. 16.

Стаття 18. обовязує зареєструвати та публично оголосити через секретаріят Ліги усякий міжнародній договір, заключений її членами під загрозою його неважности.

Стаття 19. Загальний збір Ліги може покликати вряди годи своїх членів до ревізії договорів, які неможливо приноровити (inapplicables) як також до ревізії міжнародніх відносин, яких дальше істнування могло би загрожувати світовому мирові. Отсе всі постанови пакту Ліги, які мали би припиняти війну.

Поминувши навіть те, що Америка, Німеччина і Росія не вступили до Ліги, що відразу ослабило її значіння, як також моральну та фактичну її силу, то самі ці постанови, хоч у деяких випадках і є засобом проти війни, в деяких її припізнюють, а через те саме і дуже часто зовсім обезсилюють, всеж таки не виключають її безумовно. Навіть коли згідно зі ст. 12 держави піддалися мировому осудові, то по 3 місяцях від його проголошення можуть розпочати війну, без ніякої загрози (санкції). Колиж осуд видала Рада Ліги однодушно (ст. 15) то має це тільки те дальше значіння, що ніхто з членів не може виступити проти цієї сторони, яка заявила свою згоду йому підчинитись; одначе і тоді нема дальшої санкції.

Отже головна недостача пакту Ліги лежить у тім, що не встановлено примусу піддатись мировому судові. Цьому мав зарадити згаданий уже женевський протокол. Мав він бути доповненням пакту Ліги, та постановляв у першій мірі, що всі держави, які приступають до нього, піддаються юрисдикції Постійного Міжнароднього Трибуналу встановленого відповідно до покликаної вище ст. 14 пакту Ліги — в усіх своїх спорах, які можна полагодити на підставі постанов міжнароднього права. Колиб одна сторона не схотіла піддатись цій юрисдикції, справа була би розсуджена в її неприсутности. Виданий осуд обовязує безумовно (отже не як кажуть постанови пакту, що спірні сторони по трьох місяцях можуть все таки розпочати війну). Хто не піддається осудові, підпадає під санкції з 16 ст. пакту, з тим додатком, що кожна держава, що підписала протокол, має причинитись до їх виконання в льояльний та ефективний спосіб, так, як тільки на це дає їй змогу її географічне положення та стан її озброєної сили.

Женевський протокол буа намірений як загальний світовий договір. Кожний напад, з якого-небудь боку наступив би, мусів би порушити всі держави, бо всі були би зобовязані піти з помічю нападеній державі. Тому кожна війна мусіла би стати світовою. Правда, що вже ст. 16 пакту Ліги передбачує примусове виконання (екзекуцію) вирішень Ліги. Але ця екзекуція стає обовязковою тільки тоді, коли член Ліги веде війну всупереч постановам пакту а крім цього її основа лежить у приноровленню економічних та фінансових, але не конче і військових, примусових засобів.

Д-р Я. Олесницький.

Сторінка з минувшини.

Українські леґіони по боці антанти та їх творець.

II.

У своїх свіжих спомчнах твердить п. Панейко, що тоді, як провідники галицько-української політики непохитно вірили в побіду осередніх держав і щиро держалися австрофільської, чи радше германофільської орієнтації, він один вказував на конечність реасекурації і готов був взятися за творення українських леґіонів проти осередніх держав на власне ризико.

На протязі трьох літ (від горлицької офензиви) зоставали у нього сумніви в силу осередніх держав, щоби під весну 1918 р. завершитися повною невіпою в їх побіду. В квітні 1918 р. скристалізувалися його думки настільки, що увійшов у Швайцарії в тіснійші звязки з представниками антантської пропаганди в справі творення українських леґіонів з полонених в Італії. Навіть для лайка, а не то такого освіченого політика, як п. Панейко, було ясно, що війна зближується до кінця. Отже коли зближується намір творити леґіони, то треба до здійснення такого плану приступати негайно, бож творення леґіонів та ще й з українських полонених в Італії, тих самих, що ставили найбільший опір Італійцям в Альпах, вимагало довшого часу. Тимчасом п. Панейко, думаючи відіграти ролю Бенеша чи Дмовского, замість просто зі Швайцарії їхати в Італію, мчиться до Львова. Що спонукує п. Пан. відкладати здійснення свого плану і мчатися до Львова? „Пайдократична кампанія д-ра Лозинського за дітваками-злочинцями з уряду Голубовича і проти єдило можливого в даних обставинах уряду Скоропадського" — відповідає п: Панейко. Мій Боже, коли навіть признати слушність п. Пан., то як можна класти на одну вагу такі нерівномірні вартости: українські леґіони і кампанію д-ра Лозинського! Таж з моментом виїзду п. Пан. до Італії, він переставав бути гол. редактором „Діла" і керування цим органом автоматично переходило до д-ра Лозинського, який хіба був би тримався своєї лінії, а не лінії п. Панейка. Значить, припинення кампанії проти уряду Скоропадського могло мати тільки хвилевий, епізодичний успіх. Чи варто було заплатити такого несутнього епізоду мчатися до Львова?

Д-р Лозинський вів кампанію проти Скоропадського. Поминаємо доцільність чи недоцільність цеї кампанії, але як гетьман Скоропадський міг тоді підходити під спільний знаменник політичної лінії п. Панейка? Гетьман Скоропадський, ставленик осередніх держав, головно Німців, був і досі є германофілом, а п. Пан. вже тоді в душі був переконаним антантофілом. Навпаки, серед кол Центр. Ради були антантофіли (як франкофіл Петлюра й ин.). Отже тут маємо до діла з якоюсь дуже складною загадкою: з одного боку політична рація наказувала п. Пан. негайно і назверх ненадійно перекидатися в табор Анганти, а з другого кампанія д-ра Лозинського примусила його кидати все й мчатися до Львова на порятунок германофілові Скоропадському.

І тут завязується перший вузол дивогладних ненормальних скоків п. Панейка. Весь час чуємо про невідклично конечність творити українські леґіони по боці Анганти і

Red. czas. „Dilo" Pr. 857/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 258 (10.641) z dnia 17. listopada 1925 r. pod tytułem: 1) „Na rozstajnij dorozi" między słowami: zbodu miż Polakamy i Ukraiciamy... a: słowami: jasna ricz, szczo pro. 2) W artykule pod tytułem: „Na chwyłach bezbołowia" od słów: Za premierstwa Grabskoho... aż do końca artykułu. 3) W odezwie pod tytułem: „Hromadiane" między słowami: a) złożyty z nahoły... a: słowami: lepiu na naszych, b) między słowami: snaroły żertw... a słowami: wijny? 4) W artykule pod tytułem: „Upadok Grabskoho" między słowami: pidczas premierstwa pana Władysława... a słowami: Torhowla naiadyłaś. 5) W notatce na stronie ... pod tytułem: „Wiece w Dołyni" między słowami: Szczoby dokinczyty kartynu... a słowami: besidnyk zajawiaje komisarzowi zamiona ad 1) 2) 3) 4) zbrodni § 63 a) u. k. ad 5) występku z § 302 u. k. uznał dokonaną w dniu 16. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasadzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 17. listopada 1925 r.

Hawel.

весь час п. Панейко робить все можливе, щоби не приступити до здійснення цієї своєї мрії, а опісля свого, в подробицях випрацьованого пляну.

Отже п. Пан. мчиться до Львова, щоби покласти край кампанії д-ра Лозинського і по дорозі вступає до Відня. Чого? — запитає читач. Щоби від голови Української Парляментарної Репрезентації п. д-ра Петрушевича одержати запевнення чесної людини, що в разі потреби й у відповідній хвилі він посвідчить про свою згоду на його план реасекурації та щоби одержати пару тисяч корон — з метою на початок запевнити собі особисту фінансову незалежність від Антанти. З цього нічого не виходить. Тоді п. Панейко думає удатися до пок. Василька, але здержується, а вкінці розкриває свої пляни п. д-рові К. Левицькому. Одначе й цей від них відмахується.

Приймаючи, що все те є правдою, знову стаємо перед загадками. Коли п. Пан. рішився на такий далекосяглий, революційний крок, що горі цином клав увесь воєнний світогляд галицьких Українців, то нащо йому було потрібне „благословення" наших політичних провідників. Хіба Цмовські, переходячи в антантський табор, йшов по благословення до пок. Біліньского чи проф. Яворского в НКН.? Теж саме й з п. Пан. Коли п.п. д-р Петрушевич, Василько й д-р К. Левицький були відомі як австро- чи германофіли і в тій концепції добачували тріюмф української справи, то чи вони були морально покликані „благословляти" п. Пан. на нову путь? А одночасно, чи таке тайне „благословення" було потрібне п. Панейкові? Безумовно — ні! Домагаючись підтвердження „реасекурації" у відповідній хвилі, п. Пан. годився навіть на публичне здезавуювання Укр. Парл. Репрезентацією своєї роботи по тім боці фронту. Коли навіть здезавування було самозрозуміле, то ще більше самозрозумілим, що й „благословення" було зайве. Правда, п. Панейко вимагав, щоби у відповідній хвилі засвідчено його пляни „реасекурації." Мій Боже, таж п. Панейко не дитина. Він же знав, що й без його прохання у відповідній хвилі наступить ратифікація його „реасесурації", скоро тільки його акція булаб повелася. Хіба нема в світі політика, який би не признався до якоїсь успішної акції, веденої навіть без його співучасти, як з другого боку нема політика, який рвався би брати на себе всю відповідальність за неуспішну акцію, хоч би був її одиноким керманичем.

Також питання „кілька тисяч корон" упадає при ближчім розгляді. Без сумніву, гроші важна річ, але в даному випадку не така важна, щоби перепинила виконання пляну. Таж п. Пан. був у Швайцарії, на дорогу зі Швайцарії до Італії не треба багато грошей. Зрештою, як хтось переходить всеціло в антантський табор, має такі знамениті звязки, віддається душею й тілом преважній справі, то яку тут ролю може грати „кілька тисяч корон"? Беручи на увагу розмір всієї справи та звязані з нею потреби і видатки, „пару тисяч корон" не могло творити основи фінансової незалежности п. Пан. навіть в часі переговорів про легіони. Тут потрібні були сотні тисяч, а то й мільони корон, а не „кілька тисяч". Зрештою, коли хтось, висловлюючись буденно, рішився йти на службу до Антанти, очевидно — маючи на меті принести користь своїй нації, то „кілька тисяч корон" не могло тут становити непоборної перепони. Отже тут стрічаємося знову з дивогляднями „перепонами", які в специфічнім світлі ставлять „творця" українських легіонів по боці Антанти.

Квітень 1918 р. був останнім річницем. І п. Пан. замість негайно ступити на намічений собою шлях організації легіонів, прогайнував найкращий час — тільки тому, що пп. д-р Евг. Петрушевич і д-р К. Левицький не могли чи не хотіли дати йому свого „благословення" і „кілька тисяч корон". Події розвивалися. Офензива Людендорфа заломилася, Австрія поносила невдачі, балканський фронт хитався, а п. Пан., не покидаючи свого пляну, на протязі сімох місяців (від квітня до кінця жовтня 1918) ганявся за грішми. І справді, він роздобув кілька тисяч (2,000 кор. і 6.000 гривень) і з кінцем жовтня 1918

Найбільший вибір бляватних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 33-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Мішкевича
філія в Стрию, площа Пілсудского.

постановив податися у Швайцарію, щоби розпочати заходи біля організації українського легіону по боці антанти, а проти центральних держав. Він вже й свої „безталанні валізи" зложив був у гардеробі львівського двірця, як опісля виявилося, на поталу Поляків.

Д-р Пан. весь час завзятчує й підкреслює, що українські легіони по боці антанти мали бути звернені проти центральних держав, щоби нам забезпечити місце при столі мирової конференції на рівні з Чехами й Поляками. Вони були його idée fixe. І справді, це була хіба сфіксована ідея, коли п. Пан. 1. листопада 1918 вибирався творити українські легіони проти осередніх держав. Чи в тім часі, коли вже заломилася мілітарна сила центральних держав; коли капітулювала Болгарія; розпалася від половини жовтня 1918 року Австрія; заломлювалася непобідна Німеччина, — чи в тім часі потрібні були антанті українські легіони? Очевидно, ні! Д-р Пан. був далекозорий; він вже від горлицької офензиви скептично дивився на корисний для осередніх держав вислід війни, але ще з кінцем жовтня 1918 р. думав творити українські легіони проти осередніх держав, хоч з початком жовтня вже й звичайні ляіки бачили неминучий упадок центральних держав.

До слабих місць і ще слабшої льогічної будови цього „уривка із споминів" п. Панейка приходить ще останнє, вже найслабше й вовсім неймовірне місце. З усього сказаного виходить ясно, що або п. Панейко легкодушно ставився до свого пляну творення українських легіонів по боці антанти, — або просто є це фантазії, сконструовані значно пізнійше, бо важко допустити, щоби людина, що все передумала і прийшла до означених імперативних висновків, могла свою думку довести до такого очевидного фіяска. Ясно й те, що „уривок із споминів" п. Панейка, переповнений злобою і напоєний жовчю, який має дискредитувати галицько-українських провідників, у першу чергу дискредитує його самого.

м. ч.

ПУРУС паста консервує взуття.

Радянська Україна.

Річниці українізації.

Центральна комісія по українізації в Харкові прийняла постанову про скликання наради з представників усіх установ і професіональних союзів для встановлення і установлення річниць українізації. Комісія намітила день 1. січня 1926 р. річницям, в якому усі вивіски, бланкети, фірмові папері і т. п. мусять бути перекладені на українську мову. На вивісках установ і підприємств загальносоюзного значіння можна буде вміщувати паралельно з українськими написами і написи російські. Вивіски на всіх українських державних установах мають бути виключно на українській мові на всій Україні а в Автономній Молдавській Республіці на молдавській мові. Всі написи на кінових фільмах і фільмові тексти мусять бути переложені на українську мову.

(„Правда" з 30. X.)

Дотеперішній перебіг українізації.

В попередній інформації про річниці українізації можна вичитати, що українізація проходить як найкраще. Та ось та сама московська „Правда" з 10 листопада друкує інформації свого кореспондента з Харкова про дотеперішний перебіг українізації. Він потішаючий вправді для „Правди" та не дуже сприяючий для самих успіхів українізації. Дослівно ця інформація звучить: Раднарком України вислухав реферату про хід українізації. Референт зазначив, що в центральних установах українізація йде слабо. І слабо проводять у життя. На всіх 15 народних комісаріятів (отже міністерств!) знає добре українську мову заледви 20,6 відсотків урядовців, слабо знаючих українську мову є 31 відс. а цілковито не знаючих урядової мови аж 48,4 відс. урядників. Курси української мови відвідує 63 відс. урядовців. Праця над українізацією діловодства Наркоматів дала на загал цілком незадоволяючі наслідки. Значно успішнійше проходить українізація по окружних установах а особливо в округах, в переважаючим селянським населенням.

Торговельні підприємства і господарські органи не зробили для українізації своїх апаратів майже нічого. Раднарком зобовязав народній комісаріят освіти прискорити видачу академічних українських технічно - термінольогічних словарів

Богдан Лепкий.

МІНІЯТУРИ.

Ars longa...

Берлінський музей старовини (Altes Museum) збогатився на днях новим надбанням світової ваги.

По широких сходах цієї монументальної будівлі входить до її просторого нутра богиня, покищо не вирішено ще остаточно імені, але така величня і достойна, що теперішній тутешній науковий і мистецький світ клонить покірно голову перед нею.

Це недавно куплена антична грецька статуя з мармору, мабуть богині Персефони з шестого століття перед Христом (коло року 600), значиться з тої доби грецького мистецтва, з котрої мало що збереглося, а рівної вартости нічого. Богиня надприродної величини, в повний ріст, стоїть випрямлена, з піднесеною головою і дивиться просто перед себе великими, широко відчиненими очима.

На устах дивна усмішка, так загадочно своєрідна, як на Леонарцовій Джоконді.

Шия довга, волосся в дрібні складки, (без т. з. грецького вузла), руки тільки по лікті відкриті, а ноги, навіть не по кістки, самі стопи в оригінальних сандалах.

На шиї одношнурковe ожерелля, з трьома семетрично розложеними дрібними прикрасами, ніби дармовісами, на лівій руці вужовий браслет, у правій гранатове яблуко, символ невмирущої молодости. На голові, на тій доволі високій причісці, що доволі далеко відбігає від т. з. грецьких фризур, ніби звичайна шапочка, невисока, з пологим, круглим дном. Це мабуть діядем, котрого різьбар не вспів ще викінчити. І якраз тому статуя на перший погляд робить враження каріятиди, частини якоїсь більшої композиції.

Шапка ця розмальована окрою. Сліди жовтуватої і червоної охри видно також на вбранню, котре вкриває мало-що не цілу стать богині.

Великий палець лівої руки встромлений за пазуху, (подібно як тримають його й тепер панове на численних новітних портретах), права рука, з гранатовим яблуком, свобідно спирається на бедрі.

Цілість, (незвичайно добра збережена й неушкоджена „зубом часу") визначається монументальною простотою, яка нагадує дещо асирійщину і так дуже відбігає від пізнійших грецьких різьб, багатих в рух, чаруючих красою тіла, привабливих своїм виразом пластичним.

Мимохіть пригадується инше надбання того самого „Altes Museum" у Берліні, а саме т. зв. „Сидяча богиня", яку закупили перед десяти роками, а якої дату народження кладуть на рік битви на полях Маратону. Таким чином „Altes Museum" має два світової вартости архитвори, з початку і кінця тієї великої доби грецького мистецтва, яка до нині дивує і чарує світ своєю непроминаючою красою.

Нову богиню купили за ціну мільона золотих марок. З того половину зложили приватні люде, а другу половину дало місто, край і держава і то в часах грошевої скрути і бунім то упадку цікавости до справжнього, високого мистецтва.

На тую тему можна би неодно сказати. Завважу тільки, що в кожнім майже берлінськім музею вражає нас багато, розмірно навіть дуже багато, нових надбань. Н. пр. у музею цісаря Фрідріха (батька Вільгельма II.) є цілий відділ т. з. „Neuerwerbungen", між ними незвичайно замітний краєвид Рембранда. Там також бачив я недавно приміщений жіночий портрет Ван Дайка, в повний ріст, на великому тлі, такої краси, сили виразу психольогічного, свіжости, а до того в такій рамі і так добре на окремій стіні завішений, що прямо очей не можна від нього відвернути...

Не забувають люде, що ars longa, vita brevis.

Андерсенова виставa.

В пятьдесяті роковини смерти знаменитого данського поета-казкаря Ганса Христіяна Андерсена ($^{2}/_{8}$ 1805 †$^{4}/_{8}$ 1875) весь культурний світ з пошаною і вдякою згадав того одинокого в своїм роді поета, котрий своїми казками-поемами став міжнародним, загально - людським поетом.

В світовій літературі небагато є творів, щоб були так загально відомі, як казки Андерсена і найдовша з них „Казка мойого життя".

Німці дивляться на Ганса Христіяна, як на свого власного поета і може ніде в світі, крім власної своєї вітчини, він не має такої симпатії і популярности, як у Німеччині. Тому й пошанували його в Берліні з нагоди 50-ліття його смерти так, як мабуть ніде. Дуже святочно, при участи представників німецької держави й данського посольства відчинено в державній бібліотеці (перше „королівська бібліотека", при „Unter den Linden") андерсенівську виставу.

У двох великих салях вібрано чимало предметів, котрі тісно вяжуться з життям і творчістю великого поета. В першій, на стінах портрети його і близьких до нього людей, малюнки місць, відомих із його життя, ілюстрації до його творів, характеристичні побутові образи з часів між 1805 і 1875 роком.

У великих габльотах здовж салі приміщено такі документи, як його метрику, свідоцтва шкільні, паспорти, листи, грамоти всяких відзначень, дарунки від нього і для нього і т. д.

Тут також виставлено силу видань його творів на рідних мовах

відповідальність за грамотне видання творів на українській мові лягає на друкарні. Центральній комісії по українізації доручено розробити план заходів для українізації приватних установ і підприємств. Управителям державних установ і підприємств дано право звільняти з посад ще перед 1. січня 1926 р. усіх тих урядовців, що настроєні ворожо до українізації. Народньому комісаріятові освіти доручено збільшити число словників і підручників на українській мові, які необхідні для курсів по українізації. Всі установи мають покінчити українізацію по день 1. січня 1926 р.

З вищого бачимо, що популярна українізація не дуже то посувається наперед. Офіціяльні дані стверджують, що зукраїнізовано весь низовий апарат. Не велика штука. Там і не було що українізувати, бо все вродилося зукраїнізованим. Та найяскравіше світло про темпо українізації кидають замальовані вище відносини в уряді України. Отже на всі комісаріяти уряду є заледви 20 і пів відсотків таких урядовців, що знають українську мову. Силою того факту все урядування уряду, що видає українізаційні декрети і постанови, ведеться по російськи. Українізований низовий апарат! — Добре! — Але як у такому випадку полагоджує зрусифікований центр чи „верх" усі ділові й урядові справи того низу, не знаючи урядової української мови низу? Це загадка, яку крие система „українізації".

По широкому світі.

Італійський уряд видав нові гострі розпорядки щодо кари всіх урядовців, які братимуть участь у страйках.

Фашисти знищивши недавно неприхильний їм денник „Популь", хотять силою перебрати в свої руки один з найстарших денників „Коррієре делля Сера", який не став їх партійним органом, ні явним прихильником.

У Марокку наслідником головного команданта французьких військ Петена має бути ген. Дегут.

На домагання Ради Амбасадорів німецький уряд звільнив ген. Секта з його становища головного команданта німецької армії.

Конґрес німецької партії „центра" вибрав до виконавчого комітету бувш. канцлера Вірта (який минулого року з партії виступив) і прийняв резолюцію, що стоїть на ґрунті оборони договорів у Льокарно.

СРСР., голосом „Ізвестій" заявляє, що стоїть далі на негативнім становищі супроти Ліги Націй.

Соціялістична французька партія святкувала 20 літні роковини її вединення та факт, що дійшла до 100.000 числа членів.

У Софії відкрили величезну міжнародню банду фальшівників грошей, яка приготовила 37 міл. лей, чудово підроблених.

Англійський посол у Німеччині льорд Д'Еберион покине своє становище.

По виборах у Чехословаччині.

Декільна цифр.

Переведені в неділю вибори до сойму й сенату в Чехословаччині є деякою несподіванкою. Побідоносно вийшли з них екстремні партії: комуністи й католики, за те велику невдачу потерпіли чеські й німецькі соц. демократи та чеські національдемократи (Крамаржівці). Стан посідання инших партій в порівнанні з виборами 1920 р. змінився незначно, тільки в німецькому таборі зійшли соц. демократи з першого місця на друге, віддаючи першенство союзові селян, що в подвійній силі увійде до обох законодатних палат у Празі. Вдвоє зросло також число німецьких христ. суспільників, як загалом в німецькому таборі видно сильне пересунення на право: буржуазні партії здобули тепер у трое стільки голосів, що соц.-демократи, хоч сили обох цих таборів були в 1920 р. майже рівні.

Про силу партій Чехословаччини при останніх виборах дають перегляд отсі цифри (в скобках подаємо дотичні цифри з 1920 р.): чсл. республиканці, слов. національна партія і слов. партія селян 971.389 (845.663), чсл. народня партія (катол.) 689.970 (699.728), слов. нар. партія (Глінки) 474.017 (в 1920 р. йшла разом з чеською нар. партією), чсл. соц.-дем. 631.113 (1.590.520), чсл. соціялісти (народні) 609.096 (500.821), чсл. партія ремісників і промисловців 287.889 (122.813), чеські нац.-дем, 284.233 (387 552), нім союз селян 566.911(241.747), нім. соц. дем. 411.774 (689.589), нім. христ.-сусп. 313.906 (156.751), нім. націонали й нім. нац. соціялісти 348.204 (328.735), мад. христ.-сусп. 116.720 (139.355), Жиди 99.520 (79.714), комуністи 931.389 (в 1920 р. йшли разом з соц.-дем.), Поляки 29.889 (в 1920 р. не брали ще участи).

Щож до виборів на українському Підкарпатті, то там, як і при попередніх, перемогли комуністи. Всіх голосів до парламенту віддано там 241.562, а що всіх посольських мандатів призначено для Підкарпаття 9, то виборче число є 27.173. При першій скрутинії вибрали одже двох послів комуністи (гол. 74.864), автономний земледільський союз (28.807, Куртяк), аграрна партія (34.761, Дм. Штефан Августин) і мадярська народня партія (28.527, д-р Корлат), християнська нар. партія (о. Волошин) зібрала деінде 7.497, соц.-демократична (Нечас, Остапчук) 18 523, нар.-соціялістична (Гагатко) 15.551, инші ще менше голосів. Чотири дальші мандати з Підкарпаття будуть обсаджені за кілька днів на основі істнуючої виборчої ординації (при другій і третій скрутинії). Рішатимуть останки голосів усіх партій не тільки із Закарпаття, але й з цілої республики.

Новий ґенералісімус.

Ворошилов — наслідник Фрунзе.

Новий Народній Комісар воєнних і морських справ СРСР. і голова Революційно-військової Ради Ворошилов — це вже третій з черги червоний ґенералісімус. Це становище найбільше впливове та найбільше відповідальне на більшевицьких вершинах і тому біля нього скупчується найбільше інтриг. Самозрозуміло, що таке, оповите інтригами та закулісовими, конспіративними затіями становище вимагає великої та небуденної индивідуальности, що змоглаби вдержати на належній висоті свій авторітет у армії та встоятися супроти усіх тих атаків та позакулісових інтриг, яких жертвою упав перший ґенералісімус Троцький. Та всеж Троцький держався на тому становищі довго. А ще й тепер має він у армії беззастережних прихильників. Фрунзе не пробув довго на тому становищі, хоч зійшов з нього не наслідком інтриг, але наслідком смерти. Та становище його було важке. Одначе і Троцький і Фрунзе були високо інтелігентними одиницями, належали до найяскравіших постатей серед комуністичних верхів, були індивідуальностями.

Їх наслідник Ворошилов — це теж визначна індивідуальність, а найкращим доказом цього факт, що вибився він на верхи з простого робітника. За те не дорівнує він своїм попередникам ні інтеліґенцією, ні бистротою орієнтації. Ворошилов родом з України. Родився він у селі Верхнє, Катеринославської губернії. Батько його був залізничим сторожем. До 13 року життя був зовсім неграмотним. Щойне опісля покінчив дволітню земську школу.

Від 1896 р. працював по фабриках, заводах і копальнях донецької кітловини. Вже на 18 рок життя був організатором страйків. До партії більшовиків вступив у 1903 р. За свою революційну роботу попав на Сибір і там зійшовся з инщими засланцями-революціонерами, що мали великий вплив на дальше формування його світогляду та на поширення його освіти. Там опанував він Маркса до тої міри, що був у силі цитувати з нього на память цілі уступи.

З кінцем 1918 р. Ворошилов був членом першого більшовицького уряду України, а в дні 1919 р. був комісаром внутрішних справ України. В тому році був назначений командантом червоних військ харківської округи. Він „ліквідував" отамана Григорієва. В томуж році стає літом командантом 14 армії і командантом внутрішнього українського фронту та членом політичного бюра Центрального Комітету КП(б)У.

Пізнійше назначують його членом Революційної Військової Ради СРСР. і командантом першої кінної армії. Він ліквідував кронштадське повстання, а в 1921 р. був командантом північно-кавказького фронту. Від 1924 р. був членом Революційної київської Ради і командантом московської військової округи. За заслуги на полі революційних здобутків одержав два ордери Червоного Прапору: золоту і боєву зброю.

При обсаді найвищого військового становища йшла завзята боротьба. Контр кандидатами Ворошилова були Уншліхт і Бубнов. Оба вони мали величезні заслуги перед революцією, в ніякому відношенні не менші від Ворошилова. Побідило те, що Ворошилов був робітником, а вони інтеліґентами. В цілій історії боротьби з Троцьким Ворошилов не грав ніякої ролі

світа, з ріжних часів і в ріжних стилях. Деякі, як ось французькі, англійські і німецькі,—це останнє слово друкарського мистецтва.

Видання здебільшого ілюстровані. Цікаво прослідити, як малярі й ілюстратори чужих, нерав далеких від Данії народів, н. пр. Японці, як вони розуміли і відчували Андерсена, та в який спосіб переносили поезію його слова на папір і полотно, при помочі олівця, крейди і фарб.

В другій салі уладжено два покої Андерсена, так як вони були в Копенгазі. Тут його шафи з книжками, в шкіряних, стилевих переплетах, стіл, при котрім він писав і приладдя до писання, канапи, крісла, на круглім столику навіть його блискучий циліндер і палиця, а під стіною чоботи і подорожні ящики, доволі принишені,—видно, що все таки їздив чимало.

За тими покоями довгий стіл, довкола яких двайцять крісел, а на столі нові видання творів Андерсена в німецькій мові. Хто оглянув виставу, приходить тут, щоб спочити й переглянути його твори.

Як кому подобається котре з видань може собі зараз купити, бо під другою стіною уладжена книгарня з самими книжками Андерсена по німецьки.

(Німці все вміють получити гарне з практичним).

На цілій тій виставі один тільки дуже незамітний слід, що великий данський поет відомий теж і на Україні, — це декілька його казок виданих (мабуть 1920) в Катеринославі, (а властиво чи не у Відні). Якже бідненько виглядає та одинока українська книжечка серед своїх багатих, гордих і розкішних посестер. Мабуть берлінська державна бібліотека тільки те одно видання Андерсенових казок на українській мові і мала, та ще й охрестила його „kleinrussischen Ausgabe", — про инші й не турбувалася.

А проте, не знаю, чи є другий народ у світі, до котрого Андерсенові казки підходили би так близько, як до нас. Ті тихі драми про бідних малих людей ніби й писані для нас. Одна „дівчинка з сірниками". Господи, чи мало їх на Україні, було і є, — розуміється не буквально беручи, а в ширшому розумінню. Гинемо, задивлені в сірникову феерію з візіями якогось иншого, кращого світа.

Та це вже переходить межі нинішньої новинки.

Я хотів сказати, що гарно побути годину серед тих предметів, з якими велика людина зростала, жила і — умирала. Гарно бачити, як поважно ставиться культурний світ до визначних творців світової культури і лекше робиться на душі, коли чуєш, що люде вміють не тільки своє любити, але й чуже шанувати, — якось надійнійше і веселійше

На жаль, чим дальше на схід, тим якось то сумнійше. Навіть дуже сумно.

Ще один автопортрет Шевченка.

Минулого року зголосився до мене у Ванзе Др... з Одеси. Приніс з собою не відомий досі автопортрет Шевченка і просив, щоби я провірив його автентичність.

Я зацікавився, вволив його волю і дав йому свій осуд на письмі.

Для мене автентичність малюнка була безсумнівна. Рисунок, світлотінь, тонке орудування сепією, характеристичне трактування волосся, з окрема на вусах, (тоді ще малих), вразливе, аж мягке почуття лінії, все, як у найкращих портретах Шевченка. До того психічний вираз, простота, щирість, вдумчивість і смуток, — це не могла бути ані копія, ані компіляція на основі відомих портретів, це був автопортрет, на мій погляд, найкращий із дотеперішніх. Був і підпис автора, бракувало тільки дати. Але з вигляду Шевченка і з малярської техніки можна було зробити висновок, що зроблено його в Оренбурзі за першого побуту поета в тому городі, десь незабаром після приїзду.

Малюнок, як кажу, був зготовлений французькою сепією, в розмірах великої вісімки книжкової, в нерегулярному, повизублюваному довільно овалю Представляв поета без шапки, в блюзі і в розщібнутій сорочці, з великим ковніром а la Байрон, або Словацкі. Нагадував подібний Шевченків портрет у військовій блюзі, ріжнився тільки отсим ковніром і відкритою шиєю та зворотом голови в другий бік.

Очі були ще виразнійші і пластика лиця ще кращa. Портрет був наклеєний на білий картон і мабуть винятий з рами, їзза скла, за котрим зберігся дуже добре, робив враження цілком свіжого, недавно скінченого. Не полинув і не мав цяток, які бувають від вохкости.

Я прослідив також папір, сепію, потяг кисти, сліди контурів олівця, — все відоме з других подібних Шевченкових малюнків. Про підроблення, на мою гадку, не могло бути й мови.

Оставалося перевірити історію твору.

Тут я довідався, що походить із збірки Лазаревських, а саме від доньки Шевченкового приятеля. В ній зберігалися ще й инші Шевченкові праці, між иншими велика олійна копія одного образу Брюлова (жінка в купелі), а також відома його біблія з гльосами, реблена рукою поета.

Др.... балакав зі мною зразу по російськи, але згодом ми перейшли на українську мову, котрою він володів зовсім гарно. Був згідний продати цей портрет Шевченка за ціну 300 долярів. Я таких грошей

і тому надіються, що він наладнає відносини з першим генераліссімусом.

Бачимо отже, що Фрунзе зачепив у своїй карієрі об Україну, а Ворошилов здобув її на Україні. До того сам він походить з України. Та ця обставина не грає ніякої ролі в інтернаціоналіста тої міри, що Ворошилов.

в. м.

Сильна економічна організація заборолом для народу.

Боронімся закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

Будівничі щастя...

Анатоль Франс про версайський мир.

З дуже поширеної тепер у Франції книжки Марселя Ле Гоффа „Розмови з Анатолем Франсом 19 4—1924" набираємо отсей цікавий розділ, в якому великий письменник передбачив наслідки версайського договору, як ніхто інший. Розмова ця мала місце ще 1919 р.

Франс: „Ми є напередодні підписання мирового договору, що подібного йому не міг би придумати ніколи ніякий французький король. Ідея видумати такий пакт у трійку й накинути його побитому ворогові матиме у своїм наслідку те, що Европа стане незаселеною частю світа. Поділ Австрії — це божевілля; балканізація осередку Европи мусить витворювати зародки нових воєн. Англія знає зовсім добре, чого хоче. Вона забезпечує собі спершу кольонії і фльоту Німеччини — а нас годує обіцянками й домаганням сплати довгів, яких ми напевно ніколи не одержимо, Цей мир є дійсно найбільше нещасливий і найбільше шкідливий з тих, що їх Франція колинебудь заключила. При всьому тому Вільсон є й буде комічною фігурою. Він не знає нічогісінько про Европу і її історію, а проте хоче відважити права держав прецизійною вагою. І розділює справедливість з міліграмовою точністю".

Потім перейшла бесіда на Льойда Джорджа.

Франс: „Ах, прошу Вас — багацтво його слів зовсім не менше Вільсонового; але ріжниця між обидвома велика. Британець — це людина бита, а Американець робить враження найбільшої відчужености від світа. Правда, Льойд Джордж читає біблію і співає псальми, але при тому наповняє свої кишені і служить інтересам свойого краю. Це великий Англієць. Він нас дуже скоро покине, бо в душі нас ненавидить. Тільки Франція не доросла до свойого завдання; вона не має настільки сили, щоб заключити явно насильний мир — до цього не допустили би її союзники, — але вона також не така слаба, щоби згодитися на договір, який пособляв би наближенню народів і відновленню їх співжиття і співпраці. Так хитаємося поміж двома протилежними бігунами — імперіялістичним і згідливим миром. І не можемо ні одного, ні другого чесно заключити. Клемансо змагає до першого; союзники вдають облудно, що хочуть вибрати другу можливість. Версайський договір є невдатним вирівнанням цих двох поглядів. І зверху і в своїй внутрішній будові носить він тавро всіх тих противенств. Мира він не забезпечить; навпаки — він буде вихідною точкою для нових воєн".

Такі вигляди справили нам дуже мало радости. Всі ми стояли ще надто сильно під враженням повороту мира; тому не годилися на ту песимістичну оцінку письменника та не хотіли вірити в майбутнє, змальоване ним такими чорними фарбами.

Франс: „Я за старий, щоб могти Вам сказати: За 10 літ поговоримо знову про цю справу і Ви побачите, що я мав слушність. За 10 літ не буде вже мене між живими — але Ви молоді і пригадаєте собі, що я вірно оцінював положення. Цей мир є банкроцтвом: для Франції означає він страшний удар. До своїх грошей не прийдемо ніколи. Як може сама Німеччина платити всі репарації, що, на скільки знаю, виносять 232 мілїярди? Чому домагаються від Німеччини, щоб вона одинока взяла на себе всю вину за війну? Хтож видумав поставити німецького цісаря перед суд! Вину за цю велику війну поносять народи й окремі групи людей, що головно в їх інтересі ведуться війни. Алеж це просто божевілля звалювати на одну-одиноку людину всю вину за ці страшні події. Виновники війни є у всіх краях: дехто в Англії, дехто в Росії. Все инше брехня, облуда, діло заспіплення. Тим думають задовольнити народи, в які вщеплено ненависть, а яким не можна нічого дати з того, що їм обіцяно. Підчас цілої війни роблено спекуляції; також тепер все ще про це мова, а журя за копальні, вугля, нафту, торговельні кораблі і світовий ринок грає між переговорюючими далеко більшу ролю, як права народів, освободження гноблених та заключення трівкого мира. Гріш і тільки гріш опановує і давить усе. Капіталізм ділить землю і глумиться з пролитої крови й людських жертв. Король, що дбав би про дійсні національні інтереси свойого краю, не міг би цього ніколи стерпіти. Він мусівби виступити цілою силою проти кровожадного капіталізму, цеї таємної сили, що тримає в своїх руках долю культурного світа. Але ніхто не важиться таке сказати."

Франс розвивав перед нами нераз свої думки про шкідливість міжнароднього капіталізму, але ніколи з такою горечю й розпукою, як у часі заключування версайського мира. Його незвичайно різка критика була напевно частинно оправдана. Колиж його одначе питали, як він уявляє собі розвязку всіх тих звязаних з миром питань, то він висловлювався доволі неясно. Відповіди у його визначалися високосердечною фільософією гуманности, але вони були непевні й неясні.

З през. Вільсона Франс радо насміхався. В ньому бачив він одного з тих ідеалістів, що мають найкращі наміри, але роблять у світі завсіди найбільше лиха. А зрештою Франс був того погляду, що Европа вже далеко поступила в процесі свойого гниття. Поділ Австрії був для нього нерозумним ділом; поворот Росії до азійського варварства називав він перешкодою для европейської рівноваги, що держалася з таким великим трудом в XIX-ому столітті.

Франс: „Талєйран і Метерніх поступали розумнійше: вони не хотіли щастя народів, за те уможливили їм життя."

З концертової салі.

І. Концерт з нагоди 100-літньої річниці смерти Д. Бортнянського.

Святочний концерт в 100-літні роковини смерти Д. Бортнянського, який відбувся дня 10. падолиста в салі Народнього Дому був властиво дальшим кінцем у ланцюху святочних концертів, присвячених творчости наших вежнючих уже композиторів, як Михайло Вербицький - чи Остап Нижанковський. Заініціював їх д-р С. Людкевич, який і тим разом, вложив найбільше труду, у заходах, щоби це свято, яке повинно мати характер якоїсь загально-української маніфестації, вийшло гідно. Головно, завдяки його старанням завязався комітет для цього свята, появилось у літографії значне число незнаних, себто несписаних у нас творів Бортнянського — (при цьому треба згадати і заслуги д-ра В. Неділки, який причинився до вельми культурного зверхнього вигляду цього видавництва) —; йогож заходами вийшов на днях музичний листок у звязку з цим святом. Треба признати, що концерт уладжений головно силами „Бояна" дав доказ щирої, повної пієтизму праці обох дириґентів д-ра С. Людкевича і д-ра М. Волошина, як і голови Тов-а Й. Доманицька та поодиноких членів хору. Концерт попередив глибоко обдуманий, а приступний і цікавий для ліка реферат д-ра С. Людкевича на тему: „Д. Бортнянський і українська музика", якого основною думкою була поруч характеристики творчости Бортнянського перш усього справа реевіндикації Бортнянського як чисто українського композитора (якого тільки Москва насильно анектувала для своєї культури). До цього маємо всякі дані і повне право, як це мотивував референт доволі ясно і ядерно. Продукції хору „Львівського Бояна" складалися з однохорних концертів „Рече Господь" і „Благо есть исповідатися Господеві" під управою д-ра М. Волошина, визначною не тільки поетичністю виконання, але й тонкістю у виразі. Прегарним тріом на жіночі голоси і мішаний хор „Да исправится", як і двохорова концертова „Се нині благословіть Господа" і „Небеса повідають славу Божію" дириґував д-р С. Людкевич. Хоч двохорні концерти вимагають дійсно двох великих хорів, що у нас з різних огляді було неможливе, то і в таким складі виконання тих творів було доволі ефектовне. З повним признанням треба зверкнути їх і на адресу всіх солістів, які без огляду на деякі надто може контрастуючі різниці у тембрах (як пр. прегарний м'який голос п. Рожанівської — у відношенні до такогож гарного, за те блискучого — ефектового голосу п. Левицької) робили доволі миле і культурне враження, що можна сказати і про весь хор, який може записати свій останній виступ як безперечний успіх. Менше вдячна роля випала на співачку-солістку цього вечора п. Дарію Левицьку, — яка відспівала дві сольові релігійні пісні Бортнянського в супроводі фортепіяну „Предвічный і недостижимий" і „О Боже! дух мій веселиться". Не так „примітивізм" тих пісень, як радше брак якогось щирого натхнення і інвенції (що дає підставу до здогаду, що не зовсім приязгідні від очки писані твори і які тим яскріше відбивали під непорочної краси і мистецької фактури хоральних творів Б-го) були причиною, що ця точка, всупереч щирих змагань солістки добути з них дещо величнійшої настрій, була до певної міри ослаблена артистичного рівня програми. Дарма, що в нічім не нарушила доволі корисного враження цілого концерту як культурного прояву. Одиноке прикре враження, яке викликувало румянець сорому — мусів мати кожний учасник цього вечора, дивлячись на хмурі присутніх слухачів на святі, яке повинно було мати — як уже згадав я, — не тільки музично-культурний, але і загально-національний характер. Подія ця, тим прикріша, що не можна нічим її оправдати (мимоходом кажучи: вже само духовенство могло і повинно було виповнити бодай чверть салі). — І тому нічу словами запозиченими з реферату д-ра Людкевича, що „з жахом і соромом приходиться нам ствердити, що ми не тільки не знаємо Бортнянського як слід, але й до пізнання його зовсім не підготовані". Та не вважаючи на такий прикрий досвід було би доконче вказанним повторити цей такий цікавий концерт у виді „популярного концерту", який дав би змогу широким і убогим верствам пізнати величавого, а одночасно такого доступного мистецтва великого композитора.

ІІ. Концерт піяніста Артура Германіна.

В минулім місяці відбувся у Львові концерт піяніста А. Германіна — сина меценаса д-ра Натана Германіна, дириґента симфонічної орхестри жидівського Музич. Тов-а. Перейшовши знаменту школу у проф. Курця у Львові а опісля у його ученика І. Штаєрмана у Відні, після двохлітнього побуту у Парижі виступив А. Германін по артистичних поїздках по Франції й Італії і у Львові з власним концертом, з якім визнав себе, хоч у якім молодечім віці, вповні зрілим піяністом і визначною перспективою на будуче. У виконанні програми складеної з творів Schumanna (фантазія op. 17), — Chopina (Сонати b moll — Польонезу A dur — 2 Мазурків. 2 Етюдів) і Debussy і Délibes-a захоплював піяніст не тільки знаменитою і певною технікою чи повного темпераменту ритміки, як радше глибокою музикальною інтелігенцією, а передусім рідким у такім молодім віці зрівноваженням; завдяки цьому піяніст ніколи не летить на часто зверхній ефект, опановує вповні не тільки архітектоніку великих форм, як соната Chopina або фантазія Schumann-a, але і детайлічну красу мініятурних форм, як пр. мазурки Chopin-a (a moll і fis moll) і т. п. І хоча піяніст вступив щойно на шлях властивого розвою, а вже тепер його музикальний профіль не викаже віяких „білих рис" і ним вже треба зачислити піяніста А. Германіна до ряду кращих артистичних сил европейської міри.

В. Барвінський.

Вищі технічні інженерські студії

від 2—3 літ в Бельгії.

Без вступного іспиту, свідоцтво зрілости вистарчить, 3-літній курс: інж. електро-мех. інж. індустріяльний. 2-літній курс: інж. конструк. автомоб. і мотор. лодок, інж. бетонових будівель, інж. хемії, інж. металюргії інж. кольоніяльної (африканські і азійські кольонії). Спеціяльний курс французької мови. Для абсольв. учительських семінарій приготовляючий курс. І рік технічні інж. студії і для жінок. Курси денні і вечірні. Річна оплата 580 бельг. франк. (150 зол.), вписове 30 б. фр. Кореспонденція по українськи, польськи, російськи, чеськи й німецьки. Програма, условія, інформації за пересланні в листі 1 зол. Адресувати: M. le Directeur de l' Institut Superieur Techoique et Colonial 25 Boulevard de la Constitution Liege Belgique. 828 1-3

Марковичка

не мав і просив, щоб він здержався з продажею, поки я не напишу до краю. На не дістав відповідь, що воно неможливе, бо йому треба негайно їхати з Берліна. Тоді я просив Д-ра, щоби він не продавав такої дорогої реліквії чужинцям, дістав його запевнення, що не зробить того та ще обіцянку, що зайде до мене, як знову приїде до Берліна і може привезе ще й инші Шевченкові праці. До нині його нема. І тому я зважився написати тих кілька слів. Може хто зацікавиться отсею частиною спадщини по нашім найбільшім поеті та постарається, щоб вона перейшла з Одеси до музея Тарновських в Чернигові, або до якоїсь другої української культурної установи, а не попала в руки чужих торговців. На бажання можу подати імя й прізвище Дра...

А тепер ще кілька слів про вище згадану біблію Шевченка.

Шевченко дарував тую біблію Марті Марковичці перед її виїздом з Петербурга за границю, весною (кінець мая) 1859 р.

Марковичка щирим серцем приняла цей дарунок, але, ясна річ, за життя поета не хотіла його забрати з собою, знаючи, що це один із свідків важких переживань Шевченка на прогнанню. Колиж Шевченко помер і вона довідалася про те, написала з заграниці з Парижа лист до свого першого мужа, Опанаса Марковича, і виявляючи свій великий жаль, прохала його, щоб він подбав дістати тую біблію, бо це її неспірна власність. (Цей лист друкую низше з відпису, який завдячую покійному В. Доманицькому). Видно, Опанас не сповнив бажання своєї жінки і дорогоцінна біблія попала до Лазаревських, себто до одної з родин, котрі близше цікавилися памятками по нашому поеті.

З листу Марії Марковичевої до мужа, Опанаса Марковича писаного з Парижа в марті 1861 р.

„Я ні об чім думати не можу. Боже мій! Нема Шевченка! Се я тоді з ним на віки попрощалася. Чи думали ми прощаючись? Не задовго перед 26 він мині приснився; веселий. Я все думала про його і згадувала. Се був сон 24, чи 25. Тепер в мене душа болить. Болить, ніколи не побачу його. Прошу тебе, там у кого треба, візьми, як отдадуть, его портрет, як він був молодим, писаний (ним) самим, его тетрадку, що він ісписав в Ор. (ській) кріпості і его Євангеліє, що читав там. Все те він мені отдав, як я у його була, а я оставила у його, поки вернусь. Може вже хто взяв усе те, попроси, поспитай — може найдеш. Зараз перешли мені у Париж на імя Тур(генева), его портрет — нехай я хоч на портрет его гляну.

Ні об чім я більше не буду говорити сегодні — я хочу плакати".

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Дальша криза польськ. уряду.

Марш. Ратай заявив президентові, що зрікається місії творення уряду. Президент поручив мін. Скшиньскому утворити позапарляментарний уряд. Скшиньскі категорично не відмовив, а просив короткого часу до надуми. Мін. Скшиньскі після конференції в Бельведері вернувся до сойму і там переговорював із маршалком Ратаєм. В соймі Скшиньскі конферував із послами Хаїньским, Вітосом, Гломбіньским. Старався переконати послів, щоби поперли коаліційний уряд але безуспішно. В ночі Скшиньскі вдруге прибув до сойму і заявив, що зрікся місії утворення уряду. Він є думки, що лише парляментарний уряд може злагіднити екон. кризу. Політ. партії мусять взяти відповідальність за уряд. Тимчасового керовника уряду мін. внутр. справ Рачкевіча візвали до Бельведеру на наради. Зачувати, що президент хоче Рачкевічові поручити місію творення урядничого кабінету.

Анґлія ратифікувала льонарнський договір.

На засіданні анґл. палати громад ратифікували більшістю 475 голосів проти 13 льокарнський договір про взаїмні гарантії.

НОВИНКИ.

— **Вчорашнє число** нашого часопису сконфісковано за цілу першу новинку, яка передавала чутки у звязку з кризою польського уряду.

— **Найближче число** нашого часопису, з огляду на суботнішне свято, вийде аж у понеділок.

— **Восьма річниця пролетарської диктатури і польський консуль у Харкові.** Львівська „Газета Порання" принесла таку вістку: „На раді, влаштованому в Харкові в комісаріяті закордонних справ з нагоди восьмиліття більшовицької диктатури, виголосив «Італьну промову в імени всіх закордонних консулятів у Харкові польський консуль Заремба-Скшиньскі. Свою промову виголосив він по українськи і висловив надію на запевнення сприяючого розвитку мирних відносин між Радянською Україною і Польщею. Йому відповідав уповноважений комісаріяту СРСР. для закордонних справ у Харкові Шліхтер. Цікаво, як прийме цю вістку про українську мову польського консуля в Харкові львівське „Слово Польске", яке останніми часами стало органом вшехпольської гумористики при реферуванню т. зв. „Справ руских". У останньому числі з дня 19. листопада, реферуючи вашу статтю про виступи Одинця і проф. Яворського на харківському ВУВК-ті, дає воно такий коментар „Дивна та опозиція, коли в обороні „Українізму" виступає тільки двох людей і то в парламенті, який є парламентом України". На якій підставі „Діло" вважає, що тих двох (Одинець і Яворський — Ред.) репрезентує маси народу на Радянській Україні а не тамтих кількасот—на це висновків не находимо". Тепер „Слово Польске" може посунутися в своїй гумористиці ще далі та — чого доброго — може ствердити, що польський консуль у Харкові, промовляючи по українськи на банкеті, буле тим третім, який побіч Одинця і Яворського репрезентуватиме українську стихію.

— **Ucrainica.** В останньому зшитку (IV. і V.) чеського журнала „Listy filologické" за рік 1925-ий поміщена статейка редактора журналу О. Гуєва про діяльність „Всеукраїнської Академії Наук у Київі" на основі „Звідомлення Академії" за 1924 рік. В „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven", що виходять з доручення „Східно-европейського Інституту" в Бреславі під ред. Е. Ганіша, поміщено обширну статтю В. Дітріха про „Erziehungs- und Bildungswesen in der Ukrainischen Sozialistischen Räterepublik" (I. 1925, стор. 60—83). Багато матеріялу про Радянську Україну стрічаємо в книжці д-ра Фр. Бавмгартнера: „Arbeitswissenschaft und Psychotechnik in Russland" (Мінхен, Ольденбург, 1924). Новіші статистичні дати про господарчі відносини на Радянській Україні приносить „Oeschaftskalender für Osteutopa" на 1925 р., виданий „Господарчим Інститутом для Росії і Східніх Держав" у Кенігсберґу (Ostelropa-Verlag). В новому славістичному журналі „Zeitschrift für slavische Philologie", що виходить у Липську під ред. проф. Фасмера (I, 1924), в статті проф. Зеленіна про „східнослав'янську етнографічну літературу в роках 1914—1924" богато місця присвячено українським працям Вовка, Єфремова, В. Дорошенка, Тутковського, Грушевського, Сумцова, Шахматова, Краля й ин. Ліро Іранців на Україні сголосив проф. Фасмер окрему працю пз. „Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven" (Липськ, Маркерт і Петерс, 1923, ст. 79). В „Kleine Staatenkunde", що виходить у Берліні накладом видавництва „Hochschule und Ausland", появиться в найблизшому часі як ч. 17 окрема книжечка про Україну. З. К.

— **Новий осередок культурної праці у Львові.** Дня 22. ц. м. о год. 11 перед пол. відбудеться святочне відчинення дому читальні „Просвіти" на Звенсінку, довезеного у будівлі по кінця по довгих заходах гуртка наших патріотичних громадян, серед вимкнено несприятливих відносин. У посвячені цього культурно-освітнього огнища візьме участь преосв. епископ Н. Бонч. Управа звертається до громадян нашого міста з проханням явитися на це народне свято і надати йому більше поваги.

— **Ще про українські марки.** Наша замітка про попит на українські поштові марки між філятелістами в цілій Европі найшла відгомін аж... на сторінках „Ilustrowan-oro Kurjer-a Codzienn-oro" (ч. 318). Якийсь недотепа закидає нам там велику зарозумілість, а це тому, що ми ствердили високу вартість рідких марок України, річ загально відому всім, не тільки філятелістам. Але кого побила така сліпота, як польських журналістів (коби тільки їх одних!), той ніколи не може признати нічого гарного у свого сусіда. Бо все гарне, велике, пошукуване — можливе тільки в Польщі... Ще дальше йде якийсь гуморист з „Wiek-y Now-oro", що тепер там філятелістичний відділ, бо він взагалі не признає українських марок. Отже всі ті десятки монографій про українські марки в усіх більших европейських мовах (вичислені в статті д-ра І. Турина, „Український Філятеліст", ч. 2), сотки статтей на цю саму тему в рідких філятелістичних органах, а передовсім праця спеціяльного т-ва „Ukraine-Philatelistenverband" у Берліні, здоженого головно з Німців, з його органом „Ukraine-Philatelist" —усе те забавка, фікція? Щож до вартости українських марок, то згадаємо тільки, що перед двома роками платили за них чужинці на великій філятелістичній виставці-біржі у Відні величезні суми, про що писала тоді вся віденська преса, подаючи й дотичні мільонові цифри, а ось недавно ще продав марочний торговець К. Лисюк у Нью-Йорку одну зах.-українську марку (катальог Скатта 1924, ч. 53) за 3.000 долярів (див. „Український Філятеліст", ч. 1 і 2).

— **Нагороди Нобля і податки.** Сестрінок Альфреда Нобля, винахідника динаміту і основника світових премій, звернувся з проханням до шведського уряду, щоби цей обмежив податки накладені на капітал складений його вуйком. В наслідок зростаючих податків справжня мета премій тратить щораз більше свою підставу, бо сума капіталу зменшується. Суми призначені на нагороди є значно менші, як накладені на них податки. Шведський уряд стоїть мабуть на тому становищі, що коли з грошей його громадянина користають громадяне всіх инших держав то за це йому належиться заслужений процент за посередництво.

— **Чудо природи.** В Еспанії, у селі Мавбелля, якась жінка вродила одночасно шестірку дітей: трох хлопців і трьох дівчат. Сама мати при смерти. Лікарі, які не вірять у цю вістку, передану поважними чужинними часописми, можуть протестувати.

— **Зничка цін на харчі.** Львівське воєвідство у порозумінню з торговельною та промисловою палатою та промисловими союзами завело нову максимальну тарифу від дня 19. ц. м. обовязкову для Львова. Мука — 1 кг. пшеничної муки (40 проц.) у подрібній продажі 58 сот. Хліб 1 кг. житньої муки (50 проц.) у крамниці або на базарі 38 сот.; 1 булка, що важить 4 дкг. з пшеничної муки — 4 сот.; чотири „київські булки" — 16 сот.; 1 бохонець хліба вагою 1 кг. („складковий") — 50 сот. Мясо: 1 кг. волового 1-ої категорії, з докладкою не більше 20 проц. — 1 зол. 36 с.; вепрове з докладкою не більше 10 проц. 1 зол. 90 с.; волове „кошерне" 1-ої категорії — 1 зол. 60 сот. Вуджена шинка вуджена — 2 зол. 70 сот. Полядвиця вуджена — 2 зол. 80 с., сира вуджена — 2 зол. 70 с., 1 кг. вареної шинки — 4 зол. Товщі: 1 кг. вепрового топленого смальцю — 3·20, сала — 2·70, вуджені і солоними — 2·80, звичайної солонини, свіжої, несоленої, тонкої — 2·40, грубшої 2·60, наприкованої — 2·20. Паливо: 100 кг. горішнєпольського вугілля (на вагонці)— 4·40, на приватнім складі 5·30. За 100 кг. букового дерева, у полінах, а доставою перед хату 2·70, рубаного на приватнім складі — 3·80.

— **Для урядовців** знижено множник на місяць грудень з 44 на 43.

— **Пошесть самогубств** у Львові стала такою хронічною, що нема дня без двох в падків. Учора знову одна молода жінка Квятковска і один робітник Петро Кіш, важилися на своє життя. На цей раз причини невідом; передучора в одним випадку причиною була непоможність заплатити податок, у другім звичайна нужда.

— **Гарний редактор.** „Дзенік Людови" подає до відома висліл судової розправи „редактора" „Газети Поддзенної" проти адв. Госера, який публично звернув увагу одній пані в уряді, що такому відомому шантажистові та ошуканцеві як редактор Тумен, чеська людина не повинна подавати руки. Д-р Госер повторив на суді ще раз свої слова і суд звільнив його. Видко, що фіяма шантажиста потверджена навіть судовим присудом не перешкаджає мати концесію на творця щоденної публичної опінії.

— **Товариство „Плай"** відбуває в неділю 22. XI. Національний Музей у Львові. — Збірка: година 10 ул. Мохнацкого 42. Вступ 50 сот. Провадить дир. І. Свенціцкий.

— **З Кіна.** У кіні „Лев" дають нову сенсаційну фільму з улюбленцем світової публики Томом Мікс у драмі на 7 дій п.н. „Вовчі доли". Крім цього йде французька комедія в 2 діях „Додо в Парижі".

— **Приглашуються членим кооперативи** „Українське Народне Мистецтво", що надзвичайні Загальні Збори відбудуться в понеділок 23. ц. м. в салі Тов-ва „Бесіди" вул. Рутовського 22. о год. 5-ій попополудні. 753 1—1

Заходом Гуртка Самообразування ім. Бориса Грінченка при III. учит. державній семинарії відбудеться в честь

ОСИПА МАКОВЕЯ

в суботу, дня 21. листопада 1925 року в великій салі Мех. Т-ва ім. М. Лисенка

АКАДЕМІЯ

Початок точно о 12. годині в полудне. Вступ за добровільними датками від 1 зол., 80 сот. для шкільної молоді від 50 сот. 2-2

ВІДГУКИ ДНЯ.

Не робити паніки.

Відомо річ, що як загориться театр, тоді найстрашнійше що може бути, це паніка серед публики. Хто як може і куди може, рветься напролемки до дверей, щоб тільки найскорше вибігти з горіючого будинку. Висліом такої паніки буває кільканадесять людей потратованих горем, а одинадцять печених у пазень. Здорово виходять ті, які спокійно ждуть на відчинення дверей і мають ще потім досить часу спастися бігством.

Такі думки про театр приходять мені до голови, коли перечитую пресу з останніх днів.

І дивна річ. Вся польська преса наслідує саме тих нерозумних, які в театрі пхаються без памети до виходу, а українська тих, які ждуть на вільний перехід у дверях.

Польська преса шиоить паніку!

Я на політичних справах визнаюся ще менше, як наші професійні політики, але бачу, що ширеяня паніки є просто карігідним.

Адже справи ще так дуже зле не стоять.

Правда пан. Розвадовскі сказав, що положення в Польщі тепер є гірше, як у 1920 р., коли б-льшевики дивилися далекомірами на Варшаву. Я цього всього не беруся зпарезувати, але положення ще не є найгірше!

Правда, маршл. Пілсудскі бє в давні тривоги і каже, що є зле, а Вітос додає, що буде ще гірше, але при чім тут пересімізм!?...

Правда, золотий трохи похолонувся, але всеж таки не полетів стрімголов як марка.

Правда, були в деяких місцях деякі маніфестації, але всього ні в одному арештах сиділа 7 днів, не зважаючи на те, що ніхто їй не робив ніяких конкретних закидів. Була в неї також два рази ревізія, що не дала ніяких наслідків.

Свідок поручник Мрочковскі, приділений до другого відділу, військової дефензиви. Свідок був при інформаційному переслуханню Пастернаківної ком. Савіцким, інсп. Лукомским і ком. Сухенскинм. Подробиць зізнань Пастернаківної не памятає. З ге еслухання набрав переконання, що Пастернаківна обтяжує обвинуваченого категорично як виконання атентату. Оборонні домагалися конфронтації Мрочковского з ком. Савіцким, але трибунал відкинув їхній внесок у цій справі.

Свідок Єлисавета Ізабеля Орловска була літом у Любіни Великім, де мешкала у своєї сестри, власниці дому. Романа Верхоли не знає. Олександра Мрака і його сестру знає. Обв. Штайґера знає, але ніколи його не бачила ні на проході, ні на розмові з Мраком.

Д-р Ляндав ставить внесення на конфронтацію Верхоли з Орловскою.

Прокуратор висказується в справі усіх внесень, які поставила оборона попередніх днів і сьогодня. Прокуратор противиться покликанню свідка Адольфа Фінеля тому, що він психічно анормальний. На доказ його анормальности пропонує покликати на свідка Емануїла Фінеля, брата Адольфа. Прокуратура держала була ще перед поставленим внесенням обороною відомости проте, що Адольф Ляваф, направцу Фінель, має деякі дані відносно виконання атентату Штайґера. Того, що доносив, переслухувала поліція. На поліції він зізнав, що Адольф Фінель є комуністом і має у своєму помешканню при вул. Конвій комуністичну бібулу та вибухові матеріяли. Одначе доходження виявили неправдивість та безпідставність тих доносів. На основі його умової недуги Адольфа Фінеля звільнено з війська. На доставлення до актів розправи листа, який дістав митр. Шептицький, прокуратор погоджується. Замість вимагати від посвідства даних відносно особи Ольшанського і опінії посвідства про нього, прокуратор ставить внесок перепслухати полічів Ольшанського, що не живуть у Самбор, на обставину, що Ольшанський в вересні 1924 р. здавав матуру в самбірській гімназії, а тому не міг брати ніякої участи у виконанню атентату на президента у Львові.

На заяву прокуратора відповідав д-р Ляндав.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцятий день розправи.

Бюрові товариші Штайґера И. Гебот і Тоня Лідер стверділи, що в день атентату заховання обвинуваченого в бюрі було зовсім спокійне та нормальне. В урядових годинах Штайґер з бюра не виходив. Вийшов, як звичайно, в 1. годині без ніякого зденервування і посніху. Свідок Гебот предложив трибуналові касову книгу, яку Штайґер провадив того дня, коли його арештували. Провідник трибуналу ствердив, що були там позиції записані рукою Штайґера.

Свідок Анна Горнштайн бачила, як арештований Штайґер сів на припорученя Лукомского до авта в товаристві двох поліцаїв, що його пильнували. До того самого авта сіла також Пастернаківна. Стоячи біля авта чула вона як Штайґер сказав до Пастернаківної таке: „Прошу пані цеж не я, пані помиляються!" На це сказала Пастернаківна: „Так, то пан!" В тій хвилині умундурований поліційний урядник трунув Штайґера в груди. Слів цього урядника свідок не чув.

Свідок И. Маркіївна, наречена Штайґера каже, що умовилася з обвинуваченим про сходини в 6. год. вечером дня 5. вересня, отже в день атентату. Мали разом йти до театру. Попереднього вечера були разом у Шкільній кавярні а потім пішли разом домів по 10. годині, бо обидвоє мешкали в тій самій каменици. Маркіївна характеризує обвинуваченого як звіновачену, спокійну і далеку від усяких революційних ідей людину. На основі докладної знайомости з його життям і життєвими шляхами Маркіївна висловлює переконання, що Штайґер невинний.

На питання оборони свідок каже, що півних 10 місяців стояла під замітом співучасти в злочині атентату. В поліційних

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·80·00 6·81, канад. дол. 6·30 — 6·40, чеські кое. 0·19·75 — 0·20·00, леї 0·02·75 — 0·03·75, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фн. швайц. 1·30—1·32, англ. фунти 31·00 — 31·50.

Золото. 20 кор. 28·00 — 28·20, 20 франк. 26·00—26·20; 20 марк. 30·50—31·00; 10 руб. 34·80—35·10.

Срібло. Австр. кор. 0·56·50—0·57·00, 5 зл. кор. 2·90—3·00, фльорени 1·45—1·50, рубл. 2·40 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·20 —1·30.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 21·00 — 22·00, жито галицьке з 1925 р. 15·00—15·50, яч. мінь галицький бров —.— до —.—, овес гал. 16.00—16·50.

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновішої конструкції (системи радіо з підкладкою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати призначчям цілої земської кул, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як і Падеревскі, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож велакий вибір танкових знять, також українських т. Менціньского.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Кранів, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 3—8

НАДІСЛАНЕ.

Увазі приїзджаючих до Стрия
поручається першорядні
Ресторан, Кавария і Кімната до снідань
НИКОДИМА БАЖИНСЬКОГО
Стрий. вул. Міцневича ч. 3.
(ріг вул. 3. Мая).
Страви і напої першої якости. Прислуга ґречна. Ціни уміркані. Найвигідніше місце на tendez-vous. Осібна кімната на товариські сходини. 804 2—2

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Михайло Возняк: „КОРОТКА ГРАМАТИКА ДАВНЬОЇ ЦЕРКОВНО-СЛАВЯНСЬКОЇ МОВИ В ПОРІВНАННІ З УКРАЇНСЬКОЮ". — Для ужитку в середніх школах. — Львів 1925. — Стор. 64. 8°. Зміст: Вступні уваги: фонетика: морфольогія: із складні давньої церковно-славянської мови: з давніх церковно-славянських памятників: з українських грамот XIV. віку. — Головний склад у Книгарні Наукового Тов-а ім. Шевченка.

Олександер Бачинський, архієпіскоп гр.-кат. львів. капітули: КОНКОРДАТ, заключений між Апостольською столицею і през. Річпосполитої Польської дня 10. лютого 1925, ратифікований польським соймом, з поясненнями.

ЖУРНАЛИ:

МУЗИЧНИЙ ЛИСТОК, неперіодичний часопис, присвячений актуальним справам нашого музичного життя. Випуск I.: Д-р Ст. Людкевич: Д. Бортнянський а сучасна українська музика. — Д-р В. Щурат: Як пізнали Д. Бортнянського в Зах. Україні. Музична хроніка й бібліографія. Портрет Бортнянського, роботи В. Боровиковського.

ТРИЗУБ, тижневик. Париж, ч. 4. — В. Салевський: Дебют в Женеві. — Л. Котович: Од хотіння до здійснення. — Ювілей академика Ст. См.-Стоцького (Лист з Праги). — А. Яницький: Листи з Польщі (Невідомому жовнірові). — М. Л.: Сповідання повстанця. — Самі про себе (Спомини Сухомлінова). — Хроніка: З Великої України. — З нашого життя на еміграції. — У Франції.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ілюстр. журнал для молоді. Жовтень 1925, ч. 10. Зміст: Клим Полішук: З осінніх копиаків. — Ол. Кисілевська: Понад зорями. — Дід Іван. — Д-р В. Левицький: 100 миль на колесі. — І. Франко: Село в осени. — М. Кельер: Подорож у вселенну. — М. Люценко: Байка. — Р. Б. Мамонтов: Щастя. — Е. Ров: Сальватор Роза. — В. Капітанський: Смерть зелені. — М. Підгірянка: Пост болю. — К. Евальд: Свояки. — Фільгелеве: Скит і атенські вуличники. — О. Шевеста: Канєм самаритський злочинець. — М. Підгірянка: Смерічка. Додаток: Леонард Чгуар.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр під дир. И. Стадника.
Золочів. Сала Касина.
Субота 21.XI. „Княжна чардаша".
Неділя 22.XI. „Аноніми".
Тернопіль. Сала „Міщанського Братства".
Понеділок 23.XI. „Граф Люксембург".
Вівторок 24.XI. „Лісова пісня".
Від середи 25.XI. театр перенесеться до Збаража. 813 3—4

Український мішаний хор Д. Котна.
В переїзді на Захід дасть у Львові дня 20.XI. год. 6. вечора в салі „Народнього Дому" Рутовського 22 великий популярний концерт з церковними співами Дм. Бортнянського.
Ціни на цей раз значно знижені (від 1—3 зол.) Білети продає Народна Торговля.
У неділю 22.XI. м. Камінка струм.
У вівторок 24.XI. м. Рогатин.
У четвер 26.XI. м. Сокаль.
У пятницю 27.XI. м. Сокаль.
У суботу 28.XI. м. Рава Руська.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
768 12—? Адміністрація.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:
Жидачів. Сала „Сокола".
21.XI. „Вихрест".
22.XI. „Мануся Богуславка".
23.XI. „Майська ніч". 552 4—?

Дрібні оголошення.

КОНЦИПІЄНТ, здібний до самостійного ведення канцелярії, з позитивою і торбувальською практикою, з адвокатським іспитом гладає негайно посади. Зголошення на адресу о. Літинський в Телячім почта Підгайці. 819 2—2

ІВАН БРОДА, уполяжений в Мужиловичах п. Яворів 1899 р. уневажнює е-згубену військову книжечку. 824 1—1

АБСОЛЬВЕНТКА учительського семінаря приїме лекцію з нар. VII. кл. школи. Ірина Силинська, Петранка п. Рожнітів. 829 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
954 **в домі бл. п. д-ра Корола.** 6—18

14 **14**
ОБРУЧКИ ЩАСТЯ
Г. Гуттерман Сикстуська 14.
14 **14**

Звичайний Загальний Збір

Товариства „Просвіта" у Львові

відбудеться в пятницю дня 25. грудня 1925 р. в салі Музичного Інституту ім. М. Лисенка (вул. Шашкевича).

Початок Збору о год. 10. передпол.

Денний порядок:

1) Відкриття Збору і прочитання протоколу з останнього Звичайного Загального Збору. 2) Звіт Президії з діяльности Т-ва за час від 1. VII. 1924 — 30. VI. 1925. 3) Звідомлення Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії Головному Виділови. 4) Вибір 6 членів Головного Виділу, 6 заступників виділових і Ревізійної Комісії з 5 членів і двох заступників. 5) Іменованя почесних членів. 6) Устаменя членської вкладки на 1926 рік. 7) Запити й внесення членів. У Львові, дня 18. листопада 1925.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта": *М. Галущинський*, голова. *В. Мудрий*, секретар. 822 1—3

Загальні Збори

А. Х. „Бандурист"

відбудуться в неділю, дня 22. XI. 1925 о год. 14. в салі Лисенка.

ПОРЯДОК ДНЯ:

1) Відчинення Зборів. 2) Звіт уступаючого виділу. 3) Звіт контрольної комісії. 4) Уділення абсолюторії. 5) Вибір нового виділу. 6) Евентуалія.

828 За Виділ: 1—1
Дрогань М. голова, *Кушнір Р.* секретар.

Впр. Отців Парохів

що уряджують місії, просить двох інвалідів У. Г. А., які займаються продажю девоціоналів, ласкаво повідомити їх годай два тижні наперед про речинець місії на адресу Л. Яців у Заплитові п. Підлісни малі, та в цей спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 1—3

Кооператива тимотарських виробів
ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 8,
приймає всілякі замовлення і переробки. Матеріял добірний, Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 3—15

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов. „Українська Захоронка" у Львові

відбудуться 5. грудня ц. р. о год. 4'30 веч. в льокалі Української Бесіди

із слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Звіт виділу з діяльности. 3) Звіт Контрольної Комісії. 4) Вибір нового Виділу і Контр. Комісії. 5) Запити і внески.

Якби о год. 4'30 не було приписаного статутом комплету, відбудуться о год. 5. того самого дня в тім самім місци і льокали другі Заг. Збори без огляду на число присутних членів. — За Виділ Тов-а: *О. Гординська* голова, *С. О. Попель* секретар. 827 1—1

XIX. Звичайні Загальні Збори

Дому торговельно-промислового
„ДОСТАВА"
кооперативи з обмеж. порукою у Львові,

відбудуться дня 8. грудня ц. р. о год. 5. по пол. в комнатах кооперативи при вул. Домініканській ч. 11.

з отсим порядком нарад:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу послідних загаль. зборів.
2. Звіт з діяльности за рік адм. 1924/25.
3. Звіт контрольної комісії.
4. Внесок Надз. Ради в справі розділу чистого зиску.
5. Затвердження членів управи і їх заступників.
5. Доповняючий вибір членів Надзірної Ради.
7. Внески і запити.

Річні звіти; рахунки і білянс є виложені для перегляду членів в окох складах кооперативи.

Львів, дня 20. листопада 1925.

о. Ал. Стефанович. *о. Юл. Дзерович,*
председатель. 830 1—1 секретар

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт поручає 5—10
682
АЛ. МАЛІМОН
Склад машин до шитт.
Львів, вул. Валова 11а
Приймається машини до направи

ФУТРА МУЖЕСЬКІ ФУТРА ЖІНОЧІ
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20. I. пов.
275 27—30

Пояснення.

Супроти безпідставних і неслушних закидів, поширюваних проти мене навіть у добрій вірі, немов би то я при купні каменици при вул. Гавзнера ч. 12 від Українського Педагогічного Тов-а з р. 1922 використав це Тов-о, — чуюся приневоленим пояснити цю справу прилюдно і сконстатувати, що слідує: Я купив ту кам'яницю від УПТ. на підставі ухвали Управи і Надзірної Ради тогож Тов-а з 25. жовтня 1922 контрактом купна-продажі з дати Львів 31. жовтня 1922 р. за ціну купна 9,000.000 Мп. (девять мільонів марок польських), одначе на рахунок тої ціни купна виплатив я УПТ-ву ще перед контрактом і перед ухвалою починаючи від 30. червня 1922. місячними ратами вісім мільонів марок п., і коли перерахувати виплачені мною на рахунок ціни купна квоти по кождочасним курсі доляра, то покажеться, що я набув ту Кам'яницю від УПТ. за ціну 1.040 (тисячу сорок) амер. долярів. Колиж зважити, що УПТ. купило ту саму кам'яницю 15. мая 1920. р. за ціну 234.000 корон або 840 (вісімсот сорок) амер. долярів, — то покажеться, що я заплатив УПТ. о 200 (двісті) амер. дол. більше понад ціну, за яку УПТ. ту кам'яницю набуло. — Не перечу, що УПТ. було би ліпше вийшло, як би було чотири місяці скорше перевело ухвалу продажі і заключило контракт зі мною вже в місяці липні 1922 р., бо тоді внутрішна вартість уложеної ціни купна була би ще висша, однак ані я току не винен, що УПТ. поволікало з дефінітивним полагодженням справи, ані я на тій проволоці нічого не зискав, бо давши раз задаток був я вже звязаний і мусів тримати всі гроші в поготівлю, а не міг я тих грошей улькувати в долярозій валюті, бо це було тоді заборонене під загрозою кримінальної кари. Не перечу також, що УПТ. потерпіло страту через те, що не подбало завчасу про спласту гіпотечних довгів, заінтабульованих на тій кам'яниці, одначе з одного боку я не можу відповідати за шлендріян, якого я ані не спричинив, ані не завинив, а з другого боку я не зискав ані одного сотика на тім, що УПТ. через той шлендріян мусить тепер сплачувати гіпотечні довги у вальоризованій вартости. Про правдивість наведених тут фактичних обставин може кожний переконатися на основі табулярних книг і актів та на основі книг УПТ., — а думаю, що цей фактичний стан справи не дає підстави шарпати мою добру славу і принижувати мої громадянські принципи.

826 *Д-р Іван Бережницький.*

МІД ПАТОКУ з власної пасіки чистий, правдивий без ломішки під гарантією в 5 кг. блящанках оплачено по 12 зол. висилає Евген Білинський, Збараж 825 1—1

ІНТЕЛІГЕНТНА сирота по священику, середніх літ пошукує місця до заряду дому. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Марія". 823 1—1

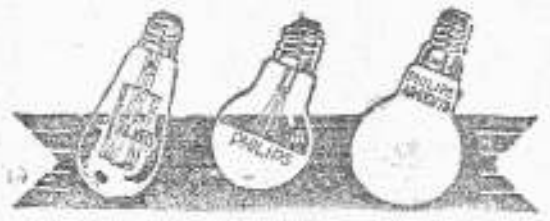
УНКА МИЛО
НАЙЛІПШЕ
МИЛО
СВІТА!

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не нищ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 4—10

Ширіть наш часопис!

ЛІПШОГО СВІТЛА ХОЧЕШ?
ЖАРІВКИ „PHILIPS" БЕРИ!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 263 (10.646). Львів, вівторок 24 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шах. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 гол. передпол.
Рукописів не звертають.ся.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Консолідація в Югославії.

Степан Радіч — міністром.

Найновійші телеграми повідомляють, що провідник хорватських селян, основник республиканської партії Степан Радіч зложив на руки короля Сербів, Хорватів і Словінців урядову присягу як його відповідальний міністр для освітних справ. Так закінчилася покищо кар'єра того завзятого опозиціоніста й республиканина, що повних сім літ боровся вперто й рішучо проти централістичної політики білгородського уряду Пашіча і проти монархії загалом, що для зміни тієї політики і форми влади не вагався просити помочі в Льондоні й Москві, що за свої заходи відпокутував наконець — тюрмою...

Що вплинуло на цей крок Радіча, важко сказати. Не кермувала ним жажда міністерського портфелю — це певне, бо давно, зараз після утворення держави СХС., міг стати міністром. Можливо, що дався він переконати політичній мудрости старого Пашіча, можливо, що переконала його безвиглядність дальшої боротьби і шкідливість її для держави, що має таких „любих" сусідів, як Італію і Болгарію. Можлива й инша причина, а саме дуже поважний вік прем'єра Пашіча, що відкриває перед Радічем ріжні вигляди в найближчій майбутности...

Прийняття міністерського портфелю Радічем важне не так тим, що він „навернувся" до монархізму, як тим, що дві найбільші партії Югославії, сербські радикали й хорватські селяне, нарешті поєднались, що до них обидвох належатиме тепер керма цілої 12-мільйонової держави. Таким чином постійна криза білгородського уряду повинна скінчитися, що не може не принести добрих наслідків для цілої внутрішньої і закордонної політики Югославії. Отже вступлення Радіча до правительства означує вирівняння ріжних наболілих споів, консолідацію внутрі й назовні, а тимсамим скріплення єдности держави трьох народів.

Red. czas. „Dilo" Pr. 862/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, przekłada wojosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 259 (10.642) z dnia 18. listopada 1925 r. pod tytułem: 1) Z za oceanu a między słowami: plannje uzku wykładiw, a słowami: Tradycjine wże u nas święto, b) między słowami: scenicznoho obrazu, a słowami: układu starazynn. 2) Z ukraińskoho żytlia w Cz. S. R. między słowami: neludskych strażdań, a słowami: ły praceju swoieju, b) między słowami: ludyty Ukrainu! a słowami: Sławaż tobi synie zawiera znamiona zbrodni § 65 a) u. karnej uznał dokonaną w dniu 17. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 500 zł. p. Lwów dnia 18. listopada 1925 r.
Hawel

Від Версаю до Льокарно.

2. Політика Анґлії і „протокол".

Женевський протокол зобовязував держави також і до військової допомоги. — Так далеко ідучого зобовязання не хотіла прийняти на себе Англія.

Як уже згадано, англійський консервативний уряд Болдвіна, не прийняв цього протоколу, на який згодились були инші держави, в першій мірі Франція, яка бачила у ньому запоруку своєї забезпеки супроти Німеччини.

На засіданню Ради Ліги в Женеві в марті 1925 р. заявив англійський міністр Чемберлен, що Англія не може прийняти протоколу в такій його формі, бо він є занадто загальний і цим може дати навіть корисну нагоду до війни тій державі, яка не підчасться мировому судові, врешті Англія не може гварантувати за санкції супроти цілої Европи, бо до виконання европейських санкцій треба би в першій мірі напевно ужити англійської фльоти. (Це останне було головним аргументом, який видвигала англійська публична опінія проти протоколу). По думці англійського уряду — пакт Ліги треба би доповнити окремими „регіональними" договорами, які відповідали би спеціяльним потребам.

Головна мета англійської політики була довести до безпосереднього порозуміння між Францією і Німеччиною, та через те допозднити Версайський договір, подиктований силою, якоюсь додатковою, взаємною умовою. — До цього конечні були уступки з боку Франції, яка під натиском Англії і Америки, а головно з причини свого критичного фінансового положення мусіла на них згодитись. — Коли стало ясним, що Англія не прийме женевського протоколу, вийшла річ зовсім несподівана, бодай для багато держав, а в першій мірі для Франції. А саме німецький уряд предложив зі свого боку проект пакту забезпеки, який мав забезпечити границю між Німеччиною і Францією.

Чи Німеччина піддала цей проект внаслідок тихого порозуміння з Англією, чи був це зручний і в кождім разі сміливий маневр німецької дипльоматії, всеж таки враження його було незвичайне. Публична опінія в Англії і Америці станула відразу по стороні Німеччини. — Розпочались довгі, дипльоматичні переговори, головно між Англією і Францією, опісля скликано конференцію до Льокарно, на якій і дійшли вкінці до порозуміння.

Кінцевий протокол прийнятий в Льокарно звучить так: „Представники німецького, бельгійського, англійського, французького, італійського, польського і чехословацького уряду, які вібрались в часі від 5. до 16. жовтня 1925 р. в Льокарні, щоби спільними силами знайти засоби для забезпеки своїх народів перед страхіттям війни та подбати за способи мирного полагодження спорів, які могліб між ними колись трапитись, згодились на слідуючі договори, які були виготовлені на осо́бій конференції та вяжуться взаїмно поміж собою. Договір поміж Німеччиною, Бельгією, Францією, Великою Британією і Італією (прилога 1.); договір про розємний суд між Німеччиною і Бельгією (прилога 2); договір про розємний суд між Німеччиною і Францією (прил. 3); договір про розємний суд між Німеччиною і Польщею (прил. 4); договір про розємний суд між Німеччиною і Чехословаччиною (прилога 5).

Ці договори, які сьогодні є парафовані, мають мати і сьогоднішну дату. Одначе представники ділаючих сторін мають війтися 1-го грудня п. р. в Льондоні, щоби на спільнім засіданню підписати формально дотичні грамоти.

Французький міністр закордонних справ подає до відома, що у звязи з вищезгаданими договорами про розємні суди, Франція, Польща і Чехословаччина заключили в Льокарні також поміж собою договори, щоби запевнити собі взаємно користи з тамтих договорів. Ці договори будуть правильно зложені в Лізі Націй, а п. Бріян предкладає уже тепер їх відписи до відома підписаних держав.

Англійський секретар для закордонних справ пропонує, щоби як відповідь на деякі питання поставлені німецьким канцлером і міністром закордонних справ, що до вияснення статтей пакту Ліги, звернутись до них з залученим (прилога 6) письмом, одночасно з підписом вищезгаданих документів. Це внесення прийняли.

Представники заступлених тут держав висказують своє глибоке переконання, що згадані договори й умови причиняться у високій мірі до морального успокоєння між народами, яке влекшить розвязку політичних і економічних проблем, як також інтересів і почувань народів, та що через забезпеку мира в Европі буде можливе також дійсне роззброєння, передбачене в статті 8. пакту Ліги. Вони зобовязуються співділати щиро в праці розпочатій уже Лігою Націй щодо роззброєння та прямувати до дійсного його осягнення, як також взаємного порозуміння. Підписали: Д-р Лютер, д-р Штреземан, Вандервельд, Бріян, Остен Чемберлен, Беніто Муссоліні, Скшиньскі, д-р Едвард Бенеш.

Згаданий як прилога 1) договір, названий пактом забезпеки (Sicherheitspakt) забороное Німеччині, Бельгії, Франції нарушувати в якийнебудь спосіб подійсний стан (status quo), який творять теперішні кордони німецький, бельгійський і французький між собою. Якийнебудь воєнний акт взагалі дозволяється тільки тоді, коли треба оборонитись від нападу або у випадку очевидного нарушення так званої відмілітаризованої смуги на 50 км. на схід від Рену. Зрештою в такім випадку обовязані є инші договірні держави прийти негайно з допомогою нападеній стороні, якщо тільки буде для них ясним, що в дійсности трапився неспровокований напад.

Д-р Я. Олесницький.

По виборах у Чехословаччині.

Розділ мандатів до соймy й сенату.

Тому, що ще донині не проголошено окончних урядових виборчих цифр з кількох округів, чисельну силу поодиноких партій в новім чеськ. соймі й сенаті можна подати тільки з тим застереженням, що можливе ще пересунення сил деяких партій на 1 мандат більше або менше. Дефінітивні цифри можна буде подати щойно після переведення другої і третьої скрутинії.

На 300 місць празького сойму припадає: чсл. республиканців 45, (в 1920 р. 42), комуністів 41 (дотепер 27), чсл. католиків (народня партія) 31 (21), чсл. соц.-демократів 29 (52), чсл. нар. соціялістів 28 (27), нім. союз селян разом з нім партією ремісників і промисловців та мад. нац. партією 24 (дотепер союз селян 13, партія рем. і пром. 1, мад. дрібні селяне 2) словацьких католиків (нар. партія Глінки) 23 (11), нім. соц.-демократів 17 (30), чеських нац. демократів 13 (6), нім. христ.-суспільників 13 (9), нім. нац. партія 10 (10), нім. нац. соціялістів 7 (5), мад. христ. суспільників 4 (4), карпато-руський земледільський союз 1 (1), польський блок 1 (0).

На 150 місць у сенаті припадає: чсл. республ. 23 (19), комуністів 20 (7), чсл. католиків 16 (12), чсл. соц.-дем. 14 (36), чсл. нар. соц. 14 (10), нім. союз селян 12 (8), словацьких католиків (Глінка) 12 (6), нім. соц.-дем. 9 (16), чеських нац.-дем. 7 (11), чсл. партія рем. і пром. 6 (3), нім. христ. суси. 7 (5), нім. нац. партія 4 (7), нім. нац. соц. 3 (2), мад. христ. суси. 2 (0), карпато-руський земл. союз 1, польський блок 0.

Смерть Евгена Левицького

Відень. 21. XI. (Тел. вл.) Сьогодня помер відомий український парляментарист, віденський адвокат, б. нач. редактор „Діла" і б. посол ЗУНР. у Празі д-р Евген Левицький.

По широкому світі.

Чемберлен заявив в останній промові у парляменті, що доля договорів у Льокарно залежить від сили характеру представників Франції та Німеччини.

На сплату державних довгів збирає гроші між італійським громадянством спеціяльний союз, що розписав національну підписку.

Криза чехословацького уряду продовжується. Внаслідок виборів — Крамарж рішив покинути політичну діяльність.

Сирійські міста Тир та Сидон стоять перед упадком. Перед воротами Дамаску йдуть дальші завзяті бої. Частина повстанців ідe на південь, щоби зєднатись з відділами Саід ель Араш.

Ріфанці почали наново бомбардувати місто Тетуан. Населення міста втікає.

Летаргічна бестія.

Львів, 23. листопада 1925.

Секція для справ східних воєвідств і національних меншостей має вже свою славу і своє місце в історії непольських народів сучасної Польщі. Видумано її і покликано до життя під кличем широких реформ у східних воєвідствах і управильнення прав великої більшости населення тих територій. Правду кажучи, наївні люди, що не вдумувалися в суть польської політики, навіть знаходили деякі надії з тією установою. А саме думали вони, що та секція припинить мексиканізацію чи альбанізацію відносин на „кресах", що залізною мітлою вимете всі надужиття, що відсуне від дійсної влади „організації народової", що покінчить зі б-ти річним станом ех lex і навчить „сторожів закону" шанувати право. Можна було думати, що покликана до життя секція, познайомившись з „кресовими" відносинами, видиватиме на уряд в напрямку заспокоєння хоч мінімальних потреб українського й білоруського народу в ділянці політичній, культурній й економічній. Можна було думати, що секція під проводом віцепрем. Тугута подбає про привернення забезпечених конституцією горожанських прав, а саме права зборів, товариства, коаліції, листової тайни, свободи преси та припинить самоволю адміністрації й поліції; можна було думати, що стан ех lex в самоврядуванні буде остаточно покінчений, що зникнуть всі наказні пявки й марнотратники громадського добра; можна було думати, що по важким погромі українського й білоруського шкільництва в рр. 1919—1924 наступить його відбудова в усіх шаблях та що остаточно буде заснований згідно з законом з 26. вересня 1922 р. український державний університет у Львові; можна було думати, що українські й білоруські наукові й освітні установи будуть трактовані нарівні в польськими, що український народ буде користати з важко складаних податків для свого культурного й господарського підйому; можна було думати, що вкінці наступить відбудова знищених околиць на українській і білоруській нац. території, окредитування української й білоруської кооперації, допомога в здобутті земельного варстату праці, зменшення непосильних податків і т. и.

Можна було думати... Бож „кресову" секцію творено з таким неймовірно крикливим галасом, що аж вухи розривалися від реклями. Міністр Скшиньскі в Женеві вказував на секцію як на основний поворот в національній політиці Польщі та підносив під небеса новий ліберально-толерантійний курс.

Минали місяці. Секція, зложена з крайних реакціонерів і українофобів, працювала над новими проектами і планами, але „na zniszczenie Rusi". І справді замість свободи зборів — появився столипінський указ віцем. Счульского про заборону віч на „кресах"; замість відбудови виставлено поліційні сторожівні на „кресах"; замість реституції й розбудови українського й білоруського шкільництва наступив повний його розгром під крилами „шкільного плебісциту", пофальшованого шкільними інспекторами.

Секція для східних воєвідств і національних меншостей перетворилася в якусь дику, ненаситну бестію, якої завданням стало нищити, громити, розторощувати. І тому деяку пільгу відчувало українське громадянство, коли та секція припиняла свою діяльність, коли вона відпочивала по „реформаційних" трудах, бож з кожною задуманою „реформою" спадав на нас новий важкий удар.

Коли та бестія попадала в летарг, можна було бути спокійним, що поки-що не погрожує ніяка, на широку скалу закроєна „реформа". Та в останніх часах знову в польській пресі почали ширитися вістки про те, що поглиблена в летаргічному сні бестія починає будитися, що секція для справ східних воєвідств і національних меншостей знову має взятися до праці.

Серед кріси польського уряду пепесівці висунули були навіть проект про створення (очевидно на місце секції) окремого державного підсекретаріяту для справ національних меншостей. Це знак, що бестія не тільки будиться, але й готова перейти нову скріплюючу метаморфозу та з новим розгоном кинутися на пожертя останніх окрушків надбань українського народу.

Небажані це для нас признаки, сумні й невеселі. Найкраще було би, колиб летаргічна бестія заснула вічним сном та тим самим випустила нас зі своїх хижацьких пазурів.

Слід сподіватися, що чові клопоти, які звалилися на Польщу у звязку з грізною господарською кризою, припинять пробудження і розгін летаргічної бестії.

Дня 4. грудня 1925 в салі Народнього Дому
Руханковий Попис „Сокола-Батька".

Італійські лаври та погрози.

Огненна промова Муссоліні'ого.

При відчиненню італійського парляменту, Муссоліні виступив з промовою, яка є чергового політичною сенсацією. Під впливом останньої змови на його життя, він промовляв ще палкійше, ніж звичайно і вдарив у тон, якого деякі премієр-міністри, міністри закордонних та военних справ не вживають навіть напередодні війни. Цей тон нагадував вивови Вільгельма II., який виповідав війну одній державі за одною, переконаний у непереможній силі своєї армії.

Звеличичали Муссоліні'ого приготовили йому на парляментській трибуні лавровий вінок і золоті овочі. Коли він вийшов на неї, щоби дати огляд своїх здобутків, міг декламувати першу строфу з „Перстеня Полікрата". У його державі такий лад і така сила, що міністри внутрішніх справ иншого, нефашистівського, уряду потрібували би на цю саму працю 30—40 літ! Порозуміння з Америкою щодо довгів осягнене, торговельний договір з Німеччиною підписаний, кольоніяльні війни аліквідовані, оповиційні партії знищені. „Весь край настроєний пофашистівському; те, що лишається, це археольогічні останки... Два міліони молодих людей чекає готовими до скоку на моє слово"... Щось зі стилю Наполеона. Звідкіля цей кипучий настрій?

Перш усього Муссоліні підозріває Францію, що мачала пальці в змові. Хоча би тим, що давала захист заговірникам. Далі його вражає тон англійської преси, яка не ставиться прихильно до войовничих жестів, слів, а тим менше насильних засобів правління, у сучасний мент, втихомирювання европейських пристрастей. І тому він звертається з остороrою до всіх держав, невдоволених його владою і нагадує їм, що ніякі посторонні впливи ніколи не захитали режімом якоїсь держави. Чужинний „бойкот" Італії пливе хіба в зазрдрости, що инші держави не в силі були до цього часу дати собі ради з внутрішнім безладдям так легко як фашизм. Фашизму не можна наслідувати на чужині, але він має у собі верна живучости загальної вартости. Парляментаризм скінчив свою ролю в XIX. віком і прийшов час на принципи ладу та дисципліни. Їх здійснив фашизм і нехай инші держави стримаються з його критикою.

У красномовнім запалі Муссоліні пустив загоєні стріли в сторону Англії та Франції, які у свій час ішли проти Італії в кольоніяльній політиці. Навіть старі дипльомати Саляндра та Джіолітті плескали в руки при фразі про безсилість зовнішніх впливів на ослаблення влади внутрі держави. Саме ця частина промови ворушить якнайбільше сумнівів. Держави ніколи не були незалежні від зовнішніх впливів, а нині менше, як колинебудь. Як довго внутрішній устрій Італії не стане причиною конфліктів зі сусідами, до нього можуть ставитись байдуже. Та чи приклади насильної диктатури є завсіди байдужі навіть для дальших держав? Чи фашизм є настільки сильний, щоби міг відмежувати Італію від світа або навчити його як треба правити державою — це щонайменше сумнівне.

Радянська Україна.

Національні меншости і жидівська кольонізація.

Московська „Правда" з 30. X. ц. р. приносить цікаві інформації про те, що зроблено за останніх шість місяців для національних меншостей на Україні, а зокрема, що зроблено на полі жидівської кольонізації. Дослівно „Правда" подає таке:

Центральна комісія національних меншостей при ВУЦВК-ті поробила

В. БІДНОВ.

Професор О. О. Ейхельман.

(З нагоди 50-тидесятиліття ювилею його наукової діяльности).

В біжучому 1925 році минає пятьдесять років самостійної наукової діяльности звичайного професора Українського Вільного Університету в Празі Оттона Оттоновича Ейхельмана, який займає вілком виключне становище серед професури українських високих шкіл в Чехословацькій республіці як по своєму походженню, так і по високій кваліфікації свого наукового цензу. Коли до цього додати ще його незвичайну службу українській національній справі, то й матимемо не тільки підставу, але й моральний обовязок згадати шановного ювилята на сторінках „Діла", тим паче, що про нього в українській пресі нічого не писалося.

Проф. О. О. Ейхельман походить з німецької родини з Естляндії; народився 27. квітня 1854 р. в ямбурському повіті, недалеко від Петербурга, вчився в німецькій гімназії, а потім в петербурському університеті, на правничому факультеті, але магістерські іспити складав при університеті в Дорпаті. Тамже він оборонив і магістерську дісертацію в 1878 році. Алеж ще в 1875 році він помістив у „Russiche Revue" першу свою друковану працю, за якою потім він дав довгу низку инших, подібних до першої, статтей критичного змісту, де він оцінював новійші найвидатнійші праці російських та чужоземних учених в области міжнароднього та державного права.

Праця над згаданими статтями була тільки грунтовою підготовкою Оттона Оттоновича до магістерської дісертації, яку він написав німецькою мовою — „Ueber Kriegsgefangenschaft" (в Дорпаті тоді викладали мовою німецькою). Придбаний ним за цю наукову працю степень магістра дав йому можливість стати спершу доцентом, а з 20. грудня 1880 р. надзвичайним професором Демидівського юридичного ліцею у Ярославі (над Волгою), де він викладав державне та адміністраційне право. Виклади в Демидівському ліцеї (що рівнялся звичайному юридичному факультетові) не заважали О. О. Ейхельманові працювати над окремою самостійною роботою „О военномъ занятіи непріятельской страны", яку й видрукував 1879 року в Москві. Останню працю (на мові російській) він подав, як докторську дісертацію (в 1880 р.) до правничого факультету київського університету. Заслужений професор міжнароднього права в цьому університеті В. А. Незабитовський визнав книгу проф. О. О Ейхельмана високої наукової вартости, й автор її, після звичайної в російських університетах публичної оборони, став доктором міжнароднього права, залишаючися деякий час в Ярославі.

Наприкінці 1881 року професор університету Н. К. Рененкамф, що до того часу посідав на правничому факультеті катедру „історії найголовнійших чужоземних законодавств", перейшов на катедру енциклопедії права, а катедра історії найголовнійших чужоземних законодавств стала вакантною. Тоді згаданий вище проф. В. А. Незабитовський запропонував факультетові запросити на цю вакантну катедру професора Оттона Оттоновича Ейхельмана з Ярослава. Дня 18. березня ст. ст. 1882 р. правничий факультет одногосно прийняв пропозицію проф. Незабитовського. Університетська Рада ствердила постанову факультетської ради в тим, щоб. О. О. Ейхельман був покищо надзвичайним професором. 3. серпня 1882 року шановний ювилят вже приступив до виконування своїх обовязків у київському університеті й в осінньому семестрі викладав історію найголовнійших чужоземних законодавств. Через якихсь півроку, а саме 8. березня 1883 р., тойже самий проф. В. А. Незабитовський подав факультетові нову пропозицію зробити Оттона Оттоновича звичайним професором, з огляду на те, що проф. Ейхельман своїми виразними, доклацними лекціями, які відповідають вимогам сучасної науки, виправдав довіря факультету, і цю другу пропозицію проф. В. А. Незабитовського правничий факультет прийняв одноголосно, а Університетська Рада потвердила 8. квітня 1883 р. й цю постанову правничого факультету щодо проф. О. О. Ейхельмана. Отакі офіційні дані про запросини О. О. Ейкельмана до київського університету та про перші часи там його діяльности наводимо з тою метою, щоби мати приємну нагоду спростувати вигадку, що можна чути серед нашої еміграції, ніби „проф. О. О. Ейхельмана до Києва закликала й підтримувала німецька партія", себ-то група професорів-Німців, які виявляли антагонізм до професорів-Росіян. Такого антагонізму серед професорів правничого факультету в 1882 по 1883 роках й бути не могло: з вісьми професорів правничого факультету був тільки один Німець Н. К. Рененкамф; лекаком був В. Демченко; професора О. О. Ейхельмана рекомендував проф. В. А. Незабитовський, і факультет двічі виносив щодо проф. Ейхельмана одноголосні постанови, яким, розуміється, не булоб місця, як би справді тут йшла боротьба Німців з Росіянами.

(Докінчення буде.)

підсумки своєї піврічної праці серед національних меншостей на Україні По 1. жовтня створено на Україні 348 сільських рад нацменшостей. Найбільше виділено сільрад, бо аж 117. По них йдуть російські — 69, та польські — 64. Найслабше йде праця біля виділювання жидівських сільрад. В найблищому часі буде вирішена справа творення містечкових рад нацменшостей. Їх число досягне до 66. — За півроку створено 12 судових камер з жидівською урядовою мовою, 4 з польською і дві з німецькою.

Мережа національних судових камер повинна досягнути 92 одиниці. Крім цього при окружних судах буде створено 50 становищ урядових перекладчиків. Серед національних меншостей переведено також велику економічну роботу. На землях кольонізаційного фонду поселено 2,518 жидівських родин, що дає разом 4.500 душ. Всі переселенці обєднані в колєктиви. Вони використали землю дуже раціонально. Введено громадський сівообіг, примороблюється широко тракторну силу та поліпшується методи оброблювання. Допомогу для переселенців треба вважати невистачаючою. Джойнт дав всього 800,000 карбованців (отже 400 тисяч долярів). Державний кредит для них дійшов до суми 500 тисяч карбованців (отже 250 тисяч долярів). Під теперішню пору на Україні нараховано 50 тисяч родин, що бажають переселитися та зайнятися хліборобством.

Бачимо отже, що жидівська кольонізація йде інтензивно і держава видала на кожну родину по 100 пол., а Джойнт більше-менше по 150 дол. Крім цього треба взяти на увагу допомогу держави у безплатному транспорті. Про допомогу держави для українських переселенців і кольоністів ми дотепер не вичитали ніде ніодної стрічки. Вони мусять собі самі давати раду. Не диво тому, що жидівська кольонізація йде такими великими кроками вперед.

Українізація театру.

Цього року перший раз поставлено широко українізацію театру. Тепер входить до мережі зукраїнізованих театрів вже одинадцять державних театрів. Театри удержуються почасти місцевими засобами а почасти тими громовими засобами, які віддає на ту ціль держави. Відкриття державної української опери в Харкові мало дуже святочний характер. Першою пішла в тій опері „Сорочинська ярмарка" на українській мові. Крім цього виставлено на українській мові „Аіду" і „Князя Ігоря". Переклад текстів на українську мову зробили найвизначніші поети. Окремо від українських театрів стоїть київський „Березіль". Це радше експериментальний театр. В ньому творять підвалини та працюють над культурою українського революційного театру. „Березіль" має вже великі досягнення і є тепер без сумніву найбільш мистецькою силою на Україні. Цього року зорганізувався у Харкові також перший жидівський театр, який повинен обслуговувати не тільки Харків але й провінцію. („Правда")

Дрібні інформації.

В Харкові зорганізовано т. зв. „Всеукраїнську Наукову Асоціяцію Сходовідання". — Президія ВУЦВК. вислала від України окрему делегацію на свято пятиліття увільнення кримської радреспубліки від білогвардійців. Святкування тої річниці відбулося 14. листопада. — ВУЦВК-тет затвердив постанову найвищої мешканевої комісії про передачу студентським організаціям величезного дому для студентського інтернату, що помістить 2000 студентів. („Правда").

Всеукраїнська Академія Наук.

Всеукраїнська Академія Наук поширила тепер значно свою науково працю. Встановлено звязки з цілим рядом закордонних академій та з науковими силами заходу. Величезну роботу веде відділ української історії та письменства (на чолі історичного відділу стоїть акад. Грушевський Михайло). В історичному відділі вібрано багато цінних і невироблених та невикористаних ще матеріялів і памяток. В мінералогічному відділі є багата колекція академіка Тутковського. В кабінеті живої мови вже проведено велику частину роботи по складанню словників. Тепер друкується 4. том академічного словника української мови. („Правда").

Щастя поколінь залежить від економічних умовин, які створимо для них.

В першу чергу купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки анційної у Львові, Підвалля 7.

Перевибори в Українській парляментарній репрезентації.

З Варшави повідомляють: В днях 19. і 20. п. м. відбулися звичайні річні перевибори в Української парляментарній репрезентації. Президія, вложена зі сен. М. Черкавського як голови та послів С. Хрущького і Б. Козубського уступила. На її місце опозиція, вложена з „чийого" С. Підгірського і Селянського Союза, під проводом П. Васильчука, висунули на гол. Української парл. репрез. члена Селянського союза посла Сергія Хрущького, а на заступників сен. Пастернака і посла Козубського. Листа опозиції провалилася здобувши 6 голосів за і 13 проти. Зате вибрано на проповицію головно селянських послів президію в складі посла Сергія Хрущького як голови, а сенатора М. Черкавського і посла Б. Козубського як заступників голови (2 ма голосами на 18 голосуючих). Після вибору опозиція, що розпорежала тільки 6 ма голосами, устами посла Підгірського заповіла безоглядну боротьбу проти нововибраної Української парл. репрезентації. Годиться ще додати, що в звязку з наклепним виступом органу Сел. Союза „Наше Життя" проти УНДО. виступив зі Сел. союза пос. д-р Дмитрюк.

Смерть Жеромського.

Дня 20. XI. помер у Варшаві на аневризм серця звісний польський письменник Стефан Жеромскі. Смерть послідувала нечайно. Незважав довгі літа на грудну недугу наслідком перепрацювання. При смерти Жеромского була лише його жінка Ганна. Дня 21. XI. явилася у премієра Скшиньского делегація союза літератів з просьбою інтервенції в справі уладження похорону Жеромского на кошт держави. Передтим делегація була у тій справі в мін. Грабского, але Грабскі заявив їй, що похорон відбуватеться без участи держави, бо „Жеромскі був кальвіном, а що до деяких його книжок є ріжні погляди". Грабскі годився лише на оплату похорону. Одначе уряд не полагодив справи тої по бажанням Грабского. Президія ради міністрів уладила уладити похорон на кошт держави. Офіціально візьмуть участь у похороні президент Войцеховскі, представники уряду, марш. сойму і сенату, і члени законодатних інституцій. Похорон відбудеться дня 23. XI.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Новий польський уряд.

Дня 20. XI. утворився новий польський уряд у складі: президія і загр. справи Ол. Скшиньскі, просвіта Ст. Грабскі, торговля і промисл Осецкі, військо (керовн.) ген. Стеф. Маєвскі, внутр. справи Рачкевіч, хліборобство Кернік, праця і сусп. опіка Зеленцкі, залізниці Хондзиньскі, справедливість Пехоцкі, скарб Здзеховскі, сусп. роботи Моравчевскі, земельні реформи Радван.

За тену мін. військових справ.

В суботу перед полуднем президент Войцеховскі поїхав марш. Пілсудского, генерала Йос. Галєра, керовника мін. військових справ ген. Маєвского та шефа генерального штабу ген. Ст. Галєра.

З Пілсудским президент конферував в присутности прем. Скшиньского.

„Кур. Пор." повідомляє, що на конференції президента Войцеховского з марш. Пілсудским, ген. Галєром і ген. Маєвским обговорювали справу обсади теки міністерства військових справ. Висували назвища ген. Желіговского на становище міністра військових справ, а ген. Сосновского на становище шефа генерального штабу.

Засідання польського сойму

відбудеться не вівторок, а в середу. На ньому новий премієр має виголосити експозе.

Димісія уряду Пенлеве.

В французькій палаті депутованих після гострої дискусії фінансових законів Пенлеве заявив, що зложить владу, коли відкинуть уст. 5-ий фінансового закона. Премієр зажадав заяви довіря. Після кількагодинної дискусії відбулося нове голосування над уст. 5. урядового проекту. Уступ цей відкинули 278 голосами проти 275. Уряд подався до димісії. Упадок уряду спричинили комуністи, котрі при першому голосуванні над уст. 5. здержалися від голосування, а при другім голосували проти.

Не є виключене, що уряд, не зважаючи на те, що подався до димісії зажадає від парляменту, щоби ще перед утворенням нового уряду відбулося засідання для ухвалення закона, який уповажнив би французький банк значно підвисшити дотеперішню суму зачетів, уділених скарбови для конечних потреб скарбу. Всі депутовані бажають скорої розвязки урядової кризи. Більшість депутованих є думки, що є конечне і можливе до зреалізування утворення уряду народньої згоди.

Протимусульманський фронт.

Східний договір, заключений між Чемберленом і Жоненелем змірає до приверження англійсько-французького фронту проти Туреччини і проти магомеданського націоналізму в Малій Азії.

Смерть англійської королевої матері

Англійська королева Олександра померла дня 20. ц. м.

Мусоліні не іде до Льондону.

„Ун. Прес" повідомляє, що італійський уряд вишле до Льондону Шальою, Медічі дель Вістелью і Пільотія для підписання льокарнських договорів в імені італійського уряду. Мусоліні до Льондону не поїде.

За прилучення Австрії до Німеччини.

З Риму доносять: В розмові з німецькими журналістами заявив Мусоліні, що Італія ніколи не згодиться на прилучення Австрії до Німеччини.

Ватикан і Югославія.

Білградська „Політіка" доносить з Риму:

По відїзді югославенського посла при Ватикані з Риму, вислав новоіменований повновласник Югославії Мілен Йованович до кардинала Гаспарі письмо, повідомляюче його про свою номінацію. Післанець, що мав відчитати це письмо, вернув з Ватикану з відповіддю, що Ватикан не хоче приймати письма. Секретар посольства удався до Ватикану особисто, але не принято його. В цій справі Ватикан не дав ніяких виясснень, з чого можна вносити, що хоче зірвати зносини з Югославією

Перед вибухом революції в Єгипті.

З Льондону повідомляють, що політичне положення в Каіро дуже напружене. Сторятьдесять членів розвязаного єгипетського парляменту на зборах у готелі Континенталь звернули Заглюлеви баші, що революція в Єгипті мусить вибухнути кожної хвилі, коли народови не повернуть правильних конституційних прав, насилуваних урядом. Заглюль баша видав маніфест до народа, в котрім взиває не допускатися насильств. Місто Каіро виглядає наче військовий табор, біля парляменту стоять відділи війська й поліції. Переходи до парляменту щільно замкнені.

Гальваноускас у Чемберлена.

„Balt. Presse" доносить з Льондону, що литовський посол в Льондоні Гальваноускас був принятий Чемберленом, з яким обговорював квестію миру, особливо в Европі східній.

Гальваноускас підніс також цілий ряд актуальних справ Литви.

Сензаційні документи.

В останніх днях найдено в Ленінграді часть архіву царя Миколи II. Серед найдених документів находиться також незнана досі кореспонденція царя Миколи з англійським королем Юрієм з 1916 року ти письмо Познакаре до царя з інтересними подробицями в справі політики французької соціялістичної партії підчас світової війни, коли то під проводом Альберта Тома була вислана до Росії французька місія.

Нім. правиця проти льокарнських договорів.

Всенімці й инші праві партії приготовляються до гострої боротьби в парляменті проти договорів, заключених Німеччиною в Льокарно. Партії ці задумують внести проти уряду Лютера заяву недовіря. „Льокальанцайгер" містить заяву нім. союза промисловців, у якій союз пригадує свій меморіял, врученій Гінденбургови, що виступить рішучо проти льокарнських договорів. Союз зазначує, що зовсім не змінив свого становища. Договори ці вважає політичним і економічним поневоленням Німеччини.

Зріст еміграції до ССРР

„Известия" звертають увагу на зріст еміграції до ССРР. З приводу економічної кризи в західній Европі і еміграційних обмежень до Америки, багато робітників і селян хоче переселитися до ССРР. Комісаріят рільництва має вже подання від 411 тисяч осіб що бажають

переселитися і працювати в радянських республиках.

Заговір анархістів в Болгарії.

З Софії доносять: Цими днями дійшло тут до кровавих сутичок поліції з анархістами. По обох сторонах є убиті й ранені. Іде тут о заговір, який ширіться також на провінцію. Анархісти вибрали навіть особи, що мали виконати замах на ріжних визначних політиків в Софії.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·80·00 6·81, канад. дол. 6·30 — 6·40, чеські кор. 0·19·75 — 0·20·00, лат. 0·02·75 — 0·03·75, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фр. швайц. 1·30—1·32, англ. фунти 31·70 — 31·50.

Золото. 20 кор. 28·00 — 28·20, 20 франк. 26·00—26·20; 20 марк. 30·50—31·00; 10 руб. 34·80—35·10.

Срібло. Австр. кор. 0·56·50—0·57·00, 5 зл. кор. 2·90—3·00, фльорени 1·45—1·50, рубл. 2·40 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·20 —1·30.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1925 р. 21·00 — 22·00, жито галицьке з 1925 р. 15·00—15·50, яч. мінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16.00—16·50.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць грудень 4·50 зол.**

— **„Батьки м'іста".** Пишуть нам з Белза: Вночі з 18. на 19. листопада н. р. обікрали покищо незнані злодії касу міста Белза, забираючи понад 4000 золотих публичного гроша. Приватні гроші около 300 амер. дол. „власність" комісаря п. Хузіка, наганого звання, полишено. Днями дивом попереднього дня, як твердять касіери, згублено ключі від каси, а зараз в ночі трапилася крадіж. На щастя, гроші і ключі від каси вже знайшлися під натиском свідства; все сховане у виходку пана секретаря і заразом касіера. Так виглядають порядки в нашому правлінню міста, де засідають самі Поляки, хоча в Белзі — більшість Українців. Громадської ради з виборів, очевидно, нема. Батьків міста поіменував п. староста. Українців поминено, хоча в іменованій прибічній раді засідають в більшій части інтеліґенти Поляки, які, очевидно, дбають на оці тільки власні інтереси. Магістрат і прибічна рада можуть „тріюмфувати" з наслідків своєї патріотичної господарки.

— **Чотири зломи.** По звістці, що нарешті наше місто звільнило себе від бандитів, походить нова, яка її доповнює: —від бандитів— арештованих. Бо ті, що на волі, не можуть жити без праці. А саме: на вул. Цибульній у крамниці Мамбера вночі пробивши в стіні діру, вкрали чимало полотна та матерії; на вул. Листопада у самого львівського старости вкрали срібну посудину та скатеті; у костелі св. Миколая розбили дві бляшані скарбонці; вчетверо пробували розбити крамницю на вул. Городецькій ч. 41, але втікли сполохані. Діяльність тиха, але як на скромне місто — багата.

— **З хроніки самогубств.** Цим разом 18-літня дівчина Пепця Качкес не хотіла мабуть справді вмерти, а тільки зробити прикру несподіванку родині, з якою мала часті суперечки: скочила з II. пов. на подвіря і зломила собі ногу та сильно потовкласъ.

— **Ucrainica.** В „Prager Presse" (ч. 137) помішена стаття д-ра Вол. Залозецького про словацьке будівельне мистецтво в дереві.

— **Цікава статистика.** На всі факультети чеського (Карлового) університету в Празі вписалося на зимовий семестр 1925|'8 р. 7.856 слухачів, з того 1381 жінок. На теольоґічний факультет попадає 29 (!), на правничий 2026, на філософічний 1473, на природничо-математичний 1263 слухачів. Студентів-чужинців записалося 1178.

— **Кому дають університет?** Англійський уряд приготовляється до заснування університету на Золотім Побережжі в Західній, для мешканців тропікальної Африки. Метою цього університету підвисти освітній рівень африканських негрів на европейську висоту. Заступником ректора буде негр д-р Кваціїр Еврей, а ректором дотеперішній ректор університету в Цейльоні. Професорами негри будуть виключно люде білої раси.

— **Політика і печатка.** Абд-ель-Крім, який передбачує все, не забув про печатку для своєї нової держави, за яку бореться. Тому замовив її у... Пасючі, у звичайного печаткаря. Печатка була величини тарілки, але дешева. Печаткар не докався виконати замовлення і французька влада не добачувала нічого більше як веселий момент в обставині: що фірма „Ріфінська республика" була зроблена Французом.

— **„Бабушка охвачи".** Так називається старушка Серебрякова, поети якої починається у Москві великий політичний процес. В 90-их рр. вона вела політичний та літературний салон, де бували представники революційної інтеліґенції. Вона помагала їм добувати пашпорти і вишукувала сховища. На протязі 25 літ такої своєї діяльности, вона зрадила тим організації. Вже в 1899 р., відомий спеціяліст від позакулісових тайн революціонерів, Бурцев, вивів її подвійну рольо. Серебрякова втікаючала поясю і від попереднього і від теперішнього, паризького. Як це як — консиранційний талант та й годі!

— **За що платять гроші?** Цими днями зроблено в Лондоні цікаву ліцитацію марок, зовсім нежиданих ще в 1859—1864 рр. Якийсь молодий хлопець 60 літ тому купив собі цілу збірку своїх марок, а по його смерти вони залишились десь в якісь столі. Щойно родина найшла цей скарб і 118 партій марок вартости 31 фунт. шт. продала на ліцитації за 7700 фунтів.

— **Вілла Ібсена.** Норвеська преса оповідає товариству історію про молоду Шведку Вістеванд, що приїхала туди кілька літ тому студіювати в університеті і під впливом лектури дома Ібсена дійшла до думок про самогубство. Дівчина терпіла на меланхолію і похмурий настрій Ібсенівських творів, в яких вона залюбки розчитувалась, зміцнив її нервовий настрій. Останньою спочукою до самогубства була сцена з „Будівничого Сольнеса", де Сольнес падає з вежі.

— **Чи можна жити 300 літ?** З нагоди смерти англ. письменника Шова „Назад до Метузалема" відомий французький лікар Кує з Нансі, що має свою окрему школу, відповідає на запит читачів про можливість продовження людського віку. Людський вік тільки звичайно переходить межу біблійного віку. Тільки 4 проц. цивілізованих людей живуть довше як 60 літ. Найвищий відомий вік є 160 літ. Усі, що доживають сотки і довше, є селянами, яких життя є ближче до животіння. Воля не може впливати на продовження життя, хіба механічний вплив на підсвідомість. Не вистачить для продовження життя припинити всі впливи, які шкодять життю, тому, що не тільки недуги скорочують його. Імовірно в кожній людині є збережена певна скількість життевої сили, яку вона витрачує швидше або повільніше.

— **Сумні роковини.** В суботу, 21. ц. м. минуло сім літ від хвилі, як українські війська покинули Львів після тяжкої, важкої боротьби з польською перевагою.

— **Митр. Шептицький не буде кардиналом.** Недавно подали ми були за польською й за закордонною пресою звістку, що митр. Шептицький має бути остаточно іменований кардиналом з нагоди відбуття найближчої папської консисторії. Як нас інформують з компетентних джерел, ця вістка не відповідає дійсности. Також цим разом буде помінений при іменуванні митр. Шептицький, який мав стати кардиналом по смерти краківського епископа-кардинала Пузини.

— **„Стоїчна з минувшини".** В статті під цим написом, помішеній в останньому числі нашого органу (ч. 262) в рядку 19-т і м з кінця замість помилково видрукуваного слова „ше" — має бути слово „о т с е".

— **Фальшиві гроші.** „Артисти", які видко також терплять від безробіття, а може й нічого кращого не в силі малювати, пускають у світ усі найцінніших тепер мільонів — гроші. По фальшивих долярах, які появились недавно у Львові, а цілий по арештуванню двох спеціалістів-братів з Брухович, появила черга на папєрові червінці. Чому божа створила, що якийсь добродій вступив по сотні 15 зразків цієї валюти по 30 зол. за штуку та їм бракувало деяких прикмет повної автентичности. Цим невільком „артистом" є дотеперішній технік Семке Радкович, або Рубінштейн з Білостоку.

— **Бідний архикнязь.** Які несподіванки зробила війна „всесвітнім", новим мадяр доказом може бути процес ведений у Зальцбурзі проти бувш. генерал-оберста австр. армії Йосифа Фердинанда з Тоскани Габсбурсько-Льотаринської родини. 27 пенсіоністів, що служили давнійше в архикнязім домі Тоскана, домагаються підшкодування. Адвокат архикнязя Йосифа Фердинанда доказав, що архикнязь живе нині з плати пенсіоніста 573 шилінгів місячно, а всі його маєтки, що стали власністю Чехословаччини та Італії, до нині лишились без відшкодування; решту майна вложив в австр. військову позичку, яку втратив.

ВІДОМА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
ВАСИЛЯ ҐРЕСЯКА
у Львові, вул. Сянстуська 26.
виконує совісно і дешево одяги з першорядної матерії від 160 зол., як рівнож реверенди для Всч. Духовенства (також від 160 зол.). Різнородні матерії на складі по конкуренційних цінах.
748 6—6

Дописи.

Цепцевичі великі, вол. Городець. *(Проти української школи).* Учітеся, брати мої! Думайте, читайте!

Ogłoszenie. Inspektorat Szkolny pow. sarnedskiego zgodnie z rozporządzeniem wykonawczego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, z d. 7. I. 1925 r. do ustawy językowej szkolnej z d. 31. VII. 1924 r. (Dz. URP. Nr. 3 poz. 33) niniejszem podaje do wiadomości zainteresowanych rodziców, mieszkańców wsi (Cepcewicz wielkich) gm. (Horodziec) treść orzeczenia Pana Kuratora Okręgu Szkolnego Poleskiego z d. 15. IX. 1925 r. Nr. 16547|I, w sprawie języka nauczania w (1-no) klasowej publicznej szkole powszech. w (Cepcewiczach wielkich). Przeprowadzone przez Kuratorium badanie, złożonych przez rodziców danego obwodu szkolnego deklaracyj w myśl art. 3 wyżej zacytowanej ustawy językowej szkolnej (Dz. URP. Nr. 79, poz. 766) dało wynik następujący: 1) Deklaracyi o język nauczania (ruski) ogółem wpłynęło z miejscowości (Cepcewicz wielkich — 59) na dzieci (98), 2) Z tych uznano a) za ważne na (17) dzieci, b) za nieważne z powodu 1) cofnięcia deklacji i oświadczenia się za szkołą czysto polską z językiem macierzystym jako przedmiotem nauki 2) stwierdzone podobno, braku pełnomocnictwa, wieku pozaszkolnego dziecka, nieprawności opiekuństwa, zupełnej nieświadomości treści i celu deklaracji na (81). Na podstawie powyższego wyniku stosowanie do art. 3 uprzednio przytoczonej ustawy językowej szkolnej z d. 31 lipca 1924 r. językiem nauczania w (1-no) klas. publicznej szkole powszechnej w (Cepcewiczach wielkich) pozostaje dotychczasowy język państwowy. Od powyższego orzeczenia p. Kuratora O. S. P. przysługuje zgodnie z § 12 rozporządzenia wykonawczego Ministerstwa W. R. i O. P. z d. 7|I. 1925 r. do ustawy językowej szkolnej z d. 31|VII. 1924 r. zainteresowanym rodzicom prawo odwołania do Pana Ministra W. R. i O. P. w ciągu dni 14-tu od daty wywieszenia niniejszego.

Як бачите, це оголошення без дати. Але на конверті є печатка, а в печатці дата: 2. X. 1925. Отже п. куратор та інспектор поспішили з оголошенням... Зміст його чудовий, а ще кращі числа! З 98 дітей, що батьки їх домагалися в декларациях української школи, визнано тільки за 17 дітьми право на навчання в українській мові. Причин, їзза яких за 81 дітьми не визнано того права й заведено в школі польську виклад. мову, є аж сім, в всі вони оригінальні, одинокі в своїм роді і прекрасно сформульовані! З них і найкраще видно, якими часами попяться по українських селах польські школи, якими методами послугується польська влада, щоби збаламутити, застрашити і стероризувати українське сільське населення. З тих причин найцікавіша остання: „глупота несьвідомосьць", якою можна все користуватися в таких справах аж надто довільно. Всеж таки треба сказати, що й українське населення на Волині, особливож його інтеліґенція, не без вини, бо таких Цепцевичів Вел. є цілі сотки, а наші люде нідко де вміли постояти за тими мінімальними правами в шкільній ділянці, що їх гарантують нам закони польської держави.

Волинський.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцятьперший день розправи.

Свідок Б. Фіхман, приватний урядник стояв з обвинуваченим на розі вул. Коперника і Легіонів. Обвинуваченій не мав у руці нічого, заховувався взагалі нормально, сміявся і жартував. Перед проїздом президента Штайґер попрощався зі свідком а свідок відійшов від нього і став між публикою в останньому ряді. Свідок бачив бомбу в часі її лету, але не міг собі здогадати, звідки вона прилетіла. Відходячи чув, що когось арештовано, але щойно на Ягайлонській чулиці побачив обвинуваченого, якого вела поліція. Коли Штайґера забирали до авта, кликав він здалека, що Штайґер невинний і що перед хвилею з ним розмовляв.

Прокур.: Чому ви не пішли на поліцію? Свідок: На другий день була у „Слові Польскому" вістка, що поліція шукає за спільником атентату і я боявся, щоби мене не арештували. Кілька днів пізнійше поліція мене арештувала і пережала 9 днів у тюрмі під замітом співучасти в атентаті.

Д-р Ляндав поставив внесення на покликання в характері свідків д-ра Вальдмана і Рамда з Відня, а на випадок відхилення того внеску, на відчитання протоколів, які навані зложили на віденській поліції. Обі ці свідки знають, що Українці д-р Перфецький і Е. Коновалець в розмові з ними признали, що замах виконав Ольшанський.

Прокуратор заявляє, що переслухання тих свідків не внесе до розправи нічого суттєвого, бо обі ці свідки мали би свідчити на обставину, що вони чули від когось, а не на обставину, що вони бачили або що напевно знають. За те прокуратор вносить перечитати кілька чисел „Діла" спростування Перфецького і Коновальця. Крім цього вважає потрібним покитати в характері свідка начального редактора „Діла", який мав би стверднти автентичність спростування (дементі) про Перфецького і Е. Коновальця. Далі ставить прокуратор внесення на переслухання о. митолта Білецького в характері свідка на обставину, що оригінал листа Української Військової Організації знищив особисто о. митрополит Шептицький.

З одержаних прокуратором поліційних реляцій видно, що поліція оригінального листа не мала, бо митрополичий ординаріят переслав до Воєвідства тільки відпис цього листа.

Д-р Грек противиться внесенню прокуратора в справі переслухання о. Білецького а покладається в тій справі зізнань о. митрополита Шептицького, що перебуває тепер у Карльсбаді і там може бути переслуханий тамошнім Судом.

Д-р Грек і д-р Ляндав противляться також внесенню прокуратора на відчитання обох спростувань з „Діла". Зокремаж д-р Ляндав виголошує погляди на тему витревалости паперу та радить прокураторові покликати на свідків самих д-ра Перфецького і Е. Коновальця так, як це робить він (Ляндав) покликуючи на свідків д-ра Вальдмана і Рамда. Далі твердить Ляндав, що дементі д-ра Перфецького і Коновальця не відносяться до їхньої розмови з Вальдманом у Відні а до інтервю, яке оголосив у варшавській пресі Вальдман про свою розмову з Перфецьким.

Свідок Микитин, що сидить тепер у тюрмі, зізнає, що в часі замаху стояв під каварнею Де Ля Пе і бачив бомбу в часі її лету. Ще заки бомба впала, він пішов на вул. Коперника, не бажаючи наражувати себе на арештування, яке могло його як бувшого комуніста легко зачепити. Він не бачив ні місця, звідки вилетіла бомба, ні виконавця атентату, ні обвинуваченого. Свідок набрав сильного переконання, що атентат виконали комуністи Фіґнк і Паньчишин. Далі розказує цілу історію про те, як став комуністом, як перестав ним бути та як став конфідентом Кайдана. На Фіґнка і Паньчишина вказав як на винуватників замаху з глибокого внутрішнього переконання. Описуючи далі Харкова Микитин зізнав, що Харків вийшов від Штайґера. Далі зізнавав свідок про ті подробиці, які були предметом розправи Єгер і тов., а на якій то розправі Микитина засудили на 6 літ тюрми, хоч той засуд покищо не правосильний.

В шості покорно сповіщають сотники
У. Г. А. МИКОЛИ ЩУРОВСЬКОГО
проф. української гімн. в Рогатині
відбудеться Вапокійне Богослуження дня 24. ц. м. о год. 8. рано в
832 церкві с. Юра. 1—1

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр під дир. М. Стадника.

Тернопіль. Салі „Міщанського Братства".

Понеділок 23.XI. „Граф Люксембург".

Вівторок 24.XI. „Лісова пісня".

Від середи 25.XI. театр переїздить до Збаража. 813 4—4

Український мішаний хор Д. Котка.

У вівторок 24.XI. м. Равехів.

У четвер 26.XI. м. Сокаль.

У пятницю 27.XI. м. Сокаль.

У суботу 28 XI. м. Рава Руська.

У неділю 29.XI. м. Рава Руська.

768 13—? Адміністрація.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітковича:

Жидачів. Салі „Сокола", 23.XI. „Майська ніч". 562 5—?

Дрібні оголошення.

ШУКАЮ умебльованої кімнати на дві особи, на час від 23. до 31. грудня 1925. Зголошення до Адміністрації „Діла" п'ят „Сокіль". 831 1—2

К. Ц. має листа poste-restante Болшівці. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р РОСТИСЛАВ БІЛАС
Львів Потоцького 4. II. пов.
775 **ординує від 3—5.** 5—5

Кооператива трикотарських виробів ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 8,
приймає всілякі замовлення і перерібки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 4—15

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 264 (10.647). Львів, середа 25 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

† Д-р Евген Левицький

Зі смертю д-ра Евгена Левицького зійшов у могилу один з найкращих, передових діячів українського відродження, спосібний публіцист, модерний політик, тугий парляментарист. В останніх роках XIX. століття і ціле чвертьліття XX. віку була не одна з маркантнійших постатей в нашім національнім житті.

Е. Левицький уродився 17. січня 1870 р. в Сидорові, гусятинського повіту, в священичій сім'ї. Гімназію кінчив у Тернополі, університетські науки у Львові. Вже на шкільній лавці в гімназії звертав на себе увагу своїм критичним умом і своїм талантом, а підчас університетських студій вибився між товаришами на одно з перших місць як добрий бесідник і організатор, а передовсім як один з тих провідників молоді, що надавали напрям цілому тодішньому інтелектуальному рухові в т. зв. академічних сферах.

В тім часі товаришував з Володимиром Охримовичем, Вячеславом Будзиновським, Миколою Ганкевичем і иншими молодими людьми, також споміж Поляків і Жидів (Дашиньскі, Гужицкі, Стапіньскі, Вислоух, Діямант, Френкель, Ашкенази), що гуртувалися в соціялістичній „Czyteln-i Naukow-ій". — Ще як студент був одним з перших піонірів українського робітничого руху. Разом з Охримовичем і Будзиновським був співоснователем радикальної партії і співавтором її першої програми. Співробітничав у радикальнім органі „Народ", де помістив м. ин. статтю „Безпрограмовість народовців і їх будучність".

З поглибленням нашого політичного життя разом з національною групою відколовся від радикалів і став співоснувателем нац.-демократичної партії, будучи співавтором її програми (1899 р.) Разом з Охримовичем і Трушем видавав „Будучність", що підготовляла основини нац.-дем. партії, а від половини 1902 р. до 18. IV. 1906 р. працював у „Ділі", зразу як співробітник під проводом Охримовича, потім (від 15. IX. 1902) як тимчасовий редактор, а вкінці (від 1. березня 1903) як фактичний головний редактор. Отже в „Ділі" працював повних чотири роки, віддавши для нашого видавництва немало праці своїх нервів і свойого великого публіцистичного таланту.

Коли народи старої Австрії виборoли собі загальне, рівне, безпосереднє і тайне право голосування до центрального парляменту, Евг. Левицький вийшов при перших загальних виборах (1907) послом з виборчого округа Станиславів-Обертин - Товмач-Золотий Потік і т. д. Вибір його поновлено і в 1911 році. Таким чином був послом аж до розвалу Австрії.

Це був один з найбільш політично освічених заступників українського народу на парляментарній арені у Відні, що орієнтувався в найскладнійших питаннях політичного життя, що вмів найтися в кожнім положенні.

Ніяка декларація чи правна заява, ніяка резолюція українського представництва не обійшлася без його співавторства, а звичайно укладав він сам один усі резолюції і декларації Українського Клюбу. Дивився на все зріло й критично, розумував незвичайно льогічно, такою зимною льогікою і холодним критицизмом визначалися його промови і його статті. Евген Левицький володів однаково добре словом, як і пером.

Був теж знаменитим пропагандистом українських визвольних змагань. З рамени „Союза Визволення України" в рр. 1915—1918 вів широко вакросну пропагандистичну діяльність в центральних державах та видав у тій справі кілька брошур в українській і німецькій мові.

В особі його втратили ми в першій мірі одного з найкращих, найсвідоміших українських парляментаристів.

Після закінчення світової війни був Е. Левицький послом ЗУНР. в Берліні, а потім у Празі, але в тих часах його здоровля вже йому не дописувало і він не міг уже розвинути ширшої діяльности. Від двох літ жив знову у Відні, де вів адвокатську канцелярію і з великим трудом пробивався крізь життя. Там і постигла його смерть.

Осиротив жінку Олену з Січинських, доньку о. Миколи й сестру Мирослава, та троє незабезпечених дітей.

Земля пером заслуженому громадянинові й визначному діячеві!

Від Версаю до Льокарно.

3. Зміст пакту та його перші наслідки.

Дальше вводить пакт розємну полагоду справ у всіх спірних справах. Подрібні приписи щодо такої розвязки питань поміщені в договорах — згаданих як прилоги 2 і 3 кінцевого протоколу, себто в осібних договорах про розємний суд між Німеччиною і Бельгією та Францією. В таких справах, де йде спір за правні претенсії чи домагання — піддаються сторони розємному судові або Міжнародньому Трибуналові в Газі. Видане судове вирішення обовязує сторони безумовно, а крім цього беруть запоруку за його виконання гварантійні держави, себто Англія і Італія в кожному разі, а Бельгія і Франція, наскільки самі не є спірними сторонами. В иншіх спірних справах, а за згодою сторін також і в правно-спірних — відбувається полагода угодова, перед сталою угодовою комісією, яка має за завдання полагодити спір шляхом порозуміння, на принціпах слушности і справедливости, коли навпаки при судовій полагоді приміняють передусім сталі приписи закона. Коли сторони не погоджуються добровільно на предложення угодової комісії, можуть передати справу установленому ними розємному судові або Міжнародньому Трибуналові в Газі.

Отже угодове веденя справи може часто бути безуспішне; всеж таки вага його лежить у тім, що може злагоджувати строгі законні приписи договорів, згідно з принціпами слушности і справедливости, коли навпаки правне (судове) ведення справи мусить опиратись передусім на принціпі „dura lex, sed lex".

Договори, які є прилогами 4 і 5 згаданого кінцевого протоколу, а саме між Німеччиною і Польщею і Німеччиною і Чехословаччиною — є рівнозвучні між собою. Мають вони слідуючий вступ:

„Підписані договірні сторони, хотячи запевнити поміж собою удержання мира через полагоджування взаїмних евентуальних спорів на мирній дорозі, та з уваги на те, що міжнародні суди є обовязані шанувати права, які опираються на договорах або на міжнароднім праві, дальше з уваги, що права кожної держави можуть бути змінені тільки за її згодою, та вкінці з уваги, що спосіб мирового полагоджування міжнародніх спорів дає можливість полагодити всякі спірні питання без приневолення сили — постановляють": і тут слідують постанови щодо розємної та угодової полагоди справ — рівнозвучні з дотичними постановами німецько-бельгійського та німецько-французького договору.

Згадати ще треба про прилогу б) кінцевого протоколу, а саме письмо в справі інтерпретації статті 16 пакту Ліги. Німеччина, маючи вступити до Ліги Націй, не хотіла згодитись без застережень на цю статтю, яка зобовязує членів Ліги до евентуальної військової інтервенції, дозволу на перемарш військ через свою територію, то-що, а саме, з огляду на свою зовсім зредуковану збройну силу як також і на географічне положення. Застерігаючи автентичну інтерпретацію самій Лізі, підписані держави заявили в Льокарно, що згідно з їх поглядом цю статтю належить розуміти так, що кожний член Ліги є обовязаний до означеного тамже співділання тільки в такій мірі, яка відповідає його військовому становищу та географічному положенню. Як бачимо з цього в коротці представленого змісту льокарнського пакту, то не змінює він в суті постанов Версайського договору, навпаки: закріплює справу границі німецько-французької — та відмілітаризованої ренської смуги — установлених тимже договором. Щодо східних границь Німеччини, а саме з Польщею і Чехословаччиною, то нема такого виразного закріплення, але зацитований наочно дослівно вступ дотичних договорів висказує це в спосіб посередний, зазначуючи, що існуючі договори мусять бути шановані та що права держав можуть бути змінені тільки за їх згодою.

Правда, що стаття 19. пакту Ліги містить постанову щодо евентуальної ревізії трактатів та міжнародних відносин, одначе постанова ця досить неясна та близше неозначена. Також підчеркнути треба і те, що Англія і Італія відмовилися від гарантії щодо східних границь.

Не зважаючи на все, Німеччина згодилась прийняти льокарнський пакт. Правда, що німецькі націоналісти роблять ще проти нього демонстрації, але значна більшість публичної опінії заявилась безпосередно за ним, бо так наказує по просту реальна політика. Користь з нього будуть для Німеччини такі.

Входить до Ліги Націй та до її Ради, не принимаючи надто важких для себе зобовязань в статті 16. пакту Ліги. Згодом Німеччина сподіється зміцнити там своє становище так, що зможе старатись використати для себе вище згадану постанову статті 19. Крім цього і це найважнійше для неї в теперішній мент, Англія і Франція евакуюють уже тепер Кольонію і значну частину Ренської смуги, а щодо решти окупованої території заводять значні полекші. Німецька реальна політика матиме також і той наслідок, що довіря Америки, а особливо її фінансових кол до Німеччини скріпиться, що починається до значного економічного розвитку.

На прикінці вгадаю ще, що сама в останніх днях, а то 19 ц. м. предложив англійський уряд парляментові до ратифікації льокарнський договір, який прийнято 375 голосами проти 13. — Значить голосу-

† Ол. Саліковський

23. XI. в пів до 7-ої вечера помер у Варшаві наш варшавський кореспондент (Senex), відомий громадський діяч і журналіст Олександер Саліковський, осиротивши жінку й двоє дрібних дітей.

Ділячися з українським громадянством цею сумною звісткою, сподіваємося докладнійший некролог покійного подати у слідуючому числі нашого часопису.

Вічна Йому память!

Red. czas. „Dilo" Pr. 864/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 260 (10,643) z dnia 19. listopada 1925 r. pod tytułem: „Z polskich misterij" między słowami: wid widnosyn w Espanii, a słowami: Ta krim cych, oraz między słowami: dyktatom marsz. Piłsudski, a słowami: Czy cej oryginalnyj zawiera znamiona wystąpku z § 305 u. k. uznał dokonaną w dniu 17. listopada 1925 roku konfiskatę za uprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 500 zł. p. Lwów dnia 19. listopada 1925 r.
Nawel.

Уряд національної згоди.

Після тижневої розсипки, після вперто й мозольної пошукачки за міністрами, впалося вкінці Ол. Скшиньському скласти новий кабінет, який на ендецьких хрестинах одержав назву: уряд національної згоди. Цей згідливий уряд з розтягненістю від крайної реакції (З.Л.Н.) до перших ступнів лівиці (П.П.С.) справді обєднав в собі велику більшість теперішнього безголового сойму. До кабінету делегували: З.Л.Н. (вшехполяки) — 2, „Пяст" — 2, ППС. — 2, хаденки (Корфантівці) — 1, НПР. — 1 та двох непартійних (Скшиньскі й Радван). Як бачимо, то „уряд національної згоди" по суті є союзом ендеції й пепесівців з додатком деяких представників посередніх соймових угруповань. Можуть це бути більші або менші індивідуальности, одначе ніколи не будуть вони такими, які підорвалиб, нарушилиб основну признаку кабінету Скшиньского: його вшехпольсько-пепесівський характер.

Правда, пепесівці вже вдруге зустрічаються з ендецією на одній платформі. Перший раз повстав був коаліційний кабінет під назвою уряду національної оборони в році 1920. Тоді оборонювано Польщу перед нестримним походом червоної армії. Тепер пепесівці зустрілися з ендецією на спільній платформі оборони господарських основ польської держави.

Хто слідкував за ходом польської кризи, бачив, що найменше розбіжностей зявлялося якраз між цими двома партіями. І не диво, бож обі ці партії є партіями не лише суто-державницькими, які часто свої класові інтереси підпорядковують загальним інтересам держави, але й партіями національними, що жертвують всім для добра польської нації, розуміється „добра" в їхньому розумінні. Ендеки й пепесівці по суті ніколи не розходилися між собою в розумінні основних питань польської держави, а головно ніколи не розходилися в питанні свого відношення до „нац. меншостей". Правда, теоретично, декларативно виступи пепесівців відріжнялися своєю ліберальною позолотою від чорносотенних виступів ендеків, одначе практично все істнувала між ними повна гармонія. І ця гармонія вкінці кинула одних і других у взаімні дружні обійми.

Уряд національної згоди, зроджений в таких великих мухах, має за завдання перш усього піддержати будівлю польської держави під економічним оглядом, здобути закордонну позичку, підтримати банкротуючий великий промисл, вменшити зростаюче безробіття, та окремо спинити анархію в армії. Новий уряд заступатиме в першу чергу інтереси польсько-жидівського міста, підпорядковуючи їм інтереси села взагалі, а українського села зокрема. Правда, в уряді бере участь й виразник польського куркулівства — „Пяст", та він підпорядкується вимогам „національного інтересу", репрезентованого ендецією.

Очевидно, поза цими великими клопотами, які рішають про основи польської державности, новий кабінет лишить на боці справи „нац. меншостей". Не підлягає сумніву, що „творчий" Ст. Грабські видвигатиме все нові проекти (via секція для справ східних воєвідств і нац. меншостей) „na zniszczenie Rusi" та можливо, що кабінет не матиме ні часу, ні змоги здійснити всі мрії ідеольога попереднього й теперішнього кабінету.

І це був би поки що — так скажатиб — єдиний наш зиск, бо врештою все лишиться по старому, а кожний наступний день — по словам Дмовского — буде гірший від попереднього і в загальному розмірі, і в змаганні польського уряду стерти нас з лиця землі.

вали за ним і партії опозиційні, а саме ліберальна і робітнича. — Робітнича партія поставила тільки додаткове внесення до нього: домагатися включити до пакту постанови про загальне обеззброєння. Замітний слідуючий уступ з дотичної промови лідера партії, недавнього премієра Мек Донельда: „Вступлення Німеччини до Ліги Націй є для мене ще 20 разів важнішою справою, як сам пакт, який можна вважати щойно самим початком мирової політики.

Програма цієї політики обнимає, на мою гадку, 4 пункти: Загальне обеззброєння, загальне признання обовязкового, розємного суду у всіх міждержавних відносинах, внесення конференції амбасадорів та введення енергійної політики від Ліги Націй в цілі охорони прав меншостей, яка дотепер виявила повне своє безсилля. Враження з моєї послідної поїздки по Європі є цього рода, що питання расові та національних меншостей можуть дати далеко скорший привід до війни, ніж західно-европейські проблєми. Найблища причина війни лежить далеко блище Дунаю, ніж Рену".

Д-о Я. Олесницький.

Ми здані на власні сили.
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
Секи акційної у Львові, Підвалля 7.

ПУРУС паста робить взуття непромакальним.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 34-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича
Філія в Стрию, площа Пілсудского.

По широкому світі.

Постійний міжнародній трибунал мира у Газі відповів на предложені йому питання в справі Моссула: 1) Що рішення Ради Ліги Націй є обовязуюче для Англії та Туреччини щодо означення кордонів Іраку; 2) рішення Ради мусить бути одноголосне, без голосів Англії та Туреччини.

Конференція міністрів закорд. справ держав Малої Антанти пересунена з грудня ц. р. на лютий 1926 р. у Білгороді.

Еспанія має намір вести війну з Абд-ель-Крімом, аж до його капітуляції.

Англія і Франція підписали східний пакт з метою вести спільний фронт в Малій Азії проти турецького націоналізму, піддержуваного ісламським рухом.

Зєдинені Держави заявляють устами свого президента, що тривка фінансова стабілізація в Европі залежна від точної сплати довгів Америці. Зєдинені Держави не будуть давати позичок, призначених на зброєння европейських держав.

У Тульоні, відомій французькій пристані, де стоїть великий військовий гарнізон, горить арсенал.

У південних Індіях скажений великий цикльон, який спричинив смерть кількох тисяч людей.

На зразок царату.

Інтерпеляція

посла Пристуни і тов. до п. міністра віроісповідань та публичної освіти в справі випадків та репресій в українській гімназії в Коломиї.

„Ілюстрований курєр подєвни" з 2-го листопада п. р. подає слідуюче:

„З Коломиї надійшла вістка, що у тамошній державній гімназії з українською

В. БІДНОВ. 2

Професор О. О. Ейхельман.

(З нагоди 50-тидесятилітнього ювилею його наукової діяльности.)

Історію найголовнійших чужоземних законодавств наш ювилят викладав не довше двох років, а потім з осени 1884 р. перейшов на катедру міжнародного права, на якій і залишився аж до 1919 року;*) останні десять років він був заслуженим ординарним професором. Коли після 1906 року проф. М. Довнар-Запольський заснував комерційний інститут, проф. О. О. Ейхельман викладав в ньому деякі правничі дисципліни. Але як найбільше уваги звертав він на міжнародне право. За час перебування в Київі проф. О. О. Ейхельман склав й опублікував на сторінках „Университетскихъ Извѣстій", як і окремими книгами, кільки праць: „Введеніе въ систему международнаго права" (вип. I. і II.), „Замѣтки изъ лекцій по международному праву", „Хрестоматія русскаго международнаго права" (тт. I. і II.) та ин. Свого власного курсу міжнародного права проф. О. О. Ейхельман довго не випускав, а рекомендував студентам курси чужоземних учених, в першу чергу працю берлінського професора А. Гефтера, якого курс було перекладено на російську мову під заголовком: „Европейское международное право" (переклад барона К. Таубе, Петербург, 1880, стор. 586+XVI). Тільки в 90-х роках проф. Ейхельман випустив першу частину свого курсу міжнародного права, що в 1906 році вийшла третім виданням.

Поруч наукової та університетської діяльности, проф. О. О. Ейхельман брав участь і в громадському житті міста Київа, переважно, як член-юрисконсульт різних комісій при міському самоврядуванні. Це робило популярним імя його в ділових колах цілої Київщини.

Київський університет був, особливо після 1905 р. осередком україножерства на Наддніпрянщині. Досить пригадати таких його професорів, як Д. Пихно, Т. Флоринський, А. Сикорський, щоб видно було, яке відношення виявлялося тут до української справи. Навіть вже в часи революції 1917 року професура київського університету дуже гостро виступала проти проголошення Центральною Радою автономії України (відомий протест „совєта" професорів київського університета в кінці травня 1917 р.). Проф. О. О. Ейхельман ніколи не брав ніякої участи в антиукраїнських виступах своїх товаришів; а як тільки розпочалася державно-політична робота Української Центральної Ради, він рішуче став на бік Українців і цілком оддав свої знання та сили українській справі, виконуючи різноманітні обовязки при українському міністерстві закордонних справ. Ні один з актів української закордонної політики в 1917—1920 роках не обходиться без участи проф. О. О. Ейхельмана: його знання використовувалися при всякій нагоді (між иншим завідував консульськими курсами в Київі в 1918 р.). Він же брав участь і в ріжних державних комісіях, де був потрібний досвідчений правник-практик. Завдяки цьому, він став автором конституції української держави, яку видруковано в 1922 році. Проф. О. О. Ейхельман настільки звязав себе з українською національною справою, що мусів, разом з иншими нашими діячами, емігрувати за кордон, де в Польщі та Чехословаччині поділяє спільну з ними долю, хоч для нього була повна можливість влаштуватися цілком инакше. І на еміграції він підтримує українську справу, беручи активну участь в ріжноманітних наших організаціях та наукових установах. Окрім Українського вільного університету в Празі, він викладає ще в Українській Господарській Академії в Подєбрадах, в Українському Педагогічному Інституті в Празі, і скрізь він користується повагою, як високо в науковому відношенні кваліфікована людина, старий професор, добре ознайомлений з університетськими та взагалі високо-шкільними умовами життя та праці, — як учитель багатьох з викладачів наших високих шкіл в Чехословаччині. До його учнів належать: професори С. П. Шелухин, Р. М. Лащенко, С. І. Гольдельман, доценти — М. М. Добриловський, І. М. Кабачків та ин. Цей факт ще більше підносить Огонь Отоновича в очах української професури. Та і вся українська еміграція в Чехословацькій Республиці добре знає й поважає його бо він являється й активним членом головної емігрантської організації — Українського Громадського Комітету.

Щоб виразнійше змалювати наукову діяльність проф. О. О. Ейхельмана, наводимо список його найголовнійших праць на мовах німецькій та російській (повного списку, на жаль, нема можливости дати).

Як зазначено вище, самостійну наукову діяльність проф. О. О. Ейхельман розпочав 1875 року; праці свої містив у „Сборникѣ государственныхъ знаній", у „Zeitschrift für gesammte Staatswissenschaft", „Russische Revue", „Университетскихъ Извѣстіяхъ" (в Київі) та инших виданнях, а деякі випускав і окремими книгами.

З німецьких праць проф. О. О. Ейхельмана зазначуємо такі:

1) „Seekriegsvölkerrechtliches im 7-jährl. Kriege", „Russische Revue", 1876 р. II.

2) „Diplomatischer Verkehr in XVII. Jarh." — теж таме „Revue", 1877 р., XII.

3) „Uber die Kriegsgefangenschaft, 1878 р.".

4) „Internationalbürgerlicher Verkehr Russlands in XVIII. Jahrhundert", „Russische Revue", 1878 р., IV.

5) „Russisches Verwaltungsrecht. historische Studie" теж „Revue" 1880 р. XII.

6) „Der bewaffnete Neutralitetsbund vom 1780" (особливо хвалить цю працю проф. Незабитовський).

На мові російській зазначуємо тільки такі праці:

1) Докторська дісертація: „О военныхъ занятіи непріятельской стороны" (Москва. 1879 р.)

*) Иноді тимчасово, як в 1890 р., викладав ще цезарське право.

мовою навчання учениця 7-ої кл. збойкотували учителя польської мови, не являючись на лекції. Учениці пояснювали свій поступок тим, що вони є перетяжені та що учитель за багато від них вимагає. Дирекція заведення скористала з цієї демонстрації та замкнула сему клясу, внаслідок чого страйкуюча молодь найшлася на примусових феріях".

Цей факт живо приводить нам на думку боротьбу польської шкільної молоді у бувшій Конгресівці, яка ідентичним способом — при помочі збою шкільного страйку — боролася з вчиненою їй недедагогічно та примусово через „обрусителів" чужою мовою та домаганням вчитися у тій мові всіх або декотрих предметів.

Ця боротьба починала тоді такі могутні та гарні форми, що підбилася голосним echom симпатії не тільки серед революційної молоді властивої Росії, але навіть тут у Конгресівці, тодішніх „кресах" царської Росії — поривала нечисленну російську гімназійну молодь та дручила її у спільній боротьбі з польською молодю — проти російських гнобителів.

Ця боротьба та той її характер найшли відгук у польській літературі, от хоч би згадуючи гарні новелі Анрія Немоевского під заг. „Люде первонощі", де бучний націоналіст оказує нам між иним, на сина царського агента, молодого російського гімназиста, який стає у перших рядах польської молоді, що бореться шляхом страйку та вуличних маніфестацій за рідну школу та який практикує цей союз власною кровю, змиває ганьбу, якою вкрив його батько.

Сьогодня часи тюрми змінилися. Нині уряд визволеної вже буржуазної Річпосполитої на взір царату — винародовлює на далеких окраїнах Польщі українську молодь, яка навіть при п. к. Австрії мала своє рідне шкільництво, та яка у боротьбі за реституцію цього елементарного свойого права — як на це вказує факт у Коломиї — хапається цих самих методів боротьби, що у 1905 р. польська молодь у Королівстві.

У цій боротьбі вся честь, незважаючи на ідею шовінізму польська опінія — на взір російських революціоністів стає по стороні української молоді, що бореться з екстеміпаційною політикою польської буржуазії.

Здаємо собі докладно справу з цього, що як в Польщі привернула національну свободу революція у царській Росії, подібно й Україні, які находяться майже в ідентичному положенні з поневоленим колись царатом польським населенням — досягнуть свойого національного визволення, а що за цим йде і рідну школу — цю елементарну умову культурного розвитку — тільки у мент радикальної переміни загальних політично-суспільних відносин у польській державі.

Що-до цього нема в нас ніякого самообману. Аж надто добре розуміємо властивий зміст шумних обіцянок, які видніють на папері конституції та „Дневника Устав".

Отначе маючи на увазі, що ця конституція та пізніші закони „польносельське

відгуки дня.

Краєва валюта.

Кажуть люде, що польською валютою є золотий. На ньому є польський напис, польський орел і польська жінка, а знавці запевняють навіть, що він виконаний майже в польському стилю. На око видно нас, що це все найширійша правда. Але не тільки на око, бо коли пригляднутись докладніше, то кожний побачить, що польською валютою є долар... Той могутній, всіх притягаючий і декого до криміналу запихаючий, Пан Долар!

Щоби конусь не було неясно, я спробую перечити доказ.

Правда, золотий має польський напис, орла і жінку та є майже в польському стилю, але... він друкований у Франції, на французькім папері, французькими машинами і т. п.

А долар?! Ш. читачі не дивіться на те, що на доларових банкнотах кричить о помсту до неба „милозвучна" англійська мова, не дивіться на те, що з банкноту всміхається до Вас Вашінгтон. Лінкольн, чи який там инший вуйко Том — те все дурничка. Головне, де цей долар зроблений, хто його робив і чим його робив.

Донедавна вчені цілого світа запевняли, що долари друкуються в Америці і що їх повна в Польші, це просто інвазія чужої валюти, так як у 1914 р. і 1920 рр. інвазія рублів, у 1918. і 19. інвазія гривень і т. п.

Але найновіші досліди виказали зовсім що иншого. Виявилось, що долар це польська валюта, бо друкований польським інжинієром, польськими машинами, на польськім папері і в чисто польській місцевости.

Хто не не вірить, того відсилаю до симпатичного, пільзнівського літища „Бжуховіц". Там стоїть собі кількадесять палаток з менше або більше патріотичними назвами. Але не спинайтеся біля них, а шукайте дальше. Колиж Ваше око завважить високопатріотичний (з огляду на автора) і високоісторійний (з огляду на історію) напис: „Quo vadis?", там спиніть свої кроки.

Самої палатки Вам звісно не дозволять оглянути, але Ви пригадайте собі що це та сама, з якої впродовж тих літ видітали 100-лотнові банкноти на збідованому, зруйнованому і з трудом суперстіфікованому краю.

У тій палатці цілих три роки з рук чоловіка правительства доцент львівської політехніки і директор фабрики, інжинір Пайкерт, щоби американським доларом наробити польське горожанство.

І наробив...

Адже нема сумніву, що банкноти кабінетні у панів кажу, краєвою машиною, на краєвім папері і краєвим чорнилом є суто краєві.

Та мало того, що вчинив патріотичне горожанство. Інжинір Пайкерт доказав, що краєвий долар набагато більше вартий, як американський.

За 170 амер. доларів можна прожити один місяць, а на 170 бжуховінських — можна дістати ціле удержання на кілька літ у.. у криміналі.

Гавлятон Чінка.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Польський сойм.

На першій точці засідання польського сойму, що відбудеться в середу, буде третє читання проекту закона про уповажнення уряду до затягнення державних позичок, про скарбові білєти та про більон і про поміч кредитовим інституціям. Поки що на першій точці премієр і міністр заг. справ Скшиньскі виголосить експозе. Експозе обійме в першім ряді обовязують п. міністра, запитуємо:

1) Чи скшиньскі є ніч негайно зарядити: а) відчинення замкненої безправно дирекцією 7-ої кл. гімн. у Коломиї; б) реституцію прав виключених з державної гімназії у Коломиї українських учнів?

2) Що намірає зробити, щоби система винародовлювання не переховувалася у таке варварське та безоглядне насилування взорів буцшого царату, зметеного російською революцією, гнобителя Польщі.

Варшава, 10 листопада 1925.

(Підписи.)

Пошукування за міністром військових справ.

Премєр Скшиньскі дня 23. XI. приняв генерала Сосинковского і відбув з ним довшу конференцію. Премєр має намір відбути конференції з різними генералами, щоби запізнатися з настроями в війську, а відтак представить президентови кандидата на міністра військових справ.

В цій справі відбуваються також наради у президента Войцеховского.

Досі є чотирох генералів, кандидатів на міністра: Сосинковскі, Желіговскі, Ридз-Смігли і Скерскі. Найбільші шанси має мати ген. Сосинковскі.

Бріян творить уряд.

Місію утворення уряду президент Франції поручив Бріянови. Бріян запевнив президента, що вважає своїм обовязком служити йому з цілою помічю, на яку може здобутися для полагоди кризи і тому зачне конферувати з політичними приятелями. 24. XI. Бріян зложить президентові республики звіт про пороблені заходи для утворення нового уряду.

Праці Союза Народів.

Денний порядок найблизшої сесії ради Союза Народів обіймає 27 точок. До найважнійших належать: справа арбітражу, безпеки, зменшення збройнь (референтом дел. Чехословаччини Бенеш), справи мандатів, Данціга й іменування комісара для Данціга. Фінансові справи, нац. меншостей в Румунії, Мадярщині і Туреччині, грецько-болгарський конфлікт, охорона нац. меншостей — то дальші найважнійші питання програми ради Союза Народів.

Підписання льокарнських договорів.

Райхстаг почав наради над урядовим проектом у справі ратифікації льокарнських договорів і приступлення Німеччини до Союза Народів. Канц. Лютер зазначив, що з причини уступлення з кабінету нім. націоналістів сумнівався спочатку, чи не повинен податися до димісії. Зогляду на політику уряду остав аж до часу полагоди законодатним тілом закона про льокарнські договори. Щойно о-

фінансово-господарчий план уряду і в тій цілі Скшиньскі відбув довшу конференцію з міністром скарбу Здзєховским. Над експозе Скшиньского буде дискусія.

В пятницю, дня 27. відбудеться засідання сенату, на якім Скшиньскі також виголосить експозе.

Опозиційний парламент в Єгипті.

В Каїрі 170 опозиційних послів і сенаторів розвязаного в березні парламенту укочиституувалися як парламент, вибрали Заглюля баші його президентом і ухвалили недовіря теперішньому урядові за зломання конституції. Вибрали спеціяльну делегацію, яка засуджала ті ухвали королеви. Учасників противрядового парламенту не арештували, бо бояться помсти їх приклихильників. Кажуть, що Заглюль баша переговорює з англ. ген. комісарем. Можливо, що Заглюль вернеться до влади. Є чутки, що слід чиститися з димісією през. мін. Зігвера баші, якого Англійці настановили в березні.

Події в Єгипті мають поважний характер. Преса агітує, щоби палату скликати безоглядно на розвязуючий декрет, згідно з постановами конституції і то на третю суботу листопада. Тому уряд заявив, що сесія парламенту суперечила би законам і повідомив, що до сесії цієї не допустить навіть колиб мусів ужити сили. Відповідні вказівки в цьому напрямку дано військовим властям і поліції.

Переговори з Абд ель Крімом зірвані.

„Дейлі Мейл" повідомляє з Танжера, що мирові переговори з Абд ель Крімом на фронті Ляраш Ексляр окончено зірвані.

Біржа.

Гроші.

Америк. кор. 6·84·50—6·85·50 канад. кор. 6·50 — 6·60, чеські кор. 0·19·50 — 0·20·00, леї 0·03 — 0·03·25, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фр. швайц. 1·23—1·32, англ. фунти 31·00 — 31·50.

Золото. 20 кор. 27·80 — 28·00, 20 франк. 25·20—25·50; 20 марк. 30·80—31·00; 10 руб. 35·00—35·20.

Срібло. Австр. кор. 0·57·00—0·57·25, 5 зв. кор. 3·00—3·08, фльорени 1·50—1·54, рубл. 2·40 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·25—1·30.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 22·00 — 27·00, жито галицьке з 1925 р. 15·50—16·25, ячмінь галицький брав. —,— до —,—, овес гал. 16.50—17·50.

НОВИНКИ.

— **Вчорашнє число** нашого часопису сконфісковано за всю статтю „Легарія-на бестія".

— **Мареви листопадових днів.** У самі роковини українсько-польської війни велась у Львові судова розправа проти о. Иосифа Зверковного, пароха з Волиць, біля Старого Села, львів. повіту, обвинуваченого в злочині чинови до вби-

= Тільки =
випробовані вироби
підроблюють
так само і правдиву „Франк"-а цикорію — а це як раз є доказом доброго імени і доброї та видатної якости виробів „Франк-а"
Уважайте тому докладно на імя Франк і охоронну марку млинок до кави, щоби Ви також заєдно одержували від 100 літ випробованого правдивого „Франка"
в пуделках або рульонах!

---

2) „Возникновеніе государствъ и націй (Москва, 1882 р.)

3) „Къ вопросу объ исторіи международнаго права и исторіи его литературы" (Київ, 1885 р.)

4) „Введеніе въ систему международнаго права". вип. I (Київ, 1889) і вип. II (тамже 1890 р.)

5) „Хрестоматія русскаго международнаго права", вип. I—1887 р. і вип. II.—1889 р.

6) „Курсъ международнаго права", ч. I.

Ставши українським професором, наш ювілят пише свої наукові праці мовою українською. В 1923 році в „Ювилейному Збірнику" на честь проф. Ст. Дністрянського він вмістив свою розвідку: „Реформа місцевого самоврядування, на підставі демократично-республиканської державности" (стор. 159—237). Разом з тим він був і редактором згаданого збірника. З його читаних курсів видано літографським способом „Енциклопедію права". Виготовлено, крім того, курс міжнародного права. Отже проф. О. О. Ейхельман дає свою працю й українській науці, як раніше давав її науці московській.

Наприкінці треба ще занотувати одну приємну, з українського погляду, рису проф. О. О. Ейхельмана. Наша професура високих шкіл ще молода й не встигла ще виробити власної академічної традиції, а виховавшися по чужих, не українських, школах, слабо пориває звязки з своїм попереднім оточенням, хоч би воно, як от московська еміграція, й ставилося в маї своїй неприхильно до української справи. Звідсіль участь поодиноких членів нашої професури в російському науковому звіді, в ріжних московсько-емігрантських організаціях включно по читання докладів російською мовою чи ин. Такі факти, що, взагалі кажучи, самі по собі ще не мають нічого лихого, завдячи вимогам біжучого моменту, набирають принціпового характеру й викликують цілком небажані сумні явища, що помічаємо на сторінках студентської еміграції і в результаті яких „Хліборобській Україні" (див. книжку пяту, рік 1924—1925, стор. 217) доводиться декого з своїх співробітників не тільки реабілітувати в очах українського громадянства, а ще й реклямувати, як відомого та свідомого українського діяча і вченого. Проф. О. О. Ейхельман—з походження Німець, більше сорока літ жив у московському оточенню, придбав серед російської професури та громадських діячів-Москалів багатьох знайомих та приятелів, значна кількість їх перебуває на еміграції, і з ними Огонові Огоновичу неминуче доводиться піддержувати старе знайомство. Але такі взаємовідносини відбуваються в такій формі, що не викликають ніяких підозрінь та непорозумінь серед нашого громадянства. Раз приставши до нашої справи, високоповажаний ювілят безоглядно оддався їй, зробився українським професором і служить українській нації, українській культурі! За це йому слава!

Нехай оця невеличка замітка буде хоч слабим проявом глибокої поваги автора до нашого видатного ювілята!

ства. Обвинувачував Повік-учитель Броніслав Чегак, за яким підчас листопадових подій шукали місцеві селяне та наші стрільці, щоби на ньому відомститись. Чегак сховався у лісі, а дома найдено тільки його сина, якого застрілили. Лава присяжних заперечила на питання, чи о. Зацерковний є винний у цьому вбивстві, тому, що представлені свідки не дали ніякого доказового матеріялу. Та одночасно засудили о. Зацерковного на два роки вязниці за намову до вбивства Бр. Чегака. Як бачимо марева листопадових днів живуть!

— **Великий процес проти українських селян на Волині.** Дня 24. листопада починається у Рівному великий політичний процес проти 40 українських селян, обвинувачених за приналежність до Української Революційної Повстанчої Організації („УРПО").

— **Офіцери і посол.** Кілька днів тому трьох польських офіцерів напало на вулиці, у Варшаві, на ґшехпольського посла Стронського і побило його за статтю образливу маршалка Пілсудського. Військова жандармерія шукала за цими офіцерами безуспішно. Офіцери самі зголосились у міністерстві військових справ, признавшись до свого вчинку. Покищо їх приписано в дальшій службі. Посол Стронський або вязове їх на поєдинок або подасть у суд. Гадаємо, що він вибере цю другу форму, якщо хоче зберігти дійсно свою „неварушність".

— **Стефан Жеромскі,** найбільший сучасний польський письменник, що помер дня 20. н. м. у Варшаві, мав 61 літ. Уродився він у Страхвіці, жєлєцького повіту. Гімназію скінчив у російській гімназії у Кельцах. Скінчивши варшавський університет не пішов на державну службу вчителя, а був приватним учителем, у різних містах. Їздив також по Европі; якийсь час був заїнятий у польській музею в Раперсвілю (Штатиярія). Пізніше працював як помічник бібліотекаря в бібліотеці гр. Замойських. Від 1905 р. проживав або в Закопанім або за кордоном. Останніми роками жив на т. зв. королівському замку у Варшаві, де уряд жертвував йому мешкання. Перші свої твори друкував у соціялістичнім „Otwarci". Найважливіші його твори: Rozdziobią nas kruki i wrony, Opowiadania, Syzyfowe prace, Utwory powieściowe, Ludzie bezdomni, Ateneum śmieci się (1904), Popioły, Dzieje grzechu, Promień, Uroda życia, Wierna rzeka, Walka z szatanem (3 t.), Wszystko i nic, Wiatr od morza, Przedwiośnie (1925). Dramaty: Róża, Sułkowski, Uciekła mi przepióreczka.

— **Українське церковне свято у Відні.** „Neues Wiener Journal" з дня 22. н. м. подає таку новинку: „На Postgasse заховані від ревного зору столичного руху, на зовні скромні та непомітні для проходячих знімаються над звичайними мешканськими дахами сліпі від старости, але кр'пкі мури одної церкви. Мало є Відньок, які були в церкві св. Варвари. Зате знають ту церкву краще в Галичині, і саме цього тижня ліхались високі гості з України, у звичайних, небутенних світських одягах — епископи і найвищі клірі уніятської церкви, щоби взяти участь в новім посвяченню своєї головної парохіяльної церкви в Австрії, яка є одночасно місцем гробу славного українського народнього святого Йосафата і місцем паломництва. У самій Австрії є нині майже 20.000 вірних, головно Українців, записаних у цій церкві. Найвищий голова уніятських католиків, львівський митрополит гр. Шептицький сам візьме участь у святі, яке нині почнеться і дійде у найближу неділю до свойого вершка. Два роки тому святкували память св. Йосафата кольосальним святом, яке зверпуло загальну увагу своєю величністю. Вперше від часу істнування собору св. Стефана відправлено там службу божу грецького обряду. Цього року найпишнійшим моментом свята буде процесія зі свічками, а найбільшої неділі хрещення води перед церквою.

— **Ще одни злочин.** У львівськім стрийськім парку найдено тіло вбитого, невідомого мущини. Поліція дійшла до висновку, що самогубство виключене. Біля трупа найдено спалені папері, і на одній клаптику. випадково, відчитали прізвище Вл. Тарнавського, шльосарського челядника. Його арештували і він признався до вини. Вбитий є Вдад. Янчук, також шльосарський челядник. Вбивець подає мотиви свого вчинку, зовсім так само як Філясевіч у процесі за вбивство Корнелі. Вони оба мали покінчити самогубством і тому Тарнавський застрілив спершу Янчука, а потім не мав уже снічливости застрілитися...

— **Дотепний жарт і процес Штайґера.** Дня 20-го п. м. львівські редакції та поліція одержали телефонічні повідомлення, що „славний" свідок у процесі Штайґера — Фінель, за якого суперечається покищо оборона та прокуратор убитий при вул. Замарстинівській ч. 20. Шасливі сенсацією репортери і схвильована поліція обшукала дбайливо весь дім

Присилайте передплату!

Розчитувала людей про нещасливу жертву — ні сліду. Затривожені життям поворотнього свідка найвищі органи встигли вечір відмовити Фінеля у хімі з таємною назвою „Сфінкс". Він не знав нічого про всю цю історію і був обурений, що є такі люде, які жартом його похоронили.

— **Ucrainica.** До 320 т. „Prager Presse" прикладено окремий додаток на 16 сторінок про Підкарпатську Україну: її адміністрацію, культуру та господарство. На жаль, між численними статтями чужинців про життя наших сусідів знаходимо тільки статтю д-ра Вол. Залозецького: „Подорож для мистецько-історичних дослідів у східній Словаччині" і переказ народньої новелі з етнографічних збірників В. Гнатюка (пс. М. Гектер.)

— **З шахових змагань.** Сеттаїєм міжнародного шахового конґресу в Москві єврогана партія майстра Казабланки з російським молодим шахістом Ілією Генеральським. Підчас шахових змагань Інститут для психічних дослідів збирає весь час матеріял для психольоґії шахової гри. Спеціялісти-лікарі та психольоґи стежать увесь час за поведінкою шахістів і збирають інформації від них. Ці досліди мають, розяснити деякі цікаві питання щодо ступіня втоми, умової та нервової, підчас гри, встановити точніше прояви реакції, уваги та обсягу людської памяти.

— **Помер** визначний французький письменник Еміль Бєрж (Bourges) у 73 р. життя. Польська преса переплутала смерть його прізвище з письменником Поль Бурже. Бєрж тішився славою письменника, якого читають тільки вибрані. Найважнійші його повісти: „Сумерк богів", „Під тополями" і „Птахи відлітають і квіти опадають".

— **З Французької Академії „безсмертних".** Є сотні ліг шкільною лавою як слава і тому Французька Академія, згідно з традицією повинна мати 40 членів званих „безсмертними", має постійно надто багато вільних місць. Церемонія нового вибору, яка трівае кілька місяців, іде дуже тяжко. В останніх двох роках опорожнились три нові місця по смерти М. Барреса, А. Франса і історика графа Осенвіляя. На місце Барреса вибрано повістяр Люї Бертран, ур. в 1865 р., традиціоналіст і католик. Льотаєвість з походження. Його повісти з доби християнства „Св. Августина", „Sanguis martyrum" і сальонові романи виділяються добірною аналізою і живою технікою оповідання. Фотель А. Франса займав один з найбільших сучасних французьких мінників Поль Валері (ур. 1871). Він мав конкуренцію: бувшого міністра освіти Жорж Бенара славного фільольога і сенатора Бенара. Валері є аристократом, який друкував мало, в вибраних журналах і видавав свої збірки тільки для вибраного гуртка читачів в обмеженій скількости примірників. Щойно від р. 1920 видав кілька збірок доступних для загалу.

— **Нове чудесне проміння.** Англійський учений Мільдікен, лавреат Нобля, відкрив нове проміння, яке має багато більшу силу як Рентґенівське. Воно проходить крізь найбільше тверді та непрозірчасті тіла.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцять другий день розправи.

На вступі проголошує провідник постанови трибуналу, на основі яких допущено в характері свідків Адольфа Фінеля, його брата Еміля, о. мітрата Білецького. Щож до переслухання о. митрополита Шептицького, то рішено з ним зпержатися аж до переслухання о. Білецького. Далі трибунал рішив візвати в порозумінню з шкільною куратореєю знавця української мови для оцінки листів, які одержала „Хвиля". Натомість трибунал відкинув усі инші внески прокуратора й оборони. Потім провідник трибуналу повідомляє, що зголосився на свідка письменно адв. д-р Давид Йонас зі Станиславова, який мав бути свідком атентату. Цього свідка візвано до переслухання на день 26. п. м.

Зізнання свідків.

Свідок *Микитин* зізнає далі, Провідник трибуналу звертає увагу свідка на деякі супереченості в його зізнаннях. У слідстві зізнав він, що бачив Панькишина і Ф'дика на місці замаху, а тепер той факт заперечує, а далі каже, що Лотошького бачив по замаху, а тепер зізнає, що перед замахом. Микитин вичисляє ту суперечність зденервованням, бо у слідстві він не казав нічого про Харкова, а тепер пригадує собі, що бачив його на Високому замку.

На порядок прийшла справа листів, що їх дістали преса, Гавель, „Хвиля" і о. митрополит Шептицький. Оборона почала ставити Микитинові питання в цій справі. Провідник трибуналу всі ці питання ухилив. Це стало причиною виголошення довших промов д-ра Гереа і д-ра Ляндава. Оборона аргументувала потребу таких питань для висвітлення справи і заполювала в цій справі до трибуналу. Трибунал відбув нараду та затвердив усі заряджения провідника. Супроти того допит Микитина закінчено.

Свідок д-р Лев Ганкевич. Перед переслуханням того свідка обороняє д-р Ляндав застерігся, щоби переслухання свідка відносилося виключно до факту анонімного листа, який отержала редакція „Хвилі", а не до політичних справ, зв'язаних із тим листом, на яку то справу мають бути покликані знавці української мови. Коли трибунал погодився з тим домаганням оборони, прокуратор застеріг собі право зажалення неважности з того приводу.

Д-р Лев Ганкевич найшовся в часі по заїзного суду в першому або другому дні розправи на салі завізви поштової возного. За хвилину вбігнов на салю посол д-р Розмарин, а переходячи побіч свідка вручив йому лист, який саме був тим анонімом, що його дістала „Хвиля". Д-р Лев Ганкевич заразже по переч'танню заявив, що це фальсифікат. Таке твердження підсунуло йому слово „церковна", якого не вживають ніякі українські організації. В нині існуючі українських організаціях вживають все слів „головна", „начальна", але ніколи „верховна" рада. З такою назвою як „Верховна Революційна Рада" він ніколи не стрічався, не зважаючи на те, що в останньому часі, а також і в попередніх літах мав много клієнтів, що належали до найближчородніших українських установ.

Д-р Ляндав питає, чи ті організації, які він знав, послуговались все тою номенклятурою?

Свідок каже, що того твердити не може, але на всякий випадок ніколи не стрічався з уживанням слова „верховна" рада. Назви могли бути всякі, але не вживано слів, які були би смішними. Був би це але прикороткозорий націоналістичний пуританізм. Бож не вживається слова „тихомаз" замість „кальош", або „дошохоронитель" замість „панасоль".

Д-р Ляндав питає, чи свідкові відоме щонебудь про лист, який дістав президент Гавель.—Свідок: Довідався я про нього щойно зі спрецоздань з процесу Штайґера.

Д-р Ляндав: Чи займався хто долею політичних в'язнів? Свідок: Такі було легальне товариство „Український горожанський комітет". Д-р Ляндав: А який комітету зносився хто з поез. Гавлем? Свідок: Так, комітет комунікувався з президентом через свого голову д-ра Ст. Федака.

Свідок п-р Інсльєр, посол до сойму знає Штайґера з Макабеї. Свідок не зізнає нічого важного ні цікавого. Він не вірить, щоби Штайґер міг виконати атентат.

Свідок Петро Микитин: Ніяких відомостей про виконавців атентату не має. Памятає, що сам запечатав його інформації про те, що атентат виконав Жид і заявив, що на власні очі бачив двох виконавців, яких добре знає. Про назвиска свідок не питав, бо те його не інтересувало. На тому розправу перервано.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Міткевич:

Стрий — сала Нар. Дому.
24.XI. „Маруся Богославка".
25.XI. „Дні нашого життя".
26.XI. „ВІЙ".
27.XI. „Чорна пантера і білий медвідь". (Пращальна вистава).
Богуслав — сала Нар. Дому".
28.XI. „Маруся Богуславка".
29.XI. „ВІЙ". (Пращальна вистава).

Український мішаний хор Д. Котка.
У четвер 26.XI. м. Сокаль.
У пятницю 27.XI. м. Сокаль.
У суботу 28.XI. м. Рава Руська.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
У вівторок 1.XII. м. Ярослав.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
768 14—?

Інж. Василь і Ірина з Мойсаків Дувало з нагоди свойого вінчання, яке відбулось в Стрию дня 17. ц. м. складають на Рідну Школу 40 зол. 837 1—1

Управа фахово-допоміжної школи для термінаторів ім. Б. Грінченка складає сердечну подяку В. панам М. Кривецькому і П. Бунякові за безплатне пристосування 155 контрольних книжочок, вона із потрібними 3-ма гаптівками печаток.

Дрібні оголошення.

ШУКАЮ умебльованої кімнати на дві особи, на час від 23. до 31. грудня 1925. Зголошення до Адміністрації „Діла" п'ять „громовиця". 831 2—2

ПОРУЧАЄТЬСЯ КНИЖКИ: Українські Вертеп, ціна 0.35 зол. Українська Кантичка ціна 0.50. Тапіфтяний підручник для кучіря ціна 6 зол. Відповідаючі вибат. Замовлення слати: Сочевинський, Львів, Войцеха 4. 834 6) 1—2

ФОРТЕПІАНИ, гарячі, фіґарівські перші фабрики, найновші моделі, вживані. Завсіди на складі — найвигідніше продає, міняє тільки за готівку: Гайнак, Львів, Панська 21. Телефон 34—45. 770 1—5

350 ДОЛЯРІВ позички пошукую. Зголошення під „Гіпотека", Львів фах почтовий 44. 834 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Футра жіночі Футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов

276 28—30

14 **Заручинові перстенці** 14

Г. ГУТТЕРМАН

Сикстуська 14.

14 14

Звичайні Загальні Збори

Карпатського Лещетарського Клюбу відбудуться дня 6. XII. 1925 о год. 10 перпол. в домівці Сокола-Батька Львів, Руська 20. Всі члени являться обовязково.

Порядок: 1) Вибір президії. 2) Звіт уступаючого виділу. 3) Звіт контрольної комісії. 4) Вибір нового виділу. 5) Внесення і запити. — Голова *інж. Лев Шепарович*, секретар *Володимир Рожанковський*. 841 1—1

Надзвичайні Загальні Збори

філії Товариства Просвіта ім. Т. Шевченка

відбудуться в неділю дня 29. листопада 1925 в салі Бібліотеки Т-ва Просвіта Ринок ч. 10. II. поверх через ганок о год. 5. веч., на случай недостачі потрібного числа участників тогож дня о год 6.

На порядку денним буде: 1) Вибір делегатів на Загальний Зізд. 2) Просвітний реферат. 3) Внески і запити. *Виділ.* 840

Звичайні Загальні Збори

Т-ва „Союз Українок" у Львові

відбудуться дня 6. грудня ц. р. о год. 3. по пол. в салі „Бесіди" при вул. Рутовського 22.

Денний порядок:

1) Отворення Зборів. 2) Відчитання протоколу останніх Заг. Зборів. 3) Звіт діяльности Головної Виділу і звіт Контрольної Комісії. 4) Вибір нового Виділу. 5) Евентуалія. — За „Союз Українок" у Львові: Голова Т-ва *О. Шепарович*, секретарка *Ст. Маричак*. 838 1—1

ЧУНКА ЦИЛО

ЗРОБЛЕНЕ

лише з найліпших заграничних сирівців.

821 6 1-2

НЕГАЙНО до винаймлення дім о 4-х покоях, кухні і т. п. в Голоску великім, чверть години ходу від замарстинівської рогачки. Відомість у п. Михайла Кінцяя в Голоску великім або в канцелярії адв. д-ра Янкевича, Львів, вул. Куркова ч. 5. 842

ОЖЕНИТЬСЯ з панною або вдовою-учителькою або власничкою хоч би малого господарства б. старшина з Укр. обгазованим. Неанонімові зголошення до Адміністрації „Діла" під „Шатин 32". 835 1-2

За редакцію відповідає Василь Нуд ич. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 265 (10.648). Львів, четвер 26 листопада 1925. Рік XLIII.

Оплата за газетність оплачено гуртом.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Німеччині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися по Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ол. Саліковський

Ненадійно в неділю 22. листопада в годині 6'30 вечера помер у Варшаві на удар серця на 58 р. життя наш варшавський кореспондент, відомий український журналіст і громадський діяч Ол. Саліковський.

Покійний почав свою карєру як совітник губернського правління (ради при губернаторі) в Кам'янці подільськім. Ідучи цим шляхом, міг би він доступити дуже високих шаблів урядничої карєри, одначе швидко проміняв її на карєру журналіста. Ще будучи губерніяльним радником, редагував Саліковський місцеві „Губерніяльні Відомости", з яких зробив живу громадську газету. Покинувши адміністраційну службу, був ціле життя редактором більших ліберальних російських щоденників на Україні, між инш. „Приазовского Края" (в Ростові), „Кіевских Откликов" (у Київі), а опісля співредактором журналу „Украинская Жизнь" у Москві. З вибухом великої революції Покійний переноситься до Київа, де бере живу участь у відновленім українськім житті. За Центральної Ради аж до приходу Німців займав відповідальну посаду губернічального комісаря Київщини, а в початках Гетьманщини висувано його при переговорах із Німцями на міністра внутрішніх справ. Після львівського перевороту гетьманський уряд делегував був пок. О. Саліковського як свого посла до Галичини, одначе вибух повстання перепинив здійснення цеї постанови.

За директорії Покійний редагує велику українську газету „Трибуна", а пізнійше, за большевиків редагує один час „Літ. Наук. Вістник". Після походу на Київ 1920 р. входить у склад нового уряду УНР. як міністр внутрішніх справ і зістається на цьому становищі аж до ліквідації українського уряду УНР. Опісля редагує велику газету „Українська Трибуна" у Варшаві (1921—22 рр.), журнал „Трибуна України" (1923 р.), а вкінці стає варшавським кореспондентом „Діла" (Senex).

Перу Покійного належать кілька брошур, між ин. огляд новійшого українського відродження, а також велика „Дитяча Енциклопедія", яку друкує Український Громадський фонд у Празі.

О. Саліковський був журналістом великого розміру, писав незвичайно живо й ядерно, приковуючи й захоплюючи читача. Також сила переконуючої доказовости його письма була незвичайно велика. Покійний — це зразковий громадський діяч, чесний і все відданий справі. Він — як то кажуть, — „горів", беручися за справу. Був переконаним, твердим, непохитним, — так сказатиб — релігійно настроєним демократом і лібералом. Навіть в часі найбільшого підірвання демократичних принціпів, він ані на мить не трагив своєї віри. Був ідеалістом, а разом з тим людиною холодного, критичного погляду.

Проєкти на мале Льокарно.

Намічена конференція Малої Антанти.

По великих державах приходить черга на менші, щоби подумати над новими шляхами політики після створення льокарнських договорів. Велика Антанта залишила по собі вже тільки назву, яку так гордо перебрала „Мала Антанта". Інтереси союзних держав почали у поміжнародних конфліктах щораз більше стиратися і бодай для форми розлилися у загальній програмі Ліги Націй. Держави, що називають себе Малою Антантою, йдучи слідами своїх старших опікунів пригадують вряди-годи Лізі Націй, що інтереси, яких вони боронять жиють також на своє Льокарно.

У перших днях грудня був намічений візит міністрів закорд. справ Малої Антанти, з метою нарадитись щодо спільної політичної програми в новій міжнародній ситуації. Цю конференцію в останній момент відложили на пізнійше. Не вистачив готовий вислід чехословацьких виборів і певна напія на підписаний льокарнський договір. Ге питання, яке висували на перший пункт денного порядку: відношення до СРСР, ні трохи не розяснилось від останніх міжнародніх подій. Його можна би знову полагодити наскрізь формально, звичайними дипльоматичними заявами, але воно могло би й розговорітись до меж принціпіяльної, основної дискусії. Англія стоїть на цьому становищі, що остання конференція представників Малої Антанти торкнулась цієї живучої справи дуже поверховно. Чехословаччина та Югославія вважають, що прийшов найвищий час зайнятись реальним відношенням до СРСР.

На перепоні розвязки цієї справи стоїть Румунія з Бесарабією як костю незгоди з великим сусідом. Англія хотіла би причинитись до підписання спільного гаранційного договору, т. зв. східного і балканського, аналогічного до льокарнського. Щойно після такого порозуміння між чехословацьким, румунським і югославянським урядом, вони можуть починати переговори з представниками СРСР. Слідуючим етапом цих переговорів мало би бути приєднання уряду СРСР до ідеї східно-европейського гарантійного пакту. Якщо три малі держави не мали би дійти до порозуміння або їх договір не давав досить сильної підстави до спільних переговорів з СРСР., тоді кожна з них мусіла би почати такі переговори зокрема.

У звязку з дипльоматичними плянами Англії і згаданих держав стоїть також господарське зближення між державами, що повстали по роспаді Австрії. Економічні потреби вже давно надають напрям політичним програмам. Тільки зайдяки розвязці економічних питань можна приєднати до справи пакту Мадярщину. Англія, яка має на увазі в першу чергу нормалізацію економічних відносин на Сході Европи, хотіла би відограти в них бажану та корисну для себе ролю посередника. Одночасно треба мати на увазі, що держави Малої Антанти на перший плян висувають справу своїх кордонів. Саме тепер, останнього тижня радили у Букарешті військові місії: чехословацька, польська, югославянська та румунська. Ці місії вели розмови на тему контакту між генеральними штабами дотичних держав, спільної стратегії, введення одноцільної зброї і взаємної допомоги в постачанні амуніції. Розглядали також терен можливих военних операцій і розмовляли про ріжні військові тайни.

Не треба кращого прикладу на те, в яких двох суперечних напрямках може йти праця порозуміння щодо майбутніх умовин миру. Ніхто не сумнівається, що після затвердження льокарнських договорів, велика Антанта перестає істнувати. Чи тим державам, що сотворили малу Антанту, вдасться нині продовжити її до життя, в цьому треба сумнівагись. Найлевнійше може вона жити до найблищої своєї конференції, на якій вирінуть суперечности інтересів поодиноких її членів.

Проти білого терору.

Постанова міжнародньої конференції комуністичних послів.

В днях 10—12 листопада цр. відбулася в Бруксслі (Бельгія) міжнародня конференція комуністичних послів з багатьох европейських держав (Англії, Франції, Німеччини, Бельгії і т. и.). Конференція винесла резолюцію проти білого терору в Болгарії, Польщі, Мадярщині, Румунії й Італії та резолюцію, в якій

„пятнує екстерміваційну політику польського уряду у відношенні до підбитих польським імперіялізмом народів українського й білоруського".

Крім того конференція постановила між иншим віддати пошану памяти полеглих в боротьбі з білим терором, переслати привіт політичним вязням польських і румунських тюрем та візвати всіх комуністичних послів до дальшого ведення енергійної боротьби з терором і репресіями проти візвольного руху. Конференція постановила візвати комуністичні посольські фракції, щоби в березні 1926 р. у звязку з міжнародньою акцією червоної помочі (МОПР) у всіх парляментах світа у всій ширині поставили справу білого терору.

Емігрантські злидні сильно підірвали Його здоровля. В останніх днях Його спараліжувало, а в неділю вечером помер, полишаючи в нужді хору дружину й двоє дрібних дітей.

Вічна Йому Память!

Red. czas. „Dilo" Pr. 870/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 261 (10.643) z dnia 20. listopada 1925 r. pod tytułem: „Pohołosky pro dyktaturu w Polszczi" zawiera zamiona wyszczególnione z § 308 ustawy k. uznał dokonaną w dniu 19. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 21. listopada 1925 r.

Hawel.

Хитання влади і фінансів.

Зверг нового французького уряду.

Уряд Пенлеве знов упав. Позбувся міністра фінансів Кайо, зненачиженого лівицею і гадав піти на уступки лівиці у своїх фінансових реформах, які мусіли бути негайні та радикальні. Одначе Пенлеве не мав ні тої рішучости, ні тої диктаторської віри у власну програму, що Кайо, і хотів погодити два крила політики, щоби бодай долетіть ними до Льондону, для підписання льокарнських договорів.

Коли Пенлеве почав вагатись у проєкті радикального відбору частини майна для сплати довгів — лівиця покинула його. З другого боку його путали конкурючі з правими партіями, коли треба було одержати підтримку на нові кредити для мароканської війни. Ще й прийшли сирійські невдачі. Загал хвилювався. Ждав на санацію франка. Преса, головно права, не підтримувала довіря до своєї валюти. Невинна зміна на становищах полководців у Марокку, Сирії та міністерських кріслах, не є спринятливою для хиткого гроша. Ні праві та ліві партії не обертали пляну санації — важко було затягати діру державних довгів. Пятипроцентова віддача маєтку не могла бути переведена негайно. Пенлеве гадав спершу поладнати цю клопоти новою інфляцією, яка називалась кращим іменем. Державний банк мав урядові дати завдаток у сумі півтора міліярда на покучі потреби буджету, а на так. амортизаційну касу, на викуп бонів 8 міліярдів.

Проти цього проєкту звернулись соціялісти, які виступають тепер як найбільші вороги побільшення банкнотів, щоби це не відбилось на підвищці цін харчів. Пенлеве одержав дозвіл тільки на завдаток півтора міліярда. Треба було відложити викуп банкнотів державної скарбниці і розложити їх на 25 літ. Група бувшого міністра фінансів Люшера, в опозиції до нової мораторії, спричинила упадок кабінету.

Одночасно становище лівиці клопітне. Програми радикальної санації не в силі добути гроша негайно. За два тижні можуть заголоситись до державних банків власники державних бонів, щоби їм виплатити за них гроші. Навіть мораторія не помагає, коли нема джерела доходу. А яке враження зробить у краю заява уряду, що держава не в силі покищо, в обіцяний речинець, сплатити бони? Це буде перше гасло паніки.

Новий кабінет Бріяна, якого склад це невідомий, мусить або робити нову спробу вдержати дотеперішній склад партій, які спершу піддержували Пенлеве, або створити міністерство „золотої середини", в якій осередком буде група Люшера. В цьому другому випадкові Бріян буде приневолений завернути до проєкту Кайо. Доля цього кабінету залежить від становища соціялістів. Між соціялістичними партіями нема єдности; одні хотять піддержати уряд, инші принціпіяльно не годяться на компромісове порозуміння. Заки вони висловляться щодо участи в кабінеті і в якій мірі готові піддержати Бріяна, мусять самі перевести ревізію своїх

поглядів. Тав. „кантель" уже радить. Французький уряд потрібує напруження всіх своїх сил, щоби дати собі раду з фінансами, а одночасно, як це часто буває в таких моментах, погляди про спасення краю є різні в різних партіях.

Як на польокарнські настрої — атмосфера не дуже рожева.

Тюремщина.

Голодівка в Луцьку.

Голодівка сьогодня є єдиним засобом боротьби безборонного й безправного життя за примітивні права людини. Недавно в сеймі так багато говорилося про голодівки в численних тюрмах Польщі, приводилося стільки фактів повних, цинічних і брутальних, що здавалося, що вони промовлять до переконання носіїв і сторожів справедливости, та що на будуче політичні в'язні не будуть примушені хапатися такого драстичного засобу оборони.

Та ще не прогомоніли важкі слова сеймової тюремничої дебати, як з Луцька розійшлися глухі вісти про нову голодівку політичних в'язнів. В понеділок, 16. листопада вибухла в Луцьку голодівка 150 політичних в'язнів. Головною причиною голодівки є вічований в культурному світі факт, що всіх політичних в'язнів, арештованих під замітом „противержавної діяльности", передержується в пре ентційній вязниці від 8 місяців до півтора року, не доручуючи їм акту обвинувачення. Далі голодуючі домагаються допущення легальної преси, дозволеної міністерством справедливости, яку стримують вязничні власти.

Луцький прокуратор не дозволив допустити до голодуючих нікого з рідні, ані з адвокатів, ані навіть з легалізованого władою Комітету опіки над вязнями. — На протязі останніх трьох місяців це вже третя голодівка політичних вязнів у Луцькій тюрмі. Слід завважити, що в часі одної з голодівок — у вересні п. р. — забито українського селянина Константина Чвалинського.

З приводу голодівки в Луцьку вислали 20. п. м. посли А. Пащук і Х. Приступа письма до міністра справедливости, домагаючись заспокоєння вимог вязнів. Та чи це що поможе?

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

З радянського побуту на Україні.

1) Боротьба з самогонкою.

Згідно з даними Народнього Комісаріяту Внутрішніх Справ у другому кварталі п. р. покарано за виріб самогонки 1260 осіб. У першому кварталі число їх було далеко більше, бо доходило до 2770 осіб. Це відноситься тільки до Харківської округи. На цілій Україні за перший квартал було 25 тисяч кар, а за другий 22 тисячі. Не зважаючи не введення державної продажі горівки (має 40 степенів алькоголю) самогонництво процвітає далі. П. Лісовий публікує у „Вістях" таку калькуляцію про виріб самогону в Полтавщині: 75 відсотків усіх господарств гонить горівку чотири рази в рік. Разом це дає цифру 20 тисяч господарств. На кождий запар горівки йде 5 пудів житнього борошна, отже річно на кожне господарство 20 пудів. 20 тисяч господарств зужиткує отже на самогонку на малій Полтавщині 400 тисяч пудів, що представляє вартість півмільйона карбованців. На цілій Україні зужиткується 250 мільонів пудів муки на самогон, а в грошах це дає цифру 130 мільонів карбованців. Не дивно тому, що радянська рішила „клин клином вибивати". Боротьбу зі самогонкою почала від продажі горівки державного виробу т. зв. монополькі. З дописів поодиноких роб. і сількорів виходить, що тепер пють і державну „сорокоградусну" горівку і самогон. І пють здорово. Правда, що самогон починають менше гонити. Та як би там не було, пяцтво становить одну з найтемніших сторінок сучасного побуту на радянській Україні.

2) Прибуток населення на Україні.

За другий квартал п. р. зареєстровано на цілій Україні 311 тисяч народин. За тойже час зареєстровано 311 тисяч випадків смертности, 94 тисяч вінчань і 13 тисяч розводів. („Вісти").

3) Доми розпусти.

За минулий рік міліція повикрила на Україні 400 таємних домів розпусти. Найбільше число тих зліквідованих домів було в Одесі, Києві та Харкові. („Вісти").

4) Сторінка з життя на селі.

У „Вістях" пише С. Божко про українське село таке: „Наше село прокидається і багатіє. Несе воно разом з прибиранням селянських капіталів, розклад, диференціяцію сільської суспільности. Одним із проявів розкладу є конокрадство. Про нього сповіщають, начприклад із Прилуччини: буває так, що кожної ночі крадеться 7—12 штук коней. Викрадають їх як з дому так і з ярмарків та базарів, відчіпаючи їх від воза. Конокрадами є цигане, або свій елемент, що вештається по селах під загальним прізвищем „найзжий". Про те саме сповіщають і з инших округ. Не малий інтерес уявляє в себе так зване „духове життя" селянства. Тут перемішались впливи всіх його верств, починаючи від елейно куркулівських, а кінчаючи тими, що одною ногою вже стоять у місті на заробітках, або опинилися в лавах безробітних. А цей побутовий конгльомерат проріз ує червоний промінь нового радянського побуту (?)". Далі автор змальовує, як то селянство рветься до радіоконцертів у тих селах, де є відборні радіоапарати. А їх, тих сіл мало.

З Полтавщини написав якийсь сількор допис про побут в його селі капелі українських кобзарів. Він кінчить його так: „треба би нам подбати про утворення кобзарських гуртків, що звичайно необхідно для розвитку своєї національної музики, яка майже завмерла". Отже для селянина виходить все таки цікавійшою справа „своєї національної музики", як радіоконцерти московських хорів.

П. Банко протиставить ці два факти (радіо і кобзу) і пише таке: „Радіо і кобза! Хіба це не наслідок сільського конгльомерату, хіба це не синтез старого хатянсько-просвітянського сільського культурництва з червоним радянським селом, що прислухується до башть Комінтерну?!"

Инший сількор, навязуючи до традицій давних „Просвіт", яю більшовики скасували пише так: „Просвіти" записали світлу сторінку в житті села. „Просвіти" радянська влада перетворила в сільбуди (сільські будинки) тому, бо давніше вони були гурт ками політикуючих інтелігентів (у сільбудах політики нема? — Ред.). „Просвіти" скасовано радянською ще й тому, що вони мали націоналістичні традиції (сільбуди пересяклі комунізмом). І тому „Просвіти" перетворено в сільбуди з ідейною керманою осередків, але разом з водою викинуто з них і дитину. Сільбуди є, але членів нема! На папері їх багато а в житті вони не існують. Громадська ініціятива в справі політосвіти мертва. Це факт ясний і безперечний для всякого, хто дихає селянським життям і розуміє його. Лише мобілізація громадської енергії... широкий демократизм у справі організації сільбудівської роботи і використання досвіду „Просвіти" внесуть оживлення в культурне життя".

Отже селянство волить, як видно давні „Просвіти" ніж теперішні сільбуди, хоч вони мають змогу прислухуватися до невидної башти московського комінтерну. Кобза, українська пісня, національні, свої справи, „Просвіти" а не радіо і сільбуди находять зацікавлення серед українських селян. І це є знамітне. А стверджують це самі „сількори".

На сторожі темноти.

Село Посверж рогатинського повіту, окружене мочарами не має народної школи, а діти їх ходити мусять до школи або до Букачівець або до Чорньова; обі ці місцевости віддалені від Посвержа понад 3 кіль. По причині лихої і трудної комунікації молодь шкільна мало користає з науки шкільної. Щоби цьому лихові зарадити, громадяне постановили заснувати при-

---

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Стефан Жеромський.

Видається, що коли вмирає письменник, щодо якого величини нема розбіжних думок між критикою і голосом читаючої публики, тоді критика виконала вже своє найважче завдання і може хіба взяти участь на одним з визначених їй офіціяльних місць, у національнім похороні великого поета. Хоча би навіть комісія нагороди Нобля була піддержала погляд про Жеромського як найбільшого сучасного польського письменника — завдання критики, згідне з нею у висновку, шойно почалось би. Треба би розяснити причини явища: яким робом письменник такого негармонійного, неоднощільного і „несвітоглядового" таланту панував одночасно над холодною аналізою критиків і над примхуватими настроями малокритичного широкого загалу.

Найпростішою відповідю було би сказати, що польська сучасна література не мала більшого. Є в ній письменники більше зрівноважені і ширші інтелектом, одначе менше творчі. Чи це не подобає на парадокс? „Творчість" є одним з тих великих слів, які родять ще більші непорозуміння. Чи не творять невинно Пшибишевський і Каспрович, Реймонт або Серошевський? Творять більше чи менше — не в тому справа. Без огляду на рід таланту кожного з них, книжки їх полишають враження, що вони перейшли вже найвищі щаблі свого розвитку і не в силі прокинути в нас того пів божеського тремтіння, яке родиться під впливом нежданого-нового вислову їх індивідуальности. Коли нова книжка письменника не відкриває нам невідомої ще закутини його вражливости та форми думки — наша думка та вражливість перестають і його відкривати.

Жеромський належав до письменників, які зберігають у собі зерна нежданої обнови; літа зрілости не випередили його порівнів молодости. Пориви, що пронизували його талант, переходили дужим подувом над головами розмріяних молодечих і запумачих старших голов. Цей його вплив родив і родитиме чимало непорозумінь. Були, є і булуть критики, які добачують у такому впливі всі дані на провідника народу. Великий письменник, на їх думку, передбачує майбутні шляхи національного розвитку і тому замісць пера, повинен держати собі на славу, а народові на щастя, гетьманську булаву.

Який письменник, що охоплює далеким зором історичні перспективи, не силкується дати відповіди на потуги свого народу у хвилини важких змагань? Жеромський звачувався на неодну таку спробу. Та в його кричевім слові шукали заповідей. І він сам відступав з острахом від навяженого діла, що належало до зовсім инших людей та иншої царини. Ті причини, які він виложив десять літ тому у нагомонілім у пресі, буцім-то реакційнім відчиті „Література і польське життя", причини служби літератури для добра національної справи на всіх ділинках суспільного життя, склались на вічно двійну його власну душу, яка наперекір у бунті революціонера і захоплювалась бажанням всевладної руки розумного провідника...

Жеромський не пішов ні в одному з цих двох напрямків. Він не був вічно невдоволеним бунтаєм з ясносвідомою ідеєю чи без ідеї, ні кандидатом на керманича народу, віруючого або знаючого: який є суспільний ідеал корисний для загалу і які шляхи здійснення цього ідеалу. Одною з найбільших тайн письменської творчости є хист відчувати межі та засоби свого таланту. Жеромський мав цей хист у головній лінії свого розвитку; це є той дар, який деякі критики називають духовою чистотою. Він міг помилятись у дрібницях, у самих межах свого твору: у виконанні його поодиноких частин, але не помилявся в його духовій основі.

Чим є духова основа великого письменника? — цього не вичерпують ніякі абстрактні формули. Як мало схоплюємо з таланту Жеромського, кажучи, що одною з його найглибших рис була вражливість на людські терпіння, спочування з приниженими, проявами несвідомих поривів, зрозуміння для дивних взаємин посвоячення між фізичною і духовою природою нашого „я"! Чи під таку характеристику не підходять десятки инших талантів? А проте поза цими самими поняттями, спільними у схоплюванні життя ріжним письменникам і звичайним сірим людям, простягається царина переживань наскрізь своєрідних, — тягнеться нитка чуття, якої ніхто не в силі схопити ніякою ідеєю, коли не читав книжок Жеромського і не навчився відчувати разом з ними.

Не вважаючи на всі мужеські тони, які у деяких творах Жеромського зростали до сили боєвої сурми, він був завсіди ліриком. Це не є ні похвала, ні критичне cacleum censeo, а причина і розяснення його диссонансів та бунтів, захоплень публики та критики і їх невдоволення, відсутности в нього скористалізованого світогляду у філософічному розумінні і всього того, що хто хоче назвати композицією його творів. Виспянський виступив у своїй готовій ролі сповідника національної совісти; Пшибишевський мав вироблений, герметично спокійний світогляд, збудований на метафізиці; Каспрович чи Стаф як „чисті" поети могли не сходити з вершин „музики сфер" на низини суспільної боротьби; Реймонт чи Серошевський мали супокій мандрівників, яких око зникає до кінематографу подій і панує над малюнком з вдоволенням малира, який передав людські рани пребарвистою фарбою. Хоча кожного з них пік внутрішній вогонь присуджений великим поетам, ні один з них не вмів огрівати ним суспільних проблем з такою щоденною живучістю, як Жеромський.

Як виглядатиме та творчість з перспективи будуччини — цього ніхто збагнути не в силі. Твори, що живуть — це ті, які відроджуються завдяки духовим потребам щораз нових поколінь. Жеромський, призадумавшись над питанням безоглядної вартости польської літератури у відношенні до всесвітньої літератури, стверджував з болем, що вона є далекою та чужою цьому широкому світові і завдрив иншим літературам їх атмосфери творчої свободи. Наша сучасна література може завдрити польській, що не має письменника з такою творчою свободою як Жеромський, який умів би болісні змагання народньої сучасности перетворювати в живі картини твору, хвилюючого, мов рокош совісти і поони вязня...

ватну народню школу — та стягаючися з останнього, почали будову шкільного будинку. Внесли умотивоване прохання до повітової ради шкільної в Рогатині, шоби їм дала дозвіл одчинити приватну народну школу з викладовою українською мовою. Але яке було їх здивування, — коли на це прохання одержали відповідь з ради шкільної повітової, дня 25. вересня 1925 ч. 1934, — що їх прохання можна буде взяти під увагу щойно тоді, коли міністерство В. Р. і О. П. означить остаточно шкільну сіть у краю. Чиж не виглядає це на глум? Адже начерк офіціяльної сіти торкається тільки державних шкіл, а не приватних, яким вона не стоїть на перепоні. Чи в той спосіб покорюється неграмотність! Що на це куратория?

Проблески програмовости.

ППС. перед створенням коаліційного уряду.

Перед створенням коаліційного уряду, або — як кажуть ендеки, — „уряду національної згоди" — в зближенні до ППС. „Земельний Люд" в 19 ч. м. поміщено домагання, отрашовані спеціяльною комісією посольського клюбу ППС., які посли Баліцький і Морачевський предложили формуючому коаліційний кабінет мін. Скшинському.

Ті домагання під назвою: „Програма, з якою виступає ППС. і узалежнює свою згоду на піддержку такого чи иншого уряду" — обіймають 18 точок і розпадаються на 8 розділів, а саме:

I. Валюта і кредит: 1) Примусова внутрішня позичка золота й клейнотів з метою побільшити емісію обігових засобів, 2) Маєтковий, гіпотечно забезпечений податок, ужитий на побільшення кредиту держави для цілей краєвого господарства або на побільшення емісії обігових засобів;

II. Продукція і цло: 3) Збереження соціяльних здобутків робітничої кляси, 4) Контроля держави над вужитковуванням підприємствами кредитів і державних позичок, 5) Законне обмеження надмірних адміністраційних видатків приватних підприємств, 6) Законна полегода митної тарифи, 7) Ревізія митної тарифи з метою взяти на увагу не лише інтереси продуцентів, але також інтереси споживача та усунення міжнародних торговельних конфліктів;

III. Безробіття: 8) Поширення допомоги для безробітних, 9) Стримання еміґрації безробітних;

IV. Податки, комірне, дорожнеча: 10) Обниження податку від цукру і нафти; 11) Стримання підвишок комірного на рік, 12) Обниження цін засобів першої потреби;

V. Буджетові ощадности: 13) Однорічна служба у війську, 14) Зменшення кількости поліції;

VI. Справа надужить: 15) Уведення безоглядного усування надужить шляхом законного поширення прав Найвищої Палати державної контролі з метою уможливити їй віддання винуватців в руки прокураторій, 16) Зміна статуту П. К. О. для виключування з комітету П. К. О. послів;

VII. Амнестія: 17) Політична і пресова амнестія;

VIII. Національні меншости: 18) Створення державного підсекретаріяту для меншостей.

Так представлялася програма П. П. С. перед створенням коаліційного кабінету. Після створення все затихло. Найцікавіше те, що цей, незвичайно поміркованої, польсько-патріотичної програми не оголосила офіційна польська преса ні перед, ні по створенні коаліційного кабінету. Зрештою, пожиємо — побачим.

Малий фейлетон.

Хитра штука — економіка!

(Ніби казка чи що.)

Жили були в одній країні піни на всілякий крам...

Жили ті піни в тастах, жили ті піни в державних торговельних установах, жили — в кооперації, жили в приватніх крамарів.

Жили собі піни та підскакували...

І напосівся на країну ту врожай великий... Зерно виросло, як оріх завбільшки, соломи стоги величезні, засіки в коморах та по хлівах повнісінькі...

Звеселився дуже у тій країні народ трудящий...

Звеселилися й піни!

А якже-ж їм не веселитися, коли такий у країні тій урожай!

І як скакнули ті піни з радощів, — так скакнули, — аж до неба!

І забрався в тій країні народ мудрий та вчений і почав думу думати:

— А чого наші піни таким стрибом стрибонули?!

Довго думали й вирішили:

— Врожай! Попит! Нічого не зробиш! Такі закони в отій науці, що економією зветься!

І всі погодилися:

— Закони! Закони! Нічого не зробиш!

І сиділа в кутку людина й на люд мудрий дивилася... Дивилася й думала. А потім і промовляє:

— Закони кажете?

— Закони! Економіка!

— Економіка, кажете?

— Гм?!

І замислилася людина. А потім встала, пішла й написала:

Віддати під суд такі та отакі та отакі-о організації за спекуляцію й аміотаж, що з ним треба міцно взятись до цінової боротьби.

А органи ДПУ нам у цьому допоможуть!

А піни з-під неба тільки стриб! І нижче!

А людина й питає:

— Економіка, кажете?

— Ні, — відповідають, — воно знаєте, як що взяться, та як усім та як так воно, знаєте економіка економікою, а воно той...

А людина й промовляє мрійно:

За примусовий асортимент та за перепродаж на приватний ринок товарів, що їх запас недохвата — віддати ще під суд такі, так-то і отакі-о організації. Надаліж пильно слідкувати за цим.

А органи ДПУ нам у цьому допоможуть!

А піни ще вижче тільки — стриб!

А людина й каже:

А може та економіка, коли ДПУ нам допоможе, якось і вимиться?...

А люд тогочий:

Аже-ж! Мабуть...

А піни тільки — стриб!

. . . . . .

Чудерацька штука ота економіка!

(„Вісти") *Остап Вишня.*

Завершення економічної орґанізації — це банки.
Наша сила в економічній орґанізації!
Тому купуймо акції
Земельного Банку Гіпотечного
Львів, Підвалля 7.

Мусимо підписати 29.500 акцій по 25 золотих!

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол., кошти взготовки й скарбова належитість — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10. II. пов. — Повну вплату або першу рату приймає за посилкою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у нас акції слід вплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

Часто можна стрінутися у нас з „критичними" висловами і поглядами в справі підписки акцій Зем. Банку. До таких поглядів належить між иншим видвигана деякими інтелігентами думка, що до підписки акцій в першу чергу покликані й обовязані селяне та ремісники, бо — мовляв — вони матимуть користь з уфундованого банку. Деякі і то багатші інтілігенти просто запитують: „А що багато акцій підписують селяне?" Це не цікавість, тільки „дипльоматичний" підхід до того, що підписка акцій, це не справа всього громадянства без виняткy, тільки — що це обовязок деяких кляс.

Слухаючи таких запитів і стрічаючись з такими поглядами, можна булоб думати, що ті інтелігенти може перейшли на клясовий світогляд. Нічого подібного; не тільки спроби відмовитись від сповнення національного обовязку.

До підписки акцій Зем. Банку є обовязані всі, бо це є не клясовий, тільки національний обовязок і національна потреба. В першу чергу до підписки є покликані ті, що мають більшу освіту, більше значіння, які тим самим повинні розуміти значіння й дошльність уфундування банку. А такими є якраз інтелігенти. Без сумніву, колись розуміння ваги і значіння банку та його ролі дійде й до широких селянських мас, але звичайно вони всюди, у всіх країнах (навіть в Бельгії) є останніми, що беруть участь в субскрипціях всяких цінних паперів.

Уфундований банк справді буде в першу чергу допомагати селянам і ремісникам, сповняючи почесне післанництво здобуття землі й варстату праці не для селян і ремісників, тільки для нашого народу.

І це мусять зрозуміти ті кола нашої інтелігенції, що відчахуються, відсуваються від підписки акцій Зем. Банку. Інтелігенція всюди є менше або більше неклясово настроєна; тим більше безклясовою є наша інтелігенція. Загально-національний обовязок і загально-національна потреба — ось ті мотори, що мусять кермувати кроками й діяльністю нашої інтелігенції.

Підписка акцій.

В Адміністрації „Діла" підписали акції Земельного Банку Гіпотечного:

25. Б. Моровик в Бабині, п. Косів — 1 акц.; кличе чле ів видїлу Кружка УНТ. в Косові на повільне число акцій, — відповідно до їх доходу;

26. Михайло Малюк у Гвізді — 1 акц.; кличе: Юстину Сохацьку, учит. в Жежаві, Марійку Найданівну, уч. в Дзвинячі і Мих. Чайківського в Угринівцях;

27. о. Іван Винницький в Загірних — 10 акцій; кличе: о. Омеляна Ковалича з Отинеич і о. Василя Саїкевича з Васючина (по 10 акцій);

28. о. Йосиф Логинський — 1 акція; кличе (на довільну кількість): о. Алекс. Дубицького в Лавочнім, о. Івана Тимкова в Рахині й о. Петра Богдана Соловія в Крехівчах;

29. Церква в Білині великій, п. Лука — 3 акції; кличе сусідні церкви в Татарах, Гордині, Лупі і Водиці;

30. о. Емануїл Лисинницький з Косцан — 2 акції;

31. Іван Мусій, друкар у Львові — 2 акції; кличе всіх товаришів-друкарів, які в рр. 1918|19 користали з безпроцентової позички в Зем. Банку;

32. Н. Н. з Косова — 2 акції; кличе на довільну кількість: о. Юліяна Герасимовича, п. Володимиру Сельську, п. Анну Стрийську, др. Петра Роганка, суд. В. Лаврівського, інсп. Івана Горука, ен. зав. Н. Мединчука — всіх з Косова, інсп. Степана Гонгорецяя зі Ст. Косова, п. Ом. Гнатківську зі Заубрізова, нот. канд. Йосипа Шептицького зі Смодної, сту. Степана Загеського з Коломиї й проф. Тадія Залеського зі Стрия.

33. Степан Черниш, упр. школи в Березові на Підкарп. Україні — 1 акц.; кличе (на довільну кількість): І. Колодрубця, вет. лік. в Кіральгазі, І. Фролька, нач. почти в Рахові й В. Волошина, учит. горож. школи в Густі.

34. Тома Головацький, ен. лісничий в Майдані — 1 акц.; кличе (на довільну кількість): Івана Сеника, держ. лісничого в Ямним і Вол. Головацького в Шешорах;

35. Северина Козак, учит. в Ременові — 1 акція;

36. Юліян Антоненич, судця в Обертині — 1 акц.; кличе (на довільну кількість: суд. Андрія Вайдеш ча в Немирові, суд. д-ра Василя Панасовича в Чортківі, суд. Клима Кандчевського у Львові й суд. Олексу Шинайла в Чортківі.

НОВИНКИ.

— **Новий український часопис.** В Луцьку зачав виходити новий тижневик „Громада", орган української національної думки. Видавцем „Громади" є сенатор М. Черкавський, відповідальним редактором С. Вишнівський. Перше число, що вийшло з датою: неділя 22 листопада, зредаговане гарно й цікаво. Молодій, одинокій на Волині трибуні незалежної української думки бажаємо якнайбільших успіхів. Адреса „Громади": Луцьк на Волині, Алеї В. Хороброго 43 а.

— **Похорон Жеромського.** Похорон великого письменника відбувся на кошт держави. У ньому взяли участь представники всіх клас польської суспільности, всіх державних установ, організацій та товариств. Були представники сойму, сенату, маршалка і дипльоматичний корпус. Члени літературного Союзу винесли домовину з хати на подвіря замку. За нею йшла родина і президент Річпосполитої. Іронією долі першу офіціяльну промову мусів виголосити міністр освіти Стан. Грабські, той сам, який ще позавчора заявив, що ховати Жеромского не можна на кошт держави, бо з його патріотичним світоглядом є щось невсило. Перед каравапом їхала кінна поліція, почесна компанія, уланів, батальйон артилерії, делегати літературного Союзу. Ліхтарні були вкриті чорним серпанком; над походом літали літаки, розкидаючи листки з поклоном для поета. Над гробом промовляв священник Сєдлецкі і письменник Серошевський. „Дзенник Людови" робить завваги, що всіх вразила коротка присутність у похороні президента, який пішов до домовини тільки через замкову площу. Комітет похорону Ст. Жеромского має клопіт з проблемою, де скласти на майбутнє його домовину, коли „гроби всіх заслужених для Польщі мають наскрізь віроісповідний характер „і у них може спочивати тільки католик". Як на республіку — проблема не тільки важенька, але й повна теоретичних. Тому то згаданий комітет полишив це питання покищо нерозв'язаним.

— **З документів часу.** Magistrat król. stoł. miasta Lwowa. L.M. 117.798|25|VIII. Lwów, dnia 24. października 1925. Do Wielebnego księdza Omelana Gorczyńskiego wikarego przy cerkwi Wejebowzięcia N. P. Marii we Lwowie zamieszk. Podwale 9. Magistrat uchwałą z 13. października 1925.—jako Władza polityczna I. Instancji uznał księdza winnym przekroczenia 1. przepisów § 7. rozp. ces. z 20. kwietnia 1854 Dz. u. p. Nr. 96 i rozp. Min. spraw wewn. z 16. września L. 1767 ogłoszonego obwieszczenia 6. Namiestnictwa z 25. września 1875 L. 37131 Dz. u. p. Nr. 66 i rozp. Magistratu z 12. stycznia 1922.—L. 2322|VIII. popełnionego—przez wystawienie nagłówku metryk w języku ruskim, 2. przepisów ustawy językowej z dnia 31. lipca 1924.—Dz. u. p. Nr. 73 i zarządz. Magistratu z 27. kwietnia 1925. L.M. 48978|25 V-II. i z 27. czerwca 1925 — L.M. 72934|25 VIII.—popełnionego przez używanie w korespondencji urzędowej z Władzami polit. języka ruskiego i posługiwanie się pieczęciami ruskimi—i zasądził Go na podstawie § 11 cen. rozporz. z 20. kwietnia 1854 Dz. u. p. Nr. 96 przy zastosowaniu rozporz. Rady ministrów z 21. stycznia 1924. Dz. u. p. Nr. 9 poz. 89 na grzywnę w kwocie 50 tj. pięćdziesiąt zło. na rzecz miejsc. funduszu ubogich m. Lwowa. Przeciw powyższemu orzeczeniu służy prawo rekursu do Wojewódzwa wo Lwowie za pośrednictwem Magistratu. Rekurs należy wnieść w terminie do 3-ch dni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia. O czem księdza zawiadamiam, z wezwaniem, aby po prawomocności orzeczenia powyższą grzywnę złożył do dni trzech na fundusz ubogich m. Lwowa w VIII. Departamencie Magistratu (III. p.) Oddział egzekucyjny, który otrzymuje równocześnie polecenia ściągnięcia grzywny w drodze egzekucji w razie niezapłacenia.

L. S. Podpis.

— **Допомога безробітній інтелігенції.** Від окружної управи фонду безробіття у Львові, Рутовського 11, дістаємо повідомлення, що в останніх днях інтервенював особисто у Варшаві голова управи того фонду д-р Дуока, у справі збільшення грошей на підмоги для безробітної інтелігенції. Наслідком того міністерство праці переказало дальших 12.000 зол. Виплата грошей вже зачалася, на що звертаємо увагу наших людей. — Увінчалися успіхом також заходи в справі продовження підмог для робітників з 13 до 17 тижнів.

— **Пересторога для українського учительства.** Розпорядок міністерства освіти з 4. листопада 1925 р. ч. 19761|I. каже кожній школі й кожному учителеві виповнити для 1. грудня н. р. по 4 примірники статистичного формуляра, дуже широкого й детального. На 3. грудня мається зложити цю статистику в радах шкільних повітових. Читаємо, що „w interesie nauczycielstwa leży", щоби все те було зроблене на час, старанно, докладно і „po należytej uprzedniej rozwadze" (?) бо міністерство кладе велику вагу на цей матеріял. Тому звертається увагу нашого учительства: 1) щоби „страха ради" не полізло „поперед батька в пекло" і не подавало „język nauczania" польський або „dwujęzyczny", якщо досі справа викладової мови формально не вирішена; 2) щоби в шкільній статистиці учениця не писала пов датинівках і Жидах, які дома

Присилайте передплату!

говорять по українськи, що їх рідна мова польська; 3) щоби у формулі „B" (Karta indywidua'na) при словах „narodowość" писано: ukraińska, а не ruska чи ruśiska; а при словах „język ojczysty" рівнож ukraiński, а не inne. А. Б.

— **Боротьба за фізму** кількість. Гарнізон польських офіцерів у Вільні подав рапорт своєму генералові з домаганням змінити назву касарні „ім. генерала Шептицького на „касарню Свободи ім. И. Пілсудського". Генерал підпис жалібний рапорт ще й своїми доказами і переслав його до міністерства військових справ. З цього можна би зробити таку скромну науку: не робіть сміхами людей за життя, хоча би написом на касарні, тим більше, коли вони є ще покоючими генералами.

— **Рухома абетка і читанка.** У новині про „рухому абетку" зайшла неприємна помилка: замість „літочка" абетка в руслецьких видрукувано „стовпа". Подаю до відома тих, що жадають абетки „стовпа", що такої нема. Одночасно на запити деяких по мене, відповідаю, що в цих днях вийшла з друку нова начальна таблиця. Хто в учителів потребує цього підручника, нехай ще нині замовлення,—а посилка книжок буде негайно полагоджена. М. Матвійчук, Львів, вул. Панська 17, 3 пов.

— **Що фальшивить.** Чотирьох пасажирів, львівських Жидів, які виїжджали до Луцова за Варшавою, купили собі білет 3-ої класи з Клевані-ова до Сихова і переїжджали його на 2-гу класу та Чехів. Кондуктор не добачив підробки. Щойно контролюра зачувала обставина, що вони ідуть не з головного двірця, а з Клевані-ова, і перевіривши фальшивництво, дав чаказ арештувати їх.

— **Нові вчоми.** Користаючи з недільного відпочинку власника великої крамниці на головній площі Марійській, злодії, які не знають ні неділі, ні свята, вдерлись до золотаря-ювілера Яна Яжини і вичистили основно його приписи. Взяти біжутерію, годинники, перстені, папіросниці і інші прикраси, яких нині і так ніхто не може купувати. Замість адреси залишили військовий штик, великий свердел, пилку та інші помічники свого мистецтва, як матеріял для слідчої поліції.

— **Ще одна любовна трагедія?** Перед надзвичайною каденцією судових присяжних у Львові відграється тепер емільог убивства, що свойого часу порушило ганьбою жидівську більшість міста. Вночі з 20 на 21. березня пр. 26-літній топоголовий агент з Варшави Пінкас Мангот вдерся до мешкання родини Цвергінгів і кільком револьверовими вистрілами вбив обі доньки Цвергінгів, Аделю і Сабіну, стероризовавши передтим сплячого в кухні їх брата й батьків. Підклад убивства такий: Весною 1923 р. пізнав Мангот Аделю Цвергінг, а пізніше через неї і її сестру Сабіну, в якій запобився. Сабіна Цвергінг була тоді заручена з Абрамом Гуцькою, що виїхав до Америки з тим, що слідне і її до себе. Це не перешкоджало їй увійти з Манготом в інтимні зносини, тим легше, що батьки її бачили його у себе дома радо й не давали виразно пізнати, що вона призначена кому иншому. Коли зверений налягав на Сабіну, щоби вже раз приїздила до Америки і вона, може під впливом родини, а може наслідком банкрутства Мангота, рішилася його покинути — прийшло до трагедії. Напередодні її виїзду зі Львова вибив Мангот вічно вікно в мешканні Цвергінгів, вперся до кухні, пострілив кілька разів на поострах до брата й батьків, опісля забив здичнями вистрілами Аделю й Сабіну. Остаточно після убивства поцілував у руку — і піддався без спротиву в руки поліції. Тепер оправдується, що хотів застрелити тільки Сабіну, а Аделю застрілив зовсім випадково.

— **Як у романі.** Мадярські часописи зайняті живо фактом одного самогубства, яке має нарешті романтичний, небуденний підклад. Молодий кравецький помічник Кіхнер оженився з одною вдовою, що мала вже дорослу дочку. У цій дочці закохався батько Кірхнера, мужчина ще в повній силі своїх літ і оженився з нею. По події цього подружжя Кіхнер батько був батьком, а одночасно прадідом власної дитини. А Кіхнер син не тільки тестем свого батька, але одночасно... Молодий чоловік від думок про ці дивні метаморфози посвоєчення дістав нервового розстрою і з розпуки застрілився.

— **Міжнародній захист для письменників.** Секція для справ мистецтва т. зв. літератури при міжнародньому інституті Ліги Націй приготовляє плян для заснування санаторій на Капрі для умових працьовників без огляду на національність. Як відомо, на Капрі має свою віллю Горкій і туди їздив лічитися Конюбінський.

— **Чудеса природи.** В одним швайцарським місті находиться яблінка, яка цього року заповнила крім золотих ренет ще й т. зв. шампанські ренети. Ніхто не перещіплював одного роду яблук на друге дерево. Це явище пояснюють собі тим, що бджоли перенесли одного росистого ранку пилинки квіту з шампанських ренет на золоті. У французській Академії Наук розглядали незвичайно цікавий випадок, як бресківний, внаслідок відповідного щіплення, зародила мигдалі.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Дальша криза франц. уряду.

Бріян зірвався місії утворення уряду. Повідомив президента Думерга, що не зміг здобути співпідання чинників, на які бажав числити. Президент Думерг поручив місію утворення уряду Думерові. Думер дасть окончену відповідь завтра. Коли прийме предложення, заперечить собі крім премієрства і теки фінансів. Загр. справи поручить Бріянові. Соц. група ухвалила внесення, що візьмуть участь в уряді або самостійно або з дем. партіями, котрі йшли з ними разом до боротьби підчас останніх виборів. Соц. жадають тек: фінансів, внутр. справ і військових.

Літвінов про С. Народів і Бесарабію.

Літвінов, заступник Чічеріна, заявив, що СРСР, так як Америка під ніяким услівєм не вступить до Союза Народів і рішений держатися оподалік від усіх таких організацій. На пресовій конференції Літвінов заперечив начеб Україна робила нові предложения Румунії в справі Бесарабії. Становище уряду в справі Бесарабії не змінилося від часу віденської конференції. Праці мішаної комісії торкаються лише усунення конфліктів над Дністром.

Льокарнська дискусія в палаті льордів.

В дискусії в палаті льордів над льокарнськими договорами Бальфур підкреслив незвичайну зміну, яка зайшла в психіці евр. народів від часів переговорів у Льокарно. Прихильність і взаїмне зрозуміння зайняли місце побоювань і ненависти. Для відбудови Европи Льокарно є переломовою хвилею. Льорд Грей зазначив, що треба мати добру віру для роззброєнь.

Дискусія в райхстазі над льокарнськими договорами.

24. XI. райхстаг почав дискусію над льокарнськими договорами. Соц.-дем. Вельс заявив, що коли б відкинено льокарнські договори, Німеччина була би відокремлена. Гр. Вестарп (нім. нар.) думає, що успіхи, осягнені в Льокарно не відповідають напрямним, які одержали нім. делегати на конференцію. Ференбах (центр) є за прийняттям договорів. Тельман (ком.) каже, що льокарнський договір звернений проти СРСР. Німеччина заключувала його, щоби могти зачати авантуру для відзискання коридора. На східній границі є початок нової війни. Пролетаріят мусить виборотн для Альзації, Льотарингії і коридора право самовизначення. Мін. Штреземан заявив, що хочби Німеччина не підписала льок. договорів Франція не вийшла би з порожними руками, бо держави заступлені в Льокарно були би заключили инший договір. Приступлення Німеччини до С. Н. не є орієнтацією Німеччини проти СРСР.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцятьтретий день розправи.

На вступі вчорашної розправи провідник трибуналу заявив у відповідь на поперединю інтерпеляцію д-ра Лящава, що трибунал не може мати ніякого впливу на те як освітює процес преса. Означе трибунал не дозволить, щоби на салі розправ терорізовано свідків. Оборонець д-р Лящав підкреслює, що довкола особи Фінеля появилися якісь „таємничі сили", що його омотують. Оборонець просить взяти свідка в оборону. Далі д-р Лящав вносить, щоби вияснити у надзор. Маліни справу ревізії у домі Фінеля, що відбулася дня 28. п. м.

Військові знавці.

По тім увійшли на салю делегований міністерством військових справ військові експерти майор д-р інж. Евгеній Прац і майор інж. Генрик Гросс. Їм віддано рештки вибухового матеріялу до розслідів. Висліди експертизи будуть подані в середу.

Зізнання ком. Івахова.

Ком. Івахів зізнає, що не має ніяких даних про те, ніколи то обв. Штайґер належав до якихнебудь революційних організацій. В тому напрямі робили спроби „тайні розвідки", але вони не дали нічого позитивного. Що до військової української організації, то крім того, що було у письменному споразумінню про неї від воєвідства, яке вже вислано до суду, ніч нічого нового ні довнати ні висвітити не може. На питання д-на Ляпчава каже, що йому відомі українські організації з назвою „Верховна команда" і „Верховна Рада". Далі свідок твердить, що в першому рапорті до Варшави від разом з інсп. Савіцкий вагається чи назвати Штайґера виновником чи ні. Причиною цього був факт, що Пастернаківна не бачила бомби в руках Штайґера, а крім того обидва вони були за українською конспірацією.

Прокур. питає, чому вони обидва зі Савіцким у пізніших рапортах твердили, що бомбу кинув Штайгер. Свідок відповідає, що вони описалися на Луковскім, чи краще на його категоричних твердженнях.

Прокуратор: Адже ви не покликувалися на Луковского, але ведуче слідство на власну руку, а Савіцкі переслухував Пастернаківну.

Свідок: Так, так, але ми мусіли опертися на офіціяльному слідстві. На нашу думку атентат вийшов з українських кол і в тому напрямі ми змінили рапорт.

Прокуратор стверджує на основі рапорту Савіцкого, що політична поліція не згадала у своїх рапортах ні разу про українські організації, та про листи тих організацій. Далі прокуратор заявляє, що теперішне становище Савіцкого і Івахова суперечне з їхніми рапортами, висланими по атентаті. „Тоді тамове виключала можливість, щоби атентат інспірували українські організації, а за те вказували ви на незорганізовану групу осіб, на чолі якої стояв Вол. Ленинський, комуніст. Чи знаєте ви щось будь про того чоловіка?"

Свідок: Так, на нього ми зверталі увагу припускаючи, що замах виконано з його ініціятиви. Його приарештували 4. вересня, але це не виключає, що він міг кинути думку про виконання атентату.

Прокур.: Ви твердите, що ініціятором був Ленинський, а виконавець Омелян Левицький. Далі ви припускаєте, що Левицький це не правдиве ім'я а псевдонім. Як це вияснити, що всі особи, які ви подаєте автентичні, а тільки той один псевдонім.

Свідок: Ті вістки ми дістали від інформатора (конфідента).

Прокур.: З якого часу походять інформації про особу Ольшанського?

Свідок: Ті інформації зібрані в останньому часі. Перед тим з особою Ольшанського ми ніколи не стічалися.

Д-р Ляндав: В останньому спису, який прислала політична поліція, є Коновалець. Що вам відомо про Евгена Коновальця?

Івахів: Коновалець був організатором першим військових сил у 1918 р. По упадку Петрушевича виїхав Коновалець з ним до Відня*). Потім поїхав по Львова, де оженився з донькою Федака. В рр 1921—22 як член „Начкола" а именно як бувший її референт почав організувати таємні військові організації. Коли ж по замаху на Твердохліба вивязався робота Коновальця, то він утік до Відня, а потім переїхав з Петрушевичем до Берліна. (Про все те говорить Івахів на основі хибно фантастичних зізнань Цізіковского, що сидів у тюрмі в звязку з процесом за вбивство Твердохліба).

Прокур.: Чи в 1924 р. українські військові організації виявляли свою діяльність? Свідок: Не памятаю. Прокуратор: У рапорті ви зазначили, що ті організації перестали існувати. Свідок: Так, бо не виявляли ніякої діяльности.

Письмо віденської поліції.

По переслуханню Івахова провідник трибуналу відчитує письмо віденської поліції про те, чи належав Штайґер в часі свого побуту у Відні до комуністичних кол. З письма виходить, що Штайґер за весь час свого побуту у Відні не дав ніякої причини на те, щоби про нього можна було висловитися відємно в політичному відношенню. Поліція заперечує факт, про який зізнала Людьова, немовби то якийсь комісар віденської поліції назвав Штайґера комуністом.

Зізнання підком. Кайдана.

Свідок Кайдан довідався про атентат біля будинку повітства, де він вичікував приїзду президента. Довідавшись про те, пішов зараже до дирекції поліції. Тут закомунікував йому Лукомскі, що з доручення директора Райпендера має вести слідство в справі того замаху. Свідок не переслухував Пастернаківної, але прислухувався питанням, які їй ставив його заступник інсп. Савіцкі. В тій самій кімнаті було більше осіб, які частинно прислухувалися а частинно розмовляли. Пастернаківна оповідала докладно про весь перебіг атентату. Вона бачила в Штайґера пакунок, бачила потім літу бомби і т. д. Прочитавши трибуналу оказує свідкові на суперечність його зізнань зі зізнаннями Савіцкого. Свідок заявляє, що пізнає так як тоді. До Пастернаківної нічого не казав і не робив їй докорів за те, що вона змінює зізнання тому, що зізнань вона не змінила. Провідник трибуналу ухвалює цілий ряд питань оборони про те, чому свідок проволікав слідство в справі Івашиського і тов.

*) Якщо ком. Івахів так визначається в історії повстання українського війська, то видно, що він у тих справах дилетант, хоч складає свої зізнання дуже авторитетно. — Ред.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6'95·00—6'96·00 канад. дол. 6'60 — 6'70, чеські кор. 0'20·00 — 0'20·5, леї 0·03 — 0·03·33, франки фр. 0'28·00 — 0'28·00, фр. швайц. 1·30—1·32, англ. фунти 32·00 — 32·50.

Золото. 20 кор. 28·00 — 28·20, 20 франк. 25·80—26·00; 20 марк. 31·20—31·50; 10 руб. 35·50—35·70.

Срібло. Австр. кор. 0·57·25—0·57·50, 5 зл. вал. 3·05—3·10, фльорени 1·53—1·55, рубл. 2·45 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·26 —1·32.

Збіжжа.

Пшениця кольова з 1925 р. 22·00 — 23·00 жито галицьке з 1925 р. 15·50—16·25, ячмінь галицький бров. —,— до —,—, овес гал. 16,50—17·50.

Посмертні згадки.

Володимир Капіян, управник Банку, б. секретар Української Шкільної Ради, б. директор Народного Базару і Труду в Перемишлі, помер по довгій і тяжкій недузі у вівторок, дня 23. ц. м. Покійний лишив жінку Стефанію з Добрянських і троє діточок. В. И. П. 843

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру" в Мітневич:

Стрий — салі Нар. Дому.
26.XI. „Ріа".
27.XI. „Чорна пантера і білий медвідь". (Пращальна вистава).
Богуслав — салі Нар. Дому".
28.XI. „Мануся Богуславка".
29.XI. „Ріа". (Пращальна вистава).

Український мішаний хор Д. Нотна.

У четвер 26.XI. м. Сокаль.
У пятницю 27.XI. м. Сокаль.
У суботу 28.XI. м. Рава Руська.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
У вівторок 1.XII. м. Яворів.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
768 15—?

Всім ПП. Емеритам(ками) до відома. Союз Емеритів „Поміч" у Львові вже істнує. Вступайте в члени! Висове вимоги 1 зол., місячна вкладка 50 сот. Готовимо меморіяли до відповідних чинників. Згол шуйте свої точні адреси на руки голови Т-ва п-ра А. Добрянського. Львів, вул. Рапова 14, II. поверх, від 3—4 пополудни. Членів залягаючих з вкладками проситься о вирівнання залеглостей.

— **Головна Рада Союза Емеритів „Поміч" у Львові.** 1—2

Дрібні оголошення.

350 ДОЛЯРІВ позички пошукую. Зголошення під „Гіпотека", Львів фах поштовий 44. 834 2—2

НА ОРОПАЖ Каменица П. пов. при вул. Збаразькій за 16,000 дол. Місячний чинш 800 дол. Відомість: Мулярська 33 I. пов. на право. 844 1—1

ГАРНИЙ заробок! Пошукується подорожуючого агента на ціла по розпорядженні, сепія і брита. Оферти під „Косм" до Бюра денників Бухбайм, Львів, Гетьманська 22. 845 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Від 30 літ істнуюча фірма
поставлена технічно і побільшена
Робітня наручникових печаток, таюж онтовничих Заведення
РОМАН МІНКІН
Львів, вул. Легіонів 29 (в пасажі)
Агентурам стемпель на провінції значний рабат. — Позір на імя і адресу. 812 2—5

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 266 (10.649). Львів, пятниця 27 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не вертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції Голяндії, Німеччині 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 2 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·5 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

На румунській арені.

Жіночий конґрес в Букарешті. — Привітна промова кн. Кантакузено. — Виступ п. Ольги Гузар, її сміліва промова і український меморіял.

Чевнівці, 20. листопада 1925.

З початком листопада ц. р. відбувся в Букарешті жіночий конґрес, скликаний „Товариством християнських румунських жінок" під проводом кн. Александрини Кантакузено. В конґресі взяло участь до двї тисячі жінок, а між ними і представниці національних меншостей в Румунії. В імени українських жіночих товариств виступила на конґресі п. Ольга Гузар.

Конґрес відкрила кн. Кантакузено промовою, настроєною справді на християнський тон, що так дуже не гармонізує з варварськими румунськими відносинами. В своїй промові зазначила вона, що у важній хвилі війшлися жінки й матері всього краю (себто Румунії), щоби радити над своїм недостатком, над нуждою своїх дітей і важким положенням своїх родин, над охороною слабих і терплячих. Зазначивши, що всі вони є „любими дітьми" великодушної Румунії, кн. Кантакузено закликала присутних душевно вблизитися до румунського чароду.

„Всі ми люде — говорила вона. — Всі ми створені з того самого пороку. Великими були терпіння, які ми всі мусіли перейти. Тому просимо Всемогучого в покорі щоби дав нам сил все забути і все собі взаємно простити та щоби ми любилися як брати і сестри. Бо тільки правдива любов витворює правдиве життя, тоді як сліпа ненависть спричинює розвал. Жінка, ангел-охоронитель домашнього огнища, є теж душею мнев й порозуміння між народами. Ми є свідомі свого обовязку і під напором тієї свідомости ми пустили зазив, закликаючи вас до себе. Готовість, з якою ви відгукнулися на наш зазив, є запорукою доцільности спільної праці. Хочемо щиро говорити між собою. Людина є інструментом часу, а час сьогодня вчиває до миру. І час є доволяє, щоби його бажання було здійснене. Нехай мир і любов буде з нами! — ось наш клич".

Наради конґресу тягнулися два дні, в якому то часі забирали голос і представниці товариств національних меншостей. Іменем українських жінок Буковини передала п. Ольга Гузар на руки президентки основно вироблений меморіял, в якому змальовано нестерпне положення українського народу в межах румунського королівства. Меморіял і своїм відважним тоном і своїм фактичним матеріялом зробив на присутніх небувале враження. При передачі виголосила п. Ольга Гузар отсю промову:

„Княгине, пані й панове! Передовсім мушу Вам признатися, що ми прийшли сюди не без почуття деякої трівоги, не без биття серця. Адже це вперше приходимо ми, Українки, в цьому краю до слова. Але мушу Вам також признатися, що це почуття не тягнулося довго, бо нас приняли тут так, що не перейшло всі наші найкращі сподівання. Тому позвольте, мої пані, що вам сердечно подякую за ту щасливу ідею нас сюди запросити й вислухати. Передовсім вам, кн. Кантакузено, складаю сердечну подяку за влаштування цього конґресу, як і за гарне принятя, що ви нам зготовили. Я сильно переконана, що цей конґрес принесе нам добрі овочі. А тепер позвольте мені, мої пані, поділитися з Вами кількома інформаціями.

На нещастя, я приневолена виступити тут із зажаленнями, тяжкими зажаленнями. Ви почуєте від мене звідомлення про сумні факти, але не почуєте ні одного неправдивого слова, ні одного неправдивого обвинувачення. Попшу звернути увагу, що Ви про реквізиції нпр. не почуєте нічого. Це не значить, що ми може не терпимо під їх тягарем. Не підношу того тому, бо ми терпимо від цього тягару не більше як усі инші мешканці Румунії. Хочу виступити тільки проти неівности в поводженні з нами, від якої лиш ми одні терпимо. Иншими словами: признаємо вповні, що маємо ті самі обовязки, що й усі инші горожане Румунії. Але саме тому домагаємося також рівних прав. Це для вашої орієнтації. А тепер прошу приняти до відома отсе:

Високий Конґресе! Іменем Українців Буковини дозволяю собі предложити меморіял:

1. В 1918 р. перейшло румунське королівство державну власть над українським народом, що числить до мілюна душ і замешкує північну половину Буковини аж до ріки Серету, як також північну частину Бесарабії вже від X. століття після Христа як автохтонне населення, дальше над Українцями, що поселилися в południowій Бесарабії, особливо в дрегманській окрузі. Українців, що живуть в північній половині Буковини на суцільній полосі, є найменше 320.000.

2. З вибухом світової війни культурний і господарський стан Українців Буковини представляється так:

а) Істнувало около 800 кляс в народніх школах з українською мовою навчання, в яких училося 40.000 українських дітей в своїй рідній мові. В тих школах працювало 800 учительських сил.

б) Істнували також середні школи, іменно: 4 гімназії, 2 учительські семінарії й одна школа деревлянного промислу — всі з українською мовою навчання. В тих школах працювало 100 учительських сил, а вчилося 2500 учеників (ниць).

в) В чернівецькому університеті було чинних 5 українських університетських професорів. Була там окрема катедра української мови й літератури.

г) На українській області розвивало около 1000 культурних товариств (читальні, співочі т-ва, гімнастичні, жіночі, райфайзенки і т. д.) свою благодатну діяльність.

3. Ці культурні й економічні здобутки Українців румунська влада систематично знищила, що вчило з отсього: В цілому краю нема тепер ні одної народньої чи середньої школи з українською мовою навчання, так само не викладають нічого по українськи в чернівецькім університеті. Української мови, рідної мови української шкільної молоді, не вчать навіть як предмету.

В дальшому етапі не уділяється вже більше навіть науки релігії Українцям грекоорієнтального віросп. в народніх і середніх школах, що творять головну масу шкільних дітей.

З уваги на те, що українська шкільна молодь обовязана вчитися в румунській, отже в чужій для себе мові, внаслідок тої науки є зовсім невистарчаючі. Вислід виховання є ще гіршій, коли взяти під увагу, що діти мусять говорити навіть молитви не рідною, а румунською мовою. Безпастанні переношування учителів руйнують зовсім матеріяльну й родинну основу істнування. Зі всіченик инше чудотворних товариств вегетує ще з бідою ледва кількох. Зокрема несправедливий і невиновний з погляду народньо-трактного стану обороти, в якому задихається спокійне українське населення, гальмує цілковито духовий і господарський розвиток українського народу на Буковині.

4. Тут треба піднести, що повіяючи дуже бідним українським селянам на Буковині вілібрано — в більшій части очевидно протизаконно — ту землю, що була призначена для їх на поселення в власних простонах. А саме з тих терепів на поселення, що обіймають ледви 10.000 га. видано 5.000га, а на кольонізацію румунським селянам, яким призначено по 5 га землі, а господарські будинки й інвентар достачила їм держава. В такий спосіб підкопується господарське істнування українських селян.

5. Не підлягає ніякому сумніву, що заключене тут мирне повстання з Україною на Буковині з боку румунського правительства противоріччить постановам договору про охорону національних меншостей з дати: Париж, 9. грудня 1919, що обовязує Румунію.

Мої пані! Думаю, що тут непотрібний ніякий коментар. Факти говорять самі доволі голосно. Ми дійшли сьогодня до такого стану, в якому наложено на нас всі обовязки, а не пізнано ніяких прав. Так, ми приневолені рискувати цілим нашим матеріяльним істнуванням, як тільки признаємося до нашого українського племени. А правительство не малоб найменшого риску, якби сповнило наші національні бажання. Бо в нашій концепції народу й держави нема ніяких спільних точок. Держава засуджує нас на те, щоб ми зужикали свої сили, які надежаться їй, на боротьбу за справи, про які просто годі дискутувати. Звертаюся до вас, матері всіх заступлених тут націй, як і до всіх матерей цілого світу, з питанням: Чи це справедливо, що нам беруть за злочин, коли ми, українські матері, вчимо наші діти молитися до Бога рідною мовою?

Мої пані! Ви знаєте добре про це, що тільки той, хто живе зі своїм народом і для свойого народу, може бути з природи чесною людиною, заслугуючим на довіря характером. Не вірте тим елементам без грунту під собою, які жене вітер у ваші рамена. Той самий вітер, що пригнав їх до вас, віджене їх, як тільки обернеться. Спірайтеся на нас, на постійне, кріпке, непорушне з місця, на справжній елемент, що не плазує перед вами, що не стогне. Я не є більше я, а хочу бути ти, що подає вам гордо й відкрито руку і каже вам: Я є тим, чим я є, але я хочу бути твоїм приятелем. Тільки таким чином, як кожний нарід збереже свою національну індивідуальність і матиме змогу розвинути в тому напрямку, тільки тоді найдуть народи шлях, що поведе їх до спільної мети, до мира".

Промова української делеґатки гарною французькою мовою, виголошена в почутті гідности й національного достоїнства, зелектризувала цілу 2000-ну авдиторію. Бесідниця збирала довго заслужені гратуляції. Можна сказати без перебільшення, що п. О. Гузар була весь час конґресу центральною фігурою.

В другому дні конґресу були всі учасниці на прийнятті у королеви, яка говорила з ріжними делеґатками. Український меморіял, що був надрукований в українській, французькій та німецькій мовах, роздано масово між учасниць.

Для полагодження спільної праці конґрес вибрав екзекутивний комітет з 14 осіб, до якого ввійшла від Українок п. Гузар. Найближчий звід жіночих товариств у Румунії має відбутися в квітні 1925 р. Щойно на ньому мають бути дані офіційні відповіді на поцані меморіяли, отже й на український меморіял.

С. С.

Від редакції: В промові п. О. Гузар є два-три речення, яких безумовно не висказалаб напр. Українка з Галичини, та коли взяти на увагу румунські відносини й усячену „льояльність" Буковинців, слід всетаки признати „мистру" української делеґатки незвичайно сміливим.

Світ без проводу.

Кілька ідей великого історика.

Один з найбільших сучасних істориків, Гулієльмо Ферреро, написав свіжу статтю на тему переломової доби, яку переживає Европа, а з нею весь сучасний світ. Найважніїші місця з неї подаємо в перекладі:

„Світова війна нарушила рівновагу нашої планети. Величезні держави щезли; нові держави стали великими. Від сімох літ силкується світ скласти буджет своїх утрат і здобутків, щоби відгадати, хто стане найближчим паном світа. Більшість схиляється до погляду добачувати цього вибраного нової доби — у Зединених Державах. Правда, що Америка була вже перед війною казково багата, але була ще задовжена в Европи, тому, що її капітали не вистарчали, щоби розвинути природні багацтва своєї безмежної країни. Та нині Американці є вірителями всього земного глобу і капіталістами всього світа. Російська революція звільнила їх від найбільше небезпечного суперника в продукції збіжжа та нафти. Від 50 літ, вони не тільки доробились до чимало дечого, але й придбали високу культуру. Їх морська сила дійшла до величини англійської. Як єдина, більш столітня демократична республика у світі, вирішили вони сто літ тому проблему, за якої розвязку починають братись Німеччина, Росія і Італія. Багаті, сильні, освічені, свобідні, наділені бистрим політичним зором, який видержав свою пробу, Зединені Держави, поруч знесиленої Европи і Азії, яка щойно проживається у великих потрясеннях, можуть бути, так видається, майбутнім мировим суддею світа.

„Багато глядить трівожно на таємну Японію. Війна зробіла з неї одного з трьох володарів океану і звільнила від російського велитня, який міг її проглинути, — забезпечила їй гегемонію на найдальшім Сході. Ставлять собі питання, що сталось би, якби Японії вдалось заволодіти Китаєм, зробити з нього модерну державу і зібрати його зреорганізовані сили. Виглядає це так, немов би тоді вся планета мусіла струснутись. Знову инші сподіваються або дякуються володарства Росії. Таємний московський уряд має в уяві Заходу якусь діявольську всеприсутність. Де тільки вибухне коіза, в Болгарії чи

Китаю, в Туреччині чи Єгипті, шукають за його впливом, його неприйманими комісарами, його грошем. Він відограє у драмі нашої доби щось з ролі злого духа, якому може й призначено нарешті програти, але який є діяльнійший та сильнійший, ніж безжурний дух добра. Ті, що добачують у Росіянах цю рису всеприсутности, радо схиляються по висновку, що вони мріють про володіння світом і що можуть його здобути, внаслідок загального перевороту.

„Світова війна, що потрясла гегемонією Европи, існуючою ще спочатку XX ст. над Азією, Африкою і частиною Америки в царині мілітарній, політичній, фінансовій та інтелектуальній, залишила по собі у світі щось з порожні. Силкуємось збагнути, хто заповнить це місце, немов би світові на віки судилось стояти під гегемонією якоїсь вибраної сили чи групи держав. Чи справді воно так? Чи світ потребує володаря і чи володарство Европи на протязі XIX ст. не було тільки відокремленою подією?"

На це питання Ферреро дає відповідь, що сила американського капіталу не покривається з його політичним впливом, тому, що царина політики є инша. Японія, якої сили не можна передбачити, може надибати величезні трудноші в Китаю, з яким поводиться незвичайно обережно. Можливість революційної гегемонії Росії є покищо мрією деяких інтелектуалістів. Отже йдемо назустріч добі, в якій багато малих і великих держав не матиме проводу. Це один з наслідків роспаду монархій. У добі монархій могли сильнійші двори, завдяки звязкам, помагати слабшим. Вся система европейського впливу в Азії і ерархія в Европі основувалась на династичній політиці. Европа ставилась зрадо до позаевропейських республик, південної Америки, Туреччини або Китаю, на які не могла впливати. Республики таких країн були зброєю націоналізму проти таких небажаних впливів. Республика є більше національною формою правління як монархія, що стоїть поза національністю і має нахил до космополітизму.

З цього погляду, каже далі Ферреро, всі революції останнього 20-ліття від Балтійського моря до Жовтого мають спільну прикмету. Вони є епізодами великого історичного руху: перетворити Европу та Азію в стан аналогічний до республиканських держав Америки. Тому-то завтрішний день цих держав не матиме володаря, а кожна раса, держава, цивілізація силкуватиметься володіти собою і вдержатись сама. У звязку з цим виринає побоювання, над яким думають уже нині фільософи, що світ може наблизитись до стану вавилонської вежі: раси і народи можуть себе не розуміти.

А проте існуватиме низка ідей, яка їх єднатиме. Ферреро наводить покищо дві: демократії та поступу. Демократія має чимало таких ворогів, як нинішній уряд Італії. Одначе її критика з боку інтелігентів не в силі захитати її поширенням між масами. Ідея поступу коріниться у простій оптимістичній вірі, що всі засоби, які збільшують наше багатство та силу, роблять нас кращими людьми. Вона має безперечну силу привабу для духа маси. Доказом цього факт, що азійські раси, які ще вчора були привязані до глибшої, мудрійшої традиції, европеїзуються. „Китайські війни є війнами морального зєднання. Китай учиться від Европи та Америки всього, що йому треба, щоби стати від них незалежним. І стає щораз яснійшою правда, що Европа мріяла в гарнім, але діточім сні, коли сподівалась, що східні народи приймуть від нас тільки те, що нам могло би помогти як лекше збагатитись їх коштом і запанувати над ними без небезпеки".

Тільки збірне зусилля може здвигнути піраміду!

Всі по

Акції Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

По широкому світі.

СРСР., по берлінським звісткам, згодився на концесії для німецьких фірм на вивіз худоби, шкіри та пробини з України і для одного американського підприємства на фабрикацію олівців, пер та канцелярського приладдя.

Італійська ліберальна партія щораз численнійше переходить до фашистівської. Це саме зробить більшість послів та сенаторів цієї партії.

Степан Радіч, новий міністр освіти в Югославії, виголосив на однім вічу палку промову з протестом проти італійської політики, яка хоче загарбати славянські землі до неї неналежні. Якщо фашизм топтатиме далі принципи національностей, тоді Італія розпадеться так само як Австро-Угорщина. Радіч заявив також, що всі Словенці, нині під Австрією і під Італією, мусять бути зєднині.

Англійська Рада Оборони держави прийняла проєкт розброєння для морської та воздушної фльоти і для англійської армії. Цей проєкт, що бере на увагу Францію та Бельгію, буде предложений Раді Ліги Націй. Франція боронить погляду загальної формули розброєння, Англія тільки деяких родів зброї.

Пруське держава приготовляє останній рахунок відшкодувань, які має заплатити родині Гогенцоллернів.

Комісія Ліги Націй, що розглядала грецько-болгарський конфлікт, заявила, що нападаючою була Греція. Греція має заплатити Болгарії відшкодування 87.000 фунтів шт., для родин офіцирів та жовнірів убитих підчас воєнних операцій і кошти транспорту болгарських військ в сумі 57.000 фунтів штерлінгів.

Папський нунцій у Чехословаччині, що туди вже не вернеться, є кандидатом на це саме становище до Польщі.

Вагабіти заключили якийсь таємний договір з Англією, переходячи під її протекторат. Вони зайняли Медину. (Край Вагабітів, званий також Нешедом, є частиною Арабії між Ляша і Геджасом. Підчас світової війни, султан стояв на боці Англійців. Ібн Сауд, який порозуміався тепер з Англією, боровся в останній час з успіхом проти короля Геджасу Гуссейна і його наслідника Алі, які відступили від Англії).

По виборах у Чехословаччині.

Окончений вислід.

Проголошено вже дефініт. вислід виборів у Чехословаччині в дні 15. ц. м. Як відомо, щойно при другій і третій скрутинії усталено окончено розділ мандатів між поодинокі партії. На основі виборчого закону в рахубу входили тепер тільки такі партії, що здобули принайменше один мандат в першій скрутинії.

Склад пражського сойму буде тепер такий: чсл. республиканців 45, комуністів 41, чеських католиків 31, чсл. соціял-демократів 29 чсл. соціялістів 28, нім. союз селян 24, словацьких католиків (Глінка) 23, нім. соц.-дем. 17, чеських нар. дем. 13, чсл. партія рем. і пром. 13, нім. христ. суспільників 13, нім. нац. партія 10, нім. нац. соц. 7,

Мих. РУДНИЦЬКИЙ.

Остання повість Жеромського.

Смерть великого письменника в моменті найкращого розвитку його духових сил має подвійно трагічне обличча, коли його останнім твором є книжка, що розділює суспільність на дві великі лави. Жеромський, залишивши як останній твір „Przedwiośnie", залишив читачів, а навіть критику у вагании щодо останнього моменту свого духового напрямку. Ця повість розбудила палку дискусію на тему: чи Жеромський є прихильником „вітру від Сходу", чи виступає як патріот, що кидає громадянству пересторогу про можливість небезпеки комуністичних ідей?

І ті і тамті виривали собі особу письменника, доказуючи, що його симпатії стоять на боці їх світогляду. Націоналісти, що шукали в повісти нового патріотичного „горіння серця" перечеркували останню її сцену як несутню; герой, що паде в кігті комуністичної пропаганди, був — на їх думку — свідомо змальованим через автора сумним прикладом змарнованого життя. На території СРСР. появилось одночасно аж шість перекладів „Przedwiośn-я" під ріжними заголовками, з ріжними передмовами, і без сумніву: по ріжній операції самочинних цензорських ножиць. Та ці факти не вистачають як доказ, що книжка може одночасно служити справі двох якнайбільше протилежних ідейних напрямків. Є сотки творів, з яких досить викинути одну сторінку чи кілька речень, досить підчинити їх одному кінцевому акордові або відорвати їх від нього, і вони наберуть зовсім нового змісту

„Przedwiośnie" Жеромського належить до творів, які дуже легко освітлити зі становища одної суспільної ідеольогії, звуженої навіть до рямок партійности. Для цього треба тільки покласти головну вагу на всі ті ідеольогічні моменти, які ми вважаємо єдино послідовними, основними преміссами і единоцільними висновками суспільного світогляду. Жеромський протиставив у своїй повісти два нові світи, які простягаються перед душею його героя, Барики: — відроджену Польщу і країну здійснювання комуністичних ідей. З одного боку ірраціональну любов для рідної землі, з другого: потребу творення нового типу свобідної людини, незвязаної ні путами історії, ні географії.

Оба ці світи промовляють докорами пречутливої совісти і відкривають свої найболіснійші рани. Безжурна, забита дошками від грізної стихії життя — шляхетська закутина, а поруч її сонного блаженства нужда працюючого темного люду проймають таким самим жахом, як садистичні сцени скаженіючої юрби, на пожарищі серед стихії революції. Ні відроджена Польща не в силі обмити зі своїх рук щоденно нових гріхів, навіть колиб її творці їх бачили, приневолені всякою ціною рятувати раз схоплений державний корабель, — ні жорстока помста революційної маси не в силі стримати себе в розгоні, співаючи дитирамби в честь свободи на людським кістовищі. Та „тут і там" є фанатики ідеї, що у недалекій далечині бачуть „скляні доми", вірять у здійснення майстерного зразку людського співжиття.

Жеромський змалював цілу низку переживань, вагань, конфліктів, складної внутрішньої боротьби, з якої родиться віра, чи потреба віри, в рідну землю і людство, протиставлене їй. Хто вміє читати очима того самого духового голоду, що він: потребою зрозуміти, чому саме одиниця може переходити такі дивні змагання за світогляд, який деякі приносять на світ уже готовий, хто вміє читати Жеромського, віднайде в душах обох протилежних світів частину його власних сумнівів. Адже і він колись працював для революційної ідеї. Адже і він нині бере участь у реальній праці відбудови власної держави! І поет у хвилини безоглядної щирости дає малюнок клаптиків дійсного життя, що є спадщиною цих двох великих ідей:

Він не каже: вибирайте, не рахує, скільки світла і тіней розкинув на цій чи иншій сторінці людської історії, яка, як кожна історія, може кінчитись великою думкою або пропащим жестом. Жеромський каже: глядіть, якими дивними стежками ходить еволюція ідей, перетворення ідей в діло, діла в наскрізь первісні форми боротьби, що є тільки судорожним животінням, інстинктовим привязанням до чогось, що є каламутне, сліпе, безоглядне, безглузде, мов народини людини, її свідомости та її фізичний чи духовий скін... Людина віднаходить у собі любов для власної молодости, так само нежданно і чудотворно як почування для особи другого полу, — перше кохання, так само як пістизм для батька чи матері, — свяге привязання для родичів, так само як відкриває ідеал служби батьківщині... І всіх їх може покинути в один не менше незбагнений у причинах і наслідках момент, — покинути всупереч внутрішній боротьбі, жалю, спочуванню, тузі, свідомости свого знесилення, почуванню вини...

Життя не знає сорому, ні зради коли людина бореться за право до щастя. Ідея не знає ніякої найгидкійшої форми насильства, коли є одержима вірою, що приносить щастя людству. У хвилини народин нової людської свідомости, такі як останнє пятнадцятиліття, коли з потоків крови вирінали нові народи і нові ідеї, все те, що жило віками в людській звірині прибрало ще більше осоружну подобу як колинебудь. — Ви, що вчора жили в осяйній авреолі національного визволення, не забувайте, що нині, коли воно стало буденною дійсністю, ніяка ідея не вистачає для виправдання її запашливої атмосфери — казав Жеромський своїм землякам, непохитним у вірі в правду вибореної щоденщини. Та ніякий з таких висновків не має права покривати себе з „правдою" письменського твору, що має право і мудрість не кінчати ніякими висновками. Вони належать до суспільних діячів.

Хто зна, чи смерть, що перервала працю Жеромському, не вбила одночасно продовження думок, що зродили „Przedwiośnie". Незрозуміння, яке зустріло цей твір, стало би напевно новою творчою спонукою для письменника. Думаючи про це, важко стриматись від голосної згадки про твір, який у польській літературі випереджа „Przedwiośnie" тою самою проблемою — „Płomienie" Бжозовського. Щойно в перспективі тих минулих кільканацяти років, коли здати собі справу, що Бжозовський написав свою повість, не маючи 30 літ, можна зрозуміти, чим є втрата письменника, який світоглядом випереджує зрілість усієї літератури та суспільности.

мад. христ. суспільників 4, автономний земледільський союз на Закарпатті 1, польський союз 1. Разом 300 мандатів.

Склад сенату будетакий: чсл. республиканців 23, комуністів 20, чеських католиків 16, чсл. соц. дем. 14, чсл. соціялістів 14, нім. союз селян 12, слов. католиків 12, нім. соц. дем. 9, чеських нац. дем. 7, нім. христ. сусп. 7, чсл. партія рем. і пром. 6, нім нац. партія 5, нім. нац. соц. 3, мад. христ. сусп. 2. Разом 150 мандатів.

Радянська Україна.

Регулювання державних кордонів.

На президії Всеукраїнського Центрального Комітету референтом секретар того Комітету Буценко закон ЦВК-ту СРСР про урегулювання кордонів УСРР зі сумежними республиками. Від України рішено вислати в склад паритетних комісій по урегульовуванню кордонів: УСРР та північно-кавказького краю в характері членів Лісовика і Конотопа, а кордонів УСРР і ССФРР Федотова і Полоза. Рішено також поробити заходи перед Радою Національностей СРСР для прискорення рішень відносно території РСФРР, що межує з Україною, а яка заселена українським населенням. До ВУЦВК-ту надходять безнастанно прохання з тих територій, щоби їх прилучити до України. („Вісти").

Новий командант Української Військової Округи.

Дотеперішнього команданта Української Військової Округи Єгорова звільнено від виконування обовязків команданта а оставлено йому тільки обовязки члена Революційно Військової Ради СРСР з осідком у Москві. На місце Єгорова призначено командуючим української військової округи Якіра. Минуле Якіра таке: В 1918 р. вступив він як рядовий червоноармієць до червоних військ. Весь час приймав активну участь у боях. В 1919 р. Якір находився на чолі полудневої групи червоної армії, яку окружили Денікінці. Якір прорвав тоді фронт і вирвався з кліщів ворога. В 1921 р. командував військами київської округи. Під його проводом ліквідовано останки повстанців на Київщині. В останньому часі Якір був начальником військово-научних заведень СРСР. („Пролетарий").

Приїзд нової групи наших емігрантів до Харкова.

Дня 12. листопада п. р. приїхала до Харкова нова група східньо-галицьких політичних емігрантів у числі 35 душ. У складі групи переважно військові емігранти, що були в концентраційних таборах на Чехословаччині. Останніми часами були вони зайняті на чеських фабриках. По заключенню польсько-чеського торговельного договору їх становище в Чехословаччині погіршилося. До того там останніми часами помітне безробіття. Більша частина прибувших до Харкова це високо-кваліфіковані спеціялісти а то: інжинірн, агрономи і вчителі. („Пролетарий" з 13. XI.)

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·01·50—7·02·00 канад. дол. 6·70 — 6·75, чеські кор. 0·20·00 — 0·20·50, нові 0·03 — 0·03·50, франки фр. 0·28·00 — 0·28·25, фр. швайц. 1·30—1·33, англ. фунти 32·50 — 32·80.

Золото. 20 кор. 28·00 — 28·25, 20 франк. 25·80—26·00; 20 марк. 31·60—32·00; 10 руб. 35·50—35·70.

Срібло. Австр. кор. 0·57·25—0·57·50, 5 зв. кор. 3·06—3·10, фльорени 1·53—1·56, рубл. 2·46 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·25—1·32.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 22·50 — 23·50 чисто галицьке з 1925 р. 15·75—16·50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16.00—17·00.

Дня 4. грудня 1925 в салі Народнього Дому Руханковий Попис „Сокола-Батька".

Мусимо підписати 29.500 акцій по 25 золотих!

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол. кошти заготовки й скарбова належитість — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10. II. пов. — Повну виплату або першу рату приймає за посередкою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у нас акції слід виплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

Клич економічної відбудови. між иншим шляхом підписки акцій Зем. Банку, починає находити відгомін в краю. На численних вічах, уладжуваних УНДО в справі земельної реформи, обговорюється теж конечність уфундування нашого єдиного банку. Крім того у важніших краєвих центрах відбуваються спеціяльні наради в тій справі. Досі відбулося вже кількадесять таких нарад, а всі вони закінчилися ствердженням потреби позитивної співпраці всього громадянства у відбудові — і розуміється — перебудові нашої економічно-фінансової організації.

Коломия.

Дня 3. п. м. відбулася в Коломиї нарада громадян в справі організації підписки акцій Зем. Банку. Відповідний реферат виголосив п. З. Пеленський зі Львова. Після оживленої дискусії про спосіб організації підписки в місті й повіті, вибрано Тимчасовий Комітет, в якого склад увійшли: адв. д-р Іван Турянський, дир. Вол. Сабат і п. Обрізків. На повітовій нараді дня 15. п. м. вибрано комітет на повіт. Безпосередньо після наради приступлено до підписки акцій.

Станиславів.

Така сама нарада відбулася в Станиславові дня 5. п. м. Відкрив її адв. д-р Юлій Олесницький. Після реферату п-ра А. Говинковича зі Львова розвинулася широка дискусія, в якій забирали голос: проф. Н. Ценцш. радн. Дутка, п. Ульванський, п. Паранке-вич. п. Загайкевич й ин. Відповідні висловлення на ставлені запити дали п. З. Пеленський. У висліді рішено взяти все громадянство Станиславівщини до масової участи в підписці акцій і з тією метою основано пропагандистичний комітет для міста й повіту.

Надвірна.

Слідуючого дня (6. п. м.) зібралися на нараду в справі підписки акцій Зем. банку громадяне Надвірної. Проводив адв. д-р Мик. Николайчук, референтував п. З. Пеленський зі Львова. В дискусії забирали голос: адв. д-р Сапоцький, д-р Бачак, п. Свищ й ин. Надвірнянське міщанство виявило повне зрозуміння для уфундування нашого єдиного банку. Негайно приступлено до підписки акцій, вибравши комітет, який поставив собі метою домагнувати, щоби ніхто не ухилявся від обовязку субскрипції.

Підписка акцій.

Акції Зем. банку підписали:

37. Д-р Іван Турянський, адвокат в Коломиї — 2 акції; кличе (на пов. кількість): о. Володимира Микитюка, кат. в Кутах і д-ра Ілька Кибіюка, адв. в Обертині;

38. Володимир Сабат, ем. судця в Коломиї — 4 акції; кличе (на пов. кількість): Олександра Тимкевича, радн. суду і проф. Богдана Левицького, обох в Коломиї;

39. Д-р Тит Кавалець, окр. судця в Коломиї — 4 акції; кличе (на пов. кількість): Любомира Качмаренка, нот. в Снятині, д-ра Михайла Воробця, адв. в Калущі і Володимира Тимціва, нотаря в Кутах;

40. Іван Могильницький, канд. прав в Коломиї — 3 акції,

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Експозе прем. Скшиньского.

На засіданні сойму 25. листопада премієр Скшиньскі в експозе, м. и. заявив, що теперішній уряд готов увяти відповідальність. Програмою уряду співпраця зі соймом. Свідомий того, що економічна криза вимагає негайних розпорядків. Пильну увагу уряд присвятить безробіттю. Ужие всіх засобів, щоби здержати золотого в повній його вартости. Щодо ощадностей, то в парі з видатками повинні йти приходи і в звязи з цим уряд присвятить пильну увагу автономній господарці. Піддержує закон внесений до сойму про уповажнення уряду до затягання держ. позичок і про скарбові білети. Щодо закона про земельну реформу, то уряд вважає, що конечність її признали всі партії і як таку муситься її вважати неспірною справою. Уряд бачить реальну її розвязку в якнайскоршій полагоді закона, щоби нарешті реформа перейшла від дискусії на терен реального виконання і то ще в 1926 р.

Дальше говорив премієр про промислову продукцію. Щодо загр. політики підкреслив ідентичність політики з Францією. Рік тому зазначив, що доложить усіх старань, щоби поправилися відносини з СРСР. Приїзд Чічеріна до Варшави був здійсненням того бажання. У відношенні до Німеччини істнує новий політ. факт, Локарно. Не сумнівається, що відтепер відносини Польщі і Німеччини розвиватимуть корисно для обох сторін. У внутрішніх справах уряд кермуватиметься лібералізмом до всіх горожан держави, також і инших національностей, виконуватиме найліберальнійшу з усіх конституцій.

Після експозе сойм ухвалив упо-важнення для уряду в позичкових справах і почав дискусію.

Дальша криза фр. уряду.

Деякі представники лівих груп відмовили поперти Думерові, тому він рішився місії утворити уряд. Ліві партії бажають поставити на чолі уряду Еріота. Тоді заго. справи обняв би Мальо, а значну скількість тек узяли би соціялісти. Соціялісти згодилися на посереднє становище, а саме, що вступлять до уряду, коли картель лівиці прийме їх фінансову програму. В політ. колах думають, що соціялісти згодяться прийняти сім міністерств і на президенту Еріота. Це що соціялісти сягають по владу, занепокоїло не лише праві кола й центр, але й поміркованих радикалів. З провінції приходять вістки про збори, які жадають зірвати з політикою експериментів, а переходу до одностайного фронту нар. оборони. Декотрі з них домагаються, щоби владу віддати Поанкаре або Мільранові.

НОВИНКИ.

— **Долярський „чортик".** У останньому числі „Діла" закралася погана друкарська похибка у відділі п. з. „З радянського побуту на Україні". В інформації під 2) „Прибуток насе.ення України" має бути: „За тойже час зареєстровано 153 тисячі випадків смертности", а не „311 тисяч". Ця остання цифра відноситься до попереднього речення. Стільки було народжень. — У передостанньому числі (264) в звіті зі судової салі закралася у визнаннях останнього свідка Петра Микитина, батька засудженого Микитина теж дуже немила похибка. Друге речення тих визнань має звучати так: „Памятає, що с и н заперечив його інформації і т. д.". У тексті було: „памятає, що с а м і т. д. Очевидно, що те слово робило зізнання неясними.

— **Ще инька дат. про бл. п. О. Саліковського.** Покійний О. Саліковський родився 18. березня 1866 р. в сім священика Подільської губернії. По скінченій духовній семінарії (відповідала нашій гімназії), записався на правничий виділ київського університету. Скінчивши його, вступив на службу до Подільської Губернської Управи. Державну службу мусів скоро полишити заявлена політичній „неблагонадежности". Публіцистичну працю почав у російській періодичній пресі ще на студентській лаві. Був співробітником поступових органів київської і петербурської преси. На протязі кількох літ був постійним співробітником газети „Донская Рѣчь". Про його працю в наших газетах подавали ми вчора. Ці стрічки подаємо для доповнення біографічних даних про Покійного.

— **Новий часопис на Буковині.** З днем 8. листопада почав виходити у Чернівцях український соціял-демократичний двотижневик „Боротьба", під редакцією Івана Микитовича. Адреса редакції: вул. Ген. Презан ч. 6 (Роб. Дім).

— **Довірочна нарада в Збаражі.** 15. п. м. відбулася в Збаражі довірочна нарада в справі земельній. Проводив і референтував місцевий адвокат д-р В. Душенчук. Ухвалено вісімі резолюції в справі земельної реформи. В нараді взяло участь 60 делегатів з сіл. Після наради поліція зробила набінку за участниками наради.

— **Побожне бажання.** Краківський „Ілюстрований Кур. подвечірній" подаючи на основі наших інформацій вістку про те, що митр. Шептицький не буде іменований кардиналом, додає ще на основі „автентичних інформацій з українських клерикальних кол", що митрополит в короткім часі має бути покликаний на постійний побут до Риму. Тоді на митрополичому стільці буде посаджений станиславівський епископ о. Гр. Хомишин, а станиславівську катедру обійме львівський помічний епископ о. Бонн. Ці інформації є поки-що тільки побожним бажанням польських політичних кол, які рішили робить безвинні заходи, щоби митрополита запротекціонувати на заслання до Риму.

— **Нові Інжиніри Українці.** Інформують нас з Праги, що в цьому місяці на чеській політехніці в Празі після зложення відповідних іспитів ступінь Інжиніра одержали отці наші земляки: Іван Вінтоняк з Косова, Богдан Лучаківський з Калущини, Тарас Левицький зі Скільщини, Степан Мидай з Перемишлини й Гнат Максимюк зі Снятинщини.

— **Надпередки в поліцію.** В селі Чижикові пов. Львів повісили селяне 15. XI. на давінні два плякати, що заповідали віче в справі земельної реформи в салі Драгоманова у Львові. Польська поліція оба ці плякати зірвала. Дня 22. XI. селяне вивісили на давінні знов афіш, що заповідав віче в справі земельної реформи у Львові на день 27. XI. Цей афіш казав знятн тамошній парох о. Дрепих. Потім вивісив на давінні картку, в якій заявів, що „без моєї ведомості нічого приявлящь не вольно".

— **Присуд у процесі вбийників двох сестер.** Дня 25. XI. оголошено присуд увільняючий Маґдоти, вбійника двох сестер Шверцлінґівних. Прокуратор зголосив сповтв.

— **З польського українського університету.** Дня 29-го п. м. відбудеться святочна інавґурація нашого університету в Празі. Вона відбудеться викладом ректора проф. д-ра Олександра Кочесси, п. з.: „Генеза новітньої української повісти. — (Проректором вибраний на цей рік проф. Федір Щербина).

— **Цікавий союз самооборони** зарисувався в Парижі: це союз шіхотинців, що мають на мет боротись з необережністю шоферів, які переїжджають стільки людей. Гасло цього союзу домагатись не тільки суворих кар для автомобілістів, але й приладати 4 мільонам населення, яких природним способом комунікації є ноги, що вони не дадуть себе стероризувати 60.000 шоферів. Шоферн почали також думати над самообороною.

— **Концерт скрипача.** Дня 4. грудня п. р. відбудеться в Празі в салі Моцартеум скрипковий концерт Фльоріса Кребса, відомого скрипача-педагога і члена оркестри „Народнього Дівалля". Ф. Кребс був раніше протягом кількох літ професором Вищого Музичного інституту ім. Лисенка у Львові й досі утримує живі звязки з українським музичним світом, тому відомість про його музичні успіхи певно зацікавить його другів серед українського громадянства.

— **Англійський письменник** Редіярд Кіплінґ, одержав золоту медаль, з нагоди сотих роковин істнування „Англійського королівського т-ва літератури", які святкували цими днями.

— **Збожеволів на сцені.** У московськім театрі, бувшім тзв. Корша, дають від довшого часу пєсу Алексея Толстого „Заговір цариці". У цій пєсі змальовано останні дні родини Романових і ролю царині Александри на дворі. Також Распутін, цар Микола II., двірська дама Вирубова виведені на сцену. Ролю Распутіна грає вже цілий рік відомий актор Стефанов. Він увійшов настільки в психольогію „чудотворця-черця" і передавав її з такою силою, що на одній з вистав зійшов з глузду, повіривши, що є справ-

ві Распутіном. Виставу переважали і автора відвезли до дому божевільних. Лікарі сумніваються, чи зможуть Стефанова вилічити.

— **Танці замість наркотиків.** Японський уряд почав боротьбу з алкоголем і тютюном. За кілька літ мають заборонити людям курити папіроси, які починають від молоді. Одночасно влада мусіла вжити заходів, щоби позачинити всі численні „танцюючі сам", де загал пригоркує до упадку. Нема сумніву, що замало громадян надто сильно прив'язаних до склянки, мусіло шукати забуття в якімсь наркотику і почало з горя танцювати...

— **Пожуєте подружа для священиків.** Коли між нашими епископами панує погляд, що тільки целібат є корисний для священиків, мексиканська пожалка Габаско перейшла в другий екстрем, заключивши закон, що священики всіх віроісповідань мусять женитись, коли хотять виконувати обовязки своєї професії. Пять католицьких священників не послухало і їх арештували.

Сторінка з минувшини.

Ще про українські легіони по боці Антанти та їх творця.

Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

В звязку з обговореними в „Ділі" споминами п. д-ра В. Панейка прошу Вас уділити мені місця на ствердження отсих фактів:

Д-р П. каже, що його акція в Швайцарії, яку він розпочав у квітні 1918 р., ладно перечила моє становище в „Ді" супроти гетьманського перевороту. В дійсности д-р П. після гетьманського перевороту, який вчинився 29. квітня 1918 р. і після моїх телеграм, висланих я м до голови Народнього Комітету п. д-ра К. Левицького зі Швайцарії в певній справі мого, телеграм, які характеризують його бажання давати зі Швайцарії в політичні поклади краєві, — сидів ще у Швайцарії цілий май і червень і повернув до своїх обовязків редактора „Діла" аж з початком липня 1918 р.

Свій поворот до редакції „Діла" і редставляє д-р П. так, немов-то він своєю рішучістю звернув цілий орбіт і зробив у „Ділі" різкий поворот в користь гетьмана. В дійсности ціла ця подія відбувалася значно простіше. Д-р П. повернув до виконування обовязків редактора аж після мого відїзду на відпочинку і його статтю, якою він виконав той різкий поворот, появилася вже під час моєї неприсутности в редакції, десь між 5. і 10. липня 1918 р.

В тій статті, як пригадуємо, д-р П. вказав Січовим Стрільцям, що вони 29. квітня не злочинно порвали своїй законній владі Центральній Раді і не перейшли до гетьмана. При тім та стаття політично була вже тоді безпредметова, бо в той час Січові Стрільці збиралися вже формувати наново з дозволу гетьмана, — і хіба була потрібна авторові, який і під писав її своїми ініціалами, для зазначення його політичної інтенції думками.

В увагах „Діла" по споминах д-ра П-а слушно зазначено, на що було творення українських легіонів по боці Антанти повидати таке важне діло для акції оборони гетьмана, який самозрозуміло мусів пасти разом з центральними державами.

Чи не більш політично було б вести свою акцію далі, вимір стилізуючи становище „Діла" як зворот проти Німеччини і наближення до Антанти?

Для дальшого висвітлення „пе-ексового" антантофільства" д-ра П-а треба сказати, що коли появився відомий маніфест Карла І. з 16. жовтня 1918 р. про перебудову Австрії, д-р П. відповів на цей маніфест в 238. ч. „Діла" з 18. жовтня 1918 р. статтею п. н. „Провізоричний акт", який він підписав вп'сн ми ініціялами, значить, хотів їй надати особливий характер своєї індивідуальної політичної думки. В цій статті д-р П. завчив, що австр'йські Українці могли би погодитися остати в рамах перебудованої Австрії, — „коли б за цей акт австрійська держава безумовно і раз на все рішучим гаран ією показала край польському верховодству над українськими областями Холмщини і Галичини".

Допустім, що так треба було писати в „Ділі", — але не мусів же д-р П. під тою статтею підписуватися. А коли підписався, значить, хотів зазначити, що не власне він так думає.

Як це звязати з українськими легіонами по боці антанти?!

Вкінці, вже після цієї статті, д-р П., набираючи ся на творення легіонів в Італії, поїхав ще до Києва по благословенч до гетьманофільського гетьманського правительства. Знов — по що?

Як слушно зазначено вже в „Ділі", тепер д-р П. після маніфесту Карла І. і відповіди Лянсінга, в якій в імени антанти погодився на розпад Австрії, не розуміє, що вислання українських легіонів в Італії проти центральних держав вже безпредметове?!

Коли йому було так пильно виїхати з Києва, що взяв наготовлені свої візи на львівським дворі, то настійливо напрошується думка, чи це не тому, що з огляду на події, які назрівалися на Галичині, безпечніше було виїхати туди, де спокійніше, і вирвати, завдяки своїм звязкам в кругах антанти, як дипльоматичний кіш?!

До речі, щодо тих значків, вдягає в які особливих нагодах, з якою д-ра П. про них річ, коли нпр. відносить як щось особливо важне, що він „мав честь бути вдягненим до домівки Сейма".

Значки Сейма і його Президії, а при тім англійські значки, треба старанно, що запрошення до їх дому було принятим з Англійців актом гостинности. Представлення цього акту в рядах політичної автократії як особливої політичної події, — очевидно, не смаку.

Прага, 23. падолиста 1925.

Проф. д-р М. Лозинський.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Тридцять-четвертий день розправи.

Свідок Кайдан зізнає далі. На питання д-ра Ляндава свідок підтверджує, що в справі Очеретянського робив доходження, але тільки у Львові. Ці доходження не дали цінних політичних матеріялів. На запит, чи Микитин був конфідентом Кайдана, той останній відповідає, що так. Микитин був конфідентом від весни 1924 до 9. вересня 1924 р. В день зачаху стрічався свідок з Микитином в годині 6-тій рано. Тоді дав йому доручення, бути усюди там, куди їдуть з програмою мав репрезентувати президент і щоби давав свідкові що години потрібні інформації про те, чи немає чогось підозрілого. Випадкі Микитин знав теоретично організації, але Кайданові не давав цінних важних відомостей і тому свідок Микитинові не вірив. Та всеж-таки того дня рішив користати з його послуг.

На питання д-ра Ляндава, чи свідок переслухував Штайґера той відповідає, що ні. Питання про те, чи свідок уважав Штайґера в дні, полковник трибуналу ухиляє. Д-р Ляндава апелює до трибуналу в справі того питання, але трибунал рішення свого провідника затверджує.

Обв. Штайґер пригадує свідкові, що він б в тюрмі, що переслухував обвинуваченого в поліції, а далі твердить, що в його присутности Кайдан телефонував на „Таргі Рєкопне" в справі Фіхмана, який був там зайнятий. На все те свідок каже: Заявляю рішучо, що я ніколи Штайґера не переслухував. В день по атентаті, тобто 6. або 7. вересня можливо поговорив я пуття ним ставсті Лукомським, але засадничо я рішив його не питати. Далі каже, що не виключає можливости телефонування у справі Фіхмана. Але робив це з доручення Лукомського, який тоді сказав, що Фіхман має якісь особливі звязки на лінії.

Обвинуваченій Штайґер пригадує свідкові, що кілька днів по арештуванню просив домового харчу. Тоді походив дир. Райхштедтер чи радник Кучерські на харч з поліційної кантини. Присутний при тім Кайдан сказав: „най краще їдстає з дому, я то нічийське знаю, чому". Коли ж Штайґерові принесено харч з дому, тоді він побачив в карті карточку, в якій був таємничий напис: „Жінкочські волинні" Обвинуваченій питає свідка, чи знав він про ту картку. Свідок відповідає, що довідався про неї з газет. Зацікавлений тим спитав інсп. Лукомского, що значить та картка, а Лукомскі відповів, що картку вложив помешний агент Пеш.

Дальші зізнання свідків.

Перед переслухуванням дальших свідків провідник трибуналу зазначив у відповіді на потрактацію інтерпелюючою оборони, що трибунал відмовив подання причин, з яких прокуратура почала доходження проти А. Фінеля.

Свідок Еміль Фінель (Львів), співзасновник фабрики пекоряди „Очел" заявив, що брат його Адольф має вілок і коня, якими розвозить шоняя четоляну з фабрики до крамниць. В день атентату був він випадково в каменяці при вулиці Легіонів ч. 3. Там бачив він двох молодих мужчин, що вбігли разом, а якось жінчину. Один з них був в ясному плащі. Вбігши до каменяці він перевесунув плащ на другу сторону. Всі троє потім вийшли на цілли в напрямі. Потім бачив Фінель вже штурмани Штайґера. Коник залетав якісь дані, що не значить, то вона йому відповіла: „Не знаєш хто кинув бомбу — Жид кинув". На другий день пішов Фінель на поліцію, щоби зложити зізнання. Там йому відповіли: „Йди маш жидовска, щіх бонтать, бо цєн каже арештовать, вшоськєм, бо цєн замкнєн".

Запудження тим усім Фінель розказав не братові, тобто свідкові.

Провідник трибуналу: На поліції ви зізнали, що брат аномальний і розтріпаний, а тепер зізнаєте, що він нормальний. Коник ви пізнали правну?

Свідок не в силі дати ясної відповіди.

Прокур.: В чому виявляється розтріпаність брата? Свідок: Він є дикий, коли прийде до фабрики, то зачіпає панноок, а вони йому відповідають: „дай спокій — дротуно!"

Прокур.: Чому ви не хотіли, щоби він свідчив на поліції? Свідок: Мати напікала і казала—„він не має розуму, йди на поліцію і внесни все сам".

На питання д-ра Ляндава свідок відповідає, що з увідненою, як брат зголосився на свідка, пішли сенаторки з боку поліції. Відбувалися ревізії, потягувано на змагіско і т. п. Щоби оминути ревізій, свідок старався ослабити як поліції тілесне брата і тому сказав, що він аномальний. Однаке він є цілком здоровий, бо пропав, купує, іноді гроші, живе добре з жінкою і є батьком двох дітей.

Д-р Ляндав: Є отже добрим, порядним мавом громадяном.

Потім поміщов на сцену сам Адольф Фінель. На вступі розказував він про те, як здобув за Австрії патент на божевільного. Почався тим на італійськім фронті „маскіруван" як багато инших. Коли його мали взяти до „маршкомпанії", тоді удавав недужого і дістався до шпиталю для нервово-хорих у Кракові. Отам лікар навчив його вдавати божевільного. У шпиталі були сотки подібних „маскіровців" і очим другого пятався та радив як вдавати недужого. Остаточно комісія признала його „ідіотом у найвищому степені". В часі того оповідання вся публика прекрасно бавилася та сміялася.

Прокуратор спротивився заприсяженню свідка. Обор. д-р Ляндав твердить, що свідок цілком нормальний і якщо заприсягання патольогічного блекчина Верхоту, то можна з чистим сумінням заприсягнути „нормального" Фінеля.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національно-Театру" О. Мітцевич і Спілка — сала Нар. Дому.

27.XI. „Чорна пантера і білий медвідь". (Прощальна вистава).

Богуслав — сала Нар. Дому".

28.XI. „Мапуся Богуславка".

29.XI. „Ніч". (Прощальна вистава).

Український мішаний хор Д. Котика

У пятницю 27.XI. м. Сокаль.
У суботу 28.XI. м. Рава Руська.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
У вівторок 1.XII. м. Ярослав.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.

768 16—?

Всім пп. Емеритам(кам) до відома. Союз Емеритів „Поміч" у Львові вже істнує. Вступіть в число! Вносне виносить 1 зол., місячна вкладка 50 сот. Готовимо матеріяли до відповідних чинників. Зголошуйте свої точні адреси на руки головного Т-ва п-ра А. Добрянського, Львів, вул. Вапова 14, II. поверх, від 3—4 пополудні. Членів залягаючих з вкладками просимо о вирівнання заległостей.

— **Головна Рада Союза Емеритів "Поміч" у Львові.** 2—2

Дрібні оголошення.

ФОРГЕПТИНІ, свіжа, фіставчій продукт першорядних фабрик, найновіші моделі мало ужиті. Завсіди на складі — найвигідніше продає, вимає тільки за готівку: Ганяк, Львів, Панська 21. Телефон 34—45. 770 2—5

ХУПОВІ, конем, безплатно, віщем і дробові, конче потрібний перевірений порошок, чеської марки „Господар" можна набути. Відпорадним добрий заробіток. Генеральне заступництво: Андрій Пронь, Болехів. 843 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Замовляйте! Замовляйте!

Всі календарі на 1926 р.

Календар	„Просвіти"	5·50
„	„Часопису Каліки"	3·50
„	„Світу"	3·00
„	„Зиза"	2·50
„	„Помічник Господаря"	3·00
„	„Господарський"	3·00
„	„Тогмбта"	3·00
„	„Громада"	3·00
„	„Місіонар"	1·50
„	„Селянин"	1·50
„	„Пластовий"	1·05
„	кишеньовий	0·80, 0·50, 0·30

дістанете тільки у

Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 849 1—3

Поки Комісія не усталить, з якою частю вартости будинків хтось з членів „Дністра" буде приділений до „Дністра" або до П.Д.У.В., поти П.Д.У.В. не має права стягати які-небудь належитости від членів „Дністра". Однак члени „Дністра" мусять свої премії в „Дністрі" негайно поплатити.

ПОРУЧАЄТЬСЯ КНИЖКИ: Український Вертеп, ціна С·35 зол. Українська Калічка ціна С·50. Тарифовий підручник для купців ціна 6 зол. Відповідаючим рабат. Замовлення слати: Соневицький, Львів, Войцеха 4. 834 б) 2—2

Експлятиція пеєн з життя У.С.С. на III дії, **М. Угрина-Безгрішного** п. нагр.

„Софія Галечко"

почнеться дня 7. грудня н. р.

Ціна з пересилкою зол. 1·66.

Видавництво „ЖУРАВЛІ" Рогатин. 845 1—?

Заичайний Загальний Збір

Товариства „Просвіта" у Львові

відбудеться в пятницю дня 25. голудня 1925 р. в салі Музичного Інституту ім. М. Лисенчя (вул. Шашкевича).

Початок Збору о год. 10. передпол.

Денний порядок:

1) Відкриття Збору і прочитання протоколу з останнього Звичайного Загального Збору. 2) Звіт Президії з діяльности Т-ва за час від 1. VII. 1924 — 30. VI. 1925. 3) Заїдомлення Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії Головному Виділови. 4) Вибір 6 членів Головного Виділу, 6 заступників виділових і Ревізійної Комісії з 3 членів і двох заступників. 5) Іменування почесних членів. 6) Установлення членської вкладки на 1926 рік. 7) Запити й внесення. Львів, дня 18. листопада 1925.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта":
М. Галущинський, голова. *В. Мудрий*, секретар.

822 2—3

Обручки щастя

Г. ГУТТЕРМАН, Сикстуська 14.

Відкритий лист.

До Всч. о. Михайла Ходаня, катехита вид. школи в Радехові.

На днях дістав я присуд Староства в Радехові, яким мене карають грошевою 25 зл. за те, що по шкільній Службі Божій пня 1. вересня п. р. невеликий хор „demonstracyjnie odśpiewał hymn ukraiński" (По речі вияснено, що не не був український гимн, а наша молитва: „Боже великий єдиний..."). Між зізнаннями свідків, переслуханих Староством у цій справі, читаю і Ваше зізнання, яке вірно передаю: „W dniu 1. września 1925, chciałem odprawić Mszę św. dla dzieci, jednak proboszcz ks. Pellich nie pozwolił mi tej Mszy odprawić, a w niedzielę dnia 6. września nie dał mi również Mszy św. odprawić, bo sam w zakrystii nie dał mi ani szat kościelnych ani przyborów liturgicznych. Jeździłem w tej sprawie z zażaleniem do ks. metropolity Szeptyckiego, który mi oświadczył, że proboszcz niema prawa zabraniać mi odprawiania Mszy św. (zgodzie czynnoś) i obiecał sprawę tą jak najrychlej załatwić. Proszę o wzięcie mnie w ochronę, bym nie był uważany za wykletego z cerkwi". Так зізнаєтся ks. Chodań". Отсим категорично заявляю: 1) Неправдою є, мов би я Вам Всч. о. Катехит, не позволив правити ней Сл. Б., а правдою є, що йдучи за прикладом в Радехові звичаєм попередніх літ, я письменно повідомив Вас, що ту Сл. Б. відправлю сам. 2) Неправдою є, мов би я ведлуг дня 6. вересня не дав Вам правити Сл. Б. і відмовив Вам літургічних вит, а правдою є, що для Вас була у повідомленню з директивами шкіл назначена моєю точна година для шк. Сл. Б., коликж Ви на цю годину не явилися а захотіли правити Сл. Б. у иншому часі, то я, як господар в церкві, мав хиба право назначити Вам на той день иншу годину. Якщо між нами, Всч. о. Катехито, є які непорозуміння й то зовсім не особистої а публичної натури, то чиж не стид і сором Вам підважати їх і то ложно під оцінку і суд представникові сусідської адміністраційної власти і то виразно ad calumniandum benevolentiam? І на цього роду поступок українського священика у нинішню добу, я не можу мовчати і віддаю його під справедливий осуд Впр. Митрополичого Ординаріяту і українського громадянства.

Д-р Вол. Пеллїх, парох Радехова.

847 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 267 (10.650). Львів, субота 28 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шан. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 з гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Над пропастю.

(Голос розпуки українського селянства.)

Дуже часто доводиться читати в часописах, а ще частійше стрічатися в приватних розмовах, зі замітом, що українське селянство є інертне й неспосібне до ніякої творчої праці.

Коли завернути думкою менше-більше на два десятиліття взад, до часу, коли українське селянство освободжуючись зпід чужих впливів, в дуже скорому темпі поступало вперед як культурно, так і економічно та організаційно — то безперечно нинішній стан не промовляє на користь селянства.

Одначе не тільки селянство не домагає. Недуга інерції огорнула цілу нашу суспільність, а тільки причина цеї хороби в кождій верстві нашої суспільности дещо инша.

Причина пасивности нашого селянства лежить в економічному виснаженні. Вистане згадати, що не рідко лучається, що 15-моргович клібороб не має сорочки на хребті і не має виглядів її набути; майже в кождій хаті одна пара чобіт тепер, на початку зими, служить для цілої родини. „Люде мов подурін" — сказав колись Шевченко. Слова нашого поета сьогодня є якнайбільше актуальні. Нужда, крайна нужда всевладно царить в селянських хатах. Лихварськими довжками і ріжного рода податками так оплутаний селянин, що зі свого положення не бачить вже майже ніякого виходу. Як бездушна машина порушається з місця на місце і з дня на день виявляє менше відпорности на задушливу атмосферу.

Зима за плечима. Вістуни її являються в формі морозу та завірухи, на переміну, а селянське населення босе, неодягнене, навіть без виглядів здобути такі „роскоші", як обува й одяг. Врожай цього року хоч кращий від минулорічного, та в своїх наслідках багато гірший. Навіть в тих повітах, в яких не навістила повінь, в яких не було поважнійшого градобою, всетаки третину збору знищила безперервна слота, захоплюючи збір в полі. Те, що лишилося, не представляє великої вартости, коли зважити, що рівновартість 4 кіпців збіжжа є одна пара юхтових чобіт. Коли збіжжа завело, то ясно, що не можна рахувати й на иншу галузь хліборобського доходу, як напр. приховок з рогатої худоби, яку продається за безцінь (7—20 полярів, кінь пересічно 25 зол.), так що взагалі господарка дрібноземельного хлібороба нині не представляє майже ніякої вартости.

Насіння брав селянин у лихварів на кредит, а сам живився корінцями та хоптою. Збір з одного морга не заплатить купленого на нього насіння. Десятки потреб, конечних, пекучих вимагають полагоди, а тут в додатку в хату пхається один екзекутор за другим, вимагаючи заплати податків ґрунтових, маєткових, нумерозих, доходових, дорогових, асекурацій (очевидно не рахуючи „dobrowolnie-przymusowych daików na cele narodowe"). А в тих податках і „датках" ніхто не визнається, а екзекутор — це власть безпосередня, а одночасно найвища, бо що він скаже, того вже ніхто не переробить. Ось змора, що налягла на життя хліборобя. Ніколи не є він певний, чи за хвилю не стріне його щось, про що і не думав.

Коли до цього додати наказних війтів по селах та містечках, які є правдивою язвою для населення, а які по найбільшій части є зайдами, незвязаними нічим з місцевим населенням; коли до того додати панщину, яку робиться фільварками за пасовиско, далі шарварковий стан доріг, де люде пропадають у вибоях та ямах, — то будемо мати правдиву руїну, страшний розвал. Голова тріскає, мозок сохне і виходу з того положення не видно.

Чи в такій безнадійній, безпросвітній нужді, яка є невідступним товаришем селянина на кожному кроці, можуть здійснюзатися величні кличі — хоч би чисто господарської натури, як: переміна господарки на більше раціональну, піднесення врожайности землі і т. п.? Селянин на такі заклики лише махне рукою і скаже, що шкода роботи, все наніщо здалося, буде лише більше мозольної праці, а користи і так ніякої, бо селянин нині не працює на себе, а в таких відносинах скорше чи пізнійше мусить скотитися на дно.

Як вже було зазначено, процес розвитку українського селянства перед війною відбувався в дуже скорім темпі, так що коли би війна була наступила 20 літ пізнійше, то вся ділянська земля булаб перейшла за посередництвом Жидів-спекулянтів до рук українського селянина без жадної „земельної реформи". Діяч ліпше виходив з грішми, а мужик з землею.

Розвиток селянства здержували останки шляхетської всевлади, всякі пропінаційні й инші привілеї, з причини яких відбувалися численні процеси, що потягали за собою втрату часу і розтрату грошей, але і з цеї недуги вилічувався наш нарід і все йшло до кращого.

Український селянин любив землю, був до неї привязаний, платив за неї високі ціни, бо часто понад 2000 кор. від морга, а земля в заміну давала йому незалежну егзистенцію.

Раціональне ведення господарки тоді оплачувалося, бо за свій продукт селянин міг одержати належиту ціну, податки були унормовані, за те ціни промислово фабричних витворів були для кожного достуні.

Для прикладу наведу кілька фактів:

Перед війною 30-моргович хлібороб, продавши середньої вартости корову, одержав за неї 240 корон. Ця сума вистарчала на заплату податків через 4 (чотири) роки. Нині за ту саму скількість ґрунту не заспокоїть чотирма коровами податків за один рік. Перед війною за 100 кг. жита можна було одержати 14 корон, а за ту квоту купити 2 юхтові крої на чоботи, яких тепер не купиться і за 400 кг. жита.

Перед війною за середнього веприка бралося 70—80 корон, а за ті гроші можна було взути цілу родину і ще грошей лишалося.

Крім так — як нині бачимо — догідної тоді для хліборобa кон'юнктури, були ще инші корисні умовини для розвитку рільництва. В разі якогось випадку, або на випадок закупна кавалка поля, селянин мав змогу затягнути низькопроцентову позичку звичайно в своїх кредитових інстутуціях, а також міг користати зі субвенції через свою хліборобську організацію „Сільський Господар" на випадок якогось елементарного нещастя.

Сьогодня всі ті турботи про селянську долю відпадають у теперішніх можновладців. Возьмім хочби минулорічний передновок. Більша частина селянського населення голодувала тай не мала що сіяти. Призначені на закупно насіння позички в моїй місцевости розділено в части кольоністам та місцевим латинникам, а в части на будову польського людового дому (6000 зол.). З українських селян ніхто ніякої позички не отримав. Знужденое селянство ратувалося в своїм розпучливім положенні або у своїх слабеньких ще кооперативах, або у лихварів. Всі кооперативи ще досі відчувають тяжкий передновок.

Нинішні можновладці турбуються тільки кольоністами, які щоб не повтікали нічим — як самі заявляють — одержують позички під найріжнороднійшими покришками, а тих позичок вони ніколи не вертають. Гроші, розуміється, пропивають, приговорюючи: „Rząd daje kolonieście, kolonista szynkarzowi, a szynkarz Rządowi".

Ц на на землю впала на ¼ передвоєнної ціни, але селянство її не купує, бо не має ніяких засобів, тай власна земля, котру посідає, нині якби була чужою.

Микола Кузьмин,
селянин в Озірній

Другий Концерт
в 100-літню річницю смерти
Д. БОРТНЯНСЬКОГО
відбудеться в середу, дня 2. грудня 1925. в год. 7. вечером в салі „Народнього Дому" заходом Т-ва „Львівський Боян".
817 Ціни вступу знижені. 1—1

НА СВ. МИКОЛАЯ
найкращим дарунком для дітей
Українська Книжка.
Жадайте каталогів
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, 852 Львів, Ринок 10. 1—3

Фінансова криза — політичною проблемою.

Погляди визначного французького економіста.

Сеніор французьких професорів, відомий економіст Шарль Жід, що має нині 80 літ, помістив статтю на тему теперішньої політичної кризи у Франції. Ось головні думки знавця економічного стану не тільки Франції, але й инших держав, у минулім та сучаснім:

„Фінансова криза, в якій нині находиться Франція, є без сумніву найповажнійшою від хвилини скінченої війни. Минав час і обставини, яких не використали, поробили помилки, і що-йно нині весь світ згоджується, що ситуація є поважна. Всі спроби до цього часу, щоби поладнати кризи, виявились півзасобами, вповні недощільними, і тепер публична опінія бачить ясно, що ці цілющі середники вже не вистачають, а проте необхідно глянути цій кризі в очі в повній її ширині."

„Найосновнійшою економічною ідеєю в плані Кайо було те, щоби завести власний, справді автономний буджет для управи державним довгом. Ця автономна управа, що полагоджувала би виключно фінансові справи, мала би створити т. зв. амортизаційну касу. Ця каса мала би взяти на себе 50 міліярдів „бонів підписки національної оборони" і 42 міліярди державних „заставних листів", яких сплату розклали би на низку літ. Цей план санації Кайо, який ледве почав свою працю, нежидано захитався від причин, які не мали нічого спільного з чистими фінансовими справами.

„Проект Пенлеве ішов спершу за тою самою ідеєю. Успіх і будучина цього проекту, і взагалі якої небудь санації залежить виключно від того, чи чисто фінансова справа може бути здійснена так, щоби до неї не вмішувалась політика. По суті беручи: податок від доходу, який вони мали на думці, не дуже ріжнився від соціялістичної ідеї віддачі майна. Треба додати, що з теоретичного погляду дуже важко зробити ріжницю між податком від доходу і податком від майна. Все це є справою довір'я. Французька публична опінія займалась ще й иншими проектами як на прим. зниженою опроцентування ренти — на чому держава заощадила би 22 до 30 міліярдів. Але коли хочемо знизити проценти, треба дати рентовикам якесь відшкодування, бо инакше це означало би знищення середньої класи, яка є основним каменем французької суспільности

Red. czas. „Dilo" Pr. 876/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 265 (10.643) z dnia 24. listopada 1925 r. pod tytułem: 1) artykułu w szpaltach pierwszej i drugiej stronicy drugiej u góry w całości. 2) tytułu dwunastej notatki w rubryce „Nowyny" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy k. uznał dokonaną w dniu 23. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 n. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 100 zł. o. Lwów dnia 24. listopada 1925 r.
Hawel.

і зазнала вже раз гірких досвідів, коли її ренти втратили свою вартість.

„Успіх усіх цих проектів залежить від довіря краю для уряду. З того становища вважаю небезпешними всі примусові засоби і все те, що є перепоною для свобідних взаємин, — головно-ж фіскальні засоби, які припиняють вивіз капіталу і купно чужих валют. Маю глибоке пересвідчення, що в протилежности до цих засобів, інтернаціональність капіталу віддає знамениті послуги для піддержання добрих взаємин між народами. Це головно важне з французького становища. Чи інтернаціональність капіталу не була саме тою, яка забезпечила Франції фінансову перевагу перед війною? Це дало змогу Франції вкладати свої капітали до всьому світі, давати позички, то-що; І навпаки: намірені насильні засоби зізолюють Францію фінансово і відріжуть її від звязків з чужиною.

„Заки Франція придбає знову довіря на чужині, мусить його здобути в себе дома. Як довго Французи купували „бони оборони", держава не мала труднощів. Цей кредит був для неї необмеженим резервоаром. Але публіка зачала побоюватись, не хоче відновляти боніе, бо коли втратить довіря — прийде невідхильно інфляція. А це тягне за собою упадок франка з усім лихом. Одначе гадаю, що незабаром дійдемо до стабілізації курсу валюти при помочі чужинної позички. Створимо нового франка, золотого, який мабуть матиме третину вартости старого франка.

„Мушу признатись, що є французькі економісти більше оптимістичні і вірять ще у воскресення франка. Справді треба ствердити, що теперішня криза французького господарства є радше фінансовою, як економічною, і можна би навіть сказати більше політичною, як фінансовою. Без огляду на лиху годину, яку переживає, Франція зберігає свою давню працездатність і продукцію і всі ясно бачуть, що ситуація державних фінансів не була би такою поважною, якби до неї не вмішувалась політика, а політики перестали робити необдумані заяви, які підривають довіря.

ПУРУВ пасту до взуття радо вживає мільйонмонсументів

Щодо цього згоджуюсь з моїми товаришами-оптимістами.

„Найповажнійшим питанням є дозг супроти чужини. Безпосередньо по війні можна його було полегодити. Наші зобовязання були мінімальні, майже ніякі. Та ми відкладали цю справу і тепер на лихо нема ради. Є фактом, що ми не можемо платити чужині більше, як одержуємо від Німеччини, і ще навіть тоді падуть на нас усі видатки на війну і на відбудову знищених земель. Отже з фінансового погляду: війна не дала нам нічого.

„З політичного погляду складаю привіт порозумінню в Льохарно як починові нової доби. В перше від тисячі літ обі країни обіцюють собі не вести більше війни. По цих договорах мусить прийти загальне розброєння. За розброєнням переможних народів мусить прийти черга на переможців. Це є єдина рада, щоби сотворити знову рівність і довіря між народами, одинока підстава здорового господарства. Маю пересвідчення, що Франція перша зазнала би благодати від таких засобів. Знаю, що Американців дратують наші видатки на військо, на війну в Марроку та Сирії, на надмірну чисельність нашої армії та воздушної фльоти. Розброєна Франція у розброєній Европі зєднала би собі симпатії за морем і маю підставу думати, що тоді Америка перестала би домагатись звороту своїх позичок. А це було би розвязкою фінансової кризи і працею в користь світового миру.

Найбільший вибір бляхатих товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 35-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича філія в Стрию, площа Пілсудского.

Мілюков і „українізація".

З газетних дискусій.

Лідер республиканско-демократичного обєднання російських емігрантів у Парижі виголосив дня 7. жовтня ц. р. у маленькому льотаринґському місті Альґранжі реферат про республиканско-демократичне обєднання. У тій місцевости зібралося багато російських й українських емігрантів переважно військових, що працюють у тамошніх фабриках і копальнях.

Для них то виголосив Мілюков свій реферат. На інтерпеляцію Українця Мілюков заявив становище респ.-дем. обєднання до України і підкреслив „глибоко-демократичний зміст національних рухів та заявив, що республиканско-демократичне обєднання вважає федерацію одиноким засобом для трівкого обєднання Росії".

Защитована з органу Мілюкова „Последніх Новостей" замітка дала повід радянському „Парижскому Вестніку" до критичної оцінки такого становища Мілюкова. Автор тої оцінки С. Діденко каже, що старий борець з українським сепаратизмом Мілюков признав українство на старости літ, прислухуючись до „вітру" з Харкова. Ще в 1918 р. Мілюков переконував у Київі Німців, а в Одесі теперішнього свого партійного товариша Маргуліеса про те, що „вся єта Україна сплошная видумка кучкі інтеліґентов, никакова национально движенія на Україне нет. Нет і язика малороссійского, галічане ґаварят не на язике, а на какомто жаргоне". Слова ці зацитовані зі споминів Маргуліеса.

У відповідь на це написав Мілюков спростування у своому органі „Последнія Новості", в якому пише між иншим таке:

„Коли п. Діденко бажає познайомитися з моїми оригінальними поглядами на українську справу — для його послуг стоять мої численні виступи і заяви, починаючи з бесіди в Державній Думі 1913 р. з приводу заборони святкування памяти Шевченка, та кінчаючи моїм викладом у Празі (1924 р.), опублікованим між иншим і по українськи в брошурі „Національне питання на Сході Европи" (під редакцією Григоріва, Прага 1925). Там він побачить, що на зріст українства я дивлюся як на затяжний процес, що відбувається в залежности від впливів інтеліґенції на маси, процес, що проходив різні стадії в 1913, 1918 роках і тепер. Подрібніший розгляд т. зв. думки появиться скоро в моїй брошурі п. з. „О происхожденіі національности". З усього повищого п. Діденко зможе зробити висновки, що я не міг твердити, що „нема національного руху" і що „нема української мови". Я міг говорити, що створена в Галичині літературна мова не відповідає потребам наддніпрянської України, що вона недоступна для народу і що ступінь розвитку українського національного руху в часі моїх особистих спостережень у Київі літом 1918 р. виявився не таким значним, як я сподівався. Коли ще було би не так, то непотрібно було і теперішньої „українізації" України.—В 1918 р. я погоджувався, що Україна повинна в будучім устрою Росії зайняти місце, що відповідало би становищу Баварії в німецькій федерації з деякими тільки змінами".

Так простує Мілюков закиди Діденка, чи краще Маргуліеса, але забуває про те, що будучи членом тимчасового уряду — він був найбільшим ворогом української автономії (бо тільки її домагалися тодішні Українці з Центральної Ради). Коли ж Керенський з Терещенком все-таки заключили угоду з Центральною Радою, то Мілюков спричинив кризу уряду і всі його тодішні товариші кадети покинули тимчасовий уряд. В часі свого побуту в Київі він багато находився до німецьких генералів і до тої міри інспірував Альвенслебена, що той запобіжки протагував ідею „української Баварії" в Росії.

Щож до українізації, то слід признатй, що її зовсім не потребувала би Україна, як би на цілі століття русифікаційної політики усіх ідейних батьків Мілюкова, що насильно русифікували передовсім українські міста та українську інтеліґенцію. І не про „українізацію" України приходиться тепер говорити, а про відмосковлювання її про дерусифікацію. Зрештою, большевики „українізують" свій державний апарат, зложений — головно у верхах — з чужинного елементу: Москалів та зрусифікованих Жидів.

Про реферат Мілюкова в Правді писали ми свого часу докладно. В ньому став Мілюков на становищі, що Україна не може самоозначитись без Всеросійского „Учредітельного Собранія". І це останне на його думку мало би рішити, чи федерація, чи „єдина неділімая". Ось той реферат, на який покликується Мілюков у справі свого політичного відношення до України, українізації і т. п.

В. Мі

СТЕФАН ЖЕРОМСЬКИЙ.

Ча провесні.

(Фраґмент з повісти*).

... А проте треба було йти до роботи, до Гайовця. Цезарій мав надію, що в цій порі не застане „старого" дома, отже можна буде спокійно працювати, можна буде привести в лад потереблену, мов хляки, уяву. Мов на злість, Гайовець „сторчав" дома. Побачивши його, Барика, замісць бажаного втихомирення хляковатої уяви відчув найпекольнійшу скаженість. Ледве привитався, сказав з чортівською радістю:

— Йду саме з комуністичних зборів.

— Побажати знайомости!

— А куди-ж маю ходити?

— Як куди? Маєш учитись медицини.

— Я беру тепер від комуністів лекції науки про Польщу.

— Учив Петро Мартина...

— Ні! — гукнув Цезарій. — О, ні! Якби не вони, я був би незрячим, мов табака.

— Ви, пане, також не знаєте всієї правди.

— Від вас її почую!

— Так! Моя мати вмерла не з біди і не від побоїв і не від самих недуг, але з туги за Польщею. Мій батько... Мій батько і моя мати! А ви всеуправителі, що ви зробили з притуги вмираючих? Катівню! Бють! Ють на смерть у вязницях! Катують! Поліцай озброєний знаряддям катування це єдина опора Польщі!

— Хулиш, молодче!

— Не хулю. Кажу правду. Якби я почав „хулити", то більше би до вас не вернувсь. Я ще раз вернувся.

— Ще раз?

— Ще раз! Питаюсь, чому не даєте землі безземельним людям?

— Не маємо грошей на викуп.

— Викуп! Не стати вас на те, щоби зломати магнатство, яке вже раз вкинуло Польщу в неволю. Не маєте в собі душі Людвика XI., щоби зломати шляхетське насильство і перетворити цю країну в громаду працьовитих людей. Чому гнобите в імя Польщі неполяків? Чому тут стільки нужди? Чому кожне заглиблення муру напхане жебраками? Чому тут діти змітають з улиць мокрий порох вугілля, щоби серед цієї страшенної зими трошечки загрітись?

— Стрівай! Надто багато питань відразу! По черзі!

— На все найдете розяснення!

Знаю! Але я не хочу, не хочу ваших розяснень. А хочу запереченъ ділом!

— Даємо їх щодня, поволі, в трудом, мало, але даємо.

— Тепер я ставлю запити! І питаюсь: на що ви ждете? Дала вам доля в руки вільну батьківщину, вільну державу, царство Ягайлонів! Дала вам чужі народи, бідні, простії, щоби ви їх на серці цієї Володарки, цієї Пані, цієї Матері огріли та до серця пригорнули. Столицю свободи дала вам у цьому місті! А ви ждете! Ждете! Ждете, аж вам знову ярмо накладуть.

— Не накладуть! Згинемо, заки нам ярмо накладуть! Не діждуться, щоби ми на це гляділи!

— Не вірю! Вирадите причини своєї нової неволі. Подасьте причини всього і вкажете наглядно наслідки. Гинути буде за вас, розумців, як завсіди — молодь. Адже знаю, що кажу, бо я також за печею не сидів, коли молоді йшли гинути. Ви це побете знову цю молодь — своєю мудрістю, бо єдиною вашою мудрістю є поліцай, ну й — жовнір.

— Так, жовнір! А ти що ще маєш для оборони?

— Я маю ще для оборони — реформи! Реформи, які перейшли би большевицькі та німецькі і відвернули окраїнні народи лицем до Польщі, а не до Росії. Але ви — малі люде і — боягузи!

— Це тільки образа. У цьому нема ні крихітки правди.

— Лякаєтесь великого діла, великої земельної реформи, невідомої переміни старої вязниці. Мусите йти у хвості „Европи". Ніде цього не було, отже як могло би бути в нас? Чи маєте сміливість Леніна, щоби почати невідомий твір, знищити старий і дати почин новому? Вмієте тільки лаятись, обмазувати себе, сплітькувати. Чи маєте ви в собі завзяту мужність тамтих людей, непохитну — virtus, яка може бути помилковою як обрахунок, але є без сумніву великою спробою направи людства? Ніхто не думає, що ви повинні стати однодумцями, наслідувачами, виконавцями тамтих думок, большевиками, але чи ви маєте їх мужність?

— „Pewnem męstwem ja się nigdy nie pochlubię, ja przed bliźnich drżę męczeństwem, w otchłań spychać ja nie lubię"...

— Це старі, магнатські, романтичні тексти, якими, коли треба, можна замазати нині поставлені закиди. Ви, буцім-то, позбулись романтизму, а проте, коли треба збити закид, користуєтесь романтичним текстом, зовсім, як священик, що начинає цитувати святе Письмо в потребі боронити дану тезу. Автор цього тексту „скидав у безодню" і не „тремтів перед мучеництвом ближніх" — а щодня, непримітно, незначно, природно, загризав на смерть своїх панщинних рабів, за те тремтів перед „мучеництвом ближніх", себто шляхти. Діло не в мучеництві, а в мужестві, в мужестві поставити нову ідею. Яку ви маєте ідею Польщі в цьому новітньому світі, так незвичайно новому? Яку?

— Я прохав тебе, щоби ти зі мною працював. Ці стирти паперів містять у собі нову ідею Польщі.

— Це стирти паперів і нічого більше. Нарід зголоднілий по селах, нарід спрацьований по фабриках, бездомний люд по передмістях. Як гадаєте поправити життя Жидів, збитих на купу по геттах? Нічого не знаєте. Не маєте ніякої ідеї.

— Річ для нас не в тім, яку ідею

*) Вибираємо з останньої повісти Жеромського не одно з найкращих місць, а дуже характеристичне — одно з тих, яке з окруженням і на суспільні теми у формі публіцистичних дозавзятої полеміки на тему: якого суспільного напрямку боронить сам автор?

З румунського „раю".

Як довго? — Епархіяльні вибори.

Чернівці, 23. листопада.

Як довго доведеться нам страдати під таким важким ярмом румунських насильств? Як довго будемо рабами, позбавленими всіх національних і людських прав? Як довго доведеться нам чекати на наше визволення? — Нема відповіди...

В українських повітах північної Буковини стан облоги взяв людей у свої цупкі обійми — і нарід гине. Там закопано його живцем у могилу. Жандармська управа нагадує панщизняні часи. Беззаконність, сваволя, гнет — без кінця і міри. Серед того людина тупіє, нидіє, звіріє терпить страшну нужду й горе. Цивільні й військові власти створили собі з українського населення отару — ніхто не сміє промовити й слова.

Коли жандармові не дати харчів і всякого иншого добра, то так довго шукатиме ключки, поки не набє до крови. Коли не поїхати безплатно серед ночі, серед напруженої роботи в підводу — жде те саме. Коли не піти на домашні услуги або до роботи в поле — прийде теж нагорода. Коли донесуть на кого щонебудь, якісь сплетні, клевети, очевидні брехні — горе йому годі під буками, або під звірськими тортурами!

Так стогнемо всі під навалом кривд і питаємо один одного: як довго прийдеться жити в цій каторзі? Як довго будемо тут без своєї преси, без своїх вибраних оборонців у народньому представництві, що обстоювалиб наші змагання, що боронилиб нас від нечуваних у культурному світі кривд?

Всю українську пресу, всяке наше друковане слово тут заборонено. І не тільки на території між Прутом і Дністром, не тільки в Бесарабії, але навіть у місті Чернівцях і на його передмістях нікому не доручають українського друкованого слова. Ось наклад першого числа двотижневика „Боротьба", що вийшов іще 8. листопада, лежить досі на почті, бо восьма дивізія ще його не переглянула й не одобрила. А все те діється самовільно, без ніякого розпорядку.

Про школу аж страшно згадувати. Молоде покоління примушене вчитися виключно по румунськи — воно пропадає в анальфабетизмі. Скільки тут муки, скільки трагедії! І для наших дітей, і для нас, батьків. І для українського учителя...

Колиж скінчиться наша мука, наша каторга?

*

При кінці м. м. відбулися в цілій Буковині вибори до епархіяльного збору в Чернівцях. Цей збір складається з 60 делегатів: 40 мірян і 20 духовних. Для українського народу Буковини, що в девять-десятих є православної віри, збір цей має велике значіння. Він впливає на управу релігійного фонду, на іменування священиків у буковинській дієцезії і т. и. Отже при добрій та справедливій управі українське населення мало би значні користи, передовсім з величезного майна релігійного фонду.

Значіння цих виборів зрозуміли гаразд усі румунські партії, з Українців, на жаль, мало хто. Тому не диво, що українських заступників в епархіяльному зборі не буде. Замітним при тих виборах був перший виступ української нац.-демократичної партії, що поставила своїх кандидатів у кіцманськім повіті. Одначе труд її був даремний, бо з одного боку наші люде були за мало підготовані, а з другого боку виборчі надужиття й уневажнення голосів опозиції не допустити до выбору нікого з Українців. Таким чином у всіх 20 виборчих округах перейшли кандидати румунської ліберальної партії, що має вже вироблену славу у виборчих злодійствах.

Б.

З американських справ.

Річне засідання виконуючого комітету „Обєднання". — Союз українських товариств у Нію-Йорку.

З американських українських газет довідуємося, що 22. жовтня ц. р. відбулося в Філядельфії річне засідання виконуючого комітету „Обєднання українських організацій в Америці", що від трьох літ веде не тільки політичну, а й — і то передовсім — допомогову акцію для підтержки українського життя в старому краю. „Обєднання" виробило собі, завдяки своїй праці, солідному проводові, значний авторитет в усіх колах заокеанської еміграції і веде провід у політичній і філянтропійній акції в Зединених Державах.

На засіданні голова „Обєднання" о. Сполітакевич зазначив у своїм справозданні, що жертвенність американських земляків на народні цілі вменшилася, тому накликував до її збільшення. Директор канцелярії „Обєднання" І його секретар д-р Л. Мишуга застерігався проти вживання по діяльности „Обєднання" релігійної нетолеранції і боротьби. „Обєднання" не сміє мішатися в релігійні спори, бо це підкопалоб саму організацію, що має таке велике значіння для українського національного життя в Америці й у старому краю. Наріжав також д-р Мишуга, що церковна єпархія і частина гр.-кат. духовенства ставиться байдуже до кожної акції „Обєднання".

Після основного реферату д-ра Мишуги про політичне положення українського народу порушено на засіданні багато цікавих справ, м. ин. бажання різних краєвих економічних організацій про складання грошей американських організацій і приватних людей у краєвих фінансових інституціях, закупно акцій Земельного Банку Гіпотечного і т. п. Ці справи викликали оживлену дискусію, після чого постановлено, що „Обєднання" і приналежні до нього американські організації розведуть у тому напрямі відповідну пропаґанду. Немало часу забрала також дискусія на тему гетьманату, хоч вона практично для „Обєднання" не істнує, бо його платформою є самостійна українська держава, форма устрою якої полишена волі самого народу.

З предложеного на засіданні виконуючого комітету звіту довідуємося, що „Обєднання" мало протягом року приходів зі збірок 19.679·23 долярів, з того вислано до краю 16 223·87 долярів, кошти адміністрації виносили 2.538·91 долярів, готівки дня 22. жовтня було 916·45 долярів.

З висланих до краю грошей найбільше припадає для Рідної Школи (4.400), відтак для Голодного Села (2,925), для інвалідів (1.325), на ремісничі бурси (1 200), для політичних вязнів (1.300), на політичну акцію (1.100), для сиріт (800) і дрібнійші жертви на різні инші культурні цілі.

Одначе тут треба замітити, що жертви на краєві цілі йдуть також зпоза „Обєднання", від тих організацій, що не стоять у звязку з „Обєднанням", а як і стоять, то свої збірки безпосередньо до краю висилають, переважно на якісь льокальні цілі.

З діяльности „Обєднання" на американському ґрунті слід зазначити заснування українсько-білорусько-литовського комітету для пропаганди визвольних змагань тих народів, якого публікація про положення цих народів у Польщі видається в найблизчому часі. „Обєднання" забирало голос у важнійших справах старокрайового життя, висилаючи до різних міжнародніх з окрема до американських політичних установ письма й меморіяли.

*

Союз українських організацій у Нію-Йорку, заснований на весну 1924 р., обєднує 16 місцевих організацій, що числять разом коло 1500 членів. Є це найповажнійша українська місцева організація на цілі Злучені Держави. Діяльність Союза розвивалася в двох напрямах — ведення місцевої громадської роботи й поміч старому краєві. Заходами Союза утворено в Нію-Йорку товариство „Українська Школа", яке опікується українськими школами. Цих шкіл є в Нію-Йорку сім, в того 4 є безпосереднім заряді названого Товариства. Лиш до одної з цих шкіл є вписаних 152 дітей. Школи оплачують головно батьки дітей. Союз видав на них усього 750 долярів. Будучи осередком місцевого культурного життя, Союз організував різні свята, як свято 1 листопада, і віча в різних актуальних місцевих і краєвих справах, поєднував членів для краєвого т-ва „Просвіта", збирав датки на краєві цілі і спомагав краєві інституції. Для „Просвіти" Союз вислав 530 долярів, у тім порахована також посилки деяких союзних товариств, на „Рідну Школу" вислано 168 дол. на інвалідів — 80, а крім того убрання, одна пересилка яких коштувала 104 дол., Кубанському Комітетові в ЧСР. — 200 дол. З видатків на місцеві потреби найбільшу рубрику роблять видатки на школи (750 долярів).

Тільки
випробовані вироби
підроблюють
так само і правдиву „Франк"а цікорію — а це як раз є доказом доброго імени і доброї та видатної якости виробів „Франк-а"
Уважайте тому докладно на ім. Франк і охоронну марку млинок до кави, щоби Ви також заєдно одержували від 100 літ випробованого правдивого „Франка"
в пуделках або рульонах!

Радянська Україна.

Судовий процес проти суддів.

Ще дня 7. листопада почався у Верховному Суді України в Харкові великий судовий процес проти харківських суддів і судових робітників, яких обвинувачують за хабарництво, фальшування, розтрати, пияньство, розпусту й инше. На лаві обвинуваченних засіло 96 осіб, сама сметанка харківської судової магістратури. В суді була така велика розпуста, що хабарництвом займались не тільки судді, але й секретарі, діловоди а навіть курєри (возні). У 12-му судовому участку — пише „Правда" — де були зібрані всі справи про самогонництво — урядував народній суддя Акімов, що вправлявся у хабарництві від 1922 р. Власники харківських ресторанів і „самогонних" підприємств відносилися до того судді з великою пошаною, та звали його ніжно „Альоша". Коли пяний Акімов являвся на базарі то перед ним широко відкривалися двері всіх ресторанів і „розливних". Вдячні клієнти гостили його горівкою знаючи, що скорше чи пізнійше він стане їм у пригоді. В иншій частині міста таку саму славу здобув собі суддя Алексєєв, що за кожну „справу" брав від 2-ох до 40 червінців. Инші судді як Сілягов, Лаляк, Середінцев і инші не оставали позаду в хабарництві, та брали хабарі в готівці, грошах і продуктах. На розправі буде переслуханих 149 свідків. Само відчитання акту обвинуваченння тривало аж три дні. Про цю розправу, яка кидає дуже цікаве і ярке світло на радянський побут у містах, ми напишемо в найблизшому числі окремо.

Ліквідація неграмотности.

За останні два і півроку спільними силами держави і громадських установ вивчено читання і писання коло міліона неграмотних. Тепер нараховують на Україні ще біля 2 міліонів дорослих неграмотних і стільких же неграмотних дітей і підростків. Між 7 і 20. листопада

видовбає мрійник зі свого мізку, ідею, що пристає до життя мов пястук до носа, а річ у тім, як розумно влаштувати саме життя на основах найрозумнійшого співжиття.

— Ні! Польщі треба на ґвалт великої ідеї! Нехай не буде земельна реформа, створення нових промислів, якенебудь велике діло, яким люде могли би віддихати, мов воздухом. Тут задуха. Все буття цієї великої держави, цієї золотої батьківщини, того святого слова, за яке вмирали мученики, буття Польщі — за ідею! Вашою ідеєю є старе гасло нездар, які Польщу проциндрили „якось це буде!"

— Надто багато маємо ворогів довкола і на широкому світі, зовні і внутрі, щоби ми нині і на довгі роки могли випрацювати та поставити на наших шляхах ідею. Коли на мене хто нападе вночі, тоді моєю ідеєю є — оборонити себе! Коли невинно погрожує мені, що зрожене мене з моєї хати і візьме мене на невільника, тоді, ясно, мушу приготовити собі щось для оборони. Оборонитись перед страшенним союзом ворогів — ось перша ідея. Не дати святої Польщі, не дати Львова, не дати Познання, не дати морського берега, не дати Вільни — Москалям, Німцям, Литовцям, нікому, хто по наші землі простягає руки. Ще не відкуплені землі стогнуть під ворогом. Не дати споріднених народів на змосковщення...

— Засікти їх на смерть, а не дати!

— Якщо в нас засікують, як ти кажеш, на смерть, то за змосковщення, за запроданість Москві, за службу Москві проти Польщі. Це кервава та подла метода наших ворогів, яку приноровлюємо примушені до цього.

— Примушені... О, лицемірносте! О, кривоприсяжносте!

— Адже ти знаєш Москву. А тебе спитаю, чи там так само як у нас карають таких, що зраджують, що бунтуються проти обовязуючого закону? Наведу тобі тільки один факт: взяли як заручника — добре право! — Витовта Ярковського; і цей геніяльний винахідник, знаменитий теоретик авіятики, професор, найкраща людська душа, прикраса людського роду, поставлений у ряді як десятий під стіною, без ніякої вини, згинув підло від куль.

— У нас не повинно бути нижче не, так само, але вище!

— У нас буде вище. У межах тої Польщі, яку доля дала нашому поколінню, будуть створені зєдинені держави, вільні та рівні. Випрацюємо все. Збудуємо спільну хату. Але мусимо почати від підрубів, а перш усього мусимо мати за що будувати. Без грошей будувати не можна.

— Знаю — „золотий"...

— То-то і є: мав я на язиці. Не можемо віддати в чиюнебудь неволю наших земляків на Руси. Цей ланцюг народів руських, польських, литовських мусить жити в Річипосполитій Польській. Коли збудуємо нашу хату, дамо „брату Русинові поклін, братерство та рівне в усьому право", дамо „кожній родині домашню ролю під опікою громади". Усе буде! Винагородимо кривди, погодимось, двигнемо себе...

Перекл. М. Р—ий

влаштовано на Україні двотижневий збір грошевих засобів і двотижневу пропаганду з побільшеною інтензивністю в справі ліквідації неписьменности. Головний клич того т. зв. двотижневика—це допомога ділу ліквідації неписьменности на селі. („Правда".)

Шпіонська організація.

Надзвичайна сесія київського окружного суду перезяла розправу проти 7-мох членів шпіонської шайки, яка працювала на користь Польщі. Між обвинуваченими були Холщевніков, бувший офіцер, його жінка, Городніцкі, бувший власник аптекарського магазину і залізничник Кучереські та урядовець Шелучко. Всі обвинувачені доставляли 2-ому відділові польського генштабу і експозитурі ч. 5 відомости військового характеру з України. Збірним пунктом для всіх було помешкання кравця Крячка. Холщевнікова, Городніцкого, Кучереского і Шелучка засудив суд на кару смерти через розстріл а Крячку на пять літ тюрми. („Правда".)

Розкопки в Ольвії.

Наукова експедиція в складі представників археольогічного комітету при Всеукраїнській Академії Наук і представників Союзної Академії Наук почала переводити розкопки на території бувшої грецької колонії Ольвії, що находилася у віддаленню 35 кільометрів від теперішнього Миколаїва. Перші результати розкопів доказали, що в римських часах на тому місці міста вже не було. Найдено у великій кількости останки будівель, кераміки й инших предметів, які вказують на те, що та частина, на якій почато розкопки, входила дійсно в склад старогрецької кольонії Ольвія. („Правда").

Всеукраїнський зїзд охорони материнства і дітей.

Дня 8. листопада відбувся у Харкові VI-тий всеукраїнський зїзд робітників на полі охорони материнства і дітей. В ньому взяло участь 900 делегатів. Референт зазначив, що в порівнанню з 1916 р. відсоток зайнятих у промисді женщин зменшився з 25 на 13. Рівнорядно з тим росте число наймичок (бабрачок). Число товариств для охорони материнства збільшилося за рік з 900 на 1700. („Пролєтарий").

Ми здані на власні сили.
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
С-ни акційної у Львові, Підвалля 7.

Мусимо підписати 29.500 акцій по 25 золотих!

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол., кошти заготовки й скарбова належитість — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов. — Повну вплату або першу рату приймає за посередньою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у вас акції слід вплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвалля 7.

Всього тільки місяць ділить нас від хвилі, коли згідно з вимогами польського закону Земельний Банк Гіпотечний мусить виказати акційний капітал у висоті 1 (одного) міліона золотих. Цей місяць мусить бути присвячений збірці основного капіталу банку, загальній, всенародній підписці акцій нашої єдиної емісійної установи.

З жалем і смутком треба признати, що дотеперішня підписна акція дала дуже слабі ефективні висліди. Аж сором стверджувати, що наше громадянство, те саме громадянство, яке перейшло через горнило війни; яке мало нагоду бачити й подивляти господарський підйом та економічні досягнення инших народів; яке дуже часто залюбки видвигає клич „власних сил", национальної самовистарчальности — тут в незвичайно важній справі відбудови основ нашої економічної будівлі з тих або инших причин зберігає каригідну байдужність, дивну апатію — так, немов би річ ішла не про одну з найбільше реальних й актуальних справ, але торкалася якоїсь трансцедентальної проблеми.

Переглядаючи список підписників, рідко стрінеться громадянина з 10-ма підписаними акціями (250 зол.), а звичайно бачимо як правило „відчіпного" в формі 1 акції (25 зол.). Та, як зазначено вже, й те одноакційне „відчіпне" є лише спорадичне, випадкове. Загал потопає в глухій, байдужній, каригідній мовчанці. І як тут говорити про самовистачальність, про опанування цілости національного життя, всіх його ділянок! Звичайна відповідь на домагання підписки акцій — це нужда, недостача готівки, економічна катастрофа. Що нам важко, важче — як комунебудь иншому — це правда. Алеж всетаки люде живуть, одягаються, їдять і заспокоюють всі инші потреби, нераз дуже люксусові. Колиб хтось вимагав нпр. від двоморгового селянина, щоби він підписав хоч би одну акцію, то це була би неслушна вимога, бо він на ту 1 акцію мусів би продати 2 кірці жита, зовсім позбавляючи свою сімю засобів прожитку. Одначе коли від урядовця з 300 зол. місячної платні вимагається підписки 2 акцій, то це є наскрізь слушна вимога, бо він, видаючи на акції 50 зол., тільки обмежує свої життєві вимоги і потреби. Взагалі всі ті, які хоч би переходово розпоряджають якоюсь готівкою, є обовязані сповнити ставлену до них вимогу в користь загалу.

Недавно явилася у нас старенька, понад 70-літня громадянка, — ми навіть дивувалися, як вона поборола двоповерхові труднощі крутих і темних сходів — та заявила, що з 30 зол., які одержує як платню по своїм мужу, віддає 25 зол. на акцію Зем. Банку, бо „хоче до кінця свого життя належати до своїх"; собіж на місячний прожиток лишила вона 5 зол. Коли її відмовлювано від цього кроку, вона рішучо стояла при своїм, кажучи, що через один місяць вже якось дасть собі раду.

Ось приклад, який мусять всі наслідувати. Тільки такі люде здатні творити великі речі, здійснювати великі діла — вдовиними лептами.

—o—

Бережани.

Дня 6. п. м. відбулися в Бережанах збори інтеліґенції в справі уфундування Зем. Банку. Після вичерпуючого реферату д-ра А. Говиковича, постановлено перевести масову підписку акцій в місті й повіті, та в тій ціли вибрано окремий комітет.

Тернопіль.

Слідуючого дня (7. п. м.) відбулися також збори в Тернополі. Референт д-р А. Говикович. В дискусії забирало голос численні бесідники. Постановлено одноголосно доложити всіх зусиль, щоби підписка акцій в Тернополі й Тернопільщині вийшла якнайкраще. До комітету пропаганди вибрано: д-ра Ст. Барана, проф. І. Брикoвича, С. Ратича, В. Садурського, В. Чубатого та п. Чумака. Дня 8. п. м. відбулися в Тернополі учительські сходини та численні збори делегатів читалень „Просвіти". Представники повіту заняли прихильне становище до підписки акцій Зем. Банку.

Сокаль.

Нарада в справі підписки акцій Зем. Банку відбулася в Сокалі дня 9. п. м. Референт З. Пеленський; до комітету вибрано радн. Білинського, адв. д-ра Ріпецького, адв. д-ра Чайківського, о. Карпяка і проф. Гамерського. Вибраний комітет негайно відбув засідання, на якому обговорювано спосіб організації підписки акцій в повіті.

Підписна акцій.

41. Д-р Гриць Олійник, адвокат в Гримайлові — 2 акції; кличе (на дов. кількість): д-ра Івана Сохацького, адв. в Калуші д-ра Володимира Гамаля, адвоката в Збаражі, Омеляна Гірняка, управителя школи в Тязеві, Семка Сенігу, дир. кооп. у Викторові і Федора Глума, директора кооп. в Викторові.

42. Теодозій Лисикевич, суддя в Гримайлові — 1 акція, кличе (на дов. кількість) Михайла Стронціньского, суддю в Калуші, Йоакима Політилу, суддю в Скалаті, Степана Мужикевича, інж. в Глінніку і о. Василя Павлика, пароха в Постолівці.

43. Михайло Копюбка, пов. субститут в Гримайлові — 2 акції, кличе (на дов. кількість) о. Григорія Канду, пароха

Володимир Островський.

Країна святих, героїв і діячів.

(Записника невідомого мандрівника*).

. . . . . .

. . . . Я висловив бажання оглянути столицю гостинного племені й познайомитись з його памятками старовини та иншими високознаменитими скарбами культури.

Майже всі батьки міста одночасно кинулися до мене з найохотнійшим заофіруванням своїх послуг.

— З великою приємністю готовий служити вам.

— Знаю місто, як власну кишеню; радо буду вашим провідником.

Залиште, добродію; план міста ви знаєте добре, але щодо найдинних у світі знаменитих пам'ятників, то напевно щонебудь забудете. Память у вас дуже слабенька.

— Не далі, як вчора, ви забули мені про пільги для наших несучасників, який самі перед кількома днями видали.

— Слушно, заявило кілька голосів.

Почалася дуже ввічлива суперечка, яка тревала, правду сказати, не більше двох годин, — для наших рад, управ, преси і т. д. Після одної однісінької чинної образи дуже поважаної

---

* Хто-хто каже, що це сатира. Але даних за те, що це є справді записника невідомого мандрівника, живої дійсности, який свідчить про дуже низький стан культури не тільки в Европі инших кресах, але й в якійсь далекій забутій Богом країні. На жаль, власні назви нечитні, але хто знає добре географію обійдеться без них. — *В. О.*

„фізіономії" батька міста, гарячі темпераменти прохололи й достойні представники столиці обрали за провідника для мене достойного громадянина Ск... (прізвище в рукопису нечитке).

На моє бажання ми пішли пішки. І на цьому я тільки виграв. На кожній вулиці зустрічалися найріжноманітнійші, гідні уваги й студій памятки й високі свідоцтва сучасної культури племені (нечитко).

— Що це за роскішний будинок? — з захопленням спитався я.

— Це вартова фортеця порядку й справедливости — головний наш суд. Праця його гідна подиву, лише культурний двадцятий вік міг дати людству подібний зразок державного апарату. Повірте мені, шановний добродію, що я сам иноді дивуюся його працездатности: не менше десятка присудів щоденно, а з них — майже половина засудів на кару смерти.

Я був приємно здивований, бо за весь час свого мандрування по Европі ні разу ніде не бачив такого працьовитого суду.

— Жаль тільки, що цю працю гальмує брак вязниць, але ми маємо надію в найближчому часі виповнити цю сумну прогалину нашого життя.

В певному й рішучому тоні цього достойника я відчув, що брак вязниць буде без сумніву усунений в найближчому часі.

— А що це за мури? Певне якийсь стародавній замок, або палац?

— Ні, — відповів мій приємний провідник, — це рештки варварства, яке схилилося перед нашою вищою культурою. Місцеве племя, яке живе довкола нашої славної столиці й яке ми з ласки божої підбили собі, мало тут, у цьому самому домі, свою школу. Уявіть собі, яке дикунське нахабство! Перед самим нашим носом! В імя культури й нашої племенної чести ми з нею поступили так, як це роблять висококультурні Европейці, — зруйнували її дощенту. Хай пють культуру з нашого єдиного чистого джерела!

Я був глибоко зворушений мудрою політикою того цікавого племені, бо-ж нечасто в житті можна зустрінути такі приклади розуму й культурности. В моїй уяві почали повставати величні світові картини. „Що булоб, колиб так робили всі народи світу! Як швидко пішов би вперед загальний культурний розвиток!"

Раптом я прокинувся від солодких мрій.

Мій достойний представник шляхотного племені доторкнувся до мойого ліктя й, показавши на памятник-статую худого мущини з маленькими очима, сказав з гордістю:

— Це великий наш дипльомат Х... (нечитко). Геній! Людського життя не вистарчилоб, щоб описати всі його великі діла. Він усякими зручними підходами розстроїв стару дружбу між племенами Х... і С... (нечитко), на племя Х... нацькував наших сусідів-ворогів, обіцюючи їм підтримку, а в рішучу хвилину перейшов на другу сторону й цілком збезсилив проклятого ворога. І тим не тільки не підірвав своєї опінії, але навпаки — виробив собі ще кращу марку. Не було дипльомата, якогоб він не окрутив і не одурив. Хитріщих договорів з иншими племенами сам дідько не міг би скласти. Уявіть собі, скільки чести, скільки матеріяльної користи приніс він нашому народові! Але головною його заслугою було те, що він умів сварити між собою окремі племена. Вони міцно пускали собі кров у запеклих війнах, збезсилювалися, а ми з цього користалися й багатіли. Ні, це був навіть не геній, а справжній бог дипльоматії! Тому так низько схилялося наше племя перед його великою душею й світлою памятю й поставило йому цього величнього памятника.

Я зняв капелюх і низько схилив голову.

— Достойна наших часів душа, достойні діла! Шанування народами таких людей свідчить про духовий рівень сучасної людскости!

Батько славного міста кивнув мені головою й ми пішли далі. На сусідній площі я побачив на високій мармуровій колюмні, ще більших розмірів і більшої краси та змісту бронзову постать вояка.

— Хто це? — з пошаною шепнув я до батька міста.

— Наш найвищий національний герой. Ідеал людини й вояка. Вищий зразок саможертви. Все життя воював з сусідами. Витримав кількаканацять великих битв, а дрібних і перечислити нема змоги. В цих битвах загинули славною смертю тисячі наших вояків. Найславнійшою його заслугою було цілковите знищення сусіднього племені й підчинення його нашій владі. Всі міста цього племені він обернув у руїни

РЕСТАВРАЦІЯ
І КОМНАТА до СНІДАНЬ
під „Золотою Грушкою"
ІВАНА ЛЮДВІГА
вул. Краківська ч. 7.
під фаховою управою
СТЕПАНА ЗІЛИНСЬКОГО
поручається зглядам Шановного
853 Громадянства. 1–2

в Митниці, п. Лютовиска, Юрка Завелака, інж. в Станиславові, д-ра Арсена Тригубчака, адв. в Скалаті, Омелена Шолгінію, нотара в Скалаті й Володимира Ремезу, інж. в Скалаті.

44. Кооп. „Народний Дім" в Грималові — 1 акція, кличе кооператист в Скалаті, Вікні, Товстім, Хоросткові і Грималові.

45. Читальня „Просвіти" в Грималові — акція, кличе читальні „Просвіти" в Скалаті, Вікні, Товстім, Зеленім і Луці мулій.

По широкому світі.

Німеччину приймуть до Ліги Націй у лютім 1926 р., на надзвичайнім засіданні, якщо, річ ясна, льокарнські договори будуть підписані.

Югославянський король проголосив амнестію для військових злочинців і має проєкт поширити її на кілька категорій політичних злочинів.

Югословянський уряд видав офіціяльний комунікат з промовою міністра освіти Радіча, щоби розсіяти чутки про образу італійського уряду.

Югословянський прем'єр, Микола Пашіч, творець Зєдиненої Держави південних Славян святкуватиме в лоні своєї партії (радикальної) 80-ліття своїх народин дня 6-го грудня.

Троцький занедужав. Лікарі ствердили ті самі прояви недуги, що була причиною смерти Фрунзового.

У грецькій Македонії, у містечку Леріно, підкладено бомбу. Болгарська влада завела стан облоги, кількох мешканців виселяє, инших ставить під доразовий суд.

Заговір на життя членів королівської японської родини приготовлявся від довшого часу. Головним організатором відкритим поліцією був Кореянець.

Смерть О. Саліковського.

Варшава 25. листопада 1925 р.

Сьогодня в 2 г. мають хоронити О. Саліковського. Труну поставлено у Митрополичому Соборі. З розказу митрополита Діонізія підчас Служби Божої співає митрополичий хор. Як виняток труну поставлено у самому соборі посеред церкви. Службу Божу править архимандрит Полікарп та протопресвітер О. Теодорович. Останню литію служитимуть епископ Олексій Гродненський та Новогрудський. На труну покладено силу вінків. Серед них від Симона Петлюри, уряду УНР., послів до гадшавського сойму, Центрального Комітету, Армії УНР., Українського Клюбу в Варшаві, від Правничого Тов-а, Союзу українських студентів в Польщі, Союзу жінок-Українок, д-ра Є. Луканевича, Польського Тов-а помочі українським студентам в Польщі, від грузинської еміграції в Польщі й ин. Церква повна народу. Біля труни вдова по небіщикові з 2-ма діточками.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Засідання польського сойму 9. грудня.

Марш. заповів, що слід. засідання сойму буде шойно 9. грудня, щоби дати урядови час до приготування фін. і екон. програми. Віцемаршалками сойму вибрали: Дембского і Дашиньского.

Довір'я для Скшиньського.

26. XI. в польському соймі була дальша дискусія над експозе премієра. В голосуванні заяву довіря для уряду Скшиньского ухвалено великою більшістю. Проти голосували Визволене, селянські партії і славянські національні меншости, Жиди і Німці здержалися від голосування.

Мін. військ. справ Желіговскі.

Справу іменування польського мін. військ. справ мають полагодити в пятницю. Буде ним Желіговскі.

Чічерін у Парижі.

В переїзді до південної Франції приїхав до Парижа на 3 дні Чічерін. Конферував із представниками політ. світа.

Еріо зрікся утворити уряд.

Тому, що соціялісти відмовились від співпраці, Еріо зрікся місії утворення уряду.

Де ступила його нога — там лилася кров рікою, палали міста й села, поля вкривалися тисячами трупів, усе тремтіло й в божевільному жахові тікало з рідної землі в світ за-очі. А побідне військо наше верталося додому в багатющою добичею: золота, срібла, коштовностей, збіжжа, худоби й т. д. Підбите племя стало нашими невільниками й джерелом нашого добробуту, а разом з тим і полем, на якому ми сіємо насіння нашої високої культури й гуманности, служачи таким чином великим ідеалам людськости. Слава тобі, великий герою і приятелю людства! — вигукнув мій натхнений провідник.

— Слава! — повторив я, захоплений таким божественним сполученням меча й символа любови.

— Гляньте, — звернув мою увагу провідник, — оце памятник нашим славним орлятам — дітям — підліткам, — які з високою насолодою, спокоєм і безоглядністю нищили своїми дитячими руками захистників цієї дикої країни племені (нечитко...) Ангелята наші, найкращі квіти наші!

Він заплакав від щастя й радости.

Я теж заплакав від розчулення перед високістю дитячої душі цих найбутніх служителів ідеалам людськости.

— А тепер, — сказав мій добрий, чулий провідник, — покажу вам найбільші святощі наші.

Ми перейшли на другу вулицю. Передо мною стала в небесній красі чудова, з білого мармору, статуя святого. В одній руці в нього сяяв хрест, а в другій — сокира. З побожною шаною дивився я на постать святого, а побожний батько міста молитовно оповідав мені:

— Це наш найбільший святий, наш апостол. Він дав підбитому племені найсвятійшу нашу віру. Осягнув він цього надлюдськими зусиллями й працею. Зруйнував усі вівтарі цього племені. Рубав власноручно їхні священні предмети, захоплював із слугами своїми їхні доми молитви, непокірливих хапав, вязав, кидав до темниць або публично карав смертю. І ми таки заволоділи їхніми вівтарями, хоч і не всіх змусили визнати нашого милосердного й ласкавого бога...

Мій провідник став навколішки, підніс очі до неба й дякував богові за післання його батьківщині такого великого апостола...

Моє холодне й черстве серце розмякло, як крига під промінями весняного сонця. Мозок ледве вміщав у собі придбані нові високі й сяючі образи людського духа і божественних вчинків. У грудях спинився віддих від найсвітлійших і найрадіснійших почувань.

І коли поважаний батько міста запропонував мені оглянути решту памятників, я відмовився. Бо душа моя наповнилася вщерть високими ідеалами й емоціями. Вона не могла вмістити всієї краси й величности душі цього висококультурного, святого племені.

Я стояв онімілий і нестримно плакав. Від приниження, від сорому за себе.

. . . . . .

15[XI] 1925. (З оригіналом згідно.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Несвідома рекляма.

Польська преса час від часу робить несвідому рекляму Радянським Республикам. Раз напише, що большевицький суд покарав якогось Петрика пів роком криміналу за шпіонажу, другий раз, що в війську остріщна дисципліна як за царських часів і т. п. А отсе в останніх днях одна поважна газета розпливалася в сльозах над незавидним положенням російських журналістів. Пересічна плата — дише вона — 133 рублі, а це така мінімальна квота, що плакати хочеться.

Журналісти приміряють з голоду, а щоби не вмерти, мусять заробляти ще й иншими способами: дають лекції, стають поре кондентами в биорах і т. п.

Я не заперечую, що 133 рублі для журналіста, це смішно мала платня. Відома річ, що кожний журналіст найдалі по 20 літах мусить збожеволіти, якщо раніше не вмре. Тому повинен за час своєї праці назбирати гору шагів на чорну годину, бо еменитура не дослужиться в ніякій газеті. Але все ж таки 133 рублі дає на тверду валюту 76 долярів, а ні, коли правдиві або добре підроблені, не дадуть вже голодові вмерти з голоду там, де фунт хліба коштує 8 копійок.

Тому незручно робить польська преса, виписуючи цілі історії про біду радянського журналіста.

Маючи вже на меті писати про журналістичну нужду, не пот ібує жаден часопис шукати аж так далеко за прикладом. Ліпше і корисніше глянути довкола себе і писати, писати та писати.

Застерігаюся, що не маю на думці українських журналістів, тому, що в Галичині мало газет, а ті газети мають мало передплатників, а ті передплатники рідко коли платять наперед, — ясна, що українським журналістам не може зле поводитися. Вони ситі, взуті і вдягнені, відкидають кожне побічне заняття, хоч би й пересування трамваєвих шин коло віденської кавярні. От я, хоч тільки одною ногою журналіст, відкинув учора знаменну пропозицію вчити двох гімн. учнів на гітарі по золотому від години!... Чи може бути ліпший доказ прекрасних відносин?

Але я хочу сказати пару слів про польських журналістів.

Коло мене мешкає один з них, журналіст з доброю маркою, виробленим іменем і витертим пальтом. Час до часу я з ним здибаюся і тоді все сходимо в розмові на „часи".

— Panie kochany, niech to wszystko szlak trafi.

— Та... остаточно... — віщаюся я.

— Pomyśl pan: Mam 250 złotych, a fun) miesa kosztuje 2 zł. 40 gr.

— Magistrat podaje, що тільки 1'90 зл.!

— Tak tak! To może dla panów z magistratu, ale nie dla nas! — відповідає і спльонує.

Я стараюся як могу боронити несвої справи.

— А все таки якось живете!

— Żyje, ale jak?! Dwoje dzieci, żona.. Myśli pan, że u nas, to tak jak u was... Wy Ukraińcy trzymacie się razem, jak żydzi..

(Я тяжко зітхнув).

— Nie dajecie sobie krzywdy robić i społeczeństwo wasze rozumie, co znaczy żurnaliata...

(Я вдаю, що майструю коло носа, а фактично обтираю сльози).

— No i wasze pensje... Powiedział mi jeden wasz lekarz, że wy płatni jesteście, jak ministrowie...

(Я киваю на того лікаря).

— No, ale my tu gadu-gadu, a ja lecę ratę zapłacić za dzieciane zelówki. Cześć!

— Прощайте.

Розмова наша кінчиться, а другої днини може той сам пан пише про біду журналіста в... Росії.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Нові вломи.** Майстри від небажаних вчинків та денних ревізій, підчас неприсутности власників хати, почувають себе у Львові зовсім добре. Останніми вчинками „виступами" в віднині ревізори вломились до крамниці з пальтом „Волокно", де взяли відповідну скількість матеріялу, — до приватного мешкання о. Стеф. Василіва, де взяли 25 дол. 50 срібних австр. ковт. та годинник, — до перепеченої Степана Гевака, де замість нікому непотрібних книжок викрали кожух та плащ.

— **Ucrainica.** У ч. 322. „Prager Presse" у відділі „Slavische Rundschau" находимо вісти з українського культурного життя про історичні та археольогічні знахідки в околиці Катеринослава; про українських малярів Східної Галичини (з нагоди статті в останнім випуску „Східної України"), про поезію Максима Рильского і про видавництво „Музика" видаване у Київі від 1923 р.

— **Свято роковин Толстого.** Радянський уряд призначив пів мільона золотих рублів на видання всіх творів Льва Толстого, з нагоди сотих роковин його уродин, які припадають на 1928 р. Збірні твори складатимуться з 91 томів, куди ввійдуть всі ще недруковані твори. Над приготовленням до друку цього величного видавництва працює вже сім літ окреме товариство, складене з письменників, істориків і найближших свояків Толстого. Крім цього проєктують заснувати окремий інститут для наукових дослідів над творчістю Толстого. На ювилейний рік поширять його музей, для якого вибудують окрему будівлю, зроблять окрему виставку творів, напишуть про нього дім у Ясній Поляні і заснують цілу низку освітніх організацій для пропаганди ідей Толстого.

— **„Приватна" позичка Муссоліні'ого.** Відгородські часописи подають вевеличні про причини банкрутства Адрійського банку в Трієсті. Перед походом на Рим, Муссоліні звернувся до всіх італійських банків, щоби йому допомогли фінансовою позичкою. В наслідок погроз Адрійський банк виплатив Муссолініому 500.000 лірів. Коли Муссоліні забезпечив свою диктаторську владу, банк звернувся з пригадкою, щоби віддав довг. На це Муссоліні відповів, що не має грошей і банк мусів ліквідуватись. Адрійський банк уповноважив, що має оригінал згаданого листа Муссоліні'ого.

— **Нова подорож до бігуна,** але цим разом до південного, організується в 1926 летуном Вільківсом, який їздив туди вже кілька разів. Поїде він за підмогою австралійського географічного товариства, на апараті такого самого типу як Амундсен їздив до північного бігуна.

— **Цікава рекляма книжки.** Якесь американське видавництво видало книжку доцента університету та директора торговельного сталевого підприємства на теми економічні. Одночасно з виданням, накладчик проголосив конкурс 5000 долярів нагороди тому, хто на цю книжку напише найгострішу і найбільше неприємну рецензію.

— **Двійник Вільгельма II.** Цими днями паризькі бульвари мали чергову сенсацію. В одній з великих крамниць чоловік був. німецький кайзер і купував черевики. Трохи постаріався, але всі, що знали його з портретів, не помилялись, ще й мав на грудях якусь невідому Парижанам відзнаку. Купець не знав, чи називати цього добродія „Ваша цісарська Високосте", чи простійше закликати поліцая. Закликали дійсного властителя фірми. І цей потвердив здогади инших. Здушив патріотичні почування і волів відомститись високою ціною, щоби бодай у цій формі стягнути з Німеччини відшкодування за втрати спричинені у Франції Вільгельмом II. Його певність була тим більша, що недавно до тої самої фірми прийшло замовлення з Доорн, від найближчого окруження бувш. кайзера. Та коли невідомий подав свою адресу, виявилось, що це французький високий урядовець з Гавру.

— **Чому ходите до кіна?** Американські підприємства не вдоволяються самим фактом, що щораз більше людей ходить до кіна, вони цікавляться ще й мотивами цієї звички, а навіть пристрасти. Щоби заспокоїти свою цікавість у цьому напрямку, один журнал розписав анкету між своїми читачами з запитом вище зазначеним. 252 читачів відповіло, що ходить до кіна тому, що хоче бачити улюбленого актора (частійше акторку), 193 тому, що читали прихильну критику фільми, 177 тому, що ця пєса подобалась їм уже в книжковім тексті, 158 з огляду на велику рекляму, 157 з огляду на позвище режісера, 135 з огляду на добрий музичний акомпаніямент підчас вистав, а тільки 78 привабленні позвищем автора фільмового тексту. Як бачимо: великих різниць між відповідями нема.

— **З кіна.** Кіно „Лев" починає виставу найновійшої фільми, на підставі повісти польського письменника Юлія Германа: „Іванка, — історія ясної дівочої душі", в якій акція запозичила краєвиди з головних міст краю, — між иншим не тільки Львова, але й инших галицьких міст.

— **Прогульна.** Турист. краєзн. Товариство Плай улаштовує в неділю 29. листопада при добрій погоді прогульку з серії „довкола Львова" з Погулянки до Стрийської рогачки. Збірка: година 9 перестанок трамв. на кінці вул. Кохановского. Поворот: в полудне. Провадить: п. С. Пашкевичівна. Гостина рада.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·25 — 7·27 канад. дол. 6·80 — 7·00, чеські ков. 0·20·00 — 0·21·00, леї 0·03·25 — 0·03·50, франки фр. 0·28·50 — 0·28·75, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 33·00 — 33·50.

Золота. 20 кор. 28·00 — 28·50, 20 франк. 26·00—26·20; 20 марк. 32·00—32·20; 10 руб. 36·00—36·50.

Срібло. Австр. кор. 0·58·00—0·59·00, 5 зл. вор. 3·15—3·25, фльорени 1·60—1·65, рубл. 2·50 — 2·60, рубель дрібн. срібом 1·30—1·35.

Дописи.

Село Скригичин, грубешівського пов. *(З діяльности філії т-ва „Рідна Хата").* В липні 1924 р. селяне сіл Скригичина, Юзефова й Загірнюка грубешівського повіту на Холмщині постановили заснувати в селі Скригичині філію т-ва „Рідна Хата"

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновійшої конструкції (системи радіо з підкладкою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати признанням цілої земської кулі, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревські, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових знять, також українських та Менціńського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 4—8

Офіційно філію засновано 3-го серпня. На урочисте відкриття прибули: сенатор І. Пастернак і посол С. Любарський. У виголошених промовах засновано завдання просвітніх товариств, величезне значіння освіти для всіх народів світу, зокрема для українського народу і т. д. На відкриття філії прибуло більш 150 селян. Головою філії обрано одноголосно посла Семена Любарського, котрий стало мешкає у селі Скригичині.

Від самого початку філія розвивалася добре. Тільки останніми часами помічується маленький застій, але гадаємо, не тільки хвилево. Недалекі Різдвяні свята гривайми в деяких секціях дозволять розвинути діяльнійшу працю.

Але поперемо до попередньої діяльности філії. Про відкриття філії повідомлено трубешівське староство в серпні 1924 р. Від того часу філія почала функціонувати. За час від 6 серпня 1924 р. до 1. листопада 1925 р. праця філії представляється так: Зборів філії відбулося 24, де вирішувалися звичайно важнійші справи. Крім цього відбулося 9 засідань ради філії. Кілька секцій засновано відразу в перших днях істнування філії. Пізнійші засновувалися в міру потреби. Тепер пов філії істнують секції: культурно-освітня, театральна, коровa, господарська й контрольно-ревізійна. До секції хорової належать майже всі. Що середи й суботи улаштовується співанки, на котрих тамні приготовляються до концертів і вечерниць.

У квітні праця перервалася, бо диригент виїхав, а нового наразі не можна найти. За цілий час театральна секція уладила 8 вистав. Після деяких вистав уряджувано вечерниці. Взагалі вечерниці Скригичане улаштовують частенько. Одну виставу уладила філія також в селі Уханці. Крім цього філія уладила один концерт і гідно відсвяткувала Шевченківські роковини. На Різдво влаштовано вечір колядн зі всіма традиційними обрядами. На перший і другий день Різдва уладжено ялинку для дітей Скригичина, Юзефова й Загірянка. Також на другий день Великодня влаштовано для дітей цих сіл діточий вечір. Праця освітня появлялась головно у виголошених відчитах, яких було 18. Відразу після відкриття філії заведено бібліотеку-читальню і переплачено газети: „Наше Життя", „Новий Час" і ін. Належить до філії 73 дійсних членів.

Філія зустрічала перешкоди владн при відкритті, а 26. жовтня 1924 р. трубешівське староство заборонило на виставі чеклямувати „Титаря" Шевченка. Одначе Скригичане не думають подаватися перед трудношами, а йти дальше вперед в культурній праці, що для нас в сучасних хвилях є така конечна й такої великої ваги.

Наприкінці зазначуємо, що філія Т-ва „Рідна Хата" в селі Скригичині належить до найбільш рухливих філій Т-ва. **Н.**

Рудки. *(Аматорська вистава і наша інтелігенція).* В самім ринку повітового міста Рудки знаходиться гарний будинок „Народнього Дому", та, на жаль, він завсежений і неукінчений. На його викінчення влаштовано театральну виставу „Ой не ходи Грицю", що випала дуже гарно. Місцевий аматорський кружок вложив багато труду, щоби спільними силами Рудок і Комарна відіграти труднійшу драму. Аматори визвалися зі своїх ролей знаменито. Особливо підвести належить гру п. Петри Винницької, п. Стрільчикової, п. Розольської, та д-ра Осипа Утінська, п. Дикого і вкінці п. Стрільчика, які вложили в гру багато своєї душі. Та, на жаль, не вспіла оцінити безінтересовної праці аматорів повітова інтелігенція, бо крім двох священиків та кількох осіб з учительства інтелігенція не чулася зобов'язаною поперти гарного діла. Якби не інтелігенція з Любіня великого, Комарна та місцеві Поляки — не було би цілком публики. Не маємо жалю до зубожілого селянства, дрібнокапітальної інтелігенції, зубожілих міщан, але чому повітове духовенство занедбує свій народній обовязок, те духовенство, що примірком світити повинно. Коли так дальше піде, то тяжка праця чекає управу „Народнього Дому", щоб могла сплатити довги і дім цей, одинокий наш осередок в повітовому місті, викінчити як слід. **Гість.**

Луцьк. *Зізд філії т-ва „Просвіта" Луцького повіту.* На зізді філій „Просвіти" дня 30. листопада 1924 р. постановлено було скликати такі зізди що три місяці. І ось 1. листопада ц. р. відбувся такий зізд. Цей зізд випав слабо. На 39 філій вислали представників тільки 13 філій. Справозданнє з місць виказали, що загально на місцях мало що змінилося. За те збільшився страх перед переслідуваннями і через те ослабилася праця товариств. Сам зізд виявив тільки одно дотатне явище: представники філій призвичаюються до громадського життя, виявляють більшу сміливість у виступах і зливаються в одну громаду, що радить над спільним ділом. **Г.**

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцятьпятий день розправи.

На вступі заприсягнено свідка Адольфа Фінеля згідно з постановою трибуналу та домаганнєм оборони. Зізнання Фінеля були такі, що спричинювала сальви сміху серед публики, суддів присяжних, оборонців а навіть трибунал не міг опанувати себе, щоби не підпасти під загально веселий настрій.

А. Фінель зізнає, що коня з візком полишив він під спікою хлопця на Трибунальській вул. а сам пішов дивитися на поїзд президента і найшов для себе місце при вул. Легіонів. Він бачив проїжджаючих членів і рівночасно чув крики про те, що вибухла бомба. Свідок утік до брами дому ч. 3, при вул. Легіонів. В брамі застав він двох людей, що затримали ся в заглибині брами. Один з них мав „позне і гарне лице" в окулярах з рогової оправою. Був він високий і мав на собі ясний гумовий плащ та м'який капелюх. Міг він мати 25—26 літ. Волосся мав таке як свідок.

На питання як виглядав другий свідок каже, що був „дірковатий", що означувало би „вісповатого". Він (другий) був у жовтих чоботах. Його свідок знає від молодечих літ, бо ходив з ним до школи, а забув як він називається. За тими обома вбігла молода панночка 22 літня в жалобі і щось шепнула до високого (першого). Він зараззе перевернув плащ на другу сторону, вбрав його, замінявся капелюхами з другим, скинув окуляри і вийшов разом з товаришем і панночкою. Свідок вийшов за ними і бачив як біля другої брами арештовано Штайґера. Наближившися свідок чув, як Пастернаківна сказала до двох панів, показуючи на Штайґера такі слова: „я бачила пана в ясному плащі, що кинув бомбу. Здається що цей той".

В часі легітимування Штайґера найшов инший пан і сказав, що Пастернаківна мусить ясно сказати чи той, чи не той, бо „здається мені" нічого не значить. На те сказала Пастернаківна: „Там на розі стоїть пан у ясному плащі. Я стояла з товаришкою артисткою і вона теж його бачила та може це потвердити". Потім свідок пішов до свого коня і більше вже нічого не бачив. На другий день будучи в Замарстинові побачив він перед дом м при Львівській вул. ч. 45 того чоловіка, який перебирав плащ. Був він у тому самому плащі, вивернув його на бронзову сторону, але на голові мав кашкет а не капелюх. В тім домі находиться читальня. Четвертого дня по замаху свідок заголосився на поліції до інсп. Лукомского зі заявою, що хоче зложити зізнання. На запит Лукомского, чи бачив виконання і чи бачив, як він кинув бомбу, свідок відповів, що не бачив. Тоді Лукомскі висловився дуже погано і свідок не може того повторити. По тім пішов свідок до брата Емїля за радою, що далі робити. У відповідь на те брат дав йому „в писк" і заявив, щоби свідок не пхався до несвоєї справи. У нього зроблено ревізію в часі розправи Єгера і тов. Ревізію так робили, що навіть дитину витягнули з подечок, а дім окружило 100 поліцистів. Діялося це в год. 12 в ночі. Комісар питав свідка, чи він є спільником Ботвіна, який забив Цехновського а далі твердив, що свідок є комуністом. Такі ревізії повторялися сім разів. Останніми часами вже в часі розправи Штайґера похлопували його кілька разів на поліцію і все питали, чи він є спільником Штайґера та чи є комуністом. Його слідили так, що коли недавно їхав у своїй справі до Брухович, то його арештовано та допитувано, за чим їздив до Варшави. Одного разу в часі переслухання на поліції комісар запитав його, чи то він доставив Штайґерові бомби. А свідок на те мав відповісти: „Я доставляв бомби тільки гуртом". А комісар на те: „Водаї тебе холера забовала з тими бомбами" (свідок доставляв чеколядові бомбі!) Далі свідок каже, що на поліції питали його про те, чи не називав його по зізнанні д-р Рінгель або д-р Грек. Наймень президник трибуналу показав свідкові фотографію Фідика і свідок зізнав, що це той невибирався.

По переслуханню того свідка забрав слово д-р Грек, який на доказ, що слово „верховний" є українським, предложив трибуналові правничий словник д-ра Костя Левицького, далі цілий ряд видавництв, українських газет і брошур. Все те на доказ, що д-р Лев Ганкевич не мав рації, коли твердив, що „верховний" не є українським словом.

Військові знавці ствердили деяку різницю в складниках тої бомби, яку кинено на президента і тих гранатів, що їх найдено на стриху. Остаточну та певну опінію видати годі, бо скількість динамону, яку знавці одержали для експертизи, була за мала. Крім цього динамон одержали вони не в первісним стані, а розпущений у воді, наслідком чого наступила хемічна реакція. Голова трибуналу відчитав знавцям зізнання попередніх знавців. Теперішні знавці заявили, що попередні досліди доковано не науково.

Новий знавець.

На салю вийшов новий знавець, тим разом від української мови. Сам він Поляк. Тепер є доцентом львівського польського університету і викладає філологію „руську". На ім'я йому д-р Ян Януф. Він має оцінити мову листів, які дістали „Хвиля", прот. Гавль і митрополит Шептицький. Провідник трибуналу вручив йому всі ті листи, а лист до митр. Шептицького тільки в копії. Д-р Януф зазначив, що він не всякі буде стверднти, хто написав ті листи, чи Жид чи Українець, бо є такі Жиди, що знають по українськи дуже добре. Його зізнання будуть слухати аж в суботу.

Д-р Ляндав поставив внесок на конфронтацію підком. Кайдана з архіт. Уляном і Гроссманом на доказ, що Кайдан переслухував Пастернаківну та закидав їй, що вона три рази змінила зізнання.

✝ Посмертні згадки.

І. Г. Гордієнко, громадянин-педагог, помер 12. X. в 52 р. життя в м. Харбін на Далекому Сході. Покійний походив з Балти на Поділлі, був в університеті у Київі, а скінчив історично-фільольогічний інститут ім. Безбородька в Ніжині на Чернигівщині 1910 р. Все своє життя відавав він педагогічній праці. Після скінчення інституту був у Хабаровську на Приморщині, де працював у реальній школі, після чого став директором (1912) реальної школи у Благовіщенську на Амурщині. В 1917 р. вернув знову до Хабаровська, а 1922 р. переїхав до Харбіна, де був директором І. української гімназії на Д. Сході. Був також гласним міської думи в Хабаровську, головою Української Ради, завідуючим українським шкільництвом і головою жіночої гімназії. Крім педагогічної і громадської праці віддавав він немало часу й літературній праці, полишивши багато віршів українською і російською мовою. — В. И. П.

✝

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за душу бл. п.
ВОЛОДИМИРА РУДОВИЧА
б. старшини УГА., що помер в Стрию дня 29. листопада 1918. р., відбудеться в суботу 28. листопада ц. р. о год. 11,9 в церкві св. о. Миколая, при 850 Жовківській вулиці. 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка.
У суботу 28.XI. м. Рава Руська.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
У вівторок 1.XII. м. Ярослав.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
768 17—?

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітковича:
Броди — сала Нар. Дому".
28.XI. „Маруся Богуславка".
29.XI. „Ой". (Прощальна вистава).
Дрогобич. Сала кіна „Штука".
30.XI. „Маруся Богуславка".
1.XII. „Ні нашого життя".
2.XII. „Пан Твардовський".
3.XII. „Чорна пантера і білий медвідь" (прощальна вистава).
Самбір. Сала „Сокола".
4.XII. „Маруся Богуславка".
5.XII. „Ні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".

В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 8'30 веч., в Бориславі і Самборі в год. 7'30 веч. 562 7—

Дрібні оголошення.

ЦЕЛЕША „Geschichte der Union". Відомість Адміністр. „Унія". 859 1—1

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ згублену дня 25.XI. 1925 військову книжку на ім'я Михайла Прокопів 1896. Добрянн, пов. Стрий, воєв. Станиславівське, стрілець 2. п. с. п. 855 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
954 в домі бл. п. д-ра Корола. 7—18

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по- 682 ручає 6—16
АЛ. МАЛІМОБ
Склад машин до шитт,
Львів, вул. Валова 11,
Приймається машина до направи

Експлєндія пєсн з життя У.С.С. на III дії
М. Угрина-Безгрішного п. наг.
„Софія Галечко"
почнеться дня 7. грудня ц. р.
Ціна з пересилкою зол. 1·50.
Видавництво „ЖУРАВЛІ" Рогатин.
846 2—3

футра мужеські **футра** жіночі
повучає маґазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
275 29—30

Українська Книгарня і Антикварня у Львові, вул. Рутовського ч. 22. („Народний Дім")
це найдешевше жерело для набуття всякого рода книжок. Уживані книжки по 851 половині ціни. 1—4

Заява.

Заявляю, що ні я, ні моя жена Йосифа ніяких векслів не підписуємо, ані не ручимо за векслеві позички, яких я особисто не затягав.

Д-р Мих. Пачовський,
Долина.
854 1—1

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ два вкрадені векслі з підписами: І. Петро Гадуняк, Казимир Концевич і Дмитро Гадуняк; ІІ. Михайло Коваьчук, Микола Лучків і Степан Панкевич. На обох були жира кооперативи „Будучність" в Рудні. Векслі були in blanco. 858 1—1

СИРОТА по учителю, середніх літ, що розуміється на господарстві, шитті та вихованню дітей, пошукує місця до управи дому. Лист до Адмін. „Діла" для „Господині". 856 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 268 (10.651). Львів, неділя 29. листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. передпол. Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Лист із Берліна.

„Дух з Льокарна" в німецькім райхстазі.

Берлін, 25. листопада 1925.

Понеділок 23. листопада. Берлін у мряці. Вчора була задушна неділя, свято мерців. Ніби цвинтарний настрій перенісся нап чотирьомільйоновим містом. Люде снуються, як тіні. Авта, як привиди, женуть. Поліяї (вони тут називаються урядовцями руху) стоять на перехрестях вулиць з піднесеними вгору руками, як дороговкази.

Вказівки на годинниках показують три на одинадцяту. Широка площа перед райхстагом оживлюється.

Бічні вулиці тем. Посли й посолки спішать на засідання. Воно нині важне. Канцлер Лютер матиме промову на тему Льокарна. Нема чоловіка, який не був би цікавий її почути. Канцлер Лютер, людина лізова, ум тверезий, реальний. Льокарна діло не реальне, а — чуттєве. Так його ставлять ті, що хочуть, щоб льокарнський договір підписати. Говорять про „духа з Льокарно". Цікаво, чи канцлер Лютер вірить у духів? Бісмарк мабуть ні. Він відвернувся від райхстагу і дивиться понад місто вперед; бронзовий Бісмарк.

Велика, дубом викладана і багатими різьбами озолоблена сала засідань послів наповнюється людьми. Посли, посолки, журналісти, заграничні дипльомати, і — врешті цікавійші із горожан німецької держави, ті — в кого є час і охота послухати, що рішають представники народу про долю їх країни. Рішення великої ваги — історичне. І — таке непевне. Ніколи не можна бути певним там, де в гру входять духи. Тим разом „дух із Льокарна" — Lokarnogeist. Вправді всякому відомо, що договір буде прийнятий райхстагом. Голоси вже обчислені наперед. Инакше ані Лютер, ні Штреземан не поклалиб були своїх початкових букв на „парафе". Але цікаво знати, що жаже канцлер і що казатимуть противники договору, націонали ріжних відтінків і комучісти одної масти. (Цікаво які бурлески творить собі життя, як воно найяркійші крайности зводить до купи, в тім випадку націоналів з комуністами).

Одинадцята година. По велитенському будинку дзвінки, — біготня. Звичайні формальности і канцлер Лютер приходить до слова.

Не можна сказати, щоби він нині виглядав, як звичайно. Звичайно, це людина з силі віку, міцної будови тіла, спокійна, енергічна. Говорить річево, без літературних прикрас, оминаючи всього, що можнаб легко заперечити. З „швішенруфами" скоро дає собі раду. Відкидає їх одним влучним словом, ніби рукою настирливу комаху. Звичайно Лютер робить враження людини, яку не легко зрушити з місця, щось ніби його великий іменник. Нині не те. Вправді і нині канцлер Лютер говорить як справжній державний муж, але — але, — не вжеж він говорить з душі? Голосовими акцентами хоче заступити переконуючу силу змісту. Це томить. Особливо в такій великій і довгій промові, як нинішня, на тему Льокарна.

Канцлер д-р Ганс Лютер втомлений.

Не легка річ бути канцлером німецької держави і не всякий зуміє ним бути так довго, як покійний Бісмарк. А до того — Льокарно, а властиво „дух Льокарна". Чотири міністри з кабінету Лютра перестрашилися того духа і — зложили портфелі. Кабінет без чотирьох міністрів — це каліка. Д-р Лютер поняв теку міністра справедливости, а вона важка.

Втомився канцлер Лютер. Та мабуть не втомить його теки, лиш цей дух. (Перебування з духами томить). Д-р Лютер юрист, реальний політик, скептик, вірить у цифри, у факти, аж нагав йому прийшлося вірити в духа. Факти говорять одно, а дух друге.

Факти кажуть, що велику силу гроша вкидається на окупацію, що приневолюють тебе зрікатися дорогоцінного шматка рідної землі, що тисячі родин позбавлені домашнього огнища, бо при ньому засіли білі й кольорові вояки і т. д. і т. д. А дух із Льокарна декламує про рівновартність народів, про мир і про всякі инші, безперечно дуже гарні, але нереальні речі. Нереальні тому, бо один контрагент зоружений аж по самі зуби, а другому відбирають остатню рушницю, один має дати дуже багато, а другий нічо. Яка тут рівність і яка тут згода?

А всеж таки на канцлера Лютра ступив дух з Льокарна, ніби ця не кінець листопада, а зелені свята. Канцлер Лютер дивиться крізь зелені скла. Два-три рази поклікується на промову Чемберлена — про Вандервельда мовчить. Мовчить також про те, що відповіли Beatty і Hoares на тост любови, на те славне Чемберленове „kochajmy się!" (Більше крайсерів і більше літаків). Канцлерові Лютрові треба не одно промовчати, бо він повірив у духа з Льокарна. Він вірить, що „німецьке правительство вкупі з соймами, парляментом і з цілим народом буде змагати до того, щоби на основі Льокарна витягнути на політичному й господарському полі якнайбільші користи з відбудови справжнього мира в Европі".

Тим він і кінчить свою довгу промову на тему окупації, евакуації Кельну, поступлення Німеччини до Ліги Націй, на тему 16 § так званої воєнної вини, інвестицій, розоруження, пакту з західчими державами, а також з Польщею і Чехією, врешті, але дуже коротко, ніби лиш мимоходом, з Росією. Про кожну з тих точок можнаб окремо писати. Для нас зокрема цікава остання. З неї видно, що для д-ра Лютра є все ще Росія і — тільки Росія — Russland...

Інтересно.

Промова скінчена. Президент райхстагу, Лебе, сповіщає палату, що комуністи поставили внесення: „Райхстаг вволить ухвалити, що правительство державне не має довіря райстагу".

Слідуюче засідання завтра, в годині 10 рано.

Посли розходяться. На вулицях замість мряки дощ.

З бронзового Бісмарка сплывають струї зимної дощівки. **Б-н.**

Чи Німеччина має право на кольонії?

Голос англійського посла Кенуорті.

У звязку з заходами, щоби Німеччину звязати якнайтіснійше з мировою працею Ліги Націй і намаганнями Англії зєднати її для своєї політики, вирине в якнайкоротшім часі також справа, чи Німеччина може надіятись на деякі кольонії, які відобрав їй Версальський мир. Вже нині виперетчує цю справу відомий лівий англійський посол Кенуорті у статті в журналі „Нейшен". Перш усього розсіває він старі аргументи, якими союзна преса воювала проти права Німеччини на кольоніяльну державу. Між цими аргументами найважнійшим була некультурна, надто сувора поведінка Німців з народами в їхніх кольоніях.

Свіже бомбардування Дамаску і заведення примусових робіт у британських кольоніях східної Африки відбирають право Франції та Англії зводити такі аргументи на адресу Німеччини. Так само відпадає мотив, що Німеччина користуватиметься своїми кольоніями як стаціями для підводних лодок. На думку Кенуорті, найкращим шляхом, щоби союзні держави могли зєднати собі Німеччину, є зробити її знову кольоніяльною державою. Лихо тільки в тому: які кольонії передати їй? Найкраще було би звернути їй дотеперішні, з яких німецька південно-західна Африка стала частиною південно-африканської Унії. Маріянські острови та Самоа не є пригожі для білих кольоністів. За те дуже пригожими були би Того та Камерун.

З німецького становиска найкращою кольонією для передачі була би ранійша німецька східна Африка, нині названа Танганіїка. Правда, що Англія вложила туди великі капітали. Тому найкраще було би, якби Англія відступила частину цієї країни, а Франція частину Камеруну. Ті, які мали якісь інтереси в краях, що тобі би їх відступити, могли би одержати відшкодування. У всякому разі треба би дозволити на еміґрацію Німців, навіть якби Німеччина не могла одержати мандату. Південно-африканська унія повинна бути дуже задоволена з прибутку нового білого елементу, зваживши, що тамошне біле населення почуває себе надто слабим супроти ріжношкірого. Найкращим тереном для еміґрації була би східна Канада, але воєнні спомини там ще надто свіжі, свіжійші, ніж у самій Англії, яка втратила на війні з Німеччиною пропорціонально менше як Канада.

Англійський посол робить висновок, що Німці є надто великим народом, щоби їх можна знищити і що їх потреби природного розвитку залишуться актуальною гострою проблемою, яку краще полагодити мирним шляхом. Европа і світ мусять жити разом з ними в згоді і тому повинні дати їм те, що їм належиться.

Новий польський уряд.

Фатальний господарський стан Польщі. — Валюта, кредит і бюджет. — Земельна реформа, хліборобська продукція й експорт. — Закордонна політика. — Непохитний оптимізм.

В середу 25. п. м. ночий польський уряд представився соймові. Премієр Скшинський виголосив довге експозе, заявляючи програму уряду. Вказавши на характер кабінету, а саме його коаліційну основу, заявив, що інтереси й турботи партій мусять уступити на другий плян перед вимогами хвилі. А ті вимоги мають на меті усунути небезпеки, що загрожують всім партіям і всім верствам населення. Постава уряду є покищо тільки загального характеру, а подробне означення дальшої праці надасть він найде свій вислів у ділах.

Господарська криза підтинає продукцію хліборобську і промисл, наслідком чого зростає безробіття, якому уряд хоче присвятити багато уваги і знайти засоби на видатнійше поміч. Господарська криза ослаблює податника, який не є і не повинен бути тільки засобом, але й цілю господарського уряду. Дорожнеча капіталу підносить кошти продукції, а в відношенні до заграниці утруднює конкуренцію, загрожуючи торговельному балансові, якого ідеалом є не тільки його зрівноваження, але й великі і все зростаючі цифри експорту.

Приходимо до ладу по ураді, який з незлочною, заздалегідь поспішністю дав повновартну валюту, зберігав понінь інфляції (?), що загрожувала економічному життю держави, і дав золотого. Устійнено золотий надзвичайними жертвами і зусиллями господарського життя Польщі, і нині маємо постійну валюту (?), але й вислідкені органами, що є дійсним і конечним наслідком того зусилля. Наше завдання здержати в першу чергу те, що лишилося доброго з даної праці й дальших усиль, що для економічного й фінансового життя держави конечне: валюту. Уряд мусить стояти на становиску здержання золотого, його повної вартости й ужити всіх засобів, аби не злізти з фунтів, не злізти й не вернути до інфляції.

Причини інфляції і стан перед нею можуть бути ріжні. Щоб її очинити, не вистане казати, що не будеться докупчати грошей без покриття. Треба берегтись дефіцитового торговельного бюджету. Бюджет мусить бути реальний. Звичайні доходи мусять покривати видатки. Це кардинальна точка, що мусить зосередити всю журу уряду й сойму. Незрівноважений бюджет — не шлях до інфляції. Маємо добру волю завести ощадність. Вимоги найпростійшої логіки, життєва конечність звичають до цього. Джерело, що покривало би недобори, це кредит, але кредит певний, кредит видатний, що зумів би обмежити доброчинну капіталу. Але тільки тоді є нагода його здобути. Коли край сотворить власними зусиллями і власною волею основу для кредиту: справжню рівновагу бюджету. Коли говорю про конечність редукції бюджету, то мушу зазначити, що уряд не думає пропонувати ніяких спеціяльних обмежень військового бюджету, бо не хоче в нічому ослаблювати оборонної сили держави. З внесених до сойму законів надіється уряд закон про уповажнення уряду затягати державні позички, як також закон про скарбові білети, що є в тісному читанні. В справі инших законів (про способи обмежування державних видатків, про тимчасові способи поправляння продукції і бюджету) уряд застерігає собі вільну руку.

В справі закону про реалізацію земельної реформи виходить уряд із заложення, що конечність її признали всі партії і на такому становиші стоїть він сам. Реальне розв'язання цієї справи бачить уряд в якнайтіснішому полагодженні закону, щоб нарешті реформа перейшла з дискусії на тереи реального виконання і то ще в 1926 р. Для підтримання хліборобської продукції буде уряд стояти на основі свободи торговлі хліборобськими продуктами і думає, що буде пожадане упорядкування шляхом закону кваліфікованого експорту, з метою улекшити збут хліборобської продукції за границю і збільшити видатність експорту. Однаке тут мусять братися під увагу й інтереси консумента, що вяжуться тісно з розвитком продукції в инших галузях господа-

дарського життя. Для справжньої санації господарських відносин в області рільництва удільнитиме уряд повоєнчинневого рільничого кредиту. Таксамо дбатиме уряд про кредити і привернення довір'я для продукції промислової, щоб оживити господарське життя і скріпити не тільки рільництво, але також промисл і торговлю. З тою метою вестиме уряд відповідну господарсько-фінансову політику.

В области закордонної політики ідентичність наших інтересів з нашою союзницею Францією не була ніколи повнійша й ліпша, як тепер, після скріплення її в мировых дискусіях, зокрема в Льокарно. Наш союз з Румунією є й буде одним з елементів нашої мирної політики. До балтійських держав Польща ставиться поважно й значно, бажаючи бачити мирний розвій тих держав. Конкордат з Апостольською Столицею вже заключений і має силу закону, таксамо ратифікована у нас умова з Чехословаччиною, що чекає ще на ратифікацію в Празі. У відношенні до Росії повійшло до зближення, до чого причинилася візита Чічеріна у Варшаві, що була позитивною реалізацію нашого спільного поважання до співжиття. У відношенні до Німеччини заістнував політичний факт великого значіння: Льокарно. Не сумніваюся, що віднині взаємини наші й Німеччини будуть розвиватися в такий спосіб, що обі сторони матимуть з того користь. У тому дусі зачинаємо з Німеччиною торговельні переговори. Перегоноремо також з Литвою, правда, не через Німан, а в ріжних гарних місцевостях світа.

Закінчив Скшиньскі свою промову заявою, що стоїть на становищі заключеної попереднім урядом польсько-жидівської угоди й оптимістичним запевненням, що вірить у краще завтра. Заявив також, що в найближчих днях підпише в Лондоні умову, заключену в Льокарно, яку разом з арбітражними трактатами предложить соймові до ратифікації.

Становище соймових фракцій.

В дискусії над експозе забрав перший голос голова клубу ЗЛН. д-р Ґломбінський, що з вдоволенням витав створення коаліційного уряду, бажаючи йому якнайкращих успіхів. Барлицкі (ПНС.) заявив, що члени його партії увійшли до кабінету, щоби ратувати державу й робітництво класу від економічної катастрофи. Зробили це на основі програми й беруть відповідальність за долю держави, вступаючи до нового уряду цілу низку домагань. Путек з Визволення заявів супроти уряду Скшиньского опозицію, бо уряд цей не виповнить своїх обіцянок. Партія бесідника виступить наперед за порозумінням з селянськими й робітничими партіями. В імені християн-нар. партії промовив Дубановіч, кажучи, що його клюб займе супроти уряду становище вільної руки, всеж таки уважає створення коаліційного уряду в теперішніх умовинах явищем доладним. Бартель з клюбу праці і Дембскі з Пяста заявляються за урядом, хоч не вірять ані в його тривалість ані в переведення ним санації.

Волошин іменем Білоруської Громади стверджує, що його клюб не має довіря до уряду. Зокрема не можна сподіватися ніяких змін, коли міністерство освіти є дальше в руках Ст. Грабського. Бесідник обурюється на знасилування трактатів у відношенні до національних меншостей і клеймить ломання конституції, протестує також проти обовязкового навчання в білоруських школах польської мови, польської історії і географії. Вихід з положення бачить в утворенні робітничо-селянського уряду.

Приступа (комуніст) невдоволений з уряду й заповідає поступовання найгострійшу опозицію своєї групи. На його думку одиним виходом з тепершнього положення було б утворення робітничого й селянського уряду — в порозумінні з урядом СРСР.

На тому покінчено засідання. Найближчого дня (26. XI.) промовляли ще Хаціньский ім. хадеків, Райх ім. жидівського клюбу, обширно хвалячи новому урядові „жичливе поперше", Бриль, що вихваляв Пілсудского й боронив національні меншости, Попель з НПР. і ин. Подібно до Райха промовляв також представник Німців Краю.

Представник Українського Клюбу п. Козубський в довгій промові повідомив про відносини підлеглих Українцями уряду, який поєднали партії, що творять спільний фронт проти українського народу. Таку саму заяву зложив п. Єремич ім. Білоруського Клюбу.

З черги вибрано двох віцемаршалків соймових, а саме Дембского й Дашинського. Довіря новому урядові, розуміється, ухвалено значною більшістю.

Ті народи мають будучність, які дбають про свій економічний розвій.

А чиж ми не творимо кращої будучности, коли купуємо акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, підвалля 7.

Безнадійне „sursum corda".

Львів, 28. листопада 1925.

В своїм колоритним, але фразеольогічно-безмістовім експозе прем. Скшиньскі говорив між иншим:

„Уряд постав з великого духового змагання, з великого державного „sursum corda, почуття сторонництв і той уряд хоче і буде правити. Правити — не значить не пактувати, але кермувати, не віддаватися пунктаторству, але лічити, то значить з усім натиском, з усею напругою пильнувати скрупулятність, ретельність, чистість адміністрації. Правити — то значить брати відповідальність".

Сказано з розмахом, колихаючись на бистрих хвилях вічевої реторики, з фантазією і реклямовою самообманчивістю, але без того глибокого й твердого переконання, що є прикметне справжнім і самопевним державним мужам.

„Sursum corda!" — „горі їміем серця!", — але яке позитивне значіння має не проповідницьке підбальзамування, коли „уряд національної згоди", коаліція пяти польських шовіністичних партій не міг здобутися на програму навіть найзагальнійшого характеру. „Sursum corda!" — але долар від хвилі повстання коаліційного уряду в Польщі скочив з 6·80 на 7·90; „sursum corda!" — але безробіття зростає з кожним днем, продукція впадає, населення стогне під податковою шубою, вимирають варстати праці, люде безрадно снуються як тіни, недостача гроша обезвладнює кожний творчий почин, кредитові артерії звяніли, — а тут — ні з пього, ні з того — „sursum corda!"

Особливо в господарсько-фінансовій ділянці промова нового премієра була повною несподіванкою під кожним оглядом. Ця „чудова дитина", що в Женеві так гарно пописувалася своїми деклямаціями на тему мира, співпраці народів, лібералізмом, що величала трансцендентальний первень міжнародньої справедливости, тут раптом зацукалася. Вся сучасна Польща переходить важку, невлічиму недугу, терпить страшчу господарську муку, вється у фінансових болях, копирсається серед скарлюкового безсилля, а в уст відповідального керманича польського державного корабля з розгоновою силою нестримного водопаду ринуть пусті й безнадійні загальники, сиплеться полова марних слів.

Бо й якіж новости відкрив п. Скшиньскі горожанам держави й які зарадчі способи має в плянї новий уряд на припинення нечуваної господарської скрути?

До всім відомих „новин" належить: упадок хліборобської й промислової продукції, безробіття, недостача кредиту, дорожнеча капіталу і т. п. — а це все уряд собі усвідомлює й бажає зарадити лиху. Але як? — цього не сказано.

Після цього йде подиву гідна замітка про вдержання повновартної, твердої валюти і то саме тоді, коли та валюта не лише невідклично перестала бути повновартною, але коли вона стрімголов котиться по похилій площині девалюації.

Опісля йшли вже найчистійшої води „футуризи" на тему земельної реформи, взаємовідносин між продукцією і кредитом і торговельного лібералізму з одночасним благальним простяганням рук за... долярами.

Говорячи про внутрішню політику, вірнійше кажучи про міжнаціональну політику Польщі, коаліційний премієр помінув всі територіяльні не-польські народи, б'ючи чолом тільки перед „анонімною великодержавою". Коли до того додати, що по звісткам жидівської преси саме тепер „зареєстровано" польсько-жидівську угоду в Секретаріяті Ліги Націй та що цю сенсаційну й радісну вістку пущено

Д-Р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ.

Один з каменярів.

(Шлях політичної діяльности д-ра Евгена Левицького).

І знову один з наших передових політичних діячів вийшов зі світа. В особі Покійного тратимо справді визначного політика-парляментариста, спритного організатора і сповідного публіциста.

В девятьдесятих роках минулого століття належав він до найдіяльнійших представників нашого українського студентства, що приготовлялося до національної праці на обновлених основах: політичної самостійности й економічної незалежности нашого народу. Між тою генерацією молодого покоління виступав Евген Левицький як поступовець-реформатор, ударяючи безпошадно на безпрограмовість тодішних народовців та своїм молодечим критицизмом виказував конечну потребу поглиблення діяльности політичного Товариства „Народна Рада", головно в економічних справах. Отсе політичне товариство було тоді першим трівким зависком організації народньої (народовецької) партії в краю.

Та щоби свою провідну думку чим скорійше здійснити, приступив він до уложення програми для нової української партії радикальної (1890), в котрій на головнім місці поставив домагання в справах соціяльно-економічних. Але в цій новій партії не довго він видержав, бо в ній не найшов спромоги до успішнього ділання, так як практичний політик прийшов до переконання, що більше доцільним буде: вступити в існуючу і вже організовану народню партію, щоб її обновити, поширити й оживити молодими силами грядучого покоління.

За цею думкою Евгена Левицького був також його найближчий товариш д-р Володимир Охримович; їх заходами наступило наближення до проф. Юліяна Романчука, тодішнього голови „Народної Ради". — наслідком чого опісля згідно уложено нову „Народну Програму" і „Народну Організацію", в якій постановлено: „На основі народної програми і для її здійснення лучаться всі її сторонники в одно національно-демократичне або народне сторонництво. В тій цілі переводиться в цілім краю народна організація. Ось так увійшла в життя обєднана національно-демократична партія з кінцем р. 1899.

Начальною управою партії став „Народний Комітет", в котрім разом засіли старші і молодші, поступові і найпоступовійші, радикальні і найрадикальнійші, але всі вони мали одну українську національно-політичну ідею та одно змагання — добро рідного народу. Отсе обєднувало їх до щирої і безкорисної праці; зєднало „Народному Комітетові" повагу і значіння в краю між народом та довело до незвичайно корисних вислідів у нашім національнім і економічнім відродженні — перед світовою війною. Та душею і організатором в першім „Народнім Комітеті" був д-р Евген Левицький.

А щоби наша партійна преса йшла рівнорядно з політичним проводом, увійшов д-р Евген Левицький до редакції „Діла" і став шефом редактором (в роках 1902—1906) цього головного органу національно-демократичної партії. В часі свого редакторства перевів д-р Евген Левицький між нашим кампанію з тодішним соймовим Клюбом, що був під проводом пок. д-ра Евгена Олесницького, — бо „Народний Комітет" домагався острійшої тактики від наших тодішніх соймових послів. У цій кампанії стрінулися були з собою два погляди: давний, який визнавав, що посли є помазані Господом Богом і відповідають тільки перед народом, а другий: новітний, який поставив таку заповідь, що послів вибирається на партійну програму і листу відносної партії, і тому так вибрані посли є обовязані приноровлюватися до постанов партійної управи і волі виборців.

Опісля ця дискусія причинилася до наладнання згідних відносин між нашими послами і начальною управою національно-демократичної партії.

Коли за часів Австрії виступили Українці з боротьбою за загальним правом виборчим до австрійського парляменту, Евген Левицький визначився в цій акції підготовленням проєктів виборчої реформи і організуванням вічевих манифестацій в краю; з перших загальних виборів в р. 1907. вийшов послом з станиславівського виборчого округа. В українськім Клюбі парляментарнім належав Евген Левицький до лівого крила та завжде обстоював опозиційне становище супроти правительства, щоби цею тактикою використовувати скрутне положення правительства і етапами добувати заспокоєння оправданих домагань нашого народу. Поміж послами австрійського парляменту визначувався Евген Левицький, як розумний бесідник, що виступав рішучо і сміло та льогічною аргументацією спритно поборював противну сторону.

В р. 1917 вибрала Українська Парляментарна Репрезентація Евгена Левицького заступником голови і від цього часу проводив Він політику парляментарну разом з головою д-ром Евгеном Петрушевичем. Опісля вибрано Евгена Левицького до конституційної палати послів: в цій комісії заступав Він думку перебудови Австрії у федерацію національних держав.

В дні 10. жовтня 1918 р. відбулася велика нарада Української Парляментарної Репрезентації у Відні. Евген Левицький референував тут справу утворення Української Національної Ради, що мала бути конституантою до вирішення права самовизначення українського народу в Австрії. Опісля в дні 18. жовтня 1918 р. відбулося у Львові заснування Української Національної Ради...

В другій половині р. 1919 трібував Евген Левицький організувати у Відні Українську Національну Раду, зложену з членів пробуваючих за кордоном, але до неї установи не дійшло їзза розбіжних думок між закордонними членами, і тому Він приняв становище посла ЗУНР. в Берліні, а опісля в Празі. Останні роки, по розвязанні наших представництв за кордоном (1923 р.), прожив у Відні, де провадив адвокатську канцелярію та боровся з недостатком і тяжкою недугою. Його бажання вернути в рідний край — не здійснились... Помер передчасно на чужині та полишив по Собі щирий жаль товаришів, що вміли шанувати Його визначні способности.

перш усього між американських Жидів, то аж тут будемо мати фінансово-кредитову „програму" нового уряду. Йде власне про те, щоби від американських Жидів чи при їх допомозі і впливах видобути гроші, одержати більшу позичку. Тому то такі реверанси демократизованого і либерального покостом підтинкованого графа в бік жидівського клюбу, тому приземні поклони перед Райхами й иншими багачами, тому також явилася і ненаційно по пів році „реєстрація" польсько-жидівської угоди.

І ще є єдиний рахунок, єдина надія банкротів, єдина основа бундючного „sursum corda". Дібратися до мошонки всесвітнього жидівського капіталу — ось що є жагучим бажанням польської „пятки", руководженої „Чудовою дитиною". Ґа в тій надії, що є одинокою воєвою потугою коаліційного кабінету, криється й безвиглядна безнадійність. Що буде, як жидівські капіталісти не схочуть заплатити золотом за чемні реверанси, як за поцілунок Ст. Гоббского і Здзеховского не сипнуть срібняками...

Піднесення сподець на такій основі може тільки спричинити їх хоробливу пальпітацію. Ф. Ф.

По широкому світі.

Сирія домагається незалежности і союзу з Францією. Її представники ведуть неофіціяльні переговори з впливовими французькими діячами у Швайцарії. Франція могла би мати базу для фльоти у Бейруті і гарнізон в Ливані. На випадок війни Сирійці дали би військо для оборони Франції, а Франція мала би обовязок допомогти Сирії. Сирія домагається права стати членом Ліги Націй.

Чехословацький новий уряд під головуванням Свєгли матиме у своїм складі 4 аграріїв, 6 народніх соціялістів, 6 соц. демократів, 3 „людовців", 1 народ. демократа, 1 члена партії промисловців.

Туреччина явно приготовляється до війни, на випадок, якби справу Моссуля вирішили на користь Англії.

Єгипетський премієр Зівер баша помер; нема звістки, чи природною смертю.

Король Сіяму помер. Наслідником є його брат, князь Праджатіпок.

В Мадярщині лячаються агітації прихильників Габсбурської династії, яка має нового кандидата на престол, Альбрехта, що хоче проголосити себе королем з назвою „Беля V-ий".

Естонський уряд заявив про свою димісію. Згідно з конституцією новий кабінет творить голова парляменту.

Заява Ольшанського?

Нова сензація в процесі Штайґера.

Багатий в найріжнороднійші „сензації" процес Штайґера збагатився вчора „на одною". Як подає варшавський „Курєр поранни", до берлінських судових властей заголосився Теофіль Ольшанський зі заявою, що він є винуватцем невдалого атентату на президента Войцеховського.

По інформаціях „Кур. пор." Ольшанський докладно описав підготовчі заходи та саму техніку виконання атентату. Подав він теж, що зробив це з доручення Української Військової Організації шляхом тягнення жеребу. Взявши на себе це доручення, поставив умову, щоби на випадок уявлення невинної людини організація негайно повідомила про це власти чи то при допомозі анонїму, чи иншим способом, що й сталося.

„Експрес поранни" додає до того: Ольшанський заява в берлінському суді, що не може дальше стерпіти того, що діється у львівському суді, бож він є справником атентату, а Штайґер є невинний.

Відпис нової заяви Ольшанського є вже в руках польського посольства в Берліні і небавом найдеться в посіданні львівського суду.

Львівська „Хвіля" видала вчора з того приводу спеціяльне надзвичайне видання.

В звязку з цією новою сензацією починають говорити про можливість припинення процесу Штайґера.

Зберігається з коментарями відносно цього звороту до уваги підтвердження судом заяви Ольшанського.

Долар амер. 7'80, 8'00, 7'85.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Ґен. Желіґовскі мін. війни.

На внесення прем. Скшиньского през. Войцеховскі піднисав 27. XI. Іменування ген. Луц. Желіґовского мін. військ. справ. Рівночасно звільнив ген. Маєвского з керовництва тим міністерством.

Райхстаґ приймає льокарнські договори.

27. XI. райхстаґ прийняв у третьому читанні 300 голосами проти 174 уст. 1. проєкту закона про льокарнські договори в поіменнім голосуванні. Уст. 2. у справі приступлення Німеччини до С. Народів прийняли 278 гол. проти 183 (6 здержалося від голосування). Загалом голосувало 468 послів, а то за законом 291, проти 174, 3 здержалося.

Майбутній уряд Бріяна.

Склад уряду Бріяна буде мабуть такий: презиція і загр. спр, Бріян, справедливість Шотамп, вн. спр. Даляріє, фінанси Люшер, війна Пенлеве, маринарка Лєґ, просвіта Маріо Рустан, торговля Дачель Вінсен, сусп. праці Де Монзі, праця Дірафур, кольонії Лев Періє, хліборобство Жан Діран.

Найкращий дарунок НА СВ. МИКОЛАЯ!!

„ЗА СИЛУ СОНЦЯ"

фантастичне оповідання для молоді Мик. Чайковського. Ілюстроване проф. П. Холодним. — 192 стор. друку. — Ціна 4 зол.

поручає

КНИГАРНЯ У. П. Т. ЛЬВІВ вул. Руська ч. 3.

Мусимо підписати 29.500 акцій по 25 золотих!

Власними силами!

Підписка акцій Земельного Банку Гіпотечного передплатниками, читачами й прихильниками „Діла".

Одна акція — 25 зол. кошту заготовки й скарбова належитість — 1 зол., разом 26 зол. — Підписку приймає Адміністрація „Діла", Львів, Ринок 10. II. пов. — Повну вплату або першу пляту приймає за посередньою Адміністрація „Діла", дальші рати на підписані у нас акції слід вплачувати в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів Підвальна 7.

Концесію на основання Зем. Банку в р. 1909, здобуту від австрійського уряду тодішнім нашим парляментарним представництвом, видано між иншим також на імя тодих українських владик: митр. А. Шептицького, пок. еп. о. Чеховича й еп. о. Хомишина. Тому в основанні Зем. Банку і в зібранні першого основного капіталу наше духовенство взяло було тоді визначну участь. Духовенство розуміло вагу і значіння банку, а одночасно старалося здійснити концесію, одержану владиками.

Тепер те почуття обовязку підтримати банк шляхом масової підписки акцій, вложати реальність тієї концесії, проявляється дуже слабо у нашого духовенства. Взагалі приходиться ствердити сумний факт, що духовенство не бажає вже грати тієї ролі, яку воно до війни відгравало в нашому житті, як в ділянці політичній, так і економічній.

Щож торкається справи уфундування Зем. Банку, то думаємо, що амбіцією нашого духовенства повинно бути за всяку ціну вдержати реальну силу концесії, виданої перед 16-ма роками на імя наших владик. І то тим більше, що духовенство і само при доброй волі може розібрати значну частину нових акцій, і має нагоду та спромогу вплинути в тому напрямку на инші чинники й установи. Слід сподіватися, що останній місяць підписки акцій Зем. Банку не буде місяцем пасивности нашого духовенства у важній справі відбудови основ нашого економічного життя.

Городенка.

Справою підписки акцій Земельного Гіпот. Банку заінтересувалася і Городенка. Дня 15. п. м. відбулися в тій справі сходини на „Бесіді", в яких взяла участь місцева інтеліґенція. Референт на тему підписки акцій виголосив З. Пеленський. В оживленій дискусії забирали голос: адв. д-р Кассян, дир. Баранік, судія Решетилович і д-р Матійків. До переведення акції вибрано комітет під проводом місцевого пароха о. Василя Комарницького. Тепер чу працю перемяв на себе д-р Теодор Матійків. Свою працю обіцяли д-р Т. Окуневський і д-р Істерович.

Рогатин.

Сьогорічного дня минулого місяця відбулася в Рогатині, Референтом З. Пеленський, в дискусії забирали голос: о. шамбеляни Ст. Городецький, п. Угрин-Безгрішний, п. Кузик і ин. Вибрано комітет провадження підписки акцій в Рогатинщині під проводом о. шамбеляна Ст. Городецького, доручуючи технічну працю п. д-р Мельникові.

Збараж.

Дня 19. п. м. відбулася в Збаражі повітова нарада в справі підписки акцій Зем. Банку. На нараді були заступлених 18 сіл і збаразька інтеліґенція. Проводив д-р Волошинко Гамаль; референт виголосив З. Пеленський, в дискусії промовляли о. лек. Голінатий, п. Білинський, п. Стрільбицький й ин. вибрано комітет під проводом о. лек. Голінатого, доручуючи технічну працю п. Стрільбицькому.

Підписка акцій.

46. Урядничий персонал Центр. Кооп. Банку „Ка. Союз кредитовий" у Львові — 10 акцій; кл. ч.: Урядн. персонал Ка. Союза ремісничого, Народньої Торговлі, Тов. „Дністер", Центросоюза та всіх краєвих і повітових українських кооператив;

47. Каса Стефчика (райфайзенка) в Денисові — 1 акція;

48. Антоніна Стукачева 1 акція; ключ п. Калуженьку в Жовтанцях.

Вищі технічні інженерські студії

від 2—3 літ в Бельґії.

Без вступного іспиту, свідоцтво зрілости вистачить. 3-літний курс: інж. електро-мех. інж. індустріяльний. 2-літний курс: інж. конструк. автомоб. і мотор. лодок. інж. бетонових будівель, інж. земл. інж. металюрґії інж. кольоніяльної (африканські і азійські кольонії). Спеціяльний курс французької мови. Для абсольв. учительських семінарій приготовчий курс. 1 рік технічні інж. студія і для жінок. Купон денні і вечірні. Річна оплата 580 бельґ. франк. (150 зол.), внесене 30 б. фр. Корегспонденція по українськи, польськи, російськи, чеськи й німецьки. Програми, условія, інформації за пересланє в листі 1 зол. Адресувати: M. le Directeur de l' Institut Superieur Technique et Colonial 25 Boulevard de la Constitution Liege Belgique. 828 2-3

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі нашого часопису сконфісковано весь фейлетон В. Остроозького „Країна святих, героїв і пяниць".

— **Зима.** Наша країна любить різні переходи. Були люде, які вірили в передбачення метеорольоґів-оптимістів, що за минулорічною лагідною зимою прийде ще лагіднійша і згодом цілком зовсім, як зайвий пережиток віків ледової доби. Як багато передбачень у царинах ще непрослідженых, так і в царстві погоди, наші надії не виправдались. По всміхненій осени, що до останньої хвилини підтримувала ці надії, звалилась на нас на протязі кількох годин така зима, що не то люде й коні ставали на вулиці в дірах, але навіть такі модерні винаходи як трамваї зупинялись на своїх шинах і гнзділи на протязі довгих годин на шинах, якими ще недавно так нагідно пересувались. Чимало пасажирів з окраїн Львова, забезпечені в абонаментові трамвайні карти, шкандибаючи через снижні окопи, посилали на адресу міської ради не дуже прихильні побажання, бачучи, що вона не в силі дати собі ради навіть зі снігом. Якщо її праця у промощуванню дороги для мешканців міста йтиме так пильно далі, то вона повинна звернутись за піямогою до лещетарського клюбу.

— **Другий концерт Бортнянського у Львові.** В 100-літні роковини смерти нашого найбільшого духовного композитора, Д. Бортнянського, влаштовує т-во „Львівський Боян" другий концерт, що відбудеться в середу, 2. грудня п. р. в салі „Народного Дому". Початок в 7-мій год. веч. Добірна програма його отже і дво-хорових концертів, гарне виведення їх хорами, як мали ми нагоду переконатися на першім концерті, про який критика висказалася найкраще, є запорукою, що ней концерт згуртує всіх наших мельомонів, тим більше, що це останній концерт Бортнянського у Львові. Ціни місць знижені: Крісло I. р. 3 зол., II. р. 2 зол., III. р. 1 зол. — Вступ на салю 50 сот.

— **Новий образ арт. п. Холодного.** Львівська Волоська (Успенська) церква збогатилася новим цінним образом чисті відомого артиста-маляра Петра Холодного. Новий образ, що представляє св. Володимира і сьмуч. Йосафата має, як запевняють знавці мистецтва, велику мистецьку вартість. Зайняв він місце у правому малому вівтарі. В неділю 29. листопада в год. 12 в полудне відбудеться його посвячення. Звертаємо увагу на ней новий образ усіх, що цікавляться нашим мистецтвом.

— **Неждиний поворот.** Процес молодого жидівського торговельного агента, Пінкаса Манґота, що вбив двох дівчат, з яких в одній кохався, скінчився першим несподіванням, що більше неждиним як сама подія. Лава присяжних суддів була зворушена історією кохання бідного молодця, що сповідався зі своїх почувань у поетичних листах і не признала його винним у вбивстві двох жертв. На запит, чи Манґот вивів убивши сестру своєї любки, Ателю, відповіли голосів на 12 відповіли: ні. Такою самою була відповідь щодо вини немаючого вбивства її брата та матері. Ніхто не міг сподіватись, що і на останнє питання: чи Манґот винен убивши свідомо свою вибрану, Сабіну, сім голосів каже ні, дивна, що лікарі-знавці признали Манґота настільки нормальним, що може бути відповідальним за свої вчинки. Прокуратор заголосив відкинк неважности і Манґота покищо не випустили на волю. Винуватець поймав голос суддів і відкинк прокуратора зовсім байдуже.

— **Лист до редакції.** Прошу ласкаво помістити ласкаво у Вашім цінним часописі слідуюче спростування: В жидівському варшавському часописі „Найєр Гайнт" з дня 24. XI. ч. 270 поміщено замітку д-ра Ізраеля Вальдмана з Відня, в котрій вжеться моє імя зі справою Ольшанського. Я заявляю рішучо, що не стою і не стояв ніколи в жадним відношенню до цієї справи і п. Ольшанського ніколи не бачив на очі і не мав з ним жадних розмов. Не розмовляв я також ніколи з д-ром Ізраїлем Вальдманом і не бачив його. З високою пошаною *Йозеф Орентґайн.*

— **З фонду для безробітних.** Окружна управа фонду для безробітних заряджує т. зв. ґастрономічних робітників (себто кельнерів то-що) до фізичних робітників, які підходять під закон про забезпечення на випадок безробіття. Ті, що не мають тепер праці, повинні зголосити свої претенсійні підмоги, найпізніше на протязі 14 днів (вул. Рутовського 11). Ґастрономічні підприємства, що мають більше як пять робітників, мають обовязок платити вкладки на фонд безробіття від 21. листопада п. р.

— **Іспити в музики.** Дожинний іспит з музики зложили в осінній речниці: п. Марія Данилович, учителька співу в гімназії дівочого Інституту в Перемишлі — зі співу, і о. Северин Сапрун, директор філії музичного Інституту ім. Лисенка в Дрогобичі, ученик проф. Е. Перфецького зі скрипки і співу; — обоє з дуже добрим поступом.

— **З сільських трагедій.** Та сама лава присяжних, що судила Манґота, слухала вчора нової трагедії, цим разом сільської. Обвинуваченим ним був 19-літній парубок Микола Валько, з Збоїськ, що вбив свого вітчима. Його мати 32-літ-

РЕСТАВРАЦІЯ

І КОМНАТА до СНІДАНЬ

під „Золотою Грушкою"

ІВАНА ЛЮДВІҐА

вул. Краківська ч. 7.

під фаховою уповою

СТЕПАНА ЗІЛИНСЬКОГО

поручається вглядам Шановного Громадянства. 2—2

53

ся вдова, вийшла вдруге заміж за 22-літнього парубка Ліщинського. Жили вони 7 літ. По війні, коли Ліщинський вернувся до хати, застав свою жінку 44-літньою, старою бабою. Ліщинський покинув її і перейхав до хати свого батька. В один суперечці на полі, між селянами, підчас якої Ліщинський кинувся на отого з вилами, Валько стрілив до нього з рушниці і вбив його. Валько не міг розказати, чому взяв зі собою в той день рушницю, але боронився тим, що жінка її у своїй обороні. Присяжні суді звільнили його від вини, 10 голосами щодо намореного убійства, а 9 щодо замаїного.

Гарні спільники. Колядяни у Львові і цивільними ідеєю нема кінця. Ось одна вже історія, що тягнеться вже пять літ, а щойно тепер розяснилась. У крамниці дівчина два служачі та касієрка були в порозумінні щодо „тихого поділу" каси з власником. Вони вели хитру систему помилок бильків і що тижня діялись украдених грошей. Справа вийшла на світло денне зовсім випадково. Якась мудра жінка завважила на почті, що один зі служачих Віктора переслідує її своїми настирливими пропозиціями. Цей допоможний Балонь, саме тоді купив на оферту руку власну крамницю за 4.000 доларів і не хотів мати в додатку постійну любку. Автомобіль і всі інші вигоди та приємності легкі здобутки, мав уже від давнього часу, гуляючи на всі боки. Поліція завізвавшись незвичайним джерелом походження Балоня і в результаті дізналась правди від його та його спільників, що опинились в арештах. Також із хлібодавець Віктор дізнався вперше всю правду про стан своєї каси.

— Для шахістів. Шахісти, що стежать за виступом змагань у Москві, дізнаються з цікавістю, що світової слави старий німецький шахіст Ласкер, який мав надію одержати знову перший наголовку, програв партію з 19-літнім Мексиканцем Торре.

— „Ізвестія" в Парижі. У найближчих часі почне виходити в Парижі большевицький орган „Ізвестія" у французькій мові. Спершу вей часопис матиме тільки дві сторінки. Метою часопису в першу чергу боротьба з протибольшевицькою пресою у Франції.

— Совомінка, міська рада. Відома російська „зоя" балету Анна Павлова привикла танцювати до ока, міста Вірміпечч. З огляду на те, що вона танцює босо і навіть не закриває колін, міська рада славного міста заявив, що на „виступи" не дозволить, бо не не було такого випадку, щоби танцюристки в цьому місті публично виступали у такій заготі. Менеджер Павлової силкувався надаремне переконати членів святого збору, що вона танцює так по всьому світі вже 7 літ. Рішення англійського магістрату було апотектичне: „Ніхто не виступає тіла, з виїмком обличя, шиї та рамені не сміє бути голою". І танцюристка, щоби не втратити доходу, мусіла разом з усією трупою танцювати у сапогах і довгих панчохах. Ріжні є міські ради на них нема ніякої ради...

— Надто щедрий гачкодав. Молодий „російський" скрипак Т ма Зайдель забрав зі сво'м концертами аж до Нової Зеландії. На одним концерті мав спотикання аж з плем'я Маорів. Вочи були такі заінтересовані його грою артиста, що їх проводир склав. ему в дарі 12 найкращих дівчат свого роду. Зайдель вирохувався ніж такої ласки всіма способами, надаремне. Мусів аж крадькома втекти з Нової Зеландії, в острасі, що доведеться взяти разом зі скрипкою таку велику дружину.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Трийцятьшестий день розправи.

Свід. Ф. Пясецкі, посесор із Новосілок був критичного дня на місці атентату. Бачив утікаючих двоїх людей з коло брами ч. 1. при вул. Пелюшів бачив утікаючого Штайґера за ним Пастернакіяну. Штайґер біля брами затримався, а Пастернакіяна кликала: „той пан утікає". На те завважив свідок, що втікають усі. Пастернакіяна повторила вдруге: „Той пан утікає." По хвилі Штайґера арештували. Свідок не чув, щоби Пастернакіяна вимовляла слова „убивця".

Свід. Н. Екштайн, купець зі Станиславова в критичній хвилині стояв вікна крокі-напівно від вигляні Якась пані, що стояла серед них крикнула: „утось кинув на тих". Свідок у тій хвилині побачив у леті бомбу, яка впала за повозом пригадує. Свідок має враження, що бомба впала згори. В тій хвилині повстав крик і переполох а люде почали втікати. Повернувшись з ворогі на хвилик свідок завважив якусь пару, яка кликала: „Один пан в ясному плащі втік!" Зауважаючи й здеморалізування та неспокій свідок підійшов до неї та спокоював їх та просив, щоби сказали, коли щось знає. Та пані сказала: „вій пан у ясному плащі". Свідок товаришив ній пані аж до брами. З брами було кількайнадцять осіб. Свідок дотримав поліцаєві коня, а пана вийшовши до брами вказала поліцаєві на Штайгера. Поліцай перевів на боці у обвинуваченого ревізію, а опісля всі з брами вийшли. Тоді свідок запитав ту панну: „Чи не той пан кинув бомбу?" На це відповіда вона так: „Здається, що той."

Свід. Абр. Шехтер, власник зібр критичного дня вийшов з Пекаву Міколяша і дав дасть, що має надіхати пасажирів. Тоді вийшов до кавярні Де ля Пе, стояв у балконових дверях і побачив летючий пакет у висоті понад 4 м над землею. Пакунок упавши почав димити. Пота тим свідок нього нікого не бачив.

Свід. Ст. Теленецький, пенсіонований урядник покликаний у зв'язку зі зізнаннями Верхоли, де той казав, що Теленецький їхав разом зі Штайґером поїздом з Любіня до Львова. Свідок заперечує цей факт і каже, що з поїзду знав як удавця, з яким мав дуже багато клопоту батько.

Конфронтація.

Конфронтація відбувається між Верхолою і п. Іваном Оловецьким а також між Верхолою і Степаном Теленецьким. Верхола твердить, що стрінув на одній зі станцій між Львовом і Самбором Штайґера разом з Теленецьким. На другий день питав Теленецького про Штайґера. На те казав Теленецький, що познайомився зі Штайґером у поїзді. Верхола тоді мав сказати Теленецькому, що Штайгер є на услугах поміщі. Ст. Теленецький заперечує всі ті зізнання Верхоли і каже що Штайгера не знає а з Верхолою про нього говорив в тим більше політичні не балакав. Далі Теленецький каже, що має враження, що Верхола недужий, хорий чоловік.

П-ні Іза Оловецька сконфронтована з Верховою теж заперечує, що все те, що каже Верхола є неправдою. Мовляв вона знала дуже Штайґера не зачла ніколи. Далі висказує погляд, що Верхола забувть „помилкові чоловік".

На запит д-ра Ляндава Верхола заявляє, що ніколи конфіденціонім поділі не був і ніяких відомостей політичні не давав.

Д-р Ляндав: Ми маємо зізнання політичної комісії, що ви були її конфідентом.

Верхола: Поліція боїться, щоби я не виявив її скандалів і тому так говорить. Вона старалася мене притягнути, дала мені кроші від поліції не приймав.

Д-р Ляндав: А тепер ми маємо докази, що ви брали гроші.

Верхола: Комісар Ясенюк з Ручок пропонував мені, щоби я свідчив про приналежність Штайґера до комуністичної партії.

Свідок д-р Йонас Давід, адвокат зі Станиславова був у критичному моменті на дворі, вчер ений лицем до каварні Де ля Пе. Тоді побачив спадаючу помаранчеву петарду, що впала за повозом пів метра. Не зголошувався на свідка і не інтересував ся перебігом процесу. Щойно зізнання інспектора Лукомського заінтересували його процесом. Перечитавши зізнання Лепльового свідок пішов заголоситися на свідка з метою спростування зізнань, як неправдивих. Свідок бачив спершу арештування Штайгера. Дивився не на підпишу. Стояла там якась женщина, яка зробила на свідка дуже несприятливе враження. Була по Пастеровського. Вона по-февральськи дуже жваво з поліцаями, але її сміх свідок не чув. Свідок абсолютно не бачив ніякої жінки женщини, якої могла би бути пані Лепльова. Також ніяка женщина не держала Штайгера за руку.

Свідок Наталія Штайгерівна, сестра обвинуваченого, подає потрібні з родинного життя та характеризує Штайгера як любого сина, брата і члена родини.

Обвин. Штайгер возлоїв про те, як його переслідувала управительна України Краєв. Нагінком такого поведення Україна обвинувачений був примушений голодівкою. Опісля правітник требувати почав відмітувати цілий ряд протоколів списаних у часі свідства. Виглядає воно так, що розправа збижається вже до кінця.

ОПОВІСТКИ.

В неділю дня 30. ц. м. в день св. **Йосафата** відслужить в церкві Успення Пр. Д. Марії (Волоський) о год. 10. рано Вп. о. генеральний Вікарій, мітрат Бачинський, торжественну Службу Божу, після якої послідує посвячення образів кисті нашого славного артиста Петра Холодного, що дображує св. Йосафата і Володимира Рел. На це торжество просить всіх П. Т. Парохіян і Вірних *Управа парохії.* 1—1

Свічки й лещата до кадилу набувати в „Українській Спортовій Кооперативі, Львів, вул. Руська ч. 18. І. пов. 856 1—2

З нагоди посвячення св. Сятощечому-ченика Іосафата відправиться в архикатедральній церкві св. Юра в неділю 29. XI. о год. 9:45 торжественна архієрейська Служба Божа, яку відслужить Преосвящ. єпископ дуцький о. суфраган др Іосиф Бощик. Співає хор в. п. Богословів. 861 1—1

Репертуар „Українського Національного Театру" О. Мітковича:

Борислав — сала Нар. Дому".
29.XI. „Ніч". (Прощальна вистава).
Прогобич. Сала кіна „Штука".
30.XI. „Марися Богуславка".
1.XII. „Пні нашого життя".
2.XII. „Пан Тадеушевський".
3.XII. „Чорна пантера і білий ведмідь" (прощальна вистава).
Самбір. Сала „Сокола".
4.XII. „Марися Богуславка".
5.XII. „Пні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".

В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 8:30 веч., в Борславі і Самборі в год. 7:30 веч. 562 8—7

Український мішаний хор Д. Котка.
У неділю 29.XI. м. Рава Руська.
У вівторок 1.XII. м. Ярослав.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
768 18—?

Д-р Михайло Волощак місто особистих писемних поздр. на жадання з нагоди імянин складає 10 зол. на Рідну Школу. 1-1

Рік основання 1860

ПИВНИЦЯ

фірма МАКС ВІКСЕЛЬ і СИН

864 **знову відчинила.** 1—2

ЗНАМЕНИТІ ВИЧА І МЕЛІ НА МІРУ І ШКЛЯНКИ

у Львові вул. Краківська ч. 14.

З ініціативи „Союза Українок" у Львові улаштується в читальні „Просвіти" на Жовківській передмістю від 1. грудня 1925 науку кроїв й шиття, яка буде тревати через три місяці. Зголошення приймається щодня від 7—8 год. веч. в читальні при вул. Жовківській ч. 62. 863 1-1

На другий концерт Тов. „Львівський Боян" улаштований в 100-літню річницю смерти Дм. Бортнянського дня 2. грудня ц. р. в салі Народного Дому, продаж білетів від середівка 30. падолиста ц. р. в Книгарні Тов. ім. Шевченка Ринок ч. 10. 857 1—1

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПІАНИ, чорна, фістамонійні продукти фабрик, найновіші моделі, мало ужиті. Знижка на склепі — найдешевше продаж, місце тільки за готівку: Гаєвак, Львів, Панська 21. Телефон 34—45. 779 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р МАРТИНЮК ІВАН

відкрив адвокатську канцелярію

в МЕДИЧАХ (пов. Дрогобич)

і веде її в домі Товариства Просвіта 860 проти приходства. 1—4

РЕЛІГІЙНИЙ ВИБІР

КИЛИМІВ

ГЛИНЯНСЬКИХ

ТАКОЖ

КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ

ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ

КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ

865 **ЛЬВІВ** 1—6

ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 23.

Експедиція леси з життя У.С.С. на ІІІ дії

М. Угрина-Безгрішного п. наг.

„Софія Галечко"

почнеться дня 7. грудня ц. р.

Ціна з пересилкою зол. 1'60.

Видавництво „ЖУРАВЛІ" Рогатин 840 3—3

Звідомлення.

Установче зібрання ухвалою окружного Суду цивільного у Львові з дня 18. листопада 1925, Відділ VII. ч. 1115 УПРАВИТЕЛЬ РОЗБІРКОВОЇ МАСИ ГЕНРИКА РЕЛІХА (Rölich) в ЛЬВОВІ вул. МУРАРСЬКА 26, БЕРНАРДА ШАЙНЕРА (Scheiner) у ЛЬВОВІ вул. САМАРСТИНІВСЬКА 3, САЛЯ ПОМЕРАНЦА У ЛЬВОВІ вул. ГОРОДЕЦЬКА 57, ВЗИВАЮ ДОВІРНИКІВ згаданих кредиторів, а окрема довірників бувшої торговельної фірми „SCHEINER & POMERANZ" вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 57 (СКЛЕ І КОНФЕКЦІЯ МУЖЕСЬКОЇ, ЖІНОЧОЇ І ДІТОЧОЇ) до подання всього рода завдат до моїх рук, як очивисто до того уповноваженого, в тій ціли буду урядувати вія ДНЯ 27-го ЛИСТОПАДА ц. р. ВКЛЮЧНО ПОЧАТКОВО В ГОДИНАХ ВІД 10—12 ПЕРЕДПОЛУДНЕМ І ВІД 4—6 ПО ПОЛУДНІ в БЮРІ СКЛЕПОВОГО ЛЬОКАЛЮ БУВШОЇ ФІРМИ „SCHEINER & POMERANZ" ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 57.

Адвокат **д-р Яків Гольдберг** якого правителем конкурсової маси Генрика Реліха і тов. 861 1—1

Ширіть наш часопис!

НЕ КУПУЙТЕ Календарів-Терміноторів в чужих мовах!

Цими днями вийде з друку і поступить в продаж

826 великий, гарно виданий 1—2

„Український Календар-Термінар" на 1926 р.

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не нищ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" виробу Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 5—10

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ І АНТИКВАРНЯ у Львові Рутовського 22. продасть: М. Грушевського: Історія України 7 томів. І. Левицький: Галицько-руська Бібліографія 2. томи. 851а

ОЖЕНИТЬСЯ з панною або вдовою, учительською або власничною хоч би малого газдівства б. старшина з уміл. об'язиченим. Незаінтересовані заголошення до Адміністрації „Діла" під „Шатки 32". 835 2-2

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 269 (10.652). Львів, вівторок 1 грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ворожа „пятка".

Промова посла Б. Козубського на пленумі сойму дня 26. листопада при дебатах над експозе голови уряду Скшиньского.

Високий Сойме! Голова ради міністрів Скшиньский у своїму експозе сказав, що програмою нового уряду є його будова. Але з кого складається той уряд? Яку він має програму відносно українського народу? Премієром є граф Скшичьский, великий деклямator за гроші-ею про той розкішний нібито рай для національних меншостей в Польші. В своїму експозе він нічим не зазначив, яка його програма відносно нас; згадав лише в дуже розпливчатих виразах, що у відношенні до нас буде ліберально держувати дуже ліберальної польської конституції.

Хочемо нагадати п. Скшиньскому, що на засіданні Ліги Націй у Женеві 1924 р. міністр закордонних справ польської республики п. Скшиньский, теперішній премієр, дуже багато оповідав про те, що в Польші національним меншостям живеться дуже добре, що в Польші існує дуже ліберальна конституція, далі, що вже ухвалено дуже ліберальні закони язикові і шкільні для меншостей і що в короткому часі має повстати для Українців навіть університет у Львові. Але вже другого дня під впливом політичних приятелів п. Станислава Грабского поспішно викреслив з протоколу засідання місце університету, що має повстати — Львів.

А тепер поруч п. Скшиньского на міністерських лавах бачимо знову п. Станислава Грабського з тією міністра освіти. Отже й надалі той злий геній українського шкільництва має накладати свою тяжку руку на наші школи, має надалі бути обер-прокурором „Святійшого Синоду" на згубу православної церкви в Польші. Творець славетного шкільного закону, що про нього так деклямував за кордоном п. Скшиньский, цілковито перекреслив його своїм виконавчим розпорядженням. Підчас міністерування в кабінеті свойого брата Станислав Грабский встиг майже остаточно знищити українське шкільництво, заміняючи українські школи на польські або на таку потвору з педагогічного погляду, як так звані школи утраквістичні. Дей пан, що затемнює й нищить душі українських дітей, має й далі бути міністром освіти.

Дальше бачимо в складі цього уряду представників „Пяста". Програма цеї партії у відношенні до нас — це відібрання землі в українського селянина й віддання її військовим і цивільним кольоністам, бо, як сказав Вітос, „плуг польського селянина має означити східні кордони Польщі".

Засідають тут в цьому уряді і представники ППС., яка має свою програму, т. зв. соціялістичну. Але ця програма істнує, вдається, тільки таксамо для заграниці, як ліберальна конституція і ліберальні закони. В дійсности відібрання землі від православних церков, підтримування осатництва на наших землях, тиха згода на польонізацію — ось справжня програма ППС. супроти українського народу.

Репрезентанти НПР. в уряді не можуть відмовитись від свойого гасла: „Польща тільки для Поляків".

Не віримо також, щоб міністр у кабінеті Вл. Грабського п. Рачкевич перестав бути тим самим Рачкевичем в кабінеті Скшинського, щоб перестав знущатися над українським народом, щоб закинув тисячні безосновні й безправні арештування між Українцями.

Сказано: „Програма нового уряду це його будова". Всі партії, що входять у склад цього уряду, вели, ведуть і, не віримо, що й дальше не будуть вести супроти нас, українського народу, політики екстермінації. Коаліція польських партій, лівих і правих, доказує, що повстав спільний фронт проти змагань українського народу, що всі польські партії погодилися в тому, як однаково поступати проти нас. И такше не сиділіб разом на міністерських лавках п. Морачевский з п. Ст. Грабским. Всі ви супроти нас ворожо настроєні. Зуб за зуб.

Наше становище до уряду не може бути инше, як тільки непримиримо. Український Клюб займе супроти уряду п. Скшиньского становище опозиційне.

Здійснювання Льокарно.

Німецький парлямент приймає льокарнські договори.

Кілька тижнів велась у Німеччині завзята боротьба у пресі, вічами та зборами, за і проти договорів у Льокарно. Дві крайні партії: націоналісти та комуністи показували, кожна зі свого становища, що порозуміння зі союзними державами, на основі таких договорів, уведе Німеччину в дуже клопітну ситуацію і зв'яже її ногами путами, анальогічними до Версайського договору. Комуністи заказували голосно на те, що Німеччина ввійшовши до Ліги Націй стане поневолі ворогом СРСР., з яким не повинна зривати звязків, з огляду на необхідність вести у майбутньому політику спільних, солідарних інтересів.

При другім читанню проекту закону про льокарнський договір, у райхстагу велась дискусія, в якій взяли участь представники двох протилежних становищ щодо цього договору. Боронив договору соціялдемократ д-р Ландсберг, а виступав проти нього посол Вальраф, бувший президент райхстагу. Хід думок д-ра Ландсберга був такий: Можна бути противником льокарнського договору, але навіть противник мусить не забувати, що головним мотивом якоїсь акції повинна бути любов рідного краю. Ми пятнуємо якнайрізкійше той факт, що велика партія нашого парляменту дала раніше свою згоду на підписання договору, а потім зі страху обмила руки від цієї справи. Це виглядає так, якби машиніст бачучи, що поїзд находиться в небезпеці, вискочив з паровозу, щоби самому спастися. Неправильним є погляд, що льокарнський договір означає вибір зробний Німеччиною в користь Заходу проти Сходу. Німеччина не дасть себе втягнути в воєнний союз звернений проти Росії. Росія не зробила їй нічого злого і тому вона не хоче жити з нею в згоді. Фраза, що льокарнський договір означає війну з Росією є безосновною. Договір коштує Німеччину тільки те, що вона зобовязується війни, яку вона, як це признали самі націоналісти, і так вести не в силі, навіть якби хотіла. Зате як здобуток має Німеччина зменшення до мінімум небезпеки війни, відкачення санкцій, систему мирових договорів і виглади на недалеку свободу в Рейнщині. Нема вже чого лякатись, щоби Рурщина та Рейнщина були репарацийними провінціями. Приймаючи льокарнський договір, Німеччина відає велику послугу собі і світові.

На ці закиди відповідав націоналіст Вальраф. Він звертається головно проти ідеї вступу Німеччини до Ліги. Недовіря до Ліги Ліга майже накинула Німеччині сама силоміць. Націоналісти хотять також порозумітися з учорашніми ворогами Німеччини. Одначе воно не є можливе на підставі Льокарно, яке означає, що треба зректись рідної землі і ще раз признати Версайський договір. Такі дипльоматичні заходи не є гідними великого державного мужа, а дуже пересічного, який ціною теперішніх успіхів знехтовує майбутність народу.

Посли окремі партії були заздалегідь приготовані як мають голосувати і решта дискусії велась перед порожніми лавками. Одинока промова, що звернула живійшу увагу, була демократа Дернбурга, який сказав між иншим: Найважнійшим здобутком Льокарна є свідомість, що по війні нема переможців, а всі є переможеними.

Ніхто не сумнівається, що з ратифікацією льокарнського договору міжнародні взаємини ввійдуть у нову стадію, без огляду на те, в якій мірі прийняті договори найдуть своє негайне безпосереднє здійснення.

Вирізки.

„Треба сказати правду народові".

З нагоди зміни уряду в Польщі шовіністична (християнсько-демократична) „Ржечпосполіта" в статті „Треба сказати правду народові" пише між иншим:

„Наша держава — як то доказує бюджет — внаслідок неоглядности міністрів скарбу, живе понад стан. Бачачи покоління ті наймірні видатки, мусить накладати на горожан такі тяжкі податки, що забиває сенед населення якунебудь продукційну здатність. Податки забирають польським горожанам більше, як їх дохід, бо навіть частину майна, а звязуючи всяку підприємчивість, висисають з нас всі животні соки.

Одночасно наш державний організм хорує ще на розстрій урядничого апарату. Вл. Грабский, як президент міністрів, виявився так само злочинним для Польщі, як і на становищі міністра скарбу. Урядниця дисципліна зовсім зникла. Крадіжі, хабарництво, занедбання в службі — є щоденними явищами. Неовісні і глупі урядовці бачучи, що їх злочини є карані голодним чином в дисциплінарній дорозі, а супроти загалу їх оточується брехливим й крутарським спростуванням, почали просто зводити своїх товаришів, щоби вступали в їх сліди. Публичний гріш гинув в кишенях злодіїв"...

Очевидно, не тільки може мілінова частина тієї правди, яку слід сказати народові.

По широкому світі.

Свято підписання льокарнських договорів буде дуже скромне. Представників держав прийме в м-стві зак. справ у Льондоні король. Англ. премієр Болдуін і зак. справ Чемберлен приймуть їх потім у себе повазтно на обіді та вечері. Муссоліні[ого] заступатиме Шіяльоя, тому, що англ. уряд не міг дати італ. диктаторові запоруку, що може здержати маніфестації вулиці проти нього.

Нова перспектива має бутім-то поставатись у звязку з дипльоматичними довірочними нарадами Чічеріна в Парижі з м-ін. зак. справ Бріяном. Чічерін хоче не тільки найти підстави порозуміння у таких старих справах як: російські довги, доля фльоти Врангля і французько-російський торговельний договір, але й торкнутись можливости французько-російського союзу.

Ірляндія ще не поладнала справ своїх кордонів. Провінція Ульстер, що не ввійшла до автономної Ірляндської держави, а залишилась під англійським правлінням відкликала тепер своїх делегатів, що входили до т. зв. комісії межі між Ірляндією і Ульстером. Англійський уряд усе ще має надію, що зможе найти мирну розвязку цього конфлікту. Покищо т. зв. північна Ірляндія вислала на свій кордон мішки з піском і кільчастий дріт.

У Китаю, в м. Харбіні, відкрили заговір на представника СРСР. Карахана.

Анґлійський парлямент відкинув внесок робітничої партії, щоби висловити урядові недовіря внаслідок його становища щодо безробіття.

Турецький парлямент прийняв одноголосно заборону носити дотеперішне національне накриття голови: фези та турбани

Red. czas. „Dilo" Pr. 881/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 265 (10.643) z dnia 26. listopada 1925 r. pod tytułem: „Proty bilsho teroru" od słów: Konferencja ryoesia... aż do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy z. uznał dokonaną w dniu 25. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zagrożenie za przekroczenie na grzywnę do 600 zł. p. Lwów dnia 26. listopada 1925 r.
Hawel.

У великий дзвін...

Львів, 30. листопада 1925.

Одночасно з реверансами Скшинського в бік жидівського клюбу вдарено у великий дзвін, що в Секретаріяті Ліги Націй зареєстровано польсько-жидівську угоду. Зареєстрування цеї непомітної й малозначної угоди Лігою Націй є випадком — будь-що будь — небувалим в історії міжнародніх і міжнаціональних відносин. Є це пункт, що змушує нас до того, щоби спинитися над нею справою.

Коли перед кільчома днями жидівська преса (одночасно зі звітом про експозе Скшинського) подала вістку про зареєстрування польсько-жидівської угоди, то можна було думати, що це може видумка, яка має на меті піддержати серед жидівських мас надшарпаний авторітет пос. Райха та злагіднити невдоволення тих мас, яке зросло у звязку з паперовою угодою. Одначе минуло кілька днів і офіційно не заперечено факту зареєстрування. Польський уряд і польська преса, навіть антисемітська, мовчить, чим підтверджує вістку про зареєстрування угоди або що найменше не вважає під теперішню пору доцільним її опроки дувати. За те орган пос. Райха — „Хвіля" — твердить, що через зареєстрування „угода як би набрала міжнародного значіння і находиться під охороною Ліги Націй".

Реєстраційний текст угоди є або неповний, або — коли повний — то маловартний. Він обіймає реорганізацію жидівських віроісповідних громад, справу жидівської й гебрайської мови у тих громадах та на прилюдних зібраннях, частинне святкування Жидами суботи в публичних установах, введення жидознавства до жидівських шкіл, признання хайдерів школами рівнорядними для жидівських дітей в публичними школами, справу субвенцій для жидівських приватних шкіл, рівнорядне трактування жидівських прив. шкіл з иншими анальогічними заведеннями і справу „кошерного" харчу для вояків-Жидів.

Ось і весь текст угоди, зареєстрований в Секретаріяті Ліги Націй. Як бачимо, тут не було що реєструвати, бо всі ці „уступки" є самозрозумілі в кожній державі, навіть без республиканського й конституційно-демократичного устрою. Є це права жидівських громадян виключно віроісповідного характеру, які забезпечує конституція, так що й угода тут ні при чому. А всеж таки ці тороки „уступок" зареєстровано у міжнародній установі. З якою метою?

Отже вдарено у великий дзвін, наробдено шуму в нутрі і за границею, маючи на меті з одного боку втихомирити невдоволену жидівську масу безвартними псевдоподачками віроісповідних „привілеїв" та піднести авторітет „месіяністів" польської культури в роді Райхів і їм подібних, а з другого змякшити тверде серце і розпоротн зашиті кишені всесвітнього жидівства. Мовляв — Польща, антисемітська Польща, де ще недавно Жидів трактовано як „бидло", тепер не лише заключує угоди, але й їх реєструє в міжнародній установі, яка дає запоруку сповнення принятих Польщею зобовязань. Тому не слід, щоби всесвітне жидівство далі зберігало своє неприхильне відношення і не виявляло зворушення для фінансової скрути тієї держави, що забезпечує трьом мілионам Жидів такі значні „привілеї".

Кажемо: „вдарено у великий дзвін", бо сумніваємося, щоби навіть ті мізерні тороки „уступок" були реєстровані в Секретаріяті Ліги Націй. На нашу думку, не може бути й мови про якесь зареєстрування; є це звичайне реклямове повідомлення Секретаріяту Ліги Націй, польська самохвальба — анальогічна до тої, яку у вересні 1924 розпускав п. Ст. Тугут у звязку з ухваленням закона в 31. липня 1924 про „права" української й білоруської мови в суді, школі, нотаріяті й адміністраційних урядах.

Одначе колиб тут, у що ми не віримо, справді малося до діла зі „зареєструванням", то мусіло б це викликати здивування всього світа не лише з приводу польської толеранції, але й надмірної охоти підлягати свої внутрішні справи, угоду з нетериторіяльним народом, під охорону Ліги Націй.

Можна сміло твердити, що реєстрація польсько-жидівської угоди є тільки одним з тих тактичних ходів, які просто ведуть до жидівських кравниць і тресорів, а теплий вітер, який від Женеви повіяв з Варшави, певно не огріє жидівської маси, тільки має на меті розігріти ледяні серця жидівської фінансієри.

Ф. Ф.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 36-109

АНТІН УВЕРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича
філія в Стрию, площа Пілсудского.

На Схід!

Поїздка послів польського сойму до С.Р.С.Р.

Минулого літа відвідало СРСР. кілька робітничих делегацій з різних країн, щоби поглянути на місці державному й суспільному будівництву більшовиків. Поруч цих масових делегацій побували в СРСР. також окремі представники західноевропейських буржуазних табоїв.

Пригадуємо до СРСР., все два роки тому (в часі побуту Еріо й де Монзі) було відкою подією, приймає тепер признаки масовости. Як недавно дочесла преса, до СРСР. вибирається невгомонний Льойд Джордж.

Цікаво, що саме тоді, як в Зах. Европі все більше зростало бажання б автопсії познайомитися з радянськими відносинами, в Польщі, сусіді СРСР., лякалися навіть висловити подібне бажання, щоби дефензива не захотіла такого сміливця зробити „антипаньствовим" елементом. Аж минулого літа відвідали СРСР. два посли польського сойму: комуніст Х. Приступа і член Хлопської Нез. Партії Балін. Відвідини цього останнього супровожала польська „народова" преса невгавающими нападами й денунціяціями. Та відносини змінилися з моментом величавого принятя Чичеріна у Варшаві. Як нас інформують з Варшави, в найближчому часі вибирається до СРСР. 12 послів польського сойму, представників різних фракцій, а між ними: д-р Райх і д-р Інслео (з Жид. Клюбу), Бриль і Плюта (з Хлопського Звйончку), Гельман і Татарчак (з „Визволення"), Всевудський і Фіялкевич (з Хлоп. Нез. Партії), Єзьо (з Білоруського Клюбу), український посол Антін Васильчук і ин. Прем. Скшиньский не тільки згодився видати пашпорти, але й доручив польському посольству в Москві заопікуватися відвідуючими послами. Щож. tempora mutantur!

Рацянська Україна.

Число жидівського населення на Україні.

У 12 (92) числі „Статистичного Бюлетеню", органу Центрального статистичного управління на Україні за вересень ц.р. находимо статтю А. Гальперіна п.н. „Єврейське населення по містах України". Стаття ця написана на основі матеріялів, зібраних władzами в часі останнього перепису міського населення в 1923 р. У ній пише автор між иншим таке: „Перепис охопив тоді 612 міських селищ України. Крім міст зараховано до них і містечка, копальні, робітничі селища і поселення зі значною кількістю населення, що працює на землі. Селища, де менше 500 мешканців зовсім не ввійшли до перепису". З цього пояснення виходить, що цифри останнього перепису охоплюють усе жидівське населення України. По всіх 612 міських селищах 9 українських губерній було в 1923 року 5,087.595 душ міського населення. З того випадало на Жидів 1,297.557 душ. З того виходить, що в 1923 р. Жиди становили 25 і пів відсотків усього міського населення України. З того: на Поділля випадало Жидів 217.516 душ (54,7 порц!), на Волинь 116.502 душ (39,5 прц.), на Одещину 266.878 душ (30,7 прц.), на Київщину 327.822 душ (28 прц.), усього населення міст на Київщині 9 на Полтавщину 107.635 душ (24 прц.); на Катеринославщину 103.567 душ (22,6 прц.); на Чернигівщину 49.163 душ (18,7 прц.); на Харківщині 69.363 душ (12,6 прц.); на Донеччину 39.110 душ (6 прц.). Зього бачимо, що найбільший відсоток Жидів серед міського населення було на Поділлю і найменше

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

Новини наукової літератури.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка. Том CXXXVI—CXXXVII. Праці філольоґічної секції під редакцією Кирила Студинського. Львів, 1925 р. 4 + 254 ст.

Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові давно вже придбало собі заслужену наукову славу не тільки серед цілого українського народу, але й серед всього славянства. Це наша заслужена українська Академія Наук, яка в надзвичайно великій мірі причинилася до духового й політичного відродження українського народу. Ніяке відродження народу не може відбутися чи відбуватися без добре поставленої рідної науки. Не вияснено ще впливу львівського Наукового Товариства на національне пробудження Великої України, але одно можна сказати тепер з певністю, — вплив цей був дуже помітним та корисним. Львівське Наукове Товариство скрізь і все користувалося на Великій Україні надзвичайною пошаною, навіть більше, воно було овіяне глибоким пієтетом, як найдорожча національна святиня. І навіть заснування Всеукраїнської Академії Наук у Київі р. 1918-го не зменшило цього пієтету, — і сьогодня кожний учений з Великої України за честь собі вважає, коли видрукує свою повість на сторінках видань львівського Наукового Товариства.

На жаль тільки, воєнна заверюха вбила ту живу наукову видавничу продукцію, яку виявляло Наукове Товариство до війни. Позбавлене державної допомоги та окремих фондів, Наукове Товариство мусить тепер існувати виключно на свої власні кошти. А кошти ці такі малі супроти його великих завдань!...

І тому такими рідкими стали з 1914-го року видання Наукового Товариства. І тому для українського вченого став правдивим святом той рідкий день, коли появляється якесь нове видання Наукового Товариства... А на культурні свята ми, Українці, стали взагалі такі бідні...

Ось передо мною остання книжка головного з видань „Наукового Товариства — його „Записок" т. 136—137. Надзвичайно цінна книжка — тож мозок кращих людей Західної України, — і я хочу про зміст цих „Записок" хоч коротенько в популярній формі повідомити широке громадянство.

Невелика книжка на 254 ст. містить лише 10 наукових розвідок, але розвідок добірних, часом високої наукової вартости, з якими не соромно було б виступити й перед ширший науковий світ.

Більшість розвідок присвячена історії культурного, взагалі духового життя українського народу, переважно — на його західних землях. Читайте статті ці в иншому порядкові, ніж то в „Записках", і перед вами встане суцільна історія нашого нещасливого культурно-політичного життя за останні два віки.

Молодий вчений Петро Пелех (працює тепер в Київі) подав цікаву і цінну розвідку: „З життя й творчости Сковороди"; а саме: 1. Час народження Сковороди, 2. Деякі дати з останнього періоду життя й творчости Сковороди. Але не ці розділи становлять вагу цеї статті, — найцінніший 3-й розділ її: Явище т. зв. „космічної свідомости в житті Сковороди, як джерело й ключ для зрозуміння його філософії". Розказавши про основу філософії Сковороди (досягнення повного щастя), автор докладно спиняється на т. зв. космічній свідомости, яку переживають лише деякі вибрані одиниці (напр: Мойсей, Ісайя, Сократ, ап. Павло, Гаутама, Магомет, Бекон, Паскаль, Спіноза і т. и.); наступає ця свідомість десь на 30-х роках життя і по ній народжується „нова людина", що вже досягає собі повного щастя та спокою. Безумовно, ця стаття П. Пелеха кидає нове світло на зрозуміння філософії Сковороди, так мало в нас вивченої.

Але Сковорода жив і працював в той час, коли так трагічно забувалися українські традиції і коли омосковлення міцною сіткою оплітало культурне життя Великої України. В сітці цій багато загубив і сам Сковорода: нової російської мови він докладно не вивчив, а від своєї таки досить відбився і спинився посередині, а це й було причиною того „чаячія", яким він писав і яке не дало змоги творам великого Сковороди пійти до гущі народньої.

З Великої України перекочуємо до України Західної, до Галицької Землі. В той час, коли на Великій Україні все жило під знаком омосковлення, тут вже бачимо помітні національні вогники на спольщеній житті. Проф. А. Андрухович в статті „Львівське „Studium Ruthenum" (продовження) докладно розповідає про тимчасовий український філософічний і богословський інститут, т. зв. „Studium Ruthenum", що заснував його року 1787-го австрійський цісар Иосиф II. у Львові. Автор описує навчання та внутрішнє життя в цій вищій українській школі; перед читачем проходять ці перші вогники розвитку національного життя в той час, коли ще навіть назви не могли підібрати для своєї літературної чи народньої мови (lingua ruthena, Ilyrica, patria, vernacula і т. и.). Деякі розділи цеї праці пр. наука церковно-славянської й української мови, провини й кари, відносини до питомців Studii Latini і ин. надзвичайно цікаві.

Але року 1809-го спинилася наука на Studium Ruthenum; не оправдалися й ті надії, які покладав український нарід на австрійський уряд, бо панами в краю лишалися ті самі старі пани. Український нарід прокидався від сну, а йому все плели міцну сітку, щоб він таки

ше на Поневччині. По подільських містах і містечках жидівське населення мало навіть чисельну перевагу над иншими мешканцями. До того треба додати, що чим більше місто тим радше горнеться до нього жидівське населення. І так: в Одесі на 324.003 душ усього населення було 130.041 душ Жидів (40.1 прц.); в Катеринославі на 120.421 душ усього насел. було 50.237 душ Жидів (38.8 прц.); у Київі на 425.977 душ усього населення було 128.531 душ Жидів (30·2 прц.); у Харкові на 321.615 душ усього насел. було тільки 65.007 душ Жидів (20·2 прц.) При тому зазначимо, що відсоток жидівського населення в теперішній столиці України в Харкові значно зріс. Перед війною відсоток Жидів у Харкові був далеко менший. Це зріст треба завдячувати фактові, що всі центральні державні установи мають чи не найбільший відсоток Жидів урядовців. Це в першій мірі треба піднести до всіх економічних, фінансових і инших господарських установ і трестів.

Загально впадає в очі факт, що Жидів далеко більше у північно-західній частині ніж у полуднево-східній. У пятьох губерніях північно-західньої України на площі 182.300 квадратних верств на всю суму 2,555.243 усього міського населення припадає 818.639 Жидів (63·1 прц.). У чотирох губерніях полуднево-східньої України на просторі 204.600 квадратних верств на суму 2,532 352 міського населення випадає 478.918 Жидів (6·9 прц.)

Смертність від туберкульози на Україні.

„Статистичний Бюлетень" ч. 12. (за вересень) приносить статистичні дані про смертність наслідком туберкульози серед українського населення. З тих даних наводимо цифри про смертність наслідком тої недуги в 1923 р. у 12-ти містах України: Житомір — 398 душ; Коростень — 299 душ; Винниця — 280 душ; Проскурів — 291 душ; Гайсин — 326; Прилука — 187; Лубні — 257; Золотоноша — 204; Хмільник — 243; Катеринослав — 175; Кривий Ріг — 168; Таганріг 90 душ. З цього зіставлення можна помітити, що смертність від туберкульози найбільша на заході й півночі, найменша на сході та полудні. Перше місце що до смертности займає Житомір. Коли ці цифри порівняти зі смертністю міст у західній Европі, то виявиться, що смертність від туберкульози в західно-українських містах значно більша ніж у західній Европі. Зате по східно-українських містах смертність від тої недуги не виходить поза розміри, що характеризують найбільшу державу центральної Европи Німеччину.

Сильна економічна організація заборолом для народу.

Боронімся закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

Тюремщина.

Дня 28. п. м. на засіданні сенату відчитали інтерпеляцію сен. М. Черкавського і тов. у справі тяжкого побиття у свідчій вязниці інж. Мельничка. З бійкевича, Зеленого та ин., дня 16. ве есня вязничними сторожами чи пак: органами державної поліції. Інтерпеляція стверджує, що адвокат д-р С. Федак негайно по події бачив численні сліди побоїв у інж. Мельника, пухлину під оком та синці плеч і що інж. Мельник жалувався, що його били по лиці, в бік і де попало, копали та тягнули за ноги по коридорі, внаслідок чого він втрачає кровю і має поломані ребра. Інтерпеляанти заявляють, що місцева влада не хоче дозволити, щоби правда у цій справі була розкрита і тому домагаються вислики спеціяльної комісії до Львова, разом з одним представником українського Клюбу, а також приміщення в урядовачні дотеперішнього завідуючого „Бригідками".

Мін. справедливости Пєпоцкий відчитав розвязання зроблене попереднім міністром справедливости, згідно з яким вязничні сторожі були приневолені вжити фізичної сили, тому, що вязні не хотіли підчинитись регуляминові вязничної влади. Влада перевела визначного урядовця, Мрозовського (?) до иншого відділу, приділила в урядуванні кілька функціонаріїв і почала слідство проти деяких сторожів.

Одночасно комісія варшавського сойму для досліду вичить прибрала отн. голосно внесок посла П. С. Узембло, щоби предложити соймові внесок про відкликання слідства проти комісаря поліції Кайдана, який у свій час був головою політичної поліції у Львові і проти асистента Лабяка, які побивали політичних вязнів. Ця сама комісія має постарати також внесок, щоби звільнити зі становища команданта державної поліції у Львові Б. Лукомського.

Похорони О. Саліковського.

Варшава, 27. листопада 1925.

В середу 25. листопада ц. р. в митрополичому соборі відбулася панахида за душу покійного Олександра Саліковського. Церква битком набита народом, головно українськими емігрантами". Явилися майже всі українські посли до сойму й сенату, Українська Парляментарна Репрезентація під проводом послів Хрущького й Черкавського, Український Центральний Комітет і ближчі товариші Покійного під проводом п. Андрія Лівицького.

Прийшли також в поважному числі представники Поляків і Росіян. З Поляків бачили ми президію Польського Тов-а помочи українським емігрантам в особах бувшого голови ради міністрів Артура Сліваського і Скарчевського, а дальше б. міністра пошт і телеграфів Толочка, Л. Ковловського, колишнього посла до державної думи А. Лепіцького й ин. З Росіян запримітили ми посла Н. Серебрянікова, П. Бутенка, Ю. Ліперозського, В. Португалова, Д. Філософова й ин. визначних емігрантів.

До панахиди станув епископ гродненський і новгородський, преосв. Олексій, в окруженні численного духовенства. Митрополичий хор співав прекрасно, витискаючи неодну сльозу в очей українських скитальців.

Після панахиди зачалися промови. Перший промовляв прот. Теодорович, що прощав Покійного іменем церкви (російською мовою). Від української громади прощався з Покійним б. премієр уряду УНР. Андрій Лівицький, схарактеризувавши О. С. як людину й діяча. Промовляв іще п. Слівінський (по польськи).

Після відправи двигнувся з церкви величавий похід на православний цвинтар на Волі. Домовину винесли з церкви найближчі співробітники Покійного: А. Лівицький, Станіслав Стемпковський, ген. Сальський, ген. Безручко й ин. і зложили її на возі. Похоронна процесія, в якій взяли участь великі маси народу, дуже численні депутації з вінками і поважний гурт духовенства, звертала на себе загальну увагу, вже над вечір, після останньої Служби Божої, відправив її по українськи арх. Полікарп Сікорський, та співу „Заповіту" труну поставлено до склепу. Зовсім стемніло, коли впали на могилу останні грудки землі. п.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Німеччина прийняла льокарнський пакт.

Державна нім. рада прийняла 49 гол. проти 15 ухвалений райхстагом закон про льокарнські договори і приступлення Німеччини до С. Народів. Проти прийняття голосували: Сх. Пруси, Бранденбургія, Баварія, Померанія, Шлеськ і Мекленбург-Шверін. 28. листопада през. Гінденбург підписав закон про льокарнські договори. Закон увіходить в життя з днем 28. листопада.

Склад делеґації.

„Тел. Уніон" повідомляє: В склад німецької делеґації до Льондону для підписання льокарнських договорів входять: д-р Лютер, д-р Штреземан і два мін. секретарі.

Змова на життя Штреземана?

Берлінська поліція одержала вістки, що нім. фашисти приготовили змову на життя Штреземана, щоби перешкодити йому виїзд до Льондону для підписання пакту безпеки. Єдинені союзи гітлєрівців оголосили спільний протест, що не признають льокарнських договорів. В Берліні були комуністичні маніфестації проти льокарнських договорів. Було около 10.000 людей. М. ін. промовляла Клара Цеткін.

Перед підписанням льокарнських договорів.

У звязи з підписанням льокарнських пактів приїздить до Льондону англ. амбасадор у Берліні лорд д' Еберон. Німецька делеґація домагатиметься полекш у справі окупації „Обсервер" пише, що хоч підписання пактів є формальністю, то присутність міністрів загр. справ дасть нагоду до політ. акції. Прем. Скшинські прибув до Льондону 29. XI. Бріян виїздить до Льондона в Бертельотом в понеділок. Вернеться в середу.

Німеччина проти франц.-польського союза.

На зборах Остбунд-а в Берліні домагалися від уряду пояснень, чи і якими мирними засобами можна буде осягнути зміну східн. границі. Як перше завдання після вступлення Німеччини до Союза Народів рішили заквестіонувати французько-польський союз, як противний духові Льокарна.

Туреччина відкликає арбітраж С. Народів.

Турецький уряд рішив у справі Мосула не признати мирового суду Союза Народів. Мін. загр. справ Туреччини виїздить до Женеви в відповідними інструкціями.

В англ. політ. колах числяться поважно з можливістю вибуху англ.-турецької війни на тлі спору за нафту в Мосулі. Чемберлен, льорд Емері і сен. Жувенель обговорювали цю справу на останніх конференціях.

Бріян утворив уряд.

Бріянові оконечно вдалося утворити уряд. Першим кроком нового уряду, котрий представиться палаті шо'ино після повороту Бріяна з Льондону, — буде утворення дораної комісії. Її завданням буде впрацювання фінансового пляну. 28. XI. було перше засідання нової ради мін. Прем. Бріян виголосив експозе на тему політ. положення. Заява уряду в парляменті обмежиться в політ. ділянці лише до справи Льокарна, а в внутр. справах присвячена буде фінансам держави.

Америк. дол. 7·95 — 7·97 канад. дол 7·70 — 7·75, чеські кор. 0·21·00 — 0·21·50, леї 0·03·50 — 0·03·75, франки фр. 0·28·50 — 0·28·75, фр. швайц. 1·34—1·35, англ. фунти 37·00 — 37·50.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за закінчень статті „Безнадійне вигнів corda".

— **Українська Академія Наук під контролею московської цензури.** Недавно один український учений послав із заграниці декілька книжок для Української Академії Наук, завдресувавши посилку на імя одного академіка. Посилка не дійшла до Київа а повернулася до Москви. Книжки підпали під огляд московської цензури. Незважаючи на те, що книжки уважали лише матеріали для наукової роботи, все же цензура підкреслювала багато уступів червоним чорнилом, очевидно все те, що на її думку небезпечно (!) пропускати на Україну; приміром в — біографії одного померлого вже українського письменника в тому місці, де висловлювався йому побажання спатькувати сій ювилей на рідній і вільній землі, підкреслені слова „на рідній і вільній". Одним словом якісь може малограмотні урядові московської цензури вважають, що можна, а чого не можна читати Українській Академії Наук. А що дійсно згаданий пакунок „цензурували" якісь некультурні люде видно з того, що непорозрізувані книжки при перечитуванні не розрізувались ножем, а порозтягані долонею і помяті брудними руками із залишеними слідами пальців на сторінках. Дивна річ, коли в усіх культурних країнах пон всяких формах влади, напів пов абсолют-

---

ще покинувся. Мало було цього, запумали знищити окрему українську азбуку і замінити її на латинку. Проф. М. Возняк у цінній статті: „Авторство азбучної статті в 1834 р." доказує про деталі цієї драглівої справи і дуже влучно доказує, що автором одної з статтей проти абецадла був не Микола Кмицикевич (як твердить це д-р В. Щурат в LXXXI т. „Записок"), а Денис Зубрицький.

Але нарід прокидався де-далі більше. національне життя в Західній Україні забило джерелом, а разом з тим збільшилася й боротьба з пануючими в краю впливами. Найбільший знавець українського громадського життя кінця XVIII-го і першої половини XIX-го віку, проф. Кирило Студинський в дуже цінній розвідці своїй: „Павло Леонтович" (закінчення) докладно доказує про ту боротьбу, яку точив український нарід з Поляками на всіх ділянках культурного й політичного тодішнього (1847—1865 рр.) життя: це потрібно дослідникові, щоб показати, на якому саме тлі повставали сатиричні й патріотичні вірші Павла Леонтовича (Павла з Шуткова). Автор росповідає про життя Західної України в 1848—1865 роках, і його невеселого оповідання не може спокійно читати читач: таке це все свіже й знайоме, бо й сьогодні бачимо те саме... І разом з тим — таке це все глибоко повчаюче; воно ясно показує особливо нам, виходцям з Великої України, як наново постали сучасні невідрадні відносини на Галицькій Землі. Лише добре вчитавшися в сумне оповідання проф. К. Студинського, нам відкриваються очі на багато таких явищ, яких ми, сини Великої України і вихованці трохи иншої культури, не все докладно розуміємо...*) Справді, великою боротьбою виборював собі західно-український нарід ступінь за ступнем своє національне й політичне життя, виборював це тоді, коли на Великій Україні панувала густа національна темнота...

(Докінчення буде.)

*) На цім місці вважаю за потрібне звернути увагу, що автор цих рядків ніколи нічим не заслужив, щоби йому було кинено бодай тінь підозріння в негації західно-української культури. Коли я часом і виступаю проти недоладностей в літературній мові на західно-українських землях, то роблю це виключно з наукового інтересу, як з тих саме мотивів виступаю й проти недоладностей в літературній мові Великої України, часом цілком не вповні докладно орієнтуємся в тій дражливій темі з огляду, яка витворилася за останній час на Галицькій Землі; але ставити нам це на рахунок злої волі було б і несправедливим, і занадто болючим для нас... *І. О.*

Зі свого боку вважаємо потрібним зазначити: В останньому часі — між иншим на сторінках нашого органу — зявилися дві замітки, зверені на адресу шан. пооф. Огієнка, якраз у звязку з тією „темою кольогією". Очевидно, є це звичайні вітгуки на „злобу дня", які не починні нару шувати встановлених добрих взаємин синів одної землі. — *Ред.*

унизмі, для Академії Наук і Наукових Товариств дозволяється вільне оприлюднення із закордону всяких видань, московські більшовики установили догляд за літературою, що йде із закордону до Української Академії Наук, ще гіршій, як всякі „переглядні" за царської Росії.

— **Нові несподіванки для учительства.** В проектованій мін. Станіславом Грабським новій прагматиці для учителів є § 59, який лякається грізним для загалу учительства, бо він постановляє, що шкільна власть може перевести учителя в стан супочинку — „для добра служби". Тому воно післало б. п. м. делегацію до міністра з домаганням усунення того небезпечного й дивовижного в часах голошенної ощадності параграфу. Сам міністер признав, що це грізний параграф, та він конечний для добра держави, бо — мовляв — є учителі, що гидко сповняють усі розпорядки влади, окреме в'язничасто кодують шкідливість ворожих державі елементів. Їх тяжко карати за вчинки. Буває так, що цілковита одиниця по одержанні стабілізації звичайне шкідну роботу. Щоби такі непевні — на думку міністра — одиниці звезвати від нагромадження, закон дозволяє усувати їх в стан спочинку „для добра служби". В той спосіб міністер і його підчинені органи будуть збувати всіх неприємних їм елементів. Розуміється, потерпіть від того параграфу передовсім учителі-патріоти, як того легко догадатися хоч би з огляду, даної міністрові самою делегацією польських учителів, щоб таких непрошаних переносити „z jednej dzielnicy do drugiej".

— **Один світ і той комунікацій.** Як виглядає комунікація по останньому (світовому) пів'ячному снігу у місті так та селах, цього собі не уявляємо. Одначе гадаємо, що не гірше як у столичному городі Львові. Цей перший більший сніг розділив усе населення на три групи, на тих, що вживають для комунікації власних ніг себто хідників, тих, що їздять трамваями і тих, що їздять різними колесами, автомобілями, фіякрами чи возами, середньою вулиці. Коли в тих групі уважали своїм першим громадянським обов'язком прочистити собі свій шлях, і на певних домінуючих вулицях, напр. Личаківській або Жовківській, можна було бачити такі знаки „порядкування" вулиці. Сторожі почали і кремпиць відкидати замерзлий сніг на тротуарові лінії. Заступники тротуарів на середину вулиці, а середняки вулиці, що подобає на снігові воєнні окопи, пробивались усі возії як тільки могли. Кожний „на власну руку" і кожний за себе. Мешканці Личаківської вулиці бачили, як чорна жовніри з військового шпиталю прочистили гарненько тротуар на те, щоби нині рано міські робітники могли прочищувати від них злочів дегтю трамвайні шини. Забава непогана, якби тільки при цій могли справді заробити дещо безробітні.

— **Нове подружжя товаріщів у Львові.** Вчора явилась на поліції п-на Цімелівна і заявила, що одержала лист від своєї замужної сестри п-ні Шахт, де повідомляє її про те, що вона відбиває собі життя разом зі своїм чоловіком на Високім замку. Комісар поліції разом з поміччиками шукав довго по алеях Високого замку самогубців, аж врешті найшов занесених снігом д-ра Шахта і його жінку. Причиною їх смерти було невдоволення родини мужа їх подружжям. Шахти, які дуже себе любили не хотіли згодитись на заходи родини щодо їх розводу і рішили разом умерти.

— **Судовий процес у справі УРПо.** Як ми вже подавали, дня 24-го пм. почався в рівенському окружному суді процес тов. „української революційної повстанської організації", якої учасників обвинувачують у цілих протидержавних виступів. Проводить процесом член окружного суду Башинський, відомий з процесу проти наших послів Козіцького, Васильчука та Чучмія, обвинуваченє зост. прокурятора п. Гасевський, а оборонцями виступають адвокати п. Ст. Шухевич і сен. Карпінський. Підсудні, 35 осіб, здебільша місцеві селяне хлібороби. Свідків покликано 42 особи. З огляду на великий матеріял процес потрівае кілька днів.

— **Смерть с'ямського короля.** Сіямський король Рама VI., що помер у Бангкок, не лишив наслідників. Цікаво, що в день його смерти уродилась йому дочка. Його жінку, щойно недавно признано законною королевою. З попереднього він розвівся, тому, що не мав з нею дітей. Наслідником престола буде його найменший брат, уп. в 1893 р. Король Рама VI. (Вайравуд) уп. в 1891 р., а вступив на престол в 1910. Від 13 р. життя виховувався в Англії, там служив у війську і студіював в університетах Оксфорді та Кембріджі. Цікавився літературою та мистецтвом. Перекладав на сіямську мову ріжні драми Шекспіра і написав історію Польщі. Був дуже поступовим і сам платив податки зі свого майна. Цього року звернувся з покликом до сіямських студентів у Лондоні, щоби не женились з чужинками, бо такі подружжя не є щасливі.

— **Землетрус у Польщі.** Недалеко Пілтокова, мешканці села Миколаєва і околиці у промірі 60 км. відчули цими днями землетрус, який завинив сліди великими на дріх до чотирох метрів. Варшавський метеорольогічний інститут вислав для дослідів своїх делегатів.

— **Ціна пошестійна неволя.** Європейські лікарі мали недавно вперше нагоду досліджувати вплив відому тільки між тесами та стоплеками в Америці: — спокійне запалення шкіри. Один італійський робітник, що працював в фабриці скринок у Канфорнії, вертаючись додому занедужав у Львівській. Лікарі ще не здають собі справу з причин цієї загадки.

— **Найменший міський голова.** Місто Кінгстон, в Англії, має найменшого міського голову, ще й жінку... 15-літню дочку міського радника, п-ну Сідьню Денгем. Вона щойно скінчила школу і перейшла на вище становище.

— **Майбутність Европи.** На цю тему не в сині нічого певного сказати найбільші історики, соціольоги, політики, а навіть учені-спеціялісти, що означують на сотки літ уперед шляхи від і зміни в неї поміж лініями теми. За те певні дані мають астрольоги, надіяні всезнаючим зором Пті. Один з них, німецький астрольог А. Грім написав тво „Майбутність Европи" й опові зазначає важливіші моменти її історії до 1975 р. Ось кілька найважніших фактів: в 1926 р. у Німеччині вичнеться комуністично-більшовицька еволюція що триватиме кілька лят. У 1931 р. починається затухомирення і доба господарсько-політично-культурного розвитку Німеччини. У 1942 р. Німеччина виграє війну, а 1947 р. найде в союз з Австрією. Японією та Китаєм і матиме успіхи в колоніяльній політиці. Від 1957 до 1972 знову воюе і має революції, анархію, змови, епідемії, в 1975 р. переходить ночий переворот і має нову революційну владу. Франція в 1926 р. зіб е зі своїми союзниками; до 1938 р. переживатиме стагнацію кризи; від 1938 р. добу живого розвитку, літератури та мистецтва. Від 1953 р. — знову чні конфлікти; в 1955 р. — повна анархія; в 1968 р. не соціялістична революція; в 1971 р. монархістична контрреволюція і останній занепад Франції. Щойно в 1975 р. Франція відродиться, але сильно зменшена. Росія в 1910 р. по більшовицькій в більшовизмом вертається до царської влади, але не на довго... Що далі? — і на як довго? німецький астрольог не каже. В Англії в 1958 р. велике кольонійне повстання, яке здушить по довготривій кольовій війні, але держава захитається. Катастрофа прийде щойно по 1975 р. Для Австрії критичним роком буде 1927 рік — господарська катастрофа і смерть голови (?) держави. Від 1960 р. — революція і процес боротьби сепарації, втрата самостійности і злучення з якоюсь державою. Італія буде в 1934 р. збольшевизована, поширить свою експансіоністичну теорію на сухоземні та води. Чехословаччина переживе кожу від 1943 до 1961 р. В 1953 р. приходить до влади комуністи, а від 1963 р. — доба руїни та розвитку. Бельгія втратить самостійність між 1940 і 1955 р. На Голяндію прийде катастрофа у 1934 р. Фінляндія втратить незалежність в 1928 р., Латва в 1934 р., Румунія в 1950 р., Португалія в 1935 р., Швайцарія дійде до страшної катастрофи між 1922 і 1995 р. Про Польщу і нім не згадує нічого. Якщо астрольог Грім не є своїком автора славних казок, то у всякому разі має мальовничу душу. Ті, що цікаві, наскільки він „ясновидючий", мусять почекати, щоби дожити до цих цікавих часів загального теперішнього.

— **Не дають доброго приклади.** Багато гарних гасел кидає в повоєнних літах організація українських приватних службовників „Супруга". Також багато гасел й критики на наше громадське життя є в органі „Супруга" „Службовику". Та слова не — нерва — полова, найдішеж судити по ділах. А вони відносно „Супруга" ось які: Дня 25. листопада п. р. мало відбутися — давно заповіджене — загальне зібрання кооперативи „Супруга". Мотивом великого числа членів на тім зібранню, бо — віддавна у Львові кажуть, що ця кооперативна вже розвинула широку кредитову діяльність і навіть, кажуть, має придбати якусь власність у Львові. В такій стадії, є звичайно в кожній кооперативі рух і весь загал членів живо інтересується своєю організацією. Та не так було тут, у тих, що всіх хотять учити всіх критикувати. На загальне зібрання кооперативи „Супруга" не прийшла навіть 10-та частина членів. Не було навіть тих із надзірної ради, що скликували зібрання. Сумно, й дійсно чорні думки наводить таке загальне зібрання організації українських приватних службовників. Коли вони так лихо розуміють обовязки в своїй організації, то якими службовиками є вони в установах? А наші установи майже всі — кооперативи. — **В. Ольховий**, Краєв. Союз ревіз. у Львові.

Дописи.

Ярослав. *(Чому у нас нічого не робиться?)* Коли перечитується часописи, звіти „Просвіти", УНТ, і т. п., побачиться, що Ярослав усе стоїть у рубриці місцевостей, де нічого або дуже мало робиться. Коли поїдеться до Перемишля чи Львова, то аж вуха болять від запитів: „Що там у Ярославі?" Чому нічого не робиться". Та не питають, які там обставини і які люде до праці, а теж найважніші питання, коли говориться про працю.

Кажуть, що коли лихий дах, то й ціла хата подасться... Голотою всіх майже товариств у Ярославі а є їх понад 10 є о. декан Кирчів Хотиченький, що хоче і Богові й чортові свічку світити; він вам відправить панахиду і за „наших" жовнірів і з тою самою помччю (тих священників!) за „niezнanego żołnierza". Та скаже хтось, адже там не тільки о. Хотиченький, так там є така незалежна людина, як адвокат Володимир Гіліцінський. Який з нього побітник на народній ниві, показалося найкраще на житті спортового т-ва „Сян", де він головою. На загальних зборах цього т-ва тямо говорив, прямо вибів на голову, а потім навіть на засідання ради не прийшов. А коли були перші вибори „Сяну", то п. голова відбував тоді подобно-печальну страшійну подорож на своїм щойно купленім авті й дарував у ній спокій приємо „лишій братії", як сповняється обовязки голови товариства. Є ще, правда, в Ярославі одна визначна особа. Інж. Дмитро Канчубінський, котрий „страха ради" дирігував на ІІ-ге чеховським концерті зі скрипкою в руках. Чи не опливальною? А з того найшло таке, що чужинці сміються з „хитрого Малороса", а наші люде побачивши, що інтеліґент так робить стали також вести народньо-громадську працю „з будки"! І дійсно: Ярослав стережається тепер свою „будкової праці", а це народня повця іде так, що аж сумно згадувати. Сумне це й болюче, та правдиве!

Т. С.

На Дар Просвіті.

Важне для Читалень і Комітетів Свята Просвіти в повітах Богородчани, Долина, Городенка, Калуш, Коломия, Косів, Кути, Надвірна, Рогатин, Сколе, Снятин, Станиславів, Стрий, Товмач, Турка, Жидачів.

Т-во „Просвіта" одержало від станиславівського воєвідства розпорядок в справі дозволу на Дар Просвіті. Розпорядок датований 20. листопада 1925 р. під ч. В. Р. 632|25. слідуючого змісту:

„До Головного Виділу Т-ва „Просвіта" у Львові. Прихиляючися до просьби з дня 2. листопата 1925. ч. 5712 удільо нинішнім тамтейшому Т-ву позволення на уряджения збірки на території тутейшого воєвідства в часі від 1. грудня до 30. грудня 1925 р. в цілі зібрання фондів на видання популярно-наукових видавництв і підбудову дому „Просвіти" у Львові, під услівям, що особи виделеговані до перепроваджения квести будуть стисло стосуватися до обовязуючих приписів, як також що Головний Виділ Т-ва предложить мені найдальше до 20. січня 1926 р. справоздання з висліду збірки і ужиття зібраних квот грошевих.

В справі уряджения урочистих обходів по селах і містах належить постарати ся о позволення компетентних староств. Воєвода Dr. Loges вр."

Подаючи до відома це зарядження, взиває Головний Виділ до поробления всіх приготовних кроків задля найуспішнійшого переведення збірки почесного Дару Просвіті Готові легітимації розішле на днях Головний Виділ поодиноким філіяльним Виділам.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові.

М. Галущинський, голова. *В. Мудрий*, секретар.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Народнього Театру" О. Мітневич:

Двогобич. Сала кіна „Штука".
1.XII. „Дні нашого життя".
2.XII. „Пан Твардовський".
3.XII. „Чорна пантера і білий ведмідь" (прощальна вистава).
Самбір. Сала „Сокола".
4.XII. „Маруся Богуславка".
5.XII. „Дні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".
В Стрию і Двогобичі початок точно о год. 8:30 веч., в Бориславі і Самборі в год. 7:30 веч. 562 9—?

Український мішаний хор Д. Котка.
У вівторок 1.XII. м. Ярослав.
У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
765 19—?

Дрібні оголошення.

САНКИ й ДЕШАТА до набору набувати в „Українській Спортовій Кооперативі, Львів. вул. Руська ч. 18. І. пов. 86

КАТИНА — Перемишль, має помешкання на власне пожиткування. 849 1—

КАВАЛЄР, Українець літ 33, власник 3 моргів поля, на становищі, в браку знайомства оженився з Українкою, що мала би також 3 морги поля для спільного добра. Фотографія бажана. За пристойною пару словом честі. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Взаїмність 6". 876 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р МАРТИНЮК ІВАН
відкрив адвокатську канцелярію
в МЕДИЧИЧАХ (пов. Долгобич)
і веде її в домі Товариства Просвіта
860 проти приходства. 2—

УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ і АНТИКВАРНЯ
у Львові, Рутовського 22.
поручає зі свого складу серію творів А. Крушельницького:

Очи	3·15 зол.
Трівога	1·75 „
Акт стка	1·75 „
Буденний хліб	3·50 „
Ірена Оленська	3·50 „
Як промовить земля	2·10 „
Як плугове земля	3·50 „
Зм гання	4·90 „
Дужим помахом крил (4 части)	10·50 „
В хуртовині (3 части)	10·50 „

851 б) 1—2

Музичні Інструменти
для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика
ФР. НЄВЧИК
871 **Львів, Городецька 2 б).** 1—

ОКРАСОЮ української хати є образ кисті арт. мал. О. Кульчицької: МАТІР БОЖА з ХРИСТОМ на руках. Образ (30·5×31·5) у візантійсько-українському стилю, репродукований у пяти красках в Берліні. Ціна образу зол. 3. Кооператинам і відпродавцям рабат. Замовлення слати:
Українське краєве Товариство опіки над інвалідами. Львів. вул. Руська 3.
870 1—2

Футра чоловічі **футра** жіночі
повучає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 30—30

Кооператива технічних виробів
ручних і машинових
„АЛЬФА"
поч. вул. Коперника ч. 8.
приймає всілякі замовлення і переробки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 8—15

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
КИЛИМІВ
ГЛИНЯНСЬКИХ
ТАКОЖ
КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ
ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ
865 **ЛЬВІВ** 2—6
ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 23.

Вже вийшов з друку і продається по книгарнях великий дуже гарно виданий
„УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЄНДАР-ТЕРМІНАР" на 1926 рік.
Кожна кооператива, адвокат, лікар нотар, інжінір, установа мусять мати на своїм бюрку „Український Календар-Термінар". Ціна з пересилкою на провінцію 2 зол. За післяплатою 2·40 зол. У Львові 1·50. Книгарям значний опуст. Адреса: Львів, Руська 3., Українське Т-во Емігрантів, Федір Дучко. Хто купує 10 примірників за готівку, одержує 2 кал. даром. 862 а 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 270 (10.653). Львів, середа 2. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. тал. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи на тверді страть.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фо., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 4·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Нові люпе — старі методи.

„Французький Стіннес" — міністром фінансів.

По першій невдатній спробі скласти кабінет Бріян взявся за це важке діло вдруге, з більшим успіхом. Помилається той, хто гадав би, що причиною міністерської кризи у Франції була політична боротьба партій в справі найбільше пекучій: — фінансової санації. Соціялісти, які спричинили кризу, рахувались з настроєм своїх виборців, маючи на увазі найближчі вибори. Вони не хотіли брати на себе тягар відповідальности за інфляцію, а радикали лякались, що підчас виборчої агітації соціялісти покористуються цим аргументом і вкажуть на них, як на винуватців суспільного лиха. Порозуміння партій було неможливе, а радикали не хотіли відступити проводу у створенні уряду соціялістам, а остраху, що може бути розвязаний парлямент і пічнуться нові вибори, нині для них некорисні.

Теперішній кабінет Бріяна є перелицьованим кабінетом Пенлеве. Але перелицьованим аж до сензації. На місце Кайо, що хотів оздоровити фінанси проєктом віддачі капіталу, прийшов Люшер, з програмою вовсім протилежною. Цікаво, що Лошер належить саме до тої групи, яка спричинила упадок кабінету Пенлеве. Пенлеве залишається в кабінеті як міністр війни, а Люшер обіймає портфель, який найважче наповнити валютою. Від фінансової політики в напрямку найбільше наліво приходить Франція до політики на право.

Люшера називають французьким Стіннесом. Він є одним з найенергічнійших організаторів французького великого промислу. Він виявив великий талант організатора промислу підчас війни і був пізнійше міністром для відбудови знищених теріторій і справоздавцем репарацій у парляментському комітеті. Бріян був першим, що вибрав собі Люшера на співробітника в одним з попередніх кабінетів. Люшер був одним з перших французьких міністрів, першим по Кайо, що не вважаючи на всю політичну атмосферу прямував до торговельно-промислового порозуміння з Німеччиною. Він був тим, що у свій час, у Вісбадені, дійшов до порозуміння з Ратенау'ом щодо репарацій.

Про конкретний новий фінансовий плян Люшера казати передчасно. Цікаве покищо те, що він хоче покористуватись протилежною методою, як його попередники, і замісць натиснути капіталістів, великих промисловців і банкирів новим суворим законом, хоче приєднати їх до свого пляну і притягнути до співучасти у державній праці. Люшер належить до радикальної лівиці. Одначе його фінансові пляни, коли й будуть радикальними, не будуть лівими. Він визначався завсіди великою ініціятивою та сміливістю. Все питання тільки в тому: як до його реформ поставиться лівиця, що має урядові забезпечити більшість?

Кредитова блькада СРСР.

Англійська кампанія проти кредитування СРСР.

Від довгого часу стараються більшовицькі дипльомати та торговельні і фінансові агенти одержати за кордоном СРСР, отже в західно-европейських державах і в Америці кредити на своє господарство. Та це їм іде дуже важко. Останніми часами роблять їм великі перешкоди на тому полі передовсім англійські банки.

Та якби ці перешкоди робили вони тільки в себе, то було би ще пів біди. Але річ у тому, що їх роблять вони і в инших державах. Що англійські банки відмовлялися фінансувати англійських промисловців, які намірели кредитувати більшовицький текстильний промисл — це для більшовиків зрозуміле. Але ось англійські банки розвинули велику кампанію проти відкриття для більшовиків банкового кредиту в Німеччині та Австрії.

В Німеччині англійська акція не повелася і більшовицькому Державному банкові вдалося отримати короткотерміновий банковий кредит у сумі 100 мілионів німецьких марок від групи німецьких банків. Такий самий кредит повинен був відкрити більшовикам австрійський Національний банк. Але проти уділення таких кредитів виступили гостро англійські банки. А відомо, що Австрія жие англійськими кредитами. Австрія не мала відвази рішитися на самостійний крок, як не зробила Німеччина. Инша річ, що й німецьким банкам висловили за позичку дожір американські банки, яких кредитами користується Німеччина.

Якаж причина тої кредитової блькади? Ту причину пояснює орган англійської фінансієри „Фіненшіел Таймс" у звязку з наміченими кредитами Австрії ось як:

„Стаючи на ринковий шлях кредитування СРСР, австрійські банки повинні рахуватися з тим, що їм буде дуже важко відновляти кредити у Льондоні. Не вважаючи на побажання льондонських банків кредитувати австрійські банки для спекулятивних цілей, треба взяти на увагу ще й моральний бік діла".

І цей моральний бік для англійських фінансістів найважнійший, а заключається він — по думці тогож органу — ось у чому: „Одиноким засобом до визнання урядом СРСР. старих російських довгів є відмова усяких кредитів для СРСР." Тому англійська фінансієра стоїть на становищі відмови кредитів навіть для фінансування експорту зі СРСР.

Зовсім инакше уявляють собі справу більшовики. У радянському органі „Парижский Вестник" пише П. Бронський на цю тему ось що:

„Останніми часами питання закордонних кредитів для нашого Союзу одержало зовсім політично актуальне значіння, але не тому, що наше господарське положення погіршилося, що бюджет має дефіцити, або що наша твердя валюта захиталася. Нічого подібного! Це діється тому, що ми ростемо, що ми без допомоги закордонних кредитів виходимо на широкий шлях господарського положення, а далі тому, що маємо бездефіцитний бюджет і тому, що тверду валюту ми вдели без закордонних позичок. Тим самим ми кріпемо і у відношенні до міжнароднього капіталу. Але тут якраз і корінться та кампанія, що почалася проти нашого господарського відродження... У 1922 р. ми мали дефіцитовий бюджет, чи краще ми не мали ніякого бюджету. Велика закордонна позичка в тодішньому часі була би нас деморалізувала — і добре, що ми її не дістали, бо саме це нас змішило. Ми не обтяжені ні процентами ні не розпродали нашого господарства. Зовсім инакше стоїть справа тепер. Наше господарство в русі, наш бюджет бездефіцитний, валюта не хитається. Те, чого ми потребуємо — це побільшення маси грошевого капіталу — і засобів для відновлення нашого виробничого апарату. Нам потрібний чужий кредит для оборотів нашого експорту та імпорту і певна кількість кредиту для первоорудування. Наші текстильні підприємства хотіли закупити в Англії машини, бо вона все їх доставляла до Росії. Вартість тих машин виносила 50 мілионів карб. ми бажали довгітнього кредиту, але проти цього саме й запротестували англійські банки".

Ось як почалася ціла та історія з кредитовою блькадою СРСР. Як би там не писав Л. Бронский, то всеж таки кредитів СРСР. потребує, а західно-европейська і американська буржуазія їх дати не хоче. Отже теперішня блькада не уявляє собою нічого нового, вона тріває від початку істнування СРСР. Різниця тільки в тому, що давнійше воно мало далеко гострійші форми, а тепер ці форми лекші, та мають чисто дипльоматичний характер. Багато уступок прийдеться ще зробити більшовикам для того, щоби необхідні кредити здобути та поставити свою господарку на ноги.

В. М.

Льокарно в Льондоні.

Ратифікація парафованого договору.

Нині візиджаються представники европейських держав до Льондону, потвердити (ратифікувати) повними підписами своє порозуміння, довершене в Льокарні провізорично. Між цим першим порозумінням і святошним його підписанням минуло шість тижнів, хвилинами досить нервових щодо останньої мирозої спроби. Вся европейська преса була зайнята на протязі цього часу міркуваннями про значіння льокарнських договорів, а поодинокі уряди силкувались удержати у своїй державі настрій прихильний договорам.

У численних голосах критики цих договорів, що йшли від дитирамбів у честь нової доби світа, аж до глумливих уваг про нездарність та лицемірність льокарнської згоди, можна було завважити головний, переважаючий тон тверезої прихильности. Невдача Версайського миру навчила всіх ставитись обережнійше до великих миротворних ідей. Англія і Франція мали від першої хвилини за собою публичну опінію в користь льокарнського діла. Навіть робітнича партія (якої таором був женевський протокол з ідеєю загального роззброєння передчасно похоронений пов співучасти теперішнього уряду) не виступила проти льокарнського пакту, хоча і є явною противницею теперішнього консервативного уряду. Вона признала, що Льокарно є одним кроком вперед на шляху до ідеї, яку вона боронить.

У Франції внутрішні фінансові клопоти вітворили ще сильнійше бажання згоди в усіма, як ранійше. І в Бельгії і в Чехословаччині не чутя було ніякого голосу опозиції. Італія мала „свою лінію". Фашистівська преса не захоплювалась льокарнським миром, ставлячись принціпіяльно ворожо до мирових метод инших держав, метод таких „немужеських" і не суто національних. Але одночасно Італія як держава офіціяльно вислала свого представника. Навіть бог фашистів, Муссоліні, був би поїхав покласти свій підпис, якби це не було в Льондоні, державі, якої преса дуже критично висловилась з приводу останніх засобів його політики, а уряд не міг дати навіть гарантії, що вулиця не буде демонструвати проти диктатора — ворога демократії...

Найбільше трудноців з публичною опінією і партіями мав німецький уряд. Був момент, коли вся будівля з Льокарно могла захитатись внаслідок становища соціялістів, які з тактичних мотивів хотіли приневолити націоналістів дати свою згоду на Льокарно тепер, коли раз уже дали її ранійше. Соціялісти добачували в завзятій агітації націоналістів хитру демагогічну гру, щоби скинути зі себе відповідальність за всі зобовязання прийняті німецьким урядом. Та і ця криза минула. Більшість німецьких партій бачить у льокарнських договорах можливість зміцнення свого міжнароднього становища і направлення помилок Версаю.

СРСР. ставиться до льокарнських договорів вороже, з принціпіяльного становища, добачуючи в них зрештою новий блькок европейських держав звернений проти його інтересів. Щойно практичне прикладення цих договорів могло би переконати радянський уряд, щоб воно не так. Щодо Польщі то зважившн на ролю націоналістичної преси в її політиці, не можна назвати її становища дуже прихильним. Мін. зак. справ, що заступав її в Льокарні, Скшиньскі став так само як Бріян, за цей час премієром. Отже зміни настроїв у внутрішній політиці не було щодо цього пункту. Зрештою малі держави не мають змоги навіть визначити свого окремого погляду в справах такої ширини, де великі держави начеркують заздалегідь напрямок усієї світової політики.

По широкому світі.

На ірляндській границі була сутичка з ульстерцями. В ночі обстрілювали біля Фліпстави дім, у котрім були відділи ірляндської горожанської сторожі.

На Сицилії і Калябрії, лютував більше як 30 годин грізний ураган. Комунікація перервана, доми ушкоджені, є ранені. Морські фали нищать будинки, забирають рибацькі кораблі.

Навманя.

Львів, 1. грудня 1925.

Голова польського коаліційного кабінету, ліберальний і „лівий" гр. Скшиньский, дебютуючи в соймі в подвійній ролі (премієра і міністра закорд. справ), говорив про все і вся, проминув тільки справу тзв. національних меншостей. Правда, зімився він у реверансі на адресу Жидів, але це зовсім не міняє нашої думки, бож Жиди все і всюди належать до національної більшости. Наболіле національне питання, страшна, ятрива рана „кресів" попала в густій імлі лібералістичної фразеольогії „найліберальнішого" з польських премієрів та потахла в каламутній воді апокаліптичної конституції. Пос. П. Васильчук хотів потягнути за язик багатомовного премієра своїм окликом-запитом: чи не має він нічого спеціяльного сказати про славянські „меншости", але замість з міністерського місця впали слова якогось жидівського торговця: Do, ut des! Тільки всього.

Ні, більше! В своїм експозе в сенаті п. Скшиньский „поправився". Дух відомого польського лібералізму й там не покинув ліберального премієра. Той дух — зазначив п. Скшиньский — натхне польський уряд у всіх починах супроти всіх тих нац. меншостей, що тривко стоятимуть на польському державному становищі. Отсі трафаретні вислови ще яркійше зазначують повну безпрограмовість і безрадність уряду в національній квестії: „Польське державне становище" є тим щитом, який боронить польський „лібералізм" перед спробами вирішити національне питання по лінії права нації. У висліді лишається те саме, що було: денаціоналізація, екстермінація, культурний занепад і господарська руїна. Иншими словами п. Скшиньский каже: Нехай буде, як бувало!

Коли два роки тому до керми приходив польський Столипін, муж довіря президента республики Вл. Грабський, він заявив з питомою собі твердістю: перш усього наладнання фінансів, а опісля полагода „меншостевого" питання. Тоді то пос. Хруцький пригадав максиму Столипіна: перш усього втихомирення, опісля реформи. І справді, на протязі двох літ втихомирювано „креси" поліцією, тюрмами, доразовими судами, нищенням при допомозі „організацій народових" і секції для справ східних воєвідств і нац. меншостей культурного дорібку непольських народів і т. п., але „реформи" лишилися в сфері плятонізму.

Два роки тому, коли Вл. Грабський заповідав устійнення польської валюти, пос. П. Васильчук зазначив, що з того нічого не вийде, що без вирішення основних питань життя і без створення підставових умов розвитку не-польських народів не може бути ні устійнення валюти, ні скарбового будівництва. Бо коли польська влада, йдучи навманя по шляху денаціоналізації, екстермінації і взагалі руйнації істнування і життя не-польських народів в Польщі, примушена половину свого бюджету розтрачувати на військо, поліцію, дефензиву, кольонізацію, осадництво і инші засоби втихомирювання бунтівничих чи ворожих „кресів", то якимже чином може наступити рівновага бюджету?

І справді, замість реальної рівноваги прийшло катастрофальне захитання фінансів Польщі в супроводі повної господарської руїни всього населення. Тепер Грабского заступив Скшиньский і знову чуємо ту саму максиму: сперш тривке „стояння" на грунті польської державности, непідважування тієї державности використовуванням трактату про охорону нац. меншостей, а опісля ліберальні починипольського уряду супроти не-польських народів. Та широко закроєна причинність як переумова невідомих наслідків є тільки парафразою столипінщини.

Найцікавійше, що таку максиму виставляє кабінет, в якому поруч инших лібералів виступають два польські соціялісти: Моравчевский і Земенцкий, коаліційний кабінет, що своїм лівим крилом заганяє до спільного гурту також пепесівців. Ті самі пепесівці, які — здавалося — мають свою програму в національній квестії, ті — що в урочистих хвилях складають на міжнародній арені декларації про свою згоду на самовизначення Українського й білоруського народу, а тимчасово виносять проекти про національно-територіяльну автономію для частини українських земель під Польщею та про заснування українського університету у Львові, тепер, входячи в склад кабінету, стаючи відповідальними співкерманичами польського державного корабля, несміло й мягко лепечуть про потребу створити державний підсекретаріят для нац. меншостей.

Чиж не програма? І кому вони думають тим своїм лепетанням замилити очі? Хіба собі, бо український і білоруський народ вже встів переконатися, що пепесівці нічим не відріжняються від таких „лібералів" як Ст. Грабский і тов. Всі вони бредуть навманя в надії, що шляхом денаціоналізації й екстермінації розважуть національне питання, що вони зліквідують 10 мільонів Українців і Білорусинів і стануть єдиними панами всієї території, що сьогодні входить в склад Польщі.

Ось чому видвигається такі максими. Та життєва сила українського й білоруського народу є сильнійша від всіх „лібералістичних" максим.

Ф. Ф.

Тільки з економічно сильними рахується світ.

Купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ни акційної у Львові, Підвалля 7.

ПУРУС коронною всіх паст по вантя

Сенат.

Експозе Скшиньского. — „Лібералізм" супроти нац. меншостей і його непорозуміння. — Другий реверанс в бік Жидів. — Промова сен. Чернявського.

Після своїх тріюмфів в соймі виголосив прем. Скшиньский 27. листопада п. р. аналогічне експозе також в сенаті. Вказавши на коаліційний характер кабінету, що — на думку премієра — заступає програму, зупинився побіжно голова уряду на вимогах хвилі, якими є: реальний бюджет, кредит, заключення торговельних трактатів і т. п. Дещо довше спинився він на питаннях закордонної політики, порушуючися тут значно свобідніше, як на терені економічних квестій.

Говорячи про внутрішню політику, не вийшов премієр поза рамки помпатичних фраз. Мовляв — вже сам склад уряду запорукою його лібералізму. А той лібералізм кермуватиме починами уряду супроти нац. меншостей, які тривко стоятимуть на польському державному становищі. „Маю надію — говорив п. Скшиньский, — що вже незабаром деякі меншости прийдуть до переконання, що трактат про меншости не має на меті підважувати польської державности та що дотеперішня їх політика полягала на недорозумінні. Трактат про меншости є інтегральною частиною версайського трактату та запевнює їм всі права, які забезпечує їм польська конституція. Але той трактат вирішив теж, що ті меншости будуть, мають бути і мусять бути добрими горожанами та стояти на грунті польської державности".

Після такої лекції — очевидно — на адресу територіяльних не-польських народів, наступив другий реверанс в бік Жидів. „Особливо щодо Жидів — твердив ліберальний премієр — не сумніваюся, що вознови (отже ліпше розмови! — Ред.), які відбулися за попереднього уряду, з початком ери і відносин, які в будучині вирішаться видатними, корисними і добрими. В тому переконанні вплинув мене мій побут в Америці. Там бачив я американських горожан жидівської національности, які вже не говорять по польськи, які живуть там в другому поколінні і вирішаються величезним добробутом. Ті люде незвичайно зворушливо говорять про ту Польщу, де є могили їх батьків і дідів і з найбільшим зацікавленням відносяться до всіх польських справ. Там зрозумів я, що в них є та золота жила почування до того, що польське, з якого можна буде в практичному житті бити щоденну монету доброго польського громадянства".

Так дібравшись до жидівського серця в надії дійти й до справжньої золотої жили жидівської фінансівки, закінчив премієр своє експозе з вірою в духа згоди і співпраці серед польського громадянства.

Після промови Скшиньского складали

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

Новини наукової літератури.

(Докінчення.)

Отже нема нічого дивного, що галицький селянин, живучи в великих матеріяльних та духовних злиднях, почав утікати за море. Душно й затісно було йому на своїй рідній землі і селянин наш погяг до Канади. Але як він живе там? Які нові переконання витворює собі на новій землі? Малу відповідь на це дає стаття д-р О. Назарука: „Нові приповідки українського народу в Канаді"; приповідок тільки 10 і не всі вони витворилися на новому місці.

Таким чином в книжці маємо майже суцільний огляд життя Західної України за півтора останніх століття.

Розділ цей закінчує цінний огляд д-ра Філярета Колесси: „З царини української музичної етнографії". Признаний знавець нашої музичної продукції, д-р Ф. Колесса спиняється головно на тому, що зроблено за останні 25 літ для вивчення народньої мельодії, з приміненням для цього фонографу, у Відні, Берліні, Гельсингфорсі, Петрограді, Москві, Львові (Наукове Товариство) і особливо на Великій Україні; приємно зазначити, що автор спиняється й на порівняній музикольогії, — ділянці майже не вивченій у нас.

Вивчення української літератури представлено в „Записках" двома статтями. Проф. Ярослав Гординський, що вже подав неодну цінну розвідку з дослідження української драми, дає тут студію: „Милость Божія, українська драма з 1728 р." Автор досліджує питання, хто написав цю драму; відкидає вже втерте твердження, що автором її був Феофан Трохимович. Аналіз мови та стилю драми веде автора до думки, ніби складала цю драму не одна особа. Трудно погодитися з методом автора його аналізу мови (бо йому традиційний церковний правопис заступає дійсну українську вимову), але аналіз самої драми автор подає дуже докладно і влучно.

З нової літератури маємо тут невелику, але цінну розвідку проф. М. Возняка: „До письменської діяльности Левка Боровиковського". Автор стверджує, що в нашій літературі нема ще одноцільного погляду на таке чи инше значіння Боровиковського в історії літератури, а то головно з недостачі повнішого матеріялу для оцінки. Вкінці дослідник друкує чотири цікаві листи, один сина Боровиковського, а три самого поета до Коницького, а також три байки, невидані досі, які зберігаються в рукописнім відділі Бібліотеки Наукового Товариства.

Мало ми звертаємо уваги на спеціяльні досліди життя нашої мови, а тому з більшим признанням читач прийме ті дві статті, які знаходимо з цієї ділянки в „Записках". Академик Степан Смаль-Стоцький умістив тут свої теплі спомини про покійного Хведора Гартнера („Федір Гартнер"), з яким разом працював він довгі роки. Німець з походження, Гартнер все життя своє любив українську мову і працював над вивченням її ще з 1886 року. Зійшовшись з Гартнером, С. Смаль-Стоцький знайшов в ним не лише доброго приятеля, але й високоталановитого вчителя, з яким він працював разом аж до його смерті (+ 29. квітня 1925 р. в Інсбруку). І автор докладно розповідає, як вони разом працювали для запровадження фонетичного правопису, а також як вони спільно писали дві граматики — шкільну та наукову.

Вкінці, друга стаття з дослідження нашої мови, — не розвідка автора цих рядків: „Наголос, яко метод означення виходу стародрукованих книжок. Замітки з історії наголосу на послугах палеотипії". Я попильнував показати, яким був наш український наголос в XVI — XVIII. віках на основі стародрукованих книжок; і виявилося, що вже в XVII. віці наш наголос цілком був відмінним від наголосу, скажемо, московського. Славянські народи вже в давнину мали свої відмінні системи наголосу, а це дає змогу сказати, яку книжку чи рукопис маємо перед собою. Користуючись цим моїм методом, можемо про багато рукописів-безбатченків сказати, що вони українські, хоч инших даних для цього немає. Додам іще тут, що і стародавні українські наголоси я й тепер чув по церквах Косівщини і в ин. місцях: взагалі, вони ще міцно живуть в Галичині, тоді як на Великій Україні давно вже їх замінено на московські.

Ось такий різноманітний, цінний та цікавий зміст чергових томів „Записок Наукового Товариства". Жалкувати тільки треба, що тепер так рідко появляються ці „Записки". Але громадянство сподівається, що Голова найвищої нашої наукової установи, Наукового Товариства, проф. д-р К. Студинський, що так енергійно працює над відновленням колишньої наукової продукції товариства, доведе таки до того, що „Записки" виходитимуть бодай чотири рази на рік; за це йому скажуть сердечне спасибі не тільки наукові достойники, а й ширші кола українських читачів, що знають про товариство головно з цих „Записок".

Але й сам український нарід мусить не забувати про свою єдину найвищу наукову установу. Ми ані на хвилину не повинні забувати, що немає відродження народу без наукових дослідників; не може бути окремої нації без міцної й високоповажаної його Академії Наук. А такою Академією Наук от уже більше 30 років служить нам Наукове Товариство. Чи зле чи добре — але єдине у нас. Уміймо не тільки дійсно шанувати свою найвищу наукову установу, але й матеріяльно підтримати підчас її скрути; набувати видання Наукового Товариства — то громадський обовязок кожного Українця.

свої давні представники поодиноких сенатських клюбів. Між иншим повівшов до слова голова Українського Сенатського Клюбу сен. М. Черкавський, який в імени Українців і Білорусинів заявив, що польський уряд в своїм поході на схід веде екстерміняційну політику супроти українського й білоруського народу. Вказавши на діяльність попереднього уряду, говорив сен. Черкавський;

Не віримо урядові, на чолі якого стоїть тепер либеральний Скшиньский, а в склад якого входять давніші товариші з ППС. Знаємо дуже добре, що у відношенні до нас Українців, до нашого українського зем. білоруського народу, як і до инших національностей, цей уряд буде такий самий, як і попередній; так само нищитиме нашу українську культуру, замикаючи наші українські школи або польонізуючи їх, і виголошуватиме тільки дуже гарні гасла „весення західньої культури на схід"; держатиме нас народ так само в темноті, як і попередні уряди, сподіваємося навіть, що нові українські землі польських колоністів, а нашому бідному народові вимикуватиме тільки вигляд раз на все з його рідної землі до чужої і далекої Аргентини або Бразилії.

П. премієр Скшиньский є либеральним міністром, але його либералізм є тільки либералізмом на словах; либералізм слів вимагає від нього, як від міністра закордонних справ, передусім — сказав би я загально-світового, либерального настрою. Виходячи йому в тон, звичайно за границею, п. Скшиньский говорить й про пошанування прав меншостей, загарантованих трактатами, і в імені польського уряду обіцює меншостям такі права, яких нема в ніякій державі на світі. Але він це говорить не тут, у Польщі, а на терені міжнародним; там виглядає й либеральні книжки, як „Польща і Росія".

Не здержать екстерміняційної роботи теперішнього уряду супроти нас і ці міністри з ППС., що ввійшли до нього; адже вона пішла на повний компроміс і пірвалися багатьох своїх либеральних кличів і домагань. А в тім маю досвід, що й на ППС. не можемо покладати надій.

Отже все буде так, як було: б. міністр Станіслав Грабский нищитиме дальше наші школи й нашу церкву, пп. міністри з „Пяста" висилатимуть дальше польських колоністів на наші землі, забираючи землю нашому працюючому населенню, що так їй жаждє, а п. міністр внутрішніх справ, що має деяку практику, правитиме по-старому при помочі поліції і поліційних агентів, що завели на наших землях нечуваний терор.

П. премієр не сказав про нас у своїй промові нічого. Звернули на це увагу навіть деякі бесідники з польських фракцій, як не вчора чули ми в промові п. посла Бриля. П. Брань також з обуренням підчеркнув і той факт, що ми, Українці й Білоруси, як також Німці, будь-щобудь хочби формально громадяне польської річпосполитої, не були запрошені до президента держави підчас творення уряду. Але цей факт, як і попередній, вас абсолютно не обважує. Ті факти доказують тільки те, що в Польщі й дальше хочуть держатися фікції, що вона є національною державою, а не державою національностей, і що Поляки в своїй методі управління є дуже примітивні, бо прямуючи до переведення одної фінансової санації, забувають, що державне життя скомпліковане і що одночасно з фінансовою санацією треба перевести й инші санації. Ті факти говорять нам іще раз, що загалом — як то кажеться — „Поляк мудрий по шкоді".

Приймаємо те з цілим спокоєм. Віримо в живучість і сили нашого народу, певні, що ніяка ворожа сила його не знищить.

До теперішнього уряду п. Скшиньского ставимося негативно. Довіря до нього дати не можемо".

Похорони О. Саліковського.

Дістаємо ще такі доповнення до нашого допису з Варшави в ч. з 1. грудня:

Вкритий синьо-жовтим прапором, серед блеску православної катедри на Празі лежав у домовині, обложений вінками з синьо-жовтими лентами, відходячий у вічність ще один вірний син України — Олександер Саліковський. Вдова з сином Ігорем і 7-літньою донечкою Оксаною вдивлялися в останнє в лице любого мужа й батька. Поверх тисячки Українців знад Дніпра і знад Дністра обступили вглибокому смутку домовину дорогого покійника.

Три години відправлялася служба, палахкотіло море свічок в руках зібраних, а хор уносив душі в молитві... В чисто українській мові перепросив о. Теодорович покійника й зібраних, що не може проповити по українському, але вони відчують його чуття і в московській мови... Помилився! Якби його промова була в рідній мові нашій, то дійсно зробилаб величеве враження.

Послідне цілування... Хто чув крик маленької Оксани, тому і за двацять років сльози очі заступлять, як згадає ту хвилю.

На православному кладовищі на Волі чекала на покійника вимурована з цегли могила коло самої церкви. (Могила тимчасова, бо як лиш буде можність, то нашого славетного патріота перенесуть до Київа). Аж тут, перед чолостями гробу, відбулась українська відправа. О. Полікарп відправляв пречудово по українському, хор і дякони не лишились позаду. По панахиді, коли стала тиша, хоч заспівав „Як умру" й переніс усіх присутніх на далеку Батьківщину.

Потім М. Ковальський переповів життєпис пок. О. Саліковського, закінчивши присягою, що українська еміграція буде вірна ідеалам покійника. Після нього виступив з промовою М. Лівицький, голова української студентської громади на еміграції в Польщі. Він сказав, що молодше покоління бере прапор, що випав з рук відійшовшого борця і докінчить його роботу. Останній промовив евангельський пастор п. Крат. Він зазначив, що працями духа покійного жила й наша еміграція в Америці. Потім в імени покійного віззвав не журитись і пригадав, як погибаючі в бою козаки не про себе дбали, а в смертну хвилю питали: „Чи є порох у порохівницях, чи не поломились козацькі шаблюки? „Нашим порохом — наш дух. Чи є у вас його ще досить? — питає вас з могили покійник..." і присутні в один голос обізвались: Є!

Ніч як крила смерти звисала над столітнім лісом кладовища. Але бесідник засвітив ясне сонце в душах присутніх. Востанне вклонившись могилі дорогого покійника, всі смерком полишили кладовище.

Присутний.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі дикоління!!

Дня 4. грудня 1925 в салі Народнього Дому
Руханковий Попис „Сокола-Батька".

ВІДГУКИ ДНЯ.

Раціональне становище.

Як усім нам здавна відомо, д-р Фасцікул це такий і певний робітник на кожній ниві до народної включно. Історія з півріччям гонорару, яку описав я у календарі „Зиза", показалася звичайною сплетнею і я тому на цьому місці сердечно його перепрошую. На своє оправдання подаю, що не я перший і певно не останній обкидав болотом невинну людину, чистого як сльоза характеру.

Щоби дати сатисфакцію Вп. п. д-ру Фасцікулові, розкажу всім його розмову з одним знайомим.

Здибались—

— Моє поважання!

— Кланяюсь!

— Що нового?

— Щож би... біда!

— Як всім.

— Но, вам — каже д-р Фасцікул, — не яко-тако. Що решного пенсійка, панедію, якісь наградинові, ремунерації і т. д. Але мені... Чоловік чекає на клієнтів... чекає і може з голоду вмерти, як не прийдуть.

— Так-так, але клієнти йдуть як вода.

— Ідіть! Цілими днями пса нема.

— Хочби й так, то ви не дуже дбаєте. В вас ще тих побрехачів вперед війни пару мішків знайшов би.

— Ви, панедію, теж піяте в ті байки. Не перечу, що були гроші в мене, але колись. А потім... Воєнна позичка, девалюація. Пропало все. Мав я, не перечу, мав дещо... Турецькі льоси, акції кількох польських банків і пару акцій нашого Земельного Банку. Здевалювалось усе. Але я не дурний пустити цього пазом.

— Як то? Думаєте, що відзискаєте все звальоризоване?

— Все ні. Бачите, панедію, від чужих годі дочекатися. Висміють! Але своїм так не можна поступати. Їм не попущу... Мусять мені що до сотика...

— Пождіть, як же це. Раз усі втратили на війні, так усі. Чогож ви робите виїмки.

— Як-то? Ви серіозно?!... Тож ясне як сонце: що нишого чужий, а що нишого свій. З тамтим не порадиш.

— А як ви ставитесь до нових акцій Земельного Банку? Цеж так скапітібиного хвиля. Наші почителі тільки жалуть на те, щоб український банк не мав потрібного капіталу. Знаєте закон...

— Закон я знаю. Але до цілої справи я поставився негативно.

— Негативно?!...

— А так! Приїхав був до нашого міста один пан зі Львова, але ми йому не дались взяти. Я, суддя Перепуд, директор школи Ховай гріш і ще один почтовець... Питаємо: „Чому ми маємо бути одними з перших? Ліпше вже почекаємо. Як буде не бракувати чотири акції, тоді і ми дамо?"

— Коліж ті ваші знайомі виходить зі шпитаню?

Д-р Фасцікул зробив дурну міну.

— Зі шпитаню?!... Вони всі здорові. Що ви, панедію, таке балакаєте?

— То він нікого не вивіз?

— Ех! Ви все любите пожартувати. Він тільки запитав, кілько ми підписали акцій Банку Польського.

— А ви?

— Я йому дозіо чорне на білім, що від цього викрутився. Мені, вважаєте панедію, можна, бо з вільної професії, але тамті мусіли підписати.

— А він?

— Він щось так сказав, але... Поєдинок, суд чести чи що... Ліпше пустити попри вухо.

— Моє поважання!

— Кланяюсь!

Галактіон Чінка.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Льондонські наради.

У Льондоні підчас зїзду міністрів заграничних справ будуть довірочні наради. Одначе короткий побут міністрів у Льондоні не позволить обговорювати всю справу, тому дальші наради будуть у Парижі при нагоді приїзду Чемберлена на сесію ради Союза Народів.

Евакуація Кольонії почалася.

Райтер повідомляє, що евакуація кольонської смуги починається 30. XI., себто день скорше як передбачували.

Стріча Чічеріна з Чемберленом.

З Парижа повідомляють, що Чічерін старається мати стрічу з Чемберленом. Чемберлен годиться на стрічу. Стріча відбулася би в половині грудня після сесії ради С. Народів, може в Женеві.

Державний переворот у Німеччині?

З Берліна приходять чутки, що німецькі націоналісти приготовляють державний переворот.

Переходовий уряд Свєгли.

„Дер Морген" повідомляє з Праги, що новий уряд, котрого склад оголосять у вівторок, у найблизшому часі уступить місце новому парляментарному урядови. „Нар. Листи" подають такий склад уряду: През. міш. Свєгля (аграрій), внутр. спр. Черни, загр. справи Бенеш, торговля Дворачек, хліборобство Годжа, просвіта Сердінко, залізниці Бехине, фінанси Енгліс, справедливість Файнор, суспільні роботи Мльцох, народня оборона Стрібрни, почта Носек, сусп. опіка Вінтер, мін. для Словаччини Калай.

Словаччина домагається автономії.

На вічу в Пресбурзі о. Глінка заявив, що словацька народня партія не вступить до ніякого уряду, котрий не матиме в своїй програмі переведення автономії. Пос. д-р Будай домагався повної автономії для рел. і церковних справ, загарантування рел. свободи, словацької адміністрації і словацького сойму.

Відкрийте, просимо
одну „Франк-а" скриночку або пачку і Ви здивуєтеся, делікатним, подібним до кави запахом! — Правдива „Франк-а" цикорія завдячує своєму світову славу тій дуже добрій якости!
Тому вважайте на охоронну марку млинок до кави — бо багато підроблень є в обігу.

Біржа.

Львів, 1. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 8·95 — 9·00 канад. дол. 8·80 — 8·35, чеські кор. 0·22·00 — 0·22·50, леї 0·4·00 — 0·04·50, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·35—1·42, анґл. фунти 38·00 — 38·50.

Золото. 20 кор. 33·00 — 33·50, 20 франк. 30·00—30·50; 20 марк. 36·00—36·50; 10 руб. 38·50—39·00.

Срібло. Австр. кор. 0·60·00—0·62·00, 5 зл. кор. 3·30—3·40, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·60 — 2·65, рубель дрібним сріблом 1·33—1·45.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1925 р. 25·00 — 27·00 жито гатунське з 1925 р. 17·50—18·50, ячмінь пивницький брав. —.— до —.—, овес гал. 18.00—19·00.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за три місця статті „У великий день".

— **З української кольонії на французькій провінції.** Одержуємо такий допис: 31. жовтня культурно-освітне товариство в Homecourt силами всіх своїх секцій уладнувало вечір-память Запоріжської Січі (з нагоди 150-річча зруйнування її). Найбільша в місті сала „Lorrain" була вщерть переповнена членами кольонії запрошеними гостями Французами, Італійцями, Сербами, Росіянами і т. д. всією тою різношерстою між народньою масою, що замешкує і працює в Гомекурі. Крім цього були і почесні гості: Українці з Болгаре-студенти з Нансі, Українці з Клютанжа, Ромба та Оден ле Тіша. В стиманому гомоні, що перед початком наповнював салю, почувався святочний настрій: в оплесках і вигуках по скінченню кожного номера—ентузіязм. Почався вечір короткими, але змістовими промовами п. Марченка (по українськи) та п. Гончаренка (по французьки). Потім драматична секція під режисурою п. Тарнавського, відограла трагедію „Про щастя шелестіла". Барвні костюми, спеціяльно намальована декорація (п. Свідою і п. Балявінським) широкого українського степу, продумана гра артистів—дали цілу, яскраву картину. Далі йшли сольова виступи: п. Орлика (скрипка), п. Василіїв (тенор), п. Ключка (баритон та гра на мандоліні) і спів хору Т-ва, які чарували чужинців. Розходились з задоволенням, слухачі, бо отримали рідке тут, культурне задоволення; а учасники горді тим, що не дивлячись на всі перешкоди, як брак часу, недостача матеріяльних засобів, брак фахівців культурників — вечір пробшов з небувалим досі успіхом. Через те не шкода було і тої праці, яку кожний положив на уладнування цього вечеру. Мало маємо ще фахових культурних сил, але ми сильні одностайністю, бажанням та впертістю, коли справа торкається якоїсь національної справи.

— **Наш фейлетон** у 257 ч. переклав вийму з повісти Жеромского „На проводі", з нагоди смерти польського письменника, є дивним дивом тим самим фрагментом, який одночасно „Прагер Прессе" вибрала до перекладу у своїм літературнім додатку.

— **Заосібіти шахістів.** Останні шахові змагання у Москві коштують 60.000 зол. марок. Цей фонд є призначений на гонорарі для шахістів. Капабланка та Ласкер одержують майже половину з цього: Капабланка з 10.000, Ласкер з 6.000 а кошту одержать. Всі инші шахісти одер-

кують по 600 марок і кошта подорожі та побуту. Виїмок зробляють для Маршала та Торре, яких далека подорож є занадто з більшими витратами.

— **Надмір лікарів в Англії.** Остання англійська офіційна статистика каже, що Англія має більше лікарів як инші країни. На 48.072.637 мешканців є 49.958 лікарів. В останньому році зріст у порівнянні до попереднього був на 2.795 нових лікарських дипльомів, між якими велика скількість жінок. Цей зріст тим дивніший, що студії медицини в Англії дуже дорогі; вони коштують пересічно одного кандидата 1000 фунт. шт.

— **Процес винахідника.** У Льондоні ведеться процес капітана Бентлея, який домагається від уряду відшкодування в сумі 30.000 фунтів за винахід панцирних танків. В 1914 р. англ. воєнний міністр Кічінер звернувся до Бентлея за радою і той видав на рейку родо панцирних «автомобілів. Він збудував машину, яка спершу мала поширювати задушливі гази, а потім перетворилась у танк. Бентлей домагався тоді від Кічінера патенту на свій винахід, одначе Кічінер казав йому справу держати в тайні, потім помер, і винахідник не одержав до нього часу гонорару.

— **Докторат подружих наук.** Таку наукову ступінь можна одержати, річ ясна, тільки в Америці, країні суспільних винаходів. Факультет подружих наук заснував професор Дейніс в університеті у Бостоні. Він має на меті підготовити молоді жінки до подружого стану науково, даючи їм відповідну освіту з фізіольогії, психольогії і инших діянок аж до пробем буденного життя включно. Першою, що скінчила цей факультет з титулом доктора, була п-на Одрі Вейр, та то, щоби цей титул променяти на прізвище мужа, професора з иншого університету. Цікаво буде почути від спеціялістки „подружої науки", чи наукове підготовлення причиняється до кращого вибору мужа і до подружого щастя. Що робляють доктурки пісі спеціяльности, які не виходять замуж — невідомо.

Кооперація.

Перші Заг. Збори „Центросоюзу".

Перші Загальні Збори „Центросоюзу" відбулися 28. листопада в домі „Сільського Господаря" при участи біля пів сотні делегатів з 18 Повіт. Союзів і Народ. Торговель. Багато делегатів не приїхало бо вже снігова заметілі. Формально були це 1-ші Загальні Збори Центросоюзу, але в дійсности були вони 25-ті з ряду, коли мати на увазі, що Ц. Союз продовжує діяльність Перемиської спілки для господарства і торгівлі, основаної ще 1897 р., перетвореної 1911 на Краєвий Союз госп. спілок а 1924 р. на „Центросоюз".

Довжезний, бо 32-сторінковий звіт, виготовлений і прочитаний інсп. „Краєвого Союза Ревізійного" М. Капустою представив в усіх подробицях розвій Ц. Союзу. Творило його 5 Повіт. Союзів, а нині належить їх до нього вже 21. Понадто членами Ц. Союзу є ще 14. повітових спілок 10 кооперат. І. ступня і 2. кредитові.

Та оборот Ц. Союзу, як краєвої гуртівні, був замалий, а що важніше — його діяльність не йшла в сільсько-господарському напрямку. На суму загальних торгів 1,700'000 зол. припало на споживчий відділ 1,300.000 зол., на галантерійний 120 тисяч, а тільки 1/6 на сільсько-господарський.

В „Центросоюзі" провадиться великий брак власних фондів. Має він ледве 50 тисяч власного майна, отже стільки, скільки повинна мати добра міська, або й сільська кооператива. Тому то такі величезні відсотки, бо 36.000 зол. треба було платити за користування чужими капіталами. Отже на тих 36.000 зол. змалів зиск Ц. Союзу. А міг він цілий остати, коляб сільські кооперативи зрозуміли бути не, що втрати Ц. Союзу є рівночасно і їх стратами та коляб членів Пов. Союзи були доставили йому частину своїх грошевих загобів.

Не міг Ц. Союз ще й тому осягнути кращих торгов. успіхів, бо багато Повіт. Союзів або зовсім не стояли з ними в торгов. зносинах, як Перемишль, або в дуже малій мірі. Ті Союзи були, як слушно хтось зауважив був на збори звичайними вагонами кооператив для пива, гуртівень та організували місцеві кооперативи хіба тільки на те, щоби змешкити товаровельні видатки деяким повіатам гуртівням.

Чистий зиск, не віяу тисячу золотих, призначено до запасного фонду.

На місце уступивших двох членів і 2-х заступників Нади. Ради вибрано членами п. Корінця і д. Шахновича, а заступниками: п. Пашкевича, Ладику, Іванового і Шеховича. Змінено також дві точки статута і визначено висоту найвищих зобовязань Управи.

Хід Зборів був дуже живий. Ні трохи не помітно було, що не зібрався наш економічний парлямент, який має заняться вирішенням економічного питання нації.

Не чувся теж правдивої критики дотеперішньої діяльности Ц. Союзу. Відносилось тільки поодинокі факти без звязку з причинами. Найбільше завинила тут сама Н. Рада і Управа, що не підготовила як слід матеріяу на Збори і в свій час не розіслала його членам на проміняю. Навіть звіту й білянсу не вислано їм. Ще найкраще вражало це, що ні Управа, ні Нагл. Рада не подали на Зборах плянів справ на будуче. Це повинно було бути найважнішою точкою нарад Зборів, тим більше, що само тепер обезцінюється польська валюта і весь дотеперішній кооперативний доробок готов змарнуватися. Годі припускати, що само правління не має такого плану. Як має, то чому його не подало Зборам?

А. О.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Тридцятьсемий день розправи.

На вступі провідник трибуналу оголошує постанови в справі внесків оборони і прокуратора. Трибунал рішив відмітати відповідні уступи з предложених оборонок українських публікацій, в яких приходить слово „церковний" на докази, що це українське слово та що його в українській мові вживають у значінні „начальний". Всі инші внески оборони і прокуратора трибунал відкинув.

Прокуратор заявив, що застерігає собі заждлення не вказати з приводу відкинення його внеску.

Оборонець д-р Грек виголошує довшу промову, в якій мотивує свій внесок на прискішення поступування у справі нових зізнань Ольшанського, які той мав здожити перед берлінською поліцією в останніх днях. Д-р Грек каже, що достава тих нових зізнань Ольшанського може йти до суду дуже довго зважаючи всякими формальностями. Берлінська поліція переслала зізнання Ольшанського польському посольству в Берліні — так твердить д-р Грек—а воно пересилає його міністерству заграничних справ, це передасть його міністерству справедливости і щойно звідси попаде воно до суду. Це шлях за довгий. І тому д-р Грек просить, щоби трибунал відніся телєграфічно до польського посольства в Берліні в справі негайного і безпосереднього пересилання нових зізнань Ольшанського трибуналові. Далі просить, щоби прискішити справу вписання історії з листом о. митрополита Шептицького. В тій цілі вносить він, щоби один член трибуналу разом з оборонцями та слідчим суддею пішли до приватного помешкання о. мітрата Білецького для його переслухання.

Прокуратор годиться на те, щоби о. мітрата Білецького переслухати вдома, але противиться тому, щоби туди йшов слідчий суддя. Переслухувати може тільки член трибуналу в присутности стороїн. Щож до справи Ольшанського, то прокуратор ставить під себе, а краще поповнює свій внесок на переслухання родичів Ольшанського та на засягнення інформацій у самборській гімназії відносно того, коли Ольшанський здавав матуру. Оба ці внески ставить прокуратор на обставину, що Ольшанський у критичному часі цілком не був у Львові і не міг бути, бо саме в тому часі приготовлявся до матури, яку здав у Самборі. Родичі зможуть перед трибуналом зложити авторитетні зізнання про те, що Ольшанського критичного дня у Львові не могло бути. Далі важко собі уявити, щоби людина, яка вчиться до матури могла в тому часі виконати атентат. У протоколі, який списала з Ольшанським бютомська поліція впадає в очі факт, що Ольшанський перейшовши два тижні по атентаті німецьку границю не міг подати точної дати про час виконання атентату. Досівіно говорив прокуратор Гриневецький між иншим таке: „Тепер появляється на горизонті постать Ольшанського другий раз і то, як заповідали газети,—про що зрештою офіційно певіномо—більше конкретно. Д-р Грек твердить, що Ольшанський признався до того вчинку у всіх подробицях, подав обставини, серед яких виконав атентат, а навіть описав бомбу, якою послугувався. Не дивуюся, що по 8 тижнях розправи, коли справоздання з неї розходиться по цілому світі, Ольшанський міг описати як виглядала бомба, не дивуюся, що міг подати всі подробиці атентату, не дивуюся, що Ольшанський міг признатися до поповнення атентату".

Далі забирає слово д-р Ріґель і знов протоколе в тій самій справі, що д-р Грек. Д-р Ріґель ставить крім того внесок на відчитання стенографічних протоколів пруського сойму, в яких є інтерпеляція соціяльдемократичного посла д-ра Бадта в справі Ольшанського та відповідь у тій же справі пруського міністра Северінґа. Доручає протоколи оборонець має при собі та офіруе їх трибуналові. Далі ставить д-р Ріґель внесок на покликання в характері свідка пруського суддю д-ра Ерика Зайдлера з Битома, що переслухував Ольшанського, коли той останній перебував німецьку границю.

Присяжний суддя Янечек поставив від себе внесення на покликання свідків пастора Венцковських і інженіра К. Щепанського відносно подробиць, про які розказували перший у справі атентату Ледльова а другому Пастернакінна.

Обор. д-р Лянда підтримує внесення д-ра Грека і д-ра Райха а крім цього ставить від себе внесення на переслухання ще нових свідків, які мали би ослабити вродостійність зізнань Ледльової. До них належать Небильські, пастор Патеви, Біля, Креблєріа, Тарнавського, Каца і Фрухтгендлєра.

Прокуратор протиставиться деяким із тих внесків, а деякі полишає оцінці трибуналу.

Зізнання значіння для української мови.

На салю входить доцент львівського університету д-р Янтф (Полян). Рівночасно являється на лаві оборонців адвокат д-р Глушкевич і заступується як оборонець Штайґера.

Доцент д-р Янтф каже, що листи до президента Гавза і до „Хвилі" писала одна рука але комбінував їх „инший ум". Лист до о. митр. Шептицького знаток пістав у купі з купі а тому в них багато похибок, що повстали наслідком перепрасування. Листи писав хтось місцевий зі Східної Галичини і старався наслідувати наддніпрянський стиль і мову. Та це йому не вдалося. Між иншим у листах ужив автор в кількох місцях складні „пассіви", якої не теопить українська мова. Автори усіх трьох листів намагалися писати літературним стилем, але не їм не вдалося. На основі цього свідок твердить, що листи писали люде мало інтеліґентні або такі, які не опанували духа української мови.

Свідкові ставить цілий ряд питань д-р Глушкевич. Він намагається доказати, що в живій українській мові приходить дуже часто пассивна форма та що не чужа вона і українській літературній мові. Та це все одно нічого не помагає, бо свідок покликується на цілий ряд граматик української мови а в першу чергу на найновійшу граматику проф. д-ра Сімовича і доказує, що в літературній мові пассивні форми недопустимі. Далі ствердже, що розмовна мова ніде в світі не покриваеться вповні з літературною мовою. Мова листів доказує, що їх автори української літературної мови не опанували. Що більше, вони допустилися не тільки стилістичних похибок але й инших. В буденній розмовній мові є безперечно багато впливів чужих мов, а з окрема в Галичині помітні впливи польської мови а на Україні російської, хоч ні Правобережжу теж не мало і польських впливів. На запит д-ра Глушкевича, чи не міг тих листів укладати правник, свідок відповідає, що це не виключена річ. На один з останніх запитів д-ра Глушкевича свідок підкреслює, що авторам листів дух української мови був зовсім чужий. Виховані в часто українській родині люде не могли би ніяк наробити так багато гріхів супроти духа української мови.

Прокуратор поставив внесення на переслухання свідків Ворушильских із Кракова, ксьондза Гембаровського з Відня, ігумена оо. Воскресенців М. Угака з Відня і Агати Мадейової з Кракова усіх для підтримання вірогостійности зізнань пані Ледльової.

Під кінець переслухують свідка И. Гродецкого, який бачив перебіг атентату дня 5. вересня 1925 р. До розправи цей свідок нічого нового не вносить. На цьому суботнишну розправу перервано.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич і Ко:

Дрогобич. Сала кіна „Штука".
2.XII. „Пан Твардовський".
3.XII. „Чорна пантера і білий медвідь" (прощальна вистава).
Самбір. Сала „Сокола".
4.XII. „Маруся Богуславка".
5.XII. „Дні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".

В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 8'30 веч., в Борославі і Самборі в год. 7'30 веч. 862 10—?

Український мішаний хор Д. Котка.

У середу 2.XII. м. Ярослав.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
768 20—?

Пов. Т-во Навод. „Самопоміч" кооп. з обм. пор. в Бордах взиває отсим своїх членів, щоби згідно зі змінами § 14. статута доповнили свої уділи найдальше до 31. грудня 1925 до висоти пять золотих. Хто з членів не допоснить до того часу свого уділу, буде після § 12. статута виключений з Товариства з кінцем дільового року 1925 і то без окремого відтак повідомлення поштою, про не всіх інтересованих членів отвою дорогою вже наперед повідомляється. — УПРАВА.
873 1—1

В обороні української школи. Центральний Комітет УНІО на своїму засіданні в дні 28. листопада 1925. р. ім. вирішив повести систематичну акцію в напрямі оборони прав українського вчительства. Для цеї цілі мусить зібрати в короткому часі весь матеріял про фактичний стан українського вчительства як: стан наших і польських учительських сил в місцевостях з українським населенням; перевесення; передчасне спенсіонування; звільнення зі служби; непринимання нових українських сил і скількість принятих до-

ських число кандидатів-Українців учительського звання. Центральний Комітет просить ПТ. повітових організаторів, духовенство, учительство і всіх громадян, що дійсно інтересуються долею українського шкільництва — негайно надіслати необхідні інформації на адресу: *Іван Ліщинський*, шкільний референт ЦК УНІО Львів, Муравська 6.

Дрібні оголошення.

КАВАЛЄР, Українець літ 33, власник 3 морґів поля, на становищі, з браку знайомства оженеться з Українкою, що мала би також 3 морґи поля для спільного добра. Фотографія бажана. За дискрецію ручу словом чести. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Взаїмність 6". 875 2—2

ФОРТЕПЯНІ, вироби, фірми першорядних фабрик, найновіші моделі, мало уживані. Заєдно на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: Гаґен, Львів, Панська 21. Телефон 34—45. 770 4—3

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкурентійших цінах, також печі, маґлі, ваги, знаряддя, пильники, Пасі, гурти, постороннє, пиле. И. ШУМАН, Львів, вул. Конопільний 18 в. 879 1—15

ЖЕЛИН вальцовий і разовий, Личаківська 132 приймає до мелення збіжжа у дібних кількостях. 876 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Заходом Тов-а „Українських Жінок" в Станиславові відбудеться в суботу, дня 5. грудня н. р. в салі „Сокола" при вул. 3. мая 18.

Святочний Концерт

для вшанування 60-літньої річниці уродин письменниці **Ольги Кобилянської**, при ласкавій співучасти Вп. п. С. Ковбузової, С. Федорцевої, С. Мішкевичівної і Тов-а „Боян". 874 1—1

Лікар

д-р В. Кобільник

ординує

878 **в Самборі (коло суду).** —1

АДВОКАТ

Д-р МАРТИНЮК ІВАН

відкрив адвокатську канцелярію **в МЕДИНИЧАХ (пов. Дрогобич)** і веде її в домі Товариства Просвіта 860 проти приходства. 3—4

Позір Жовківщина!

Загальні Збори філії Тов-а Просвіта в Жовкві відбудуться дня 8. грудня н. р. в год. 10. рано в льокалі Народнього Дому. Перед тим в год. 9. Поминальне Богослуження за усопших членів Просвіти.

Членів Просвіти, мешкаючих в Окрузі філії, як також делегатів читалень проситься о численну участь. — Жовква 1-го грудня 1925.

о. Северин Баранюк ЧСВВ., голова,
Микола Душенчук, секретар.

Кооператива тонкотканих виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

пон вул. Коральницькій ч. 2,

приймає всілякі замовлення і перерібки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 6—15

3-місячні рати **3-місячні рати**

VIENNAPOL

ЛЬВІВ

Личаківська 7.

Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів, що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої мужеської і діточої на

осінний і зимовий сезон

з найліпшої матеріі і по найменшого фасону.

Для переконання просимо о дасказі відвідини нашого магазину без 877 примусу купна. 1—t

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 271 (10.654). Львів, четвер 3. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Почесний дар.

День 8. грудня є святом „Просвіти". В дні 8. грудня обходимо 57-літні роковини існування цього товариства. Як щорічно, так і цього року в дні 8. грудня підносимо „Просвіті", матері українських товариств і організацій почесний дар. А цінність цього дару, висота всенародньої збірки є мірилом нашої свідомости, є доказом — як глибоко в широких народніх масах вкорінилися кличі й ідеї, голошені „Просвітою" на протязі 57 літ. Почесть, віддана тим способом „Просвіті", є мірилом нашої власної самопошани, всіх разом — як громадянства, і кожного зокрема — як громадянина чи громадянки.

В дні 8. грудня не повинно бути ні одного свідомого члена нашої нації, ні одної людини, що носить горде й багатозмістове ім'я Україна, ні одного громадянина без огляду на його соціяльне становище, що не зложив би своєї лепти, своєї пожертви, своєї частки на дар матері українських товариств. А те складання пожертв повинно мати самочинний, стихійний характер, без зайвої заохоти чи примуки.

Віддання пошани Тов. „Просвіта" має перш усього моральне значіння. Тим способом ми засвідчуємо наглядно наш звязок з минулим, з діячами, що були носіями і реалізаторами ідеї національно-культурного, а тим самим і національно-політичного відродження; тим способом доказуємо, що нитка, навязана перед 57 літами, не врвалася, а навпаки обсотує весь край, розвивається в полотно загальної, всенародньої освітної організації. Тим способом засвідчуємо нашу пошану сучасним просвітянським діячам та даємо апробату на діяльність „Просвіти", а одночасно підносимо принціп добровільної, будучої колєктивности наших змагань, в даному випадку на освітно-культурному полі.

Поруч з тим почесний дар „Просвіті" має й матеріяльний характер. Діяльність „Просвіти", її поширення та поглиблення є узависнене не лише від грунту, на якому вона проявляється, не лише від діячів, від людей, що її проводять і здійснюють, не лише від посторонніх передумов та перепон, але й від матеріяльних засобів, якими розпоряджає товариство. Як відомо, ті засоби є дуже невеличкі, дуже марні в порівнанні з вимогами, які ставиться до „Просвіти". Всі субвенції, краєві і державні, себто ті засоби, які одержувала „Просвіта" від українського народу посередньою дорогою, від вісьмох літ відпали. Польська держава обертає податкові впливи від українських горожан виключно на тісно-деожавні потреби та на потреби горожан польської народности, стоячи на становищі, що „чужоплемінці" можуть бути тільки горожанами другої й третьої класи з обовязками, але без прав.

Відпали теж прибутки від власного майна „Просвіти", яке (чк маєтности) або знищено у воєнному й повоєнному часі, або яке не приносило майже ніяких доходів (як будинок). В наслідок того витворилося було таке становище, що майно товариства не тільки не давало прибутків, але довгий час вимагало великих вкладів, щоби його привести до сякого-такого ладу.

Вкінці третім джерелом матеріяльної основи й діяльности товариства були членські вкладки. Та у воєнному й повоєнному часі організація товариства з природи річи лягла в руїни, а тим самим пірвалися і всі нитки, що вязали членів з товариством і навпаки. Відбудова й перебудова організаційної сітки, головно що до поширення круга членів йде досить пиняво. А якраз членські вкладки через збільшення числа членів повинні бути головною основою матеріяльного забезпечення „Просвіти".

Без сумніву, не всі точки своєї діяльности здійснює „Просвіта". Головно не може пошинрити вона своєї діяльности в ділянці видавання й масового ширення популярної літератури. Означе на перепоні цьому стоїть безнастанна журба за матеріяльні засоби, боркання з вічними матеріяльними недостачами, важке вязання кінців. Ця журба, ця недостача, боротьба й пошуканка за грошевими засобами паралїжує кожний більший і сміливійший почин, кожну ширше закроєну діяльність, кожну систематичну працю. Недостача матеріяльних засобів є тією непоборною, неперехідною заворою, об яку розбиваються найкращі, подрібно випрацьовані плани.

І тому нашим обовязком хоч раз в році, хоч в дні 8. грудня не лише пригадати собі „Просвіту", але й призадуматися над її потребами — тим більше, що роля „Просвіти" в теперішньому часі далеко важнійша і з огляду на створені умовини може й потрібнійша, як перед війною. Нашим певіздкличним обовязком дати „Просвіті" потрібні матеріяльні засоби, ведучи пропаганду за здобуттям якнайбільшого числа членів та збираючи для неї почесний дар. При тому слід все мати на увазі, щоби той дар для матері українських товариств і для головної освітної установи всенароднього характеру був гідний тих мілїонової сітки великого народу.

Замісць лаврів -- димісія.

Важка подорож німецьких делегатів.

Німецькі міністри, що виїхали до Льондону покласти свої підписи під льокарнський договір, виїзджали, мов прогнані королі. Час їх виїзду з Берліна не був нікому відомий,—на залізниці, де ждав на них поїзд, було пусто та глухо, бо вхід був суворо зачинений. Зявилось кілька вищих урядовців міністерства закордонних справ і з президії поліції. Згодом прийшло ще кілька представників міжнародньої берлінської дипльоматії і міністр „Райхсвери" Геслєр. У півтемній атмосфері залізничої платформи заясніли магнезієві лямпи. Це репортери з фотографічними апаратами. Державний канцлєр д-р Люгер зробив іронічну, але влучну замітку: „Це єдине кадило, яким нас пращають".

Завтра Люгер та Штреземан вернуться до Берліна, а два дні пізнійше заявлять про свою димісію. Привезуть зі собою „факт" згоди Німеччини на порозуміння, до якого одержали уповноваження і передадуть дальшу його ролю в кращі руки. Це буде демонстрація проти демонстрації. Націоналістична німецька пропаганда не дає їм спокійно продовжувати початого діла. І сам парлямент, прийнявши до відома довершений факт підписів у Льондоні, звернеться імовірно знову до внутрішніх справ, себто порахунків між партіями.

На кожний випадок Німеччина буде поневолена рахуватись з договором, в якого користь вірить у своїй більшости. З другого боку її становище у закордонній політиці не злагодить внутрішніх конфліктів, надто сильних, як на це вказувала шеститижнева боротьба уряду за одноцільний (бодай назверх) фронт у пекучій справі ратифікації льокарнських договорів. Виїзд уповноважених представників держави так дискретно, на-пів крадькома, є символічний для ролі Німеччини в теперішній ситуації. Вона хотіла би голосно крикнути і зясувати ще раз свої законні домагання, які всі її громадяне відчувають однозгідно, але громадянська дисципліна каже їй вживати тільки півслів та півзасобів. Таким півсловом є прихильна зустріч німецькою пресою льокарнських договорів, а півзасобом самі договори.

Якщо дипльоматична акція німецьких делегатів була би зустілась з захопленням, відповідним до ваги льокарнського почину, вони повинні би відважати та вертатись як переможці, при загальній маніфестації. Тимчасом вони виконують накладене на них завдання як ті, що здають собі справу з усіх можливих дисонансів, які спричинить гармонійний акорд льондонського свята. Члени німецького уряду, як це стверднв уже у свій час Чемберлєн у Льокарні, дають доказ великої громадянської сміливости, коли не вагаються виконати те, що вважають корисним для свого народу без огляду на гостру критику, яка може їх завтра зустріти. Вони беруть на себе відповідальність за можливі наслідки дуже складної міжнародньої ситуації, в якій опиниться Німеччина, починаючи нову фазу мирової боротьби за свої домагання. Димісія, яку хотять вони передати по поверотї з Льондону, має ствердити, що вони розуміють трудноші уряду в такій його новій ролі.

По виборах у Чехословаччині.

Не „пятка", а „шестка".

У звязку з переведеними перед двома тижнями виборами до празького сойму й сенату приходить до керми державного корабля ще одна чеська партія: промисловці. Як відомо, дотепер правління Чехословаччини спочивало в руках пятьох партій: аграріїв, соц. демократів, нац. соціялістів, нац. демократів і католиків. Ця „пятка" мала нелегке завдання з уваги на розбіжність поглядів у самім її нутрі, як і на опозицію Німців, Мадярів і Словаків-автономістів. Не солодкою робили їй працю і комуністи, що відділившись 1921 р. від соц. демократів, стали рости з дня на день у піра. При недавніх виборах сили комуністів зросли щонайменше вдвоє, так, що вони є тепер по аграріях найсильнійшою партією Чехословаччини. А що одночасно до обох законодатних тіл держави увійдуть в подвійній силі й опозиційно настроєні словацькі католики під проводом відомого діяча о. Глінки, то провідникам чеської політики не лишалось нічого иншого, як запрягти до державної машини й партію ремісників та промисловців, що також значно зросла. Теперішня „шестка" має в порівнянні з цілою опозицією 19 голосів більшости в соймі, а 10 в сенаті, отже прийдеться їй ще трудніїше правити державою, як недавній „петці". Не диво, що в Чехословаччині підно-

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 887/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 268 (10.651) z dnia 28. listopada 1925 r. pod tytułem: „Krama swiatych, heroiw i duczaiw„ w całości zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej i występku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 27. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydań w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 29. listopada 1925. r. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 888/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 268 (10.651) z dnia 29. listopada 1925. r. pod tytułem: „Bezradijne surmin corza" a między słowami: a) ne polski narody... a słowami: Koly tobo podaty, b) od słów: Tomu to taki rewerkasy... do końca tego artykułu zawiera znamiona ad b) zbrodni z § 65 a) i występku z art. V. ustawy z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8. 1853, ad a) występku z art. V. ustawy wyżej wymienionej uznał dokonaną w dniu 28. listopada 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydań w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 29. listopada 1925. Hawel.

сяться голоси, аби до державного співробітництва притягнути словацьких автономістів, а навіть — німецьких соц. демократів.

Тимчасовий уряд.

„Народні Лісти" подають такий склад майбутнього чехословацького кабінету: голова ради міністрів — Свегля (аграрій), внутрішні справи — Черни (діловий), народня оборона — Стшібрни (нац. соц.), закордонні справи — Бенеш (нац. соц.), торговля — Дворачек (нац. дем.), рільництво — Годжа (агр.), освіта — Содінко (агр.), залізниці — Бехине (соц. дем.), фінанси — Енгліш (діловий), судівництво — Файнер (діловий), почта — Носек (католик), публичні роботи — Мльчох (партія промисловців), соціяльна опіка — Вінтер (соц. дем.), здоровля — о. д-р Шрамек (католик), міністр для Словаччини — Каллай (діловий).

Вибори на Закарпатті.

Ми вже подавали вислід виборів до сойму на українському Закарпатті після першої скрутинії. Тоді виборчу цифру осягнули тільки комуністи (2 послів), землепільці (Куртяк) і Маляре (Корлат). Тепер проголошено вже вислід виборів з другої і третьої скрутинії. З 5 дальших мандатів на Закарпатті здобули: о. Августин Волошин (христ.-народня партія), інж. Яромір Нечас (соц. дем.), Сидорик (комуніст), д-р Гагатко (москвофіл з чеської респ. партії) і д-р Кралік (агр.). До сенату вийшло із Закарпаття тільки 2 сенаторів, оба комуністи (Боднар і Рещук). Більше сенаторів не буде, бо чеські партії, від яких кандидували посли на Закарпатті, дали рештки своїх голосів тим кандидатам до сойму, яким голосів бракувало, але за те забрали для себе голоси, віддані на Закарпатті до сенату.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Вирізки.

Моральна атмосфера і моральна санація.

В статті „Моральна гангрена" варшавський „Робітнік" (ч. 328 з 29. лист.) твердить, що передумовою господарської санації Польщі є санація моральна. Треба витяти рака корупції та знищити гангрену надужить і злочинств, що війшли в Польщі до нечуваних розмірів. Не можна того страшного морального розвалу виправдувати повоєнною демораліваційо, що існує в цілому світі, бо

„у нас (себто в Польщі) зло є більше, як де инде, зухвальше, як деинде, а також шкідничійше, як деинде. Бо воно червивить державний організм молодий, що ледве повстав до життя, що ще не загартувався, бо здає засоби державні вбогої, суспільного господарства мало що розвиненого, що перебуває важку кріву. В тих умовах страшне кубло злочинств та надужить стає однією з найбільших і найгірших катастроф. А катастрофа не буває така страшна, коли б не грасувала — безкарно. Якраз безкарність спричинила те, що вона дійшла до таких розмірів, що лайдацтво так всевладно запанувало й розузаконилося. Від лат виробляється на деяке свідоме надужиття, що кличуть до неба о помсту, страшні брудні ошукаства, крадіжі, дефравдації, грабіжі публичного грошей, інтересів, що обідняють державу й громадянство, а збагачують всяких пільтаїв. Та не пригадуємо собі, щоби хоч одно більше злодійство було покаране, щоби держава дала якнайменшу відпір тій брудній хмарі, що її заливає. Найвища Палата державної контролі досліджує, списує протоколи, пересилає послам довірочні звіти, які є одним великим кінематографом викрітих лайдацтв. І що з того? Нічо. Злочини проходять безкарно. Справи затушовується. Могутня пан-е-ція охороняє злочинців. Виходи пп. міністрів, всякі огляди особисті, партійні, товариські — спричиняють, що лайдаки явно глумляться з держави, зі справедливости, з усього. Прокуратори не рухаються. Вражіння великих надужить скоро затирається. Сойм не здобувається майже ніколи на якунебудь енергію в боротьбі з тим злом.

Так менш-більше представляється моральний стан Польщі. Очевидно, є це внутрішньо-польська справа, до якої нам немає ніякого діла, колиб ця страшна, злочинна атмосфера своїми випарами не затроювала атмосфери і поза рямками польського громадянства. Нашим обовязком китайським муром відмежуватися від цієї атмосфери, щоби не стати її жертвою.

Преса.

„Дух Льокарна" витворює задуху в Польщі.

Польський премієр і міністер заєкод. справ Скшиньский виїхав до Лондону, щоби там в імени Польщі підписати льокарнський пакт. Його попорож супроводжує гол. редактор „Варшавянки" пос. Стронський в статті „Перед підписом" (ч. 326 з 28. лист.) досить невеселими міркуваннями.

Саме тоді, коли Скшиньский зїхидується „духом Льокарна", Стронський хоче би знати, що Льокарно дає Польщі. А якраз — на думку Стронського дає воно Польщі самі minusи, а саме: 1) псує воно існуючу досі в арт. 27. версайського трактату рівнозначну ненарушність західних і східних границь Німеччини; 2) відступає від арт. 16 Ліги Націй в користь Німеччини (перемарш через німецьку територію) і 3) обмежує польсько-французький союз до випадків наглого нападу або нападу із-за відсутности однодушної ухвали Ліги Націй та узалежнює ділання союзу від оцінки учасників рейнського договору.

На ці три minusи Льокарна для Польщі мін. Скшиньский не дав позитивної й заспокоюючої відповіди, взагалі не перевів аналітичного розгляду льокарнських постанов, хоч це зробили Чемберлєн і Лютер.

В своїй аргументації Скшиньский використовує погляди й твердження державних мужів. Так напр. льорд Грей, а за ним і Скшиньский твердить, що колиб в р. 1914 було Льокарно, то не було би світової війни. На те зазначує Стронський, що колиб не було світової війни, то не булоб би й Польщі. Скшиньский заслоняється тим, що він інтерпретує Льокарно так само, як Чемберлєн, Бріян і Бенеш. На те Стронський:

„Пп. Чемберлєн, Бріян і Бенеш є так само значними політиками, як льорд Грей, а як він бачив значіння 1914 р. якраз навпаки як Польща, так вони бачать значіння Льокарна в р. 1925 якраз противно, як його мусить бачити Польща. Бо вони бачать, що Німеччина дала запоруку миру на Заході дуже плавкої, а супроти того є ще доволі гадать, ніж ми мусимо гадати, — на те, що дала її вигнала о на одночасне витягнення собі збільшеної спроможности змінити границі в Польщею. Того не зробилося даремне. Кошти ми маємо платити. І то в Польщі, спускаючи варшавських зачіп. Лютера і п. Штреземана і цілої без винятку Німеччини, та читаючи текст постанов, що відкидають Німеччині воєнта по тих змаганнях, треба бачити очима пп. Чемберлєна, Бріяна і Бенеша".

Через Льокарно ослаблено теж польсько-французький союз, бо

„Франція одержує в Льокарні забезпечення своєї границі перш усього рейнського договору. Поруч з ним союз Франції з Польщею стає для Франції мати значно меншим, ніж був без того. І тому, може хибною політикою, але створеного в арт. 2 і 4 рейнського договору, обмежено французько-польський союз і узалежнено його не лише від Ради Ліги, але також і учасників рейнського договору".

Скшиньский твердить, що — мовляв — Польщі забезпечено мир на 5 до 10 літ та що за той час можна розбудувати державу і одержати кредит, бо ніхто не дає кредиту, як чує близьку війну. На це замічує Стронський, що якраз при кредитах почнеться розмова про віддачу Німеччині Поморя і Шлеська.

Як бачимо, дух Льокарна не служить Польщі, а навпаки витворює задуху.

По широкому світі.

Новий французький уряд починає свою працю від стабілізації франка, через введення нових податків, — полагодження міжсоюз.

РАБІНДРАНАТ ТАГОР.

Сторож скарбів.

Бріндабан-Кунду сердитий прийшов до свойого батька і сказав: „тепер іду від тебе геть".

— Ти нужденне, невдячне сотворіння! — закликав отець погірдливо, колиб ти заплатив мені все, що я видав на твоєї вбрання та поживу, тоді ти мав би право, заявити це так великодушно.

Пожива і одіж в домі Джаганната, не коштували так багато. Наші старі мудрці уміли дуже дешево радити собі. Спосіб життя Джаганната вказував, що його ідеал не погоджувався з вашим. Якщо він не міг вам дорівнять, то це була залежність від розпусного товариства, яке було в цьому винне, в части були це нерозумні забаганки природи, яка прямувала до цього, щоби тіло та душу задержати разом. Як довго Бріндабан був ще безженний, ішло все гаразд, але по його вінчанню, не хотів він погоджуватись з ідеалом свойого батька. Стало вовсім ясно, що синові поняття про добробут звертались щораз більше від духовости до матеріялізму і дали себе пірвати течії пропащого світа. Він не хотів більше терпеливо зносити невигід, які спричинював голод, спрага та студінь. Мінімальна часть, яку потрібував він на одяг і поживу, росла щораз більше.

Батько і син попадали щораз частійше в суперечку. Вкінці Бріндабанова жінка тяжко занедужала, так, що мусіли прикликати сільського лікаря. Але коли лікар записав недужій дорогий лік, взяв це Джаганнат за доказ очевидного незнання і без застанови показав йому двері. Зразу благав Бріндабан свого батька, щоб цей не переривав лікування, вкінці почав йому гірко докоряти, але ніщо не помогло.

Коли його жінка померла, кричав на батька і назвав його убийником.

— Дурниці — сказав батько. — Хіба не умирають люде, хоча й проковтують всілякі ліки? Колиб лік міг уратувати життя, чомуж цісарі та королі не є безсмертні? Ти хотів, щоб твоя жінка померла з більшою величавістю як мати і бабка?

Колиб Бріндабан не був такий зажурений і був здібний до думання, ті слова моглиб дійсно потішити його.

Ні мати його, ні бабка не заживали ліків, заки попращали цей світ, і це було родинним звичаєм. Але молоде покоління не хотіло умирати згідно з давними звичаями.

Коли все це діялось, був то саме час приходу Англійців до краю*) Старі правовірні люде, були згіршені безбожним способом життя молодшого покоління, вони тихо сиділи по кутках і старалися шукати забуття в своїх люльках.

Коротко та добре сказав модерний Бріндабан до свойого батька: іду собі від вас геть.

Батько як стій згодився і висказав святочну присягу: „Колиб він колинебудь в майбутности дав своєму синові хоч один гріш, то нехай боги зачислять йому цей вчинок так, як колиб він пролив кров зі священих корів".

Бріндабан присягнув також: „що колиб він взяв щось колинебудь від свойого батька, нехай це буде йому зачислене за злочин убийства матері."

Для людей в селі була ця мала революція якоюсь визвольною зміною у сірій одноманітности їхнього життя. А коли Джаганат видичив свого сина, кожен потішав його як міг. Лише в таких неморальних часах могло таке статися, щоби син за жінку посварився з батьком, і в тім були всі згідні. І вони подавали дуже важну причину в обороні свого погляду: коли комусь помре жінка, він може собі пошукати иншу, за те, коли помре батько, не можна за гроші або добре слово знайти такого, щоби став на його місці. Їхня льогіка була зовсім правильна, але цілковита безвиглядність дістати другого батька не дуже журила невдячного сина. Навпаки. Старому також не було тяжко розлучатися зі сином. Притім домашні видатки значно зменшалися з його відходом. Вкінці батько звільнився від великої трівоги, яка завжди його переслідувала, що син і наслідник може його колись отруїти. Коли він споживав свій нужденний обід, був завжди в страху, що споживає отруту. По смерти синової цей страх зменшився, а відколи відійшов син, він зовсім щез.

Але одно слабе місце було в серці старого скупаря. Бріндабан взяв зі собою чотиролітнього сина Гокуль-Чандру. Кошти удержання внука були розмірно малі і не могли нарушити любови Джаганната до нього.

Хоч він журився тим, що син взяв зі собою малого Гокуля, коли обчислив, скільки заощадить він за місяць в часі відсутности обох, скільки це вийде ще за рік, а який капітал буде він мати, коли цю суму дасть на процент. Одночасно старому ставало щораз тяжше жити в пустому домі, куди не бігав вже малий Гокуль. Тепер не було вже тут того, що робив ріжні збитки, відбирав йому їду і зідав її сам, забирав з перед носа фляшечку з чорнилом, коли він робив свої рахунки. Звичайний уїд його денного життя, яке не було нічим закаламучене, стало для нього, якимсь нестерпним тягарем. Він признавав, що такий незакаламучений спокій, можна знести лише в майбутньому житті. Коли він побачив діри в покривалі або чорнильні рисунки на своїх матах, зроблені цим малим мистцем, йому ставало дуже важко на серці.

Одного разу він дуже накричав на внука, що цей подер йому хустку, тепер виступили Джаганнатові сльози в очах, коли доглянув в кутї кімнати заялозені останки цієї хустки. Він сховав їх уважно в шуфляді і зробив святочне приречення: колиб Гокуль повернув колись, він не кричав би на його, хоча б цей і що року знищив таку хустку.

Але Гокуль не вертався, а Джаганнат старівся дуже хутко. Його пустий дім ставав для нього щораз пустійший. Старий чоловік не міг вже витримати сам один в хаті.

В обідню пору, коли всі люде мали полудневий відпочинок, можна було бачити Джаганната, як мандрував через село, з довгою люлькою в руках. Хлопці переставали гратися і мерщій утікали в приличну віддаль і співали пісеньку уложену сільським поетом, що славила ощадні прикмети старого пана. Ніхто не важився назвати його дійсним іменем, зі страху, що буде мусів постити цілий день*). І длятого давали йому люде инше імя. Старші називали його Джаганнаш**), але молодше покоління прозвало його упиром, бо дійсно, безкровна, засушена шкіра старця зверху подобала на упира.

(Продовження буде.)

Переклала **Яр. Мандюнова.**

*) В Бенгалії є звичай: хто назве ім'я скупаря, цей не дістає цілий день їсти.

**) Джаганнаш = затратник світа.

*) До Індій.

нських довгів, — спроби мира в Мароку в порозумінню з Еспанією, привернення супокою в Сирії та скорочення військової служби.

СРСР. стримав висилку збіжа за кордон, в огляду на його недостачу.

У Туреччині заведено місячь воєнного стану внаслідок публичних демонстрацій в Ерзерумі, зверненних проти уряду, який завозить европеяцію звичаїв.

Похорон королеви Олександри, матері англійського короля, стали в Англії днем національної жалоби. По величавій панахиді у Вестмінстерському соборі, домовину перевезено до Віндсору, каплиці королівської родини.

Німецькі націоналісти, по неперевірсним військам, хотять приготовити переворот у Німеччині, невдоволені політикою порозуміння теперішнього уряду.

Англійська воздушна фльота дає почин спробам нового перельоту через Антлянтійський океан, довкола світа, у січні 1926. У цьому леті візьмуть участь крім Англійців також Німці та Італійці.

З Пекіну наспіли відомости, що вараз по повороті Карахана до Пекіну дотеперішнього президента Китаю, члена Гоміндану усунули і утворили революційний уряд. Як відомо, Гоміндан давно вже конферував з більшовиками та прийняв у свою програму радянську систему державности. Ці відомости доказували би, що в столиці Китаю та на великій території поширила більшовицька політика вже достаточно. Всі генерали, що воювали тепер проти Пекіну і що стояли на услугах великодержав, втратили тепер усякі виглядн на побіду.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Хочуть рятувати золотого.

У марш. Ратая була 1. XII. конференція при участи представників пос. клюбів і мін. скарбу Здзеховского для санації фінансів і в справі „забурень" на валютовому ринку. Представники уряду заявили, що уряд готов протиставитися теперішньому положенню. Способом зміни на ліпше є редукція буджету на 400 міл. През. польського банку заявив, що причиною фінансової кризи є недовіря загалу в успіхи ініціятиви уряду. Млинарскі, що є в Америці з поручення польського уряду старається розрадити вісткам, що його старання одержати американську позичку (100 міл. дол.) є на добрій дорозі. Є теж плян, щоби мін. скарбу Здзеховскі їхав до Льондону в фін. справах. Але покищо як наслідок фін. кризи є чутки про димісію мін. скарбу Здзеховского. На його місце висувають Міхальского і сен. Адамского. В найблизшому часі має уступити мін. торговлі Осецкі. Місце його займе фаховець з „Левіятана". През. клюбу „Визволення" зажадала від марш. сойму, шоби огляду на фін. положення скликав негайно сойм, тимбільше, що мін. скарбу Здзеховскі досі не засував своєї програми. Марш. відповів, що не може зробити цього, бо связаний ухвалою сойму й уряд не зажадав цього. Тимчасом золотий дальше безупину паде і в Варшаві доляр на протязі трьох годин підскочив з 9 на 12·00 зол.

Підписання міжнар. договору.

1. XII. почалось підписування локарнських договорів, в англ. мін. заграничних справ тривало і 15 хвиль. Прибувших до Форін офіс-у привитав секретар загр. справ Чемберлен, потім відчитувано документи, під котрими міністри склали підписи. Після тої церемонії присутні перейшли до „золотої" рецепційної салі, де засіли при 4-кутнім столі. Точно в 11 год. почали підписуватись по азбучним порядку назв держав на франтиській мові. Перші підписали нім. делегати. Промовляли Бріян, Штреземан. Шамберлен, Вандервельд, Бенеш і Скшиньскі. Болдуін підписався також на договорах, щоби підкреслити їх вагу. На предложення Чемберлена делегати вислали до міських властей у Льокарно телеграму з подякою за гостину. Засідання замкнули в год. 12·30.

Туреччина займе Мосуль.

Туреччина в половині грудня займе спірну територію, коли Союз Народів видасть у справі Мосуля непохильне рішення для Туреччини.

Мусоліні досмерт. премієром?

Фашистівська партія агітує, щоби парламент вибрав Мусоліні досмертним премієром.

Біржа.

Львів, 1. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9·80 — 10·50 Канад. дол. 8·50 — 8·65, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·50, леї 0·4·00 — 0·04·50, франки фр. 0·28·00 — 0·29· 0, фр. швайц. 1·36—1·42, англ. фунти 36·00 — 38·50.

Золото. 20 кор. 33·00 — 33·50, 20 франк. 30·00—30·50; 20 марк. 36·00—36·50; 10 руб. 38·00—39·00.

Срібло. Австр. кор. 0·60·00—0·62·00, 5 зл. кор. 3·30—3·40, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·60 — 2·65, рубель дрібним сріблом 1·35 —1·45.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 27·00 — 29·00 жито галицьке з 1925 р. 19·50—20·50, ячмінь галицький бров. —,— до —,—, овес гал. 20.00—22·00.

Жіноча спілка праці „ТРУД" Львів, Ринок 39. 886

Робітня біляр й суконь удів і науку зверх пів години! дає

Чому йдете до чужих! 1—4

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за чотири місця статті „Наймання".

— **З сьогоднішним числом „Діла"** розсилаємо почтові складанки „Просвіти", призначені для грошевих посилок дару „Просвіти" з нагоди свята „Просвіти", що випадає на день 8. грудня цр. Весь місяць грудень присвячений, як відомо, збіркам названого дару та влаштовуванню просвітних обходів у цілому краю.

— **Про концерт у честь Бортнянського** принесла „Chwila" з 1. ц. м. дуже прихильну рецензію. Підчеркнено там вповні артистичне виведення як хорових, так і сольових точок програми (п. Д. Левицька). З великим признанням говорить рецензент про працю обох диріґентів, д-ра М. Волошина й д-ра С. Людкевича, зокрема підносить наукову вартість реферату останнього. Здивувало рецензента тільки мале число слухачів, передовсім духовенства.

— **Повітні Вол. Дорошенкові.** Крім зазначених свого часу в „Ділі" ювілейних привітів надійшли пізнійше між ин. ще отсі: з Києва—від Українського Наукового Інституту Книгознавства (телеграма) і академіка М. Грушевського; з Харкова — телеграма від Української Книжкової Палати; з Праги — від гуртка українських письменників з артистом Миколою Садовським і поетом О. Олесем на чолі, а крім того окремо від Дмитра Дорошенка, О. Бочковського, д-ра В. Старосольського, В. Щербаківського й ин.; з Подебрадів — від д-ра Б. Матюшенка й Споживчого Т-ва „Україна"; з Липська — від гуртка українських студентів; з Калиша—від Українського Воєнно-Історичного Т-ва і від Українського Т-ва допомоги емігрантам з Великої України; з Перемишля—від філії Т-ва ім. Петра Могили, а крім того низка привітів від окремих осіб з краю (Володимира Лукича-Левицького з Винник, д-ра Р. Домбчевського з Миколаєва, то що).

— **Марева листопадових днів.** „Газета Порання" подає до відома про арештування двох селян з Запсся, городельского повіту. Вигнату і Ковалів на донос другого селянина Лотника Львостанського, який втікався на слова селянки Вельковольської зі сіл Страдче, що вона була свідком шість літ тому, як Янешта та Кочапів убили в Страдчім, підчас евакуації села польськими військами, одного залишеного там польського жовніра. Поліція одержавши цю звістку, арештувала обох селян.

— **Арештування у Львові.** Минулої п'ятниці арештовано у Львові студ. Гошовського. Причина арешту невідома.

— **Арештування в Дрогобичі.** Дня 27. листопада арештовано в Дрогобичі Миколу Стронського. Підозрівають Його в комунізмі.

— **Редукція плат урядовців.** Польський уряд у наказах над редукцією буджету, має намір перевести її в усіх міністерствах. Ця редукція має діяти тільки до 10 проц. пропонованого буджету. У колах близьких до уряду кажуть також про зниження плати урядовцям, головно тим, що займають високі посади. Та в цьому пункті (природно!) панує велика розбіжність думок. Упадок золотого не дуже йде в парі з такого рода проектами. Зниска плат має бути тимчасова. А що уряд вперше: упадок долара є також тимчасовий, то виходить, що ця зниска тривати-ме тільки так довго, як довго долар ітиме вгору...

— **Uora niса.** Найновійший випуск чеського славістичного органу „Slavia" (другий зошит IV. тому) приносить цікаво написану досі статтю М. Драгоманова „По случаю школьного праздника 11. мая" з 1892 р. з вступною розвідкою болгарського проф. Івана Шишманова п. з. „М. П. Драгоманів та ідея „славянського братства", написаною по українськи. За статтю проф. Шишманова належиться йому тим більша подяка, що наші земляки друкували в тім самім органі реферати та статті по чеськи або по московськи.

— **Як виглядають банкроти за кордоном.** Великий італійсько-австрійський промисловець Кастаріні, що втратив значну частину свого мілїардового майна на невдачних спекуляціях французьким франком, оголосив випродаж своєї цінної збірки (образів, порцеляни, бронзових фігур, мініятюр, античних ваз, меблів і т. п.), що прикрашували його палати в Голяндії й у Відні. Випродаж у Голяндії принесла йому на покриття зобовязань „тільки" 2 мілїярди голяндських гульденів, випродаж у Відні — ледви 3 мілїярди австрійських корон. Бідний банкрот!

— **Кандидат на цьогорічну Нобліївську нагороду мира.** Агенція „Бріттіш Юнайтед Прес" повідомляє, що найповажнішим кандидатом на цьогорічну Нобліївську нагороду мира є автор пляну економічної відбудови Европи чи краще врегулювання німецько-антантських економічних рахунків ген. Дос.

— **Подорож „зайцем" з Варшави до Парижа.** Поляк Йосиф Чеславскі проїхав без білєту і без пашпорту залізницею з Варшави до Парижа. Та їхав він не у вагоні а під вагоном. Без ніяких перешкод проїхав через Польщу, цілу Німеччину і частину Франції аж до Парижа, де того дивного пасажира відкопали. Весь час їхав він між заднима колесами одного зі середніх вагонів поспішного поїзду. У Парижі виявилось, що відважний пасажир не мав ні грошей ні пашпорту. Супроти цього відіслали його назад до Польщі але вже у вагоні.

— **Цікава наукова подорож.** Радянський уряд висилає наукову експедицію до Абіссинії, з метою робити досліди перехрещування людей з малпами. Голова експедиції проф. Іванов порозуміється у цій справі з відомими французькими вченими з Інституту Пастера, Кальметом та Ру. Завдяки співробітництву французьких учених переведуть цікаві досліди у французькій Гвінеї. Для посліду узяють найвищу африканську расу. На думку проф. Іванова, з нащадків такого схрещання можна буде зробити ряд висновків про еволюцію звіриного життя.

— **Міжнародній конгрес бібліотекарів.** Останній конгрес бібліотекарів та бібліографів був у 1923 р. у Празі, — найближчий буде в 1925 р. у Празі, від 28. червня до 3. липня. Такий конгрес має в теперішніх часах не характер зізду спеціялістів, а загальнокультурне значіння. Повсюдна скрута встворила голод книжки і незвичайно великі труднощі в виданні. Конвенція з 1886 р. щодо виміни урядових та наукових публікацій між державами є вже невистарчаюча. Виникає питання, чи бібліотеки не могли би обмінятись між собою дублетами цінних книжок, а також і практикантами в різних бібліотеках, і чи бібліотеки не згодились би на фотографію рідких примірників. Також справа заснування цілої сітки нових бібліотек стане предметом ради такого конгресу. Конґрес буде злучений з виставкою міжнародного характеру, де будуть моделі різних істнуючих бібліотек, зразки рідких видань, колекція екслібрісів з давних та старих творів, дитячих видавництв, плани внутрішньої організації бібліотек. Усі фахові, без огляду на національність, можуть взяти участь у цьому конгресі і порозумітись рідною мовою, при помочі перекладчиків. Найважнійші реферати будуть перекладені щонайменше на французьку, англійську, німецьку та російську мову.

— **Дві нові пєси в російських театрах.** А. Луначарський, комісар народньої осьвіти С. Р. С. Р., що нераз уже пробував своїх сил як письменник, написав нову пєсу „Отрута", яку виставив одночасно академічний театр у Ленінграді та „Дра". театр" у Москві. Пєса у Ленінграді не мала успіху. Автор вибрав сміливий сюжет з сучасного радянського життя, зробивши героєм пєси радянського комісара, якого син невдоволений пануючою атмосферою, йде проти свого батька. Один представник чужинецької держави приготовляє на комісара змову і при помочі одної дівчини, в якій кохається син комісара, хоче його отруїти. Син в останній момент, маючи докори совісти, признається батькові у всьому і батько сам усіх арештує. Ще більшою невдачею була спроба „Москов. Художественного Театру" перероблти на сцену відомий великий роман Андрея Белого „Петербург", при допомозі особистій автора. Рецензент „Известій", признаючи незвичайні зусилля акторів та режісера, кінчить висновком, що все це було—надаремне!

З нагоди 25-літнього ювилею

Філії „Просвіти" ім. М. Шашкевича у Львові, при співучасти філії ім. Т. Шевченка у Львові та філії в Ширці, відбудеться **дня 8. грудня 1925 р. о год. 12. в полудне в великій салі Народ. Дому**

Святочний Концерт

Ближча програма в афішах. — Запрошуються всі Читальні, всіх Членів та всіх бувших Видїлових та Основателів.

Тогож дня в год. 11. перед пол. в церкві Преображення при вул. Краківській відправиться панахида за померших Членів та Видїлових. В год. 9. цього дня відбудуться в бібліотеці „Просвіти", Ринок 10. Надзвичайні Загальні Збори Філії ім. М. Шашкевича для вибору делегатів на Загальні Збори Матірного Тов-ва.

Львів, дня 30. листопада 1925.

824 1—1 **Видїли.**

Мужеське Взуття „GOODYEAR - WELT" боксові, шевро чорні і бронзові.

882 **Ціни однозгідні зол. 26·80 і 28·80, лякери зол. 32·80.** 1—3

„МІКАДО", вул. Академічна ч. 20.

Снігівці зол. 27·50, в оксамітом 32·50. Для пань найновіші моделі пантофельків.

З судової салі.

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

(Великий політичний процес українських селян у Львові!)

Сьогодня розпочався перед окружним карним судом, як трибуналом суддів присяжних у Львові великий політичний процес 24-ох українських селян-бідаків з Коломийщини, обвинуваченних за всякі злочини, як головна зрада, підпал, рабунки, мord і т. п. — Усіх тих злочинів мали допуститися обвинувачені в грудні 1924 і січні 1925 в Надвірнянщині та Коломийщині.

Акт обвинувачення виставила прокуратура в Коломиї а до переведення процесу делегували окружний карний суд у Львові, як більше до тієї справи підходячий і відповідний. У Польщі панує погляд, що для переводження політичних процесів покликаний у Сх. Галичині тільки львівський суд, що в них уже виспеціялізувався.

Розправа розписана на 3 тижні, — трибуналові проводить радник Ангельський, обвинуваченя прокуратор Гіртлєр, боронять з вибору адвокати: д-р Ганкевич Лев і д-р Шевчук Семен зі Львова, адв. д-р Турянський з Коломиї — а крім того кількох адвокатів з уряду, між ними з Українців: д-р Надрага, д-р Марітчак, д-р Паученький і инші.

Акт обвинувачення закидає обвинуваченим, що вони організували або брали „pośrednio wybitny i świadomy udział" в організуванню соціяльної революції на землях Покуття в осени 1924. На чолі того революційного руху мав стояти якийсь Гроссер, що мав бути більшовицьким емісаром. — В наш здобуття за-

собів потрібних для організування революції мали обмежитися поповнити чотири рабункові напади, а то: на жидівську родину Ротштайнів в Хлібичині з сім, та жидівську родину Бінсів в Малих Кам'янках, а також на польські двори в Черемхові (власність Лінів) і в Цеперові (власність Павліни Куницької).

При останньому „напоті" на Цеперову мали підпалити дім і вбити шестилітнього хлопця дівського управителя Бальца. Обвинувачені, яких в часі слідства на поліції в Коломиї у неволоський спосіб катували, мали признатися частинно до вини — оправдуючись, що робили це під фізичним примусом свого „отамана" Михайла Григорчука. Зрештою всі вони кращі бідаки-пролетарі, що жили безнастанно в голоді та нужді. І якщо направду допустилися тих вчинків, що дуже сумнівне, то тільки з голоду. Розправа та її перебіг викаже, чи вони направду „робили революцію", чи впали жертвою якоїсь провокації.

Процес Штайґера.

Трийцятьосмий день розправи.

Провідник трибуналу закомунікував, що трибунал рішив переслухати о. митрата Білецького в його приватному помешканню в присутности суддів присяжних і сторін. Далі рішив переслухати пп. Зигмунта і Анну Венцковських і інж. Щепаньского, здержатися з переслуханням родичів Т. Ольшанського, а також з домаганням результатів слідства в справі Ольшанського від свідства аж до часу розгляду актів пруської влади, що мають містити буцімто нове признання Ольшанського до виконання атентату. Всі інші внесення оборони і прокуратора трибунал відкинув. Наконець провідник трибуналу заявляє, що поручник Регенштрайф не може складати зізнань, бо лежить тепер недужий у варшавському військовому шпиталі. Супроти цього відчитують його зізнання, зложені у слідстві. З них виходить, що поручник Регенштрайф переховував два гранати, які служили йому до вправ на курсі вишкільу в 1921 р. Ці гранати заховав у бюрку, з яким чином вони дістались на стрих, про те він не знає. Доручений йому граніт був того самого типу, але чи той самий, цього стверднти не може.

Конфронтація Савіцкого і Пастернаківної.

Провідник трибуналу повідомляє Пастернаківну про те, що комісар поліції Савіцкі зізнав таке: На його запит, чи Пастернаківна бачила, як Штайґер кидав бомбу, вона мала заявити: „Боронь Боже того я не бачила". Пастернаківна заперечує, що таких слів до Савіцкого не казала. В часі переслухання Савіцкі був убраний по цивільному і вона навіть не припускала, що це державний поліційний урядник. Далі Пастернаківна твердить, що усі питання, які їй ставив Савіцкі, докладно памятає. Памятає теж усі свої відповіді. До найменших подробиць переслухував її інспектор Лукомскі, а п. Савіцкі вийшов у часі одного переслухання в товаристві двох панів. На запит провідника, чи памятає, що Савіцкі сказав до неї слова: „Нехай пані успокоїться!" — Пастернаківна твердить, що цього до неї Савіцкі цілком не казав. Слів „Боронь Боже!" — не казала і коли де твердить Савіцкі, то це брехня.

Свідок Савіцкі пригадує Пастернаківній цілий перебіг допиту і твердить, що вона сказала „Боронь Боже, того я не бачила". Пастернаківна каже, що такого вислову взагалі не вживає. Натомість уживає часто „Ісус Марія".

Свід. Савіцкі каже далі, що Пастернаківна вказуючи на Штайґера заявила: „Здається, що це той пан, але пізніше пригляднувшися йому сказала: „Так, то напевно він". На те заявила Пастернаківна: „То все очевидна брехня!" Савіцкі твердить, що всі ці слова разом зі словами „Боронь Боже і т. д." Пастернаківна сказала в часі слідства. Пастернаківна каже: „Чи пізніше в товаристві двох панів, з яких один був цілковито цивільний, може й ви були пані". Далі заявляє Пастернаківна, що слів „здається" вона ніколи не вказала, вказуючи на Штайґера. Але все одно — це не перешкаджає свідкам Штайґера твердити, що іменно ті слова вона сказала.

На всі запити оборонця д-ра Ляндава Пастернаківна відповідає в надзвичайно нервовому тоні. Вона каже, що в часі дорозової розправи напав був на неї батько Штайґера і мало її не вбив. По розправі дістала листа з признанням від п. Бобинського, а крім цього опубліковане в „Слові польськім" публичне признання від організації польських жінок.

По закінченню конфронтації трибунал покарав Пастернаківну грошевою карою в сумі 15 золотих за словну зневагу інспектора Савіцкого. Крім цього трибунал висловив нагану обор. д-рові Ляндавові за невідповідні вислови по адресі Пастернаківної.

Д-р Ляндав поставив внесення на конфронтацію свідка Яроша і поліц. агента Небильского з Пастернаківною. Один зі суддів присяжних поставив знов внесок на конфронтацію Пастернаківної з поручником Мрочковским.

Усі ці внесення трибунал відкинув.

* * *

По закінченню вчорашньої розправи, коли публика виходила з сали розправ, дався чути на коритарі пересвистний жіночий крик. Виявилося, що по хтось із публики вдарив Пастернаківну не сказавши до неї ні слова. Завізваний поліцай стверднв, що Пастернаківна зневажила чинно пані Мальвіна Мацерова, жінка львівського адвоката. Пані Мацерова заявила категорично, що це не вона. Оцей інцидент кидає якесь світло на ту важну атмосферу ненависти, яка огорнула деяких заслілених представників жидівства. Безперечно, що такі вчинки — без огляду на те, хто їх допускається, не лежать ні в інтересі обвинуваченого ні в інтересі цілої справи.

Кооперація.

Мандрівні господарські курси в коломийському повіті.

В коломийському повіті відбуваються тепер мандрівні господарські курси, які заслугують на увагу і наслідування в инших повітах. Повітовий Союз Кооператив в Коломийських зрозумів на основі практики з попередніх літ, що сила його розвою лежить як-раз в організації сільок при помочі поширення по селах господарської культури відповідними лекціями та курсами. Тому повний організатора, агронома, а тепер працює там вже двох агрономів-організаторів. Цього року уладжено на основі плянів і директив Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові мандрівну господарську школу, яка має тривати цілий рік. Весь повіт поділено на 10 районів, а в кожному районі має бути 2—3 тижневий господарський курс, так що в році буде 10 таких курсів. Наука вже почалася. Перший курс відбувся м.ж 2 і 15 листопада п. р. в селі Перемилові. Записаних учасників було 32-ох з 4-ох сусідних сіл, які — не зважаючи на страшні осінні болота — ходили на лекції дуже пильно. Ходили також і незаписані, так що на кожній лекції, було поверх 50 слухачів. Виклади тревали пересічно 6 годин денно. — Другий курс почався дня 20 п. м. в Нижбіоку новім для 5-ти сусідних громад. За ним підуть курси в дальших округах. На курсах викладають пп. інж. Волинець і Муцій. Їх лекції на практичні теми, що освітлюють і дають вказівки в богато пекучих господарських справах, є точком до кооперативної ініціятиви по селах, до закладання дослідних піль, добору насіння, куни машин, раціональної уплати і годівлі, тому дарод горнеться на курси. Ця праця нехай буде взором і для инших повітових організацій, які дотепер оправдуються тим, що „лізза господарської крізи в повіті селянство не проявляє жадного заінтересування в справах господарської культури", тим більше, що вагою агровомів чекає на працю, а ц нема.

Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Не відмовтеся помістити на сторінках Вашого цінного часопису отсих кілька рядків:

Не маючи змоги подякувати кожному зокрема всім тим численним представникам українських громадських і культурних установ, а також знайомим, приятелям і товаришам, що взяли або безпосередно участь у святкуванню мого ювілею, або надіслали мені з того приводу свої привітання — зі Львова, краю, закордону й з далекої моєї батьківщини — Наддніпрянської України, складаю їм усім свою щиру подяку на отсім місці за ту милу й зовсім незаслужену мною несподіванку, яку вони мені цим зробили.

У Львові 29. XI. 1925 р.

Вол. Дорошенко.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:

Дрогобич. Салі кіна „Штука".
3.XII. „Чорна пантера і білий медвідь" (прощальна вистава).
Самбір. Салі „Сокола".
4.XII. „Маруся Богуславка".
5.XII. „Дні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".

В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 8·30 веч., в Бориславі і Самборі в год. 7·30 веч. 362 11—?

Український хор Д. Котка.
У четвер 3.XII. м. Перемишль.
У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
У суботу 5.XII. м. Пшеворськ.
У понеділок 7.XII. м. Рашів.
У середу 9.XII. м. Ланцут.
У четвер 10.XII. м. Тарнів.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У понеділок 14.XII. м. Краків.
768 2—?

Сходини адвокатів в Перемишлі. Як делегат Союза Українських Адвокатів у Львові запрошую з доручення Виділу Союза, Вп. Товаришів адвокатів-Українців з Мостиськ, Судової Вишні, Турки, Баштового, Устрик долішних, Бовнні, Буківська, Чесанова, Добромиля, Ярослава, Кравців, Ліска, Любачева, Лютовиськ, Синока, Кросна, Мушини і Горлиць на сходини, які відбудуться в Перемишлі, в кімнатах „Української Бесіди" (Народний Дім) у вівторок, дня 8. грудня ц. п. о год. 10½, перед полудием. *Д-р Вол. Загайкевич.*

Інвалідський з'їзд в Налічі. Доводиться до відома всіх кваліфікованих українських інвалідів, що 19. грудня 1925 р. о год. 10 рано відбудеться надзвичайний інвалідський з'їзд делегатів в м. Налічі (Українська станиця, інвалідський клюб). Делегати вибираються на з'їзд від трьох кваліфікованих інвалідів один, які мусять мати при собі уповноваження останніх двох, вище підписаних зі засвідченим їх підпису печаткою одної з українських установ. *Комітет.*

Філія „Просвіти" в Стрию уладжує в дни 8. грудня с. р. в Стрию дорічне „Свято Просвіти". Того дня о год. 9 рано буде відправлено в місцевій парохіяльній церкві заупокійне Богослужения за померших членів філії при співучасти хору Міщанської Бесіди. О год. 11½, відбудеться оповісти у великій салі Народнього Дому „Святочний Поранок" з промовою делегата Головного Виділу п. інсп. Івана Міщинського зі Львова, з продукціями хору Міщанської Бесіди під управою п. А. Грубського, жіночого хору Тов. Українських робітниць і слуг, деклямаціями і рухливими вправами дітей Сирітського Захисту. Закінчить вистава кін „Народнього Дому". Просимо усе громадянство явитися на тій обході, якого доход призначений на підмогу Матіриному Товариству — як найчисленійше і зложити добровільні датки на дар „Просвіті". Всі читальні „Просвіта" і кооперативи стрийського повіту просимо вислати на це свято своїх делегатів і звохотити своїх громадян до греміяльної участи. — За Виділ філії „Просвіти" в Стрию *д-р Калитовський* голова. *Колодницький* секретар. 869 1—1

Від секретаріяту „Товариства письменників і журналістів імени Івана Франка". Секретаріят повідомляє всіх інтересованих, що заяви про вступлення до Товариства треба вносити на адресу секретаря В. Бобинського, Львів, вул. Голуба 11 а., — вписове та вкладки на руки скарбника Ф. Федоріва, Львів, Ринок ч. 10. У власному інтересі повинні всі управнені до членства а також бажаючі стати членами-прихильниками якнайскорше внести вписове (10 зол.), вкладки, та подати свою точну адресу. Місячна вкладка виносить 5 зол. і згідно з рішенням Ради Товариства може бути зниження відповідно до матеріяльних засобів члена до висоти 2 зол. — Львів, дня 1. XII. 1925. Секретар: **Василь Бобинський.**

Дрібні оголошення.

МЛИН вальцевий і разовий, Личаківська 132 приймає до мелення збіжжя у дрібних кількостях. 876 2—3

ПОШУКУЮ домового заняття при родині. Ласкаві зголошення: Склад обгачів, Руська 3. 1—1

МІД-патоку з власної пасіки чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кг. блишанках оплачено по 13·25 зол. висилає Евген Білинський, Збараж. 881 1—8

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ і АНТИКВАРНЯ
у Львові, Рутовського 22.
поручає зі свого складу серію творів А. Крушельницького:

Отці	3·15 зол.
Тривога	1·75 „
Актристка	1·75 „
Буденний хліб	3·50 „
Ірена Оленська	3·50 „
Як проковить земля	2·10 „
Як погорне земля	3·50 „
Змагання	4·90 „
Дужим помахом крил (4 части)	10·50 „
В хуртовині (3 части)	10·50 „

851 б) 2—2

АДВОКАТ
Д-р МАРТИНЮК ІВАН
відкрив адвокатську канцелярію
в МЕДИНИЧАХ (пов. Дрогобич)
і веде її в домі Товариства Просвіта
860 проти приходства. 4—4

Від 30 літ істнуюча фірма
тепер удосконалена технічно і побільшена
Робітня навчункових печаток,
також ритовниче Заведення
РОМАН МІНКІН
Львів, вул. Легіонів 29 (в пасажі)
Агентурам стемпль на провінції значний рабат. — Позір на імя і адресу.
812 3—5

Українські Вишивки
20 вакушів з многими взорами до вишивання на гарнім папері, в твердій оправі з виняткою П. Ковжуна, **розсилати буде з днем 1. січня**

Українська
КНИГАРНЯ й АНТИКВАРНЯ
Львів, вул. Рутовського 22.
Ціна буде найменше 25 зол.

Хто пришле 10 зол. до 15-го грудня, той одержить без огляду на спадок валюти лиш за доплатою 10 зол. цілий комплет.
883 1—4

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Тов-а „Українська Захоронка"
відбудуться
5. XII. 1925. р. в год. 16·30 в салі „Бесіда",
880 **Виділ.**

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода переплетничі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетник, заприс. судовий знавець.
885 **Львів, Пекарська 12.** 1—10

ЧУНКА ЦИЛО
під кождим зглядом
БЕЗ КОНКУРЕНЦІЇ!

УРЯДНИЧКА з довгою практикою, самостійна кореспондентка українсько-польсько-німецька і бухгальтерка, обзнайомлена докладно з веденням каси, бюровими справами, пошукує посади на скромних умовах. Зголошення до Адміп. дан. „Добрі свідоцтва".

ШУКАЮ Михайла І. Сушко з Армії Петлюри. I. Burian, Zavod za Tropske bolesti, Skopije — Serbie. 885 1—1

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА", 848 б) 1-3 які на підставі рішення Комісії належать лише до „ДНІСТРА", **не мають жадного обовязку** щонебудь платити в П. Д. У. В. ані за 1924 ані за 1925 р. ані за літа попередні, але **мусять заплатити премію в „ДНІСТРІ".**

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 272 (10.655). Львів, пятниця 4. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II, пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає із 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Підвалини мира?

У великій салі Форін Офіс-у представники сімох держав поклали 1. грудня 1925 свої підписи під мирові постанови, парафовані 15. жовтня цр. в Льокарні. Церемонія підписування відбулася незвичайно святочно, щоби тим зазначити новий зворот у міжнародніх відносинах повоєнної Европи. В льокарнсько-льондонським акті взяли участь всі важнійші учасники світової війни з додатком Чехословаччини й Польщі та за винятком СРСР. і Зединених Держав.

З того приводу виголошено теж бевліч промов, в яких вказувалося, що підписані трактати замикають добу чотиролітньої війни і добу семилітнього повоєнного розвалу. Бесідники переконували себе взаїмно, що найвища пора пустити в непамять почуття ненависти й підзорливости. Центральною фігурою свята був Чемберлєн, та не менше вражіння робили представники Німеччини (Лютер і Штреземан) і Франції (Бріян).

Представник Франції — Бріян — ані одним словом не згадав про накинений Німеччині версайський диктат; навпаки, поминаючи невдалий вислів французького тріюмфу, він підкреслював історичну вагу льокарнсько-льондонських трактатів. Старий Бріян не вагався признати, що льокарнські трактати є найважнійшими з усіх політичних актів, в яких йому доводилося брати участь. Льокарнські трактати унеможливлюють війну, а відкривають спромогу співпраці і благородне суперництво на культурному полі.

В тому самому тоні промовляв Штреземан, добачуючи в теперішній хвилі звязок між повоєнним семиліттям і добою справжнього мира, яка започаткує привернення в світі давного становища европейських народів.

Поворот до мира в Західній Европі є фактом довершеним. В дні 1. грудня 1925 відродилася в Льондоні солідарність західно-европейських держав і відкрився шлях порозуміння між західно-европейськими народами. Льокарно в першу чергу є тріюмфом Англії, яка перша зложила до архіву свої рахунки з Німеччиною і вступила на шлях справжнього зближення з останньою. Символічним проявом того зближення була відома чаша любови, яку недавно вихилив Чемберлєн в честь німецького народу на пирі у льондонського льорда-майора. Розуміється, в англійської дипльоматії ніколи не грали ролі сентименти. Чистий політичний рахунок, підсумки „винен" і „має" — ось що рішає про лінію політики Англії у відношенні до Німеччини. Англійська дипльоматія признала вже давно, що струну ненависти супроти великого німецького народу перетягнено; що не можна в осередку Европи підсичувати безнастанного невдоволення, що не слід дозволити на анархізування відносин на европейському континенті; що треба привернути довіря Америки до европейського господарства; що треба дати Німеччині спромогу поширити свій терен діяльности. Бажаючи створити пригожі для зближення умови одночасно з підписанням льокарнських трактатів розпочалася евакуація кельнської смуги. Крім того в англійських колах говориться про повернення Німеччині деяких колоній в Африці і т. и. Одним словом: Англія робить все можливе, щоби утвердити мир на Заході та створити умовини нормального життя з одного боку, а з другого зменшити невдоволення та звязані з тим успіхи комуністичної пропаганди.

Англійська дипльоматія, доводячи до рейнського договору й усуваючи можливість війни на Заході, не лише в непамять пустила свою недавну воєнну дійсність, але мусіла теж побоювати протинімецькі настрої у Франції. І справді, також тут наглядно можна стверднти успіхи англійської дипльоматії. Французький уряд, якого політика не має тої ясности й глибини, що англійський, теж проявляє тенденції до порозуміння. Енунціації Бріяна й Пенлєве не лишають ніякого сумніву, що ера ексклюзивности Пуанкаре безповоротно минула, а семимилевими кроками зближується французько-німецьке співділаннє — тим більше, що Франція лякається, щоби поза її плечима не заснував англійсько-німецький союз, звернений проти неї.

Три головні великодержави Европи: Англія, Франція й Німеччина вийшли на шлях порозуміння і співпраці. Підписання льокарнських трактатів в Льондоні є тільки закріпленням того порозуміння в наглядній формі, закладанням підвалин під справжній мир.

Непримиренний Клемансо, головний автор версайського трактату, здавав собі справу з його тенденцій і наслідків, кажучи, що тим способом збройна війна переходить в стадію війни иншими засобами. І справді, на протязі сімох повоєнних літ ми бачили, як велася та „війна иншими засобами". Вона потягала за собою надмірні видатки на військо і зброєння, більші, як за часів передвоєнного збройного мира. Вистане згадати, що тепер стоїть в Европі під зброєю чотири міліони війська, тоді як перед війною постійного війська у всіх державах було тільки три міліони. До тогож дві головні передвоєнні держави: Німеччина і СРСР. мають разом коло 800 тисяч війська (100 тисяч Німеччина і 698 тисяч СРСР.), тоді як перед війною мали вони на мирній стопі понад 1 міл. 500 тисяч. І хоч ті два мілітаризми відпали, всеж таки повоєнна Европа має на 1 міліон війська більше, як його було перед війною.

Вдержання такого стану може довести Европу до повного розвалу і занепаду. Льокарнські трактати, утверджуючи мир в більшій половині Европи, створюють передумови роззброєння европейських держав. Це перший етап і перша консеквенція льондонського акту, а другою повинна бути кредитова допомога Америки знищеному европейському господарству. Не підлягає сумніву, що тепер Зединені Держави підуть на зустріч вимогам і потребам старої грішниці — Европи.

Роззброєння і господарська відбудова Европи — ось майбутні наслідки льокарнських договорів. І в тому їх найбільша вага. ф. Ф.

Підписання льокарнських договорів.

Формальности підпису. — Присутні. — Промови представників великих держав.

Підписування льокарнських договорів, тих історичних документів, в які всіма силами хотять вірити їх творці, мало своєрідну форму, яка може декого з читачів цікавити більше, як сам зміст цих договорів. Зрештою зміст їх ріжниться від Версайського менше-більше так само, як книжка від відозви. Сам справжній договір має чотири сторінки пергаментового паперу, з якого четверта призначена на підписи. Він є основним текстом осьми инших договорів, майже однозначних.

Ці договори лежали на зеленім столі, а гості сиділи довкола на золотих та багряних кріслах. Гістьми були всі члени англійського кабінету і провідники англійських партій, як Льойд Джордж та Мек-Донельд. Секретарі всіх присутніх делегацій зявились на пів години ранійше, щоби згідно з традицією англ. міністерства зак. справ, ще раз перечитати текст предложений до підпису. Формальність підписування тривала з три чверти. Підписи йшли в порядку французької азбуки, по державам, отже почались з Німеччини (Allemagne). Кожну державу підписував тільки один головний делегат, Англію крім Чемберлєна для скріплення повази документу ще й Болдуін прем'єр-міністр, а Німеччину Лютер та Штреземан.

Кожний делегат уживав власного пера. Перо Чемберлєна перейде до музею британського м-ства зак. справ. Делегати всіх держав зустрілись по почівді до Льондону щойно вперше в м-стві зак. справ при підписах. За головними делегатами сиділи секретарі міністрів та члени делегацій. Далі — амбасадори та упозноважені міністри держав, які підписують договір. На спеціальних фотелях сиділи льорд Кью і льорд Еберну, британські амбасадори в Парижі та Берліні, як спеціально заслужені в льокарнським порозумінні.

Коли всі сиділи, Чемберлєн прочитав привітну телеграму від короля, де король висловив радість з приводу здійсненя льокарнського договору, за якого працею стежив всі зацікавленим, а також з факту підписання його у Льондоні, — далі висловлює жаль, що смерть матері не дозволила йому взяти участь у святі і націю, що праця присвячена пацифікації стане підставою дружеських взаємин між семи народами. Цей привіт, як і промова Чемберлєна, були виголошені французькою мовою. Чемберлєн підкреслив, що його уряд уповні піддержує почування висловлені королем; висловлює жаль, що ексцеленція Муссоліні не міг явитись особисто, щоби положити підпис під парафований договір; має надію, що примирення з Німеччиною відродить давні почування дружби з народом, щоби приєднати ще одного друга у великій праці, яка чекає всіх; впевняє, що той дух, яким він і його уряд були оживлені в Льокарні, пануватиме в їх діяльности і надалі, щоби похоронити минулі почування ненависти та підзорливости.

Промови були виголошені перед і по підписуванню. Делегати промовляли з місць, сидячи. Виїмкове вражіння зробили промови Бріяна (одного з найкращих представників красномовства у Франції, славної з добрих промовців) і Штреземана, з огляду на його щирість. Лютер та Штреземан промовляли по-німецькому. Англійську промову Болдуіна переклали негайно на французьку мову. Першим по підписах промовляв Бріян. Почав з відчитання листа якоїсь селянки, яка пересилає йому побажання з приводу свята мирової забезпеки, дякуючи, що не буде вже лякатись за долю своїх дітей. Бріян уважає льокарнський договір найважнійшим з актів, в яких брав участь на протязі свого життя. Звернувшись до німецьких делегатів, заявив, що ні вони, ні він, не втратили нічого зі свойого патріотизму, поклавши свої підписи. Всі народи, що виявляли колись геройство на полі битв, тратившн там часто свою міць, повинні тепер виявити однакове геройство в инших царинах людського життя.

Штреземан подякувавши Бріянові, висловив вдоволення, що має право нарівні з представником Франції забирати слово в европейських справах. Вірить, що тільки спільними зусиллями Европа може вийти з теперішнього стану і ві-

На ратунок „Рідної Школи".

З огляду на те, що школам УПТва грозить ліквідація, бо вчительство тих шкіл не одержало платні ще за листопад, приватні урядовці: Волянська М., Герасимович І., Громницький І., Климкевич М., Кучика Д., Мурин Е., Огоновський Л., Петрицька Т., Подлуський Г., Попович О., Ришавий І., Устиянович М., Чужовичівна С., Ясінчук Л. складають кром одноразових датків одноразово по 5 зол. (разом 70 зол.) на „Рідну Школу" і взивають усе українське приватне й державне урядництво, учительство й духовенство, а в дальшій мірі ціле українське громадянство до негайної підмоги „Рідній Школі", щоби дати їй змогу перетривати отсей найскрунійший час. Поспішно дає, хто зараз дає!

ить у бажане суперництво на культурному полі.

В анальогічному дусі промовляв Шіяльоя в імені Італії, Вандервельде в імені Бельгії, Бенеш від Чехословаччини, Скшиньский від Польщі.

Чемберлен з нагоди такого великого акту одержав найвище англійське відзначення, орден Підвязки. Підписаний договір у Льондоні був першим міжнародним політичним договором, якого зняли на фільму.

Щастя поколінь залежить від економічних умовин, які створимо для них.

В першу чергу купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

Сьни анційної у Львові, Підвалля 7.

Преса.

Еміграційне проповідництво.

Варшавська „За Свободу" в статті „Вопрос депутата Васильчука" (так в не-українській пресі називають пос. Васильчука! — Ред.) зупиняється над експозе премієра Скшиньского, особливо над становищем польського уряду до славянських меншостей. Перш усього бідкається „За Свободу", що польський уряд не признає офіційно російської нац. меншости. Не признають тієї меншости не лише партії, що увійшли в коаліційний уряд, але й опозиція. Під тим оглядом Українці й Білорусини є в кращому становищі, бо їх існування признають.

Після такого вступу автор статті Д. Філософов переводить анальогію між максимою Столипіна („спершу втихомирення, а опісля реформи") і максимою Вл. Грабского („спершу наладнання фінансів, а опісля полагода національного питання"). Очевидно, його не задовольняє поминення справи меншостей прем. Скшиньским в своїм експозе.

„Вже три-чотири роки тому — пише Д. Філософов — мені приходилося писати про нац. меншости, і за кожним разом я указував, що це проблема не лише внутрішньої польської політики, але й закордонної. Останні місяці потвердили правильність тієї тези, і її певно не буде заперечувати ні сам п. премієр, ні представники П. П. С., що входять в уряд. Проблема меншостей поставлена у всій ширині в міжнародній свідомости. Що більше, в цілому світі в области часто принципових міркувань вона переходить в область конкретного діланя. Та проблема була поставлена на конгресі II. Інтернаціоналу в Марселі, на міжпарляментарній унії у Вашінгтоні, на зїзді німецьких меншостей в Берлині, на конгресі нац. меншостей в Женеві і вкінці в самому Союзі Народів на останній його сесії".

Представники Польщі були всюди — крім Берліна — і вони бачили, як різко ставиться те питання, якої ваги воно, якого значіння набирає воно на міжнародній арені та що вже неможливо зняти його з черги. А неможливо тим більше, що нині-завтра до Ліги Націй ввійде Німеччина, яка там не лише підтримає те питання, але й його загострить.

Прем. Скшиньский, говорячи про закордонну політику, підносив „духа Льокарно", духа мира. Треба той дух перенести теж на грунт внутрішньої політики.

„Щасливе вирішення проблеми про славянські меншости в Польщі, в тім числі й російської, у висліді може бути тільки тріюмфом духа Льокарна, як на внутрішнім так і на зовнішнім фронті. А тріюмф того духа перш усього необхідний не славянським меншостям — як таким, а цілій польській державі. Коли здоровий закордонний кредит, як правильно замітив п. премієр, дуже багато залежить від правильного ведення фінансового хазяйства, то також багато залежить він від духа Льокарна на внутрішньому фронті, себ-то на меншостевому фронті. Тому ігнорування інтересів славянських меншостей перш усього невигідне самій Польщі. Правда, славянські меншости (крім російської) заняли досить непримиренну позицію, що створює труднощі для примирення у висліду з ними. Не будемо входити в причини того явища. Зазначім лише, що сам премієр, маючи на приміті польсько-жидівське порозуміння, в своїй промові вказав на конечність повторення раз початих спроб. Особливо відповідальним є становище П. П. С. Тільки-що прийняті резолюції II. Інтернаціоналу в Марселі і заключене вею „Гешинське порозуміння" (з Черновим і тов. — Ред.) не можуть не обовязувати".

Тимчасом ППС., беручи на себе відповідальність за долю держави, в останній точці своєї декларації висуває домагання „створення державного підсекретаріату для справ нац. меншостей".

„Та точка програми нічого не говорить. Створення нової посади (держ. підсекретаря. — Ред.) або нової установи (держ. підсекретаріату. — Ред.) — не дає ніяких вказівок на те, якою буде програма тієї установи, програма, яку буде проводити коаліційний уряд. Тому яко мога скорше треба конкретизувати ту програму. ППС. уважала своїм обовязком взяти на себе відповідальність за долю держави. Та в значній мірі доля держави залежна від тієї або иншої меншостевої політики".

Висновок з того ясний: Скорше чи пізнійше коаліційний уряд, а особливо ППС. мусітиме відповісти на запит пос. Васильчука: чи п. премієр має щонебудь сказати про славянські нац. меншости?

„За Свободу" дуже рідко зупиняється на внутрішніх темах, присвячуючи всю увагу подіям в СРСР і надаючи їм специфічне еміграцьке освітлення. Тим більше цікавою мусить бути стаття Д. Філософова з приводу експозе Скшиньского. Написана вона дуже здержливо, як і лось гостям-емігрантам. Поминаючи домагання вирішити справу російської національної меншости й дбайливість за долю польської держави, слід стверднти, що червоною ниткою вється в статті Д. Філософова... наївність, відсутність хоч би примітивного обзнайомлення з польськими відносинами в теперішности й минувшині, незнання польського характеру і заплющування очей на польські змагання.

Великі надії покладає Д. Філософов на пепесівців. Вониж демократи, соціялісти, звязані постановами марсельського конгресу, вони поведуть меншостеву політику згідно з вимогами права нації, вони дадуть позитивну відповідь на запит пос. Васильчука. Несміло виставлене домагання про державний підсекретаріят для нац. меншостей вони не лише переведуть в діло, але може й поправляться та поставлять на порядок дня розвязку національного питання в цілій його ширині. Очевидно, державний підсекретаріят є нічим иншим, тільки зміною назви злощасної секції для справ східних воєвідств і нац. меншостей, яка вже безліч шкоди наробила Українцям і Білорусинам. Пова те пепесівці не підуть, бо вони в національній квестії є невідродними братами ендеції, дубадеції, пястівців, хадеції і т. и.

І тому ще нераз прийдеться Д. Філософову промовляти до почуття чести і до розуму польських державців мягко і співчуваюче, але надаремне...

Розвал.

Начуваний упадок золотого.

Польський золотий вже не паде, а летить стрімголов. Від приходу до влади нового, коаліційного уряду, себто на протязі півтора тижня, вартість золотого зменшилася вдвоє: коли перед 10 днями за одного доляра платили 5·80 зол., то сьогодня коштує вже доляр 11·50 зол. Такі покищо успіхи виказує новий уряд в напрямі санації зруйнованого, знищеного, підкопаного в самих основах господарського життя Польщі. А що чекає нас дальше, в найближчих днях, тижнях, місяцях?

Теперішній коаліційний кабінет Польщі зложено виключно з меншою економічного оздоровлення держави, привернення довіря до захитаного золотого, рівноваги в буджеті. Та як можна довести до санації державних фінансів, як можна привернути рівновагу буджету, коли тої рівноваги ніколи не було, коли сам уряд підкопує свого власного золотого, скуповуючи завзято чужу валюту й видаючи щораз то нові кредитові білети, на які нема покриття? Як можна взагалі думати про направу економічних відносин, коли Польща живе понад стан, коли більшу часть буджету зїдає армія, коли держава годує своїм грошем, стягненим з нещасних, нечувано обтяжених податників, цілу зграю непотрібів-урядовців, коли вона в військом, інвалідами й безробітними має на своїму етаті понад мілїон осіб, що не працюють, не продукують а живуть виключно з пенсії? Як можна говорити про якунебудь рівновагу державних фінансів, коли Польща стратила як у себе внутрі, так і за кордоном всяке довіря до своєї фінансової і всякої иншої політики, яка довела до того, що сьогодня золотий має лєден 29·7 проц. свого справжнього покриття?

Ні! Не можна мати надії на якенебудь піднесення вартости польської валюти, на поправу економічного життя взагалі, як довго будуть отакі коаліційні уряди, як теперішній при владі, як довго не прийде до радикальної реформи в буджеті, як довго не буде основно зреформоване, перебудоване ціле господарське життя. Не помогуть тут і пепеесівці, що вступили до кабінету, як в часі большевицького наступу на Варшаву 1920 р., тільки з метою рятувати державний корабель від затоплення. І немов на глум реформістичному розгонові пепеесів їх союзники з Левіятана вже протиставили домагання продовження робітного дня і редукції робітничих платень.

Пепеесівці, приймаючи міністерські портфелі, поставили цілу низку домагань до нового уряду, в здійсненні яких ледве чи самі вірили. В першій мірі хотіли рятувати здобутки соціяльного законодавства, а дальше не допустити до диктатури з права (Сікорский), що грозить державі кождої хвилі, подібно, як диктатура з ліва (Пілсудский). Ані домагання пепеесів, навіть якби вони здійснилися, ані незначні, зовсім невистарчаючі обіцянки Скшиньского не доведуть до нічого. Положення в Польщі просто безвихідне.

Стоїмо перед страшною дійсністю; ціни на товари, оскільки їх взагалі продають, зростають з години на годину, таксамо ціни на всякі продукти, конечні до життя; безробіття поширюється в застрашаючій спосіб; торговля і промисл, підкошені й так податками і дрячками в користь держави, тепер ізза недостачі кредитів у повному застою; а нещасний селянин, що й так продає плоди своєї праці за безцінь, в правдивій розпуці. Словом — ціла господарська структура держави лопає в усіх своїх суставах.

Чиж дивно, що ціла Польща втікає сьогодня від свого золотого, що все кинулося в погоню за доляром?

Це тільки наслідок ославленої польської господарки, що здобула собі давно сумний розголос в цілому світі.

По широкому світі.

Чехословацький прем'єр Свєгла склав свій мандат утворення кабінету, з огляду на ворожнечу між католицькою народньою партією і соціялістами.

60 югославянських послів звернулось до уряду з проектом зменшити число міністрів з 18 на 12.

Сибір домагається автономії. Зїзд професіональних союзів в Іркутску виніс дотичні рішення, щодо політичної автономії та упромисловлення Сибіру.

Міжнародня залізнича конференція, з ініціятиви радянського уряду, радитиме 7-го ц. м. над безпосередньою комунікацією Японії з Европою.

Папа з нагоди 700-літніх роковин смерти св. Франческо з Ассісу виїде імовірно з Ватикану до Ассісу, щоби взяти участь у святі.

Грецький митрополит Хризостом, голова православної грецької церкви переслав голові православного синоду в Польщі, Діонізієві, признання за автокефалію.

Мадярщина, на підставі інформацій віденського „Абенд", приготовляється інтензивно до війни. Всупереч мировим договорам вона має вправлену армію тричі більшу та веде підземельну роботу фабрикації амуніції.

Дім Гогенцолєрнів одержав від пруського уряду повне відшкодування за сконфісковане майно. Права преса вважає, що Гогенцолярни є покривджені, ліва, що одержали надто багато.

Президент франц. республики Думерг прийняв вибір на почесного члена організації „Франція—Палестина" заявивши себе прихильником сіоністичної ідеї.

Зїзд російських монархістів на еміграції призначений на 15. лютого 1926 р. у Парижі. Метою зїзду: подрібний план підорвання більшовицької влади.

Сирійсько-палестинський конґрес, що радить над ситуацією в Сирії, переслав франц. комісареві в Сирії, Жувеневелі, таку пропозицію щодо миру: 1. Вся територія утворить під французьким мандатом одноцільну державу, з тим, що до Ливанської землі висловиться само населення плебісцитом: 2. Буде призначена тимчасова національна влада, що має довіря в народі, і підготовить установчі збори; 3. Ці Установчі збори (парлямент) вирішать про форму влади, задержавши зовнішну та внутрішну суверенність; 4. Дотеперішній французький мандат буде скасований, а його місце займе суверенність держави, з обмеженням французьких впливів; 5. Негайно по призначенню тимчасового уряду, Сирія буде звільнена від франц. військ; 6. Порозуміння переведе Ліга Націй.

Процес УРЛО. в Рівному.

В Рівному, дня 1. грудня 1925.

Вчора, це є дня 30. листопада 1925 р. почався в тутешньому окружному Суді Карна розправа проти тринадцять пяти обвинуваченых за злочин приналежности до таїного товариства з метою викликання повстання (арт. 102 к. з.).

Обвинуваченим поставлено було закид, що літом 1924 р. заснували були „Українську Революційну Повстанчу Організацію" (в скороченню УРПО) з метою відірвання від Польщі Волині, Полісся і Східньої Галичини і приєднання цих країв до Радянської України. Це мали вони осягнути шляхом нищення залізничих шляхів, телеґрафів і телефонів, шляхом нападів на поліцію і військо та шляхом їх вищення, а далі шляхом підпалювання польських дворів і вбивання усього польського населення, то що. На основі акту обвинуваченя виходило би, що цю конспіративну організацію мав заснувати якийсь Семьон Семйонов, комуністичний пропагандист, замешкалий за кордоном у Ямполі.

До викриття організації прийшло в той спосіб, що 8. вересня 1924 р. зголосився на експозитурі поліції в Кременці Тимотій Костюк, 20-літний парубок зі села Великі Загайці і подав відомости про ор-

ганізацію та її членів, подав, що сам особисто бував за кордоном у того Семйонова, що діставав від нього інструкції, волю йому заяви приступлення в члени і т. п. та заяви, що в короткому часі предложить поліції документи. „Пинтаново" були тоді в Кремянці в експозитурі поліції наглядників поліції Снагевій. Його права рука „виявовець" Тустановський і літський прокуратор.

Поліція не арештувала, але відпустила Костюка по списанню протоколу і заручила йому, аби пальце „збирав відомости про конспіративну організацію". Самі ж Тустановський з Варшави остався в Кремянці для ведення до одвіт.

Дня 15. вересня 1924 р. явився на експозитурі Костюк другий раз, подав дальші відомости про змову конспірацію і предложив 16 документів, між ними декільки „власноручно" через Семйонова, декільки „власноручно" ним підписаних і декілька декларацій приступлення в члени, хоч рівночасно зізнав, що він ці декларації вислав ще дня 14. серпня 1924 р. за кордон до Семйонова. До декларації згідно з бажанням Семйонова були долучувані докладні автобіографії та фотографії (щоб поліція могла лекше на ти членів); заяви і автобіографії власноручними підписами члена, а надто конспіратори на знак, що інструкції Семйонова читали і їх будуть слухати, умішували на їх оригіналах свої власноручні підписи з повним іменем і назвиском.

Дня 20. вересня 1924 р. предложив Костюк дальші документи, писані або диктовані Семйоновим і дальші декларації членів, котрих він зеребував до УР О. вже по тім, як вголосився до поліції і як дістав від неї явні припоручення.

Тоді арештовано 40 хлопців найкращого квіту української молоді кремянецького повіту, а Костюк з початком жовтня 1924 р. опинився за кордоном в Ямполі, де його здемаскували як провокатора, що стоїть на услугах польської дефензиви і викинули на кордон.

Як ми вже писали, дня 24. листопада п. р. почалася в Рівному розправа проти 35 членів тож УРПО. На лаві обвинувачених засіли прегарні, молоді, свідомі хлопці і хоч на їх лицях 14-місячний слідчий арешт поличив свої сліди, то всеж вони не падали духом і не тратили веселого настрою через цілий час розправи і в часі проголошення засуду.

Розправа тягнулася більше тижня і виказала, що Костюк стояв на услугах польської поліції, що він сам перед одним своїм товаришем признався до зазнування УР О і до її видання поліції. За те дістав він „грубі гроші", а що найважніше, то ні одного з предложених документів не писав Семйонов, усі сфалшував сам Костюк, що стояв на услугах польської поліції. Дальше виявилося, що більша часть підписів на заявах приступлення в члени УРПО була сфалшована в части рукою тогож Костюка, а в части якоюсь иншою невідомою і невикритою рукою.

Вкінці жалувалися обвинувачені, що коли вони не хотіли признаватися до авторства цих сфалшованих Костюком підписів, то їх змушували до признання на поліції тяжкими побоями; що били їх гумовими палицями, прикладами від рушниць, залізними предметами, а били їх урядовці, що провадили доходження, то є комісарі Зьоловський і Заремба з Луцька і Густяновський з Варшави. При тому дістав підсудному Василеви Шаруновї з села Хотинь, громади Теслухів розвалився табабанчик в лівому вусі. Він жив по 14. місяцях тюрми явився на салі розправ з обванджованим через вязничного лікаря вухом і жалівся, що на не вухо зовсім оглух, що чує по лівій стороні голови від двох тижнів тяжкий біль і що не часть голови почала йому перед двома тижнями напухати.

Навіть свідок, Степан Нагірняк, поважний солтис зі села Радошівки, громади Дедеркали, Кремянецького повіту, зізнав під присягою та з гірким жалем, як то його, громадського достойника і поважного громадяна важко побив начальник експозитури поліції, аж свідок попав в обморок і то здається за те, що в часі облави на члена УРПО Петра Гонтара поліція не вспіла його поплатати.

На запити голови суду, чому обвинувачені признавалися до вини також перед слідчим суддею, відповіли вони, що не були певні, чи вони в суді, бо при допиті були ті самі урядовці, що їх били на поліції, що коли перечили вину, слідчий суддя Керн в Луцьку погрожував, що для кращого допиту відставить їх назад на поліцію, вкінці що в часі допиту через суддю Керна через цілий час на його столі лежав револьвер і гумова палиця.

Незвичайно інтересні були зізнання деяких функціонарів поліції, котрі в тій справі провадили доходження. Всі вони в головних питаннях взаємно собі суперечили. Особливо вибивалися в цьому напрямі зізнання п. Тустановського з Варшави.

Дійсною сенсацією дня був осад зізнання графольога, котрий стверднв, що всі письма, приписувані Семйонову, були написані рукою провокатора Тимотея Костюка.

Один з обвинуваченних Гринько Гринчук стрінув був в жовтні 1924. Костюка за границею в Ямполі і там він перед ним признався, що польська поліція висилала його туди, щоби довідатися, що сталося з польським визидовцем Кватковським (польським осадчиком з Великих Загаєц) а дальше висилі його поліція за кордон, аби вбити Семйонова.

Розправа, яку не важаючи на спротив прокуратора вели при вякончих дверях, викликувала велике заінтересування і сенсацію.

В неділю 29. листопада приїхали до голосу обороні. Як перший промовив адвокат Др. Сергій Шухевич з Львова. В кінці в своїй промові вже считав на підложе цілої справи, скритикував поступовання поліції і падяхи, а чуттям вияснив нам справи виявлені на лаві обвинуваченних і зібраної публики. П. сенатор Кіршенський вказав на велике шастя, що в час ночі зі світа провокатора і відібрали йому можність робити дальше шкоду, а дальше потрібно обговорив справу з правничого боку.

Засуд випав так: чотирем повисували по 4 роки тюрми, трьом по два, а дном по одному році дому поправи. По скінченій розправі, котру тим разом тактовно провадив суддя Башинський, обвинуваченні сердечно дикували своїм оборонцям за їх труди.

Нехай ця розправа буде раз на все наукою для наших селян, щоби не входили в зносини не тільки з незнаними прибулцями і заволохами, але також зі своїми знакомими, про щирий характер яких не мали ще нагоди переконатися.

Сергій Мельничук.

* * *

Лист до Редакції.

Луцьк, 29. XI. 1925.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу ласкаво не відмовити помістити у Вашому ш. часописові отсе маленьке спростування:

В ч. 265 „Діла" з 25. листопада п. р. в статті „Горемишна", „Голодівка в Луцьку", є деяка неточність, а саме: ні луцький прокуратор ні начальник вязниці у відношенню до мене, як до куратора над вязнями ніколи не давав розпорядження, щоби мене не допускали до вязнів, як і взагалі з боку луцької прокуратури ніколи не робили мені ніяких утруднень для побачення з вязнями.

В день голодівки політичних вязнів я був у тюрмі і бачився з політичними вязнями в кількости 28 осіб, — котрих відправляли до Рівного на суд, — в справі одягу бо багато з них не мало в чім виїхати. Коли я після цього хотів побачитись з голодуючими вязнями, то старший дозорець, котрий мені асистував, не допустив мене до них, заявивши, що не має інструкцій що до них, і просив мене зачекати до приходу начальника тюрми.

З огляду на те, що я мусів спішитися, щоби встигнути закупити одяг для відсиланих до Рівного вязнів, не міг чекати на начальника тюрми, з приводу чого в цей мент і не бачився з голодуючими вязнями, що можливо й послужило поводом для згаданої статті.

З великою пошаною до Вас

Ев. Петрилівський.

Куратор над вязнями в Луцьку.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Програма мін. Здзеховского.

Мін. скарбу Здзеховскі на засіданні соймової скарбової комісії в девяти точках зясував пляни уряду для уздоровлення фінансового положення і щоби перешкодити дальшій знижці золотого: 1) тому що положення поважне, часть суспільности пускається на спекуляцію, не зважаючи на шкоди заподіювані державі. Вони потерплять прикрі втрати, 2) доложить усіх старань, щоби піднести курс золотого а знизити курс доляра до норми відповідаючої реальним госп. услівям. До засобів тих зачислює протиставлення затім інфляції, бо в обмеженні грошевого обороту лежить сила вплину на курс і на ціни. 3) Польський банк зависив репортові чинности, бо в тому кредиті добачували джерело підкріплювання спекуляції на знижку золотого, 4) ще нині уложить екон. плян і буджет на грудень без дефіциту, 5) не збільшив обороту білєту, 6) дня 9. грудня вложить соймовий проект закона про буджетову провізорію, котрий зменшить держ. видатки на пів мільярда зол. у річному відношенні. В грудні устаглить будж. прелімінар на перший квартал 1926, 7) кредитова і податкова политика уряду найде доволі засобів, щоби перешкодити підношенню цін підчас боротьби за фінансову рівновагу, 8) знижка золотого не оправдана економічно. Торг. білянс поправляється, а рівночасно устаглиться рівновагу буджету, 9) перешкоди на шляху розвитку продукції мусить-ся усунути. Найуспішнійшою зброєю боротьби зі спекуляцією на знижку золотого є протиставлення принціпів здорової фінанс. политики. Мін. певен, що ступаючи цим шляхом при спокою вдасться протиділати тим настроям суспільности і в боротьбі побідити.

Демонстрації безробітних в Дрогобичі.

Дня 2. грудня мали місце в Дрогобичі великі й бурхливі демонстрації безробітних. Товпи безробітних з Борислава прибули під староство, грізно домагаючися хліба і палива. Зпід староства пішли демонстранти до Каси хорих на віче, яке було дуже бурхливе. Робітники в острих словах жадали від уряду праці і хліба, та відгрожувалися на випадок злегковаження їх жадань.

Після підписання льок. договорів.

2. XII. була конференція між Чемберленом, Бріяном, Вандервельдом, Лютером і Штреземаном у справі розброєння Німеччини. Нім. міністри заявили, що небаром подадуть просьбу в справі приступлення Німеччини до С. Народів. В честь делегації король видав чай у палаті Бекінгем. Чемберлен представив королеви всіх делегатів. 2. XII. з нагоди підписання договорів Чемберлен уладив лонч (сніданок) Бріян вишажаючи сказав: Я старий чоловік, але сподіюся, що дожию дня, коли здійсниться ідея Єдин. Держав Европи. В Льокарно з нагоди підписання договорів дзвонили в усі дзвони.

Німеччина перед приступленням до Ліги Народів.

З Льондону доносять, що евакуація Кольонії має бути приспішена і в дні 21. січня 1926 р. покінчена.

На конференції між Бріяном, Чемберленом і Вандервельдтом заявив Штреземан, що Німеччина небаром зголосить своє приступлення до Ліги Народів.

З Чехословаччини.

Шрамекови так, як і Свєглі, не вдалася місія утворення кабінету. Президентови Масарикові в подібній ситуації прислугує право покликання урядничого кабінету. На його чолі станув би буваш. премієр Черни.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 9·00 — 9·10 канад. дол 8·50 — 8·55, чеські кор. 0·22·00 — 0·22·50 леї 0·4·50 — 0·05·00, франки фр. 0·28·00 — 0·29·00, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 43·00 — 44·00.

Золото. 20 кор. 40·00 — 41·50, 20 франк. 30·00—32·50; 20 марк. 42·00—43·50; 10 руб. 50·00—51·00.

Срібло. Австр. кор. 0·64·00—0·66·00, 5 зв. кор. 3·30—3·40, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·60 — 2·80, рубель дрібним сріблом 1·30—1·40.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Зимові порівнання.

Падає сніг... Так тихо, нечутно, так невідкидно. Докучні останками сил ще пів-хлопається вітер, мов вичерпує з себе назад, але сила притягання перемагає. Сипучі чуба, летить стрімголов і кладеться на лопатень.

Зовсім як золотий... Так тихо, нечутно, так не докучно: 6·30, 7·00, 7·10, 7·30, 7·90, 8·00 9·0, 10·25, 11·50. Деякі підхоплюється вгору чом їх не вернути назад: 7·60, 7·50, 7·10. Але сила притягання перемагає і він летить знову на 7·90 8·30, 8·10, 8·30, 9·20, 10·50 11·50.

Рівність: Сніг ще нічого не може вдіяти.

Падає сніг: Вест а на верству верстви не сідає, налягає без кінця. Творяться ціні гори снігові, що перепиняють рух і викликують сонність.

Зовсім як по уряднях... Тонесенькі, білесенькі подання плинуть з усіх сторін, та не діжавшись погоди, здержують рух і викликують сонність.

Рівність: Снігу не можна спалити, ані прибити на цвяшок.

Падає сніг... Трамваї стали. Декотрі не виїхали зовсім з гаїзи, декотрі виїхали і ні взад, ні вперед. Взад ні, бо люде жаждають звороту грошей, вперед ні, бо шо крок, то нужура.

Зовсім як красний промінь. Хто не виїхав з інтересом, той не тратить, але й не заробляє. Хтож виїхав, той ні взад, ні вперед. Взад ні, бо требаб повагодити за овагами, вперед ні, бо шо крок, то гори й пагорки.

Рівність: товмачі таки рушать з місця.

Падає сніг... Да тільки може зачає крильцем один платок, другий, десятий і дивись — виростає біла кольора. Звисають таки з тіла з лиця і жалують тільки на проханих, що їм не сягнути на голову і до решти забити памороки.

Зовсім як вогні. Один дорожок, другий, третій, четвертий і дивись — чаростає цілий китиця. Засвітять вогні над нами всіма і можно хвалі можуть зазадитися на — і так бідну — голову.

Рівність: Від снігу з даху можна легко охоронити ся.

Падає сніг... Покриває все, шо чорне, непорочною білизною і вигладжує перепалені поля.

Зовсім як... ні! нема жадної подібности з хвилями часу.

Є тільки рівність: Наше життя завжди чорне і завжди попеп не, щоб дало себе чимсь побілити і вигладити.

Галактіон Чінка

Ширіть наш часопис!

НОВИНКИ.

— **Підвищка цін хліба.** У Варшаві на протязі двох днів, у звязку зі спадком золотого, ціна хліба підскочила з 38 на 45 сот. за один кг.

— **З львівської хроніки.** До складу мануфактури пані вив. Піпеньскій 9 вперлися злодії і забрали крому на 1000 доларів. — 25-літня легка пані, Бойко, випила чимало сублімату, з досади, що її арештували за вуличну авантуру. — На Погулянці найшов один з полішів 6 ручних гранатів загорчених у клубок. — У кавярні „Ельт" найдено кілька зразків фальшивих 2-золотівок (мабуть паперових). — На докад, що пан добрій волі та сили все можна видержати на своїх плечах, якийсь аматор чистоти виніс непомітно з коридора мешкання якогось пана Абрагама Леопольда при Котлярській вулиці ванну.

— **Метеоліца.** Нежданий сніг звичався не тільки у нас. З ріжних країн приходять одночасно звістки про важкі снігн та бурі. Навіть у південній Італії велика негода. На французькій Ріверї впав сніг уперше від 15 років. На Середземнім морі бурі. В околиці Ліону великий сніг і температура від 10 до 15 нище зера. У північних провінціях Еспанії обірвалась хмара і перервала телеграфічну та телефонічну комунікацію. Хуртовина знищила в ріжних місцях залізничий шлях. Мадрид не має звязку з чужиною. У Льондоні також упав великий сніг, а на англійському побережу бушують гострі вітри.

— **Спис польського населення в Станиславівщині** переводить організація народова, що добивається утворення Лютинського єпископства з осідком у Станиславові. Головно її заходами будуються нові костели в Княгинині-кольонії (передмістя Станиславова), Кіньчаках, Кремидові й ин. селах. Спеціяльну опіку розтягнула організація над осілими польських колоністів і над ремісничою молодю. Гарний приклад для наших організацій.

— **З українського життя в Харбіні.** З харбінського журналу „Українське Життя" ч. 5 довідуємося, що більш як 15 років тому назад невеличкий гуртик Українців поставив собі за мету обєднати тих Українців у межах Манджурії, що співчували культурному й національному відродженню українського народу. Зусилля того гуртка не пропали даремно. Йому пощастило згуртувати кількасот громадян-Українців і зачати широку культурно освітню працю. По десятьох роках Українці побачили, що важко вести їм працю, не маючи власного мешкання. Тому стали збирати жертви на будову Українського Народнього Дому в Харбіні, які складали не тільки Українці Харбіна, але й цілої Манджурії. Приамурщини й Амурщини. В рр. 1919—20 мали вже Українці свій власний будинок і тим самим змогу повести ширше культурну роботу. Початкова школа, потім вища початкова школа, нарешті І. українська гімназія на Далекому Сході, а дальше бібліотека-читальня, літературно-музичні вечірки, вистави, реферати — ось успішна праця Українців у Харбіні. На жаль, в 1923 р. виникли серед громадян прикрі непорозуміння і сварки, через що Український Клюб опинився в руках інтернаціоналістів під проводом Гулого. Господарка нового видїлу така, що з української гімназії залишилась тільки вивіска, а до того наробдено довгів на десятки тисяч. Знищено також бібліотеку і зруйновано загалом усе, що з таким трудом збиралось. „Українське Життя" взиває видїл зробити вже раз в т-ві порядок.

— **Щось для філателістів.** У часі світової війни помер у Франції граф Ферварі, що ціле своє життя займався збиранням і компетуванням марок різних

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновішої конструкції (системи радіо з підкладкою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати признанням цілої земської кулі, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревські, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових знять, також українських та Менцінського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.

Генеральний репрезентант на Польщу:

ЙОСИФ ВЕКСЛЕР

Краків, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 5—8

країв і народів. Був дуже багатий, тож міг видати на свої збори й немало грошей. По смерти всі його неоцінені збори перейшли на власність держави, яка виродує їх від кількох літ партіями на публичних лїцитаціях. Збірки гр. Феррарі оцінюють на мільони доларів вартости, бо є в них багато рідких екземплярів. Не дивно, що на самий згук слова „Феррарі" філятелістові крутиться в голові, а очі ясніють огнем. На днях відбулася нова (12-а з черги) публична лїцитація марочних збірок гр. Феррарі, що принесла державі знов кількадесять мільонів франків. М. ин. продано там одну французьку марку з 1849 р. за 200,000 франків. Чи дочекаємося коли у нас української марочної виставки-біржі? А чейже українські почтові марки здобули собі давно в світі право горожанства і при вмілій організації українських збирачів можна би й у нас уладити таку виставу і стягнути на неї чужинецьких покупців, аматорів українських марок, що лишили немало грошей в українських руках.

— **Копальні золота** відкрили мадярські геольоги, приділені до міністерства промислу, а саме в повіті Телькібанїв. Вже за римських часів існували в цих околицях великі копальні золота» які занедбано в 1848 р. Уряд увійшов у порозуміння з американською фінансовою групою, яка має вложити 40 мілїярдів корон для продовжування робіт в копальнях.

— **Альноголь у СРСР.** На підставі статистичних даних комісаріяту освіти в СРСР, міське населення держави видатковало за 1924/5 р. 317 міл. зол. рублів на алькоголь. У цю суму не входять видатки сільського населення на „самогон", який користувався більшою популярністю як усі закони. У містах найбільша скількість грошей йшла на вино та пиво, мабуть тому, що горівка таки була надто дорога. Тому радянський уряд пішов слідами царського і знову завів монополь на горівку. Одночасно з цим монополем упала охота до пива та вина, за які раніше платили великі суми. Грозить навіть криза пивоварень та винниць. На Криміі ціни з 7 до 12 рублів за відро вина впали цього року на 2 до 5. Щоби зарадити цьому, уряд дозволив ресторанам та кавярням продавати вино на роздріб гостям.

— **Скільки варта чоловік?** Найшовся ученый, який це відвічне питання розв'язав найпростійшим способом: він зрахував його дослівно і стрібував обрахувати, скільки варта увесь цей матеріял, з якого складається один примірник нормальної людини. Д-р С. Май з Рочестеру, розклав основні складники людського організму і ствердив, що людський товщ варта стільки, що 7 кусків мила, з заліза, що є в людськім тілі можна зробити цвяхів середньої величини, — цукру мамо в собі стільки, що можемо наповнити мапу столову сільничку, з нашого вапна можна би побілити невеличкий курник, з фосфору можна би зробити 2200 сірників, калія призбиралось би не більше як на вистріл з одної діточої гармати, а вся наша сіра придалась би хіба на дезинфекцію одної собаки від її блох. Загальна сума всіх цих матеріялів не більш як 2 золотих. З тим поглядом про вартість людини погоджується вповні львівський магістрат, який у перший день снеговиці платив по 2 зол. денно за відгортання снігу на вулицях.

— **Як королі женяться?** З нагоди смерти королеви Олександри, матері англійського короля, антверпенський часопис подає подробиці про те, як вона стала жінкою Едварда VII, бувш. англійського короля. У цьому часі жив у Брюселі старець, бувалець на міжнародних дворах, близький свояк англійської королівської родини, бувший чоловік наслідниці на англійський престол, молодої померлої дочки короля Георга IV. Ним був Леопольд I. — перший бельгійський король, уроджений дипльомат і пристрасний посередник подруж. Він був тим, який приготовив на своєму замку зустріч данської княжни Олександри з найстаршим сином англійської королеви Вікторії. „Дядько" Леопольд улаштовував прогулки молодої пари в лес, пікники, подорож до Кельну і в 1862 р. добився їх заручин зовсім таким самим непримітним засобами, як це роблять наші тіточки та инші аматори сватання молодих людей.

МУЖЕСЬКЕ ВЗУТТЯ „GOODYEAR-WELT" боксові, шеврО, чорні і бронзові. Ціни однозгідні зол. 26·80 і 28·80, лякери зол. 32·80.

„МІКАДО"

вул. Академічна ч. 2в.

Снігівці зол. 27·50, з ансамітом 32·50.

Для пань найновіші моделі пантофельків.

З судової салі.

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

(Великий процес покутських селян у Львові.)

На вчерашній розправі відбулося тільки лїцесування лави суддів присяжних. Щойно нині будуть відчитувати акт обвинувачення. До вчерашних наших інформацій про самий акт обвинувачення додаємо сьогодня список усіх обвинуваченых селян. Всі вони походять зі сіл Раківчика і Слобідки лісної. Ось їх список: 1) Олександер Скрибайло (боронить д-р Дзерович); 2) Василь Костюк (боронить д-р І. Турянський з Колочави); 3) Микола Телїщук; 4) Василь Вишиванюк; 5) Василь Заяць; 6) Василь Григорців (боронить д-р Л. Ганкевич); 7) Микола Цанишак (боронить д-р Ол. Павенцький). Усіх повищих боронять три названі адвокати і вони взаїмно субституються. Далі йдуть селяне: 8) Степан Григорчук; 9) Юрко Дубинський; 10) Іван Телїщук; 11) Іван Зажитеський; 12) Михайко Вишиванюк; 13) Юрко Григорчук; 14) Антін Кузич; 15) Василь Натіоняк (син Дмитра) зі села Пядників; 16) В. Натіоняк (с. Миколи) з Красної; усіх їх боронить адвокат д-р Семен Шенчук. Далі йдуть: 17) Михайло Ільків (боронить д-р Ефроїм Штох); 18) Дмитро Юркевич (бор. д-р Герман Шварц); 19) Василь Гонгорчук (бор. д-р Мюльбавер); 20) Іван Гаєвий (бор. д-р Генр. Шнайд); 21) В. Роговий (бор. д-р К. Вайсглас); 22) Семчук (бор. д-р Ол. Марітчак); 23) Василь Черкас (бор. д-р Л. Тендлер).

Процес Штайґера.

Трийцятьдев'ятий день розправи.

На вступі д-р Рінгель поставив внесення на переслухання о. прав. Т. Войнаровського, який має мати точні інформації про те, що сталося з листом, що його отримав о. митроп. Шептицький. Крім цього предложив д-р Рінгель кілька чисел Українського Дневника розпоряджень, у яких є мова про „верховну" владу.

Прокуратор протиставиться внесенням оборони, а від себе ставить внесення на переслухання слїдчого судді Рутки, д-ра Пьотровського і д-ра Местеньского на доказ, що протокол з інсп. Савицким вони списали правильно, що інсп. Савицкий знав зміст протоколу і тому його підписав. Отже закид Савіцького про те, що в протоколі були речі, яких він не зізнавав, є неслушний.

Оборонець д-р Ляндав противиться внесенню прокуратора, а якщо його прийняв би трибунал, то він (д-р Л.) був би змушений покликати цілий ряд нових свідків.

Зізнання дальших свідків.

Свідок Фелікс Штайґер, брат обвинуваченого, говорить про політичні переконання брата. Обвинуваченій, на думку свідка, ніколи не думав про революційні акти. Він був з переконання сіоністом.

Свідок інж. Щепаньскый зізнає, що Пастернаківна оповідала йому про перебіг атентату зараз по тім, як її переслухали на поліції. Свідок довідався від когось зі знайомих, що Пастернаківу арештували і тому пішов інтервенювати в її справі на поліцію. Там чекав на неї з півтора години, бо її переслухували. По переслуханню Пастернаківна переповіла свідкові, що бачила і про що зізнавала. Він звертав їй увагу, щоби була обережна, бож тут загрожене життя людини, та вона заперечила, що все докладно бачила і нічого незгідного з правдою вона не зізнала би. Пастернакіна повела свідка навіть на місце атентату та розказала все, що бачила. Свідок переповідає те оповідання, яке покривається зі зізнаннями Пастернаківної.

На запит провідника трибуналу про інтелїґенцію Пастернаківної свідок заявляє, що знав її від 8 літ і бачив у неї вроджену інтелїґенцію, орієнтаційний змисл та холодну заставову. На запит, чи не впливають на зізнання свідка якісь окремі симпатії до Пастернаківної інж. Щепаньский твердить, що ніякими симпатіями не руководиться, бож він вже не молодик а 55-тилітний мущина.

Свід. Зиґмунт Венцковский, залізничий урядник зізнає, що Ледльова мешкаючи в нього зараз-же по атентаті розказувала в його домі докладно про цілий перебіг атентату з усіми подробицями. Свідок сказав їй тоді: „пані були би добрим свідком".

На запит д-ра Ляндава каже, що про атентат і зізнання Ледльової з нїким не говорив і не бажав говорити.

Свід. Валєрія Венцковска, жінка попереднього свідка, зізнає, що її тета Ледльова прийшовши по атентаті домів сказала так: „добре, що мене ще живою бачите, була я при атентаті, зловила за руку виконавця, чула шелест паперу, в який була завинена бомба. Арештований викликав показав поліції легітимацію. Тоді я сказала до поліцаїв — чи має, чи не має легітимації то все одно треба його арештувати.

Д-р Ляндав: Чому пані не згодилася вчасїйше в характері свідка? Свідок: Бо я не інтересувалася процесом і цілою справою.

Далі провідник трибуналу оголосив, що трибунал відкинув внесення на переслухання о. Т. Войнаровського а також внесення в справі відчитання українських документів. Відкинув трибунал і внесення прокуратора на переслухання слїдчого судді Рутки і д-ра Пьотровского.

Потім удався трибунал разом зі суддями присяжними і обороною до приватного мешкання о. мітрата Білецького для переслухання його останнього в справі листа, який одержав свого часу о. митрополит Шептицький. Штайґер зрезигнував із участи в переслуханню о. мітрата Білецького.

На цьому закінчилася вчерашня розправа.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Народнього Театру" О. Мітнавич:

Самбір. Сала „Сокола".
4.XII. „Марися Богуславка".
5.XII. „Дні нашого життя".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".

В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 8·30 веч., в Бориславі і Самборі в год. 7·30 веч. 562 12—?

Український хор Д. Котка.

У пятницю 4.XII. м. Перемишль.
У суботу 5.XII. м. Пшеворск.
У понеділок 7.XII. м. Ряшів.
У середу 9.XII. м. Ланьцут.
У четвер 10.XII. м. Тарнів.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У понеділок 14.XII. м. Краків.
768 22—?

Дня 8. грудня 1925. відбудуться Загальні Збори членів Філії Т-ва „Просвіта" в Камінці струм. о год. 11. передпол. у Народнім Домі, на які запрошуються всіх членів. — За Видїл: *М. Шегельський*, голова. 893 1—1

Дрібні оголошення.

МЛИН вальцевий і разовий, Личаківська 132 приймає до мелення збіжжа у дрібних кількостях. 876 3—3

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкуренційних цінах, також печі, маглі, ваги, знаряддя, пильники, пасе, гурти, пасторонки, папа. И. ШУМАН, Львів, вул. Ковсіньких 18 а. 879 2—15

ФОРТЕПІАНИ, піяніна, фісгармонії порядних фабрик, найновіші моделі, мало уживані. Задешо на складі — найдешевше продаж, міняє тільки за готівку: Ганак, Львів, Панська 21. Телефон 34—45. 170 5—5

ЖІНОЧЕ футро „сиґіта" і мужеське футро оказійно на продаж. Кушнірня Карпяка, Львів, вул. Куркова 11 а. 891 1—5

ЗДАННОЮ модисткою навяже не сп'ску в цілї поглубження спільного інтересу. Михайло Корчак, капелюшник в Дрогобичі, вул. Війтівська Гора ч. 8. 894 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Лїкар

д-р В. Кобільник

ординує

878 **в Самборі** (коло суду). 2—5

Замовляйте! Замовляйте!

Всі календарі на 1926 р.

Календар	„Просвіти"	3·50
"	„Червоної Калини"	3·50
"	„Світу"	3·00
"	„Зна"	2·50
"	„Приятель Господаря"	3·00
"	„Господарський"	3·00
"	„Трембіта"	3·00
"	„Громада"	3·00
"	„Місіонаря"	1·50
"	„Веселий"	1·50
"	„Пластовий"	1·05
"	„Інформатор"	1·50
"	кишеневий	0·80, 0·50, 0·30

дістанете тільки у

Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 849 2—3

АДВОКАТ

д-р Маркевич Олександер

переніс з днем 1. грудня п. р. свою канцелярію зі Самбора до

ПІДБУЖА

і веде її в парохіяльнім уряді проти суду. 890 1—3

Музичні інструменти

для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика

ФР. НЄВЧИК

871 **Львів, Городецька 2 б).** 2-10

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, всяких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт поручає 7—10

682

АЛ. МАЛІМОН

Склад машин до шиття, Львів, вул. Валова 11.

Приймається машини до направи

Українська Книгарня і Антиквариня у Львові, вул. Рутовського ч. 22. („Народний Дім")

це найдешевше жерело для набуття всякого рода книжок. Уживані книжки по половинні ціни. 851 2—4

Звичайний Загальний Збір

Товариства „Просвіта" у Львові

відбудеться в пятницю дня 25. грудня 1925 р. в сал. Музичного Інституту ім. М. Лисенка (вул. Шашкевича).

Початок Збору о год. 10. передпол.

Денний порядок:

1) Відкриття Збору і прочитання протоколу з останнього Звичайного Загального Збору. 2) Звіт Управи з діяльности Т-ва за час від 1. VII. 1924 — 30. VI. 1925. 3) Звідомлення Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії Головному Видїлови. 4) Вибір 6 членів Головного Видїлу, 6 заступників видїлових і Ревізійної Комісії з 3 членів і двох заступників. 5) Іменування почесних членів. 6) Усталення членської вкладки на 1926 рік. 7) Запити й внесення членів. У Львові, дня 18. листопада 1925. За Головний Видїл Товариства „Просвіта": *М. Галущинський*, голова. *В. Мудрий*, секретар. 822 3—3

Кооперативна трикотарських виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

при вул. Коральницькій ч. 8,

приймає всілякі замовлення і перебійки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 7—15

„НАРПАТІЯ"

Т-во взаємних обезпечень на життя і ренти, Львів.

Звичайні Загальні Збори відбудуться дня 18. грудня 1925. о год. 6-ій вечером в салї засідань Т-ва „Дністер", Руська 20. І. пов. з отсим порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Предложення і затвердження білянсу отворення в золотих з днем 1.I 1924. 3) Звіт Управи і Надзірної Ради і предложення білянсу за рік 1924. 4) Звіт Ревізійної Комісії і уділення абсолюторії Надзірній Раді за р. 1924. 5) Вибори членів і вибір 4 членів Надзірної Ради. 6) Вибір 3 членів і 3 заступників Контрольної Комісії. 7) Внески і інтерпеляції членів. 8) Евентуалїя. — **Надзірна Рада.**

Примітка: Після постанов статуту на Загальних Зборах беруть участь і голосують всі власновільні мущини членів, що обезпечені найменше 1 рік в Товаристві і зажадали 14 днів перед Загальними Зборами від Дирекції Товариства легітимацій як також властителі 25 уділових листів, які повідомили Дирекцію 8 днів наперед, що візьмуть участь в Загальних Зборах. Управнені до голосування члени можуть передати свої голоси через повновласть іншим управненим до голосування членам, одначе ніякий член не обезпечений так і властитель уділових листів не може мати разом зі своїми власними голосами більше як 20 голосів. Обезпечені жінки передають свої голоси через повновласть управненим до голосування мущинам. 892 1—1

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 273 (10.656). Львів, неділя 6 грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II, пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає годз. 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 75 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна одного примірника 20 сот.

Між минулим і майбутнім.

Володарі та народи.

Відомий італійський історик Ферреро містить в „Illustration" незвичайно цікаву статтю про кризу сучасного демократичного ладу, з якою вважаємо вказаним познайомити наших шан. читачів.

Европа поволі замирюється. Конвенції, порозуміння, „пляни", „пакти" йдуть від шести років один за одним, доповнюючи мирові договори. Покищо Локарно є останнім етапом довгої подорожі в напрямку нової рівноваги. Народи та уряди поволі починають розуміти, що Европа була від 1815 до 1914 р. системою монархій, звязаних між собою солідарністю явною або самозрозумілою; що коли ця система завалилась між 1917 і 1918 р., треба її заступити новою, в якій таємне порозуміння між династіями заступлять писані публичні протоколи. Воєнні пристрасти прохолоджуються, трохи розумніший дух панує над взаєминами між державами і люде починають розуміти, що і переможці і переможені мають однакову потребу відбудувати на тривких підставах захитаний суспільний лад.

Таким робом світ, що вийшов із страшенної кризи, переходить свою реконвалєсценцію. Але яким повільним є цей поступ! Століття ранійше, по загальній війні, яка грясла Европою 15 літ, приноровлення договору віденського та паризького було багато менше важке. Конгресів у Лайбаху і у Вероні не можна рівняти до численних конгресів та зїздів, які засідали за цих десять літ, бо вони не змінили з нічим основну клявзулю договорів з 1814 і 1815 р.; вони мали на меті тільки точнійше зясувати деякі пункти й оживити ревність та довіря суверенів, яких завданням було піддержати новоутворений лад. Цей лад починався змінятися щойно в 1830 р., коли бельгійська революція приневолила Европу створити нову державу. Сто літ тому мировий дух багато швидше угодив ворожнечу полишену війною. По 1815 р. негайно зменшено армії і військові буджети; всі держави проголосили обовязок піддержати мир; ніхто не зважився говорити про „найближчу війну" і про необхідність підготовлятись до неї. Від 1815 р. до 1848. зброя не удосконалюється: геній військових винаходів спить в усій Европі!

У добі, в якій правилом життя була ще розумна повільність, мир умів приходити швидко на поклик народів. Чомуж у добі скорости мир посувається такою повільною ходою? Тому, що давнійше мир полагоджували королі і королева лекше було переконати, вони вважали себе менше неохибними, менше грішили впертістю, ніж народи.

*

Нині, в усій Европі ведеться широка дискусія про демократію, на тему: чи вона є можлива — чи ні, добра — чи погана. Та надто часто забувають, що, зла — чи добра, вона істнує бодай частково, без огляду на політичні інституції в усіх країнах Европи та Америки — а їх є більшість — де публична опінія має рішучий вплив на уряд, чи то у внутрішніх справах, чи в міжнароднім політиці.

Цей вплив не є загальний та постійний, яким повинен бути по думці доктрів абсолютної демократії. Нарід є суверенем тоди прийнятим, який займається поважно тільки певними питаннями. Навіть у краях з повнійшим демократичним ладом, таких як Зєднані Держави, Швайцарія та Фінляндія, є справи, якими загал не цікавиться і про які не тільки не має погляду щодо їх ваги, але не знає навіть, чи вони істнують. У цього рода справах навіть найбільше демократичний уряд є необмеженим паном, так само як найбільше деспотичний. Він може рішати їх по своїй вподобі. Та є питання, якими публична опінія захоплюється і що до яких сучасні уряди є тільки виконавцями збіжної волі. Особисті погляди державних діячів мають у таких випадках тільки умовне значіння.

Великі питання чужинної політики належать нині до другої категорії. Давнійше, щоби добре вести великі дипльоматичні справи, досить було знати симпатії та погляди короля, його любки, його друзів та повірників, кількох міністрів і осіб, мущин чи жінок, які могли мати вплив на нього. Це завдання не завсіди було легке, тому що державні мужі мали дві професійні прикмети: ховати свої думки і думки їх були нестійними; одначе це завдання було ясне та точно означене. Сила скривати свої думки і змінність поглядів не є необмежені. Коли знаємо вдачу людини, головно її слабощі, тоді можемо, не завсіди легко, але як-так впливати у деякім напрямі на зміну її поглядів та нахилів.

Зовсім инакше діло з таким аморфним сотворінням, скрізь присутним і завсіди невидним, чистим духом без тіла, званим „публикою". Він вичалив себе наперед в напрямках опінії, які в деяких моментах можна відчути більш або менше сильно, але яких причина лишається завсіди загадкою. Навіть в найсправжнійших демократів публика не є цілістю або більшістю одиниць, які творять суверенний нарід. На дні всіх великих рухів публичної опінії можна найти діяльність груп або могутніх меншостей, які, завдяки щасним обставинам накидають свою волю більшости і поривають її зі собою, передаючи їй свої погляди та пристрасти.

Такі групи, що грають на глибоких пристрастях збірної душі є численні в усіх країнах Европи та Америки; вони спираються на інтересах, традиціях, доктринах; мають рижні засоби діяльности: число, гріш, пресу; і майже завсіди діляють у напрямку протилежнім до опінії. Комбінації, які можуть зродитись з напору на себе таких численних впливів не можна передбачити.

А тим самим усі несподіванки є можливі. Ніякий пророк не зможе ніколи з певністю переодбачити в який спосіб публична опінія якогось краю реагуватиме на якусь подію. Ці передбачення стають щораз більше непевними, в міру як реагуючий колектив є численнійшим і різнонаціональнійшим. Коли важко передбачити як реагуватиме національна опінія, то вже найважнійшою тайною є те, як реагуватиме опінія інтернаціональна. Памятним прикладом цього може бути світова війна.

Німеччина програла цю війну, тому, що опінія світа заявилась проти неї. Ця всесвітня вороженча розясняє факт, чому по кожній її перемозі, її противники збільшались. Одначе рішаючим моментом звороту світової опінії проти неї, був її похід на Бельгію. Колиб у 1913 р. спитав хто найбільше компетентних дипльоматів, генералів і журналістів, в який спосіб реагуватиме світова опінія на нарушення Німеччиною невтральности Бельгії, — скільки з них було би взагалі могло висловити своє передбачення, що весь світ буде скандальований таким фактом і зареагує на нього з такою силою?

Хоча як важко передбачити нині як реагуватимуть великі суспільні колективи, то ще важче вплизати в них. Дух загалу завсіди закоплюється під впливом деяких фактів; і як довго закоплення триває, ніщо не придадуться розумові аргументи та діялектичні тонкости. Публика в стані пристрасти вважає себе неохибною; вона допускає ще менше дискусію та протилежні аргументи, ніж давний король; вона не рахується зовсім з аргументами, які доказують їй, що вона помилюється. Вона є правдою. Ті, що мають иншу думку — помиляються. Одною з бевлічі воєнних омин була „пропаганда". Коли дух загалу є подразнений, чи він має тоді рацію, чи ні, — пропаганда є злою.

(Докінчення буде.)

На Зеленому Клині.

Харбінське „Українське Життя" (ч. 6 з 23. жовтня с. р.) в передовиці п. з. „На Зеленому Клині" спиняється докладно над долею цієї країни, зокрема в останніх рокох. Вибираємо з неї що найважнійше.

Число українського населення на безмежних просторах Зеленого Клину, Амурщини і Забайкалщини хитається між 55 до 85 проц. загалу населення і виносить разом понад міліон душ. Ці дикі землі обробив у значній частині український селянин-кольоніст по десятках років нечувано важкої праці й боротьби з підсонням, туземцями й иншими супротивностями. Своїм невтомним трудом, уміннем працювати й жити доробилось багато переселенців такого достатку, про який на Україні не могли би й мріяти. Але більшість дальше середнього достатку не пішла, а немало залишилося злидарями й надалі.

Український кольоніст Далекого Сходу, прощаючи стару Батьківщину, вивіз з собою в далекий край ніжний спомин у своїй душі про Рідний Край. Він тікав лиш в горя, нужди, але його Батьківщина була йому найміліша. І покидаючи масово свої рідні поля, поніс із собою свою мову, звичаї, традиційні форми, навіть називаючи нові кольонії-села рідними назвами; в нових умовах творив своє рідне життя. Повстали села, волости, міста. Міста, маючи чужу більшість, з часом винародовили тих, які там шукали заробітків, служби. Село полишилось таким, як було в старій Батьківщині. Ізза далекої віддалі старого краю, не маючи з ним постійних звязків, з часом придбало село деякі чужі форми, але в цілости полишилось українським і досьогодня. Хоч поворот на Україну був неможливий, але село зуміло зберегти й виплекати гарячу любов до своєї Батьківщини, дякуючи тому, що жило збитою масою, не допускаючи в свою сімю чужинців. Ця расова—національна спільність виратувала в селянстві українського духа.

І коли на буйних землях російської імперії настала весна народів, український Д. Схід зачув велику силу українського духа. Його урятувала від загибелі національна й расова спільність. Від 1917 р. до кінця 1922 р. Українці Д. Сходу вчували стільки бажання й хотіння жити своїм власним життям, що підсвідомуючи пройдений шлях, можна смілo сказати: „Жив, живе український Д. Схід.

Правда, від 1922 р., себто від занятя Д. Сходу більшовиками, українське життя зовсім завмерло. Нова влада здавила всяку політичну думку, всякий слід українства. І дійшла до того, що Корейці, Буряти й ин. хоч дещо мають, але природня українська більшість позбавлена навіть тої мізерної „данини", якою користуються її брати в Батьківщині. Більше міліона Українців, так звана „національна меншість", покорюється перед 15 пр. чужої „національної більшости!" Заяви комуністичних генерал-губернаторів, намісників Д. Сходу, яскраво свідчать про одно: Д. Схід не сміє бути українським! Всі зусилля, увесь апарат окупантської машини, звернені на знищення, цілковиту загладу всього, що лиш є українським. Так, Д. Схід не може бути українським, бо через нього йдуть шляхи імперіялістичного комунізму, який намагається кинути свої резерви на Японію, Китай, Корею, Індію! Тому тут такий терор, тому то на цім просторі Д. Сходу ні одної школи, ні часопису, журналу, книжки, ні громади ні культурно-освітніх гуртків, ні кооперативи, нічого що хоч дещо нагадувало би про істнування української більшости.

Нечуваний політичний терор (тюрми переповнені українськими селянами й бувш. громадськими діячами, безконечні арешти), економічний терор („ножиці"), „налогові преси", обмеження прав навіть дрібної продажі, руйнація промислу, стиснений експорт (український ліс, шкіри, хутра, риба) державна хижацька монополія і т. д. і т. д. привели до цього, що українське село Д. Сходу, дійшовши до одчаю, кидається до льокальних повстань (світові невідомі), які окупанти люто подавлюють. Люде масами тікають у світ за очі, инші нелегально перебираються на китайську територію, а решта велика

більшість, стероризована, знищена, мовчить, бо „благоденствує".

А всеж таки Д. Схід у своїй душі український і жде тільки того часу, щоби стати на своїй кровю й потом добутій землі до творчої праці для добра цілого українського народу.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі пацифікації!

По широкому світі.

Французький уряд одержав піддержку парляменту та фінансової комісії у своїх проектах. Фінансовий проект приймає ціну низку виїмкових засобів для втримання рівноваги скарбу, як напр. приспішення речинця сплати безпосередних податків і піднесення податку торговельно-промислового, від копалень, доходового, то-що.

Поклин Муссоліні'ого до населення, щоби зібрало до 1. грудня добровільно мілїон долярів на сплату американських довгів, мав нечуваний успіх: — підписка принесла 4 мілїони долярів.

Еспанський диктатор, Прімо де Рівера, почуває себе загроженим на своєму становищі, з огляду на ворожі настрої серед армії.

В Італії буде відновлений процес проти вбийників соціял. посла Матеоттіого. Обвинувачені в цьому злочині стануть перед лавою присяжних.

Бріян, франц. премієр та мін. закорд. справ, є, по звісткам льондонської преси, кандидатом на Нобілівську нагороду мира.

Найбільший вибір бувалих товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 37-100
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича філія в Станіславі, площа Пілсудского.

Нова ера.

Львів, 4. грудня 1925.

Підписання та сподівана ратифікація льокарнських трактатів (Англія й Німеччина вже їх ратифікували) розпочинають нову еру в житті повоєнної Европи, еру справжнього мира на Заході та добу маскованого мира в осередку й на Сході Европи.

В Льокарно (15. жовтня) і в Льондоні (1. грудня) Англія своєю послідовністю осягнула намічену мету, звівши в нівець гегемонію Франції в Европі, висвободившись з негідних для неї постанов версайського трактату та на довгі літа забезпечивши мир на Заході. Те, чого не вспів перевести Льойд Джордж в Каннах супроти опору Поінкаре, перевів Чемберлен в Льокарно за згодою Бріяна й Пенлеве.

Вся преса без винятку, навіть польська, називає підписання льокарнських трактатів тріюмфом Англії. Накинувши їх иншим европейським державам і звязавши їх залежністю від себе, Англія має тепер вільну руку в полагоді инших пекучих справ. І справді наслідки льондонського акту вже помітні. Найбільший противник Великобританії — СРСР., впертий, неуступчивий, вже шукає якогось компромісу з тріюмфатором. Комісар закордонних справ Чічерін, який недавно у Варшаві й Берліні намагався перепинити доведення до успішного висліду льокарнських трактатів, з огляду на довершений факт виявив охоту увійти в переговори з Францією й Англією щодо взаімного вирівнання накопичених рахунків.

Також Німеччина віднесла значні користи з льокарнських трактатів. Перш усього вона перестала бути банітом між европейськими державами, а стала рівнорядним політичним чинником і одним зі стовпів наміченої рівноваги. Одночасно вона підважила версайський трактат, доказуючи, що буде респектувати тільки постанови, винесені за її співучастю і згодою. Крім того вона входить до Ліги Народів, як чинник — рівнорядний з иншими великодержавами. Поруч з тим, петрифікуючи свої західні і французькі східні границі, вона відкриває для себе безліч можливостей на Сході.

Нова ера наступає й для Франції, хоч зовсім иншого значіння, як для Англії й Німеччини. Рейнський пакт забезпечує французькі східні границі, певнійше, як не робив версайський трактат, але одночасно спихає Францію з її всевладного, диктаторського становища в Европі та підриває ті звязки, які досі цілко вязали її з Польщею і малою антантою та робили Німеччину непорушною.

Публіцисти французького національного блоку здають собі справу з нового положення річей в Европі. Один з них пише в почутті невдоволення:

„Англія увільнилася зі свого загального зобовязання, що існує у відомім пакті Ліги Націй Арт. 10-тий, що обіймає суттєвий принціп тієї будови, зобовязував її, як всі підписуючі держави, до оборони границь устійнених в трактаті (версайськім). Тепер вже є зобовязана — і то у найрідших випадках і в найнебезпечніших умовах инше до оборони границь Рену. Правда, на випадок нагих небезпек, коли б оспівнення могло загрозити безпеці невинних народів, Велика Британія може виступити негайно, але аж тоді, коли зможе здати собі справу, що 1) напад був нагляднй, 2) напад не був спровокований 3) виступ є конечний, а для ствердження всіх тих умов потрібна є в Раді Ліги Націй, що розглядає справу, одноду шність. Англія звільнила себе від журби за оборону східних границь, бож ясно, що коли сутньою вартістю пакту в Льокарно між Францією і Німеччиною є — згідно з поглядом ініціяторів — те, що Німеччина добровільно вирікається своїх західних границь, то це значить, що вона виразно постановляє не вирікатися своїх давних східних границь..."

І тому то нова ера для Польщі представляється значно инакше, як для всіх инших держав, які підписали льокарнські трактати.

Досі серед польського громадянства переважав погляд, що Польща грає величезну ролю в міжнародній політиці, що вона є незвичайно важливим чинником у міжнародніх відносинах, та що без неї ніщо не діється на міжнароній арені. Очевидно, таке переконання не відповідало дійсности, а на всякий випадок було дуже перебільшене. Польща так довго грала деяку — розуміється — пасивну ролю у вирішуванні міжнародніх питань, як довго гегемонія в Европі спочивала в руках Франції. Коли ж становище Франції захиталося, всі важнійші події відбувалися поза Польщею, почали переходити понад її головою.

Ще недавно в польській пресі однозгідно стверджувалося, що коли можна говорити про якісь досягнення польської політики, то тільки в сфері закордонної політики. Що більше! Рухливість й успішність польської закордонної політики протиставилася безуспішности і невдачам внутрішньої. А сьогодня приходиться стверджувати, що та втіха теж належить до прикрих самообманів.

Говорячи про підписання льокарнських трактатів Скшиньским, „Варшавянка" устами пос. Стронського зі смутком стверджує:

„Підписує (Скшиньский) підваження версайського трактату з нашого боку. Підписує не замирення відносин з Німеччиною, але якраз дає Німеччині підставу до дійсної і почасти майже правної, завзятої боротьби за зміну польсько-німецької границі. Підписує усунення рівнорядности наших границь як непорушних і через те підписує передмову до нової доби повоєнної історії Польщі, иншої, як по версайськім трактаті".

Инші польські органи не мають відваги так ясно й відкрито стверджувати значіння нової ери для Польщі. Вони тільки зазначують, що Скшиньский не мав иншого виходу. Польща — мовляв — не могла відмовитися від підпису, бо тоді на ній тяготів би важкий закид, що вона відмовляється від пацифікації Европи.

Таким чином нова ера для Польщі розпочалася під досить сумнівними і сумними авспіціями, а той смуток і журбу за майбутнє мусять поглиблювати просто катастрофальні внутрішні відносини.

Ф. Ф.

РАБІНДРАНАТ ТАҐОР.

Сторож скарбів.

II.

Одного популудня, коли Джабаннат як звичайно переходив сільською вулицею затіненою манговими деревами, побачив якогось чужого хлопця, який взяв провід над сільськими збиточниками і викладав їм плян якогось нового збитка. За енергію його характеру і захоплюючу новість думок вибрали його хлопці своїм провідником. В протилежности до инших хлопців, підбіг він до старців і витрусив зі свойого чадару*) живу вивірку, яка плигнула на старого, перебігла по його плечах і скоренько заховалася в поблизьких кущах. Бідний чоловік трясся на цілому тілі на велику втіху малих хлопців, та відійшов кленучи в дальшу дорогу.

Але ледви відійшов трохи, завважив, що з плечей зникла йому гамча**), яка вкоротці опинилася, перемінена в турбан, на голові чужостороннього хлопця. Нова зачіпка зі сторони хлопця поділяла розвеселюючо на старого Джабанната, бо вже давно ним ніхто не займався. По довгих переговорах і обіцянках удалося йому вкінці намовити хлопця, щоби цей прийшов до нього і з цієї нагоди почалась між ними така розмова:

— Як називається мій хлопче?
— Нітай Паль.
— Де мешкаєш?
— Цього не скажу.
— Хто є твоїм батьком?
— Цього не скажу.
— Чому ні?
— Бо я втік з дому.
— Чомуж ти це зробив?

— Батько хотів посилати мене до школи. Джаганнатові видалося це зовсім безпотрібне витрачувати гроші на такого хлопця, і подумав собі, що його батько мусить бути дуже непрактичним чоловіком, як що він не взяв цього на увагу.

— Слухай хлопче, сказав Джабаннат, чи не пішов би ти зо мною і не лишився у мене?

— Про мене сказав хлопець. І зараз уладився він у Джабанната так вигідно, немов би його дім був тінею дерева при вулиці. Не лише це, він почав з таким холодним супокоєм виявляти свої бажання щодо їди і одягу, мов би вже наперід заплатив рахунок, а коли дещо не було в порядку, він зовсім без скрупулів сварився зі старим. Легко було Джабаннатові утриматй в карбах власну дитину, але тепер чужій мусів потурати.

III.

Люде в селі були здивовані, що Джаганнат нечайно так занявся чужим хлопцем. Вони були певні, що кінець старого наближається і всі відчували боляче те, що ціле його майно дістанеться якомусь приблуді. Сердиті зі зависти, вонив дуже радо були зробили хлопцеві щось лихого, але він стеріг його як свого ока. Тимчасом хлопець грозив, що забирається і тоді старець обіцював, що оставить йому все майно. Хоча хлопець був ще малий, однак розумів уже величину цього приречення. Тепер мешканці села почали шукати за його батьком. Їхні серця топилися зі жалю за згрішеними родичами, та обясновували, що хлопець мусить бути зовсім ледащо і що спричинив їм тільки терпінь.

Вони кидали проклони на його голову, але в сердитости, з якою вони це робили, пробивалася радше зависть, ніж чуття справедливости. Одного дня зачув старий від мандрівника, що правдивий Дамадар Паль пошукує за згубленим сином і тепер є в тій околиці. Коли Нітай зачув про це, став дуже неспокійний, хотів лишити все богацтво та втікати. Джаганнат успокоїв його: сховаю тебе так, що ніхто не буде міг тебе знайти, навіть місцеві люде. Це загострило хлопцеву цікавість, він спитав: „а де? покажи мені скорше це місце".

— Якщо я тобі його тепер покажу, може дехто це запримітити, зачекай аж прийде ніч, — сказав Джаганнат.

Вигляди на таємничий сховок захопили хлопця. Він уявляв собі, як батько відійде без нього, а він буде бавитися в хованку з товаришами і з ними зробить заклад. Ніхто не буде міг його знайти, чи це не буде добрий жарт? А те що батько перешукає за ним ціле село, чи не буде це головний жарт? В полудне замкнув Джаганнат хлопця самого в хаті і щез на якийсь час. Коли вернувся, Нітай засипав його питаннями. Скоро лиш стемніло, Нітай спитав: „Дідуню, чи підемо вже тепер? По малій хвилині закликав хлопець: Вже ніч, дідуню, ходім вже раз...

— Люде в селі ще не в ліжках, — прошепотів Джабаннат.

Нітай почекав ще якийсь час, потім сказав знов: „Тепер вони вже зовсім певно в ліжках, ходім вже".

Тимчасом надійшла ніч. Сон склеював повіки бідного хлопця, який з великим зусиллям старався чувати. Опівночі взяв Джабаннат хлопця за руку і вийшов з хати. Вони переходили незамітно, крізь сплячі сільські вулиці. Ніякий згук не переривав тиші, лиш денеде брехав пес, а потім завили всі разом хором; або якась нічна птаха, збуджена людськими кроками в цій незвичайній годині, перелетіла над їхніми головами. Нітай дрожав зі страху і тулився до рамени Джаганната. Вони перейшли впоперек поле і вкінці прийшли на якесь трясовиско, де стояла завалена святиня.

— Ах, це тут! — закликав Нітай розчаровано. Він вовсім в инших світлі уявляв собі це місце. Тут не було нічого такого надзвичайного. Як часто проводив він ніч у такій опущеній святині, відколи опустив дім. Хоча це було добре місце на хованку, але товариші могліб його і тут знайти.

Джабаннат увійшов до святині і зі середини долівки витягнув велику камінну плиту. Здивований хлопець побачив великий підземельний льох, по середині якого горіло світло. Страх і цікавість боролися в його маленькому серці. Джаганнат вступив на драбину, а Нітай за ним.

(Докінчення буде.)

Переклала Яр. Мандюкова.

*) Рід пледа, який носять на плечах замість нагортки.
**) Гамча — хустка на плечі.

Преса.

„Сюмпліковані справи".

На марґінесі статті Д. Філософова помістив краківський „Час" свої замітки. Цікаві вони якраз відсутністю якогонебудь, хоч би побіжно й теоретично засованого погляду (не кажемо вже програми!) на справу тзв. національних меншостей. Замісць погляду — вічь-пикі претенсії, дивогляди gravamina і безрадне розводження руками.

„П. Філософов — запримічує „Час" — порушує квестію не лише дуже скомплікованої, але з усіх наших внутрішніх справ ми не найважчу та найбільшими не загрозами в будучині важену, бо дуже сильно звязану з цілим комплексом наших домашніх і... заграничних небезпек".

Зазначивши, що Д. Філософов порушується в своїй статті дуже осторожно й загальниково, „Час" розсновує такі міркування:

„Поставити всі крапки і освітлити всі питання, сумніви і здогади, які тут насуваються, вимагало би цілої розвідки. Означе зваживши, що уваги публициста тієї міри і такого в своїому громадянстві послуху, як автор обговорюваної статті, не лишаються без відгомону в „меншостевих" рядах, уважаємо указаним відповісти на найважнійші з них бодай кількома словами:

Дарем автор дивується, що угоду з Жидами трактуємо лешо инакше від угоди з тими, яких репрезентує — п. Васильчук (...непримиренний!). Жиди стоять на ґрунті польської державности напять у хвилі найризиковнійших і найбільш неглядних скарг і претенсій до міжнародних трибуналів; п. Васильчук і його освідомлені сторонники зовсім явно виступають проти тієї державности і навіть не приймуть і не підпишуть угоди на платформі широкої приналежности східних воєвідств до Польщі. Справа польських Жидів не погрожує безпосередньо границям республики, тоді як найприхильнійша постава пп. Васильчуків перезбачує з нашого боку територіяльний окуп чи реванж, не кажучись з тим, його apriori пересуджує. Цим обом тим угодам надає зовсім відмінний характер і вагоме ті зазначені нами річниці, яких дарем не бере на увагу п. Філософов".

Далі зупиняється „Час" над менше важними з нашого погляду справами. Так нпр. російської меншости не може признати польська держава і польські партії не тому, що її нема, а радше, що вона є дуже дрібна й розсипана, але тому, що її становище є теж вороже до польської держави та що вона чигає на польські східні границі. Замісць того російська меншість повинна розпинатися за утвердженням сучасної польської границі на сході, а тоді може й булаб признана.

Щож торкається положення „кресів", то важкі переживання славянських меншостей випливають... з умов, створених Росією й иншими займанними державами. Адміністрація є молода, недосвідна, в 3/4 на скору руку заімпровізована. І ця то „імпровізація" має виправдувати польську політику супроти українського й білоруського народу.

Якийсь час орган краківської консерви ще одинокий з правих органів деколи мав lucida intervalla хоч в деяких справах, що торкаються не-польських народів в Польщі. Тепер і його залила каламутна хвиля тупої бездумности і повної інтелєктуальної анархії.

„Час" стверджує, що квестія славянських „меншостей" є дуже важенна в своїх наслідках, одначе її не можна розвязати, бо вона скорше чи пізнійше погрожує ампутацією східних територій сучасної Польщі. „Найприхильнійша постава пп. Васильчуків" — це територіяльний окуп з польського боку.

Читаєш і очам своїм не віриш. Чиж це така новина, чи польські кермуючі чинники, йдучи походом на українські землі і збройною силою їх завойовуючи, не розуміли того, що завоювання ще не є моральною ратифікацією приєднання тих земель до Польщі? Так само виженський трактат чи постанова Ради Амбасадорів не є рівнозначна з постановою українського чи білоруського народу. До тогож в основі взаємовідносин між народами покладено принціп порозуміння від народу до народу. Неморальне і нікчемне є вимагати, щоби для гарних очей завоювника резигновано з основного права кожної нації, права про самовизначення.

Очевидно, краківські консерватисти не є такі наївні, щоби того не розуміли. Але розумівши це, вони розводять руками і безпомічно топчуться на одному місці. Признаючи в принціпі, що територіяльна нація мусить мати инші вимоги і мусить проявляти инші змагання, як нетериторіяльна, розсипана, вони одночасно бажали би бачити якесь чудо, щоби ці крайні розбіжности звести до спільного знаменника. А що це є неможливе, і виключене, то... приходиться „імпровізувати" адміністрацію для „кресів", яка знову „імпровізує" вкупі зі всесильними „організаціями народовими" нищення всього дорібку українського народу у всіх ділянках громадського життя. А ця „імпровізація" є нічим иншим, тільки продовженням накиненої нам війни аж до закінчення. Яким мусить бути те закінчення, — зайвим було би говорити.

Ми здані на власні сили.
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
Сьогодні акційної у Львові, Підвалля 7.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

РСФСР. вступить до Союза Народів?

Англійська преса повідомляє, що в звязи зі справою розброєння виринула справа приступлення СРСР. до Союза Народів. Чічерін мав заждати, щоби йому позволили вияснити цю справу в розмовах із Форін офіс-ом. Чемберлен поручив відповісти йому, що СРСР. сам створив перешкоду, яка внеможливлює йому ввійти до Союза Народів. Одначе колиб СРСР. захотів пійти за приміром Німеччини, то Чемберлен згодився би тоді з Чічеріном.

Свегля знов утворить уряд.

Десигнований прем. Шрамек зрікся місії утворення уряду, бо не міг погодити суперечних становищ, які могли би творити більшість. „Пр. Пресе" повідомляє, що добрий розвиток кризи доведе знову до того, що Свегля утворить уряд.

Криза нім. уряду.

Творення урядової більшости натрапляє на труднощі. Утворення великої коаліції неможливе з огляду на спротив лівиці і соціяльних демократів. Не матиме успіху й мала коаліція. З причини спротиву демократів і центра уряд подасться 4. XII. до димісії. Можливо, що Лютер утворить уряд. Він задержить дотеперішніх міністрів і доповнить уряд непарляментаристами.

Чічерін відвідає Варшаву?

З Парижа повідомляють, що Чічерін після кількатижневого лікування в півд. Франції і після побуту в Льондоні, поїде до Москви через Варшаву. Там будуть передаступні конференції в справі заключення догору.

Штреземан їде до Парижа.

Кореспондент „Матена" повідомляє в Льодону, що Штреземан приїде до Парижа й конферуватиме з Бріяном, як тільки скінчиться криза в Німеччині.

Сесія Ради Союза Народів.

Чемберлен у товаристві Емері виїхав до Женеви на сесію Ради Союза Народів, що зачинається в понеділок.

Франц.-амер. переговори.

Французький амбасадор повідомив амер. держ. секретаря Мелона, що Франція задумує відновити переговори для управильнення своїх довгів.

Біржа.

Грош.

Америк. дол. 8·20 — 8·35 канад. дол 8·00 — 8·10, чеські кор. 0·21·00 — 0·21·25 леї 0·3·50 — 0·04·00, франки фр. 0·28·50 — 0·28·75, фр. швайц. 1·25 — 1·35, англ. фунти 36·50 — 37·00.

Золото. 20 кор. 33·00 — 33·50, 20 франк. 30·50—31·00; 20 марк. 38·00—38·50; 10 руб. 42·00—42·50.

Срібло. Австр. кор. 0·60·00—0·61·00, 5 зл. кор. 3·25—3·30, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·65 — 2·70, рубель дрібним сріблом 1·30 —1·35.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 26·00 — 28·00 жито галицьке з 1925 р. 19·00—20·00, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 19.50—20·50.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Тринадцятий день розправи.

На початку розправи зголосився на оборонця Штайґера варшавський адвокат і посол Евген Смяровский. Обвинуваченій згодився на оборону Смяровского.

Акти нових візнань Ольшанського.

Провідник трибуналу заповідає, що до трибуналу наспіли акти з новими зізнаннями Ольшанського, які він зложив перед кількома днями в берлінській поліції. Всі в описи зізнань у німецькій мові. У зізнаннях пропущені назви тих осіб, що допомагали Ольшанському при виїзді з Польщі до Німеччини. Німецька поліція пропустила ті прізвища тому, щоби не компромітувати деяких осіб, що живуть і тепер під Польщею. По тім починає провідник трибуналу відчитувати зізнання Ольшанського в німецькій мові та одночасно перекладає їх на польську мову.

На самому початку Ольшанський подає, що будучи членом Української Військової Організації виконав атентат на президента польської республики у Львові, дня 5. вересня 1924 р.

Потім йдуть дати про походження Ольшанського. Він уродився 17. березня 1905 р. у Хировім. Його батько о. Іван Ольшанський є священником у Хировім. Мати Елисавета мешкає також. Шкільну освіту одержав у перемиській українській гімназії. В Перемишлі покінчив 8-му, то є останню клясу гімназії. Одначе з причини недостаточного поступу з української мови та літератури мусів складати поповняючий іспит (поправку) з тих предметів. І дійсно осінню 1924 р. таку поправку він здав. Таким чином одержав він право здавати іспит в перемиській гімназії. Одначе до того вже не дійшло. Щойно в Німеччині зложив він такий іспит перед українською егзаминаційною комісією для середнього курсу освіти і одержав дня 24. листопада 1924 р. свідоцтво зрілости, яке дало йому право до студій на українських високих школах. Потім покінчив Ольшанський один курс науки у Високій школі для фізичної культури в німецькому Стадіоні в Берліні.

Мотиви вчинку.

Від молодости — стоїть у протоколі — я привязався до українського народу та до його мови, як до тих, які є моїми рідними і до яких я все признаюся як до своїх. Моя любов до українського народу спонукала мене в осени 1918 р., отже тоді, коли я не мав ще покінчених 14 літ, до того, що я по розпаді Австро-Угорщини вступив до рядів армії Західньо-Української Республики, яка повстала у Східній Галичині. Спочатку був я у санітарному відділі, а потім при машинових крісах. Брав я участь у боях біля Хирова та у боях у часі відвороту за Збруч. По шлюбовитому опануванню Сх. Галичини Поляками, взяв я участь у війні з большевицькою армією та був учасником боїв проти большевиків. Мої переживання та досвіди в часі військової кампанії, в часі боїв проти Польщі, а в окопах в околиці мого місця народчих були звязані з численними прикладами найстрашнішого переслідування місцевого українського населення Поляками, нищення квітучих місцевостей. Зокрема дуже велике і важке враження зробила на мене мученицька смерть у польській неволі мого шваґра Семена Шкреметка. Всі ті факти стали джерелом завзятої ненависти до всього, що польське. Все те особливо підкреслюю, щоби засувати мої прикі досвіди з Поляками, бо вони є ключем для зрозуміння того, що дня 5. вересня 1924 р я виконав атентат".

Далі описує Ольшанський, як то він перебував тиф з Камянці Подільському. Перебувши недугу, він вступив з українського війська та повернув домів. Прийшовши до себе, вступив до перемиської гімназії для покінчення середньої освіти. До Української Військової Організації вступив у 1922 р. Вступаючи до неї Ольшанський заявив, що готовий виконати всякий акт саботажу і всякий атентат із доручення організації.

Його окружний військовий командант втаємничив його у справу підготовки атентату на през. Войцеховского в Перемишлі. На який тиждень перед атентатом виїхав Ольшанський разом зі своїм комендантом до Львова, давши передтим цьому останньому свою згоду на виконання атентату.

Далі в протоколах описує Ольшанський подрібно, як він проводив у Львові час між 1. а 5. вересня, як познайомився з людьми, що приготовляли атентат і як одержав бомбу з поясненнями про її складники і спосіб уживання.

Ще 1. вересня 1924 Ольшанський дав себе відфотографувати у двох видах. Одна фотографія представляла бюст, а друга цілу особу. Знимки зробило фотографічне підприємство, правдоподібно при вул. Сольній, що згадувало фотографії моментально. Знимки ці були призначені для товаришів з Військової Організації. Напередодні атентату Ольшанський зійшовся зі своїми львівськими товаришами у пивниці Кілінського. „Моя стрічя з ними — стоїть дослівно у протоколі — була прощанням перед атентатом. Ми обговорювали важке положення українського народу під польським панованням. Дійшли ми до висновків, що сам вчинок, який ми вважали цілком оправданим і справедливим і який дотепер за такий вважаємо, мав бути тільки фізичним висловом цілого узасадненого протесту проти польського гнету. Крім цього дійшли ми до висновку, що я маю себе вважати за репрезентанта неволеного українського народу і що по виконанню атентату не можу втікати, але маю взяти на себе усі наслідки того вчинку. Тому прийшли ми до переконання, що в евентуальному процесі я як репрезентант поневоленого українського народу, доповню мій, опертий на вчинку, фізичний протест устним протестом, який був би в повному світлі унагляднив невносиме положення поневоленого українського народу".

Далі йде опис дня 5. вересня. Спершу бажав Ольшанський кинути бомбу біля головної почти на закруті вулиць Коперника і Оссолінських. Та це йому не вдалось. Не удався і плян виконання атентату на „Гаргах Всходніх", а також на Ринку. Щойно по полудні найшов він собі відповідне місце на розі вул. Коперника і Легіонів, звідки кинув бомбу на президента. При тій нагоді описує він докладно, як був убраний, як тримав і як кидав бомбу: Гумового плаща на собі не мав, а накривав ним бомбу. Бомба лежала на лівому рамени, а на ній був повішений плащ. Надовше спиняється Ольшанський на описі бомби. Його опис не покривається з тою бомбою, якої решетки є в посіданню трибуналу.

(Закінчення буде.)

Відкрийте, просимо

одну „Франк-а" скриночку або пачку і Ви здивуєтеся, делікатним, подібним до кави запахом! — Правдива „Франк-а" цикорія завдячує свою світову славу тій дуже добрій якости!

Тому вважайте на охоронну марку млинок до кави — бо багато підроблень є в обігу.

Вищі технічні інженерські студії
від 2—3 літ в Бельгії.

Без вступного іспиту, свідоцтво зрілости виставить, 3-літній курс: інж. електро-мех. інж. індустріяльний, 2-літній курс: інж. конст. автомоб. і мотор. лодок. інж. Сетьових будівель, інж. земель, інж. металюргії інж. кольоніяльної (афоніканські і азійські кольонії). Спеціяльний курс французької мови. Для абсольв. учительських семінарій приготовляючий курс. 1 рік технічні інж. студія і для жінок. Курси денні і вечірні. Річна оплата 580 бельг. франк. (150 зол.), вписове 30 бельг. фр. Корреспонденція по українськи, польськи, російськи, чеськи й німецьки. Програми, условія, информації за пересланні в листі 1 зол. Адресувати: M. le Directeur de l' Institut Superieur Technique et Colonial 25 Boulevard de la Constitution Liege Belgique. 828 3-3

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за три місяці в статті „Розвал".

— **Ще про збори „Центросоюзу".** Звіт д. А. О. зі зборів „Центросоюзу" містить по пів цілої замітки деякі невірні факти і погляди, а саме: 1) невірно подано, будьто би не розіслано наперед білянсів членам, бо замкнення рахунків і білянс „Центросоюзу" одержали члени на три тижні перед зборами Товариства. 2) Загальні збори „Центросоюзу" не слід порівнувати з господарським сеймом, бо вони мають свої статутові завдання щодо адміністрації Товариства, які забирають багато часу, напр. на обговорюваних зборах було на порядку дня 9 точок, між чими обемистий звіт з ревізії. Тому в „Центросоюзі" завелася така практика, що загальніші справи, організаційного і технично-торговельного характеру обговорюють і вирішують на окремих зібраннях представників повітсоюзів, фахових анкетах, і конференціях, з котрих остання відбудеся щойно в жовтні цього року, а незабаром має відбутися нова саме для обговорення теперішньої господарської ситуації. Цікавішо найбільш вказівка до цього установа Краєвий Союз Ревізійний видає в тім ділі свій обіжник в порозумінні з представниками „Центросоюзу" і „Народньої Торгівлі". Окрім сего ще замітити, що у нас люде заговорюють усякі збори, на що зрештою звертав увагу і сам д. О. А. і торкаються рішень справ, на які шкода нераз часу, особливо в таку тяжку хвилю, як тепер, а провід зборів супроти того безсильний, бо беручи з формального боку вони до цього мають право і в тім спинити їх не можна. — **Д. К.**

— **Стипендії.** На останніх зборах Управи Українського Товариства Допомоги Емігрантам, призначено стипендії: 1) заслуженому письменникові В. на 6 місяців, на лікування, 2) студентові Л., на 6 місяців, як допомога на продовження науки і 3) Г. С. гімназистові — платня за навчання до гімназії.

— **Комуністична друкарня у Львові.** Поліція винайшла осідок підземельної комуністичної друкарні у Львові, за якою шукала ще від процесу Бутіна. Щойно в останніх днях від часу цього процесу почали появлятись знову комуністичні летючки місцевого друку. Друкарню найдено у Винниках, у кімнаті студ. прав Антона Берчанського, який заявив, що є комуністом та публіцистом і допису до американських комуністичних часописів. Одночасно арештовано також д-ра Мойсея Мандля, який приїхав недавно з СРСР. і підтримував з ним близькі зносини. На підставі паперів, які найшли у нього арештовано ще д-ра Гольцовського і Володимира Нака (?).

— **Турист.-нарезн. Товариство „Плай"** заходжує в неділю 6. XII. Музей ім. Шевченка. Збірка: год. 10 на розі вул. Курконої і Чарнецького. Вступ 50 гр. Провадить проф. Полянський. — Засідання видїлу 7. грудня година 18·30 домівка Пласта.

— **З рамени Міжнар. Ліги М. і Св.** відбудуться дня 7. грудня (понеділок) о год. 5. попол. в малій салі Музичного Тов-а ім. Лисенка у Львові слідуючі референти: І. Сенаторка Олена Левчанівська „Міжнародній Конгрес демократичний в Парижі і Збори національних меншостей в Женеві". II) Барвінова-Блянка — „Біжуча праця Міжнар. Ліги М. і Св." 1—2

МУЖЕСЬКЕ ВЗУТТЯ „GOODYEAR-WELT" боксові, шевро, чорні і бронзові. Ціни однозгідні зол. 26·80 і 28·80, лянери зол. 32·80.
„МІКАДО"
вул. Академічна ч. 20.
Світівці зол. 27·50, з ансамітом 32·50.
Для пань найновійші моделі пантофельків.

Кооперація.

Комунікат Краєвого Союза Ревізійного.

Останнє обезцінення польської валюти, що захопило знову ціле економічне життя Польщі, грозить поважними стратами нашому економічному життю, особливо нашій молодій кооперативній організації. Союзні кооперативи, які з трудом прийшли до матеріяльної рівноваги в часах хвилевої стабілізації золотого придбали чималі доходи, знайдуться знову в тяжкому положенню, якщо українське громадянство доброї волі своєю допомогою не піде нам на зустріч у наших змаганнях. Справа важна і вимагає скорого діяння. Під рукою у нас статистичні дати 313 кооператив, які по 1. жовтня 1925 р. проти нашої волі і виразної заборони видали товари на борг на загальну квоту 234.468·17 зол., що по курсі долара 5·20 дає круглo 45.000 дол. Зараз при курсі долара по 9·50 згадані кооперативи виказують страту на округлу суму 21·000 дол., або 70 долярів пересічно на одну кооперативу, як би ліцові довжники сплачували свої довги в обезцінених золотих. При 1800 українських кооперативах загальна страта може осягнути квоту 126.000 долярів.

Щоби кооперативи не понесли страт, Краєвий Союз ревізійний видав такі зарядження:

1) боргування товарів в кооперативах зараз цілковито припинити;

2) дотеперішні товарові борги стягнути в найкоротшому часі, а при стяганню боргів видані на борг товарі числити по ціні, по якій продається ті товарі в день сплати довгу;

3) уцискану з торгів готівку відсилати варяз до приналежного Повітового Союза, який буде старатись одержану готівку корисно льокувати;

4) в цїли усунення боргів завести в кооперативах вимінну торговлю (сирівці і сільсько-господарські продукти вимінювати за товар).

Видаючи отсі зарядження, Краєвий Союз ревізійний є свідомий цього, що лише тою дорогою буде збережена цілість маєна союзних кооператив і тому звертається до цілого українського громадянства, а спеціяльно до членів управ і надзірних рад союзних кооператив, з проханням, помогти нам в тім важкім часі співпрацею в кооперативах на місцях, поступаючи згідно з вище виданими порученнями для союзних кооператив.

Маємо надію, що українське громадянство, будучи свідомими ваги нашої кооперативної організації, прийде нам безпроволочно в поміч та причиниться до збереження кооператив перед евентуальними стратами.

Львів, дня 2. грудня 1925.

Краєвий Союз Ревізійний у Львові

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:
Самбір. Сала „Сокола".
6.XII. „Ніч під Івана Купала".
В Стрию і Дрогобичі початок точно о год. 6·30 веч., в Бориславі і Самборі в год. 7·30 веч. 562 13—7

Український хор Д. Котка.
У понеділок 7.XII. м. Рашів.
У середу 9.XII. м. Ланьцут.
У четвер 10.XII. м. Тарнів.
У пятницю 11.XII. м. Кракїв.
У понеділок 14.XII. м. Кракїв.
768 23—7

З нагоди „Свята Просвіти" відбудеться в неділю, дня 6. грудня, в льокалі „Міщанського Братства" (Руська 3) для членів Тов-а і впроваджених гостей — відчит д-ра Од. Марітчака. Початок відчиту в год. 12. в полудне. Проситься о численну участь. **В. Гресяк**, голова, **Гр. Гануляк**, секретар.

Рік основання 1860
ПИВНИЦЯ
фірма МАКС ВІКСЕЛЬ і СИН
864 **знову відкрита.** 2—2
ЗНАМЕНИТІ ВИНА І МЕДИ
НА МІРУ І ШКЛЯНКИ
у Львові вул. Краківська ч. 14.

В суботу дня 5. грудня 1925. відбудеться в салях Тов-а „Беседа" **„Чайний Вечір".** Початок в год. 8. вечір. Вступ за запрошеннями. 902 1—1

З нагоди вінчання Вп. Магдалини Осецької з Вп. Дмитром Костиком в Боршеві зложила на „Рідну Школу" ім. Марії Хаєкевич у Львові 34 зол. — За щедру жертву складає сердечну подяку Головна Управа УПТ. 899

Шкільна анкета Кружка УПТ. ім. Богдана Гнатюка у Львові відбудеться в неділю дня 6. грудня ц. р. о год. 4. пополудні в салі Сокола III. вул. Городецький ч. 95 (в подвірю). Всіх ПТ-осіб і представників Інституцій, яким Кружок УПТ. ім. Гнатюка вислав запрошення, просимо за своєї сторони безумовно взяти участь в анкеті з огляду на важність справи. — **Головна Управа УПТ.**

Загальні Збори Товариства б. вояків армії У. Н. Р. Управа Товариства б. вояків армії Української Нар. Респ. подає до відома пп. Членів Товариства, що 12. грудня ц. р. в 15 годині в Українській Станиці при м. Кальшу в помешканні театру відбудуться треті Загальні Річні Збори Товариства. Порядок денний: А) Розгляд питання про правність рішення 2-х загальних зборів річносно позбавлення права голосу членів Товариства, що не внесли до 17. серпня членського внеску і про правність запавших в наслідок цього ухвал. Б) Питання про затвердження Голови Ревізійної Комісії. В) Зачитання проекту внутрішнього статуту Товариства. — **Управа Товариства.**

Дрібні оголошення.

МІД-патоку з власної пасіки чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кг. блашанках оплачено по ціні в золотих рівновартности 2 дол. по денним курсі висилає Евген Білинський, Збараж. 881 2—8

КАЛЄНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 р. гарно печатаний в 2-х кр-ках вже продається. (Ціна 6 центів). Замовляти: А. Очіпиш, Львів. Кадецька 4. 867 1-15

ТЕХНІК, здібний інструктор гляне лекції з низших гімназійних клас. Зголошення під „Техник" до Адмін. 901 1—1

ФАЛЬЦЬЄРА білого і сміливого як також ГАЙЦЕРА з ізолем, обізнаного з дьокомобілею і динамом прийметься. Рефлектується тільки на пешоходячі сили. Зголошення враз з відписами свідоцтв слати: фабрика шкір „Хром" в Зимній Воді коло Львова. 896 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
д-р Маркевич Олександер
переніс з днем 1. грудня ц. р. свою канцелярію зі Самбора до
ПІДБУЖА
і веде її в парохіяльнім уряді против суду. 890 1—3

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
658 **в домі бл. п. д-ра Короля.** 8—18

НОВИНКА!
„ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ"
жарт-сатира в одній дії.
Ціна 60 гр.
„Пан Майстер Кепитко"
комедія в 3-х діях.
Ціна 90 гр.
Дуже відповідні пєси на
нові річні вистави
898 до набуття у всіх книгарнях. 1—1

Артистичний перекладчик Євангелій та всякого роду пере летничі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 867 **Львів, Панерська 12.** 2—10

ВЕЛИЧИЙ ВИБІР
КИЛИМІВ
ГЛИНЯНСЬКИХ
ТАКОЖ
КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ
ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ
855 **ЛЬВІВ** 3—6
ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 23.

Українські Вишивки
20 аркушів з многими взорами до вишивання на гарнім папері, в твердій оправі з вінєткою П. Ковжуна, **розсилати буде з днем 1. січня**
Українська
КНИГАРНЯ й АНТИКВАРНЯ
Львів, вул. Рутовського 22.
Ціна буде найменше 25 зол.
Хто пришле 10 зол. до 15-го грудня, той одержить без огляду на спадок валюти лиш за доплатою 10 зол. цілий комплєт.
883 2—4

Кооператива технотерських виробів
ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 6
приймає всілякі замовлення і перероблює Матеріял добрий. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 8—15

НА СВ. МИКОЛАЯ
найкращим дарунком для дітей
Українська Книжка.
Жадайте катальогів
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
852 **Львів, Ринок 10.** 2—3

Подяка.

Неумолима смерть перенесла нам, нашого найдорощого сина і брата Левка, уч. VIII. кл. гім. в Станиславові, в країну вічного щастя. Прибиті тяжким горем складаємо щиро-сердечну подяку за участь у похоронах. Особливо дякуємо Всч. оо. кон. Стекові за привід, Всч. оо. дорові Фіголю, Всч. о. деканові Янковичу, пошорові ОО. Домінікан Підбальчикові, о. Вільницькому, о. Шарлевичу, о. Терешкуновій, о. Бланицькому, о. Горчинкевичу, о. Слизюкові і всім прочим Отцям. Дякуємо рівнож за щиро висказані слова над домовиною свого учєника й товариша п. д-рові Кисілевському, уч. Тимчишинові і уч. Фіголеві. Дякуємо за участь п. директорові гім. д-рові Сабатові й цілому учительському зборові, студентському хорові і всім товаришам і товаришкам нашого найдорощого Левка. Також дякуємо п. Маєрові власт. заведення похорон. за совісне сполнення обовязків послідної прислуги. Дякуємо вкінці всім п. п. Громадянам, що зволили ласкаво прибути та взяти участь в тім сумнім торжестві.

Опечалені родичі *о. Теофіль і Марія* з сестри *Маргося, Нюнка, Іванка Турчиновичі.* 900 1—1

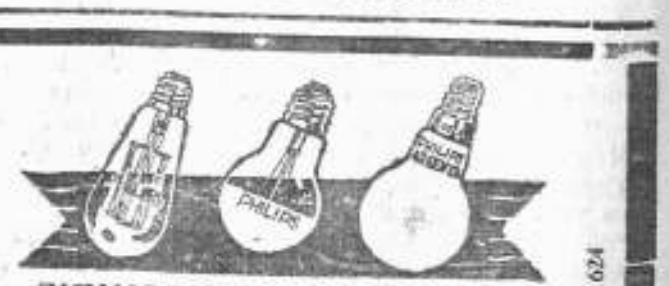
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Товариства „Українська Захоронка"
відбудуться
5. XII. 1925. р. о год. 16·30 в салі „Беседи"
880 2—2 **Видїл.**

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьований гріш свого чоловіка! Не кищ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 Р—10

Ширіть наш часопис!

ЛІПШОГО СВІТЛА ХОЧЕШ?
ЖАРІВКИ „PHILIPS" БЕРИ!

За редакцію відповідає **Василь Чудий.** Видає Видавнича **Спілка „Діло".** З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 274 (10.657). Львів, вівторок 8. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Лист з Югославії.

Свято обєднання Сербів, Хорватів і Словінців.

Білгород, 1. грудня 1925.

Кожного року в дні першого грудня Югославія святкує обєднання в одну державу Сербів, Хорватів і Словінців.

Цього разу це свято тут, у Білгороді, було особливо врочистим, бо сьогодні така важна організація, якою є „Народня Оборона" висвячувала свій прапор. Цю організацію засновано 17 років тому назад. Відогравала вона велику ролю в житті Сербії, особливо в часі війн і тому не диво що тепер на чолі її стоїть таке військове сербське світило, як воєвода Ст. Степанович, а неофіціяльно вона є під протекторатом самого короля Олександра.

Сьогодні заквітчаний прапорами Білгород бучно відсвяткував сему річницю обєднання. Він ще звечора прикрасився, ще звечора ревнули гармати, а гарний соняшний день ще більше прикрасив собою це свято.

У безконечно довгім ланцюзі пішли маніфестанти від помешкання „Народньої Оборони" до майдану, на якому відбулася висвята прапору. Гриміла військова музика, врочисто йшли делегації, стрункo відбивала кроки молода „Оріюна" (організація югословянських націоналістів) в шоломах і темно синім водязі. Проходили соколи, пластуни...

Вулиці наповнилися народом, зупинився рух трамваїв, автомобілів і візників, зупинилося всяке ділове життя, бо відбувалося свято. І невпізнати в цей мент такий звичайно нецікавий, брудний Білгород! Тепер він святковий, весь у прапорах, у згуках музики, купається у соняшнім промінні.

І мимоволі виплило минуле, давнішнє своє, рідне...

Колись і ми святкували великий день обєднання українських земель у одну Велику Соборну Україну. Здійснилася була та століття давні мрія, прийшов був великий день обєднання.

Святкували, а навкруги ревіли гармати, тріщали кулемети й лилася рідна кров синів України. Хотілося радіти, піднестися в святочнім настрої, та не могли, бо вже стискалося кільце, давили вороги з усіх боків, круки літали над головами і віщували лихолиття...

Ми не змогли відсвяткувати вже й перших роковин обєднання, бо знову нас пошарпали і закували в кайдани...

Тому так болюче дивитися на це врочисте свято, дивитися на ці стрункі лави королівських сердюків у білих рукавичках із червоноверхими шапками, у синіх жупанах...

Але цього разу і ми, місцеві Українці, одержали для себе хоч невеличку втіху. Як мало нас! Але сьогодні й ми в своїх серцях маємо не лише розпуку й тугу, а маємо і крихту щастя.

„Народня Оборона" запрохала „Просвіту" в Загребі надіслати делегатів на це свято. Цеж перший раз після упадку нашої держави можемо тут виступити прилюдно, показати себе Українцями в цім такім ворожім до нас Білгороді.

В перших лавах маніфестантів звертають на себе увагу жовто-блакитні шовкові відзнаки на грудях наших делегатів. Вони кидаються у вічі в цім соняшнім сяйві, до їх не звикла місцева людність і тому дивиться з цікавістю. Маємо чотирьох представників: пп. І. Будзя, В. Шухевича, В. Вільківського і П. Павловича. Останній у зодязі місцевого сотника, як бувший доброволець у сербськім війську.

Та це не все — в кращій крамниці квіток пишається на вікні чудовий вінок із жовто-блакитними стрічками, який наша делегація відвезе завтра на гору Авалу і покладе на могилу невідомому героєві. А поки відвезе, він красується у вікні, привабливе цікавих людей, які зупиняються й читають написи...

Проходять і Москалі. Та вони здебільшого не зупиняються, а лише скоса дивляться й проходять далі...

В. Анськнй.

Між минулим і майбутнім.

Володарі та народи.

(Докінчення.)

Щодо цього ми, в Італії, зробили рішучий досвід у першім році війни. Німецький уряд, зажурений зміною настроїв в італійській опінії у відношенні до Німеччини внаслідок подій у серпні 1914., зробив поважне зусилля, щоби повести пропаганду на нашім півострові. Це зусилля зроблено інтелігентно і виконано енергійно, чого численні докази дала Німеччина на протязі 10 літ. На протязі шести місяців, сотки тисяч людей одержували щодня бюлетени, летучки та журнали на італійській мові, де всіма можливими аргументами силкувались виправдати поведінку Німеччини. Одночасно всі німецькі інтелігенти старались використати свої особисті звязки. Досить було десять літ тому обмінятись білетами з якимсь Німцем у якімсь готелі, чи на кораблі, а вже він писав до нас, як до старого друга, довгі листи в обороні свого краю. Ця пропаганда не конструювалась тільки брехнею, бо хоча вона й мала на меті закрити та виправдати гріхи Німеччини, вона виправляла одночасно прибільшені вісгки та видумки ворожої преси. У цій кампанії було й дещо правди. Та все було надаремне. Правда не полишала більше вражіння як брехня. Публика ледве перекидала цю обширну літературу і з неї зовсім не рахувалась.

Ілюзією є вірити, що можна змінити збірну опінію пристрасної маси, змінюючи особисті погляди одиниць, які її складають. Публика є сотворінням, що живе окремим життям і в ній щезають одиниці. Погляди колектиау змінюються тільки під впливом фактів і часу. Витворені фактами і тісно звязані зі станом почувань, вони змінюються тільки тоді, коли вплив цих фактів уже затерся иншими фактами і в міру того як час проколотькує пристрасти.

Ця пристрастна завзятість колективного духа була причиною, що замирення Европи приходило багато важче та повільніше, як століття раніше. Не маю певности, чи люде, які творили мир, врозумілим добре величавий переворот, в якому брали участь. Треба було шестилітніх розчарувань, щоби політичні европейські середовища почали розуміти, що упадок монархічної системи був подією деякої ваги. Та навіть як би люде, що творили мир, гладіли яснійше в майбутнє, вони напибали би труднощі у ріжних течіях опінії, які війна та перемога деяких держав розгнузували у ріжних країнах. Кожна союзна держава мала після своєї перемоги свої пристрасні ілюзії, супроти яких розум та мудрість були безсилі. А що неможливо було сотворити органічну систему мира, яка задовольнила би ці всі ілюзії, треба було почекати аж час і досвід пічнуть впливати на публику у всіх краях.

Нарешті по добі ілюзій бє година „реальности". Позолі, у всіх країнах, переможців та переможених, опінія починає розуміти, що світова війна була голосно, як це було з війнами великої Революції і Цісарства, великою війною ликадації; і що вона розвязала, з великими втратами для всіх воюючих, дві трудноші, яких на протязі великого століття, від 1815 р. до 1914 р., не можна було розплутати та саме перемішання монархічного принципу та демократичного — рівноваги сил, що була наслідком необмеженої конкуренції у зброєннях.

У всіх наймогутніших европейських країнах, з виїмком Франції та Англії, уряди, що опирались перед війною на парадоксальній співучасти суперечних принципів та політичних сил, сходили на манівці, заплутавшись у щораз сміливійших виркугах і трудноші, які щораз важче було розвязати. Народи находяться перед дилемою: або мати репрезентативний уряд оснований на принципі делегатів, або анархічну диктатуру узброєних клюбів.

Коли поводі революції 1848 р. і політика двох династій, Савойського дому та Гогенцолернів, розбила монархічну єдність 1815 р., Европа перестала бути поділена на дві групи ворожих держав, які вдержували свої сили у рівновазі невпинно їх розвиваючи, себто підтримуючи методично войовничого духа. Удержувати мир, збільшуючи не безпеку війни це було надто безпечна метода, щоби вона могла довго тривати. І в цьому пункті ситуацію зробила простійшою світова війна. Нині народи можуть вибирати або війну або мир оснований на зростаючім жаху перед війною, але на зусиллю волі для вдержання гармонії.

Живемо посеред руїн. На цих руїнах мусимо будувати новий лад, і внутрі кожної країни і у взаєминах між державами. Але цей новий лад може бути збудований тільки при співучасти публичної опінії, аморфного сотворіння, яке вважає себе непохибним і дає себе переконати тільки фактами. А на це треба часу. Видається, що час немов би був призначений до ролі голосного елементу в політиці; обережність і терпець повинні бути головними прикметами державного мужа. Швидкість та сміливість треба буде залишити летунам, мистцям комунікацій, підприємцям великих економічних інтересів. Мистецтво панування домагається повільної та терпеливої мудрости. Фраза улюблена Августом „festina lente" стане девізою урядів.

Ось чому віра в людей насланих Провидінням, молитви, щоби Бог прислав диктаторів, видаються дуже химерними, бони є висловом нерво-

НА СВ. МИКОЛАЯ
найкращим дарунком для дітей
Українська Книжка.
Жадайте катальогів!
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка
852 Львів, Ринок 10. 2—3

Ред. спр. „Діло" we Lwowie. Nr. 894/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Діло" Nr. 270 (10.653) z dnia 2. grudnia 1925. r. pod tytułem: „Nawmania" a) między słowami: po ćkyj doreszum... znikowami: Dwa tóky domu, b) między słowami: ni skarbowano cnawnyciwe... a słowami: i sprawdi zanést' c) między słowami: św. Orabskyj i tow... a słowami: Oś ciomu zawiera znamiona zbrodni z § 60 a) ustawy karej uznał pokonaną w dniu 1. grudnia 1925 roku zagrożenie za usprawiedliwione i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. p. Lwów, dnia 2. grudnia 1925. r.
Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Nr. 892/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 269 (10.655) z dnia 1. grudnia 1925 r. pod tytułem: „U welykyj dewja" między słowami: z jakoja meloju... a słowami: odnacze kolyb tat, oraz od słów: mohła a nilo twerdyty... do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 60 a) ust. ustaw dokonaną w dniu 30 listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. p. Lwow, dnia 2. grudnia 1925. r.
Hawel.

Завершення економічної орґанізації - це банки.
Наша сила в економічній орґанізації!
Тому купуймо акції
Земельного Банку Гіпотечного
Львів, Підвалля 7.

вої нетерплячки та роспучливого хвилювання сучасного духа. Але ми живемо в добі, коли народи стали на місце королів великими акторами історії. Одиниці нині кваплятся, але народи стали повільними.

Ми не можемо приспішити насильно ритм великих людських справ, так само як нам удалось збільшити поспіх машин, які щодня вранці вводимо в рух. У XIX віці завдяки виїмково сприятливим обставинам, історичні ситуації змінялись радикально на протязі кількох місяців. З якою швидкістю накинули віденський мир Европі змученій двайцятьлітньою війною! В якому короткому часі здобули свою єдність Італія і Німеччина! Це був привілей доби, в якій сприяли боги.

Виїмкові обставини, які зродили міць та щастя XIX. віку, щезають. Ми входимо у „вічну минувшину", правило для всіх поколінь. Доба історичних чудес скінчилась. Старі труднощі, з якими людство змагалось віками, починають нам дошкулювати. Тому мусимо бути терпеливими і щораз новими зусиллями здобувати поволі мир, якого потрібуємо а якого не хоче нам царувати ласкава доля, раз на завсіди.

По широкому світі.

У СРСР., по німецькім звісткам, воєнний комісаріят приготовляє проект, щоби покликати до армії на високі становища бувших царських офіцирів. На головного інспектора армії призначають Каменева.

Справу кордонів Ірляндії, в останніх часах дуже заплутану внаслідок опозиції т. зв. вільної ірляндської держави, вдалось англійському урядові полагодити мирно. Між північною і південною Ірляндією прийшло до згоди. Про висліток цієї згоди дав знати премієр Болдуін парляментові.

У Туреччині прийшло до кріваших сутичок між населенням і військом внаслідок нового закону прийнятого „Націон. Зборами" в Анґорі, що не вільно носити дотепішньої національної шапки „феза". Багато вбитих, ранених, а ще більше арештованих „за бунт".

Нагорода миру не буде визначена цього року нікому фондом Нобля, імовірно тому, що на неї є надто багато рівносильних кандидатів як Чемберлен, Бріян і ген. Доз, автор відомого економічного плану.

В наймах.

Сумні картини.

Так мало у нас інтересуються життям тих, що доля примусила їх вместитися в непроглядні дебри корчмиої Польщі... Багато їх! А переважно — це молоде покоління, що пройшло тернистий шлях, який тягнувся від Львова. Йшов через Збруч, а кінчався за кратами тюрми.

Сьогодня спинялися вони в наймах. За гріш, що падає з „братньої" руки, віддадуть вони всі сили на жертвенник чужої культури. Ради хліба, якого в рідному краю їм годі було добитися.

Загал заточенців представляє бриль, якої кришталі міняться всякими барвами. Психіка людей, що за гріш мусять продаватися чужинцеві, і їх життя — надто цікаві явища, щоб можна було перейти над ними до денного порядку.

Тюрма в рідному краю — і вільне проживання на землях коронної Польщі небагато ріжняться від себе. Побої в тюрмі й удари вдні в мазурських селах — могли би творити один образ.

Душа заточення різнородна.

Одні приноровлюються до обставин: погоджуються з новим оточенням, підлягають впливові не лише урядових чинників, але й місцевого населення. — „Що робити? Так мусить бути!" — це їх девіза, висказувана на кожному кроці. Навіть у колі Українців вони лякаються згромадити рідним словом, оглядаючись, чи хто не поч є. Знакомства з жінками чужої народности доводять до женячок, які насильно вивертають душу людини, вирівнають з неї всі спомини, що лучать людину з народом. Дома лунає чужа мова. Чужа історія займає місце рідної. І лишається, мов іронія, тільки одно: „grecko-katolicki"...

Друга частина заточенців це ті, що болюче, з кровю у серці відчувають теперішній стан. Такі одиниці (ах, тільки одиниці!) живуть переважно маленькими гуртками, пренумерують українські журнали часописи і жило інтересуються всім тим, що діється в рідному краю. Нераз можна почути в хаті учителя в мазурському селі, як ведеться дискусію на тему минулого й майбутнього українського народу, нераз лунають звуки української пісні. Одиниці ті зберегли трохи більше відваги й національної відпорности — вони уважають свій стан переходовим. Навіть на конференціях говорять між собою по українськи, хоч на їх адресу падуть такі слова, як „шовініст"... Що за іронія!

Ніколи, здається, не тряслися Святошинські гори від пісень українських заточенців, аж в день 1-го листопада. Мов на екрані пересунулись тоді перед очима присутніх образи їх власних, таких ще недавних і таких вже далеких переживань.

Важко перевести хоч би приблизне обчислення сил цих двох груп українських заточенців. Усеж таки треба сказати, що наші люде байдужіють що раз більше, щораз більше приноровляються до кожночасних обставин, а в погоні за кращими й сами не мало їх посувається до крайности. І все те ради хліба...

Ст. Н—д.

ПУРУС з пастою знавців

Ж ноча спілка пром. **ТРУД** Львів, Рынок 37. 856
Робітня білля й сукна. **дає** хліб і науку звертаючи (огки людям!)
Чому йдете до чужих! 2—

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА.

Московські „Ізвестія" з 25. XI. ц. р. приносять вістку з Черкас такого змісту: Черкаський окружний виконавчий комітет постановив вставити до свого видаткового бюджету відповідну суму грошей на направу і зберігання могили Тараса Шевченка.

На ратунок „Рідної Школи".

На поклик оголошений у 272 ч. „Діла" складає Вп. Петро Чубатий, голова Кружка УПТ. ім. Б. Грінченка у Львові (Городецьке). на доразову підмогу на „Рідну Школу" 5 долярів і кличе Членів усіх Старшин Кружків УПТ. на квоту відповідну до їх маєткового стану.

За дар складає щиру подяку —
Головна Управа УПТ.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за 30 рядків закінчення статті „Преса".

— **Нові ціни харчів.** Внаслідок підскоків долляра введено нову максимальну тарифу на муку та дрова. А саме: пшенична мука (40 проц.) у дрібній продажі 75 сот.; хліб 1 кг. з житньої муки (60 проц.) з доставою до крамниці з пекарні 45 с., у крамниці або на базарі 47 с.; булка ваги 4 дкг. з пшеничної муки (40 проц.) з доставою до крамниці 31 пів с., у крамниці або на базарі 4 с.; бохонець куліївського хліба 1 кг. у пекарні 6, у дрібній продажі 62 с. — 100 кг. горішньошлеського вугля з доставою перед хату 4·40 зол. у гуртівні, на залізниці 3·85 зол., на приватнім складі у дрібній продажі 5·30 — з яворнянського басейну на залізниці, у місті — 3·50 зол., з доставою перед хату 3·80 зол., на прив. складі у дрібній продажі 3·80 зол. За 100 кг. букового дерева, у поліках, з доставою перед хату 3·40 зол., на залізниці або гуртовнім складі 2·70 зол., рубаного на приватнім складі у дрібній продажі 4·50 зол.

— **Ціни книжок.** Довідуємося приємну новину, що тимчасовий виділ Союзу Українських Накладень і Книгарень рішив не підвищувати ціни на книжки видані краєвими видавництвами, хоча катастрофічний спадок польського золотого наражує ці видавництва на великі страти. Рівночасно виділ Союзу Українських Накладень і Книгарень подає до відома, що закордонні видавництва означують свої ціни в долярах, тому кожний спадок польського золотого з конечности веде за собою підвищку ціни на книжки видані закордонними видавцями. Те ерішний спадок польського золотого просто унеможливлює купно тих книжок, при чому краєві книгарні і краєві заступництва закордонних видавців не є в тому винні, ані не мають ніякої користи з підвищки ціни, тому, що вони мусять закордонним видавцям пла-

РАБІНДРАНАҐ ТАҐОР.

Сторож скарбів.

Коли хлопець розглянувся, побачив довкола великі глиняні посудини. По середині лежав розпростертий молитовний килим, а на нім розложені всілякі річи, як цинобер, сандалева паста, цвіти й инші річи, яких потребували до Пудші*). Щоби задоволити свою цікавість, узяв він трохи зі середини і побачив що були це самі рупії**) і золоті монети. Джаганнат звернувся до хлопця:

— „Казав я тобі Нітай, що дам всі свої гроші. Не маю богато, ось ті посудини що бачиш, це все, що маю. Їх хочу тобі сьогодні передати.

Хлопець підскочив радісно. — Всі? — сказав він, — але ти не відбереш мені звідси ні одної рупії?

— Колиб я це зробив, — сказав старий святочним тоном, то нехай мені рука всохне, але тепер поставляю тобі одну умову. Якщо колинебудь прийде тут мій внук Гокуль Чандра, або його наслідник, ти мусиш йому віддати все аж до останньої рупії.

Хлопець думав, що старий говорить в божевіллю.

— Добре, сказав він.

— Теперечки сідай на цей килим, — сказав Джаганнат.

— Пощо?

— Бо тобі мушу відправити Пудшу.

— Але нащо? спитав пригноблений хлопець.

— Такий є припис.

Хлопець сів на килим, так, як йому приказано. Джаганнат помастив його чоло сандалевою пастою, зробив йому червоний знак між бровами, положив йому вінок цвітистий на голову і почав казати ріжні заклятя. На кінець поприволікав з великим трудом всі посудини перед хлопця і казав йому повторяти слідуючу присягу:

„Присягаю святочно, що цілий цей скарб віддам Гокуль-Чандрі Кунду, синові Бріндабана а внукові Джабанната, або його синові або якомунебудь правному наслідникові".

Хлопець повторяв ці слова при кожній посудині, поки не став зовсім пригомлошеним, а язик повертався в його устах, мов кілок. Коли церемонія покінчилася, було повітря вгорі зовсім густе від диму з каганця і від дихання обох. Хлопцеві ставало в горлі сухо, а всі члени його тіла падали, він майже дусився. Каганець світився щораз слабше, вкінці погас зовсім.

В повній темряві зачув Нітай, як старець спинався по драбині.

— Дідуню, де ти ідеш? — запитав затривожено Нітай.

— Тепер іду звідси геть, відповів Джабаннат, а ти лишишся тут. Ніхто тебе не найде. А не забудь імени Гокуль-Чандри, сина Бріндабана, а внука Джабанната.

Потім витягнув драбину за собою. Зі страху приглушеним голосом, благав хлопець: — Я хочу з поворотом іти до тата...

Джаганнат положив камінну плиту на своє місце, опісля приклякнув і приложив ухо до каменя, де почув ще раз голос Нітая „тату!", потім якийсь немов шелест упадаючого тіла на землю, відтак все затихло.

Потім як Джаганнат передав все своє багатство під сторожу Яка*), начав засипати дальше плиту землею. На це накопичив він всяке румовище, а на тім засадив траву і всяку лісову рістню. Ніч перейшла, але Джаганнатові трудно було відорватися від цього місця. Щораз прикладав він ухо до землі і надслухував. Здавалося йому, що десь глубоко-глубоко в долині, зі середини землі добувається жалісний тон благання. Здавалося йому, що ціле небо переповнене цими тонами і вся людськість розбуджена зі сну, стрясається в своїх ложах і надслухує...

Збожеволілий старець нагортав землю на камінь, він хотів здусити кожний згук, але завжди йому вчувався жалісний голос Нітая і крик „тату"!

З цілої сили вдарив він по землі і закричав:

— „Будь там тихо, бо люде зачують! Але все ще причувалося йому кликання „тату"!

Коли сонце освітило східний овид, тоді щойно кинув Джаганнат святиню і вийшов в поле. Та тут хтось нечайно закричав: „тату"! Перелякany, обернувся він і побачив свого сина біля себе.

— „Тату, сказав Бріндабан, я зачув, що мій син хоронитьсяв твоїй хаті, мушу його знов мати у себе.

З широко отвертими очима і скривленим ротом, зігнувся старий і закликав: „твій хлопець?"

— Так, мій Гокуль, зараз він зветься Нітай Паль, а я сам Дамодар Паль. Твоя „слава", так поширилася в околиці, що мусів закрити своє походження, бо люде боялися вимовляти наше імя.

Протягло вложив старець руки на голову, його пальці судорожно здрігалися, немов хотіли би щось зловити у повітрі, та вкінці впав зімлілий на землю.

Коли прийшов знов до свідомости, затягнув сина до опущеної святині, де запитав: „Чи чуєш благаючий голос в під землі?

— Ні, сказав Бріндабан.

— Слухай ще раз, чу чуєш щоби хтось кликав тату?

— Ні.

Це зробило старому, дивну полекшу.*) Від цього дня, він ходив всюди і питався: „Чи чуєте, як хтось жалується? А всі сміялися із здитинілого старця.

По чотирьох роках, Джаганнат вмирав. Коли світло денне почало зникати йому з очей, а віддих ставав щораз слабший, випрямився він нечайно, викинув обі руки в гору, мов би шукав за чимось і закричав: „Нітай, хто взяв мені драбину?"

Нездібний віднайти драбину, по якій він міг би видряпатися з цієї страшної тюрми, де не було воздуху і світла, упав він на леговище і перейшов в ті райони, де ще ніхто, ніколи, нікого не знайшов, у вічній схованці світа.

З німецьких джерел переклала
Яр. Мандюкова.

*) Пудша — святочна відправа освячення бождства або чоловіка на надприродне єство.

**) Рупія — індійський гріш.

*) Як або якша = незвичайне єство, про яке говорить староіндійський переказ і поезія. В Бенгалії розуміють ще досі під Яком духа, що пильнує скарб, так як це змальоване в цілому оповіданні.

тити в доларах. Відділ С. Українських Накл. і Книг. рішив звернутися до всіх закордонних видавництв українських книжок з розпорядженням у цій справі і з домаганням, щоби ті видавництва значно обижди ціни на свої видання і таким чином зробили їх доступними для українського загалу.

— **Успіх нашого співака.** Німецькі часописи помішують рецензії з останньої премієри „Вільгельм Тель", серед Россіні, в оперовім театрі у Кенігсбергу, де постійно заангажований наш земляк Орест Руснак. „Allgemeine Zeitung" пише: „У Руснака тішив нас знову прегарний голосовий матеріял, який саме у цій ролі Арнольда) виявив себе так добре". „Ostpreussische Zeitung": „Родю, що стоїть на високім піані і якої нині всі дякують, тенорову партію Арнольда Мельшталя виконав Орест Руснак блискучими верхніми тонами при загальних оплесках". У „Volkszeitung": „Ми знаємо, що в особі Ореста Руснака маємо гордість нашого ансамблю. Нас захоплює не тільки гарний голос — як глибокомузикально він фразує! — але повний його успіх має своє джерело в грі ретеній прекрасним темпераментом, якого найвищим принципом є природність. Очевидно, що такий темперамент мусить бути вродженим. Варта ходити на опери хоча би тому, щоби почути Руснака одного".

— **Всюди однаково.** Пишуть нам з Відня: Дня 30. листопада відбувся тут в аристократичним Христ.-суспільнім Leogesellschaft виклад підполковника-аудитора Олександра фон Гайдецького п. з. „Польща й її військова держава у світлі віденських мистецьких памятників". Гайдецький до старій рецепті виекспльвав не тільки всі памятники української культури у Відні — а є їх немало! — до польського мистецтва, а ще позволив собі на нечувано шовіністичні виклади під адресою українського народу і його мистецьких надбань, у тім очевидно переконані, що на салі нема нікого Українця. Помилився. Присутний на відчиті молодий український історик д-р Іван Гурин зголосився в дискусії першій до слова і дав Гайдецькому, а з ним і всім присутнім Полякам, добру відправу. Промова д-ра Турина зробила тим більше вражіння, що була виголошена незвичайно спокійно, культурно і річево, ілюстрована до того цілою низкою фактів. Наслідок її був такий, що присутний на рефераті польський посол Лясоцький покинув демонстративно салю. — Так повинні ми вчити розуму й такту наших висококультурних сусідів!

— **Нові прізвища.** У краківськім „Часі" з дня 4. ц. м. находимо на пів сторінки величезну офіціяльну обяву краківського воєвідства про особи, які внесли прохання дозволити їм змінити своє прізвище. Деякі з тих прізвищ є такі, які вже самим своїм змістом оправдують заходи їх власників, нпр. Келбаса, Ніцпонь, Шмата, Сраль або Тилек. За те деякі проекти на новоприбрані прізвища переходять межі розуміння, чому нпр. пан Бухсбавм воліє називатись Фон, або пан Кернер — Райх, або Меннер — Тіллеман. Якийсь Датнер хоче мати прізвище бувш. італійського міністра зак. справ Шанцера, а п. Бурдель — австрійського міністра зак. справ — Буріяна. Та мабуть ніхто не збагне дотепу, що має солодка прізвище „Кохай", а хоче його перемінити на прегарне „Жарски".

— **Процес неподібний до процесу Штайґера.** У Манчестрі стояв перед судом 29-літній мущина за вбійство. Суддя спитав згідно з англійською суловою традицією: — Чи ви винні? — Ні. — Чи знаєте, що це вистачає для нашого присуду? — Знаю і повторяю свою заяву. — Чи правда, що вам пропонували адвоката, але ви відмовились? — Так, відмовився. — Чи не маєте нічого сказати проти засуду смерти за ваш учинок? — Нічого. Суддя покрив голову чорним кольпаком і видав засуд. Обвинуваченій стиснув руку одному приятелеві і вийшов супокійно зі салі. Вся розправа скінчилась на протязі чотирох хвилин. Вона ріжнилась від процесу Штайґера тим, що була менше заплутана і трохи коротша.

— **Проти нічного вбрання.** Грецький премієр міністрів Пангальос видав розпорядок поліції, що жіноцтво понад 12 рік життя не може на вулиці носити сукні коротшої як тридцять центиметрів від землі. За малолітніх відповідають родичі.

— **Модерна школа для дівчат** є в Шікаго. Там в одній середній школі влаштовано курильню, де на лавці ученици можуть курити папіросн.

— **Щось ніби з Сенкевича...** „Слово Польске" з б. п. м. подає в стилю Заглоби або якого иншого кресового лицаря опис посвячення дому читальні „Просвіти" на Знесінні, що мало місце 22. м. м. По всяких випадах на адресу еп. о. д-ра Бонна за його промову, як також на адресу старости, що смів дозволити на це свято, подається там ні більше ні менше, тільки ще, що о. Кушпський тримав у руці замість молитовника або хреста козацьку шаблю „на остро" і крачав, що вістря її звернеться проти завойовників, а Львів уже небавком верне до рук своїх правних власників. При цих словах кинув шаблею до шлоги (так там і написано!). Розуміється, о. Кушпському козацька шабля й не снилася — бачив її тільки в своїй хоробій уяві якийсь сучасний Заглоба, що для своїх маніяків найшов навіть місце на сторінках... „Слова Польского". Справді: як легко стати часом гумористичним органом!

— **Смерть Влад. Реймонта.** Дня 5. грудня помер польський письменник Владислав Реймонт, автор „Мужиків". Похорон відбудеться в середу на кошт держави. Реймонт уродився 1863 року в селі Кобеле Велике в піотрківській губернії.

— **Помилування... на смерть.** Аляскінські правники ломлять собі голову над розвязкою цікавого юридичного факту. Засуджено на смерть відомого розбійника та вбивника Чеплена, який сам з гордістю називав себе „чемпіоном злочинцем". Він ограбив почтовий віз з мільоном доларів та вбив поліцая. У державі Комітет засудив його на смерть; звідтіля він утік до Нію-Йорку; тут за нові злочини засудили його на досмертну каторгу. Президент Кулідж помилував розбійника, перемінюючи йому кару на побут у „карнім (поправчім) домі", але Чеплен заявив, що на таку колонію не годиться і обстоює при першій карі. Тепер юристи думають над тим, чи має хто право зректись помилування і домагатись більшої кари, ніж призначує їй справедлива Темида.

— **Жінка мін. зак. справ** Латві, Мєєровича, що згинув недавно в автомобілевім випадку, не могла пережити цього нещастя та вбила себе.

— **З Кіна.** У кіні „Марусенька" йде нова премієра „Чоловік на кометі", сенсаційна пєса в 7 діях з Лючіяно Альбертіні та Елнен Люнда в головних ролях. У цій фільмі можна бачити незвичайну дресуру малп. — Кіно „Лев" та „Коперник" заповідають архитвір „Фільми-Фокса" — „Четверта запонідь Матн".

— **Заіснування Управи Народної Лічниці у Львові.** Д-р Жигмонд Сельцер, лікар хорів у Львові в своїх рекламових звідомленнях поданих до українських урядів і української інтеліґенції в краю, подає, що вже літає в Народній Лічниці в хоробах горла, уха і носа. Повідомляю, що д-р Жигмонд Сельцер від 1 і сія року то є від липня 1924 року є лікарем Народньої Лічниці, а лікарем крім хірургічних хоріб в хоробах горла, уха і носа є лише д-р Евген Бурачинський, бувший асистент клінічний проф. д-ра Ридігера у Львові і примар військового шпиталя в Чернівцях. — *Д-р Кузовець Іван, директор Народньої Лічниці у Львові.*

— **Штучні острови.** Один американський інженір, Армстронґ, у науковім журналі („Scientific American") піддає фантастичний проект створити між Европою і Америкою цілу низку штучних островів. Переїзд морем, на його думку, буде завсіди звязаний з небезпекою, коли літаки не зможуть по дорозі відпочивати. Проектовані ним острови треба би збудувати зі сталі та цементу, довжиною з чотириста і шириною в 120 метрів. Таку масу, що витиснула би 15.000 тон води, треба би прикріпити до морського дна, міцними кабльами. Острова, що входила би у море на 17 метрів у глиб, міг би видержати всі морські бурі. Фахівці признають плян Армстронґа в межах здійснення і ставлять собі питання тільки щодо коштів. Уряд не згодиться на власні гроші взяти на себе таке підприємство. Отже інженір мусить шукати кількох фантастів-міліонерів, які годяться вкинути гроші в море, для зближення Америки до Европи.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Дим сія уряду Лютера.

5. XII. президент Гінденбург приняв димісію уряду д-ра Лютера. Ведення агенд поручив дотеперішнім міністрам.

Стріча Чемберлена з Чічеріном.

„Фос. Цтг." повідомляє, що між Різдвом і Новим Роком буде стріча Чемберлена з Чічеріном у Венеції.

Кінець диктатури Прімо де Рівери.

Прімо де Рівера вніс подання про димісію на руки короля. Король димісію прийняв і урядування поручив кабінетови, в склад котрого входить пять цивільних політиків, один генерал, один адмірал і Прімо де Рівера як премієр. Кабінет присягнув на конституцію. Прімо де Рівера заявив журналістам, що заміна військової диктатури на цивільний кабінет не означає зміни системи уряду. Військову диктатуру внесено на жадання вищих військових.

Кріза чехослов. уряду.

През. Масарик конферував з провідниками партій, але досі нікому не поручив утворення уряду. Головні політ. партії заявилися за парляментарним урядом. У вівторок повинен би бути оголошений склад уряду.

Присуд у бесарабському процесі.

Військовий суд у Кишиневі видав присуд проти 319 обвинуваченних за повстання в цілі відірвання Бесарабії від Румунії з Татарбунар: 234 обвинуваченних увільнено від вини й кари. Провідника повстання Батіскова присудили на досмертну вязницю, двох обвинуваченних по пятнайцять літ, кількох по 6 літ, а більшість на короткочасенцу вязницю до 6 місяців. Проти присуду нема права відклику. Військовий суд рішив різночасно почати суд. слідство проти сенатора правосл. священика Беліса, якому закидують, що брав участь у повстанні.

З судової салі.

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

(Політичний процес українських селян у Львові.)

2-гий день розправи.

Дня 2. XII. почалося переслухування першого обвинуваченого Олександра Скрибайла, заумаяного організатора і провідника. Обвинуваченій, що в слідстві признався до приписуваних йому актом обвинувачення злочинів, відзвикав і в судовому слідстві, і на вчорашній розправі всі свої попередні зізнання відносно здуманої політичної організації, яка мала приготовити в весною 1925 р. повстання. Свій відклик пояснив тим, що зізнання, здобуті на поліції були вимушені побоями. Після сопровадження обвинуваченого Скрибайла на слідчу експозитуру побили його функціонарі державної поліції і таємні агенти в страшний спосіб, так, що опісля майже 4 тижні обвинуваченій не міг зняти з себе сорочки, яка присохла до ран на його тілі. Сліди тих побоїв бачили Антін Лідчанський і Н. Матейчук, жовніри 49 п. п. в Коломиї, що робили там партійничу службу. Дальше бачили сліди побоїв Микола Горішний, Антін Гофман і Скрибляк Дмитро. Обв. Скрибайло заперечує рішучо будьто би існувала якаєбудь політична організація, та будьто би він до неї належав, а признав лише що уден впливам і погрозам Михайла Григорчука (Жовтого) і спільно з ним брав участь в приписуваних йому розбійницьких нападах. Обвинуваченій — людина слабої волі, що ховаючися перед поліцією, яка за ним шукала, став слепим знаряддям у руках Михайла Григорчука демонічного індивідуа, який всім, що його не слухали, грозив застріленням і знищенем його майна і його родини. Обвинуваченій Скрибайло подав, що по 4-літній військовій службі його звільнили з війська як недужого умово в р. 1917. В літах від 1917 до 1922 р. перебував дома у свого батька, де часто западав на болі голови, так що в 1922 р. відіслали його до завізечни для умово хорих на Кульпаркові. Після того вернув він знов до батька і помагав йому в господарстві. Але весь час болі голови у нього не переводилися. З огляду на повищий стан поставила оборона до трибуналу слідуючі внесення:

1) Покликання двох судових лікарів-знавців на обставину, що на голові і плечах Скрибайла є ще й досі сліди побоїв;

2) на зарекзірування в управі заведення для умово хорих на Кульпаркові лікарського осуду про умову недугу обвинуваченого в часі його побуту в тому заведенні;

3) на покликання свідків Антона Пінчанського і п. Матейчука, обох жовнірів 49 п. п. в Коломиї, на обставину, що обидва ті свідки бачили сліди побоїв на тілі обвинуваченого Скрибайла, а також на обставину, що функціонарі державної поліції добували від обвинуваченого зізнання при допомозі побоїв і всякого рода знущань;

4) свідчого судді Н. Ковальського, судових офіціялів Н. Мацієвського і Березовського при окружн. карним суді в Коломиї на обставину, що обвинуваченій у часі його переслухання у слідчого судді показував томуж знаки з побоїв на голові, та що слідчий суддя відіслав його з тим до вязничого лікаря;

5) Миколу Горішного, Антона Гофмана і Дмитра Шкрибляка, на обставину, що обвинуваченій Скрибайло не міг наслідком побоїв майже через 4 тижні зняти зі себе сорочки, що присохла до його ран на плечах.

Рішення трибуналу відносно тих всіх внесень наступить щойно на найблизшій розправі.

Прокуратор не спротивився внесенням оборони щодо розслідження умового стану обв. Скрибайла. Одначе спротивився внесенням оборони відносно побиття обвинуваченого функціонарами держ. поліції перед і в часі його переслухання, мотивуючи свій спротив тим, що прокуратура зі своєї сторони зробить все, щоби викрити винновників тих побоїв і їх укарати, а сам факт побиття не має нікого впливу на сам злочин обвинуваченого. У відповідь прокураторові підніс оборонець д-р Лев Ганкевич, що оборона не сумнівається в те, що прокуратура потягне винновників побоїв до відповідальности й оборона не має наміру перебирати на себе ролі прокураторів і не хоче тих функціонарів за побої обвинувачувати, одначе їй завежить на тому, щоби стверднти, що такі побої дійсно мали місце і що обвинуваченій злочинів такі а не иншій зізнання в поліції наслідком побоїв і знущань і потакував їй все, що йому пов переслухуванню підказали. Рішення трибуналу відносно всіх внесків оборони наступить в суботу 5. XII.

Третій день розправи.

Другим з черги обвинуваченим, якому закидує акт обвинувачення організування і приналежність до політичної організації, є Василь Костюк, 21-літний парубок, котрий теж заперечив будьто би він належав до якоїнебудь політичної організації, що мала на меті викликання і підготовку повстання, а свою участь в нападах у Кам'янка Ротштайна й у Лінду оправдує тим, що діяв під погрозами з боку Мих. Григорчука (Жовтого). Обвинуваченій відкликав усі свої зізнання, які здобуто на поліції відносно діяльности здуманої дивотійно-більшовицької організації та представив спосіб, в який ті зізнання на поліції від нього вимушували. Обвинуваченій розказав, якто після арештування і спровадження його на слідчу експозитуру в Коломиї безпосередньо перед переслуханням, яке переводив комісар Пінчек, затягнули його поліц. агенти Гаєрскі і Ленько до темної комнати і тут здерли з нього одіж, повалили на землю і коли Гаєрскі сів обвинуваченому на голову, тоді закинув на нього мокру плахту, а Ленько обкладав його по цілім тілі побоями. Після такого підготування впровадили обвинуваченого до комісаря Пінчека, який перед переслуханням вирвав з рук одного з присутних поліційних агентів нагайку і вдарив обвинуваченого кілька разів по тілі. Щойно потім почав видобувати з нього зізнання, відповідні йому, всі зізнання про здуману політичну організацію в такому порядку як вони вміщені в протоколі поліційних зізнань обвинуваченого, а які обвинуваченій потверджував. При тім агенти Ленько і Гаєрскі штовхаючими прягадували йому, що його чекає, як що инакше зізнає. Обвинуваченій Костюк складаючи свої зізнання про побої на вчорашній розправі, сердечно розплакався так, що через кілька хвилин не міг випобути зі себе ні одного слова. Це викликало загальне зворушення на салі. Наслідком українського свята від рочено розправу на 5. XII. год. 11. ранку

Процес Штайґера.

Тридцять девятий день розправи.

(Доповнення зізнань Ольшанського.)

Бомба Ольшанського мала чотирі подовгастого пальця, довгого на 10 цм., а промір на 8 цм. Кинувши бомбу Ольш. бажав ще вистрілити до президента з револьвера, що його мав у правій кишені але не йому не вдалося, бо президента заступила кавалерія. Хтось біля нього кликнув бомба і все почало втікати, а сам він пішов спокійно вул. Лєбонів ак до Сикстуської та скрутив на ту вулицю. Звідси пішов до Єзуїтського городу. Здалося йому, що за ним слідкує якийсь мущина. Тому він пішов за якісь кущі, там надів гумовий плащ і сховав до його кишені револьвер бельгійської системи. Вийшовши побачив, що за ним не слідкує ніхто. Звідси пішов на Яблінську вулицю та почав думати, що зі собою зробити. Стрінувши якусь сільську дівчину, що мала їхати до Зимної води пішов з нею на головний залізничий двір пч. щоби їхати туди теж. На дворці дівчина стрінула знайомих і він остав сам. До нього наступив якийсь пан і зажадав легітимації але він її не мав. Той пан пішов десь за поліцаями а Ольшанський тимчасом утік. Ще на яблінських перонах Львова викинув він револьвер. Щойно на другий день виїхав він спокійно з Львова та поїхав домів.

Приїхавши на кілька днів до Перемишля, стрінув там свого начальника, який йому закомунікував, що мусить виїхати за границю, бо про атентат знає за багато осіб, дарма, що всі вони свої. На подорож дав командант Ольшанському гроші. Вернувши домів, Ольшанський заявив родичам, що їде до Перемишля приготовлятися до матури і звідси виїхав до Німеччини.

Перейшовши границю, Ольшанський перебув відомі вже хвилі. Тоді не знав він добре німецької мови. Порозумітися було йому дуже важко. Наслідком цього закрадався в протокол деякі недокладності. Теперішні зізнання складає він з наказу своєї Військової Організації. По зложенню зізнань зазначує, що кожної хвилини готов себе віддати в руки німецьких органів влади, якщо вони цього будуть вимагати. На поліції в Берліні здеповував Ольшанський своє убрання, в якому був в часі атентату.

До актів, які відчитано у львівськім суді, долучені плани зі знаками куди Ольшанський ходив і де стояв у часі атентату.

По відчитанню зізнань Ольшанського забирає слово адвокат д-р Грек. Промовляючи він каже між иншим такі слова: „Маю враження, що висока Прокуратура витягне відповідні висновки з тих зізнань і з того признання Ольшанського. Розумію дуже добре, що не може наступ-

знати зараз у тій же хвилині, але щойно згоді, коли познайомиться зі зізнаннями той муж, що супроти закону, супроти Бога і супроти людей є відповідальний за акт обвинувачення. Маю на думці над-прокуратора Малінґ".

Провідник трибуналу перериває бесідникові в тому місці і завважує, що прокуратор поступає згідно зі своєю волею а відповідальний за це перед законом.

П-р Грек ставить внесення: 1) Застягути в українській гімназії в Перемишлі інформації відносно того, коли Ольшанський здавав теє поправку; 2) Запитати дирекцію залізниць, чи дня 31. VIII. поїзд до Львова пізд, яким їхав Ольшанський з кількагодинним опізненням; 3) Застягути в дирекції поліції у Львові інформації про те, яка була програма дня, що в ньому був дня 2. IX. 1924 р. Ольшанський; 4) Зверхтися телеграфічно до Берліна з проханням, щоби німецька поліція достарчила судові вбрання Ольшанського, в якому він був в часі атентату; 5) Зладити переклад відчитаних протоколів на польську мову заприсяженими перекладчиками; 6) внести справу листа до о. митрополита Шептицького, що є тепер у Римі. О. мітрат Білецький зізнав, що лист післав о. митрополитові. Звернутися до о. митрополита до Риму з проханням, щоби дав розпорядження видати судові лист, та щоби вказав, де він находиться.

Прокуратор Гриневецький завважує, що за акт обвинувачення є відповідальний він сам і що він і надалі його підтримує уповні. Щож до аналізи зізнань Ольшанського, то про те буде він говорити у кінцевій промові, де постарається виказати їхню правдоподібність чи неправдоподібність. Далі прокуратор ставить внесення на відчитання зізнань Павла Матеї, який знаходившися в тюрмі в Ополі, був свідком, як перед камошнім суддею признався якийсь Іван Кучинський до виконання атентату на президента Войцеховського у Львові дня 5. вересня 1925 р. Той Кучинський вважав себе політичним емігрантом і сказав Матеї, що якби його арештувала польська влада, то могляб довідатися від нього про те, хто йому дав бомбу. Він згадував, що бомбу дістав від офіцера польської армії. Дотичний протокол зізнань Матеї прокуратор предкладає трибуналові.

На цьому розправу перервано. Провідник трибуналу заявив, що в п'ятницю розправа не відбудеться.

Сороковий день розправи.

На початку розправи провідник трибуналу закомунікував, що трибунал відкинув усі внесення оборони. Щож до актів, які предложив прокуратор у справі Кучинського, то провідник просить, щоби оборона висловилася в напрямі тих актів.

У цій справі виголошують великі промови оборонець посол Смеровський, обор. Ляндау, д-р Розенкранц і д-р Рінґель. Всі вони старалися доказати, що зізнання Матеї про заяву Кучинського, немовто він виконав атентат на президента Польщі не можна протиставити таким зізнанням як Ольшанського. Ольшанський не тільки отверто і широ признався до виконання атентату, але й подрібно і докладно описав цілий його перебіг. Цього не могла зробити людина, яка атентату не виконала. Проти відчитання актів предложених прокуратором оборона не має нічого. Супроти цього трибунал рішив відчитати донесення катовицької поліції в справі Кучинського разом з протоколом, який зложив у цій справі Матеї. Крім цього рішив трибунал відчитати статтю з газети „Катовіцер Цайтунґ", яка була передруком з „Гайнту", жидівського органу.

З відчитаних актів виходить, що якийсь Павло Матеї, 19-літній пластун перейшов без документів польсько-німецьку границю біля Ополя. В Ополі його арештували. Йому довелося сидіти з якимсь Кучинським студентом із Кракова. Матеї чув переслухання Кучинського. Тоді дізнав, що перейшов границю нелегально як політичний втікач, що оберігав від таємної української організації бомбу з дорученням виконати атентат на президента. До того атентату було призначено ще дві особи, яких прізвища Матеї забув. За тей статті „Гайнту", яку передруковано „Катовіцер Цайтунґ" виходить, що Кучинський був спільником Ольшанського.

По відчитанню цих актів поставив д-р Розенкранц внесення на переслухання в характері свідка д-ра Баньковського, судді, що він розправу проти Пастернаківної за помешкання. Оборонець хоче при допомозі тої розправи доказати, що Пастернаківна нервова і істеричка. Таким чином оборона хоче ослабити зізнання Пастернаківної.

Д-р Рінґель ставить внесення на переслухання батька п-ні Орлінкої теж для ослаблення зізнань Пастернаківної і Ледьової.

Д-р Ляндав теж підтримував внесення своїх попередників.

По тім відчитували зізнання всяких свідків, які на розправу явитися не можуть, а які свої зізнання зложили перед слідчим суддею.

На цьому розправу перервано.

Голодне село.

ВИКАЗ ч. 38

ВП. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному Селу" в місяці жовтні 1925 р.

Цьохва в Камінці Струмиловій 30 зол., П. Олинець — Тернополь 4, Український Кружок „Просвіти" в Мор. Острові 1563 кор. чесь. т. з 275·44 золотих, о. Гуранський — Оліфант 350 долярів.

ВИКАЗ ч. 39

ВП. Жертводавців, які зложили допомогу „Голодному Селу" в місяці листопаді 1925 р.

Об'єднання Українських Організацій в Америці 700 долярів, Котко Лука 2, Хлібич А. 1, Х. І. 5, Фай Д. 1, Стачкевич П. 1, Сидоньский В. 0·50, Домусь А. 1·50, Кваснівський А. 1, Микитович І, Фамілія 2, Райтеровський 3, Тарчитюк К. 5, епископ Бонна 20, о. д-р Вучко І. 5, ректорат гол. духовного семінаря 20, Скорусівна К. 6, проф. Федусевич М. 3, проф. Яцкевич 4, о. д-р Лісба 4, проф. Вітошинський 5, д-р Тисовський Ос. 5, проф. Франко Т. 5, Сосенко П. 5, Медвецький В. Разом зібрано 108 зол. на вимін ч. 2. По день 2. грудня вплинуло 17.359·99 золотих і 4.123·75 долярів. На днях вплинуло 90 і 27 долярів з Америки, одначе покищо імена жертводавців невідомі.

Заява.

В ч. 210 „Діла" з 20 вересня ц. появилася стаття під написом: „Господарка народнім майном. Історія одної фондації" якої я є автором. Оголошенням цієї статті змірив я до попаги господарки скнилівської фондації бл. п. мого шурина о. Иосифа Фоміса, а не мав наміру нікого обвинувати. Зокрема не мав я наміру обвидити о. прал. Л. Кунницького, який ані не є членом Куратореї, ані не був арендатором маєтности, ані там не господарив.

Наскільки ця стаття підірвалаб добру славу о. прал. Л. Кунницького в українській публичній опінії, то я його за мимовільну прикрість отсим перепрошую.

о. Ст. Онишкевич.

Від Редакції: Отсим уважаємо інцидент між двома визначними представниками нашого громадянства вичерпаним. Ясно, що яковебудь злобні відгуки цього інциденту в чужинній пресі не в силі захитати загального довіря до громадського діяча тої міри, що о. прал. Кунницький.

Посмертні згадки.

Володимир Палятинський, професор української гімназії в Бережанах, помер дня 17. жовтня п. р. в місцевому шпиталі. Покійний походив з Тулови, снятинського повіту, де його батько був учителем. Гімназійні студії покінчив у коломийській українській гімназії в 1908 р. Опісля записався на фільоз. відділ у Львові, але внаслідок подій 1. липня його зелеговано з університету. Докінчив філософічні студії в Чернівцях. В часі головування в „Студ. Союзі" в Снятині показав небіщик незвичайну метикість, організаційний хист та неспинну дбайливість над поширюванням освіти в повіті. В тому часі не було ні одного концерту в цілій Галичині, де небіщик не очаровував би всіх своєю грою на скрипці. Задля з викладами, люстрував читальні, був дирігентом орхесто у кількох селах та взагалі брав діяльну участь у всіх проявах культурного життя на Покутті. В 1917 р. став учителем при міській реальній школі в Чернівцях, де перебув аж до приходу Румунів. За української влади був секретарем староства в Снятині. В грудні 1919 р. небіщик — переслідуваний жандармами—втік до Румунії, а відтак на Закарпатську Україну, де клав враз з иншими підвалини під наше середнє шкільництво. Величавий похорон був відплатою за його невсипущий труд. Полишив жінку та троє діточок. — В. И. П.

Дня 27. листопада ц. р. заснула в Бозі заосмотрена Н. Тайнами **Олександра з Качоровських Лада**, жінка емер. учителя, в домі свого зятя о. Лопатинського Ст. в Лацькім вел. Пожила 74 літ, з того 34 провела в Гуменських. Сама побожна і працьовита корисно впливала на окруженя, а своїми радами і помічю ставала часто в пригоді селянкам, які до неї радо горнулися. Хата, де покійниця враз з мужем жила, була осередком українського учительства бучацького округа, там гуртувалася молодіж на вакації і свята, та знаходила в покійниці завсіди щиру гостину, українську матір. Земля Ій пером!

ОПОВІСТКИ.

Українським хор Д. Котка.
У середу 9.XII. м. Ланьцут.
У четвер 10.XII. м. Гарнів.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У понеділок 14.XII. м. Краків.
768 24—?

Повір Жовківщина! Дня 13. грудня ц. р. в неділю о год. 7. вечером філія „Просвіти" в Жовкві улаштовує при співучасти хору з Бовиці і власних місцевих сил в салі „Сокола" концерт з нагоди свята „Просвіти". Святочну промову виголосить делегат зі Львова. Видія філії просить о численну участь в сім святі. — **Вчаїл.** 879 б) 1—1

— З рамени М-жчав. Л-ра Ч. і Св. відбудуться дня 7. грудня (понеділок) ц. р. в год. 5. попол. в малій салі Музичного Т-ва ім. Л. Сенка у Львові слідуючі референати: 1. Сенаторка Олена Лучанівська „Міжнародній Конґрес демократичний в Парижі і Збори національних меншостей в Женеві". II) Барвінова-Бленка — „Бізнуча орґія Міжнар. Л-ґа М. і Св." 2—2

Заходом усіх українських культурно-освітніх товариств у Кракові відбудеться дня 8. грудня 1925 р. Свято української культури. Порядок свята: а) Служба Божа в церкві в год. 9. рано, б) Святочний ранок для дітей в год. 10. рано, в) Вистава праць українських мистців у салі „Дому Артиста" при площі св. Духа (від год. 10 рано). г) Святочний вечір в год. 7·30 вечером точно в салі театру „Багателя" при вул. Кармелицькій при ласкавій співучасти: Кн. II.: проф. І. Оріенка, композитора В. Барвінського, скрипака Р. Криштальського і муж. хору, хорн Котка. Свято закінчить вистава III-ої дії з драми „Гетьман Дорошенко", Старицької Черняхівської. — Ціни місць по 0·90 зол., 1·10 зол., 1·30, 2·30 зол., 3·30 зол. і 4·30 зол. (з гардеробою), ложі по 12 і 14 зол. — Білети продаються в день вистави від год. 10 рано при касі театру „Багателя", а скорше можна замовляти за надісланим грошей у п. Теодора Семаківського вул. Królowej Jadwigi ч. 32, Краків. За комітет: Вп. Пані: Фещенко-Чайківська, Коритовська, Голубовська; Вп. Панове: проф. Фещенко-Чайківський, інж. Коритовський, д-р Смольн. 1—1

Дрібні оголошення.

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкуренційних цінах, також печі, маґлі, вагу, знаряддя, пильники, пасн, гурти, посторонки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Косцівських 18 а. 879 3—15

ЖІНОЧЕ футро „сітка" і мужеське футро оказійно на продаж. Кушнірня Карпяка, Львів, вул. Куркова 11 а. 891 2—5

ОСТАСКИ місячні, всілякі охоронні, українські вінчики дискретно висилає: Len, Bydgoszcz Lubelska. 1—1

АБСОЛЬВЕНТ дволіт. торг. школи пошукує заняття. Зголошення до Адм. „Діла" під „Абсольвент. 903 13

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Лікар
д-р В. Кобільник
ординує
878 **в Самборі** (коло суду). 3—5

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса
ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.
Пльомбування й виривання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 908 1—5

Ширіть наш часопис!

АДВОКАТ
д-р Маркевич Олександер
переніс з днем 1. грудня н. р. свою канцелярію зі Самбора до
ПІДБУЖА
і веде її в парохіяльнім уряді проти суду. 890 3—3

Кооперативна тимотарських виробів ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 8,
приймає всілякі замовлення і поперобки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 9—15

Музичні Інструменти
для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика
ФР. НЕВЧИК
871 **Львів, Городецька 2 б).** 3-10

ДРУГІ
Звичайні Загальні Збори
Товариства кредитового, кооперативи з обм. порукою в ТЕРНОПОЛІ відбудуться дня 23 грудня 1925 р. в год. 12-ій в полудне в салі „Міщ. Братства" при вул. Острожського 11, з слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколу з послідніх Загальних Зборів.
3) Звіт Управи з діяльности за рік 1925 до 1924 з предложенням бількнсів до затвердження.
4) Затвердження протоколу вальоризації і переоцінення бількнсу за рік 1924 та отворення золотового бількнсу на рік 1925.
5) Звіт контрольної комісії.
6) Уділення Управі абсолюторії.
7) Розділ чистого зиску.
8) Вибір членів Надзірної Ради.
9) Зміна статуту в §§ 14, 23, 42, 50 і 56.
10) Внесення і інтерпеляції.

На случай неприсутности вимаганого статутом числа членів Загальні Збори рішати будуть важно без огляду на число присутніх членів. 771а) 1—1

Надзірна Рада.

Позір Галичани!

Заходом філії „Просвіти" в Галичі відбудеться (в неділю) дня 13 грудня ц. р. в салі магістрату в Галичі в год. 3-ій попол. „Свято Просвіти" на котре підписаний Видія просить о численну участь делегатів читалень „Просвіти" і кооператив галицького судового повіту і всіх українських громадян, яким залежить на достойнім відсвяткуванню 57-их рокових заснування товариства „Просвіти" у Львові.

Галич, дня 1 грудня 1925.

За Видію філії „Просвіти"
Д-р Вол. Левицький голова. *о. Роман Лободин* секретар.

Управа Т-ва „Госп. спож. сїлка Сила", кооп. з обм. пор. в Делятині взиває отсим всіх членів, котрі не доповнили до сего часу своїх уділів до висоти 10 зол., доповнити їх найдальше до 1. січня 1926 р. Хто по сего часу не доповнить свого уділу, буде після § 12. статута виключений з Т-ва без окремого повідомлення, на підставі ухвали Загальних Зборів з дня 7. IX. 1924 т. 8. 905 1—3 УПРАВА.

Отсим взиваємо п. Корнила Чушина, із Печеніжина, щоби негайно вирівнав свій довг в Ощадно-Позичковій Касі в Отаві. Рівночасно прохаємо знакомих о подання адреси згадачого пана.

Д-р Степан Рінецький, Роман Зелений, — ручителі.

Адреса: S. R. Praha, Vrsovice, ul. Krokova c. 8.

907 1—2

З ПАННОЮ молодою на-яже перебуває у в цілі поважання спільного інтересу. Михайло Корчак, капелюшник в Дрогобичі вул. Бойківська Гора ч. 8. 894 2—2

УКІНЧЕНИЙ семінарист пошукує лекцій з народних кляс. Ласкаві зголошення слати: Тимотей Рудий, Войнилів, п. Косо. 906 1-1

За сказанню відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 275 (10.658). Львів, середа 9. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно з кровю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси і зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Просвіта й „політосвіта".

(З нагоди свята „Просвіти".)

Радянська Україна, як відомо, зовсім не знає виразу „просвіта"; більш того, радянська влада навіть хвалиться тим, що на кінець 1921 р. „політосвіта" зліквідувала просвіту та „Просвіти"*)

В той час, як під словом „просвіта" розуміємо пробудження серед населення національної свідомости та прилучення його перш за все до культури свого народу, а потім і до вселюдської культури, як сукупности тих матеріяльних та ідеальних вартостей, досягнення яких ставить собі людство на шляху свого безконечного розвитку, — „політосвіта" — це є „агітація та пропаганда" комуністичної культури".

Так віткнулися між собою на В. Україні два світогляди, — світогляд української інтелігенції та народу, який уже зрісся зі своїми „Просвітами", і світогляд радянської влади, як виразника пануючого російського большевизму.

Визнаючи єдиний засіб боротьби й в духовій сфері — фізичну силу, радянська влада повела таку боротьбу з „Просвітами", як з інституціями, що взяли на себе завдання поширювати та зміцнювати національну свідомість серед українського народу, — а саме одним „росчерком пера" зліквідувала „Просвіти", обвинувачуючи їх в тому, що вони перейняті були „шовінізмом і національними традиціями" (!), а на їх місце насадила „сельбуди", які „мусять стати міцним опертям радянської влади на селі".**)

Ця боротьба двох світоглядів лише назовні скінчилася перемогою радянської влади — зростом сельбудів на рахунок знищених „Просвіт", але український народ і надалі залишився при своїм світогляді. Про це свідчить, по-перше те, що українське селянство байдуже ставиться до „сельбуда", не вступаючи в його члени, наслідком чого „сельбуди" існують лише на папері (див. „Діло", ч. 265 за н. р.); по друге, народній учитель, який завше брав активну участь в позашкільній освіті серед дорослих, тепер байдуже ставиться до „політосвіти" та тих установ, в яких вона переводиться. Радянська влада на Вел. Україні увесь час дбає про те, щоб притягнути учительство на свій бік, бо тільки через нього — це вона добре розуміє — можна опертися на населення, встановити славетну „змичку" з селом.

Нічо інше, як це болюче для радянської влади питання спонукало сучасного наркомпроса Шумського рівно рік тому звернутися зі закликом до українського учительства — взяти активну участь в сельбуді та хаті-читальні. „В сельбуді та хаті-читальні, — так пише Шумський в своїй статті „На третьому фронті"*) — вчитель, як що він не сліпий, побачить свою мрію досягненою, йому лишається лише віддати цим закладам свої сили. І легко зрозуміти, що одну з найглибших трагедій, яку переживає вчительство на селі, трагедію відірваности від селянського побуту, обопільного нерозуміння, в чому часто вчитель безпідставно обвинувачує селян, буде ліквідовано, учитель, стане своїм, не наймитом, а своїм в своїй невимушеній осередкові". Даремно п. Шумський нагадує українському учительству про його обовязок перед своїм народом. Український учитель добре відчуває незаслужений наклеп на себе з боку наркомпроса Шумського; учитель на Вел. Україні ніколи не був наймитом свого народу, а завше служив йому сумлінно, віддаючи йому всі свої сили й навіть життя. І коли учитель дійсно проходить те тесто, — як каже п. Шумський, — боязливо обходить байдуже мимо сельбудів і хат-читалень, то якраз тому, що він не бачить в „сельбуді" здійснення своїх мрій, — в тому сельбуді, що з наказу радянської влади ліквідував „шовіністичну" „Просвіту", — бо він є духово зрячий і тому залишився при старому світогляді на завдання культурно-просвітної праці.

Товариство „Просвіта" у Львові, що обходить 8. грудня свято 57-літніх роковин свого існування, являється в сучасний момент єдиною центральною українською установою, яка в своїй діяльности керується поширенням серед народніх мас правдивої просвіти. І тому це свято „Просвіти" повинно знайти сердечний відгук і матеріяльну підтримку не тільки на тому просторі, на якому покликано Т-во здійснювати своє завдання, але й поза межами його, — всюди, де перебуває Українець, як що він стоїть на ґрунті світогляду, який визнає правдиву просвіту, а не „політ-осягу" за головну основу нашого національно-політичного відродження.

ст. Сірополко.

Прага, 5. грудня 1925.

*) Гляди „Народня Освіта на Вкраїні". Вид. Нар. комісаріяту Освіти УССР. 1924.
**) Там же.
*) „Шлях Освіти" ч. 11—12 за 1924 р.

У новій фазі.

Неясний епізод в процесі Штайґера.

Над процесом, а радше справою Штайґера, від самого початку завязуються все нові знаки запиту, все нові теми й несподівані місця. І прокуратура, і оборона, і заінтересовані та спомагаючі чинники намагаються на свій лад вивести ту поплутану справу на денне світло, прояснити її своїм власним і запозиченим рефлектором, одначе досі — правду кажучи — без успіху.

Прокуратура і кримінальна поліція вперто піддержує обвинувачення Ст. Штайґера. Оборона, дефензива і жидівські політичні чинники дошукуються — так само вперто — атентатчика серед українських конспіративних кол. Жидівська публична опінія всецілю піддержує погляд оборони і дефензиви, українська й польська прилюдна думка не є одношна в оцінці цієї вельми складної події.

Не вважаємо себе покликаними переводити аналізу всіх тих суперечних поглядів, ані не почуваємо себе на силах розсвітлити темні місця штайґерівського процесу. Всеж таки вважаємо вказаним звернути увагу на деякі несподіванки цього цікавого й розтягненого процесу.

Оборона й дефензива поставили тезу, що невдалий атентат на през. Войцеховского є ділом української конспіративної організації, а не вчинком обвинуваченого. Тією організацією в первісній концепції була якась комуністично-терористична організація. З її рамени щодними місцями в процесі Штайґера і його „етичнім" відгалуженні — процесі Єгеза й Мячигина повилися у всіх відмінках прізвища Паччишина, Харкова і Фідика. Тверджена дефензиви і певність оборони — здавалося — не лишали пів тим оглядом ніяких сумнівів. Вкінці Паччишин з трудом виказав свою непричасність до атентату, хоч плач його матері та її своєрідно-забобонний острах перед присягою становили для оборони непохитну певність вини запідозреного. Харків і Фідик пропали, і тому їх прізвища до останніх днів були тим бенгальським вогнем, яким оборонці намагалися освітлити таємну справу атентату на польського президента.

Від якогось часу поруч з прізвищами Харкова й Фідика почала вимінати теж особа Теофіля Ольшанського, який на основі доносу принагідного конфідента, а тепер вже на основі свого власного признання виконав невдалий атентат на през. Войцеховского. І хоч організації, до яких — по словам оборони і дефензиви — належали Харків і Фідик з одного боку і Ольшанський з другого, себ-то організації: комуністично-терористична і українська військова, зовсім — так сказати — не римуються, то всеж таки це не перешкоджало ісповідникам „українофільської" концепції підтягати їх під спільний знаменник. Вкінці після признання Ольшанського ця фаза проминула. На полі бою лишається самотній Т. Ольшанський з Українською Військовою Організацією.

Коли перед тижнем варшавська преса принесла перші вістки про признання Ольшанського, і то в тому розумінні, що він **зголосився до суду**, перед яким зложив свої зізнання, ми подали ті вістки зі знаком запиту, а одночасно обіцяли повернути до тієї справи після відчитання зізнань Ольшанського у львівському суді. Виявилося, що Ольшанський до берлінського суду не зголошувався, тільки склав свої зізнання перед берлінською **поліцією**. І якнебудь дивитися на цю первісну неточність, то всетаки слід ствердити, що між зізнаннями в суді, зізнаннями на **поліції** (хочби вона була берлінською) є груба ріжниця.

Кинемо оком на признання, його мотиви і деякі подробиці зізнань Т. Ольшанського, зложені ним у берлінській поліції перед кінцем процесу Штайґера. Коли це робимо, то не тому, щоби приєднуватися до тих, які підтримують підозріння чи обвинувачення Штайґера, ані не тому, щоби виключувати можливість доконання атентату Українцем на особі президента польської держави. Робимо це тому, щоби вказати, що признання Т. Ольшанського в теперішній стадії не може вважатися для об'єктивного дослідника непохитно переконуючим.

Ольшанський признається перед берлінською поліцією, що це він виконав атентат на през. Войцеховского та що підозріння в тому вчинку инших осіб, а між ними й обвинуваченого Штайґера, є безосновні. Мотивом цього індивідуального признання є змагання не допустити до засуду невинної людини. Завдання благородне, але значно спізнене. Чому це не сталося скорше? Коли неможливим було з ріжних причин прилюдно оповістити те признання в часі доразового суду над Штайґером (розуміється, таким оповіщенням не можна вважати листів до редакції „Хвилі"), то повинно це було статися після покинення границь польської держави. Правда, в жовтні 1924 р. після переходу німецької границі таке признання наступило, але воно не мало прилюдного характеру і стало відомим польському судові, а не світові — тільки на основі принагідної реляції недостовірного польського конфіденґа. До тогож в тому часі було більше „граничних атентатчиків", про що (як напр. про Росоловського) сповіщала преса. Отже треба було, щоби **дійсний** виконавець атентату відмежував себе від мнимих добровольців. Може дехто сказати, що Ольшанський молодий і недосвідчений та що він не знав, як держати себе в тій справі. Добре, але ж організація, яка дала йому до рук зброю, мала ясно й скрупульозно зазначену **маніфестаційно-демонстраційну** мету і мусіла мати в тій справі свою точно сформульовану лінію поведінки. Вона кермувала кроками Ольшанського. Коли ж малося на мет

Red. czas. „Dilo" Nr. 902/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 272 (10.655) z dnia 4. grudnia 1925 r. pod tytułem: „Rozwaï" a) między słowami: ekonomicznych widoosyn.., a słowami: Koły wona, b) między słowami: wony zajmytysia... a słowami: S.omo pered, c) od słów: słowom — cia... aż do końca tego artykułu zawiera znamiona zb. a) i c) zbrodni z § 65 b) ustawy karnej zb. b) występku z § 300 u. k. uznał dokonaną w dniu 3. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zaiszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zagadzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwow dnia 4. grudnia 1925 r.
Nawel.

не допустити до засуду невинної людини, то так само не повинно було допускати до того, щоби та невинна людина більше року була обмежена в своїй свободі і страждала в тюрмі.

Та на те хтось міг би кинути увагу, що такі оглядн є побічного значіння; головне те, щоби не допустити до засуду невинної людини. Ця мета має бути осягнена признанням Ольшанського. Але на те можна відповісти, що так само вона могла бути не осягнена, коли б процес Штайгера був скінчився напр. перед двома тижнями. Бо звідки Ольшанський знав, що процес Штайгера буде тягнутися два місяці з гаком, коли передбачувалося час його тревання на місяць, найбільше на шість тижнів?

Сен. Рінгель, перший раз (під кінець жовтня), видвигаючи особу Ольшанського, висловив погляд, що Українська Військова Організація разом з Ольшанським держиться в сутінку якраз тому, щоби засудом невинного Штайгера скомпромітувати польський суд, а одночасно розєднати два недавно погоджені народи: польський і жидівський. Треба признати, що така тактика з точки погляду конспіративної, до Польщі активно ворожої організації має льогічну основу. Тимчасом Ольшанський, член тієї організації, на її приказ, не дожидаючи кінця процесу, який повинен був давно скінчитися, поступає якраз навпаки: своїм признанням, яке є або спізнене, або передчасне, не допускає до компромітації польського суду і ще цементує польсько жидівську угоду.

На те знову міг би хтось замітити, що побут в Німеччині або вимоги куртуазійних взаємин Німеччини до Польщі або инші оглядн збільшили натиск на Ольшанського, який там найшов захист, і він не мав иншого виходу, як передчасно скласти свої зізнання. Одначе Ольшанський мав час покинути Німеччину і увільнитися від цього натиску.

Як бачимо в мотивах кроку Ольшанського чи організації, яка ним руководить, не достає хребта, в них утворилася глибока льогічна прогалина, яка нічим не є виповнена.

І тому ми дозволяємо собі твердити, що признання Ольшанського в теперішній стадії не є непохитно переконуючим, що він своїм признанням не освітив таємного звою подій і їх перипетій, звязаних з атентатом на президента польської держави.

Не освітили тієї темряви й подані Ольшанським подробиці. Побут у Львові, купно палиці у якійсь крамниці, фотографування у якімсь шатрі, відвідини кіна, вигляд бомби, прохід по Львові і довкола Львова, ходження на перекуску чи на вечеру до ресторанів Райха і Нафтули, відомих ще нашим дідам і більшій половині Сх. Галичини, побут на „Віо" в театрі в Перемишлі (про що були постійні оголошення в „Ділі") і т. и. навіть не заслугує на більшу увагу. Ті подробиці зовсім не підносять достовірности признання, а навпаки з огляду на свою маловартність його ослаблюють.

Подробиці, уривочні й неповні, мало говорять. Можна їх інтерпретувати на ріжні лади здогадами і своєрідними доповненнями, одначе для обективного глядача вони не творять гранітових скал, на яких можна би вивести будівлю угрунтованого признання.

Як вже зазначено, темряву, що окутує подію з 5. вересня 1924 і процес Штайгера, не розсіяло признання Ольшанського. Переконуючим воно буде лише тоді, коли буде підтверджене в суді і прийняте судом за достовірне.

Наскільки нам відомо, німецькі закони не вимагають, щоби перед суд ставити не-громадян німецької держави за політичні вчинки, довершені на чужій державній території. Чужодержавні громадяне находять захист в Німеччині після довершення каригідного вчинку на політичному підкладі, без обовязку стаяти перед судом. Вони можуть бути тільки видані приналежній державі, якщо між Німеччиною й даною державою істнує відповідна конвенція. В даному випадку той обовязок не істнує. Отже, якщо Ольшанський чи організація, до якої він належить, бажає довести правдивість свого признання, надати йому всі признаки достовірности і не лишити ніяких темних місць в ньому і в події з 5. вересня 1924 та її мотивах, то тут єдиний шлях — стати перед суд. Коли це є виключене в Німеччині, то без сумніву буде можливим в котрійсь з инших европейських чи позаевропейських держав. Бо лише тоді, без огляду на вислід процесу Штайгера, всі льогічні прогалини в признанні Ольшанського будуть виповнені, всі темні місця (поминаючи співучасників) висвітлені, а саме признання буде непохитно переконуючим і вповні достовірним.

Найбільший вибір описаних товарів на осінній та зимовий 1925 сезон поручає фірма 46-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Мікевича, Філія в Стрию, площа Шевченка.

Під диктатом.

Ще про розкол в українській православній автокефальній церкві.

Московська „Правда" з 25. листопада 1925 р. приносить характеристику відносин, що запанували тепер у автокефальній церкві на Україні. Ця характеристика є до тої міри цікава, що ми подамо її за „Правдою" у важнійших виїмках без ніяких змін. Ось вона:

„В рядах української автокефальної церкви ведеться велика боротьба. Українська православна автокефальна церква (УПАЦ.) повстала в 1921 р., а зорганізувала її група українського духовенства (дата повстання української авток. церкви невірна! — Ред.), що відділилася від патріярха Тихона та створила тоді свій церковний осередок — ВПЦР (Всеукраїнська Православна Церковна Рада). Цю групу назвали „самосвятами". Автокефальна церква має деякий вплив на Правобережу, де вона обєднує 1400 парохій. На її чолі стоїть бувший премієр-міністер уряду Петлюри Чехівський. Управляючий орган тієї церкви (священики і инші) складається у 70 відсотках з осіб, що служили в армії Петлюри—бувші отамани, хорунжі і инші. Провідники тієї церкви нераз заявляли про свою льояльність у відношенні до радянської. Недавно зложили вони навіть відповідну декларацію на письмі до рук українського радянського уряду, в якій підкреслювали цю льояльність. Та це тільки на папері. На ділі-ж і на словах вони ведуть протирадянську, контрреволюційну пропаганду. Наприклад із проповіди одного з діячів автокефальної церкви Торкача ми довідуємося, що „автокефальний рух є не тільки церковним, але й суспільно-політичним". А якіж суспільно-політичні цілі тої „невинної" християнської громади? На це недвозначно натякає харківський епіскоп української автокефальної церкви Ярощенко в одній зі своїх проповідей".

„В старині — казав він — козацтво зявилося тільки тоді, коли церкви і зі зброєю в руках виступало під її проводом на оборону своїх національних прав". Про які національні права говорять вожді національної церкви, не тяжко догадатися, коли приглянутися ближче складові тих священників, що недавно замінили петлюрівську зброю на рясу. Інтересний, наприклад такий факт: 30. серпня ц. р. в 5 год. вечором улаштували автокефалісти в київському православному соборі ні з цього ні з того „помінзну" інценізацію „Христових мук". Це було би незрозуміле, коліб Київе не пригадали, що саме шість літ тому якраз 30. серпня і в 5. годині пополудня петлюрівські війська залишили Київ. Збіг обставин отже цілком не випадковий".

„І коли на території УСРР. автокефальні провідники змушені тільки крадькома і натяками вачадяти своє петлюрівське обличчя, то їх закордонні представники ведуть цілком відкрито протирадянську політику. Орган представника автокефальної церкви в Канаді епископа Теодозія „Дніпро" дає такі інформації про СРСР, які своєю брехливістю та підлотою не уступають інформаціям „Нового Времени".

„Така політика провідників автокефальної церкви викликує обурення серед тих членів церковної громади, що відносяться до радянської дійсности вірно. Наслідком того дійшло нарешті до розколу. В рядах автокефалістів повстала група під назвою „щирохристової церкви" (ЩХЦ), що стала на платформі визнання і співчуття до ревтатарів. Перед місцем відбувся відділ ЩХЦ, в якому взяла участь значна частина парохій автокефальної церкви".

„Рада православного братства ЩХЦ випустила декларацію про значіння тої церковної групи. Ось що сказано між иншим таке: „Ревтільне виховання повинно сповнити закріплювання того соціяльного устрою, який повстав завдяки спільним зусиллям робітників і селян. Виконуючи таким чином свою громаду, українська автокефальна церква (група ДХ І) буде тим самим боротися проти усіх тих членів громади, які потривожують імення Христа, роблять їх церкви знаряддя для пониження трудящих, знаряддя експльоатації життя і праці".

Стільки написав власний кореспондент московської „Правди". Очевидно, що ми не вважаємо за доцільне до всього цього давати якінебудь коментарі. Ми повинні тільки ствердити, що українська автокефальна церква протиставила себе дуже довго всяким в цим випадам постороннього деморалізації. І це свідчило про її внутрішню спосібність, про дисципліну та про велику і сильну духову гармонію. На шостому році свого істнування під більшовиками закрався в її ряди бацил розкладу. Ясно, що група ДХЦ не повстала сама зі себе, але постаралися про її повстання саміж „чуткливі" опікуни тієї церкви, тобто комуністи. Суспільність української автокефальної церкви стояла їм на перешкоді. І вони її надірвали. Що це справді їхня виключна „заслуга" те повстання групи ДХЦ, видно вже недвозначно з цитованої „Правдою" декларації ДХЦ. Бо яка церква на світі зможе боротися за закріплювання того державного правопорядку, при якому урядові кличі: „геть із церквою", або „релігія — це опіюм для народу" проводять в життя ідеольоги влади? Також урядово поборюють там усі церкви. Отже „щирохристові церковники" — це знаряддя комуністів і їх влади, що мають на меті розложити та ослабити українську автокефальну, православну церкву на Україні. ДХЦ — це збір „автокефальних" кириників.

в. м.

Владислав Реймонт.

(Посмертна замітка.)

За Жеромським — Реймонт. У такій черзі повторялись ці два імена за їх життя, в історії останньої доби польської повісти, у такій і повторились у посмертних звістках. На рік перед смертю Реймонт зазнав почести, яку міг йому позаздрити кожний суперник; не тільки почести; Нобліївська нагорода приносила більше засобів безжурного, вигідного життя як слави, яку важко нині запевнити собі в літературі навіть найбільшими офіціяльними почестями.

Другий з черги найпопулярнійший письменник умирає нежданно, так само як Жеромський. Щойно тепер може початись у критиці суперечка про те, кому з них признати перше місце. Вона може буде безконечна, як в усіх тих випадках, коли чисто зовнішні успіхи або невдачі стають для критика при оцінці письменника рівнорядними мотивами, з наскрізь індивідуальними прикметами творів. Та всі згодяться, що Реймонт дуже мало мав ворогів. Його особа та талант не вносили диссонансів ні в літературу, царину ідеольогічних напрямків, ні в суспільне життя. Нагорода Нобля могла бути щасним випадком, але ньогорічна нагородна маніфестація з її приводу була справжнім доказом популярности письменника, що глядів на життя радісним оком малюра, а не напів меланхолійним поглядом громадянина-діяча.

Життє Реймонта є в повній гармонії з його творчістю. Це історія письменника, що спершу шукає нових сильних вражінь у ріжних професіях, а згодом запанчащи собі прожиток письменського ремесла, переносить ці вражіння з такою самою легкістю як змінює своє середовище, краєвид та теми намічених творів. Перша молодість минає йому на селі; від 10. року життя до скінчення школи у містечку; пізніше вагається у виборі між хліборобом, актором, залізничим урядовцем, а навіть чернцем. Так виглядають „весняні бурі" неодного вразливого письменника. Акторське життя і залізниця — це бажання вічної мандрівки; праця на ріллі або молитва в келії — це бажання найти себе" в однім напрямку. Реймонт залишився мандрівником, не вибравши ні одної з тих професій, і з любки сидів у сільській атмосфері, списуючи свої вражіння. Він любив однаково метушню великоміських центрів, що й чернечу тишу сільської закутини.

Перша доба його творчости складена з калейдоскопу перших переживань: „Зустріч", „Комедіянтка", „Ферменти", „Обітована Земля", „Перед світанком". У другій дав прозову епопею села „Мужиків".

У третій важиться піти слідами Сенкевича пишучи історичну трильогію „Рік 1794", а навіть торкався суспільних та фільософічних тем („Отир", „Бунт"), які найменше підходили під його талант.

Велика скаля вразливости, яка скривалась у вродженім таланті Реймонта, мала ту своєрідну прикмету, що письменник не був нічим иншим як сейсмографом, що записує схоплені вражіння, не журячись завдалегідь про їх ідею. Тому й малюнки сільського життя у „Мужиках" є для одних чисто-мистецькими картинами, для инших сумним документом мужицької душі.

Реймонт не ішов за голосом розніженого серця; око панувало в нього над серцем. Він мав насолоду аналізувати саму боротьбу змисловідавати голос самій природі. Тому деякі критики прирівнювали його до Золі або Бальзака. Одначе хист до широких епічних картин у Реймонта не можна рівнати зі свідомою методою натуралізму Золі або світоглядом Бальзака, який усе починав і кінчав ідеєю. Реймонт — імпресіоніст і лякався якихнебудь суспільних синтез. І саме завдяки цій стриманости він міг єднати собі симпатії всіх ідеольогічних напрямків. Та нема сумніву, що сам його талант не зявся ніколи на ті шпилі, на які піднесла його польська публична опінія, з могивів далеких від прикмет його творчости. м. р.

По широкому світі.

Англія рахується з можливістю митового конфлікту з Німеччиною. Німеччина має намір зачинити кордони перед англійським вуглем, заявляючи, що англійський уряд субвенціонує експорт. Заведення охоронного мита в Англії схвилювало німецьких промисловців.

Президент Злучених Держав, Кулідж, зробив нову офіціяльну заяву, що його становище до Ліги Націй є незмінене. Якщо Злучені Держави одержать запрошення взяти участь у конференції роззброєння, про участь рішатиме конгрес. Ця заява має на меті пригадати ще раз Франції потребу роззброїтись.

У Сирії французькі війська по останніх успіхах мають надію незабаром скінчити війну.

Де Валєра провідник ірляндських незалежників протестує проти порозуміння щодо розмежування границь у північній Ірляндії.

НА СВ. МИКОЛАЯ
найкращим дарунком для дітей
Українська Книжка.
Жадайте каталоги:
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
852 б) Львів, Ринок 10. 1—2

Віче в Судовій Вишні.

Судова Вишня 28. листопада.

Дня 26. листопада відбулося в Судовій Вишні в салі „Народнього Дому" велике віче. Отворив його місцевий адвокат д-р П. Гайдучок. До президії вибрано: о. в. Полянського (председник), А. Рибачеського і М. Тимдика (заступники), студента В. Шлота (секретар).

Референт у справі земельній виголосив д-р П. Гайдучок. Подавто відомі резолюції. Референт у справі шкільній виголосив делегат УНІО. дир. І. Герасимович зі Львова.

В дискусії над рефератом д-ра П. Гайдучка забирали голос м. ин. два доморослі комуністи. Вони лаяли Парляментарну Репрезентацію мовляв — вона йде за поміщиками; промовляли теж проти осуднання комітетів оборони землі. Дематогам відповів референт. У вічу взяли участь виключно селяне й міщане (800 осіб). Разило відсутність інтеліґенції, хоч прим. духовенство повідомлено про віча на соборчику.

Радянська Україна.

Відносини в школі.

В наших руках приватний лист одного вчителя з Харкова. Про внутрішні відносини в школі пише він таке: „Важко орієнтувати, коли нема чогось сталого. Що року щось нове, все нові експерименти. Я витратив чимало часу на те, щоби виготовити пляни праці в школі на протяг цілого року на основі урядової шкільної програми. Аж тут вараз приходить зовсім нова урядова програма навчання. І вся моя праця пішла шкереберть. Письменство мусимо пристосовувати до виробництва, селянства, краєзнавства та громадознавства (це значить на основі письменства вчити тих предметів). Мусимо вчити дітей писати справоздання (доповіді), реферати, лописи до газет, а крім цього вчити їх судити, то значить вести засідання судів, збірань, а далі писання протоколів із засідань та виголошування промов. На жаль ці діти не вміють добре ні писати ні читати. Роблять силу силенну похибок, бо немає часу на технічні вправи. От і мудруй, як знаєш. Мені цього року доведеться викладати і російську мову. Буду провадити паралельно. Всі установи українізуються в перш за все школи. Хоч ворогів українізації ще дуже багато, перш за все серед зросійщеної інтеліґенції, то вона все таки помітна по всіх установах." Лист з дати: Харків, дня 25. X. 925.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Союз Народів.

На інавґураційнім засіданні Союзу Народів предст. Болгарії заявив, що Болгарія годиться на рішення слідч. комісії в справі гр.-болг. конфлікту. Предст. Греції приймає рішення, але не годиться на кару, яку слід би наложити на Болгарію. Застерігає собі відклик до міжнар. трибуналу справедливости в Газі.

Америка, Німеччина і СРСР. запрошені до С. Народів.

Англійські часописи потверджують, що Рада Союза Народів задумує вислати запрошення до Зєднинених Держав, Німеччини й СРСР., щоби вони взяли участь у приготовних працях комісії для справ роззброєння.

Домашня війна в Китаю.

Чанг-Тсо-Лін, котрого оборонну лінію переломили зовсім прихильники Куо-Сонг-Лінґа, уступив на Мукден. Війська Куо-Сонг-Лінґа вжили підступу: вдали перемиря, вислали до Чанг-Тсо-Ліна парляментарів, що хочуть піддатися. Чанг-Тсо-Лін, не підозріваючи нічо, не був обережний. Куо-Сонг-Лінґ ударив на крило армії Чанг-Тсо-Ліна і приневолив його панічно втікати до Мукдену. Часть його війська врятувалася від розбиття й укріпиться мабуть на лінії ріки Лісе. Чанг-Тсо-Лін понехав оборону столиці Манджурії. В місті переполох. Чанг-Тсо-Лін бачучи безуспішність, заявив, що усувається з політичного життя й кинув Мукден. Японці, що живуть у Мукдені й околиці просять помочі в Японії для охорони життя й майна Японців. Купці втекли на Корею. Японія вислала до Мукдену свої війська.

Коли Німеччина вступить до С. Народів.

Визначний нім. політик заявив представникови Шлайц. Тел. Аґ. що Німеччина могтиме вступити до Союза Народів щойно в березні 1926 р. Німецька громадська думка жде висліду льокарнських договорів. Доки не евакуовано зовсім кольонської смуги і не введено полекш в инших смугах, годі говорити про приступлення Німеччини до С. Н. Ждуть теж прискорення плебісциту в басейні Зарн.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за 19 рядків статті „Лист з Югославії" і 10 рядків статті „В наших".

— **З українського життя в Харбіні.** Храмовий празник української сп. Покровської Церкви випав дуже величаво. Маси Українців виповнили ущерть церкву і попід'їжчі коридори. Богослуження відправило кількох священників в українській мові, також хор співав рідною мовою. Зворушення народу велике. Після закінчення свята засідає присутні громадяне до столів у будинку церкви, де при шклянці чаю підкреслили цю урочисту хвилю й доказали, що Українці в часі великого лихоліття вміють єднатися й постояти в обороні своїх прав. — У неділю 25. жовтня група українських студентів і громадян улаштувала прогульку в китайське місто Фу-дя-дян. Учасники мали національні відзнаки й оглядали різні установи, школи, заводи, крамниці, майстерні, театр, парк і т. п. — До головного поліційного управління внесла вже ініціятивна група громадян Харбіна за підписом Г. Пешгича, В. Осадчого, С. Сокольникова, М. Дяченка, Г. Тонького, Н. Шевчука, М. Колодзького й А. Лобая статут Комітету допомоги українському студенству) на затвердження. — Трупа Кармелюка-Каменського ставила в Желсоби пєсу: „Кохається чорнобриві, та не з москалями". Вистава пройшла гарно. (Українське Життя).

— **Спростування.** Прочитавши в 269 ч. „Діла" допис з Ярослава, почуваюсь до обовязку спростувати наведену в ній несправедливу оцінку праці п. інж. Дмитра Кашубинського з нагоди Шевченківського свята. В імени правди заявляю, що п. інж. Кашубинський тільки не диригував тоді хором, стануваши на естраді, але й особисто вишколив його з великою посвятою терпеливости і свого музикального знання. Як цей хор виправався зі своєї задачі, може служити доказом оцінка одного присутного на цьому святі визначного гостя зі Львова, поміщена у тутешній п. р. в „Ділі". *Методий Гебус.*

— **Морози.** Мороз відвідав не тільки нас. Чужинні часописи повідомляють, що до 6-го п. м. у Берліні було 11 степенів (нище зера), у східній Пруси — 16, в инших частинах Німеччини від 10—12 степенів, у Мюнхені мороз дійшов до 26 степенів. У Швеції в тім самім часі мороз доходив до 33 степенів. Навіть в усій Франції настала студінь. В околицях Вогезів та Альп температура доходила до 19 ст. нище зера. У Вогезах сніг упав на 60 цм. У Парижі було 6 степенів.

— **Розвій радія в Німеччині.** Дня 1. листопада п. р. було у Берліні 375.481 радієвих абонентів, 45.953 у Бреславі 61.360 у Франкфурті та Касселі, 103.869 у Дрездені та Лайпціґу, 86.592 в Мюнхені та Норимберзі. Загальне число осіб, що має в Німеччині абонамент на радіо є 872.695.

— **25-літній ювилей нічної адвокатури.** Кілька днів тому святкувала Француженка Жанна Шовен, адвокат, 25 літ. ювилей своєї професії. 1. грудня 1900 р. увійшов у силу в Франції закон, що жінки-адвокати можуть виконувати свою професію. Пані Шовен мусіла боротись чотири роки за це право, по одержанню дипльому. Нині у Парижі є 143 жінок адвокатів.

— **Світло без тіні.** Один французький інжинір винайшов „чудесну лямпу", якої світло не кидає тіні. Світло без тіні вже вживається давно, але такі апарати як Речтнінські є дуже дорогі та складні. Но ній винахід Франтуза є дешевий та простий. Він держить покищо в тайні, яким робом нове проміння перенодить нашу людське тіло, дерево та инші метали. Це нове світло може відтворити у малу голо в хірургії, коли тінь перешкоджає при операціях і при цінкографії, для цього зроблення кліші. Но є світло зимне; електричні енергія, що йде звичайно на тепло, перетворена в світло.

— **Подвійне життя.** Американські часописи описують широко новий випадок відомої в науці недуги „роздвоєння" одиниці, яка трапилась одному банкирові Уїлемсові, в місті Оклагома. Щойно по його смерти, з його зізнанту дізнався світ про тайну його подвійного життя. Одного дня, десять літ тому, він прокинувся в одним готелі і сквердив, що втратив память свого минулого, всього того, що зв'язане з його особою. В кишенях ком грошей не мав ніяких паперів, у готелі записав себе як Уїлєм С. Не знав, ні звідки тут узявся, ні, де раніше був і чим займався. Мусів починати життя наново. Дістав скромну посаду в одному банку і поволі дійшов до становища директора. Нові приятелі, яким він виявив свою пригоду, не хотіли вірити в неї. За радою одного з них, він дав оголошення до часописів зі своєю фотографією і ним думаним брізвищем, шукаючи рідні. Зголосилась листовно сестра, подаючи до відома, що на фотографії пізнає свого брата, який щез без сліду кілька літ тому в Пенсильванії. Невідомо, чи У ємс пізнав при зустрічі свою сестру. Він не вернувся до свого рідного міста і заховав свою тайну аж до гробу.

— **З шахових змагань.** З нагоди міжнародніх змагань шахістів у Москві, німецькі часописи присвячують щодня чимало місця двом головним майстрам цих змагань: Ласкерові та Капабляпці, ставляючи питання, чи Капабляпка справді можна вважати дійсним переможцем над Ласкером. При цьому подають кілька біографічних даних обох шахістів. Капабляпка уродився у Гавані 1888 р. Грає в шахи вже як 3 і півлітня дитина. Як 12-літній хлопець є він чемпіоном острова Куби. В 16 р. життя як член світового шахового клюбу в Нью-Йорку звертає на себе загальну увагу. Кількох багатих Американців піддержує його фінансово, в надії, що він займе місце по чемпіоні Зєднених Держав Маршалеві. В 1911 р. у Сан Себастіяно виграває з такими майстрами як Рубінштайн, д-р Відмар, Тарраш та Немцович. Потім походять успіхи в 1918 у Нью Йорку, в 1919 в Гастінґс, в 1922 у Льондоні. В 1914 р. зустрічається вперше з Ласкером у Петербурзі і програє. Зате виграває 1921 р. у Гавані, де Ласкер, як кажуть, не міг перенести великої спеки. Ласкер ур. 1868 р., студіював в університеті Гайдельберґу математику, а одержавши степень доктора, виключно присвятив себе шахам від 1890 р. 25 літ був він майстром у цій царині, лишаючи позаду відомого методика д-ра Тарраша. Німці звертають увагу, що титул світового мистця повинен належатись тому, який не тільки поборов усіх своїх суперників, але й доказав свою постійну перевагу у грі, при рівних умовинах. На протязі останніх 14 років ці два шахісти є постійними суперниками. Але инші вирінають уже нові. — Боголюбов, який покищо стоїть на першім місці, вводить нові елементи гри, звані „неоромантизмом" і 19-літній Торре вийшов переможцем у партії з Капабляпкою, — лишаються ще такі суперники як Маршаль та Романовський, Рубінштайн, і поза грою: Альохін.

— **Французька книжкова продукція** осягнула в 1924 р. 8.987 книжок. З того на літературу припадає 2.451, (в тім 1.148 романів і оповідань), на господарство й соціяльні науки 2.005, на історію 1.232, на виховання 920, на медицину 729, релігію 728, на точні науки 378, на географію і подорожі 324, на мистецтво 717 книжок. Україні, щодо числа рівні Французам, продукують ледви 10 проц. книжок в порівнанні з Францією.

— **„Достава"** пригадує своїм членам, що Загальні Збори відбудуться у Львові у вівторок 8. п. м. о год. 5. попол. при вул. Домінїканській 11. 909 1—1

Тільки одно є признання для правдивої „Франк-а" цикорії в скриночках: „ЗНАМЕНИТА".
Просимо не еконатися, та жадати виразно: Франк: з охоронною маркою млинок до кави.
Від підроблених виробів у власнім інтересі відмовляйтеся.

Біржа.

Львів, 7. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9'00 — 9'10 канад. дол. 8'80 — 8'90, чеські кор. 0'21'00 — 0'22'00, леї 0'3'75 — 3'04'00, франки фр. 0'29'00 — 0'29'50, фр. швайц. 1'30—1'35, англ. фунти 40'00 — 41'00.

Золото. 20 кор. 34'50 — 35'50, 20 франк 32'00—32'50; 20 марк. 38'00—38'50; 10 руб. 44'50—45'50.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 29'00 — 31'00 жито галицьке з 1925 р. 20'50—21'50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 21.00—22'00.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сороківертий день розправи.

По однодневній перерві оголосив повідник Трибуналу в суботу постанову трибуналу, в якій відкидує усі внесення оборони і прокуратора, за виїмком внесення про переслухання батька Орліцкої д-ра Кона з Р-вного і внесення на відчитання актів в розправи, що велася в повітовому суді проти Пастернаківної за помешкання.

Переслухання свідків.

Свідок д-р Маврикій Кон, який у Рівному, батько Орліцкої зізнає, що його донька повертаючи зі Львова до дому коло 12. вересня 1924 р. спочатку не розказувала про атентат. Коли довідалася про доказовий суд, тоді сказала батькові, що була свідком атентату, та бачила лет бомби. Свідок тоді спитав доньку, чому вона не зголосилася до суду. На те дістав відповідь, що муж її зголосився до родини Штайґера, але якось тоді з її услуг ніхто не хотів користати. Тоді вона твердила, що виконавцем атентату не був Штайґер, але якийсь чоловік у темному вбранню та в чорному капелюсі. Про инші подробиці свідок доньки не випитувала.

З черги відчитав трибунал акти з розправи проти Пастернаківної. З актів виходить, що Пастернаківна жадала від податкового екзекутора, що хотів фантувати річи інж. Щепаньского, легітимації. Коли той не хотів, то вона замкнула його на ключ і тим примусила екзекутора легітимуватися. На розправі Пастернаківна оправдувалася, що екзекутор зайшов до неї замість до помешкання інж. Щепаньского. В результаті прокуратура приняла проти неї всякі доходження за злочин з § 93 (публичне насильство) та доручила підтягати її до карної відповідальности за особисту зневажу урядника. Одначе і в тому напрямі доходження проти Пастернаківної вже давно припинили.

Промови оборонців.

До слова приймав оборонець д-р Лянда. Його промова тривала цілу годину. У ній старався оборонець умотивувати свої внесення чи краще старі але поновлені внесення, які вже відкинув трибунал. Оборонець доказує, що внесення мають на меті виказати цілковиту правду. Аналізуючи зізнання Ольшанського, старається доказати, що вони правдиві а не скомбіновані на основі опублікованого процесового матеріялу. Далі ґльорифікує він геройські вчинки Ольшанського з того часу, як він на 14-ому році життя вступив до українського війська. В результаті оборонець виносить, щоби трибунал прийняв усі ті подробиці, які подав у своїй

Ми здамі на власні силн.
Пропадемо без економічних інституцій.
Тому купуймо
Акції Земельного Банку Гіпотечного
С-ки анційної у Львові, Підвалля 7.

подробицях Ольшанський. З окрема домагається він провірки усіх тих подробиць, що їх подав Ольшанський відносно свого побуту власне в Перемишлі та у Львові аж до втечі за кордон. Коли ні думку, оборонця вдається правда в тих подробицях, то буде це незаперечний доказ правдивости всіх його зізнань. Далі д-р Ландау розглядає справу бомби. Він каже, що про бомбу зізнавали дотепер усі цілком інакше, ніж це зробив Ольшанський. Усі зізнавали, що бомба належить до типу т. зв. „готових" бомб. Ольшанський зізнав, що вона належить до типу т. зв. „ударних" бомб. Перші запалюються при допомозі гнота а другі при допомозі удару. Оборонець вичитується також переслухання цілого ряду свідків, на які перед тим трибунал не погодився.

Прокуратор супротивився певним внесенням д-ра Ландава, а в справі деяких погодився на остаточну рішення трибуналу. Кінчив свою промову прокуратор ось як: „Пан оборонець д-р Ландав закінчив свою промову уступом, який мене направду здивував. Бо порушив питання про можливість ев. тального перекупства Ольшанського та зізнавання його за гроші. Я не словлю своє здивування з того приводу, бо не знаю, на якій підставі пан оборонець порушив цю квестію. Бож ні з розправи, ні зі зізнань свідків, ні з документів нічого подібного ми не довідалися і ніхто про це на розправі ні словом не згадав. Не знаю, чи йшло пану оборонцеві, про розбудження, чи про пробудження такого підозріння. Про те я говоритиму в моїх кінцевих висновках, але вважаю це у всякому випадку за незвичайно характеристичний факт та полишаю його оцінці трибуналу та панів суддів присяжних".

Д-р Грек у своїй промові застановився теж над справою бомби з якої-небудь заперечував, немов би то жидівська фінангерія перекупила Ольшанського. У своїх твердженнях опирається д-р Грек за реченнях, які принесло „Слово Польське". Для вияснення тої справи д-р Грек підкреслює, що ціла лава оборонців боронить Штайгера безінтересовно, з почуття кровних, расових і релігійних звязків. Тільки д-р Грек дістає за оборону гонорар, який всеж таки є далеко менший від сума сто тисяч долярів. Потім ставить д-р Грек цілий ряд внесень.

Д-р Рінгель підтримує у своїй промові усі внесення д-ра Грека а зокрема домагається покликання на свідків Франц-голової та інж. Куттна, яких вже раз переслухували перед судом у справі Штайгера.

Прокуратор усім тим внесенням противиться.

Відчитування зізнань.

Споміж усіх відчитуваних актів замітними були тільки зізнання надком. поліції Брожиньского і Юлія Фрідріха, секретаря польського посольства у Відні. Свого часу влада вислала надком. Брожиньского до Відня з метою прослідити політичну діяльність Штайгера на віденському терені в часі його побуту у Відні. Надком. Брожиньский, оперся у своїх зізнаннях на інформаціях, що їх отримав від секретаря польського посольства Фрідріха. Отже згідно з тими інформаціями Штайгер стрічався у Відні з віденським комуністом Зигмунтом Ротом і був членом секції польської комуністичної партії у Відні. Рот удержував постійні звязки з комуністичною партією в Польщі а голосно з якимсь Михайловом у Варшаві, що зорганізував окрему комуністичну групу т. зв. „Михайлівців". Отже від імени тої групи мав виступати Штайгер. Позн тим надком. Брожиньский не вспів зібрати ніяких інформацій у справі Штайгера на віденській поліції, що обтяжували би обвинуваченого. Зізнання Фрідріха потверджують усе те, що зізнав Брожиньский. Обвинуваченій Штайгер заявляє, що всі ті зізнання не мають ніяких реальних підстав а є одною видумкою.

* * *

В актах процесу Штайгера находяться зізнання д-ра Ізраеля Вальдмана і Натана Ранда, зложені ними у віденській поліції. Ці зізнання є — очевидно — революційного характеру. Яка їх вартість, свідчить між иншим лист українського журналіста з Берліні Івана Проця, писаний ним до дирекції віденської поліції. Приводимо відпис цього листа в перекладі на українську мову в цілости:

Берлін, 26. листопада 1925.

До Дирекції поліції у Відні.

Як довідуюся з щойно надісланої мені віденської газети „Дер Морген" з 23. листопада 1925 р., п. радник д-р Барбер стягнув у віденським поліційнім бюрі дня 12. листопада пр. протокол з п. Натана Ранда"), в якому подаються мої мнимі вискази, признання і т. п., висказані нібито мною перед п. Рандом у звязку з терором у Східній Галичині.

Заявляю отсим, що всі зложені до протоколу вискази, що їх п. Рэнд вкладає в мої уста, є вигадані з пальця, бо я никому нічого такого не говорив.

Так само не міг я подавати п. Рандові якихнебудь інформацій про атентат на президента польської держави „в часі одного проходу при кінці серпня 1924 р." бо я мешкаю від 26. травня 1924 р. стало й безперервно в Берліні, від того часу не був ніколи у Відні, отже й не міг робити з п. Рандом ніяких проходів у Відні і тим самим не міг ані висказуватися про атентат, ані він не міг мені „робити з того приводу ніяких уваг".

Ніи евентуальних судовим переслідуванні п. Ранда ізза фальшивих зізнань перед вашою установою, постараюся Високій Дирекції поліції до цілковитої розворядимости.

З високим почаванням
Іван Проць.
Берлін-Шенеберг, Eisenacherstr. 58 IV.

*) Натан Ранд, буковинський Жид, без вищої освіти, належить до людей, яких повоєнна каламутна хвиля викинула на берег публичного життя і які промишляють в житті різними способами і засобами, не звязуючими себе загально прийнятими моральними поняттями. Вони „приймають всюди і стають „дільними" в кожній справі, де заносить подихом легкого заробітку. Н. Ранд служив і в української галицькій армії — розумієтся в запілді та був ставлений перед військовий суд за дефравдацію і засуджений на кільна місяців тюрми. Опісля „вдомишляв" у Відні в „політиці", а одночасно теж через якісь „неточности" був кримінально караний. Тепер, як бачимо, він пристався до справи атентату. А спонукою до таких його ділань є боротьба за легкий хліб.

Нові книжки і видання.

Іван Раковський: НАША ЗЕМЛЯ, її утворення, будова і минувшина. Основи геології, Львів 1925. Накл. фонду „Учітеся", ч. 9, ст. 160.

„ЛІТЕР.-НАУК. ВІСТНИК", кн. XII, грудень. Зміст: Мик. Матвіїв-Мельник: Ельзільт, драм. ескіз. — М. Хвильовий: Зачудж. — Ол. Стефанович: Із циклю „Зимне". — М. К. Білий дим (докінч.). — Д. Донцов: Українсько-совітські всеодморфози. — Ю. Липа: Тарасівці. — В. Біднов: Дмитро Яворницький. — М. Голубець: Лист до редакції. — П. Карманський: Ми дяке меоді.

„ПОЛІГИКА", двотижневий огляд нац. життя, ч. 4. Зміст: І. Церков і нація. 2. В. Кучабський: Геополітика. 3. В. Пачівко: В соті роковини Сен-Сімона. 4. В. Залозецький: Політик-організатор. 5. В. Вачинський: Національні меншости в політичній теорії і практиці. 6. Біжучі справи. 7. Книжка і часопис.

„СВІТ", ілюстрований журнал, ч. 15—16. Зміст: *Мих. Рудницький:* Цікава книжка. *Василь Бобинський:* Стріла. *Д-р В. Левицький:* Старинний Галич. Варварський каприз. *Е. А. По:* Ельдорадо. *В. Э.:* Володимир Дорошенко (З нагоди 25-ліття літературної праці). *Василь Стефаник:* Morituri Михайло Фрунзе. З Гуцульщини. *Д-р А. Б.* Китай і Европа *О. Залеський:* Ювілей Бортнянського. На Україну. 50-літній ювілей праці З українського промислу. Видавництво „Друкар". Кооперативне свято в Станиславові Дрібниці. — Веселий куток. Загадки ІЛЮСТРАЦІЇ: Розкопки в Єгипті: Гробниця фараона Нактон-Амона з 1550 р. перед Хр. Василь Бобинський — світл. „Спорт". Старинний Галич: Вид з замку на Галич; Руїни замку; Фронтовий вид руїн; Давн церква Панталеймо а; Руїни княжої церкви в Крилосі; Входові двері княжої церкви в Крилосі — світл. інж. Гузар. Володимир Дорошенко — світл. „Спорт". М. Фрунзе. З Гуцульщини: Річка Рибиця в Косові; На писаному камені: Захід сонця; Писаний камінь в Ясенові: Перед бурею — світл. М. Сеньковський. Дмитро Бортнянський. Галина Орлівна і Клим Поліщук. Осип Гузар. Перша українська фабрика „Нова Фортуна" у Львові: Загальний вид фабрики; Варення мармеляди; Варення цукру; Робітня. Надзірча Рада і Управа „Друкаря" Кооперативне свято в Станиславові.

НОВА ХАТА, журнал присв. молодій справам домашнього жіночого господарства. Ч. 7. Зміст: Українське жіноцтво в громадянській праці. О. Ver: Світ, Ф. Р. Шатобріян: Останній з роду Абенсерагів. — Д-р В. Ю. Кисілевський: Канада та її звірі. — Останні новости в моді. — Чотири темпераменти. — Плекання рук. — Добра господиня.

„ЗИЗ" календар-альманах на 1926. Зредагував Галактіон Чіпка. Накл. власним. — Зміст: Астрольогічні пророцтва і господарські поради. — Сват воїт: Поворот. Г. Чіпка: Жертва патріотизму. — В. Островський: Реформа любови в звіряному світі. — Вуалик. — Мала баба три сини, а всі були Русини: Русин вояк, Русин політик, Русин вчений. — Д-р Ордан: Тайна туменької амбасади. — Б. Рушич: Дві конкуренції точки. — Вибрані анекдоти вибраного народу. — Остання ціль жінки. — Кінчевна Ганна. — „Ми! Із циклю В. Будзиновського. — Москаль між собою. — Нещасне кохання або Гандзя утопилася. — За справунками.

„СВІТ ДИТИНИ" ч. 10. Жовтень. Зміст: Р. Завадович: Бабусина казка. — О. Білоусенко: Безконечні казочки. Під яблуню. — Дідусь Тарас: Розумні діти. М. Мигир: Сверщок і комашка. — П. Люшенко: Пестійка Лесь. — О. Білоусенко: Сестра. Т. Сулюк: Новий дім. В. О. Коннор-Вітінська: Щастивий день. — М. Рубачин: Як звірята працюють... — Г. Костельник: Ранішня молитва дитини. — Вечірний дзвін. — Забави.

ВІРА і НАУКА. Евангельський релігійно-просвітний часопис. Станиславів, ч. 3. Зміст: Як евангелізувати. — В справі Собору. — Чи буде напід утримувати евангельські церкви? — Бинна розмова з пізнавом. — Початок і розвій літургічного богослужіння. — Як зростати в біблії. — Точність. — Устрій евангельської громади. — Студія біблії. — З евангельського руху в Галичині. — Евангельський рух між Українцями у світі. — Від наших читачів. — Вістка України. — Світ, світ, світ нам Господь (окл.). — Людська втіха. Боже-Душе (окл.). — Сховай мене, мій Боже (окл.). — З повітних відкрить і досліджень (окл.) — По просторому світі (окл.) — Рідні вісти (окл.) — Церковні і редакційні звідомлення (окл.).

Михайло Обідний: „Як охоронялися памятки", ст. 16.

Посмертні згадки.

О. Антін Рудницький, пекан і парох в Богородчанах, голова Кружка УПТ., довголітний голова філії „Просвіти", член виділів всіх місне их товариств, помер 5. грудня п. р. в Богородчанах в 60-році життя по короткій і важкій недузі.

Рідна земляця, котрій Він до останньої хвилі життя так вірно служив, хай буде Йому перомі в. И. ІІ.!

ОПОВІСТКИ.

Українськ і хор Д. Котка.
У середу 9.XII. м. Львівут.
У четвер 10.XII. м. Тарнів.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У понеділок 14.XII. м. Краків.
765 25—?

Управа Т-ва „Госп. спож. спілка Сила", кооп. з обм. пор. в Делятині взиває отсим всіх членів, котрі не доповнили до сего часу своїх уділів до висоти 10 зол. доповнити їх найдальше до 1. січня 1926 р. Хто по сего часу не доповнить свого уділу, буде після § 12. статута виключений з Т-ва без окремого повідомлення, на підставі ухвали Загальних Зборів з дня 7. IX. 1924 т. р. 905 2—3 УПРАВА.

Вп інж. Павло Волосенин жертвував для шкіл УПТ. ім. Б. Грінченка у Львові 275 зл. оливи до підпори. За щедрий дар складає щиру подяку **Головна Управа УПТ.** 1—1

Дрібні оголошення.

КАЛЕНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 рік, гарно печатований в 2-х красках вже продається. (Ціна 6 центів). Замовлення: А. Окіпнш, Львів, Кадетська 4. 897 2-15

МІД-пашку з власної пасіки чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кг. бляшанках оплачено по ціні в золотих рівновартости 2 дол. по денним курсі висилає Евген Відинський, Збараж. 891 3—8

АБСОЛЬВЕНТ двокл. торг. школи пошукує заняття. Зголошення до Адм. „Діла" під „Абсольвент. 903 2—3

ЖІНОЧЕ футро „сентка" і мужеське футро оказійно на продаж. Кушнірня Карпяка, Львів, вул. Куркова 11 а. 891 3—5

ПАРОХІЯ до заміни. Зголошення до Адм. „Діла" під „Земля". 910 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛІКАР
д-р Б. Андерман
в Чортнові
вже почевнув по кількаліти в практиці на положистій і дуже здоровій кліматі у Відні і оддинив у дуже, жінок их недугах і акушерії в домі п. Магдалінса біля ресторану Балаха. 911 1—3

Українські Вишивки

20 вишивів з многими взорами до вишивання на гарнім папері, в твердій оправі з вінєткою П. Кожуна, **розсилати буде з днем 1. січня**

Українська
КНИГАРНЯ й АНТИКВАРНЯ
Львів, вул. Рутовського 22.

Ціна буде найменша 25 зол.

Хто пришле 10 зол. до 15-го грудня, той одержить без огляду на спадок валюти лиш за доплатою 10 зол. цілий комплект.

883 3—4

Артистичний перелет Євангелій та всякого роду пере дитячі роботи. Виконує сумінно: **Микола Кривецький**, артист перелетчик, запрос. судовий знавець. 887 Львів, Пекарська 12. 3—10

Краєвий Молочарський Союз

кооператива з обмеженою відповідальністю „МАСЛОСОЮЗ" в Стрию, передше Краєвий Господарсько-Молочарський Союз

взиває всіх своїх членів доповнити по думці § 14. зміненого статута, затвердженого Окружним Судом в Стрию, свої уділи до висоти 50 зл. (пятьдесять злотих) найдальше до дня 31. грудня 1925. Невиконання цього обовязку до згаданого речинця уважатиметься за добровільне виступлення з членів Краєвого Молочарського Союзу без окремого повідомлення поштою. — УПРАВА. 913 1—1

Члени „Дністра",

які на підставі рішення Комісії лишаються при „Дністрі" тільки з якою часть вартости будинків, а з решту є приділені до П. Д. У. В., обовязані платити премію для „Дністра" від кнопи вже до „Дністра", а для П. Д. У. В. ще від тої кнопи, яку приділено до П. Д. У. В. і то як за 1924 р. к так і за 1925 рік. Хто не заплатить премії до „Дністра" за часть полишену Товариству „Дністер", буде мусів за цілу вартість заплатити в П. Д. У. В. 1—2

Новість! Прегарний дарунок на св. Миколая!

Оповідання з життя звірят.

912 **Богато ілюстровані перекладі Н. Малицької. — Ціна 0·80 зол.** 1—2

Головний склад в Книгарні У. П. Т. Львів Русьча 3.

ВКРАДЕНІ папери ідентичність, метрика, свідоцтво шкільне, свідоцтво виявлення на ім'я Пилип Сенега ур. 1897. р. в Те шові повіт Старий Самбір, отсим уневажнюється. 1-3

ЖІНОЧА ручна торбинка з автомобіля згублена в пятницю передполуднем в сали Народного Дому у Львові до видобору в Адміністрації „Діла". 1-2

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло", З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 276 (10.659). Львів, четвер 10. грудня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

У критичний момент „Рідної Школи".

Наслідком обставин політичного життя, серед яких опинилися західні українські землі, й повного зубожіння, яке вони принесли західньому відламкові нашого народу, наше культурне життя, заведене й так до мінімум, постійно наражене на всякі кріси. І Рідна Школа переходить тепер кризу під неодним оглядом. Одначе ощі рядки продиктовані тією кризою, котра найбільше впадає в очі, наслідком котрої терплять сотки заангажованих на службу Рідної Школи людей уразі з своїми жінками й дітьми, — повною недостачею грошевих фондів.

Можна бути ріжної думки про зміст наших шкіл, у великій мірі залежний від тих політичних обставин, серед яких ми опинилися. Але не може бути двох гадок щодо питання, чи вдержати наше приватне шкільництво, чи ні. За всяку ціну треба не тільки його вдержати, але й поширити, бо воно заховує готові форми, в які при першій кращій нагоді можна буде влити й кращий зміст.

Зокрема за всяку ціну треба удержати школи У. П. Т. у Львові й по инших містах не тільки тому, що булоб жорстоко нелюдяно позбавляти якусь більшу чи меншу кількість людей і так твердого та скупого хліба, який вони досі мають, не тільки тому, що діти розвязаної кляси чи школи пішлиб до чужої школи, але й з причини, яку вже час було нам освідомити собі: з розуміння ваги міста й свідомого нашого елементу по містах. Дотеперішня недостача його була одною з найперших і найважших причин нашої програної й нашого плачу „на ріках вавилонських".

В порівнанні з попередніми роками сьогорічне положення Рідної Школи погіршується ще й тим, що наслідком дуже тяжких сьогорічних умов життя більшість батьків дітей в причини своєї нужди не складають шкільної оплати. Тому, беручи все сказане під увагу, повинно наше громадянство прийти з негайною видатною матеріальною помічю У. П. Т.

В дотеперішнім розвитку У. П. Т. записалися заокеанські браття золотими буквами завдяки щедрим нераз жертвам на потреби У. П. Т. Гепер і це джерело відмовило. Бодай те, що приходить із Америки на У. П. Т., нераз являється такою незначною сумою (головно в порівнанні з позиціями на далеко менше важні й не такі вже загальнонаціональні цілі), що викликує здивування. А тимчасом наші заморські браття, без огляду на партійні відтінки й становища, спостерігаючи власними очима щоденно, яке спустошення робить чужа культура в рядах наших емігрантів, повинні свою перщу й найбільшу увагу звернути на Рідну Школу як одну з цілей, і спільну їм усім і найбільше відчувану в усякій політичній програмі.

А в нашім краю крім загального самооподаткування свідомої ваги справи частини нашого громадянства треба широко й систематично зорганізувати видобуття гонки від нашого селянства на Рідну Школу. Це найлекше можна зробити на Різдво, Великдень і сільський празник. Довгі століття оббивали наші школяри, київські й инші буреаки пороги міщан і селян головно на Різдво й Великдень, поздоровляючи їх віршами та співаючи канти (коляди тощо), а в нагороду за це одержуючи гріш і поживу. Культурним пережитком по тих мандрівних школярах і буреаках є сьогоднішні колядники. Щож робити?! Коли доля й наша нездарність не дали створити кращих умовин для розвитку рідної школи та прохарчування їх учителів, учеників і студентів, хай по традиції й надалі лишаються Різдвяні й Великодні свята виключним привілеєм Рідної Школи: її голодного вчительства, голодного бурсацтва й голодного студентства.

Очевидно, добре булоб, якби місцеві сільські інтелігенти найшли спосіб кождого місяця зробити збірку на Рідну Школу. Але в кождім разі незвичайно вдячну нагоду для збірок подає сільський празник, що стягає багато народу з сусідних сіл. Щира й жива промова про ціль збірки певно малаб свій гарний наслідок на празнику.

Та якіб ні снувати думки на тему роздобуття фондів, це все річ ближчої й дальшої будуччини. А теперішній момент У. П. Т. вимагає негайної помочи всіх наших земляків на рідній землі й поза нею, на волі й на займанщині.

М. Возняк.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Паперова опозиція.

Ухвали „Визволення".

Дня 6. ц. м. відбулося засідання головної управи „Визволення" і „Єдності людовій", на якому ухвалено розвинути широку акцію за приспішенням розвязання сойму. „Визволене" прямуватиме до збльокування опозиційних селянських груп, опісляж до тісного порозуміння з партіями робітничими і з фракціями національних меншостей. Головна управа затверджує й надальше опозиційне становище посольського клюбу у відношенні до уряду. Клюб мусить берегти інтересів селянства, вести безоглядну боротьбу з розпаношеною в державі корупцією і вважати, щоби уряд не віддавав нічого з господарського або фінансового життя Польщі під опіку заграниці. Вкінці ухвалено резолюцію за зрівноваженням буджету за всяку ціну, з тим, що ощадність не сміє торкатися народнього шкільництва. З розділу кредитів найменше половина повинна піти на піддержку продукції дрібного рільництва. В справі закордонної политики головна управа апробує тактику клюбу „Визволення", що виступив проти підписування Польщею договору в Локарно.

Восьмикратний премієр.

До характеристики Бріяна.

Якщо Аристід Бріян, нинішний французький голова ради міністрів, доживе до віку Клемансо, то він готов створити новий рекорд у дипльоматії: найбільшої скількости осягненої політиком у виконуванні функцій премієр-міністра. Нині Бріян осьмий раз доходить до цього становища, по ситуації, в якій инші кандидати, діячі небуденного досвіду, мусіли зректись надто важкого завдання.

Від двайцяти років що два-три роки появляється у міністерстві закордонних справ Бріян з місією творити новий кабінет. Мало є дипльоматів, які мають стільки ворогів і стільки прихильників, що він, зважившись, що і його вороги стають прихильниками і прихильники ворогами. Цим можна розяснити собі, чому його кабінет трівав пересічно пів року, а пів-року пізнійше, коли розглядаються за наслідником по премієрі, який не вдоволив загалу, Бріян виринає знову як кандидат. Майже пів століття студіює він мистецтво впливати на людей чаром свого слова та відповідних аргументів, добраних у пригожий мент. Він уміє чекати і знає, коли, та до кого звернутись з потрібними заходами. Це мистецтво завоювало його нераз у таборі та поза людей, які загально вважались його ворогами. Завдяки своїй дипльоматичній сміливости він міг раз піти навіть слідами невдачі Кайо, коли в 1916 р. почав розмовляти з представниками австрійського короля Карла про сепаратний мир з Австрією. Тоді його упадок спричинив Клемансо, одначе вина не впала на його особу, а на Кайо та Мальві. Бріян належить до тих дипльоматів, які вміють у пору відійти на бік і мають завсіди приготовлену прегарну обозрину своєї діяльности. Коли він кидає своє становище, то робить це частійше як невдоволений иншими, ніж у ролі діяча, з якого инші є невдоволені.

Пригадаймо, що Бріян знає відтінки всіх партій, їх атмосферу та психольогію найвизначнійших їх діячів не з книжок і не з другої руки, а з найбільше особистого досвіду як їх член та співробітник. У 1898 р. працює він у редакції соціялістичного денника „Ліхтарня" поруч Мілерана, пізнійшого бувшого президента республики і Вівіяні, пізнійшого бувшого премієра та головного делегата до Ліги Наший. Уже тоді він виявляє свій незрівняний талант дипльомага та демагога, пишучи якнайменше, за те багато розмовляючи, зайнятий тільки вишукуванням ефектовних заголовків та підзаголовків до статей. Крім цього сидить зранку до ночі а часто й до ранку по всіх кавярнях, знає особисто всі кляси населення, починаючи від вуличників аж до поліцаїв і вміє, коли треба, складати найкращі соціялістичні маніфести.

У р. 1903 як друг провідника соціялістів Жореса, промовляє від імені більшости парламенту в користь розділу церкви та держави. Це перший його крок, щоби з протидержавного діяча стати державним. Жорес переконаний, що тимчасово „випозичив" Бріяна буржуазним партіям і що він вернеться до соціялістів. Але Бріян уже переходив еволюцію як кандидат на міністра. Знаємо, що він підчас Версайського договору вів найважнійші переговори. Він був у Вашингтоні та Женеві, брав участь, крок за кроком, у всіх важнійших рішеннях буденної політики. Він був ворогом Поанкаре, коли Поанкаре був при владі, а проте не важився зблизитись до Кайо, тоді непопулярного. Він не добивається влади, а чекає завсіди, щоби до нього перші звернулись ті, що хотять мати його в уряді.

Нині він має ще надто багато ворогів у парламенті, щоби міг рахувати на певну більшість. Тому він не хоче вражати ніякої партії різкою політичною програмою; він вдоволяється роздачею портфелів, так, щоби погодити якнайбільшу скількість партій та їх провідників. Вся вага нині у фінансовій санації. І сила 63-літнього французького дипльомага має виявитись у зєднанні для нового проекту розбіжні партійні програми.

По широкому світі.

Криза нїмецького уряду буде, на думку Гинденбурга, найкраще полагоджена, коли уряд, з огляду на економічні труднощі, вибере політику „золотої середини".

Німеччина, устами Штреземана, хотіла дізнатись, у якім стані стоїть справа зворотку її кольоній. Чемберлен приватно відповів, що покищо нічий кольоніяльний мандат не є вільний і що Німеччина не повинна робити собі в цьому напрямку надій.

Московський Народній Банк має намір одчинити з початком нового року філію у Берліні.

Італія святкуватиме в найблищім році 600-літні роковини смерти Франца з Ассізі. Муссоліні рішив надати цим роковинам характер національного свята.

Альбанський парлямент перерав свої наради на знак жалоби у звязку з катастрофічною повінію озера в Скутарі, яке все затопило.

У Персії почались наради Національних Установчих Зборів, які рішать про форму держави: монархію або республику.

За рідну землю.

Віче в Козовій.

Козова, 7. грудня 1925.

Сьогодня відбулося в Козовій велике віче в земельній справі. Председником вибрано д-ра Волод. Бемка, адвоката з Бережан, секретарем о. Мінка, пароха з Кривого. Референував справу земельної реформи д-р В. Бемко, про кооперацію говорив дир. Іван Герасимович зі Львова, про асекурацію і пояснення резолюцій — д-р Мих. Захидний, адвокат з Бережан. Про важне положення „Рідної Школи" — шкільний референт — старости не дозволив говорити! Ухвалено відповідні резолюції та заснувано повітовий комітет оборони землі з пп. Данила Грамяка, Ільки Хотя, Василя Федорчака, Андр. Онишкевича та Вас. Баглая, мещан з Козової і Дмитра Мартиновича з Кривого.

У новій констеляції.

Львів, 9. грудня 1925.

З хвилею, коли загальна керма европейською політикою переїшла з рук Франції у випробовані руки Англії, наступає — як то вже зазначено — з одного боку замирення між державами-супротивниками, а з другого боку менших партнерів усувається з активної гри, перетворюючи їх з живих підметів у дійсні предмети міжнародньої політики. Те саме, що ті слабші партнери у внутрішній політиці роблять з „чужоплемінними“ народами, на міжнародній арені роблять з ними самими сильніші від них. І „дух Льокарна“, який після льондонських підписів перед великими партнерами відкриває шляхи господарської відбудови, економічного розвитку і зросту політичних вплівів, сутінно журби мусить сповивати керманичів польської політики.

Найбільші оптимісти серед польських політиків не можуть закривати тієї тернистої дороги, яку Польща буде примушена переходити на терені Ліги Націй з моментом, як там міцно засяде Німеччина. Вона не тільки порушуватиме постійно невигідну для Польщі справу данцігського коридору, не лише підноситиме претенсії до приєднаної до Польщі всупереч вислідам плебісциту частини Гор. Шлеська, але й підтримуватиме досі нехтовані обвинувачення „нац. меншостей“ в Польщі. Не виключене, що ці заходи Німеччини, головно щодо ревізії польських західних границь, ведені мирним шляхом, можуть у відповідній хвилі перейти на терен збройної кампанії. Таж мін. закордон. справ Скшиньский, боронячи свого примусового єднання з „духом Льокарна“, зазначує, що льокарнські трактати забезпечують мир тільки на яких 5—10 літ.

Об'єктивно розглядаючи нову констеляцію, слід стверднти, що вона не є корисна для Польщі. Чому? Вистане кинути оком на мапу Польщі, щоби без зайвих міркувань дати бажану відповідь. Географічне положення польської держави є незавидне. На просторі півтретя тисячі кільометрів має вона зовсім відкриті границі з боку СРСР. і Німеччини, з боку двох велитів, які ніколи щиро і тріяко не зрезігнують з найважнійших, для існування Польщі, як великодержави й самостійного політичного чинника невідкличних потрібних територій. Крім того невеличка Литва палає стихійною ненавистю до Польщі за Вильно. А вона в рішаючій хвилі може теж відограти не маловажну ролю. Малі балтійські держави не довіряють Польщі і тому польсько-балтійський союз постійно храмає. Порозуміння Польщі з Чехословаччиною не є щире і не може бути шире, бож Польща перетяла безпосередній звязок промислової Чехії з широкими просторами европейського Сходу, в першу чергу з хлібодатною Україною. Такого союзника — як Румунія — ніколи не можна брати в рахубу в рішаючій хвилі.

Фігуральний вигляд Польщі є неприродний. Видно, що будівничі Польщі не були досвідними архітектами, тільки настроєвими ділетантами. Основою, на якій спирається будова відродженої Польщі, є Карпати, тоді — як нею повинен бути Балтик. Передумовою трівкого існування кожної держави, а головно держави, що претендує на великодержавність, є море. Тимчасом та елементарна вимога не грала відповідної ролі у польських будівничих. Замість широко закроєного і послідовно реалізованого плянў в напрямі Балтику, закроєно широкий плян в напрямі Сходу, насичуючи польську державу чужим, ірредентистичним елементом і розтяжними, відкритими границями на просторі півтора тисячі кільометрів. Історія нічого не навчила польських політиків. Як колись шляхетська олігархія з упором божевільних маніяків перлася на українські й білоруські землі, шукаючи там золотого руна й своєї державної загибелі, так тепер „демократична“ олігархія пішла втоптаними стежками, в даній хвилі по лінії найменшого опору. Замість будувати суцільно-повязану державну будівлю, простягано загребущі руки на право і ліво, видовжуючи вислі і ширші язики (данцігський коридор, виленський язичок, шлеська латка), які тільки зеформували „фігуральний“ вигляд Польщі.

Першою передумовою трівкого існування і розвитку Польщі було створити довшу границю на заході (не на півдні) з Чехословаччиною, цементуючи в той спосіб антинімецький фронт, та стати твердою ногою над Балтиком. Дивним дивом носії й герольди антинімецької політики (Дмовский, Пацеревский й ин.) реалізували на заході згідно — з правом нації — національний принціп, а на сході його в цілій основі нехтували. Вони вимагали тільки німецького Данціга, а зовсім не претендували до Східної Пруссії. Тимчасом, змагаючи до утворення на Балтику, треба було навіть всупереч постановам Найвищої Ради опанувати не лише Данціг, але й Східну Прусію, віддати Вильно й частину Пруссії Литві, втягаючи її тим чином в сферу своїх політичних вплівів та створити цінкий балтійський союз з Польщі, Литви, Латвії, Естонії й Фінляндії.

Другою передумовою безпеки Польщі повинно було бути якнайдальше відсунення Німеччини й СРСР. З тією метою замість Вильна Польща повинна була опанувати цілу Білорусь з Минськом, допомагаючи Білорусинам створити суцільну державу у звязку з Польщею — тим більше, що Білорусь в початках трохи тяготіла до Польщі. Одночасно треба було не простягати рук по українські землі, які (як Сх. Галичина) є найбільше національно-політично освідомлені.

Тоді Польща булаб мала одного головного противника — Німеччину. Тоді Польща булаб головним бастіоном славянства, справді булаб мала якусь місію. Німеччина булаб ослаблена і зненавиджена, — Польща протегована антантою, головно Францією, і хто знає, чи вона не моглаб була вдержатися зі своїми, навіть насильними здобутками. До тогож відступаючи иншим дещо з наміченої добичі (як нпр. Литві частину Прусії), булаб їх запрягла у свій політ. ...ий віз і раз на все звязала з собою. Та моменту не використано. У відношенню до Українців найбільший германофоб — Дмовский був неуступчивий, навіть не хотів слухати наказів Найвищої Ради, але на заході фактично приймав всі диктати.

Другий противник — СРСР — став би був побічним, відмежованим величезними просторами від Німеччини та значно злагідненим через доступ до осередньої Европи via Сх. Галичина. Зрештою, хто знає, чи при невтральности Польщі не булаб удержалася самостійна українська держава, яка зовсім відсувалаб всяку небезпеку для Польщі в боку Росії.

А так польські будівничі поробили безліч помилок і внаслідок того створили собі вічну журбу й безвихідне положення. Замість сприяти поєднанню народів, отхоч би творячи з цілої Білорусі навіть з Польщею звязаний державний твір, а Українців лишаючи їх власній долі, — вони роздерли живе тіло обох народів: українського й білоруського та тим чином створили і собі і тим народам вічні клопоти, заініціювали наново вічну боротьбу, якої вислід ще перед нами. Над Балтиком не тільки не стала Польща твердою ногою (10 км. пустого побережа, яке кожної хвилі може обсадити Німеччина, є без значіння), але й створила собі вічну небезпеку бути відрізаною від звязку зі світом. Всі „вільні міста“ вже зліквідовано (Фіюме, Константинополь, Мемель), тільки Данціг стерчить, не як вихід Польщі до моря, але як вічна загроза відрізання від моря і як нефіційна точка опору Німеччини. Над столицею Польщі — Варшавою — безнастанно загоїлася брила у формі Східної Прусії, яка одночасно в ближчій чи дальшій будучині р ш є долю данцігського коридору. Поморя і навіть Шлеська. Литва — замість з Польщею — звязана з Німеччиною; Литва — замість з Польщею творити один блюк над Балтиком, загороджує Польщі доступ до Мемелю і тільки чигає на збройну сутичку польської держави з котримись зі сусідів.

Доба, в якій Польща була сильнійша від Німеччини і могла дозволяти собі на творення „доконаних фактів“, безповоротно минула. Сьогодня всі ті вигоди, які перед кількома літами були за Польщею, тепер, після Льокарна, є за Німеччиною. Данцігський коридор, якого в свій час не зліквідувала Польща (тоді, як Туреччина ліквідувала Константинополь, Італія — Фіюме а Литва — Мемель), скорше чи пізнійше зліквідує Німеччина, бо він є неприродний і невигідний.

От тим то нова констелєція, в якій після Льокарна найшлася Польща, не промовляє в її користь, а навпаки створює нові труднощі, важенні у будучі поди.

Ф. Ф.

Радянська Україна.

Перенесення столиці України з Харкова до Київа?

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Петровський заявив кореспондентові московських „Ізвестій“ в справі перенесення столиці України з Харкова до Київа таке: „Як тільки наладнаються правильні взаємовідносини з нашими сусідами і як тільки урегулюються всі прикордонні справи, тоді переїде український уряд із Харкова у Київ“.

Шевченківський Інститут у Харкові.

В січні 1926 р. відкоиають у Харкові Шевченківський Інститут, завданням якого будуть досліди над творчістю Шевченка і його доби. При Інституті організують і „Дім Шевченка“ по зразку Пушкинського Дому в Ленінграді, в якому збиратимуть усі матеріяли, що мають якенебудь відношення до творчости і життя Тараса Шевченка та його доби.

Батьківщина Гоголя.

Кореспондент газ. „Комуніст“ відвідав село Яновщину, Полтавської губерні, де проживав Гоголь. Помешкання находиться в повному занепаді. Парк теж цілковито знищений. Таку саму долю знищення перебула і липова алея, засаджена власноручно Гоголем.

Життя робітників на Україні.

Голова харківського уряду Чубар виголосив велику промову на партійній конференції у Кривому Розі. В ній схарактеризував Чубар положення робітництва такими словами: „Для поправи та віднови українського промислу в 1925—26 році потрібно 72 мільони карбованців. Щоби вповні задовольнити потреби робітників по робітничих домах треба 500 мільонів карбованців. Це відношення цифр видається неймовірним і очевидно, що мешкальний голод може тягнутися на протязі цілих літ“.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Величезне число нашого часопису сконфіскувано за пять місяців у статті „У нову фазу“.

— **Зимна влада урядовцем.** Новий польський міністр скарбу Зілєховский хоче виступити з проектом, щоби платні урядників обмінити в сумі на 7 процент. Чи йому одночасно вдасться обмінити й ціни, тоді іншими урядовці не будуть сильно протестувати.

— **З хворими самогубствами.** Вчора тратилось у Львові чоні три спроби самогубства: рішили покінчити з життєвим життям торговець Ви. Шульц, служниця Анна Гонтарова і Віктор Шелес. Цей останній був власником аптеки „Нового Світу“. Коли добровільно вмирають навіть люде в найбільшім суспільстві гумористичного журналу, це вже поганий знак...

— **Цена часу.** „Minerva-Zeitschrift“, найкращий німецький журнал, приносить у ч. 8. за цей рік статю д-ра І. Мірчука п. з. „Український університет у Празі“. Це перша стаття того автора з серії статтей про українські високі школи в чехословацькій республіці. Одначе автор зробив у ній кільна помилок: українських катедр та доцентур у львівськім університет було не 8, а 12 (самих професор було 8!), не згадано також ні слівцем про український таємний університет у Львові, хоч автор зазначив, що Українці в Польщі не мають ні державного ні приватного університету. Це ще рекало би справити в дальших статтях. У ч. 330. „Прегер Прес“ у відділі „Slavische Rundschau“ находимо інформації (М. Г.) про проф. Д. Багрянівського з нагоди його 70-літтє, про українське початкове шкільництво в Галичині на підставі звіту „Українського Пед. Т-ва“ і про XIX том Київських Наукових Записок, що появились по 7-літній перерві п. з. „Науковий збірник за 1924 р.“

— **Здоровий інвалід з фантазією.** Небуденний доказ „промисловости“ дав львівський інвалід Яндза з вул. Гавзнера, який виступив у ролі чужого мужа, що бувши вернувся по 10 роках з полону. Дружині Марії Костів згинув у 1915 р. на війні муж. Про це повідомила її офіційно військова влада. Вдова погодилась з долею і працею рук виховувала двоє дітей. Аж тут нежадано повідомляє її брат, що муж, Костів, вернувся. У хаті знаходиться високий мущина, добре вигляднений і ще кращий на вид. Костева вже й забула як він виглядав. Тим більше, що він чоловік і так був на 10 літ молодший, коли вайшов за нього. А війна так змінює людей, що і найбільша рідня себе не пізнає по 10 роках. Тому щойно коли муж почав оповідати жінці інтимні подробиці з їх життя, вона повірила, що це він. Навіть бешкет ушкварила з радощів та запросила сусідів. Костів оповідав про життя-буття на Сибірі і як, для хліба, мусів атлетом стати. Але по тижні щез з дому і не вернувся. Жінка кілька днів пізнійше, зустрівши його на вулиці і з пересердя казала арештувати. Щойно поліція вияснила таїну, що це не Костів, а личаківський промисловець від інвалідської будки, Яндза, що вже не вперше пробував таких хитрощів і приставав на якийсь час до чужих жінок. Костева й инші домагають собі тільки голову, звідки Яндза знав такі точні подробиці про подружжя Костевих?

— **З російської науки.** Ленінградська Академія Наук призначила 500 рублів міжнародньої нагороди за найкращий твір про математика Лобачевського. — Члена Академії Бартольда запросив турецький уряд для студій до Константинополя та Анґори. — Цьогорічна премія фізика американського інституту Рокфелєра призначена членові матем.-фіз. відділу ленінградської Академії Наук проф Круткову за його праці з теоретичної хемії. — Одну з нагород фонду Розенталя (у Парижі) призначено проф. Металънікову за його біольогічні досліди.

— **Збанкротована виставка.** Славна світова виставка зорганізована англійським урядом під Льондоном, у Вемблі, скінчилась дефіцитом півтора мільона фунт. шт. Цими днями переведено розпродажу всього її нерухомого матеріялу.

— **Нові пророцтва.** Відомий англійський щорічник Альманах „Old Moore“ пописує на новий рік чимало непрємінних пророцтв. У січні 1926. матимемо залізничні катастрофи та пожежі. У лютім — єгипетське повстання. У травні політичні комплікації. У червні бунт у Палестині. У липні спеки та нещасливі випадки з отруєнням. У серпні повстання робітників та пошесть мух. Крім цього на протязі року конфлікт між Англією та Туреччиною, землетрус при Середземнім морі і ще дві революції. Як на один рік це або за багато, або за мало. Ці астрольогічні прогнози могли би бути і в календарі „Зала“.

— **Клімат на Марсі.** Американський фізик Кобленц написав нову студію про свої досліди з астрономічної обсерваторії у Льовель, підчас найбільшого зближення Марса до землі в 1924 р. Він доказує, що на Марсі є прояви життя і що його температура збижена до земної. Послід. бушт-то Марс оперезаний поясом вічного леду, безпідставний. На Марсі пори року чергуються так само як на землі.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

За автономію для Підкарпатської України.

Виконуючий виділ чехословацької соц. дем. партії на Підкарпатті прийняв резолюцію, в якій домагається негайного введення автономії в Підкарпатській Україні, окончного визначення границь між Підкарпаттям і Словаччиною, поширення права про держ. приналежність і справедливого переведення земельної реформи.

Редукція бюджету.

В соймі кружляли чутки, що треба числитися з упадком уряду Скшиньского. Чутки ці не були безосновні. Рада міністрів не могла погодитись у справі будж. преліміпаря на 1926 р., який мін. скарбу Здзеховскі мав зредукувати на кількасот мілл. зол., головно з платень урядовців. Проти цього виступили ХД, НПР і ППС.

Польська рада міністрів 8. XII. ухвалила проект закона про засоби запевнення буджетової рівноваги. Проект цей внесуть разом із буджетовою провізорією і він творитиме з нею юнктім. Преліміпар будж. на 1926 р. виноситиме 1 міл. 300 тис. зол. в порівнанні з буджетом на 1925 р. буде менший більше як 530 мілл. зол. Після засідання ради мін. була у маршалка Ратая нарада міністрів з провідниками партій в справі усунення труднощів, які повстають в уряді в звязи з редукцією буджету. Після нарад соц. посли заявили журналістам, що до кризи уряду не дійде. Мін. Здзеховскі виголосить експозе в четвер на засіданні сойму.

Справа Мосуля.

Англійські урядові кола сподіються компромісової полагоди справи Мосуля в безпосередніх переговорах Англії з Туреччиною. Компроміс той основувався би на поділі провінції. Рада Союза Народів займалася 8. XII. справою Мосуля. Прийняли справоздання шведського делегата Ундена, що поручає прийняти оречення гаґського трибуналу.

Турецький делегат після голосування в Союзі Народів над справою Мосуля заявив, що турецький уряд без порозумінпя в Народніми Зборами не може прийняти арбітражу. Нинішню ухвалу турецький делегат уважає не рішенням а порученням. Опісля предсідник Ради Шіяльоя візвав комісію, що займається справою Мосуля, щоби якнайскорше здала звіт із своїх праць.

З Москви повідомляють, що турецький уряд ухвалив негайно оголосити військову мобілізацію в районах граничних із Іраком. Мобілізація обіймає кілька річників. Натромадження військ є в звязи з ухвалою С. Народів у справі Мосуля. Рівночасно на перській границі концентрують засоби муніції і вибухових матеріялів.

Криза уряду в Чехословаччині.

Проба створити парляментарний уряд стрінулася з труднощами в боку чехослов. соціялістів. Вони не хотіли згодитися на аміну в мін. залізниць. Досі не найшли виходу з положення.

Америка й СРСР.

З Москви повідомляють, що уряд СРСР. оголосив заяву, в якій констатує, що взаємини між СРСР. і Зед. Державами можуть основно змінитися щойно тоді, коли Зед. Держави змінять своє становище у фінансових справах і зречуться жадань, які ставлять на основі передвоєнних і воєнних претенсій. Досі Америка внеможливлювала СРСР. навязання торг. взаємин і оставляє всі заяви СРСР. без відповіди.

Ширіть наш часопис!

Тільки з економічно сильними рахується світ.

Купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сороґдругий день розправи.

Провідник трибуналу оголосив рішення трибуналу, на основі якого допустив переслухання в характері свідків д-ра Володимира Бачинського, д-ра Вассера і д-ра Равча. Крім того рішив: переслухати капітана Романовского і серж. Лянґевіча на обставину, чи найшли вони на місці атентату сліди шкляної рурки і якогось квасу; майора Копача і поручника Ляндра, щоби вони доповнили опис бомби у звязку зі зізнаннями Ольшанського.

Обор. д-р Ляндав домагається провірення справи Рота, в якім Штайґер має стрічатися у Відні.

Присяжний суддя д-р Свістерский просить трибунал, щоби суддям присяжним достарчити в польському перекладі той уступ зізнань Ольшанського, в якому він описує бомбу.

Потім провідник трибуналу відчитав цілий ряд актів зі зізнаннями свідків, що їх на розправу не звивали.

Зізнання д-ра Вол. Бачинського.

Свідок д-р Вол. Бачинський складає свої зізнання по українськи. На прохання лави суддів присяжних переходить на польську мову. Кілька днів після атентату свідок вертав з бюра додому біля 2. год. пополудні і стрінув по дорозі свого товариша і приятеля з давних літ, назви яку він подати не може, бо зв'язаний дискрецією. Цей приятель є людиною, що займає високе становище в українській суспільности, є визначним суспільним і науковим дїячем. Від ряду літ перебуває він за кордоном, але рідко приїздить в часі ферій на кілька днів до краю. Є це людина дуже поважна і заслуговує на повне довіря. Свідок знав, що приятель має виїхати за кілька днів за кордон і тому стрінувши його спинився та почав з ним розмову. Розмова зійшла між иншим на атентат. Свідок висловив погляд, що Штайґер не міг виконати атентату. Цю тверднв він на основі інформацій про життя Штайґера і його політичне минуле. На те все інтерльокутор свідка сказав: „Маєш рацію. Я знаю цілком певно, що атентат виконав Українець, член Революційної Військової Організації Н. О." Свідок спитав: „Звідки знаєш?" — Інтерльокутор відповів: „З найавтентичнійшого джерела". А далі казав: „Цікава річ, що в таких випадках є всякі випадки. Він виконав атентат у білий день, серед великого числа людей і не зважаючи на те, що кинув бомбу, ніхто з окруження цього не запажав. Увага усіх була зазабсорбована проїздом президента і всі туди гляділи. Розуміється, що виконавець атентату був приготований на смерть, то була для нього справа вирішена, бо не потребував навіть чекати на доразовий суд, а мусів рахуватися з ефектуальністю лінчу. Коли кинув бомбу, то на хвилину здерезів і не його врятувало. Витягнув руку, моментально повстало замішання серед публики, вказали на Штайґера, як на виконавця атентату і все кинулося за ним. Виконавець по кількох секундах прийшов до себе і відійшов зовсім спокійно.

Д-р Бачинський заявляє, що зі способу, як йому не інтерльокутор розказував, не було ніякого сумніву, що він казав правду, а свідок мав навіть переконання, що знає він і прізвище виконавця атентату. Однаке свідок його про те не питав, інтерльокутор прізвища Ольшанського не називав а сам свідок Ольшанського ніколи в житню не бачив.

Провідник трибуналу питає, чи свідок звязаний що до особи інтерльокутора до тої міри дискрецією, що виявлення його прізвища спричинило би для свідка ганьбу, чи повстала би така ситуація, в якій заходили би обставини з 153 карної процедури, чи могло би це привести ганьбу?

Свідок: Так, це мусіло би принести ганьбу.

Провідник: Чи Ви зізвалися супроти нього словом, чи тільки так це відчуваєте?

Свідок: Не можу відповісти. Від довгих літ я політично активний і як політик дуже часто стараюся про дискретні інформації, отже я є звязаний дискрецією. У даному випадку я пішов до товариша д-ра Равіча. Там зайшла мова про атентат. Під безоглядною дискрецією я сказав д-ру Равічови, що маю інформації про те, що атентат виконав член української організації.

Провідник трибуналу: На кілька днів перед доразовим судом?

Свідок: Так, бо маю звичай, що потім собі коротко випадки і тому я заглянув до записника та ствердив, що було це 11. вересня, здається в четвер біля 2. години пополудні. У д-ра Равіча був свідок два дні потім. В неділю свідок не приходив додому на обід а до нього приходив д-р Равіч і жив дві години. Того дня свідок з д-ром Равічом не бачився. На другий день рано д-р Равіч був у свідка між 7 а 8 год. рано. Він просив свідка, щоби його звільнив від дискреції. Однаке д-р Бачинський такого звільнення не дав. Натомість успокоїв д-ра Равіча, що Штайґера засудити не можуть і що трибунал не піддасться пливам улиці й настроям преси. З того часу минали місяці. Свідок виїхав потім за кордон на півроку. Виїздячи рахувався з можливістю процесу і тому написав листа до свого знайомого товариша і приятеля з проханням, щоби його звільнив від дискреції. На те він відповів свідкові, що звільнити не може, бо не може вийти в контакт зі сферами зацікавленими тою справою. Коли оборона покликала д-ра Бачинського на свідка перед кількома тижнями, то він знов написав листа з проханням, щоби його звільнити від дискреції, але знов одержав відмовну відповідь. Свідок був і на доразовій розправі. З неї взяв нове враження про цілковиту непевність Штайґера.

Прокурат о р: Чи Ви прислухувалися зізнанням свідків?

Свідок: Так!

Прокурат о р: Не знаю, яке враження зробили на Вас зізнання свідків, але не розумію, чому Ви не виступили з тими відомостями в часі доразового суду?

Свідок: Для мене це зрозуміле. Перед тим був би я не зробив, як би не був звязаний дискрецією. Я далі прислухувався зізнанням Пастернаківні і не зважаючи на них я набрав переконання, що Штайґер невинний, а по виході із салі розправи я казав, що це виїмковий випадок, який доказує, що варта зізнання такого свідка не зважаючи на те, що я був переконаний про субєктивну правдивість тих зізнань.

Прокурат о р: Тепер Ви теж звязані дискрецією, а чому зізнаєте? — Бож в часі доразового суду Ви могли сказати те саме, що тепер.

Свід. Усе має свої причини. У половині серпня і вересня був я у Кальсбаді. Тоді було там ще Львовяк. Ці обговорювали дуже живо справу Єґера і Микитина і тоді то я вийшов у розмову з д-ром Вассером. У тій розмові на тему Микитина, Єґера і Штайґера я висказав свій погляд і заявив, що мені сказали позитивно про те, що атентат виконав член Української Військової Організації. Я повинен ту необережність, що не я від д-ра Вассера слова чести. Д-р Равіч не полишив недискреції і коли б мене не вызвали, то я нього не зробив би. Був я у д-ра Вассера. Він заявив: „я дуже перепрошую, але тут іде справа про певному людину і тому я Вас подав на свідка".

Прокурат о р: Тих відомостей не можна було подавати нікому. Ви не подали ні судові, навіть доразовому, а всеж Ви їх подали д-рові Равічові. Як маю це розуміти?

Свідок: Д-р Равіч є моїм приятелем від діточих літ. Ми походимо з Бережан. Випадково був я в його домі в иншій справі. Було це кілька днів по атентаті. Ми розмовляли про цей факт. Я йому це розповів під дискрецією. В секреті я йому сказав, що знаю позитивно про те, що атентат виконав член Української Військової Організації.

Прокурат о р: Але ж не було неправильне.

Свідок: Признаю, що це було неправильно.

Прокурат о р: Другий раз Ви звіряєтся з тим д-рові Вассерові не зважаючи на дискрецію.

Свідок: Передовсім, кілько разів я говорив про процес Штайґера — то не конвся з тим, бо був я від початку свято переконаний в тому, що Штайґер невинний і що атентат виконав член Української Військової Організації. Не памятаю, чи я злавив д-рові Вассерові саме так, чи взагалі ніяк з ним дискусію про цілий хід процесу.

Суддя присяжний д-р Свістерский: В хвилині, коли Ви вели розмову зі своїм інтерльокутором — ви назвали ту організацію, яка виконала атентат. Чи Ви про ту організацію знали? Та організація українська? Чи Ви не питали про назву тієї організації?

Свідок: Це є історично і загально відомий факт, що існує українська революційна організація, яка не погоджується з рішенням Ради Амбасадорів — що призвав Східну Галичину польській республіці — поборює те всякими засобами, що змірає проти цього. Це знає кожний.

Д-р Рінґель: Чи в даному моменті мали Ви перед очима і на думці істнування тієї організації. Чи Ви зясовували собі, що та організація могла виконати атентат?

Свідок: Инакше І бути не могло. Я повівся, що це правда, бо знаю того пана дуже добре. Є це дуже поважний і поважаючий чоловік — і сказав це в такому тоні, що знає про те конкретно і певно.

Д-р Грек ставить питання в справі листів, що їх дістала „Хвиля".

Свідок: Ці листи я вважав відразу за автентичні. В часі доразового суду стрінув я одного з оборонців і говорив з ним на цю тему — він каже, що це має бути трик оборони ці листи (голос: д-р Гінкевич). Ні, це був иншій оборонець д-р Зарицький. Йому я сказав: Не буду з вами говорити про параґрафи, але коли говоримо про політичні справи, то в них я маю більше чуття ніж ви і я твердю, що листи є автентичні.

Внесення оборони.

Д-р Рінґель підтримує попереднє внесення д-ра Ляндава в справі Рота і доповнює їх такими внесеннями: 1) стверднити телеґрафічно пан допомогові віденської поліції чи Рот був по 8 липні у Відні; 2) доповнити ситуаційний плян даними Ольшанського; 3) спровадити з Берліна модель бомби; 4) переслухати адвокатів д-ра Фешґендіґа і д-ра Сиропа зі Самбора, що мають конкретні відомости про те, що виконавцем атентату має бути Ольшанський.

Прокурат о р спротивився усім тим внескам.

Д-р Ляндав поставив внесок на переслухання адвоката д-ра В. Загайкевича з Перемишля.

Прокурат о р цьому спротивився.

Зізнання Романовского і Лянґевіча.

Свідок Л. В. Романовский капітан зізнає, що на місці атентату застав 4 падьонки, тубку з текстури, кавалок олова і редоґарки якоїсь газети. Ні льонту ні шкла не було. Свідок заперечує, що таких решток не було, бо він перешукав разом з поліцією докладно кожний квадратовий центиметер.

Свідок Лянґевіч, піротехнік збираючи рештки бомби, бачив на камени слід обсмалення. Ніяких слідів шкла теж не зауважив. Не було навіть опиляків зі шкла. У рештках бомби він бачив сліди гнота (льонту).

Д-р Ляндав поставив внесення на повторне переслухання адв. Рабінера, що бачив рештки бомби.

Прокурат о р противиться тому внесенню.

Присяжн. суддя Свістерский поставив внесення на переслухання Преша і комісар. Вічинського, що були перші на місці атентату.

Біржа.

Львів, 8. грудня 1925

Гроші.

Америк. дол. 8·90 — 9·00 канад. дол 5·70 — 8·80, чеські кор. 0·21·50 — 0·22·00, леї 0·3·75 — 0·04·00, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 40·0 — 41·00.

Золото. 20 кор. 38·50 — 39·80, 20 франк. 34·00—34·50; 20 марк. 38·50—39·00; 10 руб. 45·0—46·00.

Срібло. Австр. кор. 0·70·00—0·72·00, 5 австр. 3·70—3·80, фльорени 1·85—1·90, рубл. 2·80 — 3·00, рубель дрібним сріблом 1·50—1·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 29·00 — 31·00 жито галицьке з 1925 р. 20·50—21·50, ячмінь галицький броз. —,— до —,—, овес гал. 21.00—22·00.

Голодне село.

БЮЛЕТЕНЬ ч. 34.

Крайового Комітету Допомоги „Голодному Селу" (за листопад)

Розділ допомоги.

На останньому засіданні Комітету прихильно полагоджено подання Повітового Комітету допомоги в Кремінці, Благодійної секції „Просвіти" в Луцьку і „Батьківського Комітету" в Берестю. Ці три інституції звернулися з проханням ратувати сиротинських дітей в тамошніх приватних школах, з яких одні не поїдають, а других батьки забирають до дому, не маючи змоги покрити коштів удержання. Для кожної з цих інституцій Комітет призначив по сто доларів.

Крім цього призначено для Сільського Комітету допомоги в Сенисках 200 зол.

Допомогова акція в упадку.

Тому, що повітство відхилило статут Товариства „Комітет Допомоги „Голодному Селу" внесено зменшений статут товариства під назвою „Товариство допомоги селу".

До Повітових Комітетів Допомоги „Голодному Селу" Добромиль, Дрогобич, Долина, Калуш, Перемишль, Самбір, Коломия.

Деякі Комітети допомоги „Голодному Селу" не подоповнювали своїх звідомлень що почали збіжа-

НАДІСЛАНЕ.

КОНКУРС.

Прав. жіночий семінар в Стрию пошукує учительки до науки руханки. Перше́нство мають кваліфіковані або які відбули гімнастичний курс. Подання вносити негайно з долученням відпису свідоцтв і условій.
922 1—3 УПРАВА.

І так: Добромиль, Дрогобич, Долина і Калуш прислали збірні зідомлення (скільки кожна громада одержала), а подрібних (хто і що одержав в кожному селі)—досі не одержано, з деяких сіл немає списків. Тому прохаємо їх ще раз негайно постарається за решту списків з окремих сіл.

Перемишль і Самбір прислали тільки збірні зідомлення, а подобних ні. Тому прохаємо прислати ці списки в найкоротшому часі.

Коломийський Повітовий Комітет не прислав взагалі ніякого зідомлення.

Через недбальство одиниць на місцях Крайовий Комітет не може замкнути справоздання про розділ збіжа. А таке докладне справоздання Крайовий Комітет повинен вислати жертводавцеві — Всеукраїнському Червоному Хрестові в Харкові. Так зробити вимагає обовязок чести. І ще одно: чого не не можна перевести докладної контролі допомогової акції — і таким чином доконечно замкнути справу дорозової допомоги в цім році. Тому відповідальні за зідомлення з місць головні Повітових Комітетів не сміють відмовлятися від свого обовязку — стягнути з сіл потрібні списки. Мовляв — при розділі в повітових містах була строга контроля (крім членів Комітету, кооператорів і мужів довір'я) мусять виповнити домагання Крайового Комітету. В окремому письмі до повітових Комітетів викликаємо ще раз, з яких сіл нема потрібних списків — і ці прохаємо негайно прислати. Инакше Комітет недбайливих публично запитує.

Львів, дня 2. грудня 1925.

Д-р Д. Левицький. *М. Стахівський.*

До всіх Повітових Комітетів Допомоги „Голодному Селу".

Крайовий Комітет звертається з проханням подати йому докладне зідомлення про економічне положення повіту в теперішній момент і про те, яка поміч (мінімальна) потрібна для селянства повіту, щоби воно могло видержати до найближчого збору.

Зима й наш спорт.

Не берусь говорити про нього як спортовець, в якого голові самі цифри рекордів чи подив для винаскомпетенції техніки. Це мене як громадянина менше інтересує. Інтересує мене, чим має бути спорт у першу чергу для нації.

На зимові спорти чи не перший звернув у нас увагу Альфред Будзиновський в 1908 році, а його плани здійснював і поширював проф. І. Бобровський. Одначе до війни не прийшло до основання окремих товариств зимового спорту. Щойно в 1924 р. основано у Львові „Карпатський Лещетарський Клюб", якого головою стає інж. Шепарович. І треба признати, що цей клюб пішов тою дорогою, якою повинен іти цілий український спорт, не виключаючи навіть ковного мяча.

Не заводимо тут дискусії, чи вступати до польського звязку лещетарів, як не обляють наші футболісти з ковним мячем у побоюванні, що не буде з ким стати до змагань. Клюб пішов дорогою ідеї. Зробив дві прогулки в Карпати і — лозу наступило розчарування. Ті „наші" Карпати є хіба тільки grecko-katolickie Зорохта, Славсько й инші місцевости — ем вони українські? Чи було там бодай одно сховище українське? Скажете: Для кількох там людей — щасе сховище? Так саме думали здавна наші інтелігенти й тому Карпати перестають бути нашими. А в тих сховищах літом ми не може сидіти наша молодь на вакаційних оселях? А чи багато ми тих осель сотворили? — Погляньте літом хочби у Скільщину, кільки там будинків, будинків, ба, навіть прегарних вілль „обозів"! Чи той Бойко може вірити, що ми є, чи заперечують Карпати український характер?

І треба признати львівським лещетарям, що вони вміють зрозумити положення. Першим їх плянем здобути власний захист у горах. Вже на цей рік винаймили відповідний захист у Славську і приступили до переведення закупна грунту під будову. Перші фонди здобули, бо понад 160 зол. Кожний читач скептично, а питомою нам іронією, підсміхнеться і спитає: Коли вони збудують? То ще далеко й махне рукою, а сам не витягне півтора зол. з гаманця і не пішле.

І в другому напрямі йде робота лещетарів, а саме в поширювані лещетарства в народі, що може дати нашим кістким сільським майстрам нове лиш заробіток. Реальні висліди вже є, бо ось в м. р. повстав гурток селянських юнаків, що плекають цей спорт.

Саме на поминки Лещетарського Клюбу знайде читач відповідь, чим має бути зимовий спорт для нації. Це заразом і примір для літнього спорту, який не повинен бути лишень „фирлянням старої кобили", як висказувався мій катехит.

Ст. Гайдучок.

Приспівайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

Українська хор. Д. Котка.
У четвер 10.XII. м. Тарнів.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У понеділок 14.XII. м. Краків.
768 26—?

Управа Т-ва „Госп. спож. спілка Сила", кооп. з обм. пор. в Делятині взиває отсим всіх членів, котрі не доповнили до сего часу своїх уділів до висоти 10 злп. доповнити їх найдальше до 1. січня 1926 р. Хто до сего часу не доповнить свого уділу, буде після § 12. статута виключений з Т-ва без окремого повідомлення, на підставі ухвали загальних Зборів з дня 7. IX. 1924 т. 8. 905 3—3 УПРАВА.

В оборону української школи. Центральний Комітет УНДО на своєму засіданні в д. 28. листопада 1925 рішив повести скріпленну акцію в напрямі оборони прав українського вчительства. Для цієї цілі мусить зібрати в короткому часі весь матеріял про фактичний стан українського вчительства як: стан наших і польських учителювання в місцевостях з українським населенням; перенесення; перечасне спенсіонування; звільнення зі служби; непричимання нових українських сил і кількість принятих польських; число кандидатів-Українців учительського звання. Центр. Комітет просить ІІ. Т. повітових організаторів, духовенство, учительство, кооператорів і всіх громадян, що дійсно інтересуються долею українського шкільництва — негайно надіслати необхідні інформації на адресу: Іван Лящинський шкільний референт ЦК. УНДО Львів, Мурарська 6. 1-1

Загальні Збори Жіночого Кружка в Коломиї відбудуться дня 10. грудня 1925 р. о год. 3. попол. в льокалі Т-ва „Коломийський Боян" при вул. Костюшки ч. 12, на які всіх членів просить ВИДІЛ.
921 1—1

Дрібні оголошення.

АСОЛЬВЕНТ двокл. торг. школи пошукує заняття. Зголошення до Адм. „Діла" під „Асольвент. 903 3—3

ЖІНОЧЕ футро „сітка" і мужеське футро оказійно на продаж. Кушнірня Карпяка, Львів, вул. Куркова 11 а.
891 4—5

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкуренційних цінах, також печі, маглі, ваги, знаряддя, пильники, пасп, гурти, посторонки, папп. И ШУМАН, Львів, вул. Кавсільних 18 а. 879 4—15

УЧЕНИКА з вищих клас приймає уряднича родина. Львів, вул. Вірменська 12, II. пов. ч. дв. 11. 914 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛІКАР
д-р Б. Андерман
в Чорткові

вже повернув по кількалітній практиці на положничій і дитячій клініці у Відні і оддався у діточих, жіночих недугах і акушерії в домі п. Мандельбаса біля ресторану Бальаха. 911 2—3

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ІІІ. урядовцям та студентам значна знижка. 908 2—5

АДВОКАТ
д-р І. Хичій

переніс канцелярію з Бережан
до Гусятина
928 1—3
де веде її в Ринку в домі Вінтера.

Лікар
д-р В. Кобільник
ординує
878 **в Самборі** (коло суду). 4—5

Позір Збаражчина!

Виділ Філії „Просвіти" в Збаражі скликує на день 12. грудня 1925 год. 10. рано в салі „Українського Дому" ПРОСВІТНУ АНКЕТУ. Буде делегат Головного Виділу з Львова.
917 1—1

Гарний дарунок

на св. Миколая і ялинку. Гуморески О. Маковея: „ПРИЖМУРЕНИМ ОКОМ" 3 зош. і Я. Цурковського: „ПРОЗОЛОТЬ СВІТАНКУ" 1 зош. — Замовляти: **С. Український, Львів, вул. Руська 3.** 915 1—2

Отсим взиваємо п. Корнила Кушлина із Печеніжина, щоби негайно вирівнав свій довг в Ощадно-Позичковій Касі в Ільці. Рівночасно прохаємо знайомих о подання адреси згадачого пана Д-р Степан Рінецький, Роман Зелений, — учителі.

Адреса: S. R. Praha, Vrsovice, ul. Krokova c. 8.
907 2—2

Від 30 літ істнуюча фірма тепер удосконалена технічно і побільшена
Робітня навчункових печаток, таном ритовниче Заведення
РОМАН МІККІН
Львів, вул. Легіонів 29 (в пасажі)
Агентурам стемпіль на провінції значний рабат. — Позір на ім'я і адресу.
812 4—5

Ширіть наш часопис!

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
КИЛИМІВ
ГЛИНЯНСЬКИХ
ТАКОЖ
КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ
ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ
865 **ЛЬВІВ** 4—6
ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 23.

Загальні Збори

ФІЛІЇ „ПРОСВІТИ" в ДРОГОБИЧІ відбудуться дня 14. грудня 1925 р. о год. 1. попол. в комнатах Народного Дому в Дрогобичі з отсим дневним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу та уділення абсолюторії.
2) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії.
3) Внесення.

918 1—1 **Виділ.**

Звичайні Загальні Збори

Української Повітової Бурси ім. Маркіяна Шашкевича в Бродах відбудуться дня 17. грудня 1925 в год. 2-ій, а на случай браку комплету в год. 3-ій в будинку Бурси з слід. деннім порядком:

1) відкриття Зборів,
2) відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів,
3) звіт Виділу і контрольної комісії за рік 1924/25 і уділення абсолюторії,
4) вибір голови, двох членів Виділу і 3 заступників, як також 3 членів контрольної комісії,
5) внески і запити.

ЗА ВИДІЛ:
Олекс. Волинець, д-р Теодор Жолкевич
919 голова. секретар. 1—1

ПРАВНИК, симпатичний, приступний, на укінченю студій оженився з женщиною, котра допомогла би йому до укінчення студій. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Ignotus". 916 1-1

АКАДЕМИК глядає лекції на селі. Зголошення проситься слати до Адміністрації „Діла" під „Студент". 923 1-1

ПАРОХІЯ до замінн. Зголошення до Адм. „Діла" під „Замина". 910 2-2

XL. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
членів „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ"

Крайового Союзу Споживчого, кооперативи з відповідальністю уділяємо у Львові, відбудуться в суботу дня 26. XII. 1925 в год. 10-ій перед полуднем у Львові в салі товариства „Сокіл" при вул. Руській ч. 20 (дім „Дністра" партер на право) з отсим деннім порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів (§ 93 стат.).
2) Верифікація протоколу XXXIX. Звич. Загальних Зборів уповажнених з дня 12. XI. 1924 § 94 стат.).
3) Звідомлення з діяльности, бітанс за діловий рік 1924/25 і програма праці та вальоризаційний бітанс на 30. VI. 1925 і розділ чистого зиску § 93 уст. 1 і 5 стат.).
4) Звідомлення Головного Контрольного Комітету (§ 110 стат.) і його внесення дотично абсолюторії Надзірній Раді і дирекції за діл. рік. 1924/25.
5) Доповнюючий вибір 4 членів Надзірної Ради на час від 1925/26 до 1927/28 і 4 заступників членів Надзірної Ради на здч. рік 1925/26 (§ 65 і 96 стат.) і доповнюючий вибір одного члена Ради з групи кооператив на два роки.
6) Вибір 3 членів Головного Контрольного Комітету і 2 їх заступників на адм. рік 1925/26 (§ 96 і 109 стат.).
7) Вибір уповажнених на час 1925/26 — 1927/28 (§ 100 стат. і вин. ординація з дня 9. V. 1923).
8) Означення найвищої суми зобовязань, які „Народна Торговля" може затягнути (§ 96 уст. 11 стат.) і означення найвищої межі кредиту, який може „Народна Торговля" уділити одному членові (§ 96 уст. 12 стат.).
9) Означення висоти претенційної марки для членів Надзірної Ради і означення винагороди для членів Головного Контрольного Комітету (§ 93 уст. 2 стат.).
10) Внесення членів (§ 92 уст. 2 стат.) і запит (§ 93 уст. 4 стат.)

Річні звідомлення, рахунки і бітанс за діл. р. 1924/25 та вальорив. бітанс на 30. VI. 1925 виложені до перегляду Вп. Членів в домівці „Народної Торговлі" у Львові, Ринок 35 I. поверх в урядових годинах центрального бюра (год. 8 до пів до 3-ої) від слідуючого дня після отсього оповіщення аж до останнього дня перед Загальними Зборами (§ 89 і 14 стат.).

Загальні Збори членів „Народної Торговлі" осягають правосильний комплет, як що в них бере участь така кількість членів, яка заступає 1/20 часть суми уділів або 1/10 часть загального числа членів „Народної Торговлі".

Коли мимо отсеї пригадки не явиться до одної години після часу назначеного на Загальні Збори инше названа кількість членів, що творять правосильний статутовий комплет, кождо число присутних членів становитиме згідно з уст. 5 § 91 стат. правосильний комплет Загальних Зборів.

Увага: У Загальних Зборах мають право участи всі члени „Народної Торговлі". Фізичні особи беруть участь в Загальних Зборах тільки особисто, а правні особи через своїх повновласників. Письменну повновласть правної особи обовязаний над ленній повновластю зложити до рук дирекції Народної Торговлі. Повновласник не може заступати більше як одну правну особу (§ 87).

За Надзірну Раду „Народної Торговлі", Крайового Союзу Споживчого у Львові:
Д-р Степан Федак вр. президент. 924 1-3 *Юлиян Шепарович* вр. секретар.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Ділo". З друкарні Видавничої Спілки „Ділo" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 277 (10.660). Львів, пятниця 11. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бл. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Україні 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Крайний час.

За прояв діяльного патріотизму.

Недавно тому італійський премієр Беніто Мусоліні звернувся з покликом до італійського народу, взиваючи його до національної складки на сплату заграничних довгів Італії. Бажаючи визволити свою батьківщину від важкого тягару заграничних довгів, бажаючи звільнити свій народ від натиску світової фінансієри, від залежности від скритих чужоземних сил, Мусоліні своїм зазивом підкреслив, що то можна здійснити тільки власними силами, тільки важким зусиллям всього народу. На ніякі несподіванки, пригожі обставини, чуда і т. и. рахувати не можна. Хто хоче втішитися економічною незалежністю, бути паном і володарем в господарській ділянці, той мусить сам увільнитися від чужинного засилля, мусить власною працею і власними засобами виставити будівлю економичної суверенности. Бо перед господарським поневоленням, як то бачимо на багатьох народах, не хоронить навіть власна державність.

Відзив Мусоліні не пройшов без відгомону. Той поклик був приказом для італійського народу. На протязі двох тижнів багаті, незаможні й найбіднійші, всі без винятку вложили на сплату заграничних довгів Італії 5 (пять) мільонів долярів. Коли зважити, що Італія є сильно перенаселеною країною (125 жителів на 1 км. кв.), що рік-річно десятки тисяч Італійців мусять мандрувати в світ за очі за хлібом, що італійський народ не належить до багатих, то цей прояв наглядного, діяльного патріотизму мусить збудити подив усього світа. І справді, вся европейська преса переповнена статтями й похвалами на адресу італійського народу, який ще недавно керавався за своє повне обєднання, а тепер всі свої змагання наружує в боротьбі за економічну волю.

Італія має 38 мільйонів населення, отже вже в перших двох тижнях кожний член італійського народу, без огляду на вік і пол, зложив на сплату заграничних довгів майже по 15 ам. центів (себ-то 1 зол. 30 сот.).

Так проявляється діяльний, будуючий патріотизм, так його розуміє народ, що хоче жити своїм власним життям. І тим доказує теж, що сильній волі, впертому хотінню, непоборимому бажанню ніякі трудноші не можуть стати на перепоні.

А в нас? Як проявляється діяльний патріотизм у нас, що при кожній нагоді деклямуємо про свій патріотизм, про свою любов до батьківщини, що заявляємо готовість скласти на її жертвенник майно і кров?

Від трьох місяців лунають у нас поклики і заклики, вся преса переповнена статтями, виясняється на всі лади, що передумовою вдержання при життю єдиного нашого банку — Земельного Банку Іпотечного — є доповнення його основного капіталу квотою 737.500 зол. до висоти 1 (одного) мільона, означає ці поклики не мають успіху. Вони пропадають безслідно у глухій темряві нашого життя, губляться немов в якійсь пустині, де взагалі пропало органічне життя. Всі ті, що в святочних хвилях готові пожертвувати „тілом і душею", тут не хотять заризикувати кількома десятками золотих. Виходить з того, що наш діяльний патріотизм згорів, спопелів, або ще не народився.

Прикро признавчатися, та ще прикрійше таїти сумну дійсність. З 20.500 акцій по 25 зол., досі — за три місяці — підписано тільки 2.000. І справа — на жаль — не посувається вперед або посувається черепашим кроком, а за те прискіпеним ходом наближається кінець грудня. І коли 1. січня 1926 Зем. Банк не викаже повний мільон акційного капіталу, то він буде неминуче законитий, перестане істнувати на довгі-довгі літа єдина українська фінансово-кредитова установа з девізовим й емісійним правом.

На що надіємося? На чудо, на те, що хтось ні з сього, ні з того виратує нас? Алеж приклад Італії доказує, що поза власними силами і власним зусиллям нема иншого ратунку.

Нарікаємо на те, що ми бідні, нещасні, зруйновані. Алеж бідні Італійці до двох тижнів вложили 5 мил. долярів. Чи ми, 7-мільоновий народ тільки в межах Польщі, не можемо до двох тижнів зложити 137.000 долярів на акції Зем. Банку, себто по 2 ам. центи від кожного члена нашої нації?

Можемо, тільки треба мати сильну волю, вперте бажання, непохитну віру у власні сили. Хочемо свободи на всіх ділянках нашого національного життя. Зовсім слушно! Є це бажання кожної живої і житездатної нації, але докажім ту волю і житездатність хоч в одній ділянці, хоч в частині тієї ділянки. Так, тим способом докажім, що і всі инші наші змагання є оправдані, проявім нашу активність.

Кажемо, що наше національне почування є в нас глибоко вкорінене, а тимчасом — от хоч би в справі підписки акцій Зем. Банку — звідусіль чути тільки зняти, докори, часом влучні, а часто безпідставні резонування; а націоналізм, себто сліпа любов до свого, не знає резонування. Є якась потреба, без огляду на її форму, треба її сповнити, не докоряючи й не критикуючи, навіть сліпо, заплющивши очі. Тоді, коли та потреба буде здійснена, прийде час на критику, на реформи, на перебудову, і тоді буде створена основа до тієї перебудови.

Крайний час здати собі з того всього справу, і крайний час діяльно проявити наш патріотизм, крайний час поспішитися всім без винятку з підписку акцій Зем. Банку, бо тільки три тижні ділить нас від хвили примусового замкнення підписки.

Нехай же в тих трьох тижнях проявиться наша воля жити й розвиватися та економічно унезалежнитися в такою силою, щоби й ми могли збудити подив наших ворогів і приятелів.

„Дух Льокарна" над Ірляндією.

Полагода затяжного граничного конфлікту між Ірляндією і Ульстером.

Була вже пора забути про комісію для вирівнання кордонів між вільною ірляндською державою і Ульстером. Згадана комісія лишилась немов гріне мементо неполагоджених спірних справ між двома частинами Ірляндії, більше ворожими в деяких моментах, ніж супроти Англії, яка допомогла їм поділитись. В останніх тижнях приходили вістки, що представник вільної ірляндської держави хоче зректись участи у комісії, яка, згідно з умовою, не може видати ніякого рішення без спільної згоди всіх її членів, себто вільної ірляндської держави, Ульстеру та Англії.

Дипльоматичний хист Англійців вийшов переможцем і з цієї заплутаної справи. Минулого тижня йому вдалося добитись повного порозуміння. Розвязано не тільки питання кордонів, але й цілу низку фінансових справ, з одночасною заявою, що і обі частини Ірляндії, і вся Ірляндія та Англія, хотять жити в якнайкращих дружніх взаєминах. 12 стаття попереднього договору передавала обовязок окремій мировій комісії означити кордони між вільною Ірляндською державою і Ульстером. 1. стаття нового договору розвязує згідно цю комісію і проголошує її від нині неістнуючою. 2 стаття нового договору звільняє уряд вільної ір. держави від обовязку нести тягарі державних довгів Британського королівства, а також зобовязань щодо военних пенсій. Англійський уряд, з огляду на виїмкові обставини Ірляндії перечеркує її довг 20 мільонів фунтів. За те ірляндська вільна держава зобовязується заплатити англійським піддани відшкодування за втрати злобно спричинені приватним особам та маєткам, внаслідок революційних виступів на території Ірляндії від 1-го січня 1919 р. Ірляндський уряд зобовязується також на такі відшкодування за час від 11. липня 1921 до 12. травня 1923 р.

Найважнійшим і найцікавійшим висліком цього порозуміння є те, що дотеперішній кордон північної Ірляндії, предмет таких численних конфліктів, лишається, згідно з трома контрагентами, незмінним на майбутне. Хіба — що є неімовірне — знову всі три держави згодились цей кордон спільно змінити.

Ця розвязка довгого конфлікту домагається ще ратифікації з боку парляментів. Нема сумніву, що і в Дебліні і в Льондоні будуть договір живо критикувати. У Дебліні будуть невдоволені тим, що уряд полишає поважне число південних Ірляндців під владою Бельфастського парляменту, а в Льондоні, що англійський уряд, у час економічної скруги робить такі фінансові полекші Ірляндцям. Та одночасно всі вірять, що здоровий розум візьме верх скрізь. А він каже, що кожний з трьох урядів скине зі себе поважний тягар піддержувати армію для оборони сусіда, а тим самим марево громадянської війни, якої матеріяльні та моральні втрати перевищали всі инші витрати.

І премієр-міністр Ульстеру Крег, який підписував договір і головний делегат вільної Ірляндської держави заявили прилюдно своє вдоволення з довершеного порозуміння. По підписанню льокарнських договорів це перша нова ластівка мирних подувів в европейській политиці. Та не хутко Англія дождеться такої щасної розвязки конфліктів з иншими частинами своєї імперії.

По широкому світі.

Анґлійський парламент приняв закон про митову охорону британського промислу.

Швайцарія запропонувала Німеччині, Італії та Австрії скасувати візи для візиту.

У Парижі арештували трьох Англійців, з вищих кол інтелігенції, підозрілих у шпіонажі, покищо невідомо в користь якої держави. Цей арешт є сенсацією дня.

Мадярські націоналісти зединені у т. зв. „Союзі пробудження Мадярщини" заявили, що не згодяться на скасування „numerus clausus" в університетах і в даним випадку будуть спинювати виклади.

В Італії вийшов урядовий розпорядок, щоби науку релігії у всіх школах вести тільки італійською мовою, без огляду на національність дітей.

Туреччина, на підставі болгарських інформацій, піде на компроміс у справі Моссулу, тому, що в даний момент має великі клопоти з невдоволенням свого населення, в наслідок заведеної турецьким урядом примусової европеізації вбрання.

У Китаю, у присутности Гонг-Конг комуніст уона китайського генерала Хінг-Шанг-Лінга, відомого ворога большовицького руху.

Red. odp. „Dilo" Pr. 905/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzeka na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 272 (10.655) z dnia 6. grudnia 1925 r. pod tytułem: „Prasa" w ustępach od słów: „Czas" stwierdza e szczo kwestuje... do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. uznał oskarżonę w dniu 5. grudnia 1925 roku kosztami za usprawiedliwione i zarządził rozszerzenie całego zakładu i wydanie w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zagrożenie za przekroczenie na grzywnę do 300 zł. n. Lwów dnia 6. grudnia 1925 r. Nowak.

З українського Закарпаття.

За вирівнання границі з Румунією — Нові посли й сенатори.

Ужгород, 3. грудня 1925.

На днях велися в Букарешті переговори у справі вирівнання границі Закарпаття з Румунією. Українське населення знова ним затривожене, бо сумний досвід навчив його, що всякі такі переговори кінчаться кожним разом новим обкроюванням і так уже з усіх боків обкроєної автономної території Закарпаття. Не досить, що ще при устаповуванні автономної території 1920 р. відділено величезну полосу краю на поталу Словакам з одного й Румунам з другого боку, що вже двома наворотами прилучувано поодинокі українські оселі до Словаччини — тепер мають ще й границю з Румунією вирівнати коштом Закарпаття.

Справа вирівнання цієї границі тягнеться здавна. Велику агітацію розвели в тому напрямі Румуни, що бажають прилучення цілої Мараморощини, в якій є кілька румунських осель. У звязку з теперішніми переговорами пущено на Закарпатті вістку, що минулого тижня Сигіт був ілюмінований для виявлення радости з приводу прилучення до нього цілої Мараморощини, а румунські газети подають, що Чехословаччина згодилася відступити Мараморош Румунії в заміну за вільну пристань (Констанцу) на побережу Чорного моря. Справа очевидно ще не вирішена, але для нас є поважна причина бити в дзвін тривоги, бо Мараморощина чисто українська земля.

Українські пограничні села по чеській боці нарікають здавна на те, що мають великі шкоди й недогідности через невідповідне проведення границі, яка перерізала села й хутори, відірвала господарів від загороди й поля, вірних від церкви, дітей від школи, унеможливила там всяку господарську й культурну працю. При тому ще й румунські власти поводяться з нашими людьми не по людськи, а по варварськи. Якби тепер прилучили Мараморош до Румунії, чекав би його такий „рай", як усіх Українців під румунським постолом. Тому ціле населення Закарпаття повинно не тільки протестувати проти торгування українською землею правительствами чеським і румунським, але й домагатися енергічно такого вирівнання границі, щоб українські села зі столицею Сиготом, які тепер по румунській боці, поєднано назад до автономної території. Таку акцію повинні започаткувати в першу чергу нововибрані посли й сенатори. Український нарід ніколи не зречеться своїх слушних прав до Сиготу і його околиці.

*

Заступництво Закарпаття у Празі на дальших пять літ представляється після окончного обчислення так: А. Волошин (христ.-народня партія), Я. Нечас (соц. дем.), І. Куртяк (автономна земледільська партія), д-р А. Гагатко (нац. соц.), д-р А. Корлат (мадярсько-німецький блюк), д-р А. Шгефан і д-р Ф. Кралік (республиканська земледільська (аграрна) партія), І. Мондок, д-р И. Гаті і Сидоряк (комуністи). Отже разом 10 послів до сойму, з яких комуністи, Корлат і Куртяк належать до опозиції. (На місце Корлата увійде до сойму мабуть д-р Г. Бако, адвокат з Берегова, бо Корлат не має чехословацького горожанства). Сенаторів матиме Закарпаття тільки трьох: Боднара і Рещука (комуністи) і Егрія (мад.-нім. блюк). Всі три — опозиціоністи.

ПУРУС

незрівняною пастою до вжитку

Відчити з українознавства.

Наукове Товариство ім. Шевченка задумало дати в біжучому році ряд відчитів з українознавства, а саме з історії українського письменства і мови, з історії, географії, антропольогії, геольогії та мистецтва України, а побіч цього із словянознавства. Прелегантами будуть: Д-р К. Студинський, д-р І. Свєнціцький. д-р М. Кордуба, д-р І. Раковський, д-р І. Крипякевич, проф. М. Возняк, проф. І. Огієнко і Юрій Полянський. Перший відчит був намічений на суботу, дня 12. грудня ц. р. Одначе з огляду на те, що доґепер не насиів дозвіл адміністративної влади, відчити пічнуться в найблищому тижні.

З українського життя в Америці.

Стрілецька організація.

Філядельфія, 22. листопада 1925.

Від двох літ згадувано в Америці про організацію стрільців з Української Армії, та щойно в останніх місяцях зорганізовано перший Стрілецький Гурток у Філядельфії. Перші кроки у праці Стрілецького Гуртка вказали, що така організація потрібна. З листів, які приходять до організації від стрільців, розкинених по всіх усюдах американської землі, виходить, що у всіх було одно бажання: обєднатися, порозумітися та з новою силою взятися до праці на народньому полі. Серед тяжких відносин еміграційного життя і деякі стрільці почали вже попадати в зневіру, а бачучи загальні невдачі, відсувались від народньої роботи. Тому, почувши стрілецький поклик, вони відживли. В них прийшла нова охота до праці в стрілецькому гурті. А яке це життя, про це найкраще може свідчити оклик одного стрільця по зборах Філядельфського Гуртка: Ні Богу, чоловік знову відживає серед старої „братії". Не тільки це. Коли збори назначено на годину 7, прибули всі просто з праці, щоб лиш не спізнитися на сходини. І перший раз за мого перебування в Америці збори зачалися точно в означений час.

Стрілецька організація стрінулася з милим привітом не тільки серед стрільців, але взагалі серед нашої американської імігранції. З огляду на поширення організації принято такі організаційні постанови: В місцевости, де найдеться найменше 5 стрільців, має основатися Стрілецький Гурток, який стоятиме в звязку з філядельфійським Гуртком. Стрільці, що живуть поодиноко, є просто членами Гуртка в Філядельфії і до нього платять свою членську вкладку. Поодинокі гурткі пересилають членську вкладку і внесок до Скарбниці гуртом через свій Гурток, задержуючи для себе 25 ц. вкладки на свою адміністрацію. Членська вкладка виносить 1 дол. річно і місячна вкладка до Скарбниці 25 ц.

З поширенням організації виникла потреба скликання стрілецького зізду, який вирішив би всі організаційні справи та дав відповідь стрілецтва на всі біжучі питання нашого національного життя. Гурток звернувся отже з покликом до всіх стрільців, щоб негайно голосили свій вступ до Гуртка й рівночасно висказували свою думку про потребу скликання зізду. Філядельфійський Гурток рішив, що найкраще було би скликати зізд в кінцем місяця лютого або березня, та до цього часу перевести повну стрілецьку організацію. Коли б одначе инші гурткі бажали зізду скорше, то його скличеться після бажання загалу. Крім того Гурток рішив дати аматорську виставу на дохід українських інвалідів у краю, відсвяткувати урочисто день злуки всіх українських земель (22. січня) разом з Січовою Організацією і спільними силами всіх українських філядельфійських товариств, висилати на бажання гуртків своїх референтів, що говоритимуть про наші визвольні змагання, і вкінці візвати всіх стрільців, щоб навязували звязки зі своїми товаришами в старому краю і передавали до Гуртка всі цікавійші вістки, які від них одержать.

г.

За рідну землю.

Економічне віче в Бережанах.

Бережани, дня 5. грудня 1925.

В понеділок, дня 30. листопада п. р. відбулося в Бережанах велике віче в економічних справах, зокрема в справі законопроекту про земельну реформу. Не оглядаючись на снігову заметіль, явилися відпоручники всіх сіл бережанського повіту; всіх учасників було повад пятьсот. Віче скликано заходами адвоката д-ра Володимира Бемка. Відкрив його коротко промовою адвокат д-р Михайло Західний. До президії вибрано д-ра Михайла Західного як предсідника, о. Романа Береста, пароха в Бишках і Романа Глушка, господаря з Лапшина як його заступників. Секретарював студент університету Богдан Єлюк.

Реферат про земельну реформу виголосив п. Володимир Целевич, генеральний секретар УНДО.

В дискусії забирали голос п. Іван Герасимович зі Львова, д-р Західний у справі закупна акцій Земельного Банку і в справі „Сільського Господаря", п. Осип Замойщак з Бережан у справі обезпечення в „Дністрі", п. Щерго Березовський з Бережан у справі сільської кооперації. Господар Роман Глушко з Лапшина вказав на потребу організації селянства.

Ухвалено відомі резолюції в справі земельної реформи, рішено домагатися у Дирекції Школи, Земельному Банкові, „Дністрі" і Сільському Господарі" відповідних кредитів на закупно землі, а також на закупно акцій Земельного Банку. Віче закінчено о годині 5. по полудні.

ІВАН РАКОВСЬКИЙ.

ЗА СИЛУ СОНЦЯ.

Сила сонця? Так, так, вона справді безмежна! Вчені обчислюють, що це могутнє джерело тепла й світла висилає своїми променями у всесвітній простір кожної секунди чотири мільони тон своєї сили. Це така сила, що колиб всі проміння сонця, замість розійтись по цілому всесвітньому просторі, звернулись тільки на одну нашу землю, то ця наша нещасна планета в одну мить розігрілась би до червоного жару й негайно перемінилась би в газовоплинну гарячу масу. Ну, щастя, що ці, стільки разів усякими поетами оспівані, сліпучі проміння сонця розсіваються рівномірно по цілому всесвіті, бо колиб не те, то прийшлось би марно загибати, не дождавшись наслідків многонадійної конференції в Льокарно. Але й цей маленький жмуток соняшного проміння, який доходить до нашої землиці, має велитенську силу. Знов обчислено (ах чогож то вже не обчислюють ці вчені!), що колиб ці всі проміння сонця, що розсіваються скрізь по поверхні нашої землі, впали тільки на одно наше українське, себто Чорне море, то воно вмить закипілоб і негайно випарувало так, що ми — мов ізраїль через Червоне море — могли б перенти сухою ногою із Одеси або, коли хочете з Криму до Сінопи чи Трапезунту, на противежному березі Малої Азії.

Така могутня сила нашого сонця! Ця сила огріває поверхню нашої планети і робить її можливою для життя всіх живих сотворінь; вона витворює в ростинах з води й вуглідя живу матерію, білковину або плязму і тим самим уможливлює, безпосередньо або посередньо, життя звірят і людей; нерівномірним огріванням поверхні землі й повітря, вона спричинює повставання вітрів, від найніжнійшого леготу до найсильнійшої бурі; вона вкінці спричинює круження води у природі, перемінюючи велитенські кількости води в пару, яка хмарами переноситься з місця на місце та вкінці повертає у виді роси, дощу або снігу на землю, спричинюючи повставання джерел, з яких знову утворюються потічки, ріки і моря. Отгак, колиб сонце перестало світити, або колиб його проміння перестало доходити до нашої планеги, тоді вона швидко остигла би цілком, вся вода замінилася би в тверду ледяну скалу, всі ростини, звірята й люде вигинули би, а наша земля перемінилася би в зимну, мертву брилу... Справді, все життя на землі, а тим самим життя цілого людства, вразі його цілою культурою й цивілізацією, всецілo залежне від сили могутнього сонця!

Одначе на всю цю велитенську працю, яку доконує сонце на поверхні нашої землі, зужитковується тільки малесенька частиночка його сили; поза тим вона працює марно, без ніякого значіння для чоловіка. Схопити цю могутню силу сонця, звернути її там де слід та ужити на добро і щастя людства, це одна із тих великих мрій, які створила нинішня наука. Цю велику мрію леліяли у своїй душі найбільші знавці й дослідники законів природи, починаючи вже від безсмертного Архімеда, що, як кажуть, хотів при помочі промінів сонця спалити фльоту хижих на загарбників Римлян, аж до... до Михайла Рудянського, цього великого українського вченого, який на основі своїх глибоких студій доходить до розвязки цього многоважного питання, одначе, як це звичайно буває, зустрічається із незрозумінням та недовірям посеред своїх товаришів та цілої суспільности. Та наш вчений, переконаний у слушність своєї справи, стає сміло до важної боротьби за силу сонця, своїм розумом і завзяттям та по багатьох пригодах вкінці побіджує, ставши добродієм своєї дорогої України і цілого культурного людства. Не знаєте нічого про це або може не вірите цьому? Так прочитайте оповідання д-ра Миколи Чайківського: „За силу Сонця"! Це найновійше оповідання нашого відомого вченого і популяризатора належить до найгарнійших праць цього рода не тільки в нашій, але й заграничній літературі. Написана вона з таким талантом і знанням, що читач зразу захоплюється нею, читає без передишки до кінця і, прочитавши до кінця, мимоволі ставить собі питання: „Чи це мрія, чи правда?". І мимохіть читач повертає наголовну карту та, прочитавши там виразно, що це: „Оповідання з недалекого майбутнього", переконується, що це все була мрія, видумане оповідання, але написане з мистецьким талантом.

Вартість оповідання збільшують ще прегарні малюнки нашого знаменитого мистця Петра Холодного, які одні змушують нас затримуватись при читанні, щоби подивляти правдивий артизм і мистецьке виконання. Задля цього згадане оповідання прочитає певно кожний з великим вдоволенням. Та вона є також цінним вкладом у нашу літературу для дорастаючої молоді. В нинішніх часах тріюмфу брутальної сили й некультурности, в часах доцільного спинювання нашої молоді від джерел науки й культури, коли свідомо, чужина й свої, впоюється в нашу молодь мамоначення науки, книжечка: „За силу Сонця" переконує молодого читача, що є питання наукові, яких розвязка скриває в собі ущасливлення цілого людства, що таким ідеям характерна, освічена людина повинна посвятити своє життя, а що найважнійше то те, що культурною працею для свойого рідного народу приносимо рівночасно правдиву користь і цілій культурній людськости. Через це й згадана праця має велику виховну вартість.

Справді, „За силу Сонця" це гарна пожиточна й ідейна книжечка і повинна знайтися обовязково в маленькій книгозбірні нашої дорастаючої молоді, як дівчат, так і хлопців.

строї" й перечести по всіх селах організацію „Сільського Господаря".

До повітового комітету оборони землі вибрано д-ра Володимира Банка, п-ра Михайла Західного, о. Омеляна Корчубу, пароха з Сарничук, Романа Глушка з Лапшина, Панаса Мицлака з Рибчин, Костя Чухорського з Осипа Замощака. По ньому відбувався довірочна нарада, на якій вибрано повітовий політичний комітет, що має перечести організацію УНДО.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Експозе мін. Здзеховского.

На засіданні сойму в четвер 10-го грудня мін. Здзеховский виголосить експозе. Заповість у ньому м. ін. внесення законів: новелізації закона про зменшення персональних видатків, закона про боротьбу з лихвою, спекуляцією й дорожнею, про карну відповідальність цив. урядовців за надужиття.

Відручне письмо през. Куліджа.

Відручне письмо през. Куліджа до конгресу предкладає зменшення податків і поручає взяти участь у гаазькім трибуналі. Устіх локарнської конференції скріплює погляд про справедливу політику Зединених Держав не втручатися до европейських справ і оставити розвязку міжнародніх трудностів Европи европейським державам. Роззброєння також специфічно европейська справа. Всетаки Зед. Держави приймуть радо до відома кожну вістку про праці европейських держав для зменшення зброєнь. Але Зед. Держави не думають брати участи в конференціях роззброєння, коли можна буде догадуватися, що їх висліл буде безуспішний. Обмеження зброєнь на суші тепер важнійше як на морі. Коли таке роззброєння признають потрібним, то Зед. Держави візьмуть участь у світовій конференції. Уряд старатиснме, щоби прийшло до порозуміння з державами, які ще не управильнили своїх довгів у Зед. Державах.

Тайний договір Туреччини з СРСР.

„Морнінг Пост" повідомляє з Тегерану, що між Туреччиною й СРСР. йдуть переговори в справі тайного договору. Ангорський уряд просить в Москви попертя, колиб Рада Союза Народів видала некорисне для Туреччини рішення в справі Мосуля. Ангорський уряд готов за таке попертя і колиб одержав згоду радянського уряду в справі жадань відносно перської справи й Азербейджану, відступити для СРСР. провінції Карс і Ардаган.

Франц. воєнна рада проти евакуації.

Під проводом Фоша було засідання воєнної ради при участи визначних генералів. Обговорювали справу роззброєння Німеччини і рішили, що надто спішна евакуація окупованих територій створить небезпеку для европейського мира. На запит одного журналіста Фош відповів: Ми мали воєнну раду для забезпеки мира.

15 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—3

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за чотири місця статті „У новій конституції.

— **Суворя зима.** Перші звістки про великі морози у різних країнах, повторяються. Морози знали казать не таку ко-

Сильна економічна організація заборолом для народу.

Боронімся закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного

Львів, Підвалля 7.

ліну як Італія. У Римі було 7-го п. м. дня стелені зимна. у Мет лані до 6 степ. (Цельсія), у Венеції та Фльоренції до 3-х, а в Неаполі дві особи замерзли. На Мадярщині — сибірська студінь. У Будапешті 32 степенів зимна, найчастіша температура від 50 років. Дунай замерз. На провінції зимно вагається між 23 і 28 степенями. Багато поїздів мусіло зупинитись у дорозі, бо колеса позамерзали. В Югославії скрізь морози. У Білгороді 11 ст. В околиці Тетово появились вовкулаки роблять. У Франції, у Вогезах 22 степені. Навіть у Парижі замерзла Сена і дві особи.

— **З будячної хроніки.** Хто читає уважно щоденну сенсаційну хроніку львівської преси — може бути гордий, що живе у великім місті. Якби якийсь статистик задався собі труду прирівнати скількість крадіжок, грабунків, ошуканств та злодійств в цім стодні з вчорашніми, вдесятеро більшими, то дійшов би певно до сенсаційних висновків. Зробім кілька вчорашнього дня: — 18-літній ученик торговельної школи Ст. Дачкевич тоїться, тому, що його „наречена" не хоче йти з ним на прохід. — На вул. Болоньській полящій бореться з четирома вломниками. — На вул. Бартоша Главацького арештують двох 18-літніх спільників від „виколювання" дамам на вулиці грошевих торбинок. — Злодії відмакали дискретно: крамницю з вуджениною Ікньорського при вул. Замарстинівській (300 дол. шкоди), хату купця Давидсона, на Замарстинові (6000 зол.), хату Цалінга на Жовківський (700 зол., шкоду Собіського на Замарстинові (70 зол.). — Крім цього арештовано Мих. Зайонца, селянина з Качанівки Скальтшина) за те, що під повбиранім прізвищем дідича брав у різних крамницях „на борг" товар; за різні квартири та крадіжі Франца Бурка, Семена Іваніва, Якова Аусцусмана, Мойсея Сехмана, Катерину Залізняк, Катер. і Андрея Омеляків, Осипа Кутнього та Людвика Фльоріяна. Додайте до цього велику бійку студентів техніки з кельнерами в кавярні „Сітті", три пожежі і кілька нічних ревізій, а не будете мати права жалуватись, що життя „вашого" міста минає без вражінь...

— **Ще про противаських дівчат.** До допису в ч. 260. нашого часопису з Ярослава („Чому у нас нього не робиться?") пишуть нам з тих сторін, що на залізничних станціях, навіть подальше від Ярослава, розвішений великий кричливий афіш, де ярославський комітет уже від літа ц. р. закликає всіх і вся до складок на „Dom polski eго zołnierza". Між членами того великого, як всіх кол патріотичної Польщі за жевого Комітету зараз на другому місці фігурує ks. Cyrygan Chotyniecki. Так, так, є люде від розбудування народнього духа. І є людоньки від гашення того духа. Спитні грачі знали, кого висунути на чоло усіх українських установ у Ярославі.

Нові польські памятники у Львові. До численних польських памятників (Міцкевича, Собіского, Ябльоновского, Уейского, Потуховского, Смольки, св. Яна з Дукли, Кілінського, Главацкого й ин.) і безчисленних памятковых таблиць у Львові прибувають майже що тижня нові. Так на днях відслонено памятник „Orlęt" у городі політехніки і кілька пропамятних таблиць на тих школах і ин. державних будинках, де були „oddziały" польських військових відділів у часі між 1. XI. до 21. XI. 1918 р. Відкрито також таблицю в домі глухонімих у честь вихованців того дому, що брали участь в боях з Українцями. А тепер львівська Польонія збирає інтензивно фонди на будову памятника Словацкому (досі зібрано 23.798 зол.) і Косцюшці. Так дбають Поляки про те, щоб „польський характер" Львова був кожного у вічі!

— **Радіофонічний університет.** У Зединених Державах основується радіофонічний університет. Професори цього університету викладатимуть не перед авдиторією, а перед мікрофоном, що розноситиме живе слово мужів науки по цілому краю, обслуговуючи таким робом тисячні маси слухачів. Програма викладів матиме повний курс і то всіх виділів звичайного університету. Акційне Тов-во, що буде фінансувати цей оригінальний університет, уже основане. — В Англії будуть заложені мікрофони в славнім університеті міста Оксфорду. Виклади виходитимуть зі стін Делектрі, яка розвіє думки оксфордських професорів далеко поза межі британських островів.

— **Скарби на дні моря.** Німецькі часописи передають новину, від якої пянуть зі заздрости всі, що терпіть нині на недостачу золота, а саме: що російські курці добули з дна моря англійський корабель „Чорний Принц", який потонув підчас кримської війни а в якому було

Відгуки дня.

Де згода в семействі...

Пише до мене якийсь поклонник Дяни:

„Щось цього року Ви захоруєте на манію політики. Зима як грім, а в Ваших фейлетонах ні згадки про лови, звірі та природу. Напишіть щось, бо гетно мовте якісь ловецькі переживання з цьогорічного сезону..."

Шановний Ловче! Щиро кажу, написав би на Вашу радість про лови, але не маю що.

Одинокі мої лови — це білоголовці, а одиноку добича, це молодий кавґур, спольований пастухом у кущиря Кіряка і то спольований — на ратн.

Оступи, в яких я колись полював, пропали для мене. Там тепер полюють більші пани, а мене — „шар чка" ніхто й просить. На становищах, де я колись стояв, сторчить те ось пан староста, пан комендант повіті, пан „лісничий", чи другий фізик. Для звірів це зміна байдужа. Вони так же само виходять пліч-о-пліч з тієї гонесії, як і за моїх часів. Може тільки більше страху мають, бо пани любять багато гримати.

Бачите з цього, ІІІ. Ловче, що нема в мене можливости написати що небудь про ловецькі переживання, бо я їх не мав.

Але, щоби хоч частинно задоволити зберігає не у земляних сховищах золото, вартости вісім мілліонів долярів.

— **Вена-університет.** Столиця американського сталевого промислу Пітсбург має університет, якому за тісно в його мірах. На розбудову нема грошей, а територія надто мала, щоби побудувати нові будівлі. Тому управа, з економічних причин, а також артистичних рішила не будувати вежу на 200 метрів. Сама вежа займатиме чотирокутну площу 27 метрів довжини одного боку, у її наукових салях зможе помістить 12.000 студентів. Її будова коштувати-ме 10 мил. долярів і обійдить кревні півтора мілліона. У вежі буде 12 ліфтів, які річно коштуватимуть 15.00 долярів, за те сильнож заощадять на площі, коли замість такої вежі будувати чотириповерхові будівлі.

— **Братерство народів через кухню.** Шурин японського мікада, майор Фікуда, пробув 15 місяців інкогніто як кухонарський практикант в нью-йоркським готелю „Асторія". Щойно скінчивши свої студії, вивчив вже дійсне становище. Кухонарська наука була йому тому потрібна, що він покоїв в уповні, яка контролює японські залізниці готелі і приймає кухонарів. Відзначаючи, він висловив глибокий афоризм, що добра кухня є найкращим засобом годувати всі народи, бо шлях до серця веде через шлунок!

— **Царівна кіно.** Відома американська фільмова артистка Гльорія Свенсон видає на свої вбрання виключно призначені до кінових пес 875.000 фр. річно, а Норма Тальме ж тільки 250.000 фр. Інші артистки видають менше для кіна, а за те більше для приватної прикрасн.

— **Збентежений дипльомат.** „Берлінер Тагеблят" передає таку цікаву новинку з Атен: „Великі симфонічні концерти в Атенах можуть співатись з найкращими німецькими. Недавно грав незвичайно гарно, Годовські, четвертий фортепіянний концерт Бетовена. Публика була захоплена. Закидала його кошиками квітів, мов примадонну. Присутним був також польський посол. Йому складали побажання з приводу успіхів польського артиста. На завтрі посол хоче від імені рідного краю скласти денку полякові артистові. Але дбайлива сама не хоче його впустити до кімнати артиста. Вхід суворо заборонений. „Я — дипльоматичний представник Польщі". — Дуже жаль, але вхід заборонений". — „Нечувано!" Немов бурхливу хмару почувається у повітрі небезпеку грецько-польської війни. Щоби оминути такої війни телефонують до голови концертового товариства. Відповідь: — польський представник може війти до кімнати артиста. Оминули війни. Посол виходить і вже на Годовского з похвалами та признаннями. Годовского обличчя щораз більше видовжується. Врешті якоюсь світовою мовою заявляє: „Вибачте, я не вмію по польському. Я вродився у Вильні, коли вона ще була російською, а зрештою від 10 років я американський підданий". Про це могли знати і в польськім посольстві. Тепер може вичнеться польсько-американська війна за те, що „Ники" вистували Годовского".

— **Процес проти циганів.** На Мадярщині, в Печ, почався величезний процес проти 120 циганів, а головною точкою обвинувачення у численних злодійствах від 1918 до 1925 р. Сам акт обвинувачення складали шість місяців. Мають переслухати 300 свідків. Місцева судова салі не може помістити стільки людей і тому процес перенесуть до салі міської управи.

— **Волосся і промисл.** Мода на стриження жіночого волосся в Европі та Америці спричинила величезну кризу „волосяного промислу" в Китаю. „Індокитайський Монітор" (видаваний французькою мовою) подає, що місто Шантунг, осередок згаданого промислу, переживає важкі ми наслідок пімпи білого жіноцтва. Відомо, що одним з наслідків китайської революції в 1911 р. був упадок коси, яка гинула від фризерських ножичків. Остриженє волосся було прешним матеріялом для сіток до жіночого волосся, що недавно було в такій моді. Нині гарний пол погорджує волоссям та його сітками і Шантунг мусить терпіти.

— **Загальний собор православної церкви.** Руссопрес комунікує з Константинополя таке: Грецька преса інформує, що югославянський уряд звернувся до всіх православних церков і англіканської церкви з пропозицією скликання екуменічного православного собору. Той собор відбудеться правдоподібно в Єрусалимі під проводом православного єрусалимського патріярха. На ньому має відбутися злука англіканської церкви зі східньою церквою. Архиепископ Доунфей, що відвідав константинопільського архиепископа в Лондоні, дістав згоду англіканської церкви на зложений у Білгороді та Єрусалимі проект програми собору.

— **„Свобода"** ч. 50 містить: Щораз гірше. — Громадські ради. — У великі річницю. — Де корінь лиха? — Як повстав Союз Радянських Соціялістичних Республік? — Слова правди. — Покарана ощадність. — Як відготовлялась „революція" на Покутті. — Процес Штайґера. — Як і за що карають? — Кінець кишинівського процесу. — Сенат голоду та холоду. — Цікавий рух. — Що чувати у світі? — В оборони національної ноші — Новинки. — Всячина. — Важне для кооператив. — До пори з краю.

Біржа.

Львів, 9. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9·10 — 9·15 канад. дол. 8·80 — 8·90, чеські кор. 0·21·50 — 0·22·00, леї 0·4·25 — 0·04·50, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 40·00 — 41·00.

Золото. 20 кор. 35·60 — 35·80, 20 франк 3·40—33·80; 20 марк. 38·00—38·50; 10 руб. 45·00—46·00.

Срібло. Австр. кор. 0·72·00—0·75·00, 5 зл. кор. 3·70—3·80, фльорени 1·85—1·90, рубл. 2·90 — 3·00, рубель дрібним сріблом 1·55 —1·65.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 29·00 — 31·00 жито галицьке з 1925 р. 20·50—21·50, ячмінь галицький броварний — — до — — овес гал. 21·00—22·00.

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновійшої конструкції (система радіо з пічулакою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати признанням цілої земської кул, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як і Падеревські, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових змят, також українських та Менціньского.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Флюріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 6—8

НАДІСЛАНЕ.

КОНКУРС.

Прив. жіночий семінар в Стрию пошукує учительки до науки руханки. Перешенство мають кваліфіковані або які відбули гімнастичний курс. Подання вносити негайно з долученим відпису свідоцтв і условій.
922 2—3 УПРАВА.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Кооперація.

Обезцінення гроша і вальоризація боргів.

(З приводу комунікату Краєвого Союзу Ревізійного).

В дні 2. ц. м. видав наш Краєвий Союз Ревізійний комунікат з приводу обезцінення крайової валюти, що грозить поважними втратами нашому економічному життю, особливо нашій молодій с п о ж и в ч і й к о о п е р а ц і ї, котра — не зважаючи на перестороги — продає товари на борг.

Та щоби ці кооперативи не понесли втрат, Краєвий Союз Ревізійний видав такі зарядження:

1) Боргування товарів в кооперативах взагал цілковито припинити;

2) Дотеперішні товарові борги стягнути в найкоротшому часі, а при стягані боргів видані на борг товари числити по ц і н і, по якій продається ті товари в дні сплати довгу;

3) Узискану з товарів готівку відсилати загал до приналежного Повітового Союза, який буде старатися одержану готівку корисно льокувати;

4) В цілі усунення боргів завести в кооперативах виміну торговлю, значить: сирівці і сільсько-господарські продукти вимінювати за товар.

Виконуючи отці зарядження, Краєвий Союз Ревізійний мав на меті прилюдним комунікатом іще раз звернути увагу управ споживчих кооператив, як також українського громадянства, що в сучасних економічних відносинах г о д і п р и д е р ж у в а т и с я д а н о ї п р и в и ч к и б о р г у в а н н я, а т р е б а п р и в и к а т и до вказаної господарности.

Але Краєвий Союз Ревізійний у своїх зарядженнях пішов далі і приказав споживчим кооперативам дотеперішні товарові борги стягнути в найкоротшому часі. Чи такий приказ дасться негайно виконати з огляду на сучасну грошеву скруту, можна сумніватися. У всякому разі треба розпочати те прочищування боргів і взятися до стягання залеглих квот від товарових довжників. При цім має переводитись в а л ь о р и з а ц і я в і д н о с и н и х д о в ж н и х к в о т, бо товари, продані на борг, числяться не в квоті первісного одтяження, значить в дні їх продажі, але стягати обезцінювання польського золотого — по ц і н і, по якій продається ті товари в дні сплати довгу, отже по ціні вищій, щоби к у п е ц ь о д е р ж а в п о т р і б н у к в о т у н а з а к у п н о н о в о г о т о в а р у.

Цим чином виявляється економічне правило, що чим більше гріш падає у вартости, тим більше товар дорожіє, — хоча отсе не є одинока причина дорожнечі.

Ось так виглядає самочинна валоризація в купецькім обороті. А послідовно має кооперативна: узискану з товарів готівку відсилати на сплату своїх кредитів та на з а к у п н о н о в о г о т о в а р у для себе, щоби гріш ішов далі в оборот, бож споживча кооперативна не може остатися без товару. Тому менше ясною видається третя постанова, уміщена в згаданім комунікаті Краєвого Союза Ревізійного, що узискану з торгів готівку має кооператива відсилати завсі до приналежного Повітового Союза, який б у д е с т а р а т и с я о д е р ж а н у г о т і в к у к о р и с н о л ь о к у в а т и...

Вкінці комунікат Краєвого Союза Ревізійного числиться з цим, що по селах дасться відчувати велика недостача гроша і тому припоручує в цілі усунення боргів: з а в е с т и в к о о п е р а т и в а х в и м і н у т о р г о в л ю, яка безперечно ускладнює діловодство кооперативи, але всеж таки придержує при собі консумента без боргу, та уладнує співділяння громадян з кооперативою.

Такими способами приступаємо до усування боргів в наших кооперативах, одної в важних причин — перепон в розвою споживчих кооператив, — що причиняється до збереження кооператив перед евентуальними втратами.

Инше діло є в кредитових кооперативах. Ці кооперативи мусять обезпечувати уділені своїм членам кредити вперід, а не опісля, — значить вже при удільовании цих кредитів: т в е р д о ю (д о л я р о в о ю) в а л ю т о ю, так щоби майно кредитової кооперативи було обезпечене перед обезвартненням. Та всей спосіб охорони є вже введений у всіх наших кредитових кооперативах. А не має своє значіння також для вкладників ощадности, що відтають часово свій гріш до обороту кооперативного і мають о б е з п е к у п е р е д о б е з ц і н е н н я м с в о г о г р о ш а.

К. Л.

Студентське життя.

„Студентська Громада" у Львові.

Дня 29. листопада п. р. відбувся загальні збори Т-ва „Студентська Громада", що гуртує в собі студентів-українців державного університету у Львові. Попередні заг. збори, оголошені на 8. листопада п. р., відложено через непорозуміння, яке зайшло було між деякими групами студенства. На останніх заг. зборах виявилося, що давні непорозуміння усунено так, що можна заявити, що після внесення бойкоту консолідація студенства, на яку так ждало громадянство, наступила вповні. Затерто конфлікти, що абсорбували багато часу й сил та усунено причини внутрішніх ворожнеч і спорів між двома згаданими групами. Тепер зможе студенство виступити всіми силами в обороні своїх студентських справ, як також зможе стануги обединеними силами до громадянської праці.

З Т-ва „Каменярі" в Пшемишлі.

В листопадовім річниці 1925 р. зложили II. державний іспит та осягнули дипльоми гірничих інженерів у Гірничій Академії в Пшібрамі в Чехословаччині сім Українці: Дякон Ярослав з Рудник, пов. Коломия; Носковський Евген з Сорік, пов. Бучач; Романовський Андрій з Угнова, пов. Рава руська; Тимчишин Іван з Кропильник, пов. Рудки; Тишовницький Михайло з Синевідська Нижнього, пов. Сколе.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка.
У пятницю 11.XII. м. Краків.
У поневілок 14.XII. м. Краків.
765 27—?

З Львівського Бояна. Пригадується ВП. Членам, що проби мішаного хору відбуваються покищо кождого по середах і четвергах о год. 7. вечора. ВИДІЛ. 1-1

Замість повідомлень про своє вінчання, яке відбулося в Городині дня 22.XI, ц. р. зложили на „Рідну Школу" ВП. Дарія з Гнильовських і д-р Василь Вас лик в 15 зол. За жертву складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 926 1—1

На „Рідну Школу" зложив Хр. Учительський Збір Українського Жіночого Семінара в Перемишлі 100 зол. з нагоди пращання В-ні. Цілановської. За жертву складає щире українське „Спасибі" Головна Управа УПТ. 925 1-1

Дрібні оголошення.

УЧЕНИКА з низших клас приймe урядничa родина. Львів, вул. Вірменська 12. II. пов. ч. дв. 11. 914 2—2

ЖНОЧЕ футро „сітка" і мужеське футро оказійно на продаж. Кушнірня Карпяка, Львів, вул. Куркова 11 а. 891 5—5

КАЛЕНДАРИК „РІЛКА" на 1926 рік, гарно печатаний в 2-х кольорах вже появився. (Ціна 6 центів). Замовляти: А. Окіпнш, Львів. Кадецька 4. 897 3-15

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛІКАР
д-р Б. Андерман
в Чорткові
вже повернув по кількалітній практиці на положничій і діточій клініці у Відні і ординує у діточих, жіночих недугах і акушерії в домі п. Мангольса коло ресторану Бальаха. 911 3—3

АДВОКАТ
д-р І. Хичій
перенис канцелярію з Бережан
920 **до Гусятина** 2—3
де буде її в Ринку в домі Вінтера.

Замовляйте! Замовляйте!
Всі календарі на 1926 р.

Календар	„Просвіта"	3·50
„	„Червоної Калини"	3·50
„	„Світу"	3·00
„	„Зірка"	2·50
„	„Приятель Господаря"	3·00
„	„Господарський"	3·00
„	„Громада"	3·00
„	„Місіонаря"	3·00
„	„Веселий"	1·50
„	„Пластовий"	1·50
„	„Інформатор"	1·05
„	кишеньковий	1·50
„		0·80, 0·50, 0·30

діставте тільки у
Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 949 3—3

„ЦЕРКОВНІ ЦВІТИ"
поручає на свята
СТЕФАН Я ПОГОРЕЦЬКА
в Стрию.
Цвіти тревалі в полотна. — Китиці на свічки менші 6 зол. пара, середні гарні 8 зол. пара і великі 10 зол. пара. — Китиці стоячі на пристіл, менші 30 зол. пара, середні 40 зол. пара і великі 60 зол. пара. — Гірлянди на образи 6 зол. метер, широкі 8 зол. і найширші 10 зол. метер, також на сплату. 925 1—1

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода інше деталічні роботи виконує солідно: **Микола Кривацький**, артист переплетчик, запрес. судовий знавець. 887 **Львів, Пекарська 12.** 4—10

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по- 682 ручає 8—10
АП. МАЛІМОН
Склад машин до шиття
Львів, вул. Валова 11,
Приймається машини до направи

Українські Вишивки

20 взірців з многими взорами до вишивання на гарнім папері, в твердій оправі з виноткою П. Ковжуна, **розіслати буде з днем 1. січня**

Українська
КНИГАРНЯ й АНТИКВАРНЯ
Львів, вул. Рутовського 22.
Ціна буде найменше 25 зол.

Хто пришле 10 зол. до 15-го грудня, той одержить без огляду на спадок валюти лиш за доплатою 10 зол. цілий комплет.
883 3—4

Ширіть наш часопис!

Необезпечені ще в „Дністрі"

мають обовязок, усі свої будинки обезпечити на 1/3 часть повної вартости в Товаристві „Дністер" і від цего заплатити премію в „Дністрі". — Точні інформації у тій 848 в) *справі подають аґенції і Дирекція „Дністра".* 1—8

Новість! Прегарний дарунок на св. Миколая!
Оповідання з життя звірят.
912 **Богато ілюстровані переклади Н. Малицької. — Ціна 0·80 зол.** 2—2
Головний склад в Книгарні У. П. Т. Львів, Руська 3

XL. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

членів „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ"

Краєвого Союзу Споживчого, кооперативи з відповідальністю уділяну у Львові, відбудуться в суботу дня 26. XII. 1925 в год. 10-ій перед полуднем у Львові в салі товариства „Сокіл" при вул. Руській ч. 20 (дім „Дністра" партер на право) з ось яким денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів (§ 93 стат.).
2) Верифікація протоколу XXXIX. Звич. Загальних Зборів уповажнених в дня 12. XII. 19..4 § 94 стат.).
3) Задоволення з діяльности, бі ланс за ділевий рік 1924/25 і програма праці та вальоризаційний білянс на 30. VI. 1925 і розділ чистого зиску § 96 уст. 1 і 5 стат.)
4) Звідомлення Головного Контрольного Комітету (§ 110 стат.) і його внесення дотично абсолюторії Надзірній Раді і дирекції за адм. рік 1924/25.
5) Доповняючий вибір 4 членів Надзірної Ради на час від 1925/26 до 1927/28 і 4 заступників членів Надзірної Ради на адм. рік 1925/26 (§ 65 і 96 стат.) і доповняючий вибір одного члена Ради з групи кооператив на два роки.
6) Вибір 3 членів Головного Контрольного Комітету і 2 їх заступників на адм. рік 1925/26 (§ 96 і 109 стат.).
7) Вибір уповажнених на час 1925/26 — 1927/28 (§ 100 стат. і вид. ординація з дня 9. V. 1923).
8) Означення найвищої суми зобовязань, які „Народна Торговля" може затягнути (§ 96 уст. 11 стат.) і означення найвищої межі кредиту, який може „Народна Торговля" удільти одному членові (§ 96 уст. 12 стат.).
9) Означення висоти презенційної марки для членів Надзірної Ради і означення винагороди для членів Головного Контрольного Комітету (§ 95 уст. 2 стат.).
10) Внесення членів (§ 92 уст. 2 стат.) і запит (§ 94 уст. 4 стат.)

Річні звідомлення, рахунки і білянс за діл. р. 1924/25 та вальориз. білянс на 30. VI. 1925 виложені до перегляду Вп. Членів в домівці „Народної Торговлі" у Львові, Ринок 36 I. поверх в урядових годинах центрального бюра (год. 8 до пів до 3-ої) від слідуючого дня після отсього оповіщення аж до останнього дня перед Загальними Зборами (§ 89 і 14 стат.).

Загальні Збори членів „Народної Торговлі" осягають правосильний комплет, як що в них є присутна така кількість членів, яка заступає 1/20 часть суми уділів або 1/10 часть загального числа членів „Народної Торговлі".

Коли мимо отсеї пригадки не явиться до одної години після часу назначеного на Загальні Збори вище названа кількість членів, що творять правильний статутовий комплет, кождо число присутних членів становитиме згідно з уст. 5 § 91 стат. правосильний комплет Загальних Зборів.

Увага: У Загальних Зборах мають право участи всі члени „Народної Торговлі". Фізичні особи беруть участь в Загальних Зборах тільки о с о б и с т о, а правні особи через своїх повновласників. Письменну довновласть правної особи обовязаний наділений повновластю зложити до рук дирекції Народної Торговлі. Повновласник не може заступати більше як одну правну особу (§ 87).

За Надзірну Раду „Народної Торговлі", Краєвого Союзу Споживчого у Львові:
Д-р Степан Федак вр. президент. 924 2-3 *Юлян Шепарович* вр. секретар

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Накл. Видавничої Спілки „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 278 (10 661). Львів, субота 12. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Тел. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не вертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Німеччині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На православному фронті.

Варшава 9. грудня 1925.

В нашому житті є явища, які, хоча й мають на перший погляд локальне значіння, лише для одної групи українського народу, та в дійсности набирають значіння ширшого, загально-українського.

Таким явищем є наступ на православя, до якого визнавців належить вся українська маса Волині, Поліся й Холмщини з Підляшем. Цей наступ є частиною великого наступу на все українське населення в Польщі. А тому Українці инших сповідань не мають права бути байдужими до долі Українців-православних, як ці останні мусять брати до серця ті злидні, які переживають у наші дні Українці-грекокатолики. Справа в тому, що релігійний відтинок Волинь—Поліся—Холмщина не є самостійним фронтом, а частиною довженного фронту Дрогичин—Карпати, який замикається подрібно розробленою програмою: „na zniszczenie Rusi".

План: „через олатинення до спольщення", але допускається й „через спольщення до олатинення". Щодо метод і засобів, то вони на ріжних відтинках бувають ріжні.

На православному відтинку вони, очевидно, ще не зовсім здецидовані, вони поки-що тільки випробовуються. До Станислава Грабского не було означеної системи. Акція носила характер льокально-відруховий, або вживаючи нашої термінольогії „отаманський". Вона не була ще сконцентрована в Варшаві й кожний староста, а навіть війт, під керовництвом місцевого ксьондза, дідича чи инших „релігійно" настроєних осіб, робили так, як уважали за найкраще „для добра ойчизни й костьола" одні лише зачиняли церкви, другі передавали їх римо-католикам, треті, залишаючи церкви, віддавали церковні землі в аренду латинникам, четверті обмежувалися реквізіцією церковних будинків для поліції й инших потреб і т. п. Славнозвісний грудневий декрет з часів „соціяліста" Пілсудского, хоч і дав широке поле для пописів на місцях, але ще не був концентрацією акції.

Тепер уже маємо ясну систему. Надія на те, що можна українське населення змусити певними засобами відразу, масово зректися своєї церкви, завела. Стало ясним, що до цього треба змагати иншими, значно довшими шляхами: утворенням серед українського моря, особливо на Волині, латинських оаз—станиць і грунтовною переробкою православного духовенства в розумінні зменшення його опору й стійкости та надання йому більшої гнучкости.

Колиб хто спитався, якеж є правне становище православної церкви в Польщі, то найвідповіднішим означенням булоб: поза правом. Це не є фігуральний вираз, а гола дійсність. В 1922 році синод епископів задумав був виробити проект конкордату правосл. церкви з державою, але його роботу перервано в мін. Поніковский надав правосл. церкві „тимчасові правила", які існують до сьогоднішнього дня. В демократичній державі, яка має парлямент, чотири роки релігійне життя 5 мілионів населення регулюється на коліні напівлегальним розпорядженням міністра! Тим більше дивовижним уявляється та явище після 17. вересня 1925: православну церкву проголошено автокефальною, але жадних правних підставій не дано. Цім на піску. Опрацьований церковною владою проект закону, який устійнив би взаємовідносини церкви й держави, лежить в департаменті ісповідань. Але це не перешкаджає — навпаки, помагає робити грунтовні реформи в церковному житті, жадним законом не забезпеченому.

Ось ці реформи:

Скорочення парохій, якому невеличкий опір ставить церковна влада. Ці скорочення дають можливість „непотрібні" церкви віддати для потреб „ржондової унії", себто — тій „нової римо-католицької церкви східного обряду", яка вже культивується на Підляшу й на Волині за допомогою священиків Росіян римо-католицького ісповідання. Тепер б. архимандрит Морозов (Росіянин) має бути висвячений на волинського східно-католицького епископа для укріплення оцеї нової римо-католицької церкви.

Засновано теольогічний фякультет на варшавському університеті, на якому всі професори, крім декана-митрополита, Поляки, римокатолики й викладова мова польська. Це для підготування — добрих священиків.

З тією самою метою, без згоди й всупереч протестові церковної влади, виленську духовну семинарію перероблено на 8-класову державну гімназію з польською викладовою мовою, при якій залишено дві теольогічні класи. Така сама доля чекає другу й останню духовну семинарію в Кременці, в якій вчиться Українці. Міністерство ісповідань „визнало за корисне" цю семинарію й духовну школу зачинити. Концесії не дано. Зачиняються нижчі кляси. А вихованців старших кляс позбавлено права відрочення й покликано до війська. Міністерство ісповідань „висловилося" за відкриттям православної духовної семинарії... у Варшаві, натурально, з польською викладовою мовою й польськими вчителями.

Не може помиритись п. Стан. Грабский з істнуванням повноправної теольогії на університеті. В міністерстві виникла думка два нижчі курси факультету перетворити в семинарію; університетська рада спротивилася. Зате міністерство двічі вже відкинуло проект тимчасового статуту теольогічного факультету й той існує знов-таки на піску.

Не зважаючи на проголошення автокефалії, міністерство починає простягати свою руку й до шляхом внутрішнього життя церкви; введення співу в церквах гимну „Боже, цось Польске". Тепер міністерство зажадало закриття з нового року українського й білоруського органів: „Духовна Бесіда" і „Православны Беларус". Гадаємо, що на цьому не кінець. Бож коли різні речі не означені жадним законом, то подібні й значно більші жадання можуть іти дуже далеко.

А щож на це церковна влада?

Вічнизо протестує, доказує й просить.

Всі православні єпархії — Росіяне, виховані російського абсолютизму; вони практичні лише одержувати розпорядження влади й виконувати їх. До самодіяльности й демократичного „домагаюсь, бо це належиться на підставі конституції" — вони ніяк не можуть призвичаїтись і, здається, ніколи не призвичаяться.

Єдиним чинником, з яким ще влада рахується в певній мірі — є нарід. Парафіяне самочинно й власним опором урятували вже не одну церкву (остання в с. Бубелі на Підляшу). Але б. вірні служителі абсолютизму не дорівнюють цій єдиної реальної сили й ніяк не вчіють на неї спертися. Перепоною є — русифікаційні „далековзорі" тенденції московського духовенства, які відражають народні маси.

Але найбільшим лихом українського народу зазначених вище земель є модний нігілізм і повна байдужність інтеліґенції до церковних справ. І місце заступають чужинці, які силкуються зробити православну церкву — знаряддям винародовлення.

Відлон.

На св. Миколая найкращим дарунком для дітей Українська Книжка.

Жадайте каталогів!

Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, 852 Львів, Ринок 10. 3—3

Рада Ліги Націй.

Подвійна праця у Женеві. — З теорій розброєння. — Анкета. „Малі" фінансові справи і міжнародній конгрес.

Мале Льокарно притьмарило своєю славою столицю Женеву. Все те, що робила Женева своїми передовгими та інколи бурхливими засіданнями, пішло на рахунок малого містечка, де атмосфера, погода та настрій кількох дипльоматів війшлись одного дня в щасливій гармонії. І нині на Женеву випадає знову стара роля: повільної реальної праці здійснення того, на що згодились льокарнські дипльомати, потвердивши святочно свою згоду у Льондоні.

Ця праця є подвійна. По льокарнських договорах, що мають на меті забезпечити мир, приходить черга на здійснення найважнішої проблеми: розброєння держав. Ніхто не сумнівається, що просте, автоматичне розброєння всіх не є ніякою розв'язкою міжнародньої ситуації, бо перш усього воно фізично неможливе. Міг би істнувати величезний міжнародній орган з повним внутрішньої контролі всіх держав і фактичної екзекутиви на випадок спротиву одної з них. У нинішній стації розброєння мусить бути твором добро вільного порозуміння. Тому Рада Ліги обмежується покищо розясненням тих умовин, на яких таке порозуміння було би можливе. Щойно по вирівнанню суперечних поглядів між головними державами можна би зважитись на спеціальний конгрес, присвячений цій справі.

Тому окремий комітет, що приготовляє матеріял до такої конференції, склав анкету у формі питань на дану тему. Ось кілька з них: 1) Як треба розуміти „розброєння країни"? Чи можливо обмежити евентуальне воєнне зброєння? 2) Як треба розуміти слова „Зменшення та обмеження зброєнь?" 3) Які норми треба приноровити для вирівнання зброєнь поодиноких держав, зрівнання ефективної їх армії, воєнного матеріялу та воєнних витрат? 4) Чи можна зробити ріжницю між т. зв. зброєннями офензивними і дефензивними? 5) Чи можна зробити ріжницю між цивільними літаками і військовими? 6) Чи буде можна оцінити вартість торговельної фльоти при осуді морської сили поодиноких держав? 7) Чи можливо дійти до загального розброєння через постепенне розброєння поодиноких країн?

Якщо щодо цих перших пунктів пануватиме згода між членами Ради, а ніякі инші питання не піддадуть їх у сумнів, щойно тоді Рада Ліги зможе вжувати засоби, як таке розброєння перевести.

Паралельно з цією теоретичною працею, вона займається фінансовою санацією Мадярщини та Австрії. Справоздання дотичного комітету відносно Мадярщини вдоволяюче, процес санації дав там добрі наслідки. З Австрією справа складнійша. Її економічна ситуація важка; промисл не має збуту, а безробіття зростає. Ліга вислала туди двох знавців: Англійця Лайтона і Француза Ріста, щоби приглянулись обставинам. Знавці привезли обширне справоздання, окремий комітет зробив висновки, але Рада Ліги у вересні не вжила ніяких заходів, щоби приноровити ці спостереження. Загально є це методи санації, яких ужила в свій час Чехословаччина. Той сам комітет і та сама фінансова Рада приготовляють також проект міжнародньої торговельної конференції, на підставі плану нового міністра фінансів Люшера. На цій конференції радитимуть над такими загальними причинами економічних кріз як митові кордони і трудноші торговельних взаємин між державами. Коли побачимо позитивні наслідки цих дискусій — покищо важко передбачити. Знавці Англійці та Французи, що мають дати раду инших державам, не дали її ще вповні у себе дома.

Виставка у Харкові.

У Харкові зорганізували виставу, присвячену 20-літним роковинам революції в 1905 р. На виставці багато матеріялів, що відносяться до тої революції, а деякі з них були потепер невідомі. („Правда").

Анґлія і СРСР.

Перед розмовою Чемберлєна з Чічеріном.

Публична опінія Анґлії зайнята тепер в першу чергу питанням про розширення й розвій льокарнських договорів. Редактор „Обсерверу" Гаввінг, що піддержує особисті звязки з Чемберлєном, подає сьогодня такі свої міркування на тему закордонної політики в найближчих часах:

„Як тільки Німеччина вступить до Союза Народів і його Ради, окупація на Рейні мусить бути в найкоротшому часі ліквідована. Окупаційний режім не римується зі справжнім миром і є тільки сурогатом гарантій забезпеки. Коли вдасться створити певнійші гарантії, окупація буде знесена. Найближча політична проблема, що чекає на розвязку, це справа розброєння. До справжнього загального розброєння може прийти тільки тоді, коли загострення відносин між Анґлією і СРСР. буде усунене.

Про підготовлювання переговорів з СРСР. газета подає такі дані:

„Як ми розуміємо останню заяву міністра закордонних справ Чемберлєна, він признає, що льокарнські договори створили нове положення, яке вимагає від Анґлії нової ініціятиви. Росія в останніх часах просякла безпредметовим і неврозумілим недовірям до пакту. Вона думає, що англійська політика мусить бути все ворожою. По сесії ради Союза Народів Чемберлєн візьме собі відпустку, яку проведе мабуть в Італії. Чічерін уже тепер є на побережу Середземного моря. Ми не тільки думаємо, але маємо й певні дані про це, що в найблищому часі оба міністри закордонних прав матимуть змогу стрінутися на італійській території. Спокійна й безпристрасна розмова буде без сумніву дуже корисна".

„Обсервер" подає дальше, що Чемберлєн по закінченні сесії Ліги Націй відіде до Рапалльо, де проведе Різдво. Потім він перебуде по кількох італійських містах, а з початком січня виде мабуть до Єгипту, де побуде два тижні.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі пиколіття!!

ГРОМАДЯНЕ!

Чи Ти вже є акціонаром Земельного Банку Гіпотечного?

одна акція 26 зол.

Радянська Україна.

Пять літ концесійної політики.

Радянські газети роблять підсумки концесійної політики за останніх 5 літ. Питання про концесії було вирішене позитивно ще в 1920 році. До кінця 1922 р. зареєстрували більшовики 338 пропозицій на концесії від закордонних капіталістів. У 1923 р. було тих предложень вже 607; у 1924 р. було їх тільки 311, а в 1925 р. ще менше, бо заледви 199. В 1922 р. заключили більшовики 18 концесійних договорів; у 1923 р. — 44, в 1924 — 25, а в 1925 вже тільки 23. З тих договорів на Україну припадає небагато.

КП(б)У проти пияцтва.

Центральний Комітет Комуністичної Партії більшовиків України рішив на своїму засіданню з дня 24. листопада розпочати „ударну кампанію" боротьби з пияцтвом. Для тої боротьби рішив він притягнути весь радянський апарат. Має появитися окремий урядовий розпорядок про регуляцію продажі алькоголю. Горівки не можна буде продавати в свята, дні відпочинку та напередодні тих днів. Не вільно буде продавати горівки дітям і особам у нетверезому стані. Пиття горівки мають заборонити по всіх культурно-освітніх установах. Для боротьби з пияцтвом мають бути виготовлені спеціальні фільми. Преса має розвинути пропаганду проти пияцтва. („Правда").

Новий закон про виборче права на Україні.

Президія ВУЦВК-ту затвердила предложений Радою Народних Комісарів України закон про виборче права громадян та про спосіб переводження виборів. Згідно з тим законом активне і пасивне виборче право до рад матимуть також ремісники, що користуються найманою працею одного робітника або двох малолітків, члени кустарних артілів (спілок), особи, що займаються домашнім господарством, особи, що торгують на основі безплатного патенту, виданого Народчім Комісаріатом соціяльного забезпечення, і нарешті особи, що користуються патентами першого ступня. Виборчими правами користуються і чужоземці, що проживають на Україні та займаються фізичною або духовою працею. Користування найманою працею для домашніх потреб, отримування відсотків від вкладок у кредитових установах і від випущених радянською владою облігацій не позбавляє нікого виборчих прав. („Правда").

Українська кооперація.

В перших днях грудня відбулася в Харкові кооперативна нарада заініційована „Сільським Господарем". Метою тієї наради була реорганізація сільсько-господарської кооперації в напрямі спеціялізації праці в поодиноких кооперативах. На нараді виголосив п. Целарюс обширний реферат про „Кооперативне будівництво".

З нього довідуємося, що процес діференціяції та спеціялізації сільсько-господарських кооператив йде краще, як це показує радянська статистика. Окружні кооперативні товариства повинні згідно з планом Сільгосподаря, виконувати здебільша тільки кредитові функції. Праця біля збуту і постачання низових кооператив повинна вестися тільки на рахунок спеціяльних коштів.

Кредитові товариства з одного боку і спеціяльні товариства для окремих ділянок сільсько-господарських культур, повинні стати підставою в організуванню С. Г. кооперації. Стару сітку низової універсальної кооперації слід перетворити поступово у спеціяльні товариства. Такий самий процес повинен відбуватися і в окружних союзах. Щоби вести доцільно свою працю, кожний окружний союз повинен бути союзом кредитовим.

Щож до зросту нових спеціяльних товариств, то цього року передбачується найбільший розвиток бурякових та молочарських кооператив. Число низових молочарських товариств побільшиться з 150 до 350. Тепер є 4 молочарських союзи, а мається утворити ще 3 нових. Згідно з планом Народнього комісаріату земельних справ по кінець 1931 р. повинно їх бути до 1.100 одиниць. Цьогорічний плян є першим кроком для здійснення цього пляну.

Бурякових союзів буде з кінцем року 19. У низовій сітці намічує Сільгосподар довести їх у цьому році до числа 600.

Число машинових товариств хоче Сільгосподар довести до 1000. А зріст їх останніми часами дуже великий.

Меліоративні товариства потребують значного якісного поліпшення. Їх число зросло останніми часами до 1180. Одначе з них тільки половина веде активно свою працю.

Намічається велике побільшення товариств по обробці технічних культур і насінних товариств. Сьоміж низових справ висувають потребу заснування 10 торфяних і 20 лісових товариств.

„Підсумовуючи в загальних цифрах зріст системи спеціяльних кооператив — казав референт — ми маємо такі цифри: окружних союзів буде *30* замісць дотеперішніх *16*. Низових товариств буде *3 495* замісць дотеперішніх *1850*. Універсальна сітка, звичайно, зменшуватиметься. Проте треба зазначити, що з 1.700 низових кооператив переважна більшість має тепер деякий кредитовий ухил у своїй роботі. Лише 600—700 товариств залишаються у цілком універсальній роботі". („За „Вістями").

Природний проєкт.

До розвязки національної справи в Чехословаччині.

Прага, 8. Грудня 1925.

Німецький національний соціяліст Кребс опублікував в органі своєї партії плян розвязки національного питання в чехословацькій республиці.

На його думку Чехословаччину треба поділити на чотири адміністраційні одиниці: Чехію (з чеською більшістю), Судети (з нім. більшістю), Словаччину (зі словацькою більшістю), Закарпаття (з українською більшістю). Кожний з тих

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

Оці рядки присвячені памяти того, хто в своїх „Книгах битія українського народу" висловив пророцтво й заразом тверде переконання, що „встане Україна з своєї могили". Щойно завдяки теплим подувам революційної весни в царській державі в 1917 р. стали відомі в цілости „Книги битія українського народу" Миколи Костомарова, опубліковані під редакцією Павла Зайцева в 1 ч. „Нашого Минулого".

„Книги битія українського народу" стали відомі в цілости для цікавої частини українського загалу в 101 роковини уродин Костомарова. Столітні роковини його уродин усунула з денного порядку велика революція. Тому на признання заслужила собі редакція київської „України", присвятивши один випуск свого цінного двомісячника Костомарову з приводу його сороклітніх роковин смерти, щоб пригадати нашій громаді, що не за горами півстоліття роковини смерти одного з найвизначніших ідеологів і будівничих Новітньої України.

Повне наглих змін і глибокого драматизму життя Костомарова зближує його до вчених гуманістів із часу Відродження. Життєпис Костомарова цікавий і для ширшої публики: він далеко інтересніший від життєписів звичайних кабінетних учених і дає одначу тему для талановитого повістяра, що потрапив би створити щось кращого від Мордовцевого „Професора Рагмірова", основаного саме на життєписі Миколи Костомарова.

В житті Костомарова був неодин момент, наче вихоплений із повісти типу візантійського роману. Будучий гарячий речник федералізму, так сказати би, виссав свої федералістичні симпатії з молоком матери, те саме джерело було одним із складових чинників наскрізь щирого демократизму Костомарова. В повісти про життя Костомарова нагадає його прихід на світ дня 12 (4) травня 1817 р. рису з роману, взятого з життя ходження народницької інтеліґенції в народ, хоча батько Миколи Костомарова всупереч своїм деклямаціям про рівність людей нераз дав відчути своїм кріпакам свою силу над ними як дідич.

— Хтож були батьки Миколи Костомарова? Його батько Іван походив із тих Костомарових, котрі виводили свій рід від одного Костомарова, що втік із Московщини за Івана Грізного до його ворога Андрія Курбського й оселившися на Волині, та пізніше в 30 рр. XVII. в. пристали до козацького руху. Тікаючи з польської держави, перейшли Костомарови в острогізький повіт на Вороніжчині, де батько Миколи мав гарний маєток — Юрасівку.

Про матір Миколи оповіли Юрасівці Хв. Щербині, що в році смерти Костомарова 1885 (19—7 квітня) позбирав і надрукував знадібки до життєпису Костомарова, ось що: „Жили тут у нас Петренки, діти Петра Мильника, й була між ними дівчинка Тетяна. Старий Костомар узяв її на покоївку до двора, а потому вона йому подобалася — й він відвіз її до Москви на науку ріжних мов. Коли Француз брав Москву, то Костомар загнав тройку коней, а як тільки під'їхав під дім, в котрім жила Тетяна Петрівна, та взяв її з собою, так Француз і вистрілив зараз же в той дім і розбив його в друзки".

Так описували Юрасівці переміну простої селянки спомиж них на пані Костомариху та з любовю згадували симпатичну постать селянки-пані. Оповідали, що рідня Костомарова була проти його вінчання з селянкою. Микола прийшов на світ перед шлюбом, наслідком чого втратив право до дідицтва по батькові. Одначе те, що любов вдучила, мало окрему нерозривну силу: свою дружину любив старий Костомарів як красуню й розумну жінку, ще більше ніж жінку любив сина, а мати поза ним світу не бачила.

Навеяні подробиці про рід Костомарова не без інтересу для зрозуміння його пізнішої життєвої долі й наукової карєри. Походження батька Костомарова помагає зрозуміти характер історичних праць великого історика, а мати, дуже щира, добра й проста жінка, що до кінця життя инакше не говорила як по українськи та навіть зрілого історика трактувала як Колю й пестила його, як дитину, влила в груди сина животворчу любов до української справи на ціле його життя.

Молодість витиснула на Колі глибоку печать, якої не стерли найболючіші життєві переходи Костомарова. Дитинні роки Костомарова захмарила в дитинчим році життя смерть батька: його вбили власні слуги-кріпаки. „Ось уже 47 років минуло від того часу, — писав пізніше сивий історик із цього приводу в своїх автобіографічних спогадах, — але й тепер серце обливається кровю, коли я згадаю цю картину, доповнену образом розлуки при такім видовищі". Страшний вчинок уразив Миколу, тим більше, що разом із батьком мав їхати й він на прогульку до лиса, й урятував своє життя тим, що в останній хвилині зіскочив із дорожки, волючи стрілати з лука як їхати з батьком.

(Продовження буде)

чотирьох країв повинен мати свій власний краєвий сойм і власного губернатора. Сойм рішав би про всі язикові закони у шкільництві, адміністрації і т. д.

Стаття Кребса звернула на себе загальну увагу. Значенне, що національні соціялісти, дотепер майже незаступлені в обох законодатних палатах держави, які врештою були якийсь час як з принціпіяльних, так і з тактичних причин під їх бойкотом, здобудуть при недавніх виборах поважну скількість мандатів і до сен. сойму (7) і до сенату (3). До чехословацької держави ставилися нім. нац. соціялісти увесь час наскрізь негативно.

По широкому світі.

С.Р.С.Р., устами офіціяльного органу „Правда" заявляє про необхідність співпраці з Китаєм та Японією на Далекім Сході, де інтереси всіх цих трьох держав є спільні.

Рада Ліги Націй на довірочній засіданню приготовляла програму конференції в справі роззброєння. Головну дискусію вели з метою погодити розбіжні погляди Англії з одного боку і Франції з Бельгією з другого.

Німецькі партії продовжують наради, щоби утворити великий коаліційний кабінет. Соціял-демократи стримались від рішення у цій справі.

Вбивство провокатора.

Тернополь, 9. грудня 1925.

Вночі з суботи на неділю 5. грудня ц. р. убито в Тернополі 25-літнього члена комуністичної організації Степана Королюка, сина Дмитра, родом з Добромірки, пов. Збараж. А в останніх часах після загальної думки члена польської розвідки в Тернополі. За австрійських часів сконч. Степан Королюк пять клас в тернопільській українській гімназії і літом 1919 разом з галицькою армією перейшов за Збруч, звідки вернув до Тернополя літом 1920 разом з большевицькими військами і занав тут місце в большевицькім уряді. З большевиками пере шов знова на Радянську Україну, вступив тут до комуністично- ерористичної організації Закерзоту (Закордонного Комітету) в Камянці Подільськім і осенью 1922 з доручення цього Закерзоту вернув до Тернополя, щоби у Східній Галичині організувати комуністичні ячейки, чинно пе е нювати вибори до польського сойму і приготовляти військову організацію на випадок можливого протипольського повстання і поновного походу большевицьких військ. Арештований негдовзі після свого повороту під замітом злочину государственної зради з § 58 з. к. разом зі своїм спільником покійним Федором Стичаком, родом з Коростова, пов. Сколе, і тернопільським комуністом Жидом Леоном Кавішем, пересидів вісім місяців у слідчій вязниці в Тернополі. В маю 1923 відбулася перед тернопільською лавою присяжних велика розправа проти Степана Королюка і тов. за злочин з § 58 з. к., де його боронив тоді адвокат д-р Степан Баран і на цій розправі присяжні пятьма голосами заперечили вину Королюка і він вийшов на волю. Від нього часу пробував найчастійше у свого батька, Дмитра Королюка, бувшого судового возного в Тернополі, але часто відси зникав, невідомо куди. Як загально здавало говорено, покійний Ст. Королюк недовзі по свім виході на волю, навязав взаємний з польською поліцією, став її тайним агентом і в її доручення обертався дальше в комуністичних кружках та бував на українських публичних зборах, рапортуючи про все поліції. Його провокашійна робота стала вкінці відомою, як кажуть, комуністичні кола звернули на нього дуже пильну увагу і тепер поліція підозріває, що він упав насильною жертвою своєї професії, хоч безпосередніх доказів на це нема. Замордованого провокатора завязано в мішок і нічю вивезено, чи вивезено до недалекого села Білої біля Тернополя, де кинено його до придорожної канавки. Тут в неділю рано найшли його хлопці завязаного в мішку з розбитим черепом. В понеділок 7. ц. м. перевезено трупа до Тернополя, де в присутности слідчого судді Германа переведено судово-лікарську обдукцію. У звязку з убивством Королюка полиція перевела кілька арештувань і ревізій у осіб, що останніми часами стикалися близше з Королюком. Властива причина убивства поки що не вияснена, а коли справці вскорі знайдуться, то Тернополь готов мати в найближчих днях дорзовий суд.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Експозе мін. скарбу Здзеховського.

На засіданні сойму 10. грудня мін. скарбу Здзеховскі в експозе між. ин. зазначив, що обіг більочу і білетів виносить 410 міл. зол. Буджет не має покриття в доходах. Відси дефіцит торг. білянсу І. півріча. Близько 750 міл. зол. пійшло на вирівнання дефіциту буджету. Видатки вже такі, що вичерпали матеріяльні засоби скарбу і платну силу продукції. Видатки в 1924 р. виносили 1,627 000 000 зол., а в 1925 р. вичесуть 1,950,000.000 зол. Ще один кок, а зачнеться інфляція. Друга інфляція, то шлях до банкрутства держави. Або треба вменшити видатки, або Польща впаде в пропасть інфляції. Чи можна тепер говорити поважно про заграничну позичку? Контроля Польщі над польськими фінансами, то шлях до заключування загр. позичок. Не пійти тим шляхом, то підлатися контролі чужих Треба вірити, що Польща має всі засоби, щоби сама опанувала положення. Комітет покликаний мін. опрацював плян ощадности. Уряд заповідає внесення законів про повновласти для боротьби з дорізнею, про реорганізацію збройних сил, про відповідальність урядників за надужитя. Треба зреформувати податкову систему, скріпити екон. життя, уряд попіратиме експорт, поробить заходи для зменшення нужди безробітних яких є 249.000, стане в обороні чесного купецтва. Боротьба з дорізнею є справою рівноваги буджету. Мін. остерігає перед валютовою спекуляцією і заявляє, що уряд найде способи для обезсилення спекулянтів. Коли буде треба до того засобів, яких не передбачує польське законодавство, то їх ухвалиться до 24 годин.

✝ Посмертні згадки.

О. Карло Федорович, почесний крилошанин еп. Консисторії, вислужений протоієрей Бережанський і дрогобицький декан, парох Тустановичі, помер 10. грудня с. р. в 64. році життя і 39. священства. З Покійником відійшла до могили одна з типових постатей нашого старого священичого стану у найкращому розумінні, один із тих, яких тепер вже дуже мало та які по віки записали в історії відродження Галичини ім'я українського священика золотими буквами. Щирий патріот, який не використовував свого патріотизму для якоїнебудь політичної карєри, тільки вияв ляв його у кількадесятилітній мурашній роботі серед народу, на просвітньому й громадянському освідомляючому полі. Ідеаліст, який з вірою в побіду правди и справедливости принимав усі ті болючі удари й розчарування, які таки неминучі для кожного діяльного громадянина. Пригнічений, завжди дорий і учинний, підтримуючий вірно традицію старої української гостинности а при тому — людина зі справжньою духовою культурою, яка не загрячувалась у нього до останніх днів його життя, переведеного блізько 40 літ по глухих селах. Найкращим и найправдивійшим — бо живим — його свідоцтвом, це його рідня, вихована вся у глибоких національних почуваннях. Залишив він чимало родинного горя: один дорослий син помер недавно, так само померла одна дівчина і згинув на війні зять, військовий духовник, із четверо дітей, які остались при житті, одна є дружиною дир. Баварка в Дрогобичі, друга — відомого львівського адвоката й діяча д-ра Степана Шухевича. Похорони відбудуться 12. грудня в Тустановичах біля Борислава. В. И. п.

15 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за оіжучий місяць. передплата на оіжучий місяць 4·50 зол. 1—3

НОВИНКИ.

— **Митр. Шептицький** був, по звісткам польської преси, на авдієнції у папи дня 9. ц. м.

Ревізія. Дня 9. грудня в 5'30 годині ранку перевели органи львівської поліції основну ревізію в помешканню п. І. Полагів при вул. Малій ч. 2. Того самого дня перевела потім ревізію і в харчівні українських студентів у будинку „Академічного Дому" при вул. Супінського 21. У першому випадку ревізія не дала ніяких наслідків невідома теж і її причина. В другому випадку ревізія теж не дала ніяких наслідків. Усі присутні в харчівні студенти були примушені вилєгітимувати ся перед польськими функціонарами. Причина її теж невідома.

— **Ще сніг і комунікація.** Пишуть нам: Те, що на численних великих улицях лежать по середині горби снігу, які загороюють шлях возам — усі бачуть і може навіть не дивуються. Та хто проходив учора та нині біля пощих домів Личаківської вулиці, бачив кошне диво. З даху каченці през. Найманя, пожарники вже другий день скидають сніг на трамвайний шлях і майже кожний трамвай, що вертається до міста мусить делєгувати кондуктора, який прочищує від снігу шини. Пасажири та персонал трамваю обурюються, але поглянувши на дім з вивіскою друкарні голови міста, знають, що є безрадні...

— **Що таке „Вій"?** У процесі Штайгера повторено кілька разів, що Ольшанський визначив до перечитання по запаху на през. Войцеховского, був на виставі „Вія". У перекладі на польську мову у „Хазі" „Вій" називається поспільно як „вуй". На превеликий жаль, „Вія" не можемо перекласти на польську мову ні на нашу, бо так ця постать з української мітольогії називається по українському і в російськім тексті Гоголя.

Цензура. У 337 ч. „Пограр Прессе" у відділі slavische Rundschau находимо інформації про виставу у „Музею Слобідської України" у Харкові; про підготовлене збірне видання „Київ та його околиці" під проводом історичної секції Київ. Акад. Наук, про одчинення біохемічного інституту в Харкові, новий інститут Шевченкознавства у Харкові, катедру жидівської мови в Київ. університеті, то-що. Далі про видавничу діяльність „Книгоспілки" у Харкові і стан київських архітектурних памятників.

— **Німець шахових змагань у Москві.** Міжнародні шахові змагання, зорганізовані СРСР, закінчились перемогою „російського" грача Богольобова. (бувший наш земляк, родом з Київа), який здобув 15 пу кт. На другім місці стоїть д-р Ляєр з 14 пунктами, на третім Капабланка (13 і пів), далі: Маршалль (13 і пів). Є це перший „міжнародний зізд", зорганізований радянською владою. Він був підготовлений та переведений дуже дбайливо. Гра в шахи була на просторі СРСР. дуже поширеною, головно в останніх роках, завдяки клюборому життю. Чимало молодих визначних шахістів підготовлялось у затишку, не маючи змоги виявити свого таланту на міжнародній аренї. Уряд СРСР. при цій на себе всі витрати організації візду, утримання членів та нагород. Змагання велись у найбільшій гостинниці „Метрополь". У ній є мармурова зала на 1000 осіб з басейном та водограєм. В першої днини вона не могла помістити глядачів, які йшли натовпом, мов до кіна або на першу театральну виставу. Окреме бюро видавало в спеці бюлетени про висліл гри, розвішуючи їх на стінах, прозоро, для всіх доступні. Одну з партій повторяли одночасно для своєї усіх на величезній шахівниці, повішеній прямовісно на стіні у кнуюльні та в ресторані. Публіка могла стежити за грою і критикувати кочний „посун". В окремій салі зібрана фахова шахова література, яку живо купували. Більшість настільки, у головній салі, придивлялись гри кілька годин. Ніякі суворі заборони, щоби публика поводилась тихо, не помогла. Коментарі переходили часто у загальний гомін. Дарма, що вступ був дуже високий (4 зол. франки), сала була весь час повна. Більшість публики середна класа, урядовці та студенти, були також робітники. Гра велась щоденно аж до півночі.

— **Трагедія артистки.** Німецькі, швайцарські та російські закордонні часописи присвячують більші статті таємній пригоді російської артистки Юр'євської. Зінаїда Юр'єська належала до найпопулярнійших оперових співачок у Берлині. Кільк дня тому вона виїхала до Швайцарії, містечка Андермат, на прогульку. Зупинилась у готелі під прізвищем пані Бремер. Вийшовши з готелю, більше не вернулась. Над берегом ріки Рейс, недалеко т. зв. Чортівського моста, найдено записку до морфія та бритву. Є підозріння, що Юр'євська, зажиши морфій, мала собі жизи і впала до води. Ріка за ніч замерзла і тому не можна найти трупа. Цікаве, що чоловік Юр'євської, одержав підчас її відїзду телеграму з успокоюючою звісткою від неї. Невідомо, чи ця телеграма її власна, щоби затерти сліди наміченої подорожі, чи сфальшована. Чоловік Юр'євської — гвардійський царський офіцер, споріднений з царською родиною, вона сама, з походження бідна Жидівка: Лєскова. внаслідок революційних подій вона була приневолена втікати за своїм чоловіком, який з найвищого суспільного становища, втративши всі маєтки та засоби, став тільки „чоловіком артистки". Дуже можливо, що вона в 30-ім році життя була вже знуджена своєю новою життєвою ролею, хоча відтворювала з таким талантом щораз нові ролі на сцені... Тайна її смерти покищо нерозяснена.

— **„Сялянская Ніва"**, орган Білоруського Селянського Союзу, стала виходити у Вильні з днем 6. ц. м. Адреса уредництва: Вильно, Завальня 7. В редакції ближчу участь беруть посли Рогуля і Єрешич.

— **Сенсаційна шпіонанка.** У Парижі арештовано даму Мінту Морейль, Фолянуженку і трьох А гійців, від в переслухання з нею добувала інформації про стан франц ської воздушної фльоти. Двох А гійців було на службі таємної англійської поліції і належали до армії. На чолі шпіонської організації стояв англійський промисловець у Парижі, що торгував бездротними телєграфічними апаратами. Пані Морейль була спочатку доглядачкою у шпиталі, пізніше моделькою і признавась, що одержувала постійну пенсію з метою навязування знайомств з різними офіціями та добування потрібних інформацій. Власник одного бюру у Парижі стверджує, що шеф цієї організації, багатий властитель фірми та його урядовці сходились постійно за одним столом і разом подорожували з якимись представниками „сходової" держави. Всі вони збирали дані про скількість франц. літаків, їх числа та бойовий склад, приміщення, шляхи залізничні та морські і місця безпровітного телєграфу. Завдяки едиській пресі, яка подала всі подробиці про аферу до загального відома, поліції важко було найти дальших спільників. Є здогад, що вся ця шпіонажа йшла на користь ще иншої держави, крім Англії.

— **З Українського Львівського Театру"**, в суботу 12. ц. м. в салі Тов. Лисенка, початок сезону. Театр виставить веселу оперету Ф. Легара з перевоєнних часів п. з. „Граф Люксембург". Зміненту французьку комедію „Монахи", яка була призначена на шавгурацийну виставу в цьому сезоні з огляду на технічні перешкоди, виставить театр у четвер 17. ц. м. Артистичний провід є в руках дир. И. Стадника, а адміністрацію веде Т-во укр. ських артистів, яке докладе всіх заходів, щоби вистави випали якнайкраще. Початок вистав буде точно збережений, сала відповідно огріта. У склад товариства входять найкращі артистичні сили. Останніми часами завітажував Іваново пп. Блавацький, Голінська і Сокольська.

Тільки одно є признання для правдивої „Франк-а" цикорії в скриночках: „ЗНАМЕНИТА". Просимо не еконатися, та жадати виразно: Франк: з охоронною маркою млинок до кави. Від підроблених виробів у власнім інтересі відмовляйтеся.

Біржа.

Львів, 10. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9·35 — 9·40 канад. дол. 9·10 — 9·20, чеські ков. 0·21·50 — 0·22·00, лєї 0·4·45 — 0·04·75, франки фр. 0·28·75 — 0·29·00, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 41·00 — 41·50.

Золото. 20 кор. 35·60 — 35·80, 20 франк 33·40—33·80; 20 марк. 38·00—38·50; 10 руб. 45·0—46·00.

Срібло. Австр. кор. 0·72·00—0·75·00, 5 зл. вор. 3·70—3·80, фльорени 1·85—1·90, рубл. 2·90 — 3·00, рубель дрібним сріблом 1·59 —1·65.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 29·00 — 31·00 жито галицьке з 1925 р. 20·50—21·50, ячмінь галицький броз. —.— до —.—, овес. гал. 21·00—22·00.

НАДІСЛАНЕ.

КОНКУРС.

Прив. жіночий семінар в Стрию пошукує учительки до науки рукавиць. Першенство мають кваліфіковані або які відбули гімнастичний курс. Подання вносити негайно з добученням відпису свідоцтв і условій.
922 3—3 УПРАВА.

Дописи.

Косів. *(Культурно-освітнє свято.)* В одному напрямі поступає Гуцульщина вперед. Це видно вовіч і вдбудова значніших Народних Домів, як в Кобакат, Кутах, Косові, Соколівці і Красноїв. Дня 6. грудня п. р. відбулося урочисте посвячення тимчасової домівки Народнього Дому в Косові. Посвяче на довголало с священників. З цим святом сполучено і свято Просвіти. Кімнати новозбудованої домівки заповнились по береги інтелігенцією, міщанами і селянами. Адвокат д-р П. Рондяк вложив подяку всім тим, що своїми дертами причинились до здвигнення нової нар. фортеці. О. деван Гарасимович звернув увагу на слабу ще тверезість народу, вказуючи, що горівка Поляків збудувала сама напроти Нар. Дому величавий будинок (Сокіл). Д-р М. Гандецький з Кут у своїй палкій промові, яка зворушила до сліз присутніх, вказував на причини (головні недостача освіти) нашого занепаду, які завели нас в нове ярмо. Війт селянин М. Лепкадюк візвав присутних селян до освіти, організації й підтримки „Просвіти" та У. П. Т.

Одна увага. Немає серед часів повітових організацій не найшлася ні одна особа, що взяла б уложити оголошення про це свято без граматичних помилок? Не хочемо навчитися навіть ся є правописи! А як відзначували ми память попших богів? У церкві пусто, тиха Служба Божа, бо... падав дощик. Вчині таке свято годилося би закінчити бодай національним гимном. — *Верховий О.*

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сьомий день розправи.

Грибовал відкинув усі внесення оборони і прокуратора. Натомість прийняв внесення одного із суддів присяжних на покликання на свідка ще раз інсп. Вічинського, що перший побачив бомбу і перший був на місці, де вона впала.

Відчитування зізнань.

Першими відчитують зізнання адвоката д-ра І. Вальдмана з Відня, які він зложив перед віденською поліцією. Др Вальдман зазначує в своїх зізнаннях, що він належав і належить до тої групи східньо-галицьких сіоністів, яка все стояла на становищі, що у політичній боротьбі між Поляками і Українцями Жиди ніколи не повинні підтримувати польської меншости зі шкодою для української більшости. Стоючи на такому становищі, д-р Вальдман усе підтримував політику Українців, а в часі боротьби за українську державність віддався до розпорядимости українських політиків і з ними працював. Ці обставини були причиною, що д-р Вальдман стояв близько до всіх українських політиків і що ці останні не мали перед ним ніяких секретів. Зараз по замаху говорив він у цій справі з д-ром Фенькою у Відні. Обидва вони дійшли до переконання, що атентат виконав Українець, член таємної військової організації. Одначе ні д-р Перфецький, ні ті політичні кола, що стояли біля през. Національної Ради д-ра Петрушевича, не мали на ту організацію ніякого впливу. Вона цілковито усунулася слід їх політичних впливів. Д-р Вальдман шукав довго контакту з тою організацією і напівець найшов її за посередництвом п. Ю. Бачинського в Берліні. П. Ю. Бачинський дав д-ру Вальдманові рекомендаційний лист до полк. Коновальця. В липні 1924 р. стрінувся свідок з полк. Коновальцем у присутності свого брата Мойсея Вальдмана, редактора берлінської газ. „Юдіше Рундшав".

Полк. Коновалець розмовляв з Вальдманом дуже покладно про цілу справу та заявив йому, що виконавець атентату є вже за границею а іменно в Берліні, що українська військова організація в дійсности вже сповнила свій моральний обовязок висилкою листів до „Хвилі". Наконець полк. Коновалець апробував становище д-ра Вальдмана в тому напрямі, що за кордоном треба перевести судову розправу проти виконавця атентату. При цьому обговорював свідок з полк. Коновальцем навіть умовини переведення такої розправи. Тоді обі сторони спинилися на таких точках: 1) Усталення держави, в якій з політичних оглядів було би найдоцільнійше перевести процес; 2) Доставлення відповідних фондів на забезпечення коштів дороги для виконавця атентату до Англії або Канади; 3) Видозуміння способу, в який спосіб мав би виконавець атентату вернути до краю. Вальдман мав те пробувати на цю справу від членів Революційного Комітету у Східній Галичині. Без такої зміни обидві полк. Коновалець не мав нічого починати.

По устаненню тих точок сіздає д-р І. Вальдман знова до Відня а справу переведення переговорів до кінця доручив своєму братові М. Вальдманові, що жив стало в Берліні. Одначе пізніше ці переговори перервалися і не дорвали до ніяких почитливих наслідків.

Супроти того, що проти Штайґера почалася судова розправа і що Військова Організація не виконала нічого в тому напрямі, щоб зняти підозріння з невинної людини за виконання атентату, д-р Вальдман вважає своїм обовязком дбати свої знання.

Далі відчитують зізнання Натана Ранда, що зве себе редактором. У своїх зізнаних твердить він, що про виконання атентату Українцем дівся від проф. Проця, редактора берлінського „Українського Прапору" в тому часі як проф. Прощ був у Відні. До тих зізнань Ранда долучає демент проф. Проця, яке він вислав до віденської поліції, а яке було вже надруковане в „Ділі".

Зізнання свідків.

Свідок д-р Осія Вассер, львівський адвокат і фінансист. Він зізнає, що в часі свого побуту в Марієнбаді довідався від д-ра В. л. Бачинського про те, що атентат на през. Петлюру виконав Українець. Свідок каже, що д-р Бачинський не назвав йому джерела, з якого про те довідався а також не назвав організації, яка цей атентат переве ла. Свідок підтримує і стверджує тільки те, що зізнав д-р м. Бачинський. Але далі зізнає свідок ще й про іншу справу. Він каже, що будучи в Берліні дістав ласкаво рекомендаційному листові одного Н ця замку говорити з дотичним радником німецького міністерства закордонних справ Соберманом, чи Соберзоном. Той Собе зон сказав Вассерові, що по Ольшанського чи напроти Ольшанського виїхало було на границю аж чотирох Українців з Берліна. До виконання атентату признався не тільки Ольшанський, але й вони рдив це полковник Коновале ь, що мешкає у Берліні. Соберзон мають запропонував д-рові Вассерові побачення з полк. Коновальцем, але свідок від цього відмовився, бо на те будимто не дозволяло йому його положення.

Прокуратор питає свідка, чи йому відомо про те, що полк. Коновалець помістив у „Ділі" заяву, в якій твердить, що нічого про цю справу не знає.

Свідок каже, що нічого про те не знає.

Інсп. Вічинський зізнає, що на місці атентату бачив тліючий папір, в якому була завинена бомба. Агент Прем підняв цю бомбу, але свідок наказав його негайно поставити її на місце, що він і зробив. Бомба була зроблена з текстуви в форми вальця, довг го на 15—20 цм. Решток цікля не бачив. Поза тим свідок не подає нічого цікавого.

†

В шосту річницю смерти найдорожшого мужа

д-ра Стефана Гасюка

сотника-лікаря, відбудеться Поминальне Богослуження в суботу 12. XII. п. р. о год. 8. рано в церкві Успіння при в. д. Руській
929 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Детистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування в винимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка.
908 3—5

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

в домі бл. п. д-ра Корола.
688 9—18

Лікар

д-р В. Кобільник

ординує

878 **в Самборі** (коло суду). 5—5

АДВОКАТ

д-р І. Хичій

перенїс канцелярію з Бережан

920 **до Гусятина** 3—3

де буде й в Рнику в домі Зінтера.

Українська Книгарня і Антикварня у Львові, вул. Рутовського ч. 22. („Народний Дім")

не найдешевше жерело для набуття всякого рода книжок. Уживані книжки по
851 половині ціни. 3—4

Музичні інструменти

для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика

ФР. НЄВЧИК

871 **Львів, Городецька 2 б).** 4-10

ЧУНКА ЦИЛО

ХОРОНИТЬ

НАШЕ

ДОРОГЕ БІЛЛЯ

КАНДИДАТ учительського знання навяже знакомство з панночкою найкраще з товариською пізнанню в матримоніяльній цілі. Ласкаві зголошення з фотографіями слати до Адміністрації „Діла" під „Призначення".
927 1—2

ФОРТЕПІАНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновіші моделі, мало уживані стало на складі — найдешевше пропає. міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 21. Телефон 35—45. 581 1-5

Найвисший час проміняти

сирівці як лен і коноплі

на готові полотна, обруси, цайґи, сукна і инші матеріт.

Найкраще і найсовісніше переводить обмін одинока того рода

Українська Акційна Спілка

„ПОЛОТНО"

у Львові, вул. Городецька ч. 95.

Посилки з провінції полагоджується оборотно.

Шліть свої сирівці чим скорше з довірієм до Української Фірми

„Полотно", Львів, Городецька 95.

932 **Кошта посилок залізницею оплачуємо самі.** 1—10

УНЕВАЖНІЮ згубив я олеву військову книжочку. Василь Співак, Дмитрів Радехів.
930 1—1

ПАРОХІЯ, Старява біля Хирова (кліматична місцевість) до замін. 928 1-3

XL. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

члена „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ"

Краєвого Союзу Споживчого, кооперативи з відповідальністю удіалом у Львові, відбудуться в суботу дня 26. XII. 1925 в год. 10-ій передполудням у Львові в салі товариства „Сокіл" при вул. Руській ч. 20 (дім „Дністра" партер на право) з осьо яким денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів (§ 93 стат.).
2) Вепіфікація протоколу XXXIX. Звич. Загальних Зборів уповажнених з дня 12. XII. 19 4 § 94 стат.).
3) Звідомлення з діяльности, бі анс за діловий рік 1924/25 і програма праці та вальоризаційний бі анс на 30. VI.-1925 і розділ чистого зиску § 96 уст. 1 і 5 стат.).
4) Звідомлення Головного Контр льного Комітету (§ 110 стат.) і його внесення дотично абсолюторії Надзірній Раді і дирекції за дот. рік. 1924/25.
5) Доповняючий вибір 4 членів Надзірної Ради на час від 1925/26 до 1927/28 і 4 заступників членів Надзірної Ради на адм. рік 19.5/ 6 § 65 і 96 стат.) і доповняючий вибір одного члена Ради з групи кооператив на два роки.
6) Вибір 3 членів Головного Контрольного Комітету і 2 їх заступників на адм. рік 1925/26 (§ 96 і 109 стат.).
7) Вибір уповажнених на час 1925/26 — 1927/28 (§ 100 стат. і вид. ординація з дня 9. V. 1923).
8) Означення найвищої суми зобовязань, які „Народна Торговля" може затягнути (§ 96 уст. 11 стат.) і означення найвищої межі кредиту, який може „Народна Торговля" уділяти одному членові (§ 96 уст. 12 стат.).
9) Означення висоти презентаційної марки для членів Надзірної Ради і означення винагороди для члена Головного Контрольного Комітету (§ 90 уст. 2 стат.).
10) Внесення членів (§ 92 уст. 2 стат.) і запит (§ 94 уст. 4 стат.).

Річні звідомлення, рахунки і бі анс за діл. р. 1924/25 та вальориз. бі анс на 30. VI. 1925 виложені до перегляду Вп. Членів в домівці „Народної Торговлі" у Львові, Ринок 36 І. поверх в ур дових годинах центрального бюра (год. 8 до пів до 3-ої) від слідуючого дня після отсього оповіщення аж до останнього дня перед Загальними Зборами (§ 89 і 14 стат.).

Загальні Збори членів „Народної Торговлі" осягають правосильний комплет, як що в них є се участь така кількість членів, яка заступає 1/20 часть суми уділів або 1/10 часть загального числа членів „Народної Торговлі".

Коли мимо отсеї пригадки не явиться до одної години після часу назначеного на Загальні Збори вище названа кількість членів, що творять правильний статутовий комплет, кожде число присутних членів становитиме згідно з уст. 5 § 91 стат. правосильний комплет Загальних Зборів.

Увага: У Загальних Зборах мають право участи всі члени „Народної Торговлі". Фізичні особи беруть участь в Загальних Зборах тільки особисто, а правні особи через своїх повновласників. Письменну повновласть правної особи обовязаний виділений повновластю вложити до рук дирекції Народної Торговлі. Повновласних не може заступати більше як одну правну особу (§ 87).

За Надзірну Раду „Народної Торговлі", Краєвого Союзу Споживчого у Львові:
Д-р Степан Федак вр. президент. *Юлія Шепарович* вр. секретар.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка. У понеділок 14.XII. м. Краків.
760 28—7

Львівський Український Театр (Т-во українських артистів) в суботу 12. XII. Граф Люксенбург, оперета на 3 дії Ф. Легара, в неділю 13. XII. год. 3-та поп. Анонімна (Нїма теща), фарс на 3 дії Де-валїра, вечером в друге Граф Люксенбург, оперета на 3 дії Ф. Легара. Білети раніш від 3 зол. до 0'50 гр. в „Союзнім Базарі" а в день вистави від 6. год. при касі театру. 1—2

В неділю, дня 20 ц. м. в часі Служби Божої о 11. год. в Преображенській церкві у Львові відспіває Тов. „Львівський Боян" 4 концерти Дм. Бортнянського на дохід українських інвалідів. 1—3

Замість в нця на домовину бл. п. Олени Качоровських Лада, зложили діти на „Рідну Школу" 4 зл. долярів. Жертводавцям щира подяка. — Головна Управа УПГ." 926a) 1—1

Дрібні оголошення.

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкуренційних цінах, також печі, магаї, ваги, знаряддя, пильники, пасе, гурти, полотворки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Краєвських 18 а. 879 5—15

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 1

Ч. 279 (10.662). Львів, неділя 13. грудня 1925. Поштову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Першу кооперативну українську ЕЛЕКТРИЧНУ МАСАРНЮ „Краєвого Союза для хову і збуту худоби і безр.г у Львові, ПУСКАЄТЬСЯ В РУХ з початком першої половини місяця грудня ц. р. 538 1—1 ДИРЕКЦІЯ.

Економічна руїна.

Експозе міністра фінансів Здзеховского на засіданні сойму дня 10. ц. м.

На початку своєї промови міністр Здзеховский заявив, що нинішня фінансова ситуація тяжка і трудна, а щоб її поправити, треба надзвичайного зусилля всіх. Якщо уряд, законодатні тіла й ціла суспільність не підуть разом рамя об рамя, то основа, на якій будовано з таким трудом фінанси держави, впаде. Міністр має тут право й обовязок говорити важкою мовою гвердої дійсности, бо хоче знайти той цемент, що споїв би зусилля всіх для поборення крізи.

Порожні каси.

В державній касі — порожнеча. Обіг більону й білетів доведено до суми 410 міліонів золотих. Темпо державних видатків не має в доходах держави покриття. Звідси величезний дефіцит торговельного білянсу за І. піврік; білянс Польського Банку вказує на постепенне зменшування його засобів. Кредит польський сильно надшарпаний. Майже 750,000.000 зол. надзвичайних приходів пішло на вирівнання дефіциту держави. Треба признати, що більша частина тої суми пішла на латання дір в буджеті, які спричинило життя держави понад стан.

Редукція буджету — або інфляція.

Наша податкова система довела до небувалого ослаблення сили платности населення. Ясно, що ми дійшли до такого зросту державних видатків, які вичерпали зовсім поважні матеріяльні засоби скарбу й убили силу платности продукції. Видатки державного буджету в 1924 р. виносили 1.627,000.000 зол., видатки держави в 1925 р. дійдуть до суми 1.950,000.000 зол. Один крок дальше тим самим шляхом — і матимемо інфляцію. А інфляція — то кривда для слабих, вломи до кас, де лежать ощадности горожан. Одна інфляція для покоління може бути хвилевим рятунком, але друга інфляція — це банкрутство держави. Отже або зменшимо видатки держави, або впадемо в пропасть інфляції. Редукція буджету, або невиплатність. Мусимо вибирати.

Дефіцити в торговельнім білянсі.

Одначе це ще не повний образ дійсности. Дефіцит торговельного білянсу в порівнанні з дефіцитом 1924 р. в сумі 212,000.000 зол. уже за перших шість місяців ц. р. виносив 515,000.000 зол. Не все те є наслідком нашої злої господарської політики в осох останніх роках. Бо неврожай з 1924 р. і митний конфлікт з Німеччиною відбилися також на нашому торговельному білянсі. Збільшення сили купна населення і піддержка вивозу цілим апаратом засобів держави — це шлях, на який мусимо ступити.

Грізне положення.

Дальший наш вибір: усе для продукції, або дальший зріст безробіття, що й так обняло до 240.000 людей, які коштують нас 6 міліонів зол. місячно. Все те витворило цілковиту кризу довіря внутрі й зовні держави.

Отже положення грізне. Стабілізувати золотого на основі господарського паритету можна буде тільки тоді, коли зростуть активи торговельного білянсу, отже через розвиток продукції і зріст довіря. Редукція буджету до суми, що запевнювалаб повну рівновагу, то перша умова довіря. Друга умова — це зречення скарбової інфляції. З метою оздоровлення наших фінансів вносить уряд буджетову провізорію за І. чвертьріча 1926 р., проект закону про засоби, що запевнилиб рівновагу буджету; закон цей передбачає передовсім зменшення видатків особового. Через ухвалення цього закону здобуде ться сойм на велике діло.

Редукція у всіх ділянках.

Цифра півтора міліярда золотих — це максимальна цифра доходів, яку в нинішніх економічних умовах можна в Польщі здобути. І тому проектована в буджетовому прелімінарі на 1926 р. сума доходів 2 міліярди 25 міліонів зол. є нереальна. Якщо не маємо впасти жертвою інфляції, то мусимо зрівнати видатки в 1926 р. з доходами, можливими до осягнення, отже редукція обійме найменше 500 міліонів зол. Редукція торкнеться всіх ділянок державного життя. Однадность в річево-адміністраційних видатках можуть дати 120 міліонів; 100 міліонів на інвестиції в буджеті звичайнім треба счеркнути і влучити до надзвичайного, який на них позволить тоді, коли дістанемо кредити. Редукція торкнеться й війська на суму 150 міл. — без наруження сили держави на небезпеку. Особові видатки мусять бути зменшені у відношенні до суми, виплаченої 1. грудня ц. р., на 120 міліонів. Отже разом ті редукції винесуть 490 міліонів.

Проекти нових законів.

Одночасно уряд заповідає внесення до трьох днів: 1) проекту закона про повновласти для уряду з метою боротьби з дорожнею; 2) проекту закона про повновласти для уряду з метою забезпечити внутрішню консумцію в порівнанні до засобів поживи; 3) проекту закона про побирання податків у збіжу. Крім цього уряд внесе: 1) закон про реорганізацію збройних сил держави, що запевнював би зменшення видатків на армію через скорочення часу військової служби; 2) закон про цивільну й карну відповідальність урядовців за поповнені надужиття.

Обіцяні реформи.

З черги подав Здзеховский до відома, що він покликав до життя комітет знавців, який радить уже від 10 днів над справою ощадностей в буджеті і над редукціями взагалі. Заповів також основні зміни в господарці державних підприємств, особливо залізниць, які досі не приносять ніяких доходів. Муситься завести всюди фахову контролю, яка вже раз покінчить з господаркою, в якій марнується публичний гріш. Так само основні реформи торкнуться податків. Доходовий податок буде розбудований, за те маєтковий податок, що повинен би приносити державі один міліярд зол., але приносити не в силі, буде зменшений. Велику увагу зверне міністерство фінансів передовсім на точне стягання податків, чого буде пильно пересторігати. Вкінці обіцяв Здзеховский видатну поміч для промислу, боротьбу з безробіттям, дорожнею і спекуляцією, та строгу контролю

Нечувана посвята.

Вязні для „Рідної Школи".

За час свойого істнування пережила „Рідна Школа" не один відрадний обяв. Вистане пригадати, що заморські брати вривають частину свойого заробітку і відсилають у край на потреби рідного виховання; доволі буде пригадати, як то кулявий воєнний інвалід появив до кімнати УПТ-ва отемнілого інваліда, щоби жертвувати по долярові, або як виздоровці зі шпиталя у Варшаві надсилають свою ціломісячну „платню" 3.76 зол. на „Рідну Школу", або як скитальці в Чехословаччині жертвують ціле своє майно в краю на „Рідну Школу". Голос про загрожуюче положення „Рідної Школи", який свобідна українська громада не рідко пускає попри вуха, протиснувся через тюремні крати. І заістнував зворушаючий і нечуваний досі факт: 15 українських політичних вязнів, які сидять у львівській тюрмі при вул. Баторія, заявили, що зрікаються в четвер і пятницю (10. і 11. грудня) харчів, призначених для них Комітетом Допомоги вязням, а видаток комітету, призначений для них, — просять жертвувати на „Рідну Школу". На помогли виснення, що це чейже за висока й за ризикована жертва: вязні заявили, що це їх тверда постанова, від неї не відступлять і в ті дні харчів не приймуть.

Пятьнадцять політичних вязнів голодує вже другий день, а Комітет Допомоги вязням передає УПТ-ву в той спосіб „зощаджених" 22 зол. 50 сот.

У змаганнях українського народу за його краще завтра находимо чимало світлих моментів, які не тільки спроможні прикувати хитку одиницю до великого діла, але й влити у зневірених кальк віру в силу та живучість української нації. Не будемо переходити історії безперервного здвигу й приниження лету української нації. У всіх хвилинах траплялися одиниці, що здобувалися на геройські вчинки, які порівали за собою масу. І факт голодівки політичних вязнів для збільшення фондів „Рідної Школи" знаменний і тим відрадніший, що в часі страшного зубожіння, а ще більше в часі панування загальної грубої, некультурної вирахованости є ще одиниці, які в своїм самовідреченні для добра народу ідуть так далеко, що вже хіба смерть моглаб бути чимось більшим.

Не знаємо імен великих жертводавців. Та не в цьому річ, як їх звати, а в цьому, що наш народ видає ще такі характери, які в даний момент жертвують для його двигнення все, що мають.

І що на це всі „патріоти", на словах, які завсіди найдуть викрути на тему „прикрих часів", щоби тільки відтягнутися від національного обовязку?! Що на це всі добре ситуовані панове, які — даючи одного золотого в місяць на „Рідну Школу" — дурять себе і инших, що сповнюють добре діло?! Що це на економічні й инші установи, які на окремий поклик УПТ-ва жертвують 15 зол.?! Прийдеться народови сказати за великим поетом:

„Від сорому, який нащадків пізних
Палатиме, заснути я не можу".

А може, — може цей геройський вчинок політичних вязнів струсить й отверезить громаду.

* * *

„Союз українських приватних службовників" у Львові складає свою останню касову готівку з листопада ц. р. в сумі 5 (пять) ам. дол. як жертву для УПТ. на виплату учительству УПТ. повних місячних поборів за останній час і викликає в с і економічні й освітно-культурні установи у Львові і в цілому краю негайно зложити в УПТ. таку саму квоту на ту саму ціль.

Red. odp. „Dilo" Nr. 908/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy jako Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 274 (10.655) z dnia 8. grudnia 1925 r. pod tytułem: 1) „Lyst z Jagodzawa" w ustępach między słowami: a) bandyta ico... a: Sobiesław, b) demono porjadku... a: Dasza zatoczyła, c) kroja... a: ostatko pereweszty zawiera znamiona zbrodni z § 65 b) ustawy k. karnej pokonane w dniu 5. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydaw myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 9. grudnia 1925 r. Hawel.

Льокарно і ми.

Львів, 12. грудня 1925.

Цілий світ оцінює Льокарно — як значний крок вперед на шляху закріплення мира і міжнародного зближення в Европі. Менше-більше знаємо вже, чим Льокарно є для Англії, Франції і Німеччини. Знаємо теж, чим воно є для Польщі та чим може бути для СРСР. А чим воно є для нас — як нації і спеціяльно чим воно є для 7-мильонової вітки великого українського народу?

Льокарно — це започаткування ери добровільного мира, „дух Льокарна" — це поширення ідеї мира на всі ділянки міжнародного, а в деякій мірі й міжнаціонального життя. Льокарно означує стабілізацію відносин на якийсь час (Скшинський твердить, що на 5—10 літ!), ліквідацію існуючих і наростаючих конфліктів шляхом арбітражу. Льокарно це синонім вдержання — очевидно з невеличкими змінами in spe — існуючого status quo.

Для народів, що у висліді великої війни здобули все, чого вони бажали, що здійснили свої національно-державні змагання, що осягнули хоч би в більшости намічену мету, — Льокарно приносить великі користи, забезпечуючи їм посідання осягнених здобутків, закріплення своєї позиції культурний і господарський розвиток в добі мира. Для народів, які впали жертвою ідеї „самовизначення народів", себ-то яких „самовизначувано" завізом і кровю, — Льокарно в суті річи є ратифікацією їх поневолення.

З тієї точки погляду „дух Льокарна" є злим духом для українського народу. Бо тільки якийсь новий конфлікт, нова війна моглаб наблизити українську націю до здійснення її основного і природного права. Для України не існують пригожі умови мира, а якщо таких умов нема, то мир не є для нас миром, тільки дальшою і то безбройною війною, важким боротьбою за елементарні, фізичні умови існування.

Одначе мусимо ясно освідомити собі, що Льокарно є природною неминучістю, що інстинкт народів не гнав їх до війни тільки від війни, що об'єктивні господарські й психольогічні умовини не творили основ для недалекої воєнної хуртовини, яка у всій повноті винесла б на поверхню дій другу частину здійснення права націй: самовизначення народів на сході й полудневому сході. Промислово-капіталістичний захід бажає мира і з непереможною аподиктичністю накидує його всім, менше або більше залежним від себе. А сам він мусить підчинюватися законам капіталістичного життя і розвитку, диктованим найбільшою могутністю світа: Зєдиненими Державами.

Кажемо: Льокарно є природною неминучістю, т. з., що колиб навіть його не було, колиб не заістнувало формальне закріплення мира, то все одно існуючі умовини економічного й психольогічного характеру не творять основи до недалекої війни.

В дальшій консеквенції Льокарно має для нас навіть деяке доладне значіння, перепинюючи вибух світового конфлікту як в р. 1914, і звертаючи війну, розуміється — в дальшій майбутности, до меншого відтинка. Можливо, що наша справа зможе тоді скорше й певніше стати актуальною, як при загальному збройному ударі. Та це — в створених умовах — пісня будучини. Покищо льокарнські пакти є закріпленим мира і спрямувачем всіх розбіжних справ до Ліги Націй.

Замість війни, яка одним махом розгляла б гордійський вузол сьогочасної плутанини і яка вирішилаб невирішені або подозначено вирішені справи, розпочнеться довгий і затяжний процес покривджених зі своїми кривдниками в міжнародніх установах. І навіть колиб той процес не мав позитивних наслідків, то все таки його чисто пропагандистичний, освідомлюючий характер матиме велике значіння для пізнійшого, може й збройного вирішення невирішених справ.

Розуміється, що в тому процесі ми мусимо взяти участь як головний позовник, бож ми є найбільше покривджені в здійсненні свого природного права. Означе з природи річи характер того процесу з нашого боку мусить бути дещо змінений. Замість загальної постановки західно-українського питання, треба буде ставити під осуд світа поодинокі ділянки нашого життя і доконувані на них насильства. Це тим більше конечне, що з хвилею вступлення Німеччини до Ліги Націй наша позиція повинна бути значно облекшена. Німецькі політики заповідають охорону прав нац. меншостей на терені Ліги. Не маючи досі легітимованого позовника-посередника перед Лігою, мусимо скористати з готовости Німеччини боронити безборонних на міжнародньому форумі і старатися за її посередництвом кожну справу видвигнути перед Лігою. А тих справ маємо без ліку.

Коли досі всі наші апелі до Ліги Націй були безвиглядні — вже хоч би тому, що не було там члена, який перейняв би на себе обовязок заступати дану справу перед Лігою, то тепер та відсутність адвоката й правника-посередника в одній особі в деякій мірі повинна бути усунена. З другого боку можна теж рахувати на деякі успіхи такої акції з огляду на те, що „дух Льокарна" означує змагання до замирення не лише у міжнародньому чи міждержавному розмірі, але й у внутрішньому. Поминаючи цього є вже хоч би вирівнення гострощів між полудневою Голяндією й Ульстером. Бо коли Великобританія у своїй внутрішній політиці руководиться „духом Льокарна", то мусить вимагати, щоби той дух окрилював теж і инші держави.

Крім того внаслідок Льокарна, тісніше кажучи внаслідок рейнського пакту повинно з часом наступити й відтаження на внутрішньому фронті.

Устабілізована на заході Німеччина буде всіми силами й всіми засобами змагати до ревізії границь на своїому сході, а тимсамим буде приковувати Польщу та зужитковати її енергію в обороні Поморя, данцігського коридору й Шлеська. А Польща не є ще такою сильною, щоби рівномірно могла проявляти свою енергію на всіх фронтах. Зужиткована ні в західному напрямку, буде змушена — скорше чи пізнійше — попустити на сході.

Ось — на нашу думку — ті plus-и, які приносить нам Льокарно. А наскільки вони будуть реальними, залежить також від нас самих. **Ф. Ф.**

банків. Дотично закордонної позички сказав, що уряд уважає не здобуття позички за всяку ціну, але здобуття позички на догідних умовах засобом для розвитку економічного життя.

Таку саму промову виголосив Здєховский тогож дня пополудні в сенаті.

* * *

Дискусія над експозе в сенаті.

Першим говорив сен. Бузек (Ліст), дякуючи Здєховскому за мужеську в дачу у змалювання господарської ситуації Польщі. Він признав, що польська валюта не була ще як слід угрунтована, тому лежиться за паритетом золотого в золоті. Бесідник годиться на пропозиції, запропоновані урядом. — Сен. Якушевський (визволенє) закидає міністрові скарбу, що як то взагалі слова воздавець буджету знав господарський і фінансовий стан держави, а не покладав публічної опінії, казками — цей стан рятувався. Сьогочасний п. Здєховский як міністер скарбу протиставиться політиці Грабського і закидає йому брехню. Клюб бесідника не може мати довір'я до такого міністра скарбу. — Здєховский боронить, що не закидав Грабському брехні. — Сен. Здановский (ЗЛН.) тішиться, що промова мін. скарбу буде великим успокоєнням для суспільности. По мужеських, рішучих словах міністра черга тепер на діла. — Останнім в дискусії говорив сен. Кжижановский (клюб праці), висказуючися прихильно про деякі уступи експозе, одначе зазначив, що його клюб примушений ставитися критично до поглядів і метод праці нового міністра.

Подібно висказувалися й соймові посли з рижих польських угрупувань перед соймовими справозданнями.

По широкому світі.

Новий чехословацький кабінет уже складений; премієром є Свегла, міністром закорд. справ — Бенеш; заступлені в ньому чотири партії; тільки двох є т. зв. фахов-

найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 59-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича філія в Стрию, площа Пілсудского.

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

(Продовження.)

З пієтизму до батька мотивує Костомарів у спогадах поступок слуг-кріпаків охотою легко пожитися більшою сумою грошей, якою саме розпоряджав у тім часі старий Костомарів. Але ледзи чи далеким від правди є шукання мотивів страшного вчинку ще й деінде. Бодай спогади Юрасівців про старого Костомарова не відзначаються погідністю. Ось один із прикладів, які зібрав Хв. Щербина: „Коли бувало йдеш попри панську оселю, — оповідав один із них, — ...тільки молиш Господа Бога про те, щоб пан не побачив тебе. Чи вірите, що я навіть тепер, проходячи попри панські покої, здіймаю шапку й мені завсіди здається, що ось-ось там із вікна побачить мене старий Костомар і закричить на мене".

„Раз — оповідав старий Юрасівець — пан устав вранці рано, сів на ганку й почав дивитися на селян, що попри двір переїжджали. „Куди ідеш?" — питає кожного. „На поле, пане", — відповідає йому кожний господар. „Ну, молодець! Їдь з Богом!" І так усіх перепитав. Тільки так через годину або дві опісля, коли піднялося вже сонце, їде на степ один селянин, — тут коваль у нас був. „Стій!" кричить пан. „Ти куди то їдеш?" — „На поле" — відповідає перелякани коваль. — „На поле! Ах, ти сякий-такий! Так то ти працюєш? Сам пан давно вже не спить, а він вилежується коло жінки. Нагая!" І так його, нещасливого, вишмагав, що сісти чоловікові не можна було. І хочби тебе розпитав, через що чоловік спізнився!".

Смерть батька зробила могутнє враження на сина й він по своїй можности й по своїм розумінні людяно поводився з селянами. І те, що оповіли Юрасівці Хв. Щербині про молодість Миколи, також не є без значіння для пізнійшого становища, з якого виходячи звичайно трактував Костомарів історичні теми. Ось що записав Хв. Щербина з уст старого сторожа в Юрасівці: „Подивишся бувало на Миколу Івановича — з вигляду справжній старий Костомар, цілком як дві каплі води вдався в нього, такий суворий з обличчя, а був такої доброї душі, що я й не бачив подібних людей. З кожним міг балакати й до кожного ставився зичливо: з панами — він пан з духовними — приятель, а з селянами все одно, що наш брат-селянин. Дивно нам видавалося, що панич, а так по „панібратськи" поводився з нами. Нема чого таїти гріха, всі ми думали, що він „трохи дурненький був", бо поміркуйте самі: господарством, як дідичі, він не займався, нікого не кривдив, ні перед ким не хвалився, з нами, як із рівнею, поводився, всюди без справи ходив, до всього якось дивно приглядався, дивним, дуже дивним усе це нам видавалося! А все таки зачне він бувало говорити про що не будь, кожний із нас бачив, що багато-багато в голові у нашого пана було".

„Бувало — оповідав між иншим старий Юрасівський сторож — побачить „молодий Костомар" бідного чоловіка, й зараз же сам, без усякого прохання, поможе йому в біді. Так навмання нікому нічого не давав, а помагати завсіди помагав. І де хто небудь, чи свій селянин, чи чужий чоловік, але коли Микола Іванович побачить, що переходить босий або без свитки, то конче запитає: „а що у тебе і чобіт нема?" — „Нема, паничу". — „Ну, на, каже, грошей і купи". Вийме гроші й дасть, скільки треба, але конче зажадає, щоб купив".

Коли так поводився з селянами молодий Костомарів, нічого дивного, що Юрасівці згадували його добрим словом і тільки жалкували, що йому не довелося „попанувати над ними". Цей жаль був висловом переконання Юрасівців, що колиб Микола був лишився дідичем у Юрасівці, їм жилось би краще.

Та замість Миколи загарбали Юрасівку найближчі свояки його покійного батька, лишаючи для матері тільки її вдовичу частку, а Миколу проголосили кріпаком. Один із них забрав його до себе та зробив його своїм козачком-лакеєм. Благання матери привернули їй сина, але вона мусіла зректися всяких прав до маєтку, одержавши за свою вдовичу частку сплату, за яку купила в тійже Юрасівці невеличкий грунт, щоб доходами з нього дати виховання й науку синові.

Скінчивши воронізьку гімназію, з якої вийшло мало знання, сімнадцятилітній Микола Костомарів почав студіювати на харківському університеті, зразу класичні мови, а пізніше історію, якою захопив його проф. Лунін, що повернув із заграниці. Виклади цього професора зробили рішучий поворот у Костомарова так, що він із захопленням почав читати історичні книги. Своє покликання на історика ствердив Костомарів у часі своєї юнкерської служби в кінбурськім драгунськім полку: замість віддатися військовим вправам Костомарів нишпорив по архіві повітового суду в Острожську й вишукував матеріяли до історії козацького слобідського полку в Острожську. За радою коменданта полку Костомарів покинув полк, забираючи з собою здаджену історію острожського слобідського полку й від тоді зробив історію головним заняттям свого трудящого життя.

(Продовження буде).

*) У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друкарські помилки: в 2 шп. 3 рад. здолу „осельвшися" на „осе чнався", в 4 шп. 17 рад. здолу „в дитячім році" на „в одинадцятім році".

ців, позапартійних; всі міністри є послами.

У Лізбоні відкрили фальшиві банкноти на 60 міл. фунтів шт. Арештували чимало людей. Підозріння паде або на місцевих фальшівників або московських комуністів.

Англійські партії, ліберальна та робітнича, переживають кризу з огляду на становище своїх провідників. Ліберальна має надію погодити Льойда Джорджа та Асквіта з поглядами решти членів. Робітнича має сильну опозицію проти Мик Донельда, Вайтлі та Веджвуда.

Франція задержить на далі свого амбасадора при Ватикані.

У Швайцарії, на підставі народнього голосування, прийняли проект доповнити швайцарську конституцію законом про загальне суспільне обезпечення. Воно торкатиметься людей старих, нездібних до праці і членів родини, по смерти її голови. Кошти утримання поділять між державою і кантонами, між обезпечених та працедавців.

Еспанський уряд оголосив комунікат, заявляючи, що рішився продовжити диктатуру, як систему влади, що найлекше може розвязати питання сучасного моменту, головно Марока.

Уряд СРСР. згодився на план Ф. Нансена, відомого мандрівника та члена Ліги Націй, щоби прийняти на свою територію 25.000 вірменських родин переслідуваних у Туреччині. Рада Ліги Націй призначить на цю мету 9 міл. зол. рубл. на здійснення цього проекту, а саме для наводнення ріллі в радянській Вірменії, де уряд СРСР. відступає 33.000 десятин землі.

В Італії твориться нова загальносоціялістична партія на місце потеперішньої розвязаної урядом.

У Бельгії соціялісти внесли у парляменті проект зменшення військової служби на шість місяців.

15 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 3—3

Ще не кождий свідомий громадянин закупив акції Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

Власними силами!

Вже тільки не цілих три тижні ділить нас від хвилі, коли мусить бути доповнений акційний капітал Зем. Банку. Ці три тижні повинні бути в цілости присвячені підписці акцій. Кожний свідомий Українець мусить освідомити собі вагу і значіння банку, освідомити про те инших та всі зусилля сконцентрувати в одному напрямку: доповнення акційного капіталу Зем. Банку. Пам'ятаймо, що ці три тижні рішають про нашу зрілість і самопошану!

Підписка акцій:

49. Михайло Василишин — Боберка — 1 акція;

50. Олександер Ярмолюк — Копчиць, пов. Ковель — 1 акція, кличе: Гриця Федорейка з Губіня, пов. Луцьк;

51. Д-р Осип Бриданський — Янів к. Теребовлі — 10 акцій;

52. Бронислав Гелецінський, канц. адв. в Лежайську — 2 акції, кличе: д-ра Володимира Гелецінського, адв. в Ярославі, о. Льва Ваня в Лежайську і о. Матвія Хомяна, пароха в Лежайську;

53. Д-р Арсен Тригубчак — Скалат — 1 акція, кличе: д-ра Степана Волчука, суддю в Скалаті;

54. Госп.-спож. Спілка „Нар. Дім" в Скалаті — 2 акції;

55. Д-р Олекс. Пеленський — Устрики — 4 акції, кличе: д-ра Л. Кутьчицького, адв. в Рудках, д-ра В. Бавацького, адв. в Сяноці і д-ра М. Шкільника, суддю в Перемишлянах;

56. Д-р Корнило Троян, адв. в Ходорові — 4 акції, кличе: о. Мих. Романишина, пар. в Суходолі, п. Глібовичі вел., Юл. Максимяка, упр. школи в Пшгородищі, п. Бібрка і Мик. Саляка, міщанина в Ходорові;

57. Михайлина Коссак у Львові — 1 акція, кличе: Марію Олексин в Добрянні, Марію Дочило в Старих Сялах і Тита Лотоцького у Львові;

58. Ромуальд Перфецький, ем. проф. у Львові — 1 акція;

59. Анна Дембицька в Заліщиках — 2 акції;

60. Макарій Цвіль — Гоголево — 2 акції, кличе: свого батька Петра Цвіля, проф. Назара Романовського, Лиська, Крохмалюка, Куцяк, Девосера, о. д-ра Литвиновича, проф. Слободянника, — всіх у Станиславові;

61. Іван Сеник — Яжна — 1 акція;

62. Гнат Терещук — Прага — 1 акція;

63. Мартин Поцький — Ноиця — 1 акція;

64. Церква в Равенчаках — 5 акцій і

65. Церква в Болохівцях — 3 акції (обі посилки прислав о. Шевчик і кличе Всч. ОО. деканатів Дрогобицького, Бориславського і Медницького;

66. Лев Данилюк — 1 акція, кличе: Олексу Стасишина в Ходорові, д-ра Стронціцького в Ходорові (на 10 акцій) і п. Андрусишина, асист. стації в Боринчах;

67. Д-р Степан Волчук, суддя в Скалаті — 2 акції, кличе: всіх товаришів VIII. б. класи акад. гімназії з 1906 р. на довільну кількість акцій;

68. о. шамб. Степан Городецький — Вербилівці — 10 акцій, кличе: д-ра Гловацького, лікаря в Липиці дол., д-ра В. Галкевича, лікаря в Рогатині, д-ра М. Бабюка в Рогатині (всіх по 10 акцій), а о. Пантелеймона Городецького в Лисичах на довільну кількість акцій;

69. Інж. Юліян Мудрак — Львів — 12 акцій і кличе на довільну кількість акцій: о. Каролю Короля, пароха в Кринці, інж. Максима Великопольського, стар. гіпн. ради, в Дрогобичі й інж. Маріяна Козаневича, стар. гірн. ради, у Велички (салїни).

Преса.

Ні в пліт ні в двері. — Німеччина і національні меншости.

— Стаття Д. Філософова у варшавській „За Свободу" про „дух Льокарна" у внутрішній польській політиці найшла відгомін також в частині жидівської преси. „Наш Пшеґльонд", орган пос. Грінбавма, зупинившись над висновками Філософова і над становищем до них краківського „Часу", завважує:

„Иншими словами — на думку „Часу" — між славянськими меншостями і жидівською тільки та заходить ріжниця, що вони відкидають жертвовану ім Поляками угоду, підчас коли Жиди її заакцентували. На нашу думку, та справа представляється дещо инакше. Розуміємо, що Українці й Білорусини — яко територіяльні меншости — могли би заключити порозуміння на наших умовах, ніж Жиди, які є розпорошеною меншістю. Але сам факт, що славянські меншости відкидають мнимі угоди, на якихнебудь умовах, може тільки свідчити про те, що трактування угоди, заключеної з Жидами, зовсім не заохочує їх до її наслідування".

Як бачимо, „Наш Пшеґльонд" зовсім не захоплюється тим сакраментальним „do, ut des", яке лягло в основу рабсько-опортуністичної політики Райхів, Розмаринів і Ринглів.

На завваги „Нашого Пшеґльонду" відповідає „Час":

„Заключуваної, заключеної чи бажаної угоди з жидівською меншістю не вважаємо „принципом" — чи то афірмативним, чи заохочуючим при регуляції нашого відношення до територіяльних національних меншостей, які у наших східних провінціях є кермовані своїми провідниками в сторону, що рішучо загрожує цілости республіки. Жидів уважаємо елементом державно лояльним... Чиж „Наш Пшеґльонд" думав би инакше?"

Отже „Час" всякими суперечними з духом нашого століття формулками, які є тільки відгалуженням середньовічного „cujus regio, ejus religio", протиставиться признанню Українцям і Білорусинам належних їм прав, бо — мозлив — славянські територіяльні меншости тяготіють не в доосереднім до Варшави напрямку. А чиж ті „меншости" винуваті, що Польща на спілку з російськими більшовиками в рижськім трактаті перерізала живе тіло українського й білоруського народу?

Ясно, що при такому відсталому й фальшивому розумінні духа нового часу утворюється положення: ні в пліт, ні в двері!

— Недалеке вступлення Німеччини до Ліги Націй викликує переляк в польських політичних колах. Лякає Поляків між иншим те, що Німці видвигатимуть на терені Ліги Націй справи, звязані з важким положенням національних меншостей.

З того приводу пише в кореспонденції з Берлина орган Пілсудского і „Визволення" варшавський „Курєр Поранни":

„Повоєнна Німеччина відрізняється від цісарської тим, що постійно порушує питання національних меншостей в Европі. А тепер докази на їх зацікавлення тією справою так значно зростають, що виглядає не на приготування до певної політичної офензиви. Півофіціяльний комунікат в справі приступлення Німеччини до Ліги Націй з вересня 1924 р., призначений до внутрішнього вжитку, заповідав внесення Німеччиною меншостевої квестії на форум Ліги, бо та остання мимо не полагоджує відповідно тієї проблеми. Німці ініціювали й наготовляли Міжнародній Зїзд Національних Меншостей в Женеві в днях 14—16. жовтня п. р., стараючись покликати до життя постійний секретаріят національних меншостей в Женеві, як контрольну Ліги Націй. Штреземан, відповідаючи в райхстагу дня 20. листопада п. р. на закиди деяких послів, що не підніс квестії утиску німецької меншости в полудневому Тиролі тимчас переговорів про заключення торговельного німецько-італійського трактату, відповів, що Німеччина порушить справу національних меншостей перед форум Ліги. Демократичний посол Кох-Везер, про якого ходять поголоски, яко про будучого канцлера Німеччини на випадок, як би Лютрові не повелась нова місія, в промові, виголошеній дня 24. листопада п. р. з приводу дискусії над трактатом в Льокарні, — заповів, що завданням Німеччини після вступлення до Ліги Націй буде охорона німецьких меншостей за границею, що Ліга Націй мусить створити спеціяльне законодавство для національних меншостей та що Німеччина перед форум Ліги буде боронити теж інтересів гноблених народів, щоби Росії відібрати ролю їх опікуна. На спеціяльно скликаним на день 27. листопада з приводу трактату в Льокарні зїзді „Остбунду" проф. Геч (Hoetzsch), відомий німецький політик, референував про конечність піднести справу меншостей перед форум Ліги й візвав „Остбунд", щоби обняв підготовчу ролю і провід в тій справі".

Польська преса відмовляє Німеччині морального права виступати в ролі опікуна неволених меншостей, бо передвоєнна політика Німеччини була запереченням ідеї національности, а й теперішня політика німецької республики виявляється в гнеті Поляків, Данців, Сербо-Лужичан і Литовців (дрібні, кількадесятитисячні відломки тих народів — Ред.).

„Курєр Поранни" пророкує, якою буде політика Німеччини в меншостевій квестії:

„Політика Німеччини супроти національних меншостей в Европі не буде диктована журбою за добро тих меншостей, тільки буде ведена виключно в інтересі відлатти й німецького імперіялізму, як колись у XVIII. ст. Фридрих Великий і Катерина II. виконистолювали оборону іновірців супроти Польщі, а царська Росія в XIX. ст. охорону християн супроти Туреччини. Метою тої політики буде виключно здобуття спомоги інтервенції у внутрішній політиці держав, положених на схід від Німеччини, інтервенції, що має на меті ослабити або й розсадити ті держави".

Супроти того польська преса накликує до обезпечення і спільної контракції всі держави, в яких гострота національного питання переступила межі нормального явища. Шкода, що ще не додано до того, що Польща має моральні права взяти меншостеву проблему в Европі в свої руки. А з огляду на принциповий клич: „рівні з рівними, вільні з вільними" — такими повинні будиб бути висновки польської преси. **М. Ч.**

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Шеф польського ґен. штабу уступає.

У звязи з проектованим урядом скороченням військової служби до одного року уступає шеф генерального штабу ген. Галер. Він не годиться на редукцію армії.

Дальша дискусія над експозе мін. Здзеховского,

11. XII. була в польському соймі дальша дискусія над експозе мін. скарбу. Пос. Гломбіньскі висловився з признанням для мін. Здзеховского. Пос. Вижиковскі (Визволенє) критикував експозе, закидав урядникам скарбу продажність. Наводив приміри, що за підкупство зменшували податки. Визволенє голосуватиме проти провізорії. Пос. Жулавскі (ППС.) противиться редукції платень урядовців. ППС. голосуватиме за прелімінарем, бо сподіється що уряд сповнить його домагання.

Радянський амб. у Парижі.

Радянський амбасадор Раковський вручаючи през. Думергові повновласні листи запевнив президента, що ціллю його місії є усувати ріжниці поглядів, які є між обома краями й витворювати атмосферу взаімного довіря. През. Думерг заявив, що радо вислухав запевнення амбасадора про бажання витворити між обома краями можливо найблизші екон. взаємини. Це позволить опісля розглядати існуючі ще непорозуміння. Розвязка їх дуже цікавить фр. нарід. Полагодя тих трудних питань могтиме отворити шлях до екон. співпраці обох країв і скріпить приязні взаємини між обома народами головно на полі міжнар. політики.

Тайний договір у справі Сх.-Европи?

„Дейли Нюз" повідомляє, що в Льокарно, крім основних пактів і конвенцій, заключили договір Чемберлен, Штреземан і Лютер у справі Сходу Европи. Договір той задержали в тайні. Оголосять його щойно після вступлення Німеччини до Союза Народів.

Пекін відрізаний від світа.

„Дейлі Тел." подає, що Пекін відрізаний від світа. Всі зал. шляхи знищені. Уряду нема. Часть міністрів утікла, часть уступила. Населенню грозить голод.

Концентрація війська СРСР

Лондонські газети подають, що японське міністерство війни повідомляє про концентрацію радянських військ на китайській границі. Прем. Като завдав поробити заходи для забезпеки інтересів Японії.

Біржа.

Львів, 11. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9·65 — 9·70 канад. дол. 9·40 — 9·50, чеські кор. 0·21·50 — 0·22·00, леї 0·4·25 — 0·04·50, франки фр. 0·29·00 — 0·29·50, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 43·00 — 44·00.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за дві місця статті „На православному фронті".

— **З покутуючого Понуття.** „Дзенник Любовли" з дня 1-го п. м. приносить такий допис з Коломиї: „В останніх часах померли два міські радні, покликані як мужі довіря робітничої кляси: Дубель і д-р Шор. Робітничі ППС, домагались у батьків міста, щоби померших заступити іншими представниками робітничої кляси, але „райці" є тої гадки, що у власнім гурті, без робітничих представників, їм далеко краще. Міська рада навіть не зводила відповісти на письменне домагання в справі цього заступництва. Ендеція (шехполяки) тут, як і скрізь, уважає своїм найсвятішим „національним" обов'язком цькувати проти Українців (Кивіпоті). Великий стовп тутешньої „ендеції", дрібна фігура непоказна ростом, суддя Добрущкий, написав у коломийській газеті дуже негарну статейку проти проф. у. ранської гімназії Шипайла. Робив йому закид, що професор намовляв учеників української гімназії, щоби не брали участи в якомісь національним святі. Наслідок писанини п. Добрущкого був такий, що проф. Шипайла влада перенесла з Коломиї. П. Добрущкий заявив пізніше у газеті, що мав злі інформації і просить вибачення п. Шипайла. Добре, — але кошів переїзду та иншої втрат спричинених собою не звернув п. Шипайлові. Суддя Добрущкий імовірно знає гарний кодекс, — отже? Поліція в нас дуже зайнята; на щастя, не бе арештантів, як деінде, але також не займається продуктивною працею. Пильнує посла Залуцького. Чому? Українці його не вкрадуть, бо зробили би дарунок вшехполякам. Комуністи його не вкрадуть, бо грабіжать по околиці і розкидають по Коломиї тільки „бібулу". Поліція бе байдики, а робітнича кооператива на цьому тоне. Уже втретє цього року заодно вломлюються до крамниці. Зробили на кільканадцять зол. шкоди, а поліція пильнує посла."

— **Осторожно перед провокаторами.** У всіх публичних українських зібраннях, політичних, культурних і кооперативних в Городенці і в значній части Поділля бере участь і промовляє терористський шовініст Строновіч, що в часах старостинських комісарів і поліційних агентів завжди присутніх не слухати нікого з українських провідників, бо вся робота української інтелігенції нічого не варта, а тільки приносить шкоду працюючому населенні. Ніяка легальна оборона на думку Строновича нічого не поможе, а спасе нас тільки революція на взірець російської, по котрій з правила все вбивав присутніх. Очевидно Строновичеві за це не спаде ніколи ні один волос з голови, хіба тільки похвали з боку поліції. Тому, що деякі добродії — як іще деякі йому подібні з Тернополя — може накоїти багато лиха, належить Строновича і його компанію усувати зі всіх зібрань і не допускати ніколи до голосу.

— **Залізничий урядовець в „нічого не всі дома".** У Львові арештували залізничого урядовця Е гларта, який до спілки з дівкою дамою приваблював різні жінки, винаймаючи їм будь-то кімнату. Він умовився зі своєю спільничкою, що вона, як його жінка, має в драматичний момент появитись у кімнаті і робити страшенну сцену ззадрості, а грожуючи особі, з якою зраджує п. Енглерт, скандалом. Жінки, які попадали в таку пастку, мусіли платувати великим „Schweigeld"-ом. Енглерт був також дідичем. Арештований предложив папері на доказ, що „у нього не всі дома". А проте мав настільки розуму, щоби дурити инших і бути державним урядовцем.

— **Новий приємний шкільний предмет.** У передніх школах таких великих міст як Нью-Йорк та Париж завели тепер новий предмет: учать дітей переходити через вулицю підчас великого руху трамваїв та автомобілів. Лекції ведуть не на вулиці, де багато дітей могло би згинути перед скінченням години, але в окремих великих салях, де одні діти бігають у волі трамваїв та автомобілів, а инші вчаться їх виминати. Гадаємо, що у Львові можна би вже також за ел ти такі зимові курси, навіть для дорослих, як вимінати купи снігу між возами та трамваями.

— **Нитки посвячення.** Віруючі в теозофію та її різні відтінки під різними новими та старими назвами, мають новий матеріял для міркувань з нагоди незвичайного збігу обставин, який трапився тим англійським близнюкам братам Кровгерст. Ідучи в двох різних частинах Лондону, одночасно попали під два різні автомобілі. Учені пригадують, що такий випадок не є новинкою. В р. 1920. Американку Марш перевезли внаслідок кровотечі до шпиталю; одночасно її сестра віддалена на 440 кільометрів завдужала в той самісінький спосіб. Англійський учений Ільтон оповідає про двох близнюків, яких завсіди одночасно боліли ті самі зуби. Инші два близнюки, брати Сміти, мали такий випадок: Жорж виїхав до Шотландії і хотів привезти братові Джонові якийсь дарунок. Купив склянку посудину до шампанського. Коли вийшов з цим дарунком у Лондоні, до своєї хати, побачив на столі точнісько таке саме при-

ладдя, яке купив для нього його брат... Прошу думати: гра випадку чи глибші, невідомі нам закони?

— **Що таке судовий комісар?** Сеймові возії у Варшаві внесли поправки до міністра справедливости, щоби замінив їх урядовий титул „возного" на „судового комісаря". Свої прохання підпежують тим, що назву „возного" ввела російська влада. Радимо міністрові справедливости покликати на знавця адвоката Глушевича, який поінформує його, що російська мова знала тільки слово „пристав"! а не возний, ні-ж знає „комісар". Вони повинні були подати аргумент, що від титулу „судовий комісар" збільшиться їх повага; це робитиме таке враження як: „комісар закордонних справ", „комісар Данціга", „комісар Палестини"...

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сорокчетвертий день розправи.

Розправа почалася поновним переслуханням знавців майора Копача і поручн. Ляндра. Вони мали заявитися в справі опису бомби, який подав у своїх зізнаннях Ольшанський. Свідки дістали відповідний уступ зізнань Ольшанського в польському тексті. На підставі того опису мають вони ще раз провірити останки бомби та видати остаточний осуд про те, чи подібна вона до бомби Ольшанського. Свій осуд зложать вони в суботу. Знавці заявили, що до видання остаточного осуду не будуть потребувати хеміка.

Відчитування зізнань.

З черги відчитано цілий ряд актів, а між ними зізнання студента Росоловського, що бажав перейти польсько-совєтську границю разом із Ольгою Вербенцівною. Росоловський зізнав, що брав участь у атентаті на президента. В часі відчитування того акту забрав слово адв. д-р Грек і заявив, що протестує проти відчитування тих зізнань, бо їх відчитують на те, щоби ослабити зізнання Ольшанського. Не зважаючи на протест оборонця провідник трибуналу відчитує зізнання Росоловського дальше. Зі зізнань якогось Поліщука виходить, що Росоловський просив у нього допомоги при переході кордону. Поліщук зголосився на те, але рівночасно повідомив про те владу. Поліщукові Росоловський оповідав, що втікає на Україну тому, бо виконав перед тижнем атентат на президента. Пізніше виявилося, що Росоловський нього зробити не міг.

Обор. д-р Ляндав висловив своє здивування з того приводу, що такі поважні зізнання як Ольшанського порівнюється зі зізнаннями Росоловського. Та можна доказати, що Росоловський не признавався взагалі до нічого атентату. Оборонець ставить внесення на переслухання Росоловського, на переслухання родичів Ольшанського і його брата Володимира на обставину, що вони знали про виїзд Тесфіна Ольшанського до Берліна, а зокрема брат Володимир, студ. політ. в Данціґу переписувався з ним у справі замаху.

Прокуратор противиться вчесенню д-ра Ляндава і підкреслює, що оборона поступає тепер зі зізнаннями Ольшанського так, як свого часу поступала зі зізнаннями Мацютина в часі розправи Єгера. Тоді оборона доказувала усіми силами, що атентат виконав Паньчишин, а чейже нині вже стало ясним, що Паньчишин його виконати не міг. Тепер оборона намагається усіми силами доказати, що атентат вчинив Ольшанський. Але не можна доказувати, що одну бомбу у кинуло двох. Мацютин зізнав, що бачив як Паньчишин кидав бомбу і оборона обстоювала те його твердження, нині вона перейнялася зізнаннями Ольшанського.

Д-р Грек протестує проти порівнування зізнань Ольшанського зі зізнаннями Мацютина.

Д-р Ляндав йде далі та твердить, що зізнання Ольшанського не виключають участи в атентаті Паньчишина, Фдина, Хапкова і инших.

В тім часі відійшся до трибуналу телеграфічно майор Копач зі запитом, чи можна перетяти вадячь, що остав з бомби, для кращого оглянення та оцінки. Тому проханню майора Копача спротивилася оборона.

Після того відбувалося дальше відчитування актів.

Новий виконавець атентату.

Спомиж відчитаних актів звертають на себе особливу увагу зізнання якогось Льва Рудольфа, який зложив їх перед чеською жандармерією. В тих зізнаннях признається Рудольф, що він утік перед львівською поліцією, яка його переслідувала за співучасть у замаху на президента. Він мав бути спільником Штайґера, якого знає від 5 літ.

Далі відчитують ще цілий ряд актів і листів до през. Гавла, до редакції „Хвилі" та копію листа до митрополита Шептицького.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Укоінський Театр (Т-во українських артистів) в суботу 12. XII. Граф. Люксенбург, оперета на 3 дії Ф. Легара, в неділю 13. XII. год. 3-тя попол. Анонімн (Нічна теща), опер. на 3 дії Леваніера, вечером в деутс Граф Люксенбург, оперета на 3 дії Ф. Легара. Білети ранійш від 3 зол. до 0'50 гр. в „Сполоїм Базарі" в день вистави від 6. вод. при каси театру. 2—2

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:

Самбір — Саля Сокола.

13 XII. „Ніч на Івана Купала" (прощальна вистава).

Перемишль — Саля Нар. Дому.

15.XII. „Маруся Богуславка".

16.XII. „Дні нашого життя".

17.XII. „Чорна пантера і білий медвідь. (Прощальна вистава).

На свята Театр завітає до Львова на кілька вистав.

Місяць грудень — місяцем „Просвіти"! В неділю, дня 13. грудня 1925 р. відбудеться у Львові збірка на дар „Просвіти". Раз у рік відзивається Тов-во „Просвіта" до українського громадянства, щоби своїми датками піддержало його змагання. Ніхто не повинен відтягнутися від сповнення цього громадянського обовязку. Просимо инші установи в той день здержатися від збірок. — **філія Тов-а „Просвіта" ім. Т. Шевченка.**

Виставка Нарбута. Комітет для організації виставки покійного українського мистця-графіка Юрія Івановича Нарбута при Всеукраїнському Історичному Музеї ім. Т. Г. Шевченка в Київі цим звертається до всіх установ та приватних осіб, що перебувають поза межами УРСР, з проханням передати для виставки в тимчасове користування, як твори Ю. І. Нарбута, так і инші річи, що торкаються особи мистця (фотографії, спомини, листи і ин.) — Прохання надіслати експонати не пізніше 15. січня 1926 року. Музей забезпечує повернення всіх річей власникам й бере на себе повну відповідальність за їх цілість. Адреса музею: УРСР, Київ, вул. Революції 29.

Дрібні оголошення.

КАЛЄНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 рік, гарно печатаний в 2-х кольорах вже продається. (Ціна 6 центів). Замовляти: А. Окпиш, Львів, Кадецька 4. 897 4-15

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УРЯДНИК

з укінч. Акад. торгов. з довгою практикою в більших підпр. за границею як

КОРЕСПОНДЕНТ

також в Щадницях та Банках як

КНИГОВОДЕЦЬ

в пол. днях літах як

КАСІЄР

а також як самостійний

УПРАВИТЕЛЬ

філії банкової, обзнайомлений з всіма справами бюрочними в кождім торгов. предп. зі знанням мови української, польс., німец., чеськ., анґл. з первор. свід. пошукує відпов. посади. Ласкаві зголошення до Адміп. „Діла" під „Призначення". 827 2—2

ПАРОХІЯ, Старява біля Хирова (кліматична місцевість) до заміни. 948 2-3

КАЛЄНДАРЕЦЬ кишеньовий 1926. Свята червоним друком, поштова і стемпельна тарифа, розклад поїздів, записки, 4 аркуші друку. Вінета П. Кожжика. Ціна 50 сот., при відпродажах 35 сот. Замовляти: І. БАС, вул. Содова 4 (також стінні аркуш. кал.). 935 1—1

КАНДИДАТ учительського звання навяже знакомство з панночкою найрадше з товариш. по званню в матримоніяльній цілі. Ласкаві зголошення з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Призначення". 927 2—2

НОВИНКА!

„ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ"

жарт-сатира в одній дії.
Ціна 60 гр.

„ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО"

комедія в 3-х діях.
Ціна 90 гр.

Дуже вітрополітні пісні на

ноорігінальні вистави

931 до набуття у всіх книгарнях. 1—

ПОЗІР!

ВИСИЛАЮ ДАРОМ!

1/2 льосу 7-ої **Двожанової льотерії доброти,** на які можна виграти від 5 зол. до **20 000 зол.**

Спробуйте вашого щастя

с 7ого виграних. Висилаю ту **правно безплатно** кождому, хто вишле у нас конечну для цілої родини

Цо зимову вправу инше за 42 золотих

А іменно: 1) На цілий зимовий одяг мужеський 3 метри чисто вовняного добрего корту або сукна, 2) На цілу зимову жіночу суконю відтінок добрего матер ялу, 3) 6 метрів доброї баєвки біляк і 4) 6 метрів гарної фланелі на дітячі сукенки. За доброту товару гарантуємо і як що не подобається звертаємо гроші.

УВАГА виправу разом з 1/2 льосом висилаю **ПОЧТОЮ ЗА ПІСЯЧНАТ.**

Письменні замовлення вразі з задатком 5 зол. просимо адресувати:

М. БРИЛЬ, ЛОДЗЬ, Пйотрковска 58.

Дня 20. грудня 1925 (в неділю) відбудуться в Болехові в льокалі товариства „Надія" о 4. год. по полудні

Загальні Збори

Товариства вз. кр. „Сьвіча" в Болехові, стов. зар. з обм. пор. з слідуючим денним порядком:

1) Звіт з діяльности Тов-а і касовий звіт.
2) Справа злуки тов-а „Сьвіча" з кооперативою „Надія" в Болехові,
3) Внесення.

На случай недостачі комплету відбудуться тогож дня в тімже льокалі о 5. год. попол. другі Загальні Збори Тов-а „Сьвіча" з тимсамим денним порядком без огляду на виманий статутом комплет.

Русин Юліян, голова Р. Н. 936 1—1 *Частогорський Осип,* секретар.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР

КИЛИМІВ

ГЛИНЯНСЬКИХ

ТАКОЖ

КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ

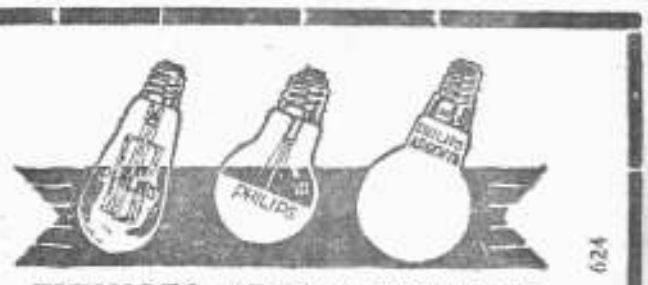
ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ

КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ

865 **ЛЬВІВ** 5—6

ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 22.

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода пере летячі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 887 **Львів, Пекарська 12.** 5—10

ЛІПШОГО СВІТЛА ХОЧЕШ? ЖАРІВКИ „PHILIPS" БЕРИ!

ГА? ДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не ниш білля — уживай тільки найліпше мило **до прання марки „ЛЕВ"** вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 772 7—10

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 280 (10.663). Львів, вівторок 15. грудня 1925 Рік XLIII.

Оплата належитість оплачено гуртом.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143,322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1з год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий уряд Чехословаччини.

Чи перебудова держави?

Нарешті уконституювався новий уряд Чехословаччини в такому складі: д-р Свегля — премієр, д-р Бенеш — закордонні справи, д-р Носек — внутрішні справи, д-р Срдінко — освіта, д-р Вішковски — судівництво, інж. Дворачек — торговля, Бехине — залізниці, Мільчох — публичні роботи, д-р Годжа — рільництво, Стшібрни — народня оборона, д-р Вінтер — соціяльне обезпечення, як також провід у міністерстві для уніфікації законів і для організації адміністрації, Тучни — народне здоровля і фізичне виховання, о. Шрамек — почта й телеграф д-р Долянски — провід у міністерстві для народнього виживлення, проф. д-р Енгліш — фінанси, д-р Калаї — міністр для Словаччини. Цей уряд затверджений уже президентом Масариком.

Як бачимо, в політичному напрямі новий чехословацький уряд заступає ту саму систему, що й попередній. Це уряд чехословацької коаліції, що складається цим разом з 6 партій, які обєднались на платформі однакового розуміння державних конечностей. З тих партій сильно ослаблені вийшли при недавніх виборах соціяльні демократи, за те зросли в поважну силу чеські католики. Це пересунення сил між поодинокими коаліційними партіями знайшло — очевидно — свій вислів у новоутвореному кабінеті, місця в якому заняли представники партій після відношення їх сил. Приєднання для співпраці в уряді партії ремісників і промисловців, що дотепер займала вижидаюче становище, було наслідком великого ослаблення національних демократів і зросту впливів комуністів. Це приєднання було конечне для запевнення новому урядові більшости.

Новий уряд є в своїй основі урядом парляментарним. Всеж таки видно, що при отворенні його не тільки зручно вимінювано ресорти між поодинокими партіями, але й не менше зручно добирано фахівців, передовсім на важнійші ресорти. Таким чином більшість міністерських портфелів опинилася в руках послів-фахівців, а в кількох випадках покликано до уряду й фахівців споза парляменту. Такими є д-р Енгліш в мін. фінансів, д-р Дворачек в мін. торговлі, д-р Калаї в мін. для Словаччини, те саме означає полишення д-ра Вінтера в мін. соц. опіки.

Не дивлячись на зручність, з якою утворено новий кабінет, він матиме дуже важке завдання. Негайної розвязки домагаються від нього ріжні-преріжні справи, в першу чергу справа перебудови держави в напрямі бажань Словаків, Німців, Українців. Адже годі ігнорувати дальше домагання Словаччини в напрямі автономії, годі й нехтувати Німців, що в більшій части стоять за співробітництвом з державою, аби таким чином рятувати свої надбання, добуті в боротьбі з Чехами від 1848 р. Не можна вести дальше й на українському Закарпатті такої невизначеної, непевної політики, як її ведено дотепер. До того всього мусить уряд боротися ще й із внутрішньою небезпекою, а саме з незвичайним зростом комуністів, що підривають державну структуру в самій основі.

Чи знайде в собі новий уряд стільки сил й енергії, стільки рішучости, щоби здобутися на такий радикальний крок, як перебудова девжави, покаже найближча будучність.

Вацлав Гірса.

Кільча зам-ток з приводу ювилею приятеля українського народу.

Прага в грудні 1925.

28. листопаду ц. р. сповнилось пятьдесять років життя одного з визначних діячів чеського народу і великого приятеля Українців д-ра Вацлава Гірси. Будучи довший час товаришем міністра закордонних справ, він виявив велику гуманність до еміграції і у значній мірі причинився до всього того, що має українська еміграція Ч. С. Р.

Д-р В. Гірса народився на Україні в м. Шведтівці, на Волині, 28/XI. 1875 р. Чарівна природа і добродушність українського народу викликали в його душі велику любов до України, яка стала для нього ніби другою батьківщиною. Середню й високу освіту одержав він в Чехії, де по закінченні празького університету в 1904 р. був іменований доктором медицини. Після цього два роки працював при клініках в Празі, та відбув обовязкову військову службу як санітарний хорунжий. В 1910 р. д-р В. Гірса повернув на Україну, працював як асистент в хірургічній клініці київського університету, а нізнійше завідував лікарнею князя Лопухіна-Демідова та хірургічним відділом Кирилівської лікарні в Київі. Підчас світової війни ще працював у ріжних військових лікарнях. Годіж брав участь і в організації чеських дружин, був головою Союзу Чехословацьких Товариств і членом президіяльної Комісії О. С. S. N. R. (Відділу Чесько-Словацької Народньої Ради), утвореного зїздом усіх чехословацьких організацій, що відбувся в Київі 23. квітня 1917 р. Д-р В. Гірса був однодумцем проф. Масарика і стояв на чолі республиканско-демократичної течії, яка не втручалася в місцеві політичні справи на Україні, особливо в боротьбу Українців з Москалями і цим різко відмежовувалась від консервативних чеських елементів, які брали участь в реакційному товаристві „Славянское единение", корніловщині й инших.

З доручення проф. Масарика д-р В. Гірса в 1918 р. керував пересуванням чсл. війська з України до Владивостоку. Військовий зїзд в Омську знову вибрав д-р В. Гірсу членом О. С. S. N. R. та іменував заступником О. С. S. N. R. у Владивостоці. Міністер військових справ Ч. С. Р. генер. Штефанік призначив д-р В. Гірсу заступником чсл. влади у Владивостоці (після ліквідації О. С. S. N. R.); пізнійше був він повновладним послом ЧСР. в Росії аж до повної евакуації чсл. війська, після чого й сам в серпні 1920 р. виїхав звідти з XXXV. репатріяційним транспортом.

По приїзді в Ч. С. Р. д-р В. Гірса призначається уповноваженим міністром для організації внутрішньої служби міністерства закордонних справ, та ведення спеціяльних справ, що торкаються Скоду Европи. В 1922 р., як заступник чехословацької влади, брав участь в женевській конференції.

Д-р В. Гірса, як людина праці, хотів і день свого ювилею провести за роботою в міністерстві, одначе численні делегації, переважно від еміграції, що прибули для привітання ювілята, перетворили цей день в справжнє свято. Велика почекальня міністерства закордонних справ була переповнена представниками від ріжних інституцій і організацій ріжних націй, переважно від Росіян. Можна сказати, що зібралися всі верхи російської еміграції в Ч. С. Р.: учені, письменники, політичні й громадські діячі, представники студенства й инш., а серед них де-не-де проглядали представництва й инших національностей, як острівці серед моря. Найбільше вражали дуже малим числом делегації від численної української еміграції в Ч. С. Р., що всі вкупі складали біля десятка чоловік і репрезентували собою лише шість інституцій і організацій, а саме: від Українського університету в Празі на чолі з ректором проф. Колессою, Українського Інституту Громадознавства на чолі з директором М. Шаповалом. Української Мистецької Студії — директ. проф. Мако, який піднїс ювіляту альбом із фотографіями праць, студій, Українського Громадського Видавничого Фонду — Е. Вировий піднїс твори Шевченка. Громади Кубанців на чолі з п. проф. Щербиною піднїс ілюстров. „Гайдамаки" Шевченка, та ще від Студентської Громади Українського Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі піднїс привітання в роскішно оздобленій вінеті з гербами усіх українських земель. Оце й усі, а тим часом налічується кілька десятків українських інституцій і організацій лише в самій Празі.

Річ в тому, що за декільки днів до ювилею було відомо, що офіційного уладження ювилею не буде, тому деякі українські організації переслали привітання поштою, а більшість певно й зовсім не посилали. Зате Росіяне вислали делегації від кожної найменшої своєї організації (вони в таких випадках специфічний нюх мають, а Українці не догадалися довідатися рано в день ювилею в міністерстві, чи не збираються там инші люде для привітання, або не додумалися так зробити як инші просто записатися в цей день на службовий прийом і всеж таки особисто скласти привітання ювілятові).

Тому склалося враження ніби Українці менше як Росіяне шанують ювілята, що так надзвичайно до України в прихильну людину.

Зазначено річ не у формі привітання, а в нашій чемности, з якою ми не повинні бути останніми серед емігрантів инших націй, підчас гостинного перебування в братнього народу.

М. Обідний.

Пам'ятаймо: рідна школа — це народня фортеця, це певний захист у добі анархії!

Зза океану.

З діяльности „Обєднання". — Український театр у Ню-Йорку. — Перемога Українців при виборах.

Філядельфія 25. листопада.

Обєднання українських організацій в Америці розвинуло між Українцями в Зєдинених Державах агітацію за підписування акцій Земельного Банку Гіпотечного у Львові. З тою метою Обєднання опублікувало в усіх часописах національного напрямку спеціяльний поклик. Часописи містять одночасно також відозву самого Зем. Банку Гіпотечного до американських Українців. Які успіхи матиме ця акція ще не знати.

Те саме Обєднання випускає нині брошуру д-ра Мих. Лозинського в англійській мові п. з. „Польща-тюрма народів".

Що-до участи в міжнароднїй виставі, що відбудеться на весну 1926 р. в Філядельфії, Обєднання рішило зібрати всі потрібні відомости дотично коштів будови українського павільону на тій виставі, його положення і величини. Для тої справи вибрано окремий виставовий комітет у складі пп.: Гриця, Дармограя, Яцковського, Штогрина, Лесюка, о. Сполітакевича, о. Кульчицького. Площа для такого павільону, його будова й уладження мали б коштувати около 20.000 доларів. Український павільон з виробами українського домашнього промислу зможе — на думку ініціаторів його — спопулярізувати українські вироби в Америці, дати заробіток соткам наших людей у краю і за океаном і тимсамим піднести наш домашній промисл, здобуваючи для нього американський ринок.

В Ню-Йорку основано український театр під проводом придніпрянського емігранта Володим. Кедровського. Українська преса Ню-Йорку вигає цей театр дуже прихильно, бо вважає його важним культурним здобутком американської української еміграції.

В місті Олифант (Пенсильвенія) відбулися недавно вибори до міської ради. Українці виступили в союзі з инщими Славянами, через те українська ліста перемогла на цілій лінії. Посадником міста вибрано передового олифантського діяча Юрія Хилака, инші місця в управі міста здобули також здебільшого Українці.

Українізація на Кубані.

На кубанській партійній конференції був реферат про теперішній стан українізації на Кубанщині. З нього виходить, що у Червонодарі (Катеринодарі) зукраїнізовано дві школи — семилітки: деякі групи робфаку і педагогічний технікум. Крім цього ввели там науку української мови в 10 російських школах. В цілій окрузі зукраїнізували 200 шкіл та створили цілу сітку пунктів для ліквідації неписьменности українською мовою. Партконференція намітила цілий ряд установ і партійних та професіонних організацій, в які слід провести українську мову. („Вісти").

Спізнена щирість.

Львів, 14. грудня 1925.

З трудом узгіднене експозе польського міністра скарбу виріжнюється від беззмістових моралізаторських проповідей Вл. Грабского. Ніщо инше, тільки щирість, навіть легко цинічна щирість є його першою й останньою прикметою.

Мін. Здзеховский признав, що всі попередні буджети були нереальні, фантастичні в прибутках і занадто дійсні у видатках, що преліміновані доходи були наскрізь фіктивні. Польща живе понад стан, господарка на основі трансцендентального бужжету дозвела до позного опустіння і запустіння державних кас, нова інфляція, яка вже стрясає основами польської державної будівлі, наближується скорими кроками. Більон і вимінні білети, що не мають ніякого покриття, осягнули суму понад 400 мільонів золотих. Дефіцит в торговельному білянсі постійно зростає, продукція в повному занепаді. Платнича сила населення радикально зломана попередньою фінансовою політикою держави, перед якою у всій своїй грізній величі зявляється марево банкроцтва.

Правду кажучи, ще ніхто так відкрито й так ясно не засував економічного положення Польщі, ніхто не важився з такою безцеремонністю здерти пластра, що закриває рану польського державного організму. Але тільки всього, бо скоро тільки мін. Здзеховский вступив на невідому йому, чи мало відому, чи безвиглядну ділянку суспільної медицини, його слова стали такими самими порожніми, як польські державні каси.

Перш усього державний буджет на рік 1926 з двох міліярдів (Владислава Грабского) обнижується на півтора міліярда, себ-то скреслюється з прелімінара Вл. Грабского пів міліярда. З першого погляду видається, немов би в буджетових видатках робилося незвичайні ощадности, одначе без перевірення, чи зруйнований податник може двигнути на собі тягар півтора міліярдового буджету. А тих непомірних тягарів справді ніхто не в силі вже двигнути. Українське селянство, яке згідно з авторітетним твердженням б. міністра фінансів Міхальского платило 3 і пів разів вищі податки від польського, сьогодня лежить на обох лопатках без виглядів на якунебудь поправу з єдиними виглядами на голод і нужду. Про відносини в торговлі свідчить от хоч би такий факт, який недавно стався в Станиславові: Один з купців — Полаків, який за австрійських часів доробився і мав одну з кращих фірм, тепер, знищений бездумними й бездонними вимогами польської податкової системи, повісився, лишаючи вельми вимовну записку такого змісту: „Co mi macocha dała, to mi matka odebrała". Торговля в Польщі скочується по похилій площині в пропасть. Ті самі відносини існують в промислі. Найповажніші промислові підприємства, які існують від пів століття або й більше, захитані і припинили продукцію, внаслідок чого тисячі робітників викинено на брук. Боронячись перед соціяльними заворушеннями, а то й революцією, держава з податкових грошей дав безробітним допомоги. Але як долго може тягнутися такий стан, тим більше, що число безробітних не меншає, а зростає?

Польща живе понад стан. Єдиним порятунком в цьому положенні, єдиним засобом, щоби той стан зміннти є ощадности. Чи був хоч один фінансовий хірург в довгому хороводі польських міністрів, який не деклямував би про ощадности? Чи не було й нема спеціяльних комісарів від ощаджування, які зі своїм штабом тільки коштують великі грощі?

На чомуж думає шадити коаліційний міністер фінансів. Обнижения платень і редукція урядовців та редукція двох тисяч офіцерів, що в стилізації п. міністра не виглядає так дуже гріхно. бо там говориться лагідніше про ощадність у військовій ділянці 150 мил., в річево-адміністраційній 120 мід. і в особово-адміністраційній теж 120 мил. Иншими словами: около пяти тисяч людей мусить піти на „зелену пашу", або 25 тисяч (урядовці й офіцери з сімями) мусять бути позбавлені основ істнування. Коли зважити, що на протязі семи літ розбудовувано важку й нездарну бюрократичну машину, заповнювано її колісцята всяким нездарним елементом, віддано йому повноту влади без ніякої громадської контролі і без контролі з боку „народового" сойму, то цей крок треба вважати справді дуже радикальним болючим „цісарським розкроєм". Та одночасно не можна забувати й того, що на протязі семи літ зі завзяттям, гідним кращої справи, всім тим підготовчим урядовцям представлювано Польщу як Ельдорадо для них, що їх навчено бути непродуктивними, привчено їх жити теж понад стан, потурано хабарництву, підтягнено їх на „високі" щаблі суспільної драбини, а сьогодня нечайно стручується їх на суспільне дно. Очевидно, ті люде будуть невдоволені, вони теж гірко нарікатимуть на „матку".

Та сама редукція є мало доцільна, якщо для зредукованих не створиться підстав істнування. А тих основ власне нема. Отже що вони будуть робити, як і з чого жити? Хіба, що творитимуть матеріял до „диверсійних вагат", взагалі стануть розсадниками дальшої деморалізації, яка зросте на грунті нужди. Ось те блудне колесо, з якого важко вийти і з чого не хотять здати собі справи польські державці.

Про заграничну позичку висловлюється п. міністер фінансів з іронією. Справді, коли позичка є неосяжна, то крім іронії нічого не лишається.

Погляд в будуччину замикається фразою, що — мовляв — Польща є багата та що є ще всякі можливости для опанування положення. Отсі то невідомі можливости є фантастичною „конкретизацією" плянів і сподівань коаліційного міністра фінансів. Він мав відвагу ствердити істнуючий стан, одначе не мав ні відваги, ні сили, ні змоги заглянути за засновку хоч би найближчої будуччини.

„Нова польська економічна політика" — якщо можна її так назвати — крім спізненої щирости нічим не відріжнюється від старої. Є вона компромісом між вчора і нині і мабуть завтра, компромісом між вимогами підірваного капіталу і безробітної армії праці з одночасним знехтуванням вимог і потреб великої селянської маси. Є це може один з найгірших компромісів, який все бере, а нічого не дає, крім одного: гіршого положення з кожним днем.

Тому й не диво, що одиноким наслідком експозе п. Здзеховского є дальший спадок золотого. Ф. ф

По широкому світі

Чехословаччина має в найближчих днях признати de iure уряд С. Р. С. Р.

Конґрес комуністів, 14-ий з черги, почався дня 11. ц. м. у Москві.

Зєдинені Держави мають приготований теоретичний **плян мобілізації** на випадок війни. Вони в силі були би виставити 4-мільйонову армію на протязі 24 годин.

Німецькі соціялісти парляментарної фракції сформулували на адресу Гінденбурґа свої умовини, на яких можуть узяти участь у підтриманню коаліційного уряду. Вони домагаються: 1) гарантії республиканського ладу Німеччини, 2) енергійної боротьби з усіма, що хотять захитати республикою та конституцією, 3) ратифікації вашингтонської конвенції про 8-годинний день праці, 4) утримання істнуючих податків від стану власности, 5) розширення державної опіки над безробітними, 6) підготовлення закону про скількість годин праці, 7) підвишки для низших урядовців, 8) накладення податку на податковолисти.

Ірляндський парлямент (вільної держави) потвердив 71 голосами проти 20 договір щодо кордонів між двома частинами Ірляндії.

Рада Ліґи Націй вибере двох нових членів до „Комісії для міжнародньої інтелектуальної співпраці", на місце фільософа Анрі Бергсона, що зрікся місця внаслідок недуги і на місце італійського правника сенатора Россіні (причини внутрішньої політики). Кандидатом на перше місце є міністр Пенлеве, відомий математик, член Академії Наук, на друге італійський міністр справедливости Рокко.

Крівава границя.

Процес против офіцера-садиста.

У Букарешті почався тому кілька днів процес против поручника румунської армії Мараческу, який допустився багато злочинів убийства і грабунку будучи на становищі пограничного коменданта у одній місцевости над Дністром. Своїх злочинів допустився він в часі, коли з України втікало багато жидівської та російської буржуазії від большевиків. Усі ті втікачі мали зі собою великі суми грошей і дорогоцінностей. Мараческу разом зі своєю залогою перевозив їх на румунський беріг, а потім безпощадно грабував. Він має на сумлінню близько сотні убийств

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

(Продовження.)

Побут Костомарова у Харкові мав також рішаючий вплив на характер його розвоєвої діяльности. Тут виробив він свій, так сказатиб, Костомарівський погляд на трактовання історії. Коли він перечитував усякого роду історичні книги й почав вдумуватися в науку, зродилося в його голові питання, чому по всяких історіях дається виклад про визначних державних діячів, деколи про закони й інституції, а легковажать життя народньої маси. „Бідний селянин хлібороб-працівник неначе не істнує для історії — писав Костомарів у своїх спогадах про той час, коли він переступив поріг храму історичної науки; „чому історик не говорить нам нічого про його побут, про його духове життя, про його почування, спосіб його радощів і журб? Швидко я прийшов до переконання, що історію треба студіювати не тільки з мертвих літописів і записок, а й в живім народі. Не може бути, щоб віки минулого життя не відбилися в житті та згадках потомків; треба тільки взятися за пошукування — й певно найдеться багато такого, що досі занедбала наука.

І роздумуючи над тим, від чого зачати, прийшов до думки, що треба зачинати від студіювання народу, серед якого жив, отже українського. З такою думкою перечитав українські пісні у виданні Максимовича з 1827 р. й „Запорожскую Старину" Іваїла Срезневського, а особисте зближення Костомарова до С—рого сильно скріпило його змагання до вистудіювання української народности. Від українських традиційних пісень перейшов Костомарів до читання українських літературних творів. Досі крім Енеїди Котляревського не читав ніодної української книги. Дістав повісти Квітки, але не міг зрозуміти його „Солдатського патрета"; дивувався, що не було українського словника. Незрозумілі слова пояснив йому його слуга. Крім того звертався Костомарів до знайомих Українців за поясненнями поодиноких слів і зворотів.

Перечитавши в короткім часі все, що надруковано по українськи, задумав „ближче познайомитися з самим народом не з книг, але з живого слова, з живого пристування з ним. Із цією ціллю — пише Костомарів у своїх спогадах — я почав робити етнографічні екскурсії з Харкова до сусідних сіл, до шинків, що в тім часі були справжніми народними клюбами. Я слухав мову й розмови, записував слова й вислови, вміщувався в розмови, розпитував про народне життя-буття, записував подавані мені вістки й приневолював співати собі пісні". На все те не жалував і грошей, чи даючи їх просто в руки, чи кормлячи й підпоюючи своїх розмовників.

Захоплення Костомарова українським фольклором відбилося на нім двояко. Воно підлавало йому деякі теми, форми й вислови для його власних українських віршів, що їх почав писати під впливом зацікавлення українською літературою і під впливом особистих звязків із українськими письменниками, головно Гулаком-Артемовським. Крім того воно додавало поживи романтичній течії, яка не тільки понесла Костомарова з собою, що торкається його літературних творів, але й лишила глибокі сліди в його наукових історичних працях і особистім житті. А коли до сказаного додати харківське славянолюбство, під впливом якого Костомарів узявся за вивчення польської й чеської мови, то будемо мати всі головніші складники світогляду Костомарова в часі, коли він раз на завсіди покидав Харків.

А покидав Костомарів Харків, переживши великі прикрости на своїм науковім шляху. Здавши магістерський іспит в 1840 р., він задумав стати професором університету й написав у 1842 р. дисертацію про причини й характер унії в західніх українських і білоруських землях. До справи вмішалися духовні сфери й під їх підшепт дисертацію знищено за те, що її автор гудив духовенство, називав протестантство „чистою вірою" і т. ин. В 1843 р. подав Костомарів другу дисертацію, на тему історичного значіння східнославянської устної словесности, де між иншим на підставі українських пісень пробував показати психольогічні типи з українського життя. І хоча про нову дисертацію відзивалися голосно, що сільські пісні не заслуговують на те, щоб на їх основі писати наукову розвідку, вдалося Костомарову в січні 1844 р. оборонити свою дисертацію й він одержав ступінь магістра історичних наук. Одначе катедри не дали йому в Харкові й він поїхав на вчителя рівенської гімназії на Волині де й познайомився ближче з місцями головних подій Хмельниччини, задумавши написати історію Богдана Хмельницького.

Вже в переїзді з Харкова до Рівного задержався Костомарів деякий час у Києві, де між иншим познайомився з Кулішем. Київ став найближчою мрією Костомарова й в цім напрямку робив він небезуспішні заходи, бо в липні 1845 р. він уже жив у Києві зразу гімназійним учителем, а від червня найближчого року університетським професором історії Росії. З Волині приїхав Костомарів до Києва з великою збіркою традиційних пісень, переказів і оповідань, які або сам записав або доставили йому його ученики.

(Продовження буде.)

НА СВ. МИКОЛАЯ
найкращим дарунком для дітей
Українська Книжка.
Жадайте каталогів!
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
852 а) Львів, Ринок 10. 2—2

Небагато з тих, що попали йому в руки, вийшло живими. А ті що вийшли перебули страшні муки в тюрмі, яка підлягала Мареску. Ще тепер в часі ходу процесу голоситься багато пошкодованих, яких своїми вилли жертвою салтаму тої аномальної людини.

Ось у берлінському „Рудо" (ч. 1521) є письмо членів родини Райденів, Фішерів і Бінчів, в якому вони заявляють, що їх рідня, тікаючи з Одеси, попала при переправі через Дністер теж у руки Мареску разом з маленькими дітьми. Мареску всіх членів родини погубив разом з дітьми, а все їх майно забрав. Трупи вбитих лежали кілька днів на березі Дністра. Чудом спаслося двоє дітей (9-ти і 11-літні), що були тільки ранені, а яких хтось переніс через Дністер на Україну, де вони остають дотепер. Щойно від тих дітей довідалися про долю усіх членів виправи за кордон.

На процесі наводять слідки ще більше чорних фактів озвірілости пор. Мареску і його жовнірів. Сам обвинувачений боронитися тим, що він виконував накази своєї влади. Військова влада твердить, що таких наказів вона не могла давати, бо ніяка влада не могла наказувати стріляти безборонних і не винних дітей і жінок. Мареску знов твердить, що влада дала йому виразні інструкції винищити всіх втікачів зза Дністра, бо все не більшовицькі агенти.

Та в даному випадку не важне те, як боронитися Мареску. Сама поява такого ката дається подумати тільки в румунському урядовому середовищу. Мареску одинокий, що перебрав мірку та засів на лаві обвинувачених. Крім нього були сотні таких же як він катів, але їх доля пощадила, бо їх найужить не розкрив ніхто. В букарештеньому суді відбувається обопільне обвинувачення. Влада обвинувачує Мареску, а він у свою чергу обвинувачує весь румунський режим. Але як би він цього навіть не робив, то сама його поява дискредитує та понижує не тільки режим, але й усю румунську владу. Бож плодом того режиму був і недавній татарбунарський процес, що виявив цілу бездну румунської офіціяльної ніхчемности, підлоти і провокації.

Нас тільки дивує, що львівська сіоністична „Хвиля" референтуючи перебіг того процесу, зве його чомусь „Відгомоном жидівських погромів на Україні". Що спільного має цей процес із погромами на Україні — це вже секрет редакторів „Хвилі", який важко розгадати. Бо коїм редакторів „Хвилі" хіба ніякий тверезий журналіст і політик не зможе відмести на рахунок названих погромів вчинків Мареску, доконаних на румунській державній території. При самому кінці розправи визнавав д-р Кібік, якому Мареску приписував до секції розстріляних трупів жінок, дітей і старців. Він сильно обтяжив обвинуваченого. Військовий лікар д-р Іонеску заявив як свідок, що почувши оповідання Мареску про його страшні подвиги перелякався. Мареску сказав перед тим таке: „Мені тут добре, вбиваю людей".

З останній хвилині надійшли відомості, що букарештеньский суд звільнив Мареску від вини і кари. Процес тривав десять днів і остаточно закінчився ганьбою. Румунський суд осудив сам себе, а сам факт увільнення Мареску незбито доказав, що в Румунії нема суду, а тільки комедіянтська установа, що негідна називатися судом. Увільнюючий вирок викликав обурення серед поступових кол румунського народу і викличе також напевно в цілому культурному світі. Румунський суд бере в оборону здегенерованих катів і душегубців навіть невинної дітвори. По розправі влада почала доходження проти прокуратора з процесу Мареску тому, бо Мареску почув себе зневаженим кінцевими виводами прокуратора.

Гра у піжмурки?

Невтомний Ст. Грабський при роботі. — „Орґанізаційна комісія академічного шкільництва в українською викладовою мовою". — Декларація д-ра Романа Смаль-Стоцького. — Між двома „інститутами".

Невтомний Ст. Грабський, що вже вівся в печінки українському народові, як ходили глухі чутки, приготовляє нову несподіванку, свого роду „миколайковий подарок" для українського громадянства. „Зреформувавши" відповідно українське всенародне й середнє шкільництво, береться тепер за високе, всюди проявляючи свою подиву гідну невтомність. Розуміється, ця нова гра у піжмурки розпочата на довший протяг часу. Знаючи не від нині п. Ст. Грабського, не часмо причини про що нову „шестов'янку" думати инакше, як про всі попередні.

Вступом до цієї затяжної гри п. Ст. Грабского є скликання на 4. січня 1926 конференції організаційної комісії академічного шкільництва з українською викладовою мовою. Вже сама назва цієї комісії створює всякі сумніви, які будемо мати нагоду ще висловити.

До тієї комісії покликав п. Ст. Грабский професорів краківського і львівського університету в особах: д-ра Яна Лося, д-ра Вацлава Собеского, д-ра Тадея Лер-Сполавіньского, д-ра Яна Чекановского і д-ра Збігнєва Паздра та українських учених: д-ра Олександра Колессу, д-ра Станислава Дністрянського, д-ра Степана Рудницького (професорів українського вільного університету в Празі), д-ра Кирила Студинського, д-ра Володимира Вергановського, д-ра Іларіона Свенціцького і д-ра Романа Смаль-Стоцького, всіх яко членів, а д-ра Мирона Кордубу — яко заступника.

Покликання тієї комісії і скликання першої конференції попередила декларація д-ра Смаль-Стоцького, який від довшого часу виступає в ролі мужа довіря польського міністерства освіти. Та особлива декларація звучить:

Варшава, 7. грудня 1925.

Вельмишановний Пане Міністре!

На протязі цього року мав я честь бути визваним Вашою Ексцеленцією для обмінювання з поглядами п. міністра й уряду на справу організації університету з руською (українською) викладовою мовою. Та справа не була вже мені чужа, бо майже від року працював я над нею на основі письменного уповноваження попередника В. Ексцеленції п. міністра Миклашевского. Мої тодішні заходи довели до підписання протоколу 3. вересня 1924 року, завізованого головою Ради міністрів, якого силою загал руських (українських) учених мав представити кандидатів, з поміж яких міністерство освіти мало довершити іменування членів організаційної комісії. Непередбачені обставини спричинили, що з нашого боку не сповнено досі згаданої умови, а зміна довірена на становищі міністра освіти, наказала мені здержатися в моїх заходах аж до хвилі, коли п. міністер буде такий ласкавий повідомити мене, що вважає бажаним скликати в грудні ц. р. організаційну комісію.

Тепер маю честь предложити п. міністрові письмо проф. Кирила Студинського, голови Наукового Товариства імени Шевченка, члена Української Академії Наук в Київі, яке обіймає список пропонованих з нашого боку кандидатів. Те письмо адресував проф. Студинський до В. Ексцеленції на основі одноду шного уповноження як з боку університетської комісії Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, так і збору б. австрійських професорів університету, скупчених на українському університеті в Празі.

Здаючи собі вповні справу з далекосяглости тієї події, можу впевнити Вашу Ексцеленцію, що рішення в тому напрямку внесли наші вчені після глибокої і грунтовної застанови і в повній свідомости своєї відповідальности, яку затягають супроти власної совісти, супроти рідної науки і свого народу. Збір наших учених складається виключно з одиниць, яких національні почування не можуть підлягати ніякому сумніву, бож вони доказали їх працею всього свого життя, присвяченого розвиткові національної науки і культури, як підчас мирної доби так і в часі великої світової війни. Також підчас нещасної війни між Поляками й Українцями наші вчені були на становищі і без вагання сповнили свій національний обовязок. Багато з них мусіло покинути рідний край і тепер перебуває на еміграції, користуючись братньою гостинністю чехословацького народу. Колюк отже збір тих самих мужів віддається одноду шно до диспозиції п. міністра, то тому, що любов до власного народу і відповідальність за його будучину, за будучину молоді і науки так наказують їм поступити.

ВАМ НЕ СТИДНО,
що Ви ще не купили акцій
Земельного Банку Гіпотечного?....
ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нарешті...

Польща, а з нею і ми, має нового міністра фінансів — пана Здзеховского. Яка в нього програма трудно поки що скласти, бо ще ніде не було його фотографії, зате з инших частей тіла відомо є його велика охота поправити польські фінанси.

Пан Здзеховский виголосив на днях експозе, на яке ждала ціла держава разом з чорними биржами, халатами і пейсами.

Вигулькнув і сів.

А доляр посухав, покрутив головою і... мало не впав.

Тепер черга на золотого. Або піде вгору, або вниз, або остане на теперішній висоті. Инших можливости нема, хіба... що заведуть нову валюту в Польщі.

Пан Здзеховский хоче сапувати фінанси. До цього він думає дійти ось якими дорогами:

1) Зменшити плату урядникам, а за те зредукувати їх на 20 %;

2) Взятися не лише до боротьби з лихвою і спекуляцією, видаючи не що місяць, а що тиждень максимальні тарифи для тих, які схочуть їх придержуватися;

3 Управильнити вивіз харчів за границю, з огляду на надмірне вивезення сільських продуктів (2 роки пшениці — одна пара перших чобіт);

4) Стягання податків у натурі, як що з попередніх літ ще яка „натура" остала. При тім не підлягає ек екуції одна подушка на пять душ і корець бараболі на родину;

5) Ретенція офіцерів у той спосіб, щоби всіх контрактових старшин заступити становими;

6) Притягати до судової відповідальности инш. урядників, які відтепер будуть дані кривди, уважаючи при тім, щоби награт не обвинувачувати всіх, бо мусілаб стануть держевна машина.

Такі менш-більш плани нового скарбника на будуче. Нема двох думок, що вже тепер буде в Польщі добре. Зникне біда, невдоволення і недовіря, доляр перестане бути польською валютою, а золотий — папером.

Тепер уже навіть „креси" не будуть мати відвати нарікати на долю, яка їх штовхнула в обятя воскресшої матері.

Настане рай, тай годі...

Galaktion Чінка.

В глибокому переконанні, що добро і будучина українського народу лежить у вихованні його молоді на основах християнської науки, на підставах правдивости і на ідеях західної демократичної цивілізації, наші вчені вірять, що ті принципи можуть бути здійснені в Річпосполитій Польській, де живе кількамільйоновий відділ українського громадянства і має свою долю звязану з долею тієї держави. Тому, ставючи на становищі польської державности, наші вчені заявляють готовість щ рої і льояльної співпраці з урядом для добра держави і обох національностей.

Ось причини, які перехилили терезу роздумувань наших учених. І такими почуваннями оживлені, бажають вони під високою кермою В. Ексцеленції в міру сил і спроможности починитися до згідного співжиття і співпраці обох заселюючих Польщу славянських народів.

Здаючи п. Міністрові звіт з моєї цілорічної діяльности, яку розумів я як скромний причинок з мого боку до праці для добра Річпосполитої і нашого народу, дозволяю собі на руки В. Ексцеленції дати висше довірю, що уряд і польське громадянство приймуть до відомости крок наших учених в повному зрозумінні і признанні почувань і мотивів, які нами кермували.

Звольте, п. Міністре, прийняти вислови глибокої пошани і поважання. — *Д-р Роман Смаль-Стоцький.*

Орган мін. Грабского — „Слово Польске" — подає в Варшави, що ця декларація викликала велике враження в польських соймових колах, особливо уступ про льояльність до польської держави. Наслідком тієї декларації є скликання комісії для справи українського високого шкільництва, хоч не знати ще в якому напрямку. Не знати теж, яке становище займе уряд супроти передбачуваних домагань українських професорів, щоби „чи то Словянський Інститут в Кракові, передбачений в минулорічнім буджеті, чи инший Інститут був покликаний до життя.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

В справі польонізації шкіл.

Дня 12. XII. на засіданні соймu всі клюби національних меншостей, також і жидівське коло поставили нагле внесення з приводу введення в школах із викладовою мовою непольською навчання історії й географії в нематірній мові.

Відповідав на внесення мін. просвіти Ст. Грабский. Нац. меншости уладили йому бурхливу демонстрацію. Мін. Грабский заявив, що розпорядок видано у виконанні закона з 21. липня 1924. про організацію шкільництва. Закон той постановляє, що в середніх загальнообразуючих приватних і державних школах із викладовою мовою непольською обовязує навчання по польськи науки польської мови й літератури, історії й географії разом із навчанням про сучасну Польщу. Наглість внесення ухвалено, а внесення відіслано до просвітної комісії.

Димісія мін. Моравчевского.

Мін. праці Моравчевский подався до димісії з причини лихого стану здоровля. Здається, просьби його не узгляднять.

Розмова Чічеріна з Бріяном.

Розмова Чічеріна з Бріяном, що була 12. XII. торкалась усіх біжучих справ. В середу буде дальша конференція.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за три четвертини шпальти у статті „Льокарно і ми" кілька рядків у статті „Пресса" і три рядки у новинці „Осторожно перед провокаторами".

— **З гімназійних розпорядчів і порядків.** Як відомо, міністр освіти Стан. Грабський дбає сильно за те, щоби учительські збори гімназій (головно українських) були добре перемішані польськими педагогами. З тією метою перенісся цілий ряд кращих наших учителів до польських гімназій, яко мога дальше, а на їх місце подавав до наших здебільша старих студентів, без іспитів. Вони відразу взяли тут високий тон: почали від директорів домагатись „класових опікунств", преподавати латини (хоча вона вещеться нашою мовою), врешті звільнення їх від науки у латинські свята. (Такий робом можуть святкувати подвійно). Наші директори, які супроти своїх учіють горожитись, слухняно пішли на зустріч цим претенсіям і звільнили їх 8 ц. м. від науки. Слід би надіятись, що це останнє належиться у повній мірі також нашим учителям по польських гімназіях, хоча би з огляду на повагу релігії взагалі, яку обникується в очах молоді нехтуючи наш обряд, зрештою, пригадуємо, також католицький. Адже міністерство освіти звільнило учеників-Жидів від писемних вправ у суботу основуючись на цій пошані релігії! Жадно відповіді від Куратори.

— **Боумова мораль.** В буковій „Газеті поранній" з 13. ц. м. (ч. 7630) появилася за підписом о. Ст. Онишкевича „декларація", в якій ніби то о. Ст. Онишкевич признається, що він є автором статті в тій же буковій газеті під написом: „Господарка народнім майном Історія одної фондації". Зазначуємо, що о. Ст. Онишкевич в „Газеті поранній" не писав ніякої статті та що така стаття появилася була в „Ділі", а „Газета поранна" на основі тієї статті помістила собі „оригінальну" статтю з ординарними нападами на о. прал. Куницького. Колюк о. прал. Куницький виступив зі скаргою проти „Газ. пор.", вона з міданим чолом передрукувала самовільно заяву о. Ст. Онишкевича, замовляючи в своїх безкритичних читачів, немов то о. Онишкевич помістив статтю в цьому буковому органі. Розуміється, такий мораль якраз підходить до рівня „Газети поранної".

— **Нобілівська нагорода фізики.** Дня 10. ц. м. на святочнім засіданню передано у Штокгольмі одну шогорічну нагороду молодому шведському фізикові Сігбанові. Голова Товариства Нобілівського фонду проф. Шуек виголосив промову з нагоди 25-літнього істнування цеї інституції і казав про ріжні трудноші, з якими вона мусить боротись, призначуючи нагороди. Цікаво, чи в присутности королівської родини згадав про найбільший

її клопіт: державні податки, які підносять основну суму Нобліського фонду. Лавреат Сігбан мав відчит про значіння Рентгено-спектрольогічних дослідів.

— **„Малороссія" в театрі „Сіяя птіца"**. Пишуть нам з Відня: У відомім мистецькім театрі Южного „Сіяя птіца", що виступає тепер в нім, нім. театрі (Deutsches Volkstheather), грають м. ин. сцену п. з. „Малороссія". Сцена представляє українське селянське життя і бє в очі красою чисто українських народніх строїв; композиція фарб в образах чудова. З артистів, що виступають у цім образі, одні говорить чисто по українськи, инші тільки намагаються так говорити.

— **Фашисти у Франції.** У Парижі почав виходити новий денник „Нове Століття" з підзаголовком „Орган загальнонаціонального збратання для забезпечення політики переможців". Є це орган фашистів; його редактором є один з редакторів монархістичної „L'Action Française", Вальоа. Між співробітниками оголошено чимало відомих прізвищ з літературного, мистецького та журналістичного світа.

— **Памятник у честь „Дон Кіхота".** В Еспані, громадська рада Гобосо, вішла вибудувати на протязі семи років два памятники, один Дон Кіхота на його славній кобилі Розинанті і другий Санчо Панси на меньше славнім віслюку Ручіо. Перший памятник матиме 52 метри висоти, другий 28 і оба стоятимуть на рівнині Ля Манча. Кошт їх буде 40 міл. песет.

— **Памятник Бернсонові.** У словацькім місті Мікулаш дали почин до складки на памятник корінецькому письменникові Бернсонові, який у свій час у відвітнім листі до графа Апоніого протестував проти гвету Словаків на Мадярщині. Як відомо, Бернсон у свій час ставав також у нашій обороні, і помістивши статтю в німецьких часописях, у звязку з університетською справою.

— **З кіна.** В кіні „Марисенька" висвітлюють премієру „У вирі Ніягари". Є це одна із кращих фільм з американського життя. Його попереджає шестиактова комедія „Медові тижні" Чарлі Чаплина. — У кінах „Коперник" і „Ліза" висвітлюють далі гарну і зворушуючу фільму „Мати" (четверта заповідь Божа) теж з американського життя.

Ж ночва спілка праці **ТРУД** Львів, Ринок 37. 3-6

Робіття білля й суконь дає хліб і науку зверх ліа ґотки дітям! **Чому йдете до чужих!** 3—4

З судової салі.

(Політичний процес українських селян у Львові.

4-ий день розправи.

Дня 4. грудня переслухували обвинуваченних Юрка Дубинського і Миколу та Івана Телищуків. Всі вони заявляють, що поліційна поліція видобувала з них зізнання при допомозі побоїв та знущань. Дубинський каже, що його били так дуже, що він мимовільно віддав моч. Ті зізнання обвинуваченних викликують велике вражіння на всіх присутних. На запит прокуратора: чи Мазури ходять на українські свята з колядою до Українців, обвинуваченний Телищук відповідає, що Українці йдуть в часі латинських свят колядувати до Мазурів, а Мазури йдуть на українські свята з колядою до Українців.

5-тий день розправи.

Дня 7. грудня зізнавали обвинуваченні Микола Данищук, Михайло Ільків, Дмитро Юркевич, Василь Григорчук, Іван Гайовий Степан Григорчук, Василь Роговин і Василь Вишиванюк. Усі вони заявляють, що вчали жертвою провокації з боку Михайла Григорчука (жовтого) і Гавриїла Гроссера (чорного), а крім цього описують знущання на поліції.

Вепяке вражіння на всіх зробило те місце з акту обвинуваченння, де говориться про 10 тисяч золотих, які одержав власник села Черемхів Юліюш Лінде з ПКО. (Польська Каса Ощадности). Той самий Лінде був одним з директорів ПКО. І саме недавно варшавський прокуратор завязав проти директора Лінде карне доходження в справі господарки гроші ПКО.

6-тий день розправи.

Дня 8. грудня переслухали дальших обвинуваченних а саме Заяця, Загриновського, Гемчука, Мих. Вишиванюка, Юрка Григорчука, Василя Нагорняка сина Дмитра, Василя Нагорняка сина Миколи і Григорчіва. Всі вони згідно стверджують, що до ніякої політичної організації не належали, а впали жертвою провокації Гроссера (чорного) і Григорчука (жовтого). В годині 3-ій провідник трибуналу відложив розправу до слідуючого дня на 9-ту год. ранку.

7-мий день розправи.

10-го грудня переслухання обвинуваченних закінчилося. Починається доказове поступування і переслухання свідків. Перша зізнає Палагна Кунцє, власниця села Цеяни. Нікого з обвинуваченних не пізнає і думає, що ініціятором нападу на двір був Кузич, хоча відносини між ним і двором були якнайкращі, а вона тримала навіть до хресту його сина. Довідає пом тому, що Кузич не був побожний і заводив в селі всякі новинки. На запит оборонця стверджує, що вона на це ніяких доказів не має, а тільки підозріває, що цілий цей напад на двір був вимірений проти інжініра, який управляє її добрами та маєтком і проти неї.

2) Свідок Евген Скуцінський, інжінір родом з Кракова оповідає широко історію нападу, але нікого з присутніх пізнати не може.

3) Свідок Іван Лозяк зі Слобідки, шваґер одного з обвинуваченних, заприсяжений обтяжує саме того свого шваґра. Він твердить, що той намовляв його, щоби він не йшов з урльопу до війська, бо буде революція. На запит оборонців не вміє виясніти, що таке революція.

4) Св. Ашенбренер зі Слобідки зізнає, що один з обвинуваченних, а саме Юркевич питався його, що таке організація. Свідок укінчив 4 реальні класи і є членом польського соц. тов. „Сила" в Коломиї. Він зізнає дуже корисно для обвинуваченого і на відповідне питання оборонця Пашецкого виразно зазначує, що в розмові Юркевича не бачив нічого затримуючого, бо якби щось такого бачив, то був би доніс на поліцію, а сів: „як сонце зайшло так сонце зійде" не вважав протидержавними.

5) Свідок Домбровецкий Леон, комендант політичної поліції в Коломиї, не подає нічого нового для справи, а тільки на питання оборонця оповідає про Гроссера. Представляє його як мітичну постать. Після дворічних поліційних доносів в 1919 р. Гроссер мав прийти в Коломийщину, також оженився в Пядиках, працював на фабриці братів Біскупських в Коломиї, а потім зачав „виворотову роботу" і мав у тому незвичайний успіх і послух серед населення. Всі зусилля поліції, щоби його зловити були даремні.

6) Св. Кальман Ротштайн, шинкар в Хлібичині, оповідає про хід нападу на його кориму і просить Високий Трибунал, щоби дозволив йому говорити по українськи, бо він по польськи не вміє. Просьбу свою мотивує тим, що живе серед українського населення.

В год. 3-ій перерває провідник трибуналу Ангельский розправу до слідуючого дня то є 11. грудня год. 9. ранку.

✝ Посмертні згадки.

О. Василь Сологуб, парох. помер у Наконечнім, при Язороч, дня 2-го ц. м. Був парохом і в турчанськім повіті, в Тарвалі вижній. У Наконечнім вже нездужав і не мав сили підтримати по цю свого попередника і його товаришів і до того вітра знищив його дім. Родина виїхала, він був арештований, а за польської влади пересидів довгі роки на Домбю, інтернований, потім довший час важко хворував і це було причиною його смерти. Прийшов до Тарнав вижньої у 1887 році і в занедбанім під оглядом культурним і освітнім повіті, а головно в парохії взявся широко і енергійно до праці. Боротьба з алкоголізмом Жидів була першим його завданням. Він і довів до того, що сила того елементу в парохії була зломана, одна з головних причин мусіла втікати до Палестини, перед судовою карою. Працею над церквою дов в до того, що в його парохії поставили Бойки першу в тих сторонах нову велику церкву 9,0 р., а за тим пішла будова церков за порядком у цілій околиці — лише столиця Турка до нині не спромоглася на будову своєї святині. Покійний заохочував навіть до поліпшення господарки і проводив часто в повіті в освітній і політичній роботі. Вся Турчанщина передає йому в останнім поклоні слово признання. Земля йому пером! — *Бойко.*

Микола Григорович, смер. урядник почти в Чернівцях, і мер дня 5. грудня в Тернополі в 71 році життя. Покійний, родом зі Снятина, був довгі літа діяльним членом усіх українських товариств в Чернівцях. Перед двома місяцями приїхав до Тернополя — як казав — умирати між своїми. В. й. п.!

ОПОВІСТКИ.

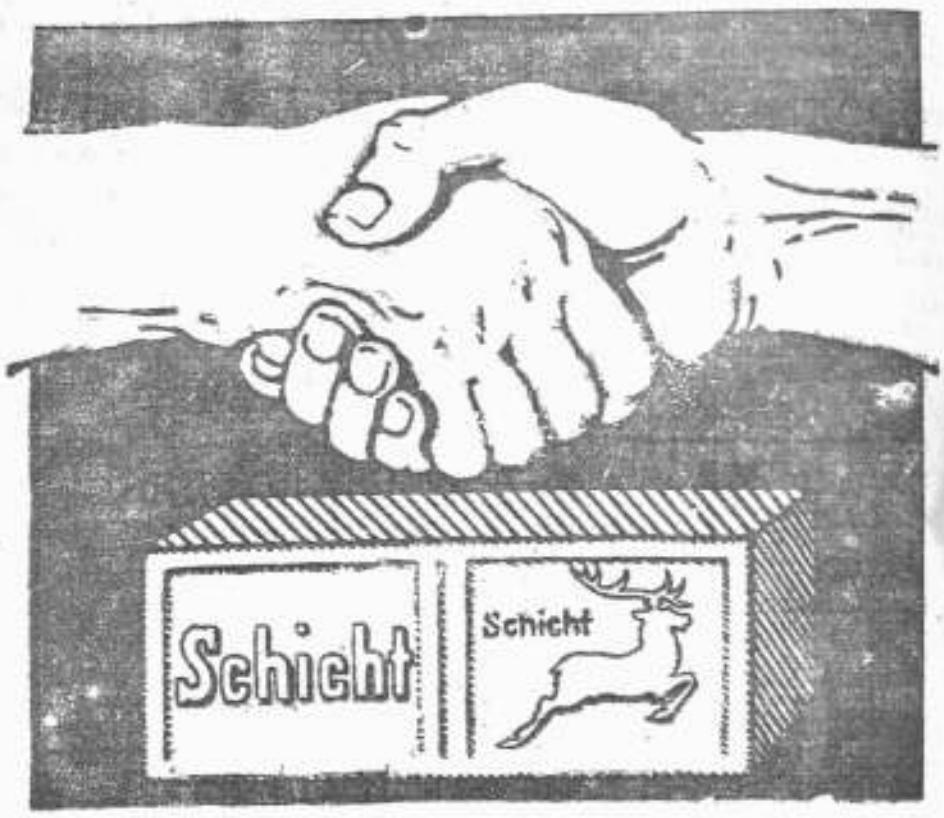
Старанням Українських Товариств в Стрию, в дбудеться в четвер, дня 17. грудня ц. р. у салі Народн. Дому Концерт в столітні роковини смерти Дм. Бортнянського. Початок о год. 8. веч. 942 1-2

Курс ручного трикотарства, який улаштовує Кружок ім. Ганни Барвінок, розпічнеться невідкладно 16. н. м. в год. 6-ій вечером пом вул. Мохнацького 12/I.

Дрібні оголошення.

ПАРОХІЯ, Старява біля Хирова (клімятична місцевість) до заміни. 928 3-3

Правда побіджає!

Нерозлучні

охоронні знаки ОЛЕНЬ і ШІХТ
є найліпшою гарантією доброти і чистоти мила
Хто дбає про білля і про руки
Хто бажає заощадити собі труду,

Хай не дозволить вмовити в себе, що инші мила є рівнож добрі:
Хай жадає тільки найліпшого мила „Олень-Шіхт". 1—1

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкуренційних цінах, також печі, маглі, ваги, знаряддя, пильники, пасм, гурти, постоголки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Красіцьких 18 а. 879 6—15

МІД-пітоку з власної пасіки чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кг. бляшанках оплачено по цін в золотих рівновартності 2 дол. по деким курсі висил є Евген Білянський, Збараж. 891 5—8

ФОРТЕПІЯНІ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживане стало на складі — найдешевше продаж, мінє тільки за готівку: ГАНАЛ, Львів, Панська 21. Телефон 35—45. 931 2-5

ЧРИЙМУ негайно хлопців до науки механічного ремесла Ю. Лончак, Сенкевича 8. 945 1—2

ВИДІЛ ФІЛІЇ ГОВ-А „ПРОСВІТА" в Сокалі прийме негайно урядовця, якого обовязком буде крім виконування канцелярійних чинностей при повітовій Канцелярії філіяльній, — ведення організаційно-просвітної праці в повіті. Платня після умови; — зголошення пересилати на руки голови Філії д-ра О. Рітешького, адвокат в Сокалі. — Сокаль, дня 6. XII. 1925 р. — *Видїл Філії Тов-а „Просвіта" в Сокалі.* 947 1—1

УНЕВАЖНЮЮ, вкрадений дня 9. XII. 1925 р. „Dowód osobisty" ч. 3684 альбуму студентів, виданий Університетом Яна Казимира у Львові, на назвище Цублянчі Богдан. 950 1—1

В ПАРОХІЇ Струтин нижний п. п. Рожнітів розпочинається з весною 1926 р. будова нової де є лінної церкви. Будівничі рефлектуючі о цю будову можуть вносити свої оферти до місцевого уряду парохіяльного по Конець грудня 1925. 911 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Детистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам знижка Зимка. 908 4—)

АРХІТЕКТ

Иосиф Геваніцкий,

державний упов. будів. в **ХОДОРОВІ** виконує плани і кошториси на будови шкіл, церков, мешк. будинків і ин. по приступних цінах. 946 1—

Кооператива трикотарських виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

при вул. Коральницькій ч. 8.

приймає всілякі замовлення і переробки Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 10—15

Музичні інструменти

для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика

ФР. НЄВЧИК

871 **Львів, Городецька 2 б).** 5-10

Подяка.

Високоповажаному д-рові Ф. Матвові, спеціялістові лічення вочних проводів, а передовсім операторові нирок Львів, вул. Трибунальська 3. за переведення операції нирок і незвичайно дбайливе пікування мною по операції, що помогло мені перебути операцію безболісно — і в короткім часі зовсім подужати — пересилаю цим моє щире Спаси Бог.

Рівнож вобовязаний я щиро подякувати примарці Санаторії Каси Хворих д-рові Ванхевичеві, асистентові д-рові Грое і сестрам цієї Санаторії за надзвичайно людську і дбайливу опіку, з якою вони відносились до мене, як і до всіх хорих.

Львів, 11. грудня 1925.
944 1—1 **Ніт Петро.**

КОНКУРС.

Управа Повітового Союза в Сокалі розписує отсим конкурс на посаду постійного організатора-ревізора, якого обовязком буде вести організаційного відділу Пов. Союза, та відбувати ревізії союзних Кооператив. — Від кандидата вимагається фахового знання, та навиваних відбуттям практики в кооперативних установах.

Платня після умови, посада є до обнятя негайно. — Сокаль, дня 6. XII. 1925. р.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видавець Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 281 (10.664) Львів, середа 16. грудня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шек. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Майбутня Росія.

Мілюков про зміни настроїв і свідомости населення.

Проф. Павло Мілюков, б. міністр закордонних справ з доби Тимчасового правління, витав на еміграції думку про упадок Росії, з якої бере ось отсей уступ:

Рух білих і звязання його з монархістичними тенденціями утвердив у свідомости селянства переконання про тісний звязок поміж царем і поміщиками. Рух білих зробив також усе, щоби з тими двома поняттями звязати ще й третє, не менше зненавиджене: поняття про чужинця, що має прийти до Росії, аби привернути царя, а з ним і поміщика.

Між жовнірами, що кілька років тому боролися на фронтах, живе, правда, спомин про напів містичну постать б. начального вождя, вел. князя Миколу Миколаєвича; але принятя його за „вождя" і претендента до престола означало би, що маси виреклися зовсім нового способу думання, який виключує давні надії на визволення зовні і змушує покладатися виключно на власні сили. Наскільки часи царату майже зовсім забулися, настільки роки руху білих живуть усе ще в памяти селянства — і ніхто не бажає собі їх повторення. „Ми вже мали того доволі, тепер ми скромнійші" — кажуть селяне, коли з ними говорити про недавне минуле.

Це не означує, що селянин перестав думати про постійну й непорушну владу в державі. Цю владу російський селянин представляє собі яко владу одиниці, але ніяким чином „царя" в давному стилі, особливож царя з роду Романових. А в тім і в часах старого режиму стрічалися ми доволі часто, особливо в Росії, з поняттям царя, вибираного на означений час, на взір начальника громади. Одначе настрої не позволять на мрії про реставрацію монархії. Селянин не згодиться добровільно на панування царя, а годі представити собі силу, яка приспулавби його визнати нового монарха.

Роля еміграції в евентуальному перевороті мусіла би бути дуже обмежена. Страх перед пришельцями буде все сильнійший від кличів, які вони з собою принесуть. Найбільші шанси міг би мати ще переворот — як у березні 1917 р., — що відразу опанував би цілий механізм держави. В тому розумінні здобуло собі популярність гасло в часі повстання в Кронштаді 1921 р.: „Совіти без комуністів". І треба додати, що гасла цього роду живуть, що їх найбільше бояться нинішні володарі Росії.

В проблемі структури майбутньої Росії особливо важне місце займає справа будучого положення ріжних народів у російській державі. Бо не можна заперечити, що вже сам факт складу СРСР. мусить ввести у свідомість мас чуже їм дотепер поняття про політичні й культурні права ріжних національностей. Отже й кожна нова влада мусітиме рахуватися з цим фактом.

На тему „характеру російського народу" ведеться не тільки за кордоном, але й у самій Росії багато спорів. Поміж ідеалізуванням народу давними націоналістами й понижуванням його сучасними націоналістами, що розчарувалися і чують жаль до народу, є глибока пропасть. Об'єктивний дослідник не буде солідаризуватися ані з тими похвалами на адресу давного російського народу, що „ніс світові евангелія любови і братерства", ані з тими наклепами на нього в роді „людської бестії", що своїми звірськими убивствами перейшла все, що досі було в історії.

Нова епоха культури дозріває тепер в цьому народі — якщо початки її гострі, то годі забувати про цю „гостріть" у цілій повоєнній Европі. Не можна тут давитися переконувати цьому, що хиляве, не переконує нас і зріст криміяльних злочинів. Ця трагічна хвиля відходить уже від берегів. Росія дала світові в останніх роках гарну лекцію — виявила те, чого не можна наслідувати, але уникати. Якщо осуджувати злочинства Росії, то годі забувати й на велике значіння того експерименту, який вона зробила. Кожний народ мусить зложити іспит, кожний здає його инакше. В першій четвертині XX. ст. не може він випасти так, як в половині XVII. або з кінцем XVIII. ст. Але це зависїди той самий процес, приготований історією — що все несподівано вибухає. Таким чином і російський народ вступає у сімю народів, документуючи свою зрілість.

Колиж будемо святкувати формально свято цієї зрілости? Коли говорити на цю болючу тему з людьми, що приїздять тепер з Росії, чути постійно запевнення, що совіти сильні і не грозить їм абсолютно ніщо. Одначе треба зараз додати: Теперішний стан річей може тягнутися роками, але таксамо легко може відбутися переворот за одну ніч.

І в тому настрою — пише Мілюков — пізнаємо наш власний настрій напередодні березневої революції 1917 р. І тоді машина автократії виглядала безоглядно непорушною, бож будували її довгими століттями. А всеж таки — в небагатьох днях не лишилося з неї нічого, навіть сліду не остало з тої майстерно збудованої машини. Тільки деякі прочуття чути було в повітрі. Рівночасно дозрівав загальний настрій, що вирішив про нечайний вибух у березневих днях, що заволодів цілим народом і вирішив про речинець скиненої влади.

Лист з Берліна.

Ненаситне „Дідьче провалля".

Берлін, 12. грудня 1925.

Нагла й несподівана смерть Юрєвської веліла т. з. публичній опінії забути навіть про Льокарно. Найбільші берлінські щоденники посвячують цілі стовпці висвітленню трагедії в швайцарському городку Андерматі, в тамошньому „Дідьчому провалліо". Президія берлінської поліції вважила навіть потрібним оповістити відповідний, доволі довгий комунікат.

Щоб чотиримільоновий город до тої міри стурбувався смертю одної людини, треба, щоб та людина була індивідуальністю. Покійна Юрєвська була великою співачкою, отчою з тих, що підбивають душі мільонів. Емігрантка, петербурженка, уроджена Лаксіна, жінка полковника царської армії фон Бремера, людина молода, 30-літня, одним махом здобула собі першорядне місце між співачками світа. Берлін пропадав за нею, в операх і в концертових салях, хоч у Берліні є чотири великі опери, а в кожній першорядна обсада, хоч тут співає Барбара Кемп і багато инших. Берлін любив, захоплювався і високо цінив тую чужинку-емігрантку, хоч емігрантів він не дуже любить. Чудовий і великий голос, знамените і тонке орудування тим божеським інструментом, ріст, маска, музична і загальна інтеліґенція, а до того якийсь окремий, ніжний, славянський приваб робили покійну Юрєвську виїмковим явищем у співацькому світі, зорею першої міри. Її закликали до себе опери паризька і нюйоркська, (Метрополітен), перед нею стояли розтвором брами до найвищої слави, до блеску і багацтва. Заангажована до першої державної опери в Берліні (Unter den Linden) тоді, як ще славною не була, діставала тільки 4.000 в місяць за обовязкові чотири виступи, себто один виступ на тиждень, а за кождий понадпрограмовий платили її окремо. І окремо заробляла концертами, котрі мали надзвичайний успіх. Але контракт незабаром був би скінчився і гроші поплили б ще обильнійше, сотками тисяч у рік. Бути „Mitglieder Berliner Staats-oper", не одно вже щось значить у світі, а діставши такі рецензії, як покійна, може ще й більше, бо Берлін тепер столиця музичного світа, те горнило, крізь котре, як перейде мистець, то вже він нічого не потребує боятися. Перед Юрєвською розгорювалася надія стати першою співачкою світа.

І — нараз приходить депеша, що Юрєвської нема. Лишився тільки футряний плащ, пляшинка з опіюмом і кілька слідів крови. Решту проковтнуло отсе „Дідьче провалля". Лід на метер грубий на шумливім, швайцарськім потоці, заморозив артистичний запал, поки його весна не стопить, нема й надії побачити хоч мертвою тую, що за життя чарувала серця мільонів. Тепер вона веселить отсе „Дідьче провалля", з цілою його фантастично-містичною сценерією. З тою гадкою Берлін ніяк не міг погодитися. Пішли усякі толки, навіть про політичне вбивство навіть про те, що буцім то Юрєвська не вмерла, а жие, просто втікла перед концертом у Лайпціґу, де мала співати 3. грудня і де не мала охоти співати. І тягнуло до „Дідьчого провалля", над котрим недавно тому стояла зі своїм мужем і котре манило її до себе, до тої міри, що муж сфінґував депешу про тяжко хору маму в Цюріху, добув, як імпресаріо покійної відпустку для неї і — виправив її туди.

Не помогло оголошення прощального листу покійної до мужа, в котрім вона просить його вибачення за те, що покидає його на віки.

Не помогли й прохання мужа в берлінській пресі, щоб смерти покійної не підсувати ні політичних, ні романтичних, ні инших того рода причин, бо вона „не въ силахъ была справиться съ борющимися волезыми началами". Публична опінія ніяк не може заспокоїтися. Покійна перетерпіла в Росії в час революції так багато, що посивіла на висках, недавно розстріляли там її шваґра, котрого вона любила і т. и. Берлінці привикли бачити покійну на сцені здорову, молоду, гарну, розспівану і ніяк не можуть освоїтися з гадкою, що вона лежить тепер під ледом у тому „Дідьчому провалліо".

А воно дуже просте: співучій пташині важко було перебути нашу погану зиму і вона відлетіла в вирій.

Б—н.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Red. odp. „Dilo" we Lwowie. Pr. 914/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 275 (10.658) z dnia 9. grudnia 1925. r. pod tytułem: „U nowij fazi" a) między słowami: polskoi derżawy... a słowami: Oznaśkyj pryznaje'sia, b) między słowami: jomu dorucznenia... a słowami: musita maty, c) między słowami: wid stolu ostysku... a słowami: na nim uwahu... a słowami: Podrobyci urywoczni, e) między słowami: ugrupowannia prynnamie... a słowami: Naskilky nam widomo, f) od słów: Ne treba tedi... do końca tego artykułu zawiera znamiona występku z artykułu VIII. ustawy z dnia 17. grudnia 1862 Dzpp. N. 8. 1863 wzaał dokonaną w dniu 8. grudnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i, zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 10. grudnia 1925. r. Hawel.

Red. odp. „Dilo" we Lwowie. Pr. 914/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 276 (10.659) z dnia 10. grudnia 1925 r. pod tytułem: „U nowij konstelacji" a) między słowami: międzynarodni politycy... a słowami: i duch Lyzarza, b) między słowami: w napiami sosoda... a słowami: Perszoja predstawnyczka, c) między słowami: do Polszczi... a słowami: Todi Polszcza, d) między słowami: z boku Rusii... a słowami: nad Bałtykom zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 9. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. P. Lwów, dnia 11. grudnia 1925. r. Hawel.

Лакейство.

Львів, 15. грудня 1925.

Гіркі, дошкульні, глубокими контемплаційними думками переповнені слова двох великанів і провідників української нації в її поході по тернистих шляхах історичного життя-буття, слова-докори Куліша й Франка про народ без пуття, без чести, без поваги й без сорому, який „нащадків пізних палитиме", — приходять на думку якраз тепер, коли направо й наліво розливається каламутна хвиля деморалізації, етичного розвалу, коли та каламутна хвиля накриває собою особисту гідність і національне достоїнство.

А свій початок бере та каламутна хвиля в болотяному джерелі сучасного польського життя, в джерелі, що вже повінню розлилося по всіх ділянках життя. Недавно реферували ми статтю варшавського „Роботніка", в якій фактами ілюстровано повний моральний розвал польського громадянства та взивали нашу суспільність відмежувати себе китайським муром від тієї „західної культури", щоби не впасти її жертвою. На жаль, та деморалізація втискається всіми порами; вона як пошесть шириться нестримно, морально вбиваючи людей, які колись жирувалися виразниками українського громадянства. Кажемо: людей, одиниць, бо загал, народ, маса находиться в стані морального здоровля, народ дає відпір, ставить гати й запори, з успіхом вводить боротьбу з пошестю морального розвалу і розкладу.

Коли порівняємо моральний стан нашого громадянства з таким же станом напр. польської суспільности після кожного з невдалих повстань або навіть тепер, то з гордістю мусимо ствердити, що наша нація стоїть на дуже високому моральному рівні. Навіть будучи повваленими під колеса історії, ми все повторювали своє основне „ceterum censeo"; ми не витали ворожих тріюмфаторів, як Поляки московські війська після різні на Праві; наша преса не повзала на колінах перед ворожими генералами, як колись відома „Газета Варшавска" перед ген. Суворовим; ми не гнулися в чотири погибелі ані перед Пруссаками, ані перед російськими більшовиками. В найбільшому нещастю, яке може впасти на націю, ми зберегли нашу національну гідність і наше особисте достоїнство.

А всеж таки звучать як грізне „memento" слова-докори двох великанів українського духа, слова, що обіймають собою минуле, теперішність і майбутність нації. На щастя, моральний рівень нашого народу тепер ще дуже високий, так що ті слова поки-що повинні ми у відношенні до сучасности вважати тільки пересторогою. Одночасно не можемо замикати очей на ті зявища, які в останніх днях проявилися так різко, а які погрожують нашому моральному здоровлю, які мають на меті каламутною хвилею морального розкладу залити наше життя.

Д-р Сев. Данилович, один з недавних лідерів і теоретиків радикальної партії, один з її інтелектуальних керманичів, скликує до Станиславова „селянський конґрес", стягає всякі розкладові типи, щоби деморалізацію ширшим руслом пустити в народ. Рівнобіжно з тим йде акція д-ра Романа Смаль-Стоцького, яка має за завдання ту саму ролю сповнити — так скажатиб — у верхах.

Перед нами декларація цього агента польської влади, декларація без пуття, без чести і поваги, декларація, яка має на меті зірвати ореол нашої високої громадської моралі. Та колиб д-р Р. Стоцький підступно не втягав в своє лакейство визначних, передових мужів української науки і культури, то це була би виключно його приватна справа, над якою може не слід би було й зупинятися. Кожна нація має типи, які яко покидьки викидає на смітник суспільного життя. Не може бути вільною від них і українська нація, що живе так само, як і инші, між двома силами: добром і злом.

Свідомо називаємо д-ра Романа Смаль-Стоцького, контрактового професора варшавського університету, агентом польської влади, лакеєм міністра Стан. Грабского. Яко такий запрезентувався він нам перед роком, ставши „посередником" між польським урядом з одного боку і українськими науковими колами в університетській справі з другого. Зрештою він сам стверджує ту свою „почесну" ролю у своїй „історичній" декларації. Як лакей чекав він, коли його покличуть і дадуть виповнити наперед обдумане завдання, зміряючи до зведення в нівець справи українського університету. Але лакеї не мають права складати ніяких деклярацій взагалі, а політичних зокрема.

Тимчасом цей польський лакей в своїй безсоромности не тільки складає декларацію тісно політичного змісту, але й відважується видавати атестації про патріотизм діячам, які справді є визначними представниками української культури і науки, які мають свої заслуги перед рідним народом, які мають своє місце в історії культурного й політичного відродження української нації. Люцина без ніякого або з невиразним минулим (як свідчить справа залишення дипльоматичного архіву У. Н. Р. в будинку українського посольства в Берліні на поталу більшовиків), і поганою теперішністю, по панібратськи позодиться з честю і достоїнством людей, яких загал уважає своїми світочами.

Не будемо розглядати змісту тієї декларації польського агента, хоч такі фрази, як „принціпи християнської науки, правовости й ідеали західної демократичної цивілізації" є хіба очевидним насміхом над сумною і страшною дійсністю. Так може говорити глухий, сліпий, божевільний, або нікчемний агент. Бо вистане мати хоч який-такий звязок з українським народом, вдуматися в його становище, хоч інстинктом відчути його положення, щоби здержатися від такого грубого святотатства, від провокаційної позедінки супроти основних принціпів християнства, правовости й ідеалів західної цивілізації.

Кожна чесна людина, тим більше кожний Українець не може з таким очайдушним нахабством взивати на даремне тих високих принціпів, може це зробити тільки агент і лакей.

Д-р Роман Смаль-Стоцький, як медіюм міністра Ст. Грабского, має ще й инше призначення, а саме звести в нівець справу українського університету, пустити її на манівці безвідповідального авантурництва і вкінці погребати. Та про це будемо ще мати нагоду висловитися. Поки-що стверджуємо тільки одно: Українське громадянство не має нічого спільного з лакейством д-ра Смаль-Стоцького. Українське громадянство вважає декларацію д-ра Стоцького проявом широко закроєної деморалізаційної акції польського уряду, акції, що має на меті підірвати наше моральне здоровля, розєднати українську суспільність, пустити її на шлях внутрішньої гризні й кологнечі, щоби при тому витягати свої каштани з огню. Одночасно ця декларація після Льокарна має сповнити в польських заходах на міжнародній арені ту саму ролю, що перед трьома роками декларація Ількова.

Колиб хтось схотів оцінювати цю декларацію яко прояв угодовства, той тоді робивби ще велику честь її авторові. Ні, це навіть не є угодовство, яке мусить спиратися на обосторонніх пактах, тільки це є ординарне лакейство.

М. Ч.

Чи всі ваші знайомі сповнили наказ нинішньої хвилі закуповуючи акції Земельного Банку Гіпотечного?....

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

ПУРУС необхідне средство до чищення внутра

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінній та зимовий 1927 **сезон поручає фірма** 40-100

АНТІН УВЕРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

(Продовження.)

Видко, що сильне враження зробила величезна Кулішева збірка пісень на Костомарова, показана йому в часі його переїзду через Київ на Волинь. Іще більше враження на Костомарова зробив сам Куліш, котрий „говорив неначе з вершка гори, що дихає огнем, і приневолював мене — оповідав Костомарів у своїх згадках про Куліша — слухати себе, як кажуть, розявивши рота. Маючи незвичайний дар слова й память, яка зберігала все, що було варте або й неварте того, він був моїм професором, — моїм і моїх однолітків, котрі пригорнулися до нього з пожадливістю людей, що як було тоді в звичаю, вчилися „чогось і чкось". Ми всі любили його ясною любовю, як звичайно люблять добрі душі в початку своєї молодости".

Таке було при першій знайомости двох молодих мрійників і ідеалістів. Колиж Костомарів приїхав до Київа на постійне життя, той час був „може найщасливійший і в його і в моїм житті — написав у своїх згадках Костомарів. Ми пробалакували зовсім цілі літні ночі. В своїх нічних прогульках, позних красномовствах, якому не ставили ще жадні страхи ніякої перешкоди, могли ми видаватися панами для постороннього спостерігача. И бували ми тоді пяні, тільки не від вина. Надмір мрійливости, основаної на любови (як ми були переконані) до найкращого з народів (себто українського), робив нас захопленими. Я дивився на Костомарова як на будучого Тацита, він на мене як на будучого Вальтер-Скота". І Куліша приваблював до себе Костомарів своїми історичними, етнографічними й політичними розмовами, а головно останніми, бо „на початку нашого життя — згадував Куліш про той час — ми були не так письменниками, як політиками".

Знайомство Костомарова з Кулішем припало на час, коли українська пісня і неписана словесність народу українського натхнули молоді уми в Київі спасенною думкою — видвигнути свою націю з темряви. Серед цієї молоді явилися Куліш і Шевченко, що познайомилися в 1843 р., й стали провідниками її. Спів Шевченка був для цієї молоді гуком воскресної труби архангела. Коли говорено коли небудь по правді, що серце ожило, що очі загорілись, що над чолом у чоловіка засвітилася полум'яний язик, то це було тоді в Київі — оповідає Куліш у своїм „історичнім оповіданні". На Шевченка — говорить Куліш — взирало незвязане нічим опріч дружби братця, як на якийся небесний світильник. Словом Шевченко явився посеред київської молоді „яко видиме оправдання нашого натхнення звиш".

До речі. Такі високі слова Куліша про Шевченка тим більше цінні й гідні уваги, що, як відомо, з Кулішевої автобіографії, Куліш не зовсім уподобав Шевченка за його цинізм; зносив його нарови ради його таланту. А Шевченкові знов не вдалась до смаку аристократичність Кулішева. Влучне Кулішеве порівнання Шевченка з січовиком, а Куліша з козаком-кармазинником видвигає дві політичні думки, які й сьогодні ще гуртують частини нашого громадянства коло себе, а з яких одна уважає за свого бога Шевченка, а друга Куліша.

Згаданий київський гурток ідейних юнаків доставив Костомарову першик братчиків, коли він заініціював народження Кирило-Методіївського Братства. Куліш був тоді в Петербурзі, а з Шевченком познайомився Костомарів щойно в квітні або травні 1846 р. Шевченко захопив Костомарова своїми новими, невиданими ще творами, зокрема сильне враження зробила на Костомарова Шевченкова поема „Сон". Костомарів „читав і перечитував її цілу ніч і зовсім впивався нею". Силу вражіння перечитаного на Костомарова видно найкраще з того, що він перестрашився. „Я побачив — згадував те враження Костомарів — що муза Шевченка роздирала заслону народнього життя. І страшно, й солодко, й боляче, й закоплююче було заглянути туди!!! Поезія завсіди йде наперід, завсіди відважується на сміливе діло; її слідами йдуть історія, наука та практична праця"...

Слідами Шевченка пішов і Костомарів у своїх „Книгах битія українського народу"*). Тому й не диво, що „Книга" виказують позички з кількох поетичних творів Шевченка. Що торкається участи Костомарова в українськім письменстві, то до часу „Книг" видав Костомарів під псевдонімом Єремії Галки дві збірки своїх віршів: „Українські баляди" (1839) і „Вітка" (1840) та два драматичні твори: „Сава Чалий" (1838) і „Переяславська ніч" у Корсуновім „Сніпі" (1841), де й подав кілька нових віршів. У „Молодику" Бацького за 1843 р. подав огляд тодішнього українського письменства. І коли вірші й драми Костомарова мають досить слабу літературну стійність і цікаві хіба для малюнку доби, його „Книги" ставлять його на віки на твердий історичний ґрунт як ідеольогічного провідника в своїм часі й батька новітньої України.

(Продовження буде.)

*) В попереднім фейлетоні треба справити в 1. шп. 3. ряд. згори „розвоєвої діяльности" на „життєвої діяльности", а в 3. ряд. здолу додати по „наука" знак наведення.

*) „Книги битія українського народу" Костомарова досягли загалом в дешевім виданні видавництва „Шляхи".

Консолідація Східної Европи.

Погляди американського сен. Бораґа.

Є в Зединених Державах енергійний політик сенатор Бораг, який невтомно повторяє про необхідність *навязати нормальні взаємини з С. Р. С. Р.* Він є головою сенатської комісії для закордонних справ і вніс *недавно* в сенаті проект, щоби уряд СРСР визнати *de iure*. Американський співробітник „Прагер Прессе" мав з ним довшу розмову на цю тему і передає з неї короткий звіт.

Сенатор Бораг признає, що більшість вашингтонського сенату ставиться вороже до його ідеї, одначе він старається при кожній нагоді переконати всіх про доцільність свого становища. На запит, чи сен. Бораг є за визнанням СРСР. з економічних причин (з огляду на американський білянс вивозу) чи з морально виховуючих, він дав таку відповідь:

Америка мусить визнати Росію, щоби ширші кола американського громадянства почали цікавитись Росією і почали акцію для її відбудови. Американський фармер і російський хлібороб мають однакові господарські змагання, з тою різницею, що російський хлібороб щойно починає продукувати, а американський уже наближується до кульмінаційного пункту свого розвитку. Приноровивши американські методи праці, Росія може дійти до того самого рівня розвитку, що й Америка. Радянський уряд мусить підтержувати селянство, тому, що воно є найважнійшим чинником російського життя і що від нього остаточно залежить дальший розвиток краю.

Щодо инших східноевропейських відносин, сенатор Бораг не висловив своєї думки, стримуючись від відповіді. Він є того погляду, що Америка при помочі свого фінансового капіталу могла би причинитись до консолідації Сходу та Балканів, а ця справа є найтісніше звязана з консолідацією Росії. Консолідація Росії була би одним із стовпів на шляху розвитку балканських держав та їх сусідів.

Польська автокефалія.

Польська влада і православна церква.

Православний митрополит Діонісій, який із своїми рабськи-послушними єрархами недавно обхопив свято „на своїй вулиці", — свято проголошення автокефалії православної церкви в Польщі, надіючись зміни відношення польської влади до неї, починає попадати в розчарування. Орган митр. Діонісія „Воскресное Чтеніе" (ч. 49) дає характеристику положення православної церкви в Польщі. Між иншим стрічаємо там гіркі нарікання:

„Православна церква нічого не одержує з свого буджету. Всіми грішми розпоряджається департамент ісповідань, який по своїй подобі видає — коли йому забажається і скільки вважає потрібним — ча ті чи инші церковні потреби. Навіть дрібні суми, призначені на платні инших представників церковної влади, майже ніколи не виплачують на час (не уплачовуються в срок), а парафіяльне духовенство одержує обмежені суми і то не всюди".

Справді, коли „автокефалію" робилося головним чином на те, щоби одержувати „жалованія в срок", то похмілля від тієї „автокефалії" мусить бути дуже дошкульним. Але йдім далі:

„Майже все майно церкви загарбано в користь держави. Православне духовенство ним володіє, але не може ним розпоряджатися. Одначе маєтковий податок стягають з нього як з дійсного зарядника церковної власности. Римо-католицький церкві дозволяється згідно з конкордатом продати частину земли для покриття маєткового податку. Православній церкві того не дозволяється, але податку вимагається".

Уряд В. Грабского нічого не зробив задля того, щоби унормувати правове положення православної церкви. Практично те „правове положення" зводиться до повного безправства.

„Захват церковних будинків і перекинок лячель католицьким духовенством продовжується досі без кінця, а надіятися на поміч державної власти в тому випадку теж не доводиться".

Так було за В. Грабского. Та що буде далі? Як до православної церкви поставиться новий уряд?

„Нажаль, поки-що маємо мало підстав сподіватися, що покращають в дусі нові уряду й міністерства до інтересів і потреб православної церкви. Ми повинні пізнати, що ери спробах насильного загарбання церков лише ті храми не загарблено, де населення зуміло їх оборонити. Невже треба наслідувати той приклад в широкому розмірі? На всякий випадок тісно обєднавшись, будемо дружними зусиллями оборонять нашу церкву і її інтереси від усіх замахів на неї. Ми хотіли би вірити, що існують ще й инші шляхи, ніж боротьби, та до цієї пори занадто багато було зроблено для того, щоби нас в тому розчаровувати".

Отже митр. Діонісій і його послушники, які відірвалися від народу і сліпо сповняли всі забаганки влади, починають переконуватися, що єдиним джерелом сили є ніхто инший, тільки народ. Запізно приходять вони до цього переєвідчення, але краще пізно, як ніколи.

По широкому світі.

Криза німецького кабінету продовжається. Партія центру відмовилась творити коаліційний кабінет порозуміння між націоналістами і соціялістами. Складення нового кабінету доручать імовірно Лютерові.

Абд-ель-Крім, по інформаціям французької преси, мав вислати делегатів до генерального резидента Марока Стега з умовами миру. Одночасно з инших джерел є звістки, що його делегати поїхали до Москви, для порозуміння з ІІІ-гим Інтернаціоналом.

Конфлікт між Англією і Туреччиною в справі Моссула старається полагодити Франція, виступаючи як посередничка. Переговори ведуться одночасно в Парижі з турецькою амбасадою, де посередничить Бріян, і в Анґорі, де французький амбасадор порозуміваєть ся з турецьким урядом. Ісмет паша заявляє в парляменті, що турецькі зазорушення мають джерело в англиських інтригах. Туреччина сконцентрувала на кордоні Моссула 50.000 війська.

Югославія починає переговори з урядом СРСР., щоби управильнити взаємини між двома державами.

Брусілов, один з полководців царської армії в останній війні, „переможець Галичини", що був до цього часу на визначнім становищі в радянській армії, мусів його покинути, тому, що воєнний міністр СРСР. Ворошилов не вірить у його комуністичні переєвідчення.

Комісія роззброєння Ліги Націй збереться в Женеві 15 лютого.

Президентом португальської республики вибраний Бернардіно Мухадо.

Комісаром Данціґа призначений Ван Гамель.

Поєсьна конституанта призналася 137 голосами проти 3 невтральних королівську владу Різа Ганові з правом її унаслідження.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

польський сойм.

На засіданні польського сойму 14. XII. пос. Смуліковскі референував закон про вчительську прагематику. Опісля голосували над внесенням пос. Вижиковского (Визв.) і Скрипи (ком.) на відкинення будж. провізорії. Внесення впали. В дискусі над учит. прагматикою пос. Левін жалівся на атисемітську агітацію польськрх учителів. Говорив ще п. Хруцький. Мар. заявив, що вплинули 4 уряд. зак. у формі нагдих внесень 1) в справі 2-ої емісії долярової позички, 2) щоби хліборобі платили податки в натурі, 3) про забезпечення подачі предметів загального вжитку, 4) про засоби зрівноваження буджету. Маршалок предкладає, щоби в першім читанні відіслати закони до комісії, а в четвер перевести дискусію. Пос. Понятовскі застерігається, щоби заголошувати урядові предложення в форм внесення а не як закон. Згодитися на це можна лише, прийнявши виїнятковий прецедєнс. Після голосування над датою сл. засідання, ухвалили відбути його в четвер 17. XII.

Димісія мін. внутр. справ і м-ст. праці.

У найблизших днях має наступити димісія мін. внутр. справ Рачкевіча. Його становище займав би през клюбу ХД. Хабіньскій, щоби так забезпечити своїй клюбові рівновагу сил у ковліц. уряді. Міп. праці Мораченскій вислав знов до прем. Скшиньского письмо з просьбою димісії з причини недуги. Фактичною причиною димісії є політичні справи.

Демонстрація безробітних перед соймом.

14. XII. зібралася в Варшаві товпа безробітних перед урядом посередництва праці і хотіли йти перед сойм. Поліція заступила їм дорогу. Тоді безробітні вислали делєгацію до маршалка Ратая, яка зясувала йому свої жадання.

Димісія польського комісаря ощадностей.

Надзвичайний комісар ощадностей Москалевскі подався до димісії. Окончене рішення залежить від того, чи надзв. комісаріят ощадностей знесуть чи ні. Найправдоподібнійше знесуть комісаря т, бо нема для нього кредитів.

Пос. Кох творить нім. уряд.

През. Гинденбург поручив провідникові дем. Кохові утворити уряд. Кох місію прийняв і зараз почав переговорювати з провідниками партій, щоби утворити коаліційний уряд. Задумує запевнити собі співпрацю Штреземана як мін. заґр. справ. „Берл. Ґґ." і Тґл. Рундшав" не вірять в успіх Коха.

Чемберлен і Чічерін стрінуться в Італії.

Паризькі часописи повідомлюють, що Чемберлен і Чічерін найправдоподібнійше стрінуться в Італії і що на спеціяльній конференції обговорюватимуть справу приступлення СРСР. до Союза Народів.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 10'40 — 10'50 канад. дол. 10'20 — 10'25, чеські кор. 0'21'75 — 0'22'45, леї 0'4'25 — 0'05'25, франки фр. 0'29'00 — 0'29'50, фр. швайц. 1'35—1'40, англ. фунти 47'00 — 48'00.

Золото. Ав кор. 40'00 — 41'00, 20 франк 37'00—37'50; 20 марк. 49'00—49'00; 10 руб. 50'00—52'00.

Срібло. Австр. кор. 0'62'00—0'63'00, 5 дин. кор. 3'35—3'45, фльорени 1'68—1'72, рубл. 2'12 — 4'89, рубель дрібним сріблом 1'35—1'42.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 29'00 — 31'00 жито галицьке з 1925 р. 20'50—21'50, ячмінь галицький брав. —.— до —.—, овес гал. 21,00—22'00,

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі нашого часопису сконфісковано два рядки зі статті „Зза океану", у статті „Гра у покурки?" 15 вступних рядків і з малого фейлетону „Нарешті..." два рядки.

— **В справі вбивства провокатора Королюка** повстають нові ще слідуючі подробиці. Вбивства доконано в суботу 5. грудня п. р. між 8. і 9. год. вечером в Тернополі. Поліція підозріває, що вбивства довершили 18-літній неукінчений гімназист Роман Міхенко і його товариш також неукінчений гімназист Герман, котрі були в товаристві Королюка вечером того дня около 7. год. Трупа завязано в мішок і на санях міщанина Бабія вивезено до Бікої та кинено в придорожню керницю так звану прачкарню три версти, де того вечірнього перебув, що приїхали поїти коні. Згадані вище Міхенко і Герман втекли і до 11. ц. м. поліція їх не відшукала. Догадуються, що вони втекли на Радянську Україну. У звязку з вбивством Королюка арештовано двох братів Міхенків — Льва і Богдана — студентів — під замітом, що знали про морд, а навіть пятнали сліди моргу. Перегледею цінних їх трусів у батьків Міхенків в Тернополі, а дальше в Березовиці великий і инших місцевостях. Слідство веде повітова слідча експозитура під проводом воєвідського шефа поліційного надком. Колодзея і в порозумінні з прокурятором Музикою, хотячи кінчно справу довести до довозового суду. Про самого вбитого Степана Королюка вийшло тепер на яву, що він в р. 1920 в часі побуту большевиків в Тернополі належав до „чека" і має на совісти неодно людське життя. До комуністичної партії належав до останніх часів і бував кількакратно в ріжних місцях за Збручем, працюючи рівночасно від більше як двох літ у польській дефензиві як її агент. Недавно його здемасковано як провокатора більших розмірів і це мабуть було причиною його насильної смерти. Оборону арештованих на прохання рідні обняв адвокат д-р Степан Баран.

— **Б. през. ПКО. арештований.** Дня 13. грудня варшавський слідчий судія приказав арештувати б. презеса ПКО. Ліндого в звязи з висліджем слідства в справі наґужить у ПКО. До мешкання Ліндого прибув постеруновий і держить там сторожу, поки Лінде не зложить кації 300.000 зол. Є чутки, що арештують ще кількох високих урядовців ПКО.

— **З хронічної нервози.** У парку Кілінського хотіла отруїтись 20-літня служниця Ґрегорович. — До фабрики „Прогрес" при вул. Павенській заїхали злодії возом і винесли велику скількість убрань та кожухів. — Вломники покрали багато річей та грошей при вул. Якубича 17. і вул. Карпінського 15. і в будці на пл. Різи. — Якийсь львівський спеціяліст від продажі золотих годинників на вулиці найшов ще одного найвного, який заплатив йому за безвартну дорогоцінність 400 зол. і тепер даремно шукає за купцем. Жертвою такого „золотого інтересу" впало чимало осіб з провінції.

— **Радіо для папи.** Дорогоцінний радіотелеґрафічний апарат замовив Ватикан для папи в Нім чині. Одночасно повідомляють, що папа має намір промовити перед мікрофоном, щоби його промову розіслати по всьому світі.

— **Як робити пропаґанду?** — цього не потребуємо вчитись ані від тамтих чужинців, а від галицьких Жидів. Вони за весь час процесу Штайґера інформують німецьку пресу в Берліні, Відні та Празі про головні моменти процесу в такім освітленні, щодо якого ніхто на чужині не повинен мати ніяких сумнівів. У „Нае Фрає Прессе" з дня 12. ц. м. є величезна вступна стаття з підзаголовком „Історія юридичної помилки", в якій справу Штайґера змальовано як одно з тих непорозумінь, що може шкодити вже довершеному порозумінню двох народів: польського та жидівського.

— **З наших театрів на Великій Україні.** Київський міський театр „Березіль" одержав на празькій виставі декоративного мистецтва золоту медалю. Дня 12. жовтня виставив він у перше по-українськи переробленому з театру франц. письменника Меріме „Жакерію". Міський харківський театр виставив драму „Христос у Вестерн Сіті", міський театр у Полтаві „Монастир св. Магдалини" Ростовцева, „Десять днів, що потрясли світом" Джона Ріда і „Анну Христі" О'Ніейля. Композитор С. Дрємцов скінчив оперу в 3. діях „Іван Морозенко".

Не прийде нічого ліпшого...

Тому лишіться при випробуваній „Правдивій Франк-а"-Каві! Бо по перше фірма ручить Вам за незрівняну якість а по друге ви найдете в дійсности нічого ліпшого.

Усім знані її прикмети:

ЯКІСТЬ
ВИДАТНІСТЬ
ПОШИРЕНІСТЬ !

— **Що значить „дивним дивом"?** Референт української преси у „Слові Польськім" є сильним політиком, який на кожний наш аргумент має своїх сильніших два, тим більше, що у вчащих місцях може перескакувати через наші аргументи сконфісковані прокуратурою. В його знадіи наших текстів помагає йому ще глибока знайомість нашої мови. Нпр. в огляді „Z prasy ruskiej" з дня 13-го ц. м., де полемізує з нашою статтею з дня 10-го ц. м. пп. „У нової конституції" пас такий пасаж для нашого тексту: „Дивним дивом вони й герольди антинімецької політики (Дмовский Падеревский й ин.) реалізували на ваході, згідно з правом нації, національний принцип, а на сході його в цілій основі нехтували". — „Dziwnym okiem przedstawiciele i heroldzi antyniemieckiej polityki realizowali, zgadzając... Від слова „дивитись" вчив польський фільольог послідовно „див" — око.

— **Повчаюча статистика.** У хроніці львівського університету за шкільний рік 1924/5 находимо між иншим статистику студентів. У літнім півріччі записалось на теольогію 66 слухачів, на право 1.753, на медичину 835, на гуманістичний відділ 1.693, на мат.-матично-природничий 1.101, всіх разом 5.651. По віроісповіданнях було 27 б. римо-католиків, 2.241 Жидів і 310 греко-католиків.

— **Новий шахочий мистець.** Боголюбов нагороджений першою премією у шахових змаганнях у Москві не є новиком, ні підрапним шахістом, що випадково здобув перше місце. Уроджений на Київщині в 1889 р., призначений спершу до духовного стану, вже з молодости присвятився виключно шахам. Підчас світової війни інтернований у Тюбергі від 1914 до 1919, поглибив свою гру і чотири рази виграв першу премію. Його перша світова нагорода була в 1919 р. у Штокгольмі. Пізніші в Київ (1921) і в Пістіен 1922, де одержав першу нагороду, завдячивши Альохінові другу. За те у вчащих у Льондоні та Карльсбаді цього-ж року у Моравській Остраві (1923) та Нью-Йорку (1924) лишився на дальших місцях. Та вже цього року у Бреслав знову став на перше місце, лишивши за собою таких майстрів, як Немзовіч, Реті, та Рубінштайн. У Москві він держався весь час на першім місці. Ни двацять партій тільки пять мав „розіграних" (реміз, 15 виграних, а дві програні. Процентове відношення виграних ним пунктів є 77·5 проц. Боголюбов єднає в грі велику силу уваги зі здоровим позитивним міркованням. Фахові спостережавці звертають увагу на факт, що Боголюбов мав в останніх змаганнях перевагу над дуже сильними шахістами з території СРСР., їних методу гри знав краще, як инші чужинці, що грали з ними вперше і тому зазнали кілька сильних невдач.

— **Бойкот Ромен Роллана.** З нагоди виступ пес Роллана на польських сценах, преса пригадує, що творн Роллана, Нобліського лавреата, не діждались до нині виступ на французьких сценах. Причина цього: становище Роллана підчас війни. Роллан (Швайцарець) видав книжку та кілька маніфестів з великою симпатією для Німеччини. Тому й Французи продовжують тихий бойкот його пес. У двох дозволених паризьких театрах, де ці пєси мали ввійти в репертуар, дирекція до нині не зважилась їх виставити, лякаючись острих демонстрацій публики.

— **Остання тайна Тутанхамена.** Гробниця єгипетського короля відчинена та розслідження. Король, що має 3000 років знаний нам у подробицях так, немов би помер 500 літ тому. Маємо його дорогоцінности, фотографії його корони, Рентгенівські знимки костей, навіть досліджуватимуть його черен. Не знаємо тільки одного: точно як він називався. Різні фільольоги-єгиптольоги подають різні розясненя имени голосівок. Є ще остання надія на тав. королівську книжку, не може найдуть нові дані для висновки, чи цей король називався Тутенхамен, Тутанкамон, Тут-Он Камун, Тутенттамен чи ще якось инакше. Все одно його прізвище вимовлятимуть різні народи по своєму так, що всі ці форми можуть бути вживані.

— **Для танцюристів.** Один статистик завдав собі труду обрахувати який простір переходить ногами на балю дама, що пересічно танцює пять годин і робить 39.000 кроків. Це рівняється 40 кільометрам. При одним вальцю перетанцьовують більш 1 кільом., а при „гальопі" й втора. Коли б ті сам рухи виконувати на свіжім воздусі, підчас проходу — кажуть учені — для здоровля мало би не незначну користь. У добі танців мусимо почекати аж прийде мода на них під голим небом, у парках та на вулицях, без огляду на пору року.

Надзвичайні датки на „Рідну Школу".

На поклик „СУПРУГА" у Львові в час. „Діло" з дня 13. п. м. складає Краєвий Союз для хову й збуту худоби у Львові надзвичайний даток 5 дол. на „Рідну Школу" і кличе своїх членів а саме: „Сільський Господар", „Кооп. Банк", „Дністер", „Народну Гостинницю", „Центро-Банк" і Кооп. Спілку „Супруга", щоби всі у Львові зложили ту саму квоту. 956 1—1

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сорокпятий день розправи.

На початку розправи оголошує повідник ткв. бучалу рішення щодо останнього про відчинення усіх писків обвинувачення та прокуратора. Трибунал вишле переслухати знавця-хеміка проф. Лесняньского. По оголошенню тих пісень застеріг собі прокурат заключення незалежности.

Переслухання свідків.

Майор Копач, військовий знавець зізнає, що згідно з описом Ольшанського, бомба мала би бути хемічною, яку часто вживають замаховці. Хемічна бомба є не звичайна бомба, що вибухає взаємки сполуні двох хемічних складників. Томи, що Ольшанський не подав, який кат: находився в руці, належить пояснити, що був не сірковий квас, а біля нього мусів бути хвостан потасу. Обі ті складники є легко доступні для всіх. З описом Ольшанського сходиться розміри бомби: висота і обем. Частина спаленої тектури, яку найдено на місці, могла би походити від зовнішного залізця, про який згадує Ольшанський. Проти згідности з описом Ольшанського промовляє найдений кусок олова. Крім того всі ознаки вказують на те, що бомба мала гніт (льонт). Далі знавці теодиди категорично, що бомба складалася з трьох вибухових матеріялів, з яких ні один не міг запалитися від квасів. Щоже до скляної рурки, то по ній нема ніякого сліду, а він повинен би бути, бо бомба не вибухла, а тим самим скляна рурка не могла стопити ся. Одначе я би навіть рурка стопилася, то по ній повинен остати жужель, а його не має. Ольшанський зізнав, що бомба була наповнена екразитом. По підрахунках знавців у ній повинно було бути коло 274 гр. екразиту, а на місці найдено заледви 4 грами. Далі зізнає майор Копач, що приймаючи навіть тезу Отто, та його бомбу приходиться ствердити, що при запалюванню бомби мусілиб експльодувати всі запальники (ковпки) а за ними і екразит. А так не сталося. Ольшанський каже, що при ньому розбирали бомбу, а це неможливе, бо екразит був би висипався. Свідки зізнали, що вогонь був червоний в екразит горить темно-жовтавим полумінем і сильно коптить. Свідки бачили такий дим як з папироса, а так горить гніт (льонт), що знавець демонстрував перед судом спаливши кусок гнота. Колиб бомба мала бути зовнішний вальець — як це подає Ольшанський — то він був би спалився, але остав би по нім вальцеватий виглят спаленими подібно, як це має місце по спаданню пуделка. Далі Ольшанський твердить, що бомба мала вибухнути по упадку наслідком удару а тимчасом свідки зізнають, що бачили, як бомба димила в леті. Супроти цього треба би припускати, що бомба находилася в руках замаховця, наслідком чого він мав би щонайменше поперені руки, від чого не забезпечили би його шовкові рукавички. Підводячи підсумки своїх зізнань, майор Копач зізнав, що стоїть на становищи своїх попередних твердженъ.

Другий знавець пор. Ляндра зізнає, що по тим даним, які він має, бомба мусіла бути льонтова. При досліді не можна було найти нікого досліду скла. Зізнання того свідка покривають зі зізнанням його попередника.

Свідок др Лесняньский, професор львівської політехніки стверднв, що цікавите зникнення скла, якщо воно було в тій бомбі, є неможливе. З того виходить, що в бомбі скляної рурки не було а тому бомба не цілковито не покривається з описом бомби Ольшанського.

Внесення прокуратора.

Прокуратор Гриневецький ставить внесення на відчитання мотивів засуду Микитина з попередньої розправи Єгера і тов., а також деякі попередні зізнання Микитина, що зв'язані з грошевою справою. Він не говорив про 5 тисяч долярів, які мав одержати за свої зізнання. Прокуратор домагається відчитання деяких стенографічних протоколів з попередньої розправи тому, бо так грали деяку ролю гроші, отже грають вони й тепер. Прокуратор не хоче порівнувати зізнань Микитина зі зізнаннями Ольшанського. Одначе має докази, що робилися заходи в тому напрямі, щоби Ольшанський зложив зізнання. Особлива політична поліція в Празі знає, що в Данцігу він з братом Теофіля Ольшанського Андрієм Володимиром Ольшанським якийсь пан переговори в тому напрямі, щоби ратувати Штайгера коштом Теофіля. Своє прохання підтримував цей пан найрізнороднійшими аргументами. Прокуратор предкладає висліт доходжень в тому напрямі, з якого видно, що на Володимира Ольшанського старалися вплинути при допомозі грошей.

Далі прокуратор заявив, що тут приявують вельку вагу до зізнань д-ра Бол. Бачинського, що довідався від невідомого інформатора про те, немовби атентат виконав член української військової організації. Прокуратор заявляє, що має сумніви, чи д-ра Бачинського взагалі могли б. ти вірні інформації, які він уділяв д-рові Вассерові та Равічові. Бо на запит д-ра Ганкевича, справованого до д-ва Бачинського в цій справі, той останній дав відповісти, що він не має поняття про те, хто виконав атентат і що не вітає д-ра Вассера вмовляє в нього, що він (п-р Бачинський) поінформував д-ва Вассера про те немовби то атентат виконав член української військової організації. Д-р Бачинський — каже прокуратор — мав сказати д-рові Ганкевичеві, що в суді в характері свідка зізнає те саме що сказав д-рові Ганкевичеві. На цю обставину домагається пр курат покликання на свідка д-ра Льва Ганкевича.

Крім цього домагається прокуратор покликання на свідка нач. редактора „Діла" на обставину, що помішена в „Ділі" некрологія полк. Коновальця є оригінальною. Далі домагається відчитання відповідних актів з боку поліції, які стверднть, що Кучиньский не міг бути спільником Ольшаньского а також і те, що він є Поляком, римо-католиком і що мешкав у Ковкові та був інсталятором а до Німеччини удався на заробок.

Проти внесків прокуратора виступала оборона. Вона жалувалася, що прокуратура проволікає справу замість справу покінчити та відступити від акту обвинувачення. Діло оборона намагається доказати, що в цій справі не може і не могло бути мови про якінебудь „серебреники".

* * *

Письмо ред. Івана Проця.

Берлін, 12. грудня 1925.

До Дирекції поліції
у Відні.

Як щойно довідуюся, прочитано на розправі Штайгера Львові дня 9. грудня ц. р., моє письмо з 26. листопада ц. р., звернене до Дирекції поліції у Відні, разом з її додатком, що я заголосив свій виїзд з Відня 25. серпня 1924 р.

Заявляю ще раз, що я виїхав з Відня дня 24. травня 1924 р. на основі особистої виказки, візованої Дирекцією поліції у Відні (з доручення п. радника д-ра Геддевіха) і що я від 26. травня 1924 р. живу безперервно в Берліні. Доказ: долучений дупликат „Поліційного зголошення" 173 поліційного реміру, Берлін, 12. грудня 1925.

Що також у часі від 24. травня 1924 р. до нинішнього дня не був я взагалі у Відні, може Дирекція поліції стверднти легко в Президії поліції у Берліні і в берлінському австрійському консуляті, бо, як відомо, все ще існує візовий примус.

Додаткова увага Дирекції поліції, що мій виїзд з Відня зголошений 26. серпня 1924 р., вказує тільки на те, що мій власник дому у Відні зголосив мій виїзд з Відня щойно по 3 місяцях після мого відїзду до Берліна. В Берліні мусів я зголоситися особисто до 31. травня 1924 р., бо тоді істував іще для чужинців при найменші приватного помешкання примус особистого зголошення.

Заяву, що її я зложив у моїм письмі з 26. листопада 1925 р., підтримую дальше в цілій основі.

Відпис цього письма, як також оригінальну посвідку мого зголошення пересилаю до львівської державної прокуратури.

З високим поважанням
Іван Проць.

Посмертні згадки.

о. Северин Добрянський, парох Монастирця помер по довгій, тяжкій недузі в 68 р. життя і 43 священства. — В. И. П. 955 1—1

ОПОВІСТКИ.

Старанням Українських Товариств в Стрию, в дбудеться в четвер, дня 17. грудня ц. р. у салі Народн. Дому Концерт в столітні роковини смерти Дм. Бортнянського. Початок о год. 8. веч. 943 2-2

В неділю, дня 20 ц. м. в часі Служби Божої о 12. год. в Преображенській церкві у Львові відспіває Тов. „Львівський Боян" 4 концерти Дм. Бортнянського на дохід українських інвалідів. 2—2

Народня Організація Українців м. Львова отвирає з днем 16. грудня 1925 в своїм льокалі Ринок ч. 10/11, (вхід через гачок) для своїх членів канцелярію безплатної правної поради в справах: опіки, льокаторів, початкових, адміністраційних і т. п. та загалом в справах, в яких належить дати правдиву пораду українському населенню міста Львова і його передмість у випадках всякого роду національного та соціяльного покривдження. Годзини уредові що дня від год. 10—1 перед полуднем з виїмком неділь і українських свят. — *Секретаріят Народн. Організації.*

Дрібні оголошення.

ВПАРОХІЇ Струтин нижній п. п. Рожнітів розпочинається з весною 1926 р. будова нової де є лашої церкви. Будівничі рефлектуючі о цю будову можуть вносити свої оферти до місцевого уряду парохіяльного по конець грудня 1925. 941 2—3

ПРИЙМУ негайно хлопця до науки механічного ремесла Ю. Ломага, Сенкевича 8. 945 2—2

ШАПУЧІ, пантофлі і т. п. теплі взуття поручає і виконує на замовлення фабрика Прошинин, Львів, вул. Вороновська 4. 951 1—2

УНЕВАЖНЮЮ виданий мені посвідчення виставлену П. К. О. Львів, Ł. 1448/148 на військові документи предложені мною для признання офіцерського степеня. — Володимир Гарух. 957 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода пере летячі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 887 **Львів, Пекарська 12.** 6—10

Управа кооперативи „Хліборобський Союз" в Калуші взиває всіх членів, до кінця п. р. вирівнати уділи до висоти 5 зол. бо инакше перестануть бути членами без окремого повідомлення. 953, 1—1

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до себе нашого Найдорогого Батька. За доказ співчуття з боку духовенства, знакомих і парохіян, складаємо отсим, щиру подяку. Зокрема дякуємо о. Шуплатови за двократну духову потіху, о. Андрейчикові за прегарну участь в сумних обрядах і гарне надгробне слово, о. кан. Чучкевичеві за провід в похоронах, дальше всім отцям кондеканальним і сусідам, як також всім знакомим і парохіянам, що провели дорого нам Покійничка на місце вічного супочинку.

Йосиф і Любомира Добрянські, Стефанія Федюшкова, Марія Левицька — діти. 955 б.) 1—1

Прилюдна подяка.

Отсим складаю найсердечнішу подяку Високоповажаним Панам: д-ру Л. Бачинському, д-ру В. Яворівчу, радникові В. Дутш, д-ру Е. Пушкареві, д-ру Загайкевичові, М. Харківському, І. Городиському, М. Галяхові, як також всім членам Народного Дому українських залізничників в Станиславові, за ласкаве прим щення мене з родиною в цім домі, як льокатора від 1919 р.

Лев Качанівський
бувш. уряд. австр. Заліз. Станиславів, Лемберя ч. 2.

954а) 1—1

КУПУЄМО форте пяни, пишна на вість знищен. При зголощенню на адрес: Перемишль, Ринок 2 А. Галінський, просимо подати фірму і ціну. 952 1—2

БЕРЛЯЧІ на чобо ки по зол. 22 оплатно висилає фабрика Т. Прошинин Львів, Вороновська 4 (Надіслати довжину підошви). 950а) 1-2

ЧИ чули щедрівку „Дзвони" ? купить в Українській Книгарні Станиславів, Собіського 20, ціна 1 зл. 954 1—3

За редакцію відповідає Василь Мурин. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 282 (10.665). Львів, четвер 17. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Централізація торговлі.

Обєднання двох Комісаріятів СРСР.

З кінцем листопада ц. р. наступило в СРСР злиття Народнього Комісаріяту для закордонної торговлі з Народнім Комісаріятом для внутрішньої торговлі. Сталося це на основі рішення Всесоюзного Центрального Виконавчого Комітету і рішення Союзної Ради Народніх Комісарів. Між мотивами тої постанови є між иншим слідуюче: „Розвиток народнього господарства, зріст внутрішньої торговлі та торговельних відносин Союзу РСР з чужими державами і закріплення монополю на закордонну торговлю зробили обєднання обидвох комісаріятів необхідним".

Пишучи про завдання нового обєднаного Комісаріяту „Экономическая Жизнь", оруган „Ради праці та оборони СРСР" (СТО) намічує йому таке завдання: „Його завданням буде перш за все виробление єдиного плану на товарооборот, до якого ввійде не тільки товарообмін між селом і містом, але й товарообмін між СРСР і світовим ринком. Такий план, вироблений на основі розрахунку (учота) розмірів виробництва і сільського господарства, повинен обєднати інтереси розвитку закор. і внутрішної торговлі. Дотепер йшло багато часу та енергії на те, щоби узгіднювати експортно- імпортні плани з планами внутрішньої торговлі".

Від тепер очевидно, того не буде, бо і внутрішня і закордонна торговля буде скупчена в одних руках. Московська „Правда" подає деякі цифри з того поля, пишучи про обєднання названих комісаріятів. Отже в останньому році закордонний товарооборот СРСР виносив два міліярди карбованців, а внутрішний товарооборот дійшов до цифри 26 міліярдів карбованців. З цього бачимо, що товарооборот із закордоном є дуже малий. Та це пояснює „Правда" надто малим експортом. СРСР може експортувати перш за все продукти сільського господарства, а „сільсько-господарська продукція" реалізується дуже тяжко завдяки надмірного роздроблення заготовки поодинокими селянами-продуцентами".

Внутрішній товарооборот виносив у першому році неп-а 1922-23 ледви 9 міліярдів, а перед неп-ом ще менше. З того видно, що за останні два роки він сильно піднявся, хоч теж не стоїть на висоті потреб. З наведених цифр видно, яка це великанська машина той новий комісаріят, що обєднав дві загально-союзні установи державного монополю. Чи поконає один комісаріят усі трудноші та чи опанує положення у нутрі та на зовні це покаже щойно недалека будучність.

На чолі Наркомату закордонної торговлі стояв, як відомо, Красін. Він, очевидячки, втратив своє становище з хвилиною обєднання обох комісаріятів. На чолі нового обєднаного комісаріяту став А. Цюрупа. Красін на своєму становищі виявив був незвичайно багато здружности та відприємчивости,

Проти самозванства.

Комунікат
Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Львів, 14. XII. 1925.

Українське Національно-Демократичне Обєднання вважає опублікований польською пресою дня 14. XII. ц. р. лист д-ра Романа Смаль-Стоцького до міністра освіти Ст. Грабского актом грубої провокації з боку невідповідального самозванця. УНДО якнайрішучійше протестує проти того нечуваного в нас факту фальшування думок і настроїв заслужених для нашого народу і української культури громадян, а український народ відмежовує себе від того роду непокликаних особників.

Зважаючи, що джерелом тієї чергової деморалізації та національного самопониження є польський уряд, а зокрема міністер Грабский, УНДО. з обуренням протестує проти тієї роботи уряду, що використовує для своїх цілей самозванчих, нічим не звязаних із теперішнім життям українського народу під Польщею типів, та намагається при допомозі їх нікчемних учинків збивати собі політичний капітал для закордону на шкоду українського народу.

УНДО. заявляє і підкреслює, що єдино покликаним до розвязування усіх політичних справ українського народу, а в тому числі й університетської, є політичне представництво українського народу. Всяка акція польських чинників поза плечима того умандатованого і наділеного довірям українського народу представництва є розкладова і руйницька.

Президія Українського Національно-Демократичного Обєднання:

Д-р Дмитро Левицький голова. *В. Целевич* секретар.

Преса.

Вл. Ґрабский і мідяне чоло пепеесів.

Львівський соціялістичний „Цєнник Людови" пише:

Міністр скарбу Здзеховский подав у своїй сеймовій промові, що обіймаючи міністерство застав стан видалого більону, себто двійної монети без нікого покриття, у висоті 410 міліонів золотих.

Сойм уповажнив уряд п. Грабского до видачі більону в сумі 12 зол. на голову населення. Якщо повяжити число населення в Польщі на 30 міліонів — то сума виданого більону не сміла перевищати 360 міліонів зол. Тимчасом уряд збільшив ту суму на 50 мід. зол. Таке збільшення є недопустиме і міністр, що дозволяє собі на таку самоволю, яка підкопує довіря до держави, повинен бути потягнений до відповідальности.

Що ж по тепер показується, що оптимізм п. Вл. Грабского полягав на брехні. Ординарно ошукував суспільність і тих, що йому вірили й довірилися тяжкого злочину супроти держави, до якої підрвав довіря. — Бо ніхто не може мати довіря до уряду й держави, які опирають свою фінансову політику на брехні.

Допускання банкнотів без контролі й дозволу законодатних тіл є тяжким злочином, що не може бути непокараним. Голос у цій справі має сойм.

Все те дуже гарно написано. Але як далеко відбігають отсі вигуки пепеесів від їх власних діл! Адже ніхто инший, тільки посли з ППС. були увесь час найвірнійшими слугами тогож Вл. Грабского, адже вони постійно з повним самовідреченням боронили, як тепер заявляють, його злочинної фінансової політики, що довела цілу господарську структуру держави над беріг пропасти... И ніша річ, що за свою горячу піддержку уряду В. Грабского в усіх скрутних для нього хвилях менери пепеесів добували для себе ріжні користи, між иншим грошеву допомогу на санацію „Людового Банку", про що ми нераз писали. Отже пошо тепер грозити судом Грабскому, коли той суд повинен би розтягнутися також на тих соціялістичних менерів, що мали з Грабским за ввесь час його правління ріжні „зделки", що були найпевнійшою підлорою його геніяльних фінансових планів? Але відомо, що у пепеесів мідяне чоло, чи докаже цього Цюрупа — невідомо.

Злиття обидвох названих комісаріятів відбувається не тільки у центрі СРСР, але й по союзних республиках, отже і на Україні. Само обєднування відбувається ступнево згідно з вказівками з Москви.

в. м.

Польща під контролею.

„Таймс" пор. „польські фінанси і закордонну позичку.

У статті англійського „Таймса" з дня 14-го, присвяченій теперішньому станові польських фінансів находимо дуже цінні інформації та признання. А саме довідуємось, що резерва золота покриває тільки 18 проц. банкнотів пущених у світ, хоча законне мін'мум покриття золотом є 30 проц. Резерва девіз, яка з початком цього року доходила до 254 міліонів, нині стопилася зовсім. „Таймс" признає, що реформу валюти в Польщі переведено без помочі чужини, але задля недостачі досвіду уряд зробив основні помилки, головно в кредитовій політиці. Розділ кредитів не був переведений пропорціонально до підстави валюти, тому ціни підскочили, а торговельний білянс погіршився. Ці фінансові помилки захитали загальним станом фінансів і навіть польські банки мусіли платити в Англії фунтами, а не золотими.

„Криза є важка — каже „Таймс", поміч чужини є необхідна, але... до цього треба засобів контроли чужини". Добалакались. Чи не краще було раніше доглупатись до такої простої справи, що люди, які не мають досвіду в такій „делікатній матерії" як гроші, не повинні би робити експериментів коштом руїни десятків тисяч громадян, а повинні були подбати про чужинного фахового „контрольора".

По широкому світі.

Фінансове становище Франції знову захиталось внаслідок великого спадку франка, — найнижчого курсу, який був до цього часу. Становище міністра фінансів Люцера, а тим самим кабінету Бріяна, знову непевне. Соціялісти домагаються накладення маєткової данини на населення.

Безробіття в Німеччині, яке зростає невпинно, внаслідок банкротств ріжних підприємств, дає підставу урядові до побоювань, щоби поодинокі вуличні демонстрації не стали товчком до загального бунту.

Уряд Злучених Держав узяв офіціяльну участь у богослуженні відправленім епископом Манінґом у Ню-Йорськім соборі, з нагоди підписання льокарнських договорів. Представниками чужинних держав були на святі консулі. Вперше вивішено німецький прапор. Епископ прочитав перед 4000 збором окремий лист президента Куліджа про потребу згоди між народами.

Грузія, через посередництво свого міжнароднього комітету, передала Лізі Націй меморіял, з домаганням, щоби на вигадок вступу СРСР. до Ліги Націй, Союз признав усі міжнародні договори, себто й умову щодо незалежности Грузії з р. 1920.

Грецько-болгарський конфлікт остаточно полагоджений Лігою Націй. Греція згодилась заплатити Болгарії відшкодування 10 міл. левів, одержавши запеву від Ліги, що вона займала болгарську територію не зі злої волі, а внаслідок фальшивих алярмуючих інформацій.

Японія почала інтервенцію в китайській війні, окруживши Мукден. Таким робом воюючі китайські генерали розділені. Ці заходи мають на меті охоронити від війни японських громадян. Японський генеральний штаб заявив, що китайські війська не можуть нарушувати залізничого південно-манджурського шляху без його дозволу.

Red. odp. „Dilo" Nr. 9:4 25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 278 (10.661) z dnia 12. grudnia 1925 r. pod tytułem: „Na prawosławnomu froncie" a) między słowami: zahalno-ukraińskoho... a: słowami: Pam czerez, c) między słowami: je narid a słowami: Ale b. winien zawiera znamiona ad a) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej ad b) występku z § 305 ustawy karnej wydał dokonania w dniu 11. grudnia 1925 roku oraz uznałszy je za przestępstwo i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydawnictwa § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie miejsce umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwow dnia 12. grudnia 1925 r. Nawel.

Тріюмф Ст. Грабского.

Львів, 16. грудня 1925.

Ст. Грабский є ідеольогом сучасної Польщі, є її передовим і послідовним будівничим. Його ідеольогія й будівництво зміряють до перетворення Польщі в її теперішніх границях і національному складі в суто національну польську державу. Всі инші народи і їх культуру зводить він до ролі погною якраз для тієї держави польського народу. Ст. Грабский без сумніву є сильною індивідуальністю, яка зуміла фактично підчинити своїй ідеольогії і своїому змаганню ідеольогічні quasi-програми всіх польських політичних партій до пепесівців включно.

Першим його тріюмфом був рижський трактат та льогічний його наслідок: рішення Ради Амбасадорів. Під кличем „спільної границі" з Росією польська народова демократія в формуловці свого головного ідеольога посягнула змагання роздерти й розчленувати Україну й Білорусь. Ця програма ендеції („спільна границя") ідсно покривалась зі змаганням пепесівців до „мира порозуміння". В основі свого змагання ендеція й пепесівці зовсім не розходилися. П. П. С. відріжнювалася від народової демократії виключно тільки фразеольогією. І симпатія — якщо можна так висловитися — до незалежницьких змагань України замикалася висловами платонічно-нешкідливих побажань, як напр. побажання успіхів колись для боротьби Трансвалю, а опісля напр. Ірляндії, Індії, чи иншої заокеанської країни. Тільки на бенкетах ППС. погрожувала царатові й ідентифікованим з ним більшовикам та не жаліла далекойдучих моральних зобовязань, розуміється — в найзагальнійшій формі з одним маленьким застереженням: підождіть на тріюмф польської демократії! Але в соймових промовах і партійній пресі ППС. висловлювалася дуже здержливо, а в рішаючих хвилях — коли не німіла, то підготовляла тріюмф ідеольогії Ст. Грабского. Бож ендецьке гасло „спільної границі" з Росією і пепесівський клич „мира порозуміння" з Росією є ніччим иншим, тільки гаслом поділу України й Білорусі.

Завдяки навстрічній згідливости російських комуністів оба ті ідентичні гасла здійснено в рижськім трактаті. Одержавши таким чином границю на сході, польські політичні ідеольоги приступили до здійснення другої частини програми.

„Спільна границя" Польщі й Росії можлива тільки тоді, коли ті українські й білоруські простори, які перетяв рижський трактат, будуть з одного боку спольонізовані, з другого зрусифіковані. В тому напрямку Ст. Грабский за допомогою всіх польських партій розвиває незвичайно живу діяльність, теоретичну й практичну. Як редактор „Слов-а Польск-ого" з одного боку витягає руки до більшовиків, намовляючи їх принорювати свою національну політику до польської і довершити діла царату, себ-то змести з лиця землі українську й білоруську націю, а з другого боку проповідує, що ніякої окремої українсько чи білорусько національної культури нема, а є тільки племінні культури (Гуцулів, Бойків, Лемків, Подолян, Поліщуків), які повинні бути тільки складовими колірами в єдиній гармонійній польській культурі.

Поруч з теоретичним проповідництвом розвивається практична діяльність ендеції і обєднаних під її патронатом в „організаціях народових" всіх польських партій на „кресах". Варшава покватно виповнює домагання „кресових" лицарів. Рівнобіжно з походом польських військ на схід, а тим більше після заключення мира в Ризі, переводиться новий адміністраційний поділ „кресів" з метою якнайскорше здійснити польонізаційні плани. Отже створюється воєвідства в той спосіб, щоби піднести відсоток польського населення, чи то додаючи українській національній території простори з польським населенням (львівське воєвідство), чи то відрізуючи від звязку з українською національною областю такі відвічні українські землі, як Холмщина й Підляшя.

Таким чином, довершивши розділу України й Білорусі, переведено специфічний поділ української національної території під Польщею. Після цеї подвійної операції — згідно з плянами Ст. Грабского — розпочато наступ на політичне, господарське й культурне життя українського народу. Отже „народова" преса й дефензива кинулися з продажних індивідуїв творити заприсяжених „льояльників". Нема способу і засобу, якого не викоюстано би для зломання морального гарту українського народу, починаючи „Пробоєм" через „Обнову", „Хлопську Правду", „Рідний Край", „Право Народу" аж до „Селянського Прапору", від Демянчука і Твердохліба через Ількова і Залуцького до Даниловича і Якевича. В парі з тим безнастанними репресіями доведено до середньовічної перфекції переслідування всього українського політичного життя. Українські господарські інституції (як доказує справа „Дністра") знищено валютовою політикою і всякими заборонами, перепонами і податками, так само знищено господарську силу й видержаність українського населення.

Коли вже — на думку тріюмфатора Грабского — українське населення лежало спершу економічно підірване, а опісля позалене, прийшов наступ на українську школу і церкву, як греко-католицьку, так і православну. А всюди ініціятором тієї руйницької політики у відношенні до українського народу був і є п. Ст. Грабский. Від підготовки рижського трактату через адміністраційний поділ української національної території, політичну деморалізацію й економічний розвал до відомих законів про шкільництво, „права" української мови в уряді, суді, неіснуючому самоврядуванні й нотаріяті, до конкордату й „автокефалії" та жидівсько польської угоди, звернені проти Українців, — всюди сущий, всюди причасний, незаступлений і єдино-компетентний Станислав Грабский. Як тріюмфатор, „mocny człowiek" вимагинуваний і вичугий Пілсудським, ступає він гордо й самовдоволено, задивлений в таксамо вимагиновану суцільно-польську, національну державу від Поморя і Шлеська до Поліся і Збруча, від Вільна до... Снятина.

Свій тріюмф завершив п. Стан. Грабскі в теперішнім моменті декларацією д-ра Романа Смаль-Стоцького, декларацією, яка з одного боку має бути завершенням його політичної діяльности на „українськім полі", а з другого боку доповненням акції Даниловича і Ко.

М. Ч.

Щоби не стидатися перед знайомими, закупи чим скорійше акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

Польське горожанство.

Справа польської державної покинавленности у східних воєвідствах.

У найблищих днях появиться розпорядок міністра внутрішніх справ, що торкається неупразильненого досі горожанства мешканців у т. зв. східних воєвідствах, розуміється — не-польської національности. Згідно з цим розпорядком заведуть спеціяльні комісії, куди ввійдуть представники міського населення, членів магістрату чи міських рад, які будуть переводити список усіх мешканців даної місцевости. Усіх мешканців поділять на три категорії: 1) Безсумнівних громадян польської держави, 2) Тих, що мають папері на доказ свого громадянства, а яких до цього часу такими громадянами держава не вважала, 3) Тих, які не мають потрібних документів.

Приналежні до першої та другої категорії можуть на бажання одержати посвідку свого громадянства без перепон, а ті, що належатимуть до третьої категорії, будуть записані старостинськими урядами, щоби перевірити їх державну приналежність. Воєводи східних земель одержали вже з міністерства обіжник, щоби розпочати підготовчу працю у згаданім напрямі.

Цей розпорядок є тільки продовженням дотеперішнього крутійства польської влади у відношенні до української й білоруської інтеліґенції східних „кресів".

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це повний захист у добі анархії!

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

(Продовження.)

В „Книгах" дав Костомарів на зразок революційних писань Поляка Міцкевича, Француза Ламене й Італійця Гверацці в побожній християнській формі доволі оригінальний твір, де на тлі біблійної, всесвітньої й української історії розвинув свою дуже сильну революційну концепцію, вливши в неї стільки революційного запалу, що „Книги" мусіліб були зробити своє величезне враження на Україні, колиб були дісталися в руки Українців. На перешкоді цьому стала катастрофа, що стрінула братчиків.

На львівськім ґрунті зродилася думка, що заперечувала Костомарову авторства „Книг битія". Згадане вже число київської „України", присвячене Костомарову, починається статтею акад. М. Грушевського п. з. „Костомаров й Новітня Україна", де автор виписками з писань Костомарова в 1850 до 1870 рр. доказує, наскільки Костомаров, не вважаючи на натиски офіціяльного режиму, державної культури і казьонної науки, що часом збивали його на утерті стежки і шабльонні історичні форми, в головнім вірно служив провідним ідеям, вложеним в його молодечім творі. Словом, не вважаючи на всі тортури, перенесені в жандармськім застінку за цей твір, Костомаров і далі, тільки під иншими, більш обережними і відповідальними формами, проводив властиво ті самі ідеї революційного протесту і агітації, спеціяльно в приложенню до України, Великоруси і Польщі, котрі різко і безцеремонно, в рисах більш схематичних і грубих начеркнув в своїх „Книгах битія".

Після статті акад. М. Грушевського питання Костомарового авторства „Книг битія" порішене в користь Костомарова раз на завсіди. Немалою заслугою стає для Костомарова по його смерти це авторство, до котрого він самозрозуміло не хотів признатися в часі жандармських допитів, якими жандарми замучували Костомарова, доводили його до непочитальности й божевілля. Правда, прикро відбивають зізнання Костомарова від зізнань напр. Шевченка й Гулака, але коли вдуматися в його різне становище від їх обох і взяти під увагу вершок щастя, з якого зіпхано його в безодню горя, чи можемо дивуватися цьому?

Костомарова арештовано ніччу перед днем, коли мав відбутися його шлюб із дівчиною, любов до котрої не згасла в його серці до кінця його життя. І пізніші події показали, що вона й гідна була такої виїмкової любови. Хтож була ця вибрана Костомарова? Аліна Крагельська. Не Українка й не Московка, а вихована в російській школі, де й пізнав її Микола, донька дідички Польки, справжньої доньки Речі Посполитої. Це треба згадати тому, що в звязку з походженням Костомарова та його долею, викликаною належанням до Братства, мати Аліни спричинила безліч терпінь не тільки Костомарову, але й власній донці, молоденькій дівчинці, котрій минуло всього шістьнадцять років, коли мала стати під вінець із Миколою.

На весіллі Кистомарова мав дружбувати Шевченко, але по дорозі його також арештовано. Склалося так, що припадково зустрілися в арештованим Шевченком стара Костомарика та мати й донька Крагельські, що їхали до Петербурга, куди повезли Костомарова. Шевченко глибоко перейнявся горем матерів і дівчини. Байдужий про своє завтра в огляду на свою бурлацьку самітність, Шевченко вспів зазначити своє спочування своєму побратимові, кажучи: „Миколи мені жаль, бо в його є мати й дружинонька й він нічим не винен, хіба тим, що зо мною побратався. Простиж мене, матінко, й не клини!" Відгомін цього перейняття долею Миколи знаходимо у вірші Шевченка, написаним останнього травня 1847 р. в петербурській цитаделі з приводу відвідин арештованого Костомарова його найближчими. З приводу картини цих відвідин підкреслив Шевченко у вірші, наскільки його горе менше від горя Миколи:

Дивлюсь: твоя, мій брате, мати
Чорніша чорної землі
Іде, з хреста неначе знята...
Молюся, Господи, молюсь!
Хвалить Тебе не перестану,
Що я ні з ким не поділю
Мою тюрму, мої кайдани...

В Київі завершився світогляд Костомарова: як нові складники прийшли тут вплини братчиків, зокрема Шевченка, й київського славянолюбства, відмінного в дечому від харківського. Витворений світогляд мав непереможний вплив на пізніші наукові праці Костомарова. „І його наукові праці — писав Драгоманів у нарисі житепису Костомарова для „Світу" — показують, яку користь може принести всій східній Европі український громадський рух, навіть коли він не йде досить вільно і енергічно. А під усіма науковими працями Костомарова, навіть такими, котрі, здається, далекі від України, чується завше серце українського народовця".

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Поширення мережі сільських рад на Україні.

Центральна адміністративно-територіальна комісія при ВУЦВК-ті веде тепер велику роботу над поширенням мережі сільрад на Україні. В 1923 р. число сільрад на Україні поменшилося з 15.700 до 9.330. Тепер затвердила комісія створення нових 1.162 громад. Таким чином мережа сільрад побільшилася на Україні на 15 відсотків. До поширення мережі сільрад 47,5 відсотків населених пунктів находилося у відаленню до 5 верств від сільських осередків, у яких були ради, а у відаленню понад 5 верств було аж 52,5 відсотків. По зорганізуванню нових сільрад 86 відсотків населених пунктів буде у відаленню менше 5 верств від сільських осередків. У бувших містечках, заліничих і робітничих селах виділила комісія окремі ради. Дотепер виділила вона таких рад 31.

(„Правда").

Реорганізація управи цукрового промислу на Україні.

Харківські „Вісти" подають:

Українська економічна нарада рішила, що дальше істнування Цукротресту в його теперішньому стані недоцільне і тому слід управу цукрового промислу, що в виді загально-союзного Цукротресту містився у Москві, переорганізувати в той спосіб, щоби створити в кожній союзній республиці окремі юридично самостійні трести. Вони підлягали би найвищим Радам Народнього Господарства відповідних республик. Це рішення слід вважати одним зі засобів на шляху боротьби за економічну емансипацію України.

Українізація канцелярій ВУЦВК-ту.

Комісія Народнього Комісаріату Освіти, що веде провірку українізації центральних установ, визнала, що на першому місці між усіми установами стоїть під оглядом українізації урядовий апарат (канцелярії) Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Весь його апарат зукраїнізований на 100 прц. У звязку з українізацією чи краще в звязку з новим речинцем її закінчення (1. І. 1926. р.) секретаріят ВУЦВК-ту видав наказ, щоби всі відділи вели своє службове листування виключно по українськи. Всі завідуючі відділами дістали наказ, щоби в ніякому випадку не приймати до служби осіб, що не володіють українською мовою. Всі урядники дістали теж наказ, щоби при виконуванню своїх службових обовязків розмовляли виключно по українськи. („Вісти" 1. XII. 925).

Будинок учених у Харкові.

З неділю 29. листопада п. р. відбулося в Харкові святочне відкриття будинку вчених. Що це за будинок і яка його мета, про те довідуємося дещо з привітальних промов, які виголосили представники влади. Витаючи відкриття цього будинку від Наркому України п. Гринько сказав, що будинок учених має сприяти дальшому розвиткові наукових дослідів. „Основне завдання будинку — казав він дослівно — це зближення двох поколінь учених, старого й нового, а також сполучення двох національних моментів російського та українського. Будинок учених буде тим місцем, де стрічатимуться вчені, де провадитиметься однодушна, колєктивна праця." Від учених витав відкриття проф. Багалій. Він підкреслив, що в будинкові вчених треба детально вивчувати українську культуру. При будинкові вчених має бути стале помешкання для 10 вчених, що приїздитимуть у всяких справах до Харкова. По врочистому засіданню відбувся концерт. („Вісти").

Малий фейлетон.

З драми „Мотря".*)

...Чому мовчиш? Затуляєш уста... Гадаєш — жінка є пуста і пустослівна? Гадаєш — пісня є любовна, повна палючої жаги, кохання без вати, Савська цариця, Магдалина, Клеопатр жінця, Сходом дитина, кинута на українські лани? Елена з Троянської війни...?

Ах ні! ні те ні там, куди мені!

Я Мотря, Голубєєва донька. Знаєш — то го, що голову зруб ли, бо забажав булавш. (Но так він, як мат).

Не важко булаву пістати, а важко зомести зе до могили. Дивись не тих, що носили її не того, що тепер несе.

Де він де? Грім над зечлею гуде, погетиються вгору віки, ламани, затуди по ім, бо з ума ш ли, збо-ке о-ли-еш!...

Я Мотря, я тільки Мотря. Чайковича дружина. На дзвоні квітка сніг, в виногрaднику китиця досілого вина...

Не пий, бо тобі присниться сон дячка!. Я дівка, перитяжке че. Рідна мати не знала мене. Мати дитину жена в моєстно. Корки злітаються на жир, бачиш сільські їх?!... Круки, це гріх. Злітаються на жир і клачуть... В небі ангели плачуть, що наш сон незасозаний, Херувимами мальований, Серафимами золочений, а життям-буттям потолочений, лежить посеред шляху.

Мій сон — згорів. Лящилася заграва... Вона тріпатиме віки, бо та заграва то — слава!

Богдан Лепкий.

*) Після упадку Батурина, Мотря, сполонена вантою Меншикова, лежить у гетьманському дворі на Гончарівці. Виснажена боротьбою і трудами об ори тратить память. Її вважається московський полковник Скорін, отличокий гарний чоловік, котрого між ворогами пізнала і котрі так трагічно скінчив вона з тим правдом говорить.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Конференція в справі „руского" університету відложена.

Конференцію, яка мала установити справу порозуміння щодо створення „руского" університету, відложено до 5. січня 1926 р. Повстали нові труднощі наслідком становища нар.-демократів.

Мін. Моравєвскі не уступав.

Після конференції з през. П. С. Барліцким мін. праці Моравєвскі згодився остати в уряді. Евентуальне уступлення Моравєвского може послідувати лише за згодою цілого клюбу.

Дим сія Люшера.

Люшер витягаючи консеквенції з 2-кратного голосування в фінан. комісії, зголосив димісію. Бріян поручить мабуть утворення уряду Думерові, предс. фін. комісії сенату. Мав із ним довшу конференцію.

Союз Народів в ґарантує льок. пакти.

На засіданні Союза Народів 14. грудня Чемберлен і Поль Бонкур передали льокарнські пакти під опіку Союза Народів. Чемберлен зложив Раді оригінали 5 договорів, а Поль Бонкур доложив це, зложивши франц.-чеський і франц.-польський договір.

Рішення в справі Мосула.

Шв. тел. аґ. повідомляє: Справу Мосула слід уважати полагодженою в користь Англії. Офіціяльне рішення Ради Союза Народів подадуть до відома в середу.

Китайсько-радянський договір.

Шанґайський „Тсін Ван Тао" повідомляє, що ген. Фенґ заключив із СРСР. договір, яким зобовязується утворити в півн.-зах. Китаї радянську республику. В Монголії побудують два нові зал. шляхи для кращої злуки з СРСР. Москва зобовязується виплатити китайський республиці військову субвенцію 18 міл. франц. франків. В разі війни між СРСР. і якоюсь державою, китайська радянська республика вишле для СРСР. на поміч 1/3 часть своєї армії, а СРСР. достарчить ген. Фенґові 50.000 вояків. Фенґ оголосить маніфест, яким домагатиметься уневажнення договорів, заключених з імперіялістичними державами.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вибрашне число вашого часопису сконфіскувано за статтю в університетській спрaві п. з. „Лєйстіо", залишивши з неї тільки перших 15 рядків, які без дальших виводів можуть хиба пастави до зівсім фальшивих висновків, бувши-то весь наш нарід є „без чести та поваги".

— **„Славянський Банк" у Дубні.** Одержуємо такий дист від селянина з Дубна: „Скільки було втіхи та надії між нашим селянством, коли засновано в Дубні „Український кооперативно-господарський Банк". Чвани стали записуватись як найгарячіше. Але не так склалось, як жадалось. Основателі банку покликали до співпраці відомого банкового діяча та кооператора Стефа а Голубовського, який уже поцяв у дурно ті часи Банк Руского Союза наповнивши свій власний банк (кишені). А тепер перевернув все верх дном і в „Українськім кооператив. Банкові" (звичайно як факторець) і дав йому назву славянський. Сідомійші члени стали кидати банк і домагатись назад вкладів, але директор банку п. С. Голубовський не дає цих удіяв і гасильно побирає за них проценти, дорурюючи папроси (перший сорт!) та подарочки сьвяткові обіди. Йому байдуже, що селянин продав на уділ 7 пудів пшениці. Він гадає відати тоді уділ тоді, коли його вартість буде один фунт. Подаючи це до відома українського громадянства, повідомляємо, що тих 12 золотих, що й дав як половинну уділу від широго серця задишано пану директору та кого жмінці на лікарів, коли захорують на банкову хоробу. Може ті гроші за які я написав уже до банку три лавви повезе мені Пан Бог. Дуже мені шкаво, чому Жиди, шеститисячі, отримують позичку в один день, а Українці члени ні (бо не мають кравниць для дарунків).

— **5000 учителів на відпустці.** Польський міністр скарбу звернувся з листом до міністра освіти, щоби у звязку з новим планом державної ощадности покликати на посади всіх учителів, які беруть пенсію, а є на відпустці. Число таких учителів має бути... 5000!

— **Крадіж пашпортів.** В одним з відділів міністерства внутр. справ у Варшаві вкрав хтось 500 бланкетів для закордонних паш портів. Зарівні, які мають те сільного з чесними громадянами, що не любить пашпортових труднощів радять собі лекше від чесних громадян.

— **Підскакуючі ціни.** Розслід ніи на ріжні харч та товари зроблений нещасно львівською поліцією, ствердив те, що громадяне аж надто добре перечислили на власній шкірі, не від вчора. А саме, що ще ранки у пана Кашпіковского на вставці коштують 120 зол. замість 60 зол., коли врахувати 25 прц. його чистого зиску. У кавярні „Ренесанс" склянка кави коштує золотого, зоче, як вичислюють на підставі обчислень комп етентні люде, повинна вже при музиці коштувати 40 сот. (Ми платимо від нелемягних часів при музиці 60 сот.!). В кількана-цять львівських пекарнях стверджено, що на одним кільограмі, при його вазі, крадуть пекарі від 10 дкг. до 22 д г. 118 купців має відповідати перед судом за здирство.

— **Помовляє.** Бувш. еспанський чотирократний премієр, голова консервативної партії Антоніо Маура. Його ім'я звязане з славним „кривавим тижнем" у Барселоні з 1909 р., коли здушив повстання на ґрунті марокканської війни і підписав смертний присуд на анархіста Ферре п. Після повороті до уряду в 1910 р. виконано на нього атентат і він був ранений. Вернувся до політичного життя щойно при кінці 1916 р. Він причинився у великій мірі до здержання неутральности Еспанії підчас останньої війни. — Бувший морський адмірал Алексон Трегубов, відомий з японсько-російської війни.

— **Школа для циганів.** В Ужгороді чехословацький уряд рішив побудувати окрему школу для циганських дітей. Матеріял для будови дає уряд, а будувати школу мають самі цигани під проводом архітекта.

— **Есперанто в міжнародніх телеґрафічних зносинах.** На дозволення Ліги Наций міжнародня конференція дежави, що належать до світового телеґрафічного союзу прийняла офіціяльно есперанто як мову для телеґрам. 7 статтю статуту вперше вбачукала до цього часу крім національних мов ще й латину. Тепер ярм латини ці права одержує есперанто. Заходи для признання таких прав другій міжнародній штучній мові Ідо — союз відкинув.

— **Журнал для познайомлення зі Східною Европою.** Німецькі товариства, які мають на меті збирати якнаточніїші дані про обставини в краях Східної Европи, спільними заходами почали видавати місячник п. з. „Osteuropa Zeitschrift für die gesamten Fragen des europäischen Ostens". У журналі беруть участь німецькі професори та знавці славянських країв, в Берліна, Лайпціка, Гамбурга, Кенігсберґу, Бреслава та инших міст. Одним з головних пунктів програми цього журналу є, як каже передмова, „виробити собі об'єктивний та незалежний осуд про події на Сході Европи, головно в СРСР. і здобувати їхні економічні умовини, політичне становище, літературний та духовний стан".

— **Рукопис Шекспіра?** Літературні критики та спеціяльности Шекспіра мають новий матеріял для теорій. Якийсь бібліотекар дальний пашадок Шекспіра Рендесс, заявив, що має цілу низку Шекспірових рукописів, в яких часто приходить підпис Шекспір. Отвічено при них найдено бібліо родини Шекспіра, де його прізвище повторюється шестикратно. Ці підписи дали до розгляду спеціялістам та ті вони ставляться до них скептично, а деякі просто не дають в їх автентичність. Найцікавіше те, що власник рукописів не хоче їх ні того ні сього ствердити вічним пером поставити. Дискусія вчених з тому так палка, бо рукописи „справжнього" Шекспіра до цього часу не чайдено.

— **Пан мінералів.** Член фізичного-математичного товариства у Харкові д-р Мануйлов жив на одному із засідань відчит про свої досліди над прометами мінералів. Він твердив, що йому вдалось утворити поміж мінералами, на зразок тваринного та ростинного світа, два зівжі пола: мужеський та жіночий. Мінерали того самого хемічного складу, в різної кристалізуючої форми, виявляють в одним випадку своєрідно-чоловічу ґеляцію, в другім випадку: своє і но-жіночу. Досліди д-ра Мануйлова довели до висновку, що в усіх царинах природи, від людини до камінця, існує двоїна система, яку наука згодом потвердить щора то новими доказами.

— **Спізнена слава.** Здавалось би, що найчільше памятників на світі повинен мати спільний правоДавці нашого роду Атти. Тимчасом виходить, що нині істнує на світі лише одинокий такий памятник в Америці, в місті Бальтимор. Його збудували щойно 15 л т тому. Сама велики х та заслужених людей приходить звичайно пізно по їх смерти, тому не дивно, що заслуги Адама, які стільки раза підлягались у сумнів, були признані так скромно, тільки в одним місті на світі.

— **З театру.** У суботу стане український театр п'єсою фантастичного комедії Ст. Гловацького п. з. „Мазепа". Акція цієї надзвичайно веселої пєси заповнена з дуже цікавої доби кардинала Рішеліє, відграється в мурах середновічного монастиря. Перед очима публики перейде ціла низка комічних типів, які найдуть прегарних виконавців в особах наших відомих артистів пан. Голінинської, Дядинської, Сокальської, Сорокової, Блавацького, Сороки, Залуцького, Гірняка і инших. Дирекція театру дала доказ уже першими виставами, що дбає, яко мога, щоби обставлянка сцени та гра артистів могла вдоволити нашу публику.

— **З німа.** У кіні „Лев" уже почалась виставка могутньої фільми в 10 діях, „Нехай живе король!", де можна побачити чудесну дитину та чудового актора Джекі Кугена.

З Львівської політехніки. Дня 14. грудня ц. р. отримав на львівській політехніці п. Роман Стечійський дипльом інженера будови машин. 963 1—1

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 10·70 — 10·80 канад. дол. 10·30 — 10·35, чеські ков. 0·21·75 0·22·25, дол. 0·5·20 — 0·05·25, франки фр. 0·24·00 — 0·29·50, фр. швайц. 1·40—1·50, англ. фунти 50·00 — 51·00.

Золото. 20 кор. 40·00 — 41·00, 20 франків 37·00—37·50; 20 марк. 44·00—44·50; 10 руб. 52·00—53·00.

Срібло. Австр. кор. 0·62·00—0·63·00, 5 дол. 3·40—3·44, фльорени 1·70—1·75, рубл. 2·75 — 2·85, рубель дрібним сріблом 1·40 —1·45.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, овес галиц. 23.50—24·50.

З судової салі.

(Політичний процес українських селян у Львові.)

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

8-ий день розправи.

Дня 11. грудня переслухували св. Ельку Ротштайн. Вона не зізнала нічого нового, додала тільки, що всі обвинувачені, котрі брали участь у нападі на дім її батька, заховувалися цілком пасивно і чекали на розказ „Жовтого". Свідок пізнає лише обвинуваченого Скрибайла, як одного з учасників нападу. З черги зізнає св. Ізраель Відер. Він пізнає обвинуваченого Скрибайла і Ількова як учасників в нападу на його дім, додаючи при тім, що „Жовтий" давав приказ двом другим співобвинуваченим, та що Скрибайло був в „цилиндерґуті". Дальший свідок Ізак Відер зізнає як попередній свідок, при чім додає, що „Жовтий" вимагав грошей. Після

переслухання останнього свідка забрав голос прокуратор і в цілі пізнання акту обвинувачення в напомні за чину головної справи перекладає трибуналові до відчитання відповідні місця з нелегального місячника „Наша Правда“ київ, серпень, Львів 1924. і летючки „V. конференції комуністичної партії Західної України“. при помочі яких хоче викачати, що цей комунізм, як такий є чинне терору, то однаке в деяких випадках навіть комуністична партія вільну руку своїм членам в таких випадках, де бачить, що цей терор може принести успіх партії. Таке поліщення вільної руки мало місце і в Західній області українських земель. Голо но на Підкутті існували о ганізації, які зайнялися терором. Таким організатором терористичної акції на Підкутті був Корбутяк, Помаль, Крілик Василь, а вкінці Гросер, який ужив до своєї акції недосвідчених і темних селян, що були знаряддям в його руках. Оборона подала цілу сумлінність прокуратором Трибуналові брошур, покликуючи на свідка пресового прокуратора при окружному карному суді у Львові на обставину, що таких книжок не видано у Львові, а тим самим оборона фактів так не може трактувати поважно. Супроти того прокуратор відкликав свій внесок. Оборона натомість зажадала відчитання поданих листів. Трибунал відмовив внесення оборони. З черги зізнає св. Юліян Лівицький підчас з Черемхова. Свідок подає, що коло місяця перед нападом одержав повідомлення з ПКО., що мають надійти для нього 10.000 зол., як позичка ватажків в ПКО, з якого ту вже в часі нападу мав підняту з почти і уважає що цей напад мав характер грабунькового нападу. Свідок не бачив нікого з нападників, тому також нікого з них не може пізнати.

Дальший свідок Бронислава Ліндова зізнає так як її попередник, при чім подає, що одержання грошей її мужем з ПКО. в квоті 10.000 зол. було загально відоме.

Свідок Леон Ріґель зізнає, що чув як хтось відцав стріл до замку вкозових дверей.

Дальші свідки Михайло Козак і Іван Томенчук не зізнали нічого нового.

Слідуючий з черги свідок Міколай Рачковський зізнає як його приявні до дерева два учасники нападу у відл ленні яких 300 кроків від двора. Свідок не зізнає рішучі нікого з обвинуваченик, але з огляду на те, що один з учасників нав усе, вважає що це був обв. Скрибайло. Свідок не тямить, чи і що мали ті люде в руках та подає, що учасників було около 24 і всі вони ішли повільним кроком вертаючи.

Після того входить на салю свідок Марія Бальцова. Вона представляє розклад кімнати, де сидів бл. п. муж і Антон Бальцо в хвилі одержання постріли. помічає, що чула 3 стріли один по другім, з котрих другий стріл запрасив свідкові шкіру на голові а третий стріл вдарив бл. п. її мужа. Дальше подає свідок, що всі люде говорили, що напад був спрямований на п. Куцюову і на її загарбання інж. Скущіньского. На питання Предсідника трибуналу, якого відшкодування жадає за втрату свого мужа, свідок остав ляє це судові, Колиж провід. триб. поставив цифру 25.000 зол. свідок подав, що погоджується на ту суму. Щож до свідка Галкевича, якого в можчаті перестрелив в Нованьке, об нона спротивилася відчитанню того зізнань тому, бо вони обтяжують деяких обвинуваченик і жадала переслухання свідка перед трибуналом, одначе по стороні внескові оборони трибунал відмовив.

З черги слідували внески оборони на покликання різних свідків а головно свідка Марії Кузич, Катерини Нагорняк і Гафії Нагорняк, жінок трох обвинуваченик для викозання невинности тих останніх. Після заяви прокуратора на внески оборона, відрочено розправу до суботи 12. грудня.

9. день розправи (12. грудня 1925).

На початку розправи оголошує провідник ухвату трибуналу в справі внесків оборони. Після того зізнає свідок Юліян Урбановський. Свідок подає що вступне слідство провадив лише частино, а був лише пом рекапітулюційним переслуханню обвинуваченик. Свідок займався тільки ведением слідства в напомні кримінальних злочинів, підчас коли слідство в напомні державної зради провадив відділ політичної поліції. На питання оборони, чи відомо свідкові, щоби обвинуваченик перед їх переслуханням били, свідок звертається до провідника трибуналу з запитом, чи можна йому ухилитися від відповіди на це питання, після чого ухилиться від неї. На дальші запити оборони що до особи Габріеля Гросера, подає свідок, що з тим Гросером особисто стрінувся в Коломиї в 1920 або 1921 р. в комісаріяті поліції. А на дальші питання оборони, чи провірено у Габріеля Гросера його легітимації, та чому не відставлено його як чужинця поза межі Польщі, свідок путається в своїх відповідях, а провідник трибуналу виводить його з того заплутання, уникаючи дальших питань. Що до характеристики зверхнього виглядu Габріеля Гросера, подає свідок слідуюче: Мущина середнього росту, около 40 літ, брунет, вусик по англійськи, без заросту, середньої інтелігенції, уходив за ремісника, в кождім разі був то „спрейєр“.

Михайла Гончорчука „жовтого“ знає свідок лише з фотографії, а від того що оповідали йому другі видно, що мав бути мущина незвичайної будови, високого росту і зраджував своєю інтелігенцією учівченого семинариста. На дальший запит оборони подає свідок, що обвинуваченій Скрибайло був підчас переслухання скований.

Слідуючий свідок Леон Сурмяк, постережуючий П. П, не зізнав нічого цікавого. А на запит оборони, чи обвинувачених були перед переслуханням, подає свідок контрозумів, що ні. З черги входить на салю конфідент поліції Владислав Ленко, котрий начинає свою звичну лекцію з патосом як слідує: „Високі Трибунале і панове сенаторе пшисенгні. Бралем удзял ве вшистких нападах рабункових под пшеводництвем п. подкомісажа Пленка“. Після такого зізнання Ленка повстає сміх на салі, а змітований через председника трибуналу свідок починає поправлятися, що брав участь в веденню слідства та згори підкреслює, що жадного з обвинуваченик не бив. На питання оборони в напомні побоїв і знущань, яких мав допуститися свідок враз з другим конфідентом Грасьом, на різних обвинуваченик, а головно на Костюкові, заперечує свідок будьто би не було правдою і мимо того, що обвинуваченій Костюк повторює свідкові як найточніший перебіг знущань над ним, свідок уперто заперечує їх правдивість. Крім Костюка стануло до очей ще 8 або 9 обвинуваченик, котрих Ленко мав побити, одначе свідок запевнив взагалі можливість побиття. Характеристичне, що обвинувачені не жалувалися на побої з боку комісаря Домбровецького і надкомісаря Урбановского і сконфронтовані з тими свідками заявили, що свідки ті їх не били, підчас коли свідкові Ленкові всі до очей говорили, що він над ними знущався. На тім відрочено розправу до понеділка 14. грудня 1925 р.

Процес Штайґера.

Сороківсегий день розправи.

На початку прокуратор спротивився внесенням оборони на переслухання свідків, серед якими хтось мав заявити, що Ольшанський є виновником диктату, а далі спротивився також провірюванню факту, чи Ольшанський належав у 1921 р. до таємної організації тому, бо на нічого не доказує.

Обор. др Ріпґель полемізує з прокуратором у справі його внесень а зокрема в справі його недовіря до зізнань д-ра В. Бачинського. Далі заявляє д-р Ріпгель, що цілий світ протестує в імени оборони проти твердження прокуратора, що в зізнаннях Микитина грали ролю гроші а також проти того, немов би то в брата Ольшанського шукав хтонебудь інтервенції при допомозі грошей. Невинність Штайґера — твердить оборонець — опирається на реальних підвалинах, на недостачі доказів на злочин Штайґера і на зізнання Ольшанського. Оборонець противиться відчитуванню зізнань анонімових конфідентів. Під конець своєї мови закінчив він хаос, в якому находиться державна і зробив з того висновок, що в таких моментах слід адаптувати відносини, а не їх напружувати.

Прокуратор протестує проти висловів оборонця немов би то він (прокуратор) воював інсинуаціями. Коли прокуратор ставив внесення, то все на основі конкретних даних і за те бере на себе в дповідальність. Економічна криза в державі не може мати ніякого впливу на вимір справедливости, бо він стоїть понад усім.

Слово забирає ще обор. др Ляндау що брав в оборону д-ра Ріпгля.

Прокуратор поставив внесення на відчитання письма проф. Пороя, яке було опубліковане в останньому числі „Діла“, а яке одержав прокуратор почтою з Берлина.

По довгій нараді трибунал відкинув попередні (вчорашні) внесення оборони а з внесень прокуратора прийняв тільки два, а то: відчитання письма проф. Пороя та відчитання актів Матеї. Наслідком відкинення деяких внесень прокуратора цей останній застеріг собі право на спротив проти важности засуду.

По відчитанню вище названих актів провідник трибуналу замкнув доказове поступування та приступив до відчитування питань, на які має відповісти лава суддів присяжних.

Питання для присяжних суддів.

I. питання головне: Чи обвинуваченій Штайгер винен, що дня 5. вересня 1924 р. у Львові в намірі позбавлення життя президента республики Станислава Войцеховского кинув на нього бомбу чи петарду, наповнену вибуховим матеріялом — яка однакож наслідком дальших зовнішних причин не вибухла — отже виконав (підприйняв) вчинок, що вів до дисного виконання злочину убивства — а що тільки завдяки випадковості не сталося?

II. питання головне: Чи Станіслав Штайгер винен, що дня 5. вересня у Львові, цілячи на президента республики Станіслава Войцеховского бомбу чи петарду, наповнену вибуховими матеріялами — ужив у тій ціли вибухових матеріялів, як сеспанків, що могли пристати на небезпеку здоровля і життя інших?

III. додаткове питання на випадок потвердження першого головного: Чи Станіслав Штайгер винен, що вчинок обнятий першим головним питанням вчинив у зрадницько-підступний спосіб?

По відчитанню питань вийшов до слова обор. др Ляндау. Він поставив внесення, щоби тесте додаткове питання внесення злучити з першим головним. Прокуратор спротивився тому внесенню оборони.

По короткій нараді трибунал відкинув внесення оборони та відложив продовження розправи до слідуючого дня.

Остаточно процес набликається до кінця. Сьогодня промовляє прокуратор. Правдоподібно розправа закінчиться в четвер.

ОПОВІСТКИ.

З пятьнайцятьліття істнування Українського Пл. Уладу пластунське Верховна Пластова Команда як сестра Українського Пластового Товариства Охорони Дітей і Красвого Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молодіжю і. ОБЛАСТНУ ПЛАСТОВУ ВИСТАВКУ ручних праць пластунів і пластунок Галицької Пластової Области в днях від 19—27 грудня у власній салі у Львові вул. Вінценька 11. Виставка отворена щодня 10—19 год. вступ за вільними датками. На отворення виставки, яке відбудеться дня 19. грудня 1925 о 11. год. має честь запросити **Комітет Виставки.** 1—2

Заводове Руське Товариство охорони дітей і опіки над молодіжю відбудеться дня 20 XII. 1925. у великій сал Народнього Дому **Свято-Миколаївський Вечір.** Початок о год. 4. попол. Запрошення можна дістати у пластовій домівці вул. Бляхарська 11. І. пов. 957 1—1

Народня Організація Українців м. Львова отвирає з днем 16. грудня 1925 в своїм льокалі Ринок ч. 10/11. (вхід через ганок) для своїх членів каменяр-ію безплатної правної поради в справах: охорони льокаторів, податкових, адміністраційних і т. п. та загалом в справах, в яких належить дати правну поміч українському населенню міста Львова і його околиці у випадках всякого роду національного та соціяльного покривдження. Години урядові що дня від год. 10—1 перед полуднем з виїмком неділь і українських свят. — *Секретаріят Народн. Організації.*

Дрібні оголошення.

В ПАРОХІЇ Стоутни нижний п. п. Рожнітів розпочинається з весною 1926 р. будова нової де є дачої церкви. Будівничі рефлектуючі о цю будову можуть вносити свої оферти до місцевого уряду парохіяльного по конець грудня 1925. 941 3—3

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкурентійних цінах, також печі, маглі, ваги, знаряддя, пильники, паси, гурти, постоголки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Красіцьких 18 а. 879 7—15

НА дві сем напистки або учениці а вчительки мають місце негайно або від півроча вул. Потоцького 110, І. пов. на право. 960 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АРХІТЕКТ

Иосиф Геваніцкий

державний упов. будів. в **ХОДОРОВІ**

виконує плани і кошторися на будови шкіл, церков, мешк. будинків і ин. по приступних цінах. 940 2—4

Детистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ІП. урядовцям та студентам значна знижка. 908 5—5

Гарний дарунок

на св. Миколая і ялинку. Гумористи О. Маковея: „ПРИЖМУРЕНИМ ОКОМ“ Заол. І Я. Цурковського: „ПРОЗОЛОТЬ СВІТАНКУ“ і зол. — Замовляти: **С. Український, Львів, вул. Руська 3.** 2—2 915

Від 30 літ істнуюча фірма

тепер удосконалена технічно і побільшена

Робітня навчункових печаток, таблиць ритовничє Заведення

РОМАН МІНКІН

Львів, вул. Легіонів 29 (в пасажі)

Агентурам стемпіль на провінцію значний рабат. — Позір на ім'я і адресу. 812 5—5

Кооперативна тимотарських виробів ручних і машинових

„АЛЬФА“

пом вул. Коральницькій ч. 8.

приймає всілякі замовлення і переробки. Матеріял добрий. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 11—15

Книгарня Ставропигійського Інституту

продає:

1) Коляди на Різдво Христове.

2) Нове видання напрестольного

Євангелія

середнього формату з червоними обвідками

3) Требник часть І.

(нове видання д-ра Т. Мишковського) на основі рішення синодальної комісії під председництвом Иого Екс. Митрополита. 958 1—3

Подяка.

Подобалось Всевишньому забрати нам дня 5.XII. 1925. по коротшій і тяжкій недузі дорогого мужа, зятя, брата і шурина. Почуваємося до обовязку заложити сердечну подяку всім, що в час недуги несли ратунку і поміч, зокрема п. Федькові Процем, котрий день і ніч не відступав від хорого, а Вп. д-рові Маховському за опіку лікарську. Дякуємо Вп. о. Крищанинцові Сенкові, д-рові Лятишевському, о. Деканові і всім Вп. Отцям за відправлення похорону, о. Гординському, о. Городенському і о. Кречковському за зворушаючі прощальні слова, о. Яримовичові і иншим за відправлення Служб Божих, а о. Косевичеві за уставлення походу. Дякуємо Вп. п. Німчинському за надгробну бесіду, взагалі цілу в цілі всіх українських товариств. Спасибі за участь в поході 10.000-ному місцевому і доокольичному населенню, всім українським місцевим товариствам, доокольичним процесиям, дзвонам церквам та всім дякам, котрі прибули, щоби віддати послідній почесть своєму провідникові. Вкінці Вп. п. дир. Фільчевським прочим, котрі письменно переслали свої співчуття та улекшили нам перенести цей тяжкий удар.

Боброродчани 14.XII. 1925.

Стефа Рудницька жена, Марія Перх мати, Емиль Рудницький брат, Камілля і Костя Бланицькі шурини. 1—1 951

ВДОВА по священнику, середніх літ, що розуміється на домашнім господарстві прийме місце до зарядu дому, займеться також вихованням дітей і шиттям. „Вездомна“. 963 1—1

Найвисший час проміняти

сирівці як лен і коноплі

на готові полотна, обруси, цайґи, сукна і инші матерії.

Найкраще і найсовісніше переводить обмін одинока того роду

Українська Акційна Спілка

„ПОЛОТНО“

у Львові, вул. Городецька ч. 95.

Посилки з провінції полагоджується оборотно.

Шліть свої сирівці чим скорше з довірієм до Української Фірми

„Полотно“, Львів, Городецька 95.

932 **Кошти посилок залізницею оплачують самі.** 2—10

УНЕВАЖНЮЮ вкрадену військову книжку на назвище Теодор Трух з Гірного, видану через П. К. У. в Стрию. 959 1—1

ПРИЙМУ негайно хлопця до науки механічного ремесла Ю. Ломага, Сенкевича 8. 945 2-2

За редакцію відповідає **Василь Мурий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10.

Ч. 283 (10.666). Львів, пятниця 18. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Смерть Василя Блакитного

У теперішній столиці України Харкові помер дня 4. грудня ц. р. головний редактор харківського щоденника, офіційного органу ВУЦВК-ту Василь Блакитний (літер. псевдонім Елланський). Помер він у молодому віці та віддав останніми літами всі свої сили закріпленню пролетарської революції на Україні.

Як ми не підходили би до тієї революції та як не ставились би до пролетарської диктатури на Україні, то мусимо признати, що з покійним вийшов у могилу один з найідейнійших її представників. А всяка ідейність, до чогоб вона не прямувала, та яких форм реалізації вона не шукалаб, все була, є і буде найкращою та найцінійшою прикметою людини.

Покійний виховався в осередку національно-свідомих і революційних гуртів ще до революції. Перші свої політичні кроки ставив у рядах українських національно-революційних партійних угрупувань. Між иншим згадує про нього в своїх споминах Віктор Андрієвський з тих часів, як у покійного відбувався ідеольогічний перелом, як він зривав з національними партіями та клонився в сторону комуністичного інтернаціоналізму. Він причалив до цього останнього скоро та чтягнув зі собою до КП(б)У значний гурток своїх однодумців. Це були перші національно вихована Українці, що стали членами КП(б)У. Потім пішло слідами Блакитного багато инших.

Блакитний став першим головним редактором органу ВУЦЗК-ту „Вісти", що виходив на українській мові. На тому становищі вибув він аж до своєї смерти. Та він був не тільки журналістом і публіцистом. Він був першим, що намагався зорганізувати піонірів тав. пролетарської української літератури та надати ім певний ідейний напрям і теоретичні підстави. Його праці та заходам треба завдячити повстання літературної спілки „Гарт". Численні теоретично - літературні статті покійника а також оповідання і поезії були друковані в літературних альманахах „Гарту" та инших виданнях. Крім цього заснував він і окремий літературний додаток до „Вістей" під назвою „Література, Наука, Мистецтво". В тому органі містив найбільше своїх теоретичних статей і літературних критик на твори українських пролетарських письменників. Отже на полі українського пролетарського письменства, а в першу чергу на полі організації того останнього та в обсягу обґрунтовування його ідейних і теоретичних підстав заслуги покійника величезні. Цією своєю працею він придбав собі поважну сторінку і в історії українського письменства та культури, бо творчість пролетарських письменників а зокрема творчість „Гартованців" здобула собі вже місце в українському письменстві.

Поза тим остається ще широке поле громадянської праці, в якій покійний брав дуже визначну участь уже хоч би з титулу свого становища головного редактора „Вістей". Був він визначним членом КП(б)У і членом всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Хоч в д семи літ був членом КП(б)У, то належав все до тих, що стояли на становищі боротьби за українські національні здобутки хоч і підтасовували свою працю на тому полі до партійної ідеольогії. Один з товаришів покійного змальовує таке становище покійного в партії ось якими словами: „І тому в важких заплуганих умовинах соціялістичної революції на Україні, ускладненої національним моментом, пройшов він прямою дорогою аж до сьогоднішнього дня, коли так просто та ясно зробилося майже все те, що здавалося таким неімовірним для багатьох". („Вісти" з 8. грудня, стаття: „Прощай Василю!")

Затонський у свому напгробному слові сказав між иншим таке: „Вийшовши в тих лав, що почали боротьбу на національному фронті, він прийшов до Комуністичного Інтернаціоналу, до світового визволення пролетаріяту. Не один прийшов він до лав партії, він привів свою партію, він дав більшовицькій партії кращу частину українських революціонерів. Цієї послуги йому партія ніколи не забуде". Те саме тільки иншими словами сказав і нарком освіти Шумський над могилою покійника. Наведена щойно цитата змальовує заслуги Блакитного для партії. Та вони для нас менше важні.

Ми цінимо в Блакитному те, що будучи членом інтернаціональної партії, він все таки був перш за все визначним і впливовим українським громадянином і діячем, що працював найбільше для України та для її культури.

в. м.

Роззброєння і С.Р.С.Р.

Головні перешкоди здійснення мира.

Льойд Джордж написав чергову статтю на тему міжнародньої політики. Про що инше як не про Льокарно? А саме на тему: як пояснити таке дивне явище, що коли головні держави поклали згідно свої підписи під спільний договір, давно бажане ними роззброєння не приходить? Перепоною для здійснення ідеального стану в Европі є на його гадку в першій мірі, стан Росії і її відношення до Европи... Росія все ще є небезпекою та загрозою не тільки для своїх безпосередніх сусідів, але й для всіх держав. Китай наснічений большевицькою пропагандою, китайські армії узброюються в російських арсеналах і, як дехто каже, переходять школу під проводом російських офіцирів. Навіть Америка не є вільна від цієї пропаганди.

„Хоча Чічерін, один з найбільш талановитих та найкращих сучасних закордонних міністрів, дав розсунення не дуже помирюючі, проте ворога до Росії не є зачинені нині для розумних переговорів. Дійти до мира з Росією треба з двох причин. Колиб Росія жила в добрих зносинах зі своими сусідами і не почувала себе викиненою з товариства европейських націй, тоді вона перестала би нападати на чужий суспільний лад. Повстає зачароване коло. Росія на власний спосіб іде до відплати і з цієї причини мир є постійно загрожений. Крім цього Росія є невдоволена своєю східною границею, яку накинули їй тоді, коли вона надто сильно була зайнята внутрішніми справами, щоби могла боронитись. Коли вона вступила би до Ліги Націй, тоді її відносини з нашими державами негайно змінились би і ця границя могла би бути означена наново, мирово. Як довго це не сталось, лишається тільки справою часу: коли її економічна відбудова дозволить їй ужити мілітарних засобів для насильної оборони своїх домагань.

„Покищо московський уряд не може виявити своєї армії, не маючи засобів. Наступ на Польщу не вдався внаслідок недостачі озброєння. Економічна відбудова Росії означала би нині зміцнення її мілітарної сили... Большевицька Росія, раніше чи пізніше, напала би на одного зі своїх сусідів і пошматувала би його...

„Що зробила би тоді Франція? Що могла би зробити? Російські кордони далеко. З усіх країн світа Росію найважче вкопити і здобути... Не дивниця, що мала Антанта лякається, що льокарнські договори не забезпечили її... Не можна від неї домагатись, щоби вона обмежувала свої зброєння, заки російське питання не є полагоднене. На жаль, покищо становище Росії до Ліги Націй є таке, як Злучених Держав. Чічерін сказав кілька днів тому в Берліні: „Ми радо почали би працю в иншою Лігою Націй, але з таким штучним плодом — ніколи."

„У час, коли европейські дипльомати говорять про роззброєння, секретар військових справ Злучених Держав домагається підвишки на утримання постійної армії. Коли сама Америка, така далека від смуги небезпек, має страх перед нападами, то чи дивно, що Франція не виявляє охоти роззброїтись і рискнути своєю забезпекою?...

„А проте розумно роблять европейські дипльомати, коли силкуються зменшити величезні витрати на війну... Завдання роззброєння буде поневолі довге та важке. Але коли його тільки нині почати, то вже тим самим війна не прийде так легко... На щастя, падаючий франк є дієвим апостолом мира... Питання в тому, чи у Франції можна підвести державні доходи чи зменшити державні витрати? Перше є сумнівне, друге залежить від того, чи Франція потрібує для своєї забезпеки постійного 700.000 війська. Колиб так було, то Льокарно було би нужденною мельодрамою і вино на бенкетах у його честь не було би його варта. „Роззброєння єдиною пробою реальности договорів з Льокарно. Важними є не тости та промови, але роззброєння дивізій, касування літаків, кружляків та підводних лодок."

Папа про світовий мир

Політична промова.

Папська консисторія призначила чотири нових кардиналів: папського нунція в Парижі Царетті, нунція в Бразилії Гаспаррі, секретаря конгрегації віроісповідань Верде і архиепископа О' Доннелля.

При цій нагоді папа виголосив промову, в якій висловив своє вдоволення успішним „Святим Роком", великою скількістю паломників, що відвідали Рим. Одночасно зазначив, що чимало держав увійшло на шлях мирної політики, згідної з Христовою наукою. Висловив свій жаль з приводу розділу держави від церкви в Чілє, про стан католицької церкви в Мексику, про трудноші церкви в Аргентині, Чехословаччині та Югославії, де Апостольська Столиця боронила прав католицької церкви. Висловив вдоволення з католицького руху у Франції, головно про працю у вищих школах, про конкордат з Баварією та Польщею.

По широкому світі.

Америк. м. н. фінансів Мелльон заявив у промові, що Злучені Держави не дадуть нікому позички на потреби зброєнь або монополеву політику, а уряд не бере відповідальности за позички приватних фінансових підприємств.

Радянський уряд підписав з Японією договір, передаючи їй на 45 літ завідування деякими копальнями кам'яного вугілля на Сахаліні. Радянський посол у Токіо заявляє, що СРСР. не гадає в ніякій формі нарушувати інтереси Японії.

У Сирії Французи роблять нові зусилля, щоби покінчити війну. Замість Дамаску проголосили столицею місто Алеппо. Комісар Сирії, Жувенель, одержав звістки, що на нього приготовляють заговір.

В Естонії утворено новий уряд, якого головою став Тееман, прокуратор.

Радянська Україна.

Американські промисловці у Харкові.

Харківські „Вісти" з 3. грудня повідомляють, що до Харкова прибула група американських промисловців із гірничим інжиніром Фергамом на чолі для ознайомлення зі станом української гірничої промисловости а також для вияснення можливости збудування на Україні великого металюргічного заводу. З Харкова мають вони виїхати на оглядини Донецького басейну.

Ad maiorem gloriam...

Львів, 17. грудня 1925.

До тріюмфаторського вінка Ст. Грабського в останніх днях вплетено декларацію д-ра Романа Смаль-Стоцького, якої обсяг польська преса поширює на всіх „руських" учених. І ця то преса взагалі, а вшехпольська зокрема підкреслює мету і значіння тієї декларації. Не про українське високе шкільництво тут іде, не про заснування українського університету, тільки про тріюмф вшехпольської ідеольогії, про її звеличання, про направлення підірваної опінії польських можновладців на міжнароднього форумі.

Тому й не диво, що прибічний орган Ст. Грабського в статті „Декларація руських учених" вдарив в такі радісні тони.

„Ту декларацію — радіє „Слово Польске" — слід повитати з вдоволенням, бо вона є з руського боку **першим далекосяглим** кроком, що уможе до умож-ливлення співжиття і співпраці Русинів і Поляків та може причинитися до примирення і злагіднення того взаємно протидержавного тону, в якім вдаряє більшість руської преси і політиків, стоячих на хибному становищі, що безнастанним юдженням і підбурюванням віддають найкращу прислугу своєму народові".

Поминаємо те, що „Слово Польске", якого головним завданням є якраз юдження, денунціяції й накликування полції, в своїй задубілости має відвагу говорити про „юдження й підбурювання" української преси й українських політиків. Очевидно, тут мається на думці відслонювання занавіси зі страшної дійсности, називання річей по імени, оборону елементарних прав кожної нації.

Та не полемічні змагання з прибічним органом Ст. Грабського маємо на примірі. Нам ідє про той „перший далекосяглий крок", супроти якого всі инші кроки були без ніякого значіння. Хоч як часто польська преса голосила світові, що українські маси йдуть иншим шляхом від української інтеліґенції, хоч з яким накладом грошевих і инших засобів видвигано всяких закулькових авантурників, хоч скликувано наради, збори, віча, хоч в польському соймі є пятичленна хлібоїдська фракція, — то все те — як признають вшехполяки — є без значіння. „Першим далекосяглим кроком" є декларація уроженця Буковини і мабуть румунського підданця д-ра Романа Стоцького.

А той „перший далекосяглий крок" є не лише першим кроком в напрямку ідеольогії Грабського, але й першим актом її звеличання. Оборочна війна й боротьба за найвище право нації називається в декларації д-ра Стоцького „нещасною війною між Поляками й Українцями", себто внутрішньою домашньою війною. А так власне постинно ставили справу Поляки. Коли ще є внутрішня боротьба, то і всі справи українського народу можуть бути вирішені тільки на внутрішньому фронті, розуміється — згідно з головними напрямними вшехпольської ідеольогії, яка стала польською державною ідеольогією. А як та ідеольогія здійснюється в практиці і яка її кінцева мета, говорить нам кожний день, кожна ділянка українського життя.

Декларація д-ра Р. Стоцького є якраз складовою частиною програми Ст. Грабського в напрямі здійснення вшехпольської ідеольогії. І та декларація не має ніякого порівнання в иншими актами, які колинебудь проявилися в нашому житті. Довгий час у нас ішла кологнеча з приводу тзв. автономічної резолюції. Але домагання повної національно-територіяльної автономії українських земель під Польщею — це просто революція, боєве гасло в порівнанні зі змістом декларації. Можна ту резолюцію побоювати або її піддержувати, одначе не можна їй відмовити з українського становища політичного змислу. Це не польське державне становище, навіть не льояльність, тільки видвигання справи під кутом maximum-а прав українського народу під чужим володінням. Коли зійдемо нижче, коли стати на ґрунт політичного опортунізму, угоди з істнуючою владою, то декларація не має в собі нічого навіть з угодовства. Угода є двосторонним пактом, обрахованим на ближчу чи дальшу мету, на основі „do ut des", вона нормує не лише права й обовязки, але й установлює границю боротьби між народами, боротьби, яка без огляду на якінебудь угоди мусить вестися між живими народами. Зразком угоди на велику скалю є льокарнські пакти, на дрібну — польсько-жидівська угода. І хоч та угода є між иншим звеснена, проти нас, то все таки годиться признати, обективно, що вона збільшає в деякій мірі жидівське національне достоїнство. Жиди декларували польській державі свою льояльність, себ-то те, що вони вже давно віддали Польщі, але за те отержали якісь уступки в користь своєї маси.

Колиб зійти вже на останній ступінь і оцінювати ту декларацію як прояв частинного опортунізму, значить — коли б допускати, що вона розвязує щонайменше університетську справу, то й такий погляд був би наскрізь помилковий. Декларація д-ра Стоцького не є проявом опортунізму, вона нічого не приносить, вона не розвязує університетської проблеми, тільки вінчає лаврами політику Ст. Грабського. Це не прояв угодовства, навіть не опортунізму частинного, тим більше загального, не говорячи про автономізм, — це просто рабство, недостойне всякої людини наймигування на фільварку вшехпольської ідеольогії.

Таж той сам прибічний орган Ст. Грабського, який так радіє з приводу „першого далекосяглого кроку", переходячи до університетської справи і звязаної з нею майбутньої конференції, пише:

„Підставою нарад (комісії) певно буде попередний проект створення в Кракові Славянського Інституту з руськими катедрами. На всякий випадок особа проф. Станислава Грабського, яко міністра освіти, і склад польської частини організаційної комісії дають певну гарантію, що евентуальність заснування руського університету у Львові, чи в иншому місті Східної „Малопольщі" взагалі не може входити в рахубу".

В тому самому дусі висловлюється й „Курєр Поранни", що стоїть на протилежному до „Слова-а Польск-ого" бігуні:

„Наскільки відомо, вакаційні курси з руської мови мали би бути заініціовані в Кракові".

Як бачимо, декларація д-ра Р. Стоцького — крім инших — має ще одну велику „прикмету"; вона є „першим кроком" до... провалення справи українського високого шкільництва взагалі, а справи українського університету зокрема.

М. Ч.

ОСТАННІЙ ЧАС

закуповувати акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

Шляхотність на експорт.

Компромітація польського культуртреґера на віденському ґрунті.

Відень, 8. грудня 1925.

Дня 30. листопада п. р. відбувся у Відні, в домі това. Lesegesellschaft, I. Rotenturmstr. 2, виклад академіка лицаря фон Гайдецького про польські мистецькі памятники у Відні. Між присутними запримічено посла гр. Лясодунського (з Праги) зі своїм аташе, б. міністра Гуссарека Ганнбала, гр. Лянцкоронського й кількох Українців.

Після відкриття збірки забрав слово Гайдецький, заповідаючи, що свій виклад ілюструватиме зайвими доказами. Для лекшого зрозуміння обставин, в яких повстали у Відні польські памятники, подав він широкий історичний вступ що носив щонайменше, польсько-шляхотський характер. На думку Гайдецького, були Поляки все шляхотним народом, що усіляко в широкому світі вже навіть у приповідку. Їх шляхотний спосіб думання основується на релігійній толеранції, льояльности до ідеї королівства й національній толеранції. Не диво, що базуючи на цих основах, Поляки вже в 16. столітті могли дати Європі взірець толеранції, коли инші народи ще не знали, що то є. Ще й тепер Поляки, хоч вони вже не мають своєї держави, є шляхотним народом, бо вони не мають ніякої національної нетолеранції. Вони не мають ніякої ненависти до Німців, Москалів, Українців, Литовців, Жидів, Чехів, Словаків, Угрів, Румунів, Сербів, Хорватів, Словінців, Італійців, Французів, Англійців, Американців, Японців, Китайців, Індійців, Негрів, Турків, Арабів, Персів, Монголів, Ефіопів, Зулусів, Гереро, Готтентотів, Гуронів, Ірокезів, Апачів, Команчів, Сіу, Чероків, Ірландців, Шотландців, Валлійців, Ескімосів, Самоєдів, Лапонців, Фінів, Естів, Латишів, Ліпонців, Курляндців, Пруссаків, Ґерманців, Австріяків, Швайцарів, Люксенбурґців, Голяндців, Бельґійців, Данців, Норвеґів, Шведів, Ісляндців, Португальців, Іспанців, Мексиканців, Бразильців, Перуанців, Чілійців, Аргентинців, Уругвайців, Парагвайців, Болівійців, Еквадорців, Колумбійців, Венецуельців, Гаїтянців, Кубанців, Ямайканців, Ґватемальців, Гондурасців, Сальвадорців, Нікарагуанців, Коста-Рикців, Панамців, Ліберійців, Сіамців, Бірманців, Малайців, Яванців, Філіпінців, Австралійців, Новозеландців, Тасманців, Папуасів, Меланезійців, Полінезійців, Мікронез

рочись на таких основах, були Поляки покликані до особистих історичних місій, як це вони виконали м. ин. в 1683 р., обороняючи Відень, а з ним і цілу европейську культуру, перед заливом Турків. З того часу запанувала між Віденцями й Поляками щира приязнь, яка зачала псуватись щойно від 60-их років м. ст., коли то Віденці ставали поволі шовіністами. Бесідник бажав би, щоби між обох народами повернула назад стара повага. Закінчив Гайдецький свій виклад вичисленням тих незначних польських памятників, що існують у Відні і його найближчій околиці (в церкві с-т. Стефана, на Каленбергу й ин.). Тут було видно, що він в тих справах зовсім не фахівець, але при вичисловуванні цих памяток його шовіністська натура не втерпіла, щоб не осмішлювати їх з шовіністичного становища.

В дискусії забрав слово перший го. Лясоцкий для вискакання кількох чемностей, опісля говорив б. мін. Гуссарек, що доповнив у дечому виводи референта про польські памятники в церкві св. Стефана. Третім дискутантом виступив д-р Іван Турин. Він похвалив конкретність референта, одначе дискутантові, як історикові, було би приємніше чути від нього ось-що-відомі загальні доказ-факти про польську толеранцію і шовіністичний спосіб думання. База, на якій збудований реферат, вибрали зовсім нещасливо. Бо якже можна говорити про толеранцію в Польщі, в якій на кождім кроці переслідування православних і взагалі інородців, що жвавим протестом відбивалися повсякчасно в польському сеймі? Про льояльність Поляків до ідеї королівства — смішно й говорити. Вистарить тільки пригадати на Pacta conventa й Articuli Henriciani, як і на втечу з Польщі перед королівською короною Генриха де Вальоа. А про національну толеранцію Поляків говорить найкраще сторічні боротьби й війни їх зі всіми сусідними народами, що тягнуться по нинішній день, говорить вимовною мовою і гніт тих народів, що опинилися під їх владою. Коли референт жалується, що сьогодня Відень ставляться ворожо до Поляків, то винною тут самі Поляки, що вели на віденському ґрунті все дволичну політику. Д-р Турин закінчив свої виводи побажанням референта, щоб Поляки знайшли шлях до порозуміння з сусідами й зі своїми національними „меншостями", але передумовою для того мусіло бути в першій мірі повітання загальної справедливости й дійсна, християнська любов правди і справедливости. Закінчив дебату предсідник д-р Шаймфалюг заявою, що в короткому часі дасть у відповідь Гайдецькому реферат на ту саму тему зі становища німецького.

Таким чином виступ п. Гайдецького закінчився повною невдачею, а то й компромітацією Поляків. Замітне, що п. Лясоцкий вже по перших реченнях д-ра Турина, який промовляв дуже спокійно й рівно, вважав за вказане-посвячено покинути салю, немов прочуваючи, чим той вечір покінчиться. Так повинні ми всюди вчити розуму польських культуртрегерів.

Студентське життя.

З Українськоі Студ. Громади в Кракові.

Дня 7. XI. 1925 р. в Кракові відбулися II. загальні збори тов-ва Українська Студентська Громада в Кракові, на яких вибрано головою тов-а т. Винницького Юліяна, секретарем т. Ясеницького Ярослава. На тихже зборах ухвалено такі резолюції: 1) Виходячи з заложення, що український нарід в Польщі має повне право домагатися свободи як в національній так і в культурній ділянці життя, зібрані протестують проти нагального нищення українських культурних здобутків на кожнім кроці. 2) Зібрані домагаються удержання Українських Високих Шкіл і взивають ціле українське громадянство до якнайенергійнішої їх піддержки, бо лиш вони можуть заспокоїти всі культурні потреби українського громадянства. 3) Стоячи на становищі свободи науки й допущення до джерел знання широких народніх мас, зібрані протестують проти польонізації народнього та середнього шкільництва, як також проти насильно й безправно введеного „numerus clausus" та всяких инших шикан, вимірених проти українського студентства у львівськім університеті. 4) Виходячи з заложення, що Українці творять у межах Польщі 7-мільйонову масу та понад 25 проц. усього населення Польщі, отже мають повне право жадати заложення українського державного університету в серці зах.-українських земель у Львові. 5) Зібрані взивають усе українське студенство до створення загальної краєвої студентської організації з осідком у Львові. 6) Тому, що більшість українського студентства находиться в скрутнім матеріяльним положенні, взивають зібрані все українське громадянство до якнайбільшої матеріяльної піддержки й помочі українському студенству. 7) Уважаючи Студентську Самопомич ковечною під теперішню хвилю, зібрані взивають усі студентські організації самопомочі до створення одної централи у Львові, з метою скоординувати ту акцію.

Ширіть наш часопис!

З кертичних нор.

Наступ на моральний фронт. — „Селянський конгрес" під омофором дефензиви і проводом „Пяста". — Нікчемна робота покидьків громадянства. — Станьмо на сторожі.

I.

Віддавна йде наступ на наш моральний фронт. Віднаване всі темні сили при допомозі всяких кравтуп і „політичних" кертиць силкуються лібератися до нашого селянства, щоби прібними обіцянками господарського характеру зломати його моральну міць, розбити його етичну силу, роздвоїти і так морально обперте запрягти до свого воза, як німу тварину. А ведеться той наступ усіми можливими і неможливими способами і засобами. Брехня, наклеп, інсинуації, обіцянки допомог, подачок, перекупство, залякування, — все те використовується, щоби тільки осягнути намічену мету, щоби в кожному селі потворити свої „ячейки", щоби нас роздвоїти, пустити брата на брата, щоби відірвати селянство від своєї інтелігенції і таким чином над ним легкодушно запанувати.

Чи треба пригадувати перецвоєнні спроби і заходи подолячько-вшехпольської „Ради Народової" і видаваного нею під „редакцією" ославленого В. Демянчука „Рускаго Селянина"? Та перед війною був тільки один Демянчук, а від 1919 р. намножилося їх безліч. Як кертиці зі своїх нор або як шурі з каналів суспільного життя повилазили вони на жир. Забувши на людську гідність, а нераз і на своє минуле, ласі на наживу, кидалися вони на морально цілий моральний фронт нашого громадянства, в першу чергу нашого селянства. Бож їх хлібодавці ставили ім як conditio sine qua non відірвання селянства від інтелігенції, підчинення його своїм впливам і наказам, перетворення його в сліпу, темну масу, пригожу на поживний для розросту польщини. Адміністрація, „організації народові", дефензива і вітосівці подали собі руки, щоби той моральний фронт нашого селянства зломити.

Всі рептильки, як „Пробій", „Обнова", „Рідний Край", „Хлопська Правда", „Радикальний Голос", „Право Народу", „Нове Діло"*), — всі вони тільки обріхували інтелігенцію, по святотатськи обкрадали в чести народніх діячів, обіцювали всякі блага від „сильних світа сього", щоби тільки розбити наш одноцілий фронт. Демянчуки, Твердохліби, Курдидики, Лаврукн, Ількови, Залуцькі, Ольхові, Яцкевичі та й инші закаптурені „робітники на ниві деморалізації" творили ту пробосву чорну сотню, яка мала розбити селянський табор.

Одначе всі вони в короткім часі мусіли відійти в глухе забуття, бо народньо-селянський фронт не подався. Та вороги нашого народу не втратили ще надії на осягнення своєї мети. На місце одних наймитчуків, яких вважали недосвідними, покликали старого, досвідченого Даниловича. Цей колишній світоч радикальної партії, один з її основників, довголітніх духових провідників, збожеволів на старість. Кажемо: збожеволів, бо тільки тим можна пояснити собі його теперішню деморалізаційну ролю. Від всіх попередніх „дебютантів" — правду кажучи — не багато можна було вимагати, (хіба крім одного Мих. Яцкова, який — на жаль — в своїй легкодушности й етичній заплутаності, покритий цілою специфічного польонофільства, введений на манівці покутними „Мефістофелями", так марно профанував своє імя і своє культурне надбання), але до Даниловича мусять бути приноровлювані инші вимоги й инші критерії.

Цеж не заулковий тип, видобутий зі суспільної нори, але діяч, колись носій етичних ідей. Згодичне потоптання поваги цілого життя, нагодування на всі боки, які колись мусіли бути зерном в його діяльности, вислуговання тим, що зі запінною пристрастю нищать основи нашого національного життя, — це справді тільки гострий прояв ненормальности, очевидне божевілля. Але ця ненормальність тягнеться від 1919 року.

Сев. Даниловичеві не помічається тип, що у війні загубив свідомість добра і зла, що в самій війні мав притуплені змисли на все додатне, а приймав тільки все лихе, морально вбиче, якого повалила нужда і бажання легкої наживи, тільки це людина, яку обілляла справжня війна, розмірно заможний адвокат, старий, пригнічений літами і сивиною. Перед ним не відкривається вже можливість експіяції, направлення лиха, тільки він зійде в могилу, заплямований і вжким злочином деморалізації й народньої зради. Чи йому не жалко свого минулого, чи він не має пошани до свого сивого волосся, коли вже не до чого иншого, чи вкінці ніхто з близьких йому людей, рідні і б. приятелів не має сили здержати його перед моральною пропастю, в яку намагається він затягнути наше селянство?

Центром хлібобійства став тепер Станиславів, відбираючи ту „честь" Коломиї. Там виходить „Селянський Правоо", там є політична резиденція Даниловича, там зібралася його ґвардія і його закаптурений штаб. Хлібодавці признали, що всі попередні наступи на моральний фронт нашого селянства були невміло і незручно ведені ділєтантами, тому висунули на чоло старого практика, наказуючи йому повести рішучу атаку. Одночасно ця акція не є відірвана, вона не розтягається на саме Покуття, тільки обіймає всю українську національну територію під Польщею. Фронт поділено на окремі секції, віддаючи східну Волинь от. Ожілкові, західну Волинь Горемиці, Холмщину й Підляшя пос. Антонові Васильчукові, а Галичину Сев. Даниловичеві. Всі ті секції селянського фронту віддавна обстрілюють, менші отамани від деморалізації вже пробували атаки, вже відбув свій зізд Ожілко й Горемика, вже скликував „господарську нараду" Ан. Васильчук, а тепер підготовляє Данилович зі своїм штабом генеральний наступ. А й штабу можна йому „позавидувати". Крім репрезентанта румунської сігуранци і польської дефензиви, виступають там представники ріжних професій. Перед кількома днями признався перед одним з громадян о. Амброзяк, що до редакції „Сел. Прапору" належить він і якийсь Чепига. На скільки нам відомо, цей о. Амброзяк, людина пережерта важкою недугою, алькоголік, судом признаний невідповідальним за свої вчинки, є суспендований в станиславівській дієцезії. Тепер — по його власним словам — за польські гроші займається він ширенням „ржондової унії" на північно-західній українській національній території та „редагуванням" хлібодавської газетки в Станиславові.

І цей то штаб під проводом старого Даниловича скликує на 30. січня 1926 „Селянський конгрес", щоби проломити і зломити моральний фронт нашого селянства.

*) Навіть від „Діло" підшивалися, щоби дістатися до нас. — Ред.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у добі лихолітя!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Після уступлення шефа польського ґен. штабу.

Ґен. Ст. Гавер, що уступив зі становища шефа ген. штабу обіймає своє давне становище інспектора армії у Львові. Кандидатами на становище шефа ген. штабу називають: Сосабовского, Піскора і Скерского.

4. березня Німеччина вступить до С. Народів.

„Манчестер Гардієн" довідується, що справу вступлення Німеччини до Союза Народів розглядатимуть на надзв. засіданні С. Н. 4. березня. Німеччина після прийняття взяла би чинну участь у засіданні С. Н. 8-го березня 1926.

Побіда Анґлії в справі Мосула.

Союз Народів рішив окончено справу Мосула в користь Англії. Прийнято англ. тезу, цебто т. зв. бруксельську лінію. Англія задержує мандат над Іраком на 25 літ.

Замах на життя Штреземана.

„Фос. Цтг." повідомляє, що в звязку з викритою змовою на життя Штреземана арештували Гітлерівця, студ. університету Карльсорфа і члена нім.-нац. партії канц. помічника Льоренца. Карльорф, що був ініціятором змови, обговорив усі подробиці, втечу літаком і т. д. Змову викрили наслідком необережности Карльдорфа, який признався ще третьому про свій плян. Той віддав Карльсорфів лист поліції, яка арештувала змовників і шукає співвинуватих.

Бомбардування Дамаску.

Дня 15. XII. Французи знову бомбардували Дамаск, де ввійшли Друзи. Шкоди заподіяні артилерією й бомбами з літаків дуже значні.

Думер фр. мін. скарбу.

„Пті Пар." повідомляє, що сен. Думер згодився прийняти теку мін. фінансів.

Японія в Манджурії.

Японський кабінет рішив післати до Манджурії ще 3 тис. вояків. Князь регент згодився на висилку військ, хоч мін-ство заг. сп. мало спротивитися цьому.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 10·50 — 10·60 канад. дол. 10·40 — 10·50, чеські кор. 0·21·00 — 0·22,00 леї 0·5·00 — 0·05·20, франки фр. 0·39·25 — 0·29·50, фр. швайц. 1·50—1·55, англ. фунти 50·00 — 51·00.

Золото. 20 кор. 40·00 — 41·00, 20 франк. 37·00—37·50; 20 марк. 46·00—47·00; 10 руб. 62·00—63·00.

Срібло. Австр. кор. 0·62·00—0·63·00, 5 франк. 3·50—3·60, фльорени 1·75—1·80, рубль 2·70 — 2·80, рубель дрібним сріблом 1·35 —1·45.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, пшениця галицька бров. —.— до —.—, овес гал. 23.50—24·50.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за весь текст комунікату „Українського Нац.-Дем. Об'єднання" в університетській справі, за два великі місця у статті „Тріюмф Ст. Грабського" і за закінчення статейки „Польське горожанство".

— **До відома п. президентові апеляційного суду.** Перед апеляційним карним сутом у Львові відбувався дня 15. голосня п. р. апеляційна розправа о. Іоцького, пароха в Дзвиняч, п. Мости Великі, проти засуду воєн. суду в Мостах Великих. Начальник суду в Мостах Великих Калиневич засудив о. Іоцького за перестуиства з § 451 і 496. На апеляційній розправі оборонець підніс неважність присуду з тої причини, що протокол є сфальшований, що на першій і другій розправі приватної обвинителькн Малиновскої не було, а не зважаючи на це суддя Калиневич написав у протоколі, що вона була і против виразного змісту закона засудив о-

ського за переступок з § 496. На ту обставину покликав обвинувачений як свідка адвоката пана Адольфа Рота з Мистів Великих. Трибунал не допустив того свідка, тримаючись формально того, що написано в урядовім протоколі, а саме, що приватна обвинителька була. Отже обвинуваченого п. Гнатького від обвинувачення з § 496 вільним, як також за переступство з § 431. Може би п. президент суду вглянув у цю справу й знайшов актів цієї справи? Ч. справі Bl. I. 1020/25).

— **Проти підвищки номінального** Польський уряд, сенатори та посли одержали свій меморіял у справі новелізації закону про охорону комірників. Меморіял підписаний міським радами, аптекарськими палатами, союзами інвалідів та емеритів, професіональними союзами ремісників та купців, які разом складають 95 проц. міського населення. Меморіял домагається зміни закону про охорону комірників у тім напрямі, щоби від 1. січня 1925 р. стягати не вищу підвищку комірного. Зміна закону є необхідна з огляду на зріст дороговизни, безробіття та редукцію працюючих з огляду на те, що комірне вже нині дійсно найвищий до третини місячної пересічної плати мешканця; крім того, що в момент уже є зміна закону, уряд передбачував щораз кращий розвиток господарського стану в державі. Зміна закону в даним напрямі необхідна для удержання супокою в державі.

— **Ucrainica.** У сербським часописі „Реч", що виходить у Білгороді, ч. 203, з дня 5. н. м., находимо статтю про „сербсько-українські взаємини", Івана Бужа. У статті подано цілу низку фактів про єдність культурних інтересів та літературну співпрацю обох народів на протязі їх історії.

— **З хроніки хроніки.** Спеціялізований залізничий урядовець, Кононацький, власник трьох реальностей і складу вугілля побив свою жінку не перший раз, але останній. Від останніх побоїв жінка мала зломаний хребет і з розпуки випила карболевого кислу, який спричинив смерть. — Спекулянти від крайніх шкур, які гендлярували шерстю, переховували свою добичу під снопом на т. зв. „Гонг Затвати". Один з них 18-літній Мотоцький признався до кількох вломів та указав сховище. — У Львові продовжується процес проти пяти фальшівників в долярів. усіх Жидів, які повибирали від різних наївних людей „позички" на ведення спільного інтересу і шестали. Обвинувачені пробують солідарно покинчатись наївними, одначе почасті скидають на себе вину, виявляючи ріжні махінації свого промислу. — Жінка зарібника Вигнальця у т. зв. „школі Рея" при вул. Голуховського розбила підчас сну своєму чоловікові голову сокирою.—Вчора вечором біля 9. години двох грабіжників напало на спокійного громадянина Ролятера, що йшов у гості до свого брата, на вул. Повітського, відобрали йому гроші та годинник і дотяг випустили з арешного, не вживши наставлених револьверів. — У центрі міста, на вул. Скарбківській, підчас базару трьох львівських яндрусів хотіли силоміць вирвати з рук селянки куряку, гуску, хліб та гроші. — Арештували Каз. Малковського, який представлявся купцем збіжжа як представник харчів для армії і брав від них високі задатки, даючи їм як поруку посвідки „інтабульації" на свої меблі (одно залізне ліжко!). Хто зважиться сказати, що Львів не стає „промисловим" містом?

— **„Курєр Львовскій"**, який тепер причинив своє істнування почав знову виходити. На цей раз ще невідомо, чи має він намір вернутись до старої доброї традиції як могла обективного, наскрізь демократичного органу, в якому колись працювали такі люде як Франко, чи піде шляхом видичної сенсації, щоби робити конкуренцію деяким небезпечним місцевим і позальвівським суперникам.

— **Помилка лікаря.** Вчора звільнено в суді фармацевта, який не звернув уваги на одно слово в рецепті і виданши надто сильний складник, спричинив смерть дочки з ліжничого урядовця в Окидові, Ір. Гладишові. Свідки показали, що вина падає на д-ра Вайса з Олеська, який замість скороченого поняття „comp. cum" не написав „emulsio" — розчин. Хто має нагоду придивлятись лікарським рецептам, які в здебільша писані таким невиразним почерком, як рукописи розкохованого поета, мусів перед дивуватись талантові аптекарів, які вміють їх відчитувати.

— **З театру.** Довідуємось, що з причини недуги п. О. Голицинської і дядинюкової прем'єра „Монахів", запов'ядженя на суботу, відкладається на дальше.

З судової салі.

(Політичний процес українських селян у Львові.)

Хіба рвуть вовк, як ясла повні?

10-ий день розправи.

На вступі розправи дня 14. грудня прокуратор відступає від обвинувачення щодо переступів з § 36 патенту вошення зброї, а також щодо переступства з § 401 і 464 к. к., а рівночасно доповнює акт обвинувачення в напрямі § 61 з. к. З черги зізнає свідок Ян Плечек, підкомісар лічничної поліції, що він сидство в якимсь кримінальних злочинів. Свідок собі представляє ст сіб переводження слідства і згодом застерігається, що „нікого не бито, бо не було до того жадної потреби", та що обвинувачені всі добровільно признавися. Свідок представляє обрив вичним їх грабунки, на що вони „добровольне" потакували. Внесенню оборони, щоби сконфронтувати обвинувачених зі свідком, вони ви сам або таки злегки Іваськ і Левицько побивали, трибунал відмовив.

Дальше переслухано свідків щодо доказового акту обвинувачення проти обв. Олександра Скрибайла, а то суддю Кенігсберга, тепер в Кутах, свідка Дмитра Скрибайла, що ухиляється як стрічний брат обвинувачуваного від зізнань і свідка Віснєвского; відчитано зізнання свідка Семчика Вітенка, що на розправу не явився. Далі свідок Марія Кузичка, жінка обвинуваченого Антона Кузича, відкликала обороною на ствердження обставини, що не обвинувачений Антін Кузич, а сама до сам, без відома свого мужа, дала „Жовтому" на його жадання нафти, потвердила під присягою тої обставини й подала, що як вона, так і її муж, обвинувачений Кузич, не знали передше справи в нападу на двір у Щирці і ті справи передтим ніколи в їх домі не було.

Опісля прокуратор вносить, щоб до на близші розправи покликано двох знавців психіятрів, які висказалися би про умочнів стан об. Скрибайла. Оборонець обв. Скрибайла спротивився тому внескові і просить відвати обвинуваченого Скрибайла на довший протяг часу під лікарські оглядини. Решта оборони піддержала внесок прокуратора.

11-ий день розправи (15 XII. 1925 р.)

Предсідник трибуналу подає до відома судам трибуналу, на основі яких поліцію згідно з внеском прокуратора візвати до нинішньої розправи лікарів-психіятрів д-ра Маньковского й д-ра Івановського, завідників заведення умово-хорих в Кульпаркові посвідчення, що обвинувачений Скрибайло находився в тім заведенню в 1920 або 1921 р. і візвати свідка Василя Яценка. За тим трибунал повищим відмовив внеску оборони на покликання свідка регента Грецького на обставину, що обвинувачених перед переслуханням на поліції били.

З черги зізнає свідок Петро Ковалік що-до дозаткового акту обвинувачення проти Скрибайла, відчитано також зізнання свідка Бакюрного, що виїхав у м'ячасі до Канади, на обставину арештування тих обох більше нижними властями на донос обвинуваченого Скрибайла. Опісля мав зізнавати свідок Яків Скрибайло, батько обвинуваченого Олекси Скрибайла, він конистає з прислуговуючого йому права й ухиляється від зізнань. Дальше переслухано свідків Миколу Вишиванюка і Василя Бакая що-до умового стану обвинуваченого Скрибайла, опісля його повернення в тюрмах.

Після заряженої перерви почалося відчитування актів. При кінці розправи поставила оборона внесок на зарекування поліційних актів комісарської спілки І експозитури що-до особи Габріеля Гроссера та то з тою метою, щоби цю темну фігуру і її діяльність всесторонно висвітлити. Прокуратор спротивився тому внескові. Рішення в цій справі наступить на завтрішній розправі.

Процес Штайґера.

Сороксемий день розправи.

Промова пров. Гриневецького.

Вчора була сала розправ виповнена публікою по береги. Перед загального напруження забрав слово прок. Гриневецький. В довгій, рівній промові з люстрував він цілий хід розправи, переводячи подробною аналізою окремих фактів доказ, що обв. Станіслав Штайґер є виновником чину, що його закидає йому акт обвинувачення.

Президентові держави кидається або квітки або бомбу — так сказав Штайґер. Які дивні, а заразом нельогічні слова! Чомуж мабуть була така тяжка доля того, що займає найвищу гідність у державі? Гимн любови й пієтизму, що його співали ми всі 5. вересня 1924 р., перервала бомба, кинена Штайґером, сподівною поважною і думаючою про будучність без границь і державних ріжниць.

Процес цей відбився живим відгомоном і в краю і за кордоном. З лави оборонців падали слова про мучеництво жидівського народу, хоч ніхто в цьому ним не пересуджує жидівської суспільности. Перед нами стоїть тільки одна людина, якої народність чи віра для справи обходяться. Мусимо стояти на сторожі е оглядної справедливости й не допустити під якою умовою до того, аби вчинок Штайґера втопився в морі побічних справ, бо цей вчинок мусить бути виділений на тлі фактів і реальних доказів.

Бомба, кинена 5. вересня 1924 р., тільки випадково не експльодувала. Нагий суд над Штайґером відкрив справу судячих присяжним тільки їхня недостача одноцушности. Нехай же не баламутить нас пекна постава обвинуваченого. Це має свою ціну; укрити нутро свого „я" під маскою мирного спокою.

Як самому слідству, так і тим, що його вели, кидало колоди під ноги. Неждані режисером висунули на перший плян Миколу Микитина, а коли він з ролі свідка мусів отмитися в ролі обвинуваченого, а вкінці засудженого, ми були свідками змагань в напрямі вимайдення виконавця атентату в українських національних або комуністичних колах. Але все те не лежить до нічого. Зізнання всіх свідків що-до особи виконавця атентату є вповні згідні. Була нам особа висока в ясному плащі, що завад після вчинку стала втікати. Навіть ті, що зізнавали в користь Штайґера, що-до цих двох фактів є лонім згідні. І сам Штайґер признається, що він один був у плащі і пешій стяв утікати. Таким чином зізнання головного свідка, п-ки Пастернак, не є відокремлені.

Зізнання Осипкої не кажуть нам нічого. Якщо в деяких сьогодніх „говорили неправду очі", то в неї говорила неправду ціла істота, що видно найкраще з того, що про її спостереження ніхто до цеї розправи нічого не чув. За те зізнання Пастернакової заслуговують на повне довір'я. Тут не може бути ніякої помилки, бо вона бачила Штайґера перед кинением бомби, саме коли її зі спідньої кишені витягав, вона й була за ним крок в крок аж до хвилі його арештування. Пастернакова від самого початку до самого кінця говорила тільки одно й те саме, ідентичність її зізнань потверджує багато свідків. За те її героїзовано на всі лади. Другим свідком, що заслуговує на повне довір'я, це п. Ледльова з Відня. Це особа старша, поважна, релігійна, для якої присяга є святою справою. Годі мати якійсь сумніви дотично її зізнань, зложених під присягою! А вона також бачила, що Штайґер виконав замах, бачила рух його руки, бачила його обличе, опісля як він замішався і став утікати. Вонаж разом з п-ною Пастернак й то придержала.

А втім немало важного для справи матеріялу дав нехотячи обвинувачений, дала й оборона. Змалювавши ріжні концепції, підозріння і погляди, які висували оборонці і прихильники Штайґера, прок. спинився докладно на зізнаннях Ольшанського і підніс слушно мотив, чому Ольшанський не виступив зі своїми ревеляціями, коли в тюрмі сидів його політичний приятель і земляк Панькишин. Прок. стверджує хаотичність і непевність у зізнаннях Ольшанського, а що-до зізнань д-ра В. Вачинського, д-ра Ір. Вальдмана і Нат. Ранда каже, що на них не можна нічого будувати, тим більше, що д-р Лев Ганкевич опровергує зізнання першого, а д-р Р. Перфецький, Е. Коновалець і вед. Іван Ірось простували те, що зізнали у Відні д-р Вальдман і Н. Ранд.

На закінчення своєї промови прок. підчеркнув, що в процесі Штайґера, як в ніяким иншим дотепер, знасильовано правду й оплювано справедливість, тому в почутті своєї відповідальности домагається засудження обвинуваченого.

Провола пр куратора тягнулася з малими перервами від 9'30 до 3'15 год.

Сьогодня говорить оборонець д-р Левенштайн.

ОПОВІСТКИ.

Порядок Богослужень у Храмовій празник св. о. Миколая в суботу дня 19. грудня у Київській церкві св. о. Миколая у Львові. П'ятниця в Навечерє о год. 5'30 пополудни Всенічне, Наука, Сповідь. Мировання. Субота о год. 5. рано Утреня, о год. 6, 7, 8, 9 читані Служби Божі. О год. 10 торжественна співана Служба Божа з діяконами, яку відправить Всесвітлійший о. Олександер Бачинський генеральний вікарій, о год. 10.30 проповідь, о 12'15 Водосвяття перед церквою. Слухання св. сповіди від год. 5-ої рано без перерви. О год. 4-ій попол. велика вечірня з виставленням Найсв. Тайн, Акафіст св. о. Миколаю, Наука, Сповідь, тожественний обхід з Найсв. Тайнами Панахида за упокій парохіян і цілування мощей св. священ. Йосафата. В 1. неділю місяця і поправлен храмі св. о. Миколая 20.XII. о год. 6-ій рано Утреня о год. 8-ій Сл. Б. і виставлення Найсв. Тайн до адорації, о год. 10-ій співана Сл. Божа, проповідь і соборний парастас за упокій парохіян. О 4-ій попол. Вечірня, Наука, Молебень Найсв. Серцю Ісс. Хр., Сповідь і цілування мощей св. священ. Йосафата. — **Свящ. Василь Лончина**, ректор храму св. о. Миколая у Львові.
966 1—1

В пятьнайцятиліття істнування Українського Пл. Уладу влаштовує Верховна Пластова Команда як секція Українського Краєвого Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молодіжю І. ОБЛАСНУ ПЛАСТОВУ ВИСТАВКУ ручних праць пластунів і пластунок і взагалі Пластової Области в днях від 19—21 грудня у власній салі у Львові вул. Баїківська 11. Виставка отворена щодня 10—19 год. сталу за вільними датами.
Комітет Виставки. 2—2

Звичайні Загальні збори ф-ії „Просвіти" в Комарні відбудуться дня 20. XII. 1925 о год. 2. п. пол. в читальні „Просвіти" в Комарні. О число ну участь членів і делегатів читалень на збірках просимо Вичіл. 979 1—1

Дрібні оголошення.

ШАПУЧІ, пантофлі і т. п. теплі взуття поручає і виконує на замовлення фабрика Прошинен, Львів, вул. Вронівська 4, 951 2—2

КАЛЕНДАРИК „РОЗАЛКА" на 1926 р., гарно печатований в 2-х кольорах вже появляється. (Ціна 6 центів). Замовлення: А. Окіпнш, Львів, Чарнецького 6. 897 5-15

КУПУЄМО форсіки, нехай на навіть знищені. При зголошенню на адресу: Перемишль, Ринок 22 А. Галівський, просимо подати фірму і ціну 952 2—2

БЕРЛИЧІ на чобіт ті пр зом. 22 о платно висилає фабрика Г. Прошинен, Львів, Вронівська 4. (Нім ка довжину підошви). 901a) 2-2

ЧИ чула шезрівку „Дзвони"? купіть в Українській Книгарні Ставропігійського Собіського 20, шпа I зл. 954 2—3

КАВАЛЄР з вищою освітою, на становищі, середніх літ, бажає завязати листування в матримоніяльній цілі з інтелігентною до літ 30 пашою. Забезпечення вимагане. Диск ція запевнена. Письмені зголошення до Адміністрації „Діла" під „Ното". 957 1—2

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ потрібний в повітовім місті біля Львова, завізиція в місцю Дві кімнати в поліклініці місця зарезервовані. Інформації в Адміністрації „Діла". 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

д-р Тит. Е. Бурачинський

буший довголітний асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, довголітний примарій хірургічного відділу міського шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних недугах, недугах горла, носа і вуха

при вул. Сапєги ч. 25. II. пов.

(проти тех.ки) від 10'30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудні. 964 1—6

Спеціяліст скірно-венеричних недуг

Д-р ЛЕВЕНГЕК

вул. Трибунальська 4 (біля Ринку) Тел. 970 48—11. орд. від 8—9 і 12—5. 1—3

Кооперативна тимчасова виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

при вул. Коральницькій ч. 8.

приймає всілякі замовлення і перерібки Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 12—15

Книгарня Ставропігійського Інституту

продає:

1) Коляди на Різдво Христове.

2) Нове видання напрестольного

Євангелія

середнього формату з червоними обвідками

3) Требник часть I.

(нове видання д-ра Т. Мишковського) на основі рішення синодальної комісії під председництвом Иого 968 Екси. Митрополита. 2—3

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода інше летичні роботи виконує солідно: **Микола Кривацький**, артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 867 **Львів, Пекарська 12.** 7—10

„Народна Торговля"

у Львові

і в 19 склепах по краю

поручає на свята

ПРАВДИВІ ВИНА

і прочі

святочні артикули.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 284 (10.667). Львів, субота 19. грудня 1925 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Англії 5 шл. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 750 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

IX. Зїзд К.П.(б)У.

У Харкові відбувся перед кількома днями IX. Всеукраїнський Зїзд Комуністичної Партії більшовиків України. Почався він 6. грудня при участи 470 делегатів. Супроти того, що фактичною владою, фактичним законодавцем і одиноким джерелом рядовлади на Україні є К.П.(б)У, ми подамо короткий переліг того зїзду. Делегатом від Ц. К. Р. К. П. був на зїзді сам всесоюзний староста Калінін. Відкрив зїзд голова ВУЦВК-ту Петровський.

Чисельність КП(б)У.

З промови Петровського довідуємося, що в цьому році має КП(б)У 135 тисяч членів (у попередньому було їх 90 тисяч). Український комсомол має тепер 206 тисяч членів (в попередньому році було їх 110 тисяч). Пролетарський елемент становить у партії 72 відсотки. Промовець підкреслив, що найбільшим лихом рядовлади є безробіття і безпритульність.

Міжнародне положення СРСР.

Калінін виголосив промову про теперішнє міжнародне положення СРСР. Почав від Льокарна та підкреслив, що льокарнські договори мають на меті ізолювати Радянський Союз. „Основна мета Льокарна — казав він — полягає в тому, щоби зорганізувати, зєднати, підготовити з початку відповідну політичну ідеольогію у вигляді европейського миру, а потім матеріяльно підготовити усі сили, що їх протиставлять (Англійці) Радянському союзові. Ми розцінюємо Льокарно, як спробу збирання контрреволюційних сил проти СРСР".

В Европі отже не добилися радянські дипльомати ніяких успіхів, але за те всі надії комінтерну та СРСР звязані з великими та далекосяглими подіями на Далекому Сході. В Китаю Калінін твердить, що там іде тепер не боротьба поодиноких генералів, але боротьба імперіалістичних держав проти визволення китайського народу під їх ярма, отже проти одиноких приятеля визволення, що ним є СРСР. Калінін твердить, що всі воюючі генерали є тільки фігурами, що дають фірму для Японців, Американців і Англійців. Один тільки генерал Фін-Юй-Сян не є чужим лакеєм і ставленником капіталу, бо він стоїть на чолі національно-революційної китайської армії, і саме на цьому та на армії Гоміндану, якою він проводить, будують більшовики всі свої надії. Є ще одна армія в Китаю, що її люблять більшовики, а це кантонська (південно китайська). Мукденська армія з Чан-Гсо Лином на чолі, та армія У-Пейфу, це контрреволюційна та платна зграя капіталістів.

Донбас України.

Далі говорив Калінін дуже мляво про внутрішню політику. Найдовше спинився на профсоюзах. Накінець зачепив торговлю та заготовку хліба і тут не пощадив України за її недбальство. Дослівно сказав таке: „По всьому Союзі заготовлено до 20. листопада 260 мільонів пудів і треба признати, що найбільша помилка в виготовленому плані торкається України. Україна заготовила 81 мл. пудів тоді, як цілий Кавказ заготовив 84 м. пудів. Коротко кажучи, Україна відстає і всім иншим відповідним організаціям, особливо компартії треба на це звернути належну увагу. Головне наше бажання зібрати всю хлібну запвину та вивезти її за кордон.

Ізольована країна чи ізольована партія?

Звіт про діяльність КП(б)У відчитав генеральний секретар КП(б)У Каганович. Дослівно сказав він на самому початку таке: „Досвід партроботи за останнього півтора року цілком потвердив, що ми зуміли не тільки завоювати владу в ізольованій країні, але що ми вийшли в умовах подвійного оточення — внутрішнього (22-мільонова маса розорених селянських дрібнобуржуазних господарств) і зовнішнього (капіталістичного світового ринку) — посуватися вперед у справі будівництва справжньої соціялістичної економіки".

Яке господарство на Україні.

Десятам меншевики-емігранти стверджували, що в СРСР нема соціялістичної промисловости. Каганович пустив на них Леніна і ним „доказав", що на Україні та в СРСР є аж пять укладів господарства: приватно-капіталістичне, дрібне селянське, найдрібнійше селянське, державно-капіталістичне і соціялістичне. Де є соціялістичне а де державно-капіталістичне, про те Каганович не сказав. Він тільки підкреслив, що українського промислу не можна зарахувати до державно-капіталістичного господарства (там є концесії для чужих капіталістів) і на тому закінчив полеміку.

Зразок полеміки.

Здаючи звіт з господарського положення Каганович не пропустив і полеміки з Кавтським, який важиться твердити, що більшовики не здатні розвивати своїх виробничих сил. За те здатні вони більше розвивати політичну поліцію ніж проводити в життя теорію Маркса. „Ми не сперечаємось — каже Каганович — ми справді навчилися вкінці політичної поліції. Так, ДПУ працює в нас дуже добре і як би Кавтський попав до нас, то можливо, він відчувби цю руку. Ми навіть думаємо, що якби Маркс був у нас, то ставби одним з найкращих чекістів".

Український промисл.

В часі між 1923 і 1925 р. збільшився український промисл утроє. В тому часі вироблено товарів на суму 300 мільонів довоєнних карбованців. На слідуючий передбачений виріб товарів на суму 221 мільонів карбованців. В 1920 році на 57 українських домен була чинна тільки одна. Нині працює їх вже половина. У цілому СРСР зріст продукції дійшов до 47 відсотків передвоєнної. На Україні дійшов він до 75 відсотків. В Донбугіллю є нині 38 шахт проти 15 з попереднього року. Вугля подешевіло. Вартість одного пуда зменшилася на 1·5 (словами на півтори) копійки. Сильно піднявся цукровий промисл на Україні. Нині дає Україна 69 відсотків чавуна всієї загально-союзної продукції, вугля 79 відсотків, а цукру 77 відсотків з усеї загально союзної продукції.

Сільське господарство.

Тут довідуємося дуже цікавих цифр, що ілюструють земельний голод на Україні, передовсім у полосі лісостепу. На 100 десятин засіву в европейській частині СРСР випадає 19 душ сільськ. населення, а на Україні 63 душ. Отже на Україні густота населення не уступає Німеччині ні Франції. Єдину раду на боротьбу з перенаселенням України бачить партія в інтенсифікації сільського господарства а також у внутрішньому розселенню та переселенню селянського населення. На що тоді жидівські колонізації?

Не входити в паніку.

Здаючи звіт із селянської політики партії, референт каже, що на селі є 3 до 4 відсотки глитаїв а тільки подекуди доходять вони до 5 в дсотків. З ними треба боротися але їх не нищити. Головною фігурою на селі середняк, до якого старається підійти партія всіма силами. Мета партії „слідкувати за настроєм села". „Товариші — казав Каганович — ми не можемо вам тут сказати, що ми досягли на Україні повного ефекту в нашій селянській політиці". Але не треба супроти цього „перебільшувати фактів, не вдаватися в паніку а тільки поводити економічну боротьбу з глитаєм, протиставити йому кооперацію, колективи господарства і ради, куди він не має вступу. Видно, що він сильний! — На Україні 50 відсотків безкінних господарств. На те референт не бачить ради.

Внутрішнє становище.

З розвитком НЕП-и сильно зростає нова буржуазія. Порівши в піра вона виявляє велику політичну активність. Всі ті нові буржуї навіть не заперечують радянської влади а вимагають тільки прав. Поруч з ними підносять голову націоналістичні петлюрівські елементи. Їх активність виявляється ріжно але найбільше при допомозі релігійних установ.

Активність селянських мас

Політичну активність мас ілюструє Каганович великим зростом селянської преси. На протязі останнього року тіраж селянських газет збільшився з 60 тисяч до 225 тисяч. „Ми мусимо сказати — говорив референт — що без залучення мас (до боротьби за законність), без широкої виборности не можна буде встановити законність та викорінити свавілля. Меншовики та есери кажуть, що більшовики стають через те на шлях демократії, отже відступають під напором активности мас. На те відповідає Каганович, що „говорячи про демократію, ми маємо на увазі свою рідну, близьку нам робітничу клясу і селянські маси, що ними керує робітнича кляса. Серед них ми повинні розгорнути демократію. Ми спостерігаємо часто зрозуміле відношення радянських урядовців і керманичів установ навіть до виборних організацій, до рад. Треба поставити справу так, щоби кожний урядник відчував відповідальність перед радою, вибраною трудящими масами.

Національна політика

Тут підкреслив референт становище партії, яка розуміє, що не може бути мови про ніяке втягнення мас до державного будівництва, якщо саме будівництво збочує від культури, побуту та мови націй, на території якої здійснюється дане державне будівництво. І тому партія поставила справу так, щоби національну політику проводити зі становища завоюваних мас. Тут

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 930/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 279 (10.667) z dnia 13. grudnia 1925. r. pod tytułem: „Lokarno i my" w ustępach między słowami: a) w tobi myta a odnacze mityno jasno. b) wybuch światowego konfliktu z Roły dosi wsi nasz apeli. 2) W art. p. „Prosa" w ustępie między słowami: do Warszawy zapriamkta z jasno, szczo pry takomu, 3) w nadpisie „Nowynky" w notatce trzeciej p. t. „Obo.ozuo pered prowokatorstwy" w ustępie między słowami: wzywaje pryjmnich a Tolm ozano co zawiera zmieszczonego w dniu 13. grudnia 1925. roku konfiskatę za uprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje ulę nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 15. grudnia 1925. r. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 931/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 280 (10.668) z dnia 15. grudnia 1925 r. pod tytułem: „Za okeanu" między słowami: w angijskij mowi a słowami: Szczo de czuwaty. 2) W artykule pod tytułem: Hra u p'iatnyy? od początku słów: pro wa poperedni, 3) W artykule pod tytułem: Nareszti" między słowami: dali kraśty a słowami: Taki mesz-ołsa zawiera zmienione ad 1) zbrodni z § 65 a) uk. i występku z artykułu 3.0 uk. ad 2) zbrodni z § 65 a) u. k. ad 3) występku z § 300 uk. uznał dokonaną w dniu 13. grudnia 1925. roku konfiskatę za uprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje ulę nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. r. i zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia 15. grudnia 1925. r. Hawel.

накидається Каганович на українську еміграцію а в першу чергу на її центр у Чехословаччині та на Микиту Шаповала за те, що приписує націполітиці більшовиків якийсь маневр лицемірної комбінації для обдурення мас. Та всі ті твердження еміграції — на думку референта — неправдиві, бо метою радмади є опертися на маси. „Ми мусимо — каже він далі — наш державний апарат і партію наблизити до більшости населення УСРР. Ми мусимо наблизитися до побуту, культури і потреб трудящих мас України. Зокрема, тут на Україні ми перші (?) будуємо українську державу. Адже української держави не було на протязі 100 літ. Нам докоряють за те, що нами керує Москва. Так, товариші, я гадаю, що кожний чесний Українець не тільки член партії, але й безпартійний (?) скаже, що бути під керовництвом червоної Москви — це найбільша честь для чесного робітника". Далі твердить референт, що українська культура тільки тепер починає розвиватися, та йде тепер в низ.

Українізація.

В ділянці українізації є такі досягнення: початкове шкільництво зукраїнізоване на 70 відсотків; вищі школи через недостачу професорів Українців не зукраїнізовані навіть на половину, технікуми зукраїнізовані на 39 відсотків, профшколи на 25 відс., школи ліквепу на 76 відс. Особовий склад окружних і районових апаратів влади має 50 відсотків Українців. В центрах відсоток менший. Партійний апарат теж українізується. Центральний Комітет партії зукраїнізований на 35 відсотків. Загальне число Українців у партії досягло тепер 40 відсотків.

Українська інтелігенція і проф. Грушевський.

Кінчаючи звіт про націполітику, Каганович підкреслив, що партія прямує до змінювання національних позицій не тільки при допомозі мови, але й культурної праці. Не зважаючи на те „частина української інтелігенції з Грушевським на чолі силкується монополінізувати представництво в українській культурі. Зокрема проф. Грушевський, як історик, що досліджує історію, силкується пройти по при такий факт як великденський період розвитку радянської влади. Ну, щож, історія пройде попри нього". На інтерпеляцію в справі Грушевського і Тютюнника на партконференції у Катеринославі Чубар сказав таке: „Тютюнник працює на мирному фронті у фотокінокомітеті, а Грушевський в Академії Наук. На жаль Грушевський ще ніде прилюдно не заявив, що визнав радвладу по суті її роботи та що згоден працювати в купі з нею. Він орієнтується на погляди старих друзів, що остали на еміграції, та є надія, що він перестане на них орієнтуватися і почне прислухуватися до голосу трудящих мас УСРР. Він послухає поради своїх знайомих і зложить відповідну заяву. Еміграція вважає його за незалежного наукового робітника і за борця за соціялізм тільки не комуністичними шляхами. Він, очевидно, хоче цей погляд зберегти і хоче цим сказати еміграції, що при радвладі можуть жити навіть такі незалежні люде як він. Добре, коли він це говорить, а ще краще було б, коли б він свою незалежність вприг до нашого спільного воза і працював з нами вкупі, не оглядаючися на купку емігрантів".

І все на тому самому місці...

Львів, 18. грудня 1925.

Є російська візницька приповідка про перевертання повозки на одному й тому самому місці. Замотелич ений візник їздить добре відомим собі шляхом, на якому находиться якась баюра чи инша перепона і все, постійно на одному й тому самому місці перевертається повозка, розуміється, з пасажиром, а візник тільки з серцем нарікає: І все на тому самому місці... Замість вимикути ту баюру, замість вибрати инший шлях, той візник як люнатик не може опертися тій магічній силі, яка тягне його до того самого місця, на якому він вже неодноразово зробив гіркий досвід.

І все на тому самому місці! — скажемо ми, коли матимемо на приміті затяжну й розтяжну справу українського університету. Не будемо переходити історії останнього чвертьстоліття й не будемо на її загальному тлі розглядати цієї важливої й дошкульно болючої проблеми. Вкажемо тільки, що якраз рік тому назад в приводу „посередницьких" виступів д-ра Романа Смаль-Стоцького знялася була в нашому громадянстві велика й — розуміється — оправдана буря. Здавалося після того всього, що вже сам „посередник" не захоче більше пхати пальців між двері, ані не найдеться ніхто, що навіть в найбільш платонічній формі піддержував би такого злощасного „посередника". Але минув рік, і знову маємо „карамболь" на тому самому місці — і то ще важчий, як минулого року. Розуміється, коли з того приводу робимо докори, то ані на один момент не допускаємо можливости, щоби хтонебудь давав д-ру Стоцькому якінебудь уповноваження. Отже факт звязку з ним, хоч би випадкового й припадкового, не підлягає найменшому сумніву, а це вже теж не маловажний причинок до сакраментального: і все на тому самому місці...

На тому самому місці перевернув д-р Стоцький в першу чергу самого себе. Та це йому нічого „не пошкодить", як і тому візникові, що знає тільки один шлях. Він знову підведеться і буде робити свою роботу, бо це його стихія, його живло, його „політична мудрість" винесена зі суто прислужницької, льояльстичної, політично-бізнесової буковинської атмосфери. Одначе на тому самому місці він начагався перевернути й заслужених для української науки й культури мужів, а найважніше: він на довший час перевернув в баюру справу українського університету.

Закон з 26. вересня 1922 р. про самоврядування трьох східно-галицьких воєвідств містить між иншим постанову про заснування українського університету на протязі двох літ, себ-то до кінця вересня 1924 р. Постанова про заснування українського університету в законі з 26. вересня 1922 є загального, — так сказавши — маніфестаційного характеру. Для її здійснення є виданий окремий, спеціяльний закон, який означив би зміст того університету, кількість факультетів і їх розмір, осідок університету та визначив в буджеті кошти на його удержання. Без такого спеціального закону „творення" університету є ставленням будинку на леді.

Тимчасом досі такого закону нема, а за те від часу до часу — відповідно до потреб польської закордонної політики — появляються поодинокі вістки про заснування українського університету. А дістається це тоді, коли міністерство освіти керує, та коли нинішній коаліційного уряду визначує віцепольський ідеал Ст. Грабський, той самий, який пос. Підгірському і пос. Хрущевському у своїй відкритій щирости заявив, що українського університету не буде. Він не дише заявив, але робить все можливе, щоби того університету не було. Бо на протязі вже не двох, а повних трьох літ пальцем не рушено для здійснення закону з 26. вересня 1922. В червні ц. р. секція для справ східних воєвідств і національних меншостей на внесення Ст. Грабского постановила в Кракові заснувати „Славянський Інститут". На „Слав. інститут" вставлено в буджет якусь дрібну суму, а український університет зовсім зник з буджетної літератури, хоч ще Ратаї в р. 1921 вставив був на нього 3 мил. марок (менше, як на удержання одної неповної гімназії.)

Зрештою й тепер нічого не говориться про український університет. Мін. Ст. Грабский, не вносив закону до сойму про український університет, починає говорити про організаційну комісію „академічного шкільництва з українською викладовою мовою". Поняття: „акаде-

„Просвіта" в 1925 році.

(Перед Загальним Збором Товариства.)

Наше найбільше Товариство, а саме „Просвіта" скликує на день 25. грудня ц. р. свій Звичайний Загальний Збір. На ньому буде розглянено діяльність Товариства на основі звідомлення Головного Виділу,

Найбільше видимою частиною діяльности „Просвіти" є її видавнича діяльність. Сьогодня вона розпадається на два головні напрями. Перший має служити радою, вказівками, допомогою у веденні освітнього діла. У другому находять своє місце видавництва для народу, о більше або менше популярнім характері, белетристика і книжечки з обсягу ріжного рода людського знання.

Перший напрям ще й тим характеристичний, що до нього треба причислити три періодичні видавництва: місячник „Народня Просвіта" і два квартальники: „Бібліотечний Порадник" та „Аматорський Театр".

„Народня Просвіта" виходить що місяця (крім липня і серпня) о 16 сторінках (часом більше) великої чітки і є продовженням колишнього „Письма з Просвіти", річником якого тринайцятим являється вид виничий рік 1925 *). Назване видавництво (давн. Письмо з Просвіти) не все мало на протязі свойого істнування ясно окреслений виглад. Почало виходити в р. 1907. як письмо для селянських родин. Згодом перемінено його у фахово-освітний та урядовий часопис Товариства і таким полишився він до р. 1916 вкл. В р. 1922. виходить ще як „Письмо з Просвіти" і має мішаний характер. В 1923. р. Головний Виділ на внесок просвітньо-організаційної Комісії постановив надати часописови виразно окреслений виглад. Тому й змінено назву часопису на нову „Народня Просвіта".

Як такий наш часопис сьогодня є одиноким підручником у справі ведення загальнонародньої освіти. Правда, що не всі чдени вповні розуміють його завдання, Це вичитуємо й в деяких статтях у нашому часописові. Одним часопис за тяжкий, другим за мало цікавий. Коли одначе розглянемо мотиви, подані Гол. Виділом, по вчимо, що „Народня Просвіта" являється поважним вкладом в культурні змагання народу.

Поминаючи урядовий характер часопису (він неважний, бо його можна заступити осібними обіжниками, поміщуваними взагалі у пресі) ми одержали в „Народній Просвіті" педагогічно-методичний і дидактичний журнал. Вартости його недоцінюють сьогодня у великій кількости читальняні, а часто(!) філіяльні Виділи. Але видання підносить безумовно повагу Товариства як такого; Т-во не тільки має певну лінію своєї діяльности, але причинається до теоретичного розроблювання преріжних питань з ділянки позашкільного виховання і ділиться практичними досягненнями у цій ділянці з своїми членами і працьовниками на тійже самій ниві.

Коли увідемо докладніще у зміст поодиноких річників, побачимо цілу низку серіозних статтей на організаційні, методичні і дидактичні й культурні теми. Між іменами співробітників находимо Ст. Сірополка, О. Русову, К. Малицьку, О. Поповича, дра І. Раковського, М. Галущинського, дра І. Брика, О. Терлецького, Я. Білецького, С. Шаха і других. Самі назви авторів свідчать про вартість поданого матеріялу. І коли переведемо порівняння з аналогічними видавництвами на радянській Україні і за границею — рішуче мусимо сказати, що в нас хіба наша вбогість і недостача матеріяльних засобів відбивається на видавництві свою печать.

На рад. Україні крім урядового видання Нар. Комісаріяту Освіти бачимо науково-педагогічний журнал „Шлях Освіти", котрий займається також питаннями позашкільного виховання, і „Селянський будинок" як орган всеукраїнської управи селянських будинків Головполітосвіти УСРР. У Польщі видавало досі Міністерство просвіти журнал „Oświata Pozaszkolna", а від 1924 р. видає Союз польського учительства народних шкіл двомісячник „Polska Oświata Pozaszkolna", присвячений справам освіти дорослих. Дуже гарні видавництва під цим оглядом мають Чехи. У австрійських німців бачимо поважний орган „Volksbildung", у державних Німців є більше число подібних видавництв, з яких найповажніше представляється „Archiv für Erwachsenenbildung". Подібні видавництва існують у всіх культурних народів. На закінчення подамо, що й Світовий Союз для справ позашкільного виховання (The World Association for Adult Education) видає свої квартальні бюлетини звідом люючи у них про власні досягнення і про стан освітної справи у других народів світа. (Тут завважимо, що Т-во „Просвіта" є також дійсним членом цього Союза.)

„Народню Просвіту" друкує Т-во у 2200 прим. Переважна кількість читалень передплачує цей орган. Находимо у протоколах засідань виділів читалень, що в точках обрад находиться огляд змісту поодиноких чисел Н. П. У своїх організаційних комунікатах Головний Виділ змагає до сього, щоби кожда читальня післуче передплачувала названий орган з огляду на зарядження, комунікати й звідомлення з місць, які находяться в часописові. Приємно вражає те, що дна Хата", „Просвіти" на еміграції — подають звідомлення зі своєї діяльности в Н. П. Все таки мусимо дивуватися, що „Народня Просвіта" не найшла ще свойого передплатника у тих кругах, котрі перші повинні цим часописом заінтересуватися. Маємо на думці учительство й духовенство, у яких не може проминути днина, щоби не стрінулися віч на віч з питаннями позашкільного виховання. Нашому вчительству, вартоби булоби прочитати статтю Е. Новицкого п. н. „Przed nowym rokiem pracy" (Oświata Pozaszkolna, 1925, ч. 4. стор. 193—200). Слід замітити ще й те, що прикро вражає невеличка кількість співробітників у „Народній Просвіті". Просто не хочеться вірити, щоби так мало осіб цікавилося у нас справами позашкільного виховання, щоби так мало осіб було таких, що потрапляють подати свої теоретичні і практичні на-

*) На річнику зазначено рік видавництва III.(XII.). Цифра III. відноситься тільки до „Народньої Просвіти". Цифра XII. до видавництва як цілости. Одначе число XII не відповідає дійсности. Призабуто зовсім, що в р. 1916 вийшло одно число „Письма з Просвіти" як річник IX. З огляду на те, на видавництві в р. 1926 буде зазначено рік видання IV.(XIV).

нічне шкільництво" дуже широке. З першого погляду здається, що тут мається на приміті не лише університет (розуміється, повний), але й політехніку, господарську академію, ветеринарну академію і т. и. Мін. Ст. Грабський любить такі широкі поняття, які для заграниці говорять все, а для нас нічого. І справді, організаційна комісія і заповідь „академічного шкільництва" нічого не говорить, а коли говорить то навпаки. Про це свідчить „Слово Польське", якого проф. Ст. Грабський є далі головним ідеольогічним редактором. Там говориться про можливість створення, а радше про перенесення аліквізованих на львівському університеті кількох українських катедр до „Слав. Інституту" в Кракові. „Ліва" преса (як напр. „Курєр Поранни") натякає про українські університетські курси в Кракові. Одначе й проти цього виступає табор Ст. Грабського, так що охочі до „організації українського високого шкільництва" навіть не матимуть нагоди стрінутися зі згадкою про український університет.

Не справу українського університету мав на увазі Ст. Грабський, коли виступив зі своїм планом „організаційної комісії" та коли через свого „посередника" забажав використати — тим чи иншим способом" імена шанованих українським громадянством діячів, тільки ним руководили огляди польської закордонної політики. И ціло про видобуття, хоч би від „посередника" акту, який направив би опінію польського уряду за кордоном і який одночасно погребав би на довгий час справу українського університету.

І тому то слід було докладно застановитися нашим ученим і професорам також над справою „організаційної комісії". Бож справи мають так, що не „організаційна комісія" веде до українського університету, тільки спеціяльний закон про український університет веде до „організаційної комісії".

Спершу мусить бути ухвалений закон, мусить бути означений осідок університету. Це основна річ, яка повинна бути здійснена польським урядом в порозумінні з українськими політичними чинниками, в першу чергу з Українською Парляментарною Репрезентацією. Коли ж буде закон і буде вирішений осідок, тоді наступає покликання комісії для організації того університету, для намічення й іменування професорів. Зовсім природно, що аж тоді прийде черга на „маніфестування" льояльности, на що кожна влада має випробований спосіб у формулі урядничої присяги.

Ось нормальний і льогічний шлях до українського високого шкільництва взагалі, а до українського університету зокрема. Тимчасом у нас поступається так, як би льогіка і досвід належали до діточих забавок і тому все діється навпаки, і тому постійно перевертається справа на одному й тому самому місці.

Ф. Ф.

Лист з Франції.

Французи і ми.

Havel, 13. грудня.

Цими днями довелося мені перекинути деякі праці проф. Louis Léger, котрий присвятив майже все своє життя студіям над слов'янським питанням. Будучи членом Інст. туту та проф. в „Collège de France", він неустанно пропагував ідею панславізму, вбачаючи в ній не лише добро майбутнього славянських народів, але й інтерес самої французької нації.

Нам, Українцям, гаразд зрозуміло, де кониться властивий корінь такого захоплення панславянською ідеєю, але можна сумніватись, щоб хтонебудь з нас захоплявся так аперто ідеєю, як це міг зробити Француз, у котрого почування коливались в унісон з хвилинними долі чи недолі народів чужих для нього по походженню.

Чи ми зробили та робимо щонебудь для того, щоб давати взірці про себе тому народові, котрому є близьким до серця, здається, кожний славянський нарід? Чи не є часто асоційований в нашій уяві символ Француза з чимсь тим, що вороже ставиться до українського питання? Чи не є ми упереджені що до цього? Чи не думаємо ми, що коли Французи піддержували та й піддержують тих, хто спромігся відбудувати свою власну державу, то тим самим вони ставляться неприхильно до нас?

Так видається, а дійсність каже инше.

Заглянемо в думки того Француза, котрий краще, ніж хто инший старався зрозуміти та відчути, як та чим живуть Славяне. Може там знайдемо ознаки того, що справа наша не така вже погана, що є багато шляхів, щоб загальну французьку опінію скерувати на нормальний шлях. Побачимо, що про нас він казав не так давно в одній зі своїх праць (а написав він до 20 книжок з обсягу славяноznавства), „Le panslavisme est l'intérêt français" (Панславізм є інтересом Франції), писаній та закінчений підчас світової війни, в той час, коли на полях лилась ще кров, коли не було ще на обрію проблисків замирення, коли й ми самі не знали, що чекає нас. Правда, що в багатьох точках Léger не здає собі ще ясно справи (мабуть як чимало й серед нас самих), що уявляє собою українська нація, бо його студії основані здебільшого на історично-літературних даних. Але взявши під увагу той час, коли він писав, можна бути певним, що взагалі його оцінювання відповідає дійсности тих рамок, якою вона була оноді.

Французьке серце, яке завжди дивиться на оточення та історичні події крізь призму своїх власних інтересів, яке в термін „інтернаціональний" не тільки вкладає французький зміст, але й переконане є в тім несвідомо, в ті часи воно не могло инакше відчувати. L. Léger робить невелику різницю між нами і Москалями, кажучи, що її можна прирівняти до тої, яка є між Французами „de langue d'oc та de langue d'oïl людьми, котрі балакають мовою подібною до північних та південних Німців. Але не вважаючи на це, він рахує, що ми инший нарід, ніж Москалі, бо далі стверджує, що ми маємо гарну та поетичну мову, чудовий музикальний інстинкт, але не маємо історії та національної традиції. „Хитаючись між московською Росією та Польщею, вони ніколи не спромоглись на утворення своєї держави. Я не гадаю, щоб вони мали успіх осягти це, та щоб це було в їхніх інтересах. Гоголь, Українець, писав в 1844 р. „Хай ріжні сили двох рас розвиваються таким шляхом, щоб зєднуючись, вони дали щось закінчене людству".

Останнє речення служить для п. Léger одним з доказів необхідности спільного шляху для Українців та Москалів, бо він додає „це бажання є й моїм". Та чи міг Гоголь инакше висловити цю думку в оточенню свого часу? Та чи міг п. Lé-

Не прийде
нічого ліпшого...

Тому лишіться при випробуваній „Правдивій Франк-а"-Каві! Бо не вперше фірма ручить Вам за подібну якість, а по друге не найдете в дійсности нічого ліпшого.

Усім знані її принмети

ЯКІСТЬ
ВИДАТНІСТЬ
ПОШИРЕНІСТЬ !

жіння з обсягу позашкільного виховання до загального відома.

Може ці рядки причиняться до цього, що названий часопис викличе таке зацікавлення, яке йому справді належиться. І що справа позашкільного виховання перестане бути справою, на котрій можна всякому розуміється, але що вона є предметом високої науки, глибоких студій і ніжної опіки всіх чинників, яким залежить на правдивому розвитку нації.

Щасливою назвемо думку Головного Виділу Т-ва „Просвіта", коли він на внесок власної бібліотечної Комісії приступив до видавання квартальника „Бібліотечний Порадник". До цієї справи слів кілька.

Найкраще поставлено бібліотечну справу в англосаському світі, себто в об'єднаних Державах Америки, у властивій Англії, в Канаді і навіть у других кольоніях. Найкраще під оглядом кількости бібліотек, справности обслуги, багацтва бібліотек і їх приміщення. Завдячувати це з одного боку практичному висловові народу, з другого багатим, бо просто королівським фондаційним актам ріжних американських мільонерів. Відгомін цього руху слідний у цілому світі. Але найглибше що до думки і виховного впливу поставлено бібліотечну справу в Німеччині, дякуючи просто геніяльному схопленню справи через бібліотекаря в Лайпціґу Вальтера Гофмана. Перше десятиліття його праці, закінчене конгресом в Лавенштайн у днях 17—22 вересня, було найкращою, здається, нагородою для названого працьовника. Годі нам тут задля недостачі місця розводитися широко над істотою бібліотечної справи у розумінню Гофмана. Зробимо це на иншому місці. Тут наведемо тільки те, що поставлено як мету й завдання німецької народньої бібліотеки, а саме „творення духової і душевної спільноти членів нашого (розуміється: німецького) народу. Істотну поміч до такої спільноти подає живий вплив об'єктивних дібр культурних у всі шари народу. Одним з найшляхотніших дібр є письменство народу, до якого треба прираховувати цінні добра світового письменства, які лежать на шляху до осягнення цілі. Це добро треба плекати, себто його треба привести у живе відношення до поодиноких особнів народу і до ріжних шарів народу. Установа, яка може з успіхом управляти таке плекання, це народня бібліотека. Як місце живої опіки над письменством належить підпомагати й вводити в життя, народню бібліотеку". Відповідно до цієї мети зложена і книжкова політика. Про далекозрідність нових напрямних у ставленню народніх бібліотек свідчать голоси англійських освітників, котрі просто заявляють, що у схопленню глибини бібліотечного діла стоїть на першому місці німецький народ... (В бюлетені названого в горі Союза ч. 20).

Щоби поодинокі бібліотеки, котрі приняли повищі засади, звязати між собою, а далі щоби ці засади поширювати, центральна управа німецьких народніх бібліотек (Deutsche Zentralstelle für volkstümliches Büchereiwesen) видає особливий орган „Hefte für Büchereiwesen", котрий складається з двох частин, які виходять осібними зшитками. Відділ А призначений для освіти бібліотекарів, відділ В подає відомости про книжки, які належать мати в народній бібліотеці.

Незавидний стан нашої бібліотечної справи, а рівночасно не ідкличний наказ зайнятися цією справою, піддав Головному Виділові думку видавати „Бібліотечний Порадник", який має стати провідником і інструктором сільського читальняного бібліотекаря *). Розуміється наш „Бібліотечний Порадник" далеко а далеко стоїть позаду за ваним німецьким бібліотечним часописом. Всеж таки розглядаючи перший річник бачимо, як редакція „Бібліотечного Порадника" глядить на своє завдання. Відповідно до слів першої вступної статті „нове видавництво перейма на себе велике й почесне завдання корисної послуги самоосвітнім змаганням народу, послуги читальням і членам у напрямі подавання відомостей про існуючі книжки на книгарськім ринку, які будуть надаватися до наших читальняних бібліотек".

„Бібліотечний Порадник" старався виконати своє завдання як найкраще. Але й тут одна непоборима трудність, а це недостача співробітників. Всеж таки виступлені в першому річнику: красне письменство, історія, природа й техніка та економічні науки, діточа література та й журнали. Змаганням було звязати книжки певною ідеєю, найти відношення книжки до життєвих інтересів людини. Змаганням було поставленувати книжки відповідно до освіти читача. Може перші спроби не у всьому відповідають поставленому в горі завданню. Всеж таки обговорено 211 книжок у першому річнику; подано статті з гального змісту, а й в статтях спеціяльних розкинено чимало уваг, що їх потрібно знати читачеві в його самоосвітніх змаганнях і бібліотекареві, щоби йому помогти звязати живим звязком книжку з читачем.

„Бібліотечний Порадник" дав можність Т-ву „Просвіта" видати раз повну бібліографію власних видань. Укладу І. Калиновича доведена в І. річнику бібліографія до ч. 300 з р. 1898. В дальшому річнику буде її продовження.

„Бібліотечний Порадник" друковано 1 ч. в 2000, дальші тільки в 1800 примірниках вісімки, о 32 стор. Хоч чителень у нас 2000, маємо вісти тільки про 1000 бібліотек. З тих ще велика кількість у руках дуже невправних.

Тому й не всі бібліотекарі розуміють гаразд завдання нового видавництва. Воно ще не находить належного розуміння навіть з боку тих, котрі беруть участь у виховному ділі. Одні виходять із заложення, що таке видавництво за дороге, а тут нема грошей. Другі таки зовсім не доцінюють значіння квартальника. Що до перших — мусимо взагалі сказати, що при веденню позашкільного виховання ніколи не буде поплатности, глядячи з комерційної точки погляду. Що до других — то инших переконуючих аргументів, крім вище поданих, не можемо навести. Одначе в повному переконанні можемо заявити, що „Бібліотечний Порадник" повинен мати серед своїх передплатників не тільки читальні. Він повинен бути цікавий для кождої інтелігентної одиниці. При недостачі инших видавництв, слабому поширенні українських книгарень, при неповности а дуже часто й непрозірности бібліографічних нотаток у повіти-

*) Для повноти обрazу завважимо, що на Радянській Україні почав в грудні 1924 р. виходити аналогічний часопис „Нова книга".

ger инакше задивлятись на справи в свій час?

Сьогодні вже йнші подуви проносяться по французькій пресі. Більшою обєктивністю починає повівати зі сторінок французьких журналів, котрі потрохи усвідомлюють собі ріжницю між нами і Москалями. Для прикладу візьму місячник „La Revue de Paris" де п. Niessel в статті здається під наголовком „Ленін та більшовицькі події" подає його характеристику та обрисовує московську душу, налягаючи на її славянсько-татарське походження, чого не заперечують деякі Москалі, як напр. п. Н. С. Трубецкой в 4-ім випуску „Евразійского Временника" 1925 р.

Він каже, що весь уклад життя допетровської доби є проявленний впливом туранської психики. Державна ідеологія, матеріяльна культура, релігія, уявляли собою єдину систему, збудовану на підпорядкуванню одному принципові, а саме вірі. Та й сама московська держава повстала завдяки татарському ярмові, бо ханська „ставка" була перенесена до Москви. Відомо, що татарська знать стала московськими боярами. „Ми маємо право гордитись туранськими предками не меньше, каже Н. С. Трубецкой, ніж предками славянськими".

Але потім прийшов Петро й тоді все справжнє московське стало переслідуватись. Два останні віки Трубецкой називає епохою „романогерманського" ярма. „Більшовизм є такий-же овоч романо-германського ярма, як московська державність була овочем татарського ярма.

І коли порівняти ці дві натури, то мимоволі висновуєш, що татарська школа не така вже погана".

Ось у цьому „татарському" ховається, здається, ріжниця двох психік: української та московської, бо перша на протязі довших літ всієї історії була завжди відпорною силою, не будучи в стані засвоїти того, що засвоїли Москалі від Татар. І ця українська психіка й по цей день бриває у змаганні очиститись від всього нанесеного на її поле чужинцями. В яку форму виллється вона остаточно, важко відгадати, але симптоми тих змагань проявляються по обидвох боках Збруча. В тих симптомах, проявах зматеріалізувати таємний духовий ідеал криються верна того, що українська нація таки хоче жити, рости та розвиватися, бо змагання до відродження свого тіла є принципом нашого життя. І ще в матеріяльній формі дух народу може плекатись та проходити певні фази історичного життя. Життя старих народів, які пройшли вже свій шлях, може служити та служитиме якщо не дороговказами то бодай точками, над якими нам слід зупинитись. Студіюв ти життя тих старих народів, одно з наших завдань. А ми? Чи студіюємо його? Чи бажаємо досвідом придбати й для себе деякі цінности? Чи наша молодь змагає до цього? Чи наше студентство прямує до тих ідеалів? Чи маємо ми в державах Заходу достатню скількість студенства, котре інтуітивно засвоює ало те, в чім ми відчуваємо брак? Здається, що у Франції, котра радо приймає студенство всіх славянських народів, ми Українці маємо понад десяток. Правда, в Німеччині їх є більше, але для нашої нації це надто мізерна кількість, бо наприклад такий нарід, як Болгари, мають в самім Нансійськім Університеті біля 200 студентів. Після цього не дивно, що нас мало знають тут у Франції, хоч ясно здають собі справу з того, що таке Українець. І треба ще дивуватись, що при такому байдужому з нашого боку відношенню, Француси досить добре поінформовані, хто ми такі й до чого змагаємо. І виходить, що вони з більшими симпатіями підходять до нас, ніж ми до них.

Позавчора, до речі, була вміщена в совітському паризькому часописові „Парижський Вестник" замітка про те, як секретар французького посольства в Москві, відвідуючи Київ, завітав до Української Академії Наук, Національної Бібліотеки та инших установ. На місці він виявляв велике зацікавлення українським рухом та жалувався на те, що брак літератури з українського питання не дозволяє робити того, що можна би зробити. Та справді в ким робити тут у Франції з українського студенства майже нема, а професури зовсім ні. Може налагодження взаємин Франції з Совітами внесе деякий рух в освітленні українського питання.

І. Гончаренко.

По широкому світі.

Криза німецького уряду продовжується. До тривкости кабінету проектованого Кохом ставляться скептично.

Німеччина, в особі своїх делегатів, що виїхали до Парижа на конференцію в справі обмеження воздушної фльоти, домагати меться, щоби всі дотеперішні обмеження щодо німецьких літаків були припинені.

У чесьнім уряді почались між поодинокими партіями суперечки про те, хто має зайняти місце голови парламенту та сенату. Перед одчиненням парляменту переговори партій не довели до порозуміння.

Французькі фашисти на провінції підносять голову і домагаються повірити теку фінансів комусь з крайної правиці.

Туреччина невдоволена вирішенням Лігою Націй справи Моссула. Турецький делегат у Женеві заявив, що лінія визначена у Моссулі є майже та сама, що у свій час підчас мирових переговорів у Лозанні, а яку тоді Туреччина відкинула. Він видрукував комунікат з заявою, що віднині останнє слово належить до ангорського уряду.

Чічерін простує фальшиву звістку про свою намірену зустріч з Чемберленом у Венеції та свою подорож до Льондону. Повторяє негативне становище СРСР. до Ліги Націй і до федерації балтійських держав.

Югославянський уряд находиться у стадії кризи внаслідок непорозумінь у лоні радикальної партії. Останнє засідання Скупщини було дуже бурхливе; опозиційні промовці домагались поставити під суд міністра справедливости.

У Букарешті румунські націоналістичні студенти зорганізували антисемітські демонстрації на вулицях і в театрі, з нагоди вистави пєси жидівського автора.

Нова позичка для Німеччини, на основі плану Дауза, має бути вислідком подорожі двох англійських фаховців до Америки: генер. агента від репарачийних сплат Паркер Жільберта та директора „Англійського Банку" Нормана.

У вашінґтонськім сенаті почалась дискусія над запрошенням Ліги Націй, щоби Злучені Держави взяли участь у працях підготовчого комітету для розброєння в Женеві.

Після автокефалії.

Насильна припинення „Духовної Бесіди".

Варшава, 14. грудня 1925.

При православній митрополії у Варшаві виходив довший час на її кошт український церковний орган „Духовна Бесіда" і білоруський „Православний Белорус", підчас і редактором „Духовної Бесіди" був відомий письменник п. Острошицький. Не дивуючись на те, що орган був аж ніяк лояльний до влади, вона дивилася на нього завсіди косо і вже кілька раз погрожувала йому пальцем. Дізнались, що це видання припинити. Та справа якось пригальмувалась і „Духовна Бесіда", як і „Православний Белорус" виходили дальше.

Тепер довідуємося із досить певних джерел, що міністр освіти Ст. Грабський завдяки поданню від митрополита вже ультимативно вимагає не видавання обох цих органів, зокрема „Духовної Бесіди". Мітр. Доманський, що досі не йде на уступки владі, що ще ніколи й ніразу не вмів обороняти переслідуваного того, що лежить в інтересі православної церкви й віри, — піддався і цим разом. Редактора Острошицького вже повідомлено, що „Духовна Бесіда" від нового року виходити не буде.

Одначе це не повинно нас злякати. Ред. В. Острошицький постановив видання не спинати і з тою метою звертається до українського громадянства за матеріяльною і моральною підтримкою. Ось. ред. виділив ред. Острошицький двотижневик „Наш Світ", що здобув собі вже деяку популярність. Тому, що це видавництво мусить також припинити свою повищу на велику шкоду української культурної справи, є тепер можливість злучити обидва органи в один, незалежний від цього чинника, що стоїть ясно на ґрунті нашої церкви й нашої культури, нашого життя взагалі. Новий, об'єднаний орган стане безперечно виразніше домагання українського народу в сфері

чній пресі, „Бібліотечний Порадник" може бути і є одиноке джерело, з якого буде можна мати відомости про нові книжки й видання. Збільшення передплатників повлече за собою збільшення обему журналу, частіше його видавання і вище поставлення що до змісту.

Третє періодичне видавництво — це „Аматорський Театр", обемом, величиною такий сам як „Бібліотечний Порадник". Друковано його в 2000 прим.

І він породжений потребою проводу в ділі аматорського театрального мистецтва. Хто його знає, як воно у нас виглядало та ще й тепер виглядає, цей зрозуміє, що у виховному ділі не важна тільки добра воля. Коли яка робота ведеться, треба мати на увазі, щоби її ведено як найкраще. Аматорське діло — це частина мистецького виховання, а де мова про мистецтво, там не вистарчає тільки виїска, але увесь зміст і переведення мусять бути мистецькі. Під цим оглядом ще треба нам багато робити, щоби осягнути бодай малий успіх. У цій ділянці велика ріжниця між нами, уродженими Галичанами і братами з Волині і других земель. Там є також аматорські гуртки. Але вони не повстидаються перед неодним професійним театром. На кождому кроці видно краще й повніще та глибше розуміння мистецького боку аматорської сцени. Це видно також і на селянських хорах.

Розглядаючи зміст квартальника за останній рік, бачимо такі відділи. Поважну частину видавництва займає організаційний бік аматорських гуртків. Вони складова частина читальні, дуже часто головне джерело прибутків читальні, мусять найти своє відношення до самої читальні, її виділу, Загальних Зборів і ревізійних Комісій читальні. Далі йдуть режисерські поради теоретичні й практичні, порадники ріжного роду технічної й змістової натури, дві статті що до організації і значення дітячого театру, бібліографія і рецензії, багата хроніка, при чому в кождому числі є й фотографічні знимки аматорських гуртків, хорів, а навіть знимки з вистав.

Мимовільно насувається і тут порівнання між нашим видавництвом і аналогічним у других народів. Під руками у нас „Teatr ludowy", 16 сторінковий листок, виданий польським Союзом людових театрів. І знову сумне порівнання, але не зовсім за зміст й вартости нашого видавництва у відношенні до польського. Жаль тільки великий здіймає, коли прийдеться читати в польському видавництві рубрику „Praca w naszych zespołach". Видно, що хтось поза гуртком є ще інтересований у праці гуртків. Він здає відомлення, тішиться успіхами, виказує ініціятиву. Чи це буде кс. Альойзи Козловскі голова людового театру й хору в Пустомитах, чи Алекси Ніколаєв з під Білого Стоку, чи Юзеф Якубішин секретар і провідник гуртка в Турильчу в Борщівщині — видно, як інтелігентна одиниця стає інструктором — опікуном праці. І ми розуміємо п. Якубішина, який дословно так починає своє звідомлення (подаємо в переклад): „З моментом повстання Польщі якийсь незвичайний животворний дух обняв легіоном наші кресы. Кождий Поляк — обыватель, без огляду на свій стан і освіту скинув в себе пил невільництва, котре верствою покрило було його душу, глянув глибше і розумніше у світ, а коли пізнав, що він вольний і — живе вже у своїй власній вітчині, починає помагати в її будові. Чудеса діються на очах. Кресы повстають самі. Сільське населення, котре колись думало тільки про хліб і сон, сьогодня помагає радо в будові польщини на кресах. Приводить до життя свою мову, котру майже призабуто, в наслідку вікової неволі і сталого сусідства з чисельно більшим українським населенням, а вкінці в наслідку ріжних інвазій. По наших селах починають творитися ріжні організації і освітно-культурні установи, про які досі ніхто з місцевих селян нічого не знав, ні не розумів їхнього значіння". Розуміємо його захоплення, з яким він (Якубішин) звідомлює про те, що на протязі десяти місяців істнування гуртка виставлено з великим успіхом 21 штук, а також улаштовано два торжества: річницю листопадового повстання і обхід 3-ого мая.

Тут треба ще й те замітити, що в 3-ому числі „Аматорського Театру" кинено думку притягнути до участи в праці наші сільські круги. Ходило саме про те, щоби перевести організацію селянських хорів, подати їм зміст праці, взяти в організаційні карби, що не менше важну ділянку мистецького виховання в позашкільній добі. Досі ця акція не принесла нікого успіху, а навіть не посунула ні кроком вперед.

Названі досі періодичні видавництва належать до обсягу методики освітньої справи. В плані були ще й особні видавництва, котрі посували би освітню працю наперед, до їх видання одначе не дійшло з огляду на недостачу фондів. Два такі найважніші видання вже готові. Є це книжка: „Що і як читати" і „Календар просвітної праці в читальнях". Можливо, що найближчий рік дасть змогу здійснити видання названих праць.

Всеж таки зроблено передрук деяких важніших річей, друкованих у журналах. З „Народньої Просвіти" видано відбитки О. Поповича: Як учили і як учитиби грамоти? з уваги, що це буде методичний порадник при науці неграмотних. Так само видано відбиткою переклад із німецької праці І. Барле: „Освіта робітництва". У названій праці автор виходить з глибшого становища доказуючи потребу самодіяльної праці з боку робітництва, щоби його таким чином зв'язати тісно з народністю як такою. Безліч думок у названій книжці дуже добре можна приложити до нашої освітньої праці серед селянства. Тому можемо гарячо поручити прочитання цього перекладу всім тим нашим чинникам, котрі мають до діла з справою позашкільного виховання. Обі названі відбитки вийшли кількостю 1000 прим. Крім сього видано 500 прим. відбитки в праці М. Бороного „Режисер", яку друковано в „Аматорськім Театрі". Названа праця бере справу з вищого становища ніж це ми звикли робити в нашому аматорському мистецтві. Всеж таки воно буде мати виховне значіння, коли наш режисер-аматор після прочитання праці Бороного подумає над тим, що його діло — це не забавка для забиття часу, але що це велика відповідальна громадська праця. Названі річі будуть доповненням дотеперішніх методичних підручників як „Інструкція" і С. Сірополка: „Короткий курс бібліотекознавства", виданих попереднїми літами

паркованого життя і рішучійше помагатись їх здійсненню, бо буде нільний від рівних з добовязань. Нел жи у ву зверне очеви по й на ріжні сочочі питання нашої гіркої дійсности на инших, світлих ді лянках українського життя.

Обо язком українського громадянства, особливо на наших п ноземних землях, п держати це орган з усіх сил

Занедбане джерело доход'в.

Під увагу наших центральним установам.

Про одно джерело доходів забули якось українські центральні установи, зокрема головна управа УПТ. у Льво. Маємо на думці українські добродійні марки, що їх наклеюється побіч офіційного остемлювання на листах і картках або по другій їх стороні. До війни і в часі війни видавали такі марки ріжні наші товариства і мабуть зле ва тім не виходили. Так мали ми марки Рідно Школи в ріжних типах і видах, таксамо марки народнього фонду, радикального фонду, Січових Стрільців, а пальше марки з портрето Шевченка і його могили, Франка, Шашкевича і його могили, гемнасичної бурси у Львові, дому сиріт у Станиславові і багато инших. (Повна колекція цих марок мала би свою цінність і можнаб її виставляти з виглядами на нагороду на ріжних чужинецьких філятелістичних виставах!).

В часі війни і після її покінчення всі ті марки у нас вичерпалися, але дивним дивом ніхто не подбав про видання нових українських добродійних марок, хоч дохід в того очевидний, а крім того такі марки є знаменитим засобом пропаганди.

Те, що в инших народів є зовсім зрозумілим, у нас проходить без ніякого наслідку. Ось в останніх часах святкували ми ріжні ювилеї: 300-ліття появи першої друкованої книжки у Львові (Федорович), 150-ліття зруйнування Січи, 100-ліття смерти Бортнянського, то-що — а чи здогадався хто видати з того приводу памятькові марки? У нас вдоволяються при такій нагоді концертом, а в найкращім разі виданням брошури чи книжки — і на тім кінець. Про пропаганду й утривалення ювилею при помочі пропамятної марки у нас нічого не відають. А треба знати, що наші добродійні марки, коли їх як слід розреклямувати, могли би знайти широкий збут і між чужинцями, де є ціді легіони збирачів виключно добродійних марок. А в тімі в нас зросло заінтересування філятелією, доказом чого хочби спеціяльний фаховий місячник „Український Філятеліст", що виходить у Відні, який саме міг би занятися реклямою для наших марок між чужинецькими інтересентами.

На це забуте джерело доходів і на цей засіб пропаганди звертаємо ласкаво увагу українських центральних установ, а передовсім УПТ.

(ін.)

З театру.

„Граф Люксамбург" на сцені Львівського Українського Театру.

Стару, але все симпатичну, все свіжу й веселу оперетку маїорського майстра Легара виступив у днях 12. і 13. ц. м. Львівський Український Театр в сал Лисенка. Виставив в обсаді і з такими режисерськими помислами, що заслуговують тільки на признання.

Яка мала сцена театру Лисенка, яка не вистарчаюча її обстановка, які примітивні декорації — а всеж таки гуртом талановитих артистів зумів створити перед нами ілюзію, що бачимо вепед собою справжніх представників тих „висших десять тисяч" отих дійсних князів, графів та инших баронів. Видно, що й поодинокі артисти і режисер працювали сотірно. Як і були які недостачі чи недоглядн, то виливали вони саме з отої нещасної обстановки, зрештою і нам поважна сама настроює артиста не найкраще.

Важко сказати, кому віддати пальму першенства в цій оперетці. Найкращий голос-м, з яким можнаб виступити й на великій европейській сцені, диспонує без сумніву п. Красноперо го. Люксембурга, але його неврівнана гра лишала дещо до бажання. Знаменитого, повного темпераменту грою відзначалася „пара": п. Голіцинська (Жівет) і п. Запупський (Бріссарт), хоч голос останнього дещо слабший. В кожному разі ця пара, як і п. Сорока (кн. Василь Василевич), робила найкраще враження. Про п. Стадникову (Анжель) можна говорити тільки з великими похвалами: й чудова гра, й сильний, чистий голос досконало підходили до цілого артистичного гуртка. В третьому акті запрезентувалася нам в ролі „комічної старої" якнайкраще п. Дядинюкова (гр. Коковцева). В дрібних ролях зверпули на себе увагу пп.: Шеремета, Яцема й Гірняка.

Як цілість, оперетка — помимощи обставанку — не лишала майже нічого до бажання і могла вдоволити й найвибагливішого глядача. Можна не годитися з тим, що гр. Коковцева вимагає майже виключно московської моди, бо наставничі би кільки московських фраз, можна добачувати в деяких моментах гри кн. В. Васильовича пересаду — але не остаточно оперетка, в якій і режисер і актор мають усе вільну шуруку, а в тім — цілости на зовсім не шкодить. Могла бути і сильніша, більша оркестрова, але ж ясно, у нас могло бути, ніби українська публіка ставилася трохи уважнійше до рідного театру?

І. Німчук.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за всю статтю „З керничих нот" присвячену роботі національних дарів данців, за два місця статті „Ad majorem gloriam" і за 20 радків статті „Шавіотність на експорт".

— **Ревізії й арештування.** В середу 16. ц. м. три поліційні агенти переважили ревізію в редакції тижневика „Світло" при вул. Голуба 11 а, й арештували присутного там д-ра Миколу Козицького особистого знайомого ред. „Світла" Бобинського та ще якусь паню, що зайшла в редакцію за орудкою (якою — невідомо бо агенти не потрудили ій висвітити свого бажання). Ревізію переводжено зовсім поверхово, не забрано нічого, ані не вписано, чого шукали. — Сполудня тогож дня один з агентів, що були рано, приїхав ще раз у редакцію і списав з ред. Бобинським протокол про його взаємини з д-ром Козицьким.

— **Суд над редактором „Нашого Життя".** 2-го грудня редактор „Нашого Життя" п. С. Козачук отримав з окружного суду в Любачеві акт обвинувачення за те, що в ч. 24 своєї газети надрукував відкритого листа українських послів і сенаторів до митрополита Дионисія в справі нового стилю, введеного митрополитом до православ. церкви. Ідеї С. Козачука має відповідати за „переступство", передбачене в арт. 49 і 129 ч. 1, п. 3 К. К. Митр. Дионисій на суді має виступати, як свідок, а в характері вченого експерта прокуратура покликала проф. любляньского університету й члена краківської Академії наук п. Ст. Піташицького, який має доказати, що нібито все те, що Українськими послами в листі до митрополита написано, є неправда, бо все це тільки агітація. Митрополит також нібито має доказати, що він має право без собору і вірних заводити в церкві новий стиль замість старого і що жадна парафія не спротивлялась новому стилеві.

— **Жарт у процесі.** У суботу телефонував якийсь веселун добродій до жидівського шинкаря від управи пятниці з ул. Батерія, щоби приславши похоронний віз з домовиною для Штайгера, який нежданно помер. У шинкаря зорієнтувались, що не жарт, одначе для певности мусіли телефонувати до прези ії суду з запитом, чи вістка є правдивою.

— **Реєстр новобранців.** Усі мущини уроджені в 1906, що живуть постійно на терені т. зв. повіту м. Львова мають зголоситись від 2 до 31 січня 1926 у комісаріятах поодиноких дільниць. Треба принести метрику або її виписи, шкільне свідоцтво (індекс) і поліційну карту мельдункову, доки одержать посвідки, які мають передкати аж до реєстрації новобранців річника 1926. Про кождочасну зміну адреси треба голосити попередньо комісаріят і новим.

— **Плати урядовців.** Новий закон про плати польських урядовців передбачує, що в нормальних (?) умовинах беручи на увагу дорожнечі (дарі два поняття „нормальність" і „дорожнеча") плата від 1. січня обрахована на підставі множника, який рівняється 48 пунктам, у категорії від 16—12 буде вимірятись 42 пункт., у категорії від 11—10 41. пункт., а в категорії від 8—1 40 пункт. Те що ціні платні не беруть, певно не розуміють нічого, а ті що беруть — також небагато.

— **Пізні засоби.** Польське міністерство скарбу по нараді з представниками державного банку рішило загрозити фірмам, які безпідставно підвищують ціни, що не одержать кредитів у мякій кредитовій інституції.

— **Міністр праці, що нарушує охорону праці.** У Лодзі скінчився процес проти бувшого польського міністра праці Ольшівського, який тепер є директором фабрики. На становищі директора він побільшив години праці в одним з відділів фабрики, щоби, як кажуть, доставити на час замовлення від радянського уряду. Суд засудив його, на основі закону, на 100 золотих кари.

— **Дівчата щезають.** Якийсь селянин зі Щирця привіз до Львова двоє молодих дівчат (14 і 15 літ), щоби найти для них службу. Він поручив їх екзекуторові Касі хорих Маршалеві. Цей передав їх своїй знайомій Степанюковій, яка зачала, що рада найде для них „посади". Коли на другий день Маршал спитав Степанюкову, де дівчата — вона не могла дати відповіди. Дівчата щезли. Невідомо, чи при їх власній помочі, чи при чужій инших.

— **Нова торговельна станиця в Станиславові.** Дня 19. грудня п. р. в 4-ій год. пополудні розпочинає в Станиславові свою діяльність нова крамниця взуття світової слави марки „Делька" в новозбудованім власним коштом Бати домі. Ця крамниця, яка вже визначається гарно підібраним асортиментом так, що ви творить по кождій картині великомістського магазину, ту як ми по ознайомлено у всякого роду взуття почесно в домої марки „Делька", там про-

Убогою представляється видавнича діяльність другого розряду а саме видавництв для членів і для читальняних бібліотек. Товариство не було навіть в силі видати обіцяні книжечки для своїх передплатників і мусіло дати замість них книжечки фонду „Учітеся, брати мої". Убогою, а в наслідку цього була вона мало ріжнородною.

У т. зв. Народній Бібліотеці видано: „Ірляндські оповідання", Софії О. Бр ен (вед. 16°, стор. 63). На цьому виданні можна зауважити певну відміну в порівнянні до других повоєнних видань. Зверхній вигляд, папір і друк не пригадують давніших народніх видань. Тут вийшов Головний Виділ зі становища, що для народу, для широких мас ніщо не може бути за гарне й за добре. Під цим оглядом зроблено навіть один крок далі. Бо ось приготовано новий наклад роману Е. Гребінки: „Чайковський", заповлено до нього образи П. Холодного й коліровими образами буде прикрашено видання. Буде це перше взагалі артистичне колірове видання у Галицькій волости. „Ірляндські оповідання" надруковано у 5000 прим.

Як друга книжечка в Народній Бібліотеці вийшла невел чка праця лікаря ветеринарії М. Стахурського: „Як поборювати знахорство" (стор. 18) також у 5000 прим.

Третім з черги в названій бібліотеці є Календар на рік 1926. Величиною і гарним змістом вирізняється він на одно з перших місць між сьогорічними календарями. І хоч ціну його поставлено о одну третину нижче, ніж належало, чуються чути нарікання, що календар за дорогий. Коли зважимо, що редакцію календаря, його величину вже ухвалюють рік наперед, звичайно в падолисті-грудні, то всякий зрозуміє, що рік тому никому й на думку не приходило, що прийдеться нам переживати такі тяжкі часи. До того в минулому році підношено заміт, що календар за малий, що містить за мало інформацій тощ. Справа з календарем тим складніша, що прибутками з нього звичайно покривається велику частину видавничих видатків, купується папір на дальший рік. Коли сьогорічна продажа не допише, то не досить, що ціну календаря поставлено о 1/3 нижче, але й ще Т-во готово потерпіти і з того боку невдачу. До других невдач ще одна більше. А всі вони разом гальмують роввиток нашого Т-ва більше, ніж які небудь инші труднощі. Тимчасом кажучи правду, розширення 10.000 прим. Календаря навіть серед таких господарських відносин, серед яких живемо, не по инно представляти трудношів для 7 мільонів населення.

Коїм названих угорі книжечок і календаря вийшло в р. 1925 р. три випуски т. зв. Історичної Бібліотеки „Просвіти". Повстання цеї бібліотеки датується від Загального Збору в р. 1923, на якому було сказано вел кою кількістю учасників, щоби видавати малі історичні брошурки, а вони найдуть своє велике поширення в народ. Ціна їх буде приступна, а читач буде міг собі дати раду з книжечкою за одним заходом. Таку книжечку можна буде прочитати одного зімового вечора, при роботі в часі полудневого відпочинку, за товаром тощо. Все те показалося так само нестійким, як багато инших сподівань, котрі звязуємо з ріжними зверхніми явищами, а не беремо під увагу, що тут одиноко важні і міродайні причини внутрішнього характеру. Наш загал ще у своїй великій масі чужий книжці. Треба грунт підготовити під поширення книжки, а тоді книжка піде без огляду на те, чи вона мала, чи велика. Аби тільки була добра книжка, а вона найде свого читача.

У названому році вийшли: 1) Г. Боплана: Дніпрові пороги. Це опи: України та Дніпра з 1640 р. з під пера французького інженера, який побував на Україні. Опис дуже цікавий; його вартість підносить прегарний переклад. 2) І. Крип кевича: Гетьман Петро Дорошенко. Кілька уступів цеї книжечки підпали конфіскаті. 3) І. Б.: Король Данило. Названі книжечки виходили у кількости 5000 прим.

Всі инші видавничі пляни не здійснилися. Не вийшли Просв тні листки ч. 2 (графіка), не вийшов Буквар для науки неграмотних. Не вийшли казкові реферати. Відложено також ухвалене Головним Виділом видання Театральної Бібліотеки, до якої плянувано драми й комедії Франка й Цеглинського, в продажі зовсім вичерпані.

Та неповною була би видавнича діяльність Товариства „Просвіта", коли би ми поминули мовчанкою все те, що зроблено Товариством задля кращого діловодства в Читальнях, або й те, що зроблено для поширення відомостай про Товариство, його з ад ння й потреби. В біжучому році видано квестіонарі до діяльности філій і читалень, видано квітарі задля принимання вкладів до просвітних установ. Видано у десятках тисяч листки, що їх додавано до всякого письма, котре виходило з Товариства, а на яких пригадує но громадянству, членам і читальням їхні обовязки у відношенні до Головного Товариства. Видано поклик ставати членами Т-ва „Просвіта", пригадку до членів, які не зложили свої вкладки, видано у 30.000 примірників відозву за відновою Дому.

Крім цього друковано на цикльостилю в більшій або меншій кількости ріжні обіжники, полюстрашині уваги, програму дальшої праці по філіях, зразкові рефетати про життя в Читальнях, про бібліотечну справу і про Свято 8. грудня.

Вкінці надруковано 5-ти аркушеву брошуру для Америки п. н. Американський Просвітянин. Є це наче продовження виданої минулого року брошури п. н. Прихильники Т-ва „Просвіта" членам з Америки. Друковано її в 4000 примірників і розіслано членам прихильникам і редакціям в Америці враз з особною відозвою, призначеною тільки для Америки.

Філії, які є частиною Головного Товариства, не ведуть самостійної видавничої діяльности. Всеж таки треба признати, що деякі з них стараються літографованими або цикльостилевими обіжниками удержувати зязок з підлеглими читальнями. Філія в Жовкві видає друком обіжники до своїх читалень.

Всеж таки в програмі праці на будуче підає Головний Виділ філіям думку, щоби вони старалися на протязі року видати бодай одну річ своїм накладом, але в рамах видань Головного Товариства. Всі прибутки йшли би на побільшення видавничого фонду даної філії. Як

...вживаються й в бічні артикули: кальоші та снігови... Вже згори можна передбачувати світлий розвиток того напрямку мистецтва. Після похвали і загального надідування є факт, що фірми стараються умовляти широкими верствами населення на святочні закупи, відзначаючи від маси своїх добрих взуття по зол. 24'5., 8'50 і 32'50 отже по ставках різних. Новому панові ставу бажаємо всього доброго.

— **З кронічної хроніки.** Двох громадян вселяє скаргу до суду повітового адвоката Аріяна, що вони в його домі на Різничу вексель, не граючи в гру шей, а вексель вимагав назад. — Крамарі Рудого Лева Лькери представлялися у Львівських фірмах як торговці машинами і набирали собі крам, а сплачувати не вели підписані ними векселі та бідними. Крамарі пропали і ошукали, що зовсім зрозуміло. — Завідуючому інспекторові Шевові вкрали в бюрі канцелярське футро, купівлі Лазерович Бр на скрипку пересу, — ще де-що, окрім білля, кожух, а навіть мишку з грошима — все це на пострах злодія, не рахуючи побитих по пянім та викинених і шкіданих будинкових лямпсбомбових мас сумн.

— **„На пиво" кельнерів.** Між власниками ресторанів і кельнерами виник конфлікт щодо процентів, які кельнери одержують з своєю службу. Цей процент по пук 10—15 процентів є враховані до цін страв. Власники підприємств приневолені платити оборотовий податок від повної суми доходу і цього є невдоволені. Кельнери на цьому нічого не виграють, а їх праця, мовляв, тратить дещо й службу, тому боронять по ляду що краще би вернутись до старого системи, коли гості давали кельнерам самі „на пиво", тим більше, що тоді кельнери виконували своє більше своїх обов'язків.

— **Катастрофа.** В Нью-Йорку, в найгустійшій дільниці, вибухла пожежа; згоріла касарня і шість осіб. — В італійському місті Поля, у фабриці вибухових матеріалів, загинуло пять осіб від вибуху; багато ранених.

— **З туристичного Т-ва Плай.** Туристичне Т-во „Плай" завідує в неділю, 20. XII. Музей Шевченківських. Збірка в 10 год. рано перед Музеєм, вул. Рутовського. Комітальний провід.

Поміч Поміч

Громадяне городецької дільниці!

В неділю, дня 20. грудня ц. р. в 11'30 год. передпол. відбудуться в театральній салі м. Лисика

ПУБЛИЧНІ ЗБОРИ

громадянства міста Львова зокрема городенської дільниці в справі обох приватних українських шкіл ім. Бориса Грінченка.

Явіться громадно для обговорення цеї дуже важної справи.

Народний Орган зверхників Українців м. Львова.

Власними силами!

Не забуваймо, що кінчається речинець підписки акцій Земельного Банку!

Не забуваймо, що кінчається речинець підписки акцій, що 1. січня 1926 наш єдиний Банк мусить виказати повний мілїон зол. основного капіталу.

Вічно мусимо мати на увазі цей Дамоклів меч, що загрожує над нашою емісійною й девізовою фінансовою установою, мусимо поспішитися, щоби не бути спізнавідповідальними за невдачу і її наслідки.

Згідно з дійсним станом річей слід вже тепер признати, що наша остання стаття, в цій справі під написом „Кричний час" найшла відгомін серед широких кол громадянства, зворушила сплачих і відкрила очі на небезпеку незрячим. Так сказати, в дванадцятій годині заворушились громадяне. З усіх усюдів пливуть дрібні підписки на акції З. м. Банку. Є це без сумніву відрадна проява, яка вказує на наше зацікавлення всіми громадськими справами, на наше розуміння ваги переживаного нами моменту. Та з другого боку годиться зазначити й те, що ті впливи ще далекі від того, щоби покрити всю вимагану польським законом підписку. Тому тепер слід нам усім подвоїти нашу енергію в тому напрямку та подбати, щоби ні одного члена нашої нації не бракувало в списі підписників акцій нашого єдиного банку.

Підписка акцій.

70. Вікторія Гладишовська — 2 акції, кличе на довільну кількість: инж. Степана Назаревича у Львові, Софію Брикович-у, жінку адвоката в Тернополі й Ольгу Гнинську, жінку радника суду в Тернополі;

71. „Союз Українок" в Раві руській — 1 акція; кличе всі „Союзи Українок" в краю на довільну кількість;

72. Лев Чомкевич, нотар в Обертині — 3 акції; кличе о. Дмитра Гредзя, пароха і О. Косенького, старшого офіц. суду — обох в Обертині;

73. Церква в Горушку — 1 акція; кличе всі церкви медицького деканату;

74. Кооператива „Згода" в Горушку — акція; кличе всі доокольчні кооперативи;

75. Д-р Михайло Шкільник, суддя в Перемишлянах — 1 акція; кличе на довільну кількість Антона Рака, писаря суду в Ставчу, суддю Романа Анцишовського й адв. д-ра Франца Сястеля в Перемишлянах;

76. Ольга Рачок — Глухів скеповецький — 1 акція; кличе Ольгу Медицьку, учит. в Гаєнку (пов. Заложці), Ірину Романкову, учит. в Любінні і Прасковію Заоровецьку, учит. в Кломинцях (повіт Радом);

77. Іван Рачок — Глухів скеповецький — 1 акція; кличе: Євстахія Слобашка, учит. у Вільхівці к. Гологдениці, Льва Медицького, учит. в Гречках і Миколу Мамалиґу, учит. в Залищиках;

78. Спілка студентів-українців у Німеччині, філія в Гетінґен — 1 акція; кличе: Спілку студентів-українців в Берліні і її філії та Союз Українських Студ. Організацій в Берліні в „Основі" в Данцігу;

79. Володимир Білоус — Горичево (ЧСР) — 1 акція; кличе на пов. кількість: Д. Балицького, дир. гор. школи, Бігуна, банк. урядника, Петра Конопка, учителя, Омеляна Білинського, учит. — в Хусті та Ф. Балицького, учит. в Нижнім Бистрім і Гриця Дубінка, упр. школи в Нижній Апші;

80. А. Писаничин, учит. ж. р. р. — Горичево — 1 акція; кличе: З. Гриценка — Рахово, С. Приходи — Кошиця і О. Лящуневича — Шандрова;

81. Володимир Гвоздович, надр. суду в Мор. Острові — 5 акцій; кличе на дов. кількість всіх суддів товариших в Чехослов. респ.;

82. Евгенія Базинік — Вронув — 1 акція;

83. Михайло Базинік-Вронув — 1 акція;

84. Гриць Смикалюк Володимир — 1 акція; кличе на дов. кількість о. І. Волошина в Германівці, о. Нконечного, пароха в Шалівцях і М. Горького, учит. в Кутах;

85. М. Придаткевич, ветер. в Глубічку вел. — 2 акції; кличе на дов. кількість: о. Миколу Винницького, пар. в Глубічку вел., Стефанію Вовса, жінку пар. в Ігровиці ad Теребовля, о. Володимира Чубатого, пар. в Камінках, Луку Турчина, проф. української гімназії у Львові, Омеляна Терлецького, проф. укр. гімн. у Львові, Ілярія Когута, суддю в Рогатині, Михайла Губчака, проф. гімн. в Тернополі, Тому Волчого, проф. гімназ. в Тернополі Анатоля Проскуринецького, ветер. в Мельцу, Маріяна Стахурського, ветер. в Ропчицях, Тимотея Процишина, суддю в Мельцу, Олександра Стисловського, проф. гімн. в Мельцу і М. Палидвора, упр. школи в Коморові (на Закарпатті).

86. Павло Жеребецький, комп. контр. скарбу в Кольбушовій — 2 акції; кличе на дов. кількість: Дмитра Великановича, упр. школи в Конюхівці, пов. Рашів, Уляну Борисевську, учит. в Лешні, пов. Рашів, Василя Борсуна, ком. контр. скарб. в Рашеві, Данила Гуменюка, ком. контр. скарб. в Рашеві, Гриця Макітру, учит. в Огіллові, Луки Михальчука і Стефана Возняка, учит. в Конгресівці;

87. Андрій Мир, ком. контр. скарб. в Кольбушовій — 1 акція; кличе на пов. кількість: Євфросину Урбанович-чину, учит. в Сокільниках, Кольбушово, М. Савчина, учит. школи в Михальчах, п. Ніщака, Северина Пашинцю, упр. школи в Ніщаках і М. Лисанюка, секр. контр. скарб. в Кольбушовій;

88. Д-р Ярослав Шипайло, адвокат в Тисьменичі — 2 акції; кличе: д-ра Д. Щуровського, адв. в Мельниці, д-ра Осипа Левицького, адв. в Дельтині, о. Сінгалевича, катех. в Тисьмениці, Івана Романчука с. Гриня в Тисьмениці і О. Гебенюка, пар. в Лядським шляхотськім;

89. о. Іван Яремко з Яворові — 1 акція; кличе: о. Ілію Шеретила, пар. в Липівці, п. Великі Очі ад Любачів, о. Григорія Кандю, пар. в Михнівці, п. Лютовиска і о. Мих. Олійника, катех. в Сокалі.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сорокосьмий день розправи.

Оборона Штайґера.

Сала розправ вчора заповнена по береги очевидно жидівською публікою. Серед напруження присутніх появляється обвинувачений Штайґер, що тремтячим голосом заявляє ще раз про свою невинність.

Від вас панове присяжні — говорив він — залежить, чи зможу я вернути до своєї родини, до спокійної праці, до праці чесного громадянина — до дрібних радощів і смутків щоденного життя, чи закінчу життя деінде, в ганьбі, чи прийдеться мені незаслужено терпіти за чин, якого я не зробив, за чин, що його я як лояльний горожанин сам осуджую. Я не був і не є здібний до такого чину, в якому мене обвинувачують. Ціле моє життя, всі мої погляди є з ним в повній суперечності. Осуджую всяке убивство, всякий прояв крови. Я пережив і переживаю трагедію страшної помилки. Тільки випадково мене арештовано й поставлено перед наглий суд, описяк довгі місяці сидів я в тюрмі. Я жертва трагічної помилки, я невинний, тому вірю глибоко, що не найдеться такий суд, що засудив би невинну людину.

Промова д-ра Левенштайна.

Потім забрав слово оборонець д-р Левенштайн, що виголосив довшу промову. Вона зробила на авдиторію своє вражіння більше великим ораторським хистом бесідника, як річевими аргументами. Ціла

філії поставляться до предложення Головного Виділу, покаже найближча будучність.

Для доповнення образу прийдеться нам ще згадати про видання фонду „Учіться, брати мої". Не завадить пригадати тут короткими словами історію повстання сього фонду. Уведено його в життя в р. 1921 в 60-ту річницю смерти Кобзаря зі спеціальних пожертв. З зібраних грошей надруковано кілька книжок. Дохід із розпродажі, а далі щорічні вливи з Шевченківських Свят збільшують фонд і дають можність переводити в життя основну думку фонду, а саме: створення бібліотеки для самоосвітних цілей, щось у роді писаного людового університету. Колиби всі культурні установи поступали відповідно до заряджения, а саме, що весь чистий дохід з Шевченківських Свят у краю має відходити в цілости до фонду, ми малиби сьогодня вже таку самоосвітну бібліотеку, що нею можнаби похвалитися. Та до такого дисциплінованого переведення ухвали нам ще дуже далеко. А вже в біжучому році просто каригідно замаловажено цю справу з боку філій і читалень. Вплив до фонду за час від 1 VII. 1924—30 VI. 1925 з пожертв мінімальний, бо тільки 2182·72 зл. п. Все таки вийшли в біжучому році дві капітальні речі: II-гий том Терлецького, Історія української Держави (Стор. 304) і д-ра І. Раковського, Наша земля (Нарис геольогії) (Стор. 150). Обі книжки друковано в 5.000 прим.

Від кількох літ стало підноситься голоси з боку членів, щоби „Просвіта" приступила до видавництва колірових мистецьких картин з історії, портретів визначних українських мужів тощо. Справа незвичайно важна. Велике виховне значіння в національному розумінні. Не менше і в мистецькому, коли зважимо, що картини мусять мати свою естетичну вартість. І коли на внесок краєвого з'їзду голів філій з 29. вересня 1924 р. Загальний Збір з 25 грудня 1925 р. ухвалив признати членам за їхню вкладку один історичний образ, Т-во звернулося до арт. П. Холодного з проханням виготовити такий образ. Саме на днях одержало Т-во образ, котрий зображує момент з Походу Ігоря на Половців, коли під враженням соняшної затьми у війську з'явився тяжкий упадок духа. А Ігор витягненим мечем показує на далекий Дон, з якого мають Русичі напитися шеломом води, бо до цього взиває їх обовязок „за руську землю". В образі багато руху й життя. Буде це гарний дарунок для членів. Важне, щоби Т-во одержало до рук засоби задля видання цього образу. З хвилею видачі дістануть його ті члени, що зложили вкладку за 1925 рік. На 1926 замовить Головний Виділ новий образ.

Як уявляє собі дальшу працю видавнича Комісія, котра працює при Головному Виділі, показують її внески, які вона виготовила на Загальний Збір. Там находимо такі справи, як продовжування видавництва Української Письменности, докінчення видання Історії української літератури М. Возняка, видання популярної Енциклопедії, і видавання двотижневника для самостійних цілей. І другі Комісії приходять з своїми внесками що до нових видань, які входять в їх обсяг діяльности. Цю мінімальну програму мусить Т-во безумовно виконати. Одначе це залежить від загалу членів. А яким чином — покажемо у дальшім огляді діяльности нашого Товариства.

Як вже вище було зазначено, всяка праця Товариства не буде давати успіхів відповідних до вкладу енергії, як що не буде бажаного внутрішнього звязку між тим, що для членів робиться а самими членами. Зав'язки внутрішнього звязку мусять виходити від самих членів силою їхньої власної моральної постанови. Иншими словами: є це самоосвітні і самовиховні змагання. Підложе їх це: самодіяльність. Всеж таки доступ до великої кількости осіб недозволений одним прикрим явищем, що тягнеться кошмаром за нашими культурними змаганнями. Маємо тут на увазі: неграмотність, але не тільки ту неграмотність, котра характеризує людину, що не має найменшого знання писання та рахування. Маємо на увазі і неграмотність у осіб, що вміють складати букви й підписатися, але ніяк у сили користуватися цим знанням, бо не розуміють прочитаного. За трудністю складання букв — утікає їм з голови й з уваги зміст прочитаного.

До боротьби з цею язвою стануло Т-во „Просвіта" і покликало до помочі спеціяльну Комісію, яка на протязі минулого року понасятила хоч певну кількість засідань цій важній справі. Та як важні завдання Товариства в напрямі поборювання неграмотности, успіхи дуже незначні. Заінтересування справою мале, а навіть жадне.

Не можна поминути мовчанкою факту, що під цим оглядом натрапляє Товариство на перешкоди з боку влади. В кількох місцях адміністраційна влада на донесення про ведення курсів неграмотних застерігається, що дозвіл на них має дати шкільна влада. (Класичний випадок у Підгаєччині). Повідомлена про це Повітова Шкільна Рада дає відповідь даного інспектора, що не узнає потреби праці з боку читальні тому, що справу поборювання неграмотности буде вести школа. Дійсности нічого не робиться. Становище влади рішучо фальшиве, коли приймемо, що з її боку не грає тут ролі зла воля. Фактом є, що шкільна влада видала для своїх шкіл постанови, як має школа й учительство відноситься до справи освіти дорослих. Ці постанови накликають учительство до праці. Але ніде нема сказано, що не вільно освітному Товариству вести так пожиточної й необхідної праці, якою є боротьба з неграмотностю. Тим більше, що наше Т-во робить це власними засобами й власними силами. Факт такої заборони з боку староства в Борщеві опинився в Кураторії. Але й тут просто — з незрозумілих причин — маємо до діла з якимсь упором.

Справу поборювання неграмотности мусить організоване свідоме громадянство взяти пильніше до рук. Ця справа, коли вже не яка инша, вимагає опіки і домагається матеріальних жертв та щедрої допомоги. Тоді Т-то зможе повести поважну інтензивну роботу, а члени Комісії, котрі щиро хочуть дати свій труд, не будуть зі зневірою відноситися до своєї праці, що мовляв, виготовили плян праці, подали свої внески, а навіть опрацювали відповідні підручники, а Т-во задля браку фондів не виконало нічого.

Ще болючіше стоїть справа з боку статистичного. З багатьох місць на запит Головно-

промова Левенштайна нашпікована була цитатами з творів польських і закордонних криміналістів — за те скромна й коротка була його аргументація вічна.

Звертаючись до суддів присяжних, апелював Левенштайн до їх почуття справедливости. Чому Штайгерові показати годі, до того не мав він ніякої причини — за те всі нитки ведуть нас до особи Ольшанського й тої організації, що його делегувала. Зізнання його потверджені зізнаннями трьох свідків: д-ра Вальчишин, п-ля Бачинського, а посередньо й д-ра Вассерберґа.

Хто такий д-р Вальдман у Відні, це сказав ком. Саліцький. Людина, що пристала до українського (мужського?) табору, що вислуговувала ся українській ідеї, муж довіря партії (!), що їздив з листом українських достойників до Риги в політичній місії (не очевидно неправда! — Прим. Ред.). Там вислано Вальдмана, щоби репрезентував ідею табору, до якого вступив. Він сам каже, що не хотів займатися, що панував над собою, що пізно тоді, коли Українці не додержали приречення — він визнав себе і сказав. А його зізнання потверджують зізнання Ольшанського, що говорив те саме вже 4. жовтня.

Не забув Левенштайн і на аргументи політичні, апотеозуючи гарні гороскопи співжиття польської і жидівської суспільности. Знаменним з того погляду був його апель до суддів присяжних, щоб забули про минуле.

Вкінці Левенштайн заявив, що оборона вірить в безсторонну чесність і правдомовність класичних свідків: пані Пастернаківної і пані Ледьонової, але твердить, що вони милялися, коли стояли в безпосередньому сусідстві Штайгера. Помимо тих свідків пробував він вказати зізнання Ольшської, що бачила цілу подію з балькону на вулиці. Дальшим аргументом було цитування зізнань Фашановської, хоч вони суперечні з зізнаннями Орлишок.

Закінчив свою промову Левенштайн так: В імені ідеї права відзиваю я до вас, шан. панове! Ця людина, як Дante, за життя перейшла цілє пекло. Вашим вердиктом відпалите його життю, віддасте йому працю. Я певний, що на поставлені вам питання ч. 1 ви answer Стан. Штайгер, ви відповісте: Ні!

Тому, що прокурятор зрікся голосу, розправу замкнено в год. 2·30 попол.

Увільнення Штайґера.

На самі розправи перед проголошенням присуду в справі Штайгера була така тлота, що жінки мліли. Як на салю увійшов трибунал і присяжні, председник лави присяжних відчитав вердикт: Чи винен Ст. Штайгер, що кинув петарду на президента державного і т. д. Судді відповіли 4-ма голосами так, а 8-ма ні. На друге питання: Чи винен сам., що застосував на життя інших людей і т. д., відповіли також 4-ма голосами так, а 8-ма ні.

Згляду на заперечення першого питання, останнє, третє, відпало. Присуд викликав велику радість між слухачами і прихильниками. Одна жінка зомліла. Як привели Штайгера на салю, суд. протоколянт відчитав знову вердикт присяжних суддів, потім председник оголосив присуд увільнюючий. Штайгера від вини і кари, за закінчанні йому актом обвинувачення, та увільнив його від судових коштів. У справі оголошеного присуду прокуратор не заявився, тому председник приказав негайно випустити Штайгера на волю.

Твердять, що прокуратор одержав приказ із Варшави не виносити зажалення неважности.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Кох зрікся місії утворення уряду.

Кох явився у през. Гінденбурґа і заявив, що не може створити вел. коаліції. Опісля Кох зложив місію утворення уряду. През. подякував йому за труди й зазначив, що хоч його старання були безуспішні, то винесли політ. положення.

СРСР. збільшує армію.

На закінчення XIV. комун. конгресу в Москві ухвалили резолюцію: Зогляду на зростаючий імперіялізм европ. держав, слід збільшити червону армію. Ухвалу цю конгрес прийняв одноду шно. Преса заявляє, що збільшення армії потрібне не лише з причини зростаючого безупинну повстання на Білорусі, але й задля помочі Туреччині, коли б прийшло до конфлікту в справі Мосуля.

Бурхливе отворення чесько-слов. парляменту.

Заповіджене на 17. XII. отворення сесії чесько-словацького парляменту спізнилося наслідком переговорів коал. партій. Заки зявився уряд, з нім. і словацьких лав кричали: „Нівно вкрали нам уряд". Як зявився новий прем. Свегла, на опоз. лавках знявся крик і галас. Демонстрації перемінилися в сцени, яких іще на бачили в тім парляменті. Безупинно вдаряли в пульти й свистали, тому Свегла не міг прийти до слова. Голосно комуністи. Свеглі щоправда вдалося відчитати урядову заяву, але ніхто, навіть ті, що стояли найблизше, не розуміли в того ні слочечки. Галас тривав до кінця засідання.

Посол С. Р. С. Р. у перського короля.

Після свята коронування новий перський король Різа хан прийняв насамперед російського посла, а опісля решту дипльоматичного корпуса. Факт цей викликав велике вражіння в політ. світі.

Туреччина протестує в справі Моссуля.

17. XII. була рада міністрів під проводом Кемаля баш. Ухвалили енергічно запротестувати проти рішення Ради С. Народів в справі Моссуля.

Війна в Манджурії.

Японський уряд відкинув предкладену умову ген. Куо-Сунг-Линга, наз вночи його зрадником китайського народу. Тому війська, що є в Манджурії, одержали приказ посуватися дальше. В Кірині сконцентровано війська, готові до походу на Харбін. Командантом тих військ є ген. Сувукі, один із найбільших ворогів більшовизму. Біля Мукдена йде завзятий бій між військами Куо Сунг-Лина і Чанг-Тсо-Лина. Японський уряд рішив вислати до Мукдена 2 багато тис з Кореї і 4 з Кірину. Японська команда повідомила китайських генералів, що не позволить, щоби війна перенеслася на терени, що є під японською контролею і на манджурські залізничі шляхи.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 9·95 — 10·00 канад. дол. 9·71 — 9·81, чесько ков. 0·21·50 — 0·22,00 лей 0·4·00 — 0·05·00, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·50—1·55, англ. фунти 45·00 — 46·00.

Золото. 20 кор. 39·00 — 40·00, 20 франк 35·50 — 36·50; 20 марк. 44·50 — 45·00; 10 руб. 49·00 — 50·00.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 23.5.—24·50.

Нові книжки і видання.

КНИЖКИ:

Д-р Іван Цвокан: НАУКА О ТОРГОВЛІ. Учебник для торговельних шкіл на Підк. Р-си. Часть I. Ужгород. Ст. 246 Ціна 22 к. ч.

І. П. Яцимов: САМСОН, поєма на 4 дії. Харбін 925. Ст. 88.

Гр. Основяненко: МАРУСЯ. Для шкільного ужитку уладив Денис Лукіянович. Львів, 1925.

І. Котляревський: НАТАЛКА ПОЛТАВКА. Львів 1925.

Ф. А. Костенко: БАТРАКИ, драма на 4 дії, переробка з російського. Львів 1925.

ОПОВІДАННЯ З ЖИТТЯ ВИЗНЯГ. Переклади Ярослава Маньківського. Львів 1925. Накл. Українського Пед. Т-ва. Ст. 42.

Д-р Ф. Колесса: ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК. Львів, Накладом У. П. Ст. 108. 8°.

Є це збірка народних пісень, на одний і два голоси (пісні розміщені прогресивно, від найлекших до тяжчайших. Перші з них будовані на тонах чотирох звуках, дальші вишукують скалю до границь хорових голосів. Так само взята на увагу прогресія в такті і ритмі. Співанник містить 70 пісень в „с" дур. 128 пісень у всіх інших дурових і мольових тонациях (до 7 хрестиків і бемолів включно), і 25 двоголосових, в тонатах більше уживаних (до 4 знаків хромат.)

Матеріял цей дасть, коли не повну, то на кождий випадок заокруглену основу в читанні нот, яке для перед шного користування може вистачити, і надається також добре для народних, середніх і нижчих мужських шкіл, для учителя і для самоука. До року не буде мабуть одної школи, в якій не було би нього підручника. Подбати би лише, щоби наука не йшла старим ладом, ладом „устної словесности", щоби кожда дитина мала свій співанник, як кожда має свій буквар, і щоби діти самі відчитували пісню.

Може тоді зникне аналфабетизм, який царює в нашій, так „високо музикальній" суспільности. Найслабшою стороною книжки, як підручника до научання читання нот, була би мельодійність наших пісень, які, так сказавши, самі ідуть в ухо. Тому порадно було би при серіозній науці мішати пісні співанника з яким підручником сольфеґа. Тоді мельодійність пісень дала би охоту до праці, дисципліну і тонічність у виведенню, музикальність і любов до рідної пісні. — *І. Левицький.*

ЖУРНАЛИ:

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, т. IV. зш. 10—12. Зміст: Р. Ч.: В обороні чести. Д-р І. Брик: Шкільництво меншостей в Чехословаччині. Вол. Калиновичі: Голос української дитини. Микола Подск: Навчання граматики української мови в гімназіях. Д-р В. Брик дер. Декілька завваг про сексуальне питання в школі. Огляд журналів. Рецензії.

Книжки і видання.

Матеріял цей дасть, коли не повну, то на кождий випадок заокруглену основу в читанні нот, яке для перед шного користування може вистачити, і надається також добре для народних, середніх і нижчих мужських шкіл, для учителя і для самоука. До року не буде мабуть одної школи, в якій не було би нього підручника. Подбати би лише, щоби наука не йшла старим ладом, ладом „устної словесности", щоби кожда дитина мала свій співанник, як кожда має свій буквар, і щоби діти самі відчитували пісню.

Може тоді зникне аналфабетизм, який царює в нашій, так „високо музикальній" суспільности. Найслабшою стороною книжки, як підручника до научання читання нот, була би мельодійність наших пісень, які, так сказавши, самі ідуть в ухо. Тому порадно було би при серіозній науці мішати пісні співанника з яким підручником сольфеґа. Тоді мельодійність пісень дала би охоту до праці, дисципліну і тонічність у виведенню, музикальність і любов до рідної пісні. — *І. Левицький.*

ЖУРНАЛИ:

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, т. IV. зш. 10—12. Зміст: Р. Ч.: В обороні чести. Д-р І. Брик: Шкільництво меншостей в Чехословаччині. Вол. Калиновичі: Голос української дитини. Микола Подск: Навчання граматики української мови в гімназіях. Д-р В. Брик дер. Декілька завваг про сексуальне питання в школі. Огляд журналів. Рецензії.

го Виділу основати курси для неграмотних, приходила відповідь, що неграмотних немає. Тимчасом акція з деклараціями в справі шкільного плебісциту розкрила знову перед нами темну картину. На деклараціях аж кишить від знаків хреста, що ними зазначено бажання мати свою школу. А що вже зазивів було збирати статистичні дати що до неграмотних, відповідно до віку і ступня занедбання. А проте не в силі нічого осягнути. Ні установи, ні поодинокі особи, для котрих ця справа не представляла би трудношів, не мають найменшої охоти забратися до цього необхідного діла.

І тут знову мимовільно пригадується нам вислід квестіонаря в справі поборювання неграмотности, який розіслав в освітний відділ Центрального Союзу Польських Рільничих Кружків (Kółka rolnicze). Показується, що деякі відповіди були як у подробицях так і що до глибини продумані, що можуть бути трактовані як „незвичайно цінні освітні монографії поодиноких сіл". Найбільше відповідей вплинуло з Волинського Воєвідства і Серед в дповідаючих бачимо 43% учителів (тут знову вказане, що найбільша кількість учителів, що дали відповідь походила з Волинського Воєвідства!), 36% дрібних рільників, 18% самоуправних працівників, студентів тощо. Думаємо, що ця коротка нотатка вистарчить, щоби потягнути порівнання між вислідом зазивів, прохань, заряджень і наказів з боку Т-ва „Просвіта".

Та хоч праця Комісії для поборювання неграмотности не слідна у виданих підручниках, вона вирішила в біжучім році кілька таких справ, які становитимуть вклад у боротьбу з темнотою-неграмотністю. Виготовлена же видання друга частина „Просвітних Листків" з графікою, приготовлений же видання переробленій відповідно Буквар О. Солтиса. У плині нові підручники — відповідно до смуги земли, для якої призначені, відповідно до професії неграмотних. Та найважнішою справою будуть читанки для неграмотних другого ступня. Плян їх вложений і апробований. Тільки дещо матеріяльних засобів, а праця попливе широким руслом. Намічені читанки так вложені, що вони будуть також підставовими для самоосвітних змагань поодиноких гуртків праці; вони можуть стати підручниками для грімких читань. Цікаво булоби подати докладніше плян читанок, та недостача місця на це не позволяє.

Всеж таки треба й це признати, що без огляду на всі труднощі, ніде в багатьох місцях боротьба з неграмотністю. Довідуємося про це зі звідомлень і з часописних допісів. Поборювання неграмотности другого ступня нанде своє применення в пропагованих і вом гуртах або спільнотах праці. Щоби себе не повторювати в дечому, цю справу обговоримо на другому місці.

Поборювання неграмотности — це одно з головних завдань Т-ва „Просвіта". Та загал народу, а до того загал членів не належить до розряду неграмотних. До цього загалу грамотних треба прийти з самоосвітними змаганнями. До помочі мусить візвати Т-во книжку й газету и взагалі друковане слово. Просто треба було приложити уповні ту відому серед освітників засаду: Коли читач не хоче прийти до книжки, книжка мусить прийти до нього.

Під цим оглядом Т-во „Просвіта" виконало в біж. році дуже велику роботу. У пресі, у своїх видавництвах, на Загальних Зборах, анкетах, нарадах делегатів читалень справа книжки, справа бібліотеки ставлена на першому місці.

Реорганізацію бібліотечної справи почало Т-во само від себе. Власну бібліотеку, котра не мала взагалі виразно окресленого характеру, піддано реорганізації в напрямі переміни на народню бібліотеку-виповнчальню. Книжковий матеріял, котрий надається радше до наукових бібліотек, буде останнім передано в заміну за книжки, пригожі народній бібліотеці. Книжковий стан на протязі останнього півтора року зріс втроє в порівнанні до давнішого. Та коли справа під оглядом змісту повернулася на краще, під оглядом користування бібліотекою тими шарами, для яких вона призначена, мало що посунена наперед. Оправданням може бути те, що у Львові поодинокі читальні й другі культурно-освітні товариства мають свої власні бібліотеки. Деякі з них виконують свою роботу дуже гарно. На особливше признання заслугує бібліотека кружка УПГ. ім. Б. Грінченка на Городецькому передмісті. Щоби одначе одержати ясний образ стану бібліотек у других читальнях Львова, почалася люстрація названих бібліотек за порозумінням з місцевою фірмою і при допомозі бібліотечної Комісії при Головнім Виділі. Що до висліду не може Т-во поділитися зі своїми членами тому, що ще люстрація непокінчена. Та Львів для нас тут неважний, хоч він повинен у дійсности вести перед і в культурно-освітньому напрямі і служити взірцем для других міст, місточок і сіл.

Вертаючи до бібліотечної справи на місцях, мусимо признати, що вона находилася в оплаканому стані. І сьогодня вона далека від досконалости, а проте можна помітити поважний поступ наперед.

Бібліотечна справа терпить задля недостачі вишколених бібліотекарів, терпить, що у читальняних виділах нема кому на неї звернути увагу. Просто неподібно з року на рік улаштовувати бодай у філіяльних осідках короткотреченцеві курси для читальняних бібліотекарів. Плян такого курсу у Львові був намічений. Мав він бути зразковим для такихже курсів у краї. Але... Та вже обридло повторювати нікчемну пісеньку про недостачу грошей. Подамо ще й ту причину, що немає у нас в краю відповідних учителів для цієї справи. Але й ця причина зводиться знову до нікчемного гроша.

Щоби цю недостачу проводу заступити, Головний Виділ рішив — як уже у горі було сказано — приступити до видавання Бібліотечного Порадника. Належить пригадати, що в попередньому році 1924 видано накладом фонду „Учітєся" гарну и практичну книжку укладу С. Сірополка: „Короткий курс бібліотекознавства".

(Продовження буде.)

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновійшої конструкції системи радіо з підключкою мікрофоновою. Славу свою здобула наші апарати пізнаванням цілої земської кулі, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревські, Карузо, Шаляпін і инші. Рівнож великий вибір танкових знять, також українських та Менцінського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ИОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 779 7—8

МОЛОДА УКРАЇНА Листопад 1925, ч. 11. Зміст: Ким Подшук: Тихо, О.; Київська: Черешнем на дарах, Сильвестер Каштель: Гаїчч О. К.: Зайці — поетворіку великих відкрить, Петр Володимир Левицький: Сто миль в лісі, М. Підгірянка: Нам Чемомошем Ф. Тогенеєс: Сват і татеські учительки, П. Л. Курієс: Стрічка пів. П. Люпенко: Пастер — пан грамофон, Прогрес Моліє: Злобуття речати, М. С.: Як фотографують для кіна, Ярослава Мацюкова: Малюнки на грецьких печат, Арнольд Райман: Мандрівка по галерях образів, А. Лотоцький Володар пусти, Весінка.

МОЛОДЕ ЖИТТЯ. Часопис пласту. 1. грудня ч. 10. Зміст: З першим снігом — Самітний Олень, Пластуни й громадянський обочязок, Як то в нас у „тримущі" було — п. М. ст. пл., Сеньопласт — Бувтур, Досвід способів нищення товариства — з „Jamboree"), Весені забави — (зі „grut"), З пластового світу, Зізд Голови Ради пласту в ЧСР., З нашого життя, Стоїча І. і 43, к. на Чорній Горі — Оп. Пе., Святочна Рада І. пл. к. Львів, — Українська І. кулінь ст. пласт ім. 22 січня 1919 р. у Львові. — Чорноморка, Старші, Пластуни і Пластунки!, Заклик до Пластунів і Пластунок! — Пл. уч. V. к., Урядові вісти.

ДУХОВНА БЕСІДА, ч. 22. Зміст: Вол. Островський: Довкола церкви. 2) Проф. І. Огієнко: Присяга молодих на вічнані, 3) Делегація православної церкви в Польщі —в Букарешті. 4) О. З. Проф. І. Огієнко: За двадцять літ праці. Список творів. 5) В. О. Олександер Саліковський. 6) Дописи. 7) Що пишуть.

ДУХОВНА БЕСІДА ч. 23. Зміст: 1) Релігійність видатних учених людей. 2) Прот. Винько-Нікольський: Колись і тепер. 3) А. Карашевич: Ніч і день. 4) Вол. Островський: Серце, що сміялося. 5) Проф. І. Огієнко: Присяга молодих на вічнані. 6) Вол. Островський: Довкола церкви. 7) Семен Любарський: Село Хмелек. 8) В. З.: Наукова хроніка. 9) Що пишуть. 10) Шкільне життя. 11) Що діється в світі. 12) Бібліографія. 13) Всячина. 14) До наших читачів.

ВІРА І НАУКА. Євангельський релігійно-просвітній часопис. Зміст: Як євангелізувати.—В справі собору.—Чи буле народ утримувати евангельські Церкви?—Євина розмова з дияволом. — Початок і розвій Богослуження. — Як зростати в Біблії. — Точність.—Устрій Євангельської Громади. —Студія Біблії.—З евангельського руху в Галичині.—Євангельський рух між Українцями у світі.—Від наших читачів.—Велика Україна. — Свят, свят, свят наш Господь, (окл.)—Люльска втіхо, Боже-Душе, (окл.) Сховай мене, мій Боже, (окл.) — З новітніх відкрить і дослідів, (окл.) — По просторому світі (окл.) Різні вісти, (окл.) — Церковні і редакційні звідомлення, (окл.)

УКРАЇНСЬКИЙ РЕКЛЯМОВИЙ КАЛЕНДАР-ТЕРМІНАР, на 1926 рік. Вид. Українське Т-во Емігрантів.

ОПОВІСТКИ.

Укр. ськи. хор Д. Котка.
у п'ятницю 18.XII. Новий Сянч.
у суботу 19.XII. Новий Торг.
у неділю 20.XII. Живець.
у вівторок 22.XII. Закопане.
у середу 23 XII. Закопане.
у суботу 26.XII. Закопане.
у неділю 27.XII. Закопане.
у понеділок 28.XII. Бельск Біла. 768

Український Театр Союза Артистів.
Соля Лисенка — Шашкевича 5.

Неділя, 20.XII. 3-та поп. „Граф Люксембург", оперета на 3 дії Ф. Легара.

Неділя, 20.XII. 7·30 веч. „Хмара", народна драма в 5 діях М. Суходольського.

Білєти по 3, 2, 1 зол. і 50 сот. продає Союзний Базар в неділю 10—12 і 2-ої попол. Каса театру.

В неділю, дня 20 ц. м. в часі Служби Божої о 12. год. в Преображенській церкві у Львові відспіває Тов. „Львівський Боян" 4 концерти Дм. Бортнянського на дохід українських інвалідів. 3—3

В тяжкій хвилі для „Рідної Школи" Читальня „Просвіти" в середмістю у Львові жертвувала 5 зол. і кличе всі читальні в краю і за границею. 931 1—1

Вельке-годне віче в справах земельній і шкільній відбудеться в Ходорові дня 20. грудня ц. р. в год. 1. попол. в сали Народнього Дому. Реферуватиме делегат центр. комітету УНДО п. Остап Луцький.

Виходом Товариства ім'ени з вищою освітою відбудеться в вівторок дня 22. грудня о 6 год. веч. в сали „Бесіди", Рутовського ч. 22 відчит д-ра В. Щурата: Положення української церкви в XVII ст. ч. І. Проситься о численну участь. Добровільні датки на хлібець для інвалідів приймаються з подякою. 971 1—2

Дрібні оголошення.

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкурencійних цінах, також печі, маглі, ваги, знаряддя, питьники, пасм, гурти, постолочки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Коперніка 18 а. 870 8—15

НА дві сем наристкі або учениці з вищідки кою м'ще негайно або від півночи вул. Потоцького 110, І. пов. на право. 960 2—3

КАЛЕНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 р. гарно печатаний в 2-х кольорах вже появляється. (Ціна 6 центів). Замовлення: А. Окіпнш, Львів Кастнцька 4. 897 6 15

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ потрібний в повітовім місті біля Львова, заїзжий в місцевість. Дві кімнати в поблизькім місці зарезервовані. Інформації в Адміністрації „Діла". 2—2

МІД-натуральний з власної пасіки чистий, повний без домішки під гарантією - 5 кг. блашанах оплачено по ціні в золотих рівновартності 2 дол. по денним курсі висила с Євген Білинський, Збараж. 881 8—8

ВДОВА по священнику в сегетнім віці гляда місця до заряду дому у священика або пивітного. Зголошення в чемності пом має уряд парохіяльний в Блюдниках коло Гвізда. 974 1—3

ЗІ ПАННОЮ модисткою маняже и переписку в цілі веденя с ільчого інтересу Михайло Корчак, капелюшник в Дрогобичі вул. Вігірська 1000 8. 973 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
658 в домі бл. п. д-ра Корола. 10—18

АДВОКАТ
Д-р Іван Романків
перен с адвокатську канцелярію
в УГНОВА до ЖОВКВИ
977 і веде її в Народнім Домі. 1—2

АРХІТЕКТ
Иосиф Геваніцкий
державний уаов. будів. в **ХОДОРОВІ**
виконує плани і кошториси на будови шкіл, церков, мешк. будинків і ин. по приступних цінах. 643 3—4

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт поручає 682 9—10
АЛ. МАЛІМОН
Склад машин до шитт.
Львів, вул. Балова 11а
Приймається машини до направи

НЕ БУДЕ РІЗДВЯНИХ СВЯТ
коли на 4 довгі святочні дні не купите цікавих книжок до читання і колядування. Тому замовте: **Українські Коляди** за 1 зол. Прекрасний ілюстрований **Календарь** на 2 зол. Гарний **Календарь Сміху** за 1·50 зл. Прекрасне оповідання з нового життя К. Подішука: **Жнитва** за 1·50 зол. Разом з почтою 6 зл. Але можна й окремо. Хто замовить вже, отержить **даром** 1/2 тузіна святочних артистичних карток, або чудове оповідання **Різдвяна ніч.** Висилка точна й сумісна за готівку, або післяплатою. Замовлення: Висилкова Агенція, Львів, Личаківська 23.

Висилається також ілюстровані книжки для дітей. 980 1—1

Подяка.

Дня 29. XI. 1925 відпровадили ми на вічний супочинок тлінні останки дорогої дружини, мами й бабуні. Дякуємо от сю дорогою Вар. о. Малому за провід і похоронах, впр. о. Пастушкові за працюльне слово, братству церковному, співакам, громадянам вед. і мал. Л цького, що милосиг вчі взяли участь в відданю послідної прислуги Покійній, та Всім, що поспішили зі словами співчуття, та жертвували свої молитви за душу Покійної передаємо отсим наше щире Спаси-Біг.

В Львові 1 пол. в грудні 1925 р.

Иосиф Лада — муж, *Осип, Михайло, Денис, Уляна* — діти, *Софія з Гутковських Лада* — синова, *о. Степан Лотоцинський* — зять, *Ольга, Віра, Маркіян, Мирон, Богдан, Ярослава, Евгенія, Марія* — внуки.

НА СПЛАТИ
матеріяли на одіння, готову одіж і на міру,
взуття, ноци і пр.
поручає
„РЕҐУЛЯТОР" ЛЬВІВ, РИНОК 43.
965 Тел. 15—70. 1—2

Артистична Переплетня Миколи Кривецького, Львів, Пекарська 12, має на складі нові Євангелія в шкіряній артистичній оправі, багато золочені по 200 зол. Приймає старі Євангелія до переплету в пашу з відзолоченим оков і берегів по 140 зол. Переплет старих Служебників в шкіру з золоченим берегів і верхніх прикрас зол. 80. 674 1—5

Музичні інструменти
для учнів і аматорських вружків під гарантією поручає краєва фабрика
ФР. НЄВЧИК
871 Львів, Городецька 2 б). 6-10

ОКРАСОЮ церковної хати є образ конгрегат. мал. О. Кульчицької ЗАГІР БОЖА з ХРИСТОМ на руках. Образ (30×31·5) у пасійно-дрогобицькому стилю, репродукований у мат. кольорах в Берліні. Ціна образу зол. 3. Кров рітним і відпродаєм рабат. Замовлення слати:
Українське нраєве Товариство опіки над інвалідами. Львів. вул. Русьча 3.
840 2—2

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
КИЛИМІВ
ГЛИНЯНСЬКИХ
ТАКОЖ
КОШИКАРСЬКИХ ВИРОБІВ
ПОРУЧАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
КИЛИМ ГЛИНЯНСЬКИЙ
865 ЛЬВІВ 6—6
ГАЛИЦЬКА 5. філія Коперника 23.

Книгарня Ставропигійського Інституту
продає:
1) Коляди на Різдво Христове,
2) Нове видання напрестольного Евангелія
середнього формату з черновими обвідками
3) Требник часть І.
(нове видання д-ра Т. Мишковського) на основі рішення синодальної комісії під председництвом Иого 958 Екси. Митрополита. 3—3

Українська Книгарня і Антикварня у Львові, вул. Рутовського ч. 22. („Народний Дім")
це найдешевше жерело для набуття всякого рода книжок. Ужиткові книжки по половині ціни. 851 4—4

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний гріш свого чоловіка! Не нищ білля — уживай тільки найліпше **мило до прання марки** „ЛЕЗ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЕН". 772 8—10

ПОЗІР! Субота дня 19. грудня 1925.
в годині 4-ій пополудні
ВІДКРИТТЯ СКЛЕПУ З ВЗУТТЯМ
Дель-Ка
марки СВІТОВОЇ слави
в СТАНИСЛАВОВІ в Пасажі Ґартенберґів.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 285 (10.668). Львів, вівторок 22. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 з год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 750 зл., Німеччині 750 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 750 зл., Австрії 750 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На Далекому Сході.

Китайські події.

Те, що діється тепер у Китаю може мати дуже далекосяглі наслідки не тільки для Далекого Сходу, але й для дальшого укладу міжнародніх відносин. Між китайськими генералами йде далі завзята боротьба. Найновійші відомости кажуть, що генерал Фін-Ю-Сян цілковито розбив ген. Чан-Тсо-Лі-на, який займав Мукден і стояв під впливом Японії. У звязку з тим розбиттям у Мукдені мають проголосити радянську манджурську республіку з генер. Куа-Сун-Ліном на чолі, що донедавна служив ще Чан-Тсо-Лінові. Рівнорядно з тими вістками прийшли вісті, які кажуть про обсаду полудневої Манджурії Японцями.

Коли зважити, що за плечима ген. Фін-Ю Сяна стоїть Керхан і більшовики, а за плечима Чан Тсо-Ліно Японія, то виходило би, що збройний конфлікт між Японією та СРСР неминучий. Та дуже помилився би той, хто робив би такі висновки.

Найновійші комунікати з Токіо інформують, що більшовицький посол у Токіо заявив японському урядові, що вмішування більшовиків у китайські події позбавлене всякого намір нагушувати японські інтереси у Манджурії. Коли до того пригадаємо собі японсько-радянський договір з 20. січня 1925 р., в якому обидві держави поділилися впливами, то стане нам ясно, щодо японсько-радянського конфлікту там не дійде. На основі названого договору дістали Японці вільну руку в полудневій Манджурії. Вони це негайно використали, бо поселили в ній 1,100.000 своїх кольоністів. Обсадивши отже полудневу Манджурію своїми військами, Японці тим самим не хочуть допустити, щоби на її терені відбувалися бої.

Приглянувшися блище заключеному останніми днями договорові ген. Фін-Ю-Сяна з більшовиками, на основі якого більшовики дістали великі концесії та вільну руку в Монголії, а до того зобовязання Фін-Ю-Сяна проголосити радянську республіку в північно-західньому Китаю, можемо догадуватися, що СРСР. за ціну тих успіхів погодиться навіть на окупацію полудневої Манджурії Японією.

Таким чином можна дійти до висновку, що на Далекому Сході саме тепер серед страшної та кровопролитної, китайської, горожанської війни затісняється радянсько-японсько-китайський союз проти інтересів Зединених Держав і Англії та Франції. Весь Китай находиться тепер у руках двох сил а то: прихильної більшовикам армії національно-революційної партії „Гоміндан" та в руках кількох слабших силами і моральним впливом, але зате сильних американсько-англійською матеріяльною підтримкою генералів. Якщо правда те, що підтримуваний Японією ген. Чан-Тсо-Лін уже вийшов із політичної та військової гри, а Японія обсадила полудневу Манджурію, то ціль свою вона вповні осягнула.

Тепер остає для Японії черга на розправу з Америкою за вплини та перевагу на Тихому океані. Більшовицькі успіхи в Китаю заставлять Англію та Америку виступити проти них у Китаю не анонімово, але отверто. І тоді піде більшовикам на руку і Японія. Отже обсада полудневої Манджурії має для Японців далекосяглі стратегічне значіння. Вигідна ця обсада і для більшовиків з тої самої причини. Японці ненавидять Англійців та Американців за їхні великанські посідання в Китаю щонайменше так само як більшовики. Там над Тихим океаном відбуваються кріваві події, які слід вважати тільки підготовкою до генеральної розправи між двома суперечними з огляду на свої інтереси більоками держав.

Новий французький міністр фінансів.

Зі складача міністрів.

По Каїо, Пенлеве, Люшері, по всіх надто „радикальних" у спекуляційних плянах французького скарбу, радикальних або направо або наліво, прийшов Павло Думер, який єднає у своїй особі різні екстреми. Його життєпис є вже повний, коли річ іде про ступні політичної кар'єри. Думер є зразком людини, що вміє із ступня на ступню цю кар'єру здобувати.

Він робітничий син. Завдяки опіці якогось мецената пішов до друкарства. Як друкарський хлопець перейшов до великого магазину, де чудовим почерком і хистом до малювання приготовляв реклямні листки та вивіски. Одночасно приготовлявся до матури. Здавши її, став „настоятелем" у приватній школі. У 24-ім році життя зустрівся з людьми, які мали всі завдатки на „великих": Клемансо, Жоресом, Вівіяном. Став журналістом у соціялістичній „Ліхтарні", де працювали всі згадані діячі. Звідти перейшов до бюра президента посольської палати, а в 1888 р. до самої палати як посол.

Як соціяліст визначився енергійною кампанією в користь французьких професійних організацій. Одночасно разом з іншими товаришами переходить еволюцію поглядів, „правіє". Головно, коли став міністром фінансів у першім радикальнім кабінеті складеним Львом Буржуа. Пізнійше міністерство призначає його нежданно генералгубернатором Індокитаю. Не порозумівшись зі своїми партійними товаришами приймає це становище і тим самим поневолі лишається поза межами своєї партії.

З Індокитаю вертається вже сильно „поміркованим" у своїх поглядах. Кожний уряд може рахувати на його співучасть. Думер переходить різні хвилювання між опозиційними партіями і керманичами державних фінансів. У 1905 р. стає заступником голови посольської палати. Перейшовши до сенату займається виключно фінансовими справами. Його вважають фаховцем Підчас війни Думер був уже раз фінансовим міністром. За уряду Ерріо був він головою фінансової комісії в сенаті.

Ніде правди діти: кар'єра успіху та праці. Діло тільки в тому, чи професіональна підготовка та освіта вистарчають, щоби розплутати гордіївський узол кепських державних фінансів. Прирівнюючи становище Франції до Польщі, приходить мимохіть злобна думка, що у Франції зі складача виходиться на міністра фінансів, а в Польщі міністри фінансів виходять на складачів, друкуючи постійно нові банкноти.

З польського сойму.

Засідання з 14. грудня.

Оба внесення на відкликання буджетового провізорія на перше чвертьріч 1926 р., поставлені Вижиковським („Визволення") і Скрипою (комуніст. фракція), відкинено. За внесенням голосували: Український Клюб, Білоруський Клюб, комун. фракція, радик. сел. група (Брилл), незал. сел. фракція (Вославського) і Визволення. Після того приступлено до дискусії над законопроектом про т. зв. учительську прагматику. Пос. Новицький (Визв.), Лєвін (з жид. клюбу) і Утта (з нім. клюбу) виступили з критикою цього проекту.

Пос. С. Хрущький завважив, що законопроект не може вдоволити бажань і потреб учительства. Мін. Стан. Грабський іще міцно сидить на своїму стільці, а він є виновником того, що компромісовий проект, принятий у другому читанні на комісії, змінено так, що всю цілорічну працю комісії зведено в нівець. Ст. 59. законопроекту дозволяє п. міністрові знімати кожного учителя без подавання причини. Це святочний дарунок п. Ст. Грабського для учительства. Все то випливає з політичного шовінізму і робиться на те, щоб можна було ще безглуздійше, ще більш жорстоко переслідати учительство України на етногоафічно польські землі. Бесідник ставить резолюцію, в якій вимагає внесення розпорядку про таке переношування українського учительства. Разом пос. Хрущький ставить 98 поправок. Дійш — цінна промовця — озброєного польською державою Поляка з безборонним Українцем продовжується. Теперже перенесено її з поля боротьби в практику польського законодавства. Цього факту не ослаблює письмо п. Скальського. Це письмо, зміст і форма якого не тільки не роблять честі авторові, а ганьблять його, доказує лиш, що до цієї пори Польща не виповнила вповні своїх зобовязань у справі українського університету у Львові.

Потім промовляв іще пос. Портер (ППС.) на тему зменшення видатків на адміністрацію, заступаючи нагле внесення пятьох коаліційних партій, що домагалися внесення до 1. лютого 1926 р. законопроекту про реорганізацію адміністрації. Сойм прийняв нагліть цього внесення без дискусії.

Засідання з 17. грудня.

Найближче засідання сойму відбувається в четвер, т. зн. ц. м. Сойм розглядав дальше буджетову провізорію і закон про засоби заповнення буджетової рівноваги.

Референт пос. Римар (ЗЛН.) виводить цифри провізорії, що на І. чвертріч дають суму 405,727.235 зол. В найближчому чвертрічу видатки мусять бути зменшені так, щоби в цілому буджеті можна було ощадити 50 мільйонів зол.

В дискусії промовляли: пос. Синойка (Визв.), пос. Мітка (Бізнес. Клюб) і пос. Любарський (Український Клюб). Всі вони висказалися проти провізорії, заповідаючи уладові гостру боротьбу. Потім говорили іще пос. Прагер (ППС.), Сохацький (сел. союз), Стронський, Плюта, Четвертинський і ін.

Буджетову провізорію ухвалено в II. читанню. Очевидно — всі поправки відкинено. Опісля принято в I. і III. читанню закон про видання нової серії долярової позички.

Закон про збори.

Соймова конституційна комісія радила на днях над проектом закону про збори. Для І. ст. ухвалено такий текст:

Польські громадяне мають право поодиноко чи спільно скликувати публичні й непубличні збори, яких мета не заборонена правом, в кожному часі й у кожному місці, яким скликуючий правно розпоряджає, з задержанням приписів нинішнього закону. Чужинці мають право скликувати збори непубличні.

Ст. II. має такий текст:

Скликуючий публичні збори до льокалю замкненого або під голим небом обовязаний повідомити про це на письмі або устно свою адміністраційну владу першої інстанції або найближчий постій поліції найпізнійше до 24 годин перед годиною скликання зборів. Влада видасть на бажання безплатно письменну посвідку про одержання повідомлення. Нема обовязку повідомляти про публичні збори організацій і професійних союзів, скликувані в цілях заробіткових і професійних. Збори, що про час і місце їх скликання подано до публичного відома, не потребують попереднього повідомлення влади. Спосіб подавання до публичного відома, що його вимагає ця стаття, подасть міністр внутр. справ.

Референт пос. Конопчиньский (ЗЛН.) заявив, що не годиться на збори під голим небом без дозволу влади. Остаточно згодився б на це, але тільки на чисто польській території. Проти цього виступив корреферент пос. Чапіньский (ППС.), як також пос. Хрущький і Багіньський. Тому, що несподівано для референта внесення Багіньского принято і то великою більшістю, Конопчиньский загнівався і сказав, що „закон стратив сенс адміністраційний". Після того засідання комісії відложено.

Red. odp. „Dilo" Pr. 974/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej: Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 284 (10.664) z dnia 16. grudnia 1925 r. pod tytułem: 1) „Lekcja tego artykułu. 2) W artykule pod tytułem: „Polska autokefalja" między słowami: prawosławni cerkwy... a słowami: Na wszakyj wypadok zawiera zamiast ad 1) zbrodni z § 65 a) ust. wyżej z § 302 ust., ad 2) wyżej z § 303 ust., mimo [illegible] ku konfiskatę i za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zagrożenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 16. grudnia 1925 r. Nawrocki.

Кінець драми.

Львів, 19. грудня 1925.

Великою драмою для недавно обвинуваченого Сг. Штайгера і для всього жидівського громадянства була справа тогож Штайгера. Велика драма людини, яка — як свідчить рішення суду — попала приладково в круговорот незвичайно емоціональних, трагічно сильних подій, — і драма народу, що добровільно застряг був в лабіринті тієї дуже складної й неорозгаданої історії.

Припадок — як твердив обв. Штайгер і як це засвідчило рішення присяжних судів — завів його в сині мури вязниці, припадок зробив його був обектом доравової або — як твердять польські інтелектуалісти — „скороченої" процедури (бож доравові суди не є зявищем нормального виміру справедливости, тільки анормальним проявом!), припадок вирвав його з обіймів смерти (бож тільки сумнів одного судді рішив про віддання підсудного горожанському судові) і хто зна, чи не припадок вернув його вільному громадському й індивідуальному життю.

Без огляду на піднощену на протязі пятнацяти місяців правдоподібність вини обвинуваченого і без огляду на деклярову й доказувану його невинність — була це вельми глибока драма людини, яка тільки припадково не перем нилася в трагедію, яка тільки завдяки специфічному збігові обставин найшла свою додатню, оптимістичну розвязку. Розглядаючи справу з чисто людського становища, маючи перед собою людину, запроторену в тюрму, обмотовувану густою сіткою замітів, закидів, недовіря, людину, якій — як свідчить його останнє слово на суді — лишалася як ultima ratio тільки віра в поміч Найвищого Єства („вірю, що Господь мене не опустить"), слід завначити, що співчуття всіх людей, всіх справжніх людей було на боці обвинуваченого.

Часами могло здаватися, що та симпатія з нашого боку до обвинуваченого хитається. Очевидно, так могло здаватися тільки тим, які заслїплені пристрастю, добачували небезпеку для обвинуваченого навіть там, де її не було. Ми, що перейшли й переходимо через Дантейське пекло мук, хіба найкраще можемо зрозуміти людину, що витягає руки до світла і сонця. Колиж одначе в деяких колях нашого громадянства справді переходово хиталася та симпатія, якою позиннося обдаровувати кожного політичного вязня, то вина тут не на нашому боці. Винні тому ті жидівські кола, які прийняли були на себе ролю прокураторів у відношенні до нашого громадянства, які перейшли межі дозволеної зухвалости і які в своїй ревности намагалися стати „mehr päpstlich, als der Papst selbst".

Подія з 5. вересня 1924 втягнула в свій глибоко драматичний круговорот не лише Штайгера, але й жидівські офіціяльно-політичні чинники, а за ними і все жидівське громадянство. І якраз втягнення тих політичних чинників злочасно завоготідо на цілій справі. Вони не лише взяли справу Штайгера за свою, але й наверствували її всіми признаками сензаційної криміналістики, відбираючи тій драмі, навіть трагедії всі признаки благородности. Не вина це обвинуваченого, тільки тих кол, які самочинно взяли на себе його оборону і повели болотяними заулками. Як-небудь оцінювати ту участь жидіаських громадянських чинників, то не дасться заперечити, що понура микитиніяда є чорною пля-

ПУРУС паста до взуття світової слави

мою справи Штайгера. Моральна вартість Микитина не ставить над собою знаку запиту, але фактом є, що приниження тієї вартости наступило в вини тих людей, які разом з ним сиділи на лаві обвинувачених. А вислід? Всі вони сьогодні на волі, а він, молодий, недосвідчений, розторощений деморалізаційним колесом страшної повоєнної дійсности, сидить за тюремними кратами з перспективою погребати там шість літ життя, а може й ціле життя. Далекі від оборони легко-наживних прийомів героя з патольогічної галеєї Достоєвського, навпаки — осуджуючи їх з усею рішучістю і послідовністю, ми не можемо не осудити і його добровільних спільників.

Політичні жидівські чинники і кермована ними оборона зробили все можливе, щоби біля випадково-драматичної постаті Штайгера завести диявий танець. Вони поставили його в углі справи, окружили всякими страхітливими декораціями, згущуючи понурість події і в ради-годи доводячи трагедію людини до карикатури. Діяпазон способів і засоб в був дуже широкий. З прикметною собі енергією і расовою завзятістю та необчислимістю зроблено з тієї справи найважнійшу проблему европейського континенту — очевидно,

Найбільший вибір бляватних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 42-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10,
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

поруч Льокарна, а одночасно підбивано її вагу, штучно розширюючи її просто до апокаліптичних розмірів. Тут невідомі були ніякі межі, зникла всяка пропорція. Вся жидівська й жидофільська преса цілого світа не знала иншої справи, крім справи Штайгера.

Де що з цього можнаб зрозуміти, бож Штайгера уважано невинним і до боротьби в оборони його невинности заряжено все жидівство. Алеж румунські опришки десятками вбивали Жидів, а своїому садизмові розчерепловали голови матерям і дітям, а прецінь процес звірського Мараряску творив тільки незначний епізод в жидівській пресі. Що більше! Львівська „Хвіля" в своїй ворожнечі до Українців і—очевидно—з метою компромітації українського народу реферувала його під дивоглядним написом „Відгомін погромів на Україні".

Завдяки жидівським політичним чинникам справа Штайгера пучніла з дня на день, а разом з тим викликувано досить різкі настрої не все згідні з інтересом обвинуваченого й інтересами жидівської нації. Крім того в цілій тій справі й її акцесоріях проявилася характерна риса жидівства: доземні поклони перед сильнійшими й агресивність супроти тих, яких уважається слабшими. Так напр. численні екскурзії оборони в найріжнороднійших напрямах ніколи не зверталися на шлях провокаційної концепції, тільки української, все одно комуністичної, чи націоналістичної. Вказує це, що Жиди, відважуються йти на „безпечні" терени, а бережуться „небезпечних". І це — як вже сказано — є прикметною рисою жидівського характеру.

Тісний звязок, а радше нерозлучне обєднання аполітичного Штайгера з сіоністичною політикою пхнуло жидівських проводирів на шлях угоди з польським урядом. Лякаючись, щоби на них не завоготіло підозріння в замаху на президента

„Просвіта" в 1925 році.

(Перед Загальним Збором Товариства.)

(Продовження.)

Статистичні дати зі стану читальняних бібліотек показують, що число бібліотек зросло о 249, а число книжок у них удвоє, бо з 57·932 до 114.356. Мусимо одначе приймити, що числа ці не повні. Багато читалень, а навіть філій не прислало досі звідомлень. Тим самим можна сказати, що в краю найдеться ще більше бібліотек і книжок. Так само і зріст бібліотек та книжок є відносний, бо минулорічні числа були також дуже неповні. Всеж таки приріст буде поважний, який каже надіятися, що цей стан буде щораз кращий. Хочби тому, що опіка над бібліотечною справою мусить зрости, коли члени полюблять книжку.

Инше зовсім питання змісту бібліотек. Під цим оглядом ми взагалі маємо дуже неяний образ. Краєвий Зізд голов філій в вересня 1924 наказав, що люстратори мають звертати найбільшу увагу на бібліотеки. Але чи воно так є в дійсности, не можемо напевно сказати. З другого боку треба піднести, що по наших читальнях находяться такі бібліотеки і такі бібліотекарі з посвяченням, що просто подиву гідна їх робота. Про це мали нагоду переконатися делєгати Головного Виділу на місцях. В останньому році бачив делєгат такі бібліотеки читалень: в Кутах, Дорожеві, (Самбір), Радехові, Книгинині—Гірці, Надвірній і мусить заявити, що всі названі бібліотеки виконують дуже гарно своє завдання. А просто зворушуюче було бачити при роботі в Книгинині—Гірці п. Кобзея, автодидакта і рівночасно великого бібліотекаря.

Бібліотечну справу мусить Товариство висунути як одну з найважнійших. І тому в пляні праці на найблизший рік, розісланому усім філіям, доручено як безумовний наказ перевести найдокладнійшу перевірку читальняних бібліотек, щоби виробити собі погляд, що наші члени читають, викинути увесь непотрібний, а навіть шкідливий баласт, а на те місце впровадити книжку, котра гідна того, щоби стати в читальняній бібліотеці.

Тут мусимо звернути увагу на одну велику недостачу в звідомленнях Товариства. Бібліотечна справа вимагає, щоби подавати не тільки числа книжок у бібліотеках. Статистика читачів і того, що вони читають, які книжки осягнули найбільшу скількість читачів — це повинно становити зміст статистичних чисел. Узагалі, нам треба йти по шляху, випрацюваному В. Гофманом, про якого була вище бесіда. Тоді щойно буде бібліотека виконувати своє високе виховне завдання.

Дуже важну новість впровадив Головний Виділ, а саме мандрівні бібліотеки. Тут не оглядався уже на недостачу засобів і вложив чотири тисячі золотих, ставлячи за цю суму 30 комплєтів. Служба мандрівної бібліотеки змальована датами в 8. ч. „Народньої Просвіти" за біжучий рік. Одно можна напевно сказати, що мандрівні бібліотеки стрінулися з загальним признанням. Деякі філії (Тернопіль, Золочів і другі) пішли слідом Головного Товариства і завели у себе власні мандрівні бібліотеки. — Одначе Т-во не може на цьому поперестати. Воно мусить розбудувати систему, кількість і величину мандрівних бібліотек, як цього вимагає освітна справа.

Не можна поминути ще одного моменту. Т-во „Просвіта" йшло як найдальше на руку всім читальням, а навіть другим культурно-освітним установам у допомозі задля постановлення бібліотеки. Дуже вбогим місцевостям висилало даром книжки, менше засібним читальням давало 40% опусту на власних виданнях, а філіям і взагалі „Просвітам" давало книжки на більші суми за ратальною сплатою.

Задля цеї останньої ціли треба було нашому Товариству зорганізувати у себе відповідний книжковий відділ, котрий стояв би на послугах великого діла. Зроблено це з великим накладом матеріяльних засобів, знову виходячи із становища, що ніяка жертва під цим оглядом не є за велика. Користей, розуміється в ідейно-моральному розумінні, ми не в силі, сьогодня оцінити. Наслідок такий, що ціла низка філій отворила в себе відділ кольпортажі книжок. Користаючи із полекш, які дає Гол. Т-во, вони можуть з самих прибутків з кольпортажі оплачувати певну частину коштів удержання власної канцелярії. В книжковому руку в нас тісні звязки з повітовими „Просвітами" на Волині і з „Просвітою" в Вересті, з „Рідною Хатою" в Холмі. Деякі з філій „Просвіт" або „Рідної Хати" не знають, як дякувати Товариству за його поміч в устроєнні бібліотеки. А чи згадують про ту велику працю у складанні зразкових бібліотек на рати тощо. Нехай це будуть і маленькі камінчики, але кружки ними закреслені на освітному полі мусять згодом полишити трівкі сліди, з котрих будуть тільки добрі наслідки.

Ще одна справа. Розуміється можна тільки жаліти, що Т-во в біжучому році так мало видало книжочок. Одначе ніхто — здається — не зверне увагу на ту безприкладну величину малої роботи, яку виконує Т-во при поширенні книжки, даючи тим самим змогу розвиватися приватній видавничій ініціятиві і організованим професійним українським книгарням у Львові і на українських землях під Польщею. Треба зважити, що нема найменшої картки, найменшого письма чи від читальні, чи від члена, а навіть від дитини школяра, на яку не йшла би відповідь з Т-ва на сам зачит про книжку, ціну тощо. На таку службу не позволить собі ніхто. Наше Т-во одначе мусить це робити, мусить висилати катальоги, проспекти тощо, без огляду на те, чи прийде замовлення, чи ні.

Не слід забувати й того, що Т-во „Просвіта" перше дало в нас ініціятиву до Свята книжки. Це вже другий рік введений прегарний звичай. Ще далеко до того, щоби це свято мало всенародній характер. Але Т-во буде всіх засобів уживати на це, щоби тим святом починати новий сезон в останній праці, себто з осенею кождого року. Хоч відгомін, як сказано — не загальний, є вже тепер заяви з боку наших книгарень, що в жовтні місяці рух у них помітно збільшився, дякуючи тільки тому, що Т-во вело всім філіям і Читальням святкувати Свято книжки.

Вкінці ще числа відносно книжкового руху в Т-ві „Просвіта" за час від 1. січня до 30. листопада 1925 р. Власних видань продано 23.847 прим., передплатникам вислано 19.033 прим., даровано 1.412 прим. — разом 42.292 прим. (В р. 1924 було 43.279 прим. Малу різницю можна пояснити собі тим, що бракує ще місяця грудня, в якому звичайно рух дещо збільшений, і тим, що Т-во цього року менше видало). Чужих видань перейшло через книжковий відділ 25.271 прим.; в р. 1924 — всього 10.430 прим. Додаючи всі числа разом побачимо, що за 11 місяців цього року перейшло через Товариство 69.703 прим., коли за цілий минулий рік тільки 53.709 прим., себто кількість зросла о 30 процент. Треба памятати про й на-

польської республіки, вони віддалися в опіку Ст. Грабського, стали жертвою своєї непереумаєної поведінки, свого порівчастого кроку. Ідентифікуючи все життя зі Штайгером, а одночасно сепаруючись від думки про ворожий виступ супроти голови польської держави, вони мусіли піти на маніпуляції майже безкомпромісного угодовства. Припадок зі Штайгером і перший крок під стягом расової солідарности зродив думку, а опісля конечність угоди.

Ось як припадки рішають нераз про далекосяглі справи, як вони ваготять над людьми і подіями.

Драма скінчилася, головний і припадковий герой вийшов побідно, супроводжений симпатіями ближчих і дальших глядачів, тих що сильнійше переймалися її драматичними переживаннями, і тих, які вміли зберегти більшу холоднокровність і обективність.

Та наслідки того припадку і всіх инших, злучених з ним, без сумніву не вичерпуються з нинішнім днем. Дальший їх хід залежний від напрямку жидівської політики і тактики жидівських політиків.

М. Ч.

„Українська концепція".

Після покінчення процесу Штайгера мабуть на чергу приходить „українська концепція" ком. Савіцкого. В ночі з пятниці на суботу (з 18. на 19. ц. м.) політична поліція перевела труси у Львові. Як нас інформують, відбулися ревізії у б. редактора „Нового Часу" Михайла Матчака, у відп. ред. „Громадського Голосу" Осипа Навроцького, в адмін. „Нового Часу" Івана Тиктора, якого й арештовано; допитуються теж за гол. редактором „Нового Часу" Дмитром Палієвим, який часово перебуває поза Львовом. Одним словом політична поліція знову при роботі. Можна сподіватися, що на тому не скінчиться діяльність поліції.

Сам не тратиш, загал зискує!

купуй акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

Вічні переміни.

Нова президія Українського Клюбу.

Сойм 18. ц. м. перервав працю з огляду на святочні ферії. Перед виїздом на ферії Український Клюб знову перевів перевибори своєї президії. З невідомих нам досі причин уступили з проводу Клюбу пп. Хрущький, Черкавський і Козубський. Головою Клюбу вибрано пос. Сергія Козицького, а заступниками голови пос. Чучман й пос. Назарука, всіх трьох членів „Селянського Союзу". Два останні поки що не приняли виборів. Є це вже пята з черги зміна президії (Ант. Васильчук, С. Підгірський, М. Черкавський і С. Хрущький і С. Козицький), що не вказує на здорові відносини в Клюбі.

Протиштабґерівські демонстрації.

В суботу 19. XII. вечером зібралася на Академічній площі товпа польських демонстрантів. Під памятником Фредра виголошено протижидівські промови, та взивали до протесту проти присуду в процесі Штайгера. Демонстранти йшли улицями Академічною, Марійською пл., Легіонів, Коперника, Сикстуською, Рейтана і назад. Співали рогу. Пастернакову воєвали на руках, чути було оклики в честь поліції, співали італійськими гимн про Муссоліні і фашизм. По дорозі били проїжджих Жидів. Під вікнами мешкання д-ра Грека, вигукували з воротними погрозами. Кричали „бити Жидів" і били. В кавярні „Варшава", де сходиться жидівська інтелігенція, вибили шиби. В багато місцях мало не прийшло до кровавої сутички. На вул. Рейтана штеровницька поліція. Напали на салю кінотеатру „Аполло" підчас представлення. Справоцником того є прокурор суду в процесі Штайгера, Зборовський. Чинно виступили проти публики, заподіяли матеріяльні шкоди. Демонстрували перед домом при вул. Кохановського, де мешкає Штайгер, під адм. і друкарнею „Хвилі". Місто внутр. справ у зв'язку з демонстраціями поручило львівському воєводі збільшити засоби безпеки, щоби не допустити до нових екцесів.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Польський сойм.

Дня 18. грудня радив конвент сеніорів під проводом марш. Ратая. Ухвалили, що перше засідання після свят буде 28. грудня. М. ін. присвячене буде полагоді поправок сенату до закона про зем. реформу. Сойм радитиме три дни над поправками сенату про земельну реформу. Коли б до 3 днів не полагодили справи з причини обструкції „Визволення", то сойм радитиме дальше після Нового Року.

Чічерін їде до Рапалло.

Римські часописи повідомляють, що Чічерін після берлінських розмов із Штреземаном прибуде до Рапалло, щоби обговорити з Чемберленом ріжні справи, м. ін. вступлення С. Р. С. Р. до Союза Народів. У льондонських колах сумніваються щодо сеї вістки й зазначують, що побут Чемберлена в Рапалло має приватний характер.

Туреччина відкидає рішення С. Народів.

„Шікаго Трібюн" повідомляє з Анґори, що турецький уряд предложить Нар. Зборам резолюцію, яка відкидає рішення Ради Союза Народів у справі Мосула.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Мельпомена і ми.

Знову в столицю завітав Український Театр. Таке вже доля повоєнного Львова, що відколи він перенісся до Малопольски і перестав на инший харч, — все только *гостить у себе* українські театри.

Цим разом прийняв він у свої обійми внука „Театру Української Бесіди" — „Львівський Український Театр".

Львівське громадянство, знане зі своєї театроманії, вислало на перші вистави досить численну делегацію. Вона засіла цілих два і пів ряда останніх місць, що разом з даровими білетами творило три четверті одної четвертої салі.

Зараз перша вистава розчарувала і глядачів, і публику, яка не прийшла. Завіса піднеслася точно опів до восьмої, а на задах ніхто не рубав дров на сцені. Зовсім вспілеч традиції і вимогам галицької театральної. Сала була опалена, на перекір буйнячому саді Тов. Лисенка, який надворі дав отвертий балькон з цементовою підлогою, щоби публіка занадто не розперювалася.

Гра артистів теж не вдоволила нікого. Артисти знали ролі, були зіграні і зісцівані, а їх костюми без закиду.

Це здається було й причиною, що одна з газдинь вислала на першу виставу свою експедиторку, бо прочувала, що не буде що континувати.

Всеж таки дехто дошукався хиб. Я чув закиди, що неприємно вражали червоні руки артистів, приходячих у фраку. Та на мою думку не закид маловажний. В наших країх стільки людей у фраку має не то червоні, але брудні, цілком брудні руки, а пречінь їх стискають, потрясають, навіть цілують. На червінь рук знаменито діє „кальодерма", „Крем Східної Краси" а навіть звичайна вазелїна, але на брудні руки нема ніякого середника, ...хіба їх обтяти.

Руки руками, а театр театром. „Львівський Український Театр" не має якогось покликального-новилата, який би його пошанував „букетом квітів" і геніальною промовою на тему двох народів від Кавказу по Сян, не має марки „заграничних", не має на афішах: „pierwszy raz w Małopolsce Wschodniej", — і тому українська публіка не спішиться.

А повинна!... „Львівський Український Театр" має прекрасне освітлення:

Як тільки загаснуть лямпи — світить... пустками.

Галактіон Чітка.

званих числах нема підраховано періодників, які прецінь також належать до друкованого слова.

Великою рухливістю відзначалася Театральна Комісія при Головнім Виділі. І це не дивниця. Аматорське мистецтво розвинулося до поважніщих розмірів. Цифри в звідомленню подають кількість аматорських театральних гуртків на 756, а виведених ними вистав на 3.092. Як і під иншими оглядами, так і тут не розпорядкує Т-во докладними числами в тої простої причини, що відповідні гуртки, зґл. читальні, складовою частю яких є гуртки, просто не уважають своїм обовязком, а може просто і не знають про обовязок, звідомляти про все до Головного Виділу.

Тимчасом справи аматорського мистецтва не вільно нам легковажити. Вже саме поважне число гуртків домагається певних організованих форм зовнішних і внутрішних. Ці останні особливо вимагають великої уваги. Гуртки стараються нераз вилюватися з обовязуючих норм; роблять це нераз несвідомо, другий раз визвані, а часто й тому, що вони, як одиноке нерав джерело доходів читальні, просто відчувають свою вагу. Ця справа, яка — так сказати би — входить в обсяг організаційних питань, находить своє розяснення у відповідних статтях в „Аматорському Театрі".

Аматорське мистецтво — як частина мистецтва взагалі — виконує також велике виховне завдання. Одначе належить памятати, що тут легко затратити цей внутрішний первісний грунт, і легко перемінитися в балаган, непристойний просто для цілей позашкільного виховання. І коли театральне мистецтво, хоч і аматорське, може стати дуже важним виховним чинником, тому й треба поважної опіки над ним. Тим більше, що аматорський театр відігравав свою ролю в нашому розвиткові. Ясно про це довчає нас видана цього року поважна праця Д. Антоновича: Триста років українського театру.

Рівночасно одначе бачимо труднощі сконцентрування аматорського діла і поведення його по одній лінії. Причина в проводових місцях, який дуже часто не стоїть на висоті завдання. Дуже часто бачимо, як затрачується почуття мистецького, а на його місце вступає лубочне, карикатурне.

Не маючи відповідних контрольних органів, Театральна Комісія у відношенні до краю обмежується тільки до обіжників і їх передавання напрямних шляхом преси. Натомість у Львові веде діло серіозно; набираючи тут відповідної практики, зможе згодом наївно перекинути свій вплив на край.

В друкованому звідомленні докладно про це сказано. Кількість засідань Комісії і Підкомісії, організовані курси, взаїмні відвідини вистав на аматорських львівських сценах і їх оцінка, недільні виклади в поодиноких гурткях, організація бібліотеки-виповзичальні — це все мусить мати свої наслідки у поставленні аматорського мистецтва на відповідній висоті.

Але й ця Комісія мусіла в друкованому звідомленні піднести заміт, що не всі пляни вдалося їй здійснити. Особливо дотичить це планованого видання пєс уже випроданих. Фактом є, що крім нерав дуже немистецького ведення вистави, долучується до обниження вартости праці й добір пєси. На книжковому ринку намножилося тепер безліч безвартісної бібули, яку породив саме вріст аматорських гуртків. Тимчасом поважні пєси вичерпані і наш аматор бере першу-ліпшу річ з краю, часто тільки тому, що вона підлещує деяким низшим уподобанням або інстинктам.

У внесках Комісії на Загальний Збір усі недомагання названі. Там поставлені теж в доповідні домагання до філій і до аматорських гуртків. Рішучо поставлене домагання докладної евіденції і реєстрації гуртків і їхньої праці. Як організаційні форми доручено їм форми, які виробила Комісія при Головнім Виділі. Як у инших відділах, так і тут нема статистичних дат, які вияснювали би нам, котрі пєси грано і що впливало на такий а не инший добір пєс.

Та і в цій так дуже невинній ділянці приходиться зазнавати чимало труднощів і перешкод з боку влади, переважно від старости і инших поліційних органів. Як відомо, Т-во розіслало минулого року списки дозволених штук, щоби філії зложили їх у своїх старостах задля оминення заказів на вистави, що — мовляв — старосту невідомо, чи дана штука дозволена цензурою. Здавалося, що буде все в спокою. Тимчасом з боку усяких старостів робиться ще й дальше перешкоди. Назвемо найважнійші. В Добромильськім окрузі староство домагається виношення подань на 14 днів наперед. Инші старости ставлять тільки 8-дневний речинець, хоч в дійсности закон каже про повідомлення три дні наперед. В законі сказано, що як дозвіл не прийде, значить вистава (зґл. концерт, то що) незаборонені, а в багатьох округах поліція домагається від читалень письменного дозволу. Нема його, виставу розганяють. Тимчасом дозвіл приходить в два або й три дні після речинця. У всіх випадках вносить Т-во (зґл. філії або читальні) зажалення, все те одначе не відмінить факту виконуваної заборони. Така поведінка знеохочує аматорів, гуртки розпадаються і занижає одна дрібниця праці. В деяких округах все ще накладають староства оплати на дозволи. І проти цього вношено рекурси. Виграно в одному місці, знайдеться нова якась трудність в другому. На анкеті читалень в Снятині відносили виділові, що там йдуть труднощі з боку поліційних органів. Вони, видаючи опінію до староства висказуються проти вистав і староство не дає дозволу на вистави. Не бракує перешкод з боку самих ворожих чинників у громаді. Є це або власні здеморалізовані одиниці, або чужі елементи, котрі доносами, наклепами воюють і впливають на загострення приписів або на нову заборону. Такій роботі завдячувала читальня в Цешках (філія Олесько) постійну заборону своїх вистав. Як мотив подало староство — на основі фальшивих місцевих звідомлень — невідповідний будинок, котрий буцім-то грозить небезпекою ріжного рода для села і для видців. Треба було доставляти фотографічні знимки й виміри гарного, нового, просторого, критого бляхою будинку, треба було інтервенцій в старості і воєвідстві, щоби таки вкінці добитися дозволу на вистави. Одначе там, де є опіка й провід, де на всяку противну роботу звертається увагу й її паралізується, там можна осягнути успіхи. У багатьох одначе випадках членам опадають руки після найменших невдач. Нема нікому їх піддержати на дусі. Коли філія в дуже слабому зв'язку з читальнею, а в читальні не найдеться ніхто, хто звідомив би про все, описав докладно й правдиво факт, подав подрібні докази, назвав свідків, назвав шкідників, тоді вся робота устає і діяльність знівечується. Цю прикру увагу треба зробити у відношенню до всіх справ, де ходить про інформації в ріжних напрямах. Щоби не повторювати себе, зазначуємо цею короткою увагою.

(Продовження буде.)

В гарній оправі!

Найкращі святочні дарунки:

Акорди, (антельогія) пар. поезії	10·—	Ковалів: Писанка	3·50
Амічіс — Добрий син. Боза,	2·—	„ Чародійна скрипка	3·—
„ Зі вигоди	2·—	„ Щаслива бабуня	3·40
Бернет: Малий Льорд	5·—	Кольоді: Пригоди Піноккія	5·—
Верещаєв: Записки лікаря	6·—	Короленко: Без языка	3·60
Грінченко: Сонячний промінь	4·50	Лебедова: Мами	0·40
Грушевський: Ілюстрована історія України	15·—	„ Малі герої	1·10
Дикорожній звір	0·90	Ленкий: В горах	2·50
Женевре: Уличник	1·50	Лотоцький: Малі герої	3·—
Казки братів Гріммів	0·90	Лукіяновичі: За кадильну	3·50
Ковалів: В останній лаві	3·10	Марта Боресьха	0·90
		Мартович: Забобон	5·50

Мілер: Молодість славних людей	6·—	Твейн: Пригоди Гека Сойра	4·50
Опільський: Іду на Вас	3·—	Толстой: Казки	0·80
Павловський: Розсипані перли	3·—	„ Козаки	4·50
Пятка: На пріначах	0·70	Українка: Лісова пісня	3·20
Самійленко: Україні	3·81	Франко: Боривсал сміється	6·—
Сара Кру	0·93	„ Мойсей	2·50
Свіфт: Подорож Гулівера до Ліліпутів	0·90	„ Пригоди Дон Кіхота	4·50
„ до Великанів	0·80	„ Як Юрко Шкрманюк бився	3·10
Стефаник: Дорога	2·50	„ Чегенець	2·—
Стівенсон: Острів з закопаними скарбами	3·—	Чайківський: З татарської неволі	15·—
		Шевченко: Кобзар (вид. Симовича)	2·—
		Шурат: Вибір пісень	1—3

Ціни важні тільки до 15-го січня 1926 р. — Ті самі книжки продаємо також в брошурі по значно низших цінах. — Хто прішле гроші з гори, тому оплачуємо порто сами.

984 **Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10.**

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ЖІНОЧІ ФРИЗІЄРИ.

ПРЕВЕНДАР і СЕВЕРИН Львів пл. Марійська 4. (Европейський Готель)

знічно поширивши локаль і уладивши його згідно з найновішими вимогами поручають: ФАРБУВАННЯ ВОЛОСЯ ОРИГІНАЛЬНОЮ L'ORÉAL-HENNE. НАЙМОДНІЙШІ ФРИЗУРИ ПО ПАРИСЬКИМ ЖУРНАЛАМ. ПЕРШОРЯДНІ кваліфіковані сили до MANICURE.

Не можуть погодитися.

„Визволення" — проти злуки зі „Звйонзком Хлопским".

Клюб „Визволення", що радить від року над злукою всіх селянських партій, в першій мірі над злиттям зі „Звйонзком Хлопским", рішив цими днями не дучитися тимчасом зі „Звйонзком" в один клюб, а зачекати, що скаже в цій справі конгрес партії. Коли буде скликаний цей конгрес, ще не відомо.

В самому „Визволенню" є сильна течія за повним злиттям зі „Звйонзком Хлопским" і то без ніяких застережень (15 послів), ще більше визволенців є за злукою зі „Звйонзком" з деякими застереженнями (21 послів). Одначе тимчасом перемогла більшість (25 послів) і справа злуки відсунена знов на неозначений час.

Жіноча спілка прим. „ТРУД" дає Робітня білля й суконь хліб і науку перх ніж сотки дівчат!

Львів, Ринок 37. 986 **Чому йдете до чужих!** 4—4

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за 16 рядків статті „І все на тому самому місці..."

— **З перемиської хроніки.** Заходами 5-го Курсу Жіночої Української Семинарії в Перемишлі, 5. грудня ц. р. відбулася в салі Дівочого Інституту публична вистава оперет Ів. Котляревського „Наталка Полтавка". Виставу провадила і режісерувала артист Київського Українського Театру Гриць Березовський, акомпанювала п. директорка Музичного Інституту у Перемишлі О. Цімановська, скрипка п. Ю. Крахт. Поставили весь стилево. З деяких місцях, дивлячись на артистокаматорок, особливо тих, що грали мужеські ролі, глядачі щирим серцем забували, що не грають панночки із семинарії, а приглядувалась „Наталка-Полтавка" на сцені М. Садовського у Київі. Особливо удався тип Виборного п. Ольшанській, яка при чудовій характеризації та низькім альтовім голосі, знаменито відограла свою ролю, давши цільність типу, з найменшими прибинками в рухах та міміці. Чудовим партнером їй була п. Підгарбій, що дала гарний тип Возного. Особливо удалася їй та старосвітська урядова мова, яку так тяжко добре вимовляти. П. Перейма була чудова Наталка, її гарний голос звучав мило, а особливо в сцені II. дії „Чого вода каламутна". З зовнішнього боку, в правдивім строю з Полтавщини, а в III. дії в святочному одязі і у віночку вона була прегарна. Дуже гарний і природний тип Петра дала п. Дмитрищівна, яка має дуже добрий альт і гарну поставу. П. Скірківна була типова і гарно та тепло провела ролю Терпелихи. Природно і живо відограла п. Ломінська ролю Миколи. Фінальна сцена співу — „Начинай-мо веселиться" викликала бурю оплесків. Так само і підчас инших пунктів програми повна по береги сала загороджувала співаків гучними оплесками. Щира подяка належиться пп. виконавцям за вложений труд, а пп. Березовському, проф. Цімановській і проф. Шимковському — за артистичний, музичний і організаційний провід. — 8.

— **Відгуки тюремщини.** Випадково почтою в наші руки число „Schlesische Ztg." з дня 29. вересня, де находимо статейку про зміст інтерпеляції наших послів у справі побиття наших політичних в'язнів: нім. Меньника та инших.

— **Непохитний собор.** Православні в Польщі, які мають надію добачувати у народних явищах надприродних, глибших причин, можуть з нагоди пригод над розбором православного собору у Варшаві вірити в „чудо". Польські архітекти та інженіри, що важили при розборі собору динаміту, не можуть дати собі ради з грамітними стінами собору. Відломки вибухових матеріялів летять далі на сусідні доми та бють шиби, а собор „не дається". Шиби вилетіли в Европейському готелі та кримінці Радіотехнічного Товариства. Один з часописів пише, що знищення собору коштує вже більше, ніж сам собор.

— **Що значить „лакейство"?** „Слово Польске", яке дуже уважно переслідує наші політичні статті, а навіть передруковує їх у відповіднім власнім соці, заголовок нашої статті з дня 16-го ц. м. „Лакейство" перекладає „Szachrajstwo". Такого шахрайства є чимало в таких перекладах і висновках на їх підставі.

— **З жіночої хроніки.** Ізраель Вінтер властитель крамниці з дорогими жіночими футрами згодився на ціну футра з одною панною з провінції, одержав задаток, мав футро скоротити, а коли панна вернулась, він зажадав відшкодування, з огляду на спадок валюти; врешті згодився і згорнув футро, яке, як виявилось дома, було зовсім инчим, старим та дешевим. Суд буде розглядати справу та футро. — Ще більше вийшов на трансакції в справі хати якийсь Абрагам Манед, який заплатив відступного за дві кімнатки з кухнею 420 долярів якомусь Груберові, що взявши гроші, вибудував собі за не пекарню, а хату винаймив кому иншому. — Стрийський фабрикант цукорків Макс Самет понабирав у львівських фірмах солодкого крему на 20.000 зол., видав фальшовані векслі свого тата, письменну поруку на каменицю своєї тітки, сам проголосив банкротство. — Злодії вломались до складу одіжі „Дрессінг" у центрі міста і винесли багату добичу. — 32 літній приватний урядовець Масарик отруєв не одержавши концесії на крамницю тютюном.

— **Еволюція атлета.** Один з найбільших світових атлетів Гакеншмідт, який доробився величного майна, зрікається своєї професії і вибирає ще важчу: письменника - фільософа. Пізнавши, яку ролю в житті грає фізична сила, він переходить з чеґри до увеличання сил чисто духових і приготовляє книжку з своїми мистки. Книжку хоче видати в Парижі. Це вже другий в останнім часі приклад атлета, що хапає в руки перо. Боксер Демпсі, який має намір видати друком приватні листи жінок захоплених ним, зробить імовірно кращий інтерес.

— **Посади служниць.** У необмеженій скількости, хоче створити для европейських жінок нюйоркський посол Блюм. Він поставив у парламенті внесок, щоби впускати до Зединених Держав усіх европейських жінок, які згодяться працювати як служниці. В Америці постійно брак служниць. Блюм пояснює це зростаючою деморалізацією американської родини.

— **„Русин Новини"**, тижневик „за Русинох у Краљовини С. Х. С.", що виходить заходом „Руско-Народного Просвітного Дружства" в Руському Керестурі (Бачка), перейшов у другий рік видання. Орган цей видає Дюра Павич, напрям його — національно-український. Мова „Р. Н." українська з сильною домішкою мекінських і хорватських слів. „Р. Н." обслуговують потреби 30.000 Українців Югославії, що в голоднім сні й масі переселилися сюди давно з західних окраїн (Уж, Земплин) нашого українського Закарпаття і мають тут вже свого гр.-кат. епископа, відомого українського патріота о. д-ра Няраого. Бажаємо „Русским Новинам", що мають до сповнення таку важну місію, найбільшого поширення між українським народом у Югославії. Адреса „Р. Н.": „Руски Крстур, Бачка, С. Х. С. — З останніх чисел „Р. Н." довідуємося, що заходом тогож „Р. Н. Просв. Дружства" вийшов як і попередніми роками, „Руски Календар на 1926 рок". Ціна його 20 динарів. Замовляти на подану вище адресу.

— **Прогулька до С. Р. С. Р.** Радянський посол у Варшаві, Войков, мав довшу розмову з головою комісії закордонних справ п. Дембским. У цій розмові він інформувався про закон ратифікації консульського договору з С. Р. С. Р., якого тижня має піти на чергу перед сеймом. Крім цього торкнувся питання, чи не можна би поширити прогульки до С. Р. С. Р. проектований для деяких послів з „Визволення" та комуністичного клюбу на представників инших партій.

— **Багачі мають щастя.** Представник шведського сірчаного промислу Нільсон підчас побуту у Варшаві згубив ідучи в автомобілі велику суму грошей у різних валютах. Не памятав ні шофера, ні автомобілю. Поліції вдалось відшукати шофера, який звернув власникові непорушену теку з його капіталами.

— **Нові шахові змагання** відбудуться у марті на Семерінгу. У них візьмуть участь деякі грачі з останнього московського „турніру" (між иншими Капабланка), а крім цього Альохін, Відмар та Немцович.

— **Капабланка побитий 15-літнім.** У подорожі з Москви через Льондон, Капабланка затримався в Берліні, де грав одночасно 20 кіль а партій у шаховім клюбі в Льондон. У шаховім клюбі „Макабеї" грав одночасно з 46 особами. 34 партії виграв, 8 було розіграних, 4 програні. Між переможцями є один 15-літній хлопець.

— **К на.** Кіно „Лев" почало виставу нової фільми в 7 діях п. з. „Суворий комендант Мартенс (Під шибеницею)". У фільмі знимки з чудової природи Аляски, країни чарівних снігів, при співучасти відомих артистів Аліс Лейк, Гастона Гака та Кенета Гарля. Крім цього в програмі комедія: „Прохаю вибачення!"

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка.
у вівторок 22.XII. Закопане.
у середу 23.XII. Закопане.
у суботу 26.XII. Закопане.
у неділю 27.XII. Закопане.
у понеділок 28.XII. Бельск Биля. 758

Відчит д-ра В. Щурата: Положення української церкви в XVII ст. **не відбудеться** тому, що поліція зажадала тексту відчиту до цензурування. — *Управа Тов. жінок з вищою освітою.*

Зїзд відпоручників філій і членів Тов. Учительська Громада відбудеться згідно з § 14. статута в суботу 26. грудня о год. 10 у Львові в льокалі при вул. Мохнацького 12. з отсим порядком: 1) Звіт з діяльности Видїлу за 1925 р. і звіт касовий; 2) звіти з діяльности філій і кружків; 3) справа фондів Тов-а і намічення діяльности в р. 1926; 4) доповнюючий вибір; 5) реферат пр. ф. Д. Коренця: „Проект реформи середнього шкільництва міністра Ст. Грабского". 6) Бажання і внески. — За Головний Видїл: *І. Громницький* голова, *Гр. Макевій* секретар. 983 1—1

Ширші сходини членів Союза Укра'нок, присвячені справам участи жіноцтва у просвітній праці, відбудуться в середу дня 23. ц. м. о год. 6. вечером в льокалі Українська Бесіда, Рутовського 22. На порядку реферат дир. М. Галушинського на тему: „Новими шляхами". 985 1-2

Дрібні оголошення.

ВДОВА по священику в середнім віці глядає місця ко заряду дому у священика або инвільного. Зголошення з чемности приймає урад парохіяльний в Блюдниках коло Галича. 974 2—3

ЗНАННОЮ модисткою наважу переписку в цїли ведення спільного інтересу Михайло Корчак, капелюшник в Дрогобичі вул. Бойківська гора 8. 973 2—2

ЧИ чули щеврїяку „Дзвони"? купіть в Українській Книгарні Станиславів, Собіського 20, пляц 1 зл. 984 3—3

КАВАЛЄР з вищою освітою, на державній посаді, середніх літ, бажає пізнати інтелігентну до літ 31 панночку. Забезпечення вимагаю. Дискреція запевнена. Письменні зголошення до Адміністрації „Дзвін" під „Ното". 977 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР
д-р Тит Е. Бурачинський
бувший довголітний асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рідігера у Львові, довголітний примар хірургічного відділу повітового шпиталю в Чернівцях ординує в хірургічних недугах, недугах горла, носа і вуха
при вул. Сапіги ч. 25. II. пов.
(проти техніки) від 10·30—12 перед полудием і від 3—5 пополудні. 964 2—5

Спеціяліст сїрчано-вапняних недуг
Д-р ЛЕВЕНГЕК
вул. Трибунальська 4 (біля Ринку) Тел. 970 48—11. орд. від 8—9 і 12—3. 3—5

Кооператива трумотарських виробів ручних і машинових
„АЛЬФА"
при вул. Коральницькій ч. 8
приймає всілякі замовлення і переробки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 13—16

Артистичний перелїт Євангелій та всякого рода перелетничі роботи виконує солідно: Микола Привацький, артист перелетчик, заприс. судовий знавець. 887 Львів, Пекарська 12. 8—10

Музичні Інструменти
для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика
ФР. НЕВЧИК
871 Львів, Городецька 2 б). 7-10

Спеціяльні верстати напрями возів
„Ford"
982 1—3
оригінальні складові части
Витолд Транда
Львів вул. Подлєвского ч. 2.

ВЖЕ ВИЙШЛА КНИЖКА
Д-р Ів. Цьокан:
Наука о торговли.
Продається по 5 зол.
в Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. 1-3

Иде еломость до Тмості
Скоро — поспитаєсь:
Празник, будуть гості —
В що нам вбратись?

Не журися, мій маленький
Не дамося;
С у Львові „Регулятор"
Вберемося!...

965а *Ринок 43.*

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 286 (10.669). Львів, четвер 24. грудня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Інтерпеляція

посла С. Хрущевого і тов. до Панів Міністрів справ внутрішніх і справедливости в справі конфіскати українського щоденника „Діло" у Львові.

Державна прокураторія у Львові майже в цілости сконфіскувала статтю, поміщену в ч. 281 (10.664) українського щоденника „Діло" з дня 16. грудня 1925 під заг. „Лакейство" такого змісту:

Лакейство.

Гіркі, дошкульні, глибокими контемпляційними думками переповнені слова двох великанів і провідників української нації в її поході по тернистих шляхах історичного життя-буття, слова-докори Куліша й Франка про народ без пуття, без чести, без поваги й без сорому, який „нащадків пізних паліатиме",— приходять на думку якраз тепер, коли направо й наліво розливається каламутна хвиля деморалізації, етичного розвалу, коли та каламутна хвиля накриває собою особисту гідність і національне достоїнство.

А свій початок бере та каламутна хвиля в болотяному джерелі сучасного польського життя, в джерелі, що вже повінно розлилося по всіх ділянках життя. Недавно реферували ми статтю варшавського „Роботніка", в якій фактами вілюстровано повний моральний розвал польського громадянства та взивали нашу суспільність відмежувати себе китайським муром від тієї „західної культури", щоби не впасти її жертвою. На жаль, та деморалізація втискається всіми порами; вона як пошесть шириться нестримно, морально вбиваючи людей, які колись жирувалися виразниками українського громадянства. Кажемо: людей, одиниць, бо загал, народ, маса находиться в стані морального здоровля, народ дає відпір, ставить гати й запори, з успіхом зводить боротьбу з пошестю морального розвалу і розкладу.

Коли порівняємо моральний стан нашого громадянства з таким же станом напр. польської суспільности після кожного з невдалих повстань або навіть тепер, то з гордістю мусимо стверднти, що наша нація стоїть на дуже високому моральному рівні. Навіть будучи повваленими під колеса історії, ми все повторювали своє основне „cetertum censeo"; ми не витали ворожих тріюмфаторів, як Поляки московські виська після різні на Празі; наша преса не повзала на колінах перед ворожими генералами, як колись відома „Газета Варшавска" перед ген. Суворовим; ми не гнулися в чотири погибелі ані перед Поляками, ані перед російськими більшовиками. В найбільшому нещастю, яке може впасти на нашу, ми зберегли нашу національну гідність і наше особисте достоїнство.

А всеж таки звенять як грівне „metenio" слова-докори двох великанів українського духа, слова, що обіймають собою минуле, теперішність і майбутність нації. На щастя, моральний рівень нашого народу тепер ще дуже високий, так що ті слова поки-що повинні ми у відношенні до сучасности вважати тільки пересторогою. Одночасно не можемо замикати очей на ті явища, які в останніх днях проявляться так різко, а які погрожують нашому моральному здоровлю, які мають на меті каламутною хвилею морального розкладу залити наше життя.

Д-р Сев. Даниловнч, один з недавних лідерів і теоретиків радикальної партії, один з її інтелектуальних керманичів, скликує до Станиславова „селянський конгрес", стягає всякі розкладові типи, щоби деморалізацію широким руслом пустити в народ. Рівнобіжно з тим йде акція д-ра Романа Смаль-Стоцького, яка має за завдання ту саму ролю сповнити — так сказатиб — у верхах.

Перед нами декларація цього агента польської влади, декларація без пуття, без чести і поваги, декларація, яка має на меті зірвати ореол нашої високої громадської моралі. Та колиб д-р Р. Стоцький підступно не втягав в своє лакейство визначних, передових мужів української науки і культури, то це була би виключно його приватна справа, над якою може не слід би було й зупинитися. Кожна нація має типи, які як покидьки викидає на смітник суспільного життя. Не може бути вільною від них і українська нація, що живе так само, як і інші, між двома силами: добром і злом.

Свідомо називаємо д-ра Романа Смаль-Стоцького контрактового професора варшавського університету, агентом польської влади, лакеєм міністра Стан. Грабского. Як такий запрезентувався він нам перед роком, ставши „посередником" між польським урядом з одного боку і українськими науковими колами в університетській справі з другого. Зрештою він сам стверджує ту свою „почесну" ролю у своїй „історичній" декларації. Як лакей чекав він, коли його покличуть і дадуть виповнити наперед обдумане завдання, зміряючи до заведення в нівець справи українського університету. Але лакеї не мають права складати ніяких декларацій взагалі, а політичних зокрема.

Тимчасом цей польський лакей в своїй безсоромности не тільки складає декларацію тісно політичного змісту, але й відважується видавати атестації про патріотизм діячам, які справді є визначними представниками української культури і науки, які мають свої заслуги перед рідним народом, які мають своє місце в історії культурного й політичного відродження української нації. Людина без ніякого або з невиразним минулим (як свідчить справа залишення дипльоматичного архіву У. Н. Р. в будинку українського посольства в Берліні на поталу більшовиків), і поганою теперішністю, по панібратськи позодиться з честю і достоїнством людей, яких загал уважає своїми світочами.

Не будемо розглядати змісту тієї декларації польського агента, хоч такі фрази, як „принципи християнської науки, правовости й ідеали західної демократичної цивілізації" є хіба очевидним насміхом над сумною і страшною дійсністю. Так може говорити глухий, сліпий, божевільний, або нікчемний агент. Бо вистане мати хоч який-такий зв'язок з українським народом, вдуматися в його становище, хоч інстинктом відчути його положення, щоби здержатися від такого грубого святотатства, від провокаційної поведінки супроти основних принципів християнства, правовости й ідеалів західної цивілізації.

Кожна чесна людина, тим більше кожний Українець не може з таким очайдушним нахабством взивати надаремне тих високих принципів; може це зробити тільки агент і лакей.

Д-р Роман Смаль-Стоцький, як медіюм міністра Ст. Грабского, має ще й инше призначення, а саме звести в нівець справу українського університету, пустити її на манівці безвідповідального авантурництва і вкінці погребати. Та про це будемо ще мати нагоду висловитися. Поки-що стверджуємо тільки одно. Українське громадянство не має нічого спільного з лакейством д-ра Смаль-Стоцького. Українське громадянство вважає декларацію д-ра Стоцького проявом широко закроєної деморалізаційної акції польського уряду, акції, що має на меті підірвати наше моральне здоровля, розєдвати українську суспільність, пустити її на шлях внутрішньої гризні й колотнечі, щоби при тому витягати свої каштани з огню. Одночасно ця декларація підсідя Львокарна має сповнити в польських заходах на міжнародній арені ту саму ролю, що перед трьома роками декларація Ількова.

Колиб хтось схотів оцінювати цю декларацію як прояв угодовства, той тоді робив би ще велику честь її авторові. Ні, це навіть не є угодовство, яке мусить спиратися на обосторонньому пакті, тільки це є ординарне лакейство. **М. Ч.**

Супроти того, що таке обмеження свободи слова є суперечне з арт. 105 конституції польської республіки та являється грубим цькуванням української преси, підписані запитують пп. Міністрів:

1) Чи їм відомий є наведений факт?

2) Чи пп. Міністри схотять повчати підсліних собі функціонарів, що таке надужиття урядової власти не причиняється до зміцнення правовости?

3) Чи пп. Міністри схотять перевести в тій справі слідство, покарати винуватців і припинити переслідування української преси?

Підписи.

Варшава 17. грудня 1925.

Red. czas. „Dilo" Pr. 940/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzeki na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 282 (10.665) z dnia 17. grudnia 1925 r. pod tytułem: 1) „Proty samozwanstwa" w całości: 2) w artykule pod tytułem: „Trijumf st. Grabskoho" a między słowami: postawyła znishannia... a słowami: cia problema, b) między słowami: Dnofmiczczyna i Podlasza... a słowami: Koły wże, c) między słowami: nacjonalnoji terytoryi... a słowami: do widomych; 3) w artykule pod tytułem: „Polske horodzanstwo" od słów: Czej rozporjadok... do końca tego artykułu zawiera znamiona art. 1 2) b) także występku z § 302 ust. kar., uznał dokonaną w dniu 16. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 300 zł. n. Lwow dnia 17. grudnia 1925 r.

Hewel

Інтерпеляція посліа з Українського Клюбу до Пана Міністра справедливости в справі конфіскати в газеті „Діло".

В ч. 282 української газети „Діло" з 17. грудня 1925, що виходить у Львові, сконфісковано статтю:

„Проти самозванства. Комунікат Українського Національно-Демократичного Обєднання".

Львів, 14. XII. 1925.

Українське Національно-Демократичне Обєднання вважає опублікований польською пресою дня 14. XII. цр. лист д-ра Романа Смаль-Стоцького до міністра освіти Ст. Грабского актом грубої провокації з боку невідповідального самозванця. УНДО якнайрішучійше протестує проти того нечуваного в нас факту фальшування думок і настроїв заслужених для нашого народу і української культури громадян, а український народ відмежовує себе від того роду непокликаних осібників.

Зважаючи, що джерелом тієї чергової деморалізації та національного самопонижения є польський уряд, а зокрема міністер Грабский, УНДО з обуренням протестує проти тієї роботи уряду, що використовує для своїх цілей самозванчих, нічим незвязаних із теперішнім життям українського народу під Польщею типів, та намагається при допомозі їх нікчемних учників збивати собі політичний капітал для закордону на шкоду українського народу.

УНДО заявляє і підкреслює, що єдино покликаним до розвязування усіх політичних справ українського народу, а в тому числі й університетської, є політичне представництво українського народу. Всяка акція польських чинників поза плечима того умандатованого і наділеного довірям українського народу представництва є розкладова і руйнацька.

Президія Українського Національно-Демократичного Обєднання. *Д-р Дмитро Левицький*, голова, *В. Целевич*, секретар.

Подаючи до відома Пана Міністра і т. д. *Варшава, 17. грудня 1925.*

Підписи.

* * *

Хвальна Редакціа!

Прохаю Вас помістити отсю мою заяву. Заявляю, що:

1) Про лист д-ра Романа Смаль-Стоцького до міністра д-ра Станислава Грабского з дня 7. грудня 1925 я довідався щойно 14. грудня 1925, коли я його в перше друкованим прочитав;

2) вважаючи своїм обовязком, як українського наукового робітника, з усіх сил співпрацювати над засновинням українського університету на українських землях, що находяться під владою польської держави, вважаю неможливим брати участь у так започаткованій теперішній чисто політичній акції.

Прага, 17. грудня 1925.

Степан Рудницький.

Дві коаліції.

Новий чехословацький уряд на парляментарній арені.

Те, що діялося у днях 17. і 18. ц. м. в пражській палаті послів, вказує, яке важке становище новоутвореного уряду. Ціла опозиція, заложена зі Словаків, Німців, кіль-

кох послів із Закарпаття і комуністів, виступила так рішучо й недвозначно проти уряду і його політики, що справді важко буде чеській коаліції вести дальше керму державного корабля в дотеперішньому напрямі. З зачу, що їх зложили представники опозиційних груп, виходить ясно, що вонч вестимуть найрішучійшу боротьбу за перебудову Чехословаччини в справжню державу народів, якою вона є й на ділі. Від того, як поставляться до цієї перебудови чеські партії, залежатиме не тільки можливість праці в обох законодатних палатах, але й мир у нутрі самої держави.

Само засідання палати послів зачалося відчитанням урядового експозе. Одначе, як тільки премієр Свегля зачав його читати, опозиція счинила такий крик і шум, що ніхто не чув хвчби одного слова. Посли коаліції обступили його трибуну, щоби бороноти премієра перед Словаками й Німцями, що свистали, били в пульти, кидали папєрами й актами і робили міну кинутися на його особу. В часі читання експозе приходило нераз до шарпанини між поодинокими послами, а навіть гуртками. Такого образу в чехословацькому соймі ще не бачили, хоч обструкція на пражському ґрунті має вже свою традицію.

Перші зачали обструкцію Словаки, коли Свегля став говорити про виспід виборів. При ломоті пультів почулися крики: Злодії! Вкрали нам чотири мандати! Вибирали при помочі жандармських багнетів! До страшного крику прилучаються й Німці. Нараз всі Словаки піднялися з лав і хором заінтонували гимн „Гей Словане!" Цей гимн, що його співали колись Чехи в австрійському парляменті проти Німців, прийняли тепер Німці гучними оплесками. Щойно скінчили свій спів Словаки, як німецькі посли заспівали всенімецький гимн (Deutschland, Deutschland über alles), який в Чехословаччині заборонений. Цим разом оплескували його Словаки. Свегля читав своє експозе дальше, а коли скінчив, посли з коаліції заінтонували національний гимн чеський. Обструкція не вгавала увесь час, так, що хоч як голосно намагався говорити Свегля, його голос губився зовсім серед шуму й крику ведианої опозиції.

Найблищого дня складали представники поодиноких клюбів декларації, повторюючи свої правно державні заяви, зложені перед 5 роками на першім отвореннім сойму. Після промови голови комуністичного клюбу посла Шмераля співали ще й комуністи „Інтернаціонал". Прийшло знов до сутичок і бурхливої обструкції опозиційних послів, що нагадувало зовсім давний австрійський парлямент.

Тільки з економічно сильними рахується світ.

Купуймо

Акції Земельного Банку Гіпотечного.

С-ки акційної у Львові, Підвалля 7

З кертичних нор.

Д-р Данилович і його штаб. — „Селянський конгрес" зборищем нечестивих. — Будьмо на сторожі!

II

В першій статті на тему „діяльности" д-ра Сев. Даниловича, статті, яка в цілости впала жертвою конфіскати, звернули ми увагу — так сказатиб — на історичний бік хлібоїдства, його формальні переміни та зміни в особовому складі його „діячів". Нинішній головний керманич хлібоїдства д-р Сев. Данилович з моментом запанування польської влади на українській національній території відсахнувся від всіх кращих традицій українського народництва. Ще в р. 1920 в часі наступу червоної армії покликаний Тильком, політичним референтом ДОГ, у Львові на „конференцію" як урядуючий голова радикальної партії (з огляду на відсутність дійсного голови д-ра Ів. Макуха) декларував Польщі льояльність і вірність та заявився за польонофільською орієнтацією. Годиться з дійсним станом річей стверднти, що він — хоч виступав як теоретик радикальної партії, ніколи не втішався безоглядним довірям членів тієї партії. Навпаки, його громадська характерність кількома наворотами була ставлена під знак запиту і сумніву і в українській публичній опінії і в самій радикальній партії.

Від своєї „конференції" в ДОГ. у Львові д-р Сев. Данилович послідовно йде втертими шляхами хлібоїдства. (Під цим оглядом виявив він значну енергію. На хитався і на знеірювався, видержав на „позиції". Багато хлібоїдських „політиків" вже перевелося, начіть Ільків час до часу виявляє невдоволення з польського режіму, а Данилович стоїть як скала. Як до Макки спішить він щотижня до Варшави, щоби здати звіт зі своєї діяльности й одержати дальші поручення і вказівки. І так з дорученнн Варшави, „Пєста" і дефензиви розпочав він видавати „Селянський Прапор" в Станиславові, засипуючи цим безплатним свистком всі громади у Сх. Галичині. Одночасно розпочав він „вічевий рух" головно на Покутті при допомозі свого штабу. Гол. редактором „Сел. Прапора" є д-р Степан Кравчук, Буковинець, добре записаний в румунський сігуранці і польській дефензиві. Крім того до штабу д-ра Даниловича належать о. І. Амброзяк, б. редакт. „Радикального Голосу" Стовпюк, б. екзекутор Гадзевич, б. студент Когутяк, б. теольог Гавансьний та недокінчені гімназисти Стефурак і Марусик.

Як бачимо, ця „невеличка, але чесна компанія", що знайшла захист під крилами д-ра Даниловича і „Сел. Прапора", розпочала наступ на наше селянство. Після „віч", які скликувано при допомозі темних типів в деяких селах, себ-то після перших підготовчих кроків, скликує д-р Данилович на 30. січня 1926 р. до Станиславова „І-ший селянський конгрес". З тією метою до всіх громад у Сх. Галичині на адресу громадських урядів, себ-то наказних вітів, розсилає він відозви з дописною: „П. комісар! Подайте відозву до відома громади". По словам тієї відозви „конгрес цей буде конституантою Українців у Польщі". Отже тепер польський уряд забаг „української конституанти" при допомозі Даниловичівського штабу. І хоч ця „конституанта" є „селянським конгресом", то всеж таки на нього мається „вибирати" не лише селян (по одному або по двох з села), але й делегатів міст (по пять). Очевидно, про ніякі вибори й мови не може бути, бо наше селянство є занадто свідоме, щоби не розуміти цілей „селянського конгресу". Таж навіть Ільків в польському соймі ствердив, що „Сел. Прапор" і його „редактори" та „політики" є удержувані польськими грішми з гадючих фонтів. Українських селян на тому „конгресі" не буде, але не виключ..., що адміністрація й поліція зжучуть там всіх наказних вітів і инші деморалізаційні типи. Буде це підприємство на широку ногу, бо аранжери заповідають знижку залізничих білетів, безплатний нічліг і дешеве прохарчування. Иншими словами: все буде заплачене.

Польські чинники, які думають, що вже осідлали інтелігенцію, тепер енергійно добираються до селянства, щоби при допомозі платних гайдуків покорити його „под ногі всякого врага і супостата". Тому мусимо бути на сторожі. Громади повинні вже відтепер взяти в руки своїх наказних вітів і инших прихвостнів та слідкувати за їх діяльністю і їх рухами.

Д-р Данилович, забувши честь і затративши особисту й національну гідність, постановив зі своїми гайдуками сліпо виконати доручену йому задачу. Одначе українське селянство, здорове в своїм корінні, своєю відсутністю на цьому підготованому зборищі нечестивих, докаже, що деморалізація захопила тільки деякі вікчемні й продажні типи, але не чужа широким масам.

По широкому світі.

В Італії фашистівська влада продовжує припиняти опозиційні часописи. Опозиційний посол Прасоліо бувший легіонер Анунціа одержав наказ покинути Фіюме, коли не міг розяснити, навіщо приїхав.

Воздушна лінія для постійної комунікації буде утворена на лінії Берлін-Кольонія-Париж. Ведуться

„Просвіта" в 1925 році.[3]

(Перед Загальним Збором Товариства.)

(Продовження.)

Зі справою аматорського мистецтва тісно вяжеться справа співу, селянських хорів тощо. Цей бік мистецького виховання досі взагалі ще незорганізований. Вище вже було сказано про кинену думку організації, одначе на разі без успіху. Всеж таки і тут відповідні цифри з читальняних звідомлень кажуть нам, що справи не вільно маловажити і треба її взяти у сильні руки. Хорів було 304, орхестр 10, концертів дано 374. І ці цифри, особливо остання напевно недокладні, але навіть вони вказують, що спів займає важне місце у ділянці позашкільного виховання.

Та коли ми вже при справах мистецького виховання, тоді не завадить взяти справу з можливо найширшого становища. Мистецьке виховання, особливо у народу з такими тонкими почуваннями, як український, дасть змогу виявити на тому полі велику самодіяльність. Вигляд домівок, внутрішнє уладження їх належить так повести, щоби відсіля йшов вплив до родинної хати, родинного огнища. Тут пригадується нам вплив, який вийшов з так зв. руху University Extension в Англії на родинні огнища англійського робітництва. Почалося це з освітніх і клюбових домівок. Студентська молодь обох полів, котра поставила своїм завданням йти в опущені робітничі квартали, старалася мистецькою постановкою культурно-освітних домівок відтягнути робітників від шинків і других чор. Старалися їм створити в домівках пристановище гармонійної мистецької краси. Відсіля почали заходити поволі особисто до страшних мешкань-нор, в яких жили людські істоти. І тут жертвенним впливом, терпеливістю поволі впливали на злагіднення обичаїв і здичілих життєвих форм, використовуючи всі мистецькі засоби, щоби родинне огнище цих нещасливих істот набрало вигляду правдивого англійського „home". Їхня праця не лишилася без наслідків.

Таку саму ролю зможе виконати читальня, коли тільки будемо уважати, щоби вигляд читальняної домівки повибрав усі форми направду мистецького рівня. Мусять зникнути зі стін лубочні картини, а на їх місце нехай прийдуть ті нечисленні мистецькі, якими розпоряджаємо на разі. Те саме домагання мусимо поволі ставити до цілого умеблювання читальняної домівки. Вплив на родинні огнище не дасть на себе довго ждати. Не дасться заперечити, що такий рух відбється на цілому мистецькому житті нації і на дальшій мистецькій творчости.

І ця справа найшла своє узгляднення у внесках з боку просвітно організаційної Комісії. Бажане, щоби цій ділянці присвятити в дальшому розвиткові Товариства пильнійшу увагу, а скоплення цілої справи передати осібній Комісії при Головнім Виділі у Львові. Тим більше, що порушені тут питання — це тільки мала частина того, що повинно бути обняте мистецькою культурою народу.

Остає нам іще до обговорення просвітно-організаційна праця Т-ва „Просвіта". У друкованому звідомленні вона на першому місці. Тут ставимо її на останньому. Робимо це з тої причини, що ця частина не тільки найбільше еволюціонує, але й тому, що вона мусить підпадати певним хвилюванням, новим течіям, теоретичним поглядам. З названих попереду такою чуйною на всякі нові думки мусить бути й бібліотечна справа. Та як довго не будемо мати вишколених бібліотекарів, або принаймні інструкторів по філіях, так довго бібліотечна справа ще пожде на правильне поставлення її у цілий зріст.

Инше діло з питаннями відносно змісту освітної праці. Тут далеко ширше й свобідніше поле для самодіяльности. А ще коли згадаємо, що провідною думкою теперішної освітної праці є праця одиниць над собою в малих гуртках, тоді ясно, що й найменші спроби самодіяльности в самоосвітнім і самовиховнім напрямі будуть мати своє велике значіння, хоч би вони були які примітивні, незграбні, а навіть помилкові. Певно, що прикро побирати науку шляхом помилок, але нераз і це потрібне, коли не помагає инший засіб.

Під просвітно-організаційним оглядом прийдеться нам розглядати діяльність Товариства в кількох напрямках. Буде це справа змісту освітної праці, справа організаційних форм та організаційного звязку між поодинокими клітинами великого організму, справа членства до Тов-а, справа домівок наших освітних установ.

Та найважнійшою з них справа змісту освітно-виховного діла. Про вплив книжки, часопису, завдання бібліотеки і другі способи виховної праці була вже вище мова. Тут перейдемо всі такі засоби, які крім названих уживаються в наших установах. При чому постараємося, щоби до них приступати в такому порядку, в якому вони історично у нас вявилися.

(Продовження буде.)

переговори, щоби повести лінію для Цепелінів Берлін-Ліон-Мадрид-Лізбона-південна Америка.

Уряд СРСР. одержав запрошення, щоби взяти участь у працях приготовавчих комісії Ліги Націй для роззброєння.

Туреччина вважає рішення в справі Моссула притокою до поважного міжнароднього конфлікту і підготовляється до воєнних операцій.

У Німеччині панує трівожний настрій внаслідок економічної кризи. Уряд лякаючись заворушень скликує конференцію премієрів усіх частин держави, щоби нарадитись над ситуацією.

Міжнародна союзна комісія для контролі Німеччини, що існувала в Карльсруе від 1918 р. перестала існувати.

Французькі промисловці позичають державі 10 мілярдів фр. на піддержання валюти та економічної рівноваги.

Вашингтонський парлямент прийняв закон про зниження податків.

Абд-ель-Крім посилає свого посередника для переговорів, англійського капітана Канчінга з Ганжеру в Париж. Його прийме Бріян.

Туецький уряд підписав в Анкорі тимчасовий торговельний договір з Німеччиною, який буде підставою постійного договору.

Радянський уряд готов узяти участь у працях конференції для роззброєння, але не годиться на Женеву як місце наради, тому, що бойкотує Швайцарію за звільнення нею вбийника радянського представника Воровського.

З українського Закарпаття.

Чеські школи ростуть! — Концерт Бортнянського в Ужгороді. — Жертвенність закарпатських емігрантів з Америки.

Ужгород, 16. грудня 1925.

Одну за одною основують у нас чеські школи, розумеється, в чисто українських селах. Це сталося недавно в Свалявій, де до чеської школи вписано до 260 дітей, майже виключно Жидів, такуж школу організують тепер у Ставному, переписуючи до неї дітей з української школи серед шкільного року. Загалом є у нас уже кільканайцять чеських шкіл, коч вони нікому непотрібні. Ті школи основують там, де є більша скількість Жидів, що з недавніх мадярських патріотів перекинулися нагло в чеських. Вистарчить, аби в якійсь місцевости було 2—3 дітей чеських урядовців, отже елементу чужого, наплівового, а вже там на перший поклик чеського потаря, всі Жиди переписують свої діти до чеської школи, хоч вони не знають ні слова по чеськи. Жалко, що наші люде на Закарпатті в таких справах безрадні, коч всюди в світі знають і приміняють люде з повним успіхом сотки способів самооборони, як супроти влади, так і тих елементів, що йдуть їй на руку — на шкоду місцевого населення. Жалко і стидно за чеську владу, за її адміністрацію, що у відношенні до нашого народу приміняють живцем давні, зненавиджені ним мадярські методи, і то не тільки в самому шкільництві. Що на це наші посли, особливо ті, що опинилися в рядах коаліційних партій?

І наш Ужгород помянув 100-ліття смерти Бортнянського гарним концертом, що відбувся 12. ц. м. в салі мадярського касина. Уладжено його заходом Руського Національного Хору і хору ужгородських учителів. Перед концертом подав п. дир. Приходько короткий нарис життя й діяльности Бортнянського. Опісля РпХор відспівав „Да ісправиться", хор учителів під орудою дир. Паржека „Хвалите Господа" і „Блажен муж", а закінчив свято Р. Н. Хор відспіванням концерту „Сей день". Концерт мав поважний, достойний характер. До звеличення ювилею причинилися побіч праці диригентів і хористів також солісти, особливо пані: Цьокарова, Дівничева й Певна. Вражало, як і у Львові, тільки одно: мала скількість духовенства.

Про жертвенність закарпатських емігрантів з Америки на користь цілі говорить найкраще новина їх щедрий дар, а саме посилка епископом Вас. Такачем суми 11 420·39 долярів (отже понад 380.000 ч. К) для ужгородського новоцінту сестер Василіянок. Суму цю зібрано шляхом колекти, а призначена вона жертводавцями на здвигнення в Ужгороді материнського дому сестер Василіянок, які мають на отсьому запущеному полі дуже вдячний грунт для широкої діяльности, особливо в напрямі культурного піднесення і національного виховання нашого жіноцтва.

СРСР. і Франція.

Чичерін про свої успіхи у Франції.

В столиці Франції Парижі, тій безперечно найбільшій і найрозвиненійшій столиці европейського суходолу, дав Г. Чічерін інтерею представникам не тільки французької, але й усієї світової преси. А відома загально річ, що в Парижі є найбільше постійних кореспондентів усяких впливових органів преси з усіх континентів. І саме тому інтерею Чічеріна з усіми паризькими журналістами набирає незвичайно великого політичного значіння.

Відбулося воно в домі уповноваженого політичного представника СРСР. дня 16. с. р. Почав Чічерін інтерею великим експозе, в якому зупинився перш за все на взаємовідносинах СРСР. до Франції і навпаки. Та ця вступна промова Чічеріна це тільки вступ до цього, що було по ній. А по ній посипалися немов із рога обильности запити журналістів з газет найріжнороднійших політичних напрямків та з усіх важнійших держав. Журналісти напирали на Чічеріна і він мусів давати менше або більше вичерпуючі відповіди на всі найактуальнійші проблеми світової політики.

Нині спинимося тільки на самому експозе Чічеріна. Він підкреслив у ньому, що на основі особистих помічень, бачить у Франції величезну зміну настроїв у відношенню до СРСР. Ця зміна помітна не тільки в урядових сферах, але й у всіх громадських колах Франції. І цей факт є найкращою запорукою для намічених переговорів, на порозі яких стоять обі держави. Негайно по повороті Раковського з Москви вони начнуться. Чічерін вірить, що теперішне французьке політичне середовище буде мати якнайкращий і додатний вплив на їх успішний хід. Тут же він зазначив, що всякі поголоски про те, немов би то між обома державами запали якінебудь постанови торговельного і політичного характеру, не відповідають дійсности.

„Я менше всіх — казав він — закриваю перед собою існування у самій Франції та поза нею деяких політичних течій, що спрямовані проти нас і що мають на меті представити нас у світлі найбільших ворогів загального миру. Але більше неправдивого твердження важко й придумати. Радянський Союз повний цілковито инших намірів. Бажання миру та всяке співділання для його закріплення є найосновнійшою базою нашої політики. Для нас ніяка инша політика не до приняття тому, бо для нас необхідний мир для досягнення найважнійшої меги нашої діяльности, т. є економічної будови. І тому ми прямуємо перш за все до дружніх відносин з усіми державами та до навязання з ними широкого і безперервного економічного співділання. В тих наших мирних прямуваннях ми цілковито сходимося з напрямами французького народу і не незвичайно полекшить встановлення дружніх відносин з Францією. Недавні політичні події в области міжнароднього життя вичавили з повною ясністю великанське значіння Радянського Союзу в ділянці міжнародніх політичних і економічних відносин. І Франція і инші держави пересвідчилися, що поза СРСР. і без його участи неможливе ніяке врегулювання та полагодження міжнародних проблемів.

Та ми не можемо приняти того шляху, який нам вказували до тепер і наше рішучо негативне відношення до Ліги Націй осталося таким, як було, і начальні. Є инший шлях, який, на нашу думку, є очивидним, що веде до цілі, а то шлях безпосередніх і негайних договорів з усіма заінтересованими державами. Я думаю, що ми находимося нині в добі такого роду безпосередніх договорів між СРСР. і иншими державами. Я глибоко переконаний, що порозуміння Радянського Союзу з Францією у справах, які нас взаємно інтересують, матиме поважний вплив на скоре врегулювання ще нерішених питань між СРСР і иншими державами. Щодо побоювань, які ми маємо в звязку з льокарнським договором, то вони загально звісні і думаю, що на ділі треба буде доказати їх безпідставність. Майбутність покаже, чи Льокарно має той мирний характер, який йому приписують учасники, та чи деякі з тих останніх не жалуватимуть, що взяли в ньому участь. Прихильний вислід наших переговорів з Францією матиме виключний по своєму значінню вплив на всі ці справи як і взагалі на міжнародне положення і тому ми приступаємо до тих переговорів з почуттям широкого оптимізму".

Чічерін в Берліні.

Бажання жити в згоді. — Недостачі Льокарно. — Намірова політика Англії.

Поровнявшися довірочно з французьким премієром Бріяном у Парижі, комісар для закордонних справ С. Р. С. Р., Чічерін, зупинився у Берліні для такої самої вимини думок з німецьким мін. закорд. справ Штреземаном. Про вислід своїх розмов у Парижі він сказав дипльоматично, що є з них задоволений. Вони є тільки підготовленням для переговорів, що почнуться в половині січня, коли в Париж верне ться Раковський. Тоді наново почнеться вимина думок щодо французько-радянських взаємин, головно щодо старих договорів і нових торговельних зносин.

Чічерін заявив, що С. Р. С. Р. має намір жити в згоді з усіма державами; готов почати наново торговельні переговори з Англією, не бачить ніякої причини, чому радянський уряд мав би бути невдоволений добрими взаєминами Франції та Німеччини,—одначе не вважає можливим у нинішній стадії заявити про вхід С. Р. С. Р. до Ліги Націй. Остання справа вирішена Лігою: справа Моссула доказує, що Ліга, а з нею льокарнські договори, збільшують тільки свободу Англії. Вони не влагоджують загальної ситуації, а її загострюють. Моссуль є для Туреччини такою живучою справою, що ангорський уряд ніколи не згодиться на уступки в користь Англії.

Правда, що Туреччина не може нині свобідно вести війни, бо вся зайнята внутрішньою перебудовою державного ладу. Одначе конфлікт щодо Моссула скриває зерна дальшої неєзгоди і тому инші держави повинні би вжити свого впливу на Англію, щоби вона пішла в своїй політиці по лінії вдержання мира.

Чічерін приймав на обіді генерал „Райхсвери" Сект, в його конференція зі Штреземаном торкалась головно економічних справ.

Весела звістка для всіх Пань!

Заготовлення кави з правдивою „Франка" цикорією є тому дешевше, бо вона є надзвичайно видатною! Якраз в недосяжній видатности неї якости лежить правдива дешевість! Просимо переконатися, але виразно домагатися правдивої „Франка" в скриночках.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Український сойм. клюб у справі листа Смаль-Стоцького.

Українська соймова репрезентація у вчері запротестувала против листа Р. Смаль Стоцького до мін. просв. Грабского. Справа українських шкіл не є справою поодиноких людей, а покликане до того політ. представництво, український сойм. клюб. Лист Смаль-Стоцького є провокацією. Проба польського уряду розвязати справу університету поза плечима української парляментарної репрезентації зміряє до того, щоби позбутися міжнароднього зобовязання, зафіксованого уквалою сойму 26. вересня 1922, що до 1924 р. мається основати в Сх. Галичині український університет. Одиноким осадком українського університету українська парлям. репрезентація вважає м. Львів.

Чічерін виїхав до Москви.

22. XII. Чічерін виїхав із Берліна до Москви.

Перед реконструкцією польського уряду.

Справа уступлення мін. суспільних робіт Моравчевського окончено рішена. Заступника постановить ППС. з Новим Роком. Тоді теж має уступити мін. внутр. справ Рачкевіч. Теку мін. внутр. справ обійме парляментарист мабуть член клюбу ХД. Не виключене, що пос. Хацінський.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць січень 1926. 4·50 зол.**

— **Штайгер у Варшаві.** В неділю приїхав до Варшави Штайгер з кількома жид. журналістами. Присутній у поїзді рабін Горовіц поблагословив Штайгера благословенням „Барух маатрі асірім". Є то благословення для людей невинних після випущення їх на волю. З Варшави їде Штайгер на лікування до Отвоцка. „Газ. Пор." пише, що Штайгер виїхав зі Львова, бо одержував анонімові листи з погрозами смерти. Д-р Ландау виголосить у Варшаві відчит на тему „Мої політ. процеси" та має інтервенювати в мін. вн. справ, щоби Штайгерови забезпечила безпеку.

— **З правової хроніки.** У кавярні „Народньої Гостинниці" прийшло дня 20-го ц. м. до бійки між 25-літньою скрипачкою оркестри, Мальванною Гюрек, і Францом Юзик-Дурчаком, зі Шлеська, її мужем. Гюрек утекла від нього і вступила наново до оркестри. Її чоловік шукав за нею, а напившися пробував її та себе романтичною зброєю, кинжалом. Рана завдана жінці менше небезпечна, ніж собі самому. — Жовнір Вінкентій Різунь мав вдома в бухнику управа машинерії та само-

пів у Львові при вул. Місіонарській. Вуличні хлопці глузували з нього. Він попав у таку лють, що стрілив до одного 25-літнього Франца Александра і вбив його на місці. Різуня арештували. — Громадський поліцай села Скоморох (бучацького повіту) Микола Феськo розбив сокирою годову війтові Михайлові Голевацькому, якого підозріває, що має роман з його жінкою.

— **Доповнення допису.** Одержуємо такого листа: У дописі ч. 280 „Діла" з дня 15. грудня н. р. п. з. „Вацлав Прса" Ваш дописувач з Праги, вичислюючи українські установи в Ч. С. Р., що взяли участь у святі 50-літнього ювілею уповноваженого міністра Ч. С. Р. д-ра Вацлава Прси, помилив Український Табор у Йозефові, в імені якого підписаний зложив ювілятові привіт і побажання та переслав альбом зі світлинами з життя останків У. Г. А. в таборах у Німецькому Яблінному, Ліберці й Йозефові. Отже маю честь довести до Вашої відомости для доповнення згаданого допису. З повною пошаною *Д-р Іван Козак*, сотник У. Г. А.

— **„У нас люде самі крадуть".** Львівська преса була затрівожена, а одночасно захоплена мистецтвом вломників, що при такій вулиці як Сикстуська, пробили до крамниці „Дрессінг" діру в стіні і тихцем уміли винести 99 мужеських убрань, 35 дамських плащів, 27 мужеських пальтів, то що... виявляється, що все не вчинили самі власники крамниці три брати Бравни, які два місяці тому обезпечили себе на 10.000 долярів і приготовляли банкрутство. Слідча поліція стверднла, що ділом зроблено з середини крамниці і в хаті власників найшла чимало сховищі пропавшої одіжі. Нагадується фраза: „У нас, паночку, в селі злодія нема, люде самі крадуть"...

— **Навіть церкву обкрадають.** У Хлівчанах, равського повіту, вломники дістались до церкви, викрали звідти залізну касу, на крадених по сусідству конях і втекли в ліси в напрямку Белза. В лісі розбили касу, добули з неї золоті чаші, инші дорогоцінности та гроші, разом у вартости з 500 доларів і залишивши коні з касою, втекли.

— **Урядовий злодій.** У варшавських м-стві внутріш. справ щезло 1000 бланкетів на закордонні паспорти. Виявляється, що вкрав їх „шпіцовнік" поліції Павляк, продавши за 5.0 0 золотих якимсь фальшивникам. Характеристичне те, що Павляка карали вже неразу за різні злочини, що він просидів навіть рік у вязниці за крадіж, а проте його прийняли наново до поліції і навіть призначили до відповідальної служби в міністерстві.

— **Сильність студентів теольогій в Чехословаччині.** Сама Чехословаччина має 4 духовні семинарії, в яких має всього 30 чеських і 86 німецьких „питомців". На Моравщині в 3 семинаріях є 91 Чехів і 60 Німців. Словаччина має 6 семинарій з 140 „питомцями", між якими є 89 Словаків, 47 Мадярів і 4 Німц. Греко-католицьких семинарій є дві: в Ужгороді та Пряшеві, де є 57 „питомців", з чого 6 Словаків, 40 Українців і 1 Москаль. В усій державі на 15 семинарій є всього 479 теольогів, з чого 133 Чехів, 150 Німців, 96 Словаків, 52 Українців, 47 Мадярів, 1 Москаль.

— **Чудеса радіофонії.** Кожний Англієць, який з якихнебудь причин не зможе піти в неділю до церкви, а має в хаті радіо, зможе вислухати богослужения через апарат.—Амундсен вибираючись у нову подорож до бігуна, візьме цим разом зі собою радіотелеграфічний апарат і в той спосіб зможе повідомити світ про етапи своєї подорожі.— Європейські радіотелеграфічні станції завели систематичні лекції науки чужих мов в Англії, Франції, Німеччині та Чехословаччині. — Деякі вчаться при помочі радія навіть руханки, слухаючи шоранку дома при поранках, радіофонічної команди.

— **Промислові свідоцтва на рік 1926.** Міністерство скарбу повідомляє, що ці свідоцтва треба придбати, як і минулого року, одноразово, до кінця 31-го грудня. Підприємства, що не будуть їх мати, платитимуть гривну, а ті, що не викупять свідоцтв до 14 днів від дня приготовлення протоколу, будуть заарешт.

З судової салі.

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

(Політичний процес українських селян у Львові.)

12-ий день розправи, 16. грудня 1925.

Після переслухання свідків Василя Яцевяка в справі Скрибайла і свідка Гафії Нагорняк жінки обвинуваченого Василя сина Дмитра, приступлено до дальшого відчитування актів. Знавець д-р Бачинський видає оречення в справі ушкодження Марії Бальцової і оречення в справі пострілу пок. Антона Бальца.

Оборонець д-р Ганкевич вносить, щоби покликати двох знавців рушникарів на обставину, чи зброя найдена у обвинуваченних а яка находиться в суді є здатна для ужитку. Внесок цей підтримав оборонець д-р Турянський додаючи, що обвинуваченний Костюк боронить ся тим, що револьвер, найдений у нього, взагалі не надається до ужитку, а дальше, що деякі кріси є рівнож невдатні до ужитку. Оборонець д-р Штіх ставить внесення на переведення льокальної візії на місці в Ценяві, в ц'лі устійнення, чи стріли, які мав відлати мнимо обвинуваченний Ільків, походять від одного кріса, чи більше крісів.

Після наради трибуналу проголосив провідник трибуналу рішення, яким трибунал оба повисші внески оборони відкинув.

13-ий день розправи, 17. грудня 1925.

На вступі розправи докінчено відчитування метрик уроджень обвинуваченних, свідоцтв моральностей і карних карт.

Після того забрав голос оборонець д-р Турянський і зажадав, щоби карні акти відносно процесу Лінка і тов., в котрім то процесі головну роль відограв Габріель Гросер, відчитано в цілости мотивуючи свій внесок тим, що акти ті висвітлять особу Гросера і його провокаційну роботу.

Трибунал по нараді відкинув повисший внесок.

З черги ставить оборонець д-р Штіх внесок, щоби трибунал відніс ся до відповіді влади в ціли створення дат уродження обвинуваченого Ількова. На повисший внесок прокуратор не заявився, а трибунал застерг собі вирішення тої справи на пізнійше.

Після того забрали голос знавці-лікарі д-р Маньковский і д-р Іваноський в справі умового стану обв. Скрибайла, і на основі одноголосної обсервації того обвинуваченого, як також на основі переглянених судових актів, видали оречення, що обвинуваченний Скрибайло є цілком нормальним чоловіком і нема у нього ніяких обнів умової недуги. Нема також ніяких слідів пострілів у голову, які, як Скрибайло твердив, мав дістати на італійському фронті. Він має правді гуда на голові, але це запарізька бородавка.

По оголошенню знавців, розвинулася довга дискусія між знавцями а оборонцями д-р Дзеровичем, Марітчаком і Турянським, Ганкевичем та д-р Іваницьким і Маньковським.

В годині 3. провідник трибуналу відрочив розправу до слідуючого дня.

14. день розправи. 18. грудня 1925.

Оборонці ставлять ряд внесень: Оборонець Ількова д-р Штіх повторює свій внесок на льокальну візію; д-р Турянський подає дальших свідків в справі побоїв обвинуваченних поліційними функціонарями перед їх переслуханням у слідстві; д-р Павенцький на покликання двох братів Гр гончуків зі Слобідки Лісної, на ствердження, що Гавриіло Гроссер в 19:2, 1923 і 1924 р. цілком явно бушував в коломийськім повіті, ніде не скривався, перебував дуже часто у свідків і мав якісь дивні авосини з міцевою поліцією. Далі домагається заряджування актів бережанського суду Vч. на доказ, що Гроссер це кримінальний авантурник і мав у 1920 р. справу за вломство в окружному карному суді в Бережанах, дали свідка Микитюка на обставину, що свідок добровільно зголосився до влади з предложенням, що вишукає і уможливить арештування Гроссера, але услуг його не принято; д-р Дзерович ставить внесення на поновні огляднни обв. Скрибайла двома професорами університету наслідком неясности і нерішучости зізнань знавців д-ра Маньковского і дра Івановського.

Прокуратор спротивився допущенню тих внесків, а трибунал по довшій нараді всі ті внески відкинув.

На тім закінчено в 12 годині доказове поступування і трибунал предложив присяжним суддям 132 питань. Питання ті обнимають злочини з § 58 і 59 к. з (державна зрада), § 61 (завідбанни повідомлення властей про зраду), § 134 і 135 (мород), § 160 і 167 (підпал), § 190, 192 і 194 (грабунок). Трибунал додав до всіх тих питань ще й додаткове питання про діяння під примусом і невідпорним терором. Провідник трибуналу відрочив розправу до дня 21. грудня години 9 рано.

Від завтрішнього дня відбувається розправа в великій салі. В понеділок по устійненню питань, має говорити прокуратор д-р Гіртлер а по нім оборонці. Розправа скінчиться десь в середу вечером.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котив.
у суботу 26.XII. Закопане. 3—?
у неділю 27.XII. Закопане.
у понеділок 28.XII. Бельск-Біла. 768

В справі „Союзу українських музиків". Пригадується, що запов дженна в „Музичнім листку" нарада в тій важній справі відбудеться в неділю дня 27. грудня 1925 р. о год. 10. рано в малій салі вул. Тов-а ім. Лисенка вул. Шашкевича 5. Всіх, що цією справою цікавляться просимо конче явитись. **В. Барвінський, д-р Ст. Людкевич.**

Ширші сходини членів Союза Українок, присвячені справам участи жіноцтва у просвітній праці, відбудуться в середу дня 29. ц. м. о год. 6. вечером в льокалі Українська Бесіда, Руговського 22. На порядку реферат дир. М. Галушинського на тему: „Новими шляхами". 985 2-2

Дрібні оголошення.

САНОЧКИ для дітей і дорослих по конкурентійних цінах, також печі, магаз. ваги, знаряди, пильники, пасн, гурти, постороики, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Красицьких 18 а. 879 9—15

КАЛЕНДАРИК „РУСАЛКА" на 19 6 рік, гарно печатний в 2-х красках вже продається. (Ціна 6 центів). Замовлати: А. Окпиш, Львів Кадецька 4. 897 7-15

ПРАВНИК, добрий інструктор гімназіяльний поручається на провінцію. (Чужі мови, дірігент хору). „Негайно" адм. „Діла". 950 1—1

МІД пчельний на свята, правдивий, чистий, гарантований з ядасної пасіки в пушках від 5 кіл. евент. в бочках по 0'40 пе., дмер. в курсі дня за 1 кіл. висилає Семен Костельний, Токи п. Скорики над Підволочиськ. 958 1—1

ТРЬОХ кандидатів інжинерії (хемік, буд. і маш.) надяжуть переписку з тольома інтелігентними панночками в віці від 17—23 літ в ціли вимін думок — в будучности можливе сопружя. Матеріяльна сторінка — обопільна. Свої озві зголошення на адресу: Danzig — Lgf. Poste restante gegen Vorzeigen Hundert Mark Reichsbanknote O. 9296955. 987 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АРХІТЕКТ

Иосиф Геваніцкий

державно упов. будів. в ХОДОРОВІ виконує пляни і кошториси на будови шкіл, церков, мешк. будинків і ин. по приступних цінах. 640 4—4

Ой поїдем пане брате до Львова до Львова,
В „РЕГУЛЯТОРІ" одежа чекає готова
Ой готова ой готова, лише ті браги
А краєм, це наші люди, ще й дають на раги
Болить мене головонька, від вчора, від вчора,
Не видержу, у Львів їду — до „РЕГУЛЯТОРА"
965 а) 1—1 *Ринок 43.*

Спеціяльні частини вигідні ціни

„Ford" 2—5

оригінальні фабричні части

Витольд Транда

Львів вул. Подлєского ч. 2.

ВЖЕ ЗИЙШЛА КНИЖКА

Д-р Ів. Цьокан:

Наука о торговли.

Продається по 5 зол.

в Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. 2-3

Артистична Переплетня Миколи Кривецького, Львів, Шевська 12, має на складі нові Євангелія в шкільній артистичній оправі, багато золочені по 200 зол. Приймає старі Євангелія до переплету в плюш з відмінною силою окон і берегів по 140 зол. Перепл. старих Служебників в шкіру з золотим обрізом і верхнім прикрасами зол. 65. 2—5

„Народна Торговля

у Львові

і в 19 склепах по краю

поручає на свята

ПРАВДИВІ ВИНА

і инші

святочні артикули.

Звідомлення.

Отсим звідомляю, що я відкрив робітню артистичного малярства. Малюю стінні церкви, виконую портрети і взагалі всі праці що входять в обсяг артистичного і декоративного малярства.

Левицький Карло
артист малер
999 1—1 Бережа к. Сянока.

ДО ВІДОМА

усім Товаришам інжинірам і архітектам.

Тому, що „Комітет будови нової церкви в Тернополі" не оголосив досі складу конкурсового суду, як обовязався по думці точки 8 умов згаданого конкурсу, а наше письмо в тій справі помишки без відповіди, ухвалила Архітектонічна секція Українського Технічного Товариства не брати участи в згаданому конкурсі.

Усіх Товаришів просимо приноровитись до цієї ухвали.

За Раду У. Т. Т.
Інж. Манастирський, Інж. Барвінський.

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА"!

Крайна пора викупити вже найновійші поліси „Дністра" зголосити їх до занотования в громадськім уряді і подбати, шоби їх переслано перед 31. грудня 1925. р. для провірення до дотичного Відділу П.Д.У.В., бо инакше наражаться члени „Дністра" на непредвиджені страти і неприємности.

Поки Комісія не усталить, з якою частю вартости будинків хтось з членів „Дністра" буде приділений до „Дністра" або до П.Д.У.В., поти П.Д.У.В. не має права стягати якінебудь належитости від членів „Дністра". Однак члени „Дністра" мусять свої премії в „Дністрі" негайно поплатити.

ЧУНКА МИЛО

ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ ВІК

В УЖИТТЮ.

НА дві сем нариєтки або учениці з вищими маю місце негайно або від пятого вул. Потоцького 110, І. пов. на право. 960 3—3

ВДОВА по священику в середнім віці глядає місця до заряду дому у священика або парохіяльного. Зголошення в цемности пок. має уряд парохіяльний в Білогонниках коло Галича. 974 3—3

За одвічальність відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 287 (10.670). Львів, пятниця 25 грудня 1925 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1з год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 750 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ
ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 11.

МАРКИ „ТРЕТОРН"
поручає по значно зниженних цінах
„САЛЯМАНДРА"
КРАКІВ, ФЛЬОРІЯНСЬКА 18.

По виборах на Закарпатті.

Інтервю з послом о. А. Волошином.

(Від власного кореспондента.)

Ужгород, 21. грудня 1925.

В нововибранім чел. парламенті буде посол о. Августин Волошин одиноким національним представником закарпатських Українців. Правда, між трьома комуністичними послами є два свідомі Українці, Мондок і Сидорак, одначе вони як комуністи заступатимуть передовсім клясові інтереси закарпатського пролетаріяту. Посол А. Штефан, якого вибрано на листу аграрної партії, є теж з походження Українець, але він переходив вже під національно-політичним оглядом такі метаморфози, що здобув собі марку міжнароднього політичного спекулянта і тому ніхто не буде його вважати нар. репрезентантом. Галицький ренегат д-р Гагатко буде репрезентувати неістнуючу на Закарпатті російську націю, так що на посла о. А. Волошина доля вложила обовязок бути одиноким репрезентантом свого народу в чел. парляменті.

Що він цей обовязок гідно і достойно сповнить, про те не сумніваємося. О. А. Волошин це велика індивідуальність на Закарпатті. Його особа перейде безперечно з добою національного відродження закарпатських Українців в історію нашого народа.

Схарактеризувати о. Волошина кількома словами не легко, бо то широка і всесторонна індивідуальність.

Природна інтелігенція і невтомна працьовитість, це ті основні прикмети його характеру, які його із незамітного гр. катол. священника селянського походження видвигнули на нинішнє провідне становище на Закарпатті.

Волошин, як кожна імпульзивна натура, має багато ворогів, але і найбільші вороги не мають проти нього иних „закидів", як те, що він „українофіл", або „клерикал".

В дійсности не є він українофілом, лише Українцем, а його клерикалізм є того рода, що дозволяє йому нпр. в своїй канцелярії вивісити портрет найбільшого чеського педагога-будителя Коменського, хоч він був виклятий римським престолом.

Застерігаючи собі докладнійшу характеристику о. посла Волошина на пізнійше, перейду до розмови, яку Ваш кореспондент мав на днях з о. послом.

Вашого кореспондента приняв о. посол дуже вічливо своїм привиччим привітом: „Дай Боже здоровля!". Щоби не тратити часу питаю зразу:

*Як дивитеся, пане *) после, на вислід виборів на Підкарпатській Руси?*

„Наша партія як христіянська і народня повинна була зібрати коло себе більшість Підкарп. Русинів і здобути більшість мандатів на П. Р. Та ми здобули лише один мандат і то при помочі нашої братньої чеської лідової партії. Такий вислід виборів нас, очевидно, не може вдоволити, одначе він не є міралом нашої сили серед народу. Наша партія повстала із бувшої хліборобської партії на місяць перед виборами і не було часу перевести організаційної праці. Підчас виборів не було з нашого боку майже жадної агітації. Я сам був лише на чотирьох передвиборчих зборах, так що ми зібрали при виборах лише голоси найсвідомійших наших прихильників. До селянської маси ми не мали часу пробратися. Цей один мандат, який нам припав, використаємо для поглиблення організації. Ми переконані, що слідуючі вибори принесуть нам побіду. Поза тим вислід виборів характеристичний тим, що комуністи втратили около 30 тисяч голосів, які зискала аграрна партія. Раніше мала опозиція 6 мандатів в П. Р. проти 3-ох мандатів владних партій, нині опозиція і владні партії мають по 5 мандатів. В сенаті буде заступлена лише опозиція".

Який вплив на політичні відносини на П. Р. будуть мати останні вибори?

„Заступництво нашої партії в парламенті і її союз із чеською лідовою партією, яка вийшла скріплена і між иншим обсадила міністерство внутрішних справ, буде мати вплив на адміністрацію на П. Р. Передовсім буде змушений уступити дотеперішній губернатор А. Бескид, якого політика не відповідає інтересам руського народу. Зрештою, самі вибори безпосереднього впливу на політичні відносини у нас мати не будуть і вони будуть розвиватися разом з політичними відносинами в цілій республиці".

Яке є відношення Хр.-Нар. Партії до иних партій на П. Р.?

„Наша партія є в союзі із чеською лідовою партією і я буду членом її парляментарного клюбу.

В питаннях загально-державної ваги будемо йти разом з иншими владними партіями, а в питаннях, що торкаються П. Р., з партіями, які стоять на народнім грунті. Найближча наша кооперація буде з соціяльно-демократичною партією, яка є супроти нас льояльною і до релігійних питань не мішається. В економічних питаннях, а може і в культурних зійдемося часто і з аграрниками".

З иншими партіями нам не по дорозі.

Так.

(Докінчення буде.)

*) Тут священикові титулується рос. „пан".

З останньої сесії Ліги Націй.

Незагоєна рана Моссула. — Національні меншости. — Роззброєння.

Груднева сесія Ради Ліги Націй була дуже довга і пробувала поладнати чимало ріжних справ. Вона може стати історичною датою, коли Німеччина при найблизшій сесії вже ввійде в Раду як новий член. Цим закінчиться доба праць Ліги, в якій відношення до Німеччини було одною з центральних справ, невпинно повертаючих.

Одним з висліків останньої сесії є буцім-то вирішення справи Моссула. Признання англійської тези загострює настрої в Туреччині; невдоволення, яке полишив там мировий договір, не щезло. Англія буде приневолена рахуватись надалі з постійною загрозою магомеданського населення, яке не погодиться з визначеними йому кордонами. За те грецько-болгарський прикордонний конфлікт, що міг довести до війни між двома державами, закінчений інтервенцією Ліги Націй остаточно. Французький делегат Поль Бонкур поставив внесок, щоби Форма вирішування цього спору була приноровлена на майбутнє і до иних анальогічних прикордонних конфліктів, а саме: щоби делегати, офіцири нейтральних держав складали слідчу комісію.

Найважнійшим пунктом нарад сесії була дискусія над політикою національних меншостей у „великих" державах. Результатом цієї дискусії було те, що Рада не згодилась скласти одноцільну систему зобовязань для держав, своїх членів, супроти їх національних меншостей. Чемберлен заявив, що творці договорів для національних меншостей не мають наміру творити в державах, де ці меншости живуть, чужі, відокремлені громадянські організми, що стояли би оподалік національного (себто: державного) життя. Чеський делегат, думаючи імовірно про Словаків та Німців, кликнув патетично, що меншости не повинні йти надто далеко в своїх домаганнях. Бельгійський делегат, Гюманс, був тої гадки, що поширення системи охорони на меншости в усіх державах створило би в ріжних державах гострі конфлікти.

Наради над роззброєнням находяться щойно в стадії визначення шляхів, якими можна би пропорціонально обмежувати мілітарну систему поодиноких держав. Сама дискусія над поняттям „роззброєння" буде на найблизшій сесії дуже затяжною, бо вдучатиме в ріжні методи мілітарної організації. Ідея роззброєння почалась від страху перед загрозою Німеччини; тепер вона ввійде у нову фазу — страху Німеччини перед озброєнням сусідів, що контролюють її мілітаризм.

ПРИГАДКА.
XL. Звичайні Загальні Збори членів
„Народної Торговлі"
Крайового Союзу Спожівчого
відбудуться у Львові дня 26. грудня 1925 (субота) о год. 10. рано в салі Т-ва „Сокіл" (Руська 20, тр. „Дністра"). Порядок дня оголошений в „Ділі" ч. 277 і в Господарсько-Кооперативному Часописі ч. 50.
Від Управи проситься о громадну участь — ДИРЕКЦІЯ. 993 1—2

По широкому світі.

Криза у Франції, як здавалось тимчасово поладнана, продовжується. Кілька міністрів заявило, що не годиться на всі фінансові проекти Думера і погрожують димісією.

Анґлія годиться на деякі уступки в користь Туреччини, на кордонах території Моссула, та одночасно вважає необхідним зміцнити свою залогу в Моссулі.

Данціґ, в особах представників свого промислу, радить над можливістю господарської та фінансової катастрофи, у звязку з упадком польського золотого.

Швайцарія і Австрія підписали договір, що громадяне обох держав не потрібують віз на паспортах, хіба, що переїжджають кордон, щоби заняти якусь посаду.

В анґлійськім посольстві у Москві відкрили пекольну машину підставлену одним урядовцем, радянським громадянином.

Анґлійські промисловці звернулися до польського уряду з пропозицією експльоатації бідовежської пущі.

Німецько - польські торговельні переговори пічнуться знову по Новім Році. Німеччина ставиться скептично щодо їх успіху, з огляду на митові обмеження Польщі, яка перестає бути для Німеччини ринком збуту.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша родня фортеця, це певний захист у добі лихолітя!

Сучасна Польща.

Кілька статистичних даних.

Населення Польщі зростає у відворотній пропорції до зросту вартатів праці, а тим самим спроможности життя і прожитку. Населення сучасної Польщі, яке на основі перепису з 30. вересня 1921 виносило 27.177 тис., на 1. січня 1925 виносило вже 27 896 тис. На зріст заселення складається природний приріст і реемігрція.

Річний природний приріст для Польщі виносить 1,5 прц. Перевищує його тільки Голяндія (1,6 прц.), а всі инші держави мають менший приріст, а найменший Франція (0,06 прц.).

Реемігрція є перехідним явищем. Йде вона двома шляхами: з Америки і СРСР. В р. 1920 вернуло з Америки 70.000 реемігрантів, в 1921 78.000, а опісля той рух значно припинився, а навіть розпочався відворотний рух: повороту до Америки. І так в р. 1922 вернуло до Америки 11.116 осіб, а в р. 1923 — 6.693 осіб. Кілько між реемігрантами було Поляків, а кілько осіб иншої національности, статистика не подає. Товчком до реемігрції була туга за рідним краєм та бажання уладитися на рідній землі, маючи деякий заробле ний гріш. Одначе тут стрінуло їх важке розчарування. Страшні умови праці, національна й політична боротьба та фінансові відносини звели реемігрантів на жебраків. Всі їхні ощадности пропали в польським валютово-фінансовім хаосі. Тому — хто тільки міг — втікав назад за океан. Тепер у всіх польсько-американських органах преси включно з вшехпольськими, не говорячи вже про органи українські, білоруські й жидівські, лунають кличі перестороги перед реемігрцією. Польсько-американські органи твердять, що сучасна Польща не має ніякої будучини, та що кожний реемігрант іде на неминучу загладу.

Підчас коли реемігрція з Америки не осягнула цифри 200 тисяч, то поважнійше представляється поворот з СРСР. На протязі пяти літ вернуло з СРСР. 1,216.409 осіб, в тім Поляків 36·5 прц., Білорусинів 39.5 прц., Українців 10 прц., Москалів 9.8 прц., Жидів 2,7 прц. Виходить з того, що з воєнної еміграції на схід вернуло тільки 122 тис. Українців. Очевидно, ця цифра є грубо невірна. Знаємо, що російське командування виселило в часі світової війни більшу полочину української Холмщини, половину Поліся і третину Волині. Ясно супроти того, що українська реемігрція з СРСР. не може обмежитися навіть цифрою 300 тис. Без сумніву, що з опортуністичних оглядів українські реемігранти з СРСР., особливо Холмщини, повавали польську національність, щоби тільки вирватися з граничних таборів і по літах відсутности дістатися до рідних хат, вже окупованих Поляками.

Густота заселення в Польщі виносить 70.3 жителів на 1 кв. км. У відношенні до густоти заселення Польща займає 12-те місце в Европі. Щодо густоти, то перше місце в Европі займає Бельгія (254 жит. на 1 кв. км.), опісля Голяндія (202.6), Англ-я (185.8), Німеччина (144.9), Італія (125.4), Чехословаччина (95.7), Швайцарія (94), Мадярщина (85.2), Данія (76.2), Австрія (76) і Франція (71.1). Всі инші держави (Туреччина, Португалія, Румунія, Ірляндія, Югославія, Болгарія, Литва, Еспанія, Греція, Альбанія, Латвія, Естонія, Европ. Росія, Швеція, Фінляндія і Норвегія) мають слабше заселення від Польщі. Годиться зазначити, що густота населення України виносить 65 жит. на 1 кв. км., отже мало що уступає Польщі.

Найбільша густота населення в Польщі припадає на Гор. Шлеськ —306, Теш. Шлеськ—144, лодзьке воєвідство — 118, краківське воєв. 114, львівське воєв.—109, келецьке воєв. — 99, Виленщина—98, тернопільське воєв.—88, познаньське воєвідство—74, станиславівське воєв. —73, варшавське воєв. (без Варшави)—72, люблинське—67, поморське—57, волинське—48, білостоцьке — 40, новогородське — 35 і полиське—20.

В деяких околицях, в промисловик округах і в цілій Галичині вже тепер істнує сильне перенаселення при слабо розвиненім промислі і рільництві. Польща має біля 2 мід. гектарів неужитків, а польський уряд досі нічого не зробив, щоби їх перемінити у вартості праці для голодуючої безробітного населення. В Галичині маємо незвичайно сильне скупчення населення поч одночасній відсутности промислу. Бо коли 306 жит. на 1 кв. км. на Шлеську чи 118 в лодзькім воєвідстві працює в промислі, то 109 у воєв. львівським чи 83 в тернопільськім або 73 в станиславівськім при відсутности промислу і при істнуванні величезної маси малоземельних і карловатих господарств важко найти працю і населення Галичини є просто засуджене на неминучу і постійну голодівку.

Коли порівняти густоту заселення, загальне число населення, природний приріст, важке положення промислу і хліборобства, катастрофальну фінансову ситуацію в Польщі, — то ясно, що тут треба великих і освічених людей, які могли би найти вихід з важкого становища. Тимчасом, як свідчить „Річник статистики Річпосполитої Польської" на р. 1924, сучасна Польща має у великій більшости зовсім неосвічену, просто неграмотну адміністрацію, яка є паном і володарем населення. Багато польських державних функціонарів не лише не мають спеціяльної, фахової освіти, але навіть середньої школи. І так в адміністрації є загалом 23.604 функціонарів з 4-тою клясою сер. школи, 17.246 з елементарною освітою, а 3.256 з домашньою або невідомою освітою. З того в центральних урядах є 390 урядовців з 4-тою клясою середньої школи, 60 з елем. осв. і 201 з невідомою (себ-то жадною); навіть між воєводами і старостами є 4-ох з 4-тою клясою сер. школи, 2 з елєм. освітою і 3 з невідомою освітою. Справедливість послугується 1.591 урядовцями з 4-тою кл. сер. школи (в тім 8 директ. урядів), 3.889 з елемент. освітою (2 дир. урядів) і 728 з невідомою освітою (1 дир. урядів). В скарбовости є 4.086 урядовців з 4-тою клясою сер. школи (в тім 722 начальників і референтів), 5.933 з елєм. освітою (759 нач. і референтів) і 465 з невідомою освітою (72 нач. і референтів). В освіті (адміністрації) працює 428 з 4-тою кл. сер. школи (в тім 42 нач. і референтів), 331 з елєм. освітою (5 нач. і референтів) і 85 з невідомою освітою (9 нач. і реф.). В охороні праці маємо в тім самім порядку (4-та кляса сер. школи, елемент. освіта і „domowe wykształcenie") такі цифри: 119, 269, 34; в міністерстві промислу і торговлі: 113, 114 і 13; в мін. публичних робіт: 342, 229 і 26; в дипльоматії: 115, 115 і 15; вищі функціонарі поліції: 142. 205, 11; в освіті (в школах): *13.548, 2.574* і *1.127*, а навіть судді, які мусять мати приписані законом кваліфікації, себ-то університетські студії, маємо в Польщі *69* з 4-тою сер. школи, *35* елемент. освітою і *68* з „domowem wykształceniem".

Подані цифри є хіба досить характеристичні, щоби виробити собі поняття про сучасну Польщу.

ПУРУС паста до взуття дає чудові наслідки

Після конкордату.

Нова благодать для гр.-кат. парохіяльних урядів.

Варшава, 19. грудня 1925.

В адміністраційній комісії польського сойму дня 17. ц. м. прийшов на порядок нарад урядовий законопроект під назвою: „Закон в справі такс і урядової мови урядів цивільного стану на землях б. австрійської займанщини".

Цей новий закон, який є характеристичним доповненням відомих „кресових" законів про „права" української мови в суді, школі, адміністрації, самоврядуванні й нотаріяті, звучить дослівно:

Арт. 1. Метрикальні книги католицького населення обряду римського, грецького і вірменського на землях б. австрійської займанщини будуть ведені в польській мові від хвили введення в життя цього закона.

Арт. 2. Також метрикальні посвідки та витяги в реєстрах метрикальних книг записаних подій (zapisanych okoliczności)

„Просвіта" в 1925 році.[1]

(Перед Загальним Збором Товариства.)

(Продовження.)

Один з найвчасніших у нас доволі поширених засобів — це виклади, відчити й реферати. У міських читальнях займаються цією справою осібні відчитові комісії, в сільських читальнях дають виклади інтеліґенти села, люстратори і делєгати філій. Організованої, плянової і систематичної праці не видно. Тому й про більшу користь з того рода викладів годі говорити. Щоби вони мали успіх і служили виховному ділу, треба солідного підготовання реферату, навязання ниток зі слухачами після докладного розсліду ґрунту, на якому приходиться викладати, і треба свобідного навязання розмови після реферату, в якій слухачі будуть звертатися до референта за вияснением в поодиноких справах, за літературою, за вказівками, де її найти, а вкінці треба подання помічної руки тим, котрі заохочені референтом, схотять самі доповнити свої відомости. Найчастійша тема викладів — це історія рідна й чужа. Цікаво й радо приймають члени виклади, котрі дотичать їхньої професії, життя, щоденних потреб і подають практичні поради в справах правних, податкових, тощо.

На тему викладів-рефератів написано у нас доволі багато в довоєнному часі в „Письмі з Просвіти". Філія Львів-повіт і організаційна Комісія старалися практично вхопити справу й повести її з хісном для діла. Покійний д-р Евген Олесницький, як голова філії в Стрию, робив всі виклади предметом дискусій на засіданнях Виділу. Він виходив із зовсім слушного заложення, що непереварений, непідготований, невідповідний реферат накоїть більше шкоди ніж відсутність реферату.

І в повоєнних часах просвітно-організаційна Комісія в біж. році робила цю справу предметом своїх обрад. Вона поставила певну лінію, яку треба буде здійснювати в найблйщій майбутности. Тут потрібно: методики реферату й відповідних поучень для референта; потрібно видавати зразкові реферати з поученням, як ними користуватися; в зразкових рефератах подавати літературу і поучення як нею користуватися. Крім цього оголосити конкурс на зразкові реферати, подаючи теми, або взиваючи, щоби автори зголошували наперед теми з запитанням, чи дана тема буде потрібна й вказана.

Коли одначе реферати вяжуться в одну цілість, становлять між собою певний прагматичний звязок, до того подавані означеному кругі слухачів — тоді маємо до діла з курсами. З друкованого звідомлення, як також з часописних вісток довідуємося, що в поодиноких філіях відбувалися курси ріжного рода. Були це курси читальняного діловодства, аматорського театрального мистецтва, освітно-господарські, освітно-кооперативні, курси вищої освіти, а навіть в одному місці названо курси „низшої освіти" (?). Ідея курсів вищої освіти прийшла до нас з заграниці і до війни викликала надзвичайне захоплення. З того рода курсів — розуміється — при всіх даних користь може бути вже поважна. І тепер показується потреба ріжного рода курсів. Та на жаль недостає референтів і просто заходить потреба створювання мандрівних учителів до цеї справи.

Недостача прелєгентів, а далі й неспосібність деяких з них піддала думку філії Львів-місто улаштовування курсу прелєгентів. Такий курс був у р. 1924., ведено його також і минулого року. Брала в ньому участь головно студентська молодь зі Львова. Організацію референтів з людей ріжних призвань веде й далі інтензивно філія Львів-місто. Цю справу зроблено предметом обрад між иншими і на двох освітних анкетах інтеліґентної громади Львова, котрі відбулися в місяці жовтні біж. року. (Гл. Н. Пр. ч. 10 з р. 1925).

Уже до війни звернув великий освітний працьовник Б. Грінченко увагу на те, що в гуртах довірних людей велику послугу можуть виконати т. зв. грімкі читання, предметом яких належить зробити перлини власного й чужого письменства. Свою практику під цим оглядом уразі з методичними вказівками полишив він нам у своїй дуже цінній монографії „Перед широким світом". У післявоєнних часах грімкі читання широко спопуляризовані в наших читальнях. Обсяг їх поширено на пресу. В деяких читальнях стрічаємося зі звичаєм, подавати що тижня своїм членам т. зв. пресові звіти. Коли читач опанував техніку читання, потрафив зависити живі нитки внутрішнього інтересу між читаним твором й слухачами — тоді користь з грімкого читання о ціле небо більша, як з недоладного реферату.

Та всі названі роди виховно-освітної праці вимагають помічних засобів, які мають служити поглядовости у викладах. Уже до війни потрапили довести до того, що поодинокі філії розпоряжали власними чарівними ліхтарнями. Велика кількість діяпозитивів до всіх ділянок знання, до української історії і до побуту, до поодиноких письменських творів, легкість у добуттю світлянок і в їх виповнюванні помагали поширенню цих середників, так важних при веденню освітньої праці. Війна понищила все те, і сьогодня не менша потреба під цим оглядом як і до війни. Філії і Читальні апелюють до Головного Виділу, щоби як найшвидше приступив до отворення центральної виповнювальні світлянок і апаратів, Головний Виділ знову до філій висилає обіжники кличучи о надсилку грошей на назначену ціль. Та на покликах кінчиться. А тут вже не тільки діяпозитивів і ліхтарень нам треба. Чим швидше мусить „Просвіта" постаратися о похідні кіна, котрі при рефератах або організованих курсах віддадуть велику прислугу.

(Продовження буде.)

будуть виставлювані в польській мові від хвалі введення в життя цього закона.

Арт. 3. Для ведучих метрикальні книги встановлюється оплату в квоті 2 зол. від кожної посвідки, чи метрикального витягу. Посвідки і витяги, вимагані властями, не підлягають оплаті.

Арт. 4. Виконання сього закону доручується міністрові ви справах.

Арт. 5. Сей закон входить в життя з днем його проголошення.

І знову „малопольський" диктатор Пр-шиньский осягає свою мету. Уряд сліпо виконує домагання „організацій народових". Годиться ще зазначити, що референтом цього законопроекту є п. Путек, один з лідерів брилівського „Звйонзку Хлопско-го".

Досі адміністраційні власти всю свою енергію звертали на змущення гр.-кат. духовенства всупереч канонічному послухові вести метрикальні книги в латинській мові. Тепер, після конкордату, ще один крок вперед: ведення метрикальних книг в польській мові.

Цей новий благодатний закон поки-що уявлений в адміністраційній комісії. За нашим духовенством, а особливо за його вищою владою пишається ще час і змога боротьби проти цієї бездумної забаганки „організацій народових" і її експонентів в уряді і соймі.

В справі українського високого шкільництва.

Заява Української Парляментар. Репрезентації.

Дня 14. грудня ц. р. в польській пресі появився лист д-ра Романа Смаль-Стоцького до міністра освіти Станислава Грабского.

З приводу того листа Українська Парляментарна Репрезентація вважає необхідним заявити слідуюче:

1) Справа українських високих шкіл не є справою окремих осіб, ни навіть інституцій, а є справою всього українського народу і до розв'язання цієї справи, як і всіх політичних справ, єдино покликаним є політичне представництво українського народу — Українська Парляментарна Репрезентація.

2) Лист д-ра Романа Смаль-Стоцького і тих, що за ним стоять, є актом грубої провокації і самозванства, а разом і проявом демо-ралізаційної розкладової роботи польських урядових і політичних чинників у відношенні до українського народу.

3) Спроба польського уряду розв'язати справу українського університету поза плечима Української Парлям. Репрезентації за допомогою невідповідальних осіб змірає до того, щоби позбутися свого міжнароднього зобовязання, зафіксованого в ухвалі сойму з 26-го вересня 1922 року про заложення на протязі 2-х літ, до 26 вересня 1924 року, повного українського університету на теренах Східної Галичини.

4) Єдиним осідком українського університету Українська Парляментарна Репрезентація вважає місто Львів.

Варшава, дня 19. грудня 1925 року.

З польського сойму.

Засідання з 18. грудня.

Перед порядком дня забрав слово пос. Бон (НПХ.), що мотивуя конечність доповнення давного порядку внесенням у справі подій з безробітними в Заверцю. Приходить до спису з маршалком, який відбирає Бонові голос, а коли той говорить дальше, виключає його на одно засідання.

Посол С. Хрущький (Український Клюб) вносить на відчитання внеску пос. Бона, як також внеску Українського Клюбу у справі убийства по польсько-большевицькім пограничі секретаря „Просвіти".

Посол Брудь (Зв. Хл.) ставить внесення, щоби очернути з порядку дня закон про продовження права складу Львова і

ОСТАННІЙ ЧАС

закуповувати акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

Кінчова на ставання самостійного споживчого податку.

Маршалек противиться цим внесенням, застерігаючись, що не може допустити до такої практики, аби під претекстом зміни певного порядку обговорювати різні справи. Голосування над внесенням Бриля допускає тільки виїмково. Коли ж не внесення вдало, дівиця стала бити в пульти.

При третьому читанні буджетової провізорії промовляв перший пос. Головач (НПХ.), заявляючи, що однак м внахотом з ситуації булоб утворення робітничо-селянського уряду. Потім говорив пос. Балліх (незал. хл. партія), що поставив внесок: „Сойм ві вас п. маршалка, щоби з уваги на скарбові труднощі зрікся двох третіх своїх потрійних діет і репрезентаційного літа". На це заявив маршалок, що цього внеску під голосування поставити не може. Пос. Балліх має право поставити такий внесок при буджетовій провізорії, або також внесення до регуляміну. Може також поставити внесення на недовір маршалкові на кожному засіданні.

Приступлено до голосування. Закон про буджетову провізорію принято в третьому читанні.

З черги вибрано членів головної земельної (ziemskie) комісії. Опісля вибрано комісію для провірки маєтських та інвалідських виплат, до якої увійшов м. ин. пос. Дмитрюк.

Пос. Каддубовский референтував коротко закон про акти уродин дітей незнаних батьків на просторі б. російської займанщини. В ст. 1. подано там, що оскільки не можна устадити віроісповідання дитини, то її зачисляється до римокат. релігії. Промовляв ще пос. кс. Дяховский і Кордовский.

Посол Хрущький у довгій промові виступав проти польонізації українських дітей православного віроісповідання, що відбувається масово по численних приютах на північно-західних українських землях. Приюти ті обсаджені виключно Поляками й католиками, що тільки над тим пильнують, аби спольщити наші діти. Яким правом діти, при яких не устелено віроісповідання, мусять бути римо-католиками? Про їх віру повинна рішати земля, на якій вони живуть, зга, більшість населення тої землі, як того хоче й пос. Гартіґс. Деж тут рівноправність перед конституцією? В таких справах повинно бути рішаючим добро дитини, а не асимілційна політика державна, не похід латинської церкви на знищення віри нашого народу.

Після тої промови принято закон у другому читанні так, як бажала собі польсько-катол. більшість.

Опісля подискано ще кілька дрібних справ. Найближче засідання сойму дня 28. грудня.

За рідну школу.

Публичні збори українських громадян городецької дільниці у Львові.

В неділю, 20. грудня відбудився в саме полудне публичні збори Українських громадян м. Львова з городецької дільниці в справі двох приватних українських шкіл ім. Бориса Грінченка. Обі вони обслуговують від ряду літ педагогічні потреби української дітвори на городецькій дільниці Львова. Велика сала Музичного Т-ва ім. М. Лисенка, на жаль не була повна, що не свідчило про надмірне заінтересування справою. На нараді було двох представників дирекції полиції. В президії зборів засідали п. І. Лящинський, п. Бабин і Кузьма. Секретарювали пп. Штохман і Орищин.

Основний реферат про повставшя, розвиток і теперішній стан обох шкіл виголосила п. дир. К. Малицька. Про засоби матеріального забезпечення шкіл говорив п. І. Лящинський. Збори була підготовлені попередними анкетами в цілій справі, на яких виробано і відповіді резолюції. З огляду на те над резолюціями не було дискусії. Їх приняли збори одноголосно, всі вони мають чисто організаційний характер та зобовязують усіх громадян городецької дільниці до самооподаткування на користь обох названих шкіл. На зборах було за мало нашої інтелігенції з городецької дільниці. І це впадало в оч. Сам факт скликання таких зборів доказує, що матеріальні ресурси обидвох названих шкіл найшлися в критичному становищі. А тому обовязок громадянства в відношенню до них дуже ясний та самозрозумілий. Їх треба за всяку ціну підтримати.

Радянська Україна.

Стан комунікації на Україні.

Недавно перевела окрема комісія Совнаркого комісаріяту шляхів перевірку комунікаційних засобів України. Перевірку перевела комісія на залізничих і водних шляхах а також на пристанях. Переглядаючи докладно донецькі шляхи, комісія знайшла поширити ясиноватський залізничий вузол та звернула увагу на велике збільшення обороту вантажами на донецьких і катеринославських залізничих шляхах. На ці дороги вислала комісія перекинути 50 паровиків. Миколаївська, Херсонська і Одеська пристані находяться у доброму стані. У Миколаєві почалися великі роботи в пристані для приноровлення її до перевозу руди. Київ до цього часу не має відповідного залізничого двірця. Старий київський деревляний двірець цілковито не відповідає потребам руху. Комісія висказалася за необхідністю негайного будування двірця, що коштуватиме 12—15 міліонів карбованців. Накінець комісія ствердила, що справа ремонту т. зв. рухомого складу залізниць стоїть дуже гостро. („Правда".)

Число безпритульних на Україні.

Під теперішню пору нараховують на Україні 104 тисячі безпритульних дітей. 72 тисячі з них поживає в діточих притулках Народнього Комісаріяту Освіти, 11 тисяч в діточих домах наших установ а 12 тисяч на вулиці. Діточа безпритульність побільшується через наплив дітей з півночи та на рахунок утікаючих із притулків і накінець на рахунок дітей безробітних родичів. Центральний комітет допомоги безпритульним дітям потребує на боротьбу з безпритульністю 2 міліони карбованців, але не може їх нізвідки добути. („Правда".)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Чехословаччина визнає СРСР.

В колах близьких Бенешові кажуть, що на жадання Праги цьогорічну конференцію малої Антанти відложать з причини політ. положення в Чехословаччині. Уряд бажає ще перед конференцією Бенеша з Нінчічем і Дукою порішити справу признання де юре СРСР.

Турецько-радянський пакт.

Дня 17. XII. заключено в Парижі турецько-радянський договір, який гарантує невтральність обох держав в разі збройного виступу проти котрої будь із тих держав. Часописи зазначують, що заключений того договору є відповідю на льокарнський пакт. Турецька преса стверджує, що договір заключено після рішення Союза Народів у справі Мосула. Радянська преса зазначує, що договір, заключений в Туреччиною має велику вагу. Туреччина в разі збройного конфлікту за Мосул не потребує боятися нападу від Чорного моря.

Скасування міжсоюз. контр. комісії в Болгарії.

Представники Англії, Франції й Італії зложили в імені конференції амбасадорів болгарському мін. загр. справ Кальфови ноту в справі скасування міжсоюзної військової контрольної комісії в Болгарії. Нота стверджує, що Болгарія сповнила свої обовязки в справі роззброєння.

Льойд Джордж у Римі.

23. XII. прибув до Риму Льойд Джордж. Журналістам заявив, що для лічування. Льойд Джордж має досліджувати стан хліборобства в Італії. Потім поїде на Сицилію.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 8·95 — 9·00 канад. дол. 8·7 — 8·81 чеські кор. 0·27·00 — 0·27,50 леї 0·070 — 0·0·0·0, франки фр. 0·3·00 — 0·3·00, фр. швайц. 1·72—1·75, англ. фунти 41·0 — 42·00.

Золото. 20 кор. 33·00 — 34·00, 20 франк 30·00—31·00; 20 марк. 38·50—39·00; 10 руб 45·00—47·00.

Срібло. Австр. кор. 0·72·00—0·75·00, 5 австр. 3·90—4·00, фльорени 1·90—2·00, рубл 3·00 — 3·04, рубель дрібним сріблом 1·45 —1·55.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·30—25·50, ячмінь галицький бров. —,— до —,—, овес гал. 23.50—24·50.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за всю статтю „3 жертвених нор", друга частина.

— **Відгомін процесу Штайґера.** Інсп. Лукомський у звязи з процесом Штайґера одержав димісію. Тепер буде потягнений до відповідальности за недбале урядування а також за наражения на небезпеку президента і скермування слідства на фальшиву дорогу.

— **Підвишка цін тютюну і сірників.** З днем 1. січня держ. тютюновий монополь переведе ревізію цін папіросів, тютюну і цигар. (вересня загр. фабрик сірників рішила підвищити ціни сірників з днем 1. січня. Це вже пята підвишка від часу вирендування монополю в Польщі.

— **Сікорский комендантом Д.О.К. Львів.** През. Войцеховский підписав іменування б. мін. войск. справ Сікорского комендантом ДОК. Львів. Цілі іменувати С-го ген. інспектором піхоти мав завдяки на нами редукувати всі інспекторати піхоти. Дотеперішній командант ДОК. Львів Мальчевский обійме команду ОК. в Варшаві.

— **В справі маєткового податку для священників** дістаємо з Поділля таке письмо: Один з наших подільських священників удався до адвоката д-ра Льва Ганкевича у Львові з запитом, який з львівських адвокатів міг би займатися справами маєткового податку для священників та вносити зажалення до адміністраційного трибуналу в Варшаві, бо від рішення відкличної комісії нема відклику тільки зажалення до адміністраційного трибуналу. Д-р Л. Ганкевич відповів, що з такими справами слід звертатися до львівського адвоката д-ра Макса Левицького (Красінських 6) бувшого радника прокуратори скарбу. Цю інформацію передаємо нашому духовенству до відома в інформаційних цілях.

— **Китайська мудрість.** Один жадний знання Китаєць підчас свого побуту в Европі хотів познайомитись докладно з сільським господарством, а зачшовши до стайні звернув увагу, що коні стоять там „підворотним боком". Коли господар був здивований, що це значить, він дав йому таке пояснення: „Перше, що наші коні є обернені задом, себто носом до стіни. Вони нічого не бачать і тому стають боязкими та недовірчивими, і природно, що коли хтось входить до стайні, вони копають. У нас повертають їх у протилежному напрямку, головою до виходу. Це має ту перевагу, що вони бачуть входячого господаря, стають йому блищками і не мають потреби питати його підковами".

— **Чужий учений про літературу** проф. Возняка. Д-р М. Вайґарт у виложці „Slo kolí slavistovych" (Братислава, 1924) пише м. ин.: „Дуже важна для нас особливо гарно заступлена література українська (малоруська), яке з огляду на нашу Підкарпатську Русь. Тут маємо праці поважні. Муємо признати Українцям, особливо галицьким, що з боку філольогічного й історичного працювали над своїми народніми темами дуже завзято і з дуже доброю організацією, краще, пільніше й оборотнійше, ніж який-небудь инший славянський народ. Про історію їх письменства маємо знамениту наукову працю Михайла Возняка: Історія української літератури (3 томи, Львів 1920—1924, від початку аж до XVIII. стол.), в якій використана й вичислена величезна спеціальна література. Письменство старшої доби представлено тут так подрібно, всесторонно й переглядно, в такому тісному зязку з цілою історією України, що в чеському письменстві для тих століть не можна нічого подібного поставити поруч тої праці". — В тій самій книжці проф. Вайґарта він

Сатисфакцією для любителів музики і танку

є англійський апарат з маркою „ГОЛОС СВОГО ПАНА" найновішої конструкції (системи радіо з підкладкою мікрофоновою). Славу свою здобули наші апарати признанням цілої земської кулі, як рівнож своїм власним репертуаром найбільших артистів світа, як: Падеревські, Карузо, Шаляпін і инш. Рівнож великий вибір танкових знять, також українських та Менціńського.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.

Генеральний репрезентант на Польщу:

ЙОСИФ ВЕКСЛЕР

Краків, Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 7. 779 8—8

вибраними 100 книгами з ділянки славістовзавства поручається ще й другу працю проф. Возняка: Старе українське письменство (Львів, 1923).

— **Мерва листопадових днів.** Арештували залізничого служачого в Дрогобичі, Івана Мартина, Українця, на донос „Організаційного Комітету маловольської горожанської сторожі", обвинуваченого його в грабіжах польського населення на становищі українського жандарма в 1918 р.

— **Ucrainica.** „Прегер Пресзе" з дня 18. грудня, ч. 436 помішує у відділі „Slavische Rundschau", присвяченім еміграційному життю Славян, згадку про смерть Ол. Саліковського.

— **Політика в шахах.** Радянська влада, що зорганізувала дуже дбайливо останні міжнародні шахові змагання в Москві, ввела одну шахову реформу. Шахові фігури, в якій є такі реакційні особи як король та королева, перемінили на демократичний вигляд. На місце „короля" прийшов „робітник з радянською емблемою", замість „королеви" — масмо сільську дівчину; хлопцями є „комсомольці" (Комуністичний союз молоді). Державна фабрика шахів уже поширила шахи з цими новими фігурами. Ідея послідовна. Та що буде, коли кожна держава почне приготовляти власні шахи, відповідно до свого сучасного ладу? А далі, коли представники поодиноких суспільних кляс почнуть домагатись, щоби в шахах були зрівнані у правах такі громадяне як „хлопці" та „вістуни" з тими, що захопили владу „королеві"?

Тайна відні Quo Vadis. Вчора слідчий суддя, зі знавцями та подільним урядовцем оглядали ще раз виллю, в якій жив та працював фальшівник долярів инж. Пайкарт. Референт слідчої експозитури випадково натиснув якийсь цвяшок у шафці, а тоді автоматично вискочили два ящики, в яких найдено чималий запас фальшивих долярів. Було там 28 штук готових банкнотів, 16 відбитих тільки на одній сторінці, крім цього цинкові плити, фарби, фотографічні кліші, то-що. Це відкриття сильно обтяжує амятора долярів, бо він увесь час заявляв, що 6 банкнотів, які найшла поліція, він приготовив тільки для наукових дослідів.

— **Карієра Штайґера.** Часописи переда ють неперевірену звістку, що якісь чужинні видавці хотять запропонувати Штайґерови, щоби списав свої спомини. Жидівська преса зробила йому на чужині таку рекляму, що чужинні книгарні сподіваються мабуть сенсаційного рукопису. Хіба що Штайґер згодиться дати своє ім'я на книжці написаній кимсь иншим.

— **Духи у Львові.** „Газета Поранна" подає до відома спіритистів, а також недовірків, що на вул. Окружну 9, у хаті п. Стерпів щ ночі, біля півночі, чути таємні кроки, зойки, виття, брязкіт ланцюхів, тріск дверей, навіть блискавки, і ні ті, що в хаті мешкають, ні їх сусіди не в силі домінії розяснити цих явищ ніякими фізичними причинами. Цікаво знати, чи коли публика або спеціялісти, зацікавлені цими дивами злетяться туди горбою, таємні голоси замовкнуть.

— **Адвокат „нової доби".** Арештували у Львові адвоката Гжещиньского vel Ґжещука, який ошукував своїх клієнтів на великі гроші. Дезодити, які йому передавали, він уживав на забави по ресторанах, а шадничими книжочками зголошувався до банків і вибирав чужі гроші, не віддаючи їх на протязі довгих місяців. Також гроші на ріжні сплати доручені йому клієнтами як правничому заступникові пропадали безслідно в його кишені. Виявилось, що в кількох випадках продав чавіть на власний рахунок чужий ґрунт та зрова зайняті судово під екзекуцію.

— **Катастрофи.** У німецькій копальні в Мерценбургу вналідок вибуху 50 осіб ранених, в чого 25 дітей. — Під Парижем ударився поспішний поїзд з товарним: кілька вагонів розбитих, а багато осіб ранених.

— **Відкриття!** Львівська „Хвиля", подаючи в ч. 2431 з 23 п. м. переклад першої частини нашої статті „Кінець драми", дозволила собі в оригінальний спосіб розшифрувати криптонім і псевдонім одночасно „М. Ч." Не надумуючись довго, референт „Хвилі", бажаючи блиснути спеціяльним знанням українських відносин, доповнив М. Ч. прізвищем Чубатий, так що вийшло, немов то М. Чубатий, який не піддержує ніяких зносин з нашою редакцією є автором статті „Кінець драми". Другий такий відкривець з противежного боку, а саме безсмертний Марко Лущевич у харківських „Вістях" за статті, значені буквами: М. Ч. постійно атакує сен. Михайла Черкавського. Завважимо, що всі ті відкриття є на хибній дорозі, бо автором статтей, значених М. Ч., не є ні п. М. Чубатий, ані сен. М. Черкавський. Є це криптонім одного з наших постійних редакційних робітників.

Зі спорту.

Руханково-вонельний вечір Сокола-Батька, що відбувся 4. грудня п. р. в салі Народнього Дому, почався майже точно в год. 7.50 переглядом віддїлів Сокола-Батька. Спочатку було пропоновано пустити на дефіляду повні віддїли, але малі розміри естради стали цьому на перешкоді. Під звуки орхестри входили один за одним віддїли хлопців і дівчат, пересувалися перед очима публики й на приказ головки руханкової секції проф. Зимака уставлялися чеґарами так, що в середині стиналися найвисші ростом, а по боках дрібязок. Все те робило дуже симпатичний вигляд.

Бадьоре враження викликав гарний відчит д-ра Раковського. Промовець остиски словами скаптав апатію громадянства. Ті, що без причини, лише наслідком зверхніх обставин, попадають у розпуку, мають нагоду бачити справжню українську силу і справність. Потім молодші ученики під проводом ст. Білостоцького вивели на кілька граціозні й не найлекші вправи. Найбільше оплесків збирав маленький, товстенький хлопчик, що сміливо кидався до скоку й виконував кожну вправу бездоганно. Дальше співали ученики-руховички С.-Б. народні пісні в гармонізації Ф. Колесси „Перепілка" й „Огірочки". Диригував проф. Гриневецький. Викликали вони весняний настрій, дуже пожаданий серед острої зими. Головною атракцією першої половини програми були вправи старших учеників на низьких поручах. З чотирьох обовязкових вправ кожна починалася инакше, кожна мала инше значіння, всі однаково виведені. Ще більше признання у публики знайшли довільні вправи, деякі дуже ефектовні. Всі вправи обійшлися без усякої забезпеки.

Образова лекція шведської руханки молодших учениць, підготовлена старанно п-ною Осовською, дала змогу публіці знов свобідніше відітхнути. Дівчатка ходили по кладці, перескакували качи, співали щиро про зачаровану царівну, ілюструючи слова відповідними руханками. Праздником тріюмфом було скрипкове соло М. Зачька, що відіграв Гавзеа „Мадярську рапсодію", Шуберта-Вільгельмі „Ave Maria" і ще одну річ як надаток. Занько є мистцем завчиняючих тонів і подає великі надії на першорядного скрипака. Акомпанювала на фортепіані з великим достоїнством і грацією п-на О. Левицька. Вправи булавками старших учениць зпід руки п-ні Д. Навроцької вийшли надзвичайно елегантно. Певність рухів і певність себе були з румяних облич красунь, орхестра піддавала такт цій ритмічній руханки. „Львівський Боян", самі дирігенти й солісти, під батутою С. Людкевича відспівав з первою „Тим, що впали" і „Соколи, позір", настроєву і бадьору пісню, що дуже відповідала характерові цілого вечера. Вежі важко-атлетичного відділу, підготовлені С. Кошубою, мають уже свою вироблену марку. Бліді будуть усякі похвали, треба бачити й подивляти ці вежі, але самому не пхатися до будови!

На закінчення ученици й ученики С.-Б. в козацьких строях відтанцювали з жаром „Катерину" й „Запорожця", нагадуючи живцем школу Авраменка. Національний танець без чаром світлого минулого, в нім справді велика сила і краса.

Під звуки „Соколів" задоволена публика розходилася додому. *Т. Ф.*

Головний Виділ Товариства „ПРОСВІТА" у Львові

повідомляє, що в пятницю дня 25. грудня ц. р. о год. 9·30 передпол. відбудеться

Заупокійне Богослуження

за бл. п. Членів Товариства в церкві Успення Пр. Д. Марії вул. Руська.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Митковича.

Яворів, сала Народного Дому.

25. XII. Вій.
26. XII. Дні нашого життя.
27. XII. Маруся Богуславка.
28. XII. Лісова пісня.
29. XII. Воскресення.
30. XII. Заворожень за Дунаєм.
31. XII. Ніч під Івана Купала.
1. I. Чорна Пантера і білий ведмідь, (прощальна вистава). 1—?

Український хор Д. Котка.
у суботу 26.XII. Закопане.
у неділю 27.XII. Закопане.
у понеділок 28.XII. Бельск Бяла. 765

На „Рідну Школу" зложила кооператива „Єдність" в Ременові 150 зол. і кличе всі кооперативи лисківського повіту. Ха. Дирекції складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 996а) 1—1

На „Рідну Школу" зложила Вп. Іванна Тисова, жена свящ. в Ременові 20 зол. і кличе: о. сов. Курмановича в Запитові, о. сов. Пастернака в Зіболках, о. сов. Ясенецького в Жовтанцях, о. сов. Шумилу в Стронятині, о. Ярошевича в Звертові, о. Демчука в Рудниках, о. Ткачука в Дорогошеві. За жертву щиро дякує Головна Управа УПТ. 996б) 1—1

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживані стало на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 21. Телефон 35—45. 931 3-5

МІД патоку, власної пасіки чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кіл. бляшанках оплачено по ціні в золотих рівнопартості 1·80 зол. по денним курсі висилає Евген Бізницький, Збаражь. 998 1-8

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітний асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рідіґера у Львові, довголітний примас хірургічного відділу повітового шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних недугах, недугах горла, носа і вуха

при вул. Сапіги ч. 25. II. пов.

(проти техніки) від 10·30—12 перед полуднем і від 3—5 пополудні. 964 3—5

ВЖЕ ВИЙШЛА КНИЖКА

Д-р Ів. Цьокан:

Наука о торговли.

Продається по 5 зол.

в Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. 3-3

Присилайте передплату!

Комісія для оцінки планів на будову Народ. Дому в Чортові,

на засіданню відбутім дня 12. грудня 1925 рішила:

1) З огляду на се, що ні один з надісланих на конкурс проектів не розвязує вповні вдоволяючо намічених проблемів цього конкурсу, комісія не знаходить основи для признання першої премії в сумі 300 зол. 2) Надіяти двома другими преміями по 200 зол. проект означений девізом „відвернені тринайцятки" (автор проф. Сергій Тимошенко), та проект з девізом „три прилеглі концентричні колеса" (автор архітект Теодор Втюдецький). 3) Набути під автора проекту означеного девізом „червоне колесце в чорнім" за суму 100 зол. Автори ненагороджених проектів зволять їх відобрати в канцелярії д-ра Антона Горбачевського в Чорткові, згадно зявити, на які адреси мали бути відісланими. 997 1—1

Артистичний переплет Євангелій та всякого роду переплетничі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 887 **Львів, Панеранська 12.** 6—10

Ти питаєшся чом єм
Глядить з-за моїх вій?
Вигетий плащ, старий костюм,
А деж зимовий стрій?..
Кажуть сусіди: в рипку десь
Там „Регулятор" є,
У него Львів забрались пять
(На сплати теж дак)
Усе, чого бажаєш инш
Про що у сні Ти мрієш —
Гей половче, чи Ти кпиш,
Чи їдемо у Львів?...

(РИНОК 43.)

Позір Бучаччина!

В пятницю, дня 25. грудня 1925 р. (польське Різдво) о год. 10-ій перед полуднем в салі Кооперативи „Праця" в Бучачі відбудуться Звичайні Загальні Збори Філії Т-ва „Просвіта". — Проситься всіх членів безумовно явитись на Зборах.

За Виділ Філії Т-ва „Просвіта" в Бучачі:
о. М. Пелех Ч. С. В. В.
голова.
Шипеляний Стефан
за секретаря.

Ширіть наш часопис!

PHILIPSA ЛЯМПКИ на ЯЛИНКУ

є найкращою прикрасою Свят Різдва Христового!!

МІД пчільний на сніта, правдивий, чистий, гарантований з власної пасіки в пушках від 5 кіл. вевент. в бочках по 0·40 цен. амер. в курсі дня за 1 кіл. висилає Семен Костецький, Токи п. Скорика від Підволочиска. 988 2—3

Присилайте передплату!

ЧИ чуда шедрівку „Дзвони"? купіть в Українській Книгарні Станиславів, Собіського 20, піля 1 за. 954 4—5

Найвисший час проміняти

сирівці як лен і конопли

на готові полотна, обруси, цайґи, сукна і инші матерії

Найкраще і найсовісніше переводять обмін одинока того рода

Українська Акційна Спілка

„ПОЛОТНО"

у Львові, вул. Городецька ч. 95.

Посилки з провінції полагоджується оборотно.

Шліть свої сирівці чим скорше з довірієм до Української Фірми

„Полотно", Львів, Городецька 95.

932 **Кошта посилок залізницею оплачуємо самі.** 3—10

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА"!

Крайна пора викупити вже найновійші поліси „Дністра" зголосити їх до занотовання в громадськім уряді і подбати, щоби їх переслано перед 31. грудня 1925. р. для провірення до дотичного Відділу П.Д.У.В., бо инакше наражаться члени „Дністра" на непредвиджені страти і неприємности.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Нашим Видавництвом Спілка „Діло". В друкарні Видавництва Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 288 (10.671). Львів, субота 26. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шан. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Лист з Берліна.

Чотиромільйонова потвора.

Берлін, 22. грудня 1925.

Город з чотирома міліонами мешканців з лишком (більшим від нашого Львова) шумить, гуде, гуготить, біжить, одним словом живе. Проковтує не лиш страхітну безліч мяса, сала, масла, картоплі і т. и., але й міліони примірників газет щоденно. Що кілька хвилин з гирла якоїсь друкарні вискакує нова. Авта, мотоциклі, біциклі, ручні візки, візочки, запряжені псами, розвозять тії гори паперу й розсипають по сотнях усяких дверців, по тисячах кіосків, по безчисленних склепах, поки вони не попадуть до горб і до рук тих продавців, мужеського й жіночого роду, що на перехрестях вулиць, на майданах і на вутлах, стоять з кумедними шапками на головах і тичуть перехожим задрукований папір у руки. „Льокарно", „Загадочна смерть Юревської", „Атентат на Штреземана", — все щось иншого, несподіваного, нового. Чотирьомільйонова потвора (з лишком, більшим від нашого Львова) підхоплює ті вісти, хвилюється, бентежиться, робить боками, грізно завертає очима, — травить. А на завтра давай їй щось иншого, нового, несподіваного, бо вона без сенсацій жити не може. Мусить шуміти, сердитися, грозити розрухами, революціями, — спокійно жити не може. Не скажу, щоб отті міліони примірників газет, що берлінці перетравлюють що днини, дбали про нерви своїх читачів. Навпаки, вони добирають всіх способів, менше й більше гарних і дозволених, щоб читаючий загал денервувати до краю. Особливо полудневі і нічні часописи, якраз ті, коли чоловік повинен заспокоюватися, а не дратувати себе. Газети, що виходять коло 12. години в полудне і коло 8. вечір мають свій окремий короткий, уривистий, неспокійний тон. Навіть літературний матеріял, який вони приносять, повний крапок, викличників, знаків питання, переповнений скороченнями і двозначниками. Новеля уступає з місця перед нарисом, ескізом, перед фотографічною знимкою, зробленою при помочі апарату, котрий має химерну сочку, яка викривлює обличчя і викручує ноги на зразок барокових стовпів. Нічого природного, розважного, спокійного, усе бентежиться, метушиться, спішиться. Куди? Чого? Маєш час чотиромільйоновий творе модерної культури й цивілізації. Маєш час! Доказом посіяку можуть бути тутешні трамваї, підземні, надземні і всякі инші залізниці та перевозові середники. Обчислено, що протягом 1925 року перевезли вони півтора міліярда людей, а як дотяги до того дітей, котрі до самого року не платять карти їзди і тих, що мають місячні та тижневі карти, то вийде яких два міліярди їзди — себто на кожного берлінця припадає яких 500 їзд у рік, не числячи тих, що їздять автами і власними повозами. Бідні ті берлінські бруки і ті поліцянти, що вимахують руками, регулюючи рух.

Чого ти так спішишся, великий городе?

Жити треба, треба в лету хапати шматок хліба.

Треба його видирати собі. Як не будеш спішитися, попадеш між безробітних, а їх тут коло двісті тисяч.

Це одна з більших турбот батьків міста і нравителів держави. Їм треба дати їсти, треба їм дати дах над головою, бо тепер зима. Безробітним платять денно від одної марки до 3 і пів, себто є такі, що для себе і для родини дістають яких 9 золотих денно. Помножити це через 200 тисяч, а так вийде сума, за яку можна б утримати деяку малу державу. На тім розуміється не кінець допомоговій акції. Помагають сотки добродійних товариств.

Одна „Heilarmee" скільки доброго робить. По вулицях стоять високі тринїжки, як перед циганськими цаграми, на них завіщені залізні глечики з надписом: „на страву для найбіднійших"... Для найбіднійших? На жаль, найбіднійші до того глечика не підступлять. Їх сором не пустить туди. Вони скорше відчинять газовий курок і — кінець. Таких є чимало. Найбільше інтелігентів, лучаються навіть дипльомовані інжиніри. Найбіднійші ті, що соромляться своєї біди. А соромляться вони без причини. Збідніли, бо не вміли, як тут кажуть, „гамстерувати", промишляти в часах інфляції, збідніли, бо вірили державі і позичили їй свої гроші на війну, золото за залізо проміняли, гадали, що як на державних банкнотах написано, що за них кожної хвилини банк виплатить золото, так воно правда (бо якже держава могла б ошукувати своїх горожан?), збідніли, бо були чесні й легковірні, вірили в людину, а людини тепер нема. Людина перетворюється в машину. Машинізується світ.

Спішися, спіши, чоловіче, щоб не було запізно!

На харчах не кінець. Требаж у зимі і хати. Для бездомних є тут ускі захисти, азили, бараки. Один є щось на 6 тисяч людей. Усіх мешканців якого там Рогатина, чи Підгаєць помістив би. Так перед ним чекають цілі Бережани. Десять тисяч і більше побивається до воріт того захисту. Що з ними зробити? Требаж дати чоловікові хоч на кілька годин якийсь теплий куток. Бо як ні, то він стане бунтувагись. Про грозу революції на такім саме підкладі здавна ходять тривожні вісти. В газетах появилися навіть звістки про виїмковий стан. Але правительство їх заперечує. Правительство розпоряджує велитенським буджетом. На рік 1926 преліміновано його на 7 міліярдів і 700 міліонів у приходах і розходах. Сподівана немала надвишка, як було й попереднього року.

Є з чого брати. Але треба брати осторожно, треба господарювати ощадно, „man muss sparen". Це слово належить до найбільше уживаних у Німеччині. Але не конче там, де треба. Люксус величезний! Крамниці й магазини перед святами це просто „Сезам відчинися!" Одяги, біжутерія, футра, дивани, цвіти. Ночами цілий Берлін горить. Сяйливі реклями, ніби в казці.

А тисячі людей скитаються без хати.

Урядникам підвищають платні, дають святочні додатки, не великі, але дають. Чимало є таких, що беруть і 50 і 100 тисяч річно. В першу чергу директори банків.

Часи, коли був один канцлер, а міністрів можна було почислити на пальцях — минулися. Тепер тих панів з додатком a. D. є гук. Заледви розглянеться в своїй теці, заледви навчиться, як її відчиняти й зачинати, а вже й другому передавай. Є навіть окремий Sparkomissar, котрий коштує поверх 200 тисяч — а тисячі людей мерзнуть без даху над головою.

Великий городе, хто може збагнути тебе?

Б-н.

Шляхом визиску й насильства.

Промова посла Любарського в соймі у справі буджетової провізорії дня 17. ц. м.

(В скороченні.)

Висока Палато! Перед нами буджетовий преліминар на перше чвертьріччя 1926 р. Буджет цей обтято, бо господарська криза розвивається з кожним днем щораз більше й більше. Перед нами питання, хто виновником тої кризи, хто відповідає за те, що на краю й поті сеймі і робітників переводиться ощадности в цьому буджеті. Виновником тут тільки злочинна політика всіх польських урядів від самого початку польської держави, і то політика господарська, як і загальна, бо не можна відділити політики фінансової від політики загально-державної. Тому, що кожний уряд тільки деклямував про ощадности, а робив зовсім що инше, стоїмо нині перед руїною.

Як ведено грошеву господарку, про це говорили вже мої передбесідники. Я ще додам один документ з часів правління Вітоса. Отже тоді друковано днями й кожної години мапки, і то так, що не було навіть часу звертати уваги, чи ті мапки видруковані добре. І ось в моєму посіданні документ — банкнот на суму 50.000 марок, що з одного боку задрукований, а з другого білий (показує). Це я дістав при нагоді посольських дієт. Через отакі порядки стоїмо над берегом пропасти. Инакше й не може бути, бо політика наших урядів була все односторонна. Це політика плянової деполонізації всіх неполяцьких народів.

Тут говорено, що Польща сама собі вистарчає. В це я не вірю. Тому Польща не повинна відмежовуватися китайським муром і кільчастим дротом від своїх сусідів. Особливо не треба казати про Німеччину й СРСР. Наслідком польської політики СРСР. висилає своє збіжжа до Румунії й ин. держав, а Німеччина свої фабрикати всюди, тільки не до Польщі. Натомість Польща справджує закордонні вироби, а свої продає дорожче від закордонних. А все те тому, що всі польські уряди, як і уряд теперішний, будують свою політику тільки на фрагментах. Вони думали, що стануть ногою „пуд", а тимчасом стоять над розбитим корытом. Вони зруйнували цілу господарку: промислову, торговельну, а передовсім рільничу.

Не можна мати здорової господарки без здорової державної політики, бо поки з собою в тісному звязку. П. Стан. Грабський був учнем великого російського фінансіста Вітгого, а Вітте так сказав російському цареві: „Дайте мені добру політику, а я вам дам добрі фінанси". Те саме я кажу тепер польському урядові. Але ви цього не хочете розуміти, бо ви все говорите про фрагменти, бо не хочете признати, що Польща є державою цілою, а не державою одної нації. Більше як 40 проц. не-Поляків у теперішній Польщі хочуть такого життя, як ви. Але ви їх гнобите, ім кажете тільки: Дай, а для них нічого не маєте.

Щоб не бути голословним, подам цифрь. Всі говорять про загальний буджет цілої Польщі, а я тепер звертаю увагу, як виглядає загальний буджет у відношенні до нас, Українців, скільки ми платимо і що за це дістаємо.

(Доповнення буде.)

ПРИГАДКА.

XL. Звичайні Загальні Збори членів

„Народної Торговлі"

Краєвого Союзу Спожывчого

відбудуться у Львові дня 26. грудня 1925 (субота) о год. 10. рано в салі Т-ва „Сокіл" (Руська 20; дім „Дністра"). Порядок дня оголошений в „Ділі" ч. 277 і в Господарсько-Кооперативному Часописі ч. 50. Вп. Членів проситься о громадну участь — ДИРЕКЦІЯ. 993 2—2

Закупно закордонних видань для бібліотек України.

Президія Головнауки в Харкові доручила завідуючому музейно-бібліотечною секцією Дубровському зложити проєкти та кошториси на купівлю за кордоном наукових книжок для бібліотек України. Всі наукові бібліотеки мають подати списки потрібних книжок

Red. отв. „Dilo" we Lwowie. Pr. 948/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 283 (10.666) z dnia 18. grudnia 1925. r. pod tytułem: 1) „Ad majorem gloriam..." w ustępach między słowami: a) akcom ili zwełyczannia a nazywajesia w deklaracji, b) pro zwtonomiium a taz toj sam. 2; W art. pt. „Szlachomist na eksport" a) w ustępie między słowami: wybrały zowsim nieszczesły a Dr Tutyn zakinctyw i b) w ustępie od słów tak powynni my aż do końca tego artykułu. Si w art. pt. „Z kortvezavch nac" w całości od początku aż do końca tego artykułu wraz z podytułem zawiera znamiona ad 1) a) zbrodni z § 65 a) k. k. ad 1) b) i ad 3) występku z § 302 uk. ad 2) a) b) zbrodni z § 65 a) k. k. i występku z § 302 uznał dokonany dnia 17. grudnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 4x 1863 r.). zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 19. grudnia 1925. r.

Hawel.

Red. отв. „Dilo" we Lwowie. Pr. 951/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 284 (10,667) z dnia 19. grudnia 1925 r. pod tytułem: „IX. Zjzd KP(b)U" w ustępie między słowami: pro ukraińcyj uniwersytet a i tomu to ślad zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) k.y karnej uznał dokonane w dniu 18. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 4x 1863 r.). zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 21. grudnia 1925. r.

Hawel

Знову зміна.

Львів, 25. грудня 1925.

В днях 19 і 20. листопада п. р. відбулися перевибори в Українськім Парламент. Репрезентації. Пятиченний „Селянський Союз“ і пос. С. Підгірський обернулися в опозицію проти дотеперішньої президії, домагаючись поважнійших змін в її складі. Опозиція висунула на голову українського соймового представництва члена „Сел. Союза“ пос. С. Козицького, а на вост. голови безпарт. сенат. Пастернака й уиділця пос. Б. Козубського.

Одначе в голосуванні кандидати опозиції здобули тільки третину голосів, а дві третини впали були на досьогочасну президію (пос. С. Хрушкий, сенат. М. Черкавський і пос. Б. Козубський, всі три члени УНДО). Опозиція не піддалась волі більшости, себто не скорилася перед демократичним принципом, тільки устами пос. Підгірського заповіла безоглядне поборювання вибраної президії. І справді опозиція повела безоглядну боротьбу проти президії Парл. Репрезентації. Особливо сіллю в оці опозиції була партійна приналежність членів президії і заснування нею в Луцьку національно-демократичного тижневика „Громада“. Орган „Сел. Союза“, холмське „Наше Життя“, розпочав, кампанію, якої міг би йому позавидувати перший-ліпший вшехпольський „курієрок“. Та атаковані зберігали мовчанку в надії, що опозиційні бурени уляжуться, бож природна опозиція, в даному випадку заохочувана до „боротьби“ й піддержана посторонніми чинниками, не все визначалася послідовністю й видержаністю, здебільшого голуючись перехідовими настроями.

Одначе виявилося, що тієї твердости й консеквенції, якої багатьом соймовим діячам не достає в елементарних питаннях політичного життя, тут мусіло бути аж за багато. Бож тільки місяць минув від нових виборів президії, а вже лаконічний комунікат Української Парл. Репрезентації з 20. цм. доніс:

„На засіданні Української Парляментарної Репрезентації 19. грудня 1925 року обібрано головою Репрезентації посла Сергія Козицького, а членами Президії послів Сергія Назарука і Максима Чучмая. Ті останні дефінітивно вибору не приняли“.

Тільки всього. Ніякої замітки, ані одного слова пояснення, навіть ніякої згадки про усунення чи уступлення попередньої президії. Які причини складалися на такий ніякий й оригінальний „переворот“? Чи положення на парляментарній арені диктувало Парл. Репрезентації спричинити кріза в президії, чи на те вплинуло становище краю, вибороти, внутрішні чи зовнішні чинники? Чи ця зміна означає загострення тактики на парляментарній арені, а коли так, то в якому напрямку? Чи тим способом вичерпується невдоволення в клюбі, чи воно зростає? Чи кріза, започаткована недисциплінованістю „опозиції“ кінчається, чи тільки набирає розгону?

Такі і їм подібні питання можна ставити в безконечність, і — на жаль — на них не находимо ніякої відповіди. Парл. Репрезентація стає замінена в собі гуртком, якоюсь відмежованою від громадянства озою, якоюсь сектою, яка в своїй замкнутости зводить важкі бої, але ніхто не знає: за що і з якою метою.

Не беремося відповідати на всі поставлені в горі питання, але відважуємося твердити, що кріза в Українськім Парл. Репрезентації не скінчилася 19. ц. м. Маленький додаток, що посли Назарук і Чучмай не приняли вибору до президії, вказує, що нова президія вже на порозі свого істнування є здекомплетована, иншими словами, що тієї президії фактично нема, що Парл. Репрезентація є без керми і вітрил. Коли так висловлюємося, то не значить це, щоби ми непохильно ставилися до нового голови Української Парл. Репрезентації пос. С. Козицького. Навпаки, сміємо твердити, що не одна з помітнійших індивідуальностей на сірому фоні нашого громадського життя, але „один в полі не воїн“. Видно, що внутрішні труднощі в Парл. Репрезентації дійшли до крайних меж, і ледве чи п. голові Ковицькому поведеться їх опанувати.

На всякий випадок годиться зазначити, що ті вічні зміни й перемін в парл. представництві не є нормальним явищем. Видно, що там нема міцного хребетного стовпа, який цілко держав би складові елементи. Видно, що там люде, не маючи кращої роботи, викликують безнастанні кріси, або стають орудям в чужих руках, щоби підірвати авторітет Парл. Репрезентації в громадянстві, видно, що там є „політики“, які всю свою „парляментарну діяльність“ замикають внутрішніми кризами.

Український соймовий клюб має всього 15 членів, але за те на протязі тьох літ вже п я т ь разів змінилася його президія. Значить, що третій член вже був головою, а що другий членом президії Є і Бог, як на запорожській Січі. Вистане найменший дегіт особистого невдоволення, щоби горі дном перевернути клюб. Але ж парляментарне представництво — це не позначіднена січова братія, тільки народні представники, керманичі, світочі.

І які наслідки тих вічних змін? Перший голова клюбу — пос. Ант. Васильчук — вже давно пізва клюбом, є „диким“ і запідозреним в угоповстві й иних гріхах. Другий голова — пос. С. Підгірський, вийшовши з есефівської школи, побував в трудовій партії, опісля — ні з цього — ні з того — опинився на становищі голови б. Партії Нац. Роботи, а тепер, якусивши з дерева добра і зла, є „безпартійним“. Правда, в клюбі він ще фізично тиняється, але від часу до часу погрожує виступленням. Третій і четвертий голова — сен. Черкавський і пос. Хруцький — певно не будуть на перше місце ставити своїх особистих амбіцій, як два попередні, одначе всетаки ті вічні зміни не причинюються до консолідації Парл. Репрезентації.

Безнастанні й ненадійні кризи, спішні „деградації“ винесених на чоло, викликують гіркі настрої й ковчні відносини, спихають в сутінок людей, що ще недавно були в перших рядах, робять їх чолових неужитками і на парляментарній арені і в ділянці громадянського життя. При невисокій політичній вироблености, скриваючи в собі образу і нехіть, ті люде лягайно переходять в „опозицію“ — не принципово, тільки особисту — і дожидають нової кризи. Щож, vae victis dolectat!

Такі зміни є прикметні тільки політично непробленим клюбам тільки примітивним политикам, тільки безхребетним організаціям і установам. Такі зміни викликують дрібничкові пристрасти, висувають на перший план підрядні інтереси, особисті справи, вбивають політичну думку, атомізують й знахізують розпорядні сили, не дають змоги витворити й утвердити авторітетів.

Тому панове, яких народ в своїй подиву гідній національній дисципліні і відданости виніс на верхи, яким віддав керму своїми справами, яких деклярував першими в народі, повинні зрозуміти, що та сама, а може й більша дисципліна обовязує їх у виконуванні доручених їм обовязків.

Щоби не стидатися перед знайомими, закупи чим скорійше акції

Земельного Банку Гіпотечного.

одна акція 26 зол.

З польських справ.

В урядових колах розглядають проект підвищки цін предметів монопольових, тютюну, залізничих білетів.

Доля з у Варшаві паде. З огляду на свята долярів купують мало.

Англійські промисловці, що вернулись з Польщі, заявили львівським фінансістам, що становище Польщі є важке, але не безнадійне. Польща може одержати позичку, але тільки тоді, коли вона співпрацює з чужими о. Сумна дивація.

Новопризначений намісник в Вільні Матулевич, відмежується від польської національности, змінивши прізвище на литовське Матулевічюс.

Влад. Грабський, бувший міністр фінансів, одержав запрошення від секретаріяту Ліґи Націй, щоби виголосити в Женеві реферат про фінансову політику Польщі.

Ліквідація Ліґи Націй. Ліґа Націй ліквідує свою комісію для справ Данцігу, Мемелю і Верхньої Шлеськи. Ліквідація буде переведена в 1926 році.

Ліквідація Ліґи Націй. Ліґа Націй ліквідує свою комісію для справ Данцігу, Мемелю і Верхньої Шлеськи. Ліквідація буде переведена в 1926 році.

„Просвіта“ в 1925 році. 5)

(Продовження.)

Коли ми при питанні курсів, то й тут мусимо зазначити, що в біж. році були також деякі перешкоди в їх улаштовуванні. В селі Девятниках, бобрецького повіту, приготовано усе задля ведення курсу вищої освіти. Повідомлено староство, воно не дало дозволу. А коли курс ведено таки далі, пішло завізвання до поліції і до громади силою примінити працю. Ходила депутація до старостава, викавувано на основі закону, що дозвіл на ведення курсу має право давати староство. Одначе староство вперлося, що це справа Шкільної Кураторії. І курс не відбувся.

Числа у друкованому звідомленні до цього розряду освітної праці дуже неточні. Тут не вистарчить сказати, що відбулося тільки а тільки рефератів чи викладів. Сама кількість не говорить нічого. На будуче треба змагати до того, щоби мати перегляд предмету викладів, професії референтів, кількости слухачів, ну і їхнього зацікавлення. Те останнє незвичайної ваги. У других народів численні а н к е т н і л и с т к и йдуть в публику, яка відповідями дає показчик заінтересування, внутрішнього звязку, а рівночасно для референтів й для освітних установ матеріял, розглядаючи котрий зможуть щораз краще звершувати ведену працю. На цей бік збирання матеріялів досі так як не звертано уваги.

Про л ю д о в і у н і в е р с и т е т и, ще й до того на зразок данських по пляну Грунтвіга у нас писано вже давно. П о к. Е в г е н К о с е в и ч рефе ував колись ту справу ще студентом на сторінках Літ. Наук. Вістника. Та правду кажучи ми ще досі не спромоглися на одну того рода вищу селянську школу

По середині до осягнення селянського університету стояли до війни наші г о с п о д а р с ь к і ш к о л и в М и л о в а н н ю і У г е р ц я х в и н я в с ь к и х. Всеж таки треба тут це зазначити, що пок. о. М. Б а ч и н с ь к и й парох Милування, леліяв у своїй душі мрію, що милованська школа стане таким людовим університетом чистого типу і загріє громадянство до того, щоби того рода вищі селянські школи покрили так само густо нашу землю, як вони покривають Данію і скандинавські краї.

Як дуже велику заслугу Головного Виділу мусимо піднести те, що цього року, серед так важких умовин створив і веде 5-м і с я ч н и й г о с п о д а р с ь к о - с а д і в н и ч и й к у р с. У програмі курсу крім фахових відомостей подається деякі предмети загально-освітного характеру. Цими загально-освітними предметами наш курс наближається в дечому до людових селянських університетів. Всеж таки далекий він від нього.

І тому ми мусимо змагати до творення людових університетів з інтернатами, в яких праця буде построєна зовсім на самодіяльности, на зразок т. зв. нім. Volkshochschulen.

Тут мусимо знову перевести порівняння між нашими досягненнями, а досягненнями от хоч би найближчих нам Поляків. Правда, що в них цілий державний апарат стоїть на послугах виховного діла. Всеж таки, коли ми хочемо хвалитися, що самі творимо будову для себе, треба бути готовими до жертви. А виховно-освітна справа вимагає великих жертв.

На протязі 1925 р. мали Поляки два такі університети один в Дальках під Гнезном, другий в Шицах під Краковом. В останній місцевости одержала куратория заведення від американської У. М. С. А. три мешкальні будинки, господарські будинки, ярининий і овочевий город, 4 морґи орного поля, площі для ігор і забав. Там вже йде третій курс. Без огляду на так велику дарови ну оплата курсистів удвоє вища, як в нас у Милованню. Слухачів у Шицях було на І. курсі пятимісячнім мужеськім — 17, на II-ім женськім — 28.

Зважмо далі, що нечисленні Німці — а р вони дякуючи змаганням пастора д-ра Сефельда — мають свій л ю д о в и й у н і в е р с и т е т в Д о р и ф е л ь д і під Ширем. А тоді мимовільно мусимо заапелювати до себе, щоби не оглядаючися на жертви — всіма засобами змагати до правильного побудування людових університетів, в першу чергу до побудування школи в Угерцях винявських.

Докладні дані про Милованський курс найдуть цікаві в друкованому звідомленні.

З притиском мусимо піднести й те, що цього року перший раз від війни містилася в Милованню в а к а ц і й н а о с е л я.

Майже ні словом не згадано у звідомленні про те, що Т-во зробило в напрямі пошерення думки про с а м о о с в і т н і й с а м о в и х о в н і з м а г а н н я серед своїх членів. Це може одно з найважніщих завдань, яке в дальшій м йбутности стане вінцем усього, що „Просвіта“ зробила. Під цим оглядом покористуємося тим матеріялом, який находимо в „Народній Просвіті.“

Як у с е в світі, так і освіта, взання, виховання треба добувати власними засобами й силами. Тоді що йно людина зможе оцінити вартість добутого, що йно тоді зрочуміє ціну своїх змагань і ціну своїх досягнень. У других народів робота в цьому напрямі йде. Одначе треба признати й те, що у них не тільки краща організація, але й засоби, розуміється більші. У них є таких одиниць більше, котрі присвятили себе як фаховці справі позашкільного виховання, і вони як опікуни й інструктори самоосвітних змагань стають у допомозі всім тим, котрі цього потребують.

Продовження буде.

ти Націй взяти участь у міжнароднім економічній конференції в Женеві. Мабуть за засяути за зруйнування населення.

З дискусій над **безпекою** повстане комісія яка має приготовити проект змін в державнім апараті, з метою економії. На голову цієї комісії ставлять кандидатом бувш. галицького намісника Бобжинського.

По широкому світі.

Президент Зед. Девлєра Кулідж рішив на власну відповідальність узяти участь в конференції Ліги Націй над розброєнням.

Радянська влада перебрала в Данцігу будинок бувшого російського посольства, в якім до цього часу були товариства рос. емігрантів. Так рішив польський уряд у порозумінні з данцігським сенатом.

Загальний собор екуменічний, скликує папа на р. 1926 до Риму. Число духовних, що візьме в ньому участь, буде з 5000.

Абд-ель-Крім виславши свого мирового делегата до Парижа, одночасно почав офензиву в Марокку, щоби доказати, що його бажання миритись не є вислідком його трагічного становища. Він приготовляється до війни на новий рік.

У Німеччині терористичні організації вбили з політичних мотивів в останніх часах 50 осіб. Покищо тільки 26 випадків розяснено.

У Китаю ген. Фенг, утративши 10.000 жовнірів, подався назад, у напрямку Пекіна.

Японський цісар занедужав на запалення мізку.

Бувш. головнокомандуючий російської армії, Микола Миколаєвич, важко занедужав.

За рідну землю.

Ходорів. 22. грудня 1925.

В неділю дня 20. грудня відбулося в Ходорові заходами адвоката д-ра Корнила Трояна в салі Народнього Дому віче в земельній і шкільній справі. На віче прибули масово селяне. Всіх учасників було повад 500. Майже всі села судового ходорівського повіту були заступлені делегатами. Віче відкрив короткою промовою адвокат Корнило Троян. До президії вибрано о. Теофіля Приймуа, парох. Дулібів, як председідника, Миколу Слівку, господаря з Демчадова, як його заступника й Івана Засидика з Ходорова, як секретаря. Реферат про земельну реформу виголосив Остап Луцький. В загально приступний спосіб представив він історію боротьби українського селянина за землю і яскравими фарбами змалював легальну кодопроекту про земельну реформу. Реферат про положення українського шкільництва виголосив п. Володимир Целевич зі Львова. Він представив плян Станіслава Грабського, що веде до повного знищення українського й народнього шкільництва і точніше подав засоби боротьби проти польонізаційного походу. По рефератах відбулася довша дискусія. Селяне зачитували й жадали вияснень у справі „хлібоїзького конгресу" в Станиславові, в справі опалу від псів і в справі рішень кураторій про вислід шкільного плебісциту. Остап Луцький відпав присутніх до підписування акцій Земельного Банку і представив значіння Земельного Банку для економічного розвою українського селянства. Учасники віча висказували побажання, щоби для піднесення духа народу скликувати частійше віча. Ухвалено одноголосно звичайні шкільні й земельні резолюції. По промові д-ра Корнила Трояна, який змалював терпіння українського селянства, закрив председінк о. Приймак віче завізванням присутних до єдности й до інтензивної праці на народній ниві.

Памятаймо: *Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у лихій недолі!*

По виборах на Закарпатті.

Інтервю з послом о. А. Волошином.

(від власного кореспондента.)

(Докінчення.)

Яка є конкретна програма Вашої діяльности в парляменті?

„Передовсім зложу декларацію про культурно-національну єдність Підкарп. Русинів із українським народом поза П. Р.

Дотично автономії П. Р. стоїмо принціпіяльно на становищі Сан Жерменського договору і конституції та будемо вимагати, щоби та автономія була введена в життя. Одначе рівночасно ставимо собі як ближчу мету економічно-культурне піднесення нашого народа, яке уважаємо за важнійше діло, ніж формальна автономія.

Культурне піднесення нашого народа будемо старатися осягнути через дальший розвій шкільництва в народнім дусі і через усунення язикового хаосу, який ввели у нас зайшлі учителі-Москалі, а який підтримують деякі владні чинники для ослаблення нас.

Досі видано у нас лише 2 учебники для гімназій, хоч багато учебників є вже в рукописах. Шкільні власти люблять покликуватися на язиковий спір, щоби відмовляти підпори на видавання учебників. Буду старатися ту аномалію усунути. Крім цього буду старатися о підпору для Т-ва „Просвіта", яке такі великі заслуги поклало для національного освідомлення мас, а тепер має в програмі організування драматичних кружків і хорів по провінції.

В економічній ділянці маємо багато завдань.

Земельну реформу переволжено у нас з кривдою для нашого населення. З цілого фонду державних земель в ЧСР. найбільша часть припадає на П. Р. Земельний уряд поступає при парцелянції так, що оголошує конкурс на купно державної землі на дуже короткий термін, так що заки селяне вспіють про це довідатися, речинець минає і земельний уряд парцелює тоді землю поміж чеських кольоністів, покликуючися на те, що, мовляв, ніхто з місцевих людей не хотів купувати землі.

Проти такої практики виступлю якнайгостійше.

У нас панує страшний земельний голод, а на купно землі при парцелянції панських і державних земель бракує селянам кредиту. Около 5 міл. золотих корон наших ощадностей лежать в Будапешті в централях колишніх мадярських кооператив, які мали у нас свої відділи. Наша влада не постарзлася досі щоби ми ті гроші в Будапешту дістали, в наслідок чого селяне втратили довіря до всяких кредитових кооператив. Будемо отже старатися о кредит для нашого банку і для істнуючих кредитових дружеств, бо без кредиту парцелація неможлива.

Разом із соціяльно-демократичною партією будемо старатися о індустріялізацію краю, щоби наші безробітні селяне і робітники могли найти працю. В тій цілі будемо жадати, щоби державні інвестиції, які що року ухвалюються, були дійсно на П. Р. уживані. Для піднесення нашої торговлі, особливо експорту вина, овочів і дерева будемо старатися о зниження залізничих тариф, згл. о заведення т. зв. ступневої тарифи, маліючої з віддаленням. Найгірші відносини панують у нас на полі санітарнім. По селах шириться епідемія тифу, лічничі занедбані, лікарів нема, а теперішній санітарний шеф, замість дбати про направу санітарних відносин, занимається політикою і русифікацією нашого краю. Наших лікарів поступає, а протегує Москалів без дипльомів, без студій, а навіть рачайних обманців, наточість солідних лікарів Українців повиганяє до одного."

Що думаєте, пане после, про дальший розвій народнього культурного напрямку на П. Р?

„Народній напрям побідив дорогою природнього розвою і силою факту, що російщина нам чужа. Вистане стверднти факт, що ні один з т. зв. підкарпатських „русских" не уміє досі по російськи, щоби переконатися, що наше русофільство не є питанням культурним, лише політичним. Наші противники хотіли нас ослабити і розбили нас язиковим питанням.

Я переконаний, що до кількох літ не буде у нас ні одного „русского", лише Русини-Українці."

Яку ролю відграє українська еміграція на П. Р?

„Українська еміграція сповнює велику культурну місію у нас. Вона помагає нам національно відроджуватися.

Як в кожній суспільности, так і серед української еміграції трапляються одиниці, яких треба осудити, але на загал в історії нашого народу роля української еміграції буде записана як найкраще.

Я пригадую собі, як члени нашої директорії, між ними і я нічас переговорів з Чехами в 1919 р. (з през. Масариком, міністром Тусаром і т. д.) жадали виразно від них, щоби там, де буде хибувати місцевих Русинів до обсади публічних урядів, особливо по шкільництва, були покликані наші браття Українці. Чеські представники на це згодилися і з початку дійсно деякі українські емігранти були приняті до публичної служби. Були це здебільша висококваліфіковані урядники, які були першими піонірами славянства на П. Р. і вони перші ввели нашу руську мову в школу, в суди і в адміністрацію. Одначе з часом почали до нас напливати урядники з Чехії, які з конкуренційних, чи егоїстично-матеріялістичних мотивів почали цькувати проти української еміграції, наносячи чесним, заслуженим людям нераз грубі обиди і несправедливі закиди. Я особисто осуджую таке поступування і думаю, що воно пошкодить нам і десяткам тисяч тих Чехів, які живуть на Україні".

На цьому ми нинішню розмову скінчили. О. посол Волошин говорить чистою українською літературною мовою з одинокою діялектичною домішкою „вйно". Тан.

Весела звістка для всіх Пань!

Заготовлення кави з правдивою „Франка" покорінєю є тому дешевше, бо вона є надзвичайно видатною! Якраз в недостачі видатности неї якости лежить правдива дешевість! Просимо переконатися, але виразно домагатися правдивої „Франка" в скриночках.

XIV. Зїзд Р.К.П.

Нова опозиція в партії.

В Москві почався дня 18. грудня 14. зїзд російської комуністичної партії. На зїзд явилося 1.253 делегати, що репрезентують собою 1,025.000 членів і кандидатів компартії. Попереднього року партія нараховувала 736. 00 членів і кандидатів. Зїзд відкрив Риков. До президії вийшли очевидно всі комуністичні провідники не виключаючи і Троцького.

Пятигодинний реферат в боку центрального комітету і політичного бюра партії виголосив Сталін. Він підкреслив між иншим сильну внутрішню та зовнішну стабілізацію СРСР., та велику її притягаючу силу для поневолених народів і всеї міжнародньої робітничої класи, що готова боронити Радянський Союз перед усяким нападом капіталістичних держав. Мирне співжиття СРСР з капіталістичними державами зводиться до таких причин: бажання Америки зберегти мир в Европі в ім'я спасення вложених в неї міліярдів долярів; життєва конечність капіталізму втягнути СРСР до участи в світовому господарстві.

В цьому році — на думку Сталіна — сильно розвинулася закордонна торговля СРСР, з якої у великій мірі користала Америка (бавовна), Англія і Німеччина (збіжжа). Спочва довгів має величезне значіння при регулюванні зносин з західними державами, що обраховують довги давньої Росії (передвоєнні та воєнні) на суму 30 міліярдів рублів. СРСР протиставить тій сумі свої претенсії на відшкодування за шкоди, нанесені СРСР в літах інтервенцій, на суму 20 міліярдів рублів. „Ми не можемо — казав дослівно Сталін — анулювати наших законів з 1917 р. про ануляцію царських довгів. Ми будемо стояти на становищі тих законів, але не виключаємо деяких уступок у тому напрямі для Англії та Франції, що можуть вийнути в ході практичних переговорів з ними. Та справа царських довгів може лягти в основу взаїмних користей а колишня власність тих держав може повернути до них при допомозі концесій, на які ми змогли би погодитися, але під умовиною, що воєнні довги будуть

СВІТЛЯНИЙ ТЕАТР „PALACE" ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 1|3.

25. ц. м. перша інавгураційна вистава, початок о годині 3-тій.
ПРЕМІЄРА ЕҐЗОТИЧНОЇ ДРАМИ ФРАНЦ. ФАБРИКИ НА 8 В. Д. п. з.
„КНЯЗЬ у ЗАЛЬОТАХ"
В гол. ролях продлява Кованко, Jaque Catelain, M. Colin, Claude France.

В гарній оправі! **Найкращі святочні дарунки:** **В гарній оправі!**

Акорди, (антольогія) нар. пісні	10·—	Ковалів: Писанка	3·50	Мілер: Молодість славних людей	6·—
Амічіс — Добрий син. Боже,	2·—	„ Чародійна скрипка	3·—	Опільський: Іду на Вас	3·—
„ Зі школи	2·—	„ Щаслива бабуня	3·40	Пачовський: Розписані перли	3·—
Бернет: Малий Лорд	3·—	Кольоді: Пригоди Піноккія	5·—	Пятка: На прицах	0·70
Вересаєв: Записки лікаря	6·—	Короленко: Без язика	3·60	Самійленко: Україні	3·50
Грінченко: Совіщний промінь	4·50	Лебедова: Мами	0·60	Сара Кру	0·90
Грушевський: Ілюстрована історія України	15·—	„ Малі герої	1·10	Свіфт: Подорож Гулівера до Ліліпутів	0·90
Дводожний звір	0·90	Лепкий: В горах	2·50	„ „ до Вешканів	0·80
Женічев: Уличник	1·80	Лотоцький: Малі герої	3·—	Стефаник: Дорога	2·50
Казки братів Ґріммів	0·90	Лукіяновіч: За кадилом	3·50	Стівенсон: Остров з закопаними скарбами	3·—
Ковалів: В останній лаві	3·70	Марта Боренька	0·90		
		Мартович: Забобон	5·50		

Твейн: Пригоди Гека і Сема 4·50
Толстой: Казки 0·80
„ Козаки 4·50
Україна: Давня пісня 3·20
Франко: Боротьба смерти 6·—
„ Майстер 2·50
„ Пригоди Том Кіната 4·50
„ Як Юрко Шимашко брав Чорногору 3·10
Чайківський: З тагапсько 2·—
Шевченко: Кобзар (вид. Сімовича) 15·—
Шурат: Вибір пісень 2·—

Ціни важні тільки до 15-го січня 1926 р. — Ті самі книжки продаємо також в брошурі по значно нижчих цінах. — Хто прийде сюди з гори, тому окремо нічого самі 2—3

964 **Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10.**

безумовно антанговані". Змальовуючи завдання інтернаціональної політики Радянського Союзу, Сталін сказав: „Завдання міжнародньої політики СРСР такі: Дальша консеквентна боротьба за збереження миру, здемаскування вкритих серпанком пацифізму а на ділі загрожуючих світовому мирові заходів у роді льокарнського; демаскування міжнародніх установ, які виконують гнет над слабшими народами при допомозі сильнійших як Ліга Націй; економічні зміцнення СРСР на основі консеквентного проводження її монополю; зближення з капіталістичними державами, які найбільше потерпіли наслідком світової війни і накінець скріплення звязків і приязни до надежних кольоніяльних народів".

Крім цього обговорював Сталін дуже подрібно організаційні та політичні справи самої партії. По його рефераті зголосився до слова речник ленінградських комуністів Зіновєв. Він виступив дуже завзято проти реферату Сталіна та полемізував з усіми його основними тезами. В історії партії це перший випадок, де член партії полемізує з офіціяльним звітом та політичною платформою партії. Тут слід підкреслити, що Сталін виголошував свій реферат від імени Центрального комітету партії та від імени політичного її бюра. А в компартії все була традиція, що енунціяції політбюра не підлягали критиці. Ціла історія з Троцьким полягала на тзв. внутрішньопартійній дискусії про напрямні політики партії та про оцінку минулого революції. Вона велася в пресі, публікаціях а навіть на партійних зїздах і мала відірваний від життя, чисто академічний характер. Зовсім инакше представляється справа тепер. На партійному конгресі напав Зіновєв на практичну політику партії, напав на її керманичів. Тут треба пригадати, що Зіновєв є головою Комінтерну та має за собою такий поважний осередок комунізму як Ленінград.

Проти критики Зіновєва і в оборони офіціяльної платформи партії виступив Бухарін і Риков. Більшість конгресу заявилася проти Зіновєва. До дискусії над виступом Зіновєва зголосилося 100 учасників. Не маючи під рукою найновійших московських газет, не можемо засувати докладно самої істоти непорозуміння. В найблищому часі постараємося це зробити, бо думаємо, що цей інцидент матиме велике значіння на дальше уложення відносин у партії, яка виконує владу і на Україні.

НОВИНКИ.

— **До наших Передплатників.** На днях адміністрація нашого щоденника розіслала шан. Передплатникам, що мають залеглости, окремі упімнення. Просимо найдальше до 10. січня 1926 безумовно вирівняти всі залеглости, в противнім випадку буде адміністрація змушена припинити дальшу висилку часопису. Без сумніву, тепер незвичайно важкі часи і фінансова скрута дається кожному дійманочо відчувати, одначе ще важче відчуває й український часопис, заданий виключно на своїх передплатників. Папір й друкарню, почту й инші видатки муситься покривати готівкою, а помітна частина передплатників не все виявляє зрозуміння для важкої боротьби часопису за істнування. А прецінь в культурному громадянстві часопис не є люксусом, тільки щоденною потребою. Нехайже зрозуміння тієї потреби спонукає наших шан. довжників сповнити свій обовязок та не примушувати нас до принорювання крайних засобів.

— **Нове католицьке свято.** Папа видав енцикліку в честь Христа як короля людства. З цієї нагоди призначив нове свято „Царства Христового", яке припадатиме на останню неділю жовтня кожного року. Цього року вперше це свято буде відзначене богослуженнями дня 31. грудня.

— **З кріваво́ї хроніки.** Трьох злочинців вдерлося до мешкання старця Майблюма, на вул. Городецькій 48, підчас його неприсутности, перерізало горло старій господині і перетрусило хату, шукаючи даремне грошей. Не взявши нічого, втікли. Було це між 5 і 7 вечір.

— **Філятелія шкільним предметом.** З віденських газет довідуємося, що там мають завести в школах обовязкові курси філятелії, подібно, як це має місце від кількох років в Англії, Мадярщині й инших державах. В Австрії звертають таку велику увагу на філятелію тому, бо там є до 150.000 зорганізованих збирачів марок, які мають свої товариства й видавництва, а разом з марочними торговцями, яких в самому Відні нараховують до 5.000, удержують і велику марочну біржу. Взагалі Відень став по світовій війні осередком філятелістичним центром, там розвивається й немалий марочний промисл (альбоми і всякі прилади для збирачів), там друкуються ще й тепер почтові марки для ріжних сусідніх, особливо балканських держав. Таким чином філятелія грає в господарському житті Австрії велику ролю, отже не дивно, що держава хоче ввести навчання філятелії в школах.

— **Помер** бувший франц. премієр міністрів Жіль Мелін, з професії адвокат, колись редактор „Republique Française". Премієром був від 1896 до 1898 р. Від 1903 р. був сенатором. Його вважали головним винуватцем процесу Дрейфуса.

— **Важко бути дипльоматом.** Новий посол СРСР. у Парижі, Раковський, заслав недавно запрошення до визначних політиків на обід у своїй амбасаді. У кутику запрошень була приписка: „Прохаємо у фраку або смокінгу". Один з французьких послів, Тео Бретен, відповів на це запрошення так: „Посол, Тео Бретен, справжній робітник, не має ні фрака ні смокінга і йому не має змоги принять запрошення т. зв. представника російських робітників та селян".

— **Дім як почтова пересилка.** Минулого тижня, у французькій пристані, Гавр, висаджували з корабля рідкий пакунок. Це була готова, викінчена вілля, з повним уладженням: меблями та посудиною, вартости 100.000 доляра переслана нью-йоркськими промисловцями одному визначному Французові за його заслуги для Америки.

— **Акробат як вязень.** Німецька преса занята сенсаційною втечею з брандербурської вязниці „артиста з Variété" Дансі. Він мав відсидіти ще рік, але не видержав і разом з товаришем недолі, кравцем, рішився на акробатичну штуку, у повній небезпеці життя. Працюючи у вязничних варштатах, вони потайки, поволі, приготовали собі линву 20-метрової довжини. Кілька днів тому, вийшовши з роботні на III. поверсі, Дансі перелів через віконце в даху, перекинув линву на гак протилежної стіни дому і сам зявся уверх на дроті від електричної лямпи, що висіла між двома домами, на 18 м. високо. Крим цього зумів він ще тягнути за собою кравця линвою, коли дійшов до примурку сусіднього дому. Вони злізли з даху вязниці у мент, коли вартовий перейшов на протилежний бік. Поліції не вдалось до цього часу їх віднайти. Союз кінематографічних режисерів, повинен звернутись до міністерства справедливости з проханням, щоби за такий „трик" вязням дарували кару.

— **Фільософ і злодій.** У Парижі арештували дивного кандидата у злодійському мистецтві. Це доктор фільософії (титул, який не так легко здобути у Франції!), Себастіян Пікер, який спеціялізувався у крадіжі предметів, що стояли на вулиці. Украв він 15.000 окулярів перед крамницею одного оптика; велику вівчарську собаку, яку продав кільком вулиць дальше; капелюх з брилянтовою шпилькою якоїсь дами. Аж 17-го ц. м. зав'язався, що називається „пехом". Він переложив з одного возу на вулиці на свій автомобіль кільканайцять томів лексикону і поїхав до антиквара. І попав якраз на антиквара, в якого годину раніше, хтось цей лексикон купив.

— **Досліди з розрідженим воздухом.** Чимало вченых дає докази великої самопожертви, коли на власній особі перевіряють свої гіпотези. Новим прикладом такої служби вищі є англійський учений Беркрофт, проф. фізіольогії університету в Кембрідж, який казав себе зачинити в скляній камері з розрідженим воздухом. Він хотів переконатись, який вплив має на людський організм (головно на кружбу крови) рідкий воздух. З камери, в якій він сидів тиждень, увесь час витягали помпою воздух, удержуючи його в тій самій висоті напруження. Коли він вийшов звідти, був посивілий. Він дав одчинити собі жилу, щоби зробити аналізу крови. Аналіза потвердила його давні обсервації, зроблені в Перу, у Інків. Він звернув тоді увагу, що люде працюючі на висоті 16.000 стіп, у ковальнях срібла, є сині. Беркрофт, після експерименту, почувається зовсім добре.

— **З ніна.** У святошну програму кіна „Коперник" входить вибаглива, сальонова психічна еротична комедія в 7 діях: „На гарячім вчинку" (In flagranti), що відтрівається в будуар. сучасної жінки. У кіні „Лев" ідо 6 дій „Тайни морських глибин", якого акція відбувається під водою: при співучасти жіночого плавця світової слави Люлю Кассід, а на допоснення комедії з Гаррі Льойдом. У кіні „Марусеньки" незвичайна програма пристрасної драми в 10 діях: „За жінку та золото (Вовки в пущі), з відомими артистами Євою Гордон та Гліддіс Джонстов.

— **Пригадуємо,** що практичні дарунки на свята, а це: добірні матеріяли на убрання та сукні, полотна, рушники, хусточки і т. п. продає найдешевше знана зі солідности фірма „Текстильна Гуртівня", Ринок 45 (наріжний дім вул. Гродецьких).

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Національного Театру під дир. О. Митковича.

Яворів, сала Народного Дому.
26. XII. Дні нашого життя.
27. XII. Маруся Богуславка.
28. XII. Лісова пісня.
29. XII. Воскресення.
30. XII. Запорожець за Дунаєм.
31. XII. Ніч під Івана Купала.
1. I. Чорна Пантера і білий медвідь, (пращальна вистава). 2—?

Український хор Д. Котка.
у суботу 26.XII. Закопане. 5—?
у неділю 27.XII. Закопане.
у понеділок 28.XII. Бельск-Біла. 76

V-тий Кооперативний Краєвий Зізд. Пригадуємо, що в неділю 27. грудня відбудеться у Львові V-тий Кооперативний Краєвий Зізд. Відкриття Зізду в год. 11·30 передпол. в сали Лисенка (при вул. Шашкевича). Реферати: инж. Ю. Павликовського, инж. Е. Храплівого, п. А. Палія й инш.

Краєве Товариство кредитове у Львові повідомляє своїх членів, що після ухваленого Загальними Зборами в дни 18. жовтня 1925 р. статута, затвердженого Окружним судом у Львові, членський уділ виносить 5 золотих. (§ 14). Членів, що по день 31. грудня 1925 р. не доповнять свого першого уділу до згаданої висоти, буде уважатися за добровільно виступивших з кооперативи з днем 31. грудня 1925 р. Того дня вичеркнеться їх з реєстру членів без окремого повідомлення (§ 62). 1035 1—1 **Дирекція.**

З нагоди свята т. листопада здало до Т-ва „Січ" в Гаю 3 (три) деверя на українських нивах. 1003 1—1

Дрібні оголошення.

ІНЕЛ. ЖІНЧИНА, середніх літ, знає добре вести домашнє господарство, з свідоцтвами, — бажає місця найкраще в місті. Зголошення до Адміністрації „Діла". 1003 1—2

МІД натуральний на свята, правдивий, чистий, гарантований з власної пасіки в пушках від 5 кгр. вверт. в бочках по 240 нетто, дешево, в курсі дня за 1 кгр. висилає Семен Костельний, Гнила п. Скорики від Підволочиськ. 984 3—3

САНОЧКИ для дітей і дорослих, також курячійних тощо, також печі, маглі, ваги, знаряддя, пільники, пасе, гурти, по сторожки, папа. И ШУМАН, Львів, вул. Красінських 18 а. 879 10—12

КАЛЕНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 рік, гарно печатаний в 2-х красках вже продається. (Ціна 5 центів). Замовляти: А. Окіпнш, Львів, Каденська 4. 897 8—15

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст сїчно-венеричних недуг
Д-р ЛЄВЕНГЕК
вул. Трибунальська 4 (біля Ринку) Тел. 970 8—11, орд. від 8—9 і 12—5, 3—

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
658 в домі бл. п. д-ра Короля. 11—13

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновійших систем, яких складові части приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт по-0852 ручає 10—10
АЛ. МАЛІМОН
Склад машин до шиття
Львів, вул. Галицька 11.
Приймається машини до направи

Музичні інструменти
для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає красна фабрика
ФР. НЄВЧИК
871 **Львів, Городецька 20.** 5—10

Артистична Переплетня Миколи Кривецького, Львів, Пекарська 12, має на складі нові Євангелія в шкіряній артистичній оправі, багато золочені по 200 зол. Приймає старі Євангелія до переплету в плюш з відзолоченням окон і берегів по 140 зол. Переплет старих Служебників в шкіру з золоченим берегів і верхніх прикрас зол. 80. 972 3—3

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА"!

Крайна пора викупити вже найновійші полиси „Дністра" зголосити їх до занотування в громадському уряді і подбати, щоби їх переслано перед 31. грудня 1925. р. для провірення до дотичного Відділу П.Д.У.В., бо инакше наражаються члени „Дністра" на непередвиджені страти і неприємности.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 289 (10.672). Львів, неділя 27 грудня 1925. Почтову оплату сплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1-ої год. перепол. Рукописи не вертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·30 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Чехославації 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„На кресах".

I.

Кремінецький ліцей і вишневецька школа розсадниками польської культури. — Освячений імперіялізм В. Серошевского. — Смерть української школи. — „Методою Берліца" й иншими методами. — „Культуртрегери" з Келец і „Малопольські Всходней". Наука по „чортівськи".

Відомий польський письменник В. Серошевский поміщує у варшавській „Курєр-і Поранн-ім" свої враження з Волині під наголовком: „На кресах". В першу чергу шукає він там слідів польськости, радіє вислідами військового осадництва й кольонізації, тішиться кремінецьким ліцеєм і т. п. Звичайно, як Поляк.

Зупиняючись над Кремінцем, зазначує, що колишній кремінецький ліцей мав бути Кодаком (фортецею) польської думки і знання на сході. Чи й тепер сповнятиме ту саму місію, важко сказати. Покищо фондація Чацкого збирає й порядкує своє майно (35.000 гект. лісів і 1.600 гект. орної землі), громадить бібліотеку й педагогічні сили. Є там уже школи й інтернати: гімназія, торговельна школа, рільнича школа й учительська семинарія. Школа складається з дітей і сиріт польських реемігрантів з Росії й України. Місцевих Поляків нема, отже й нема кому заповнити тих шкіл.

„Оглядаючи з огляду на те — каже Серошевский, — що ліцей засновано з думкою засвоїти для польської культури ті окраїни, з великим зацікавленням питав я про кількість Українців, Німців і Чехів у числі ліцейних учнів. Відсоток дуже низький, мені говорено мені про тенденцію збільшувати з часом число тих елементів. Головно робдено перепоною наплив на пожискання України".

Як бачимо, то найсвітліїші уми сучасної Польщі стверджують, що польські школи „на кресах" не є випливом потреби, тільки засобом польонізації. І Серошевский цікавився, як та польонізація поступає. Він не скриває з того приводу свого розчарування. Краще — на його думку — розвивається друга польська середня школа подібного характеру у Вишнівці, колишній резиденції кн. Вишневецьких. Повстала вона заходами кремінецького старости Робакевича, а удержує її кремінецький соймик, себ-то українське населення. Тут уже більший відсоток Українців і Жидів. Одначе приплив учнів слабий з огляду на хибну політику Поляків у народній школі.

„Всі ті розумні й добрі змагання — пише Сер. — не будуть мати цілого успіху і не осягнуть поміченої мети, якщо не буде підготований для них ґрунт і матеріял відповідною політикою в народних школах. Розуміється, що я дуже цікавився тими школами, розпитував про них і в часі моїх мандрівок по Волині відвідав їх кілька. Одначе я не мав щастя не стрінути однієї української школи, всі були утраквістичні".

Як бачимо, то Сер. все таки значно відрізнюється від Прушиньского і шкільних інспекторів у Галичині і на „кресах". Він бажав би, щоби „присвоювання польській культурі", себ-то польонізація відбувалася аж у середній школі, а не в народній. Бо коли й почати вже в народній школі, коли не виродукувати там відповідного матеріялу, то вже ваш дальші заходи щодо вщіплювання польської культури.

А тепер кілька настроєво-нешкідливих сентиментів і образків з „утраквістичної" школи на Волині:

„Входжу до одної такої школи на передмісті багатого міста. Недавно була ще зразковою українською школою, тепер... на бажай я батьків — перемінено її на утраквістичну. Пізно. На подвірю бавляться хлопці й дівчата, між собою говорять виключно по українськи, але коли збближуємося, замовкнуть і намагаються говорити по польськи. Пригадую собі наші школи в Познанщині та мої власні переживання в російській державній гімназії і серце стискається в мені болюче. Розвитуємо дітей, яких серце важають, відповідають відносно, називають себе Русинами, рідше Українцями, звичайно „тутешніми". Просимо дозволити нам відвідати наладові сали. Малі, чисті кімнатки з цяцями й образками на стінах. Учительський персонал виключно польський, спроваджений з Галичини (в оголошенні з „Малопольські"). Діти виключно русинські, лише одна католик, але й той Русин.

— В якій мові викладаєте? — звертаюся до одного з учителів.

— Розуміється, по польськи...

— Щож діти з дре вас розуміють?

— Спочатку було важко, але тепер уже порозумінваємося знаменито. Користуємося методою Берліца... Показую предмет, називаю його й кажу гласі повторювати.

— Чи арітметику теж викладаєте по польськи?

— Авжеж!

— Скажіть їм рахувати. Виберіть найспособнішого, описи середнього, якнай найслабшого.

Учитель звертається до двинадцятилітнього, певно уранівця, в середніх лавках:

— Семенку, рахуй: *едєн...*

— *Єдєн, два, трі, чотири, пять, шість, сєм...*

— Але ти по польськи... — перебиває йому збентежений учитель.

Хлопець мовчить хвильку і міркується:

— *Первой, второй, третій, четвертий... седмой...* — лупить у відповідь з певною мовою.

— Досить... Зле... Ти, Іванюк...

Встає хлопчина, якого ледве видно зпоза лавки. — Довго мовчить, укінці починає плакати.

— *Я... я не вмію!...*

— Може сповіб був що инше!... — перериває прикру сцену.

— Малий, покажи мені зшиток, що ти там пишеш? — звертаюся до хлопчини з румяним, веселим личком.

— *Пишу...* — відповідає він радо, відсуваючи в сторону, заляпаний сшиток.

— А звідки такі плями? — встрівае учитель.

— Хлопчина червоніє і мовчить.

— Від чого?... Може з води?... Відповідай по польськи, не лякайся!

Хлопчина далі мовчить, вкінці видавлює:

— *По кольосьви — то є з... зєшу!...*

Чуємо сміх і грубий голос з останньої лавки:

— *То з... гадзіу!*

— Бачите: вони вже — вже похопцюють!... звертається до мене покупований учитель. Діти, як на назвається? — питається, вказуючи на двері.

— *То є двері...* — відповідають дорослі.

— Так якось помалу... зробиться!... — потішає мене учитель.

— Чи мають лекції руської мови?...

— Мають дві години тижнево...

— А решта предметів і природа й історія і географія по польськи...

— Все по польськи...

— Але з огляду на те, що діти вас не розуміють, то в суті річі лекції переміюються на вивчення польської мови...

— Власне: польської мови! — втішився учитель.

— І молитву з ними відмовляєте по польськи?

— Так!

— А знаєте, що ми з тієї причини мали, вчора?!

Учитель мовчить здивований і дивиться на мене безрадно.

— Ми не хочемо їх гнобити, не хочемо... — шепче, провадячи мене до дверей.

Знову в инший школі, також утраквістичній, в забитому сільці, де й мови не могло бути про Поляків, учитель признався нам, що всупереч забороні навіть виклади подської мови мусять вести по русинськи, бо діти не розуміють:

— Розуміється, що по польськи навчаться і навчать радо вчаться, і родичі не є тому противні, начіть радо годяться на науку польського. Розуміють, що їм то буде потрібне у війську, в урядах, на ярмарку (?! — Ред.), в крамницях, в ремеслі... але що зробити, коли ні „бе", ні „ме".

Але в своїх мандрівках стрінув я й таку школу, де лекції зовсім не відбувалися зза недостачі дітей, хоч село було велике, понад сто хат.

— Не ходять; прийшло всього троє... — нарікала учителька. А й з тими я не можу договоритися, бо я з Келец і слова не вмію по українськи... Присланий мені учитель-помічник до науки русинського, але хоч він зі Сх. Галичини, то також не вміє по русинськи, вчиться щойно з підручників... Одначе вже тепер число учнів збільшилося, як тільки розійшлася вістка, що приїхав такий, який вже є по „тутешньому"... Не можна їх нічим зацікавити, не розуміють, тільки сваволять!

Були й такі села, де говорено:

— Нехай учинків і по „чортівськи", коли тільки зечлю дали!...

До таких сіл належить вещасна Скробатівка, пивобложина від „більшовиків" панеці Барановскою. Голоти лайдалися по тім боці границі — 100 десятин Селянам обіцяно, що одержать відповідний наділ, але вже минає пять літ, люде терплять непомірку нужду, а польський уряд не додержує обіцянки.

— *Забрали землю, забірайте й школу!* — говорять доведені до розпуки селяне.

Перейсна прихильність до Польщі перемінилася в ненависть!! Нічого не помагають прохання, заходи, представлення у властей центральних і місцевих. А поруч марнуються і лежать облогом або винайомлені всяким „арендарям" величні поміщицькі маєтки, зруйновані, опустошені, власники в них не живуть і з радої душі позбулись би їх якнайскорше. Отже легко при державній допомозі було би ті землі розпарцелювати й селянську кривду перемінити на громадянську прихильність".

Шляхом визиску й насильства.

Промова посла Любарського в соймі у справі бюджетової провізорії дня 17. ц. м.

(В скороченні, дослівненні.)

На удерж. президента держави припадає на одну особу 1 і чверть сот. На Україні, що їх польський уряд у своїй статистиці вираховує 5,600.000, а на основі точних даних є нас 6,034.000, припадає 75.425 зол. Таку суму дає український нарід на удержання президента, а він навіть не признає нас повноправними горожанами.

На удержання соймy й сенату йде на особу 6 сот., а Україні дають 362.040 зол. За те не маємо від соймy й сенату нічого — хіба тільки закони, спрямовані на наше знищення (голос: Маємо тільки кайдани!).

Контрола держави коштує кожну особу 3 сот., а нас коштує 181.020 зол. Президія ради міністрів коштує кожну душу 1 і одну третю сот., а ми платимо за не 80.440 зол. А що зробила рада міністрів для України, для селян? Нічого. Ці штаби урядовців-непотрібів ходять від одного бюра до другого, але праці не видно ніякої.

На міністерство закорд. справ іде від кожної душі 24 і пів сот., а нас це коштує 1.488.300 зол. Шож маємо за це? Чи може усунено паспортові труднощі? Чи основано український університет у Львові, як це обіцяв п. Скшинський у Женеві? Ні, тільки висунено д-ра Р. С. Стольского (голос: Проект демобралізації польського уряду!), але це нам не поможе, без нас ви нічого не зробите. Не поможуть нам і різні Смал-Стольські.

Міністерство військових справ коштує кожну людину 4·5 сот., а нас 27, 53.000 зол. А скільки людей української народности з вищою і середньою освітою користає з тих фондів? Ніхто й ніщо, бо нікого з Українців не приймають до офіцерського корпусу, ні до офіцерських шкіл.

На міністерство внутр. справ іде з кожної душі 1 зол. і одинадцята сот., а нас покоштує 9,851.000 зол. За те воно цілою силою пари пхнуло над нашим знищенням і наші протести, заходи й інтервенції ігнорує.

На міністерство скарбу йде від душі 3.5 зол., від Українців 21,119.000 зол. На міністерство сувенірництва 60 сот., а від нас 3.630.000 зол. За все те маємо мізерний податок, запоміжений мін. Зарєвичем, маємо екзекуційні закони й паперети: маємо дальше наглі суди, розстріли, а в найкращім випадку таку стороннність, що подібної її не знає судівництво ніде в світі. (На цю стороннність суддя наводить бесідник кілька примірів).

Промисл і торговлю коштують кожну особу в державі 3.5 сот., а нас 2,111.900 зол. На господарку цього міністерства наполягають без мала самі Поляки, тому можу перейти над нім до денного порядку. Всеж таки зазначу, що воно не підтримує й рубає і нищить всяку інніціятиву в ділянці промислу й торговлі. (Бесідник наводить приклади).

Щодо міністерства залізниць, то воно представляє дійсно чорну карту в новійшій історії. Такі там брудні й такі ганебні справи, що може створити найвища палата контрол. Це міністерство вимагає 5 сот. від душі, а Україні коштує воно 201.000 зол. За те не маємо ні своїх залізничих урядовців, ані директорів, ані взагалі людей на відповідальних становищах.

Дальше йде міністерство (2·5 сот. з 1,738.000 зол.). За те нема нічого, хіба пересилання, яке на наш кошт і нашим коштом, бо всю землю забирають зайдичужинці. Навіть на цвинтарях землі нам не дають, бо знідти викидають небіщиків.

На міністерство пошт і телеграфів та осіб. Йде від особи 2 сот., а від нас 12,067.000 зол. Про це міністерство можнаб писати цілі книги — така його політика супроти нас і всіх инших непольських народів. З педагогічного погляду навчання в народніх школах ширить тільки темноту — цим ви далеко не зайдете. Ваша школа тільки отуманює українську дитину. Про відбування і переміни православних церков на костели *мало ми вже нагоду говорити з*

ОПОВІСТКА.

Неділя 27. грудня 1925. Велика сала ім. М. Лисенка (вул. Ш. Шевченка 5) год. 11·30 передполудням

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ

з нагоди V. Кооперативного Крайового Зїзду

Реферує інж. Ю. Павликовський:

Пять літ праці нашої кооперації!

Ревізійний Союз українських кооператив 1008 запрошує львівських громадян. 1—

Red. czas. „Dilo" Pr. 959/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 286 (10.669) z dnia 24. grudnia 1925 r. pod tytułem: „Z kertycznych nor" w całości zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej i występku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 25. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził wstrzymanie całego nakładu i wydania w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 23. grudnia 1925 r. Nowak

дої трибути. Та до цього часу не застановлено ще нічого дикого, нечуваного ніде в світі насильства, неї брутальної грабіжі. Які трагелії розігруються в цього приводу між нашим народом, страшно згадувати.

Шодо міністерства публ. робіт, то тут на голову припадає 45 сот., а на Україні 2,777.640 зол. Тут уже справа чисто економічна. Але і в цій ділянці не потрібно нічого, бо на всі наші пр себи й заходи воно глухе. Таксамо поступає міністерство земельної реформи, хоч воно зібрає наших 235.770 зол. За ці гроші насилає на нас чоти хвари кольоністів. Не краще поступає і міністерство праці й суспільної опіки (67 сот. в д душі, а віни с 4,420.730 зол.). Ні одного сотика на матеріяльну допомогу для безробітних сільських робітників, що більша — воно їх не має навіть їх статистики, хоч є їх найменше 15—20 проц. сільського населення! А люде ні живуть у такий нуд , що ви цього не можете собі навіть уявити. Тимчасом п. міністр зовсім і с ло ігнорує сільських безробітних.

Дещодо міністерства пожирають 5 і пів сот. зіл. тощі, а ми мусимо на них платити 31.870 зол. В цю сотню входить монополь. Гроші мені показати хоча б одного Українця або Білорусина, що має концесію. (Пос. Хрущький: Треба знищити Українців економічно!) Отже не дивуйтесь на недуження бюджету, ми, Українці платимо на уряд 81.438.695 зол. А за те як поступають з нами! Премієр у своїому експозе навіть про нас не згадав, така й ціла ваша політика у відношенні до нашого народу.

І тепер ви редукуєте бюджет коштом нещасних робітників, працьовників і т. д. Чи зредукуєте ви політику супости України і инших не-Поляків? Редукуючи бюджет, зредукуйте і свій шовінізм у політиці, бо у вас нема здорового глузду ні в політиці, ні в господарстві. А поки цього не буде, не пійде до нічого „дуду". Тому рішайтеся, якщо хочете врятувати вашу державу від руїни. До такого уряду, що наложив на нас 87,000.000 зол. татарів, а в замін за те несе нам тільки визиск і насильство, довіря не маємо й голосуватимемо проти бюджетового прелімінара.

Урядово заховчаний злочин.

Вбивство секретаря „Просвіти".

Українські посли Васильчук і тов., внесли в сеймі інтерпеляцію в справі вбивства на польско-радянськім кордоні, секретаря Т-ва „Просвіта" в Рівнім, Івана Дубини.

Історія цього вбивства є одною з тих соромних сторінок у поведінці польської влади зі своїми громадянами, яку урядові чинники силкуються замазати не тільки перед світом, але навіть власними найвірнійшими підданими, замазати всякими способами. Іван Дубина був почтовим урядовцем у Кишеневі. Коли румунська влада зайняла Кишенів, він утратив там посаду і приїхав до Рівного. Як уроженець Поділля, мав він право до польського підданства. Одначе цього права йому не хотіли признати. Рівеиський староста „терпів" його присутність, аж одного дня приказав йому покинути польську територію. Прохання Дубини, щоби йому дозволити жити в Рівнім, не помогли. Не помогло й те, що мав він вічну, польських підданих. Посадили його на бричку і силомінь вивезли до Корця, без верхньої одіжі. По якімсь часі голова „Просвіти", сенатор Кавпінський одержав телеграму 4-го жовтня „Я недужий та голодний, двічі викидали мене за кордон. Прохаю помочі, — Дубина". Сестра Дубини, польська підданя, виїхала до Корця. Від начальника району, Глинського довідалася, що її брата вже двічі перекидали на радянську територію, але без успіху. „Пів години тому, ми вислали його в третє. Коли і нині більшовики його не приймуть, ми відішлемо його до Рівного, бо закон каже, що викидати за кордон можна тільки тричі... Але ми викидаємо і 30 разів"...

Цього-ж дня, 4-го жовтня, вбито Дубину. Одначе його родина, яка гадала, що він найшовся на радянській Україні, одержала 13 листопада звістку, що його вбили та поховали на польській території. 16. листопада староста заявив, що справді, він має звістку про вбивство двох контрабандистів, з яких один називається Дубина. Обіцяв родині, що поїде до Корця та перевірить справу, видасть родині тіло вбитого та його річи. Та наїнець заявив, що це не належить до його компетенції.

Дубину поховали ще 4-го жовтня у селі Сторожець, біля Корця; слідства не вели; секції не переводили, дарма, що про вбивство знав місцевий поліцай Стефанік і староство.

30-го листопаду сестра Дубини внесла до прокуратури в Рівнім скаргу, домагаючись ексгумації тіла свого брата та розслідження справи. Відповіди не одержала. Тоді, 11-го грудня, при помочі соймових послів звернулась зі справою до міністра справедливости.

Згадана інтерпеляція послів тепер питає, що Дубину застрілили зразу, в плечі. Ясно, що коли його вивезли польська поліція по кордону, то він не міг бути контрабандистом. Коли був ним, чому похоронили його без слідства, без судового протоколу, погадки перед родиною? Чому прохання родини Дубини передане до рівенської прокуратури лишилось без відповіди?

На всі ці питання польська влада не вважала вказаним відповісти. Вона почувала себе винуватою. Дубина не міг одержати права громадянина, тільки тому, що був секретарем „Просвіти". Якби Л га Нації зчала, скільки тисячів людей залишила вона на поталу місцевої польської адміністрації, не маючи змоги виконати міжнародньої контролі над законами про права громадян, які залишились на рідній території на становищі „викинених поза межі суспільности", по подобі місцевих „кациків"!

ПРАКТИЧНІ ДАРУНКИ ДЛЯ ПАНЬ
НА ЯЛИНКУ
купуйте
по дуже знижених цінах
ФІРМА
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.

По широкому світі.

Російсько-турецький договір невтральности, оголошено в Москві. Його підписали минулої пятниці в Парижі, перед відїздом Чічеріна. Він обовязує на три роки: за цей час обі держави обіцюють не брати участи в ніякій акції звоєнній проти себе. Він стане підставою дальших договорів фінансових та господарських. На випадок міжнародніх конфліктів Туреччина матиме імовірно доступ по Чорного моря. Міроватні кола вважають, що поза оголошеним текстом договір не має ніяких тайних клявзуль.

Англія нічне переговори з Туреччиною з метою полагодити спірні актуальні справи. Премієр Болдуін мав на цю тему розмову з турецьким амбасадором у Льондоні. Переговори нічнуться за три дні, по повороті Чемберлена до Льондону.

У вашингтонськім сенаті велась завзята дискусія над зміною закону про заборону алькоголю. Вовоги протиалькоголевого закону спинили бурхливу демонстрацію. Республиканці домагались дозволу продажі 3 проц. алькоголевого пива, а вектор університету в Колюмбії переслав заяву, що протиалькоголевий закон уважає хибним і неморальним, з огляду на його шкідливі наслідки.

На Мадярщині заарештовано бувшого міністерияльного радника Маріха за постійне порозуміння з радянським урядом у Москві. Найдено у нього справоздання про політично-економічне становище в Мадярщині, яке, на його думку, не є дуже пригоже до большевицької пропаганди.

Інтерпеляції українського Клюбу.

В останім часі посли Українського Клюбу внесли багато інтерпеляцій у справі вічних надужить, побоїв, то-що. З них важнійші:

1) Інтерпеляція пос. С. Хрущького і тов. до міністра внутр. справ у справі секатури сільських ремісників жандармерією і старостом у Рогатині (домагають неправно нагнаного податку на „ремісники" у селі Куповичі Старі).

2) Інтерпеляція пос. Б. Козубського і тов. до міністра внутр. справ, в якій протестують проти незаконного вимусу і стягання податків від мешканців Угнова пов. Рава Руська.

3) Інтерпеляція посів Українського Клюбу до міністрів справедливости і внутр. справ, що займається переслідуванням і убивством селянина та биттям селян поліцією в селі Любитів, пов. Ковель на Волині. — В тому селі застрілив командант зи заст. коменданта держ. поліції Глабова без найменшої причини молодого, двадцятьлітнього хлопця Сака Гонцука, сина Яхима — і досі за те досі не покарано! А поліц комендант поліції побичає селян без милосердя і м. ин. побив жорстоко — очевидно без ніякої причини — Хведосія Карпова.

За рідну землю.

Кути, 16. грудня 1925.

Дня 13. п. м. відбулося в Кутах перше по війні віче в шкільних та освітних справах, а головно в справі земельної реформи. Сала Штегнера битком набита. Значіння це віче тим, що домагості „комуністи" намагалися його зірвати. Віче відкрив адв. д-р М. Гарасимяк, заявляючи, що — звичаєм предків — ударено у вічевий дзвін на тревогу, бо страшна небезпека суне на нашу спокійвічну, кровю политу землю. Опісля представив збіжжя побувших послів І. Павлюка і Н. Хомяка, яких вічевики пошили бурею оплесків. До президії вибрано о. сов. В. Стефановича, місц. війта і 4 селян з довколишніх сіл. Секретаровав ст. учів. А. Бабюк.

На привітання відповів коротко посол Хомяк. Опісля д-р Гарасимяк референував освітні справи. Він представив становищу, чорну нужду, серед якої — ізза темноти — животіє Гуцул і взиває при-

Але не можемо поминути мовчанкою одної справи, а саме справи членства до Просвіти. Чия вина, по чийому боці — тяжко рішити. Може Товариство та й го діяльність на фальшивому шляху і може тому громадянство не дає бажаної підтержки у формі членства до нього. А може вина по боці громадянства, яке в своїй байдужости з легким серцем приглядається, чи Т-во видержить великі труди, чи люде, заангажовані в праці, дадуть раду цим важким обовязкам, які вони взяли на се е.

Цього питання не хочемо вирішувати. Але мусимо звернути увагу на нікчемні просто числа під цим оглядом. В 1924 р. зложило до Т ва членську вкладку біля 10.000 осіб. У свідомої відповідальної суспільности буде самозрозуміле, що цих 10.000 осіб зложать свою вкладку на наступний рік уже в перших його місяцях. Виділ Т-ва мусить цю суму вставити у свій буджет з тим, що при дальших зусиллях напевно удасться йому принаймні подвоїти число членів. Тим більше, що на сім мілионів Українців під Польщею можемо до пяти мінут нарахувати бодай тих 100,000 осіб, котрі не зубожіють, ні відчують те, що вони зложили до Просвіти 2 зол. вкладки на рік. Тимчасом що діється?.. З давних 10.000 в дисвпює вкладку тільки неповних 3.000. Нових членів прибуває поволі 3.000 і цілорічну працю в напрямі приєднування членів кінчиться кількостю мало-що вищою пояад 6.000 осіб. Вибачте, панове громадо, але так ведучи справу далеко не зайдемо! В останньому (10. ч.) „Народної Просвіти" названо це великою невдачою. І так воно є. Це невдача, і хто зна, чи цю невдачу не трактувати як певного рода заяву недовіря до Товариства й його проводу.

(Доповнена буде.)

„Просвіта" в 1925 році. [6]

(Продовження.)

І Т-во „Просвіта" представить внесок про створення Освітнього Інституту. Предкладає на те, щоби тут могти приготовити й вишколити потрібних опікунів-інструкторів, розкинути їх скрізь по краю й зорганізувати через них своїх членів у самоосвітні і самовиховні дружини.

Одначе час не стоїть. Нам ще треба багато й багато працювати, щоби надробити занедбання. Щож говорити про те, щоби дігнати другі народи, дорівняти їм на ріжних полях. Тут необхідно самопомочі, яку ми в силі зорганізувати. І тому від Т-ва поширюється думка творення т. зв. гуртів, або спільноти праці (по німецьки Arbeitsgemeinschaft, по польськи: zespoły pracy). Гурти праці вибирають собі опікуна, просять о те звичайно людину, котра має за собою певну освіту, і ставлять собі певне завдання до переведення. Від поборювання неграмотности почи аючи до справ світогляду — все може бути змістом праці такого гурта. Важне, щоби число членів гурта було невеличке, та щоби не наклазати на себе за багато до переведення на протязі певного означеного речинця. Гурт праці — це не є курс вищої освіти. Це є проба власних сил, дослідування духовних засобів із власного нутра для опанування певної цілі, певного завдання. Коли якийсь гурт твердо й серіозно попрацює над собою, не жахаючися ніяких трудів ні труднощів, можна напевно сказати, що такий гурт зробив великий крок у самоосвітному змаганню. Коли такий гурт дисципліновано все виконував і переводив у своїому невеличкому організмі, його члени набе р ть здібностей до ініціятивної, твердої і відповідальної праці у більших організмах. Т-во „Просвіта" заявило свою готовість служити радами й вказівками у справі ведення таких гуртів.

І ось вже перші ластівки показуються. Довідуємося, що в ріжних сторонах нашого краю вже творяться такі гурти і приступають до роботи над собою, над своєю освітою. Найближчий час покаже нам, як далеко ця ідея увійшла в членів Товариства і яких можна буде надіятися дальших наслідків.

Раз кинена думка вимагатиме від Товариства великої роботи. На шляху до самоосвіти прийдеться подавати членам руку й поміч у всіх напрямах. І це вимагатиме, подібно як Освітний Інститут поставлення цілого вчительського апарату, що мусить бути готовий на всякий заклик. З поставленням такого апарату буде можна приступити також до здійснення думки про курси заочної освіти.

На тім ми могли би покінчити наші помічення що до діяльности Т-ва „Просвіта" в р. 1925. Те, що нам оставало би сказати не є рівновартне тому, що відноситься до змісту праці.

Тому й не будемо присвячувати багато місця такому зрозумілому явищу, що „Просвіта" виконує що дня з формального огляду. Безнастанна переписка з читальнями, філіями й членами, величина її є зовсім зрозуміла. Не будемо згадувати про особисті звязки через поїздки відпоручників Гол. Т ва у кр й на збори, наради, анкети. Це також зрозуміла річ і иншим способом не дасться нічого зробити. Цікавих відсилаємо до друкованого звідомлення, в якому побачать поважні цифри великого живого організму.

сутніх до освіти, одинокого шляху, що виведе нас з ганебного ярма до світла волі.

Посол І. Павлюк виголосив обширний референт про земельну реформу і представив крутійські заходи наших сусідів, щоб позбавити українську селянську масу вигоди праці, який забирає польський колоніст. В завзятій боротьбі за землю, за повернення погубного для нас законопроекту, 20 українських послів з вся ні потребує одностайної підтримки цілого нар оду. Нічого ш. посол взивае зєднитись так, як оце всі польські партії в обличчу грозячої небезпеки.

О. сов. Стефанович зазначає, що всяка боротьба потягає за собою жертви, та слушна справа мусить перемогти. Селянин зі Ст. Косова М. Лепкавлюк висказує надію, що по воєнній хуртовині довелося вперше зібтися і нарадитися над спільним горем. Він так прийшов до голосу „комуніст" О. Осадчук з Іванець, що накинувся на українську інтелігенцію і виступив проти Р. Школи, бо... там панські діти! Боротьбу за земельну реформу уважає безцільною, бо земля й так має перейти в руки селян без викупу. Взагалі всю вину за теперішне лихоліття звалює на українську интелігенцію.

У відповідь посол Павлюк звертається, як і цілий наш нарід, за переходом земель в руки селян без викупу й дивується взагалі проти інтелігенції. Хто питав ш. п., для чого, що ми тут сьогодня зібралися? Чиж не та нещастя, своїми й чужими бита інтелігенція? На неї спихаєте вину, а нарочно укриваєте правдивих винівників! Так може говорити тільки провокатор або людина невідповідальна, тому перестерігає нарід перед такими. Бо тим на нещасній Волині нарід дослухав – яких печалів і їхніх гірких днів, а тепер дається по тюрмах. Бесідник відкидає по здорового розуму і взиває до совісти. О. Стефанович боронить також інтелігенцію, яка найбільше потерпіла. Всі ті закиди відносяться до тої полови, яку вітер вигіває, а такі виступи вносять тільки розлад і йдуть тільки на руку владі. Ось Гарденьківський, як головний ініціятор в'їзду, оголошує закиди Осадчука і дає до вірності. Просить не оцінювати кожної справи з погляду особистих інтересів. Вож Р. Школа — не ненависна справа, а проти неї виступають хіба найлютіші вороги українського народу. О. Стефанович додає, що на зменшення, тим більше підписання додатків українська інтелігенція хіба не має найменшого впливу. М. Лепкавлюк заявляє, що селяне й так мало дають на Р. Школу, тож: Не дай, та коч не дай!

Рівнож о. Стефанович предкладає відові резолюції, які одноголосно прийнято. Віче закінчено піснею „Не пора" і нац. гимном.

Вечером відбувся свято „Просвіти" з багатою програмою. Свято відкрив о. Стефанович прегарною промовою, відтак співували деклямації і хорові та музичні продукції під проводом п. Гошка.

Верховий О.

Найкориснійше купувати

ВИНО з торгівлі вин заснованій в 1867 році

ШТАДТМІЛЄРА

природні виноградні вина, мід, коняк, рум і лікери.

1006 Цінники висилаємо на бажання. 1-3

Радянська Україна.

Оплати за навчання в школах України.

Колегія Комісаріяту Народньої Освіти затвердила новими оплат за навчання для професійних шкіл України на 1925-26 рік. Повний розмір оплат такий: для музичних шкіл 120 карб. (60 долярів) на рік; для соціяльно-економічних 72 карб. в рік; для медичних 50 карб.; для індустріяльно-технічних 36 карб.; для сільсько- господарських 30 карб. Діти робітників, урядників і селян, що мають невеликий заробіток, можуть одержувати знижку на 50 відсотків. Особи вільних професій і службовці з платнею понад 250 карб. місячно, платять два або три рази більше понад норму. Цілковито звільнені від оплат за навчання діти незаможників, червоноармійців, безробітних і тих педагогів, що одержують плату не більшу, як 75 карбованців на місяць. З цього бачимо, що наука на Україні коштує дорого.

(„Вісти".)

Українізація в Кривому Розі.

„Вісти" подають: „У Кривому Розі українізація йде прискореним темпом. У місті функціонує 14 курсів для навчання української мови. Потечено в цілости зукраїнізовані народні школи та відділ народньої освіти а також робітничо-селянська інспекція". — В тому числі є така замітка про українізацію гірників у гірничих підприємствах Чернигівщини та Харківщини. „На підприємствах Чернигівщини і Харківщини є 93 відсотки Українців. Вся праця у фабричних комітетах ведеться російською мовою. Президія пішла, щоби не пізнійше 1. лютого 1926 р. всі райкоми Спілки гірників на Чернигівщині, Харківщині і в Криному Розі вели всю масову роботу українською мовою".

Деякі статистичні дані про склад КП(б)У.

На недавно відбутому з'їзді взяло участь 492 делегатів з рішаючим голосом і 273 з дорадчим, разом 765 делегатів. Вони репрезентували 68.129 дійсних членів і 69 475 кандидатів. Між делегатами з рішаючим голосом було 24 жінки, а між делегатами з дорадчим голосом було їх аж 93. Щодо соціяльного стану то перша категорія делегатів розподілялася так: робітників 72·7 відсотків; селян 8·3 відс.; урядовців 19 відсотків. У національному відношенню склад усіх делегатів представлявся ось як: Українців 306; Москалів 276; Жидів 115; Поляків 14; Молдаван 4; инших національностей 46. Серед делегатів з рішаючим голосом було 195 або 39·8 відсотків. Колиж взяти на увагу знання української мови, то склад зїзду представлявся в тому відношенню ось як: серед делегатів з рішаючим голосом цілковито не знали української мови 25,8 відсот., серед делегатів з дорадчим голосом незнаючих української мови було 24 відсотки. Инші делегати знають українську мову, але не вовсім, бо ось між делегатами першої категорії було 33,9 відсотків таких було, що вміли тільки читати й писати по українськи. Оволодівають українську мову в бесіді 35·8 відс. а з них тільки половина промовляє українською мовою. Серед делегатів з дорадним голосом відсоток знаючих українську мову значно вищий. Бо між ними 45,8 відс. промовляє українською мовою а тільки 30,2 відс. є таких, що вміють по українськи тільки читати і писати.

(„Вісти")

Памятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у добі инколіття!!

НОВИНКИ.

Обласна пластова виставка виробів усієї української пластової молоді в пластовій домівці при вул. Бляхарській отворена ще тільки до неділі 27. грудня. Не пожалує ніхто труду ні часу, хто схоче ще оглянути цікаві експонати, які там містяться. Майже всі роди домашнього промислу там заступлені: вироби з дерева, роботи шлюсарські, металеві, щіткарські, полозячі, плочкові, декоративні, трикотарські, килимкарські, вишивки, мережки і т. п. З більших предметів впадають в очі човни, з усім приладом до плавби, зроблені дворівським курінем, кінний та модель килимарського верстату з косівської пластової роботи, на якім можна робити малесінькі килимки, дальше фотографічні апарата власної роботи, якими роблено вже знимки. На стінах крім килимів розвішені рисунки, малюнки й географічні карти пластунів.

— Для куяців. Ті, що курять, повинні ще раз над тим задуматись, чи вони в силі побороти свою пристрасну звичку, з огляду на те, що державний тютюновий монополь має з д. 1. січня знову піднести ціни на тютюн.

— Святоюрський мішаний хор. Повідомляють нас, що від 1. січня п. р. заснується при соборі св. Юра новий мішаний хор, що довгий час не істнував, а колись був одним з кращих у Львові. Недостача доброго хору в нашім соборі давалася відчувати здавна. Тому є надія, що новий талановитий диригент, п. Іван Охримович, поставить хор при нашім соборі на належній висоті. Пані й панове, що хочуть взяти участь у цьому хорі, зберуться на пробну пробу у вівторок дня 29. грудня, в парохіяльній канцелярії св. Юра.

— І свині дорожчають. Кури, що перестануть кувати, можуть звонітати ще й на ті вигнах, які пятий раз підскочуть у цінах. Але господині не мають ніякої ради на те, що польська держава віддала с рінкочий монополь у руки приватнього підприємства, яке по вподобі підбиває ціни на свій продукт, знаючи добре, що він не належить до предметів першої необхідности.

— Ноч вівторок. На станціях вищої дирекції стації в нашій краю ночі дуже ни. Відповідально зимовим при належній бути, теплові ьдячій старості Вигадт. віце головою в Тернополі Сеґенський, віце головою станіславівським Кушпет; старостами: дрогобицьким — радник Лесовський, теребовельським — Тополянницкий, станіславівським — Гронівець.

— Замовили язик. У північній Італії великі морози. Малі очеви помирають. Стверджується, що білки костенюють під студені. Італійські часописи передають цікавий випадок, що один школяр у Болоні, ідучи до школи, для жарту приложив язик до вимерзлого стовпа з лед м і не міг його відорвати. Шо о коли збіг ся дехто і принісши го якої води, міг він відорвати поранений язик. Його відвезли до шпиталя.

— Катастрофи. У Франції бушувала буря, головно в напморських містах. Телеграфи, телефони та залізниці взяли ни шкоди. У Парижі 24 години тривала буря з громами та блисканнями. Радіостанція на вежі Ейфля цілковито покинула свою працю. — В наслідок зрости води в Речі, Мені та Мозелі північна Німеччина дізналася катастрофи від повіней. — В американськім місті Ері (Пенсильванія) підчас пі дання того вечора виштовханого одною газетою для 5000 дітей трапилось величезне нещастя. Збудована трибуна завалилась і з біла трох дітей, а багато инших поранила.

— Нещасне кохання. У нинішніх часах рано виглядає тогочасне инакше, як у наших побутових трагедіях. Головно, коли його героями є аристократи і бувші німецькі офіцири. Наскрізь романтичний зразок любовної трагедії передають мадярські часописи. До поліції зголосився барон Філіпс з заявою, що він здефраудував три мілюни корон і поїхав, щоби його арештували. Його заяву перевірили як правдиву і заде жали у вязниці. Історія цього барона трагічна. В часі штабового австрійського офіцира, виховитель військової школи. На третім році академії трапилась йому така пригода. Під час військових вправ йому вдало ся оточити жовтими огорож шпиталю в Мелінґ. Підчас цього він запримітив у огороді якусь дівчину. Коли він зотів до неї наблизитись, вартові вкопили її і відвели силоміць до шпиталю. Філіпс дав тоді замітити сміхом підчас лету бомби і створ дачі на суді святочною присягою.

Дійшовши в той спосіб до ядра правди, суд вже уже збирався до завдання і дізнався Штайґера від нини і кари.

Хоч і просидів більшість цілий рік у вязниці, все таки він очи видів собі на своїм процесі. Вийти собі тепер на відпочинок і як довідуються часописи, має дістати спеціяльну охорону від міністерства внутрішніх справ. В дочинок використає Штайґер для написання споминів про свої му ки відбираючи тим способом хліб по фахівцям письменникам. Должен позавидувати для нього рікою, що инші не тратили всі письменники.

Зате всі, хто тільки зачитав об його процес, вийшли з меншими або більшими шоками!

Зараз на початку один зі суддів — присяжних почув від свого удару.

Пристрасна статистика на себе ненависть Жидів, а підтягнула жидівську публіку від театру.

Минитри шістьох 6 літ криміналу як доказ на приповідку: „За моє жити ще мене бито".

Гляберман стоятив українську кліентелю, а український календарі анонс Гляберманів.

Адвокат Ленцан поховав маму, ади Лєченштайн жінку.

І нашу суспільність не минуло фатум що зависло над процесом.

Один гетманівець співав те, чого не хотів, третий взяв, чого не чув, а третій „ніби наш, ніби не наш" — декларував те, чого в не життя не признавав. Шкода що останнього, то заходить небезпека, покликання його на професора української мови, яке він від уродження вважав за зачарований, невироблений говір, до „Славянського Інституту".

Як бачимо з того всього, багато людей потеряло на штайґерівським процесі.

Хтож виграв?!...

Зараз, як я вже згадував, сам обвинувачений, висказав „Хвіля" (на початкових початках), висказ проф. Ст. Голубський (на угоді з Жидами), висказ д-ра Гзек за оборону (трохи менше, як 100 тисяч долярів), висказ Лукомський (на капелю), а Тумен (на почтности „Газети подаєчної") Одним словом, як в кожним інтересі, одни втратили, другі виграли.

Галактіон Чінка.

Дописи.

Коломия. *(Неповажайке поведенє учителя-Поляка в українській Гімназії).*

В „Ділі" з 23. листопада п. р. надруковано інтервенцію пос. Приступи і тов. в справі бойкоту учениками 7. класи дівч. гімназії з українською викл. мовою в Коломиї учителя польської мови. Ця інтервенція спирається на вістці в одним з польських часописів, де як причину бойкоту подається за великі вимоги учителя польської мови. Тимчасом справа мала ся так:

Учителем польської мови в держ. гімн. в Коломиї є п. Зачойський, бувший польський офіцер і комендант українського табору полонених в Тухолі. Розігнавши пів гімназії і майже половину професорів, куратория післала до помочі дир. Мостовичеві п. Зачойського як „менжа опатшвосьвового". Дир. Мостович, що за українських часів виконував був дир. поль-

ської гімназії з його мешкання, тепер за польських часів, відступив п. Завойському на мешкання частину свого власного мешкання. Між учителем польської мови, що з душі ненавидять все українське і дир. Мостовичем зачалася невимовна прязнь, якої наслідком було те, що п. Завойський став дійсним директором, якого боялися і боються всі а директором включно. А вже учительський збір такий заляканий, що ні один учитель не важиться в українській гімназії заговорити до п. Завойського по українськи! А тим менше дир. Мостович. Чуючи себе паном ситуації, п. Завойські робив, що хотів, хоч учительського істеблішменту не має. Та не, як відомо, в Польщі для нікого не є перешкодою, не було отже й для п. Завойського, який скоренько, завдяки всесильній курації, став дійсним учителем з вчисленням всіх літ дальшої служби. Так, як відомо, саме іменування дійсним учителем ще не дає іменованому дійсного знання і як раз ослі брак знання у п. Завойського був однією з причин бойкоту п. Завойського ученицями. До того бракувало п. Завойському все такту. Ізза нього в „Ділі" вже нераз була про нього згадка. Вкінці — а дивним дивом дир. Мостович, що має таку необмежену владу над учителями-Українцями, чомусь никому не уважав за відповідне вглянути в те, як і чого п. Завойський вчить — ученикам урвався терпець і ученики 7. кл. не явилися одного дня на годині польської мови, наслідком чого дир. М. 7. кл. замкнув.

Негайно зібралися родичі учеників і вибрали з поміж себе комітет. Цей комітет предложив дир. Мостовичеві на письмі закиди проти п. Завойського. З цих закидів виходить, що п. Завойський великим знанням не грішить і але вчить та в своїм заднрчівім шовіністі не знає границь. Для прикладу:

1) На лекції про Мих. Коцюбинського навчає п. Завойський, що він був з крови і кости Поляком. Учелики звернули йому увагу, що на основі Костомарова, Грушевського і ин. істориків справа не так мається. Подразнений цим п. Завойський відповів: „Was ale pointeresowano, historyk może być jednostronny, ja zaś chcę wykazać prawdę".

2) На початку цього року мав п. Завойський прочитати ученикам привезений йому на годяву поділ годин. Він мав поділ годин, писаний по українськи, до рук і став читати. Нараз зупинився, обернув картку і сказав: „Co to za hieroglify, tego nie rozumiem". А по хвилі додав: „Aha, to język ruski".

3) В дальших закидах жалується комітет родичів, що п. Завойський зле викладає, але поважує і що якраз ізза того багато учеників виказаних з польської мови. На доказ кожного з закидів наводить комітет факти.

Як скінчиться ця справа? Клясу 7-му отворено, а учеників покарано в той спосіб, що дня 24. листопада ц. директор в присутности учительського збору прочитав семакам нагану і заявив, що ізза обниження ноти з поведення у цілої клясн, ученики будуть мусіти платити шкільну оплату. Таким чином завинив п. Завойський, завинив директор, що не знає, що в його школі діється, а потерпять родичі учеників. Але для державного скарбу таких учителів як п. Завойський коби як найбільше, бо все щось капне і то не мало!

Не знаю, чи родичі учеників цим присудом вдоволяться, чи будуть домагатися й покарання п. Завойського. Учитель є на те, щоби вчити — розуміється, коли до цього є у нього знання, а не на те, щоби зневажувати національні почування учеників! Ми не сміємо позволити на те, щоби учителі польської мови по школах з українською викл. мовою були всім иншим а не учителями! А у нас все ізнову! Бо чи домагався хто покарання того львівського польоніста, що наших дітей назвав був „кабанами"? Чи инший чарід позволив би на це? Тому не дивуймося, що польські апетити щораз більші, що Полякам вже замало і своїх польоністів по держ. школах з українською мовою викл. і викладання історії по польськи, що їм вже забажалось зараз а слідуючим шкільним році не лише зутраквізувати українські середні школи, але й заповнити їх на половину польськими дітьми. А заповідь вже є! В тій кузні всіх татій проти нас, в „Слові польськім" з дня 25. XI. пр., взивається міродатні чинники, „щоби зараз в слідуючім шкільнім році ввели в життя здержаний розпорядок про утраквізацію українських сер. шкіл і подбали, щоби до українських сер. шкіл ходили й польська молодіж". Чи це бажання в наших обставинах таке несповажне? Всі добре знаємо, що сповнене, як також і те, що сповнення цього бажання рівнялося би неможливости для нашої молоді ходити до держ. сер. шкіл. Бо ні до польських сер. шкіл при нинішнім питомім станові відділів їх не приймуть, ні до українських, бо там половина місць було би призначених для учеників-Поляків! Не легковажмо собі шкільного питання, глядім дійсности в очі і відвертаймо удари. Щоб ще ми не дожили того, що всі сер. держ. школи з українською викл. мовою прямо в наших очах зникнуть. Коломийська і перемиська гімназії вже мають лиш половину давнійшого числа учеників! За шкіл підуть й инші, як ми будемо такими байдужними для шкідних справ, як досі!

Лист до Редакції.

Вп. Пане Редакторе!

Прошу у Вашім шановнім виданню помістити отсих кілька рядків:

З огляду на те, що частина української публичної опінії дуже широко й незгідно з дійсним станом річей інтерпретує лист д-ра Романа Смаль-Стоцького з 14. грудня 1925, — з уповажнення університетської комісії, покликаної до життя ухвалами Секцій і Видїлом Наукового Товариства ім. Шевченка, уважаю своїм обовязком заявити, що письмо проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, вручене мін. Ст. Грабскому, є виключно його приватним письмом, за яке тільки він сам несе повну відповідальність.

У Львові, 24. грудня 1925.

Д-р Кирило Студинський,
голова універс. комісії.

(Від Редакції: Зазначуємо, що в складі університетської комісії входять львівські учені та б. австрійські професори університету, що від цю пору перебувають у Празі).

Всячина.

На вулицях Берліна. Тиждень морозу. Біло, сухо, гарно. Сніг такий, що тільки санкуватися. Та сані тут — явище музеальне. Авта, автобуси, мотоцикліі, — горою фуркотять літаки. Нікому тут снігу не треба. Його згортають і вивозять. Для тисячів людей сніг — це благодать. Згортаючи, можна легко на день заробити долара. Тільки не нашому братові. Для емігрантів заробітку нема. Нині має піклуватися рідний край. Най вертають! Це також у своїм роді гостинність, — одна з доказів, як далеко поступила ідея любови ближнього... По тижневі морозу відлига. Нині тут дощ. З хідників зрубують лід і вивозять. На вулицях рух росте. Надходять свята. Скрізь святочні вистави. Вже навіть ялинки появилися. Сотки тисяч привозять з лісів, просто ліси переносяться до Берліна. Зразу ялинки тут дорогі, а на святий вечір, як засвітять перші зорі, їх можна і за дурно взяти. Поломані, потолочені валяються на площах, роздумуючи про марноші світа... Так іноді і між людьми буває, під вечір, під вечір...

Льондонська імла. Кожний край має свою біду. Навіть Льондон, столиця світової імперії, не свобідний від неї. Льондонська біда це — мряка. Не така легка, розлившста, як англійська пастеля на папері Уотмана, а густа, душна, брудна, у якій тепер потопає цей город — велитень. Хто льондонської мряки не бачив, той і знати не може, що це таке. В хаті душно, дихати нема чим, мокра сажа вдирається вікнами і дверми, якась сльзь чіпається постелі, диванів, завісь. Якщо ти не привик до неї від дитини, то страшно тобі робиться, хочеш бачити людей, тягнеш на вулицю. А там ще гірше. Все тоне, гине, пропадає в душливому, брудному морі. Не помагають „зопу" і „beg pardon", (вибачте), люде здибаються, лаються як пяні, розбивають собою ліхтарні, мури каміниць, вистави склепів. Ці останні падуть іноді жертвою таких, що і серед мряки вміють дуже добре по Льондоні ходити, але на виставах буває таке, що і в найгустійшій імлі світить — золото і бриляити. Товчуть шиби, ніби то нехотячи, а забирають хотячи. Можна собі уявити, що діється тоді з автами, автобусами й иншими возами. На більше оживлених пунктах наїзджають на себе, вдаряються, або збиваються в купи, що ані взад, ні вперед. Мілїонові втрати спричинює щоденно льондонська імла. Має вона свого спеціяліста, так сказати, міністра від мряки, але що він порадить! Цю біду спричинює не лиш географічне положення Льондону, але також безліч комінів, котрі викидають із себе сотки тон сажі. Мешканці Льондону не мають появ. вікон, але за те кождий хоче мати свій комінок, у котрім палить товстим вуглем. Місто, котре витрачує величезні суми на спорт, не поставиться усунути цей язвн. Що край, то обичай.

Важко було б Льондонцеві привикнути до нашого болота, до ям у бруках і до всяких инших наших особливостей, а нам тяжко освоїтися з їх мрякою. Тая тільки різниця, що у них, хоч мряка, то „туманомраченія" нема, а в нас люде і в погоду дивляться, ніби крізь імлу і часто-густо дальше свого власного носа не бачать.

Найстарша друкована книжка. Найстарша друкована книжка, це т. зв. Гутенбергова біблія. Іоганес, Генне Гутенберг, а властиво Генсфляйш, уроджений під кінець XIV століття в Майнці над Райном, загадав дякими черенки і друкарську пресу. Перша книжка, яку він завдяки тим винаходам зготовив, це була його біблія, один з найважнійших творів в історії культури. Дотепер відшукано 13 примірників Гутенбергової біблії. Мають вони дуже велику вартість. Але найкращий примірник зберігався в монастирі Бенедиктинів, у Мельку, коло Відня. 200 літ був він найцінійшою окрасою тамошньої бібліотеки. Аж прийшла війна, Австрія розлетілася, лишилася маленька бідна Дайтшестеррайх. Збіглися Бенедиктини в Мельку і рятуючися в біді, продали свою найцінійшу книжку англійському антикварієві Гольстонові. Цей перевіз її літаком до Льондону. Тут перейшла вона у власність мілїонового короля, льорда Левергулма. По його смерти разом з иншими дорогоцінностями покійника має піти „на бубон", — але не в Европі, а в Нью-Йорку. Перевезуть її туди в лютім на кораблн Гомерік. Так позбудеться банкрутуюча Европа дорогоцінного памятника. Всемогучий долар з непереможною силою притягає до себе найбільші цінности старого світа. Sic transit gloria Europae!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Митковича.

Яворів, сала Народного Дому.
27. XII. Маруся Богуславка.
28. XII. Лисова пісня.
29. XII. Воскресення.
30. XII. Запорожець за Дунаєм.
31. XII. Ніч під Івана Купала.
1. I. Чорна Пантера і білий медвідь, рацшальна вистава). 3—?

Український хор Д. Котна.
у неділю 27.XII. Закопане. 6—?
у понеділок 28.XII. Бельск-Бяла. 768

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, найновійші моделі, мало уживані стало на складі — найдешевше продає, міняє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 21. Телефон 35—45. 931 4-5

ТАЦЬКІ нарстати, і всякі прилади, машини прядільні до вовни і лену, грамплянки і чохли доставляє фірма: „Techyl" Раза руська. 1009 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Іван Романків

перенїс адвокатську канцелярію
з УГНОВА до ЖОВКВИ
977 і веде її в Народнім Домі. 2—2

ОПЕРАТОР

д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітний асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, довголітній примар хірургічного відділу повітового шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних недугах, недугах горла, носа і вуха

при вул. Сапєги ч. 25. II. пов.

(проти техніки) від 10-12—2 перед полудн. 964 днем і від 3—5 пополудні. 4—3

Видиш брате мій, готовиться мій
Йде зима, прийде мороз завзятий,
Птиці у вирій, кинеш літкий стрій
Погадай, в чім будеш зимувати.
Чуєш брате мій, говорящу мій,
Від нинчні знання вітер дує:
Хочеш мати плащ чи зимовий стрій
„РЕГУЛЯТОР" Тебе порятує.
Добрий товар дасть вберешся як Пан
Як король, пасгар, як диктатор;
Вижав жита лан, набивай карман.
Їдь до Львова: — Ринок „РЕГУЛЯТОР"
Ринок 43

Речинець надзвичайних Загальних Зборів відпоручників в Апарх. Духовенства для справ вдовиче-сиротинського фонду.

Згідно з ухвалою останніх загальних зборів вдов.-сирот. фонду з дня 29. IX. 1924, сиюю § 9 статуту тогоже фонду, скликує Митрополичий Ординаріят Всч. ОО. Відпоручників АЕпарх. Духовенства на надзвичайні Загальні Збори в справах цего фонду на день 31. грудня ц. р., що є в четвер, в сали Музею Дух. Семінара при вул. Коперника ч. 36.

Поручається всім Всч. ОО. Настоятелям деканатів спричинити безпроволочно вибір відпоручників АЕпарх. Духовенства на ці збори, якими повинні по можности бути відпоручники, що брали участь у останніх загальних звичайних зборах.

Відпоручники мають перед початком зборів вилегітимуватися грамотою призначною їх на збори, виставленою Урядом Деканальним.

По вислуханню св. Літургії о год. 9-ій в семінарийській каплиці, зберуться Всч. ОО. Відпоручники в сали Музею на збори, яких початок назначується точно на 10-ту год. перед полуднем.

З огляду на важність нарад, яких предметом буде справа поліпшення долі вдів і сиріт священичих, Митрополичий Ординаріят надіється, що на тих зборах явиться всі ОО. Відпоручники з усіх деканатів Архідієцезії. 1011

Артистичний переплет Євангелій та всякого рода переплетничі роботи виконує солідно: **Микола Кривецький,** артист переплетчик, заприс. судовий знавець. 867 **Львів, Панарська 12.** 10—10

ЖІНКА середніх літ, пошукує посади до заряду дому на село до священика. Катерина Томасин, Львів, вул. Львівських дітей 5/I. 1007

КАНДИДАТ учительського звання пізнає знакомство з панною, найкраще з товаришкою по званню в матримоніяльній цілі. Лєскані зголошення з фотографіями слати до адміністрації „Діла" для „Приватне". 1010

ГАЗДИНЕ!

Шануй тяжко запрацьовзний *гріш свого чоловіка!* Не нищ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЄН". 722 9—10

Присилайте передплату!

ЧИ чули щедрівку „Дзвони"? купіть в Українській Книгарні Станиславів, Собіського 20, ціна 1 зл. 954 5—5

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА"!

Крайна пора викупити вже найновійші поліси „Дністра" зголосити їх до занотування в громадським уряді і подбати, шоби їх переслано перед 31. грудня 1925. р. для провірення до дотичного Відділу П.Д.У.В., бо инакше наражаться члени „Дністра" на непредвиджені страти і неприємности.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 290 (10.673). Львів, вівторок 29. грудня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шал. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 пп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Дух=збиточник.

Берлін, 28. грудня 1925.

Покищо дух з Льокарна, це дух збиточник, Foppgeist, як Німці кажуть. Ходить по мармурових вестибулях парляментів, по салях міністеріяльних, по редакційних лябіринтах і — страшить, або збиткує. Того доброго духа, якого викликували на спіристичному сеансі в Льокарно, покищо ще не видно.

Духа з Льокарна перестрашилися три німецько-національні міністри і втікли з кабінету Лютра. Прийшлося складати кабінет, котрий не боявсяб того злосливого духа. Мусів би це бути кабінет великої більшости, обединюючий усі не надто крайні парляментарні партії, так звана велика коаліція. Завдання зложення такої великої коаліції прийняв на себе провідник німецьких демократів, Кох. Але закоди його розбилися об бажання соціяльних демократів, котрі подали умови, неможливі для инших партій, в першу чергу для центра, про який не можна сказати, щоб він не мав охоти йти на уступки (теперішній центр, то не колишній, в часів старого Шпана). Але й воно має границі, яких переступити не може. Непримиреність німецької соціяльної демократії робить дивне враження. Соціяльні демократи так жваво побивалися за Льокарном, а тепер, коли приходиться виконати льокарненську програму, вмивають руки і кажуть, най це другі роблять. Чому? Здається, не луже далекі будемо від правди, коли скажемо, що німецькі есдеки теж перестрашилися духа з Льокарна, — [illegible] як крайні націонал.

Увійти до великої коаліції, не значить у купі з иншими партіями взяти на себе відповідальність за всі плюси і мінуси, які цей дух може накоїти. Плюси, це пісня будучности, а мінуси, це злоба нинішньої днини: крик рятунку міст над Рейном, новий комісар для Данцігу, утиск Німців у Чехословаччині, переслідування німецького населення італійськими фашистами в Тиролі і т. и. В додатку небезпека, щоби через Льокарно не зрадити собі Москву. Все це инші йде на рахунок того непевного духа з Льокарна, котрий в широких німецьких кругах симпатії не має. І німецькі есдеки поставили бажання, яких решта коаліції прийняти не могла, иншими словами німецькі есдеки не хотіли змінити своєї давної ролі, — з партії опозиційної переходити в правительственну. Не тому, що на чолі держави стоїть Гінденбург — і не для того, що есдекам не подобався уповноважений Гінденбургом до утворення великої коаліції провідник близької їм демократичної партії, Кох, а просто зі страху, щоби комуністи не перебрали по них спадку, не стали одинокими представниками опозиційних мас працюючого народу.

Льокарно таким чином розбило велику коаліцію, а справу нового кабінету відложено на посвяти. Лютер, Штреземан і инші міністри поїхали з Берліна на провінцію колядувати „Stille Nacht, heilige Nacht", за яких над Берліном розпростре свої крила опіки міністер Гесслер. А по святах почнуться дальші торги, дальші заходи, щоби утворити новий, духові з Льокарна не ворожий кабінет. Може це бути правительство т. зв. господарської середини (Regierung der bürgerlichen Mitte), на котре впаде тягар, навантажений попередніми правительством. Внутрішнє положення Німеччини важке. Державний буджет величезний (7 міліярдів і 700 міліонів у приходах і розходах). Правда, держава і в 1926 може сподіватися, подібно, як і попереднього року, значної надвижки у приходах, але виконання фінансового плану Daves-a буде її угнітати, як скеля, котру населення конче скоче скинути з себе. Населенню бракує готівки (Fliessiges Geld), безробіття росте, а з ним ростиме також опозиційний дух. З тим у першу чергу мусить числитися кожде правительство, бо народ каже: „що нам з того, що держава має гроші, коли нам їх бракує?"

Крім внутрішніх клопотів, перед будучим кабінетом стоять також важні питання заграничної політики, а саме: приступлення Німеччини до Ліги Націй, увільнення окупованих земель, охорона німецьких меншостей в Чехії, Італії, Польщі і т. п., Данціг, прилучення Австрії, кольонії — чи треба вам ще більше? Не всі ті питання лежать на одній площині часу і ваги, але всі вони домагаються відповіди і ні одного з них мовчанням збути не можна. Тому то, не тільки соціяльні демократи, але й ніяка з инших партій не спішиться дуже до кабінету, в котрім сидіти не легко. Добрий дух Льокарна не являється, покищо по мармурових вестібулях парляментів, по міністеріяльних салях і по лябіринтах редакцій блукає тільки Foppgeist.

Б-ш.

„На кресах".

II.

Ріжнородність в „żądaniach rodziców". — Загадка розвязана. — Етика Готентотів. — Цегли а кривди і ненависти.

На Волині, де є 82 прц. Українців, В. Серошевский в своїй мандрівці не стрінув ані одної української школи. Навіть з тих 421 українських народніх шкіл (з 540 клясами), які — на основі даних, вібраних К. Сроковским — в дні 31. березня 1921 істнували на Волині (супроти 676 польських шкіл з 1234 клясами), майже сліду не лишилося. Всі ті українські школи „na żądanie rodziców" перемінено на утраквістичні, себ-то на польські.

Як проявлялося то настирливе „żądanie rodziców", щоби українську школу перемінити на польську, про те поучують нас численні інтерпеляції українських послів, які не можуть дочекатися навіть відповіди панів міністрів, а не то покарання винуватих у фальшуванні домагань батьків. Для повноти картини подаємо й ті прояви „żądań rodziców", які за „Пшегльонд-ом Волинськ-им" наводить у своїому фейлєтоні В. Серошевский:

„В костопільському повіті шкільний інспектор перед поданням декларацій про викладову мову збрав учителів Полєщія та деяких „рекрадуючі (radców" і — погрожуючи їм звільненням наказав в кожному селі зібрати найменше двацять декларацій за польською школою, при чому вручив їм декларації в українській мові на зразок тих, які в своїй часі післало українське педагогічне Товариство у Львові — лише з дрібною зміною: замість „мову українську" вставлено там „рідною" (державну). Під натиском і намовою прислужник педагогів валякані і темні селяне села Берестовець і Головниця (костопільського повіту) підписали згадані вгорі декларації без огляду на те, що в обох тих селах зовсім нема Полєків.

В м. Костополі до таких прислужників п. інспектора належить один учитель „заслужений чорносотенець" з часів Евлогія, незабутого „обрусителя" Волині. В одному селі костопільського повіту учитель заявив селянам, що коли не підуть декларації за польською школою, то будуть змушені українську школу удержувати власним коштом. В иншому селі тут справу порядкував [illegible] обіцюючи будівельне дерево українським селянам, коли будуть підписувати декларації за польською школою, а також виарендує їм землю. До села Яблунне з'явився якийсь єгомость і зі зброєю в руках казав селянам підписувати декларації за польською школою. В місцевому костопільському лісництві селянам, які там працювали, не видавано заробленої грошей, поки не подадуть декларацій за польською школою. Слід зазначити, що в всіх тих районах польського населення є ледви 5 прц. Крім того часто трапляються факти „штрафів", як це мало місце в селі Стидині (костоп. пов.), де „оштрафовано" селян ніби то за те, що не посилають своїх дітей до школи, а в дійсности за те, що не хотіли підписувати декларацій за польською школою, домагаючись української; діти, засуджені на кару (по 50 зол.), не є ще в шкільнім віці, бо не мають скінчених сімох літ".

Так в світлі польських даних („Пшегльонд-у Волиньск-ого" і В. Серошевского) представляються „żądania rodziców", так тріюмфує правовість, так вкінці Серошевский розвязав загадку, в який спосіб на основі „шкільного плебісциту" в чисто українських селах повстали польські школи... „на домагання родичів".

Зупиняючись над „кресовими" образками В. Серошевского, варшавський „Пшегльонд вечорни" (з 22. ц. м.) в статті „Етика Готентотів" пише:

„В останньому фейлєтоні („Кур. Пор.") знаменитий письменник описує шкільництво на Волині в українських селах. Населення є українське, діти розуміють лише українську мову, але народні школи є польські. Називаються ті школи „утраквістичними" (двоязичними). Діти мають два години тижнево лекцій української мови, а решта предметів: природа, історія, географія — по польськи".

Все по польськи! — радіє вчитель одної з таких „утраквістичних" шкіл, але коли Серош. пригадує йому Вжесню, він мовчить здивований.

„Той „поцтивий" учитель, — додає „Кур. вечорни" — був свідком є [illegible] коли етики Готентотів, яка розуміння зла і добра означує, як відомо в той спосіб: коли сусід украв мені корову, то є — зло; коли я вкраду сусідові корову, — то є добро. Згідно з тим великим принципом, коли Німці змушують польських дітей вчитися й молитися по німецьки, то це насильство, шовінізм і денаціоналізація, а коли ми змушуємо українських дітей вчитися й молитися по польськи, то це вчинок державний і патріотичний, це є „promieniowanie kultury polskiej".

Сам п. міністр публичної освіти і віроісповідань проф. Ст. Грабський є відкритим і фанатичним ісповідником етики Готентотів, яка в термінольогії наших націоналістів має назву „теорії національного егоізму". Згідно з тією теорією угажає п. Ст. Грабський своїм святим обовязком накидувати окраїнному населенню польську школу всупереч нашій конституції і законові про шкільництво для національних меншостей. Робиться це в той спосіб, що українське населення само „просить" за польською школою, а як ті „прохання" фабрикуються, про те власне оповідав В. Серошевский".

Навівши за Серош. кілька прикладів тієї фабрикації, „Кур. вєч." кінчає свою статтю:

„Дух і суть денаціоналізаційної політики все є ті самі, незалежно від того, чи буде це русифікація або германізація, чи польонізація. І все ті самі плоди видає та політика насильства. Тим плодом є ненависть до мови й культури, примусово накидуваних. І той плід вже бачимо на наших окраїнах серед українського населення.

Слід вкінці зрозуміти, що будуючи нову державу, не можна під її фундаменти класти негод, напалюваних з національної кривди і ненависти, бо ті цегли вибухають і розсаджують навіть могутні державні будівлі".

Дуже шкода, що польські інтелектуалісти частійше не заглядають на „креси"; може тоді вони більше навчились би з книги життя, може не малиб відваги протестувати проти виступу французьких письменників у справі білого терору, а може й навчилиб чогось свою суспільність.

М. Ч.

Сміліва ідея Апостольського Престола.

Загальний християнський Собор.

Німецький щоденний „Найес Вінер Журналь" поручає щоденних черговних сенсацій, з усіх царин життя, приносить інформації від власного римського кореспондента про пляни папи Пія XI. Цьогорічний „Святий Рік" піддав йому ідею відновити екуменічний конгрес чи собор перерваний в 1870 р. Папа хоче скликати в 1928 р. всесвітний церковний собор, як маніфестацію проти позбавлення у свій час церковної влади її давних прав.

Підчас Ватиканського Собору в 1870 р. ввійшли до Риму італійські війська і перервали його. Представники церкви на знак протесту проти світської влади заявили тоді, що найвищий їх достойник, папа, зачинається у Ватикані і не скликуватиме загального собору, як довго не зміниться політичний стан в Італії. І папи від 1870 р. додержували цього протесту. Пій XI. хоче зробити спробу нової форми протесту. А може прийшов до переконання, що політична зміна вже прийшла?

Найближчий собор в 1928 р. був би продовженням ватиканського з 1870 р. Існує вже підготовча комісія при боці папи, що приготовляє плян праці. На першім місці

стоїть справа, де цей собор має радити? Помістити 7000 представників, єпископів та їх секретарів, нелегко. Спершу пропонували на місце засідань собор св. Петра, але ця гадка зустрічає опозицію.

Папа Пій XI., хотів би вирішити на намріяним соборі два головні питання. Перше: перевести або підготовити грунт до зєднання всіх християнських церков в одну, загальну. Цією справою займався вже рав, недавно, один церковний конгрес, у місті Малін, під проводом бельгійського кардинала Мерсіє. Ідея загальної християнської церкви була улюбленою ідеєю Льва XIII. Пій XI. вірить, що він матиме більший успіх, зваживши, що цій ідеї сприяє повоєнний настрій; людство, зневірене війною, зміцнило свої релігійні почування „Святий Рік" переконав його у зміні настроїв. У політиці Локарно є висловом потреби загального порозуміння між людьми.

Другою метою собору було би поладнати старий конфлікт Ватикану з італійським урядом що триває 25 літ. Розвязка цих взаємин є загальним бажанням усіх католиків.

Наскільки пляни Пія XI. згоджуються з інформаціями преси, покищо важко це перевірити. Відомо, що ватиканська дипльоматія належить до найзручніших у світі.

Загальні збори Тов-а „Просвіта".

Чергові загальні збори найстаршого нашого товариства „Просвіта" відбулися дня 25. грудня ц. р. у великій салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка. В цьогорічних зборах взяло участь 301 учасників. В тому числі було: 133 делегатів філій, 65 делегатів читалень, 20 членів Головного Виділу, їх заступників і членів контрольної комісії та 57 гостей. Збори відкрив і проводив ними голова Т-ва М. Галущинський, секретарювали С. Магаляс і О. Павлів.

Відкриваючи збори, голова відчитав листу померших членів „Просвіти" та освітніх діячів, число яких досягнуло в цьому році цифри 30. Помершим посвятив голова кілька теплих слів згадки, а всі присутні вшанували їх память повстанням з місць. Потім заслухали звіти з діяльности Виділу за минулий рік. Звіт зложив секретар Гол. Виділу В. Мудрий. Зараз же по звіті вибрали збори комісію матку, що займалася зложеними листи кандидатів на членів Головного Виділу на місце пятьох вибуваючих і уступаючих, та одного померлого, як також листи їх заступників у числі 6, і членів контрольної комісії (5) та їх заступників (2).

Після вибору комісії-матки розвинулася дуже поважна та річева дискусія над звітом з діяльности товариства. Такої річевої та спокійної дискусії ми вже давно не мали нагоди чути на ніяких із численних зборів наших краєвих установ. Цьогорічні збори набрали завдяки тій дискусії характеру посвітного конгресу. Після дискусії прийшов до слова представник контрольної комісії дир. М. Заячківський, що поставив внесення на уділення Головному Виділові абсолюторії.

По звіті контрольної комісії прийшов вибір нових членів Виділу, їх заступників і контрольної комісії.

В склад Виділу ввійшли: п. п. І. Ліщинський, В. Мудрий (обидва поновно вибрані), Творидло Микола, Мудрак Юліян, Таранько Михайло і о. Садовський Домет (усі новозибрані). Заступниками виділових стали: Омелян Терлецький, Кривокульський Андрій, о. М. Лада, Буняк Порфір, Мурський Петро, Магаляс Семен. До контрольної комісії вибрані: Сєвич Омелян, Скрентович Осип, Сполітакевич Іван, д-р К. Левицький, М. Заячківський, їх заступниками стали: Кліщ Михайло і Лазорко Михайло.

За заслуги на полі освітньої праці, а також за заслуги для української культури і науки іменували цьогорічні загальні збори почесними членами „Просвіти" слідуючих заслужених Громадян: 1) Гнатюка Володимира, вченого етнографа; 2) о. Городецького Стефана (парох Вербилівець з Рогатинщини); 3) Левицького (Лукйчв) Володимира (Винники), 4) Лепкого Богдана, письменника; 5) Малицьку Константину; 6) о. Матковського Северина (парох Босиз з Гусятинщини); 7) п-ра Макуха Івана (Товмач); 8) Равлюка Василя, учителя зі Снятинщини; 9) Русову Софію, письменницю; 10) Стефаника Василя, письменника; 11) т-ра Смаль-Стоцького Степана, вченого; 12) Чикаленка Евгена, першого видавця книжок для народу в українській мові за царського режиму; 13) т-ра Чайковського Андрія, письменника; 14) д-ра Федака Степана; 15) радн. Яворського Василя з Нового Санча.

По виборах відбулася дискусія над планом діяльности товариства в майбутньому році. Загальні збори почалися в 10·30 год. рано а закінчилися в год. 6. вечером а тягнулися без перерви, бо 20-хвилинової перерви між 3. а 4. год. хіба не можна вважати обідовою перервою. Не зважаючи на те, всі делегати, передовсім з краю, витревали на зборах до самого кінця та доказали тим велику серіозність, з якою вони відносяться до освітних справ.

ПРАКТИЧНІ ДАРУНКИ ДЛЯ ПАНЬ
НА ЯЛИНКУ
поручає
по дуже знижених цінах
ФІРМА
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.

На культурні теми.

Культура, інтеліґенція й народ.

І.

Жовтень місяць в Галичині та инших землях українських, що волею долі опинились під польським володінням, пройшов під знаком „Місяця української книги". Українська преса, а особливо газета „Діло" з приводу цього вмістили цілий ряд статтей. Всі можливі заходи в цілях поширення української книги, треба думати, зробили і книгарі і видавці.

Минув місяць, так би мовити, книжкової української меси, „книжкового ярмарку", і ми чекали хоч коротких справоздань про наслідки його.

Коли не помилюсь, про це в пресі поки що майже нічого не було.

Та навряд чи й могла вона подати щось втішного про „місяць української книги". За те з повідомлень кращих книгарень Галичини й Волині ми чуємо про катастрофальний стан книжної торговлі. Це говорить про те, що всі заходи й української преси і книгарень і видавництв не могли здвигнути з мертвої точки байдужости нашого громадянства. Безпомилково можна сказати, що українське суспільство лишилося глухим до закликів купувати свою книгу, або того закличу або не зрозуміло, або не хотіло зрозуміти.

І це остання буде, мабуть, ближче до правди, а особливо в прикладенні до нашої повоєнної інтеліґенції.

Мені, людині, котра має справу з книгарсько-видавничою роботою, і то чисто українською, протягом майже двох десятків літ, хотілось би довше спинитись над відношенням нашого суспільства до своєї книги, а тим самим і до своєї культури і взагалі висловити причини такого ненормального розвитку як наших видавництв, так і книгарень.

Питання: чи може при такому положенні розвиватись наша культура для мене, та думаю і для багатьох инших, не може і не повинно бути байдужим, бо з розвитком нашої культури зв'язано і наше буття. Буде культура розвиватись, — будемо ми істнувати, упаде вона — упадемо і ми разом з тим як нація і повернемось в погий, „бидло" для народів культурнійших за нас.

Поки що ми можемо констатувати не то, що невідрадні, а просто жахливі признаки упадку нашої культури.

Причин такого стану є багато, але всіх їх можна поділити на дві категорії, а саме причин, й від нас незалежні і причини в якій винні тільки ми самі і ніхто инший.

До причин першої категорії мусимо в днесті факт нашого перебування під кормигою наших противників, які намагаються знищити нас як націю і ставлять всі можливі перешкоди в нашому культурному розвиткові. Причини другої категорії — це той культурний стан в якому перебуває під теперішню пору наше суспільство.

Все наше суспільство в культурному відношенні можна поділити на дві частини, а саме: широкі маси селянства й робітництва, які в силу свого політично-економічного положення не могли до цього часу піднятись до того ступня культури, щоб провадити дальший розвиток її самотужки, й інтеліґенцію, яка мусілаб і мусить стояти на сторожі розвитку нашої культури і бути провідником її в народ.

На цій другій частині нашого суспільства лежить вся відповідальність за будуче нашої культури.

„Просвіта" в 1925 році. б)

(Докінчення).

А коли зважимо, що з членських вкладок мусить покрити Т-во цілу адміністрацію (тільки 100000 одиниць почтових на протязі року), всю організаційну роботу, а ще до того і зобовязане Товариство, що воно має дати один колірний образ всім членам (такий образ враз з посилкою буде коштувати біля 1 зл., тепер при девалюації більше) — то спитаймо самі себе, чи можлива є яка небудь діяльність Т-ва при такому відношенні громадянства до нього.

Т-во „Просвіта" хотячи виконати агенди, як належить, хотячи поширити свій вплив, поглибити працю — мусить прибрати ще більше людей до праці. Т-во мусітиме подумати і над тим, чи не прийдеться йому з його власних фондів утримувати при деяких слабших філіях власних урядовців. Крім цього ми хочемо ще на одну справу звернути увагу, яка в „Просвіті" занедбана.

Уже на кількох місцях наших уваг до звіту ми підносили труднощі, з якими приходиться чашим читальням боротися у своїй переважній діяльности. Кожний факт вимагає використання його аж до останніх інстанцій. Про кождий факт треба бити у великий дзвін. А тимчасом вони всі застрягають по дорозі, бо нема сил при щоденній роботі збирати це все і провадити відповідним законам порядком. На анкетах, нарадах, з преси час до часу довідуємося про недобре, але воно таке неясне, таке недоладне, що просто не в силі цього зужитковувати. Дуже часто справи припізнюються тощо. До того прибуває ще одно. Що раз більше множаться випадки великої кривди, яка діється читальням у справі домівок. За австрійських часів водилося часто таке, що громада й читальня в порозумінні ставили доми на громадських площах з тим, що читальня давала гроші, давала роботу і застерігала собі право ужитковування домівки. В багатьох місцях читальні робили виграду школі, відступали свої домівки до шкільного вжитку, застерігаючи собі право користуватися домівкою в неділі і свята. Сьогодня умови життєві змінилися. До громади прийшов наказний війт, до школи учитель Полак. І до Т-ва доходять що раз частіші голоси болю й кривди, що дім відібрано, що заборонено ним користуватися членам читальні тощо, такі самі випадки, нераз навіть дуже прикрі непорозуміння бачимо, коли побудовано читальняний дім на церковній площі. Буває й таке, що дяк викидає читальню (таке є в бірському повіті) тому, що він ворог читальні і має плечі деінде. Бувають і такі випадки, що в воєнних часах поробили навіть бувші виділові певні трансакції з площами й будинками читальняними. Ця справа вимагає опіки й до неї мусить взятися Т-во „Просвіта".

Воно гарна річ мати на увазі зміст освітньої праці, продумувати над уліпшенням засобів виховного діла, але й це треба мати на увазі, що власна домівка для читальні, це одно з перших умов розвитку читальні.

Як сказано, ще багато уваг можна би поробити до звідомлення. Одначе на цих увагах попрестанемо.

Хочемо закінчити тим, що з „Народньої Просвіти" з часописів, зі звідомлень з місць видно вже дуже велике зацікавлення освітною справою. Потреба, щоби воно обняло увесь край, ціле населення. Не всі околиці, не всі громади в силі покрити запотребування під цим оглядом. І ми не можемо їх лишати безсилих і беззахисних. Мусять бути на це засоби, щоби їм приходити з видатною моральною і матеріяльною допомогою.

Нераз на анкетах дається чути голос невеликої, убогої, затуркапої читальні в якійсь там громаді. Її голос — це просьба о поміч. Такою безпомічною, безсилою не вільно нам її лишити. Бо з упадком слабих слабість буде переходити до сильніших і поволі посягне і сильних та сама доля.

А воно було би варто, щоби наш так часто байдужий загал раз мав змогу приглянутися такій поважній нараді читальняних делегатів. Вони побачили би, як самі селяне (за вийнком кількох священиків) потрапляють по кілька годин в ярмарочний день радити над своїми освітними справами. Наради ніхто не покидає, бо кождий представник кождої читальні мусить щось сказати, про щось поспитати, пожалітися, порадитися. Побачив би великий подув чогось таємного, якоїсь первісної сили моральної, котра двигається сама, не чекаючи на ніяке добродійство, рахуючи тільки на свої сили. І тут не вільно нам бути тільки німими свідками. Але ми всі разом мусимо стати в допомогу цьому зривові, оточити сили, які народжуються, ніжною опікою, а ці сили швидко прийдуть до себе і візьмуть на себе увесь тягар праці над собою.

Т-во „Просвіта" допомогло багато до того щоби народ порозумів себе і прийшов до погляду, що йому змагати й змагати у всіх своїх одиницях до повного і розумного почуття своєї людської і народньої гідности. Тому й ми всі мусимо на зазив „Просвіти" ставати у ряди її членів, щоби поправити те велике й страшне дотеперішнє занедбання. Крім членства, почесний „Дар Просвіти" і фонд „Учітеся" це ті нагоди, в котрих Т-во кличе до загальної жертвенности. Ці невеличкі обовязки, виконані нами як слід, позволять нам вглянути ще глибше в працю „Просвіти", в працю на місцях, в працю там у самого джерела нашої народности. Буде це погляд на велику тайну — містерію: побачимо нове життя, яке родиться із захоплення.

нашого політичного положення, нашого буття чи н буття.

Коли ми вдумаємось в наше минуле, то побачимо, що тільки в вини ші частини суспільства на протязі століть провадилась скажена русифікація, польонізація і румунізація ціло соборної Україні. Наші суспільні верхи, інтеліґенція, не тільки не дава и спротивного відпору своїм ворогам, а навпа и самі переймались злобільшого культурою свого пана і вводили ту культ ру в народ. Тільки наша інтеліґенція віддавала чужинцям Левицьких, Бо тянських, Гоголів, Н ріжних Короленків і инш х, імже ність ч сла, як в минулому, так і сучасному.

І коли, як це не парадоксально, спас нашу національну культуру законсервований в своїй некультурности селянин і виявив свою волю до національного буття, то нашій інтеліґенції слід над цим дуже поважно задуматись і не допустити до того, щоби маси в будучому пішли за тим, хто дасть їм реальні цінности навіть в чужій формі.

Не треба забувати того, що народ наш, пробудившись раз — поставив на чолі ту інтеліґенцію свою, котра далеко не виправдала його довіря.

Мабуть ніхто не стане заперечувати, що в тій катастрофі, якої наслідки так тяжко тепер відчиваються на житті народа, винна найбільше наша інтеліґенція.

В своїм хотінні скинути чуже ярмо, визволитись з чужих лабетів, стати вільним господарем на своїй землі, широкі маси України виявили найбільшу волю й енергію. В боротьбі за самостійність і незалежність України гинули сотками тисяч наші селяне і робітники, голі й босі боролись вони зі завзяттям гідним подиву цілого світа з ворогами і коли врешті програли цю боротьбу, то не зі своєї вини, а з вини тієї інтеліґенції, котра стояла на чолі цього руху.

Програли борогьбу завдяки тій бездарній політиці, нерозторядности, підкупству, неуцтву, шахрайству, якими визначались деколи випадкові проводирі визвольного руху. І коли історія збереже нам сотні тисяч імен народніх борців, що поклали голови свої за визволення своєї батьківщини з неволі, то також збереже багато імен гідних призирства, бувших міністрів, посланців, політичних авантюристів, що під прапором партійним своє особисте щастя кували кровю довірливого народу.

Чи простить історія нашому народові фатальну помилку у виборі своїх проводирів, це питання инше, а чи навчилась чогось в цьому тяжкому іспитові наша інтеліґенція — це питання остільки важне, що нехтувати його не слід.

Недавнє наше сумне минуле мусілоб показати нашій інтеліґенції навіч всю її непідготовленість до тої ролі, яку вона взялась відогравати, мусілоб довести до самоусвідомлення, що, помимо непідготовленості загально політичної, між нею і народом лежала страшна прірва, мусілоб виявити, що душею наша інтеліґенція була в своїй більшости не зі своїм народом, на культурних дріжджах якого зійшла і викохалась, а це самоусвідомлення мусілоб вказати є той шлях, яким далі вона повинна йти. Шлях же той єдиний — нова загальносвітовим — це той, що треба перейнятись своєю культурою, вирости в ній і — поширюючи її розвиток — ввести в ту культуру і виховувати в ній свій народ.

Чи усвідомила собі це наша інтеліґенція і чи ступила вона після таких важливих досвідів на цей шлях?

От тут то і являється одним з показників цього наша книга, наша преса, наші школи в сучасному, словом відношення нашої інтеліґенції до своєї культури в її цілому.

Сильна економічна орґанізація Заборолом для народу.

Боронімся закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 25 зол.

Отже коли ми візьмемо нашу пресу, то з сумом можемо скоиститувати, що вона легві животіє, що наша інтеліґенція на цілу Галичину і Волинь не може утримати навіть одної поставленої щоденної газети. Нарікання на те, що газета наша не може задовольнити її вимог, що вона йде в хвості чужих газет і не відповідає вимогам сучасного — не мають жадних підстав. Не вина редакторів і видавців, що вони не можуть утримувати навіть кореспондентів, котрі вчасно подавалиб найпотрібнійші світові новини, не вина, що не можуть платити навіть злиденного гонорару співробітникам, не вина їх, що навіть той незначний і гурток, що постійно знаходиться і працює в редакції, одержує платню мізернійшу за платню чорноробочого. У всьому тому вина нашої інтеліґенції. Вона, затрачуючи кошта на передплату чужих, здебільшого ворожих нам видань, від своєї періодичної преси просто відвертається. Це бачимо ми на верхах, тобто серед нашої так званої буржуазії і в середніх колах і серед працюючих мас. На зовнішній вигляд ми здаємося і люде як люде. Маємо і свою буржуазію і інтеліґенцію і селянство і пролетаріят, маємо відповідно до того і партії, та не маємо ні одної порядної навіть партійної газети, бо приналежні до партії не можуть її утримувати і то не в бідности своєї (бо на чужу пресу гроші знаходяться у них), а виключно з причин вже нами зазначених, а саме через байдужість до своєї преси. Така вже наша психольоґія, що живимось завжди з чужого ясла. Коли якась газета чи журнал і стоять на більш-менш можливому матеріяльному ґрунті, то здебільшого з милости чужих людей, або за службу на користь тих чужинців. Це ми бачимо і на еміґрації й у себе дома.

Коли ми візьмемо відношення нашої інтеліґенції до своєї книги, то ще менше втішного можемо сказати.

Видавництва наші і книгарні, або не розвинувшись крахують, або дуже животіють. Письменники наші, поети і вчені животіють напів голодні і голі. І то ті, що належать до першої категорії, менші просто голодують. Написане ними, що представляє часом цінности першої вартости, лежить в манускриптах припале порохом. Досить сказати, що такі наші письменники, як В. Винниченко, О. Олесь, С. Черкасенко, В. Стефаник, О. Кобилянська і т. д. з готовими до друку томами не можуть на свої твори знайти видавця, а більшість з них майже голодує. І це в той час, коли ми бачимо такі приклади з боку инших націй, як уділення своїм письменникам державних стипендій, видання на державний кошт їх творів, підношення від народу коштовних подарунків включно до віль (хочаб у Поляків) і т. д.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Чічерін у Ковні і Риґи.

У переїзді до Москви задержався Чічерін у Ковні. У розмовах із представниками литовського уряду Ч. торкнувся справи пакту з державами сусідуючими з СРСР. До Риґи прибув Чічерін на св. вечір і офіціяльно відвідав членів латвійського уряду. Вечером Ч. виїхав до Москви.

Криза уряду Бріяна.

Пан с свят фр. уряд займається фін, проектом мін. Д мара. „Журналь" повідомляє, що в кулюарах палати числиться з можливістю урядової кр зи. Бріян, який завторобував проект Думера, уступив би, коли більшість міністрів не приймє того проекту.

Кемаль паша їде до Москви.

У квітні Кемаль паша їде до Москви, щоби переговорювати з Чічеріном.

Бельґія евакуує Надренію.

„Ла дернієр ер" повідомляє, що евакуація першої надренської смуги бельґійськими військами вже почалась. Закінчиться 20. II. 1926.

Турецький ґен. штаб і справа Мосула.

„Шікаго Трібюн" повідомляє з Ангори, що в ґен. турецькім штабі йдуть тайні наради в справі евент. ка паній в районі Мосула. З цілої провінції приходять телеґрами про віча протестуючі проти рішення С. Народів у справі Мосула. Англійська комуністична партія взивала робітників, що належать до парту, щоби чинно перешкодили транспортові англ. військ і воєнних матеріялів до Мосула й Ірака. „Шікаго Трібюн" повідомляє з Ангори, що турецький уряд окончено закинув усі ворожі виступи в зв'язи з рішенням Ради С. Народів у справі Мосула.

Інтервенція в Китаї.

Американський держ. секретар для справ мариняркн видав приказ, щоби 6 панцирників із Манілі відплили до Китаю. Ґранспортовець „Шомонґ" відплив із військом до Тієнтсіна. „Шікаго Тр." повідомляє, що американський, англійський, французький, італійський і японський уряд мають інтервенціонаги в Китаї ще з кінцем м. р. Чанґ-Тсо-Лін перейшов на цілій лінії до наступу, зайняв місто Чу-Лін-Гсе і приневолив Куо-Сун-Ліна до відвороту. Є вісти що його й жінку вбили.

Договір із Друзами.

„Шікаго Тр." повідомляє, що в Бейруті підписано між в. комісаром Жувенелем і представниками Друзів договір, на основі якого випустили на волю політ. проступників.

Найкориснійше купувати

ВИНО в торговлі вин заснований в 1847 році

ШТАДТМІЛЄРА

природні виноградні вина, м-д. коняк, рум і лікери.

1006 Цінники висилаємо на бажання. 2-3

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчора ціле число нашого часопису сконфісковано за два місця зі статті „Урядово замовчаний злочин".

— **Окр.шкільна думка.** Українське Педаґоґічне Товариство дало почин до здійснення оригінальної думки, поширюючи карти, що звільнюють людей пересилати святочні побажання та купувати напитки. Наше громадянство повинно прийняти її радо, бо воно на загал мало охоче до писання. Для деяких складати традиційні побажання добирати листівки, придумувати фрази чемности, купувати марки, ще й носити на почту, це просто мука! Під наш від усіх цих обовязків звільнить їх одна маленька карта. Її вистарчить покласти у кишеню. Починаючи від Нового Року, підчас свят і після них, кожний громадянин стрічаючись з другим, добуде з кишені карту на знак, що сповнив свій обовязок. Кожний, хто не здержав новорічних і святочних побажань, повинен домагатись при найближчій зустрічі зі знайомими, щоби показали йому таку карту. Ще більш як полекшою буде висилка для господарів карт, яку зможуть покласти на стіл, замість напитків. Вона зустріне однаку оцінку, як перша, але вона безумовно пінніша, і з огляду на високе господарів і на підтримання господ. Українське Педаґоґічне Товариство подбає, щоби такі карти вислати до всіх міст та містечок, на адреси наших культурних установ. Особи, які не спотикнуть обовязку традиційної чемности, можуть навіть у пізнішім речинці вислатись „запізнюючою легітимацією". Ті, що ждуть на побажання від рідні та знайомих з нашого міста, не повинні ображатись їх мовчанкою. Кожне місто само подбає, щоби переконати, що ті „печенім", мають виправдуючу легітимацію. Обі карти виконав відомий наш артист Павло Коханський.

— **Документи нашої доби.** Одержуємо відпис такого документу: Drohobycz, dnia 21. października 1925. Starostwo w Drohobyczu, L. D. 9613. Wielebnemu ks. Dmytrowi Horodyskiemu g. kat. proboszczowi w Hubiczach do wiadomości. Starosta Drohobycki Porembalski. Wypis z rejestru kar. II. mie i nazwisko: ks. Dmytro Horodyski lat 51 z natv. gr.-kat. proboszcz w Hubiczach. IV. przestępstwo: przekroczenie ust. z 3 |7 1924. Dz. RP. IV. 14. poz. 724 i zwłaszcza tzrostwa w Drohobyczu z 12|5 1925 L. D. 7933 popełnione przez wygotowywanie pism w języku ruskim. VIII. Treść i data wyroku: Uznaje winnym ks. Dmytra Horodyskiego z Hubicz przekroczenia jak rubryka IV. i zasądzam go na zasadzie § 11. ces. patentu z dnia 20|4 1854 Dz. u. p. nr. 96 na grzywnę w kwocie 20 zł, w razie niedołączności na karę aresztu orzec 2 dni. Przeciw temu orzeczeniu wolno wnieść rekurs do Województwa, który podać należy przez tutejsze Starostwo w terminie do dni 3 liczac od dnia następnego po doręczeniu. Drohobycz dnia 21|10 1925. Starosta drohobycki Porembalski m. p.

— **Кривавi свята у Львовi.** Два дні польських свят дали багато праці львівській ратунковій станції, шпиталям і поліції. Не було години, щоб в рівних центрах міста не повідомляли про якусь подію комунну полїції або не вимагали помочі лікаря ратункової станції. Пан вулиці Рицерській ч. 10 мулер Мих. Зарицький зробив пострілля для пожитків. Приятелі стали сперечку, а небавом сплели бійку. Юзь Потель підчас авантури збив із револьвера Йос. Туркевича, а М. Зарицького ранив також в живіт. Перевезений до шпиталя Зленцький помер. Потель утік.— Петро Чуба у супереч'ці пробив ножем живіт жінку. — Вл. Гуральєнко пробив ножем Віктора Кульковського.—Крім того арештовано за пянство й кровавi авантури около 50 чоловік.

— **Міст на Сяні завалився.** Наслідком великих мас леду завалився перевязний міст на Сяні, що лучить перемиську дільницю Гарбарі з Засяніем. Міст недавно направлений, був призначений лише для пішого руху. Підчас катастрофи не було нікого на мості.

— **Кому Ст. Грабський дає субсидії?** У Варшаві існує російська приватна гімназія, що закінчила минулий шкільний рік дефіцитом. Першою причиною дефіциту була мала скількість учнів. Варшавська „Да Свободу" інформує, що дефіцит був такий дійнаючий, що навіть директор п. Голубовський, відомий російський націоналіст, не міг собі випрат ти платні (500 зол. місячно). Не думаючи багато та чуючи себе попрадавним п. І. Ф. Голубовський звернувся до польського міністерства освіти за грошевою субвенцією. Міністерство радо зголосилось і асигнувало Голубовському 3 тисяч злотих допомоги. Ми певні, що прохання якнебудь української приватної школи за державною субсидією пішло би напевно до кошу. Зате міністер Грабський знає, що своїх товаришів російських шовністів та недавніх русифікаторів українського народу слід підтримувати навіть коштом українських податників.

— **Вечір танців Авраменка в Дельменгорсті.** Дня 28. м. м. улаштував наш балетмайстер Авраменко в переїзді до Канади вечір українських танців у Дельменгорсті біля Бремен. Танців тих виконав він у короткому часі українських робітників, що перебувають у великому числі в Дельменгорсті. Вечір вийшов дуже гарно, на жаль — наші люде не дописали. Як це не дивно, але знайшлися такі, що агітували за тим, аби не йти на вечір, бо мовляв — робітникам-пролетарям до хріну танці здали ся. Причиною того є те, що наші Дельменгорстці — а є їх кількасот і мають своє товариство „Поступ" — коїм „Українських Щоденних Вістей" з Америки і „Вістей" з Канади нічого більше від кількох років не читають. За ті часописи не треба платити, а на инші грошей нема, всеж таки, а може саме тому Авраменко своїм виступом викликав там щиру революцію. Звісні „комуністи", що до того часу всюди підозрівали буржуазну „лапку", танцювали в українських строях так завзято й гарно що Німці, зокрема журналісти, яких спеціяльно запрошено, не могли нахвалитися і надивуватися, що фабричні робітники зуміли так добре піддати перед публікою ідею і зміст кожного танцю. Так-

любали хлопці, дівчата й діти від шістьох років з таким запалом, що опівночі не вганяли, мами плакали, а батьки не могли всидіти... Сам Авраменко танцював „Чумака" й „Гопту" з таким успіхом, як усюди. Наш сільський музика-диригент Дубінка старався поки помозі своїх помічників-Німців по силам видержати немчо „коломийки", та це йшло доволі тяжко. Збірно виконано „Великодний хоровід", „Катерину", „Запорожця", і „Журавля". Окремо відтанцював п. Рій з п-ною Гартунг- Вакулинською „подільського котака". Для успішного провеження вечера заслужилися члени „Поступу" Сидій, Панасець, Рибка й инші.

— **Пригадуємо,** що практичні дарунки на свята, а це: добірні матеріали на убрання та сукні, полотна, рушники, хусточки і т. п. продає найдешевше знана зі солідности фірма „Текстильна Гуртівня", Ринок 45 (паріжний дім вул. Гродзіцьких). 3—3

Не марнуймо грошей!

З приводу свят.

В часі післявоєнного виснаження, цілковитого занепаду промислу, важкого положення хліборобства і взагалі катастрофальної фінансової ситуації в Польщі тратити зайво гроші це злочин.

Так. злочин, коли не стає фондів на удержання і творення установ для нації необхідних, без яких раме істнування нації загрожене в самій основі.

По приблизним статистичним обчисленням самий державний польський скарб лише за горівку має від українського населення під Польщею річно 60,000.000 зол. доходу!

А скільки пік річно з димом — прокурюємо!

Двіста сорок міліонів добровільно відносимо в чужі руки в часі, коли „Земельний Банк" не може зібрати 1 (одного!) міліона основного капіталу, коли наші інваліди, що кров свою проливали за кращу долю цілої нації, не мають запевненого „завтра",—коли не стає засобів на поширення просвітної праці, — коли нашим кооперативам не стає конечного оборотового капіталу,—коли наша преса і наші видавництва борються з недобором, — коли „Рідна Школа" з причини зменшення жертвенности приневолена зачиняти школи, стягати класи і взагалі редукувати свою діяльність, замість її постійно поширяти, як цього вимагає інтерес нації.

І так скрізь.

Надходять свята. Кожний, без огляду на пол і занятя уважає оказаним розіслати по кілька, кількадесять побажань чи то свят чи Нового Року. Приймім, що на 8,300.000 Українців під Польщею тільки двіста пятьдесять тисяч вишле такі побажання і видасть на це враз з почтою пересічно тільки по 2 зол., то знов що найменше пів міліона нашого гроша піде зайво в чужі руки!

Українське Педагогічне Товариство дає почин, щоби бодай частину цих видатків спрямувати на красу ціль. Воно видало тепер два роди карт, а саме: карту звільняючу від уживання напитків у часі святочних приятв і карту звільняючу від пересилки побажань святочних і новорічних.

Кожна карта коштує тільки 1 зол. Весь дохід з розпродажі карт призначений на „Рідну Школу". Кружкам УПТ., читальням, Січам, кооперативам і иншим організаціям в розпродаж за 25 проц. для їхніх місцевих просвітних цілей.

Купувати можна для себе і для других.

Ми переконані, що наші організації, наше громадянство розхоплять цей малий наклад звільняючих карт, бож кожний, хто їх купує, оощаджує багато грошей, які пішли би в чужі руки, а причиняється до збільшення фондів „Рідної Школи", найважнійшої установи в часі сучасного лихоліття.

Замовляти карти можна в „Українськім Педагогічнім Товаристві", Львів, Ринок, ч. 10.

З судової салі.

Хіба ревуть воли, як ясла повні?

(Політичний процес українських селян у Львові.)

15-ий день розправи. 21. грудня 1925.

Цілий день посвячено дискусії над питаннями для суддів присяжних. Оборонці заголосили цілий ряд нових питань. Поставлению всіх тих питань спротивився прокуратор. Трибунал по довгій нараді допускає частину питань, які пропонує оборона, і врешті устачено всі питання в числі до 38. Потім предсідник трибуналу Ангельський відложив розправу на слідуючий день, година 10 рано.

16. день розправи 22. грудня.

В годині 11 розпочав свою промову прокуратор Гіртлєр, яка з перервами тягнулася до години 3. Прокуратор вимагає визнання усіх обвинуваченних винними злочинів з § 58 і 59 (державна зрада), § 131 і 135 (мордy) і § 190, 192, 194 (грабунку).

В годині 3 відложив провідник розправу до слідуючого дня.

17. день розправи 23. грудня.

Говорять оборонці: перший промовляв оборонець з уряду аплікант прокураторії д-р Дзєровіч, оборонець головного обвинуваченого Скрибайла. Говорив кілька минут. По йому говорили дальші оборонці д-р Мільбауер, д-р Павенцький і д-р Гурянський (з Коломиї), д-р Шпіх, д-р Шварц, д-р Шевчук, д-р Гендлєр, д-р Марітчак і д-р Лев Ганкевич. В годині 1 вночі відложив провідник трибуналу Ангельский розправу на день 28. грудня година 9 рано. Прокуратор Гіртлєр має в понеділок теплікувати, а тоді відповідали би йому ще оборонці. І розправа не скінчилася би тоді перед новим роком. Коли би прокуратор не теплікував, то в понеділок виголосив би резюме провідник трибуналу Ангельский, а потім відбулась би нарада присяжних суддів над 138 питаннями.

Сім'я Лукасевич та Витязь повідомляють приятелів і знайомих, що 19. грудня 1925 р. після довгої та тяжкої недуги, згасла їх ясна зірка,

НАТАЛОЧКА ЛУКАСЕВИЧ.

Сумний обряд похоронів відбувся 22. грудня 1925 р. на православному цвинтарі на Вулі у Варшаві. 1014

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Національного Театру під дир. О. Митковича.

Львів, сала Народного Дому.

29. XII. Воскресення.
30. XII. Запорожець за Дунаєм.
31. XII. Ніч під Івана Купала.
1. I. Чорна Пантера і білий медвідь, рашальна пістава). 4—?

Видїл Т-ва прихильників освіти у Відні взиває всіх инше названих бувших студентів австрійських високих шкіл, щоби в якнайкоротшому часі звернули доломоги позички, вібрані в часі своїх студій від т-ва Прихильників освіти. Це і шлях упімнення вибирає т-во тому, що мимо кількоразових загальних упімнень в часописях, названі до цього часу не почувалися до сповнення свого морального обовязку: 1) Бажан Василь, 2) інж. Цебрівський Дмитро, 3) Цимбала Степан, 4) д-р Дацьків Теодор, 5) Давіняцький Павло, 6) інж. Форнальчик Дмитро. 7) інж. Гомик Осип, 8) Головатий Павло, 9) Глібчук Петро, 10) Галичин Дмитро, 11) д-р Гунцик Омелян, 12) інж. Гайдукевич Михайло, 13) Яцковський Володимир, 14) Іванович Адріян, 15) Ярема Володимир, 16) інж. Яців Степан.

Відень, дня 22. грудня 1925.

За Видїл Т-ва Прихильників Освіти:
Д-р Дністрянський голова. *М. Гуцуляк* секретар.

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ на провінції приїме негайно рутинованого конціпієнта евент. з субституцією. Зголошення слати: Д-р Василь Баяд, Тисьменица. 1013 1—2

КИЛИМИ гаптовані і після ориг. взорів Пещанського поручає на догідні спляти фабрика килимів „Textyl" Рава р. Вистава взорів в фірмі Сівак, Львів Коперника 3. 1012 1—2

МІД гатунку, пасічні пасіки, чистий, правдивий без домішки під гарантією в 5 кат. бляшанках оплачено по ціні в золотих рівновартости 1·80 дол. по дневнім курсі висилає Евген Білинський, Збараж. 998 3-8

КАЛЕНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 рік, гарно печатаний в 2-х красках вже продається. (Ціна 6 центів). Замовляти: А. Окпиш, Львів, Кадецька 4. 897 9-15

ТРЬОХ кандидатів інженерії (хемік, будів. і маш.) навяжуть переписку з трьома інтелігентними панночками в віці від 17—23 літ в цілі взаємім думок — в будучности можливе сопружя. Маєтковість і матеріальна сторінка — обоятні. Серіозні зголошення на адресу: Danzig — Lgt. Poste restante gegen Vorzeigen Hundert Mark Reichsbanknote O. 9296955. 987 2—2

ІНТЕЛ. ЖЕНЩИНА, середних літ, знаюча добре всяке домашне господарство, з свідоцтвами, — глядає місця найрадше в місті. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Іра". 1003 2—2

ПОДОРОЖУЮЧИХ (Агентів) до продажі образованостей за високою провізією в кождій місцевости приймемо. Кавція або забезпечення вимагане. Перше-ство мають інвалїди і властителї недвижимостей. Зголошення: Львів 1, Сеникa 102. 1018 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ІВАН ЯКИМЧУК

отворив адвокатську канцелярію в ТЕРНОПОЛІ

в домі філії „Просвіти" при вул. Мїцкевіча ч. 11. 1017 1—3

Подяка.

Видїл „Української Захоронки" висказує отсим щиру подяку Вп. пп. д-ру Михайлови Рудницькому, Давидовичови, Ліді Туркевичівній, Деленкови, Щуровському, Пеленському, Стетькевичови і М. Монцібовичови за ласкаву співучасть в уладженню Миколаївського Вечера.

Рівнож щиро дякує Видїл Хвальному Товариству „Труд" і Вп. п. Монцібовичевій і Пачовській за безінтересовне шитя одягів для Захоронкових дітей, які дістали вони як дарунки від св. Миколая.

1—1 1016 Видїл.

Конкурс.

Кооперативa „Народний Дім" в Чорткові пошукує самостійного завідателя торговлі корівними і спожівчими товарами, евентуально управляючого директора. Кавція пожадана. Зголошення з долученим свідоцтв фахових студій, відбутої практики та службових свідоцтв петента з запозданням услівій належить слати на руки голови Надзірної Ради кооперативи д-ра Вол. Електоровича адвоката в Чорткові найдальше до дня 15 січня 1926.

Надзірна Рада.

Кооператива трикотарських виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

при вул. Коральницькій ч. 2,

приймає всілякі замовлення і перерібки Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 815 14—15

Казав мені мій барометр:
Пора Вам вже дізнатись,
Одна є фірма: „Редуктор",
Де можна гарно вбратись.
Товар, який захочете —
І вибір предобогатий
Кашені не сполочете,
Бо там дають на раги.

РИНОК 42.

Артистична Переплетня Миколи Ириевецького, Львів, Пекарська 12, має на складі нові Євангелія в цінній артистичній оправі, багато ориґінали по 20 зол. Приймає старі Євангелія до переплету в плюш з відполюванням окон і берегів по 140 зол. Переплет старих Служебників в шкіру з золоченим берегів і верхніх прикрас зол. 80. 972 4—5

Музичні Інструменти

для учнів і аматорських кружків під гарантією поручає краєва фабрика

ФР. НЄВЧИК

871 **Львів, Городецька 2 б).** 9-10

Спеціяльні нарстати напрями возів

982 **„Ford"** 3—5

оригінальні складові части

Витолд Транда

Львів вул. подзамского ч. 2

КАРТА УВІЛЬНЯЮЧА ВІД НАПОЇВ У ЧАСІ №9 СВЯТОЧНИХ ПРИЙНЯТЬ №6

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З кочкової Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 291 (10.674). Львів, середа 30. грудня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Приватний капітал на Україні.

Голова Раднаркому Чубар про ролю приватного капіталу в господарстві на Україні.

На останньому 9. зїзді КП(б)У застановлявся голова радянського уряду України Чубар над дуже цікавою та актуальною проблемою, а іменно над ролею приватного капіталу в господарській відбудові України. Свої міркування та висновки ілюстрував він цифрами.

З наведених цифр видно, що в 1922—23 господарському році державний промисл творив на Україні 86 відс., кооперативний 5,3 відс., а приватний 8,7 відсот. В 1924—25 госп. році державн. промисл творив уже 89 відс., кооперативний 5,1 відс. а приватний 5,2 відс. Наведені цифри доказують, що відсоток приватного промислу паде та не видержує конкуренції з державним. Але з приватним паде і кооперативний промисл. Так учать цифри, а на ділі повинно би бути навпаки, бо при скорому обороті приватних фондів, які можуть і мусять скорійше обертатися завдяки малим сумам, приватній капітал повинен би зростати.

Колиж взяти на увагу кількість та силу промислових підприємств, то цифри виказують, що державних підприємств у цьому році є 1.125 одиниць, кооперативних 348 одиниць а приватних 480 одиниць. Споміж них найсильнійші державні підприємства. В них працює 314 тисяч робітників, у кооперативних є їх 11,800, а в приватних заледви 2.100. Не зважаючи на значно більшу скількість приватних підприємств від кооперативних, у тих останніх працює далеко більше робітників ніж у приватніх підприємствах. Це пояснюється тим, що в руках приватного капіталу находиться найбільше мукомольних підприємств, які самі собою вимагають найменшого числа робітників.

На полі торговельного товарообороту помітив аналогічне явище. В 1923 р. приватній капітал становив у гуртовій торговлі України 32,3 відсотки всього обороту, в 1924 р. він понизився до 16,3 відс. Натомість у гуртово-роздрібній торговлі приватний капітал мав у 1923 р. 58,2 відсотки, а в 1924-25 понизився до 33.9 відсотків. У самій виключно роздрібній торговлі в першому півроці 1923—24 р. виносив він 90,4 відс. усього обороту, а вже в другому півроці того самого року понизився до 90 відсотків. Про висоту участи приватного капіталу в роздрібній торговлі цього 1925 р. немає в референті Чубара ніякої згадки. Думаємо, що відносини мало змінилися. І мабуть цей факт викликав занепокоєння в парті, бо саме всі ті наведені цифри вживав Чубар на те, щоби доказати безосновність побоювань щодо надмірного зросту приватного капіталу.

Але наведемо ще одну ділянку, на якій виявляє приватний капітал свою активність. Є це ділянка заготовки збіжа для держави. В 1924—25 госп. році прив. капітал займав у загальному плані заготовок 35 відс. Згідно з пляном заготовок на 1925—26 рік приватному капіталові оставила сама держава 29 відсот. заготовок. У біржових оборотах 1923—24 р. участь приватного капіталу виражувалася цифрою 9,1 відсотків, а в 1924—25 р. цифрою 6,4 відс.

На основі усього повищого поробив Чубар висновки, що державний капітал на Україні кріпне на рахунок приватного та що наслідком цього соціялістичному господарству не загрожує велика небезпека з боку господарства приватного капіталу.

В партії була і є поважна течія, що обстоює боротьбу з приватним капіталом. Голова уряду України Чубар доказує, що держава не може відмовлятися від нової економічної політики (Непа) а тим самим не може побарювати і приватного капіталу. Дослівно Чубар сказав так: „Нема потреби переходити до такої системи, щоби стиснути все і всіх і залишити тільки нашу промисловість, наш державний та кооперативний торг. Зокрема слід освітлити кредитове питання. Розмір приватного капіталу в кредитовому обігові є показчиком того, в якій мірі він нам загрожує. Головними кредитовими організаціями, що по суті є приватними, є товариства взаїмного кредиту. Число їх зростає. Коли 1. жовтня 1924 р. було 29 кредитових товариств, то на 1. вересня 1925 р. було їх уже 56. Пересічний оборот тих товариств виносив на 1. вересня 1924 р. 74.200 карбов., а на 1. жовтня 1925 р. аріс до суми 13.500 карб. Наші кредитові установи кредитували Т-ва взаїмного кредиту на 1,7 пр. всього кредиту, виданого нашими банками. Загальна сума коштів, що находяться в обігу названих товариств, виносить 7 міл. карб., проти 200 міліонів, що були в обігу наших кредитових установ. Таким чином наші кредитові позиції міцні."

Далі зачепив Чубар ще й справу концесійної політики, яку деякі партійці „обстрілюють". Концесійна політика дала вже деякі позитивні користи для відбудови радянського господарства, але поза межами України. На Україні в тому відношенні не зроблено нічого. Чубар підкреслює, що уряд дуже радо пішов би на те, щоби який концесіонер вложив бодай 20—30 міліонів у будівляний завод чи фабрику. Виявляється, що перед двома роками був один концесіонер, який бажав одержати концесію на криворіжські копальні. Та він не витримав, бо не мав відповідної фінансової бази.

У висновках діяшов Чубар до того, що при теперішніх відносинах держава не може обійтись без приватного капіталу. Коли взяти торговлю, то в роздрібній торговлі, де приватний капітал має 90 відсотків обороту, держава не в силі його побороти навіть колиб цього бажала. Не можна нищити також приватного кредиту, бо він обслуговує значні кола населення, а рівночі останнини вимагають участи представників приватного капіталу. „Наше завдання полягає в тому, кінчив свої висновки Чубар — щоби плановим порядком відшукати спосіб найдоцільнійшого використання приватного капіталу торговця та посередника в інтересах громадського нагромадження. В боротьбі з приватним капіталом, з його зростом, слід вживати не адміністративних заходів, а впливати з фінансово-економічного боку".

З усіх наведених цифр ми бачимо, що приватний капітал не стоїть на Україні так слабо, як би це здавалося. Факт опанування ним усієї майже роздрібної торговлі може направду вводити в стан тривоги многих правовірних комуністів. Виходить, що кооперація в роздрібній торговлі не видержує ніякої конкуренції з приватними торговцями. Ці останні являються нічим иншим тільки посередниками між державною продукцією та покупцем чи консументом. Вся майже продукція державного промислу а навіть спроваджуваних взоза кордону товарів переходить через руки посередників. І вони зростають в силу.

В. М.

Радянська Україна.

Непівський закордонний капітал і партія.

Голова Раднаркому України Чубар сказав у своєму експозе на партійному зїзді в Катеринославі між иншим таке: „Організаційні наші успіхи досить значні. Ми спостерігаємо зріст промисловости і сільського господарства. Побоювання деяких товаришів „що при переході до непи приватний капітал нас затопить — ніпі є безпідставні. Ті цифри, що ми маємо на Україні, доказують, що державні підприємства разом з кооперативними значно перевищують число приватних. Крім цього ми дужчі від приватного капіталу по силі та по скількості оборотів і продукції товарів (це при монополю промислу і торговлі самозрозуміле! — прим. складача) на 40 разів. Це доказує, що за 4 роки істнування нової економічної політики приватний капітал не досягнув ніякої переваги. Партія безумовно вступила на правильний шлях, коли стала на становищі притягнення приватного капіталу, який зможе дати значні кошти для нашої дрібної промисловости".

„Инше питання — це втягнення до нашого промислу і господарства закордонного капіталу. Наша концесійна політика не розгорнулася так, як ми цього бажали би. Останніми часами до нас почали навідуватися закордонні економічні делегації. Вони знайомляться з нашим господарством. Між иншими, Німці що нині розїзджають по Криворіжю, кажуть про те, що наша промисловість здорова, та нам можна дати гроші на її відбудову".

В тому ж експозе сказав Чубар про зріст КП(б)У таке: „Партія взяла твердий курс на внутрішньопартійну демократію, що має на меті спонукати партійні лави. Наша партія міцна й єдина за останній час партія помітно виросла, на основі ленінського набору до партії прибуло 30 тисяч робітників від верстату. В часі між 1 червня і 1. вересня цього року партія знов побільшилася на 43 тисячі членів, здебільшого самих робітників. Коли 1. січня 1924 р. відсоток робітників у партії виносив 55·9 то на 1. липня 1925 р. він зріс до 72·4 відсотків".

До наведених слів Чубаря про партію ми дамо таке пояснення: У цілому Союзі радянських республік випадає по 4 члени компартії на 1000 душ дорослого населення. На Україні випадає на тисячу душ населення навіть не цілий один комуніст а тільки 0·9 комуніста. Колиж взяти на увагу, що на Україні є 80 відсотків селянського населення, а партія рекрутує своїх членів виключно майже з робітництва (в партії 72 відсотки робітників), то вийде, що Україною править дуже малесенька горсточка партійних робітників, що цілковито не репрезентують українських селянських мас. Колиж до того зясуємо собі ще й те, що робітництво в українських фабричних центрах є по своєму національному складі переважно московське, то прийдемо до переконання, що на Україні ще й тепер уся влада находиться в руках горстки комуністів робітничого походження, що в своїй переважі є для українського населення національно чужими. Отже на Україні виконують диктатуру над українським народом російські та жидівські комуністи. Навіть тепер є між ними зникаюче малий відсоток Українців.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у добі денаціоналізації!

По широкому світі.

Німецька криза продовжується. Зєднані групи берлінського парляменту і пруського сойму зберуться 10-го січня, щоби радити над політичною ситуацією і скласти коаліційний кабінет.

Кандидатом на представника Німеччини в Лізі Націй є німецький посол у Варшаві Ульрих Раушер.

Англія має намір завести в себе податок від предметів роскоші, за прикладом Франції, Італії, Німеччини, Чехословаччини та Польщі. Міністерство торговлі вислало з цією метою до згаданих країв своїх знавців.

Військова контроля міжсоюзницької комісії над Болгарією перестає істнувати тому, що Болгарія виконала всі зобовязання мирового договору в Неї. На майбутнє контроля над нею перейде до Ліги Націй.

Фашисти в Італії задумують узяти в свої руки організацію всієї преси і видавати у кожній дільниці тільки один денник.

Туреччина та Югославія, через своїх представників у Белграді підготовляють торговельний, консульський та еміграційний договір.

У Туреччині парлямент прийняв закон завести міжнародній календар.

Поза плечима.

Львів, 29. грудня 1925.

В святочних випусках польських газет з'явилися деякі статті, які торкаються сучасного положення Польщі та які мають на меті з одного боку дещо прояснити, а з другого найти вихід з безвихідного становища. До таких виясняючих і шукаючих виходу статтей належить і голос мін. Ст. Грабського, прибраний в форму інтерв'ю.

В останніх часах в польській пресі розійшлися були поголоски про компроміс, про заключення угоди між вшехполяками і Пілсудським. Говорено, що вшехпольський папа Р. Дмовский удавався по резиденції Пілсудского — Сулеїнка і там заключив з небезпечним конфедератом спершу перемир'я, а опісля компроміс. Згодом з'явилися поправки до цього пакту. Мовляв, то не Дмовский братався з Пілсудским, гільки активний керманич ендеції — Ст. Грабский зі соймовим амбасадором Пілсудского пос. Медзінським. Вкінці в різдвяному „Слов-і Польск-ому" Ст. Грабский злегка заперечує факт формального порозуміння з табором Пілсудского, але не заперечує фактичного компромісу. Та важнійшим від цих всіх пояснень і „спростувань" є теперішнє політичне credo Ст. Грабского, credo, яке підкреслює потребу і конечність компромісу між обома польськими політичними таборами: правим і лівим, реакційним і поступовим, пануючим в соймі і пануючим в армії.

„В часах невзгоді — каже Гр. — силою, яку ми могли протиставити могутності поділових держав, була сила благородних пристрастей. Тому я будив і розпалював ті пристрасти. А хто їх остуджував, а хто їх намагався спрямовувати в якимсь напрямку, ніж той, який вказувало моє сумління — того я безоглядно поборював. Коли маємо власну державу, але окружену народами, які не можуть забути, що панували над Польщею, але лише що організуються, є внаслідок господарські, є культурно неоднострайні — то першим наказом польського патріотизму мусить бути скупчувати, єднати, зєднувати Польщу внутрішньо, лагодити антагонізми національні, суспільні, партійні, особисті, усувати упередження й ненависти, викликані давнійшими боротьбами — чи то воєнними за „орієнтації", чи з часів законодатного сойму за національний, міжнаціональний чи федеративний устрій республіки, одним словом забувати те, що нас в минулому розєднувало, а жити тим, що нас сьогодня єднає, жити польською державною рацією. З тією метою я старався найти точки співдіяння поміж я Пястом, а опісля, хоч би тільки в обсягу связації скарбу, з ППС. З тією метою я старався устійнити згідливі, приязні відносини держави з католицькою церквою, витворити нормальні умови розвитку православної церкви в Річпосполитій, пробую увійти в порозуміння з руськими науковими кругами".

Отже основним мотивом й імперативом діяльности Ст. Грабского у відреставрованій Польщі є ідея „лучення і єднання". Під прапором цієї ідеї вже зникла полонізна українських народніх шкіл. Як стверджував ще в жовтні ц. р. львівський куратор Собіньский (в інтерв'ю з представником „Слова Польского"), в наслідок „шкільного плебісциту", або — як люблять висловлюватися польські шовіністи й польонізатори — „згідно з волею батьків" в стані посідання Українців і Поляків заходять такі зміни: около триста народніх шкіл підлягає утраквізації (себ-то в них будуть вчити дві години тижнево української мови). в кількох випадках наступає переміна польської школи на українську, а крім того девятьсот до тисячу українських народніх шкіл стає польськими.

Таким чином лише в Сх. Галичині (на території львівської кураторії) тисячу українських шкіл перетворено на польські. На Волині й Поліси, як засвідчує Сер., майже зовсім зникла українська школа, а на Холмщині й Підляшу зникла вона ще з хвилею повставання польської держави.

Так здійснюється „ідея лучення і єднання" в ділянці народнього шкільництва. Відносно середнього, то тут в тих кількох українських гімназіях, що ще блимали на хмарному небозводі сучасного лихоліття, за одним махом переведено утраквізацію з наміром в найближчій будучности повернути до хвилево зломаної тіснійшої „ідеї лучення і єднання", себ-то до ліквідації тих шкіл.

Після цих благородних зусиль в реалізації „ідеї лучення і єднання" — мін. Ст. Грабский пробує увійти в порозуміння з українськими науковими кругами. Як і личить професорові університету, польський

Тільки збірне зусилля може здвигнути піраміду!

Всі по

Акції Земельного Банку Гіпотечного.

Львів, підвалля 7.

учений пробує порозумітися з українськими ученими. Але з якою метою? Чи може для вимінн культурних цінностей польського й українського народу? Чи задля скликання якогось наукового конгресу? Чи може він, який був їх товаришем в одному університеті, відчуває докори сумління, що тих українських учених в ім'я „ідеї лучення і єднання" протизаконно, насильно і брутально викинено з їх наукових вартатів, з їх катедр, і тепер він хотів би змити ту ганьбу відродженої Польщі.

Ні, не як учений і не як експіятор заподіяних кривд, але як ідеольог зоольогічного, пажерливого, руйнуючого польського шовінізму виступає проф. Грабский. Якраз під прапором тієї „ідеї лучення і єднання", яка вже виявилася такою розгорощуючою в народньому й середньому шкільництві, задумує він завдати смертельний удар самій ідеї українського високого шкільництва. Не як учений, а як політик виступає ідеольог польського шовінізму. Підступно вимагає він суто політичну декларацію від свого довіреника д-ра Романа Стоцького, щоби в очах українського громадянства скомпромітувати українських учених. Крім того свою акцію веде він позакулісово, тайно, поза плечима Української Парл. Репрезентації, ігноруючи умандатоване представництво українського народу.

Проф. Ст. Грабский знає дуже добре, що університетська справа в першу чергу має виключно політичний характер, що це не є справа учених, професорів, тих чи инших кругів, тільки справа всього українського громадянства, зорганізованого в політичних партіях, якого еманацією є Парл. Репрезентація. Одначе проф. Грабский „не признає" Української Парл. Репрезентації, він її ігнорує, він з нею не хоче рахуватися. Парламентарний міністер в першу чергу покликаний навязувати й держати звязок з парламентарними колами. І він в ними підтримує той звязок, коли йде про польські клюби, коли мається до діла з жидівськими справами, але „не признає" представництва українського народу, як парламентарного, так і позапарламентарного. Ця поведінка польських чинників, це ігнорування умандатованого представництва українського народу, а одночасно вирішування справ проти волі і всупереч інтересам українського громадянства, досадно ілюструє й тепер задумані „проби" проф. Грабского у відношенні до університетської справи.

Як у всіх инших справах, так і тут, польський уряд в можливому випадку придумує якусь карикатуру українського високого шкільництва. Коли в инших справах можна було, не рахуючись з голосом українського громадянства, понад голови парляментарного представництва, здійснювати свою „ідею лучення і єднання", то тут важко було обійтися без якихнебудь представників громадянства. Тому й далі ігноруючи парламентарне представництво, проф. Грабский звернувся до шляху, який мав його завести до українських наукових кругів. А ті круги — це здебільшого польські урядовці, залежні якраз від Грабского і його товаришів. Виходячи з цього становища, маючи до діла з підчиненими собі людьми, яких обовязком — згідно з вшехпольською теорією — є мовчати і слухати, п. Грабський думав осягнути намічену мету. Одначе він забув, що українські вчені є дисциплінованими членами свого громадянства та що після декларації д-ра Стоцького їм загороджена дорога до організацийної комісії. Коли б до того не було прийшло, то може участь українських учених в орга-

---

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Повітньої України.

(Докінчення.)

Цей живий відгомін ідей Кирило-Методіївців тим менше дивний, що з найвизначнійшими братчиками зійшовся Костомарів у 60 пр. при спільній праці, головно з Кулішем і Шевченком. Смерть Шевченка прибила його таким сумом, що на його похороні почав незвичайно теплу, глибоко пройняту щирим спочуванням промову, але не в силі був докінчити її, заридав, замовк і відійшов. Як глибоко перейнявся Костомарів Тарасовими ідеями, до деякої міри свідчить і його промова в хвилину виряжання Шевченкового тіла з Петербурга на Україну: в своїй промові благав Костоларів духа Шевченка благословити кінчати те діло, котре Шевченко обілляв своїми гіркими сльозами.

В усім, чим завначувалося українське життя в 60 рр. XIX в., Костомарів мав не тільки велику, але часто провідну ролю. В „Основі" взяв таку близьку й визначну участь, що його устами говорила дуже часто сама редакція журналу, а тим самим загал тодішнього свідомого українства. Особливо голосна була тоді справа, яку підніс Костомарів в „Основі", справа навчання в школі рідною мовою. Костомарів видвигав потребу популярно-наукових книжок для народу, необхідних для найпершої освіти: релігійних і з природознавства. Коли стаття Костомарова викликала живу вимину думок, він звернувся з закликом до громади жертвувати гроші на видання книжок для народу та присилати рукописи для друку. „Памятайте, панове, про співця,—писав він до київських семинаристів із приводу надісланої грошевої збірки; дай Боже, щоб любов наша до рідної мови не була похожа на те насіння, що було війшло, та росту йому не було. Щоб люде вас не звели, а щоб ані ради жінок і дітей, ані ради омани світової, кваплючись на лакомство велике, ані ради страха архиєрейська не покинули ви мови рідної. Бо хто любить народ, той річ його любить, а хто каже, що любить народ, а річ його ненавидить, той бреше". Костомарів зібрав усього коло пять тисяч карбованців. На ці гроші видав арифметику Конисського й біблійні оповідання Опатовича. Ладилися до друку й инші книжки, але цьому на перешкоді стали несприятливі обставини й цензурна заборона з 1863 р. Передержавши якийсь час гроші в банку, передав їх Костомарів петербурській Академії Наук на премію за найкращий українсько-російський словник.

Головна заслуга Костомарова лежить на полі науки. Як вірно відмітив Драгоманів у своїй праці „Література російська, великоруська, українська і галицька", „ніхто, окрім Шевченка, не зробив стільки для пропаганди українських симпатій", як Костомарів. Як ні бушували по 1863 р. в публіцистиці централістичні протиукраїнські думки, в науці, в освіченої громади ідеї Костомарова завсіди брали верх, вони навіть йшли в школу, бо сліди творів Костомарова видні були на всякім підручнику географії Росії й на всякій географічній або історичній хрестоматії. Тільки більше таких монографій, як Костомарова, — писав Драгоманів у 70 рр. — „про історію, етнографію, культуру, літературу України — і ми не бачилиб тої байдужности до неї, яку часто бачимо тепер у самих її дітей після так голосного крику про її національну самостійність!" Ці слова Драгоманова так і допрошуються приложити їх до сьогоднішніх обставин.

Нема ціли в фейлетоновій пригаді про Костомарова вичислять довгу низку його праць із української історії. Дещо з них вийшло також в українськім перекладі в Українській (Руській) історичній Бібліотеці, як: Богдан Хмельницький, Гетьманування Виговського і Юрія Хмельницького, Руїна, Мазепа і мазепинці, Дві руські народности тощо. З праці „Русская история в жизнеописаниях ея главнейших деятелей" вибрав Ол. Барвінський український матеріял п. н. „Історія України в життєписах визначнійших її діячів". Менше відомі широкому громадянству, а більше спеціялістам праці Костомарова з української устної словесности, як напр.: Про історичне значіння української пісенности, Історія козацтва в українських народніх піснях. Родинний побут у творах української народньої пісенної творчости й т. д. Крім того Костомарів полишив і кілька історичних повістей, а хоча не був талановитим повістярем, все таки його „Кудеяр" і „Чернигівка" цікаві.

Після гарячого часу 60 рр. XIX. в. Українці нераз були невдоволені становищем і думками Костомарова, котрий, щоб „Москали підтурили", вникався навіть до пропаганди української літератури, для домашнього обходу". Що такі й подібні думки диктувало Костомарову бажання виборони бодай якесь мінімум прав для української мови, про це не може бути й сумніву. Деякий доказ того можна добачити в домаганні Костомарова від редакції „Кіевск-ой Старин-ы" надрукувати по українськи повість Івана Левицького „Старосвітські батюшки й матушки" (проти ради Костомарова редакція лишила українськими тільки розмови дівних осіб). З другого боку постійні удари довели Костомарова до того що він плутав термінологію. „І майже завше, — каже Драгоманів, — коли в ньому блідне український народовець і федераліст, блідне й його історичний талант, блідне політична думка... На щастя, це трапляється з ним дуже рідко"...

В травні 1875 р. подружився Костомарів із Аліною Крагельською-Кисельовою, що від 1870 р. була вдовою, прожившись з чоловіком 19 літ. Пізне, але досить чимале це було щастя для Костомарова, що в своїй дружині найшов ласку й

нізаційній комісії не булаб зовсім лайвою. Прецінь треба було щонайменше довідатися, що п. Грабський розуміє під „українським високим шкільництвом" та як думає він розв'язати справу українського університету. Сьогодня та справа вже ясна. Тому єдиний шлях, що веде до розв'язки університетського питання, це проведення в соймі в порозумінні з Українською Парл. Репрезентацією закону про заснування українського університету, означення місця його осідку, вставлення в буджеті відповідної суми на ювінування того університету, а тоді прийде черга на організаційну комісію і на участь в ній українських учених. м. ч.

На культурні теми.

Культура, інтелігенція й народ.

II.

Це все ми бачимо у народів культурних, а у нас?... Навіть імя наших кращих культурних цінностей мало відоме нашій інтелігенції. Щоб не бути голословним наведу тут хочаб такий приклад, якого свідком я був сам, і який характеризує цвіт нашої інтелігенції — молодь. В одній з пожежських кав'ярень дійсний студент високої школи, Українець, познайомився з О. Олесем. З розмови виявилось, що цей „широкий Українець" не тільки не читав нічого з творів О. Олеся, а навіть не знає, що такий поет існує на Україні. Але він же чудесно знає і твори Пушкина і Лермонтова і Блока і Єсеніна і Реймонта і Жулавського і т. д.

Думаю, що це не одинокий приклад серед нашого студентства.

От вам культура нашої інтелігенції! І як же можна думати, що інтелігент такого гатунку буде боронити українську справу, коли він не знає в дійсности навіть найбільш культурних цінностей її? Як така людина зможе будити почуття любови до батьківщини в народі, коли вона не знає тієї батьківщини?

А цеж люде, котрі готуються на пости проводирів народу.

Жах!...

Тим жахливійше, що такий „інтелігент" думає про себе, здебільшого, як єдину покликану в культурно-політичні провідники людину.

От у цім то й полягає розгадка того страшного недавного минулого, в цім полягає розгадка й дальшого шарлатанства деяких бувших „політиків", що причинившись своїм неуцтвом і бездарністю до розвалу української держави, тепер до своїх бувших фахів неукінчених студентів, лісних кондукторів і т. д. приписують на візитових картках слова „доктор" або „професор", і тут в Европі продовжують дискредитувати не тільки свій нарід, а й загальну науку.

Чи допустилаб до цього нація, яка має культурну інтелігенцію?

Ніколи!

Отже це все продукт нашого нещасного недавного минулого, і коли тим самим шляхом піде молодша генерація нашої інтелігенції, то це буде дійсно чимсь фатальним для нашого культурного розвитку. А піти таким шляхом вона мусить, коли й надалі буде відноситись до своєї культури так, як відноситься тепер. Нашій інтелігенції треба не тільки злегка приглядуватись до своєї культури, а серіозно вивчити її і через неї зєднатись з народом, та разом з ним піднестись на вищі щаблі і дорівнятись народам культурним. Тоді не страшною буде і боротьба за краще будуче нашої батьківщини і тоді такі явища, як випливи на поверхню псевдовчених, ділетантів і взагалі шарлатанів з під темних зірок, не матимуть місця. Стати ж культурним справді дасть змогу тільки вивчення всього придбаного нашими справжніми вченими і письменниками, а це можна зробити майже тільки через книгу.

Яке справді значіння має книжка в розвитку культури того чи иншого народу, не треба говорити. Відношення того чи иншого народу до своєї книги являється показчиком його культурности. Візьмемо для прикладу хочаб Зєдинені Держави Америки і поглянемо, як у них стоїть справа бібліотек:

Отже перша бібліотека в Америці була заснована в 1638 р. при Гарвардському Коледжі (теперішній Гарвардський університет). По цьому зразку у 18. і 19. вв. був організований цілий ряд инших бібліотек, при високих та середніх школах в Америці. Инші бібліотеки повстали при спілках та громадах на членські вкладки, потім дуже велика частина зобовязання своїм повстанням пожертвам приватних осіб. Серед цих пожертв є дуже великі, так напр. знаменитий стальовий король Карнегі пожертвував не менше 64 х міліонів дол. на бібліотеки, і тільки в одному Ню Йорку збудував 30 бібліотечних домів. В Гарвардському університеті в Бостоні нова чудесна бібліотека збудована на кошти, пожертвовані матірю студента, що загинув в 1912 р. на Титаніку. Найбільша бібліотека в Північн. Америці — це громадська бібліотека в Ню-Йорку. Вона складається з двох частин, з котрих одна заснована в 1849 р. Астором, а друга в 1900 р. Ленноксом.

В 1919 р. в Зєдинених Державах було не менше 2850 великих і середніх громадських бібліотек, загальний дохід котрих досягав 19 міл. дол. Ці бібліотеки взагалі нараховують 75 міл. примірників і на протязі року видали на руки читачам щось коло 150 міл. томів. В число цих бібліотек не зараховані дрібні бібліотеки, що мають менше ніж 5000 томів кожна. Бібліотеки існують не тільки по великих містах, але й по селах, навіть по хуторах. Так напр. з 414 бібліотек в стейті Масачузетс 155 припадає на міста з населенням 5—10 тисяч мешканців, а 82 бібліотеки на громади з числом менше 1000 мешк. Стейт Уісконзін, дуже рідко заселений, в 1918 р. нараховував коло 200 бібліотек. Існують і мандрівні бібліотеки, котрі тимчасово оддаються в розпорядження до бібліотек з невеликим запасом книг. Дуже розповсюджена система взаємного обміну книгами на вимоги читачів, що проживають в містах, де потрібних книг немає. Завдяки полегченому користуванню бібліотеками, число виданих книг в Америці дуже велике. На кожну людину, включаючи сюди навіть немовлят, припадає щорічно 3 видання книги. Законодавчі органи окремих стейтів рядом окремих законів регулюють користування бібліотеками. Напр. в стейті Масачузетс з 1798 р. з цього приводу видано 60 законів. Один з них принятий в 1857 р. накладає грошові кари в розмірі від 5—10 тис. дол. за ушкодження книги, навіть коли це ушкодження виявляється в зробленій в книзі помітці олівцем. Хто загубить книгу, мусить заплатити потрійну ціну. Коли ж губиться один із томів серії книг або із періодичних видань, то той, хто загубив, мусить наново поставити всю серію або всі випуски періодичного видання.

Ці дані, подані провідником Центральної бібліотеки в Ціріху, взичайно торкаються тільки громадських бібліотек. Сюди не входить зовсім відношення кожної людини зокрема до книги. А воно було би дуже повчаючим для нас. В той час, коли у нашого інтелігента здебільшого ви не знайдете навіть творів визначніших письменників, у кожного інтелігента, робітника, фармера і т. д. як в Америці—так і в Европі, ви знайдете в хаті хоч невеличку бібліотеку. Кожна доросла людина і передплачує ту чи иншу газету, і купує книги. Тільки наші емігранти скрізь вірні собі і до книги ставляться як до свого ворога. Тому то серед инших народів вони стоять на останньому місці, нар. в Америці. Тому то і у нас дома ми стоїмо на положенню рабів і культурно й економічно у народів культурнійших за нас.

І нехай наша українська інтелігенція, коли вона хоче дійсно культурного розвитку своєї країни не тільки прочитає тут сказане, а зробить з того також і певні висновки.

Місяць нашої книги був невдалий. Хай же Різдвяні свята, свята поворотів направлять ту невдачу.

Не можемо тут назначити того, що крім інтелігенції, що так байдуже ставиться до своєї книги, вина в такому сумному стані нашої книгарсько-видавничої справи полягає і на тих людях, що цю справу провадять, але про це иншим разом.

Юр. Сірий.

Найкориснійше купувати

ВИНО в Торговлі вин заснованій в 1847 році

ШТАДТМІЛЄРА

природні виноградні вина, мід, коняк, рум і лікери.

1006 Цінники висилаємо на бажання. 3-3

Не дайтеся звести.

При домішці до кави рішає не ціна, але видайність виробу! Правд. вч „Франк-а" в скриночках вякраю цею маркою, що через свою недосяжиму видайність всі вагально її люб.ять і воліють. Є дуже ощадною і дешевою в ужиттю

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

„Не пора" в польському соймі.

На засіданні польського сойму 28. XII. було голосування над поправками про виконання земельної реформи. Пос. Сановіць заповів, що „Визволеніе" перериває обструкцію проти закона, щоби уряд не складав на нього вини за виконання закона. „Визволеніе" причинить ся до прискорення закона, а заповідає боротьбу за нові права. Після прийняття поправки до уст. 31. на лавках „Визволеня" й инших клюбів счинився галас. Марш. впоминає пос. Воєвудзкого і Біліна, який усуває з засідання пос. Воєвудзкого. При голосуванні над поправкою сенату до 50 уст. прийшло до конфлікту. Сойм ухвалив був у тім уст., що парцельовані посілости слід ужити передусім на доповнення карловатих господарств близьких сіл. Сенат предложив скреслити слова „близьких сіл". З причини браку кваліфік. більшости за відкиненням тої поправки прийняли її звич. більшістю. В тую мить на лавках нац. меншостей счинається стукання і спів „Не пора". Посли з „Визволеня", Українського Клюбу й білоруського та жидівського і часть Німців покидають салю і співають при дверях. Посли ПІС. вийшли також зі салі. Опісля переголосовано всі поправки. Прийнято наглість внесення Українського Клюбу в справі вбивства поліцією селянина Хоєцького і секр. „Просвіти" Дубини. На цьому засідання замкнено. Слідуюче завтра.

Конференція прем. Скшиньского з пос. Райхом.

Прем. Скшиньский заявив пос. Райхові, що уряд приступає до реалізування жадань, обговорених на останній конференції. Згідно з тими жаданнями вже в цих днях видані будуть відповідні закони й розпорядки. Прем. обговорив із д-ром Райхом загальне положення.

опіку в старости, коли раз-ураз мучили його всякі хороби. Заславший до Саратова прохав Костомарів матір своєї судженої привезти її до Саратова й післав потрібні гроші на дорогу, але горда донька Речі Посполитої не тільки звернула гроші, але й відповіла листом, повним зневаги для Костомарова та його матери за хлопське походження.

Сильне враження зробила на Аліну участь Костомарова в київському археологічнім зїзді 1874 р. В своїх згадках ось як передає вона свої думки з приводу цього: „Бідний мій друже! — думала я: — ти попав у цей храм науки стариком, через 26 років після того, як із запалом молодости слухала тебе молода братія, студенти того часу, котрі в ті страшні дні, не передчуваючи гіркої долі свого молодого професора, готовилася співати при твоїй весільній урочистости в церкві свого університету! Леле! Ти постарівся, викладаєш, заглядаючи до свого конспекту, гундосиш по причині недостачі зубів; в минулі часи ти викладав із памяти, й не тільки в сорокових роках у Київі, але й в шестидесятих у Петербурзі! Ти багато перетерпів і багато напрацювався! Твої праці придбали тобі пошану: ти свідочний, що жив не дурно; доля, зглянувшися над тобою, вернула тобі право нести улюблену працю, але була скупа, вернути тобі право на щасливе родинне життя, і ти постарівся безженним, не знав родинних радощів і не зазнав властивого кожному смертному почування любови до свого потомства".

Оцінка наукових творів Костомарова випаде инакше, коли підходити до них у момент їх написання, инакше, коли брати під увагу сьогоднішний стан науки. Незалежно від оцінки науковости творів Костомарова стоїть той широченний вплив, котрий мали численні видання Костомарових творів на цілі покоління Українців. І тут може дослідник підійти до цього питання з таким чи иншим критерієм. Але ніхто не поважиться діткнутися великої людяности Костомарова, чому дав вислів його приятель із дитинства Неслуховський, ось як починаючи свою промову перед виносом труни з тлінними останками Костомарова з помешкання:

„Ось людина! Це імя спільне всім людям. Воно дається кожному, але коли згадаємо, чим повинен бути чоловік у справжнім змислі цього слова — о! як не про багатьох можна сказати: — ось людина!

„З болем серця глядячи на ці тлінні останки, розважуючи всі гідности й прикмети покійника, ми сміливо, без найменшого захоплення й похлібства, скажемо: — ось людина — дійсно людина!"

*) В попереднім фейлетоні треба справити такі друкарські помилки: в 3. шп. 9. ряд. згори „закорти" на „закрити", в 4. шп. 5. ряд. здолу „свідомости, равноправности" на „свідомости равноправности".

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за останніх кілька рядків статті „На кресах" і три місця статті „На культурні теми".

— **Наш драматичний конкурс.** У найближчім числі найдуть наші письменники в оповістках умови конкурсу на драматичні твори подані „Кооперативою Український Театр у Львові". У добі, коли щораз гостріше думати про ведення власного справжнього мистецького театру, який відповідав би домаганням сучасного глядача, згадана „Кооператива" робить добре діло, коли хоче бодай причинитись до збогачення драматичної літератури, такої у нас бідної і щораз менше вдовольняючої сучасників. Навіть якби сміливі відприємці хотіли нині в нас поставити великий театр, то недостача нових драматичних творів могла би бути одною з найповажніших причин його невдачі. Конкурси на літературні та наукові твори стають у нас, на жаль, щораз рідшими, дарма, що вони є дуже поважною спонукою до праці робітників пера. І почування суперництва і надія на грошеву нагороду грають чималу роль у письменницькій праці. Головно цей другий мотив має в теперішній момент повного застою у видавничім руху, велике значіння. Нема сумніву, що досить поважна премія сто долярів звохотить неодного нашого письменника до співучасти в конкурсі, тим більше тих, які вже пробували своїх сил на драматичнім полі.

— **Святошне жниво.** Львівська преса передає багатий матеріял подій, звязаних з останніми польськими Різдвяними святами. Можна би списати довгий реєстр імен врештованих за вуличні авантури, пянство, особисті порахунки в підхмелених станах, надто палкі докази братерства, гощо. Більш сотки таких реєстрованих історій це справді небагато на такий час, коли бідні люде мусіли скинути зі свого серця тягар загальної скрути міцним словом та з роспуки „залати хробака"...

— **Самогубства ростуть.** Цьогорічні різдвяні свята не тільки не причинились до веселого настрою громадян, а ще й збільшили їх песимізм. На Янівськім цвинтарі якийсь п. Маньський завдав собі ножем чотири рани, внаслідок родинних непорозумінь. У парку Кілінського застрілив себе шлюсарський помічник Дуфрат. 28-літня Емілія Кшивосінська недужа на чахотку, повісилась. Внаслідок родинних непорозумінь спробувала смерти від водини жінка урядовця п. О. Беднарчукова.

— **На добрий приклад иншим.** Громадяне парохії Іванє пусте, зібрали для 8. грудня ц. р. за заохотою свого пароха, 70 зол. на народні цілі, які поділили та вислали: „Рідній Школі" 30 зол., на шар „Просвіти" 20 зол. і 20 зол. на Українських Інвалідів.

— **Ucraïnica.** У ч. 352 „Prager Presse", уміщує „Slavische Rundschau" наступну інформацію про відхід голови Ради українського комісаря Чубаря, який назад про становище проф. Грушевського до радянської влади; далі про рукописи „Історії української преси" від 18.6—1924 ґа „Бібліографічний спис української преси від 1834 до 1916 складені автором Ігнатієнком у державнім видавництві України; про загальноукраїнське бюро співробітників преси; про київські друкарні; про заходи радянського уряду для унїдження українського правопису; про новий двотижневик на Буковині „Боротьбу" видавану Мигитовичем; про новий випуск Записок київської Академії Наук; про утворення комісії закодознавства при київській Академії Наук, під головуванням проф. Тимченка.

— **Про хор Д. Котна** поміщує окрему статейку „Kattowitzer Zeitung" у своїм різдвяним числі з дня 25. ц. м. Часопис висловлюється з захопленням про приїжджий хор, пригадуючи європейський успіх хору Кошиця, і каже, що жоден нарід не має аналогічних народніх хорів та такого зродженого хисту підтворювати збірно свої пісні.

— **Промоція в англійській Філософії.** Дня 23. грудня ц. р. промувався на доктора філософії в гоацькім університеті п. Володимир Безушко, родом з Корчина, п. Сколе. — Це чи не перший випадок промоції з англійського у нас взагалі.

— **Успіхи скрипача.** Одержуємо з Праги таку новинку: Заповіджений концерт бувшого професора музичного Інституту ім. Лисенка в тепер концертмайстра оркестри Народного Дівадла в Празі Фдьоріса Кребса відбувся в Празі в салі Мозаріум дня 4. ц. м. Концерт пройшов перед повною салею з великим успіхом серед оплесків та оваций для концертанта, що був примушений віддячитися публиці численними „надатками". На програму концерту зложилися крім Крайцерової сонати Бетовена, Паганіні „концерт d-dur", композиції Кубеліка, Дворжака Мазурок і т. д. Критика висловлялася одноду шно про Ф. Кребса з найбільшими похвалами. Зокрема усі критики звертають увагу на досконалу його техніку, повне опанування інструменту, музикальність гри і темперамент, що позволяють віртуозові як імпонувати бравурою гри так і зворушувати слухачів делікатними кантілєнами. Одночасно зачисляє критика п. Кребса поміж вибраний гуртох найкращих чеських скрипаків. Як зачувати, має артист намір виступити протягом найблизших місяців перед львівською публікою, серед якої прожив чимало часу.

— **Трамвайова катастрофа у Харкові.** У Харкові мала місце страшна трамвайова катастрофа. З Холодної Гори їхав набитий людьми трамвайний віз. В часі їзди зіпсувалася гальма. Моторовий зорієнтувавшися крикнув до пасажирів: „спасайтесь, бо гальма не функціонує". Постала страшна паніка. Пасажирі почали вискакувати з вози через вікна. На скруті віз вискочив у шаленому розгоні зі шин та вдарив собою в каменицю. Віз розбився на дрібні куски, а з ним пропали і ті пасажири, що не встіли з нього вискочити.

— **Велика шпигунська організація.** У Варшаві закінчили слідство в справі великої шпигунської організації. Героєм її є Вінкентій Ілінич, якого арештували вже кілька місяців тому, обвинувачений у злочинній діяльности крадіжі військових паперів та фотографій у користь сумежної держави. Вже перед війною Ілінич був славний у Москві з клюбового життя, як крупєр та аранжер азартної гри. Підчас війни він був у Києві відому салю гри звану „козацьким клюбом". Його спільницями є Марія Стоковська, агентка російської поліції в Парижі і Одеквадер Лемпе, бувший польський легіоніст. Буде це найбільший шпигунський процес у Польщі останньої доби. Дальші подробиці щодо нього держить слідча комісія у тайні.

— **Торгівля „живим товаром".** Відень кий часопис „Die Stunde" в числі з 22-го ц. м. передає сенсаційні інформації про систематичну торгівлю живим товаром, яка ведеться через Ригу, до південної Америки. Часопис цей твердить, що найбільшу скількість матеріялу постачають у цій торгівлі країни, що давнійше належали до Росії, в першій мірі Польща. Між жінками і дівчатами, які вивозять ріжні підземиці є не тільки несвідомі жертви інтриг та всесильного гроша, але й добровільні спільнички типів, які під приготовленими підприємцями фальшованими паспортами, в характері їх шлюбних жінок, вивіжають за море. До такої зміни життя, приневолює жіноцтво зростаюча нужда в краю. Між цим живим товаром є, пише згаданий часопис, „жінки з добрих родин, що володіють кількома мовами, жінки, що покидають своїх чоловіків, дочки шанованих родичів". Хто зна, чи великий процент випадків, коли жінки нежадано щезають, не залишаючи за собою слідів, не входить саме в оцю осоружну еміграцію за море.

Всячина.

Дива техніки. Дотепер найвищою будівлею в світі була вежа Айфля в Парижі. Німецький інжінєр Гоннеф будує два рази вищу вежу від Айфля. З величезної залізно-бетонної будівлі, а саме з її центрального корпусу, на пять поверхів високого, стоїть вгору, як фантазія, як казка, на 600 метрів висока залізна вежа. У висоті 250 метрів вітряки, котрі давати муть на годину 6.000 кільовотів енергії, 150 метрів вище ресторан на 400 людей, на висоті 550 метрів стація бездротного телєграфу. Інжінєр Гоннеф збудував недавно під Берліном, у Кенігсвустергавзен, іскрову вежу (Funkturm), мало що нижу від вежі Айфля, а вдесятеро від неї дешевшу. В своїм роді технічним дивом є також ледова арена в спортовій палаті в Берліні, розмірів 2.250 кв. м. Рури, котрі витворюють таку величезну тафлю леду, мають 25 кільометрів довжини. Попід лід ідуть тунелі й переходи, а ціла та забудована й огрівана арена є так придумана, що кожного часу можна легко лід на концерти і в палаті можуть відбуватися балі, зібрання, або всякого рода перегони, навіть автомобілями. Як фантазія виглядає проєкт медичного центра в Ню Йорку. Це гніздо хмар самодерів, як справжній модерний лябіринт, на котрий, непривичному до таких велетнів Европейцеві, навіть глянути страшно.

Скарби землі і нафта. Зі скарбів, в котрі так богате лоно нашої землі, Галичина в найбільшій і найцінніший скількости добуває нафту. В минулому році добуто тут 5,657.000 „барреліа". В Росії добуто 45,312.000, отже десять разів більше, а Зєдинених Державах Америки 713.940.000 баррелъ. отже мало що не двісті разів більше ніж у нас. Правда, Зєдинені Держави Америки, це не Галичина, а навіть і не Польща, але всеж таки там продукція розмірно багато більша. Замітно, що скрізь продукція нафти росте. Тільки в Мехіку значно впала, на Кубі лишилася за останні роки на тій самій висоті, в Польщі дуже незначно підноситься, так само в Чехії. За те значний приріст від 1923 року виказує Венецуєля, (з 4 на 19 з нулями), Росія (з 39 на 5), Румунія (з 10 на 15), Німеччина (з 3 , без нуль на 469), Франція з 403 на 500 (теж без нуль), коли числити на тисячі барреліа.

Дещо про авта в Америці. В Америці (Зєдинені Держави) є около 14.000.000 авт. З них десятьдесять вісотків їздить автами. У фабриках авт працює там повних 3 міліони людей, мало не кожний десятий робітник жив з автомобільного промислу. Фармери мають повних 5 міліонів авт. Тільки що десяте авто є люксусове, інші служать цілим промисловим, торговельним і т. д. Кожний властитель авта платить поверх 23 долярів річного податку. З того держава має 500 міліонів річно, більше ніж цілий буджет Польщі. Але й перед автами видноскруги не дуже то ясні. Дальше там буде більше авт, ніж людей. І що тоді? Треба їх продавати до країв, де авт нема. Але в тих краях не мають люде грошей. Circulus vitiosus. І навіть коли на світ дивитися з авта, то покажеться, що Льокарно за мало. Треба куди ширшого порозуміння, треба справжнього союзу народів. А коли ні, то з культурним світом станеться те, що з Hugh Mc Bey-ем в американській повісти „Бідний білий!" Цей Hugh Mc Bey, уроженець малого місточка над ріков Міссісіпі, вигадав нові машини, розвинув великий промисл і місточко зробилося промисловим центром. І ось серед того гуку машин, серед димів і колотів промислових, серед тої гонитві, творець того всього, Hugh Mc Bey стоїть задуманий і сумний і питається: „Пошо те все? Неважеж воно принесло людям щастя?" Неважеж??? **Б. Л.**

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 8·80 — 8·85 канад. дол. 8·60 — 8·65, чеські кор. 0·26·00 — 0·26,50 леї 0·0·00 — 0·00·00, франки фр. 0·32·20 — 0·33·50, фр. швайц. 1·71—1·72, англ. фунти 40·00 — 41·00.

Золото. 20 кор. 33·50 — 34·00, 20 франк. 31·00—31·50; 20 марк. 36·00—37·00; 10 руб. 44.00—45·00.

Срібло. Австр. кор. 0·70·00—0·72·00, 5 лякор. 3·80—3·90, фльорени 1·90—2·00, рубл. 2·95 — 3·10, рубель дрібним сріблом 1·45 —1·55.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Мітковича.

Язовір, саля Народного Дому.
30. XII. Запорожець за Дунаєм.
31. XII. Ніч під Івана Купала.
1. I. Чорна Пантера і білий медвідь (прощальна вистава).

Немирів. Саля читальні „Просвіти".
2.I. „Воскресеніє".
3.I. „Вій".
4.I. „Вихрест".
5.I. „Маруся Богуславка" (прощальна вистава).

Рава руська Саля „Сокола".
7.I. „Вій".
8.I. „Дні нашого життя".
12.I. „Маруся Богуславка".
13.I. „Лісова пісня".
14.I. „Ніч під Івана Купала".
15.I. „Чорна пантера і білий медвідь".
5—?

Драматичний конкурс. Заки обставини дозволять здійснити далеку мету будови нашого власного театру, Кооператива Українського Театру у Львові, хотячи причинитись до розбудження драматичної творчости, як першої передумови самостійного національного театру, розписує отсим драматичний конкурс. Умовини конкурсу: пєса довільного змісту та форми (драма, трагедія, комедія), оригінальна, ніде ще недрукована та незаставлена, розмірів одної театральної вистави. При оцінці пєси головну ролю гратимуть її прикмети літературні та сценічні. Останній речинець присилки рукописів до 1. липня 1926 р. Нагорода 100 долярів. Рукописи повинні бути переписані на машині або гарним чітким почерком, бажано: не авторським. Пєси висилати неанонімово, з девізою, яка заступає прізвище автора. Крім цього додати запечатану кодерту, в якій буде вказане прізвище автора, з його адресою. Крім пєси, що одержить першу нагороду, інші замітніші будуть відзначені похвальною згадкою, а мотиви відзначені будуть подані в пресі. „Кооператива Український Театр" застерігає собі право видати нагороджену пєсу, не виплачуючи за неї окремого гонорару. Це право торкається тільки першого видання. Автори ненагороджених пєс можуть відобрати собі рукописи до кінця 1926 р.; пізнійше „Кооператива" не бере відповідальности за долю цих рукописів. Журі конкурсу буде оголошене 1-го червня. Рукописи висилати на адресу: „Кооператива Український Театр" Львів, Руська 18., І. п. В міру фондів новий конкурс на оперету та оперу буде розписаний на протязі 1926 р. Всі інші часописи та журнали прохаємо в інтересі письменників передрукувати цю оповістку. 1021 1—1

В справі доповнюючих фахових курсів. Подаємо до відома інтересованих що в половині січня 1926 відбудеться новий та останній фахово-доповнюючий шеститижневий курс для приїжджих учеників-термінаторів усіх фахів, що з причин від них незалежних не могли скінчити від них незалежних не могли скінчити ти фах. доп. шкіл та перед тим не могли вступити до науки в Львові. По скінченню курсу буде можна видавати свідоцтва. По бажанні дописувати треба якомога швидше, бо рівень буде тим вищий, чим менше буде учеників. Курс триває 10 тижнів. Початок 10 січня. — Гол. Упр. УПТ-ва. Початок 10 І. в четвер. — Гол. Упр. УПТ-ва подає до відома, що референт фахових шкіл УПТ-ва у Львові Ганкаконський І. перебуває тепер вже в Львові до дальшого Відділ Шкіл в Ринку ч. 10 II. поверх, де приймає в будні дні від год. 11—12 перед

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬ, літ 30, пляне перенести з панночкою до літ 25., симпатичною легкої вдачі та господарною — найкраще учительською. Ціль матримоніяльна. Предкладе для обопільного добра в жадане. Справу трактується пов'язково. Листи з фотографією слати до Ред. „Діла" для „Учителя — 30". 1019 1—1

ЗРЕДУКОВАНА учителька, вдова, літ 33, що розуміється добре на сільськім господарстві, пошукує в місті до зарезу домом, найрадше у священика вдівця. Зголошення до Адміністрації „Діла" „Самотня" 1022 1—2

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії першорядних фабрикатів, шкільні моделі, мало уживані стало на складі — найдешевше продаж, мінє тільки за готівку: ГАНАК, Львів, Панська 21. Те сфон 35—45. 531 4-5

ТАЦЬКІ варстати, і всякі прилади, машини придатні до обробки лісу, грамофонки і чохли доставляє фірма: „Гетуї" Рава руська. 1009 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПЕРАТОР

д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітний асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, довголітний примас хірургічного відділу повітового шпиталя в Чернівцях ординує в хірургічних недугах, недугах горла, носа і вуха

при вул. Сапєги ч. 25. II. пов.

(проти техніки) від 10-ої—12 перед полуднем і від 3—5 пополудні. 4—5
964

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синстусьна 17/II.

Пльомбування й виниманнє зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 1020 1—5

IV. Звичайні Загальні Збори

Українського Краєв. Тов-а Опіки над Інвалідами

відбудуться дня 15. І. 1926 р. о год. 3 попол. в Бібліотечній салі Тов-а „Просвіта" у Львові, Ринок 10. II. пов.

Денний порядок:

1) Отворення зборів і вибір президії.
2) Відчитання протоколу попередніх Заг. Зборів.
3) Звіт із діяльности.
4) Звіт ревізійної комісії.
5) Уділення абсолюторії уступаючому виділови.
6) Вибір голови Тов-а і 6 членів Гол. Ради.
7) Вибір ревізійної комісії.
8) Внески і запити. 1023 1—1

Дівчата з гір, огні з долин
У Львів завзято, сміло
Усі громадно, як один
На чесне, горде діло!
По реверенди, колпаки,
Скажіться ваш колягор,
Оберетесь всі як юнаки —
Вбере вас „Регулятор".

(РИНОК 43.)

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 292 (10.675). Львів, четвер 31. грудня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

УНДО в університетській справі.

Комунікат Центрального Комітету.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання на своїому засіданні в дні 26. грудня ц. р., розглянувши теперішню стадію університетської справи, приняв отсі рішення:

Ц. К. УНДО вповні одобрює становище, заняте Президією УНДО дня 14. грудня ц. р. в університетській справі взагалі, а з приводу декларативного листа д-ра Романа Смаль-Стоцького до мін. Ст. Грабского зокрема (див. комунікат в ч. 286 „Діла").

Ц. К. УНДО стверджує, що університетська справа є справою політичною, до якої розвязки в першу чергу є покликані політичні чинники.

З уваги на це Ц. К. стоїть на становищі, що участь українських учених у тзв. організаційній комісії, покликаній до життя мін. Грабским перед позитивним вирішенням політичних моментів університетської справи покликаними до того політичними чинниками, мусить бути виключена.

Львів, 28. грудня 1925.

За Президію УНДО:

Д-р Дмитро Левицький, голова. — *Володимир Целевич*, ген. секретар.

На освітньому фронті.

З приводу загальних зборів „Просвіти".

Цьогорічні загальні збори Тов-ва „Просвіта" відбувалися під знаком великої поваги та серіозности. Дискусії над звітом і над пляном майбутньої діяльности дали на це незбитий доказ. Всі її учасники реагували на порушувані питання глибоко, чим дали доказ, що на збори прийшли після продуманая освітніх проблем та з відповідною підготовкою до участи в дискусії.

Найбільше уваги звернула на себе справа поменшення числа членів „Просвіти" перш за все серед інтелігенції. Зі самого звіту вичислося, що в деяких повітах, заледви двох або трьох священиків і сільких учителів було в цьому році членами товариства. Все инше ні „Просвітою" ні освітньою діяльністю не інтересувалося. Безперечно, що явище це сумне. Та не місце тут його проаналізовувати. Ми зазначимо тільки те, що культурно-освітня праця серед народу повинна обовязувати всю нашу інтелігенцію в її ж власних інтересах. А то тим більше, що вся вона вийшла переважно з наших селянських кол. Якщо правда, що під сучасну пору є певна віддаль між селянством і робітництвом з одного боку та нашою інтелігенцією з другого боку, то зближення може наступити найлекше на полі культурно-освітньої праці. Участь нашої інтелігенції у ній зможе найкраще спаралізувати те підсичуване деякими нашими маловідповідальними елементами упередження до неї серед селянства та робітництва.

В минулому році (1924) було на 2611 членів більше ніж у 1925 р. Ріжниця велика. Зате є в житю „Просвіти" за останній рік є й дуже відрадна поява, а то зріст заінтересування „Просвітою" серед наших селян. Читальні нараховували в цьому році 121.651 членів, а число самих читалень зросло в 1925 р. аж на 683. Усіх читалень було 2020. Це ще не дорівнює передвоєнному їх числу, але є надія, що при започаткованій інтенсивности зросту число читалень скоро навіть перевищить передвоєнну норму. Взагалі в організаційному відношенню „Просвіта" росте. Визнає й на філіях. Число тих останніх перейшло вже передвоєнну норму. Тепер їх 81. Очевидно, що між ними є менше та більше діяльні: 25 з них повідкривали свої філіяльні канцелярії з урядниками для організації; 17 поробили заходи для відкриття таких канцелярій. За те було 10 таких, що не прислали Головному Виділові навіть ніяких звідомлень про свою діяльність. Але 10 на 81 це ще не така страшна цифра, хоч сама собою вона сумна.

Окрему сторінку історії Товариства творить заінтересування нею американської еміграції. В 1924 р. було в „Просвіті" 553 американських членів, а в цьому році число їх піднялося до 1005. Коли зважити, що всі вони були членами передплатниками і платили по два доляри річної вкладки, то стане нам ясно, що підпомагали вони Т-во досить важно і в фінансовому відношенню. Отже в Америці заінтересування „Просвітою" „значно більше ніж серед нашої краєвої інтелігенції, яка багато дечого завдячує Просвіті".

Усі ці моменти підносять учасники дискусії. Та істота її всеж таки заключалася не в тому, збори розважали над справою самої техніки і над напрямними освітньої праці. Багато споміж дискутантів підкреслювало, що в нас подостатком охочих до освітньої праці, але не всі до неї відповідно підготовані. Освітня праця вимагає уміння та фахового знання. В звязку з тим збори доручили Головному Виділові подбати як найскорше про заснування Освітнього Інституту, який давав би відповідну фахову підготовку для освітніх діячів. Деякі клали натиск на те, щоби до такого Інституту підбирати відповідних кандидатів споміж самого селянства.

Відносно видавничої діяльности „Просвіти" переважала думка, що наші селянські читачі попитують найбільше за легкою белетристикою історичного змісту та за фаховими книжочками про сільське господарство в усіх його галузяк. Були й такі голоси (два), які обстоювали думку, що „Просвіта" повинна у своїй видавничій діяльности стати на шлях популяризації соціяльно-економічних наук і тим самим підняття соціяльного виковування нашого народу в чисто класовому розумінню. Ця ідея не найшла прихильности на зборах. Проти неї промовляли незвичайно річево численні бесідники. Вони доказували, що метою „Просвіти" є популяризувати знання, поширювати світогляд та тим самим підготовляти своїх членів і прихильників до того, щоби самі були в силі застановлятися над соціяльними і класовими проблемами та находити на них відповідь у фаховій літературі, про яку не слід дбати „Просвіті" але про яку повинні подбати инші чинники, в першу чергу наші економічні а подекуди то й політичні установи. Соціяльне виховання всі мало і мусить мати в собі політичну закраску. А „Просвіта" політичними проблемами займатися не може, бо тоді втратила би свій наскрізь культурно-освітній характер та розминулась би зі своєю метою.

Цей поважний тон дискусії є дуже відрадним проявом у житю товариства та цілої нашої суспільности. Цифри виявляють, що далеко не вся інтелігенція займається освітніми справами, а збори доказали, що ця її частина, що працює на освітньому полі, справу освіти поглиблює та шукає для неї найкращих шляхів.

Кріза Польщі.

„З глибини душі" проф. Розвадовского.

Святочні випуски польської преси присвячено між иншим розглядові незавидного положення сучасної Польщі й теперішнього польського покоління. Низку статтей присвячує цій темі головний ідеольог націоналістичної Польщі Роман Дмовский. Та найядернійше конденсує майже всі головні гріхи сучасної Польщі президент Академії Наук у Кракові проф. Ян Розвадовский в статті „З глибини душі", поміщеній в святочному числі краківського „Час-у". Ця стаття з одного боку є важким обвинуваченням всіх кермуючих чинників польського громадянства, а з другого причинком до голосів, які поруч фінансової накликують до моральної санації сучасну Польщу.

Бажаючи перед очі нашого громадянства поставити що незвичайно яскраву картину морального розкладу, неуцтва, злої волі, егоїзму і т. п., подаємо згадану статтю майже в цілости:

„Знаю добре, що відповідальність за те, що діється, спочиває на всьому народові і розкладається на всіх. Бож сойму, сенату, урядів, що змінюються як у калейдоскопі, не вільні господарки, глупих уладжень і нечесности не накинув нам ніхто зовні. Але відповідальність не на всіх розкладається однаково; без сумніву менша є простого громадянина, як міністра, менша жовніра як генерала, менша читателька, що не мішається до політики, як соймового посла. Очевидно, найбільша сойму, сенату і уряду.

Ваші прізвища, хоч не дуже славні, в відомі. І якщо колись осуд будучих поколінь, якщо колись історія видасть присуд, що польський нарід не заслужив на відзискану незалежність і державу, то той присуд перш усього на віки вічні обвинувачить наші прізвища.

Але не увільнить також тих, що називають себе інтелігенцією народу, сілю рідної землі: навіяки буде ставити питання: де ви тоді були? Чому голосно і відважно не давали на світлоцтва правди? Чому не викресали на з себе сильної волі і не змусили ваших слабих провідників, щоби вони вступили на шлях правди?

Одповідальність загальною, всюди, не скривають старші речі про особисту захланність, що жирує як свиня в коритї, про марнування публичного грошя, перек п'ятка, незгірність партій..., говориться з презирщами й подробицями, може дещо, як звичайно, перебільшується, але вкінці тії плітки розносять і пускають в світ самі посли, сенатори і панове з міністерств... Що зверхтою є сумною правдою, то бачимо по наслідках. Отже чому нема кари, суду, явности? Чому слідство не дає висліду? Чи тому, що всі є спільниками? Де є державна прокураторія?

Чи в соймі і сенаті, чи серед відповідальних урядовців нема людей чистих, чесних, що люблять нарід і мають трохи відваги?"

Коли не можна на те нічого порадити, то краще усунутися, але ще краще визнавати правду прилюдно. Говориться, що через відслонення гнилі ганьба впала би на нарід, але це є лише викруг. Говориться вкінці, що партійна заватість не дозволяє зробити ніякого розумного кроку. В такому випадку слід кинути прокляття на партії і підчинитися вимогам наці.

„А коли нема влади повал соймом, то з огляду на стан, до якого ми дійшли дишається один шлях. Сам сойм і сенат мусять зробити гаракірі, сам сойм мусить зробити щось в роді державного замаху. Нехай по безславному житті очистить героїською смертю, нехай винуватці героїчно признаються до своїх провин, нехай кількох почне, а потягнуть за собою або змусять решту, бо найкращим прокуратором є спільник.

То буловб друге, ще більше і ліпше чудо над Вислою. Коли вступите на той шлях, то наші батьки, діди і прадіди, що колись боролись і мучеників за волю, за чесність, за правду Річпосполитої приймуть вас краєсь, нинішніх грішників з почестями. Ваше достоїнство тоді не буде обмежуватися лише до соймової лавіти нації. А ваші сини, яким хіба не все чесно можете глядіти в вічі, і ваші внуки будуть згадувати вас з вдякою і почестю.

Найвищий час, бо обрахованість вже сягає нам до горла. Инакше ганьба, а з ганьбою упадок".

Хіба не можна оглядніше, а одночасно вірнійше змалювати морального стану сучасної Польщі. Одначе автор торкнув в своїй статті тільки ті справи, які він добачує зі свого академичного Олімпу, а з прикметною Полякам сліпотою промовчав ту етаку Гогенготів, що з якоюсь дикою насолодою каже польським можновладцям знущатися морально й фізично, політично, культурно й економічно над половиною населення сучасної Польщі, над тав. „чужоплемінними підданцями", над „національними меншостями". Та це вже первородний гріх усіх Поляків.

м. ч.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у день лихоліття!

Радянська Україна.

Голос проти акад. Єфремова.

Харківські „Вісти" в 15. грудня принесли статтю В. Десняка, в якій він накидається на академіка Єфремова за те, що він видав у Берліні свою „Історію українського письменства" та написав до неї вступ, в якому осуджує літературні та видавничі відносини на Україні. Ці відносини є дуже важкі особливо для українських наукових і літературних видань. І саме цей вступ академіка Сергія Єфремова найбільше заболів комуніста Десняка. Осуджуючи Єфремова В. Десняк намагається доказати цифрами, що акад. Єфремов не має слушности. Цифри Десняка досить оригінальні та ще оригінальнійше собі протиставлені. І тому наведемо їх кілька для зразку. Десняк підрахував, що за царських часів від 1798 до 1916 р. отже за цілих 118 років появилося українською мовою заледви 3214 назв книжок, а від 1917 до 1923 р. появилося їх аж 3,738. Жалко, що Десняк не протиставить цифри книжок, що появилися за часів української небільшовицької влади на Україні, цифрі тих, що вийшли за часів пролєтарської диктатури. Таке протиставлення було би більше повчаючим. Далі подає Десняк, що за 1924 р. Державне Видавництво України видало аж 5,797.000 примірників українських книжок, тобто 76·6 відсот. усіх видань того видавництва. В 1925 р. за девять місяців Держвидав. випустило 12,231.800 примірників, що становить 73·1 відс. усіх видань. Коли зважити, що ці мільони примірників — це переважно агітаційні брошури та шкільні підручники, то доказові засоби Десняка стратять дуже на вартости. Поважних наукових видань на українській мові Держвидав. видало дуже мало. За те на російській мові видало воно поважну кількість дуже серіозних праць.

Економія у вугляній господарці.

На останньому зїзді КП(б)У заявив голова Раднаркому Чубар, що слід вести дуже обережну господарку українським вугіллям. Один з фаховців Південсталі підрахував, що на Україні систане коксового вугілля на 20—30 років. „Недостача одного сорту вугілля ставить перед нами завдання — казав Чубар — що в нашій індустрії, а зокрема, в вугляній промисловости ми мусимо переходити з вугілля на антрацит, а в нашій металюргії та в инших галузях ми повинні економічнійше витрачати вугілля. Те вугілля, яке добуваємо, не вдовольняє всього попиту на нього з боку промислу. З цією метою була прийнята постанова про прискорення розвитку дрібної вугільної промисловости в Донбасі. Це дасть змогу деяким підприємствам дістати паливо. Але нині для нас, безперечно, на всю гостроту повстає питання про економію вугілля в кожній галузі промисловости і над цим питанням слід поміркувати". („Вісти").

Українізація апарату Раднаркому.

Харківські „Вісти" з 16. грудня ц. р. містять коротку статейку про підсумки українізації в апараті кермування справами Народніх Комісаріятів (міністерств) по день 1-го грудня 1925 р. З даних, які подає стаття, видно що справа українізації в найвищих виконавчих органах радалади на Україні отже в самому уряді представляється досить слабо. При управі справами Раднаркому була окрема комісія для справ українізації, що відбула аж девять засідань, на яких розглянула 52 справи переважно принципового та серіозного значіння. Що це за справи, невідомо. Так комісія слухала і звідомлень учителів української мови про хід українізації. При українізації апарату Раднаркому брало участь чотири учителі, а викладали вони, чи краще вчили української мови в сімох групах. Негативним явищем у ході тієї праці над українізацією було те, що деякі урядовці відносилися до вивчення української мови неуважно і легкодушно, не зчащали правильно на курси та не бажали розмовляти українською мовою. Були й такі, що знали українську мову а розмовляти нею не хотіли. Відповідальні робітники (шефи департаментів) не могли відвідувати курсів правильно через недостачу часу. В статті зазначено, що більшість їх (відповідальних урядників) знає українську мову добре. Підручниками та українською літературою співробітники міністерств заосмотрені на 90 відсотків. Вони мають спільну українську книгозбірню. За опірне відношення до українізації звільнено одного урядовця з посади і це мало „облагороднюючий" вплив на инших. Діловодство управи справами Раднаркому має бути проведене вже тепер на українську мову на всіх 100 відсотків. З статті виходить далі, що на 1. грудня апарат кермування справами Раднаркому представлявся відносно знання української мови ось як: таких, що добре знали українську мову, було 35 відсотків; таких, що знали мову, але мусять своє знання ще доповняти, було 55 відсот., слабо знало українську мову 10 відсотків. Кінчиться стаття такими словами: „Беручи на увагу, що співробітники виявляють велике бажання вчити українську мову, можна сподіватись, що апарат кермування справами Раднаркому буде цілковито зукраїнізований до 1-го січня 1926."

За перебудову чсл. держави.

(k) Вже неразъ писали ми, що в Чехословаччині і з боку пануючої чеської більшости, і з боку всіх инших її народів відзиваються чимраз частійше й сильнійше голоси за перебудовою тієї держави в напрямі національно-територіяльної автономії для всіх складових її національних частин. Недавно реферували ми коротко навіть проект німецького нац. соціялістичного посла, який представляє собі майбутню Чехословаччину у виді чотирьох окремих адміністраційних одиниць зі своїми власними соймами і губернаторами. Такими одиницями-краями мали б бути: Чехія для Чехів, Судети для Німців, Словаччина для Словаків, Закарпаття для Українців. Хоч поки-що ніщо не вказує на те, що до такої перебудови прийде в найближчому часі, спинемося на цій справі, бо всяка перебудова якоінебудь існуючої з Польщею держави в напрямі засвоєння на якийсь час національно-культурних та політичних домагань її народів може мати для наших закарпатських братів помітне значіння. Так у Чехословаччині присуджено жити й півмільоновій вітці великого українського народу, вітці, що до тієї перебудови привязує також свої надії, ті надії, що завели її в обійми чехословацької держави.

Чомуж у невеличкій, висококультурній та економічно сильній Чехословаччині підносяться і з парляментарної трибуни, і з народніх зібрань, і зі сторінок преси чимраз настирливійше голоси за справжньою рівноправністю для всіх народів держави, за притягненням до державного співробітництва двох найбільших по Чехах народів, словацького й німецького, за перебудовою держави в напрямі відосередньому, децентралізаційнім? І то — підкреслюємо це з нагиском! — голоси споміж обидвох ворожих дотепер таборів, споміж чеської більшости й німецької та словацької державної меншости.

Відповідь на ці питання можна вивести саме з високого культурного рівня чсл. держави і з відповідального тому рівневі розуміння першої конечности та рішних можливостей розвитку відповідальними керманичами й політиками тієї держави. Бо і президент чсл. республіки Масарик, і міністр закордонних справ д-р Бенеш, і инші відповідальні чеські політики старалися хоч в части розуміти настрої і потреби всіх народів держави та йти їм хоч у деяких ділянках на зустріч. І звідси — зовсім природно — виглядає дещо инше становище до Німців і Словаків чсл. держави, як напр. становище Українців, Білорусинів і Литовців до держави польської. А становище тих народів, зокрема Німців, що кілька літ пробували реєструвати й не признавати зовсім державної чеської супремації, змінилося в останніх часах настільки, що більшість їх політичних партій рішилася по великих внутрішніх терпіях стануть вкінці на становищі чеської державности, домагаючись самовизначення для свого народу в рямках держави. Не диво, що у звязку з тим в чеських і німецьких органах преси дискутують про можливість і потребу притягнення до співробітництва німецьких соціяльних демократів і німецьких аграріїв, отже двох найсильнійших ним. партій у Чехословаччині. Двох політиків з тих партій мало би вступити до уряду як мужі довіря німецького населення. А чеські католики, що мріють про католицьку більшість в уряді, бажали би притягнути до керми державою своїх словацьких і німецьких товаришів з католицьких партій.

Те саме треба сказати про словацьких Мадярів, які є меншістю нетериторіяльною. Більшість їх під проводом пос. Йосифа Сент-Іванього, провідника мадярської національної партії, перекинулася з іредентистів у позитивних, реальних політиків і стануля на ґрунті чеської державности. Таким робом і Мадяри думають добитися якнайбільшої суми прав для своєї національної меншости.

Як бачимо, добра воля в справі розвязки нац. проблеми в Чехословаччині є по обох противних сторонах. Ця проблема очевидно дуже складна, а від доброї волі ще далеко до її вирішення. Але й це вже значний поступ, що цю потребу не тільки відчувають, але й розуміють як офіціяльні так і опозиційні чинники. А в такому разі скорше чи пізніше мусить прийти і до її вирішення.

ПУРУС

паста до взуття є кидатною і економічною в уживанні

З польського сойму.

Засідання в 28. грудня.

На понеділковому засіданні сойму забрав перший слово пос. Прагер (НПС.), інтерпелюючи маршалка Ратая, чому закон про побиранки податку в збіжу не прийшов досі на денний порядок. У відповіді на це маршалок сказав, що скарбова комісія віддала реферат пос. Качинському (Хд.), котрий, оправдуючись на думці одного з віцеміністрів, що справа не є пильна, не приготовив реферату. Опісля пос. Баллія (НПХ.) домагався усунення з денного порядку закону про земельну реформу і виступив проти того закону. Потім приступлено до дискусії над законом про акти уродин дітей незаних батьків у б. російській займанщині. По промовах послів Кордовского (Визв.), Матакевича (кат. люд.) і справоздавця Кадлубовського (ЗЛН.) принято цей закон, хоч Кордовський назвав закон суперечним з конституцією і просив маршалка не піддавати його під голосування. Прийнято ще в третьому читанні новелю до закону про примусове щеплення вісни, як також закон про продовження права побору акцизи в Кракові й у Львові.

З черги приступлено до голосування над поправками сенату до закону про земельну реформу. Марш. заповідає підданя внеску пос. Баллія під голосування, проти чого виступає пос. Самойлік (Визв.) і відчитує декларацію своєї групи, яка протестує рішучо проти самого закону. Внесок пос. Баллія відкинено і приступлено до голосування.

По принятю кількох дрібних поправок до ст. 31, яка означає спосіб винагороди за примусово викуплені ґрунти, 205 голосами проти 94 принято поправку сенату, яка новелю відновлення визнати готівкою до 50 літ ренту відповідно до простору. Коли проголошено висліди голосування, на лавах Українців і Білорусинів, як також Німців і НПХ. почулися голосні оклики, звання і НПХ. почулися голосні оклики, биття в пульти і т. д. Після НПХ. інтонують: „О чесь нам, пізнає" —

Серед шуму й окликів приступлено до дальшого голосування. При поправці сенату до ст. 50, щоби парцельовані простори віддавано на творення нових окремих осад, а не на доповнювання карликових осад, в найбільших сотах, як того хотіла сойм. комісія, прийшло до конфлікту. В поіменному голосуванні було 131 голосів — за, а 160 проти, тобто за поправкою сенату. Віцемарш. Демовський заявив, що нема кваліфікованої більшости за відкиненням поправки, але є звичайна більшість за принятим поправок.

В тому моменті на лавах Українців, Білорусинів, комуністів, „визволення" і Вайдаку Хлопського вибухає голосна обструкція. Спершу б'ють в пульти і відносять ріжні оклики, а потім розносяться на сілі звуки гимну „Ще не вмерла". Після того виходять зі сали членство посли всіх опозиційних фракцій, а навіть „хлібороби", Жиди і частина Німців. Коли віцемарш. не уділив голосу пос. Гарасимовичу (НПХ.), покидають салю й посли. Таким чином дальше голосування над поправками до земельного закону відбувалося у відсутности цілої лівиці сойму.

Після принятя всіх внесків комісії без опозиції приступлено до дальшої точки денного порядку. Однодневні клюби представників черговою до сали.

Посол Сергій Козицький промовляв за наглістю внеску Українського Клюбу в справі убійства полїцією в селі Коцюбинцях поблизу Хоросткова. Бесідник домагається від уряду висилки на місце спеціяльної слідчої комісії, у склад якої увійшли би також представники Українського Клюбу.

Віцемін. внутр. справ Ольпінський заявляє, що урядові залежить також на точному виясненні справи, тому заявляється за принятям наглости внеску. Коли би старалися на основі урядових актів представити той випадок, на лівиці чути голоси спротиву.

Нагліть внеску принято одноголосно. Опісля пос. С. Підгірський мотивував нагліть внеску у справі убійства секретаря „Просвіти" в Рівному, пок. Дубини. Нагліть цього внеску ухвалено також.

По відчитанню інтерпеляцій та внесків між якими є й урядовий проект у справі підвищування кар за проволоку при платні безпосередніх податків, засідання закінчено.

По широкому світі.

Французький мін. кабінет сподівається в найближчих днях нової кризи, коли фінансова комісія парляменту висловиться проти санкційного проекту мін-а фінансів Думера.

У Марокку еспанські війська відступили зі своїх позицій внаслідок злив та повіней. Одночасно між військами Абд-ель-Кріма повстала ворожнеча і між деякими частинами дійшло до сутичок.

Висланець Абд-ель-Кріма до Франції, англійський капітан Кенінг, що привіз мирні умови, зустрівся в Парижі з недовірям. Міністер внутрішніх справ не хоче його прийняти.

У Ватикані святкували память Нікейського собору. Папа в присутности всіх кардиналів та дипльоматичного „корпусу" вислова у своїй промові бажання, щоби східна та західна Церква зєднались в одну родину: спільну рімо-католицьку Церкву.

Переговори Франції з Друзами щодо миру ведуться успішно. Друзи припинили воєнну акцію і годяться на вимину полонених.

У Німеччині скількість безробітних зросла в останньому тижні на 40 проц.

Мустафа Кемаль вибирається з Ангори до Москви, щоби порозумітись з Чічеріном щодо подробиць новопідписаного російсько-турецького договору.

Американська делегація на конференцію розброєння в Женеві складатиметься з ріжних визначних діячів, між иншими Келлога, генер. секретар Гувера і державний секретар Хюла.

Радянські війська, по звістках англійської преси, нарушили бу-

Даркаду кордон Афганістану, атакуючи афганістанські відділи. Вони зайняли острів утворений на ріці Оксус, на північний захід від Канабаду. (Цей острів був признаний від віків афганістанською територією. Оксус є договірним кордоном між Росією і Афганістаном. Радянський уряд має тому претенсії на острів, бо раніше головним шляхом комунікації був північний канал, а тепер є південне річище).

Чехословаччина пробує наладнати давні взаємини з Ватиканом. Папа, у розмові з чеським архиепископом Кордацом, висловив надію, що це буде успішно полагоджене.

Сильна економічна організація заборолом для народу.

Боронімся, закуповуючи акції

Земельного Банку Гіпотечного.

ОДНА АКЦІЯ 26 зол.

З польських справ.

Рада міністрів думає предложити проєкт закону, що підвисшав би кару за загаєння речинця при плаченню податків. Цей закон має на меті перешкодити спекуляції тих, які чекають на спадок золотого.

Соймові посли ще далі святкують. Засідання комісії справ військових призначене на 29-го ц. м. мусіли відкликати, задля малої скількости присутніх.

Премєр Скшинський висловився на засіданню Ради міністрів, що єдиним засобом боротьби з безробіттям є вжити фондів на підмоги для безробітних на ведення якихсь публичних робіт, при яких робітники могли би найти заробіток.

Американський фінансовий знавець, проф. Кеммерер приїхав вчора до Варшави. Кеммерер, бувший американський делегат у репараційній комісії Дова, дорадчуватиме польському урядові у фінансових справах.

Делєґати американського тресту фінансового виїхали з Нью-Йорку до Варшави.

У млюбі „Визволєня" — розпам. З 16 членів двох уже покинуло шо партію.

Кінець процесу за „державну зраду".

29. XII. закінчився перед львівським судом присяжних великий процес проти 23 українських селян, обвинуваченних за протидержавну акцію на Гуцульщині, що тягнувся від 1. XII. з тридневою святочною перервою. Після резюме пред. радн. Ангельского присяжні судді пійшли на нараду в справі 139 питань. Більшість питань затверджено. Признали винуватими чотнацять обвинуваченних, увільнили вісьмох. І так признані винуватими за 58 § к. з., отже злочину гол. зради: Скрибайло і Костюк, як головні винуватці Юрка Добринського, Ів. Мнх. Гелщука і Мих. Ількова признано співвинуватими в дальшому діланні. Кількох обвинуваченних признали винуватими за те, що не повідомили влади про „протидержавну діяльність", а саме: Вас. Григорчука, Вас. Заяця, Ів. Загриновського, Вас. Сеньчука, Мих. Вишиванюка, Юрка Григорчука і Вас. Черкаса. Мих. Ількова признали винуватим розбійничого вбивства, а Вас. Черкаса злочину підпалу. Крім того присяжні потвердили питання щодо вини цілого ряду инших злочинів.

Після відчитання вердикту обвинуваченим, председник перервав розправу до нинішнього дня, в чім, що присуд буде оголошений нині в полудне.

Опісля трибунал задержався і до пізної ночі обговорював справу присуду, опертого на вчорашньому зверднкті присяжних суддів.

Кінець кризи уряду Бріяна.

Як повідомляє „Журналь" Бріян заявив, що тепер не пора на міністерські кризи, тому коли б подався до димісії, йому здавалося би, що він є дезертиром. Міністрів, котрі вважали би вказаним податися до димісії, заступлено би до 24 год. иншими. Преса передбачує, що міністри, які є членами картелю, підпорядкуються волі Бріяна і до кризи не прийде. Останні телєграми повідомляють, що кризу кабінету полагоджено завдяки порозумінню, яке осягнули в справі фінансового пляну на раді міністрів.

Резолюції індійськ. магометан.

На конференції індійських магометан ухвалили резолюцію, що індійські магомегане поможуть Туреччині, коли її приневолять до війни та щоби Магометане не дязали Англії для воєнних цілей з Туреччиною ані фондів ані рекрутів.

Заворушення в Москві.

„Дейлі Експрес" повідомляє з Риги, що 29. грудня прийшло в Москві до заворушень і кровавих вуличних сутичок. Багатотисячна товпа робітників зібралася на площі Леніна, а відси пійшла на місто плїндрувати крамниці. Всякий спротив поліції був безуспішний. Щойно більший відділ кінноти після довшого бою завів у місті спокій і лад. Причина заворушень незвісна. Арештували около 100 люда.

Нім.-радянський союз?

Берлінські часописи містять чутку з ам. джерел, що СРСР. хоче з Німеччиною заключити відпорно-невтральний союз так як з Туреччиною.

Бої в Сирії.

Французький комісар Сирії візвав повстанців, щоби до 8. І. зложили зброю. Повстанці перервали залізничий шлях Дамаск-Дераа (4 км. на північ від Дамаску).

Інтервенція Зєд. Держав у Китаї.

Часть американських торпедовців причалила вже до китайських побереж. Піхота й артилерія висідають. Скоре і рішуче рішення Зєд. Держав занепокоїло дипл. кола Парижа й Льондону. Загально думають, що Зєд. Держави не хочуть допустити, щоби Китаєм і Тихим океаном заволоділа Японія. На думку Льондону Америка не діждавшися спільної інтервенції великих держав і поділу Китаю на сфери впливу, почала індивідуальну акцію, яка може довести до поважних конфліктів на Дал. Сході.

Турецько-радянський союз.

„Корієре делля Сера" повідомляє, що Туреччина й СРСР. зобовязалися в останньому своєму паризькому договорі не приступати до Союза Народів. Обговорювали теж справу співдїлання армій обох держав і політичної співпрані.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфіскувано за кілька рядків статті „Поза плечима".

— **Митрополит Шептицький у Парижі.** Польська преса зазначує, що в католицьких французьких колах велике враження зробила служба Божа відправлена митр. Шептицьким у соборі „Нотр-Дам" на закінчення свят літургічного тижня. Не тільки сама форма відправи та священичі ризи митрополита звернули загальну увагу присутніх вірних, але й сама поява митрополита. Підчас Служби Божої співав хор складений з 60 співаків. „Ехо де Парі" подаючи подробиці цієї церемонії „незвичайної для Парижа" називає митрополита людиною, яка „хоче і може бути єдинителем кільком католицизму між Заходом і Сходом".

— **Нові журнали.** Довідуємося, що з новим роком стануть виходити у Львові два нові українські журнали: тижневик „Нова зоря", орган української християнської організації (УХО) і „Сільський Господар", орган Т-ва „Сільського Господаря".

— **У вчорашнім фейлетоні** треба справити в 2 шп. в 9 р. згори „спіця" на „сліпця". Инші друкарські помилки легко помітні.

— **Дисциплінарна за науку української мови.** На нашій багатостраждальній Холмщині рачоволїла шкільна власть дисциплінарне слідство проти кількох учителів Українців лише за те, що вони вчили дітей також по українськи та вели по українськи курси для неграмотних. Українців-учителів є на Холмщині мінімальне число, бо багацько їх Поляки подрештували або повисилали в польські ґміни „Пів-Зульки"; багацько позвільнювано, і то навіть таких заслужених для шкільництва людей, що працювали на місці по 20 і більше літ ще перед війною. Всеж таки та нагінка й переслідування не злохочують багатьох працювати в школі й поза школою для вивчення української ґрамоти й української історії.

— **З лічничої палати.** Дня 20-го ц. м. вибирали у Львові нову лікарську Раду, з воєвідства львівського, станиславівського та тернопільського. Між небранними членами находимо двох Українців: д-ра Івана Бережницького та д-ра Мирона Ваханяина зі Львова.

— **З меланхолійної статистики.** У третім чвертьріччу 1925 р. вийшло в Польщі 1.450 друків, у цілости мінімальних примірниках. З цього 87 процент випадає на польські видавництва. Найбільше книжок у цій цифрі це шкільні. Жидівських, — у жаргоні та гебрайській мові — було 7 проц., а українських тільки 2 процент — 30 питань у 41.0.0 примірників. Ті причини нього стану, що є від нас незалежні, передаймо на рахунок ворогів нашого культурного руху, а ті причини, в яких ми самі винні, запишім на власний рахунок.

— **Померли** визначний кадрський письменник Михайло Чечот, який писав під псевдонімом „Гомок". Він здобув собі славу як автор повістей з селянського життя, які були перекладені на ріжні европейські мови. — Померла вдова по князі Монако, Альберті, княжна Аліса, (в 67. р. життя), що жила останніми роками в Парижі, вдалі від життя. Була вона з шведської родини баронів Гайне. Перший раз вийшла замуж за князя Ріше, а по його смерти за князя Монако. Альберт також був двічі женатий: вперше з леді Гамільтон. Теперішний володар мініятурної держави Монако, Людвик II, є сином Альберта з цього першого подружжа.

— **Катастрофи.** У Мексику, в копальні Когагуїла вибухла газ, яка засипала всю копальню. 52 шахтарів убитих, чимало ранених. — У Курванді, під Донданген, виєтіїм зі запланчого шляху три вагоники; сім осіб убитих. — На лінії Мадрид-Картаґена — залізнича катастрофа; багато жертв. — У Німеччині три ледозаїли засипали у горах чимало радівних туристів. — У Буенос-Айресі внаслідок бурі вибухла пожежа в копальні нафти. — У Франції, місті Ларошель, внаслідок бурі згинуло 7 людей.

— **Нужда Жидів на Україні.** На останньому засіданні колегії селянсько-робітничої інспекції в Харкові говорено багато про нужду Жидів в українських містечках. Дискусію цю викликало справоздання комісії, що перевела недавно докладну інспекцію в цілому краю. З того офіціяльного справоздання виходить, що населення українських містечок, у значній части дрібні жидівські ремісники й купці, живе у великій матеріяльній нужді. Комісія сел.-роб. інспекції ствердила, що не дивлячись на декрети и податкові пільги для ремісників і дрібного домашнього промислу, українські власти не приміняли нічого з того до Жидів і виключали їх від тих управнень. Що більше! Недобори місцевих міських будґетів покриваються цілком накладанням на Жидів адміністраційних кар за найменші проступки як незнання української мови, жидівський наголос і т. п. Незалежно від того жид. ремісники незорганізовані, тому їх працю визискують відпомежні. Про кооперацію в малих жид.-українських містечках не чувати майже нічого. Загалом ок. 25 пр. маломіщечкового населення не має очерненого заняття — це в більшости безробітні. З метою допомоги жидівському населенню комісія роб.-сел. інспекції ухвалила відномити цілу низку комуністичних клюбів і читалень та поширювати якнайскорше видання популярної партійної літератури в жидівській мові. — Як там є з тим нехтуванням чи навіть переслідуванням бідних жид. ремісників, ми не знаємо, за те знаємо напевно, що комуністична „література" не є ніяким ліком на нужду жид. населення, хочби й подавано в найчистішій жидівській мові.

— **Чорне Море**, заслуговує більш як колинебудь на цю назву, після останньої війни. Внаслідок воєнних та революційних подій на його дні спочило біля 350 кораблів. Радянський уряд почав інтенсивну працю, щоби бодай частину тих кораблів або їх скарбів, добути з глибин. Відомо, що підчас революційних боїв, часто топили кораблі, щоби не дати їх на поталу противникові. Так само зроблено з кораблями, що мали попасти в німецькі руки. Найбільше кораблів лежить у новоросійській пристані. Дредноут „Свободная Россия" і пароплав „Патагонія" пішли на дно під Одесою, розбившись на мінах. Кілька підводних лодок проглинуло море під Севастополем.

— **Книжки як дарунок для неміт лят.** Існує старий народній пересуд стільний численним народам, що для щастя дитини треба пон ії народинах дати їй якийсь дарунок. Це звичайно обов'язок кумів та кум. Сільське населення Англії кладе немовлятам у колиску каїці, в Ірляндії — стяжку з жівочого волосся, в Румунії вяжуть дитині стяжку на ракелі, в инших кладуть мідяний гріш до першої купелі. Найцікавійший є шведський звичай: під голову новонародженої дитини кладуть книжку, щоби швидко навчилась читати. Я-бу цей звичай поширено в нас, з тим, що книжка мусить бути нова, то наша книжкова продукція збільшилась би бодай паралельно із зростом населення.

— **Електрична замісць куховарки.** Хоча й живемо в добі пари та електрики, не доживемо часу, коли електрика заступить у кухні працю жінки та куховарки. Вже існують такі щасливі країни, напевне не так далеко, напр. Швайцарія, де електричні апарати у кухні повністю заступають найважнійші функції господині. Є це апарати, які не тільки самі нормують температуру, автоматично варять обід, але й приймають електричну течію, коли страва готова. Господиня може вранці скласти все „меню", а в полудне або вечір прийти на готове, зісти його.

— **Варта бути спортсменом.** Відомо, що члени фахових спортових товариств, у таких країнах, як Англія та Америка, це люде, які заробляють великі гроші своїм спортом. До яких сум доходять ці заробітки, можна догадатись на підставі таких двох свіжих новинок: один американський мячевий клюб грав в „бейсбол" відступив другому славного грача Бейб Рута за 135.000 долярів, а тепер веде переговори, щоби знову відступити иншому за 500.000 долярів. Один грач шот ліґської мячевої дружини перейшов до клюбу з Ньюкасль за 7000 фунтів; аналогічні переговори веде клюб Сандерленд.

— **Чудесна дитина.** Львівські часописи пишуть багато про „чудесного" 6-літнього хлопця, який викликує загальне захоплення в Індіях, місцевости Пандяж. Цей хлопець, званий місцевими населеннями Тун-Тін, себто дитиною світла, визначується умовим розвитком дорослої, переситої людини і великою освітою. На ріжних публичних зборах, він промовляє з великою переконуючою силою і розказує найтемнійші місця святих будійських книг. Недавно Тун-Тін мав виклад перед вибраною авдиторією будійських священиків про проблеми будійської філософії. Будійські священики є переконані, що мають до діла з явищем „реінкарнації", а саме, що устами дитини промовляє душа якогось померщого вченого, вжиплена в її тіло.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 8·65 — 8·70 канад. дол. 8·45 — 8·50, чеські кор. 0·00·00 — 0·00,00 леї 0·00·00 — 0·00·00, франки фр. 0·30·00 — 0·31·00, фр. швайц. 1·66—1·68, анґл. фунти 39·00 — 40·00.

Золото. 20 кор. 32·00 — 32·50, 20 франк. 30·00—30·50; 20 марк. 36·00—36·50; 10 руб. 42,00—43·00.

Срібло. Австр. кор. 0·66·00—0·67·00, 5 зл. кор. 3·50—3·70, фльорени 1·70—1·80, рубл 2·80 — 2·90, рубель дрібним сріблом 1·40 —1·50.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 35·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —,— до —,—, овес гал. 23.50—24·50.

Дописи.

Підгайці. *(З культурно-освітнього і господарського руху.)* На цілому просторі підгайського повіту відбувалась підчас світової війни безперервно цілі два роки воєнні операції, а в слід за тим військові власти населяли більше як половину мешканців повіту, головно селян. В наслідок сутності останніх зруйновано багато сіл та розграблено весь селянський добробут. (Ще досі тутешнє селянство не в силі отрястись від завдиків воєнної хуртовини та повернути до передвоєнного добробуту. Тому не дивно, що й усяке громадське життя в повіті мусіло підупасти та що й сьогодня не виказує потрібної активности.

Якнайменше проявів організованого політичного життя Українців у нашому повіті зовсім нема, бо ніяка політична партія не має тут своєї організації. Тому обмежуся до подання відомостей про працю на культурно-освітньому й економічному полі, бо в тих ділянках громадської діяльности маємо вже деякі успіхи, що стрічаються з загальним признанням і зацікавленням українського населення повіту.

І так філія „Просвіти" вспіла відновити в повіті 40 читалень, з котрих 20 має власну бібліотеку, а 15 власну домівку. Театральних гуртків було в повіті 14. Дня 8. грудня влаштувала філія святочний концерт, а чистий дохід (около 150 зол.) вислано в дарі матірному товариству. Але все таки філія не зможла стати на висоті свойого завдання, бо при праці замітна — за малими виїмками — загальна відсутність сільської інтеліґенції. Кружок У. П. Т. складає около 120 зол. місячно „Рідній Школі", удержує бурсу для бідних селянських дітей та веде шкільну плебісцитову акцію. Цьогорічна колада в цілости призначується на рятунок українського шкільництва.

Найкраще розвивається кооперативний рух. Головно споживна кооперація може занотувати неабиякі успіхи. В повіті заложено 35 кооператив, яких торгові обороти за 1925 р. досягають квоти 400.000 зол. В місяці вересні п. р. обєдналось до кооп-ратив у Повітовий Союз, зложивши 6.000 зол. уділового капіталу. Торгівельні гуртівні Повіт. Союза виносять 70.000 зол. (лише за 4 місяці). Діяльність кооператив провіряють два стілі ревізори Союза. По святах влаштовує Союз кооперативні курси. Бажанням було би, щоби Союз винайняв під весну кількадесять гектарів поля під містом для ведення взірцевого малого сільського господарства та прийняв фахового інструктора-агронома для організації сільсько-господарського промислу і збуту сільсько-господарських виробів.

За те кредитова кооперація стрічає великі труднощі при будові кооперативного кредиту. Звальоризовані старанням управи взаємности кооперативи „Народний Дім" у Підгайцях виносять квоту 3,500 зол., капітал за малий, щоб заспокоїти кредитовий голод українського населення. Завдяки ініціятиві одиниць вислано понад сотку відозв із заявом вступити в члени кооперативи та прийти з пом'чю в створенню повітового фінансового осередку. Та, на жаль, загал досі не відгукнувся. Одначе управа постановила вжити всіх способів для переведення пропаганди в тому напрямі з огляду на можливість ухвалення земельної реформи та сезви. слідність отримання позичок вищого дорогою. Виробнича кооператива „Труд" (кравецтва) не проявляє майже ніякої діяльности, бо недостає їй відповідного проводу. Час уже стати на ґрунті кооперативного виробництва, спертого на споживчих спілках, а залишити кошторисні й необмислені експерименти з самостійними виробничими кооперативами.

З доручення всіх місцевих українських організацій заложено два тимчасові комітети. Перший займався збіркою на українських інвалідів, другий підписною акцією Зем. Банку Іпот. На інвалідів зібрано в повіті 40 дол. збіжем і 300 зол. готівкою. Підписка акцій Зем. Банку Іпот. йде досить живо. Заклик до підписки видано каліграфічно, а крім цього погане матеріяльне положення селян та інтеліґенції не дозволяє виповнити як слід того важного громадянського обовязку.

Всі українські товариства незвичайно відчувають недостачу власної домівки. Одиноким на це радо приступити з великою до будови „Народнього Дому" і цього зможається від комітету будови вся підгаєцька суспільність. Тимчасом товариське життя в місті зосереджується в касиновім тов. „Родина". Про гарний розвій товариства відомо шан. читачам з допису з „Ділі" з 17. листопада. Всеж таки дописувач у другій половині допису не хотів бути обективним і описав події з життя села у виді незгіднім з правдою. Як член „Родини" й рівночасно не будучи членом урядничого касина, вважаю своїм обовязком на цьому місці спростувати його ревеляції та ствердити, що в Підгайцях зовсім польського касина нема. Автор допису мав мабуть на думці урядниче касино, в котрого склад увійшло також кількох Українців. Неправдою є, що з „Родини" залишували з причини вступлення кількох її членів до урядничого касина невдоволення і непорозуміння, бо инше згадані члени зробили це за згодою більшости, чого доказом була ухвала загальних зборів „Родини" з дня 20. грудня, в котрих загальні збори не солідаризувалися з критикою діяльности голови і його заступника, поміщеною в „Ділі" з 17. грудня (останніх 18 стрічок).

Всякі наїзди викликувані та гонитва розбиттям товариства хіба шкідливий автор допису, котрий всю свою роботу завершив подачею неправдивих і перекручених відомостей до публичного відома, ховаючись відважно за пів.

Богдан Билинкевич.

Гамбург *(Клюб „Україна").* Віддавна вже відчувалася потреба заложення в Гамбурзі, одним з найважнійших портових міст на европейськім континенті, українського товариства, котре занялосяб не лише організацією тутешніх Українців, але й заопікувалосяб також українськими переселенцями, котрих переїздить немало через Гамбург.

Відколи Польща дисциплює своїх еміґрантів через Данціг, переїздить наших людей менше через Гамбург, як перед війною, але ті, котрі сюди тепер прибувають, потребують тим більше помочі. Багато Українців, що живуть на еміґрації в краях східної і середущої Европи, прямують до Гамбурга, щоби звідси дістатися до заморських країв, де мають близшу чи дальшу рідню. Прибувають вони часто голі та босі з надією, що може вдасться їм одержати роботу на кораблі і в той спосіб безплатно переїхати на другу сторону. Бувало таке, що люде, не знаючи мови й тутешніх обставин, попадали в руки безсовісних дурисвітів і того трохи, що з собою привозили, тратили. Свого консулату не маємо, щобя було кому за нашими людьми вступитися, а кораблеві компанії і власти ставляться до них зовсім байдуже. Кількох свідомих Українців, що тут живуть від кількадцятьох літ, довідавшись нераз випадково про подібні випадки, завдаджували ликові, як могли. Цей тягар спочивав дотепер виключно на плечах кількох одиниць.

В місяці листопаді п. р. заступався тут клюб „Україна" у складі: Омелян Бучинський, купець, голова; Мих. Богатюк, управ. бюра подорожі, секр.; Роман Тобіяш, слюсар, заст. голови; Іван Король, урядовець, касієр; І. Пилипюк, робітник, бібліотекар і господар. Клюб поставив собі за ціль побіч місцевої організації також опіку над всіма проїжджими, що їдуть до заморських країв або звідтам вертають. Між нашими членами маємо людей, котрі своїм впливом і знайомствами полученими можуть під кожним оглядом радою чи ділом переселенцям допомогти. Наш клюб старається увійти в близші зносини з Товариством опіки над українськими переселенцями у Львові і з подібними заморськими організаціями, як Товариство ім. св. Рафаіла у Вінніпегу і ін. та стати транзитним місцем між Европою й Новим Світом.

Відрадяємо їхати до Гамбурга шукати тут роботи. Пам'ятаючи те, що в Гамбурзі є тепер около сорок тисяч безробітних, де можуть наші люде тут одержати якої роботи, бо закон приписує, що право до роботи прислугує лиш тим, що з початком війни тут працювали і по війні сюди вернули. Одержати заняття на кораблі цілком виключено. Згадуємо про це також, бо багато Українців з тою метою сюди прибуває. На основі нового закону можуть Українці, прибувші до Німеччини, працювати лише по фільварках і в міських мужніх.

Заявляємо, що ми кожного земляка тут радо принятаємо і кожним відвідинам раді. Наша адреса: Клюб „Україна" Гамбург, Вестерштрассе 19, телефон, Ганза 1897. **Відділ Клюбу „Україна".**

Всячина.

Кіт перед судом. Кожна країна має своєрідні процеси. У той час, коли у нас усі були зайняті питанням, чи винен Штайгер, чи ні? — у Льондоні поважні часописи — правду не сміються! — присвячували ще поважнійші статті на тему: чи винен кіт, що зїв сусідські курки та голуби? Підстава процесу маловажна, але теоретичні принципи цікавлять англійських юристів. Ось основа спору: адвокатові Бакль шезалы цівні голуби та курки. Виявилось, що їх зїдає кіт його сусіда, властителя віллі Гольмса. Бакль жаждав відшкодування 80 фунтів. Гольмс власноручно втопив свого кота і повідомив про це сусіда. Про гроші ні слова. Бакль подав його в суд. І програв у двох інстанціях. Мотив відкинення його претенсії був оригінальний: „Відомо, що кітки радо відвідують курники. В Англії є ще звичай, щоби котів не позбавляти їх свободи". Тепер справа опинилась перед найвищим трибуналом у Льондоні. Цею займався професор Оксфордського університету. Він звернув увагу на те, що якби коти були небезпечні для людей, то їх власники були би відповідальні за їх вчинки так само як власник менажерії за дикі звірята. А коти поводяться супроти курок так само, як тигр супроти людини. Тому їх властителі є відповідальні за смерть курок. І цитує параграфи з 1700 року! Всі очікують вислід процесу, мов переговів і навіть закладаються між собою: за котом і проти.

Що таке метеор? Недавно у західній Африці впав метеор, який французькі учені хотіли спровадити до Парижа, щоби його точно прослідити. Та мандрівка метеору з неба на землю була швидша як з одної недалекої частини землі на другу. Вчені кварилися. І тому, щоби мати цей цінний предмет ніхто могла хутко у себе, доручили перевезти його одному французькому урядовцеві, що мав вертатись до Парижа. Пробному огненну кулю покладли в скринку і вона звізнала з пасажиром аж до порту Бордо. Та тут ревний митний урядовець, який не бачив ніколи такого дива, почав довго. „Це що?" — „Отвозіть куди". — „Що не за предмет і з чого складається?" — „Саме про це мають довідатись шойно вчені в Парижі". — „А звідки він?" — „З неба". Урядовець гадав, що з нього кепкують і звернувся до вищої влади. Надінспектор почав наново поліційну розмову. Врешті рішили, що за метеор треба заплатити мито і назвали його так: „Мінерал неозначеної породи вагою 20 кіло, який походить з поза світа".

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Надзвичайного Театру під дир. О. Миткевича.

Яворів, сала Народного Дому.

31. XII. Ніч під Івана Купала.

1. I. Чорна Пантера і білий медвідь. (працьована вистава).

Немирів. Сала читальні „Просвіти"

2.I. „Воскресеніе".

3.I. „Ой".

4.I. „Вихрест".

5.I. „Маруся Богуславка" (працьована вистава).

Рава руська. Сала „Сокола".

7.I. „Ой".

8.I. „Дні нашого життя".

12.I. „Маруся Богуславка".

13.I. „Лісова пісня".

14.I. „Ніч під Івана Купала".

15.I. „Чорна пантера і білий медвідь".

6—?

Т-во „Українських Жінок" у Старославові складає 30 зол. на театральну салю місцевого українського „Сокола", що находиться у дуже скрутному матеріяльному положенні, а рівночасно кличе всі українські жіночі товариства до жертви на ту саму ціль. 1025 1—1

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ на повітовій приїме негайно путивованого кандидата етент. з субстатуцією. Зголошення слати: Д-р Василь Баяд, Тисьменниця. 1013 2—2

КИДИЙ гуральські і після ориг. взорів Пещанського поручає на догідні сплати фабрика килимів „Textyl" Рава р. Вистава взорів в фірмі Сівак, Львів Копернїка 3. 1012 2—2

КАЛЄНДАРИК „РУСАЛКА" на 1926 рік, гарно печатаний в 2-х красках вже поодається. (Ціна 6 центів). Замовляти: А. Окіпнш, Львів, Кадецька 4. 897 10-15

ФУТРО нове, оказійно дешево на продаж. Відомість: Шпиталь Гетьмана 1, салет М. Клюка English Tailor. 1024

БЖІЛЬНИЙ МІД під гарантією першої якости в 5 кілевих пушках по 1о зол. 25 сот., 10 кілевих по 29 зол. 40 сот. з опакованням і посилкою висилає Іван Ямчинський і С-ка Городенце п. Козлів. 1028 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р ІВАН ЯКИМЧУК

отворив адвокатську канцелярію

в ТЕРНОПОЛІ

в домі філії „Просвіти" при вул. 1017 Міцкевіча ч. 11. 2—3

На закінчення Ювилейного Року св. Йосафата!

Образки св. Йосафата і Володимира Вел. малі 10 сот. (сотка 8 зол.), більші по 2о сот. (сотка 2о зол.) кисти артиста малира П. Холодецького висилає оплатно при замовленню двох соток Управа Церкви Успення Пр. Д. М. (Волоської) у Львові, Підвалля 9. 1027 1—3

Позір Збаражчина!

Просимо явитися якнайчисленнійше на

Звичайні Загальні Збори

Товариства

„Український Дім"

в Збаражі, які відбудуться в середу дня 13. січня 1926 р. о год. 10-ій рано у власній домівці.

Збараж, дня 26. грудня 1925.

1025 1—1 ВИДІЛ.

Йде еломість до Святої
Скоро — поспитаєшся:
Празник, будуть гості —
В що нам вбратись?

Не журися, мій маленький
Не домося:
С у „Львові" „Ревізитом"
Вберемося!..

РИНОК 41

Дотистична Переплетня Миколи Привецького, Львів, Пекарська 12, має в складі нові Євангелія в широкій артистичній оправі, багато золочені по 2о6 зол. Приймає старі Євангелія до переплету в плюш з відповідженням оков і берегів по 140 зол. Переплет старих Служебників в шкіру з золоченим берегів і 972 верхніх прикрас зол. 80, 5—5

Кооперативна тринотарських виробів ручних і машинових

„АЛЬФА"

при вул. Коральницькій ч. 8.

приймає вспілні замовлення і перерібки. Матеріял добірний. Виконання дуже старанне, ціни невисокі. 15—15 815

Спеціальні варстати направи возів

„Ford"

982 3—5

оригінальні складові части

Витолд Транда

Львів вул. Подлєского ч. 2.

Подяка.

Прибиті горем по втраті Найдорожчого Мужа, Батька і Дідуня, бл. п. о. крилошанина Василя Сапіґи, пароха з Чорнокінця Нижнього, що упокоївся дня 2. грудня 1925 р., цею дорогою складаємо сердечну подяку всім Добродіям, які своїм співчуттям і почином старались злагодити наш дїйсно тяжкий біль.

Дякуємо Вп. і Вел. оо. Мих. Льву, деканови з Жежа старому, Мих. Галецькому з Рогатина, Романови Крушельницькому з Бунова, Теод. Крушинському з Ольшаниці, Вол. Китисови з Прилбич, Теоф. Чайківському з Жежа нового, Ів. Яремкови з Яворова (малого передмістя), Ан. Шпанському з Парутина, Ів. Бідникови з Нагачева і Ол. Дольницькому з Залуква за ласкавий прояв похорону.

Вп. оо. М. Льву, І. Крушинському і Т. Чайківському докремо дякуємо за правдиві слова, виголошені над могилою.

Сердечно дякуємо о. Ан. Шпанському, що те опущене нас в тяжких хвилях, потішав та помагав в тих днях, коли через цілий час тяжкої недуги, як по посліднє хвилі життя, та запосліднє пригощав. Дякуємо дальше Вп. п. Вас. Романцеви, Ант. Мацинкови і Марійці Гнік з Наконечного, що доложили багато труду підчас уладження похорону. Дякуємо акад. Романцеву, п. Сем. Харамбурі, вказем. з Яворова за правдиві слова, виголошені над домовиною. Вінці дякуємо Вп. п. Мар. Котисовій з Прилбич, Софії Зарембівій з Гростинця, учителям з Наконечного, Церковному Братству, Місцевому Хорови Церковному, та всім Громадянам за численну участь в похоронних поході.

Всім Вам нехай Господь нагородить.

Софія, жена, Олександер, Ніна, Олена, Володимир, Стефанія, Ожелян, Юліян діти і Ярослав внук. 1029 1—1

ЧЛЕНИ „ДНІСТРА",

ке мають жадного обовязку П. Д. У. В. ані за 1924 ані за 1925 р. ані за літа попередні, але **мусять заплатити премію в „ДНІСТРІ".**

які на підставі рішення Комісії належать лише до „ДНІСТРА", щонебудь платити в

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Г 480
Ж-Д